2Bd

Histoire (214)

"peu commun et
assez recherché"
selon Brunet.

1st
2 vols
+ index (1608) is
separate pub.

Brunet II, 1472

Columbus, Cortes, Verrazano
R. 911

M K Norgaard
Marts 1925.

IOHAN. VVOLFII I.C.

LECTIONVM MEMO-RABILIVM ET RECONDITARVM CENTENARII XVI.

HABET HIC LECTOR DOCTORVM ECCLE-
siæ, Vatum, Politicorum, Philosophorum, Historicorum, aliorumq;
sapientum&eruditorum pia,grauia,mira,arcana,&stupenda;iucun-
da simul&vtilia,dicta,scripta,atq; facta;Vaticinia item,vota,omina,
mysteria,Hieroglyphica, miracula,visiones,antiquitates,monu-
menta,testimonia,exempla virtutū,vitiorum,abusuum;
typos insuper, picturas,atq; imagines:

SED ET IPSIVS COELI AC NATVRAE HORRENDA SI-
gna, Ostenta, Monstra, atq; Portenta: His interiuncti sunt quoq;
omnes sacri prophaniq; Ordines:

EX QVIBVS OMNIBVS CVM PRÆTERITI STA-
tus in Ecclesia, Republica,&communi vita consideratio; tum im-
pendentium euentuum, ac indies magis magisq; ingrauescentium
malorum præsagitio: sed &multorum abstrusorum hactenus
desideratorum reuelatio ob oculos per-
spicuè ponitur.

Lauingæ sumtibus Autoris impressit Leonhardus *Rheinmichel*
Typogr. *Palatinus, anno* 1600.

In Effigiem IOHANNIS VVOLFII I.C.

HÆC est magnifici species heroica VVOLFI;
Hoc caput, hoc pectus, Themin in sibi propria totam
Palladaq; intégram regna acceptare paratum,
Vtrocumq; habitare Deæ feruenter amarent.
Vmbra viri restat tantummodò. Respice Lector
Palladis & Themidis studio monumenta, reducta
Per tot centurias annorum: viuere dices,
Et liquidò spirare etiam nunc CORPVS opacum.
Quod tantos peperit tanto sudore labores,
Perpetuam auctori dantes pro munere vitam.

Paulus Melissus Francus.

IN IPSVM OPVS.

Dexteritas, Pietas, Prudentia, nobile Verum
Hunc fecêre librum; quis reprehensor erit?

Sebastianus Hornmoldt, I.V.D. Poëta nobilis Cæsareus, &c.

ILLVSTRIS-

Anno

ILLVSTRISSIMIS PRINCIPIBVS AC DOMINIS, DOMINO BARNIMO, ET DOMINO PHILIPPO IVLIO, DVCIBVS STETInensibus, Pomeraniæ, Cassubiorum & Vandalorū, Burggrauiis Norimbergensibus, Principibus Rugiæ, & Comitibus Gutzgauiensibus, & cæt. Dominis suis clementissimis S.

VITÆ HVMANÆ CONDITIONEM VETEres pij exprimere volentes, pingebant (vt pro vestibulo in templo vrbis Say videre licet) Infantem, Accipitrem, Piscem, deinde Senem, & postremo loco Equum fluuialem: additâ scriptura; Nascimur, Viuimus, Senescimus, Morimur, Naturæ dissidio. Quid hisce denotetur (habent enim in se recondita multa) explicatur à diuersis, Ionethe Chaldæo, Horo Niliaco, Euthymio, Platone, Demosthene, Ambrosio, atq; Pierio. Carpitur autem ijs imprimis mortalium impietas, ingratitudo, securitas, & contumacia; propter quæ meritò nos interitus & ruina insequuntur.

Admonituri igitur, peccata & vitia esse declinanda, & pietatem arripiendam, Regum, aliorumque potentum sceptra, insignia, monumenta, & similia gestamina, quorum quotidianus vsus erat, ita insignierunt, vt supremâ potioreque parte caput & collum Ciconiæ ex auro, argento, vel ære præfigerent: infernè verò vngulam Hippopotami subiicerent: per hæc, illius summam pietatem imitandam, huius verò ingratitudinem, contumaciam, & proiecta scelera fugienda esse, innuentes.

Idem longè antè in sacris literis per Coruum, qui emissus à Noâ, ad explorandum circa sordes diluuij, pertinaciter aliò desedit, & non ad arcam reuersus est, tacitè præfiguratum fuisse; testes sunt grauissimi authores. Inter quos Hesychius Hierosolymitanus scribit, coruum illum significasse, fore quondam homines (præsertim ex illis multos, quos ad sacra, & sublimioris sapientiæ mysteria initiârit Deus) qui animi inconstantiâ, quæ sub fuscarum pennarum veste priùs delitescebat, præclara cœpta gnauiter frustraturi, institutionisq; sanctæ & probæ primordia leuiter derelicturi essent.

Cyprianus in libello ad Nouatianum hæreticum, per hunc coruum, qui ad cadauerum pastum se conuertit, intelligit eos; qui secedentes à veteri Apostolorū doctrinâ, cadauerum pastu & sordibus, hoc est, traditionibus hominum, delicijs mundi, diuitijs, regnis & luxibus huius seculi, vocatione suâ relictâ, inhærent: & ad meliora, ad membra scilicet Ecclesiæ, redire minimè curant, sed cum immundo filiorum seculi grege, volutabris peccatorum pascuntur.

Apertè verò libri sacri probrosam & detestandam hanc contumaciam exsecrantur plurimis in locis. Dicit enim ipsemet Dominus Genes. c. 6. Cor hominis pronum est ad malum, ideoq; pœnitet me, quòd feci eum. Et Exodi 31. & 33. Po-

pulus es duræ ceruicis,& contumax. Item Deutero. 31. Nonne rogaui vos, ceu pa-
ter filios, vt essetis mihi in populum & filios,& ego vobis in patrem ac Deum: vo-
lui vos colligere, vt gallina pullos suos, sed noluistis: peccata vestra occultare vul-
tis, &c. Esdræ vlt. lib. cap. 1. De qua quoq; seriò monet Philo, inquiens: Cauete,
ne ceruix vestra dura sit, hoc est, refractaria, néue datâ operâ duretur ad rudi-
tatem noxiam.

Quæ durities & obstinatio, qualis olim fuit apud Iudæos, clamitantes, tem-
plum Domini, templum Domini, & interim legem ac mandata Domini derelin-
quentes: talis vel atrocior eâ est etiamnum hodie apud plurimos.

Qui enim in Ecclesia sint defectus, quis non videt? & tamen pleriq; hoc di-
uerticulo omnem reprehensionem effugere,& elidere conantes, dicunt, esse qui-
dem defectus, sed tantùm personarum; doctrinæ nullum: & simili modo nihil
aliud quàm Ecclesiam suam; & hoc subinde crepant, eam à Christi & Apostolorũ
temporibus originem trahere, ac deinde ordinaria successione, veluti per tradu-
cem, propagatam, sine errore ac corruptione: nec quenquam ante hæc (vti nunc)
extitisse, qui se opposuerit. Quod tamen negârunt ab Apostolorum tempore vsq;
ad hodiernum diem plures Catholici viri, quos constat defœdatam Ecclesiæ condi-
tionem pio zelo seriò semper deplorasse, reformationeq; toto pectore exoptasse;
de quibus nunc paucis tantùm, plurimis infrà toto Opere tractabitur.

179. Nam Irenæus dicit: Ecclesiam Romanam præ aliis suspiciendam, quatenus
Apostolorum doctrinam seruet.

Et Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, primos Apostolorum succes-
200. sores doctrinâ ab Apostolis, tanquam filios à parentibus accepisse, sed perpaucos
filios patribus esse similes. Tertullianus lib. 27. de præscript. ad hæret. planè re-
209. iicit, quod de successione iactatur.
271. Antonius Eremita per visionem dicitur conspexisse, multos sacram men-
sam in templo subuertere, fœdissimè commaculare, & disiicere; per quæ secutas
Ecclesiæ corruptiones præfiguratas esse, pii autumant.

Lactantius de diuino præmio lib. 7. Hi sunt, inquit, homines, qui contra
317. veritatem clausis oculis latrant, nec possunt in cœlum aspicere; quoniam mens
eorum in terram prona, humique defixa est, ideoque nec fidem commodant
suæ doctrinæ.

Basilius Cæsareæ Cappadocum Magnus Episcopus, in libro de spiritu S. Ec-
369. clesiæ statum planè corruptum esse, toto capite vltimo conqueritur: inprimis ve-
rò, quòd non tam doceant, quàm etiam seditionibus & cædibus defendant falsa do-
gmata sui temporis Episcopi. Item alibi dicit: veram ac piam doctrinam ex Eccle.
sia tolli, ac præfici sceleratos & falsos doctores.

In Epistolis sic ad quendam valdè lugubriter scribit inter alia: Cùm in virum
euasissem, & peregrinarer, in aliis quidem artibus & scientiis concordiam depre-
hendi; in solâ autem Ecclesiâ Dei, pro qua Christus mortuus est,& in quam Spiri-
tum sanctum abundè & opulenter effudit, magnum dissidium, & vehementem
multorum, tum inter ipsos, cùm contra diuinas scripturas dissensionem obser-
uaui: & quod horrendissimum est, ipsos Ecclesiæ præsides in tanto & animi &
opinionum dissidio inter se constitutos, tantaq; contrarietate mandatis Dei nostri
IESV Christi repugnantes, Ecclesiam Dei crudeliter dissipare,& gregem illius absq;
vlla commiseratione perturbare, vt in ipsis nunc verè impleatur illud Apostoli; ex
vobis ipsis exurgent viri peruersa loquentes, vt abstrahant post se discipulos.

B. Ambrosius: qui debuerant esse vicarij Apostolorum, facti sunt socii Iudæ,
370. & præambuli Antichristi. Ephræm Syrus: cæterùm angelicum quidem ferimus
380. habitum, sed cum Diabolo militiam gerimus.

Gregorius Nazianzenus, corruptissimũ genus Theologiæ in Ecclesiã irrepsisse,
queritatur; & alibi primatum impugnans Episcopi Romani, hanc ex falsâ eius

doctrinâ

doctrinâ deducit rationem: qui eandem doctrinam profitetur,ait,eiusdem etiam throni successor est; qui autem contrariam profitetur, aduersarius quoque in throno censeri debet, & non successor: nisi fortè quis ita successorem, quemadmodum morbum sanitatem, tempestates tranquillitatem, & dementiam subsequi prudentiam, dicat.

Diuus Hieronymus, diabolum dominari malo Prælato vt pecori, certè non nisi exemplis edoctus, scribere potuit. Et idem alibi: nunc ex quo creuit auaritia in Ecclesiâ, perijt lex à sacerdotibus, & visio à Prophetis. Et iterum: veteres scrutans historias, alios inuenire non potui, qui sciderunt Ecclesiam, & de domo Dei populos seduxerunt, quàm eos, qui sacerdotes positi fuerunt: isti enim vertuntur in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum. 390.

Idem Romanos presbyteros vocat scribas, pharisæos, pharisæorumq; senatum; & suam ætatem fecem temporis, propter diram illuuiem falsorum dogmatum,& mali cleri: & addit, ab Apostolis vsq; ferè ad nos persecutionibus creuisse, & martyrijs coronatam fuisse Ecclesiam: sed hodie diuitijs & potentiâ maiorem, virtutibus autem minorem factam. Super quo exclamat Erasmus Roterodamus: ô Hieronyme, quid diceres, si nunc videres Ecclesiam, tot regnis, tot oppidis, tot bellis, tot fœderibus penè obrutam!

Eiusdem Hieronymi de prohibitoribus ciborum,dierum,& coniugij,hoc est iudicium: in hypocrisi, ait, loquuntur illi, qui cùm non contineant, tam casti volunt videri, vt etiam nuptias damnent: tam abstinentes,vt creaturâ Dei parcè vtentes iudicent, cùm ipsi comessationibus vacent.

Testatur item Augustinus,aberratum esse in Ecclesijs à primâ doctrinæ puritate. Et in Epist. 119. c. 19. religionem ita traditionibus & ritibus humanis esse corruptam, vt conditio Iudæorum facilior fuerit sub lege, quàm Christianorum sub ipso Euangelio. De quo etiam Haymo; pios iterum captiuos duci,& in seruitutem redigi, semel per Christum à Iudaicâ seruitute liberatos. 399.

Dionysius Corinthiorum Episcopus,per Epistolam monuit Pynitum Gnosiorum Episcopum,ne Christianos grauibus oneribus, ceremonijs & traditionibus oneret, néue fratribus cœlibatum obtrudat.

Chrysostomus de prioritate, quam Pontifex Romanus iam tum sibi arrogabat, sic sentit: Inter seruos Christi computari non posse, qui de primatu tractauerint; & qui desiderauerint primatum in terrâ, mereri confusionem in cœlo. Et de liberatione ex purgatorio per communicationem bonorum operum: qualis est illa iustitia, ait, munerare mortuos, & exspoliare viuos? Item: cur promittis pecuniâ redemtionem defuncto, & acceptâ eâ,illum in inferno relinquis? 410.

Hoc dogma etiam ipsemet VVolffgangus Eitinger, Catholicus, & Canonicus Augustanus exsecratur,dicens: decipi & frustrari primos fundatores; datasq; eleemosynas, vt pro illis preces fiant, quò ex purgatorio liberentur celeriùs, iniquè deuorari: cùm non vnquam post acceptam pecuniam promouendæ ipsorum salutis quisquam sit memor: ita vt, ni Dei misericordia interueniat, certè quantum ad preces & intercessiones illorum, ipsis in sempiterno exitio sit commorandum.

Vnde non immeritò Plato in Hipparcho sceleratos & impios dicit eos, qui sciunt, quòd nullius precij sunt ea,ex quibus lucrantur; & tamen ex impudentia lucrum amplecti audent.

Quibus motus Petrus Cantor Parisiensis, esse monasticam vitam ex mendacijs deceptionum, deceptionibus mendaciorum, & fœnoribus auarorum erectam constitutamq;, refert.

Socrates lib 7. c. 11. extra sacerdotij fines egressum Romanum Pontificem, nominatim affirmat. Gregorius Magnus, Romanus Episcopus Ecclesiam naui rimosæ comparauit, in quam vndiq; vndæ irrumpunt, quæ & tandem submergitur. 430. 496.

Nicephorus l. 3. c. 16. narrat, asserere solitum Egesippum, Ecclesiam, viuis
640. Apostolis, ad Traiani tempora virginem puram permansisse: illis mortuis, mox
corruptam fuisse. Et S S. Dei Ecclesiam vulnerari ab ipsismet custodibus suis.
730. Venerabilis presbyter Beda de degenerante suo tempore Ecclesiâ scripsit:
videt quisq; non sine lachrymis rem indignam, quantum Ecclesiæ status ad peiora
quotidie, & in infirma deuoluatur!
Hinc portentosum illud, maximè pijs considerandum, de quo Benno scri-
1050. bit; accidisse, vt sella pontificia subitò Dei nutu terribiliter fuerit scissa in plures
partes, vt manifestè daretur intelligi, sessores illius beati Petri sedem, & Ecclesiam
Christi crudeliter dissipare; & non omnem, qui teneat sedem Petri, esse Petrum.
Quid enim aliud significasset hoc, quàm, Apostolorum doctrinâ omninò diuulsâ,
& alienam esse ab hodiernâ; & successionem, quam prætendunt, planè nullam.
Vnde nō frustra Venericꝰ Vercellēsis, miseremini, ait, ô principes regni cœlestis,
1076. populi Dei, vos inquā miseremini, imò indignamini, quòd in hanc sententiā vos
fascinis suis inducat homo mortalis, vt id, quod nō potest fieri, credatis fieri posse:
habens mysteria magica, omnem culturam soluens, vt prædixit Sibylla.
Et Lambertus Schafnaburgensis, Hersfeldensis monachus: zizania totum
1078. sacri gregis corpus, quasi tabe quadam infecerunt: ô mores! ô tempora! ô abo-
minationem desolationis, stantem in loco, vbi non debet: & Mammonam nostris
tēporibus publicè sedentem in tēplo Dei, vt extollat se super omne, quod dicitur
Deus aut quod colitur. Iohannes Saresburiensis: supersedeo, malo, per alium in-
1140. notescant mores vestri & studia: dico tamen; ius, fas, honestas, religio in nostris E-
piscopis perierunt, vsurpantes aliter religionem, quàm decet: quid ergò restat, nisi
vt adijciant, & ipsis sanctis Angelis dominari?
Bernhardus Abbas Claræuallensis: serpit hodie, inquit, putida tabes per o-
1140. mne corpus Ecclesiæ; & quò latiùs, eò desperatiùs; eoq; periculosiùs, quò interiùs.
Et in libro ad Eugenium Papam, disputans contra primatū, & ascititiā præro-
gatiuā, hæc verba ponit: est, vt aliā ratione, quàm tradis, vendices tibi dominatum
& principatum, sed non Apostolico iure: non enim tibi ille dare, quod non ha-
buit, potuit: quod habuit, dedit, scilicet solicitudinem super Ecclesiam, non do-
minationē. Reges gentiū dominantur, vos autem non sic: planum est, Apostolis
interdicitur dominatus. I ergò tu, & tibi vsurpare aude dominatum. Planè ab alter-
utro prohiberis; si vtrūq; habere voles, perdes vtrūq;. Dicit Dominus: ipsi regna-
uerunt, sed non ex me: principes extiterunt, sed non cognoui eos: si vis regnare,
gloriam habes, sed non apud Deum. Tu pastor procedis deauratus: dæmonū ma-
gis, quàm ouiū pascua hæc sunt. Scilicet sic factitabat Petrus? sicnè Paulus? cuius or-
dinis quæso es? Nam neq; vt miles pugnas, neq; vt clericus euangelizas; cū vtroq;
esse cupis, vtrosq; deseris, vtrosq; confundis. Vnusquisq; in ordine suo resurget,
tu in quo? ô miserandam sponsam, talibus creditam paranymphis!
1140. Eiusdē Bernhardi tēpore vixit Petrus Cantor Parisiensis. Hic in Lateranensi
cōcilio, cùm Papa ac Episcopi vellent nescio quas nouas traditiones condere, re
stitit ac dixit; adeò non esse nouas traditiones condendas, vt quoq; de veteribus a-
liquid potiùs sit diminuendū: nam illarū numero & copiâ Christianos onerari.
Illud magis agendū esse, vt Christi verbum seruetur. Iam.n. Christianis verè obiici
posse, quòd propter hominum traditiones Dei mandatum irritum sit factum.
1150. Elizabetha virgo clerum sui temporis sic affatur: infelices & insensati, aperi-
te oculos vestros, & legite scripturas, & recordamini, qua religione præcesserunt
vos antecessores vestri.
1161. Otto Frisingensis: Roma creuit in diuitijs & potentiâ, decreuit autem in
veritate & iustitiâ.
Hildegardis: quò vsq; demum raptores hos lupos tolerabimus? qui, cùm a-
1180. nimarū cura eis, tanquam medicis, sit concessa, nihil minùs tamen, quàm de earū

salute cogitant. Quin imò, quia ligandi & remittendi ius habent, rapacissimas quasq; beluas imitantur; nec nostra, vt decet, abluunt: sed etiam sua in nos deriuant peccata; leges destruunt, nos vt agnos deuorant.

Ioachimus abbas Florensis in Calabria, in libro de concordiâ, & super Esaiam disserit, quàm longè aliena sit omnis hodierna religio à formâ primitiuæ Ecclesiæ, ex multis intelligi posse. Salomonem senescentem idololatram esse factum, & illud ipsum de Ecclesia quoq; iam senescente dici posse: ideoq; tandem perituram fortitudinem & sapientiam pontificis ac prælatorum: item, Aaronem hodiernos præsules repræsentare, qui sculptile conflauit. 1200.

In Vincentij speculo historiali hæc est historia: Habuit Carolus Magnus visionem quandam nocte, quâ raptus ad inferos cùm interrogasset Pontifices patris, & auunculorum suorum, quos ibi multos repperit, cur tam grauia paterentur tormenta? responderunt illi; quoniam patrem tuum, auunculos, populumque de pace, concordiâ & pietate non, vt debuimus, admonuimus; sed seruimus falsa dogmata, discordias, & fuimus incensores malorum; ideo nunc incendimur in istis Tartareis supplicijs & nos, & alij homicidiorum & rapinarum amatores; & huc venient tui quoq; Episcopi, qui similiter faciunt. 1240.

Et frater Robertus Gallus de sui temporis Ecclesiâ hanc memorat visionem; vidi, inquit, summum Pontificem in Ecclesiâ ante altare eleuatis manibus missam peragentem, nec admodum videbatur caput eius; igitur dubius, cùm intuerer diligentiùs, an esset omninò sine capite, vidi quidẽ caput, sed aridũ & macilentũ, ac si esset ligneum: dixitq; Spiritus ad me; hoc Ecclesiæ Romanæ statum significat. 1290.

De missâ, oblatione, atq; venditione Christi, illius coæuus, Guilielmus Peraldus Episcopus Lugdunensis sic loquitur: Non est pauper in mundo, qui non indignaretur, si quis eum vellet ducere ad forum, & ibi eum venalem exhibere, tanquam iumentum suum: quanta ergò contumelia est Deo, cùm ipse venalis exponitur ab his, à quibus præcipuè emendus & honorandus esset: in quo deteriores sunt Iudâ: hic enim semel tantùm eum vendidit, hi in infinitum: & pœnituit Iudam facti; hos autem nunquam: ille reddidit triginta argenteos, hi nihil vnquã: non obstante regulâ Iuris Canonici: peccatum non remittitur, nisi ablatum restituatur. Idem. Si nihil vnquam fuisset oblatum celebranti, pluralitas missarum nunquam in tantum inualuisset. 1290.

Vbertinus à Casali: hodierna Ecclesia dicitur noua Babylon, quæ est meretrix magna, quia verus cultus, & amor sponsi IESV est turpiter adulteratus, & spiritus iustorum huius temporis supra modum opprimitur in prædominio Babylonis, & velit nolit, in multis meretricis eius actibus seruire compellitur; ideoq; magna pericula nos expectant hoc tempore. 1304.

Similiter Guilielmus Occam: vt intentum suum horrendum ad finem perducere possint, defendentes veritatem persequuntur, interimunt, innoxium sanguinem fundunt, Regem & legem fronte ausuq; meretricio & execrabili subuertunt: quiq; hoc faciunt, sunt ipsi, qui videbantur regere & docere populum, ipsi pontifices: egressa est enim iniquitas de Babylone. 1320.

Marsilius Patauinus docuit, curiam Romanam contra naturam, legemq; diuinam ac humanam, ac omnem rationem esse. 1326.

S. Brigitta etiam statum Ecclesiæ miserabilem deplorauit multis modis, & alicubi in hæc erumpit verba: sunt in Ecclesiâ animarum interfectores, ouium Christi dispersores, & laceratores: additq;, esse abominabiliores Iudâ, immitiores Iudæis, iniustiores Pilato, & peiores Lucifero. 1370.

Author libri de insolentiâ & erroribus Romanæ curiæ ait: videtur mihi, quòd tota Romana curia sit in viâ damnationis. Nam in eâ à plantâ pedis vsq; ad ceruicem non est sanitas. 1404.

Iohannes Gerson, Fateor, inquit, abnegare non possum, multa inter Christianos simplices sub specie religionis introducta esse, quorum sanctior esset omissio. 1416.

1455. VVeſſelus ſuper verbis Paparum, *claue non errante*, exclamat: ô formidoloſum regnum, quod claues habet errantes!

1560. Barth. Platina ſecretarius Pontificis ſcribit: Damnat mandata Chriſti is, qui ſe eius vicarium dicit; & credentes in verba Dei exurit. Et in Syluestro 3. ceſſat ſanctitas & doctrina Pontificum, creſcit ambitio & largitio; ſed hoc parum eſt, aliquando peiora videbimus. Et in Bonifacio 7. Vide quæſo, quantum degenerauerunt hi pontifices à maioribus ſuis! Et in Benedicto 8. heu miſeram certè conditionem cæcorum hominum, qui, quia contra conſcientiam in errore perſiſtunt, ſeipſos in æternum exitium proſternunt adeò, vt & preces inutiles fundant, nec eleemoſynis, quia ex rapinis partas conſtat, quicquam proficiant.

1520. VVolfgangus Eitinger, ſacerdos Auguſtanus, Romam ſic depingit: Roma pronunc eſt vorago inferni, & Mammon diabolus, capitaneus omnis malitiæ reſidet ibi, vendens pro denarijs & nummis patrimonium IESV Chriſti Nazareni, quod ipſe Saluator noſter cum amariſſimâ paſſione, & diriſſimâ morte promeruit. Quod dum ſcribo, mentem ſubit id, quod Plato in Eutyphrone diſputando proponit, ſanctitatem eſſe artem mercatoriam: & illud Socratis; cuilibet licere vendere ſuos Deos.

1507. Ad eundem ferè modum Iacobus Spiegel, Conſiliarius Cæſaris, in commentario ſuper poëmata Ligurini, deplorans nouas indulgentiarum, purgatorii, & alias traditiones, in hæc verba erumpit: O BEATAS NVGAS, QVÆ TANTVM PEPERERVNT IMPERIVM. Sed & Henricus Cornelius Agrippa, Imperatoris

1520. Conſiliarius dicit: omnium admirabilium admirationem hoc vincit, quòd noſtri ſacerdotes, ijsdem medijs ſe cœlum poſſe aſcendere, putant, quibus Lucifer olim cœlo decidit.

Similiter Auentinus: amiſſo puro veritatis fronte, ad lacunas lutoſas conuertuntur, & pietatem quæſtum, religionem prædam exiſtimant: homines ſuaues, ſe æditus cœli faciunt, vbi nec fuerunt, nec ſunt, nec vnquam erunt, niſi nugari deſinant.

Et de hac vanâ præſumtione in eandem ſententiam monuit etiam Elizabetha virgo: (de qua prolixiùs infrà) fabulantur, inquiens, dum, ſuæ excommunicationis ædita comminatione, ſe cœlum præcludere poſſe, aſſerunt.

1550. Andreas Friccius de Eccleſiâ & Republica emendanda: nónne Pontifex decretis ſuis ſupra ſortem humanam ſe extulit? nónne animum ſuum tyrannidis appetentiſsimum patefecit? an in altum adeò euehi potuiſſet, niſi primùm verâ doctrinâ extinctâ?

Hæc pro ingreſſu ſaltem è paucioribus tantùm, qui de corruptione & erroribus doctrinæ Eccleſiæ ſcripſêre, referre volui: cæterùm longè plures infrà in ipſo opere reperiuntur.

Sed de deprauatis MORIBVS, ET SCANDALIS in Eccleſia, quæ omni tempore maximè doluerunt & deplorârunt pij viri, omnia, proh dolor, volumina plus ſatis plena ſunt lamentationum, quarum verbi gratiâ paucas tantùm hîc recenſebimus.

255. D. Cyprianus ſic infit: etiam in ſinu ſacerdotum ſe ambitio fraudulenter occultat, cupiditas regnandi, negotium monarchiæ, & vniuerſi orbis dominium: vt in omnibus mundanis vnus homo, quaſi Deus, habeat poteſtatem, & cui omnia ſubiecta ſint. Quid vltrà cupidè quæris? ſi ampliùs impleri ambitio tua non poteſt; iniiciatur faucibus & dentibus tuis offa & vniuerſa maſſa huius mundi; & ſis mundum habebis, Deum non habebis; mundus tranſibit, tu cum eo; quia non ſtas, cades, tranſibis, & rues.

370. Lactantius: vbi dignitates & opes in Eccleſiâ auctæ ſunt, inuaſit pſeudoſacerdotes etiam regnandi, dominandiq; libido: & omnibus hominibus ac poteſtatibus præferri ſe cupierunt: ſed & dijs ſe contulerunt, volueruntq; adorari.

Et in

Et in lib. 7. de diuino præmio ait: ambitione & amore potentiæ inflammati, omne studium suum ad honores acquirendos conferunt, nec si solem quidem ipsum gestarent in manibus, fidem commodabunt ei doctrinæ, quæ illos iubet, omni potentiâ & honore contemtis, humiles viuere; nec virtuti fauent, quia illam assequi non possunt. Eò fit, vt pauperes et humiles Deo credant facilius (quia sunt expediti) quàm diuites, qui sunt impedimentis plurimis implicati; imò catenati & compediti seruiunt ad nutum dominæ cupiditati, quæ illos inextricabilibus vinculis irretiuit.

Et alibi idem: longè diuersa sunt carnificina & pietas: nec potest aut veritas cum vi, aut iustitia cum crudelitate coniungi. Defendenda enim religio est, non occidendo, (arrigant aures Hispanicæ inquisitionis exsecutores) sed docendo; non sæuitiâ, sed patientiâ; non scelere, sed fide. Nam si sanguine, si tormentis, si malo religionem defendere velis, iam non defensabitur, sed polluetur atq; violabitur. Nihil enim est tam voluntarium, quàm religio, in quâ si animus sacrificantis auersus est, iam subuersa, iam nulla est.

Idem: quis mihi imponat necessitatem, vel credendi, quod nolim; vel quod velim, non credendi?

Et Augustinus in Iohan. mentium rex Deus est: Idem, docendo magis, quàm iubendo; monendo, quàm minando religio colitur & propagatur. Idem: peccata ita compescas, vt supersint, quos peccasse pœniteat.

Marcus Aurelius Cassiodorus: religionem imperare non possumus, quia nemo cogitur, vt credat inuitus.

Bernhardus in Cant. fides suadenda est, non imperanda.

Ad quæ alludit illud Salustii ad Cæsarem: rigore magis vastantur ciuitates, quàm corriguntur.

Sic pacificus rex Salomon lapidibus dolatis atq; perfectis domum Dei extruxit, in qua nec malleorum, nec securium ictus audirentur, 3. Reg. c. 6. Quo symbolo Deum significare voluisse, non armis, non ferro, non igne; sed malorum tolerantiâ, vitæ sanctitate & innocentiâ, Christi Ecclesiam debere coalescere; Guilielmus ab Hassonuille dicit in libro, qui Atheomastyx inscribitur.

Idem cum his asserunt multi patres, Chrysostomus, aliiq; pij viri (de quibus infrà) & addunt: Antichristum nullum quærendum vlteriùs, & expectandum esse, præter eum, qui suam doctrinam velit cædibus & sanguine defendere. Hilarius quoque contra Auxentium conqueritur: veterem Ecclesiæ formam esse deperditam planè & mutatam: sicut enim olim fuerit pauper, humilis & afflicta, & ab omnibus persecutionem patiens; ita nunc contrà esse superbam, diuitem, & persecutricem aliorum.

Sed & ex epistolâ à Gerardo Busdrago, Episcopo Argolicensi, anno 1558. ad Cardinalem quendam sequentibus verbis inter alia scripta; quid ipsimet de sua tam crudeli & sanguinolentâ sentiant persecutione, constat; video certè, inquit, nos hîc parùm inquisitione nostrâ, in qua iã viginti annis versatus sum, proficere; & Calabriam nuper per totum exinde tumultuasse. Quemadmodum de Hispaniis quoq; narrant, quòd illic etiam sint tumultus hac de re: & Carolum Quintum morientem Episcopo Toletano dixisse, Lutheranos habere iustam causam in articulo iustificationis.

Quid hoc vult esse? pauca dicam, R.V.D. fretus, quæ apud aliũ non auderẽ; me scilicet in Iure Canonico; in quo sum à pueritiâ versatus, nullũ vnquã reperisse titulũ de inquisitoribus, & proinde opinari, quòd apud maiores nostros minimè fuerint in vsu, sed tantùm Imperatores Tyrannos, fidei Christianæ hostes sanguinẽ fudisse: sed quòd antiqui Patres & Pontifices in vsu habuerint, sanguinem eorũ, qui sunt baptizati, & articulos fidei confitentur, vt faciunt Lutherani, fuderint, non memini me legisse, nec puto fuisse vnquam factum.

Fuit olim quoq; horrenda hæresis Arrianorum, quæ negabat, Christum esse

consubstantialem Patri, nunquam tamen maiores nostri sanguine baptizatorum se polluerunt, vt nunc in Papatu fit, etiam ob solum esum carnium. Quapropter si in reliquis rebus solemus semper maiorum vestigiis insistere (quæ nostra est præcipua defensio) cur in hac causâ longè diuersum facimus: quàm illi fecerunt?

Nec essemus tanto odio digni, si, vt in seditione fit, decem, aut viginti, ad terrorem aliorum, capite plexissemus: sed horresco dicere, quòd quadraginta annis plus quàm centena millia à summis pontificibus in Italiâ, Hispaniâ, Galliâ, Belgio & Anglia sint sublata: nec quicquam profecisse. Ab hac crudelitate & laniena frustraneâ abstinendum esse planè, censeo. Sed tutior esset via, vt Lutheranorum libri omnes comburerentur, quia in eo tota res sita est, ne Catholici sentiant & intelligant, quæ sit eorum doctrina: nam quàm primùm eam percipiunt, assentiuntur.

Ob oculos est Gallia, vbi plus sanguinis fusum est, quàm nusquam alibi, & tamen plures reperiuntur illic Lutherani, quàm aliis locis: certè, Veneti nostras inquisitiones & executiones nullo modo ferre volunt: vtinam igitur cogitaretur de verâ concordiâ: & quemadmodum toleramus Græcos, in multis à nobis dissentientes, quos tamen non habemus pro hæreticis, neq; eos persequimur; sic quoq; Lutheranos ferremus. Hactenus Busdragus. Nunc ad propositum.

Ephræm Syrus scriptum reliquit: Antichristum, vt omnes fallere posit,
380. humilem, (vt hodie seruum seruorum se dicit) se simulaturum.

Hieronymus scripsit: clerum ex inope diuitem factum, ceu pestem fugien-
390. dum esse. Item: nullam tam crudelem bestiam esse, quemadmodum clericum, vel sacerdotem malum: nam corrigi se non pati, nec veritatem audire posse. Ad quod illud Salustij quadrare videtur, pessimum quemque asperrimè rectorem ferre.

Et Augustinus asserit: religionem peperisse diuitias, & filiam deuorasse
399. matrem. Alibi de sacerdotibus verba faciens: lupos, inquit, lupis characterem imprimere: deq; nimio fastu & arrogantiâ ait: qui vult videri Deus, cùm sit homo; non imitatur illum, qui, cùm Deus esset, pro illo factus est homo.

Chrysostomus multifaria reprehendens cleri vitia, inter alia sic ait: non
410. possumus Christum sequi, nisi omnis secularis curæ simus expertes. Item: frustra Christiani nomen tibi assumis, qui Christum in eius seruis persequeris; affectans vocari, quod operum simulatione mentiris. Idem: sacerdotis est tantùm arguere, liberamq; præstare admonitionem; non mouere arma, non clypeos vsurpare, non vibrare lanceam, nec iacula mittere.

Item: modò in procuratores, dispensatores & caupones redacti sunt Episcopi. Cùm enim illos animarum curam habere deceret, hoc prætermisso, illa solicitè curant, quæ publicanis & quæstoribus curanda sunt. Orationibus enim & prædicatione prætermissa, alij frumenti, alij vini (quod etiam hodie notent quidam, venditionibus per totam vitam colluctantur.

Item: peccantes clerici difficilè pœnitentiam agunt, & sacerdotum culpâ potissimùm fit, vt vulgi mores sint corrupti: sicut enim omne bonum à sacerdotio, ita & omne malum egreditur.

Huic sententiæ respondet illud Eusebij Emyseni: veniet Enoch & Elias; quos, quia ratione superare non poterit, gladijs interimi faciet (vt suprà dictum est) Antichristus, præliabitur contra sanctos, & gladio conuertere studebit.

Saluianus in 5. de prouidentia Dei: cogimus, inquit, nos ad vlciscendas cri-
480. minum nostrorum immanitates nolentem Deum; propè est, vt eum non permittamus, vt parcat. Nam cùm in Deum nullum vnquam iniustitiæ signum cadere aut apparere posit, sic agimus, vt, si enormitates nostrorum scelerum non vlcisceretur, injustus esse videretur.

580. Gildas Badonicus Episcopus, sacerdotes, & monachos vocat montes malitiæ,

& tandem

& tandem in hæc verba exclamat: ô inimici Dei, & non sacerdotes: ô licitatores
malorum; & non pontifices; traditores, & non sanctorum Apostolorum succes-
sores; impugnatores, & non Christi ministri! Equidem Petro, & veris successori-
bus eius dicit Dominus: dabo tibi claues regni cœlorum; vobis autem, operarij
iniquitatis, non noui vos, discedite à me, vt separati sinistræ partis hirci, eatis in
ignem æternum.

Sancto sacerdoti promittitur, quæcunq; solueris super terram, erunt solu-
ta & in cœlis; sed quomodo tu aliquid solues, vt sit solutum in cœlis, cœlo ob
scelera separatus, & immanium peccatorum funibus compeditus? Tu enim, vt
Salomon dicit, funibus peccatorum tuorum constringeris, quomodo igitur sol-
ues, iniquitatibus mundi ita ligatus, vt in cœlum nequaquam ascendas, sed in in-
fausta Tartari ergastula potiùs descendas, rationem redditurus pro te & illis, quos
quasi propriis manibus interfecisti.

De clericis sic conqueritur ipse Gregorius Magnus similiter: ex nostro solùm 596.
peccato omnia proueniunt mala; Dei causam relinquimus, ad terrena propera-
mus; nos, pereunte populo, authores mortis existimus, quorum debebamus esse
duces ad vitam: cùm eos exonerare debuissemus peccatis sacerdotes, grauiora
committimus. Ex nostro, inquam, periculo perit populus, qui ad vitam nostrâ
negligentiâ eruditus non est. De quo pulchrè etiam Plato; si præesse vis, virtutem
imperties ciuibus; sed quomodo imperties, quod non habes?

Nicephorus depingit sui temporis sacerdotes, quòd eligantur tantùm favo- 640.
re & corruptione, non pietate & doctrina; & non consequi virtutem Apostolo-
rum eos, qui illorum successione superbiant.

Et in Toletano concilio habetur: in Ecclesia Dei non tantùm hæreticos, sed
& ipsos custodes (hoc est, sacerdotes eius, qui deberent ob dignitatis excellentiam
cæteros ad pietatis officium prouocare) tanquam sal infatuatum, scandali potiùs,
quàm ædificationis dare materiam, & dira vulnera infligere.

Et in Remensi synodo: ô lugenda Roma, quæ nostris maioribus clara patrũ
lumina præbuisti, nostris temporibus monstrosas tenebras, futuro seculo famo-
sas effudisti. Num, talibus monstris, hominum ignominiâ plenis, scientiâ diui-
narum & humanarum rerum vacuis, innumeros sacerdotes Christi per orbem
terrarum, scientiæ & vitæ merito conspicuos, subiici, decretum est? Hi, qui, cùm
charitate destituuntur, inflantur & extolluntur, Antichristum referunt.

Pascasius Ratbertus, & Abbas Corbeiensis: ecce, aiunt, iam nulla penè est se- 880.
cularis actio vitæ, quam non sacerdotes Christi administrent; nulla mundi nego-
tia, in quibus altaris ministri se non occupent; nulla rerum improbitas, qua se
monasticus ordo non implicet; penè nulla illecebrosa vitæ blandities, qua se ca-
stitas sanctimonialium non commaculet. Susceptæ religionis ministerium verti-
mus ad ambitionis augmentum, dum locum sanctitatis ad terrena negotia defle-
ctimus, & mundanis implicamur; ita vt, quod peius est, lupi pastores fiant, mini-
altaris negotiatores seculi, monachorum ordines societates vitiorum.

Item: sacerdotes templorum Dei ex sacris lucrum & quæstum faciunt. Id
dudum à Prophetâ Micheâ prædictum fuit, cùm cap. 3. dicit: sacerdotes in mer-
cede docebant, & Prophetæ eius in pecuniâ diuinabant: quicunq; autem vendit
stri spiritualia, sacerdotio indignus est. 881.

Synodus Macrensis perhibet: quomodo nos vitam corrigere valeamus alio-
rum, qui negligimus propriam?

Petrus Damianus memoriæ prodidit in Chronicis; tempore suo eò rem red- 1050.
ijsse, vt Ecclesiarum membris Episcoporum defectus: & quæcunq; corrigenda
essent, non licuerit deferre, sed sub pœnâ prohibitum fuerit.

Nullo modo igitur culpandos esse, vtcumq; delinquant, Moronessa Italus 1050.
statuit. Imò neq; de homicidio, neq; adulterio accusari posse; sed excusari, vt ho-

micidia Samſonis; furta Hebræorum, & adulterium Iacobi, Hugo & diſtinct. 40. non nos. Et qui aliter præſumit, vel iudicat de ſacerdote, eum peccare venialiter, qui de Papâ, mortaliter: Laurentius Gloſſator.

Iacobus Klingershofer, ſacerdos Argentinenſis tradit, abundantiam carnalium eſſe inopiam ſpiritualium; priùs enim vigilaſſe in penuriâ, iam plenis ventribus dormitare.

1120. Honorius Auguſtodunenſis in Chronico, quod Flores temporum inſcribitur, hæc verba alicubi ponit: verte te ad ciues Babyloniæ, & vide quales ſint: intuere principes & iudices, an non maximum ſcandalum præbent, & poſita eſt in eis beſtiæ ſedes?

1390. Iohannis Sarisburienſis teſtimonium eſt hoc: in ſaturitate diſputant de ieiunijs, & quod verbis adſtruunt, operibus deſtruunt: ſi tyrannus ſecularis iure diuino & humano perimitur, quis tyrannum in ſacerdotio diligendũ cenſeat, aut colendũ? quis illum non repellat, aut ſaltem fugiat: qui ad hoc ouile ingreditur, vt mactet & occidat? Labijs & ſimulatione officij paſtorem induunt, magis tyrannis, quàm principibus ſimiles. Et vt ex horto paradiſi oriuntur quatuor flumina, quæ irrigant & fœcundant omnia: ſic de horto Eccleſiæ, & medio domus Dei erumpunt omnia vitia, quæ confundunt ac deſtruunt omnia. Ibi enim omnia currunt ad pretium, domusq; Dei fornicatoribus eſt commiſſa.

1400. Et Bernhardus: mirum non eſt, inter duodecim Apoſtolos olim inventum vnicum Iudam, quia hodie inter duodecim Eccleſiaſticos vix vnum reperias Apoſtolum. Videtur (bone Ieſu) aduerſus te conſpiraſſe vniuerſitas Chriſtianorum, & illi in perſecutione tuâ primi ſunt, qui volunt in Eccleſiâ tuâ primatum tenere, & gerere principatum. Heu Domine Deus, arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuerſam deinde tradunt incendio ciuitatem. Conſtantini equidem hodie, imò Romuli ſucceſſores ſunt, non Petri, Pontifices. Quomodo igitur ſeculares continerent, cùm vident tantum faſtum, & inſolentiam ſacerdotum, qui irreuerenter abutuntur bonis Eccleſiæ, hoc eſt, eleemoſynis pauperum, qui de patrimonio crucis Chriſti non paſcunt egenos, ſed pellices in thalamis. Hæc pauca de Bernhardi ſcriptis; ſed plura ex eius de conſideratione, & alijs libris poſſent afferri, quæ talia ſunt, vt, ſi hodie viueret, eaq; ſic aduerſus Papam ſcriberet, tanquam Lutheranus citò combureretur.

Vgetinus in viſionibus: ſedes Petri eſt obſeſſa ſuperbiâ, & colitur auaritiâ. Quod ſi tu (loquitur verba factæ ad ſe viſionis) non indicaueris eis, quæ tibi reuelata ſunt, & ipſi in peccatis ſuis morientur, tu iudicium Dei portabis.

Rectè igitur clericis, qui lumbos zonis aureis cingebant, & ſericis veſtibus vtebantur, eas abſtulit Taraſius patria v. Conſtantinopolitanꝰ, & ex caprarum pilis confectis vti iuſsit. Ignatius in eius vitâ, & in Epiſtola ad Iohannem 3. tomo conciliorum. Hinc Otto Friſingenſis ait: diſcant ergò in ſummo poſiti, creatorem ſuum reſpicere, moderantiam ſeruare, & quò maiores ſunt, eò ſe ſubmiſsiùs gerere; tutius enim eſt ad ſummum, quàm in ſummo.

Opuſculi tripartiti author de Eccleſiæ dynaſtis hoc deponit votum: quòd ſi ineptum regem habeant, deponunt: ſed quando tot inepti & impij in Eccleſiâ, cœnobijs, & toto Eccleſiaſtico ordine reperiantur, trabem in proprijs oculis non vident, aliena autem tantùm vident. Idem: ciconiæ, inſtinctu naturæ, eò feruntur, vt, ſi quæpiam iniquè inter illas agat, omnes in vnum inſurgant, & alis roſtriſque deſæuiant: cur ergo non idem faciant prælati? cauſa eſt, quòd vnus alij non eſt diſsimilis.

Elizabetha virgo ſcribit: ſedes Apoſtolica repleta eſt iniquitate & impietate, & ſcandalizant oues meas, & errare eas faciunt, qui cuſtodire & regere debuerunt. Eadem prædixit, nouum genus hominum ex Eccleſiaſtico ordine pro-

repturum, in quibus Diabolus quatuor vitia radicabit, adulationem, inuidiam, hypocrisin & detractionem: quique dicent: DATE NOBIS, ET NOS ORABIMVS PRO VOBIS.

Abbas Ioachimus: mulier auro inaurata, quæ cum terræ principibus fornicatur, est Ecclesia Romana; quæ in Babylone vitæ confusione transfusa mœchatur: occidentalis igitur Ecclesia spiritualiter & temporaliter malitiosa, videtur meritò abolenda. Item, prælatis præfracta est frons meretricis; indurati enim malitiâ nolunt erubescere: ideò oppressi ab EIS clamant ad Deum, dicentes: ô DEVS, quò vsque non vindicabis sanguinem innocentem clamitantium sub altari? 1200.

Catharina Senensis testatur: sicut olim rari fuerunt mali, sic hodie raros inueniri bonos. 1369.

Author libri de insolentijs curiæ Romanæ asserit: felicissima tempora fuisse primitiuæ Ecclesiæ, dum vnus erat malus inter duodecim; nunc autem inter duodeciesduodecim nullum, aut vix esse vnum bonum. 1404.

Petrus de Alliaco affirmat, religiosos & monachos plùs esse officiales fisci, quàm Christi: imò plus armis quosdam, quàm diuinis studijs esse intentos: id quod multis exemplis infrà demonstrabitur; hîc vnico tantùm.

Cùm enim ante hæc Philippus Belluacensium Episcopus, bello captus, & carceri Regis mancipatus fuisset: Canonici eius hoc ægrè ferentes, apud Papam Regem grauiter accusauerunt. Papa igitur Regi scribit, vt benigniùs fratrem & filium Pontificis tractet. Rex verò confestim præsulis arma & loricas per eundem tabellarium Romam deferri curauit, vt sententiam ferret, num istæ filiorum pontificis essent tunicæ, necnè? At Papa subridens respondit; nec fratris nec filij tunicas esse, sed potiùs filiorum Martis: præsulemque regis reliquit arbitrio.

Matth. Paris. Sed & vicarius Christi non modò ipsemet bella gerit, vt infrà; sed etiam alios ad arma compellit: vt Papa Hildebrandus Mechtildi Marchionissæ, sub spe consequendæ vitæ æternæ, imposuit debellare Imperatorem Henricum. Annales.

Theodoricus à Niem refert, Gregorium 12. Bonifacium 9. Innocentium 7. & Vrbanum 6. eleemosynas nullas dedisse, hocq; signum damnationis esse. 1418.

Portugalius in libro de squaloribus Romanæ curiæ inquit: si principes terræ, quemadmodum nos, saperent, & intelligerent, nos tam nefandissimos omnes delerent de terrâ: & prioribus tyrannis atrociùs tollerent. Eidem adstipulatur Felix Hemmerlin, Canonicus Constantiensis. 1482.

Sed & Iacobus Carthusianus in libro de peccatis mortalibus: non mireris de hoc, inquit, mirare, quomodo clericus habens Ecclesiam possit saluari? Et Hermannus Rhyd ait: quis audet dicere, aliquem inter sacerdotes hodiernos, si non efficiantur meliores, posse saluari? 1440. 1460.

Et Platina intimus Pontificum quorundam consiliarius, scribere non dubitauit in hunc modum: consenescit virtus in quouis statu: deficit splendor Romanus in obscuras tenebras: idemque etiam Pontificatus dignitati accidit: sanctitas enim & doctrina primitus sine opibus creuit, mox verò cum ipsis opibus lasciuire cœpit Ecclesia, nullo principe flagitia hominum coërcente. 1460.

Idem alibi: Iohannes decimus tertius, inquit, sceleratissimus homo, in adulterio comprehensus, confossus diuinitus periit, vt Ecclesia Dei ab hoc monstro liberaretur. Et in Sergio tertio: vide quæso, quantum degenerârint isti à maioribus suis: ambitionem enim & inimicitias vt sæuissimi tyranni exercent, voluptatibus dediti.

Iohannes Marius Belga lib. de schismatibus & conciliis, licet optimus Catholicus, tamen scribit, tantùm 32. Papas esse saluatos, reliquos cum multis alijs Ecclesiasticis à Diabolo in sua retia hamo diuitiarum & superbiæ pertractos fuisse.

Author libri stellæ clericorum cum Bernhardo de sui temporis Ecclesia sic queritur: ô Domine, pastores tui mutati sunt in tonsores, & agni in lupos, defensores in dissipatores, qui deberent esse sobrij, quotidie sunt ebrij; qui prælati, Pilati; qui casti, incesti; qui pastores, seductores.

Sic ipsi Episcopi & Cardinales authores fuerunt Regi Galliæ, vt magnis sumtibus euocatus fuerit; anno Domini 1528. è loco quodam longinquo caucomagus quidam, qui Cæsari resisteret. Persuasum enim erat illis à patre mendaciorum, illum futurorum omnium præscium, & cunctorum arcanorum consiliorum conscium, tantâ præterea potestate præditum, vt possit regios pueros reducere per aëra ex Hispaniâ, & insuper thesauros maximos ex terrâ eruere.

Quod maius peccatum commiserunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum Iezabel?

O stulti & impij, qui his artibus stabilire vultis regna, quibus olim potentissima ceciderunt, funditusque euersa sunt! Atque tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegiorum artifici audaciam præstat, quæ istis tam impensè fauet orthodoxa scilicet illa mater, & christianissimi filij accomodatur authoritas, & è sacris pecuniis largiuntur munera, conniuentibus etiam, atq; tam nephariam operam conducentibus columnis Ecclesiæ, Episcopis & Cardinalibus, & impietatis ministro impij applaudunt proceres, quemadmodum operibus lupi congratulantur corui. Hæc Cornelius Agrippa Catholicus, & Imp. consiliarius in Epistolis.

Sed & ipse Thomas Stapletonus, Louaniensis professor, in libro de admirandâ Romanæ Ecclesiæ magnitudine; nec peccatis, ait, sceleribus & flagitiis Romani Pontifices caruerunt: sed per annos centum circiter quinquaginta à Iohanne 8. vsq; ad Leonem nonum à virtute maiorum plurimùm deficientes, PARVM APOSTOLICI visi sunt.

Plus quàm infelicem ergo populum, si damnata suæ Ecclesiæ capita, & Christi vicarios plerosq; habeat in inferno. Miserũ Deum (vt Papam vocant) qui scelerosus & flagitiosus est, & virtute pietateq; caret, & cui cœlum intrare non licet: pulchros Dei dispensatores, qui ex bonis eius & eleemosynis viuunt, sed propter eum nihil erogant: prodigiosam certè sedem, si tot seculis non nisi per Pilatos, monstra, & portenta sit gubernata, & non aliam firmiorem, quàm talem habeat successionem & continuationem.

Vnde non immeritò Iohannes Goropius Becanus, insignis ille Catholicus, sacerdotes canes nominari dicit ab Isaia, quia Deus eos accuset, quòd non solùm non doceant & latrent contra ignorantes, sed ne ipsi quidem videant, & sciant veritatem. Tum etiam tantum abesse, vt gregem pascentem contra lupos custodiant, vt ipsimet perpetuò prædis inhient, auaritiâ nunquam satiandâ. Non habere itaq; eos, quæ in bono cane laudanda sunt, sed ea, quæ in hoc animali sunt vituperanda; voracitatem scilicet & impudentiam, & pro vigilia altum soporem.

Imò in tantam bestialitatem delapsos affirmat, vt vetusto ritu apud Canonicos Monasterienses sit obseruatum, quòd iam iam morituro, & animam modò agenti, caput suillum ostendatur, quò agnoscat, se non humanam, sed porcinam vitam egisse, eoq; moueatur ad veram pœnitentiam, & diuinam misericordiam in postremo vitæ articulo implorandam.

Non equidem suilli capitis concionem derideo, sed mallem, mox in principio, dum in canonicorum collegium cooptantur, cũ porcis prandiũ ipsis parari,

vt diligenter cauerent, ne tam lutulento & immundo animali perpetuò comparandi viderentur. Cogitent, dum bubulas & suillas carnes deuorant, ne, dum to ti corporis in viuendo ductum sequuntur, fiant & ipsi boues atq; porci, capitibus semper in terrena defixis.

Abiiciendam ergò esse hanc cum brutis communem vitam, grauiter monet; & cogitandum, petasum Mercurij Cardinalibus & Episcopis non frustra impositum fuisse, de quo infrà.

Ex his paucis, num in doctrinâ & vitâ Pontificiæ Ecclesiæ hactenus nullus fuerit error & labes, satis superq; intelligere quiuis potest: ea tamen leuia & puerilia dices præ ijs, quæ infrà plurima suggeret hoc opus, ex Catholicorum scriptis congestum: nisi diffiteri, & mendacij arguere tuorum patrum, & præcipuorum luminum scripta, abnegare eos, & te eorum spurium dicere, veritatemque ex mundo pellere, & cœlum terræ miscere velis; quod absit, non facies.

Quantum igitur putas doluisse patribus & cæteris pijs viris, tot errores & flagitia tolerari in Ecclesiâ, foueri manifestè, defendi vi, propagari perniciosè: imò verò etiam eò contumaciæ & peruersitatis progressum esse, vt illud adhuc occultare (non considerantes, quid Esdræ vltimo dicatur: carbones ignis comburentur super caput eorum, qui dicunt, se non peccasse coram Domino) & pulchrè velare conentur, dicentes, se nec labi, errare, aut delinquere posse; ideoque nec correctione indigere: quam tamen impudentiam plurimi Catholici, & pij viri, vt demonstratum hîc, & infrà pluribus ostendetur, publicè sunt detestati.

Et inprimis hîc notandum, quod inter alios Ægidius Corrocetus Italus de Raphaële Vrbinate, pictore præstantissimo refert: is enim aliquando reprehensus à Cardinalibus, quòd Diuorum Petri & Pauli facies insolito rubore, præter decorum, exprimeret, scitè respondit: pudore suffusos Apostolos, erubescere vicariorum suorum nefaria scelera, cœlitus intuentes.

Nam si nulla labes Ecclesiam invasit vnquam, vnde tot tantæq;, quibus omnes penè ipsorum Catholicorum libri sunt referti, querimoniæ, suspiria, & piorum vota de reformatione, quam omninò necessariam esse nunquam diffessi sunt veteres: at hodierni duntaxat parasiti, ne Apostolico more cogantur parcè, castè, piè viuere, manibus pedibusq; impugnant, & excutiunt.

Sed audiamus aliquorum saltem (omissis pluribus, de illis enim infrà dicetur) ex ipsis grauissimorum & summorum capitum testimonia, vota, & consilia.

Reformationes instituisse Carolum Magnum, & Ludouicum eius filium Impp. referunt ipsorum annales, & alia de hac re scripta. Luitprandus, Vrspergensis, & Cranzius de reformatione Paparum & monachorum recensent: Ottonem Imperatorem in exilium misisse inquietum Papam Benedictum Hamburgum, & totum mundum fuisse execratum turbam vitiosorum, inutilium, voluptatibusq; vacantium fucorum, & iudicasse, satius fore, paucos bonos in monasteriis, quàm multos malos alere: sed ob hoc pium propositum Ottonem Romæ in maximum periculum vitæ incidisse, & vix euasisse.

Abbas Ioachimus de reformatione futurâ hoc affirmat super Ieremiæ cap. 8. & 13. post B. Gregorij tempora neminem comparuisse, qui populum Dei erudierit, vel rectè ingressus fuerit ad Euangelium veritatis. Et propterea secuturum breui à Ieremia prædictum illum ventilatorem Ecclesiæ sextæ, cui aperiendum sit ostium intelligentiæ, ad prædicandum Euangelium diu omissæ & amissæ veritatis; contra illum prædicatorem non præualiturum errorem hæreticorum, semet veros confessores dicentium. Super Esaiam part. 2.

Et apertiùs idem Abbas Ioachimus, & quoque Telesphorus prædixerunt: fore, vt vocetur ad Ecclesiam reformandam monachus Augustinianus, qui ob

metum persecutorem lateret inclusus, vt sit pastor Ecclesiæ. Quod quidam tunc impletum fuisse dicunt: cùm Lutherus, monachus Augustinianus, proscriptus & damnatus, latitaret in arce VVartburg, & ab vniuersitate VVittenbergensi ad ministerium vocaretur. In quo loco adeò mirabiliter conseruatus fuit, vt quemadmodum Diaboli locum sepulti Mosis; sic nec pontificij, etsi Magorum & Diaboli auxilium implorauerint, locum absconditi Lutheri detegere potuerint. Chytræus in Chron. Arct. & alij.

Telesphorus de Cusentiâ, & Petrus de Alliaco tradiderunt, Ecclesiam opus habere magnâ diligentiq; reformatione & emendatione. Idem sentit Theologiæ Doctor Talheymius, de quo infrà fol. 834.

Franciscus Zabarella, Ecclesiæ Romanæ presbyter & Cardinalis, de impiâ Papalis potestatis exaltatione, adoratione, & reformatione sic scribit: nefanda sunt iura pontificia, quia malè considerata fuerunt per multos assentatores, qui volentes placere Pontificibus, per multa retrò tempora, & vsque ad hodiernum diem suaserunt eis, quòd omnia possent; & sic quòd facerent quicquid liberet, etiam illicita, & sint plus, quàm Deus. Ex hoc enim infiniti secuti sunt errores, & nisi Deus succurrat, status Ecclesiæ vniuersalis periclitatur.

Sed fauente Deo, speratur de reformatione, si (vt dicitur) constitutum congregabitur in Ecclesiâ concilium: in qua congregatione non oportebit solùm schismati præsenti, sed etiam futuris consulere, & ita determinare potestatem Papæ, vt Papa deinceps possit, non quod libebit, sed quod licebit. Nam etiam ipse B. Petrus non sic administrauit. Esset etiam considerandum de honorificentiâ faciendâ Papæ, ne in ea excedatur modus; ita etiam honorandus est, vt non adoretur, quod de se fieri passus non fuit idem B. Petrus. Hæc Zabarella.

Sigismundus Imperator diuinâ visione monitus, instituit reformationem omnium membrorum ac statuum vniuersæ Ecclesiæ, & scripto complexus methodum & normam procedendi, proposuit concilio Basiliensi & Pontifici Romano. At hic reprobare palàm aut resistere non ausus, promisit quidem parêre, sed metu, ne manifesta fierent multa (si susciperetur reformatio) tergiuersari, alienorum negotiorum remoris Imperatorem circumuenire cœpit, inde Sigismundus, subsidio Papæ (qui nil quàm elabendi subterfugia machinabatur) destitutus, spe suâ frustratus fuit, oleumque & operam piè susceptam perdidit.

De hoc Imperatoris pio proposito reformandi VVolffgangus Eitinger sic refert: in Concilio Basiliensi, cùm fuisset consultatum de reformatione, & Ecclesiastici dicerent, incipiendum esse à Minoritis, Cæsar Sigismundus dixit; NON A MINORITIS, SED MAIORITIS; volens indicare, Papam, Cardinales, & Episcopos eâ plùs opus habere; verùm prohibitus à Pontificibus nihil effecit. Sed ô si viueret Sigismundus modò, quid faceret pro reformatione Ecclesiæ Romanæ, quæ tribulis, vepribus, & spinis est plena vltra modum? credo, diceret, indigere eos eradicationis & extirpationis tribulorum atq; vepricum. Equidem de primo ad vltimum propter mala capita purganda esset Ecclesia, & ex consequenti propter omnes malos Ecclesiasticos. Hæc Eitingerus.

Adrianus Barlandus scribit de reformatione sic: olim nulli fuit attributum sacerdotium, nisi priùs exploratâ eius doctrinâ & vitâ: quod vtinam hodie quoque facerent principes; non tam multos passim videres idiotas in Ecclesiâ Dei, quos fortassis præstaret, defricandis principum matulis, quàm hominum conscientiis præesse.

Adrianus Sextus Pontifex, legatis suis ad comitia Norimbergensia profecturis dedit in mandatis, vt statibus Imperij suo nomine dicerent, scire Papam, in sanctâ sede aliquot iā annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mandatis, & omnia deniq; in peruersum mutata: nec mirum, si ægritudo à capite in membra, à summis pontificibus ad alios inferiores prælatos descenderit: omnes enim declinare, nec esse, qui faciant bonum, nec esse vsque ad vnum.

Quamobrem necesse esse, vt omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas nostras ei; videatque vnusquisque nostrûm, vnde ceciderit, & se potiùs quilibet iudicet, quàm à Deo in virgâ furoris sui iudicari velit: qua in re, quod ad nos attinet, pollicebimini, nos omnem operam adhibituros, vt primùm curia hæc, vnde omne hoc malum processit, reformetur: vt, sicut inde corruptio in omnes inferiores emanauit, ita etiam ab eâdem sanitas & reformatio omnium statuum emanet.

Et infrà audiemus consilia data Paulo & Iulio 3. Pontificibus, à Cardinalibus quibusdam, quomodo & quando sit reformanda Ecclesia, de quibus Friccius iudicat; adhibitos fuisse, nō vt dicerent, quid facere eos decebat, sed vt eorū studio & calliditate inueniretur ratio, qua illis, vt priùs, sic etiam in posterum liberet, quod licet; hoc est, facta illicita, impia & iniusta colore quopiam iustitiæ pingerent.

Liber etiam extat reformandarum Ecclesiarum, scholarum, monasteriorum, tam virorum quàm virginum, vt & Canonicorum: item de curâ animarum Hermanni Episcopi Coloniensis.

VVasseburgius Archidiaconus Verdunensis in Austrasiâ dicit: videtur mihi, sectam Lutheranam apprimè vtilem esse, & necessariam: spero, quòd per illam velit Deus reformare & emendare statum Ecclesiæ, tam capita, quàm membra; discesserunt enim multi non aliâ causâ à Christo ad infideles, quàm propter horrenda scelera Prælatorum, & multi ob eadem scelera, cùm vidissent primarios Ecclesiæ viros omnibus vitiis contaminatos, nostram religionem deseruerunt.

Eodem planè modo Paulus Langius Monachus, in Chronico Zitizensi de Luthero sic iudicat: Martinus ille Theologorum nostræ tempestatis omnium facilè sapientissimus princeps, doctrinam suam Euangelicis testimonijs roborauit inuictus: vtinam autem, quæ scribit de Romanâ doctrinâ, vera non essent.

Et de eius quoq; doctrinæ constantiâ & duratione testatur Cyprianus Leouitius Astronomus de coniunctionibus magnis: hæc oppositio planetarum, inquit, facta est in signis fixis, nullo superiorum debilitato: imò Mars domicilium suum Scorpionem cum Saturno occupant, sub quo zodiaci signo Monarchia Romana initium sumsit, & vsq; ad mundi finem durabit. Vnde consequitur, doctrinam Lutheri fore firmam & constantem, cuius incrementa vsq; ad extremum iudicium se extendant, nec in posterum labefactentur. Hæc Leouitius.

Carolus Quintus Imperator dixit: quòd si clerus piè & decenter viueret, nullo opus fuisset Luthero. De quibus etiam Staphylus: quis vnquam sanus non confessus est, varios esse in Ecclesiâ abusus, mores cleri turpes, opusq; esse magnâ quadam reformatione? ego sanè Catholicum, qui id malum non agnoscat in Ecclesiâ, sed non deploret etiam, audiui neminem.

Et Maierus in annalibus Belgicis: Si Turcas, inquit, velimus vincere, reformemus Ecclesiam, tollatur ab ea radix omnium malorum auaritia, reformentur omnium statuum mores; tunc nobiscum pugnabit Deus, omnemq; barbarorum colluuiem procul à nostris remouebit finibus. Turcas vincere est deploratissimos nostros mores priùs vincere.

Sed de reformatione paucula hæc hoc loco recitare libuit, de ea plura apud Durandum, Petrum de Alliaco, & alios multos, inprimis verò VVicelium pe-

culiari tractatu infrà. De reformatione internâ scripsit Dionysius Kickel; vt apud eum. Et de aliis pluribus, qui vates multis annis ante Lutherum natum eius reformationem prædixerunt, quoq; ex sequentibus patebit.

Cùm igitur dictis modis per multos annos affligeretur Ecclesia his errorum & vitiorum plagis; & interim pleriq; (præsertim summi) reformationem non solùm contumaciter respuerēt, sed etiā omnes pios de his malis loqui vel scribere ampliùs prohiberent; & qui vel hiscere de emendatione audebant, ferro, flammâ, fune & anathemate persequerentur, tandem lapides clamare cœperunt, Lucæ 19. & pij exprimere veritatem monumentis, picturis, & notis mysticis; imitatione ferè Ægyptiorum, qui olim typis & locutionibus hieroglyphicis sacra sua prodebant.

Antiqui. n. prudentes, vt sapientiæ præcepta cum rerū admiratione imbiberentur, nec ab impijs tam facilè, vt fit, profanarentur, secreta rerum sacrarū occulta esse voluerunt. Non tamen de his hieroglyphicis hoc loco, de quibus Chæremon, Apuleius, Hortensius apud Lucanum, Philo, Herodotus, Plinius, Horus Niliacus, Diodorus, Goropius, Natalis comes, Alciatus, Claudius Minois, Iohannes Dee: sed de ijs, quibus Methodius, Abbas Ioachimus, Anshelmus Marsicanus, Regiselmus, Telesphorus de Cusentia, Rupecissa, Lubertus Hanschildt, Lichtenbergius, Iosephus Grunbeck, Theophrastus, Durischius, Adrasder, & Pierius in præfatione hieroglyphicorū, & alij penè innumeri descriptionem totius Papatus, & fortunæ eius per imagines expresserunt; & quod verbis ac oratione tam graphicè tradere vel noluerūt, vel nō ausi fuerunt, hisce inuolucris manifestarūt.

Ideoque & illas & alia antiquorum simulachra, monumenta, & picturas hinc inde ex antiquis codicibus & bibliothecis monasteriorum, palatiorum & templorum structuris repetita, cum omnibus communicare hoc libro volui, tum quia secundum Horatium;

Segniùs irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator: certior aure
Arbiter est oculus.

Et vt Ægidius Perrinus de Candaule in Herodoto: magis incredulæ sunt hominibus aures, quàm oculi. Et Plautus ait; fortiùs, quod videmus, credimus. Docet etiam Clemens Alexandrinus lib, 3. Pædag. c. 8. quòd imagines & exempla sint magna pars rectæ doctrinæ, quoniam non leuis impulsio ad salutem existat in eis. Et Iohannes Vitoduranus minorita in Chron. scribit: non nouum esse, figuris rem in lucem dare: hoc enim si non liceat, cur ante hæc tempora hisce ipsis mendicantibus sese mutuò impugnare & lacerare licuerit?

Accedit & hoc, quòd ipsimet pontificij, qui magni aliâs æstimant sua, frequenter solent omnia templa, porticus, ædes, choros, peristylia, suaq; etiam Biblia picturis rerum tum benè tum malè à quibuscunque in Ecclesiâ notis viris gestarum, exornare.

Si enim magni nostri patris Adami, primæq; matris Euæ lapsum, Noæ vinolenti discoopertam turpitudinem, Lothi incestum cum filiabus, Iudæ cum Thamare, Aaronis abominabilem vitulum, Mosis summi Dei viri contradictionis pœnam, Dauidis adulterium, & alios plurimos pingere, & exhibere omnibus, ipsiq; sacro etiam codici inserere non est nefas; cur piaculum sit hodie, similia pingere aut fingere, vt, quæ sic ob oculos sunt picturarum exempla, si bona sunt, adq; pietatem & virtutem tendant, imitemur; sin mala, fugiamus.

Sed cùm ne sic veritati obedire peruicax vellet mundus, etiam signa & portenta adiunxit Deus, & inde cœlorum, atq; adeò totius rerum naturæ machina

dolere,

dolere, indignari, accusare, damnare hanc obstinationis & malitiæ atrocitatem cœpit; & tot monstrorum, prodigiorum, & terribilium ostentorum (vt in opere percensebitur) omnia pepererunt elementa.

Testatur enim Franciscus Philelphus: solere Deum immortalem, cùm aliquid diri vel aduersi immineat, id portentis & prodigijs futurum ostendere, venturasque calamitates signis, minisque cœlestibus præmonstare: quod idem sentiunt Ioachimus Camerarius, Alexander ab Alexandro, Fritschius, & alij.

Et Platina ait, accidisse prodigia multa, famemq; & pestem, ob Paparum scelera, superbiam, rapacitatem, contemtumq; Dei ac hominum, grassatum fuisse. Annales rerum gestarum à Ludouico Imp. referunt, quòd Ludouicus Imperator, cometâ viso ab astronomo suo, dixerit: Dei clementiam satis laudare non possumus, qui nos peccatores talibus dignatur admonere indicijs; meliorari ergo festinemus; ne fortè, misericordiam illo prorogante, duricia autem nostrâ impediente, illâ inueniamur indigni. Similiter Iobus cap. 24. dedit ei Deus locum pœnitentiæ, sed ille abutitur.

Et vt adhuc vnum atq; alterum tantùm addam; quid putemus portendisse, quòd paulò ante hæc tempora in Pannoniâ viperæ & lacertæ in corporibus hominum, & vbique in domibus natæ fuerint, & cùm homines illas igne & fustibus interimerent, vna inter illas voce humanâ & apertissimis verbis dixerit: nihil efficietis contra vltionem diuinam pugnantes, vt Franciscus Bebeccius, & Ægidius Aquila referunt.

Sed est portentosum & illud suprà folio primo in ominosa rota Ioachimi, quòd aduersus calicem (quem rosæ, lucis gratiæ diuinæ, aquilæ, & serpentis auxilio, defendunt & asserunt sibi) infernalis, indignatus aspicere solem, draco sæuit? certè quia vim parat illis, quæ suis viribus altiora sunt, nec pedes habet; & ob hoc progressus nullos facit, tandem à tribus fulgentibus stellis, hoc est, Trinitate, quam impugnant Arriani, prosternetur.

De his igitur & similibus Andreas Angelus sic scribit: Deus curam gerens humani generis, oraculis & prodigiis mortales admonet; multa enim sunt, quæ ex industriâ humanâ sciri non possunt: quare Deus & natura non deficientes in necessarijs, quæ per causas & ingenia humana perscrutari non possunt, vel vix possunt, per signa diuersa & instrumenta homines admonent, & ea multiplicant ad maiorem certitudinem.

Tandem etiam (sumunt enim piæ actiones mentis primæ originis initium, testante Rabbi Iosepho Hispano in libro Horti nucis, ab afflatu maximi rerum omnium parentis Dei) misit Dominus fideles testes suos, & homines Prophetico spiritu insignes, qui annunciarent mundo verbum veritatis, & quàm exacerbata esset ira Domini, super hac sterili, & non nisi dumosâ & infrugiferâ vineâ. Nam sic promisit antè per Ioëlem Prophetam cap. 2. Et erit post hæc: effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ: senes vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt: sed & super seruos meos & ancillas in diebus illis effundam spiritum meum, & omnis, qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Vbi præcipuè quidem sancti Dei viri, quorum prophetiæ in sacris extant biblijs, sed tamen & illi, quos post Christum suscitauit Dominus in Ecclesiâ, tum viri, tum fœminæ possunt subintelligi.

Arbitratur enim Henricus de Hassiâ, futura prænoscendi & reuelandi munus etiam fœminis præ maribus datum esse. Idem sentit Picus de Mirandula de prænotione lib. 9. De his autem vatibus & prophetis eorumq; prædictionibus,

vt etiam de Ordinibus, aliisque rebus; quæ cùm in hac præfatione attinguntur, tum in hoc libro aliâs continentur, hic satis: nam euitandæ prolixitatis causâ, non licet nunc dicere plura, sed de ijs abundè infrà.

Vnum duntaxat hîc incidenter monere necesse est de augurijs (quibus æqualis penè dignitas cum aliis oraculis tribuitur, & omnium primus Tages disciplinam dedit, quem multi insignes viri, Caras, Hylas, Massurius, Phauorinus, Iambelicus, Ebenragel, Petosius, Neocepsus, Auerroës, Liuius, Hesiodus, Varro, Gellius, Marcellus, Festus Pompeius, & Augustinus Niphus, secuti sunt:) ea Thomam in libro de sortibus, & Augstinum de doctrina Christianâ, vt nugatorias artes, abiicienda esse, admonere; vt quæ nullam habeant rationem, sed à sacerdotibus, quò per illa (vt & hodie) viuerent, fuisse inuenta. Plurimum enim laborat mens hominis, vt excogitet sibi artes, quibus viuat, vt Aristoteles asserit.

Cùm autem nihil proficerent vel promissa vel minæ Dei, nec possent quicquam patrum, aut quorumcunq; piorum admonitiones aut consilia; ipsa etiam diuinitus missa signa & ostenta eluderentur, & in vanum quasi fulgura ex pelui ducerentur ita, vt nec saxis cederet hæc desperata hominum contumacia & obstinatio, reiicerent & respuerent omnium suorum prophetarum & præconum veritatis verbi Dei conciones, sed strenuè in suorum errorum, traditionum, & scelerum sordibus militare Diabolo pergerent, nec Angelo, Mosi vel Christo, si de cœlis redirent, credituri, aut obauditurí, haud meritò quæras, vnde hæc tanta mala & mutationes (de quibus etiam in altera præfatione dicetur) in Ecclesiâ & Politiâ.

Plato, Aristoteles, Philo & præcipui philosophi quidem causam in numeros reiiciunt, & præcipuè Plato in libro 8. de Republica id docere videtur, sed ita obscurè, vt etiam Aristoteles libro quinto capite duodecimo polit. locum hunc propter obscuritatem transiliat, neq; vt alibi solet, præceptorem mordeat. Hinc etiam Proclum septem libros Platonis scholiis illustrasse; octauum verò ideò nec attingere voluisse, tradunt. Idem de Theone Smyrneo, Cicerone, Marsilio Ficino, & alijs quoq; referunt factitatum. (Habent enim Philosophi hoc familiare sibi, vt deditâ operâ non semper intelligi velint. Id quod Aristoteles in libro de natura de seipso gloriatur, & Lucillus, se non intelligi quàm reprehendi malle, dixit.)

Relictis ergo vacillantibus Philosophis, huius certissimam cynosuram habemus in sacris, Dan. 2. vbi dicitur: Deum constituere & transferre regna. Et in Syr. 12. regna de gente in gentem transferri; propter iniustitiam. Et Lactantius lib. 5. instit. c. 8, affirmat: Ideò incommoda rebus humanis quotidie ingrauescere, quia Deus mundi huius effector & gubernator derelictus sit: & huic adstipulatur illud Horatij: dij multa neglecti dederunt Hesperiæ mala luctuosæ.

Altera deinde causa est hæc, vt Adrianus Barlandus, tomi Conciliorum, & historiæ nobis monstrant, quòd olim, cùm Papæ adhuc sub Imperatoribus essent, hi sedulò & piè gubernabant Ecclesiam, ipsimet eligebant & præficiebant Episcopos, non nisi spectatæ pietatis viros, visitationes ordinabant, & alios, qui inspicerent in doctrinam & mores omnium Ecclesiarum, conscribebant concilia & synodos. Sed &, vt Carolus Magnus, & Ludouicus eius filius (de quibus etiam suprà) alijq; plures ante & post illos, referente Adone Episcopo in Chronico, ordinabant viros proprios, iustos, pios & bonos, qui nihil agerent, quàm regiones circumire, defectus, & pauperum oppressorumq; querelas inquirere, singulorum necessitates ad plenum audire; & vicissim iustitiam vbiq; administrari rectè curarent ita, vt in Ecclesia & Politiâ omnia optimè se haberent.

Verùm vbi Ecclesiastica turba & Pontifices cœperunt hac felicitate abuti, Imperatores opprimere, authoritate crescere, potentiam & pomœria sua dilatare, & authore Zonara, Petroque de Alliaco, Stephanus 2. & Gregorius 3. exarchatum Romamq; cum Italiâ ab Imperio auellere, & Theodorico à Niem & Cranzio testibus, multos preciosos lapides ex coronâ Imperiali excutere, & Imperialia iura

Anno

vſurpare ita, vt Archiepiſcopus aut Epiſcopus plus in reditibus & terris, quàm rex Romanorum haberet: ſed &, vt Cornelius Cornipolitanus adſtruit, ſimul omnis mandata à Deo reuerentia erga Imperatores à Pontificibus recederet, eisq; præſtare fidelitatis iuramentum antiquitus vſitatum renuerent, imò verò etiam eò audaciæ & temeritatis procederent, vt Alexander 3. Papa Fridericum 1. pedibus conculcaret, & Cœleſtinus 3. Henrico 6. coronam Imperialem manibus impoſitam capiti, pede (intolerabili & execrando faſtu) ſtatim iterum decuteret; & ipſi Imperatores nimis indulgenter ad hæc omnia conniuerent, iusq; ſuum & Imperium remiſſius tuerentur; inde, vt Hildegardis dixit, per hos lupos labaſcere vniuerſum Chriſtiani nominis Imperium oportuit.

Vnde etiam quidam augurantur, in iam dictâ Ioachimi rotâ Aquilæ flagellum additum eſſe ideò, ne inſigniis Imperij Romani, quæ ori proximè admota habet, Papa nimis inhiet, profanationemq; calicis propè iuncti ſimul cohibeat. De quo, & aliis rotæ ominoſæ appictis myſticis infrà quædam, ſed plura in proprio tractatu myſteriorum & hieroglyphicorum, Deo dante.

Platina apertè refert, factum eſſe, vt mala in Eccleſiam ideò infuſa ſint, quia Pontifices (cum clero) à Petri veſtigijs diſceſſerunt, tum vel maximè ob Reipublicæ Chriſtianæ ignauos Principes. Et alibi idem Platina adſtruit, neſcire ſe, quo fato acciderit, quòd vnà cum induſtria Imperatorum, ſimul etiam Pontificum virtus & integritas defecerit! Et idem iterum: laſciuire opibus Eccleſia cœpit, nullo principe flagitia hominum coërcente: quæ libertas peperit nobis hæc portenta & monſtra, à quibus ambitione & largitione ſanctiſſima Petri ſedes occupata eſt potiùs, quàm obſeſſa. Et rurſum: ab initio quidem, & dum virtute excolebantur Imperia, magnum habebant incrementum; verùm principum & populi ignauiâ, cumque ſeneſceret virtus, eorum ſplendor interiit, & in obſcuras tenebras conuerſus fuit. Hæc Platina.

Tertiam cauſam malorum Plato in Alcib. præcipuè ignorantiam, probroſamq; imperitiam eſſe dicit: cur enim, inquit, Rempublicam inſilis, priusquàm de eâ eruditus ſis? ſunt namq;, qui præſunt, paucis exceptis, ineruditi pleriq;.

Et in libro de regno dicit: multæ Reipublicæ, velut nauigia, quæ ſubmerguntur, pereunt, perierunt, & peribunt adhuc, propter nautarum improbitatem & ruditatem, qui circa maximas res maximâ ignorantia laborant; & qui, cùm Reipublicæ gubernandæ nullam rationem teneant, arbitrantur, ſe per omnia clariſſimè præ omnibus ſcientiis hanc habere; & cùm adhuc ſeruilem capillum, veluti mulieres dicere ſolent, in animâ præ imperitiâ habeant, & nondum reiecerint, barbariemque (ſub qua voce Epiphanius lib. 1. contra hæret. totum tempus à condito mundo & Gigantibus, quos Fgregores vocat Cedrenus, complectitur) redoleant, ad Rempublicam accedunt.

Quæ tamen, proh dolor, inſcitia multò latiùs ſerpit etiam in clero hodie, & perniciosior eſt Eccleſiæ. Quomodo enim impertient, quod non habent? Et de hoc extant lamentationes paſſim in plurimorum ſcriptis, vt & in opere vberiùs docebitur.

Quarta cauſa eſt quorundam vtriusq; ſtatus conſiliariorum improbitas, vnde ſcitum illud ſimile extat: quemadmodum, ſi in aliquam domum intrant veſpillones, certiſſimum ſignum eſt funeris: ſic & Reipublicæ collabentis, ad quam fulciendam mali adhibentur conſiliarij.

Etſi autem Deus per Iethro ſic præceperit Moyſi: ordinabis iudices ſapientes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam: quidam tamen illis præponunt argutos, ſed ſine virtute (vt Plautus loquitur) acutos, callidos, (quibus longè præfert ſedatos & iuſtos Thucydides) vafros, qui ius non dicunt, ſed mendaciis & fraudibus obnubilant, ſpeciemque & fucum recti illinunt.

De his Iustinus Tiberium sibi in Imperio substituens, digitoq; consiliarios monstrans, dixit; non oportet te horum consiliis morem gerere, nam hi me in istas, quas cernis, miserias induxerunt. Euagrius lib. 13. Tales namq; ob domini propria commoda honestum in vtile peruertunt. Vbi viderint illi, qui omnium frugalissimi Oeconomi esse volunt, ne non contenti ouo aureo quotidiano, deuoratâ gallinâ, totâ frustrentur massâ. Vt enim crescente in corporibus liene, artus reliqui tabescunt: ita turgente principis fisco, reliqua ciuitatis membra marcescunt & ægrotant. Cusp. Præcepta habes Esdræ capite 5. qualiter tondendum sit pecus. Et apud Reginonem in Chronico de Hilperico Rege, & alia infrà. Sed dura auribus hæc relinquamus.

Proponent oculis sibi consiliarij illud Vincentij in speculo, dum scribit: Carolum Magnum raptum per visionem ad inferos, inuenisse ibi consiliarios suos, & prædecessorum suorũ, qui dixerunt ad eum: heu nobis Carole, vide, quàm grauia habeamus tormenta, propter nostram malitiam & superbiam, & mala consilia, quæ regibus nostris & tibi dedimus propter cupiditatem.

Imitentur principes antiquos Ægypti reges; illis, vt historiæ perhibent, hic mos fuit, vt post cibum sumtum prælegerentur eis ex sacris exempla, quibus ad iustitiam, & piè iusteque, non ex voluntate, sed legibus esse imperandum, commonerentur; execratione simul factâ in malos consiliarios, qui Reipublicæ & principi iniqua suaderent, nam in hos omnem culpam coniiciendam.

Præterea considerent exemplum illud Regis Galliæ, Ludouici XI. qui cùm edicta quædam anno Domini 1498. iniqua in curiâ Parisiorum publicari iussisset, curia reprobauit. Et cùm Rex sua iussa ingeminans minas adiiceret, capitis etiam indictâ pœnâ, ni parêrent: Lanacrius præses Regem adijt, coronâ purpuratorum stipatus, non vt culpam deprecaretur, sed vt diceret, se suosque collegas mortem potiùs malle, quàm legis iniquæ promulgationem pati. Rex incredibili Magistratuum fortitudine & constantiâ perterritus, legem abrogari, ac rescriptum præsentibus iudicibus lacerari iussit, testatus, se nulla deinceps edicta laturum, quæ curia improbaret. Precatus est etiam à iudicibus, vt eâ fide & æquitate semper iudicarent.

Impossibile est dictu, quanti hæc res sit ponderis ac momenti, ait Bodinus, ad principes in officio retinendos, qui interdum suo arbitrio nimia imperandi licentiâ abuti consueuerunt.

Sic Philippi secundi Burgondionum principis Cancellarius quoque fecisse dicitur, cuius cùm inuictam constantiam princeps conspexisset, iussa rescindere, quàm contra æquitatem facere: vt & Papinianus I.C. cũ Caracalla Imp. eum parricidium fratris excusare iuberet, potiùs occidi maluit: Spartianus.

Sic in Ecclesiâ exemplum habemus maximè suspiciendum Ambrosij, qui Theodosium Imp. ad sacra priùs non admisit, quàm in viam rediisset.

Vt igitur breuibus hunc locum absoluamus, pro certo habendum est, Ecclesiasticos & politicos, qui principi adsunt, vnicam causam esse omnis boni & mali. Si enim Ambrosius & Papinianus vbique suo officio satisfaciant, Ruffinus cap. 18. Tripart. cap. 30. Ambrosius epist. lib. 5. Spartianus in Caracalla, vt Nathan apud Dauidem, 2. Reg. 12. & Elias 3. Reg. 18. & Ioab 2. Reg. c. 19. certè Ecclesiam & Respublicas saluas habebimus.

Sæpius tamen γαστὴρ πολλὰ κακ' ἀνθρώποισι δίδωσιν. Homerus. Multi enim, vt honores ac diuitias assequantur, accedunt Rempublicam, non probè imperaturi, sed adulaturi, vt Plato dixit.

Quæstio, num Ecclesiastici consilijs principum interesse debeant, non est huius loci: eam tractant Lipsius & Reginaldus in Caluino-Turcismo, ex dictis Synesij Cyrenæi, & Nicephori Gregoræ. Verùm non potest improbari, si non

excludantur ij (præsertim vbi de sacris est agendum rebus) qui potiùs Deum respiciant, quàm principum & sua commoda : & ad id prosunt, vt reprimant coërceantque eos, qui aliàs in Domini fauorem, & nullo pietatis respectu, pessima dicturi, & tantùm ad quæstus & vsus mundanos omnia directuri essent. Nam secundum illud Syracidæ c.37. anima viri sancti enunciat aliquando vera plus, quàm septem circum spectores, sedentes in excelso ad speculandum.

Improbandum igitur omninò est, si de sacris iudicare, & disponere ex suo arbitratu & ratione soli volunt Politici, cùm nec ipsorum sit hoc officij, nec ea, vtpote quibus nunquam operam dederunt, sciant aut intelligant.

Cùm igitur constet, ex religione neglectâ semper maxima peccata, & mala etiam in Rempublicam simul transfundi, dici iam posset & deberet fusiùs de abusibus, vitiisque in Politiâ quoque regnantibus; verùm, quia iam non superest locus perorandi, quomodo essent tollenda, & Respublica reformanda & instituenda, remittimus eius rei cupidos ad alios, qui de hac re doctissimè scripsisse putantur.

Eximii autem sunt, & præ cæteris excellunt inter priscos Plato & Aristoteles (quanquam hic magis) & Xenophon; de nouitijs, quorum sunt plurimi, Iustus Lipsius (quod miror in homine aliàs circumspecto) profert illud Laërtij in Cleob: inscitia in plerisque, & sermonum multitudo; vnius autem Machiauelli ingenium in hoc acre, subtile, igneum commendat, etsi impiissimum & turpissimum.

Quid enim magis execrandum, quàm quod lib. I. asserit: in religione fouenda esse multa, etsi non vsque adeò certa veraque fortè fuerint: sed & ingenti & magnificâ malitiâ instructum esse oportere dicit, et ubi hæc nihil efficias, è medio tollendos esse, qui tibi obstiterint, iubet; sic & Mosen multos, qui ex inuidiâ illi obstabant, sustulisse, asserens: vim tamen solam non prodesse, solam fraudem plus posse: necessariam esse omninò artem decipiendi, si ad altum fastigium ascendere, & insignes aliquos progressus facere velis; eamq; tantò minùs turpem esse, quantò magis illam poteris occultare, & honesto aliquo prætextu tegere. Alia horrenda eius viri nequissimi prætereo.

Simili ferè modo Cominæus à malitia suum effert Ludouicum XI. Regem, & Carolum Burgundium, vt minùs argutum, deprimit, de quibus alibi. Sed & illud (cuius apud Rabinos mentio fit) Prophetam Danielem librum de officio principis conscripsisse, eum verò ab illis dilaceratum fuisse, relinquo.

Cùm igitur hìc propositum non sit, disserere de libris Reipub. mundi, sed eo præcipuè, quem DEVS ipse de Republicâ suâ edidit, in quo quæ præcipiat, & qualiter ipse sui principem populi instituat, audiamus pauca tantùm.

Iosuæ cap. I. Non recedet volumen legis ab ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, vt custodias & facias omnia, quæ scripta sunt in eo, tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Item: Loquutus est Dominus ad Iosuam: confortare, & esto robustus, vt custodias & facias omnem legem, quam præcepit tibi Moses, seruus meus; ne declines ab eâ ad dextram vel ad sinistram, vt intelligas cuncta quæ agis.

3. Reg. 3. Deus ad Salomonem ait: si ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta & mandata mea, &c.

3. Reg. II. ad Ieroboam: si audieris omnia, quæ præcepero tibi, & ambulaueris in viis meis; & feceris, quod rectum est coram me, custodiens mandata mea, & præcepta mea, sicut Dauid seruus meus; ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, & tradam tibi Israël, & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua.

4. Reg. 10. ad Iehu. Quia studiosè egisti quod rectum erat, & placebat oculis meis, & omnia, quæ erant in corde meo, fecisti contra domum Achab, filij tui vsq; ad quartam generationem sedebunt super thronum Israël.

Anno

Intelligimus igitur ex his paucis, quæ sit doctrina & sententia libri, quem Deus ipse de Republicâ tradidit, vbi licet animus non erat plura dicere non potui tamen huius vnius adhuc non admonere sedentes ad summa gubernacula Ecclesiæ & Reipublicæ, præsertim eos, qui non pietate & æquitate regnum suum, sed tyrannide, auaritiâ, ac sanguine administrant, vt ante omnia respiciant finem, & semper cogitent, quanta sint pericula, vicissitudines, & discrimina, quibus sunt in mundo expositi; & quàm non impunè ferant illi, qui spartam, quam à Deo nacti sunt, non bene & probè exornent, & quàm graue & non tutum sit, iniustitiam vi tueri, id quod omnes sacræ & profanæ historiæ testimonijs, exemplisq; luculentissimè testantur & demonstrant: ait enim Seneca Tragicus:

Vbi non est pudor,
Nec cura iuris, sanctitas, pietas, fides;
Instabile regnum est.

Et Tacitus in Ann: cuncta mortalium, inquit, sunt incerta; quantoq; plus adeptus sis, tantò te magis in lubrico censeas.

Q. Curtius lib. 7. ita monet: fortunam tuam, ô princeps, pressis manibus tene, lubrica est; impone felicitati tuæ frænos, facilè illam reges.

Seneca: tyrannorum execrabilis & breuis potestas est.

Laërtius: Thales interrogatus, quid rarò vidisset, tyrannum inquit, senem.

Philo ait: quando populum aliquem fortuna inundauit maximis felicitatibus, mox fluxu auerso, ne guttam quidem sinit reliquam: deletis etiam vestigijs pristinæ opulentiæ. Salustius, Ouidius, Spartianus: Imperia obnoxia sunt vicissitudinibus: orta enim omnia intereunt: omnium rerum quasi naturali lege mutatio est; rebus cunctis quidam veluti orbis, nulla potentia longa est.

Sic omnia verti
Cernimus, atq; alias assumere pondera gentes,
Concidere has.

Lucanus: *summisq; negatum est*
Stare diu.

Claudianus: *Magna repentè ruunt, summa cadunt subitò.*

Plato: naturales sunt Rerumpublicarum conuersiones.

Velleius Paterculus: Imperiorum fortuna nunc floret, nunc senescit, nunc interit.

Lactantius de hoc rerum statu sic est ominatus; omnibus regnis destructis, ad Romanos tandem Imperium perueniet, quod quantò magis cæteris omnibus ante-stat, tantò maiore decidet lapsu; quia plus ponderis habent ad ruinam, quæ maiora cæteris sunt & altiora: & id ita futurum, Prophetarum conciones denunciant sub ambage aliorum nominum, ne facilè quis intelligat.

Et Hidaspes Medorum rex dixit, sublatum iri ex orbe nomen Imperiumq; Romanum. Vnde sexto millenario completo, peragrabit clades orbem, subuertens omnia, & tanquam messem cuncta prosternens. Cuius vastitatis & confusionis hæc erit causa; quòd Romanum nomen, quo nunc regitur orbis (horret animus dicere, sed dicam, quia futurum est) tolletur de terrâ, & in Asiam Imperium reuertetur, ac rursus Oriens dominabitur, atq; Occidens seruiet. Inde breui erit lapsus, ruina & finis mundi: sed tamen incolumi vrbe Româ, nihil istiusmodi est metuendum: at verò cum caput illud orbis occiderit, & ῥύμη esse cœperit, quod Sibyllæ fore aiunt, quis dubitet, iam non procul abesse finem rebus humanis, orbiq; terrarum? Hæc Lactantius.

Sic

Sic alicubi prædixit Sibylla: tunc erit Rex cano galero, habens vicinum nomen Ponto, mundum spectans, scelerato pede munera conferens, auri quàm plurimum possidens, omnia spolians & nudans, magica mysteria habens, omnem culturam soluens. Et quando populus dicet: Magnus, Existens, Potens; VRBS CADET, omnes væ væ plorabunt humidas ad Tybridis vndas. Quorum verborum genuinam interpretationem infrà reperies.

Chrysostomus: Quando è medio fuerit sublatum Imperium, & destructum; Antichristus vacantem Imperij principatum inuadet, vt habeat & hominum & Dei Imperium. Quemadmodum enim regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis, ita & regnum Romanorum ab Antichristo, & iste à Christo per finem mundi tolletur. 410.

Orosius inter se primò confert Sodomam & Romam, & deinde quoque Babylonem cum Româ, & regnum hoc cum illo planè conuenire; illud tamen primum fuisse, hoc autem vltimum fore, scribit. 421.

Bernhardus: Tene medium, qui locus tutus est, medium namque sedes mo- 1140. di, nec in alto, nec in imo. Dilatio enim scissuram, altitudo ruinam, profunditas absorptionem habet.

Otto Frisingensis: fiet, vt, qui, obfuscatis cæteris mundi regnis, soli rege- 1161. re omnia volunt, tandem peccatis hoc exigentibus, iusto Dei iudicio etiam ipsis eâ, qua alijs metiebantur, mensurâ remetiendum sit.

Idem: durabiliora sunt omnia ad summum, quàm in summo, iuxta philosophum.

Idem: vnum regnum alterum destruit.

Idem: regnum Romanum, iuxta maiores, Babyloniorum Imperio similem ortum & progressum habere dicitur. Sicut enim illud famosis mutationibus duabus, Medorum scilicet & Persarum, succubuisse constat: sic & istud iterum duabus tantùm, Græcorum & Francorum subiacere debet.

VVernerus Rolvvinck pastor Hofensis, in fasciculo temporum scribit: cau- 1494. sa ruinæ Romani Imperij est Romana auaritia, quia per quod aliquid nascitur, per eius oppositum destruitur, & sic iam omnes quatuor monarchiæ defecerunt.

Cùm igitur satis ex his paucis recensitis constare queat, quæ vitia & defectus habeat, & vnde contraxerit Ecclesia, quidque desideretur etiam in Politiâ: quàm item varii Imperiorum, eorumque qui illis præsunt, inde resultent casus, & mirabiles mutationes; audiamus restat, quia in hac contumaciâ pijs & salutaribus monitis tam pertinaciter resistere pergimus, quid sit tandem expectandum!

Dicit Mantuanus, doctus Carmelitarum frater, in sacris & profanis libris post scelera recitata, pœnarum & vltionum mox fieri mentionem ideo, vt admoneamur, à peccato ad supplicia necessarium esse transitum. Nam rarò illa scelera commemorari, quin insecutæ ruinæ & excidia subiungantur.

Et Herodotus, Polybius, & Andreas Franckenburgius aiunt: habemus hoc vaticinium certissimum, & perpetuū in historijs, vt, quando res humanæ ad morbos & corruptelas, quæ à Græcis παρεκβάσεις appellantur, declinant & degenerant, conuersiones & mutationes certò sequantur.

Esdræ 4. capite vltimo, qui negotiantur in rapinâ, quantum diu exornant ciuitates, possessiones & personas suas, tantò magis adzelabitur eos super peccata Dominus.

Ieremiæ cap. 9. quia dereliquerunt legem meam, quam dedi eis, & non audierunt vocem meam, & non ambulauerunt in eâ, & abierunt post prauitatem cordis sui: ecce, ego dispergam eos in gentibus, quas non nouerunt; & mittam post eos gladium, donec consumantur.

Ieremiæ capite 16. quarè locutus est Dominus super nos omne malum grande istud ? dices ad eos, quia dereliquerunt me, & legem meam non custodierunt.

1. Regum capite 15. quòd abiecisti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis rex.

3. Regum cap. 14. quia non custodiuisti mandata mea, faciens, quod placitum esset in conspectu meo, ideoq; inducam mala super domum tuam, & percutiam de te mingentem ad parietem & clausum & nouissimum.

Sic ob peccatum incredulitatis & contumaciæ perierunt in deserto de filijs Israël sexies centena millia virorum. Ob flagitia tota tribus Beniamin à facie terræ est deleta, vt tantùm sexcenti viri remanserint. Sic regnum Israël à domo Salomonis diuisum est, mandato Domini: Ieroboam & omnis posteritas eius percussi est à Domino, & extincta ex Israël. Sic Tarquinium regno pulsum legimus, Cæsarem interfectum, Neronem, & alios similes Deo & humano generi inimicos, trucidatos; nam nil nisi mortes, ruinæ & euersiones flagitijs debentur.

410. Chrysostomus dixit: sunt duæ causæ, quæ Ecclesiasticos fortiter ruere cogunt, magnitudo peccati, & altitudo dignitatis.

596. Gregorius Magnus scribit: Terribili quippe dispositionis occultæ examine, priusquàm Læuiathan ille appareat in suo damnato homine, quem assumet, à sancta Ecclesia virtutum signa subtrahentur. Causæ autem sunt ruinæ populi sacerdotes mali; quis enim pro populi se peccatis intercessorem obiiciat, si sacerdos, qui exonerare debuerat, grauiora committit?

730. Beda prædixit, quòd res Christianæ breui incredibili afficientur damno, si non pullulanti incendio maturiùs succurratur, hoc metro concludens:

Regna ruent Romæ ferro, flammaq;, fameq;.

840. Drogo, Luitprandus Ticinensis, & Henricus de Erdfordia scribunt; cùm turba Ecclesiastica & Papæ erroneè delinquunt, à Cæsare corrigi, atque in ordinem redigi debere, alioqui Deum totas regiones propter talia scelera eorum punitururm esse.

1140. Iohannes Saresburiensis dicit: scire prælati debent, quòd, cùm delinquunt, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos perditionis exempla transmittunt.

1180. Hildegardis: multa mala tunc venient, cùm antiquus serpens varietatem morum, & vestimentorum in populos sibilabit. Ventura sunt mala guerrarum & bellorum, victoriæ super populum Christianorũ, propter tyrannidẽ principum, & cupiditatem Prælatorum; cadet populus Christianus in manus hircorum & bestiarum, per quas intelliguntur feroces Turcæ, alijq; Saraceni, vt, quemadmodum innocentem Christum nefariis vestris sceleribus expulistis, vos ille similiter etiam suis finibus expellat.

1120. Abbas Ioachimus ad pœnitentiam his verbis cohortatur: leuet oculos suos Ecclesia Romana ad Deum, & ingeminet preces, quia necesse est, tandem sic excocta & afflicta remaneat, vt non habeat, vnde sustentet fimbrias.

Item: magnum est hoc verbum Domini ad Petrum: cùm senueris, alius te cinget & ducet, quò tu non vis; & quòd Petrus nudus effugit, significauit, Ecclesiæ præsules temporalibus spoliatum iri.

Idem: Necesse est, vt à prælatis, à quibus processit malitia, cædes afflictionis initium sumat.

Idem: Viderit Petri sedes, ne malè sub Italico præside post aquilam surrecturo sit tuta.

Idem: ipsi prælati superbi contra Catholicam dignitatẽ tandẽ conspirabunt, quod de Iesuitis quidam prædictum nõ malè sentiunt. Nam quia sunt viri docti,

& veritatem certò intelligunt: doctrinæ autem aliàs cohabitant integritas & virtus; sanè, si viri boni esse velint, vim facere veritati, eamque oppugnare, & Ecclesiæ occludere non poterunt.

Apud hunc eundem Abbatem habes horrenda, quæ postremis temporibus Ecclesiæ impendeant, significata per pontem Moguntinum, prodigiosè conflagratum, de quibus infrà.

(Quænam verò tormenta & pœnas in inferno patiantur propter mala sua dogmata, mores atq; scelera, Pontifices, & Ecclesiæ prælati, qui vixêre temporibus Caroli Magni, & maiorum eius, suprà relatum est ex speculo Vincentij. Caueamus ergo nos, vt illi monuêre, ne idem & nobis eueniat.) 1240.

Vbertinus de Casali scribit: postea præcedet Antichristus, & sequetur mox Gog, vltimum flagellum Dei, Turca scilicet. 1304.

Marsilius Patauinus seriò ominatur, curiã Romanam (vt prolixè apud eum) diu permanere non posse. 1326.

Telesphorus de Cusentiã: clerus & Ecclesia iustè à Deo punientur, quia mouent arma, cùm orationibus insistere deberent. 1368.

Metellus Numidicus, & Aulus Gellius scribunt, Dij immortales plurimum possunt, sed non plus velle debent nobis, quàm parentes. At parentes liberos, si pergunt errare, bonis exhæredant: quid ergò nos à Diis immortalibus diutius expectemus, nisi malis rationibus finem faciamus? 1374.

Catharina Senensis: Clerus ex superbiã cadet ab alto in profundum miseriæ, vt Diaboli; quia, qui se exaltabat, humiliabitur. 1379.

Nicolaus Buldesdorff, & Christianus Vrstisius referunt: Ecclesiam ob sua flagitia tandem à facie Domini reprobatum iri. 1433.

Sed satis de hoc; concludamus hunc locum verbis Bernhardi: parcite (obsecro) fratres animabus vestris, parcite sanguini, qui pro vobis effusus est, & horrendum cauete ignem qui paratus est. 1140.

Et Pauli VVarnefridi, qui clerum sui temporis sic adhortatur: expergiscimini, ô viri Christiani, à graui scelerum somno, atraque mortis caligine, aurium que & omnium sensuum vestrorum cordas rescindentes, verba mea intentissimè percipite; quia legem Domini Dei nostri in latrinam, & omnes eius diuinos sermones in obliuionis & contemtûs cloacas abiecistis; cœpistis in virtutum exercitatione prorsus delirare, in malitiã sapere, & prudentissimi esse; omnem æquitatem & iustitiam subuertere, pupillorum & viduarum sudore inebriari, patrimonium Christi scortorum delicijs dissipare, ac etiam efferatam libidinem vestram stupris, adulteriis, incestu, & omni illicito concubitu; inexplebilem verò habendi voracitatem furtis & sacrilegiis explere; deniq; Dei templum per scelus & summam iniquitatem vestram constitutum est lupanar, & domus furum & latronum, in qua nec celebres hymni, sed blasphemiæ cœlestis principis resonant; propterea extant adhuc pauci dies, & vniuersa ciuitas Catholica corruet vsq; ad fundamentum.

Induite igitur vos saccis pœnitentiæ & contritionis, & à maiore vsq; ad minorem occurrite Domino lachrymis; tunc miserebitur vestri, sicut Niniuitarum; sin autem pœnitentiam reieceritis, illucescent è vestigio dies luctuum, quibus à conspectu malorum, quæ in vos grassabuntur, fugere volentes; flumina in littoribus acclamabitis, vt vitam vestram propitio fluxu excipiant; abrupta montium invocabitis, vt lacera corpora vestra in ipsa præcipitatione molliter dilanient; arbores in syluis lachrymabilibus oculis implorabitis, vt ceruices vestras ad ramos suspendendas indulgenter ferant: tantus erit Christianorum planctus & vlulatus, quòd alter ad alterum dicet: nónne melius fuisset, si genitrices nostræ nos in aluis suffocassent? Hæc VVarnefridus.

His adde præſagam hanc Lutheri vocem, quando dolens proiectam mundi peruicaciam, & verbi diuini contemtum, non longè ante mortem dixit: ſe vereri, ne nobis; tametſi Euangelij luce puriſſimâ iam fruamur, ob contemtum & nauſeam illius eueniat, quod Iſraëlitis. Vt enim illos, cùm cœleſte Manna faſtidire & aſpernari (ſaturati nimis) inciperent, & adhuc ſub dentibus haberent, furor Domini concitatus percuſſit plagâ magnâ nimis; Num. 11. & Pſal. 77. ſic & nobis gentibus iterum poteſt verbum gratiæ ſubtrahere, & in digniorem, & gratiorem populum transferre, iuxta illud Apoſtoli dictum Rom. 11. ſi non permanſeris in bonitate, certè excidêris. Nam ſi Deus naturalibus ramis non pepercit propter incredulitatem, quantò minùs tibi parcet; & Iudæi, ſi non permanſerint in incredulitate, inſerentur, potens enim eſt Deus iterum inſerere eos. De quo gentium caſu, & Iudæorũ in noſtrum locum reſtitutione, & admirandis alijs myſterijs ſub manibus habet librum vir doctiſſimus Rab. Muheleus, mox typis edendum, quem vidi. Sed de his hactenus: nunc quoq; de occaſione huius operis quædam dicenda ſunt.

Cùm ante hæc tempora, etiam magnæ eruditionis & ſapientiæ viros in cauſâ religionis vacillare, & nunc mutare, nunc verò abnegare priorem fidem ſuam, in qua nati, baptizati, & educati fuerant, viderem: cœpi & ego de animæ meæ ſalute eſſe ſolicitus, & cum doctis pijsque viris de hac re ſæpius conferre.

Et hi quidem ſecundùm illud Chriſti admonebant, animaduertendum, & eò reſpiciendum eſſe, quònam animo eſſent præditi huiuscemodi viri? Si enim moti pio zelo, ſpretis mundi theſauris, in eremum, & ad ſolitaria concedant adyta, vt tutiores & magis quieti à ſtrepitu huius ſeculi, propiùs accedere ad Deum ſuis precibus & mente poſſint, bene ſe habere; Aponius libro 2. in cantica cant. Mundani autem ſpiritûs eſſe certum indicium, ſi ad aulas magnatum ſe recipiant, vt ibi dilatent fimbrias, & amplior ac opimior ſit ipſis dignitas & gloria; titulosque, reditus, & opes conſiliariorum regiorum, Canonicorum, Epiſcoporum, & præſulum aſſequantur; nolentes viuere ſucco proprio cum cochleis Plautinis; aut paupere Deo, inſtar veterum Boiorum, qui S. Ruperto prædicanti ipſis, Chriſtum crucifixum, paſſum, ac pro nobis mortuum; Regem pauperem & inopem, ſequendum & adorandum; dicebant: miſeriarum, crucis & inopiæ ſe abundè habere aliàs, opus ſibi eſſe Deo aliquo potente ac diuite, de quibus infrà.

Veruntamen ego non acquieſcendum ratus huiuſmodi rationi; & precatus Deum cum Dauide, vt auertat oculos meos à vanitate, ne ſimilis fierem deſcendentibus in lacum: ſed vt confiteri ipſi Domino poſſem in Eccleſiâ magnâ, & in populo graui laudare eum: diligenter primùm ex ſacris literis, deinde S. Patribus, aliisq; hiſtorijs, quas vndiquaque comparare & reperire poteram, de rei veritate disquirere cœpi. Ad quam rem non parùm commodabant mihi peregrinationes, frequentes illuſtrium ac celebriorum terræ locorum viſitationes, & legationes.

Nam ſicubi in curijs & aulis Imperatoris, & Regùm Galliæ, Nauarræ, Angliæ & Poloniæ, vt etiam principum paſſim; & conuentibus Imperij, ob expedienda negotia, ſæpè per menſes aliquot commorandum fuit, ne inane periret tempus, interea omnigenas Imperatoris, Regum, Monaſteriorum, Collegiorum, Vniuerſitatum, Ciuitatum, & doctorum virorum bibliothecas, librosque perluſtraui. Et multos, quos habere non potui, non ſine ſumtibus ex longinquo & moleſto itinere miſſis literis comparare non deſtiti, ſolusque & vnus, ac ſine adminiculo cuiusquam hominis perlegi, & ex eis hoc Opus congeſſi.

Guſtu igitur dulcedinis ex veritate percepto, tandem ad inquirendum

altiùs eam & rimandum, relictis omnibus penè negotiis politicis & aulicis, vnicè huic me dedicaui, & sollicitè statum Ecclesiæ antiquæ & hodiernæ (etiam vltra illud præscriptum Horatij, *nonumpremein annum*) non absq; magnis laboribus, & sumtibus indagaui. Quibus dum sedulò incumberem, & tot tantasq; querimonias & detestationes omnifariorum abusuum, tam in Republica, quàm præcipuè in Ecclesia, patrum, & aliorum grauissimorum authorum penè infinitorum offenderem, cœpi memoriæ causâ colligere & coaceruare huiusmodi testimonia & authoritates, soli mihi, vt instar solatij, speculi, normæ & indicis essent in hac causa.

Cùm verò postmodùm inter viros principes ac doctos, & Ecclesiasticos & Politicos, sermo fieret de hisce rebus, & explicarem nonnunquam ego, quæ huius vel alterius authoris esset mens & sententia, ita vt ex me intelligerent, non exiguam copiam ex varijs scriptoribus me domi consignatam habere: nonnulli etiam ipsi vidissent promtuarium huiusmodi lectionum; hunc quasi thesaurum apud vnum hominem delitescere, nolentes, sed vrgentes diu multumq;, & tandem importunè nonnihil, me hæc etiam alijs editione publicâ communicare voluerunt; dicentes: dubium non esse, quin, si multi, qui in Papatu viuunt, cognitum & exploratum haberent, quid esset veritas; & quòd nonnulla mera essent hominum figmenta, totq; vitiis & abusibus pleraque referta; multaque vel quæstûs causâ, vel dominandi libidine excogitata; seriò ipsimet miseram suam sortem essent deploraturi, si docerentur, quâ esset incedendum, ne veritate fidei aberrantes, seipsos salute defraudarent.

Et huius sanè fatale rei experimentum cùm in proprijs viderim ædibus, motus eo, non potui non publicæ saluti & vtilitati inseruire. Illo enim ipso tempore habui amanuensem, iuuenem ingeniosum, ex schola Iesuitarum Fuldensium, nomine Martinum? ille abundans præceptis & institutis doctrinæ pontificiæ, sæpè acerrimè in contrariam religioni suæ inuectus, additis etiam blasphemijs, dixit; se non optare sibi cœlum, in quo Lutherus esset. Verùm cùm describendo magis magisque animaduerteret, quòd Papatus & religio Ecclesiæ Romanæ planè ab Apostolorum semita declinasset; quid item Lutherus docuisset; tandem concedere in aliam sententiam, blasphemiarum suarum pudere, rectiùs sentire, modestiùs loqui de illâ, & frequentare sacras conciones, & legere ipsam scripturam cœpit.

Et cùm aliquanto pòst tempore dysenteriâ, quæ vbique ferè in homines tunc grassabatur, & ipse corriperetur, & à se repetitum iri animam certò persentisceret, humiliter se ad Deum conuertit, ardenter orans, velit se propter meritum filij IESV Christi recipere, & ignoscere propitiè, quòd tam diu deceptus fuisset; meliora enim se nesciuisse: morti autem vicinior, ministrum Ecclesiæ ad se accersiuit, & editâ suâ confessione sacram ab illius manu accepit cœnam, addens; iam porrò nihil magis in votis se habere, quàm vt videre semel adhuc suos parentes, Miltenburgi habitantes, posset; & eos admonere, instituere, ac docere rectiorem salutis æternæ viam; & sic demum optimè composito ad Deum animo, in merito vnius Iesu Christi piè & placidè obdormiuit.

Ex hoc & alijs quilibet augurari potest, multos rectiùs sensuros esse, si meliora & rectiora docerentur: præsertim cùm nec centesimo cuiq; suppetat copia librorum, vel tantum temporis, aut à gerendarum siue publicarum siue domesticarum rerum curâ otium; & occasio emendi, acquirendi, perlegendi & expiscandi tot tantosq; authores. Motus ergò amicorum precibus, & inseruiendi veritati religionis studio, ad limam & regulariorem seriem reuocaui lectionum harum farraginem. & ad prælum (nam quis vetet, apposito lumen de lumine summi) adornaui.

Anno

Imperatorum & Paparum nomina sub calcem narrationum adhibita sunt, non ideò, quòd annum facti aut narrati respiciant; sed vt simul cum tempore, quo quisque Author claruit, etiam eiusdem temporis Imperatores & Papas in promtu sub oculis habeat Studiosus Lector.

Quædam scripta integra inserui, quia vel non extant, vel etiamsi extent, valdè sunt rara, necdum in omnium manus peruenerunt: tum etiam ne omninò interciderent: iuxta Poëtam enim,

Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.

Communia ex historijs, Balæo, Nigrino, Sleidano, & similibus, vt inter alia est illud Petri Aloisij, filij Papæ Pauli, qui Episcopum Fanensem, distinentibus eum ministris, per vim stuprauit, & ne flagitium deferret, venenum dedit. Item: grauius peccatum esse sacerdoti, cum vxore, quàm cum brutis rem habere; & talia multa, vt aliunde vulgariter nota, omisi.

Si quæ verò historia aut factum semel atq; iterum posita occurrerint, partim eò commissum fuit hoc, vt autoritas constet diuersorum scriptorum, & fides minùs sit dubia, & harmonia cernatur eorum, qui vnoquoque seculo res gestas literarum monumentis tradiderunt; partim etiam ijsdem illud cum Erasmo in præfatione Chiliadum Adagiorum rationibus Lector excusabit, vt apud eum.

Quemadmodum autem Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt magni laboris, in hoc tamen non laudabat, quòd manum de tabula vix vnquã posset tollere; quod etiam in compositione Isocratea reprehendit Fabius; Plin. l. 35. c. 10. ne igitur idem & mihi accideret, & superexcrescens hinc libri magnitudo Lectori strenuo & industrio fastidiũ pareret, cùm in reuidendo animaduerterem, opus in aliquot volumina præter opinionis spem excreuisse, nolui, plures eius esse partes, quàm duas; & ideo à plerisq; autoribus subtraxi multa (aliò differendi animo) admodum, vt plurimorum obiter & titulotenus tantùm sit in his duobus libris facta mentio: spero autem, pauca, & breuia nonnunquam ea sufficientia fore, & eò inseruitura, vt quarum rerum saltem gustus quidam datur hîc, illarum illectamento postea ad ipsos recurrendi autores, ad capiendum & hauriendum inde pleniora vberiùs, ansam industrius Lector arripiat: nam plura apponere, numerus sanè trium ferè millium autorum, ex quibus congestum est hoc Opus, admittere noluit.

Et præcipuè ne deesset Index Operis; noua methodo, quia distributum est in Centenarios annorum, Catalogum subiunxi singulis seculis omnium Imperatorum & Pontificum Romanorum; ordinum Ecclesiasticorum, & plerorumq; aliâs hominum, eruditionis & similium virtutum laude tunc clarorũ: sic enim tempus & nomen autoris cùm factorum tum historiarũ facilimè reperiri potest.

Errata, vt credere fas est, non nulla in tã amplo committi posse libro, si quæ occurrent, ea benignus Lector pro sua beneuolentia & æquitate ipse corriget, boniq́ue consulet.

In allegandis autem authoribus, malui ipsorum verbis, quàm meis vti eò, quòd *dulciùs ex ipso fonte bibantur aquæ.* Nam tametsi multi obscurè, quidam (veterum more) stylo non admodum concinno loquuntur; tamen habet hoc iucundi priscorum quorundam obsoleta dictio, ac suo quodam modo rudiùs comta oratio, vt ex ea plus intelligamus, quàm dicitur, plus significetur, quàm effertur.

Deinde etiam authorum verba, addito cuiuslibet nomine; & anno, quo claruit; retinui, ob viperas & morsus zoilorum, ne possent cauillari, corruptum, mutatum, in sensus alienos peruersum aliquid, aut deprauatum esse, aut me, instar corniculæ Aesopicæ, velle me exornare plumis alienis, & venditare peregrina pro meis, antiqua pro nouis. Igitur si velint, autoribus ipsis (mea enim, quod apertè dico, non sunt) dentem infigant, non mihi, ita tamen figant, non vt quidam hodierno tempore Papæ gnathones & scioli, qui opes & honores,

dignitatesq; ambientes, mirâ ſcribendi prurigine, & contra veritatem & conſcientiam, vruntur; cùm tamen nihil præſtent, niſi quòd plagium committant, & antecesſorum ſcripta depeculentur, & aliena pro ſuis tradant: & niſi Staphilus, Cochlæus, Bellarminus, Poſſeuinus & alij quidam ſcripſiſſent docti, magis muti quàm piſcis eſſent.

Illi, inquam, in more poſitum habent improbo, vt, cùm aliquam vel hiſtoriam vel authorem, quem contra ſe facere maximè putant, improbare vel redarguere nullo modo queunt, relictâ veritate, & diuini ſtudii fide immota, non vt graues Theologos decet; ſed quod nemo vel leuiſſimus ſcurra faceret, Arceſilæ ſcholam, de qua Laërtius, Lactantius & Cicero, ſtatuant, & (vt ſemper petulantia & ſuperba ingenia conſueuerunt) perſonam ſibi eligant, quam exemplo patris ſui diaboli, qui ab initio calumniator fuit, falſis allegationibus, teſtimoniis, criminationibus & calumniis obruant, & inuiſam atq; ſuſpectam reddere conentur: aut cùm integrum quoddam ſcriptum refellere deberent, vnam atq; alteram ſententiam ſaltem excerpant, & dû multis ſophiſticis verborum deblaterationibus boare incipiant, adque opprimendam veritatem, & peruertendum genuinum ſenſum, monſtroſas fraudes & ſtrophas nectant; cætera libri argumenta explodant ſuſurris, putantes, ſic apprimè ſe functos ſuo officio, confutationi planè ſatisfactum eſſe, iamq; ſuam eruditionem à nemine non conſpici. Nouerint igitur hi vitilitigatores, præſtigiatores, & ſcurræ, nihil ſe hac friuola arte, technis & fucis ſuis promereri, quàm vt pro leuibus & malitioſis ſycophantis ac calumniatoribus habeantur, donec vel maledicere vel conuiciari veritati deſinant.

Quod ad me, tametſi horum quæ refero (vt dixi) nihil meum ſit, nec quicquam, vt Ederus, Burckhardus, & alij I. C. falcem in alienam meſſem immittentes, in Theologia ſtatuam; cum Eccleſiâ credam; & cuius ſua defendenda relinquam: tamen vt abſim ab omni culpâ, teſtor Deum, nihil in opprobrium Eccleſiæ, neque ex affectu priuato aduerſus cuiuſquam viri boni perſonam ſingularem in hoc Opere dici; non meas, ſed piorum Catholicorum virorum (hos ſi reiicis, degener, quos feres?) eſſe, non morſus, ſed fideles & Chriſtianas admonitiones; in eum finem tantùm congeſtas, vt tu & ego, immortalis Dei, & multorum mortalium Catholicorum ſalutaribus monitis ex veterno excitati, tandem pœnitentiam defectibus noſtris dignam præſtemus; vitamq; beatam, à Chriſto dirâ morte nobis præparatam, non adeò turpiter, leuiter, pertinaciter & obſtinatè (heu deplorandum facinus) excutiamus: ſed apertis vlnis, quod dicitur, excipiamus & amplectamur; Amen.

Vter enim noſtrûm, ſcribit Eraſmus, veriùs perpendit cleri dignitatem? tu, qui illum terrenis opibus & dominiis oneras, ſordidis ac mundanis implicas curis, bellorum & voluptatum procellis inuoluis? an ego, qui, Chriſti vicarios, & cœleſtis ſponſæ cuſtodes, ab omni terræ contagio puriſſimos eſſe, cupio, & quoad licet, ei, cuius loco munereq; fungitur, quàm ſimilimum?

Licet verò in omnibus ſtatibus degeneres, inutiles, boni & mali reperiuntur: non dubito tamen, quin, ſecundum Curtium libro 8. canes peſſimi, & qui tanguntur, primi ſint futuri, qui latrabunt: & ſcabioſos equos, vt eſt in prouerbio, ſtrigilem ægrè laturos.

Cæterùm de inſontibus nihil hic liber, ſed generalis de vitiis eſt diſputatio, vbi iuſtè nemo expoſtulat cum eo, qui collegit ex aliis: ſed ipſe ſe reum agat iniurarum, vtpote qui declarauit, quòd talis ſit, & hoc ad ſe propriè pertinere. De nullo ergo dicta ſunt hæc, niſi ſi quis volens ſibi vendicet. Vult autem quis ſe reum facere criminis alterius, meritò ad ipſum redundat macula, & ſi ſerpentem calcet, in ipſum reſilit virus. De malis loquitur liber, per quod nullus læditur bonus: tu ſi malus non es, hæc nihil ad te; ſin agnoſcis te malum, admonitum putes.

Sic enim & Socrates olim: mihi, inquit cuidam maledicenti, non maledicis, sed illi, qui talia facit; ego purus sum ab his maledictis. Igitur si reos quis coarguit, is prodesse cupit hominibus, consulit moribus eorum, non officit.

Aut corrigamus ipsi nostra vitia, vt monitore non sit opus: quotidie de virtute sit sermo, à turpibus abstineamus, & magnâ inter nos contentione ad honesta contendamus. Plato de Regno, & in Socratis Ap. Et ad Galat. cap. 6. Bonum faciendo non defatigemur.

Et ego quoq; ipse non diffiteor, errasse (vt & Socrates, atque his quidem verbis apud Platonem in Alcibiade loquitur) & adhuc errare posse me; nec de te saltem dico, quòd erudiri aut corrigi quid oporteat, de me verò non; non enim est, quo à te differam, verùm communi consilio opus est, quomodo optimi fiamus, nec in errore vel vitijs persistamus.

Æneas Syluius Sigismundum Imperatorem dixisse refert: an nobis graue videtur malè audire, cùm malè viuamus? Et Platina ait: Consueuerunt historiæ pessimorum peruersa facta, optimorum rebus gestis annumerare, vt, quantum inter se boni & mali differant, à legentibus cognosci possit, quò malorum exemplo à vitijs deterreamur, & bonorum exemplo ad virtutem impulsi, vitam ducamus in terris beatiorem.

Sed de his satis iam: concludemus ea verbis Bedæ, qui sub finem librorum Regum quæst. 30. sic inquit: Obsecro, Lector, si quid hisce laboribus gratum feci, ad laudem donantis Dei referas: sin minùs, non culpes, priusquàm tu meliora præstes; communiq; labore satagamus, quò negotiatores Dominicæ pecuniæ fideles, & propugnatores sanctæ ciuitatis strenui inueniamur, vt reuersus à nuptiis nobis dicere dignetur: quia super pauca fuistis fideles; super multa vos constituam, intrate in gaudium Domini vestri æternum; Amen.

Nunc conuerto me, Illustrissimi & Excellentissimi principes, ad Cels. VV. exponam igitur, quibus de causis hic à me Cels. VV. liber sit consecratus.

Est mos, teste Aristide, Vegetio, & alijs, à Græcis institutus, à Romanis continuatus, atq; ad alias nationes propagatus, vt potentiorum tutelâ muniantur ij, qui aliquid in publicum emittunt. Vnde Chrysippus philosophus, autore Laërtio, indoctior habitus fuit, quòd, cùm scripsisset plurima, nulli tamen vnquam quid dedicasset: & Appion (de quo Plinius) gloriari solitus est, se immortalitate donare eos, ad quos aliquid commentaretur.

Præterea quia Strabo scribit, laudabile hoc esse Indis, vt nouo anno incipiente, philosophi & literis dediti omnes ad Regis fores conueniant, & quicquid quisq; composuit vel obseruauit eo anno de frugibus, de animalibus, & de Republica, in medium afferant; & is qui vtilia profert, magnam captet gratiam, immunisque ab omni tributo exemtus habeatur: certè maiori laude dignum existimârim eum, qui congessit talia, quæ non tantùm ad Politiæ, sed & Ecclesiæ salutem tendunt, illaq; benemeritis de ijs defert.

Hisce motus igitur & ego, ne laudatas has consuetudines prætergredi velle viderer, Cels. VV. hanc primam Operis huius noui Lectionum Memorabilium & Reconditarum Partem totam pro felici auspicio huius noui seculi offerre statui.

Cels. enim VV. constanter eam religionem hodie defendunt, & asserunt, quam maiores vestri anno Christi 1534. ex piis & grauissimis rationibus seu consiliis, Ecclesiæ suæ intulerunt, seu potiùs reddiderunt; eam sordibus traditionum humanarum & fanaticarum opinionum liberârunt, & puritati atq; sinceritati Euangelicæ restituerunt.

Id quod & ab aliis vicinis magistratibus & principibus tunc temporis factum est. Nam & Rex Daniæ (de quibus annales Danici) reformationem suarum Ecclesiarum instituit, cùm Episcopi eius regni eò temeritatis & præsumtionis essent

progressi,

progressi, vt mortuo rege Friderico, nec Iohannem iam electum, nec alium quenquam regem habere vellent, sed ipsi Reges esse, & suo arbitratu regnum administrare cuperent, edictis sanguine scriptis, & proscriptionibus vitæ, ac bonorum omnium, qui illis non obtemperarent, publicatis: Rotschildiensis etiam Episcopus effigiem suam Mariæ Belgij gubernatrici misisset, ac coniugium illius ambiisset, vt resignato Episcopatu, rex Daniæ crearetur.

Propter hæc & alia plurima facinora pessima, & machinationes, Christianus Rex, remotis talibus Episcopis, alios surrogauit, & Ecclesiastica bona, vt & antecessores vestri, in scholas, Xenodochia, aliosque pios vsus contulerunt, facto sanè laudabili & bono.

Sed & hoc memorabile non prætereundum tum contigit, quòd biennio post dictam reformationem, Cels. VV. pater & auus Philippus ac Maria, Ioannis Saxoniæ Electoris & Margaritæ Anhaldinæ filia, matrimonij benedictionem coram Ecclesiâ ab ipso Martino Luthero Torgæ acceperunt (id non dubito, quin bono auspicio factum sit) & cùm peractis ad aram ritibus, Philippus pater & auus manum illi porrigeret; Lutherus stans aliquandiu tacitus, tenendo dexteram eius, clarâ voce tandem ad eum conuersus dixit: Dominus Deus sit tecum, & semen tuum non deficiat. Quod votum eum euentum postea habuit, vt, licet coniugium primo quadriennio prorsus sterile esset adeò, vt planè interitura Ducum Pomeraniæ stirps mascula videretur, tamen postea ex ipsis septem filij nati sint.

Gratulor igitur Cels. VV. ex eâ prosapiâ generis esse natos, præter cuius maiora constantiæ & fidei exempla à patriarchis ad nostra tempora vsque vix vlla extant. Hic enim Ioannes Saxoniæ Elector, auus & proauus Cels. VV. tempore INTERIM (quæ vox non sine mysterio in se habet hanc MENTIRI, vel per syncopem illam INTERITUM) vacillantibus multis, etiam primariis quibusdam Theologis, solus cum paucis aliis constans permansit.

Sic cùm Carolus Quintus eum in Electoratu & cæteris Imperij feudis, nisi ad Papatum rediret, inaugurare nollet, potiùs non inaugurari, quàm Euangelio turpiter renunciare maluit. Atque vt olim Imperat. Maximiliano militans, in oppugnatione Albæ Regalis, inter principes primus in fide ergà Christum, & veræ doctrinæ confessione, omnium seculorum memoriâ dignum exemplum constantiæ edidit; dum nullis fractus minis aut terroribus, nec vllis augendæ suæ aut filij potentiæ, & opum promissis victus, doctrinam Euangelij se omnibus rebus humanis anteferre, & in solo Deo firmiter acquiescere, animo excelso & inuicto demonstrauit:

Sic etiam simili constantiâ filius Ioannes Fridericus, postea Elector, primùm prælio victus, tametsi moriendum sententia Cæsaris, & captiuus esset, & Imperator Augustæ eius Electoratum, eo præsente, & è fenestrâ spectante, in Mauritium transtulisset (dolores supra humani animi captum maiores) tamen in verâ Euangelij confessione constanter perstitit. Quod crux aurei coloris in nascentis dorso, & vox cuiusdam mystæ senioris, qui illâ visâ dixit, puerum hunc crucem toti orbi conspicuam gestaturum, longè antè portendit; Chronicon Saxoniæ, Chytræus in Chronico Arctoo, Augustinus Brunnius.

Indubitanter igitur in eos directa sunt verba non solùm Apocalyp. 3. vbi dicitur: Et scient, quia ego dilexi te, quoniam seruasti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo te ab horâ tentationis, quæ (INTERIM) ventura est in orbem vniuersum, tentare habitantes in terra: sed etiam Ieremiæ cap. 51. vbi eas propter summam constantiam hanc in fide Reges, & ab Ascenes (quod verum est) ortos expressè nominat. De quibus infrà plura.

Cels.

Anno

Celſ. autem VV. patri & auo prouerbium fuit: **Es ſey gut mit aignen Ochſen pflügen.** Quid verò Illuſtriſs: princeps hoc ſymbolo ſignificare voluerit, duobus tantùm exemplis huius libri clarum faciam. Teſtatur enim Clemens Schavv Sacellanus, ſe Erneſto Archiepiſcopo Magdeburgenſi, vnâ cum duobus Franciſcanis, morienti adſtitiſſe, quorum alter Archiepiſcopo dixerit: eſto bono animo, inclyte princeps: nos omnia non tantùm noſtra, ſed etiam totius Minoritarum ordinis bona opera T. C. communicabimus; non eſt dubium, quin illis acceptis, coram Dei conſiſtas tribunali iuſtus & beatus. Reſpondiſſe verò Archiepiſcopū, nullo modo veſtris operibus confidam, ſed mihi ipſi credendum eſt in Ieſum Chriſtum, & eius meritum.

Sic quoq; Sebaſtianus Canonicus Erphordienſis, Theologiæ Doctor, & Concionator ſummi templi B. Virginis, alienas ſatisfactiones acriter reprehendit his verbis, **wir haben die für vns zu Kirchen gehn/ betten/ ſingen /** horas **vnnd Meß leſen; Aber da iſt** quæſtio, **wer würdt für vns in die Hölle fahren?**

Sic piiſſimus princeps, ſagax futurorum indagator, & bonus paterfamiliâs, cùm illo tempore papiſtica turba, excluſo Chriſto, non niſi merita ſua prædicaret: (de quo dogmate etiam ipſi philoſophi, Plato, Ariſtoteles, & Reymundus Sebundius italus in libro de natura hominis paulò modeſtiùs ſenſiſſe videntur) ille, in Oeconomico, Politico & præcipuè Eccleſiaſtico ſtatu, in alieno aratro non confidere, ſed quemlibet ipſummet rebus ſuis & ſaluti proſpicere debere, ſtatuit. Maledictus enim, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & qui fiducia in Deum relicta, ad hominum præſidia currit. Ierem. cap. 17. & Eſaiæ cap. 30. & 31.

Habent ergò Ill. Cels. VV. quis & qualis clypeus patri & auo extiterit: & quòd ſpem ſuam, vt vulgus ſolet, non in leones, leopardos & vrſos, ſed in verbum & benedictionem Dei poſuerit; diuinum illud Poëtæ conſilium reſpectans, qui in clypeo Achillis non bruta illa horrenda animalia, ſed cœlum, aſtra, maria, terrasq;, & quæ in illis accidunt, hoc eſt, cœleſtium & terreſtrium contemplationes principem decere, pictura expreſſit. De quo Homerus, Euſtathius, & Goropius.

Eodem pietatis zelo moti Cels. VV. maiores in conuentu Naumburgico, anno 1565. habito, cùm ad concilium Tridentinum vnâ cum aliis illuſtribus viris principibus, à papa per legationes citarentur, & ſingulis breuia, vt vocant, pontificis (cum hac inſcriptione: Dilecto filio, nobili viro N. duci N.) exhibita & tradita eſſent, Pontificis legatis omnia non reſignata in hoſpitium, piè, conſtanter & fortiter remiſerunt, & reſponderunt: Electores & principes nullam Papæ iuriſdictionem agnoſcere, neque opus eſſe, vt de ſuâ voluntate in adeundo concilio, cuius dirigendi aut indicendi poteſtatem ipſe non habeat, Papæ reſpondeant: ſed clementiſſimo domino ſuo Imperatori Ferdinando reuerenter ſe ſuam ſententiam expoſuiſſe: deferre autem ſe ipſis legatis, vt viris nobilibus & doctis, ſua officia; ac niſi Papæ legati eſſent, plura beneuolētiæ officia ipſis exhibituros fuiſſe.

Fuit certè magna & laudabilis eius temporis conſtantia, cùm nec Papa, eiusque Phariſæi, nec mundi potentia & fauor, ſed ſolus Dei honor ſpectaretur. Faxit Deus, vt veſtigiis illorum inſiſtamus; & mentibus infigamus, Mammonæ & Deo neminem ſimul inſeruire, nec Deum vllos Polypos, Proteos, Alcibiades, Ianos, Cothurnos, vel Vertumnos, de quibus alibi Plautus, Phocylides, Athenæus, Pindarus, Euripides in Alcib. & Plutarchus, in ſuo regno ferre poſſe: ſed ſtare immotum eius verbum: qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo cœleſti; Matth. 10. Quid enim prodeſt homini, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur, & quam dabit homo commutationem pro anima ſua?

Poſſent hîc, Illuſtriſsimi principes, plurimæ de maiorum Celſ. VV. heroicis &

ſtrenuè factis elegantiſs. hiſtoriæ coaceruari, ſed quia aliunde ex annalibus nota ſunt ſatis, hîc prætereo. Quæ enim & quanta dici poſſent de Erico Rege, qui ex Celſ. VV. maioribus Pomeraniæ principibus natus, regnum Daniæ, Sueciæ & Norrvvegiæ amplius quadraginta annis rexit? Quæ de Barnimo, quem à virtutibus & fortitudine, & quia patriam contra cruciferos, & Ludouicum Marchionem defendit, Magnum dixerunt? Quæ præterea de Bogeslao, qui Palæſtinam ingreſſus, inſigne heroicæ fortitudinis exemplum aduerſus pyratas Turcos, quos in mari fudit atq; oppreſſit, poſteris reliquit?

Eſtis enim verè Saxones ex iis, de quibus Sidonius Apollinaris ait, nullos hoſtes hoſte Saxone robore, conſilio & arte fortiores; vetuſtiſſimâ Sacarum præcipuâ Perſicâ gente ortos eſſe, vt Herodotus & Xenophon tradiderunt. Deq; Saxonum eximiâ virtute & prudentiâ extant vbique multa præclara exempla, Sic enim conſilio Ottonis tertij Saxonis ſtat hodie Romanum Imperium: is namque cùm animaduertiſſet, quòd Pontifices Romani ex ambitione, quos vellent, imperatores ſub excommunicationis fulmine eligerent; & quos non vellent, repellerent, ſubiicerentq; ſibi Imperium & regna, & contra expreſſam prohibitionem diuinam, raperent & vſurparent poteſtatem politicam; vt frænum huic tyrannidi & perfidiæ iniiceret, electionis certam & firmam legem ſtatuit, & in Germanos, conſtitutis ſeptem Electoribus, tranſtulit: quod teſtantur Blondus & alij.

Hoc cùm ferre non poſſet Papa Pius 2. contrariâ lege mandauit Electori Moguntino Iſenbergio, ne ſeptemviros ad eligendum nouum Imperatorem, aut de alijs rebus in Imperio conſtituendis, ſe inſcio, & absq; ſuâ voluntate conuocet, & cùm hoc obtinere non poſſet, Iſenbergium loco mouit, & Adolphum Naſſouienſem ſubſtituit. Iſenbergij partes defendebant Fridericus Palatinus, & Ludouicus Bauarus; contra hos excitauit Papa Principes tres primarios, qui prælio victi & capti, magnâ pecuniâ redimere ſe coacti fuerunt: ταῦτα ἐστιν ἐπὶ χεῖρας τυραννικῆς φιλίας. Polyb. Super quo excandeſcens Papa tanta rabie id tulit, vt potiùs Turcæ ſe ſubdere, quàm hoc frænum Germanorum ferre vellet. Scribit igitur ad Mahometem: noſtri, inquit, anteceſſores, Stephanus, Adrianus & Leo, aduerſus Longobardorum reges, Pipinum & Carolum Magnum accerſiuerunt, & liberati de manu tyrannica, Imperium à Græcis ad ipſos liberatores tranſtulerunt: ita & nos, ſi in Eccleſiæ neceſſitate tuo patrocinio vteremur, vicem redderemus accepti beneficij. Sed ad propoſitum: ſtat etiam religioni hodie, Mauritij Saxonis præſtanti conſilio pax ſtructa Paſſauij, de quo infrà.

Sed & hæc dedicationis cauſa non minima eſt, quòd cùm, Illuſtriſs. princeps Barnime, Celſ. T. & Illuſtriſs. princeps Philippe Iuli, Celſ. T. laudatiſſimus pater in Galliæ regno, Aurelijs, & Andegauiæ, ad cognoſcendas & addiſcendas aliarum nationum & populorum linguas ac ſtudia, verſarentur, me præ alijs ſingulari complexi ſunt clementia atque fauore: & mihi ad aſſumendam in Iuris ſtudio laureã conſilijs & ſumtibus clementiſſimi authores & impulſores fuerunt, & præſertim vnum ex miniſtris præcipuis eſſe voluère tunc, cùm Andegauo concederent hinc ad luſtrandos Brittannos, Nannetes, Pictones, Rhedones, Rupellenſes, Celtas, Petragorios, Sanctones, Aquitanos, Burdegalenſes, Tarbellos, Vaſcones, cæterosque populos; & quidem non, vt vulgus ſolet, ad inſpiciendas ſaltem terras & homines peregrinos: ſed ad cognoſcendum etiam, vt Homerus ſuum πολύτροπον Vlyſſem laudat, mentes, ingenia, & mores illorum: cuius gratia ipſum quoque Regem Galliarum acceſſiſtis, cumque eo ſermones contuliſtis: factum eſt id anno Chriſti 1 5 6 7.

Cuius iucundiſſimi itineris ego etiãnũ hodie ſæpius recordor, & inter alia nunc mentẽ ſubit illud, quod accidit Baionæ in Eccleſia cathedrali, vbi cũ regale Mauſoleũ,

transennis

transſennis ac obicibus ferreis obfirmatum conſpiceremus, & ego interrogarem duos ſacrificos in templo otioſè diſpatiantes, quis ibi reconditus eſſet? illi autem ſe neſcire reſponderent, ego me non continere potui, quin hanc ignorantiam illis exprobrarem.

Præterea cùm Celſ. T. Barnime Illuſtriſſime princeps, ſingularem pietatem, fortitudinem, clementiam, & prudentiam (prælucentibus ſcilicet optimis artibus & virtutibus, à primâ vsq; adoleſcentiâ perceptis) in adminiſtrandâ & decenter & iuſtè Republicâ, nemo non ſummis laudibus deprædicet; ſed & Philippe Iuli, Celſ. T. quoque ad eandem ſpem omnium ſapientum animos iam pridem ſummâ erexerit, vt ex multis virtutibus, quæ in Celſ. T. clariſſimo iam fulgent lumine, præſagiant; in quem heroa ſis euaſurus, & qualis laudatiſſimi patris exemplo ſis in grandori ætate futurus, cùm plenis iam annis omnia adoleuerint; ſpero, hunc librum in nullius, quàm Celſ. VV. fidem & tutelam iuſtiùs dedi poſſe, cùm Celſ. VV. non tam ob allatas cauſas, quàm præcipuè hanc ipſam offeratur; vt nemini non perſpicuum fiat, nunquam apud me neque intermorituram eſſe, neq; conſeneſcere poſſe gratam clementiæ, fauoris, & beneficiorum, mihi à Celſ. T. & Cels. T. patre quondam exhibitorum, memoriam.

Cæterùm faxit Deus, vt feliciſſimè longiſſimeq; in dulciſſimâ pace & tranquillitate, ſanctiſſimaque religione & pietate, puroq; Dei cultu, firmiſſimâ valetudine, omnibusq; fortunis florere poſſitis, donec tandem poſt Neſtoream proſperrimè decurſam exactamq; ætatem, in cœlum commigretis, ibi cum Deo perpetuum regnum & gloriam obtenturi. Calend. Februar. Anno Chriſti M. D. C.

Illuſtriſs. CC. VV.

ſubiectiſsimus

Iohannes VVolfius, I. C.

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS PRIMVS.

Natiuitas Christi.

IESVS CHRISTVS vnicus Saluator hominum, nascitur ex Virgine in Bethlehem Iudæ, octauo Calendas Ianuarij: imperij Augusti 42. anno, qui erat à mundi principio secundum Telesphorum de Cusentiâ, Rudimentum nouitiorum, & 70. Interpretes, annus 5200. Secundum Iosephum, annus 3963. Hunibaldus, Vincentius, Tritheymius, Philippus, Funccius, Eberus, Flinsbachius, & Massæus idem sentiunt cum Iosepho. Philo factum scribit anno 5195. Ptolomæus anno 6420. Origenes 4759. Theoph. Ep. Antiochenus 5531. Marianus Scotus 4193. Methodius 5000. Nicephorus & Iornandes 5500. Cuspinianus idem. R. Naasson in Cyclo paschali ponit annos 3707. R. Leui Ben Gerson 3754. R. Abraham idem. Epiphanius 5029. Casiodorus 4697. Hieronymus 3952. Hermannus Contractus idem. Philastrius de Hæres. 5801. Augustinus de mirab. script. 5196. Isidorus cum Augustino idem. Eusebius & Achilles Gassarus 5199. Beda cum Eusebio. Vnde versus: Vnum tolle datis ad millia quinque ducentis: Nascenti Domino tot Beda dat à Protoplasto. Stumpfius idem. Suidas, & Græci quidam 5600. Nauclerus & Phrygio 3962. Vrspergensis idem. Alphonsus 6984. Ioan: Parisiensis 5302. Hic Methodij calculum, quia illum per reuelationem à Deo accepit: & etiam astronomicis rationibus consistit, certiorem esse affirmat. Alliacensis 5344. Orosius 6199. Iulius Scaliger 4712. Odiaton Astrologus 4320. Balæus 3970. Panthaleon, Krentzheym, & Bucholzer idem. Clemens Schubertus, & Mich. Beuterus idem. Mercator 3966. Picus Mirandula 3508. Alij de eodem 3958. Albumasar Astronomus 5328. Hunc plerique Neoterici in Astrorum computatione sequendum putant. Carion 3944. Carol. Bouillus 3989. Gilbertus 4090. Lutherus 3960. Valent. Muntzer, Alexander Scultetus idem. Brentius 4121. Franck 3931. Honorius Solitarius Augustodunensis de imagine mundi 4763. Adon Viennensis 4832. Rabbi Selomon, Galatinus & Buntingus 3967. & hanc suam opinionem primùm ex Euangelica historia: 2. per Eclipsin Lunæ, quæ post mortem Cæsaris facta est: 3. Mathematica demonstratione: 4. Sanctorum patrum consensu, constare putat. Henricus VVolfius libro de tempore, 3951. Possem plures referre: sed ex his satis vides Lector, diuersitatem in supputatione authorum: ac proinde, quàm difficilè sit, certa tempora annotare. Henricus Buntingus testatur, Chronologiam Funccij esse incertiorem, eò quòd calculum Astronomicum minùs obseruauit. Mercatorem autem Astronomicæ in Chronicis suis fuisse quidem studiosiorem: non deesse tamen & illi suos errores. Matthiam Beroaldum, Rabinorum deliramentis deceptum, sæpius aberrasse à supputatione vera.

Pro certo igitur & rato habendum est, necesse Theologum quenquam sine perfectâ Hebraicæ linguæ scientiâ: nec Chronologum aut Geographum seu Medicum, qui non sit disciplinis Matheseωn optimè imbutus.

Dissident ergo inter se Historici: non conueniunt Chronographi: hallucinantur sæpe Bibliothecarij. Fuit enim olim, ante artem impressoriam, magna describentium incuria, inscitia, & negligentia: fuit etiam Characterum, ipsarum literarum, & præsertim numerorum, veteris, & nostri temporis, magna varietas, quæ multos seduxit: ita vt meritò, si fortè quis sit error apud recentiores, qui antiquorum scriptis & libris niti coguntur, priorum is sit, non posteriorum.

De hora, die, mense, & anno conceptionis, & natiuitatis Christi: item de miraculosâ Eclipsi, quæ apparuit in passione Domini: & de eius resurrectione, scripsit doctè Lucas Gauricus Neapolitanus. De quo infrà.

Non sine singulari mysterio autem, circa tempus, cùm nasceretur Christus, crebrò & passim plus solito pleraque ostenta, prodigiaque in cœlo, & in terra visa sunt: & consulti Astrologi, Vates, Sacrificuli, ipsa etiam oracula, responderunt: Principem, Dominumque terrarum, naturam parturire. Constat enim, circulum ad speciem cœlestis arcus, orbem Solis ambijsse, cùm antè, tum & in ipsa natiuitate Christi: & cùm Augustus Cæsar à Sicilia rediens, receptis legionibus à Pompeio & Lepido, triginta millia seruorum dominis restituisset, & omnia supe riora populi debita donanda, literarum etiam monumentis abolitis, censuisset: in diebus ipsis fontem olei largissimum de tabernâ meritoriâ per totum diem defluxisse: illum vtique manifestè adesse imperio nunciantem, qui & seruis libertatem largiri posset, & pauperum misereri vellet atque testimonium ferret nascenti Regi, qui Regnum oleo Euangelij, seu gratuitâ remissione peccatorum exuberans, erecturus esset. Eodem etiam tempore, Romæ statuam erectam in honorem Romuli, primi Regis Romæ, & templum Pacis corruisse constat: ne alibi quàm in Messia iam præsente, quem Esaias Principem pacis nominat, alma pax quæreretur Viri pij in consilium adhibiti, hæc, & alia de Christo viuentium Rege, & Domino mundi interpretabantur: Romani autem ad Augustum referebant, qui Imperatorum omnium primus circa id tempus Monarchiam obtinuit mundi. Sed Imperator ipse accuratiùs rem perpendens, quia intelligebat, verum Dominum totius generis humani tunc inter homines nasciturum, cùm ludos spectaret, & pronunciatum esset in Mimo: O Dominum æquum & bonum: vniuersique hæc de ipso dicta exultanter approbauissent: statim manu, vultuque, indecoras adulationes repressit: & sequenti die, grauissimo cauit edicto: ne se posthac quisquam Dominum nominaret. Vbi profectò superbiæ nostræ obuiatur, inquit Otho Frisingensis Episcopus: qui hoc summopere Christi sacerdotes exposcimus, quod rationis intuitu etiam gentes declinarunt. De quo etiam Orosius, Eutropius, P. Diaconus, Freculphus Episcopus Carnotanus, Comestor, Stephanus Blanck, Fritschius, & alij, de quibus in sequentibus suo loco & tempore.

Prophetia.

Constat in nominibus Moysis & Christi, ex Methodij fragmentis, maxima mysteria recondita esse. Si enim numerus literarum nominis μωυσῆς computetur, deprehenditur, quot annos lex Mosaica durauerit.

μ	40.
ω	800.
υ	400.
σ	200.
η	8.
ς	200.
	1648.

Nam si á morte Christi retrò numeres annos 1648. vsque ad id tempus, quo Pharao Aegypti Tyrannus Israëlitas maximè afflixit: & nasci debuit Moyses, qui eos ex hac miserrima seruitute liberaret: peruenies ad annum mundi 2348. circa quod tempus, quidam sacerdos diuinationibus intentus dixit Amenophi Regi: se circa pueros Hebræorum attendere, quòd nasci deberet vnus, qui populum Israël de Aegypto educeret, & regnum Aegypti humiliaret. Qua re motus Pharao iussit omnes Hebræorum filios in flumen proijcere, & interficere. Referunt Iosephus & Lyra Exod. 2.

Sic quoque nomen Christi in numeros redactum dat annos 1480.

χ	600.
ρ	100.
ι	10.
σ	200.
τ	300
ο	70.
ς	200.
	1480.

Nam circa finem illius à nato Christo temporis, omnes vates, mystæ atque Prophetæ, Lubertus Hanschilt, VVesselus. S. Vincentius, Purueus, Barath, Capistranus, Torquatus, Sauanarola: Frater Nicolaus Eremita, Albertus Leicheisen, Frater Fleck, Iacobus de Paradiso, VVessalia, Capgrauus, Herman: Rhid, Bapt. Mantuanus, Kikel, Laurentius Miniatensis, D. Ioannes Scheiring. Hilten: Horius, Bouillus Syringus, And. Proles, Mancinellus, Mellerstadius, Castrick, Salhusius, & alij plurimi, vno quasi ore clamarunt, abusibus & sordibus traditionum Papistarum miserè defœdatum, obliteratum, & penè ex Ecclesia amissum esse Euangelium: & prædixerunt, instare reformationem Ecclesiæ ac religionis: & nascendum esse (quod & factum fuit Martino Luthero nato, anno 1483.) qui doctrinam Euangelicam repurget, & ab inquinamentis istis emundet, lucemque Veritatis diuinæ restituat mundo.

De partu virginis extat memorabile, summa admiratione suspiciendum quoddam præsagium.

CVm maiestatem Vrbis principes Romani visibili specie constituissent honorandam, exquisito artificio muliebrem formam, quæ Orbem sinistrâ, dextrâ verò Lunam contineret, in æris materia fieri iusserunt. Ea verò perfecta, & forma egregia, venusta quantitate, partium aptâ dispositione, membris quoque condecentibus, & sibi inuicem congruentibus vniuersis, cùm non tam populi examinationem, quàm admirationem, præuia sui commendatione deposceret Artifex, quidam solas tibias tantæ moli perferendæ inhabiles esse causati sunt: Quibus faber non sine omine respondit, eas vsquequaque sufficere, donec virgo pareret: Quod & tum Christo nato impletum est, ea corruente & fracta. Conradus Viterbiensis. Ioannes Romberg à Kyrspe. VVimpina à Fagis, & alij.

Aliud non minus memorabile extat.

REx Persarum & Cypri, Costus nomine, cùm nullam haberet prolem, congregauit vniuersam Medicorum & Astronomorum multitudinem peritam, ad sciendum, vtrum sterilitas esset in se: an in vxore: an verò in vtroq;. Qui diligenter considerantes complexionem vtriusque, & planetarum, in quibus nati erant, diem, horam, & punctum, dixerunt, in nullo eorum esse sterilitatem naturalem: sed à Dijs petendam esse prolem. Rex autem congregauit vniuersorum sacerdotum suorum Regnorum multitudinem, vt sacrificium solenne Dijs immortalibus pro prole ipsi obtinenda facerent. Cùm autem id longo tempore inaniter agerent, Vnus eorum Astrologus, Macrobius nomine, ait: Rex, in æternum viue, ne desperes. Dij enim sunt infiniti: sed tantùm Deo Deorum ignoto offer sacrificium, & obtinebis cordis tui, spero, desiderium. Quod audiens Rex Costus, magnam auri copiam obtulit Aurifabro, vt inde Deo Deorum ignoto, imaginem componeret. Aurifaber in petra figuram ipsius Dei ignoti composuit bis ter quater, vt ex auro liquefacto & resoluto figuram solitam extraheret: veruntamen semper extraxit figuram hominis crucifixi. Rex autem iratus, alteri cuidam Aurifabro auri prænominati quantitatem dedit, qui formam, in præsentia Regis, hominis crucifixi etiam non semel tantùm extraxit, contra spem suam & ipsius. Cùm autem prænominata forma, consilio prædicti Macrobij esset in templo Deorum posita, omnes Deorum formæ ceciderunt: & sola crucifixi remansit: cui oblationes & sacrificia de cætero obtulerunt: & statim Rex & Regina prolem habuerunt. Viterbiensis & Reymundus Cardinalis Gurcensis

Aliud illustre de nascituro Christo oraculum.

AVgustus Cæsar consulens oraculum Delphicum Apollinis, quisnam post eum regnaturus esset in orbe: hoc responsum accepit: Puer Hebræus imperans beatis Dijs, jubet me hanc domum relinquere, & ad inferos iterum redire: igitur tu tacens recede à nostris aris. Templum itaque postmodum concidit: Octauianus Augustus autem in Capitolio extrui curauit aram cum inscriptione:

HÆC EST ARA PRIMOGENITI DEI. Suidas, & Irenæus.

Ex arcano quodam Iudæorum de summis Optimatibus, et Pontificibus, Prophetis, Regibus, Sacerdotibus, alijsq; suorum Mystagogis libro, qui dicitur ereptus excidio Hierosolymorum vrbis & templi, asseruari in Tyberiade.

QVo tempore Iustinianus imperium obtinebat, erat quidam inter Iudæos princeps, Theodosius nomine. Hic cùm familiariter admodum vteretur argentario Christiano, cui nomen erat Philippo, qui ipsum crebrò ad amplexandam Christianam religionem hortabatur: tandem ingenuè fassus est, se nihil dubitare, quin Iesus, quem nos Christiani colimus, is sit, quem sacri vates mundi Seruatorem prædixerunt: verùm se animum inducere non posse, vt abdicatis, quibus nunc apud suam gentem fungitur honoribus, nomen suum IESV CHRISTO det. Vt autem ita de IESV Christo crederet, se non solùm sacrorum vatum oraculis persuasum esse: sed mysterio quodam, quod apud Iudæos in arcanissimis scriptum adseruatur, compertùm habere, idque huiusmodi esse. Mos erat olim apud gentem Iudaicam, quo tempore ædes sacra in Hierosolymis extabat, viginti duos perpetuò sacerdotes (quot scilicet linguæ Hebraicæ elementa, & veteris testamenti libri numerantur) habere: & quoties de eo numero vnus aliquis mortem oppeteret, mox alium in defuncti locum allegere: allectumque in codicem, qui ad eam rem in æde seruabatur, cùm illius ipsius, tùm parentis vtriusque expresso nomine, referre: notatis etiam tum defuncti, tum suffecti diebus.

Cùm itaque, quo tempore IESVS Christus in Iudæa versabatur, necdum tamen sese prodere, veramque fidem propalàm docere cœpisset, mortuus esset quidam ex dicto Sacerdotùm numero: nec post multa ac varia suffragia, quispiam satis idoneus esset repertus, qui in illius locum adscriberetur: tandem propositus est IESVS, Ioseph fabri (vt aiebant) filius, tanquam homo ætate quidem iuuenis, cæterùm & vita & moribus, & doctrinâ inprimis commendatus: atque hoc suffragio ab omnibus demum approbato, visum est matrem eius in consessum arcessere (pater enim obierat) cognoscendorum nominum gratiâ, quæ in codicem vt dictum est, describenda essent. Illa igitur accita, & de filio, eiusque patre sedulò interrogata, respondit: se matrem quidem IESV esse, atque ipsum peperisse: nam eius rei testes sibi esse eas mulieres, quæ, cùm pareret, præstò fuissent: patrem verò nullùm illi in terris esse: quod ex me (inquit) quibus vultis, discite argumentis. Dum enim virgo in Galilæâ agerem, angelus Dei in domum, in quâ versabar, ingressus, non quidem dormienti, sed vigilanti mihi nunciabat, futurum vt è Spiritu sancto parerem filium: jubebàtque nomen illi IESVS indere. Itaque virgo cùm essem, per eam visionem concepi: peperique IESVM, permanens virgo in hunc vsque diem. His auditis, sacerdotes jubebant adesse fidas obstetrices, easque summâ curâ explorare, an etiamnum virgo esset Maria. Illæ verò cognitâ veritate ex ipsâ re, affirmabant eam virginem esse. Aduenerunt quoque & illæ mulieres, quæ fortè fortuna adfuerant parienti, conspexerantque edentem infantem, quæ & ipsæ attestabantur, filium eius esse IESVM. Quibus rebus attoniti sacerdotes, denuo rogabant Mariam, vt liberè profiteretur, quibus esset editus ille parentibus, quò eâ ipsa parentum nomina possent in sacerdotum album referre. Ibi rursus Maria: Ego, inquit, reuera eum peperi: verùm nullius conscia patris in terrà, audiui ab Angelo filium Dei esse. Filius est igitur meus, & Dei. Sacerdotes ergo cùm hæc intellexissent, in allato codice scripserunt hæc verba: Eo die mortuus est sacerdos ille, illis natus parentibus: cooptatusque est pro illo sacerdos communi omnium nostrûm suffragio IESVS, filius Dei viui, & Mariæ virginis. Porrò hic codex è templi & vrbis excidio, à primatibus inter Iudæos viris magno studio ereptus est: asseruaturque in Tyberiade, &c. Tandem subijcit author, se hæc ab ijs audiuisse, qui è Philippi argentarij ore intellexerant. Suidas, de quo infrà.

Alia de Natiuitate Christi memorabilia.

CHristus natus fuit in media nocte, vt medio tenebrarum tempore, lux noua adueniens mundi tenebras illuminaret. Quod & factum fuit. Nam vt Damascenus scribit, nox media tempore natiuitatis Christi in claritatem diei versa fuit. Locus natiuitatis quoque notandus venit: nam natus est in Bethlehem, quod interpretatur domus panis, dicit enim Io. 6. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.

Romani templum Pacis tempore Romuli construxerunt, & statuam posuerunt, & petentes à Dijs, quantùm durare deberet, audierunt, donec virgo pariat. Quod impossibile arbitrantes, templum æternum fore putauerunt, ideoque in foribus inscripserunt, Templum Pacis æternum. Hoc autem in nocte dominicæ Natiuitatis, cùm Idolis corruit. Legitur etiam, quòd Hiere-

mias propheta in Ægyptum descendens post mortem Godoliæ, signum Regibus Ægypti dederit, quòd eorum Idola corruitura essent, cùm virgo filium pareret. Quod & factum fuit. Et scribit frater Bartholomæus, vineas & balsamum, flores fructusque eo tempore protulisse. P. de Natalibus.

De hac natiuitate etiam prophani: Balaam Ariolus, Orietur stella ex Iacob: Item Virgilius in Bucolicis.

Magnus ab integro seculorum nascitur ordo,
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia Regna:
Et noua progenies, cœlo demittitur alto.

Item Sibylla Eryth: quæ fuit tempore Troianorum: In nouißimis autem temporibus, ait, humiliabitur Deus, & humiliabitur proles diuina, iacebit in fœno agnus, & officio puellari educabitur Deus & homo.

Item Boëtius de disciplina Scholastica scribit, quòd in tumba Platonis reperta est lamina aurea, in qua scriptum erat: Credo in filium Dei, nasciturum de Virgine, passurum pro humano genere, & die tertia resurrecturum.

Item refert Timotheus historiographus, se in antiquis Romanorum Chronicis reperisse, quòd Octauianus 35. anno Imperij sui Capitolium ascenderit, & quis post se Rempub. gubernaret, à Dijs quæsiuerit: responsum autem acceperit, quòd puer Hæbræus ex Deo viuente ante secula genitus, non multùm pòst ex intacta virgine nasciturus.

Prophetia de Christo antiquiss.

COnstantinopoli, vel, vt alij scribunt, in longis Thraciæ muris contra Barbarorum incursus extructis, quidam homo fodiens, inuenit arcam lapideam, quam cùm expurgasset, & reuelasset: reperit virum iacentem: & conglutinatas in arca literas Græcas, continentes hæc: CHRISTVS NASCETVR EX VIRGINE MARIA: ET CREDO IN EVM, SVB CONSTANTINO, ET EIRENE IMPERATORIBVS: O SOL ITERVM ME VIDEBIS. Alij aiunt, aureæ laminæ inscriptum fuisse. Eodem autem anno quo hæc inuenta sunt, Eirene cum filio Constantino ad annos decem regnare cœpit. Quidam à Platone, qui anno M. 3620, & 343. ante Christum natum mortuus creditur, positum putant. Diac. lib. 23. Sigeb. Gigas. Palmerius. F. A. D. 782.

Vaticinium cuiusdam Eliæ Rabbi Iudæorum, quod in Rabinorum

Sanhedrin & Abodazara, atq; etiam in quarta parte Talmud. lib. 2. de duratione mundi reperitur.

Sex millibus annorum durabit mundus, & postea destruetur.

2000. Inane. 2000. Lex. 2000. Christus.

De quo Ioannes Lauterbachius Poëta:

Annorum stabit tantùm sex millia mundus:
Pòst totus misso victus ab igne ruet.
Seruabunt nullam Domini duo millia legem:
Lex duo præscriptâ conditione reget.
Mesiæ solitam tribuent duo cætera laudem:
Sed cursum rumpent ob mala nostra suum.

Notandum hîc, nullam aliam religionem habere ita continuatam seriem Doctorum, atque Ecclesiam Dei: & semper ab initio mundi fuisse exiguum eius cœtum. Primus Concionator fuit in Paradiso ipse Deus, reuelans & arguens peccatum per vocem legis: vocans ad pœnitentiam Adam, Euam & posteros, ac edens promißionem de semine contrituro caput serpentis, promittensq; per Euangelium remißionem peccatorum, iustitiam, Spiritum sanctum, & vitam æternam gratis propter filium Dei. Adfuit enim semper Filius Dei vnà cum Spiritu sancto Ecclesiæ Dei. Esaiæ 59. Hoc fœdus meum cum eis dicit Dominus: Spiritus meus qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent à te. Sic Irenæus aduersus hæreses cap. 14. Ab initio aßistens Filius suo plasmati reuelat omnibus Patrem, quemadmodum vult Pater.

Primi millenarij Ecclesia.

PRimi millenarij Episcopus fuit Adam cum octo viris συνέργοις filijs & nepotibus: Abel, Seth, Cainan, Malalehel, Iared, Enoch, Mathusalem & Lamech, annis quibus vixit 930.

Secundi millenarij Ecclesia.

POst hos cùm homines per contemtum verbi Dei, in securitatem & contumaciam, quæ semper Ecclesiam Dei destruxerunt, laberentur: Noha per centum annos continuos, eos ad pœnitentiam inuitauit: sed cùm nihil proficeret, & Deus commotus diceret, pœnitere se quòd hominem creasset, diluuio totum genus humanum, quod 1657. annis steterat, excepto Noha cum 8. personis, deleuit.

Sem filius Nohæ, natus anno patris Nohæ 502. Anno mundi 1558. Hunc multi putant Melchisedecum regem Salem fuisse. Quod non est: Nam Epistola ad Ebræos negat sciri ortum Melchisedeci, quod de Sem dici non potest. Hic ergo est primus ordo Doctorum Ecclesiæ Dei, Patrum nempe qui durauit prioribus millenarijs duobus, annis 2118.

Ecclesiæ tertij millenarij fuerunt Patriarchæ.

TErtij millenarij Episcopus fuit Abraham cum posteris Isaac, Iacob, Ioseph, Leui, Mose, Iosua, Ehud, Debora, Barach, Gideon, vsque ad Prophetas. Per hoc tempus iterum homines, licet ex seruitute Aegypti liberati, & Manna cœlesti per multos annos enutriti, tamen ex nausea eius, hoc est verbi Dei contemtu, securitate, ingratitudine & contumaciâ, Deum dereliquerunt, ac proinde puniti promissam terram Canaan non intrarunt. Faxit Deus Opt. Max. ne similem fortunam nostro hodierno tempore quoque experiatur securitas. Cùm enim illi propter nauseam & contemtum Mannæ, panis angelici, meritò prohibiti sint intrare in terram Canaan: sed in deserto cum ignominia, vita cum morte permutata succubuerint: ita malè verendum est & nobis, quando Euangelium & cœlestem doctrinam, his postremis temporibus per pios Dei viros Ecclesiæ (traditionibus & dogmatis humanis, dominandi & quæstus libidine, aliorumque vitiorum & abusuum sordibus defœdatæ & penè euersæ) restitutam adeo omnes negligunt, fastidiunt & aspernantur hodie, ne ex hoc beato Canaan, cuius lacte vino & melle hactenus vberrimè sumus freti, iterum turpiter eijciamur, &, vt quondam Israelitæ in ignominiosam captiuitatem à Babylonijs sunt abrepti: sic etiam nos à Turcis, & aris & focis nostris propulsemur. Durauit Patriarcharum gubernatio annos circiter 850.

Tertius ordo Ecclesiæ, Prophetarum.

TErtius ordo Doctorum Ecclesiæ Dei fuit Prophetarum: quam seriem à Samuele orditur Petrus Act. 3. Qui cœpit anno mundi 2850. Dauid rex & propheta, Anno mundi 2890. Nathan, Gad, Sadoch, Salomon, Anno mundi 2930. Ahias, Azarias, Semeias, Hiehu, cum sacerdotibus Sadoch, Achimeles, Asaph, Haeman, Ethan, filij Chore & alij.

Ecclesia quarti millenarij.

QArti millenarij Episcopus fuit Elias, Elisæus, Micheas, Zacharias filius Ioiadæ, Esaias, qui ex regia tribu fuit: Christum enim 5. c. patruelem vocat. Cœpit anno 3162. Contemporanei fuerunt Ionas, Amos, Michas, Ioel, Oseas, Olda, Obed & Nahum. Hoc tempore sub Esaia iterum homines ex contemtu verbi Dei, impietate, securitate & contumacia puniti sunt, & Regnum Israel destructum, & per Salmanassarum regem in Assyriam translatum, & Esaias à Manasse Rege serrâ sectus fuit. Hunc sequitur Ieremias, & post hunc Sophonias, Habacuc, Abdias, Daniel, Ezechiel, Haggeus, Zacharias, Malachias qui & Esra Prophetarum postremus. Hic tertius Prophetarum ordo durauit annos circiter 600.

Quartus ordo Doctorum Ecclesiæ.

SVnt Duces & Sacerdotes post solutam captiuitatem Babylonicam, vsque ad Christum. Mardocheus anno mundi 3445. Vt Philo refert: Iesus, Hunc Philo putat authorem esse libri Iudith: Ioachim, Huic tribuunt librum Hester: Esras, Nehemias, Simon & Eleazar fratres filij Oniæ.

Hac ætate (quod etiam hodierno tempore durat) Pontifices & Sacerdotes cœperunt officio suo abuti, & non tam templo & Deo, quàm acquirendis opibus, honoribus & Regum fauoribus inseruire. Qui tunc grauiter à Nehemia reprehensi fuerunt. Illos secutus est Simon justus, Onias filius, Mathathias, Iudas Maccabeus, Ionathas & Simon fratres filij Matathiæ, & Ioannes Hircanus.

Hoc tempore circa annum mundi 3830. ortæ sunt sectæ Pharisæorum, Saduceorum & Essæorum, & per eos doctrina iterum adeo obscurata fuit, vt apud paucos in custodia fuerit, videlicet Mathan auum Mariæ Virginis: deinde Ioakim, qui & Eli, patrem Mariæ Virginis. Eiusdem temporis Ecclesiæ membra fuerunt Simeon, Anna Prophetissa, Zacharias, Elisabeth, Maria mater Domini.

Durauit hic ordo Ducum & Sacerdotum, à captiuitate Babylonica vsque ad Christum, annos circiter 500.

Ecclesia quinti & sexti millenarij: Christus, Apostoli & eorum Discipuli.

HOrum summus Pontifex & Sacerdos fuit, & est in æternum Iesus Christus, filius Dei cum Apostolis, Episcopis & pastoribus pijs.

Ex libro de Origine verbi Dei.

O Omni nomine beatißimum tunc æuum, quod ipsum filium Dei oretenus prædicantem regnum Dei audiuit, ipsosmet diuos Apostolos Spiritu sancto corporaliter cooperante, salutis æternæ ministros habuit: & post sanctitate pietateque illustres illorum Discipulos. Peccatis autem nostris, & pro tantis beneficijs ingratitudine vrgentibus, proh dolor exiguo ab hinc temporis interuallo, Ecclesiæ vndique omnigena ingruerunt mala, & maximam cladem tulerunt ei hæretici, hypocritæ, auari falsique doctores. Post tertium enim seculum à Christi resurrectione, sordibus & lue cœpit inquinari: Veruntamen Deus pro sua immensa clementia, & erga sponsam suam ardentißimo amore, semper suscitauit pios & cordatos viros, qui falsis dogmatis reclamarunt, Idololatricos & Antichristianos cultus ex verbo Dei oppugnarunt, impios & tyrannicos lupos à grege arcere nunquam desierunt: & mercenarios eiusmodi mundi seruos seriò subinde increpare, obiurgare, confundere & pudefacere sunt soliti, reformationem auidè à Deo precantes, & cum desiderio expectantes: quod omne præter alia memorabilia in hoc libro vbertim cognoscere ex infinitis penè autoribus licebit.

Menelpus & Akima.

M Arcomirus visionem habuit, imaginem cum tribus capitibus, Aquilæ, Leonis, & Bufonis, cui Aquila dixit: ô Marcomire, caput meum progenies tua subiungabit, Leonem conculcatura, simulque bufonem occisura: per quam illi tria regna, Italia, Germania, Gallia promissa fuisse, Menelpus sacerdos & Akima fatidica tradunt. Ampliorem interpretationem habes apud VVasseburgium in Austrasia: de quo infrà. F. ante natum Christum.

De C. Iulio Cæsare mira.

H Abuit C. Iulius Cæsar equum, cuius vngulæ fissæ in parte anteriore fuerunt, nec sessorem vllum præter solum Cæsarem admisit. Quod sine dubio Imperij Romani diuulsionem significauit. De quo Xiphilinus. Plinius de eo refert, quod fuerit vir animi vigore tanto, vt eius virtus, constantia, & sublimitas, omnium penè capax extiterit, quæ cœlo continentur: vtpote qui quaternas maximarum rerum librarijs dictare epistolas potuerit: qui collatis signis quinquagies dimicauerit: ac vndecies centum & nonaginta duo millia hominum prælijs suis præter ciuiles victorias occiderit. Animum habuit humano maiorem, semper ingentia, & infinita expetentem. Sed has virtutes longè superarunt eius horrenda & execranda vitia: dum videlicet sibi genus à Dijs esse pro rostris effutijt. Conspirationem habuit contra Senatum: Pontificatum largitione occupauit profusißimâ, prodigorum, & luxuriosorum iuuenum subsidium, & fomentum: sacrilegus, perfidus, fœdifragus: abusus est dominatione & potestate: omnia sua pro legibus coli iubens: maioribus contemtis: Senatui se conuenienti non assurgens. Suetonius. Et quod omnium maximum est nefas, patriæ suæ Romanæ Reip: cui vni & se studere, & omnes debere omnia subinde iactitabat, ærarium publicum effregit: ex quo laterum aureorum sex & viginti millia: percussæ verò monetæ pondo trecenta millia, & laserpitij pondo centum & vndecim protulisse fertur: quæ omnia per gulam turpiter effudit, & in clandestinos sicarios, Patriæque & Senatus hostes distribuit. Diligens in pecunijs faciendis. Captus amore Cleopatræ in Aegypto commoratur, ingenti inde ipsi nato periculo: libidinosis amoribus plurimarum seruiebat Dion Nicæus. Hominum feris obiectorum sanguine satiari non potuit: & in talibus spectaculis magnam pecuniam insumsit, &c. Plura nefanda facinora ab ipso Cæsare perpetrata, inueniuntur paßim apud Historicos.

De imperio Romano à consulibus ad Imperatores

deuoluto: deq; Imperiorum periodis ex Platone.

P Aulò ante hæc tempora, cùm Roma sub Consulibus, multis annis feliciter imperasset, & jam ab alijs vinci non posset: ipsam sese vincere conabatur. Res miranda, & auditu stupenda: Romani domini quasi vnius matris & vrbis filij, se ipsos cum matre interficiunt: materque & filij intestinis furoribus euiscerantur. Iulius enim victo Pompeio, imperium ad se rapit. Sed cum Senatui potestatem suam, & honorem præriperet, & Tyranno similis administraret: in Senatu occiditur: & Octauianus Augustus fit Cæsar: sub quo nascitur Christus, anno mundi 3963. vrbis verò 752. Causam mutationum in imperijs habes apud Platonem, qui libr. 8. Politicorum scribit: causam esse, cur mutentur imperia, quia sesquitertia radix juncta quinario, duas efficiat harmonias, vltra quas, cùm natura postea sequentes deteriores fugiat, circum actam periodum finire imperia. Et sentit idem Plato, à naturâ esse quendam ordinatum finem imperiorum: sicut in Musicis, vbi post διὰ πασῶν vlteriùs naturâ non progrediatur. Quemadmodum enim consonantiarum finis à natura ordinatus est, cùm ad διὰ πασῶν ventum est: ita verisimile est, quasi perpetuâ harmoniâ musicâ subinde noua imperia exoriri, ruen-

tibus prioribus, cùm præstantiora deficiant: donec rursus fatali aliqua lege fiat restauratio. Hæc de Imperijs Plato. Quid autem statuat de diuinitate, de eo infrà apud Ysoum Nicolaum de Lyra agetur. Vixit Plato anno mundi 3572. Sed quia de imperijs hoc loco facta est mentio, considerandum quoque venit illud Caij Crispi Salustij: Imperium ijsdem artibus retineri, quibus ab initio partum est.

Sic cùm originem Romæ dira, & cœlestia & terrestria prodigia exhorruerint: positum cœli (vt annotauit Lucius Taruncius Astronomus) habuerit ominosissimum die, quo fundamenta eius jacta sunt, 21. Aprilis: & statim parricidio Amulij, fratricidio Remi, & multorum hominum maxima strage: nec non & proditionibus, incestibus: (Romulum enim & Remum conditores vrbis peperit Rhea vestalis, teste Othone Frisingense, à sacerdote compressa, enutriuit lupa, vnde adhuc lupanaria, autore Eutropio, nomen obtinuerunt, seu scortum publicum Accia Laurentia) tyrannide: & terribilibus ostentis ac portentis, imbribus sanguinis, pestilentia, morte subitanea, sterilitate agrorum, & frumentorum annonæ summa inopia, & geminis Solis Eclipsibus maximis, vna scilicet concepto, altera mortuo Romulo, Rege eius primo, exordia sumserit: facilè est cuique hinc conijcere, qualem finem sit acceptura.

Notandum autem est, fuisse eundem exitum Romuli Cæsaris. Nam cùm Romulus ciues cœpisset despicere, ex plenitudine potestatis solus judicium, & imperium, non regiè, sed tyrannicè exercere, ciuesque de celsa rupe præcipitare: in Senatu eum occiderunt: & diuiso corpore in frustra, ne cadauer ampliùs conspiceretur, quisque partem sub amictu clam domum detulit: raptumque in cœlum à patre Marte dixerunt. Eodem modo cum Cæsar statuam suam inter Reges locaret, in curia solus sede aurata vteretur, diuinos honores appeteret, omne quod loqueretur, pro lege haberi vellet, nemini nec Senatui quidem assurgeret: à sexaginta coniuratoribus, viginti & tribus vulneribus, in Senatu confossus occubuit, annorum 56. Romulus autem 55. annorum. Circa Cæsaris interitum stella crinita apparuit septem diebus. Perijt igitur vterque arrogantià & crudelitate. Dion, Tranquillus, Plutarchus, Ausonius, Sueton: Xiphilinus, Plinius, Cuspin. Dionys: Halicarnasseus.

Eundem cum his exitum vitæ sortitus est primus Tyrannus Nimrod. Krentzheimius.

Prodigia, ostenta, monstra & omina varia,
insignes illius temporis mutationes portendentia.

IN Capitolio multæ statuæ de cœlo tactæ, liquefactæque fluxerant, deiectæque erant, cùm alia simulachra, tum & Iouis, columnæ insistens. Præterea imago lupæ cum Remo & Romulo consecrata, ceciderat. Literæ etiam in columnis, in quibus inscribebantur, confusæ atque obliteratæ erant.

Sacellum quoddam Iunonis, ab Oriente ad Septentrionem conuersum erat: faxque à Meridie erumpens, ad Aquilonem perrexerat: lupus in vrbem intrauerat: aliquot ciues de celo tacti: tumultusque sub terra in monte Latio exauditus erat.

In ipsa vrbe, lupi, noctuæque frequentes apparuêre, terræmotus cum mugitibus editi sunt: ignis ab occidua parte cœli in Orientalem perlatus est: ignis ædificia absumsit: Sol totus deliquium pertulit: Sceptrum Iouis, galeaque Martis in Capitolio reposita, itemque columnæ, in quibus leges extabant, de cœlo tactæ sunt. Multa item animalia partus monstrosos ediderunt, oraculaque quasi Sibyllina cecinêre: multi furore diuino correpti, futura prædixerunt.

Ante pugnam Pharsalicam quæ contigerint.

FVlmina in Pompeij castra deciderant: ignis in aëre supra vallum Cæsaris visus, in castra Pompeij decubuerat: signis eius militaribus apes insederant. Adeò huius pugnæ prædictiones se ad reliquos quoque homines extulerant, vt multis in locis eo ipso die quo ea commissa fuit, exercituum conflictus, armorumque strepitus exauditi sint.

Pergami, tympanorum, cymbalorumque sonitus à fano Bachi ortus, totam vrbem peragrauit. Trallibus in templo Victoriæ palma enata est. Syris duo juuenes, pugnæ huius exitum annunciantes, nusquam postea comparuerunt. Sus fœtum Elephanti, præterquam pedes, similem edidit.

Cæsaris cædem præcesserunt.

EA nocte, quæ cædis eius diem præcesit, vxor eius, domum suam corruisse, virumque à quibusdam confossum, in sinum suum confugere, secundum quietem putauit. Cæsar in somnis sibi, se supra nubes sublimem fieri, ac Iouis dextram tangere visus est. Arma in eius ædibus sonitum maximum ediderunt, foresq; cubiculi sponte patuerunt.

Id quoq; post peractam cædem in omen tractum est, quòd sellam eius auream, cùm venire cunctaretur, ipse famulus curiâ extulit, existimans ea posthac opus non futurum. Domo exeunte eo, statua quædam ipsius in vestibulo posita, sponte decidit, ac comminuta est. Oblatum libellum, in quo omnia, quæ in ipsius perniciem erant præparata, accuratè consignata erant, legere noluit, rem non necessariam eo contineri putans. Et vati quoque, qui iam antè ipsum, vt hanc diem caueret, monuerat, per iocum dicebat: Vbi ergo tuæ prædictiones, an non diem hanc, quam tu metuebas, næ nunc adesse vides? Isque aliud nihil respondit, quàm, adesse quidem eam diem, non tamen præterijsse.

Status Reipub. popularis euersionis signa.

COrui in Castoris templum inuolarunt, nominaque Consulum, Antonij & Dolobellæ, in tabella scripta, rostris exciderunt. Canes multi noctu, vrbem totam peruagati, vlulauerunt. Padus, cùm in adjacentes terras admodum exundasset, repentè retrocesit, magnamque serpentum multitudinem in sicco destituit: quæ omnia pestis vehemens consecuta est. Cella Romuli, cùm in ea Pontifices sacrum fecissent, incendio inde absumta est. Statua virtutis antè portam pacis in faciem decidit. Simius in fanum Cereris ingressus, omnia, quæ intus erant, confudit. Bubo in templum primùm Concordiæ, deinde in reliqua etiam ferè omnia, quæ sanctissima habebantur, delubra, deuolauit: ac cùm vndique exigeretur, in æde Genij populi consedit, ac neque captus est, & tardè omnino auolauit. Currus equestribus ludis Iouis fractus est, fax multos dies supra mare Græcum suspensa, in cœlum euolauit, & in positum trophæum concidit. Draco biceps, longus pedes 85. subitò apparuit, ac multis editis maleficijs fulmine ictus conflagrauit. Lupus viâ sacrâ in forum irruebat, ac homines occidebat. Cometa, cùm multos dies Vrbi imminens apparuisset, in faces abijt, & inde incendio magna pars ædificiorum, ac Romuli inter hæc tabernaculum conflagrauit, cùm in id corui carnes ignitas ab ara quadam raptas conjecissent.

Locustæ multæ in ipsam vrbem deuolantes, ab hirundinibus consumptæ fuerunt. Alpium vertices in se inuicem corruere, tresque igneas columnas emisisse visi sunt. Cœlum sæpius ardere apparuerat: multi simul cometæ exarserant: hastæ à Septentrione latæ in Romanorum castra decidere existimatæ: quædam statua Victoriæ in Germania hostem spectans ad Italiam sponte obuersa. Dion, Xiphilinus & alij.

Sibyllæ.

NEc non multa Sibyllæ (quod maximâ dignum est admiratione, cùm Ethnicæ fuerint) egregia vaticinia de Christi aduentu, & natiuitate scripserunt, & prodidêre: que quidem huc essent reponenda: verùm cùm omnia memorabilia, quæ de illis ex authoribus historiarum habemus, infrà in anno sub nomine Methodij reperiantur, hîc omittere volui, & non cum odiosâ repetitione bis apponere. Claruerunt antè natum Christum.

Midras tehilim.

HOc est, liber expositionum Psalmorum, vbi psalmo 108. legitur: Surge psalterium & cithara, surgam mane vel diluculo. Loquar de quatuor regnis. Surge in Bethel, vbi suscitasti nobis Missaël, Ananiam, & Azariam. Surge in Media, quia ibi astare fecisti nobis Mardochæum & Ester. Surge in Græcis, quia ibi astare fecisti nobis Hasmonai: id est, Machabæos, Mathathiam scil. & filios eius. Surge in Edom, id est, in Romanis, cùm futurum est, vt astare nobis facias regem Messiam, de quo scriptum est, Surgam diluculo. Hæc omnia traditio. Ex qua luculen-

tißimè patet, quòd tempore quarti regni, id est, Romanorum, cùm scilicet vniuerso orbi dominarentur, Meßias venturus erat. Hæc à Rabinis referuntur, & recitat etiam Petrus Galatinus insignis hebræus, in opere suo quod de arcanis Catholicæ veritatis inscripsit. De quo infrà.

Rabbi Selomo de miraculis, & prodigijs, tempore natiuitatis Christi factis.

COelum, & terra miraculis, & prodigijs, circa Christi natiuitatem mota fuit: in cœlo enim tres Soles, & stella prænuncians aduentum eius, apparuerunt: In terra bobus loquentibus, serpentibus per aëra volantibus, pueris ex matrum vteris proclamantibus, fœminisque in masculinum sexum mutatis, atque in Iudæâ ingenti terræmotu facto.

Picturæ ad Christi præsepe mysterium.

CVr à priscis vsque seculis ad nos manauerit pictura, quæ Iesu præsepi addit bouem & asinum: habes huius mysterij pulchram interpretationem apud Prudentium: qui vixit vt infrà.

Regnum nequam.

IN libro Sanhedrin Cap. Helec legitur: Dixit Rabbi, Non veniet filius Dauid, donec dominetur regnum nequam (Glossa Rabbi Selomonis: id est, Romanum) super Israël nouem mensibus, sicut dictum est Micheæ quinto capite, Propterea dabit eos (Glossa Rabbi Selomonis: eos, id est, Israel) vsque ad tempus, quo parturiens pariet: (Glossa Rabbi Selomonis: et hi sunt nouem menses.) Idem in libro etiam, qui Ioma, id est, dierum appellatur, eodem modo habetur, & post illa verba: & residuum fratrum suorum conuertetur ad domum Israël. Quòd autem Romani super Iudæos regnârint, habetur in libro, qui Auoda Zara dicitur, in Capite Liphne edehen, id est, ante eorum festa, vbi sic scriptum est: Dixit Abba, per 180. annos ante destructionem domus sanctæ, dominatum est regnum nequam, id est, Romanum, super Israel, hoc est, super Iudæos.

Cùm igitur Meßias tunc venire debuerit, cùm Romani nouem mensibus super Iudæos, vniuersumque orbem dominati fuissent: Romani autem cùm maximè temporibus Cæsaris Augusti, sub quo Christus natus est, & Iudæis, & vniuerso orbi imperauerint: Meßiam tunc venisse, manifestum & certum est. Ex libris Iudaicis Sanhedrin: Ioma, & Auoda Zara.

Rabenus Haccados, Rabbi Iodam, Rabbi Ibba, Rabbi Simeon, Rabbi Nehumias, Rabbi Ionathas Ben Vzielis: & Rabbi Simeon Iustus.

INter hos Rabenus Haccados, tempore Romanorum Consulum, & doctrina & Spiritu prophetiæ claruit, ac multa miranda de Christo, & librum Galerazeia, id est, Reuelator secretorum, scripsit.

Reliqui permulta quoque de Meßia, deque eius diuinitate, sapienter reliquerunt, & Rabbi Simeon librum de inuestigatione secretorum, in quo multa de Meßia retexit arcana. Rabbi autem Nehumias illa, quæ à Prophetis occultè de Meßia tradita fuerunt, cùm lympidißimè patefecit, tum etiam se ab eo tantùm 50. annis abesse asseruit. Vnde Haccanæ filio suo, quem Meßiam ipsum visurum dixit, epistolam de Meßiæ mysterijs prodidit. Sed & Ionathas Ben Vziel, librum, quem Targum nominant, edidit: qui non minus fidei, quàm ipse textus, ob viri sanctitatem habet. Vnde de hoc Ionatha dixerunt Magistri, quòd in hora, qua expositioni vacabat, si musca, aut quodcunque volatile super eum, vel super chartam volâsset, illico absque vlla eius, aut chartæ læsione, cœlitùs exustum fuisse. Simeon quoque iustus, in quo Synagogæ sceptrum defecit, multa de Meßia scripsit: & de cœlo à Spiritu sancto edoctus fuit, se mortem non visurum, nisi oculis Dei filium videret, quod & factum fuit. Huius multa præclara dicta in libris Talmudicis reperiuntur paßim, vt ibi.

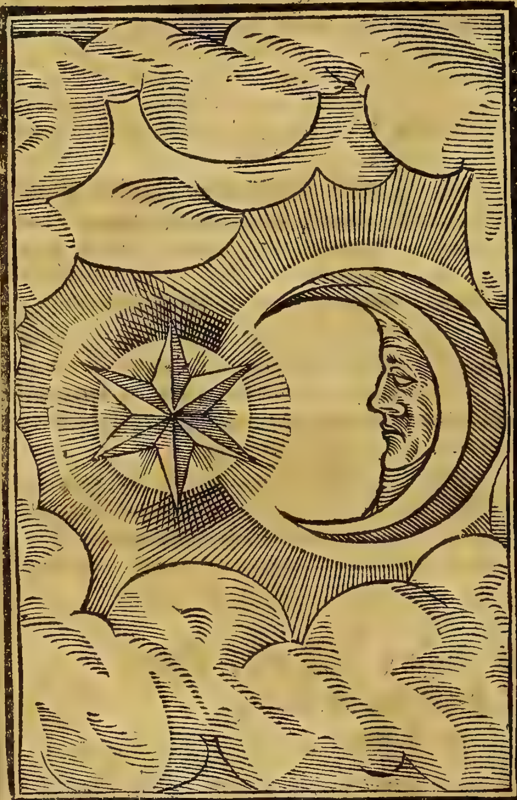
Templum Romæ.

ROmæ templum est quoddam ad Diuam Mariam Transtyberinam. Ei nomen est, ad Sanctam Matrem apud fontem olei. In eo enim loco exorti sunt duo fontes scaturientes oleo ea nocte, qua Christus ex Maria Virgine fuit natus in mundum. Oleum defluxit in Tyberim. Iuxta aram in choro duæ sunt fenestræ munitæ transennis, ibi erant illi fontes. In Choro sepulti iacent Sancti, Calixtus & Innocentius Papæ, fundatores templi: multæque aliæ ibi monstrantur sanctimoniæ: singulis enim diebus illic adipisci licet cuique Indulgentias in ducentos annos: & in die Mariæ Matris mensis Augusti omnium peccatorum remissionem. Stephanus Blanck in libro de mirabilibus Vrbis Romæ, de quo infrà.

Deficiunt oracula tempore Christi.

FVit natus Iesus Christus ipso die mensis Ianuarij: quo, vt Plinius ait, Bruma erat: literatiores hyemale solstitium vocant. Post illud tempus omnia oracula Deorum Gentilium, quorum suo tempore supra triginta millia fuisse Varro annotauit, conticuisse, atque defecisse: testes sunt etiam ipsi cultores Strabo, Plinius, Plutarchus, & alij: de quibus postea.

Stella quæ Magis apparuit, qualis.

STella quæ apparuit Magis, non fuit ex ijs astris, quæ in principio facta fuerunt. Quod ex eo perspicuum est: quia aliquando quidem ex Oriente in Occasum peragebat cursum: aliquando verò ex Boreâ in Austrum, & quandoq; occultabatur: quandoq; manifestabatur: quod ordinationis & naturæ astrorum proprium non est. Io. Damascenus Orthodoxæ fidei libr. 2. Vixit circa annum Domini. 390.

Chalcidius Platonicus super Timæum Platonis.

HIc vetustissimus author Græcus vixit paulò post Christum natum: & dum varia de varijs stellis portentosa recenset, subdit deinde: Est quoque inquiens, alia sanctior & venerabilior historia, quæ perhibet, ortu stellæ cuiusdam insolitæ, non morbos, mortesque prænunciatas, sed descensum Dei venerabilem, ad humanæ seruationis, rerumque mortalium gratiam: quam à Chaldæis obseruatam fuisse testantur, qui Deum nuper natum muneribus venerati sunt.

Magi.

HI ex ortu nouæ stellæ Regem, & seruatorem totius mundi natum esse, verè ex astrorum doctrinâ eruditissimè iudicârunt, & agnouerunt: & ex Oriente ea de causâ versus Ierusalem profecti, ad veram Messiæ olim promissi agnitionem, beneficio huius artis, DEO sic volente, & studia ipsorum comprobante, peruenerunt: & sic Magi priùs ex cœlis, quàm Iudæi ex scripturis cognouêre Christum. Rantzouius vir vt nobilitate & virtute, sic etiam doctrina nunquam satis laudatus: de quo postea.

De ijsdem.

ANno, quo Christus Saluator natus est, die 13. (vt Vincentius lib. 7. refert C. 91.) Magi ex Persia & Chaldæa venientes ex Sabæa regione, stella duce splendidissima Hierosolymam, Regi Iudæorum, aurum, thus, & myrrham obtulerunt: cuius rei miraculo, non tantùm Herodes & incolæ Hierosolomytani, verùm etiam tota Iudæa commota est. Hæc autem stella, vt Fulgentius memoriæ prodidit, fuit à cæteris discreta, locumq; habuit neq; in firmamento cum stellis minorib. neque in æthere cum planetis: sed in aêre vicina terræ locum suum occupauit. Fulgentius: qui vixit anno Domini 500. vt infrà.

Aliud de Magis.

BAsilius & Hieronymus volunt, Magos Chaldæos fuisse, atq; ex oraculis Sibyllæ Erythreæ percepisse, quæ Christum prænunciabant. Clemens Alexandrinus, Chrysostomus, Cyrillus, Theodoretus, & Leo Papa volunt Magos illos fuisse Persas. vt apud eos.

Ex libris Balaam diuinatoris.

MAgi isti ex libris Balaam diuinatoris, apparituræ stellæ Christi scientiam acceperunt, cuius diuinatio posita est & in veteri Testamento: Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israel: & dominabitur omnium gentium.

Erat autem quædam gens sita in ipso principio Orientis iuxta Oceanum, apud quam ferebatur quædam scriptura inscripta nomine Seth, de apparitura hac stella, & muneribus ei huiusmodi offerendis, quæ per generationes studiosorum hominum, patribus referentibus filijs suis, habebatur diducta. Itaque elegerunt seipsos duodecim quidam, ex ipsis studiosiores & amatores mysteriorum cœlestium, & posuerunt seipsos ad expectationem stellæ illius. Et si quis moriebatur ex eis, filius eius aut aliquis propinquorum, qui eiusdem voluntatis inueniebatur, in loco constituebatur defuncti. Dicebantur autem Magi, linguâ eorum, quia in silentio & voce tacita Deum glorificabant.

Hi ergo per singulos annos post messem trituratoriam, ascendebant in montem aliquem positum ibi, qui vocabatur linguâ eorum mons Victorialis, habens in se quandam speluncam in saxo: fontibus & electis arboribus amœnissimus: in quem ascendentes & lauantes se, offerebant & laudabant in silentio Deum tribus diebus. Et sic faciebant per singulas generationes, expectantes semper, ne forte in generatione sua stella illa beatitudinis oriretur, donec apparuit eis descendens super montem illum Victorialem, habens in se formam quasi pueri paruuli, & super se similitudinem crucis: & locuta est eis & docuit eos, & præcepit eis vt proficiscerentur in Iudæam. Proficiscentibus autem eis per biennium, præcedebat stella: & neque esca neque potus defecit in peris eorum. Cætera autem gesta quæ referuntur de eis, in Euangelio compendiosè posita sunt. Tamen cùm reuersi fuissent, manserunt colentes & glorificantes Deum studiosiùs magis quàm primùm, & prædicârunt omnibus in genere suo. & multos erudierunt.

Denique cùm post resurrectionem Domini, Thomas Apostolus isset in prouinciam illam: adiuncti sunt ei, & baptizati ab eo, facti sunt adiutores prædicationis illius. Chrysostomus Tomo 2. homilia in Matth. 2.

Libri in sacris Biblijs memorati, injuriâ seculorum & bellorum interlapsi.

DE libro Bellorum Domini, mentio fit apud Moysen Num. 21. de libro justorum, Iosuæ 10. Hester citat libros Memorabilium: & Machabæorum liber, citat libros sanctos de Spartiatis. Et Paralipomenon commemorat libros Lamentationum, libros Samuelis videntis, libros Prophetarum Nathan, Gad, Semeiæ Haddo, Ahiæ Silonitis, & Iehu filij Hanani. Iudas in Epistola canonica, meminit libri prophetiarum Enoch. Citatur à fide dignis liber Abrahæ Patriarchæ: qui omnes periêre, & nusquam sunt, nec apud ipsos Iudæos. Item & Helias, Hozai, ac Ionas, & consimiles, plura conscripserunt, quæ nullibi habentur. Desunt item assumtio Mosi, Eldad, & Medad, Sophoniæ Prophetæ, Salomonis, & Dauidis, Zachariæ patris Ioannis Baptistæ, & aliorum volumina.

Collationes & præsagia.

NOta, quòd Babyloniorum & Romanorum regna similem ortum, progressumque in pluribus habuerunt. Regnante enim apud illos primo rege Nino, XLII. regni eius anno, Abraam ad quem prima de Christo est facta promissio, natus est: Regnante rursum primo apud Romanos Cæsare Augusto, XLII. item regni eius anno, promissus Abrahæ, cunctisque ille desideratus gentibus nascitur Christus. Notandum præterea, quòd Augusti regnum, regni Christi, qui eius temporibus est natus, in pluribus fuit prænuntium. Ille enim VIII. Idus Ianuar. ab Oriente rediens, regibusque sibi subiugatis, ac ciuilibus sedatis motibus, cum triplici triumpho in Vrbe suscipitur, Augustusque vocatur: iste natus humiliterque in carne latens, similiter eadem die, (id est, VIII. Idus Ianuar. quam nos Epiphaniam dicimus) stella duce, ab Oriente trinis adoratur muneribus, apparensque, qui antè latuerat, Augustus ac Rex Regum declaratur. Quod quidem tunc præfigurabatur: sed iam completum esse, Christum scilicet non solùm in cœlis regnare, sed & in terris regibus omnibus imperare, meridiana luce clariùs cernitur. Vnde pulchrè eâ, quâ hoc præfiguratum esse diximus, die, in laudem eius canit ecclesia: Ecce aduenit dominator dominus, & regnum in manu eius, & potestas, & imperium. Et in Offertorio: Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei. Per hoc enim quòd dominator dominus vocatur, Augusti ei nomen attribuitur: per hoc verò quòd imperium & regnum in manu eius dicitur, imperatoria ei dignitas ascribitur: per hoc autem, quòd reges eum adorare, omnesque gentes ei seruire asseritur, monarchiæ apex, id est, singularis super totum mundum principatus, eius esse decernitur. Illis diebus largus olei riuulus in transtyberina Vrbis regione, fluxisse inuenitur: vt nasciturus in carne, qui super omnes reges oleo lætitiæ & exultationis Spiritu sancto vngendus foret, monstraretur. Otho Frising.

Tygris Romæ.

AVgustus primus omnium Tigrim mansuefactam, tempore Christi nati, ostendit Romæ, quæ caput orbis prædicatur. Quid autem in se portenti hoc habeat, cùm in multis per hunc Imperatorem adumbretur Christus, vt dictum: multùm disputatur à sapientibus, quos consulere poterit lector: suum cuique liberum sit hac in re judicium. Plin. lib. 8. cap. 17.

13. ## Marcus Manilius Astronomus.

IN Cypro plurimæ ciuitates terræmotu conciderunt. Germani à Lolio superantur. Tiberius Cæsar Vindelicos, & eos, qui Thraciarum confines erant, Romanas Prouincias facit.

Anno Christi decimotertio. Quintilius Varus, à Germanis, duce Arminio cæsus est: quam cladem varia portenderunt prodigia, inter quæ etiam cometa fuit. Postquam enim Manilius libro primo ostendit cometas, tumultus & bella tum externa tum intestina portendere, subijcit exemplum, dicens: Vt fœdere rupto, cum fera ductorem rapuit Germania Varum, Infecitq; trium legionum sanguine campos, Arserunt toto passim volitantia mundo lumina, &c. F. Imperatore vt suprà.

16. ## Horribilia prodigia.

SExto Pompeio & L. Apulio Coss. Sol totus hominibus deficere, & cœli magna pars ardere visa est: ignitæ trabes cadere de cœlo, & sanguinolenti cometæ visi sunt. Cùm propter valetudinem Augusti publicè supplicaretur, curia clausa reperta est, buboque, qui super eam consederat, cecinit, & fulmen, quod cecidit in statuam Cæsaris positam in Capitolio, primam literam è nomine Cæsaris deleuit. Ex quo aruspices responderunt, eum postero die participem fore alicuius diuinitatis. Idque conijciebant ex eo, quòd prima litera eius, C. videlicet, centum apud Latinos: reliqua pars, Hetrusco sermone, Deum significabat. Eodem igitur die, vel postero, Augustus mortuus est, non tamen absque dati veneni suspicione. Suetonius. Lycosth. Imp. V. S.

22. ## Portentum.

TRedecim vrbes terræmotu conciderunt: Ephesus, Magnesia, Sardis, Mosthene, Megaechicro, Cæsarea, Philadelphia, Himulus, Tomis, Cumæ, Mirthina, Appollonia, Diahircana. Eusebius, & Tacitus: Imp. 3. Cl. Tib. Nerone.

Matth. 15.

OMnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur.

Lucæ 3.

IAm enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non ferens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. F. Imp. Cl. Tib. Nerone.

Ioan. 15.

OMnem palmitem non ferentem fructum, tollet: & omnem, qui fert fructum, purgabit, vt fructuum plus afferat.

Si quis in me non manserit, mittetur forás, sicut palmes, & arescet: & colligent eum, atque in ignem mittent.

Luc. 13.

ARborem fici habebat quidam, plantatam in vineâ suâ: & venit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: ecce anni tres sunt, ex quo venio quærens fructum, & non inuenio: succide ergo illam: vt quid etiam terram occupat?

Anno

Matth. 21.

CVm ergò venerit dominus vineæ, quid faciet agricolis inutilibus? Certè malos perdet malè, & vineam suam locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.

Vaticinium simile ex alijs.

O Sacerdos, non attendis, quòd securis iustitiæ diuinæ, jam ad radicem arboris vitæ tuæ posita est? hoc autem apertißimè noueris, quoniam iniquitates tuæ mox tibi cum vsura compensabuntur: & grauiùs quàm cæteri, punieris: nempe pro te, & subditis tuis pœnam lues. Cathar. Senensis. cap. 119. 128. & 129. De qua postea.

Aliud vaticinium simile.

VOs, qui pastores estis positi, & officij Apostolici successores: cur tam longum, periculosumque negligentiæ somnum agitis, & non celeriùs concurritis: obmutescitis, & non clamatis? Eia, & eia! ô patres, & domini! nunquàmne ob perditionis ignominiam, gens sancta, & regale sacerdotium, voce estis prophetæ connuncupati? Saltem ad hanc vocem meam pusillam iam desides confluite. Quoniam securis est iam posita ad radicem arboris. Ex aureo speculo, de quo infrà.

Ad Timoth. 2. cap. 3.

HOc autem scito, quòd in nouißimis diebus instabunt tempora periculosa. Et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi: & voluptatum amatores magis quàm Dei: Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, & hos deuita. Resistunt enim veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed vltrà non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus.

Ad Corinth. 2. cap. 6.

ECce nunc dies salutis, nemini dantes vllam offensionem: vt non vituperetur Ministerium.

Paulus in Act. Apost. cap. 20.

EGo scio, quoniam intrabunt post discessionem meam, lupi rapaces in vos, non parcentes gregi: propter quod vigilate. Argentum, aut aurum nullius concupiui: beatiùs enim est dare, quàm accipere.

Pet. 1. cap. 5.

PAscite gregem Dei voluntariè, non turpis lucri gratiâ, neque vt dominantes. Ite, prædicate Euangelium: non dixit, equitate, aut regnate super populum meum.

Actor. 10.

CVm Cornelius obuiam venisset Petro, & procidens adoraret ad pedes eius: Petrus hoc ferre noluit, sed eleuauit eum, & dixit: surge, quia & ego ipse homo sum.

QVod nec Angelus ipse ferre potuit, Apocal 22. vbi legitur: Ego Ioannes postquam audiuissem & vidissem hæc, cecidi vt adorarem ante pedes angeli, qui mihi hæc ostendebat: & dixit mihi, vide ne feceris, conseruus enim tuus sum & fratrum tuorum, & eorum qui seruant mandata Domini, Deum adora.

Lucas Euangelista. Actor. 12.

CVm in Cæsaream descendisset Herodes, & in die solenni præclarâ veste & regiâ indutus, pro tribunali consedisset, ac de sublimi concionaretur ad populum: cumque populus acclamaret ei: Voces Dei, & non hominis: statim percusit eum Angelus Domini, eò quòd non dederit gloriam Deo: & scatens vermibus expirauit. Quod etiam Iosephus affirmat.

Anno

Ad Rom. 2.

SEcundum duritiem tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in diem iræ, & reuelationis justi judicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.

Ibidem. Qui ergo alium doces, teipsum non doces: qui prædicas non furandum, furaris: qui in lege gloriaris, per præuaricationem legis Deum inhonoras.

Matth. c. 23.

VÆ vobis, qui clauditis regnum cœlorum ante homines: vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Super quo loco de nostri temporis Ecclesiasticis Auentinus lib. 4. An. Boiorum inquit: Homines suaues se æditues cœli faciunt, vbi nec fuerunt, nec sunt, nec vnquam erunt, nisi tandem nugari desinant. Vt infrà.

Matth. 5.

VOs estis sal terræ. Quòd si sal euanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet vltrà, nisi, vt mittatur foràs, & conculcetur ab hominibus. Luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Dico enim vobis: Nisi abundauerit justicia vestra plùs quàm Pharisæorum, & Scribarum, non intrabitis in regnum cœlorum. Estote ergo perfecti, sicut & Pater vester perfectus est.

Marcus Euangelista cap. 7.

IEsus respondens ait illis: Benè prophetauit Esaias de vobis hypocritis dicens: Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longè est à me. Et in vanum me colunt, docentes doctrinas, & præcepta hominum. Relinquetes enim mandatum Dei, tenetis traditiones hominum: benè irritum facitis præceptum Dei, vt traditionem vestram seruetis.

Matth. 20.

SCitis, quia Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: sed quicunque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus: sicut & filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemtionem pro multis.

Actor. 8.

TVnc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum. Quùm vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum, daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date & mihi hanc potestatem, vt cuicunque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti pecuniâ possideri. Cor tuum non est rectum coram Deo, pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui, &c. Conferant nunc Papistæ suas nundinationes cum Simonis Magi nequitia, & inuenient planè idem. Fuit hæc prima Simonia in nouo Testamento, & inde dicti sunt Simoniaci.

Actor. cap. 2.

ET erit in nouissimis diebus (dicit Dominus) effundam de spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ: & juuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo, & prophetabunt: & dabo prodigia in cœlo sursum, & signa in terrâ deorsum: sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & manifestus.

Et omnis, quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit: de quo etiam Ioël, cap. 2.

Ioan. cap. 19.

QVærebat Pilatus dimittere Iesum: Sed cùm Iudæi clamarent dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: tunc tradidit eis illum, vt crucifigeretur.

Ioan. cap. 13.

VEruntamen & ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter metum Pharisæorum non confitebantur, ne è Synagogis eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Quanta mala adhuc hodie etiam propter amicitiam Magnatum, potentiam, ventrem, metumque Iudæorum, in homines deriuentur, multorum Regnorum, plurimarumque animarum irreparabilia docent exitia. Vide infrà anno 346.

Matth. 24. Lucæ 21.

ET erunt signa in sole, & luna, & stellis: & in terris pressura gentium præ confusione: sonitus maris & fluctuum: arescentibus hominibus præ timore, & expectatione eorum quæ superuenient vniuerso orbi. Nam virtutes cœlorum commouebuntur: consurget gens contra gentem, & regnum in regnum: & erunt pestilentiæ, & fames, & terræmotus omnia per loca. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum commouebuntur.

Vigilate itaque omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista omnia quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. Cùm enim videritis hæc omnia fieri: scitote quoniam propè est regnum Dei.

Collegeram illustrium ex veteri, & nouo Testamento exemplorum, & locorum permulta, quæ tanquam percommoda ad propositum volebam adducere: cùm verò viderem opus opinione ampliùs excrescere: pleraque demi, & in aliud tempus reseruaui.

Seneca.

30. HIc Neronis Præceptor tantæ memoriæ fuit, vt duo millia nominum eo, quo dicta ordine erant, mox recitaret: & ducentos versus à ducentis scholasticis recitatos, ab vltimo incipiens ad primum vsque integerrimè recenseret.

Tandem ingratus discipulus Nero iussit eum, vt ipse mortis genus, quod vellet, eligeret. Positus igitur in aquam tepidam, venas sibi aperiri fecit, & sic animam exhalauit. Inter multa scripsit: in sapientem nec iniuriam, nec contumeliam cadere posse. Item cur viris bonis multa accidant aduersa. A. V. S.

Infrà, lector, reperies exempla de quibusdam, qui eadem vel maiori potius memoriæ felicitate, ad 36000. nomina recitare potuerunt.

Senecæ de Indiarum inuentione per Hispanos anno sal. 1493. facta, vaticinium in tragœdia, quam Medeam inscripsit, clarissimum extat.

Venient annis secula seris:
Quibus Oceanus, vincula rerum
Laxet, nouosq; Typhis detegat orbes.
Atque ingens pateat tellus.
Nec sit terris vltima Thyle.

Philo Iudæus Græcus.

HIc in libro de Monarchia refert: Pontifici tunc temporis meretricem ne aspicere quidem licitum fuisse. Quid hodie? Imp. & A. V. S.

Anno

Idem. Scribit etiam, pietatem nimijs ceremonijs adulterari: quod verissimè hoc nostro seculo accidisse, tot traditionum monstris, affirmare possumus.

Idem. Scribit præterea de mercede meretricis non recipienda in Sacrarium. Ad hoc quid hodierni illi respondebunt, qui multis millibus in suis ciuitatibus hospitia præbent, à quibus certam pecuniam annuam exigunt?

In quo non immeritò Christianorum deplorabimus sortem. Fornicationis enim scelus, quod etiam ipsis cæcis Ethnicis execrationi habetur, & à Christo & Petro, (quorum Vicarij & successores volumus esse) sub pœna æternæ damnationis strictissimè prohibetur, ecce adeò impiè & turpiter admittitur, vt etiam, proh dolor, non pudeat, in hanc rem publica & peculiaria prostibula & fornices construere, atque in clientelam suam censu constituto, recipere: & ita facinus hoc terrum publico suffragio approbare.

Ibidem. De ædificatione Turris Babyloniæ & confusione linguarum, mysticam apud Philonem reperies interpretationem: quæ tamen ab alijs aliter, & à quibusdam de regno Papistico intelliguntur. Imp. 3. Cl. Tib. Nerone.

Mors Christi.

34.

IEsus Christus pro peccatis nostris passus & mortuus est hoc tempore.

Miracula tempore passionis Christi.

CVm dominus Iesus Christus voluntariè quidem se tradidit passioni, sed impiè à Iudæis apprehensus, & patibulo suffixus est: maximo terræmotu per orbem facto, saxa in montibus scissa sunt, maximarumq; vrbium plurimæ partes plùs solita concussione ceciderunt. Eàdem quoque die ad horam diei sextam, Sol in totum obscuratus, tetraque nox subitò obducta terris est, & sicut dictum est, impiaque æternam timuerunt secula noctem. Vsque adeo autem neque lunam lumini solis, neque nubes obstitisse manifestum est, vt 14. luna ea die tota cœli regione interiecta longissimè à conspectu solis abfuisse, & stellas tunc diurnis horis, vel potiùs in illa horrenda nocte, toto cœlo fulsisse referatur. Quod non solùm sanctorum Euangeliorum fides, sed etiam aliquanti Græcorum libri attestantur. Iam hinc post passionem Domini, quem Iudæi quantum in ipsis fuit persecuti sunt, continuæ clades Iudæorum, donec exinaniti dispersiq; deficiant, incessabiliter perstrepunt. Paulus Orosius: de quo postea.

Alia miracula, tempore passionis Christi.

34.

DVm Christus inclinato capite patri spiritum tradidisset, vt ex Euangelistis apparet: ab horâ sextâ visque ad nonam, Sol amisit splendorem suum: quod eo tempore contra naturam erat. Nam primùm durabat Eclypsis tres horas integras: deinde non poterat esse naturalis, quòd luna eo tempore erat 14. & ideo plena, & tunc in Oriente, quando sol in occidente. Ethnicorum testimonijs factus est etiam eo tempore (vt Eusebius refert) non in Iudæâ tantùm, sed etiam in Bitiniâ terræmotus, & in vrbe Nicænâ ædes plurimæ corruerunt. Et vt Phlegon Olympiadum supputator scribit, tanta fuit Solis defectio: vt dies fit in noctem versus, & stellæ in cœlo visæ: item, petræ scissæ sunt, mortui egresi de sepulchris, velum templi, quod ante sancta sanctorum erat, scissum est à summo vsque deorsùm. Et fortè etiam velum appensum ante fores templi, quod ad tegendas fores appositum dicit Iosephus, cum interiori scissum est. Nam in Euangelio Nazaræorum, superliminare templi infinitæ magnitudinis fractum esse legitur, auditasque voces in aëre: Transeamus ab his sedibus.

Dionyſius Areopagita, Euſebius, Petrus Comeſtor, Vincentius lib. 8. cap. 45. Phlegon Olympiadum ſcriptor antiquiſsimus: & alij: de quibus infrà. Imp. Nerone V.S.

Dionyſius Areopagita.

34. ATHenis Dionyſius Areopagita, cùm tempore paſsionis Chriſti, plenilunio, Solem tribus horis continuis deficere videret, exclamaſſe fertur: Aut Deum Naturæ pati, aut mundi machinam ruituram: & cum Philoſophis ſuis communicato conſilio, aram extruxiſſe cum inſcriptione: IGNOTO DEO: Athenis autem hanc inſcriptionem, cùm Paulus Apoſtolus legiſſet, Deum patefactum eſſe, dixiſſe: & illius Eclipſeos cauſis expoſitis, Act. Ap. 17. Dionyſium ad veri Dei agnitionem perduxiſſe: qui de hac Eclipſi in Epiſtola ad Polycarpum aduerſus Apollophanem Sophiſtam multa ſcripſit, quæ breuitatis cauſa à me hîc ſunt omiſſa. Comeſtor.

Idem. Habetur epiſtola, ſub Dionyſij Areopagitæ nomine: in qua Eclipſis in paſsione Chriſti facta ita deſcribitur: Eramus inquit, tunc ambo (Dionyſius, & Apollophanes) apud Heliopolim, amboque ſimul incidentem (prout in eclipſib. aliâs fit) mirabiliter ſoli globum lunæ notabamus. Non enim eiuſce coniunctionis tunc aderat tempus: ipſamque rurſus, ab horâ nonâ ad veſperam, ad Solis diametrum, in locum illi oppoſitum, ſupra naturæ vires reſtitutam. In memoriam autem illius reuoca & aliud quiddam, nempè, vt ipſe non ignorat: eam lunæ incidentiam ab Oriente cœpiſſe, & vſque ad ſolaris corporis finem perueniſſe, ac tum demum reſilijſſe, notauimus. Neque enim eàdem ex parte, vt aſſolet, & incidentia illa, & repurgatio facta eſt, ſed ex aduerſo diametri. Pugnat verò hoc cum eo, quod ex Comeſtore recitatum eſt ſuperiùs. Putant quidam, neque hanc Epiſtolam, neque hunc ſermonem: aut mundi corruet machina, eius eſſe. Epiſtola namque continet multa indigna ingenio tanti viri: judicium igitur ſit penes lectorem.

Nero Imp. 3.

39. HIc Tyrannus, & turpis beſtia ſepultus, ſupra ſepulchrum arborem habuit, quam dæmones inſederant, locum cuſtodientes: qui multos per eam portam egredientes ex vrbe, crudelem in modum lacerârunt. Stephanus Blanck de mirabilib. vrbis Romæ.

De eodem.

NEro in omnem laſciuiam & luxuriam prolapſus, Biberius Mero dictus fuit. Suetonius. Eutropius. Oroſius & alij.

De eodem.

IMperatori Neroni in expenſas centies centena millia aureorum, decreto ſenatus ſingulis annis ſubminiſtrabantur. Genebrardus.

Portentoſum.

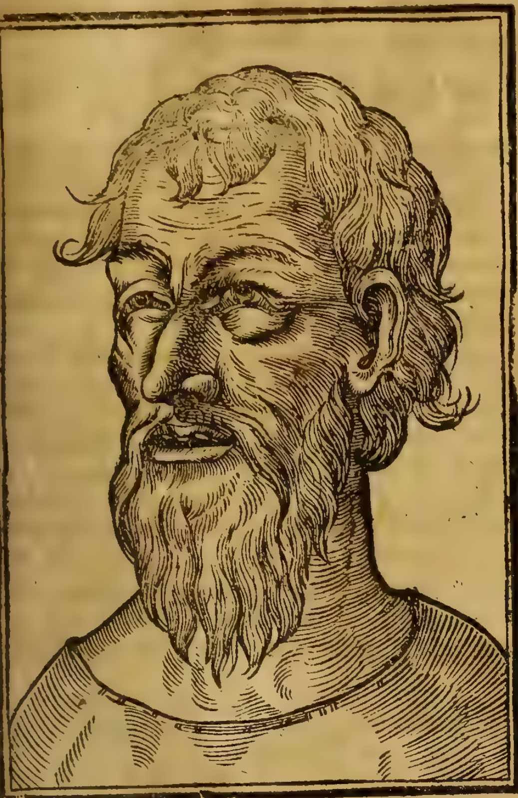
NEronis tempore, quod eſt notabile, tacta de cœlo Cæſarum æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt: quo oſtento præmonſtratum volunt, Cæſarum progeniem vnâ cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

Caligula Imp. 4.

40. CAligula Imperator, cùm diuinos honores ex merâ ſuperbiâ ſibi adſcripſiſſet, deorumq; veſtes induiſſet: templum quoque ſibi in vrbe faciendum curauit, & domum in Capitolio, quò poſſet vna cum Ioue habitare. Sed indignatus poſtea, quòd ſibi habitanti cum Ioue, ſecundæ partes darentur, alterum templum in Palatio ſibi ædificauit: & cùm Iouis Olympij ſtatuam in ſuam formam transferre vellet, non potuit, eò quòd nauis quæ ad tranſuectionem eius parata erat, fulmine percuſſa eſt & fracta. Præterea, quoties ibatur ad eam ſtatuam tangendam, multus riſus audiebatur. Lycoſt: & alij ante eum.

Anno

Titus Fullonius.

44.

HVnc centum & quinquaginta annorum Bononiæ vixisse annotant Chronographi. Imp. 5. Tib. Cl. Druso.

De Petro Apostolo.

CVm mentio hîc facienda sit Petri: iudicet lector ex Euangelicis patrumque scriptis de vtroq; : antiquo illo primo piscatore Apostolico, & secundo hodierno.

Hieron: de loco & sede Petri ait: Non sanctorum filij sunt, qui tenent loca sanctorum, sed qui exercent opera eorum.

Idem. Locus ille, vbi cœlorum conditor natus fuit, sanctior est Tarpeia rupe: quæ de cœlo sæpè fulminata ostendit, quòd Domino displiceat. Exite de illa, facta est enim habitatio Dæmonum, ne sitis participes delictorum eius.

Idem. Nec altera Romanæ vrbis Ecclesia, altera totius orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes, vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Si autoritas quæritur: Orbis maior est vrbe. Vbicunque est Episcopus, siue Constantinopoli, siue Alexandriæ &c. eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit: Omnes Apostolorum successores sunt. De Hieron: plura infrà Anno 390.

Chrysostom. Cathedra non facit sacerdotem, sed sacerdos Cathedram. Videte quomodo sedeatis super eam: Non locus sanctificat hominem, sed homo locum. Qui benè sederit super Cathedram, honorem accipit ab ea: qui malè sederit, iniuriam facit Cathedræ. Malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. Si benè docueris, & malè vixeris: Deum instruis, quomodo punire te debeat. Quicunque desiderat primatum in terra, NB.

inue-

inueniet confusionem in cœlo: nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit.

Claudius Taurinensis Episcopus. Statuo inquit, Apostolicum esse eum, non qui sedem Apostolorum: sed qui eorundem potius officium & doctrinam amplectitur.

Nam & pharisæi, scribæ, & pessimi quique hypocritæ, Moysis optimi prophetæ cathedram occupauerunt, cùm inde nihil minùs quàm vera Moysis præcepta docerent. De Claudio plura infrà 810.

Nazianzenus. Qui eandem doctrinam profitetur, eiusdem quoque throni particeps est: qui autem contrariam profitetur, aduersarius quoque in throno censeri debet: qui aliter succedit, morbum sanitati, tenebras luci, tempestatem tranquillitati, & dementiam prudentiæ succedere dicendum est. De Nazian: plura infrà Anno 332.

Marianus Scotus. Petrus, vt in gestis pontificum habetur, Clementem Episcopum consecrauit, atque cathedram & omnem Ecclesiam disponendam commisit, dicens: Sicut mihi gubernanda tradita est, à Domino Iesu Christo, potestas ligandi soluendique, ita & ego tibi committo, vt ordinans dispensatores diuersarum causarum, tu minimè in curis seculi: sed solummodo orationi & prædicationi deditus reperiaris. De hoc Mariano infrà Anno 1086. plura.

Ioh. Sarisb. Papam hodie nulla vocat electio, sed repugnante in membris Christo, ambitio cæca & cruenta, non sine sanguine fraterno intrudit. Quod quidem est Romulo succedere in parricidijs, non Petro in commissi dispensatione ouilis. De hoc Sarisb. infrà Anno 1140.

Bernhardus. Consideres Papa ante omnia: sanctam Romanam Ecclesiam, cui Domino auctore præes, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te verò non dominum Episcoporum, sed vnum ex illis. Habet Bernhardus plurima talia, de quibus infrà Anno 1140.

Ioannes Ferus Franciscanus, Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ concionator: Illud ingenuè fateor, ait, si successores Petri eo modo potestate sua fuissent vsi, quo Petrus, nemo Christianus eam potestatem impugnasset: quia autem plerique hac potestate abusi sunt, quemadmodum nemo est qui nesciat, hæc causa est & seminarium huius tumultus: neque spes est, hunc tumultum cessaturum, nisi tollatur causa.

Idem. Nihil tibi coram Deo profuerit, quòd in loco sancto habitas, nisi ipse quoque sanctus sis. Immò condemnatio tua hoc grauior erit & certior, si in loco sancto flagitiosè viuas, quemadmodum ab Isaia id prædictum est. Nec proderit tibi, quod rebus te sanctis occupas, si non ita vt oporteat facias. De Fero infrà anno 1540.

VVessellus. Oportet prælatorum præcepta tamdiu obseruare, quamdiu in cathedra Moysi sedentes, secundum Moysen docent: & si quid contrà vel extrà statuunt, non ligatur: Dei enim serui sumus, non Papæ. De VVessello infrà anno 1455.

Ex tractatu cui titulus est: Threni Hieremiæ Mysticati, siue lamentationes Germ. Nationis infra anno 1526. O Petre Apostole, si iam viueres, vix campanator fieres: Si autem papa iam esses, quàm opulentus esses? Oporteret te rursus negare Christum pauperem, aut deponi.

Ricardus Samson Cicestrensis Episcopus. Pontifex ait se Petri successorem esse, & ab hac successione auctoritatem accepisse: si adesset Diuus Petrus, negaret planè, & in hunc mendacem haud dubiè exclamaret: O quantum mutatus ab illo? O virum ambitiosum, auarum, superbum, arrogantem? An non docuit Magister meus humilitatem? Nihil minùs arrogauit sibi Petrus, quàm eiusmodi primatum, quem exercuit nunquam: & ideo non exercuit, quia nunquam accepit. De hoc authore infrà suo loco.

Magister Alofresant vates ex Insula Rhodo. Qui neque Christi, nec Apostolorum opera exercent, quis vnquam sibi tales reliquit successores & vicarios? tempus igitur putationis iam aduenit. De hoc infrà anno 1394.

Iohan. Hus lib. de Ecclesia. Et quia Vicarius debet vicem gerere superioris, à quo accepit vicariam potestatem: ergò oportet, quòd in omnibus illi, cuius vicem gerit, in operibus conformetur. Nam aliàs potestas in eo frustraretur. Tunc ex illo formatur argumentum: Illius est homo, verus Vicarius, cuius vicem gerit, & à quo procuratoriam potestatem

legitimè accipit: sed nemo verè gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur eum in moribus: cùm nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter, nisi sub illâ conditione à Deo recipiat procuratoriam potestatem: igitur ad id officium vicarium requiritur & morum conformitas, & instituentis authoritas. Si ergò Papa est homo humilimus, mundanos honores, & lucrum seculi paruipendens: si est pastor trahens à pastu verbi Dei nomen, (de quo pastu, Petro dixit Dominus: pasce oues meas, Ioan. 21.) si pascit oues verbo, & virtutum exemplo, factus forma gregis ex animo: (vt docet Petrus 1. Petri 5.) si est mitis, patiens, castus, & in ministerio Ecclesiæ laborans anxiè & solicitè, arbitrans omnia mundi temporalia, vt stercora: tunc sine dubio est verus vicarius Iesu Christi, manifestus Deo, & hominibus, quantum ad judicium extremum sensuale. Si autem viuit istis virtutibus contrariè, cùm non sit Christi communicatio ad Belial, 2. Corinth. 6. Et qui non est mecum, contra me est, ait Christus, Matthæi 12. Quomodo est verus, & manifestus Christi, & Petri vicarius? & non magis Antichristi vicarius, obuians Christo in moribus, & in vita? Vnde Christus Petrum, dum fuit sibi in voluntate, & verbis contrarius, Matthæi 16. post promissionem dationis clauium, vocauit Satanam, hoc est, aduersantem, dicens: Vade post me Satana, scandalum mihi es: quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ hominum. Si ergò Petrus, primus Christi vicarius ab ipso electus, & Ecclesiæ spiritualiter deputatus, vocatus est à Christo Satanas, qui ex affectu dilectionis dissuadebat ei mortis subire supplicia: cur alius in vitâ Christo ampliùs contrarius, non diceretur verè Satanas? & per consequens, Antichristus, vel eius vicarius, vel minister præcipuus Antichristi? Vixit Hussus anno 1414.

Posseuinus in Moschouia. Imperatori vel Duci Moschouiæ Magno, cùm Posseuinus persuadere vellet, vt abiecta Græca fide, Pontifices Romanos coleret: Moschus in maximo procerum consessu respondit se non in Græcos, sed Christum credere. Omnes Apostolos Christum prædicasse: sed nullum ex illis fuisse maiorem: Petrum & alios Pontifices sanctos se agnoscere: at verò qui eos secuti sunt, quia improbè vixerunt, quò nam modo Petro succedere, aut eadem auctoritate in Petri sede residere potuerunt, non videre: pontificem Romanum pastorem non esse, quia crucem Christi pedibus apponit: in sella se gestari, & tanquam Deum adorari sinit, & quæ sequuntur: De quibus infrà anno 1581. plura.

Caluino Turcismus. Extat liber, hoc titulo Guilhelmi Reginaldi, à Guilhelmo Giffordo nuper editus. Vbi inter alia scribitur: Certè inquit, si Ecclesia eam retinuisset puritatem, quam à Christo eiusque Apostolis traditam recepit, nunquam Mahumetes Alcoranum suum scripsisset, nunquam à Deo tam multa Regna & prouinciæ ereptæ fuissent: Illudque manifestum & indubitatum est, Mahumetem à Deo fuisse missum, vt Christianos castigaret, eò quòd fidem illis sanctissimam à Christo Iesu & Apostolis traditam, nefariè corruperunt, & vitam egerunt nullo modo tam sanctæ professioni respondentem. Liber impressus Antvverpiæ cum Priuilegio Regis. De quo infrà anno 1597.

Quia de Petro primo & secundo, similia plurima in hoc opere recitantur: finem de eis hîc faciam, si vnicum Platinæ pontificiæ sedis maximi propugnatoris apposuero. Is in vita Benedicti quarti sic scribit:

Accidit nostræ ætati, inquit, vt virtus in quouis hominum statu defecerit. Nam verum est, quod Crispus ait: quæ orta sunt occidunt, quæ aucta senescunt. Vt enim Imperium virtute initiò maximum habuit incrementum, verùm postea ignauiâ, splendor ille Romani Nominis, in obscuras tenebras conuersus est: Ita etiam accidisse Pontificali dignitati dicendum est. Sanctitate enim & doctrinâ, quæ non nisi magnis laboribus consummataque virtute comparantur, Pontificium decus sine vllis opibus primò quidem auctum est, inter tot persecutores: mox vbi cum ipsis opibus lasciuire cœpit Ecclesia Dei, versis eius cultoribus à seueritate ad lasciuiam, peperit nobis tanta licentia peccandi, nullo principe flagitia hominum tum coercente, hæc portenta: à quibus ambitione & largitione, sanctissima Petri sedes occupata est potiùs quàm possessa. De hoc etiam Sabellicus, Cornelius Cornipolitanus & alij multi, vt infrà.

Sic ergo hodierni à primis illis planè defecerunt, & portentis similes sunt. Vbi igitur toties ingeminata Paparum successio: vbi continuata fides & series?

De Eodem.

AN autem Petrus Romæ fuerit, nec nè: habes plurimos, qui id negant, adductis rationibus: Vlricum Velenum Minhouiensem, Iohannem Lelandrum antiquarium, Lyram, Mantuanum, Hieronymum, Michaelem Cesenatem, Marsilium

Patauinum, Auentinum, Molinæum, Nigrinum, Schramum, & alios. Multi tamen propter quosdam patres, quorum authoritas magna est, eum quidem Romæ, non autem Episcopum, nec diu ibi fuisse, statuunt: de quibus omnibus infrà suo loco.

Arca Noæ.

DIcitur adhuc aliquam partem nauis, quæ in Armeniâ circa montem Chordieum resedit, inueniri, & homines ea ad expiationem vti. Berosus de rebus Chaldaicis. Vixit ante natum Christum.

Hieronymus Aegyptius in Antiquitatibus Phœniciæ: & Manaseas Damascenus lib. 36.

EST super Minadam (scribunt) excelsus mons in Armenia, qui Paris appellatur: in quo multos confugientes, sermo est, diluuij tempore liberatos, & quendam simul in arca vectum in montis Ocilæ summitatem saluum delatum: lignorumque eius reliquias multo tempore ibi consecratas esse. Vixerunt ante natum Christum.

Non possumus tamen sentire contra Scripturam, aliquem hominem tempore diluuij mortem euasisse, præter eos, qui fuerunt in arca: quos Scriptura tantùm octo fuisse tradit.

Dionysius Halicarnasseus.

NOn venalia Romulus, neque sorte diuendenda fecit sacerdotia: sed cuiusque ipse curiæ binos creauit, supra annum quinquagesimum natos, & genere excellentes, & simul virtute præstantes. Quid hodie? Vixit ante natum Christum.

Ex Romana historia memorabile.

ROmanis duo erant templa contigua, & sic constructa, vt alterum Honori, alterum Virtuti esset sacrum: Honoris autem nullæ erant fores, quibus rectà pateret introitus, verùm virtutis: vt, si voluisses ire in Honoris fanum, transeundum priùs fuisset per Virtutis adyta. Hoc sanè innuebant Romani sapientiæ patres, aditum non vsquam alibi patere ad gloriam & dignitatem, quàm per virtutum semitam.

Vtinam nostri sacerdotes hodiernis temporibus, etiam hâc viâ in templa deducerentur, ne tam immaturè illabi liceret, aut intromitterentur in sancta sanctorum: nisi priùs cum laude iter & sudorem per delubra pietatis, sapientiæ, sobrietatis, castitatis & jeiunij (quod improbitas omninò ex albo Ecclesiasticæ disciplinæ sustulit & abrasit) confecissent: maioribus sanè vniuersi Christianismi profectus, & Dei se tolleret gloria rebus.

Iuuenalis.

60. *SEruabat castas humilis fortuna Latinas*
Quondam, nec vitiis, contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & vellere Thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus vrbi
Hannibal, & stantes Collinâ in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: sæuior armis
Luxuria incubuit, victumq; vlciscitur orbem.
Nullum crimen abest facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit.

Imp. 6. Domitio Nerone. & E. R. 1. Petro.

Monstrum.

60. MVlier quædam enixa est partu serpentem hoc anno. Tacitus Imp. & E. R. V. S.

Persius satyra secunda.

60. *DIcite Pontifices, in sancto quid facit aurum?*
Nempe, id quod Veneri donatæ à Virgine puppæ.

Imp. 6. Cl. Dom. Nerone. E. R. 1 Petro.

Nero nequam.

66. ANno 66. nequam Nero Imp. Romam sex diebus igne vastat, & eius incendij Christianos insimulat. Tacitus.

Osten-

Ostentum. 70.

IPso hoc tempore expugnata fuit Hierosolyma, & Sol aliquot gradibus retrocessit. Fucherius Hist. cap. 21. Imp. & E. R. V. S.

Mors Petri & Pauli. 70.

HOc anno martyrio sublatos dicunt Petrum & Paulum: & Ecclesiam, quæ erat Hierosolymis congregata, diuinitùs monitam, vt in oppidum Pellam trans Iordanem se transferret. Euseb. Hist. Eccles. lib. 3. cap. 5. Imp. & E. P. V. S.

Prodigium. 70.

LVcio Fonteio Capitone Vipsanoque consulibus, puer quidam octo annos natus, 45000. passuum à meridie transiuit ad vesperum. Iulius Solinus cap. 6. Item eclipsis solis facta est pridie Calend. Maij. F. Imp. 6. Dom. Nerone. E. R. 2. Lino.

Prodigium. 98.

MVlta signa atque portenta Romæ, & toto orbe facta: & in suburbano Romæ bos ad arantem locutus est, frustra se vrgeri: non enim frumenta, sed homines breui defuturos. Maria. Scot. de quo infrà. A. D. circit. 98. Imp. 14. Vlp Traian. Crin. Episcop. Rom. 3. Clemente.

Mirum. 98.

THepetion Gymnosophistarum dux senior, præcepit arbori vlmo, vt Apollonium Tyaneum salutaret: illa salutauit, distincta quidem voce, sed tenui, & fœminea. Philostratus in vita Apollonij. V. S.

Flauius Iosephus Iudæus. 99.

HIc Iosephus, omnem doctrinam Iudæorum edoctus, in qua Astrologia non fuit minima: Vespasiano patri, & Tito filio, non solùm eos terrarum dominos futuros, sed etiam se à captiuitate liberaturos, constanter affirmauit: & vt tanto magis fidem sibi adhiberent, vinculis se custodiri, vsque dum prædicta euenirent, petijt. Cùm autem nonnulli ex Vespasiani intimis dicerent, illi non adhibendam fidem, qui suam propriam captiuitatem ignorâsset: ipse affirmauit, se antè prædixisse. Quare de ea re Vespasianus inquirens, ita esse inuenit. Ergo illi fidem habuit: sed tamen custodiæ, vsque dum prædicta euenirent, tradi iussit. Postea verò, cùm Imperator factus est, eum libertati restituit, cũ donis & honore dimissum & ornatum. Iosephus de seipso, viuente & sciente Cæsar Vespasiano, hæc scripsit: cui mentiri capitale fuisset. Imp. 14. Traiano crinito. Ep. Rom. 3. Clemente.

Refert idem Iosephus: circa tempus quo natus fuit Moyses, quendam sacerdotem Ægypti diuinationibus intentum dixisse Regi: quòd circa pueros Hebræorum attenderet, quòd vnus nasci deberet, qui populum Israel de Ægypto educeret, & regnum Ægypti humiliaret. Quâ re motus Pharao, iussit omnes Hebræorum filios in flumen proijcere, & interficere. Idem refert Lyra in Exodo, cap 2. & suprà eius quoque facta est mentio.

Idem scribit, Deum illustribus & prudentibus viris prolixiorem vitam largitum esse: tum quòd Deo chari essent: tum verò propter vtilitatem inuentarum scientiarum: quarum certitudinem assequi non potuissent, si minùs 500. annis vixissent.

Idem. Lib. 1. cap. 4. de antiquitatibus scribit: Posteros Sethi syderalem cognitionem excogitasse: & cùm scirent, Adamum vniuersalem rerum interitum præuidisse: vnum diluuio, non multò pòst futuro, definitum: alterum incendio reseruatum. Ne itaque inuenta sua ex hominum noticia dilaberentur, & priùs perirent, quàm pernoscerentur, excitatis duabus columnis, vna ex lapide viuo, & altera ex lateribus coctis: Vtrique ea, quæ à genitore suo acceperant, inscripsisse, quò si lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta contineret, spectanda exhiberet: & addit Iosephus, fuisse sua ætate, qui dicerent, lapideam illam columnam tot seculis antè dedicatam, adhuc in Syria extare. De Gothorum baculis idem ferè habes infrà in Olao M.

Idem. Lib. 8. Quin & Salomon eam artem diuinitùs consecutus est, ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentia Vespasiani & filiorum, & tribunorum, reliquorumque militum, multos arreptitios percurantem.

Modus verò curationis erat hic: Admoto naribus dœmoniaci annulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Salomone indicatæ: ad eius olfactum per nasum extrahebatur dæmonium: & collapso mox homine, adiurabat id, ne amplius rediret, Salomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aquâ plenum, imperabatq; dæmonio

ab homine exeunti, vt his subuersis signum daret spectantibus, quòd reliquisset hominem: quo facto nemini dubium erat, quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. De hoc Iosephi loco viri docti variè sentiunt: vt apud eos.

Idem lib. 7. cap. 8. De bello Iudaico, ait, fuisse fœminam nobilem & diuitem, quo tempore Hierusalem obsessa erat, quæ, quod è magnis diuitijs reliquum habebat, & penum non mediocrem in domum quandam intulerat, & ex eo licet tenui frugaliter vixit, sed paulò pòst milites & stipendiarij abripiebant totum, adeò vt quicquid mendicitate sibi parârat, vt miseram vitam extraheret, isti deuorauerint, ita vt tandem sentiens se grauiter fame pressam, & victu consilioq; vacuam, in legem naturæ cœperit armare se, aspiciensq; quem lactabat, & vlnis complectebatur infantulum, exclamabat: O infelicissimæ matris filiole multò infelicior, quidnám de te porrò faciam in rebus his tam deploratis? in perpetuâ Romanorum marcesces seruitute, adesdum ergò filiole, tu matri cibus esto, in terrorem militum, qui mihi nihil reliquum fecerunt, & venturis seculis esto commiserationis μνημοσυνου. Simulq; cum ijs verbis, filium suum mactat, affigit veru, torret, comeditq; medium, alteramq; partem asseruat. Posteaquam verò miserabilem hanc lusit tragœdiam, curriculò ecce præstò sunt milites, qui subodorati nidorem cibi assi, mortem mulieri comminantur, nisi obsonium hoc exhibeat. Ipsa verò ad insaniam redacta, non aliud meditans, quàm vt filiolo fieret mortis socia, nihil attonita, sed præsenti animo: Ohedum, ait, tacete amici, ego æquissima vobis semper extiti, & nunc iustam vobis partem seruaui. Et his dictis, reliquam pueri partem assam eis protulit in mensâ, quâ visâ exhorruerunt subitò, & velut obstupuerunt: tanto dolore animi sese excruciârunt, vt obmutescerent victi. Ipsa verò contrà ardentibus oculis, vultu toruo, & seuero: quid, ait, amici horretis, quid veremini, hic meus est fœtus, hic meus est infans, hoc facinus meum est, ego manducaui partem vnam, quare non comeditis alteram? ego iam exaturata sum prior, anne vos me superstitiosi magis, magisq; delicatuli eritis, quàm ipsa mater, quæ genui? an vos cibum aspernamini, quo egomet ante vos via sum, & etiam nunc prægustabo? Verùm ipsi non ferentes tam miserabile spectaculum, diffugerunt, relictâ mulieri illâ ipsâ dimidiâ infantis particulâ, quæ sola erat, quam ex maximis eius bonis, & omnibus esculentis & poculentis, eidem reliquerant.

Idem, lib. 18. cap. 4. Antiquit. Imp. Tiberio regnante, Romæ Paulina quædam, & generis splendore, & morum integritate præstans & ætate integrâ, & modestiâ ornata, nupta erat Saturnino, viro, nulla bonorum genere ipsâ inferiori. Huius amore captus Decius Mundus, inter Equites dignitate præstans, mulieris pudicitiam muneribus solicitabat, C C. millia drachmarum Atticarum pro vno concubitu offerens, eâq; recusante, amore magis inflammabatur adeò, vt abstinentiâ ciborum necem sibi consciscere institueret. Habebat autem paternam libertam, nomine Iden, omnis generis malorum peritam. Ea adolescentem sic affectum verbis confirmat, & pollicitationibus refocillat, ac sibi duntaxat quinquagies mille drachmis opus esse dicit ad rem conficiendam: quibus acceptis, cùm illam pecuniâ non expugnari posse cerneret, sed cultui Isidis (ea tum à Romanis pro Diuâ colebatur) esse deditissimam: quosdam falsæ illius Deæ sacerdotes conuenit, pecuniam offert: vt Paulinam, quibus possint dolis, circumuentam, Mundo sui copiam facere cogant. Illi pecuniâ deliniti, facinus aggrediuntur, eorum natu maximus Paulinam seorsim conuenit: se ab Anubide, ipsius amore capto, missum esse profitetur, vt eam accerseret. Mulieri ea verba optatissima acciderunt, si à Deo amaretur: & nuncium illud cum marito communicat: qui gnarus modestiæ coniugis, eam ad locum à sacerdote monstratum, vt Anubidis libidini seruiret, abire sinit. Cùm in locum venisset, sub somni tempus, mulieri in ipsâ æde lectus paratus, lucernæ exstinguuntur. Mundus iam antea ibi abditus, per totam noctem, sub Anubidis nomine, libidine suâ expletâ, discedit. Illa reuersa Annubidis apparitionem marito narrat: apud familiares de congressu Dei gloriatur. Sed tertiâ post id facinus die, Mundus ei obuiam factus: Paulina, inquit, ducenta millia habeo, & tu mihi gratis gessisti morem: Tua verò erga Mundum iniuria me non attigit, qui Anubidis nomen mihi ipse fecerim. E quibus verbis mulier, intellecto facinore, vestibus laceratis marito insidias indicat. Is apud Tiberium conqueritur. Imperator facinore comperto, sacerdotes & Iden in crucem tollit: Isidis simulachrum in Tyberim demergit: Mundum in exilium agit, pœnam grauiorem ob amoris vim clementiâ moderatus. Factum est hoc circa annum Domini 30. sub Imperatore Ethnico Traiano: Si idem à Christianis nostris hactenus in more positum fuisset: haud tot Anubides in Ecclesia Dei sub habitu sacro latentes inuenti fuissent.

Idem lib. 2 c. 11. Ionathan summus Pontifex obiurgat Felicem Prætorem, ob quædam delicta: ideoque Felix in eum odium concipit, & conducit sicarium, qui ipsum die quodam festo celebri interimeret in turbâ populi hærentem. Hoc cùm impunè dimitteretur: alij ipsum imitati addiderunt, & quilibet suos aduersarios sic necauerunt: indeque plena homicidijs, & audaciâ esse cœpit ea regio, donec tandem penitus interijt.

De fato. Iosephus & alij.

DE fato scripserunt varij varia: Iosephus lib. 8. antiq. cap. 1. Dion in colloquio Ciceronis cum Philisco: Lucanus, Manilius, Augustinus de ciuitate Dei lib. 5. Antonius Muretus, Ouidius, Cicero lib. 1. de diuinatione, Posidonius, Firmicus, Gellius lib. 6. cap. 2. Pontus, Q. Curtius lib. 5. Quæ omnia etsi instituto meo essent accommodatissima: tamen breuitati studens reseruanda putaui, vnico Richardi Normani contentus loco, qui in hanc sententiam de fati prouidentia diuina & prodigijs scripsit: Cùm Pompeius inquit post aduersum in Pharsalicis campis prælium,

in Ægyptum aufugeret, in itinere ad Cratippum Philosophum diuertit, curioseq; ab eo quæsiuit, an aliqua esset prouidentia, quæ res humanas moderaretur? Vix enim persuasum habebat, homines Deo curæ esse, cùm in meliori causa (sicut putabat) victus fuisset. Cratippus percommodè & prudenter respondit: fatales esse Imperiorum periodos, nec vlli hominum datum, eorum terminum diuinitùs ordinatum vlteriùs promouere, & quæ sequuntur. Causam mutationum in Imperijs ex Platone, habes suprà.

Idem. De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsagijs.

Denique miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumque calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs, & futuram solitudinem prænunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei dissimulauêre: modò cùm supra ciuitatem sydus stetit simile gladio: & per annum perseuerauit cometes: modò cùm ante defectionem primique belli motus, ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nonâ horâ nocturnâ, circum aram, itemque templum, tantum lumen effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse videbatur: sacrorum verò peritis, priùs quàm eueniret, statim dijudicatum est. Eodemque festo die etiam bos, cùm ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cùm esset ænea atque grauissima, & sub vesperam vix à viginti viris clauderetur, ferisque ferro vinctis obseraretur, pessulosque altos haberet in saxeum limen demissos, vno perpetuo lapide fabricatum, visa est noctis hora sexta sponte patescere. His autem curriculò per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, vixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum videbatur. Deum namque bonorum portam sibi aperuisse dicebant.

Prudentiores verò, templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se pronunciabant.

Post dies autem festos, diebus paucis, vicesimo primo die mensis Maij, visio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui viderunt superessent, & clades dignæ præsagijs secutæ fuissent: Namque ante Solis occasum, visi sunt per inane ferrei currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ.

Festo autem die, quam Pentecosten vocant, nocte sacerdotes intimum templum, more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primùm quidem motum, quendamq; strepitum senserunt: postea verò subitam vocem audiere, quæ diceret, Migremus hinc. (idem dicunt quidam accidisse, quando Iesus passus fuit)

Quod autem his horribiliùs fuit: Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priùs quàm bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atque opulentiâ, cùm ad festum diem venisset, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos est, repentè exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in maritos nouos nouasque nuptas: Vox in omnem, omnem hunc populum. Atq; hæc interdiu noctuque clamitans, omnes ciuitatis vicos circuibat.

Nonnulli autem virorum insignium, aduersum omen indignè ferentes, corripiunt hominem, multisque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se mulctabant, secretò quicquam loquutus, eadem quæ priùs vociferans, perseuerabat.

Magistratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: vbi plagis vsque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: sed vt poterat inclinans maximè flebiliter vocem ad singulos ictus respondebat: Væ væ Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namque jude - erat) quis esset, vel vnde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non priùs autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere judicatum dimisit.

Ille autem ad belli vsque tempus, neque adibat quenquam ciuium, neque loqui visus est: sed quotidiè velut orationem quandam meditatus, Væ væ Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cùm in dies singulos mulctaretur, nec victum offerentibus benedicebat. Sola verò eius responsio ad omnes erat, triste præsagium. Maximè autem diebus festis vociferabatur: idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque voce raucior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Væ væ ciuitati, ac phano, ac populo, voce maximâ clamitabat. Cùm autem ad extremum addidisset: Væ autem mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profectò inueniet, Deum quidem hominibus consulere, modisque omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam, malis voluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum phanum fecerant: cùm in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem, ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maximè eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præuiderint. At verò hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: donec patriæ excidio suaque pernicie, eorum iniquitas confutata est.

Deinde Titus Hierosolymis captis, incensisq;, ac maiori ex parte euersis: præsidio ad circumiectam regionem relicto, ad Euphratem vsque processit.

Iosephus & ante hunc Manethon, Mochus, Æstius Hesiodus, Elathius, Acusilaus Ephorus, Stathius Philenus, & Hellenicus.

HI describunt terras Orientales, & inter alia memorabilia multa, in historijs suis etiam mentionem faciunt eorum qui mille annis vixerunt. Quod ideò à Deo concessum fuisse asserunt: vt Astrologiam, Astronomiam, Geometriam & alias similes artes, quæ minoribus annis comprehendi non potuissent, faciliùs ediscerent. Horum etiam meminerunt Viterbiensis, Otho Frisingensis, Francus & alij.

Rabbi Simeon & Theophrastus peripat: de vitæ breuitate.

QVia hi authores, de vitæ breuitate scribunt: placuit hîc annotare, quæ de hac re referunt. Inter eos enim ille ait: Dies breuis est, & opus multum:

hic verò naturam accusasse fertur, quòd homini tam breuem vitam concesserit, qui ad cognoscendas tam multas res multis indigeret annis.

Portentum.

ANno post Christum natum centesimo, Sol ingentem eclipsin passus est: portendens, lucem sapientiæ & veritatis diuinæ, à Philosophia tetris caliginibus inuolutum & obscuratum iri. 100.

Dion.

TErræmotus Antiochiam penè totam euertit. Cæsar vix euasit. Imp. 14. Vlp. Traiano. E. R. 3. Clemente. 100.

Idem. Somnium habuit Cæsar, quo sibi cum matre coire visus fuit.

Idem. Venerem armatam gestauit Cæsar in annulo.

Abdias Babylonicus, & Iulius Affricanus.

FIngunt scriptum vetustum de vitis Apostolorum: quod tribuunt Abdiæ Bab. & alij Iulio Affricano. Sed omnia ficta esse, oratio indicat. 100.

Finit Centenarius primus.

CENTENARII PRIMI

IMPERATORES.

Notabit hîc Lector, nos in Imp. & Pontificum vitis in fine centenariorum, Onuphrij: in ipso contextu verò & marginalibus, Funccij calculum vt plurimum insecutos fuisse.

Anni ante Christum.			*Anni*	*Menses*	*Dies*
47	1	C. Iulius Cæsar	4	2	15
30	2	C. Iulius Cæsar Octauianus August.	43	11	18
Post Christum.					
16	3	Ti: Iulius Cæs. August. German.	22	6	26
38	4	C. Iulius Cæs. August. German.	3	10	9
42	5	Tib: Claudius Cæs. Aug. German.	13	8	20
56	6	Nero Claudius Cæs. Aug. German.	13	7	28
69	7	Ser. sulpitius Galba Cæs. Aug.	0	7	7
70	8	M. Saluius Otho Cæs. Aug.	0	3	5
70	9	A. Vitellius German. August.	0	8	5
71	10	Cæs: T. Flauius Vespasianus Aug.	9	6	0
81	11	Titus Cæs. Vespasianus Aug.	2	2	20
83	12	Cæs. T. Flauius Domitian. Aug. Germ.	15	0	6
98	13	Cocceius Nerua Cæs. Aug.	1	4	9
99	14	Cæs. Vlpius Nerua Traianus, optimus Aug. Germ. Dacicus, Parth.	19	6	15
		PONTIFICES.			
44	1	Simon Petrus Cephas Apostolus.	24	5	12
57	2	Linus Volaterranus Thuscus.	11	3	12
68	3	Clemens Romanus.	9	4	26
77	4	Cletus Romanus.	6	5	3
84	5	Anacletus Atheniensis Græcus.	12	2	10
96	6	Euaristus Bethlehemites Syrus Græcus.	13	3	0
		CONCILIA.			
48	1	Hierosolymitanum.	*Epis.*	*Sess.*	*Can.*

ORDI-

Anno

ORDINES.

REperit natus Christus in mundo sectas primarias tres, quæ ante eius natiuitatem annos circiter 330. sub Ioanne Hircano Simonis filio emerserunt, & confirmatæ sunt. Vestitum habuerunt ab alijs sacerdotibus & Leuitis alienum. PHARISAEI erant inter eos facilè præcipui: interpretabantur sacras literas. Vnde & nomen, expositor & doctor, accepisse volunt. Alij eos à Pharez, id est, separatione, quia ab alijs separati esse voluerunt, deducunt. Vt etiam Hieronymus aduersus Luciferianos, & in quæstionibus Hebraicis, eos à dissidio sic appellari dixit. Hi vestes longas gestabant: pitacia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus Decalogus inscriptus erat: quòd dixerat Dominus, Habebis quasi quid appensum inter oculos tuos, & in manu tuâ. Et hæc philacteria dicebantur, quæ dilatabant, vt magis essent conspicua, quæque purpurea dicit fuisse Epiphanius. De doctrina eorum alibi dicitur: & Christus ipse eos luculenter describit Matth. 23. & 15. Mar. 3. & Ioan. 11. Horum septem erant genera, vt habes in Iudæorum Thalmud: & vide apud Andr. Osiandrum c. 15. Harmoniæ Euang. De his quoque vide Iosephum lib. Antiq. 13. c. 23. In multis alijs, præcipuè tamen in eo Pontificibus nostris similes exiterunt, quòd Regibus infesti fuerunt, adeò vt eos etiam apertè impugnare non sint veriti. Ioseph. lib. 17. c. 3. SADDVCÆI à Zaddikim iusticia denominari voluerunt. De his vide Iosephum lib. Antiq. 13. c. 9. de bello Iud. lib. 2. c. 7. Matth. 22. Marci 12. Luc. 20. ESSÆI vel ESSENI ab Hebræo Asa, quòd salutem bonis hominum operibus acceptam ferant, non autem gratiæ Dei. De eis Philo de vita contemplatiua Essæorum. Et Plinius lib. 5. cap. 17. Iosephus de bello Iud. lib. 2. cap. 7. Ibi eorum leges & instituta reperies. De quibus quoque Philo, Euseb. lib. 8. de præparatione Euangelica, & Chemnitius in Examine Trid. Concilij. NAZARÆI etiam tum fuerunt: sed iam dictis multò vetustiores. De voce hac habes Gen. c. 46. & Deut. c. 33. De eorum institutis & moribus, Numeri 6. per totum caput. Et apud Cyrillum & Procopium in lib. numerorum. Sed & RECHABITÆ, & PROPHETARVM filij multò tempore Christum antecesserunt. De illis habes in lib. 1. Paralip. c. 2. In Ieremia, c. 35. & apud Hieronymum in epist. ad Paulinum de institutione Monachi. De his verò, Sam. 10. 2. Reg. 2. & 6. 2. Reg. 4. 1. Sam. 10. 4. Regum 2. & apud Hieronymum in epist. ad Rusticum. De quibus omnibus etiam plura infrà Anno 341.

VIRI DOCTI.

EVm ordinem hîc & postea sequemur: vt quidem excellentiores, eosque solùm qui sub hoc centenario floruerunt, annotare: reliquos qui allegantur, alio autem centenario vixerunt, ad vniuersalem indicem reseruare velimus.

Liber Balaam Diuinatoris.
Chalcidius Platonicus.
Phlegon Trallianus.
Chilius Higinus: qui poeticon Astronomicum scripsit, quod extat.
Marcus Manilius Astronomus.
Quintus Curtius.

Titus Liuius. Patauinitatem eius quam nos non gustamus, gustauit tamen Asinius Pollio: de quo infra.
20. *Lucius Fenestella.*
Ouidius.
Velleius Paterculus.
Petrus Apostolus.
Seneca.
Philo Iudæus.
40. *Dionysius Areopagita.*
Persius.
Iuuenalis.
60. *Pomponius Mela Hispanus de situ orbis.*
Valerius Maximus.
Nicodemus Magister in Israël descripsit gesta Christi. Huius libri meminit Theodosius Magnus Imp. & ex hebraica translatum Hierusalem extare dicit.
Seneca Tragicus.
Columella de re rustica.
Euax Rex Indiæ scripsit de virtutibus gemmarum ad Neronem.
Manethon.
Cornutus de ærumnis Herculis.
Cato.
Lucanus.
80. *Musonius de optimo Principe.*
Asconius Pædianus.
Solinus: cuius extat Polyhistor.
C. Val. Flaccus Poëta: cuius extant libri Argonautici.
Silius Italicus Poëta de bello Punico.
Epictetus Philosophus.
Statius.
Frontinus scripsit libros stratagematum.
Dion.
100. *Abdias Babylonicus.*

Anno

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS SECVNDVS.

Polycarpus discipulus Ioannis.

Polycarpus vixit Ignatij tempore, & ex ipso ore Apostolorum, tanquam purissimo fonte, doctrinam Euangelij hausit. De quo Irenæus: Hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat: & Ecclesiæ tradidit, quæ sola sunt vera. Et his testimonium dant, quæ sunt in Asia, Ecclesiæ omnes: & qui vsque adhuc successerunt Polycarpo. Marcioni Hæretico aliquando sibi Romæ occurrenti, ac dicenti: Cognosce nos, respondit Polycarpus: Cognosco te primogenitum Satanæ. Iren: contra hæres. lib. 3. c. 4. Crebrò exclamare solebat perturbatissimo spiritu: ô Domine, in quæ nos reseruasti tempora? Hist. Eccles. lib. 4. cap. 24.

Plinius secundus. 110.

Hic naturalis historiæ scriptor: cùm mons Vesuuius vertice ruptus, tantum incendij eijceret, vt regiones vicinas, & vrbes cum hominibus exureret: & hoc curiosiùs inuestigaret, mortuus est. Imp. 14. Traiano crinito. E. R. 4. Euaristo.

Idem. Scribit hic admirabile quoddam: cor scilicet in nonnullis omninò fuisse desideratum. Idem notant Auicenna, Cælius Rhodiginus, & Bernhardus Telesius rerum naturalium lib. 5. c. 28.

Idem lib. 7. Val. lib. 8. cap. 14. Pandoræ Indiæ populi, vt refert Ctesias, in conuallibus siti, ducentos viuunt annos, in iuuenta candidos habentes capillos, in senectute nigros.

Idem & alij. Plinius lib. 11. cap. 37. Nat. hist. Val. Max. lib. 1. c. 6. Plutarchus in parallelis. Cæl. Rhodig. lib. 4. c. 16. A. L. Eustathius, Beniuenius c. 83. de abditis. Lusitanus cent. 6. curat. 65. Ant. Muretus lib. 12. c. 10. variarum lect: scribunt, cor hirsutum in quibusdam inuentum. Quod Beniuenius non tantùm scelesti ingenij, sed quandoque etiam raræ fortitudinis signum dicit.

Idem. Hic refert lib. 7. cap. 56. vt etiam Ioan. Annius Viterbiensis in commentarijs librorum Berosi Chaldæi fol. 101.

Epigenem quendam fide non indignum testari: tabulas lapideas de coctis lateribus, in quibus scripta fuerint nonnulla de motu cœlorum, repertas esse 700. penè ante annos Regis Assyriorum Nini, & Græcorum Pharonæi Prisci.

Idem lib. 2. cap. 23. Tres Soles visi sunt in cœlo, qui sensim in vnum orbem coierunt.

Adsunt plura Plinij memoratu digna: sed breuitatis studio aliò reseruata.

Quadratus & Aristides. 119.

Ambo hi Apostolorum discipuli, & prophetiâ celebres, scripserunt libros Apologeticos pro Christianis: & Imperatori Adriano obtulerunt. Imp. Aelio Adriano E. R. 5. Alexandro.

Plutarchus Chæroneus. 120.

Appellat Romam ἑπτάλοφον, septicollem. Habet enim septem montes, Palatinum, Capitolinum, Auentinum, Cælium, Esquilinum, Viminalem & Quirinalem: de quo etiam Propertius:

Septem vrbs alta iugis, toti quæ præsidet Orbi.

Et Virgilius Maro:

Septemq́; vna sibi muro, circumdedit arces.

Vnde Danielis 11. de Româ & Antichristo dictum volunt: Et figet tabernaculum suum inter maria, super montem inclytum & sanctum. Romam autem inter Tyrrhenum & Adriaticum mare [illegible]m esse, nemo dubitat.

Idem in quæst. Rom. Vestalis virgo in incestu deprehensa, per portam Collinam Romæ, ceu mor[illegible]a efferebatur, cum propinquorum suorum luctu, sequentibus mœsto cum silentio Pontificibus, [illegible]tq; sacerdotibus. Prope portam locus fuit subterraneus, in quem scalis quibusdam descendebatur: [illegible]n eum locum solam virginem demittebant, & scalæ auferebantur, locusque ipse occludebatur: & ne fame necari videretur, panis, lactis, & olei nonnihil apponebatur, vnaque ardens lucerna. Quibus peractis, sacerdotes alij discedebant, parentabantq;. Eo die tristitia erat in tota vrbe, & mœror pauorq; non exiguus. Magnum enim aliquod malum, vestalium supplicium portendere putabant. O castitatem admirandam prioris seculi! Nam si hodierno die, Moniales, aberrantes cum suis Monachis, eodem pacto puniendæ essent, subterranei loci vix sufficerent. F. Imp. 15. Traiano Ep. R. 5. Alexandro.

126. ## *Serenus Granius.*

HIc vir apprimè nobilis, literas ad Imp. Adrianum misit: quibus dehortatus est eum, ne clamoribus vulgi innocentium hominum sanguinem concederet: & Christianis parceret. Quibus motus Adrianus, Minutio Fundano Asiæ proconsuli scripsit: sine obiectu criminum, Christianos non condemnandos. Extat hæc epistola lib. 4. c. 4. Hist. Eccles. & Eutrop. lib. 10. Imp. V. S. E. R. 6. Sixto.

128. ## *Vaticinia Arebaldi Vechtani, Doraci, Caradoci, & Phædij.*

HI Francorum vates & historici fuerunt. Et scribit Doracus, teste Hunibaldo, quòd Romani Francos & pace & bello semper habuêre suspectos, tanquam futuros Imperij subuersores, Phædij oraculo dudum præmoniti: ac propterea totis sæpè viribus in eorum interitum, licet frustrà conspirasse. Tritheymius in Annal. V. S.

140. ## *Galenus & Auicenna.*

LIbros horum doctißimorum virorum, qui extant, corruptißimos esse: Sed in cœnobio quodam ciuitatis Braunavv in finibus Bohemiæ (cum thesauro optimorum authorum) vt etiam in cœnobio Polphir in Borußia, perfectißimos reperiri scribit Theophrast. Paracelsus de pestilitate. Imp. 16. Antonino Pio. E. R. 8. Higino.

Auicenna.

HIc mulierem, 72. formatos partus edidisse refert. Et Albertus Magnus de alia quadam, quæ 150. pepererit, scribit.

150. ## *R. Asse, R. Iudas, Liber Misna, R. Iohanan, Rab. Samuel, Rabina, Mor, Marmena, Victor Carcumensis, Antonius Margarita: Thalmud.*

LIbrum Thalmud Ioannes Picus in Apologiâ circa annum 150. conscriptum affirmat. Sed Petrus Galatinus in opere de arcanis catholicæ veritatis ait: se in hebraicis literis inuenisse, per Rabbi Asse in vnum instar decreti reductum. Alij dicunt anno 120. per Rabbi Iudam Simonis filium, omnia scripta Iudæorum ante, & post aduentum Christi in vnum collectum fuisse volumen, quod Misna, id est: iterata lectio, dictum fuit. Anno verò à templi vastatione circiter 300. Rabbi Iohanan cum collegis Rab & Samuele ipsum Misna, & alia de hac re scripta in vnum colligens, Thalmud Hierosolymitanum appellauit. Alij anno 436. à Rabbi Asse, & Rabinâ, quo nunc tota regitur Iudæorum Synagoga, Babylonicum Thalmud inceptum, & à Mor eius filio vnà cum Marmenâ confectum asserunt. Clemens Papa in Clementinis Tit: de Magistris, Thalmudicos libros, approban te concilio, publicè prælegendos statuit. vt ibi. Imp. V. S. E. R. 9. Pio primo.

De Origine Thalmud vide etiam Victorem Carcumensem, & Antonium Margaritam, Iudæos conuersos, viros pios, doctißimosq;. Alij de origine Thalmud aliter sentiunt, vt infrà anno 282. & 402.

150. ## *Hermes Pastor.*

HOc tempore neglectis sacris literis, fictis visionibus, & somnijs (quibus hic autor plenus est) quidam crediderunt: inter quos etiam fuit Papa Pius primus. Etsi autem author hic Purgatorio, & alijs erroribus initium fecit, & propterea ab Ecclesia damnatus fuit, teste Eusebio lib. 3. & Dist. 15. tamen videmus ob quæstum has nugas, posterioribus temporibus fuisse reassumptas. Hieronymus in prologo galeato: & Tertullianus lib. de pudicitia, libros Hermæ inter apocrypha & adulterina ponunt. F. Imp. 16. Antonino pio. Episc. Rom. 10. Pio. 1.

160. ## *Athenæus Naucratita.*

HIc vixit hoc tempore, autor Græcus, cuius infrà in Cyrillo fit mentio, & quædam eius scripta recensentur. Imp. V. S. E. R. Amicto.

164. ## *Iustinus Martyr.*

EX hoc authore ab Ecclesia recepto, & approbato, maximè notandi & obseruandi sunt ritus veteris Ecclesiæ, in peragendis sacris, ex fine maioris Apologiæ. Cæterùm, inquit, quomodo nos Deo dicauerimus renouati per Christum, iam exponemus: ne quid malitiosè dißimulare videamur. Quotquot persuasi credunt, hæc quæ docemus, vera esse, & ad eum modum viuere pollicentur: ante omnia discant, precibus, & ieiunijs petere à Deo præteritorum peccato-

rum

rum veniam, nobis vnà preces, ieiuniaque iungentibus. Deinde ad aquam à nobis ducuntur: & renaſcuntur modo renaſcendi, quo & nos renati ſumus. Nam in nomine patris omnium, Domi- nique Dei, & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, & Spiritus ſancti, in aquâ tunc lauantur. Dixit enim Chriſtus ipſe: Niſi renati fueritis, non intrabitis in regnum cœlorum. Et paulò pòſt: Nos verò ſic ablutum & inſtitutum, ad alios fratres adducimus, vbi cœtus fiunt: vt tam pro nobis, quàm pro recens illuſtrato precemur: quò inueniamur per veram doctrinam & bona opera, digni obſeruato- res mandatorum, cuſtodesque, & vt æternam ſalutem aſſequamur. Poſt precationem, nos ſalu- tamus oſculo mutuo: deinde affertur præcipuo fratri panis, & calix aquâ dilutus: quibus acceptis, laudem & gratiarum actionem Patri omnium agit, per nomen filij, ſanctique Spiritus: atque ita gratiarum actionem diu, quò prædicta impetret agit: poſt preces & gratiarum actionem, totus cœ- tus accinit, Amen. Ea vox Hebraica ſignificat idem, quod Fiat.

Abſoluta gratiarum actione præſulis, & ominatione totius plebis, Diaconi (quos vocamus) dant ſingulis præſentibus partem panis, & calicis diluti, ſuper quos facta eſt gratiarum actio: atque etiam deferre ſinunt abſentibus. Hoc autem alimentum, apud nos vocatur Euchariſtia: ad quod nemo admittitur, niſi qui credit, veram eſſe noſtram doctrinam, ablutus regeneratio- nis lauacro in remiſsionem peccatorum, & ſic viuens, vt Chriſtus docuit. Non enim vt vulga- rem panem, & vulgare poculum hæc ſumimus.

Die ſolis vrbanorum ac ruſticorum cœtus fiunt, vbi Apoſtolorum Prophetarumque literæ, quoad fieri poteſt, prælegūtur. Deinde ceſſante Lectore, Præpoſitus verba facit adhortatoria, ad imitationem rerum tam honeſtarum inuitans. Poſt hæc conſurgimus omnes, & preces offe- rimus: quibus finitis profertur, vt diximus, Panis, vinum, & aqua.

Tunc Præpoſitus, quantum poteſt, preces offert, & gratiarum actiones: plebs vero, Amen ac- cinit, Inde conſecrata diſtribuuntur ſingulis, & abſentibus mittuntur per Diaconos. Ditiores, ſi libeat, pro ſua quiſque voluntate conferunt, collecta deponuntur apud præpoſitum. Is ſubuenit pupillis, viduis, & propter morbum, aliámue neceſsitatem egentibus, vinctis quoque, ac peregri- nis, & in ſumma curator ſit omnium inopum. Conuentus autem hos die Solis facimus: quo- niam hac die primùm Deus depulſis tenebris, formataque materia, mundum creauit. Ieſus Chri- ſtus quoque noſter Seruator, eâdem die reſurrexit à mortuis. Nam eâ, quæ proxima Saturni di- em præcedit, crucifixus fuit: & proximè ſequenti Saturni diem, Solis die videlicet, conſpiciendum ſe Apoſtolis & diſcipulis præbuit, eisque ſuam doctrinam impertijt. Ex quibus clarè apparet, quid de Miſsâ, Chriſmate, confirmatione, inunctione, communione ſub vna ſpecie, & alijs no- uis figmentis, traditionibusque ſit tenendum: Item cui Eccleſiæ, Papiſticæ an verò reformatæ, ſu- pra ſcripti ritus potius conueniant. Imp. 18. Antonino Philoſopho. Epiſcop. Rom. 10. Aniceto.

Egeſippus Iudæus ad fidem Chriſti conuerſus. 172.

EGeſippus, vir cùm pietatis, tum eruditionis nomine valdè celebris, floruit circiter 172. an- nis poſt Natiuitatem Chriſti. Is ſcribit (vt Euſebius 4. & 5. ſuæ hiſtoriæ refert) Eccleſiam vſque ad mortem Ioannis Apoſtoli, virginem fuiſſe, quam nulli hæretici contaminare potuerint: ſed ab eius morte, errorem in eam, tanquam in deſertam domum irruiſſe. Cur igitur quidam poſt tot ſecula à paſsione Chriſti elapſa, adhuc vociferari audent, nihil erroris in Eccleſia eſſe, nec Papam vnquam erràſse, aut etiam errare poſſe? Imp. Antonino 18. Philoſopho. Epiſcop. Ro. 11. Sotere.

Idem de bello Iudaico.

PEr annum fermè ſupra templum ipſum Cometes, ignis, & gladij quandam præferens ſimili- tudinem apparuit, qui denunciabat ferro & igni, gentis & regni, vrbisque ipſius vaſtitatem futuram. Quid enim ſimilitudo gladij, niſi bellum? quid ignis, niſi incendium denunciaret?

Idem lib 4. Arſère terræ, ardent aquæ, in quibus cœleſtis ignis reliquiæ cognoſcuntur, atque adhuc manent. Spectes illic poma ſpecie viridantia, formatos uvarum racemos, vt edendi generent ſpectantibus cupiditatem: ſi capias, fatiſcunt, & reſoluuntur in cinerem, fumumque excitant, quaſi adhuc ardeant. Hæc de loco vbi Sodoma & Gomorra olim ſita fuit. De quo etiam Daniel Ecklin in Itinerario.

Cataphrygūn. 174.

PSeudo prophetia, quæ Cataphrygūn nominatur, hoc tempore ortum ſumſit: authore Monta- no, Priſcilla, & Maximilla inſanis vatibus. Hiſt. Eccleſ. c. 27. F. Imp. & E. R. V. S.

Tatianus aduerſus gentes, Suidas, Plinius & Martialis. 175.

HI mentionem faciunt nebulonis cuiuſdam ſpurciſsimi, qui impudicos libellos, quibus varia concubitus genera complexus eſt, conſcripſit.

Idem hoc noſtro ſeculo imitatus eſt quidam ex ſacro ordine (proh nefas) primarius Epiſco- pus, & Legatus Pontificis Romani, Ioannes de Caſa: qui in ſuo de hac re fœdiſsimâ, libro, non tan- tùm varios coitus cum fœminis modos: ſed & diabolum ipſum, qui eſt Sodomia, deſcripſit, & ſum- mis laudibus celebrauit: de quo infra. Imp. & E. R. V. S.

Apol-

Apollonius.

179. SCribit hic, quòd monachus, qui non manibus aliquid operatur, & laborat, similis sit latroni, & prædoni.

Idem sentit & Mantuanus: vt infrà. Imp. 18. Antonino Commodo. Episcopo Rom. 12. Eleutherio.

Irenæus.

179. IRenæus vaticinatur: Diabolum tùm fore rectorem Ecclesiæ, quando omnia latinè perficientur. Imp. & E. R. V. S.

Idem. lib. 2. aduersus hæreses Valentini. Adhuc autem & falsum ostendit commentum, & instabile figmentum eorum etiam hocipsum, quòd per numeros aliquando quidem, & per syllabas nominum: aliquando autem & per syllabarum literas: aliquando verò & per numeros, qui secundum Græcos in literis continentur, tentant inferre probationes: apertissimè consternationem, siue confusionem, & instabilitatem scientiæ eorum & extortum demonstrantes.

Idem. lib. 4. cap. 44. Qui verò crediti sunt quidem à multis esse presbyteri: seruiunt autem suis voluptatibus, & non præponunt timorem Dei in cordibus suis: sed contumelijs agunt reliquos, & principalis concessionis tumore elati sunt, & in absconsis agunt mala, & dicunt, Nemo nos videt &c. Ab omnibus igitur talibus absistere oportet: adhærere verò his, qui & Apostolorum, sicut prædiximus, doctrinam custodiunt: & cum presbyterij ordine, sermonem sanum, & conuersationem sine offensâ præstant, ad informationem & correctionem reliquorum.

De Irenæo Erasmus scribit: eum ita loqui, vt qui nullum Purgatorium sciuerit.

Ibidem. In quinto contra hæreses libro, nomen Antichristi in Apocal. 13. explicat, & ratiocinatur, id fore nomen ΛΑΤΕΙΝΟΣ, quòd & literarum quantitas correspondeat numero DCLXVI indicato, & quòd LATINI, seu Romani, Imperium orbis terrarum tunc habeant. Cùm igitur Papa velit esse Latinus, seu Romanus, & in medio Latij dominetur, Ecclesiamq; suam Latinam nominet: Latinâ linguâ suas liturgias & Missas perficiat: solâ linguâ Latinâ & ipse vtatur & vti omnes velit: Hebraicam autem, Græcam & vulgares hæreticas appellet: haud obscurè indicatur quis sit.

Idem. Ptolemæus Lagi filius, cupiens bibliothecam, quæ à se fabricata erat in Alexandria, omnium hominum dignis conscriptionibus compleri, petijt à Hierosolymis, in Græcum sermonem interpretatas habere scripturas eorum. Illi verò qui obaudiebant tunc adhuc Macedonibus, eos quos habebant perfectiores scripturarum intellectores, & vtriusque loquelæ, 70. seniores miserunt Ptolemæo, hoc quod ipse volebat.

Ille autem experimentum eorum sumere volens, & metuens, ne fortè consentientes, eam veritatem quæ esset in scripturis, absconderent per interpretationem, separans eos ab inuicem, iussit omnes eandem interpretari scripturam, & hoc in omnibus libris fecit. Conuenientibus autem ipsis in vnum apud Ptolemæum, & comparantibus suas interpretationes, Deus glorificatus est, & scripturæ verè diuinæ sunt creditæ, omnibus eandem, & eisdem verbis, & eisdem nominibus recitantibus, ab initio vsq; ad finem: vti & præsentes gentes cognoscerent, quoniam per aspirationem Dei interpretatæ sunt scripturæ.

Igitur verè impudorati & audaces ostenduntur, qui nunc volunt aliter interpretationes facere.

Firma est autem, & non ficta, & sola vera, quæ secundum nos est, fides, manifestam ostensionem habens ex his scripturis, quæ interpretatæ sunt illo modo quo prædiximus. Etenim Apostoli, cum sint his omnibus vetustiores, consonant prædictæ interpretationi: & interpretatio consonat Apostolorum traditioni. Etenim Petrus, & Iohannes, & Matthæus, & Paulus, & reliqui deinceps, & horum sectatores, prophetica omnia ita annunciauerunt, quemadmodum seniorum interpretatio continet.

Hæc de septuaginta interpretum versione Irenæus: at omnes ferè reliqui Patres refragantur, de quo suo loco postea.

Idem. Et non tantùm per ea quæ dicta sunt, sed & per ea, quæ erunt sub Antichristo, ostenditur: quoniam existens apostata & latro, quasi Deus vult adorari: & cùm sit Seruus, Regem vult præconari. Ille enim omnem suscipiens Diaboli virtutem, veniet non quasi Rex iustus, nec quasi in subiectione Dei legitimus: sed impius, & iniustus, & sine lege, quasi apostata, & iniquus, & homicida quasi latro diabolicam apostasiam in se recapitulans: & idola quidem seponens ad suadendum, quòd ipse sit Deus, se autem extollens vnum Idolum, habens in semetipso, reliquorum idolorum varium errorem: vt hi, qui per multas dominationes adorant Diabolum, hi per hoc vnum idolum seruiant ipsi. De quo Apostolus in epist. quæ est ad Thessal. 2. ait sic: Quoniam nisi venerit abscessio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur, & extollit se super omne, quod dicitur Deus, aut colitur: ita vt in templo Dei sedeat, ostendens semetipsum, tanquam sit Deus. Manifestè igitur Apostolus ostendit aduentum eius, & quoniam extollitur super omne quod dicitur Deus, vel quod colitur super omne idolum. Hi enim sunt qui dicuntur quidem ab hominibus, non sunt autem Dij. Et quoniam ipse se tyrannico more conabitur ostendere Deum,

Et pau-

Et paulò pòſt: Ego veni in nomine patris mei, & non recepiſtis me. Cùm autem alius venerit in nomine ſuo, illum recipietis: alium dicens Antichriſtum, quoniam alienus eſt à Domino: & ipſe eſt iniquus iudex, ille qui à Domino dictus eſt, quoniam Deum non timebat, neque hominem reuerebatur: ad quem fugit vidua oblita Dei, id eſt, terrena Hieruſalem, ad vlciſcendum de inimico, quod & faciet in tempore regni ſui: transferet regnum in eam, & in templo Dei ſedebit, ſeducens eos qui adorant eum, quaſi ipſe ſit Chriſtus. Quapropter ait Daniel iterum, Et ſanctum deſolabitur. Et datum eſt in ſacrificium peccatum, & proiecta eſt in terra iuſticia, & fecit & proſperè ceſsit.

Et paulò pòſt: Et vaſtabunt Babylonem, & comburent eam igni, & dabunt regnum ſuum beſtiæ, & effugabunt Eccleſiam. Pòſt deinde ab aduentu Domini noſtri deſtruentur. Quoniam enim oportet diuidi regnum, & ſic deperire, ſicut Dominus ait: Omne regnum diuiſum in ſe, deſolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuiſa in ſe, non ſtabit. Et paulò pòſt: Non eſt mirandum, ſi dæmonijs & apoſtaticis ſpiritibus miniſtrantibus ei, per eos faciat ſigna, in quibus ſeducat habitantes ſuper terram. Et imaginem, ait, iubebit fieri beſtiæ, & ſpiritum dabit imagini, vti & loquatur imago, & eos qui non adorauerint eam, faciet occidi. Et characterem autem in fronte & in manu dextra faciet dari, ne poſsit aliquis emere vel vendere, niſi qui hab[illegible] characterem nominis beſtiæ, vel numerum nominis eius, & eſſe numerum ſexcentos ſexaginta ſex: quod eſt, ſexies centeni, & deni ſexies, & ſingulares ſex: in recapitulationem vniuerſæ apoſtaſiæ eius, quæ facta eſt in ſex millibus annorum. Quotquot enim diebus hic factus eſt mundus, tot & millenis annis conſummatur. Et propter hoc ait ſcriptura Geneſeos: Et conſummata ſunt cœlum & terra, & omnis ornatus eorum. Et conſummauit Deus in die ſexto omnia opera ſua quæ fecit, & quieuit die ſeptimo ab omnibus operibus ſuis quæ fecit. Hoc autem eſt & ante factorum narratio, quemadmodum facta ſunt, & futurorum prophetia. Eſt enim dies Domini quaſi mille anni. In ſex autem diebus conſummata ſunt quæ facta ſunt: manifeſtum eſt, quoniam conſummatio ipſorum ſextus milleſimus annus eſt.

Idem & alij poſt eum. Veteres quoque ante Irenæum ex Græco idiomate vocem hanc, λατεῖνος: & has; ἰταλικὰ ἐκκλησία ſignificare Antichriſtum contendunt, quæ hunc numerum 666. efficiunt: nempe λ, 30. α, 1. τ, 300. ε, 5. ι, 10. ν, 50. ο, 70. σ, 200. Nam hi omnes numeri ſimul collecti efficiunt 666. Eadem etiam ſumma in his duobus vocabulis ex Græcorum arithmeticorum ſupputatione continetur, ι, 10. τ, 300. α, 1. λ, 30. ι, 10. κ, 20. α, 1. ε, 5. κ. 20. κ, 20. λ, 30. η, 8. σ, 200. ι, 10. α, 1. qui etiam ſimul additi reddunt 666. Et ſanè res ipſa eos in hanc ſententiam confirmabat, quòd in Italica Eccleſia, cuius caput ſemper Roma fuit, veriſsimum Antichriſto regnum erigi iam tum videbatur, ex huiuſmodi quoque initijs quæ tunc apparebant, firmiſsimum illic quoque fore, Dei ſpiritu impulſi boni illi viri vaticinabantur.

Iudas Chrongraphus. 200.

Scribitur ab Euſebio, Hier. Platinâ, & Nauclero, Iudam hunc affirmaſſe: Antichriſti aduentum illis temporibus certò futurum, ideò, quòd & vitia hominum, & crudelitas eò peruenerit, vt diutius tolerari humanum genus à Deo non poſsit. Imp. 22. L. Sept. Sev. Afro. Epiſ. Rom. 13. Victore.

Clemens Alexandrinus, de Coniugio. 200.

Dicunt autem, inquit, glorioſi iſti iactatores, ſe imitari dominum, qui neque vxorem duxit, neque in mundo aliquid poſſedit: ſe magis quam alij, Euangelium intellexiſſe gloriantes. Eis autem dicit ſcriptura: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Deinde neſciunt cauſam cur Dominus vxorem non duxerit. Primùm quidem, propriam ſponſam habuit, Eccleſiam. Deinde verò nec homo erat communis, vt opus haberet etiam adiutore aliquo ſecundum carnem. Neque erat ei neceſſe procreare filios, qui manet in æternum, & natus eſt ſolitus Dei filius. Hic ipſe autem Dominus dixit: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. Et paulò pòſt: Iam de ijs, qui matrimonium abhorrent, dicit beatus Paulus: In nouiſsimis diebus deficient quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum, prohibentium nubere, abſiſtere à cibis. Et rurſus dicit: Nemo vos ſeducat volens in humilitate, & religione, & parſimonia corporis. Idem autem illa quoque ſcribit: Alligatus es vxori, ne quæras ſolutionem: ſolutus es ab vxore, ne quæras vxorem. Et rurſus: Vnuſquiſque autem ſuam vxorem habeat, ne tentet vos Satanas. Quid verò? non etiam iuſti veteres creaturam cum gratiarum actione participabant? Aliqui autem etiam liberos ſuſceperunt, cùm continenter verſati eſſent in matrimonio. Iterum aliquantò pòſt, quem locum etiam Euſebius recenſet: An etiam reprobant Apoſtolos? Petrus enim & Philippus filios procrearunt. Philippus autem filias quoque ſuas viris tradidit.

D Eccle-

Ecclesia Rauennas, Aquilegiensis & Mediolanensis.

HÆ Ecclesiæ multis annis restiterunt primatui Papæ vsque ad annum 900. Vnde facilè apparet, cum à principio primatum nullum habuisse, sed sua id arte comparasse. Ex Epistola etiam, quam Papa ad Vrsum ducem Venetum scripsit, quæ apud Sabellicum & Bonintendium extat, clarè Papa confitetur, Rauennatum Ecclesiam esse multarum Ecclesiarum caput. V.S.

Finit Centenarius secundus.

Christi.	Num.	CENTENARII SECVNDI IMPERATORES.	Anni	Mens.	Dies
119	15	Cæsar Traianus Hadrianus August.	20	6	29
139	16	Cæsar T. Aelius Hadrianus Antoninus Augustus Pius.	22	7	26
162	17	Marcus Aurelius Antoninus Augustus solus: cum sequente.	19	0	21
			9	0	0
162	18	L. Aelius Aurelius Verus Antoninus Augustus cum illo.	9	0	0
170	19	L. Aelius Aurelius Commodus Antoninus Pius Felix Augustus cum patre.	3	3	18
182		Solus.	12	8	15
194	20	P. Heluius Pertinax Augustus.	0	2	28
194	21	M. Didius Commodus Seuerus Iulianus Augustus.	0	2	5
195	22	L. Septimius Seuerus Pius Pertinax Aug.	17	8	3
200	23	M. Aurelius Antoninus Pius Felix Augustus cum patre.	13	0	0
		PONTIFICES.			
109	7	Alexander Romanus.	7	5	19
117	8	Sixtus Romanus.	9	10	9

Telespho-

Anno

127	9	Telesphorus Græcus.	10	8	28
138	10	Hygeinus Athenienſis Græcus.	4	0	0
142	11	Pius Aquileienſis.	11	5	27
153	12	Anicetus Humilienſis Syrus.	9	8	24
163	13	Concordius Soter Fundanus.	7	11	18
171	14	Habundius Eleutherus Nicopolitanus Græcus.	15	0	13
186	15	Victor Afer.	12	1	28
198	16	Habundius Zephyrinus Romanus.	20	0	17

CONCILIA.

Christi	*Num.*		*Epiſ.*	*Seſs.*	*Can.*
144	2	Laodicenſe I. } de Paſchatis die.			
187	3	Romanum I.			
	4	Cæſareæ Palæſtinæ.			
	5	Galliarum.			
	6	Achaiæ.			
188	7	Ponti.			
	8	Aſiæ.			
	9	Oſdroenæ.			

ORDINES.

Hoc centenario nulli reperiuntur ordines, apud Hiſtoricos.

DOCTI VIRI

Ignatius.
Papias.
Plinius ſecundus.
Quadratus.
Ariſtides.
Plutarchus. 120.
Serenus Granius.
Arebaldus: Vechtanus: Doracus.
Caradocus: Phædius: vates Francici. 140.
Galenus 140. *annis vixiſſe legitur.*
Thalmud.

Thalmud Hierosolymitanum & Babylonicum.
R. Asse.
R. Iudas.
Misna liber.
R. Iohanan.
R. Samuel.
Rab.
Rabina.
Mor.
Suetonius.
160. *Lucianus.*
Arrianus Historicus.
Aulus Gellius.
C. Ptolemæus.
Pausanias.
Diogenes Laertius.
Cornelius Tacitus, eques R. habet in latino sermone duriuscula quædam non imitanda: sed est grandis, audax, multumq; in eo inest spiritus.
Marmenas.
Hermes Pastor.
Athenæus Naucratita.
180. *Iustinus Martyr.*
Egesippus.
Cataphrygũn Montani Priscillæ, & Maximillæ Vatum.
Theophilus.
Tatianus.
Apollonius.
Iulius Pollux.
Lucius Florus.
Irenæus.
Iudas Chronographus.
Clemens Alexandrinus.
200. *Serapion.*

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS TERTIVS.

Polycrates Ephesiorum Episcopus. 203.

Victorem Papam ausus fuit increpare, vt qui fratres in Asia communione priuauerat: quòd in Paschatis obseruatione, morem à Romana consuetudine diuersum sequerentur: ita vt Ecclesia magnum tunc temporis pateretur naufragium, ob eius pertinaciam. De quo etiam Irenæus. Imp. 22. Seuero. E. R. 14. Zepherino.

Qu. Sept. Florens Tertullianus. Presb. Carthag. 209.

DE Romà, quòd sub mystico nomine Babylonis intelligatur à Ioanne, non obscurè Tertullianus lib. contra Iudæos testatur his verbis: Sic & Babylon apud Ioannem nostrum, Romanæ vrbis figuram portat & magnæ, & regno superbæ, & sanctorum debellatricis. Satis est ex Tertulliani testimonio nosse, in vaticiniis Apocal. per Babylonem notari Romam. Imp. & E. R. V. S.

Idem in apolog. c. 13. Gentibus obiecit olim Tertullianus: Dij verò (inquit) qui magis tributarij, magis sancti: imò qui magis sancti, magis tributarij. Item: exigitis mercedem pro solo templi, pro aditu sacri: non licet Deos nosse gratis, venales sunt? Quid, si nunc videret Tertullianus, sacrificulorum nundinationes? & omnia ab ipsis quotidie venum exponi, ait Petrus Viretus lib. cap. 17. de adulteratâ Cœnâ Domini: de quo infrà.

Idem de resurrectione carnis. Lucifugas scripturarum vocat illos, qui sine scripturis, proprijs opinionibus, & traditionibus inhærent.

Idem. Cypriani Martyris scripta (fuerunt enim coëtanei) in tanta veneratione habuit Tertullianus: vt nullum diem præterierit, quin aliquid in eo legerit. Dicere enim ad Notarium suum consueuerat: Da Magistrum, Tertullianum putans.

Idem. Libro de resurrectione carnis: Delinquentiæ homo, id est, Antichristus, filius perditionis, aduersatur, & super extollitur omne, quod Deus dicitur, vel religio: vt sedeat in templo Dei, affirmans se Deum esse. Nonne meministis, quòd, cùm apud vos essem, hæc dicebam vobis? Et nunc, quid teneat, scitis, ad reuelandum eum in suo tempore. Iam enim arcanum iniquitatis agitatur tantùm: qui tunc tenet, teneat, donec de medio fiat. Quis, nisi Romanus status, cuius abscessio in decem Reges est dispersa, Antichristi regnum superinducet? & tunc reuelabitur iniquus, quem Dominus IESVS interficiet Spiritu oris sui, & euacuabit apparentiâ aduentus sui. Cuius est aduentus secundum operationem Satanæ, in omni virtute, & signis, atque portentis mendacij, & in omni seductione iniustitiæ, eis qui pereunt.

Idem lib. de præscript. hæret. Sed etsi confinxerint (hæretici) successionem: nihil promouebunt. ipsa enim doctrina eorum, cum Apostolicâ comparata, ex diuersitate & contrarietate suâ pronunciabit, neque Apostoli alicuius authoris esse, neque Apostolici viri. Quia, sicut Apostoli non diuersa inter se docuissent: ita & Apostolici viri, non contraria Apostolis edidissent: nisi illi qui ab Apostolis desciuerunt, & aliter prædicauerunt. Ad hanc igitur formam prouocabunt illæ Ecclesiæ: quæ licet nullum ex Apostolis, vel Apostolicis viris, authorem suum proferant: vt multò posteriores, & quæ denique quotidie instituuntur: tamen in eâdem fide conspirantes, non minùs Apostolicæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ.

Origenes. 220.

HIc amore castitatis se castrauit: Nouum & Vetus Testamentum memoriter nouit: Iam senex Hebraicam didicit linguam: sex millia, quod impossibile videtur, Tractatuum scripsisse fertur: septem notarios, totidemque in scribendo puellas: præter alios iuuenes, omnes simul ex eius ore diuersa scribentes, incredibili agilitate fatigasse legitur. Trith. Imp. 23. Aur. Ant. Bas. Caracalla. E. R. 14. Zepherino.

Idem Origenes, in Homilia tertia in psalmum trigesimum sextum: Antichristum sagittam Diaboli dixit. Et habet quædam de eodem homiliâ octauâ in Ezechielem: vbi eum peiorem Diabolo facere videtur.

Tam ex hoc, quàm alijs patribus, plura habebam, quæ volebam adferre: sed cùm vrgentibus multorum incitationibus, maturarem opus ad prælum, & in relegendo tantam copiam ex illis offenderem, ita vt illustribus materijs, & autoribus multis locum præripuissent, si omnia apponenda fuissent: igitur ne in plures excresceret tomos liber, malui multa ex patribus in aliud tempus reijcere, quàm alios prorsus excludere.

Hildegastus Vates.

CLaruit his temporibus apud Hildericum regem, proceres quoque, & vniuersam multitudinem Francorum gentis, magno in precio Hildegast Philosophus, Consiliarius, Vates, & parens regum, senior, omnium doctißimus, qui sua tempestate miranda dixit, fecit & scripsit. Tantæque apud suos æstimationis & auctoritatis fuit: vt eius imperio cuncti semper obedirent. Imp. 25. Aurelio Vario Heliogab. E. R. 15. Calixto.

Hic die natalis Hilderici filij Sunnonis Francorum, stans in templo Iouis, apud Neopagum coram ipsius Dei simulacro, post preces pro impetratione vaticinij fusas, & absolutum sacrificandi officium, repentè furere cœpit (vt moris est dementatis) carmine alirunarum agitatoque capite ac manibus recuruatis, ita de victorijs Francorum (quibus olim sub regibus post Interregnum electis, à Romanis & Gallogermanis essent potituri) vaticinabatur, non versibus lege metrorum compositis vtens, sed rythmis absque mensurâ, furore satis confusè prolatis, quorum interpretationem sic fecit Hunibaldus:

Veniet ab occiduo Francis victoria Deo,
Dardaniq; veteres quem coluere maiores.
Quicquid habet Gallus, quicquid Germania tota,
Iuri cedet omne tuo bellicose Sicamber.
Hunc tibi cum dederit primum de nomine regem,
Quem statuent Principes iam sine rege Duces,
Tunc illo vincente, Francus sine fine regnabit.

(Intellexit, post electionem Pharamundi, quæ sit euentura tempore Interregni, Reges ab illo ordine deinceps successuros, subiugaturos & subiecturos esse sibi Germanos, Gallos & Romanos, ac ita perpetuum dehinc regnaturos. Et hoc effectus verum probauit in Carolo Magno.)

De Romanorum quoque Imperio ita subintulit.

MAgnus ecce Deus dabit Franco lupanaria castra,
Et franget aquilam leo serpente collisam.

Hunc sensum Hunibaldus de Francorum signis, quibus vtebantur in prælijs, quæ nos Principum intersignia vocamus, exponit. Reges, inquiens, Francorum ex eo tempore, quo bellum habere cum Romanis cœperunt, de consilio Pontificum & Vatum gentis suæ, arma siue intersignia hæc noua sumserunt, ranis tribus abiectis, quas olim ex Scythia in albo vellere adduxerunt, Leonem cum anteriore corporis parte in vellere blauij coloris depinxerunt, pedibus ad capturam extensis, & ore frementis more, aperto, cuius inferior pars corporis in caudam serpentis desinebat, cum qua collum aquilæ desubtùs in vellere aureo expansisque alis depictæ, fortiter alligatum videbatur comprimere & suffocare. Aquilam Romani habuerunt pro signo dimicantes: quorum superbam & arrogantem potentiam supprimere & annihilare, per fortitudinem simul & prudentiam cupientes, pro altera sumpserunt Leonem: pro altera verò, serpentem. Per Leonem namq; fortitudinem suam Franci: per serpentem verò, sapientiam & prudentiam mysticè designare volebant, quibus indubitanter se Romanos tandem superaturos sperabant. Quibus insignijs, siue armis (quanquam impropriè dicantur) omnes deinceps Francorum Reges vsi fuerunt, vsque ad Clodoueum Christianum, qui pro Leone, tria legitur lilia demissa cœlitùs assumsisse, quod suo loco dicetur. Regno tandem Francorum, per filios Ludouici primi, in duo diuiso, liliorum intersigne cum Francis remansit Gallis, siue occidentalibus: propria verò Leonis, atque caudæ serpentis arma, regnum Francorum orientale, siue Germanicum retinuit: quod cùm imperium sibi Romanum habeat annexum, intersignijs prioribus in obliuionem deductis, aquilâ Imperij notâ duntaxat vti consueuit, ab illo tempore diuisionis vsque in præsentem diem.

Hildegast etiam sapiens Francorum memoratus, nobilium filios docuit in citharis, & in diuersis alijs instrumentis musicis, gesta maiorum carminibus linguâ decantare maternâ, moribus gentem viuere ciuilibus, ædificare domos, & habitu incedere cultiores monuit, & ferocitatem deponere iussit.

Enimuerò Franci parùm eatenùs cultum siue ornatum curabant, tàm in structuris, quàm indumentis. Quæ omnia Hildegast instituit cultiora, & Romanorum superbiam non armis modò, verùm etiam rebus & moribus contundere ac domare sapientissimè præcepit. Ex eo tempore Franci domos & ampliores & pulchriores ædificare cœperunt, varijsque distinctas mansionibus. Quicquid enim prioribus construxère temporibus, nimiâ simplicitate sui contemptibile fuit & rusticum: quippe cùm propter crebras mutationes sedium, habitare in campis assueti magis fuerint, quàm in ciuitatibus. Hinc Germani sumentes prouerbium, quoties viderunt aliquid

vetusta

vetusta simplicitate fabrefactum, siue depictum, sic laudantes antiquitatem dicere consueuerunt: Das ist ein gut altfränckisch Werck.

Reliqua Hildegatti mirabiliter dicta, scripta, seu facta, Hunibaldus commemorat.

Anno Hilderici regis Francorum vicesimo quarto, Alexander Mammeæ filius, Cæsar Augustus Romanorum, apud Moguntiam Germaniæ vrbem, militari tumultu perimitur, anno regni sui decimo tertio, Tritheymius.

Ammonius Philosophus. 229.

AMmonius Alexandrinus Philosophus, & Christianus, Asinum animalium omnium stupidissimum, sapientiæ auditorem (rem prodigiosam) habuisse dicitur, teste Suida apud Volaterran: libro decimo tertio, cap. 3. Anthrop. Imp. 26. Aur. Alex. Seuero. E. R. 16. Vrbano 1.

Tryphon. 230.

FVit hic auditor Origenis: & scripsit de vacca rufa, in Deuteronomio: & de Dichotomatibus, quæ cum columbâ & turture Abraham ponuntur in Genesi. Huius etiam mentionem faciunt D. Hieron. & Tritheymius. Sub Imp. 26. Aur. Alex. Seuero. Episcopo Rom. 16. Vrbano 1.

Methodius Græcus. 250.

MEthodius Olympi Lyciæ primùm, & postea Tyri ciuitatum Episcopus: nitido, compositoq; sermone, multa egregia edidit documenta: & præsertim de mundi creatione: quæ ei in carcere existenti, ab Angelo fuerunt reuelata. In Chalcide Græciæ ciuitate, quæ Nigropontum appellatur, XIIII. Kalend. Octobris, nouissimæ persecutionis tempore: siue, vt alij affirmant, sub Decio, & Valeriano Tyrannis, martyrio coronatus est. Editus est liber eius cum additionibus VVolffgangi Aytinger Clerici Augustani: & Sebastiani Brant, circa anno Dom. 1498. cum imaginibus sequentibus. Et cùm prædictæ additiones Methodio ita sint coniunctæ, vt commodè auelli nequeant: etsi quidem posterioribus ab illo seculis multa facta, & scripta esse ibi legantur: eas tamen hic recensere coacti fuimus: ne sensus, atque ordo prophetiæ, importunâ annotationum præcisione fatisceret. Imp. 29. Philippo. E. R. 19. Fabiano.

Quomodo Turci, & Saraceni sortem mittunt super captiuos Christianos.

ET propter quod sapientissimus Paulus ante temporum seriem exclamans ait: Propter hoc enim tradidit illos Deus in passionem ignominiæ. Nam fœminæ eorum commutant naturalem vsum, in eum, qui est contra naturam: similiter autem & masculi dimittentes naturalem vsum in eum vsum, qui est contra naturam. Viri contra naturam exarserunt in desiderijs suis in inuicem. Et masculi in masculos turpiter operantes. Et fœminæ in fœminabus: similiter & retributionem, & mercedē erroris sui in semetipsis recipientes. Propter hoc igitur tradentur à Deo in manibus barbarorum, à quibus cadent in omni immundicia & fœtore pollutionis: & contaminabuntur mulieres eorū à pollutis barbaris: & mittent sortes filij Ismael super filios & filias eorum: & tradetur terra Persarum in corruptione, & perditione: & habitatores eius in captiuitatem & occisionem adducentur. Armenia quoq;, & illi qui habitant in ea, in captiuitatem, & gladio corruunt. Cappadocia in corruptione & desolatione erit: & eius habitatores in captiuitate, & iugulatione absorbentur Cilicia in tribulatione erit. Terra Syriæ erit in solitudine, & eius habitatores captiui ducentur. Ægyptus quoque, Oriens, & Asia, sub graui tributo auri & argenti erit. Hispania gladio peribit, captiui ducentur habitatores eius. Græcia tota in occisione gladij, & perditione, & corruptione ducetur. Gallia, Germania, & Agathonia varijs prælijs erunt

Anno

deuoratæ: & multi ex eis ducentur captiui. Sicilia similiter, & habitatores eius in gladio peribunt. Romani corrumpuntur: in occisioneque gladij erunt, & conuertuntur in fugam, in illa Romania. Insulæ maris erunt in desolatione, & qui in eis habitant, in gladio, & captiuitate ducentur. Hominesque in tribulationes immensas coarctabuntur, eritque tribulatio super Christianos, qualis anteà non fuit. Angariabuntur enim sine mensura, & misericordia, & appetuntur super vires animarum suarum pondus auri & argenti; & erunt habitatores AEgypti & Syriæ, in afflictione temporum maxima: Et replebitur Hierusalem à gentibus, & terra promissionis à facie hominum, qui captiui ducentur à quatuor ventis, qui sub cœlo sunt. Et erunt tanquam locustæ in multitudine, quæ congregabantur à vento: & erit in eis pestilentia, & fames; & exaltabitur cor exterminatorum: & in superbiam elabitur, & loquentur excelsa vsque ad tempus constitutum eis, & obtinebunt introitum & exitum Aquilonis, & Etham, vsque ad occasum & meridiem: & erit Christianorum tribulatio maxima, & erunt omnia sub iugo eorum.

Ibidem. Quomodo mulieres Christianæ, habentes partus in vtero, perfodientur cum infantibus suis, gladio ab infidelibus, & Turcis: & corpora proiecta in plateis erunt volatilibus in escam, & canibus.

ET in principio exitus eorum incipientes ab eremo mulieres habentes partus in vteris, gladio perforabunt, & fœtum pungent simul cum maritibus: & infantes ab humeris nutricum rapiunt, & necant: & multa corpora proijciuntur in plateis, eò quòd non sit qui sepeliat. Sapientes interficientur, eruntque bestijs in escam. Sacerdotes autem intrinsecùs sanctorum locorum occiduntur: & concumbent in eisdem cum mulieribus in fornicationibus pessimis: virgines stuprant, atque mulieres Deo datas turpant: & violant etiam in Ecclesijs, in quibus perficitur mysticum sacramentum: & contaminant sacrificium celebrandum. Et ex sacris vasis & calicibus, comedent & bibent: sacras stolas induuntur: & ex ornamentis Ecclesiarum, & lapidibus pretiosis, adornabunt se & vxores, & mulieres eorum: & super filios suos imponunt, & super filias suas: & in equis suis, & super lectos suos expandunt ea. Et iumenta sua ad sepulchra Sanctorum alligabunt, tanquam ad præsepia: & reliquias eorum dispergunt: & erunt homicidæ & corruptores, & ignis probationis generi Christianorum. Etenim sacratissimus Apostolus inquit: Non enim omnes, qui ex Israele sunt & hi Israelitæ. Ita non omnes qui dicuntur Christiani, hi sunt Christiani. Septem enim millia, sicut scriptum est, saluati sunt filiorum Israël, qui nón curuauerunt genua sua ante Baal: & omnis populus per eos saluus factus est. Et in ipso tempore dissensionis, & persecutione filiorum Ismäel, pauci inuenientur Christiani veri: quemadmodum ipse Saluator noster in sanctis Euangelijs dicit: vtique veniens filius hominis putas inueniet fidem in terrâ?

Ibidem. Quomodo Christiani abnegabunt fidem: & clerici, & monachi res diuinas prophanabunt.

MInuetur tempore illo spiritus perfectorum: & multi abnegabunt veram fidem, & viuificatoriam crucem Christi, & sancta mysteria, etiam sine aliqua vi, vel tormento, aut flagellis abnegant Christum, & assistunt transgressoribus. Præuidens autem Sanctus Apostolus prædicauit dicens: Quia in temporibus illis recedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & dæmoniorum doctrinis, in infidelitate, & dolo, mendacibus sermonibus attendentes, & cautherisantium suam conscientiam: & continuò adijciens idem dicit: In nouissimis diebus insurgent tempora periculosa: & erunt homines semetipsos amantes: amatores pecuniæ: elati: superbi: blasphemi: parentibus non obedientes: inutiles: immundi: sine affectione: incontinentes: immoderati: malorum amatores: proditores: susurrones: inflati: luxuriosi: amatores mundi magis, quàm amatores Dei: ingrati: scelesti: sine pace: criminatores: adulteri: immites: sine benignitate: proditores: proterui: timidi: voluptatum amatores omnes: imbecilles, & infideles sacrilegi: excommunicati: nullâ correctione meliorati: & semetipsos segregabunt ab Ecclesijs Sanctorum, etiam propriâ voluntate. Idem enim tempus aduocat eos in errorem. Humiliter verò sentientes & quieti, suauesq;, & verissimi cultores Dei: sapientes etiam, & conscientiosi, scientificiq; &

iusti

Anno

iusti: boni, morigerati, & electi non quærunturin tempore illo. Sed pro his inquiruntur, quicunq; tales sunt: semetipsos amantes: cupidi pecuniæ: elati: superbi: blasphematores: raptores: plurium possessores: circumuentores: ebriosi: immisericordes: transgressores: sine affectione: sine vinculo charitatis: insuaues: immundi (vt dixi) damnatores: incontinentes: immansueti: inuerecundi: proditores: susurrones: adulatores: proterui: inflati: luxuriosi: fornicatores: adulteri: lenones: amatores seculi: fures: periuriosi: falsarij: mendaces & plagiarij, vt prædiximus: habentes quidem pietatis speciem, virtutem eius abnegantes.

Ibidem. Quomodo ex transgressione cleri: vulgus in eos præter modum sæuiet.

Tales ministri, contra præcepta Dei erunt dierum illorum: & omnia, quæ ab ipsis imperantur, facilè perficiuntur. Timentes verò Dominum in nullo: sed & omnia mala reputabuntur in conspectu oculorum ipsorum pro nihilo. Sed in vituperatione illorum sunt, quemadmodum stercora sub vestigio conculcata. Erunt enim homines in illa correctione filiorum Ismael, & venient in necessitatibus, vsque dum desperent de vita sua, in captiuitatibus & calamitatibus suis. Et tolletur honor à sacerdotibus, & supprimetur mysterium Dei. & quiescet omne sacrificium ab ecclesijs: & erunt sacerdotes sicut populus in eodem tempore, seu in septimo hebdomatico tempore, in quo iam sumus.

Ibidem. Quomodo Turci post victoriam læti existentes, & conuiuantes, à Romano Rege inter epulas opprimuntur.

ET post tribulationem, quæ fit à filijs Ismael: cumque periclitati fuerint homines à tribulationis pressurâ: non habentes spem salutis, aut redemtionis alicuius de manibus eorum: persecuti, & tribulati ab eis afflictique fuerint in fame, siti, & nuditate: Barbarorum verò nationes erunt hæc comedentes, bibentes, & iocunditantes in victorijs eorum, gloriantes in desolationibus, quibus desolauerunt Persidem quoque, & Syriam: Cappadociam, & Hysauriam: Africam quoque, & Siciliam: & eos, qui habitant proximè Romam, & insulis, circumamicti quemadmodum sponsi: & blasphemantes dicunt: ecce vicimus terram in fortitudine nostra, & omnes, qui habitant in ea: & nequaquam habebunt Christiani ereptionem de manibus nostris. Tunc subitò insurget super eos Rex Græcorum, siue Romanorum, in furore magno, & expergiscetur tanquam homo à somno vini: quem æstimabant homines tanquam mortuum esse: & in nihilo vtilem profecisse. Hic exiet super eos à mari Æthyopum, & mittet gladium & desolationem in tribu, quæ est in eorum patria: & captiuabit mulieres eorum, & filios illorum.

Ibidem. Quomodo Christiani nimium gaudentes de victoria, & obliti beneficiorum Dei, à repentè superuenientibus Gog & Magog opprimentur.

ET hæc est pax, quam beatus Apostolus exposuit dicens: Cùm autem dixerint pax & securitas: tunc eis superueniet interitus. Et continuò Dominus in Euangelio sic inquiens: sicut enim in diebus Noæ, erant homines manducantes, & bibentes, & nubentes, & nuptias contrahentes: ita erit in nouissimo die. In hac igitur pace sedebunt homines super terrã cum gaudio, & lætitiâ comedentes, & sese potantes, nubentes, & dantes ad nuptias, exultantes, & gaudentes, & ædificantes, construentes, & non erit timor eorũ, vel solicitudo. Tunc reserabũtur portæ aquilonis: & ingredietur virtutes gentium illarũ, quas conclusit intus Alexander Magnus: & concutietur omnis terra à conspectu eorum, & expauescent homines, & fugientes abscondent se in montibus, & speluncis, & monumẽtis: & mortificabuntur à timore, & corripientur præ pauore quàm plurimi: & non erit, qui corpora sepeliat.

Ibidem. Cumq; multiplicata fuerit tribulatio dierum illorum, à Filio perditionis: non finet Diuinitas aspicere perditionẽ generis humani, quod redemit proprio sanguine. Continuò mittet suos famulos sincerissimos atq; charissimos (supple Enoch & Eliã) ad redarguendũ eum. Et palàm omnibus gentibus corripient eius seductionẽ, & ostendent eũ mendacẽ coram omni homine, & nihil esse. Et quia propter interitũ, & perditionẽ multorum exijt de templo: gentes ergò videntes eũ cõfusum, seductionemq; eius obiurgationibus multis increpatam à famulis Dei: dimittent eum, & fugient ab illo, & adhærebunt iustis illis. Videns ergò seductor sese durissimè increpatum, & ab vniuersis contemtum, furore & iracundiâ calescens, interficiet illos sanctos Dei.

Ibidem. Romanæ ciuitatis destructio, propter sua enormia peccata: sanctæ Brigitæ in quadam visione ostensa est. Maria virgo ad filium suum loquitur dicens: Roma est ager fructiferus. Ad quam Christus respondit: Verum dicis: sed super istum agrum Zizania excreuit. Ideo priùs debet mundari cum acuto ferro: Indè debet igne purgari: Posteà arari iugo boum. Ideò faciam vobiscum, sicut qui transfert plantas in alium locum. Illi enim Vrbi comparatur talis pœna: quasi iudex diceret: Excoria, inquit, totam pellem: extrahe totum sanguinem de carne: excide omnem carnem in frusta; & confringe ossa, ita vt defluat omnis medulla, lib. 4. cap. 57. Item in eodem quarto libro dicit: Væ & iterum Væ: quando puer sedebit in sede Lilij: tunc orietur tribulatio in Ecclesia sancti Petri. Quid per sedem Lilij intelligitur, nisi regnum Franciæ?

Ibidem. Quarta destructio Romæ fienda expectatur: quæ reuelata est sanctæ Brigitæ in reuelatione visionis cuiusdam. De istâ destructione Romanæ ciuitatis superiùs habetur. Sancta ergô Brigita Regina Suetiæ, deuotissima mulierum, cui reuelauit Christus multa secreta: non de primis tribus deuastationibus præteritis ante tempus vitæ commemorat: sed de quarta deuastatione,& destructione Romanæ vrbis in posterum post eius mortem, verè considerauit nostris temporibus futura, vt suprà. Mortua autem est hæc sancta mulier anno domini. M. CCC. 82. Et à tempore Friderici secundi, vsque ad præsentem annum. M. CCCC. XCVI. sunt anni 244. & posteà expectatur punitio Romanæ vrbis fienda, prout dictum est. Continetur enim in libro Beati Cyrilli Episcopi, quòd, antequam Ecclesia renouetur, permittet Deus vacante Papatu oriri maxima schismata inter Imperatorem Allemannum, qui de suâ confisus potentiâ intendet ordinare, ac constituere Papam, & Romanos, & Italos, qui resistere conabuntur Aquilæ grandi: quæ Aquila furore incensa non solùm Allemannos, sed de omni genere gentes pessimas, quas poterit associabit ad suum exercitum, & armatâ manu intrabit Romam: omnes Ecclesiæ Prælatos, seu religiosos, & ciues trucidabit: & multos interimet varijs supplicijs. Vnde facient cleri abradi coronas suas,& alij dabunt fugam ad syluas, & montes.

Idem. Tunc peccata cleri erunt: primum, irreuerentia Sacramenti Eucharistiæ: quod peccatum est super omnia peccata. Nam per eam aliquis fit reus corporis & sanguinis Domini: & qui indignè sumserit, ita reus erit, ac si Christum occidisset. Secundum: Fornicatio. Timeo enim, sicut apertè videtur, quòd quidam sacerdotes celebrent, qui non tantum publici fornicarij sunt &c. Tertium, Simonia. Et tales sunt illi, qui emunt, aut vendunt, aut in permutationibus super beneficio, pensionem instituunt: quam cum certa pecunia redimunt, in spacio aut termino, quantumcunque prolixo. Homines isti sunt excommunicati, & anathematisati, per statuta sacrorum conciliorum. Et in tali excommunicatione sunt quoque, qui obtinent beneficia magna, vel exilia, aut quascunque dignitates, per falsas literas, aut bullas rasas vel abrasas, à falsis & periuris tabellionibus, vel notarijs conscriptas, in quibus falsi testes continentur. Vtinam autem illi falsarij in profundis fluuijs submergerentur, aut in carbones ignitos viui collocarentur. Dilatabit enim infernus os suum, & deglutiet eos in tempore suo. De Simoniacis Presbyteris magnum verbum loquitur beatus Ambrosius, in hæc verba: Mallem potiùs pati pœnam Iudæ & Caiphæ, quàm in peccato Simoniaco celebrare. Et denotatur grauitas huius excessus, etiam in reuelationibus diuinis sanctarum Brigitæ & Hildegardis: in quibus deplangitur, & futura eius punitio describitur: quòd Deus pater non patietur vltrà, quòd talis & tanta irreuerentia exhibeatur suo vnigenito filio in Sacramento: & etiam per Gregorium in suis Moralibus habetur, quòd per nullum genus hominum, Deus ampliùs offenditur, quàm per malos sacerdotes, quales sunt Simoniaci. Quartum, Tyrannis Principum, ob quorum peccata populus sæpè flagellatur à Deo.

Quintum peccatum est cupiditas Prælatorum. Vnde beata Hildegardis in suis diuinis reuelationibus de istis duobus peccatis, scilicet de tyrannide Principum, & cupiditate Ecclesiasticorum loquitur in hæc verba: Propter tyrannidem principum & cupiditatem Prælatorum, Ecclesia percussa est, vt vidua. Cupiditas autem Prælatorum, & Ecclesiasticorum est insatiabilis. Primò autem de cupiditate Prælatorum dixit Sigismundus in concilio Basiliensi: quòd Simoniaca prauitas fouetur & nutritur in curia Romana: quòd non plùs deberent sumere de literis: & primò Papa gratis, causâ Dei: & scriptores bullarum duplum, in solutionem birgameni & scripturæ: ô si acciperent ipsi, & qui taxant, decuplum salarium scripturæ & birgameni: non pono os meum in cœlum. Sed ita statuit beatus ille vir omni laude famosus, qui paria merita habet Caroli Magni, Constantini primi, Othonis primi, secundi, & tertij, & aliorum beatorum, qui dignus esset (vt viri perdocti scribunt de eo) canonizationis.

Ibidem. Voluit etiam idem, quòd Papa & Ecclesia non admitteret pluralitatem beneficiorum: & alia multa bona persuasit concilio. Etiam totum Ecclesiasticum statum, atque secularem, toto conatu suo aliter propter salutem credentium reformare fecit, in tantum, quòd Eugenius quartus per concilium suprà dictum fuit citatus, & in contumaciâ ab eodem concilio depositus, quod non curauit, quare inceptum opus Sigismundi ad finem non peragebatur. O si viueret Sigismundus modò: quid faceret pro reformatione Ecclesiæ Romanæ? quæ tribulis, vepribus, & spinis plena est vltra modum. Credo eum dicere: Indigens es eradicationis, & exstirpationis tribulorum ac veprium. Roma enim pro nunc est vorago inferni: & Mammon Diabolus capitaneus omnis auaritiæ residet ibi: vendens pro denarijs & nummis, patrimonium Christi Iesu Nazareni, quod ipse Saluator noster cum amarissimâ passione, & dirissimâ morte promeruit, & secreta Apo-

Anno

ſtolo ſuo Paulo in cœlo reuelauit: Quod gratis accepiſtis, gratis date. Non autem aduertunt præſidentes curiæ illud dictum Apoſtolicum, ſed in commune prouerbium proferunt dicentes: Curia Romana non petit ouem ſine lanâ. Nam dantes exaudit: non dantibus oſtia claudit. Peſsimè ſonant hæc in auribus, & in conſpectu Dei omnipotentis. Indignis Aſinis, & Idiotis prælaturas, canonicatus, paſtorias, & præbendas pro florenis certis, ſecundum qualitatem beneficiorum aſcribunt. Super incompactabilia beneficia curata diſpenſant, qui vix vni Capellæ, vel vni altari præeſſe poſſent. Nil reſpondeo ego, ne æmuli mei dicant, me indignationem ſuperioris incurrere, ac demereri. Quoniam ſecundum Gregorium: Sententia paſtoris iuſta, vel iniuſta timenda eſt. Vellem tamen, quòd illa iam dicta non eſſent admiſſa à ſummo Papâ, qui caput totius Eccleſiæ extitit: Benè enim ait Illuſtriſsimus, deuotus, & beatus Imperator Sigiſmundus in concilio Baſilienſi, vbi tractabatur de diſpenſatione Papæ: Legimus Chriſtum ſolùm dediſſe Petro poteſtatem relaxandi peccata: & non admittendi. Cùm autem his admittitur pluralitas beneficiorum, qui ſaluti animarum nihil proficiunt: quoniam ignari: aut ſi ſint docti, non reſident, ſed abſente recipiunt: labores pauperum deuorant: ſalutem animarum non curant: nec ſubditorum ſuorum notitiam habent: ſed valorem prouentuum, ac redituum ſubtiliter ponderant, diu noctuque pro maioribus beneficijs Romæ aut in curijs principũ & dominorum plùs ſolicitant, non contenti ſuis ſtipendijs, quòd multò plùs habent, quàm ſcientia eorum ſe extendat. In vinea domini nihil boni operantes: nec prædicant, neque ſacramenta miniſtrant: ſed magnũ abſente aut reſeruatũ ex præbendis extorquet. Ignaros, & Idiotas ſacerdotes in vicarios & mercenarios locant in ſuis paſtorijs: qui populum Dei neſciunt docere: quia parùm in his ſapiunt, de quibus dominus in Euangelio dixit: Si cæcus cæco ducatum præbet: nonne ambo in foueam cadunt? Veri paſtores, onus paſtoralis regiminis ſuſceperunt in perceptione beneficiorum: aratrum in manibus eorum recipientes, & ſtatim poſt tergum pro magno abſenti aut reſeruato reſpicientes, non pro ſaluatione parochialium, & ſubditorum. De quibus malis paſtoribus, quomodo maledictionem Dei incurrant, atque gehennalibus cruciatibus æternaliter poſt deceſſum animarum ſuarum crucientur: Diuus Auguſtinus, columna Eccleſiæ, beatus doctor, in libro de teſtamento, lamentabiliter multa ſcripſit. Hæc patent intuenti, quia nimis longum eſſet nobis hic talia adducere. Et de his paſtoribus Dominus per Prophetam Ezechielem eius 34. cap. loquitur, æternam damnationem comminans eis in hæc verba: Fili hominis, propheta de Paſtoribus Iſraël, qui paſcebant ſemetipſos. Væ Paſtoribus! id eſt, Rectoribus Eccleſiarum, vt ſunt Epiſcopi, Abbates, Præpoſiti, & Plebani, quibus ſalus animarum ſubditorum ſuorum commiſſa eſt. Et proſequitur Propheta dicens: Nonne greges, id eſt, ſubditi à paſtoribus paſcuntur? Lac comedebatis, id eſt, dulcia recipiunt pro abſenti: & lanis operiebamini, id eſt, veſtiuntur mollibus veſtitis, vt comtè in ciuitatibus populoſis incedant. Et vltrà dicit Propheta: Et quod craſſum erat, occidebatis: quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum erat, non ſanaſtis, id eſt, peccatoribus ſauciatis in peccatis, medicinam animæ, ſcil. cum bonâ informatione non dediſtis: & quod confractum eſt, non alligaſtis: & quod abiectum eſt, non reduxiſtis, ſcil. errantes peccatores, & abſciſſos: & quod perierat, non quæſiuiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentiâ, vt modò faciunt Epiſcopi, & Prælati, atque Rectores Eccleſiæ, per ſe, & per ſuos officiales, & vices gerentes. Et diſperſæ ſunt oues meæ, quòd non eſſet Paſtor: & factæ ſunt in deuorationem omnium beſtiarum agri, id eſt, beſtialium Turcorum, & Saracenorum, & malorum hominum Chriſtianitatis. Ergò impletur hoc dictum, vt ſuprà, Beatæ Hildegardis: Propter Tyrannidem Principum, & cupiditatem Prælatorum, Eccleſia percuſſa eſt, vt vidua.

Ibidem. Quomodo in telâ araneæ paruus culex cohæret, quam antè magna musca perfregit, & quomodo Episcopi deuorant camelos.

NVnc de Episcopis, & malis Prælatis, quos debuissemus antè posuisse, scil. ad secundam caussam, sed propter prolixitatem omisimus, & iam ponimus.

Apostolus prima ad Timoth. cap. 3. dicit de Episcopis: Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse: sobrium: ornatum: prudentem: pudicum: hospitalem: doctorem: non vinolentum: non percussorem: sed modestum: non litigiosum: non cupidum: Et vltrà dicit: Non neophytum, nè in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli, &c. Vide iam vtrum radicetur in eis hoc dictum Apostoli. Quamuis aliqui de Episcopis nostris sint viri famosi: etiam extra laudabilem nobilem prosapiam, de quâ generosè processerunt, siue multis virtutibus ornati: quos decet vocari sanctos Dei: tamen adhuc non sunt irreprehensibiles in certis.

Primò in corrigendo suos, propter magnos excessus. Corriguntur enim vt frequenter ab eis, & ab vice gerentibus: qui minùs vel omninò non sunt corrigendi: in quibus excoriatur pulex. Et alij, qui magis corrigendi sunt: propter diuitias, aut potestates eorum non corriguntur; nonnè ibi deglutitur camelus? etsi deuenit ad aures ipso rum, quòd quidam sunt mercatores beneficiorum, quales sunt symoniaci. Et quid dicam de
illis, quos vulgus Cortisanos appellat: quorum aliqui per falsas literas, in quibus falsi testes conti-
nentur, attemptant beneficia obtinere, & non verentur incompatibilia contra commune ius scri-
ptum falsè possidere: quare illos permittunt viuere in suis diœcesibus. Ecce iustitia requirit: illos
potius corrigendos, non verbo, sed factis, & diris captiuitatibus, & exclusionibus, cum proscriptio-
nibus de eorum diocœsibus. Tales habent vtique adulatores: qui in officijs diocesani existunt, qu
eos defendunt in suis excessibus; quoniam in eâdem damnatione sunt. Vtinam istis rectoribus,
qui non corrigunt cum asperâ virgâ, non contingeret sicut Phinees & Ophni, de quibus habetur
1. Regum 2.

Secundò Episcopi multùm reprehensibiles sunt, contra dictum Apostoli facientes: quoniam
per suos officiales, & vicem gerentes, ac etiam ministros suos, clero & subditis imperant, qui ple
runque dispergunt oues, & exactionant in absentiâ dominorum pauperes: & clerum, qui minime
beneficia possidet, aggrauant: & alios habentes crassa, transgrediuntur: gabellas imponunt, par
ua beneficia pro magnis annatibus taxant.

Tertiò, sunt reprehensibiles multùm Episcopi, quòd personaliter in ciuitatibus populosis, si-
cut iura consonant, circa suas ecclesias cathedrales non resident: cùm præsentia eorum, respectum ad
subditos & oues suas commissas habeat, exemplum Christi & doctrinam imitantes, vt habetur
Ioan. 10. cap. Ego sum pastor bonus, qui ponit animam suam pro ouibus suis: mercenarius autem
fugit, quia mercenarius est, & ad eum non spectat cura de ouibus. Voluit autem pius ac iustissi-
mus Imperator Sigismundus, in concilio Basiliensi: vt Ecclesia mandaret per sanctos canones, vt
omnes, & singuli episcopi & pastores Ecclesiarum, personaliter circa suas ecclesias residerent, vt
haberent respectum ad gregem sibi commissum: imitantes doctrinam Christi Euangelicam iam
præfatam: & qui etiam informarent populum eis commissum, in vitâ & bonâ doctrinâ. Quare
Apostolus 1. ad Timoth. 3. cap. Episcopum vocat doctorem. Et si Episcopi nostri non prædicarent,
& docerent populum Christianum, veluti ipsi fecerunt in primitiuâ Ecclesia, saltem quod suos ve-
ros proprios pastores ecclesiarum parrochialium ad personales residentias compellerent: per apo-
stolica rescripta nullum qualitercunque priuilegiatum formidarent. Nisi aliquis ex certo & magno
negotio alicuius prouinciæ, vel principis, seu Regis, propter maius bonum ad tempus se absentaret.
Meliùs esset enim saluti ipsorum, vt maximam partem annatuum redituum in Curiâ Romanâ, &
apud Regem, aut principes, qui protectores eiusdem dominij existunt, pro priuilegijs & rescriptis
largiter exponerent, ad compellendos omnes & singulos pastores ad veras personales residentias,
quàm quòd alijs mercenarijs ecclesias locarent. Nunc autem aliqui eorum per suos vice gerentes,
personalem residentiam relaxant: ac quòd suos annales reditus augmentant pro certâ pecuniâ, de
anno ad annum, per singulos annos non posse residere permittunt, cum eorum consensu, non di-
co quod admittant, nisi abusiuè, vt benè latinicè exponunt hoc vocabulum: quoniam admissio est

in bo-

Anno

in bonis duntaxat. Etiam dant eis licentiam pro certa pecunia. Certè licentia secundùm Platinam sumitur in malo, & nunquam in bono. Non possunt ipsis dare veniam, quoniam solus Deus dat. Tales enim in acceptionibus beneficiorum, præsertim curatorum, aratum in manibus receperunt, & pro absentia beneficij pecunias recipiunt. Tales nunquam sunt apti regno Dei. Pessima enim, & maledicta pecunia: dico illam, quæ permittit eis de ouibus veris absentiam. Si lupi rapaces, id est, dæmones infernales, aut hæreses rapiunt animas: Dominus de eisdem pastoribus requiret eas. Et hoc permittunt diœcesani, & eorum vices gerentes, propter meram insatiabilem auaritiam. Ergò contra dictum Apostoli, vt suprà: Non cupidum, &c.

Ibidem. Quomodo tunc vnum corpus simul & semel potest esse in diuersis locis, repugnat. Ergò videant, quales dispensationes habeant, quia decipiunt primos fundatores, quorum eleemosynas deuorant: & in eisdem beneficijs nec horas canonicas nec missas dicunt. Quomodo rediment illas animas, à quibus, dum erant in vita, reditus fundationis receperunt? quomodo redimi valebunt, cùm sunt in purgatorio, qui exspectant in pœnis, per illas fundationes beneficiorum, ac celebrationem missarum, eis fieri releuamen?

Nota: quòd tempore Henrici 4. Imp. contra pluralitatem beneficiorum facta est illa solemnis disputatio Parisijs, anno Domini M.CC. XXXVIII. in qua determinatum est per sanctos doctores: quòd nemo sine peccato mortali tenere potest duo beneficia, quorum alterum sufficeret ad sustentationem suam. Et quidam opinati fuerunt contrarium: quos diuina iustitia horribiliter damnauit. De hoc sunt plura scripta, & exempla in diuersis locis.

Dicit quidam Sanctus Doctor, quòd medietas ministrorum Dei, est quasi resecata per hoc genus auaritiæ, quòd vni plura beneficia permittitur habere.

Ibidem. Dabo in supinis montium flumina: & in medio camporum fontes: datur intelligi; quomodo? Abbatiæ, monasteria, & prælaturæ subijcientur temporalibus: & metent seculares, vbi non seminauerunt: colligent, vbi non sparserunt. Vnde scribitur: Tulerunt inde aurum meum in iram, & doctrinam à monasterijs: & fecerunt inde Baal locum. Dametebunt autem Abbates, prælati, ac religiosi in hoc depauperationes cœnobiorum suorum: quia parochias, ac pastorias ecclesiarũ sibi vendicant, atque incorporant: decimas maiores per falsitates, & mendaciosè sibi asscribunt: in literis & supplicationibus, apud Sedem Apostolicam malè, & minùs verè narrant, magnos thesauros eorum cœnobijs acquirentes: pauperibus & egenis minima erogantes: cùm austeritate imperantes.

Nunc superbi, pomposi, Symoniaci, rarò eliguntur canonicè: sed quòd fiant abbates, & præpositi religiosi, & praecessores, multa symoniacè pollicentur, luxuriosi, auari: qui fidem in mensura temperatarum rerum posuerunt: sed tantum fidei habent, quantus est reditus in pondere. Curam Ecclesiæ aut monasterij curant modicùm. Sunt enim sine charitate erga subditos: luxuriosi, gulosi, pigri, & nec celebrant, nec prædicant, sed scandalizant. Et primo ad vltimum, propter mala capita purgabitur Ecclesia, & ex consequenti, propter omnes malos ecclesiasticos. Purgabuntur enim filij Leui ab iniquitatibus suis, à quibus gratis se nolunt purgare.

Quomodo quidam Rex eliget quendam falsum Papam, portans pro armis suis serpentem, figuram mundi in ore habentem.

ET notandum: quòd ab Vrbano VI. de quo mentio iam paulò antè facta est, oriebatur schisma vicesimum secundum, quod & pessimũ præ alijs præcedentibus fuit: vsque ad Martinum quintum durans: & tempore medio nescitur, quis fuerit verus Papa, per quadraginta annos. Sanctus autem Vincentius de Valentia, Ordinis Prædicatorum (ob cuius prædicationem multi Iudæi & infideles conuersi sunt ad fidem Christi: propter cuius petitiones Deus à mortuis quosdam resuscitauit, per diuersas ciuitates Italiæ & Hispaniæ discurrentis: per quem Deus multa miracula ostendit: qui ab incarnatione Domini 1316, multis virtutibus coruscabat) isto tempore, quadam vice, facta sua oratione, vidit, futurum quendam magnum Principem, præfiguratum in Nabuchodonosor, qui interpretatur angustians mundum, vel sedens in angustia agnita: facientem vltimis temporibus vnum magnum idolum, maius, quàm vnquam fuit à principio Ecclesiæ vsque

nunc, in dignitate papali, falsum scilicet Papam: quo mortuo, aliud non fiet in Ecclesia vsque in finem mundi in dignitate Papali.

Et iste Princeps (in signum, quòd vltimum sit idolum, quod faciet: & quòd tale idolum erit Antichristus mixtus bastardando, id est, à latere progenitus) portabit pro armis suis serpentem, mundi figuram in ore habentem: & tamen realiter non erunt arma illius Principis: quia per se alia arma duxet, immò dico: quòd bastardabit, & prophetabit signum huius mundi, & ruinam Ecclesiæ, & Ecclesiasticarum personarum: sicut serpens in Paradiso fuit causa ruinæ humani generis, & expulsionis Adæ & Euæ.

Præuaricatio autem primorum parentum, & expulsio eorum, ruinam Ecclesiæ verè & rectè præfigurabant. Rectè enim Adam summum Pontificem præfigurauit: & Eua Ecclesiam. Sicut enim Diabolus in specie serpentis humanum genus decepit: sic illud idolum, id est, falsus Papa, erectus per magnum Principem, qui serpentem portabit bastardando Christianitatem, & decipiet, &c.

Item beatus Vincentius dicit: quòd falsè dicunt, quòd illud impletum sit in idolo, quod fuit electum in Pisa ciuitate, scilicet Alexander 5. & ante eum Gregorius 12. & tempore Alexandri 5. Ioannes 23. Hi tres fuerunt simul depositi: vt iam dictum est. Loquuntur enim aliqui, quòd omnes gentes Alexandrum acceptauerunt: præter homines in regno Angliæ, regno Castellæ, & regno Scotiæ: qui præfigurati sunt in idolo Nabuchodonosor in veteri testamento, Dan. 4. quod noluerunt adorare Sidrach, Misach, & Abednego: per quos designantur homines his tribus regnis designati: sicut aliqui volunt. Vide in libello Vincentij illius, qui intitulatur de fine mundi.

Et dicit in eodem libello, quòd opinantur, qui existimant: quoniam tunc non fuit fulminata sententia pœnæ mortis volentibus obedire: & qui non adorauerunt illud; sicut fiet per illum Nabuchodonosor magnum Principem, qui serpentem ducit. Videiam, cuius domini dominus sit opinandus: taceo omninò, sed Deus scit: quoniam veritas odium parit.

Recuperatio Terræ Sanctæ.

Causæ sunt apud hunc eundem Methodium, & in glossa eius, quare terra Sancta à Christianis hactenus nec potuerit subigi, nec in futurum vnquam possit occupari: quò breuitatis studio remitto Lectorem.

Hic idem Methodius quoque scribit, Noham genuisse quartum filium, quem vocauerit Ionichum, tertio anno post diluuium. Hunc fuisse ingenij eminentissimi, & Astrologiæ peritissimum, qui syderum cursus, & stellarum habitudines sit contemplatus. Qua quidem ex disciplina, ortum pariter & occasum quatuor regnorum principalium præuiderit atque docuerit, & quòd filij Cham in Assyria primùm, & post illos filij Sem in Persia & Græcia, postremò filij Iapheth regnaturi essent in Europa. Naucleruс, de quo plura infrà.

Idem Turcarum exitum super Christianos his prædixit verbis: Futuri sunt, scil. Turcæ, vt exeat semen Ismaël, & deuastet terram, & obtineat orbem terræ, & regiones in introitu pacis, sc. mundanæ (quam Turcæ iam habent) à terra Ægypti vsque ad Æthiopiam, & à flumine Euphrate vsque ad Indiam, & à Tygri vsque ad introitum Naoth, regni Ionichi filij Noæ, & ab Aquilone vsque ad Romam & Illyricum, & Ægyptum, & Thessalonicam, & Albaniam, & vsq; ad mare Ponticum, quod diuidit eadem regna à Germania, & Gallia. Græcia tota in occisione gladij, & perditione, & corruptione ducetur.

Ecce ista Methodij prophetia in ecclesia Græca & Orientali nunc est adimpleta. Ergo sequitur futurum malum in ecclesia Latina, & occidentali; de qua item Methodius suprà.

Idem. Foris vastabit eos (Christianos in Europa) gladius, & intus pauor. De ea gladij plaga propheta conqueritur exclamando: O mucro Domini, quandónam quiesces? ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & sile? cui respondetur: Quomodo quiescet, quum Dominus præceperit ei contra Ascalonem? Turca itaque mucro Domini, id est, exsecutor Diuinæ iustitiæ, permittitur aduersus Christianitatem, ceu Ascalonem, id est, ignem infamem, vel ignobilem, quia caret charitate Dei, & proximi.

Sibylla Cumana apud Methodium.

Sibylla Cumana in suis vaticinijs scripsit: Postquàm I octauum, & F tertium deleta fuerint, & A sextum nascetur, mouebitur Lilium ab Occidente in Orientem, & venient dies tribulationum maturum. Claret quidem, quantas calamitates Romana Ecclesia passa est post Innocentium Octauum, & Fridericum tertium, à tempore Alexandri sexti: Regibus Romanorum & Francorum, atque alijs potentatibus in Italiam insultantibus.

Deinde Sibylla prosequitur dicens: Post hæc, id est, postmodicum temporis, egredietur Aquila de Alemaniæ rupibus, multis sociata griphonibus. Per hanc Aquilam intelligitur sæpe dictus Tyrannus: qui irruens in hortum Chrismatis, sedentem in sede pastoris: de quinto climate (al. Chrismate) id est, de Roma fugabit in septimum, & irruet in antipatrem (al. irruent in accipitrem) vorabitque ipsum, & nidum sibi ablatum vendicabit, & per decem lustra tenebit, & non erit pax in

terra virginali, id est, in Italia, vel in Ecclesia, & Gens sine capite regnabit annis illis: & pòst adhærebit Aquilæ grandi,

Huius Sibyllæ (vt Theodoricus à Niem lib. 2. c. 19. ait) hospitium cernitur, vt fama est, adhuc in Tripergulis balneis, prope ciuitaté Puteolanam, quæ tredecim milliaria Italica distant à Neapoli, & sunt prope mare, vbi Cumanæ Sibyllæ hospitium est, nec non aliqua pars antiquissimarum Cumarum & Baiarum ciuitatum, quas olim mare absorpsit.

De Sibyllis plura.

QVoniam illorum, qui post Christum natum scripserunt, autorum in hoc opere primus est Methodius, qui de Sibyllis aliquid retulit: quarumque etiam opus hoc nostrum sæpius meminit: placuit, in gratiam Lectoris, & plenioris intellectus causa, omnia principaliora, quæ hinc inde in approbatis authoribus extant de illis, coacervata vnum huc in locum apponere.

Et scribit Eusebius: claram habitam esse Sibyllam Erythræam anno mundi 3220.

Inter primos verò, qui de illis scripserunt, puto esse Platonem, qui vixit anno mundi 3572. & post eum Aristotelem, qui claruit anno mundi 3600.

Reperiuntur autem hoc nostro seculo, qui arbitrantur (vt VVierus, Gœdelmannus I. C. in dæmonolatria, & alij) nullius esse pensi, quæcunque de Sibyllis afferuntur; quia illæ neque sacrarum literarum commendatione, neque etiam conciliorum approbatione sint illustres: ideoque parùm existimationis obtinere, esseque omninò Sagas, ac Dæmoniacas. Verùm exigui ponderis sunt hæc allata argumenta. Nam non opus habent sacra, aliunde autoritatem & dignitatem sibi emendicare. Deinde etiamsi concilia, non pari ratione, qua sacras literas, Sibyllarum libros approbaverunt, tamen nec apertè vnquam reprobauerunt.

Vincat igitur potiùs authoritas tot clarissimorum virorum, S. Patrum & Martyrum, Methodij, Iustini, Lactantij, Eusebij, Platonis, Augustini, Dionysij Halicarnassei, Phlegonis Trallian, Dionis, Alexandri, Cyrilli, Pausaniæ, Sozomeni, Agathiæ, Bernhardi, Altmanni Episcopi, Othonis Frisingensis, Hugolini, Godefridi Viterbiensis, Nicolai de Lyra, VVerneri Rollevvinck, Theophrasti, Sebastiani Castalionis, Ludouici Viuis, Petri Alis, Iacobi Pomeri, Augustini Steuchi, Petri Appiani, Onuphrij, Bullingeri, & aliorum plurium, de quibus in sequentibus: quàm saltem quorundam, in scholis disputandi gratia propositæ & agitatæ, controuersiæ.

Oracula, siue vaticinia Sibyllarum.

De ruina Romæ, & Romani Imperij; & de Antichristo.

Ex manuscripto.

SIbyllæ veteribus dictæ sunt à denunciandis Dei consilijs, & vt quidam aiunt, Prophetissæ. Æolies enim Σιοὺς, id est, Θεοὺς Deos, & βυλλὼ, id est, βουλὼ Consilium nuncupârunt: vt iam veteribus Sibyllæ fuerint denunciatrices consilij, & voluntatis diuinæ, Sibyllam enim dixerant, quasi dicas Θεοβουλώ.

Iustinus Martyr in admonitorio ad Gentes, in fine libri: vt ex parte, inquit, rectè cultum Dei condiscatis, facilè præstabitur ex antiqua Sibylla, inspiratione quapiam per oracula nos edocente, quæ nimirum prophetarum doctrinæ proxima videntur. Hanc autem (videtur loqui de Erythræa, omnium nobilissima inter Sibyllas) ex Babylone profectam, & Berosi illius, qui Chaldaicam scripsit Historiam, filiam fuisse asseuerant: quæ dum in quandam Campaniæ partem concessisset, ibi in vrbe, cui nomen Cumis, oracula cecinit, &c.

Et mox: Assentimini, ait, vt dixi, antiquissimæ Sibyllæ, cuius volumina toto terrarum orbe asseruari contigit: quæ supernè afflata oraculis vos erudiet, quòd, qui dicuntur, Dij non sint. De Saluatoris autem nostri Iesu Christi aduentu futuro, & de his omnibus, quæ is facturus est, manifestè

prænunciat. Quorum notitia vobis necessaria quædam præexercitatio futura est, ad Sanctorum prophetias virorum.

Eusebius de vita Constantini libro 5. fol. 226. Sibylla Erythræa, ait, quæ ipsamet; se sexta post diluuium generatione vixisse, & Sacerdotem Apollinis fuisse, dicit, &c. Hæc diuina inspiratione referta, carminibus futura de Deo vaticinata est, perspicuè in serie primatum litterarum, quæ ἀκροστοιχὶς dicitur, historias aduentus Ihesu declarans. Est autem acrostichis ista: ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ, ΣΤΑΥΡΟΣ. Carmina verò illius (Latinè reddita) hæc sunt sequentia, Græca extant in Eusebio, & descripta leguntur in Comment. Ludou. Viuis in lib. 18. B. Augustini de Ciuitate Dei, cap. 23.

Ι *Indicij aduentu, tellus sudore madescet;*
Η *E cœlo veniet Princeps per secla futurus,*
Σ *Scilicet vt carnem præsens & iudicet orbem:*
Ο *Omnis homo, fidusq; Deum infidusq; videbit,*
Υ *Vnà cum sanctis, excelsum, fine sub æui.*
Σ *Sede sedens animas censebit, corpora & ipsa.*
Χ *Chersos erit mundus, spinas feret vndique tellus.*
Ρ *Reijcient simulachra homines & munera Ditis.*
Ι *Inquirens portas infringet carceris atri.*
Σ *Sic etenim veniet lux, cunctæ libera carni,*
Τ *Tunc Sanctis: Ignis sontes æternus aduret:*
Ο *Occultos actus omnes tunc quisque loquetur:*
Σ *Sed tenebrosa Deus collustrans pectora pandet,*
Θ *Threnus erit cunctis, & stridor dentis adesi,*
Ε *Effugiet solis iubar, astrorumq; choreæ;*
Ο *Omne poli lumen soluetur & aurea luna.*
Υ *Valles extollet, collesq; à vertice perdet.*
Υ *Vsquam nec celsum mortalibus, aut graue quicquam:*
Ι *Inde æqui montes campis, hinc cærula Ponti*
Ο *Omne ratis spernent onus, hiscet flumine tellus,*
Σ *Sic fontes simul arescent, & fluminis aluei.*
Σ *Stridula tum querulum sonitum tuba fundet olympo,*
Ω *Orbis grande malum rugiens, & damna futura.*
Τ *Tartareumq; chaos monstrabit terra dehiscens.*
Η *Et venient omnes reges Domini ante tribunal.*
Ρ *Refluet & cœlo tunc sulphuris amnis & ignis.*
Σ *Sic cunctorum hominum fient manifesta sepulcra.*
Τ *Tunc Lignum fidis erit exoptabile cornu,*
Α *Atque piorum vita hominum; nocumentaq; mundi*
Υ *Vndis lustrabit bisseno fonte vocatis.*
Ρ *Rex is Pastor erit nobis, & ferrea virga.*
Ο *Omnipotens Deus est præscriptus versibus istis,*
Σ *Seruator, nostro Rex passus amore perennis.*

Hanc ego beatam quidem iudico, quam Seruator prouidentiæ suæ erga nos vatem elegit. Verùm multi sunt, qui, hæc istam vaticinatam esse, non credunt: quamuis, Sibyllam Erytræam fuisse vatem, confiteantur: sed suspicantur, aliquem nostræ religionis, poëticæ musæ non expertem, hæc condidisse carmina, esseque illa adulterina, & falsò Sibyllæ vaticinia dici, &c. Est autem in confesso, Tullium Ciceronem poëma hoc legisse, illudque in Romanam dialectum transtulisse, & commentarijs suis inseruisse: denique hunc (imperante Antonio) interemptum, Antonium verò postea ab Augusto superatum, qui 56. annos imperauit, & huic Tiberium successisse: cuius tempore Christi aduentus illuxit, & sanctissimæ religionis mysterium obtinuit.

Cicero de Diuinat. lib. 2. Sibyllæ versus obseruamus, quos illa furens fudisse dicitur. Non autem esse illud carmen furentis, cùm ipsum Poëma declarat (est enim magis artis & diligentiæ, quàm incitationis & motus) tum verò ea, quæ ἀκροστοιχὶς dicitur: cùm deinceps ex primis versus litteris aliquid connectitur, vt in quibusdam Ennianis, quæ Ennius fecit. Id certè magis est attenti animi, quàm furentis. Atqui in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiæ, primis litteris illius sententiæ, carmen omne contexitur. Hoc Scriptoris est, non furentis: adhibentis diligentiam, non insani, &c.

Augusti-

Augustinus de Ciuit. Dei, lib. 18. cap. 23. Vir clarissimus, inquit, Flaccianus, homo multæ doctrinæ, cùm de Christo colloqueremur, Græcum nobis codicem protulit, carmina esse dicens Sibyllæ Erythrææ, vbi ostendit quodam in loco, in capitibus versuum ordinem literarum ita se habere, vt hæc in eo verba legerentur. Ἰησοῦς χριστὸς, θεοῦ υἱὸς, σωτήρ; Ihesus Christus, Dei filius, Saluator.

Theophilus Instit. libro ad Autolycum 2. plurima citat Sibyllæ carmina, cum his prorsus congruentia.

De Sibyllis dissserit etiam Suidas, Augustinus Steuchus in libro de perenni Philosophia, 1. 21. & 22. capitibus, &c. copiosè, & doctè. Ioannes Ludouicus Viues in Commentarijs suis ad librum 18. S. Augustini de ciuitate Dei; nec non & Aulus Gellius Noctium Atticarum libro 1. cap. 19. item Hartmannus Schedel in Chronico Noribergico Magno.

Illustria quædam Sibyllina carmina de Deo, & Ihesu Christo, Seruatore nostro.

Vnus tantùm Creator æternus, Solus est colendus.

Erythræa.

Lactant. lib. 1. cap. 6.

Εἷς μόνος εἰμὶ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἄλλος.
Εἷς θεὸς, ὃς μόνος ἐστὶν, ὑπὲρ μεγέθους, ἀγένητος,
Ἀλλὰ θεὸς μόνος εἷς πανυπέρτατος, ὃς πεποίηκεν
Οὐρανὸν, ἠέλιόν τε, καὶ ἀστέρας, ἠδὲ σελήνην,
Καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἴδματα πόντου;
Αὐτὸν τὸν μόνον ὄντα σέβεσθ'; ἡγήτορα κόσμου,
Ὃς μόνος εἰς αἰῶνα, καὶ ἐξ αἰῶνος ἔτυκεν.

Vnus solus sum Deus, & non est Deus alius,
Vnus Deus, qui solus est, omnem magnitudinem excellens, ingenitus,
Sed Deus solus vnus supereminentissimus, qui fecit
Cælum, solemq́, & astra, atque Lunam,
Frugiferamq́ terram, & aquæ fluctus Ponti,
Ipsum solum, existentem, colite, principem mundi,
Qui solus est in seclum, & à seclo existit.

Contra Idololatriam.

Lactantius lib. 1. cap. 15.

Ἑλλὰς, δή τι πέποιθας ἐπ' ἀνδράσιν ἡγεμόνεσσι;
Πρὸς τί δὲ δῶρα μάταια καταφθιμένοις ἀνατίθης;
Θύεις εἰδώλοις; τίς τοι πλάνην βάλεν ἐν νῷ,
Ὡς τέ σε τάδε ποιεῖν, μεγάλοιο θεοῖο προσώπου
λειπομένου;

Græcia, quid confidis in viros Principes?
Ad quid verò dona inania mortuis dedicas?
Sacrificas idolis? Quis tibi errorem misit in mentem,
Vt hæc faceres, magna Dei facie
Relicta?

Creatio & lapsus Hominis.

Lactant. lib. 2. cap. 11. & 13.

Εικών ἐσ' ἄνθρωπος ἐμὴ, λόγον ὀρθὸν ἔχουσα.
Ανθρωπον πεπλᾶσθαι θεοῦ παλάμαις ἐνὶ αὐταῖς.
Ουτε πλάνησεν ὄφις δολίως, ἐπὶ μοῖραν ἀνέλθειν
Τοῦ θανάτου, γνῶσίν τε λαβεῖν ἀγαθοῦ τε κακοῦ τε.
Imago est Homo mea, rationem rectam habens,
Hominem formatum esse in Dei manibus,
Quem etiam decepit serpens dolosè, vt ad fatum veniret
Mortis, cognitionemq́ acciperet & boni, & mali.

Leges vitæ honestæ, præmia virtutum, & pœnæ vitiorum.

Lact. lib. de Ira Dei, c. 22.

Φεῦγε δὲ λατρείας ἀνόμους, θεῷ ὄντι λάτρευε.
Μοιχείας τε φύλασσε, καὶ ἄρσενος ἄκριτον εὐνήν.
Ιδίαν γενεὰν παίδων τρέφε, μήδε φόνευε.
Καὶ γὰρ ὁ ἀθάνατος κεχολέυσεται, ὅσκεν ἁμάρτη.
Αφθαρτος, κτίσης, αἰώνιος, αἰθέρα ναίων.
Τοῖς τε ἀκάκοις ἄκακον προφέρων πολὺ μείζονα μισθὸν:
Τοῖς τε κακοῖς αδικοῖς τε χόλον καὶ θυμὸν ἀγείρων.
Fuge autem cultus illegitimos: Deo viuenti seruito:
Adulteria caue, & masculi insanum cubile.
Propriam generationem liberorum nutri: néue occideris.
Etenim immortalis irascetur cuilibet peccanti.
Incorruptibilis, conditor, æternus, æthera inhabitans,
Bonis bonam proferens multò vberrimam mercedem:
Malis autem iniustisq́ iram & furorem colligens.

Filium Dei esse Deum verum.

Lactantius lib. 4. cap. 6.

Αυτὸν σὸν γίνωσκε θεὸν, θεοῦ υἱὸν ἔοντα,
Αυτὸν ἔδωκε θεὸς πιςοῖς ἀνδράσι γεραίρειν.
Ipse tuum cognosce Deum, qui Dei filius est;
Ipsum dedit Deus credentibus viris honorare.

Christum esse hominem verum, & Quare?

Lactantius lib. 4. cap. 16.

Οικτρὸς, ἄτιμος, ἄμορφος, ἵν' οἰκτροῖς ἐλπίδα δώσῃ.
Miserabilis, infamis, deformis, vt miserabilibus spem daret.

Tyburtina Albunea.

Incarnatio Domini & Natiuitas ex Virgine.

Verax ipse Deus dedit hæc mihi numina fandi
Carmine, quòd sanctam potui monstrare puellam,
Concipiet Nasaræ quæ tunc in finibus illum,
Quem sub carne Deum Bethlemica rura videbunt.
O nimium felix cælo dignißima mater,
Quæ tantum sacro lactabit ab vbere natum.

Erythræa Sibylla.

Christi Domini miracula.

Lact. lib. 4. cap. 15.

Παντα λόγῳ πράττων, πᾶσάν τε νόσον θεραπεύων.
νεκρῶν δὲ ἀνάστασις ἔσται.
Καὶ χωλῶν δρόμος ἔσ' ὠκὺς, καὶ κωφὸς ἀκούσει,
Καὶ τυφλοὶ βλέψουσι, λαλήσους' οὐ λαλεοῦντες.
Τοὺς ἀνέμους παύσει τε λόγῳ, στρώσει δὲ θάλασσαν
Μαινομένην, πόσιν εἰρήνης πίστει τε πατήσας.
Omnia verbo agens, omnemq; morbum curans,
mortuorum autem resurrectio erit.
Et claudorum cursus erit velox, & surdus audiet,
Et cæci videbunt, & muti loquentur.
Ventos compescet verbo, sternet autem mare
Insanum, pedibus pacis fideq; calcans.

Persica Sibylla.

Christus asina vectus, Afflictio fidelium, & Virgo mater.

Virgine matre satus pando residebit asello,
Iucundus Princeps, vnus qui ferre salutem
Ritè queat lapsis. Tamen illis fortè diebus
Multi multa ferent immensi fata laboris;
Solo sed satis est oracula prodere verbo.
Ille Deus casta nascetur virgine magnus.

Erythræa.

Paßio Domini nostri Ihesu Christi.

Lactant. lib. 4. cap. 18. & 19.

Εἰς ἀνόμων χεῖρας καὶ ἀπίστων ὕστερον ἥξει,
Δώσουσι δὲ θεῷ ῥαπίσματα χερσὶν ἀνάγνοις,
Καὶ στόμασιν μιαροῖσι τὰ πτύσματα φαρμακόεντα.
Δώσει δ' εἰς μάστιγας ἁπλῶς ἁγνὸν τότε νῶτον,
Καὶ κολαφιζόμενος σιγήσει.
Αὐτὴ γὰρ σὺ ἄφρων τὸν σὸν θεὸν οὐκ ἐνόησας,
Παίζοντ' ἐν θνητοῖσι νοήμασιν, ἀλλά γ' ἀκάνθαις
Ἔστεψας στεφάνῳ, φοβερὴν τε χολὴν ἐκέρασσας.
Ναοῦ δὲ σχισθῆται πέτασμα, καὶ ἤματι μέσσῳ
Νὺξ ἔσται σκοτόεσσα πελώριος, ἐν τρισὶν ὥραις.
In iniquorum manus, & infidelium postea veniet:
Dabunt autem Deo alapas manibus impuris,
Et labijs immundis salivas virulentas.
Dabit autem in flagella simpliciter innocens tergum,
Et colaphizatus tacebit.
Ipsa enim Tu (Iudæa) stulta Deum tuum non cognouisti,
Ludentem mortalibus cogitationibus: sed & spinis
Coronasti corona, horridumq; fel miscuisti.
Templi verò scindetur velum, & die medio
Nox erit tenebrosa ingens tribus horis.

Resurrectio Domini nostri Ihesu Christi.

Lactantius lib. 4. cap. 19.

Καὶ θανάτου μοῖραν τελέσει τρίτον ἦμαρ ὑπνεύσας,
Καὶ τότ᾽ ἀπὸ φθιμένων ἀνακύψας, εἰς φάος ἥξει.
Πρῶτος ἀναστάσεως κλητοῖς ἀρχὴν ὑποδείξας.
Et mortis fatum finiet triduum sopitus,
Et tunc à mortuis egressus, in lucem veniet,
Primus resurrectionis vocatis initium ostendens.

Ascensio Christi ad cœlos: & vocatio gentium
per Euangelium.

Ex fine 1. lib. Orac. Sibyllinorum.

Αὐτὰρ ἐπὴν ἔλθῃ τρισὶν ἤμασιν ἐς φάος αὖθις,
Καὶ δείξει θνητοῖσιν ὕπνον, καὶ πάντα διδάξει;
Ἐν νεφέλαις ἐπιβὰς εἰς οὐρανοῦ οἶκον ὁδεύσει,
Καλλύψας κόσμῳ εὐαγγελίης διάστημα,
Τοῦ καὶ ἐπωνυμίην βλαστὸς νέος ἀνθήσειεν
Ἐξ ἐθνῶν.
Sed postquàm triduo lucem repetiuerit, atque
Monstrârit somnum mortalibus, atque docendo
Cuncta illustrârit, cælestia tecta subibit
Nubibus inuectus; cùm lætum panditur orbi
Pactum Euangelij, cuius de nomine surget
Flore nouo germen de gentibus.

Legis impletio & abrogatio, Libertas Christiana,
& traditionum humanarum dissipatio.

Lact. lib. 4. cap. 17. lib. 7. cap. 18.

Ἀλλ᾽ ὅτε ταῦτ᾽ ἂν ἅπαντα τελειωθῇ, ἅπερ εἶπον,
Εἰς αὐτὸν πᾶς λύσεται νόμος
ἡμετέρας δουλείας.
Ζυγὸν δυσβάστακτον ἐπ᾽ αὐχένι κείμενον ἀρεῖ,
Καὶ δεσμοὺς ἀθέους λύσει, δεσμούς τε βιαίους.
Τρίψουσι δ᾽ εἴδωλα βροτοὶ, καὶ πλοῦτον ἅπαντα,
Ἔργα δὲ χειροποίητα θεῶν συνεκκαύσονται.
Sed quando hæc omnia perfecta fuerint, quæ dixi,
In ipsum omnis soluetur Lex
Nostræ seruitutis.
Iugum intolerabile super collum positum tollet,
Et leges impias soluet, vinculaq; violenta.
Conterent autem idola mortales, & opes vniuersas;
Opera verò manufacta Deorum comburentur.

Destructio templi, & dispersio Iudaicæ gentis.

Ex lib. 1. Oracul. Sibyllinorum.

Ἀλλ᾽ ὁπόταν ναὸς σολομώνειος ἐν χθόνι θείᾳ
Καππέσσει βλυθεὶς ὑπ᾽ ἀνδρῶν βαρβαροφώνων
Χαλκεοθωρήκων, ἑβραῖοι δ᾽ ἀπὸ γῆς ἐλάσονται
Πλαζόμενοι, κεραϊζόμενοι, &c.
Cùm dederint autem Solomonia templa ruinam,
A Loricatis, quorum vox barbara linguæ.
Diruta, tum patria terra pellentur Ebræi,
Errantes, miserè vexati.

Sibyllina oracula nec vana esse, nec conficta.

LActantius libro 4. cap. 15. His testimonijs quidam, inquit, reuicti, solent eò confugere, vt dicant, illa non esse carmina Sibyllina, sed à nostris conficta atque composita. Quod profectò non putabit, qui Ciceronem Varronemque legerit, aliosque veteres, qui Erythræam, cæterasque commemorant, ex quorum libris ista exempla proferimus, qui auctores obierunt, antequàm Christus secundum carnem nasceretur. Denique Erythræa fore ait, vt diceretur insana & mendax. Dicit enim:

Φήσουσι Σιβύλλην
Μαινομένην ψεύστριαν· ἐπὰν δὲ γένηται ἅπαντα,
Τηνίκα μου μνήμην ποιήσετε, κ' οὐκέτι μ' οὐδεὶς
Μαινομένην φήσει, μὲ θεοῦ μεγάλοιο προφῆτιν.

Dicent Sibyllam
Insanam mentitricem: cùm autem facta fuerint omnia,
Tunc mei mentionem feceritis, neque me iam quisquam
Insanam dixerit, me Dei magni prophetissam.

Ruina Romæ, & Monarchiæ Romanæ.

EXtant libri Sibyllini Græci, Oracula Sibyllina inscripti, emti dudum à Græco quodam Venetijs, per amplissimum senatum Reipub. Augustanæ, collatique cum quibusdam alijs Græcis exemplaribus. Traditi sunt autem industrio & præclaro Typographo Basiliensi, D. Ioanni Oporino, per clarissimum virum D. Xystum Betuleium Augustanum. Impressi sunt Basileæ.

In 8. lib. leguntur sequentia; sicuti ferè ad litteram in Latinum sunt translata: Græca extant, cum quibus hæc possunt conferri:

Venturæ magnæ iræ super mundum incredulum,
Nouissimo in seculo, Dei admonitiones ostendo,
Omnibus prophetans oppidatim hominibus.

Præfatur hîc vates ijs, quæ mox subiungit, ostendens breuibus, de qua re sit dictura, siue hæc Erythræa, quod crediderim, siue alia fuerit Sibylla, nempè de ventura magna ira super incredulum mundum. Item, quando hæc sit ventura in nouissimo seculo. Temperat tamen propositionem hanc duram, per id, quòd annunciationem vel prophetiam hanc nuncupat admonitionem. Per hæc itaque homines postremi seculi admonentur, vt resipiscant, oculos recipiant, & præparantes se iudici & iudicio extremo, salui fiant. Præterea indicat, ad quos pertineat hæc admonitio; Ad omnes homines, adeoque Oppidatim, id est, ad singulos nostrûm.

Commemorat autem, sicuti & Daniel propheta in 7. cap. præcipuas, ab extructa turri Babylonica, monarchias. Ac quintam appellat Italicam, nimirum Romanam, cuius interitus causas recenset, scelera immania, cædes, libidines, superbiam, auaritiam, tyrannidem, & alia id genus facinora, idololatriam imprimis. Ac ipsum Romæ interitum sic delineat:

Veniet tibi olim desuper par, ô iactabunda Roma,
Cœlestis plaga, & flectes ceruicem prima,
Et ad solum deiicieris, & ignis te totam absumet,
Inclinatam pauimentis nouis; & opes peribunt;
Et tua fundamenta lupi, & vulpes inhabitabunt.
Et tunc eris tota deserta omninò, ceu non fueris.
Vbi tunc Palladium? quis te Deus seruabit?
Aureus, vel lapideus, aut æreus? aut tunc vbi tibi
Decreta Senatusconsulti? vbi Rheæ, aut Saturni?
Aut Iouis genus, & omnium, quos coluisti,
Dæmones inanimatos, mortuorum idola defunctorum?
Quorum Creta sepulchri gloriationem infelix habet,
Superstitiosè colens thronis sensu carentes mortuos.

Sicut

Sicut Prophetæ, ita & Sibylla futurum dicit, vt par pari sit rependendum Romæ. Diripuit omnes orbis regiones, vniuersas compleuit humano cruore, vastauit crudeliter omnia. Futurum ergò ait Sibylla, vt gentes eum ea acturæ sint ita, vt ipsa priùs cum alijs omnibus gentibus egit: iuxta illud: væ tibi, qui prædaris; nonnè & tu prædaberis? certè cùm vastare desieris, vastaberis & tu, Isaiæ 33.

Dicit autem, vnde hæc sint profectura, & ventura super Romam; Desuper. Ideoque & vastationem Romæ nuncupat plagam cœlestem; non fortuitam, aut hominum vi & insidijs paratam, sed à Dei æquissimo iudicio immissam. Nec caussas tacet, ob quas Deus Romæ iratus, funditus ipsam excindet.

Postea multis Idololatriam, cultumque gentilitium, & superstitiosum à Romanis continue vsu exercitatum, exagitat; nunc verò intolerandam superbiam, arrogantiam, vanamque gloriationem profert in medium, appellans Romam iactabundam. Et rectè iactabundam, quia omnibus se gentibus prætulit, omnia sibi præclara tribuit, eademque alijs omnibus ademit, & plus sibi arrogauit, quàm reuera vel habuerit, vel fecerit.

Videre hoc licet in historijs Romanis, nihil nisi Romanum fastum crepantibus, omnia aliarum gentium etiam præclara facinora vel tacentibus, vel dissimulantibus, aut deprauantibus. Vnde haud dubiè maiores nostri Germani mutuò acceperant suum illud vocabulum Rümen vel Römen, id est, magnificè gloriari, vel iactare, &c. Cæterùm, quæ elata ceruice omnes despexit, & omnibus ambitiosè se prætulit, eadem prima, ait Sibylla, Ceruicem flectet, id est, humiliabitur, & deijcietur secundum vulgarem Domini nostri sententiam: Omnis, qui se exaltat, humiliabitur.

Sed & pleniùs & perspicaciùs exponit in sequentibus, quomodo superba Roma ceruicem sit flexura: Ad solum deijcieris, Igni conflagrabis. Addit: tametsi nouis sis imposita pauimentis, vel fundamentis: id est, non tuebitur te, quòd pulcherrima & inuictissima sis vrbs, veluti denouo, & quàm optimè, elegantissimeque exstructa. Deijcieris, laceraberis, conculcaberis, peribis.

Immensæ quoque illæ facultates tuæ, quas, vniuerso orbe direpto, congessisti, tibique & tuis recondidisti, rapinæ omnium gentium erunt futuræ, & euacuaberis tota: interibis tota: quod significat per locutionem, multis in locis, & maximè apud Isaiam 13. c. vsurpatam: & tua fundamenta lupi & vulpes inhabitabunt, id est, prorsus eris deserta. Lupi & Vulpes vastis gaudent locis

Significatur ergò vastatio Romæ horrenda: quã sanè constat Romam, testibus historijs, semel euersam esse, & euacuatam, licet postea iterum legatur instaurata esse & inhabitata, Nisi fortè malis Sibyllam intellexisse per lupos & vulpes, homines truculentos, vafros & versipelles: inprimis verò vulpinis præditos ingenijs, nimirùm Papas, Cardinales, Episcopos, Prælatos, Pfaffos & Monachos.

Hi enim Romam à Gotthis euersam propè restaurârunt, nouis ædificijs super vetera fundamenta positis. Vnde Sibylla cecinisse videtur: Et tua fundamenta (en, fundamenta dicit) Lupi & Vulpes inhabitabunt.

Quemadmodum verò Prophetæ grauiter in descriptione excidiorum, vrbium, regnorumque, & gentium, inuecti sunt in Idololatriam, & cultum Dei peregrinum, clamâruntque: (Et cùm ita diripieris, quis te Deus seruabit? Age, voca Deos tuos, vt te à malis illis liberent) ita Sibylla quoque non sine sarcasmo, vbi tunc, inquit, Palladium? Quis te Deus seruabit? &c.

Non puto autem, mihi hîc esse immorandum explicandis illis Romanorum peregrinis cultibus, Dijs, & superstitionibus. Quæ enim hîc à Sibylla commemorantur, omnia in ipsorum Poëtis, & poëtarum interpretibus plenissimè exponuntur, & intelliguntur.

Videor autem mihi operæ pretium facturus, si compendio colligam, ex receptis authoribus, historiam Romæ oppugnatæ, captæ, direptæ, tandem & inflammatæ, & vastatæ, atque desolatæ. Alioqui varia, diffusa, & intricatissima est hæc apud Scriptores historia.

Videtur autem Constantinus ille magnus, & reuera quidem magnus, pius, prudens, & optimus, præuidisse vrbis interitum miserandum, vt qui prophetias, vel apocalypticas saltem non ignorabat, ideoque in Thracia Byzantij locum sibi delegisse, in quo vrbem suo de nomine conderet. Quod & feliciter successit, ac exstructam magnificè Constantinopolim appellauit.

Abhorruit procul dubio bonus princeps à Roma sanguinaria, sanguine sanctorum madente, adeoque exundante, præterea & à Daniele Bestia proprijssimo vocabulo nuncupata. Ergò aliam regni sui sedem delegit: quæ &, dilapsa discerptaque monarchia Romana, vnà cum vrbe infausta, salua perstitit.

Etenim vt paucos post annos à morte Constantini, 73. circiter, Roma à Gotthis capta est: ita Constantinopolis perstitit, & subinde vires accepit maiores. Certè cùm longè lateq; per vniuersum orbem omnia tumultuarentur & concuterentur regna, Constantinopolitanum permansit incolume per annos 1119. ab anno videlicet Domini 334. vsque ad annum 1453. quo à Turcis est oppugnatum & captum, Imperatore Constantinopolitano vltimo Constantino VII. Is fortassis nondum esset sublatus è medio, nisi ante annos 14. sese Constantinopolitani cum Pont. Max. in religione consensissent.

Et quidem filij Constantini, alius in Oriente Constantinopoli imperabat, alius in Occidente, & pauci quidem Romæ, nec sine cæde & sanguine, à Constante vsq; ad Theodosium regnârunt. Mortuo autem Theodosio, qui & ipse ex rebus præclarè gestis nomen Magni est adeptus: ambo filij, Arcadius & Honorius, iuuenes adhuc erant, qua occasione ipsorum militiæ duces regno inhiare cœperunt.

Per auaritiam certè & imprudentiam, auxiliarijs Cæsarum Gotthis stipendia primùm imminuta, deinde & prorsus sunt negata: id quod Gotthis vehemens commouit fastidium.

Conglobati ergò, in Romanos duce Rhadagiso, bellum mouent. Sed cùm transissent Apenninum, ad Fesulam a Stilicone Cos. sunt repressi. Rhadagisus fugiens captus, & strangulatus est. Reliquiæ crearunt sibi regem Alarychum (Der sie all Reich machen solt) qui Dux fuerat exercitus apud Theodosium magnum contra Eugenium.

Cum his (qui erant VVestgotthi) Stilico paciscitur, ac in Gallijs sedem eis commonstrat. Quò cùm proficisceretur illa turba, iussu Stiliconis: dux quidam, dolo ac perfidia copias aggressus Gotthicas, in die Paschatis, plurimos ex ijs trucidauit. Noluerunt, religione quadam retenti, in illa die pugnare, & vim hostium à se repellere, in qua Dominus noster Iesus Christus ex mortuis resurrexisset, & mundo vitam donasset. Nefas enim putabant, eo die quemqeã interficere. Postera verò luce Romanas adorti cohortes fuderunt, atque fugârunt. Mox vrbem Romam contendunt, & circumsessam biennio, fameque fatigatam, Calendis Aprilis irrumpunt & capiunt, anno à condita vrbe 1164. anno autem Domini 412. sunt, qui numerant annum 414.

Vrbe capta, & paucis ædificijs succensis, spolijs tamen pluribus ereptis, præcipiente rege Alarycho, à cædibus abstinuêre. In quo manifestè perspicitur insignis Dei clementia parcentis peccatoribus & concedentis pœnitendi spacium. Quod cùm Romani non agnouêre, subuersi sunt postea penitus, & vrbs ipsa combusta.

S. Hieronymus in Epitaphio Marcellæ ad Principiam, deplorat hunc miserabilem Romæ casum, fortassis propter fidelium Ecclesiam, quæ Romæ tunc erat. Alioqui non dissimulat Paulus Orosius, in Historia sua ad S. Augustinum scripta, vrbem in Idololatria incurabiliter pertinacem, & fœdis sceleribus abundantem, commeritas Deo dedisse pœnas: Legatur libro histor. 7. cap. 29.

Et certè constat, his ipsis temporibus Symmachum, vrbis Romæ præfectum, virum alioqui clarissimum, ausum fuisse relationem facere ad Valentinianum, Theodosium, & Arcadium, Augustos, pro veteri Deorum cultu restituendo, contra Christianos, quæ hodie adhuc extat in libris Ambrosij & Prudentij, qui ad ipsam responderunt. Vnde & Sibylla, inter præcipuas caussas captæ & afflictæ vrbis, commemorat fœdam illam Idololatriam.

Neque vanum omninò putandum est, quod legitur in historia; venerandum quendam virum dehortatum esse Alarychum ab oppugnatione vrbis, hunc verò respondisse: Non ego volens proficiscor Romam, sed quidam admodum molestus mihi dicit: Perge, & destrue Romam. Certum itaq; est, hunc Alarychum cum suis copijs Gotthicis, excitatum à Deo, seruum, in hoc ministerio, Dei fuisse, perinde vt quondam Nabuchodonosorem Chaldæum contra Hierosolymam, & gentem Iudaicam.

Fortassis nec per aliam gentem Deus Romam voluit euerti, quàm per Gotthicam, id est, Diuinam (Germanis enim Gott significat Deum) vt vel solo hoc nomine omnis mundus intelligeret, Deum ipsum de impia & sanguinaria Roma per Gotthos, per Dei inquam milites, sumere diu commeritum supplicium.

Nam sub imperio Romano capite truncatus est Ioannes Baptista; crucifixus est item sub Pontio Pilato, Romanorum præside in Iudæa, Iesus Christus Dei filius: trucidati sunt sub eodem omnes Christi Apostoli, ac per persecutiones, quas numerat Orosius decem, innumeræ martyrum myriades. Tempus ergò erat, vt aliquando, quemadmodum olim vetus, ita nunc noua vrbs Babylon, à iustissimo Deo visitaretur.

Gotthi tertia autem die, quàm vrbem ingressi fuerant, vrbem rursus reliquêre, profecti in Lucaniam & Campaniam. Mox tamen, Alarycho mortuo, Attaulpho (Germanicè Attihilff) creato rege Gottharum, Romam reuertuntur, eamque auariùs, quàm antea, deprædantur.

Aiunt, tunc Regem Gotthicum deliberasse de euertenda Roma, & noua vrbe extruenda, quam à Gente victrice nuncuparet Gotthiam: verùm retractum ab vxore Placidia, mentem mutasse. Erat autem Galla Placidia Theodosij filia, soror Honorij & Arcadij, quæ prima Alarychi irruptione capta, coniugio copulata fuit Attaulpho, Alarychi cognato.

Post hæc parsum est animabus aliquot Romæ à Deo clementissimo, qui mortem peccatoris non vult, sed magis vt conuertatur & viuat. Docuerunt eo tempore Romæ Zozimus, Bonifacius, Celestinus, Sixtus, & Leo eius nominis primus, pastores, & episcopi Romani. Cùm verò pauci emendarentur ad prædicationem pœnitentiæ, iterum Deus ostendit potiùs, quàm incussit flagellum.

Etenim post pugnam Catalaunicam, in qua anno Domini 454. occubuerant hominum centena octoginta millia; Attila Hunnus, verissimum Dei flagellum, reparatis militiæ viribus, Italiam ingressus, Aquilegiam obsidet, oppugnat, capit, & delet: mox vicinas vrbes diripit, & vastat: peruenitque ad eum eum vsque locum, vbi Mintius Pado infunditur, vbi castris positis, consilium de Roma inuadenda capit. At Leo Romanæ Ecclesiæ fidelis Episcopus, ad Attilam progressus, & supplex extractas, precibus suis effecit, vt pace confecta, ex Italia rediret in Pannoniam; vbi crapulæ ebrietatique indulgens, sanguine suo derepentè defluxo, miserè est extinctus, an. Dom. 455. Didicissent tunc Rom, Idololatræ saltem ex eo, quòd Christus, & Eccles. eius minister, salutẽ Romæ impetrârat

ab eo,

ab eo, qui alioqui nullum, quantumuis potentem, audiuisset principem; quanta esset Christi virtus, & conuertissent se, si sapuissent, ad Christum Dominum.

Cæterùm cùm Romani nulla mouerentur Christi Domini beneficentia, & longanimitate, immisit eis nouos hostes, & eos quidem acerrimos, Vandalos videlicet, per hanc occasionem.

Valentinianus Cæs. per Constantium Cæs. & Gallam Placidiam, Honorij sororem, dudum à Gotthis restitutam, natus, cùm regnasset in Occidente circiter annos 30. à Thrasilia in Campo Martio Romæ est interfectus. Maximus verò Imperium inuasit, anno Domini 456. aut circiter: & vt sibi pararet auctoritatem, Eudoxiam Iunioris Theodosij Arcadij filij filiam, Valentiniani relictam vxorem, matrimonio violento sibi copulauit.

Mulier ergò iniuriæ impatiens, euocat ex Affrica Vandalorum Principem Genserychum (Gantz Reich) qui, conscriptis CCC. hominum millibus, mare traiecit cupidè, ac vrbem inuasit. Obuiam ei ibat Leo Episcopus, qui paulò antè Attilam ab vrbe mouerat: sed vrbis impœnitentia vrgebat pœnam: vnde nihil apud principem effecit Episcopus, nisi quòd Paulus Diaconus in sua commemorat historia, illum Leonis delinitum precibus, abstinuisse à cæde, & incendio.

Occupata est ergò à Vandalis, & ab immensa illa militum multitudine, Roma. Quid factum sit à gente barbara, facilius sanè est cogitare, quàm scribere. Diripiuntur simul sacra atque profana, omnia Imperij ornamenta tolluntur, nihil fit reliquum; exhauritur nunc demum vrbs, orbis vniuersi spolijs ditata, & referta. Durauit direptio per integros dies 14. id quod futurum prædixit Sibylla, canens:

Et opes peribunt.

Cumque nihil superesset, quod hostilis efferret auaritia, captiuos magna copia, adeoque ipsammet Eudoxiam, cum duabus filiabus, secum abstrahunt in Africam. Incidit hæc calamitas in annum Domini 456. Alij numerant annum 459.

Nec pigebit, in præsentia ordine commemorare, sed breuibus, principes, qui in Romano Imperio sibi successerunt, ad regnum vsq; Odacris; quòd plurimum habeant hæc similitudinis cum regno Israëlis 10. tribuum, quod & ipsum propter peccata, seditionibus, latrocinijsq; mutuis & horrendis, sub finem suum diuexatum & eneruatum, tandem concidit: sicut videre est 4. Reg. c. 15.

Et quidem à cæde Valentiniani Cæs. vsq; ad dominatum Odacris Germani, numerantur anni circiter 22. Et tamen in his paucis annis 10. imperârunt Principes, Quorum alij quidem ab Imperatoribus Constantinopolitanis constituti sunt, alij verò à Senatoribus Romanis, alij à militibus intrusi, & alij artibus, & vi propria emerserunt.

Maximus, qui inuaserat, vt antè dictum est, Imperium, ad Genserychi ex Africa aduentum, discerptus est à Romanis, & proiectus in Tyberim.

Post discessum Genserychi, & interitum Maximi, in Gallia imperium sibi sumit Auitus patricius, & à Senatu Romano recipitur. Sed Placentiæ captus à Rychemere Gottho opulento, & præpotente, coactus est deponere purpuram.

Succedit Maioranus: verùm apud Rauennam Rychemeris factione circumuentus interficitur.

Ibidem mox Rychemeris auxilijs, Seuerus Imperator substituitur; idem tamen fraude illius dicitur veneno extinctus.

Porrò Leo Orientis Imperator mittit Authemium in Italiam: sed à genero suo Rychemere confoditur, & Rychemer post 40. dies etiam morbo est consumtus.

Leo itaque Olybrium Romam mittit: verum is septimo mox Imperij sui mense decessit.

Deinde apud Rauennam exercitus Glycerium salutat Imperatorem; at vix emenso in Imperio spacio annuo, eiectus est regno à Iulio nepote, & apud Salones coactus est Episcopatum accipere in Dalmatia.

Nepos autem Orestem cum exercitu in Galliæ partes misit contra VVestgotthos, ipse verò, exercitu Rauennam adducto, filium suum Augustulum facit Imperatorem: quod cùm Nepos audiuisset, fugit in Dalmatiam, & Salonis est trucidatus.

Porrò Odacer (Ødcher / Vastator) superueniens cum Germanis, Rugis, Thuringis, Herulis & alijs, cum Oreste ad Rauennam congressus, magnis prælijs Romanos vicit, Orestemque occidit, & Romanorum legiones deleuit, inde Regis nomen assumsit. Augustulus verò præ metu purpuram abiecit in Tusculano. Ita Imperium Romanum tunc deuolutum est ad Germanos.

Nauclerus Gen. 16. Ita Romanum Imperium, inquit, toto orbe venerandum; & Augustalis dignitas, quæ ab Augusto quondam Octauiano incepit, in hoc Augustulo (addit Otho Frising. lib. 4. cap. 30. peccatis sic exigentibus, iusto Dei iudicio, ea, qua alijs Roma mensa erat gentibus, mensura remetiendum ei fuit) desijt, atque perijt.

Odacer Germanus verò vrbem ingressus Romam, à Romanis exceptus est summis honoribus, deductusq; in Capitolium, Rex Romæ & Italiæ est salutatus. Contra hunc Zenon Imperator Constantinopolitanus (pro veteri exotericarum gentium arte, qua semper, etiam hodie, Germanos contra Germanos duxêre, & suas res ipsorum vulneribus confecêre, quibus tamen ex animo numquam fauerunt: scilicet Das seind der Welschen liste mit den vnbedachten Teudschen) armauit Theodorychum Veroneum (quem vulgus appellitat Dieterich von Bern) magnum illum tunc temporis

Ostgottho-

Ostgotthorum Regem. Obsedit hic Odacrem Rauennæ, triennio, tandemque vrbe deditione acceptâ, interfecit Odacrem, Ipseque pro eo regnauit Romæ, & per Italiam.

Regnante verò Theodorychi filio Athalarycho, & Theodato: Iustinus Imperator Bellisarium virum insignem, & in militiâ exercitatissimum misit in Italiam contra Ostgotthos, vt eos Italiâ pelleret. Hic sub Vitige Ostgotthorum Rege, Romam recuperauit, eamque muris instruxit, atque muniuit: sic, vt annuâ obsidione, quâ Romam oppugnabant, Ostgotthi nihil efficerent. Interea Bellisarius Rauennâ quoque potitus (quam Theodorychus regni sedem constituerat: Romam verò Senatus curæ, & gubernationi permiserat) captum Vitigem Ostgotthorum Regem ducit Constantinopolim.

Succeduntalij apud Ostgotthos Reges: Ildonadus, quem Auentinus Hildebrandum nuncupat, & Araricus, postquam & Totilas Baldiulla (Bald auff) fatalis Romæ princeps erat. Hic vicit Græcos & Romanos ingenti prælio ad Placentiam, fugauitque & cecidit, omnia denique imperialia signa cepit. Totam tandem Italiam fame domuit, vi atque armis recepit. Ipsamque vrbem Romam obsedit, cepit, diripuit, incendit, ac funditùs vastauit. Priusquam verò vrbem incenderet, missâ ad Iustinianum Legatione, pacem obtulit, atque expetijt. At Iustinianus à se Legatos, licet vterentur supplici, & miserabili oratione, orantes vt Romam dignaretur seruare, initâ cum Ostgotthis pace, reiecit ad Bellisarium, qui in Italiâ esset, & totum belli negotium sibi concreditum sustineret. Vnde tristes rediêre, visuri horrendum patriæ incendium.

Commemorabo nunc verbis Antonij Sabellici ex Enneadis 8. lib. 4. Conflagrationem, & interitum Romæ. Totilas vbi, quæ à Iustiniano responsa haberent, audiuit, pacemque sibi negari intellexit, paululum addubitauit, quid à se fieri oporteret. Inde furenti similis (nimirum iræ, & vindictæ Dei instinctu excitatus, impulsusque) vrbem excindere adortus: primò eam munitionibus nudat, mœnibus plus tertiâ parte solo æquatis. Capitolium inde incendit: mox passim ædificia publica & priuata, subiecto igni deflagrarunt. Ardere vnâ hæc, simulque Auentinus, Quirinalis, Cœlicus, cæterique colles eodem tempore incendio teneri. Exaudiri fragor ruentium tectorum, multarumque ætatum opera, clarissimaque virorum monumenta miserabiliter extingui, Incensâ, excisâq; vrbe, omnis ciuium multitudo, ne quis extremis patriæ cineribus dare posset lachrymas, per Latij & Campaniæ oppida dispersa est à Totilâ. Et quidem captâ vrbe præter 500 ciues Totila non inuenit, reliquis omnibus aut in alia loca dispersis, aut lue consumtis: ex quibus pauci à militibus interfecti, cæteri interuentu Pelagij Pastoris Romanæ Ecclesiæ, in vitâ sunt conseruati. Inde Româ egressus, ne vnum quidem viuentium, marem fœminamue, in eâ remanere passus est, vt omni humano cultu deserta vrbs, quondam rerum Domina, iaceret, & feris habitanda relinqueretur. Hæc ille. Iam verò redeas ad Carmina Sybillæ licet, vtq; perspicatiùs singula intelligas, repete iam tecum, quæ illa cecinit: Et ad solum deijcieris, & ignis te totam absumet, & opes peribunt, & fundamenta tua Lupi & Vulpes inhabitabunt. Vides autem perspicuè omnia hæc, singulaque plenissimè adimpleta. Quid? quòd Scriptores plerique istam Romæ expugnationem, & vastum incendium vocârunt DESOLATIONEM.

Forte non Pelagij sed Vigilij legendum.

Quamuis ergò Procopius dissimulet hanc Romæ vastitatem: cæteri tamen Scriptores eandem concorditer describentes asserunt. Inter quos commemorandus etiam venit Doctiss. & Opt. historiæ de Bello Italico contra Gotthos Scriptor, Leonhardus Aretinus, qui eodem modo excidium Romæ in fine 3. lib. describit, quo iam commemoraui. Incidit Romæ conflagratio in annum Domini 545.

Colligam nunc breuissimo compendio omnes, & singulas Romæ veteris calamitates, quas continuè intra annus 133. nimirùm ab anno Domini 412. vsque ad annum 545. perpessa est: vt in eo, ceu tabulâ, spectetur graue, & iustum Dei contra sanguinariam Romam judicium: Colligam autem verbis Scriptorum.

Roma omnium gentium victrix, diuque rerum potita, à VVestgotthis Alarychi ductu capta est, ac direpta, atque ex parte accensa. 1.

Nec multò pôst ab Athaulpho, qui Alarycho succesit, ad prædam repetita, ac funditùs excisa fuisset, nisi vnius mulierculæ precibus, in suo esset retenta fastigio. 2.

Sequuti inde Vandali, qui Genserychi ductu, eam (tertium iam) diripuerunt. 3.

Mox Odacer & ipse (vt Scriptores vocant) barbarus, eandem vi occupauit. 4.

Quo sublato, Theodorychus, Ostgotthorum Rex, plures annos eandem cum totâ Italiâ tenuit. 5.

Recepta inde à Bellisario est, bisque obsidione fatigata, inediâ, & fame propemodum enecta. 6.

Demum sub Totilâ miserabile est sortita excidium, atque incendium. Quod præuidisse, & prædixisse dicitur Scipio. Qui dum cerneret aliquot diebus, incensam à Romanis, ardere Carthaginem, fleuisse fertur, ac dixisse: Simili casu ardebit aliquando, ac conflagrabit etiam Roma. Instinctu enim naturæ, imò Dei creatoris, & ducis, vel gubernatoris naturæ, intelligebat vulgatissimam illam sententiam: quâ mensurâ metimini alijs, eâdem alij remetientur vobis. 7.

His adijciemus adhuc paucula, quò melius intelligatur sequens versus Sibyllæ:

Et tunc eris tota deserta omninò, ceu non fueris.

Post combustam Romam, Iustinianus Imp. in Italiam misit ducem militiæ Narsen, vel Narseten, qui & Gotthos Italiâ pepulit, ac successorem habuit Longinum. De hoc Nauclerus Gene 20. hæc scripta reliquit: Cœperunt tunc vrbs Roma, & italia nouam habere gubernationis formam: ex quâ dignitatem, gloriam, & apud orbem terrarum timorem magis amiserunt, quàm omnibus ex illis calamitatibus, quæ eos 160. annos attriuêre, atque aliquando Romam fecerant relinqui feris habitandam. Longinus namque nouum dignitatis nomen induxit Exarchatus Italiæ, is est summus magistratus. Et Rauennæ se continens, nunquam iuit ad vrbem Romam. In administratione autem Italiæ, & vrbium, hunc primus seruauit morem, vt non prouinciæ, aut regioni præesset Præses, sed singulæ vrbes, à singulis regerentur magistratibus, quos appellauit Duces. Parem itaque faciens vrbem Romam alijs vrbibus, vel oppidis, hac vnâ in re illam honorauit, quòd impositum tunc Magistratum Præsidem appellauit. Sed qui successerunt, sunt appellati Duces: vt posteà per multos annos sic Romanus appellaretur Ducatus, sicut Naruiensis, Spoletanusque est dictus. Neque post Narseten & Basilium, vel Consules Roma habuit, vel Senatum legitimè coactum: sed Duce homine Græculo, quem Exarchus ex Rauennâ mittebat, res Romana per multa tempora administrata est &c. Hactenus Nauclerus.

Quid verò vilius, aut contemtius potuisset vel cogitari, de Romanæ potentiæ (quæ quondam videbatur, & appellabatur immensa) conuulsâ, conculcatâ, adeoque in nihilum prorsus redactâ maiestate? quàm quòd audimus ex orbis Dominâ oppidanam factam esse præfecturam, paululum à pago, vel villâ distantem (Heist das nicht degradirt?) Quæ præterea nequæ Cofs. habuit, neque legitimè conuocatum Senatum, minimisque quibuslibet vicinis oppidulis par in omnibus facta, atque iudicata est. Quis hoc vnquam iudicasset possibile, aut futurum? Sed hæc sunt iusta, & tremenda Dei iudicia contra omnes qui sese extollunt. Hos enim semper deiecit, ac in luto quasi abundè diuexatos, prouoluit, atque defœdauit. Rectissimè ergò Sibylla dixit, futuram Romam ita desolatam, ac si nunquam fuerit: Ad cuius reliqua carmina reuertemur: si priùs dixerimus, quinàm repararint Romam desolatam, ac nidum in eâ, nescij quid facerent, construxerint Antichristo Romano, bestiæ deterrimæ.

Ac primus inter Romæ reparatores Bellisarius, dum abesset Totilas, nemine, vel suorum, vel hostium, suspicante, Romam occupauit, eamque incredibili celeritate restaurare, & munire cœpit. Nam summâ cum militum voluntate 26. diebus incredibilia opera perfecit. Adest igitur Totilas, & iterum exstructam vrbis partem oppugnat: Sed in fugam vertitur. Et Constantinopolim reuocatur Bellisarius, & ab Imp. exoculatur, omnibusq; suis exuitur facultatibus.

Quis verò nouit, an vir tantus ob reparatam hanc abyssum Sathanicam, diuinitùs fuerit punitus, & ad tantam redactus inopiam, vt tandem coactus fuerit stipem à populo emendicare?

Bellisario in summam miseriam coniecto: Totilas Romam redit, eamque oppugnaturus obsedit, & cepit: nec iam iterum, vt antea, diruit, sed ciues per Italiam dispersos studiosissimè reuocauit, euersaque ædificia plurima restaurari iussit, tantumque studium Romæ reparandæ adhibuit, quantum priùs ostenderat desolandi. Mox tamen & ipse felicitate priore destitutus, in pugnâ contra Narseten interijt, nihilo felicior, quàm illi olim, qui Hierichuntinam vrbem, quam Dominus desolatam voluerat, reparârunt. 1. Reg. 16. Sed & Narses in Româ reparandâ diligentissimam nauauit operam: mox tamen & ipse, amissâ apud Imp. gratiâ, dignitate, & officio est deiectus. Vt autem Bellisarius, Totilas, & Narses primi fuerunt Romæ, Antichristi nidi, reparatores: ita eadem posteà Ciuibus, præcipuè autem à Pontificibus Romanis, suisque Cardinalibus, & Episcopis, ad eam est reparata formam, quâ hodiè visitur.

DE ANTICHRISTO.

Verum vbi tibi Reges delicati ter quinq; fuerint,
Qui mundum seruitute presserunt, ab Ortu vsque ad Occasum,
Erit Rex cano galero, habens vicinum nomen Ponto,
Mundum spectans, scelerato pede munera conferens.
Auri quidem quàm plurimum habens, & argentum inimicum.
Plura postquam collegerit, & nudauerit (homines spoliando) absumet.
Et magicorum adytorum mysteria omnia tenebit.
Seruum (vel famulum, aut Puerum) Deum ostendet, omnes culturas soluet.
Et ab initio erroris mysteria omnibus aperiet.
Miserum inde tempus (erit) quia Linum ipsum perdet.

Et quan-

Et quando Populus dicet Magnus, Existens,
Robustus, Vrbs cadet.
Sciens statim superuenturum diem malum.
Et tunc lugebunt simul tuum illud præuidentes
Tristissimum fatum patres, & paruuli pueri,
Væ Væplorabunt humidas ad Tyberis vndas.

Hisce versibus describit Sibylla Antichristum, demonstrans tempus, quando videlicet sit exoriturus, & venturus. Deinde exponit, qualis sit futurus, quidué facturus. Denique quòd sit perdendus, & quomodo, quantoque suorum luctu prosequendus.

Et quantum quidem pertinet ad aduentum, vel exortum Antichristi: iubet ab exustâ Româ numerare Reges 15. post quos dicit exoriturum nouum illum regem, quem Antichristum vocamus. Certò autem constat, Romam exustam esse, quod & superiùs dixi, regnante Iustiniano Imp. quem sequuti sunt Græculi Impp. vel reges 15. vsque ad Leonem Isauricum, Constantinopoli residentes. Nam Roma desolata, non ampliùs vllum habuit Regem: sed despecta, vt antea quoque dictum est, præfectura erat, sub Exarcho Rauennate, nullum ampliùs habens vel auctoritatem, vel potestatem: sed & vexabatur misere à Longobardis, qui à Narsete vocati in Italiam, grauiter eam atterebant, ac sibi subigebant, donec eijcerentur à Carolo Magno. Reges verò illi 15. quos commemorat Sibylla, Orientem, & Occidentem, id est, aliquot vtriusque partes, vel tenuerunt subditas sibi, vel rebellantes presserunt armis. Delicatos hos appellat, quòd omnes penè parùm strenui fuerint. Eorum nunc Catalogum, & quædam de ipsis breuiter, quantum instituto nostro satis est, subijciam.

IVSTINVS admodum fuit auarus, & cupiditatibus addictus. Ipsius imperio Longobar-
di bonam Italiæ partem, Alboino Duce, occupârunt. Auctor est Eutropius lib. rer. Rom. 16. & 1.
Naucleus Gen. 20. Eum autem puto Eutropium, qui auctus, & Basileæ est impressus. 2.
TIBERIVS satis fuit liberalis & munificus in pauperes, & victoriosus contra Persas, sed
infelix contra Longobardos.
MAVRITIVM alij prædicant ex virtutibus, & alij ex multis sceleribus vituperant. Quid 3.
sit, facilè non dixero. Auarissimum fuisse certum est, & parricidio à Phocâ peremtum.
PHOCAS latro iussit Romanam Ecclesiam, & eius Pontificem, caput esse omnium alia- 4.
rum Ecclesiarum. Quis verò hanc ei potestatem dedit? Sed dignum patellâ operculum. Fuit
enim ignauus & pessimus. Sub eo potior Imperij pars defecit, defectioque ea est facta, quam futuram prædixit Apostolus 2. Thess. 2. De hoc Eutrop. lib. 17. & Otho lib. 5. cap. 8. Imperatoris desidiâ hostes Romani Imp. potentiores sunt facti. Etenim in parte Occidentali Germaniam cum Insulis, Gallias, Hispaniamque, & bonam Italiæ partem: sed & Pannonias, & Mysiam abstulêre, cum bonâ Africæ parte. In Oriente verò Iberos, Armenos, Arabes, Dardanos, & mediterranea Macedoniæ, & Græciæ, Cacanus Thrax, Hunnorum Rex peruagabatur. Assyriam verò totam ferè Persæ occupârunt. Ægyptum Saraceni vastarunt. Proh dedecus! Nostræ vires adeò defecerant per luxum, & auaritiam, libidinemque, vt Imp. Romanum solo tantum nomine constaret. Quæ omnia Historici Naucleri verba sunt. Intelligis autem ex his, cur reges hos Sibylla nuncuparit Delicatos.
Sub HERACLIO pleniùs absoluitur, quod erat inceptum sub Phocâ. Saraceni enim o-
mnia longè latéque occupant, ab Ægypto, vsque ad Euphratem. Eutrop. lib. 18. 5.
CONSTANTINVS breui tempore imperauit: Nec quicquam memoriâ dignum egit, 6.
Veneno est exstinctus.
HERACLEONAS propter Ignauiam repudiatur à Senatu, ipsis etiam naribus ei turpiter 7.
detruncatis.
Sub CONSTANTE quod Armeniorum fuerat reliquum, defecit ab Imperio. Eutrop. 8.
lib. 19.
Sub CONSTANTINO pleniùs, seruiliusque à Bulgaris subiguntur Prouinciæ, ad vsque 9.
Danubium.
IVSTINIANVS & LEONTIVS abdicantur, & truncantur naribus. Sed & TIBE- 10. 11
RIVS regno eijcitur. PHILIPPICVS obtruncatur. ANASTASIVS & THEODO- 12. 13
SIVS desperantes de felici gubernatione Imperij, monachi sunt facti. Rectissimè ergo Sibylla di-
xit Reges illos Delicatos. 14. 15

Illos sequutus est Princeps fortis, & valdè strenuus Leo Isauricus, eius nominis 3. Is contra instructissimam Saracenorum vim, Constantinopolim asseruit: & Idola ex templo Dei eiecit, atque comminuit, ac vt idem facerent Romani Pontifices, mandauit. Verùm hi insidiosè, & malignè contra ipsum egerunt, effeceruntque fauore principum Francicorum, & superstitione populi Italici, vt Leo exarchatu, omnique Italiæ dominatu exutus, Papam videret regnantem in Italiâ. Id circa hæc tempora accidit, quibus completur Numerus bestiæ, 666. Hîc hîc autem, sub Leone 3. Imp. exoritur Rex ille nouus, cano galero insignis, quem nobis graphicè Sibylla depingit, & ob oculos statuit contuendum.

Qui Oracula Sibyllina carmine latino vertit, non vsque quaque videtur Vatis expressisse sententiam. Sic enim vertit:

Rex erit albenti galeâ, qui nomen habebit
Vicini Ponti, mundum pede viset iniquo.

Nam vates Græcè ſic cecinit:

Εσετ' ἄναξ πολίκρανος, ἔχων πέλας ὔνομα πόντυ,
Κόσμον ἐποπτεύων μιαρῷ ποδὶ δῶρα πορίζων.

Quæ ſuperiùs ad verbum tranſtuli. Principio quidem Regem appellat: Regem autem πολίκρανον, ſingulari quâdam notâ, eum videlicet, qui ſingulare quippiam & diuerſum ab alijs regibus habeat, nempe qui inſignis ſit candido galero, vel infulâ albâ. Vnde ſignificat hunc Regem fore Epiſcopum. Quondam enim Epiſcopi albas in capite geſtabant infulas. Et quidem notius eſt, quàm admoneri oporteat, πολιὸς ſignificare canus, & κράνος galea.

Deinde indit ei nomen, quod & ipſum congruit cum notâ priore, Infulâ albâ. Nam apertè nuncupat eum Pontificem, id eſt, Epiſcopum. Dicit enim manifeſtè, nomen eius Ponto eſſe affine. Adde enim Ponto Fex (& reuera nihil aliud, quàm fex & ſordes) & habebis Pontifex. Proinde erit Rex hic ille noſter, de quo dicitur Pontifex, & nuncupabitur Pontifex Epiſcopus Romanus.

Hinc ſtudia eius denotat: Mundum, inquit, ſpectans. Non enim Cœlum, non Chriſti gloriam, aut Eccleſiæ, fideliumque ſalutem, ſed mundana, id eſt, mundi vanitatem, omnemque quod miratur mundus, gloriam propriam, commodum ſuum priuatum, quæret, & curabit. Immò immerſus erit planè rebus ſecularibus, alieniſsimus verò à ſpiritualibus. Sicut hodie cernere licet in Pontifice, & omnibus eius membris, & coniuratis, Cardinalibus, Epiſcopis &c. Addit aliud, per quod cognoſcatur, & cognitus vitetur, ac fugiatur, dicens: Scelerato pede munera πορίζων, id eſt, conferens, vel comparans, aut etiam excogitans. Etenim πορίζω, & πορίζομαι ſignificat confero, comparo, & excogito. Et nullis quidem Scripturis, aut ſanctorum hominum exemplis traditum eſt: Pontificem pede debere benedictionem, aut munera conferre. Peruerſitas hæc extrema, & abominanda eſt: ſed interim conficta, & nequiter conficta ab Antichriſto. Vnde rectiſsimè dixit, ſcelerato pede conferens munera: qui ſcilicet ipſum Scelus, & vt Apoſtolus inquit: Homo peccati eſt. Dum Cornelius centurio, miles religioſus, ad pedes Petri procumberet, Petrus illicò ipſum erexit, & dixit, Surge: Nam & ipſe homo ſum. At Pontifex ipſis etiam Principibus viris pedem, ſandalio crucis imagine ſignato (vt vel ſic quoque ſignificet illum ſe eſſe, qui Crucem Chriſti calcibus conculcet) exporrigit ad oſcula. Ex Romanis Impp. duo ſunt inuenti, monſtra, & ſuperbiæ diabolicæ, & crudelitatis belluinæ: qui poſtulârunt ſibi pedes oſculari accedentes, Domitianus, & Diocletianus. Horum reuera imitatores, vel ſucceſſores ſunt ſuperbiſſimi & cruentiſsimi Pontifices Romani. Ac mirum ſanè eſt, homines huc poſſe adduci, vt exiſtiment, ſibi dona cœleſtia conferri per oſcula fœtidiſsimorum pedum. Et tamen hoc multis eſt perſuaſum, adeò, vt ſi admittantur ad huius Beſtiæ pedum oſcula, putent, ſe accepiſſe argento, auro, gemmiſque preciofiora dona, benedictionem nimirum & ſalutem. O inſaniam multis expurgandam anticyris! & ô execrandam, & abominandam huius Beſtiæ audaciam, & impietatem! Fortaſsis ſummâ hac ſtultitiâ illudit miſeris, & ſeductis à ſe mortalibus: quos ita naſo circumducit, & podicem (ſit honor auribus) obiecturus ad oſcula, niſi alijs ſuis metueret artibus. Certè in corpore humano, poſt podicem, nihil eſt vilius vſquam.

Præterea dicit hunc regem, Sacerdotem fore opulentiſsimum. Maiores noſtri ſemper dixerunt: Antichriſtum, cùm venerit, omnes terræ theſauros, & etiam abſtruſiſsimos inuenturum. Ac reuera veriſsimus, & maximus eſt Papa ærufcator theſaurorum. Certè omnes totius orbis Chriſtiani Eccleſias Papa ſibi, ceu proprias, vendicauit, vnâ cum omnibus earum facultatibus. Et ſicut olim Romani, florente adhuc Imperio, libros habuerunt Præfecturarum: ita Roma, regnante Antichriſto, regeſta, vel regiſtra (de quibus infrà) habet hodie, in quibus conſignati ſunt omnes Epiſcopatus, Epiſcopatuum Eccleſiæ, eccleſiarum Sacerdotia ſeu Præbendæ. Quarum quidem collationes, cùm viſum eſt, ipſe ſibi vſurpat. Omnia collegia, & monaſteria ſunt in adminiſtratione & manibus Papæ: Ibi verò inuenias opes regias, adeoque immenſas. Vbicumque viſitur ſplendidum aliquod, & regium ædificium: vbicumque eſt locus amœnus, & vber: certò ad homines huius regni pertinet. Si Principes huius aliquid appetere videantur, percutiuntur anathematis horrendo fulmine. Quid? quòd homines iſti nemini quicquam pendunt, immunitatem iactantes: ab omnibus tamen, vel nolentibus accipiunt. In templis verò ſuis poſsident cumulos gemmarum, auri, & argenti, purpuræ, & ſerici, aliarumque rerum pretioſarum. Ibi cernuntur Calices, Monſtrantiæ, capita, brachia, crines, & tumbæ, partim ex argento, partim ex auro ſolido. Viſuntur & anathemata ex omnibus mundi partibus, per ſuperſtitioſos allata, ac ſuſpenſa. Sunt præter hæc tributa, & vectigalia, quæ huic Beſtiæ penduntur, maxima. Sunt enim Primitiæ, vel primi fructus, Subſidia varia, & doloſa, Contributiones item infinitæ, Commendæ, Incorporationes, Conſolationes, Bannales, Petitiones ad ſarta tecta, Caſus reſeruati, Diſpenſationes, Spontanea, & Concepta vota, Annata, Pallia, Indulgentiæ, & quas quotidie nouas inueniunt exactiones, vel à mortuis tributa colligentes vberrima. Præterea omni abſterſo pudore, clamitant palàm in templis, furta, rapinas, & occultos theſauros ad ſe pertinere omnes, geſtolen Gůt / geraubet Gůt / gefunden Gůt / alle gůt / gůt / etc. Sed & fraudatis iuſtis heredibus, ſemetipſos apud morientes ſuperſtitioſos, & ſeductos, ſubſtituunt heredes, manifeſtè contra Chriſti doctrinam Matth. 15.

Sed

Sed quis breui expositione opes Antichristiani Regni enarrauerit? Vnum, & alterum modò his adijciam. Narrauit Episcopus Lugdunensis in Concilio Basiliensi, anno Domini 1436. quòd tempore Martini Papæ, in curiam Romanam venerint nouem milliones, 90. Donnæ auri (continet autem millio decies centena millia) computati ab Episcopis, & prælaturis. Et Archiepiscopus Turonensis in eodem concilio anno 1439. affirmauit, tres auri milliones venisse ex Francia suo tempore, intra spatium plus minùs annorum 14. idque tantùm à Prælatis, non supputatis ijs, quæ Clerici minores persoluerunt.

His omnibus si adieceris, quæ Romæ colliguntur, & cedunt ex reliquis regnis: dices vatem nostram verissimè cecinisse, Antichristum habiturum auri quàm plurimùm. Extat adhuc hodie libellus, exhibitus in publicis comitijs Noribergensibus, inscriptus Grauamina Germaniæ, (de quibus postea) vnde huius generis complurima collegerit, qui voluerit. Proprijssimè verò has opes appellat Sibylla inimicas.

Partim enim abutitur ijs Antichristus ad corrumpendos homines, inque suas partes attrahendos: Sicuti & Dan. 11. scriptum est: denique & bellis sustinendis contra fideles susceptis: Partim verò prodigit (Sibylla dicit absumet) opes illas luxu, lusibus, libidinibus, & nequitijs infandis, in suum ipsius dedecus, & interitum: & proinde verissimè dictum est argentum inimicum.

Verbo autem colligendi & nudandi innuit, illum facultates illas collecturum malis artibus, & cum insigni iniuriâ eorum, quos nudare dicitur: rapinas Antichristi significans, quas ille absque pudore, & vllâ commiseratione pauperum, quos excoriat, atque exossat, exercet, Fur & raptor omnium auarissimus, atque atrocissimus.

Addit his, & aliam præclaram Antichristi notam, fore ipsum magicarum artium peritissimum. Vt autem ex vitis Paparum ipse nihil afferam: nónne Cardinalis Beno, vel Bruno: qui vixit, & scripsit istorum Pontificum seculo, quos notat: auctor est, magos absque dubio fuisse Siluestrum 2. Benedictum 9. Gregorium 6. Gregorium 7. &c. Infames autem hoc nefario scelere fuerunt alij Papæ quàm plurimi, vt iam de Monachis taceam.

Quòd autem versum sequentem latinus interpres sic vertit: Puerum demonstrat & ipsum esse Deum, tollat sanctè quæcunque coluntur: Sibylla ipsa sic canit:

Παῖδα θεὸν δείκνυσιν, ἅπαντα σεβάσματα λύσει.

Id est, Seruum, vel famulum, aut puerum Deum ostendet, & omnes culturas soluet. Quod vel de ipso Antichristo exponere poteris: qui cùm sese scribat Seruum Seruorum Dei esse: nihilominus se collocat in templum Dei, & Ecclesiam, & in eâ, sicuti & Paulus futurum prædixit, ostentat se esse Deum: clamitans, se habere claues regni cœlorum, dominum se esse vniuersorum, omnia sibi esse subiecta, ipsum conferre remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Quid autem est esse Deum, si hoc non est? Scriptura clamat: Deus saluans non est, præter me. Solus Dominus vniuersorum est Dominus. Quis potest peccata remittere, nisi solus Deus? Verissimè ergò Papa est Antichristus, adeoque æmulus Christi, qui omnia illa sibi vsurpat, quæ solius sunt Christi, neque illa cum quoquam hominum communicat, nedum cum Seruo seruorum. Vel expone hanc Sibyllæ sententiam de eo, quòd Papa prædicat de præsentiâ Christi in Monstrantijs (Christus in Euangelio dicit *ἐν τοῖς ταμείοις*) transsubstantialiter. Si enim Sacerdotes Papæ, quoties lubet in Missâ, recitatis verbis consecrationis, quam acceperunt à Papæ suffraganeis, panem in carnem Christi mutare possunt: Dominus certè Seruus est seruorum. Denique si Dominus illis delectatur cultibus, qui, quibus ipsum se venerari aiunt, & Daniel cap. 11. Veneraturos prædixit, auro, argento, gemmis, picturis, ornamentisque muliebribus, qualia certè sunt, quæ adhibentur, & exercentur in festo corporis Christi, certè Puerum ostendit Deum. Pueri enim delectantur eiusmodi ludicris, quæ Germani nuncupamus Dockenwerck. Huc ferè pertinere videtur, quod sequitur in Sibyllâ: Omnes culturas soluet. Lucas in actis cap. 17. *σεβάσματα* appellat, omne quod veneramur. Comprehendit ergò Sibylla hoc vocabulo totum Dei cultum. Eum nobis Christus spiritualem tradidit, dicens: Veri adoratores adorabunt patrem in Spiritu & Veritate: Papa verò Antichristus, est adorator in metallis, & ligno, fabulis, & traditionibus, vt iam dictum est, & palam visitur in templis Papistarum.

Præterea non prorsus abrogauit omnem cultum, sed soluit, disturbauit, & corrupit omne id, quod nobis traditum est à Christo, addendo, detrahendo, mutando, sicut manifestè cernitur in cœtibus sacris, in prædicatione verbi Dei, in oratione, & inuocatione, in celebratione Sacramentorum, & alijs id genus sacris Christianorum. Prædixit hoc futurum etiam Daniel cap. 7. de hoc nostro Antichristo loquens: Et sibi arrogabit mutare temporum statum, & leges, quæ tradentur in eius potestatem. Et Paulus 2. Thess. 2. Effertur, inquit, aduersus omnem, qui dicitur Deus, aut numen, aut cultus.

Sequitur in Sibyllæ carminibus: Et ab initio erroris mysteria omnibus aperiet. Nam sicut Apostolus legitur dixisse in Synodo Miletanâ Actor. 20. Ego noui hoc, quòd ingressuri sint post discessum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis (vt non aliunde expectemus, & extra Ecclesiam quæramus Antichristum, prodeuntem ex Babylone Chaldaicâ, aut Turcicâ, sicut quidam nobis Turcam, non in Ecclesiâ, sed extra Ecclesiam regnantem, libenter pro Antichristo obtruderent, ne verum in Ecclesiâ sedentem agnoscamus, & execremur) exorientur

viri loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Et apertiùs idem ad Thess. In templo, inquit, Dei sedebit: Et iam nunc mysterium agit iniquitatis. Ita Sibylla in præsenti dicit, maturè, adeoque nimis maturè, & ab initio mox doctrinæ Apostolicæ, mysteria erroris fore aperienda. Ac Romani Pontifices ab initio primatum, & dominatum in Ecclesiam ambiuerunt. Notum est enim, quid Victor Pontifex Romanus conatus sit contra Orientales, Quartadecimanos appellatos. Quem tamen tunc B. Patres, Polycrates, & Irenæus, coërcuerunt, & in viam reduxerunt. Postea verò præ alijs doctrinæ sinceritatem cœperunt corrumpere Papæ, tandem & alijs suam obtrudere corruptelam: vt verè nuncupare possimus Papam errorum magistrum, & Pseudoprophetam omnium maximum.

Postquam verò manifestissimis signis manifestauit Sibylla Antichristum, per apertissimam eius descriptionem: consequenter & de eius interitu vaticinatur. Ita enim canit:

Αἴλινος ἔκποτε καιρός, ὅτι λίνος αὐτὸν ὀλέσσαι. id est, Miserum inde tempus, quia linum ipsum perdet. Et quoniam ideò miserandum tempus affore dicit, quia linum ipsum perdet Antichristum: hoc, quid sit, priùs excutiendum, vt deinde intelligatur, cur illud tempus appellârit miserandum, vel miserum. Sensum autem non reddidit certè, qui vertit,

——————— quia reste peribit.

Nam nulla oracula dicunt, Antichristum esse reste perimendum, aut suspendio. Sed & *χοῖνος* restim significat, *λίνον* verò linum: etsi non diffitear & filum, & chordam significare. Id quod minimè congruit vaticinio. Cæterùm ex lino vetere & detrito conficitur Papyrus. In papyrum verò scribitur.

Linum ergò per tropum intelligimus significare scripturam. Sed & Apostolus dixit: Spiritu oris sui (id quod Verbum Dei est, vel prædicatio libera verbi diuini) occidet impium, haud dubiè in cordibus, qui agnitum Antichristum ampliùs non venerantur, sed execrantur: vt quamuis ille viuus adhuc in sede suâ sedeat, & se pro Deo ostentet: fideles tamen verbo, & spiritu Dei illuminati, illum habeant pro Diabolo incarnato, & refugiant ab illo, totos sese Christo consecrantes seruatori, & Domino vnico.

Non possum me hîc continere, quin vaticinium boni cuiusdam Germani, vel Christiani non omninò absurdum, commemorem. Dum enim de Papatu acriter inter quosdam contenderetur: alijs quidem impossibile putantibus, Papatum, ita firmiter in mundo fundatum, posse euerti, dicebat ille: Was sagend jhr aber dauon? Der öd Hudler in seinem Stül / wirdt noch mit alten lumpen / vnd hudlen vmbkehrt werden. Vnd all sein Pracht vnnd Macht wirdt jhm mit dem Truck zertruckt / vnnd sein Hertz abtruckt werden. Dann alle die da lesen das Göttliche Wort / vnnd was wider den Bapst im Truck außgeht / die werden den Bapst für ein öden faulen Hudler halten / vnd das gantz Bapstumb nicht höher schätzen / dann alt lumpen vnd fätzen etc.

Mirum profectò est, Regem tantum, tantarumque facultatum, re omnium vilissimâ, lino perire. Verùm vt semper, ita nunc quoq; Deus robur in infirmitate operatur, ne quid tribuatur humanis artibus, & viribus: sed omnis virtus, laus, & gloria in solidum sit Dei. Et quidem perdit Antichristum Papyrus, res alioqui vilis, sed non per se: sed verbum Dei, quòd est virtus Dei, superbum illum deijcit, atque in nihilum redigit.

Præterea Romanenses nuncupant Linum etiam suum illud Pallium. At super pallio Episcopi Moguntini, cœpit Lutherus altercari cum Papistis. Inde exortum est grauissimum illud Bellum Praffieum (Der Pfaffen Krieg) quòd durauit ab anno Domini 1517. vsque ad annum 1570. & vltrà, annos 53. Quo quidem bello etsi Pontifex, secundum carnem vincere, & triumphare videatur in hoc seculo: interit tamen, & prorsus concidit in cordibus fidelium, qui ipsum habent pro Deo sterculeo & cloacino, pro Homine peccati, & Filio perditionis. Ita verè perdidit ipsum Linum.

Iam non erit difficilè intelligere, quare Sibylla hoc tempus, quo per prædicationem verbi diuini oppugnatur, & perditur Antichristus, miserum, vel miserandum vocet. Pontifex enim, qui à suis partibus Reges, eosque sibi obstrictos habet, graui persecutione premet omnes, qui ipsum prædicabunt esse Antichristum. Carceribus enim, proscriptionibus, deprædatione omnium bonorum, ferro & igni, adeoque exquisitissimis tormentis, aduersarios suos, ceu hæreticos, & Dei iuratos hostes affliget. Bella item grauia mouebit in fideles. Res ipsa iam loquitur, vt non opus sit vlteriore declaratione, quid præteritis annis factum sit, & nunc adhuc fiat in Italiâ, Germaniâ, Galliâ, Angliâ, Hispaniâ, per inquisitionem Hispanicam, per persequutiones, & bella diuturna, & atrocissima. Verissimè ergò vocat hoc tempus, miserum tempus. Idem annunciârunt nobis cum Christo Domino Prophetæ, & Apostoli. Vt ut verò Bestia insaniat, & furiat, innoxiumque sanguinem fundat: nihilominus perdet ipsum vile Linum, Sermo crucis, qui impio mundo semper visus est esse stultitia.

Consequentibus versibus describit repentinam huius Regis, regnique eius euersionem. Principiò quidem interficitur Antichristus, quod modò dictum est, Spiritu oris Domini, prædicatione nempe Euangelij, in cordibus fidelium, vt nihilominus sedeat in sede, & colatur à reprobis. Deinde verò, vbi visum fuerit Domino, & impletus fuerit electorum numerus, sicut & Apocalyp. 6.

dicitur,

Anno

dicitur, Antichristum totum, cum vniuerso suo regno abolebit aduentu suo in Iudicium Christus Iesus, cui soli hæc gloria reseruata est, vt Antichristus quidem insaniat vsque ad iudicium contra Christianos; tunc verò Christus vindicet se de hoste illo suo, & suorum, & conijciat eum, cum vniuerso corpore eius, & coniuratis, in incendium sempiternum: sicut copiosissimè, & planissimè exponitur Apocal. 19.

Abolitio autem illa erit repentina, & ab Antichristianis minimè expectata. Dum enim dixerint, Pax & Securitas: repentinus superueniet interitus: id quod Sibylla sic exponit:

καὶ πότε δῆμος ἐρεῖ μέγας, ὤν, κραῖος, ἄσυ πεσεῖται. Id est:

Quando populus dixerit: Magnus, Existens, Potens: Vrbs ceciderit.

Etenim assectæ Romanæ religionis, & superstitionis potiùs, clamabunt, vt hodie illos vociferari audimus: Maior & Potentior est Pontifex, altiùsque in terrâ radices egit, quàm à mendicis, & miseris illis prædicatoribus eradicetur. Cæterùm derepentè corruet vrbs, nec tantùm vrbs, sed vniuersa Ecclesia Romana. Pulchrè enim vno verbo superbum illud clausit imperium: Instabitque ei protinus dies illa mala, merita iustaque condemnatio.

Porrò describit post hæc Luctum tristem Romanensium. Et ne quis posset dicere: quomodo, qui iam perierunt, suum possunt deplorare casum luctuosum? dicit expresse: præuidentes tristissimum illud suum fatum. Dum ergò viuunt, & regnant adhuc, intelligunt res suas non posse saluas perpetuò fore: ideoque sortis suæ impatientissimi plorabunt. Nihilominus tamen securi, pro cæcitate, & induratione suâ, pergent in suâ Idololatriâ, & sceleribus, donec, instar Noæ, & Lothi temporibus, derepentè intereant. Luxerunt olim quoque veteris Romæ ruinam Italici scriptores: Verùm hac de re longè rectiùs iudicare docet angelus Domini, in Apocal. cap. 18.

Quod autem verbis significantissimis canit: Væ, Væ plorabunt humidas ad Tyberis vndas: significare vult, Romam huius Regis esse sedem: non ergò est, vt alibi, quàm Romæ Antichristum, ad Tyberim denique, & in ROMANA ECCLESIA quæramus. Qui ergò oculos habet ad videndum, videat, & sibi caueat. Sequitur in Sibyllæ oraculo.

Post hunc tres imperitabunt, vltimum diem habentes,
Nomen complentes supercœlestis Dei,
Cuius potentiæ nunc, & in secula omnia.
Vnus quidem senex existens, sceptrum diu obtinebit,
Miserabilis Rex, qui opes mundi vniuersas
Domibus includet seruando, vt cum reuersus fuerit
A finibus terræ fugitiuus matricida veniens
Illas omnibus dans, diuitias magnas Asiæ immolet.

Singulariter perstringit Sibylla tres, in ordine Paparum, Pontifices præcellentissimos, hoc est, omnium nequissimos. Nemo autem sentiat, hos tres post excidium Antichristi regnaturos. Redit enim per epanaphoram ad superiùs cœptam Antichristi descriptionem. Atque vel hinc intelligimus, vnius Regis vocabulo plures, adeoque omnes intelligi Pontifices. Hoc autem est, quod Sibylla dicit: post initium regni Pontificij, & ab adulto iam sub Francorum regibus Antichristo, tres venturi sunt Pontifices, eximiè impudentes, audaces, atque potentes: idque circa finem seculi, cùm iam post mille annos fatalis illis finis imminuerit.

His præcipuè adscribit: quòd vsuri sint nomine diuino. Nam appellârunt se verissimos in terrâ Christi vicarios. Et quidem Nicolaus 2. Papa, in Epistola ad Michaëlem Imp. Constantinop. manifestè Papam nuncupat Deum. At eo tempore vtebatur Nicolaus Papa Paracleto Hildebrando monacho, sicuti & alij eius temporis Romani Pontifices. Extat hodie liber Augustini Steuchi, nostro seculo contra Laurentium Vallam scriptus, in quo sine ænigmate Papam vocat Deum. Tales semper habuit illa sedes Pestilentiæ adulatores, quos Deus perdidit, & perdet.

Confutatur autem ille in terris Dei vicariatus à Sibylla obiter, breuiter, & fortiter: dum illa affirmat, Dei regnum in omne æuum permansurum. Quis enim hinc non colligat, Deum in terris nullo indigere vicario: cùm vicarius absentis, & non præsenter regnantis sit vicarius? Imò, vbi vicarius ille Romanus est, & regnat, ibi Deus non habet locum. Quis ergò ibidem est, nisi Diabolus? Hic enim ibi regnat, vbi Deus non regnat.

Atqui inter tres illos eximios, vnum præcellentissimum describit, nimirum Gregorium, eius nominis VII. olim Hildebrandum appellatum, & Cluniacensem monachum, in omni malitiæ, & nequitiæ genere longè exercitatissimum. Multis hic annis vixit, vnde à Sibyllâ vocatur Senex, & diu sedem pro suo arbitrio rexit. Nam priusquam inuaderet sedem, & vi sibi papatum vsurparet: Pontifices aliquot pro suâ gubernauit libidine, & cùm diutiùs, quàm vellet, viuerent, veneno sustulit, per suum illum Brasutum veneficum, cuius Beno Cardinalis in historiâ meminit. Vixerunt sub administratione, & dictaturâ eius, hi per successionem Pontifices: Leo 9. Victor 2. Stephanus 9. Benedictus 10. Nicolaus 2. Alexander 2. post quem ipse successit Gregorius 7. pecunijs, & armatâ manu se exaltans, & collocans in sedem illam abominationis. Gubernauit ergò Romanam Ecclesiam annos circiter 38.

Verissimè autem dicitur hic Rex miserabilis. Status enim Ecclesiæ & Reipublicæ, ipso dominante, nedum corruptissimus, sed & afflictissimus fuit.

Nam celebrata ſunt concilia non pauca, in quibus concinnata ſunt decreta impijſsima, & benè Antichriſtiana. Sed & bella excitata ſunt funeſtiſsima, & plus quàm cruenta: Conſulantur hiſtoriæ. Nauclerus plurima huius infortunij, maliq́ue exponit, per Gener: 36. & 37.

Idem opes mundi vniuerſas domibus incluſit ſeruando. Etenim collationem Epiſcopatuum rapuit ex manibus Regum, magiſtratus, & Eccleſiarum, eamq́ue Romanæ ſedi vendicauit. Inde inæſtimabiles opes huic auariſsimo regno acceſſerunt. Vbi tamen non diſsimulamus, hoc negotium cœptum quidem eſſe ſub Gregorio, ſed pleniùs perfectum ſub Henrico 5. & Calixto Pontifice. Breuiter: huius vnius Gregorij 7. conſilijs, audaciâ, improbitate, imprudentiâ, & tyrannide conſequentes Papæ confirmati, ipſos Imp. & Reges deſpexerunt, excommunicârunt, & quod voluerunt, rapuerunt, neminem metuentes, neque Eccleſiæ, aut vlli mortalium, quantumuis bono & excellenti, parcentes, tygrides & hyænæ.

Poſtremò fugiens hic Gregorius 7. à ſede Salernum, mortuus eſt, vti dignus erat in Exilio. Matricidam hunc dictum puto, propter Eccleſiam, in quâ tantas edidit ſtrages, quantas Latronum nemo. Conſulantur hiſtoriæ.

Idem ille à finibus terræ reuerſus, maximas Aſiæ immolauit opes. Videtur enim mortuus hic Hildebrandus, in ſuo reuixiſſe pediſſequo Vrbano 2. quem Beno ſolet nuncupare Turbanum. Sub hoc enim Vrbano, nimirum conſilijs olim datis, atque conceptis à Gregorio, cœpit omnium maximum, quale nunquam in Orbe extitit, vllo ſeculo, cruentiſsimum & infeliciſsimum bellum Saracenicum, quod vulgò Sacrum (execrandum potius) vocant: quo bello inæſtimabiles opes perlatæ ſunt in Aſiam, relatæ nullæ, cæſis etiam quàm plurimis centenis millibus hominum. Sed & Pontifices impenderunt in hoc bellum facultates non modicas. Copioſiùs exponuntur hæc in hiſtorijs. Et hæc quidem ſingulariter videntur dicta eſſe de Gregorio.

Poſt Gregorium verò vixerunt non modò duo, ſed plures, audaciâ, malis artibus, potentiâ, opulentiâ, & tyrannide inſignes. Exquiſitiores fuêre inter alios quoque exercitatos in omni malitiâ, Alexander 3. Honorius 3. Innocentius 3. Gregorius 9. Innocentius 4. Bonifacius 8. Ioannes 22. qui Crœſus inter hos fuit, & vixit annos 90. Loquuta eſt fortè Sibylla maximè de Innocentio 3. & Bonifacio 8. Nam Innocentius ille Decretales pontificias ſanciuit, eaſque obſeruari mandauit. Synodum generalem Lateranenſem anno Domini 1215. celebrauit, in quâ multa, abominandâ impietate, propriâ auctoritate ſtatuit. Sub eodem ſunt exorti Dominicus & Franciſcus mendicantium monachorum patres. Ac monachi quidem iſti Eccleſiam perdiderunt penè totam, vſque ad reliquias oppidò paucas. Grauis hoc tempore perſecutio commota eſt in Eccleſiam Chriſti veram, & qui ſinceriùs & docuêre, & credidêre, damnati ſunt pro hæreticis, & trucidati. Præuidit hoc mater Dominici, quæ cùm hoc fœtu eſſet grauida, videbatur ſibi lupum ſuis ſe gerere viſceribus, qui facem ore præferens, totum inflammaret mundum. Vitam huius Innocentij adumbrauit Ioann: Cochleus, eamq́ue præfixit 6. libris Innocentij huius, ſcriptis De Sacro altaris myſterio.

Bonifacius verò 8. Iubilæum, impietate inauditâ, reduxit in Eccleſiam ex Iudaiſmo, & inſtituit. Palam etiam ſibi rapuit (duo Antichriſti cornua) vtrumque gladium. Nemini tamen in his duobus Pontificibus præiudico. Ergo ſi quis alios duos priores Gregorio 7. adiunxerit, meâ quidem pace fecerit. Sequitur in Sibyllæ carminibus:

Et tunc lugebis latè purpureum fulgorem fundens Imperatorum,
Lumen vbi exueris, & lugubrem veſtem gerens.
O Rex iactabunde, Latinæ proles Romæ:
Non ampliùs tibi tuæ iactantiæ gloria erit,
Neque rem geres feliciter, & rectè, aliquando infelix, ſed inclinaberis.
Etenim aquilam ferentium legionum gloria cadet.
Vbi tunc tibi potentia? Quænam terra auxiliaris erit?
Seruitute oppreſſa nefariè, per tuam vanam prudentiam.
Omnis enim terræ mortalium tum confuſio erit:
Quando ipſe Omnipotens veniens in tribunali iudicabit
Viuentium & mortuorum animas, & mundum vniuerſum.

Pleniùs nunc de interitu Antichriſti pergit vaticinari, de quo iam antea cœperat dicere. Fine mundi appropinquante lugebis tu Roma, & tu Rex Romæ, id eſt, tu Romana Eccleſia, cum tuo Pontifice. Chriſtus enim per miniſterium Enoch, & Eliæ, & Ioannis, id eſt, per ſinceriorum prædicatorum iſtos imitantium, doctrinam: Spiritus, inquam, Domini, & æternæ veritatis virtute lethaliter te vulnerabit, deinde aduentu ſuo penitus abolebit.

Fundit modò Pontifex de ſe latiſsimè per regna purpureum fulgorem, id eſt, dignitatem, imò maieſtatem Imperatoriam, quam ſibi mordicùs vendicat. Idem indutus eſt lumine, vtpote qui ſalutari gaudeat, tanquam lumen Eccleſiæ Catholicæ. At pij exuent ipſum hac veſte ſplendidâ, induentes iſtum regem veſte, qua dignus eſt, lugubri, commonſtrantes ipſum eſſe errorum tenebrarumq́ue abyſſum, & perditionis filium.

Rurſus, ne quid obſcurum, anceps aut dubium ſit, abſq; involucro, & ambagibus, nomen, & locum Antichriſti edit, & veluti digito monſtrat. Nam dicit fore illum Regem iactabundum, & quidem Romæ, adeoq; prolem Romæ. Nam & Daniel & Ioan. in Apocalypſi teſtatur, Beſtiam hanc magnifica, & mirabilia loquuturam contra Deum. Idem Daniel collocat Sedem Antichriſti inter

duo maria, superum, & inferum, Adriaticum, & Tyrrhenum. Vnde & Sibylla nuncupat ipsum prolem Romæ, veluti vnigenitum, & primatem Romanæ Ecclesiæ. Irenæus interpretatur numerum nominis Bestiæ per vocabulum Latinus: quasi dicat, Latinus erit Antichristus, & in Latinâ Ecclesiâ sedem habebit. Certè, vt omnes mysterium hoc rectiùs, si sapere vellent, intelligerent: diuinâ prouidentiâ factum est, quòd Rom. Pont. in omnibus actionibus Ecclesiasticis obtruserit omnibus Occidentis Ecclesijs vsum Latinæ linguæ: quæ nullo cum fructu populi auscultantis exercetur, contra doctrinam Apostoli 1. Cor. 14. in Ecclesiam Romanam agnoscentibus Ecclesijs.

Porrò copiosiùs differit Sibylla de infortunio Romanæ Ecclesiæ, quod sentiet ex prædicatione Helicanâ, vel Euangelij. De quâ & Dominus in Euangelio dixisse legitur: Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso Orbe, & in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio seculi. Pugnat Antichristus vi manifestâ, practicis quoque occultis, largitione munerum, promissionibus amplis, & minis terribilibus contra prædicatores Euangelij, etiam persecutiones tristissimas, & bella atrocissima commouendo. Sed his omnibus, inquit, nihil efficiet. Ex enim legiones, quæ aliquando aquilas Romanas gessêre, amiserunt vires, & exoletæ iam sunt dudum. Sed & reliquæ prouinciæ, quæ militârunt aliquando Papæ, tandem nolent ei militare: agnoscentes, per Dei gratiam, & prædicationem Euangelij, quòd seducti fuerint per doctrinam Antichristi, & nefariè oppressi ab eo seruitute fœdâ, quam rectè vocat prudentiam vanam. Neque etiam, qui alioqui libenter vellent suppetias ferre Antichristo, poterunt: quòd magna sit confusio in toto terrarum orbe, inter omnes gentes futura: vt singulæ sibiipsis metuentes à vicinis hostibus, aut ab ijs, quibus parùm fidunt, vires suas non volent distrahere. Eadem prædicta sunt etiam ab ipso Domino Matth. 24. Luc. 21.

Postremò adiungit his: tandem affuturum iudicem vniuersorum, qui iudicaturus sit viuos, & mortuos. Subiungit istis ea rursus: quæ & à Domino prædicta sunt in Euangelio, de dissidijs infelicibus inter parentes, & liberos, & alia huius generis non pauca. Addit præterea igneum afforre draconem: qui omnes absorbeat impios, & oraculum concludens, canit:

Tunc finis mundi, tum lux extrema propinquat,
Iudiciumq́; Dei æterni lectisq́; malisq́;.

Rursus autem redeundo ad Romæ veteris, nouæque excidium, pleniùs de eo differit. Etenim oportuit id, tantâ diligentiâ, etiam vsque ad fastidium inculcari: quòd multos vana dementauerat opinio, Romam nunquam ruituram. Notissimum enim est, Romanos Cæss. suam monetam consignasse, & insculpsisse, Romæ æternæ. Quâ re nihil potuisset fingi stultius, atque ineptius. Ac plurimi acquiescentes vanis his suis somnijs, in securitate illâ impiâ perierunt. Diligentissimè ergò admonentur omnes, ne pereant. Nostrùm certè erit vigilare, & oculos mentis nostræ aperire: ne repentinâ illâ die adobruamur. Cùm enim absque omni dubio teneamus omnes prophetias, iudicium Domini præcedentes, esse adimpletas plenissimè: quid restat? nisi, vt vigilantibus, & fidelibus animis Iudicem, propediem venturum, expectemus: & totò corde ab Antichristo Romano abhorreamus: vt tandem in mortuorum resurrectione, cum omnibus Sanctis ad Christum colligamur, integri animâ & corpore: videamusque Deum, & fruamur illo, cum omni iucunditate in sempiterna secula, AMEN.

Oraculum Sibyllinum.

At ter tercentum reuolutis protinus annis
Româ intestinâ perdetur seditione:
Et furor exitium Sybariticus afferet vrbi.

Aliud ex Sibyllis.

Cognòscent te, quòd quidem Deum non celebrarunt. Et aliquis dicet Sacerdotium gerens vir, age Dei templum bonum constituemus, & verum: age maiorum nostrorum exemplo bonas leges constituemus. Quocircà nulla deinceps gratia sit lapideis, aut testaceis Dijs relicta: qui pompas & laudes reddere non intellexerunt. Mutemus animum, Deum immortalem celebrantes, iudicem omnium, verùm Regem, qui nutrit animam Deus, & qui est semper Deus Magnus.

Vides hîc Lector, nos ad solum Deum viuum, non Papisticum, non ad sanctos, aut purgatorium esse missos &c.

Sibylla Erythræa in suo Nozilographo, quod habetur Venetijs in Bibliothecâ S. Georgij, inter alia ait:

Postquàm Taurus pacificus sub leui mugitu, mundi climata sub tributo concludet: illis diebus agnus cœlestis veniet. Per Taurum significatur Cæsar Augustus: cui etiam Christus tributum dedit. Is Cæsar censetur esse ille primogenitus Taurus, habens cornu Rhinocerotis: in quo ventilauit gentes vsque ad terminos terræ. Sequitur in Sibyllâ: Venient autem dies, quibus virtus mundationis, id est, Baptismus illustretur in aquis, & Leo Monarcha conuertetur ad agnum, qui omnibus illustretur, & regna subuertet. Et paulò pòst. In vltimâ autem ætate, vtpote in primæ Ecclesiæ statu, qui in principio septimæ, seu vltimæ ætatis

incepit,

incepit, humiliabitur Deus, & humiliabitur proles diuina: iungetur humanitati Deitas, iacebit in fœno agnus, & puellari officio educabitur Deus & homo. Signa præcedent apud Apellas, id est, apud Hebræos, qui sunt sine pelle, id est, circumcisi. Rursus Sibylla: Mulier vetustissima, scilicet Elizabetha puerum præscium, scilicet Ioannem præcursorem, concipiet. Boëtem, scilicet stellam nouam, Orbis mirabitur, & ductum præstabit ad Ortum, tribus Magis: hic habens pedes 23. sexq; pollices, eliget sibi ex piscatoribus, & deiectis, numerum duodenarium, vnumque diabolum, non in gladio belloue. Hoc de statu Ecclesiæ primo.

Secundum subinde statum Sibylla prænotat, dicens: Salus agni accubans, modicis leonis spolijs vestietur, vtpote paucis rebus temporalibus fulcietur: nigrum conuertetur in rubrum, quasi dicat, fides Catholica, quæ in priori statu Apostolorum adhuc fuit obscura & ignota, in secundo statu per rubrum Martyrum sanguinem elucidiùs apparebit. Vel rubrum id est, status Martyrum conuertetur in nigrum, id est, in sectam hæresis designatã in Apocalypsi per equum nigrum. Sibylla vlteriùs ait: Æneadem vrbem, regesque subijciet, sed in hamo piscantis in deiectione & pauperie superabit diuitias, superbiam conculcabit morte propriâ, nocturna suscitabit, & commutabitur, viuet & regnabit: & consummabuntur hæc omnia, fietque regeneratio: vltimò bonos iudicabit & malos. Istud compendium Sibyllæ, de Christi gestis vsque ad extremum iudicium exponi valet.

Postea Sibylla sequitur, tertium Ecclesiæ describens statum, sub his verbis: Hinc quatuor alata animalia surgent in testimonium, hoc est, quatuor Euangelia prædicabuntur, nomen agni tubis concinent, ferentes iustitiam, legemque irreprehensibilem. Cui contradicet bestia, vtpote hæresis Arrij ac aliorum, & abominatio spumaque draconis, id est, diaboli: Sed surget stella mirabilis, id est, doctrina quatuor doctorum, quatuor animalium, id est, Euangelistarum habens imaginem, eritq; in turbâ mirabili: Danaos illuminabit, Orbem illustrabit.

Præterea quomodo Romana monarchia, spretis idolis subitura esset fidem Christi: & quomodo Constantinus Imperium in Constantinopolin translaturus, Sibylla prænouit dicens: Euanescent Æneadæ simulachra, virtus & superstitio: alterius cultus adueniet, alterius cultor. Sed de simulachris duo, de vitijs totidem vsque in æternum in vrbe, & ad primam originem conuertentur. Hinc Æneadæ gloria, id est, Romanum imperium, in Bizantium deducetur. Quippe Sibylla iam dictam sententiam fortaßis de quarto Ecclesiæ statu pronunciasse videtur: quia subiunxit: Eritque scil. in Bizantio, nidus delicatissimus, qualis non fuit, scil. propter solitudinem, ac robustum decus, scil. Romanorum, in muliebre, scilicet Græcorum, conuertetur, donec catulos eius vrsus, id est, Mahumetica secta deuoret, optimates Bizantinos obtenebret, decus deucalium effœminet: Bizantium profanabũt dogmata falsa: ædificia, id est, Ecclesias denigrabunt: aurum eius per orbem & spolia dispergentur, virgines humiliabuntur: gallus, id est, clerus non cantabit. Hæc præmissa possunt statui hypocrytarum adaptari: tamen principaliter, & manifestè significabant excidium Bizantij proximè præteritum. Vlteriùs de quinto sextoue statu, ac de Turcarum incursu præsumitur Sibylla dicere, Ascendent in conspectu altissimi Bizantij scelera: & reliqua in superioribus conscripta, quæ de tempestate calamitatis nostro iam æuo imminentis vaticinata est Sibylla. Post quam quidem calamitatem, venturum Euangelicum Doctorem præsensit his verbis: surget stella mirabilis, vtpote Doctor Euangelicus vnus post alium vsque ad quartum: ideo subiungit, quatuor animalium, id est, Euangelistarum habens imaginem, eritque in turbâ mirabili, Danaos illuminabit, orbem illustrabit, in Æneadem lacus piscatoris nomen agni, vsque ad fines seculi, virtute perducet. Nam doctrina Euangelicorum pastorum durabit, vsque ad fines secundi seculi, hoc est, vsque ad finem sexti status Ecclesiæ, vel secundi generalis status mundi.

Sequitur in Sibyllâ. Inde in Æneade iuncta stella Apostolica vinctos à diabolo liberabit, q. d. Diabolus tunc iterum ligabitur. Hinc gloriabitur: moriens illustrabit, porrò gloriosus exitus eius.

Hæc

Hæc præmissa Sibyllæ vaticinia partim sunt adimpleta: quo magis timendum, reliquas calamitates per eam præconizatas procul dubio esse euenturas: quas Omnipotens nobis in pœnitentiam dignam commutare velit. Tandem Sibylla futuri septimi Ecclesiæ status meminit apertè, de Antichristo mox post angelicos pastores insurrecturo, immediatè scribens: Erit autem bestia horribilis ab Oriente veniens: cuius rugitus vsque ad Gentes Punicas, audietur: cuius capita septem, sceptraque innumera, pedes 663. Hic erit contradicens agno, id est, Christo, vt blasphemet testamentum eius, augens draconis, id est, diaboli aquas. Reges autem & optimates seculi exuret in sudore terribili, & non diminuent pedes eius: stellæque duæ, scilicet Enoch & Helias, consimiles primæ stellæ, scilicet angelico Doctori, consurgent contra ipsam bestiam, & non, vsque dum veniat abominatio & voluntas Domini, consumetur. Nota: iniquitatis complectionem Sibylla hîc nuncupat abominationem. Rursus Sibylla paulò pòst inquit: Venient in postremis diebus duæ stellæ lucidissimæ, scil. Enoch & Helias, de quibus prædiximus, in peccatis mortuos suscitantes, similes stellæ priori, quatuor animalium, id est, Euangelistarum, habentes faciem, resistentes bestiæ, id est, Antichristo, de quâ diximus, aquisque draconis, annunciantes nomen, legemque agni, abominationis excidium & examen, minorabunt aquas, sed debilitabuntur in panis afflictione. Sequitur: Exsurgent in robore fortiori, nempe Enoch & Helia resurgentibus, plures quàm antea, in fide Christi homines roborabuntur.

Post Antichristi interitum, vtpote infra septimum Ecclesiæ statum, futuram esse communem concordiam, per Gog tamen interrumpendam, Sibylla refert inquiens: post abominationem reuelabitur veritas, & cognoscetur agnus, cui regiones & regna colla submittent, & erunt vniuersi terrigenæ conuenientes in vnum, vt ouile subeant, & virgâ regantur in vnâ, & modicum tempus erit. Deinde facit mentionem de Gog & Magog, suorumque satellitum, dicens: Post hæc fiet multarum gentium bestialiter viuentium congregatio: Orbis in decem sceptra diuidetur, præcedent turpissimi concubitus, conceptus abominabiles: tunc caput ipsorum, scilicet Gog, reges multos mente afficiet: quosdam sub iugo submittet: sponsa, id est, ecclesia, silebit: gallus, id est, clerus, raucescet, scilicet negligentiâ prædicandi: fiet agni, id est, Christi, contumelia: & apponet abominatio os in contumeliam, vt nomen altissimi deleatur: sibi primæuam, id est, Antichristi, vel Luciferi, superbiam applicabit: dicens verba blasphemiæ, donec tres pedes seniq; abbreuiati discurrant.

Sequitur in Sibyllâ, de pace mundi post Gog recuperandâ & duraturâ vsque ad extremi iudicij tempora. Et apparebit veritas & iustitia, omnesque scil. homines, abominationes abijcient, & conuertentur ad agnum. Aquam, scilicet baptismi, profitebuntur Apellæ, id est, Iudæi: & non erit diuersa professio, sed vna concordia, grex vnus, idem ouile.

Postremò Sibylla nunciat futurum iudicium, inter alia inquiens: Porrò in proximo erit examen, audient terrigenæ minas examinis: ineffabilia concinentur in tubâ: venient in conspectu agni abominationes peccatorum, & vltionis appetitus: descendet ignis terribilis, qui vniuersa creata vsque ad æthera concremabit: veniet de cœlo vox terribilis, aduocans vniuersos, vt veniant ad examen. Item de carnis resurrectione dicit: Fiet autem ineffabiliter corporis & animæ redintegratio, vt recipiat vnusquisque pro merito retributionem gloriæ, vel pœnæ. Tunc apparebunt vincti Reges, ac principes: & videbunt agnum in throno terribili, vt retribuat vniuersis: à dextris eius benedictio, maledictio procedet ad læuam. Iudicabit autem bonos, & malos: vt illos sensim eleuet, hos verò in sortem dæmonum vorabit auernus. Hæc nostræ (illius puta, qui scripsit, Dominus Ecclesiæ cuius; & est explicatio & glossa huius vaticinij Sibyllini) materiæ accommodatissima Sibyllæ vaticinia, sunt extracta ex bibliothecâ sancti Georgij Maioris Venetiarum.

Vlterius Sibylla in Nosilographo.

Cladem Constantinopolitanam, in typo ruinæ Orientalis Ecclesiæ, Sibylla Erythræa prænouit dicens: Ascendent in conspectu altissimi, Bizantij scelera, & trinodum numerum, effusum sanguinem & φύσεως, id est, naturæ offendiculum, sc. Deus abominabitur: corruent sc. Turci in Bizantium: decus & gloriam subuertent ipsius, denigrabitur aurum: sanctum prophanabitur: flammis tradentur ædificia: decus fœmineum decaluabitur: & væ resonabit vndique: excipietque columna vindictam: non erit hircis dux, aut gallus in Bizantio: non erit pax, non decus: sed derisus & subsannatio, vsque dum 44. pedes, octo pollices, semisque pertranseant. Quorsum illa comminatoria & horrenda verba Sibyllina in perniciem nostri tendant, vnusquisque penes se acutiùs trutinet: ego quidem futurorum ignarus totus tremo, atque timeo: ne huiusmodi prænunciata mala aliquando, & in breui Ecclesiæ Occidentali eueniant, quæ in Ecclesiæ Orientalis vice modò sunt adimpleta.

Vaticinium Epiroticæ Phaellonis de Byzantio.

Alij hoc Sibyllæ Erythreæ tribuunt, quòd Turcorum vim per lupos notare videtur: Est autem huiusmodi:

Anno

Accipies Thracum Rex, in balantibus vrbem,
Vnguibus atque vncis magnum horribilemq; leonem
Augebis, patriæ quondam, cimelia terræ
Qui rapiet, terra potietur & absque labore.
Sed non aio diu te sceptris perfruiturum,
(Quippè canes vrgent vtrinque) sed his spoliandum
Sopitumq; lupum vncungem, dirumq; ciebis.
Namque vel inuiti ceruices sub iuga mittet.
Tunc quoque Bithynos vexabit turba luporum,
Consilio Iouis: & mox regia sceptra tenebunt.
Magnâ qui veteris habitant Byzantis in vrbe.
Felix Hellesponte, & mœnia condita diuis.
Imperio superum ---------
Quam lupus ille grauis, tamen inuitus trepidabit.
Nôrunt me, nostris habitant qui sedibus, haud iam
Amplius ipse animum cælabo parentis, apertè
Mortali generi diuina oracula pandens.
Thressa malum tellus ingens parit & prope partus.
Vsu nempe malam sobolem pariter feret illi.
Ad latera adiunctæ ponto telluris & hulcus.
Prætumidum crescet, citò ruptum sanguine manans.

Hoc oraculum omnia, propè dixerim, reuera designat, obscurisque vocibus indicat euentura Bithynis mala, propter graue tributorum onus: quæ secutis temporibus eis imposita fuerunt: & quòd imperium cito venturum esset ad eos,

Magnâ qui veteris habitant Bizantis in vrbe.

Quòd autem seculis non paucis interiectis ea, quæ prædicta fuerant, euenerint: non eo quis torqueat, ac si de re quadam alia vaticinium hoc loquatur. Nam omne tempus Deo breue est, qui semper & existit, & erit: atque hæc tum de rerum ipsarum euentis ratiocinando collegi. Quòd si cui videtur esse alia verborum oraculi sententia, per me sanè sic illud accipiat licet. Zosimus.

Dionysius Halicarnassæus antiquitatum Rom. lib. 4.

De Sybillis.

Dicitur, quoddam alterum sacellum in Tarquinij principatu valdè mirabile fortunatumque affuisse Romanæ vrbi, siue Deorum alicuius, siue Larium beneuolentiâ donatum: quod non in paruum tempus, sed per omnem vitam sæpe ex magnis eam malis conseruauit. Mulier ad tyrannum venit quædam non indigena, libros vendere volens nouem, plenos Sibyllinis oraculis, ac non censente æquum Tarquinio libros ipsos pretio petito emere, abiens mulier tres ex eis combusit: ac non multo pòst redijt reliquos afferens, volensque tantidem vendere. Visa autem sine sensu quædam esse, & ex eo irrisa, quòd idem peteret de paucioribus pretium, quod nec de pluribus accipere potuisset: abiens ipsa iterum dimidium relictorum combusit, & tres afferens reliquos tantundem auri petijt. Admiratus autem consilia mulieris Tarquinius, Augures accersiuit, remq; eis enarrans, quid agendum esset petebat: illique ex quibusdam signis intelligentes, quòd à Deo missum bonum auertisset: magnamque iacturam esse factam declarantes, quòd non omnes emisset libros: numerari iussêre aurum mulieri quantum peteret, & oracula, quæ superessent, capere. Mulier igitur dans ei libros, & seruandos esse dicens diligenter, è conspectu hominum ablata est. Tarquinius autem ciues duos eligens illustres, famulosque eis statuens de publico, custodiam eis librorum tradidit. Quorum alterum Marcum Attilium visum iniustè agere, nec fidelem, & à quodam populari indicatum, tanquam parricidam in vtrem insuens bubulum, proiecit in mare. Pòst eiectionem autem Regum, assumens ciuitas oraculorum patrocinium, viros etiam illustrißimos custodes eis designauit, qui per omnem vitam habent eam curam à militia ipsi liberi, & ab alijs vrbanis muneribus, publiceque apud eos deposuit: sine quibus non permittit inspectiones oraculorum fieri. Et (vt breuiter dicam) Romani nihil ita custodiunt neque sanctum neque sacrum, quemadmodum Sibyllina diuinitus missa oracula. Vtuntur autem eis, quando senatus decernit, seditione occupante ciuitatem, aut infeliciter magno aliquo bello incidente, aut prodigijs aliquibus & laruis magnis, & inexplicabilibus ipsis apparentibus, qualia sæpe eueniunt: hæcque permansêre oracula vsque ad bellum Marsicum, sub terra posita in templo Capitolini Iouis in arca lapidea ab hominibus decem custodita. Pòst centesimam autem, & septuagesimam tertiam Olympiadem incenso templo, siue ex insidijs (vt putant aliqui,) siue casu: simul cum alijs Deo repositis, ista quoque corrupta sunt igni. Nam quæ nunc sunt, ex multis collata sunt locis: alia ex vrbibus Italiæ, alia ex Erythris in Asia ex S. C. misis legatis tribus ad eorum descriptionem: alia verò ex

alijs vrbibus, ab hominibus quoque rudibus transſcripta: In quibus aliqua reperiuntur inſerta Sibyllinis: redarguuntur autem ijs, quæ vocantur verſuum * apices. Dico autem, quæ Terentius Varro narrat in theologico tractatu. Vixit anno M. 3936.

Folium Sibyllæ.

EAndem vim obtinet, quam & adagium illud: Ex tripode dicta: quòd tantùm de ijs, quæ vehementer vera eſſe putantur, dicta ſint, vnde Iuuenalis:

Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.

Nam ſecundum Varronem, eius oracula ſcribebantur in folijs. De quibus etiam Vergilius 3. Æneid.

Fata canit, folijsq; notas & nomina mandat.

Et Ariſtophanes:

Haud equidem agnoſco, neque enim canit iſta Sibylla.

Libri Sibyllini.

IN Vaticanâ Bibliothecâ Romæ dicuntur extare libri Sib: quatuordecim. Et in Imperatoris Viennæ aliquot manu ſcripti.

Plato in Phædro de Sibyllis.

NVnc verò maxima bona nobis per inſaniam contingunt: quæ quidem diuino dono datur. Nam & quæ in Delphis eſt Prophetis, & quæ in Dodonâ ſunt ſacerdotes, furentes quidem multa bona & priuatim, & publicè in Græciam contulêre. Et ſi SIBYLLAM & alios recenſeremus, qui diuinâ vaticinatione vſi, multis multa in futurum rectè prædixerunt: in longum ſermonem extenderemus: quum tamen omnibus nota diceremus. F. A. M. 3572.

Phlegon Trallianus de Sibylla Erythræa.

FVit hic Trallianus libertus Auguſti Cæſaris, vel, vt alij volunt, Adriani: ſcripſit inter alia libellum de Mirabilibus, ac Longæuis, græcè: vbi etiam mentionem facit Sibyllæ Erythrææ: eamq; annos vixiſſe non multò pauciores clɔ. adductis rationibus ex illius oraculis atteſtatur. Vixit tempore nati Chriſti.

Dion lib. 54.

CÆſar, quia Sibyllini libri iam vetuſtate exoleſcebant, Pontificibus negocium dedit: vt ſuâ manu eos deſcriberent: ne quis alius eos legeret. Vixit, vt ſuprà, anno 100.

De eadem Auguſtinus de ciuitate Dei *lib. 18. cap. 23.*

HÆc autem Sibylla ſiue Erythræa, ſiue, vt quidam magis credunt, Cumana, ita nihil habet in toto carmine ſuo, quod ad Deorum fictorum cultum pertineat: quinimò ita etiam contra eos, & cultores eorum loquitur; vt deputanda videatur ad ciuitatem Dei. Temerè ergò faciunt hodierni quidam, qui (vt nouum quiddam adducant) Sibyllas pro Dæmoniacis habent. Vixit vt infrà anno 599.

De Sibyllâ aliâ Illyricus.

ALiâ quadam Prophetiâ carmine comprehensâ, cui Sibyllæ nomen adſcriptum, diſertè prædicuntur tum alia, tum etiam exilium & reditus Potentum ob veram pietatem. Prædicitur quoque ruina phantaſticæ Eccleſiæ, & ſucceſſus veræ. Haud dubiè indicantur præſentia religionis certamina. Nam non conſtat, inde vſque à Chriſto, Principes aliquos ob veram pietatem exulaſſe, & poſtea redijſſe: ſicut hoc tempore Elector Saxonicus & Colonienſis: qui tamen pro reditu ad terrenum principatum eiuſque longiore fruitione maluit ad cœleſte regnum commigrare. Exulauit & pientiſsimus Princeps, Otho Henricus: Comes Albertus, Caſparus Pflug, Baro Boemicus, alijque inſignes ac illuſtres viri.

Nullo autem ſanè commodiore vocabulo Eccleſiæ Papiſticæ ratio formaque exprimi poſſet: quàm quòd ſit phantaſtica: quod apud Italos ſignificat, rem tantùm ſpeciem habentem, vel tantùm phantaſiâ comprehenſam: cuiuſmodi ſolent melancholici ſibi imaginari. Nam totus Papatus, ac

Anno

præsertim spirituales, habent quidem speciem quandam pietatis & populi Dei: sed vim, efficaciamque eius (sicut B. Paulus prædixit) abnegârunt. Omnia enim in externis cerimonijs, ritibus & gestibus collocant: & prædicationem puri verbi Dei, quo sola vera puritas & Ecclesia generatur, iam olim neglexerunt, & nunc crudelissimè persequuntur. Quo porrò tempore carmina hæc composita sint, dubitatur.

Recitatur etiam alia Sibyllæ Prophetia de postremis temporibus, cuius sunt hæc verba. Ter trecentos, & quadraginta, & octo implebis annos: quando tibi infaustum veniet fatum: vbi vi subacta nomen tuum impleueris. Hei mihi miseræ, quando videbo diem istum tuum olim Roma. Imò Latinos omnes procaciter ambit, aut insultat, consilijs occultò furtiuoque concubitu, ex Asia terra in Troiano curru vectari, animum habens fului (scilicet leonis) quando verò Isthmum perruperit spectans omnes, dum pelagus eundo peruenit. Et tunc bestiam magnam perfundet niger sanguis. Hunc autem leonem edidit canis, perdentem Pastores. Sceptra quidem auferet tibi, & ad inferos perueniet. Hæc illa involucris quidem quibusdam agit: sed tamen satis indicat, quendam canem mutum, & rapacem Leonem eò loci exoriturum, vbi Troiani consederunt, nempe in Latio & Romæ: qui bonos pastores, id est, pios principes ac doctores perdat, Romam in seruitutem redigat, & ad inferos cum sua impietate perueniat ac pertingat.

Alexander Historicus & Cyrillus.

Sibylla ait: cum omnes eadem voce vterentur, quidam ex eis turrim maximam ædificare conati sunt, vt in cœlum ascenderent: Deus autem illam ventis immissis subuertit, & propriam vnicuique linguam dedit: vnde & Babylon ciuitas dicta est. Cyrillus refert.

Nona Olympiade fuit Sibylla Erythræa: decima & septima Olymp. Sibylla, quam & Herophilam nominârunt. Idem Cyrillus. Vixit Anno 410.

Pausanias.

Apud Pausaniam extat vaticinium Sibyllæ de Rhodo terræmotu quassanda: oraculum de duobus Macedoniæ Philippis: oraculum de Ægospotamica Atheniensium clade: & de eorum differentia. Post natum Christum anno 128.

Lactantius.

Prophetis & Salomoni sapientissimo similes fuerunt Sibyllæ, & Trismegistus. Vixit anno 317.

Idem lib. 1. de falsa religione cap. 8.

M. Varro, quo nemo vnquam doctior, ne apud Græcos quidem, nedum apud Latinos, vixit, in libris rerum diuinarum quos ad C. Cæsarem Pontificem maximum scripsit: cum de quindecimviris loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse vnius Sibyllæ, sed appellari vno nomine Sibyllinos, quòd omnes fœminæ vates, Sibyllæ sunt à veteribus nuncupatæ, vel ab vnius Delphidis nomine, vel à consilijs Deorum denunciandis: σιὸς enim Deos, non θεὸς, & consilium non βουλὴν, sed βυλὴν appellabant Æolico sermonis genere. Itaque Sibyllam dictam esse quasi θεοβούλην. Cæterùm Sibyllas decem numero fuisse: easque omnes enumerauit sub autoribus, qui de singulis scriptitarunt. Primam fuisse de Persis, cuius mentionem fecit Nicanor, qui res gestas Alexandri Macedonis scripsit. Secundam Lybissam, cuius meminit Euripides in Lamiæ prologo. Tertiam Delphicam, de qua Chrysippus loquitur in eo libro, quem de diuinatione composuit. Quartam Cumæam in Italia, quam Næuius in libris belli Punici, Piso in annalibus nominat. Quintam Erythræam, quam Apollodorus Erythræus affirmat suam fuisse ciuem: eamque Graijs petentibus Ilium vaticinatam, & perituram esse Troiam, & Homerum mendacia scripturum. Sextam Samiam, de qua scribit Eratosthenes in antiquis annalibus Samiorum reperisse se scriptum. Septimam Cumanam nomine Amaltheam: quæ ab alijs, Demophile, vel Herophile nominatur: eamque nouem libros attulisse ad regem Tarquinium Priscum, ac pro eis trecentos Philippos postulasse, Regemque aspernatum pretij magnitudinem derisisse mulieris insaniam: illam in conspectu regis tres combusisse, ac pro reliquis idem pretium poposcisse. Tarquinium multò magis insanire mulierem putasse. Quæ denuò tribus alijs exustis, cùm in eodem pretio perseueraret, motum esse Regem, ac residuos trecentis aureis emisse: quorum postea numerus sit auctus, Capitolio refecto, quòd ex omnibus ciuitatibus & Italicis & Græcis, & præcipuè Erythræis coacti, allatique sunt Romam, cuiuscunque Sibyllæ nomine fuerunt. Octauam Hellesponticam in agro Troiano natam, vico Marpesso, circa oppidum Gergithium: quam scribit Heraclides Ponticus Solonis & Cyri temporibus fuisse. Nonam Phrygiam, quæ vaticinata sit Ancyræ. Decimam Tiburtem, nomine Albuneam qui Tyburi colitur, vt Dea, iuxta ripas Anienis: cuius in gurgite simulachrum eius inuentum esse dicitur, tenens in manu librum, cuius sacra senatus in

Capitolium transtulerit. Harum omnium Sibyllarum carmina & feruntur, & habentur præterquam Cumææ: cuius libri à Romanis occuluntur, nec eos ab vllo, nisi à quindecimviris inspici fas habent. Et sunt singularum singuli libri: qui quia Sibyllæ nomine inscribuntur, vnius esse creduntur: suntque confusi, nec discerni, ac suum cuique asignari potest, nisi Erythrææ, quæ & nomen suum verum carmini inseruit, & Erythræam se nominat, vbi prælocuta est, cum esset orta Babyloniæ. Sed & nos confusè Sibyllam dicemus, sicubi testimonijs earum fuerit abutendum. Omnes igitur hæ Sibyllæ vnum Deum prædicant, maximè tamen Erythræa: quæ celebrior inter cæteras ac nobilior habetur. Siquidem Fenestella diligentissimus scriptor de XVviris dicens, ait restituto Capitolio retulisse ad Senatum C. Curionem Cos. vt legati Erythras mitterentur, qui carmina Sibyllæ conquisita, Romam deportarent: itaque missos esse P. Gabinium, M. Octacilium, L. Valerium: qui descriptos à priuatis versus circa mille Romam deportarunt.

Idem lib. 7. De diuino præmio cap. 15.

Nihil est humanis viribus laboratum, quod non ab humanis æquè viribus destrui posit. Quoniam mortalia sunt opera mortalium. Sic & alia prius regna, cum diutius floruissent, nihilominus tamen occiderunt. Nam Ægyptios, & Persas, & Græcos, & Assyrios, proditum est, regimen habuisse terrarum: quibus omnibus destructis, ad Romanos quoque rerum summa peruenit. Qui quantò cæteris omnibus regnis magnitudine antestant: tantò maiore decident lapsu: quia plus habent ponderis ad ruinam, quæ sunt cæteris altiora &c. & ibidem: Et id futurum breui, conciones Prophetarum denunciant sub ambage aliorum nominum, ne facilè quis intelligat. Sibyllæ tamen apertè, interituram esse Romam loquuntur, & quidem iudicio Dei, quod nomen eius habuerit inuisum, & inimica iustitiæ, alumnum veritatis populum trucidarit. Hydaspes quoque, qui fuit Medorum rex antiquissimus, à quo amnis quoque nomen accepit, qui nunc Hydaspes dicitur, admirabilis omnium, sub interpretatione vaticinantis pueri ad memoriam posteris tradidit, sublatum iri ex orbe nomen imperiumque Romanum. Multo antè præfatus, quàm vlla Troiana gens conderetur.

Sozomenus in Eccl. hist. lib. 1.

Neque profectò omnes Gentiles, quamuis quædam de Christo futura, à Sibylla, & à quibusdam oraculis præsignificata sint, propterea in crimen, quod fidem ægrius & difficilius admiserint, vocandi sunt: quippe pauci admodum, ijque doctrinà præstantes, eiusmodi prophetias numeris ex maxima parte conscriptas, & verbis obscurioribus quàm quæ à plebe percipi possent, editas, intelligere potuerunt. Vixit, An. 429.

Agathias.

Habes apud hunc authorem, de antro quodam, quod ferunt, Sibyllam Italicensem illam & magnam incoluisse, quæ Phœbo capta, & Spiritu diuino instincta, petentibus futura prædixit. Siquidem Æneæ Anchisæ filio tradunt illam omnia prædixisse, quæ illi essent inposterum occursura. Claruit anno 530.

Bernhardus de septem gradibus Confessionis.

Ait Sibylla: quando tuba sonitum tristem dimittet ab alto orbe, quando & Dominus cœlum auocabit desursum, & terram discernere volens, populum suum ante se, & prudentes Virgines ab infatuatis separare: aduocabit cœlum desursum, vt virtutes illæ cœlorum de suis sedibus moueantur, & omnes Angeli cum eo ad iudicandum congregentur. Hæc Bernhardus de Sibylla. Vixit vt infrà An. 1140.

Ex vita Altmanni Episcopi Patauiensis de Sibyllis.

Constat Sibyllam pulchrè vaticinatam esse de templo habituro columnas primum aureas, postea argenteas, tertio æreas, pauloq; pòst ferreas, tandem marmoreas, mox ligneas & po-

ſtremo arundineas. Has columnas ſcriptor vitæ Altmanni pulchrè de Eccleſiæ Dei doctoribus & gubernatoribus Epiſcopis interpretatur. Aureas enim templi Dei columnas dicit fuiſſe Apoſtolos: argenteas Apoſtolorum ſucceſſores iam tum inferiores & imbecilliores Apoſtolis. Æreos templi gubernatores dicit fuiſſe ſanctos Eccleſiæ doctores, qui tanquam æs ſonorum in vniuerſâ latiſsimè iam patente Eccleſiâ docendo ſimul & ſcribendo claruerint. Ferreos appellat pios Martyres, qui etiam ſanguine ſuo doctrinam de Chriſto, veram ſalutis æternæ viam eſſe comprobârunt & teſtificati ſunt: nec vllis vel præmiorum pollicitationibus vel pœnarum ac ſuppliciorum minis à vero abduci ſe paſsi ſunt. Marmoreos itidem interpretatur eos Epiſcopos, qui firmiter veræ doctrinæ inhæſerunt, & ab ea diſcedere ne latum quidem digitum voluerunt. Ligneos & arundineos interpretatur Epiſcopos & Prælatos carnales vetitis libidinibus immerſos, Simoniacos, auaros, omnibus vitiorum generibus occupatos, inſtar ligni vermibus ab omni parte exeſi: arundineos, id eſt molles, effœminatos, voluptuarios, quouis vento Antichriſtianico nunc huc, nunc illuc facilimè verſos.

Quod Sibyllæ vaticinium Bruſchius in manuſcripto interpretatur.

MArmoreos, Ligneos & Arundineos illos, verè eſſe, Doctores, ſcriptores animarum, paſtores illos Pontificios, Papiſticos & Monaſticos, qui prorſus à priſtina & genuina metallorum natura diſceſſerunt: & ſalutari Chriſti doctrinâ poſthabitâ, omiſſaque omni, tantùm ligneis, arundineis & vitioſis, carioſisque ſimul & verminoſis traditionibus humanis cognoſcendis, & populo proponendis, & marmoreâ planeque ſaxea temeritate & audaciâ impudentiſsimè defendendis vnicè ſtuduerunt: & in hunc vſque diem contra conſcientiam ſuam etiam tenaciſsimè inhærent.

Otho Friſingenſis.

HIc cum Hugolino Lactantio & Auguſtino Sibyllam Erythræam, ſicut & Iob & plures alios ex gentibus ad ciuitatem Dei pertinuiſſe affirmat, & vixiſſe tempore Oſeæ & Eſaiæ. Samiam autem Sibyllam regnante apud Hebræos Rege Manaſſe fuiſſe teſtatur. Clar. Anno Dom. 1167.

Godefridus Viterbienſis presbyter de omnibus Sibyllis, deq; nominibus, patria, Origine, & actibus ipſarum, à diebus Alexandri Magni.

SIbyllæ generaliter omnes fœminæ dicuntur prophetantes, quæ diuinam voluntatem omnibus interpretari, & ventura pronunciare ſolebant. Tradunt autem doctiſsimi authores, decem fuiſſe Sibyllas, quarum prima, Perſis: ſecunda Libyca: tertia Delphica eſt ante Troiana bella vaticinata: quarta Cumæa in Italia: quinta Erictæa in Babylonia orta, dicta Erythræa, ab Inſula, in qua eius dicta ſunt carmina: ſexta Samia à Samo flumine Beneuentano vocata: ſeptima Amalthæa, vel Cumana: octaua Helleſpontica: nona Phrygia: decima Tiburtina Græcè, Albunea latinè vocatur: ex huius carminibus multa de Deo, & Chriſto ſcripta continentur.

Fuit igitur hæc Sibylla Priami Regis filia & ex matre Hecuba procreata. Vocata eſt autem in græco Tiburtina: latinè verò Albunea nomine, vel Caſſandra: & illa circumiens diuerſas prouincias ac partes orbis, prædicauit per Aſiam, Macedoniam, Eroſtachiam, Agagusdeam, Ciliciam, Pamphiliam & Galatiam. Cumque mundi partes vaticinijs ſuis repleſſet, inde venit Ægyptum, Æthiopiam, Bragadam, Babyloniam, Aphricam, Libyam, Pontapolim, Mauritaniam & Palarinum. In omnes has prouincias prædicauit, & Spiritu prophetiæ repleta prophetauit bonis bona, malis mala. Scimus namque quæ in præconijs ſuis annunciauit: & quæ in nouiſsimis eſſent futura, prædixit. Audientes igitur famam eius Romani, ſtatim nunciauerunt in conſpectu Senatorum. Mittentes ergò Senatores Legatos ad eam, fecerunt ipſam cum magno honore deduci Romam. Centum igitur viri ex ſenatu Romano ſomnium in vna nocte viderunt ſinguli. Videbant ſinguli, quaſi nouem Soles eſſe in cœlo, qui ſigillatim diuiſi diuiſas in ſe figuras habebant. Primus Sol erat ſplendidus & fulgens ſuper omnem terram. Secundus ſol ſplendidior, & magnus, æthercam habens claritatem. Tertius ſol ſanguineo colore flammiger, igneus & terribilis, ac demum ſplendidus ſatis. Quartus ſol, quarta generatio eſt tempore Chriſti. Quintus ſol erat ſanguineus, tenebroſus, & lampas, ſicut in tonitruo tenebroſo, Sextus ſol tenebroſus nimis habebat aculeatum ſtimulum Scorpionis. Septimus verò ſol terribilis erat, & ſanguineum habens in medio gladium. Octauus autem ſol erat effuſus, ſanguineum habens colorem in medio. Nonus autem ſol erat nimis tenebroſus, vnum tamen habens radium fulgentem.

Cumque Romam ingreſſa eſſet Sibylla, videntes eam ciues Romani admirabantur nimiam pulchritudinem eius: erat enim venuſto aſpectu, decora vultu, eloquens in verbis: Dei pulchritu-

dine satis benè compositâ suis auditoribus dulce præbebat eloquium. Venientes autem viri, qui somnia viderant, dicunt ad eam, Magistra & Domina, quàm ad magnum decorem est corpus tuum, qualem nunquam in fœminis præter te vidimus: precamur, vt somnium, quod omnes nos in vna nocte vidimus, quid futurum præmonstret, aperias. Respondens Sibylla dixit ad eos: Non est æquum, in hoc loco stercoribus pleno, & diuersis certaminationibus polluto, Sacramentum huius visionis detegere. Sed venite, ascendamus ad Appenninum montem, & ibi adnuntiabo vobis, quæ euentura sunt ciuibus Romanis: & fecerunt, vt dixit. Quos interrogauit: & illi visionem, quam viderant, narrauerunt ei. At illa dixit ad eos: Nouem soles, quos vidistis, omnes futuras generationes præsignant. Quod verò dissimiles eos vidistis, dissimilis erit vita in filijs hominum.

Primus autem sol prima generatio est: erunt homines simplices & clari, amantes libertatem, veraces, mansueti, benignissimi, amantes consolationes pauperum, & satis sapientes. Secundus autem sol secunda generatio est: erunt homines splendidè viuentes, crescentes multùm, Deum colentes, sine malitia conuersantes in terra. Tertius verò sol tertia generatio est: exurget gens contra gentem, & erunt pugnæ multæ in Roma. Quartus autem sol quarta generatio est: erunt homines verum abnegantes: & in diebus illis exurget mulier de stirpe Hebræorum, nomine Maria, habens sponsum nomine Ioseph, & procreabitur ex ea sine commixtione viri, de Spiritu sancto, nomine Iesus: & ipsa erit virgo ante partum, & post partum: qui ergò ex eâ nascetur, erit verus homo, sicut omnes Prophetæ prædicauerunt: adimplebitque legem Hebræorum, & adiunget sua propria in simul, & permanebit regnum eius in secula seculorum. Nascente autem eo, exercitus Angelorum à dextris & à sinistris erunt dicentes: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis. Veniet namque vox super eum dicens: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite.

Erant ibi ex sacerdotibus Hebræorum, qui audientes hæc verba, indignati dixerunt ad eam: ista verba terribilia sunt: sileat hæc Regina. Respondens Sibylla dixit eis: O Iudæi, necesse est ista fieri: sed vos non credetis in eum. Dixeruntque: Nos non credemus: quia verbum & Testamentum dedit Deus patribus nostris: & non auferet manum suam à nobis.

Respondit eis iterum: Deus cœli sibi generauit filium, vt scriptum est, qui similis erit patri suo: & postea, vt infans, per ætates crescet, & insurgent Reges in eum, & principes terræ. In diebus illis erit Cæsari Augusto celebre nomen: & regnabit in Roma, & subijciet omnem terram sibi. Non multi, non pauci: non tres, neque duo, sunt dij: sed vnus Deus, solus & immensus, qui fecit cœlum, solem, stellas & lunam, frugiferamque terram & mare. Qui autem illum honorant, æternam vitam hæreditabunt, & eius perpetuum hæreditabunt paradisum. Mortuorum verò simul resurrectio erit: & claudorum cursus velocissimus erit: surdi audient, & cæci videbunt: non loquentes loquentur: ex quinque panibus quinque millia hominum saturabit: & colligent reliquias fragminum duodecim cophinos, Ventos compescens verbo, mare calcans, ambulans super vndas, infirmitates omnibus soluet: surgere faciet mortuos, repellens multos dolores: & de pane vno saturatio erit viuorum. Sed cùm omnia fuerint perfecta, quæ dixi, in ipso omnis resoluetur lex, & impias manus infidelium postea inueniet.

Post hæc conuenient sacerdotes Hebræorum contra Iesum, quia multa signa faciet, comprehendentque eum, dabunt Deo alapas manibus incestis, & in vultu sacro exspuent venenata sputa. Dabit verò ad verbera sanctum dorsum simpliciter, & colaphos accipiet: tacebit, ne quis agnoscat, vnde verbum venit: coronâ spineâ coronabitur: ad cibum autem fel, & ad sitim acetum dabunt, & suspendent eum in lingno, & occident. Templi verò velum scindetur in medium, & dies erit tenebrosus per horas tres, & fortem mortis finiet tribus diebus somno suscepto, & tunc ab inferis regressus ad lucem veniet. Et nihil valebit eis: quia die tertia resurget, & ostendet se discipulis suis, & ipsis videntibus in cœlum ascendet: & Regni eius non erit finis.

Dicunt me Iudæi insanam, & mendacem Sibyllam: cùm autem facta fuerint omnia, tunc demum reminiscentur mei, & nullus postea me dicet insanam: sed Dei magnam Sibyllam. Dixitque principibus Romanorum: Quintus autem sol quinta generatio est: eliget sibi Iesus duos piscatores de Galilæa, & leges suas docebit eos, dicens: Ite, & doctrinam, quam accepistis à me, docete omnes gentes, & per septuaginta & duas linguas subijcientes omnes nationes. Sextus autem sol sexta generatio est: & expugnabunt istam ciuitatem annos tres, & menses sex. Septimus verò sol septima generatio est: & exsurgent duo Reges, & multas facient persecutiones in terra Hebræorum, propter Dominum. Octauus autem sol octaua erit generatio, & in desertione erit Roma: & propugnantes vlulabunt in tribulationibus & doloribus, dicentes: Putásne peribimus? Nonus autem sol, nona generatio est: & exurgent Principes Romani in perditione multorum. Tunc exurgent Reges duo de Syria, & exercitus eorum innumerabilis, sicut arena maris: & obtinebunt ciuitates, & Regiones Romanorum vsque ad Chalcedoniam. Et tunc multa erit sanguinis effusio.

Omnia hæc cùm reminiscuntur, ciuitas & gens contremiscunt in eis, & disperdent Orientes. Et post hæc surgent duo Reges de Ægypto, & expugnabunt quatuor Reges, & occident eos, & omnem exercitum eorum, & regnabunt annos tres & menses sex. Et post eos alius Rex, per C literam

Anno

nomine, potens in prælio, regnabit annis triginta, & ædificabit templum Deo, & implebit legem & faciet judicium propter Deum in terra. Et post eum surget alius Rex, qui regnabit paucis temporibus: & expugnabunt, ac occident eum. Post hæc verò erit Rex per B nomine, & de B procedet Rex Audon, & de Audon egredietur A, & de A procedet A, & de hoc generabitur A: & ipse secundus A erit bellicosus nimis & præliator. Et de ipso A nascetur Rex per R nomine: & de R nascetur L, & potestatem habebit super decem & nouem Reges. Et post hæc surget Rex Salicus de Francia, per K nomine: ipse erit magnus, & pijssimus, potens & misericors, & faciens iustitiam pauperibus. Tanta enim in eo erit virtutis gratia, vt contra gradientem per viam arborum inclinentur cacumina. Aqua enim occurrens minimè cursum eius tardabit. Similis autem in Imperio Romanorum Rex ante non fuit, nec post eum futurus est. Et veniet Rex post eum per L nomine: & post hoc regnabit L, & post L triginta, & de L egredietur A, & ipse A erit nimis bellicosus & fortis in prælio, & multus erit per terram, siue per aquas: & non dabitur in manibus inimicorum, & morietur exul extra regnum, & in manu Dei anima eius erit. Tunc exurget Rex per V nomine, & ex vna parte Salicus, & aliâ Longobardus: & ipse habebit in terra potestatem contra pugnantes, & contra omnes inimicos. Et in diebus illis procedet Rex per O nomine, & erit potentissimus, & fortis, et bonus, & faciet iustitiam pauperibus, & rectè iudicabit: & de ipso procedet alius O potentissimus, & erunt sub eo pugnæ inter paganos & Christianos, & sanguis Græcorum eorum effundetur: & cor eius in manu Dei, & regnabit annis septem: & de ipsâ muliere nascetur Rex per O nomine: hic erit sanguinarius & facinorosus, & sine fide & veritate: & per ipsum multa erit malitia in terra, & multa sanguinis effusio, & destructæ erunt Ecclesiæ in ipsius potestate. In alijs namque regionibus tribulationes erunt multæ & prælia. Tunc surget gens contra gentem: & Cappadociam, ac Pamphiliam captiuabunt in illo tempore, eò, quòd non intrauit per ostium in Ouile. Hic namque Rex regnabit per annos quatuor. Et post eum surget Rex per H nomine, & in diebus eius pugnæ multæ erunt, Syriam expugnabunt, & Pentapolim captiuabunt: ipse enim Rex erit ex genere Longobardorum. Tunc exurget alius Rex Salicus per C nomine, & expugnabit Longobardos: & erunt prælia & pugnæ. Ipse autem Salicus erit fortis & potens, & paucis temporibus erit regnum eius. Tunc exurgent Agareni, & tyranni, & captiuabunt Tarentum & Barro: & multæ ciuitates deprædabuntur, & etiam volentes venire Romam: & non est, qui resistat eis, nisi Deus Deorum, & Dominus Dominorum.

Tunc venientes Armeni Persidem disperdent, ita, vt non recuperentur ciuitates, quas deprædabunt: & accurrentes ipsi ponent fossas iuxta Orientem, & expugnabunt Romanos, & obtinebunt pacem aliquantisper.

Et intrabit Rex Græcorum, vir Belligerator in Æpolim, & destruet templa Idolorum: & veniet locusta et bruchus, et comedent omnes fructus Cappadociæ, et Ciliciæ, ac fame cruciabuntur: & postea non erit amplius.

Et consurget Rex Salicus alius, scilicet H, vir fortis & belligerator: & indignabuntur contra eum multi vicini & parentes. In diebus illis tradet frater fratrem, & cum sorore commiscebitur: & multa nefanda hominum erunt in terra: Senes cum virginibus cubabunt, et sacerdotes mali cum deceptis puellis: Episcopi malefactorum sectatores erunt: et fiet effusio sanguinis in terra, & templa sanctorum polluent. Et erunt in populo fornicationes, immunditiæ, et Sodomiticum scelus, ita, vt visio ipsorum in contumelia eius appareat. Et erunt homines raptores, contumeliosi, odientes iustitiam, et amantes falsitatem, et Iudices Romani immutabuntur: si hodie ad iudicandum admittuntur, alio die mutabuntur, propter pecuniam accipiendam, et non iudicabunt rectum sed falsum.

Et erunt in illis diebus homines rapaces, cupidi et periuri, et amantes falsitatem, et destruetur lex et veritas: et fiet terræmotus per loca diuersa et insulares ciuitates: et regiones demergentur. Et erunt per loca pestilentiæ hominum, et terra ab inimicis desolabitur: et non præualebit consolari eos vanitas Deorum. Postea exsurget Rex per L nomine: et erunt sub illo bella: et duodecim annis regnabit. Et post hunc surget Rex per F nomine, et veniens obtinebit, et regnabit aliquanto tempore: et veniet Romam, et captiuabit eam, et non mortificabitur anima eius in manu inimicorum vllis diebus vitæ suæ: sed erit bonus et magnus, et faciet iustitiam pauperibus: et ipse viuet multo tempore. Post hæc verò surget alius Rex per H, nomine: et de ipso H, procedent duodecim H, et erit de genere Longobardorum et Teuthonicorum: et regnabit per annos centum. Tunc post eum exsurget Rex H nomine, Salicus de Francia: tunc initium dolorum erit, qualis non fuit ab initio seculi: et erunt in diebus ipsis multæ pugnæ et tribulationes multorum, et sanguinis effusio, et terræmotus per ciuitates et regiones, et terræ multæ captiuabuntur, et non erit, qui inimicis resistat, quia Dominus iratus erit in terra. Roma in persecutione et gladio expugnabitur, et erit deprehensa in manu ipsius Regis. Et erunt homines rapaces, cupidi, tyranni, odientes pauperes, opprimentes insontes, et saluantes noxios. Eruntque iniusti et nequissimi, et dominatores exterminij captiuabuntur: et non est in terra, qui pro eis resistat, et eruat eos, propter malitias eorum et cupiditates.

Et tunc exurget Rex nomine H animo constans: H ille idem, constans erit Rex Romano-
um & Græcorum: statura grandis, aspectu decorus, vultu splendidus, atque per singula membro-
rum lineamenta decenter compositus: & ipsius Regnum 122. annis terminabitur. In illis ergò
diebus erunt diuitiæ magnæ, & terra abundanter dabit fructum suum, ita vt tritici modius dena-
nario vno venundetur, modius vini denario vno, modius olei denario vno. Et ipse Rex scriptu-
ram habebit ante oculos, dicentem: Rex Romanorum omne sibi vendicat Christianorum: O-
mnes ergò insulas & ciuitates paganorum deuastabit, & vniuersa Idolorum templa destruet, et o-
mnes paganos ad baptismum conuocabit, et per omnia templa crux Christi Iesu erigetur. Tunc
namque perueniet Ægyptus Æthiopiam munus dare Deo. Qui verò crucem Iesu Christi non ado-
rauerint, gladio punientur.

Et cùm completi fuerint 122. anni, Iudæi conuertentur ad dominum, et erit ab omnibus
sepulchrum eius gloriosum. In diebus illis saluabitur Israel, et habitabit confidenter.

In illo tempore surget princeps iniquitatis de tribu Dan: qui vocabitur Antichristus. Hic erit
filius perditionis, caput superbiæ, magister erroris, plenitudo malitiæ: qui subuertet orbem, &
faciet prodigia & signa magna per falsas simulationes: deludet autem per artem magicam multos,
ita vt ignis de cœlo descendere videatur Et minuentur anni sicut menses, & menses sicut septi-
mana, & septimana sicut dies, & dies sicut hora. Et exurgent ab Aquilone spurcissimæ gentes,
quas Alexander Rex inclusit, Goth videlicet & Magoth. Hæc duodecim regna, quorum numerus
est sicut arena maris.

Cùm autem audierit hæc Rex Romanorum, conuocato exercitu debellabit eos, atque proster-
net vsque ad internecionem. Et postea Rex veniet Hierusalem, & ibi deposito capitis diadema-
te, & omni habitu regali, regnum Christianorum Deo Patri relinquet, & Filio eius Iesu Christo.
Et cùm cessauerit Imperium Romanum, tunc reuelabitur manifestè Antichristus, & sedebit in do-
mo domini in Hierusalem. Regnante autem eo, egredientur duo, clarissimi viri, Helias & Enoch,
ad annunciandum aduentum Domini: & Antichristus occidet eos, & post dies tres à Domino re-
suscitabuntur. Tunc erit persecutio magna, qualis non fuit antea, nec postea subsequetur. Ab-
breuiabit autem Dominus dies illos, propter electos, & occidetur virtute Domini Antichristus à
Michaële Archangelo in monte Oliueti.

Cumq; hæc Sibylla & alia multa Romanis prædixisset futura, quibus etiam signis ad iudican-
dam Dominus venturus sit, hos vaticinando versus intonuit dicens.

Versus Sibyllini de Christo.

IVdicij signum: tellus sudore madescet:
E cœlo Rex adueniet per secla futurus:
Scilicet in carne præsens vt iudicet orbem:
Vnde Deum cernent incredulus atq; fidelis
Celsum, cum sanctis iam terminus extat in ipso,
Sic animæ cum carne aderunt, quas iudicat ipse,
Cùm iacet incultus densis in vepribus orbis,
Reijcient simulachra viri, cunctam quoque gazam,
Exuret terras ignis pontumq; polumq;:
Inquirens tetri portas effringet Auerni,
Sanctorum sed enim cunctæ lux libera carni,
Tradentur sontes, æternaq; flamma cremabit.
Occultos actus manifestans quisque loquetur,
Secreta atque Deus reserabit pectora lucis:
Tunc erit & luctus, stridebunt dentibus omnes.
Eripitur solis iubar, & chorus interit astris,
Voluetur cœlum, lunaris splendor obibit,
Deijciet colles, valles extollet ab imo:
Non erit in rebus hominum sublime vel altum,
Iam æquantur campis montes & cærula ponti,
Omnia cessabunt, tellus confracta peribit:
Sic pariter fontes torrentur fluminaq; igni.
Sed tuba personitum tristem dimittet ab alto
Orbe genus, facinus miserum variosq; labores,
Tartareumq; chaos monstrabit terra dehiscens,
Et coram hoc Domino Reges sistentur ad vnum,
Decidet è cœlis ignisq; & sulphuris amnis.

Tunc iudicabit Dominus secundum vniuscuiusque opus: & ibunt impij in gehennam ignis
æterni: iusti verò, vitæ æternæ præmium recipient, & cœlum nouum, & terram nouam: & mare iam
non erit. Et regnabit Dominus cum sanctis in secula seculorum Amen. Vixit anno 1192.

Nicolaus de Lyra.

HIc in glossa proœmij sic scribit: Samos Insula est in mari Ægeo, vbi nata est Iuno, ex qua fuit Sibylla Samia, & Pythagoras Samius, à quo prophetiæ nomen inuentum est. Vixit Anno 1326,

Guilhelmus Castellus seu Castalius Gallus.

Scripsit carmen Sibyllinum de extremo iudicio. Anno 1480.

Fasciculus temporum VVerneri Roleuuinck.

SIbylla Tiburtina clara habetur: quæ de Christo prophetauit, & Augusto respondit, ne se Deum, iuxta stultitiam paganorum, putaret: & ostendit illi Virginem pulcherrimam in cœlo tenentem puerum in brachijs, & ait: Hic puer maior est te: ipsum adora. Cl. Anno 1494.

Theophrastus de arte præsaga.

PRophetas, Sibyllas, & Apostolos Christi æquiparat, & ex vno ore Christi procedere affirmat. Vixit Anno 1541.

Gassarus in Chronico.

SIbylla Tiburtina, quæ & Albunea Ægyptia dicta est, Vixit tempore Octauiani Augusti Imperatoris.

Idem, Sibylla Phrygia vixit tempore Demosthenis, Chrysippi, & Aristotelis. De Gassaro infrà.

Bullingerus con. 61. in Apocalypsim.

NOn possum hîc omittere, quin paucis annotem & Sibyllinam de Antichristi origine supputationem admodum, meo iudicio, congruentem cum supputatione, quam adduximus.

Vaticinatur autem Sibylla Erythræa, siue quæcunque illa fuerit, Romam ruituram, & igni concremandam. Verba Sibyllæ ex Græco ferè ita verbotenus habent.

Veniet tibi olim desuper par è iactabunda Roma
Cœlestis plaga, & flectes ceruicem prima,
Et ad solum deijcieris, & ignis te totam absumet.

Id verò factum completumque constat, cùm Totilas Rex Gothorum vrbem inflammauit, sicuti superiùs commemorauimus. Mox verò in oraculis illa subijciuntur.

Verùm vbi tibi Reges delicati ter quinq; fuerint,
Qui mundum seruitute presserunt, ab ort... vsq; ad occasum,
Erit Rex cano galero, habens vicinum nomen ponto,
Mundum spectans, scelerato pede munera conferens.
Et reliqua, quæ ibi leguntur.

Iubet ab exusta Roma Reges numerare 15. post quos venturus sit nouus Rex, quem describit. Constat autem, sub Iustiniano Romam esse vastatam & exustam. Inde numerantur à Iustino Iuniore ad Theodosium vsque Imper. 15. Theodosio succedit Leo 3. Isauricus. Istos appellauit delicatos, quòd plerique parùm fuerint strenui. Cæterùm Leone 3. imperante, deficit Italia ab Imperatore: mox item Exarchatus donatur à Pipino Rege, inuito Imperatore, Pontifici. Vides ergò supputationes congruere. Deduximus enim nos quoque ad Papinum vsque anno 666.

Ita verò rex nouus exoritur, quem Sibylla nuncupat πολιόκρανον, insignem candido galero, vel infula alba. Ita enim notat episcopum (qui quondam albas portabat in capite infulas) futurum regem. Nomen quoque ipsi indit. Nam dicit nomen illum habere vicinum ponto: Adde enim vocabulo Ponti, fex, habes Pontifex. Notas quoque aliquot adiungit: Illum mundana spectaturum, non cœlestia: sed & munera comparaturum (πορίζων) vel excogitaturum atq; daturum scelerato pede. Et rectè scelerato pede: cùm post Domitianum & Diocletianum nemo Regum nisi Papa, pedes ad osculaobiecerit: qua re existimant stulti, magna sibi munera conferri. Sed omissis istis, redimus in viam.

B. Martyr Irenæus de hoc rege loquens, in eod. libro 5. In bestia veniente, inquit, recapitulatio fit vniuersæ iniquitatis & omnis doli: vt in eo confluens & conclusa omnis virtus Apostolica, in caminum mittatur ignis. Hoc autem prophetico spiritu ipsum dixisse confitebitur, quisquis legerit vitas Pontificum Romanorum: præsertim autem Syluestri 2. Benedicti 9. Gregorij 6. & 7. Vrbani 2. Paschalis 2. Alexandri 3. Innocentij 3. Gregorij 9. Bonifacij 8. Clementis 5. Ioannis 22. vt alios multos non commemorem. Quid nostrâ memoriâ fecerint Iulij, Leones, Clementes & Pauli, loquuntur Italia, Hispania, Gallia, Anglia, Pannonia & Germania, ac Regna reliqua, bellis inter se commissa truculentissimis. Loquitur sanguis martyrum effusus clamans ad Dominum. Ergò

Anno

nobis caueamus ab hoc homine peccati: & adhæreamus redemptori nostro Christo Domino, obsecrantes, vt veniat citò, & liberet nos ab omni malo. Amen. Vixit hic anno D. 1541. vt infrà.

Sebastianus Castalio in Annotationibus suis in Sibyllas, ex libro 3.

Augustinus vocat ciuitatem, quæ paruit Augustis, & in Apocalypsi (vt & alibi à Sibylla) Septicollis appellatur. Ex hac venturus est Belial, qui à Sibyllâ Belias vocatur: sicut à Græcis Annibas dicitur, qui est Annibal: quanquam Belier paulò pòst appellatur. Sed nihil refert. Is est, qui in sacris literis vocatur Antichristus, & homo perditus. Nam hoc significat Hebraico sermone Belial. Est autem diligenter animaduertendum: quemadmodum Christus, cùm iam adesset, tamen exspectabatur: idem etiam in Antichristo accidere: ne quem fortè illud fallat, quòd dicitur Antichristus miracula facturus. Non enim vera erunt miracula: quæ res eos fallit, qui tales sunt in Iesum Deum, quales fuêre Iudæi in Iesum hominem. Vixit An. D. 1546.

Ioannes Ludouicus Viues.

Hic in commentarijs super Augustinum de ciuitate Dei, libro 18. cap. 23, prolixè scribit quot & quales fuerint Sibyllæ. Vide ibi. Vixit, vt infrà, anno 1550.

Petrus Alis Carnutensis.

Scripsit librum de Prophetarum, & Sibyllarum præconijs. Clar. Anno Dom. 1546.

Ant. Posseuinus de Sibyllis.

Et hic Sibyllas diuinitùs afflatas affirmat. De quo infrà suo loco. Claruit anno 1560.

Iacobus Pomerus.

Hic in oratione de antiquitate citat Sibyllæ carmina, in quibus prædictum dicit à Sibylla: Antichristum lino periturum. Adiuncta est hæc oratio antiquitatibus Romanis Ioannis Rosini in fine libri. Clar. A. D. 1579.

Augustinus Steuchus libro 1. de perenni Philosophia, de Sibyllis.

Sibylla Sambethe in Perside seu Chaldæa nata fertur, & de genere Noæ fuisse. Huius extabant 24. libri, vbi plurima de Christo, plurima item de Origine suæ gentis: deq; creatione scripsit. Idem in 21. cap. Plura de Sibyllis recitat, quæ breuitatis causâ omitto. Floruit, vt infrà, an. 1551.

Petrus Appianus de antiquitatibus Orbis.

P.P.P.E. S.S.S.E. V.V.V. V.V.V.V. F.F.F.F.

Sibylla sculpi fecit has literas Romæ in Ianiculo monte: eæ ob vetustatem deletæ ferè sunt, quarum sensus est:

Pater Patriæ Profectus Est, Secum Salus Sublata Est, Veniet Victor Validus, Vincet Vires Vrbis Vestræ, Ferro, Flammâ, Fame, Frigore: aliâs Fulgure. Claruit Anno D. 1551. Idem prædixit Beda Anno 730. infrà.

ONV-

Anno

ONVPHRII PANVINII VERONENSIS, FRATRIS EREMITAE AVGVSTINIANI DE SIBYLLIS ET CARMINIBVS SIBYLLINIS.

Ad Achillem Maffeum Ciuem Romanum.

LIBER.

QVum in tractatione ludorum secularium, Achilles vir optime, tam Sibyllæ quàm carminum Sibyllinorum sæpe mentionem fecerim, atq; de ijs disputare in priore præfatione constituerim: res ipsa nunc postulare videtur: vt absoluta de ludis secularibus disputatione, nunc ea, de quibus verba facere pollicitus sum, persequar. Atq; de ijs quæ apud veteres scriptores extare vidi, ad hoc potissimum argumentum pertinentia disseram, præsertim quum res, quamquam à plerisq; tractata sit, non admodum tamen accuratè ab vllo, quod sciam, fuerit explicata. Sibyllæ igitur, à quibus Sibyllina oracula tradita sunt, Varrone in libris rerum diuinarum, Diodoro Siculo libro 5. & Lactantio libro 1. diuinarum institutionum auctoribus, mulieres dicebantur Deo plenæ, quarum pectora quum diuinum numen recepissent, vaticinabantur, appellatæ, vt idem Lactantius, ex Varrone, & Seruius super 4. Æneidos tradunt, à consilijs Deorum nunciandis. Aeoles enim σιοὺς βουλὴ Deos dicunt, & consilium, siue sententiam. Ergò Sibyllæ, quasi Sibullæ dictæ, id est, quæ Dei consilia mortalibus enunciant. Hieronymus contra Iouinianum: Quod si Æolici (inquit) sermonis genere Sibyllæ θιοβουλαι appellantur, rectè consilium Dei sola scribitur nosse virginitas. Sunt, qui Sibyllas omnes ab vnius Delphidis nomine vocatas dicunt, ea verò à Deorum consilijs nominata est. Suidas Romana voce eam prophetissam, hoc est, vatem interpretari posse scribit.

Quæ autem, aut quot, quibúsue temporibus, aut locis Sibyllæ fuerint, magna inter veteres scriptores dissensio est. Alij enim tantùm vnam, alij duas, alij tres, alij quatuor, alij decem, aut etiam plures Sibyllas fuisse dixêre. Quidam etiam Græcorum conati sunt, ex Sibyllis facere, quod de Iouibus, Herculibus, Mineruisque, & alijs Deis fecerunt. Qui quum multi fuissent, vnum tantùm prodidêre, vt autor est M. Varro. Atque de ea variè scribunt, multumque inter se, tum de patre, tum de patriâ discrepant, Alij enim Apollinis & Lamiæ filiam existimant: alij Aristocratis & Idoli: alij Crinagoræ: alij Theodori. De patria quoque non minùs inter se dissident. Nonnulli eam Erythræam fuisse tradunt, quidam Siculam, alij Sardinicam, alij Gergethicam, alij Rhodiam, alij Libycam, alij Leucanam, alij postremò Samiam, Quæ omnia magna ex parte de Erythræa opinati sunt. Quidam etiam eam ante Troiana tempora fuisse, quidam ipsius Troiæ excidio, Græcisq; vaticinatam, Ilium periturum, alij verò longè post vixisse, scribunt, ita, vt cui potissimum credendum, ambiguum sit. Hanc opinionem reijcit M. Varro in libris, quos rerum diuinarum scriptos reliquit, qui quum de XVviris ad sacra facienda destinatis loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse vnius Sibyllæ: sed appellari vno nomine Sibyllinos, quod omnes fœminæ vates Sibyllæ sint à veteribus nuncupatæ.

Martianus Capella duas tantum Sibyllas fuisse refert, & non plures, Erophilem Troianam Marmesi filiam, quam eandem putat esse cum Phrygiâ, & Cumæâ: alteram Symmachiam Hiporensis filiam, quæ Erythræ nata, etiam Cumis vaticinata est.

Plinius libro 34. cap. 5. auctor est, Romæ in foro iuxta rostra, trium Sibyllarum fuisse statuas cæteris minores: ex his vnam Pacuvius Taurus ædilis plebis instituit, duas verò reliquas M. Valerius Messalla augur, quarum nomina Solinus cap. 7. Polyhistor: refert.

Vna enim ex his Cumana erat, quæ Cumis, Olympiade quinquagesima vaticinata est, vbi eius sacellum vsque ad nostra tempora fuit. Quod incendio Puteolano, anno salutis, D X X X I X. terra obrutum est. Hæc libros L. Tarquinio superbo Romanorum Regi attulit, cuius sepulchrum in Siciliâ diu mansit. Altera Delphica, quæ ante Troiana tempora vixit, atq; vt Boëthius perhibet, eius plurimos versus Homerus operi suo inseruit. Tertia porrò Heriphilis Erythræa, quæ post Troiana bella vixit, atque inter alia Lesbijs vaticinata est, eos maris imperium amissuros, multò antequàm id accideret.

Ælianus autem libro 12. variæ historiæ, quatuor Sibyllas asserit, Erythræam, Samiam, Ægyptiam, & Sardianam. His alij duas Iudæam, & Cumæam adiungunt, vt sint sex: quibus quidam alias præterea quatuor addunt, eorum verò nomina non referunt. M. Varro (vt est apud Lactantium libro primo) quo nemo vnquam doctior, ne apud Græcos quidem, nec apud Latinos vixit, in libris rerum diuinarum, quos ad C. Cæsarem Pontificem maximum scripsit, Sibyllas decem numero fuisse refert: easque omnes enumerat cum auctoribus, qui earundem gesta monumentis literarum consignârunt: quas non eo ordine, quo à Lactantio digeruntur, enumerabo: qui nec temporis, nec Sibyllarum rationem habet: sed quum ab antiquissimis ad recentiores deuenero, eis præterea

addam,

addam, quæ à veteribus Græcis, & Latinis scriptoribus de ijsdem Sibyllis, & carminibus earundem notata sunt.

De Sibyllâ Delphicâ.

PRima igitur, ex his Sibyllis, quas Varro inter decem enumerat, omniumque vetustissima Sibylla DELPHICA fuit: de qua Chrysippus loquitur in eo libro, quem de diuinatione composuit: quam quidam Athenim vocatam scribunt, Delphisque ortam. Hæc, vt Boëthus perhibet, longè ante Troiana tempora vaticinata est, cuius plurimos versus Homerum operi suo inseruisse plerique tradiderunt. Eam Diodorus Siculus libro 5. Daphnem Tyresiæ filiam fuisse refert, quam Argiui, quum Thebas vicissent, Delphos misêre votum reddituri. Quæ priùs quàm diuinandi artem à patre Tyresia edocta fuisset, Delphis manens vaticinandi peritior Apollinis vi facta est, Deique responsa consulentibus edebat: & idcircò ante omnes Sibylla est ab omnibus vocitata, vt auctor est Varro. Hinc omnes mulieres diuinandi peritæ, vt quidam tradiderunt, Sibyllæ dici cœptæ sunt. De hac Solinus cap. 7. Polyhistoris, & Plinius libro 34. cap. V. mentionem faciunt. Fertur & Daphne, altera Ladonis Arcadis filia ab Apolline adamata, quæ in laurum est versa: quum Deum auersaretur, & fugeret. Fabulam narrat primo metamorphoseωγ Ouidius. Porrò autem ante hanc nullam mulierem vaticinatam fuisse, legitur.

De Sibylla Erythræa.

ALtera Sibylla fuit Erythræa dicta, quam Appollodorus Erythræus affirmat suam fuisse ciuem, eamque Graijs Ilium petentibus vaticinatam, & perituram esse Troiam, & Homerum mendacia scripturum. Hoc autem vaticinium integrum extat in libro, qui vulgò circunfertur, oraculaque Sibyllina octo libris digesta continet, in lib. tertio. Hanc, vulgatior opinio est, fuisse ante bellum Iliacum. Eusebius verò in Chronicis eam in primam ætatem vrbis Romæ, & regnum Romuli refert. Strabo autem duas ponit Erythræas Sibyllas: hanc priscam, & aliam recentiorem nomine Athenaim, quam Alexandri temporibus fuisse scribit. Lactantius verò Sibyllam Erythræam Babylone natam esse ait, & sese Erythræam appellari maluisse. Hanc Solinus cap. 7. Polyhistoris Heriphilem appellatam, pauloque post Troiana tempora floruisse scribit, de qua suprà dixi. Huius etiam Ælianus libro variæ historiæ XII. & Marcianus Capella mentionem faciunt.

De Sibyllâ Cumæâ.

TErtiam autem Sibyllam CVMÆAM fuisse existimo, de qua Næuius in libris, quos de primo bello Punico scriptos reliquit, & L. Piso Censorius in annalibus mentionem faciunt. Hæc in Italia vaticinata est paulò pòst excidium Iliacum, vt quidam tradunt, quam Italicam multi uocant, & ex Cimmerio Campaniæ vicino Cumis oppido oriundam. Sunt, qui scribant, hanc esse ad quam Æneam Ilio profugum diuertisse Virgilius fingit libro 6. Deiphobem appellatam. De hac Martianus scribit.

De Sibyllâ Samiâ.

QVarta porrò Sibylla SAMIA fuit, de qua in antiquis Samiorum annalibus mentionem fieri Eratosthenes, vetustus auctor scripsit, Phyto vocata. Huius meminit Ælianus libro 12. variæ historiæ. Hanc Numæ Pompilij temporibus fuisse circa XVI. Olympiadem Eusebius scribit in Chronicis, Hippomene Athenarum principe, Heriphilemque appellatam.

De Sibyllâ Cumanâ

QVinta Sibylla Cumana fuit, nomine Amalthæa, quæ ab alijs Demophile, vel Herophile nominatur: Suidas Hierophilem dicit. Fuit autem hæc, quæ nouem, vel, vt alijs placet, tres libros Sibyllinorum oraculorum ad Tarquinium Superbum detulit, de qua re latiùs paulò pòst dicam. Hanc Solinus cap. 7. Polyhistoris quinquagesima Olympiade floruisse scribit, atq; eam post Delphicam, & Erythræam vaticinatam fuisse tradit: Cuius sepulchrum suâ ætate in Sicilia mansisse refert. Eam verò non Eriphilem vocat: hac enim appellatione Erythræam afficit, quam hac Cumanâ antiquiorem fuisse opinatur. Eusebius verò nec Erythræam, nec Cumanam: sed Samiam Herophilem vocatam scribit: quam Numâ Romanorum rege viuente, floruisse refert. Cumanam autem Sibyllam, si modò verum est, eam fuisse, quæ Superbo libros obtulit, & vixit Olympiade quinquagesimâ quintâ, testatur.

De Sibyllâ Hellespontica.

SExta Sibylla HELLESPONTICA fuit, in agro Troiano, Vico Marmisso nata circa Oppidum Gergithium, quam scribit Heraclides Ponticus, Solonis & Cyri fuisse temporibus: Vixit autem Olympiade LX.

De Sibylla Libyca.

Septima Sibylla LIBYCA fuit, cuius meminit Euripides in Lamiæ prologo. Hanc autem ante Olympiadem octogesimam vaticinatam fuisse ex hoc satis liquet: quòd Euripides, qui ea ætate vixit, eam commemorat.

De Sibylla Persica.

Octaua post suprà dictas Sibylla PERSICA fuit: cuius mentionem fecit Nicanor: qui res gestas Alexandri Magni, Macedonum regis, conscripsit. Hanc ipsam Chaldæam vocat Iustinus Martyr in admonitorio ad gentes libro: atque eam ex Babylone profectam, ait Berosus qui tribus libris Chaldaicam scripsit historiam: & Erimanthæ nobilis mulieris filiam fuisse tradit. Berosus autem Babylonius fuit, Beliq́ue in Babylone sacerdos, vt refert Assyrius Tatianus in oratione contra Græcos: qui eundem Alexandri Magni ætate vixisse: & Antiocho post Alexandrum tertio, Chaldaicam historiam, Regumq́ue gesta, tribus libris digesta, obtulisse scribit. Sunt qui hanc Sibyllam Hebræam, eiusq́ue proprium nomen Sambethem, & vxorem Noæ fuisse tradunt, ex quadam vrbe prope rubrum mare ortam. Huius libri fuerunt quatuor ac viginti: in quibus de Christo Deo, & eius aduentu innumera cecinit. Huius versus (vt tradit Iustinus) passim legebantur imperfecti & interdum parùm cohærentes, non quidem vatis, sed exscribentium festinanter vitio: ita vt multâ coniecturâ opus esset. Quod non sine manifesto Dei consilio accidit: ne egregia vaticinia ab indignis intelligerentur. Vixit autem Olympiade CXX. Iustinus in libro gentium admonitorio hanc ipsam Cumanam etiam appellat: eamq́ue ex Babylone Cumas Italicas profectam tradit: vbi consulentibus Dei iussu oracula reddebat: ita vt Erythræa, Persica, & Phrygia Sibyllæ, Cumææ & Cumanæ, aliquando dictæ sint.

De Sibylla Phrygia.

Nona vero Sibylla fuit PHRYGIA, quæ vaticinata est Ancyræ. Quam idcirco nono loco posui: cùm quòd tempus, quo vix erit, reperire non potui: tum etiam,, quòd Lactantius, & eo longè prior Varro, eam nono loco numerauerunt. De hac Martianus Capella scribit: & eam eandem cum Cumæa esse arbitratur in agro Troiano natam.

De Sibylla Tiburtina.

Eadem ratio est de loco decimæ Sibyllæ: quam TIBVRTINAM vocant nomine Albuneam quæ Tiburi vt Dea ad Anienis ripas colebatur: cuius in gurgite simulachrum eius inuentum esse dicitur, tenens in manu librum, cuius sacra senatus in capitolium transtulit. Has decem Sibyllas tradit ex Varrone Lactantius libro primo contra gentes cap. 6.

De reliquis Sibyllis.

Fuerunt & aliæ plæræque extrà decem numerum Sibyllæ, vt COLOPHONIA, quæ dicta est Lampusia Calchantis sacerdotis, peritissimiq́ue auguris filia: cuius vaticinia & responsa carmine olim legebantur. Fuit & alia Sibylla nomine ELISSA, quæ & ipsa carminibus vaticinabatur. Referri quoque potest in numerum Sibyllarum CASSANDRA Priami filia: quæ patriæ excidium præcinuisse fertur, consulentibusq́ue responsa dedisse. De qua Vergilius libro 2. Æneidos sic scribit:

Tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris
Ora, Dei iussu non vnquam credita Teucris.

Fuit etiam Sibylla EPIROTICA Thespiotiæ nata, quæ oracula scripsit. Item THESSALICA, MANTO Tiresiæ vatis Thebani filia, quæ fatidica à Virgilio appellatur. Potest etiam Sibylla dici CARMENTA mater Euandri Arcadis. Multa enim vaticinatam fuisse ferunt. Et FAVNA vel FATVA Fauni Italiæ Regis soror & coniux: quæ bona Dea postea dicta est. Dubitauit Didius Grammaticus: an SAPPHO Sibylla dici possit: vt est apud Senecam in studijs liberalibus: etsi alij eo loco non Sibyllam, sed Publicam legant. Omnium etiam Sibyllarum antiquissima dici potest DELBORA vxor Lapidoth mulier Hebræa: de qua legitur Iudicum libro capite 4. Cui addi potest MARIAMME soror Mosis & Aaron, vt legitur in Exodo capite 15. & postremò OLDA Sellemi vxor: de qua Paralipom. 2. cap. 34. multa leguntur sub rege Iudæorum Iosia.

Harum ferè omnium Sibyllarum carmina circumferri & legi ætate sua refert Lactantius, præter Cumanæ: cuius libri à Romanis occulebantur: nec eos ab vllo nisi à XVviris inspici fas erat. Erantq́

singu-

Anno

ſingularum ſinguli libri, qui quia Sibyllæ nomine inſcribebantur, vnius eſſe ſemper crediti ſunt, erantque confuſi ſimul, nec diſcerni, aut ſuus cuique Sibyllæ aſsignari poterat liber, præter Erythrææ, quæ & nomen ſuum carmini verum inſeruit, & Erythræam ſe nominatum iri præloquuta eſt.

Nunc quidam liber Græcus Sibyllinorum oraculorum circumfertur octo libris digeſtus, quem eum eſſe exiſtimo, de quo plura Lactantius excepit, quum præſertim omnes ferè eos verſus, quos de Chriſto citat, Sibyllinos in eo reperiri conſtet.

Extant quoque Sibyllæ Erythrææ eius generis verſus quidam, qui acroſtichis vocantur. Hi ſunt apud Euſebium Græci in libro, 5. de vita Conſtantini Imperatoris. Iidemque Latini facti apud Diuum Auguſtinum libro 18. de ciuitate Dei cap. 23. in quorum ſingulis capitibus ordo literarum ita eſt diſpoſitus, vt in eis hæc verba legantur: IESVS CHRISTVS DEI FILIVS SERVATOR CRVX. Hique ab Euſebio eo loco Sibyllæ Erythrææ fuiſſe traduntur. Sic autem ſcribit: Sibylla igitur Erythræa, quæ ſeipſam ſextâ poſt diluuium generatione vixiſſe, & Apollinis ſacerdotum fuiſſe dicit, diadema ex æquo vnâ cum Deo, cui ſeruiebat geſtans, & tripoda circa quem ſerpens gyrabat, colens, appropinquantesq; ad ſe repellens propter dementiam parentum, qui eam tali cultui deuouerant, intus in ipſis adytis, importunâ ſuperſtitione occupata, diuinâ tamen inſpiratione referta, Carminibus de Chriſto Ieſu vaticinata eſt, quorum primarum literarum ſerie ſurgit hæc ſententia, quæ & acroſtichis dicitur.

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΥΙΟΣ ΣΩΤΗΡ ΣΤΑΥΡΟΣ. id eſt:

IESVS CHRISTVS DEI FILIVS SERVATOR CRVX.

Carmina autem ſunt hæc Latinè, ſeruata quantum fieri potuit, acroſtichi, reddita.

I Iudicio telluris erit ſudoribus omen,
E Erumpetq; alto, carnem qui iudicet, atque
S Suſpenſum (tanti eſt regis præſentia) mundum
V Viderit inde omnis, vel ſi perſpecta fides eſt,
S Siue hæc nulla Deum Sanctosq; in finibus æui
C Carnis amaſius, & pulpâ veſtitus amicâ.
H Hic animis alba è ſella ius dicet, eritq;
R Rerum campus inops, tribuli naſcentur, opesq;
I Inuiſæ fient homini, atque iacebit Imago:
S Soluentur portæ ſtygij Plutonis ab illo.
T Tunc quoduis iſtâ gaudebit luce cadauer:
V Vir ſacer atque exlex flammâ dignoſcitur, atque
S Scitur in integrum, quicquid tamen vſque latebat:
D Ducet enim lampas, reſeratis frontibus intro,
E Et multi plangent, multi ringentur, & aſtra
I Inducent finem, facies tum Solis opaca,
F Flexum erit & cœlum, nullâ quoque luce Diana
I Implebit valles, & caſſa cacumina reddet.
L Labentur colles hominum faſtidia, toti
I Incipient æquor fieri montes: mare demum
V Veliuolum nulli, quum tellus fulmine areſcet,
S Subſident fontes, & nuſquam flumina current:
S Suſpectum cœlo ſonitum dabit ære recuruo,
E Exitium tuba deplorans mundiq; labores.
R Recludetq; chaos immenſum terra dehiſcens.
V Vndiq; conuenient reges, ſedemq; videbunt.
A A cœlo erumpent flammarum, & ſulphuris vndæ.
T Tum bene iactandum indicium mortalibus atque
O Optatum cornu ſignum, cum gente fideli
R Res æquè vna piis vita, orbiq; inſitus error.

C Clara duodenis illustrans fontibus vnda
R Roboreumq́ pedum toto dominabitur æuo.
V Versibus exscriptus Deus bis primore litura est,
X Xeinophilus nostra causa Rex vltima passus.

Hæc autem sunt carmina, quæ Sibylla Erythræa de Christo cecinit. Multi verò fuerunt qui, quamquam omnia de Sibylla Erythræâ tradita vera esse credant, hos tamen versus propter rei clarissimum argumentum confictos esse suspicati sunt ab aliquo religionis Christianæ viro, poëticesque non ignaro. Quod nulla ratione fieri potuisse, vel ex hoc maxime liquet, quod diu ante Christi natalem edita fuisse comperiuntur. Constat enim M. Tullium versus hos legisse commentarijsque suis inseruisse, quos Eusebius Cæsariensis se vidisse profitetur. Hanc opinionem confirmat: Sibyllas multa per versuum initia significare consueuisse, vt secundo de diuinatione docet Cicero, qui de Sibyllis loquens sic scribit: Non esse autem illud carmen furentis, ipsum poëma declarat. Est enim magis artis & diligentiæ quàm concitationis motus, tum verò ea, quæ ἀκροςοιχὶς dicitur, quum deinceps ex primis versuum literis aliquid connectitur, vt in quibusdam Ennianis, quæ Ennius fecit, id certè magis est attenti animi, quàm furentis, atque in Sibyllinis ex primo versu cuiusque sententiæ primis literis illius sententiæ carmen omne prætexitur, hoc scriptoris est non furentis, adhibentis diligentiam, non insani. Ita Cicero. Hoc etiam subsignificare videtur Virgilius 4. Ecloga quum scribit: Vltima Cumæi venit iam carmins ætas. Quod intelligunt quidam de Christo: quidam de Romanis, & de illo tempore quod præfiniuit in suis carminibus Sibylla Cumana, fatorum Romanorum prophetissa, vt quidam putant. Nam tempus, quò vaticinium tendebat certis erat literis insertum. Atque hactenus de Sibyllis.

Et dum libro 6. Æneidos, eam Deiphoben Glauci filiam vocat, de Cumæâ ipsa loquitur. Glaucus autem vates fuit diuinandi scientissimus, qui eam artem Apollinem ipsum docuit. Eam Heriphilem appellat Suidas, ab alijs Amalthea vocitata. Varroni autem, quem hanc rem etiam diligenter quæsiisse ferunt, non videtur verisimile, vatem illam, quam Æneas consuluerit, potuisse pertingere Romana regna, quum sexcentis annis ante Tarquinium vixerit: ideo Erythræam potius fuisse putat, quæ etiam de Romanis cecinerit, hoc nimirum argumento ductus: quòd post incensum Capitolinum templum, in quo oracula Sibyllina seruabantur, apud Erythras ipsamet carmina inuenta sunt. Hanc autem esse non potuisse Erythræam Sibyllam, eodem Varronis argumento ductus opinor: quippe quæ, Appollodoro Erythræo auctore, tempore belli Troiani vixerit.

Et quamquam Eusebius eam primis annis Romuli referat, ad Tarquiniorum tamen tempora eam peruenire non potuisse facilè credi potest: quorum Priscus centesimo anno post Romuli obitum, regnare Romæ cepit. Nec Varronis argumentum obstat, libros Sibyllinos incendio consumptos ex Erythris Romam iterum relatos fuisse: quum satis constet, eos ab antiquis diuersos fuisse. Ego verò eiusdem Varronis auctoritate fretus duas Sibyllas eodem ferè cognomine fuisse existimo, Cumæam & Cumanam. Cumæa ea est, quæ Cumis vaticinata est tempore belli Iliaci, ex Cimmerio Campaniæ oppido orta, ad quam Æneam diuertisse Maro refert. Cuius & Dionysius libro 4. meminit. Cumana autem est, quæ Cumis oriunda longo tempore pòst vixit, librosque Tarquinio obtulit, de qua Solinns plura scribit. Cumis enim plures mulieres longo & perpetuo tempore, vaticinatas fuisse reor, quæ omnes Sibyllæ vocitatæ sunt: quæ illuc proficiscebantur, vel vt peritores diuinandi fierent, Apollinis oraculis, quem illic maximum templum cum specu habuisse constat: vel vt eius sacris præessent, quæ non nisi à mulieribus perfici consueuerant, quæ omnes postea ab vrbe proxima; siue Cumææ siue Cumanæ vocatæ sunt. Aristoteles namque, & Martianus Erythræam ipsam etiam Cumis diuinâsse scribunt, eamque aliquando Erythræam, aliquando Cumanam vocant. Aristoteles quidem in libro de naturæ miraculis (si modo eius est: nam hoc in dubium vocatur) speluncam narrat esse Cumis Vrbe Italica, vbi Sibyllæ domicilium fuisse tradit, quam multi Erythræam esse putant, & incolæ Cumæam nominant, haud dubiè patriæ fauore, aut certè de alia sentientes. Marcianus verò Capella Erythræam Cumis vaticinatam esse scribit, Italicis credo, vt auctor est Aristoteles: quippe sunt etiam Cumæ Ionicæ, vbi & Erythræ. Hæc forte esse potuit ea quam Virgilius libro 6. Cumæam vocat ab Æneâ consultam.

Cumana enim quæ libros Tarquinio vendidit, non eam esse existimo, de qua Virgilius scribit, quod neque etiam ipse affirmat. Idem Martianus Sibyllam Phrygiam, aliquando etiam Cumæam appellat. Ita igitur cùm variæ, incertæ, & inconstantes sint veterum scriptorum de Sibyllis sententiæ: fit, vt neque ego quicquam affirmare ausim. Quamquam autem incertum sit, quónam nomine appellata fuerit, quæ libros Tarquinio attulerit, eam tamen omnium scriptorum, concordi testimonio satis inter omnes conuenit, Sibyllam vnam fuisse: cuius libros Tarquinio oblatos Romani summa religione, ac obseruantia custodiebant. Qui qua ratione Romanis allati fuerint, nunc ex Varrone, Dionysio, Solino, Plinio, Gellio, Lactantio, Seruio, & Suida exponam.

Anus hospita atque incognita, quæ postea constanti omnium opinione Sibylla Cumana credita fuit, nomine Amalthea, Tarquinium Superbum, regem Romanum adijt nouem libros ferens, quos Sibyllinis oraculis plenos esse affirmabat, eosque velle se venundare dixit. Tarquinius precium

Anno

percunctatus, mulier trecentos Philippeos popofcit, rex autem quafi anus ætate defiperet, irrifit, afpernatusque libros eft ob precij magnitudinem. Tum illa foculo coram eo accenfo, tres libros ex nouem combufsit, fiue vt Dionyfius tradit, à regis confpectu difcedens, eos igni tradidit, reuerfaque numquid reliquos fex libros eodem precio emere vellet, regem interrogauit. Tarquinius autem multò magis irrifit aniculæ dementiam, eamque delirare refpondit: quòd idem peteret de paucioribus precium, quod nec de pluribus accipere potuiffet: tum mulier ftatim coram rege, vel, vt ait Dionyfius difcedens, tres alios combufsit. Reuerfaque illum denuò placidè interrogauit, an tres reliquos eodem illo precio emere vellet: rex mulieris conftantiâ commotus, eam mulieris confidentiam non omnino afpernandam effe exiftimauit, quare augurious accerfitis rem per ordinem enarrauit, atque quid agendum effet popofcit. Illi autem ex quibufdam fignis intelligentes, rem illam neceffariam à Dijsque in Vrbis falutem miffam, regi, reiectione illa librorum magnam iacturam factam effe, demonftrantes, quòd non omnes emiffet, eum reliquos emere hortati funt, dato precio quod depofceret anus. Quare Rex libros tres reliquos Sibyllinorum oraculorum plenos mercatus eft nihilò minore precio, quàm quod erat petitum pro omnibus. Mulier igitur dans ei libros, diligenter feruandos effe præmonuit: quæ quum à Tarquinio difcefsiffet, poftea nufquam ampliùs vifa eft. Quapropter, iam tum credi cœptum, eam Sibyllam fuiffe Cumanam, cui quemadmodum poëta ait:

Magnam mentem animumq; Delius infpiraffet deus.

Sunt quidam auctores: qui libros non Superbo, Sed Prifco Tarquinio oblatos fcribunt: inter quos eft Varro apud Lactantium libro 1. & ex recentioribus Suidas. Solinus verò quamquam libros Superbo venditos fuiffe affirmet: Sibyllam tamen, quæ eos vendidit, Olympiade quinquagefima vixiffe fcribit. Quod fi ita eft, Prifco Regi libros vendidit, non Superbo. Nam in quinquagefimam Olympiadem mors Prifci Tarquinij incidit. Quare Varroni potius credendum exiftimo quam alijs. Plinius verò libro 13. cap. 13. tres libros, non nouem fuiffe fcribit, quos oraculorum plenos Sibylla Tarquinio attulerit, ac combuftis duobus tertium fuperfuiffe. Suidas nouem libros tradit, eosque oraculorum peculiarium vocat, hoc eft ad certum aliquem populum fpectantium: fed combuftos tantùm duos, reliquos omnes fuperfuiffe. Cæterùm hi libri, quos fiue Prifcus, fiue Superbus Tarquinius emit, ab ipfo in Capitolio, Iouisque templi facrario, in arâ lapidea fub terra poftea reconditi, Sibyllini deinceps appellati funt, religiofifsimeque ibidem feruati. Horum librorum cuftodia IIviris primum, deinde Xviris, poftremo XVviris ad facra facienda deftinatis commiffa fuit: eofque ab alijs præter iftos afpici, aut legi nefas erat, vt Lactantius tradit. Atque vt paucis verbis multa comprehendam, nihil Romani neque fanctum, neque facrum, ita cuftodiebant, quemadmodum hæc Sibyllina diuinitus (vt exiftimabant) miffa oracula. Et quum Dij immortales de rebus aduerfis confulendi effent, remediumque aliquod malis quærendum, vti de aliqua inteftinâ, ciuilique feditione, vel bello externo, aut peftilentia Vrbem vexante tollenda, de funeftorum, exitiabiliumque cafuum remedijs, vt Cannenfis cladis, pacis Candinæ, de prodigijs expiandis, cæterisque rebus aduerfis, hos libros quafi ad oraculum præfentaneumque remedium XVviri hi adire folebant, in eis omnium malorum remedia inueniri poffe exiftimantes. Cæterùm is Tarquinius, qui eos emit, dum eos in manibus habuit: ftatim duos viros creauit ex illuftrioribus patricijs, quibus horum librorum cuftodiam tradidit, appellatique funt IIviri facris faciundis: Ex quibus alterum nomine M. Atilium, quòd is libros fecreta ciuilium facrorum continentes cuftodiæ fuæ commiffos, muneribus corruptus Petronio Sabino defcribendos dediffet, culeo infutum in mare abijci iufsit. Horum IIvirorum munus erat, hos facros libros cuftodire, & quoties opus effet, adire, legere, interpretari, & quæ iubebantur, vt perficerentur curare, Apollinis facrarumque cerimoniarum antiftites effe: & quoties famem, peftilentiam, bella ciuilia & externa mala vrbem vexare contigiffet, vel prodigia aliqua nunciata effent apparuiffe, eorum omnium malorum ex oraculis Sibyllinis remedia inuenirent: lectifternijs ad Deorum puluinaria factis, Deûm iram placare: profpera omnia precari, aduerfa vt tollerentur rogare: & poftremò Deos omnes iratos facrificijs factis mitigare.

Vide quæfo Lector, quantam fibi malus dæmon in orbe terrarum vendicauerit poteftatem. Ex qua per Iefu Chrifti gratiam depulfâ liberati, beati nos & felices fumus, quibus tot tenebris & errorum inuolucris liberatis veritatem agnofcere conceffum eft. Porrò de his facerdotibus ita libro 4. fcribit Dionyfius: Poft eiectionem autem regum, affumens ciuitas oraculorum patrocinium, virosque etiam illuftrifsimos cuftodes eis defignauit, qui per omnem vitam eam curam haberent, à militia & alijs vrbanis muneribus immunes: publiceque libros illos apud eos depofuit, & fine eis non permifit vnquam vlli oracula afpici Sibyllina. Hi feruos de publico fumtu habebant. Eos libros autem adeunt ex S. C. feditione ciuitatem tenente, aut calamitate aliqua magna, bellóue incidente, aut prodigijs aliquibus apparentibus, qualia fæpe euenire folent. De IIviris facrorum frequens apud Liuium mentio eft ante primum confulem de plebe creatum. Libro III. Libri Sibyllini per duûm viros facrorum aditi. Libro IIII. Obfecratio itaque à populo IIviris præeuntibus eft facta. Et paulò pòft: Multa IIviri ex libris placandæ Deûm iræ auertendæque à populo peftis cauffa fecère. Et libro V. libri Sibyllini, ex S C. aditi funt: IIviri facris faciundis lectifternio tum primum in vrbe facto, &c. Cæterùm quum multo tempore, duo ad hocipfum

sacerdotium viri tantùm creari soliti essent, ac plebs de suo quoque corpore consules creari ambiret, neque ad hoc ipsum satis virium esset, obtinuit tandem, vt qui IIviri in eam diem vsque creati fuissent, decem viri deinceps sacris faciundis eo iure, quo IIviri fieri solebant, crearentur. Quare anno vrbis CCCXXCVIII. lege latâ à tribunis plebis C. Licinio & L. Sextio, ex IIviris Xviri facti sunt, simulque lege cautum, vt pars ex plebe, pars ex patribus fieret, quam legem decimo sui tribunatus anno pertulerunt: quinque igitur è patribus totidemque fuêre è plebe electi, qui Xviri sacris faciundis deinceps vocati sunt. Post quod tempus vsque ad L. Syllæ Felicis Dictaturam fuerunt Xviri sacris faciundis, de quibus toties mentio est apud Liuium. A Sylla verò Dictatore XVviri facti sunt, quod hac ratione ostendi potest. Ciceronis ætate erant XVviri sacris faciundis, qui adhuc erant decemviri eo anno, quo Capitolium arsit: paulò ante Syllæ Dictatoris tempus, L. Scipione & L. Norbano Coss. anno vrbis DCLXXI. Atque post eum annum in sacerdotum collegijs nusquam legitur quicquam esse mutatum, nisi in Dictatura Syllæ: relinquitur ergò, vt hæc XVvirorum institutio à Sylla facta esse credatur, præsertim, quum & alijs sacerdotum collegijs legatur adiecisse aliquot sacerdotes, vt auguribus & Pontificibus. Fuisse verò Ciceronis ætate XVviros ex IV. Cœlij ad Ciceronem epistola intelligi potest, in qua ipse ad Ciceronem scribit, P. Dolabellam populi suffragijs factum XVvirum. Tranquillus quoque in Cæsare: proximo autem Senatu percrebuit fama, L. Cottam XVvirum sententiam dicturum: vt, quoniam libris fatalibus contineretur, Parthos nisi à Rege non posse vnici, Cæsar rex appellaretur. Quòd verò decemuiri sacrorum adhuc fuerint eo anno, quo Capitolium crematum est, ex verbis Dionysij libro 4. intelligitur, qui ait: libros Sibyllinos, qui ad huc à Xviris seruabantur, incendio capitolij fuisse crematos, quod anno ante Syllæ dictaturam conflagrauit. De XVviris ita scribit libro 11. Com: Tacitus: Ludis secularibus Domitiani intentius affui, sacerdotio XVvirali præditus: ac tunc prætor, quòd non iactantia refero, sed quia collegio XVvirûm antiquitus ea cura: & magistratus potissimum exequebantur officia cerimoniarum. Et Seruius interpretans illud Virgilij:

------ *Lectosq; sacrabo,*

Alma viros. ------ .----- ait sic: Primò fuerunt duo librorum Sibyllinorum custodes, inde X. inde XV. vsque ad tempora Syllana, pòst creuit numerus vsque ad LX. Sed remansit XVvirûm vocabulum. Post Syllam idem sacerdotium mansit vsque ad Theodosij tempora, quibus cum cæteris veteris superstitionis sacris abrogatum est. Porrò autem ex eo epistolæ Cœlij loco, quem citaui colligi potest, populi suffragijs sacerdotes huius collegij aliquando creatos, idque per legem Domitiam. Nam quòd à collegijs ante legem cooptati fuerint, passim in Liuij historia legitur, vbi de suffectis in de mortuorum locum sacerdotibus loquitur. Horum munus erat, libros Sibyllinos custodire, & quum ex S. C. adeundi essent, adire, & quæ legissent, senatui renunciare: ludos seculares celebrare, & postremò omnia peragere, quæ Sibyllinorum carminum iussu facienda essent. De his frequens mentio est in vetustis monumentis.

Porrò autem, vt ad libros Sibyllinos redeamus, perdurârunt hi libri vsque ad belli Marsici, siue socialis tempora. Quibus Olympiade CLXXIII. C. Norbano, & P. Scipione Coss. incenso capitolio siue ex insidijs (vt quidam existimant) siue casu, simul cum alijs sacris Sibyllina etiam carmina incendio consumta sunt. Restituto verò à L. Cornelio Sulla Felice Dictatore Capitolio, & à Q. Catulo templo Iouis Capitolini dedicato (vt Fenestella diligentissimus scriptor, in libro quem de XVviris edidit, refert,) C. Scribonius Curio & Cn. Octauius coss. ad senatum retulerunt, vt legati Erythras, & ad cætera Italiæ, Græciæ, & Asiæ oppida mitterentur, qui carmina Sibyllarum, & præsertim Erythrææ conquisita Romam deportarent. Itaque missos esse scribit P. Gabinium, M. Otacilium crassum, & L. Valerium Flaccum. Hi ex omnibus ciuitatibus quum Italicis, tum Græcis, & præcipuè ex Erythris, circa mille versus à priuatis descriptos collegerunt: Romamque cum cuiusque Sibyllæ nomine deportârunt. Hæc eadem Varro refert. Quibus carminibus ab hominibus rudibus transscriptis, multa superflua inserta inuenta sunt, in alijs verò mutila quædam, aut deprauata: quare vt ipsorum carminum sincerior lectio esset, datum est negocium XVviris S. F. quorum iudicio ac censurâ hi versus corrigerentur, eaque mendis omnibus, sententijsque superfluis ademtis, componerent: quod ab ijs accuratissimè factum est. Hi autem posteriores libri non vnius Sibyllæ carmina putanda sunt, vt priores, sed plurium: quamquam vnius semper Cumanæ vel Cumææ nomine appellati sunt. Quod etiam Dionysius libro 2. Lactantius libro 1. & alij plerique docent. Tacitus quoque idem significat: quum eo tempore multa vana carmina nomine Sibyllarum circumferrentur. Tiberius iussit conquisita Samo, Erythris, Ilio, Africa, & per Italicas Colonias carmina intra certum diem ad præfectum vrbis L. Pisonem adferri, & iudicium censuramque XVvirorum adhiberi, ne haberi priuatim liceret, quod iam à maioribus erat cautum. Libros autem Sibyllinos vsque ad Honorij & Theodosij Iunioris Impp. tempora, Romæ perdurasse constat: quibus Fl. Stilico Imperatoris Honorij socer, quum ab eo defectionem moliretur, filioq; suo Eucherio imperium comparare studeret, concitaturus in generum Imperatorem seditionem, versus omnes Sibyllinos cremauit. Cuius rei meminit ita Rutilius Claudius Numatianus itinerario secundo.

Nec tantum Geticis grassatur proditor armis,
Antè Sibyllinæ fata cremauit opis.

Vel vt alibi legitur:

Ne tantum patrijs sæuiret proditor armis,
Sancta Sibyllinæ fata cremauit opis.

Quare cum Sibyllinorum oraculorum interitu, XVvirorum quoque sacerdotium sublatum est. Atque hæc sunt, quæ tam de Sibyllis, quàm oraculis Sibyllinis & XVviris sacris faciundis, apud veteres auctores extare didicerim. Sed antequam operi extremam manum imponam, non alienum erit, hoc loco referre, quæ Iustinus de antro Sibyllæ Cumanæ, vel Cumææ tradit, quod Puteolis se vidisse scribit. Ipse enim in libro ad gentes admonitorio narrat: quum Cumas Campaniæ animi gratia aliquando petijsset, non longe à Baijs Sibyllæ domicilium se vidisse, id erat maxima Basilica tota in lapidem incisa, opus equidem eximium, & omni admiratione dignum. Vbi Sibyllam olim oracula edere solitam fuisse incolæ referebant, idque se à maioribus suis accepisse testificabantur. Ostendebanturque (vt ille ait) adhuc, vasa tria in templi medio in eodem lapide incisa, ex quibus aqua repletis lauabatur, acceptaque stola in abditissimam eius templi partem, in eodem lapide fabrefactam sese includens, thronoque, siue alta sede in eodem lapide excauata considens, oracula reddebat. Templum hoc vsq; ad nostram ætatem perdurauit. Anno enim salutis MDXXXIX. terræmotu ingenti Campaniæ terra, conquassata, Puteolis minutissimo puluere, cinereque è mari surgente tota cooperta est, collisque satis editus ibi enatus est, vbi olim celeberrimum Sibyllæ phanum fuerat. Mihi autem Puteolos, Baiasque anno Domini DXLIIX. profecto, accolæ quos regionis peritos mercede conduxeram, & templi locum, & formam, & ea omnia fuisse sic narrabant, quæ Iustinus mille trecentis annis antè se vidisse scriptum reliquit, quàm arcanum id, templumque ingens terræmotus vi terra obrutum fuit. Cl. vt infra An. D. 1557.

Finis de Sibyllis.

Septem dormitores. 250.

HOc vel subsecuto anno (vt refert Historia Lombardica) 7. iuuenes Ephesij propter horribiles & crudeles Christianorum persecutiones ex vrbe dicta in montem excelsum concesserunt propinquum vrbi: in eodem obdormierunt, & ex mandato Decij muris circundati & inclusi sunt, & modò post 196. annos temporibus Cæsaris Theodosij Iunioris iterum sunt experrecti. Vide Historiam Lombardicam, Iordanem, Cedrenum, Nicephorum lib. 14. cap. 45. & alios plures. Imp. 29. Philippo E. R. 19. Fabiano.

Nouatianus. 250.

HIc Rom. Eccl. presbyter cum cathedram Episcopalem Rom. ambiret, sed obtinere non posset, ex inuidia primum in Eccl. Romana Schisma concitauit, & hæresin Nouatianorum constituit.

Cyprianus in sermone de Ieiunio, & tentatione Domini. 244.

MEndax est Diabolus (inquit) & his qui sibi obtemperant, multa se daturum promittit. Malum hoc in vniuersa ecclesia vagatur, & communis pestilentia, innumerabiles occupat: vt pro gloria huius mundi, qui liberi erant, se vendant in seruos, & per vitia ad seruitia deputentur, & obligati pacto chirographum subiectionis conscribant Diabolo. Per omne nefas voluptates emuntur, & per omne scelus copiosæ libidines exquiruntur. Iudas ille proditor venditurus magistrum, prætaxatum pretium à principibus exegit sacerdotum. Quid mihi, inquit, vultis dare, & ego eum vobis tradam? Vsque ad mortem Domini amor lucri se ingerit: nec vitæ Saluatoris quæstus desiderium parcit. Etiam in sinu sacerdotum ambitio dormit, ibi sub vmbra recubat, in secreto thalami se fraudulenter occultat. Simon Magus Romæ Apostolorum temporibus venalem putans Spiritum Sanctum, Petrum donis aggreditur, & tentat emere potestatem, per quam plura lucretur. Hæc sacrilegij forma per omnia officia gradusq; discurrit, & nihil intentatum ambitio prætermittit. Nec dubitet quisquam Diaboli hæc esse negotia, & nundinatores eius, quicunque hæc exercent commercia: nec quicquam huiusmodi ab eo, nisi præmissa apostasia, donari. Inverecundè tentator ambitiosos aggreditur: & conditione perniciosa præmissa talia pollicetur: vltra quæ extendi

non posit cupiditas, regnorum scilicet omnium monarchiam, & vniuersitatis dominatum, vt in omnibus mundanis, vnus homo, quasi Deus, habeat potestatem, & cui omnia subiecta sint, & generale vectigal excellentiæ principali cuncta persoluat. Quid vltrà cupide quæris? quid amplius auare desideras? numquid & sic potest impleri ambitio tua, aut satiari potest fames tua, offâ huius mundi iniectâ dentibus tuis, & faucibus tuis vniuersâ rerum masâ intrusâ? Mundum habes, Deum non habes: mundus transibit, tu cum eo: qui non stas, cades, transibis & rues. Imp. 31. Gallo Hostiliano. Episc. Rom. 22. Stephano 1.

Idem ibidem. Si Moysen, & Aaron, & Samuelem hodie haberet Ecclesia, cum inuocarent, exaudirentur. Et orantibus Iob, & Noë, & Daniele, populo parceretur. Rarus hodie Phinees, qui perfodiat impudicos: rarus Moyses, qui occidat sacrilegos: rarus Samuel, qui inobedientes lugeat: rarus Iob, qui pro filiorum negligentia sacrificium offerat: rarus Aaron, qui coram Pharaone comminationes diuinas edicat: rarus Noë, qui his, quibus submersio imminet, arcam bitumine litam prouideat. Flens cum Apostolo, dico: inimicos crucis, qui terrena sapiunt: magistratus, quorum Deus venter est, qui in his, quæ dicere nefas est, impudentes lætantur, & gloriantur. Venerunt periculosa tempora, quæ prædixit Apostolus, in quibus voluptatum amatores magis, quàm Dei, speciem pietatis habentes, virtutem verò abnegantes, inueniuntur præpositi innumerabiles, qui ieiunia, & orationes, nec digito mouent: in quorum manibus iniquitates sunt, & muneribus eorum dextera oneratur: frustra ab his quærantur miracula, frustra exilia implorentur, non sunt idonei intercessores, Domini contemtores, nec conuenienter ad placandum eum accedunt, nec conciliant quem offendunt.

Idem. Cyprianus, seu quisquis auctor est expositionis symboli, ait: Antichristum ante aduentum Domini in nomine Christi appariturum. Idem suo tempore appropinquare aduentum Antichristi, dixit: in libello ad Fortunatum: Antichristi tempus infestum appropinquare iam cœpit. Item libro quarto, epistolâ sextâ: scire debetis, & pro certo credere, ac tenere, pressuræ diem super caput esse cœpisse, & occasum seculi atque Antichristi tempus appropinquasse. Ibidem, venit Antichristus.

Idem. Singuli, quid sentiamus, proferamus, neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem, si diuersum senserit, amouentes.

Neque enim quisquam nostrûm Episcopum se esse episcoporum constituit: aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit: quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium, tamque iudicari ab alio non posit, quàm nec ipse potest alterum iudicare.

Idem tractatu primo contra Demetrianum.

PAssim discurritur, rapitur, occupatur: prædandi dissimulatio nulla, nulla cunctatio est. Quasi liceat, quasi oporteat, quasi ille qui non rapit, damnum & dispendium proprium non sentiat, sic vnusquisque rapere festinat. In latronibus est vtcunque scelerum aliqua verecundia: auias fauces, & desertas solitudines diligunt: & sic delinquitur, vt tamen deliquentium facinus tenebris, & nocte veletur. Auaritia palàm sæuit, & ipsa audacia in fori luce abruptæ cupiditatis arma prostituit.

Idem. His temporibus pestilens morbus multas prouincias occupauit: maximeque Alexandriam & Ægyptum afflixit: durauit autem ferè decennium: quidam plures annos ponunt: adeò autem sæuijt, vt aliqua loca habitatores nullos retinuerint. Qua occasione Cyprianus scriptum de mortalitate composuit. Fuit autem hæc pestis pœna persecutionum, quas Ecclesia sub Decio passa fuerat: Et pij quidem peste absumpti in cœlestem patriam commigrârunt: persecutores verò ad infernum descenderunt.

Antonius Eremita.

271. DE hoc viro scribitur, eum quibusdam monachis petentibus regulam seu normam piæ vitæ, Euangeliorum codicem obtulisse. Petrus Cant. Parisiensis. Imp. 33. Claudio. E. R. 24. Dionysio.

Valer. Aurelianus Imperator.

276. HIc Ecclesiam vehementer afflixit, & propterea fulmen ante oculos eius cecidit, omnibus terrefactis: & ipse imperij anno 6. in Tiberi submergitur. Viterbiensis, Orosius, & Euseb. Imp. 35. Val. Aurelino E. R. 24. Dionysio.

Porphyrius in libro de sacrificijs.

279. HVius doctrina est, eum qui paucis contentus viuit & innocens est, Deum esse. Ex quo viderint illi, quo iure sese appellent Deos, qui nec Regijs opibus volunt esse contenti: nec inno-

entes esse possunt: quia sanguinem insontium Christianorum cum Diabolo, ab initio homicida. oan. 8. & meretrice ebriâ de sanguine sanctorum, quotidie plurimum effundunt. Imp. 36. Anio Tacito E. R 25. Felice.

Trebellius Pollio, Vopiscus, & Eusebius. 280.

DEus alijs grauisimis calamitatibus priores persecutiones Christianorum à Valeriano excitatas, & à filio Gallieno approbatas, atrociter puniuit. Plures enim dies velut tenebris acuit terra obuoluta: auditumque tonitruum, terra mugiente, & cœlo tonante: secutusque motus terræ ingens. Quo multa ædificia vnà cum habitatoribus subitò terræ hiatu absorpta sunt, multique nimio terrore exanimati. Id malum Asiam præcipuè afflixit: sed & Roma mota est, & Lybia. Maritimas vrbes multas mare obruit. Pestis adeò sæuijt Romæ, & in Achaicis vrbibus, vt vno die quinque hominum millia perirent.

Sic vltus est Dominus sanguinem seruorum suorum, qui propter Christi confessionem ab impijs Imperatoribus, Præsidibus crudelibus & auarisimis, & plebe furente Ethnica effusus fuerat. Imp. 38. Aurelio probo. E. R. 25. Felice.

Idem. Iulius Cæsar primùm Sphingis, deinde Alexandri Magni imagine vtebatur, quibus tabellas signaret: erat enim eius superstitionis id seculū, vt si quis Alexandri imaginem vel auro vel argento gestaret, fortunatiorem se esse existimaret: id quod Diuus Chrysostomus grauiter reprehendit.

Ælius Lampridius. 280.

HIc narrat prima Christianorum templa omnibus simulachris caruisse: sicut Lactantius, ac multi alij testantur. In quibus postea Papæ maximam diuini cultus partem constituerunt. Verba eius sunt hæc in vita Imperatoris Alexandri Seueri. Capitolium, inquit, septimò die, cùm in vrbe esset, ascendit, templa frequentauit, Christo templum facere voluit, eumque inter Deos recipere: quòd & Adrianus cogitasse fertur, qui templa in omnibus ciuitatibus sine simulachris iusserat fieri: quæ hodiè idcirco, quia non habent numina, dicuntur Adriani, quæ ille ad hoc parasse dicebatur, sed prohibitus est ab his, qui consulentes sacra repererant, omnes Christianos futuros, si id optatò euenisset, & omnia templa deserenda. Hactenus ille. V. S.

Idem. L. Aurelius Antoninus Commodus, Balneatorem, qui non statim dicto audierat, in fornacem ignis conijci iussit. 300. concubinas, & totidem puberes in delicijs habuit.

Thalmud & Ribbi Iehudah. 282.

HOc tempore Thalmud à Iudæis contra Christianos componitur. Picus. Sed alij aliter sentiunt, vide suprà anno 150. & infrà anno 402. Imperat 38. Aurelio probo. E. R. 26. Eutychiano. De Professoribus dogmatum Thalmudicorum inquit Ribbi Iehudah: *Esto cautus in Talmud, nam error qui in Talmud committitur, reputatur pro temeritate seu præsumptione.*

Thalmud Babylonicum, de miraculis templi Hierosolymitani,

TRadiderunt Rabbanan, id est, magistri, quòd decem signa facta sunt in domo sanctuarij. Non enim abortiuit mulier propter nidorem carnium sanctuarij. Neque carnes sanctuarij fœtebant vnquam. Neque visa fuit musca in macello templi. Neque contigit accidens sacerdoti magno in die propitiationis. Neque inuenta est corruptio in manipulo, aut in duobus panibus, aut in panibus facierum. Stantes angusti erant, procidentes verò, vt adorarent, spaciosi erant, licet à domo propitiatorij per vndecim vlnas retracti essent. Nunquam nocuit serpens, neque scorpius in Ierusalem. Nec vnquam dixit homo proximo suo, angustus est mihi locus manendi in Ierusalem. Nunquam pluuiæ extinxerunt ignem lignorum præparationis. Neque ventus vnquam vicit columnam fumi. Quamuis enim omnes venti qui sunt in mundo in eam flarent, non tamen poterant eam deuiare, ne rectè sursum ascenderet. Hæc miracula omnia tempore Christi nati cessauerunt.

Tria templa.

EX Thalmudistis constat: in terris tantum constructa fore duo templa: primum à Salomone, quod Nabuchodonosor subuertit: Secundum, quod sub Zorobabel conditum, & à Tito destructum fuit. Tertium autem non in terrâ, sed in cœlo construendum restare.

Diocletianus Imp. 40.

290. DIocletianns, anno Imperij sui nono mandat, vt postmodùm, si quisquam Cæsarem compellare cupiat, accedat, ad pedes eius se supplicem conijciat, eosque osculetur, idque faciant & summi, & infimi ordinis homines, tam nobiles quàm ignobiles. Huiusque ipse gratia postea calceos suos preciosis gemmis auroque (papa hunc imitatus signo crucis) decorauit Sic scribit Eusebius in Chronologia, & Eutropius, ac Pomp. Lœtus. F. A. V. S. E. R. 27. Gaio.

Ælius Spartianus.

290. CVm Cæsar Aurelius Antonius Basſianus Caracalla nouercā suam Iuliam, quæ erat pulcra valdè, aliquando nudam conspexisset & dixisset ei, quàm cuperem si liceret : ipsa respondit : modò libeat, licebit tibi. Memineris enim te esse Cæsarem, qui alijs regulam & modum viuendi præscribat, in agendis & prætermittendis : tibi autem nemo quicquam interdicere audet.

Hoc sermone motus publico eam sibi matrimonio iungit : Imperat. V. S. E. R. 27. Gaio.

Idem in Caracalla scribit : Papinianum I. C. anno 215. à Basſiano occisum, eò quòd parricidium, quod Imperator in Getam fratrem perpetrauerat, excusare nollet. Vnus ex pijs Iureconsultis.

Finit Centenarius tertius.

Anno

CENTENARII TERTII IMPERATORES.

Chriſti	Num.		Ann.	Men.	Dies.
213	23	M. Aurelius Antonius, Felix Auguſtus ſolus.	6	2	5
219	24	M. Opelius Aurelianus Seuerus Macrinus Felix Aug.	1	1	28
220	25	M. Aurelius Antonius Pius Felix Aug.	3	9	4
224	26	M. Aurelius Seuerus Alexander Pius Felix Aug.	13	0	9
236	27	C. Iulius Maximinus Germanicus Pius Felix Aug.	2	0	0
238	28	Cælius Balbinus & vnâ			
	29	M. Clodius Pupienus Maximus.	1	0	0
239	30	M. Antonius Gordianus P. F. A.	6	0	0
246	31	M. Iulius Philippus, & filius			
	32	Philippus Cæſar Aug.	5	0	0
251	33	Gn. Meſsius Quinctus Traianus Decius, & filius.			
	34	Decius Cæſar.	2	0	0
252	55	C. Vibius Trebonianus Gallus & C. Vibius Voluſianus.	1	6	0
255	36	P. Aurelius Licinius Valerius Valerianus &			
	37	P. Aurelins Licinius Gallienus cum illo.	7	0	0
		Solus.	8		
270	38	M. Aurelius Fl. Claudius.	1	10	15
271	39	M. Aurelius Quinctillus.	0	0	17
271	40	L. Domitius Aurelius Valerius Aurelianus.	4	11	7
276	41	M. Claudius Tacitus.	0	6	20
277	42	M. Aurelius Valerius Probus.	5	4	

M. Au-

283	43	M. Aurelius Carus Manlius Aurelianus.			
Christi	*Num.*	IMPERATORES.	*Anni*	*Men.*	*Dies.*
284	44	M. Aurelius Carinus &			
	45	M. Aurelianus Numerianus.	1	0	0
285	46	C. Aurelius Valerius Diocletianus Iouius.	20	0	0
287	47	M. Aurelius Valerius Maximianus Herculius.			
		PONTIFICES.			
218	17	Domitius Calliftus Romanus.	5	1	13
223	18	Vrbanus Romanus.	7	7	5
231	19	Calphurnius Pontianus Romanus.	5	5	2
236	20	Anterus Græcus.	0	1	14
237	21	Fabius Fabianus Romanus.	14	0	11
251	22	Cornelius Caftinus Romanus.	2	2	3
252		I. Nouatianus Romanus fchifmaticus.	6	0	0
253	23	Lucius Romanus.	1	3	13
255	24	Iulius Stephanus Romanus.	2	3	25
257	25	Xyftus 2. Iunior Athenienfis Græcus.	1	10	23
260	26	Dionyfius Monachus.	10	5	5
271	27	Felix Romanus.	4	5	0
275	28	Eutychianus Lunenfis Thufcus.	8	6	4
283	29	Caius Salonitanus Dalmata.	12	4	6
296	30	Marcellinus Romanus.	7	9	27
		CONCILIA.	*Epif.*	*Sefs.*	*Can.*
244	10	Philadelphicum.			
246	11	Alberanum.			

Afri-

Chriſti.	Num.	CONCIL.	Epiſ.	Seſs.	Can.
	12	Africanum 1. & 2.			
	13				
	14	Romanum. 2. & 3.			
252	15				
	16	Antiochenum 1.			
253	17	Romanum 4.			
	18	Chartaginenſe 1. & 2.			
	19	Iconienſe Lycaoniæ.			
254	20	Synnadanum Phrygiæ.			
	21				
255	22	Africanum 3.			
264	23	Antiochenum 2.			
269	24	Romanum 5.			
270	25	Antiochenum 3.			

ORDINES.

NEc hoc Centenario Ordines vlli ſunt: ſed vt dictum eſt, in anno poſt Chriſtum natum 341. modò ſeſe offerent.

DOCTI VIRI.

Polycrates.
Alexander Aphrod.
Tertullianus.
Cyprianus.
L. Apuleius.
Herodianus. 220.
Origenes.
Hildegaſtus Vates.
Ammonius Philoſophus.
Dion Caſsius.
Vlpianus I. C.

240. *Modestinus I. C.*
Methodius Græcus.
Ælianus.
Triphon Orig. auditor.
Minutius.
260. *Berillus.*
Antonius Eremita.
Plotinus.
Porphyrius.
Iulius Africanus.
Nouatianus.
Anatholius.
280. *Pierius.*
Trebellius Pollio.
Lampridius.
Ael. Spartianus.
Dionysius Halicarnassæus.
Stobæus.
Iulius Capitolinus.
300.

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS QVARTVS.

Iulius Capitolinus. 301.

ANtoninus Imp. ſuis miniſtris, qui ocioſi viuebant, ſalaria ſubtraxit, dicens: nihil eſſe ſordidius, immò crudelius, quàm ſi Rempublicam ij arroderent, qui nihil in eam ſuo labore conferrent. Hunc ſi noſtri magiſtratus imitarentur: non tot haberemus ocioſos in aulis heluones: & ij etiam, qui fidelem nauant operam, iuſtiorem pro ſuo labore mercedem caperent.

O ſi hodierno tempore idem in Eccleſijs à magiſtratibus fieret: Vt fuci à præſepibus arcerentur, vel gulæ ipſorum victualia ſubtraherentur: magnum inde redundaret in egenos, aliosque bene meritos de Eccleſia, emolumentum. Imp. 40. Diocletiano. E. R. 28. Marcellino.

Idem. Die illo, quo Imperator electus eſt Gordianus, tam horrenda & tetra Ecclipſis Solis extitit, vt interdiu æquè ac noctu accenſis lychnis opus fuerit. Memorabile dictum fuit eius Imperatoris: miſerum eſſe imperatorem, apud quem vera reticentur. Agnouit optimus Princeps Conſiliariorum defectus: qui ſi omnes verum dicerent, meliùs ſe res haberet.

Arnobius Afer ſuper tex. 304.

Matth. cap. 7.

OMnis, qui audit verba mea, & facit ea, ſimulabo eum viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſuper petram.

Petra ſcilicet Chriſtus eſt, autor Apoſtolorum. In hoc igitur Chriſto domum noſtram ædificemus.

Viderint illi: quàm firma ſit illorum petra: qui petram Petrum, & non Chriſtum interpretantur &c. V. S.

Idem. Vt olim inter gentiles exiſtimabant: ſe ab alijs ſaluos fieri, etiamſi propriæ ſalutis curam abijcerent: ſic hodie quoque hoc aucupio, maxima pars diuitiarum comparatur in Eccleſia. Idem ſcribit Theod. lib. 6. de prouidentia.

Idem Arnob. lib. 6. Vbi magis (inquit) à ſacerdotibus, quàm inter aras, & delubra conducuntur ſtupra, tractantur Lenocinia, adulteria meditantur? Denique in ædituorum cellulis magis quàm in ipſis Lupanaribus flagrans libido exercetur.

Miltiades Epiſcopus Romanus. 308.

HIc fuit Papa 33. in ordine Pontificum, qui omnes ſanguinem fuderunt pro teſtamento ſancto: quique ſoli Deo vixerunt: poſteriorum verò maior pars ſibi & mundo: de quibus Theodoricus à Niem infrà ſcribens ait: illos 33. eſſe maiorem numerum, qui vitam æternam ſint conſecuti. Faſc. temp. Imp. 41. Maximino.

Imperium à Romanis transfertur ad Græcos. 310.

CVm Maximianus & Diocletianus Eccleſiam Dei mirabiliter afflixiſſent. Ambo iudicio Dei in dementiam verſi, imperij dignitas illis fuit erepta. Poſt hos Galerius Imp. dum & ille Chriſtianos toto decennio crudeliter exerceret, à Deo caſtigatus, diſſolutis introrſus viſceribus, vermes ſuperiùs eructabat, & ſic morbo illo perijt. Maxentius in eodem furore erga Chriſtianos conſiſtens, cauſam præbuit Romanis, vt ſe Græcorum imperio ſubijcerent.

Vocatus igitur Conſtantinus, Maxentium vicit. Qui quaſi ſpiritu dæmoniaco incitatus, in Tiberi ſubmerſus fuit. Conſtantinus à Syluestro baptizatus, Eccleſiæ pacem dedit.

Quòd autem de lepra eius affingitur, falſum eſt. Galerius Maximus, qui tùm Orientem tenebat, edicto perpetuo tabulis æneis mandauerat, vt Chriſtiani vbique interimerentur. Sed cùm à Conſtantino dimoueretur à propoſito: contrario edicto mandauit, ne aliquis ampliùs pro Chriſtiana fide puniretur, cauſam dicens: Quia Chriſtiani, quantò magis puniuntur, tantò plùs creſcunt. Sicque Imperium Roma Byſantium eſt translatum. Viterbienſis. Imp. 42. Conſtantino.

tino. E. R. 30. Melciade. Sic Lector habes à Iulio primo Cæsare Romano Imperatores occidentis 42.

317.

Lactantius Firmianus.

ARnobij discipulum Lactantium fuisse, historiæ tradunt. Firmianus is dictus fuit à patria Firmio, quod erat oppidum in Piceno Italiæ. Lactantium autem appellatum sentiunt, à lacteo eloquentiæ flumine, solidiorique orationis genere. Vixit sub Diocletiano & Constantino, Romanis Imperatoribus. Vocatus à Diocletiano Nicomediam, Rhetoricam ibi (Rethor enim & Philosophus exercitatissimus erat) aliquandiu professus est. At in Græca illa ciuitate, doctor ipse latinus, ac proinde auditorum frequentiâ destitutus, omisso docendi munere, ad scribendum se contulit. In suis autem lucubrationibus, multa salutaria ac sacris literis consentanea docuit. Inprimis verò de vi ac efficacia verbi Dei, de qua in hunc scribit modum: Dei præcepta, quia simplicia & vera sunt, quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonstrant. Da mihi virum, qui sit iracundus, maledicus, effrenatus: paucissimis Dei verbis tam placidum, quàm ouem reddam. Da cupidum, auarum, tenacem: iam tibi eum liberalem dabo, & pecuniam suam proprijs manibus largientem. Da timidum doloris ac mortis: iam cruces, & ignes, & pericula contemnet. Da crudelem & sanguinis appetentem: iam in veram clementiam furor ille mutabitur. De Baptismo inquit: Vno enim lauacro, malitia omnis abolebitur &c. Imp. 42. Const. Mag. E. R. 31. Syluestro 1.

Idem vehementer inuehitur in imagines, & candelas de die in templis accensas, aliaque similia, quæ postea ab Ethnicis ad Christianos translata sunt. Dicit, imagines esse superfluas & noxias, & (quod & Epiphanius ait) ipsorum cacodæmonum inuentum. De cultu ac sacrificijs disputat pulchrè: differit, Deum non corporeis rebus, sed piâ mente, ac iustitiâ esse colendum: non delectari eum structurâ templorum, non preciosis donarijs.

In extrema senectute docuit in Gallia: vbi & magister Crispi Cæsaris, filij Constantini fuisse scribitur: at de obitu ipsius authores probati nil certi habent.

Idem de Christi æterno sacerdotio eruditè disputat, eumque solum perpetuum sacerdotem facit: & apparet illum de hodierna Missa planè nihil scripsisse: Verba eius sunt.

Quæ igitur amentia est: aut ea fingere, quæ ipsi postmodum timeant: aut timere, quæ finxetint? Non ipsa, inquiunt, timemus: sed eos, ad quorum imaginem ficta, & quorum nominibus consecrata sunt. Nempe ideo timetis, quòd eos esse in cœlis arbitramini: neque enim si Dij sunt, aliter fieri potest. Cur igitur oculos in cœlum non tollitis? & aduocatis Deorum nominibus, in aperto sacrificia celebratis? cur ad parietes, & ligna, & lapides potissimùm, quàm illo spectatis, vbi illos esse creditis? Quid sibi templa? quid aræ volunt? quid denique ipsa simulachra, quæ aut mortuorum, aut absentium monumenta sunt? Nam omnium fingendarum similitudinum ratio, idcirco ab hominibus inuenta est, vt posset eorum memoria retineri, qui vel morte subtracti, vel absentiâ fuerunt separati. Deos igitur in quorum numero reponemus? si in mortuorum: quis tam stultus, vt colat? Si in absentium: colendi ergò non sunt: si nec vident, quæ facimus, nec audiunt, quæ precamur.

Idem, Nihil potest homine maius esse, nisi quòd fuerit supra hominem. DEVS autem maior est homine, supra ergò, non infrà est, nec in ima positus, sed in summa regione quærendus est. Quare non est dubium, quin religio nulla sit, vbicunque simulachrum est. Nam si religio ex diuinis rebus est: diuini autem nihil est, nisi in cœlestibus rebus. Carent ergò religione simulachra: quia nihil potest esse cœleste in ea re, quæ fit ex terra. Ex libro 2. cap. 19. eiusdem. Vel si cœleste lumen, quod dicimus Solem, contemplari velint: iam sentiant, quòd non indigeat lucernis eorum DEVS: qui ipse in vsum hominis, tam claram, tam candidam lucem dedit: & tamen eum in tam paruo circulo, qui propter longinquitatem, non amplius, quàm humani capitis videtur habere mensuram, tantum sit fulgoris, vt eum mortalium luminum acies non queat contueri: & si paulisper intenderis, habetatos oculos caligo & tenebræ consequantur: quid tandem luminis, quid claritatis apud Deum, penes quem nulla est nox, esse arbitremur? qui hanc ipsam lucem sic moderatus est, vt neque nimio fulgore, neque calore vehementi noceret animantibus: tantumque istarum rerum dedit ei, quantum, aut mortalia corpora pati possent, aut frugum maturitas postularet. Num igitur mentis suæ compos putandus est, qui Authori, & Datori hominis, candelarum ac cerarum lumen offert, pro munere? Aliud verò ille à nobis exigit lumen, & quidem non fumidum, sed (vt ait Poëta) liquidum atque clarum, mentis scilicet, propter quòd à poëtis φῶς nuncupatur, quod exhibere non poterit, nisi qui DEVM cognouerit.

Idem de diuino præmio. Sciant Philosophi, qui ab exordio mundi seculorum millia enumerant, nondum sextum millesimum annum esse conclusum: quo numero expleto, consummationem fieri necesse est, & humanarum rerum statũ in melius reformari. Cuius rei argumentum prius enarrandum est, quò ratio elucescat. Mundũ Deus, & hoc rerum naturæ admirabile opus (sicut arca-

nis

is ſacræ ſcripturæ continetur) ſex dierum ſpacio conſummauit, diemque ſeptimum, quo ab peribus ſuis requieverat, ſanxit. Hic eſt autem dies ſabbathi, qui lingua Hebræorum à numero nomen accepit: vnde ſeptenarius numerus legitimus, ac plenus eſt. Nam & dies ſeptem ſunt quibus per vicem reuolutis, orbes conficiuntur annorum: & ſeptem ſtellæ, quæ non occidunt, & ſeptem ſidera, quæ vocantur errantia: quorum diſpares curſus, & inæquales motus, rerum, ac temporum varietates efficere creduntur. Ergò quoniam ſex diebus cuncta Dei opera perfecta ſunt: per ſecula ſex, id eſt, annorum ſex millia manere in hoc ſtatu mundum neceſſe eſt. Dies enim magnus Dei mille annorum circulo terminatur, ſicut indicat propheta, qui dicit: Ante oculos tuos Domine mille anni, tanquam dies vnus. Et in ſequenti capite eiuſdem libri: Tunc peragrabit clades (gladius) orbem, metens omnia, & tamquam meſſem cuncta proſternens. Cuius vaſtitatis, & confuſionis hæc erit cauſſa, quod Romanum nomen, quo nunc regitur orbis (horret animus dicere: ſed dicam, quia futurum eſt) tolletur de terrâ, & in Aſiam Imperium reuertetur, ac rurſus Oriens dominabitur, atque Occidens ſeruiet.

Id etſi nondum accidit, periculum eſt, ne in poſterum accidat. Occidentem enim videmus quotidie ruere, & in deterius labi.

Idem de diuino præmio. Hic eſt autem, qui appellatur Antichriſtus: ſed ſe ipſe Chriſtum mentietur, & contra verum dimicabit, & victus effugiet, & bellum ſæpe renouabit, & ſæpe vincetur, donec quarto prælio confectis omnibus impijs debellatus, & captus, tandem ſcelerum ſuorum luat pœnas. Et ibidem: Extincta ſic malitia, & impietate compreſſa, requieſcet orbis, qui per tot ſecula ſubiectus errori, ac ſceleri, nefandam pertulit ſeruitutem. Non colentur vlterius Dij manufacti: ſed à templis, & puluinaribus ſuis deturbata ſimulachra igni dabuntur, & cum donis ſuis mirabilibus ardebunt. Quod etiam Sibylla cum Prophetis congruens futurum eſſe prædixit.

τρί ψουσι δ᾽ εἴδωλα βροτοί, καὶ πλοῦτον ἅπαντα.

Erythræa quoque idem ſpoſpondit:

Ἔργα δὲ χειροποίητα θεῶν συγκαύσονται.

Et cap. 25. Fortaſsis quiſpiam nunc requiret, quando iſta, quæ diximus, ſint futura? Iam ſuperiùs oſtendi, completis annorum ſex millibus mutationem iſtam fieri oportere, & iam propinquare ſummum illum concluſionis extremæ diem. De ſignis quæ prædicta ſunt à Prophetis, licet noſcere: prædixerunt enim ſigna, quibus conſummatio temporum expectanda ſit nobis in ſingulos dies, & timenda. Quando tamen compleatur hæc ſumma, docent ij, qui de temporibus ſcripſerunt, colligentes ea ex literis ſanctis, & ex varijs hiſtorijs, quantus ſit numerus annorum ab exordio mundi. Etenim res ipſa declarat lapſum, ruinamque rerum breui fore: niſi quòd incolumi vrbe Roma nihil iſtiuſmodi videtur eſſe metuendum. At verò cùm caput illud orbis occidet & ῥύμη eſſe cœperit, quod Sibyllæ fore aiunt, quis dubitet veniſſe iam finem rebus humanis, orbiq; terrarum.

Idem. Hi quorum fides lubrica fuit, cùm Deum noſſe ſe, & colere ſimularent, augendis opibus, & honori ſtudentes, affectabant maximum ſacerdotium, & à potioribus victi, cadere ſe cum ſuffragatoribus ſuis maluerunt, quàm eos facere præpoſitos, quibus concupierant ipſi antè præponi. Sed vbi dignitates, & opes in eccleſiâ auctæ ſunt: inuaſit pſeudoſacerdotes etiam regnandi, dominandique libido, & adeò quidem, vt Romani ad æmulationem veterum tyrannorum, non ſolùm omnibus hominibus & poteſtatibus præferri ſe cupierint, ſed & Dijs ſe contulerint, voluerintq; odorari.

Idem de diuino præmio. Quid ergò ſæuiunt, vt ſtulticiam ſuam, dùm minuere volunt, augeant? Longè diuerſa ſunt, carnificina, & pietas: nec poteſt aut veritas cum vi, aut iuſticia cum crudelitate coniungi. Nam forte vulgus, cui ſimplex, incorruptumque iudicium eſt, ſi myſteria illa cognoſcat in memoriam mortuorum conſtituta, damnabit, aliudque verius, quod colat, quæret. Et paullò pòſt: Defendenda enim religio eſt non occidendo, ſed monendo: non ſævitia, ſed patientiâ: non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorum ſunt, hæc bonorum. Et neceſſe eſt, bonum in religione verſari, non malum. Nam ſi ſanguine, ſi tormentis, ſi malo religionem defendere velis, iam non defendetur illa, ſed polluetur, atque violabitur. Nihil enim eſt tam voluntarium, quàm religio: in quâ ſi animus ſacrificantis auerſus eſt, iam ſublata, iam nulla eſt.

Portentum.

Circa hæc tempora in Laterano viſa manus inuiſi authoris, qua ad parietem ſcribebatur cunctis videntibus ſimul ac legentibus: HODIE VENENVM ECCLESIÆ INFVSVRVS EST. Et hoc illa die, dum Conſtantinus Magnus Imperator Syluestro pontifici dedit Eccleſiæ Romanæ palatium Lateranum, vrbem Romam ac Italiæ prouincias. Malleolus de nobilitate. Imp. 42. Conſtantino Magno. E.R. 31. Syluestro 1. 320.

Euſebius Pamphilus Cæſarienſis.

Cvm iam admirabilis Seruatoris noſtri reſurrectio, inque cœlos aſſumptio quàm plurimis innotuiſſet, & mos antiquus apud gentium principes obtinuiſſet, vt ſi quid noui à quibuſdam tentaretur, id ei ſignificarent qui regio principatu potiretur, ne quid eorum ignoraret, quæ fierent: 320.

factum est, vt & ea, quæ de resurrectione Seruatoris nostri Iesu per totam fuerant vulgata Palæstinam, Tiberio, sub quo Christianorum nomen in mundum venit, regi communicauerit Pilatus, adiectis etiam portentis, quæ de eo audierat, & quomodo, posteaquam ex mortuis resurrexisset, à multis iam Deus esse credatur. Tiberium verò hæc ad Senatum retulisse, simulque illi declarasse, sibi placere hoc dogma, & hunc Christum in Deorum esse referendum numerum fertur. Senatum autem causam hanc respuisse & (quod non carere mysterio putant, Christus enim tum exclusus vix hodie illis redijt) ob id impedijsse, quòd ipse eam non primus approbasset, eo quòd vetus consuetudo obtinebat, neminem apud Romanos diuinum debere sortiri honorem, nisi ex sententia & decreto Senatus. Factum est autem illud verè ex hac causa, quòd salutaris illa diuinæ prædicationis doctrina nulla opus habeat humana approbatione, & commendatione. Causa verò hac de seruatore nostro à Romano senatu, postquam ad illum delata esset, reprobata, Tiberium priore sua sententia seruata, nihil absurdi contra Christi cogitâsse doctrinam, sed mortem insuper minitatum illis qui Christianos accusarent. Cœlestis equidem hoc ei prouidentia indidit, quò doctrina Euangelij nullis initio remoris impedita felicius vniuersum terrarum Orbem percurrere posset. Hæc Tertullianus vir in Romanis legibus exercitatus, & præterea celebris, etiam inter eos qui Romæ illustres fuerunt, Romana quidem lingua, qua scripsit, ac in Græcam conuersa, in Apologia sua pro Christianis hoc pacto ad verbum scribit. Imp. & E. R. V. S.

Idem. Quanta verò fidei vis diuino quodam instinctu in eius (Constantini) animo defixa fuerit, vel ex eo intelligi poterit: quòd in aureis nummis imaginem ita insculpi curauit: vt pansis manibus instar precantis cœlum contueri videretur: quod genus nummi hac effigie sculpti per omnes Romani Imperij gentes volitabat. Iam in ipsis regijs, per quasdam ianuas in tabellis, quæ summis vestibulorum partibus affixæ erant, erecto statu pingebatur, sursum in cœlum contemplans, & precantis forma manus sursum tollens.

Idem in vita Constantini.

DEus per visiones Constantino aduersa, & insidias patefecit, & quid esset faciendum, indicauit.

De Eusebio.

EXtat epistola Constantini scripta ad Antiochenos, in qua inter alia hæc ponit verba: Fateor equidem me literas quasdam perlegisse, in quibus ex illustri laudum ac testimoniorum præconio, quo tantoperè extulistis Eusebium, Episcopum Cæsareæ, (quem etiam ipse eruditionis & modestiæ causa plurimi faciendum iam dudum existimaui) planè animaduertebam, vos magno studio erga illum incendi, & velle libenter, vestræ vrbis Episcopum ipsum constituere. Hæc ille.

Fuit Eusebius ante Synodum Nicænam Arrianus. Postquam verò concilium Nicænum congregatum, ac in eo dogma impium impij Arrij damnatum esset, ipse ad meliorem mentem rediens, ac pœnitentiam agens, sententiam suam de Arrianismo recantauit, ac piæ sinceræque formulæ synodi Nicænæ promtissimo animo subscripsit. Ac quò longiùs deinceps omnem Arrianismi suspicionem à se remoueret: satis perspicuè de Diuinitate Christi scribere est solitus. Ex libro enim ipsius de præparatione Euangelica, hæc illius citantur verba: Solum autem Deum, & verbum, ac spiritum eius, qui cœlum & terram, & omnia quæ in ipsis sunt, creauit, &c. colimus atque adoramus. Possent salutaria plurima alia ex eius scriptis hic ascribi, sed hæc sufficiant. Memorabile tamen est Eusebium in errore persistere noluisse, (vt hodie obstinatissimè fit) sed ad concilium Synodum vel colloquium accessit, vt doceretur, non vt contra omnem veritatem obstinatè agere & vincere, & in suo etiam errore triumphum ducere vellet. Vt adeò huius causa quidam Imperatores, ante hæc tempora eiusmodi conatus & disputationes tanquam periculosas, omninò intermittendas & supprimendas statuerint, de quo infrà in Gregorio Nazianzeno & alibi.

De Eusebij scriptis plura infrà per totum opus.

Iambelichus de mysterijs Ægyptiorum, Chaldæorum & Assyriorum.

320. OPera miraculorum, & Prophetias, ait, non fieri aliquâ virtute stellarum corporis, vel animæ, sed mera, & libera potestate Dei: hoc enim si aliter se haberet, nobis non esset, inquit ad hæc religio necessaria, sed absque Deorum cultu compotes essemus operum diuinorum. Philosophica vtilia & mystica alia plura in eodem libro, & alijs adiunctis (Proclo de anima, Dæmone, sacrificio & Magia, Synesio de somnijs, Psello de Dæmonibus, Alcinoo & Theophrasto de anima, Phantasia & intellectu, Speusippo, Pythagora, Xenocrate & Prisciano) vno volumine editis, reperiuntur, quæ breuitatis studio omittimus. Imp. 42. Constantino Magno. E. R. 31. Syluestro. V. S.

Arrius Hæreticus.

323. CIrca annum Domini trecentesimum vigesimum tertium, Arrius Presbyter de Ecclesia eiectus, pestilentem hæresin excitauit: & longè lateque sparsit. Hanc hæresin cometas præcessisse, Peucerus scribit in libro de Diuinatione. Imp. & E. R. V. S.

Spiridon. 324.

DE hoc Sozemenus narrat, quòd tempore quadragesimæ hospiti porcinas carnes apposuit. Quo recusante, quòd Christianus esset: respondit, ob hoc ipsum, quòd Christianus es, de-[...]es iam carnes comedere. Omnia enim esse munda mundis, sermo diuinus testatur. Ac ipse quoq: [c]um eo comedit. Imp. & E. R. V. S.

Synodus Nicæna ex libris conciliorum. 328.

ARticulo octauo statuitur, vt Episcopo Hierosolymorum antiquitus tradita prærogatiua ser-uetur, manente nihilominus & Metropolitani ipsius prouinciæ dignitate. Fuit autem Metro-[p]olitanus Antiochenus Episcopus, qui in concilio illo Romano præferebatur. Vbi ergò Romanæ [E]ccl. primatus? Vbi Petrus primas hîc respicitur? Imp. Constant. E. R. Syluestro. V. S.

De eadem Synodo.

CVm in Concilio Nicæno Episcopi inter se hostiliter dissiderent, litibusque & odio se mutuo exagitarent, Constantinus Magnus Imp. eos monuit, vt argumenta controuersiarum con-[s]criberent literis, sibique traderent. Quo facto consuluit, vt redirent ad pacem: & precationem [D]ominicam melius orare discerent: scripta autem polemica ipse addixit Vulcano. Euseb. de vita [C]onstan. lib. 3. Sozom. lib. 1. cap. 25.

Ibidem. Nicæna synodus ex 318. Episcopis congregata, statuit, vt liceat Episcopis & sacerdo-[t]ibus habere coniuges, ac liberos procreare: Obtinente id contra omnium fermè patrum sententi-[a]m solo Dei viro Paphnutio cœlibe & martyre. Nam cùm plerique omnes patres eò inclinarent, [q]uòd sacerdotibus esset suarum coniugum vsus interdicendus: solus ille rem rectius perpendens, [s]ese eis opposuit, commemorans, sacras literas (Paulum) testari, honorabile esse matrimonium, & [c]ubile inmaculatum: indicans etiam tali cœlibatu dari maximam occasionem turpissimarum libi-[d]inum. Quibus rationibus (Deo ita procul dubio animos eorum inclinante) moti patres lauda-[u]erunt Paphnutij sententiam. Testantur id Nicephorus & Sozomenus.

Athanasius in vita Antonij. 329.

IBi de præcursoribus Antichristi scribit, quem vide. Alia huius authoris vtilissima breuitatis studio reseruamus. Imp. Constantino Magno, 42. Episc. Rom. 31. Syluestro 1.

Constantinus Imp. 332.

COnstantinus Idola, & templa destrui iubet, eorumque reditus in vsum conuertit Christiano-rum templorum. Cedrenus & Hieronymus. V. S.

Concilium Gangrense. 333.

NOtandum hîc est, Barthol. Garranzam Monachum conscripsisse epitomen Conciliorum: & quæ contra Romanos pro veritate faciunt, omisisse. At omissa illa lector mox restituta, vo-[l]ente Deo, videbit.

Concilium autem Gangrense, quod celebratum est post Nicænum nempe ad 333. Chri-[s]ti annum, tractat de coniugio, esu carnium, communi vestitu, & alijs. De coniugio Sacerdo-[t]um clarè sic scribit: Quòd si quem pudet sacerdotali functione fungi, aut ab eo abhorreat propter [c]oniugium, ille sit, anathema. Anathematizat quoque eos, qui aliam vestem aliâ sanctiorem, aut [p]lus facere ad pietatem iudicant, vt iam monachi & monachæ. Anathematizat & eos, qui ob cul-[t]um Dei à parentibus discedunt, vt itidem monachi.

De hoc extat locus Socratis in lib. 2. cap. 43. Eustathius verò Sebastiæ Armeniæ Episcopus, [n]e ad satisfactionem quidem admissus est: propterea quòd iam antè à patre suo, Episcopo Cæsa-reæ Cappadociæ ob eam causam depositus fuerat, quòd stolam indecentem gestasset. Sciendum au-tem, quòd in locum Eustathij Meletius constitutus est Episcopus. Eustathius postea in synodo Gan-grensi Paphlagoniæ condemnatus est, propterea quòd, posteaquam in synodo Cæsariensi deposi-tus esset, multa præter Ecclesiasticam formulam gesserat. Nubere siquidem prohibuerat: & à do-gmatibus abstinendum decreuerat: atque ita multos, qui nupserant, à connubio separauerat: & illis, qui Ecclesias auersabantur, domi communicare persuaserat: ac seruos sub prætextu pietatis heris suis abstulerat: & cùm ipse habitum Philosophi gestaret, etiam sectatores peregrina stola vti fecerat: mulieresque tondi curauerat, & determinata ieiunia auersari: dominicis verò diebus ieiu-nare docuerat. Denique & preces in domibus coniugatorum fieri prohibuerat, & presbyteri vxo-rem, quam adhuc legitimè duxisset, habentis benedictionem declinare iusserat: & alia plurima istis similia fecerat & docuerat. Quorum gratia synodus Gangrensis, sicut dixi, & ipsum de-

posuit, & ipsius dogmata anathemate damnauit, Hæc ille. Imp. Constantino 42. E. R. 31. Syluestro 1.

333.

Syluester 31. Papa.

SYluester Papa, vt Vrbis Romæ & Italiæ Imperio solus potiretur (quod diu parturiebat) sic circumvenit subdolè, & captiosè persuasit Constantino quòd, si sedes Imperialis transferretur Byzantium, magna inde redundatura essent emolumenta: inprimis autem maiorem futuram commoditatem retundendi & depellendi Saracenos: se verò adhæc benedictiones illi suppeditaturum, & fideles ipsi suas per preces laturum suppetias. Constantinus igitur Imperator bonus, in omnibus ei morem gessit. Animus verò Paparum Imperatoribus tum demum patefactus fuit, cùm per omnem Italiam vetarent censum dare Cæsareo Magistratui: & Exarchatum cum reliqua Italia suo Imperio subderent. Constantinum enim Syluestro Romam & Italiam eo tempore dono dedisse & tradidisse, vel ex hoc vnico liquidissimè constare potest, esse falsum: cum in Testamento suo Constantinus asseruerit filiorum suorum alteri Orientis, alteri Occidentis Imperium: quod sanè fieri aut ratum esse nullo potuisset modo, si Papæ mancipio dedita fuisset Italia. Nunquam enim, quod prius Ecclesiæ attribuisset, deinceps testamento filijs adscripsisset. Commentitia igitur est Constantini donatio & fabulosa, cùm post Constantinum Italia etiam alios, qui Imperij gubernacula tenebant, habuerit, aut per administratores, præsides, & Exarchos administrârit. Adde & hoc, quòd multo demum pòst tempore Bonifacius quartus Templum illud Pantheon Romæ precariò emendicauit à Phoca: quod sanè non fuisset factum, imò pro sua superbia nullus Papa quenquam Cæsarem eo honore dignatus esset, si sua fuisset Roma. Præterea, si à Constantino tota Italia fuit tradita, & in peculium dicata, cur Pipinum maiorem eius partem longè pòst donasse gloriantur? Imp. & E. R. VS.

Donationes Constantini, Ludouici, & aliorum Cæsarum.

CÆterùm de Constantini donatione sic inquit Carolus Molinæus, his quæ suprà dixi num. 72. non obstat, quod Plat. in Bened. II. & post eum Sabell. Ennead. 8. libro 6. Anton. tit. 13. c. 1. §. 5 scripserunt, Constantinum IIII. Imperatorem Constantinopolitanum, dicti Benedicti sanctione permotum, statuisse, vt quem deinceps clerus, populus exercitusque Romanus in Pontificem delegisset, ordinaretur, nulla Constantinopolitani Principis, vel Italiæ Exarchi expectata authoritate, vt antea fieri consueuerat (id enim ratum erat in creando Pontifice, quod Princeps confirmasset, vel qui eius vices in Italia gerebat) tùm quia sanctitas Pontificis solito more instituti (præter id quod vix nota esse potuit vltra mare, cùm dictus Benedictus vix decem menses superstes fuerit) potius mouere debuit ad obseruandum tam vtilem & receptum morem, quàm ad illum infringendum: tùm quia illud mutuati sunt à bibliothecario, authore suspecto, quippè qui scripta sua consarcinauit, ex quibusuis apocryphis vel fictis scripturis in scrinijs vel bibliothecis Papæ, quibus præerat, repertis, modò essent in domini sui fauorem: tùm quia prætensa illa constitutio Constantini (quam falsam puto) nunquam effectum sortita fuit, vt expressè testatur Volaterranus Anthropolog. lib. 22. Ex cuius verbis potest deprehendi, vel modico tempore seruatam non fuisse: de quo satis constitit, paulò post Benedictum, in Canone apud Plat.

Et per prædicta minus etiam obstat cap. ego Ludouicus. 63. distinct. vbi dicitur, Ludouicum I. Paschali ius eligendi & instituendi Romani Pontificis remisisse. Hoc enim à suspecto authore processit, videlicet à præfato bibliothecario, vt Platin. in Paschal. 1. Sab. Enne. 8. libro 9. Volaterranus Anthropolog. libro 22. testantur. Vt autem non est in fauorem Paparum credendum bibliothecario, potentatus eorum fautori, famuloque domestico: ita non est credendum Gratiano monacho, qui & ipse affectibus & ambitioni nouorum sui temporis Paparum, quantum potuit, fauit: nec aliunde, quàm à Bibliothecario dictum cap. ego Ludouicus, transsumsit: & sic nec alijs, qui tantum dicta eiusdem Bibliothecarij recitant, nec aliundè sciunt, nec examinant. Sed examinando Veritas elucescit in contrarium: quia vt suprà numer. 77. idem Paschalis à populo vi coactus, Pontificium munus obire ante habitam authoritatem Imperatoris, legatos excusatum & ad culpam non inficiandam, sed in populum transferendam, misit ad Ludouicum Pium: qui vt mansuetus erat, satisfactionem quidem accepit, sed cum increpatione cleri & populi, & abiecto præcepto maiorum instituta pactaque seruandi, vtque cauerent, ne deinceps simili exemplo maiestatem læderent, vt expressè Platin. & Sabellicus testantur. Quid autem magis contrarium aut repugnans est præfatæ & suspectæ Bibliothecarii scripturæ? Certè vel ex hoc falsitatis conuincitur: nec tamen etiam per se sufficienti exemplo tantum, sed etiam ex eo, quòd tempore Eugen. II. immediatè dicti Paschalis successoris, Ludouico Pio adhuc viuo, Lotharius I. filius eius in imperij consortium assumptus, Romæ politiam ordinauit, & magistratus instituit, vt suprà nume-

o 78. & 112. Hoc autem fieri non potuisset, si Ludouicus Pius Romam ipsam, caput mperij, Papæ dedisset. Quid quòd Volaterranus Geograph. libro 3. prætensam illam Ludouici donationem longè aliter & difformiter, quàm Gratianus in d. c. Ego, refert? sed ex scriptura quadam apocrypha, quam in Bibliotheca Papæ sese inuenisse dicit.

Et sic illius Bibliothecæ scripturæ, vnde tam Bibliothecarius quàm Gratianus & Volaterranus sumpserunt, sibi ipsis non constant: & non solùm quòd domesticæ, & è loco suspecto, sed vt variæ reijciendæ sunt: & multò magis ex eo, quòd fides historiæ repugnat per prædicta, tum ex eò, quòd Volaterranus ibi Calabriam inferiorem & superiorem, & ducatum Neapolitanum includit, & alia, quæ constat ex fœdere diuisionis inter Carolum Magnum & Imperatorem Constantinopolitanum factæ, Græcorum Imperio cessisse, & diu pluribusque seculis etiam post Francorum imperium in Germanos translatum vsque ad Gulielmum Ferrebach Normannum, Tancredi Galli Normanni filium (qui è Neustria in Italiam traijcientes, regnum Apuliæ anno millesimo septimo, deinde Siciliæ, sacerdotibus tamen Græcis relictis, occupauerunt) remansisse: vt etiam ex historijs eorum, qui tempore Caroli Magni, & deinceps vixerunt & scripserunt, liquet.

Porrò, nec verum, nec verisimile est, quòd Ludouicus Pius ea donasset, quæ non poterat, & nullo modo possidebat: & quæ pater eius ex dicto fœdere, Græcorum imperio reliquerat. Quin sicut regnum Francorum alienare non poterat, ita nec imperium & regiones imperij Occidentalis (quæ ex dicta diuisione Carolo Magno & successoribus suis cesserant) & multò minus Romam caput Imperij. Albe. in cap. 1. de su.tri. & L. benè à Zenone. C. de quadr. præscript.

Et sic donatio Ludouici, si qua fuit, eisdem causis nulla esset, ex quibus prætensa donatio Constantini Magni, quam glos. & Doctores communiter, qui eam factam fuisse putant, tamen non valuisse concludunt, vt glo. Accurs. in authen. quomodo oporteat Episc. verb. conferens generi. Coll. 1. Petr. Perti: in procem. Institut. numer. 11. cum seq. Signorol. de homodeis consil. 26. sentit Bart. in procem. & Bal. de nouo cod. in prin. tenet, quòd valere non potuit sine consensu populi. Atqui prætensæ donationi Ludouici populus Romanus nunquam, sicut nec prætensæ donationi Constantini Magni consensit. Nec solum non apparet de consensu, sed de dissensu constat, etiam per continuam populi Rom. resistentiam tempore Eug. III. Adr. 4. Alex. 3. Lucij 3. Vrba. 4. vt satis suprà.

Tum nullus vnquam Papa inuentus est, qui se fundarit in prætensa donatione Ludouic. de qua in d. c. Ego Ludouicus: nec qui eam vnquam allegauerit. Et licet Nic. 3. in cap. fundamenta, de elect. in 6. fabulam illam Constantini Magni allegauerit: tamen non facit fundamentum in ea, sed in verb. sacræ scripturæ, Pharisaico & Iudaico more ad terrenum regnum detortis: vt ibi patet, & suprà numero 36. Pariter Gregor. 7. qui tanto molimine imperium Germanorum aggressus est, & attriuit, nullo modo donationis cuiusuis ab hominibus siue à Constantino Magno, siue à Ludouico Pio, meminit (quæ tamen maximè in rem suam fecissent, si quid veri aut verisimilis habuissent) & omnino non omisisset. Sed tantum nititur verbis Christi, ad regnum & imperium totius orbis malè detortis. Sic & Benedictus XII. contra Ludouicum Bauarum Imperatorem, non alio titulo Mediolani & alijs vrbibus Imperij Vicarios nomine suo instituit (quibusdam etiam vectigal imposuit) quàm vel vnicus Christi Vicarius in terris, hoc est, etiam in terreno totius orbis Imperio. Et ante eum Benedictus II. eodem modo nouos magistratus Florentiæ constituit, vt apud Plat.

Præterea, adhuc viuo Ludouico Pio, & biennio ante eius obitum Gregor. IIII. electus nunquam voluit inire Pontificatum, nisi prius sua electione ab Imperatore legatisue suis ad hoc destinatis diligenter examinata, & confirmata, vt omnes testantur. & addit Platina quòd præfatus Ludouicus hoc non faciebat ex superbia, sed ne Iura imperij amitteret. Ergò falsum est, illum prius ea remisisse Paschali, vt ex bibliothecario refert, Grat. & alij. Quia Greg. IIII. posterior est, & tertius à Paschali I. & idem Ludouicus Pius adhuc viuebat: & recens adhuc fuisset memoria dicti prætensi pacti inter Ludouicum & Paschalem, si quod tale fuisset. Nullus autem Paschalis Papa fuit ante illum primum, Ludouici I. authoritate confirmatum, nec alius secutus est, nisi ferè post trecentos annos. Iam ergò non minus manifesta est Vanitas & impostura dictæ prætensæ donationis, de qua in d. c. Ego Ludouicus: quàm famosæ illius fabulæ Constantini Magni, nec non prædictæ donationis vel remissionis Constantini IIII. prout etiam nunquam habuerunt effectum: nec leguntur Papæ acceptasse vel vsi fuisse, sed alijs sibi efficatioribus præstigijs, terrificisque & pertinacibus censuris & seditionibus ad contemnendum imperia & regna concitatis. Hæc Molinæus.

De his rebus vide etiam Theodoricum de Niemio, & Henricum Tocken in Rapulario. Imp. 42. Constantino M. E. R. 33. Iulio.

De Donatione Constantini Illyricus & alij.

DOnationem Constantini, quam vocant: in qua Constantinus (si fas est credere) donauit Papæ primum dominium spirituale super omnes Ecclesias orbis terrarum: deinde Regia insignia: postremò & temporale dominium supra totum Occidentem: multi improbarunt: vt primùm Dantes in suâ Monarchia, Marsilius Patauinus in suo Defensore pacis, circa an. 1324. Laurentius Valla proprio scripto, circa 1440. Antonius Archiepiscopus Florentinus in sua historia, qui negat in vetustis codicibus decretorum illam donationem inueniri.

Circa idem tempus Cusanus Cardinalis lib. 3. cap. 2. eandem oppugnauit, quam quidem suam sententiam etiam ad Basiliense concilium mittere non est veritus, circa annum 1460. Vterq; sanè, Valla & Cusanus, diligenter causam tractarunt: tamen Valla longè prolixius, ac veluti ex professo, cùm alter tantum breuiter de re dicat. Oppugnauit eam & Hieronymus Paulus Cattalanus, cubicularius Alexandri VI. in sua Practica, circa annum 1496. qui & Papæ Pij dialogum contra eandem donationem citat. Reprehendit Vanitatem huius donationis & Otho Frisingensis. Item Raphael Volater. in vita Constantini, circa annum 1500. Omnium tamen firmissima est Cusani refutatio. Sed illud creditur inter cætera argumentum non postremum esse, quod tamen ab alijs præteritur: Quòd si Constantinus primatum Papæ Syluestro statim post baptismum donasset, nunquam profectò in concilio Nicæno (cui interfuit) passus fuisset decerni, vt Episcopus Romanus tantum suburbanis Ecclesijs præesset. nihil enim id aliud fuisset, quàm irritam facere suam donationem, paulò antè tam solenniter tamque grandibus verb. factam, ac tam sanctè confirmatam. Parum memoris verò mendacis poëtæ & illud iudicium est: quòd cum alioquin clamitent Papæ, se diuino iure primatum habere: tamen ibi fingit, eum ipsis Constantinum donasse. Commentarijs Æneæ Syluij de concilio Basiliensi, Coloniæ anno 35. impressis, adiunctæ sunt istæ refutationes Donationis Constantini: & præterea adiecta multorum historicorum, qui de rebus Constantini Magni scripserunt, testimonia. Ex quibus liquidò cuiuis apparet, totam illam donationem fuisse eis ignotissimam, atque ideò haud dubiè postea à Papis imprudenter confictam. Sed dubio procul contra istud commentum est validum & illud argumentum, quo & Antonius Florentinus vtitur, quòd adhuc hodierna die inueniuntur exemplaria, quæ istam donationem non habent. Apparet enim, postea demùm confictam & insertam, sicut in Iouis Panormiam, Illyricus & alij.

Galladius Monachus Euagrij disc.

340. SCripsit hic de Monachorum vita, Et si quis studio ducitur accuratè cognoscendi, quas res olim gesserint, quo pacto se in vita exercuerint, quæque ad audientium vtilitatem locuti fuerint, legat Palladij eius librum de hac re editum. Huius etiam mentionem facit Eusebius. V. S.

Idem. Fuit hic discipulus Euagrij: Vixit tempore Hieronymi, scripsit miraculosa multa, & inter alia librum quoque, cuius titulus est, Lausiaca: siue historiam ad Lausum.

De Origine Monachorum Eremitanorum, & aliorum ordinum apud Iudæos, Christianos, & Turcos.

DE illis scripserunt præ alijs Cassianus, Seb. Francus, Franciscus Modius, Ioan. Adamus Lonicerus, Hadrianus Damman Gandavus, & Rodolphus Hospinianus; quem præcipuè, & propter viri doctrinam, & diligentiam, interdum etiam ad verbum ferè imitatus sum. De Turcis dicam infrà anno 623.

Ante natum Christum autem tres sectas fuisse referunt PHARISÆORVM, quorum septem genera extitisse reperitur in Thalmud Iudæorum. SADDVCÆORVM, & ESSÆORVM. Illorum instituta habes apud Hospinianum: Horum autem apud Iosephum. Essæi à nuptijs non abhorrebant: per triennium tamen explorarunt fœminas, & si idoneæ apparuerunt, duxerunt. Nemo autem cum prægnante concubuisse fertur.

Anno

Hic notatur error Hieronymi, qui contra Iosephum scribit, Essæos à nuptijs, vino, & carnibus abstinuisse. Essænorum etiam Plinius meminit lib. 5. cap. 17. Philo & Eusebius, Fuerunt quoque alij plures Monachorum ordines: NAZARÆI, Rechabitæ, Deæ Syriæ Sacerdotes, Curetes, Corybantes, Dactyli Idæi, Ambaruales, & Vestales. De quibus vide Apuleium, Lucianum, Polydorum Vergilium, Festum, Actium, Strabonem, Iacobum Middendorpium de Academijs, Lucium Florum, & Gellium, Seruium, Tullium, & Hospinianum.

Ab Laurentio Humfredo Theologo editus est nuper libellus, sub titulo, Pharisaismi veteris & noui, siue de fermento Pharisæorum, & Iesuitarum. In eo Pharisæorum cum Iesuitarum ortu & progressu confert: & finem quoque illis eundem futurum pulchrè, & luculenter describit. Vt apud eum.

Isidorus lib. de officijs sex ordines Monachorum facit, quos Hieronymus de Virg. ad Eustoch. Vincent. lib. 17. cap. 54. Casſianus lib. 5. cap. 6. & 36. de spiritu Gastrim. Durandus, Anton. Otho Fris. & Euagrius de palest. Monach. in tres tantùm contrahunt.

Anachoretas siue Eremitas: Hos Rabanus pro ijsdem ponit, à secedendo ita dictos. Durandus tamen inter eos distinguit.

Cœnobitas: de quibus vide Euagrium: Et eos, qui Remboth dicuntur. De his scribunt Hieronymus, Vincentius, & Anton. quòd apud eos affectata sint omnia, se à cæteris separarint, nemini subiecti esse, nec sub vlla regula viuere, sed liberè vagari velint. Hos Casſianus Sarabaitas: Isidorus Renuitas nominat. Ab alijs Gyrouagi, & circumcelliones dicuntur. Fuit & aliud genus Circulatorum prioribus in quibusdam non absimile: damnatum Synodo Chalcedonensi Anno 453.

Eremitæ subdiuiduntur in Solitarios, Mandritas à mandris, hoc est specubus, seu cauernis, quas inhabitant. Troglodytas Hospinianus his similes facit: vt apud eum. De quibus Plinius libro 5. cap. 8. & Pabulatores: de quibus apud Nicephorum libro 14. cap. 50.

Stylitæ etiam Eremitæ fuerunt, qui postero tempore sub Theodosio iuniore circa annum 413. cœperunt: authore quodam Simeone. Habitarunt illi vel in, vel sub columnis in deserto: ideoque columnellam, vel Stylitem talem dixerunt, Euagrius lib. 1. cap. 13. Theodod. Lector. lib. 1. collect. Niceph. lib. 14. cap. 51. Vincent. libro 21. cap. 51. & 52.

Origo Eremiticæ vitæ.

De his Hospinianus prolixè: sufficit ea his breuibus attigisse. Quòd enim à primâ suâ origine ex necesſitate persecutionum, cœperit eremitica vita, & ab omni superstitione procul amota: progressu temporum in meritum, & quasi in his solitarijs locis vita æterna promereri posſit, conuersa fuerit: nemini sano dubium est. Euangelium namque præcipit, audiendum esse verbum Dei: & fidem ex auditu eius proficisci. Quomodo autem inuocabunt eum, in quem non crediderunt: quomodo credent ei, quem non audiuerunt: quomodo verò audient sine prædicante? Rom. 10. Actor. 10. Ioh. 12. Nihil ergo de hac re in Prophetis, Apostolis, & primâ Ecclesia vsque ad annum 300. Neque talis vita ab vniuersa Ecclesia comprobata fuit: sed potiùs reiecta, & damnata: vt clarè Epiphanius libro 3. tom. 2. hæres. 80. & Hosp.

Nisi Paphnutij exemplo Ecclesiam in vicinia & promtu habeant: vbi verbum Dei audiant, & communicent: Teste Casſiano libro 5. cap. 26. de Gastrimargia: & cap. 15. Coll. 18. cap. 5. Coll. 2. cap. 2. Coll. 10. cap. 1. Coll. 3. Quod etiam de Monachis Sceti habitantibus Nicephorus indicat libro 11. cap. 37. Et constat Eremitas suos Presbyteros habuisse, qui illis verbum Dei prædicarunt Casſianus cap. 15. Coll. 18. libro 5. cap. 40. cap. 9. Coll. 21. cap. 2. Coll. 9. Vadianus in Epitome trium terræ partium. Ex his ergo liquet, absque auditione verbi Dei, & fide in Christum vitæ Eremiticæ nullum esse meritum apud Deum: Omnes enim peccauerunt: non est iustus, aut qui faciat bonum, ne vnus quidem. Et iustitiæ nostræ sunt in conspectu Dei instar sordidorum centonum. Sanguis autem Iesu Christi nos emundat ab omni peccato. Quælibet enim occulta loca sine gratia, animam saluare non posſunt. Gregorius. Christianorum (Teste Thomâ & Bonauenturâ) Monachi, etiam Regulares, & Religiosi dicuntur. Regulares, quòd Regulâ certâ quadam viuendi obligentur. Religiosi, quasi soli seruitio Dei mancipati. Monachi nuncupantur à solitudine. Vnde D. Hieronymus ad Paulum Monachum

in

Anno

in vrbibus commorantem nequaquam suo se nomini sic respondere scribit: Si cupis, inquiens, esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in vrbibus, quæ vtique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Antonius Eremita dixit: Lethalem esse piscibus extra vndas conuersationem. Germanico nomine appellantur Münch: quòd vt equi cantherij, quibus testes amputati sunt, suam castitatem colere, & seipsos castrare debeant propter regnum Cœlorum. Sed Hospinianus ait, eos per Antiphrasin sic dici: Vix enim salacius, & ad omnes libidines magis procliue genus hominum reperiri. Plura de hoc nomine & genere Monachorum, habes apud Augustinum, Dionysium Areopagitam, Cassianum, Basilium, & alios.

Nonnæ vocabulum habes apud Hieronymum in epistolâ ad Eustoch. Sed & Monachi Nonni dicuntur apud eundem. Suidas quoque Nonni cuiusdam meminit, vt etiam Athanasius, Greg. Nyssenus, Benedictus Nursinus Abbas in sua regulâ c.63. Moniales dicuntur à Monios, quod solitarium, & soliuagum significat. Suidas, & Hesychius.

Erasmus scribit super Hieronymi locum, de quo suprà. Nomen Monachi, inquit, inde sumptum est, quòd olim pij homines partim non ferentes gentilium in Christum blasphemias, partim afflicti ab inimicis Christiani nominis, profugissent in vastas solitudines, vt ibi viuerent securi: alij gregatim, qui Cœnobitæ dicti sunt: alij seorsim, quos Anachoretas dixerunt. Tepescente autem feruore, quod circa annum 360. factum primò aiunt, in vrbes contra nominis sui professionem commigrasse.

Primi authores Eremiticæ vitæ.

SOzomenus libro 1. cap. 12. Nicephorus lib. 8. cap. 39. Isidorus libro de offic. Anton. lib. 15. cap. 1. §. 1. Hieronymus de Eustoch. Chrysost. Homiliâ 1. in Marcum. Metaphrastes & Euthymius monachus Zygadensis, Heliam & Ioannem Baptistam, quòd in Eremo versati sunt, authores faciunt. Sed Hospinianus opinionem illorum reijcit: Displicuisse enim secessum Heliæ, Domino: ac propterea delitescenti in antro dixisse. Quid tibi hîc Helia? quasi dixerit: Non eo fine ac voluntate te constitui Prophetam, vt in desertis locis belluas, sed homines instituteres. Ideoque monuit illum, vt ad munus suum rediret. Quocirca non valere consequentiam: Helias & Ioannes, vt etiam Christus ipse manserunt in deserto, ergò fuerunt Eremitæ. Nam & Iohannes non perpetuò mansit in deserto: sed, vt ex Euangelio constat, in aula Herodis & alibi pœnitentiam & Christum prædicauit. Sit igitur authoritas Hieronymi huius controuersiæ iudex, qui in prologo ad Pauli Eremitæ vitam sic scribit. Inter multos, inquit, sæpe dubitatum est, à quo potissimum Monachorum eremus habitari cœpta sit. Quidam enim altius repetentes Heliam & Ioannem authores faciunt: Alij autem, in quam opinionem vulgus omne consentit, asserunt Antonium huius propositi fuisse caput. Amathas & Macarius enim discipuli Antonij, quorum primus corpus Magistri sepeliuit, affirmant Paulum quendam Thebæum principem istius rei fuisse: quod nos quoque, ait Hospinianus, approbamus.

Dubium igitur non est, Monachos suam originem ideo ad Heliam & Ioannem, viros sanctitate, pietate & perfectione præstantes retulisse, quò sic nouo huic vitæ generi, & sibi authoritatem & gratiam maiorem conciliarent, & non absimiles suis authoribus se esse persuaderent.

Primus Eremita.

PAulus Thebæus anno 260. annos natus circiter 15. in persecutione sub Decio, orbus vtroque parente, in eremum secessit. Vbi annos natus 113. ibidem moritur. Antonius tit. 16. cap. 1. & 2. Marullus lib. cap. 9. Sabell. lib. 2. cap. 2. Hieronymus in eius vitâ. Panuinius in Chronico. Hi omnes ergò, quia vnanimes conueniunt in eo, quòd Paulus ille primus sit, qui persecutionum tempore sub Decio, & Valeriano (qui vixerunt circa annum Domini 252.) singulari exemplo eremiticam vitam elegerit, persecutiones originem vitæ Eremitæ dedisse, dubium non est. Quod idem etiam Nicephorus lib. 8. c. 39. & Sozomenus lib. 1. cap. 12. nimirum persecutiones principium solitariæ vitæ præbuisse, approbant. Et Baptista Mantuanus quoque cùm ait:

Tum plerique patres sancti, tum more ferarum
Per deserta vagi, cæcis latuêre cauernis.

Ista

Ista ego crediderim per noxia tempora, Paulum
Niligenam, sole ardentem, qui primus eremum
Incoluit, liquisse vrbes, patriosq́ penates:
Et didicisse togas textis componere palmis.

Vestes enim Paulo fuerunt palmarum folia contexta, quibus nuditatem cooperuit. Hieronymus. Marull. Aluares Guerrerus in Thesauro Christ. rel. cap. 57. Labore manuum victum quæsiuit: autorib. iam dictis. Secundo genere Eremitarum deinde illi fuerunt, non qui ob persecutiones solùm, sed etiam tædium rerum mundanarum bono Zelo, & ne immundo mundi consortio polluerentur, vtque pijs studijs, sacris literis, contemplationibus rerum diuinarum, & rebus inhærere, & felicius incumbere possent, eremiticam vitam elegerunt.

Hi authores habuerunt Basilium, Nazianzenum, Augustinum, Hieronymum, & alios: de quibus in sequentibus.

Tertium genus eorum est apud Cuspin. in Austria sua, qui propter enormia delicta, parricidia, homicidia, & similia, non statim supremo supplicio mulctabantur: sed ne in desperationem inciderent claustris includebantur: in quibus pro suo reatu pœnitentiam agerent, Deumque sibi reconciliarent.

Quartum fuit, qui ob hæreticorum contentiones, iurgia, turbas, insidias, & Ecclesiarum concussiones, factiones Episcoporum, detestandaque schismata, quò in tuto, & quieto precibus, & Deo inseruire quirent, eam vitam quæsiuerunt. Quod genus idem ferè est cum secundo.

Quintum eorum, qui dixerunt, alia quidem opera esse indebita: solius verò Monachatus singularia: esse iusticias, esse perfectiones, satisfactiones, opera supererogationis: hinc se & sibi, & alijs vitam æternam promereri, & vitam suam habere vim baptismi. Bernardinus in Rosario vitæ patrum: Canisius, & alij.

Sextum hodiernorum, de quibus VVilhelmus Bidenbach scribit, qui ocium, & ventrem habent pro Regulâ: & corpus magis quàm animam & Ecclesiarum salutem respiciunt. Non enim solitudines, sed populosas vrbes: non tuguriola, sed Regia palatia; non labores, sed in ocio salutem: non abstinentiam, sobrietatem & ieiunia, sed gulam (plus enim amphoras, quàm homines referunt) non sanctitatem, sed superstitionem quærunt. Imò ignorantiæ, impietatis, ebrietatis, fœdissimarum libidinum officinæ, & ganeorum lustra sunt: qui quasi alteri quidam Κρῆτες καὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. Hoc Milesinum pro lege habent: Nemo nostrum frugi esto. Hæc Bidenbachius.

Secundus Eremita.

ANtonius post Paulum Thebæum alter fuit in Ægypto, qui hoc Eremiticæ vitæ genus instituit. Qui tamen in Eremo non permansit: sed ex eâ quoque progressus Christum fideliter docuit. Mortuus senex annorum 105. Anno 361. Hieronymus in Chron. Sozomenus cap. 11. Trip. hist. Suidas. Hic Antonius per visionem conspexit, multos sacram mensam subuertere, & cætera, quæ in templo erant, fœdissimè commaculare, ac disijcere. Ex qua secuturam Ecclesiæ vastationem per homines iumentis impuris similes: Arianos scilicet fratribus prædixit: quæ & biennio post euênit.

Sed & eluctationem ab his malis Ecclesiæ prænunciauit, inquiens: Dominum breui iterum Ecclesiæ suæ adfuturum. Literas Antonius ignorauit: sed omnia tamen ex sacris memoriter recitare potuit. Sozomenus & Augustinus. Et Socrates lib. 4. cap. 25. refert de illo, quòd Philosopho cuidam admiranti, quod absq; libris esset, dixerit: Liber meus, ô Philosophe, natura est rerum conditarum, quæ mihi pro illo est, quotiescunque verbum Dei tractare volo. Cumque nonnulli piæ vitæ Regulam ab eo petijssent, Euangeliorum codicem ipsis obtulisse, dicentem: illum omnia ad salutem necessaria continere: de quo suprà.

Moribus qualis fuerit, scribit Efrem in serm. de moderatione risus. Victum labore manuum inquit quæsiuit. Qualiter mortuus fuerit, vide Athanasium in eius vitâ. Caruit ergò mundus ad tempora illa Monachis: cùm nullis fide dignus illorum ante hæc mentionem fecerit. Hospinianus.

Hilarion primus Eremita in Syriâ, & Palæstinâ, Antonij fama excitus, in eremum concessit. De eo Hieronymus in eius vita: & Sozomenus lib. 5. cap. 10. Sacras scripturas & psalmos tantâ confidentiâ recitauit, quasi Deum habuisset præsentem.

Vestitus ei fuit saccus: eum semel indutum nunquam lauit: superfluum esse dicens, mundicias in cilicio quærere. Cibus, quem ante solis occasum nunquam sumsit, carices erant, & herbarum succi, vt Hieronymus narrat. Sub Iuliano cùm in periculo maximo esset, in Siciliam fugit: ibi ligna ex deserto in vrbes gestando victum comparauit. Ex Sicilia ad Dalmatas venit, & tandem in Cypri vrbe natus annos 80. mortuus est.

De Cœnobitarum, & Eremitarum differentiâ.

DIuersitas inter hos in eò consistit: quòd Eremitæ semper ferè soli in solitudinibus, Cœnobitæ autem vnà cum alijs & in solitudine, & in ciuitatibus degant.

Anno

De Eremitarum origine dictum est. Sed qualiter Cœnobitæ cœperint, deinceps quoque sub Basilij, Hieronymi, Augustini, & aliorum similium Ordinibus dicetur. Habent hi certè longè aliam originem, nempe Samuelem. Legitur enim in eius historiâ, ipsum præfuisse Naioth, quod Bursam, siue collegium hodie appellamus: quod tum erat extructum in monte sancto in ipsa Ramâ. Cuius gymnasij mentio quoque fit, 1. Samuelis cap. 10. Collegio Hierechuntino, & Ramoth Galaad Helias aliquamdiu præfuit: deinde Helisæus, vt constat ex 4. Reg. 2. & cap. 6. Vocabantur discipuli eorum filij Prophetarum. Erudiebantur autem pietate, literis, disciplinaque.

Ad imitationem horum, sequentes deinde viri pij mundana detestantes, suos ordines cœpisse, verisimile est. Hosp.

Aliud De Monachatus Origine ex Cusp.

OMnes abusus mali à bonis olim orti sunt exemplis. Dicam igitur liberè, quid in verisimis, ac certissimis, dum hanc rem inquiro paulò diligentius, historijs, ac diplomatibus inuenerim: quod fortè alij surdâ aure, vel cæcutientes præterierunt. Constat apud omnes sub Decio, Diocletiano, Gallo, ac Volusiano Imperatoribus, Christianorum sæuam factam esse persecutionem; licet & antea sub Nerone, ac cæteris, Christi discipuli, & imitatores trucidarentur. Sed sub posterioribus multa sanctorum millia sæuissimè trucidata sunt. Et tum heremitæ latibula in syluis, & nemoribus quærentes primùm visi sunt, qui multis post seculis claruerunt, atque hi monachi sunt dicti. Monasterium inde appellatum, in quo Deus religiosè colebatur, & adorabatur. Nam sub Constantino Magno Christiani respirantes, propter sanctissimam eius matrem Helenam, nobile illud edictum Imperatoris læti susceperunt, quo cauit, omnium gentilium templa subrui, subuertique, & tum fides Christi securius amplexa à multis, creuit indies: quamuis iterum pòst Iulianus Apostata Imperator Christianos persecutus est. Et Valens Cæsar lege latâ coëgit monachos militare, recusantes fustibus ad interitum cædere: quo tempore multi monachorum, vt Annales attestantur, ab eius tribunis, ac militibus sunt cæsi. At multis annis pòst, sub Iustino maiore diuus Benedictus in monte Cassino continentiâ vitæ mirabilis cœnobium instituit, anno à nato Iesu 534. circiter: virosque collegit, qui sub quadam regulâ honestam viuerent vitam. Hi piè simul degebant, & è communi victu, communique penu viuentes, gloriam altissimo concinebant in primis: reliquum diei in bonis sacrisque literis insumserunt. Sic fratres suos Benedictus instituit: & hinc cœnobium nomen sortitum est, quasi dicas communis vita. Talis monachus fuit Cassiodorus Rauennas, humanis, ac diuinis literis satis eruditus, Romanus Consul. In cœnobijs itaque optimæ artes docebantur, erudiebantur fratres in virtutibus ac disciplinis: vitam viuebant honestam, & sanctam: omnis conatus erat in adipiscendâ simul eruditione, ac tranquillitate vitæ. Sic diuus Bernhardus dehinc cœnobium Cistercienſe, sub anno humanæ reconciliationis 1098. primum fundauit. Sed diuus Bernhardus cum socijs cognatis, & affinibus triginta ferè, Cistercium ingressus dicitur, anno 1113. & Cisterciensis tunc religio cœpta est, quæ viros habuit eruditione insignes, qui in talibus cœnobijs alebantur: quemadmodum nostrâ ætate viri docti in publicis gymnasijs ac scholis enutriuntur. Primum enim gymnasium Parisiense Carolus Magnus, præceptoris sui Alcuini viri doctissimi cohortatione, sub annum Christi 791. circiter instituit: à quo cæteræ scholæ dehinc sunt deriuatæ. Licet & in abusum scholæ illæ quoque publicæ nostro seculo abierint, vt pleraque alia. Quemadmodum & hodie psallitur in cœnobijs, psallitur & cantatur sine intellectu, sine eruditione, sine, quod peius est, mente: ita in gymnasijs discitur sine virtute, sine moribus, sine honestate. Cùm tamen penè eadem res esse deberet gymnasium, & cœnobium, ac in vtroque simul humanæ diuinæque addisci disciplinæ, in tranquillitate honestæ vitæ: cùm vtrobique summa licentia hi diem partiantur in horas septem: prandetur, pomeridianus somnus exercetur, bibitur, cœnatur, in hortis deambulatur, nusquam literis opera datur.

Piaculum enim est apud illos, si quispiam horâ bibitionis (ita enim appellant) vel legat, vel studeat, & ideò apud illos nulli, vel instar phœnicis rarissimi sunt, qui verbum Dei populo enarrare sciant, qui Euangelium prædicent. Conducunt quippe seculares sacerdotes, qui id præstent: quasi non illos verbum diuinum, ad quod maximè omnium creati sunt, palàm prædicare deceat. Sic illis, qui in gymnasijs degunt, licentia summa in inutilibus plerumq; doctrinis sine vsu

commodo verſantur, ſine virtutum exemplo. At ideo tam raros hodie inuenimus, qui rectè ſtituti, poſſent, quod debent, religionem Chriſti augere, ſuâ eruditione locupletare, bona ſemi- diuini verbi iacere: qui cùm in gymnaſijs hodie dignitates, vt vocamus doctoratus aſſecuti, eologiæ ſuggeſtum aſcendere, vt literas ſacras ritè interpretarentur, debeant, plebi non aude- t colloqui: in ſcholis autem potiùs veluti ſophiſtæ digladiantur pro ſophiſmate quodam, ac ita tant, quaſi his contentionibus ſola fides Chriſti conſiſtat: apud plebem verò elingues, ac muti parent. Ita iam aberrauimus δὶς διὰ πασῶν longè à priſcorum inſtitutione. Cæterùm aliud ius Monachorum apud primos Chriſtianos inuenio, qui in clauſtris degebant: quæ hanc appel- ionem ſortita ſunt, quaſi in carceribus clauderentur illi, qui & enormiter & grauiſsimè delin- ebant, vel parricidia, vel homicidia, vel inceſtus, vel grauiſsima ſcelera committentes. Pij enim riſtiani olim indignum cenſebant, hominem parricidam culeo inſui, aut extremo ſupplicio perpetuo exilio, ne in deſperationem incideret, multare: domus quaſdam extruentes, in qui- s miſeri illi homines pœnitentiam agerent pro ſuo reatu, Deumque ſibi reconciliarent, à cœtu minum ſeorſim degerent ſequeſtrati. Atque hi eleemoſynâ, quæ à pijs largiebatur, victitabant: emadmodum Cœnobitæ ex certis reditibus, ac annuis cenſibus victum ſibi quærebant: vt libe- poſſent Deo, & bonis diſciplinis vacare. Qui verò ſub Friderico Imperatore Barbaroſsâ cogno- nato, & deinceps fratres mendicantes dicti, primùm in lucem prodierunt, perpetuum cœliba- m, obedientiam extremam, ac inopiam perpetuam iureiurando in ingreſſu promittentes, cùm edia, vineas, agros, ruraque poſsideant, ac honores quoſcunque ambiant, Epiſcopatus, ac cæ- as ambitione quærentes dignitates, ipſi viderint. Aliam certè fuiſſe longè originis ſuæ cauſam bitror. Sed alijs id relinquo diſcutiendum. Satis mihi ſit veluti digito indicaſſe, qualem cœ- bia habuerint originem primam: & quid mouerit pientiſsimos principes, vt tot ſumtibus, tan- quæ expenſis ea tam magnificè extruerent, ac reditibus locupletarent, ne egeſtate oppreſsi ſcili- , non poſſent id, ad quod erant addicti, exſequi: nempe Deum Opt. Max. cum deuotione ado- re, illi ſupplicare, eius laudes cum intellectu pſallere, literas ſacras publicè plebi interpretari, cum mmodo vitam æternam docere: & quod Apoſtolis Chriſtus iniunxit, Euangelium vniuerſæ eaturæ prædicare diligenter: non, quod nunc fit, ſomno & ocio indulgere, ventri ſeruire, nun- iam eſurire, nunquam ſitire, nihil addiſcere. Quotusquiſque enim cœnobium hodie ingredi- r alio ſtudio, niſi quòd ocium præponat negotio, & quòd liber ab omni moleſtiâ certus vult eſſe ſuo victu? Et hinc veluti ſaginati quidam, & rubicundi, ac ventricoſi prodeunt: in populo a- rari cupientes, & ſalutari Rabbi, tanquam religionis Antiſtites: cùm nihil minus quàm veram ctentur religionem: quæ non in habitu illo, ac vitâ à moribus Chriſtianis longè alienâ conſiſtit. t iccirco hanc puto cauſam, quare ſeculo noſtro illis quidam principes cenſus eripiunt, ſuos red- tus imminuunt, ac odio multis paſsim exponuntur ac ludibrio. Quod ſi inſtitutionem ſuam imæuam recordarentur, eamque religioſè tractarent: non dubito, quin principes ſummâ cum eneratione è contrariò viros religioſos, doctos, eminentes vitæ integritate, amplecterentur, foue- nt, nouis cenſibus augerent. Sed in abuſum omnia ſunt verſa, pace omnium dixerim. In vni- erſo quippe orbe nullus ſtatus, nulla conditio, nullus ſexus pene, quæ ſua ſunt, agit. Cuſpinia- us in Auſtria ſua.

Ordo Thabeneſiotarum. 341.

Sic eos appellat Vincentius lib. 18. cap. 82. Nicephorus Thabennefios. Auctor eorum fuit Pachomius quidam Antonij diſcipulus, Amon verò Illuſtrator: nam 3000. huius Ordinis Monachis præfuiſſe fertur.

Nomen habuerunt à loco, in quo habitarunt. In Thebaide enim prouincia, Thabenna ſiue Thabennenſis inſula fuit, in qua Pachomius ille Eremita, circa Conſtantij Conſtantini Magni filij tempora vixit. Hac autem occaſione ordinem inſtituiſſe referunt. Veniſſe ad eum in ſpeluncâ ſedentem, Angelum (vide quàm maturè irrepſerint ſomnia, & ſuperſtitiones in Monachatum) dixiſſeque illi: Veni, & omnes iuniores Monachos collige, eoſque iuxta Regulam vitæ, quam à me diſces, inſtitue: & tabulas æreas illi dediſſe, in quibus regula conſcripta fuit: quam habes apud Hoſpinianum integram. Numerum horum ad 1300. excreuiſſe, author eſt Nicephorus libro 9. cap. 14. Veſtitus eorum fuit Melota, ſiue pellis ouilla: capitis tegmen cuculla ſeu mitra, & tiara lanea, quæ purpureis diſtincta quibuſdam filis

puncta sua haberet crucis formam referentia. Sozomenus & Nicephorus. Imp. 43. Constant. Iuniore, E. R. 33. Iulio.

Cometa Ominosus.

341. Circa annum Domini 341. denunciata est mors Constantini Imperatoris per stellam crinitam, quæ inusitatæ magnitudinis aliquot mensib. refulsit. Orosius libro 7. cap. 10. Eutrop. 11. Niphus Imperatorem anno Domini 324. scribit mortuum esse. Luctuosum bellum & motum ac diuturna mala, quæ sequuta sunt principis obitum hic ominosus portendit. Macrobius presb. Augustinus Niphus Astrologus: Imp. & E. R. vt sup.

Concilium Elibertinum & Constantinopol.

341. De imaginibus & reliquijs sanctorum, earumque cultu & luminibus, multæ fuerunt iam olim contentiones in Ecclesia. Ac damnauerunt eas plurimi: inter quos primum concilium Elibertinum. Deinde verò Epiphanius, Postea aliquot Constantinopolitani Imperatores ordine: quin & vna Synodus quoque Constantinopoli celebrata, cui 300, partim Episcopi, partim alioqui docti viri interfuerunt. Gregorius quoque Papa, de quo postea Epist. 9. cap. 9. laudat Serenum Præsulem Massiliæ, qui circa 600 annum Dom. vixit, quòd prohibuerit imagines adorari. Hisce adijce Synodum Francofurtensem. Imp. 43. Const. Iuniore, E. R. 33. Iulio.

Prodigiosum.

343. Hoc anno magnus terræmotus factus est in insula Ponto, in quo tota vrbs Neocæsaria deperijt adeò, vt de ea reliquum nihil fieret præter templum & ædes Episcopi, cum quibusdam, quæ his erant vicinæ. Hieronymus in Chronol. & Cedrenus. Imp. & E. R. vt sup.

Iulius E. R. 33.

344. Notandum hic, Iulium Episcopum Romæ arrogasse sibi summum imperium in omnes Ecclesias totius orbis. Verùm Ecclesiæ Orientis acriter contranitebantur. Vide Socratem lib. 2. cap. 17. Tripartit. lib. 4. cap. 19. Imp. & E. R. vt sup.

Constantinus 43. Imp.

346. Est hoc memoria dignum in historia Constantij: quòd exploraturus aulicorum suorum in fide Christiana constantiam, simulauit se illis potestatem facere, Idolis impunè sacrificandi, atque adeò, ni id faciant, aula sua ipsos exulaturos, minatus sit. Cùm verò multi inter illos metu amittendæ dignitatis & honorum, Deum potius deserturi, quàm Imperatorem offensuri viderentur: Constantinus patefacto commento, quod celauerat, illos Dei desertores, grauiter obiurgatos, tanquam seruitio indignos & infideles (secundum communem hanc vocem: Quomodo fidem Imperatori præstabunt inuiolatam, qui Deo sunt perfidi?) eiecit: Cæteros, quorum constantiam in fide Christiana perspexerat, honoribus, præmijs ac beneficijs collatis sibi deuinxit, pluris se eos æstimare dicens, quàm æraria thesauris ingentibus referta. Quòd si eodem artificio nostri quoque principes suos etiam aulicos explorarent, certè inter multos, hypocritas, quos non putant, deprehenderent. Vide suprà post annum 22. Ioan. 13. E. R. 33. Iulio 1.

Portentum.

352. Hoc tempore cùm Cæsar Antiochiam proficisceretur, Ierosolymis visum fuit signum sanctæ crucis in Cœlo circundatum Iride pulcherrima, clarissima & super solem ipsum splendidiori. Hoc factum est in diebus Pentecostes tertia diei hora, vt refert Socrates libro 2. cap. 31. & Nicephorus libro 9. cap. 32. Cedrenus hoc prodigium refert in annum. 19. Constant. F. E. R. 34. Liberio 1.

Liberius primus 34.

352. Hic cum Hæreticis in omnibus sensit, errare cùm non possint Papæ. Platina.

Hilarius Pictauiensis.

360. Cauete vobis ab Antichristo: malè Ecclesiam Dei in tectis, ædificijsque veneramini: malè erga parietes insanitis: malè sub his pacis nomen ingeritis: ánne ambiguum est, in his esse sessurum Antichristum? Imperatore Constantio, Episcop. R. Liberio. vt sup.

Idem. Hieronymum tubam Latini sermonis vocare non dubitauit. In fidei verò professione, ea fuit constantia, vt in Synodo Seleucianâ, in qua plurimi orientales Episcopi eò adduci se patiebantur: vt Arrianæ prauitati subscriberent, ipse in exilium potius abire voluerit, quàm de

fidei

dei incolumitate, vel parum etiam concedere, vt histor. Magd. habet ex Sulpitio. De iustificatione ait: mercedem non operis, sed misericordiæ, vndecimæ horæ operarij consequuntur. De gratuita peccatorum remissione inquit: Ex copia bonitatis suæ misericordiam & peccatorum remissionem largitur: & peccatorum remissio non probitatis est meritum, sed spontaneæ indulgentiæ voluntas, ex bonitatis diuitijs ad misericordiæ munus exuberans. Per fidem salus expectanda est. Et rursus Dominum Iesum confiteri, & à mortuis suscitatum credere, salus est. In commentario in Matth. canone 8. monet scribas: remissum ab homine peccatum: hominem enim tantum in Iesu Christo contuebantur, & remissum ab eo, quod lex laxare non poterat. Fides enim sola iustificat. De Baptismo ait: exhiberi nobis in eo initia spiritus S. Et alibi: Crimina, quæ iniquè extra legem Dei geruntur, nouæ generationis Sacramento abluuntur. Vbi fatetur ingenuè in Baptismo fieri & regenerationem & peccatorum ablutionem. De Cœna Domini: De veritate carnis & sanguinis (Christi) non est ambigendi locus. Nunc enim & ipsius Domini professione & fide nostra caro verè est, & verè sanguis est, & hæc accepta atque hausta id efficiunt, vt & nos in Christo, & Christus in nobis sit. Hic Hilarius veram præsentiam sanguinis & corporis Christi dilucidè fatetur, & corpus iubens accipere, & sanguinem haurire: vtramque, vt loquuntur, speciem stabilit contra pontificiorum mancam communicationem. Scripsit plurima, in quibus non pauca præsentium Papatus errorum semina taxat, &c.

Item contra Auxentium, Affirmat se in Antichristi tempora incidisse. Episcopos enim auaritiâ laborare, mutuis contentionibus se mordere, ac Anathematum fulmina vsurpare, Tyrannidemque exercere: Vbi Damasum notasse, non est dubium: quia is tum erat pontifex.

Idem cont. Auxent. Nonnulli pace suâ, id est, impietatis suæ vnitate se iactant: agentes se non vt Christi Episcopos, sed vt Antichristi sacerdotes. Antichristos autem plures esse, etiam Apostolo Ioanne prædicante, cognouimus. Quisquis enim Christum, qualis est ab Apostolis prædicatus, negauerit, Antichristus est. Nominis Antichristi proprietas est, Christo esse contrarium. Hoc nunc sub opinione falsæ pietatis efficitur: hoc sub specie prædicationis Euangelicæ laboratur, vt dominus Iesus Christus, dum prædicari creditur, denegetur.

Idem, In libro contra Auxentium queritur: rationem formamque veræ Ecclesiæ adeo mutatam, vel potius deperditam esse, vt sicut olim fuerit pauper, humilis, afflicta, & ab omnibus persecutionem patiens: ita nunc contra sit superba, diues, persecutrix aliorum &c.

In legenda beati Hilarij legitur, cùm Leo Papa factus esset Arrianus, conciliumque celebraret, venisse Hilarium in concilium durissimeque concertare cœpisse cum Leone: & cùm hic gloriaretur, se esse Episcopum sedis Apostolicæ: ille verò diceret, se quoque esse Episcopum: & nulla in re Papæ cedere velle: tandem miraculo subitæ mortis Leonis, certamen esse finitum.

Vigilantius. 360.

VErbaeius aliquot ab Hieronymo citantur. Quid necesse est, inquit, te tanto honore, non tantùm honorare, sed etiam adorare illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colis. Quid puluerem linteamine circundatum adorando osculâris? Propè ritum gentilium videmus sub prætextu religionis introductum: in Ecclesia Sole adhuc fulgente, moles errorum accendi, & vbicunque puluisculum, nescio quod in modico vasculo precioso linteamine circumdatum osculantes adorant. Item, quòd, dum viuimus, mutuò pro nobis orare possumus: postquàm autem mortui fuerimus, nullius fit pro alio exaudienda oratio. Quid de eo scribant Hieronymus, Erasmus, & Bullingerus in libro de origine erroris, vide apud illos. V. S.

Portentosa. 362.

COncilium Nicænum secundum, ab Arrianis contra Christianos congregatum, hoc anno terræmotu dissipatum est. Nam Eudoxius (vt refert Funccius) olim Germanicæ vrbis in Ciliciâ præsul, post mortem Leoncij, Antiochenæ Ecclesiæ Episcopi, sedem illam inuasit, palamque Arrianam hæresin oppressis Orthodoxis, in Ecclesiam reduxit: absente quoque Constantino Imperatore, atque in occidentis partibus bella gerente, ipse Eudoxius clàm agit apud Potentes Palatij: vt in Nicea synodus Episcoporum congregaretur, sperans fore, vt congregati Arriani, eam, quæ antea in eâdem vrbe ædita erat confessio, hoc conuentu vnanimi consensu damnaretur: vt deinceps successu temporis sub nomine Nicænæ fidei priore conclusione ereptâ, posterior hæc in precio esset. Sed Deus qui Ecclesiæ suæ curam gerit, hoc malum citò auertit. Congregatis enim Episcopis, ac ad tractandum de proposito paratis, terræmotus tantus totam vndique concussit vrbem Nicæam: vt magna pars ædificiorum rueret, multosque mortales in eâ commorantes opprimeret: quo infortunio vrbis, aduenæ perterriti, quisque ad sua recessêre. Trip. ca. 34. Imp. 44. Iuliano. E. R. 34. Liberio.

Lucifer Calaritanus, Sardiniæ Archiepiscopus. 364.

SCripsit libros sub titulo, de non parcendo in Deum delinquentibus, & non conueniendo cum hæreticis. Ex quibus videre licet, an in causâ religionis licitum sit conniuere, dissimulare, &, vt ita dicam, temporisare, nec ne. Vide ibi Imp. & E. R. V. S.

366. *Martinus Episcopus Turonensis.*

BEatum Martinum Episcopum Turonensem Diabolus plurimis infestauit tentationibus,
ipsum fraudare cupiens. Tempore autem quodam preciosâ purpurâ, & ornatu insignis
regio apparuit Episcopo mentitus personam Christi. Martinus laruam spectri conspicatus
cùm tacuisset, audijt à Diabolo: Agnosce Martine, quem colis, Christus ego sum descensurus
ad terras, priùs me volui tibi manifestare. Cùm verò & ad hunc sermonem nihil responde-
ret Martinus, denuo inquit ad illum Sathanas: Martine, cur dubitas credere, dum me vide-
as? Christus ego sum: Inquit ergo S. Martinus: Christus non dixit, se in gloria mundana,
purpura, & decore regio aduenturum: hac in forma & amictu non recipio neque credo in te:
quo responso pessimus Cacodæmon disparuit. Cùm autem D. Martinus esset iam 81 ple-
nus annorum, imbecillitate laborare virium, & deficere occipiebat: & in difficilem incidit
febrim. Cumque exiguam reliquæ vitæ spem præberet, conuocatos discipulos seriò cohorta-
tus est, velint veram religionem studiosè defendere & curæ habere, & cauere hæreses. At illi
obortis digredientem affabantur lachrymis, Ah pater Martine, quare nos derelinques: aut cu
nos commendas orphanos: iam enim rapaces desæuient in Ecclesiam truculenter lupi. Quo-
rum fletu & mœrore ipse perculsus dixit: Domine, si adhuc populo tuo sum vtilis, non re-
cuso laborem. Inter hæc dum voluit vultum, iuxta se videt stantem Sathanam: illum er
gò alloquitur: quid stas hic nequam, Sanguinarie, nihil in me reperies, vel iuris habebis, Si-
nus Abrahæ me in beatam recipiet sedem. Naturæ ergò debitum soluit placidè in Domino,
multa multorum Sacerdotum præsente corona, anno reparatæ salutis 410. 11. die Nouem
bris, tricesimo sexto sui Episcopatus anno. Secundum Bergomensem Martini Monachi, &
Turonensium postea Episcopi, vita, & res eius gestæ, prolixè à Seuero Sulpitio descriptæ extant
Imperat. & E. R. vt sup.

366. *Publia Abbatissa religiosissima.*

PVblia erat nobilissima fœmina, & celeberrima pro-
pter egregiam virtutem suam, Antiochena, vene-
randæ senectæ matrona, hæc modico tempore nuptia-
rum iugo subdita, amisso per lethum marito, deinde
Antiochiæ Abbatissa facta est Cœnobij Sanctimonia-
lium: & habebat secum cœtum virginum castitatem
vitæ, & religionis perpetuam deuotionem, & studi-
um professarum: semperque celebrabat Deum creato-
rem ac saluatorem: prætereunte verò Imperatore altiùs
carmen commune modulabantur, contemtui nimi-
rum & risui habentes furias Iuliani instituentis & co-
lentis Idolomanias. Accinebant autem potissimum
ea, quibus simulachrorum infirmitas & vanitas incessi-
tur, cumque Dauide insonabant: simulachra genti-
um argentum & aurum: opera manuum hominum,
& narratione, quàm nihil de illis sentirent, absoluta,
addebant: similes ijs fiant qui, faciunt ea & vniuersi il
lis freti. His Iulianus cum summo dolore auditis, im-
perat illis, vt se porrò prætereunte sileant. At illa par-
uipendens verba eius maiore cum cura choros institu-
it, iussitque, vt priùs, veniente illo canere: Exurgat De-
us & dissipentur inimici eius. At Iulianus grauiter tulit, & adduci ad se imperauit Magistram
chori: & conspecta anu reuerendæ senectæ neque misericordia aut dignitate canorum motus, neque
honore habito virtuti animi ipsius, iubet vnam de satellitibus vtramq; ei genam alapis adtigere &
manibus reddere rubentem: Ea verò maximi in honoris loco posita hac contumelia reuertitur do-
munculam suam, & vt antè piè consueuerat, impetebat Apostatam spiritualibus carminibus: &
mirabiliter à Deo conseruabatur. Theodoretus libro 3. cap. 19. Imper. 44. vt sup. E. R. 34. Li-
berio 1.

367. *Iulianus Apostata Imp.*

IVlianus Apostata cùm sacrificaturus solennem hostiam mactaret, in eâ crucis si-
gnum coronâ circumdatum apparuisse ei dicitur: quod eis qui illi operam da-
bant, non paruum incussit timorem, C H R I S T I potentiam doctrinamque

oſtram perpetuò duraturam, ſuſpectam habentibus: quòd corona victoriæ ſignum eſſet, & circu-
aris forma omni ex parte initium capiens, atque in ſe ipſam deſinens, finem nullum portenderet.
mp. vt ſup. E. R. Liberio.

Iudæi diuinitus prohibentur ædificare templum. 367.

HOc anno Chriſti Iudæi templum ſuum volebant reſtaurare, & ædificare ex mandato Iulia-
ni Imp. ad offendendum & vexandum Chriſtianos: at Deus ipſos impedijt omnibus modis,
& deſtruxit cuncta, quæ cœptabant, vindicta diuina, cadente deſuper & exiliente ex fundamentis
igne, terræmotibus & alijs ſignis. Ruffinus Eccle. hiſtor. libro 10. cap. 38. 39. Imperat. &
E. R. vt ſup.

Eunomius Monachus. 368.

EVnomius monachus diſcipulus & notarius Aëti, negat Virginitatem maioris eſſe meriti, quàm
coniugium: Relicto monachatu, ſeduxit Virgines, vt nuberent. Fidem ſine operibus docuit
ſufficere, nec opera eſſe ad ſalutem neceſſaria. Aug. lib. de hæreſ. cap. 54. Hier. in 4. Oſee. Templa
martyrum non ingrediebatur, ne cogeretur Sanctos, (vt dicebat) adorare. Hiero. Imp. 46. Va-
lente. E. R. Liberio.

Damaſus E. R. 35. de vitis Paparum, 369.

EVtychianus Papa, plures quàm trecentos & vltra hinc inde Martyres mandauit ſepulturæ
proprijs ipſemet manibus. Quod haud obſcurum eſt argumentum, qualis fuerit Pontifex,
eiuſmodi ſcilicet, qui non ſolebat circumgeſtari in lecticis: aut oſcula ſuis pedibus libare ſinebat,
vt conſueuerunt Antichriſtiani poſteri eius: non enim illud, quod diximus, feciſſet. De hoc etiam
Sabellicus. Imp. & E. R. vt ſup.

Idem, Huius ad Hieronymum primo Volumini conciliorum inſerta eſt epiſtola ſequens: Peto
etiam tuam charitatem, vt ſicut à rectore ſuo Alexandro Epiſcopo noſtro didiciſti, Græcorum Pſal-
terium ad nos dirigere tua fraternitas delectetur. Quia tantæ apud nos ſimplicitatis imago eſt: vt
tantùm in die dominica Apoſtoli Epiſtola recitetur vna, & Euangelij capitulum vnum dicatur:
& nec pſallentium mos tenetur: nec hymni decus in ore noſtro cognoſcitur. Peto ergo per fratrem
& compresbyterum noſtrum Bonifacium, vt lubeat fraternitati tuæ rei huius nobis aperire veſti-
gia. Miſſa 5. Calend. Nouemb. per Bonifacium presbyterum Hieroſolymam.

Ex vitis Pontificum eiusdem inſup.

SErgius Papa cùm Lothario Cæſari nollet iuramentum præſtare, velut antè quoque fiebat: Ro-
mam miſit Cæſar Drogonem Epiſcopum Metenſem, vnà cum alijs Epiſcopis & magnatibus:
& vi eum eo adegit, vt non ipſe ſolùm Papa, ſed vna cæteri omnes Epiſcopi, ei Cæſari iuramentum
exhibere cogerentur: ita planè in Cæſares Papis nullum ius & poteſtas concedebatur tùm tempo-
ris: ſed ſucceſſu temporis, vi ſibi omnem iurisdictionem arripuerunt.

Huius Sergij 2. vitam, qui ante arreptum Papale faſtigium Os porci dictus erat, deſcripsêre
Henricus de Erfurdiâ, Drogo, & Luitprandus Ticienſis: in quibus inter alia legitur: quòd, cùm
Papæ enormius delinquant, à Cæſare corrigi atque in ordinem redigi debeant. Alioqui Deum to-
tas regiones propter talia ſcelera puniturum eſſe.

Conflictus de Papatu primus. 369.

HOc anno tumultus excitatur à binis duorum Epiſcoporum Romanenſium Electorum parti-
bus tantus, vt 137. homines fuerint occiſi, ibi Damaſus victoria potitur, at Vrſicino ceden-
dum eſt.

Hoc ſcilicet tempore iam gliſcebat Antichriſtianus Romæ, cùm Epiſcopi vi & largitionibus ſe
officijs ingererent: in eisque regiam oſtentarent ſuperbiam: & ſe ipſi ſuper omnes Epiſcopos extol-
lerent: vt refert Ammianus Marcellinus. Imp. & E. R. vt ſup.

Baſilius Magnus. 369.

DEplorat is in epiſtolis diſsidia Epiſcoporum hiſce verbis: Cùm in virum (inquit) euaſiſſem:
& peregrinationibus ſæpe numero vſus, in moleſtias, vt par erat, incidiſſem: in alijs quidem
artibus, & ſcientijs multum concordiæ inter eos deprehendi, qui ſingulas artes exactè exercent. In
ſolâ verò Eccleſiâ Dei, pro quâ Chriſtus eſt mortuus, & in quam Spiritum ſanctum abundè & opu-
lenter effudit, maximum diſsidium, & vehementem multorum, tùm inter ipſos, tùm contra diui-
nam ſcripturam, diſſenſionem obſeruaui. Et, quod horrendiſsimum eſt, ipſos Eccleſiæ præſides, in

tanto & animi, & opinionum inter se disſidio conſtitutos, tantaque contrarietate mandatis Domini noſtri Ieſu Chriſti repugnantes, Eccleſiam Dei crudeliter diſsipare, & gregem ipſius absque vllâ commiſeratione perturbare, vt & in ipſis nunc, ſi vnquam, prodeuntibus,& florentibus iniquis, impleatur illud Apoſtoli: Ex vobis ipſis exurgent viri peruerſa loquentes, vt abſtrahant poſt ſe diſcipulos.

Queritur porrò admodùm lugubriter Baſilius de ſui temporis Epiſcopis,ad occidentales Epiſcopos ſcribens: Dicit enim, veram ac piam doctrinam ex Eccleſiâ tolli: ac præfici Eccleſijs ſceleratos, & falſos doctores. In libro de Spiritu ſancto dicit: Epiſcopos falſa dogmata ſeditionibus, & cædibus defendere. Imp. Valente vt ſup. E. R. Damaſo 1.

Idem libro Hexameron homilia 6. Et ſint in ſigna & tempora, & dies & annos. Neceſſariæ ſunt profectò luminarium in hominum vita ſignificationes. Nam ſi non vltra modum ſigna quiſpiam, quæ ab ipſis proficiſcuntur, exploret, vtiles ipſorum obſeruationes, eas inuenerit, quas experientia longa probauit: Quanto autem emolumento ſint vitæ humanæ, quantamque vtilitatem eidem præſtent, tales ex hiſce luminibus obſeruationes, quis ignorat?

S. Ambroſius.

370. Ambroſius in cap. 2. Theſ. 2. dicit: Priuſquam Antichriſtus venerit, Romanum regnum deſbilitandum eſſe: ſed Antichriſtum Romanis ſub ſuo nomine libertatem reſtiturum. Vbi tempus aduentus Antichriſti, & perſonæ eius clarè oſtendit. Tempus eſt iſtud, inquit, poſt defectionem Romani Imperij, & ante inſtaurationem. Perſona porrò eſt illa ipſa, quæ Romanum Imperium collapſum vtcunque eriget. Quod in Papam ideò dici poteſt: quòd ipſe cùm iam Romanum regnum propemodum extinctum eſſet, illud aliquatenus inſtaurauit, translato Cæſareo titulo ad Gallos, & Germanos, idque ſuo nomine, id eſt, tanquam Papa. Eatenus enim, quatenus Papa eſt, vult habere ius ſupra Romanam monarchiam. Fortaſsis pius iſte vir interpretationem hanc ex Apocal. 13. accepit, vbi beſtia, imperium ſignificans, vulnerata, & nonnihil ſanata à beſtiâ, Antichriſtum ſignificante, honoratur. In quodam ſermone inquit: ex inordinatâ, & indiſciplinatâ ſacerdotum multitudine hodie datur contemtui noſtræ redemtionis venerabile ſacramentum. Nam qui debuerant eſſe vicarij Apoſtolorum facti ſunt ſocij Iudæ, & præambuli Antichriſti. Imp. Valente vt ſup. E R. Damaſo. 1.

Idem in Epiſtolam ad Hebræos cap. 7. Solent (inquit) miſerâ vti excuſatione dicentes, per iuſtos poſſe iri ad Deum, ſicut per comites peruenitur ad Regem. Age: numquid tàm demens eſt aliquis, & ſalutis ſuæ immemor, vt honorificentiam Regis vindicet comiti: cùm hac de re ſi qui etiam tractare fuerint inuenti, iure vt rei damnentur maieſtatis. Et iſti an non putabunt reos, qui honorem nominis Dei deferunt creaturæ, & relicto domino conſeruos adorant: quaſi ſit aliquid plus quòd ſeruitur Deo? Nam & ideò ad Regem per tribunos & comites itur, quia homo vtique rex: & neſcit quibus debeat Remp. committere. Ad Deum autem, quem vtique nihil latet (omnium enim merita nouit) promerendum, ſuffragatore non eſt opus: ſed mente deuotâ. Vbicunque enim talis locutus fuerit, nihil reſpondebit.

Idem, Olim Euchariſtia laicis in manus, & poculum etiam pretioſi ſanguinis dabatur, quod apparet ex verbis Beati Ambroſij ad Theodoſium Tyrannum Imperatorem, cùm ait: Coæqualium hominum Princeps es, ô Imperator, & conſeruorum. Vnus enim eſt Dominus omnium, rex & creator cunctorum, Quibus igitur oculis aſpicies communis Domini templum? quibus calcabis pedibus illius pauimentum? quid extendes manus, de quibus adhuc ſtillat ſanguis innoxius? quid huiuſmodi manibus ſuſcipies ſanctum domini corpus? qua præſumptione poculum pretioſi ſanguinis percipies ore tuo?

Idem, Sola nos fide iuſtificari ſuper Romanos, & ſæpè aliâs grauiter & conſtanter aſſerit: de quo nunc controuerſia eſt cum Antichriſto, eiusque Sophiſtis.

Gregorius Nyſſenus.

380. De peregrinationibus verſus Hieroſolymam eius ſententiæ ſunt. Cùm itaque ſint, qui ſolitariam, & priuatam vitam ſibi delegerint, quibus vice pietatis habeatur, Hieroſolymitana loca vidiſſe: in quibus iudicia Domini, & Aduentus per carnem conſpiciuntur: Præclarè ſe res habet, ſi ad regulam ipſam reſpiciamus: idque ſi velit præceptorum ductus, vt opus faciamus, quaſi mandatum Domini: Sin præter Domini præcepta id appareat introductum, haud ſcio, quid ſit, quod præcipiat, velle quid aliquem facere, qui ſe ſibi legem boni fecerit ipſum. Nam cum ad regni cœlorum hæreditatem conſequendam appellat Dominus benedictos, profectionem in Hieroſolyma, inter rectè facta, quæ eò dirigant, non enumerauit: vbi beatitudinem enunciat, tale ſtudium, talemque operam non eſt complexus. Quod autem neque beatum efficit, neque ad regnum conducibile eſt, quod in eo ſtudium & opera ponatur, qui mentem habet, conſideret. Item, Vnde vos, qui timetis Dominum, in quibus locis eſtis, eum laudate.

Localis enim mutatio, vt Deus propior fit, non efficit: sed vbi fueris, ad te Deus veniet: siquidem animæ tuæ diuersorium tale inueniatur: vt in te Dominus inhabitet inambuletque. Sin hominem interiorem peruersis cogitationibus plenum habeas, etiam si in Golgatha fueris, etiamsi in monte Oliuarum, etiamsi sub monumento resurrectionis: tantundem abest, vt Christum in te ipso suspicias, quantum qui ne initio quidem religionem professi sunt. Consule ergo dilecte fratribus, vt à corpore peregrinentur ad Dominum, non è Cappadocia in Palæstinam. Imp. Valente, E. R. Damaso. vt sup.

Idem, Habet descriptio vitæ Moysis arcana & planè mystica multa, horum explicationem habes apud Nyssenum, & Gregorium Trapezuntium interpretem. Vide ibi.

Ephrem Syrus. 380.

Conscripsit varios libros, inter alios de monachi armaturâ: quòd nimirum eum oporteat, ceu militem, semper in acie stare. Inter virtutes eius peculiares etiam hoc recitatur, quòd oblatos episcopatus honores fugerit simulatione insaniæ. Quod nunc paucis datur. Scripsit etiam librum de Antichristo. vbi inter alia dicit: Accipiet enim potestatem fallendi præstigijs mundum. Item: Draco iste futurus est sceleStus, atrox, impurus, subdolus, humani generis deterrima pestis: sanctis tamen maximis viris atrocior, infestiorque imminebit, qui illius artes vincere poterunt, præstigias nudare, figmenta detegere. Item: In hoc habitu veniet impurus latro. Vt enim omnes fallere posit, falsus, atque falsiloquus, humilem se simulabit, (Seruus seruorum) & blandum, præferentem pietatem, benignum, pauperem, studiosum, speciosum vltra omnem admirationem, placidum, hilarem ad omnes, honorabitque præcipuè supra modum Iudæorum gentem: ipsi quippe illius præstolantur aduentum. Inter hæc omnia signa faciet, portenta, atque terrores, summâ cum potestate. Placere omnibus nitetur astutus, vt citò à populis ambiatur, ametur q;. Qualiter autem Iudæi à pontificibus honerentur, vide apud. Rabbi Beniamin in itinerario, & Papirium Massonum infrà Anno 1550. Imp. Valente, E. R. Damaso. vt sup.

Idem, Cæterùm priusquàm cuncta ista fient, mittet misericors Deus Eliam Thesbiten, & Enoch, qui palàm populo prædicent, ne illi credant, audacter clamantes atque dicentes: Antichristus hic est, atque seductor, & filius perditionis, ô homines, nullus illi prorsus credat impio: nullus vestrûm autem tyranno præbeat Deo repugnanti: nullus vestrûm terreatur: citissimè enim destruetur, dissolueturque potestas illius. Dominus sanctus cum gloria formidabili, iam ecce de cœlo veniet, iudicaturus omnes illos, qui signis Antichristi crediderint, obedierintúe. Quanquam pauci tunc reperientur, qui duorum illorum sanctorum Prophetarum dictis sint obtemperaturi, ac credituri.

Idem, Et cunctis quidem diuina cognitione atque intelligentia illustratis, continuò innotescet tyranni aduentus: Qui verò mentem semper in secularibus rebus, terrenisque commodis appetendis defixam habuerint, nequaquam eius aduentum cognoscere poterunt. Nam qui perpetuò secularibus ac temporalibus rebus animum implicitum retinent, etsi veritatem audierint, non tamen credent: siquidem dicentem aspernabuntur.

Idem, Habitu monachi sumus, sed moribus crudeles quidem & inhumani: habitu humiles, & moribus pestiferi, ac scelerati: habitu religiosi, & moribus exitiosi: habitu amici, & moribus inimici: habitu gratiosi, moribus odiosi: habitu exercitatores seduli, moribus ignaui athletæ: habitu sobrij, moribus prædones: habitu pudici, animo autem adulteri: habitu modesti, moribus & pectore vagabundi: habitu mites, moribus arrogantes: habitu consolatores, moribus contumeliosi: habitu consiliarij, moribus obtrectatores: habitu simplices, moribus difficiles & pernitiosi: habitu ab inuidia alieni, moribus inuidi & homicidæ: habitu defensores ac susceptores, moribus autem proditores. Et vnde quæso accidit nos tales esse? nisi inde, quòd mutuam inter nos dilectionem perfectam non habeamus? nisi quia pura inter nos non fit concordia? nisi quia vera in nobis humilitas non est? nisi quòd præ oculis, timorem Dei non constituamus? Quódque salutaria Dei præcepta despiciamus, ac pro nostro ea arbitrio detorqueamus, & pro nugis existimemus?

Idem, Reliquimus mundum: & quæ mundi sunt sapimus. Professiones reiecimus, & à contentionibus non cessamus. Reliquimus domos, & earum cura atque solicitudine quotidie absumimur. Non adsunt opes, sed non abest superbia, Nuptias spreuimus, & ab inani cupiditate non recedimus. Exterius humilitatem simulamus, & animo honores appetimus. Videmur quidem paupertatis amatores, & habendi cupiditate detinemur atque absorbemur. Ore quidem ac verbo paupertatem colimus: mente autem, auaritiæ morbo laboramus. Quis igitur nostram conditionem, institutum non doleat?

Idem, Cum angelicum feramus habitum, vnà cum diabolo militiam gerimus: habitus quidem est angelicus, at vita mundana. Numquid inter angelos in cœlis contentiones vigent, & æmulationes, sicut nunc inter monachos videmus? Radices quippe egit eos æmulatio, & inuidia, atq; obtrectatio.

380. ## *Aurel. Prudentius Clemens lib. 1. contra Symmachum.*

Et Petrus de Bruis.

OMnibus ante pedes posita est cuique vetusta Arula. Multitudo enim altarium ortum habuit ab Ethnicis. Et Petrus de Bruis posteriori tempore propterea rectè dixit & reprehendit, quòd tot sumptuosa altaria ædificentur, pauperes autem negligantur. Imp. Valente. E. R. Damaso. vt sup.

380. ## *Euagrius Monachus.*

SCripsit aduersus octo principalium vitiorum suggestiones. Huius mentio etiam fit apud Gennadium de Illust. Eccle. scriptorib. Imp. Valente. E. R. Damaso. vt sup.

382. ## *Ammianus Marcellinus.*

ROmæ in foro pacis ex terra vlulatus maximus auditus fuit per 7. dies.

Idem. Gruum imitatus exemplum Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, vas aheneum prope thorum assistebat: supra quod brachium exporrigebat, pilam argenteam complexus manu: quæ, si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sed & idem author Iulianum Cæsarem absque pila vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

Annotandum quia gruum hoc loco mentio facta est: quia illæ semper concordes & congregatæ simul reperiuntur: per id hieroglyphicè significari, non nisi cum pluribus esse consultandum, si quid rectè fecisse volueris & felicem rebus tuis successum optaueris. Vnde Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum aiunt, referret ad multos, si gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim sententijs auditis, facilius esse optimum eligere, Hincque à gruibus congruere pro conuenire dictum putant, Pausanias. Causam autem cur grues lapillum gerant, vide apud Maximum Tyrium philosophum: qui vixit sub Commodo Romæ. Et quædam etiam de hac aue habes apud Plotinum, Philostratum Appionem polyhistorem, Horum Niliacum & Pierium. Imp. & E. R. vt sup.

382. ## *Gregorius Nazianzenus.*

EX vrbe Constantinopoli discedens, ac in locum solitarium se recipiens, scribit inde ad Proco
pium principem: constituisse prorsus secum, in nullam deinceps Episcoporum Synodum se
venturum, propterea, quòd adhuc nullum Synodi alicuius finem vtilem vidisset: & in qua pro-
pter contentiones & ambitionem consultantium res Ecclesiæ afflictæ & laborantes, non plus exa-
cerbatæ, quàm sanatæ fuerint. Videri igitur sibi in sola precum securitate, & communicatione
tranquillum & quietum se futurum. Hoc si illis iam temporibus accidit: quid mirum, si postea,
crescente hominum, præsertim spiritualium ac Romanistarum in regenda Ecclesia, non tantùm
negligentia & inscitia, verùm & scelerata malitia, infinita falsa ac impia in consilijs decreta sint?
Arrige aurem Pontifex, Gregorius dicit, in synodis Ecclesiam non sanari sed exacerbari, non
fuisse vllos fines synodorum suo tempore vtiles, sed tu quid ad hæc dicis? Concilia non errant, & qui
eà errare arbitratur, à te & tuis rasis pro Hæretico comburitur. In quadam oratione negat opera
pro mortuis facta, eis esse profutura: & omninò ita loquitur de altera vita, tanquam qui purgatori-
um penitus ignoret. Taxat etiam istam cerimoniarum pietatem, quæ externo vestitu, eiusque co-
lore simulatur. Sic enim inquit in versibus suis: Flagitium est fidem habere in coloribus, & non in
corde. Ea enim, quæ in coloribus existit, faciliter eluitur: Quæ vero in profundo mentis, illa mihi
amica. Obijsse autem dicitur Gregorius admodum senex anno Dom. 384. post mortem Basilij
anno altero, & sic mox in vitam æternam secutus est illum: cum quo in hoc seculo familiarissimè
vixerat. Ex tomo conciliorum, Illyr. & alijs. Imp. & E.R. vt sup.

Idem, Præsulatum nobis extorquebunt? Fuit quidem tempus: cum eum nonnulli CORDA-
TI ET PRVDENTES VIRI suspiciebant & expetebant: at nunc EVM FVGERE, pri-
mariæ cuiusdam & singularis est prudentiæ. PROPTER HVNC enim res omnes nostræ iactan-
tur ac perturbantur: PROPTER HVNC fines orbis terræ suspicione, & bello flagrant, EOQVE
SVRDO AC NE NOMEN QVIDEM HABENTE. Propter hunc PERICVLVM
EST: NE QVI A DEO CREATI SVMVS, HVMANITVS CONSTITVTI CEN-
SEAMVR: AC MAGNVM ILLVD AC NOVVM NOMEN AMITTAMVS.
VTINAM VERO NVLLA ESSET THRONI PRÆROGATIVA: nec prælatio,
& VIOLENTA AVTORITAS, ac præeminentia: VT EX SOLA VIRTVTE CO-
GNOSCEREMVR. Nunc autem dextrum hoc latus, & sinistrum, & medium, sublimior
item & inferior sedes, ac rursus illa præeundi vel eodem gradu incedendi inuecta consuetudo nos in
multas partes confregerunt: multosq; in foueam impulerunt, atq; ad hircorum locum adduxerunt,
non plebeiorũ tantùm, sed etiam pastorũ, qui cùm Magistri Israëlis essent: HÆC IGNORARVNT.

Idem, Sic ait de optimo Athanasio. Sic igitur atque ob eas caussas totius populi suffragijs, on autem secundum peruersum exemplum, quod postea inoleuit, neque per vim, ac cædem, sed postolicè & Spiritualiter ad Marci thronum euehitur, NON MINVS PIETATIS, QVAM PRÆSVLATVS SVCCESSOR. Vt enim, si hanc spectes, multi inter illum, & unc numerantur: Ita, si illius rationem habeas, STATIM ILLI PROXIMVS COMPE-ITVR: QVÆ QVIDEM PROPRIE SVCCESSIO APPELLANDA EST. NAM QVI EANDEM DOCTRINAM PROFITETVR: EIVSDEM QVOQVE THRONI PARTICEPS EST. Qui autem CONTRARIAM SENTENTIAM rofitetur, ADVERSARIVS QVOQVE IN THRONO censeri debet. Neque enim QVI PER VIM IRRVPIT, SVCCESSOR habendus est, sed qui vim perpessus est: nec qui CONTRARIAM SENTENTIAM tuetur, sed qui est eiusdem sententiæ. Nisi quis for-esse ita successorem dicat, quemadmodum morbum sanitati, & tenebras luci, & tempestatem tran-quillitati, & dementiam prudentiæ succedere dicimus.

Idem, Nazianzenus etiam Basilij cum Præfecto colloquium describit, dicens: Cum Præfe-us minatus esset Basilio, bonorum proscriptionem, exilium, cruciatus, mortem: tùm verò Ba-lium respondisse: si quid aliud habes, id nobis minitare. Horum enim, quæ adhuc comme-morasti, nihil nos attingit. Primum enim bonorum proscriptioni obnoxius non sum: qui nihil abeam, nisi fortè laceris hisce pannis indiges ac paucis libellis, in quibus omnis mihi facultas si-a est. Nec verò exilium vllum agnosco, qui nullo loco circumscriptus sum: ac neque terram anc, quam nunc incolo, meam habeo, & eam omnem, in quam profectus fuero, pro mea duco: mò vt rectius loquar, vniuersam terram Domini esse scio, cuius aduena & peregrinus ego sum. am quid accipere queant tormenta, cum corpore penè caream: nisi fortè primam plagam dixeris: nius enim solius inferendæ potestatem habes. Mors porrò beneficij mihi loco erit. Citiùs enim me ad Deum transmittet, cui viuo, & munere meo fungor, maximaque ex parte obij, & ad quem am dudum propero. Hæc de Basilio.

Theodosius Cæsar 47.

383.

THeodosius Cæsar conuocat omnium hæresium Religionis Episcopos Constantinopolim hoc anno, mense Iunio, vt controuersiæ religionis discuterentur, & Episcopis inter se conueniret. Consulit ideoque Nectarium Epscopum Constantinopoleos quomodo gerendum sit hoc negotium: qui ex suggestu Sisinij sacerdotis cuiusdam Nouatiani suadet: Cæsarem non debere Episcopis disputandi locum dare, sed libros & confessiones Religionis scriptas & constitutas à docto-ribus antiquis ante has controuersias & certamina, quæque nulla ex parte reprehendi possint, Episcopisque omnes sectas proponere, & ex eis quærere, quid de scriptis his, symbolis & confessio-nibus existiment. Quòd si igitur reijcerent, cum eisdem disputandum non esse vlterius: sed sta-tim reijciendos & ipsos. Si verò dicerent approbari sibi tanquam sincera, ex illis ipsis eos erro-rum suorum conuinci, & iudicari debere, & admonendos, vt sequantur veritatem. Exequitur hoc consilium Cæsar, & sic deprehendit lubricam constantiam Episcoporum & certitudinem symbo-li Nicæni. Vide Socratem lib. 5. cap. 10. & Sozomen. lib. 7. cap. 12. E. R. Damaso.

Ordo S. Basilij.

384.

TAnto odio & inuidiâ prosecutus est Eusebius Episcopus Cæsariensis Basilium Presbyterum, vt eum planè ab Ecclesia repellere voluerit. Qui tamen Ecclesiæ tranquillitati consulens, Eusebio se non opposuit, sed sponte cessit, & in Monasterium Ponti se recepit: ibique Monachos in religione, & verbo Dei instituit: ac errata in veteribus monasterijs correxit. Fuerunt enim eius monasteria non latibula ignauorum fucorum, sed scholæ, in quibus artes liberales, vnà cum Theologiâ verâ, & religione, pietateque tradebantur: eam ob caussam, vt semper docti viri essent in promptu, quos, postquã in monasterijs eruditi fuissent, Ecclesijs præficerent. Libros etiam, qui ad hoc erant idonei, conscribebant, quibus sua studia & preces ad Deum prouocabant. Cæteri fratres illos, quia tum ars impressoria nulla erat, describebant. In quo sanè generi humano beneficium maximum præstiterunt: per eos enim authores optimi ad nos peruenerunt, qui sine illis interijssent. In Græciâ ordinem suum instituisse primò circa annum D. 384. & vestitũ album attribuisse, author est Lonicerus. Regulam nullã habuit, quàm verbũ Dei: illam, n. quę circumfertur,

Hospinianus vt adulteratam planè reijcit, ex causis per eum enumeratis. Primaria est, quòd Nazianzenus, qui eius vitam descripsit, de eâ nullam omnino mentionem faciat. Notandum etiam hoc loco est: quòd Polydorus scribit, Basilium primò vota monastica introduxisse: cùm tamen in tota illa Regula, quam Basilio attribuunt, votorum nulla fiat mentio.

Laboribus manuum vixerunt. Oportet enim eum, inquit Basilius, qui viribus præditus est, operari, ac impertiri his, qui opus habent. Qui namque operari non vult, ne manducare quidem dignus iudicabitur. Habuisse ergo officinas in cœnobijs, in quibus suum quisque artificium exercuit, credibile est. Vnde opera Ascetica, & libros, quos ad Monachos scripsit, Asceticos nominant. Budæus tamen hæc ad exercitationem mentis in rebus diuinis, & Sozomenus cum Nicephoro Eustathium quendam illorum authorem fuisse refert.

Cilicium gestauit Basilius, propter humilitatem animæ, & corporis castigationem. Quam humilitatem autem portendant holoserici illi pileoli, quos etiam ex illis, qui reformati hodie esse volunt, in publicis concionibus gestare non pudet, illi viderint. Sicut quoque illaudabile, impium, suspectumque apud eosdem habetur, quòd pecuniam pro absolutione capiunt. Ita semper familiare mortalibus est, omnia sibi ignoscere, nihil alijs remittere. Auent. Cogitent igitur, ne, vnde & ex quo loco reformatio nobis venit, turpis deformatio insequatur. Imp. 47. Theod. E. R. V. S.

384. *Haymo Fuldensis Monachus Anglosaxo,*

super 11. cap. Zach.

Vocatur Antichristus Pastor. Pastor stultus & imperitus Antichristus est, qui in consummatione seculi venturus dicitur.

Idem lib. 3. sup. 11. cap. Apocalyp. Tanta sæuitia tunc (Antichristi temporibus) erit, & erit immanis illa persecutio: vt non satientur reprobi, postquàm interfecerint omnes: sed etiam ad augendam suam malitiam, neque post mortem permittent eos poni in monumento.

Idem sup. 117. Psal. De fine & machinationibus Antichristi inquit: Antichristum venturum ad acquirendam gloriam suam.

Idem sup. 79. Psal. Diabolus totam ferè consumet Eccesiam tempore Antichristi. Imp. 47. Theod. Magno. E. R. 35. Damaso.

390. *Hieronymus.*

Memorabilis Hieronymi sententia est: veteres, inquit, scrutans historias, inuenire non possum: scidisse Ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse, præter eos, qui sacerdotes positi fuerant. Isti verò vertuntur in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum. Impp. Theod. & Gratiano. Episcop. Rom. 36. Syricio.

Idem super Ezechielem. Grandis dignitas Sacerdotum, sed grandis ruina, si peccant.

Idem in Ezech. 44. Nec caluitium nouacula faciendum, nec ita tondendum caput, vt rasorum similes esse videamur.

Idem. Transtulit ex Hebræo Biblia in Latinum per conducticios Rabinos iam senex: sed quia caruit Chaldaica translatione & Hebræorũ, Abben Ezræ, Mosis Gerundensis, BenGersonis, Dauid Kimhi codicibus, exemplari item punctis Hebraicis (quæ magni sunt momenti, vt Racanati ait) distincto, sine quo nunquam felix fit interpretatio, teste Rabi Mose de Cozi. Quidam putant, de Hieronymi translatione nihil amplius superesse præter Ecclesiasten & Psalterium. Munsterus.

Idem de vitâ Malchi Tom. 3. Singuli quiq: pro potentiâ Coëpiscopalis nominis, quam sibi ipsi illicitè, absque ecclesia vendicârunt, totum quod Leuitarum est, in suos vsus redigunt: nec hoc sibi, quod scriptum est, vendicant, sed cunctis auferunt vniuersa: Et quæ ibidem sequuntur. Atque in præfat. lib. Dydimi de Spirit. Sanct. Tomo 3. Romanos Presbyteros, scribas, Pharisæos, Pharisæorumque senatum vocat. Et alio

Anno

n loco: Scribere, ait, dispofui ab aduentu Saluatoris vfque ad noftram ætatem, id eft, ab Apofto-s, vfque ad noftri temporis fecem: quomodo, & per quos ecclefia Chrifti nata fit, & adulta perfe-utionibus creuerit, & martyrijs coronata fit: & poftquam ad Chriftianos principes venit: poten-â quidem, & diuitijs maior, fed virtutibus minor facta fit. Vbi addit Erafmus: Quid diceres Hie-onyme, fi nunc videres Ecclefiam, tot regnis, tot opibus, tot bellis, tot fœderibus penè obrutam?

Idem, In libro de Normâ viuendi, inquit, Nulla tam crudelis in mundo Beftia eft, quemad-nodum clericus, vel Sacerdos malus. Nam corrigi non patitur, nec veritatem audire poteft.

Idem in Danielem cap. 11. Antichriftus fimulabit caftitatem, vt plurimos decipiat.

Idem, Scribit fe Origenis libros, quorum 5000 fuerunt, legiffe.

Idem, In hypocrifi loquuntur, qui, cùm non contineant, tam cafti volunt videri: vt etiam nu-tias damnent: tam abftinentes, vt creaturâ Dei parcè vtentes iudicent: cùm ipfi comeffationi-bus vacent.

Idem, Ad Nepotianum de vitâ Clericorum: Nonnulli, ait, funt ditiores monachi, quàm fue-rant fecu ales & clerici, qui pofsident opes fub Chrifto paupere, quas fub locuplete & fallaci dia-bolo non habuerant: vt fufpiret eos Ecclefia diuites, quos tenuit mundus antè mendicos. Natus in paupere domo & in tugurio rufticano, qui vix milio & cibario pane rugientem faturare ventrem poterat, nunc fimilam & mella faftidit.

Item hoc Hieronymi eft. Multorum cadauera & offa veneramur, quorum animæ funt in in-ferno. Epiftolâ 84.

Et ad Euftochiam virginem: Sunt de hominibus mei ordinis, qui ideò presbyteratum am-biunt, vt licentiùs mulieres videant. Et his eft omnis cura de veftibus, fi benè oleant, fi pes laxa pelle non vacillet: crines calamiftri veftigio rotantur, digiti annulis radiant. Tales igitur cùm vi-deris, fponfos magis æftimato, quàm clericos. Alij ad facerdotium anhelant, vt inopiæ cedant, & mi-feriæ: Quia in ftatu feruili, & abiectionis effe abhorrent, laborare recufant, præ pigritia mendicare erubefcunt validi, quia nihil daretur eis: facti autem facerdotes prouifi beneficijs aut alijs titulis, ab illis omnibus redimentur. Alij vt Rabbi vocentur, aut domini. Nam in fimplici ftatu nullius repu-tationis cum effent, nec refpectus fiebat ab eis, facti facerdotes ceruices erigunt, veftes longas defe-runt, honores ab hominibus exigunt, tanquam debitum eis referuatum. Nec putant fe tunc plus debere humiliare, & pœnitentiam agere: fed imò primos accubitus ambiunt. Votiua vt debitum ex-quirunt, eleemofynas à fidelibus expetunt, hypocrifi, dolo, vi & fraude, modis quibufcunque. Alij vt præemineant dignitatibus, diuitijs, vt fuos confanguineos exaltare valeant: qui prius ignobiles, aut degeneres, poftea inter alios ingenui videantur. Et ifti funt facerdotes Baal.

Ad Rufticum Narbonenfem fcribit, quòd nunc, ex qua creuit in Ecclefiâ auaritia, perijt lex de facerdotibus, & vifio à Propheta.

Super illis Matthæi verbis, fal infatuatum nihil prodeft, nifi vt proijciatur foràs & conculce-tur à porcis, inquit: Infantuatum fal, id eft, ftultus prælatus, infipidus in prædicando, & fatuus in delinquendo, ad nihilum prodeft, nifi vt mittatur foràs, id eft, deponatur: & conculcetur à porcis, id eft, à dæmoniacis, qui dominantur malo Prælato, tanquam pecori fuo.

Ad Nepotianum dicit. Clericum ex inope diuitem, ex ignobili gloriofum factum, quafi pe-ftem quandam fuge.

Ob hæc & alia talia fcripta tandem ex Roma aufugere coactus fuit.

Idem, ad facram virginem Euftochiam fcribens, Tria, inquit, funt genera monachorum, ex quibus tertium eft, deterrimum, ac neglectum, & quod in noftrâ prouinciâ aut folùm eft, aut pri-mum, apud quos, inquit, affectata funt omnia, laxæ manicæ, caligæ follicantes, veftis grofsior, crebra fufpiria, detractio clericorum, & fi quando dies feftus venerit, faturantur ad vomitum. Sed quia fciunt, monachorum nomen gloriofum, fub ouium pellibus lupos tegunt. Chriftum mentitur An-tichriftus: & turpitudinem, inquit, vitæ falfo nominis honore conueftiunt, qui etiam dum erube-fcunt pro Chrifto gloriofam fufcipere cum Apoftolo nuditatē, incidunt in tentationem, & laqueū Diaboli & defideria multa, & inutilia, & noxia, quæ mergunt homines in interitū, & perditionem.

Idem, In commentarijs in Danielis caput vndecimum: Antichriftus multa deceptis munera largietur, & terram fuo exercitui diuidet: quofque terrere non quiuerit, fubiugabit auaritiâ. Et ibi-dem: Multæ ei vel vrbes, vel prouinciæ daturæ funt manus. Romam vocat Babylonem, & purpura-tam Meretricem, in præfatione in Didymi librum de Spiritu Sancto. In epiftolâ ad Princip. vocat eam maledicam ciuitatem, & vitiorum palmam. Et libro quinto commentariorum in Efaiam, ca-pite vigefimo tertio, Antichriftum appellat organum Diaboli.

Idem in Epiftolâ ad Paulam & Euftochiam. Verùm vt ad villulam Chrifti, & Mariæ diuerfo-rium veniamus: (plus enim laudat vnusquifque, quod pofsidet) quo fermone, quâ voce, fpeluncam tibi poffumus faluatoris exponere? Et illud præfepe in quo infantulus vagijt, filentio magis, quàm infimo fermone honorandum eft. Vbi funt latæ porticus? vbi aurata laquearia? vbi domus mi-ferorum pœnis, & damnatorum labore veftitæ? vbi inftar Palatij, opibus priuatorum exftructæ bafilicæ, vt vile corpufculum hominis pretiofius inambulet, & quafi mundo quicquam pofsit effe ornatius, tecta magis fua velint afpicere, quàm cœlum? Ecce in hoc paruo terræ forami-ne cœlorum Conditor natus eft: hîc inuolutus pannis: hîc vifus à paftoribus: hîc de-monftratus à Stellâ: hîc adoratus à Magis: Et hic, puto, locus fanctior eft Tarpeiâ rupe, quæ de Cœlo fæpius fulminata oftendit, quòd Domino difpliceret.

Lege Apocalypsin Ioannis: &, quid de Muliere purpuratâ & scripta eius in fronte blasphemiâ, septem montibus, aquis multis, & Babylonis cantetur exitu, contuêre. Exite, inquit Dominus, de illâ populus meus: & ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius accipiatis. Fugite de medio Babylonis, & saluate vnusquisque animam suam. Cecidit enim, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio Dæmonum, & custodia omnis Spiritus immundi. Est quidem ibi Sancta Ecclesia: sunt trophæa Apostolorum, & Martyrum: est Christi vera confessio: est ab Apostolo prædicata fides, & gentilitate calcatâ in sublime se quotidie erigens vocabulum Christianum: sed ipsa ambitio, potentia, magnitudo vrbis: videri & videre: salutare & salutari: laudare & detrahere: vel audire vel proloqui: & tantam frequentiam hominum saltem inuitum videre: à proposito monachorum, & quiete aliena sunt. Aut enim videmus venientes ad nos, & silentium perdimus: aut non videmus, & superbiæ arguimur. Interdumque vt visitantibus reddamus vicem, ad superbas fores pergimus, & inter linguas rodentium ministrorum postes ingredimur auratos. In Christi verò, vt suprà diximus, villulâ tota rusticitas, & extra psalmos silentium est. Quocumq; verteris: arator stiuam tenens, Alleluia decantat: Sudans messor psalmis se auocat: et curuâ attondens vitem falce vinitor, aliquid Dauidicum canit. Hæc sunt in hac prouinciâ carmina: hæ, vt vulgò dicitur, amatoriæ cantiones: hic pastorum sibilus: hæc arma culturæ.

Rom. 1. Idem. In templo Dei, vel Hierosolymis, vt quidam putant, vel in Ecclesiâ, vt verius arbitramur, Antichristus sedebit.

Idem in epist: ad Euagrium. Quid enim (inquit) facit, exceptâ ordinatione, Episcopus, quod presbyter non faciat? nec altera Romanæ vrbis Ecclesia, altera totius orbis existimanda est. Et Galliæ & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes Barbaræ nationes, vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur: Orbis maior est Vrbe. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanais: eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit. Cæterùm omnes Apostolorum successores sunt.

Idem. In Catal. Scriptorum Ecclesiasticorum ait, Petrum in Epist. 1. cap. 5. sub nomine Babylonis figuraliter Romam significare.

Idem. In Proph. Nahum caput. 2. Audistis (inquit Ioannes) quia Antichristus veniet: nunc autem Antichristi multi sunt: tot enim Antichristi sunt, quot dogmata falsa.

Idem. In vitis Patrum narrat, Monachum quendam à dæmone in mulieris venustissimæ forma, ad obscœnos inuitatum fuisse amplexus, qui sua inclinans membra effectus est, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Atque vbi iam carnalem conaretur inire amplexum, illa teterrimæ vocis vlulatum emittens, vmbra, vt erat tenuis, & phantasma, inter manus amplectentis elabitur ipsumque miserum cum fœdissima irrisione deserit. Vierus libro 2. cap. 46. de præstigijs Dæmonum.

Tichonius Afer.

390. SCripsit de mille annis in Apocalypsi, & de Ecclesiæ incremento: Vbi dicit, quòd iustificati per fidem à morticinijs peccatorum per Baptismum ad vitæ æternæ stipendium suscitamur Imp. 47. Theodos. & Gratiano, Episcopo 36. Syricio.

Pachumius Monachus.

390. HIc fuit fundator Cœnobiorum Ægypti: scripsit regulam vtrique generi monachorum aptam, quam Angelo dictante (vt fertur) perceperat. Scripsit etiam ad collegas suos epistolas, in quibus Alphabetum mysticis tectum sacramentis, veluti humanæ consuetudinis excedens intelligentiam clausit. Mentionem eius facit & Gennadius de Illust. Eccles. Scriptoribus. Sub Imp. Theodos. & Gratiano, Episcopo Syricio. V. S.

Confessio Auricularis.

391. ORis confessio seu, vt vocant, Indicatura, hoc tempore abrogatur eorum qui communicare Cœnam Domini vellent Constantinopoli: & aliquandiu omittitur, hac de causa, quòd isthac occasione quidam Diaconus cum matrona quadam concubuerat. Socrates libro 5. cap. 19. Tripart. lib. 9. cap. 35. Imp. & E. R. V. S.

De Eadem.

HÆc magnum operæ precium præstitit & valdè commodauit culinæ Pontificiæ: quàm primum enim quisquam Princeps vel magni nominis aut rei dominus in confessione prodidit

ali perpetratum à se aliquid, illicò perterrefactus & persuasus fuit, quòd de salute eius actum , nec posit saluari, nisi conferat Ecclesiæ bonam partem fortunarum suarum, aut omnibus undanis valedicat, eaque clericis tradat: ipse autem Monachus fiat: tunc se suis precibus ipsi o- em laturos, & ex inferno liberaturos, & sine dubio certißimam illi sempiternæ vitæ spem & co- am facturos. En aucupium.

Prodigium.

HOc anno signum in cœlo quasi columbæ ardentis per triginta dies pendens apparuit. Eo tempore incipiebant traditiones humanæ, Monachatus, & hæresis Pelagiana. Vin- ntius. Imp. 47. Theodosio. E. R. 36. Syricio. 393.

Amphilochius Episcopus Iconij.

CVm Imperator Theodosius ob temporalem in Imperio tranquillitatem sectarijs hominibus, inprimis autem Arrianis, qui Diuinitatem Christi negabant, conniueret: nec Episcopi hu- s precibus & monitis, de illis toto regno pellendis, acquiesceret: Amphilochius valdè vrbani- r & concinnè huic malo obuiam iuit. Cùm enim Theodosius filium suum Arcadium nuper Romanorum regem vnxisset, eumque ad latus consistentem habuisset: venit Amphilochius, & nperatori quidem debitam reuerentiam exhibuit: filium verò nullo planè honore affecit: sed nquam non videret eum, auerso vultu præterijt. Tum Theodosius digito monstrans Arcadium, onuit Episcopum, vt & filium suum reuerentiâ aliquâ prosequeretur. Sed Amphilochius in- uit, satis esse, si patrem honoret. Vnde Imperator existimans, hoc ex contemtu, & pertinaciâ ctum esse, nonnihil cœpit commoueri. Hîc verò Amphilochius ad Theodosium, Si tu, inquit, Cæsar, ob contemtum filij tui tantopere commoueris: quonam animo laturum esse putas Deum, is videat vnigenitum suum filium tanto ab Arrianis haberi despectui: quos tu tamen Imperator, c si minimè cerneres, in Imperio tuo sustentas? Vide simile infrà Anno 1595. Imp. Theodosio. . R. Syricio. vt sup. 395.

Idem. Non enim nobis sanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ est, uoniam his opus non habemus, sed illorum virtutum memores esse debemus. Clarè hoc dicto naginum cultum damnauit.

Epiphanius ex lib. 3. contra hæreses.

VNde est, inquit, simulachrificum hoc studium, & diabolicus conatus? Prætextu enim iu- stitiæ semper subiens hominum mentem Diabolus, mortalem naturam in hominum ocu- s deificans, statuas humanas, imagines præ se ferentes, per artium varietatem expreßit. Et mor- ui quidem sunt, qui adorantur, Ipsorum verò imagines, quæ nunquam vixerunt, (neque enim nortuæ esse possunt, quæ nunquam vixerunt) adorandas introducunt, adulterante mente ab vno solo Deo: velut commune scortum, ad multam multiplicis coitus absurditatem, irritatum: & uod temperantiam legitimi coniugij vnius viri detriuit. Reuera sanctum erat corpus Mariæ, on tamen Deus: Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata: sed non ad adorationem nobis data, ed ipsa adorans eum, qui ex ipsius carne genitus est, de cœlis verò ex finibus paternis acceßit. Et ropterea Euangelium munit nos, dicens: quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi curæ est nulier? nondum venit hora mea: quò non putarent aliqui magis eximiam esse sanctam virginem, nulierem eam appellauit: velut prophetans, quæ futura essent in terra, sectarum ac hæreseωn gra- iâ: vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hanc hæresin, eiusque deliramenta dilabantur. Est nim ludibrium tota res & anicularum fabula, vt ita dicam, tota hæresis tractatio. Quæ verò scri- ptura de hoc narrauit? Quis Prophetarum præcepit hominem adorari, nedum mulierem? Eximi- m quidem est vas, sed mulier: & nihil à natura immutata: verùm & intellectu & sensu in honore onorata, velut corpora sanctorum, & si quid amplius ad glorificationem dixerim: sicut Helias ex natre virgo, & sic manens in perpetuum, & translatus, & mortem non conspicatus. Sicut Ioan- nes, qui super pectus Domini recubuit, quem diligebat Iesus, sicut Thecla sancta. Et Maria dhuc honoratior hac est, propter dispensationem mysterij, quâ digna facta est. Sed neque He- lias adorandus est, etiamsi in viuis sit: neque Ioannes adorandus, quanquam per preces suas pro- prias, dormitionem suam admirandam effecerit: imò potiùs ex Deo gratiam acceperit. Sed neque Thecla, neque quisquam sanctus adoratur. Non enim dominabitur nobis antiquus error, vt relinquamus viuentem, & adoremus ea, quæ ab ipso facta sunt. 396.

Et in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum Patriarcham sic scribit: Præterea quod audiui quosdam murmurare contra me, qui quando simul pergebamus ad sanctum locum, qui vocatur Bethel, vt ibi collectam tecum ex more Ecclesiastico facerem, & venissem ad villam, quæ dicitur Anablatha, vidissemque ibi præteriens lucernam ardentem, & interrogassem quis locus esset, didi-

ciſſemque eſſe Eccleſiam, & intraſſem, vt orarem, inueni ibi velum, pendens in foribus eiuſdem Eccleſiæ tinctum, atque depictum, & habens imaginem quaſi Chriſti, vel ſancti cuiuſdam: non enim ſatis memini, cuius imago fuerit.

Cùm ergò hoc vidiſſem in Eccleſia Chriſti, contra authoritatem ſcripturarum, hominis pendere imaginem, ſcidi illud, & magis dedi conſilium cuſtodibus eiuſdem loci, vt pauperem mortuum eo obuoluerent, & efferrent: illique contrà murmurantes dixerunt: ſi ſcindere voluerat, iuſtum erat, vt aliud daret velum, atque mutaret. Quod cùm audiſſem: me daturum eſſe pollicitus ſum, & illicò me miſſurum.

Paululum autem moratum fuit in medio, dum quæro optimum velum pro eo mittere, arbitrabar enim de Cypro mihi mittendum eſſe. Nunc autem miſi, quod reperire potui, & precor, vt iubeas presbyteros eiuſdem loci ſuſcipere velum à latore, quod à nobis miſſum eſt: & deinceps præcipere in Eccleſia Chriſti iſtiuſmodi vela, quæ contra religionem noſtram veniunt, non appendi. Decet enim honeſtatem tuam, hanc magis habere ſolicitudinem, vt ſcrupuloſitatem tollat, quæ indigna eſt Eccleſia Chriſti, & populis, qui tibi crediti ſunt.

Scripſit quoque contra Encratitas. Attendite vobis, inquit, vt ſeruetis traditiones, quas accepiſtis: ne declinetis, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram. Quibus infert hæc: Eſtote memores, dilecti filij, ne in Eccleſiam imagines inferatis, neque in ſanctorum cæmeterijs eas ſtatuatis, ſed perpetuò circumferte Deum in cordibus veſtris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur. Non enim fas eſt, Chriſtianum per oculos ſuſpenſum teneri, ſed per occupationem mentis. Idem in alijs quoque ſermonibus ſuis, de imaginum ſubuerſione multa dixit: quæ ſtudioſi quærentes facilè inueniunt. Imp. Theodoſio & Gratiano. Epiſcopo Romano Syricio.

Idem. Hic de iuſtificatione legis ſic inquit: Non peruenerunt (Iudæi) ad perfectionem per legem & Prophetas: ita vt amplius ſeruari non poſſint, niſi ad Euangelij gratiam reflexerint. De Iuſtificatione fidei in Anchorato (ideo ſic vocatur, quòd inſtar anchoræ ducat mentem de vita & ſalute perſcrutantem) in hanc loquitur ſententiam: In Chriſto inquiens, omne complementum habitare voluit Deus, & per ipſum reconciliare omnia, pace facta, per ſanguinem in cruce. Et alibi. Chriſtus extra paſsionem, ſalutem noſtram non perficit: ſed in eo quòd pro nobis eſt mortuus, & ſeipſum obtulit Patri ſacrificium pro noſtris animis, in ſanguine ſuo mundatione noſtra facta, & Chirographo contra nos fiſſo, & in crucem affixo. Baptiſmum non eſſe nudum duntaxat ſignum, abſque vera regeneratione: Sed ablutionem peccatorum noſtrorum, aſſeuerat his verbis: Magna circumciſio: Baptiſmus circumcidit nos à peccatis, & obſignat nos in nomen Dei. Orationem ſeu adorationem, non ad ſanctos demortuos, ſed ad viuum Deum vnum eſſe dirigendam, hac probat ſententia: Non adoramus omne, quod intra ipſius Dei eſſentiam eſt, eò quòd ſoli patri decet adorationem tribuere ingenito, & Filio qui eſt ex ipſo, & ſancto ſpiritui, qui eſt ab ipſo, & per vnigenitum. In cap. contra Collyridianos, &c.

Idem. Sit in honore Maria: Pater, filius, & Spiritus Sanctus adoretur: Mariam nemo adoret.

Idem. Ptolemæus Philadelphus inſtructiſsimam ſuam Bibliothecam omnium gentium & hominum libris cupiens exornatam, reſciſcens Hieroſolymis in Iudæa eſſe libros diuinos Prophetarum, docentes de Deo, & alia omni vtili doctrina: per Epiſtolam petit à proceribus Iudææ illos libros. Hi igitur gauiſi clementiâ, Regi protinus hos libros aureis literis Hebraicis tranſcriptos promtè demiſerunt: 22. genuinos: 72. verò apocryphos. Rex verò Hebræa ignorans, ſecundis literis ab eiſdem etiam interpretes impetrat 72. iuxta formam, quam fecit Moyſes, quando aſcendit montem ex præcepto Domini: ſex è ſingulis æqualiter tribubus eligendo viros, vt omnes facerent 72: quanquam Dominus iuſſerat tantùm 70. eligere: at ille ſic cauit inuidiam populi, ne altera tribus alteri exprobraret. Eodem modo & hi 72. electi, & ad Regem miſsi fuerunt, qui in Pharia inſula (ſuperna terra dicta) Alexandriæ in 36. domunculis, par & par in domunculas à matutino vſque ad veſperum concluſi, & veſperi in 36. nauiculis in Regis palatium tranſeuntes, & cum ipſo cibum capientes, & par ac par in cubiculis 36. dormientes, vt ne quid inter ſe conferrent, ſed incorruptè interpretarentur, ſic vitam degebant. Pueros autem binos miniſtros, ſimul cum binis illis incluſit, miniſtrandi gratiâ, vnà cum velociter ſcribendi peritis. Ædiculas autem illas in vlteriore parte in Inſulam collocatas, ſic extruxit: vt duplices eſſent ſingulæ, & neque feneſtras ex parietibus haberent, ſed ſupernè ex domibus lux eis introduceretur. Illi verò ſic degentes, à matutino vſque ad veſperum clauſtris concluſi, hoc modo libros ſacros interpretati ſunt. Singulis autem paribus, vnus tantùm liber vertendus tradebatur: vt bini habuerint Geneſin, bini alij in domunculis ſuis, diſtinctis quidem, ſed continguis, Exodum, & ſic de reliquis.

Omnes igitur ſacri libri, eo quó diximus modo, conuerſi ſunt ex Hebræa in Græcam linguam; per circuitum ſingulis paribus interpretum traditi, & à primo pari ſecundo, rurſus à ſecundo tertio, atque ſic peruenerunt ad nos ſinguli ſexies ac trigeſies conuerſi. Poſtquam verò abſoluti fuerunt, conſedit Rex in throno alto, itemque

36. le-

6. lectores, habentes vnusquisque libri 36. conuersa exemplaria: ita vt vnus haberet libri Hebraici exemplar, & vnus ex lectoribus legeret, & alij se continerent, & attenderent, an inueniretur dissensio. At omnes illi viri (mirabile) consenserunt in deserto: & vbi apposita erat dictio vel verbum, idipsum ab omnibus appositum repertum est: vbi verò detraxerant, omnes æqualiter detraxisse comperti sunt. Et quæ quidem detraxerunt, his non est opus: quæ verò non sustulerunt, his opus est. Verùm non immeritò hoc loco quis miretur, quòd Hieronymus, Chrysostomus, & alij cum Epiphanio vno eodemque vixerunt tempore, & tanti ingenij & iudicij viri, tùm in alijs, tùm in hac re, adeò contrarijs sibi inuicem sententijs de his 72. interpretibus scribant: & absurditatem hanc figmenti de illis 72. cellulis singulorum non animaduertant. Constat enim, ipsos non fideliter & sincerè ex omni parte reddidisse omnia secundum veritatem: sed multa omisisse & peruertisse. Testibus Lyrâ, Galatino de arcanis catholicæ veritatis, Thalmudicis, & alijs. De quo plura apud Massæum infrà.

Idola. 398.

ANno 365. à missione Spiritus sancti super Apostolos, facta Hierosolymis, die sanctæ Pentecostes: Coss. Honorio Aug. 4. & Eutychiano, duo Comites isti Gaudentius & Iouius, ex mandato Honorij, omnia Idola, simulachra, & delubra Ægypti diruerunt & desolauerunt. 19. die Martij. D. Hedio in sua Eccle. historiæ parte tertia, libro primo cap. 12. cui annuit & Sigebertus. Imp. Theod. E. R. Syricio.

Augustinus in Euang. Iohan. Tract. 29. cap. 7. 399.

QVià semetipso loquitur, gloriam propriam quærit. Hoc erit, qui vocatur Antichristus, extollens se, sicut Apostolus ait, supra omne, quod dicitur Deus, & quod colitur. Ipsum quippe annuncians Dominus, gloriam suam quæsiturum, non gloriam patris, ait ad Iudæos: Ego veni in nomine patris mei, & non suscepistis me: alius veniet in nomine suo, & hunc suscipietis. Significauit eos Antichristum suscepturos, qui gloriam nominis sui quæsiturus est, inflatus, non solidus: & ideò non stabilis, sed vtique ruinosus. Imp. 48. Arcad. & Honor. Episc. Rom. 36. Syricio.

Idem de verbis Domini, super locum Matth. 16. differens, sic ait: Tu es Petrus, & super hanc Petram, quam confessus es: Super hanc Petram, quam cognouisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei viuentis: ædificabo Ecclesiam meam: id est: super me ipsum, filium Dei viui, ædificabo Ecclesiam meam: super me ædificabo te, non me super te. Nam volentes homines ædificari super homines, dicebant: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, Ego vero Cephæ, ipse est Petrus. Et alij, qui nolebant ædificari super Petrum, sed super Petram (dicebant) ego autem sum Christi.

Idem lib. 5. Hypognost. Primum, inquit, locũ fides Catholicorũ diuinâ auctoritate regnum esse credit cœlorum: secundum Gehennam, vbi omnis Apostata, vel à Christi fide alienus, supplicia experitur. Tertium penitus ignoramus: nec esse in scripturis sanctis reperimus. Hæc Augustinus. At Papatus locum fingit esse tertium, vbi quorundam animæ leuiusculis & (vt loquuntur) venialibus peccatis obnoxiæ, priusquam in cœlum ascendant, purgantur: quem idcircò purgatorium ignem appellant: quasi præter Christi sanguinem, qui nostri purgandi causâ effusus est, aut illis ignorum imagunculis, aut hoc imaginario igne sit opus: cùm tamen dilucidè nos scriptura docet: animos nostros solo Christi sanguine purgari, eorumque labes hoc solo medicamento dilui, 1. Ioan. 1. Sanguis Iesu Christi Domini nostri purgat nos ab omni peccato. Matth. 26. Sanguis meus pro multis effundetur in remißionem peccatorum. Cat.

Idem de ciuitate Dei lib. 20. c. 19. In quo templo Dei, vt Deus sit sessurus, incertum est. Vtrum in illâ ruinâ templi, quod à Salomone Rege constructum est: an verò in Ecclesiâ. Non enim templum alicuius Idoli, aut Dæmonis, templum Dei Apostolus diceret. Vnde nonnulli, non ipsum principem, sed vniuersum quodammodo corpus eius, id est, ad eum pertinentem hominum multitudinem, simul cum ipso suo principe, hoc loco intelligi Antichristum volunt. Rectiusque putant etiam latinè dici, sicut in græco est, non in templo Dei, sed in templum Dei sedeat, tanquam ipse sit templum Dei, quod est Ecclesia. Sicut dicimus, sedet in amicum, id est, velut amicus, vel si quid aliud isto genere locutionis dici solet. Ibidem: Quidam putant hoc de imperio fuisse dictum Romano: & propterea Paulum Apostolum non id apertè scribere voluisse, ne calumniam videlicet incurreret, quasi Romano Imperio malè optauerit, cùm speraretur æternum. Ibidem: Tantùm qui modò tenet, teneat, donec de medio fiat: non absurdè de ipso Romano Imperio creditur dictum, tanquam dictum sit: Tantùm qui modò imperat, imperet, donec de medio fiat: id est, de medio tollatur. Et tunc reuelabitur iniquus, quem significari Antichristum, nullus ambigit.

Idem lib. de opere Monachorum. cap. 28. O serui Dei, milites Christi, itáne dissimulatis callidissimi hostis insidias? qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne dicant animæ bonæ: post odorem vnguentorum tuorum curremus, & sic laqueos eius euadant, omni modo cupiens obscurare putoribus suis, tam multos hypocritas sub habitu Monachorum vsque quaque dispersit circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum, si tamen martyrum, venditant: alij fimbrias, & phylacteria sua magnificant: alij parentes, vel consanguineos suos in illâ, vel illâ regione se audisse viuere, & ad eos pergere mentiuntur: & omnes petunt, omnes exigunt, aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis: cùm intereà vbicunque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine monachorum vestrum propositum blasphematur, tàm bonum, tàm sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per Africam pullulare.

Idem. Horum quinque verborum Ἰησοῦς χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτὴρ, hoc est, Iesus Christus Dei filius Saluator: si primas literas iungas: erit ἰχθὺς id est piscis: in quo nomine, mysticè intelligitur Christus, eò quòd in huius mortalitatis abysso velut in aquarum profunditate viuus, hoc est, sine peccato esse potuerit.

Idem in Tract. de Antichristo. De Antichristo scire volentes, primò notabitis, quare sic vocatus sit. Ideo scilicet, quia Christo contraria faciet. Christus venit humilis, ille veniet superbus: Christus venit humiles erigere: peccatores iustificare: ille contrà humiles deijciet, peccatores magnificabit, impios exaltabit, semperque vitia, quæ sunt contraria virtutibus, docebit. Legem Euangelicam dissipabit, Dæmonum culturam in mundo renouabit. Gloriam vanam quærens, omnipotentem Deum se nominabit. Hic itaque Antichristus, multos habet suæ malignitatis ministros, ex quibus multi in mundo præcesserunt: qualis fuit Antiochus, Nero, Domitianus. Nos quoq; nostro tempore Antichristos multos nouimus esse. Quicunque enim siue laicus, siue Canonicus, siue monachus, contra iustitiam viuit, & ordinis sui gloriam impugnat, & quod bonum est, blasphemat, Antichristus est, & minister Satanæ. Habebit autem Antichristus magos, maleficos, diuinos, incantatores, qui cum Diabolo inspirante nutrient & docebunt in omni iniquitate, falsitate & nefariâ arte: & maligni spiritus erunt duces eius, & socij semper & comites indiuisi.

Idem de fide & operibus cap. 14. Bona opera, inquit, non præcedunt iustificandum, sed sequuntur iustificatum. Idem & Epistola 120. dicit, Quo nihil clariùs dici potest pro gratuita iustificatione. Inquit quoque ibi inter alia: Fratres, Iesum Christum iustum, ipsum habemus aduocatum patrem, ipse est propitiatio peccatorum nostrorum. Hoc qui tenuit, hæresin non fecit: hoc qui tenuit, schisma non fecit. Vnde enim facta sunt schismata? cùm dicunt homines, nos iusti sumus: cum dicunt homines, nos sanctificamus immundos, nos iustificamus impios, nos petimus, nos impetramus, &c. De ciborum delectu ita inquit, in libro de Christianis dogmatibus: Bonum est, cibum cum gratiarum actione sumere, & quicquid Deus præcepit, edendum est. Abstinere autem ab aliquibus non quasi à malis, sed quasi non necessarijs, non est malum. Moderari verò eorum vsum pro necessitate & tempore, propriè Christianorum est.

Libro de vera religione cap. 50. inquit: Non sit nobis religio, cultus hominum mortuorum, quia si piè vixerunt, non sic habentur, vt tales quærant honores: sed illum à nobis coli volunt, quo illuminante lætantur meriti sui nos esse conseruos. Honorandi ergò sunt propter imitationem, non adorandi propter religionem. Et paulò pòst: Hoc etiam ipsos optimos Angelos velle credamus, vt vnum cum ipsis colamus Deum, &c. Sequitur: Quare honoramus eos charitate, non seruitute, &c. Nec eis templa constituimus, nolunt enim sic se à nobis honorari: quia nos ipsos, cum boni sumus, templa esse Dei nouerunt. Rectè igitur scribitur, hominem ab Angelo prohibitum, ne se adoraret: sed vnum Deum, sub quo esset & ille conseruus, Apocal. 19. & 22. Sic & libro 10. de ciuitate Dei inquit: Sancti nolunt nos sibi sacrificare, sed ei, cuius & ipsi nobiscum sacrificium esse nouerunt. Alibi contendit, mortuos ignorare, quid nos in hac vita agamus. Si ignorant, ergò frustrà adorantur. Purgatorium negat Hypognosticorum quinto.

Primo Retractationum inquit: Non à Petro petra dicitur. Petra enim est Christus. Quare addit, super Petram, non super Petrum esse ædificatam Dei Ecclesiam. Item in fine de Agone Christiano, contendit, toti Ecclesiæ, non vni Petro claues traditas esse. Addit post pauca: Nec eos audiamus, qui negant Ecclesiam habere potestatem remittendi omnia peccata. Itaque miseri, dum in petra non intelligunt Petrum, & nolunt credere datas claues regni cœlorum ipsi, eas de manibus amiserunt.

Inquit in libro de bono coniugali, quod dictum & dist. 27. repetitur: Quidam, nubentes post votum asserunt, adulteros esse. Ego autem dico vobis, quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt. At hodie Papistis id non graue peccatum, sed sanctissimum, Deoq; gratissimum opus est.

Affirmat: Ioannem ideò digito monstrasse Christum, & affirmâsse, quod ipse tollat peccata mundi, quò præueniret sequuturos hæreticos, qui erant docturi, quòd ipsi tollant peccata mundi.

De moribus Sacerdotum inquit: Solas tantùm libidines iam plerique in Sacerdotibus reprehendunt, cùm sint & alia plurima & maxima eorum peccata.

Anno

Augustino & illud dictum quidam tribuunt: Religio peperit diuitias, & filia deuorauit ma-
rem: Quo verè status, ac ruina Ecclesiæ depicta est.

Idem. Remotis ergo omnibus talibus, Ecclesiam suam demonstrent, si possunt, non in ser-
monibus & rumoribus Aphrorum: non in concilijs Episcoporum suorum: non in literis quorum-
libet disputatorum: non in signis & prodigijs fallacibus: sed in præscripto legis, in Prophetarum
prædictis, in Psalmorum cantibus, in ipsius pastoris vocibus, in Euangelistarum prædicationibus
& laboribus, hoc est, in omnibus canonicis sanctorum librorum authoritatibus.

Idem. Contra Donatistas lib. 6. ait: Lupos lupis characterem imprimere.

Idem in libro de verbis Domini. Reprehendens arrogantiam paparum, qui se Deos appellari
patiuntur, inquit: Qui vult videri Deus, cùm sit homo: non imitatur illum, qui cùm Deus esset,
pro illo factus est homo.

Idem ad Psalmum Dauidis, Antichristum describens ait: Multum irascitur Dominus, dum
non exquirit, dum quasi obliuiscitur, & non attendit peccata: & per fraudes, & scelera, ad diuitias,
honoresque peruenitur, quod maximè in illo Antichristo euenturum est, qui vsque adeò beatus
videbitur hominibus, vt etiam Deus putetur.

Idem. Cùm Augustinus iuxta Dorocæstriam prædicaret, gentes illius loci caudas Rariarum
vestibus illius appendebant: Hinc puniti ipsi & eorum posteri, caudas sicut pecudes referuntur ha-
buisse. Guill. Nangias.

Idem. lib. Epist. Epist. 118. ad Ianuarium. Ego verò de hac sententiâ, etiam, atque etiam co-
gitans, ita semper habui, tanquam eam cœlesti oraculo susceperim. Sensi enim sæpè dolens, &
gemens multas infirmorum perturbationes fieri, per quorundam fratrum contentiosam obstina-
tionem, & superstitiosam timiditatem: qui in rebus huiusmodi, quæ neque Scripturæ sanctæ au-
thoritate, neque vniuersalis Ecclesiæ traditione, neque vitæ corrigendæ vtilitate, ad certum possunt
terminum peruenire, tantùm quia subest qualiscunque ratio cogitantis, aut quia in suâ patriâ sic
ipse consueuit, aut quia ibi vidit, vbi peregrinationem suam quò remotiorem à suis, eò doctio-
rem factam putat: tàm litigiosas excitant quæstiones, vt nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum exi-
stiment.

Idem. Nos ergo qui sumus, vocamurque Christiani, non in Petrum credimus, sed in quem
credidit Petrus.

Idem Augustinus, in Epistola ad Ianuarium, tradidit Christianam religionem ita traditioni-
bus humanis ac ritibus onerari, vt Iudæorum conditio facilior fuerit, sub lege: quàm Christiano-
rum sub ipso Euangelio.

Idem lib. de vnit. Eccles. cap. 10. Quia nec Catholicis Episcopis consentiendum est: sicubi
fortè falluntur, vt contra canonicas scripturas aliquid sentiant.

Idem. Non apparet, inquit, vtrum ex proposito seruitutis Dei venerint, an vitam inopem
& laboriosam fugientes, vacui pasci ac vestiri voluerint, & insuper honorari ab ijs (serui à Domi-
nis) à quibus contemni conterique consueuerant.

Idem in Psal. 9. Quia ille ad tantum culmen inanis venturus creditur: tanta ei licebit facere,
& in omnes homines, & in sanctos Dei, vt tunc verè nonnulli infirmi arbitrentur, Deum res hu-
manas negligere. Item, quòd Reges omnes superaturus sit, & solus regnum obtenturus, quan-
do etiam secundum Apostolum, qui de illo prædicat, in templo Dei sedebit, extollens se super
omne quod colitur, & quod dicitur Deus. Et quoniam traditus in concupiscentiam cordis sui,
& damnationi vltimæ destinatus, per nefarias artes ad illud vanum, & inane culmen dominatio-
nemque venturus est, vim habebit in imperio, dolum in miraculis.

Idem in 4. de Trinitate. Notandum est, eodem die hominem primum de terra formatum,
& ipso die lapsum, & post 930 annos quoque defunctum fuisse.

Lud. Viues in scholijs ad Augustinum 27. lib. 8.

MVlti Christiani in re bona plerunque peccant, quòd diuas diuasque non aliter quàm Deum
colunt: Nec video in multis, quod sit discrimen inter eorum opinionem de Sanctis, & id
quod gentiles putabant de suis Dijs.

399.

Ordo S. Augustini.

DE ordine hoc authores diuersa tradunt, Polyd. Ambrosius, Possidon. in vitâ Augustini, Vestes, inquit, Augustini & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, & nitida non nimium, nec abiecta plurimum: sed medium tenebat.

VVimpfelingus, qui vixit anno 1490. scribit, Augustinum non fuisse Monachum, nec fratrem Mendicantium. Possidon. tradit, habitasse quidem Augustinum in monasterio à se extructo, sed cum doctis, & Theologiæ Studiosis: vixisseque secundum Regulam Apostolorum: & dedisse ex suâ scholâ Ecclesijs Episcopos & Clericos, viros doctos. Felix illud tempus & vita Cœnobitarum, quamdiu in hoc proposito permansit. Felicius, si ad eundem statum reformaretur hodie. Pugnant Canonici Regulares, & Eremitæ Augustinenses, non solùm de origine, sed & de habitu: videlicet nigramne ille stolam super albâ tunicâ, an candidam super nigrâ induisset? Sed cùm veritas huius rei esset in occulto, Romanenses iudicium reiecerunt ad pictores & statuarios. Seb. Brand scribit aliam non habuisse quàm nigram: Regulam nullam, quàm Euangelium, & Apostolorum vitam. De Regula Augustini, quæ ab ipso scripta dicitur, magnus ille Erasmus ita iudicat, nihil eos habere frontis, ac mentis, qui tales nænias ascribant tali, tantoque viro, vt apud eum. Ipse Augustinus negat, se vsurum pileo rubro. Decet inquit, Episcopum, at non decet Augustinum: nec vsquam se vocat Monachum, nec suos Clericos. Polydorus, & alij docti multum de Regulis illis, quæ Augustino, Hieronymo & alijs ascribuntur, dubitant, imò negant, illorum esse. Vt apud illos. Hospinianus refert 28. ordines, qui sub Augustini Regula militant: & tamen vestitu, exercitijs, & vitæ præceptis inter se differunt: De quo etiam Alphonsus Aluares Guerrera. Imp. 48. Arcadio, E. R. 36. Vrsino Syricio.

Ruffinus lib. 1. hist. Eccl. cap. 9.

400. *Theodor. lib. 1. cap. 22.*

TYrius quidam fuit Philosophus, Meropius nomine: Is lustrandæ terræ causâ Indiam adijt, secum ducens duos pueros, fratris filios,, quos in disciplinam sibi traditos habebat: Ædesius iunior, Frumentius maior natu dicebatur. Lustratis ergo quas animo conceperat terris, naui redire parat, ac cùm vel aquæ, vel cæterorum necessariorum causâ, ad portum quendam nauem appulissent, à Barbaris inuaduntur: cæditur Philosophus cum nautis & alijs: duobus pueris, ob ætatem, ac quam præ se ferebant faciei pulchritudinem, parsum est. Capti tamen, ad Regem eius loci adducti sunt. Paruo tempore Rex cognitâ eorum indole, Ædesium à poculis, Frumentium verò, quia & ingenio ac arte superabat, ab arcanis & rationibus esse fecit. Atque cùm in his fideles sese maximè comprobassent, magno in honore apud Regem ac omnes prouinciales habiti sunt. Rex moriens, vxorem cum filio paruulo, Regni hæredem reliquit, adolescentibus autem liberam quæ vellent agendi facultatem concessit. Quos domum redire parantes, Regina multis precibus exoratos, vt manerent retinuit, Frumentioque in curâ Regni maximè vsa, donec puer adoleuit. Itaq; cùm Frumentio Regni gubernacula concredita essent, Deo mentem eius & animos instigante, solicitus, de mercatoribus Christianis requisiuit, quibus honoratis potestatem dedit, per singula loca conuenticula faciendi, Christianoq; ritu orationes & cætera pietatis officia celebrandi. Ipse quoque non minùs in hoc sedulus esse, cæterosque cohortari, fauore & beneficijs inuitare, ac quicquid opportunum fuisset præstare, loca ædificijs, aliaque necessaria præbere, & omni modo gestire, vt Christianorum semen verusque Dei cultus illic exurgeret. Sed cùm puer Regius adoleuisset, cui procurationem Regni gerebant, expletis omnibus & ex fide traditis, multum licet detinentibus & rogantibus, vt manerent, Regina cum filio, ad patriam tamen illi redeunt. Aedesius Tyrum festinat, vbi postmodùm presbyter factus mansit. Frumentius Alexandriam pergit, Athanasioque, qui tum ibi Episcopalem dignitatem obtinebat, rem omnem, vt sese circa religionem Christi apud Indos haberet, ordine pandit. Vtque miserorum hominum & ipse misertus, quo ad plenam Christi agnitionem peruenire possent, Episcopum eis mittat, obnixè rogat. Quo audito, Athanasius concilio sacerdotum congregato, reque omni diligentiùs consideratâ, Frumentio dicit: Et quem alium inuenimus virum talem, in quo sit Spiritus Dei, sicuti in te est, qui hæc ita possit implere? Et tradito ei sacerdotio, redire eum cum Domini gratiâ, vnde venerat, iubet. Qui in Indiam veniens, tantâ miraculorum virtute claruit, vt infinitus Barbarorum numerus, paruo momento ad Christi fidem conuersus fuerit. Hæc Ruffinus se ex Aedesio illius socio audiuisse testatur. Imp. 48. Arcadio E. R. 37. Anastasio.

Anno

Idem libro 2.cap.25. Sacerdos erat apud eos Saturni, Tyrannus nomine: hic quasi ex respon-
o numinis, adorantibus in templo nobilibus quibusque & primarijs viris, quorum sibi matronæ
d libidinem placuissent, dicebat, Saturnum præcepisse, vt vxor sua pernoctaret in templo. Tum is
ui audierat, gaudens, quòd vxor sua dignatione numinis vocaretur, exornatam insuper & donarijs
onustam, ne vacua scilicet repudiaretur, coniugem mittebat ad templum. In conspectu omnium
onclusa intrinsecus matrona. Tyrannus clausis ianuis, & traditis clauibus discedebat. Deinde fa-
to silentio, per occultos & subterraneos aditus, intra ipsum Saturni simulachrum patulis erepebat
auernis. Erat autem simulachrum illud à tergo exesum, & parieti diligenter annexum. Ardenti-
busque intra ædem luminibus, intentæ supplicantique mulieri vocem subitò per simulachrum æris
oncaui proferebat: ita vt pauore & gaudio infelix mulier trepidaret: quòd dignam se tanti numi-
is putaret colloquio. Postea quàm verò quæ libitum fuerat, vel ad consternationem maiorem, vel
d libidinis incitamentum disseruisset numen impurum, arte quadam linteolis obductis, repentè
umina extinguebantur vniuersa. Tum descendens, obstupefactæ & consternatæ mulierculæ adulte-
ij fucum, prophanis commentationibus inferebat. Hæc cùm per omnes miserorum matronas
multo iam tempore gererentur, accidit, quandam pudicæ mentis fœminam horruisse facinus, &
ttentiùs designantem, cognouisse vocem Tyranni, ac domum regressam, viro de fraude sceleris in-
dicasse. Ille de iniuria coniugis, imò potiùs suâ ardentius inflammatus, inscriptum Tyrannum ad
ormenta deducit. Quo conuicto atque confesso, cæcisque fraudibus reuelatis, pudor omnis & de-
decus Paganorum peruaserat domos, adulteris matribus, incestis patribus, liberis spurijs deprehen-
is. Quibus diuulgatis & proditis, raptim cum simulachris & ædibus excitabantur & crimina.

Idem. Inter varia scripsit etiam super benedictione Iacob, triplicem sensum: historicum, mo-
ralem, & mysticum.

Sisinnius, Colloquia causam esse dissidiorum in Ecclesia.

440.

Sisinnius Nouatianus contra Nectarium, hist. Trip. lib. 9. cap. 8. affirmat, disputationes non
tantùm non tollere controuersias & discordiam: sed potius augere, & dissidijs causam præbere.

De quo etiam Gregorius Nazianzenus, Hieronymi præceptor rectè dicit: Si veritas dicenda
est, existimo, fugienda esse concilia omnium Episcoporum: finem namque bonum vllius concilij
nunquam vidi: neque abrogationem vllius mali, sed tantùm ambitionem, contentionem & rixas
de prærogatiuis & dignitate. Imp. & P. P. vt sup.

Finit Centenarius quartus.

Anno Christi.	Num.	CENTENARII QVARTI IMPERATORES.	Anni	Mes.	Dies.
305	48	Fl. Valerius Conſtantius &			
	49	C. Galerius Valerius Maximianus.	1	10	8
307	50	Flauius Valerius Conſtantinus Maximus.	30	9	27
	51	Aurelius Maxentius.			
	52	C. Galerius Maximinus.			
	53	Licinius.			
337	54	Fl. Valerius Conſtantinus Iunior, &	0	0	0
	55	Fl. Iulius Conſtantinus Iunior, &	25	5	5
	56	Fl. Valerius Conſtans.	10	0	0
		vnâ	3	0	0
362	57	Fl. Claudius Iulianus.	1	7	27
363	58	Fl. Iouianus.	0	7	22
365	59	Fl. Valentinianus.	11	8	22
365	60	Fl. Valens.	14	4	13
367	61	Fl. Gratianus.	8	2	28
376	62	Fl. Valentinianus Iunior cum illo.	7	9	9
		Solus.	8	8	22
379	63	Fl. Theodoſius Magnus.	16	0	2
383	64	Fl. Arcadius.	12	0	0
394	65	Fl. Honorius.	0	0	0
		PONTIFICES.			
304	31	Marcellus Romanus.	5	6	21
310	32	Euſebius Medicus Græcus.	1	7	27
311	33	Miltiades Afer.	3	2	0
314	34	Silueſter Romanus.	21	0	4
336	35	Marcus Romanus.	0	8	22
336	36	Iulius Romanus.	16	5	16

PON-

Anno Christi.	Num.	PONTIFICES.	Anni	Mes.	Dies.
353	37	Liberius Romanus.	13	4	17
355		2. Felix 2. Iunior Romanus.	10	3	11
366	38	Damaſus Vinarenſis Luſitanus Hiſpanus.	18	2	11
366		3. Vrſicinus Romanus.	1	1	23
384	39	Siricius Romanus.	13	1	25
398	40	Anaſtaſius Romanus.	3	0	21

Anno Christi.	Num.	CONCILIA.	Seſs.	Epiſ.	Can.
303	26	Sinueſſanum.			
	27	Eliberinum in Hiſpania.			81
	28	Romanum 6.			
313	29	Arelatenſe 1.			
	30	Carthaginenſe 3.			23
314	31	Arelatenſe 2.			
316	32	Ancyranum.			37
316	33	Neocæſarienſe.			24
325	34	Nicænum.			14
	35		318		84
325		Romanum 7. & 8.			
	36				
328	37	Romanum 9.			
	38	Tyrium.			
335	39	Hieroſolymitanum.			
342	40	Romanum 10.			
345	41	Antiochenum 4.			
346	42	Colonienſe.			
347	43	Sardicenſe.			21
348	44	Hieroſolymitanum 3.			
348	45	Alexandrinum.			
350	46	Syrmienſe.			12

Anno Christi.	Nũ.	CONCILIA.	Episc.	Sess.	Can.
354	47	Mediolanenſe.			
359	48	Ariminenſe.			
359	49	Seleucianum.			
360	50	Conſtantinopolitanum.			
	51	Cæſarienſe 2.			
	52	Ponticum 2.			
361	53	Gangienſe.			
	54	Melitinenſe.			
	55	Antiochenum. 5. & 6. & 7.			
	56	Alexandrinum 2.			
362	57	Nicænum 2.			
	58	Macedonianorum.			
	59	Maiumenum.			
363	60	Antiochenum 8.			
	61	Alexandrinum 3.			
364	62	Laodicenum 2.			59
364	63	Illyricianum.			
	64	Lampſacenum.			
	65	Sicilianum.			
	66	Tarſenſe.			
365	67	Antiochenum 9.			
	68	Cariæ.			
	69	Tyaneſis.			
367	70	Pazenſe Phrygiæ.			
368	71	Romanum 11.			
373	72	Valentinum.			
	73	Conſtantinop. 2.	150		7
381	74	Aquileienſe.			
	75	Romanum 12.			
382	76	Conſtantinop. 3.			
383	77	Conſtantinop. 4.			

CON-

CONCILIA.

Christi.	Num.		Epis.	Sess.	Can.
386	78	Angari Bithyniæ.			
394	79	Carthaginense 4.			12
	80	Carthaginense 5.			
	81	Taurinas.			
	82	Capuanum.			
397	83	Carthaginense 6. & 7.			
398	84	Carthaginense 8.			
	85				
400	86	Cyprium.			
	87	Alexandrinum 4.			20
	88	Toletanum.			

ORDINES.

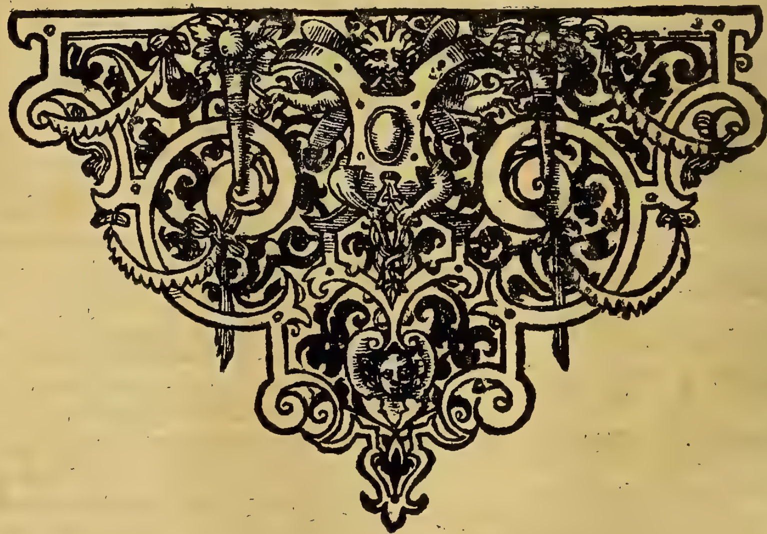
Ordines quorum apud Historicos fit mentio post Christum natum sunt:

341. *Ord. Thabenesiotarum.*
366. *Ord. Publiæ Religiosæ fœminæ.*
384. *Ord. S. Basilij.*
399. *Ord. S. Augustini.*

DOCTI VIRI.

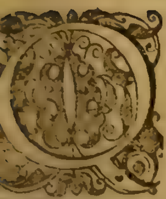
Arnobius Afer.
Miltiades Episc. Romanus.
Lactantius.
Eusebius Cæs.
Iambilychus. 320.
Arrius.
Spiridon.
Iuuencus.
Athanasius.
Palladius Monachus. 340.
Iulius Firmicus Astronomus.
Liberius Papa.
Ammianus Marcellinus.
Hilarius Pictauiensis.

360. *Vigilantius.*
Martinus Turonensis.
Iulianus Apostata.
Eunomius Monachus.
Damasus.
Ambrosius.
Vegetius de re militari.
Ephrem Syrus.
380. *Aurelius Prudentius.*
Euagrius Monachus.
Gregorius Nazianzenus.
Haymo.
Hieronymus.
Tichonius Afer.
Pachumius Monachus.
Amphilochius.
Epiphanius.
Ruffinus.
Sisinnius.
400. *Sex. Aurelius Victor.*

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS QVINTVS.

Rabina & Rabasse. 402.

QVidam Thalmud à Rabina & Rabasse, hoc tempore collectum asserunt. Naucle- rus & alii. Imp. & E. R. vt sup.

Vigilius. 409.

VIgilius præsul Tridentinus vxoratus, ob impugnatam idololatriam, lapidibus obruebatur, circa annum Domini 410. ætatis suæ anno 40. Imp. 48. Arcadio. E. R. 38. Innocentio.

Terribile. 410.

VTicæ terra septem diebus mugitum dedit. Sigebertus. Imp. 48. Arcadio. Epis. Rom. 38. Innocentio.

Io. Chrysostomus tomo primo, Homilia 87.

ex Cap. Matthæi 26.

PRopterea os aperire non possumus: quia non melius ecclesia, quàm secularia gubernantur. Non audistis, quia nec quidem has pecunias, quæ absque labore fuerunt collectæ, distribuen- [..]as putauerunt Apostoli? Modò autem in procuratores, dispensatores, caupones redacti sunt Epi- [..]opi, imò verò istos, etiam curæ, & solicitudines secularium rerum superarunt. Cumque opor- [..]at ipsos animarum habere curam nostrarum, hoc prætermisso, illud solicitè curant, quæ publi- [..]nis, quæstoribus, atque villicis curanda sunt, de his quotidie cogitant, & peruigilant. Hoc non [..]ustra deploro, sed vt harum rerum mutatio quædam in melius fiat, vt & nos qui grauem hanc [..]ruitutem patimur, misericordiam consequamur: & vos fructus, & thesauros Ecclesiæ præparetis. [..] autem ita facere non vultis, ecce ante oculos vestros pauperes sunt, ex quibus quotquot potueri- [..]us alere, non negligemus: quos verò non possumus, vobis dimittemus, quos aliteoro diligen- [..]r ne in terribili die iudicii illa verba quæ aduersus immisericordes dicentur, audiatis. Famescen- [..]m me vidistis, & non aluistis. Hæc certè inhumanitas nos quoque vobiscum derisibiles facit. [..]rationibus enim, atque prædicatione; cæteroque cultu Ecclesiæ prætermisso, alii frumentorum [..]nditoribus, alii cauponibus per totam vitam colluctantur: vnde iurgia, contentiones, conuitia, [..]pprobria quotidiè oriuntur, & vnicuique sacerdotum secularibus idonea negotijs imposita no- [..]ina sunt: oportet igitur in talia hæc mutari, & inde presbyteros nominari. Vnde Apostoli leges [..]nciebant, à nutritione videlicet inopum, ab eorum qui lædebantur, protectione, à diligenti erga [..]eregrinos cura, à patrocinio eorum qui opprimuntur, in orbos parentibus cura, à protegendis [..]iduis, à defendendis virginibus. Hæc officia loco villarum, & domorum curæ, presbyteris di- [..]ribuere decet. Hæc ornamenta ecclesiæ sunt, isti conuenientes thesauri, qui & vobis faciliorem [..]tam, & nobis fructuosiorem præbere possunt, imò verò nobis non paruam quoque afferent vti- [..]tatem. Gratia enim Dei, centum millia hominum huc conuenire opinor, quorum singuli si [..]num panem quotidie paupertati offerrent: omnes certè pauperes abundarent: si vnusquisque [..]bulum solummodò, nemo penitus indigeret, & non adeò villis, & agris attenti essemus, nec tot [..]urgia & conuitia quotidie pateremur. Illud enim Euangelium: Vade & vende vniuersa quæ ha- [..]es, & da pauperibus, & veni, & sequere me, oportunè nunc ad Ecclesiæ præsides, propter latas ec- [..]lesiarum possesiones, & meritò dici potest. Non enim sequi Christum aliter possumus, quàm si [..]mnis secularis curæ simus expertes. Nunc verò proh dolor vindemiæ, ac messi sacerdotes Dei, [..] venditioni, ac emptioni fructuum assistunt: & illi quidem, qui figuræ, ac vmbræ cultum ha- [..]ebant, quamuis corporalior eis administratio esset commissa: omnium tamen harum rerum erant [..]mmunes: nos verò qui ad penetralia cœli vocamur, quique ad vera sancta sanctorum ingredimur, [..]ercatorum rursus, & cauponum curas suscipimus. Vnde & magna scripturarum oritur negli- [..]entia, ingens in orando segnities, & cæterorum omnium contemptus. Non enim possibile ho- [..]ini est, sufficienter studio, atque operà in vtramque distendi. Imper. 48. Arcadio. Episcop. [R]om. 38. Innocentio. 1.

Idem in tomo 3. sermone de Pentecoste. Dixit Christus: cœlum & terra transibunt, verba [a]utem mea non præteribunt: faciliùs est cœlum præterire, & terram deuocari, quàm verba mea ex-

cidere. Quæ autem ſunt verba eius? Adducamus in medium: videamus ne fortè interciderint, non dubitans dico, ſed hæreticos obcludo. Quæ ergò ſunt verba? cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt. Qui ſermones, quæ verba? Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Super hanc Petram, non dixit, Super Petrum: non enim ſuper hominem, ſed ſuper fidem ædificauit Eccleſiam ſuam. Quid autem erat fides, ? Tu es Chriſtus filius Dei viui. Petram vocauit Eccleſiam, fluctus ſuſcipientem, & non titubantem. Etenim Eccleſia tot ſuſcipit tentationes: non tamen vincitur. Quid eſt ſuper Petram? hoc eſt, ſuper confeſsionem, ſuper ſermones pietatis. Si forſitan interrogabis: vtrum hæc ædificatio ſuſcipiat lapides, aut ligna, aut ferrum, non inquit, nec enim eſt ſenſibilis ædificatio: quòd ſi talis eſſet, ſolueretur tempore: Confeſsionem autem pietatis neque dæmones, neque vlla creatura vincere poteſt. Teſtantur martyres, quorum latera radebantur, ſed fides non frangebatur.

Idem Homil. 11. in Matth. ſuper illud: Cauete à Pſeudoprophetis, inquit, Et vndè tibi fruſtrà Chriſtianum nomen imponis, qui Chriſtum in eius ſeruis perſequeris? Affectas vocari, quod operum ſimulatione mentiris. Nomen tuum Chriſtianum ſonat: ſed facta Antichriſtum monſtrant. Sub nomine nomen impugnas, ſub lege legem debellas, perſequeris fidem, quàm te profiteri ſimulas: nec te iam in aliquo occultas vt lateas, qui proditus es, quod latebas.

Idem. Non autem ita veniet genua flectens: ſed elatus ſuper omnem qui Deus dicitur, aut numen, adeò vt in templo Dei velut Deus ſedeat, oſtentans ſeipſum eſſe Deum. In 1. Cap. 2. ad Theſſalonicenſes, homiliâ 1. Item Homiliâ 4. Atqui de Antichriſto multa prædicta ſunt, nempè quòd ſit iniquus: quòd ſit filius perditionis: quòd aduentus illius ſit futurus ſecundum operationem Satanæ.

Idem in Matthæum cap. 23. Homilia 43. Quid ergò dicit de ſacerdotibus? ſuper cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi, id eſt, multi ſacerdotes, & pauci ſacerdotes. Multi nomine, pauci opere. Videte ergò quomodo ſedetis ſuper eam: quia cathedra non facit ſacerdotem, ſed ſacerdos cathedram: non locus ſanctificat hominem, ſed homo locum. Non omnis ſacerdos ſanctus, ſed omnis ſanctus ſacerdos eſt: qui benè ſederit ſuper cathedram, honorem accipit ab illâ: qui malè ſederit, iniuriam facit cathedræ, Ideoque malus ſacerdos, de ſacerdotio ſuo crimen acquirit, non dignitatem. In iudicio enim ſedens, ſiquidem benè vixeris, & benè docueris, & omnium Iudex es. Si autem benè docueris, & malè vixeris: Deum inſtruis, quomodo te punire debeat. Item. Quicunque deſiderauerit primatum in terrâ, inueniet confuſionem in cœlo: nec inter ſeruos Chriſti computabitur, qui de primatu tractauerit. Nec quiſquam eorum ſtudeat, quomodo maior: ſed quomodo omnibus inferior appareat: quoniam non qui maior fuerit in honore inter homines, ille eſt iuſtior: ſed qui fuerit iuſtior, ille maior.

Idem. Chryſoſtomus ait. Non gaudent martyres, quoniam honorantur cum pecuniis, quas quidem fraude vel violentiâ à pauperibus plorantibus exactionantur. Qualis eſt illa iuſtitia, munerare mortuos, & exſpoliare viuos? quomodo ſunt iuſti qui ſpoliant, & ædificia ſanctorum faciunt, habitationem hominum componunt, & habitationes Dei deſtruunt? Vis domum Dei ædificare, da fidelibus pauperibus vnde viuant, & ædificaſti rationalem domum Dei: In edificijs enim homines habitant, Deus autem in hominibus ſanctis.

Idem in Matth. cap. 20. homil. 66. Ita gentium moris eſſe oſtendit, prima quæque appetere. Tyrannica enim hæc paſsio eſt, & nonnunquam eximios etiam viros perturbat: quapropter, cùm vehementiore caſtigatione indigent, acriùs etiam ipſe inſurgit, comparatione gentium ægrotantem ipſorum animum retinens. Ita horum quidem inuidiam, illorum verò arrogantiam ſuccidit: quaſi magna voce dicens: Nolite tanquam contempti commoueri. Nam qui primatum quærunt, ſibi ipſis dedecori ſunt, ignorantes, hoc ſe pacto in infima ſe detrudere. Non enim externis ſimilia noſtra ſunt: nam apud gentes, qui principes ſunt, ipſi dominantur: apud me autem, qui vltimus eſt, is ſumma tenet. Hæc, ne ſine cauſa dicta putetis, ex factis dictiſque meis facilè comprobantur.

Idem Chryſoſtomus ait: Si videris hominem Chriſtianum: ſtatim conſidera: ſi confeſsio eius conueniat cum ſcriptura: verus eſt Chriſtianus: ſi non eſt, quemadmodum Chriſtus mandauit, falſus eſt. Vnde hoc? Ipſa doctrina cum Apoſtolicâ comparata, ex diuerſitate & contrarietate pronunciabit, non eſſe Apoſtoli alicuius auctoris, neq; Apoſtolici: vt quidem loquitur Tertullianus.

Idem in tomo 2. homilia 4. in cap. Matth. 2. Sub principe Iuliano, qui omnes impietate ſuperauit, multa ac ſuprà quàm credi fas ſit acciderunt.

Iudæis enim templum Hieroſolymis reædificare conantibus: de fundamentis, ignis exiliens à cœpta illos ædificatione deterruit.

Et cùm idem prophanus, ſacrata Deo vaſa temerando, ebrietatem ſuæ mentis oſtendit: quæſtor regalis ærarij, per medium repentè diruptus eſt.

Tunc etiam eiusdem regis auunculus, nominis quoq; illi communione coniunctus, vermibus exeſus interijt, quando & fontes quoque ſacrificijs ibi peractis aruerunt.

Tunc etiam fames, quæ vnâ cum rege ingruit in vrbes, ſignum maximum fuit. Vide ſupra plura ſub titulo Iulian. Ap. Imp.

Idem

Idem. Super epiſtolam ad Titum contendit, Euangelium omnia ad ſalutem neceſſaria coñ-nere, nihilque ei eſſe addendum.

Idem in canone. Homo (inquit) Chriſtianus fortiter cadit in peccatum, propter duas cau-s: aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis. Hæ igitur duæ pericli-ndi cauſæ, eccleſiaſticos viros fortiter ruere cogunt.

Idem. Sanctorum etiam inuocationem deteſtabatur: nam in Homelia 12. laudat mulierem ananæam, quòd non quæſiuerit Petrum, Ioannem aut Iacobum mediatorem: ſed ad ſummum onitatis fontem, nempe Chriſtum, rectà perexerit. Super Matthæum, reprehendit duriter ſa-rdotes: quòd ægrotantibus de collo Euangelia ſuſpendebant, ſicut in Papatu Euangelium Ioan-is: ac dicit eſſe impietatem. Hom. 4. inquit, Sacerdotis tantùm eſt, arguere, liberamque præſtare dmonitionem, non mouere arma, non clypeos vſurpare, non vibrare lanceam, nec iacula mit-re Quid hodiernus Papa? Illud quoque de ſacerdotum peruicacia apud eum obſeruatu eſt di-niſsimum: Clerici peccantes difficilè pœnitentiam agunt. Alibi affirmat, ſacerdotum culpa otiſsimum fieri, vt vulgi mores ſint corrupti. Idem dicit: Sicut omne bonum à ſacerdotio, ita & mne malum egreditur

De ſtatuis porrò aut imaginibus Sanctorum inquit: Nos per ſcripta, ſanctorum vtimur præ-ntià: non ſanè corporum ipſorum, ſed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipſis dicta nt, animarum illorum imagines ſunt.

Idem. Sicut Sacerdotes, vel propter vanam gloriam, vel propter auariciam condemnârunt hriſtum ad mortem, cogitantes, quia ſi retineant Chriſtum, ipſi ſacerdotes eſſe non poſſent, ſe-ndum legem, nec ſolennia illa lucra percipere: Ita nunc impij Sacerdotes & Scribæ, verbum ve-tatis dignum iudicant interitu, cogitantes, quia ſi illud retinerent, ipſi ſacerdotes eſſe non poſ-nt, nec ſacerdotalia lucra percipere.

Idem de ſanctimonialibus ſui ſeculi tomo 4. homilia Epi. 1. Tim. 2. nona, circa finem. Nempe circo irrident vos ſeculares mulieres, quòd honeſtiſsimum virginitatis nomen & inſigne pul-errimum perdidiſtis. Nemo iam virginem diuino honore proſequitur, quippe ſe ipſas huius-odi honore priuarunt. Nonne eas oportuit ita in Eccleſia eſſe venerandas atque mirabiles, ac ſi cœlo deſcenderent? At nunc deſpectæ penitus ſunt, ſui vitij cauſa.

Ex eodem. Habes apud Chryſoſtomum, qui duo ex diſcipulis Chriſti ad adducendam aſi-am fuerint miſsi: Nempe Petrus & Philippus: & quare aſina fuerit, & non aſinus: Item quare ex ijs hi duo miſsi fuerint: myſterium. Homilia 4. in Matth. vide.

Idem. Nunc quando vides, quòd Sacerdotes poſitos in ſummo vertice ſpiritualium dignita-m, qui montes & colles dicuntur, apprehenderit iniquitas tenebroſa: quomodo dubitetur, quòd nis ſit mundi? Et alibi inter notas Antichriſti recenſet, quando Epiſcopatus ſuper Epiſcopatum ſurgit.

In Epiſtolam ad Theſs. 2. Homilia 4. Verba Chryſoſtomi de futuro Antichriſto: Quid gò eſt inquit, quod detinet ad reuelandum ipſum (Antichriſtum) hoc eſt, quod prohibet, ne re-letur. Alij quidem dicunt, ſpiritus eſſe gratiam: Alij verò, Romanum Imperium, quibus ego otiſsimùm aſtipulor &c. Ita ſanè & hic dicit, tantùm qui tenet in præſentia teneat, donec è me-o fiat. Hoc eſt, quando è medio ſublatum fuerit Romanum Imperium: tunc veniet ille, & non s re, donec enim Imperij illius timor fuerit, nemo Antichriſto ſtatim ſubdetur: nec habebit An-chriſtus eum aditum, vt faciat quæ velit. Quando vero iſtud deſtructum fuerit Imperium, vacan-m Imperij principatum inuadet, & tentabit ad ſe rapere & hominum, & Dei Imperium. Quem-dmodum enim regna illa deſtructa ſunt, quæ ante Romanum fuerunt Imperium, ſcil. Regnum edorum à Babylonijs: Babyloniorum à Perſis: Perſarum à Macedonibus: Macedonum à Ro-anis: Ita & Regnum Romanorum ab Antichriſto, & iſte à Chriſto, & poſtea non ampliùs obti-ebit. Et ita nobis Daniel cum magna claritate tradit: Et tunc inquit, reuelabitur ille iniquus. Et id poſt iſta? Propè tum aderit conſolatio.

Rixa Epiphanij & Chryſoſtomi.

FVit rixa inter Epiphanium & Chryſoſtomum: adeò vt ille huic diceret: ſpero, quod non mo-rieris Epiſcopus: Ad quod hic reſpondiſſe fertur: Spero te ad tuam patriam non redire. V-umque impletum fuiſſe dicunt. Nam & Epiphanium in via mortuum: & Chryſoſtomum, quia udoxiæ Imperatrici, & Clericis ſuis, quorum mores corrigere nitebatur, odioſus factus fuerit, in xilio obijſſe tradunt. Otto Friſ.

Mirabile.

IVdæus quidam, cùm quæſtus cauſa ſæpè in multis hæreticorum eccleſijs baptizatus fuiſſet, venit 416.
etiam ad Eccleſiam orthodoxorum, ſub eadem intentione baptizandus: & cum baptizari de-eret, aqua fontis ſubitò diſparuit, & iterum allata aqua & fonte repleto, iterum atque iterum qua diſparens, virtutem Dei, & Iudæi perfidiam oſtendit. Sigebertus, Imp. 49. Theodoſ. iunio-e. E. R. vt ſup.

419. *Christus visus in nube.*

HOc anno Dominus noster Iesus Christus in nube, supra montem oliueti Ierosolymis manifestè conspectus est: quo viso sane multi hominum ad religionem Christianam sunt conuersi, & hominibus illabebantur cruces in vestimenta: item terræmotus fiebat ingens in Palestina, qui multas vrbes & pagos disiecit. Marcellinus Imp. 49. Theod iuniore Ep. Rom. 38. Innocentio 1.

419. *Paulinus Nolanus Presbyter.*

IN vita D. Ambrosij scribit: Examen apium inquit, eius ora lustrauit: in eaque ingressum est: dein exiens, altissimumque volans, sequeinter nubila condens, paternos aspectus aliorumq;, qui aderant, visus elusit. Quod præsagium, fauos nobis indicâsse differunt: qui cœlestia dona annunciarent, & mentes hominum de terris ad cœlum erigerent. Imp. & E. R. vt sup.

420. *Eudoxia.*

HÆc vxor Theodosij Iunioris Imp. supra modum docta & literis imbuta scripsit poemata: extant eius Homerocentrona, id est, cento confectus ex Homero, de Christo Domino.

420. *Proba Falconia.*

HÆc matrona Romana, viri proconsularis vxor, scripsit Vergilio centonem, quem Eudoxiæ misit. Qui miro est artificio concinnatus, Ex Virgilianis enim versibus, omnem Christi Seruatoris vitam explicauit, quæ extat Francofurti edita.

Idem. Paulinus Nolæ Episcopus, multos captiuos bonis Ecclesiasticis redemit: deficiente demum auro argentoque, semetipsum pro viduæ filio in seruitutem dedit: qua pietate moti Barbari, cum magna captiuorum multitudine, liberum in Patriam redire permiserunt. Diac.

420. *Eusebius Emisenus.*

DE Antichristo, homiliâ Dominicæ secundæ aduentus: Illud vnum cornu, in cuius ortu tria cornua euulsa sunt, quod habebat oculos, & os loquens ingentia, Antichristus erit, alijs Regibus fortior, & potentior. Qui postquam tres illos Reges superabit, in tantam superbiam eleuabitur, vt contra altissimum loqui, & ore nefario Deum se dicere non timeat. Plenus namque spiritu Satanæ, virtutes multas & miracula arte diabolicâ operabitur: & alios quidem signis, alios verò gladijs ad suam voluptatem conuertet. Præliabitur autem contra sanctos: quia venient tunc Enoch, & Elias: quos, quia ratione superare non poterit, gladijs interimi faciet. Item homiliâ feriæ tertiæ post Lætare: Qui à se ipso loquitur, gloriam propriam quærit. Quibus verbis Antichristum notat, thesaurum malitiæ, & perditionis filium. Qui, vt Apostolus ait, aduersatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur: ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Hic ergò cum venerit, à se ipso loquetur, sua se auctoritate venisse, non à Deo missum dicens: nec Dei, sed suam quæsiturus gloriam. Et paulò pòst: Christus Dominus noster, gloriam patris quærebat: & idcirco verax est, & cete[...] Sub Imp. 49. Theodosio iuniore, Episcop. Romæ 39. Zosimo.

Idem. In Homilia, quam habuit in festo Petri & Pauli, cum exponit illud Matth. 16. T[...] es Petrus, etc. non super Petrum, nec super Ecclesiam Romanam, sed super Christum, & fidem[...]

n Christum, quem Petrus confitebatur esse filium Dei viui, Ecclesiam ædificatam: & potestatem igandi & soluendi non soli Petro, sed etiam cæteris Apostolis: & non tantùm Apostolis, sed etiam Episcopis & sacerdotibus concessam esse docet.

Concilium Mileuitanum. 420.

Concilium Mileuitanum, cui Augustinus interfuit, decreuit: ne quisquam sacerdos aut Episcopus, vltra mare, id est, ad Papam Romanum appellet. Quique id fecisset, eum pro excommunicato habendum.

Quod sanè valdè notatu dignum est. Manifestè enim tollit istam tyrannidem Papæ, quam unc crudeliter exercet.

Decernit item eadem synodus: vt Metropolitani synodos conuocent.

Anathematizat quoque eos, qui negant, sanctos ac iustos viros peccata habere, propter quæ uotidie remissionem peccatorum petere à Deo suppliciter debeant. Imp. 49. Theod. E. R. 39. Zosimo.

Maximus in homilia 1. hyemali. 420.

PRiusquam dominus Christus veniat, Antichristus regnaturus est: qui ita tenebras suæ prauitatis, humano generi infundet, vt lucem veritatis nemo penè respiciat: & caligine propriâ operiens mentes hominum, cæcitatem quandam spiritualibus oculis exhibebit. Imp. 49. Theodosio. Episcop. Rom. 39. Zosimo.

Paulus Orosius lib. 1. Cap. 6. 421.

IN hoc capite inuitat Romanos, ad collationem pœnarum & commissorum Romæ & Sodomæ. Itaque nunc si placet ait, hi, qui in Christum, quem nos iudicem seculorum ostendimus, quannam in ipsis est sputa conijciunt, inter Sodomam & Romam discernant causas, & conferant pœnas: uæ à me vel maximè ob hoc retractandæ nō sunt, quia omnibus notæ sunt: Et tamē quàm libenter orum sententias acciperem, si illi fideliter, ita vt sentiunt, faterentur: quanquam quid de temporibus Christianis rari & hoc in angulis murmurent, non vsque adeò molestè accipiendum putem, um totius populi Romani consona voce parique iudicio sensus ac sermo sit cognitus. Adeò autem paruo quodam & leui motu, hæsitasse erga se parumper consuetudinem voluptatum, indubitatissimè contestatus est, vt liberè conclamaret, si reciperet circum, nihil esse sibi factum: hoc est, ihil egisse Romæ Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare circenses. Nisi fortè (vt se abet apud plerosque consuetudo hoc præcipuè tempore) qui ex longa requie, vel paruam obortam llicitudinem, intollerabilem laborem putant: has clementissimas admonitiones, quibus omnes liquando perstringimur, aliorum punitionibus auditis lectisque præponunt: quos saltem de hoc so exitu Sodomorum & Gomorræorum moneo, vt discere atque intelligere queant, qualiter Deus eccatores puniuerit, qualiter punire possit, qualiter puniturus sit. Imp. Theodos. Iuniore. E. R. Zosimo.

Idem. Abundantia rerum causa malorum est. Ex abundantia enim luxuria, & ex luxuria fœdæ bidines proueniunt, adeò vt masculi in masculos operantes turpitudinem, nec consideratis quiem locis, conditionibus, ætatibusque proruant. Propter hoc enim quod quidam bonis malè vtunur, & in nutrimenta libidinum conuertunt: æternam damnationem merentur.

Idem. Confert quoq; Orosius Babylonem cum Româ: regnumque illud cum hoc planè conuenire scribit: fuisse illud primum, hoc vltimum: & de alijs pluribus, vt ibi.

Ordo Paulæ Romanæ. 422.

IN Bethlehem, vbi natus fuit Dominus Iesus Christus, condidit Paula nobilissima matrona Romana Eustochij mater, quatuor monasteria: tria mulierum, quibus ipsa præfuit, quartum virorum: in quo Hieronymus cum pijs & doctis, multis vixit annis: sicut ipse testatur Epitaphio Paulæ. Hic omne tempus dabatur psalmis, vertendis & describendis voluminibus, & ediscendis diuinis literis, quas fratribus ac mulieribus prælegebat. Pueros etiam instituit in bonis literis, & linguis: & scholas ad studia, & pietatem direxit. Paulæ autem vita,

nullius sanctæ Claræ, Annæ, aut Mariæ fuit ordo: sed exercitium pietatis, orationis, & precum. Pro Regulâ habuit verbum Dei, & Euangelium, & iuuenculas in his rebus instruxit.

Successu temporis postea hæc pia matronarum vita, Paparum traditionibus quoque corrupta fuit. Nam Bonifacius Germanorum Apostolus, circa annum D. 720. contra doctrinam Pauli, Monialibus concionari permisit. Vt Thecla Kizingi & Lyeba In Bischoffsheim/ & aliæ alibi concionatæ sunt. Hedio, Bal. & alij. Sed correxerunt hunc errorem Carolus Magnus & Ludouicus cum Lothario in Synodis. Nam non solùm concionandi, sed etiam manus imponendi & Sacerdotes ordinandi munus sibi sumserant fœminæ Imp. vt sup. E. R. 40. Bonifacio 1.

423. ## *Eunapius in Chrysanthio.*

ÆDESIO Chrysanthij Philosophi Sardiani F. corpus in motu ita fuit agile, vt fidem omnem superaret, planeque iuxta poetas in sublime raptum efferretur. Tanta eidem cum numine erat affinitas, vt capiti laurea imposita opus non esset, sed oracula vera, & ad genuinam afflati numine spiritus speciem conformata, solem tantùm aspectans funderet, quanquam nec versuum legem sciret, nec dum Grammatices præcepta calleret. Imp. & P.P. vt sup.

423. ## *Portentum.*

PRinceps Persicis rebus, quemadmodum sanè poterat, dispositis: Antiochiâ cursu digressus, Constantinopolim ibat: atque inde pergebat in Thraciam, bellum aduersus Scythas illos transfugas gesturus. Egressus autem exercitus, & ipse Princeps, huiusmodi portentum conspexêre: corpus quoddam hominis in via iacens visum fuit, cætera quidem prorsus immobile, verberibusque cæso à capite ad pedes vsque consimile: verùm oculos tantùm apertos habens, qui propiùs accedentes intuerentur. Cùm autem interrogantibus quis esset, & vndè, tùm à quo ista perpessus fuisset, nihil omninò responderet: prodigiosum quiddam rati, etiam prætereunti Principi commonstrabant.

Cùm is de rebus ijsdem interrogasset, nihilominus mutus erat: nec existimatus viuere, quòd vniuersum corpus expers motus foret: nec integrè mortuus, quando incolumes oculi esse viderentur. Tandem subitò portentum hoc euanuit. Itaque cùm ij, qui circumstabant, quid agendum esset, ambigerent homines in explicandis talibus ingeniosi, statum reipublicæ futurum portendi dicebant: quodque duratura foret rerum Cæsarum & flagris confectarum facies, animam exhalantibus similis, donec magistratuum & administrantium improbitate prorsus interijssent. Atque hoc nobis singula perlustrantibus verè prædictum apparebit. Zosimus. Imperat. & Ep. Rom. vt sup.

423. ## *Zosimus E. R. 39.*

HIc post Eunapium, Romanam descripsit historiam 414. annorum, scelerata fide, Et tamen reperit præconem quendam Io. Leuenclaum, qui pro eo Apologiam ita scripsit, vt se meliùs canem cane illo rabidiorem, contra sanctos & Religionem pingere non posset, Genebrard. qui non solùm doctiss. hunc Levvenclaum, sed & Erasmum tanquam indoctum falsò commentatum super epistolas Bonifacij ad Augustinum, ausus est carpere. Imp. Theodosio Iuniore. Ep. Rom. vt suprà.

424. ## *Theodoretus.*

GEnnadius cùm noctu ad altare orandi pro mundo gratiâ descendisset, spectrum quoddam dæmoniacum vidit: quod cùm increpasset, huiusmodi clamorem emittere audiuit, quo se, ipso viuente, quiescere, tandem verò post mortem ipsius ecclesiam vastaturum dicebat. Metu huius Gennadius Domino plurimùm supplicauit, ac paulò pòst vitam hanc finiuit. vt sup.

Idem. Cùm Valens Imp. Arianus ad bellum Gothicum proficisceretur, aiunt ISAACEM, religiosum monachum, in vicina solitudine habitantem, aduentasse: & Imperatoris equum apprehendisse, ac clara voce proclamasse: Quò vadis Imperator, aduersum Deum pugnaturus, & Deum inimicum habens? Qui & Barbaros contra te nunc incitauit: quia multorum tu linguas ad blasphemiam contra ipsum exacuisti, & ab ecclesijs repulisti laudatores eius. Define igitur tu, si sapis pugnare: & bellum Deus sopiet. Redde gregibus pastores suos, contingetq; absq; labore tibi victoria. Sed si his neglectis, ad pugnam perrexeris, ipsa te res docebit, quàm sit durum contra stimulum recalcitrare. Neq; enim ipse reuertêre, neq; exercitum retinebis. Ibi iratus Imperator: Et reuertar, inquit, & reuersus supplicium exigam mendacis vaticinij tui. Itaque in custodiam vsque ad reditum Cæsaris est traditus. Quo die autem Valens exustus est, Isaacius custodibus dixit: Valens igne extinctus iacet. Obseruatus est dies & hora, qua hæc verba dixerat vir ille beatus, & res ipsa veritate comprobata est.

Idem

Idem libro 4. cap. 19. Cùm præfectus Valentis, Modestus nomine, Cæsaream venisset, cersitum ad se magnum Basilium honorificè tractauit: placidequè adhortatus est eum, vt tempori cedere, neque tot Ecclesias adducere in discrimen vellet, tenui exquisitione dogmatis: pro-ittebat quoque & ab Imperatore amicitiam,& à se, occasione illius multa beneficia. At diuinus e vir, adolescentulis congruere tales sermones respondit. Nam & hos, & his similes inhiare hu-imodi rebus: qui verò innutriti essent diuinis literis, eos nullam Syllabam illarum in discrimen nire pati posse: solereque, si res poscat, nullum genus mortis pro illis subeundum recusare: Im-ratoris quidem amicitiam magni se pendere cum pietate: qua remota, perniciosam esse dicebat. rebat hoc ægrè præfectus, aiebatque ipsum desipere: tùm Magnus Basilius: Vtinam sempiterna quit, hæc mea sit desipientia.

Idem. De Antichristo hoc loco quidem cum vulgo sentit: sed Epitome eius aliud habet: bi templum Dei locum eius fore affirmat. Vide ibi. Imp. 49. Theodos. Episcop. Rom. 40. onifac 1.

Idem. Constituerat Valens ipsum quoque in exilium repellere: sed cùm vxor eius pauoribus usitatis statim correpta esset, postquam id consilij maritus cepisset, & filius vnicus in ardentissi-am febrim incidisset: à persequendo illo vel inuitus destitit. Accesserat & illud, vt ipse Impe-tor, cùm vsitatam exilij notam, in chartam manu sua scripturus esset, literam nullam, tremente achio, & calamo atramentum non reddente, scribere valuerit. Galata autem, (hoc enim fi-Valentis nomen fuit) cùm accersitus ad eum fuisset Basilius, meliùs continuò habuit: sed cùm iani etiam aduocarentur, & Basilij consilium, ac promissio sperneretur, baptizatus ab Ariano erdote, paulò pòst mortuus est.

VVisigastaldus & Salagastus. 424.

Hi leges Francis ab initio dederunt, & à Salagasto Lex Salica initium cepit. Imp. 49. Theod. iuniore. E. R. 40. Bonifacio 1.

Lex Salica.

Hanc valde noxiam & exitiosam hactenus Regno Galliæ fuisse, scribit Meyerus in Annal: Flandriæ: addita causa, quam vide.

Socrates & Sozomenus.

Ammonius monachus cùm ad Episcopatum traheretur: vt propter deformitatem corporis 429. (quia Ecclesia corpore mutilatos non admittit) non eligeretur, auriculam sibi abscidit: sic regorius Magnus in Papam electus aufugit, & à Ioanne Rauennate Episcopo acriter obiurgatus fficulter consensit. Rarum hoc est hodie. Imp. vt sup. E. R. 41. Celestino.

Idem. Erat illo tempore Ioannes Monachus quidam Ægyptius, postmodum Episcopus fa-is: hic propheticum habuit spiritum,& futura multa prædixit, morbosque curauit,& alia præsti-miraculosa.

Idem. Hic libro 5. cap. 22. valde prolixè disputat: ritus Ecclesiasticos, vt festa, ieiunia, absti-entiam ciborum, cantiones & similes, item & sacerdotum coniugium, esse res prorsus naturâ suâ beras: consuetudines esse ait temerè obortas, paulatim vsu confirmatas, ideóque diuersarum Ec-esiarum diuersissimos ritus commemorat prolixè admodum, sed Apostolos talia omnia libera re-quisse, quin & libera esse docuisse, tandemque huic disputationi perpulchrum epiphonema ap-onit: Mens, inquit, & animus Apostolorum fuit, non delectis diebus sancire traditiunculas, sed ve-m Dei cultum & piam vitam prædicare: Legem & Euangelium prædicârunt, veramque cordis ga Deum pietatem, non externas & hypocriticas gesticulationes in hominibus excitare, sua prædi-tione sunt conati. Vide Tripar. 9. cap. 38.

Sozomenus.

Cum Iulianus bellum esset contra Persas facturus: & minatus fuisset, se post bellum Ecclesias grauiter afflicturum, & petulanter insultaret, filium fabri nihil illis afferre posse subsidij: vir uem dixi modò: hanc de eo pronunciauit sententiam: Ille fabri filius arcam ei ligneam ad mor-m parat. Porrò autem ille ipse Iulianus, post plagam acceptam ex aliqua parte intellexit, à quo sus fuisset, neque calamitatis suæ causam omninò ignorauit. Dicitur enim, cùm erat sauciatus, nguinem è vulnere expressum, in aërem proiecisse, & velut in Christum sibi apparentem intui-s, eum suæ necis insimulasse. Alij autem memorant, eum, cùm sanguinem manu ostendis-t, illum in aërem iecisse, perinde atque Soli iratum, quòd Persis venisset subsidio, & se non seruas-t incolumem: præsertim cùm suæ natiuitatis, sicut Astronomorum scientia indicabat, elut dominus esset & moderator. At cum esset reuera moriturus, vtrùm Christum viderit, ec ne (vti solet accidere, quando anima è corporis custodia egreditur, & res diuinio-es, quàm quæ ab homine conspici possint, videt) haud equidem habeo dicere. Neque

enim istud ab adeò multis dicitur: veruntamen vt planè falsum reijcere non audeo: quippe cùm credibile sit, alia etiam his multò admirabiliora contigisse: non alia de causa, quàm vt constare possit, religionem Christianam non hominum studio & industria constitutam, stabilitamque esse.

Idem. Theodosius Imperator, iniustè multis millibus hominum interemtis: cùm Mediolani templum ingressurus esset, occurrit ei Ambrosius, eius ciuitatis Episcopus: & apprehensa illius purpura in præsentia populi, siste gradum, inquit: homini enim propter peccata prophano, & manus innoxio sanguine commaculatas habenti, fas non est, antequam pœnitentiam egerit, vel sacrum ingredi solium, vel ad diuinorum mysteriorum communionem admitti. Imperator libertatem sacerdotis admiratus, cogitationibus conscientiam accusantibus, regressus est, pœnitentia compunctus, lamentisque ostendens pœnitentiam, octo mensibus ab Ecclesiæ mysterijs abstinuit, peccatum suum in palatio deplorans. Cùm autem instaret festus dies, mense Decembri, quo publicè celebratur recordatio natiuitatis Christi, accessit ad templum, & reuerenter petiuit absolutionem, quam etiam ei Ambrosius pronunciauit. Addidit autem commonefactionem, vt ferret legem: vt post rescripta Imperatoris differantur supplicia capitalia dies triginta, ne rei iniusta ira, rebus non satis inquisitis, interficerentur.

Eiusdem Theodosij tempore quoque accidit memorabile. Quòd Mercator pro filijs duobus captis seipsum offerens, orabat vt filijs seruatis, ipse interficeretur, & in eius facti mercedem, auri quicquid habebat, militibus pollicebatur. Illi calamitatem hominis miserati, pro vno ex filijs, quemcunque vellet, supplicationem admittunt, duos enim dimittere tutum sibi non esse dicunt, ob id quod numerus deficeret. Pater itaque vtrumque lamentabundus ac plorans intuitus, neutrius electionem facere sustinuit, sed in continua hæsitatione, donec interficerentur ambo, suspensus mansit, æquali vtriusque amore victus. Quin etiam frugi quendam seruum pro domino suo, qui ad lanienam raptabatur, alacriter tunc oppetijsse mortem ferunt.

Idem. Arrius impij dogmatis vesanus autor, Christi æternam gloriam impugnauit, negans eum patri consubstantialem, & ante secula genitum esse: multosque sophisticis vsus præstigijs, in suam pellexit sententiam. Quem cùm Imperator Constantinus ad vrbem vocasset, vt eius doctrina ab Episcopis, & sacerdotibus orthodoxis examinaretur, ortum est ingens certamen, inter Alexandrum Constantinopolitanum Episcopum, rectè sentientem, & Eusebium Nicomediensem, qui astutissimè subleuabat Arium. Cùm autem instaret magnum certamen, factioque Eusebiana, per vim in Ecclesiam introducere vellet Arium: Alexander Episcopus noctu manens in templo, precatur Deum, vt ipse veritatem tueatur. Manè cùm longa esset expectatio, tandem factio Ariana ad publicum consessum accedit. In eo itinere Arius deflectit de via, subita consternatione oppressus, ac considens in latrinam ibi effudit intestina, & extinctus mortem blasphema & fœtida mente dignam obijt. Multitudo cognita eius interitu dilapsa est, & rursus cœpit autoritas maior esse rectè sentientium.

Posidonius Afer, Episc. Calamensis.

430. POsidonius de vita Augustini, capite vigesimo septimo, memorabilem narrat historiam. Indicauerat nobis Augustinus, se beatæ memoriæ Ambrosij in vltimo fine constituti, audisse sapientissimum & pijssimum responsum, quod multùm laudabat ac prædicabat: Nam cùm ille venerabilis vltimâ iaceret ægritudine, & à fidelibus lecto eius astantibus cum lachrymis rogaretur vt sibi à Domino vitæ posceret commeatum, eum illis dixisse: Non sic vixi, vt me pudeat inter vos viuere: sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. Et in his noster Augustinus senex, elimata ac librata admirabatur & laudabat verba. Imp. & E. R. vt sup.

Celestinus primus E. R. 41.

430. DIscernendi sumus, inquit, à plebe, vel à cæteris, doctrinâ, non veste: conuersatione, non habitu: mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiemus nouitati, traditum nobis à patribus ordinem calcabimus, vt locum vacuum superstitionibus faciamus. Rudes ergò fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim potius sunt, quam illudendi. Nec imponendum est illorum oculis: sed mentibus præcepta infundenda sunt. vt sup.

Idem edixit, ne deinceps Romani Pontifices & Cardinales ferrentur mulis, sed tantùm asinis, Christi, cuius haberi vellent vicarij, exemplo. Mater historiarum: super quo Genebrardus in Chronograph. exclamat, ô legem prodigiosè nunc euersam. Imp. Theod.

Iulianus Toleti Hisp. vrbis Episcopus.

430. HIc scripsit ad Idalium Episcopum Barcinonæ librum, quem præitulauit Prognosticon, id est, præscientiam futuri seculi. Huius mentio fit apud Sigebertum de Illust. Eccle. scriptoribus, Imp. Theodos. 49. Episc. Rom. 41. Celestino 1.

Theodo-

Theodorus.

THeodorus Ancyræ Episcopus inquit, Sanctorum formas & species, ex materialibus coloribus formari, minimè decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per scripta traditæ sunt, veluti viuas quasdam imagines reficere subindè oportet. Ex his enim ad similium imitationem & Zelum peruenire possumus. Dicant enim nobis, qui illas erigunt statuas, quænám vtilitas ex illis ad se redit? an quòd qualiscunque recordatio eos habet ex tali speciali contemplatione? Sed manifestum est, quòd vana sit eiuscemodi cogitatio, & DIABOLICÆ deceptionis inuentum. Imp. 49. Theod. iuniore, E. R. 41. Celestino 1. 430.

Serenus.

HIc scripsit sermones: vnum de spiritualibus nequitijs, alterum de potestatibus. Extant cum Io. Casiani collationibus. Imp. Theodos. E. R. Celestino. vt sup. 430.

Joann. Cassianus Scytha.

HIc apud Massiliam presbyter, Chrysostomi discipulus, scriptis de institutis Cœnobiorum, origine, causis & remedijs curationibusque octo principalium vitiorum. Inter alia singulariter perstingit immodicum studium habendi Ecclesiasticorum. Lib. 4. de instit: cap. 15. Imp. Theodos. & Valentin. E. R. Celestino. 430.

Impp. Theodos. & Valentin. A. A.

in Codice. 431.

CVm sit nobis cura diligens per omnia, superni numinis religionem tueri: signum Saluatoris nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere: sed quodcunque reperitur, tolli, grauissimâ pœnâ mulctando eo, qui contrarium statutis nostris tentauerit, specialiter imperamus. Dat. XII. Kalend. Iunij, Hierio. & Ardaburio Coss. 431. Episcop. Rom. Celestino 1. De hoc vide Cod. lib. 1. tit. 8. Sic proh dolor fit, vt dum politicus magistratus prophanationem rerum sacrarum prohibet, Ecclesiasticus & cum primis vicarius Christi contrà illas calceis affigat & pedibus conculcet. Vt infrà apud Iosephum Stephanum plura de his.

Palladius Græcus Episcopus Helenopolitanus, & Theodorus Eccl. Rom. Diaconus.

431.

HI in vita D. Ioannis Chrysostomi, eum Antiochenum Græcum, & Archiepiscopum Constantinopolitanum fuisse, & ante mortem visionem habuisse scribunt: Martyrem quendam, qui dixerit sibi: Confide frater Ioannes: cras enim simul erimus. Et eundem quoque Martyrem, eius templi Presbytero apparuisse, ac dixisse: præpara Ioanni fratri locum, venturus est enim, quod & factum fuit.

Cyrillus Alexandriæ E.

NIsi quis, inquit, peccati sordes per gratiam meam lauerit, atque absterserit, regni cœlorum non erit particeps: non enim intrabunt impuri in beatas illas mansiones, sed qui propter charitatem Christi conscientiam suam mundârunt, sanctificatique Sancto spiritu per baptismum, vnà cum cum Christo viuent in æternum. 432.

Idem Cyrillus libro sexto contra Iulianum, ita docet: Sanctos Martyres, neque Deos esse dicimus, neque adorare consueuimus: laudamus autem summis potius honoribus, quòd pro veritate strenuè certârunt, & fidei sinceritatem seruârunt, ita vt & suam animam contemserint, & mortis terroribus valedicentes præualuerint in summis periculis, tantæque fuerint fortitudinis, quasi statuas sibi suæ vitæ excitaturi. Proinde non est indignum, imò etiam necessarium eos, qui tam claris operibus generosi sunt, perpetuis honorari laudibus. Imp. 49. Theod. iun. E. R. 41. Celestino.

Idem in Ioannem lib. 8. Quia enim cæteros dignitate pontificali præstabat, & authoritate: debuisset maiori pietate & religione in Deum effulgere, quò cæteris exemplo esset virtutem colendi, & diuina mandata seruandi. Ipse verò reliquis immanior, præcipitatior ad scelus, & ad cædem paratior, alios quasi tardiùs agentes hortatur ad facinus.

Idem in libris contra Iulianum. Platonem refert, in Ægypto versatum fuisse, &, sicut etiam Hermetem Ægyptium, Trismegistum Sacerdotem, Moysen non ignorâsse. Quid autem hi cum Aristotele, Homero, Orpheo, Porphyrio, Thalete, Democrito, Anaximandro, Sophocle, Socrate, & Xenophonte, de Deo, verbo, Filio Dei, & S.S. senserint: in quo tamen Porphyriũ, Orpheũ, Hermetem

& Platonem plus lucis quàm cæteros habuisse affirmat, pulchrè describit idem Cyrillus in libris contra Iulianum.

De Platone sic ait: Non omnia ignorauit, sed sicut Arriani, personas constituit, subsistentiasque illis infert, & tres opinatur esse Deos distinctè. Dixisset veritatem forsan rectiùs, inquit, nisi Aniti, Meliti, & Socratis timuisset accusationem. Inter se etiam confert Moysen, & Platonem, & illius multiplicem virtutem, huius verò adulationem, & qualiter Dionysio propter eam pœnas luerit, refert. Socratem autem obscœnissimis voluptatibus deditum fuisse, & cum mercenarijs mulierculis rem habuisse: canitieq; albentem, in fœdis facinoribus, quæ referre pudet, deprehensum.

Aristotelem ait sensisse, amantibus impunè peierare licere.

Græcos pro vera religione, nugas plerunque tractasse, ac proinde Strabos rectè dici. Super quibus tandem exclamat Cyrillus, Ecce igitur tibi pulchros philosophos?

Vbi notabit etiam Lector, ab Aeliano libro 4. Platonem & Socratem, Pædicones dictos: Guarinum Veronensem scribere Platonem ter in militiam profectum, & phthiriasi tandem perijsse.

Sed & Petrus Boiasteau ac Claudius de Tesserant in historijs prodigiosis, & alij ante eos referunt: Aristotelem tanta libidine correptum, tantoque incensum amore erga meretricem quandam, nomine Hermiam fuisse, vt non solùm ex frequenti cum ipsa coitu, visum amiserit: sed etiam quod longè indignissimum est Philosopho (præsertim tali, qui pro miraculo mundi habebatur, quemq; peculiari libro de hoc edito diuum statuit schola Coloniensis, de quo infrà Anno 1520. eam adorârit, & illi sacrificarit, accusatusque ideò à Demophilo, turpiter fugerit, & Athenas, vbi vltra triginta annos docuerat, reliquerit.

Et quid peregrinis opus est testimonijs, cùm ipse Aristoteles in Politicis Sodomiam, tanquam Reipublicæ salutarem & necessariam, approbet: de quo Agrippa infrà.

De Platone ijdem illi recitant, quòd Archenassam turpem, & quæ in iuuentute infinitis suam prostituit pudicitiam, & ab omnibus tandem repudiata fuit; vetulam adeò deperierit, vt in versibus quibusdam ipsemet suam deplorârit miseriam, se captum teneri amore emarcidæ cuiusdam meretricis. Quod etiam testatur Athenæus lib. 13. Dipnosophist.

Socratem, cuius maiestas & grauitas tantopere celebratur ab antiquis, vt de eo scribatur prodigij loco, quòd nunquam vultum ad vllam fortunæ vel secundæ, vel aduersæ vicissitudinem mutârit: Aspasiam scortum extremè amâsse, coluisse, totumque se ad ipsius nutum composuisse, memorat Clearchus primo libro amorum.

Solonem in gratiam adolescentiæ, statuisse mulierculas in domicilijs emtis, narrat Nicander Colophonius libro rerum Colophoniarum tertio: vbi dicit, eum publicè, Veneris templum, primum erexisse, in quibus prostitutæ lucrum faciebant: De quo etiam Philemon.

Solon in omnes repperisti tu viros,
Nam te ferunt vidisse primum hoc commodum
O Iuppiter rem, quæ salus est maxima
Mihi quod est dixisse certè aptum Solon
Vrbem iunioribus videnti plenam, vbi,
Necesse naturæ peragi fit munera,
Peccare rebus, in quibus non conuenit.
Tu fœminas emtas locis in pluribus
Viris locauisti paratas omnibus,
Stetêre nudæ.

Athanæus quoque (qui vixit Anno Christi 160. de quo suprà) de Platonis vitijs & erroribus nonnulla scribit, & inter alia lib. 12. inquit: At quo pacto non absurdus existimandus est Plato? Nam cùm tres fuerint Athenienses legum latores, Plato, Dracon, Solon: horum tantùm leges ciues obseruarunt, Platonis verò subsannantes deriserunt. Oratio præterea illius de Republica, etsi omnium pulcherrima sit, nobisque nihil non persuadeat, visus tamen est ipse Plato non existentibus viris leges scripsisse, sed hominibus à se fictis, ita, vt qui his vtantur, non reperiantur.

Reprehenditur Plato grauissimè etiam ab vna Sibyllarum: quòd non solùm plures Deos inuocauit, illisq; immolauit, sed & semetipsum diuinum dici voluit. Verba Sibyllæ hæc sunt:

Græcia quid confidis in viros principes?
Ad quid dona inania mortuis dedicas?
Immolas Idolis, quæ tibi in mentem
Errorem imposuit? vt hæc perficias magni
Dei arâ relictâ.

Demosthenes fertur Cnesionem adolescentem quendam ad se in domum recepisse, & quamuis haberet mulierem hoc grauiter ferentem, tamen cum eo rem habuisse.

Sed & Menander, Euripides & alij clari viri, amoribus dediti fuerunt: & Romani Sophistas eò quòd pueros corrupissent, ex vrbe eiecerunt: Vnde Anaxippum Comicum non abs re dixisse videtur, Philosophos solo sermone esse sapientes, cæteris verò rebus stultissimos.

Sophoclem quoq; fuisse voluptatum introductorem, indicant eius versus in Antigone vbi inquit *Voluptates*

Vbi viri spernunt, puto non viuere.

Hæc Athenæus lib. 12.

Hi sunt ergò illi, quos Diuos faciunt multi, & longè præferunt ipsi Moysi, & sanctis Dei oraculis: Quorum tamen fundamenta doctrinæ & vitæ, sunt planè impia & athea, nihilque aliud, quàm Arrianam & alias hæreses spirantia.

Vnde non immeritò quis admirari potest, cur quidam tàm dementes sint & excæcati, vt absq; omni reuerentia Dei, & eius verbi, asserant palàm, quòd multi ex illis, meriti sint æternam salutem: & licet nulli extarent sacri codices, vitam beatam tamen ex illorum libris se haurire posse. Quos tamen sacras literas nunquam vidisse ideo creditur: quia Græciam illas tunc temporis non habuisse certissimum est, nec Ægyptum, quia anno demum mundi 3695. (cùm Plato iam esset mortuus Anno 3620. & Aristoteles Anno 3646.) illi libri eò missi sunt à Iudæis Regi Ptolemæo Philadelpho: de quibus suprà Anno 396. & 410.

Refert Otto Frisingensis, esse qui scribant, Platonem in Ægypto Hieremiam audiuisse, & ab eo de fide nostra imbutum fuisse. Quod ideo falsum est, quia diuerso tempore, Hieremias anno mundi 3337. & Plato Anno mundi 3572. vixerunt: quod obiter hic monendum fuit.

Prodig:

438.

ANno 30. Imperij Theodosij factus est terræmotus Constantinopoli in Chersoneso, Alexandriæ & Antiochiæ ingens, & durauit quatuor menses, & magna dedit hominibus damna. Cùm vero Constantinopoli propter hæc mala, publicæ fierent deprecationes, & omnes ad Deum clamarent, κύριε ἐλέησον, Domine miserere nostri: extra vrbem ex populo in conspectu omnium, puer quidam in aërem surripitur, qui iterum demissus inde retulit: se in altis hunc audisse cantum: Deus sancte, sancte Fortis, sancte immortalis Miserere nostri: & ex diuina quadam voce accepisse mandatum, vt Episcopo Proclo indicaret, hanc formam canendi in precibus suis tempore difficili vsurpandam, & tunc eis suppetias latum iri.

Hoc facto, quam primùm terræmotus desijt. Cedrenus & Diaconus lib. 14. E. R. 42. Sixto 1.

Iunilius Episcopus Africanus in Genesin.

440.

SExtæ diei (inquit) vesperam iam nunc appropinquare cernimus: &, cùm abundante per omnia iniquitate, refrigescet charitas multorum: adueniet autem multò tenebrosior cæteris, cùm apparente homine peccati, filio iniquitatis, (qui extollitur, atque eleuatur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur,) tanta fuerit tribulatio, vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Et subsequente statim horâ vniuersalis iudicij, de quâ scriptum: Verùmtamen filius hominis veniens, putas inueniet fidem in terra? perseuerabit inde sabbatismus animarum sancta rum, vsque ad finem seculi: Et cùm vltima ætas seculi post vesperam suam, de quâ præfati sumus, finem interfecto per Dominum nostrum Iesum Antichristo perceperit. Imp. 49. Theodosio. Episc. Rom 42. Sixto 1.

Pallium vnde?

440.

CVspinianus in Valentiniano tertio ait: Imperator Valentinianus frequenter versabatur Rauennæ: & vrbem iterum extruens, adornabat egregiè: ipsámque principem constituebat quatuordecim ciuitatum, & potestatem faciebat Episcopo illius vtendi tunica linea (quam pallium nominant) quæ tunc temporis tantummodò Cæsaribus gestari consueuerat. Et ex hoc surrexit dissidia inter Episcopos Rauennates & Romanos: hi enim illis pares esse volebant.

Hinc constare potest, vnde Pallia sint orta, & quis primus illis fuerit vsus, eorundem concesserit vsum: & quòd papa multo pòst tempore demum Pallij gestandi licentiam impetrauerit. Cùm enim Pont. Romani alia Regalia, & quæ tantùm Maiestate Cæsarea digna sunt, sibi adsciscant, sic & istud Pallium sibi vendicarunt. vt sup.

Eugenius Carthaginensis Episcopus.

440.

EVgenius meminit Antichristi: quòd sub eo talis ciuitatis Dei afflictio futura metuatur, qualis antea nunquam fuit, lib. 2. cap. 20. Item: Antichristi erit officium, vt contra vitam fidelium in morsu pestiferæ prædicationis armatus etiam veniat cum cornu potestatis. Sub Imp. Theodosio. Episcop. Rom. Sixto 1.

Primasius in Apocal. lib. 4. ait:

440.

AMaritudo Antichristi. contraria est dulcedini verbi Dei. Idem: Vnum ex capitibus eius, dicit, Antichristum, quæ septem non numero sunt, sed significatione vniuersitatis regni terreni, regno contrarij. Sub Imp. Theod. Episcop. Rom. Sixto 1.

440. *Eucherius Episcopus Lugdunensis.*

ANte fores templi veteres lauacrum ad abluendas manus aheneum ponebant, quod sustinebant boues duodecim: qui quidem frontibus tantùm extabant, posteriora verò occulta eran Per hoc hieroglyphicè pastores Ecclesiasticos intellexerunt: quòd tantùm aperta & in propatul opera Ecclesiasticorum cernamus, sed cætera quæ clàm mala faciunt ignoremus: eorum vero Deur iudicem fore, De quo etiam Gregorius.

440. *Polychronius Hierosolymæ Archiepiscopus.*

IS asserit, Hierosolymam esse supremam seu primam sedem: quia illa esset ciuitas sancta, quar DEVS olim elegisset: & quòd ibi Christus docuisset, ibi passus esset, ibi resurrexisset, ibi Spiritum sanctum dedisset, ibi Ecclesia Christi primùm orta esset: ibi Iacobus, Petrus & Ioannes, qu fuerunt columnæ Ecclesiæ, docuissent. Adhæc quoque iam olim prædictum per Prophetas esse quòd de Sion ac Ierusalem, Dei mandatum ac doctrina proficisci in vniuersum orbem deberet Quare contendebat, se supremum Episcopum in Ecclesia Dei esse, sibique alios subiectos & dicto audientes esse oportere.

Ea re commotus Sixtus tertius Papa, cogitans id sibi non expedire (namque Papæ asserebant sibi prærogatiuā ante alias Ecclesias) congregat synodum Romæ, & Polychronium non de affectat tyrannide super Ecclesias, sed de violatis per Simoniam canonibus reum agit: subordinato etiam quodam nebulone, Euphemio Hierosolymitano sacerdote, qui Polychronium de tali scelere accusaret.

Efficit ergò Papa, vt tota synodus ex suo numero mittat tres Episcopos, tres sacerdotes, & duos diaconos Hierosolymam, cum literis Cæsaris Valentiniani, qui ibi authoritate Cæsaris, congregata aliqua prouinciali synodo, eum accusarent. Quid factum est? depositus est Polychronius. Verùm aliquanto pòst cognita boni illius senis mirifica innocentia, & in pauperes beneficentia, animaduersoq; quòd mores eius longissimè ab omni specie auaritiæ ac Simoniæ abessent denuò in suum locum à Cæsare Valentiniano restituitur, & Euphemius accusator in perpetuum damnatur. Hæc Historiola paulò aliter à quodam Papæ adulatore, in libro conciliorum recitatur sed si diligenter circumstantias inspicias, & veritatem inuestiges, facilè animaduertas: hanc narrationem longè veriorem esse.

Hæc non eò recito, vt Polychronij aut ambitionem aut errorem laudem: sed vt ostendam Ecclesiam Dei tunc nondum sciuisse, Christum solum Papam Vniuersæ Ecclesiæ suæ, tanquam vnicum suum vicarium, & populi Dei caput præfecisse. Tom: concil. Illyricus, & alij. Imp. Theod Iuniore. E. R. Sixto.

450. *Sulpitius Seuerus.*

HIc in Chronico hodiernos Sacerdotes in eo taxat: quòd ait, terram Imperio Hebræorum subiectam, olim per duodecim tribus viritim distributam, Leuitis autem in sacerdotium assumtis, nullam portionem datam fuisse, quò liberiùs Deo seruirent: vnde mirum non videtur, si hodie tam opulenti, minùs sacris sunt dediti. Imp. 49. Theodosio Episcop. 43. Leone primo.

451. *Leo Epis. Rom. 43.*

SCripsit epistolas: in quibus affirmat, Cæsaris esse indicere concilium: Papam ad concilium mittere debere viros pios, vt intersint, non præsint. Epist. 14. & 16. & 18. Et in Epist. 40. Papa Imperatorem rogat, vt concilium indicat. Imperat. 49. Theod. E. R. vt sup.

De eodem.

TEmporibus huius Papæ Leonis 1. Chalcedoni, Imperatore Martiano præsente & subscribente, fuit concilium celebratum à 630. Episcopis, vbi Hæreticus Manes, Dioscorus Alexandrinus, & Eutyches condemnatus fuit. In eo concilio Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus, Alexandrinam, Antiochenam, & alias orientales Ecclesias sibi subijcere moliebatur, hoc est, super omnes alias Ecclesias orientales, vti nunc Papa, se exaltare volebat. Hoc ad obtinendum allegabat Decretum quoddam Synodi Constantinopolitanæ, in qua annis octoginta antè

Anno

Iacedonius condemnatus, & illa etiam primatus dignitas Metropolitano Constantinopoleos oncessa fuerat. Igitur ad hoc ista Synodus Chalcedonensis hanc ei præeminentiam seu primum egimen post Synodos beneuolè largita est, vt videre licet ex actione 16. eiusdem concilij.

Decretis autem huius Synodi primùm legati Papæ Leonis 1. in consilio existentes, sese oppouerunt, clamitantes, synodum inuitam in id decretum consensisse. Sed Episcopi nominatim, c ordine à præsidentibus judicibus rogati, responderunt, se volentes, spontè ac liberè consensisse. bi denuò planè Curtisanensi stratagemate vsi sunt, & falsi crimen commiserunt. Nam cùm decereretur, quòd Metropolitani vniuscuiusque prouinciæ (Alexandriæ, Antiochiæ, Italiæ &c.) pares sse, nec alter alteri anteponi debeat (semper enim sancti patres, & præsertim Augustinus & Auelius, qui his rebus interfuerunt, ab execrando, & horribili primatu illo, qualis nunc est, timeant Ecclesiæ) tùnc Romanenses Legati, contra primatum Constantinopolitani Episcopi citant ecretum Synodi Nicænæ, de iure Metropolitanorum, & cùm autographum concilio relegendum fferri deberet: ipsi illud deprauârunt, & loco istorum verborum Canonis, quæ vnicuique Episcoo in sua tantùm ipsius provincia, & sic Leoni quoque in sua, hoc est, Italia, propriè primatum conedunt, ipsi substituere conabantur: quia Romanus Episcopus semper primatum & prærogatiam habuerit: & sic volebant, quòd omnia quæ de Italia modo accepta, & intellecta tùnc fueant, de omnibus aliis in genere prouinciis, & Ecclesiis accipienda & intelligenda sint: & sic Ecesiæ Romanæ primatus omnes alias Ecclesias in se claudat, & eius potestas super omnes cæteras xtendatur. Sed, vt dictum, non præualuerunt aduersus decretum de primatu Archiepiscopi Conantinopolitani. Igitur super hoc facto Anatolii & concilii ringebatur, voceque & scriptis tuultuabatur admodum, & opponebat se acriter, magnasque ciebat turbas Leo primus, & clamibat hoc ex diametro repugnare sacro sancto concilio Nicæno: in illo conclusum & decretum esse, uod in vnaquaque prouincia vnus Metropolitanus, cui clerici reliqui pareant, esse deberet, cærùm neminem existere debere, qui super omnes alias Ecclesias vniuersalem sibi (vt hîc Constannopolitanus, alios sua libertate cupiens priuare) jurisdictionem & potestatem arrogaret, præteriam conciliorum hoc juris esse. Imitari potiùs Constantinopolitanum Episcopum debere, ipsum hristum, qui venerit, vt ministret aliis, non vt sibi ministretur: quique dixerit, vt qui vult esse nnium maximus, sit omnium minimus. Modestiâ esse crescendum Episcopis, & non ambione. Significabat etiam, haudquaquam decere Nicæna decreta transgredi, vel quicquam imutare, potiùs se vitam suam, quàm tale quid pateretur, prostituturum esse.

Sic itaque, quicquid huius Leonis antecessores, Sozimus, Bonifacius & Celestinus antea teerario ausu, putà primatum super omnes alias Ecclesias veracitèr (quod tamen falsissimum fuit) rhibentes, expressissima concilij Nicæni verba hoc statuere, venati sunt: illud ipsum Leo hic imus ijsdem Nicæni concilij verbis rursus destruxit & condemnauit.

Ex quibus notandum, quomodo extremâ nequitiâ, Papæ concilia, decreta, & jura tàm veteoriè citauerint, & suo sibi compendio cum æterno Ecclesiæ Christi dispendio adhibuerint, m etiam furtim corruperint, & ijs nequiter abusi sint. At iste idem Leo intereà dum aliis mostiam prædicabat, nihilominus ampliandæ tyrannidis suæ summam curam habebat, vt itidem eius epistolis apparet. Cur autem non considerabat iste Leo rugiens, eadem omnia contra sun ambitionem dici posse, quæ ipse contra Anatolium Constantinopolitanum patriarcham deamitabat? cur etiam ille tantoperè pugnabat contra idipsum decretum Nicænæ synodi, de lirtate seu priuilegiis Metropolitanorum non opprimendis, cùm sciret, antecessores suos Zoziumn, Bonifacium & Celestinum, idem decretum antea falsâsse, & missa ad sextam Carthaginenn synodum legatione, integro quinquennio contendisse, Nicænam synodum Papæ Romano nnes Ecclesias, & metropolitanos subiecisse? Sic & Gelasius, Leonis successor disputat, non omnes nones Chalcedonensis synodi pios esse, Nam id certè non recipiendum, quod Constantinopoano Archiepiscopo primatum dedit. Hinc disce primùm, Romanorum Pontificum perpetuam dem seu regulam: omnia scilicet iura, sacras literas, canones, concilia & Patres, tantùm tùnc, & tenus valere debere, cùm & quatenus pro ipsis, non contra ipsos, eorum tyrannidem, vel opes, quuntur, & pronunciant.

Obserua etiam ex hoc Chalcedonensis tàm frequentis synodi decreto, nondum tunc illos sanissimos patres, aut Ecclesiam Dei sciuisse, Christum soli Papæ Romano omnes suas Ecclesias, taniam vnico capiti Ecclesiæ, & vicario suo subiecisse: Alioqui quomodo ausi fuissent aliud aliquod put instituere? Atque hanc synodum Papæ in suis decretis dicunt, se tanquam vnum ex quatu- Euangelijs venerari. Sed intellige, quatenus ipsorum ambitioni non aduersatur. Nam omnia nc esse bona desinunt, cùm Papis obsunt, aut displicent.

Denique obserua & hanc fraudem, quòd in subscriptionibus huius synodi aliquoties addir, quod Paschasius legatus præsederit synodo nomine Papæ. Quod ab aliquo scelerato falsatore lditum esse, indè apparet, quòd cùm legis actiones seu disputationes, semper regunt eas, & inter quuntur nescio qui, quos textus semper vocat gloriosissimos judices. Credo fuisse aliquos coniarios Cæsaris, viros virtute, sapientia & autoritate præstantes. Sic vides, Papistas nobis synoorum & sanctorum patrum scripta subindè falsâsse, quò suam impiam tyrannidem super piorum ruices exædificarent, & constabilirent.

Vltra centum annos Ecclesia Africana sese à tyrannide & jugo Papæ tutata est: dum autem Paæ animaduertunt, sanctos illos Patres Augustinum, Aurelium & alios, qui salutaria Ecclesiæ con-

tra primatum decreta promulgauerant, è viuis excessisse: illi statim rem de nouo aggrediuntur, & principaliter Bonifacius secundus, is Eulalium tùnc temporis Metropolitanum, dolis circumvenit, & contra latam ante centum annos, concilij sexti Carthaginensis sententiam eò adigit, vt omnia Papæ dedat, eidemque se subijciat, veniam & absolutionem expetat.

Papa insuper omnia scripta, decreta, & concilia, quæ contra Romanam sedem erant, damnavit, & reprobauit. Hanc Metropolitæ Africani deditionem Alexandriæ Metropolitano Papa ideò per literas significauit, vt etiam alios ad simile exemplũ deditionis commouere, & impellere queat.

Tu lector Christiane vtram in partem te vertes? dices primatum hunc à Christo esse? Caue dixeris, immaniori namque blasphemia Saluatorem tuum nequaquam afficere poteris. An à dæmonibus? apud Pontificios haud impunè dixeris, quoniã verũ, nam quid veri Papæ ferre possunt? concilia violant, deprauant, corrumpunt: Patres mendacii arguunt, Canones pro suo arbitratu invertunt: nihilominus concilia crepant, patres occinunt, canones iactitant. Quid tandem dices? Affirmabisne non in orcum Papas, sed orcum in ipsos demigrâsse? nam tot mendacia cudere, tot dolos struere, tot fallacias, fraudes, technas, machinamenta, & artes sceleftissimas exercere, donec ex ijs primatum conflent, imperium & tyrannidem omni Phalarismo longè longè crudeliorem in animas & corpora diuino reclamante verbo, sacrosancta id abominante Trinitate, mundo reluctante vniuerso, præter omnem Ecclesiarum, & conciliorum consensum, constituant, constitutam exerceant, exercitatam insuper sanctimonia scelesta (cælesti dicendum esset) pallient, adeò non sunt humana scelera, vt num Spiritus tenebrarum, & furiæ omnes infernales ijs perpetrandis sufficere possint, ambigatur. Illyricus Imp. 50. Martiano E.R. vt sup.

458 *Papæ primatum suum fraude & fallaciis*

parare machinantur.

Idem de eodem. In Concilio Carthaginensi, quod 217. fuit Episcoporum, & annos durauit tres successiué, Papæ strenué de præeminentia, & superioritate (vt sic dicam) super Ecclesias Africanas, & alias contenderunt, & in primis Sozimus suos legatos eò ablegauit, cum Apographo Niceni, annis ante hoc sextum Carthaginense octoginta celebrati concilij, mirum in modum deprauato, velut ac in eo conclusum esset, quòd Romana Ecclesia super omnes alias constituta esset, & ideò ab omnibus pro capite & suprema agnosci deberet, cum petitione, vt Niceni Concilij decreta in effectum producerentur. Patres Concilij non minimum mouebantur, vt ne quid contra synodum Nicenam à nemine non approbatam decernerent, dicebantque se in decretis Nicenis nil tale legisse, sibi nouum videri, nec insomnia quidem ipsis veniebant, Papam tàm sanctum Ecclesiæ caput eiusmodi fabricam facturum, dolum structurum, technis vsurum, & postulatis eius adstipulabantur, donec authenticum Actorum Niceni Concilij exemplar comparabant.

Ex his liquidò apparet, quòd Papæ non semper eum primatum & prærogatiuam omnium Ecclesiarum, quam tamen sibi sumunt, habuerint, sed fraude & malis artibus eam sibi vendicare machinati sint. Secundò intolerabilis eorum ambitio, & dominandi libido deprehenditur. Tertiò manifestum fit, quomodo propterea sanctum concilium Nicenum, quod in suis decretis quatuor Euangelistis æquiparant, tàm temerè & nequiter corruperint.

Rebus sic se habentibus, Sozimus Papa morte præuenitur, cui Bonifacius, qui in contentione Eulalio à potiori parte electo pontificatum præripuit, succedit, is ipse non minus strenuè & gnauiter idem vrgebat, inhiabat, affectabat. Cæterum Patres Concilij masculè ei resistebant, negabant, vllum ea de re iota, verùm in sexto canone multò magis contrarium reperiri, vbi videlicet è Niceno concilio statutum sit, quòd quilibet Metropolitanus in sua diœcesi supremus esse debeat, vt etiam à Gratiano in decretis constituitur dist. 99. his verbis: Primæ sedis Episcopus non appelletur princeps Sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi: sed tantùm primæ sedis Episcopus, vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur, & super his multa hinc inde scripta à Concilio & Papa publicata sunt, quæ tamen non extant.

Tandem id sententiæ latum est, vt à Constantinopoli & Alexandria, authentica exemplaria peti & adferri deberent, & Papa interim primatum (quo consutis dolis potitus) obtineret: Concilium nuncios intereà proprios Constantinopolim & Alexandriam mittit, & exemplaria integra & incorrupta nanciscuntur simul & verissima testimonia: ea Papæ cum petitione, vt à suo proposito tùm iniusto, tùm in Niceno concilio nequaquam fundato desistat, remittunt. Intereà rerum etiam hic Papa lucis vsura priuatur.

Celestinus in pontificatu succedit: ille, vt antecessores, legatos amandat, & multò maiori intentione & peruicatia instat: patres præcisè & rotundè illi omnem jurisdictionem denegant, fallaciam & fraudem Paparum Legatis acriter exprobrant, & firmiter sanciunt, quòd posthac in perpetuum non secus obseruari debeat, quàm quòd vnusquisque Metropolitanus, quæ in sua diœcesi eueniunt, ipse audiat & diiudicet: sin verò causæ grauiores & ponderosiores incidant, tùm eas prouinciali, vbi nec ab hoc decidi queant, vniuersali concilio componendas remittat. Sic igitur hac vice patres illi jugum & primatum Papæ omninò excutiebant, & per literas ei subindicabant, vt illum suorum mendaciorum meritò pudere, & nullum vlterius in Aftica legatum mittere deberet, & vt posthac non imperium more tyrannorum affectaret, gloriam & honorem aucuparetur, pompam mundanam sectaretur, sed tanquam Christi imitator ad humilitatem, veritatem, & Christianam charitatem animum appelleret, adhortabantur. Ex tom. conciliorum, Illyr. & aliis Imp. 50. Martiano E.R. vt sup.

Imp.

Imp. Leonis & Anthemii sancta constitutio super ambitionem & simoniam. l. si quenquam C. Ep. & Clericis.

SI quenquam vel in hac vrbe regiâ, vel in cæteris prouinciis, quæ toto orbe diffusæ sunt, ad Episcopatus gradum prouehi, Deo authore contigerit: puris hominum mentibus nuda electionis conscientia, syncero omnium iudicio proferatur. Nemo gradum sacerdotii venalitate precij mercetur: quantum quisque meretur, non quantum dare sufficit, æstimetur. Profectò enim quis locus tutus, & quæ causa poterit esse excusata: si veneranda Dei templa pecuniis expugnentur? quem murum integritatis, aut vallum fidei prouidebimus: si auri sacra fames, penetralia proserpet veneranda? denique quid cautum esse poterit aut securum? si sanctitas incorrupta, corrumpatur, cesset altaribus imminuere profanus ardor auaritiæ, & à sacris adytis repellatur piaculare flagitium. Ita castus & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus, vt quocunque locorum peruenerit, omnia vitæ propriæ integritate purificet: non precio, sed precibus ordinetur antistes: tantùm ab ambitu debet esse sepositus, vt quæratur cogendus, rogatus recedat, inuitatus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi. Profectò enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus inuitus. Cùm sanè, si quis hanc sanctam & venerandam antistitis sedem pecuniæ interuentu subijsse: aut si quis, vt alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepisse detegitur: instar publici criminis, & læsæ maiestatis accusatione propositâ, à gradu sacerdotij retrahitur. Nec hoc solùm deinceps honore priuari, sed perpetuæ quoque infamiæ damnari decernimus: vt eos quos par facinus inquinat & æquat, vtrosque similis pœna comitetur. E. R. 45. Simplicio. 474

Romanum imperium occidentis.

DEfecit Anno 475. vrbis 122. Mundi Anno 4573. Peregrinis Italiam occupantibus, Annis 325. vsq; ad Carolum Magnum. Nicep. 15. c. 11. Palm. Blond. lib. 2. dec. 1. Diac. lib. 16. Imp. 51. Leone. E. R. 45. Simplicio. 475

Prosper Aquitanicus.

PRosper citat dictum Apocalypseos, qui acceperunt scriptionem bestiæ in fronte, & in manu suâ, & addit: Inscriptio in fronte, & in manu hæc est, non tantùm Diaboli facta imitari, quantùm & gloriari in eius malis operibus, vt sub figura Christi, Antichristi facta exerceant. vt sup. 476

Alachis Regulus Longobardorum.

LEpida historia de Alachi Longobardorum Regulo narratur, ad quem cùm prope Ticinum ab Episcopo Diaconus esset missus, cuperetque is, se ad Regem intromitti, respondit Alachis, patêre ei accessum, si modò femoralia haberet munda. Affirmantique Diacono, se munda habere, quippe qui nuper lota induerit: declarauit, se non de subligari loqui, sed de eo, quod intus esset, & contineretur. Idem, cùm contra eum spirituales bellum excitassent, ac insuper sacrificulus quidam armis Ducis suæ partis ab Alachi prouocati, indutus ab eo occisus, agnitusque esset, vehementiùs indignatus vovit, si vicerit, se integrum puteum clericorum testiculis impleturum. Ita longissimo tempore exosus fuit spiritualium cœlibatus. Quippè cùm illi, jam olim se non tantùm non à masculorum, & cognatarum, sed etiam neà pecorum quidem commixtione abstinuerint. Recitatur etiam in historiis Longobardorum, quòd quidam sacrificulus Reginam contaminauerit, cui Rex pudenda præcidi imperauerit. De quibus in sequentibus plura. Imp. 52. Zenone Episc. R. 45. Simplicio. 480

Diaconus miles.

CHunibertus & Alahis, Longobardi, certabant de regno: ob quod cùm Chunibertus peteret duello rem dirimi, Alahim id facere propter periculum, amici prohibuerunt. Sed eius Diaconus clàm arreptis armis, quasi ipse Alahis esset, congreditur cum Chuniberto, vincitur & occiditur. Cumque sublatâ casside caput eius amputari iussisset, cognouit Clericum se occidisse. Iratus valde, altâ voce exclamauit: Tale itaque nunc votum facio: Si Deus mihi iterum victoriam dederit: vnum me puteum de testiculis clericorum impleturum. Ex Paulo Diacono.

Saluianus Episcopus Massiliensis.

IN V. de prouidentiâ Dei libro scribit. Cogimus ad vlciscendas criminum nostrorum immanitates, nolentem Deum. Propè est, vt eum non permittamus, vt parcat. Nam cùm in eum nullum vnquam iniustitiæ signum cadere, aut apparere posit, sic agimus, vt si enormitates nostrorum scelerum non vlciscitur, iniustus esse videretur. Sed videlicet peccator fuit aliquis aliquando, for- 480

tasse iam non est: aut est vllus criminum modus; & non prius est, vt de vita homines, quàm de iniquitate prius discedunt? Quis enim non cum suis iniquitatibus moritur, & cum ipsis admodum, atque in ipsis sceleribus sepelitur? vt verè Propheticum illud de his rectissimè dici possit: sepultura eorum domus eorum in æternum, & comparati sunt iumentis insipientibus, & similes sunt illis, atque vtinam iumentis. Meliùs quippe fuerat beluina imprudentia deuiasse. Illud peius & criminosius, quia non ignorantiâ Dei, sed despectione peccarunt. Atque hoc vide, licet laici tantummodò, non quidam etiam religiosi? imò sub specie religionis, vitijs secularibus mancipati, qui scilicet post veterum flagitiorum probrosa crimina, titulo sanctitatis sibi inscripto, non conuersatione sed professione nomen tantùm demutauêre, non vitam: & summum diuini cultus, habitum magis, quàm actum existimantes, vestem tantummodò exuêre, non mentem. Vnde illi se minore inuidia, criminosos putant, qui cùm pœnitentiam quasi egisse dicantur, sicut mores pristinos, ita etiam habitum non relinquunt.

Nam taliter fermè omnia agunt, vt eos non tam putes antea pœnitentiam criminum egisse, quàm postea ipsius pœnitentiæ pœnitere: nec tã prius pœnituisse, quòd modò vixerit, quàm postea, quòd se promiserint bene victuros. Sciunt me verum loqui, & testimonium mihi etiam conscientiâ suâ dicunt, cùm multi alij, tum præcipuè nouorum honorum religiosi ambitores, & post acceptum pœnitentiæ nomen amplissimæ, ac prius non habitæ potestatis emptores, adeò non seculares tantùm, sed plus etiam, quàm seculares esse voluerunt, vt non sufficeret eis, quod antè fuerant, nisi plus essent, quàm fuissent.

Quomodo igitur tales istos pœnitentiam se egisse non pœnitet: Sicut etiam de conuersione à Deo, aliquid cogitasse, qui à coniugibus proprijs abstinentes à rerum alienarum persuasione, se non abstinuerunt: Et cum profiteantur continentiam corporum, in incontinentiam debachantur animorum. Nouum prorsus est conuersionis genus: licita non faciunt, ILLICITA committunt. Temperant à concubitu, & non temperant à rapina. Quid agis stulta persuasio? peccata interdixit DEVS, non matrimonia. Non conueniunt vestris studijs facta vestra: non debetis esse, amici criminum, qui dicitis, vos affectatores esse virtutum. Præposterum est, quod agitis, non est conuersio, sed auersio: qui iam pridem, vt fama est, opus etiam honesti matrimonij reliquistis, tandem à scelere cessate. Et quidem iustum est, vt ab omni scelere: sed tamen si non ab omni (quia hoc fortassè durum & impossibile esse creditis) certè vel maximo, & prodigioso. Imp. 52. Zenone. E.R 45. Simplicio.

Sydonius Apollinaris.

480 HIc ex præfecto Auernorum antistes in Galliis factus, in quodam scripto queritur, in ingentes calamitates induci Christianitatem, ambitione, & auaritia Episcoporum. Imp. Zenone & Odoacro Ital. Reg. Episcop. Simplicio. vt sup.

Miracula.

488 AB Humerico Vandalorum rege, in Theodorici ac Venantij consulatu, Christiani acerrimè infestantur, in qua persecutione multis linguæ sunt mutilatæ, quibusdam quoque penitus abscissæ, qui diuinitùs tamen curati, etiam sine linguis optimè loquuti sunt. Sigisbertus, Marcellinus & Æneas Gazæus Platonicus Philosophus Christianus. vt sup.

Mirum.

490 HOc anno in Hispania in flumine Mineo capti sunt pisces, in quorum tergoribus huius anni numerus ab Epocha natiuitatis Christi scriptus erat &c. Hæc Sigebertus Imp. 52. Zenone E.R. 46. Felice.

Faustus Abbas.

490 ABbas Cœnobij Lirinensis in Gallijs, scripsit librum de gratia Dei, & merita nostra nulla esse. Imp. Zenone 52. E.R. 46. Felice 1.

Hesychius Presbyter.

490 SCripsit Epistolam ad Augustinum de fine seculi & aduentu Domini: quæ inter Epistolas Augustini extat. Imp. Zenone E. R. Felice. vt sup.

Idem Hesychius in Commentario super Leuiticum testatur, eucharistiæ reliquias ex consuetudine comburi, non adorari; mosque ille seruabatur à tempore Origenis. Parùm antea, in locis non sacris consecrabatur, laicis dabatur in manus, & in canistris vimineis ad ægrotos deportabatur panis ille mysticus: vt est apud Eusebium, Cassiodorum, Petrum Equilium & alios authores.

Quatuor nouissima.

HOc tempore prodiit liber Coloniæ impressus sub titulo, Quatuor Nouißima, In quo inter alia 492.
reperitur: quòd, dùm viuens quiſpiam defunctum precibus, jeiunijs, & eleemoſynis redime-
re niteretur, defunctus reſponderit: ſine pœnitentiâ eſſe indicia Dei in inferno: etſi totius mundi
remedia exquirerentur: & quæ ſequuntur. Imp. Zenone Epiſc. Felice. 1.

Ordo Canonicorum. 495.

A viris religioſis, & pijs, ad monaſticæ vitæ imitationem, etiam presbyterorum, & Canonicorum collegia inſtituta ſunt, in quibus Clerici & Presbyteri ad certam & præſcriptam regulam viuerent: & quia certis legibus & canonibus aſtringebantur, Canonici, ipſorumque collegia, monaſteria appellata fuerunt.

De eorum origine, Apoſtolorum eſſe inuentum, ſcribit Thomas ſecunda ſecundæ, q. 88. quam opinionem falſam dicit Hoſpinianus. Habuiſſe enim ordinem ſuum præſcriptum Apoſtolos Matth. 28. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c. docentes eos ſeruare omnia, quæ ego mandaui vobis. Quam Regulam ſecutos eſſe teſtatur Marcus c. 16. dum dicit: Illi egreßi prædicarunt vbique. Alij originem illorum referunt ad Vrbanum 1. qui circa annum Chriſti 230. ſimile quippiam inſtituit. De quibus in Decretal. 1. Poſidonius in Auguſtini vitâ quoque hoc attingit: ſed Auguſtini inſtitutum Clericorum, prorſus fuit abſimile hodierno: nullis enim votis, nec certis veſtibus erant adſtricti, ſed quamprimùm ſacris literis imbuti fuiſſent, ad Eccleſiaſtica munia trahebantur: docebant, prædicabant: non tantùm in choro (vnde Chorherren) cantabant.

Onuphrius, Gelaſium Papam: Sabellicus En. 9. lib. 9. Philippum Eremitanum, apud Friſo-ariam Lucenſis agri oppidum, Canonicorum authores fuiſſe ferunt. Crantzius Iuoni Carnoten-i Epiſcopo tribuit: Balæus Berino: Gilbertus verò Cognatus in doctorum hominum locum, quo-um Collegia Baſilius & Auguſtinus inſtituerunt, Canonicos Regulares ſucceßiſſe, affirmat.

Hadrianus Damman Gandavus ſcribit, Canonicorum varia eſſe genera: Inter quos Hiero-olymitanos Arnolpho pio Abbati: alios D. Auguſtino Hippone inſtitutos: alios S. Iuoni in Gal-iâ: alios D. Ruffo: alios Iacobo S. Domini fratri, qui in Italiâ prope Lucam in Templo S. Mariæ le Friſonaria habitabant, aſcribit. Sed fuit etiam Canonicorum parua ſocietas, S. Spiritus prope Venetias. Item S. Georgij, & aliorum.

Sub Carolo magno deinceps anno 813. in Concilio Moguntiæ habito, Canonicorum vita uit reformata: vt ibi. Et poſtea quoque ſub Ludovico primo Imperatore liber de ea re conſcriptus & diuulgatus eſt. De illis quoque conſtitutio facta fuit in Concilio Educenſi Anno D. 1083. Pro-greſſu verò temporis affluentibus diuitijs, vetus diſciplina penitus collapſa eſt: peperit enim religio liuitias, & filia deuorauit matrem.

Veſtitus eſt tunica candida, cum lineâ togâ, ſub nigro pallio: tegumentum à ſcapulis impo-itum; ceruicem totumque contegit caput, præterquàm à fronte, vt teſtantur Sabellicus Enne. 7. ibro 9. & Polydorus Vergilius l. 7. c. 3. Et in Senonenſi ſynodo cap. 22. ſancitur, vt Canonici re-gulares tam intra quàm extra monaſteria ſuper veſte exteriori togam lineam ferant. Volateranus ibro 21. Antrop. de veſtitu eorum ita ſcribit: Amictus eſt, inquit, linea tunica tantùm, veſte cu-uſcunque ſuperaddita, quam Iacobus Apoſtolus Præſul Hieroſolymitanus primus ex more Leui-ico veterumque Sacerdotum ſibi aſſumſit: poſt eum Marcus Alexandriæ. Poſteri verò diuerſis in-er ſe factis conciliabulis, alij alia ſimul cum lineis indumenta corripuêre, ſtatutaque condidêre. mp. & E. R. vt ſup.

Ordo Canonissarum Regularium.

FVerunt etiam in hoc ordine Canonissæ Regulares, vt ex Bruschio de Monasterijs patet. Quod commune omnibus Ordinibus est, vt non solùm è viris, sed etiam mulieribus, hoc est, è Monachis & Monachabus simul constent, quo iucundior sit societas, & iugum Monasticum suauius. Hosp. Imperatore 53. Anastasio. E.R. 47. Gelasio.

Gelasius E. R. in decretis de *Consecratione dist. 2.*

495 CIrca annum Domini 496. Gelasius Rom. Pon. in concilio Rauennæ duriter increpat sumentes communionem sub vna tantùm specie. Comperimus, inquit, quòd quidam, sumta tantùm corporis sacri portione, à calice sacri cruoris abstineant. Qui procul dubio (quoniam nescio, qua superstitione docentur astringi) aut integrum sacrum percipiant, aut ab integris arceantur. Quia diuisio vnius eiusdemque mysterij, sine grandi sacrilegio non potest prouenire &c. Ecce, quod hic Pontifex hoc loco grande sacrilegium, ac superstitionem esse dicit: nostri hodie catholicum, atque orthodoxum esse vociferantur. Imp. 53. Anastasio. E.R. vt suprà.

Ex eiusdem Epistolâ ad Episcopos Dardaniæ. Acacius Constantinopoleos Episcopus, expetitâ Romani Episcopi authoritate, Petrum Moggum excommunicauit, sed posteà eundem pœnitentiam agentem, non consulto illo recepit. Ac cùm propterea ipse à Felice P. P. esset excommunicatus, non modò id contempsit, sed etiam vicissim Felicem excommunicauit, & nomen eius ex catalogo Episcoporum erasit, vt constat ex Epistola Gelasij ad Episcopos Dardaniæ.

Annales VVirtembergici.

498 HIsce temporibus, cùm Francis Germani nollent amplius tributarij & subditi esse: Clodonæus eos magna vi armorum impetijt, & valde dubio dimicauit aduersus eos Marte: Cumque admodum de salute & victoria periclitaretur, ad Deum se supplicem conuertit, obnixè orans: O Domine Iesu Christe, quem coniunx mea Filium Dei nominat (erat enim Christiana dicta Clotildis, nata ex Burgundia, ipse verò adhuc dum Ethnicus) rogo & obsecro te ardentissimis votis, velis mihi victoriam concedere: tùm ego porrò in te credam, & baptimum promptissimo accipiam animo.

Nactus ergò victoriam, votum suum confirmat opere, & baptizatur cum tribus millibus suorum aulicorum, ab Episcopo Rematum Remigio. Cumque sic ex vxoris suæ consilio per baptismum ad religionem Christianam peruenisset, in eius memoriam, tanquam eines Weibs/ VVeiblingam, quam vulgus hodie VVaiblingam vocitat, loco, quo commissa fuerat pugna, vrbem extruxit.

Vrspergensis Abbas memorat, monumentum huius dominæ Clotildis spectari in pago vicino Beimstain, hodie Bonstein, cum hac inscriptione: Clodonæus hoc fecit vxori suæ. Meminit & huius monumenti Nauclerus, quem videre poteris.

Carolus Magnus Hildegardam oriundam ex hac VVeiblinga, Hildenbrandi Ducis Sueuiæ & Kedargæ cuiusdam Ducissæ Bauarorum filiam, habuit vxorem, & ex ea suscepit filios tres, Carolum, Pipinum, Ludouicum, totidemque filias.

Anno 783. Hildegardis vitam cum morte commutauit, & Campiduni mandata est humi. VVeiblingæ Carolus Magnus augusta celebrauit aliquando comitia.

Prodig.

498 TOlosæ in Gallia tota die torrens quidam fluxit mero sanguine: quod Gothi pro signo interitus agnouerunt &c. Sigebertus. Imp. 53. Anastasio E. R. 47. Gelasio.

Johannes Maxentius.

500 MAxentius ait, Liberum autem naturale arbitrium ad nihil aliud valere credimus, nisi ad discernenda tantùm & desideranda carnalia siue secularia, quæ non apud Deum, sed apud homines possunt fortassis videri gloriosa.

Ad ea verò, quæ ad vitam æternam pertinent, nec COGITARE, NEC VELLE, NEC DESIDERARE, NEC PERFICERE POSSE, nisi per infusionem & inoperationem intrinsecus Spiritus sancti, qui est etiam Spiritus Christi. Spiritum enim Christi, qui non habet, hic non est eius. Quòd si quis credit in Christo, iam Christi est, Sicut & verum est, non vtique per donum naturæ, sed per Spiritum Sanctum est, qui Christi est. Qui iam credit in eum, qui iustificat impium, vt confitentur. Quia Dominus est IESVS, quod nemo potest dicere, nisi in Spiritu Sancto. Quapropter anathematizamus eos, quicunque naturale aut substantiam aliquam dicunt esse peccatum. Abominantes etiam eos, qui contra vocem Apostoli audent dicere, Nostrum enim velle, sed Dei esse perficere, cùm idem Doctor & VELLE & perficere donum testetur esse diuinum, ipso dicente: DEVS enim est, qui operatur in vobis & VELLE & perficere pro bona voluntate. Credentes etiam omnes ab Abel vsque ad Christum, si qui saluati sunt ea gratia, qua & nos esse saluatos, secundum vocem beati Apostoli Petri, dicentis: Quid tentatis Deum imponere iugum super ceruices discipulorum. Imp. 53, Anastasio. E.R. 48. Anastasio.

ENNODIVS.

Hic in suis poematibus, declamationibus, ac Epistolis hosce versus de leuitate ac vanitate cleri habet. 500

Qui ponti facies numerum qui nouit harenæ,
Fœmina quem iurans fallere nulla potest.
Astrorum plebem, qui & calles spectat amantum,
Cynthia cui certis cornibus innotuit.
Non valet hic vultus retinere per omnia mores,
Quos mutat clerus tempus in exiguum.

Pulchrè autem hæc conueniunt cum Symmachi testimonio, qui dicit, tetram ambitionem inuasisse clerum. Queritur alioqui aliquoties in suis Epistolis, de auaritia Papæ, qui sibi nescio quod debitum soluere noluerit. Recitat quoque prolixum decretum cuiusdam synodi, de adiungendis Episcopo testibus vitæ, in eo diserte ea synodus dicit Romanum Episcopum penè omnium Ecclesiarum gubernacula tenere, vt tamen tunc nondum fuerit vniuersalis Episcopus. Imp. 53. Anastasio, E.R. 48, Anastasio.

Finit Centenarius Quintus.

Christi	Num.	CENTENARII QVINTI IMPERATORES.	Anni	Mens.	Dies
402	66	Fl. Theodoſ. Iunior cum patre	6	2	15
		ſolus	42	3	0
451	67	Fl. Marcianus	6	6	0
457	68	Fl. Leo.	17	0	0
474	69	Leo Iunior, &			
474	70	Fl. Zeno Iſauricus.	1		
		hic ſolus	15	0	0
475	71	Fl. Baſiliſcus.	1	6	0
492	72	Fl. Anaſtaſius Dicorus	27	3	3
		PONTIFICES.			
401	41	Innocentius Albanus.	15	2	21
416	42	Zoſimus Cæſarienſ: Cappadox Græcus.	3	4	7
419	43	Bonifacius Romanus.	3	9	20
420		4. Eulalius Romanus.	0	3	7
423	44	Celeſtinus Romanus.	8	5	3
432	45	Sixtus 3. Romanus.	7	11	0
440	46	Leo Magnus Romanus.	20	11	0
461	47	Hilarus Sardus	6	3	10
467	48	Simplicius Tiburtinus Latinus.	15	6	23
483	49	Felix 2. dictus 3. Iunior Romanus.	8	11	17
492	50	Gelaſius Afer.	4	8	19
496	51	Anaſtaſsius 2. Iunior Romanus.	1	11	24
498	52	Cælius Symmachus Sardus.	15	7	28
498		5. Laurentius Romanus.	1	0	0

CON-

		CONCILIA.	Epiſ.	Seſs.	Can.
	89				
	90				
402	91	Conſtantinop. 5.			
	92	Chalcedonenſe 1.			
	93	Mileuitanum.			
403	94	Palæſtinum.			30
	95	Conſtantinop. 6. & 7.			
	96	Conſtantinop. 8.			
408	97	Epheſinum.			
	98	Alexandrinum 5. & 6.			
hriſti	Num.	CONCILIA.	Epiſ.	Seſs.	Can.
413	99	Carthaginenſe 9.			15
	100	Carthaginenſe 10.			
414	101	Cebarſuſsenſe.			
415	102	Cirthenſe.			
417	103	Telenſe.			
418	104	Carthaginenſe 11.			20
422	105	Hipponenſe.			
430	106	Epheſinum 2.	200		
	107	Pamphiliacum.			
431	108	Romanum 13.			
	109	Antiochenum 10.			
433	110	Armeniacum.			
	111	Regienſe.			
	112	Hieroſolymitanum 4.			
439	113	Romanum 14. & 15.			
	114				
441	115	Arauſicum 1.			
442	116	Vaſenſe.			
443	117	Arauſicum 2.			
444	118	Carpenctoratenſe.			
446	119	Aquilienſe 2.			

Anno

448	120	Conſtantinop. 9.			
	121	Conſtantinop. 10.			
	122	Epheſinum 3.			
449	123	Berytium			
	124	Romanum 16.			
450	125	Epheſinum 4.			
	126	Conſtantinop. 11.			
451	127	Chalcedonenſe 2.	630		
452	128	Alexandrinum 7.			
453	129	Arelatenſe 3.			
460	130	Veneticum			
461	131	Thuronenſe			
478	132	Carthaginenſe. 12.			
	133	Romanum 17. & 18.			
484	134	Epaunenſe			
	135	Romanum 19.			
	136	Conſtantinop. 12.			
494	137				
495	138	Romanum 20.			
Chriſti	Num.	CONCILIA.	Anni	Menſ.	Dies
498	139	Rauennas			
	140				
	141				
	142	Romanum 21. 22.			
	143	23. 24. 25. 26.			
	144				
	143				

ORDINES.

422. *Ord. Paulæ Romanæ.*
495. *Ord. Canonissarum Regularium.*
495. *Ord. Canonicorum.*

VIRI DOCTI.

Claudianus Poëta.
Rabina & Rabasse.
Vigilius.
Chrysostomus.
Innocentius Episcopus Roman.
Isidorus.
Orosius.
Paulinus presbyter.
Eusebius Emisenus. 420
Zosimus.
Theodoretus.
VVisigastaldus & Salagastus.
Socrates & Sozomenus.
Posidonius Afer.
Iulianus Toleti Episcopus.
Theodorus Episcopus.
Serenus.
Io. Cassianus Scytha.
Cyrillus.
Euodius Episcopus.
Palladius Episcopus.
Leporius.
Proba Falconia Romana mulier docta.
Eudoxia Theod. Iunioris Imp. vxor literata.
Iunilius. 440
Eugenius Chartag. Episcopus.
Polychronius.

Polychronius.
Sulpitius Seuerus.
460. *Victorianus.*
Theodorus Lector.
Prosper Aquitanus.
Sabinianus Episcopus Massiliensis.
408. *Sydonius Apollinaris.*
Faustus Abbas.
Hesychius Presbyter.
Gelasius.
Jo. Maxentius.
Ennodius.
Gennadius Episc. Constantinop.
Simplicius Papa.
Gennadius Massiliensis Eccl. Presbyter.
Fulgentius Episcopus Ruspensis in Africa.
500. *Pascasius R. Ecclesiæ Diaconus.*

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS SEXTVS.

Arrianorum Blasphemia. 510.

CVm hoc anno Deuterius Episcopus Arrianus, Constantinopoli quendam vellet baptizare, nomine Barbas, & hac forma vteretur: Barbas baptizatur in nomine Patris per filium in spiritu sancto: statim euanuit lympha baptismi: vt refert Cedrenus & Sigebertus Imp. 53. Anastasio. E. R. 49. Symmacho.

Symmachus Episcopus Romæ. 510.

Hic coram Theodorico Longobardorum rege, de grauissimis sceleribus accusatus, per adulatores Romanos indictâ causâ fuit absolutus. Et ne videretur talis: scripsit librum de excessibus ...ricorum. Imp. 53. Anastas. Episc. Rom. vt sup. 49.

Alamundarus Rex Sarracenorum. 515.

...isce temporibus, cùm Alamundarus Princeps Sarracenorum baptizaretur, duo eum accesserunt Episcopi Arriani: hi consulebant ei, vt illorum amplecteretur sectam: Cùm verò esset ab ...thodoxis baptizatus, & probè edoctus sinceram veritatem, acriter eos reprehendit huiusmodi ...ulâ: dixitque: accepi hodie literas, Archangelum Michaëlem esse mortuum: illis verò dicenti...s, esse hoc impossibile, respondit is, quomodo ergo Christus Dei filius secundum vestram opi...nem, viuus crucifigi potuit, si non duas habuit naturas, cùm perhibeatis vos, nec Angelum pos...mori? Confusi ergo cum ignominia Episcopi abierunt. Imp. 53. Anastasio Ep. Rom. 49. ...mmacho.

Eutychianæ blasphemiæ. 515.

...Oc anno Satanas multos homines, mares, fœminas & infantes tantoperè vexauit Alexandriæ: vt instar canum latrauerint: putaturque hanc pœnam fuisse Eutychianarum blasphemiarum. ...drenus, Sigebertus, & Nicephorus in fragmento. Imp. 53. Anastasio. E.R. 49. Symmacho.

Gildas Albanius Britto. 515.

...ic prophetico spiritu præditus, clerum & populum præmonuit superuenturæ in illos cladis. Et ...scripsit versus vaticiniorum. Huius Gildæ vitam scripsit Caradocus Lancaruanensis ex Cambria ...addito carmine:

...storiæ veteris Gildas luculentus arator
Hæc retulit paruo carmine plura notans.

Imp. 53. Anastas. E.R. 49. Symmacho primo.

VVastaldus & Hunibaldus. 515.

VVAstaldi historiam continuauit Hunibaldus Francus, de Regibus Francorum 18. libris per annos 926. Hunibaldum Genebrardus lib. 3. Chron. fabulosum putat, quia ...ncos non à Troianis ortos facit. Imp. 53. Anastasio E.R. 49. Symmacho.

Hormisda E. R. 50. 516.

MAturè cœpit monastica hypocrisis, vt Hormisdam Rom. Pontificem in Epistola ad Possessorem Episcopum, opus fuerit acriter illam perstringere. vt ibi Imp. 53. Anastasio.

Iustinus Pius, Imp. 54. 521.

...Oc tempore excitauit DEVS Imperatorem, qui hæreses blasphemas, Eutychianam, Nestorianam, & Arrianam summo studio extirpauit, & hæreticorum Episcopos, templa & conuentus ...entes publicos, eiecit & exterminauit.

Atq; hic finiti sunt anni 150. id est 5. menses quibus Arriani potentes esse debebant, vt prædictũ Apoc. 9. Diac. lib. 17. Aemil. lib. 1. Blond. lib. 3. dec. 1. Imp. Iustino Pio 54. E.R. 50. Hormisda

Iustinianus Imperator 55.

525. CVm deprehendisset, etiam Episcopos masculorum corruptores: eorum alijs virgam virilem amputari iussit: alijs calamos acutos in meatus genitalium inseri, eosque in forum quasi in triumpho produci. Quid hodie? Vide Cedrenum. E. R. 52. Felice 2.

Ius Ciuile.

530. IVstinianus Imperator id in Nouellis, constitutione 124. & 126. disertè præcipit, vt in templis vulgaribus linguis, quæ in singulis locis notæ sunt, omnia agantur & tractentur. Præcipit item ius, vt clara exaudibilique voce, verba Sacramentorum & Cœnæ Domini & Baptismi recitentur: quo astantium deuotio seu pietas excitetur.

De primatu ita statuit Nouella 123. vt vniuscuiusque prouinciæ clericos suo Patriarchæ, sine vlla vlteriori prouocatione subiecerit. Constitutione 100. porrò, Constantinopolitanum patriarcham Romano æquat. Notabit autem lector in numero 30. fatalem quandam excellentiam & dignitatem. Anno enim 30. Christus cœpit concionari, & synagogas Iudæorum reformare. Iterum 30. anno supra 500. Iustinianus leges confusas & inordinatas restaurauit, & lege lata paganos & hæreticos extirpauit. Deinceps rursus anno 30. supra mille, Lutherus per Augustanam Confessionem, Ecclesiam Christi traditionibus miserè defœdatam reparauit. Imp. 55. vt sup. E.R. 52. Felice 2.

Lenones & Fœneratores.

IN l. palam ff. de ritu nup. dicitur, qui habet mancipia plura, & ea prostituit, particepsque est quæstus, lenocinium facit. Ille igitur qui quæstum ex tot meretricibus, & concubinarijs sacrificulis accipit, & tales quoque in terris suis fert, ex quibus ad minimum vigesimam partem fœnoris capit, quid est? Conuenit hîc Psalmus: si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem captabas.

Procopius Cæsariensis.

530. VAndali Arrianâ labe infecti, cùm per nonaginta quinque annos in Africâ catholicos miserè diuexassent, & eorum bona passim in prædam vertissent, ecclesiasque donarijs & thesauris spoliassent: Græcis prædæ fuêre, qui numero pauci ductante Bellisario ingentes illorum copias, tot Europæ antea formidabiles, deuicêre: & Gilimerum regem cum malè partis opibus in triumphum Constantinopolim deduxêre. Imp. & E. R. vt sup.

Bellisarij Triumphus.

POstquam Bellisarius insignem statuit Constantinopoli triumphum victoriæ partæ de Vandalis: protinus à Cæsare tanto ornatur honore, vt etiam numismata cuderit, in quorum altera parte imago erat Cæsaris: in altera Bellisarius cum hac inscriptione: Bellisarius Romanorum decus. Cedrenus.

Fortuna aulica eiusdem.

BEllisario & Ioanni fortissimis & benemeritis Ducibus, dignitatem & opes eripuit Iustinianus Imperator. Constat enim post multas victorias & peractos triumphos, Bellisarium exitum tandem habuisse magnis plerunque viris, & optimè de Republica meritis communem. Nam Iustiniani iussu, siue Triboniani eius Cancellarij, cuius prima apud ipsum principem erat authoritas, odio, quin potius inuidia excæcatus est, oculis crudeliter exemtis: qui tàm graui, tamque iniqua oppressus fortunâ tuguriolum sibi prope viam constitui fecit, in quo reliquum vitæ transigeret, victum quæritans: & hoc subinde prætereuntibus dictitans: Date stipem Bellisario, quem rerum prosperè gestarum magnitudo extulit, inimicorum inuidia excæcauit. Hæc Procopius, Crinitus, Ægidius Perrinus & Ammonius monachus.

Idem Procopius. Cùm Bellisarius deuictis Vandalis Byzantium res multas, quas olim ex Hierosolyma Titus Vespasianus ceperat, inueheret: Iudæus quidam astans, & hæc videns, ad proximum suum aulicum dixit: has opes Byzantinum inferri palatium minimè oportere: Romanum enim Imperium exinde prius fuisse direptum, & nunc etiam Vandalorum. Quibus ad se delatis, Imperator obstupuit, & cuncta iterum Hierosolymam transmisit. Imp. & E. R. vt sup.

Idem lib. primo, de bello Gothorum. In Piceno agro tradunt non minùs, quàm quinquaginta millia hominum præ inediâ interijsse, & longè plures extra Ionicum sinum. Inualescente autem hoc malo, tandem eò deuentum est, vt homines cogerentur humanis carnibus vesci. Duas fuisse tunc fœminas tradunt, quæ viros septendecim interfectos assumserant. Sed eò iam alibi quoq; creuerat famis necessitas, vt quicquid vbiq; herbarum esset, celerius nonnulli adirent: & genu in terram nixi, cùm auellere has niterentur, deficientibus viribus (nam è corporibus vigor omnis abscesserat) porrectas ad herbas solo moribundi procumberent, insepultiq; passim manerent, cùm nemo hos humo contegeret. Non enim erat, qui sepulturæ rationem haberet.

Cabades

Maurorum Vates.

HOrum vates sunt tantùm fœminæ : nam in hac gente viros vaticinari nefas est. Procopius.

Cabades Rex Persarum. 530.

CAbades Rex Persarum, finitimum suo regno oppidulum Tzudader refertissimum magnis diuitijs libenter occupasset: Diabolum autem inde, qui prohibebat eum, & occupauerat locum illum, repellere non poterat, nec magorum nec Iudæorum ope & arte. Vocato igitur quodam Episcopo Christiano ditionis suæ, rogat, vt hoc Regi elaboret. Ille igitur conuocata concione, & habita litania & precibus, imperterrito animo aggreditur oppidulum, suisque precibus inde Satanam arcet, sicque illud Regi occupandum nullo negotio tradit, &c. Hoc miraculo mitior factus in Christianos Rex, Episcopo primum dono dat locum in oppido præ omnibus reliquis religionibus: & Christianam religionem & Baptismum amplectendi facit copiam quibuslibet. Cedrenus, & Nicephorus in fragmento. Imp. 53. Anastasio. E. R, 50. Hormisda.

Arrianis patrocinatur Papa. 530.

HOc anno Rex Theodoricus in Italia seriò Arrianorum, quorum & ipse amplectebatur sectam, curam capessit, & mittit Ioannem Papam Romanum cum alijs nonnullis Constantinopolin ad Cæsarem, vt ei referret, si Arrianos non suis aris & focis restitueret, & tranquillitatem ac pacem redderet, ipsum Romam & totam Italiam igni & ferro funditùs vastaturum. Venit igitur Constantinopolin Papa: excipitur magnis applausibus & honorificentia, mandata expedit, & petita consequitur. Penes Lectorem sit, hoc factum Papæ pro Arrianis, interpretari, & considerare quòd idem ipse Ioannes Papa ab eodem Theodorico in carcere postea necatus fuit. Imp. 54. Iustino Pio E. R. 51. Ioanne 1.

Iordanus Episcopus Gothorum in Chronico. 530.

PApa Romanus Legatos mittit Constantinopolin ad Cæsarem, vt conuerteretur. Cæsar autem à se Legatos prohibet, & ad Papam scribit: Nobis placet imperare & præcipere alijs, non ab alijs iussa in nos capessere. Imp. & E. R. vt sup.

Ordo Apostolicorum. 530.

COngellus illustri genere natus in Britannia, Bannocorense Cœnobium in Anglia instituit, sub Apostolici Ordinis titulo Anno 530. Fuerat cœnobium illud à Lucij Regis tempore annos circiter 350. Christianorum Philosophorum Collegium: & tum demum à Congello, vt dictum est, permutatum in cœnobium monachorum. Hic Ordo, qui in Britannia primùm cœpit, in alias quoq; Europæ partes plantaria deinde transmisit: & incrementa largissima nactus est. De hoc ordine Bernardus in vita Malachiæ Hiberniensis Episcopi verba facit. Vestitus eorum erat melote ex caprinis pellibus, cuculla stricta, & candida stola. Apostolico more pedibus ad prædicandum perrexerunt: baptizarunt, simulachra euerterunt: Ecclesias condiderunt: ægrotis ministrarunt, languores curarunt, in magnâ abstinentiâ vixerunt. Balæus refert hoc cœnobium plerunque bis mille & centum eodem tempore inhabitatores habuisse, qui non ad Regulam Basilij, aut Augustini, sed Christi vixerunt. Discipulos habuit Brendanum, Columbanum, & Gallum. De illis vide Petrum de Natal. lib. 9. cap. 72. & Stumpfium in Chronico, Hermannum Contractum & Vrspergensem, Surium VValafredum Abbatem Augiensem in vita S. Galli. Imp. & E. R. vt sup.

De Ordine Benedictinorum.

BEnedictus Nursinus Italus, Casinense cœnobium condidit: quod ad tantas diuitias excreuit, vt 40000 aureorum in annuis reditibus habuisse dicatur. Scripsit Leo Hostiensis historiam eius monasterij. Duodecim cœnobia extruxisse dicitur. De Casinensi scribit Volateranus lib. 21. Anthrop. Polyd. Vergil. lib. 7. cap. 2. Greg. Papa in dial. libro 2. cap. 1. Panthal. in Chron. Primum fuisse asserunt, qui regularem vitam certis legibus, & ordinibus admotis inchoauerit: priùs enim Monachi liberè Christo vixerant. Seb. Franck. Natus fuit Benedictus anno 480. Mortuus anno Domini 542. ætatis 62. Tritheymius. Vestitus erat atricolor, cum baculo in manibus.

Regna potiùs, inquit Volateranus, quàm cœnobia vir sanctus posteris reliquit, ignorans nimirum, non se tam pauperibus hospitium, aut Christi seruis ad diuina mysteria subsidium (vti sperabat) quàm Clericis ac Sacerdotibus ocium atque luxuriam pariturum. Verba sunt Volaterani. Hoccine autem est mundum relinquere & bonis secularibus renunciare? Hosp.

In vestitu veteres vsi fuerunt cuculla, tunica, & scapulari. Cuculla est cappa supra tunicam inferiorem, quam Meloten quidam appellant: solebat enim antiquitas de illius animalis pelle fingere cappas, quæ Melos nominatur: à nonnullis Tax dicitur. Isidorus lib. 19. cap. 24. Theodomarus Abbas 12. Casinensis Mon. ad Carol. Magnum. Gregorius in dial. Melo. Scapulare dicitur à scapulis, quòd scapulas tegit. Benedictum de vestitu non fuisse solicitum, apparet ex eius Regulâ, cùm dicit: De colore non causentur Monachi. Hodie tamen proprij Benedictini vtuntur nigro colore tunica laxiore, ac distincta, ad pedes vsque demissa, cucullo capitis in humeros & scapulas breuiùs reiecto. De quo Sab. En. 8. lib. 2. Anton. tit. 15. cap. 14. §. 8. & Polyd.

Monachos in Martini Turonensis monasterio sericis indutos fuisse vestibus, & deauratis calceis affirmant Chron. Æditui, & Erfordiensis. cap. 69.

S. Benedictus in Claro monte.

CVm de sancto Benedicto Abbate, fatidicum habente spiritum, celebris fama peruenisset ad aures Regis Ostrogotthorum Totilæ: is seruili assumta toga ac amictu, & ministro suo regijs vestimentis induto, ad Benedictum, in monasterium eius, Casinum se recepit: Benedictus autem Regem ex sapientia sua illicò agnouit, & doli eum huius coarguit, & annunciauit, quid ipsi in reliquum euenturum esset, dicens: Nouem regnabis annos: decimoque vitam cum morte commutabis. Fratres eius illi aliquando in vino (de quo mox plura) venenum propinauerant: at ille bibiturus ei prius benedixit signo sanctæ crucis: tunc vas e uestigio dissiluit, & disruptum fuit. Schedel. & Hedio lib. 3. cap. 2. Imp. 55. Iustiniano. E. R. 57. Vigilio.

De eodem & eius Regula.

REgulam conscripsit Benedictus, in qua suis Monachis normam viuendi in monasterijs, tradidit. Edidit & Gregorius Magnus Regulam, quam quidam Benedicto adscribunt, ab Eugenio Papa confirmatam deinceps anno Domini 825. Cuius etiam Tomus 1. Conciliorum mentionem facit: vt & Bergomensis lib. 10.

Cùm

Cùm autem Monachi tum temporis, vt & hodie, potiùs ocio, voluptatibus, & libidinibus, quàm duræ regulæ assuefacti essent, Benedictum è medio tollere, quàm Regulæ se subijcere maluerunt: ac proinde ei venenum poculo mixtum præbuerunt: quo accepto poculum fractum & effusum fuit. Hunc Benedictum pingunt in manu gestantem vitreum poculum fractum cum cadente serpente. De his vide epist. Theodmari Abbatis 12. Casinensis Cœnobij ad Carolum Magnum. Ioh. Andr. in Clem. de statu Monachorum. Alphonsum, Aluarem Guerreum in Thesau. Trith. & Polyd.

De eodem.

S. Benedictus Monachis secularia negotia planè interdicta esse voluit. Sed qualiter huic mandato satisfaciant hodierni, indicant eorum actiones: qui plus terrenis, quàm diuinis se implicant rebus: legationibus funguntur: iudicijs, bellis, & prælijs intersunt bellicosi. Sic, vt Regino scribit, Ebulo Abbas castrum quoddam in Aquitanià expugnans, ictu lapidis perijt. Sic Hugonem, & Ganfredū Abbates cum Normannis conflixisse, multosq; interfecisse, scribit Auentinus. Sic passim hodie reperiuntur Abbatiæ, propugnaculis, fossis, mœnibus, & tormentis bellicis adeo munitæ: vt dicere possis, precibus nihil amplius opus esse. Sic more Regum & Principum mundanorum, apud Abbates hodie inuenias equestris ordinis Tetrarchas, Officiarios, Præfectos aulæ, Marescallos, Pincernas proprios, & hæreditarios constitutos: non attendentes illud Christi: Reges gentium dominantur eis: Vos autem non sic.

Et habent quoque (vt Campidonensis) potestatem cudendī monetas. Bruschius de Monasterijs. Unde non iniuriâ Petrus de Alliaco de reformatione Ecclesiæ inquit: Diligenti emendatione opus esset, quòd religiosi, & Monachi plus sunt Officiales fisci, quam Christi.

Scholasticanæ Benedictinæ. 530.

Sorori Scholasticæ Benedictus hunc quoque ordinem constituit, & Cœnobij Abbatissam fecit. Vestitus earum erat cucullus niger. Eas Regulæ Benedicti subiecit Synodus quædam Francica; quæ habetur Tomo 2. Conciliorum, vt sup.

Bonifacius 2. 53. 531.

Bonifacius 2. Pontifex Rom. conuocata synodo decreuit, quòd liceat Pontifici viuo successorem ordinare. Et statim Vigilium suum Diaconum elegit successorem, si moreretur. Paulò pòst cùm eum pœnituisset facti, quòd alteri habenas commisisset, iterùm conuocata synodo, fassus est, se contra dignitatem sedis Apostolicæ, & contra canones egisse. Itaque ab adulatoribus facilè impetrauit, vt Chirographos igni traderent, & electionem irritam facerent. Ex lib. Pontif. Imp. 55. Iustiniano. E.R. vt sup.

Ex Chronico Marcellini Comitis. 531.

Ecclesiam Constantinopolitanam flamma ignis, quæ de Beati Ioannis throno quondam Episcopi nata fuit, subitò conflagrauit, vicinamque Ecclesiæ vrbis faciem serpens seu draco simul exussit. Vixit hic author tempore Iustiniani Cæsaris. Et eius mentionem faciunt quoque, Cassiodorus, Cuspinianus & Schonhouius. Imp. Iustiniano. E. R. vt sup.

Syluerius E. R. 56.

SYluerius Campanus, Hormisdæ Rom. Pontificis filius, post Agapeti in itinere mortem, iubente Gothorum Rege Theodato, in eius locum sine Imperatoris consensu assumebatur. Instigante igitur Vigilio Diacono, eumque fortiter accusante, quòd Romam Gotthis prodere voluisset, in exilium à Theodora Augusta, & Antonina Belisarij Ducis uxore, in Pontum Insulam relegatus fuit. Res parui, vt apparet, momenti Papatus Romanus tunc erat: cùm inferiorum Principum iussu ac mandato Pontifices crearétur: & à fœminis exautorari, & loco amoueri possent. Imp. Iustin. E.R. V.S.

Dionysius Exiguus Abbas Romanus.

531. HIc author scripsit latino sermone, cyclum paschalem magnum, annorum 532. & de ratione Paschatis festi librum vnum: renouauit numerum aureum seu decennoualem: atque primus cœpit in annotatione temporum numerare annos ab Epocha natiuitatis Christi.

Notabit autem hîc lector, diuersas historicorum consuetudines, in assignationibus annorum. Numerant enim aliqui ab initio conditi mundi: alij à prima Dynastia Ægyptiorum, quæ cœpit secundũ Krentzheimiũ anno mundi 1793. & durauit annos 996. Quidam ab exitu filiorũ Israël de Ægypto, anno mundi 2454. Plurimi à destructione Troiæ anno mundi 2788. Non pauci ab initio Olympiadum. Celebratus est autem ludus Olympicus primus, ab ipso autore Hercule, anno mundi 2766. Post intermissa sunt certamina illa, per annos 430. sed denuò instaurata anno mundi 3196. & ab inde singulis quadriennijs celebrata sunt: Vnde Græci omnia tẽpora ad hoc quatuor annorum spacium reuocârunt: & Olympiades dici & numerari cœperunt vsque ad annum mundi 4408. vbi desierunt. Nonnulli ab vrbe Roma condita, anno mundi 3220. ab initio septimæ Olympiadis: post destructionem Troiæ, anno 433. vt sentiunt quoque Clemens Alexandrinus lib. 1. strom. Cedrenus fol. 88. & de eodem Censorinus, Dion, Plutarchus & Appianus. Quidam à Nabonassaro (quem vocat Scriptura Salmanassarum) Rege Assyriorum, anno mundi 3225. Quidam ab anno 3258. quando Numa Pompilius 2. Rex Romanorum, cùm sub Romulo priùs decem tantùm fuissent menses, addidit duos alios Calendario, Ianuarium scilicet & Februarium: anno ab vrbe condita 29. Durauit deinde hæc correctorum mensium obseruatio, annis 669. vsque ad Caium Iulium Cæsarem Imperatorem primum: qui opera doctissimi Astronomi Sosigenis, secunda vice annum correxit: vnde postmodum anni Iuliani vocati & vsurpati sunt: vt de his scribunt Dion, Suetonius, Macrobius, Censorinus, Varro, Dionysius Halicarnassæus, Nicol. Copernicus, Erasmus Reinholdus, Ioannes Stadius, & alij plures.

Quod igitur vides Regum tantùm fuisse olim, hoc arrogauit sibi nostro seculo Pontifex Romanus: vt adimpleatur Scriptura: mutabit Antichristus leges & tempora.

Nonnulli numerant ab initio Hebdomadum 70 Danielis, anno mundi 3514.

Multi obseruant Periodos Calippi, quæ cœperunt anno 3643. & durat quælibet annos 76. Earum sæpè meminit Ptolemæus in Almagesto.

Aliqui à morte Alexandri Magni, anno 3648.

Quidam vtuntur calculo Ærarum Dionysij, quem cœpit quoque Ptolemæus anno mundi 3687. vrbis 468.

Antiochienses suum quoque habent modum numerandi, cuius meminerunt Nicephorus, Eusebius, Marianus Scotus, & Euagrius: cœpitque anno Mundi 3923. Romæ 704.

Posteriorum seculorum historici, numerant annos à natiuitate Christi: de cuius tamen certo anno plurimum discrepant, vt suprà.

Post Christum natum præcipua Epocha est Indictio Romana, tempus annorum 15. quæ hac occasione obseruari cœpit vbique terrarum, teste Iacobo Köbelio Mathematico. Romani, domini totius orbis, omnibus Prouincijs, & regnis suis mandârunt, vt singulis lustris, seu quinquennijs peculiare tributum conferrent ad Rempublicam, seu Imperium Romanum. Primo quidem quinquennio ferrum, vt ex illo conficerentur arma & scuta pro militibus: altero quinquennio argentum, vt ex illo cuderentur numismata, & persoluerentur stipendia militibus: tertio quinquennio aurum, & hoc referebatur in ærarium publicum, vt esset thesaurus Reipublicæ, ad quem confugeretur tempore necessitatis.

Numerari autem & obseruari ab historicis, Indictiones cœperunt, vt essent certus terminus à quo, & ad quem fierent assignationes temporum, (nam Epocha natiuitatis Christi erat adhuc inconsueta & ignora) anno mundi 4279: & adhuc hodie vbiq; in Imperio sunt in maximo vsu. Alhigera est modus numerandi Arabum & Turcarum, & cœpit anno Christi 622. de quo Fasciculus temporum, D. Beuther, & Erasmus Reinholdus. Persæ quoque peculiarem numerandi habent modum, quem Iesdagert vocant, & cœpit anno post Christum 632. decem annis post Alhigera. Illius meminit Robertus Rotensis in fine Alcorani, Alphonsus, & Reinholdus in tabulis reuolutionum Astronomicis.

Sed & Tomi Conciliorum peculiarem habent modum, qui tamen alibi non est in vsu, propter varietatem & perplexitatem.

Græci & Moscouitæ numerant non à Christo nato, sed condito mundo: quod videre licet ex Cedreno, Zonara, Nicephoro & alijs.

Cenſorini, Antonini Pij, Socratis, & authorum hiſtoriæ cùm Eccleſiaſticæ, tum Tripartitæ
ioque ſunt diuerſi numerandi modi : vt eos apud Hiſtoricos Lector reperiet.

Theliesinus Helius Bardus Britto. 540.

FVit hic Philoſophus & Mathematicus ſummus, ad quem confluxerunt ſtudioſi, tanquam ad oraculum quoddam. Diſcipulum habuit Merlinum illum Vatem ex patre incubo natum, ſtrologum, & qui Cometarum & Planetarum motus monſtrabat, item de Regni Anglici & Reli- ionis mutatione ſub finem mundi futura vaticinabatur: Nauclerus Vol. 2. gener. 17. Guilhel- mus Nembrigenſis in procem. hiſt. Angl. Imp. & E. R. vt ſup.

Pelagius E. R. 58. 555.

PElagij Papæ ſententia 99. diſt. citatur, ne quiſquam vniuerſalis Epiſcopus nominetur. Pela- gius omnibus Epiſcopis: Nullus Patriarcharum Vniuerſalitatis vocabulo vnquam vtatur. uia ſi vnus Patriarcha vniuerſalis dicitur, patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit à fi- elibus, hoc ſibi velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum ſuorum imminuere ex quantu- cunque parte videatur, Quapropter charitas veſtra neminem vnquam, etiam ſuis in epiſtolis, vni- erſalem nominet: ne ſibi debitum ſubtrahat, cùm alteri honorem affert indebitum. Dicit hic dem in eadem decretali, eum fore præcurſorem Antichriſti, qui ſibi id nomen vniuerſalis Epiſcopi ſurpauerit. Idem duo ſenſerunt huius ſucceſſores Ioannes 3. & Gregorius 1.

Diſtinctione vigeſima octaua dicit hic Papa, cœlibatum ſacerdotum, & Epiſcoporum præci- è, eſſe ideo inſtitutum, ne Eccleſiaſtica bona in vxores & liberos eorum diſsiparentur. Veruntа- en an hæc ſufficiens ſit cauſa tot adulteriorum, fornicationum, infanticidiorum, & horrendorum cerum, viderint Papæ. Vnde Æneas Syluius Papa poſtea dixit: Ob maximas cauſas matrimo- a fuiſſe prohibita: ſed reſtituenda ob maiores, vt infrà. Obſeruetur hic diligenter cauſa, cur oniugium ſacerdotum à Romana Eccleſia prohibitum ſit, non quòd per ſe res ſit illicita, ſed ob pe- culum bonorum Eccleſiaſticorum. Imp. 55. Iuſtiniano. E. R. vt ſup.

Brendanus Canocius. 560.

BRendanus Canocius Abbas ſcripſit librum de legibus, & obſeruationibus monachorum: & Iudam proditorem Chriſti, in inſulis Fortunatis repertum prope mare ſedentem, qui nec mo- chorum cœtum hucuſq; deſeruerit. Imp. Iuſtiniano. Epiſcop. Rom. Pelagio 1.

Rentigernus Eluius Britto. 560.

PRophetice prædixit de inclinatione imperij Brittannici: tradens (inquit) tradet Dominus Brittanniam exteris nationibus Deum ignorantibus. Indigenis euacuabitur à paganis Inſula: hriſtianæ legis religio vſque ad præfinitum tempus diſsipabitur: ſed in priſtinum ſtatum, miſe- ante Deo, in fine reparabitur. Imp. & E. R. vt ſup.

Horrendum. 562.

IN Gallia mons ſuper Rhodanum fluuium multis diebus dans mugitum, tandem ab alio mon- te ſibi vicino diſciſſus, cum Eccleſijs & domibus, hominibus & beſtijs in Rhodanum præcipi tus eſt. Sigebertus. Imp. 55. Iuſtiniano. E. R. 58 Pelagio.

Portentum. 567.

HOc anno ſanguis ex terrâ & parietibus profluxit. Admodum etiam exundauit Tiberis, & Romæ, alijsque in locis magna damna dedit: eaque omnia ſubſecuti impetus, & occupationis rræ factæ à Longobardis prænuncia & ſigna fuerunt. Vide Tritheimium, Sigebertum, & Pal- erium. Imp. 56. Iuſtino. E. R. 59. Ioanne 3.

Exarchatus Rauennæ. 567.

EXarchi ab Imp. Romanorum conſtituebantur, quorũ authoritate Pontifices eligebantur & con- firmabantur. Initium eorum fuit circa annos 567: durauit annis 175. Blondus dec. 1. lib. 8. enebrar. Cùm autẽ Pontifex deinde Italiam ſibi ſubijcere cogitaret, ſumta occaſione, ob imagines: eorrem Imp. anathemate ferijt, cum mandato ne quis ei pareat, aut vectigalia in poſterum tribuat. ic Paparum rapacitate diminutum Imperium orientis, à Saracenis poſtmodùm occupatum fuit, De uo plura in libro meo patrimoniorum Imperij & Papæ.

Merlinus Caledonius ſeu Syluestris, Britto. 570.

FVit diſcipulus Theliesini Vatis de quo ſuprà. Eius extant Mirabilia, de quibus inter alios ſcri- pſit Galfridus Monachus, de quo infrà. Balæus. Imp. 56. Iuſtino iuniore. E. R. 59. Ioanne 3.

Idem in reuelatione de summis Pontificibus. Hic inter alia dicit: Lætatus sum in his quæ dictæ sunt mihi, post longinquam enim Christicolarum tribulationem, & post nimiam innoxij sanguinis effusionem, prosperitas domini veniet ad desolatam gentem scil. Christianam: Pastor egregius in solio sedebit, qui cuncta rectificabit: orientali & occidentali Ecclesiæ dominabitur, & fides vna vigebit: tunc pastor vnus, lex vna, Iesus Christus, cuncta ordinabit, & post vulnera mellifluam applicabit medicinam.

580. ## *Tiberius Const. Imp.* 57.

Hic cùm quotidiè magnas pauperibus largiter daret eleemosynas, Deus illum multo auro donauit. Quodam enim die, cùm per palatium suum deambularet, conspexit quendam lapidem in solo, cui erat insculptum signum sanctæ crucis: tunc ait: sanctâ cruce (quam hodie, scelus, Papa calceis infigit) signanda est frons & pectus nostrum, & ecce eandem hic conculcamus & terimus pedibus: mandat igitur lapidem amoueri.

Sublato autem eo, alius suberat eodem modo signatus: exemto & isto, tertium itidem talem inuenerunt: cùm verò & hunc amoueri iuberet, illi dictis obsecuti plus quàm centum repererunt auri talenta. Hoc Tiberius recepit, & multa de eodem pauperibus munifica liberalitate dedit. Gregorius Turonensis, Eutropius, Tilmannus Breitenbachius, Valentinus Leichthius speculo miraculorum, Cardinalis Cæsar Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, Tom. 7. & Hedio: Imp. vt sup. E. R. 60. Benedicto.

580. ## *Gildæ Badonici monachi sapientis Castigatio in Ecclesiasticum Ordinem.*

Gildas Badonicus cognomento Sapiens, Bannochorensis Cœnobij monachus, Sacerdotes Britanniæ flagitiosè viuentes, tum ore, cùm calamo, acriter perstrinxit. Montes malitiæ Episcopos, monachos, & clericos vocabat: mox vt eos vidit aduersus Deum erigi, scriptis eos à vitijs auocare studuit: Liber eius, qui dicitur, Acris correptio in Ecclesiasticum ordinem, hic est: Britannia habet sacerdotes, sed nonnullos insipientes: quàm plurimos ministros, sed multos impudẽtes: clericos, sed quosdam raptores, subdolos: pastores, vt dicuntur, sed occisioni animarum lupos paratos. Quippe non commoda plebi prouidentes, sed proprij plenitudinem ventris quærentes: ecclesiæ domus habentes, sed turpis lucri gratia, eas adeuntes: populos docentes, sed præbendo interdum pessima exempla, vitia, malosq; mores: rarò sacrificantes: ac rarò puro corde inter altaria stantes: plebem ob peccata non corripientes: nimirum eadem agentes: præcepta Christi spernentes: & suas libidines votis omnibus implere curantes: sedem Petri Apostoli immundis pedibus aliquos vsurpantes, sed meritò cupiditatis, in Iudæ traditoris pestilentem cathedram desidentes: sæpius detrahentes, & rarò vera dicentes: veritatem pro inimico, odientes, & mendacijs ac si charissimis fratribus fauentes: iustos, inopes, inanes, quasi angues toruis vultibus conspicantes: & sceleratos diuites, absq; vllo verecundiæ respectu, sicut cœlestes angelos venerantes: egenis eleemosynam esse dandam, summis labijs prædicantes, sed ipsi vel obolum non dantes: nefanda populi scelera tacentes, & suas iniurias, quasi Christo irrogatas amplificantes, religiosam fortè matrem seu sorores domo pellentes, & externas, vel vt secretiori ministerio familiares indecenter accipientes, vel potius, vt vera dicam, licet inepta, non tàm mihi, quàm talia agentibus, humiliantes ecclesiasticos posthæc, gradus propensius quàm regna cœlorum ambientes, & tyrannico ritu, acceptos defendentes. Nec tamen legitimis moribus illustrantes, ad præcepta sanctorum si aliquando duntaxat audierint, quæ ab illis sæpissimè audienda erant, oscitantes, ac stupidos, & ad ludicra & ineptas secularium hominum fabulas, ac si iter vitæ mortisq; pandant, strenuos, & intentos pinguedinis gratia, taurorum more, raucos & ad illicita infeliciter promptos, vultus arroganter in altum habentes, & sensus conscientia remordente, ad ima vel tartarum demersos, vno sanè perdito denario, mœstos, & ad vnum inquisitum lœtos in Apostolicis sanctionibus ob inscitiam, vel peccatorum pondus, ora etiam scientium obturantes, hebetes, ac mutos, & inflexibus mundialium negotiorum mendacibus doctissimos, quorum de scelerata conuersatione, multos sacerdotio irruẽtes, potius vel illud penè omni pecunia redimẽtes, quàm tractos, & in eodem veteri in faustoq; intolerabiliũ cœno piaculorum, post sacerdotalem, episcopatus, vel presbyterij sedem, qui nec ibidem sæpe sederunt, vtpote indigni, porcorum more, volutantes, rapto tantum sacerdotali nomine, nec tamen tenore, vel Apostolicâ dignitate accepta, sed qui nondum ad integam fidem, sunt malorum pœnitentiam idonei, quomodo ad quemlibet ecclesiasticum, vt non dicam summum conuenientes, & apti gradum, quem non nisi sancti, atq; perfecti & Apostolorum imitatores, & vt magistri gentium verbis loquar irreprehensibiles, legitimè, & absq; magno sacrilegij crimine suscipiunt. Quid enim tàm impium tamq; scelestum est, quàm ad similitudinem Simonis magi, non intervenientibus licet interea promiscuis criminibus, episcopatus officium, vel presbyterij, terreno pretio, quod sanctitate, rectisq; moribus decentiùs acquiritur, quempiam velle mercari? Sed in eo isti propensiùs, vel desperatiùs sunt. quod non ab Apostolis vel Apostolorum successoribus, sed à tyrannis & à patre eorum diabolo fucata, & nunquam profutura emũt sacerdotia: quin potius velut culmen tectumq; malorũ omnium quoddã, quò non facilè eis improperentur, à quoquã admissa prisca vel noua, & cupiditatis gulæq; desideria, scelestæ vitæ structuram supponunt, vt præpositi malorum faciliùs rapiant. Nam si talis profectò coëmptionis conditio ab impudentibus istis, non dicam Apostolo Petro, sed cuilibet sancto sacerdoti pioq; regi ingesta fuisset.

c, eadem responsa accepissent, quæ ab Apostolo autor eorundem magnus Simon accepit, dicente: ecunia tua tecum sit in perditionem. Sed fortè heu, qui ambitores istos ordinant, imò potius humi- ant, atq; pro benedictione maledicunt, dum ex peccatoribus, non pœnitentes, quod rectius fuisset, d sacrilegos & desperatos faciunt, & Iudam quodammodo in Petri cathedra Domini traditorem, : Nicolaum immundæ hæreseos autorem in loco Stephani martyris statuunt: eodē modo sacer- otio adsciti sunt, & ideo non magnopere detestantur in filijs, quinimò venerantur, quod similiter atribus sibi euenisse certissimum est. Etenim eos si in parochia, nonnullis resistentibus sibi & tam etiosum quæstum seuerè denegantibus comessoribus, huiuscemodi margaritam inuenire non ossint, præmissis antè sollicitè nuncijs, transnauigare maria, terrasq; spatiosas transmeare, non tā iget quàm delectat, vt omninò talis species inæquiparabilisq; pulchritudo, & vt dicam, verius dia- olica illusio venditis omnibus copijs, comparetur. Dein cum magno apparatu, magnaq; phantasia, el potiùs insaniâ repedantes ad patriam, ex erecto erectiorem incessum pingunt, & dudum sum- nitates montium conspicantes, nunc rectà ad æthera, vel ad summa nubium vellera, luminum semi- ormitantes acies librant, ac se noua quædam plasmata, imò diabolica organa, vt quondam Noua- us Romæ dominicæ conculcator margaritæ, porcus niger, patriæ ingerunt, violenter manus nō tam ignas venerabilibus aris, quàm flammis inferni vltricibus, in tali schema positi sacrosanctis Christi acrificijs extensuri. Quid tu infelix popule à talibus, vt dixit Apostolus, bestijs ventris præstolaris? tiine corrigeris: qui seipsos non modò ad bona non inuitant, sed secundum prophetæ exprobratio- em laborant, vt iniquè agant: talibúsue oculis illustraberis? qui hæc tantùm auidè speculantur, uæ procliua ad vitia, id est, ad tartari portas ducunt: Vel certè secundum Saluatoris dictum, si non os rapacissimos, vt Arabiæ lupos, ac igneum Sodomorum imbrem ad montem, vt Loth præprope- fugeritis, cæci educti, à cæcis pariter in inferni foueam cadetis. Sed forsitan aliquis dicat: Non ita mnes episcopi, vel presbyteri, vt superius excepisti, qui non schismatis, non superbiæ, non immun- itiæ infamiâ maculantur, mal unt? Quòd nec vehementer & nos diffitemur: sed licet sciamus eos itos esse, & bonos: breuiter tamen respondebimus. Quid profuit Heli sacerdoti, quòd solus non olauerit præcepta domini, rapiendo in fuscinulis, antequàm adeps Domino offerretur, ex ollis car- es, dum eadem mortis ira qua filij multatur? quis rogo, eorum, de quorū moribus satis multa perius diximus, ob inuidiam melioris hostiæ, cœlestiq; igne in cœlum euectæ, vt Abel occisus est? n etiam mediocris verbi aspernantur conuitium. Quis perosus est consilium malignantium, & cū mpijs non sedit, ita vt de eo veridicè, quasi de Enoch diceretur: Ambulauit Enoch cum Deo, & non ueniebatur in mundi scil. vanitatibus, post idola, procliue id temporis claudicare, relicto Deo, inci- entis. Quis eorum in arcâ salutari, hæc est nunc Ecclesia, vllum Deo aduersantem, vt Noë, diluuij mpore, non admisit: vt perspicuè monstraretur, non nisi innoxios vel pœnitentes egregios in Do- inica domo esse debere. Quis victoribus solùm & in tricentenario numero, hoc est Trinitatis sacra- ento, liberato iusto, regū quinq;, victriciumq; turmarum exercitus ferales vincentibus, & nequa- uam aliena cupientibus sacrificium offerens, vt Melchisedech, benedixit? Quis sponte proprium in tari, capite cædendum vt Abraham, Deo iubente, obtulit filium, vt simile quoddam huic impleret hristi mandatum dicentis: oculum dextrum scandalizantem euelli debere. Et Prophetæ, maledi- um esse gladium à sanguine prohibentem. Quis memoriam malefacti de corde radicitus, vt Ioseph uellit? Quis in monte cum Domino locutus, & nequaquam concrepantibus tubis, exinde perterri- s, duas tabulas, cornutamq; faciem aspectu incredulis inhabilem & horrendam tropico sensu, vt loyses aduexit? Quis eorum pro peccatis populi, exorans imo de pectore clamauit, vt ipse: Domine, quiens, peccauit populus iste peccatum grande, quòd si dimittis eis, dimitte: alioquin dele me de bro tuo. Quis vestrûm qui torpetis potius, quàm sedetis legitimè in sacerdotali sede, eiectus de con- io impiorum, post diuersarum plagas virgarum, vt sancti Apostoli, dignus habitus est, pro Christo ero Deo contumeliam pati? Quis ex vobis, gladij ictu pro confessione Christi, post vincula carceris, aufragia maris, virgarum cædem, post fluminum, latronum, gentium, Iudæorum, Pseudoaposto- rum continua pericula, post famis, ieiunij, vigiliarum labores, post perpetē sollicitudinem omni- m ecclesiarum, post æstum pro scandalizantibus, post infirmitatem pro infirmis, post admirabilē rædicando Christi Euangelium orbis penè circuitum, vt vas electionis, magisterq; gentiū electus, ca- te plexus est? Quis vestrûm, vt sanctus martyr Ignatius Antiochiæ Vrbis episcopus, post admirabiles Christo actus, ob testimoniū eius, leonum molis Romæ confractus est? cuius verba cū ad passionē uceretur, audientes, si aliquando vultus vestri rubore suffusi essent, non solùm in cōparatione eius, os non putabitis sacerdotes, sed ne mediocres quidē Christianos esse, ait enim in Epistola, quam ad omanam ecclesiam misit: A Syria vsq; Romā, cum bestijs terra mariq; depugno die ac nocte, conne- us & colligatus, decem Leopardis militibus ad custodiam datis, qui ex beneficijs nostris sæuio- s fiunt, sed ego eorū nequitijs magis erudior, nec tamen in hoc iustificatus sum. O salutares bestias, uæ præparantur mihi, quādo venient? quādo mittentur? quando eis frui licebit carnibus meis? quas o exopto acriores parari, & inuitabo ad deuorationē mei, & deprecabor, ne fortè vt in nonnullis fe- erunt, timeant attingere corpus meū, quinimò si cunctabuntur, ego vim faciā, ego me ingeram. Da- quæso veniam, ego noui quid expediat mihi, nunc incipio esse discipulus Christi. Facessat inuidia el humani affectus, vel nequitiæ spiritualis, vt Iesū Christū adipisci merear. Quid adhæc dormitanti us animę oculis aspicitis? Quid talia surdis sensuū auribus auscultatis? Discutite, quæso, tenebrosā a- âq; cordis vestri caliginē tempori, vt Veritatis, & humilitatis præfulgidū lumē videre possitis. Chri ianus non mediocris, sed perfectus sacerdos, non vilis sed summus, martyr nō segnis, sed præcipuus icit: Nunc incipio esse Christi discipulus. Et vos ac si Lucifer ille de cœlo proiectus, verbis nō potestate

erigi-

erigimini, & quemadmodum ſub dente ruminatis, & geſtibus prætenditis, quæ antea autor veſte depinxerat, In cœlũ, inquiens, conſcendá, & ero ſimilis altiſsimo. Et iterùm: Ego fodi & bibi aquam & exiccavi veſtigio pedum meorum omnes riuos aggerum. Multò rectius oportebat vos imitari illum, & audire, qui totius bonitatis & humilitatis verè inuictum exemplar eſt, dicentem per Prophetam: Ego autem ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. O mirabile quoddam dixiſſe, eum opprobrium ſe hominum, cùm omnis mundi opprobria deleuerit. Sed vt ad propoſitum reuertar. Quis (inquam) ex vobis vt Smirnenſis Eccleſiæ paſtor egregius Polycarpus Chriſti teſtis, menſam humanè hoſpitibus ad ignem eum auidè trahentibus appoſuit, & obiectus flammis pro Chriſti charitate dixit: qui dedit mihi ignis ferre ſupplicium, dabit, vt ſine clauorum confixione, flammas immobiliter perferam. Vnum adhuc præter magnã verbis volans ſanctorum ſyluam, exempli gratia, ponam Baſilium ſcil. Cæſarienſem, qui cum ab iniquo principe ruinæ huiuſmodi intentarentur, quod niſi in craſtinum Arriano cœno, vt cæteri macularetur, eſſet omninò moriturus, dixiſſe fertur: Ego ſanè ero cras, qui hodie ſum, tu te vtinam mutares! Et iterùm: Vtinam haberem aliquid digni muneris, quod offerrem huic, qui maturius Baſilium de nodo follis huius abſolueret. Quis ex vobis Apoſtolici ſermonis regulam, quæ ab omnibus ſemper ſanctis ſacerdotibus, omni tempore humanam ſuggeſtionem præcipitanter ad nequitiam feſtinantem recutientibus, ſeruata eſt, in concuſsione tyrannorum, indiſruptè cuſtodiuit? quæ eiuſmodi eſt. Obedire oportet magis Deo, quàm hominibus. Igitur confugientes ſolito more, ad Domini noſtri ſanctorumq; prophetarum eius voces, vt illi pro nobis, oraculorum ſuorum iacula imperfectis paſtoribus, vt antea tyrannis, quis compuncti ſanentur, librent. Videamus quid Dominus per Prophetas, ad deſides, & inhoneſtos ſacerdotes, & non benè populum tam exemplo, quàm verbo docentes, minarum loquatur. Nam & Heli ille ſacerdos in Silo, pro eo quod non digno Deo Zelo, ſeuerè in filios contemnentes Deũ vltus fuerat, ſed molliter & clementer, vtpote paterno affectu monuerat, tali animaduerſione damnatur, dicente ad eum Propheta: Hæc dicit Dominus: Manifeſtè oſtendi me, ad domum patris tui, cùm eſſent in Ægypto ſeruientes Pharaoni, & elegi domum patris tui ex omnibus tribubus Iſrael, mihi in ſacerdotio. Et poſt pauca: Quare reſpexiſti in incenſum meum, & in ſacrificium meum improbo oculo? & honorificaſti filios tuos, plus quàm me? vt benediceres eos à primordio in omnibus ſacrificijs coram me, & ſic dicit Dominus: Quoniam qui honorificant me, honorabo eos, & qui pro nihilo habent me, ad nihilum redigentur: Ecce dies venient, & diſperdam nomen tuum, & ſemen domus patris tui, & hoc tibi ſignum ſit, quod veniet ſuper duos filios tuos Ophni & Phinees, in vno die morientur ambo in gladio virorum. Si hæc itaque patiuntur, qui verbis tantum ſubiectos, & non condigna vltione emendant, quid ipſis fiet, qui ad mala hortantur, peccando & trahunt? Eſaiam quoq; ſanctum Prophetam de ſacerdotibus hoc modo loquentem audite: Væ impio in malum, retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores ſui ſpoliarunt, & mulieres dominatæ ſunt eis. Popule meus qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt, & viam greſſuum tuorum diſsipant. Stat ad iudicandum Dominus, & ſtat ad iudicandos populos, Dominus ad iudicium veniet, cum ſenibus populi ſui, & principibus eius: Vos depaſti eſtis vineam meam, rapina pauperis in domo veſtrâ. Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus exercituum? Et iterum: Væ, qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſticiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent cauſæ humilium populi mei, vt eſſent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Quid facietis in die viſitationis, & calamitatis de longè venientis? & infrà: Verùm hi quoq; præ vino neſciuerunt, & præ ebrietate errauerunt, ſacerdotes neſcierunt præ ebrietate, abſorpti ſunt à vino, errauerunt in ebrietate, neſcierunt videntẽ, ignorauerunt iudicium. Omnes enim menſæ repletæ ſunt vomitu ſordium, ita vt non eſſet vltra locus. Propterea audite verbũ Domini viri illuſores, qui dominamini ſuper populum meum, qui eſt in Hieruſalem, dixiſtis enim: Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum, flagellum inundans cum tranſierit, non veniet ſuper nos, quia poſuimus mendacium ſpem noſtram, & mendacio protecti ſumus. Et poſt aliquanta: Et ſubuertet grando ſpem mendacij, & protectionem aquæ inundabunt, & delebitur fœdus veſtrum cum morte, & pactũ veſtrum cum inferno non ſtabit, flagellum inundans cum tranſierit, eritis ei in conculcationem, quandocunq; pertranſierit, tollet vos, & iterum: Et dixit Dominus: Eò quòd appropinquat populus iſte ore ſuo, & labijs glorificant me, cor autem eorum longè eſt à me, ideò ecce ego addam, vt admirationẽ faciam populo huic miraculo grandi, & ſtupendo, peribit enim ſapientia, à ſapientibus eius, & intellectus prudentium eius abſcondetur &c. Hieremias quoq; virgo, prophetaq; quid inſipientibus loquatur paſtoribus, attendite hæc inquiens Dominus: Quid inuenerunt patres veſtri in me iniquitatis? quia ſe elongauerunt à me, & ambulauerunt poſt vanitatem & vani facti ſunt. Et paulò pòſt: Et ingreſsi contaminaſtis terram meam, & hæreditatem meam poſuiſtis in abominationem, ſacerdotes non dixerunt. Vbi eſt Dominus? & tenentes legem neſciuerunt me, & paſtores præuaricati ſunt in me. Propterea adhuc iudicio contendam vobiſcum, ait Dominus, & cum filijs veſtris diſceptabo. Item poſt aliquanta: Stupor, & mirabilia facta ſunt in terrâ, Prophetæ prædicabant mendacium, & ſacerdotes applaudebant manibus ſuis, & populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in nouiſsimo eius? Cui loquar, & conteſtabor, vt audiat? Ecce incircumciſæ aures eorum, & audire non poſſunt. Ecce verbum Domini factum eſt illis in opprobrium, & non ſuſcipiunt illud, quia extendam manum meam ſuper habitantes terram, dicit Dominus: A minore quippe, vſque ad maiorem, omnes auaritiæ ſtudent, & à Prophetâ vſque ad ſacerdotem, cuncti faciunt dolum &c. Sanctus quoque Ioël monens inertes ſacerdotes, & de-

flens

ns detrimentum populi, pro iniquitatibus eorum dixit: Expergiſcimini, qui eſtis ebrij, à vino
ſtro plorate, & lamentamini omnes, qui bibiſtis vinum in ebrietatem: quia ablata eſt ab ore ve-
o iucunditas, & gaudium. Lugete ſacerdotes, qui deſeruitis altari, quia miſeri facti ſunt campi.
geat terra: quia miſerum factum eſt frumentum, & ſiccatum eſt vinum, diminutum eſt oleum,
uère agricolæ. Et iterùm: Flete ſacerdotes! qui deſeruitis Domino dicentes: Parce Domine popu-
tuo, & ne des hæreditatem tuam in opprobrium, & dominentur eorum gentes, vt ne dicant gen-
s: Vbi eſt Deus eorum? Sed hæc vos nequaquam auditis, ſed omnia quibus propenſius diuini fu-
ris indignatio inardeſcat, admittitis. Quid enim ſanctus Oſeas propheta ſacerdotib[9] veſtri moduli
xerit, ſignanter attendite. Audite hæc ſacerdotes, & intendat domus Iſraël, & domus regis, infigi-
auribus veſtris, quoniam ad vos eſt iudicium, quia laqueus facti eſtis ſpeculationi, & velut rete ex-
nſum. Vobis etiam à Domino alienatio huiuſcemodi intenditur per Prophetam Amos dicentem:
dio habui, & repuli dies feſtos veſtros, & non accipiam odorem, in ſolennibus conuentionibus
ſtris, quia etſi obtuleritis holocauſtomata, & hoſtias veſtras, non accipiam ea, &c. Auribus quoq;
rcipite ſanctum Micheam, ac ſi cœleſtem quandam tubam aduerſus ſubdolos populi principes
nciſius perſonantem. Audite nunc (inquiens) principes domus Iacob. Nonne vobis eſt, vt cogno-
atis iudicium odientibus bona, & quærentibus maligna, rapientibus pelles eorum ab eis, & carnes
rū ab oſsibus eorum, quemadmodū comederunt carnes plebis meæ, & pelles eorū ab eis excoria-
runt, oſſa eorum confregerunt, & laniauerunt quaſi carnes in olla? ſucclamabunt ad Deum, &
n exaudiet eos, & auertet faciem ſuam ab eis, in illo tempore, propter quod malitioſè geſſerunt in
inuentionibus ſuis, ſuper eos &c. Quid Sophonias egregius etiam Propheta de veſtris olim com-
ſſoribus diſceptauerit, attendite: de Hieruſalem namque loquebatur, quæ Spiritualiter Eccle-
, vel anima intelligitur, O, inquiens, quæ erat ſplendida & libera ciuitas, confidens columba, non
audiuit vocem, nec percepit diſciplinam, in Domino non confiſa eſt, & ad Deum ſuum non ac-
ſsit. Et id quare, oſtendit. Principes eius in ea, ſicut leones rugientes, iudices ſicut lupi Arabiæ, non
linquebant in mane. Prophetæ eius ſpiritum portantes viri contemptoris, ſacerdotes eius profa-
bant ſancta & impiè agebant in lege. Dominus autem iuſtus in medio eius non faciet iniquita-
m. Mane, mane dabit iudicium ſuum. Sed & beatum Zachariam Prophetam monentem vos in
rbo Dei audite. Hæc enim dicit Dominus omnipotens. Iudicium iuſtum iudicate, & miſericor-
am & miſerationem facite vnuſquiſq; ad fratrem ſuum, & viduam, & orphanum, & aduenam,
puerperam nolite calumniari, & malitiam vnuſquiſq; fratris ſui non reminiſcatur in corde ſuo.
contumaces fuerunt ne obſeruarent, & dederunt dorſum ſtultitiæ, & aures ſuas degrauarunt, vt
n audirent, & cor ſuum ſtatuerunt inſuadibile, ne audirent legem meam, & verba quæ miſit Do-
inus omnipotens ſuper Paſtores, exacerbata eſt iracundia mea, & ſuper agnos viſitabo, &c. Quid
terea ſanctus Malachias Propheta vobis denunciauerit, audite: Vos, inquiens, ſacerdotes qui ſper-
tis nomen meum, & dixiſtis: In quo ſpernimus nomen tuum? offerendo ad altare meum panes
llutos, & dixiſtis: In quo polluimus eos? in eo quòd dixiſtis: Menſa Domini pro nihilo eſt, &
æ ſuperpoſita ſunt ſpreuiſtis: quoniam ſi adducatis cæcum ad victimam, nonne malum? Si ad-
oueatis claudum aut languidum, nonne malū? Offer itaq; illud præpoſito tuo, ſi ſuſceperit illud, ſi
ceperit perſonam tuam, dicit Dominus omnipotens. Et nunc exorate faciem Domini veſtri, & de-
ecamini eum, in manibus veſtris facta ſunt hæc, ſi accipiam ex vobis perſonas veſtras, & iterum: Et
tuliſtis de rapina claudum & languidum, & intuliſtis munus. Nunquid ſuſcipiam illud de ma-
 veſtrâ dicit Dominus? Maledictus doloſus, qui habet in grege ſuo maſculum, & votum faciens
nmolat debile Domino, quia rex magnus ego ſum, dicit Dominus exercituum, & nomen meum
rribile in gentibus, &c Quid verò Ezechiel Propheta dixerit, attendite, Væ, inquiens, ſuperueniet,
nuncius ſuper nuncium erit, & quæretur viſio à Prophetis, & lex peribit à ſacerdote, & conſilium
ſenioribus? Et iterùm: Hæc dicit Dominus: Eò, quòd ſermones veſtri ſunt mendaces, & diuina-
nes veſtræ vanæ, propter hoc, ecce ego ad vos dicit Dominus. Extendam manū meam ſuper Pro-
etas, qui vident mendacia, & eos qui loquuntur vana, in diſciplina populi mei non erunt, neq; in
iptura domus Iſrael ſcribentur, & in terrā Iſrael non intrabunt, & ſcietis, quia ego Dominus. Pro-
tereà populum meum ſeduxerūt dicentes: Pax, Pax Domini, & non eſt pax. Hi ſtruunt parie-
m, & ipſi vngunt eum, & cadet. Et poſt aliquanta: Væ his, qui concinnant ceruicalia, ſubtus o-
nem cubitum manus, & faciunt velamina, ſuper omne caput vniuerſæ ætatis, ad ſubuertendas ani-
as. Sed ſufficiant hæc pauca, de pluribus, prophetarum teſtimonia, quis retunditur ſuperbia vel
nauia ſacerdotum contumacium, ne putent nos propria potius adinuentione quàm legis ſancto-
mue autoritate ſibi talia denunciare. Videamus igitur quid Euangelica tuba mundo perſonans in-
dinatis ſacerdotibus eloquatur non enim de illis, vt iam diximus, qui Apoſtolicam ſedem legiti-
è obtinent, quiq: benè norunt largiri ſpiritalia conſeruis ſuis in tempore cibaria, ſi qui tamen
ulti in præſentiarum ſunt, ſed de paſtoribus imperitis, qui derelinquunt oues, & paſcunt vana:
am non habent vana paſtores periti, nobis ſermo eſt. Euidens ergo iudicium eſt, non eſſe eum legi-
mum paſtorem, ſed mediocrem quidem Chriſtianum, qui hæc non tam noſtra, qui valde exigui
mus, quàm veteris nouiq; teſtamenti decreta recuſarit, vel inficiatus fuerit, ſicut benè quidam no-
rorum ait; Optabiliter cupimus, vt hoſtes Eccleſiæ noſtri quoq; abſq: vllo fœdere, hoſtes & amici,
defenſores noſtri: non ſolùm fœderati. ſed etiā patres ac domini habeantur. Conueniant namq;
nguli vero examine conſcientiam ſuā, & ita deprehendent, an ſecundum rectam rationē, ſacerdo-

tali

tali cathedræ insideant. Videamus(inquam) quid Saluator mundi, factorq; dicat: Vos estis sal terra
quòd si sal euanuerit, in quo salietur, ad nihilum valet, nisi vt proijciatur foràs, vt conculcetur ab ho
minibus. Hoc vnum testimoniũ ad confutandos impudentissimos quosq; abundè sufficere posset
sed vt euidentius adhuc quantis semetipsos intolerabilibus scelerũ fascibus falsi hi sacerdotes oppri
mant, verbis Christi comprobetur, aliqua annectenda sunt. Sequitur enim: Vos estis lux mundi
Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, neq; accendunt lucernam, & ponũt eam sub mo
dio, sed supra candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Quis ergo sacerdotum huius tem
poris, ita ignorantiæ cæcitatem depellit, vt ceu lux clarissimæ lucernæ, in aliqua domo cunctis nocti
residentibus scientiæ simul & bonorum operum lampade luceat? Quis ita vniuersis Ecclesiæ filij
tutum, publicum, conspicuumque refugium est, vt ciuibus firma fortè in æditi montis ciuitas vertic
constituta habeatur? sed & quod sequitur. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestr
bona opera, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Quis eorum istud vno saltem die potes
implere? quin potius densissima quædam eorum nebula, atraq; peccaminum omni insulæ incum
bit noxita, vt omnes penè à via recta auertat, ac per inuios impeditosq; scelerum calles errare faci
at, quorum non modò pater cœlestis non laudatur, sed etiam intolerabiliter blasphematur. Vellem
quidem hæc scripturæ sacræ testimonia huic epistolæ inserta, vel inserenda, sicut nostra mediocrita
posset, omnia vtcunq; historico vel morali sensu interpretari: sed ne in immensum modum opu
sculum hoc, his qui non tam nostra, quàm Dei despiciunt, fastidiunt, auertunt, protollatur, simplici
ter & absq; vlla verborum circuitione, congesta vel congerenda sunt, &/post pauca: Qui enim sol
uerit vnum, de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlo
rum: Et iterum: Nolite iudicare, & non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitu
de vobis. Quis ergo vestrûm respicit id, quod sequitur? Quid autem festucam vides in oculo fratris
tui, & trabem in oculo tuo non consideras? aut quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine, eijciam fe-
stucam de oculo tuo? Et ecce trabem in oculo tuo non animaduertis. Vel quod sequitur: Nolite da-
re sanctum canibus, neq; miseritis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibu
suis, & conuersi disrumpant vos. Quod sæpissimè vobis euenit. Et populum monens, ne dolosis do-
ctoribus, vt estis vos, seduceretur, dixit: Attendite vos à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vesti
mentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid col-
ligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? sic omnis arbor bona bonos fructus facit, & mala malos, &
infrà: Non omnis qui mihi dicit: Domine Domine intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit vo-
luntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Quid sanè vobis fiet, qui vt
propheta dixit, labijs tantùm, & non corde, Deo adhæretis? Qualiter autem impletis, quod sequi-
tur: Ecce, inquiens, ego mitto vos, sicut oues in medio luporum, qui versa vice, vt lupi in gregem oui-
um proceditis? vel quod ait: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Pruden-
tes quidem estis, vt aliquem ore exitiabili mordeatis. Nam vt caput vestrum quod est Christus, obie-
ctu quodammodo corporis, defendatis, quem totis operum malorum conatibus conculcatis? Nec
enim simplicitatem columbarum habetis, quin potius coruino assimilati nigrori, ac semel de arca,
id est, ecclesia euolantes, inuentis carnalium voluptatum fœtoribus, nusquam ad eam puro corde re-
uolatis. Sed videamus &c. Nolite, ait, timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt
occidere, sed timete eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Quidnam horum fe-
ceritis recogitate. Cuius verò vestrum non profundi cordis arcana vulneret sequens testimonium,
quod de prauis antistitibus Saluator ad Apostolos loquitur: finite illos, cæci sunt, duces cæcorũ. Cæ-
cus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadent. Egent sanè populi quibus præestis, vel
potius quos decipitis, audire. Attendite verba Domini ad Apostolos & turbas loquentis, quæ & vos,
vt audio, in medium crebrò proferre non pudet. Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Phari-
sæi. Omnia ergò quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum verò opera illorum nolite
facere, dicunt enim & ipsi non faciunt. Periculosa certè ac superuacua sacerdotibus doctrina est, quæ
prauis operibus obfuscatur. Væ vobis Hypocritæ, qui clauditis regnum cœlorum ante omnes, vos au-
tem non intratis, nec introeuntes sinitis intrare: non solùm enim pro tantis malorum criminibus,
quæ geritis in futurum, sed etiam pro his, qui vestro quotidiè exemplo pereunt, ferali pœna plecte-
mini, quorũ sanguis in die iudicij de vestris manibus requiretur. Sed quid mali quod serui parabola
prætenderit, inspicite, dicentis in corde suo: moram facit Dominus meus venire. Qui ob hoc forsi-
tan cœperat percutere conseruos suos manducantes & bibentes cum ebrijs. Veniet ergò (inquit) Do-
minus serui illius, in die, in qua non sperat, & hora, qua ignorat, & diuidet eum, à sanctis scil. sacerdo-
tibus, partemq; eius ponet cum hypocritis, cum eis certè qui sub sacerdotali tegmine multũ obum-
brant, illic (inquiens) erit fletus, & stridor dentium. Quibus in hac vita crebrò euenit, ob quotidianas
ecclesiæ matris ruinas filiorum, vel desideria regni cœlorum. Sed videamus quid Christi verus disci-
pulus magister gentium Paulus, qui omni ecclesiastico doctori imitandus est, sicut & ego sum disci-
pulus Christi, in tali negotio, præloquatur, in prima epistola dicens: Quia cùm cognouissent Deum,
non sicut Deum magnificauêre, aut gratiam egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & ob-
cæcatũ est insipiens cor eorum, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Licet hoc gentibus dici vi-
deatur, intuemini tamen, quia competenter istius æui sacerdotibus cum populis coaptabitur, &
post pauca: Qui commutauerunt (inquit) veritatem Dei in mendacium, & coluerunt, &
seruierunt creaturæ potius quàm creatori, qui est benedictus in secula, propterea tradidit illos De-
us in passiones ignominiæ. Et iterum: Et sicut non probauerunt Deum habere in noticia,
tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant, quæ non conueniunt, repletos omni ini-

quitate,

ıitate, malitia, impudicitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio,
ɒntentione, dolo, malignitate, ſuſurrones, detractores, Deo odibiles, contumelioſos,
ıperbos, elatos, inuentores malorum, parentibus inobedientes, inſenſatos, incompoſitos, ſine
ıiſericordia, ſine affectione. Qui cùm iuſtitiam Dei cognouiſſent, non intellexerunt, quomodo
ui talia agunt, digni ſunt morte. Quiſnam ſupradictorum his omnibus in veritate caruit? ſi
uim eſſet, fortè caperetur ſubiecto ſenſu, in quo ait: Non ſolum qui faciunt ea, ſed etiam qui con-
ntiunt facientibus. Vt nullus ſcilicet eorum ſit huius mali expers, & infrà: Tu autem ſecundum
uritiam tuam & cor impœnitens, theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij Dei,
ui reddet vnicuique ſecundum opera ſua, & iterum: Non eſt enim acceptio Perſonarum apud
Deum, quicunque enim ſine lege peccauerunt, ſine lege & peribunt. Quicunque in lege peccaue-
nt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis
uſtificabuntur. Quid ergo ſeueritatis ingeſſit his, qui non ſolùm implenda non faciunt, & prohi-
ita non declinant, ſed etiam, qui ipſam verborum Dei lectionem vel tenuiter auribus inſtillatam
ro ſæuiſsimo angue refugiunt? Sed tranſeamus ad ſequentia. Quid ergo, inquit, dicemus? Per-
ıanebimus in peccato, vt gratia abundet? abſit. Qui enim mortui ſumus peccato, quomodo ite-
ım viuemus in illo? Et poſt aliquanta: Quis nos ait, ſeparabit à charitate Chriſti, tribulatio, an
ıguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Quem veſtrûm quæſo
lis intimo corde occupabit affectus, qui non modò pro pietate non laboratis, ſed etiam vt iniquè
garis, & Chriſtum offendatis, multa patimini? vel quid ſequitur? Nox præceſsit, dies autem
ppropinquauit: abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamus arma lucis, ſic vt in die hone-
e ambulemus, non in comeſſationibus, & ebrietatibus, non in cubiculis & impudicitijs, non in
ntentione & æmulatione, ſed induite Dominum Ieſum Chriſtum, & carnis curam ne feceritis
concupiſcentijs. Et iterum ad Corinth. Epiſt. 1. Vt ſapiens, inquit, architectus fundamen-
m poſui: alius ſuper illud ædificat. Vnuſquiſque autem videat, quomodo ſuperædificet; funda-
entũ enim aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitũ eſt; quod eſt Ieſus Chriſtus: ſi quis au-
n ſuperædificat ſupra fundamentum hoc, aurum & argentum, lapides pretioſos, ligna, fœnum,
pulam, cuiuſque opus manifeſtum erit. Dies enim Domini declarabit illud, qui in igne reuela-
tur, & vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit, ſi cuius opus manſerit, omnia per ignem iu-
cabuntur. Item in Epiſtola ad Corinth 2. Ideò inquit, habentes hanc adminiſtrationem, iuxta
od miſericordiam conſecuti ſumus, non deficiamus, ſed abiiciamus occulta dedecoris, non
ıbulantes in aſtutia, neque adulterantes verbum Dei, per malum exemplum ſcilicet, & per adula-
ınem. In ſubſequentibus autem ità de malis doctoribus dicit: Nam huiuſmodi Pſeudoapoſtoli
nt operarij ſubdoli, transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti, & non mirum, ipſe enim Sata-
s transfigurat ſe in Angelum lucis. Non eſt magnum, ſi miniſtri eius transfigurarentur, vt an-
li iuſtitiæ, quorum finis erit ſecundum opera eorum. Attendite quoque quid ad Epheſios dicat:
ı neſcitis vos pro hoc, in aliquo reo teneri? Hoc inquiens, dico & teſtificor in Domino, vt jam
n ambuletis, ſicut gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui, tenebris obſcuratum habentes intelle-
m, alienati à via Dei, per ignorantiam, quæ eſt in illis propter cæcitatem cordis eorum, qui de-
rantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ in operationem omnis immunditiæ & auaritiæ. Et
is veſtrum ſponte expleuerit, id quod ſequitur? Proptereà nolite fieri imprudentes, ſed intelli-
ntes, quæ ſit voluntas Dei: & nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria: ſed replemini Spiritu San-
. Sed & quod ad Theſ. dicit: Neque enim fuimus apud vos aliquando in ſermone adulatio-
, ſicut ſcitis, neque in occaſione auaritiæ, nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis,
que ab aliis, cum poſsimus in honore eſſe, vt cæteri Apoſtoli Chriſti. Sed facti ſumus ſicut
rvuli in medio veſtrûm, vel tanquam ſi nutrix foueat parvulos ſuos, ita deſiderantes vos cupi-
, volebamus vobis tradere non ſolùm Euangelium, ſed etiam animas noſtras. Si hunc vos A-
ſtoli retinetis in omnibus affectum, eius quoque cathedræ legitimè inſidere noſcatis, vel etiam
od ſequitur. Scitis (inquit) quæ præcepta dederim vobis. Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio
tra; vt abſtineatis vos à fornicatione, & ſciat vnuſquiſq; ſuum vas poſsidere in honore & ſan-
ificatione, non in paſsione deſiderij, ſicut gentes, quæ ignorant Deum. Audite item, quid de vo-
prophetico Spiritu, Sanctus idem Apoſtolus veſtrique conſimilibus prædixerit, ad Timothe-
ı apertè ſcribens: Hoc enim ſcito, quòd in nouiſsimis diebus inſtabunt tempora periculoſa,
nt enim homines ſemetipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus inobedi-
tes, ingrati, ſcelesti, ſine affectione, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, pro-
ui, tumidi, voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes quidem ſpeciem pietatis, virtu-
n autem eius abnegantes. Et hos devita. Idem & Propheta dicit: Odiui congregationem ma-
norum, & cum impiis non ſedebo. Cæterùm idem Apoſtolus euidenter oſtendit, qualiter ſe ex-
beant in ſuo officio ſacerdotes, ita ad Titum ſcribens: Teipſum præbe exemplum bonorum ope-
n, in doctrina, in integritate, in grauitate, verbum ſanum habens irreprehenſibile, vt his qui
auerſo ſunt, vereantur, nullum malum habentes dicere de nobis. Et iterum ad Timotheum:
bora inquit, ſicut bonus miles Ieſu Chriſti. Nemo militans Deo implicat ſe negociis ſecularibus,
placeat ei, cui ſe probauit. Nam & qui contendit in agone, non coronatur, niſi legitimè
tauerit. Hæc quidem bonorum adhortatio, ſed quid ſparſim poſitis amplius vtentes teſtimo-
s ſenſuum diuerſorum vndis in deſpecta ingenij noſtri cymbala fluctuamus? Igitur neceſſari-
ı duximus recurrere tandem aliquando vſque ad lectiones illas, quæ ad hoc ex omni penè ſan-

ctarum ſcripturarum textu meritò excerptæ ſunt, vt non ſolùm recitentur, ſed etiam adſtipulentur benedictioni, qua initiantur ſacerdotum vel miniſtrorum manus, eoſque perpetuò doceant, vti ne à mandatis, quæ fideliter in eis lectionibus continentur, ſacerdotali dignitate degenerantes recedant, vt apertius cunctis pateat, & æterna ſupplicia eos eſſe manſura, & non eſſe ſacerdotes, vel Dei miniſtros, qui earum doctrinas atque mandata opere ſecundum vires ſuas, non impleuerint. Audiamus ergò quid Princeps Apoſtolorum Beatus Petrus de tali negotio ſignauerit: Benedictus (inquiens) Deus Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui per magnam miſericordiam ſuam regenerauerit vos in ſpem vitæ æternæ, per reſurrectionem à mortuis Domini noſtri Ieſu Chriſti, in hæreditatem incorruptibilem, immarceſsibilem, incontaminatam, conſeruatam in cælis, in vobis, qui in virtute Dei cuſtodimini. Quare enim tàm inſipienter violatur talis hæreditas à vobis? quæ non ſicut terrena decidua, ſed immarceſsibilis atque æterna eſt? Et poſt aliquanta: Propter quod ſuccincti eſtote lumbis mentis veſtræ, ſobrij, perfectè ſperantes in eam quæ offertur vobis gratiam in reuelatione Ieſu Chriſti. Rimamini namque pectoris veſtri profunda, an ſobrij ſitis, & perfectè ſacerdotalem gratiam examinandam in Domini reuelatione conſeruetis. Et iterùm dicit: Quaſi filij benedictionis, non configurantes vos illis prioribus ignorantiæ veſtræ deſiderijs, ſed ſecundum eum, qui vos vocauit ſanctos, & vos ſancti in omni conuerſatione eſtote. Propter quod ſcriptum eſt: Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum. Quis interrogo, veſtrûm ita ſanctitatem toto animi ardore ſectatus eſt, vt hoc quantum in ſe eſt, auidè feſtinaret implere? Sed videamus, quid in eiuſdem ſecundâ lectione contineatur. Chariſsimi (inquit) animas veſtras ſanctificate ad obediendum fidei per Spiritum in charitate, in fraternitate, ex corde vero inuicem diligentes perſeueranter quaſi renati non ex ſemine corruptibili, ſed incorruptibili per verbum Dei viui, & permanentis in æternum. Hæc quidem ab Apoſtolo mandata, & in die veſtræ ordinationis lecta, vt ea indiſruptè cuſtodiretis, ſed nequaquam à vobis iudicio impleta, ſed ne multum cogitata, vel intellecta ſunt. Et intrà: Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & ſimulationem, & inuidiam, & detractiones, ſicut modò geniti infantes, rationabiles, & ſine dolo, lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem, quoniam dulcis eſt Dominus. Recogitate an & hæc quoque ſurdis auribus à vobis audita crebrius conculcentur. Et iterum: Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, vt virtutes annuncietis eius, qui de tenebris vos vocauit, in illud tam admirabile lumen ſuum. Non ſolum enim per vos, virtutes Dei non annunciantur, ſed etiam prauiſsimis veſtris apud incredulos quoſque deſpiciuntur exemplis. Audiſtis fortè in eodem die, quod in lectione Actuum Apoſtolorum lectum eſt, Petro in medio diſcipulorum ſurgente, qui dixit: Viri fratres, oportet ſcripturam impleri, quam prædixit Spiritus Sanctus per os Dauid de Iuda. Et paulò poſt: Hic itaque acquiſiuit agrum de mercede iniquitatis? Hoc ſecuro vel potius hebeti corde, quaſi non de vobis electum fuiſſet, audiſtis. Quis quæſo veſtrûm non quærit agrum de mercede iniquitatis? Iudas quoque loculos compilabat, vos Eccleſiæ donaria filiorumque animas eius vaſtatis. Ille adiit Iudæos, vt Deum venderet: vos tyrannos & patrem veſtrum Diabolum, vt Chriſtum deſpiciatis. Ille triginta argenteis venalem habuit omnium ſaluatorem: vos vel vno obolo. Quid plura? Fertur vobis in medium Matthiæ in confuſionem veſtram exemplum, ſanctorum quoque Apoſtolorum electione, vel iudicio Chriſti, non propria voluntate ſortiti, ad quod cæci effecti non videtis, quia longè à meritis eius diſtatis, dum in morem & affectum Iudæ traditoris ſponte corruitis. Apparet ergo qui vos ſacerdotes ſciens ex corde dicit non eſſe eximium Chriſtianum. Sanè quod ſentio proferam, poſſet quidem lenior fieri increpatio, ſed quid prodeſt vulnus manu tantùm palpare, vngentóue vngere, quod tumore iam fœtoréve ſibi horreſcens cauterio & publico ignis medicamine eget? ſi tamen vllo modo ſanari poſſit, ægro nequaquam medelam quærente, & ab hoc medico longiùs recedente. O inimici Dei & non ſacerdotes: ô licitatores malorum, & non Pontifices: traditores, & non ſanctorum Apoſtolorum ſucceſſores: impugnatores, & non Chriſti miniſtri: Auſcultaſtis quidem ſecundæ lectionis Apoſtoli Pauli verborum ſonum, ſed nullo modo monita virtutemque ſeruaſtis, & ſimulacrorum more, quæ non vident, neque audiunt, eodem die altari aſtitiſtis, licet ille tunc & quotidiè vobis intonaret: Fratres fidelis ſermo eſt, & omni acceptione dignus. Ille dixit: Fidelem & dignum, vos vt infidelem & indignum ſpreuiſtis. Si quis epiſcopatum cupit, bonum opus cupit. Vos epiſcopatum magnopere auaritiæ gratia, non ſpiritalis profectus obtentu cupitis, & bonum opus illi condignum nequaquam habetis. Oportet ergo huiuſmodi irreprehenſibilem eſſe. In hoc namque ſermone lachrymis magis, quàm verbis opus eſt, ac ſi dixiſſet Apoſtolus, eum eſſe omnibus irreprehenſibilem debere. Vnius vxoris virum. Quid ita apud nos contemnitur quoque, quaſi non audiretur, vel idem dicere: E virum vxoris, ſobrium, prudentem. Quis etiam ex vobis, hoc aliquando ineſſe ſibi ſaltem optauit, Hoſpitalem? Id fortè caſu eueniret, popularis auræ potius, quàm præcepti gratia factum. Non prodeſt, Domino ſaluatore ita dicente, Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Ornatum, non vinolentum, non percuſſorem: ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum. O feralis immutatio: O horrenda præceptorum cæleſtium conculcatio: nonne infatigabiliter ad hæc expugnanda, vel potius obruenda actuum, verborumque arma corripiti

pr

ro queis conseruandis, atque firmandis, si necesse fuisset, & pœna vltrò subeunda, & vita ponenda erat: sed videamus & sequentia. Domum suam (inquit) benè regentem, filios habentem subditos in omni castitate. Ergò imperfecta est patrum castitas, si non item & filiorum accumuletur? Sed quid erit, vbi nec pater, nec filius, mali genitoris exemplo priuatus conspicitur castus? Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ DEI diligentiam adhibebit? Hæc sunt verba, quæ indubitatis affectibus approbantur. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non vino multo deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes ministerium fidei in conscientia pura. Hi autem probentur primùm, & sic ministrent, nullum crimen habentes. His nimirùm horrescens diu immorari, vnum veridicè possum dicere. Quin hæc omnia in contrarios actus mutantur, ita vt clerici, quod non absque dolore cordis fateor, impudici, bilingues, ebrij, turpis lucri cupidi, habentes fidem, & vt verius dicam, infidelitatem, in conscientia impura, non probati in bono, sed in malo opere præsciti ministrantes, & innumera crimina habentes, sacro ministerio adsciscantur. Audistis etiam illo die, quo multo dignius, multoque rectius erat, vt ad carcerem vel catastam pœnalem, quàm ad sacerdotium traheremini, Domino sciscitante, quem se esse putarent discipuli, Petrum respondisse: Tu es Christus filius Dei: eique Dominum pro tali confessione, dixisse: Beatus es Simon Bar Iona, quia sanguis & caro non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est: Ergo Petrus à Deo Patre doctus esse Christum confitetur. Vos autem moniti à patre vestro Diabolo iniquè, saluatorem malis actibus denegatis. Vero sacerdoti dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Vos quidem assimilamini viro stulto, qui ædificauit domum suam, super arenam. Notandum verò est, quòd insipientibus in ædificanda domo, arenarum pendulæ mobilitati Dominus non cooperatur, secundum illud: Fecerunt sibi reges, & non per me. Itemque quod sequitur eadem sonat dicendo: & portæ inferi non præualebunt, eiusque peccata intelliguntur. De vestra quidem exitiabili fractura pronunciantur: Venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina eius magna. Petro eiusque successoribus, dicit Dominus: Et tibi dabo Claues regni Cælorum. Vobis verò: Non noui vos, discedite à me operarij iniquitatis, vt separati sinistræ partis hædi, eatis in ignem æternum. Itemque omni sancto sacerdoti promittitur: Et quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælis, & quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis. Sed quomodo vos aliquid soluetis, vt sit solutum & in cælis, à cælo ob scelera adempti, & immanium peccatorum funibus compediti? Vt Salomon quoque ait: Funiculis peccatorum suorum vnusquisque constringitur. Quâ ratione aliquid in terra ligabitis, quod supra mundum etiam ligetur, propter vosmet ipsos, quia ita ligati iniquitatibus in hoc mundo tenemini, vt in cælis nequaquam ascendatis, sed in infausta tartari ergastula non conuersi in hac vitâ ad Dominum decidatis. Nec sibi quisquam sacerdotum de corporis mundi solùm conscientia supplaudat, cum eorum quibus præest, si propter eius imperitiam, seu desidiam, seu adulationem, perierint, in die iudicij de eiusdem manibus veluti interfectoris animæ exquirantur. Quia quæ dulcior mors, quàm quæ infertur ab vnoquoque homine malo, alioquin non dixisset Apostolus, velut paternum legatum suis successoribus relinquens. Mundus ego sum ab omnium sanguine, non enim subterfugi, quo minus annunciarem vobis omne consilium Dei. Multum namque vsu ac frequentia peccatorum inebriati, & incessanter irruentibus vobis scelerum cumulorum, ac si vndis quassati, vnam veluti post naufragium, in quâ ad viuorum terram euadi, pœnitentiæ tabulam toto animi nisu exquirite, vt auertatur furor Domini à vobis, misericorditer dicentis: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. Ipse omnipotens Deus totius consolationis, & misericordiæ, paucissimos bonos pastores conseruet ab omni malo, & municipes faciat ciuitatis Hierusalem cælestis, hoc est, Sanctorum omnium congregationis, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, cui sit honor, & gloria in secula seculorum Amen. Im. 57. Tiberio Constantino. E. R. 60. Benedicto 1.

Monstrum.

CVm Cæsar Mauritius hoc anno filium suum Theodosium, corona Cæsarea decoraret, & cum Persis pacem iniisset: facta est magna Eclipsis Solis, & mulier quædam in Thracia peperit infantem carentem oculis, superciliis, brachijs, & manibus: & sub coxis desinebat in caudam piscis, quæ sursum se iactitabat. Zonaras Imp. 58. Mauritio. E. R. 62. Gregorio Magno. 591

Serenus Massiliensis Episcopus.

HIc Episcopus imagines ex templis sustulit, ac exussit. Sic enim scribit ad eum Gregorius: Frangi non debuit, quod non ad adorandum in Ecclesiis, sed ad docendum tantùm fuit 591

collocatum. Et paulò pòst: vnde si quis imagines facere voluerit, minimè prohibe: adorare verò ima-gines omnibus modis devita. Imp. 58. Mauritio. E. R. 62. Gregorio Magno.

595 *Ordo Gregorianorum.*

GRegorius Magnus hunc ordinem instituit: qui po-stea pontificatum adeptus fuit. Sex monasteria in Sicilia construxisse fertur. Benedicti Regulam custodi-endam tradidit. Vestitus eorum fuit ærius: vel, vt Seb. Francus putat, aheneus. Franciscus Modius vestitum il-lis fuisse ceruinum, siue Berici coloris, cui ad pectus crux rubea intexta fuerit, & aluisse barbas, indicat.

Durum quippiam de eo scribit Antoninus tit. 12 cap. 3. Abdicationem bonorum adeò strictè obseruasse, vt aliquando Iustum Monachum, cuius ope medicâ sæ-pè antea adiutus fuerat, cùm contra Regulam tres aure-os occultasset, in mortis agone sine consolatione relin-queret, & diabolo, quamuis pœnitentem, & peccatum deplorantem traderet, mortuumque in sterquilinio se-peliri juberet, addito fulmine: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Quod tamen factum trigesimo die pòst reuocauit, & triginta sacrificia celebrauit, quibus se eum rursus ab inferis liberasse scribit, & ad cælum reportasse. Et hinc originem sumsisse Trigesimam, & consuetudi-nem Missas celebrandi pro defunctis, dictus Antoninus testatur. Imp. & E. R. vt sup.

596 *Gregorius Magnus Episc. Romæ in Epist.*
libro 3. Epist. 2.

IMperatorem tunc Constantinopoli sedentem vocat, & recognoscit Dominum suum à Deo con-stitutum, seque eius subditum &, famulum. Epistolarum libro 2. epist. 6. & libro 4. episto-la 13. cum sequenti, eius quoque filios Augustos, & Cæsares à patre factos, piissimos, serenissi-mos, & clementissimos Dominos suos vocitat: vt passim in suis scriptis. Imp. vt sup.

Gregorius M. siue I.

GRegorius Magnus siue primus sedit an. 596 & multos jã grassantis Antichristi errores, & abu-sus oppugnauit. Disseruit quoq; breuiter, non esse necessariam ceremoniarum in omnibu Ecclesiis similitudinem: sed vnamquamque sibi optimas eligere debere. Mirabilem de hoc Pon-tifice refert historiam diuus Vlricus in sua epistola, cuius summa est: quòd diuus Gregorius pri-mò quidem mandauerit cœlibatum sacerdotibus: postea verò comperiens, quòd clàm nihilomi-nus libidines exercerentur, multique inde concepti fœtus trucidarentur, id mandatum rursus ab-rogauerit, dixeritque: Melius est nubere quàm vri, incestibus, ac homicidiis aperire fenestram.

Idem 24. Mor. Terribili quippe dispositionis occultæ examine, priusquàm Leuiathan ill in suo damnato homine, quem assumet, appareat, à sanctâ Ecclesiâ virtutum signa subtra-hentur.

Idem Epistola ex regist. lib. 9. Indict. 4. cap. 64. Causæ sunt ruinæ populi sacerdotes mali quis enim pro populi se peccatis intercessor objiciat, si sacerdos, qui exorare debuerat, grauiora committat?

Idem Regist. lib. 4. Ind. 13. cap. 82. ad Ioannem Epis. Constant. contra primatum. Eo tem-pore, quo Fraternitas vestra in sacerdotalem honorem prouecta est: quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam inuenerit, recolit. Sed quo ausu, quóue tumore nescio, nouum sibi conata est nomen arripere, vnde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum peruenire. Quã in re vehe-menter admiror, quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini. Quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio concurrisses. Qui enim in-dignum te esse fatebaris, vt Episcopus dici debuisses: ad hoc quandoque perductus es, vt despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei, Pelagij grauia ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt. In quibus Sy-nodi, quæ apud vos de fratris quondam & consacerdotis nostri Gregorij causâ con-gregata est, propter nefandum elationis vocabulum, acta dissoluit: & Archidiaconum, quem iuxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, missarum vobiscum solemnia

celebra-

celebrare prohibuit. Post eius verò obitum, cùm indignus ego ad Ecclesiæ regimen adductus sum,
c antè per alios responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconum
lloqui fraternitatem vestram, vt à tali præsumtione compesceret, non equidem scripto, sed nudo
ermone, curaui. Et si emendari nollet, eum missarum solennia cum fraternitate vestra celebrare
rohibui, vt sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiæ reuerentiâ pulsarem, quatenus si
mendari nefandus, ac prophanus tumor verecundè non posset: tunc ad ea debuisset, quæ sunt
istricta atque canonica, perueniri. Et quia resecanda vulnera prius leui manu palpanda sunt: rogo,
recor, & quantâ possũ dulcedine exposco, vt fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atq; erroris
omen deferentibus contradicat, nec stulto atq; superbo vocabulo appellari consentiat. Verè enim
lens dico, atq; ex intimo viscerum dolore peccatis meis reputo, quòd ille meus frater nunc vsq; ad
umilitatem reduci non potuit, qui ad hoc in Episcopatus gradu constitutus est, vt aliorum ani-
nos ad humilitatem perducat: quòd ille, qui veritatem docet, se non ipsum docere, nec me quoq; de-
recante, consensit. Perpende rogo, quia in hac præsumtione temerariâ pax totius turbetur Ecclesiæ,
gratiæ contradicatur communiter omnibus effusæ. In quâ nimirum ipse tantum crescere poteris
antum penes temetipsum decreueris. Tantóque maior efficieris, quantò te à superbi & stulti vo-
abuli vsurpatione restringis. Atq; in tantum proficis, in quantum tibi non studueris, derogando
atribus, arrogare. Humilitatem ergò, frater carissime, totis visceribus dilige, per quam cunctorum
atrum concordia, & sanctæ vniuersalis Ecclesiæ vnitas valeat custodiri. Certè Paulus Apostolus
m audiret quosdam dicere: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ: hanc dilacerationem
orporis Dominici, per quam membra eius alijs se quodammodo capitibus sociabant, vehemen-
issimè perhorrescens clamauit, dicens: Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine
auli baptizati estis? Sic ergò ille membra corporis Dominici certis extra Christum quasi capitibus,
ipsis quidem Apostolis, subijci particulariter euitauit: tu quid Christo, vniuersalis scilicet Eccle-
capiti in extremi iudicij es dicturus examine, qui cuncta eius membra tibimet conaris Vniuersa-
s appellatione supponere? Quis rogo in hoc tam peruerso vocabulo, nisi ille ad imitandum pro-
onitur, qui despectis angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est
ngularitatis erumpere, vt & nulli subesse, & solis omnibus præesse videretur? Qui etiã dixit: In cœ-
m conscendam: super astra cœli exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus
quilonis: ascendam super altitudinem nubium: & similis ero altissimo. Quid enim fratres tui
mnes Episcopi Ecclesiæ vniuersalis, nisi astra cæli sunt? Quorum vita simul, & lingua inter pec-
ta, erroresq; hominum quasi inter noctis tenebras lucent. Quibus dum cupis temetipsum vocabu-
elationis præponere, eorumq; nomen tui comparatione calcare: quid aliud dicis, nisi: In cælum
cendam: super astra cœli exaltabo solium meum? Annon vniuersi Episcopi nubes sunt, qui &
rbis prædicationis pluunt, & bonorum operum luce coruscant? Quos dum vestra fraternitas de
ciens sub se premere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc, quod ab antiquo hoste dicitur: Ascen-
m super altitudinem nubium? Quæ cuncta ego cùm flens conspicio, & occulta Dei iudicia per-
nesco, augentur lachrimæ, gemitus se in meo corde non capiunt: quòd ille vir sanctissimus, Do-
inus Ioannes, tantæ abstinentiæ, atque humilitatis, suorum familiarium seductione linguarum
tantam superbiam erupit, vt in appetitu peruersi nominis illi esse conetur similis, qui dum super-
similis esse Deo voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, & ideò veram beatudinem
rdidit, quia falsam gloriam quæsiuit. Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ, & vni-
rsalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes quid aliud, quàm singulariũ sunt plebium capita? Et
mẽ sub vno capite omnes sunt mẽbra Ecclesiæ. Atq; vt cuncta breui cingulo loqutionis adstringã:
ncti ante legẽ, Sancti sub lege, Sancti sub gratiâ, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris
nt Ecclesię constituti, & nemo se vnquam vniuersalem vocare voluit. Vestra autem sanctitas agno-
t, quantum apud se tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus præsumsit, qui
raeiter Sanctus fuit. Numquoniam, sicut V. S. nouit, per venerandum Chalcedonense concilium,
ius Apostolicæ sedis antistites, cui Deo disponente deseruio, vniuersales, oblato honore, vocati
t? Sed tamen nullus vnquam tali vocabulo appellari voluit: nullus sibi hoc temerarium nomen
ipuit: ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus
negasse videretur. Sed hæc scio quia V. S. ab illis oriuntur, qui nobis deceptiosâ familiaritate de-
uiunt: contra quos peto, vt V. F. solerter inuigilet, nec se eorum verbis fallendam præbeat. Tan-
enim maiores hostes credendi sunt: quantò magis laudibus adulantur. Relinque tales: & si
minò decepturi sunt, saltem terrenorum hominum, & non sacerdotum corda decipiant. Sine
ortuos sepelire mortuos suos: Vos autem cum Prophetâ dicite: Auertantur statim erubescentes, Luc. 9.
i dicunt mihi: Euge, Euge. Et rursus: Oleum peccatoris non impinguet caput meum. Vnde & Ps. 69.
iens quidam benè admonet: Multi sint pacifici tui: consiliarius autem sit vnus tibi de mille. Psal. 40.
rrũpunt enim bonos mores colloquia praua. Antiquus enim hostis cor robustũ irrumpere non
lens, subiectas ei infirmas personas quærit, & quasi contra alta mœnia scalis appositis ascendit. Sic Gen. 3.
amum per subiectam mulierem decepit. Sic B. Iob, cùm filios occidit, mulierem reliquit: vt qui
s cor per se minimè poterat, saltem si posset, per mulieris verba penetraret. Quicunq; ergò iuxta
Infirmi ac seculares sunt, in suâ semper persuasione, atq; adulatione frangantur: quia inde æter-
s Dei inimicitias pariunt, vnde ipsi peruersi amatores sentiuntur. Certè olim clamabatur per Io-
nem Apostolum: Filioli, nouissima hora est, secundum quod Christus prædixit: Pestilentia & 1. Ioan. 2.
dius per mundum sæuit: gentes insurgunt gentibus: terra concutitur: orbis cum habitatoribus

suis terrâ dehiscente sotbetnr. Omnia enim, quæ prædicta sunt, fiunt. Rex superbiæ propè est, & quod
dici nefas est, sacerdotum est præparatus exitus: quia ceruice militant elationis, qui ad hoc positi
fuerant, vt ducatum præberent humilitatis. Sed hac in re etiamsi nostra lingua minimè contradi-
cat: illius virtus in vltionem erigitur, qui superbię vitio per semetipsum specialiter aduersatur. Hinc
Iacob 4. enim scriptum est: Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Hinc rursus dicitur: Im-
Eccl. 10. mundus est apud Deum, qui exaltat cor. Hinc contra superbientem hominem scriptum est: Quid
superbis terra, & cinis? Hinc per semetipsam Veritas dicit: Omnis qui se exaltat humiliabitur. Il-
Luc. 14.18. la vt nos ad viam vitæ per humilitatem reduceret, in semetipsâ dignata est, quod nos admonet, de-
Matth. 11. monstrare dicens: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Ad hoc namq; vnigenitus Dei fi-
lius formam infirmitatis nostræ suscepit: ad hoc inuisibilis, non solùm visibilis, sed etiam despectus
apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, illusionum probra, passionũ tormenta tolerauit, vt su-
perbum non esse debere hominẽ, doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis virtus est, propter
quam solá veraciter edocendá is, qui sine æstimatione magnus est, vsque ad passionem mortis factus
est paruus. Quia enim originẽ perditionis nostrę se prębuit superbia Diaboli: instrumentũ redem-
tionis nostræ inuenta est humilitas Dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus, videri supra o-
mnia voluit elatus. Redemtor autẽ noster magnus manens super omnia, fieri inter omnia dignatus
est paruus. Quid ergò nos Episcopi dicimus, qui honoris locũ ex redemtoris nostri humilitate susce-
pimus, & tamen superbiá hostis ipsius imitamur? Ecce nouimus creatorẽ nostrũ de suæ celsitudinis
culmine, vt humano generi daret gloriã, descendisse: & nos de infimis creati, de fratrũ memoratio-
ne gloriamur. Humiliauit se vsq; ad nostrũ puluerẽ Deus: & in cœlos os suũ ponit, & super terram
lingua pertransit puluis humanus, & non erubescit, non metuit extolli homo putredo, & filius ho-
minis vermis. Reducamus ad animum frater charissime hoc, quod per sapientissimũ Salomonem
Ecc. 32. dicitur: Ante tonitruũ præibit corruscatio: & ante ruinam exaltabitur cor: Vbi è diuerso subjungi-
tur: Ante gloriá humiliabitur. Humiliemur ergò mente, si ad solidá conemur venire celsitudinem.
Nequaquá per elationis fumũ oculi cordis obscurentur: qui quantò magis excreuerit, tantò celerius
Matth. 5. euanescit. Pensemus quid nos præcepta admoneant Redemtoris nostri dicentis: Beati pauperes spi-
Esai. 66. ritu, quoniá ipsorum est regnũ cœlorum. Hinc etiam per Prophetã dicit: Super quem requiescet spi-
ritus meus: nisi super humilẽ & quietum, & trementẽ sermones meos? Certè cùm Dominus ad hu-
militatis viam adhuc infirmantia discipulorũ corda reduceret, dixit: Si quis inter vos vult primus
Matth. 20. esse: erit omniũ minimus. Quâ in re apertè cognoscitur, quoniam ille veraciter sublimis est, qui in
Marc. 10. suis cogitationibus humiliatur. Formidemus ergò in illorũ numerum adscribi, qui primas in Syna-
Matth. 23. gogâ cathedras quærunt, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Contrà discipuli[s]
Dominus dicit: Vos autem nolite vocari Rabbi: Vnus enim Magister vester est, vos autem omne[s]
fratres estis? Et patrem nolite vobis vocare super terram: vnus est enim pater vester. Quid erg[o]
frater carissime, in illo terribili examine venientis iudicis dicturus es, qui non solùm pater: se[d]
etiam Generalis Pater in mundo vocari appetis? Caueatur ergò malorum praua suggestio: fugi-
Matth. 18. tur omnis instigatio diaboli. Oportet quidem vt veniant scandala: veruntamen væ homini
per quem scandalum venit: Ecce ex hoc nefando elationis vocabulo Ecclesia scinditur: fratrum
omnium corda ad scandalum prouocantur. Numquid mente excidit, quod Veritas dicit: Qu[i]
scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asi-
1. Cor. 13. naria de collo eius, & demergatur in profundum maris? Scriptum verò est, Charitas no[n]
Rom. 12. quærit, quæ sua sunt: Ecce F. V. etiam sibi arrogat aliena. Rursus scriptum est: Honore inuicẽ præue-
nientes: Et tu conaris eum omnibus tollere, quem tibi illicitè desideras singulariter vsurpare. Vbi e[st]
Matth. 5. Frater charissime, quod scriptum est: Pacem habete cum omnibus, & sanctimoniam, sine quâ nem[o]
videbit Deum? Vbi est, quod scriptũ est: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur? Considerar[e]
nos conuenit, ne qua radix amaritudinis sursum germinás impediat, & per illam coinquinentu[r]
multi. Quod tamen si considerare negligimus: contra tantæ elationis tumorẽ iudicia superna vigi-
Matth. 18. labunt. Et nos quidẽ, in quos talis, tantaq; per ausũ nefariũ culpa committitur, seruamus quod Veri-
tas pręcepit: si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solũ: Si te audierit
lucratus eris fratrẽ tuum: si autẽ te non audierit, adhibe tecum adhuc vnũ aut duos, vt in ore duo-
rum, vel trium testium stet omne verbũ: quòd si non audierit eos, dic Ecclesiæ: si autem Ecclesiam
non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Ego itaque per responsales meos semel, his verbi[s]
humilibus hoc, quod in totâ Ecclesiâ peccatur, corripere studui: nunc per me scribo. Quicquid fa-
cere humiliter debui, non omisi. Sed quia in meâ correptione despicior: restat vt debeam adhiber[e]
Ecclesiam. Hæc itaq; dicens, Omnipotens Deus F. V. indicet, quanto circa vos ãmore constringo[r]
quantumq; in hac causâ non contra vos, sed pro vobis lugeo. In quâ tamen præceptis Euangelicis,
institutionibus Canonum, vtilitatibus fratrum personam præponere non possum, nec eius, quem
multùm amo. Scripta autem S. V. dulcissima atque suauissima de causa presbyterorum Ioanni[s]
& Athanasij suscepi, de quâ vobis in sequentibus, Domino adjuuante, respondebo: quia sub tant[is]
tribulationibus circumfusus Barbarorum gladiis premor, vt, non dico multa tractare, sed mih[i]
respirare vix liceat.

Idem lib. epist. ex Regist. lib. 4. Indict. 13. c. 76. contra Primatum. Et tibi (Petre) dabo claue[s]
regni cœlorum: & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunq; solue-
ris super terram, erit solutum & in cælis. Ecce claues regni cœlestis accipit: potestas ei ligandi, & so[l]-

uendi

di tribuitur: cura ei totius Ecclesiæ, & Principatus committitur: & tamen Vniuersalis Apostonon vocatur: at vir sanctissimus, consacerdos meus, Ioannes vocari Vniuersalis Episcopus co-
ıı. Exclamare cōpellor, ac dicere: ô tempora, ô mores: Ecce cuncta in Europæ partibus Barba-
ım juri sunt tradita: destructæ vrbes, euersa castra, depopulatæ prouinciæ, nullus terram cultor
abitat: sæuiunt, & dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum: & tamen sacer-
s, qui in pauimento, & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & nouis
rophanis vocabulis gloriantur. Numquid ego hac in re pijssime Domine propriá causam de-
do? Numquid specialem iniuriam vindico? Et non magis causam Omnipotentis Dei, & causam
ersalis Ecclesiæ ago? Quis est iste, qui contra statuta Euangelica, contra canonum decreta no-
n sibi vsurpare nomen præsumit? Vtinam vel sine aliorũ imminutione vnus sit, qui vocari appe-
Vniuersalis. Ob id certè multos Constantinopolitanæ Ecclesiæ in hæreseωs voraginem incidisse
imus sacerdotes, & non solùm hæreticos, sed etiam hæresiarchas factos. Inde quippe Nestorius,
mediatorem Dei & hominum, Iesum Christum duas esse personas existimans (quia Deum fieri
niné potuisse non credidit) vsq; ad Iudaicam perfidiá erupit. Inde Macedonius, qui consubstan-
Patri & Filio Spiritũ Sanctũ Deum esse, denegauit. Si igitur illud nomen in eá Ecclesiâ sibi quis-
arripuit, quod apud bonorũ omniũ iudiciũ fuit: Vniuersa ergò Ecclesia (quod absit) à statu suo
uit, quando is, qui appellatur Vniuersalis, cadit. Sed absit à cordibus Christianorũ nomen illud
phemiæ, in quo omnium sacerdotum honor adimitur, dum ab vno sibi dementer arrogatur.
te pro B. Petri Apostolorũ principis honore per venerandá Chalcedonensẽ Synodum Romano
tifici nomen Vniuersalis Episcopi oblatũ est: Sed nullus eorũ vnquá hoc singularitatis nomen
mpsit, nec vti consensit, ne dum priuatum aliquid daretur vni, honore debito sacerdotes priua-
tur vniuersi. Quid est ergò, quòd nos huius vocabuli gloriam etiá oblatá non quærimus, & alter
hanc arripere etiam non oblatá præsumit? Ille ergò magis est piissimorũ Dominorũ præceptio-
lectendus, qui præceptis canonicis obedientiá præbere contemnit. Ille coërcendus est, qui S. Vni-
ali Ecclesiæ iniuriá facit, qui corde tumet, qui gaudere de nomine singularitatis appetit, qui ho-
ori quoq; Imperij vestri se per priuatum vocabulum superponit. Ecce omnes hac de re scanda-
patimur. Ad vitam ergò rectam reuertatur auctor scandali, & omnia sacerdotum iurgia cessa-
t. Ego enim cunctorum Sacerdotũ seruus sum, in quantum ipsi sacerdotaliter viuunt. Nam qui
tra omnipotentem Dominum per inanis gloriæ tumorem, atq; contra statuta patrum suá cer-
m erigit, in omnipotenti Domino confido, quia meam sibi nec cum gladio flectit. Quid autem
er in hac vrbe ex huius auditu vocabuli gestum sit, Sabiniano diacono, ac responsali meo subti-
indicaui. Cogitet ergò Dominorum pietas de me proprio suo, quem specialiter præ cæteris fouit
continuit, qui & vobis obedientiá præbere desidero, & tamen de meâ negligentiâ reperiri reus
perno, tremendoq; judicio pertimesco. Ac secundum petitioné prædicti Sabiniani Diaconi, aut
simus Dominus ipsũ dignetur iudicare negotiũ, aut sæpè nominatũ virum, vt ab hac tandé in-
ione cesset, deflectere. Si ergò iudicio pietatis vestræ iustissimo, vel clementibus admonitionibus
rit, omnipotenti Deo gratias referimus, atq; de concessâ per vos omni Ecclesiæ pace gaudemus.
auté in eadé diutius contentione obdurârit, hac de re iam veritatis sententiá certá tenemus, quæ
Omnis qui se exaltat humiliabitur. Et rursus scriptum est: Ante ruiná exaltabitur cor. Ego auté Luc. 14. & 18.
minorũ iussionibus obedientiá præbens prædicto consacerdoti meo & dulciter scripsi, & humili- Prouer. 16.
vt ab hac inanis gloriæ appetitione sese emendet, admoui. Si igitur me audire voluerit: habet de-
ũ fratré. Si verò in Superbiâ persistit, iam quid assequatur perspicio: quia illũ sibi aduersariũ in-
it, de quo scriptum est: Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Iacob. 4.
Ibidem Regist. 6. Indict. 15. c. 194. contra primatum. Ego autem fidenter dico, quia quis-
s se Vniuersalem Episcopum vocat, vel vocari desiderat in elatione, Antichristum præcurrit, quia
erbiendo se cæteris proponit. Nec dispari superbiâ ad errorem ducitur: quia sicut peruersus il-
Deus videri vult super omnes homines: ita quisquis iste est, qui solus sacerdos appellari appetit,
uper cæteros sacerdotes se extollit. Sed quoniam veritas dicit: Omnis qui se exaltat, humiliabi-
: scio quia quælibet elatio tantò citius rumpitur, quantò amplius inflatur. Illis ergò pietas vestra
cipiat, ne quod per appellationem friuoli nominis scandalum gignant, qui in superbiæ typhum
iderunt. Nam peccator ego, quia auctore Deo humilitatem teneo, admonendus ad humilita-
non sum. Omnipotens autem Deus sernissimi Domini nostri vitam & ad pacem S. Ecclesiæ,
ad vtilitatem Reipub. Romanæ, per tempora longa custodiat. Certi enim sumus, quia si vos
itis, qui cœli Dominum timetis, nulla contra veritatem superba præualere permittitis.
Ibidem capite 78. Triste tamen valdè est, vt patienter feratur, quatenus despectis omni-
s, prædictus frater, & coëpiscopus meus, solus conetur appellari Episcopus. Sed in hac eius su-
biâ quid aliud, nisi propinqua iam esse Antechristi tempora, designatur? Quia illum videli-
imitatur, qui spretis in sociali gaudio Angelorum legionibus ad culmen conatus est singu-
itatis erumpere, dicens: super astra cœli exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti,
lateribus Aquilonis: & ascendam super altitudinem nubium: & ero similis altissimo. Vnde
r omnipotentem Dominum rogo, ne pietatis vestræ tempora prætermittatis vnius hominis
tione maculari, neque tam peruerso vocabolo illum quoquo modo præbeatis as-
sum.

Idem Dilucidè testatur, sub personâ Nabuchodonosoris Papam vniuersalem describi. Inducuntur quippe in inferis Reges, & Principes damnati quasi Papæ post mortem ad se venienti gratulandi causa obuiam procedentes, eiq; sic illudentes: INFERNVS expauit propter te, in occursum aduentus tui exsurgunt tibi mortui omnes principes terræ. Exsurgunt ex solijs suis omnes reges gentium, teque his affantur verbis: Etiámne tu infirmatus es, sicut nos, & nobis similis factus es? Detracta est ad inferos superbia tua: Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, fili auroræ & deiectus es ad terram, qui territabas gentes? At tu dicebas in corde tuo: Cælum ascendam: super stellas cæli exaltabo solium meum: ascendam super altitudinem nubium, & similis fiam altissimo. Qui te videbunt dicent: Num hic est, qui conturbabat terram, & concutiebat regna.

Idem Legem tulit, vt si quis etiam cum propria vxore concubisset, Ecclesia excluderetur, donec lauacro purificatus iterum dignus fieret.

Ex epistola eiusdem lib. 34.

TRiste mihi aliquid serenissimus Dominus innuit, quòd non eum corripuit, qui superbit: Sed me magis ab intentione mea declinare studuit, qui in hac causa Euangeliorum, & canonum humilitatis atque rectitudinis veritatem defendo. Quæ in reà prædicto fratre, & consacerdote meo, contra Euangelicam sententiam, contra beatum quoq; Petrum Apostolum, & contra omnes Ecclesias, contraque canonum instituta agitur.

Ex epistola 36. eiusdem libri, ad Eulogium Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum Episcopos.

QVi si nequaquam à suæ elationis rigore voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat, cùm omnipotentis Dei solatio subtilius pertractetur. Et aliquantò pòst: perpendis frater charissime quis è vicino subsequitur, cuius & in sacerdotibus erumpunt tam peruersa primordia. Quia enim iuxtà est ille, de quo scriptum est: Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ (quod non sine graui dolore dicere cōpellor) quid frater & cōepiscopus noster Ioannes mandata Domini, Apostolica præcepta, & regulas patrum despiciens, cùm per elationem præcurrere conatur in nomine, &c?

Ex epistola sequenti.

IN quibus se penè per singulos versus œcumenicum patriarcham nominat. Et paulò pòst: In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud, quàm fidem perdere, &c.

Ex epistola 30. libri 6. ad Mauritium Imperatorem.

EVndem verò fratrem & consacerdotem meum studiosè admonere curaui, vt si pacem habere omnium, concordiamque desideret, à stulti vocabuli appellatione se compescat. De qua re mihi in suis iussionibus dominorum pietas præcepit, dicens: vt pro appellatione friuoli nominis inter nos scandalum generari non debeat.

Sed rogo, vt imperialis pietas penset, quia alia sunt friuola valde innoxia, atque alia vehementer nociua. Nunquid non, cùm se Antichristus veniens Deum dixerit, friuolum valdè erit, sed tamen nimis perniciosum? Si quantitatem vocis attendimus, duæ sunt syllabæ: si verò pondus iniquitatis, vniuersa pernicies.

Libro 7. Regesti capite 36. scribit hæc verba.

MOs Apostolorum fuit, vt Dominica solummodò oratione Dominicam cænam consecrarent. Dicit item, canonem, qui in Missa recitatur, à nescio quo scholastico compositum esse.

Queritur itidem Pontifex grauiter dist. 92. eam prauam consuetudinem in Romana Ecclesia inualuisse, vt sacerdotes, quorum erat prædicationi Euangelij incumbere, omisso eo officio cantui vacent. 17 Homilia Sacerdotum crimina recenset, ac taxat.

Super verba (Messis quidem multa, Operarij autem pauci: rogate ergò Dominum messis, vt mittat operarios suos in messem suam) ita dicit lamentabiliter: quod sine graui mœrore loqui non possumus, quia etsi sunt, qui bona audiant, desunt, qui dicant: Ecce mundus sacerdotibus est plenus, sed tamen in messe Dei rarus valdè inuenitur operarius. Quia officium quidem sacerdotale accipimus, sed opus officij non implemus. Et postea dicit vlterius: Ad exteriora negotia dilapsi sumus, & aliud ex honore suscipimus, atque aliud pro officio actionis exhibemus: ministerium prædicationis relinquimus, & ad pœnam nostram, vt video, Episcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutem tenemus.

Et infrà: Nullum puto, fratres charissimi, de aliis maius pręiudicium, quàm sacerdotibus abet Deus: qui eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit: quando ipsi peccauimus, qui compescere peccata debuimus. Plerunque, quod est grauius, sacerdotes, qui propria dare debuerant, etiam aliena diripiunt: plerumque, si quos humiliter, si quos continenter viuere conspiciunt, irrident. Considerate ergò, quid de gregibus agatur, quando lupi pastores sunt: hi custodiàm gregis suscipiunt, qui insidiari gregi dominico non metuunt, contra quos Dei greges custodiri debuerant: nulla animi lucra quærimus, ad nostra quotidie stipendia vacamus, terrena concupiscimus, humanam gloriam intenta mente captamus. Et quia o ipso quo cæteris prælati sumus, ad agenda quælibet lætiсiam habemus, susceptæ benedictionis ministerium vertimus ad ambitionis argumentum: Dei causam relinquimus, ad terrena negotia stinamus: locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus complicamur. Impletum est in nobis rofectò, quod scriptum est: Et erit sicut populus, sic & sacerdos. Et infrà dicit: Quanto munus gladio feriatur, aspicitis, quibus quotidie percussionibus intereat populus, videtis: cuius hoc, isi nostro præcipuè peccato agitur? Ecce depopulatæ vrbes, euersa castra, Ecclesiæ, ac monasteria destructa, in solitudinem agri redacti sunt: sed nos pereunte populo, autores mortis existimus, cuius debuimus esse duces ad vitam. Ex nostro enim peccato populi turba prostrata est, quia aciente nostra negligentia, ad vitam erudita non est.

Ibidem cap. 80. Sicut enim veneranda mihi vestra sanctitas nouit, vni per sanctam Chalcedonensem synodum Pontifici sedis Apostolicæ, cui Deo disponente deseruio, hoc vniuersitatis nomen oblatum est: Sed nullus vnquam decessorum meorum hoc tam prophano vocabulo vti consensit: quia videlicet, si vnus Patriarcha Vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit à Christianâ mente, id sibi velle quempiam arripere, vnde fratrum suorum honorem imminuere, ex quantulacunque parte videatur. Cùm ergò nos hunc honorem olumus oblatum suscipere: pensate, quàm ignominiosum sit, hunc sibi quempiam violenter vsurare voluisse. Propterea sanctitas vestra in suis Epistolis neminem Vniuersalem nominet, ne sibi ebitum detrahat, cùm alteri honorem offert indebitum.

Eiusdem Beati Gregorij Papæ, eiusq; Diaconi Petri

Dialogorum lib. 2. de vitâ & miraculis S. Benedicti, cap. 15.

Sitaque S. Benedictus cum illo (antistite Camisianæ Ecclesiæ) de ingressu regis Totilæ, & vrbis perditione cùm colloquium haberet, dixit Antistes Camisianæ Ecclesiæ: Per hunc regem ciuitas destruetur, vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini (B. Benedictus) respondit: Roma à Gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus coruscis, turbinibus, ac terræmotu fatigatur, & in semetipsa marcescet. Cuius Prophetiæ mysteria nobis iam luce clariore facta sunt, qui hac vrbe dissoluta mænia, euersas domos, destructas Ecclesias turbine cernimus, eiusque ædificia longo senio lassata, quì à ruinis crebrescentibus, hoc, & illo vento prosternantur, videmus.

De Primatus origine breuis narratio.

GRegorius Magnus, cùm animaduerteret, Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum sese vniuersalem dicere, primatumque plenis occupare velis: eam illius animi intemperiem missis literis, de quibus iam dictum fuit, extremè detestatus est: atque ad coërcendum ipsum se ex opposito Seruum Seruorum nominauit. Quod tamen non ex libera quadam animi abiectione, sed concepta repentè humiliatione factum putant: metuisse enim patrem, ne & Ecclesiæ Romanæ gubernaculum ille inuaderet, ipsamque sub Orientis Patriarchæ iurisdictione compingere tentaret. Quod quidem vnicè eum horruisse, paulò pòst secutus Bonifacius tertius, quem similis agebat timor, liquidò apparere fecit: dum magna animi contentione Phocam, etsi sceleratissimum hominem, qui & Cæsarem Mauritium iugulauerat, nihilominus in Cæsarem promouet, vt vicissim titulum Vniuersalis ab eo reciperet, quod & factum est. Dignum scilicet ollà operculum: tanquam innuens, nunquam animum induxisse Papas, vt Serui Seruorum essent, verùm eò tacitis aspiràsse votis, vt Domini Dominantium euaderent. Quod ipsum inde ad hæc vsque tempora multos affectàsse Pontifices, atque ingentibus ausis, multa mortalium confecta cæde comprobasse, exempla, & exitus monstrant. Variis authoribus.

Speculum Saxonicum. 596

IVs Saxonicum, quod illi vulgò Speculum vocant, dicit: Papam nihil mandare aut statuere contra iura Saxonum posse. Statuit item illud idem ius, ne clerici hæreditatis adeundæ potestatem haberent. Imp. 58. Mauritio. E. R. 62. Greg. M.

Monstra.

596 Constantinopoli in suburbio duo infantes nascuntur formâ innaturali: alteri enim duo erant capita: alteri pedes quatuor. Ioan. Laziardus, Cælestinus, Cedrenus, & Sigebertus. Imp Mauritio. E.R. Gregorio Magno.

Mahumetes nascitur.

597 Anno quo natus est in Arabiâ, tantâ siccitate & penuriâ frugum, terra illa afflicta fuit, vt herbis vescerentur campestribus. Rodericus Toletanus. Imp. & E.R. vt sup.

Gregorius Turonensis historiarum libro secundo, capite trigesimo septimo.

Clodoueus Rex Franciæ, bello petens Alaricum Gothorum Regem, cum exercitu venit ad Vincennam flumen: quod propter crebras pluuias ita intumuerat, vt non sine ingenti periculo transiri posset. Noctu igitur ardentibus votis Deum precatus, vt vadum sibi monstraret: manè miræ magnitudinis vidit ceruam, quæ flumen ingrediens, tranando exercitui securum monstrauit transitum. Præterea Rege Clodoueo apud Pictanos in castris commorante, pharus ignea egressa de Hilarij basilica, visa est ei tanquam super se aduenire. Imp. Maurtiio, E.R. Gregorio M. vt sup.

Idem. SABINVS Canusinus Episcopus, senex & cæcus, prophetandi dono clarus, quod & Totilas Gothorum rex in eo deprehendit. Archidiaconus Episcopatus desiderio eum è medio tollere laborabat: & pincernæ persuadet, vt ei venenum propinet. Paret ille. Senex poculum oblatum respuit, dicens: Bibe tu, quod mihi proponis bibendum. Quod cùm puer metu pœnæ facere vellet, impedijt eum Sabinus, inquiens: Vade, & dic authori harum insidiarum, me quidem poculum bibiturum, sed eum episcopatu nunquam potiturum. Sic accidit, vt venenum Sabino bibenti non noceret: & archidiacono bibenti, ea ipsa hora causa mortis existeret.

Idem libro 3. dial. c. 53. Valentinus quidam Mediolanensis Ecclesiæ Episcopus, Arianorum defensor, homo valde leuis, cùm in Ecclesiâ beati Martyris Syri sepultus esset, noctu ibi exauditi sunt horrendi clamores. Duo custodes exciti accurrunt, & duos cacodæmones vident Valentinum pedibus ligatum, & vociferantem ex templo trahere. Manè cadauer Valentini extra templum in alio loco conditum viderunt.

Idem libro 5. hist. cap. 36. Heraclius Sanctonensis Nantinum comitem ad communionem admittere noluit, quia Presbyterum crudeliter interfecisset: sed nonnulli Episcopi, acceptis præmijs admiserunt eum.

Idem lib 8. cap. 19. Dagulfus abbas Gallus pro sceleribus suis arguebatur, qui furta & homicidia plerumque faciebat, sed & in adulterijs nimium dissolutus erat. Quodam tempore cùm vxorem vicini sui concupiscens, misceretur cum ea, requirens occasiones diuersas, qualiter virum adulteræ intra monasterij sui septa deberet opprimere, ad extremum contestatus est ei dicens, quod si ad vxorem suam accederet, puniretur. Illo discedente ab hospitiolo suo, hic Dagulfus nocte cum vno clerico veniens, domum meretricis ingreditur, postquàm autem diutissimè bibentes inebriati sunt, in vno strato locantur. Quibus dormientibus adueniens vir ille accenso stramine, eleuata bipenne vtrumque peremit. Ideoque documentum sit hæc causa clericis, ne contra canonum statuta extranearum mulierũ consortio potiantur, cùm hæc & ipsa lex canonica, & omnes scripturæ sanctæ prohibeant: præter has fœminas, de quibus crimen non potest æstimari.

Idem. Datius Episcopus Mediolanensis, cùm propter fidei confessionem eiectus, Constantinopolim tenderet, Corinthum appulit, & ibi ædes à Diabolo occupatas intrauit, cùm nullas alias famulitio suo aptiores inuenisset: Intempesta nocte, cùm Dæmones fremerent, leonum more rugirent, balarent, &c, Datius expergiscitur, & inquit: Impurissime Dæmon, tu dixisti, ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce propter superbiam porcis & asinis similis factus es, quandoquidem Deo obedire noluisti. Hac voce confusi Dæmones, domum eam deseruerunt. Gregor. Turonensis lib. 3. Dialog. c. 4.

Finit Centenarius sextus.

CEN-

...isti	Num.	CENTENARII SEXTI.	Anni.	Mens.	Dies.
		IMPERATORES.			
18	73	Fl. Anicius Iustinus.	9	0	28
18	74	Fl. Anicius Iustinianus.	38	3	13
56	75	Fl. Anicius Iustinus Iunior.	10	10	20
76	76	Tiber Anicius Constantinus.	6	10	8
84	77	Ti. Fl. Mauricius.	19	3	11
		PONTIFICES.			
14	53	Cælius Hormisda Frusinas Campanus Latinus.	9	0	18
23	54	Ioannes Thuscus.	2	9	16
26	55	Felix 3. dictus 4. Beneuentanus Samnis.	4	2	18
30	56	Bonifacius 2. Iunior Roman.	1	0	2
30		6. Dioscorus Romanus.	0	0	28
32	57	Ioannes 2. Iun. Mercur. Rom.	2	4	6
34	58	Rusticus Agapetus Romanus.	0	11	19
35	59	Cælius Silverius Frusinus Hernicus Campanus Latinus sedit annum ab electione	1	10	7
		ordinatione.	1	5	11
37	60	Vigilius Romanus à creatione	18	7	15
		à consecratione.	18	6	28
56	61	Pelagius Romanus.	4	10	18
61	62	Ioannes 3. Catellinus Romanus.	13	0	16
75	63	Benedictus Bonosus Romanus.	4	2	15
97	64	Pelagius 2. Iunior Romanus.	10	2	29
90	65	Gregorius M. Romanus Monachus.	14	0	0

CON-

		CONCILIA.	Epiſc.	Seſs.	Can.
	146	Romanum 27 & 28.			
501	147				
502	148	Romanum 29.			71
506	149	Agathenſe			
507	150	Flerdenſe			16
508	151	Valentinum 2.			6
Chriſti	Num.	CONCILIA.	Epiſc.	Seſs.	Cand.
510	152	Sidonenſe.			
512	153	Romanum 30.			
512	154	Aurelianenſe.			21
	155	Heraclienſe.			
515	156	Romanum 31.			
516	157	Tarracinenſe.			10
	158	Cæſarauguſtanum.			8
518	159	Conſtantinop. 13.			
519	160	Secundæ Syriæ.			
529	161	Toletanum.			5
	162				
531	163	Romanum			
	164	32. 33. 34.			
534	165	Conſtantinop. 14.			21
535	166	Aurelianenſe.			32
539	167	Aurelianenſe			37
545	168	Aruernenſe.			
550	169	Aurelianenſe.			
552	170	Aurelianenſe.			
	171	Conſtantinop. 15.			
553	172	Mopſueſtenum.			
	173	Hieroſolymitanum. 5.	165		
557	174	Pariſienſe.			8
558	175	Pariſienſe.			
570	176	Turonenſe.			26
580	177	Gradenſe.			

82	178	Breniacense.	
	179	Cabilonense.	
83	180	Matisconense.	
84	181	Lugdunense.	23
87	182	Matisconense.	
89	183	Constantinop. 16.	20
90	184	Matisconense.	
91	185	Lugdunense.	
	186	Pictauiense.	
95	187	Toletanum.	
	188	Hispalense.	
96	189	Romanum 35.	
00	190	Metense.	

ORDINES.

o. *Ord. Apostolicorum.*
o. *Ord. Benedictinorum.*
o. *Ord. Scholasticanarum Benedictinarum.*
5. *Ordo Gregorianorum.*

DOCTI VIRI.

Symmachus.
Gildas Albanius Britto.
VVastaldus.
Hunibaldus. 520.
Hormisda.
Procopius Cæsariensis.
Iordanus Episcopus Gothorum.
Marcellinus Comes.
Cassiodorus.
Boëtius.
Proclus: cuius commentarius in Platonem extat.

Agathias.
Tribonianus I. C.
Suidas.
540. *Theliesinus Helius Bardus Britto.*
Pelagius Episcopus Romanus.
Brendanus.
560. *Rentigernus Eluius Britto.*
Merlinus Caledonius Britto.
580. *Gildas Badonicus.*
Gregorius Magnus Episcopus Romanus.
Speculum Saxonicum.
Mahumetes.
600. *Gregorius Turonensis.*

Anno

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS SEPTIMVS.

Mirum.

603.

DE Arnolpho auo Pipini, Duce Lotharingiæ, Vincentius refert: quòd tempore quodam annulum in profluentem abiecerit Mosellam, his additis verbis: Si hunc annulum recuperauero, certum erit, mihi remissa esse peccata, & non dubitandum de æterna salute. Multis igitur pòst annis eundem iterum in quodam apposito sibi pisce cocto repperit. Vincentius. Imp. & E. R. vt sup.

Primatus in papatu primi institutores.

MAuritius primus Imperator, qui primatum in Ecclesia contulit Ioanni Ieiunatori, Episcopo Constantinopolitano: & Phocas, alter, qui Episcopo Romano Bonifacio 3. vterque misera morte occubuêre: quòd certè mysterio non caret.

Eo autem tempore, quo Bonifacius concessu Phocæ primatum sibi super reliquos arrogauit: arsit Cometa in cœlo, lucido admodum fulgore conspicuus; iubens veritatem verbi diuini oculis & mente intueri, & discere, quòd ille solus, qui est in cœlis Christus, suæ caput sit Ecclesiæ, eiusque primatum teneat semper.

Mauritius Imperator.

604.

TEmpore conceptionis eius, parens in somnis vidit vitem maximam è cubili suo prodire: & plurimas vuas, easq; maturas, ab ea pendere. Circa partum, mater fragrantiam quandam exoticam & peregrinam è terra euaporare sensit. Empusa infantem frequenter transposuit, quasi necatura: sed nihil ei nocuit: Euagrius lib. 5 cap. 21. Acciderunt eiam postea portenta, quæ ei vaticinata sunt Imperium. Nam Christus illi in somnis apparuit in Oriente, & petijt, vt se vlcisceretur: & in adyto Antiochiæ, cùm fumigaret, cortina sacræ mensæ conflagrauit. Euagrius Ibidem. Ipsus est 14. Imperij sui anno, Diacono teste, in eam ex humana imbecillitate auariciam, vt cùm infinitam captiuorum hominū multitudinem Chaganus Auarum Hunnorum rex, virum quemq; duobus aureis nummis (vt Nicephorus habet) Mauricio redimendos proponeret, multa millia potius hominum ense crudeliter necari à tyranno, quàm aliquam pecuniæ iacturam prò eorum redemtione fieri pateretur. Hinc & Dei iram, & grauissima hominum & subditorum suorum odia incurrit, Cùm autem patratæ impietatis memoria grauiter eum excruciaret, scriptis literis, omnium præcipuarum Ecclesiarum Episcopos pro se preces ad Deum fundere iubebat. quò in mortali hac vita, citra æternam animæ iacturam, peccatorum suorum remunerationem sibi recipere liceret. Hæc dum agitat, & in luctu ac lachrymis anteactæ vitæ pœnitentia sese macerat, quandam Christi imaginem in somnis, clarè & euidenter vocem edidisse ferunt: ipsum voti fore compotem, & in hac vita pœnas soluturum. Vidisse etiam in somnis dicitur, se & suam Constantiam vxorem cum filijs & filiabus, totaque sua familia, gladio Phocæ perimendum tradi.

Phoca autem Imperatore iam designato, cum vxore & liberis, Phoca persequente fugam molitus, nauigio Chalcedonem (oppidum id est, contra Byzantium) delatus fuit. Vbi captus cum tota familia, anno ætatis suæ sexagesimo tertio, securi percussus fuit. Tum verò egregiam animi conspexisses fortitudinem, & constantem pietatis confessionem in Mauritio. Cùm enim spectante parente, mascula Imperatoris soboles miserè à tyranno occideretur, in singulorum cæde ea verba protulit: Iustus es

Domine,& iustum iudicium tuum. Cumq; liberorum nutrix, infante Imperatoris subtracto, pue rum ipsa suum lactantem ad cædem protulisset: Mauritius astans, suum requisiuit,& proferri iussit iniquum esse dicens, in alium, cùm ab ipso Deus pœnas expeteret, animaduerti. Filijs quinq; gladi truncatis, pater quoq; ipse fortisimè capite resecto occubuit. Deinde verò tyrannus Constantian Imperatricem,cum fratribus, filiabus, in priuatorum ordinem redegit: & primùm quidem eas vil quadam & exili domuncula inclusit,tandem verò crudelitate ebrius, ferro quoque interimi iussit Nicephorus lib.18.cap. 38.& in sequentibus.

670.

Prodigia.

TAnta apparuerunt prodigia,quanta nunquam antea,quibus futuræ calamitates portendeban tur. Nam & cometes visus est prælucidus mense Septembri ac Nouembri: & eodem ann Mauritius Imperator à Phocâ occisus est, ac deinde Bonifacius magna contentione impetrauit, v Roma caput Ecclesiarum & diceretur & haberetur. Lycost.Imp. 59,Phoca.Pp. 1.Bonifacio 3,vt sup

Ab alijs Historicis Mauritij cædes paulò aliter: & simul magna fides amici narratur.

PHocas primùm spectantibus Patre Mauritio, & honestisima coniuge filias interfici iubet: po stea filium adolescentem. Aberat autem minimus natu apud nutricem. Hunc cùm adferri iu sisset, nutricis maritus affert non alium sed proprium filium. Tanta erat rara fides in eo amico. Se cùm adspexisset puerum Mauricius, interpellat Phocam, monens hunc alienum esse,nec se velle ca lamitatem suam in amicum deriuare. Affertur igitur Mauritij filius, ac interficitur. Postea occidi tur mater misera. In tanta calamitate nulla vox impia ex Mauricio audita est: sed astitit spectato harum ingentium ærumnarum, & confesionem suæ culpæ edidit, inquiens: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: postea & ipse occisus est.

De primatu breuis narratio.

SI quis superiora secula, resq; decurrentibus illis,aut turpiter, aut præclarè gestas animo respicia minimè ignorabit, Romanorum Episcoporum neminem ante Gregorium Magnum, qui ann salutis sexcentesimo sedit,tantam subitò incesisse vecordiam,vt sese VNIVERSALEM appella non erubesceret. Hinc cùm à Ioanne Patriarchâ Constantinopolitano id primùm in litem long acerrimam esset tractum,qui se opinione omnium oportere alijs præcellere existimabat: illi magn animi præsentia,atque spiritu repagulum iniecit Gregorius,asserendo planè atq; statuendo: quòd quisquam vniuersalem sibi titulum in Ecclesiâ adsciscere contenderet :is sine dubio esset Antichr stus, aut præcursor eius.

Epist.30.ad Eul. Alex. Episc.& dist. 31. ca. legimus. Epist. ad Maurit.

Quòd si iam autem nefas est dubitare,quin quæ sunt à Pontificibus asserta,diuinitus sint insp rata,ac proinde vt de cœlo lapsa suscipienda: si illi leges omnes in pectore habent : si errare nun quam consueuêre,aut potuêre:& si auctore Marco Mantuâ,absolutè semper credendum ipsis: qu opus est,quis sit Antichristus,vltrà anxiè inquirere?

At enim sopitâ nondùm, sed indies intumescente de Primatu contentione: flagitiosisim Phocas,cuius ab ineunte ætate omne vitæ genus ad teterrimas quasque libidines,& flagitia erat d vulgatum,immani parricidio Mauritium Imperatorem cum vniuersâ sobole trucidauit,sceptrum regium cruentis manibus arripiens,Orientem omnem per vim crudelitate barbaram occupauit.

Paul. Diac. lib.8.cap.5.

Verùm enimverò habuit exploratum homo, nequaquã ficulneus,si quando iugulati à se Mau ritij fama ad occidentem percrebresceret,futurũ,vt omniũ in se odia concitaret: imprimis autem Pa pam infensum sibi redderet,vt qui(vt debuisset)eam sceleris immanitatem haud quaquam facilè l turus,sed sacrâ detestatione seuerisimè percussurus esset: quo fieret, vt nemo hominum quicqua præsidij in se collocaret: verùm omnes ad crucem tamquam nefarium latronem poscerent, atqu modis omnibus exsecrarentur.

Hoc cupiens à ceruicibus suis excutere parricida,consiliũ cepit de conciliando sibi suffragio Pa pæ,qui tum erat Bonifacius tertius,& qui dominandi libidine mirũ in modum pruriebat, atq; Vn uersalis Episcopi titulum ambiebat, non dubitans,posse animum eius fulgore titulorum perstring eoq; in partes suâs adducto retineri facilè in obsequijs Italiam : fecitq; illum hoc petentem & sum precibus flagitantẽ VNIVERSALEM PAPAM. Quo cùm nihil magis ad illius saliuam accidiss parricidium longè deterrimum in Mauritio,à nefando Phocâ patratum suo syrmate texit,atque ap probauit: hominemq; profligatæ nequitiæ pro Cæsare mundo obtrusit.

His quidẽ artibus ad Primatum obrepsêre Pontifices.Erat autem deinde excellentius quiddam cuius incredibili desiderio quoq; flagrabãt: quòd emergendi, florente in Italiâ Exarchatu, Cæsare coniunctis adhuc imperij viribus pollente,quodq; est consideratione dignum, arbitrium in Pap obtinente,nullus sanè patebat aditus.Id verò Dominium fuerat Temporale: ad quod adipiscendu vnicè vigilabant: eò cogitationes, studia,mentem deniq; omnem figebant atque locabant.

Oriebatur autẽ illo tempore Monothelitarũ horribilis secta,magnâ animi contentione de natu Christi atque voluntate disceptantium: ad quam accedebat, quòd imagines, quæ iam tùm etia enormiter inualuerant, atque adorari cœperant, in discrimen vocarentur: Leoque Imperator v quod suarum erat partium,exsequeretur, seriò admodùm mandaret Papæ,vt sicut ille Constantin poli, ita Papa in Occidente tolleret ex templis simulachra, atque Ecclesiâ totâ eliminaret. Atq iam Primatum arripuerant, hominesque in eam religionem adduxerant, vt quicquam ipsis

contiul-

onsultis suscipere, extremè omnes suspensis veluti mentibus extimescerent: eaq; auctoritate con-
victos, non certè facile erat eos ad officium faciendum adducere. Neque fuerunt nescij sanctissimi Patres, quantus animi stupor illa imaginum veneratione rude vulgus inuaderet: quantum inde pecuniæ corradere, quantum conciliare sibi gratiæ possent, id inquam minimè ipsos latuit: vt non dubitarent, si Imperatori cederent, hoc sibi detrimento futurum esse.

Postea quàm verò plurimùm operæ, plurimùm sanè laboris requiri intellexerunt, tantam Imperij sudem, (Exarchatum scilicet) ex oculis amouere, neque sibi ita facilè ab eo desciscere licere: insidijs, & Sinonis arte, quod illatâ vi nequirent, assequi attentauerunt.

Cùmprimis ergò Rauennates, vti in Cæsarem ciuilia arma distringerent, ausu temerario inciuerant, vnde bellum exarsit, quod tantâ animorum acerbitate gestum est, inq; eam calamitatem imperium coniectum: vt miserrimè interemto cum duobus filijs Exarcho Paulo, Italia penè omnis iuratâ fidelitate deficeret, atq; in tristissimam recidiuam collabesceret. Platina.

Nunc autem præterea cùm trepidarent Papæ, ne motæ Camarinæ rei, ea nominis celebritate, quam acceptâ à Phocâ, iamq; vsurpatam ambitiosè possidebant, per Imperatorem Constantinopolitanum exuerentur, atque Ecclesiæ Græcæ, à quâ odio capitali dissidebant, magnâ cum ignominiâ subderentur: applicuerunt sese in detrimentum, atq; dedecus Imperij Romani Gallis. Vbi detruso in monasterium Chilperico Rege, coronam in Pipinum Maiorem domus contulerunt. Insuper iam regni proceres auctoritate, quâ se iam inde à Petro valere dictitabant, acerrimè adstrinxerunt, vt porrò in electione Regum ad aliam, quàm Pipini posteritatem nequaquam descenderent, in eoq; toti nutu Pontificis Romani penderent. Interim autem Pipinus minimè ignorabat, quid se facere oporteret, habebatq; exploratum, non se aliam ob causam ad tantam gloriæ amplitudinem euectum esse, quam vti vicissim ad planè simile fastigium Pontificem extolleret. Idq; verò eò magis, quòd sibi suisq; altius ingrediendi viam patescere animaduerteret. Proinde illud exsequendum ratus, adscitis copijs Italiam inuasit, omnes in id neruos intendendo, vt omnia arbitrio Papæ vnicè mancipare-t, iusq; illi vniuersum transcriberetur. Quod simul atq; optato fine floruit, Pontifex Maximus tributa vrbis Romæ, & Italiæ Cæsari dari prohibuit, nec non & omnia tam Reipublicæ, quàm Ecclesiæ iura in Hesperijs ab obedientia Leonis remouit. Ecquid erat amplius, quæ res, quæ spes, quodnam animi solatium, quo deploratus Imperij status, eiusq: ferale diuortium vltrà posse niti, & componi caretur? Aggressus est Papa aliud, & sibi potestatem Cæsares creandi sumsit, excussoq; Constantinopolitano & Romano, Gallũ Carolum elegit. Quem licet Irene Constantini mater, expunctis quoq; trino filio luminibus, maritum expeteret, vt quas in Oriente reliquias haberet, eas ad Occidentem e matrimonij reduceret: vteretur autem Pontifice, tanquam pronubo: res tamen, aleâ ludente pa, longè aliter cecidit. Neque enim iste vnquam animum induxit, Imperium amplificare: id ò modis omnibus imminuere, nullum non mouit lapidem, summaque semper intentione atus est. His certè fraudibus, insidijs, atque odijs Pontificum effectum est, vt florentissimum ientis Imperium in cineres abierit: ipsi verò Occidentem propè vniuersum occupauerint: atque im Turcas, ad parem animi petulantiam exercendam, ad incrementa longè maxima subuexerint. ex P. Diacono, Platina, Reginone, Sabellico, Othone Frisingense, Volaterano & alijs.

Regino l. 2.

Sabellicus En. 8. lib. 8.

Otho Fris. Sigebertus.

Vol. lib. 3. Geogr.

De eodem.

Causa, cur Bonifacius III. qui primus à Phoca Imperatore parricidâ, titulum vniuersalis obtinuit, & aliquot Pontifices post eum, libros Gregorij exosos habuerint, eos comburere, & memoriam illius delere voluerint, est: quòd Gregorius nomen Vniuersalis planè reiecit & damnauit: apud eum suprà.

De eodem.

Sermone publico grauiter reprehendit Patriarcha Constantinopolitanus immane homicidium Phocæ: Phocas igitur adimens illi titulum & honorem Archiepiscopi vel Vniuersalis, contulit eundem, additis præclaris muneribus ac donis Episcopo Romano, vt factum approbaret, quod & feliciter impetrauit. Vide Car. Sigonium de hac re, in libro de Regno Italiæ.

De eodem.

Reuera (vt pace bonorum dicam) multi Episcopatum desiderant explendæ auaritiæ, & libidinis suæ causâ, non quò communi vtilitati, vt eorum exposcit officium, & nomen, consulant: quæritur enim quantum in reditibus habeat Episcopatus, non quot oues pascuè in eo sint? Platina.

Pantheon.

Non carere mysterio videtur, quòd Phocæ concessu Bonifacius IIII. Papa Pantheon, omnium gentilium deorum fanum, in D. Mariæ, & omnium martyrum honorem repurgari curauit: debebat enim Antichristus, vero Deo reiecto, Deum alienum Maosin colere, & omnis generis idolomanias accumulare, & longè lateq; disseminare.

Phocas Imp. 59. 607.

Phocas libidini deditus cùm sineret imperium à Persis, Hunnis, & eorum rege Cagano vastari, ab Heracliano Africæ præside & Phocio, cuius vxorem rapuerat, comprehensus ad exercitũ ad-

ducitur: vbi ei milites brachia, pedes, & pudenda præsciderunt, & ea perticæ, affixa circumgestârunt. Genebrardus & alij.

Idem Hoc solo actu memorabilis erga Romanam Ecclesiam fuit, quòd eam Oecumenicam, matremque omnium Ecclesiarum promulgata constitutione declarauit: quod Romæ similiter in fronte porticus Lateranensis Templi sculptum legitur. Si ergò Pontifex ab Imperatoribus superioritatem: vt fatentur, & sculptis scriptisque passim omnibus constat, accepit, quis non Paparum impudentiam & audaciam mirabititur, quòd supra eos, à quibus omnia acceperunt, nunc esse volunt? Dignior enim à minùs digno authoritatem non accipit. Vt & Bonifacium quartum Pantheon Templum à Phoca accepisse constat: sicut modò dictum fuit. De Phoca vide etiam Cedrenum anno 1059. infrà.

610. *Ordo Gerundinensium.*

IOannes Gerundinensis Episcopus Lusitaniæ in somnis (vt fertur) admonitus, ordinem hunc instituit, & peculiarem illis à Papa Regulam impetrauit. Vestitum album eis cum suis insignijs in pectorali tribuit, tanquam tesseram aliquam: & tænias quaternas, quarum duæ virides, totidemque rubræ fuerunt, vt Francus, & Modius, item Platina in vita Bonif. 4. de illis refert. Nomen habuerunt à loco. De quibus vide etiam Genebrardum, Volaterranum & Trith. Imp. 59 Phoca. Papa 65 Bonifacio 4.

Exarchatus.

POstquàm Imperatores relicta Roma Constantinopolin sedem transtulerunt: Vicarium in Italia constituerunt, quem Exarchum nominârunt, & Rauennam ei sedem statuerunt. Cœpit anno 620. durauit annis 164. Huius tanta fuit authoritas, vt electum Pontificem loco Imperatoris cōfirmaret: tandē deuoratus ab Harpyijs desijt. Volater. Imp. 60 Heraclio. Papa 67 Bonifacio 5.

623. *Origo Mahometis.*

HOc eodem anno Mahomet in Arabiâ potens est factus. De huius origine omnes ferè Historici consonanter tradunt, quòd humili loco natus fuerit, captusq; à Scenitis (Arabiæ populus est) Abdimoneplæ cuidam mercatori prædiuiti sit venditus. Qui formâ eius delectatus, non vt seruum, sed liberi loco eum educauit. Cumque adoleuisset, mercimonijs præposuit. Qui vafer ingenio, lucrum mirum in modum auxit, vnde & domino gratior, toti eius substantiæ & negociationi præficitur. Hinc cum Christianis atq; Iudæis commercia habens, ab vtrisq; quæ sibi placerent didicit. Sergijq; monachi cuiusdam, qui ad Abdimoneplem ex Byzantio confugerat, vt pœnas malâ opinione meritas euitaret, monitu, nouam fidei formam & doctrinam in animo concepit. Quam accepta post occasione in Alcoranum congestam publicè proposuit. Defuncto namq; domino suo, ab vxore eius in omnium rerum communionem, inque thorum coniugalem assumitur. Hanc fraude circumueniens, cùm sæpius morbo comitiali corriperetur, in eam opinionem traduxit, vt Prophetam ipsum esse crederet. Dicebat enim, angelorum se visiones habere, quorum claritatem cùm ferre non posset, ita se excruciari. Vulgatâ tandem ab vxore, & à Sergio comprobatâ hac famâ, à compluribus vt Propheta obseruari & coli cœpit. Morte tandem vxore confectâ, bonorum omnium hæres ab ipsa relictus, ad potentiam aucupandam opibus est vsus. Paulatimq; Saracenos sibi subijciens, eum excitauit ignem, quem nec Orientis Imperatores, nec Occidentis Principes ad hunc diem vsque penitus extinguere valuerunt. Hic Mahometes cum suis Saracenis, in Apocalypsi capite nono, sub imagine sexti Angeli tubam habentis, præfiguratus est. Imp. vt sup. Papa 68 Honorio 1.

623. *De eodem.*

MAhometes ille impius, ab Ismaële originem ducens, Abdalâ patre, Hennina matre, vigesima tertiâ stirpe, nascitur anno 592. à quo & Arabes suam Hegiram incipiunt, vt suprà dictum est: Camelorum primùm pastor, neque legere, neque scribere sciens, vt ipse Azo fatetur, mox diuite ductâ viduâ mercator, tandem pseudopropheta anno ætatis 40. obtento Gabrielis nomine, legem ex Iudæis, Gentibus & Christianis composuit, quam partim verbis & prodigijs mendacibus columbæ, tamen comitialis morbi & lunæ: partim vi & armis, infinitæ multitudini persuasit. Dux per an-

nos

...os 10. Arabum, seu Ismaëlitarum, siue Saracenorum (vel à Sarâ vxore Abrahæ, vel potiùs à Sara ...onte, quem olim ipsi incolebant) eorumque Propheta fuit, edoctus à duobus Iudæis Apostatis, & Sergio & Ioanne hæreticis Arianis & Nestorianis, apostatis. Zonaras, Cedrenus in Chronogr. ...iac. lib. 18. rerum Rom. Blond. decad. 1. lib. 6. Vincen. in spec. lib. 24. cap. 4.

De Turcorum Monachis seu Religiosis.

DE his vide Bart. Georgeuiz, Cuspinianum & Hospinianum: qui aliquot illorum genera esse scribunt: & inter alia vnum, quod incedat pertusâ verpâ siue mentulâ incluso annulo æreo ...nderis trium librarum, ob seruandam castitatem.

Si Turcæ & fideles adeò votorum sunt seruantes, vt ad quæuis etiam confugiant media nè per...rij nefas committant: quantò magis ergo nostros Monachos Christianos, & totam turbam raso...m, qui illibatam vouere & seruare castitatem, ad consequendam vitam æternam non minùs face..., quàm ipsius Christi meritum, impiè somniant, decebat, vel omnino se propter regnum cœlorum ...strare, vel saltem cum Turcis vti annulis huiusmodi, aut fiscellis?

Alcoran.

HIc liber studio Petri Toletani, Petri monachi Cluniacensis, Roberti Retelensis, & Hermanni Dalmatæ, de Arabica lingua prodijt in latinam. Alcoran, hoc est, collectanea præceptorum, ...e legum Mahumeti, sibi, vt persuadebat alijs, ab Angelo Gabriele de cœlo collatarum. Erat tum ...onachus Sergius Nestorij hæretici sectator, qui ab Ecclesia pulsus ad partes illas Arabiæ profectus ...ahumeti se adiunxit, & illius nouæ sectæ autor fuit. De quibus habes apud Ludouicum Viuem de ...ritate fidei Christianæ lib. 4. Septemcastrensem, Volateranum, Hieron. Sauanarolam, Nicola...m Cusanum, Theodo. Bibliandrum, & alios. Translatus fuit vt Anastasius Bibliothecarius refert, ...nno 1143.

Ibidem. Contra calumnias & rabulas forenses in legibus Alcorani habes sequentia verba: Ex ...endacijs vel pro causis agendis, iudicijsque dandis victum acquirere, pecuniam sumendo nolite.

Isidorus Hispalensis Episcopus originum libro vndecimo. 630.

MOnstra verò à monitu dicta, quòd aliquid significandū demonstrent, siue quod statim mon...strent, quid appareat, & hoc proprietatis est: abusione tamen scriptorum plerumq; corrum...tur. Quædam autem portentorum creationes in significationibus futuris constitutæ videntur. ...lt enim Deus interdum ventura significare per aliqua nascentium noxia, sicut & per somnos, & ...r oracula, quibus præmoneat, & significet quibusdam vel gentibus, vel hominibus futuram cladem, ...od plurimis etiam experimentis probatum est: vt in temporibus Xerxis Regis. Tunc quippe vul...s ex equâ creata, dissolui regnum eius portendit. Alexandro ex muliere monstrum creatum est, ...od superiores corporis partes hominis, sed mortuas habuit: inferiores diuersarum bestiarum, ...d viuentes: significans repentinam Regis interfectionem, superuixerant enim deteriora meliori...s. Sed monstra, quæ in significationibus dantur, non diu viuunt, sed continuò vt nata fuerint oc...dunt. Imp. 60 Heraclio. Papa 68 Honorio 1.

Ibidem cap. 26. Omnis qui secundum perfectionis normam aut non viuit, aut aliter docet, ...ntichristus est.

Idem de summo bono lib. 1. cap. 25. Antequàm Antichristus appareat: virtutes ab Ecclesia & ...gna cessabunt: quatenus eam quasi abiectiorem persequatur audaciùs. Ob hanc vtilitatem cessa...nt sub Antichristo miracula & virtutes, vt per hoc sanctorum patefiat patientia, & reproborum, ...i scandalizantur, leuitas ostendatur, & persequentium audacia ferocior efficiatur.

De eodem.

ISidori temporibus Mahometes antequàm suas inceperat blasphemias diuulgare, venit in Hispaniam: eū cùm hic Isidorus conspexisset, ex physiognomia ipsius agnouit & iudicauit, dicens, ...uòd turpis labes & pestis esset Ecclesiæ Dei, & societatis hominum communis futurus: & manda...t ipsum capi. At à Diabolo admonitus Mahometes effugit periculum. Antoninus titulo 13. cap. ...§. 2. Mortuus est sub Imp. Heraclio. Vincentius Sturmius.

Honorius primus Papa 68.

COndemnatus, & pro hæretico habitus fuit concilio Constantinopolitano: art. 13. Papa enim errare non potest. Imp. 60 Heraclio Papa vt sup. 633.

Prodigium.

ANno Dagoberti regis secundo, qui fuit Dominicæ natiuitatis sexcentesimus tricesimus tertius: vxor eius Nanthildis peperit ei filium, qui Sigebertus est nominatus. Hic infans 633.

40. dierum, cùm à sancto Amando Episcopo baptizaretur, tacentibus cunctis ipse Amen clara voce respondit. Annales Tritheymij. Imp. & Papa vt sup.

Cicero refert, Crœsi filium infantem quoque locutum esse, sed eo ostento regnum patri concidisse.

640. ## Nicephorus Callistus Xanthopulus lib. 4. Eccl. hist.

HIc mentionem facit Maximillæ Prophetissæ, quæ fuit coniunx Montani hæretici, & libros propheticos conscripsisse fertur: de qua etiam suprà sub anno 174. Imp. 60. Heraclio, Papa 71 Theodoro 1.

Idem. Arianus quidam de S. Trinitate indigna cùm euomeret, veniente subitò ignito cœlitus iaculo, combustus est.

Idem lib. 4. cap. 36, ex doctrinâ Iudæ, ait, Antichristi aduentus exspectabatur. Quæ opinio si quis Montani hæresin, & Victoris Romani conatus consideret, non prorsus vana fuit: quid enim aliud Montanus nouis suis paracleti traditionibus, & legibus ieiuniorum, & nuptiarum dissolutionibus egit, quàm vt fundamenta prima totius Antichristianismi iaceret? Illyr.

Idem lib. 15. cap. 28. Narrant historici: Petrum Gnapheum, qui Antiochiæ regendæ Ecclesiæ haud sanè pio titulo præerat, instituisse: vt omnibus precibus Dei, genetricis virginis Mariæ nomen insereretur, inuocareturque: id quod prioribus ætatibus ne auditum quidem erat, cùm esse contra exempla primitiuæ Ecclesiæ. Theodorus Lector lib. 2. Collectaneorum.

Idem lib. 9. cap. 35. Athanasius Episcopus ab Arrianis, & Græcis Præstigiator dictus, atq; ob diuinationis peritiam diu multumque derisus, cùm vrbem Alexandriam ingrederetur, cornix in aëre volitans crocitabat. Græcorum turba hæc audiens, scommate eum veluti impostore persequens quidnam cornix diceret, interrogauit? Ille autem perquàm vrbanè, & suauiter ridens, Cras, inquit. Portendit namque, crastinum diem vobis non benè cessurum. Mandatum enim ab Imperatore veniens, festum diem vestrum vobis inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porrò id Athanasij dictum exitum suum habuit. Ab Imperatore enim literæ venêre, quibus magistratus iubebatur de cætero Græcos prohibere, ne ad templa accederent, & more superstitionis suæ dies festos peragerent. Et celebritas ea, quæ iam aderat, & ab illis plurimi fiebat, venerationeque maximâ colebatur, tum penitus abrogata est.

Idem lib. 18. cap. 56. Phocas Mauricium Imp. crudeliter occidit, & imperium inuasit. Quod cùm pari impotentiâ & crudelitate administraret: tandem facta est coniuratio in ipsum à Prisco eius genero: & quotquot Senatorij ordinis supererant, secretò per literas ab Heraclio (Heraclij, ad quem postea imperium deuenit, patre) tunc in occidentali Africâ & Lybia cum exercitu validissimo Rempub. administrante, petierunt, vt populum Romanum ab impiâ Phocæ tyrannide liberaret. Heraclius itaque filium Heraclium cum pedestri naualiq; apparatu contra tyrannum misit: & victoriâ potitus, tyranno Phocæ primùm manus, ac pedes resecari: deinde, quia honestissimis matronis vim intulerat, quasi in publicam pœnam luxuriæ, pudenda excindi, perticæ affigi & circumgestari, tandem caput amputari, & postremò corpus eius in boue æneo comburi iussit, omni eius stirpe cum ipso exstinctâ. Hic tyrannidis, & scelerum Phocæ finis, & primatus Paparum initium fuit.

Idem lib. 16. cap. 18. Postquàm Acacius Constantinopolitanus Episcopus à Romano Pontifice excommunicatus est, & alius in eiusdem locum substituendus esset: tum Zeno Imperator vt tolleret occasiones turbarum, quæ in electione plerunq; oriri solebant, chartam puram obsignatam in altari reposuit: & in aliâ scriptâ Deum orabat, vt ipse in munda illa notis designare vellet, quem Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfectum vellet. Tunc ergo Flauitas presbyter, homo summæ audaciæ & impietatis, æditruo pecunijs corrupto, fecit vt suum nomen papyro inscriberetur. Hac fraude Episcopatum adeptus vix 4. menses eum tenuit, cùm Deus eum è medio sustulit.

Idem lib. 12. cap 34. prolixè narrat, olim varias fuisse consuetudines, & ritus Ecclesiarum circa festa, ieiunia, cibos vetitos, Ecclesiasticas ceremonias, &c. Ac affirmat, primos illos verbi ministros, id est, Apostolos, eorumq; successores eiusmodi obseruationes arbitrio singulorum reliquisse. Et sequenti capite, docens necessaria, & quæ præcipua in religione fuit, potius curanda esse, quàm ceremonias, hæc verba ponit: At quidam hæc nihil curantes, omnem quidem fornicationem pro nihilo habent: de diebus autem ferijs & institutis, perinde atq; de animâ ipsâ decertant, Dei mandata inuertentes, & sibi ipsis leges ferentes: haud secus, atq; si studiosè hoc agerent, vt contrarias maximè aduersus decreta Dei res agitantes, latere possint. Vbi clarè videtur perstringere Papam, eiusq; spirituales, qui per suas humanas traditiunculas, mandata Dei antiquant, & obliterant. Quis enim ignorat, in Papatu longè maius peccatum haberi, comedere die Veneris, aut in Quadragesimâ carnes, quàm furari, defraudare suum proximum, aut scortari? Illyricus.

Ibidem. Fuêre tunc celebratæ & Sibyllinæ vaticinationes, & libri quidam Notarum coniecturas multorum exercuerunt: has Græci βίβλους συμβολικὰς nominant, & ex illorum librorum vnius significatione, Leonem cognouisse diem, & genus mortis suæ accepimus; quòd notâsset inter duas literas χ & φ, expressam figuram Leonis, qui iugularetur. Nam & in iugulum Leonis ab interfectore ensis defixus fuit: & accidit hoc, vt diximus, ferijs natalitijs Christi, noctu luminibus accensis atq; fulgentibus: vt ad Christi nascentis lumina cædem illam factum iri demonstraretur.

Idem.

Idem. Vel his temporibus, vel paulò superius, & solis Splendor diebus compluribus obscuratus est mirabiliter, & crucis figuræ in vestibus visæ: & cecidit imber cruentus, variæque, & atroces calamitates longo tempore afflixerunt genus humanum in toto orbe terrarum, belli, famis, pestilentiæ: Ecclesia verò Christi superstitionibus multiplicibus fuit inquinata.

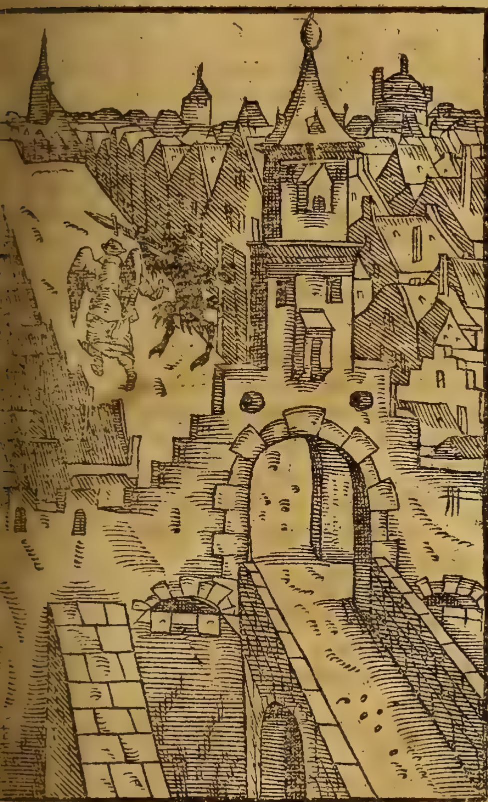
Idem. Mahometem scribunt in adolescentia Camelos diuitis mercatoris Arabis pauisse: neq; unquam, quamlibet sereno cœlo, non atram nubem supra ipsius caput adstitisse.

Toletanum Concilium. 640.

IN Toletana synodo accusatur corruptus Cleri ac Ecclesiæ status: & Episcoporum expilationes taxantur, damnantur, ac prohibentur.

In tertia synodo sunt hæc verba contra Missas pro mortuis, quæ 13. q. 2. citantur: Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt: cum psalmis TANTVMMODO & psallentium vocibus debent ad sepulchrum deferri. Sufficiat autem, quòd in spe resurrectionis, Christianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Imp. 60. Heracl. Papa 71 Theodoro.

Prodigium. 654.

ILlo tempore ignis de cœlo cecidit, & timor magnus super homines venit, pestilentiaque grauissima tribus æstiuis mensibus grassata est, cunctis visibiliter apparente, bonum & malum Angelum noctu ciuitatem circuire: & quoties iussu boni Angeli, malus Angelus venabulo, quod manu ferre videbatur, ostium cuiusque domus percutiebat, tot ex eadem domo, sequenti die interibant. Sig. Gemblacensis. Imp. 63. Constante. Papa 73 Eugenio 1.

Primatus in Hispania. 657.

HOc tempore Primatus in Hispania, penes Episcopos fuit, & eo tempore in summâ tranquillitate conquieuit. Lucas Tudensis. Imp. 63. Constante. Papa 74. Vitaliano.

Arbogastus Episcopus. 658.

FVit Argentinensis vrbis Episcopus, ex Hybernia oriundus, vt nō contemnendi autores affirmant. Is peregrinus, & eremita in Alsatiam venit, ibique in sacro nemore, vbi nunc Haganoa sita est, oratorium sibi construens, Deo ieiunijs, ac precibus diligenter seruiuit. Non ociosus tamen ...orsus erat. Nam & prodibat, & accolas de verâ Dei cognitione, de vero Dei timore, & verâ per fi... ...m Iesum Christum inuocatione, reprehensis idololatrijs, cultibus superstitiosis, ac phantasticis ...pinionibus, diligentissimè & viua voce & Homiliarum scriptis erudiebat. Imp. Constante. Pap. ...oman. Vitaliano, vt sup.

Vitalianus Papa 74. 666.

ANno Domini 666. Papa Vitalianus omnia in Christianorum templis per suos sacrificos ad animorum excæcationem, in Latino sermone fieri iussit: in horis scilicet, in precibus, statio... ...bus, missis, exorcismis, benedictionibus coniurationibus, thurificationibus, sepulturis, exsequijs, ...mersionibus, cineribus, palmis, candelis, salibus, sputis, & alijs id genus ceremonijs, contra aper... ...sima Apostoli verba, 1 Corinth. 14: In Ecclesia malo quinque verba sic eloqui, vt intelligatur ...atio, & quò alios erudiam, quàm ignoto sermone mille verba. Etiam vt Irenæus suprà prædixit, in ...cclesia Romana diabolus (hoc est Antichristus) rector est constitutus, dum omnia Latinè perfici ...italianus iste mandauit. Imp. Constante. Hîc notabis numerum 666. in Apocalypsi: de quo sæ... ...us alibi in hoc opere.

674. *Gallinicus.*

HOc tempore ex vrbe Heliopolios Ægypti, Conſtantinopolin venit quidam Gallinicus nc mine, & mirâ arte parat ignem ardentem ſub aqua, eoque conflagrat Saracenorum naues a Cyzicum: quo facto homines cum omnibus pereunt in vndis. Cedrenus & Zonaras. Imp. 64. Con ſtantino 5. Papa 75. Adeodato.

681. *Primus Vicarius Chriſti.*

HOc anno, ſcriptores quidam referunt, Conſtantinum in Concilio Conſtantinopolitano Pa pam Romanum volentem primâ vice vicarium Chriſti appellâſſe. Imp. vt ſup. Papa 7(Donno.

681. *Synodus ſexta Conſtantinopolitana.*

NArrat Platina, & alij quidam, in hac Synodo primam latinam miſſam à Ioanne Portuen Epiſcopo decantatam eſſe, & à patribus approbatam. Si verum id eſt: ergò fermè per 70 à Chriſto nato annos nulla fuit Latina miſſa, multò minus à tota Eccleſia approbata. Quo ſi 700. fermè annis Eccleſia ſine latina Miſſa floruit, poſſet fortè & iam ſine extremo piaculo ea ca rere. Illyr. Imp. Conſtant. 64. Papa 76. Donno.

Ibidem. In hac decretum de coniugio ſacerdotum conſtitutum, quod diſt. 31. continetur Quoniam in Romani ordine Canonis eſſe cognouimus traditum, eos, qui ordinati ſunt Diacon vel presbyteri, confiteri, quòd non ſuis iam copulentur vxoribus, antiquum ſequentes Canonen Apoſtolicæ diligentiæ, & conſtitutiones ſacrorum virorum: legales nuptias amodò valere volumu nullo modo cum vxoribus ſuis eorum connubia diſſoluentes, aut priuantes eos familiaritate ad in uicem in tempore opportuno. Quicunque ergò diligens inuentus fuerit in ſubdiaconali aut ſacer dotali officio, hic nullo modo prohibeatur, ad talem aſcendere gradum pro vxoris ſuæ cohabitatio ne: nec etiam tempore ordinationis ſuæ profiteri caſtitatem cogatur, quòd abſtinere debeat à le gitimæ vxoris familiaritate. Item oportet eos, qui altari miniſtrant, in tempore oblationis ſancto rum continentes eſſe in omnibus, vt à Deo poſsint conſequi, quæ ſuppliciter poſtulant.

Si quis igitur præſumſerit contra Apoſtolicos canones, aliquos presbyterorum & diaconorun priuare à contractu & communione legalis vxoris ſuæ, deponatur. Similiter & presbyter aut dia conus, qui religionis cauſa vxorem ſuam expellit, excommunicetur. Si verò in hoc permanſeri deponatur. Hæc in veteribus exemplis habentur.

Et SS. Canone: quandoquidem comperimus, quoſdam in vrbe Romana tempore quadra geſimalis ieiunij in ſabbatis contra receptum Eccleſiæ morem ieiunare: quare viſum eſt huic ſacro ſanctæ ſynodo, vt etiam Romanam Eccleſiam modis omnibus obliget Canon, qui inquit: Si qui clericus fuerit deprehenſus die dominico aut ſabbati ieiunare, excepto vnico tantùm Sabbato, is de ponatur: Si verò laicus, excommunicetur.

682. *Agatho Papa 77.*

HIc Papa obtinuit apud Imperatores, Conſtantinum videlicet, Heraclium, & Tiberium, vt iuxta poſtulationé ſuam remitteretur quantitas illa, quæ ſolita erat dari pro ordinatione Ro mani Pontificis facienda: ſic tamen, vt ſi contigerit, poſt eius tranſitum & electionem, ordinationem oportere vel poſſe fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale deferatu in regiam vrbem, ſecundum antiquam conſuetudinem: & tunc cum eorum (id eſt, Imperatorum) ſcientiâ & iuſsione ordinariò debeat prouenire. Imp. 64 Conſtantino. Papa vt ſup.

686. *Leo II. Papa 78.*

HVius quoque inſtitutum eſt, ac quidem ſanctum (quod vtinam hodie obſeruaretur) ne ad archiepiſcopatum aſſumtus, pro vſu pallij, aliorumúe officiorum quicquam Eccleſiæ perſol ueret, cùm ex largitione multa quotidie mala orirentur. Platina. Imp. & Papa. vt ſup.

688. *Conon I. Papa 81.*

HIc poſt initum pontificatum ſtatim in valetudinem incidit: vnde Paſcalis archipresbyter, ac theſauri Pontificij diſpenſator regnandi cupidus, Ioannem Exarchum pecunia ſollicitat, vt eius ſuffragijs poſt mortem Cononis pontificatus ſibi decernatur. Accepit pecuniam Exarchus: quanquam nihil eorum, quæ promiſerat, deinceps præſtiterit. Non erat certè alio præmio quàm fruſtratione dignus, homo auarus, & imperandi cupidus, qui theſaurum Eccleſiæ, quem man-

dato

ato Cononis, cùm ad eleemosynas pauperum, tum in restitutionem templorum erogare debuerat, largitionem effuderit: quo nihil potest esse in viro præsertim ecclesiastico, detestabilius. Plat. mp. 65. Iustiniano 2. Papa vt sup.

Toletanum Concilium II. 690.

IN nomine sanctæ Trinitatis collectis in vnum Carthaginensium prouinciæ sacerdotibus, in Toletana vrbe, in beatæ matris Domini, Mariæ virginis sede, anno quarto excellentissimi ac eligiosi Vnambani principis, sub die septimo Idus Nouembris, res votiua gaudij, & dies niium optatæ gratulationis occurrit, in quo nobis datum est conspicere pariter & deflere, quid chrymarum de præteritis Domino deberemus. Eramus enim huc vsque pro labentis seculi olluvione instabiles: quia annosa series temporum, subtracta luce conciliorum, non tam vitia uxerat, quàm matrem omnium errorum ignorantiam ociosis mentibus ingesserat. Hactenus im florentem Domini vineam deuastârunt apri frendentes: sponsam Christi, quam sui preosissimi sanguinis effusione conciliauit, conspurcare & polluere conata est Hæreticorum subola machinatio: inconsutilem Domini vestem diuidere, vnitatem fidei scindere, charitatis menta tollere, & suo proprio sensui pertinaciter volens inhærere, cùm sacræ scripturæ puritatem æ prauitatis intelligentiâ prophanet. Præterea sacrosanctam Ecclesiam Dei vulnerant etiam stodes eius, qui cùm deberent ob dignitatis excellentiam, cæteros per suæ virtutis imitationem ouocare ad charitatis & vnitatis obseruantiam, tanquam Sal infatuatum, potius scandali quàm lificationis dant materiam. Imp. 65. Iustiniano 2 Papa 62 Sergio 1.

Paulus Cretensis Episcopus. 700.

ANno Domini 700 iam post collocatam Romanam sedem, illi tamen Paulus Cretensis Episcopus contradixit, et Ioanni Lampeonis vrbis Episcopo appellatioñe ad Romanam sedem se ncessurum esse negauit. Imp. 67 Absimaro. PP. 82 Sergio 1.

Finit Centenarius septimus.

Christi	Num.	CENTENARII SEPTIMI IMPERATORES.	Anni.	Menses.	Dies
602	78	Fl. Phocas.	8	4	9
611	79	Fl. Heraclius.	30	2	0
613	80	Fl. Heraclius Constantinus cum patre	28	2	0
		solus.	0	4	0
641	81	Fl. Heracleonas.	0	11	0
642	82	Fl. Heraclius Constans.	26	8	0
669	83	Fl. Heraclius Constantinus V. Poganatus.	16	7	0
684	84	Fl. Heraclius Iustinianus cum patre	2	0	0
		solus.	10	5	0
		& iterum post bellum, quo cecidit	6	0	0
697	85	Fl. Leontinus.	3	0	0
700	86	Fl. Tiberius absimarus.	7	0	0
		PONTIFICES.			
604	66	Sabinianus Bleranus Thuscus.	0	5	19
605	67	Bonifacius 3. Romanus.	0	8	23
606	68	Bonifacius 4. Valeriensis Marsus.	6	8	12
613	69	Deus Dedit Romanus.	3	0	19
617	70	Bonifacius 5. Neapolitanus.	5	10	0
622	71	Honorius Campanus.	12	11	7
637	72	Seuerinus Romanus.	1	2	4
639	73	Ioannes 4. Dalmata.	1	9	18
640	74	Theodorus Hierosolymita Græcus.	6	5	19
647	75	Martinus Tudertinus Thuscus.	6	4	7
654	76	Eugenius Romanus.	2	9	24
657	77	Vitalianus Signinus Latinus.	14	5	29

risti.	Num.	PONTIFICES.	Anni.	Menſ.	Dies.
27	78	Adeodatus Rom. monachus.	4	2	16
56	79	Domnio, Donus vel Domnus Romanus.	2	5	10
79	80	Agatho Panormitanus Siculus monachus.	2	6	0
82	81	Leo 2. Iunior Aidonenſis Catinenſis Siculus.	0	10	19
84	82	Benedictus 2. Iunior Romanus.	0	10	27
85	83	Ioannes 5. Antiochenus Syrus.	1	0	9
86		7. Petrus Romanus.			
86		8. Theodorus.			
86	84	Cuno Thrax.	0	11	0
		9. Theodorus presbyter.			
87		10. Paſchalis Archidiacon:			
87	85	Sergius Antiochenus Syrus. Panormitanus Siculus.	13	8	23
		CONCILIA.	Epiſc.	Seſs.	Can.
02	191	Anglicanum.			
05	192	Romanum 36.			
09	193	Lucenſe.			
10	194	Romanum 37.			
	195	Bracarenſe.			10
12	196	Matiſconenſe.			
14	197	Antiſiodorenſe.			45
31	198	Toletanum.			74
34	199	Hiſpalenſe.			
36	200	Toletanum.			9
38	201	Hieroſolymitanum 6.			
39	202	Toletanum.			19
45	203	Romanum 38.			
	204	Africana 3.			
45	205				
	206				

647	207	Toletanum.			6
650	208	Hiſpanienſe.			
652	209	Romanum 39.			
656	210	Toletanum.			12
658	211	Cabilonenſe.			
	212	Toletanum.			17
659	213	Toletanum.			7
664	214	Brittannicum.			
673	215	Herudfordianum.			
674	216	Toletanum.			
	217	Bracarenſe.			
679	218	Adzuuifordianum.			
680	219	Romanum 40.			
680	220	Gallicanum.			
	221	Brittannicum Hedifeldenſe.			
681	222	Conſtantinopolitanum 17.	290		10
	223	Toletanum.			13
683	224	Toletanum.			
685	225	Gallicanum.			
687	226	Niddenſe.			
700	227	Aquilenſe.			

ORDINES.

610. *Ord. Gerundinenſium.*

623. *Ordines Turcorum. Vide apud Georgewiz, Cuſpinianum, & Hoſpinianum.*

DOCTI VIRI.

620 *Alcoranus.*
Iſidorus Hiſp. Epiſc.
640 *Nicephorus.*
Ioannes Gerundinenſis.
Ioannes Eleemoſynarius.
S. Columbanus.
S. Gallus.
Gallinicus.
700 *Paulus Cretenſis Epiſcopus.*

Lectio-

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS OCTAVVS.

Vitissa Rex Hispaniæ. 707

SAcerdotibus permisit matrimonium, reiectis constitutionibus pontificiis. Rodericus Tolet. Imp. 68. Iustiniano. PP. 86. Constantino.

Constantinus Papa 86. 707

HIc veniens Constantinopolin ex mandato Cæsaris honorificè excipitur: adeoque Iustinianum 2. ipsius pedibus oscula dedisse fertur: qualis honor nulli antea contigit Papæ. Platina, Blondus & Nauclerus. Imp. 68. vt sup.

Accas Hagustaldensis Episcopus. 707

SCripsit inter alia officiarium Ecclesiæ, & de passionibus sanctorum, & ad Bedam etiam epistolas. Imp. 69. Philippico Bardano. PP. 87. Gregorio 2.

Speculum mirabile Imp. Leonis 3. Isauri, & Archimedis. 721

MIrabile Speculum vstorium habuit Imperator Leo, paratū ipsi ab Architecto quodam eius primario: quo speculo plurimas exussit classes & castra Saracenorum, hostium.

Quamprimùm enim illud obuertit Soli, & radij seu fulgor eius speculi percussit nauem quampiam, aut quiduis aliud ex ligno fabrefactum, statim concepit flammam, & conflagrauit: ita, vt nemo posset restinguere quibuscunque fontibus ignem.

Et hoc instrumento atque artificio, Saracenorum classes & militaria arma Leo tantopere perdidit, & vastauit: vt paucissimæ naues integræ, vel in manus Græcorum peruenerint, vel in Saracenorum castris superfuerint.

Præterea multos duces & centuriones militum Saracenorum, hic ignis & prodigium adeò terruit & stupefecit, vt diutius in castris perseuerare neutiquam voluerint, sed clàm profugerint ex castris in vrbem ad Cæsarem, & spontè se illi supplices dederint, atque submiserint.

Literis quoque proditum est, Archimedem Syracusanum, qui librum de Speculis comburentibus scripsit, habuisse eiusmodi Speculum, quo hostium naues, arma & castra cremauerit. Tale etiam fuisse Alexandriæ Ægypti perhibetur, in excelsa quadam Specula, quam vocant phariam: & per illud incolas, quandocunque voluerint, fuisse solitos exurere, & expugnare hostium suorum naues eminus, quando adhuc longè in mari aberant ab vrbe sua, quam petebant illi hostiliter, Alexandriâ. Imp. vt sup. PP. 87. Gregorio.

Papæ debitum honorem deferunt Imperatoribus. 724

ANte annum Domini 724. vix reperitur, Papas Imperatoribus suis honorem, debitam obedientiam, & reuerentiam non detulisse: sed Gregorium secundum primum extitisse, qui Imperatori Leoni tertio resistens, primùm per Italiam vni[ue]rsam, quæ adhuc Imperatori parebat,

tributa dari inhibuit. Cumque Leo, Paulum cum Exarchi potestate, contra Papam mittere Gregorius ciuitates omnes à iuramento, quo Leoni Imperatori erant adstricti, sine morâ absolui tantamque libertatis cupidinem Italiæ locis iniecit, vt non multum abfuerit, quin alium sib quem Occidentis dicerent, Imperatorem deligerent: sed singulæ libertati suæ consulentes, Exar chatus iugum à se discutientes, singulos sibi duces præfecerunt. Rauennates verò idem affectan tes, seditione Pontificis instinctu motâ, ipsum Paulum Exarchum interfecerunt. Ac cùm me tuenda esset Imperatoris potentia: Gregorius cum Longobardis fœdus iniens, totam Italian ab Imperatoris obedientiâ retraxit. Eutychum deinde Imperator, ad recipiendum Exarchatun in Italiam misit. Is primùm astu rem agens, aliquot loca recepit, ac Longobardos à Pontifici amicitia, mirâ industriâ abalienauit Etsi perrexisset, vt cœperat, paruo momento totius Exar chatus potens factus esset.

Sed cùm Papa ijs se angustiis, pressum cerneret, ad Fulmen cæleste properandum sib censuit, atque anathemate Eutychum percussum, omnibus Italiæ populis exosum fecit. Euty chus de fide Italorum, cùm se ab eis sperni ac derelinqui videret, dubitans, relicto Exarchatu honore, Constantinopolim rediit. Atque in hunc modum Orientis Imperatores, Italia per Sanctis simum sunt orbati. Ex quo tempore Papæ, in Italiâ Domini, subinde quæsiuerunt, quomodo potentiam suam stabilirent, donec tandem à Pipino omni Orientalium metu liberati, maximam Italiæ partem, quam subegerat, dono acceperint, vt suprà dictum est, & in sequentibus sub titulo de Paparum cum Imp. concordia, liquidò patebit. Imp. 72. vt suprà PP. 87. vt sup.

V. Beda de relatione temporum: & in Ecclesiastica historia libro tertio, capite vigesimo septimo.

730 TEmpore, quo in Brittanniâ recepta est cleri tonsura, & alij characteres Romanæ curiæ: quinto Nonas Maij, hora decimâ, Indictione septimâ, eclipsis solis facta est: quam sæua lues & pestis in Brittanniâ, missa Latina, inuocationes mortuorum, imagines, altaria, & similia Romana (à quibus illæ Ecclesiæ hactenus liberæ fuerant) & mors imperatoris secuta. Imp. 2. Leone 3. PP. 87. Gregorio 2.

Idem libro 4. in Samuelem capite 2 de Ecclesiâ degenerante sic inquit: Videat lector, nec sine lachrymis rem lachrymis dignam contempletur, quantum Ecclesiæ status ad peiora quotidie, vel (vt mitius dicam) ad infirmiora deuoluatur.

Idem in 5. caput Ioannis. Quis est iste, qui venit in nomine suo, nisi ille, qui propriam gloriam quærit, & non illius, qui misit illum? Quis est, quem accepturi erunt Iudæi, nisi Antichristus, qui venturus est propriam gloriam quærere.

Idem in Marcum libro 4. capite 13. Quando sit venturus inquit: Tribulatio Antichristi quantò cæteris, quæ præcessêre pressurarum, pondere grauior: tantò est temporis breuitate moderatior futura. Namque tribus annis & dimidio, quantum de prophetiâ Danielis, & Apocalypsi S. Iohannis conijci potest, Ecclesiam per orbem impugnatura creditur.

Idem Ecclesiasticæ Historiæ libro 1. At vbi Augustinus cum famulis Christi, sibi datam mansionem intrauerunt, cœperunt Apostolicam primitiuæ Ecclesiæ vitam imitari, orationibus videlicet assiduis, vigiliis, ac ieiuniis seruiendo, verbum vitæ, quibus poterant, prædicando, cuncta huius mundi velut aliena spernendo: ea tamen, quæ victui necessaria videbantur, ab eis, quos docebant, accipiendo, secundùm ea quæ docebant ipsi, per omnia viuendo, & paratum ad patiendum aduersa quæque, vel etiam ad moriendum pro ea quam prædicabant, veritate animum habendo.

Idem libro quarto, capite decimo tertio historiæ Ecclesiasticæ Anglorum. Cùm Vuilfridus Australes Saxones conuertisset, & baptizasset, descendit pluuia serena, & refloruit terra, rediitque viridantibus aruis annus lætus: cùm tribus annis ante aduentum eius non pluisset in illâ prouincia,, & homines præ inediâ se ipsos præcipitarent in mare.

Idem prædixit: quòd breui res Christiana incredibili afficiatur damno, si non pullulanti tunc incendio maturiùs occurratur: narrationem hoc metro concludens:

Regna ruent Romæ, ferro, flamaq;, faméque.

Gregorius 3. PP. 88.

731 GRegorius 3. statim, vbi Pontificatum inijt, cleri Romani consensu Leonem 3. Isaurum, Imperatorem Constantinopolitanum, Imperio simul & communione fidelium priuauit, quòd sanctas imagines è sacris ædibus abrasisset, & statuas demolitus esset: & Romam cum omni Italiâ ab eius Imperio auulsit. Leo excommunicatione auditâ, ridens dicebat: Idololatra est, ipsemet excommunicatus à Deo. Imp. & PP. vt sup.

Nomen PAPA vnde.

GRegorius tertius, Syrus, 88 Romanus Episcopus, Syriacâ linguâ PAPA, quod illis pater est, dictus fuit. Curio in Chronicis. De quo plura, vbi de Paparum maiestate agemus.

Liber de vita Crodegangi 4. 739

VVillibrodus Episcopus in Belgico, propheticum habuit spiritum, & Pipino Regnum Galliæ prædixit. Idem Beda, Albinus, Honorius, & alij. Imp. 27. Leone 3. PP. 88. [Gr]egorio 3.

Cuthbertus in Epistola ad Lullum. 740

QVandam Sanctimonialem scribit, aliquando in ecstasin raptam, inter alias virgines vidisse quampiam, quæ in inferno in quendã deciderit puteum: & ex illo per Missam & exequias [...]rata fuerit: quæque ipsamet dixerit, & confessa apertè fuerit: Missam esse maximum & pre[t]iosissimum bonum animabus, ex hoc mundo discessuris. Sed hæ sunt præstigiæ Diaboli, ad [sta]biliendam opinionem, animas defunctorum missificatione ex purgatorio liberari.

Nos verò, qui ex Dei gratia nouimus, quis sit status defunctorum, & purgatorio non [cre]dimus, hoc diuino verbo nos solamur & contentos reddimus, quod in libro Sapientiæ extat: [Iust]orum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ: visi sunt oculis insi[pie]ntium mori, illi autem sunt in pace.

Verisimilius autem est, ipsam vidisse, quandam Nonnam illabi in cubile seu lectum Mo[nac]hi, à quo deinceps peracta Missa, seu duodecima, iterum fuerit emissa. Hondorpius in Calend. [Im]p. 72. Leone Isauro. PP. 88. Gregorio 3.

Burckardus. 746

HIc adiuuit Bonifacium in reformatione Germaniæ à Gentilismo, & conuersione ad Christum: & ex mandato Zachariæ pontificis Romani, Childericũ regem Galliarum Regno de[posui]t, & in Monasterium detrusit, ei verò subuexit Pipinum maiorem Domus. In huius faci[nor]is præmium à Pipino, in primum Episcopum VVuirtzburgi inauguratus fuit: & dono accepit [...], & omnium posterorum nomine, Ducatum Franconiæ in perpetuam hæreditatem: de qua [hist]oria prolixiùs infrà, sub nomine Laurentij Frisæj, anno 1540. Annales Francorum, Schede[lius], Valentinus Muntzer in Chronico, & alij. Imp. 73. Copronimo. PP. 69. Zacharia 1.

Remissio peccatorum carè parta. 747

THeodorus filius Cataxanti Regis, quò à Pontifice Romano impetraret peccatorũ suorum re[...]missionem (juxta illud, gratis accepistis) ei donauit hæreditatẽ suam, quam habebat in Ita[lia]. Eam Papa magnificè extruxit, & illustribus ædificiis adornauit. Vbi verò Deus iussit ven[der]e remissionem peccatorum tanto precio? At hi cerberi sic persuadebant Regibus temulentis, [& M]agnatibus, vt sua illis conferrent, & quod plus est, fierent Ecclesiastici seu Spirituales, quò [...] possent eorum fortunas & opes omnes inuadere, sibique vendicare: hoc est, iubebant eos su[am] deponere potestatem, si vellent salui fieri, & æternæ salutis participes, quò eadem ipsi possent [...]iri. Imp. PP. vt suprà.

Bonifacius Germanorum Apostolus. 748

EXtat huius decretum: Seruis Dei per omnia, omnibus armaturam portare vel pugnare, aut [...] in exercitum, & hostem pergere, omninò prohibemus. Nisi illis tantummodò, qui pro[pter] diuinum ministerium, ad Missarum scilicet solennia implenda, & Sanctorum patrocinia [por]tanda, ad hoc electi sunt: id est, vt vnum vel duos Episcopos, cum Capellanis, presbyteris, [Pr]inceps secum habeat: & vnusquisque præfectus vnum presbyterum, qui hominibus peccata [con]fitentibus iudicare, & indicare pænitentiam possit. Nec non & illas venationes, & syluaticas [va]gationes cum canibus, omnibus seruis Dei interdicimus: similiter accipitres & falcones non [ha]beant.

Ex literis Zachariæ Papæ ad Bonifacium: Reperimus etiam in memoratis tuis literis, quod [...]nis nostros animos conturbauit, quòd talia à te nobis referantur, quasi NOS CORRVPTO[RE]S simus Canonum, & Patrum rescindere traditiones quæramus: ac pro hoc, quod absit à

cunctis clericis, in simoniacam hæresin incidamus accipientes & compellantes, quibus pallia tri
buimus, vt nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Sed charissime frater, hor
tamur sanctitatem tuam, vt nobis deinceps tale aliquid minimè tua fraternitas scribat: quia fasti
diosum à nobis, & iniuriosum suscipitur, dum illud nobis ingeritur, quod nos omni modo detesta
mur. Absit enim à nobis & à nostris clericis, vt donum quod Spiritus Sancti gratia suscepimu
venundemus, dum & ob illa tria pallia, quæ te suggerente, vt prædiximus, sumus largiti, nullun
ab eis quispiam commodum expetijt. Insuper & chartas, quæ secundum morem, à nostro scri
nio, pro confirmatione atque dominio tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferen
tes: si quidem propter quod à tua fraternitate criminis nobis simoniaci obijcitur nomen, anathe
matizantes pariter omnes, quicunque ausi fuerint donum Spiritus Sancti precio venundare. Imp
73. Constant. PP. 89. Zacharia.

Idem in epist. ad Ethilbaldum scribit: Nonnas Anglicanas cum Regibus & aliis nimian
familiaritatem habuisse, liberos peperisse, eosque necâsse.

750 *Hoc tempore primùm Papa regnorum se negotiis invol-*
vit, legitimo regi regnum surripuit, in illegitimum transtulit, & subditos à
iuramento absoluit: hocq; facinore Italiæ se regem
constituit.

THeodorus Rex vicesimus Galliæ obiit, relicto fratre Childerico Simplice: illius Maior Do
mus, siue Gubernator fuit Carolus Martellus: huius verò filius, Pipinus Curtus Childerici
Erat autem tunc quidam Burckardus: is, quia adiutor fuit Bonifacio Germanorum Apostolo
Episcopo Moguntino, in reformandâ Germaniâ à gentilismo, & conuersione ad fidem in Chri
stum, magnum inde contraxerat singularis pietatis in Ecclesiâ, spectatæque integritatis nomen
ita vt etiam dignitatem Episcopatus VVirtzburgensis sit consecutus. Eodem verò tempore ill
Pipino suggestum fuit: si regnum sitiret Galliarum, facilimè se eo potiri posse: non deesse enim
propter Childerici inhabilitatem, huius rei optimam commoditatem, & media: at is hoc pro
pter sacrum regi datum iuramentum, illandabile & impium factum dixit: cui contrà responsum
fuit: Papæ ex potestate suâ diuinâ, & Sancti Petri, quorum ille sit vicarius & successor, perfacil
esse, tum quoque aliquem Regno inidoneum, qualis esset Childericus, submouere, & eius alte
digniori magisque idoneo tradere habenas: cùm verò & ipsum, & subditos à præstito fidelita
tis & obseruantiæ iuramento absoluere. Burckardus igitur ille Romam cum Volrado Pipini Ca
pellano huius negotij causâ concedit, & Papæ hoc consilij refert: verùm & Papa primùm facinu
abhorruit, & non minus inauditum, & apud Romanam sedem (cùm mundi & regnorum se ne
gotiis inuoluere, non sit jus Episcopi) insuetum hoc exemplum esse retulit, ac propterea diu, mul
tumque super eo deliberauit. Veruntamen postremò, cum ei de pinnaculo templi, Roma, &
Italia, & omnis gloria eius ostensa, promissaque fuissent, veteris oblitus scrupuli postulata diu
tius renuere non potuit: sed (regni enim causâ jus nonnunquam violatur) tandem consensit, &
Childericum tonsum monasterio includi, Pipinumque cum subditis à juramento absolui, man
dauit. Acceperunt ergò vterque huius facti præmium, Papa Romæ & Italiæ Imperium, quod po
stea, eiectis inde Longobardis pacatum ei traditum fuit: Burckardus autem Ducatum Franconia
orientalis: eaque adhuc hodierno tempore, maximo cum fisci Imperialis dispendio, detrimen
to & ruinâ, hoc titulo tenent. Super hoc Otto Frisingensis, Gotfridus Viterbiensis, Meyerus, &
alij cùm scribant, Pontifices Romanos ex eo facto demum mutandi regna, & dominandi tra
xisse authoritatem: quis audaciam illorum non meritò admiretur, qui mendacijs suis confirma
re volunt, & defendere falsò persuadendo, & illudendo hominibus, quasi id à maioribus, Con
stantino, imò ab ipso Christo, vel S. Petro accepissent: quos tamen nihil possedisse, & mundi glo
riam non curâsse quicquam constat: & donationem Constantini, cui plurima accepta referunt
& attribuunt illi mendaces Pontifices, itidem fictam & inanem esse, demonstratum est alibi. Re
citatur eadem historia & infrà anno 1540. Imp. 73. Const: Copronimo. PP. 89. Zacharia
primo.

750 *Peccatorum remissio ex alieno*
corio.

CVm Pipinus Rex Franciæ exhortatione & precibus Zachariæ Papæ, cuius etiam commen
datione nuper ad regiam dignitatem obrepserat, ingenti cum exercitu contra Longobar
dos, qui in Italiâ Rauennatem Exarchatum Imperio vi eripuerant, militaret: Constantinu
Imperator Constantinopolitanus, cùm, quo hæc animo susciperet Papa, subodoraretur, legatum
misit ad Pipinum, monuitque, ne quod Imperij esset, ab eo alienaret, ac propterea Rauennatem
Exarchatum, qui ad se pertineret, nullo modo Romanis seu Pontifici, verùm sibi omninò restitue

ret.

t. At Pipinus hoc responsum dedit: se neque laudis, neque vtilitatis studio belligerare: sed m exploratum habeat, quantis in peccatis sit demersus, oportere se sancto Petro, eiusque vicariis ontificibus pro illorum remissione hanc operam locare: & si omninò quicquam in Italia adipi-atur, id ipsum Ecclesiæ & Romano Pontifici ob eorundem peccatorum veniam rependere atque onare. Ergò peccata etiam ex alieno corio remittuntur. Ecclesiast. hist. Imp. 73. Constantino op. PP. 89. Zacharia.

Albertus Gallus, & Claudius Clemens. 750

ALbertus Gallus, & Claudius Clemens in Schola Parisiensi, contra Paparum nouas leges, traditiones, & primatum, libros scripserunt. Apertè autem affirmarunt, Bonifacium à apa ad reformandam Germaniam missum, non fidem in Christum, sed Antichristum docere. nde Albertus ille Fuldę in carcerem raptus ibi interijt.

Zacharias PP. 89. 750

ZAcharias Papapa in Lateranum pingere iussit, quomodo ipse adoraretur à Cæsaribus & Regibus suppliciter ad pedes eius prouolutis: & quòd ipse jus haberet, illos vel dominio mun-admouere, vel submouere,

Patrimonium Petri. 750

VSque ad annum Domini 750. Petrus Patrimonium nullum habuit: sed tum demum Papa à Pipino Romam cum Italia, quæ Imperij fuerant, accepit. Et sic Pipinus Papam diuitem, pa autem Pipinum (vt promittebat) beatum fecit. Imp. & PP. vt sup.

Stephanus 2. PP. 90. 752

HVius epistola extat, nomine Petri ad Francos scripta, in quâ S. Petrus Pipinum, Carolum & Carolomannum, omnes sacerdotes, episcopos, abbates, presbyteros, vel vniuersos religio-s, monachos, cunctos iudices, duces, comites, & cunctum Francorum regni populum coniu-, vt suum populum, & Ecclesiam, vbi corpus suum requiescit, à Longobardis liberent: quòd ncos peculiariter diligat inter omnes gentes, secundum promissionem, quàm à seruatore suo cepit. Imp. vt suprà.

Idem cùm tertiâ die pontificatus sui, somno excitus res domesticas disponere inciperet, orbo apoplexiæ correptus jnterijt. Platina.

De eodem.

STephanus secundus Romanus, Zachariæ pontifici statim sufficitur, vir singularis religionis ac prudentiæ iactatur, ac diligens Christianæ doctrinæ prædicator. Sed mysterium intellige. Cùm ontificatum jam suscepisset, arte, & astutiâ suâ Rauennæ Exarchatum omnem (qui tantùm illis plicuerat) & alias complures Italiæ terras, Romanæ sedi subiecit: & vt Italiæ regnum obtineret e modo, contra Aistulphum Longobardorum regem, censum ac vectigal ab eo atque suis vnctis igentem, auxilium à Pipino ardenter petiit. Ille autem, vt pontifici rem gratam faceret, vt cui gnum Franciæ acceptum referebat, post varias obsidiones, Exarchatum à Longobardorum ar-is liberatum, cum omnibus vrbibus, vsque ad stagna Venetorum, ipsi dono dedit: & non alio re, quàm quo ille prius dictum susceperat regnum. Atque hæc est, quam falsissimo titulo Con-ntini Magni donationem vocant. Sic Cæsarem Exarchatu illo omninò spoliârunt. Ceciditq; m illo (horribile malum) tertia Rom. Imperij dynastia. Et destructo per eius amissionem Oc-dentali Imperio, Orientale mox vires etiam amisit. Sed Stephanus tanto spolio lætus factus, pinum cum duobus filiis, per nouam vnctionem confirmauit: eique ac toti eius progeniei, be-dixit, à periurio absoluit, & omnes illi in posterum contradicentes anathematizauit. Childeri-m verò, hæreditario regno spoliatum, detonso capillo in monasterium trusit. Ob tanta bene-ia ad terram se prosternebat Pipinus, Pontificis pedes mox osculabatur, stapedes apprehendit, gnum accepit manu, stratoris officium adimpleuit, ac perpetuam fidelitatem iurauit. Hinc eo-m opes, fastus, ac tyrannides sumserunt radices. Hinc Papa omnium Christianorum princi-m Deus terrestris esse cæpit, & mundi Monarchas sibi subditos fecit. Et vt pro tam splendido mu-re gratias Deo referret, Letanias Romæ per omnes Ecclesias fieri mandauit, Apostolorũ caluarias, alijs sanctorũ reliquijs efferri, & ostendi iussit: ac pontificaliter in populi medio, cũ summis tri-nphis, tanquã alter Alexander, aut Philippus Macedo, aut Cæsar ipse Iulius, ad Lateranensẽ basili-à præferariis se gestari permisit, (quod & à posteris pro magna religione oceruatũ est, vt hominũ

humeris deportarentur) Basilicas ab Aistulpho destructas, deinceps restaurauit: Paparum traditiones authoritate firmauit, proditiones principibus factas remisit, de Imperij, à Græcis ad Gallos translatione, Græcorum odio, cogitauit: Gallorum Ecclesias cantilenis ornauit, quicquid erat Imperio violenter ademtum occupauit; Petri patrimonium posthac dici voluit. Sed in horum ac similium conatuū medio, anno Domini 757 Deus illum in sceleris pænam apoplexia corripuit, vitâq; spoliauit. Imp. 73. Constantino Copr. PP. vt sup.

Imperium Pontificum.

753 HOc anno Imperium Pontificum à Pipino, Stephano Papæ datum primò cœpisse, authores sunt grauissimi: Otho Frisingensis, Viterbiensis, Meyerus in annal. Belg. & alij. Quid ergò opus erat turpiter fingere, se à Christo, Petro vel Constantino id habuisse prius? Imp. 73. Const. Cop. PP. 90. Stephano 2.

Cracus princeps Polonus.

753 INhoc autem scopulo Draco ingens tunc temporis delitescebat, qui sordido suo anhelitu, cùm esuriret, de antro prorepens multos, velut peste quadam inficiebat, per ciuitatemque, & loca circumiacentia grassando, omnia obuia deuorabat. Quam ob causam incolæ ciuitatis ordine tria jumenta per diem ei ad antrum offerre cogebantur. Cracus igitur Princeps suorum deploratum statum videns, cùm jam omnibus iumentis expilarentur, pellem vituli excoriati, sulphure nitro, & pice infarcire iussit. Quod cùm hora consueta, ad antrum Draconis apponeretur, bestia prorepens, famelica, jumentum putans, venaculum illud deglutijt: cumque in eo materia illa igne sulphureo accedente, accensa esset, de antro se proripiens in Vistula aquam tamdiu sorbebat, quousque medio creparetur. Cracus tandem Princeps rebus Imperij rectè dispositis Cracoque & Lecho filiis, filiaque Vanda relictis, è vita sublatus est. Guagninus. Imperator & PP. vt suprà.

Chronicon de Ducibus Bauariæ.

756 CVm Romani auxilium contra desiderium à Græcis peterent, Græci responderunt: Habetis temporalia, defendite vosmetipsos: vel restituite nobis temporalia, & defendemus vos, vt tenemur. Imp. Constant. Copro. PP. Stephano 2.

Stellarum casus de cœlo.

765 HOc tempore stellæ de cœlo delapsæ sunt: significantes, Papam, & Clericos, ac Ecclesiæ optimates de negotijs cælestibus, quorum cura sola solis ipsis demandata esset, desciscere, & terrenis mundi rebus se inuoluere, quod etiam testatur Apocalypsis. Imp. vt sup. PP. 91. Paulo 1.

Ex gestis Sancti Gengulphi Martyris.

756 CVm quadam die iuxta fontem in horto cum vxore sua adultera sederet: cæpit illam arguere de adulterij sui infamia. Quod crimen, cùm illa vehementer negaret, facilimam ei purgationem opposuit, dicens: Si vis vt credam, te hac infamia falsò laborare: denuda brachium tuum, & affer mihi lapillum de fundo fonticuli huius, si illæsum brachium retraxeris, credam quòd innocens sis. Quod illa audiens, securè brachium immersit fonti, & statim combustum velut ab igne retraxit. Tum sanctus ad illam, Ecce, inquit, apparet veritas flagitij tui. Habe ergo tua, & mane per te, vel cum tuo adultero: nam socia mea vlterius non eris. Et data ei dimidia parte substantiæ suæ, mansit per se. Non multò pòst dormiens in domo sua, occisus est à quodā clerico, qui cum vxore sua adulterare solebat. Cuius corpus dum in feretro in sepulturam portaretur: multi infirmi de tactu sanati sunt. Cùm hoc illius vxori referretur ab ancilla sua, scilicet dominum suum, tanquam martyrem sanctum, miracula facere: irridens illa & subsannans ait: Ita, Gengulphus miracula factitat, vt anus meus cantat. Moxque ab ano suo turpes sonos & numerosos, vellet nollet, cœpit emittere. Quod ei postea contigit omni vita sua in sexta feria: vt quoties in eadem feria, in qua vir eius martyr effectus est, aliquod verbum ab ore proferret, toties ab ano turpes sonos ederet. Quod audiens Rex Pipinus ad maiorem gloriam martyris Gengulphi, experiri dignatus est ipse.

Ex his videbit & animaduertet etiamnum lector, quid sint Papistarum multa miracula: quòd sapientes pijque non immeritò illa ita abhorruerint, vt in Canonico jure (de quo alibi in ... opere) legi prohibuerint: & procul dubio, doctissimus ille Vincentius hoc tetricum & obscœ... factum, nulla alia ex causa voluit recensere, quàm ad prodendam & explicandam putidam ...orundam miraculorum fœditatem & vanitatem. Vincent. in Speculo lib. 23. cap. 159. Imp. PP. vt suprà.

Albinus in Ioan. c. 7.

De crudelitate Antihristi inquit: In Antichristo iniustitia est, & verax non est: quia gloriam ...iam quæsiturus est, non eius à quo missus est. Non enim est missus, sed venire permissus ...mnes ergò pertinentes ad corpus Christi, ne inducamur in laqueum Antichristi, non quæramus ...oriam nostram. Imp. 73. Constantin. Copron. PP. 93. Stephano 3. 770

Portentum.

In Oriente apud Mesopotamiam, disrupta est terra ad duo milliaria, vnde ascendit humana vox mira indicans. Marianus Scotus. Imp. & PP. vt sup. 771

Adrianus primus in epist. ad Carolum.

Cvm Carolus Rex Adriano misisset duos equos, & alter in itinere mortuus esset, rescripsit ei, ...rogans, vt ossibus & plenitudine carnis decoratos sibi equos mitteret in posterum, ac merce... à beato Petro (non Deo) acciperet. Imp. 73. Constantino. PP. 94. Adriano 1. 772

Idem. Histrienses & Græci episcopo suo Mauritio oculos eruerunt, eò quòd se fidelem B. ...ri profiteretur, eiusque pensiones ibidem exigeret: Græcis contendentibus, territorium esse Ca... Regis, non Pontificis.

Carolus Rex Gallorum.

De Tyrannide Pontificis Hadriani in epistola quadam conqueritur, dicens: In literis vestris ad nos inuenimus, vt omnia quæ à sede Apostolica nobis veniunt, humili semper debeamus ...tione recipere, quod Euangelicæ veritati, & decretis Sanctorum contrarium est, & aduersum. ...brosum seculi typum in Ecclesiam Dei introducere vultis. Imp. Constaret. PP. vt sup. 774

Reginhaldus.

Hic & alij Longobardorum Episcopi, contra Adriani decretum, permiserunt Monachis, vt vxores ducerent, vt patet ex Epistola Adriani ad Carolum. Imp. & PP. vt sup. 774

Horridum.

Hoc anno ingens delapsa fuit cœlo grando, cum tonitribus horridis, & fulminibus: cumque lapidibus decidit quoddam frustum ferreum, quindecim pedes longum, & sex latum, ...que crassum. Hac tempestate in Saxonia perierunt vno die viginti tres pagi miserè. Eam ...i pòst excepit ingens terræmotus cum impetuosissimo ventorum turbine, qui, ah Deum mise... humanorum malorum, multas arces, templa, ædes & sacella dissipauit, humique strauit. Pe... ...nus Etterlin in Chronico Heluetico. Imp. 73. Const. Copr. PP. 94. Hadriano. 775

Paulus VVarnefridus Diaconus.

Paulus Diaconus non tantùm in Theologia, sed & historia excellentiam est assecutus. Fuit au... tem Regi Longobardorum Desiderio acceptissimus: cuius in aula cùm plurimum tempus tri... ...t, factus est Diaconus Patriarchæ in Aquileiâ. Tandem etiam cum aliis ex Longobardia, ca... ...us in Galliam ductus est. Ibi verò cùm apud Carolum Magnum deferretur, neméque eum ...nque se defenderet, excusatum habere vellet, permissus est iudicio vulturum aulicorum. Tule... ...ergo sententiam, præcidendas illi esse manus. At Carolus nimis duram hanc sententiam es... ...t: si enim (inquit) id faciamus, vnde talem amplius fidelem scriptorem comparabimus? D... ...illi, eruendos illi oculos, sed Carolus & hoc, ait, durum est. Denique statuerunt, esse in exili... ...relegandum, quod & factum est. Ex quo animaduertendum, quòd sæpius Magnates mitissi... ...cum subditis & ministris suis agerent, aut procederent, si non obstaret exsecranda adulatio, in... ...a, perfidia, & ambitio consiliariorum. Quod multi præstantes, boníque viri omnibus seculis experti. Imp. 74. Leone. PP. 94. Adriano 1. 780

Idem Paulus Diaconus libro decimoquinto recitat: Olympum quendam antistitem Aria norum in Africa, cùm impias, & in Sanctam Trinitatem palàm in balneis contumeliosas euo meret voces: protinus ignito iaculo misso, visibiliter fuisse combustum. Sigebertus. Sabelli cus Enneade octaua, libro secundo dicit: ipsum tribus fulminibus ictum, cœlesti flammâ con sumtum esse.

Idem lib. 1. c. 15. His temporibus quædam meretrix vno partu septem pueros enixa, be luis omnibus mater crudelior, in piscinam proiecit necandos. Hoc si cui impossibile videtur, r legat historias veterum: & inueniet, non solùm septem infantulos, sed etiam nouem vnam muli rem peperisse: & hoc certum est, maximè apud Ægyptios fieri. Contigit itaque, vt Rex Age mund, dum iter caperet, ad eandem piscinam deueniret. Qui cùm equo retento, miserandos ir fantulos miraretur: hastaque quam manu gerebat, huc illucque eos inuerteret, vnus ex illis iniec manu hastam regiam comprehendit. Rex misericordiâ motus: factumque altiùs admiratus, eu magnum futurum pronunciat: moxque eum è piscinâ leuari præcepit: atque nutrici traditu omni cùm studio mandauit alendū. Et quia eum de piscinâ, quæ eorum linguâ Lama dicitur, a stulit, Lamissio eidem nomen imposuit. Qui cùm adoleuisset, tam strenuus iuuenis effectus e vt & bellicosissimus extiterit, & post Agelmundi funus regni gubernacula rexerit.

Idem. Theophilus Cibiœretarum prætor, à Saracenis captus in prælio, ad Aaronem princ pem eorum adducitur. Ille verò eum, cùm nosset hominem bellicosum & industrium esse, con tur muneribus corrumpere, vt abnegata fide Christi, ad Mahometi sectam accedat, ac pro ea cum contra Romanos pugnet. Sed vir pius in fide sua perseuerat, & Mahumetanorum deliria r futat. Tyrannus, quod pollicitationibus non potuerat, sperat se minis & vi effecturum. Verù cùm nec id successisset, viam aliam non habens, capitali supplicio eum damnat.

Idem. Rex Chunibertus, dum cum stratore suo, quem propria lingua Longobardi Marp his dicunt, consilium iniret in ciuitate Ticinensi, quomodo Aldonem & Grausonem vita priu ret, repentè in fenestra, iuxta quam consistebant, vna de auiculis musca consedit. Quam Chun bertus cultello, vt extingueretur, percutere volens, eius vnum tantùm pedem abscidit. Cùm v rò Aldo & Grauso regis consilium nescientes, ad palatium venirent, & basilicæ sancti Romani ma tyris, quæ prope palatium sita est, appropinquarent, repentè obuium habuerunt quendam cla dum altero pede truncato, qui eis dixit, quòd eos Chunibertus, si ad eum pergerent, occisurus set. Quod audientes illi, magno timore correpti, post altarium eiusdem basilicæ confugêre. Mox Chuniberto regi est nunciatum, quòd Aldo & Grauso in ecclesiam beati Romani marty confugissent. Tunc Chunibertus stratorem suum arguere cœpit, quòd consilium suum prod ausus fuisset. Cui strator ita respondit: Domine mi rex, tu scis, quòd postquàm istud decreuim ego à tuo conspectu non discessi: quomodo igitur id alicui indicare potuerim? Tunc rex ad Ald nem & Grausonem misit, interrogans eos, ad quid in locum sanctum confugissent? Qui respo dentes dixerunt: Quia nunciatum est nobis, quòd nos dominus rex occidere vellet. Iteratò r ad eos misit, sciscitans, quis fuerit is, qui eis id annunciauerit, mandans insuper eis, vt nisi in cem seu nunciatorem proderent, eius gratiam inuenire non possent. Tunc illi sicut factum fu rat, regi indicabant, se claudum hominem obuium habuisse, qui vnum truncatum pedem hab bat, & crure ligneo pro altero vtebatur, eumque fuisse interitus sibi parati nuntium. Tunc int lexit rex, muscam illam, cui pedem truncauerat, malignum spiritum fuisse, & ipsum secreta co silij sui prodidisse. Qui statim Aldonem & Grausonem in sua fide, ab ecclesia dicta seuocatos sus ciens, eisdem culpam remisit, & deinceps eosdem in loco fidelium habuit.

Idem in Lectionibus anniversarijs. Anno Christi 806. ordinatæ sunt ab hoc Paulo VVa nefrido Diacono, iussu Caroli Magni, Lectiones Anniversariæ per totum anni circulum, qu Vincentius Postillas nominat: quam constitutionem ad hæc vsque tempora, omnes ferè retin runt Ecclesiæ. Hoc notandum ideo, ne adeò antiqua esse credantur hæc statuta, aut, vt illi volu pro Apostolicis & necessariis, quibus omnes stricti teneamur, habeantur. Sigebertus, Gesner Funccius.

Idem libro 21. Rerum Roman. Has turbas ac tempestates horrendas, quas Rom. Pc & alij homines superstitiosi concitârunt, ob defensionem cultus imaginum, circa annos Ch sti 727. videtur æstus ille terribilis, & nunquam antea visus denotasse. Anno enim 10 Leo Imperatoris æstiuo tempore, vapor, vt ex camino ignis, visus est ebullire inter Theram & The siam insulas, ex profundo maris, per aliquot dies: quo paulatim incrassato & dilatato, inge æstus incendio, totus fumus igneus monstrabatur. Porrò crassitudine terrenæ substantiæ petri pumices grandes, vt cumulos quosdam, transmisit per totam minorem Asiam, Lesbon, Abydu & maritima Macedoniæ, ita vt tota superficies maris his pumicibus esset repleta. In medio aut tanti ignis, insula ex terræ congerie facta, insulæ, quæ sacra dicitur, copulata est, cùm priùs no dum fuisset. Romæ quoque per septem dies Tyberis exundauit, vrbis muros transcendit, d mos euertit, agros dissipauit, arbusta & segetes eradicauit: quod ipsum exundationem pernici sam, & detrimentum ingens, Ecclesiæ à Romanis Pontificibus imminens minitabatur.

Idem. In extremis, Cincium versus, Germaniæ finibus, in ipso Oceani littore antr sub eminenti rupe conspicitur: vbi septem viri, incertum ex quo tempore, longo sopiti sopore q escunt, ita illæsis non solùm corporibus, sed etiam vestimentis, vt ex hoc ipso, quod sine vllâ

...t annorum curricula, corruptione perdurant, apud indociles easdem & barbaras nationes ...nerationi habeantur. Hi denique quantum ad habitum spectat, Romani esse cernuntur. E...uibus dum vnum quidam cupiditate stimulatus, vellet exuere, mox eius, vt dicitur brachia ...ruerunt: pœnaque suâ cæteros perterruit, ne quis eos vlterius contingere auderet. Videtis ad ...uem profectum eos per tot tempora prouidentia diuina conseruet: fortasse horum quandoque, ...uia non aliter nisi Christiani esse putantur, gentes illæ prædicatione saluandæ sunt.

Idem. Phocas rogante Papâ Bonifacio, statuit sedem Romanæ Ecclesiæ, vt caput esset omni...m Ecclesiarum, quia Ecclesia Constantinopolitana primam se omnium scribebat.

Bonifacius III. Romanus patriâ, cùm Phocæ Imperatoris imaginem Romam missam ...onorificè excepisset, eiusque parricidium contra Constantinopolitanum patriarcham Cyriacum ...qui Phocæ propter Mauricij Imperatoris cædem infensus erat) defensurus videretur: tantum ef...cit, vt quandoquidem inter Romanos & Constantinopolitanos patriarchas de primatu conten...oerat: tandem ipse primus Papa & Episcopus Oecumenicus ab Imperatore salutaretur, cum ...enariâ potestate conuocandi, dimittendi, corrigendi Synodos, anno salutis 607. iuxta Pal...erium: iuxta Bedam verò 612. Meminerunt istius constitutionis Adon Viennensis ætate 6. ...eda de ratione temporum: Iuo in Chronico: Platina in vita Bonifacij. Græci id ad se decus tra...entes, ibi Christianæ pietatis arcem esse oportere, aiebant, vbi & Imperij. Romanus Pontifex ...ntrà, Constantinopolim Romanam esse coloniam prædicare, Romam velut matrem & domi...am adhuc esse: quod ipsi Græci perbellè faterentur, qui suum principem, Romanorum Impe...torem suis diplomatibus & libellis inscriberent, ipsiq; Constantinopolitani Romæi Græcâ vo...dicerentur. Item & illud adijcere: Apostolicam sedem Petrum Bar Ionam, qui fuit Apostolo...m princeps, & cui animarum potestas primùm est à Deo attributa, Romæ non Byzantij fixisse, ...tam & stabilitam posteris per manus tradidisse. Romanus itaque pontifex per hæc tenuit, ...Romana sit Ecclesia omnium princeps declarata. Platina, & Sabellicus libro 6. Enn. 8. Ab ...c tempore Pontifices Romani cœperunt Vniuersales Papæ appellari: vt patet ex epistolâ Con...ntini ad Domninum Papam, in secundo Tomo Conciliorum: & in subscriptione sextæ Con...ntinopolitanæ Synodi. At Constantinopoleos episcopi titulum Vniuersalis Patriarchæ ob...uerunt. Sic enim Constantinus Gregorium appellat in epistolâ ad ipsum, quæ extat inter acta ...nodi Constantinopolit. 2. tomo Conciliorum. Et Macarius Petrum Vniuersalem Patriarcham ...minat, in 8. actione eiusdem. Et Cyrus sic appellat Sergium, in actione 12. Constantinopoli...næ. Tunc ordinari cœperunt Papæ à tribus Episcopis Hostiensi, Portuensi & Veliterno. Id Leo ...& Iohannes V. instituerunt, & decreto confirmârunt, vt ab iisdem tribus episcopis in æde ...uatoris ad Lateranum, fieret Papæ ordinatio. Platina & Balæus in vitâ Ioannis.

Idem. Expergiscimini, ô viri Christiani, è graui scelerum somno, atraque mortis ...igine: auriumque & omnium sensuum vestrorum cordas rescindentes verba mea intentissimè ...cipite. Quia legem Domini Dei nostri in latrinam, & omnes eius diuinos sermones, in obliui...is & contemtus cloacas abiecistis: cœpistis in virtutum exercitatione prorsus delirare: in malitia ...ere & prudentissimi esse: omnem æquitatem & iustitiam subuertere: pupillorum & viduarum ...lore inebriari: patrimonium Christi scortorum delitijs dissipare: ac etiam efferatam libidinem ...stram stupris, adulterijs, incæstus & omni illicito concubitu: inexplebilem verò habendi vora...atem furtis, & sacrilegiis explere. Denique Dei templum per scelus & summam iniquitatem ...stram constitutum est lupanar, & domus furum atque latronum: in quo non celebres hymni, ...blasphemiæ cœlestis principis resonant: propterea extant adhuc pauci dies: & vniuersa ciuitas ...holica corruet vsque ad fundamentum. Induite vos igitur saccis pœnitentiæ, & contritionis: ...maiore vsque ad minorem, occurrite Domino lachrymis: tunc miserebitur vestri sicut Nini...arum misertus est. Sin autem pœnitentiam reieceritis, illucescent è vestigio dies luctuum: qui...sâ conspectu malorum, quæ in vos grassabuntur, fugere volentes flumina in littoribus accla...bitis, vt vitam vestram propitio fluxu excipiant; abrupta montium inuocabitis, vt lacera cor...ra vestra in ipsâ præcipitatione molliter dilanient. Arbores in siluis lachrymabilibus oculis im...orabitis, vt ceruices vestras ad ramos suspendendas indulgenter ferant. Tantus erit Christia...rum planctus, & vlulatus, quòd alter ad alterùm dicet: nonne melius fuisset, si genetrices no...æ nos in aluis suffocassent?

Idem lib. 23. rerum Roman. Eo anno, quo Rex Carolus Magnus Saxones à fide Christi re...dentes rursus graui prælio, cæsis eorum 30000. & vastata terra deuicit: & Imperatrix Orientis ...ne Græca, mater crudelis, erepto sibi Imperio, fœmineo dolore abusa, ob regnandi libidinem & ...fensionem cultus Imaginum, Constantinum filium suum oculis, Imperio, & vita priuauit (mox ...m Constantinus mortuus: ac in Hispaniâ Barcinona Saracenis reddita, à Caroli militibus ob...sa est) ad hoc facinus horrendum & inauditum sol obtenebratus est, & ad dies 17. radios suos in... nubes continuit, & obscuros ac tenebrosos dies effecit, quod nauigantibus in mari molestum ...t, & præbuit occasionem vt vulgò diceretur: ob Imperatoris excæcationem & mortem, solem ...dignatum radios suos à mundo auertisse.

Terræmotus item diurnus erat in Creta & Sicilia: itemq; alius Constantinopoli valdè horribilis.

Portentosa.

...Pluit sanguinem, qui etiam è terrâ fluxisse dicitur: & alia quoq; multa prodigia facta sunt. Imp. 782
...75 Irena. PP. 94 Adr. 1.

785 Hoc anno guttulæ igneæ nigræ ceciderunt in homines, ex quarum casu quis, si nudus era confestim moriebatur: qui verò vestibus excipiebat, non tam citò moriebatur, vix tamen effu giebat. Sigebertus, & Schafnab. Imp. 75 Irene. PP. 94 Hadr. 1.

787 Anno quo Imperatrix Irene, eiusque filius Constantinus celebrauerunt concilium p defensione Statuarum & Simulachrorum in templis, in Episcopatus Frisingensis diocæsi multif ria pluit ligna, etiam sereno & defecato cælo. Auent. lib. 3. Eodem quoque anno denuò sangu nem cùm de cœlo pluisse, tum ex terra defluxisse perhibet Sigebertus. vt sup.

Plumbea Sigilla Papæ.

790 HAdrianus 1 fuit Paparum primus, qui suas indulgentias obfirmauit sigillis plumbeis, quò m iorem mererentur fidem. Polyd. lib. 8. cap. 2. de Inuen. Et hoc scilicet erat signum, ipsoru argentum mutatum esse in plumbum: & doctrinam, ac religionem veram abijsse in falsitatem errores. Nigrinus. Imp. & PP. vt sup.

Constantinus à matre Irena oculis priuatur.

798 ANno 798 Constantinus filius à matre Eirene oculis & imperio orbatur, eodē die, quo ille a te annos 5 Nicephorū & Alexium Mosolim iniustè excæcârat, & alijs quibusdam linguas p sciderat. Zon. tom. 3. Ad illud Matris facinus sol per dies 17. suos abscondit radios, & ipsa p annos 4. aut 5. à seruo relegatur in exilium. Diac. lib. 23. Rom. Interea iustum Dei iudicium o seruandum. Nam Constantino isti in delicijs erat, leui de causa excæcare ministros suos. Diac. Blond. lib. 1. dec. 2.

Item Martis sidus hoc toto anno in cœlo non fuit conspectum. Regino lib. 6. Ado æta. Imp. vt sup. PP. 95. Leone 3.

VVilibrodus.

798 FVit anno D. 798. quidam Monasteriensis Episcopus, Ludgerus, qui forte suâ non content voluit etiam haud minore potentiâ Respublicas in hoc mundo gubernare: idque vt omni lippis, & tonsoribus innotesceret, in insignibus suis iuxta pastorale pedum ancipitem ensem a pingi curauit. Imp. & PP. vt sup.

Prodig.

800 DVm Spoleti versatur Carolus magnus Imperator, pridie calendas Maij, hora noctis secun terra grauiter tremuit, tectum Diui Petri Romæ corruit: in Italiâ, Germaniâ, Galliâ, & cir Rhenum vrbes pleræque, & villæ afflictæ sunt. Ob hyberni temporis clementiam subsecuta est pes lentia. Circa hæc tempora Imperium ab Oriente in Occidentem translatum. Lyco. Imp. 7 Caro. M. PP. 95. Leone 3.

Ioan. Mailrosius Scotus.

800 HIc, vt Antoninus refert, Romanis displicuit eò, quòd Græcis adhærens, multa eorum dogma improbasset. Tandem traiecto mari ad Parisium vsque peruenit, vbi cùm inter alios in pub cum forum prodijsset, nec quicquam patriâ præter literarias disciplinas exportasset, se scienti profiteri, & sapientiam venalem conclamabat: quod audiens Rex Carolus Magnus illum excep Imp. vt sup. PP. 95 Leone 3.

Leo 3 Papa 95.

800 HIc Carolo Romam tendenti ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorificè excep Quod illo tempore, cùm Episcopi adhuc essent, factum fuit. Sed Papæ facti non amplius obuia procedunt, sed tantùm Cardinales mittunt: vt liber ceremoniarum habet. Imp. & PP. vt sup.

Notabile.

IMperator Carolus Magnus, & eius Duces bellici, nonnunquam cœnam Dominicam accessē toti armati. Vide VVierum, part. 2 de præstig. lib. 3. cap. 21.

Synodus Francofordiensis.

800 SYnodus Francofordiensis, sub Carolo Magno congregata, qui & præsedit ei, inter alia damna uit Græcam synodum paulò antè in Nicæa, ab Irene matre, muliere superstitiosissima, & Co

stantino

ntino filio celebratam. Causam porrò, cur eam damnauerit, Vrspergensis & alij imaginibus uentes historici, subticuerunt: Verùm quoquo modo Veritatem occultârint, ac præsertim Papistæ, huc occultent: tamen tandem, Dei beneficio, ea emersit, & indies magis ac magis emerget. am editum est ante paucos annos, alicubi in Gallijs, & nunc in Germania recusum, prolixum iptum Caroli Magni, contra prædictam Græcam synodum, statuarum adorationem asserentem defendentem. Is qui id scriptum edi curauit, multis firmisque testimonijs probauit, esse genuim Caroli, & non suppositicium. Adscripsit etiam duos articulos Francofordianæ synodi, in quom secundo disertè indicauit: Græcam synodum propter statuarum adorationem damnatam esse.

Liquet sanè veritas, rectè rem perpendenti, etiam sine hoc testimonio. Nam certum est, tum enem ac filium eo tempore imaginibus addictissimos fuisse, cùm synodum illam adorationem aginum contra suos maiores approbasse ac defendisse, imò id solum egisse. Quare, cùm ea synos à Francofordensi damnata sit: nimirum ob eam ipsam erroneam sententiam de Imaginibus mnatam esse necesse est. Alia non est causa, cur Græcam synodum damnârint. Et Auentinus auenticus historicus testatur, in synodo Francofordensi sub Carolo Magno celebrata, acta Græcom (verba eius recito) de adorandis imaginibus rescissa esse? Sed adscribam locum integrum: rolus Decembri Reginoburgio exit Sualouoltas, & ad fossam superiorem nauibus per terram ctis, progreditur: inde nauibus in Rhædonesso delatus in Mœnum, VVirzeburgum (caput est anuæ Franciæ, insigne sepulchro diui Chiliani) vltimo Decembris peruenit: vnde Francophoron grauit, ibique reliquum hyemis exegit. Huc frequentes coire Pontifices Galliarum, Italiæ, Gerniæ imperat. Adfuêre Romani Pontificis legati, Theophylactus & Stephanus Episcopi: tertiò dem condemnata est hæresis Fœliciana, Eliphandanaque, de adoptione filij Dei. Omnes subscrie sacerdotes, ipse quoque Fœlix & Eliphandus, agnoscentes errorem: venia data, dignitasque nata. Item acta Græcorum de imaginibus adorandis rescissa sunt. Fastocrata Regina quarto idus gusti tunc fato concesit. In vetustis Francorum annalibus, ita habetur de actis Francofordiensis odi: Pseudosynodus Græcorum pro adorandis imaginibus habita, & falsò septima vocata, ab iscopis damnatur, &c.

Sciendum autem est, Græcos multis annis ante & post prædictam Irenem, eiusque synodum, ò acriter imagines insectatos, vt ne ornatus quidem causa eas vsquam, præsertim in templis, ferre uerint, prorsus vt hoc tempore à quibusdam fit. At hæc Irenes synodus contrà, non tantùm ha-i, sed & adorari imagines voluit, ac seueriter mandauit: damnauitque anathemate omnes conia sentientes. Verùm Carolus Magnus, cum sua synodo, medium secuti ferri voluerunt imagi, vel ornatus vel historiæ gratia: & tamen nullatenus adorari, seu quoquo modo honorari, non iri eas, non lumina accendi, seu suffitum eis fieri, non procumbere aut genua flectere, aut curuaomines ante eas. Quare, vt dictum est, hac de causa Græcam synodum tunc temporis pro adoone statuarum celebratam damnârunt.

Sed vt indubitata sit omninò huius, priorisque narrationis veritas, adijciamus testimonium cmari Remorum Archiepiscopi, ex 20. capite eius libri contra eiusdem nominis Iandunensem scopum: Septima autem apud Græcos vocata Vniuersalis pseudosynodus, de Imaginibus, quas dam confrigendas, quidam autem adorandas dicebant, neutra verò pars intellectu sano definie-sine autoritate Apostolicæ sedis, non longè ante nostra tempora, Nicææ est à quam plurimis scopis habita, & Romam missa, quam etiam Papa Romanus in Franciam direxit. Vnde tempoaroli Magni Imperatoris, iussione Apostolicæ sedis, generalis synodus in Francia, conuocante fato Imperatore, celebrata, & secundum scripturarum tramitem, traditionemque maiorum, Græcorum pseudosynodus destructa, & penitus abdicata. De cuius destructione non modicum umen, (quod in palatio adolescentulus legi) ab eodem Imperatore Romam est per quosdam scopos missum. In cuius voluminis quarto libro, hæc de Vniuersali nomine scripta sunt: VNI-RSITAS ab vno cognominatur, quòd vno multotiens verso propagatur. Nam multitudo tatum vertendo in Vnum collecta Vniuersitas efficitur. Sicut enim Ecclesia Vniuersalis est, quæ æco eloquio Catholica dicitur: ita nimirū omne, quicquid ab eius vnitate non discesit, Catholi- nuncupari potest. Omnis enim doctrina Christiana, vel quælibet constitutio, siue traditio talis debet, vt Vniuersali conueniat Ecclesiæ, quod nequaquam Hæretici obseruauêre, qui per dias mundi partes aliquibus regionum partibus coarctati, conuenticula quædam statuêre, quibus e & quàm plurimos ab Ecclesiasticæ Vnitatis consortio segregauerunt. Cùm ergò duarum & m prouinciarum Præsules in vnum conueniunt, si antiquorum Canonum institutione muniti, uid prædicationis aut dogmatis instituunt, quod tamen ab antiquorum Patrum dogmatibus discrepat, Catholicum est, quod faciunt, & fortassè dici potest Vniuersale: quoniam quamuis fit ab Vniuersi orbis præsulibus actum, tamen ab Vniuersorum fide & traditione non discrepat. d crebrò factum in plerisque mundi partibus, quibusdam necessitatibus incumbentibus, sci-. Multa enim concilia gesta sunt, quorum institutionibus sancta munitur & roboratur Eccle-

Si verò duarum aut trium prouinciarum præsules in vnum conuenientes, noua quædam stae cupientes, conuenticula quædam faciunt, quæ non cum Vniuersi orbis Ecclesia consentiunt, ab ea quadam ex parte dissentiunt: non est Catholicum, quod faciunt, & ideò Vniuersale nunari non potest. Omne, quod Ecclesiasticum est, Catholicum est: & omne, quod Catholicum Vniuersale est: Omne autem, quod Vniuersale est, profanis vocum nouitatibus caret: Omne

igitur, quod Ecclesiasticum est, profanis vocum nouitatibus caret. Et si hæc synodus vocum nouita- tibus careret, ac Antiquorum Patrum dogmatibus contenta esset: Vniuersalis dici poterat. Non au- tem antiquorum Patrum dogmatibus contenta est: non igitur Vniuersalis dici potest. Vniuersalem planè eandem synodum non cunctaremur profiteri, nisi eam Vniuersalis Ecclesiæ dogmatibus sen- tiremus refragari. Hæc Hincmarus.

Græca illa synodus septima ab ipsis vocata, quam à Francofordensi & Carolo damnatam es- diximus, est anno 1551, Coloniæ in secundo Conciliorum tomo, sub titulo secundæ Nicenæ syno- di, edita: congruunt etiam ipsa capita cum Caroli refutatione: Omnia enim, quæ ex ea Carolus i- suo libello citat ac refutat, ibi clarè ponuntur.

Est verò illud vel inprimis obseruatu dignißimum, quòd ipse Papa Adrianus hanc synodu- descriptis literis ad Imperatorem, & ad Tarasium Constantinopolitanum Patriarcham probaui- quin & legatos ibi vnà habuit, qui omnia decernere & comprobare adiuuerunt. Legati fuerun- Petrus protopresbyter S. Petri, & Petrus monachus S. Sabæ: sic contrà etiam Francofordensem sy- nodum Papæ legati comprobârunt. Quare Francofordiensis synodus, & Carolus in hac re non tan- tùm hanc græcam synodum, sed & ipsum Papam errantem in idololatria statuarum damnârun- tametsi publicæ tranquillitatis causa eum disertè nominatimque petere & damnare noluerunt. Se- ne dubites, eos etiam ipsum Papam Adrianum, sed sine nomine, petijsse ac oppugnasse. Confer qu- so duas eius epistolas ad Imperatorem Constant. & Tarasium, cum cap. 17.18.19. primi libri, cum 13.14.15.16.17.18.19.20.23.24.25.26. secundi, & 15.16. tertij libri Caroli Magn- inuenies profectò manifestißimè, nihil aliud Imperatorem ac synodum in illis capitibus egis- quàm vt illas Papæ epistolas diligenter & accuratè refutarent: tametsi tacito Papæ nomine, quie- publicæ studio.

Exagitat etiam Carolus satis acerbè Ioannem Antiochenum, quòd adulatoriè prædicasset co- cordiam Tarasij & Adriani de imaginum adoratione: eoq; impudenter dictum illud Psalmi, P- & Veritas sibi mutuò obuiatæ sunt, vsurpasset. Vnde itidem cernis, Carolum, etiam ipsum Adrianu- suo scripto petijsse & pupugisse. Fuit profectò tum temporis non leue certamen inter Carolū, eius Episcopos, ac Papam: licet dissimulanter & tectè, vt ex collatione prædictarum Papæ epistolarum & Caroli libro, animaduerti potest: item ex eo, quòd Papa cum suis Papistis nihilominus paulò p- Caroli mortem, Claudium Taurinensem Episcopum, qui Carolo intimus fuerat, ob id ipsum d- mnauit, quòd cruces & statuas adorari non sit passus. Videtur Papa cessisse quidem Carolo M- gno, eiusque synodo, tanto impetu tum adorationem statuarum damnantibus: Verùm paulò pò- mortuo Carolo, suas puppas denuò ornare & colere cœpit.

Præclaram profectò, & Ecclesiæ Dei apprimè vtilem operam nauaret, si quis simul tum Gr- cam septimam illam, seu secundam Nicænam synodum ederet, item Francofordiensem, & Car- Magni librum: cùm capita synodi Græcæ cum Caroli refutatione diligenter conferret: & demu- hæc ipsa testimonia Auentini, Hincmari, Eccij, & alia, de refutatione Caroli Magni, quòd non- supposititius, adiungeret: quò tandem omnes pij cernerent, quòd initio multi erroribus Antichri- restiterint: sed ipse subinde plures, & quidem antè damnatos, sepultosq; resuscitârit, & in Eccle- am induxerit. Prodesset ea opera & ad id, vt Papistis clamantibus, suam religionem inde ab Aposto- is durasse, os obstrueretur. Non enim profectò minima, si non maxima, pars religionis Antichr- stianæ seu Papisticæ est hoc tempore, cultus idolorum: de quo præclarè Ludouicus Viues supra A- gust. de ciuitate Dei scribit, se non videre, quid sit discriminis inter plerosque Christianos statu- colentes, & Ethnicos sua idola adorantes. Illyricus.

Hermetis Trismegisti opinio de Origine Idolorum.

Mortuo Belo Ninus in solacium doloris, fieri fecit imaginem patris, cui tantam exhibeb- reuerentiam, vt proinde homines regionis illi diuinos darent honores. Cuius exemplo a- ij cœperunt charis suis mortuis imagines dedicare, quod cernentes dæmones cœperunt in imag- nibus illis dare responsa. Inde postea quidam, per artem quandam nephariam, fabricabant ima- gines, quæ virtute dæmonum habebant aliquos effectus, scilicet dare responsa, & remedia sanit- cum: propter quod putabant homines aliquid Deitatis esse in ipsis. De quo etiam Augustinus de c- uitate Dei, & Robertus Licius.

800. ## *Liber Caroli Magni contra Synodum septimam Græcorum.*

Eccius hunc librum citat in Enchiridio: & Augustinus Steuchus Bibliothecarius Romanus. R- mæ in Laterano extare affirmat. In eo Carolus Magnus contra Imperatores Constantinopol- tanos Idolorum adorationem damnat. Idem Gregorius sentit in Epistola ad Masiliæ Episcopum. Imp. 78. Papa 95 Leone 3.

800. ## *Cabilonense concilium.*

A Carolo Magno celebratum præcepit, vt sacerdotes & Episcopi diligenter studeant in sa- cris literis, ac doceant suam plebem. Item, vt sedulò vbique scholas iuuentutis instauren-

Anno

erigant. Seuerisſimè quoque coërcuit ſacerdotum, & monachorum impuram rapacitatem, uos querebantur illi patres, perſuadere ſimplicibus hominibus, vt ſua bona templis aut monarijs ſtultè largiantur, ipſiſque ſeſe in Monachatum præcipitent. Quin etiam iuſsit id concilium, nninò omnia illa bona ſuis hæredibus, parentum ſtultitia, & ſacerdotum auaritia ſpoliatis, redere. Imp. vt ſup. Papa 95 Leone 3.

Idem canone 45. ſancijt ſic: Nam & à quibuſdam, qui Romam & alia quædam loca, ſub ætextu orationis, inconſultè paragrant, plurimùm erratur. Sunt presbyteri & Diaconi, & cæri in clero conſtituti, qui negligenter viuentes, in eo purgari ſe à peccatis putant, & miniſterio o fungi non debere, ſi præfata loca attingant. Sunt nihilominùs laici, qui putant, ſe impunè it peccare, aut peccaſſe, quia hæc loca oraturi frequentant. Sunt quidam potentum, qui acquindi cenſus gratia, ſub prætextu Romani vel alius itineris, multa acquirunt, multos pauperum opprimunt: & quod ſola cupiditate faciunt, orationum, ſiue ſanctorum locorum viſitationis cau, ſe facere, videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideo id faciunt, vt maiorem habeant materiam endicandi: de quorum numero ſunt illi, qui circumquaque vagantes, illò ſe pergere mentiunr: vel quia in tantum ſunt vecordes, vt putent, ſola ſe ſanctorum locorum viſione à peccatis purri, non attendentes id, quod ait beatus Hieronymus: Non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſomis benè vixiſſe, laudandum eſt. De quibus omnibus Domini Imperatoris, qualiter ſint emenında, ſententia expectetur. Qui verò peccata ſua ſacerdotibus, in quorum ſunt parochijs, conſi ſunt, & ab his agendæ pænitentiæ conſilium acceperunt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas rgiendo, vitam emendando, mores componendo, Apoſtolorum limina vel quorumlibet ſanctom inuiſere deſiderant, horum eſt deuotio omnibus collaudanda.

Idem vetuit, ne Epiſcopi aut Sacerdotes alant canes, aut accipitres: néue ſeſe inebrient, ac ita inus liberè ſuum vulgus arguere auſint: ne ſe implicent negotijs ciuilibus: ne quicquam à ſuis ferioribus ſacerdotibus exigant: ne item quicquam pro Chriſmate, aut Eccleſiarum dedicatione, t ſacerdotum ordinatione accipiant. Iuſsit &, vt publicè peccantes, publicè pœnitentiam ant.

Edictum Caroli Magni.

R Egnante Domino noſtro IESV CHRISTO in perpetuum, Ego Carolus gratia Dei eiuſque miſericordia donante, Rex & Rector regni Francorum, & deuotus Eccleſiæ defenſor, milisque adiutor, omnibus Eccleſiaſticæ pietatis ordinibus, ſeu ſecularis potentiæ dignitatibus, Chriſto Domino Deo æterno perpetuæ pacis & beatitudinis ſalutem. Conſiderans pacifico menintuitu, vnà cum ſacerdotibus & conſiliarijs noſtris, abundantem in nos noſtrumque populum riſti Regis clementiam, & quàm neceſſarium eſt, non ſolùm toto corde & ore eius pietati agere atias inceſſanter, ſed etiam continua bonorum operum exercitatione eius inſiſtere laudibus: atenus qui regno noſtro tantos contulit honores, ſua protectione nos noſtrumque regnum in ernum conſeruare dignetur. Quapropter placuit nobis veſtram rogare ſolertiam, ô paſtores cleſiarum Chriſti, & ductores gregis eius, & clariſsima mundi luminaria, vt vigili cura & ſeduadmonitione populum Dei per paſcua vitæ æternæ ducere ſtudeatis, & errantes oues bonorum emplorum ſeu adhortationum humeris, intra Eccleſiaſticæ firmitatis muros reportare ſatagatis, lupus inſidians aliquem canonicas ſanctiones transgredientem, vel paternas traditiones Vnirſalium conciliorum excedentem, quod abſit, inueniens deuoret. Ideò magno deuotionis idio admonendi & adhortandi ſunt, imò compellendi, vt firma fide, & rationabili perſeuentia inter paternas ſanctiones ſe contineant. In quo opere & ſtudio ſciat certiſsimè ſanctitas vea, noſtram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & noſtros ad vos direximus miſſos, i ex noſtri nominis authoritate vnà vobiſcum corrigerent, quæ corrigenda eſſent. Sed & aliqua pitula ex canonicis inſtitutionibus, quæ magis neceſſaria videbantur, ſubiunximus: ne aliquis æſo huius pietatis admonitionem eſſe præſumtionem iudicet, qua nos errata corrigere, ſuperflua ſcindere, ſecta coarctare ſtudeamus, ſed magis beneuolo charitatis animo ſuſcipiat. Nam legiusin Regum libris, quomodo ſanctus Ioſias regnum ſibi à Deo datum circumeundo, corrigen), admonendo, adcultum verum Dei ſtuduit reuocare: non vt me eius ſanctitati æquiparabilem ciam, ſed quòd nobis ſunt quæque ſanctorum ſemper exempla ſequenda, & quouſque poterimus ſtudium bonæ vitæ, in laudem & gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregare neceſſe eſt. uapropter, vt prædiximus, aliqua capitula notare iuſsimus, vt ſimul hæc eadem vos admonere ideatis, & quæcunque vobis alia neceſſaria eſſe ſciatis: nec aliquid, quod veſtræ ſanctitati & polo Dei vtile videatur, omittite, vt pio ſtudio admoneatis, quatenus & veſtra ſolertia & ſubieorum obedientia æterna felicitate ab omnipotente Deo remuneretur, &c. Et paulò pòſt inr regulas, & hæc recenſetur: Primò omnium, vt fides Catholica ab omnibus Epiſcopis & reſbyteris legatur diligenter, & omni populo prædicetur: quia hoc primum præceptum eſt Domi- Dei omnipotentis in lege: Audi Iſraël, quia Dominus Deus tuus eſt: & vt ille diligatur ex toto orde, & ex tota mente, & ex tota anima, & ex tota virtute noſtra. Et aliquantò pòſt ſic ndem illud edictum Caroli concluditur: Sed & veſtrum videre eſt, dilectiſsimi & venerabiles

Paſtores, & Rectores Eccleſiarum Dei, vt presbyteros mittatis per parochias veſtras, ad regendum & ad prædicandum per Eccleſias veſtras, populum Deo ſeruientem, vt rectè & honeſtè prædicent, & non ſinatis noua, vel non canonica aliquos ex ſuo ſenſu, & non ſecundum ſcripturas ſacras, fingere & prædicare populo: ſed & voſmet ipſi vtilia, honeſta, & recta, & quæ ad vitam ducunt æternam, prædicate, aliosque inſtruite, vt hæc eadem prædicent. Primò omnium prædicandum eſt omnibus generaliter, vt credant, Patrem & Filium & Spiritum ſanctum vnum eſſe Deum omnipotentem, æternum, inuiſibilem, qui creauit cœlum & terram, mare, & omnia, quæ in eis ſunt. Et vnam eſſe Deitatem, ſubſtantiam & maieſtatem in tribus perſonis, Patris & Filij & Spiritus ſancti. Item prædicandum eſt, quomodo Dei filius incarnatus ſit de Spiritu ſancto ex Maria ſemper Virgine, pro ſalute & reparatione generis humani paſſus, ſepultus, & tertia die reſurrexerit, & aſcenderit in cœlos: & quomodo iterum venturus ſit in maieſtate diuina, iudicare omnes homines ſecundum merita propria: & quomodo impij propter ſcelera ſua cum Diabolo in ignem æternum mittentur, & iuſti cum Chriſto & ſanctis Angelis ſuis, in vitam æternam.

Item diligenter prædicandum eſt, reſurrectionem mortuorum eſſe: vt ſciant & credant, in ijsdem corporibus præmia meritorum accepturos. Item cum omni diligentia cunctis prædicandum eſt, pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in æternum ſupplicium. Legimus enim Apoſtolo dicente: Manifeſta autem ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immundicia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animoſitates, iræ, rixæ, diſſenſiones, hæreſes, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commeſſationes, & his ſimilia: quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quòd qui talia agunt, regnum Dei non poſsidebunt. Ideo hæc eadem, quæ magnus Prædicator Eccleſiæ Dei ſingillatim nominauit, cum omni ſtudio prohibete: intelligentes, quàm ſit terribile illud, quod dixit: Qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur. Sed omni inſtantia admonete eos de Dilectione Dei & proximi, fide, & ſpe in Deo, de humilitate & patientia, de charitate, & continentia, de benignitate & miſericordia, de eleemoſynis, & confeſsione peccatorum ſuorum: & vt debitoribus ſuis ſecundum Dominicam orationem ſua debita dimittant, ſcientes certiſsimè, quòd qui talia agunt, regnum Dei poſsidebunt. Et hoc ideo diligentius iniungimus Charitati veſtræ, quia ſcimus temporibus nouiſsimis pſeudodoctores eſſe venturos, ſicut ipſe Dominus in Euangelio prædixit, & Apoſtolus Paulus ad Timoth. teſtatur. Ideo dilectiſsimi, toto corde præparemus nos in ſcientia veritatis, vt poſsimus contradicentibus veritati reſiſtere & diuina donante gratia, Verbum Dei creſcat, currat & multiplicetur in profectum ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ſalutem animarum noſtrarum, & laudem & gloriam nominis Dei noſtri IESV CHRISTI. Pax prædicantibus, gratia obedientibus, gloria Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto, Amen. Anno Dominicæ incarnationis 789. Indictione XII. Anno 21. regni noſtri, actum eſt huius legationis edictum Aquis in palatio publico. Data eſt hæc charta die decima Calend. April.

800. *Einhardus Caroli Magni Notarius & Gener.*

VT Lectori conſtet, quis Eginhardus, vel (vt Trithemius, & peruetuſti libri ac diplomata eum appellant) Einardus ille fuerit, & quomodo gener Caroli Magni, & tandem Abbas monaſterij Saligenſtatenſis ad Mœnum, (quem vetera monumenta Magonum, vnde Moguntiæ ad confluente Rheni & Mœni, nominant) factus ſit, ex peruetuſto libro, qui ætate Friderici II. Imperatoris, circiter annum Domini CIϽ. IϽ. LX. in monaſterio Laurishamenſi ex antiquis eius monaſterij documentis collectus eſt, ſequentia ſubiecta ſunt.

Einardus archicapellanus notariusq; Imperatoris Caroli, cùm in aula Regia laudabiliter ſeruiens, diligeretur ab omnibus: à filia quoq; ipſius Imp. Imma nomine, Regi Græcorum deſponſata, amabatur ardentius. Aliquantum temporis fluxerat: amor alternus quotidie inter ambos per augmenta creſcebat. Vtrosq; enim timor retardauit, & offenſio regia, ne tam grauia conueniendi inirent conamina. Sed (vt amor improbus omnia vincit) deniq; cùm vir egregius irremediabiliter amando æſtuaret, aureſq; virginis per internuncium, appellare non præſumeret, nouiſsimè ſumta de ſemetipſo fiducia, nocturno tempore latenter ad puellæ tendebat habitaculum. Ibidem ergo pulſans clanculùm & intrare permiſſus, tanquam allocuturus iuuenculam de regali mandato: ſtatim vice verſa, ſolus cum ſola ſecretis vſus alloquijs, & datis amplexibus cupito ſatisfecit amori. Interea, cùm iam appropinquante luce diei, per ſilentia noctis, vnde venerat, regredi vellet, de improuiſo niuem haud modicam decidiſſe cognouit, & ne per veſtigia pedum virilium agnitus proderetur, foràs exire timuit: amboſq; nimia, pro conſcientia facti, anxietas, ſimul & formido, intus remanere compulit. Cumq; nimia ſolicitudine fluctuantes, quid facto opus eſſet, deliberarent: tandem elegantiſsima iuuencula, quam audacē faciebat amor, conſilium dedit, vt ipſa quidem ſuper ſe inſidentem inclinata exciperet, eumq; vſq; ad locum illius hoſpitio contiguum, antelucanum deportaret, ibiq; eo depoſito, rurſum per eadem veſtigia cautius obſeruata, rediret. Eam noctem Imperator diuino (vt creditur) nutu inſomnem duxit, diluculoque conſurgens, eminusque de aula proſpiciens, intuitus eſt filiam ſuam ſub præfato onere, nutanti greſſu vix incedere, & ad condictum locum, depoſita quam geſtabat ſarcina, celeri repedare recurſu. Quibus multo intuitu perſpectis, Imperator partim admiratione, partim dolore permotus, non tamen abſque diuina diſpoſitione id fieri reputans, ſeſe continuit, & viſa interim ſilentio ſuppreſsit. Interea Einhardus ſibi conſcius, certusque, rem nullo modo dominum ſuum regem di-

Anno

latere poſſe, tandem inter anguſtias reperto conſilio, Imperatorem aggreditur, flexis genibus miſsionem poſtulans: aſſerens, tot & tantis ſeruitijs ſuis condigna nō rependi præmia. Illis auditis, Rex diſsimulato rei & euentu & exitu, diu conticuit. Dehinc eum certificans, ſe poſtulationi eius quantocyus reſponſurum, diem conſtituit, ſtatimq; conſiliarios, primosq; regni ſui, & cæteros quosque ſibi familiares, paſsim euocatos, conuenire iuſsit. Congregata itaq; magnifica diuerſarum dignitatum frequentia, ita exorſus eſt: Imperatoriam, inquiens, maieſtatem nimis iniuriatam eſſe, & deſpectam, in indigna ſuæ filiæ, Notarijq; ſui copulatione, & exinde non mediocri ſeſe agitari perturbatione. Quibus nimio ſtupore perculſis, de rei nouitate ac magnitudine quibuſdam adhuc ambigentibus, Rex explicauit eis euidentius, referens eis à primordio, quid per ſemetipſum oculata fide cognouerit, conſiliumq; eorum ac ſententiam ſuper hoc poſtulans. At Illi inter ſe diuerſi diuerſa ſentientes, in præſumtorem huius rei duras & varias dedêre ſententias, alijs ſine exēplo puniendum, alijs exilio damnandum, alijs alio modo diſperdendum, vt cuique impetus erat, adiudicantibus. Porrò quidam ex eis tantò mitiores, quantò ſapientiores, habita ſecum deliberatione, quàm intimè regem exorauêre, ipſe re per ſemetipſū examinare, & ſecundum diuinitus ei collatam ſapientiā, diffinire dignaretur.

Verùm vbi Rex ſingulorum circa ſe affectum ponderauit, & inter diuerſas ſententias, quid poſsimùm conſilij ſequeretur, expendit, ſic eos allocutus eſt: Non ignoratis, inquit, humanum genus rijs ſubiectum eſſe caſibus, & frequenter euenire, vt res nonnullæ, quæ contrarijs initijs inchoanr, meliorem aliquando ſortiantur exitum: Proinde non eſt deſperandum, ſed potius ſuper hac re, æ & grauitate & nouitate ſui noſtrum exſuperat ingenium, diuinæ prouidentiæ, quæ nunquam ſui diſpoſitione fallitur, quæq; etiam malis benè vti nouit, clementia eſt expectanda & petenda. uapropter tam triſtis facti à Notario meo non exigam pœnas, per quas infamia filiæ meæ magis deretur augeri, quàm minui. Vnde dignius & laudabilius Imperij noſtri gloriæ arbitramur conuere, vt data adoleſcentiæ venia, legitimo eos matrimonio coniungam, & rei proboſæ honeſtatis lorem ſuperinducam. Regis ergò audita ſententia, fit incomparabile gaudium, magnitudoque imi eius ac manſuetudo ſummis effertur laudibus. Interim Einhardus iuſſus adeſſe, ingreditur: uem ex inopinato Rex ſalutans, ita eum placido vultu alloquitur: Iam dudum auribus noſtris à bis delata eſt querimonia, quod ſeruitijs veſtris regali munificentia hactenus, dignè non reſponrimus. Sed (vt verum fatear) maximè ſuper hoc culpanda eſt veſtra negligentia. Etſi enim ſuſtiam tot & tanta negotia ſolus: tamen ſi quid voluntatis veſtræ compertum habuiſſem, ſeruitia ſtra digno fuiſſem perſecutus honore. Verùm ne vos diutino ſermone protraham, querimonijs ſtris ampliſsima donatione ſatisfaciam, & vt vos etiam fidelem mihi, vt prius, & beneuolum ſthac ſentiam, iuri veſtro nuptum tradam meam filiam, veſtram ſcilicet portatricem, quæ quanque altè ſuccincta, veſtræ ſubiectioni ſatis ſe morigeram exhibuit.

Protinus ad Regis edictum, cum multo comitatu adducta eſt eius filia, quæ roſeo vultus perfuſa bore, tradita eſt per manus patris in manus prædicti Einhardi, cum dote plurima, prædiorum oq; nonnullorum, cum innumeris aureis argenteiſque donarijs, alijſq; precioſis ſupellectilibus. uibus etiam pijſsimus Imperator Ludouicus, poſt obitum patris prædia ſua, videlicet Michlint, & Mûlinheim (quæ nunc appellatur Selig inſtat) tradidit, cum huiuſmodi donationis priuileo: In nomine Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Ludouicus diuina ordinante proui ntia, Imperator Auguſtus. Imperatoriæ celſitudini moris eſt, fideliter ſibi famulantes donis mullicibus, atq; honoribus ingentibus honorare, atq; ſublimare. Proinde nos morem parentum noorum, regnum videlicet prædeceſſorum noſtrorum ſequentes, libuit celſitudini noſtræ, fidelem endam noſtrum nomine Einhardum, de quibuſdam rebus proprietatis noſtræ honórare, atq; in iuris poteſtatem liberalitatis noſtræ gratiam conferre. Nec immeritò: quippe cùm & fidelitatis ſequio, & obedientiæ deuotione, hoc apud ſerenitatem noſtram dignè mereatur adipiſci, qui totis ibus vſquequaq; noſtro ſeruitio, noſtris iuſsionibus fideliter parere ſtudet. Inde nouerit experien, atq; vtilitas omnium fidelium noſtrorum, tam præſentium quàm & futurorum, quia conceſsius eidem fideli noſtro Einhardo, nec non & coniugi ſuæ Immæ in partibus Germaniæ, locum qui catur Michlinſtat, in ſylua quæ vocatur Odonavvaldt, in cuius medio eſt baſilica lignea modica

constructa, de qua in omnem partem quaquà versus, pertinent ad eundem locum inter campum & syluam leugæ duæ, id est rastra vna. Intra cuius mensuræ circumplexum, manent præsenti tempore serui nostri proprij XIIII. cum vxoribus suis & filijs. Præter hos sunt in eodem loco inter masculos & fœminas mancipia XL. Hunc locum cum terminis suis, sub integritate, & mancipijs suis: nec non & villam, quæ dicitur Mülinheim, & est in pago Moynecgouue, sita super ripam fluminis Moyini (quæ quondam Drogonis comitis possessio fuit) & habet basilicam paruam muro factam, in qua villa sunt mansi XIX, & serui præsenti tempore manentes cum vxoribus & liberis numero XIII: sicut & in altera villa, eodem vocabulo supra eundem fluuium, quæ vocatur inferior Mülinheim, in qua sunt mansi IIII, & serui manentes totidem cum vxoribus & paruulis, qui pertinent ad superius dictam villam: hanc villam, id est superiorem Mülinheim, cum appenditijs suis & mancipijs proprijs ad eam pertinentibus, & hæc omnia suprascripta cum Ecclesijs, villaribus, domibus, mancipijs, syluis, terris, pratis, pascuis, aquis, aquarúmue decursibus, cultum & incultum, cum omnibus adiacentijs & appenditijs, totum & ad integrum, prædicto fideli nostro Einhardo & coniugi eius Immæ in proprium per hanc nostræ donationis auctoritatem concessimus, ita videlicet, vt quicquid ab hodierna die in futurum de prædictis rebus & locis, aut de his, quæ ad eos pertinent, iure hæreditario facere voluerint, in omnibus potiantur arbitrio faciendi, & nullus ex fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris, de præscriptis rebus memorato fideli nostro, & coniugi suæ à nobis concessis, aliquid abstrahere aut minuere tentet, sed liceat eis ipsas res quietè habere & possidere, & cui voluerint, iure hæreditario relinquere. Et vt hæc auctoritas largitionis nostræ per curricula annorum, inuiolabilem atque inconuulsam perpetuò obtineat firmitatem, & à fidelibus nostris tam præsentibus quàm & futuris, seu etiam à successoribus nostris, à nobis facta, veriùs certiusque credatur, eam manu propria subter firmauimus, & annuli nostri impresione signari iussimus.

Signum [monogram] Ludouici

Serenis. Imperatoris.

Helisachar recognoui. Data III. Idus Ianuarij, anno, Christo propitio, primo Imperij Domini Ludouici, pijssimi Imperatoris Augusti, Indictione VII. Aquisgrani in palatio regio, in Dei nomine feliciter, Amen.

Hic Einhardus mundi huius pertœsus, monasterium construxit in Salinginstat, ibique adhibitis fratribus, quibus ipse primus Abbas præesse voluit, Deo per aliquot annos seruiens, moritur & humatur, quemadmodum ex libro de translatione & miraculis sanctorum Marcellini, & Petri, edito apparet. Imp. vt sup. Papa Leone 3. Similem historiam ferè habes apud Vincentium.

Idem de vitâ & gestis Caroli Magni. Appropinquantis finis plura fuêre præsagia, vt non solùm alij, sed & ipse hoc minitari sentiret. Per tres continuos, vitæque termino proximos annos & Solis, & Lunæ creberrima defectio, ac in Sole macula quædam atri coloris septem dierum spatio, visa. Porticus, quam inter basilicam, & regiam, operosâ mole construxerat, die Ascensionis Domini subita ruina vsque ad fundamenta, collapsa. Item pons Rheni apud Moguntiacum, quem ipse per decem annos ingenti labore, & opere mirabili è ligno ita construxit, vt perenniter durare posse videretur, ita fortuito tribus horis incendio conflagrauit, vt præter quod aqua tegeretur, ne vna quidem hastula ex eo remaneret. Ipse quoque cùm vltimam in Saxoniam expeditionem contra Godefridum regem Danorum ageret, quadam die, cùm ante exortum Solis castris egressus iter agere cœpisset, vidit repentè delapsam cœlitus, cum ingenti lumine, facem à dextra in sinistram, per serenum aëra transcurrere, cunctisque hoc signum, quid portenderet mirantibus, subitò equus, cui insedebat, deorsum capite merso decidit, eumque tam grauiter ad terram elisit, vt fibula sagi rupta, baltheoque gladij dissipato, à festinantibus, qui aderant ministris exarmatus sine adminiculo leuaretur: iaculum quoque quod tunc fortè manu tenebat, ita elapsum est, vt viginti vel eo ampliùs pedū spatio procul iaceret. Accessit ad hoc creber palatij Aquensis tremor, & in domibus, vbi versabatur, assiduus laquearium crepitus: tacta etiam de cœlo, in quâ postea sepultus est basilica, malumque aureum, quo tecti culmen erat ornatum, ictu fulminis dissipatum, & supra domum Pontificis, quæ basilicæ contigua erat, proiectum est. Erat in eadem basilicâ in margine coronæ, quæ inter superiores, & inferiores arcus interiorem ædis partem ambiebat, epigramma synopide scriptum, continens, quis auctor esset eiusdem templi, cuius in extremo versu legebatur PRINCEPS CAROLVS: notatum est à quibusdam eodem, quo decessit anno, paucis ante mortem mensibus, eas quæ PRINCEPS exprimebant literas, ita esse delatas, vt penitus non apparerent. Sed superiora omnia sic aut simulauit, aut spreuit, ac si nihil horū ad res suas quolibet modo pertineret. Mortuus est septuagenarius anno Domini 814.

Beseritæ.

800. BEseritæ inter Hæreticos numerantur, quos aiunt originem suam à Beser quodā, qui ante 800 annos vixit, accepisse. His vitio datur, quòd damnauerint imagines, & earum cultum, crescenti superstitioni circa idola, resistere conati, si non maiores aliquos errores habuerunt: nam nulli ei alioqui obijciuntur. Illyricus.

Hincmarus Episcopus Remensis. 800.

Llud valdè laudabile est, quòd in epistolâ ad Laudunensem, dictum Matth. 16. Tu es Petrus, con-
tra Papam sic explicauit: super hanc firmam, & solidam fidei confessionem, quam tu es confes-
, ædificabo Ecclesiam Imp. 78. Carolo Magno. Papa 95 Leone 3.
Idem. In opere suo contra Hincmarum iuniorem, Laudunensem Episcopum errores, & abu-
in clero tunc grassantes, ac regnantes grauiter taxat.
Idem scripsisse quoque dicitur de articulis fidei, quæ maximè memorabilia sunt: nempe,
òd homines ad Christum, tanquam ad vnicum, ac verum nostrum in cœlis mediatorem, ac inter-
lorem remisit. Sic enim dicit in epistolâ ad Hincmarum, suum nepotem cap. 11. Antistes sum-
us, & sempiternus, Pontifex sempiternum habens sacerdotium, sacerdosque magnus secundum
dinem Melchisedech, per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æternâ redemtione in-
tâ: sedensque ad dextram patris, id est, in gloriâ paternæ maiestatis, interpellat pro nobis non
e, sed miseratione. Item cap. 25. sic inquit: Dominus circa vesperam pependit in cruce, ipse sa-
dos, ipse victima, ipse oblator, ipse oblatio, ipse sacerdos est, qui nunc ingressus in interiora
i, solus ibi ex his, qui carnem gestârunt, interpellat pro nobis. Graui quoque & iracundâ episto-
obiurgatus à Pontifice Adriano 2. eò quòd non statim ad ipsius mandatum, Carolum regem,
Normannum excommunicâsset, satis liberè respondit: se non potuisse Normanni excommuni-
ionem ratam habere, quia fuerit iniusta: ac multò minus potuisse Carolum regem excommu-
are, cùm sese obtulerit ad rei legitimam cognitionem. Monet insuper etiam Pontificem, ne tam
erè excommunicationes præcipiat, aut quibusuis mentientibus credat: sed patiatur, causas di-
entius in suis prouincijs cognosci, & iuxta canones dijudicari.

Carolus inuitus Rom. Imp. 800.

Pontifices Romani cùm, suprà dictis artibus, Romam & Italiam in suam redegissent ditionem,
Cæsaresq; terris & Imperio per nefas defraudâssent: metuerent autem Imperium Orientis non
e contentum, aut approbaturum facinus iniquum: ideò quò sceleris sui potentem aliquem ha-
ent defensorem: & ne Orientales, repeterent suum, hanc inierunt practicam. Vocant Romam Ca-
um Magnum Pipini Curti filium: & ignarum inuitumque faciunt Imperatorem, & mandant
pi, solenniter ipsum salutent, & clament: Carolo Imperatori salus &c. Anno 1166 pòst, iste Cæ
ab Adriano 4. in diuorum numerum relatus est.
Concessit igitur Cæsari titulum, seruauitque ipse sibi nucleum, Romam cum Italia. Deinde
cilio Romæ habito, ibi spondet Papa, Pontificis electionem, & Inuestituram Episcoporum, pe
arbitrium Imperatoris fore solius semper: & sic soluta fuit Synodus, vt qui contrà sentiret aut
eret, anathemate plecteretur. Referunt Sigebertus, Nauclerus parte 2, Sabellicus, Ranulphus:
tianus dist. 63. cap. Hadrianus. Antoninus tit. 14. cap. 1. §. 6.
Qua fide autem hanc receptam sententiam, & promissum seruauerint Papæ, vide apud Muti-
lib. 7. & alios.
Et hoc est secundum exemplum, quod demonstrat, quomodo rerum mundi habenas capta-
int Papæ: & creandorum, deponendorumq; Imperatorum sibi arrogare potestatem conati fue-
: Primum superius apud Pipinum Lector reperiet.
Hoc tempore verè illud de Ecclesia Romana dici potuit, venenum (diuitiarum) in illam infu-
n fuisse: quod certè portenta multa significârunt. Nam statim post illam Caroli inauguratio
n, maximus terræmotus non tantùm tectum de Basilica Pauli Apostoli, cum trabibus, stupende
ine deiecit, sed & totam Italiam grauiter concitâuit: atque in quibusdam locis etiam montes &
es subruit: ac pestis etiam multis in locis grauissimè sæuijt. Annales Francorum, & Regino.

Finit Centenarius octauus.

Anno Christi.	*Num.*	CENTENARII OCTAVI IMPERATORES.	*Anni.*	*Menses.*	*Die*
712	87	Fl. Philippicus Bardanes.	2	9	7
715	88	Fl. Artemius Anastasius.	1	3	0
716	89	Fl. Theodos. IV. Adtramitenus.	0	7	6
717	90	Fl. Leo 3 Isaurus.	24	2	25
720	91	Fl. Constantin. VI. Copronymus			
		Porphyrogenitus cum patre	21	2	0
		solus.	35	2	27
741	92	Fl. Leo IV. Porphyrogenitus			
		cum patre	24	3	9
775		solus.	4	11	26
776	93	Fl. Constantinus VII. Porphyrogenitus			
		cum patre	4	4	26
780		sub matre	10	0	0
798	94	Eirene sola.	5	2	16
		PONTIFICES.			
701	86	Ioannes 6 Græcus.	3	2	13
705	87	Ioannes 7 Græcus.	2	7	17
707	88	Sisinnius Syrus.	0	0	20
707	89	Constantinus Syrus.	8	1	20
716	90	Gregorius 2 Iunior Romanus.	14	10	22
731	91	Gregorius 3. Syrus.	10	8	24
741	92	Zacharias Græcus monachus.	10	3	15
752	93	Ssephanus 2 Iunior.	0	0	4
752	94	Stephanus 3 dictus 2, Iunior Romanus.	5	0	29
757	95	Paulus.	10	1	0
757		11. Theophylactus Romanus.	0	0	0
767		12. Constantinus Nepesinus.	1	1	9
768		13. Philippus Roman. monachus.	0	0	5
768	96	Stephanus 4. dictus 3, Siculus monachus.	3	5	27

72	77	Hadrianus Romanus.	23	10	17
96	98	Leo 3. Romanus.	20	5	18
		CONCILIA.	*Episc.*	*Sess.*	*Can.*
04	228	Anglicum.			
11	229	Londonense.			
	230	Constantinop. 18.			
13	231	Romanum 41.			
16	232	Romanum 42.			
20	233	Germanicum.			
25	234	Syriæ.			
30	235	Constantinop. 19.			
31	236	Romanum 43.			
32	237	Augustanum.			
42	238	Romanum 44.			14
	239	Gallicanum.			
4	240	Cloneshoanum Brittann.			
45	241	Listinense.			
55	242	Constantinop. 20.	338		
55	243	Aschemense.			
56	244	Dingulefinense.			
57	245	Gentiliacense.			
58	246	VVormaciense 1.			
	247	Romanum 45.			
59	248	Romanum 46.			
70	249	VVormaciense 2.			
72	250	VVormaciense 3.			
4	251	Romanum Lateranens. 47.			
79	252	Dunense.			8
80	253	Ad Lippam Saxoniæ.			
82	254	Gemiense.			
	255	Ratisbonense.			
85	256	Paderbornense.			
86	257	Anglicanum.			
88	258	Ingelheimense 1.			

Nicæ-

789	259	Nicænum 3.	350
793	260	Romanum 48.	
794	261	Francfordienſe.	
797	262	Aquisgranenſe.	

ORDINES.

In hoc Centenario octauo nulli apud Hiſtoricos inueniuntur noui Ordines.

DOCTI VIRI.

720. *Accas Haguſtaldenſis Epiſcopus.*
Beda.
Liber de vita Crodegangi.
740. *Cuthbertus.*
Bonifacius Germanorum Apoſtolus.
Albertus Gallus.
760. *Claudius Clemens.*
S. Gangulphus Martyr.
Albinus.
780. *P. VVarnefridus Diaconus.*
VVilibrodus.
Auenzoar medicus Arabs.
Ægidius monachus Athenienſis.
Burckardus Epiſcopus VVirtzburgenſis.
Eginhardus.
800. *Hincmarus Epiſcopus Remenſis.*

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS NONVS.

Claudius Taurinensis Episcopus in Chron. Saxoniæ. 810.

SI inquit: si inuocandæ sunt imagines Apostolorum: cur se viuos inuocari non sunt passi? Si crucem idcirco veneramini, quòd ex huiusmodi ligno Christus pependerit: cur hodie non etiam virgines eo cultu afficitis? Nam & Maria, quæ Christum peperit, virgo fuit. Cur non etiam præsepia boum, & asinorum proni adoratis? cur non etiam fascijs, in quarum simili Mesias inuolutus est, & cur denique non etiam nauibus, cùm in huiusmodi instrumentis, ille tot maria tra-...erit, adoletis thura, & vota facitis? Haud minùs apposité Abbatem quendam, cui sudes in ocu-...erat, excepit. Ecquid, ait, tibi vis? anne propterea tam ferox es, quòd minus honorificè de pere-...nationibus tuorum fratrum, quibus se gratiam & veniam mereri sperant, senserim? Quæso te er-...mi pater, si tantum vagationibus illis tribuis, vt semel euntem Romam planè omni reatu solui ...n dubites, quæ te ratio mouet, vt tuos monachos, homines alioquin haud innoxios, à tam salu-...i remedio prohibeas, eosque indigno modo intra septa cœnobij tui coërceas? An verò id capitu-...m tuum mordet, quòd, cùm protulisses illud Ieremiæ, quo se Dominus affirmat, neq; Noæ, neq; ...nielis, neque Iobi precibus, vt aliter agat, adduci posse, mox ego dixerim: hoc ipso sanctis tuis ...nia suffragia, preces, intercessionesque derogari? Sed nec illud moror, quod ais, Apostolicum ... nempe Pontificem appellas) ob hoc mihi succensere. Statuo enim Apostolicum esse, non qui ...em Apostolorum, sed qui eorundem potius officium, & doctrinam amplectitur. Nam & Phari-...Scribæ, & pessimi quiq; hypocritæ, Moysis, optimi Prophetæ, cathedram occupârunt, cùm inde ...il minus, quàm vera Moysis præcepta docerent. Matth. 23. Imp. Carolo Magno. Papa Leone 3.

Claudius Clemens Scotus, Adalbertus Gallus, Samson Sidonius, Virgilius Hibernus. 810.

HI, auctore Balæo cent. 14. cap. 30, in multis restitêre Bonifacio, improbantes cœlibatum clericorum, reliquiarum & statuarum venerationes, & primatum Pontificis, depositiones Re-...m, iuramentorum violationes missas pro mortuis, terrores purgatorij: ac Clemens contra Boni-...ium scripsit librum. Imp. & Papa vt sup.

Monachus impius parricida. 810.

ANno nono Cæsaris Nicephori, die quodam Martis, qui erat primus Octobris, Monachus quidam euaginato & stricto ense, magno cùm impetu currens irruit Constantinopoli in pa-...um Cæsaris, occisurus eum; sed prohibetur, & occiditur ipse. Regino & Vrsperg. Imp. & Papa ...up.

Vlma Ciuitas. 813.

PErsuaserunt Monachi Augiæ maioris, Carolo M. vt pro animæ suæ, ac parentum suorum salute, Vlmam Ciuitatem cum pertinentijs dono eis dederit: sed Monachi postea, iterum pecunia ...epta (quiscunque animabus opem ferat) libertatem vrbi restituerunt. De quo extant literæ do-...ionis, & Munsterus quoque refert. Imp. & Pap. vt sup.

Portentosa. 813.

HOc anno terribilis apparuit Cometa: Sol & Luna tetrâ caligine obducta splendorem suum, & faciem subtraxerunt mundo. Terra ingenti motu concussa, horrendum tremuit. Apex ...pli Moguntiæ fulminis tactu dissipatus: & pons ille trans Rhenum, à Carolo Imperatore sic ex-...ctus, vt perpetuò duraret, nullius pòst vnquam indigus refectionis, & munitionis, ignotâ subi-...conflagrauit flammâ: quod docti sic sunt interpretati mysterium: hoc eodem modo quoque Pa-...um à Carolo recens constitutum, qui instar pontis & semitæ esse debebat ad regnum cœlorum, ...n perdurare posse, sed suo tempore tandem omninò periturum.

Meri-

814. *Meritum Sacerdotum.*

HI persuaserunt mundo, posse se (idque non gratis, vt acceperunt, sed mediante denari merito suo apud Deum abolitionem omnium peccatorum, quamuis pergrandium, im trare. Cuius rei exempla multa paßim extant in historijs, & hoc opere. Et vnum refert Crantz in Saxoniæ libro 2. cap. 20. Carolus inquit, ante mortem cum beato Ægidio (quem vt sanct venerabatur) agebat, vt pro se Dominum deprecaretur. Fertur tenuisse peccatum, quod ne ni pandebat. Sed sanctum oratione instituta impetrasse, vt schedam ab Angelo susciperet, in c describeretur Imperatoris cælata culpa, cum abolitione impetrata. Id quale fuerit, etsi conieclu assequimur, silentio tamen tegere modestius est. Hinc versus:

Ægidij merito Caroli peccata remitto.

Carolus ex hoc Ecclesijs maxima dona contulit. Imp. & Pp. vt sup.

819. *Rabanus de institutione Clericorum.*

SCripsit inter alia etiam prognosticon. Eius tempore frequentißimum fuit in Thebaide m nasterium, in quo erant quingenti monachi, qui omnes vni abbati parebant: in quorum or nem & consortium, si quisquam recipi cupiebat, eum oportebat priùs ad portam monasterij, cem continuos dies sese prosternere, ac intrantium, & exeuntium pedes sustinere: vt hoc pa humilitatem suam comprobaret, essetque ad patientiam accommodatior. Imp. 79. Papa Paschale 1.

Idem. Si vides sacerdotem ponentem manum suam in gremio mulieris, debes suppone quòd benedicendi gratiâ ita faciat. Reçitat id etiam Ioan. Huß de arguendo Clero.

820. *Ex libro de Illustribus viris ordinis Cisterciensis.*

IN Saxonia monasterium est, fundatum à Cæsare Ludouico: in eo aliquando Abbas fuerat, quotidie annulos pretiosos gestabat. Cùm ergo quodam tempore mensæ accumbere vellet, traxit digito annulum gemmis insignem, penes se seposuit, manus lauit, annulique inter confab landum oblitus est. Sed in hypocausto coruum cicurem alebat, qui rostro annulum auferens nidum suum deportauit, nemine animaduertente: cùm igitur mensæ repositæ essent, & Abbas nulum desideraret, quæri eum quàm diligentißimè iußit, sed non inuentus est. Tunc excandesc Abbas, quoniam conuiuæ & famuli ipsi suspecti erant, pastoribus ciuitatis & diœceseos suæ iniu xit, vt eum, qui annulum istum abstulisset, diris deuouerent, quod illicò factum est. Tunc mi corvus adeò conscientiæ stimulis compunctus fuit, & licet non intellexerat, tamen e cratio eum tantopere excarnificauit, vt exinde tabescere inciperet, maciem contraher omnem cibum auersaretur, nec ampliùs crocitaret: pennæ præterea ei defluebant, & alis pend omnes facetias intermisit, & tam macer apparuit, vt omnes eius miserescerent: Elapsis autem p culis diebus, cùm de vicißitudine huius auis sermones fierent, quidam ex domesticis ioco ex imp uiso dixit: Forsitan coruus fur ille est, qui Abbati annulum furatus est, & ventris profluuium eum discrutiat? His auditis omnes obstupuerunt, & actutum Abbas perquiri in eius nido iußit, inuentus est ibi annulus: Tunc Abbas sacerdotibus mandauit, vt rursus furem absoluerent, quo cto, corvus omnibus mirantibus propediem conualuit, & pristinam sanitatem recuperauit. nugis excommunicationi Maiestatem conciliare nitebantur. Imp. Ludouico 1. Papa schale.

820. *Luitpertus Episcopus Moguntinus.*

HIc Moguntinus Archiepiscopus scripsit Epistolam ad Ludouicum, sequentem. Domino pi ßimo & amandißimo, atque in fide Catholica florentißimo, Regi Ludouico, Luitpert Archiepiscopus sanctæ Dei Ecclesiæ vernaculus, præsentem, & perpetuam in Domino salutem.

Tacendi vel deliberandi inducias non habeo, neque enim silere me causa permittit, quam si linquo, apud Dominum nostrum Iesum Christum cuius interest, inexcusabilis ero, & vobis pr missam humanitùs fidē temerâsse conuincor, quia si in specula, qua constitutus sum, videns peric lum vobis imminens, desidiosa, vel infideli taciturnitate dißimulem: & Ecclesiæ Dei, cuius in gnus curam pastoralem, ac solicitudinem suscepi, negligens effectus non indicem, mercenarius p tius esse videbor, quàm pastor.

Quatitur namque grauiter, & dehonestatur primatus, & dignitas eius in sede sancti Pet

e

quòd inaudita quadam & occulta persecutione non ab infidelibus, & Dominum nescientibus, d ab eis (quod dolendum & plangendum est) qui duces & Rectores populi Dei esse debuerunt, in- iis appetitur, humana diuinis præferre conantibus: & necesse est, dolorem, qui constat in capi- nisi salubris & velox medicina succurrat, paulatim per membra diffundi.

Igitur quamuis nouerim, prudentiam vestram humanis admonitionibus non egere, quæ sin- issimam de gratia Spiritus sancti hausit doctrinam: mei tamen officij est, & acta patefacere, & enda demonstrare. Scitis periculum populi Dei, quod terribiliter imminet: neque latere vos po- t, quod vbique auditum, ipsa quoque (vt dicam) elementa tremiscunt, vt RECTORES, qui uti infirmorum studere debuerant, relicto salutis tramite, eunt in præceps, & sequentibus se fo- am perditionis aperiunt. Vnde prudentiam vestram veritatis & iustitiæ amatricem exhortor, vt cundum datam vobis diuinitus sapientiam, cum scientibus legem Dei, & iustitiam eius diligen- ius tractare studeatis, quomodo remotis dissensionum scandalis, quæ zizaniorum sator subdo- machinatione spargere nititur, pax Ecclesiis, & vnitas optata reddatur, & celeriter vigilantia fectus adhibeatur, ne vulneribus locum præbeat incauta securitas. Neque enim totum adhuc pus Ecclesiæ læsum est, quanquam capite injuriis pulsato, membra quædam debilitata esse vide- tur. Et ideo cum illis, quæ sana esse constiterit, infirmantibus, si fortè medicinam suscipere pa- ntur, succurrendum erit: alioquin amputanda erunt, secundum veri medici nostri præceptum, totum corpus eat in perditionem. Quapropter necessarium mihi videtur, & vtile, vt religiosus nceps Carolus, frater vester legatis atque literis à vobis destinatis, super hoc negotio maturè con- iatur: vt tam ipse, quàm sacerdotes regni eius, qui hactenus ab huiusmodi sordibus mundi t, vobis & vestris Episcopis adiungantur, eandemque curam & solicitudinem vobiscum par- pent: quatenus, posteaquàm cum auxilio Dei, prosperè, & pacificè de itinere, quò ire disponi- reuersi fueritis, pari consensu & communi studio, pacem & concordiam sanctæ Catholicæ, & ostolicæ Ecclesiæ orthodoxis dogmatibus, adjuuante Domino reformetis. Imp. 79. Ludouico. 97. Paschale 1.

Joannes Zonaras monachus. 821

Eroboamus suam impietatem adeò non minuebat, vt etiam indies augeret, falsum illud Edito- rum locorum sacerdotium quibusvis precio venditans: quæ res noxia illi fuit imputata, & in fa- iæ eius perniciem, & interitum versit. Quòd si profanum illud sacerdotium addicere pecuniâ, as est habitum: quid de iis dicemus, qui verè diuinum illud sacerdotium, quo veneranda illa, & uenta victima immolatur, precio vendunt, atque redimunt? Imp. & PP. vt suprà.

Idem. Iudex quidam Antiochenus, pridie quàm perijt Iulianus Apostata in Perside, juxta torium excubans, vidit congeriem stellarum sereno cœlo, literas in hanc sententiam exprimen- n: Hodie Iulianus in Persia occiditur.

dem. Cæterùm vnus ex Imperatoris Basilij filiis, Constantinus, patri præ cæteris charus, ex mor- obijt, cuius mortem grauiter ferens, omni consolatione repudiatâ, illum sibi viuentem offerri iebat. Fuit autem quidam monachus Theodorus, cognomento Santabarenus, Imperatori summam de ipsius virtute persuasionem, vt etiam miracula edere crederetur, familiaris, idemq; tropoleos Euchaitarum antistes. Is igitur fertur Imperatori defunctum filium ostendisse viuen- , cùm effecisset, vt Constantinus equo insidens patri occurrere videretur, quem quum ample- & deosculatus esset, non amplius videbat Imperator. Sed & aliis similibus factis Santabarenus peratore in admirationem adducto effecerat, vt is totus ex ipso penderet, fidem ei haberet neque in re diffideret. Imperator igitur hoc modo erga Santaberanum affectus fuit. Sed Leo filius jam adultus, & Martinacij filiâ in vxorem ductâ, à Patre Imperator salutatus, Santabareno delectabatur, sed eum veneficum appellabat, & præstigiatorem, ac Imperatoris deceptorem. ille veluti spiculis quibusdam ictus, ad vltionem insurgit, simulataque erga Leonem beneuolen- : Cùm sis, inquit, adolescens, Imperator, & cùm patre veneris, atque equites: pugio etiam ferendus est, quo & contra feram vtaris, & patri porrigas, cùm res tulerit, aut etiam insidia- es eius vlciscaris. Is dolo non animaduerso, pugionem, vt ille suaserat, in calceo fert. Eo pu- ne Santabarenus ad vltionem Leonis vsus, Imperator, inquit, filius tuus tibi insidiatur: indi- illud est, quòd in venatu pugionem occultum gerit. His auditis, venatum exit Basilius, Leo rem comitatur, inuentus est pugio in calceo Leonis occultatus. Visus est vera dixisse delator. defensio non admittitur, ardet iracundia pater contra filium: in quodam imperatorio cubicu- oncludit, & vt quidam tradunt, ei oculos eruere in animo habebat, Santabareno ad id insti- te: idque omninò futurum fuisse, nisi Patriarcha, & principes Senatus multis precibus Impera- em à sententiâ deduxissent. Ea ira durat, Leo in custodia tenetur: longum tempus intercedit: nec Cæsar quibusdam in conuiuio senatoribus adfuit, id quod veteri quadam consuetudine, is temporibus fiebat. Erat autem in ijs ædibus, vbi conuiuium agitabatur, Psittacus in corte pensus, qui, vt id genus auium ad imitationem procliue est, cùm quendam continenter Leo- n deplorantem, & appellantem audisset, vocem imitatus subinde clamabat, O Leo, Leo. Ex eâ ucris voce conuiuæ accepta occasione pro Leone deprecandi, è conuiuio surrexerunt, & oppleti hrymis dixerunt: Annon ista volucris nos accusabit, Imperator, cùm ipsa dominum suum ap-

pellet, nos autem potentiæ tuæ epulis fruentes, illius iam longo tempore inclusi obliuiscam
Omitte iram Domine contra illum conceptam. Deme illi custodiam, placido eum, ac potius
terno vultu aspicito. His verbis irâ mitigatâ Imperator, cum filio in gratiam rediit, dignitate
stinâ restitutâ. Demum Leo vltus Santabarenum oculis exsculptis relegauit.

Ex eodem & aliis.

CIrca tempus Imperatoris Phocæ, qui Bonifacio Papæ primatum obsecranti concessit, Sol
fecit, & mulier quædam in Thraciâ infantem peperit sine oculis. Sed quid aliud hunc So
& oculorum defectum, quàm Romani Episcopi cæcitatem portendisse putas? Vixit anno 5
Gregorius Magnus, quo sanctiores Roma paucos habuit Episcopos. Hic statuit, eum, qui se V
uersalem dici velit, certò Antichristum esse. Post hunc electus fuit anno 605. Sabinianus. Hic, c
vrbs fame periclitaretur, rogatus, vt Gregorij pietatem, qui omnia Ecclesiæ superflua in paup
distribuebat, imitaretur, negauit dicens: Gregorium Eleemosynis bona Ecclesiæ dissipasse. Sed
impietatem post annum sublatus fuit.

Anno 607. Bonifacium tertium habuit successorem, qui neglecto, quod vix annis quat
ante eum, Gregorius de Antichristo statuerat, magnis contentionibus ab Imperatore Phocâ t
lum Vniuersalis impetrauit. Sed quomodo? Phocas proprium dominum suum, Imperator
Mauritium excitatâ seditione in castris, cum vxore, liberis & propinquis occiderat: & ob hoc
lus totus Oriens, & Occidens eum Imperio indignum judicabat. Hac occasione arreptâ Pa
sub conditione, si se Vniuersalem statueret Imperium ei confirmauit. Sic mulus mulum scab
Alia etiam turpiter gesta si scire cupis huius Phocæ, stupris, sceleribus & flagitiis se confecit atro
simis, Et cùm mundus tantam bestiam vlterius ferre non posset, conspiratione factâ, ab illis, q
rum vxores per vim stuprauerat, genitalibus priuatus, capite, pedibus & manibus truncatus,
cum fratribus, & necessarijs omnibus occisus est, memorabili exemplo: quòd illi, qui Phocam
xerant, plerique intra annum (inter quos etiam fuit Bonifacius 3. Papa) & tragicè quidem inte
rint. Viderint illi, qui à tali maledicto homine erecti sunt, & initium suum ceperunt. Et hoc
notandum quoq; maximè est: monacho cuidam expostulanti cum Deo, quòd tam nefarium I
peratorem dedisset, diuinitus responsum fuisse, deteriorem inueniri non potuisse: hanc enim
pœnam peccatis debitam.

Vides igitur lector, cuius sit vicarius Papa, & à quo initium suum traxerit, quamque legem
ipso Gregorius Magnus (vnus de principalioribus) Papa tulerit, ita vt de Antichristi aduentu a
inquirere amplius tibi non sit opus.

823 *Annales rerum gestarum à Ludouico conscripti à quodam eius historico, & Astronomo.*

HOc anno prodigia quædam extitisse narrantur, in quibus præcipua fuerunt in Aquensi pa
tio terræmotus, & in territorio Tullensi, iuxta villam Commerciacum, puella quædam an
rum ferè 12. ab omni cibo per 10 menses abstinens. Et in Saxonia, in pago, qui qui vocatur Fr
sasij, 23 villæ cœlesti igne concrematæ: & fulgura sereno atque interdiu de cœlo cadentia, & in m
tis regionibus fruges grandinis vastatione deletæ, atque in quibusdam locis simul cum ipsa gra
ne veri lapides, ijque ingentis ponderis, decidere visi. Domus quoque de cœlo tactæ, hominesq;
cætera animalia passim fulminum ictu, præter solitum crebrò exanimata dicuntur. Secuta est
gens hominum pestilentia atque mortalitas, quæ per totam Franciam immaniter vsquequ
que grassata est, & innumeram hominum multitudinem diuersi sexus & ætatis grauissimè sæui
do, consumsit. Imp. 79 Ludouico pio. PP. 97 Paschale 1.

Ibidem. Contigit eo tempore insolitum deliquium Solis tertio die Litaniæ maioris. In tant
enim lucis recessu tenebræ præualuerunt, vt nihil à vera nocte differre videretur. Stellarum nam
ratus ordo ita cernebatur, vt nullum sydus hebetudinem solaris lucis pateretur, quin potius Lu
quæ se ei aduersam præbuerat, paulatim Orientem petendo, primò corniculatim illi lumen à pa
Occidentali restituebat, non aliter, quàm cùm ipsa prima, vel secunda cernitur, & sic per augme
ta integram lucem totum solare corpus recipiebat. Quod prodigium licet naturæ adscribatur,
men lamentabilis exitus, quid portenderet, docuit. Denunciabat enim fore, vt breui illud max
mum lumen mortalium, quod in domo Dei positum super candelabrum omnibus lucebat, piis
mæ recordationis Imperator rebus humanis subtraheretur, & mundus eius abscessu, in tenebris t
bulationum relinqueretur. Cæpit namque ab eo tempore fastidio tabescere, & nauseanti stomac
cibum potumque interdicere, crebris suspiriis vrgeri, singultibus quati, atque omninò viribus d
stitui: Natura enim suis deserta comitibus, necesse est victa fatiscat. Quod cernens iussit sibi para
habitacula æstiua expeditionalia in insulâ quadam contiguâ Moguntiacæ ciuitati, ibiq; viribus d
sertus lectulo sese committit. Verùm quis eius explicet curas pro Ecclesiæ, ac Reipublicæ perturb
tione & concussione, quam futuram iam oculis cernebat? Non enim se recessurum dolebat
sed quod futurum nouerat gemebat dicens se miserum, cuius extrema talibus clauderent
miseriis. Aderant autem ei venerabiles Antistites Henricus Treuerorum, & Otgarius M
guntiæ Archiepiscopus, & Drogo frater Imperatoris, Metensis Episcopus, nec non s
cri palatij Archicapellanus, quem quantò propinquiorem sibi nouerat, tantò

famili-

amiliarius ſua omnia, & ſemetipſum credebat. Per eum namque Deo quotidie confeſsionis ſuæ
ıunus, ſacrificiumque Spiritus contribulati, & cordis humiliati, quod ille non deſpicit, offere-
at. Cibus eius erat per 40. dies exiguus, laudante eò iuſtitiam Dei, & dicente: Iuſtus es Domi-
e, vt quia quadrageſimæ tempus non ieiunans exegi, ſaltem coactus hoc tibi ieiunium exoluam.
uſsit autem fratrem ſuum Drogonem, miniſtros cameræ ſuæ vocare, qui rem familiarem, quæ
ı ornamentis regalibus, coronis, & armis, vaſis, libris, veſtibuſque ſacerdotalibus conſtabat,
ngulatim deſcriberent, & prout ſibi viſum fuit, quid Eccleſiis, quid pauperibus, poſtea quid fili-
Lothario, & Carolo largiri vellet, notarent: Lothario coronam, enſem, Euangelium auro
emmiſque redimitum, eâ lege habendum miſit, vt fidem Carolo, & Iudith ſeruaret, & portio-
em regni, quam Deo teſte & proceribus palatij ille ſecum largitus ei fuerat, totam relinqueret, &
eretur. Cumque antiſtes Drogo, & cæteri pontifices, in cunctis quæ agebantur, Deum celebra-
ent, eique pro ſingulari Imperatoris tolerantiâ, & pietate gratias agerent, eaque de re ſibi inuicem
atularentur: tamen vnum erat, quod gaudium illorum imminuebat. Verebantur enim, ne for-
filio Ludouico implacabilis eſſet, ſcientes quòd vulnus frequenter inciſum, aut cauterio adu-
um, acerbiorem vulneratis dolorem adferre ſolet. Benè tamen de eius inuictâ patientiâ, quâ ſem-
r uſus erat, ſperantes, per Drogonem fratrem, cuius monitiones ille ſpernere non ſolebat, ani-
um illius leniter tentant: ibi primùm quidē amaritudinē animi monſtrauit: at parum per deli-
rans & viribus quantuliscumque collectis, enumerare conabatur, quot & quantis ab eo affectus
incommodis, & quid contra naturam, & Domini præceptum agendo commeruerit. Sed quia
ſe inquit, ad me venire ſatisfacturus nequit, ego quod meum eſt ago, vobis teſtibus, & Deo, o-
nia quæ in me peccauit, illi remitto: veſtrûm autem erit illum admonere, vt ſi ego illi totiens
peram geſta indulſi, ille etiam ſui non obliuiſcatur, qui canos paternos deduxit cum dolore ad
ortem, & in talibus communis patris Dei præcepta, & minas contemſit. His dictis, tota illâ no-
omnis virtutis corporeæ inops fuit, ſolius ſobrietatis animi compos. Altero die, quæ erat do-
inica, iuſsit Drogonem communionem ſacram ſibi tradere, & deinde cuiuſdam potiunculæ ca-
ulæ hauſtum ſibi præberi, quo paululum guſtato, fratrem, aliosque aſtantes cibum ſumere vo-
t. Inſtante autem migrationis articulo Drogonem iunctis pollicum digitis (hoc enim facere
nſueuerat, ſi quando ipſum nutu vocabat) accerſit, ipſique & reliquis venientibus, verbis qui-
s potuit, & nutu ſe commendauit, benedici petiuit, & quæ ſolent agi in egreſſu animæ fieri po-
lauit, quibus id agentibus facie in ſiniſtram partem conuerſa (id quod mihi plures retulerunt)
lignando quodammodo, quantis potuit viribus bis dixit: hors, hors, quod forâs ſignificat.
ıâ de cauſâ creditum eſt, ipſum malignum ſpiritum vidiſſe, cuius ſocietatem nec viuus, nec mo-
ns habere voluit: ſed eleuatis ad cœlum oculis, quantò hic minacius intuebatur, tantò ille alacri-
intendebat, ita vt nihil à ridente differre videretur. Eo igitur modo vitæ præſentis terminum
titus, ad requiem fœliciter, vt credimus, commigrauit. Verè enim dictum eſt, eum non poſſe
lè mori, qui benè vixerit.

Deceſsit autem 12 calend. Iulij, anno ætatis ſuæ 64. Aquitaniæ præfuit annis 37. Impe-
. 27. Mortuum verò corpus Drogo frater, Epiſcopus Metenſis, cum alijs Epiſcopis, abbati-
s, comitibus, Vaſallis Domini, tam cleri, quàm populi frequentiâ, magnoque populi hono-
Metim tranſportari fecit, & in Baſilica S. Arnulfi, quâ mater eius condita erat, honorificentiſsi-
ſepeliuit.

Concilia quoque iuſſu eius, ſuper ſtatu eccleſiarum corrigendo, per totam Galliam ab
iſcopis celebrata ſunt. Quorum vnum Moguntiaci, alterum Remis, tertium Turonis, quar-
n Catalauni, quintum Arelati congregatum eſt: & conſtitutionum, quæ in ſingulis factæ ſunt,
latio coram Imperatore in illo conuentu, habita. Quas qui noſſe voluerit, in ſuprà dictis ci-
atibus inuenire poterit: quanquam & in archiuo palatij exemplaria illarum habeantur.

Ibidem. Anno 839 circa feſtum Paſchatis, dirum ſemper ac triſte portentum, cometa in
no virginis apparuit, in ea parte, qua pedes eius caudam ſerpentis, coruumque contingunt:
od cùm non more errantium ſeptem Syderum, Orientem verſus peteret, per 25. dies (mirum
tu) & Leonis & Cancri, nec non Geminorum tranſiens ſigna, tandem in capite Tauri, ſub au-
æ pedes, igneum globum, vibrarumque prolixitatem, quas uſquequaque porrexerat, depo-
t, quod cùm Imperator talium ſtudioſiſsimus primus, vt tunc conſtitit, conſpexiſſet, ante-
ām quieti ſe daret, me qui hæc ſcripſi, & qui tunc huius rei ſcientiam habere credebar, acci-
n percontari ſtuduit, quid de hoc cometa mihi videretur? Ego autem cùm peterem tempus,
ò faciem ſyderis conſiderarem, ac ita rei veritatem inueſtigarem, & cognitam in craſtinum
nciarem; Imperator quod verum erat, ratus, tempus me redimere velle, ne cogerer aliquid
te reſpondere, perge, inquit, in mœnia huic domui contigua, & nobis, quæ perſpexeris, nun-
: Noui enim, à me hanc ſtellam præteritâ veſperâ nequaquam viſam, vel à te monſtratam, ſed
hoc ſignum cometarum eſſe, de quibus præteritis diebus locuti ſumus: quid autem portende-
ibi videatur, edicito: cumque aliqua dixiſſem, & nonnulla reticuiſſem: vnum eſt, inquit, quod
uc ſilentio premis: immutationem enim regni, mortemque principis hoc monſtrari porten-
dicunt. Cumque ego teſtimonium Prophetæ in medium protuliſſem, quo dicitur, à ſignis cœli
e pauent gentes, metuendum non eſſe, ille ſolitâ vſus magnanimitate & prudentiâ, non alium,
uit, timere debemus præter illum, qui huius monſtri, & ſyderis creator eſt: ſed eius clemen-

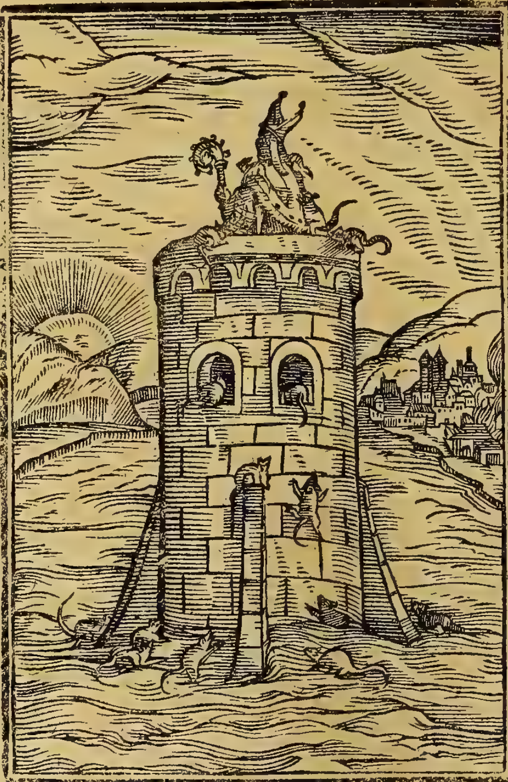
tiam non ſatis laudare, atque mirari poſſumus, qui noſtram inertiam, cùm ſimus peccatores,
impœnitentes, talibus admonere dignatur indiciis. Quia ergò & me, & communiter omnes ta
git hoc oſtentum, omnes pro poſſe, & ſapere meliorari feſtinemus, ne fortè miſericordiam illo pr
rogante, duritie noſtra impediente, nos illa inueniamur indigni. His dictis pauliſper mero indu
ſit, & omnibus id facere iuſsit, noctemque illam, vt relatum nobis eſt, penè peruigilem, & Dei la
dibus, & obſeruationibus traduxit. Sub diluculum manè miniſtros aulicos vocauit, & eleem
ſynas largiſsimè pauperibus, ac ſeruis Dei, tam monachis, quàm canonicis porrigi, eoſque pre
bus orationibuſque diuinis diligenter vacare iuſsit. Quibus peractis ad conſtitutam venatione
in Arduennam proficiſcitur, quæ, vt dicebant, vltra ſolitum proſperrimè ei ceſsit. Omnia nam
quæ illi placebant, proſpero euentu occurrerunt. Præterea inſiſtente Auguſtâ & miniſtris pala
nis, quandam partem Imperij filio ſuo Carolo Aquis tradidit. Sed quia hæc donatio effectum ſ
tita non eſt, à nobis quoque ſilentio premitur. Quam rem cùm alij fratres ægrè tuliſſent, mutuu
iniêre colloquium, ſed nihil quod contradicerent inuenientes, remque totam diſsimulantes, m
tum patris, qui ex hoc accidiſſe videbatur, facilimè compoſuêre.

Ibidem de Carolo Magno. Romæ Stephano Papa defuncto, Adrianus in pontificatum ſucc
ſit. Rex verò Carolus congregato apud VVormatiam generali conuentu, Saxoniam bello aggre
ſtatuit: eamque ſine morâ ingreſſus, ferro & igne cuncta depopulatus, Ereſburgum caſtrum cep
Idolumque quod Irminſula Saxonibus vocabatur, euertit. In cuius deſtructione, cùm in eode
loco per triduum moraretur, contigit, vt propter continuam cœli ſerenitatem exſiccatis omnib
illius loci riuis ac fontibus, aqua ad bibendũ inueniri non poſſet. Sed ne diutius ſiti confectus lab
raret exercitus, diuinitùs factum creditur, vt quadam die, cùm iuxta morem, tempore meridia
cuncti quieſcerent prope montem, qui caſtris erat contiguus, tanta vis aquarum in concauitate
iuſdam torrentis eruperit, vt exercitui cuncto ſufficeret. Tunc Rex idolo deſtructo, ad VViſera
fluuium acceſsit, ibique à Saxonibus obſides 12. accepit. Inde in Franciam reuerſus, in villâ H
ſtallio & Natalem Domini, & ſanctum Paſcha celebrauit.

Eugenius 2 Papa 98.

824 SVb hoc Pontifice Lotharius Imperator magiſtratum ordinauit, qui populo Romano jus dix
Imperatore vt ſuprà.

Stupendum.

824

ANno ſalutiferi Virginis partus 824 Popie
ſecundus, patri in Poloniæ regno ſuccede
à moribus eius, & vita libidinoſa minimè de
nerauit: poſtpoſitiſque negotiis Reipublicæ,
nis ociis, choreiſque, & deliciis domeſticis ind
ſit. Inſuper non ille, ſed vxor eius, quam inſa
amore proſequebatur, pro ſui peruerſo arbit
imperabat. Quapropter Magnates & equites
gni, eum vt hominem nihili, Sardanapalum P
loniæ appellantes ſpreuerunt. Popielus verò
conſiderata, veritus, ne Poloni aliquem ex pat
is ſuis in locum ſubſtituerent: vxoris aſtuto con
lio infirmitatem ſimulauit: Patruoſque omn
qui viginti numero erant, Principes Pomera
accerſiuit, & decumbens in lecto, obnixè ab
rogauit, vt vnum filium ſuum ex duobus, Reg
ſe decedente, præficerent: quod libenter Patru
facturos ſpoponderunt, ſi magnates regni conſ
ſerint, Regina verò interea poculum cum vene
mixtum adornauit, & vnicuique bibendum p
ſanitate Regis obtulit. Egreſsi illi à Rege maxi
corroſione ex veneno hauſto excruciati om
pariter expirauerunt. Regina autem cum læti
dixit: Deum in eos, quòd malum Regi Domi
ſuo machinati fuerint, juſtè animaduertiſse. Id
cadauera eorum inhumata quaſi perfidorum,
lacum Goplo, Reginæ juſſu, projecta ſunt. S
timque Deus juſtus vindex, & vltor nefandi homicidij (cùm ſæpenumerò optaſset in vita, vt à mu
bus devoraretur) murium vim numeroſam, dictuque horrendam, ex illis cadaueribus mira qua
metamorphoſi, excitauit, qui Regem illum in arce lautè conuiuantem, mero madentem, ſertis
ronatum, vnguentis delibutum, crapula & luxu reſolutũ, vxoreq; & filios eius, cum terribili ſtrep

ndique inuaserunt: & neque armis, neque igne, se arceri passi sunt. Ingenti enim magnitudine rannum & consortem eius, & filios, rabidis morsibus insiluêre, militum caterua nequaquam abiente, quoniam humano suffragio fatigato, mures infatigati perseuerabant die noctuque. Extruunt rdentes focos, & in medio eorum locantur Popielus, coniunx & filii: illuc autē & mures per flammas transeuntes, parricidam rodere non cessabant. Ad aliud tandem elementum ventum est. In uibus abducitur occisor patruorum Rex Popielus cum suis in stagni altitudinem, metu inauditi, olitiq; periculi perturbatus, profugiturus in arcem, quæ est huc usq; in lacu Goplo iuxta Grusiciam oppidum: attamen mures adhuc plures terram & aquas cooperientes incessanter secuti ductos & naues cum horridis sibilis persequebantur, & corrodebant, in tantum, vt aqua perforaminis ingressa submersionem minaretur, ideò nautæ videntes, & timentes præsens præ oculis itium præfocationis, ab aquis deduxerunt nauem in littus: sed inde alia caterua murium occurns iuncta prioribus, acrius illos infestabat. His visis defensores diuinam vltionem cognoscentes, uos omnes aufugerunt: Popielus autem protectoribus nudatus, cum suis recepit se in turrim iorem, & natura loci munitam, & aquis opportunè vndique circumfluam in Grusuicza, sed & mures rabido cursu ascendentes consumserunt, & vorauerunt duos filios, vxorem, & ipsum inorosum Popielum, vt ne monimentum quidem eorum relictum fuerit præter corrosas cartilanes & ossa. Ecce non est potestas, aut consilium contra Dominum, minuta animalia, & imbelmures Popielum miserabiliter consumserunt, quemadmodum pediculi, vermes minutiores ac ures Arnolphum Imperatorem, pulpa, carnibus, & visceribus exesis, medicis nec quicquam oficientibus, ad internecionem vsque perduxerunt. Guagninus, Lyco. & alij. Imperatore 79. d. 1. PP. 97. Paschale 1.

De Paparum cum Imperatoribus concordia. Imp. 79. 827

Ludouico pio. PP. 99. Gregorio 4.

NOtabit hîc obiter lector, Simonem Schardium I.C. Imp. Cameræ Assessorem, has & quæ postea debito ordinis & temporis sequentur loco, Paparum cum Imperatoribus, quas in titulo ncordias, in præfatione verò perfidias ac Tyrannides vocat, varijs ex historicis (proprijs nominis sub finem semper narrationis adscriptis) conscriptas peculiari libello comprehensas, & in em editas, à me autem hîc repetitas fuisse: & proinde hic vt & alibi nonnunquam in hoc opere, idisse, vt eadem historia interdum bis, sed tamen sub diuersorum authorum nomine sit recitaquod Lector ad pleniorem informationem historiarũ factum fuisse intelligat, boniq; consulat.

Ludouicus patri Carolo suffectus, vt libri Pontificij memorant, summo Pontifici, eiusque cessoribus Romanam ciuitatem cum ducatu suo, insigni liberalitate concessit: ac jura Ecclesiæ & nitatem constanter, etiam ad superstitionis vsque notam, tutatus est. Non tamen vel patris, filij, Virtutis ac meritorum recordatio tanta fuit, vt Gregorij IIII. Pontificis improbas machiiones contra Ludouicum reprimeret. Nam bello à filiis contra patrem moto, ipse non (quod ntificis Apostolici fuisset) dissensionem amouit, sed à Ludouico in castra filiorum, pro concorfarcienda missus ea conditione, vt rediret: Ludouico relicto, in castris filiorum mansit, ac veri flatæ instar patricidialem dissensionem iuuit, ac fouit: ita vt pater comprehensus, ac arctissicustodiæ mancipatus, in monasterium Suessione vnà cum filio iuniore sit detrusus. O insignem orum in optimum parentem: O detestandam Pontificis in pientissimum Imperatorem ingratilinem, pari perfidia ac scelere coniunctam. Licet autem Imperium apud posteros Ludouici, aliot deinde annos manserit: minus tamen Pontificum improbitas in ipsos, quàm progenitorem douicum, sese exeruit: quòd in hoc vnicum intenti essent, vt potestate, quam Imperatores in s confirmandis habebant, excussa, facilius eos demum pedibus contererent. Atque id quidem ngo tempore parturierunt, donec fœtum editum anno 895 in lucem protulêre. Nam eo temre, Carolo Crasso Imperatore ex Italia discedente, vt contra Normannos, qui tum Gallias inuaant, arma moueret: Hadrianus tertius hac opportunitate illectus, initio pontificatus sui statim Senatum populumq; retulit, ne in creando pontifice, Imperatoris autoritas expectaretur, sed mæ libera semper essent cleri & populi suffragia: hoc decreto Imperatoribus ius omne, quod in ntificem atque vrbem Romanam habuêre, adimens, & successoribus suis maiora attentandi vicommonstrans. Ac quidem exinde deficiente Caroli Magni posteritate, quæ centum & aliot annos felicissimè Imperium administrauit, ac ipsis pontificibus de cathedra pestilentiæ horili rabie inter sese decertantibus, ac se inuicem cædibus, veneficiis, omniumq; scelerum genere cutientibus, machinationes ipsorum in Imperatores conquieuêre, donec sub Othone primo, e Germaniæ, improbitatis suæ reiterandæ explicandæq; occasionem recepêre. Schardius ex Annio in hist. Regum Galliæ, Ioanne Mario Belga de Schismatibus, & Concilijs part. 2. cap. 4. Plaa, & alijs.

VValafridus Abbas. 830

CAp. 4. cùm de Ecclesiæ forma differit, dicit, veteres non admodum solicitos fuisse, in quam partem vel templum, vel altaria essent conuersa, quòd vbique Deum esse scirent: sed recenres tantùm ad Orientem couertisse. Cap. 5. de Campanis differens, dicit esse nouum inuentum,

&olim non adeò necessarium, quod tunc non ita crebrò ad templa concursârint, nec(vt ipse lo
quitur) tam multiplex apud eos conuentuum assiduitas fuerit, sicut modò : scilicet dum jam a
matutina, jam ad Missas, jam ad horas concurritur: sed tantùm statutis quibusdam temporibu
ad conciones conuenerint, quæ eis etiam sine campanis satis nota fuerunt. Cap. 7. ostendit, ad
huc suo tempore apud quasdam Scythicas gentes, præcipuè Thomiranos sacra Christiana vulga
ri Germanico sermone peragi solita. Audio, etiam hodie Germanos ibi habitare. Cap. 8. de ima
ginibus differens, docet, nec colendas aut adorandas, nec abijciendas esse. Cap. 12. de oration
differens dicit, eam esse debere breuem, puram, ardentem, & non in multiloquio consistere: no
clamosam: taxat tusionem pectoris & oris, taxat & melodiam nimiam, idque de Augustini senter
tia ex lib. Confess. Cap. 14. de extructione templorum agens, dicit, videndum esse, vt ex justè pa
cis extruantur, idque moderatè: & multùm inculcat, longè satius esse pauperibus subuenire, quà
parietes templorum ornare. Citat quoque exemplum Gregorij, quem dicit non in templorur
extructione & exornatione, vt alios Papas, laborâsse, sed in doctrina & eleemosynis. Cap. 1
taxat agni paschalis benedictionem, dicitque esse Iudaicam superstitionem. Cap. 20. 21. & 2
ostendit, veteres raras (vt vocant) missas solitos facere.

Alios enim tantùm semel in anno, alios singulis dominicis diebus aut Sabbathis semel l
turgiam celebrâsse: idque non tantùm in Oriente, sed etiam in Occidente: deinde posteros m
iora Festa, quin & minora Sanctorum adiecisse. Cap. 23. de auctoribus partium Missæ agens, pr
mùm dicit, Apostolos, eorumque, successores, Missam solummodò cum Dominica oratione,
verbis Cœnæ, vt adhuc in parasceve fit, peregisse: non habuisse eos canonem, nec solitos eos dicer
offero, sacrifico pro viuis & mortuis. Ait etiam, hodie quoque talem Missam tantùm recitand
cœnæ verbis, sufficere posse. Deinde affirmat, multos apud Græcos & Latinos, varias sibi miss
rum formas pro libitu composuisse. Cap 25. inquit: Bonifacius martyr & Episcopus interrogatu
si liceret in vasculis ligneis Sacramenta conficere? respondit: Quondam aurei sacerdotes ligne
calicibus vtebantur, nunc contrà lignei sacerdotes aureis vtuntur calicibus. Caput 26. de horis c
nonicis agit, & aliquoties repetit, longo tempore post Apostolos eas compositas, institutasque e
Cat. Imp. *79*. Ludouico primo. PP. *99*. Greg. 4.

830 ## *Joannes Turpinus Archiepiscopus Remensis.*

APud Burdegalam in Ecclesia & cœmiterio S. Seruini Rolandus, Satferus Rex Burdegalen
Engelerus Dux Aquitaniæ, Lambertus princeps Bituricensis, Gallerus, Galinus Rainaldus
alba Spina, Galterius de Thermis, VVillerinus Bego, cum quinque millibus aliorum, Oellus com
apud Nantas vrbem suam, cum alijs multis Brittannis sepelitur. His itaque viris sepulturæ tradit
ac pro animarum eorum salute duodecim millibus vncijs argenteis totidemque talentis aureis,
stibusque & cibarijs, à Carolo instar Machabæi datis egenis, totam quoque terram, quæ circa ba
licam sancti Romani Blauiens. milliariorum aliquot spacio porrigitur, totumque oppidum Bla
ense cum cunctis quæ sibi pertinent, & etiam mare, quod sub eo est, vsibus eiusdem Ecclesiæ in al
dio amore Rolandi dedit, & præcepit canonicis eiusdem loci, ne alicui personæ humanæ seruitu
officia amplius exhiberent, sed solummodò pro salute animæ nepotis sui, sociorumque eius,
passionis eorundem, annuatim triginta pauperes cunctis vestibus necessarijs induerent, cibari
que reficerent, & triginta Psalteria, totidemque missas, cum vigilijs, cæterisque plenarijs defunct
rum obsequijs in commemorationem eorum annuatim, non solùm pro his, verùm etiam p
omnibus, qui in Hispania martyrium pro diuino amore vel acceperant, vel accepturi forent, di
genter canonici, scilicet præsentes & futuri, celebrarent, quatenus ipsorum coronæ in cœlestib
participes fieri mererentur: quod illi sub pacto iuris jurandi faciendum promiserunt. Imp. & P
vt suprà.

Idem. Cùm Mahumetanus Gigas cum Rolando Caroli Magni propinquo, post pugnam
fide disputâsset, inquit Gigas: tali igitur pacto tecum iterum pugnabo, quòd si vera est hæc fid
quam asseris, ego victus sim, & si mendax, tu victus sis: fiat inquit Rolandus. Et idcirco bellum
vtroque corroboratur. Rolandus igitur cœpit implorare auxilium filij Mariæ virginis, (non ipsa
& etiam Deum suum Gigas, dicens: Mahumet, Mahumet, Deus meus, succurre mihi. Sed vict
occubuit, Rolando superstite.

Idem. Nocte proxima Regi dormienti beatus Dionysius apparuit, eumque excitauit dicen
illis, qui tua admonitione, & exemplo tuæ probitatis animati, in bellis Saracenorum mortui,
morituri sunt, delictorum suorum omnium veniam, & illos qui nummos ad ædificandam Eccl
siam meam dant, & daturi sunt, grauioris sui vulneris medicamina apud Deum impetraui. His
Rege relatis, populi nummos saluberrimæ promissionis deuotissimè offerebant, & qui libenti
reddebat, Francus sancti Dionysij vbique vocabatur, quo modo liber à seruitute, Rege præcipient
erat. Hinc mos surrexit, vt terra illa, quæ antea vocabatur Gallia, tunc Francia vocaretur, id est,
omni seruitute aliarum gentium libera. Quapropter Francus liber dicitur, quia super omnes ge
tes alias dominatio & decus illi debetur. Tunc Carolus Rex Aquis granum versus Leodio perrexi
& balnea aqua calidâ & frigidâ in eadem villa parauit, beatæq; Mariæ basilicam, quam ibi ædific
uerat, auro & argento, cunctisque ornatibus ecclesiasticis decenter adornauit, veterisque & nouæ

gis hi-

historiis eam depingi iussit, & palatium similiter, quod ipse iuxta ædificauerat. Bella etiam quæ ipse in Hispania deuicit, & septem liberales artes inter cætera, miro modo in ea depicta sunt.

Aimonus siue Annonius monachus. 834

Beatissimus Papa Gregorius compertus, quòd Phocas potiretur Imperio, ad eum, siue ad eius Augustam Leuntiam direxit epistolam, verbis gratulationis refertam. Hæc Aimonus. Quod isti mirantur: cur parricidæ tantopere de imperio sit gratulatus: & aliquid subesse augurantur. Gregorio enim mortuo, Bonifacium successorem à Phocâ petijsse & impetrâsse, vt sedem Romanæ Ecclesiæ, caput omnium Ecclesiarum statueret (quia Constantinopolitana sese omnium primam scribebat) scribit idem Aimonus. Vbi annotabis virtutem verborum, Statueret & Impetrâsse.

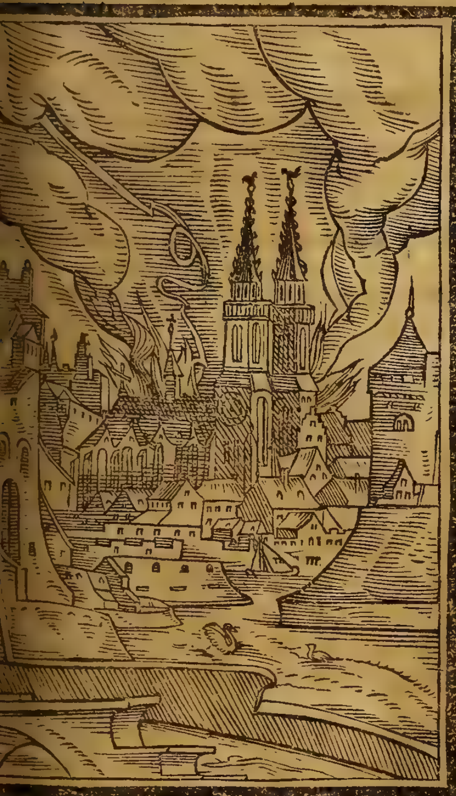
Idem. Habebat Imperator Carolomannus Iudæum Medicum Sedechiam, à quo cùm medicamentum contra febrim peteret, puluerem ille venenatum præbuit, quo obijt.

Idem. Habes apud Aimonum notabile Regis Clodouæi dictum. Baptisandus enim, cùm S. Remigius Remensis Episcopus verba Dominicæ passionis, & Iudæorum in Christum perfidiam recitasset, feruenti zelo dixisse fertur: Si ego cum Francis meis inibi affuissem, eius iniurias vindicassem.

Vesperæ Boiarianæ.

Apud eundem Aimonum habes quoque vesperas Boiarianas, similes illis Sicilianis, & Parisiensibus: de quibus suo loco. Cùm enim inter Bulgaros & Auaros de Regni successione, vtri illis succedere deberent, esset disceptatio, prælio victi Bulgari, & eiecti, Dagobertum Regem rogant, vt sibi locum ad habitandũ vacuum concederet: ille hyematum eos in Bojariam dirigit, donec de loco alio deliberaret. Quibus sic ibi hospitantibus, Rex cum Bojariis consilio capto, conuênit vt vnusquisque eum, qui apud se hospitaretur, cum conjuge & liberis contrucidaret: quod factum est, & vnâ nocte signo dato, omnes necati sunt. Væ Dagoberte tibi Christi visure tribunal?

Terribilia. 840

Apud VVirtzburgum, caput antiquæ Franciæ, vicies terra tremuit: grandine, turbine, insolitâ cœli intemperie, homines, pecudes, & agri afflicti sunt. Templum Diui Kiliani nonis Iunii, defunctæ lucis salutationibus horam nonam nunciantibus, atque perstrepentibus sacerdotibus, subitò fulmine afflatum est, ignisque laquearia lambens, & sensim inualescens, fenestram plerisque euadendi aperuit: Sacerdotes tamen quidam in ueste (quod mysterio non caret) illæsâ extincti sunt. Cæterùm ædes, vix seruatis ablatisque sacris, igni concremata est. Muros deinde sexto Idus eiusdem mensis, ventus euertit, & solo æquauit. Lyco.

Eutropius Presbyter. 840

Cvm Iulianus Constantinopoli sacrificaret, accessit ad eum Mares Episcopus Chalcedonensis & publicè eum impium ac sine Deo, Apostatamque vocauit. Ille verò solam ei improperasse fertur cæcitatem: erat enim senex, & propter imbecillitatem oculorum, manu alterius agebatur. Super hæc etiam volens lacerare eum, dixit: Neque Galilæus Deus tuus curare te poterit. Respondet verò Mares: Ego quidem Deo meo gratias ago pro cæcitate: quia hoc ideo gestum est in me, ne videam te pietate nudatum. Vt suprà.

Strabus Monachus Fuldensis: 840

Fuit hic vir doctissimus, scripsit, vt etiam Burgensis, in Biblia commentarios, quos apparet Lyram fuisse in multis secutum. Scripsit præterea tractatum de officiis Ecclesiæ.

843 *Sergius secundus, Os Porci dictus, Papa* 100.

HIc Os Porci priùs dictus, primus fuit, qui nomen Christo datum in Baptismo propriâ volun tate abnegauit. Hunc alij sequentes manifestè Baptismi gratiam respuerunt: honorificent us æstimantes nomen in vnctione (ab hominibus excogitatum) susceptum, quàm quod in Bapti smo, Christi Domini institutione, acceperunt. Sed manifesta nota eius Antichristi hæc est, qui du odecimo anno pòst, se manifestauit, & peperit, ita namque fieri oportuit. Funccius. Imp. 80 Lo thario. PP. vt suprà.

846 *Leo IIII. Papa* 101.

HIc Papa præ alijs honorauit Cæsarem, 2. q. 7. Can. Nos si quid &c: leges Cæsareas coluit, agn uitque, omnem animam tam clericorum, quàm aliorum superiori Magistratui debere e subiectam: & testabatur eos esse mendaces, qui contrarium sentirent. Imp. vt sup. PP. 101. Leone.

848 *Godescalcus presbyter Moguntinensis.*

HIc ex monachorum ac sacerdotum vitijs & nequitijs, prædixit ex 24. Matth: capite, instare i dicij diem. In vitâ Rabani Mauri. Imp. Lothario. PP. 101. Leone 4.

850 *Jo. Xiphilinus.*

NIgidius Figulus senator, statim Augusto prædixit Imperium. Nouerat enim supra omn homines suæ ætatis, totius cæli ordinem & cursum, tenebat stellarum vim atque different am, quid ipsæ aut per se, aut cum alijs coniunctæ possint & efficiant. Quorum etiam studioru causa culpatus est, quasi magicis artibus vteretur. Et videns aliquando ex sua arte, Octauium rius propter partum vxoris in curiam venientem (nam tunc fortè senatus erat) statim exclamau Nobis Octaui Dominum genuisti: Deinde ea repercussum Octauium, atque idcirco puerulum n care volentem prohibuit: Nam vt hoc modo filius tuus, inquiens, moriatur, fieri certè nullo mo do potest. Imp. 80. Lotth. PP. 101. Leone 4.

851 *Prodigiosa fames.*

HOc anno Christi, vniuersam Germaniam tanta fames corripuit, vt inediâ plurimi enecati pa sim strati per vias reperti fuerint. Annal. VVirtemb. Imp. & PP. vt sup.

IOANNES OCTAVVS PAPA 102.

854 *Extat liber de quo postea, cuius titulus est, Puerperium Iohannis Papæ 8. cum imagine sequenti.*

HVc vsq;, præterquà superius apud Siby las in nostro oper quod & postmodu fiet, quemlibet auth rem secundum serie anni, suo in loco rep suimus: Sed cùm Pont ficij quidam Ioanne octauum Papam, fuis fœminam, pernegent necessitas postulat, vt huius rei certitudine & euidentiam veritati omnes qui hoc perh bent, contrahantur, qu sole meridiano clari elucescat, verè sic se h bere, & nihil subesse figmenti.

Episcopi Germaniæ ad Ioan: 8. mulierem Papam.

IOannes Papa octauus, qui sedit circa annum Domini 854. accepta pecunia, missisque legat Morauos à jurisdictione Laureacensis Episcopi exemit, ob quam causam & supplicant & admo

nteum sui officij Episcopi Germaniæ, quæ eorum epistola recitatur ab Illyrico in Cat. test. & concluditur sequentibus verbis:

Alme pater mundi, dignus prænomine Petri,
Nomine quem sequeris, vtinam virtute sequaris.
Sisq́; tuis famulis protector verus, & ipsos
Commendes Domino, cælo qui præsidet alto.

mp. 80 Lottario. PP. vt suprà.

Ioannes 8 PP. 102.

Hic Imperatorem Ludouicum coronauit, eiq; Edelvvolffus Anglus regnum suum, non sine singulari mysterio, & indicio Antichristi, subiecit, de quo infrà.

Schola Romæ Græca.

Perhibent historici, fuisse Romæ scholam Græcis deputatam: inque eâ olim lectas 7 artes liberales, & præcipuè Rhetoricam. In illa etiam quandoque legisse beatum Augustinum, & Ionem de Angliâ, sexu mulierem, natione Moguntinam: & studuisse Athenis sub virili habitu, tantum profecisse in literis, vt tandem Romam veniens, & per biennium in eadem scholâ artes maiores legens, illarum adeò perita & sufficiens reperta fuerit, vt etiam maiores & nobiliores is, eius lectiones frequenter auscultauerint. Et postea in Papam à Romanis concorditer electam patum biennio amplius tenuisse: sed tunc diutius ocio & delicijs vacantem, non potuisse se continere, vt prius fecerat, dum ardenter in paupertate posita literarum studio insisteret. Vnde cùm adam die in Rogationibus cum clero Romano (sicut tunc moris erat) in solenni processione incederet papalibus ornata diuitiis, edidit filium suum primogenitum, ex quodam suo cubiculario nceptum, prope templum Pacis in vrbe, vt adhuc vetus statua marmorea illic posita figuratiuè nstrat, vnde Pontifices dum ad Lateranense de basilica principis Apostolorum, & econtrà vant, illud rectum iter non faciunt: immò per alias vias per indirectum transeunt, illud aliquanum prolongando. Anno 854. Ex veteri fragmento.

Rudolphus Flauiacensis monachus.

Historiam Io. 8. primus narrauit hic Rudolphus, author grauis, testisq́ue locupletissimus, cuius etiam mentionem fecit Tritheymius. Non est ergo Martinus primus, vt Papistæ somiant. Vixit anno 930. Imp. 87 Henrico 1. PP. 193. Leone 6.

Idem lib. 18. c. 1. in Leuit. Antichristus de Regibus triumphabit, hoc est, pedibus suis subijciet : testis Ludouicus 2. Imp. & Edelvvolfus Rex Anglorum à Ioanne 8. coronati, & Fridericus, m pedibus calcauit alius Papa, de quo infrà.

Chronicon Campidonense.

manuscripto antiquo Campidonensi chronico, Abbatum huius cœnobij catalogum, & vis habente, ad verbum sic scriptum est inter alia:

Gerungus Amberger Abt 857 Christi / vnder dem Bapst Joannes / der ein Weib wass / vnnd dennach mit einem Kind gieng / vnnd kam zu jhm der böse Geist / vnnd sprach: O du Bapst / der du sein ein Vatter vnder allen andern Vättern hie / du wirst offenbaren in deiner Geburt / das du ein pstin bist / darumb werde ich dich mit Seel vnd mit Leib zu mir nemen / vnd zu meiner Geselschafft.

Annales Augustani.

antiquis annalibus Augustanis latinè manuscriptis hæc leguntur: Porrò non procul ista temestate (anno Christi 855) erat Romæ Papa Ioannes octauus nomine, qui mulier, immò scortum pisimum, Gilberta Moguntinensis dicta, ab Anglo quodam Fuldensis cœnobij monacho cùm Græciam, tum per Italiam mentito sexu diu circumducta, literatissima, versutissimaque bestia ferat, pontificatumque in vrbe inuaserat.

Chronicon Argentoratense manuscriptum.

egitur ibi inter alia ita: Ideo Papæ posthac viam illam, quia Ioanna meretrix ibi enixa est infantem, vitant, alias quærendo ambages.

Marianus Scotus.

Hic ex Scotia in Germaniam profectus, in tribus Benedictinorum monachorum contubernijs vixit, Colon. Fuld. & Moguntino, vbi mortuus est, anno 1086. Is ex vetustissimis illorum, & alim cœnobiorum libris, qui fallere non possunt, collegit Chronicon, in quo his verbis scribit: no Domini 854. Lotharij 14, successit Leoni Ioanna mulier, annis duobus, mensibus quinque, bus quatuor. Vixit anno 1086 Imp. Henr. 4. PP. Victore 3. vt infrà.

Sigebertus monachus Gemblacensis.

HIc quoque ex fide dignis chronicis collegit annales, in quibus legitur: Fama est, hunc Ioannem fœminam fuisse. & vni soli familiari cognitam, qui eam amplexus est. Grauida facta peperit Papa existens: quare eam inter Pontifices non numerant quidam. Ideoq; nec autor iste suo Chronico nomini numerum facit. Vixit Anno 1111. vt infrà.

Otto Episcopus Frisingensis.

HIc lib. 7. in Pontificum catalogo ponit, Ioannem septimum Papam fuisse fœminam. Vi anno Domini 1161.

Gotfridus Viterbiensis.

PApissam Ioannem nominat, & admittit, sed non numerandam ait. Vixit anno 1192. In 99. Henrico 6. PP. 180. Cœlestino, vt infrà.

Martinus Polonus in Chronico.

POst Leonem 4 Ioannes Anglus, natione Moguntinus, sedit annis duobus, mensibus qui que, diebus quatuor. Et cessauit pontificatus mense vno. Mortuus est Romæ. Hic fertur mina fuisse: & cùm in puellari ætate, à quodam suo amasio, in habitu virili Athenas ducta fuis in diuersis scientijs ita profecit, vt nullus par sibi inueniretur: adeò vt pòst Romæ triuium leg magnos magistros discipulos, & auditores haberet. Et cùm in vrbe, vita & scientia magnæ o nionis esset, in Papam concorditer eligitur. Sed in Papatu per suum familiarem imprægnat Verùm tempus partus ignorans, cùm de sancto Petro in Lateranum tenderet, angustiata partu i ter Colossæum & sancti Clementis Ecclesiam peperit in via. Et postea mortua, ibidem (vt dicit sepulta fuit. Et propterea, quòd Dominus Papa eandem viam semper obliquat, creditur omnin quibusdam, quòd ob detestationem facti hoc faciat. Nec igitur ponitur in catalogo sanctor Pontificum, tam propter muliebrem sexum, quàm propter deformitatem facti.

Fuit hic Martinus Monachus ordinis Prædicatorum, Pœnitentiarius Papæ Nicolai ter postea Archiepiscopus Consentinus circa annum Domini 1278. Habuit is Vaticanam Biblioth cam, tanquam Pænitentiarius, & proximus Papæ (quod munus vanis, & mendacibus hominib non concreditur) apertam, & Pontificum res gestas eo nomine meliùs scire potuit. Vixit an 1282. Imp. 105. Rodolpho Hapsſ. PP. 193. Nicolao 3. vt infrà.

Robertus Gallus.

SCripsit, circa Leonis Pontificis 4. tempora, Romæ iuxta Basilicam beatæ Luciæ, in quibusda tetris, abditisque cauernis, ortum fuisse Basiliscum, serpentem omnium dirissimum, cui flatus, ac visus lethalis omnibus fuerit, & causa mortis ad easdem cauernas properantibus. Hu basiliscum sequentem Papissam Ioannem præfiguràsse, multi non dubitant. Leonem enim pro mè secuta est hæc Ioanna. Vixit anno 1290. Imp. & PP. vt infrà.

VVilhel. Ockam cap. 124. operis nonaginta dierum.

MVlier vt habetur in chronicis, annis duobus, mensibus septem, diebus tribus venerabat pro Papâ ab vniuersali Ecclesiâ. Ecclesia enim sæpe errat, dum Papâ virum sceleratissimu sanctum virum putat & bonum. Nónne Ecclesia errauit putans Syluestrum secundum, qui er nigromanticus, & homagium fecerat diabolo, esse virum bonum? Et de multis alijs Pontificibu Ecclesia reputans eos sanctos viros, errauit. Vnde dicitur in Chronicis, circa viginti septem voc tos Romanos episcopos, postquàm Ecclesia extitit temporalibus diuitiis dotata, fuisse qui sceleribu maximis, publicis & notorijs, postquàm fuerunt ad papatũ assumti, vel in ipsâ assumtione ad papa tum irretiti, scilicet crimine hæresis, idololatriæ, intrusionis fautoriæ, prauitatis hæreticæ, blasph miæ, fornicationis, & aliis multis enormibus criminibus inuoluti fuerunt. Vixit anno 132 Imp. 109. Ludouico Bauaro. Pp. 201. Ioanne 22. vt infrà.

Martinus Minorita in Chronico, cuius titulus est

Flores temporum.

IDem quod alij, refert de Ioanne 8. Papa fœmina, quibus addit: Hæc dæmoniacum quendam adiurans interrogabat, quando dæmon recedere vellet, cui diabolus respondit:

Papa pater patrum, Papissæ pandito partum,
Et tibi tunc edam, de corpore quando recedam.

Hoc chronicon etiam germanicè typis impressum est Vlmæ, anno 1486. Vixit anno 132 Imp. & PP. vt suprà.

Ranulphus in Polychronico.

DEus hoc seculo memorabili, & insigni facinore reuelauit turpitudinem sedis Pontificiæ, & illam Babylonicam meretricem omnium oculis, & conspectui subiecit, vt pii agnoscerent, ıctam illam, quæ à toto mundo colebatur, dignitatem Pontificiam, esse matrem omnis fornica- nis spiritualis, & corporalis, eamque detestari & abominari discerent. Nam Ioannes Anglus, tione Moguntinus, qui post Leonem duos annos & menses 5. Pontificem egit, Fæmina fuit & igne scortum, quæ à collegâ suo Cardinale impregnata, cùm de sancto Petro ad Lateranensem cclesiam procederet, in publica pompâ puerum peperit. Hoc facinus sequentes Pontifices, damna- visi sunt. Nam ab eâ viâ semper declinârunt, euntes in Lateranensem Ecclesiam, & nomen hu- meretricis ex catalogo Pontificum exturbârunt. Sed nihilominus re ipsâ tales manserunt, ni- rum omnis fornicationis & Idololatriæ patroni. Quidam tamen Scriptores nomen Ioan. 8. icuerunt; ac Benedictum tertium Leoni 4. substitutum esse, quatuor dierum interuallo, scribunt: n quòd Ioannes ille non fuerit, sed vt nihil ignominiæ aut dedecoris ad sanctam illam Cathe- m redundaret. Nam deditâ operâ à scriptoribus præteritus est, ne quâ ignominiæ labe sedes inde ergeretur. Marmoreum enim lapidem Romæ illo loco, vbi infans ex Christi vicariâ natus est, aquam frustra posuissent. Vixit anno 1363. Imp. 110. Car. 4. PP. 204. Innocentio 6. vt infrà.

Franciscus Petrarcha in Chronico.

Oannes Anglicus tenuit pontificatum annos duos, menses quinque, dies quatuor. Vacauit Eccle- ia mensem vnum. Iste non ponitur in catalogo Paparum, quia fuit fæmina: quæ in adolescen- quodam suo amatore habitu virili ducta Athenas, ibi diuersis scientiis studendo euasit excel- issima. Deinde cùm venisset Romam, tantam ascendit claritatem, vt admirationi esset omni- . Vnde concorde suffragio supremus ei honos Pontificatus est attributus. Quæ res postmodùm rodidit. Tempore illius in ciuitate Brixia tres dies, & tres noctes pluit mirabiliter sanguine, & Galliâ apparuerunt monstrosæ locustæ, habentes sex alas & sex pedes, dentesque durissimos, vo- es per aërem mirabiliter: quæ postea omnes in mare Brittannico suffocatæ sunt. Hinc cadaue- rum ad littora appulsa, adeò aëra corruperunt, vt magna pars hominum ibi moreretur. Vixit o 1374. Imp. 110. Carolo 4. PP. 206. Gregorio 11. vt infrà.

Ioannes Bocatius.

Oannam prius Gilbertam appellatam, in libro de claris mulieribus, cap. 99. recenset ac scri- it, & id his verbis concludit: ad cuius detestandam spurcitiem, & nominis continuandam noriam in hodiernum vsque summi Pontifices Rogationum die cum clero & populo sacrum ites eum locũ partus medio itinere positum abominantur, & eo misso declinant per diuerticu- cosque, & sic loco detestabili posttergato reintrantes iter perficiunt, quod cæpêre. Addita est in ce spectabilis pictura partus pontificij, circumstantibus Cardinalibus & Episcopis obstetrici- Extat idem Bocatij liber in linguam Germanicam versus à Medico ciuitatis Vlmæ, & nuncu- s Ducissæ Austriæ, anno 1473 impressus in eadem vrbe typis antiquis & rudibus, itidem cum ie parientis. Vixit anno 1375. Imp. & PP. vt suprà.

Ioh. Huss de Ecclesia, cap. 13: & ante eum Cestrensis libro 5. capite 3.

DE fæmella patet in Agnete, quæ vocata est Ioannes Anglicus, & sedit in Papatu duobus annis, & mensibus quinque, post Leonem. Hæc dicitur fuisse puella Agnes vocata, natione Mo- tina, à suo amasio Athenas in habitu virili adducta, & Ioannes Anglicus nominata: quæ in di- s scientiis sic profecit, quòd Romam veniens magnos magistros habens auditores, Triuium . Demum in Papam electa, per suum amasium impregnatur. Et dum in Lateranensem Ecclesi- ab Ecclesia Petri pergeret, angustiata pariendi doloribus inter Colossæum & S. Clementem pe- , & postmodum ibi fuit mortua ac sepulta: & hinc dicitur, Papas hanc viam communiter de- re, vnde non ponitur in Catalogo Paparum. Vixit anno 1400. Imp. & PP. vt infrà.
lem de Ecclesia, cap. 7. Et sic etiam intelligitur dictum beati Hieronymi, positum 25. quæst. 1. est fides. Sancta inquit, est Ecclesia Romana, quæ semper immaculata permansit, prouidente nino, & beato Petro Apostolo opem ferente, & in futurum manebit sine vlla hæreticorum in- tione, atque firma & immobilis omni tempore persistet. Hîc non potest intelligi quilibet Pa- m suo collegio Cardinalium. Illi enim sunt sæpius maculati deceptione praua, & peccato, vt pore Ioannis Papæ, Anglicæ mulieris, qui Hagna dicebatur. Quomodo ergo illa Romana Ec- , illa Agnes, Ioannes Papa cum collegio semper immaculata permansit, qui peperit? Par est de aliis Papis, qui fuerunt hæretici, & propter multiplices enormitates depositi. Hæc ille.

Chronicon Constantiense

HEluetico idiomate conscriptum Constantiæ, pertingens ad annum vsque 1400 ait: Ein Weib hiesse Johannes von Mentz / waß Papst / vnd starb an einem Kind / das hat sie mit einem nal gemacht / anno Domini 855. Scriptum anno 1400.

Ioannes

Joannes de Marcouille Gallus, de bonitate & malitiâ sexus fœminei.

INter alia refert hic malitiam Ioannæ 8, & concludendo ait: Nec plura de hac historiolâ, qua
omnes fide digni historici operibus suis includunt, etsi Ecclesiæ Romanæ parùm honorabilen
Vixit anno 1410. Imp. 113 Sigismundo. PP. 211. Alexandro 5.

Jacobus de Regis curiâ in chronico.

IN chronico Germanico manuscripto, ex compluribus authoribus collecto per Iacobum de Re
curiâ (von Königshofen) sacerdotem Argentinensem, quod incipit: Gott in ewigkeit nach sein
grossen mildigkeit: desinens in anno 1446. in Eugenio 4. legitur folio 110. Johannes von Me
waß Bapst zwey Jahr / fünff Monat / der waß ein Weib. Vixit anno 1446. Imp. 115. Frid.
PP. 214.

Antoninus tit. 16 part. 2. Cap. 1. paragrap. 7. de Ioanne 8.

POst Leonem Martinus in Chron: suo ponit Ioan: 8 natione Anglicum, qui sedit anno Dom
ni 854, in cathedrâ Petri annis duobus, mense vno. Hic inquit Martinus, Fæmina fuit. V
valde mirandum, & cum Populo clamandum: O altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei, quàm incon
prehensibilia sunt iudicia eius &c. Et quoddam signum sculpturæ marmoreæ in viâ, vbi hoc con
git ob huius rei memoriam, positum dicitur. Sed etsi fuit verum, nullus tamen ex hoc de salu
præiudicium faciat, quòd nihilominus Ecclesia tunc non fuit sine capite, quod est Christus: & i
fluxum Gratiæ percepit: nec vltimi effectus sacramentorum, quæ illa conferebat, deficiebant e
qui deuotè accipiebant ab eâ, scilicet Gratia. Licet ipsa non sicut nec aliæ fœminæ sint susceptibi
characteris alicuius ordinis: nec perficere Eucharistiam, aut de facto ordinare posiint: nec abs
uere à peccatis. Vnde ordinati ab eâ, erant iterum ordinandi, quia nihil ab eâ acceperant: gra
am tamen Sacramentorum Christus supplebat in recipientibus dignè, ignorantiâ facti inuincib
eos excusante à culpâ. Vixit anno 1457. Imp. & PP. vt infrà.

Platina.

IOannes Anglicus, ex Moguntiaco oriundus, malis artibus (vt aiunt) Pontificatum adeptus e
Mentitus enim sexum, cùm fæmina esset, adolescens admodum Athenas cum amatore viro d
cto, proficiscitur: ibique preceptores bonarum artium audiendo tantum profecit, vt Roma
veniens, paucos admodum etiam in sacris literis pares haberet, nedum superiores. Legendo aute
& disputando doctè & acutè, tantum beneuolentiæ & auctoritatis sibi comparauit, vt mortuo Le
ne in eius locum (vt Martinus ait) omnium consensu Pontifex crearetur. Verùm postea à ser
compressa, cùm aliquandiu occultè ventrem tulisset, tandem dum ad Lateranensem basilicam pr
ficisceretur, inter theatrum (quod Colossæum vocant à Neronis Colosso) & sanctum Clementem
doloribus circumuenta peperit: eoque loci mortua, pontificatus sui anno secundo, mense vn
diebus quatuor, sine vllo honore sepelitur. Sunt qui ob hæc scribant, pontificem ipsum, quan
ad Lateranensem basilicam proficiscitur, detestandi facinoris causâ, & viam illam consultò dec
nare, & eiusdem, vitandi erroris causâ, dum primò in sede Petri collocatur ad eam rem perfora
genitalia ab vltimo diacono attrectari.

Idem sequuntur multi alij, & ego ideo ponere breuiter & nudè institui, ne obstinatè nimiu
& pertinaciter omisisse videar, quod ferè omnes affirmant, & quidem de primo non abnuerim,
secundo autem ita sentio, sedem illam ob id paratam esse, vt qui in tanto magistratu constituitu
sciat se non Deum, sed hominem esse: & necessitatibus naturæ, vtpote egerendi, &c. subiectun
vnde meritò stercoraria sedes vocatur. Vixit anno 1460 Imp. Frid. 3 PP. pio 2. vt sup.

In veteri Chronico

MAiusculis characteribus Vlmæ impresso, anno 1486 hæc leguntur: Der Keyser Arnolphu
(Lotharius legendum videtur) waß vnder dem Papst / der ein Fraw waß / vnnd an offen
Strassen zu Rom / da zersprange sie an einem Kind / als jhr der Teuffel geöffnet hatte vor den Römer
Dieselbe Straß meiden noch alle Bäpst / das sie nicht daran kommen / von der schand wegen. Term
natur hoc chronicon in expugnatione Moguntiæ, anno 1462.

Compilatio Chronologica, scripta anno 1470.

EX Compilatione chronologicâ Francofurti inter historicos Germaniæ à Ioan: Pist. edita: Cùn
esset grauida (Papissa) Dæmon in consistorio publicè clamauit ad Papam:

Papa pater partum, papissæ pandito partum,

Imp. 115. Frid. 3. PP. 217 Pio 2.

Vetus Chronicon Germanicum.

Aliud Germanicum, grandioribus typis excusum Augustæ, anno 1475. dicit: Johannes von Mentz am Rhein/der was ein Weib: & habet versiculos: Papa pater patrum &c. antè à ...is recitatos. Finitur in Sixto 4. Imp. 115. Friderico 3. Papa 219 Sixto 4.

Guilhelmus Iacobus Monachus Ecmondensis prope Alcmariam.

Huius liber membraneus extat, qui continet Pontificum vitas metris, cuiusmodi eo tempore vsitata erant, compositas, nimium accuratè, & ad obscuritatem, vsque obseruato syllabarum ...ero, & rhythmo: quæ, quot & qualiacunque de Ioanna sunt referam:

Priusquàm reconditur Sergius, vocatur
Ad summam, qui dicitur Ioannes, huic addatur
Anglicus, Moguntia iste procreatur.
Qui, vt dat sententia, fœminis aptatur
Sexu: quod sequentia monstrant, breuiatur
Hæc vox: nam prolixius Chronica procedunt.
Ista, de qua breuius dicta minus lædunt.
Huic erat amasius, vt scriptores credunt.
Patria relinquitur Moguntia, Græcorum
Studiosè petitur schola. Pòst doctorum
Hæc doctrix efficitur Romæ legens: horum
Hæc auditu fungitur loquens. Hinc prostrato
Summo hæc eligitur: sexus exaltato
Quandoq; negligitur. Fatur quòd hæc nato
Per seruum conficitur. Tempore gignendi
Ad processum equus scanditus, vice flendi,
Papa cadit, panditur improbis ridendi
Norma, puer nascitur in vico Clementis,
Colossæum iungitur. Corpus parientis
In eodem traditur sepulturæ gentis,
Faturq; scriptoribus, quòd Papa præfato,
Vico senioribus transiens amato
Congruo ductoribus sequitur negato
Loco, quo Ecclesia partu denigratur,
Quamuis inter spacia Pontificum ponatur,
Propter sexum.

Poëta hîc subiungit Sergio Ioannam, prætterito Leone 4. Vixit anno 1490. Imp. 115. Frid. ...pa 220 Innocentio 8.

Chronicon Norinbergense Hartmanni Schedelij.

Spectatur codex amplus, pulcher & preciosus, Norinbergæ excusus anno 1494. cum imagi...ibus Imperatorum & Pontificum, in quo ad narrationem de Papâ Ioannâ appressa est effigi... minæ, pontificaliter quidem coronatæ, sed pro trabeâ pontificali stolam muliebrem ab hu...s, & pro tricruciato sceptro infantem in vlnis gestantis. Vixit anno 1494 Imp. 116. Max. 1. ...a 221. Alex. 6. vt infrà.

Fasciculus temporum VVerneri Rollevvinck.

...e Ioannes, Anglicus cognomine, sed natione Moguntinus, circa hæc tempora (an. 854) dici...r fuisse, & erat fœmina, habitu vestita virili. Sic in diuinâ scripturâ profecerat, vt par ei non in...retur, & in Papam ideo eligitur. Sed pòst imprægnata, cùm publicè in processione pergeret, pe... & moritur. Et hic sextus videtur fuisse Papa, qui nomen sanctitatis sine re habuit vsque huc, & ...iter sicut alij, à Deo plagatus fuit, nec ponitur in Catalogo Pontificum. Nugantur aliqui, hac ...usâ, nullum Allemannum in Papam eligi, quod falsum esse constat. Dicere audet Carthusia... monachus, etiam ante nostram ætatem annos octingentos fuisse malos Pontifices, suoq; nomi... ...dignos. Clar. anno 1494, vt infrà.

Baptista Mantuanus monachus.

HIc libro 3.A phonsi in t pothesiâ tartari, f cit ibi pendente Ioannem Papam rem teterrimâ v sibus suauissim exprimens:
Hic pendebat adh sexum mentita vir Fœmina, cui tripl Phrygiam diadema mitram Extollebat apex: pontificalis adult
Fingitq; eam ingressu tartari p mo loco (vt pare Papam locari ante alios, qui ibi variè cruciantur) pendêre cum suo adultero. Quia ergò Pontifi hunc autorem tanquam Ordinis fratrum beatæ Mariæ de monte Carmeli, per indicem suum purgatorium non damnant, sed per omnia approbant, quis igitur dubitabit, vera illum scripsiss Claruit anno 1494 Imp. 116. Max. 1. Papa 221. Alex. 6. vt infrà.

Iacobus Philippus Bergomensis familiæ Eremitarum.

HIc in supplemento supplementi Chronicorum habet de Ioannâ, non diuersa ab his, quæ Ma tinus, Platina, & reliqui ponunt. Liber impressus est latinè Venetijs, anno 1503. & ibide italicè anno 1540.

Idem scripsit etiam librum de sacerdotum reformatione. Claruit anno 1494. Imperat. Papa. vt sup.

Tritheymius in Chronico Hirsaug.

IN vitâ Luitprandi primi Abbatis post alia ait: Sancto Papâ Leone mortuo, eodem anno Ioa nes Anglicus successit duobus annis, & mensibus tribus: quem ferunt fœminam extitisse, & v familiari soli cognitam, & ab eo compressam peperisse in strata publica. Et ob id nonnulli eam i ter Pontifices ponere noluerunt, quasi indignum facinus abhorrentes. Vixit anno 1495 Imp. Ma 1. Papa Alex. 6. vt infrà.

Ioan. Marius Belga de schismatibus.

IOanna quoque puella Anglicana, sede pontificali conscensâ, non exiguam ei labem, ignomi amq; conciliauit. Vixit anno 1498 Imp. 116. Max. 1. Papa 221. Alex. 6.

Albertus Crantzius.

IOannes Anglicus ex Moguntiâ, mulier mentita sexum, cùm acutissimo ingenio, & promtissim linguâ doctissimè loqueretur, adeò in se conuertit omnium animos, vt Pontificatum adipisce tur, vno famulo sexum eius cognoscente, à quo compressa prægnans efficitur, & fertur peperisse pud Colosseum, anno secundo necdum completo, & in partu mortuam. Vixit anno 1500 Im 117 Carolo 5. Papa 224 Leone 10.

Hermannus Aedituus lib. 2. part. 2. in exemplari vetusto manuscripto de Ioanna Papissa.

HÆc dæmonium, inquit, adiurans interrogauit: quando dæmon recedere vellet? cui dæm versificè sic respondit, vt suprà recitatum. Vixit anno 1500 Imp. 116. Maximiliano 1. Pa 221. Alex. 6.

Stepha

Stephanus Blanck Passauianus.

Didit hic librum anno Christi 1500, Alexandri VI, Papæ nono, cum titulo: VRBIS RO-
MÆ MIRABILIA: Et ibi inter alia etiam sic refert: Ad sanctum Clementem est quod-
n Monasterium: vbi sepulti siti sunt D. Clemens, & S. Ignatius sub altari chorali. Ibique etiam
ltæ sunt sacrimoniæ, quæ ponuntur super altare: & quotidie expenduntur indulgentiæ pro die-
40: & remissiones tertiæ partis peccatorum. In eodem deinde monasterio itur ad paruulum
oddam sacellum, intra Colossæum & S. Clementem: illic collapsum situm est templum, in quo
riebatur fœmina, quæ Papa fuerat: illa parturiebat infantem, & ab angelo Dei interrogabatur,
n æternum perire mallet, vel publicè coram mundo confundi? Sed illa ne in æternum pereun-
n foret, elegit opprobrium confusionis. Igitur cùm more Papali cum omnibus Cardinalibus
rum ageret solennem, & plurimorum hominum stipante caterua, enixa est fœtum iuxta tem-
m: & ibi loci adhuc recumbit saxum quoddam referens sculptam ipsius & infantis eius effigi-
Vixit anno 1500. Imp. Maxi. Papa Alex. 6. vt infrà.

Ex libro veteri Italico, cui titulus est Historia di Donne famose.

Ioanni settimo, infra queste astute,
La somma gloria del Pontificato
Administro concure alte, &c.
E per intemperantia lei, difesa,
Non fece à sua lasciuia, &c.
Vn giorno achadde, e fu vicina al parto,
Vna solennita, stimata, è dogna.
Onde conuien, chel suo termin coarto,
Sic discoperto, in procesion venire:
Doue à quel templo il figlio in terra ha sparto.
E con dolor fu vista partorire,
In præsentia del popul con tormento:
El' un, el' altro, lor vita finire.

Imp. 116 Maximil. 1. PP. 222 Pio 3.

Raphaël Volateranus.

Ic in commentarijs suis, ipsi Pontifici Iulio 2 dicatis, non veritus est hæc de Ioannâ scribere:
Ioannes 8. Anglicus, quem dissimulato viri habitu dicunt fœminam, alioquin doctissimam
, deprehensamque in in viâ quando peperit. Vixit anno 1503. Imp. 116. Max. 1. Papa 223
secundo.

Ioannes Henaldus Gallus.

annes Henaldus Gallus de statu Ecclesiæ, à tempore Apostolorum sub Nerone, vsque ad Caro-
m Quintum Imp. idem dicit de hac Papâ, quod reliqui historici. Additque, veram hanc esse
am magnæ illius fornicationis spiritualis Paparum Romanorum: atque post hanc meretricem
s, magis magisque iniquitatem istius sedis Romanæ fuisse patefactam. Vixit anno 1518. Imp.
Maximiliano. Papa 224 Leone 10.

Henricus Cornelius Agrippa

Cripsit hæc inter alia de Nobilitate & præcellentiâ fœminêi sexus: vbi etiam Ioannis octaui Pa-
æ mentionem facit his verbis: Dicant quicquid velint Canonistæ, Ecclesiam suam errare non
: Papa mulier illam egregiâ imposturâ delusit. Vixit anno 1520. Imp. & Papa. vt sup.
Idem. Legimus etiam mulierem ad tanti apicis culmen conscendisse, quæ vocata est Ioannes 8,
que sedem apostolicam laudata ab omnibus, annos duos, atque aliquot mensibus, & diebus:
uod aliâs mulieribus in Ecclesia negatum est, contulit sacros ordines, promouit Episcopos, mi-
auit sacramenta, & cætera Rom. Pontificum munera exercuit, & facta eius in Ecclesia non fue-
irrita.

Liber Romanarum indulgentiarum.

Omani ipsi in libello de Romanis indulgentijs, Romæ 1525 edito scribunt, asserunt, & affir-
mant: Angelum huic Papissæ vterum gestanti apparuisse, ipsique optionem eligendi pœnam
emporaneam, aut æternam dedisse. Illam verò pudorem temporarium elegisse. Imp. 117 Ca-
5. Papa 226 Clem. 7.

Richardus VVasseburgius Archidiaconus Verdunensis in Austrasiæ Chronico.

IOannes Anglicus oriundus de Moguntia, (sexum fœmineum mentitus sub habitu virili) per
tem diabolicam occupauit sedem Papalem, gratia eruditionis suæ, anno octingentesimo qu
quagesimo quinto. Ipsius autem facinus hoc miraculosè manifestatum fuit. Nam in augusto q
dam theatro, & communi area, Lucinæ eum corripuerunt labores, & peperit infælix infantem
in eodem illicò mortuus est loco, postquàm tenuit sedem circiter duos annos. Plurimi Historiog
phi eum non recensent in Catalogum Paparum. Vixit anno 1527 Imp. 117 Carolo 5. Papa 2
Clem. 7.

Ex libro, cui titulus est Puerperium Ioannis 8.

IN eo inter alia sic scribitur: Huius etiam Papæ aliud scelus adscribitur, quòd nimirum peritissi
fuerit artis, qua se deuouere Satanæ desperabundi solent homines, scilicet Nigromanticæ, qua
ille quoque perhibetur ad tantæ Sanctitatis fastigium euectus fuisse. Platina quidem, vti faciunt ei
modi sycophantæ, planè synechdochicè & generaliter, id in Paparum vitis attigit, dum inquit, e
malis quibusdam artibus (ne quæso pro osculo pedem Papæ mordeas) id dignitatis obtinuisse.
tellexit enim homo sagacissimus, si id reipsâ & in specie adstruat, futurum, vt Papæ Romani va
lus esse desinat. Scriptus & editus hic liber est anno 1530 Imp. 117 Car. 5. Papa 226 C
mente 7.

Ibidem. Sed quibuscumq; præstigijs tandem hoc dedecus obnubere, & hominibus ita glau
mam offundere voluerint: conscientiâ tamen suâ eò adacti fuerunt, vt rem totam, prout est ge
marmoreâ columnâ palàm exprimere non dubitauerint, eamq; medio quoq; foro Bononiæ, ta
quam nefandæ Veneris monumentum, erigere non erubuerint. Ita agnitio vultus eorum respon
eis, & peccatum suum quasi Sodoma, prædicauerunt, nec absconderunt. Væ animæ eorum, quo
am reddita sunt eis mala: Esaiæ 3. vers. 9.

Ibidem. Huc verò arrigite aures, inquit author, ô Papistæ, dicite nobis, vbi caput Ecclesiæ f
rit, in quo legitima vestra Paparum à Petro Successio tunc acquieuerit, cùm Saga vestra, & meret
cia Papissa sedem occupauit? Anne putatis ab ea factas vim aliquam habuisse missas, aut, vt loqui
ni, tenuisse absolutiones, ordinationes, benedictiones, anne hæc quicquam valuêre? O Lepidos E
scopos, ô sanctos illos sacrificulos, qui ab eius manu inaugurati fuêre.

Atqui nondum finis est. Etenim nonnulli qui ab eâ descendêre Papæ, similes sunt illi pla
præterquàm, quòd pulchro inducto more, dicuntur habere testiculos: Quousque tenemini in ta
caligine miserrimi Papistæ? Hactenus ille.

Bernardus Girardus Historiographus Regius Gallicus.

SCribit hic, maximum scandalum euenisse in Ecclesiâ Romanâ. Nam peperisse Papam Ioann
8, cùm antea se gessisset pro Papâ, & coronâsset Imperatorem Ludouicum secundum, atq; E
uuolfum Anglum. Vixit anno 1530. Imp. 117 Carolo 5. Papa 226 Clemente 7. vt infrà.

Dominicus Iacobatius Cardinalis de Concilijs lib. 9. Art. 9. num. 6. & 7.

COnuictus Papa, quòd sit mulier, deponitur per Concilium Cardinalium.

Ex hac quæstione constat, mulierem aliquando fuisse Papam: si enim hoc nunquam, co
tigisset, quid quæso fuisset opus, de muliere Papâ vllam instituere quæstionem? Addit idem aut
Iacobatius numero 7 seq. Cardinales nunquam indiscretam aliquam talem electionem facere,
miraculosè à Spiritu sancto procedat: allegans ad hoc c. de elect. obiter etiam Baldum. Vnde fit
làm, non sine singulari fato mysterioque Ioannam Anglicam olim fuisse electam Papam. Reperi
huius Cardinalis liber separatim impressus, ac etiam in tracta. tractatuum tomo 13. Vixit an
1530. Imp. 117 Carolo 5. Papa 226 Clem. 7.

Paulus Constantinus Phrygio in Chronicis.

IDem cum alijs sentit, Ioannem octauum Papam fuisse fœminam & peperisse. Vixit anno 15
Imp. 117. Calolo 5. Papa 226 Clem. 7.

Ioannes Lucidus in Chronico.

CHronicon Ioannis Lucidi à condito mundo inchoatum, & ad annum Domini 1536. pro
ctum, exinde ipso mortuo, à monacho quodam auctum vsque ad annum 1575. (vt loqu
vocant, Generali, & alij cuidam Abbati dicatum refert quidem Ioannem Anglicum in seriem P
tificum, sed non addito numero, inquiens: Ioannes Anglicus fœmina sedit annis duob
mensibus quinque, diebus quatuor: non ponitur in Catalogo Pontificum, & ideo tum f

t vacans vsque ad annum Domini 855. Impressus est liber Venetijs anno 1575. Vixit anno 36. Imp. 117 Car. 5. Papa 227 Paulo 3.

Achilles Gassarus in Chronico.

Oannes octauus, natione Anglicus (alij Moguntinensem faciunt) officio Papa, sexu tamen fœmina, sedit annis duobus, & mensibus sex turpissimè. Vixit anno 1538.

Lud. Cœlius Rhodiginus.

Icin volumine 14 antiquarum lectionũ eruditis fœminis annumerans etiam Ioannam, Quid, inquit? Nónne chronicis relatum scimus, Ioannam Anglicam solam à condito æuo specie viri ntificatum Romæ ausam inuadere? Imò verò & vnum ex familiaribus, qui solus rem tenebat, ad cubitum admisisse, & inde grauidam etiam in summo dignitatis fastigio peperisse? Factum hoc tis anno octingentesimo, quinquagesimo tertio. Vixit anno 1540 Imp. 117 Car. 5. Papa 227 lo 3.

Valerius Anshelmus.

Chronico suo Bernensibus dicato inquit: Ioannes Moguntina fœmina Pontificatum doctri morumque præstantiâ comparatum, infami partu defuncta reliquit. Vixit anno 1530 Imp. Car. 5. Papa 227 Paulo 3.

Marcus Guazus in Chronico.

Ssendo vna fanciulla, nata ne l' isola d' Anglia: è di quiui partita, venne in Atene vestita da huomo: & dandosi a gli studi, douentò molto dotta: & di maniera, che venuta d' Atene à Roma: uesta città leggendo, disputando & insegnando, acquistò tanta beniuolenza: che dopoi la mor- i Papa Leone, di tal nome quarto: essendo stata la chiesa quindeci giorni senza Pastore: fu eletta logo suo. Visse vel Pontificato anni dui, è mese vno. Fu' il centesimo settimo Papa. Fu' creata l' o de la nostra salute ottocento cinquanta quarto: & fu chiamata Giouanni, di tal nome serti- Dopoi fatta grauida da vno famigliar suo: & andando de santo Pietro, à santo Giouanni Late-: fu sopraspresa da le doglie: non essendo anchora il tempo del parturire. Partori in præsenza opulo, tra il Culiseo, e san Clemente: & parturendo mori: & fu senza honore alcuno sepolta. uesti dui anni si ponno dire essere stata la sedia Apostolica vacante: perche, che vna femina non pace, ne de gli ordini, ne del Pontificato.

Ait Guazzus, per hoc biennium, quo illa Papissa fuerit, posse dici vacasse Pontificiam sedem stolicam: quòd fœmina non sit capax nec ordinum Ecclesiasticorum, nec Pontificatus. Vixit o 1546. Imp. Car. 5. Papa Paulo 3.

Valentinus Müntzer Fuldensis in Chronograph.

ætate 3.

Empore Lotharij Imp. anno 13 ipsius imperij, occupauit sedem pontificiam Romæ Ioannes octauus, fœmina, vocata priùs Agnes, oriunda de Moguntiâ: quidam tamen ipsum Brittanniâ im fuisse aiunt. Hic à quodam imprægnatus peperit infantem in solenni quadam processione, â, quâ itur ex Laterano S. Ioannis ad Colossum S. Clementis: sed mortuus ibidem ex partu, cum prole sua infelici, in illo templo sepultus fuit.

Habuit iste Müntzerus instructissimam & amplissimam illam, famosissimamq; Bibliothe- Fuldensis cœnobij celeberrimi ad manus, in quâ sanè illa, quæ in Chronographiâ suâ refert, m reperisse, & ex multis probatis fideq; dignis autoribus collegisse, dubium non est: aliâs enim densi collegio, eiusque Præsuli librum illum (si fuisset vllis conspersus mendacijs) offerre, aut cupare non fuisset ausus. Vixit anno 1549 vt infrà.

Gergithius & Pierius.

Llusit ætas illa, quæ mulieris caput galeatum tunc in multis numis expreßit, & etiam antiquum nomen Romæ Cephalon fuisse scripsit, ad hoc, quòd nimirum Roma caput aliquando ra esset. Alij ad Ioannam 8. fœminam mystico sensu trahunt, vt apud eos.

F. Leander Albertus Bononiensis monachus.

NnoDomini 854 Pontifex fuit Ioannes Anglicus sexum mẽtitus, cùm esset fœmina. Concludendo Pontificum vitas, ait: Etsi de pontificibus Romanis, Petri successoribus & Christi vica- multi variè admodum scribant, nos tamen illos potißimùm secuti sumus, qui rectius exactiusq; unt scripsisse. Approbatus & confirmatus est is liber priuilegijs Cæsaris, Regis Hispaniæ & Gal- Vixit anno 1550. Imp. 117. Car. 5. Papa 228 Iulio 3.

Iacobus Curio in Chronologia.

NArrant, ſacerdotem quendam Brittannicum cum coniuge fuiſſe quoque tum in migratione & ex itinere, quòd vterum ferret vxor, commoratum tantiſper Moguntiæ eſſe, donec grauid pepererit. Fertur autem enixa eo partu eſſe Gilbertam puellam illam literatiſsimam, quæ menti to ſexu, monachum maritum ſuum ſecuta eſt, per latina & græca multa vagantem cœnobia. Quæ extincto tandem marito, electa à Romanis patribus in Pontificem eſt, ſummumque mundi nact honorem. Dubium verò eſt, ingeniumne & artes, an infandam huius temeritatem iuſtius qui miretur? Tam eſt hæc rari, aut nullius potius exempli fortuna. Appellata Romæ nomine eſt Ioan nis ſeptimi, vt quidem Sabellicus numerat: Platina Ioannem octauum ait fuiſſe fœminam: quo ad præſens relinquimus. Proditum autem comperimus, dominam hanc eminentiæ ſimul & im pudentiæ ſuæ finem morte feciſſe dedecoroſa & clara, anno Pontificatus ſui tertio, qui fuit à nat Chriſto octingenteſimus quinquageſimus ſextus. Claruit anno 1558 Imp. 118 Ferdinando Papa 230 Paulo 4.

Eccleſ. hiſtor. Magdeburg.

ONuphrius conatur fidem iſti hiſtoriæ derogare eo, quòd nullus ante Martinum Polonum, qu vixit circiter annum Domini 1320. eius fecerit mentionem: & quòd tempus, quod illi ad ſcribitur, non habeat locum iuxta Anaſtaſij Bibliothecarij, qui hoc tempore ſcripſerit, computatio nem. Sed rationes iſtæ non modò infirmæ, verùm etiam falſæ ſunt. Nam Marianus Scotus Fulden ſis monachus, qui ducentis & 34 annis ante Martinum fuit, eadem ſcribit: quæ absque dubio in ſu cœnobio annotata reperit, aut ex certorum hominũ relatu cognouit. Nam vix ab eo tempore 16 anni effluxerant. Et poſt eum Sigebertus Gemblacenſis. Nomen autem & tempus eius pontificio ſcriptores conſultò omiſiſſe, propter fœditatem rei & ſexum fœmineum, ijdem, & Ranulphus i Polychronico, libro 5 cap. 32. teſtantur. Marmorea ſtatua in eo loco, vbi Pontifex peperit, erect fuit ad rei memoriam. Antoninus tit. 16, cap. 1. §. 7. Scripta anno 1567, vt infrà.

Oſualdus Crollius in Itinerario Italico.

SEnis Hetruriæ oppido, inquit, templum cathedrale B. Catharinæ eſt: ibi omnium Romano rum Pontificum facies ſculptæ in marmore viſuntur: & in his quoque ſuo ordine reperitur Io annes Papa his verbis: Fœmina Angla. Claruit anno 1580.

Georgius Nigrinus lib. 5. c. 8. de Ioanne VIII.

DIuulgatum illud dedecus ab hoc Ioanne, Fœminâ Meretrice Papiſſâ, Romanæ ſedi inuſtum conatur Onuphrius quidem, mendatijs ſuis, tamquam ſtibio oblinere, dicendo: quòd Marti nus Polonus, anno Domini 1320. primus ſit, qui mentionem eius habeat, & tamen haud quaquam in nigrum Album Paparum ab illo referatur. Atqui longiſsimè reſpicientibus ad tempora ſuperio ra nobis: Ecce quidam Monachus à Fuldâ, ſuperior illo Polono 234 annis, ſe commodum ad han rem præbet, vt qui nullâ circuitione vſus, id omne, quicquid eſt monſtri, nudâ veritate propoſuerit. In eo quoque fidelem operam poſuit Sigebertus Gemblacenſis, Ranulphus in ſuo Polychronico lib 5. c. 32, & Antoninus lib. 16, c. 1. §. 7. qui modò non aperto clamitantes ore, coram Mundo pro teſtantur, hunc Romanenſium Papam, Ioannem VIII, grauidum factum à ſuo Capellano, Roma iuxta viam publicam, in vniuerſæ raſæ turbæ proceſſu, filium peperiſſe.

Huius etiam Romanæ meretricis alicubi meminit Ioannes Huſsius, ille Martyr in libro de An tichriſto, qui ſtatuit, ſingulari permiſsione Dei factum hoc eſſe, ut deprehenderent homines, Papam Antichriſtum in Eccleſia ſupremum tenere, iamque in procinctu palàm videri meretricem Babylo nicam. Et ego, ait Nigrinus, vt idem planè ſentiam, ipſo numero anni, quo ſedere cœpit ea Meretrix adducor. Etenim ab anno Domini 855 numerando uſque ad annum 1521, quo VVormatiæ Lu therus in comitijs, inter ordines Imperij Romani, coramque Cæſare, Papæ contradixit, inque propa tulo meretricẽ Romæ ſcortantẽ & poculo ſuo Reges terræ inebriantẽ propouit, elapſi ſunt anni 666 qui ſunt illius in Apocalypſi Beſtiæ, noſtrorumque hodie Paparum character & ſignaculum: quod i pſum quoq; Lutherus obſeruauit. Claruit anno 1580. ut infrà.

Sutliuius.

OMnes parturiunt apud Papiſtas, parit ſanctus Hermaphroditus monachus, parit ſancta mo nialis, parit ipſe quoque Papa. Qua certè Eccleſiaſticorum fœcunditate, mundus ad orbita tem facilè redigi non poterit. Claruit anno 1593. Imp. Rudol. 2. Papa Clem. 8.

Petrus Flandrus.

SI quando (inquit) Itali iocantur, atque inquirunt: quid noui quis ſciat? reſpondet alter: El Pa pa è maſnio. Verùm hodie Papa in proceſsionibus ſuis vitat illam plateam in quâ ſtatua illa fœ minea poſita fuerat, dextrâ tenens paruulum: nam Pius V. in Tiberim abiecit, vt memoriam hi

ſtoriæ

...illius aboleret. Sed tamen Itali talem fuisse Papam dicunt, neque sibi aliud, licet multi gra... ...sint puniti, persuaderi patiuntur. Claruit anno 1593.

Extat liber cum imagine parturientis (vide suprà) Papæ & sequenti titulo: Iesuitas Pontifi... Romanorum Emissarios, falsò frustra negare, Papam Ioannem VIII. fuisse mulierem: in quo ... alià legitur: Affirmare quidam audent tam impudenter, quàm confidenter, corrasis & coactis ...oc vndique argumentis, historiam de partu Ioannis 8. Papæ, de cuius veritate per octingentos ...rmè annos in ipsomet pontificio regno nunquam dubitatum est, aut disputatum à quoquam ...d fabulamentum esset, sed hoc ideo, quia vident sole clarius, per hoc suæ falsæ structuræ de per... ...à Petro successione, maximum præsidium funditus destrui. Quis enim tam multos integros ...esque scriptores, & quorum consentientium monumentis expressa liquet veritas, vanitatis & ...daciı non minus arroganter, quàm inuerecundè arguat?

Iud cent, sententiamque ferant igitur æqui lectores & arbitri: vtrum tot historiarum per tot se... cont nuatarū, & consentientium affirmationi credendum sit? an recentium paucorum inficia... ...i, quos ad id conductos constat, & quorum professio est, vt totis viribus, omni modo, Ponti... ...m dignitatem restituant & fulciant? Recitantur deinde ibidem scelera horrenda multa Papa... ...tanta sede indigna: ad quæ lectorem remitto.

In libro visionum Roberti.

DVxit me spiritus ad Lateranense palatium, & posuit me in porticu ante sedes Porphyrij, vbi dicitur probari Papa, an sit homo masculus. De hoc Roberto magno Vate, inferiùs plura: Vixit 1290 Imp. 105 Rod. Hapsp. Papa 196 Nicolao 4.

Ioannes Pierius Valerianus in libro pro sacerdotum barbis.

ACcidit inquit, vt mulier, si vera est, quæ per Romanorum omniū ora fabula circumfertur, in sempiternum Sacrosancti ordinis obprobrium, ad solij Pontificij maiestatem eueheretur: in cuius facti memoriam Romani locum adhuc intento digito indicant, vbi summa illa Sacerdos Pontificalem induta trabeā, enixa pepererit. Quod ne rursum accidere posit, inde institutum plerique omnes credunt in noui Pontificis ingressu, eam Maiorum nostrorum imprudentiam publicare. In totius enim populi conspectu, pro diui Ioannis suggestu, qui latissimam, & eo solenni sacro omnium nationum gentibus confertissimam aream despectat, cogitur nouus Pontifex virilitatem locupletissimis testibus approbare. Resque ipsa sacri præconis voce palàm promulgata in acta mox refertur, legitimumque tunc demum Pontificem ...e nos arbitramur: cùm habere illum quod habere decet, oculata fide fuerit attestatum. Fl... ...1532.

Felix Malleolus Canonicus Const. in Dialogo de Nobilit. & Rusticit.

...ccessit (inquit) Benedictus tertius natione Romanus, qui in rei memoriam certam cathedram ...pud Ioannem Lateranensem, pertusam erexit, quæ comparet vsque in hodiernum diem, ac ...oaptatam, vt electus summus Pontifex ibidem collocaretur: & per duos de clero fide dignos ...esticuli, tanquam testes, testimonium de sexu virili præbentes, debitè tangerentur. Et dum in ...entur illæsi: clamabant tangentes altā voce, Testiculos habet. Et reclamabant clerus ac po... ...s, Deo gratias. Claruit anno 1444, vt infrà.

Laonicus Chalcondyla lib. 6. de rebus Turcicis.

...ontificem iam pronunciatū insidere iubent Cardinales sedili foramen habenti, vt testes ex eo propendentes aliquis, cui hoc muneris iniunctū est, tangat quò appareat Pontificē virū esse. Nā

conſtat, mulierem quondam in Pontificatum eſſe ſubuectam: quia ſexus ignorabatur: nam It Occidentales penè omnes barbas radunt. Cùm autem illa mulier grauida eſſet facta, & ad feſtu ſiue ſacrificium prodijſſet, peperit infantem inter ſacrificium in conſpectu vniuerſi populi. Q propter ne decipiantur iterum, ſed rem cognoſcant neque ambigant, Pontificis creati virilia ta gunt. Et is qui tangit acclamat: Mas nobis dominus eſt. Nomina autem poſt electionem illicò co mutant, quaſi iam diuinioris, quàm antea, ſintnaturæ, & planiſsimè mutati.

Scribant iam Papiſtæ, neminem fuiſſe Græcorum Hiſtoricorum, qui aliquid de Ioanne iſto teris prodiderit: quod ipſum inquiunt argumentum eſſe, confictæ huius de Pontificiâ ſede turpit dinis. Nam cùm ſit exploratum, Græcos atque Romanos capitali à ſe inuicem odio diſsidere: ex facilè conijciendum aiunt, quòd, ſi quicquam illi de Papâ, qui fuiſſet fœmina, peperiſſetque, co pertum habuiſſent, id maximè pro explendo liuore ſuo ſcriptis vnà omnes ad poſteritatem tra miſiſſent. Verùm habemus hîc Græcum Laonicum Chalcondylam, quem conſtat hanc Ioanı Fœminæ & Papæ tragœdiam per omnes actus ita exquiſitè deſcripſiſſe, vt ad turpitudinē illam vl rius diuulgandam, nihil ampliùs accedere poſſe ſuſpicemur. Vixit anno 1459. Imp. 115 Frid. Papa 217 Pio 2. vt infrà.

Marcus Antonius Coccius Sabellicus Ennea-dis IX. libro primo.

IOann. Anglicus huius nominis ſeptimus fit inde Pontifex, Maguntiaco oriundus, eſtq; malis tibus dignitatem adeptus. Siquidem mulier virilem mentita ſexum, virum quendam imper doctum, cuius conſuetudine tenebatur, Athenas ſecuta eſt: hîc ingenij facilitate, aſsiduaque opera tantum profecit, vt procedente tempore Romā profecta, interpretando & diſputando longè omn um princeps haberetur, eſtq; ex ea re tantus illi fauor conciliatus, vt ex Leonis deceſſu, pontificatu ſit facilè adepta. Cæterùm domeſtici ſerui concubitu prægnans facta, vterum ad maternos men mira celauit arte. Tum verò, cùm fortè Lateranenſem baſilicam inuiſeret, inter amphitheatru Domitiani, & Clementis ædem, doloribus partus ſubitò obortis, enixa repentè eſt, atque ibi loci tincta, altero anno poſtquàm ſedere cœperat. Nullus defunctæ honor habitus. Fama tenet, & mos adhuc hodie durat, ob tam fœdæ rei memoriam Rom. Pontifices, cùm Lateranum hodie petunt, loci viâ deflectere. Spectatur ad hæc in Pontificia domo marmorea ſella, circa medium inanis, q nouus Pontifex continuò ab eius creatione reſidet, vt ſedentis genitalia ab vltimo diacono att ctentur. Claruit 1495. vt infrà.

Idem. Illuſit Ioannes ſeptimus Apoſtolicæ ſedi veriùs, quàm clero, qui cùm mulier naturâ eſſ ſexum mentitus, pontificiam dignitatem inuaſit: ſed fœdus ille luſus, & fraus omnis in eum co uerſa eſt.

Ioannes Nauclerus.

ANno Domini 856. Leo Papa migrauit ad Dominum, cui (ſecundum Martinum) ſucceſ Ioannes Anglicus ex Moguntiaco oriundus: ſeditque annis 2. Hic (vt aſſeritur) fœmina fu & in puellari ætate ab amatore virili habitu Athenas ducta, ſic in diuerſis ſcientijs profecit, vt null ſibi par inueniretur. Deinde Romam veniens, triuium legit: magnos viros diſcipulos & auditor habuit: tantum quoque beneuolentiæ & authoritatis ſibi inde comparauit, vt mortuo Leone, eius locum, omnium conſenſu, Pontifex crearetur. Sed in Papatu per familiarem ſuum imprægn tus cùm de S. Petro in Lateranum tenderet, inter Eccleſiam S. Clementis & Coloſſæum peperit via publica: & in partu mortua, ibidem ſepulta dicitur: & quia Papa eandem viam ſemper dec nat, cùm Lateranum accedit, creditur à pleriſque, quòd ob deteſtationem facti hoc faciat. Sed n ponitur in catalogo Pontificum. Sunt etiam qui ſcribant, vitandi erroris cauſa, dum primù quis electus in ſede Petri collocatur, eiuſdem in perforata ad eam rem ſede, genitalia ab vltimo di cono attrectari: & inde ſtercorariam ſedem meritò appellari. Vixit anno 1500, vt infrà.

Idem. Eſt etiam quoddam ſignum ſculpturæ marmoreæ in viâ, vbi parturijt, ob huius rei m moriam, vt vulgò dicitur: tacentur enim hæc in autoribus quibuſdam.

Ioannes Stella Sacerdos Venetus.

IOannes Papa VIII. natione Anglicus, poſt Leonem Pontificem factus Pontifex ſedit annis du bus, & menſibus quinq: hunc tradunt fuiſſe fœminam, quæ adoleſcens admodū ex Angliâ Ath nas cum quodam doctiſsimo amaſio ſuo profecta, ibidem bonarum artium præceptores audiend tantum profecit, vt Romam veniens, paucos admodum etiam in ſacris literis haberet pares: ea qui pe legendo, diſputando, docendo, orando tantam beneuolentiam & gratiam ſibi comparauit: mortuo Leone prædicto Pontifice in eiuſdem locum, vt multi affirmant omnium conſenſu Pont fex crearetur. Verùm poſteà à familiari compreſſa grauidatur: & Papa exiſtens peperit. Nam ex V ticano ad Lateranenſem baſilicam aliquandò ad Litanias profecta inter Coloſſæum & ſanctum C mentem, præter ſpem doloribus circumuenta, ſine obſtetrice aliquâ publicè peperit: & eò locimo

ibidem sine vllo honore cum fœtu misera sepulta est. Ad cuius detestandam spurcitiem & nomi- continuandam memoriam in hodiernum vsque summi Pontifices die Rogationum cum popu- clero sacrum agentes eum locũ partus medio eius in itinere positum abominantur, & eo omisso linant ad diuerticula vicosque: & sic loco detestabili postergato reintrantes iter proficiscun- quod cœperunt: & ad euitandos similes errores statutum fuit, ne quis de cætero in beati Petri locaretur sede, priusquàm per perforatam sedem futuri Pontificis genitalia ab vltimo diacono rdinale attrectarentur. Vixit anno 1503. Imp. & Papa vt sup.

Onus Ecclesiæ.

Criptum hoc est à quodam, qui Episcopo Saliburgensi, & Chemensi à suffragijs fuit. Cap. 19. inter alia sic ibi habetur: Ita fœmina Agnes, quæ vltra biennium Papatum occupauit, impræ- tur: ac palàm peperit prolem. Vnde non omnis Papa est sanctus, sed aliquando ceu reprobatus itur. Vixit anno 1517. Imp. 116 Max. 1. Papa 224. Leone 10.

Christianus Massæus in Chronico.

ANno 854. sancto Leoni 17 Iulij defuncto, succeßit quædam mulier Anglica, quæ quoniam habitu virili semper incesserat, literisque studiosè vacauerat, vir doctißimus putabatur, duo- circiter annis sedem tenuit. Interim concepit, & in proceßione publica peperit, vbi & mor- est. Hinc statutum aiunt, vt de cætero futuri Pontificis virilia tangantur. Hanc secutus Bene- us 3. miserabiliter deplorabat, se fuisse permotum ad onus illud indignum vociferans. Vixit an- 1540 Imp. 117 Carolo 5. Papa 227. Paulo 3.

De Pontificum Romanorum Emissarijs.

Xtat liber hoc titulo de quo & suprà, in quo inter alia scriptum legitur: Audimus in Papatu membrum virile facetà antonomasia sæpe appellari Pontificalia. Certè non aliunde, quàm ex ritu ipsis notißimo, quo intimus Diaconus Cardinalis per foramen propendens noui Pontificis mbrum attrectat, clamans: HABET.

Marcus Marullus Spalatensis.

Cripsit Euangelistarium libris 7, itemque Epigrammata inter quæ vnum hoc de Paulo 2. Pa- pa tale est:

Quid quæris testes, sit mas, aut fœmina, Cibo?
Respice natorum pignora certa gregem.
Octo recens pueros genuit, totidemque puellas:
Hunc meritò poterit dicere Roma patrem.
Spurcities, gula, auaritia, atque ignauia deses,
Hoc Octaue iacent quo tegeris tumulo.

Claruit anno 1465 Imp. 115. Friderico 3. Papa 218. Paulo 2.

Funccius in Chronico.

Oannes Anglicus VIII. eius nominis, puella Moguntina, mentita sexum viri, & ficto adole- scentis habitu, cũ amatore suo docto homine, Athenas proficiscitur, promouetque plurimũ in bonis ous. Tandē Romam venit, semper dissimulato fœminæ sexu, & ob excellentē doctrinam, quâ illi Romæ pauci pares, nulli superiores erant, omnium suffragio in Pontificem eligitur. In Pontifi- à seruo compressa, diu occultè ferens onus ventris, proficiscitur ad Basilicam Lateranensem: at r Theatrum, quod Colosseum vocant, & S. Clementē, circumuenta doloribus peperit, eoque loci artu obijt. Et propter hoc scelus publici partus, Pontificio honore spoliata, sepulta est sine omni npâ. Et vt Pontifices viri detestari videantur mulieris Pontificis facinus, quando Basilicam Late- ensem petunt, ab eâ plateâ declinant, tanquam à loco Pontificibus Romanis, vt opinor, de malo ine suspecto. Ego Funccius nõ dubito, quin diuinitus hoc ita sit permissum, vt fœmina hæc fieret ntifex, & eadem meretrix. Nam cùm eo tempore Pontifices sensim sibi Reges subijcere quærerent, Leone cœptũ cum Anglo, & à sequentibus cum alijs omnibus tentatũ, ac post longas rixas &c. entum, significare Deum voluisse hac meretrice Pontifice, Magnum illud Babylonicum Scor- , de quo Spiritus sanctus in Apocal. prædixerat, iam tum Romæ potens esse. Sed de hoc in Apo- ypsi copiosiùs. Porrò vt eiusmodi errorem in posterum cauerent electores Pontificij, ordinârunt, edes Petri committeretur electo Pontifici, nisi antè Diaconus vltimus eius genitalia per perforatã am attrectaret, & testaretur electum Pontificem esse marem. Quod illi Pontifices, qui aliquot secu- pòst venêre, simul ac ad Pontificatum aspirârent, arte anteuerterunt, ne opus esset masculina eo- n perscrutari. Tot enim in Diaconatu, Presbyteratu, Cardinalatu Spurios progenuêre, vt mares nemo addubitare posset. Quod etiam Iani Pannonij (anno 1518) Pasquillus Romæ cecinit, in- ens de Paparum creandorum immutato ritu:

Petre

Petre tuâ quædam fuit ausa sedere cathedrâ,
Orbi terrarum iura ferenda dedit.
Hæc compressa quidem multos latuisset [illegible] annos,
Facta foret partu ni manifesta nouo.
Post hæc Roma diu simili sibi cauit ab astu,
Pontificum arcanos quærere sueta sinus.
Nec poterat quisquam reserantes æthera claues,
Non exploratis sumere testiculis.
Cur igitur nostro mos hic iam tempore cessat?
Antè probat quòd se quilibet esse marem.

Claruit anno 1550. Imp. 117 Car. 5. Papa 228 Iulio 3.

Balæus in Chronico.

IOannes octauus, qui ab Anglo quodam Fuldensis cœnobij monacho, quem apprimè dilexit, A
glici cognomentum acceperat, officio Papa, sed sexu fœmina, Romæ duobus annis ac men
bus sex in Pontificali cathedra pontificaliter sedit. Hæc genere Germana, & Moguntina puella, G
berta primùm dicta, virilem mentita sexum, sumto adolescentis habitu, Athenas cum suo amato
monacho perrexit. Vbi cùm excellenter in omnibus artibus profecisset, eo tandem mortuo, R
mam ipsa redijt: sed dissimulato semper muliebri sexu. Cùm enim ex acutissimo ingenio, & pron
tissima lingua, in disceptationibus ac lecturis publicis ornatissimè loqueretur: multiq; vehement
admirarentur super eius doctrina, adeò in se conuertit omnium animos, vt mortuo Leone, in Po
tificem ab ipsis eligeretur. In quo officio, aliorum Pontificum more, contulit sacros ordines, pre
byteros ac diaconos fecit, Episcopos promouit, abbates ordinauit, missas celebrauit, altaria & tem
pla consecrauit, sacramenta ministrauit, pedes osculandos præbuit, cæteraque Rom. Pontificu
exercuit munera: & facta eius in Ecclesia non fuerunt tunc irrita. Sub huius mulieris Papatu, L
tharius Imperator senex monachatum induit: & Ludouicus secundus Romam profectus, Impe
sceptrum atque coronam ab eius manu cum Petri benedictione suscepit. In quo facto tam potente
se ostendit Babylonica meretrix, vt subijceret sibi reges, Apoc. 17. Sub ea etiam Ethelvvolphus A
glorum Rex, decimam sui regni partem, pro anima sua, clericis ac monachis muliebriter dedit,
tradit Houedenus: & filius eius Ethelbaldus, defuncti patris viduam, suamque nouercam Iuditha
in vxorem duxit. In Pontificatu verò, à quodam suo familiari capellano, Cardinale, eius sexu
cognoscente, compressa, prægnans efficiebatur. Et in quadam processione solenni ad Lateranen
sem Ecclesiam & Clementis fanum, puerum ex fornicatione conceptum, in media Roma, in ip
platea, in via publica, coram omni populo peperit: eoque loci ex partu obijt, anno Domini 85
Ac propter hoc scelus publici partus, omni honore Pontificio spoliata sine pompa papali sepul
fuit.

In hoc poteris videre (pie Lector) qualiter Ecclesia Romana post missam de S. S. gratia
non possit errare. Hoc factum reuera, meretricis magnæ sedem, & omnium fornicationum matre
ipsam clariùs esse demonstrat, quàm vllus vnquam Apelles coloribus depingere queat. Vt verò Po
tifices & vncti patres id facinus detestari videantur, ab ea platea declinant, tanquam à loco de ma
omine valde suspecto. Funccius non dubitat, quin diuinitus sit permissum, vt hæc fœmina fier
Pontifex, & eadem meretrix: cùm eo tempore subderet sibi reges (quales in Anglia Ethelvvolphu
& Alphredus erant) vt Antichristum regem agnoscerent. Voluit namque tunc Deus in Papa me
retrice, Babylonicum scortum, de quo prædixerat Spiritus sanctus Apoc. 17. mundo manifesta
vt ab illo electi cauerent. Sed ne in posterum in similem casum inciderent patres, néue forsan a
ipso dæmone aliquando, qui quoque colëis & scroto, teste Nicolao Remigio in dæmonolatria
de sagis, omninò caret, decipiantur, ordinauerunt, vt electi Pontificis genitalia per sedem perfora
tam à Diacono attrectarentur, quò scirent esse marem. Nunc autem ante ipsum Papatum, in Card
nalatu tot Spurios generant, vt nemo dubitet esse mares, nec tam sancta obseruatione sit opus:
qua Ioannes Pannonius: vt supra.

Hæc Balæus qui claruit anno 1557. Imp. 117 Car. 5. Papa 230. Paulo 4.

Alij è re clericorum, vt Papa sit vir, esse asserunt: quia si Pontifex appendice istâ careret, nequ
aliquando liberius æstuaret, alijs quanta libidine quaterentur, non posset habere fidem: neque ta
tum illis aberrantibus conniuere. Castitatem enim (ex proposito) aliam iurare nolunt, nisi qua
humana fragilitas patitur. Quà ratione semper minus castè viuere illis licebit, homine nunqua
non fragili existente, sed semper errante atque labente. Verùm hæc alijs diiudicanda relinquemus.

Idem Balæus alibi. Ioannes Anglicus, Pontifex olim Romanus, qui eius nominis à Sabellic
septimus, à Platina ac Bocatio octauus numeratur, mulier erat, & Ecclesiam illam meretricis magn
esse sedem atque omnium fornicationum matrem, clarius quàm vllus vnquam Apelles, post plena
ætatem magnæ bestiæ, declarauit. Hæc in Moguntia Germanorum ciuitate, casu quodam nasci,
Gilberta nuncupari narratur. Contigisse enim dicunt, sacrificum quendam Anglum, vnà cum vxo
re grauida illuc aduenisse, visitandorum parentum gratia, ibidemq; deposuisse mulierem hoc s

ventris

ris onus, & Gilbertam fuisse enixam. Quæ ad maturam ætatem perueniens, dum Fuldense mo-erium Angli adhuc frequentarent, vni eorum impensè erudito monacho, cuius tenebatur con-udine, adhærebat: & simulato sexu ac nomine, cum eo quasi iuuenis, Athenas est profecta. Vbi amplexus venereos, tantum in literis ingenij facilitate assiduaque opera sub ipso profecit, vt ndem mortuo Romam reuersa, & pro homine Anglo ab illis recepta, in vtraque lingua tam endo quàm disputando longè princeps haberetur. Et ex summa eruditione, tanta ipsi Romæ euit fama, tantusque hominum fauor, vt mortuo Leone quarto, Romani Papatus apicem sub nis octaui nomine facilè sit adepta. Domestici Cardinalis concubitu tandem prægnans facta is est in ipso cœlibatu sanctitas) vterum ad maternos menses mira cœlauit arte. Tum verò ex cano, cùm in processione solenni Lateranensem basilicam inuiseret, inter Neronis Colosseum lementis fanum, obortis repentè partus doloribus enixa est, & eo loci defuncta. Statuitur, vt nceps creandorum Pontificum genitalia, ab vltimo Cardinale diacono ex perforata sede attre-entur, hac voce data: Testiculos habet: ne in posterum eo astu fœmineo patres deciperentur. rustra certè illud fit: cùm mares esse testentur cùm concubinæ, tum nothi. Scriptis dedisse dici-æc ingeniosa & docta mulier

Necromantica quædam Lib. 1.

Qua quidem arte, à soluendo statim post mille annos à nato Seruatore, Satana, Papatum ob-it Syluester secundus, & post illum alij multi: ac manet apud eos eadem practica in hunc vsque .Obijt hæc fœmina Papa anno Christi 857. & sui Pontificatus tertio, Romæ sine pompa Pa-epulta. Poterat & hoc inter Bonifacij magni Germanorum Apostoli maiora miracula poni, d ille condidisset Fuldense Cœnobium: si non tacuissent Chronicorum scriptores monachi mque eius Amasium fuisse monachum, posteriorem verò Cardinalem.

Rosuida siue Rosouita virgo. 855.

Irca idem tempus etiam floruit Rosuida, nobilis mulier in Saxonia nata, in Gandeshemensi cœnobio sacromonialis, miro ingenio & doctrinâ clara, & in vtroq; scribendi genere admira-Virgines sacratas, ad castitatem & continentiam hortando, Latino sermone conscripsit co-ias sex. De gestis Othonum panegyricum versu hexametro. In laudes beatæ Virginis elegiaco xametro versu lib. 1. Item passionem S. Dionysij carmine elegiaco. Item de S. Gangolpho & alijs is plura. Græcæ etiam linguæ notitiam habuit: Coætanea Ioan. Anglici, qui doctrinâ suâ pa-m meruit: de quibus etiam Gyraldus.

Inter alia sic scribit hæc Rosuita:

Qualiter & recti compunctus acumine zeli
Summum Pontificem quædam peruersa patrantem,
Eius nec monitis dignantem cedere crebris
Sedis Apostolicæ fraudari fecit honore:
Constituens alium rectoris nomine dignum.

Ex quibus constat Papas vt nunc, sic etiam olim peruersa patrasse, & sine peccato, prout adu-es eius statuunt, non esse: proindeque ab Imperatoribus & constitutos & deiectos fuisse. Vixit 855. Imp. 80 Lothario 4. Papa 102 Ioan. 8.

Insignes mutationes. 855.

Oc anno insignes mutationes in Ecclesiâ & Republicâ contigerunt: nam ex meretrice mulie-re Papa, & Imperatore Lothario factus est monachus. Æmilius, Auentinus, Carion & alij.

Portenta. 855.

Pud Treuiros in æde sacrâ, & sellâ Episcopi, ater canis visus, subitò nusquam comparuit. Mo-gunciaci Calend. Ianuar. magnus fuit terræmotus, qui S. Vrbani templum, ac vrbis muros rsis in locis prostrauit. Lyco. Imp. & Papa vt sup.

Fulcuinus Morinorum Episcopus. 855.

Ic etsi fulgeret clarissimis natalibus, non tamen more huius seculi sacerdotum, inertes specta-bat Principum aulas: verùm sui memor officij summa diligentia oppida, castella, vicosque ndo obiens gentis, 40 annis ad extremam vsq; senectam, nullum intermisit laborem. Meyerus. . 80 Lothario. Papa 102. Ioan. 8.

Methodius Illyricus.

860. DE eo Auentinus ſcribit in Bauaricis annalibus, quòd Sclauis literarum characteres inuener
ſacraſque literas in vulgarem ſermonem verterit. Ait quoque eum impuliſſe Dalmat
aliosque Illyricos, vt abolita lingua latina, vulgari in ſacris myſterijs peragendis vterent
Quin etiam affirmant, eum ritus Romanos penitus ex illis Eccleſijs exploſiſſe. Eo opere perfec
dicit illum etiam in Bauariam perueniſſe, idem & ibi tentaturum: ſed Sacerdotes ac Epiſcop
concitaſſe in eum Principes ac populos, ita vt in Morauiam bonus homo aufugerit, vbi mortu
ac Olmutiæ ſepultus ſit.
Syluius dicit, diu multumque in Romana quadam ſynodo deliberatum eſſe, an ſit Scla
ſeu Vandalis permittendum, vt vulgari lingua in Sacris peragendis vtantur? Sed tandem cœli
auditam vocem: Omnis lingua laudet Dominum: ſicque eis conceſſum eſſe. Imp. 81 Lud.
Papa 104 Nicolao 1.

Epiſtola Epiſcoporum Belgicorum ad Nicolaum Pa-pam expoſtulatoria.

860. HAbetur apud Auentinum lib. 4. his verbis: Nicolao Pontifici Guntherus, & Theodog
tho, &c. Patres, Epiſcopi, & fratres coëpiſcopi noſtri nos ad te miſere, ipſi quoque ſponte R
mam venimus, acta tibi obtulimus, vt ſi quid in his peccatum, erratúmue videretur, tanquam p
rens pientiſsimus benignè & modeſtè, vt præceptorem decet, commonefaceres. Tu verò accepto
bello noſtro, viginti ampliùs diebus nullum omninò, vel per internuncios reſponſum reddidiſ
tantum abfuit, vt in conſpectum tuum admitteres. Nos ocioſi ſedimus Romæ. Poſt menſem
mum ferè nos accerſitos, vbi abſque cunctatione aduolauimus, nihil mali ſuſpicantes, quaſi m
latronum oppreſsiſti. Nam ſtatim, vbi in ædes recepti ſumus, peſſulo foribus obdito, circund
tos turbâ paganorum, expoliatos itaque omni ope humana, & comites noſtros ſacratis profaniſq
excluſiſti: ibi contra fas, contra decreta, moremque maiorum, ſine cœtu Eccleſiaſtico, cùm c
cumſtetiſſet nemo Archiepiſcopus, nemo Pontificum & ſymmiſtarum acceſsiſſet, neque tu, au
errore noſtro quicquam penitus diſſeruiſti, aut ratione aliqua, teſtimonio, ſcripto, aut argumen
errorem per te arguiſti; ſed ſubitò & de improuiſo, cùm lateri tuo adhæreret Anaſtaſius monach
ambitus condemnatus, ſententiam contra nos iniuſtam, temerariam, & nefariam, & Chriſtia
religioni repugnantem, de chartula effudiſti, & ſatis proteruè tuis fratribus atque conſeruis v
bis illuſiſti. Immortalis Imperator Auguſtam, & Sponſam ſuam clara æternaque ſupellec
inſtruxit, dote non fragili ac conduca condecorauit, ſed perpetuo diademate ac ſceptro prou
xit. Fecit eidem poteſtatem atque copiam, vt diuos conſecraret, cœlo aſſereret, ægros curar
mortuos immortalitate donaret. Quæ beneficia tu veluti latro intercipis, templo Dei præ
pis, in teque transfers, atque lupus factus es ouibus, viuos occidis, fortes ſuperis detrahis, vu
neribus ad inferos extrudis, gladium melle litum condis contra mortuos, quibus per te re
uiſcere non licet. Tu Pontificis quidem perſonam præ te fers, at tyrannum agitas: ſub cultu
habitu paſtoris lupum ſentimus. Titulus parentem mentitur, tu te factis Iouem oſtentas: cù
ſis ſeruus ſeruorum, dominus dominantium eſſe contendis. Atqui, iuxta diſciplinam Chri
Seruatoris noſtri, infimus es omnium miniſtrorum templi Dei. Tu verò libidine dominan
in præceps abis, quicquid tibi libet, licet, fucusque factus es Chriſtianis.
Hiſce de cauſis nos cum fratribus noſtris & collegis, neque edictis tuis ſtamus, neque v
cem tuam agnoſcimus, neque tuas bullas tonitruaque tua timemus. Tu eos, qui Senatusco
ſultis non parent, impietatis condemnas, ijsdem ſacrificijs interdicis: Nos tuo te enſe iugul
mus, qui edictum Domini Deique noſtri conſpuis, concordiam collegij diſcindis, pacem, in
mortalem cœleſtis Principis teſſeram violas. Spiritus ſanctus autor eſt omnium Eccleſiaru
qua longiſsimè & latiſsimè terrarum orbis porrigitur. Ciuitas Dei noſtri, cuius municipes ſumu
ad vniuerſos cœli cardines pertinet, maiorque eſt vrbe, quæ Babylonia à ſacris vatibus appellatu
vt quæ diuinitatem vſurpet, cœlo ſe æquet, ſe æternam fore iactitet, perinde ac ſi eſſet Deus immortal
quæq; ſic ſapiat, vt non vnquam ſe erraſſe, aut errare poſſe, mendaciter glorietur. Vt ſup.

Nicolaus primus Papa.

860. DE hoc Regino & Platina ſcribunt, eum tantæ fuiſſe maieſtatis, & autoritatis, vt ab omnib
tanquam numen coleretur. 2. Theſ. 2. Et quòd Regibus ac Tyrannis imperauerit, eiſq;, qu
dominus orbis eſſet, præfuerit. Hæc illi. Imp. 81 Ludouico 2. Papa. vt ſup.

Hulderici Episcopi Augustani rescriptio, in qua Nicolao 1. Papæ de continentia clericorum non iustè sed impiè, non canonicè, sed indiscretò tractanti, hoc modo respondit.

Nicolao Domino & Patri peruigili, S. Rom. Ecclesiæ prouisori, Huldericus Augustensis solo nomine Episcopus, amorem vt filius, timorem vt seruus.

Cùm tua, ô pater & Domine, decreta super clericorum continentiam, nuper mihi trans- [...]sa à discretione inuenirem aliena, timor quidam turbauit me cum tristicia. Timor quidem [...]pter hoc quod dicitur, pastoris sententiam siue iustam siue iniustam timendam esse. Timebam [...]n infirmis scripturæ auditoribus, qui vel justæ vix obediunt sententiæ, vt justam conculcantes [...]rè onerosâ, imò importabili pastoris præuaricatione præcepti se obligarent. Tristitia verò vel cō[...]sio, dum dubitabam, qua ratione membra cauere possent, capite suo tam graui morbo labo[...]re. Quid enim grauius, quid totius Ecclesiæ compassione dignius, quàm te, summæ sedis pon[...]tem, ad quem totius Ecclesiæ spectat examen, à sancta discretione vel minimum exorbitare? [...]n parum quippe ab hac deuiasti, dum clericos, quos ob continentiam coniugij monere debe[...], ad hanc imperiosa quadam violentia cogi volebas. Numquid enim meritò communi omni[...] sapientum iudicio hæc est violentia, cùm contra Euangelicam institutionem, ac sancti spiritus [...]ationem, ad priuata aliquis decreta cogitur exequenda? Cùm ergò plurima veteris ac noui [...]amenti suppetant exempla, sanctam vt nosti, discretionem docentia, tuæ rogo ne graue sit pa[...]itati, vel pauca ex pluribus huic paginæ interseri. Dominus quidem in veteri lege sacerdoti [...]iugium constituit, quod illi postmodum interdixisse non legitur. Sed in Euangelio loquitur: [...]t Eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum, sed non omnes hoc verbum capiunt: [...] potest capere, capiat. Quapropter Apostolus ait: de virginibus præceptum Domini non ha[...], consilium autem do. Quòd etiam iuxta prædictum Domini, non omnes hoc consilium ca[...] posse consideras, sed multos eiusdem consilij assentatores hominibus non Deo pro falsa spe[...]ontinentiæ placere volentes, grauiora vides committere, patrum scilicet vxores subagitare, [...]culorum ac pecudum amplexus non abhorrere, ne morbi huius aspersione adusque pestilen[...]n conualescente, nimirum status labefactetur Ecclesiæ totius: Propter fornicationem, dixit, [...]squisque suam vxorem habeat. Quod specialiter ad Laicos pertinere, ijdem mentiuntur hy[...]itæ: qui licet in quouis sanctißimo ordine constituti, alienis reuera vxoribus non dubitant ab[...]. Et quod flendo cernimus, omnes in suprà dictis sæuiunt sceleribus. Hi nimirum scripturam [...] rectè intellexerunt, cuius mamillam quia durius pressêre, sanguinem pro lacte biberunt. Nam [...] Apostolicum, vnusquisque suam habeat vxorem, nullum excipit verè, nisi professorem con[...]tiæ, vel eum, qui de continuanda in Domino Virginitate præfixit. Quod nihilominus tu[...] Pater venerande, condecet strenuitatem, vt omnem qui tibi manu vel ore votum faciens con[...]tiæ, postea voluerit apostatare, aut ad votum exequendum ex debito constringas, aut ab [...]i ordine, canonica autoritate deponas: & hoc vt viriliter implere sufficias, me omnesque mei [...]nes viros adiutores habebis non pigros. Verùm, vt huius voti nescios omninò scias non esse [...]ndos: audi Apostolum dicentem ad Timoth. Oportet, inquam, Episcopum irreprehensi[...]n esse, vnius vxoris virum. Quam ne quis sententiam ad solam Ecclesiam verteret, subiun[...]: Qui autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Similiter, [...]it, diaconi sint vnius vxoris viri, qui filijs suis benè præsint, & suis domibus. Hanc autem [...]em à sacerdote benedicendam esse, sancti Syluestri Papæ decretis scio te sufficienter docuisse. [...]x huiusmodi sanctis scripturæ sententiis, Regulæ clericorum scriptor non immeritò concor[...]sait: Clericus sit pudicus, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderatus. Ex quibus omni[...]veraciter colligit, quòd Episcopus & Diaconus reprehensibiles notantur, si in mulieribus mul[...]uiduntur: si verò vnam sub obtentu religionis abijciunt, vtrumque scilicet Episcopum & dia[...]m sine graduum differentia, hîc canonica damnat sententia: Episcopus aut presbyter vxorem [...]riam nequaquam sub obtentu religionis abijciat: si verò reiecerit, excommunicetur: & si [...]uerauerit, deijciatur. Sanctus quoque Augustinus, sanctæ discretionis non inscius: Nullum, [...]it, tam graue facinus est, quin admittendum sit, vt deuitetur peius. Legimus præterea in se[...]lo Tripartitæ Ecclesiasticæ historiæ libro, quòd cùm synodus Nicæna hæc eadem vellet sancire [...]eta, vt videlicet Episcopi presbyteri, diaconi post consecrationem à propriis vxoribus vel omni[...]bstinerent, vel gradum deponerent: surgens in medio Paphnutius ex illis Martyribus, quos [...]timus Imperator, oculis eorum dextris euulsis, & sinistris suris incisis damnauit, contradixit, [...]orabiles confessus nuptias, ac castitatem esse dicens connubium cum propria vxore: persua[...]ue concilio, ne talem ponerent legem: grauem afferens esse causam, quæ aut ipsis, aut eorum [...]ugibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius, licet nuptiarum ex[...] exposuit: synodusque eius sententiam laudauit, & nihil ex hac parte sanciuit, sed hoc in vni[...]iusque voluntate, non in necessitate dimisit. Sunt verò aliqui, qui sanctum Gregorium suæ [...] sumunt adiutorium: quorum quidem temeritatem rideo, ignorantiam doleo. Ignorant [...]n, quòd periculosum huius hæresis decretum à S. Gregorio factum, condigno pœnitentiæ fru[...]postmodum ab eodem sit purgatum. Quippe cùm die quadam in uiuarium suum propter pi-

ſces miſiſſet, & allata inde aliquot centena (plus quàm ſex millia habet αὐτογραφον, ſed puto er
rem eſſe in numero) infantum ſubmerſorum capita fuiſſent, intima mox ductus pœnitentia in
muit, & factum à ſe de abſtinentia violentum decretum tantæ cædis cauſam confeſſus, condigno
lud, vt dixi, pœnitentiæ fructu purgauit: ſuoq; decreto prorſus damnato Apoſtolicum illud lau
uit conſilium: Melius eſt nubere, quàm vri, addens ex ſua parte, Melius eſt nubere, quàm mo
occaſionem præbere: quem forſitan rei euentum ſi illi mecum legiſſent, non tam temerè, credo,
dicarent, Dominicum ſaltem timentes præceptum: Nolite iudicare, & non iudicabimini. I
Paulus dicit: Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? ſuo Domino ſtat, aut cadit. Stabit autem,
tens eſt enim Dominus ſtatuere illum. Ceſſet ergo ſanctitas tua cogere, quod tantùm deberet adm
nere: ne priuato, quod abſit, præcepto, tam veteri quàm nouo contrarius inueniaris Teſtamen
Nam, vt ait S. Auguſtinus ad Donatum, ſolum eſt, quod in tua iuſtitia pertimeſcimus, ne non
lenitatis Chriſtianæ conſideratione, ſed pro immanitate facinorũ cenſeas coërcendum: quod te
ipſum Chriſtũ, ne facias, obſecramus: Sic enim peccata compeſcenda ſunt, vt superſint, quos pecc
ſe pœniteat. Illud & Auguſtini volumus te recordari, quod ait: Nihil fiat nocendi cupiditate, om
conſulendi charitate: & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Idem de eodem: in timore Ch
ſti, in nomine Chriſti exhortor, quicunq; non habetis temporalia, habere nõ cupiatis: quicunq;
betis, in eis non præſumatis. Dico autẽ, non, ſi iſta habetis damnamini: ſed ſi in iſtis præſumatis,
mnanimi, ſi propter talia magni vobis videamini, ſi generis humani conditionem commun
propter excellentem vnitatem obliuiſcamini. Quod nimirum poculum diſcretionis ex illo fo
Apoſtolicæ hauſeritis prædicationis: Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem: alligatus es vx
noli quærere ſolutionem: vbi & ſubditur: Qui habent vxores, tanquam non habentes: & qui vt
tur mundo, tanquam non vtantur. Item dicit de vidua: cui vult, nubat, tantùm in Domino. N
bere autem in Domino eſt, nihil in contrahendo connubio, quod Dominus prohibeat, attent
Ieremias quoque ait: Nolite confidere in verbis mendacij dicentes: Templum Domini, Templ
Domini, Templum Domini eſt. Quod Hieronymus exponens: Poteſt, inquit, & hoc illis Vir
nibus conuenire, quæ iactant pudicitiam ſuam impudenti vultu: præferunt caſtitatem, cùm al
habeat conſcientia: & ne ſciunt illam Apoſtoli definitionem de virgine, vt ſit ſancta corpore & ſ
ritu. Quid prodeſt corporis pudicitia, animo conſtuprato: ſi cæteras virtutes, quas propheti
ſermo deſcribit, non habuerit? Quas quidem, quia te aliquatenus habere videmus, & quia diſc
tionem, licet in hac re neglectam, in aliis tamen vitæ conſtitutionibus eam honeſtè conſeruat
non ignoramus: huius intentionis prauitatem citò correcturum non deſperamus. Et ideò n
quanta poſſumus grauitate, iſtam, licet grauiſsimam, negligentiam corripimus, & iudicam
Quanquam enim ſecundum vocabula, quæ vſus obtinuit, ſit Epiſcopus presbytero maior: tam
Auguſtinus Hieronymo minor eſt, & à minori quolibet non eſt refugienda vel dedignanda cor
ptio: præſertim cùm is, qui corripitur, & contra veritatem, & pro hominibus niti inuenitur. N
enim, vt ait S. Auguſtinus ad Bonifaciũ, quorumlibet diſputationes, quamuis catholicorum & la
datorum virorum, velut ſcripturas canonicas habere debemus: vt non liceat ſalua honorificent
quæ illis debetur, aliquid in eorum ſcriptis improbare atq; reſpuere, ſi fortè inuenerimus, quòd ali
ſenſerint, quàm veritas habeat diuino adiutorio vel ab aliis intellecta, vel à nobis. Quid autem ma
contrariũ veritati poteſt inueniri, quàm hoc, cùm ipſa veritas de continẽtia loquens, nõ vnius hom
inis, ſed omniũ planè, excepto numero, profeſſorũ continentiæ dicat: Qui poteſt capere, capiat. Qu
iſti vnde neſcitur inſtigati dicant: Qui nõ poteſt capere, feriatur anathemate? Quid verò per hom
nes fieri poteſt ſtolidius? Quid diuinæ maledictioni obligatius, quã cùm aliqui, vel Epiſcopi vide
cet, vel Archidiaconi, ita præcipites ſint in libidinẽ, vt neq; adulteria, neq; inceſtus, neq; maſculor
(proh pudor) turpiſſimos amplexus ſciant abhorrere, quòd caſta clericorũ coniugia ſibi dicant f
tere, & ab eis non veræ iuſtitiæ compaſsione, clericos vt conſeruos moneant continere, ſed vt ſeru
iubeant ac cogant abſtinere? Ad cuius imperij, ne dicam conſilij, tam fatuam, tam turpem addu
ſuggeſtionẽ, vt dicant: Honeſtius eſt pluribus occultè implicari, quàm apertè in hominum vultu
conſcientia cum vna ligari. Quod profectò non dicerent, ſi ex illo & in illo eſſent, qui dicit: Væ v
bis phariſæis, qui omnia facitis propter homines. Et per Pſalmiſtam: Quia hominibus placer
confuſi ſunt, quoniam Dominus ſpreuit eos. Hi ſunt homines, qui prius deberent nobis perſuad
re, vt in conſpectu eius, cui omnia nuda & aperta ſunt, erubeſcamus peccatores eſſe, quàm in co
ſpectu hominum mundi eſſe. Licet ergò merito ſuæ prauitatis nullius conſilium mereantur pietat
nos tamen memores humanitatis diuinæ, eis conſilium autoritatis nunquam à pietate vacanti
per viſcera miniſtramus charitatis. Dicimus nempe: Eijce primùm Hypocrita trabem de oculo tu
& tunc perſpicies, vt eiicias feſtucam de oculo fratris tui. Illud quoque rogamus eos attendere, quo
Dominus dicit de meretrice: Qui ſine peccato eſt veſtrûm, primus in eam lapidem mittat, quaſi d
ceret: Si lex iubet, ſi Moſes iubet, iubeo & ego, ſed competentes legis miniſtros exigo. Attenditis qu
addit is: attendite quæſo, & quid eſtis: quia, ſi teipſum, vt ait ſcriptura, perſpexeris, nulli vnqua
detraxeris. Significatum eſt nobis etiam de quibuſdam eorũ, qui tanta apud ſe intumeſcant elatio
ne, vt gregem Domini, pro quo boni paſtores animas non dubitant miniſtrare, iſti verberibus abſ
ratione præſumãt laniare, quorũ ſententiã S. Gregorius deplorans ait: Quid fiet de ouibus quãdo pa
ſtores lupi fiunt? Sed quis vincitur, niſi qui ſæuit? Quis verò perſecutorẽ iudicabit, niſi qui dorſu
ſuum ad flagella patienter miniſtrauit? Operæprecium eſt autem, vt audiatur, quo fructu tantu
Eccleſia Dei ſcandalum, tantũ clerus deſpectum, & ab ipſis Epiſcopis, & ab eorũ infidelibus patiatu

Nec

:enim eos infideles dicere dubitauerim, de quibus Apostolus Paulus dicit ad Timotheum: Quia
nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæ-
moniorum in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium conscientiam, pro-
entium Nubere. Hic est autem, si diligenter inspiciatur, totius eorum manipulus zizaniæ, to-
s conuentus insaniæ, vt dum clerici licita vnius mulieris consortia pharisaico deuicti, quod absit,
ore, relinquere coguntur, fornicatores & adulteri & aliarum prauitatum turpissimi ministri cũ
s efficiantur. Qui hanc in Ecclesia Dei hæresin, sicut cæci duces cæcorum machinantur, vt vide-
t illud impleatur, quod Psal. eis, vtpote eorum præscius erroris, taliter imprecatur: Obscuren-
oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua. Quia ergò nemo, qui te, ô Apostoli-
nouit, ignorat, quòd si tu per tui decreti sententiam, tantam futuram esse pestilentiam, solidæ di-
tionis claritate perspexisses, nunquam quorumlibet tam prauis suggestionibus consensisses:
itæ tibi subiectionis fidelitate consulimus, vt vel nunc ad tanti scandali ab Ecclesia Dei propul-
nem euigiles: & qua nosti discretionis disciplina, pharisaicam ab ouili Dei extirpes doctrinam,
cilicet vnica Domini Sunamitis, adulterinis diutius vsa maritis, gentem sanctam, regale sacer-
ium, per irrecuperabile à suo sponso, Christo videlicet, auellat diuortium, dum nemo sine casti-
nia non tantùm in Virginali flore, sed etiam in coniugali habita coniunctione, visurus sit Do-
num nostrum: qui cum Deo patre & Spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum,
en.

Hunc S. Vdalrichum, Augustanæ Ecclesiæ Episcopum, anno Domini 974. in Vincentij spe-
(quod etiam Funccius est secutus) vita defunctum, est annotatum. Sed nos cum Frisio Æneæ
uij, Pij II. Pont. dicti sententiam sumus secuti, qui in sua Germania scribit de S. Hudalrico: vi-
eum anno 900. ætatis suæ 83. quo etiam, vti Iacobus de voragine in aurea legenda cap. 202.
rtè scribit, & omnes historici consentiunt, obierit. Natus ergo esset anno 817. Ad Episcopa-
autem promotus fuit earundem historiarum communi consensu, anno ætatis 50. claruit er-
nno 867. vel circiter, & primo sui Episcopatus, & vltimo Pontificatus Nicolai I. (qui obijt te-
anuinio, eiusdem anni Idib. Nouemb.) ad ipsum epistolam istam memorabilem de cælibatu
rdotum, scripsit.

Plura & accuratiora de hac causa, vide in Rodolphi Hospiniani libro 3. de origine & pro-
u Festorum Christianorum.

Communio sub vtraque specie Romæ.

Otharius Princeps Lottaringiæ, Imperatoris frater excommunicatus, Romam profectus in 872.
testimonium absolutionis ad communionem sub vtraque (Nota) specie à Papa Hadr. II.
multis Nobilibus admittitur, quos omnes intra annum mortuos refert Vincentius in Spec.
5. cap. 39. Ante obitum hujus Papæ, toto triduo sanguinem pluit apud Brixiam. Platina.
. 81 Lud. 2. PP. 105. Adriano 2.

Ioannes Nonus 106. PP.

Hic pecuniâ corruptus, Carolum Caluum Imperatorem statuit: qui tamen veneno paulò pòst 873.
à Iudæo Mantuæ sublatus & Vercellis sepultus fuit anno Imperij sui secundo. Palmerius,
no, Sigebertus, Auentinus, Annales VVirtebergici. Sed & bella gessit hic Papa. Platina. Imp.
prà.

Fredeuardus Eques.

Hoc tempore ab Fredeuardo mota fuit quæstio de manducatione corporis Domini, sitne illa 879.
vera, an tropica, sensibilis an insensibilis, modo corporeo, an spirituali. Pascasius abbas Corb.
o. de Sacramento altaris. Huius mentionem quoque facit Genebrardus: & ante hos Bertramus
erengarius. Imp. 38 Carolo 3 Crasso. PP. vt suprà.

Paschasius Rodobertus Abb. Corbeiens.

Hoc tempore vixit latinè & Græcè doctissimus Paschasius Rodobertus, qui inter alios multos
scripsit librum de cæna Domini, in quo 8, & 12 capite vtitur vocabulo SOLA, vt eo patres 880.
utherus vsi sunt, & Augustinus lib. de fide & operibus cap. 14.

In Cœnobio Corbeiensi singulare fuit, quòd imagines ferè nullas, & Litaniam ab aljs dis-
antem habuerunt. Ioannes Letznerus Hardessianus in chronico Corbeiensi.

Idem in Coment. in Lamentationes Ieremiæ Prophetæ, lib. 4. cap. 3. Ecce iam penè nulla est
aris vitæ actio, quam non sacerdotes Christi administrent. Nulla mundi negotia, in quibus
is ministri se non occupent. Nulla rerum improbitas, quâ se monasticus ordo non implicet.
è nulla illecebrosa vitæ blanditiies, quâ se castitas sanctimonialium non commaculet.

Idem paulò pòst. Dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum, dum susce-
religionis ministerium vertimus ad ambitionis augmentum: dum locum sanctitatis ad terrena

negotia deflectimus, & mundanis actibus implicamur. Ita quod peius est, Lupi pastores fiũt: mini
altaris negotiatores seculi: monachorum societas, vitiosorum contubernium: sanctimonialiu
adgregatio, domicilium vitiorum &c. Et alibi in Romanenses acriter, scelera, auaritiam, & de
ctionem à vijs veritatis illis exprobrans, inuehitur. Nam lib. 2. in 2. cap. Ierem. Lamentat.
Insuper plures quamuis rectè doceant, ea quæ benè docuerunt, suis prauis, non dico minima, veri
etiam maiora exemplis dissoluunt. Et omnia aut lucri causa faciunt, aut erroris, aut iactantiæ,
desidiæ. Neque enim curam gerunt animarum, sed cuncta sui causa faciunt: sub hypocrisi loque
tes tantùm, vt ea obtineant, quæ sectantur. Falsi igitur Prophetæ hi omnes probantur, quia vi
Dei in veritate non docent.

Idem. Sacerdotes templorum Dei ex sacris lucrum & quæstum faciunt, & omnia quæ no
in commune gratis data sunt in proprietatem nostræ salutis, crudeliter venalia faciunt.

Idem. Quia in aduersis Ecclesiæ ordinibus nostro tempore multi seculi amatores connum
rantur, jure plangitur.

880. *B. Remigius super Ioa. 12.*

QVicunque Episcopus gratiam spiritus sancti vendiderit, etiamsi in conspectu Dei pontifi
li stolâ fulgere videatur, jam ante Dei oculos sacerdotio priuandus est. Imp. Carolo 3. Pa
Ioan. 9. vt suprà.

880. *Ansegisus Abbas.*

EXtat opus huius Abbatis decreta vtilia Caroli Magni, & eius filii complectens. Quòd in te
plis tantùm canonici libri, id est, sacræ literæ legi debeant: libro 1. cap. 19. Quòd reddi
Ecclesiastici inter pauperes & sacerdotes diuidi debeant: lib. 1. cap. 80. Ne clerici præsumant à q
quam accipere eiusmodi donationem, quæ in magnum damnum liberorum, aut aliorum hæ
dum cedere posit: lib. 1. cap. 83. Vidit nimirum ille sapientissimus, sacrificos solêre moribun
cerebrum excantare, & persuadere, vt neglectis liberis sibi magnam sortis partem, aut etiam tot
legent. Eodem primo libro, cap. 103. sub titulo, de pabulo verbi diuini nunciando, est san
sima lex his verbis exposita: Episcopi siue per se, siue per vicarios pabulum verbi diuini sedulò p
pulo annuncient. Et ipsi Clerum sibi commissum in sobrietate & castitate nutriant: superstition
quas quibusdam in locis in exequiis mortuorum nonnulli faciunt, eradicent.

Libro secundo cap. 38. tit. de corporis & sanguinis Domini laicorum communione, est dec
tum, vt laici ad minimum ter in anno communicent. Vadianus in Æol. & Troade, multaru
Germanicarum synodorum, quæ post Carolum fuerunt, testimonia citat, ex quibus patet, co
munionem sub vtraque specie fuisse in vsu. Quòd sacerdotes non debeant ordinare, nisi prius
ctè examinati fuerint. Quòd excommunicatio temerè & sine graui causa fieri non debeat, ei
que 24. q. 3. 10. Quòd omnis simoniacus ingressus sit cauendus: quodq; Episcopi secundum c
nones à POPVLO & clero suo, sine vllo respectu personarum, habita tantùm meriti vitæ, & d
ni sapientiæ ratione, eligi debeant, vt exemplo & doctrina populum instruere posint. Hoc dec
tum & Gratianus dist. 63. recitat. Verba eius sunt hæc: Sacrorum Canonum non ignari, vt D
nomine sancta Ecclesia suo liberius potiatur honore, ascensum ordini Ecclesiastico præbemus:
scilicet Episcopi per electionem Cleri & populi secundum statuta Canonum de propria diocæsi (
mota personarum ac munerum acceptione) ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligantur,
& exemplo & verbo sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant. Quòd nemo debeat profit
monachatum, nisi petita à Rege venia, propter multas fraudes, &c. Quòd pueri ac puellæ non d
beant ante maturam ætatem intrudi in monasteria. Maturam autem ætatem facit annorum 2
Quòd Sacerdotes paterno affectu plebem & auditores regere debeant. Ad cantum & psalmodia
ac liturgiam Romanam solùm monachos obligauit, alios sacerdotes minimè. Valdè item pau
festa Carolus celebrari voluit, nempe diem Dominicum, Pascha cum præcedente hebdomada, Pe
tecosten, Petri & Pauli, natiuitatem Baptistæ, assumtionem Mariæ, Remigij, Martini, Andre
Natale Domini, & sequentes dies quatuor, Epiphaniam, Purificationem: & eorum martyru
festa in suis tantùm locis celebrari voluit, vbi corpora eorum jacerent. Luxum sacrificorum,
planè omnem eorum licentiam, vehementer coërcuit. Statuit item de voluntate ac consensu t
tius sui regni, ne sacerdotibus in bellum pugnandi causa ire liceat, sed tantùm docendi & pr
curandæ religionis gratia: tunc ægerrimè sacrifici tulerunt, questique sunt, sic suas libertates
jura imminui: vt ex ipso Decreto apparet.

Præcepit etiam, vt monachi & ſacerdotes literis ſedulò operam darent, emendatè & rectè ſcri-ent, in omnibus contuberniis monachorum & Epiſcoporum ædibus pueros docerent. Mendi-palantibus vetuit quicquam tribui, ſuos quamque regionem inopes alere, ſanos & validos labo-ictum quæritare, ac deſiderio ſufficere manus iuſsit. Idcircò opes Eccleſiaſticas in locupletiori-templis in très diuiſit partes, duas egenis, tertiam ſacerdotibus attribuit. In ædibus auguſtio-us donaria æqua lance inter egenos & ſacerdotes bipartitus eſt. Autor & aliarum legum fuit, in bus cauit: ne temerè & paſsim ſacrificiis interdiceretur: néue cadauera in fanis humarentur: ſacerdotes auaritiæ, venerique dediti eſſent: Vt Pontifices officio publicè in templo docendi bem fungerentur: vt Sacerdotes auaritiam, gulam, cauponas, negotia prophana, familiari-em mulierum euitarent, aut ſacerdotio cederent, aut tribu mouerentur: vt fures, homicidæ, & uiſmodi crimina committenres, ſi ad aſylum, templũve fuga elapſi forent, repeterentur, atque riperentur. Quòd ſi quis monachorum, Pontiféxue præfectusue, illos reddere recuſaret, ſatis et damni infecti, compenſandíque præſtare promitteret: ſi illorum quiſpiam aufugiſſet, id non opera eſſe factum, iuraret. Ius ſumma diligentia aſsiduè dixit, nonnunquam dum manè indu-ur: tanti temporis jactura apud eum erat.

Nulli plures ducatus, præfecturasque, aut ſacerdotia conceſsit dictitans, ſibi & alios de-endos, beneficiisque oppignorandos eſſe. In Epiſcoporum Senatum haud temerè quempiam egit: eruditionem atque bonitatem in cooptandis illis potiſsimum ſpectauit. Neminem, niſi ea ſibi probatum & cognitum, creauit: nam eum ordinem ad priſtinum modum, & ſplendo-à D. Paulo præſcriptum reduxit. Curiosè cauit, ne quis auarus, aut ambitioſus, luxúue per-s, vnquam Pontificalem apicem adipiſceretur. Hildegardæ Reginæ petenti pro ſacrificulo ſuo dem proceribus aulæ rogantibus, reſpondit: Idoneo, etſi pauperi, jam deſtinaui: Imperatorem ntiri aut falli non decet, vt obtrudat ſuperis, cuius vitam, mores, ingenium ignoret, & tantóne ri par ſit, compertum non habeat. Epiſcopum Moguntinum quòd lituum aureum, diſtin-n gemmis, inſtar Cæſarei ſceptri, vſurpaſſet, ſeueriſsima coërcuit oratione: eidem auaritiam & erbiam pro concione propalàm exprobrauit indignabundus, & clamitans: En ait, paſtores tros, crucem Chriſti profeſſos, qui ſpreta cura, & paſcendarum ouium ſolicitudine, oſtenta-e, opibus, luxu, Imperatorem quemuis opulentiſsimum laceſſunt. Imp. 83. Carolo 3. PP. prà.

Idem Abbas in legibus Francicis libro 1. capite 21. In Concilio Chalcedonenſi ſtatutum, oportere Epiſcopos, aut quemlibet ex clero per pecunias ordinari, quia vtrique deponendi, & qui ordinant, & qui ordinantur: nec non & qui mediator eſt inter eos. Item de eadem re anonibus Apoſtolorum legitur, quam hæreſim iam ipſe princeps Apoſtolorum in Simone ma-erribiliter damnauit.

Idem libro 4. capite 47. Iuſsit vt monachi, & qui in ſacerdotali gradu conſtituti ſunt, ad ſe-ria negotia non tranſirent. Vt Epiſcopi, & Abbates, & Abbatiſſæ cuplaſcanum non haberent, falcones, nec accipitres, nec joculatores. Vt clocas (campanas) non baptizarent, nec chartas perticas penderent propter grandinem.

Synodus Macrenſis. 881.

DVo ſunt (verba ſynodi) quibus principaliter mundus hic regitur: Auctoritas ſacra Pontifi-cum & Regia poteſtas. Solus enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus verè potuit fieri Rex & erdos: poſt incarnationem verò & reſurrectionem, atque aſſenſionem eius in cœlum, nec Rex tificis dignitatem, nec Pontifex Regiam poteſtatem ſibi vſurpare præſumſit. Sic actionibus priis, dignitatibusque ab eo diſtinctis, vt & Chriſtiani Reges pro æterna vita Pontificibus in-erent, & Pontifices pro temporalium rerum curſu Regum diſpoſitionibus vterentur: quatenus itualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & in Deo militaris Domino minimè ſe negotiis laribus implicaret: ac viciſsim non ille rebus diuinis præſidere videretnr, qui eſſet negotiis ſe-ribus implicatus, &c. Et paulò pòſt: Quoniam ad exteriora negotia partim neceſsitate barba-clamoris partim negligentia noſtri temporis dilapſi ſumus, & aliud ex honore ſuſcepimus, at-aliud officio actionis exhibemus, miniſterium prædicationis relinquimus, & ad pœnam no-m vt video, Epiſcopi vocamur: qui honoris nomen, non virtutem tenemus. Relinquunt nam-Dominum hi, qui nobis commiſsi ſunt, & tacemus, cum in prauis actibus jacent, & correctio-manum non tendimus. Quotidie per multas nequitias pereunt, & eos ad infernum tendere ligenter videmus. Sed quomodo nos vitam corrigere valeamus alienam, qui negligimus no-m? Curis enim ſecularibus intenti, tantò inſenſibiliores intus efficimur, quantò ad ea, quæ foris r, ſtudioſiores videmur. Vſu quippe terrenæ curæ à cœleſti deſiderio obdureſcit animus: & cùm ſuo vſu durus efficiatur, per actionē ſeculi Adæ emolliri nō valet ad ea, quæ pertinent ad charita-Domini: quia dum extraneis actionibus implicamur, miniſterium actionis noſtræ negligimus: mini cauſam relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum ſanctitatis accipimus, & terre-actibus implicamur.

Impletum eſt in nobis profectò quod ſcriptum eſt: Et ſicut erit populus, ſic ſacerdos: Sacer dos enim non diſtat à populo, quando nullo ſuæ vitæ merito vulgi tranſcendat actionem. Ecc jam penè nulla eſt ſeculi actio, quam non ſacerdotes adminiſtrent. Quanto autem mundus gla dio feriatur, aſpicimus, quibus quotidie percuſsionibus intereat populus, videmus: cuius hoc nil noſtro præcipuè peccato agitur? Ecce depopulatæ vrbes, euerſa caſtra Eccleſiæ, ac monaſteria de ſtructa in ſolitudinem agri redacta ſunt: ſed nos pereunte populo auctores mortis exiſtimus, qui eſ ſe debuimus duces ad vitam. Ex noſtro enim peccato populi turba proſtrata eſt: quia faciente no ſtra negligentia, ad vitam erudita non eſt. Penſemus ergò. Qui vnquam per linguam conuerl noſtram, de peruerſo ſuo opere noſtra increpatione correpti pænitentiam egerunt? Quis luxuri am ex noſtra eruditione deſeruit? Quis auaritiam, quis ſuperbiam declinauit? hîc paſtores vocat ſumus, & cùm ante æterni paſtoris oculos venerimus, eò gregem noſtra prædicatione conuerſun non ducemus. Sed vtinam ſi ad prædicationis virtutem præſufficimus, loci noſtri officium in in nocentia vitæ teneamus. Imp. & PP. vt ſuprà.

883. *Martinus 2. Papa 107.*

HIc malis artibus Pontificatum adeptus breui moritur. Platina. Imp. vt ſuprà.

Adrianus 3. Papa 108.

885. HIc primus Imperatorem ab electione Papæ planè excludendum eſſe, legem tulit. Simonet Blondus, Nauclerus, Platina. Imp. vt ſuprà.

890. *Fabianus.*

IN Anglia Epiſcopi & monachi pro defunctorum animabus tunc fortiter orabant: ſed interin exinaniebant hominum loculos. Imp. 83. Carolo Craſſo. PP. 109. Steph. 5.

Alphredus Rex Anglorum.

890. AB Hadriano Pontifice vnctionem, & coronam Anglorum primus accepit, vnde filius Rom Papæ dictus: fuit Rex doctiſsimus & varia ſcripſit, Magnus inde vocatus. Ab eo anno vſq ad annum Domini 1538. ſunt anni 666. qui faciunt plenum Beſtiæ numerum Apoc. 13. in qu Henricus octauus, qui Tyrannicum Pontificis jugum excuſſerat, omnes monachorum ſectas e ſu regno deleuit, Cœnobiaque euertit. Imp. Carolo Craſſo. PP. Steph. 5. vt ſup.

890. *Almannus monachus Gallus.*

DEſolationem Franciæ, quæ ſuo tempore à Normannis vaſtabatur: & ſui quoque monaſter prædixit & deplanxit. Imp. Carolo Craſſo. PP. Steph. 5. vt ſup.

890. *Anſbertus lib. 6. in Apoc. c. 13.*

BAbylonem illam ſecundam appellat Romam: vt & lib. 8. c. 17. Imp. & PP. vt ſup.

De Formoſo 1. PP. 110.

892. NEſcio quo fato accidiſſe dicam, vt vnà cum induſtria Imperatorum, ſimul etiam Pontificum virtus & integritas defecerit: quæ quidem tempora infelicíſsima eſſe arbitror: cùm auctorita te Platonis, tales ſoleant eſſe reliqui ciues, quales ſunt in republica principes. Platina. Imp. 84 Arnolpho. PP. vt ſuprà.

Ominoſum.

894. LEpus quidam fugiens, fuga ſua deduxit Arnolphi, qui Romam obſidione cinxerat, milite vſq; ad vrbis mœnia, ad quæ ille curſum dirigebat: Illi igitur, dum perſequuntur leporem ma gno clamore, vociferationibus ſuis adeò terruerunt vrbanos, vt à muris receſſerint, & aufugerint hiqueſic Roma nullo negotio potiti fuerint. Auent. lib. 4. Blond. Luitprand. lib. 2. c. 7. Imp. 84 Arnulpho. PP. 110. Formoſo.

Concilium Triburienſe.

895. CElebratum eſt ſub Imperatore Arnolfo Concilium prope Moguntiam in villa Tribur, ab 22 Epiſcopis: Vbi etiam de emendandis Clericorũ vitiis, & quæſtu actum, & inter alia quoq; ſin

gulari

 Anno

ri titulo cap. 16. constitutum fuit: vt sepulturam morientium nemo vendat, &c. Sed in fine ta benè) subiunctum: Nisi fortè proximi, & amici defuncti, propter nomen Domini, & re-tionem animæ viri, gratis aliquid donare velint. Imp. Arnolfo. PP. Formoso, vt suprà.

Joannes 10. *PP.* 115.

900.

Latina Ioannis decimi, Formosi & aliorum Paparum facta deplorans ait: Hoc accidisse putà-rim ego, cùm quia Pontifices ipsi à Petri vestigiis discesserant, tum vel maximè, quia Respu-Christiana ignauos & desides principes habebat, quorum maximè intererat, nauiculam Pe-uctibus exagitari: ne si gubernator aliquando resipisceret, principes ipsos vt malos nautas è ublica deijceret. Imp. 84. Arnulpho.

Finit Centenarius nonus.

o ...ti.	Num.	CENTENARII NONI IMPERATORES.	Anni.	Mens.	Dies.
1	95	Carolus Magnus.	13	1	4
4	96	Ludouicus Pius Augustus 2.	26	4	24
0	97	Lotharius.	15	3	10
5	98	Ludouicus 2. Iunior.	19	10	0
5	99	Carolus 2. Iunior Calvus.	2	2	0
7	100	Ludouicus 3. Balbus.	1	6	5
9	101	Carolus 3. Crassus.	8	7	0
7	102	Arnulphus.	12	1	19
9	103	Ludouicus IV.	12	0	0
		PONTIFICES.			
6	99	Stephanus V. dictus 4.	0	6	23
7	100	Paschalis Romanus monachus.	7	3	17
4	101	Eugenius 2. Iunior Romanus.	3	6	24
4		14. Zinzinus Romanus.	0		

827	102	Valentinus Romanus.	0	1	10
828	103	Gregorius 4. Romanus.	16	0	0
844	104	Sergius 2. Iunior Romanus.	3	2	3
847	105	Leo 4. Romanus monachus.	8	3	6
855	106	Benedictus 3. Romanus.	2	8	16
855		15. Anastasius 3. Romanus.	0		
858	107	Nicolaus Magnus Romanus.	9	6	20
867	108	Hadrianus 2. Iunior Romanus.	4	11	12
872	109	Ioannes 8. Romanus.	10	0	2
882	110	Marinus Galesianus Faliscus.	1	1	0
884	111	Hadrianus 3. Rom. Agapitus.	1	3	19
885	112	Stephanus 6. Rom. Basilius.	6	0	9
891	113	Formosus Portuensis.	4	6	18
895	114	Bonifacius 6. Romanus.	0	0	15
896	115	Stephanus 7. dictus 6.	1	2	19
	116	Romanus Gallesianus Faliscus.	0	4	23
897	117	Theodorus 2. Iunior Romanus.	0	0	20
	118	Ioannes 9. Tiburtin. monachus.	2	0	15
899	119	Benedictus 4. Romanus.	3	6	15
Anno Christi.	*Num.*	CONCILIA.	*Epis.*	*Sess.*	*Can.*
802	263	Saltzburgense.			
803	264	Hallense.			
809	265	Aquisgranense.			
811	266	Triburiense.			
812	267	ad Theodonis villam.			
	268	Moguntinum.			56
	269	Remense.			44
813	270	Turonense.			51
	271	Cabilonense.			63
	272	Arelatense.			26
816	273	Aquis granense.			14
824	274	VVormaciense.			
	275	Moguntinum.			
829	276	Aquis granense.			

277	Aquiſgranenſe.			
278	Moguntinum.			
279	Gallicanum.			
280	Aquiſgranenſe.			
281	Remenſe.			
282	Meldenſe.			31
283	Moguntinum.			
284	Romanum 49.			64
285	Ticinenſe.			
286	Moguntinum.			
287	Romanum 50.			
288	Romanum 51.			
289	Conſtantinop. 21.			
290	Metenſe.			
291	Aquisgranenſe.			
292	Romanum 52.			
293	Conſtantinop. 22.			
294	Romanum 53.			
295	Francicum.			
296	Conſtantinop. 23.			
297	Romanum 54.			
298	Conſtantinop. 24.	300		
299	Colonienſe.			
300	Vermerienſe.			
301	Aciniacum.			
302	Pontigonenſe.			
303	Conſtantinop. 25.			
304	Trecenſe.			
305	Macrenſe.			
306	Colonienſe.			6
307	Moguntinum.			24
308	Rauennas.	74		
309	Triburienſe.			58

ORDI-

ORDINES.

Horum hîc nulla fit mentio apud Historicos.

DOCTI VIRI.

Claudius Turonensis Episcopus.
Claudius Clemens Scotus.
Freculphus Episc. Lexouiensis.
Adalbertus Gallus.
Samson Sidonius.
Vergilius Hibernus.
820 *Rabanus Maurus.*
Chronicon ordinis Cistercienfis.
Luitpertus Episc. Moguntinus.
Joannes Zonaras Monachus.
Joannes Turpinus Archiepisc. Remens. & miles.
Annales Ludouici Imperatoris.
Valafridus Abbas.
Aimonus Monachus.
840 *Eutropius presbyter.*
Strabus Monachus Fuldensis.
Godescalcus Presbyter.
Xiphilinus.
Rosuida Monialis docta.
Fulcuinus Morinorum Episcopus.
Anastasius Bibliothecarius Romanus.
860 *Methodius Illyricus.*
Bertramus.
880 *Pascasius Rodobertus Abb. Corbeiens.*
B. Remigius.
Ansegisus.
Fabianus.
Almannus Monachus.
Ansbertus.
900 *Hugbaldus Monachus Gallus: Eclogam scripsit de Calui*
in qua omnia verba incipiunt à litera C.

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS DECIMVS.

Benedictus 4. Papa 110.

902.

PLatina in huius vitâ virtutem, & pietatem (de quo etiam suprà) defecisse in Pontificibus, & in monstra ac portenta conuersa esse dicit. Idem Sabellicus conqueritur Enneade 9. l. 1. Sed & Cornelius Cornipolitanus in tab. chronologicis refert, omnem à Deo mandatam obedientiam, & reuerentiam erga Imperatores à Pontificibus recessisse. Sed recitabimus ipsius Platinæ verba. Acciderat huic ætati, inquit, quod aliis interdum solet rebus, vt hominum industria in quouis genere virtutis consenesceret, nullis calcaribus adhibitis, quibus hominum ingenia ad laudem excitarentur, quod fieri à benè institutis populis optimisque principibus consueuit. Constat enim (vt antea dixi) Ludouicum Arnulphi filium imperium paternum repetere conantem, eo tempore Veronę captum & interfectum à Berengario fuisse, atque tum primùm genus Caroli Magni, ignauia posteriorum Principum, tam Franciæ, quàm etiam Germaniæ Imperij titulos amisisse.

Verum est certè quod Crispus ait, quæ orta sunt occidunt: quæ aucta, senescunt. Imperium ipsum magnum habuit incrementum: verùm postea principum ac populi Romani ignauia, Splendor ille Romani nominis in obscuras tenebras conuersus est, tum vel maximè, vbi remissa exercitatione virtutis, voluptatibus se, & thermis ad effæminanda corpora inuentis, tradidêre. Idem etiam accidisse pontificali dignitati dicere possumus. Sanctitate enim & doctrina, quæ non nisi magnis laboribus consummataque virtute comparantur, pontificium decus sine vllis operibus, primò quidem auctum est, inter tot hostes & obstinatos persecutores Christiani nominis: mox verò vbi eum ipsis opibus lasciuire cæpit Ecclesia Dei, versis eius cultoribus à seueritate ad lasciuiam, pe perit nobis tanta licentia peccandi, nullo principe flagitia hominum tum coërcente, hæc portenta à quibus ambitione & largitione sanctissima Petri sedes occupata est potius, quàm possessa. Hæc Platina. Imp. 84. Arnulpho. PP. vt suprà.

Conradus Hæopagus & Geophardus Argentoratensis vates.

903.

ROmanus pontifex ob scelera malè audiebat vulgò: Venter & ea quæ sub ventre, illis Deus erat Vino, Ocio, Veneri, Cereri dediti sacras prophanas literas iuxtà contemnebant. Virgines sacratæ passim incestu polluebantur. Adulterio nihil communius erat. Arrogantia, superbia, luxus libido, auaritia, communia sacerdotum mala inualuerant: leuitatem illi omnem, veste, incessu armis, quasi carnifices circulatoresque præ se ferebant: pauperes, pupillos, viduas compilabant: nemo hos defendebat: carmina amatoria passim cantitabantur, emere, vendere sacra pietas erat Conradus Hæopagus atque Geophardus Argentoratensis, vates diuini, tum facundiam in vitia sacerdotum, & monachorum auiditatem exercebant. Ac nisi resipiscerent, flagellum Dei Attilam denuò adfore propediem prædicabant. Sed nemo his rectè præcipientibus admonentibusque obtemperabat. Ira Dei mortales urgebat, cùm insipientissimi essent, sapientissimos se esse credebant. Superstitionem religioni, vmbram rei speciem pietati præferebant, sed mox pœnas pecudes stolidissimæ crudelissimas dederunt, qui patri indulgentissimo benè monenti obedire detrectârunt. Auent. Imp. 85. Ludouico 3. PP. 116. Benedicto 4.

Ostentum.

903.

HOc anno in vigilia Natiuitatis Christi circiter primum Gallicinum à septentrione subitò nox quasi dies illuxit: hæcque claritas ferè per horam durauit: tandem cœlum contraxit rubedinem, & tenebræ noctis redierunt. Quendelberg, & Saxon. chron. Imp. 85. Lud. 3. PP. 116. Bened. 4.

Infelix seculum.

904.

INfelix dicitur hoc seculum, exhaustum hominibus ingenio & doctrina claris, quòd in eo nihil ferè dignum memoria posteritatis gestum sit: vnde ferunt, tunc repertum fuisse quoddam monstrum capite canino & cæteris membris humanis, quod statum illius temporis mirificè referret.

Hoc ipso infelicissimum, quòd Ecclesia sub Cæsaribus esset captiua, sine vllo bono ferè Ponti
ce, sine vllo celebri Conc. &c. Genebardus. Imp. Lud. 3. PP. Benedicto 4. vt sup.

950 *Leo V. PP.* 117.

HIc animaduerte Lector, quod dignissimum est memoratu: Nam cùm ipsamet bruta, rapaces
truculentæ feræ, lupi inter se pacem colant, & neutiquam alter alterum deuoret, quantum
dirâ eos inclementia hyemis ambigat fame:
Papæ tamen Romani se mutuò tollunt & perdunt, sibique inuicem multò dant maiora, quà
pessimi hostes damna. Nam hic Leo quintus à Christophoro primo Papa, suo familiari, que
ipse tanquam lupum, vt Platina inquit, domi aluerat, honore spoliatus, & in vincula non sine m
torum interitu, coniectus fuit. Imp. vt sup.

907 *SERGIVS III. PP.* 119.

VIde quæso, quantum isti degenerauerint à maioribus suis. Illi enim, vtpote viri sanctiss
dignitatem vltrò oblatam contemnebant, orationi & doctrinæ Christianæ vacantes: hi v
largitione, & ambitione pontificatum quærentes, & adepti, post habito diuino cultu, inimici
non secus ac sæuissimi quidam tyranni inter sese exercebant: suas voluptates postea securiùs exp
turi, cùm nullibi extarent, qui eorum vitia coërcerent. Crediderim ego, Sergium hæc facere à I
thario compulsum, quòd Formosi operâ à Gallis in alienigenas Imperium translatum sit. Serg
autem his artibus vitam ducens, septimo pontificatus sui anno, mense quarto, die XVI. morit
cùm paulò antè igneæ faces in cœlo & stellæ micantes, discurrentesque præter consuetudinem
visæ. Plat. Imp. vt suprà.

910 *Regino Abbas Prumiensis in Chronico,*

Vnde principibus sua nascantur infortunia, morbi, & alia exitiosa.

HIlpericus Rex, descriptiones nouas per consilium Fredegundis in omni regno suo facit, vt vn
quisque possessor de propriâ terrâ, de vno Arpenne vnam amphoram vini ad partem Regis
ret, & de jugero modium vnum. Vnde populus valdè oppressus vociferabatur ad Dominu
Misit autem Dominus plagam in domum Regis, & ipse ægrotare cœpit, & duo Filij eius mor
sunt. Rex perterritus, descriptiones combussit, & tributum indulsit. Imp. Lud. 3. PP. Sergio
vt suprà.
Idem. Circiter annum Constantini duodecimum, aut paulò pòst, eâ horâ, quâ Monot
litarum hæresis in synodo damnabatur, multæ aranearum telæ de cœlo in medium populum
ciderunt, in testimonium: sordes hæreticæ prauitatis depulsas esse.
Idem. Imperator Romam proficiscitur: cui sexto ab vrbe milliario Vitellianus Papa cum
cerdotibus, & populo Romano occurrit. Vides illo tempore occurrisse Papam Imperatori: ho
non. Vide librum ceremoniarum.
Idem. Liberius Papa exilio reuocatur: reuocatus hæreticis fauet.
Idem. Synodus magna celebrata est apud Triburos contra plerosque seculares, qui
toritatem Episcopalem imminuere (sine dubio tyrannidem diutius ferre nolebant) t
tabant.
Idem. Guntramus Rex cùm quadam die venatum in syluam venisset: &, vt solet fieri,
illacque discurrentibus socijs, ipse cum vno fideli suo remansit solus. & graui somno depressus,
pite in gremio eius inclinato obdormiuit: de cuius ore paruum animal egressum, tenuem ri
lum, qui propè decurrebat, transire moliebatur, tunc is, in cuius gremio quiescebat, spatham
am eduxit, eique ex eâ pontem fecit, per quem ad aliam transiuit partem, & in quoddam mon
foramen ingreditur, & post paululum reuertitur, & per eandem spatham riuulum transiens,
os Guntrami ingreditur, statimque à somno excitatus, omne retulit sicut vidit. Is in cuius grem
dormierat, cùm rem per ordinem retulisset, effossus est locus, & inæstimabiles reperti s
thesauri.
Idem. Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVI. Carolomannus Romam perrexit, i
que se totondit, & in Sarapte monte monasterium ædificauit, in honorem sancti Syluestri, ibiq
aliquod tempus moram faciens, exinde ad sanctum Benedictum in Casinum vsque peruenit
ibi monachus effectus est. Fertur autem de sancto viro exemplum memorabile. Cùm adhuc R
mæ positus in monasterio, quod sibi ædificauerat, ab omnibus propter regiam nobilitatem, & qu
maius est, propter contemtum regni terreni, & gloriam præsentis seculi, veneraretur, & laudib
extolleretur, timens vir Deo plenus fauorem laudis humanæ, qui tanta pro Christo reliquer
fugam magis arripere disposuit, quàm vanæ gloriæ subjacere. Et hoc tantummodò vni fido so
confessus est, quem ab infantia in omnibus fidelem probauerat, cum eo noctu omnibus aufugit

sciis

Anno

ijs, & ad Casinum montem vsque peruenit, & nihil secum portans ex omnibus bonis, quæ cor-
ri erant necessaria, nudus Christum secutus est. Et iuxta morem, portam monasterij pulsans,
lloquium patris monasterij expetijt: in cuius præsentiam cùm venisset, mox in terram corruit, se
omicidam esse, & reum omnium criminum protestans, misericordiam exposcit, pœnitentiæ lo-
m exquirit. Pater cùm hominem peregrinum esse cognouisset, interrogat, cuius patriæ aut gen-
esset: at ille confessus est, se Francum esse, & ex Francia propter talia scelera migrâsse: exilium li-
nter ferre paratum, tantùm vt patriam cœlestem non amitteret. Spiritualis pater eius precibus an-
iens, præcepit eum in cellâ nouitiorum recipi, vnà cum suo collega, probari secundum quod regu-
iubet, & tantò arctius, quantò barbaræ & ignotæ gentis homo erat, implens illud Apostolicum:
obate spiritus, si ex Deo sunt. Itaque probatus in omni patientia, sociatus est congregationi
à cum collega: post emensum anni circulum professus stabilitatem, conuersationem, morum o-
dientiam secundum regulam sancti Benedicti. Cœpit autem irreprehensibiliter inter fratres con-
rsari, omnibus virtutibus pollens. Accidit autem, vt iuxta quod mos est, ad coquinæ officium
bdomadarius deputaretur: quòd cùm libenter quidem faceret, sed in multis ignoranter offen-
ret, coquus vino exæstuans ei alapam dedit, dicens: Ita te fratribus deseruire oportet? cui ille ni-
motus, placido vultu respondit: Indulgeat tibi Dominus frater & Carolomanus: neque enim
iquam nomen suum prodiderat, ne ex vocabulo agnosceretur. Rursus cùm in quibusdam ciba-
s administrandis errasset, à coquo percussus est, cui eadem quæ suprà, imprecatus est. Et cùm
tiò à coquo crudeliter cederetur, indignatus ille comes indiuiduus suæ peregrinationis, quòd tan-
s vir à tam vili persona tam contumeliosè afficeretur, iam ferre non valens, arripuit pilum, vnde
nis in holera fratrum mittendus conterebatur, & eum omni nisu percussit dicens: Nec tibi Deus
rcat serue nequam, nec Carolomanus indulgeat. Fratres hoc audito valdè commoti sunt, quòd
mo alienigena, & pro misericordia receptus, talia facere præsumsisset. Protinus ergo custodiæ
ncipatur, vt die sequenti talis præsumtio acriùs vindicaretur. In crastinum productus de custo-
in medio conuentu sistitur: percunctatus, cur manus extendere in fratrem ministrum ausus fuis-
respondit: quia (inquit) vidi seruum nequiorem omnibus, virum meliorem, & nobiliorem o-
ibus quos in terra conuersari scio, non solùm verbis dehonestare, sed etiam plagis afficere. Fu-
e nimiò exagitati, quòd eum qui peregrinus venerat, cæteris prætulisset, interrogant, quis esset
qui bonitate & nobilitate omnes anteiret: cur saltem patrem monasterij non excepisset? Ille ne-
sitate compulsus celare non valens, quod Deus iam manifestari volebat, ait: iste est Carolomanus
ondam Rex Francorum, qui pro Christi amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui de
ta excellentia ita se humiliauit, vt modò à vilissimis personis non solùm contumelijs afficia-
, verùm etiam verberibus affligatur. Quo audito tremefacti à sedibus surgunt, pedibus eius se
sternunt, veniam postulant de contemtu, ignorantiam profitentur. Ille contrà in terram pro-
tus, cum lachrymis negare cœpit, hæc non esse vera, non se esse Carolomanum, sed hominem
catorem & homicidam: collegam timore perterritum propter commissum piaculum hæc ex-
gitâsse. Quid plura? Cognitus ab omnibus, cum magnâ obseruatus est reuerentiâ.

Idem. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXII. Numeneus rex Brittonum moritur,
ino nutu percussus. Nam cùm Ecclesias Dei deuastaret, & confinia crudeliter depopularetur, eò
òd Carolo debitam fidelitatem seruarent: quadam die cùm equum ascendere vellet, vt cœptam
litiam consummaret, repentè vidit ante se sanctum Maurilonem Episcopum astare, sibi hæc tor-
vultu, & terribilibus oculis ingeminantem: Define iam crudelis prædo Ecclesias Dei vastare.
s dictis, baculum quem manu gestabat, eleuans, eum in capite percussit: qui à suis in domum
ortatus, vitam cum regno finiuit. Fuit autem iste Maurilo Episcopus Andegauensis vrbis, cuius
itatis termini cohærebant finibus Brittanniæ, & ideo ab eis grauiter depopulabatur. Filius Nu-
enëi Herispius regnum paternum obtinuit.

Idem. Carolus senior Romam secundò profectus est, vbi iam pridem Imperatoris nomen à
esule sedis Apostolicæ, Ioanne ingenti precio emerat.

Idem lib. 2. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIIII. Lotharius Rex cœpit occasio-
quærere, qualiter Thietbergam reginam à suo consortio separare posset, quam exosam habe-
t propter VValdradam, quæ eius fuerat concubina, cùm adhuc adolescens esset in domo paterna:
ne siquidem, diabolo inflammante, nimiò diligebat amore. Guntherium itaque Coloniensis
bis Pontificem, (qui eo tempore erat archicapellanus) rex primò per subintroductos missos, dein-
per semetipsum, super huiuscemodi dissidio omni arte aggreditur, & vt faciliùs assensum præ-
ret, promisit se eiusdem Episcopi neptem in matrimonium accepturum, tantùm vt prædictam
ietbergam, eius aliorumque Episcoporum autoritate & licentia repudiare quacunque ratione
let. Qui, vt erat leuis animo ac inconsideratus actione, protinus omni conatu introducitur,
a spe, vt postea claruit, seductus. Rursus idem Guntherius Thietgandum Archiepiscopum Tre-
ensem hac de causa alloquitur, sciens esse virum simplicem, nec adeò in diuinis scripturis erudi-
n, canonicisque sanctionibus exercitatum, & ex vtriusq; testamenti paginis quasdam sententias
ofert, quas aliter quàm Ecclesiastica regula docet, edifferens, virum improuidum secum in foue-
trahit, cæcus cæco ducatum præstans. Quid plura? Facta sunt omnia quæ huic commento vi-
bantur necessaria: Concilium Metim conuocat, reginam quasi canonicè euocatam, in medio sta-
nt, testes producunt vnà cum scriptis, qui valdè grauia crimina imponebant: inter alia prote-

ſtati ſunt, quòd eadem Thietberga confeſſa fuiſſet, ſemetipſam fratris germani inceſtuoſo conc
bitu eſſe pollutam. Continuò ſtatuta patrum de inceſtuoſis recitantur, & non ſolùm à legitim
viro ſeparatur, verùm etiam omnis copula maritalis inhibetur, pœnitentia iuxta modum cul
indicitur, & tali nefaria machinatione diu exoptata, voluntas Regis adimpletur. Non multò p
interiecto tempore, iterum conuentum ſynodalem Aquisgrani coadunant, vbi Rex libellum ſ
proclamationis obtulit: in quo continebatur, qualiter in quadam fœmina, Thietberga nomin
factioſis perfidorum hominũ argumentis fuerat defraudatus: imò non mediocriter repetiuit, qu
iudicio Epiſcoporum diſsidij ſententiam pertuliſſet, quæ ſi idonea eſſet coniugali thoro, & peſtife
inceſtus pollutione fœdata non fuiſſet, nec viuæ vocis confeſsione publicè condemnata, ſponte ea
retineret: porrò ſe incontinentem eſſe profeſſus eſt, & ſine copula iuuenilis ætatis ardorem ferre n
poſſe. Allatis itaq; diuerſorum conciliorum voluminibus, multa de inceſtuoſis replicata ſunt: q
bus recitatis, hanc diffinitiuam ſententiam protulerunt: Credimus illam non fuiſſe idoneam ac
gitimam coniugem, neq; adeò præparatam eſſe vxorem, quæ publica confeſsione inceſtuoſo for
cationis crimine denotata probatur. Quocircà glorioſo principi noſtro, pro ſua in diuino cultu d
uotiſsima aſſertione, atq; victorioſiſsima regni tuitione, cui non ſolùm nos, verùm etiam cano
ca autoritas interdixit inceſtuoſum coniugium, legitimum matrimonium à Deo illi conceſſum n
denegamus, iuxta indulgentiam dicentis Apoſtoli: Melius eſt nubere, quàm vri. His ita patrat
VValdrada iam in publicum procedit, ſtipata obſequentium multitudine, omnisq; regia aula
ſultat, VValdradam reginam eſſe. Guntherij Epiſcopi neptis ad regem accerſitur, ac ſemel ab eo
aiunt, conſtupratur, atq; cum cachinno, & omniũ deriſione ad auunculum remittitur. Igitur age
tibus fratribus Thietbergæ reginæ, hæc omnia ad noticiam Nicolai Papæ deferuntur, qui eo temp
re Romanæ præſidebat Eccleſiæ. Igitur anno Dominicæ incarnationis D C C C L X V. miſsi ſunt H
gano, & Rodaldus Apoſtolicæ ſedis legati in Galliam ad diſcutiendum, vtrùm res ſe habeat, ſic
ſummo Pontifici nunciata fuerat: qui in Franciam venientes, pecunia corrupti, magis fauerunt i
quitati, quàm æquitati. Tamen ad regem peruenientes, cùm ei declaràſſent legationis ſuæ cauſ
tale reſponſum ab eo acceperunt: ſe nihil aliud egiſſe, niſi quod Epiſcopi ipſius regni in generali
nodo, ſibi agendũ præmonſtraſſent. Dedêre verò ijdẽ legati conſiliũ regi, vt illos Epiſcopos, qui
ſynodo præfuerant, ad ſedem Apoſtolicam deſtinaret, qui verbis ac ſcriptis vniuerſali Papæ ſa
facerent. Legati immenſis ditati opibus, Romam regreſsi ſunt, nunciaueruntque Præſuli, q
in Gallijs viderant & audierant, adijcientes ſe nullum ſapientem Epiſcopum in regno Lotharij
ueniſſe, qui ad liquidum canonicis eſſet inſtitutus diſciplinis. Interea Thietgandus & Gunthe
us Archiepiſcopi, Romam profecti ſunt, ea animi intentione, & vt regem innoxium in ſuprà
cto facto demonſtrarent, & ſe cum cæteris coëpiſcopis eccleſiaſtica atque Apoſtolica exercuiſſe dec
ta: ſtulticiæ quidem elogio denotandi, qui ſe illam Petri ſedem aliquo prauo dogmate fallere po
arbitrati ſunt, quæ nec ſe fefellit, nec ab aliqua hæreſi vnquam falli potuit. Itaque cùm in præſe
tiam Nicolai Papæ veniſſent, libellum obtulerunt, in quo continebantur geſta ſynodalia, qua
Mediomatrico vrbe, & Aquis ab eis ſtatuta fuerant. Qui cùm à notario coram omnibus recitatus
ſet, interrogauit Pontifex, ſi hæc ſcripta verbis confirmarent? Reſponderunt, inconueniens videri
quod proprijs manibus roborauerant, verbis infirmare mallent. Et ſic nec repulſa, nec admiſſa
rum aſſertione, iuſsi ſunt ire ad hoſpitia ſua, quòuſq; reuocarentur. Paucis interpoſitis diebus, ad
nodum, quam Papa congregauerat, ſunt accerſiti, vbi eorum damnata & anathematiſata ſunt ſc
pta, & ipſi, omnibus adiudicantibus Epiſcopis, Presbyteris, & diaconis, ſunt depoſiti, & omni E
cleſiaſtica dignitate priuati. Qui tam turpiter dehoneſtati, Ludouicum Imperatorem, fratrem L
tharij regis adeunt, qui ea tempeſtate Beneuenti morabatur in partibus, ſcriptis ac dictis vocifera
tes, ſe iniuſtè eſſe depoſitos, ipſi Imperatori, & omni ſanctæ Eccleſiæ iniuriam eſſe factam, cùm nu
quam auditum ſit, vel vſpiam lectum, quòd vllus metropolitanus ſine conſcientia principis, vel p
ſentia aliorum metropolitanorum fuerit degradatus. Adiecerunt inſuper multa alia, blaſphema
eundem Papam, quæ hîc ſuperfluum duximus enumerare, exiſtimantes, eiuſdem ſe Imperatoris a
miniculo, ſimul & interceſsionis ope, & criminis obiecti abolituros notam, & priſtinæ dignitatis re
peraturos ſtatum. Sed ſpes eorum fruſtrata eſt, quamuis Imperator omnibus votis illis opitulari
luiſſet. Thietgandus depoſitionis ſuæ à ſede Apoſtolica prolatam ſententiam patienter ferens, iu
præcedentem conſuetudinem, nihil omninò de ſacro miniſterio contingere præſumſit. Guntheri
verò ſpiritu inflatus, vetitum ſibi officium vſurpare nõ expauit, parui pendens apoſtolicam exco
municationem. Reuertuntur igitur in Franciam debita confeſsione repulſi. Et dum iterum ac ter
ſedem apoſtolicam reparationis, & reſtitutionis gratia adiſſent, nouiſsimè in Italia infirmitate p
venti peregrini & exules moriuntur, cõmunione laicali tantùm ſibi conceſſa.

Idem. Aripertus à Grimoaldo regno eiectus cùm eſſet in naui, & tenderet in Brittanniam, aud
vocem à littore, qua iubebatur in patriam ſuam redire, quia ante triduum Grimoaldus eſſet exſti
ctus: ille autem ad littus rediens, neminem videt. Vnde concipit opinionem, diuinum nunciu
eſſe, ac in patriam redit, & regnum recuperat.

Idem. Ludouicus Rex Boiorum in Franckofort mortuus eſt, pius & fortis, & apud quem n
lus per pecuniam Eccleſiaſticam dignitatem obtinuit. Vide quis & qualiter illo tempore Eccle
ſticas dignitates contulerit, Imperator, an Papa?

Ordo Cluniacensis. 912.

HIc Ordo primus est, qui à Benedictinorum viuendi consuetudine recessit. Odo primus fuit, qui apud Cluniacum S. Benedicti regulam intermortuam ferè iterum reparauit. Vestitus fuit Benedictinis similis. Odonis miracula recenset Antoninus: cætera reperiuntur apud Tritheymium, Bergomensem, Vincentium, & polydorum. Sed & Bernhardus eiusdem cœnobij monachus anno Christi 1050, vt & Petrus Cluniacensis abbas ibidem anno Domini 1100, descripsit horum monachorum vitam, & Regulam. Habes etiam apud Cassandrum lib. 2. cap. 35. quædam de his monachis. Imp. 85 Lud. 3. Papa 119 Sergio 3.

Vaticinium quo lux Euangelij per cæcum præfiguratur. 921.

SEmomislaus Polonorum Rex, filium habuit cæcum qui die quodam cùm visum gratiâ diuina reciperet, Rex ab ariolis, quid hoc sibi vellet, sciscitatus est, cui responderunt: sicut hic filius tuus gratia Deorum est illuminatus, sic per eum Polonia in breui illuminabitur: quod & paulò pòst per lucem Euangelij factum fuit. Miesco enim cæcus mortuo patre, baptizatus, & Christianus factus, ad veram Dei agnitionem peruenit, & idola omnia è templis eiecit: quæ hodie nostri Papæ restitui, Imperatoribus mandant, & inobedientes imperio, & vita æterna priuant. De quo alibi.

Hic Rex pius primus instituit, vt dum Euangelium prælegitur, singuli virorum gladijs ad medium è vaginis depromtis testarentur, se propter Euangelium Christi ad mortem vsque decertare paratos esse. Mechouius, Mercator, Ioan. Dugloſſus, VVenceslaus, Hagecus, Bernardus Vapouius & Martinus Gallus. Imp. 87. Henrico 1. aucupe. Papa 122 Ioanne 11.

Anno

M. Philippus Secretarius Imp. Henrici I,

& Georg. Rixener.

EX consilio prudentissimorum horum vir-
rum (hodierno tempore ridentur & expl-
duntur bona scribarũ suffragia à Thrasonib.)He-
ricus I.auceps,Imp. 87. Torneamenta primus exh-
buit nationi Germanicæ Magdeburgi,eaq; in lau-
& decus eximiæ nobilitatis: & ad excitandum
nobilibus studium virtutis & laudis, in posteru-
quoque celebrari iussit cum obseruatione duod-
cim statutorum seu legum, quæ sequuntur:

Prima lex: Ne admitteretur quis Christia-
religionis hostis, aut præuaricator.

2. Qui contra Cæs. Maiestatem & Imperiu-
peccasset.

3. Qui virginem vitiasset aut viduam oppr-
sisset.

4. Qui iuramenta, Chirographa, & pacta, m-
nu subscripta, sigillisque confirmata, violare, a-
negare consueuisset

5. Qui prodidisset Dominum suum, eúm-
deseruisset in castris & militia, vel autor fuisset d-
in prælio fugæ: suosque subditos iniuriosè præg-
uâsset, pressisset, aut interemisset.

6. Qui homicidium commisisset.

7. Qui templa expilâsset, aut viduas & pup-
los deprædatus fuisset, vel molestâsset.

8. Qui latro, pirata, prædator, vel sica-
esset.

9. Qui author nouorum vectigalium, aliorumque Reipub. grauaminum & incommod-
tum extitisset.

10. Qui adulter, vel mæchator esset.

11. Qui fœnerator, mercator, seu artifex manuarius foret.

12. Qui nobilitatis testimonium non à quarto progenitore haberet.

Celebrata autem fuerunt Torneamenta hæc in

Germania:

I. Magdeburgi ab Henrico I. aucupe, Imperatore Romano, anno post Christum nat-
930.

II. Rotenburgi ad Tuberim à Conrado Duce Francorum, anno 942.

III. Constantiæ ad lacum Bodamicum, à Duce Ludolpho de Sueuia & Alemannia a-
no 948.

IV. Meresburgi à Marchione Ridaco de Misnia, Comite Meresburgico anno 968.

V. Brunsuuigæ à Marchione Ludolpho de Saxonia, Domino in Braunsuueig, a-
996.

VI. Treuiræ ab Imperatore Romano Conrado II. anno 1019.

VII. Halæ in Saxonia ab Imperatore Henrico III. anno 1042.

VIII. Augustæ Vindelicorum ab Hermanno Duce Sueuorum, anno 1080.

IX. Göttingæ in Saxonia, Comite Supplingiburgi, anno 1119.

X. Tiguri, quod vocant vulgari lingari lingua an der Lindmat/ à VVelpho Duce in Bau-
& Spoleti, Marchione in Corsica, Domino Sardiniæ, Filio Ducis VVelphi III. splen-
dissimè, anno 1165.

XI. Coloniæ Agrippinæ ad Rhenum, à Florente Comite in Holland & Seeland, anno 117-

XII. Noribergæ ab Henrico VI. Imperatore, laudatissimè, anno 1197.

XIII. VVormatiæ ad Rhenum, ab Equitibus Rheni, anno 1209.

XIV. VVürtzburgi ad Mœnum in Franconia Orientali, ab Equitibus Franconiæ, a-
1235.

XV. Ratisbonæ ad Danubium ab Equitibus Bauariæ, anno 1284.

XVI. Suuinforti ad Mœnum ab Equitibus Franconiæ, anno 1296.

XVII. Rauenspurgi Sueuorum, ab Equitibus Sueuiæ, anno 1311.

XVIII. Ingelnhemij ad Rhenum, ab Equitibus Rheni, anno 1337.

XIX. Ba-

Anno

XIX. Bambergæ in Franconia Orientali ad Rhednisum, ab Equitibus in Franconia, anno 1362.
XX. Eßlingæ ad Nicrum ab Equitibus Sueuiæ, anno 1374.
XXI. Schafhusij ad Rhenum ab Equitibus Sueuiæ, anno 1392.
XXII. Ratisbonæ ad Danubium ab Equitibus Bauariæ, anno 1396.
XXIII. Darmostadij ad Rhenum ab Equitibus Rheni, anno 1403.
XXIIII. Hailpronnæ ad Neccarum ab Equitibus Sueuiæ, anno 1408.
XXV. Ratisbonæ ad Danubium ab Equitibus in Bauaria, anno 1412.
XXVI. Stutgardiæ in Sueuia ab Vlrico Comite in VVirtenberg, & Mümpelgard, anno 1436.
XXVII. Landeshuti Boiorum ad Iserim à Ludouico Diuite, Comite Palatij ad Rhenum, Duce Bauariæ superioris & inferioris, anno 1439.
XVIII. VVürtzburgi ad Mœnum ab Equitibus Franconiæ, anno 1479.
XIX. Moguntiæ ad Rhenum, ab Equitibus Rheni, anno 1480.
XX. Heidelbergæ in Palatinatu ab Equitibus Rheni, anno 1481.
XXI. Stutgardiæ in VVirtemberg ab Equitibus Sueuiæ, & Eberhardo Comite VVirtembergico, anno 1484.
XXII. Ingolstadij ad Istrum in Boiaria ab Equitibus Franconiæ, anno 1484.
XXIII. Onolsbaci Noricorum ab Equitibus Franconiæ, & Alberto Marchione Brandeburgico, anno 1485.
XXIV. Bambergæ ad Rhednisum ab Equitibus Franconiæ, laudabilis Societatis Vnicornis, anno 1486.
XXV. Ratisbonæ Boiorum ab Equitibus Bauariæ, anno 1487.
XXVI. VVormatiæ ad Rhenum ab Equitibus Rheni, anno 1487.

Ab hinc, quare egregia & vtilia hæc Catadroma desierint, variæ redduntur à prudentibus & nsultis viris causæ. Num verò virtutis & fortitudinis exercitia consistere in talis, ocio, patinis, polis & Phrygia mollicie, Turcæque his expugnari poßint, dubito.

Certè non sic veteres Germani poculis inhærebant, domique ocio marcescebant: sed in pereinas terras, ad comparandam fortitudinis bellicæ laudem, militatum abierunt. Legimus enim ud Cæsarem & Florum, quòd præcipuè Germanorum opera & virtute, Gallia subacta & in Italia toria in pugna Pharsalica parta fuerit. Sic quoque Augustum Cæsarem inter primarios milites buisse Germanos scribit Apianus: & Iosephus refert, eos in Palæstinam vsque militiæ causa profes. Cur enim non præstaret & expediret Reipublicæ Christianorum, habere viros armis indutos, & studijs bellicis exercitatos, quorum operâ defendi religio & patria contra hostes posset? efectim verò hodie plurimùm opus foret aduersus infensißimos hostes Christi Turcas, qui nil nisi tremam perniciem nostram machinantur. Certè quid detrimenti nobis sit datura hæc resupina idia, quando omne ferè fortitudinis exercitium, & laus exoleuit, dum nos manum, vt aiunt, in u fouemus, & proiecta iacent arma, altoque veterno sepulta quiescit virtus Germanica, ipsa re pediem, ni Deus prohibeat, experiemur.

Habet tamen nobilitas multos generosos & strenuos viros, mihi fauore & familiaritate notos, ibus hæc ex animo dolent, & in melius reducta cuperent: sed quid agant? Vident virtutem non ùm in suo, verùm etiam alijs statibus consenescere, omnia orta & aucta occidere, fato in peius re & retrò sublapsa referri: adeò vt nec ipsa Petri sedes ab hac ruina sit immunis. Crispus & tina.

Leo VII. Papa 126. 938.

Recitat Auentinus huius Papæ epistolam sequentibus verbis. Leo Episcopus seruus seruorum Dei, Egilulpho Iuuauensi, Eysengrino Reginoburgensi, Lamperto Fruxinensi, Visundo Saenensi, Starchando Aichstetensi, venerabilibus Episcopis, & cæteris per Bauariam commorantus &c. Commemorat primò negligentiam horum, quam à Gerardo Archimysta Laureacensi gnouerit: deinde eosdem accusat, arguit, increpat, quòd adulentur magistratibus, assentandoque toribus, conniuendo locupletibus, pietatem violent, religionem polluant, sacram Philosophi prophanent, pacem Christianam conturbent. Obijcit postea, quòd inter eos sit inexplebilis norum cupido, certamen gloriæ, honoris ac splendoris cupidinis, atque ambitio potentiæ, quæ ximas inimicitias etiam inter amicißimos excitent. Christiani (inquit) in vestris prouincijs, aubus Episcopis (qui canes muti sunt, non valentes latrare, & speculatores cæci) inuicem impont, tenues opulenti fraudant, decipiunt, circumueniunt, fœnerantur, poscunt, paciscuntur, aunt, eripiunt: nemo pactione, dono, munere, xenijs abstinet. In lites coitur, veneunt aduocanes, veneunt etiam præuaricationes. Ex spolijs pauperum magni & stati reditus & gloriæ ipsis a sunt. Vltra modum sumtu & magnificentia, ne dicam luxu, ædificando, epulando, egregij è pastores Christiani gregis prodeunt. Grauißimus solet esse moribus, qui à capite diffunditur. o.88, Othone primo. Papa Leone. vt sup.

940.

Otho I. Imperator 88.

OTho non tantùm Papas, sed etiam monachos pafsim reformauit. Nam circa annum Dor 940, fuit ab Imperatore & alijs Principibus inchoata grauifsima quædam monachorum r formatio, propterea quòd non tantùm vulgares homines, sed & Episcopi offensi inutili turbâ oci sorum, inutilium, voluptatibusque vacantium fucorum, iudicauerunt & docuerunt, satius es paucos viros bonos ali, quàm tam multos alios inutiles. Quâ ratione multi ad secularem, vt vocan vitam abiectâ cucullâ, redierunt. Historia est apud Vrspergensem & Crantzium. Verùm ab tempore, Deus bone, quàm multa noua examina (nouos ordines sectasque puta monachi rum) nata sunt: opinor ampliùs 50: & quantoperè degenerârunt? Papa 126 Leone 7.

De eodem Othone primo & Regno Arelatensi.

DEnunciauit rex Boso Episcopo Arelatensi in vigilia Natalis Christi, ne officium noctu num in Ecclesia celebraret, nisi ipso præsente. Episcopus autem cùm aliquandiu cu clericis aduentum regis expectasset vltra consuetam horam, nec ille veniret, prosecutus est cra. Et superueniens rex cœpit expostulare cum Episcopo, cur non expectasset? comm tusque dedit Episcopo alapam in medio populi & clericorum. Quam iniuriam populus æ ferens, in tumultum est versus. Deinde verò factum est, cùm Episcopus adijsset Imperat rem, conquestusque esset, quali contumelia rex ipsum coram populo affecisset: iratus C sar iurauit per barbam suam, se vlturum hanc contumeliam, morteque puniturum. Vn collecto sine vlla cunctatione magno exercitu, ingressus est Galliam, obsedit & expugnauit A latum, cepit regem & aulicos eius, mandauitque regem decollari. Archiepiscopus verò v cum reliquis Episcopis, abbatibus & principibus mitigans regis furorem, obtinuit sua interc sione, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Cùm autem diceretur, non esse æquum, rectum Imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non conueniat, vel vllum v bum ex principis ore frustra egredi: cumque de hac sententia multa vtrinque fierent verb tandem decretum est, vt rex tonsus & regio titulo spoliatus truderetur in cœnobium. Quo ctoImperator, nempe Otho primus incorporauit in perpetuum Arelatense regnum Rom. Im rio. Munsterus. Imp. 88 vt suprà. Papa 126 Leone 7.

Hoc regnum Arelatense deinceps circiter annum 1360, iterum maxima Caroli 4. perue tate ab Imperio abalienatum, & ob vnius solennis prandij præparati acceptionem, in Ludouicu Andegauensem translatum fuit: de quo Theod. à Niem infrà anno 1418. Quo eodem modo expilator & pernicies Imperij deinceps quoque vectigalia fisci detraxerit, scribit Crantzius in anno 1500.

De eodem.

IMperator Otho primus, quemadmodum re ipsâ experti sumus, ea quæ Dei sunt sapit & o ratur: diligit Ecclesiastica, & secularia negotia armis tutatur, moribus ornat, legibus emend At Ioannes 12. Papa 130 his omnibus aduersatur. Non clàm est populo, quod fatemur. Te est Rainera sui ipsius militis vidua, quam cæco captus igne multis præfectam vrbibus, sacrosan beati Petri donauit aureis crucibus, atque calicibus. Testis est Stephana eius amica, quæ in e sione, quod ex eo conceperat, recens hominem exuit. Quod si cuncta taceant, Lateranense latium sanctorum quondam hospicium, nunc prostibulum meretricum, non silebit amicam co iugem, Stephanæ patris concubinæ sororem. Testis est omnium gentium historia de absentia m lierum Romanorum, quòd ex sanctorum Apostolorum limina orandi gratia timent visere: qu audierint, hunc ante dies paucos, nonnullas coniugatas, viduas, & virgines vi oppresisse.

Ora

Ordo Camaldulensium. 950.

BEnedictinæ professionis fuit hic ordo. Cœpit secundum Francum anno 950: secundum Panuinium anno 1012: iuxta Sabell. anno 1048. Author fuit Romualdus, abbas Rauennâ ciuitate oriundus, & ex illustri familiâ natus, vt vult Antoninus: vixit annos 120. Cùm priùs Monachus fuisset in Classensi cœnobio, & vitam dissolutam in illo vidisset, propriam hinc & strictiorem agere instituit. Alia restant particularia huius cœnobij, quæ tibi dabunt commentaria Bernhardini Cadoli Camaldulensis monachi, Sabellicus, & Polydorus. Vestitus fuit totus albus propter visionem quandam. Nomen à loco. Vtitur hic Francus exclamatione, inquiens: Multa lego, scribo, trado, quæ vera esse non puto: sed historiæ mos hic inoleuit, vt laudentur multa increpanda, vituperentur multa laudanda. Imp. 88 Othone 1. Papa 129. Agapeto 2.

VVittichindus monachus Corbeiensis. 950.

HOc autore olim magna persecutio facta fuit in Monachos, & multi eiecti ideo fuerunt, quòd arbitraretur, multò melius, paucos vita claros, quàm plures negligentes monasterijs inesse. Cur non idem ...is quoque fit? Ratio est, quia mulus mulum scabit. Imp. 88 Othone 1. Papa 129 Aga...o 2.

Idem in vita Henrici 4. Roma cupiditatis ancilla permittit facilè ob pretium omne ...as.

Prodigia. 956.

IN Italia lapis miræ magnitudinis tonitru & tempestate turbulenta de cœlo iactus, ingens miraculum videntibus præbuit. Anno eodem plerisque in locis valida tempestate templa concussa sunt: vtriusque ordinis sacerdotes ictu fulminum interierunt: & plurima horrenda dictu portenta monstrata sunt. Chron. & VVittichindus. Imperat. 88. Othone primo. Papa 134. Ioanne 13.

Serlo Dorobernensis Britto. 960.

SCripsit librum contra Monachorum libidines, & Cœnobitarum sordes acrem & aculeatum, quem Lelandus aduersus monachos tam vehementem esse dicit, vt stigmata vulnerum maiora nulla vel serpentes ipsi, quantumuis sibilantes, post se reliquissent. Imp. Othone 1. Papa Ioanne 13. vt sup.

Luithprandus Ticinensis Ecclesiæ Leuita. 960.

GRegorius quidem Magnus subinde inculcat in suis epistolis, Imperatorem esse ...minum, sub verbis datæ die 10. Kal. August. imperatori Domino nostro Mauritio pijssimo ...gusto &c. Beda in Ecclesiast. historia Angl. libro 1. Imò & ipsi Pontifices in suo decreto non ita

Anno

dudum, nempe ante 400. annos, congeſto profitentur, ſe omnibus modis velle obedire Cæſar
legibus, & mendacij contrà ſentientes arguunt. Sic enim loquitur Leo 4. à Papiſtis in
ſanctos relatus diſtin. 10. Canon. 19. Leo 4. Lothario Auguſto &c. De capitulis vel præcep
Imperialibus veſtris, veſtrorumque etiam prædeceſſorum irrefragabiliter cuſtodiendis & conſ
uandis, quantum valuimus & valemus Chriſto propitio, & nunc & in æuum nos conſeruatur
modis omnibus profitemur: & ſi fortaſſe aliquis aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, ſciatis eu
pro certo mendacem. Hæc ille. Quibus ſe non tantùm Cæſarum legibus, ſed etiam ipſorum E
ſcoporum ſubijcit. Imp. 88. Othone 1. Papa 130 Ioanne 13.

Idem lib. 1. Imp. Arnolfi tempore Formoſus Papa religioſiſsimus à Romanis vehementer
flictabatur, cuius & hortatu rex Arnulfus Romam aduenerat, in cuius ingreſſu, vlciſcendo Papæ i
iuriam, multos Romanorum principes obuiam ſibi properantes decollari præcepit. Cauſa autem
multatis inter Formoſum Papam, & Romanos hæc fuit. Formoſi præceſſore defuncto, Sergi
quidam Romanæ Eccleſiæ diaconus erat, quem Romanorum pars quædam ſibi Papam elegera
quædam verò pars non infima nominatum Formoſum Portuenſis ciuitatis Epiſcopum, pro v
religione diuinarumque ſcripturarum, & doctrinarum ſcientiâ, ſibi Papam fieri anhelabat. Na
dum in eo eſſet, vt Sergius Apoſtolorum vicarius ordinari debuiſſet, ea, quæ Formoſi partibus
uebat pars, non mediocri tumultu, & iniuriâ Sergium ab altari expulit, & Formoſum Papam co
ſtituit. Deſcenditque Sergius in Thuſciam, quatenus Adelberti potentiſsimi Marchionis auxi
iuuaretur: quod & factum eſt. Nam Formoſo defuncto, atque Arnulfo in propria reuerſo: is c
poſt Formoſi mortem Papa conſtitutus eſt, expellitur, & Sergius Papa per Adelbertum conſtituit
Quò conſtituto, vt impius, doctrinarumque ſanctarum inſcius, Formoſum è ſepulchro extra
atque in Romani pontificatus ſedem ſacerdotalibus indumentis indutum collocari præcepit: cui
ait: cùm Portuenſis eſſes Epiſcopus, cur ambitionis ſpiritu Romanam Vniuerſalem ſedem vſurpa

His expletis, ſacratis mox exutum veſtimentis,
gitisque tribus, cum capite vt alij habent, abſciſ
in Tiberim iactare præcepit, cunctosq; quos ipſe
dinauerat, gradu proprio depoſitos iterum or
nauit.

Quod quàm malè egeris Pater ſanctiſsime,
hoc animaduertere poteris, quoniam & hi, qu
Iudâ Domini noſtri Ieſu Chriſti proditore a
proditionem, ſalutem, ſeu benedictionem Apoſ
licam perceperant, eâ poſt proditionem, propri
corporis ſuſpenſionem minimè ſunt priuati,
quos improba fortè defœdârant flagitia. Bene
ctio ſiquidem quæ miniſtris Chriſti impendit
non per eum qui videtur, ſed qui non videtur,
cerdotem, infunditur. Neque enim qui rigat
aliquid, neque qui plantat, ſed qui incrementu
dat, Deus.

Idem libro ſexto. Iuſiurandum verò ab e
dem Papa Ioanne, ſupra precioſiſsimum corp
Petri, atque omnibus ciuitatis proceribus, ſe nu
quam Berengario atque Adelberto auxiliaturu
accepit. Poſt hæc in patriam properanter reped
uit. Interea præfatus Papa iuramenti & promiſſi
nis oblitus, quam fecerat ſancto Imperatori, ad
delbertum vt ſe adeat, mittit, iuramento ei affi
mans, ſe illum contra ſanctiſsimi Imperatoris p
tentiam adiuturum. Adeò enim eundum Adelbe
tum, Eccleſiarum Dei, eiuſdemque Papæ Ioann
perſecutorem, Imperator ſanctus terruerat, vt omnem Italiam deſerens, Fraxinetum adiret, ſeq
Saracenorum fidei commendaret.

Idem cap. 12. qualiter Ioannes Papa ſit captus, cuſtodiæque in qua moriturus erat, traditu
qua munitione vrbs Roma munita, & quomodo Hugo per Albericum vrbe ſit eiectus, id quod d
uinæ diſpoſitioni adſcribendum cenſet, ob peccatum Hugonis regis, recenſet hoc modo.

VVido interea Thuſciæ prouinciæ marchio cum Marozia vxore, de Ioannis Papæ deiectio
cœpit vehementer tractare atque hoc propter inuidiam, quam in Petrum fratrem Papæ habeban
quoniam quidem illum Papa quaſi fratrem proprium honorabat. Contigit itaq; Petro Romæ d
gente, VVidonem clàm multos habuiſſe milites congregatos: cumq; die quâdam Papa cum frat
paucisq; alijs in Lateranenſi palatio eſſet, VVidonis & Maroziæ milites ſuper eos irruentes, Petru
fratrem ipſius ante oculos interfecerunt, Papam verò comprehendentes, cuſtodiæ mancipârunt
in qua non multò pòſt defunctus eſt. Aiunt enim, quòd ceruical ſuper os eius poſuerint, ſicque eu
ſuffocârint. Quo mortuo ipſum Maroziæ filium, nomine Ioannem, quem ex Sergio Papa meretri

ſa genuerat, Papam conſtituunt. VVido verò non multò pòſt moritur, fraterque eius Lamrtus ipſi vicarius ordinatur. Marozia verò ſcortum impudens nimis, ſuos nuncios poſt VVidos mariti ſui mortem Hugoni regi dirigit, eumque inuitat, vt ſe adeat, Romamque nobiliſsimam uitatem ſibi aſſumat. Hoc autem non aliter poſſe fieri teſtabatur, niſi eam ſibi rex Hugo vxorem ceret.

Quid Veneris facibus compulſa Marozia ſævis?
Coniugis ecce tui ſpectas tu ſuauia fratris:
Nubere germanis ſatagens Herodia binis,
Immemor aſpiciens præcepti cæca Ioannis,
Qui fratri vetuit fratris violare maritam.
Hæc tibi Moyſeos non præſtant carmina vatis,
Qui fratri ſobolem fratris de nomine iuſsit
Edere, ſi primus nequeat ſibi gignere natum:
Noſtra tuo peperiſſe viro te ſecula nôrunt.
Reſpondes (ſcio) tu: Nihil hoc Venus ebria curat:
Aduenit optatus, ceu bos tibi ductus ad aram,
Rex Hugo Romanam potius commotus ob vrbem.
Quid iuuat ô ſcelerata virum ſic perdere ſanctum?
Crimine dum tanto ſatagis regina videri,
Amittis magnam Domino tu iudice Romam.

Idem. Berengarij vxor VVilla, paſſa eſt crimen inceſti: quod ita verum eſſe, non ſolùm aurel cubicularij, verùm aucupes etiam & cupedinarij clamabant. Habuit etiam ea presbyulum capellanum, nomine Dominicum, ſtatura breuem, colore fuligineum, ruſticum, ſetigen, indocilem, agreſtem, barbarum, durum, villoſum, petulcum, inſanum, rebellem, iniquum, us magiſterio duas VVilla commendârat natas, Giſsam ſcilicet atque Gebertam, vt eas literan ſcientia epotaret. Occaſione itaque puellarum, quas presbyter Dominicus hirſutus, illotus rè docebat, mater ei propitiauerat, vt viſa ingrata alijs ac tenax, huic exiſteret larga. Sententia ae veritatis quæ ait, nihil opertum eſſe, quod non reueletur, & occultum, quod non in publin veniat, diu id ignorare homines paſſa non eſt. Nam quum nocte quadam Berengario ſente, ad cubile dominicum more ſolito hirſutus idem vellet accedere, canis hunc morſu vehementi laniauit. Conſurgentes deniquequi in domo erant, quum eum comprehenderent, & ò iret interrogarent, apologeticum iſtud anticipando domina dedit: ad mulieres noſtras ibat ditus. Sperans itaque presbyterulus, ſibi leuius fore, ſi teneret ſententiam dominæ ſuæ, Ita inquit. Cœpit itaque domina vitæ eius inſidiari, preciumque promittere, ſi eſſet qui vitam uferret. Sed cùm timerent omnes Deum, & mors eius differretur, peruenit ad Berengam ſermo. VVilla verò cœpit aruſpices maleficosque inquirere, quò eorum carminibus iuetur. Vtrùm autem horum carminibus, an Berengarij adiuta ſit mollitie, neſcio: adeò mens s erat inclinata, vt ſponte maritali ſubmitteret ora capiſtro. Presbyterulus itaque, quia ad ninæ aſſeclas adhinniuit, virilibus amputatis dimittitur: Domina verò magis à Beren io diligitur. Dixerunt autem, qui eum eunuchizauerunt, quòd meritò illum domina amaret, m Priapeia arma portare conſtaret.

Idem cap. 13. de Ioanne Rauennate, qui per nefas ſummum Pontificatum inuaſerat, per Theoram videlicet meretriculam. Quo tempore venerandæ Romanæ ſedis Ioannes Ravennas nmum Pontificatum tenebat: (hic autem nefando ſcelere contra ius fasque Pontificium culmē inuit) Theodora ſcortum impudens, huius Alberici, qui nuper hominem exuerat, auia (quod u etiam fœdiſsimum eſt) Romanæ ciuitatis non inuiriliter monarchiam obtinebat. Quæ dihabuit natas Maroziam atque Theodoram, ſibi non ſolùm coæquales, verùm etiam Veis exortiuo promtiores. Harum vna Marozia ex Papa Sergio, cuius ſuprà fecimus mennem, Ioannem (qui poſt Ioannis Rauennatis obitum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ obtiir dignitatem) nefario genuit adulterio: ex Alberto autem marchione Albericum, qui ſtro pòſt tempore Romanæ vrbis principatum vſurpauit. Per idem tempus Rauennatis ſedis, ſecundus poſt Romanum Archiereum archipræſulatus habebatur, quidam Petrus Pontifican tenebat. Quidum debitæ ſubiectionis officio nominatum Ioannem Papam, qui ſuæ miter Eccleſiæ tunc temporis habebatur, Romam ſæpius & iterum domino dirigeret Papæ: eodora, vt teſtatur vita eius, meretrix impudentiſsima, Veneris calore ſuccenſa, in huius ſpedecorem vehementer exarſit, ſecumque eum ſcortari non ſolùm voluit, verùm etiam ue etiam pòſt compulit. Hæc dum impudenter aguntur, Bononienſis Epiſcopus ritur: & Ioannes iſte in locum eius eligitur. Paulò pòſt ante huius diem conſecrationis nomitus Rauennas Archiepiſcopus mortem obijt, locumque eius Ioannes Theodoræ inſtinctu, priore

Bononienſi eccleſia deſerta, ambitionis ſpiritu inflatus, contra ſanctorum patrum inſtituta, ſ
vſurpauit. Romam quippe aduenien mox Rauennatis eccleſiæ ordinatur Epiſcopus. Mo
ca verò temporis intercapedine, Deo vocante, qui eum iniuſtè ordinauerat Papa, defunctus
Theodoræ autem Glycerij mens peruerſa, ne amaſij ducentorum milliariorum interpoſitio
(quibus Rauenna ſequeſtratur à Roma) rariſsimo concubitu potiretur, Rauennatis hu
ſedis Archiepiſcopatum coëgit deſerere denuò, Romanumq́ue (proh nefas) ſummum pontifi
tum vſurpare.

Idem lib. 3. cap. 12. de Imp. geſtis. Dictus Sergius Eccleſiam Lateranenſem Stephani ſe
tempore ferè collapſam, inſtaurauit, & candelas in D. Mariæ purificatione ferendas ordinauit:
multa execranda cum Scortis, & Lenonibus in ipſo Papatu fecit.

Idem lib. 6. Ioannes 13. patriâ Romanus, de viâ latâ, Alberici, ex Marozia fœmina nati
Romani principis filius, Octauianus antea dictus, patris ſui partim muneribus, partim minis Pa
tum occupabat. In eo namque officio non papaliter, ſed genialiter, & hiſtrionicè vixit ille, om
voluptatum generi, ſcilicet ſtupris, adulterijs, inceſtibus, libidinibus, venationibus, ludicris, lu
rapinis, incendijs, homicidijs, periurijs, aleis, armis, ſacrilegijs, alijsq́ue flagitijs ab ipsâ adoleſc
tiâ incumbens. Ex ſuis Cardinalibus quoſdam oculis, quoſdam linguis, quoſdam digitis, ma
bus, naribus & teſticulis priuauit:

Conſtituit hic Papa, vt Imperator Auguſtus ſemper poſthac à Papa Romæ coronaretur. D
verò quadam nocte extra Romam anno decimo ſui Pontificatus, & anno Domini 964, cum cui
dam ſtrenui viri vxore ſe oblectaret, ita eſt ab eo pugione confoſſus, vt intra octiduum ex vulne
bus moreretur, dignas ſceleratiſsimæ vitæ dans pœnas: vt & vitæ moribus exitus iuſto Dei iudi
reſponderet.

Quæ acta ſint in concilio contra Ioannem Romanum Pontificem

in quem moderato animo, & maturo conſilio proceſsit Otho: & quæ illi flagitia obiecta ſint à congreg
tis in conſilio: enormia certè, & vix credibilia, etiam in ſicario aut pagano:

Ex eodem.

His itaque reſidentibus, ſilentiumq; ſummum tenentibus, ita ſanctus Imperator eſt exorſ
Quoniam decorum eſſet, tam claro ſanctoq́ue dominum Papam Ioannem intereſſe concil
cur tantum declinauerit cœtum, vos ô ſancti patres conſulimus, quibus communis labor eccleſia
cus, ac commune negotium exiſtit. Tunc Romani Pontifices, & Cardinales, presbyteri, ac d
coni cum vniuersâ plebe dixerunt: Miramur, ſanctiſsimam prudentiam veſtram nos hoc velle p
contari, quod nec Ibericos, nec Babylonicos, nec Indicos incolas latet. Non hic iam de illis
qui veniunt in veſtimentis ouium, intus autem ſunt lupi rapaces? Ita apertè ſæuit, ita apertè dia
licà pertractat negocia, vt nihil circuitionis vtatur. Imperator reſpondit: Iuſtum nobis videtur
accuſationes nominatim exprimantur: deinde quod agendum eſt, communi conſilio pertra
tur. Tunc conſurgens Petrus Cardinalis presbyter, ſe vidiſſe illum miſſam celebraſſe, & non co
municaſſe, teſtatus eſt. Ioannes Epiſcopus Narnienſis, & Ioannes Cardinalis diaconus, ſe vid
illum diaconum ordinaſſe in equorum ſtabulo non certis temporibus, ſunt profeſsi. Benedic
cum cæteris Condiaconis, & presbyteris dixit, ſe ſcire, quòd ordinationes Epiſcoporum precio
ceret, & quòd annorum decem quendam Epiſcopum in Tudertinâ ciuitate ordinaret. De ſacri
gio non eſſe neceſſe percontari dixit, quia plus videndo, quàm audiendo ſcire potuiſſemus.
adulterio dixerunt, quòd oculis non viderint, ſed pro certo ſcirent, eum viduâ Raienerij, & Step
nam patris concubinam, & Annam viduam cum nepte ſuâ abuſum eſſe, & ſanctum palatium
panar, & proſtibulum feciſſe: cum duabus ſororibus inceſtum commiſiſſe: virginesq́ue, vidua
peregrinas arridentes ſibi quaslibet turpiter violâſſe & vitiaſſe: venationem dixerunt publicè ex
cuiſſe. Benedictum ſpiritualem patrem ſuum lumine priuaſſe, & mox mortuum eſſe. Ioann
Cardinalem ſubdiaconum virilibus amputatis occidiſſe, incendia feciſſe: enſe accinctum, galeâ,
lorica indutum fuiſſe teſtati ſunt: diaboli in amorem vinum bibiſſe, eiq́ue præbibiſſe, omnes t
clerici, quàm laici acclamârunt. In ludo aleæ Iouis, Veneris, cæterorumq́ue dœmoniorum auxili
popoſciſſe dixerunt. Matutinas & Canonicas horas eum non celebraſſe, nec ſigno crucis ſe muni
ſe, profeſsi ſunt: item quòd fores ac feneſtras noctu fregerit. Hæc & alia multa.

His auditis Imperator, quia Romani eius loquelam propriam, id eſt, Saxonicam intelligere
quibant, Liuthbrando Cremonenſi Epiſcopo præcepit, ut Latino ſermone hæc Romanis omnib
quæ ſequuntur, exprimeret. Surgens itaque ſic cœpit.

De Imperatoris Othonis maturâ in Ioannem Pontificem max

mum conſultatione per interpretem factâ: & de patrum contra eum atteſtatione, etiam cum ſui anath
matiZatione, ſi minus vera dicerent: deq; conſilio inito, vt in perſonâ
citetur ad ſui purgationem.

Perſæpè contigit, & nobis expertis credimus, vt in dignitatibus conſtituti inuidorum i
famiâ maculentur: diſplicet bonus malis: quemadmodum & malus bonis. Atque hoc

,quòd hanc in Papam accuſationem, quam modò Benedictus Cardinalis diaconus legit, vobiſcum fecit, amphibolam retinemus incerti, verum è zelo iuſtitiæ, an impietatis li- re proruperit. Vnde mihi indigno ſecundum conceſſæ dignitatis auctoritatem omnes ob- lor per Deum, quem fallere, etſi vult, nemo poteſt, ſanctamque eius genitricem inteme- am virginem Mariam, perque precioſiſsimum Apoſtolorum Principis corpus, in cuius hæc citantur Eccleſiâ: vt nulla in dominum Papam iaculentur conuitia, quæ non ſint ab ipſo pa- ta, atque à viris probatiſsimis viſa. Tunc Epiſcopi, diaconi, clerus, & cunctus Romano- n populus, quaſi vir vnus dixerunt: ſi non & quæ per Benedictum diaconum lecta ſunt, ſque turpiora, & ampliora Ioannes Papa indigna commiſit facinora: non nos à peccatorum nculis abſoluat Apoſtolorum Princeps beatus Petrus, qui verbo cœlum indignis claudit, iuſtis erit: Simus anathematis vinculo innodati, atque in die nouiſſimâ in ſiniſtrâ parte poſiti, n eis, qui dixerunt Domino Deo, Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. Quod dem nobis non adhibetis, exercitui domini Imperatoris ſaltem debetis credere, cui ante inque dies enſe accinctus, clypeo, galeâ, loricâ indutus occurrit: ſolus Tiberis, qui interfluxit, ſic ornatus ab exercitu caperetur, impediuit. Mox ſanctus Imperator dixit: Tot ſunt huius teſtes, quot ſunt noſtro in exercitu bellatores. Sancta Synodus dixit: ſi placet ſancto Impera- , mittantur literæ Domino Papæ, vt adueniat, ſeque ex his omnibus purget. Tunc eidem ſunt ræ deſtinatæ.

iploma, ſiue exemplum literarum Imperatoriarum auctoritate

concilij ad Ioannem Papam miſſarum, quibus vitia à concilio illi obiecta, ſummatim reci- tantur: cum humili obſecratione, vt ad ſe purgandum in conci- lium venire non recuſet.

Vmmo Pontifici, & vniuerſali Papæ Domino Ioanni, Otho diuinæ reſpectu clementiæ Im- perator Auguſtus, cum Archiepiſcopis Liguriæ, Tuſciæ, Saxoniæ, Franciæ, in domino S. Ro- n ob ſeruitium Dei venientes, dum filios veſtros Romanos, ſcilicet Epiſcopos, Cardinales, byteros, Diaconos, & vniuerſam plebem de veſtrâ abſentiâ percontaremur: & quid cauſæ eſ- quòd nos Eccleſiæ veſtræ, veſtrique defenſores videre noluiſſetis: talia de vobis, tanquam ob- a protulerunt, vt ſi de hiſtrionibus dicerentur, vobis verecundiam ingererent. Quæ ne ma- udinem veſtram omnia lateant: quædam vobis ſub breuitate deſcribimus: quoniam ſi cun- nominatim exprimere cuperemus, dies nobis non ſufficeret vnus. Noueritis itaque, non à cis, ſed ab hominibus tam veſtri, quàm alterius ordinis, vos homicidij, periurij, ſacrilegij, propriâ cognatione, atque ex duabus ſororibus, inceſti crimine eſſe accuſatos. Dicunt & d auditu ipſo horridum, diaboli vos in amorem vinum bibiſſe: in ludo aleæ, Iouis, Veneris, rorumque dæmonum auxilium popoſciſſe. Oramus itaque paternitatem veſtram obnixè, re, atque ex his omnibus vos purgare non diſsimuletis. Si fortè vim temerariæ multitudinis nidatis, iuramento vobis affirmamus, nihil fieri præter ſanctorum canonum ſanctionem. Da- III. idus Nouembris.

Ioannis Papæ apologetico, id eſt, reſponſo, vt auctor accipit,

apologiam potius dicat, qua excommunicatos pronunciat, ſi ad noui Pontificis electionem proceſ- ſerint. Et de reſcripto patrum in concilio ad eundem Papam, quod verbis ſacris fulcitur.

HAnc epiſtolam cùm legiſſet, huiuſmodi apologeticum ſcripſit. Ioannes Epiſcopus, ſeruus ſer- uorum Dei, omnibus Epiſcopis. Nos audiuimus dicere, quòd vos vultis alium Papam facere: c facitis, excommunico vos de Deo omnipotenti, vt non habeatis licentiam vllum ordinare, & am celebrare. Cùm hæc epiſtola in ſanctâ ſynodo legeretur, aduenerunt, qui prius defuerant reli- à Lotharingiâ, Henricus Treuerenſis archiepiſcop. ab Æmiliâ & Liguriâ, VVido Muzienſis, Ge- ertonenſis, Sigulfus Placentinus: quorum conſilio ita Papæ reſcribunt. Summo Pontifici, & v- rſali Papæ Domino Ioanni, Otho diuinæ reſpectu clementiæ Imp. Auguſtus: ſed & ſancta ſyno- Romæ ob ſeruitium Dei congregata in Domino, ſalutem. Præteritâ ſynodo, quæ celebrata eſt I. idus Nouemb. literas vobis direximus, in quibus accuſatorum veſtrorum verba, atque accuſa- s cauſæ continebantur. Rogauimus etiam eiſdem literis magnitudinem veſtram, quemadmo- iuſtum eſt. A vobis, non quales temporis qualitas, ſed inconſultorum vanitas expoſcit ho- um, literas accepimus. Non veniendi ad ſynodum rationabilis eſſe excuſatio debuit. Sed & entes magnitudinis veſtræ debuerunt nuncij intereſſe, qui aut ægritudinis, aut certè difficultatis a ſatisfacerent, ſanctâ vos ſynodum declinaſſe. Eſt & aliud veſtris in literis ſcriptum, quod non copum, ſed puerilem ineptiã ſcribere deceret. Excommunicaſtis enim omnes, vt non habeamus tiã canendi miſſas, ordinandi eccleſiaſticas diſpoſitiones, ſi alium Romanæ ſedi conſtituerimus copum. Ita enim ſcriptum erat, Non habeatis licentiam vllũ ordinare. Nunc vſque putauimus, credimus, duo negatiuã vnum facere dedicatiuum: niſi veſtra auctoritas priſcorum ſententias

infirma-

infirmaret auctorum. Nos verò intentioni vestræ non verbis respondeamus: Si ad synodu
venire, & obiecta purgare non differtis, autoritati vestræ procul dubio obediemus. Sed si, qu
absit, venire, & obiecta vobis capitalia crimina purgare dissimulatis, cum præsertim vos venire
impediat, non maris nauigatio, non corporis ægritudo, non itineris longitudo: tunc excor
municationem vestram parui pendemus: eam potius in vos retorquebimus, quoniam quidem iu
facere possumus. Iudas Domini nostri Iesu Christi proditor, imò venditor cum cæteris prius liga
di, atque soluendi potestatem à magistro in hæc verba acceperat: Amen dico vobis, quæcunque
gaueritis super terram, & cæt. Quàm diu enim bonus inter discipulos fuit, ligare atque soluere v
luit: postquàm verò cupiditatis veneno homicida factus Vitam occidere voluit, quem postea lig
tum soluere, atque solutum ligare potuit, nisi seipsum, quem infelicissimo laqueo strangulau
Data X. Kalend. Decemb. & missa per Adrianum Cardinalem presbyterum, & Benedictum C
dinalem diaconum. Qui cùm ad Tiberim peruenissent, eum non inuenerunt. Pharetratus en
in campestria iam abierat. Nec quisquam erat, qui his vbi ipse esset, indicare posset. Cumq
eum inuenire non possent: cum eisdem literis ad sanctam synodum, quæ tunc tertiò est habi
sunt reuersi. Mox Imp. ait: Expectauimus aduentum eius, vt præsente eo, quid nobis egerit q
reremur: verùm quoniam eum non affuturum certò scimus, quàm perfidè nobiscum egerit, vt
ligenter agnoscatis, etiam atque etiam flagitamus. Notum itaque vobis facimus archiepiscop
presbyteris, diaconis, reliquoque clero, nec non & comitibus, iudicibus, omnique plebi, qu
idem Ioannes Papa oppressus à Berengario, atque Adelberto rebellibus nostris misit nobis in Sax
niam nuncios, rogans, vt pro amore Dei in Italiam veniremus, & Ecclesiam sancti Petri ac seipsu
ex faucibus eorum liberaremus. Nos verò adiuuante Deo, quantum fecerimus, non est necesse
cere, vt impræsentiarum videtis. Ereptus verò meâ operâ ex eorum manibus, & honori debito
stitutus, oblitus iuramenti, & fidelitatis, quam mihi supra corpus sancti Petri promisit, eund
Adelbertum Romam venire fecit, & contra me defendit, seditiones fecit, & videntibus nos
militibus, dux belli factus, loricâ, & galeâ est indutus. Quid super hoc sancta synodus decern
edicat. Ad hæc Romani Pontifices, reliquusque clerus, & cunctus populus dixerunt: Inaudit
vulnus inaudito est cauterio exurendum. Si corruptis moribus sibi soli, & non cunctis obes
quoquo modo tolerandus esset. Quot prius casti huius facti sunt imitatione incesti? Quot probi
ius exemplo conuersationis sunt reprobi? Petimus itaque à magnitudine Imperij vestri, m
strum illud nullâ virtute redemtum à vitijs, à sanctâ Romanâ Ecclesiâ pelli, aliumque loco e
constitui, qui nobis exemplo bonæ conuersationis præesse valeat, & prodesse sibi, rectè viuat,
benè viuendi nobis exemplum præbeat. Tunc Imp. Placet, inquit, quod dicitis, nihil
gratius nobis foret, quàm vt talis, qui huic sanctæ, & vniuersali sedi præponeretur, inue
posset.

De Leonis protoscriniarij in summum pontificem electione: & Ioannis depositi largitio
qua Romanos in cædem Imperatoris, & noui Papæ solicitauit. Sed Imperatore vincente, frustra
nati sunt: Leonis tamen indulgentiâ obsidibus remissis, cùm Imperator abesset, meretricular
illecebris populus Romanus rursum Ioannem recipit, qui in Leonis asseclas mirè sæuit, donec à
bolo enectus est. Post quem Romani Benedictum Papam declarant: sed Leoni sedes redditur,
nedicto exulante.

His dictis omnes vnâ voce dixerunt: Leonem venerabilem, sanctæ Romanæ Ecclesiæ pro
scriniarium virum approbatum, ad summum sacerdotii gradum nobis in pastorem elegimus,
sit summus, & vniuersalis Papa Romanæ Ecclesiæ, reprobato ob improbos mores Ioanne Apo
tâ. Cùm hoc omnes tertiò dixissent, annuente Impe. nominatum Leonem ad Lateranense pa
rium secundum consuetudinem cum laudibus ducunt, & certo tempore in Ecclesiâ sancti Petri
summum sacerdotium sancta consecratione attollunt, & fideles se ei affuturos iureiurando pron
tunt. His ita gestis, sperans sanctissimus Imp. cum paucis Romæ se degere posse, ne consum
tur Romanus populus ob multitudinem exercitus, multis vt redirent, licentiam dedit. Cum
hoc Ioannes, qui deiectus est, Papa cognosceret, non ignorans quàm facilè Romanorum me
pecuniâ posset corrumpere, clàm Romam mittit nuncios, beati Petri, omniumque Ecclesiar
pecuniam repromittentes, si super pium Imp. & dominum Leonem Papam irruerent, eosque
pijssimè trucidarent. Quid multis morer? Romani mox exercitus paucitate confisi, imò d
pti, & pecuniæ promissione animati, buccinâ concrepante, super Imperatorem vt eum occid
festinare contendunt. Quibus Imp. super pontem Tiberis, quem Romani plaustris impedit
habebant, occurrit: cuius fortes milites assuefacti bello, pectore, & armis intrepidi, eos inter p
siliunt, & quasi accipitres auium multitudinem nullo resistente proterunt. Non latibula, n
corbes, non concaua ligna, non cryptæ, sordium receptacula, fugientibus tutela esse possunt. O
duntur itaque, & vt assolet contingere viris fugientibus, passim à tergo vulnerantur. Quis t
Romanorum cladis huius superstes fieret, si non Imp. sanctus misericordiâ, quæ eis nulla debe
tur, inclinatus, suos adhuc interficere sitientes retraheret, & reuocaret? Itaque deuictis omnib
atque ijs, qui supererant, obsidibus acceptis, venerabilis Papa Leo pedibus Imp. prouolutus o
vt Romanis obsides reddat, seque eorum fidei commendet. Rogatu denique Papæ Leonis Imp
tor sanctus Romanis obsides reddit, non incertus, quod prosecuturus sum, incepturos. Igitur
manorum fidei eundem Papam, quemadmodum lupis agnum commisit. Deinde Roma exi

amerinum Spoletumque versus, vbi Adelbertum esse audierat, properauit. Interea mulieres quiuscum Ioannes, qui dictus est Papa, voluntatis suæ ludibrium exercebat, non ignobiles, & plures oncitauerunt Romanos, vt Leonem summum, & vniuersalem Papam à Deo, & ipsis electum pererent, & Ioannem in vrbem susciperent. Quod cùm fecissent, Deo miserante, ex eorum maniis Leo est liberatus, paucisque ipsum concomitantibus, ad piissimi Imperatoris misericordiam t profectus. Imperator denique sanctus tantum dedecus ægrè ferens, cùm ex domini Papæ Leoisdeiectione, tum ex Ioanne Cardinale diacono, & Azone protoscriniario, quorum alterum mau dextera, alterum lingua, duobus digitis, naribusque abscisis, Ioannes abdicatus defœdauerat, parato exercitu, Romam redire disposuit. Priusquàm tamen sancti Imperatoris copiæ essent ongregatæ, volens cunctis seculis innotescere Dominus, quàm iustè esset Ioannes Papa à suis epiopis, & omni plebe repudiatus, quamque postmodum iniustè receptus, quadam nocte extra Roam dum se cum cuiusdam viri vxore oblectaret, in temporibus adeò à diabolo est percussus, vt tra dierum octo spatium eodem sit vulnere mortuus. Sed Eucharistiæ viaticum ipsius instinctu, ii eum percusserat, non percepit: quemadmodum à suis cognatis, & familiaribus, qui præsentes ant, persæpè sub attestatione audiuimus. Quo mortuo, Romani omnes iuramenti quod sancto mperatori promiserant immemores, Benedictum Cardinalem diaconum Papam constituunt, super & juramento, nunquam se eum dimissuros, sed & contra Imperatoris potentiam defenros, promittunt. Quo audito Imp. vrbem vallauit, neminem, qui non membris truncaretur, ire permisit: machinis & fame vsque adeò afflixit, donec Romanis nolentibus vrbem reciperet, onem virum venerabilem debitæ sedi restitueret, ac Benedictum summæ sedis inuasorem eius esentiæ præsentaret. Residentibus itaque domino Leone summo, & vniuersali papâ in ecclesiâ teranensi, nec non & Imp. sanctissimo Othone, & Episcopis Romanis, Italicis, à Lotharingiâ, Saxoniâ, archiepiscopis, presbyteris, diaconis, omnique Romanorum plebe, quorum nomisuperius adscribuntur, aduenit Benedictus Apostolicæ sedis inuasor, eorum qui se elegerant, nibus adductus, pontificalibus vestibus indutus. Quem Benedictus cardinalis archidiacos tali est sermone aggressus: Quâ tibi auctoritate, quáue lege, ô inuasor, hæc pontificalia indunta vsurpasti, superstite hoc præsente domino nostro venerabili Papâ Leone, quem tu nobisn accusato & reprobato Ioanne ad apostolicatus culmen elegisti? num inficiari potes præsenti nino Imperatore iuramento promisisse, nunquam te cum cæteris Rom. Papam electurum aut inaturum absque illius, filijque sui Regis Othonis consensu? Benedictus respondit: Si quid caui, miseremini mei. Tunc Imperator effusis lacrymis, quàm misericors esset ostendens, rouit synodum, ne Benedicto præjudicium fieret. Si vellet & posset, ad interrogata responde: quod si non posset aut nollet, ac se culpabilem redderet, tamen pro timore Dei misericordiam quam inueniret. Quo audito, ad domini Leonis Papæ pedes, ipsiusque Imp. idem Benedictus citè procidens, se peccasse, seque sanctæ Romanæ sedis inuasorem esse acclamauit. Post hæc lium sibi abstulit, quod simul cum pontificali ferula, quam manu gestebat, domino Papæ Leoeddidit. Quam ferulam idem Papa fregit, & fractam populo ostendit. Deinde Benedictum terrâ sedere præcepit, cui casulam, quam planetam vocant, cùm stolâ pariter abstulit. t autem omnibus episcopis dixit: Benedictum sanctæ, & apostolicæ sedis Romanæ inuasorem, ni pôtificatus & presbyteratus honore priuamus: ob Eleemosynam verò domini Imperatoris honis, cuius sumus operâ in sedem debitam restituti, diaconatus eum ordinem habere permitus, & non iam Romæ: sed in exilium destinamus.

Prodigia. 963.

Vm maximi essent in Italia motus propter diuersas Pontificum electiones: multa & terrifica tum temporis in tantis Ecclesiæ Romanæ turbis prodigia facta sunt: & in his iterum lapis ins è cœlo cecidit, sæuiente imbrium copia: & signum cruentæ crucis in multorum vestibus ex imiso apparuit, quæ rerum ostenta insignem aliquam clero calamitatem portendere interpretatur. Ioannes omnium Pontificum, qui ad id tempus fuerant, flagitiosissimus, anno sui ponatus nono perijt, cui alij quatuor annos & 10. menses attribuunt. Imp. vt suprà. PP. 132. edict. 6.

Joannes 13. Papa 134. 965.

Ic, vt Platina scribit, ab adolescentia omnibus probris ac turpitudine contaminatus, venationibus magis, si quid tẽporis à libidinibus superat, quàm orationi deditus: duobus Carlibus vni nasum, alteri manum abscidit. Quidam à Diabolo percussum, alii in adulterio fossum periisse scribunt. Quo tempore prodigia multa apparuisse, refert idem Platina. Imp. V. S.

De Paparum cum Imperatoribus concordia. 965.

Imp. 83. Ottone 1. PP. 134. Ioanne 13.

Vm Othone regnante, Ioannes XIII nobilis quidem genere, sed moribus turpissimis, sedi Romanæ præsideret, Petrique cathedram luxu, alea, ganeis, scortationibus, omnique vitio-

rum genere pollueret : ſimul quoque Berengarius Longobardorum Dux cùm alias ciuitates,
quoque Romam duriſsimè vexaret : Cardinales Epicuream vitam Pontificis, & Tyrannidem
rengarij grauiſsimè tulêre, ita vt duo ex ipſis, quibus hæc vel honeſtatis vel ſedis Romanæ nom
vel odio Pontificis præ cæteris diſplicerent, ab Othone, cuius tunc virtutis opinio ob Lotharin
Gallos, Hungaros, Danos, aliosque barbaricos populos deuictos, eximia & per totum orbem
ſtris erat, auxilium petendum ſtatuerent. Itaque cum aliquot alijs communicato conſilio, &
literas & legatos Othonem rogauêre, vti laboranti Eccleſiæ & Reipublicæ auxilium ferret: Bere
rij tyrannidem crudeliter in Eccleſias ſæuientis reprimeret, & Eccleſiam à tam tetra ac impura b
liberaret. Pontifex his cognitis ei, qui literas ſcripſerat, tres digitos, & Cancellario ſuo, qui ir
conſenſerat, naſum amputat. Otho itaque, qui minimè Eccleſiam periclitantem proijciendam
ſeret, omnibus neceſsarijs ad bellum comparatis, cum quinquaginta millibus militũ in Italiam
tendit: Berengarium, atque Adelbertum filium eius, Italia pellit: Romam dehinc properat. A
ei Pontificis facinora notiſsima eſsent, tamen motus reuerentia ſedis Apoſtolicæ, initiò nihil d
vel aſperius in ipſum ſtatuit: ſed ipſum omnibus, quæ ei ademta fuiſsent, reſtitutis, ingentibus
marum, auri & argenti muneribus honorat. Ac data opportunitate colloquendi cum homir
cretò ac amicè quæ de ipſius flagitijs cognouiſset, commemorat: admonens, vt in poſterum à
turpibus atque nefandis abſtineat, frugi vitam agat, ac Eccleſiæ ornamento, non dedecori ſit:
ctimonia vitæ non minus Pontificem, quàm eruditione atque ſcientia, commendari. Papa pr
ti Imperatori vitæ melioris ſaniorisque ſpem optimam facit: qua Imperator lætatus, Romã
ad hybernandum concedit: iureiurando tamen prius à Pontifice ſupra corpus Petri, ſe nunc
Berengario atque Adelberto auxiliaturum, accepto. Vix verò Imperator Roma diſceſserat,
Pontifex ad priſtinum vomitum rediens, non ſolùm luxui, ganeæ, ſcortationibus, ſtupris, ſacril
rapinis, homicidijs, veneficijs, alijsque turpiſsimis flagitijs indulget: ſed & iuramenti Impe
ri præſtiti oblitus, Adelbertum Fraxineto, quò ex Italia ad Saracenos profugerat, ad ſe euocat,
contra Imperatorem Othonem omne auxilium pollicetur: Legatos quoque contra Otho
Conſtantinopolim mittit. Imperator, cui talis perfidia in Pontifice mira videretur, hiſce intel
non temerè fidem adhibendam cenſet: ſed quosdam ſuorum Romam, qui rei veritatem inqu
mittit. Iis itaque reuertentibus, & cùm hæc, tum alia atrociora, veriſsima eſse affirmantibus: I
rator iuſtiſsima indignatione commotus, Romam denuò contendit. Ac dum iuxta eam caſtr
tatur, Ioanne Pontifice cum Adelberto in Campaniam aufugiente, cum omnibus ſuis à ciuil
vrbe honorificè recipitur, fidelitatem Imperatori promittentibus: firmiterque iurantibus, ſe
quam Papam electuros præter conſenſum Imperatoris Othonis Cæſaris Auguſti, filijque ipſi
gis Othonis. Elapſo itaque ſic Ioanne, atque metu Cæſaris in ſyluis & locis Campaniæ abdi
titante, ac poſt triduum tam clero Romano, quàm populo rogante, conuentum, in quo de vi
annis inquireretur, fieri: Otho concilium indicit, vocatis ad hoc omnibus Epiſcopis & Ab
bus Italiæ, quos integros, pios & bonos eſse ſciebat. Quibus die ſtatuto venientibus, etſi ſceler
us talia eſsent, vt etiam ex concilij ſententia, nec Hybericos, nec Babylonicos, nec Indicos latê
tarentur: minimè tamen ſententiam in ipſum præcipitandam diuinæ virtutis Imperator, ſed
derato animo, maturoque conſilio procedendum cenſuit. Quare cum Archiepiſcopis Liguri
ſciæ, Saxoniæ, Franciæ, ad Ioannem literas, in quibus accuſationis cauſæ ac verba contineba
mittit: eumque hortatur, vt ad purgandum ſe de criminibus obiectis veniret. Illo verò ita reſ
dente, vt authoritatem Concilij ab ipſo negligi facilimè appareret: ſimulque temerariè excon
nicante eos, qui alium eligerent: Imperator, grauiſsima oratione Concilio exponit, quàm pe
Ioannes ſecum egiſset, quamque ſceleratè vixiſset. Eo itaque audito, vnanimi Concilij ſent
Ioanne Apoſtata ob improbos mores reprobato, Leo protoſcriniarius Romanæ Eccleſiæ Pon
electus eſt. Interea autem Imperatore milites plerosque, quos ſecum duxerat, dimittente, ne m
tudine exercitus Romanis oneri eſset: reprobatus ille Pontifex hoc cognito, cùm non igno
quàm facili momento Romanorum animi mutarentur, quamque fluxæ ac inſtabilis fidei e
nuncios ſuos Romam mittit, ac vt in Imperatorem eiusque comitatum irruant, hortatur: inq
munerationem ipſis, beati Petri omniumque Eccleſiarum theſauros pollicetur. Romani pau
exercitus Cæſarei, & pecuniæ promiſsione animati, conſpirant, ac buccina concrepante, in Im
torem inſurgunt. At eo ſuper pontem Tyberis, cum milite intrepido, inque armis exercitato,
ter occurrente, Romani perfidiæ ſuæ dignas pœnas retulêre. Ita namque fuſi fugatique ſu
nullum nec ſacra nec prophana loca tuerentur, ſed tam ab aris, quàm haris, ſordiumque recep
lis extraherentur. His itaque ſic peractis, Otho Romanos tanta ſtrage affectos, quietiores fore ſ
Spoletum, vbi Adelbertum eſse audierat, feſtinat. At Ioannes denuò ad ſolitas artes conuerſ
meretrices, quibus cum ante commercium habuerat, nobiles plerosque Romanos ita concita
Ioanne in vrbem recepto, Leo ægrè manus ipſorum euaderet, & ad Imperatorem perueniret
ergò Leonis Papæ deiectione, ac Ioannis tyrannide, qua in quibusdam puniendis vſu
rat, cognita, exercitum reparat, iniuriam ſibi atque Leoni Pontifici à ſe inſtituto ill
vlturus. Verùm dum in eo occupatur, optimi maximi Dei iudicio, volentis Ioannem
do ad exemplum diuinæ vindictæ proponi, factum eſt, vt mirò genere mortis interiret.
cùm quadam nocte, cum cuiusdam viri vxore extra vrbem ſeſe oblectaret: in tempo
adeò à Diabolo (quemadmodum Luitprandus Ticinenſis memoriæ prodidit) percuſs

intra octo dierum spatium ex vulnere sit mortuus. Alij verò à marito mulieris, qua cum consueerat vulneratum fuisse scribunt: ita vt animam impuram diabolo, cui seruierat, redderet. Etsi autem oc monstrum interiisset: non tamen seditiò per ipsum mota conquieuit. Nam Romani in eius subti locum Benedictum Quintum subrogârunt: eumq; ab Imperatore, qui tum Spoleti erat, conrmari contenderunt. Sed Imperator cùm hanc electionem nequaquam probaret, Romanos id miimè expectantes à se repulit: eosq; flamma & ferro omnibus circa vrbē vastatis, compulit, vt pulso enedicto, vel dedito potius, Leonem susciperent, adactos sacramēto, nil se earū rerum immutaturos uas ipse Imperator in re pontificia constituisset. Leo itaq; in sedem Barloneam restitutus, Romanoum inconstantiæ pertæsus, autoritatem omnē eligendi pontificis à Clero populoque Romano ad nperatorem transtulit: prout habetur distinct. 63. c. In Synodo. Et Otho hoc modo rebus compotis, in Germaniam rediens, secū Benedictum duxit: qui non multò pòst, dolore animi Hamburgi, pud cancellarium Othonis Adaldagum, archiepiscopum Hamburgensem mortuus, ibidemque cathedrali Ecclesia sepultus est. Schardius ex Luitprando Ticinense, Theodorico à Niem, Plati-, Crantzio, & aliis.

Ex Chronico Casinensi lib. 4. cap. 74. 969.

Vm Capuani monachi ægrotum cappâ moniali induerent, rem hanc indignè tulerunt clerici, qui hinc jacturam suorum reddit uum timebant: ideoque agmine facto in defunctum captum irrunt, vestemque detractam in plateam abijciunt, pedibus in luto calcandam. Imp. 88. tone 1. PP. 134. Ioanne 13.

Ibidem libro 4. cap. 41. Henricus 5. Imperator ad vestigia Paschalis 2. Romani Pontificis cor-, exsurgensque in nomine Trinitatis, in ore, in fronte, pectore & oculis, pacis osculum ei fixit, atorisque impleuit officium: moxque dexteram Pontificis apprehendens, ad templum simul re.

Ibidem libro secundo capite quarto. Albericus Marsorum episcopus, ab Otthone Magno peratore jus monasterij S. Angeli de Barregio quoad viueret, impetrauit: quo defuncto, ad Casenses vt rediret, inter ipsos conuenerat. Is ob ætatem Guinisio filio notho episcopatum regenm dedit: ac Casinense quoque monasterium in filii potestatem redigere laborauit. Capuarum igitur, quibus inuisum Casinensem abbatem sciebat, animos tentat promissâ ingenti peniæ copiâ, vt abbatem oculis priuent. Eius pecuniæ dimidiam partem in præsentiâ, alteram cùm culptos abbatis oculos in suis tenuerit manibus, se soluturum pollicetur. Abbas Capuanon se in vrbem iuris dicundi causâ inuitantium dolum sentiens venire recusat. Instant illi, inposito iuramento, saluum & incolumem se ipsum ad S. Benedicti monasterium (non Casinensed Capuanum intelligentes) perducturos. Itaque Abbas cum ipsis Capuam contendit. In nasterium autem Sancti Benedicti, quod Capuæ erat, honorificè introducto abbati (sic enim ei suæ satisfactum putabant) vincula iniiciuntur, oculique effodiuntur: ij mox linteolo inuoluper legatos ad Albericum ferri curantur: at Legati ex viatore quodam, episcopum eâ ipsâ horâ, à abbatis oculi exculpti fuerant, vitâ functum esse, cognouerunt.

Smaragdus Abbas. 972.

Maragdus Abbas ad Sanctum Michaëlem in Brittannia, ordinis Sancti Benedicti, scripsit postillam, quam germanicè Casparus Hedio vertit. In ea sic legitur: Christi namque humilitate ndamur, quia nisi humiliasset semetipsum, factus obediens patri vsque ad mortem crucis, non que sanguis eius in remissionem peccatorum, hoc est, in nostram mundationem fuisset effusus. n alibi: peccata nostra ipse portauit in corpore suo super lignum, quia nimirum ita nos redire voluit, vt lignum, quo peccata nostra tolleret, pendens in humeris haberet. Item surrexit, volauit in altum, & pro nobis vnicus interpellat in cœlo. Præstat cum patre, quod postulârat à tre, quia mediator est & creator: mediator vt poscat, creator vt tribuat. His verbis omnem ctorum inuocationem & omnia merita hominum, licet monachus fuerit, qui sua opera tanti iunt, vt non sibi, sed & aliis ad vitam æternam conducere clament, prorsus nihil, imò blasphe-as esse docet: porrò justitiam illam sanguine Christi nobis emtam, nulla alia ratione nobis plicari disertè docet his verbis: vt necesse sit sola fide Christi saluari credentes. Et alibi: Quia fecti estis in fide, perfecti estis in conuersatione, in sola Christi fide spem ponentes, & in conuerione cælesti conuersantes. Ac iterum alio in loco: Secundum quod proposuit, non ex operibus is, nec legalibus sacrificiis, sed sola fide, & sanguinis sui effusione, saluare, quos præsciuerat dituros: & quos gratis vocauit ad salutem, multò magis glorificauit operantes. Hinc etiam noum salutem toties donum & honorem appellat, sic dicens: Grandis honor donatur in Christum dentibus, vt sint videlicet fratres Domini nostri Iesu Christi, & filii patris altissimi: & vt sint hæes Dei patris, cohæredes autem Christi. Grandis, inquam, honor est eis, vt fulgeant sicut sol regno patris, & sedeant super 12. tribus Israel. Grandis honor est eis, quibus filius dixit: Sicut

In Epistolam ad Gal. cap. 3.
In Epistolam ad Philip. c. 3.
In Epistolam ad Rom. c. 8.
In Epist. 1. Pet. c. 2.

dilexit me pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea, &c. Et alibi inquit: Si fides in nob Christus in nobis: ergò fides tua de Christo, Christus est in corde suo. Imp. 88. Ottone prim PP. 134. Ioan. 13.

976. ## BONIFACIVS VII. PP. 137.

BOnifacius septimus, cuius cognomen & patria ob ignobilitatem credo reticetur, pontific tum malis artibus adeptus, malè etiam amisit. Nam inito magistratu conspirantib simul bonis ciuibus, relinquere vrbem coactus, preciosissima quæque è Basilica Petri subtrahe Constantinopolim confugit: vbi tam diu substitit, quoad diuenditis, quæ sacrilegio abstulerat, m gnam vim pecuniarum comparasset, quibus tanquam adminiculis occupandæ tyrannidis fret vrbem repetit, ciues Romanos largitione corrupturus. Obstabant conatibus suis viri boni, ma mè verò Ioannes diaconus Cardinalis, quem captum adiuuantibus quibusdam perniciosis hon nibus, oculis statim priuauit. Atq; ipse tantorum malorum auctor gliscente maiorem in modu seditione, siue timore, siue pœnitentia patrati sceleris, turpiter vitam finiuit. Vide quæso qua tum degenerauerint hi pontifices à maioribus suis, qui hanc rempublicam Christianam tam a plam, tamq; magnificá suo sanguine nobis reliquêre. Pontifex iste Romanus sacrorum pater & sacra ipsa furto abstulit: & qui vindicare sacrilegia debuerat, tanti sacrilegii factus est auctor. H autem contingere, in quauis repub. consueuit, quando plus malorum ambitio & auaritia va quàm bonorum virtus & grauitas. In clerum igitur deligendi essent, quorum vita & doctrina p bata sit: non autem hi, qui cùm nil virtutis & religionis habeant, ambitione & largitione sibi p tentiam quærunt. Platina. Sed cur vicarios Christi sacrilegos, ambitiosos, auaros, & omnis vi tis ac religionis expertes dicat, ipse viderit.

De eodem.

IN eius absentia Romani alium creauerunt Pontificẽ, Ioannem 15 (alii qui meretricem Ioann 8. non adnumerant reliquis, aut vndecimum & duodecimum pro vno reputant, vocant e 14) nomine: hunc Bonifacius istic cùm Romam reuersus est, & ciuium gratiam pecuniis sibi re mit, collecta omnis generis vanorum & nullius precij hominum turba, cepit, & exoculauit, a carcere fame enecauit. Non enim inconsueta erant ei homicidia: quia & prædecessoris sui mortis tor fuisse, dicitur teste Concilio Remensi. Verùm quia subitanea morte diuinitus ob patratum latrocinium, plexus fuit anno 976. adhuc cadauer eius pœnas luere debuit sceleris. Fune e pedibus iniecto ipsum Clerici raptitârunt humi, & protraxerunt ex vrbe in Lateranam plateam viam publicam: ibi eum ciues lanceis & a leis confoderunt & contuderunt multis v neribus. Tandem sepeliuerunt eum sacerdo tanquam hominem laicum seu profan De hoc Herman. Contract. Nauc. Plat. Sab Antoninus, & Ioannes de Columna lib. 1 1. tract. 16. par. 12.

977. ## Raptus filiæ Cæsaris.

BIsetislaus (aliis Brezetislaus) quum ad leuisset, Iutham Ottonis Imp. 2. filia quæ apud Ratisbonam in monasterio nutr batur, quamuis nunquam vidisset, sola fa commotus vi rapuit, solusq; cum illa ad p trem perrexit, comitibus velocitatem eius sequi nequeuntibus, ab Imperatore ex fu retractis atq; occisis. Non improbauit pa Vdalricus factum, sed admiratus audacia tantum se filium genuisse gauisus, matrim nium cum rapta in Morauia celebrari ma dauit, tantò præstantiorem filium æstima quantò nobilius est, Imperatoris quàm vill filiam amauisse. Pater autem puellæ incomp rabile nefas detestatus, quòd auderet vir In perio subiectus, tantam irrogare Imperato domino suo iniuriam, jureiurando affirma se exercitum in Bohemiam ducturum, ter malis affecturum, sibiq; sedem in medio reg collocaturum. Statimq; cum exercitu Boh miam instar torrentis cuncta secum rapientis ingreditur. Contrà Vdalricus, filiusq; castra mouer

m duo exercitus ad jactum teli conuenerant, tum Iutha cuius ex iniuria bellum ortum, crinibus
arsis, scissa vnguibus facie, victa periculorum magnitudine muliebri pauore, ausa telis sese in-
rre volantibus, inter primas acies prosiliens patris colloquium, priusquàm furor ardeat ampli-
r, exposcit. Quo impetrato, fateor, inquit, pater iustum te bellum mouisse, cuius filia rapta
t, illumq; pœna dignum qui te contemsit, nisi compulisset amor, cuius cæca consilia sæpe veniam
eruêre. Sed age obsecro, pone ante oculos quem armis insequaris: gener tuus mihi maritus, cui
ntoperè irasceris, & fortasse nepos tuus eius filius in ventre meo conceptus est. Parce oro filiæ,
rce nepoti, patrem illi mihi virum dimitte. Non est degener maritus, nec solui consummatum
atrimonium Rom. Ecclesia sinit: nec tibi victoriæ potestas est: vtrique vires, vtrique belli artes
ppetunt. Mars dubius casum respicit. Ne obsecro pater, mei causa tantam militiam morti
ijcito: parce cui ego prior læsa peperci. Illachrimatus pater audita filia, facturum esse se dixit,
od illa vellet, nisi obstaret juramentum. Tum Iutha: & maritus inquit, meus iureiurando ad-
ictus est, Teutoniam armis lacessere: sed vana religio, quæ sceleri locum facit: vim criminibus
ramenta non addunt. Inueni tamen si libet viam, qua te simul promisso, virumque soluam.
iet cum patre gener ad pedes tuos, veniam commissi petent, te Regem, te Dominum profite-
ntur: neque impedimento erit, quo minus sedem in medio Bohemiæ colloces, ibiq; ius dicas.
acuit Imperatori consilium filiæ, atque in eius verba fœdus ictum, exercitus consalutati & in
leslauia, quæ vmbilicum Bohemiæ tenet, sedes Imperatoris lapidea erecta, perpetuum rei mo-
mentum principibus terræ, insigne datum imperialis aquilæ. Exinde Bisetislaus Morauiam
paterno indulto rexit, Polonosq; qui magnam eius partem occupauerant, bello deleuit. Ex
quot chron. Polonicis. Imp. V. S. PP. 138. Benedicto 8.

Terribilia.

PEr totam aliquando noctem in cœlo visæ sunt acies, mutuis se vulneribus conficientes. Sige- 979.
bertus & Vrspergensis. Imp. 89. Othone 2. PP. 138. Bened. 8.

IOANNES XVI. PP. 141.

Oannes decimus sextus, patria Romanus, patre Leone presbytero, è regione Gallinæ albæ,
pontificatum adeptus miro odio in clericos exarsit, vnde meritò ab ipsis clericis odio habitus 985.
maximè verò, quòd diuina humanaq; omnia cognatis & affinibus suis elargiebatur, postha-
Dei honore & Romanæ sedis dignitate: quem certè errorem ita posteris tradidit, vt ad no-
m quoque ætatem peruenerit. Qua quidem consuetudine nihil certè dici perniciosius potest,
non ob Religionem & Dei cultum appetere pontificatum nostri sacerdotes videantur, sed vt
um vel nepotum vel familiarium ingluuiem & auaritiam expleant. Apparuisse Cometem
n ferunt futuræ calamitatis indicium: nam & fame & peste diu laboratum est, & terræmotu
euentum ac Capua concussa, eaq; mala ob superbiam & rapacitatem Pontificis, contemtumq;
& hominum accidisse putatum est. Moritur autem Deo volente, octauo Pontificatus sui men-
sepeliturq; in basilica Petri. Platina. Imp. 90. Othone 3.

Vaticinium VVolfgangi Episcopi Regenspurgensis.

c reliquit verba lapidi incisa: Post Sex. Interpretationem habes in Scholijs Langij, & in Epit. 994.
Butneri. Imp. vt suprà. PP. 141. Ioanne 14.

Ominosum frigus.

Oc anno inclementissima fuit bruma, ab initio Nouembris vsque ad Maium mensem perdu-
ans, gelidissimis noxijsq; desæuiens ventis. In fine autem Mensis Iulij lacus & vndæ tam stri- 994.
ongelârunt glacie, vt earum pisces omnes fuerint emortui, & magna fuerit aquæ penuria. Ar-
s, plantæ, herbæ, salices & fructus omninò ariditate emarcuerunt, quasi igni exusti fuissent.
subsecuta est atrocissima pestilentia & fames, adeò in miseros grassata mortales, vt plurimas
lis orbauerit ædes. Hist. Quedlinburgensis. Imp. & PP. V. S.

Portenta.

GRana tritici, & pisciculos imbribus immixtos, pluisse in Galliâ apud Albanum ferunt. Si-
geb. & Palm. Imp. 90. Ottone 3. PP. 142. Greg. 5. 995.

De Paparum cum Imperatorib. concordia.

Imp. 90. Ottone. 3. PP. 142. Gregorio 5. & 143. Ioanne 18.

POst aliquot deinde annos, vt auo in Imperio, sic quoq; in contentionibus pontificijs succes- 995.
sit Otho eius nominis tertius. Defuncto namq; Ioanne decimo septimo, cùm ipsum Grego-

rium quintum ex iure (per Leonem Octauum Othoni Magno concesso) pontificem creasset: eum
que Crescentius ac populus vrbis, ægrè ferentes, hominem Germanum autoritate Imperatoris or
dinatum esse Papam, sede pontificiali deiecissent: Ioanne eius nominis decimo octauo, prius Epi
scopo Placentino, homine pecunioso ac erudito, in locum eius substituto: Gregorius ad Imperato
rem in Germaniam profectus, ac de iniuria sibi illata conquestus, Imperatorem ita commouit, v
copiis coactis vrbem peteret, eamque longa obsidione cinctam ad tantam redigeret necessitaten
vt populus Romanus fame coactus, patentibus portis Imperatorem reciperet.

Intromissus itaque in vrbem Imperator, cùm sciret eandem sibi potestatem scelerati pon
tificis, quam alterius latronis coërcendi, diuinitus concessam esse: initiò Pontifici capto oculos eru
& manuum digitos amputari: deinde sordidis indutum vestibus, manibus, pedibusque reuinc
asino imponi, ac per vrbem duci: tandemque è monte Tarpeio præcipitem dari iussit. Crescent
um autem consulem ex fuga retractum, vili quoque iumento, vultu ad caudam verso, nasoq
cum auribus abscisso, vt spectaculo esset omnibus, impositum, ante vrbis mœnia in patibulo s
spendit. Sic ergò punitis aduersariis, non solùm Gregorius vndecimo mense, posteaquàm puls
fuerat, sedem pristinam recuperauit: sed & optimus ac præstantissimus Imperator successorib
commonstrauit, non mansuetudine pontifices vincendos, sed seueritate coërcendos. Semper e
nim, quò quisque Cæsarum placidius erga eos se gessit, tantò petulantius eius mansuetudine su
abusi, pudendis eos ludibriis prosequentes: vt id ex sequentibus clarè innotescet. Schardius e
Theodorico à Niem, Platina Nauclero, Cuspiniano & aliis.

997. *Dirum.*

VVIderolphus Argentinensium episc
pus, quem tamen alij VVilderc
dum, alij VVilperolphum vocârunt, cùm Baldo
episcopatu successisset, anno episcopatus sui dec
mo septimo (errant autem, qui duobus tantù
annis præfuisse scribunt) post consecratum à
Seltziense monasterium ad Rhenum situm, arc
no Dei consilio ac iudicio, à muribus (quema
modum Hatto Moguntinensium archiepisc
pus) duodecimo Iulij deuoratus, ac in Ebershe
minster cœnobio plurimum à se adamato, atq
liberalissimè dotato sepultus est. Eo anno Otth
3. Italiam ingressus Romam obsedit. Lycost
Imp. 90. Ottone 3. PP. 143. Ioan. 17.

Canoni-

Canonici seculares.

Veteribus Canonicis, excusso jugo disciplinæ & Regulæ, successerunt Canonici seculares, hoc est, regulares irregulares. Quorum qualitates Thritheymius in chron. Hirs. paucis seq. verbis describit, inquiens: anno 977. Canonici Treuirenses abiectâ Regulari vitâ, desierunt esse Regulares, & facti sunt nomine & re seculares: quos alii alibi quoq; secuti sunt. Vnde Crantzius in Metrop. Canonicum secularem vocat monstrum sine exemplo: Regularem sine regula: & Canonicum sine canone. Vestitus eorum olim erat tunica candida, cum lineâ togâ, sub nigro pallio: tegumentum à scapulis impositum ceruicem totumq; contegit caput, præterquam à fronte. Sab. Enn. 7. lib. 9. & Polyd. De vestitu eorum quoq; scribitur in Senonensi synodo: & l. 21. Anthrop. apud Volateranum, qui dicit, Ordinem hunc olim habuisse in Europa Cœnobia 4555. in Italia 760. 977.

De auaritiæ malo in Monachis extat grauissimum exemplũ apud Hieron: ad Eustochium, quod accidisse dicit. Fuisse enim fratrem parcissimum, & auarissimum, qui moriens argenti summam dereliquisset: super ea, quid factu opus foret, cùm diu deliberatum fuisset, num ...iæ, pauperibus, an verò parentibus illa attribuenda esset, tandem patres decreuisse, infodien... secum eo, dicendo: Pecunia tecum sit in perditionem. Quo facto cunctos per terram Ægy... tantum terrorem inuasisse, vt vel vnicum solidum reliquisse esset criminis.

De vita Monachorum habes apud Augustinum de opere Monachorum: Epiphanium in ...endiaria doctrina de fide Cath. & Apost. Chrysost. homilia 73. & alibi: vt non opus sit hîc ...us illis inhærere.

Prodigia.

...Nno 999. Christi, & decimo sexto Ottonis, multa prodigia visa sunt passim. Terræmotus ...factus est permaximus: & horribilis cometes apparuit 19 Calend. Ianuarij circa horam no... aperto cœlo itē quidam fomes quasi facula ardens cum longo tractu radiorũ, fulguris instar il... in terris, & cum tanto splendore, vt non modò qui in agris erant, sed in ædibus & lectis etiam, ...ne ferirentur. Hac Cœli scissura sensim euanescente interim visa est figura quasi serpentis, ca... ...binde crescente, & pedibus cæruleis seu plumbeis. Vincent. lib. 24. cap. 107. Visa sunt alia ...ta & signa ignea plura hoc anno de quibus Chronicon Saxoniæ. Imp. vt suprà. PP. 144. ...stro 2. 999.

Theophylactus.

...Vidam existimant, dicit, Antichristum esse abominationem desolationis, eò, quòd vastaturus mundum, & subversurus sit Ecclesias ac sessurus in templo: Matth. cap. 24. Imp. 90. ...e 3. PP. 144. Syluest. 2. 1000.

Prophetia.

...Vlgò habetur, & celebratur prophetia quædam, cuius initium est: Gallorum leuitas, &c. Ea prædicit: Cæsarem quendam latè ac longè regnaturum, eiusque tempore cessaturam glori... ...ni cleri. Sic enim inquit: 1000.

Cæsar regnabit vbique,
Sub quo tunc vani cessabit gloria cleri.

De hoc vaticinio plura vide infrà sub titulo: Vates Alofresant.

Rambam siue Rabi Moses filius Maimon Aegyptius.

...Vius scripta apud Iudæos sunt in magna existimatione, & Rambam ab eis vocantur. Seri... ...psit Glossam in Thalmud Hierosolymitanum, & librum Perplexorum. Sed & Genebardus ...am de eius scriptis edidit. 1000.

Rabbi Samuel Iudæus.

...Enricus Petri bibliopola Basiliensis, in Micropresbytico huius epistolam ad Rabi Isaac scri... ...ptam, ab Alphonso Bonihominis Hispano, monacho ex Arabica lingua in latinã translatam ...atrũ antiq. scriptis adiunxit, in qua prophetarum dictis, Christum Iesum, verũ Messiã venisse 1000.

Anno

passum, mortuum esse, ac resurrexisse, cœlos ascendisse: secundusque eius aduentus pulcherrim
commonstratur. Imp. & PP. vt supra.

Finit Centenarius decimus.

CENTENARII DECIMI

Anno Christi.	Num.	IMPERATORES.	Anni.	Mens.	Dies.
913	104	Chunradus Rex Germaniæ.	7	6	0
919	105	Henricus 1. Auceps.	17	0	0
936	106	Otto Magnus 1.	36	10	6
973	107	Otto 2. Iunior.	10	7	2
983	108	Otto 3.	17	1	14
		PONTIFICES.			
903	120	Leo 5. Priapensis Latinus.	0	1	10
903	121	Christophorus Romanus.	0	7	0
903	122	Sergius 3. Romanus.	7	3	16
911	123	Anastasius 3. Romanus.	2	1	22
913	124	Lando Sabinus.	0	6	22
914	125	Ioannes 10. Rauennnas.	14	2	15
928	126	Leo 6.	0	6	15
928	127	Stephanus 8. dictus 7, Romanus.	2	1	15
930	128	Ioannes 11. Romanus.	4	10	15
935	129	Leo 7. Romanus.	3	6	10
939	130	Stephanus 9. dictus Romanus.	3	4	15
942	131	Marinus 2. Iunior Romanus.	3	6	14
946	132	Agapetus 2. Iunior Romanus.	9	7	10
956	133	Ioannes 12. Romanus.	8	4	6
963	134	Leo 8. Romanus.	1	3	12
964		16 Benedictus 5. Romanus.	0	1	10
965	135	Ioannes 13. Romanus.	6	11	5

Donus

72	136	Donus, Domnus, Donnus, Domnio 2. Iunior Romanus.	0	3	0
72	137	Benedictus 5. dictus. 6. Rom.	1	3	0
74	138	Bonifacius 7. Rom. Franco.	1	1	12
75	139	Benedictus 6. dictus 7. Tusculan.	9	1	10
84	140	Ioannes 14. Papiensis.	0	8	0
85	141	Ioannes 15. Romanus.	9	6	10
95	142	Ioannes 16. Romanus.	0	4	0
95	143	Gregorius 5. Saxo Germanus.	2	8	3
96		17. Ioannes 17. Græcus.	0	10	
8	144	Syluester 2. Iun. Aquit. Gallus.	4	6	12
	Num	CONCILIA.	Epis.	Sess.	Can.
5	310	& 311 Remensia 2.			
6	312	Althaimense.			
1	313	Dingelfingense.			
7	314	Duisbergense.			
5	315	Erfordiense.			
3	316	Bonnense.	22		
8	317	Ingelheimense.	34		
1	318	Augustanum.	25		
7	319	Rauennas.			
8	320	Ingelheimense.	16		
3	321	Romanum 55.			
4	322	& 223 Romanum 56. & 57.			
5	324	Constantinop. 26.			
7	325	Romanum 58.			
2	326	Ingelheimense.			
	327	Vnitoniense.			
5	328	Caluense.			
	329	Constantinop.			
8	330	Romanum 59.			
0	331	Siluanectanense.			
2	332	Remense.			
5	333	Romanum 60.			
	334	Remense seu Molomense.			25
5	335	Romanum 61.			

DOCTI VIRI.

912 *Ord. Cluniacensis.*
950 *Ord. Camaldulensium.*
977 *Ord. Canonicorum secularium.*

ORDINES.

Conradus Hæopagus.
Geophardus Argentoratensis.
910. *Regino Abbas Promiensis.*
M. Phlippus Secretarius Imp. Henrici 1.
950. *VVittichindus vel VVindichinus Corbeiens.*
Radulphuss Flaviacens.
Luitprandus Ticinensis.
Serlo Dorobernens. Britto.
970. *Cassinense Chronicon.*
Smaragdus Abbas.
Suidas 2. nam duos fuisse autumant.
Theophylactus.
1000. *R. Mose filius Maimon Aegyptij.*
R. Samuel Iudæus.

LECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS VNDECIMVS.

Italia infausta Imperatoribus.

OTto tertius Gregorium Saxonem cognatum Papam constituit, quem Crescen- 1001.
tius consul cum populo Romano eiecit ex vrbe, electo alio Pontifice Ioanne. Hunc Imperator sede deturbat, oculis deinde & etiam vita priuat, Gregorio restituto, & Crescẽtio patibulo affixo. Hic Gregorius cum Ottone legem de septem Electoribus, & Imperatore creando constituerunt. Vxor Crescentij consulis suspensi, formâ eximiâ Cæsarem in amorem sui pellexit, & chirotecas veneno tinctas præ-, quibus paulatim intoxicatus in Italia interijt. Cuspinianus ex alijs. Imp. Ott. vt suprà. PP. .Sylu. 2.

Dira Pestis.

HOc tempore dira pestilentiæ lues per totum decennium, adeò deſæuijt in vniuersum penè or- 1002.
bem, vt cum mortuis sæpe etiam semiuiui pro exanimis habiti, ad sepulchra abrepti fuerint. ...anus. Imp. vt suprà. PP. 145. Ioanne 18.

IOANNES XVIII. PP. 145.

MIror ego, historicos Ioannem ipsum inter pontifices numerasse, cùm viuente adhuc Grego- 1002.
rio sedem occupasset, nisi fortè in conscribendis pontificum vitis ita faciendum censent, vt ...rpetua historia fit. Nam & tyrannorum peruersè facta, optimorum principum rebus gestis ...merantur, vt quantum inter se boni & mali dissideant, à legentibus cognosci possit, quò ma...m exemplo à vitiis deterreantur: & bonorum exemplo ad virtutem impulsi, vitam ducant in ...felicem & beatam: qua quidem beatitudine Ioannes caruit, fur certè in pontificatu, & latro: ...enim, vt par fuerat, per ostium intrauit. Moritur autem, atque cum ignominia quidem, de... vsurpati pontificatus mense. Platina. Imp. vt sup.

Reformatio Ecclesiæ.

HEnricus 2. Imperator, & Robertus Rex Gallorum ad colloquium conuenerunt, præcipuè 1006.
de statu Ecclesiæ & eius reformatione tractaturi: Sed (vt etiam Ottonis, Sigismundi & aliorũ) ...ic Imperatorum & Regum erga Ecclesiam zelus impeditus fuit à Papis. Chronici. Imp. 91. ...ico 2. PP. 146. Ioanne 19.

Benedictus 8. PP. 148.

BEnedictus 8. Papa, Henrico secundo Imperatori concessit, templum in Babenberg in Cathe- 1010.
...dram erigi, sed adiecta conditione & præmio: vt quotannis Ecclesiæ Pontifici centum argen...rcas, cum equo albo atque phalerato persolueret. Quod vectigal deinceps Papa non nisi ac... ab Imperatore Benevento, remisit. Chronici. Imper. 91. Henrico 2.

Ordo militum Hospitalariorum S. Ioannis, qui etiam Ioannitæ, Rhodii, ac Melitenses Domini appellantur. 1012.

DE ortu huius ordinis multi multa: sed breuibus hæc habeto. Ex Occidentalibus semper fuerunt, qui loca sancta Orientis aut deuotionis, aut verò commerciorum gratiâ visitârunt. Ex ...is Amalphitani ab Amalphiâ Italiæ vrbe sic dicti, primi fuerunt. Hi impetrato proprio domi... Hierosolymis, mox monasterium viris & mulieribus erigunt: quod de Latina, quia à Latinis ...ctum, dictum fuit. Hoc monasterium Latinorum qui inhabitabant, Xenodochium quoque ...roposito, in quod reciperentur peregrinantes, ædificârunt. His locis ab initio nulli erant redi... nisi quos dicti Amalphitani, & alij pij subministrabant. Oratorium quoque in honorem Io... Baptistæ, vel secundum alios, Ioanni Eleemosynario, natione Cyprio, ita cognominato ob ...osynas frequentes, quas in pauperes cõferebat, Hospitalarij ibidẽ extruxerunt. Vnde Ioannitæ ...a dicti fuerunt. Anton. Tyrius. Volater. Æmilius. Iacobus de Vitr. Polyd. Francus tamen Ioan... ab alio quodam Ioanne Eremitâ Ægyptio, qui propheticum spiritum habuisse, & Imperatori ...dosio futuros euentus prædixisse fertur, deducit: vt apud eum.

...no deinceps D. 1099. hi Hospitalarij S. Ioannis in recuperandâ Hierosolyma strenuam ope... ...auârunt. Quare etiam Gotfridus Rex eis plurima loca intra & extra vrbem, vt commodius

Anno

hostibus resistere possent, attribuit: & Honorius secund Pontifex comprobauit. Gigas. Ordinis sunt S. Augusti Vestitus militaris sunt arma, quibus baltheum rubru militare cum alba cruce superinduunt: exterius verò ch mydeatri coloris cum albâ cruce octogonâ vtuntur: idq parte sinistra. Hinc fit vt plerique in pace, nigrâ, at in b lo rubeâ cruce conspicui existant. Diuersa habent inte officia, Magistros, Priores, & Commendatores, Sacerd tes, Capellanos, Equites, & Seruientes. Primus Magist eorum fuit electus Gerardus: secundus Reymundus Podio Florentinus anno D. 1103. Hic illis leges præsc psit laudabiles, tales quæ ad Rom. antiquitatem respi rent, ad quam formam omnia accommodauit.

Cùm Ioannitæ potentiâ ita crescerent, inter Patriarch Constantinop. & ipsos jurgia & lites cœperunt. Accus apud Pontificem cùm essent, Adrianus pro Ioannitis iu cauit, liberósque fecit. Quem secutus Alexander 3. pl priuilegia illis attribuit, de quibus in Decretalium lib Confirmauit hunc quoque ordinem postea Clemens Chronicon Brutenicum.

Multa igitur contra Saracenos, Arabes & Turcas arr præstiterunt fortiter: sed cùm circa annum 1299. ab O cidentis Principibus desererentur. Capcapus Damascenorum Præfectus, qui à Tartaro defecerat, euicit, omnia quæ ibi habuerunt, occupauit, & illos ex totâ Syriâ, vbi 300. plus mînus annis fu rant, circa annum Domini 1300. eiecit. Hoc infortunium passos volunt ex nimio luxu, quo ges & Satrapas omnes facilè superabant. D. Bernhardus ob hoc vitium grauiter illos obiurgat præuidens quæ hodie euenerunt, & adhuc quotidie eueniunt, dum non in armis, sed ocio, inte scorta, & epulas apud illos viuitur. Verba sunt Volaterani lib. 21. Ex Syria itaque pulsi Rhodu cum quinque insulis adiacentibus ex manibus Othomanni Turci eripuerunt anno 1308. Has annos 214. fortiter defenderunt, & abdicato nomine Hospitalariorũ, Rhodij Milites, Equites, Domini dici voluerunt. Notandum hîc obiter est: in Insula Rhodo reperiri canes, qui Christ nos præ Turcis agnoscant: & hos infestent, illos autem illæsos dimittant.

Anno verò 1523. pridie Natalis Domini per sex integros menses obsidionem fortiter fer tes, socordiâ Papæ, & aliorum Regum ac Principum denuò euicti, anno Domini 1529. oblatar Carolo 5. insulam Melitam pro sede occupârunt: vbi in aliis omnibus liberi existunt, excepto solo, vt Regem Hispaniæ & vtriusque Siciliæ pro Protectore agnoscant: & singulis annis grati dinis ergò Falconem offerant. Anno 1565 Turca magnâ vi Melitam per quinque menses obse frustra. Ab insula hac deinceps Melitenses Equites dicti fuerunt. Imp. 91. Henrico 2. PP. 14 Benedicto 8.

1017. *Ordo Humiliatorum.*

Coepit juxta Anton. & Volat. anno 1017. iux Polydorum anno 1164. secundum Francum a tem anno 1189. Vestitu vtuntur, tunica scapulari chlamyde seu cappa desuper alba. Regulam habent p parte non totâ Benedicti. Nomen inditum illis putatu quòd, cùm deliquissent, ad Imperatoris Barbarossæ ped humiliter prostrati veniam, & libertatem impetrârun Sabel. Alvares in Thesauro, & Hospinianus. Imp. supra.

Berno Abbas. 1020.

Cripsit librum de officio Missæ, ac quid auctum & superfluum sit in canone: vt apud eum cap. 13. & 14.

Areta. 1021.

Piscopus hic Cæsariensis scripsit super Apocalypsin, & docuit, Antichristum ortum tempore Græcorum Imperatorum, qui regnârunt post Constantinum, fuisse, paulò antequàm Regnum anorum in decem Regna diuideretur: & in Babylonia, hoc est, Romæ aulam eius esse. Imp. p. Papa 148. Ben. 8.

Volbodo Episcopus Leodiensis. 1021.

Ic ex illustri familia natus, veterum adhuc Episcoporum æmulatus sanctimoniam, tanto ardore orâsse dicitur, vt continenti poplitis flexione grandes genibus obduxerit callos: & fri-, vigiliæ, atque inediæ adeò patiens extitisse, vt aspera sæpè hyeme nudis pedibus in templo s pernoctaret. Omnem pietatem cum illo mortuam dicere posis. Meyerus in Annal. Belgi- mp. & Papa vt sup.

Rabi Abraham in Cabala. 1030.

vrbe Babylonia celebris fuit schola, ad quam ex Occidente Iudæi filios mittebant. Imp. 92. onrado 2. Papa 149 Ioan. 20.

Guido Aretinus monachus. 1030.

Ic excogitauit primus Solmisationem per syllabas, vt, re, mi, fa, sol, la. Sigebertus & Palmerius. vt sup.

Benedictus IX. Papa 150. 1030

MEritò ab omnibus Benedictus iste accusatus est, & iudicio diuino damnatus. Constat enim, simulachrum eius admodum horrendum & monstrosum, corpore vrso, caudâ asino simile post mortem cuidam apparuisse: interrogatumque, quid illa horrida imago præ se ferret, cùm antea Pontifex fuisset, respondisse, quia in vita sine lege & ratione, sicut bestia vixi, ideo volente Deo, & Petro, cuius sedem omnibus probris fœdaui, simulachrum meum plus feritatis, quàm humanitatis in se habet. Nam cùm annis decem, mensibus quatuor, diebus nouem per interualla sedem Petri occupâsset, tandem est mortuus. Nec vacâsse tunc sedes dici potest, cùm Pontificatum vendiderit. Platina. Imper. vt sup.

Ordo Ieiunantium.

1030. Robertus Rex Galliæ apud Triburium Synodu
indixerat: Vbi peculiariter de Ieiunio actum
conclusum fuit, & quidem in 6. feriâ jeiunare. Sur
xerunt enim, qui dicebant, cœlitus sibi reuelatum, jei
nium in pane & aquâ omnibus ferijs sextis, sufficere:
remissionem peccatorum: modò se iuramento ad i
constrinxerint. Vincent. lib. 26. cap. 16. Anton. tit. 1
cap. 42. Funccius. Imp. & Papa vt sup.

Vt Patres olim ieiunia multa colebant:
Sic ea pauca nimis secula nostra probant.

Ominosum.

1039. Hoc anno, facta est magna Solis defectio die 22 me
sis Augusti: & illo tempore Berengarius Turone
sis de Cœna Domini cœpit peruersè docere & scribe
Bernhard. Lutzenburgius, Volateranus, Rebuuizius
alij. Imp. & Papa vt sup.

Mulieres Sagæ.

1040. Dvæ cauponatrices in via qua itur Romam, hospites in equos, sues & asinos mutabant. Vi
cent. libro 25. cap. 28. Erphordiensis in vita Hen. 3. Imp. 93. Henrico 3. Papa vt sup.
Habes similia multa apud Baptistam Portam, Guilhelmum Varignanam, Nicolaum & A
noldum de Villa Noua, Petrum Argelaium, & Antonium Mizaldum. Inter alia autem sing
lare docent hi quoddam, certissimumque remedium: si quis aliquo veneficio impotens ad vsu
veneris factus fuerit, vt quam primùm mingat per annulum coniugalem, tunc ei extemplò amiss
redire virtutem.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia.

1040. *Imp. 93 Henrico Nigro. PP. 150 Benedicto IX: & 152 Syluestro III. & 154 Gregorio VI.*

Othonis seueritas, in Ioannis perfidia punienda, Pontifices aliquandiu cohibuit, ne con
Imperatores quicquam apertè attentarent. At Benedictus IX. Pontificatum satanicis ar
bus ac magicis præstigijs adeptus, tantò audacior extitit, quantò incantator ac necromanticus s
leratior fuit. Namque defuncto Cunrado, legis & religionis cultore fidelissimo, Romanor
Imperatore Augusto: ipse habito consilio cum familiari suo Laurentio, & alijs suis complicib
molitus est filium Imperatoris Cunradi Heinricum Imperatorem successione Imperij exturba
& in Ecclesia, diuersa schismata seminare. Misit igitur coronam Romani Imperij Petro regi V
gariæ, cum huius versiculi inscriptione:

Petra dedit Romam Petro, tibi Papa coronam.

Sed Imperator duce Lotharingiæ Godfrido, viro fideli & bellis strenuò, & inter regni prin
pes clarissimo, ad oppugnandum Petrum misso, eum primo conflictu cepit, & vt digna factis ta
ti schismatis autori Theophylacto redderet, Romam venire constituit. Quo audito, Th
phylactus, qui & Benedictus nonus, timore perterritus, vendidit Papatum complici suo archip
sbytero Ecclesiæ S. Ioannis de porta Latina, magistro Hildebrandi, acceptis ab eo libris mille qu
gentis. Qui ascendens sedem tantæ iniquitatis gradibus, nomine mutato dictus est sextus Gregori

Quia verò tunc plures per posticum vt fures & latrones, quàm per ostium ad sacerdotium int
bant: ideò eisdem diebus, præter archipresbyterum Ioannem Gratianum, scelerũ sedẽ conscendit
Ioannes Sabinensis Episcopus, qui mutato nomine dictus est Syluester tertius: & factũ est, vt Roma
Ecclesia in partes diuersas scinderetur. Decertantibus itaque de Papatu, Benedicto nono, Syluest
tertio, & Gregorio sexto: Henricus cognomento Niger, patri Conrado succedens, rebus per G
maniam constitutis, in Italiam cum exercitu contendit: ac habita synodo, Theophylactum
fugam coëgit: Gregorium in custodiam reclusit, ac postea cum Hildebrando in exili
in Germaniam misit, ac Sabinensem Episcopum ad sedem propriam redire compulit: Sy
degero Bambergensi Episcopo, cui Clementi secundo appellatio fuit, in locum monstror
istorum suffecto, ab eoque accepta Imperij corona, Romanos in verba sua iurare compul

ntificum electioni nequaquam se interfuturos, nisi id iussu Imperatoris ipsis concederetur. Vi-
at enim optimus Imperator, eò licentiæ factiosum quemque & potentem, quamuis ignobilem,
enisse, vt corruptionibus ac scelere tantam dignitatem consequeretur facilè, quæ tamen
nisi tantùm sanctitate & doctrina benè meritis, volente Deo, cuipiam mandari deberet.
eò verò hic mos iam inoleuerat, vt cuique seditioso & scelerato liceret Petri sedem inuadere, vt
unte Imperatore, Damasus secundus, natione Bauarus, veneno in hos vsus parato, Clementem
ulerit: quem virtus dare consueuit Episcopatum, scelere comparaturus. Sed obstitit DEVS,
us vindex: tertio & vicesimo die inuasi Pontificatus, ipsum ad tartara detrudens. Schardius
ennone, Platina & alijs.

Haymo.

1040.

aymo archidiaconus Cantuariensis dixit, nouos illos pseudoprophetas iterum velle captiuos
ducere, in seruitutemque redigere pios, semel à Christo Iudaica seruitute liberatos. Imp. 93.
rico Nigro. Papa 150 Benedicto 9.

Bruno Episcopus Herbipolensis.

1045.

Dicit Antichristus, nullam gentem relinquam intactam, & pergam de gente in gentem (in
Indiam vsque:) Contradicentibus sibi mortem indicit, & ad supplicia iubet peruenire, facitq;
yres, & erit persecutor. Imp. 93. Henrico 3. Schismate trium PPP.

Eidem Episcopo res cum diabolo.

Anno millesimo quadragesimo quinto, Bruno Episcopus Herbipolensis, cum Heinrico ter-
tio eius nominis, secunda Danubij aqua, sed in diuersa naui Boiariam Orientalem pe-
Est oppidum Austriæ, Greinon vocant, supra id præruptæ rupes surgunt, saxeæ moles cu-
æ prominent, per quas Danubius vasto impetu, ingenti fremitu, qui procul auditur, spu-
lus fertur. Teutones hunc locum infamem, perniciosumque nauigantibus Strudelon nun-
t. Cæsarem tum illac nauigantem, Bruno VVirtzburgensis Episcopus (vt diximus) alia
comitabatur, dumque saxo cuidam eminentiori allabitur, atra Æthiopis imago, satis aper-
ale (vt exitus probauit) signum, ibidem consistit, Brunonem appellat: Heus heus Episco-
alus sum inquit, genius, & quóuis gentium proficiscâre, meus es: nihil quidem in præsen-
n agere aduersus te habeo, breui tamen iterum me videbis. Cunctis abominantibus, pesti-
piritus ab Episcopo signo immortali appetitus, adiuratusque carminibus sacris, sub oculis
um euanuit. Atque hoc saxum adhuc monstrari solet, cui imposita turris lapidea absque
& tecto, cognomen ita sortita, adhuc retinet. Vnde ad decem millia passuum progressi, in
osenburg diuertunt. Ibidem Cæsarem Richlita vidua (cuius maritus Adalberus ab Eber-
primæ Boiariæ castelli, quod nunc templum est, dynasta superiori quadragesima decesserat)
ificè hospitio & conuiuio excipit, oratque vt Bosenburg & prædia, quæ hisce locis maritus
iò possederit, VVelphoni tertio, nepoti suo ex fratre, tradat. Cæsar cœnaculum conscen-
dum coram Brunone Episcopo, & Alemanno præside Eberspergensi atque Richlita, exten-
dexteram postulatis annuit, repentè contignatio collabitur, ex qua ruina Bruno interijt. Auen-
lib. 5. Annal. Boiorum.

Syluester III. Papa 152.

1045.

c tempore Pontificatus eò deuenerat, vt qui plus largitione & ambitione, non dico sancti-
e vitæ, & doctrinâ valeret, is tantummodò dignitatis gradum, bonis oppressis & reiectis,
eret: quem morem vtinam aliquando non retinuissent nostra tempora. Sed hoc parùm est:
(ni Deus caueat) visuri aliquando sumus. Plat. Imp. vt sup.

Chronicon Bambergense.

1046.

Clemens secundus Papa in epistolâ ad Bambergensem clerum, & populum, Romanam Eccle-
iam omnium matrem appellat, eiq; omne genu terrestrium flecti, ac pro eius arbitrio ianuam
periri & claudi, nec inferorum portas aduersus eam præualere posse, impudentissimè iacti-
. Imp. vt sup. Papa 155 Clem. 2.
bidem. Quod si quis (is scilicet, qui se Romanorum Pontificum decretis opponit) diabolico
atu pulsatus, crudeli temeritate admittere non perhorruerit, & citius emendare neglexerit,
modi hominem, quicunque sit, de communione sacrosancti sanguinis, & corporis Domini
Iesu Christi, & à participio totius Christianitatis, non solùm excludimus: sed etiam propul-
. Quin etiam Apostolici anathematis acutissimâ lanceâ eum transuerberamus, vt pro malefa-
ılè perditus, mortem gemat æternam, associatus in gehennâ inferiori dæmonum principi

mortis inuentori, & etiam Iudæ ſacrilego, & proditori vndique circumcinctus draconibus tart
reis in vltionem ſeruientibus, nec in vltimo tremendi Dei iudicio ad vitam reſurgat, infelicisſim
& miſerrimo viuendi genere mortem quærens, & non inueniens. Similem execrationis forma
habes infrà anno 1120: diſt. 23. cap. In nomine Domini.

1046. *Ordo Lazaritarum ſeu Hieroſolymi-tanorum.*

HIc inſtitutus fuit ſub Gregorio 6 anno Domini 104
Temporum iniuriâ labefactatum reuocauit Pius 4. a
thore Ianotto Caſtilioneo Mediolanenſi Magiſtro:
priuilegijs auxit. Panuinius in ep. ad Plat. & Chronic
Veſtitus eſt fuligineus amictus, cum rubrâ cruce ante p
ctus. Franck. Imp. 92 Hen. 3. Papa 154 Gregorio 6.

Ex Henrici 3. Imperat. hiſtoria Portentoſa.

1047. CVm Cæſar Romæ eſſet, puer quidam fabro materi
rio natus, patre opus faciente, prope eum ſecamen
luſit, eaque collecta in literarum formas redegit. Acce
forte fortunà ſacerdos quidam, & literas illas legit, q
hæc exprimebant verba: Dominabor à mari, vſque
mare. Vnde auguratus eſt, puerum aliquando Pont. Ro
fore, idque ſtatim patri indicauit. Hic filium in lud
adductum informari curauit, qui adultior factus, Cæſa
aulam petiit, & gratisſimus ſcribis eſſe cœpit. Sed fil
Cæſaris, Henricus, qui & ipſe pòſt imperauit, ſcholaſtic
hunc multis iniurijs affecit, atque exagitauit. Nam a
mus ei præſagijt, quæ ab homine ſibi euentura eſſent. S
& Cæſar ipſe filij in ſcholaſticum luſus riſit. Contrà Auguſta ægrè tulit, & hac de causâ filium
pè reprehendit. Præterea per quietem Cæſar vidit, filium menſæ aſsidere, & ex Hiltebrandi (n
id ſcholaſtico nomen erat) capite duo naſci cornua, quæ cœlum pertingerent, quibusque ille fili
Cæſaris ſublimem raptum in barathrum præcipitaret. Hoc ſomnium cùm Cæſar vxori expoſu
ſet, illa prudenter coniectans, Clericus hic, inquit, Papa fiet, & filium noſtrum imperio priua
Ibi Cæſar Clericum comprehendi, & in carcerem compingi iuſsit, ratus ſe hoc pacto fatum imi
nens auertere poſſe. Sed Auguſta grauiter marito exprobrans, quòd ſomnijs ad ſcholaſticum
dendum ſe induci paſſus eſſet, effecit, vt is poſt annuum ſpatium liber, atque incolumis dimitt
tur. Hic ab eo tempore monaſticum vitæ genus amplexus, cum Abbate ſuo Romam profectus
cumque in aula pontificiâ gratioſus euaſiſſet, demum Pontifex ipſe renunciatur. Imper. &
pa vt ſup.

1049. *Iacobus Manſor.*

HIc Afrorum, Granatenſium, & Luſitanorum laudabilis Princeps, liberalium diſciplinarum
ctè æſtimata præſtantia, viros doctos vndecunque potuit in Marozenam, famoſisſimam Af
cum vrbem & Academiam acciuit: Horumque ita remunerauit induſtriam ac labores, ac prouo
uit ingenia, vt ex Maroco (vt etiam Feſſana Academia) prodierint longè omnium optimi ac p
ſtantisſimi Philoſophi, Mathematici & Medici, quorum ſcripta admirationi fuerunt toti orbi: E
tempore optimi authores in Philoſophia, Aſtronomia & Medicina, Albategnius, Arzaël Maur
Almæon, Alpetragius, Auerroës, Hipparchus, Archimedes, Ptolomæus, Theon, Alhæſenus, The
ta, Alfraganus & alij, tanquam à mortuis iterum fuerunt reſuſcitati, & cum maxima vtilitate m
talium luci reſtituti. Imp. 93 Henrico 3. Papa 157 Leone 9.

Ordo Luceolaniorum. 1050.

IN regione quæ dicitur Luceoli, erant eremitarum 18 cellulæ: illorum regula erat, vt nunquam vinum biberent nunquam adipe alimenta condirent: & saltem vnum in dominica die pulmentum sumerent, reliquis diebus in pane, & aqua viuerent: orationibus, & manuum operibus insistebant, nihil possidebant. Vixerunt quidam ibi, quorum prodigiosæ narrantur superstitiones apud Petrum Damianum eremitam. Cibus eorum fuerat panis cum fœniculo. Vestitus lorica ferrea, & insuper ferreis quoquè circulis corpus cingebant: seipsos virgis & loris verberabant. Sed de eiusmodi hominibus Hieronymus ita ait: Viros fuge quos videris catenatos, quibus fœminei contra Apostolum crines, hircorum barba, nigrum pallium, & nudi patientiâ frigoris pedes: Hæc omnia sunt argumenta diaboli. Hæc ille. Et Ioannes Quintinus in explicatione Concilij Gangrensis inquit: Extrinsecus vestis mutare non potest hominis intrinsecus qualitates. Sub sordido pallio sæpe inest sapientia: sæpe etiam improbitas, & insipientia. Imp. & Papa vt sup.

Berengarius dubius moritur. 1050.

Nno circiter 1050 princeps Sacramentariorum in Gallia, Berengarius obijt, qui negabat ..corpus & sanguinem Christi in Cœna sacra verè & substantialiter adesse præsentem, commu..ore accipi, edi & bibi. Et quanquam ille publicè suum errorem isthunc abominandum ..auit, & aliàs pius ac integer vitæ fuit: hæc tamen moribundus verba edidit: Hodie apparebo ..bunal Domino meo Iesu Christo: nequeo autem certò scire, vtrum ad salutem meam, vel ..ternam damnationem. Spero equidem, me consecuturum vitam beatam: verùm, quia tot ..nes iuniores cum senioribus in errores seduxi, eosdemque non potui ipsemet iterum ad veri.. ex erroribus reducere & liberare, metuo ne sit mihi pereundum. Vide Gersonem, & de eo ..nno 1060 plura.

Iacobus Klingershofer Sacrificulus Argentoratensis in Chronico. 1050.

..c de Constantini donis amplissimis, dicit admodum appositè: quòd tum sancti sint Papæ, ..cùm sunt Pauperes. Quemadmodum etiam refert, quòd eo die, quo primùm Roma dotata .. Angelus vrbi imminuerit, clarè pronunciando: iam infectos esse veneno Sacrificulos, vt in ..um officium suum in Ecclesiâ minus faciant: & certè abundantiam carnalium, esse inopiam ..alium. Id quod deinceps satis superque completum fuit. Prius enim Papæ vigilabant in ..iâ, iam pleno ventre dormiunt: & quidem templa hodie gemmis & auro refulgent, cùm in..in densa caligine corda consopita iaceant. Id verò superiori seculo contrario se modo habebat. ..3 Henrico 3. Papa 157 Leone 9.

Petrus Damianus Episcopus Hostiensis. 1050.

..Vo quidam amici & compatres vnà cœnabant, & cùm illis gallus gallinaceus assatus appo..neretur, alter eorum eum in discum recepit, & in frusta magistraliter admodum dissecuit, & ..ac aromatibus eum respersit, tum alter conuiua ad eum dixit: chare compater, profectò gal..unc tam artificialiter dissecuisti, vt ne Diuus Petrus eum coadunare rursus valeret: tum alter ..ater: Equidem non D. Petrus solùm, sed & nec Deus cum ipso cooperans efficere posset, vt re..et gallus: continuò gallus gallinaceus rediuiuus & pennis vestitus exilijt, alas in aëre vibra.. cecinit, piper & sal in discumbentes dissipauit, vnde ipsi & posteri eorum lepra infecti sunt. ..llus gallinaceus testatus est, Petrum à se reprehensum in abnegatione Christi, nũc in cœlis cum ..m abnegârat, regnare. Quid hac fabula Pontificij quærant, facile est iudicare? sed pudeat ..ianos talium mendaciorum.

Alia ex Eodem.

..inceps habebat sacerdotem, admodum deuotè quotidie pro eo missificantem, is singularis ..nctimoniæ erat, ita vt angelus Domini venerit semper cùm eleuaret, & è manibus eius corpus

Domini acciperet vidente id etiam principe ſuo qui poſt eum ſtabat: Euenit tamen aliquando (v
enim vita humana imbecilla & lubrica eſt) vt ſacerdos iſte, cui angeli antea miniſtrabant, in ſcorta
tionem incideret, nihilominus tamen tempus miſſandi venit, & quamuis læſam haberet conſcien
tiam, tamen ſe præparauit, induit, & magno cum timore & tremore miſſam celebrauit: tum angel
Domini reuerſus eſt pro more ſolito, & ſpongiam aqua impletam in manu tenuit, eamque adſpic
ente principe ſuper ſacerdotis caput expreſsit, & omnes corporis partes perpurgauit, & cùm fini
miſſa eſſet, Angelus ſpongiam ſordibus ſqualentem iterum ſuper ſacerdotis caput expreſsit, vnde it
rum tam ſordidus & ſqualidus vt antè apparuit, fiebat. Hoc ſpectaculum valdè mirabile viſum fu
principi ſacerdotis domino, ideoque ſacerdotem accerſiuit, & quæſiuit, quî hoc fieret: ſacerdos l
cet primò inficiaretur, tamen rem vt erat, poſtea confeſſus eſt, & dixit: ſe nocte priore cum Domi
ſui famulâ concubuiſſe, ſeque cum ea coinquinaſſe. Hoc mendacium volunt eſſe ſtabilimentu
Miſſæ, & Meretricatus Pontificij. Imp. & Papa vt ſup.

Idem ſcripſit inter alia & de continentiâ ſacerdotum, de auaritia Prælatorum, de Epiſcopis S
moniacis, & miraculis ſui temporis: item de correctione Epiſcopi & Papæ librum, in quo multis l
cis abuſus Eccleſiæ ſuæ ætatis taxat, & vtilia præcipit. Inter alia autem etiam ſic ibi comm
tatur.

Illud, quod dicitur, Non licet cuiuslibet Eccleſiæ filium, ad maiorem Eccleſiam proprij reat
Epiſcopi, & quæcunque ſunt corrigenda, deferre: nimis abſonum, & prorſus Eccleſiaſticæ di
plinæ probatur aduerſum. Nam cui melius dicitur, quòd delinquit, quàm ei, qui Magiſtri of
cio fungitur? & ideò inter reliquos fratres præeminet, vt quod alijs non licet, ipſe ſolus per pr
priæ ſedis priuilegium errata corrigat ſacerdotum? Quis eſt enim hic arrogantiæ tumor, qui elati
nis faſtus, quæ denique tanta ſuperbia, vt liceat Epiſcopum per fas & nefas ad propriæ voluntatis a
bitrium viuere: & quod inſolenter exceſſum eſt, à ſubiectis ſuis dedignetur audire? Præſertim cùm
li non adierint tribunalia Præſidum, nec forenſium pulſauerint examina cognitorum: ſed E
cleſiam potius adeant, & ſacerdotibus iudicabilia ſui ſacerdotis exponant, vt qu
ſecularibus euenire poterat in deriſum, grauiter & honeſtè per ſacerdotale corrigatur
ficium. Vbi profectò dignum eſt, vt is, qui impetitur, vel ex ratione ſe exhibeat innocentem, v
confiteatur humiliter peccatorem, nec his allegationibus vtendum eſt, vt dicat, ſe non debere
his, qui ſibi ſubiecti ſunt, accuſari, ne videatur exceſſibus ſuis velamen obtendere & iudicium ſu
terfugere, dum conatur in alium montem quæſtionis iniuriam retorquere. Quis enim neſci
quòd princeps Apoſtolorum Petrus poteſtatem regni cœleſtis accepit, virtutem ligandi ſiue ſ
uendi, quæ vellet, in cœlis ac terris obtinuit: ſupra mare pedibus ambulauit: ſola ſui corpo
vmbra ægrotantes erexit: mentientes iaculo nudi ſermonis occidit: oratione mortuos ſuſcitau
Hic itaque tam ſublimis meriti vir, cùm ex admonitione S. ſancti ad Cornelium, gentilem
delicet hominem, fuiſſet ingreſſus, aduerſus eum quæſtio facta eſt ab his, qui erant ex circu
ciſione: cur ad alienigenas introiſſet, atque cum eis manducare præſumſiſſet, inſuper & in b
ptiſmate recepiſſet? Hic inquam, tot donorum cœleſtium incomparabili virtute ſuffultus,
miraculorum oſtenſione conſpicuus, querelæ ſubiectorum non ex poteſtate reſtitit, ſed rati
nem reddendo humiliter ſatisfecit, cauſamque per ordinem veridicus relator expoſuit: qu
modo videlicet vas quoddam velut linteum, in quo quadrupedia terræ, reptilia atque vola
lia inerant, de cœlo ſubmitti viderit, vocem audierit: Surge Petre, macta & manduca. Qu
liter etiam tres viri venientes, eum ad Cornelium vocauerint, qualiter poſtremò Spiritus ſa
ctus eum cum illis ire præceperit. Et quemadmodum idem Spiritus ſanctus, qui ſuperueni
iam baptizatis conſueuerat, in gentiles & ante baptiſmum venerit. Si igitur iſte, cùm à diſcip
lis culparetur, authoritatem, quam in ſancta fuerat ſortitus Eccleſia, voluiſſet obtendere,
ſpondere potuerat, quòd ſe vt paſtorem ſuum oues, quæ ſibi commiſſæ fuerant, reprehend
non auderent. Sed ſi in querela fidelium, poteſtatis ſuæ titulum obieciſſet, doctor profe
manſuetudinis non fuiſſet. Non ergò eos priuilegij ſui authoritate repreſsit, ſed humili p
tius ſatisfactione placauit: & tanquam ſolus ipſe ad faciendam fidem non ſufficeret, etiam te
adhibuit: Venerunt, inquit, mecum & ſex fratres iſti.

Diſcat ergò, cùm de ſuis actibus conuenitur, Epiſcopus, rationem humiliter redde
non de ſui primatus eminentia ſuperbire: nec ſibi fieri credat iniuriam, cùm à iuniore corri
tur, ſed conſulentem potius, vel medicum ſui vulneris arbitretur. Nunquid enim Nath
Propheta, cùm Dauid tam auſteræ ſeueritatis inuectione corripuit, indignationem Regij m
tus incurrit? Nunquid ille Regalis excellentiæ culmen oppoſuit, ac velut illatam à ſubie
ſuo contumeliam propulſauit? Sed mox vt ſe cognouit ægrotum, ſuſcepit libenter antid
tum, detexit vulnus, & ſectionis ſuæ non horruit ferramentum. Vide humilem languidu
Peccaui, inquit, Domino. Audi etiam velox medicinæ remedium: Transtulit Dominus p
catum tuum, non morieris. Econtrà Rex Achab, qui corripientem ſe Prophetam aud
deſpexit, vltionis gladium, quem ille minatus eſt, non euaſit. Quia dimiſiſti, inqu
virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro p
pulo eius. Dauid ergò culpam ſuam æquanimiter audiens, ſententiam mortis, quam m
rebatur, euaſit. Achab autem correptionis impatiens, impiæ pietatis, quoniam indigno R

tulerat, veniam non inuenit. Nunquid & mulieres illæ, hoſpitæ videlicet Saluatoris, in-
em inter ſe litigauerunt, dum altera quereretur aduerſus alteram, quia ſolam ſe miniſtrare
pelleret? Poterat enim Maria dicere noſtrorum more Pontificum: Accuſaſti me, & tor-
is ac negligentiæ condemnaſti. Non ſanè omnis querela protinus accuſatio dicenda eſt.
n aliud eſt querela compaſsionis, aliud accuſatio ſimultatis & odij. Iſta nimirum fit, vt
nſio corrigatur: illa verò, vt is, qui offenderat, condemnetur. Petrum planè in faciem
tens Paulus obiurgat, & coram omnibus reprehenſibilem indicat. Quod ille in accuſa-
is non tulit iniuriam, ſed benignè & patienter accepit, quod non ex liuore, ſed ex charita-
rocedere perſpicuè recognouit. Sed ecce dicitur: Ego ſum Epiſcopus, ego ſum paſtor Ec-
æ, non debeo à commiſsis ouibus accuſationem pati: moleſtus, & niſi in cauſa fidei, dignus
etiam in prauis moribus æquanimiter ferri. Sed dic mihi, quiſquis es: Nunquid non legi-
uod in Euangelio ſcriptum eſt: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum
m: ſi te audierit, lucratus es fratrē tuū: ſin te non audierit, adhibe tecum duos vel tres teſtes,
n ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Si autem eos quoq; non audierit, dic Eccle-
Si Eccleſiæ, ergò referenda eſt cauſa quorumlibet fratrum, quomodo non etiam ſacerdo-
? Porrò, ſi ſacerdos, qui in Eccleſia peccat, dedignatur in Eccleſia diſcuti, quis iam ferat
eſiæ ſe legibus coërceri? Porrò, ſi Eccleſiæ tuæ filijs, vt aſſeris, aduerſum te mutire non lice-
nunquid aliunde producendi ſunt teſtes, qui te & facta tua per abſentiam domeſticæ cohabita-
is ignorant? Beatus Iob dicit: Si contemſi ſubire iudicium cum ſeruo meo: & tu dicis, abſit,
gner ad examen venire cum meo clerico. DEVS omnipotens per Eſaiam clamat: Iudicate
llo, defendite viduam, & venite & arguite me. Si is, qui iudicat omnia, non dedignatur à ſeruis
i: tu ſuperbus vtiq; cum conſeruo in iudicium venire faſtidis? Et cùm ſis terra & cinis, vermis &
is, humiliare te deſpicis ad imaginem Conditoris? præſertim cùm Scriptura dicat, Ducem te
ituerunt, noli te extollere, ſed eſto in illis quaſi vnus ex illis. Quis planè neſciat, quia Samue-
aëlitica plebs præiudicium intulit, eumque de principatu iniuſtè deiecit? Et cùm eos arguere
tò potuiſſet, vltrò ſe arguendum nullius accuſationibus obtulit: & vtrum eos in aliquo vio-
r oppreſſerit, inquiſiuit. Ecce præſtò ſum, inquit, loquimini de me coram Domino, & coram
ſto eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut aſinum: ſi quenquam calumniatus ſum, ſi op-
i aliquem, ſi de manu cuiuſpiam munus accepi, & contemnam illud hodie, reſtituamque vo-
Cùm ergò tam incomparabiles, tam eminentes atque ſublimes viri, ſubiectis ſuis rationem
ere de proprijs actibus non deſpiciant: quis arrogantiæ typus, quis eſt iſte tantæ ſuperbiæ fa-
quo ſacerdos huius temporis intumeſcens, titulum ſui præſulatus opponat, & Eccleſiæ ſuæ
, qui ſe grauatos aſſerunt, æquo iudicio non reſpondeat? Excludatur ergò ab Eccleſiaſtica
plina pernicioſæ conſuetudinis regula, tollatur hæc ſubterfugij verſuta calliditas, vt is,
tam peruerſis audacis ſuperbiæ allegationibus vtitur, immunitatem commiſsi piaculi non
tur.

Eſus carnium punitus & conceſſus. 1052.

Nno 1052. Imperator Henricus Goslariæ ſuſpendi iuſsit in malam crucem quoſdam hære-
ticos, qui eſum carnium prohibuerant: Hodie Papiſtæ iugulant eos, qui cum Deo eundem
edunt & probant. Auent. lib. 5, & Herm. Contr. Imp. & Papa vt ſup.

Nicetas Pictoratus Græcus. 1053.

Ic fuit Monachus Conſtantinopolitanus, & ſcripſit librum de azymo, ſabbatho, & defenſio-
nem pro nuptijs ſacerdotum: ſed quia contra Romanos eſt directus, erroneum & ſtultum di-
nt. Sig. Gemblacenſis. Imp. 93. Henrico 3. Papa 157. Leone 9.

Suiggerus Presbyter. 1054.

On multum ante hæc tempora venerabilis quidam viuebat presbyter nomine Suiggerus. Is
die quodam circa horam nonam conſpexit in cœlo duos cataphractos equites curſu ſe inui-
mpetentes hoſtili, & committentes pugnam: alter magnam gerebat crucem & videbatur ea
us ad percutiendum: alter verò ab iſto retulit victoriam. Hedio. Imp. 93. Henrico 3. Papa 157.
e 9.

Humbertus Epiſcopus Syluæ candidæ. 1054.

Eo Papa miſerat ad Imp. Legatos, accuſans Græcam Eccleſiam quòd diuerſum ſentiret à Ro-
mana in quibuſdam: Michaël Patriarcha autē noluit cum illis colloqui: quare illi poſita charta

excommunicationis ſupra altare, receſſerunt. Michaël falſata charta commouit populum. ſemper bellum extitit inter vtramque Eccleſiam de primatu, & prioritate, quænam inter illas e maior? Imp. 93. Henrico 3. Papa 158. Victore 2.

1058. ## *Hermannus Contractus in Chronico.*

DOminus Papa habitâ poſt Paſcha ſynodo contra Nortmannos (vt propoſuerat) exercit mouit: cumque illi pacem petentes, ſubiectionem ſeruitiumque promitterent, & quæ p iniuſtè ſibi vſurpantes inuaſerant, eius beneficio gratiaque retinere ſe velle dicerent, idque Papa negans, vi & iniuriâ raptas res ſancti Petri repoſceret, eosq; perperam perſuaſos cedere loco iube illi, quia numero longè præſtabant, quaſi rem impoſsibilem ſibi propoſitam refutantes, ſe po bello obuiam ituros, armisque acquiſitam patriam defenſuros, vel morte occubituros, denun ant. Sicque 14 Calend. Iulij validâ pugnâ confligentes, primâ acie à Theutonicis penè victi ſu ſed ſuccenturiatis copijs, ex inſidijs noſtros circumuenientes, Italis citius terga vertentibus, Theu nicis maxima ex parte, ſed non inultè occumbentibus, occulto Dei iudicio: ſiue, quia tantum cerdotem, ſpiritualis potius, quàm pro caducis rebus carnalis pugna, decebat: ſiue, quòd nefar homines quàm multos ad ſe, ob impunitatem ſcelerum, vel quæſtum auarum confluentes, co itidem ſceleſtos expugnandos ſecum ducebat: ſiue diuinâ iuſtitiâ alias, quas ipſa nouit ob cau noſtros plectente: tandem nimis cruentam hoſtes adepti ſunt victoriam. Ipſeque dominus P ab eis in quodam caſtello obſeſſus, cùm expugnatâ iam iamque munitione, neceſsitate coact communionem eis prius interdictam reddidiſſet, acceptus ab eis, Beneuentum cum honore reduc eſt, ibique tempore aliquanto detentus, nec redire permiſſus. Imp. 94 Henrico 4. Papa 160 Be dicto 10.

Idem. Tradit hic, & alij plures, Victorem tertium Papam veneno per ſuum miniſtrum ſ diaconum, dum miſſaret, in calicem iniecto, perijſſe.

Idem. Anno Dom. 1057. Romæ Stephanus Papa obijt. Romani autē accepta pecunia, qu dam Ioannem contra Canones elegerunt, qui ſine conſecratione per aliquot dies ſedens, à Gote do duce expellitur, atque Florentinæ ciuitatis Epiſcopus, 156 Papa ſubſtitutus, Nicolaus ſecund vocatus eſt.

Idem. Anno 881. Carolus Rex, frater Ludouici Romam veniens, vnà cum Regina Richard imperiali vnctione à Ioanne Papa coronatur, & omnes Italorum Epiſcopi, præter Papam, Impe rori iureiurando ſubijciuntur.

Idem. Ciues Romani à Claudio numerati ſunt, & ſexagies nouies centena, & quadragi quatuor millia inuenti.

Idem. Romæ Syluerius, Hormiſdæ dudum Papæ filius, contra voluntatem cleri Atheoda tyranno pecunia corrupto, LX. Papa violenter promotus, ſedit annum vnum, menſes 5.

Idem. Anno 1011 obijt VViligiſus Epiſcopus Moguntiæ. Hic fuit filius cuiuſdam artifi plauſtrarij, ex quo Rota illa eſt in inſignibus Moguntinorum. Primùm autem fuit Pœnitentiar Cæſaris &c. & ne propter ſuam dignitatem incideret in ſuperbiam: in conclaue ſuum pi xit inſignia paterna, Rotam, & hæc adſcripſit verba: VViligiſe, VViligiſe, quis fueris non ob uiſcere.

Idem. Benedictum IX. Romani ſede ſua exuerunt, quia vir ſimplex & ignauus, ac ſymonia Papatum inuaſerat: in locum eius ſubſtituunt Ioannem Sabinum Epiſcopum, ſub Syluestri III. n mine. Iſte quoque cùm vix 49. dies cathedræ præfuiſſet, reſtituitur Benedictus. Qui iſtarum mu tionum pertæſus, Pontificatum Ioanni archidiacono S. Ioannis ad portam latinam mille libris T ronenſibus vendidit: qui poſtea Gregorius ſextus eſt nuncupatus, circa annum Domini 1044. Ph ſingenſis lib. 6. cap. 32. ait, ſe Romæ audiuiſſe, quòd iſti tres Pontifices ſimul Romæ Papatum ten rint, ſedesque & reditus inter ſe partiti fuerint, ita vt vnus ad S. Petrum, ſecundus ad ſanctam Ma am maiorem, tertius, nempe Benedictus in Palatio Lateranenſi reſederit, ac deniq; iſtos tres pecun Gratiani presbyteri perſuaſos, vt ſe pontificatu abdicarent. Gratianus inde pontificiam ſellam co ſcendit, ac nominatus eſt Gregorius ſextus. Eam ob cauſam Cæſar Henricus III. Romam exer tum duxit, ne ſineret Symoniacorum cupiditatibus Pontificatum tam ſceleratè vitiari. Gregori cùm Sutrium excurriſſet obuiam Imperatori, tentaturus, an prædam ſuam argento emtam retine poſſet: ſynodo eo loci coacta, de ſimonia conuictus, in Germaniam in exilium ablegatur. Subſtitu tur Sindegerus, Bambergenſis Epiſcopus omnium conſenſu, qui Clemens II. eſt nominatus: ac d cretum ſancitur, ne abſque Imperatoris conſenſu Pontifex Romanus deinceps deſignaretur: idq iuramento ſancto obſignatur, anno 1046. Herman. Contract. Otho Phriſingenſis. Sigebert. Gemb Platina, Onuphrius.

1058. ## *Mediolanenſis Eccleſia.*

SEparata fuit à Romana perducentos annos, ſed tandem ſubacta. Sabellicus. Imperator & Papa vt ſup.

De Pa

1058.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia.

Imp. 94 Henrico IV. Papa Gregorio VII. Hildebrando, & Vrbano 2.

Tſi verò iam inde à tempore Caroli Magni, Pontifices dominandi libidine accenſi, varijs arti-
bus atque inſidijs Imperatores oppugnârint, nihilque attentatum reliquerint, vt autoritate
eratorum conculcata, impunita rerum omnium libertate potirentur: tamen malicia, impietas,
perfidia ipſorum, cum diabolico faſtu coniuncta, maximè ſub Gregorio ſeptimo, ſathanico
itro, torrentis inſtar exundauit, imperijq́; maieſtatem fatali ruina proſtrauit. Nam hic ſce-
s, cùm poſt ſex Pontifices, arte ſua veneno necatos, Alexandro magiſtro, quem ſede pontificia
nploratum Imperatoris auxilium deſecerat, ſucceſsiſſet, minimè memor Heinrici Nigri bene-
, qui ipſum æterno carcere ab omni hominum ſocietate ſeparandum, è cuſtodia, in quam cum
gorio ſexto damnatus erat, benignè dimiſerat, atque ſeruârat: ſed cùm armis Nortmanno-
, qui tunc per Apuliam, Calabriam, atque Campaniam, quas vi occupârant, debacchaban-
tum etiam opibus Mathildæ mulieris potentiſsimæ confiſus, atque occaſione difficillimo-
bellorum, quæ tunc Imperatori, vix decimum tertium annum egreſſo, cum Saxonibus in-
ſsimis hoſtibus intercederent, inuitatus: & perfidia Epiſcoporum Germanorum, quos im-
or diabolica arte ab imperatore alienârat, adiutus: primus contra morem maiorum ſine
enſu Imperatoris, antea ſemper in Pontificum electione interponi ſolito, Pontifiatum inua-
Ac ne ab Imperatore, reliqui Epiſcopi & abbates ſui confirmationem peterent, decreto (quod
c. ſi quis deinceps) ſub excommunicatione edicere, ſe non ſolùm in cœlo ligare & ſoluere, ſed
rra quoque Imperia, regna & principatus auferre & dare poſſe: impudentiſsimè iactitare, ac
oralem ſupremamque iuriſdictionem lege lata vſurpare, Reges atque Auguſtos, vt precariò
antes floccifacere, nuncios Cæſareos conatibus ipſius refragantes in vincula conijcere, ac per
m ignominiosè circumductos Româ pellere cœpit. Henricus itaque, etſi difficilimo bello
nico diſtineretur: tamen nouam atque inſolitam pontificis audaciam minimè ferendam ra-
concilium VVormaciæ indixit: In quo legatis, qui Roma venerant, auditis, & literis de Hil-
andi ſceleribus lectis, præter Saxones, omnes Epiſcopi Germani & Galli pontificem Hilde-
dum (cùm primus ſine conſenſu Imperatoris Romani, rerum Domini à DEO conſtituti,
a morem maiorum, contra leges, contra auſpicia, Pontificatum maximum monachus deſer-
uaſerit, vtrumque, & imperium & Pontificatum, ſicut Decij, & falſorum deorum cultores
are conſueuerunt, vſurpet) Pontificatu abdicandum, nec oues lupo committendas, decer-
: Rolando quodam clerico Parmenſi cum epiſtola, quæ concilij ſententiam complectebatur,
am miſſo, vt nomine ſynodi, Gregorio Pontificijs officijs interdiceret publicè: præcipe-
Cardinalibus, vt relicto Gregorio, alium pontificem habituri ad Imperatorem proficiſceren-
Cæſar quoque & Hildebrando, & ſacerdotibus, populoque Romano ſcribit, imperans ex
ilij decreto, vt ille ad priuatam vitam redeat: hi, deſerto Hildebrando, more maiorum paſto-
ibi deligant.

Hildebrandus nuncio harum rerum accepto, adeò nihil commotus eſt, vt & furioſius exarſe
nultoque inſolentior euaſerit. Nam cùm antè quoſdam Imperatoris familiares excommu-
ſet, quorum conſilijs eum ad tales actiones impelli exiſtimabat, Cæſarem iam ipſum, in con-
ulo ſuo, contra ordinem iudicandi ſacris canonibus determinatum, nouo exemplo ex-
nunicat, proſcribit, regia dignitate priuat, regno ſpoliat, ſubditos à dato iuramento abſol
Veruntamen vt primùm ad excommunicandum Cæſarem de ſede ſurrexit, ſedes iſta no-
lignis fortiſsimis compoſita, ſubitò Dei nutu terribiliter ſciſſa eſt in plures partes: vt manife-
tretur intelligi, quòd tam temeraria excommunicatione ſeſſor ille horrenda ſchiſmata contra
ſti Eccleſiam ſeminaret. Nec verò hæc fulmina penitus cæca & irrita fuêre. Principes etenim
e Epiſcopi Germani, Pontificis anathemate cognito, partim ſuperſtitione vana, partim ſpe
lificandæ potentiæ, partim odio antiquo Heinrici adducti, comitijs indictis, niſi Heinricus à
ifice in Germaniam venturo, ſupplex veniam peteret, defectionem minitantes: rem eò dedu-
vt ipſe in anguſtijs poſitus, atque in periculum abrogationis Imperij veniens, ſe pontificem
rum, culpamque deprecaturum, principibus polliceretur.

Itaque poſitis regalibus ornamentis, cum vxore ac filio paruulo, in aſperrima hyeme Ca-
m periculoſiſsimo itinere ad Papam contendit, in laneis veſtibus, pedibus nudis, ſpectacu-
angelorum & hominum factus, ante portas ciuitatis, à mane vſque ad veſperam ieiunus veni-
ſupplex petit: Hildebrandi ludibria inter meretrices & monachos, in lachrymabili afflictio-
duum perfert, cupiens ad illum intromitti. Sed ingreſſus denegatur. Petenti inſtantiùs
otum triduum, reſpondetur: Pontifici non eſſe adhùc ocium colloquendi cum eo Heinricus
animo ferens, ſe non intromitti in vrbem: manſit in ſuburbio, non ſine magna incom
itatate. Hyems namque erat aſperrima, & cuncta rigeſcebant gelu. Indeſinenter tamen
icquam toto triduo petens ſibi veniam dari: tandem rogantibus Mathilda comitiſſa, Ade-
omite Sabaudiæ, & Cluniacenſe abbate, ad Pontificem intromittitur. Quarto die, in ſignum,
l veraciter pœniteret, Pontificiæ poteſtati coronam tradidit, cũ omnibus Imperatorijs inſignijs:

fate-

fateturque, se indignum fore Imperij titulo, si eadem posthac in Pontificem designaret, quæ ar
commiserat. Postulanti veniam Pontifex neque veniam dare, neq; ab excommunicatione absolu
vult, nisi prius reciperet, se iuxta Pontificis decreta velle culpam commissam expiare in Conci
& quouis loco & die à Pontifice indicto præstò esse: & ipso Pontifice causæ cognitore, ad accusat
nes respondere, nec ad vindictam intendere animum: item ad Pontificis sententiam (etiam pur
to se ab obiectis) regnum vel retenturum, vel amissurum. Item, ante cognitionem causæ n
regio habitu vti, aut regia insignia sumere: nec gubernandi potestatem vsurpare, neque à subd
data fidei iuramenta exigere. Promissa verò Pontifici ista obedientia, paceque iureiurando & s
pto confirmata, Heinricus absoluitur ab anathemate.

Verùm, cùm Pontificij hanc iniuriam atque tyrannidem se minimè impunè laturos, H
rico quiete data, perspicerent: nouo consilio de eo exautorando inito, Rudolpho Sueuiæ d
Heinrici sororio, coronam auream, quò seque resque suas tutiores redderent, cum hac inscript
ne misêre:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Et Gregorius Moguntino & Coloniensi Episcopis præcepit, vt Rudolphum, Heinrico dese
regem inungerent, atque pro viribus iuuarent. Etsi autem Rudolphus non solùm Imperat
fide obstrictus, sed & Mathilde eius sorore in vxorem ducta, affinitate iunctus, denique ab eo p
obitum Othonis Sueuiæ ducatu donatus, maximisque beneficijs affectus esset: tamen & Epis
porum speciosis argumentis impulsus, & fretus sua potentia, atque auxilijs Saxonum, Imp
um inuasit, bellumque quanta vi potuit, molitus est. Cæsar itaque, qui de hoc per Arger
nensem Epicopum admonitus, ad tuendum Imperium copias contraxerat, & sibi nihil ab om
parte tutum videret, mox Rudolpho occurrit, atque de summa rerum, pugna cum ipso comm
sa, experitur. Cuius exitus is fuit, vt Papa suis metuens, vtrique pacem mandaret: Synodi, qu
in Germania indicturus esset, sententia expectata. Verùm, cùm Heinricus institutum Pontif
eluderet, dicens, se minimè permissurum conuentum in Germania agi, nisi prius Rudolpho re
to: Pontifex, ne penitus Rudolpho deesset, excommunicationem in Heinricum renouat, & lit
furoris plenas in ipsum emittit. At is minimè ijs fractus, tertiò ad Elystrum Mysiæ cum Rud
pho congressus, eum prælio superat, anno 1080. Idibus Octobris.

Rudolphus grauiter in eo conflictu vulneratus, ex exercitu ereptus, perlatus est Merseburgu
eoque ad se iussit accersi Episcopos & primores suæ conspirationis. Quò cùm venissent, Rud
phus allata dextra, ex cuius vulnere mortem adesse maximè præsensit, ait: Hæc est manus, q
sacramentum præstiti domino meo Heinrico: Vobis autem vrgentibus toties tam infelic
contra eum pugnauit. Ite & implete regi vestro primam fidem: nam ego ad patres ibo.
Heinricus superato Rudolpho, silentibus tunc nonnihil armis in Germania, iniuriaru
à Pontifice Hildebrando illatarum memor: & irritatus non parùm, quòd se bis excomm
nicatum regno priuauerat, reconciliationemque sibi supplici toto triduo denegaue
in asperrima hyeme: nec non Imperij æmulum contra se arte excitatum adiuuerat,
pud Brixiam Noricæ, synodum Episcoporum Italiæ, Lombardiæ & Germaniæ indixit. Q
omnibus conuenientibus, & actis Hildebrandi examinatis, Episcopi consentiente suffragi
Quia (inquiunt) non à Deo electum illum constat, sed à seipso in fraude ac pecunia impude
tissimè obiectum, qui Ecclesiasticum subuertit ordinem, qui Christiani Imperij perturbauit
gnum, qui regi catholico ac pacifico, corporis & animæ intentat mortem, qui periurum defen
regem, qui inter concordes seminauit discordiam, &c. nos autore Deo congregati in vnum, leg
tis ac literis freti 19. Episcoporum, die 8. Pentecostes Moguntiæ congregatorum contra Hil
brandum eundem procacissimè sacrilegia ac incendia prædicantem, periuria ac incendia defende
tem, diuinationum ac somniorum cultorem, manifestum necromanticum, Pythonico spiritu l
borantem, & idcircò à fide vera exorbitantem, iudicamus canonicè deponendum & expellendu
& nisi ab ipsa sede, his auditis, descenderit, condemnandum.

Post hæc Imperator motibus in Germania qualitercunque sedatis, cum exercitu Romam co
tendens, anno Domini millesimo octogesimo primo, castris ante castellum diui Petri posit
crebris incursibus Romanos ita infestat, vt pacem petere, & sibi portas vrbis aperire cogere
tur, pontifice cum suis præsidijs in molem Adriani se recipiente: in qua obsessus, ipse maio
perfidia ac dolo Imperatorem, quàm Imperator ipsum vi, mira audacia oppugnat. Nam cù
Heinricus frequenter Ecclesiam S. Mariæ, quæ est in monte Auentino, adiret: hîc promissa pec
nia Hildebrandus quendam induxit, vt supra trabes Ecclesiæ occultè lapides magnos collocare
& ita aptaret, vt de alto super orantis Imperatoris caput deciderent, ipsumque contererer
Quod minister tanti sceleris cùm festinaret implere, & lapidem magni ponderis super trabes apt
re vellet, lapis pondere suo eum traxit: & fracta sub trabibus tabula, & lapis & miser ille hom
Dei iudicio in pauimentum Ecclesiæ cecidit, & eodem lapide contritus est. Huius itaque rei ge
ordinem postquàm Romani cognouerunt, pede illius miseri fune adstricto, eum triduo per plate
vrbis raptitârunt. Adhæc, ne Rudolpho sublato misera Germania respiraret, efficit, vt Sax
nes Hermannum Lotharingiæ Lücelburgicæ principem in Imperatorem Islebij ad Hercin
am crearent: qui diuinitus in oppugnatione cuiusdam arcis saxo à muliercula è muro præcipit
to cum alijs oppressus, miserabiliter interijt.

Ne

Nec verò adhuc immanißimi tyranni Hildebrandi malitia conquiescere poterat, qui ter-
n aduersarium optimo Imperatori excitaret, Ecbertum nempe, Saxoniæ Marchionem:
& is debitas rebellionis pœnas exoluit. Nam quinto pòst anno in molendino prope
nluuigam à satellitibus Heinrici circumuentus, & occisus est miserè. Hildebran-
itaque socijs suis in Germania profligatis, cùm in mole Adriani conclusus, conspectum
aris reformidaret, pacis tractatione simulata, fugaque ornatu dissimulato, Salernum ad
dmannos turpi desertione euadit. Cæsar mox procerum atque Episcoporum senatu coa-
more maiorum, Pontificialia comitia habet, in quibus Hildebrandus, tanquam fur ac la-
veluti perfidus transfuga, ouium desertor, gregis proditor, Christianæ charitatis osor, o-
um consensu abdicatur. Ac Guibertus Rauennatensium archiepiscopus, concordiæ ac pa-
udiosus, vir bonus aceruditus, Episcopus eligitur, qui mox à clero, nomine Clementis ter-
nauguratus, anno Christianæ salutis millesimo octogesimo quarto, Cæsarem cum Bertha
e consecrat, & Augustos acclamante populo salutat. Hildebrandus autem interim, siue
cientia scelerum, siue mœrore extorris, aris & focis Salerni decedit. Hac tanta face bel-
m extincta, minimè tamen rabies aliorum Pontificum conquieuit, ac pax orbi & ma-
s Imperio est reddita. Siquidem Vrbanus post Victorem tertium paucorum dierum Pon-
m, factione Hildebrandina ac maximè Mathildæ fauore à Nordmannis Garstungi in
ificatum intrusus, cùm ab Imperatore ac maiori procerum parte, irreligiositatis accusa-
ac in impiorum numerum relatus, diu sine lare ac sine grege oberrasset, ita artificiosè sce-
n telam, ab Hildebrando inchoatam, pertexuit, vt & pro Vrbano Turbanus diceretur, &
strum Hildebrandum longißimè superare videretur. Nam cùm alijs nocendi artibus
ricum petere non posset: Hildebrandi pestilentißimi nebulonis acta rata firmaque esse iu-
ac filium Heinrici Cunradum, ex prima coniuge natum, quem pater Italiæ præfecerat,
m parricidialiter concitat, data illi Rogerij Nordmanni vxore Mathilda, eiusque auxilio
entem tertium à patre Pontificem constitutum sede pellit Et mox vtroque Vrbano atque
ado sublatis, Paschalis secundus, ne à prædecessoribus scelere superatus esset, nec quid spa-
einrico ad se colligendum relinqueretur, Vrbani exemplo anathema Gregorij in Hein-
quartum promulgatum, Romæ in synodo renouat, & confirmat: & alterum filium
rici, patri cognominem, quem iureiurando adactum, se nunquam à patre defecturum,
ipes Aquisgrani Cæsarem consalutârant, ad parricidialem rebellionem impellit: eiusque
num viribus suffulti opera rem eò deducit, vt vir fortißimus & maiestatis imperij vindex
mus, longis certaminibus & crudelißimis exagitationibus Paparum defatigatus, cùm Mo-
iam ad comitia iret, in itinere per insidias contra fidem publicè datam à filio Henrico ca-
ir, & insignijs imperialibus, & corona Cæsarea per Moguntinum, Coloniensem & VVor-
ensem Episcopos contra voluntatem priuatus, Leodium custodiendus mitteretur: ibique
re consumtus, vitam miserabili fine clauderet. Adeò autem Pontifices in fortißimum
ratorem, irreconciliabile odium conceperant, vt non satiari crudelißima exagitatione vi-
potuerint: sed hyænarum instar, immani rabie etiam in cadauer defuncti sæuie-
Nam cadauer ipsius in monasterio Leodij humatum, à loci eius Episcopo effodi, &
e vllo sepulturæ honore, in loco prophano inter alia cadauera reponi iusserunt: quòd,
s viuis Ecclesia non communicat, illis etiam nec mortuis communicare poßit. Ac dein-
odio in sarcophago lapideo Spiram translatum, per totum quinquennium honore sepulturæ

Schardius ex Bennone, Alb. Crantzio, Nauclero, Ab. Vrsp. Platina, Helmoldo in Chron. Scla-
n, Auentino, Mutio, & alijs.

Huius Ecberti Marchionis Saxoniæ soror fuit Mathildis, de qua superius aliquoties mentio facta est.

Gregorius Cedrenus.

1059.

neon Bulgarorum Princeps in Crabatos duxit: ab ijsque in angustijs montium prælio vi-
us, omnem suum amisit exercitum. IOANNES quidam astronomus Romanum La-
um Imperat. accesit, eumque monuit mitteret aliquem, qui amputaret caput columnæ,
upra Xerolophi fornicem posita Occidentem respiciebat: ita enim Simeonem, cui illa
erat, statim periturum. Paruit Imperator: & qua hora statuæ fuit abscissum caput,
a (quod diligenti inquisitione postea deprehendit) Simeon in Bulgaria cordis morbo
t.

dem. Anno sexto Iustini Magni, EDESSA vrbs illuuione Scirti amnis miserè fœdata est, &
amnis inuenta lapidea tabula, hieroglyphicis literis inscripta in hanc sententiam: Σκίρτος
ιὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα πολίταις: Scirtus amnis saltabit malo ciuium.
dem. Leo Armenus Imp. Constantinopoleωs fertur in bibliotheca magna regum, vbi pleraq; de
us oracula tenebantur, & quæ præterea Sibyllæ putabantur, librũ quendã reperisse, cui inscri-
ant hominum ferarumq; imagines, inter quas erat Leonis figura, cui in dorso litera χ erat im-
pòst vir quidam, qui eam hasta per medium transfigebat. Quas ænigmaticas figuras cũ Imp.

Interpre-

interpretari nequiret, Quæstor quidam interpretatus: In die, inquit, natali Christi rex perib Leonem enim Imperatorem esse, hastam mortis genus denotare: χ verò literam nominis Chri primam, tempus cædis significare. Neque verò falsum fuit præsagium. Namque Michaëlis Thra li conspiratione Natali festo in templo cæsus est.

Idem. Anno 611. cùm Phocas multa crudeliter, libidinosè, petulanter (abiectis etiam mare thesauris: vt Neptuno scilicet quemadmodum iocabantur, munera daret) in defensioneq Imperij negligenter, fecisset: tum ab Heraclio præfecti Africæ Heraclij filio, trucidatus est. Res sic habet. Quæsiuerat quidam religiosus Monachus ex Deo, cur tam impium posuisset Imperatore Christianis? ei vox quædam respondisse perhibetur: quia nemo deterior inueniri potuerit, qui Co stantinopolitanorum flagitia puniret. Veniente deinde Heraclio magnâ cum classe Constantin polin, prælium in portu Sophiæ commissum nauale est. Victus ibi Phocas, in Regiam confug Verùm inde Photinus quidam, cuius ille vxorem antea vitiauerat, vinctum ignominiosè ad He clium rapuit. Heraclij iussu amputata sunt ei 6. Calend. April. manus, pedes, humeri, verenda, c nique caput. Reliquum trunci à militibus in foro bouis, siue apud Taurum, combustum fuit. dignum factis suis exitium inuenit.

Hic ipse Phocas est, à quo Pontifices initium sui Pontificatus ducunt: dignum scil. patellâ perculum: & de quo Guilielmus Stamfurdius lib. Farrag. ad nomen Phocæ alludens, ait: cum cifo Mauritio Romam SVFFOCASSE. Imp. vt sup. Papa 161. Nicol. 2.

Nicolaus 2. Papa 161.

1059. HIc decretum edidit cap. Si quis pecuniâ. 79 dist. vt quisquis pecuniâ vel gratiâ humanâ populari, seu militari tumultu ingressus fuerit, fit apostaticus, & etiam manu armatâ ext dendus. Quo decreto omnes ferè Papas ab annis 400 apostaticos declarari, affirmat. Car. Mol libro de abusibus Paparum. Imp. 94 Henrico 4. Imp. 161 Nicolao 2.

De Lanfranco Archiep. Cant.

1060. LAnfrancus Archiepiscopus Cantuariensis fuit, huic Romanus Pontifex, quem fuisse Alexan II. arbitror, aliquando Romam venienti, in honorem assurrexisse dicitur: veruntamen n sine fastu singulari, & vt appareat eius primatus, addidisse hanc vocem: Se tantùm honoris Archiepiscopo, (Lanfranco) sed ingenij dotibus quibus ipse excelleret, deferre voluisse. Quâ appendice Rom. Pontifex auctoritati suæ egregiè consultum esse putauit. Imp. & Papa vt sup.

Abbas de Cruce sancti Leufredi.

1060. HIc scripsit contra Berengarij opinionem de Eucharistia: item Lanfrancus Archiepisco Cantuariensis de eadem quæstione per dialogum disputauit. Imp. 94 Henrico 4. Papa 1 Nicolao 2.

Guitmundus Auersanus, Thomas VValdensis Carmelita,
Guilielmus Malmesburiensis.

BErengarium errorem suum de Sacramento quinquies abiurâsse, & scripta sua in ignem c iecisse, scribit Guitmundus de Sacramentis lib. 1. & Guilielmus Malmesburiensis lib. 3. gest. Anglorum. Thomas VValdensis tom. 2. de Sacram. cap. 43. Imp. 94. Henrico 4. Papa 1 Nicolao 2.

Algerus Monachus Corbeiensis.

1060. SCripsit hic librum contra Berengarium de præsentiâ Christi in cœnâ. Letznerus in chro Corbeiensi citat aliquot eius dicta, quæ ibi videat Lector. Vt sup.

Algerus, Lanfrancus, Guitmundus monachus, Belua-
censis, Vincentius in spec. lib. 25. cap. 30.

HI testantur: Berengarium horrendo, & tragico exitu perijsse. Cùm enim 6. die Ianua qui dies Epiphaniæ fuit, vt Beluacensis refert, intra Berengarium, & ipsius auditorium quentissimum, horribilis dæmon appareret: ibi Berengarium (ad festum alludentem) in hæc rendissima extremæ desperationis verba prorupisse: Domine mihi hodie etiam apparebis ad m saluationem, vt spero, propter pœnitentiam meam: aut ad duram meam damnationem, sicut meo propter eos, quos peruersâ meâ doctrinâ decepi. Vt sup.

Georgius Maniaces.

1060. Oc tempore Georgius Maniaces degens Samosagethi, Imperij administrator, ac vices Cæsaris gerens in gubernandis vrbibus sitis ad fluenta Euphratis, ciuitate Edessâ, maxima cum e Saracenorum potitus est, & occupauit eam: ibique reperit Epistolam Christi Iesu, Domini uatoris nostri, quam ipsemet propria manu scripsisse perhibetur. Hanc tanquam insignem inum thesaurum, transmisit Constantinopolim Imperatori. Eam autem vrbem deinceps nperio Michaëlis Palæologi, Arabes obsederunt, & oppugnârunt incredibili armorum vi: & uissent etiam tunc facilè victoriam, nisi Constantinus administrator Antiochiæ frater ratoris maturè illi opem tulisset, & hostium vim ab ea propulsasset. Imp. & PP. vt sup.

Vini caritas.

1069. Oc anno, vt & superioribus aliquot annis, vinũ adeò frigore deperiit, & tanta eius fuit penu-ria, vt vix suppeteret pro sacerdotum missis sacietas. Annales VVirtemb. & Fuldensis chro-gia. Imp. vt suprà. PP. 162. Alex. 2.

Mirabilis statua.

1073. hic nequaquam silentio mihi prætereundum esse videtur memorabile quiddam, quod eo mpore accidisse ab autoribus fide dignis accepimus. Inuenta est tunc in Apulia statua mar-, caput circulo ex orichalco redimita, eique hæc verba insculpta erant: KALENDIS MA-RIENTE SOLE, AVREVM CAPVT HABEBO. Quod Robertus VViscardus lordomannorum secum meditans, longo tempore quæsiuit, ecquænam esset vera sententia verborum, nec tamen quenquam, qui id posset explicare, inueniebat. Sed tandem Sarra-quidam, in eius castris per id tempus captiuus, cùm esset artis magicæ peritus, postulata loco libertate, ea verba in hunc modum explicauit: Calendis Maiis iussit obseruare punctum in terræ, quod vmbra de statuæ capite proiecta attingebat: eo namque loco si foderetur, cogni- dicebat verborum sententiam. Præstitit hoc Robertus, vixque paruulam fossam effece-ùm magnum ibi thesaurũ inuenerunt, qui in aliis quoq; expeditionibus Roberto percom-fuit: Sarracenus verò, cùm aliis præmiis, tum libertate quoque donatus est. Collenutius, tore & Papa vt suprà.

Epistola Henrici regis ad Hiltebrandum.

1074. m hactenus à te ea, quæ sunt patris expectarem, tibique in omnibus magna cum fidelium ostrorum indignatione, obedirem, recepi à te vicissitudinem, qualem oportebat ab eo, qui nique nostri perniciosissimus hostis esset. Nam cùm primùm omnem hæreditariam di-m, quæ mihi ab illa sede Apostolica debebatur, superbo ausu rapuisses, longius inde progre-& regni Italiæ pessimis artibus alienare tentasti: neq; hoc contentus in reuerendissimos Epi-, qui nobis velut dulcissima membra vniti sunt, manum mittere non timuisti, eosque super-s iniuriis acerbissimisque contumeliis contra diuina & humana iura, vt ipsi aiunt, exagi-ux omnia cùm ego quadam patientia dissimularem, tu hoc non patientiam sed ignauiam ans; in ipsum caput insurgere ausus es, mandans quæ nosti, & addito, scilicet vt tuis verbis uòd aut tu morereris, aut mihi animamque regnumque tolleres. Imp. vt suprà. Papa 163. io 7.

Henricus non vsurpatiuè, sed pia Dei ordinatione Rex, Hiltebrando non iam Apostolico, sed falso monacho.

Inc talem pro confusione tua salutationem promeruisti, qui nullum in Ecclesia ordinem rætermisisti, quem confusionis non honoris, maledictionis non benedictionis participem eris. Vt enim de multis pauca & egregia loquamur: rectores sanctæ ecclesiæ videlicet archi-pos, episcopos vel presbyteros non modò non tangere, sicut Christos Domini, non timui-n sicut seruos nescientes, quid faciat Dominus eorum, sub pedibus tuis calcasti: in quorum catione tibi fauorem ab ore vulgi comparasti, quos omnes nihil scire, te autem solum omnia idicasti: quâ vtique scientiâ non ad ædificationem sed ad destructionem vti studuisti: vt iu-eatum Gregorium, cuius nomen tibi vendicasti, de te credamus prophetâsse dicentem sic: uentia subiectorum plerunque animus prælati extollitur: existimat se plus omnibus nosse,

cùm se videt plus omnibus posse. Et nos quidem hæc omnia sustinuimus, dum Apostolicæ sedi honorem conseruare studuimus : sed tu humilitate nostra abutens, in ipsam regiam potestatem nobis à Deo concessam exurgere non timuisti, quam à nobis auferre ausus es minari: quasi nos à te regnum acceperimus: quasi in tua & non Dei manu sit regnum vel imperium, quia Dominus noster Iesus Christus nos ad regnum, te autem non vocauit ad sacerdotium. Tu enim his gradibus, ascendisti: scilicet astutia & fraude, quodque monachica professio abominatur, pecunia fauorem, fauore ferrum, ferro sedem pacis adisti, & de sede pacis pacem turbasti, dum subditos in prælatos armasti, dum episcopos nostros à DEO vocatos, tu non vocatus spernendos docuisti. Me quoque, licet indignus inter Christianos sum ad regnum vocatus, te teste, quem sanctorum patrum traditio soli Deo iudicandum docuit, nec pro aliquo crimine, nisi à fide(quod absit) exorbitauerim, deponendum asseruit; cùm etiam Iulianum Apostatam prudentia sanctorum episcoporum non sibi, sed soli Deo deponendum commiserit : Ipse verò quid verus Pa[...] beatus Petrus clamat ? Deum timete, regem honorificate: Tu inquam, quia Deum non tim[...] me constitutum eius inhonoras. Vnde beatus Paulus, vbi angelo de cœlo, alia si prædicauer[...] non pepercit, te quoque in terris alia docentem non excepit. Ait enim, Si quid vel ego vel ang[...] lus è cœlo præter id, quod euangelizauimus, vobis Euangelizauerit, anathema sit. Tu igitur h[...] anathemate, & omnium episcoporum nostrorum iudicio damnatus descende, vendicatam ti[...] sedem Apostolicam relinque, alius in solium beati Petri ascendat, qui nulla violentia religione[...] palliet, sed beati Petri sanam doctrinam doceat. Ego Henricus rex Dei gratia cum omnibus ep[...] scopis nostris tibi dicimus, descende, descende. Hactenus Henricus.

Vita & gesta Hildebrandi, qui Romanus pontifex factus, Gre[...]

gorius septimus dictus est, descripta per Bennonem Cardinalem, archipresbyterum sanctæ Ecclesiæ Roma[...] næ, qui eo tempore vixit: vbi narratur, cur fuerit depositus: & miranda referuntur de aliis pontifici[...] Romanis, videlicet Benedicto nono, Gregorio sexto, Syluestro tertio, Ioanne vigesimo, Leone nono, Alexandro secundo, & aliis: quæ nullus historicorum adhuc prodidit, neque Platina, neque quisquam alius.

1076. *Reuerendissimæ matri S. Romanæ Ecclesiæ deuotus filius eius, & humilis seruus Benno, Cardinalium archipresbyter, salutem & tranquillitatem.*

CVm de omnibus Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ferè solus Eusebius Liberium Papam dec[...] rauerit hæreticum, & clerici Romanæ Ecclesiæ Anastasium secundum, duas Ecclesias excom[...] municatis communicando facientem damnauerint: non absurdum existimaui, maiorum nostro[...] rum nomina atque dignitates memoriæ commendare, qui Hildebrandum reliquerunt, cuius [...] tolerabiles, & grauissimos errores publicè detestati, nunquam ad eum reuersi sunt. Diuersas eti[...] scholas Romanæ Ecclesiæ literis annotauimus, quæ ab eius communione recesserunt. Leo tu[...] temporis archipresbyter Cardinalium, & Benno, & Vgobaldus, & Ioannes Cardinalis, & Petr[...] Cancellarius & Cardinalis, ordinati ante tempora Hildebrandi: Natro, Innocentius, Leo, hi [...] ab eo consecrati, deseruerunt eum, errores eius execrati. Similiter Theodinus archidiacon[...] quem ipse constituit archidiaconum, & alii cardinales diaconi: Ioannes modò archidiaconus, Crescentius, Ioannes primicerius scholæ cantorum, cum omnibus suis: Petrus oblationarius c[...] omnibus suis, excepto vno: Papa prior scholæ Regionariæ, cum omnibus suis subdiaconis, [...] chiacolythus & subpulmentarius cum suis, Cencius iudicum primicerius, cum aliis iudicibus, cuncti milites signabanda gestantes, Prior scriniariorum cum plerisque suis. Ipsi etiam Episc[...] cùm iam eum vellent deserere, Hildebrandus conuocatis ad se laicis, eis consilium suum aperuit, quòd episcopos à colloquio Cardinalium vellet separare, indicauit. Posthæc ipsos Episcopos co[...] uocauit: & turbis laicorum stipatus, sacramentum ab ipsis episcopis cum terrore & minis exegi[...] extorsit: & in manu sua iurare coëgit, ne vnquam ab eo dissentirent, nunquam Regis causam [...] fenderent, nunquam superordinato sibi Papæ fauerent, vel obedirent. Quo facto, eos per Prin[...] pem Salernitanum in Campaniam misit: & sic eos à consortio Cardinalium, & à Romana v[...] separauit. Non solùm Episcopos, sed etiam vrbis presbyteros, & inferioris ordinis clericos, in[...] per & laicos, iuramentis alligauit, ne vlla ratione, vllo tempore condescederent in ca[...] Regis.

Alexandro Papa iuxta vespertinam horã defuncto, eadem die contra canones à laicis electus [...] Sed Cardinales non subscripserunt in electione eius: sub anathemate enim Canones præcipiunt, [...] minem eligi in sedem Romani Pontificis ante diem tertium post sepulturam ipsius prædecesso[...] Postquàm autem aliunde ille ascendit, à consilio remouit Cardinales sacræ sedis.

Cum quibus Personis, consilia sua diebus ac noctibus habuerit, Roma vidit & audit[...] Eiectis à consilio & à custodia eius Cardinalibus, vita eius & fides & doctrina sine testi[...]

fuit:

cùm facri Canones præcipiant, vt in omni loco tres Cardinales presbyteri, & duo diaconi
am non deferant propter teſtimonium Eccleſiaſticum, & propter ſtylum Veritatis.
Scripturas ſacras violenter intorſit in adiutorium falſitatis: quod genus idololatriæ quantum
atè patet in Scripturæ ſacræ campis ſpacioſis.
Præter voluntatem & conſilium Cardinalium, extra ordinem iudicandi ſacris canoni-
determinatum, Imperatorem in nulla ſynodo canonicè accuſatum, præcipitanter excommu-
uit, in qua excommunicatione nullus Cardinalium ſubſcripſit.

Vt primùm ad excommunicandum Cæſarem de ſede ſurrexit, ſedes ipſa nouiter lignis
ſimus compoſita, ſubitò Dei nutu terribiliter ſciſſa eſt in plures partes: vt manifeſtè dare-
ntelligi, ſeſſor ille, tam periculoſa excommunicatione, tanta præſumtione, quanta, quam-
terribilia ſchiſmata ſeminaret contra Eccleſiam Chriſti, contra ſedem beati Petri, quàm cru-
er diſsiparet cathedram Chriſti, inculcando leges Eccleſiæ, imperando cum potentia & au-
ate.
In deſcriptione eiuſdem excommunicationis ea interſeruit, in quibus manifeſtè à fide
olica errauit, cùm iniuſtè excommunicatum Imperatorem, & Epiſcopos communicantes e
pit ab omni excommunicatione, & tertio gradu communicantes eis: & Vnitatem Eccleſiæ
ens (quantum in ipſo fuit) duas Eccleſias fecit.
Idem præſumtor ieiunium indixit Cardinalibus, vt Deus oſtenderet, quis rectiùs ſen-
de corpore Domini: Romanáne Eccleſia, an Berengarius? Per hoc manifeſtè probatus
elis, cùm in Nicæno concilio ſcriptum ſit: Quia dubius in fide, infidelis eſt.

Et de corpore Domini ſignum quæſiuit, quod petente beato Gregorio ad firmandam
eris fidem contigit, quando panis Chriſti formam accepit digiti. Et miſit duos Cardinales,
tem & Cunonem ad ſanctam Anaſtaſiam, vt cum Suppone eiuſdem Eccleſiæ Archipresby-
triduanum ieiunium peragerent, & illis tribus diebus ſinguli per ſingulos Pſalterium
lſas decantarent, vt ſuprà dictum ſignum eis Chriſtus oſtenderet: quod minimè con-

Imperator ſolitus erat frequenter ire ad orationem, ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ
monte Auentino. Hildebrandus autem cùm per exploratores ſuos omnia eius opera
tè inquireret, locum, in quo frequentiùs Imperator vel ſtans vel proſtratus orabat, no-
cit: & quendam, promiſſa pecunia, ad hoc induxit, vt ſupra trabes Eccleſiæ, occul-
ides magnos collocaret, & ita aptaret, vt de alto ſuper caput orantis Imperatoris dimit-
& ipſum contereret. Quod miniſter tanti ſceleris cùm feſtinaret implere, & lapidem
i ponderis ſuper trabes aptare vellet, lapis pondere ſuo eum traxit: & fracta ſub trabi-
bula, & lapis & ille miſer homo Dei iudicio in pauimentum Eccleſiæ cecidit, & eodem
contritus penitus eſt. Huius rei geſtæ ordinem poſtquàm Romani cognouerunt, pe-
lius miſeri fune ligauerunt, & toto triduo per plateas vrbis ad exemplum trahi fecerunt.
ator autem ſolita clementia iuſsit eum ſepeliri.
Ioannes Portuenſis Epiſcopus, qui intimus fuerat à ſecretis Hildebrandi, aſcendit in
nem Beati Petri, & inter multa, audiente clero & populo, ait: Tale quid fecit Hilde-
us & nos, vnde deberemus viui incendi: ſignificans de ſacramento corporis Domini,
Hildebrandus, reſponſa diuina quærens contra Imperatorem, fertur inieciſſe igni, contra-
ibus Cardinalibus, qui aſsiſtebant ei.
In Paſcha Domini, feria ſecunda, cùm ad Eccleſiam Sancti Petri ad Miſſam clerus &
us conueniſſet: poſt Euangelium in ambonem aſcendit, ſicut erat indutus pontifica-
ndumentis: & in præſentia Epiſcoporum & Cardinalium, in frequentia cleri & ſena-
populi Romani publicè clamauit, inter multa ſuæ diuinationis verba: Regem Henri-
ſque ad proximum ſancti Petri feſtum, ſine dubio moriturum, aut à regno penitus de-
dum, in tantum, vt vlterius non poſſet congregare, quàm ſex milites. Prædicauit etiam
pis & Cardinalibus, & omnibus qui aderant, de ambone clamans: Nullo modo habe-
ro Papa vlterius, ſed ab altari me auellite, ſi vſque ad prædictum feſtum, prophetia hæc effe-
on habuerit.
iſdem diebus parauit Imperatorem perdere per occultos proditores: Deus autem eum cuſto-
Et eodem tempore fuerunt nonnulli, qui exiſtimauerunt, ipſum Hildebrandum conſciũ ex-
& ordinatorem proditionis: quia eiſdem diebus paulò ante proditionem de morte regis falſò
etata præſumſit. Quod verbũ vehementer percuſsit corda multorũ. Et palàm factũ eſt, Hilde-
um voce propria in conuentu Eccleſiæ eſſe damnatum, qui (vt dictum eſt) iudicauerat,
o modo eſſe Papam, neque pro Papa vlterius habendum, ſed perditorem & mendacem eſſe
ndum, niſi vſque ad proximum feſtum ſancti Petri Imperator moreretur, aut omni honore
etur, adeò vt vltra ſex milites congregare non poſſet. Et diuino nutu actum eſt, vt à
quoque damnaretur hæreticus. Sic ait Apoſtolicus: Dominus ipſe inquit, Propheta,
ogantia deprauatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi vt diceret, aut ex
ne aliorum deorum, interficietur.

Quòd ſi tibi tacita cogitatione reſponderis, Quomodo poſſum intelligere verbum, quo Dominus non eſt locutus? Hoc habebis ſignum, quod in nomine Domini Propheta prædixeri & non euenerit, hoc Dominus non eſt locutus, ſed per tumorem animi ſui Propheta confinxit, ideircò non timebis eum.

Tempore autem tranſacto, quod Hildebrandus in diuinatione ſua præfixit, Rege ve neque mortuo, neque militibus ſuis imminuto, timens ſe ſuis verbis deprehenſum, & ore pr prio condemnatum, ad callida argumenta ſe conuertit, perſuadens vulgo indocto, non de co pore Regis, ſed de anima ſe prophetaſſe : quaſi anima Regis milites omnes præter ſ perdidiſſet, vel illo ſpatio mortua eſſet. Et his verbis vulgus indoctum deluſit. Contra h iuſmodi prophetas beatus Gregorius ſuper Ezechielem ait : Inter Prophetas veros & falſ iſta eſt diſtantia : quia prophetæ veri, ſi quid aliquando per ſuum ſpiritum dicunt, citi corriguntur : Prophetæ autem falſi, & falſa denunciant, & alieni à ſancto ſpiritu in ſua fal tate perdurant.

Tres homines non conuictos, non confeſſos, abſque ſecularibus iudicibus, Hildebra dus morti adiudicauit : & eos in patibulis iuxta Eccleſiam ſancti Petri, in loco, qui dicit Palatiolum interfici ſuſpendio coëgit, ſine dilatione, ſine diſcuſsione, contra leges, quæ præ piunt, etiam manifeſtos reos intra ſpacium & retractionem triginta dierum non interfici debe quæ etiam apud Paganos vigent, & ſeruantur, ſicut docet autoritas beati Ambroſij, & paſsio ſa ctorum Marcellani & Marci.

Centium filium præfecti Stephani, priùs fidelem ſuum, in carcerem miſit, & in v vndique aculeis veſtito, mille & mille mortibus cruciauit. Qui poſtquàm euaſit, ipſum Hild brandum cepit. De cuius captione antequàm euaderet, omnibus qui captionis illius coop ratores fuerant, hoc debitum publicè remiſit, quod poſteà infideliter uindicauit. Centiu cui omnia remiſerat, perſequi cœpit; & nouem de hominibus Centij in patibulis ſuſpendio i terfecit ante portas ſancti Petri.

Filius cuiuſdam Viduæ, captioni eius interfuit: cui cum multis aliis pœnitentiam & exil am vnius anni indixit. Quo expleto, Vidua ampliori ſatisfactione volens placare animum Hi debrandi, funem immiſit collo filii ſui, & fune filium trahens, pariter cum filio ad pedes Hild brandi protulit dicens : Domine Papa, de manu tua volo recipere filium meum, qui exiliu vnius anni, & pœnitentiam à te iniunctam portauit Adhæc Hildebrandus, in præſenti pr pter eos qui aderant, iram diſsimulans, filium ei reddidit, cum auſteritate dicens : Vade, va fæmina, dimitte me in pace. Poſtea miſsis apparitoribus ſuis, filium Viduæ apprehendit, iudicibus, vt eum morti damnarent, præcepit. Qui vno ore reſponderunt, ſe vlterius non po ſe illum condemnare, qui ad iudicium Papæ confugiſſet, & pœnitentiam & exilium vnius anni ipſo Papa iniunctum iam impleuiſſet. Ad hæc glorioſus Hildebrandus iudicibus iratus, præc pit abſcindi pedem filio Viduæ, quæ fruſtra apud Hildebrandum exiſtimauerat pœnitentiam leges & jura valere, & pede truncato, dolore illo poſt triduum mortuus eſt. Multa quidem a fecit Hildebrandus, in quem clamat ſanguis Eccleſiæ, gladio linguæ eius miſerabili proditio effuſus, propter quæ à communione eius iuſtiſsimè Eccleſia receſsit, ſicut fecerunt Imperato noſtri temporibus apoſtatarum Liberij & Anaſtaſij. Vt Liberij feſtum celebraretur, iuſſi quo ſanè præcepto eius hæreſin firmauit, qui ex laudabilibus meritis damnabiles exi habuit.

Die quodam, cùm de Albano Romam veniret, oblitus eſt ſecum ferre familiarem ſi librum necromanticæ artis, ſine quo nuſquam aut raro incedebat. Quod cùm in itinere ei memoriam rediiſſet, in introitu portæ Lateranenſis feſtinanter vocauit duos de familiaribus ſi aſſuetos, & fidos miniſtros ſcelerum ſuorum, & vt eundem librum citiſsimè ſibi afferrent, præc pit : & terribiliter interminatus eſt, ne librum in via aperire præſumerent, nec ulla curioſita ſecreta libri inueſtigarent. Sed quantò amplius inhibuit, tantò vehementius eorum curioſitate ad inueſtigandum eiuſdem libri arcana accendit.

Igitur dum in reditu librum reſeraſſent, & diabolicæ artis præcepta curioſè legerent, ſub tò adfuerunt angeli ſatanæ, quorum multitudine & horrore duo illi iuuenes propè effecti ament vix ad ſe reuerſi ſunt. Et (vt ipſi retulerunt) maligni ſpiritus inſtabant, dicentes : Ad quid n vocaſtis? quare fatigaſtis? citò præcipite quod nos agere vultis, alioquin inſurgemus in vos, nos diutius tenueritis.

Ad hoc alter iuuenum : Feſtinanter muros illos (inquit) deiicite. Et hæc dicens, man oſtendit muros altos vicinos Romæ, quos in momento maligni ſpiritus deiecerunt. Et iuuen ſanctæ crucis ſigno ſe ſignantes, tanto terrore exterriti, trementes, & palpitantes, vix Roma ad dominum ſuum peruenerunt.

Venerandis Eccleſiæ Romanæ patribus, & dilectis in Chriſto, & ſemper diligendis fratribu Benno Cardinalis Romanæ Eccleſiæ fidele ſeruitium, & ſaluté, ſeruantibus Eccleſiæ catholicæ com munioné. De cuius cõmunione & diſciplina, vel poteſtate, fruſtra ſibi applaudit, quiſquis iniuſtè e poteſtatis præſumtione quenquam ligauerit vel ſoluerit. Iniuſtè auté ligat, quiſquis aliqué para

ſatis-

Anno

facere, & audientiam implorantem, neque conuictum, neque ſponte confeſſum, anathe-
izat : imò ſeipſum fruſtra maledicendo, quaſi proprio jaculo in ſe intorto maledicit, & con-
nat. O noua proditio, procedens de ſanctuario : imò de eo, qui vt ſummus ſacerdos vide-
ır Eccleſiam regere, & ſenioribus judicibus præeſſe.

Hildebrandus inſtabat Imperatori, vt eijceret Epiſcopos ſimoniacos. Imperator credens
i ex zelo legis, quaſi à throno Dei procedere hæc mandata, ſine mora obediebat : ſine mora,
diſcuſsione, ſine iudiciario ordine Epiſcopos eijciebat : dum per hanc obedientiam ſe Deo ſa-
care exiſtimabat, dum adhuc verſutias Hildebrandi minus intelligebat.

Hildebrandus verò expulſos à Rege ſimoniacos, relocabat : & quos Regi infeſtos reddide-
os ſibi familiari amicitia reconciliabat : & multis & magnis iuramentis ſibi fidos & obno-
efficiens, præ alijs exaltabat. Et modico tempore ijs artibus Regia domo perturbata, & penè
is deſtituta, ſibi verò amicitia maiorum Principum comparata, ex improuiſo ſine legitima
ſatione, ſine canonica vocatione, ſine iudiciario ordine, obedientem ſibi Imperatorem excom-
icauit, & regni principes ab eo ſeparauit. Et cùm Apoſtolus præcipiat, ne quis in negocio
mueniat fratrem ſuum : quantum in eo fuit, mortificauit potius quàm caſtigauit. Sic au-
mperator multimodè circumuentus, præter canonicum ordinem excommunicatus, & con-
Hildebrandi, & conſilio, magna ex parte Imperij honore expoliatus, & bellis & cædibus im-
is fidelium ſuorum prægrauatus, fruſtra canonicam audientiam implorauit, & extortam
ſsionem inuitus ac coactus apud Canuſium in præſentia Hildebrandi protulit.

Dicite quæſo, qui iuſtitiam diligitis, qui ad dextram vel ſiniſtram fauore alicuius perſonæ
are non noſtis, dicite quæſo, ſi confeſsio tanto tempore extorta cuilibet pauperi, nedum
i, præiudicare debuit : ſi ex confeſsione extorta potius non extitit reus canonum hic, qui
ſit, quàm qui peruersè iudicatus peruerſoris judicis iniuriam & violentiam patienter &
cè, & cum lachrimabili afflictione, nudis pedibus, in laneis veſtibus, hyeme præter ſoli-
ſpera, apud Canuſium, ſpectaculum angelorum factus & hominum, & Hildebrandi toto lu-
m triduo pertulit ? Dicite quæſo, ſi quiſquam ſanctorum Pontificum, quenquam plebei-
iſi aut ſponte confeſsum, aut in ſynodo conuictum, nec in eadem prouincia, ſed in lon-
is terrarum partibus ſemotum, tam præcipiti iudicio damnare præſumſit ? Si quis tam
ter abuſus eſt poteſtate ligandi & ſoluendi ? Equidem Ambroſius Theodoſium ligauit,
æſentem, ſponte confeſſum. Maximus, Salonitanus Epiſcopus, per plures annos extra
nciam ſui Epiſcopatus, apud Romam, apud beatum Gregorium, de ſymoniaca hæreſi, de
is adulterijs accuſatus : vno tandem anno deficientibus accuſatoribus, ſacramento ſola
præſtito, purgatus eſt, ſicut in regiſtro eiuſdem beati Gregorij legitur.

Et beatus Auguſtinus in libro de pænitentia : Satis (inquit) oſtendit Apoſtolus, non te-
& quomodolibet, ſed per iudicium auferendos eſſe malos ab Eccleſiæ communione, vt ſi
dicium auferri non poſsint, tolerentur potius, ne peruersè malos euitando ab Eccleſia
iſcedens, eos quos fugere videtur, vinciat ad gehennam. Multi (inquit) corriguntur,
tus : multi tolerantur, vt Iudas : multi neſciuntur, donec veniat Dominus, qui illumi-
abſcondita tenebrarum. Et quidem (inquit) metuentes præcepta ſeueritatis, quibus admo-
r corripere inquietos, non dare ſanctum canibus, vt Ethnicum habere Eccleſiæ contemto-
à compage corporis membrum, quod ſcandalizat, euellere, ita perturbant Eccleſiæ pacem,
entur ante tempus ſeparare zizania : atque hoc errore cæcati, ipſi potius à Chriſti vnitate
ntur. Qualis nobis cauſa eſt aduerſus ſchiſmata Donati, & non cum illis, qui nouerunt
anum non veris, ſed calumnioſis criminibus appetitum, & pernicioſam ſententiam ſuam
fero pudore non deſerunt : ſed cum illis, quibus dicimus, etiamſi mali fuiſſent, propter
n Eccleſia non eſtis vos, tamen eos ferendos, quos emendare aut ſegregare minimè potera-
Eccleſia permanere debuiſtis. Et paulò pòſt : Nos (inquit) ad ſanam doctrinam pertine-
tramur, ex vtriſque teſtimonijs vitam ſententiamque moderari, vt canes in Eccleſia propter
Eccleſiæ toleremus : & canibus ſanctum, vbi Eccleſiæ pax tuta eſt, non demus.

Hildebrandus autem non ſolùm Eccleſiæ perturbauit pacem, ſed etiam Eccleſiaſticam ſci-
itatem, & vnicæ fidei veſtem inconſutilem, dum Cæſarem & Epiſcopos communicantes
i, abſque iudiciario ordine excommunicabat : & tertio gradu communicantes eis ab ex-
unicatione noua pietate excipiebat : quos huiuſmodi artibus & Regi ſubducere & ſibi alli-
tinabat. Dicant nunc Hildebrandi diſcipuli, quibus commentis, quibus coloribus deau-
oſsint, quod ipſe Hildebrandus in Synodo generali hæretica prædicauit, prædicando ex-
unicatis communicare conſenſit, prædicata ſcripſit : prædicatione & ſcriptis alteram
icam, alteram excommunicatorum Eccleſiam faciens, vnitatem ſcidit, & ſcripta per
terrarum diſſeminauit : prædicando, ſcribendo, ſcripta diſſeminando, ſeipſum hære-
manifeſtauit, & ore proprio, & confeſsione hæreſeos non extorta, diuino vrgente iu-

dicio condemnauit, dum vulgus erroneum sanctum existimaret, & Apostolis exæquaret sp ritum tanti erroris, cùm etiam prudentiores eius laqueis caperentur, & inducerentur in tent tionem, si fieri posset, etiam electi. Mentimur, nisi tredecim Cardinales, sapientiores & rel giosiores, ipse archidiaconus, & ipse primicerius, & multi alij Lateranensium clericorum, qu rum iudicio ex priuilegio sanctæ sedis totus subiacet mundus, apostasiam eius intolerabile perpendentes, ab eius communicatione recesserunt.

Dicant (oramus) Hildebrandi discipuli, qua præsumtione magister eorum vnitate Ecclesiæ in duas vel plures partes diuisit? Si enim Cæsarem iniustè, & absque iudiciario o dine damnauit, seipsum potius ab Ecclesia separauit. Si verò iustæ excommunicationis gl dium in Cæsarem vel Episcopos communicantes Cæsari exeruit, quare communicantes ip Episcopis tertio gradu per scripturam excipiendo absoluit? Nunquam etiam vnius diei infa ab excommunicatis conceditur aliqua necessitate baptizari: vel ab excommunicatis baptiz tus, & continuò mortuus, creditur saluari. Equidem sacer Chalcedonensis canon prædica apud hæreticos non posse ad salutem baptizari: & damnat eos, qui paruulos extra Ecclesia baptizandos obtulerint. Quid propriè de paruulis apud excommunicatos baptizatis B. A gustinus scribat Bonifacio Episcopo, in serie eiusdem epistolæ facilè & lucidè potest reperi Reperitur & hoc ipsum in epistola beati Gregorij, quam pro paruulis solicitus Episco Longobardiæ misit. Reperitur etiam multipliciter in campis sacræ Scripturæ latis & spati sis. Gloriosus autem Hildebrandus, & ped sequus eius Turbanus, noua potestate soluen decreta Chalcedonensis concilij, non solùm verbis, sed & scriptis publicis consenserunt, c tra Ecclesiam communicare & baptizare: quàm cæci essent, quàm hæretici, scriptis propr deprehensi. Proh nefas: ij præsumserunt de Ecclesia iudicare, qui nusquam reperiuntur n errasse, quibus etiam ipsa veritas reputatur in mendacium: quam solo fallendi studio v bis & scriptis suis, ne veneno errores eorum perciperentur, quasi mel veneficorum more a miscuerunt. Mendacium enim est (vt B. Augustinus ait) omnis enunciatio prolata i tentione fallendi.

Vterque autem, Hildebrandus scilicet & Turbanus, in hæresin Liberij recidit: qui po quàm publicè communicauit excommunicatis, duas Ecclesias faciens, vnitatem scidit. Se non tacuit beatus presbyter Eusebius, quo legitimè defendente vnitatem vsque ad morte & vita & morte eius clarificante doctrinam catholicam, Liberius declaratus est hæreticus.

Liberium vnus Eusebius, communionem eius deserendo, & iuxta Euangeliu tanquam Ethnicum & publicanum deuitando, ligauit, vno spiritu cum beato Augustin magis opere quàm verbo dicens: Cœpisti habere fratrem tanquam publicanum, ligas illu in terra, sed vt iustè facias, vide: nam iniusta vincula iustitia disrumpit.

Vnus Eusebius Liberium recedendo à communione eius ligauit: quantò magis Hildebra dus in errore perseuerans, cum Angelis suis apostatis damnatus, in abyssum relegatus est, R manæ Ecclesiæ patribus ab eius communione recedentibus, & eius hæreses & ligandi & solue di abusionem execrantibus?

Anastasius Papa canonicè intrauit: sed quia vni excommunicato sine satisfactione publ ca communicauit, quidam Romanorum clericorum ex potestate & priuilegio sanctæ sedis com munionem eius deserentes, eum ligauerunt, quia communicando excommunicato Ecclesia diuidere præsumsit. Hildebrandus verò à discipulis suis sanctus prædicabatur, quasi æquali & longè deteriora non commiserit, quasi Romanæ Ecclesiæ clerici & laici publicè ab eius com munione non recesserint.

Sileant hypocritæ (sicut ait beatus Petrus) piratis similes, beati Petri nomen, igne mal ciæ sub nomine catholico, sub obtentu iustitiæ artificiosè supposito, destruentes, & ferè deme gentes. Obstupescant pseudoprophetæ ad vocem Petri, in facie humani, in cauda scorpion lupi sub ouina pelle latentes, corpora trucidantes in gladio, & animas pariter deuorantes: quo rum religio nihil aliud redolet, nisi proditionem & auaritiam: penetrantes domos viduarun captiuas duxerunt mulierculas oneratas peccatis, sub occasione impacati temporis, attende tes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, quas accepit Hildebrandus magister eorum magistris suis: à Theophylacto, qui cognominatus est Benedictus Papa nonus: à Laurentio, Malfitano Archiepiscopo, à Ioanne Archipresbytero sancti Ioannis de porta latina, qui post cognominatus est sextus Gregorius Papa.

Theophylactus sacrificijs dæmoniorum deditus, in syluis & montibus mulieres post se cu rere faciebat, quas magicis artibus ad sui amorem coëgerat. Testantur hoc libelli ipsius, in uenti in domo eius, postquàm vitam malè finierat. Et hæc fabula adhuc rusticis Romano rum est notissima. Is dum ad Ecclesiam rediret de syluarum secretis, vbique secum habens præ dictum Laurentium principem maleficiorum, cum eo etiam publicè de Mathesi disputaba & vulgus auidum nouarum rerum, nouis diuinationibus in sui admirationem excitabat.

Nome

Anno

Nomen autem Laurentij apud simplices pro eo habebatur celebre, quia videbatur aliquan-
x improuiso prophetare. Et de complice & discipulo suo Papa securus gaudebat etiam pu-
è in conuentu Episcoporum & Cardinalium & Senatorum auguria sua magnificare, & ad can-
auium subitò auguria denunciare, quid ipso die, vel hesterno, vel nudius tertius factum esset
Driente & Occidente, in Meridie, & Septentrione, & in remotioribus vel extremis terra-
partibus, siue de bellis, siue de morte Principum. Ad quem tentandum cùm die quodam
ticonuenissent, subitò audita est auicula, quæ vulgò passer dicitur, dulces voces frequenta-
Et Laurentius subitò interrogatus, in præsentia Theophylacti & Episcoporum, qui conuene-
:, quæ auis illa caneret? subitò respondens: Auicula hæc (inquit) aliis canit auiculis, vt
conueniant ad portam maiorem, vbi modò fractus cuiusdam rustici currus, & effusum est mi-
, quod super illo ferebatur. Inuitat autem frequenti cantu, vt illuc citò conueniant, & satu-
ir. Quo audito, plures astantium concito cursu ad maiorem portam, alius alium
tim præuenerunt, & sicut dixerat, inuenerunt. Auguria eius nullo diuino legis zelo vindi-
ntur, insuper à complice suo Papa semper magnificabantur. Vnde factum est, vt aliqui
sa sectati, publicè & liberè frequentarent contubernium & magisterium eius. Morabatur
n in domo prædicti Archipresbyteri Ioannis de porta latina, qui studiosè eius magisterio ad-
bat, & imbuebatur artibus illius.

Theophylacto autem & Laurentio adhuc iuuenibus, infecerat vrbem ijs maleficiis Gerber-
le, de quo dictum est:

Transit ab R. Gerbertus ad R. pòst Papa viget R.

Et iste Gerbertus quidem paulò post completum millenarium, ascendens de abysso permis-
s diuinæ, quatuor annis sedit, mutato nomine dictus Syluester secundus.

At per quæ multos decepit, per eadem dæmonum responsa deceptus, morte improuisa,
idicio, est interceptus. Hic responsum à suo dæmone acceperat, se non moriturum, nisi
in Hierusalem Missa ab eo celebrata. Hac ambage, hac nominis æquiuocatione delusus,
Palæstinæ ciuitatem Hierusalem prædictam sibi credit, Romæ in Ecclesia, quæ vocatur Hie-
m missam faciens in die stationis, ibidem miserabili & horrida morte præuentus, inter ipsas
is angustias supplicat, manus & linguam sibi abscindi, per quas sacrificando dæmonibus,
inhonorauit. Et hic quidem dignum suis meritis exitum inuenit. Sed discipulos illius
phylactum & Laurentium, magistri mors teterrima à studiis idololatriæ non absterruit, qui-
tio diuina (vt paulò pòst dicendum est) non defuit.

Igitur post infelicem exitum Gerberti, certamen erat inter discipulos ipsius, dum quisque
aret ad rapiendum Papatum sibi. Sedit autem post eum octauus decimus Ioannes, & quin-
nse veneno suffocatus dicitur à suis. Huic successit nonus decimus Ioannes, & vix
m peregit. Cui successit vnus Sergius, & sedit tribus annis. Anno quinto post Gerber-
sedit octauus Benedictus Laicus, frater Alberici Tusculanensis, patruus Theophylacti, & vn-
o anno decessit. Huic successit frater eius carnalis, & patruus Theophylacti, vigesimus Io-
neophytus, & sedit annis nouem. His duobus suis patruis successit Theophylactus, & an-
gesimo quinto post Gerbertum, magistrum suum, sedem fraudulenter obtinuit, Theophy-
n syluis à dæmone suffocato, Archipresbytero in exilium abducto, Laurentio in fugam præ-
to. Anno igitur post Gerbertum vigesimo quinto, Theophylactus discipulus eius sedem
ter obtinuit, & condiscipulum suum Laurentium & Archipresbyterum Ioannem Gratia-
intimos & secretorum conscios habuit.

Eodem tempore Hildebrandus derelicto monasterio, prædicto Archipresbytero adhæsit
hiepiscopi Laurentij magisterium secutus, in breui factus est vtriusque magisterij egregius
tor. Qui cùm vellet, manicas suas discutiebat, & in modum scintillarum ignis dissiliebat:
niraculis oculos simplicium, velut signo sanctitatis ludificabat. Et quia Diabolus per pa-
Christum publicè persequi non poterat, per falsum monachum, sub habitu monastico,
ecie religionis, nomen Christi fraudulenter subuertere disponebat. Sed quamuis peccatis
ntibus talia fieri permitteret dispensatio diuina, tamen tempus retributionis appropin-
it.

In diebus illis defuncto Conrado, legis & religionis cultore fidelissimo, Romanorum Im-
ore Augusto, Theophylactus, qui & Benedictus nonus, consilio habito cum familiari suo
ntio, & aliis suis complicibus, molitus est filium Imperatoris Conradi, Henricum Impera-
i successione Imperij exturbare, & in Ecclesia schismata diuersa seminare. Hoc enim est, su-
uod nihil amplius exigitur à mundi principio, à tenebrarum principe. Misit igitur coronam
ani Imperii Petro Regi Vngarico. Sed ad Petrum expugnandum direxit Imperator Henri-
ucem Lotharingæ Godfridum, virum fidelem, & bello strenuum, & inter regni principes
simum. Qui primo conflictu Petrum bello captum, & omnes vicinas nationes, ne in eum
d præsumerent, deterruit: & vt digna factis tanti schismatis authori Theophylacto redderet,
m venire disposuit.

Quo audito, Theophylactus timore perterritus, vendidit papatum complici suo, præ-
Archipresbytero Ecclesiæ sancti Ioannis de porta Latina, magistro Hildebrandi, acceptis

ab eo libris mille quingentis. Qui ascendens sacram sedem tantæ iniquitatis gradibus, nomi mutato dictus est sextus Gregorius. Igitur Hildebrandus in schola tam profundæ peruersitati vsu & arte edoctus, erat tantorum fidus minister maleficiorum, & pessimis magistris peior d scipulus. Quod ex fructibus præsidiæ ipsius postea percepit Ecclesia, per eum sub obtentu c tholici nominis graui schismate lacerata: percepit & mundus, bellis feralibus & immen cædibus ipso authore laniatus, & sub colore mellis veneno propinato hæresibus nefandissimis pr pè suffocatus.

Eisdem diebus suppositus est in Papatum prædicto Archipresbytero Sabinensis Ep scopus, qui mutato nomine dictus est Syluester tertius: & factum est, vt Romana Eccle in partes diuersas scindi videretur. Cùm autem tanta peruersitas Romam ludificaret, diui nutu adfuit Imperator Henricus, &(vt multa breuiter concludam) religiosorum Cardina um precibus efflagitatus, ipsis authoribus, Romanam Ecclesiam pro loco officii sui, pro offic Imperiali, pro potestate sibi à sacris canonibus concessa, ad purgandam Ecclesiam, ad ext bandum & vlciscendum vi sacrilegos, deuotum se præbuit. Theophylactum in fugam co git. Sextum Gregorium in custodiam reclusit, quem postea in exilium misit. Sabinens Episcopum, quem non ambitio, sed vis ad Papatum coëgerat, ad sedem propriam red compulit. Romana verò Ecclesia eius respirans auxiliis, secundum Clementem Papam eleg sub quo Ecclesiæ vnitas facta est, à quo etiam subsequenter Romanorum Imperator Augusti venerandæ memoriæ Henricus, coronatus est: & pro tantis meritis vnicè glorificatus, t umpho singulari, vnici amoris priuilegium, pellendo idololatras, symoniacos, & Vnitat Ecclesiæ defendendo, promeruit.

Quibus strenuè peractis, sextum Gregorium (vt suprà dictum est) cum Hildebran discipulo suo in Teutonicas partes deportatione damnauit. Nimia tamen pietate decept nec Ecclesiæ Romanæ, nec sibi, nec generi humano prospiciens, nouos idololatras nimis la habuit: quorum memoriam æterno carcere à contagione hominum remouere debuit. I functo autem in exilio sexto illo Gregorio, Hildebrandus perfidiæ simul & pecuniæ eius hæ extitit.

Eodem tempore Clemens Papa defunctus est. Huic successit Damasus, & sedit vig ti tantùm & tribus diebus, veneno (vt dicitur) propinato suffocatus. Theophylactus en magister Hildebrandi, post fugam reuersus Romam, cum familiari suo Laurentio, multis m leficiis sacram sedem vexabat: & per literas discipuli sui Hildebrandi, ea quæ in palatio Im peratoris gerebantur, resciebat. Eo igitur immaniter vexante, iterum Romana Ecclesia le tum ad Imperatorem dirigit, & vt Consilio Cardinalium Papam eligendum Romam mittat, poscit.

Bruno igitur, qui & Leo, ex consilio Cardinalium Romam inuitus & coactus dirigit In cuius comitatu nimia Imperatoris indulgentia permissus est reuerti Hildebrandus, hac perm sione sacerdotium pariter & regnum sub specie religionis euersurus, & iuramenta Imperatori p stita non diu seruaturus.

Brunoni igitur, multa loquendo in itinere se supposuit. Et, vt Romam venit, ab eo o tinuit, vt fieret vnus de custodibus altaris beati Petri. Et in breui loculos impleuit: & cui p cuniam illam committeret, filium cuiusdam Iudæi, nouiter quidem baptizatum, sed mores n mulariorum adhuc retinentem, familiarem sibi fecit. Et iam diu conciliauerat sibi quenda alium, incomparabilibus maleficiis assuetum, Gerhardum nomine, qui cognominabatur Br zutus, amicum Theophylacti, qui subdola familiaritate dicitur sex Romanos Pontifices intra sp cium tredecim annorum veneno suffocasse, quorum nomina hæc sunt: Clemens, qui sexto Gr gorio damnato, & Theophylacto expulso, sedit mensibus nouem: & diebus septem: post Cl mentem Damasus, qui sedit dies viginti tres: Post Damasum Leo, qui sedit annis quinqu post Leonem Victor, qui sedit annis duobus, mensibus tribus, diebus septem: post Victorem St phanus, qui sedit menses 7. dies 28. post Stephanum Benedictus, qui sedit menses septem, dies v ginti: hic non veneno, sed vi & dolis Hildebrandi fuit eiectus. Post Benedictum Nicolaus, qui dit annis duobus, mensibus sex, diebus viginti quinque.

Huius tempore Hildebrandus prædictis duobus familiaribus suis pecuniam suam, & consil sua communicauit, & per eos venales linguas multorum sibi comparauit.

Et post hæc Theophylactum antiquum dominum suum & magistrum, simulantem pæn tentiam, Leoni Papæ in dolo reconciliauit, & Theophylacti consilio & factione ipsum Papam Le nem contra Normannos animauit.

Igitur Leo Papa eorum dolos minus intelligens, & Romam deserens, Alpes transiuit, & mu tis Teutonicis sibi aggregatis ad expugnandos Normannos, deinde Romam rediit: & Hildebra do & Theophylacto instigantibus, in Apuliam contra Normannos transiuit. Et quia Theophyl ctus manifestè eum lædere non audebat: simulato obsequio cum eo manens, & ingressus & egre sus eius explorans, singula per secretos nuncios intimabat Normannis: & in manus eorum, Hild brando dictante, ipsum Papam tradidit. De quorum manibus vix Papa (interfectis per proditi nem Teutonicis) desolatus euasit.

Leone post modicum defuncto, Theophylactus de parentum potentia præsumens, Roma- Ecclesiam, quam prius toties vexauerat, iterum vexare non destitit.

Interim Hildebrandus nouus Proteus, nouis præsumens tergiuersationibus, de Roma ad Im- torem, de Imperatore ad Romam, absque consilio Romanæ Ecclesiæ discurrebat. Et si quis in Papatum eligeretur quàm ipse, prædictus Gerhardus, cognomine Brazutus, familiaris eius, reui illum ueneno suffocabat.

Postquàm autem sedit Nicolaus Papa, Hildebrandus, quia Papatum adipisci non potuit, archidiaconatum quoquo modo inuadendum se conuertit: Et Mancium tunc archidiaco- Romanæ Ecclesiæ multis iniuriis afflixit & circumuenit. Qui victus contumeliis & dolis, & nia deceptus Hildebrandi, ad vltimum concessit, vt Hildebrandus vice eius archidiaconatu geretur. Hac concessione Hildebrandus arrepta, Nicolaum Papam ex improuiso aggressus, it inverecundis precibus & minis militum, quos pecunia collegerat, metum etiam mortis uibdam terribilibus significationibus incutiendo, vt eum archidiaconum ordinaret & consti- et. Et post paucos dies ipse Nicolaus defunctus est, veneno (vt dicitur) suffocatus. Cardina- item ambitionem Hildebrandi non ignorantes, Imperatorem multis precibus coëgerunt, vt electo suo Parmensi Episcopo, Cadolo fauorem & auxilium præstaret. Quod factum, cor ebrandi altius percusit.

Et manifestè factus est Imperatoris inimicus. Omnia iuratæ fidelitatis Vincula disrupit: & conspiratione cum inimicis Imperatoris, & cum Normannis, quem Parmensi Episcopo Ca- à Cardinalibus electo opponeret, Anshelmum Lucensem Episcopum decepit, & eum in m eligi à quibusdam Romanis fecit. Et ipsum Anshelmum, mutato nomine, Alexan- vocauerunt.

Igitur Anshelmum, quem in dolo elegerant, pariter & Parmensem Episcopum, quibus at artibus, vexabat: quia vtrique succedere anhelabat.

Igitur vbi Alexander intellexit, se dolis & arte ab Hildebrando & inimicis Imperatoris m, & inthronizatum, die quodam, cùm intra Missarum solemnia sermonem haberet ad po- n, prædicauit, se nolle sedere in sede Apostolica, absque licentia & gratia Imperatoris. Et cè dixit, se literas huius rei gratia missurum ipsi Imperatori. Quo audito, Hildebrandus nanus, multa murmurando, donec Missa compleretur, abstinuit. Missa expleta, ipsum ndrum cum militari manu ab altari duxit in cameram, & nondum exutum pontificialibus nentis, pugnis durè colaphizauit, increpans & improperans, quòd vellet inquirere gratiam ratoris. Et statuit, vt ex eo die non daretur ei amplius, quàm quinque solidi Lucensium iorum. Et ex tunc ipse Hildebrandus omnes redditus Romanæ Ecclesiæ sibi retinuit, & usam pecuniam congregauit.

Alexandro igitur sub miserabili iugo Hildebrandi quodam vespere defuncto, eadem ho- debrandus à suis militibus, sine assensu cleri & populi, est inthronizatus, timens, ne alius oram eligeretur. In cuius electione nullus Cardinalium subscripsit. Ad quam cùm veni- bbas Casinensis, ait ipse Hildebrandus: Frater nimium tardasti. Respondit Abbas: Et tu brande nimium festinasti, qui nondum sepulto domino tuo Papa, sedem Apostolicam con- nones vsurpasti. Hoc modo inthronizatus Hildebrandus, qualiter vixerit, qualiter à se inales, qui testes vitæ & doctrinæ eius esse debuerant, remouerit, quàm miserabiliter vexaue- uantis hæresibus mundum corruperit, quanta periuria, quàm immensas perditiones con- erit, vix à multis describi potest. Clamat tamen altius sanguis Christianorum, eo authore ensore miserabiliter effusus.

Hoc est decretum Hildebrandi, in quo à doctrina & fide Catholica aberrauit.

Gregorius Papa Romanæ synodo præsidens dixit: Nos sanctorum prædecessorum nostro- rum statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut sacramento constricti sunt, Apo- uthoritate à sacramento absoluimus: & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis pro- mus. Item: Et quoniam multos, peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicatio- erire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim etiam nimia simplicitate, partim timo- rtim etiam necessitate de victu, vnà anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, eramus opportunè. Apostolica itaque autoritate ab anathematis vinculo subtrahimus, cet vxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos & seruientes, & omnes alios, adeò curiales sunt, vt eorũ consilio scelera perpetrentur: & illos qui ignoranter excõmunica- nmunicãt, seu illos qui communicant cum eis, qui cõmunicant excõmunicatis. Quicunq; au- orator, siue peregrinus, aut uiator in terram excõmunicatorũ deuenerit, vbi non possit emere, habet vnde emat, ab excõmunicatis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis

non

non pro sustentatione superbiæ, sed humanitatis causa aliquid dare voluerit, non prohib mus.

Pro ampliori declaratione illius, quod de Syluestro secundo dictum est, qui priusquàm per a tem diabolicam Pontifex fieret, Gebertus siue Gibertus est appellatus, ita scribit Ioannes St la Venetus, ad Patriarcham Aquiliensem, Romanæ Ecclesiæ tituli sancti Marci presbyterum Ca dinalem. Illius ergò verba hæc sunt, vt sequuntur: Syluester Papa eius nominis secundus, n tione Gallicus, Gibertus antea vocatus, hoc anno Gregorio Pontifici surrogatus, sedit an quattuor, mense vno, & diebus octo. Hic malis artibus Pontificatum obtinuit, eò quòd adolescentia cùm monachus esset, relicto monasterio, se totum diabolo obtulit, modò qu optabat, obtineret. Et vt bonis artibus operam daret, primò ad Hispalim Hispaniæ vrb accessit: vbi cùm doctrinæ admodum cupidus esset, ea in re tantum profecit, vt breui optim Doctor euaserit: & Othonem Augustum, atque Robertum Regem, & nonnullos alios insign præclarosque viros habuerit discipulos: quorum opera primò Remensis, deinde Rauennas A chiepiscopus fuerit factus: postremò Romanus Pontifex, diabolo adiuuante, constitut hac tamen lege, vt post eius obitum totus illius in anima & corpore esset, cuius fraudibus tanta adeptus esset dignitatem. Post hoc quæsiuit Gibertus à diabolo, quàm diu in Pontificatu vict rus esset? Respondit: Quàm diu in Hierusalem non celebrabis, viues. Postremò quarto Pontificatus anno, dum quadragesimali tempore in basilica sanctæ Crucis in Hierusalem Ro sacrificaret, fato se moriturum statim cognouit. Vnde pœnitentia ductus, errorem suum c ram populo confessus est. Rogauitque omnes, vt corpus suum diabolicis artibus seductu membratim detruncarent, disiectumque ac laceratum super currum imponerent, & eo loci pelirent, quò sponte ab equis foret vectum. Ferunt itaque Dei nutu (vt scelerati discant ap Deum veniæ locum sibi relictum esse, modò in vita pœnituerint) equos ipsos sponte ad Late nensem Ecclesiam peruenisse, ibidemque sepultum fuisse. Acciderunt ista Henrico 3. & Imperatoribus.

De eodem.

ANno Domini 1076. in synodo VVormatiensi quid vnanimiter contra Hildebrandu decretum fuerit, ex his literis patet, quæ Tiguri in Bibliotheca abbatiæ (Fanum summu Diuæ virginis vocatæ) in libro peruetusto literis oscis & veteribus, consignatæ repertæ non ita d dum sunt Latinè, vt sequitur.

Sigifridus Moguntinus archiepiscopus, Vdo Treuerensis, VVilhelmus Traiectensis, Hen. M tensis, Henrichus Leodicensis, Richardus Verdonensis, Bibo Tullensis, Hermannus Spirens Burcardus Halberstadẽsis, VVernherus Strasburgensis, Burckhardus Basiliensis, Otto Constantie sis, Adelbero VVirtzburgensis, Rudbertus Babenbergensis, Otto Ratisbonensis, Elingardus Frysi gensis, Vdalricus Eystettensis, Fridericus Monasteriensis, Eibbertus Mindensis, Hezil Hiltinil h mensis, Beno Osenebrugensis, Eppo Neapolitanus, Imardus Paderbrunnensis, Thiedo Brande burgensis, Burckardus Losannensis, Bruno Vnensis, Hildebrando fratri, &c. Cùm primùm Eccl siæ gubernacula inuasisses, etsi nobis benè cognitum esset, quàm illicitam & nefariam contra ius fas, familiari tibi arrogantia præsumsisses, dissimulanda tamen, dispensatoria quadam tacitur tate tam vitiosa tui introitus exordia putauimus: sperantes videlicet, tam criminosa princip consequentis tui regiminis probitate & industria emendanda, & aliquatenus obliteranda. Ver vt nunc lamentabilis vniuersalis Ecclesiæ status clamat & deplorat, malis initijs tuis per peio actionum, decretorumque tuorum progressus infelici respondes tenore, & pertinacia. C enim Dominus & Redemtor noster pacis & charitatis bonum, quasi singularem suis fidelib characterem impresserit: cuius rei plura existunt testimonia, quàm vt epistolari breuitate co prehendi valeant: tu econtrà dum profanis studes nouitatibus, dum magis amplo quàm bo nomine delectaris, dum inaudita elatione distenderis, velut quidam signifer schismatis, omn membra Ecclesiæ, quæ secundum Apostolum quietam & tranquillam vitam ante hæc tua temp ra agebant, superba crudelitate crudelique superbia lacerasti, flammamque discordiæ, quam Romana Ecclesia diris factionibus excitasti, per omnes Ecclesias Italiæ, Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ furiali dementia sparsisti. Sublata enim, quantum in te fuit, omni potestate ab Episc pis, quæ eis diuinitus per gratiam Spiritus sancti, qui maximè in ordinationibus operatur, c lata esse dignoscitur, omnique Ecclesiasticarum rerum administratione plebeio furori per te a tributa, peiorem Ecclesiæ statum summa audacia perturbasti, dum iam nemo alicubi Epis pus est aut presbyter, nisi qui hoc indignissima assentatione à fastu tuo emendicauerit: omne Apostolicæ institutionis vigorem, illamque pulcherrimam membrorum Christi distributionem quam Doctor gentium toties commendat & inculcat, miserabili confusione miscuisti, sicque p hæc tua gloriosa decreta, quod sine lachrimis dici non potest, Christi ferè nomen perijt. Quis aute illud pro indignitate rei non stupeat, quòd nouam quandam, indebitamq; potentiam tibi vsurp do arrogas, vt debita vniuersæ fraternitati iura destruas? Asseris enim cuiuscunq; nostrum paroch ani aliquod ad te delictum vel sola fama perueniat, vltrà iam non habere quenquam nostrûm a quam potestatem vel ligandi vel soluendi, præter te solum, aut eum quem tu specialiter ad hoc del

geri

. Quæ sententia vt omnem insaniam excedat, quis in sacris literis eruditus non videat? Quia per hos aliosque præsumtionum tuarum spiritus, ecclesiam Dei tam grauiter periclitantem, verè pessundatam diutius tolerare omni malo deterius iudicauimus, placuit vt communi con- omnium nostrûm, tibi, quod hactenus tacuimus, innotescat, quamobrem nec modò possis, nquam poteris sedi apostolicæ præesse. Tu ipse tempore memoriæ bonæ Henrichi Imperatoris orali sacramento constrinxisti, quòd nunquam viuente ipso Imperatore aut filio eius domino o glorioso rege, qui nunc summæ rerum præest, papatum aut ipse susciperes, aut alium, quan- n te esset, suscipere patereris absque assensu, & laudamento vel patris dum viueret, vel filij & ipse viueret. Atque huius sacramenti sunt hodie testes plerique episcopi, qui hæc tunc & ocu s viderunt & auribus audierunt. Illud etiam recordare, quomodo tu ipse, cùm aliquos ex nalibus ambitio papatus titillaret, ad tollendam æmulationem & hac occasione vel conditio- idem hoc ipsi facerent, sacramento te obligasti, quòd nunquam Papatum habiturus esses. que hæc sacramenta quàm sanctè obseruaueris, tu videris. Præterea cùm tempore Nicolai Pa- nodus celebraretur, in qua 125. episcopi consederant, sub anathemate id statutum atque de- m est, vt nullus vnquam papa fieret, nisi per electionem cardinalium, & approbationem po- & per consensum autoritatemque regis. Atque huius consilij seu decreti tu ipse autor, persua- ubscriptorque fuisti. Ad hæc quasi fœtore quodam grauissimi scandali totam Ecclesiam re- de conuentu & cohabitatione alienæ mulieris familiariori, quàm necesse est. In qua re vere- a nostra magis, quàm causa laborat. Quamuis hîc generalis querela vbique personuerit, a iudicia, omnia decreta per fœminas in sede apostolica actitari, denique per hunc fœmina- nouum senatum totum orbem Ecclesiæ administrari. Nam de iniuriis & contumeliis episco- n, quos fornicarios ac filios meretricum, & cætera id genus indignissimè appellas, nulla que- nia sufficit. Quia ergo & introitus tuus tantis periuriis est vitiatus, & Ecclesia Dei tam graui state per abusionem tuarum nouitatum periclitatur, & vitam conuersationemque tuam tam plici infamia dehonestasti, obedientiam, quam nullam promisimus, nec de cætero vllam ser- os esse renunciamus: & quia nemo nostrûm, vt tu publicè declamabas, tibi hactenus fuit ianus, tu quoque nulli nostrûm amplius eris Apostolicus. Hæc Stumpfius in Chronico.

Appendix de Hildebrando, seu Gregorio VII. ex Fasciculo rerum sciendarum Coloniæ 1553. impresso, descripta.

Qua occasione Hildebrandus ab Imperatore abiectus, & Guibertus in locum eius surrogatus sit. Caput I.

Vm sub Imperatore Henrico, qui inter Reges quartus, inter Imperatores tertius huius nomi- nis inuenitur, imperium grauissimè scissum fuisset, parteque maxima optimatum Principi bellante, tota penè regni latitudo ferro flammaque fœdaretur: Gregorius septimus, qui tunc Romæ Pontificatum tenebat, eundem Imperatorem tanquam à suis destitutum, anathema- dio feriendum decreuit.

Cuius rei nouitatem eò vehementius indignatione motum suscepit Imperium, quòd nun- ante hæc tempora huiusmodi sententiam in principem Romanorum promulgatam cogno- Ea propter pluribus ex Italia, Gallia, Germania, apud Boiariæ ciuitatem Brixinoram in irenæo, haud procul à valle Tridentina sitam, coadunatis Episcopis, Princeps curiam ma- celebrauit, vbi omnibus aduenientibus iniurias sibi à Romana Ecclesia irrogatas affectuo- queritur: quòd videlicet ipso inconsulto, qui tanquam Rex & patricius primus in electione bis Episcopi esse deberet, Romani sibi Pontificem præfecissent, cùm à patre suo Imperatore ibidem quasi sine electione inthronizati fuerint. Hac querimonia omnium animi eò faci- ontra Romanam Ecclesiam inclinari poterant, quò & laici secularis honoris consideratione i, & Episcopi consilio Clericorum suorum, quibus recenter connubia ab eodem Pontifice in- fuerant, inflammati, Voluntati Principis accedebant. His igitur acclamantibus, præ- lectio ab eis cassanda iudicatur, Guibertusque Rauennatensium Archiepiscopus, Clemens us, assensu Principis vrbis Episcopus creatur, Gregoriusque septimus, ab ipsis pseudomona- vel necromanticus appellatus, exsufflatur. Vnde communi consilio prænominato Pontific um conuitiis & detractionibus plenum dirigere præsumserunt, inter cætera dicentes: Sicut nus solebas dicere, quod nullus nostrûm esset Episcopus: ita scias, quòd nulli nostrûm dein- ris Apostolicus.

Literæ quibus vocati sunt Hildebrandini ad audientiam.

Dalbertus Episcopus sanctæ Rufinæ Syluæ candidæ, Ioannes Episcopus Hostiensis, Hugo Epi- scopus Prænestinus, Albert. Episcopus Nephesin. Benno Cardinalis presbyter vrbis Romæ, Ro-

manus presbyter vrbis Romæ, Guido Cardinalis presbyter vrbis Romæ, Octauianus Cardinal
presbyter designatus, Paulus Primicerius Romanæ Ecclesiæ, Nicolaus electus Abbas san
Syluestri vrbis Romæ, N. Abbas sancti Pancratij vrbis Romæ, & clerus, & clari
simi Principes laici, Theobaldus Chinebij, & Vdalricus de sancto Eustachio, & p
pulus Romanus, omnibus Deum timentibus, & salutem Romanæ Reipublicæ diligentibus.

Nolumus ignorare prudentiam vestram, quòd ad destruendas hæreses nouiter
Hildebrando inuentas, & antiquas sub nomine pietatis impiè ab ipso renouatas, &
defensionem fidei catholicæ, & ad exterminandam impietatem eorum, qui nouiter ipsa
fidem catholicam (quantum in ipsis erat) scindere non timuerunt, Deo authore, Nonis ap
Sanctum Blasium conuenimus, octauo Idus apud Sanctum Celsum, septimo Idus apud Sancta
Mariam in Ecclesia, quæ vocatur Rotunda communiter, consedimus, ipsas pestilentes hære
damnatas sicut maiores nostri, ita & nos damnamus, adeòque vnâ omnes sectatores, commun
catores, complices semel damnatæ prauitatis pari sorte censemus, ne si vel paululum taceam
cõsentire videamur. Eos verò, qui authoribus errorum communicant, data securitate liberè ve
endi vocamus, & vt per maiores suos, D. Raynerium & Ioannem Burgundionem caus
suam agant, admonemus: securitatem integram, in quantum possumus, vsq; ad festu
omnium Sanctorum proponimus, etiam cùm in causa sua defecerint, neminem circu
venientes, nullius sanguinem sed omnium vitam & honorem sitientes, nec seditiones in p
pulo commouentes. DE CAVSA enim sua diffidere videtur, quisquis author est sedi
onis. Pacem veram, dilectionem synceram proponimus omnibus, pacem & veritatem
vnitatem Ecclesiæ catholicæ amplectentibus, vt simus filij patris nostri, qui in cœlis est.
enim ex patre diabolo sunt, opera patris sui faciunt: conspirationibus, seditionib
cuius filij sint, manifestè ostendunt. Nos verò illius discipuli esse desideramus, cuius d
ctrina etiam inimicis sanè est intelligenda. Orent pro nobis Ecclesiæ filij, vt crescat ser
Domini, &c. Datæ Romæ contra schismaticos, in sacro conuentu: Anno ab inca
natione Domini Iesu millesimo nonagesimo octauo, Indictione sexta, septimo Idus Aug
sti.

His literis vocati sunt. Declinauerunt autem audientiam schismatici per se
cim annos, per obsides potentes & clarissimos, & sacramenta sibi oblata inuitati,
caperentur suis mendacijs, nec suis libellis conuincerentur, quibus authores eorum co
perunt terram hæresibus varijs, longè latéque disseminatis per Apostolos multiplicis er
ris. Sacer enim conuentus, toties deprehensa versutia, in conspectu Ecclesiæ coram m
titudine Romanorum ait: Eos qui sanctam Ecclesiam scindere non timuerunt, iter
vocamus ad synodum, quam (Deo authore) celebrare disposuimus circa Calendas N
vembris. In præsenti tamen, quia venire renuunt, testes inuocamus contra eos cœlu
& terram, quòd nullum consensum adhibemus eorum peruersitati: & in testim
nium illius, in medio Ecclesiæ, in conspectu Angelorum & hominum, incendio tradim
decreta eorum hæretica, quibus orbem terræ peruerterunt, verbum Dei adulterantes sub eme
tito colore pietatis, quærentes plus se quàm fidem catholicam amari. Qui per sedeci
annos nullum dederunt locum veritati, fugientes lucem examinationis, tenebris
roris assueti, falsis expositionibus intorquentes Scripturas, in adiumentum nefa
dissimi sui schismatis. Hildebrandus in extremis suis vocauit ad se vnum de Car
nalibus duodecim, quem multùm diligebat præ cæteris: & confessus est omnipote
Deo, & toti Ecclesiæ, se valdè peccasse in pastorali cura, quæ erat ei ad regendum commis
Atque hunc confessorem suum misit ad Imperatorem, & totam Ecclesiam, vt optarent illi ve
am. Hanc culpæ confessionem etiam Sigebertus testatur.

Hactenus appendix: cui visum est addere ex Abbate Vrspergensi, decretum celebris Syn
di Prælatorum & politicorum procerum, Brixiæ Noricæ contra Hildebrandum congregatæ. H
autem eius verba sunt: Quia (inquiunt) non à Deo electum illum constat, sed à seipso
fraude ac pecunia obiectum, qui Ecclesiasticum subuertit ordinem, qui Christiani Impe
perturbauit regnum, qui Regi catholico ac pacifico corporis & animæ intentat morte
qui perjurum defendit Regem, qui inter concordes disseminauit discordiam, inter pacific
lites, inter fratres scandala, inter coniuges diuortia (distrahebat enim sacerdotum coniugi
teste Henrico Mutio) & quicquid quietè inter piè viuentes, stare videbatur, concussit: No
authore Deo congregati in vnum, legatis ac literis freti 19. Episcorum, die S. Pentecost
Moguntiæ congregatorum, contra eundem Hildebrandum procacissimè sacrilegia ac incen
dia prædicantem, perjuria ac homicidia defendentem, Catholicam & Apostolicam fide
de corpore & sanguine Domini in quæstione ponentem, hæretici Berengarij antiquum discip
lum, diuinationum ac somniorum cultorem, manifestum necromanticum, Pythonico sp
ritu laborantem, & idcircò à fide vera exorbitantem, iudicamus canonicè deponendum
expellendum: & nisi ab ipsa sede, his auditis descenderit, in perpetuum condemna
dum. Facta autem sunt hæc 7. Calendas Iulij, feria 5. indictione 3.

Hoc decretum ad Papam miserunt, & epistolam, teste Vrspergense, post mul
crimina ipsi Papæ obiecta, sic concluserunt: Quia ergò & introitus tuus tantis perjurijs

initia

tus, & Ecclesia Dei tam graui tempestate per abusionem nouitatum tuarum periclitatur, tam per conuersationem tam multiplici infamia dehonestasti, obedientiam, quam tibi m promisimus, nec de cætero vllam seruaturos esse renunciamus. Hactenus Vrsper-

Iam addemus pauca ex quadam epistola Friderici primi, vbi inter alia & hæc quoque ad A-um IIII. scribit: Cardinalibus vestris clausæ sunt Ecclesiæ, & non patent ciuitates nostræ: non videmus eos prædicatores, sed prædatores: non pacis corroboratores, sed pecuniæ rapto-non orbis reparatores, sed auri insatiabiles corrasores. Epistolam eam concludens dicit: Su-æ detestabilem bestiam vsque ad sedem Petri reptasse videmus.

Narrat Gebuilerus, nostri temporis & quidem Papisticus scriptor, fuisse tempore Heinrici i in Germania & Gallia circiter viginti quatuor Episcopos, qui vnà cum clero suarum diœce-coniugati fuerint, coniugiumque sacerdotum constanter defenderint. Vnde apparet, con m sacerdotum tunc temporis nondum fuisse penitus abolitum: tametsi hoc ex Hersfeldensi clariùs sit monstratum. Illyricus in Catalogo testium Veritatis.

Benno.

Enno in vita & rebus gestis Hildebrandi (vt notet benè Lector, quod dictum hactenus) ait, illo tempore fuisse completum millenarium Apoc. 20. post quem Sathanas ruptis catenis, s in orbe furere cœperit. 1076.

Scriptores contra Hildebrandum.

Ontra Hildebrandum Papam scripserunt Hugo Candidus Cardinalis Prænestinus, Vualdra-mus Episcopus Niemburgensis librum de vnitate Ecclesiæ contra Papam, Venericus Vercellen-iscopus de discordia regni & sacerdotij librum edens, Rolandus Parmensis sacerdos, Sigeber-mblacensis, atque alij multi. Et Benno 13. Cardinales enumerat, qui illum acriter impu-ant. Impostutas autem huius Hildebrandi aduersus Cæsarem, Paulus Bernrietensis presbyter is libris, & Gerochus Reichersperqensis antistes vno, Bauarus vterq;, proditores defendebant.

De eodem Gregorio VII. Papa.

Regorius VII. Hildebrandus de coniugio sacerdotum excutiendo Synodum Erfordiæ coëgit, quâ est strictissimè decretum, vt clerici, nemine eorum contrà hiscente, aut ab vxoribus absti-t, aut ad diuinum cultum faciendum nunquam animum adijcerent. De hoc verò Sacerdote-tare cœperunt, atq; multis eam Papæ impietatem detestationibus perstringere, conati etiã pre-atq; fletu præsidem, qui Episcopus erat Moguntiacus à sententiâ dimouere. Sed cùm littus ara-quicquam proficere viderentur, excessêre synodo tanquã deliberaturi, ac communicatis con-n eam omnes rationem descenderunt, vt nunquam in Synodum redirent, neq; illius sententi-pectarent. Interea verò aliud quibusdam in mentem venit, qui existimârunt, fore omniũ con-imum, si non multa morati, inuaderent Episcopum, eumq; priusquàm abominandam illam ntiam ferret, sublimem è solio deijcerent, atq; in areâ moribundum extenderent. Hac enim ra-sui facti præclarissimũ exemplum ad posteritatẽ se transmissuros esse, quo meritò omnes Epi-percellerentur, neq; in posterum ita facilè tantam Ecclesiastico ordini turpitudinum inurere um inducerent. Veruntamen cùm id præsidi significatum esset, quantoq; in discrimine versa-ipse animaduerteret, eum mox rigorem exuit, & moderatione vsus est, dicendo, se primâ quaq; one literas ad Pontificem esse daturum, ac sententiam illam duriorem mitigaturum. Sed legis erat, ne Ecclesiarum opes collectæ, per sacerdotum matrimonia, & liberos rursus difflue-Igitur cùm pauci eam ferre vellent, temperamentum excogitauit Papa, concubinatum scilicet, erum placauit, erexitque offensos, vtpote in quorum animos iam influxerat auaritia, & libi-np. Henr. 4.

Mathildis fautrix Paparum.

Athildis Ducissa Lotharingiæ, & Comitissa Italiæ, tam familiaris fuit, tamq; amica Gregorio septimo Papæ, vt ipso autore diuortium à secundo suo marito Azone Estensi, tertio gradu af-us sibi coniuncto, fecerit. Sed quare Papa hîc, vt in alijs matrimonijs sæpè fecit, dispensare non t, aut voluit, sed eos separauit? Certè non pietatis hoc studio fecit, sed quia ipse inhiabat & cor-& bonis eius, vt ait Hersueldensis Monachus, & alij. In huius ergò beneficij remunerationem sum tanquam de se benemeritum, & Ecclesiam Romanam omnibus bonis suis donauit, & te-nto hæredem instituit: eaq; postmodùm bona appellata sunt, & adhuc obtinent nomen ho-PATRIMONIVM SANCTI PETRI. Hanc amplissimam hæreditatem, quia Otho Imp. ci vinculo ad se pertinere dixit: primò, quia Amita illius fuit, & hæredem nullum reliquit: ndò: quia hæreditas illa iure feudi ad Imperium redijt: Pontifex eum excommunicauit, & to-nundum in eum commouit. 1076.

Antoninus scribit, quòd hæc mulier se vocârit filiam sancti Petri: & Nauclerus, Blon alijque perhibent, quòd Papa Gregorius, quoties illius mentionem fecit, toties Gloriosam pellârit.

Si ergò eam inter sanctas non retulit Gregorius, iniuriam fecit. Quia & Flora (vt habent storiæ Romanæ) cùm olim Romanum populum hæredem reliquisset, illi gratitudinis ergò, Flor festa quotannis in magnificam memoriam eius celebrârunt. Imp. vt sup.

1076.

De Episcoporum inuestiturâ per Imperatores faciendâ, VValthrami Episcopi Naumburgensis libellus.

DOmino Pontifici summoperè cauendum est ex medullâ scripturarum, ne quando lige terris, quæ Deus soluat in cœlis: & quando soluit in terris, Deus liget in cœlis.

Gregorius, Augustinus, & Ambrosius testantur, ea, quæ sunt data Ecclesijs à seculari pote te, & confirmata, potius à seculari potestate retinenda.

Non omnes, ait, sunt Petrus, qui tenent sedem Petri. Sic Scribæ & Pharisæi, qui sederunt per cathedram Moysis, non omnes fuerunt Moyses. Elatio enim ex prælatione, & indiscretic correctione, pariunt scandalum in confusionem: & fit manifestè illud, quod Dominus in Euan lio dicit: Vos Scribæ, & Pharisæi, circuitis mare, vt faciatis vnum proselytum: & cum inueneri facitis filium gehennæ duplo quàm vos.

Sicut primus Gregorius dicit: si voluissem, inquit, hodie gens Longobardorum nec Reg nec Duces haberet: sed quia DOMINVM timui, in alicuius sanguinem me miscere nolui: successores ipsius Gregorij cauere debent scandalum, ne contristent nouiter Reges in suis antic iuribus, per quorum antecessores caput, & membra exaltata, & confirmata sunt.

Si, inquit amplius, Pontifex Romanus exorbitauerit, & sub verbo summæ prælationis ad luntatem suam egerit, non vult, vt reprehendatur: cùm Dominus Iesus se reprehendi concesse dicens: si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: isti autem, Summus, inquiunt, Po tifex à nemine iudicetur: & si ab illa summâ auctoritate sub specie religionis introducuntur pe næ contra oculos Dei, ecce periculum & in capite, & in membris: id est, qui scienter operantur scienter cooperantur. Vnde Dominus Iesus hypocrisin, & auaritiam, & cupiditatem sacerdot in Euangelijs super omnia arguit, vocans illos sepulchra dealbata: & peccatum mulieris adult misericorditer suscipit: & tria genera Eunuchorum humanè definit: pro se, & pro Petro tribut soluit, Regibus iubet debita reddi. Petrus, Paulus, alijque in orbe terrarum sanctissimi conced in sententiam Domini Iesu, qui omnibus dixit: Beati pacifici, quoniam regnum Dei po debunt.

Concludit Imperatoribus, & Regibus inuestituras relinquendas: vt ibi multis verbis scri Lector videre potest, quæ breuitatis studio hic omittuntur.

1076.

Ordo Grandimontensium.

HIc ordo cœpit anno Domini 1076, in quo om ferè conueniunt, Vincentius, Anton. Volateran Francus & alij. Author eius fuit Stephanus quidam G li filius, Auerniâ oriundus. Monachos Benedictinæ gulæ addixit. Ipse pane & aquâ contentus, loricam fe am super nudum corpus gestabat, vili supernè ami opertam. Cubabat duriter in tabulis ligneis. Terræ sub de pronus, fronte & naso percutiendo inhærebat, quib manibus ac genibus, fronteque callos contraxerat, & sum in obliquum curuauerat. De Petro Stephani hu discipulo, quæ referantur, habes apud Vol. Anton. Vi cent. Polyd. Petrum de Natal. Schedelium, Nangiacu & Francum. Imp. & Papa vt sup.

1077.

Monstrum.

PVer pedibus caprinis, & vnum oculum in fronte h bens, Byzantij est natus, circa annum Domini 107 quo Asianorum complures, metu barbarorum Oriente deuastantium, Constantinopolin confugerunt: vbi p famem tanta secuta est pestis, tantusque hominum in ritus, vt viui sepeliendis mortuis non sufficerent. Zonaras. F. Imperat. 94. Henrico 4. Papa 1 Gregorio 7.

Anno 1077.

Gerochus monachus Bauarus Antistes Reichersbachensis.

Tsi nemo acrius Hildebrandi acta tutatus est, quàm hic scriptor: tamen in Romanam curiam inuehitur hisce verbis: Romani, inquit, sibi diuinum vsurpant honorem: rationem actorum dere nolunt: nec sibi dici, æquo animo ferunt, cur ita agis? Illud Satyricum inculcant: *volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.* Impudenter igitur Iesuitæ hodie negant, Pontifices Romadiuinos honores appetere, cùm ipsi eorum patres, sympatriotæ, monachi & antistites ante quinos annos publicis editis & approbatis scriptis hoc affirmârint: & ab eo tempore, multi alij, res Pelagius, Ioannes de Capistrano, Andreas ab Exea, August. ab Ancona, Baldus I. C. Curtiinus, Næuizanus, Corneus, Blondus, Cataldinus de bone Compaignie, Pisaurus, Marcus ua, & omnes illi, quotquot ad altiora fastigia, Canonicatus, Episcopatus & Cardinalatus adre cupierunt, statim quando Papam pro Deo colendum: sententiam Papæ Dei similem: Deo inem quàm Papam parem: & Imperatorem scabellum pedum Paparum esse: libro vel scripto iam publicè testati, votorum compotes facti sunt. Scripsit etiam Gerochus de schismate sui oris plura, quibus titulum fecit de Antichristo. Imp. Henrico 4. vt sup. Papa 163. Gregor. 7.

Lambertus Schafnaburgensis, monachus Hersfeldensis. 1078.

Vntherus tunc temporis anno 1056 Cancellarius Imperatoris visionem vidit memoriâ dignam. Dominum in solio Maiestatis suæ residere, & eleuato in altum brachio districtum um magno nisu vibrare, & circumstantibus dicere, Reddam vltionem hostibus meis: & his erunt me, retribuam. Quam visionem protinus mortalitas subsecuta est principum regni. e expleta vidit eodem rursus schemate Dominum residere, & remisso iam in vaginam gladio, er genua sua reclinato, dicere circumstantibus: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit ad inferni nouissima. Imp. Henrico 4. Papa Hildebrando. vt sup.

Idem. Superatus tandem Papa importunitate perurgentium, & grauitate sententiarum, si veraciter, inquit, Regem facti pœnitet, coronam & cætera regni insignia in argumentum veræ & ex animo actæ pœnitudinis, nostræ potestati dedat, & se post tam contumax admissum regio nomine & honore deinceps indignum profiteatur. Durum hoc nimis visum est legatis: cumque vehementer insisteret, vt sententiam temperaret, nec calamum conquassatum iudicij austeritate penitus contereret, vix & ægrè tandem exoratus, annuit, vt cominus veniret, & si veram pro admisis pœnitudinem gereret, culpam quam sedi Apostolicæ contumeliam irrogando contraxerat, sedis Apostolicæ decretis nunc obediendo, expiaret. Venit ille vt iussum fuerat, & cùm castellum illud triplici muro septum esset, intra secundum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu, suo deposito cultu regio, nihil præferens regiū, nihil ostentans pompaticum, nudis pedibus, ieiunus à manè vsque ad vesperam perstabat, Romani Pontificis sententiam præstolando. Hoc secundo, hoc tertio die fecit. Quarto demum die in conspectum eius admissus, post multas hinc inde dictas sententias, his postremò conditionibus excommunicatione absolutus est, vt die & loco quemcunq; Papa designasset, euocatis ad generale concilium Teuthorincipibus præsto esset, & accusationibus quæ intenderentur, responderet, ipso Papâ, si ita exe videretur, cognitore causarum assidente: & ad eius sententiam vel retineret regnum, si obiergasset, vel æquo animo amitteret, si probatis criminibus regio deinceps honore indignus iuclesiasticas leges decerneretur, nullam siue retento, siue amisso regno huius iniuriæ vindiá quopiam hominum in perpetuum exacturus?

dem. Postera die cùm ad eligendum Fuldensem Abbatē Rex cum principibus assedisset, granat inter Abbates & monachos, qui ex diuersis locis frequentes confluxerant, concertatio. Tansolenniter indicto agone singuli pro virili portione currentes, alius aureos montes, alius ingēneficia ex agro Fuldensi, alius solito impensiora in Rempublicam seruitia promittebant. Nec us in promittendo modū, aut modestiam vllā seruabant. Et ô mores ô tempora: ô abominatidesolationis stantē in loco, vbi non debet, & mammonam nostris temporibus publicē sedentē

in templo Dei, & extollentem ſe ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Abbates & mo
chi ita ambitionis ſpiritu præcipites rapiebantur, vt eos à cupiditate ſua non pudor nominis Ch
ſtiani, non habitus arctioris propoſiti, non ipſum deniq; deterreret recens exemplum Babeberg
ſis Epiſcopi, quem pridie viderant non aliam ob cauſſam & Epiſcopatu priuatum, & communio
quàm quòd ad ſacrum ordinem illicita largitione aditum ſibi affectaſſet. Horum impudenti
Rex vehementiſsimè (vt dignum erat) deteſtatus, cùm hinc inde importunè obtundentium pr
bus vrgeretur, repente diuino vt creditur ſpiritu actus, monachum quendam Herueldenſem Ru
linum nomine, qui pro cauſa Monaſterij iuſſu Abbatis ſui ad curtem venerat, in medium euocat
nihil minus ſuſpicanti, etiam ex inopinatæ rei miraculo penè exanimi, baculum paſtoralem o
rens, primus ipſe Abbatem eligit, dein cæteros tam monachos quàm milites, vt in electionem
conſentiant, obnixè efflagitat. Ita cunctis qui aderant lætiſsima acclamatione ſuffragium fere
bus, Abbatiam ſuſcipere iubetur.

Idem. Cauſabantur Romani principes, quòd rex eis inconſultis Romanæ Eccleſiæ Pontific
conſtituiſſet, & ob eam iniuriam defectionē meditari videbantur, propter quod placuit Colonienſ
Archiepiſcopum Romā mitti. Qui veniens cùm aliud turbatis rebus inuenire non poſſet remec
iudicauit ordinationē, quæ inſcio ſenatu Romano facta fuiſſet irritam fore: & ſic amoto Parm
Epiſcopo, per electionem eorum Anſelmū Lucenſem Epiſcopum pro eo ordinari conſtituit. Ver
vbi ipſe peracta legatione regreſſus eſt in Galliam, Parmenſis Epiſcopus armata multitudine nō r
dica Lucenſem Epiſcopum ſede Apoſtolica per vim deturbare aggreſſus eſt. Econtrà fautoribus
lius ad arma impigrè concurrentibus, congreſsio facta eſt, multiq; hinc & inde vulneribus acce
corruerūnt. Sic deprauata eccleſiaſtici rigoris cenſura, homines non vt quondā, vt præeſſent Eccl
Dei, iniecta manu trahebantur: ſed ne non præeſſent, armata manu præliabantur: fundebantq; n
tuò ſanguinem non pro ouibus Chriſti, ſed ne non dominarentur ouibus Chriſti. Anſelmus tam
qui & Alexander, & virtute militum & fauore principum ſedem obtinuit. Alter verò, etſi per con
meliam repulſus, tamen quoad vixit, ab iure ſuo non cedebat huic ſemper derogans, hunc adu
rum Eccleſiæ Dei, hunc Pſeudoapoſtolum appellans: miſſas quoq; ſeorſim celebrans, ordinatio
facere, & ſua per Eccleſias decreta & epiſtolas more ſedis Apoſtolicæ deſtinare non deſiſtebat. Ver
nullus attendebat, criminantibus vniuerſis, quòd in vltionem priuatæ contumeliæ ſedem qu
quam Apoſtolicam, homicidio maculâſſet.

Idem. Rex Pentecoſten Goslariæ celebrauit. Ibi dum ad veſpertinalē ſynaxin Rex & Epiſcopi c
ueniſſent, rurſus de poſitione ſellarum epiſcopaliū tumultus exoritur, non fortuita, vt prius con
ſione, ſed præmeditata diu machinatione. Nā Epiſcopus Hildenesheimenſis acceptæ priùs contur
liæ memor Ecbertū Comitē cum expeditis militibus retrò altare occuluerat. Hi audito tumultuan
camerariorū ſtrepitu ocyus aduolant, Fuldenſium alios pugnis, alios fuſtibus cædūnt, proſternun
de ſacrario Eccleſiæ inopinato periculo attonitos facilè proturbāt. Quibus illico ad arma cōclama
tib9, Fuldenſes quibus arma in promtu erant, facto grege Eccleſiā erumpunt, in medio chori pſall
tiumq; fratrum manus conſerunt, rem non iam fuſtibus, ſed gladijs gerunt. Pugna atrox comitit
atq; per totam Eccleſiā pro hymnis & canticis ſpiritualib. vociferatio adhortantiū, & vlulatus m
entium exauditur. Super altaria Dei triſtes iugulantur hoſtiæ, paſsimq; per Eccleſiā ſanguinis cur
flumina, nō legali, vt quondā, religione, ſed hoſtili crudelitate profuſa. Epiſcop. Hildenesheimer
capto editiori loco, tanquam militari quodā claſsico, ſuos, vt fortiter præliarentur, hortabatur, &
loci religione ab armis terrerentur, ſuæ authoritatis & promiſsionis titulū obtendebat. Multi vtri
vulnerati, multi occiſi ſunt, inter quos præcipui erant Regenbodo ſignifer Fuldenſis, & Bero Ecbe
comiti cariſsimus miles. Rex inter hæc vociferans, & ſub obtentu Regiæ Maieſt. populum aditura
ſurdis fabulam narrare videbatur. Tandem monitus à ſuis, vt vitæ propriæ pugna excedens conſu
ret; vixq; inter conſtipatā arctiùs multitudinē eluctatus in palatium ſe recepit. Hildenesheimen
qui inſtructi præmeditatiq; ad pugnam venerant, ſuperiores efficiūtur. Fuldenſes, vtpote quos in
mes inopinatosq; ſubitò exortæ ſeditionis procella contraxerat, fuſi, fugatiq; atq; de Eccleſia rep
ſunt. Fores illico obſerantur. Fuldenſes qui primo tumultu ad arma tollenda paulò longiùs diſcu
rant, frequentes, armatiq; adſunt, atriū Eccleſiæ occupant, aciem inſtruunt, vt de Eccleſia progre
ſtatim adoriantur: ſed nox concertationē diremit. Poſtero die ſeueriſsimè habita quæſtione, Ecb
tus comes facilè crimen remouit, non tantū iuris & legum patrocinio, quantū fauore & indulgen
regis, cuius patruelis erat. Totum accuſationis pondus in abbatē verſum eſt. Hunc inquiunt omn
quæ acciderant caput, fomitemq; fuiſſe, hunc ad diſturbandam quietē regiæ curtis præmeditato
fore veniſſe, argumentò rei eſſe, quòd tanta bellici apparatus pompa inſtructus, nullo periculi me
vrgente, eò veniſſet. Tum verò vrgebat & ille Apoſtolicæ ſanctitatis ac Moſaicæ manſuetudinis E
ſcopus, qui tanti ſanguinis effuſione manus ſuas Deo conſecrauerat, & violatæ Eccleſiæ iniurias t
culentius, atq; immitius, quàm rex ſuas, perſequebatur; ac in quorū corpora prius ferro debaccha
fuerat, ad perimendas horum animas gladio ſpiritus modò fulminabat, præcidens tam defunct
quàm eos qui cædi ſuperfuerant, de corpore Eccleſiæ. Abbatē præter acerbitatē rei quæ acciderat, od
quoq; grauabat nominis monachici, quod inueterata malitia homines ſeculi ſemper obfuſcare a
opprimere conabantur. Sic vndiq; impetitus, oppugnatus, oppreſſus, poſt tot tantasq; contumeli
priuatus abſceſsiſſet, niſi quē nec lex, nec innocentia tueri poterant, pecunia tutata fuiſſet. Nam diſt
ctis ac dilapidatis rebus Fuldenſis monaſterij, ſe ſuosq; cariſsimo mercimonio redemit. Quantu
regi, quantum auricularijs, quantum Epiſcopo datum ſit, haud ſatis certò comperimus: cautu
enim fuerat, ne paſsim vulgaretur. Hoc haud dubio conſtat, admodum eā tempeſtate exhauſtas a
attritas eſſe illius monaſterij opes, quæ vſque ad id temporis florentiſsimæ erant.

Idem

Idem. Iamque in eo res vertebatur, vt Thuringi improbata synodo sedem Apostolicam appel-
nt. Sed Rex sub attestatione nominis diuini affirmabat, se in eum, si quis id præsumsisset, ca-
li sententia animaduersurum, & omnia quæ eius essent, vsque ad internecionem dissipaturum:
lemque eius diei multis postea seculis non abolendam.
Idem. Rex sciens haud benè placitura Romano Pontifici quæ gesta fuerant, sub intermina-
e gratiæ suæ vtrique abbati præcepit, vt neque per seipsos, neque per nuncium, neque alio quo-
nodo pro insimulanda synodo, Apostolicam sedem interpellarent.
Idem. Reginherus Misnensis Episcopus obijt, cui Craft præpositus Goslariensis successit. Sed is
n suscepto Episcopatu Goslariam venisset, post refectionem in cubiculum, vbi thesauros suos,
rum nimis amator erat, nullo conscio infoderat, quasi paululum requiescere volens sese inclu-
Cumque iam die vergente in vesperam præter modum consuetudinemq; suam somno indul-
videretur, rem insolitam mirantes cubicularij pulsare ostium cœperunt: sed nec pulsantibus
vociferantibus vllum dabatur responsum. Tandẽ effractis foribus irrumpentes inuenerunt eum
is ceruicibus, colore tetro exanimem, ipsis thesauris suis miserabilem in modum incubantem.
Idem. Fridericus frater Gotefridi, Romanæ Ecclesiæ archidiaconus, Constantinopolim Apo-
cæ sedis functus legatione abierat. In dicta Synodo cùm Imperatorem Constantinopolitanum,
triarcham euocâsset, & illi primatus sui maiestatem vindicantes, dicto obtemperare dedigna-
ur, egressus vrbem, sandalia sua more Apostolorum publicè super eos excussit. Quo facto, tan-
terrorem omnibus Constantinopolitanis incussit, vt Imperator & Patriarcha cum clero & po-
sequenti die sacco, & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apostolicam auctoritatem in eo
i in terram adorarent.
Idem. Romæ Diaconus quidam venenum inter Sacra calici miscuerat: quem cùm Gotfrido
aringorum duci porrigere vellet, manum admouere non potuit. Adstantes stupefacti, causam
itus per preces poscunt. Mox arreptum diabolus diaconum grauiter exagitauit: sed liberatus
rundem precibus. F. anno 1054.
Idem. Stephanus 9. Papa, qui & Fridericus, cùm in ciuitate Florentiâ moraretur, 4 Cal. Aprilis
æ mortali debitum soluit, & verè (vt speramus) de hac conualle lachrymarum ad gaudium
ijt Angelorum. Indicio sunt signa & prodigia, quibus sepulchrum eius in eadem ciuitate vsque
diuinitus illustratur. Sedem Apostolicam protinus inconsulto rege, & principibus, inuasit
dictus quidam Lateranensis, adiutus factione populariũ, quos pecuniâ corruperat. F. a. D. 1058.
dem. Hoc anno Coloniensis Archiepiscopus expulsis de Salefelt Canonicis vitam illic institui
sticam, missis eò de Sigeberg, & de S. Pantaleone monachis. Quo in tempore, & ego illuc veni,
rre cum eis de ordine & disciplina monasterialis vitæ volens, eò, quòd magna quædam, & præ-
de illis vulgi opinione iactarentur. Deniq; sicut vulgò assiduitate vilescunt omnia, & populari-
nimi nouarum rerum auidi magis semper stupent ad incognita, nos quos vsu nouerant, nihili
abant, & hos quia nouum inusitatumq; aliquid præferre videbantur, non homines sed ange-
on carnem sed spiritum arbitrabantur. Et hæc opinio tam Principum, quàm priuatorum men-
altius pressiusq; insederat. A quibus ad populũ deriuatus rumor tantũ terroris plerisq; in hac
ne monasterijs iniecit, vt ad ingressum eorum aliâs XXX. aliâs XL. aliâs L. monachi austerio-
æ metu scandalizati de monasterijs abscederent, satiusq; ducerent de salute animæ in seculo
itari, quàm supra virium suarũ mensuram vim facere regno cœlorum. Et reuera nõ immeritò
inus super nostrates monachos despectionem effundere videbatur. Nam quorundam pseudo-
chorum priuata ignominia nomen monachorũ vehementer infamauerat, qui omisso studio
arum rerum totam operam pecunijs, & quæstibus insumebant. Hi pro Abbatijs, & Episcopa-
aures principum importunè obtundebant, & ad honores ecclesiasticos non viâ virtutũ, vt ma-
nostri consueuerant, sed per ambitionis præruptum, & malè partarum pecuniarum profusionẽ
bantur. Deniq; in coëmtionem exigui honoris aureos montes quotidie promittebant, sæcu-
que emtores largitionis suæ immoderantia excludebant, nec venditor tantum audebat expo-
quantum emtor paratus erat exsoluere. Mirabatur mundus vnde tantus pecuniarum scaterer
s, vnde Crœsi & Tantali opes in priuatos homines congestæ fuissent, & eos potissimùm homi-
ui crucis scandalum & paupertatis titulum præferrent, & præter simplicem victum, & vestitum,
rei familiaris habere se mentirentur. Ista Dominici agri zizania, hæc vineæ Dei arida sarmen-
stipula æternis ignibus præparata totum sacri gregis corpus quasi tabe quadam infecerant, & se-
um Apostolum, modicum fermentũ totam corruperat massam, ita vt omnes similes æstimare-
nec esse in nobis putaretur, qui faceret bonum, non vsq; ad vnum. Propter hoc Principes regni
stituendam in Gallijs diuini seruitij scholam TransAlpinos monachos euocabant. Nostrates
n quicunq; in illorum instituta vltrò concedere noluissent, de monasterijs cum ignominia eij-
nt. Ego tamen (vt prædixi) ad eos veniens, & per XIV. hebdomadas apud eos partim in Sale-
artim in Sigeberg commoratus animaduerti, nostras quàm illorum consuetudines regulæ S.
dicti melius congruere, si tam tenaces propositi, tamq; rigidi paternarum nostrarum traditio-
emulatores vellemus existere.
dem. In Meginvvardi Abbatis Augiensis locum non per electionis ostiũ, sed per Simoniacæ hæ-
cuniculũ protinus irrupit Robertus Abbas Babenbergensis, cognomento nummularius, annu-
is in ærarium Regis mille pondo argenti purissimi. Hic sordidissimis quæstibus, & vsuris, quas
priuatus adhuc in monasterio exercuerat, infinitam sibi pecuniam conflauerat, & propter ea
es Episcoporum, & Abbatum anxiâ exspectatione iam dudum suspirauerat, Cumq; eos diu[illegible]

viuendo vota ſua & effrenatæ ambitionis impetum,quò præceps rapiebatur, remorari grauiter,
impatientiſsimè ferret, eò veſaniæ euaſit, vt præter occulta munera,quibus auriculariorum fauor
dimendus erat, Regi centum auri pondo promitteret, vt eiecto eximiæ ſanctitatis viro Abbate V
derado,ſibi Abbatia Fuldenſis traderetur.Et profectò quod nefariè concupiuerat,flagitioſiſsimè
tinuiſſet, niſi pauci quibus leges Eccleſiaſticæ chariores erant,in faciem Regi, ne id faceret, obſti
ſent. Is pſeudomonachus, dicam expreſsiùs vi doloris impulſus, is angelus ſatanæ transfiguratu
angelum lucis,ita ſanctam & Angelicam monachorum profeſsionē infamauit,corrupit,vitiauit
monachi noſtris temporibus atque in his regionibus non innocentia æſtimentur,atq; integritate
tæ,ſed quantitate pecuniæ, nec quæratur in Abbatibus eligendis quis dignius præeſſe, ſed quis ca
abbatiam poſsit emere.Ita proprio huius inuento,nouo,atq; infauſto huius aucupio hæc in Ecc
ſiam introducta eſt conſuetudo, vt Abbatiæ publicè venales proſtituantur in palatio, nec quiſqu
tanti venales proponere queat, quin protinus emtorem inueniat, monachis inter ſe non de ob
uantiâ regulæ zelo bono, ſed de quæſtibus, & vſuris zelo amaro contendentibus. Sed hæc vt di
defleri poſsint pro magnitudine ſuâ, & proprio volumine, & prolixiore opus habent tragœdiâ.

Idem. Gregorius VII. petente Rodolpho, quem regem contra Henricum IV. deſignârat,H
ricum quòd contrà ac pollicitus fuerat, inſignia Imperij vſurpaſſet, rurſus diris deuouit: proce
populum, ſacratos, profanos ſacramento ſoluit: eos qui Cæſari fidem frangant, principi ſuo re
lent, Rudolpho adhæreant, ab inferis emancipat, cœloque locat: hiſce incendia, cædes, & huiu
modi ſcelera quæ bello deſignari ſolent, indulget: alijs omnibus qui Cæſari fidem ſeruent, ab e
ficere, armis ſe miſceri recuſent, diras inferiasque indicit. Regem malum, ob crimina à ſe devot
& proinde iam non regem, neque illi parendum eſſe docebat: quin obſequium præſtare Deo,
tatisque eſſe, occidere eos, qui Henrico fidem ſeruarent, affeuerabat. Anno 1076.

Idem. Imperator Natalem Domini Polethæ celebrauit. Ibi legati aderant Romanorum, S
geri Papæ obitum nunciantes,eique ſucceſſorem poſtulantes. Quibus Imperator Bopponem Pri
enſem Epiſcopum aſsignauit.

Idem. Imperator Natalem Domini Friſingæ celebrauit. Ibi iterum Legati Romanorum B
ponis Papæ morte nunciatâ: rectorem Romanæ Eccleſiæ poſtulabant. Quibus Imperator Bru
nem Toloſæ Epiſcopum dedit.

Idem. Alexander Papa, qui & Anshelmus deceſsit: cui Romani protinus inconſulto rege
ceſſorem elegerunt Hildebrandum.Statim rex à latere ſuo Eberhardum comitem miſit,qui Ro
nos proceres conueniens,cauſam ab eis ſciſcitaretur,quare præter conſuetudinem maiorum,rege
conſulto, Romanæ Eccleſiæ Pontificem ordinaſſent; ipſumque ſi non idoneè ſatisfaceret,illicite
ceptâ dignitate abdicare ſe præciperet. Is veniens Romam benignè à prædicto viro ſuſceptus
Cumq; illi mandata regis expoſuiſſet, reſpondit, ſe Deo teſte, honoris huius apicem nunquam
ambitionem affectaſſe, ſed electum ſe à Romanis,& violenter ſibi impoſitam fuiſſe eccleſiaſtici r
minis neceſsitatem,cogi tamen nullo modo potuiſſe,vt ordinari ſe permitteret, donec in electio
ſuam tam regem, quàm principes Teutonici regni conſenſiſſe certâ legatione cognoſceret: hac ra
ne diſtuliſſe adhuc ordinationem ſuam, & ſine dubio dilaturum, donec ſibi voluntatem regis
tus inde veniens nuncius intimaret. Hoc vbi regi eſt renunciatum, libenter ſuſcepit ſatisfactione
& lætiſsimo ſuffragio, vt ordinaretur, mandauit, quod & factum eſt anno ſequente in Purificati
ſanctæ Mariæ, anno Domini 1074.

Idem. Anno Chriſti 1075. Colonienſis Epiſcopus cuius inſignis fuit erga Henricum IV. I
perfidia, vlcere fœtido in vtroq; pede exorto,& in crura, ac femora vſque ſerpente, vt oſſa nudar
tur, diu tortus expirauit.

Idem. Ignis de cœlo è Rheno aſcendit,quo vicinæ villæ conflagrârunt, anno Dom. 995.

Idem. Gerhardus Papa, qui & Nicolaus obijt: in cuius locum per electionem Regis,& quor
dam Principum, Parmenſis Epiſcopus ſubſtitutus eſt, & Romam per Bucconem Halberſtaden
Epiſcopum miſſus.

Idem. Lambertus non adſtipulari videtur Romanis Pontificibus alioqui ſatis æquus, cùm
quit: Vbicunq; Machtildæ operâ Hildebrandus indiguiſſet, ocyus aderat, & tanquam patri vel
mino ſedulum exhibebat officium. Vnde nec euadere potuit inceſti amoris ſuſpicionem, paſsim
ctantibus Regis fautoribus, & præcipuè clericis, quibus illicita & contra ſcita canonum contr
coniugia prohibebat, quòd die ac nocte impudenter Papa in eius volutaretur amplexibus &
furtiuis Papæ amoribus præoccupata, poſt amiſſum coniugē, vltrà ſecundas contrahere nuptias
trectaret.

Idem. Romani Pontifices ſatisfactionem ad Regem mittunt, ſe ſcilicèt fidem, quam Patri
xiſſent, filio quoad poſſent ſeruaturos,eoq; animo, vacanti Romanæ Eccleſiæ, Pontificem vſque a
tempus nōn ſubrogaſſe, eius magis ſuper hoc expectare ſententiam, orantque ſedulò, vt quem
velit transmittat, nihil eius ordinationi obſtare, ſi quis non per legitimæ Electionis Oſtium, ſed
unde aſcendiſſet in ouile ouium. Rex habitâ cum primoribus deliberatione Gerhardum Floren
num Epiſcopum, in quem & Romanorum & Teutonicorum ſtudia conſenſerant, Pontificem
ſignat, Romamque per Gotefridum Marchionem transmittit. Ita Benedicto qui iniuſſu Regis
Principum ſacerdotium vſurpauerat reprobato, Gerhardus, qui & Nicolaus, Pontificatum
tinuit.

 Anno

Idem. Rex Natalem Domini Frisingæ celebrauit. Episcopus Moguntinus, & Coloniensis, & ...enbergensis à domino Apostolico euocati, Romam venerunt. Ibi Episcopus Babenbergensis ...fatus, quòd per Simoniacam hæresim, datâ pecuniâ, Episcopatum inuasisset, multa, & pretio- ...unera Papæ dedit, & per hæc efferatam aduersus se mentem eius ad tantam mansuetudinem re- ...it, vt qui non sine periculo honoris, & gradus sui euasurus putabatur, non solùm impunita- ...criminis, quod obiectum fuerat, consequeretur, sed etiam pallium, & alia quædam Archiepi- ...arus insignia, à sede Apostolicâ pro benedictione perciperet. Ecce sic nôrunt Pontifices Simo- ...n corrigere triplicata Simoniâ. Anno 1070.

Idem. Verùm ne Rex manifestè tyrannidis notaretur, si contra innocentes, atq; in regnum pro- ...m tam barbarâ crudelitate grassaretur, vt impietatem suam quadam religionis specie palliaret, ...iepiscopum Moguntinum modis omnibus instigauit, vt decimationes Turingiæ, sicut ante ...es annos instituerat, exigeret, pollicens se ei in exigendo summâ ope affuturum, & dicto ob- ...perare nolentes regiâ maiestate coacturum, eâ tamen pactione, vt ipsarum decimationum par- ...sibi, quæ & regiæ magnificentiæ, & tanto labori suo digna foret, tribueret. Ita Episcopus vanis- ...spe animatus synodum indixit in Erphesfurd VI. Idus Martij. Statuto die aderat Rex, aderat ...iepiscopus, stipatus vterque magno grege Philosophorum immò sophistarum, quos ex diuer- ...cis summo studio conciuerant, vt Canones sibi non pro veritate, sed pro Episcopi voluntate ...rpretarentur, & causam eius quomodo veris non poterant, sophisticis allegationibus robora- ... Assidebant ergò cũ Rege, & Archiepiscopo Moguntino Herimannus Babenbergensis Episco- ...Heocel Hildensheimensis Episco. Eppo Citicensis Episcopus, Benno Osenburgensis Episcopus: ...non ad discutiendam iuxta Ecclesiasticas leges causam fuerant euocati, sed vt id quod Rex vo- ...arte dictionis, & sententiarum pondere, postremò quâ possent ratione, & consilio obtinerent, ...nquam plerię; eorum id, quod Rex moliebatur, vehementissimè improbarent, sed ne liberè ...sentiebant eloquerentur, & Regis terrore, & priuatâ Archiepiscopi amicitiâ inhibebantur.

Idem. Imperatrix nutriens adhuc filium suum regni negotia per seipsam curabat, vtebaturque ...mùm consilio Henrici Augustensis Episcopi. Vnde nec suspicionem incesti amoris effugere po- ...passim famâ iactitante, quòd non sine turpi commercio in tantam coaluissent familiari- ...n

Ordo Carthusiensium. 1080.

Hic ordo cœpit anno Domini 1080. iuxta Polyd. & Genebrardum: secundum Sigebertum autem, Vincentium, Antoninum, & Panuinium anno 1086. De huius Ordinis initio sic habeto. Quidam Parisijs Professorum, eruditione, moribus, & inculpata vita clarus, inter solennes exequias ex feretro se erigens exclamauit: Iusto Dei iudicio accusatus sum: Hoc secundo & tertio die iterum accidit. Id videns Bruno Coloniensis eiusdẽ scholæ Professor, perterritus hoc facto astantibus dixit: Videtis quis sit miser exitus nostræ vitæ: Non est locus salutis, nisi mundum relinquamus; & statim cum alijs in Gratianopolitanam diœcesin secedens, Galliæ Celticæ locum planè solitarium, & in rupibus situm cui nomen Carthusiæ fuit ab Hugone Episcopo impetrauit. Franciscus de Puteo ibidem Prior: & Petrus Blomouenne. Inter omnes Monachos rigidissimam habent Regulam. Veste vtuntur cilicinâ, summo pallio nigro, subter candidâ togâ, & operculo, siue tegmine capitis cucullo. Polyd. Per totam vitam caro illis interdicitur, etiam in grauissimo morbo: aut eijciuntur. Mulierum ad illos nullus omninò est accessus. Bella sanè (inquit Polydorus) prouisio, si affectiones ...i possent claustris domari, & caro solitudine, & ocio compesci. Bernhardus reprehendit ma- ...ras structuras cœnobiorum apud illos, in epist. ad fratres in Monte Dei. Sed & Francus vehe- ...ter in hunc, & alios ordines inuehitur: vt apud eum. Bonifacius Ferrarius de Valentia Carthu- ...s, qui vixit anno 1420. causas cur in Ordine hoc pauci Canonizati sint, & miracula nulla fi- ...recenset: vt ibi. Antoninus narrat, cùm quidam monachus post mortem apud illos ex fe- ...ro multa ederet miracula, à Priore prohibitum fuisse. Vouerunt ab initio summam pauper- ...n. Hodie autem diuitijs cum summis principibus certare possunt. Hospin. Imp. 94 Henrico 4. ...163 Gregorio 7.

Matthias Miechouiensis lib. 2. cap. 20. 1086.
rerum Polonicarum.

Gregorius Papa septimus, perlata ad se crudeli nece D. Stanislai, dedit in mandatis ad Petrum Archiepiscopum Gnesnensem, & omnes Episcopos regni Poloniæ, vt interdictum generale

in tota prouincia obseruarent, & Ecclesias obseratas clauderent: regemque Boleslaum anat matizauit, coronam regno Poloniæ abstulit, ne de cætero quispiam principum in Polonia absq; ciali consensu sedis Apostolicæ coronaretur. Absoluit à Boleslai obedientia omnes principes, Ba nes, vasallos, feudatarios & subiectos: milites verò qui cum rege in nece beati Pontificis auxili consilio conspirârunt, cum tota eorum domo & nepotibus, ad beneficia Ecclesiastica habita & benda, ad dignitates quoque & honores, vsque in quartam generationem, inhabilitauit. I & Papa vt sup.

1080. ## *Venericus Vercellensis.*

EDidit librum de vnitate Ecclesiæ conseruandæ, & inter alia refert: Gregorium primum om um se seruum seruorum scripsisse: & per hoc cunctis suis successoribus documentum suæ hu litatis relinquisse. Imp. 94 Henr. 4. Papa 163. Gregorio 7.

Idem scripsit etiam ad Papam de discordia Regni & sacerdotij.

Idem. Pipinus Maior domus, cùm Childericum Regem Galliæ Dominum suum regno dei re tentaret, neminem sceleris huius authorem habere potuit, quàm Papam Romanum Gregoriu qui subditos iuramento absoluit, (sed quo iure?) & miserum Childericum rasum in monaster detrusit. Miseremini ô Principes regni cœlestis populi Dei: vos, inquam, miseremini, immò in gnamini, quòd Papa mortales in hanc sententiam adducat, vt id, quod non potest fieri, cred fieri posse.

1086. ## *Marianus Scotus monachus Fuldensis,*

in Chronico.

PEtrus (sicut in gestis Pontificum habetur) Clementem Episcopum consecrauit, eique ca dram & omnem Ecclesiam disponendam commisit dicens: Sicut mihi gubernanda tradita Domino IESV meo CHRISTO potestas ligandi soluendique, ita & ego tibi committo, vt o nans dispensatores diuersarum causarum, tu minimè in curis seculi deditus reperiaris: sed solu modò ad orationem, & prædicationem vacare stude. Imp. Henrico 4, Papa Gregorio 7. vt sup.

Idem. Carolus caluus Romam perueniens datis Ioan. Papæ magnis muneribus, Impera factus est.

Cuidam religioso in visione reuelata est mors Vrbani. Cui interroganti quis post eum turus esset Pontifex, respondit is qui apparuit: Reinherus Abbas. Rursus illo interrogante: qu diu viuere deberet: Respice (ait) ad suppedaneum lectuli tui. Cumque respexisset, vidit iac tem schedulam paruam ex vna parte pilosam, & ex alia puram, paucis literis taliter inscripta Terni, ter quaterni, ternique: qui simul iuncti, 18 fiunt. Rursus autem illo sciscitante, cur pr cta schedula partim pilosa & partim pura est? respondit: Tempus Papatus eius partim placid partim turbulentum erit. Quod verum fuit. F. anno 1099.

Idem. Antequàm mortuus esset Paulus 1. Papa, illicò Toco dux Nepesinæ ciuitatis, & Pa nus, & Paschalis germanum suum Constantinum laicum, fecerunt Papam, & comminando in tè Georgio Episcopo, compulerunt eum, orationem clericatus eidem Constantino tribui: sic clericus factus est, & alia die secunda feria subdiaconus, & diaconus illucescente die eodem à p dicto Episcopo, & dominica die sequenti in basilica sancti Petri cum armata multitudine à Ge gio Prænestino Episcopo, & Eustathio Albanense, & Ciconato Portuense, Episcopis tribus, Po tifex consecratus est, qui consecrauit Episcopos 8, Presbyteros 8, diaconos 4. & reliqua per ann & mensem 1. Paulus Papa obijt in æstate, & cessauit Episcopatus anno 1, mense 1, quo temp spacio Constantinus laicus transgressor, Apostolicæ sedis inuasor extitit. Idem Constantinus feria, mense Iulio, depositus est, electusque Stephanus Papa, & quæsiuit peritos Episcopos à Pip Imperatore, qui iudicarent Constantinum in synodo. Nuncij Papæ venerunt ad Carolum & C rolomannum, quia Pipinus interim obierat, & Constantinus Papa cæcatus est. Facto igitur c cilio, in basilica Saluatoris Domini nostri Iesu Christi Romæ, iuxta Lateranum combusserunt mnes sacerdotes Constantinum in medio presbyterij ipsius Ecclesiæ, alapis eius ceruicem prius dere facientes in Ecclesia: sicque combustus est. Clerus verò, & populus, & Papa clamabant Ky eleison, & statuerunt, vt omnes consecrationes eius irritæ essent.

Idem. Vigbertus Romanæ & Apostolicæ sedis inuasor, cùm mortuus esset, & nullum habui successorem suæ sectæ, ruit omnis populus ad Paschalem Papam, & sic annihilata est hæresis eius, q hactenus vigebat. Quidam autem de fautoribus eius rumorem sparserunt in populum, ad sep chrum eius se vidisse diuina micuisse luminaria. Quapropter Paschalis zelo Dei inflammatus ius vt effoderetur, & in Tiberim iactaretur: quod & factum est.

Ex appendice in eundem. Anno 1096, multa cœlitus portenta contingebant: de quibus duo namus, vt de reliquis fidem certiorem habeamus. Species ignis in modum fulguris, ad longitu nem hastæ formata, sed lucidior clarissimo die, & in ipso solis fulgore discurrens, oculos intuen um terrore improuiso percutiebat, & tamen nemini nocebat. Super hæc quadam die, Sole ad

im ruente, & nubecula in aëre nulla apparente, ignei quasi globi diuersis aëris locis emicuerunt, fusque alijs in firmamenti partibus se condiderunt. Hoc quidam non ignem sed Angelicas fuis- pinabantur Potestates, commotionem gentium quæ secuta est, præfigurantes. Dum ergo ista oculis adhuc haberentur, ecce quidam inclusus cui nomen erat Petrus, in finibus Hispaniæ con- itus, claustris egressus totum commouit orbem, quandam circumferens chartulam, quam as- bat de cœlo lapsam: in qua continebatur, vniuersam Christianitatem armis instructam de cun- mundi partibus ire debere Hierosolymam, eamque paganis inde pulsis perpetuò possidere cum bus suis. Hoc autem Euangelico confirmabat testimonio: Et Hierusalem, inquit Dominus abitur à gentibus donec impleantur tempora gentium. Vnde prouocati, non solùm rustici, etiam reges, duces, cæteræque mundi potestates, Episcopi, monachi, reliqui quoque Ecclesiæ or- es ad hoc iter mouebantur. Postremò consentientibus dictis eius cunctis, regna rectoribus, vr- pastoribus, vici vastantur habitatoribus: & non tantùm viri & pueri, sed etiam mulieres quàm imæ hoc iter sunt aggressæ. Mirabilis enim spiritus illius temporis homines impulit ad hoc aggrediendum. Nam fœminæ in hanc expeditionem exeuntes, virili vtebantur habitu & ar- æ incedebant. Congregatis ergo in vnum omnibus qui ad hoc iter aggrediendū se signauerant, ilium inierunt, vt Iudæos vbicunque constitutos sponte seu coactos ad Christianitatem trahe- , ne alicubi Iudaici nominis memoria remaneret, sed passim omnes interficerentur, quicunque istianitatis nomen cum fidei signaculo non amplecterentur. Vnde factum est, vt quidam ex eis, nuis inuiti, ad baptisma confugerint, ne rerum suarum substantiam simul & vitam amitterent. es eorum occidebantur, quorum substantiæ à Christianis diripiebantur. Huius itaque doloris anitate compulsi Iudæi in seipsos irruerunt, & cultris se inuicem vulneratos interemerunt. Vi- oribus & cognatis non pepercerunt, matres filios cum filiabus occiderunt. Hierosolymitæ n itinere suo per gentes vsque ad Vrbem Pannoniorum quæ vocatur Merseburg, attingentes, na ex parte interfecti sunt. Et meritò, quia enim viri cum mulieribus (vt suprà dictum est) in- bant, immundiciæ fornicationum & abominationum factæ sunt inter eos: Idcirco iram Dei neruerunt.

Ibidem. Anno 1155, Fridericus Romæ ab Adriano Papa Imperator factus est. Bellum fuit inter- ldum Archiepiscopum & Hermannum Palatinum Comitem. Dominus Cono, quartus ab- n monte sancti Dysibodi, obijt 6 nonis Iulij: cui dominus Helingerus 5 successit, 16 Calend. usti, Imperator de Roma reuertitur. Rex Natiuitatem Domini Vormaciæ celebrauit, vbi Her- nus Palatinus Comes, & Emicho Comes de Linengen & Gotfridus de Spanheim, & Henricus atzenelenbogen, & Conradus Comes de Kirberg, Henricus Comes de Didissen, & alij ex parte icti Hermanni canes portauerunt: & sic dominus Arnoldus Episcopus ab excommunicatione, osoluit. Ex parte verò Episcopi canes portare quidem cœperunt Ludouicus comes de Lohim; ilielmus comes de Glisberg, & alij; sed ob reuerentiam archiepiscopi cessare ab Imperatore funt.

Ominosum.

Nno 1087 etiam pisces in aquis inter se dimicârunt & quasi belligerati sunt, ita vt multi fue- rint enecati. Sigebert. Plat. & Franck: qui dicunt, fuisse signum præsagiens tumultum, & in- as Imperij discordias, & immanes digladiationes. Imperat. 94. Henrico 4. Papa 165. Vi- 3. 1087.

Guilhelmus Rufus Rex Anglorum.

Vilhelmus Anglorum rex Roberti sexti Neustricorum ducis ex concubina filius, in vltima epistola Pontificem officij sui commonefecit, & vt à simonia, fastu, atque importabilium sitionum tyrannide cessaret. Imperat. 94 Henrico 4. Papa 166. Vrbano 2.

Giselbertus Monachus.

Vius de altercatione Synagogæ & Ecclesiæ extat liber, in quo de Antichristi temporibus v- num atque alterum extat vaticinium. Septem, inquit, anni inopiæ venient Antichristi tem- us, quando verbi diuini cara erit annona: quia faciem Antichristi antecedet egestas: cap. 7. tem multi in fine mundi Christum solâ professione sequentur, sed opere Antichristum. 94. Henrico 4. Papa 166. Vrbano 2. 1090.

Idem. Quòd in vesperâ horror Abraham inuasit, portendit hoc, quòd in fine mundi persecu- rrenda Ecclesiam defatigabit.

1090.

Iuo Carnotensis Episcopus.

ILla(ait)quoq; edicti pars,quâ magnus I perator prædicat,se frænum equi S. Syl stri Papæ Romani tenuisse, equumq; dux (in quo noscitur pedum deosculatio) pro tur vera esse : quòd successores Imperato nō multo pôst tempore similia fecerunt. N ingrediente Pontifice Romano Constanti polim, Iustinianus cum regno in capite prostrauit, & pedes osculatus est Pontifi Item: cùm Stephanus Pontifex proficiscer ad Francorum regem Pipinum, audiens id rex eiusdem aduentum, nimis festinante eius aduenit occursum, vnâ cum coniug filijs & primatibus, & ferè ad centum mil ria filium suum Carolum ei misit, cum quibus optimatibus. Ipse quoque in Pala quod dicitur Ponticone, ferè ad trium mil rium spacium descendens de equo suo, c magnâ humilitate, terræ prostratus, vnâ c coniuge, & filijs, & optimatibus eundem scepit Pontificem: cui & vice stratoris vsqu aliquantulum locum iuxta eius sellam pro rauit, & cum gloriâ ad palatium duxit. I quoque apud Anastasium Bibliothecarium alios reperiuntur. Imperat. vt sup. Papa 1 Vrbano 2.

1090.

Hildeberti Episcopi Cenomanensis rhythmicæ veteres Cantilenæ.

RHythmicæ quædam cantilenæ extant, quantum ex genere musices eis adiunctæ, alijs quibusdam circumstantijs conijcere licet, vt minimum ante 300. annos compositæ ab autore, qui & similia plura composuit, nec admodum Romanensibus Curtisanis fauit.

Inter eas admodum piè & magna spiritus alacritate, Christi beneficium celebrant : & gra tam iusticiam, quæ sine omni nostro merito contingat, prædicant quædam.

Multæ etiam reprehendunt Papam, & eius abusus. Vna inter cæteras conqueritur, princip Babylonis in templum venisse Salomonis, ibique sibi altam sedem instruxisse.

Orat etiam Deum, vt eum inde pellat. Quæ verba aliter intelligi non possunt, quàm quòd P Antichristus irruerit in templum Christi, ibique sedeat ac regnet, vt scriptura prædixit. Alia qu tur, prælatos factos hæredes Luciferi, eosque Ecclesiam opprimere. Alia queritur, monastica hyp crisi meritum Christi obscurari. Alia lamentatur, Ecclesiam factam esse speluncam vespillonu id est, reprehendit vigilias & Missas pro mortuis, ad quas totum ministerium Ecclesiæ translat sit, ita vt sacrificuli obliti prorsus mandati Christi, Ite & prædicate Euangelium, nihil aliud pro modum quàm vespillones sint. Queruntur & de persecutione à clero excitatâ. Atque ita aliæ a errores, & scelera spiritualium Papæ reprehendunt, & Deum orant, vt Ecclesiam repurg velit.

Potest autem fieri, vt & à pluribus authoribus compositæ sint illæ cantilenæ. Aliæ enim s monodia, aliæ bicinia, aliæ tricinia, aliæ Latinæ, aliæ Gallicæ. Adhæc in vtroque exemplari s multa, quæ in altero non reperiuntur : vt appareat, aliquos sibi pios diuersorum authorum ca tilenas collegisse, quas potuerunt nancisci.

Vnde cognosci potest, iam olim multos pios fremuisse contra Antichristum, & eius abomi tiones in templo Dei collocatas: gemuisseque ad Dominum pro Ecclesiæ liberatione, & repurgat ne : ac ex animo cupiuisse videre diem renouationis Euangelij, quem nos ingratissimi magno c tædio spectamus & fastidimus.

Similis his Rhythmica cantilena extat & in Vrspergense Abbate, & in narratione rerum à P lippo Barbarossæ filio gestarum, in qua is (nam ab eo composita videtur) curiam Romanam ta quam fontem omnium malorum insectatur: vixit autem is Abbas ante annos 300.

Extant quoque in Præmonstratensium, vt dicitur, breuiario in omnium sanctorum officio, rhythmica carmina, contra sanctorum inuocationem, meritum & intercessionem:

Adiuuent nos eorum merita,
Excuset eorum intercesſio,
At tu qui eis tribuiſti
Nobis veniam non deneges peccati.
Quos propria impediunt ſcelera!
Quos propria accuſat actio!
Cœleſtis palmam triumphi,

Quæ carmina olim, fortaſsis ante annos 400 (nam tam diu, & ampliùs Præmonſtratenſium durauit.) ab aliquo pio compoſita, manifeſtè damnant inuocationem & mediationem Sanctorum: & ad ſolum Deum omnis boni fontem, eiusque filij meritum nos reuocant. Illyric. Imp. Papa vt ſup.

Idem ſuum de Papa eiusque curia iudicium hoc diſticho expreſsit:
Vrbs felix, ſi vel dominis vrbs illa careret:
Vel Dominis eſſet turpe carere fide.

Teſtatur id Vincentius in ſuo ſpeculo hiſtoriali: Suſpicor eum eſſe authorem rhythmicorum ...um: (de quibus modò) ſcripſit enim ipſe tales rhythmicos, & tamen benè latinos verſus. ...e multa autem eſt iſtis duobus verſibus complexus. Primùm indicare voluit, Papam cum ſuis ...egregios & ſceleratos tyrannos, vtpote quorum dominatio redderet vrbem Romam infelicem. ...de affirmauit, eos non tantùm perfidos, impios, vaniſsimosque nebulones eſſe: ſed etiam ita ...iſtæ frontis, vt ſibi non turpe eſſe carere fide ac pietate putent. Multas tribulationes bonus ...piſcopus Romæ, quin & vincula ac carceres (teſte Supplemento hiſtoriarum) pro Chriſto & Eccleſia paſſus eſt. Quæ porrò fuerit cauſa, qualéue negocium non ſcribit. Illyr.

Portenta. 1091.

...Alemannia ad Aquam duplicem (Zwyfalten) prope Danubium ſanguis de panibus effluere ...debatur. Quæ ſingula aliquid noui in regno portendere, à quàm pluribus etiam religioſis ...batur. Bertoldus Conſt. vt ſup.

Portentum. 1093.

Anno 1093. Draco ingens in cœlo conſpectus fuit, qui nobis vocatur Heerbrand: & plerumque imminentia bella prænunciat. Dodechinus. Imp. vt ſup. Papa 166. Vrbano 2.

Prodigium. 1095.

IN comitatu Namucenſi panem ſubcinericium quaſi ſanguine infectum vidimus, ſcribit Sigebertus. Imp. & Papa vt ſup.

Ordo

Anno

Ordo S. Antonij de Vienna.

HIc Ordo à Gasthone & Girondo, nobilibus Vi
nensibus, sub Regula Augustini instituitur, ci
annum Christi 1095. Panuinius.

1095. *De Albersbacensi monasterio.*

HAbet Ecclesia monasterij huius picturam non admodum dissimilem Argentinensi, supe
ribus annis excusæ: qua procul dubio, Abbatum & Monachorum ignauia, & inscitia S. S
pturæ, ac rapacitas & Tyrannis, contra pios, doctos & innocentes viros, est rectè reprehensa. Est e
Vrsus ad Citharam: cui superscriptum, VAGVS IN LVDO. Deinde Lupus stola sacra indu
cui superscriptum, FERVS IN RAPINA. Postea candelabrum cum cereo: cui superscript
PECCASTI QVIESCE. Adstat & agnus, cũ cruce in dextero humero: quam capite sinist
sum reflexo aspicit. Deinde procumbens quidam humi supplex manus complicatas tendens, cu
innititur ante pedes sedentis in sella Abbatis, & dextra pedum pastorale, sinistra librum clausun
nentis. A tergo procumbentis quiddam, quasi arborem repræsentans vtrinque ramos & frondes
summo apicem habens. Supra agnum, & procumbentem scripta sunt verba, AGNVS INN
CENS. Hoc monasterium conditum dicunt circa annum 1095. Imp. & Papa vt sup.

In huius mysticæ figuræ & historiæ carmen Simonis Studion.

Est sacer Hercynia locus abditus vndique sylua:
Cui dedit Alpinæ nomina riuus aquæ.
Hic vbi sacrato consurgit fornice templum:
Olim Sulziacæ nobile stirpis opus.
In quo pontificis Romani sacra notantem
Hanc lapis effigiem conspiciendus habet.

Monasterium Alpersbachense à comitibus de Sultz, Alberto comite à Leuēstein & Baronibus ab Hausen fundatum.

AGNVS INNOCENS ET PECCATA mundi tollens.

Stat sacer, & nullis maculatus sordibus Agnus,
Fert humero vastam mole, grauemq́ Crucem,
Oppressumq́ malis Hominem, terraq́ iacentem
Ad se saluifico suauiter ore vocat.
AGNVS hic est Christus, qui sub cruce crimina Mundi
Tollens, pro nobis victima factus erat.
Nam cùm sontis Adæ vitio DEVS arbiter æui
Cerneret humanum sponte perire genus:
Imaq́ continuis impleri tartara prædis:
Destituiq́ suos cælite gente thronos:
Indoluit, iustasq́ sui tum pectoris iras
Pressit, & hoc aditum fecit ad astra modo.
Scilicet in miseras demisit ab æthere terras,
Quem genuit NATVM temporis ante dies.
Vt quod erat nobis soluendum Ditis in orco,
Ablueret proprio sanguine triste scelus.
Morteq́ deuicta stygias ingressus ad vmbras
Destrueret forti victor auerna manu.
Indeq́ lætisono subuectus ad æthera plausu
Terrigenis illic regna colenda daret.
Scilicet his saltem, quos non sua turgida virtus
Tollit: at in Christum vera, tenaxq́ Fides.
Hoc est, quod vasti MAGNVS PATER incola cæli
Sic homines superæ sedis ab arce monet.
FILIVS hic meus est, requies mea, sola voluptas:
Quisquis es hunc audi: si qua iubebit, age.
Hinc illæ voces, quibus omnes conuocat Agnus:
Hinc ea, quæ CHRISTVS suauia verba sonat.
Huc tutum populi terrarum regna colentes
Ad me vos omnes accelerate gradum:
Huc quos vis scelerum vexat, durumq́ laborum
Sub crucis omnimodæ molibus vrget onus.
Huc ad me me vos: Ego vos hoc fasce leuabo.
Nec grauis est huius sarcina nostra iugi.
Me penes est vnum, solumq́ REDEMTIO mundi,
Gratia, pax, requies, gloria, vita, Salus.
Illa ego sum VIA, quâ petitur domus aurea cœli.
Extra me nullis itur ad astra viis.
Hac CRVCE, quam fidis humeris gero, crimina mundi
Tollo: Meo nil hæc sanguine Iota nocent.
Qui sitiunt huc huc properent, vinumq́ salutis,
Et prece, non precio lac pietatis emant.
Quisquis ad æthereant, non ME duce nititur Aulam,
Furis habet mores, more Latronis agit.

Christus AGNVS Dei, qui tollit peccata mūdi.

Christus, Dei filius cælitus missus in hunc mūdum. Mat. 3 & 17. Marci 1. Lucæ 3.

Ioan. 14.

Ioan. 1.

Esaiæ 55.

Ioan. 10.

ANTICHRISTVS SVB IMAGINE
Abbatis in cathedra sedens.

IN solio contrà sedet Antichristus: & auro
Irradiat: gemmis fulget: honore tumet.
A signo sanctæ crucis horret: propria Regum
Terrificâ gestat sceptra cruenta manu.
Sceptra, quibus terris, & sanctis imperat Astris:
Et mundi fines in sua iura trahit.
Sceptra quibus mortale genus dispellit ab AGNO
Extenditq́ suæ Relligionis opes,
Quas stabilit Regum studiis, & Dæmonis astu:
Et vi bellorum, suppliciiq́ metu.
At contrà Christi faciles euertere leges,
Regnaq́ de medio tollere sancta parat.
Nomen ab his Antichristi PAPA moribus hausit:
Quòd sacra, quæ Christus præcipit, ipse vetat.
Hoc est, quod miserens retrò spectet, & ingemat AGNVS
Sic sua contemni iura: coliq́ papam.

Antichristus homines à Christo vnico saluatore auocat, vt sibi regnum paret.

HOMO OBLATAM CHRISTI OPEM
auersans, Pontificis Rom: seu Antichristi fidem implorat.

QVi iacet in vili miserè prostratus amictu,
Quo sua vix velat membra, relictus Homo:
Immundaq́ riget barbâ, squaletq́ capillis,
Expers consilii prorsus, egenus opes:
Diraq́ pontificis mendacia, dulcibus Agni
Præponens monitis, numinis instar habet,
Hic (inquam) mœrens HOMO gens est sparsa per orbem,
Romani placitis obsequiosa papæ.
Quem colit ante, supraq́ Deum, veneratur, adorat,
Glorificat, laudat, ditat, honorat, amat.
Addq́ pedes huius procumbit, & impia figit
Oscula prostrato corpore fusus humi.
Suppetiasq́ rogat, quoties mens squalida curis
Marcet, & attonito pressa pauore riget.
Cumq́ meret pœnas à sanctæ nomine vitæ
Nudus, ad hunc votis fretus, & ære fugit.
Et veniam mercatur ab hoc, animiq́ fauorem.
Quin emit & cœlos, ære, patremq́ Deum.
At CHRISTVM contrà blasphemat, negligit, odit,
Persequitur, spernit, lædit, & extenuat.
Illiusq́ pios monitus, & verba vocantis
Curat sic, vt hians littora piscis amat.
Vt lupa balatum correptæ mordicus agnæ
Horret, & accipiter flebile carmen auis.
Quas cæcas animi tenebras, rabiemq́ tenacem
Dat Sathanas, vt & hæc Arbor aprica docet.

Homines Pontificem Romanum, & Antichristum, post habi Christi salutari & fideli doctrina, adorat. & ab eo auxilium petunt.

A Pontifice homines opem emunt.

ARBOR IDOLOLATRIÆ
insigne.

SCilicet vt quondam nullo superabilis austro
Quercus in aëriis perstat aperta iugis.
Nec tempestatum ventis, pluuiisq́ mouetur,
Obluctans nimbis in statione suâ.
Sic Gens pontificem tetrum, Decretaq́ Romæ
Fœda colens, nullis tollitur inde modis.

I. Hæretica & pertin Papistarum malitia

Quam

Quam non diuini virtus mouet ardua VERBI,
Nec sacer æterni SPIRITVS ipse DEI.
Quin contrà perstans, cælestem præstat honorem
Idolis multis, illicitisq́, Deis.
Id quod & hæc arbor monet: Ædidit alta vetustas
Fronde sub arboreâ Festa nefanda Diis.
Huius in exemplo Tharica de stirpe nepotes
Sunt, qui sæpè suum deseruêre Deum.
Et subter patulis iniussas quercubus aras
In nemorum celsis constituêre iugis.
Hic vbi fictitiis peragebant orgia Diuis,
Sacrifico dantes impia dona foco.
HVNC Antichristus morem quoq́, sanxit, & illum
Æternâ iussit relligione coli.
Nempe per occultas intra iuga syluea valles,
In tuto voluit CLAVSTRA remota strui.
Instituitq́, nouas SECTAS, totidemq́, Deorum
Insuetos cultus, & tot ad astra vias:
Quot foliis horret, quot glandibus ardua quercus
Intra Chaonios multa virescit agros.
Nec res illa fuit stupidæ temeraria mentis,
Scilicet in solis condere CLAVSTRA locis.
In nemorum tenebris, inter deserta ferarum
Frondea perficitur tutius omne scelus.
Hic fiunt tutò cædes: impunè rapinæ
Patrantur: nullo vindice scorta merent.
In lucem bibitur: crebro sonat alea lusu:
Stertitur in plumis: ocia lenta vigent.
Tractantur nugæ: Sanctos blasphemia cælos
Crebra ferit: sæuis fulminat ira minis.
Viuit liuor edax: odium furit: imperat auri
Sacra fames: pietas epulat: alget amor.
Conueniunt illic vno simul agmine mundi
Crimina, quæ secum mutua bella gerunt.
Sed ne tot scelerum sentinam fortè sub aures
Nasuti vulgi nuncia fama ferat:
Sacra Maosimades sublimibus atria muris
Cinxit, ceu celsis ædita castra iugis.
Imposuitq́, graues tabulis, & cardine portas,
Ac valido firmas addidit ære seras.
Ne vagus ingressus pateat, liberq́, regressus
Cuilibet, & fiat fabula RASA COHORS.
Sic vitiis arcana suis vmbracula fecit,
Suppressis intra limina clausa malis.
Vtq́, suis esset maiestas clarior Aris,
Maior & in falsa relligione fides.
Argento, gemmisq́, simul decorauit, & auro
Templa paræsoniis conspicienda tholis.
Moreq́, pyramidum subuexit ad æthera moles:
Si videas, arces, non sacra tecta, putes.
Arces penè pares turri Babylonis ad vndam
Euphratis, vastos amne rigantis agros.
Nugis raptor, in hac ex omnibus vndiq́, terris
Ad se penè trahit totius orbis opes.
Hoc est imperiis magnum coluisse Maosim,
Quem PAPA supremum credit, habetq́, Deum.
Hoc est & requiem falsamq́, sub ARBORIS vmbra
Huius in aduersis quærere rebus opem.

II.

Iudæi olim sub apricis & amænis arboribus idola colebant: 2. paralip. 28. Esa. 1. & 65. Oseæ 4.

Antichristus suam Idololatriam à veteribus Iudæis Idolorum cultoribus est mutuatus, constitutis per deserta monasteriis.

III.

Cænobia in solitudine extructa monasticis flagitiis occultandis apta.

Maozim Dani. 11. cap. vertunt munitionem, arcem & missam, quæ est præcipua munitio & neruus regni Antichristi: hinc Maosimades Pontifex cum suis dicitur.

Magnificentia Pontificiorum templorum & claustrorum.

LVPVS MISSIFEX FERVS IN RAPINA.

Aspicis vt simplex, vt ouino cinctus amictu,
Vt sedeat gestu mitis, & ore Lupus? Missifices Pontificii sunt moribus lupi rapaces & feri.
Vt simulet sese Doctorem mirus, vt astum,
Nequitiem, rabiem, furtáq; ueste tegat?
Quo cùm nil peius, cùm nil sit ineptius vnquam,
Cùm nil cæcutiat plus, sapiatq; minus:
Attamen ad sacri consistere pulpita templi
Audet, & ad cælos velle docere viam.
PECCASTI ne? QVIESCE, sonans ea concio friget: Concio Papistica: PECCASTI QVIESCE, manca & impia.
Qua tamen immensas prædo lucratur opes,
Sic LVPVS in prædâ ferus est, rabidusq; rapina:
Sic lucra venando vastat auarus OVES.
Si REM dispicias, horum de gente LVPORVM
Est sacra Romani Curia tota papæ.
Si videas Aaronæos præstare nepotes: Mores Hypocrytici Pontificiorum.
Vel de fatidicis vatibus esse putes:
Quæ loquitur, tractatq; palàm, foris omnia splendent:
Et speciem veræ relligionis habent.
Incessus grauis est illi, venerandus amictus,
Dulcior hyblæo lingua dolosa fauo.
Stans caput inclinat: vultum demittit, ad aras
Ingemit: effundit brachia: grande canit.
Suspicit ad superos: prece nubila vana fatigat:
Flexo dat terris oscula rapta genu.
Nutibus in populum multus, largusq; salutis
Optandæ, publicas itq; reditq; vias.
Quicquid agit, reuerenter agit: foris esse videtur
Angelus, astrigera missus ab arce DEI:
Cùm tamen innumeris intra fera viscera cordis
Sit vitiis plenus, flagitiisq; Lupus.
Scilicet insidiis, odiis, liuore, rapinis,
Cæde, latrociniis, seditione, dolis.
Verba dat, & nugas: sed ab omnibus accipit aurum:
Si vel id adnumeret Cerberus ipse Stygis.
Omnia prostituit solius ob æris amorem: Pontifici rapaci Simonia omnia venalia.
Omnia diuendit turpis amore lucri.
Nempe sacerdotes, cælos, altaria, ceras,
Campanas, oleum, templa, sepulchra, preces,
Lustrales vndas, sal, lychnos, thura, coronas,
Funebre cum magico carmen, auerna, Deum.
Et, quibus afflixit Christum cum scommate miles,
Fel, spinas, clauos, pila, flagella, crucem.
Flebilium contrà viduarum deuorat ædes:
Ipsaq; magnorum ditia regna ducum.
Et miseras seducit oues, quas Christus ad aulam
Ætheris ex mundi colluuione vocat.
Ac velut arboreis ramis circumdatus auceps
Incautas dulci carmine fallit aues.
Sic hominum generi certam subnectere mortem
Porrigit instructus fortibus ille dolis.
Hos rapit, & vexat raptos, adigitq; sub orcum
Æquus plus Sathanæ sponte, minusq; Deo.
Vtq; gregem laniat LVPVS intra septa relictum,
Dum vigil in villæ limine pastor abest:
Sic Papa scripturas lacerat, mutilatq;: docentis
Hæc est in exemplum Concio manca Lupi.

PECCA-

PECCASTI ne? QVIESCE. viden mi candide Lector,
Quanta sit impietas, frausq́; malumq́; Papæ?
Nam qui cœlestes euadere tentat ad arces,
Huic non à vitiis sufficit vna Quies?
Sic foret Achitophel saluus, cùm reste peremtus
A scelerum quauis parte quietus erat.
Sed tria poscuntur: vetitæ fuga conscia culpæ:
Et nouitas vitæ sancta, vigensq́; Fides.
Hæc tria coniunctim veteres docuére Prophetæ.
Hæc in Apostolicis sunt quoq; iuncta libris.
Hoc est quod Iudas, qui Christum vendidit auro,
Cassus saluificâ cernit Auerna fide.
Hoc est, quòd PETRVS, qui Christum voce negauit
Auctus saluifica cessit ad astra fide.
Læsit vterq; Deum seductus ab ore Luporum,
Ille, pias AGNI respuit aure preces.
Hic pauidæ lucta carnis superatus ad AGNVM
Fugit, & afflictâ voce petiuit opem.
Nam nihil à veteri tantùm requiescere culpâ,
Antiquisq́; malis abstinuisse iuuat.
Si non & bonitas operum, scelerumq́; sequatur
Agnitio verax, & sine labe FIDES.
Hunc velut articulum lacerat, mutilatq́; rapinis
Sic laniat sacros quosq; papista locos.
Quisquis amas sancti rutilantia limina cœli,
Quàm potes, euita templa lupina Papæ.
Nam ferus est, summeq́; rapax: rapit vndiq́; mundi
Diuitias ad se, magnaq́; sceptra ducum.
Scripturas vastat sacras: animasq́; misellas
In rabidi Ditis tartara dira trahit.

Concio & doctrina Pontificum manca & irrita.

Tria ab homine Christiano pænitente requi rantur.
Agnitio peccati, Fides, & Nouitas vitæ.

VRSVS VAGVS IN LVDO.

QVi vagus in ludo truculentis faucibus vrsus
Hirsuto Citharam musicus vngue ferit;
Est animal rapto viuens, & cæde ferarum:
Æquiparans auso, sæuitiaq́; lupos,
Viuit & esuriens pomis, ape, frugibus vuis,
Formicis, cancris, fronde, cadaueribus.
Cui malefactorum solertia, cui suus astus,
Cui caput infirmum est, lumina cuius hebent.
Informem gignit sobolem, rapiturq́; salacem
In coitum, cùm fert frigoa tristis hyems.
Ocia lentus agit: pinguescit inerte veterno
In rigidis intra syluea lustra iugis.
Hos Antichristus, præsul Romanis ad vnguem
Insequitur mores, exprimit, auget, amat.
Qui sua regna bonis aucturus, & ubere mundi
Imperio, primùm singula blandus agit,
Credula pollicitis augustis pectora mulcet:
Et quacunq; potest fraude mouere, mouet.
Quæ loquitur mera verba, fauos dulcedine vincunt,
Et melicæ superant fila sonora lyræ.
Hunc per conspicuos pellax allectat honores:
Illum mobilium munere captat opum.
Mox alium sociis ad prælia demeret armis.
Seu mala sit cæptæ seu bona causa rei:

Mores versorũ conformes Pontificiis.

I.
Vagus & varius est Põtifex in illudendis & decipiendis hõinibus.

II.
Pontifex astu & blandimentis primò rem tentat.

Quos vbi deceptos semel in sua retia traxit,
In nigra præcipitans tartara Ditis agit.
Quales Trinacriis olim Sirenes in vndis
Dicuntur suaues concinuisse modos:
Et præteruectas spumosa per æquora cantu
Dulcisono secum detinuisse rates:
Vectoresq́ sono, subuersis nauibus, ipsos
In uada fallacis præcipitasse freti.
Quos non blanditiis, lenociniisq́ moueri
Nouerit: hos rabie deteriore premit.
Sunt quos persequitur belli crudelibus armis,
Carceribus, furcis, amnibus, igne, rotis.
Sunt, quos tartareo dirarum fulmine flammis
Deuouet infernis, dispoliatq́ Deo.
Sic VAGVS in ludo Cytharædus decipit astu,
Sic Papa Christiades deuorat Vrsus APES.
Cùm res in medium cœlestibus insita libris
Colloquio sacro discutienda venit:
Tum Papa se cernens rationibus vndiq́ vinci
Inferior causa retrò Sophista fugit.
Inscitiæq́ pudens, alias, aliasq́ vagatur
In latebras ludens, quærit & effugium.
Qualis se retrò conspectis casibus Vrsus
Vertit & auersus deuia lustra subit.
Sic vagus eludit diuini oracula Verbi:
Quæ ratione nequit soluere, fraude cauet.
Tot vagus illudit quoq́ SECTIS vndique mundo:
Quot sunt Vrsinæ stridula fila lyræ.
Totq́ Deos fingit, fictosq́ furenter adorat:
Quot grauibus languent terrea regna malis.
Totq́ vias summi mentitur ad atria cœli,
Quot superæ diuos Regia sedis habet.
Sic vagus in ludo miseris mortalibus æui
Illudit, turbans prorsus ad astra viam.
Qui nec legitimus castâ cum coniuge coniux
Sponsalis curat fœdera sancta tori.
Sed vagus illicitæ petulante libidinis æstu,
Scortandi peragit turpiter omne genus.
Fit Pathicus, Draucusq́ salax, fœdusq́ cynædus,
In veneris quauis Morphea parte putes.
Qui vagus incestat viduas, violatq́ puellas,
Indq́ nurus visas cæcus amore furit.
Hei & cum brutis coit (execrabile factum)
Est Equa cum mulâ testis in Italiâ.
Sic vagus in veneris ludo vecorde Cynædus
Cum duce Naturâ bella nefanda gerit.
Sic dum tristis hyems, fortunaq́ noxia mundo
Fulminat, ille solet (turpe) quiete frui.
Tum latet in tuto, luxuq́ grauiq́ veterno
Squalet agens nullis ocia pressa malis.
Et sibi quæ curis, manuumq́ labore per annum
Rustica nutrices turba parauit opes.
Vt sunt ex grauidis nascentes vitibus vuæ:
Et quæ fertilibus farra feruntur agris,
Pomaq́ cum reliquo fœtu pendentia ramis:
Et de nectareis mella coacta fauis.
Et quod oues, taurìq́ boues, simæq́ capellæ,
Lac cythiso pastæ, frondeq́ dulce ferunt.

III
Sibi venatur gratia aliorum in properá auxiliaribus armis.

IIII.
Vi & Latrociniis & Diris execrationib tandem vtitur.

Secundus modus in vagando & illuden

Sophistica Pontific rum tergiuersatio.

Tertius modus, q sectis & hæresibus illudit.

Quartus modus, qu est in vagis & Sodomiticis libidinibus.

Quintus modus, qu vagus & vbique homines dispoliat bon & illudit.

Cumq́

Cumq́ rubris cancris nantes in flumine pisces:
Et suaues esu, syluea turba, feræ.
Et quotquot pecudes in rura virentia pastor
Ducit, vbi Titan lumina manè refert.
Scilicet hæc (inquam) nimio vocat omnia luxu,
Distendens escis membra, grauiq́ mero.
Sic VAGVS in ludo miseris mortalibus æui
Damna dat, & raptas belluo perdit opes.
Hoc est formicis pasci, quæ dura timentes
Frigora congestant vere repente cibos.
Mirum si potuit Papa per tot regna VAGARI,
Illaq́ tot nocuis ludificare dolis.
Cùm sit ab ingenio stupidis obtusior vrsis:
Cui malè sit firmum discere sacra caput.
Qui sit hebes totis oculis, qui cernere leges
Nesciat æthereas sanctaq́ scripta DEI.

Cithara, & pulpitum missificum.

CVm reseraturus sacer AGNVS ad atria cœli
Perdita damnatis gentibus esset iter:
Has docuit, tingiq́ simul lustralibus vndis,
Præceptisq́ suis iussit habere fidem.
Hæc duo sunt, quibus ad superas euaditur auras:
Et datur æternâ posse salute frui.
Sed noua sacra creans tulit Antichristus ad aras
Hæc duo, proiectâ relligione Dei,
Vt sunt sacrificæ malè rudens musica MISSÆ:
Nec non quæ muris Organa fixa sonant.
Illud Missifici resonantia pulpita libri:
Hoc notat vrsinæ psaltria musa lyræ,
Quæ duo de templis vbi fortè remota fugentur
Ex omni nullus parte papatus erit.
Namq́ stat omnis in hoc pietatis gloria, virtus,
Maiestas, studium, gratia, cura, lucrum.
Sed nunc his olidis VRSIS, gregibusq́ LVPORVM
Turpibus accedunt tertia turba SVES.
Qui rem pontificum maiore fideliter astu,
Angelicâ tecti veste latenter agunt.
Grunnitumq́ premunt fictæ dulcedine linguæ:
Et condunt morum simplicitate dolos.
Quales Niliacas lachrymat Crocodylus ad vndas:
Qualis & humanos fingit hyæna sonos.
Hi rabidi grauiora SVES dant damna per aras,
Quàm ferus Ætoliæ vel Calydonis aper.
Ergò lupos, & cum SVIBVS mendacibus VRSOS
Tolle: papæ regnum prorsus inerme ruet.
Cessabunt decimæ: reditus cadet annuus: aris
Æs dabitur nullum: desinet esse Papa.
Quòd si sit nulli (licet angelus ille putetur
Missus ab æthereo limine) danda fides,
Qui leges alias, aliamq́ ostenderit author,
Quàm dederit nobis Christus ad astra viam.
Quantò danda fides minus est nugacibus Vrsis,
Et Suibus vanis, hæreticisq́ Lupis.
Quantò credendum minus est vertigine cordis
Correptis Monachis, falsidicoq́ Papæ.

Iesuitæ sophistæ versi pelles.

Crocodylus animal conspecto homine emittit lachrymas, mox appropinquantem absumit. Hyæna animal crudele pastores humano sermone euocatos deuorat.

Quisquis amas Christum saluandus & æthera quæris,
Hos fuge: Sic Christus terq; quaterq; monet.
Scilicet à falsis homines procul ite prophetis:
Ite: gerunt sub ouis pelle, teguntq; Lupos.
Ite: sub angelico stygii sermone furores,
Tetraq; sub dulci melle venena latent.
Innuit hoc olim nouus huius imaginis author,
Dans (quæ non scriptis addidit) acta notis.
I nunc, & sanctum malè carpe papista Lutherum,
Hæreticum clama, dæmonicumq; voca.
Quòd primus sine mente tuas inuaserit aras,
Tanquam sacrilegium Ditis atrocis opus.
Hoc opus, hic labor est, hæc sunt documenta tuorum:
Es ferus his ipsis ore rapace lupus.
Hi te proclamant violentis vnguibus vrsum:
Sed te nunc etiam credimus esse SVEM.
Scilicet ex horum numero, quos plurimus orci
In Gadarenæas Spiritus egit aquas.
Viue Papista tibi, cœlosq; relinque beatis
Non datur ad cœlos turpibus ire Feris.

Prodigia.

1096. HOc anno plurima in cœlo apparuerunt prodigia, dicit Vrspergensis: visæque fuerunt r
rubeæ concurrere instar exercituum dimicaturæ, & faces ardentes passim volitârunt in
Persuadebatur ex his vulgo, esse Angelos seu Spiritus, qui hortentur homines ad sacrum be
quod tunc moliebantur: inquit Dodechinus. Vtebantur enim tunc Pontifices bello sacro pr
cupio, vt Matth. Paris habet, de quo suo loco.

Ominosa.

1096. CVm Ordo Bernhardinorum siue Cælestinorum & Cisterciensium inciperet, signa porte
in terrâ, Sole, Stellis, & Lunâ, vnà cum cometa horribili hisce temporibus visa sunt. Gall
Imp. 94. Henrico 4. PP. 166. Vrb. 2.

Anshelmus Abbas Beccensis.

1097. PRimùm in Normaniâ, & deinde in Angliâ Abbas & Archiepiscopus, multa sub Rege Gu
lo passus est pro statu Ecclesiæ corrigendo. Nam Reges Angliæ hanc iniustam legem ian
tenuerant, vt electos Ecclesiæ præsules ipsi per virgam pastoralem Ecclesiis inuestirent. Quod
te 500. annos factum notabis ad Papæ primatum. Sig. Gemblacensis. Imperatore 94. Henric
Papa. 186. Vrb. 2.

1097.

Ordo Cistercienfis.

BEnedictinæ professionis sunt huius ordinis m
chi. Cœperunt anno Domini 1098, omnium c
sensu. Auctorem habuerunt Robertum, qui cùm in
lismo Cœnobio in Episcopatu Lingonensi viueret, &
trum vitam corruptissimam videret, bona conscie
ibi diutiùs consistere non potuit, sed cum aliis in Burg
diam profectus Cistercium peruenit: auxilioq; Ducum
Episcoporum illi proprium monasterium extruxit
læus & Hospinianus, Francus hîc exclamat dicens:
uos Monachos hos adeò à veteri instituto defecisse,
hos cum illis comparare velis, nihil agas aliud, qua
Christum cum Belial conferas. Nomen habe
loco.

Vestitus fuit griseus: vnde etiam ab initio
sei dicti fuerunt. Rubros calceos habuisse refert Fr
cus: Capita per totum rasa, cum exiguâ cor
Crantzius, Ioannes Haugelstadiensis, Sigebert.

t. Polyd. Petr. Cluniacẽsis, Decretales, Malmesburiensis, P. Blesensis Cistertienses & Bernhardi- iusdem ordinis monachos faciunt. Bernhardus enim circa annum 1113. relicto seculo in locum se contulit primùm: deinde Abbas Claræuallensis factus: de quo postea. Imperatore pa vt suprà.

Monstrum.

Oc anno natus est infans in Hispania duobus capitibus, humano & canino: circa tempora Bernhardi: autore Thoma Lirer in antiquo chronico Sueuiæ. 1106.

Theodoricus Abbas monasterii S. Truidonis Leodiensis diocæsis.

Hythmos conscripsit de corruptissimis cleri moribus & alia: multùm insectatus est Romam, præcipuè ob Simoniam: non solùm quòd ob pecuniam dantur honores, sed etiam pro in- issimis dantur. Dicit, iam Romæ Simonem Magum pro Petro regnare. Sed adscribam pau- nosdam eius versus sparsim excerptos. 1100.

Ecce domum pacis auis quatit impietatis.

Item. Malleus argenti confringit ouilia Christi.

Item. Res nimis iniusta, fit nummus Præsul, & Abba.

Item. Cerne lupum monachum.

De prauo regimine Ecclesiæ inquit:

Vt Mopso Nisa, coruo datur ecce columba:
Qualis pullus erit, quem fert commixtio talis?
Et paulò post. Quid non speremus, si nummos possideamus?
Item. Roma caput mundi, tu quondam talibus vltrix
Aut citius venias vltrices reddere pœnas:
Aut caput vt fueras modò caudæ victima fias:
Si sis venalis, quod quondam Numida risit:
Emtor non deerit: tu vendes atque peribis.
Talibus ipse Deus quondam cum reste minatur,
Mensas & sedes de sacris ædibus arcens,
Dic, sint Maranatha, Deus hi: dic sint anathema.

Hinc apparet, hunc bonum virum miserandum Ecclesiæ regimen, & animaduertisse ploraſſe, vnà cum multis aliis Christianis bonis, ac doctis. Cata. Test. Verit. Imperatore vt su- P. 167. Paschale 2.

In Tomo secundo conciliorum sic legitur.

Os attoniti hac nouitate rerum, quærimus, vnde sit hoc nouum exemplum, vt prædicator Pacis, suo ore, & alterius manu inferat Ecclesiæ bellum? Contra barbarorum & inimicorum fultus, concedunt canones etiam clericis arma, ad defensionem vrbis & Ecclesiæ. Bella ve- lici Ecclesiæ per authoritatem canonicam, nusquam scripturarum legimus. Et postea: Quis ficum Romanorum suis decretis vnquam authorizauit, vt debeat Pontifex gladio belli in ntes vti? Et iterum: Cur pro malis Regibus orari debere Paulus dicit? scilicet vt tranquillam agamus. Esset Apostolicum imitari Apostolum: esset propheticum, imitari Prophetam: ccatis nostris merentibus Apostolicus, qui etiam iam orare deberet pro quouis peccatore, vt uillam, & quietam vitam agamus, agit bellando, ne tranquillam & quietam vitam agamus. Nobis legem tenentibus obiiciunt, quòd transgrediamur eorum nouas traditiones. At illis Deus: Quare vos transgredimini mandatum Dei, propter traditiones vestras? Iubet Deus, vt nt Cæsaris, reddamus Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo: in hanc sententiam Petrus & Paulus pe- eunt. Item: Quis iure reprehendit, quòd Episcopus partibus domini sui fauet, cui promis- um juramento fidelitatem debet? Periurium, nemo dubitat, esse grande peccatum: Deus rat, & non pœnitet eum: quia sapientia custodit præcepta juramenti Dei. Sed nos, quos iu- æpe pœnitet, iurare prohibemur. Si iurat homo, jubet Deus, vt reddat domino juramen- ntum. Hoc nec ignorant illi, quòd regnum & sacerdotium scindentes nouello schismate & lis (vt quibusdam placet) traditionibus illos, qui Regi periurant, se posse à culpa periurij ab- e, promittunt non attendentes, quòd Ezechiel ex ore Dei dicat de Sedechia, qui periurauit no suo Regi Nabuchodonosor: Qui soluit, inquit, pactum nunquid effugiet? Et postea: Hinc s perpenditis, quòd sit reus capitis, qui non reddit Cæsari, quæ sunt Cæsaris, secundum de- n Dei: vel qui Regem inhonorat, contra decretum Apostoli: vel peierando assumit nomen uanum, per quod iurauit Regi fidelitatem. Ecce, quare excommunicati dicimur? m Petrus Apostolus docet: Non dominantes in clero, sed forma facti gregis. Paulus Apo- ad Galatas delinquentes ait: Filioli, quos iterum parturio in Domino. Hos igitur attendat

D. Paschasi-

D. Paſchaſius pios admonitores, non impios conuiciatores. Maledictum excommunicationis l Paſchaſius nobis improperat: ſed illud ante omnia timemus, quod S. ſanctus per os Pſalmiſtæ dic Maledicti omnes, qui declinant à mandatis tuis. Maledictum excommunicationis, quod ex nou la traditione Hildebrandus, Odardus, & iſte tertius indiſcretè protulerunt, omninò abijcimus, priores ſanctos patres vſque nunc veneramur, & tenemus, qui dictante ſpiritu ſancto non ani motu, in maioribus & minoribus poteſtatibus grauiter delinquentibus, quædam diſsimula runt, quædam correxerunt, quædam tolerauerunt. Dominus noſter Epiſcopus communicat R gi & Imperatori ſuo, cui ex Regalibus eius acceptis fidelitatem iurauit. Nimium effluxit te pus, quo hæc conſuetudo incepit: & ſub hac conſuetudine migrauerunt à ſeculo ſancti reuerentes Epiſcopi, reddentes Cæſari ea, quæ erant Cæſaris, & Deo, quæ erant Dei. Sed quid di Ambroſius ſuper Lucam? Si Chriſtus (inquit) non habuit imaginem Cæſaris, cui dedit cenſun Non de ſuo dedit, ſed reddidit mundo, quod erat mundi. Et tu, ſi non vis eſſe obnoxius Cæſ noli habere, quæ mũdi ſunt: ſed ſi habes diuitias, obnoxius es Cæſari: Si vis igitur nil deberi Regi t reno, dimitte omnia, & ſequere Chriſtum, &c. Item: Ecce quare excommunicati vocamur, quòd ſanctos, & moderatos, & antiquos patres tenemus, & pro poſſe imitamur. Epiſcopum, A chiepiſcopum, noſtram prouincialem & comprouincialem ſynodum ex antiqua traditione te mus: & quicquid ibi de ſcripturis ſanctis diffinitum fuerit, Romam non refertur, vſque ad grau ora negocia, de quibus non inuenitur in ſcripturis ſanctis authoritas. Illos verò Legatos à lat Romani Epiſcopi exeuntes, & ad ditanda marſupia diſcurrentes, omninò REFVTAMVS, ſic temporibus Zoſimi, Celeſtini, Bonifacij, concilia Aphricana probauerunt. Etenim ut à fructib eorum cognoſcamus eos, non morum correctio, non vitæ emendatio: ſed inde hominum cædes Eccleſiarum Dei proueniunt deprædationes. Quia igitur antiquæ regulæ inhæremus, & non om vento doctrinæ circumferimur ecce vnde excommunicati dicimur? Et poſtea: Cur ergo domin Paſchaſius vult, ut exſoluamus, quod non rapuimus: ut pſeudoclerici vocemur, ubi rectam neam tenemus? Potius depoſito ſpiritu præſumtionis, cum ſuis conſiliarijs ſolerter recollig quomodo à beato Syluestro vſque ad Hildebrandum, ſedem Romanam Papæ obtinuerint? quot & quanta inaudita ex ambitione illius ſedis perpetrata ſint, & quomodo per Reges & I peratores diffinita ſint? & pſeudo papæ damnati & abdicati ſint, & ibi plus valuit virtus imp alis, quàm ex communicatio Hildebrandi, Odardi, Paſchaſij? Dominus in Euangelio dicit: malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo. Et Paulus Apoſtolus in faciem Petro princ Apoſtolorum reſtitit: ergò remoto Romanæ ambitionis typo, cur de grauibus & manifeſtis n reprehendantur & corrigantur Romani Epiſcopi? Qui reprehendi & corrigi non vult, pſeudo ſiue Epiſcopus ſiue clericus.

Et cùm Papa in ſua bulla ſic ſcriberet: vbicunq; poteris, Henricum hæreticorum caput, & e fautores perſequaris. Nullum profectò grauius Deo ſacrificium offerre poteris, quàm ſi eum im gnes, &c. Hoc tibi & militibus tuis in peccatorum remiſsionem & Apoſtolicæ ſedis familiaritat præcipimus, ut hiſce laboribus & triumphis ad cœleſtẽ Hieruſalẽ Domino præſtante perveniaſ: Ad hæc Leodienſis Eccleſia reſpondet: Hactenus Euangelicis, Apoſtolicis & Propheticis teſtimon innitebamur, & quod minus habebat materia, augebat exemplorum copia: Hic verò quid dic neſcio: quò me vertam, nõ video. Si enim vtriuſq; Legis totam Bibliothecam, ſi omnes totius bib othecæ veteres expoſitores reuoluam, exemplum huius Apoſtolici præcepti non inueniam. So Hildebrandus Papa ultimam manum ſacris canonibus impoſuit, quem legimus præcepiſſe M thildi Marchioniſſæ, in remiſsionem peccatorum ſuorum, ut debellaret Henricum Imperator Quod iuſtè, nec ne, ipſe vel alij fecerint, nulla authoritate diſcimus. Hoc ſolum diſcimus, quia n poteſt aliquis aliquem indiſcretè ſoluere vel ligare.

Demum verò concludunt illo Micheæ dicto: Seducunt populum Dei, qui mordent denti ſuis, & prædicant pacem. Et ſi quis non dederit in ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper e bellum. Clarè indicant his, Papas & eorum Curtiſanos eſſe ſeductores Eccleſiæ, ore loqui pac dentibus verò mordere, & triſtia bella excitare contra Chriſtianos, ſi ea omnia, quæ cupiunt, n ultrò eis largiuntur. Hæc illi. Imp. Henrico 4. P.P. Paſchale 2.

Valentinus Müntzer in Chronographia.

Hic in ſua Chronographia teſtatur, hoſce ſequentes verſus de ruina Papæ, ante multos ann ab aliquo pio, ac docto homine conſcriptos, & nunc in vetuſto libro inuentos. Habe autem ſic:

Roma diu titubans, longisq; erroribus acta
Decidet, & mundi deſinet eſſe caput.
Eccleſiæ cenſura, fides, diſſeßio Rnmæ,
Regnaq; de medio ſunt remouenda prius.
Qui latet error, erit publicus: Connubia fœda
Fient: tolletur hinc pudor, inde timor.
Poſt Homo peccati veniet, quem ſpiritus oris
Chriſti perdet, erit poſtq; ſuprema dies.

Prin

Primos duos verſiculos, duobus tantùm verbis variatis, Fridericus ſecundus Papæ miſit. itestantur, Romanam Eccleſiam erroribus & fœdiſsimis libidinibus plenam eſſe, ac ruitu-ndem, & quòd ex ea Antichriſtus exorietur, qui verbo Dei ante vltimum diem patefiet, & abitur. Illyricus. Imp. 94. Henric. 4. PP. 167. Paſch. 2.

Simeon Metaphraſtes in Sanctorum vitis.

1100.

it in Lesbi inſulæ ciuitate Methymna, puella quædam Theoctiſta nomine, quæ cùm paren-s eius diem ſuum obiiſſent, à propinquis cœnobio ſacratarum virginum eſt commendata. em cùm jam ferè 18. annorum eſſet, diebus ſacri Paſchatis Domini in vicinum vrbi exiuit , vt inuiſeret ſororem ſuam, ibi cum marito habitantem. Nocte autem Arabes, qui ex Creta Duce Niſiro appulerant, irruentes in illum vicum, incolas cum Theoctiſta ceperunt : ac poſtridie manè in inſulam Parum auexerunt. Barbaris, cùm in Paro eſſent, manci- reliqua præda diuidenda occupatis, Theoctiſta occaſionem ab ipſis aufugiendi nacta eſt. citatiſsimo curſu in ſyluam lata, ibi ſeſe abdidit, non ſine cruentatione pedum, & dolore io : per ſalebroſa, dumoſa, & aſpera contendendo loca.

Poſtero die animaduerſo Saracenorum diſceſſu, ipſa mirificè gauiſa eſt, omniſque oblita, tanquam libertatem adepta. Reperit in deſerta illa (propter barbaricas incur- inſulà Templum, in quod ſe contulit, ibique 35. annos vixit. Erat id templum Beatæ Mariæ conſecratum, ex marmore candidiſsimo pulcherrimè fabricatum, etſi non am- tegrum. Cibus autem miſellæ fuêre lupini aqua macerati, & ſylueſtres herbæ: imò ver- ei hominem non ſolùm pane, ſed magis ſui vigore, viuere affirmans. In tanto etiam tem- mnis illa veſtis, cum qua fuerat capta, detrita perierat. Nuda igitur deinceps erat: diui- en manu aduerſus æſtus, & frigora protecta.

Exactis autem illis 35. annis, quos in illa ſolitudine vixerat: venator quidam ex Eu- iecit pluribus ſociis comitatus, in Parum Inſulam. Hic, ipſis in venatione relictis, vt erat eclinauit ad illud, de quo diximus, fanum: ibique precibus factis, videt in ſolo paruam m, & aliquot inibi humectatos lupinos: hoc enim genus in ea Inſula naſcitur copioſius: æ inſulæ alio plantarum, aut fructus genere abundant. Exiſtimauit, non fortuitò ibi eſſe pinos: ſed alicubi in vicinia ſanctum aliquem degere.

Properat ad ſocios, prædaque multa capta itur ad nauim: ipſe ad templum orandi cauſa tur. Ibi videt ad dextram altaris partem, quiddam ceu tramam à vento agitatam, ſeu te- anei. Cumque progrederetur viſum, quid rei eſſet, audiuit vocem dicentem : Subſiſte nec accede propius : Fæmina ſum, ideo verecundor à te conſpici. Perturbatus eſt ille e vehementer, & re inconſpecta volebat fugere : manſit tamen, & interrogauit, quis quomodo in hanc ſolitudinem veniſſet? Exue pallium (inquit illa) & abiice, vt me conte- unc ad interrogata tibi reſpondebo. Fecit ſic Venator. Illa, dum is extra portam receſ- eſtem induit, ac ſe crucis ſigno notauit. Homine in templum regreſſo, prodiit illa ſpecie muliebri, ſed auguſtiore quodam conſpectu: Capillus albus, facies nigra, cum modico albo, cutis propè abſque carne ſuper oſſa: vmbram te videre pro homine dixiſſes.

Cohorruit venator, tremuit, procidit, fauſtam precationem ab ea petiit. Illa, ne planè ur ſpectrum, aut Spiritus, manibus ad Orientem extenſis, tenui quodam murmure preca- am percurrebat: deinde, Deus miſereatur tui, inquit, mi homo. Tum ſuam fortunam ei, expoſita eſt, totam explicuit. Quæ narratio, iucundior ei omni muſica, omni luſcinia- ntu fuit: qua abſolutâ, ipſa cœlum intuita gratias Deo egit. Ille reuerentia quadam erga ctus, oculos in terra fixos tenebat, aſpicere ipſam non audens: tunc Theoctiſta venatorem. ns: Habes jam, inquit, ſtatum rerum mearum : Vnum eſt, quod viciſsim à te peto. o huc redibis (quod omninò Domino iuuante fiet) præſta mihi, obſecro, hoc beneficium: cum in vaſculo mundo particulam dominici corporis, cuius mihi, ex quo tempore in hoc ſum, facultas nulla vnquam contigit. His dictis, dimiſit virum cum benedictione, orans, uam de ipſa quicquam diceret.

le magno cum gaudio diſceſsit, tanquam non hominis, ſed Angeli colloquio dignus habi- lio autem deinde tempore rediit: Sociiſque ad venationem dimiſsis, Sanctam illam requi- Quæ progreſſa in pallio, quod ille ei reliquerat, cùm ab eo in terram procidente, honora- Deo tribuendum eum honorem dixit, ipſumque erexit. Deinde cœnam Domini in pyxi- am, præ gaudio lachrymans, ſumſit : Nunc dimitte me, inquiens, Domine ſeruam tuam, o voles: Vidi ſalutare tuum: remiſsionem peccatorum meorum accepi.

Reuerſus poſt aliquot dies Venator mortuam, ſuam dilectam prædam reperit, ac lachry- epeliuit. Tunc laudes Deo dixit ad maius, quàm antehac vnquam, pietatis ſtudium excita- his hactenus, quæ refert quoque Martinus Cruſius in Annalibus Sueuicis. Imp. 94. Henri- P. 167. Paſchale 2.

Idem

Idem. Pontifex Romanus fidem habens delationibus, Gregorium Agrigentinum in causa, manibus & pedibus catenâ vinctum, in carcerem coniecit.

1100. ## PASCHALIS II. PP. 167.

APparuisse tum multa prodigia auctores plerique scribunt: quòd & mare quibusdam in littus præter solitum viginti passibus occupauerit: in quibusdam verò à littore in altum tum excesserit. Hoc ego quoq; superiore anno apud Puteolos vidi, exesis quibusdam columnis moreis vsque ad tres cubitos, quas mare (vt incolæ dicebant) triennio antè abluere consueu Apparuisse & cometem miræ magnitudinis tum affirmant, qui in Occasu cadente sole statin parebat. Non mouebatur his prodigiis Paschalis, quippe qui fieri hæc naturâ cernebat. Ve cùm intellexisset, Florentinum Episcopum affirmare solitum, Antichristum natum esse, eò st proficiscitur, concilioque habito re ipsa admodum discussa, cùm leuitate quadam, vt alicuius gnæ rei auctor videretur, motum episcopum cerneret, hominem verbis castigatum dimittit, a inde in cisalpinam proficiscitur. Hæc Platina. Imp. 94. Henrico 4.

Hic idem Papa excogitauit & statuit, vt electum Papam in Papali dignitate indutum c nea chlamyde ornarent, & confirmarent. Scilicet vt impleatur scriptura Apoc. 17. & erat m (Ioannes 8.) circundata purpura & coccino, &c.

1100. ## Portenta.

IN Vngaria his temporibus multa prodigia acciderunt, vt audiuimus Nam quidam mons Danubium præcipitauit, vnde fluuius ille alueum suum mutare coactus circumiacentes t longè lateque vastauit. Item in sicca terra lacus magnus alibi emersit, & in alio lacu mons qui derepentè apparuit. Fluuius quoque nomine Thizalia, per triduum sanguine fluxit. Sed & t motus ibi inauditus factus est, ita vt homines eius impetum stando sustinere non possent. To quoque maximum à seculis inauditum, homines ibi terruit, quod supra terram transire, & terra redire sentiebatur eadem viâ. Bertholdus Episcopus Constantiensis in Chronico. Impera & Papa vt suprà.

1100. ## Gazo Monachus.

GAzo Monachus contra horarias Mariæ preces, tempore Paschalis secundi disputabat quo etiam Vincentius libro 2. capite 21. Imp. 94. Henrico 4. PP. 167 Paschale 2.

Finit Centenarius vndecimus.

CENTENARII VNDECIMI

IMPERATORES.

…uo …li.	Num.		Anni.	Menſ.	Dies.
1	109	Henricus 2 Iunior Claudus.	23	5	21
4	110	Cunradus 2 Iunior Saliquus.	14	10	22
9	111	Henricus 3 Niger.	17	4	22
7	112	Henricus 4.	49	10	3
		PONTIFICES.			
3	145	Ioannes 17 Sicco Romanus.	0	4	25
3	146	Ioannes 18 Fanaſſus Romanus.	5	7	29
9	147	Sergius 4 Romanus.	2	9	12
2	148	Benedictus 7 dictus 8 Romanus.	11	8	21
2		18 ἀνώνυμος.			
4	149	Ioannes 19 Romanus.	8	9	9
2	150	Benedictus 8 dictus 9 Romanus	12	4	20
		ſecundò	0	1	21
		tertiò		6	
5		19 Sylueſter 3 Romanus.	0	1	29
5	151	Gregorius 6 Romanus.	1	7	20
7	152	Clemens 2 Iunior Saxo Germanus.	0	9	15
8	153	Damaſus 2 Iunior Bauarus Germanus.	0	0	23
9	154	Leo 9 Francus Gallus Dagſpurgenſis.	5	2	8
5	155	Victor 2 Iunior Sueuus Germanus Calbenſis.	2	3	16
7	156	Stephanus 10 dictus 9 Lotharingus Gallus.	0	7	28
8		20 Benedictus 9 dictus 10 Rom.	0	9	20
8	157	Nicolaus 2 Iunior Allobrox	2	6	1
1	158	Alexander 2 Iunior Mediolanenſ.	11	6	22
1		21 Honorius 2 Iunior Parmenſ.	5		

1073	159	Gregorius 7 Soanensis Thuscus.	12	1
1080		22 Clemens 3 Parmensis.	21	0
1086	160	Victor 3 Beneuentanus.	1	3
1088	161	Vrbanus 2 Iunior Gallus.	11	4
1099	162	Paschalis 2 Bledensis Thuscus.	18	5

Anno Christi.	*Num.*	CONCILIA.	*Epis.*	*Sess.*
1004	336	Germanicum.		
1007	337	Francfordiense.		
1016	338	Aquisgranense.		
1017	339	Nouiomagense.		
1022	340	Gandersheimense.		
1023	341	Salegunstadiense.		
1024	342	Geilicense.		
1024	343	Francfordiense.		
1030	344	Triburiense.		
1046	345	Papiense.		
1046	346	Sutrinum.		
1048	347	Marsburgense.		
	348	Romanum 62.		
1049	349	Ticinense.		
	350	Remense.		
	351	Moguntinum.		
1050	352	Romanum 63.		
1050	353	Vercellense.		
1051	354	Romanum 64.		
1053	355	Romanum 65.		
1055	356	Florentinum.		
1056	357	Turonense.		
	358	Sutrinum.		
1059	359	Halberstadense.		
	360	Romanum 66.		
1060	361	Romanum 67.		

Roma

61	362	Romanum 68.			
	363	Mediolanenſe.			
62	363	Romanum 69.			
64	364	Mantuanum.			
65	365	Vnitonienſe.			
66	366	Triburienſe.			
67	367	Melphitanum.			
67	368	Mediolanenſe.			
68	369	Romanum 70.			
69	370	Moguntinum.			
1	371	Moguntinum.			
2	372	Romanum 71.			
2	373	Gallicanum.			
3	374	Romanum 72.			
3	375	Erfordienſe.			
4	376	Romanum 73			
4	377	Erfordienſe.			
5	378	Romanum 74.			
5	379	Moguntinum.			
	380	VVormacienſe.			
	381	Romanum 75.			
5	382	Oppenheimenſe			
	383	Ticinenſe.			
	384	Triburienſe.			
8	385	Romanum 76.77.			
9	386	Romanum 78			
9	387	Romanum 79.			
0	388	Moguntinum.			
0	389	Brixinenſe.			
1	390	Romanum 80.			
3	391	Romanum 81.			
3	392	Educenſe.			
4	393	Romanum 82.			
4	394	Moguntinum 2.			
5	395	Berchachenſe.			
5	396	Capuanum.			

1085	397	Beneuentanum.
	398	Garſtungenſe.
1088	399	Quintelingeburgenſ.
	400	Moguntinum.
1089	401	Troianum 1.
1091	402	Melphienſe.
1093	403	Troianum 2.
1094	404	Barenſe.
1095	405	Vaſtalenſe.
1096	406	Placentinum.
1096	407	Claromontanũ.
1097	408	Romanum 83.
1098	409	Romanum 84.

ORDINES.

1012. *Ordo militum Hoſpitalariorum* S. *Ioannis, qui etiam Ioannitæ, Rhodij, ac Melitenſes Domini appellantur.*
1017. *Ordo Humiliatorum.*
1030. *Ordo Ieiunantium.*
1046. *Ordo Lazaritarum, ſeu Hieroſolymitanorum.*
1050. *Ordo Luceolaniorum.*
1076. *Ordo Grandimontenſium.*
1080. *Ordo Carthuſienſium.*
1095. *Ordo S. Antonij de Vienna.*
1098. *Ordo Ciſtercienſ.*

DOCTI VIRI.

1020. *Berno Abbas.*
Areta Græcus.
Volbodo Epiſc. Leodienſ.
R. Abraham.
Guido Aretinus.
Campanus Philoſophus & Mathematicus.

Haymo Cantuarienſ.	1040.
Guido Muſicus.	
Chron. Bambergenſe.	
Iacobus Manſor.	
Berengarius.	
Iacobus Klingershofer.	
Nicetas Pictoratus Græcus.	
Suiggerus Presbyter.	
Petrus Damianus Hoſtienſ.	
Humbertus Epiſc. Syluæ Candidæ.	
Serapion.	
Hermannus Contractus.	
Gregorius Cedrenus.	
Lanfrancus.	1060.
Michaël Pſellus.	
Abbas de cruce S. Leufredi.	
Guitmundus Auerſanus.	
Algerus monachus.	
Maniaces.	
Benno Cardinalis.	
Gerochus Monachus.	
Lambert. Schafnaburgenſ.	
Matthias Miechouienſis.	
Venericus Vercellenſis.	1080.
Marianus Scotus.	
Giſelbertus Monachus.	
Iuo Carnotenſis.	
Hildebertus Cenomanenſis.	
Theodoricus Abbas S. Trudonis.	
Valentinus Munzer.	1100
Simeon Metaphraſtes.	
Gazo monachus.	

LECTIONVM MEMORA-
BILIVM ET RECONDITARVM,
CENTENARIVS DVODECIMVS.

1105. *Prodigia.*

MVlta vbique prodigia conti-
runt: Sus in Gallia apud L
ensem parochiam enixa est
tum humana facie: Gallina
us quatuor pedib., & Nam
ci infantulus biceps sexu
duplex natus est. Sigeb. Guiliel. Nangiac. In
meræ aues aperto cœlo dimicantes, exanime
terram deciderunt: in Italia terra per 40. die
tremuit, vt villa quædã vehementia motus ali
in locum fuerit translata: Multi sacro igne acc
si fuerunt membris instar carbonum nigresce
bus. Talia multa leguntur tunc accidisse. Ge
brardus. Imp. & Papa vt sup.

1105 *Portenta.*

EOdem anno circa vesperam in Sueuiâ ins
tæ magnitudinis stella apparuit in cœlo: i
sacro die Iouis de manè duæ Lunæ, altera ve
ortum solis, altera ad occasum conspectæ fuer
Annal. VVirtemberg. Item duo orbes in mod
solis forma & lumine quotidiano soli similes
paruerunt, omnium colorum specie radiante
instar arcus cœlestis. Sigebertus. Imperat. &
pa vt sup.

1106. *Monstrosum.*

QVarto nonas Februarij stella per diem visa est in cœlo ab horâ tertiâ vsque ad horam no
quasi cubito distans à Sole. Et pridie Idus Februarij apud Barum Italiæ stellæ visæ sunt in
lo per diem, nunc quasi inter se concurrentes, nunc quasi in terram cadentes. Idem Sigeb. Imp
Papa vt sup.

1106. *R. Petrus Alphunsus Hispanus.*

HIc ex Iudæo conuersus ad fidem, Moses antè vocatus, quem Rex Alphonsus de sacro font
uans suo nomine insigniuit, in insigni dialogo, quem scripsit sub nomine Moysis Iudæiq
fuerat: & Petri Christiani quod esse cœpit, inter alia sic ait: Captiuare & interficere, donec qui
credat, vel censum persoluat, non est ex Dei operibus, neque Prophetarum cuilibet iussit cogere
quem credere: sed ipse hoc cupiditate præcepit pecuniæ, & vt inimicos suos destrueret. Hoc au
vt nosti, non debet fieri, imò si quis aliquem conuertere velit, non per violentiam, sed diligent
dulciter hoc facere debet, sicut ipse Mahometh in suo testatur Alcorano, sub persona Domini ita
ipsum dicentis: Si vellet dominus Deus tuus, totius seculi gentes crederent. Cur ergò, vt credan
gis? quia nullus nisi voluntate Dei credit. Fingens item (Mahomet) in alio loco tanquam sibi D
loquatur, Non, inquit, violentia in lege debet esse: iam veritas & iustitia apparet, qui volu
sponte sua credat. Et in alio loco ait: Non altercetis cum alterius legis gentibus, nisi mollibus ve
Equidem ex hoc liquet, quòd maiori prudentia & misericordia præditi sint ἄθεοι Iudæi, q
Hispani Christiani, qui Inquisitione Pontificia quotidie enecant quoscunque offendunt à tua
gione alienos.

1108. *De Paparum cum Imperatoribus Concordia.*

Imp. 95 Henrico V. Pp. 167. Paschale 2.

NEq; verò Heinricus quintus, cùm falsæ persuasionis, fascino inductus, patri cum vita Imper
parricidialiter eripuisset, aliam, quàm pater, pontificum beneuolentiam fidemq; sensit. Si

de

Anno

cùm Romam ad Imperialem coronam accipiendam profectus, ius imperiale in conferendis opatibus, abbatijs & prælaturis repeteret: Pontifex omnis beneficij accepti immemor, constan-l denegat. Tumultu verò inde exorto, ita vt Pontifex vnà cum quibusdam caperetur, & ad tem Soractem, quem nunc S. Syluestri vocant, abduceretur: Paschalis euocatis ex vrbe nota-acta & priuilegia antiqua Imperatorum de creatione & inuestitura pontificis & Episcoporum em confirmat & innouat, & contrà ab Imperatore amplissimis donis ornatur. Sed iusto Dei io Henrici peccatum vindicantis accidit, vt quam ipse parenti fidem non seruasset, nec ipse in experiretur: & quibus ipse, patre deserto, se coniunxisset, hos hostes crudelissimos sentiret. mox vbi ille anno 1116. in Germaniam redijt, Papa ingenti symmistarum synodo coacta, ccato, quod remissione istius priuilegij commisisset, deplorato, Gregorijque septimi decre-nfirmatis, omnia post longam discussionem mutat atque inuertit: ac Imperatorem more iam s orto excommunicat. Ea res multos Germaniæ principes, inque his maximè Mogunti-, ad rebellionem commouit. Cæsar itaque ad Pontificem legatis missis, de pace actionem uit: sed ea morte Pontificis abrumpitur. Ab eius obitu cùm Gelasius Pontifex à Cardinali-rearetur, Cæsare non interpellato, Imperator nullam sui rationem habitam esse molestè ferens, Romam venit, & Mauritium Bracharensem archiepiscopum Papam constituit: Gelasius ve-iectus, Cæsarem abeuntem vnà cum Papa nouo deuouet: & per Germaniam legatis missis, plo prædecessorum subditos ad defectionem hortatur. Quare Heinricus rebus suis metuens, ermaniam reuertitur. Tandem mortuo Gelasio, cùm, qui in eius locum suffectus erat, Cali-secundus deturbasset Antipapam ab Henrico constitutum: & Heinricus potentiam Papæ Nor-annorum viribus suffulti crescere, seque ijsdem artibus, quibus pater euersus fuerat, peti vide-nno Domini 1122. Apostolicæ sedis legato Lamperto, qui postmodùm summus pontifex , Honorius est dictus, allaborante, ita conciliatur Papæ, vt Imperator inuestituram omnem anulum & baculum dimitteret, & concederet in omnibus Ecclesijs fieri electionem, ac libe-onsecrationem: & regalia ablata, si quæ haberet, restitueret: aut certè, vt restituerentur, pro-et. Pontifex rursus concessit electionem Episcoporum & abbatum in præsentia Imperatoris sine violentia: ita vt electus regalia per sceptrum ab Imperatore reciperet. Concordia hæc est Vuormaciæ, nono Calend. Octob. anno M. C. XXII.

Sed etsi Heinricus fractus anathematum diris, rapacitati pontificum cesserit, ac tyrannico Pon-m iugo cum perpetuo Reip. dedecore atque incommodo collum submiserit: pace tamen opta-i non potuit, nouis turbis & in Belgico & in superiore Germaniâ excitatis. Ad quas sedan-m Traiectum proficisceretur, in morbum incidit: quo mortuus est, sine liberis penitùs. Quod plerique non immeritò ratiocinati sunt, esse pœnam Dei: propterea quòd ille parum rectè se um Dei mandatum, tum coluerat optimè de se meritum parentem. Schardius ex Frising. Vr-. Nauclero, Cuspiniano & alijs.

Ordo Templariorum.

Hic Ordo cœpit an. 1110. iuxta Francū: sed Anton. illi annum facit 1123: alij 1128. Occasio hæc fuit: cùm Christianis, qui deuotionis gratiâ sepulchrum Domini visitare cupiebant, tutum iter non esset, quidam viri fortes in remissionem peccatorum suorum vouerunt, peregrinos illos armis tueri. Quibus iuxta templum Domini Hospitium assignatum nomen Templariorum dedit. Matth. Paris. Ioannes de Oppido. Tyrius. Volat. Polyd. Francus. Hospinianus. 1110.

Regulam habuerunt Canonicorum Regularium. Honorius 2. illis vestitum ordinauit, anno 1122. candidum pallium. Tyrius. Iacob. de Vitriaco. Concilium Trecense. Candido pallio Eugenius Pontifex rubeam crucem addidit. Volat. Ranulphus, Polyd. Francus. Matth. Paris Regibus ditiores effectos dicit: habuisse enim in Christianitate 9000 maneriorum: Hospitalarios verò nouendecim millia. Manerium autem quodlibet potuisse militem vnum instructum in necessitate mittere, quò opus foret. Templarijs fas non erat terga dare, aut sine belli ducis iussu ad suos reuerti. Ioannes de Oppido, Iacobus de Vitriaco.

In bellis capti à Barbaris, solo cingulo, aut cultello redimebantur. Sigebertus.

Templarios Calixtus 2 in Concilio Remensi anno 1119. ab patriarchæ Hierosol. obedientia nit. De illis habes etiam in 2. & 3. tomo concil.

Ex bonis autem initijs mox pessima exempla secuta sunt: ideoq; etiam D. Bernhardus in pom-c cupiditates eorundem grauiter inuehitur, dicens: Quis hic, ô milites, tam stupendus error. & r, tantis sumtibus & laboribus militare, stipendijs verò nullis, nisi aut mortis, aut criminis?

Operitis equos fericis, & pendulos nefcio quos panniculos loricis fuderinduitis. Depingitis
ftas, clypeos & fellas, frena & calcaria auro & argento circumornatis, & cum tantâ pompâ, puden
furore & impudenti ftupore ad mortem properatis. Militaria funt hæc infignia, an potiùs muliel
ornamenta? Num quid fortè hoftis mucro reuerebitur aurum, gemmis parcet, ferica penetrare r
poterit? Deniq; ipfi fæpius certiusq; experimini, tria effe præcipuè neceffaria prælianti, vt fcil. f
nuus induftriusq;, & circumfpectus fit miles ad fe feruandum, expeditus ad difcurrendū, & prom
ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen fœmineo ritu comam nutritis, longi
profufis camifijs propria vobis veftimenta obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis ac circu
fluentibus manicis fepelitis. Nec aliud inter vos bella mouet, litesq; fufcitat, nifi aut irrationalis i
cundiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualifcunque poffefsionis cupiditas. Tali
certè ex caufis, neque occidere, neque occumbere tutum eft. At verò milites Chrifti fecuri præli
tur prælia Domini fui, nequaquam metuentes de cæde hoftium peccatum, aut de fua nece peri
lum, quandoquidem mors pro Chrifto ferenda fit vel inferenda. Refert Antoninus tit. 15. cap.
Tragicum autem & valde triftem hic ordo fortitus eft finem. Ducentefimo enim ferè, ex c
cœperat anno, imperante Henrico 7. callidifsimè ftructa, & mirifico aftu occultata confpirati
Clementis V. Pontificis, & Philippi Pulchri Franciæ Regis deletus eft. Exordium lanienæ d
Gallus, qui toto pafsim regno fuo vno quafi momento Templarios extirpauit. Per reliquum
bem Chriftianum dato quafi figno à Pontifice Clemente V. è concilio Viennenfi, totus eorum o
extinctus eft. Volaterranus lib. 21. Antoninus c. 1. tit. 21. § 3. Sabellic. Enne. 9. lib. 7. Polydorus. I
tina in vita Clementis. Crantzius lib. 9. c. 6. Metrop. Balæus in Append. 2. c. 82. cent. 4. ex Chrifti
Maffæo.

Sola Germania in fuos paulò mitior fuit. Cùm enim Petrus præful Moguntinus à Ponti
Clemente ex Gallia in Germaniam reuerfus effet, conuocatis Calend. Iulij anno Domini 1311.
tribus atque proceribus fuæ prouinciæ, Papæ fententiam exequi, atque templarios lege lata tol
voluit. Ibi Hugo Vuildgrauius cum viginti Ordinis fui militibus, tecto veftibus ferro, compar
atque in frequenti eorum confeffu fefe excufare propofuit. Cùm autem nemo eum arcere aude
clara intrepidaque voce teftatus eft, quòd grauius in eum Ordinem, quàm meritus effet, anim
uerteretur, ideoque fe cum fuis ad Pontificem maximum, qui Clementi fucceffurus fit, prouoc
Conterriti cum Archiepifcopo patres inermes & imbelles ferocia Templariorum, iufferunt eos
bono animo. Excepta enim fcripto prouocatione eorum, & ad Pontificem miffa, eum mitius
fpondere contigit: ius enim de integro quærendi ftatuendique præfuli dedit. Cùm autem Te
plarij fe infontes effe docerent, crimine abfoluti, nomen tantùm & leges familiæ mutatæ funt, p
fonis & redditibus diftributis in alias facrorum ordinum familias. Maiori tamen ex parte poffef
nes & prædia Templariorum Ioannitarum Hofpitali Ordini, atque fratribus Teutonicis S. Ma
adiudicata fuerunt in Germania, qui etiam ijfdem & hodie fruuntur: cùm in Gallia in fifcum P
tificis & Regis Philippi illorum Thefauri redacti effent.

Caufas lanienæ huius ex fuis coniecturis alij alias referunt: nimirum prophanitatem relig
nis aliqui, ethnicæ æmulam, quòd fcilicet fimulachra humana pelle induta, & binis in fr
te carbunculis collocatis oculorum vice, victimis humanis colerent: natumque ex Templarij
virginis congreffu torrerent igne, & ex humore deliquato hoc fuum perungerent fimulachru
quòd cineres hominis fortis in bello extincti potarent, audaciores fe eo pacto fieri exiftimant
quòd fpuerent in crucem Chrifti. Alij libidines infandas: alij proditiones & fœdera cum hofti
Chriftiani nominis inita. Antoninus & reliqui vt fuprà. Gaguinus lib. 7.

Sed de religionibus (ait Hofpin.) quæ eis tribuuntur, conficta effe puto, vt fæuitiæ exempl
fpecie honeftiore ad vulgus excufaretur: Coniecturis de libidinibus & proditionibus facilè aff
tior. Præcipuam tamen exiftimo fuiffe caufam deletionis, magnitudinem potentiæ, & opu
quæ monarchis orbis Chriftiani & formidabilis & intolerabilis erat. Philippi Chron. libro
Anton. tit. 21. cap. 1. §. 3. hoc auaritiæ Philippi Regis, eiufque infatiabili habendi cupiditati t
tum adfcribit, quem hoc feciffe dicit, vt bonis Templariorum immodicis ipfe potiretur: cui a
ftipulatur Tritheymius in Chron. Hirfaug. fol. 272. & Seb. Franck. Addit Antoninus multa a
uerfa huic Regi & filijs eius accidiffe, quæ creditum fit à Deo eis ob iniuftam Templariorum nec
immiffa fuiffe.

Hermannus Minorita in manufcripto Chronico teftatur, Templarios à Papa Clemente in f
uorem regis Galliæ hærefeos crimine falsò & inuidiosè notatos fuiffe, vt refertur in Vrfpergen. P
ralipomenis fol. 368.

Refert etiam Fulgofus lib. 1. cap. 6. Templarium quendam Neapolitanum, damnatum
ignem in vrbe Burdegala, confpectis in feneftra Pontifice, ac rege Philippo Pulchro, mag
voce in hæc verba prorupiffe: Sæuifsime Clemens Tyranne, pofteaquàm mihi inter morta
nullus iam fupereft ad quem appellem, pro graui morte, qua me per iniuriam afficis, ad iuftu
iudicem Chriftum, qui me redemit, appello, ante cuius tribunal te voco, vnà cum Philippo Re
vt intra annum diemque ambo illic compareatis, vbi caufam meam exponam & ius fine prauo
lo affectu miniftrabitur. Intra id tempus Clemens repentè morte correptus eft, nec multò p
Philippus quoque interijt.

Tradunt authores non obfcuri nominis, Iacobum Templariorum Principem, & illuftri lo
in Delphinatu natum, cùm productus ad fupplicium, circumfufa ingenti multitudine, dum py

Anno

retur, ftetiffet, propofita vitæ fpe ac impunitate, fi, quæ in cuftodia faffus de fe fuisque effet, quoque confeffus veniam publicè peteret, in hunc modum locutum fuiffe: Ego nunc fupre-bus meis, cùm locū mendacio dari nefas fit, ex animo vereque fateor, me ingens in me, me-fcelus commififfe, vltimaque fupplicia cum fummo cruciatu promeritum, qui in gratiam, m minimè decuit, dulcedineque vitæ, flagitia impia, fceleraque ad tormenta ementitus fum m Ordinem de religione Chriftiana optimè meritum, nec mihi nunc vita opus eft precaria, o fuper vetus mendacio retenta. Exin rogo impofitum, ac admoto paulatim igne priori-dibus ad exprimendum fcelerum confefsionem, ne tum quidem cùm reliquo corpore depa-ralia fœto nidore torrerentur, ab huius orationis inftantia defciuiffe, aut mutatæ mentis vl-gnificationem præbuiffe, neque ipfum, neque duos cum ipfo fupplicio affectos, nobilifsimos Ordinis viros. Paulus Æmilius. Vrfpergenfis Paralipomena.

Sigebertus Gemblacenf. monachus.

IIII.

Enfe Iunio anno 1084. cometa apparuit: radios dirigens Auftrum verfus, multis conijci-entibus hoc figno portendi futuram Regis expeditionem verfus Italiam: Igitur Henricus V. omam vadit, propter fedandam difcordiam, quæ erat inter regnum & facerdotium, quæ cœ-apa Gregorio feptimo, qui & Hildebrandus nominatus eft, & exagitata à fucceſſoribus eius, e, & Vrbano, & præ omnibus à Pafchale 2. magno fcandalo erat toti mundo. Rex autem no-i autoritate & confuetudine & authoralibus priuilegijs Imperatorum, qui à Carolo magno, ft de regibus Francorum imperauit Romanis, iamque per trecentos & eo amplius annos im-rant fub 63 apoftolicis, dabat licitè epifcopatus & abbatias, & per annulum & per virgam. hanc maiorum authoritatem cenfebant Papæ fynodi iudicio, non poffe nec debere dari per vel per annulum Epifcopatum, aut aliquam Ecclefiafticam inueftituram à laicali manu. cunque ita Epifcopatum, aut aliam Ecclefiaftici iuris inueftituram accipiebant, excommu-ntur. Propter hanc præcipuè caufam rex Romam tendebat, & fi qui Longobardorum quo-odo ei refiftere volebant, potenter eos proterebat. In reconciliatione autem, quæ facta eft in-eratorem & Papam (nam ipfum Papam cum Epifcopis & Cardinalibus ceperat) die Pa-enrico in Imperatorem iam coronato poft lectum Euangelium tradidit ei Papa ante altare olorum Petri & Pauli, in oculis omnium principum, priuilegium de inueftitura Epifcopatu-Abbatiarum, tam per annulum quàm per virgam, fcilicet vt regni eius epifcopis vel abba-berè præter violentiam & fimoniam electis, inueftituram virgæ & annuli conferat, poft in-onem verò canonicè confecrationem accipiat ab Epifcopo, ad quem pertinuerit.

onfirmatio pacis inter Apoftolicum & Imperatorem fuit, cùm Pontifex in celebratione Mif-eret ei corpus & fanguinem Domini noftri Iefu Chrifti dicens: Domine Imperator, hoc cor-omini natum ex Maria virgine, paffum in cruce pro nobis (ficut fancta & Apoftolica tenet ia) damus tibi in confirmationem veræ pacis inter me & te. Datum eft idibus Aprilis, indi-quarta. Facti autem poftea pœnitens Papa Pafchalis II. eo prætextu, quòd necefsitate coa-omififfet, refcidit id factum in Romana fynodo, & tandem fuis fulminibus effecit, vt Henri-ertus ab omnibus, ius illud vel inuitus, fuis fucceſſoribus refignare fuerit coactus. Imper. 95 co V. Papa 167 Pafchale 2.

dem. Sacerdos expiranti fimilis triduo in Saxonia decubuit. Is vbi ad fe redijt, apud inferos brandum, Rudolphum, Hermanum, Tyrannos æternis mactari fupplicijs, reuelauit. Quibus Auentinus: Nam tunc falfi Prophetæ (inquit) falfi Apoftoli, falfi doctores emersêre, qui fimula-gione populum deceperunt, magna figna atq; prodigia ediderunt, & in templo Dei federe atq; fuper omne id, quod colitur cœperunt. Dumque fuam potentiam, & dominationem ftabi-nantur: charitatem, & fimplicitatem Chriftianam extinxerunt. Plerique omnes boni, aperti, ngenui, fimplices, tunc imperium Antichrifti cœpiffe, quòd ea quæ Chriftus Seruator nofter nos ante nobis cantauit, eueniffe eo tempore cernebant, memoriæ literarum prodidêre.

dem. Petrus quidam Chartularius erat, & de publicis tributis rationes conficere folebat. Am-batur autem doctrinam Chrifti, & auerfabatur Mahometi fuperftitiones, & errores. Sed vim ens, ea quæ fui muneris erant, curabat, & Arabum conuicia tolerabat: Ea verò re cùm malam entiam fibi comparaffet, in morbum incidit. Ad eum vifitandi gratia accedunt primores m, quos fic excepit: Mercedem pro mei vifitatione à Deo recipiatis, licet infideles amici fitis: nenti verò mei teftes vos volo, idq; tale eft: Omnis qui non credit in patrem, & filium, & fpi-fanctum confubftantialem, & diuinam in monade Trinitatem, mortuus eft animâ, & æterno s tormento. Talis eft Mahomet Pfeudopropheta vefter, & Antichrifti præcurfor. Difcedite er-mihi creditis teftanti vobis cœlum, & terram, ab illius fabulatione. Confulo enim vobis, ne cru-ni fimul cum illo. Cùm hæc & plura cum eis de Deo ratiocinatus differeret, audientes illi ftu-feu vefania detenti, longaminiter vifi funt ferre, ex languore hunc præter fenfum effe putantes. autem ex infirmitate conualuiffet, maiori cœpit voce clamare: Anathema Mahumet, & fabu-fcriptum eius, & cuncti qui obediunt, & credunt ei. Tunc per gladium animaduerfionem ffus, martyr oftenfus eft. Hunc declamationibus fermonum honorauit fanctus pater Ioannes, enè cognominatus eft Chryforroas. Paulus Diac. lib. 22. Rerum Romanarum.

Idem.

Idem. Anno 3 Imperij Iustiniani, in Africâ Episcopis quibusdam orthodoxis à Vandalis li[nguæ] radicitus sunt excisæ: qui tamen nihilominus, Deo mirabiliter suam præsentiam, ac fauore[m] erga constantes veritatis affectatores declarante, clarè & disertè loqui potuerunt. Vnum verò ex superbientem hac gratiâ, rursum priuatum hoc beneficio esse affirmat.

Idem Henricum quartum Imperatorem contra Pontifices defendit, asserens: Papam non h[a]bere vtrumque gladium, neque iuris aliquid super ipsum Imperatorem. Docuit, detestabilem [esse] hæresin in Papâ, politicorum dominorum subditos à iuramentis absoluere. Narrat itidem tetra [Pa]parum, & Cleri facinorum exempla.

Idem. In Hasbania anno 1126, ignobilis muliercula monstrum bis gemini corporis est eni[xa] auersis vultibus & corporibus sibi cohærens, antè quidem effigies hominis integro corporis me[m]brorumque ordine distincta, retrò verò facies canis similiter corporis & membrorum propriet[ate] integra.

Idem. Hatto Moguntinus archiepiscopus, cuius dolo Adelbertus Bambergensis Marchio ca[pi]tis olim damnatus fuerat, cùm Conradi Imperatoris instinctu, Henrico Saxoniæ duci quoque [ne]cem intentaret, fulmine ictus interijt: eiusque corpus in Ætnæ montis voragines à diabolo præci[pi]tatum, hac voce in aëre resonante:

Sic peccata lues, sicq; ruendo rues.

Id testantur etiam Crantz, Honorius, Hermannus Gigas, Schedelius & alij.

Idem. Collecto concilio Ioannes Papa ob scelera maxima remouetur, & approbante Impe[ra]tore Leo substituitur. Ioannes indicto concilio Leonem iterum deposuit, eius gesta cassauit, & l[e]lata concilium à Leone habitum, non nominandum concilium, sed prostibulum fauens adulte[ris] decreuit. Quicunque autem eo ordinante erant damnati, iussi sunt suam ipsorum proscriptione[m] præsentare in charta, hæc continente verba: Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit. Roma[ni] corrupti pecunia à Ioanne, Imperatorem vi adorti, per eum cæsi sunt, & Leo restitutus. Imperato[re] recedente, Leo insidias Romanorum fugit. Ioannes in coitu cũ alterius vxore à Diabolo percuti[tur]. Hic vides nec concilia nec Papas errare posse.

Idem. Monachis & Monialibus promiscuas libidines exercere, voluptati magis erat, quàm legitimo matrimonio œconomiæ onus sustinere. Quarecùm Imperator Constantinus Copron[y]mus illis coniugium imperaret, adeò molestè id tulisse scribuntur, vt passi sint potius martyriu[m] secundum illud: Omnes qui amant, ægrè sibi vxores dari ferunt. Idem Paul. Diac. & Zonaras.

Idem. Alexander anno Domini 904. Imperat. Orientis ignauus fuit, luxui & magiæ [de]ditus. Percontatus à præstigiatoribus suis, an diu victurus esset? Responsum accepit, si a[pro] æneo in theatro dentes, & pudenda ademisset. Quo dicto significabant, eum gulæ & libi[di]nibus deditum, à quibus nisi abstineret, eum sibi mortem acceleraturum esse: id quod eue[nit]. Nam post balneum epulis & lusibus deditus, rupta vena, sanguinis effusione interijt. Idem qu[e] Zonaras & Cedrenus.

Idem. Odo ex monacho Cluniacensi episcopus Ostiensis, contra Imperatorem Henr. 4. [&] Guibertũ 163 fit Papa, & Vrbanus 2 nominatur. Hinc in Ecclesiâ scandala, & in regno augescu[nt] dissidia: dum alter ab altero dissidet: dum regnum, & sacerdotium dissentit, dum alter alterum [ex]communicat: alter alterius excommunicationẽ aut ex caussæ, aut ex personæ præiudicio contemn[it] dumq; alter in alterum excommunicandi auctoritate magis ex suo libitu, quàm ex iusticiæ respe[ctu] abutitur: auctoritas illius, qui dedit potestatem ligandi, ac soluendi, omninò despicitur. Nimiru[m] (vt pace omnium bonorum dixerim) hæc sola nouitas (non dicã hæresis) nec dum in mundo em[er]serat, vt sacerdotes illius, qui dixit Regi, Apostata, & qui regnare facit hypocritam propter pecc[ata] populi, doceant populum, quòd malis regibus nullam debeant subiectionem: & licet ei sacram[en]tum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem: nec periuri dicantur, qui contra reg[em] senserint: imò qui regi paruerit, pro excommunicato habeatur: qui contra regem fecerit à no[xa] iniusticiæ, & periurij absoluatur.

Idem. Henrichus ex Scholastico Treuerensi Episcopus Vercellensis, scripsit librum sub perso[na] Theodorici Virdunensis Episcopi, ad Hildebrandum, siue Gregorium Papam, de discordia reg[ni] & sacerdotij: non eum increpans, sed vt seniorem obsecrans, & patrem, & amicabili inductio[ne] quasi affectu dolentis suggerens ei omnia, quæ contra ius legum, & fas religionis eum fecisse, & [di]xisse diuulgabat loquax fama.

Idem. Auxilius scripsit dialogum sub persona insensoris & defensoris, diuinis, & canoni[cis] exemplis munitum contra intestinam discordiam Romanæ Ecclesiæ: scilicet de ordinationib[us], exordinationibus, & superordinationibus Romanorum Pontificum, & ordinatorum ab eis exo[r]dinationibus & superordinationibus. A. D. 990.

Idem. Gregorium 7. Hildebrandum iactitant, multis post mortem clarere miraculis. Referu[nt] Antoninus, & Vincentius, Hildebrandum illum in vltimo vitæ suæ articulo ad se vocasse Cardi[na]lem quendam, ac esse professum, se grauiter offendisse, quòd suadente diabolo, simultates, ini[mi]citias, odia, & bella inter multos excitauerit, Iussitque illum adire Imperatorem Henricum, & [ab] eo admissorum facinorum veniam petere.

Idem. Gregorius Papa celebrata synodo simoniacos anathematizauit, vxoratos sacerdote[s] diuino officio remouit, & laicis Missam eorum audire interdixit, nouo exemplo & (vt multis [vi]sum est) inconsiderato præiudicio, contra sanctorum patrum sententiam, qui scripserunt, qu[od] sacramenta quæ in Ecclesia fiunt, baptismus scilicet, chrisma, corpus & sanguis Christi, spi[ritus]

Anno

o latenter operante eorundem ſacramentorum effectum, ſeu per bonos ſeu per malos intra Dei
eſiam diſpenſentur. Tamen quia Spiritus ſanctus myſticè illa viuificat, nec meritis bonorum
enſatorum amplificantur, nec peccatis malorum attenuantur, vnde eſt hic qui baptizat? Ex
e tam graue oritur ſcandalum, vt nullius hæreſis tempore ſancta Eccleſia grauiori ſchiſmate
ſit, his pro iuſticia, illis conta iuſticiam agentibus, alijs à ſimonia non declinantibus, alijs no-
uaritiæ honeſto nomine prætexentibus, dum hoc quod ſe gratis dare iactant, ſub charitatis no-
vendunt, vt de Montanis dicit Euſebius, ſub nomine oblationis artificioſius munera accipi-
Porrò continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modò cauſa quæſtus aciactantiæ ſimu-
bus, multis incontinentiam, periurio aut multipliciori adulterio cumulantibus, ad hoc hac
rtunitate laicis inſurgentibus contra ſacros ordines, & ſe ab omni Eccleſiaſtica ſubiectione ex-
ntibus, laici ſacra myſteria temerant, & de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore
m pro oleo ſacro & chriſmate vtentes, in extremo vitæ viaticum Dominicum & vſitatum Ec-
obſequium ſepulturæ à presbyteris coniugatis accipere paruipendunt, decimas presbyteris de-
as igni cremant, & vt in vno cætera perpendas, laici corpus Domini à presbyteris coniugatis
cratum, ſæpe pedibus conculcauerunt, & ſanguinem Domini voluntariè effuderunt, & mul-
contra ius & fas geſta in Eccleſia ſunt, & hac occaſione multi pſeudomagiſtri exurgentes in
ſia, prophanis nouitatibus plebem ab Eccleſiaſtica diſciplina auertunt.

dem. Ratholdus dux Friſonum prædicatione VVulfranni Epiſcopi ad hoc adductus, vt ba-
ri deberet, cùm vno pede in lauacrum intrauiſſet, alterum pedum retrahens interrogauit, vbi-
plures ſuorum maiorum eſſent, in inferno an in paradiſo? Et audiens plures eſſe in inferno,
tium pedem extrahens, ſatius eſt (inquit) vt plures quàm pauciores ſequar, & ita ludificatus
one promittente, quòd ei tertia die abhinc incomparabilia bona daret, ipſa tertia die ſubi-
terna morte obijt.

dem. Iſtiuſmodi decretum à Franciæ Epiſcopis datum eſt ſeruari ſubiectis ſibi populis. Vnus
dicit, cœlitus ſibi delatas eſſe literas, quæ pacem monerent renouandam in terra. Quam rem
auit cæteris, & hæc tradenda dedit populis. Arma quiſque non ferret, direpta non repete-
i ſanguinis vel cuiuslibet proximi vltor minimè exiſtens percuſſoribus cogeretur indulge-
unium in pane & aqua omni ſexta feria ſeruarent, & in ſabbatho à carne & liquamine abs-
nt, ſoloque hoc contenti ieiunio in omnium peccatorum remiſsionem nullam ſibi ſcirent
adijciendam pœnitentiam, & hæc ſeruare ſacramento firmarent. Quod qui nollet, Chri-
ate priuaretur, & exeuntem de ſeculo nullus viſitaret, nec ſepulturæ traderet. Alia quoque
tabilia quàm plura dedêre mandata, quæ oneri viſa ſunt replicare. Hanc mandatorum no-
m, cùm multi cupidi nouarum rerum iuſto libentius amplecterentur, Gerardus Cameracen-
ſcopus, qui ſolus Lotharienſium appendebat ad parochiam Francorum, nullius hortatu po-
duci ad hæc ſuſcipienda, ſed ſingula capitula refellebat, dicens: genus humanum ab initio
m eſſe diuiſum, in orantibus, pugnatoribus, agricultoribus, & vnum duorum, & duos vni-
e auxilio, ideo debere arma ferri, & rapinas reddi pro autoritate legis & gratiæ, vltorem per-
el occiſi non exacerbari cogendo, ſed ſecundum Euangelium ei reconciliari: ieiunium in ſe-
ſeptima feria, nec omnibus vnum eſſe imponendum, quia non eſt vna omnibus poſsibili-
e omnes hoc vno contentos eſſe, quia non eſt vna omnium pœnitendi qualitas: hæc ſacra-
firmare vel ſacramenti violationem periurio augere non eſſe vtile, his contradicentes excom-
ari, infirmis viſitationem vel mortuis ſepulturam negari eſſe deteſtabile, ſufficere authen-
trum decreta, & ſuper his neglectis impoſitum congruenter pœnitentiæ modum.

dem. Otho Imperator degens Romæ dum cum Romanis remiſsius agit, tractans qualiter iu-
i, & Eccleſiæ ad antiquum ſtatum reformaret, Romani per hoc ad contemtum eius adducti,
contra eum conſpirant, & aliquot militum eius peremtis, eum in palatio obſident. Vnde per
riam Henrici ducis Baioariæ & Hugonis marchionis Italiæ ſimulato pacto vix extractus, Ro-
edit cum Syluestro Papa.

lem. In parochiâ Moguntinâ malignus ſpiritus euidens nequitiæ ſuæ dedit indiciũ. Nam pri
ides iaciendo, & parietes domorum quaſi malleis pulſando, inde manifeſtè loquendo, furta
prodendo, diſcordias inter vicinos ſeminando, homines inquietabat. Deniq; animos omni
tra vnum hominem commouit, quaſi propter eius peccata cæteri talia paterentur, cuius fru-
num coaceruatas incendit, qui vbicunq; intraſſet, ſtatim domus illa exurebatur, vt iam ei
agris locus manendi nullus eſſet. Propter hoc presbyteris litanias agentibus, & benedictam
ſpargentibus, inimicus lapides iaciendo, multis cruentatis, tandem aliquandiu quieuit:
teris recedentibus, inimicus flebiliter vlulans, tandem presbyterum quendam nominatim
ens, ſe quando aquâ benedictâ ſpargebatur, ſub cappâ illius, quaſi familiaris ſui, latuiſſe
us eſt, accuſans eum cum filiâ procuratoris concubuiſſe. Sic per triennium inſtitit, donec ibi-
ncta ædificia incendio conſumeret.

lem. Anno Domini 851, fames grauiſsima afflixit Germaniam. Quidam à Rheno cum vxo-
io ſuo puero in Thuringiâ, vbi remiſsior erat annonæ caritas, proficiſcens, in itinere de puero
ndo, & comedendo deliberat. Mater tantum facinus marito diſſuadet. Cùm autem ille fa-
n diutius ferre moleſtiam poſſet, & iam gladium in puerum ſtrinxiſſet, conſpicit duos lupos
n dilaniantes, eoſque continuò abigit, & carne crudâ ſe à fame vendicat.
em reperies apud Nauclerum, Mutium & alios.

Idem. Quædam Pſeudoprophetiſſa dicens: inſtare diem iudicij, Moguntiam ſollicitabat,
vt etiam aliquos ſacri ordinis ad ſe inclinaret: quæ ab Archiepiſcopo correpta, confeſſa eſt, ſe per ſu
geſtionem cuiuſdam presbyteri, quæſtus cauſsâ hoc feciſſe.

Idem. Heraclius ad Perſas debellandos proficiſcens, virilem Dei figuram in manibus acci
ens, quam manus non depinxerat, ſed in Iconiâ verbum quod omnia format, atque componit ſi
picturâ formam, velut ſine ſemine partum eduxit.

Idem. Adrianus Papa ad tuendas res Eccleſiæ Carolum Romam accerſit. Quò pergens Papia
obſidet, ibiq; relicto exercitu Romam peruenit, ſanctam reſurrectionem ibi peregit, poſtea redie
Papiam cepit. Iterumq; Romam redijt, ſynodum conſtituit cum Adriano Papa alijsq; 153 religi
ſis epiſcopis & abbatibus, in qua Adrianus Papa cum vniuerſali ſynodo dedit ei ius eligendi Pon
ficem, & ordinandi Apoſtolicam ſedem, dignitatem quoq; principatus: inſuper archiepiſcopos
epiſcopos, per ſingulas prouincias ab eo inveſtituram accipere definiuit, & vt niſi à rege laudetu
inueſtiatur Epiſcopus, à nemine conſecretur, omnesque huic decreto rebelles anathematizauit
niſi reſipiſcerent bona eorum publicari.

Idem. Cùm pauper quidam circiter annum Domini 606. à nautis eleemoſynam petijſſet:
verò reſpondiſſent, ſe nihil præter lapides habere: mendicus inquit: omnia ergò quæcunque m
ducabilia in naui ſunt, vertantur in lapides, quod & factum eſt. Lapidum enim duritiem om
ſortita ſunt, licet color, & forma rebus illis manſiſſet priſtina.

Idem. Contentio inter Romanam Eccleſiam, & arrogantiam Ioannis Epiſcopi Conſtanti
politani, vniuerſalis patriarchæ nomen ſibi vſurpantis, ſub Pelagio Papa concepta, & à Gregorio
inde non leniter exagitata, non antea quieſcere potuit, quàm Ioannes ipſe ſubitâ morte obijt.

Idem. Ioannes Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, ab Alexandro Papâ Conſtantinopolim, pete
id Manuele Imperatore, miſſus, vt Græcorum Eccleſiam Romanæ ſubijceret, à Græcis occiſus eſt:
ligatumq; cadauer cani, cuius cauda ori Cardinalis inſerta erat, per vicos ciuitatis magnâ imma
tate pertractum, tandem igni traditur: ſub annum 1182. Cuſpinianus ab Andronico, Manu
odio, hanc cædem perpetratam ſcribit.

Idem. Abbas Ciſtercij & fratres eius non immemores Sponſionis ſuæ, regulam beati Bened
in loco illo ordinatâ vnanimiter ſtatuerunt tenere reijcientes à ſe quicquid regulæ refragabatur, fr
cos videlicet & pelliceas, eſtamina, caputia quoque & femoralia, pectinia & coopertoria ſtram
lectorum, ac diuerſa ciborum in refectorio fercula, ſagimen etiam & cætera omnia quæ puritati
gulæ aduerſabantur. Sicque rectitudinem regulæ ſupra cunctum vitæ ſuæ tenorem ducentes, tam
Eccleſiaſticis quàm in cæteris obſeruationibus regulæ veſtigijs ſunt adæquati ſeu confirmati. Ex
ergo veterem hominem, nouum ſe induiſſe gaudebant, & quia nec in regula, nec in vita ſancti
nedicti eundem doctorem legebant poſſediſſe eccleſias, vel altaria, ſeu oblationes & ſepulturas,
decimas aliorum hominum, ſeu furnos, molendina, aut villas, vel ruſticos, nec etiam fœminas m
naſterium eius intrâſſe, nec mortuos ibidem excepta ſorore ſua, ſepelijſſe: ideò hæc omnia abdi
uerunt dicentes: Vbi beatus pater Benedictus docet, vt monachus à ſecularibus actionibus ſe fac
alienum, ibi liquidò teſtatur, hoc non debere verſari in actibus vel cordibus monachorum, qui
minis ſui eymologiam hæc faciendo ſectari debent. Decimas quoque aiebant à ſanctis patri
(qui organa erant Spiritus ſancti, quorumque ſtatuta transgredi ſacrilegium eſt) committere
quatuor partitiones diſtributas, vnam ſcilicet Epiſcopo, alteram presbytero, tertiam hoſp
bus ad illam Eccleſiam venientibus, ſeu viduis & orphanis, ſiue pauperibus aliunde
ctum non habentibus, quartam reſtaurationi Eccleſiæ. Et quia in hoc computo perſon
Monachi, qui terras ſuas poſsidet, vnde & per ſe & per pecora ſua laborando viuat, non repe
bant, idcircò hæc veluti aliorum ius iniuſtè ſibi vſurpare detrectabant. Ecce huius ſeculi diui
ſpretis cœperunt noui milites Chriſti cum paupere Chriſto pauperes inter ſe tractare, quo inge
quo artificio, ſeu quo exercitio in hac vita ſe hoſpites & pauperes ſuperuenientes, quos vt Chriſt
ſuſcipere præcipit regula, ſuſtentarent? Tumque definierunt ſe conuerſos laicos barbatos licen
Epiſcopi ſui ſuſcepturos, eosque in vita & morte excepto monachatu, vt ſemetipſos tractaturos,
homines etiam mercenarios, quia ſine adminiculo iſtorum non intelligebant, ſe plenariè die
cteque præcepta regulæ poſſe ſeruare, ſuſcepturos quoque terras ab habitatione hominum remo
& vineas, & prata, & ſyluas, aquasque ad faciendos molendinos, ad proprios tamen vſus & ad
ſcationem, & equos pecoraq; diuerſa neceſsitati hominum vtilia, ad exercendas agriculturas dec
uerunt, vt prædicti conuerſi domos illas regerent, non monachi, quia habitatio Monachorum
cundum regulam debet eſſe in clauſtro ipſorum.

Quia etiam beatum Benedictum, non in ciuitatibus, nec in caſtellis, aut in villis, ſed in lo
à frequentia populi ſemotis, cœnobia conſtruxiſſe ſancti viri illi ſciebant, idem ſe æmulari prom
tebant. Et ſicut ille per duodenos monachos manaſteria conſtructa adiuncto patre diſponebat,
ſe facturos confirmabant.

Idem. Hieronymo ſacras ſcripturas veteris teſtamenti de Hebraica veritate in Latinam l
guam vertente, editio 70 interpretum, quæ tenebatur à cunctis & Græcis & Latinis, cœpit in ſecun
haberi: eò quòd à veritate Hebraica receſsiſſent, vt multi teſtantur. Quod contra inueterat
vſum Eccleſiæ fieri, quamuis ſancti & docti viri ægrè ferrent, præualuit tamen authoritas Hebra
veritatis, poſtquàm patuit, quantum ab ea diſcreparent 70 interpretes. Vbi obiter adſcribendum
xi, à quibuſdam referri, Hieronymum in profecta demum ætate conduxiſſe Hebræos, à quibus l
guam illam addi dicerit.

Anno

Idem. Olim in sanctam congregationem viri nimirum sapientes altius de monachatu suo in-
gentes, elegerunt potius studiis cœlestibus occupatos, quàm terrenis complicatos negotiis.

Idem. In pago Bracatensi iuxta Tornacum multitudines colubrorum altrinsecus con-
gatæ, prodigioso prælio inter se concurrunt, & multis vtrinque occisis, victa pars fugiens in
o arboris se abscondit. Altera pars vincentium more insequens cum sibilo circumstrepat, do-
circumiecto ab hominibus igne omnes crematæ sunt.

In Complemento Sigeberti.

Adfertur exemplum, quòd fuerint in Gallia duo fratres gemini, qui ambo sacerdotes facti,
vno die Episcopi electi, & ambo eodem anno, & mense & die mortui fuerunt. Finis vtri-
idem mensis & annus erat. Vnus erat nomine Medardus, Episcopus Nouionensis, alter
nardus Episcopus Neumagensis. Hi sine dubio ferè ambo vno momento nati sunt, alio-
fortunam, conditionem, dignitatem & longitudinem vitæ minimè æqualem, essent
oti.

Horrenda & tremenda signa. 1117.

Anno millesimo centesimo decimo septimo, in octaua sancti Ioannis Euangelistæ terræmo-
tus bis inter diem & noctem tam terribilis per totum orbem terrarum factus est, vt multa ædi-
corruerent, & homines vix effugerent: sed maximè in Italia, vbi tam periculosus & horribi-
t, vt manifestum Dei iudicium super se homines expectarent: cùm per diuersa loca Italiæ ci-
es, castella, villæ, cum hominibus inibi commorantibus subitò ab hiatu terræ deperirent.
& montes scisi, & flumina terra deglutiente exsiccata sunt, vt qui vellent pedibus tran-
issent. Nec non fluuius Padus de alueo suo se erigens, in modum fornicis in altum se extu-
via pateret inter terram & aquam, & apertè daretur intelligi, quòd elatis fluctibus mundo
m minaretur.

Et cùm sic diutius aqua penderet, tandem in semetipsam tanto sonitu demittitur, vt mur-
llius per aliquot milliaria audiretur. His tam mirandis, tamque tremendis signis circum-
ue diuulgatis, & tribus diebus in ieiunijs & orationibus per totam Italiam, ab omnibus per-
apud Cremonam quidam infantulus in cunis jacens, pannis obsitus, in primam loquendi
contra naturam os aperuit, matremque suam escas parantem fratri suo maiori, qui plo-
panem petiuerat, à corporis curis compescuit, asserens apparuisse sibi Dei genitricem Ma-
ante tribunal Christi stantem, instantissimisque precibus pro iudicio quod mundo propter
a sua dare intenderat, ipsi supplicantem: ac post hæc deposuit eloquium vsque ad tempus
næ conditioni congruum. Hæc autem tanta & tam horribilia mirabilia, hi, qui viderunt,
la mortis vix euaserunt, & non sunt compuncti, nec gratias egerunt Deo pro euasione sua.
erò audierunt tam stupendum signum non glorificauerunt Deum, sed indurati in maliciis
naiora peccata prioribus addiderunt. Nam hoc eodem anno multa perpetrata mala, con-
ones iniustæ, incendia, homicidia, concremationes Ecclesiarum, & abstractiones bonorum
Deo seruientium, sed maximè in partibus Galliæ, vbi ciues contra ciues consurgunt, & sibi
onsentientes capiunt bona, diripiunt ciuitates, castella, domos, villas destruunt, incendunt,
nes non humano, sed pecudum more dilaniant, atque interimunt. Bis etiam hoc anno
s Lunæ facta est, scilicet decimo sexto calendis Iulii, & tertio idus Decembris. Mirabile
ue signum decimo septimo calendas Ianuarii in cœlo apparuit, variis coloribus per-
m.

Ordo Bernhardinorum.

1118.

HI cœperunt ſecundum Hoſpinianum circa annu Domini 1113. iuxta Francum autem annum D mini 1120. Sunt iidem eiuſdem cum Ciſtertienſibus c dinis. A Sancto Bernhardo Burgundio ex nobili famil orto, originem trahunt. Qui relicto ſeculo Ciſtertiu ſe primò contulit: ibique Abbas Claræuallenſis fact fuit: cui cœnobio 36. annis præfuit, & libros illos, c extant, magnâ cum laude ſcripſit. Recitatur ridiculu hoc loco de Abbate indocto, qui cùm in cœnobiu quoddam Benedictinorum veniſſet, & ibi Abbas me ſam his verbis inter alia conſecraret: Benedictus bene cat, neque ille præ inſcitiâ, intelligeret de Deo id eſſe i telligendum, rediens in ſuum monaſterium ad imitati nem illius, & quòd putaret quemlibet per authorem dinis ſui conſecrare debere, dixit: Bernhardus bernh dat. Veſtitus illorum eſt diuerſus hodie à Ciſtercienſiu Habent enim tunicam nigram ſuper pallio albo. Fe tamen diebus Ciſtercienſium habitu vtuntur: vt per e ſignificent, ordinem illorum ab iſtis fluxiſſe. Francu Hoſpinianus. Ordinem hunc Francum præ aliis ait lebrem eſſe, & aliquot millium cœnobiorum. Habe tomo 2. Concil. 2. epiſt. Alex. 3. Gaguinum hiſt. lib & Syluestrum Giraldum Epiſcopum, qui grauiter taxârunt Ciſtercienſium & Bernhardinor ambitionem, auaritiam, libidines, & alias eorum turpes enormitates. Non diu enim Regul Authoris obſeruâuerunt, vt apud illos. Imp. & PP. vt ſuprà.

Oſtentum.

1118. IPſo die Paſchatis manè, adhuc lucente Luna, ex aperto cælo ad meridiem verſus viſa eſt c quædam demitti, & dependere auro & gemmis ſplendidiſsima. Vrſperg. Nauclerus. Imp. Henrico 5. PP. 168. Gelaſio 2.

Monſtrum apud Homelam.

1119. HOc anno iuxta Sparliacum natus eſt infans monſtroſus in modum piſcis, nec brachia bens, nec coxas. Meyerus in annal. Belg. Imp. vt ſuprà. PP. 169. Calixto 2.

Epiſcopus Fluentinus, ſeu Florentinus.

1119. CIrca annum Domini 1119. graſſante per Italiam armis Paſchale II. Papa, & inprimis gente Eccleſiam Rauennatum, quæ nunquam adhuc ſe prorſus Papis ſubiicere voluerat, pit concionari & prædicare Fluentinus Epiſcopus (ſeu Florentinus, vt Molinæus vult) Antic ſtum aduenisse, ipſum nimirum Papam indicans. Adeò autem Papa id ad ſe pertinere, ſeque e ti ſenſit, vt ea de cauſa, teſte Sabellico, & Antonino eò in propria perſona ſit profectus, ſilentiu ei impoſuerit. Haud dubiè non parùm ille Antichriſtus ſuo regno timuit: nec leui periculo tus fuit, quòd ipſemet eò profectus eſt. Imp. 95. Henrico 5. PP. 169. Calixto 2.

Ordo Præmonſtratenſium.

1119. ANno 1119. ſecundum Francum, & Sigeberti continuatorem cœpit. Vincentius verò Tritheymio, Antonino & Panuinio ei annum 1120. aſcribunt. Martinus in Chronico de illo ponit verſus:

Anno milleno, centeno, bis quoque deno,
Sub patre Norberto, Præmonſtrenſis viget ordo.

Auctor eſt Norbertus Lotharingus illuſtri familia natus. Auentinus Nordobertum è Santhone Germaniæ inferioris oppido ortum. Nudis pedibus in hyemis aſperitate, prædicati gratiâ circumibat. De quo etiam in Meyero hiſtorico plura annotata reperies. Tandem La nenſis Epiſcopus factus poſtmodum quoq; Lotharii Imp. & Innocentii 2. promotione, Ma burgenſis Eccleſiæ, Primatis Germaniæ titulum impetrauit. Bruſchius. Viuunt ſub Auguſtin gulâ: Præmoſtratenſes appellantur, quia diuinitùs viſus ſit Auguſtinus illis Regulam, & locum monſtrare, præſcribere, & tradere. Bal. Volat. Polyd. Calixtus 2. eos Canonicos Regulares exe

nominauit. Vestitus est tunica alba cū lineâ togâ sub candido pallio: quo potissimùm à Canonicis differunt. Sub Nicolao 4. Præmonstratenses Canonici, & Carmelitæ fratres dimicârunt propter albas cappas, quas Honorius 4. illis concesserat. Sed Carmelitæ Pontificis fauorem nacti, tandem vicerunt. Bal. Ioannes de Molinis in Speculo. Peculiare hunc Ordinem habuisse ferunt, vt non solùm vicinas, sed etiam contiguas habeat Nonnas. Bruschius. Fuit autem hæc consuetudo multarum libidinum causa. Quod animaduertens circa annos Christi 1273. Conradus Præpositus Martalensis cœnobii ordinis Præmonstraten: abrogauit bono & pio zelo, atque omnium fratrum consilio Monasterium Sororum sub Priorissâ viuentitium: quod eidem Martalensi cœnobio coniunctum erat. Extat decretum apud Bruschium de Monast. Germ. fol. 82. quod ita habet. Anno verbi incarnati 1273. Dominica, qua cantatur, Iudica me Deus, Nos Conradus præpositus de Martello cum vniuerso conuentu fratrum nostrorum Canonicorum attendentes, quòd mulierum nequitia superet omnes nequitias, quæ sunt in mundo, & quòd non est ira super iram mulieris, quodque venena aspidum & Draconū sanabiliora sint homini, & mitiora, quàm familiaritas mulierum: Decreuimus pari consensu, & communi consilio, saluti tam animarum ...n corporum, & etiam rerum in posterum prouidere volentes, vt aliquas de cætero sorores ad ...nentū nostræ perditionis nullatenus recipiamus, sed eas quasi venenata animalia recipere de...ius. Vt autem hæc firmitatis robur obtineant inconuulsum, Ego Conradus prædictæ Ecclesiæ ...di fidem meam sanioribus & senioribus, nomine iuramenti, vt infra spatium 50. annorum ...m sororum recipiam, vel recipi patiar. Cæterorum verò Canonicorum iuramenta recepi, vt ...s ipsorum aliquam sororem recipiat intra terminum 50. annorum: vel recipi patiatur: post ... terminum elapsum quid successoribus nostris complaceat, arbitrio eorum relinquimus. Con...us autem, vt & ipsi prædecessorum vestigia, ob commodum, & salutem suam in his imiten... Vtinam fiat.

De quibusdam locis iuris canonici: & de compilatoribus eiusdem. 1120.

Gratianus monachus Bononiensis seu Classensis Hetruscus: Canone Nullus: Distinct. 99.

Episcopi, qui Symmachum Pontificem Romanum apud Theodoricum Regem Gottorum accusârunt, inter reliqua crimen hoc velut maximum illi obiecerunt, quòd se ἀυτόνομον ἀνεύθυνον, id est, à quouis homine & magistratu iudicabilem & damnabilem esse negârat. Imp. ...pa vt suprà.

...ibidem 23. quæst. 8. Quicunq; ex clero videntur esse, arma militaria non sumant, nec armati ...ant: sed professionis suæ vocabulum religiosis moribus, & religioso habitu præbeant. Quod si ...mserint, tanquam sacrorum canonum contemtores, & Ecclesiasticæ autoritatis profanatores ...rii gradus amisione mulctentur: quia non possunt simul Deo, & seculo militare.

C. Principes seculi, 23. q. 5. Principis est in suo regno disciplinam Ecclesiasticam munire & ...dere, etiam aduersus Prælatos Ecclesiasticos abutentes.

XI. quæst. 3. Absit. & ibi glossa. Clericus si amplectatur mulierem, interpretandum, quòd cau...nedictionis hoc faciat.

C. Is qui, Dist 34. Is qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communio...n repellatur.

Cap. sequente: Christiano non dicam plurimas, sed nec duas simul habere licitum est: nisi ...n tantùm aut vxorem, aut certè loco vxoris (si coniux deest) concubinam.

In cap. 2. dist. 23. & c. si quis pecun. Dist. 79. Si quis vel pecuniâ, vel gratiâ humanâ, vel po...i tumultu, vel quolibet ingenio (id est ambitione & malis artibus) Papatum adeptus erit: is ...Apostolicus sed Apostaticus habeatur, & cum suis fautoribus & sequacibus à liminibus S. Dei ...siæ separatus abiiciatur, sicut Antichristus & inuasor & destructor totius Christianitatis. In ...n sententiam audacter canonistæ summo consensu scribere, ac palàm profiteri ausi sunt: Pa...aliter quàm Canonicè electum, esse diabolum, & habere claues non cœli, sed inferni. Hæc sunt ...i verba in cap. Ego N. de iureiur.

Distinct. 63. C. Hadrianus, Dist. 63. c. in Synodo scribit Hadrianum 2. Papam in Synodo La...ensi, cui centum quinquaginta quatuor Episcopi interfuerunt, ius eligendi Pontificis Roma... ordinandi, atq; etiam Episcoporum per omnes prouincias constituendorum, consecrando-

rúmque Carolo Regi Francorum solenniter attribuisse: & quicunq; contra hoc decretum sentir
anathematis pœnâ, publicationisq; bonorum afficiendum sanxisse. Hoc ipsum Decretum Leo
Papa cum toto clero, ac populo Romano, Ottone primo regnante, in perpetuum confirmâsse,
sub pœna excommunicationis, perpetuiq; exilii obseruandum edixisse, apud eum legitur.

Idem parte 1. dist. 15. can. 3. Sanctorum Martyrum gesta, qui multiplicibus tormentoru
cruciatibus, & mirabilibus confessionum triumphis irradiant: quis ita esse catholicorum dubit
& maiora eos in agonibus fuisse perpessos, nec suis viribus, sed Dei gratiâ, & adiutorio vniuer
tolerasse? Sed ideò secundum auctoritatem antiquam, vel consuetudinem singulari cautelâ in sa
ctâ Romanâ Ecclesiâ non leguntur: quia eorum, qui scripsêre, nomina penitus ignorantur, &
infidelibus, aut dictis superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse putantur, sic
cuiusdam Quirici, & Iulitæ matris eius, sicut Georgii, aliorumque passiones huiusmodi, quæ
hæreticis probantur conscriptæ. Propter quod (vt dictum est) ne vel leuius subsannandi oriret
occasio, in sanctâ Romanâ Ecclesiâ non leguntur. Atque hîc vide Lector, vt labra sibi ipsis hoc d
creto disciderint Papistæ, vtque eos incipiat fabularum & nugarum suarum pudere & pœnitere.

Forma Fulminis Papalis aduersus eos, qui curiæ Romanæ sese opponunt.

DIst. 23. cap. In nomine Domini: Quòd si quis huius nostræ sanctæ decretalis sententiæ ten
rator extiterit, & Romanam Ecclesiam sua præsumtione confundere & perturbare con
hoc statutum tentauerit, perpetuo anathemate atque excommunicatione damnetur: & cum im
is, qui non resurgent in iudicio, reputetur: omnipotentis iram contra se sentiat, & sanctorum A
stolorum Petri & Pauli, quorum Ecclesiam præsumit confundere, in hac vita, & in futura furor
sentiat. Fiat habitatio eius deserta, & in tabernaculis suis non sit, qui inhabitet: fiant filii eius
phani, & vxor eius vidua. Commotus commoueatur ipse, & filii eius mendicent, & eiician
de habitationibus suis. Scrutetur etiam fænerator omnem substantiam eius. Orbis terrarum pug
contra eum, & cuncta elementa sint ei contraria. Et omnium sanctorum quiescentium merita
lum confundant, & ni se hac vita decreti omnipotentis vinculis absoluat, super eum apertam v
dictam eorum ostendant. Obseruatores autem huius, nostri gratia protegat auctoritas bea
rum Apostolorum Petri & Pauli. Similem execrationem habes suprà anno 1047.

Form. iuram. quod Papæ exigunt ab Episcopis, vt cogantur, velint nolint, papatum defendere: ex Decretali de Iureiurando c. Ego.

EGo N. Episcopus ab hac hora in antea fidelis ero S. Petro, sãctæq; Apostolicæ Romanæ Eccle
dominoq;, meo N. Papæ, eiusq; successoribus canonicè intrantibus. Non ero neq; in consi
neq; in facto, vt vitam perdat, aut membrum, vel capiatur mala captione. Consilium quod m
aut per se, aut per literas, aut per nuncium manifestabit, ad eius damnum nulli pandam. Papat
Romanæ Ecclesiæ, & regulas sanctorum patrum adiutor ero ad defendendum & retinendum (sa
ordine meo) contra omnes homines. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero cano
ca præpeditione. Legatum Apostolicæ sedis, quem certũ esse cognouero, in eundo & redeundo ho
rificè tractabo, & in suis necessitatibus adiuuabo. Limina Apostolorum singulis annis, aut per
aut per certum nuncium visitabo, nisi eorum absoluar licentia. Sic me Deus adiuuet, & sa
Dei Euangelia.

Alia iuramenti formula aucta in loco, de defendendo Papatu, vt Episcopi arctius obstringantur: seruatur verò Romæ in Archiuis, mitturq; in Diocæses, si illic ordinandi sunt Episc: hæc enim est nunc in vsu, repudiata tum præcedenti, cùm ea, quæ extat in Pontificali.

IN Dei nomine Amen. Ego N. electus N. Episcopus, ab hac hora inantea fidelis ero & obedi
beato Petro, sanctæq; Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, & domino N. suisq; successoribus canon
intrantibus. Non ero in consilio, aut consensu, vel facto vt vitam perdant, aut membrum, seu ca
antur, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel iniuriæ aliquæ inferantur, quo
quæsito colore. Consilium verò quod mihi credituri sunt, seu per se, aut nuncios, seu literas ad eor
damnum me sciente, nemini pandã, Papatum Rom. & regalia S. Petri, adiutor eis ero ad retinen
& defendendũ contra omnẽ hominẽ. Legatũ Apostolicæ sedis in eundo & redeundo honorificè t
ctabo & in suis necessitatibus adiuuabo: iura, honores, priuilegia, & autoritatem Rom. Ecclesiæ,
mini nostri papæ, & successorum prædictorũ conseruare, defendere, augere & promouere cura
Nec ero in cõsilio, in facto, seu in tractatu, in quibus contra ipsũ dominũ nostrũ, vel eandem Ro
Ecclesiã aliqua sinistra, vel præiudicialia personarũ, iuris, honoris, status & potestatis eorũ machi
tur, & si talia à quibusdam tractari nouero vel procurari, impediã hoc pro posse, & quantò citius
tero, cõmodè significabo eidẽ domino nostro, vel alteri, per quem ad ipsius notitiam possit perue
re: Regulas sanctorũ patrũ, decreta, ordinationes, sẽtentias, dispositiones, reseruationes, prouisio
& mãdata apost. totis viribus obseruabo, & faciã ab aliis obseruari. Hæreticos, schismaticos & re
les domino nostro, vel successorib. prędictis, pro posse persequar & impugnabo. Vocatus ad syno

iam, nisi præpeditus fuero canonica præpeditione. Apostolorũ limina Romana curia existente
a, singulis annis, vltra verò montes, singulis triennijs visitabo, aut per me aut per meum nunciũ,
Apostolica absoluar licentia. Possesiones verò ad mensam meam pertinentes nõ vendam, neq;
abo, neq; impignorabo, neq; de nouo infeudabo, vel aliquò abalienabo, etiã cũ consensu capi-
Ecclesiæ meæ, inconsulto Romano pontifice: sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.
Idem Dist. 40. Can. 6. Si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis & re-
sus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus, quòd magis officit sibi, & omnibus nihilomi-
innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis
tis in æternũ vapulaturos: Huius tamen culpas isthic redarguere præsumit mortalium nullus:
cunctos ipse iudicaturus, à nemine est iudicandus, nisi deprehendatur à fide deuius. Pro cuius
etuo statu vniuersitas fidelium tantò instantius orat, quantò suam salutem post Deum ex illius
lumitate animaduertit propensius pendere.

Clementinæ lib. 5. de hæret. Tit. 3. canone Ad nostrum.

volumine Clementinarum Beguardis monachis, & Beguinis, ipso recensente Pontifice Ro-
mano, contra illud vulgare, Ecclesiam Rom: in omnibus esse concordem, octo hæreses flagitio-
sæ, & sacrilegiorum plenæ obijciuntur.

Gratianus, Lombardus, & Comestor ex adulterio nati: & de auctoribus censuraq; iuris Canonici.

quibusdam prædicatur in populis, hos tres, Gratianum videlicet, Petrum Lombardum, & 1120.
Petrum Comestorem fuisse Germanos ex adulterio natos. Quorum mater cùm in extremis
atum suum confiteretur: & confessor redargueret crimen perpetrati adulterij, quia valdè graue
& ideò multùm deberet dolere, & pœnitentiam agere, respondit illa: Pater scio, quòd adulteriũ
atum magnum est: sed considerans, quantum bonum secutum est, cùm isti filij sint luminaria
na in Ecclesia: ego non valeo pœnitere. Et confessor ad eam: Quòd tui filij sint notabiles viri, &
a vtilia fecerint Ecclesiæ Dei, non ex te, sed ex dono Dei est: ex te autem adulteriũ crimen ma-
n, & de hoc doleas. Et si non habes tantum dolorem, quantum exigit tam horrendum scelus:
oc tamen doleas, quòd non potes dolere.
Alij tamen fatentur: eos nec germanos, nec contemporaneos fuisse, etsi tempore vicinos. Cla-
nim Gratianus temporibus Henrici quarti, anno Domini 1120. Petrus Lombardus sub Con-
Imperatore tertio, anno Domini 1140. & Petrus Comestor sub Friderico Imp. primo, anno
ini 1160. Hæc habentur in præfatione Decreti, ab ipso Gratiano editi.
st hunc edidit Gregorius IX PP. qui vixit anno Domini 1227 Decretalium libros 5. à Rai-
do Monacho Hispano compilatos. Bonifacius 8. PP. anno 1300. illis quinq; addidit sextum.
ens 5. qui vixit circa annum 1306. Clementinas: & Ioannes 22. qui vixit an. 1317 Extra-
ntes ediderunt, & hæc volumina ius Pontificium siue canonicum appellamus: id quod publi-
. Martinus Lutherus Vvittebergæ cum bulla PP. Leonis 10. addita hac exsecratione cõbussit:
iam Sanctũ Domini cõtristasti, contristet te ac deuoret æternus ignis. De quo infrà, an. 1520.
abentur autem in libris illis, glossis & cõmentarijs eorundem, multa blasphema & exsecrãda:
; inuicem contrariantur, & horrenda absurditate sunt referta: quorum magnam quidem cõ-
seorsim copiam: sed iam referre plura nolui hoc loco, quanquam infrà quoq; non pauca re-
ntur in tractatu de Paparum in cœlis, inferno, & terris potestate & maiestate: cætera autẽ præ-
n contrarietates illorum librorum, aliò reseruare visum fuit.
Vnum tantùm addere libuit Ioachimi Abbatis, qui ante trecentos annos vixit, de Decretali-
udicium. Quid dicam (inquit) de summo Pontifice Aarone, qui modernos Præsules repræsen-
d instantiam populi, qui egressus fuerat de Ægypto, vitulum conflauit, & sculptile, Exod. 32.
d totum ad librum Decretalium, siue legum referendum est: in quo omnis dolus, & calumnia
uerat: ac per hoc curia sedis Petri nullum pontificat, qui huius simulachra non adorat.

Raimundus monachus Hispanus, & D. Hyperius Theologus.

DE Raimundo prius mentio facta est. Quid autem de iure canonico scribant & iudicent Mar-
silius Patauinus, & D. Hyperius in libro, quem de studio theologico edidit, vide apud eos.

De iure Canonico.

THeodoricus à Niem Episcopus VVerdensis scribit iura Canonica esse nefanda, quia malè
considerata sunt per multos assentatores paparum, qui illis placere voluerunt, dicendo, quòd
ia possint & sint plus quàm Deus. Vide infrà anno 1418.

1120.

Calixtus II. Papa 169.

HIc sacerdotibus prohibuit vxores: quare in eum conscripta sunt carmina talia:

O bone Calixte, mundus totus perodit te.
Quondam presbyteri poterant vxoribus vti:
Hoc destruxisti, postquàm tu Papa fuisti.
Ergò tuum meritò nomen habent odio.
Item. Prisciani regula penitus cassatur,
Sacerdos per hic & hæc olim declinabatur:
Sed per Hic solummodò nunc articulatur,
Cùm per nostrum Præsulem Hæc amoueatur.
Ita quidam presbyter cœpit allegare,
Peccat criminaliter, qui vult separare,
Quod Deus coniunxerat, fœminam amare.
Tales dignum duximus fures appellare.
O quàm dolor anxiùs, quàm tormentum graue
Nobis est dimittere, quoniam suaue.
O Romane Pontifex statuisti prauè,
Ne in tanto crimine moriaris, caue.
Non est Innocentius, imò Nocens verè,
Qui quod facto docuit, verbo vult delere:
Et quod olim iuuenis voluit habere,
Modò vetus Pontifex studet prohibere.
Gignere nos præcipit vetus Testamentum:
Nouum quòd non retinet, nusquam est inuentum:
Præsul qui contrarium donat documentum,
Nullum necessarium his dat argumentum.
Dedit enim Dominus maledictionem
Viro, qui non fecerit generationem.
Ergò tibi consulo per hanc rationem,
Gigne, vt habeas benedictionem.
Nonne dè militibus milites procedunt,
Et Reges à Regibus, qui sibi succedunt?
Per locum à simili, omnes iura lædunt
Clericos, qui Gignere crimen esse credunt.
Nobis adhuc præcipit vetus Testamentum,
Quod nostræ iam legis est verax fundamentum,
Vt mares & fœminæ sciant instrumentum
Tale, per quod habeant prolis incrementum.
Zacharias habuit prolem & vxorem,
Per Virum, quem genuit, adeptus honorem.
Baptizauit etiam nostrum Saluatorem:
Pereat qui tenet nouum hunc errorem.
Paulus ad cœlos rapitur superiores,
Vbi multas didicit res secretiores:
Ad nos tandem rediens, instruensq; mores
Suas (inquit) habeant quilibet vxores.
Propter hæc & alia dogmata Doctorum,
Reor esse melius, & magis decorum,
Quisq; suam habeat, & non proximorum,
Ne incurrat odium vel iram eorum.
Proximorum fœminas, filias & neptes
Violare nefas est, quasi nil deceptes:
Verè tuam habeas, & in hac delectes,
Diem vt sic vltimum tutius expectes.
Ecce iam pro clericis multum allegaui,
Nec non pro presbyteris multa comprobaui:
Pater noster nunc pro me, quoniam peccaui,
Dicat quisq; presbyter, cum sua suaui.

Guiliel-

Guilielmus Tyrius lib. 12. cap. 8. 1120.

Alixtus 2. apud Sutrium, captum Gregorium Pseudopontificem pelle induit vrsinâ, ac ita degradatum camelo impositum, ad Cauensé cœnobium perduxit. Imp. & PP. V. S.

Apud hunc libro 12. capite 13. mentio fit concilii Neapolitani in Samariâ habiti, Renatorii, vt vocant, ad corrigendos mores, in omnibus ferè valdè deprauatos, Præside Patriar- Hierosol: & Balduino Rege Hierosl.

In huius quoque autoris descriptione expeditionum Hierosolymitanarum affatim cerni- Romani Pontificis fides, & amor erga Christianos Imperatores.

Benedictus à Coltis, & Guilhel. Tyr: 1120.

Cripsit ille compendiosam historiam Regni Hierosolymitani: titulo de bello contra Barbaros gesto, in quo vnà cum Guilelmo Tyrio eiusdem regni res gestas decenter describit. Impere & Papa vt suprà.

Honorius Augustodunensis Ecclesiæ presbyter, in Chronico quod inscribitur: Flores temporum. 1120.

Erte te (inquit) ad ciues Babyloniæ, & vide quales sint. Intuere Principes & Iudices, ecce posita est in eis Bestiæ sedes.

Idem etiam libellum edidit de incontinentiâ Sacerdotum, quem OFFENDICVLVM lauit. Imp. & PP. V. S.

Idem vt & Martinus in Chronico, Trithemius de rebus Hirsaugiensium, Marianus Scotus & Schaffnaburgensis. Hatto cognomento Bonosus, cùm Fuldensium monachorum cætui per duodecim annos non sine magna laude præfuisset, in Moguntina sede defuncto VVilhelmo surrogatus est.

Circa annum autem 970. fames vniuersam premebat Germaniam: Episcopus igitur ingentem Eleemosynas petentium mendicorum copiam in horreum quoddam amplum, quasi sua liberalitate eos alturus, conclusisse dicitur, ac igne subiecto eos concremari iussisse. Horum cùm in ipsis flammis vlulatus audirentur, mures esse dixit episcopus. Sed tertio sui pontificatus anno diuina eum vltio oppressit. Murium enim turba tantis eum molestiis affecit, vt nusquam ei tutus daretur locus, quantumuis munitus. Turrim denique in ipso Rheni flumine extruxit, ibi se liberum fore sperans. At bestiolæ illæ transnatando Rhenum (mirabile dictu) turrim conscenderunt, ipsumque episcopum suis morsibus enecuerunt. Pontificis quoque nomen, parietibus & chartis inscriptum, diuina vltione abraserunt Multis hæc quidem fabulosa habentur: at turris illa, cui à muribus nomen est, in hunc vsque diem in Rheni flumine conspicitur, ac de tanta Episcopanitate testimonium dicunt suprà allegati autores.

Lupi spirituales. 1120.

Oc tempore plurimos homines lupi in Germaniâ dilaniauerunt, qui referebant lupos spirituales passim in Ecclesiam truculenter illapsos. Chronicon Germ.

1120.

Celſus Armachanus.

CElſus Armachanus Archiepiſcopus,& totius Hyberniæ Primas,vxorem ac liberos habeba ipſo etiam ſuo archiepiſcopatu, vt moris tunc erat apud Hybernos,& eſt ad hanc ætatem Balæus. Imp. & PP. vt ſuprà.

1121.

Ordo militiæ Calatrauæ.

SVnt Ordinis Ciſtercienſis, & ſecundum Panuin cœperunt anno 1121. Aliiillis annnũ 1160. a buunt. Inſtituti ſunt à Sanctio: Alij habent, ab Alph ſo Hiſpaniarum Rege in Toletanâ Regione, à loco & uinciâ Calatraue denominati, vbi cœnobiũ Templa rum prius fuerat:qui cùm Saracenis reſiſtere non poſ nouis his militibus cedere iuſsi ſunt. Veſtitus eſt r cum aſſutâ cruce rubrâ : quorum Magiſter non m quàm 40. millium aureorum redditus habet. V Polyd. Panuinius. Panthal. Imp. & PP. vt ſup.

1123.

Stellarum caſus de cœlo.

ANno 1123. in Aprili de manè quodam, iterum debantur vndique de cœlo labi ſtellæ in toto t rum orbe. Chronic. Caſsin. & Saxon. Et hoc ſigni bat caſum Eccleſiaſticorum, qui hiſce temporibus que locorum ex cælis deciderunt in terram, id eſt, d rituali regno in ſeculare ſe ingeſſerunt ; de quo e Apoc. D. Ioannis. Imp. & PP. V. S.

1124.

Rupertus Abbas Tuitienſis, vulgò Teutſch *prope Coloniam, ſuper Apocalypſin lib. 3, cap. 13.*

VIdi & legi vltra triginta doctiſsimorum virorum ſcripta, & commentarios in Danie Apocalypſin, & de Antichriſto, qui valdè ſolicitè de Antichriſto inquiſiuerunt: Sed hic pertus Catholicus, cum adeò ſuis depinxit coloribus, vt non opus ſit vlterius de eo quicquam plius ſcrutari.

Verba Apoc: (Et faciet, vt quicunque non adorauerint imaginem beſtiæ, occidar Hoc, inquit Rupertus, Chriſtus non fecit, neque Prophetæ eius, neque Apoſtoli docuerunt, n reges Chriſtiani iam facti hoc acceperunt, vt occidant, & ſanguine cumulandum exiſtiment C ſti ſeruitium. Verus namque Deus non coacta ſed ſpontanea ſeruitia vult. Ergo & in hoc,imò m mè in hoc palàm faciet ſenſum habentibus, & ratione pollentibus, quòd verè ſit Antichriſtus, verè non Chriſtus, ſed ſecundum nomen ſuum Chriſto ſit contrarius. Hic eſt Chriſtus, qui guinem ſuum fudit. Hic eſt Antichriſtus qui ſanguinem fudit alienum. Hactenus Rupertus.

Idem libro 2. capite 2. de Balaam loquens ait: Manifeſtè formam illorum exprimit benedictiones & maledictiones in Eccleſia vendunt, & omnia quæſtus causâ faciunt. Et poſtq verba Baalam recitâſſet, addit : nónne Sacerdotum venalium hypocriſin in ſemetipſo præ git intolerabilem? an non hodie quoque talium ſacrilegorum inteſtinâ peſte omnia plena ſunt plura ſimilia apud eum.

Idem libro 8. capite 13. Apocal. Diabolus illi homini perdito, qui Antichriſtus dic locum nouit aptum, in quo radix omnium malorum oriri debuit, ſcilicet Ciuitatem Babylo vndoſam populoſitatem malignantium. Nam vt vetus habet prophetia: Radix Omnium lorum Auaritia.

1125.

Oſtentum.

TVllifeltæ in pago quodam, puero cuidam pes diu pure tumuerat, tandem verò erupt factâ, pro pure omnis generis legumina exciderunt: fabæ, eruilia, hordea, milium, oryz ligo, lentes, triticum, auena. Vrſpergenſis, Sigeberti appendix. Imp. 95. Henrico 5. Papa Honorio 2.

Seder Olam, siue Annales Iudaici.

1127.

Oc tempore conscriptus est liber hoc titulo, sæpe à Iudæis hodie citatus, & in magno precio habitus: translatus postea à Genebrardo. Imp.& PP. V.S.

De Paparum cum Imperatoribus concordia.

1127.

Imp. 96. Lothario Saxone. PP. 170. Honorio 2, & 171. Innocentio 2.

Einrico extincto, etsi Germania mutuis inter se viribus collisa atq; eneruata esset: in hoc tamen Pontifices incubuêre, ne vires colligeret, atq; à bellis ciuilibus respiraret. Quare post obi- Heinrici, Cunrado Sueuiæ duce, ex Heinrici quinti sorore nato, ad imperium aspirante, ei Lo- m Saxoniæ ducem, quo antea in opprimendo Heinrico quinto auxiliatore vsi fuerant, ar- hiepiscopi Moguntini Alberti, opposuêre. Ac cùm Cunradus iugo septimi montis transcen- Mediolanensibus honorificè susceptus, & ab eorum archiepiscopo Anshelmo Modœciæ sede regni, rex vnctus esset: Honorius pontifex, qui Lothario faueret, ac familiam Heinrici Im- oris oppressam cuperet: Anselmum, quòd Imperatorem coronasset, deposuit, ipsumque ex anathematis fulmine expulit: ita vt propter dissensionem ac factionum studia auxiliis Ger- cis nudatus, spem omnem regni abiiceret, Lothario sibi per intercessionem sancti Bernardi uallensis reconciliato. Lotharius ergò solus rerum potitus, cùm insigni obseruantia pro nica simplicitate Romanam sedem coleret, de ea benè mereri non destitit. Nam cùm Inno- s II. qui Honorio in Pontificatu successerat, ab Anacleto Antipapa & Rogerio duce Apuliæ s, ad eum pro restitutione Leodium venisset: Imperator eius precibus acquiescens, magno xercitu eum sedi Barloneæ restituit. Veruntamen nec officiis, nec potentia eius, pontificia cia frangi, molliriúe potuit. Nam cùm Lotharius Imperator à Pontifice renunciatus, vete- peratorum iura in conferendis Episcopatibus ac Abbatiis se repetiturum ostendisset: Pon- inuncatæ harpyiæ instar, non solùm sibi minimè eripi passus est: sed & iis, quæ Lotharius ernardi Claræuallensis (quem secum Romam duxerat) persuasione, siue metu maiorum um sedi pontificiæ remiserat, alia quoque in explebili cupiditate adiicere studuit. Siquidem othartius, pulso Rogerio Apulo, ducatum Apuliæ comiti Raynaldo, exercitus sui duci, con- t: de iure dandi ducatum Pontifex tanta contentione cum ipso discepauit, vt, cùm neuter al- tum ius cedere vellet, controuersia tandem hac ratione dirimenda fuerit, vt vterque manum eret vexillo dando nouo Apuliæ duci, quò declararetur, vtrique ius esse donandi ducatum ensem.

Idne Christi, Pauli, aliorumque Apostolorum doctrinæ congruum, Episcopos minimè ninando cogitare, Regibus honorem deferre, negociis secularibus minimè implicari, deni- atius esse dare quàm accipere, volentium? Verùm, cùm iamdiu Christi Apostolorumque nâ neglectâ ac penitus irrisâ, Romana sedes imperare, quàm imperio subesse, honorari, quàm um honorem magistratui deferre, ac rapere, quàm dare, gloriosius ducat, hæc aliis prædicen- interim Romanistæ vesana sua libidine ferantur.

Porrò, vt Lotharii Imperatoris, omni laude dignissimi, in sedem Pontificiam obseruantia nsigni bonitate ac moderatione coniuncta, tum temporis emicuit: sic proterua & abomina- omanistarum malicia ex humilitate, seu potius superstitiosa religione Imperatoris, tunc in- è sese exerere cœpit. Nam cùm ille, coronam accipiendo, sese ad pedes pontificis abiecisset: nistæ, vt in præiudiciū aliorum Imperatorum id contorquerent, & ad posteros instar trophæi ste deuicto transmitterent, post eius discessum in palatio Lateranensi picturam cum huiusmo- riptione posuerunt:

Rex venit ante fores, iurans prius Vrbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Hoc ipso & animi sui proteruam superbiam in Imperatore contemnendo prodentes: eiusque gestarum magnitudine clarissimi, laudes fœdissimè obscurantes: vt qui cùm Polonorum n sibi tributarium fecerit, Pomeranos ac Rugios subiecerit: regem quoque Daniæ, vt ensem b corona deferret, ad decorem Imperialis dignitatis, compulerit, Cremonenses subiugârit, nses, Bononienses, atque Taurinos deuictos in formam prouinciæ redegerit, Rogerioq; Apu- ce eiecto amplissimas in eo regione vrbes expugnârit: Papæ tamen vilissimi mancipium fue- uid enim Papæ hominem fieri aliud est, quàm eius mancipium vel seruum esse? O egregios seruorum, quos ipsi Imperatores dominos agnoscere & colere coguntur. Schardius ex Fri- Nauclero, Radeuico, Cuspiniano & aliis.

Tanchelinus.

1128.

Anchelinus quidam Antuuerpiæ, & alibi prædicabat: sacerdotium Papisticum nihil esse, neq; orum sacrificium cuiquam prodesse. Ei tunc restitit, scripturis miserè detortis, Norbertus onstratensium magister, cœnobiumq; in eadem vrbe condidit, vt ibi semper adessent, qui il- octrinam suo more profligarent. Bal. Imp. Lothario. PP. Honor. 2. V.S.

Mon-

Monſtroſa.

1128. ANno 1128. à Chriſto incarnato in Italicis terris pluit ſanguine: & quædam fœmina
diocœſi Ligurina peperit procellum, vultum humanum referentem. Petermannus Etterli
Imp. 96. Lotthario. PP. V.S.

Frater Felix Fabri monachus doctus Vlmæ.

1128. IN manu ſcripto ſic ait: Ioannes Andreæ (in Decretali, ut Apoſt. priuileg. lib. 6.) prælat
nominat aſinos cornutos. Ideo vulgò dicitur: Inſignia Pontificalia in iſtis Prælatis tantu
operari, quantum in mulis genitalia: quia ſcilicet habeant, & non generent: ſic nec iſtos infu
coronatos fructificare. Hæc ille. Imp. Lotth. PP. Honor 2. V.S.

Hugo de ſancto Victore.

1130. DE Clericis ita ſcribit: Clerici noſtris temporibus legem neſciunt, nec diſcunt ſed vanitat
ocio, commeſſationibus, ebrietatibus ſtudent: terrena capiunt: aſsiduè in plateis, rarò
Eccleſiis: tardi ad inueſtigandum culpam peccatorum, parati ad inſequendum veſtigia leporu
velociores ſunt ad congregandum canes, quàm ad conuocandum pauperes: citius porrigunt p
nem canibus, quàm pauperibus: citius extendunt manum ad taxillum, quàm ad Miſſæ libru
Ii ſunt, quorum thalamus ornatior, quàm altaria: ſcyphus pulchrior calice: equus carior, quà
Miſſale: mappa pulchrior caſulâ: camiſia delicatior, quàm alba: imò, quod horrendum eſt
cere, & nefarium, femoralia pulcriora, quàm corporalia. Item Auguſtinus: Plus placet Deo
tratus canum, & rugitus boum, grunnitus pecorum, quàm cantus clericorum laſciuè & luxuri
cantantium, ut placeant amaſiis ſuis. Videte, quam iniuriam faciant hi templo Dei. Faciunt en
ex eo tabernam & domum tripudij, ubi ſolent laſciui cantus exerceri.

Item: Reſtat, ut prædicatio eius contemnatur, cuius vita deſpicitur. Imp. 93. Lothar
PP. 171. Innocentio 2.

Idem in 4. c. Ioann. Nos in laboribus Apoſtolorum, martyrum, & confeſſorum luxuria
mur.

Idem in cap. 10. Sed vtinam ſaltem vxores inde paſcerent, ſicut Iudas: ſed ipſi paſcunt
concubinas de bonis Chriſti

Idem de officio quatuor Prælatorum. Affirmat Gratianus (ait) 62. diſt. § verum eſt
hoc, Imperatores iuri ſuo in eligendis Papis renunciaſſe. Sed Leopoldus de laude Germanor
in c. 8. dicit, quòd nec in canonibus, nec hiſtoriis, nec Chronicis repererit, Imperatores huic pri
legio, vel mori renunciaſſe. Sed hoc repererit, quòd quidam Imperator pecuniam, quæ erat d
ſolita Imperatoribus in ordinatione Romani Pontificis, remittebat. Diſt. 90. Agatho. Sic Ott
primus de natione Saxonum Germanorum tempore Leonis Papæ Octaui, cùm Romani Be
dictum Romanæ Eccleſiæ diaconum de facto eligere in Papam præſumſerunt, Romam venit c
magno exercitu, ac eam tam diu obſedit, quouſque ciues Romani fame ac obſidione conſtricti p
tas urbis in vigilia præcurſoris domini aperuerunt, ac Imperatoriæ poteſtati Benedictum ſacri
gum tradunt, quem Imperator à ſede Apoſtolica depoſuit, & prædictum Leonem in ſedem A
ſtolicam reſtituit. De pòſt prædictum Benedictum Archiepiſcopo Bremenſi commiſit, à quo Sax
niam perductus vita deceſsit ſub anno D. CCCC. LXIII. Hæc in hiſtoria Francorum ex Gotf
& Martini Chronicis, leguntur.

Eckardus Abbas Dominicanus Teutonicus.

1130. SCripſit adhortationem ad monachos de emendandis moribus, quam vocauit: Laternam M
nachornm: & chronicon etiam. Imp. & PP. V.S.

Idem. In ſcriptis ſuis quadam nouitate, contra Theologorum ſui temporis conſuetudine
17. errores introduxit, à Romano Pontifice damnatos.

Elmerus Monachus Malmasberienſis.

1130. STella inſolita anno 1106. prima quadrageſimæ hebdomada, feria ſexta circa veſperum in a
ſtrum & Occidentem lucere viſa eſt. Et per dies 25. eâdem hora ſemper ſplenduit, illi inge
trabs viſa eſt ex oriente occurrere. Poſt hoc in cœna Domini, viſæ ſunt duæ lunæ parùm ante die
vna in Oriente, & altera in Occidente. Non multò pòſt Cometes longos & flammeos crines per m
ne ducens apparuit. De quo quidam monachus Malmasberiæ, Elmerus nomine, veniſti, inquit,
niſti multis matrib. lugendũ malũ, dudũ eſt, quòd te vidi. Sed nunc multò terribiliorem te intue
patriæ huius (Angliæ) excidium ſupremum minantem. Circa idem tempus ſcribit Abbas ſang
nem ex panib. fluxiſſe Spiræ, & Ordinem Monachorum Ciſtertienſium cœpiſſe. Schedelius. In
& PP. V. S.

Oliuerius iste magus (Elmerum Vincentius, & Nauclerus vocant) post secularium lite-
studia, curiosis artibus, quod monachis commune tunc erat, & mente & animo se totum
t. De ipso scriptores referunt: quòd cùm adhuc iuuenis esset, dæmonum ludibriis illusus,
erit sibi pennas ad manus & pedes: atque à cuiusdam altæ turris fastigio, instar Dædali, ad
m volauerit. Sed quoniam in ipso volatu, turbinis violentia impeditus pertimescere cæpit,
rij sui facti fortassis etiam conscius, præceps cecidit, effractisque cruribus exinde debili-
ir.

Ordo Robertinorum. 1137.

HVnc ordinem ortum ferunt anno 1137. per Robertum quendam Eremitam Guaresburgi in agro Eboracensi: cuius sectatores Robertini dicti sunt. De quibus Bal. ex Capgrauo. Imperatore vt suprà. Papa 171. Innocentio secundo.

Helmoldus presbyter in Chron. 1138.

Sclauorum cap. 4.

LVdouico pio ex hac luce subtracto, orta sunt intestina bella, quatuor scilicet filiis eius propter principatum contendentibus. Tandem mediante Papâ Sergio, discordia sedata est, Regnumque diuisum in quatuor partes: ita vt Lotharius maior natu, cum Italiâ Romam, & Lotaringiam cum Burgundiâ possideret: Ludouicus Rhenum cum Germaniâ: Carolus Galliam: Pipinus Aquitaniam. Ex quo constat Romam adhuc fuisse subiectam Imperatoribus post Carolum Magnum. Imp. & Papa vt suprà.

Idem. Ludouicus pius amplissimas regni diuitias contulit ecclesiis, in tantum, vt Episcopos, qui propter
arum regimen principes sunt cæli, ipse eosdem principes efficeret Regni.

Idem. Archiepiscopus Hamburgensis Vnni omnes Insulas Danorum penetrauit, Euange-
verbum Dei. Nota, Episcopos illorum temporum (Ludouici primi Imperatoris) fuisse
catores verbi Dei, non Satrapas, & bellatores vt hodie.

Idem capite 15. Missilaus Obotritorum princeps, Christum palàm confitens, persequens
em suam, Deo dicatam virginem Hodicam, monasterio virginum, quod erat Mikilimburgi
ixit: eamque cuidam sociauit coniugio. Cæteras virgines, quæ ibidem repertæ sunt, militi-
is nuptum tradidit. Singulari igitur consilio conjugium prætulit vitæ monasticæ. Quod
ore Ottonis tertij factum refertur.

Helmoldus cap. 41. Vrspergensis, Erphordiensis, Chron.

Casinense lib. 4. cap. 47. Platina, Frisingens. lib 7. cap. 14. VVilhelmus Malmesburiensis lib. 6. cap. 40.

Nno 1112. ad 15. Calend Aprilis, Romæ in Laterano in Ecclesia Constantiniana, syno-
dus à Paschale 2. celebrata est, tali occasione. Vehementer Papam vrebat, quòd Henrico V.
legium vetustum tantis sacramentis confirmasset. Querebantur Ecclesiastici proceres,
egno & potentiæ præcipuum neruum esse subtractum. Fuerunt igitur perpetui instiga-
Paschali, vt synodo conuocata, fidem Imperatori datam retractaret. Peccatum enim
licebant ingens, vt refert Vrspergensis, quòd regem Henricum, tyrannicum Reipu-
vastatorem & Ecclesiarum destructorem, imperiali benedictione sublimasset, atque in-
priuilegio sacrilego condonasset. Igitur circiter centum viginti episcopi, abbates, &
nus hominum, vt Helmoldus testatur, coëunt. Materia est, ius inuestituræ magistratui
cito concessum & permissum à 63. Romanis præsulibus. Patres papam incusant, impru-
er factum esse, quòd regem sacrilegum ad culmen Imperiale euexerit. Deinde peius actum
ontendunt, quòd eidem episcoporum constitutiones priuilegio solenni stabiliret, de quo-
em aliquot præcursores, vsq; ad mortes & exilia decertârint. Pontifex se coactum necessitate
ma queritur, atq; ea in parte maiora pericula intercipere atq; amoliri voluisse: passim enim
ndiis, rapinis, cædibus à Cæsare sæuitum esse. A Cardinalibus secum captiuis quoq; se permotum

ait,

ait, ut liberationis gratia ad tempus talia concederet. Peccatum igitur suum se non defen iamq; synodi iudicium de eo corrigendo expectare. Tandem cùm fidei suæ confeßionem edid surrexit Gerardus Engolismensis episcopus legatus in Aquitania de communi consensu t concilij, coram omnibus legit hanc scripturam: Priuilegium illud, quod non est priuilegium verè debet dici prauilegium, pro liberatione captiuorum Ecclesiæ à domino Paschale papa per lentiam regis Henrici V. extortum, nos omnes hoc in sancto Concilio congregati, canonica ce ra & autoritate ecclesiastica, iudicio sancti spiritus damnamus, & irritum esse iudicamus, & o nò ne quid authoritatis & efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Et hoc ideo damna est, quia in eo priuilegio continetur, quòd electus canonicè à nemine consecretur, nisi prius à reg uestiatur: quod est contra spiritum sanctum & canonicam institutionem. Perlecta charta, a mârunt omnes: Amen Amen.

Mirum.

1139. IOannes de temporibus nominatus (à Guazzo dictus, Giouanni de la stampe) ordinis equ hoc anno obijt: annos trecentos & sexaginta vnum natus: qui Caroli Magni factus erat a ger anno 800. Christi, cùm esset annorum 15. optimâ corporis constitutione, & temperantiâ ditus. Henr. Pantaleon, & multi Chronici. Imp. 97. Conrado 3. Sueuo. PP. 171. Innocentio

D. Bernhardus Claræuallensis Abbas.

De luxu, hypocrisi, & fastu immodico Monachorum.

1140. DE immoderato luxu Monachorum sui temporis ita queritur: ô quantum, inquit, dista ab his qui in Antonij diebus extitêre Monachis. Nobis conuenientibus nihil de script nihil de salute agitur animarum: sed nugæ, & risus, & vana proferuntur in ventum. Inter pran dum quantum fauces dapibus, tantum aures pascuntur rumoribus; quibus totus intentus, mo nescias in edendo. Interim autem fercula ferculis apponuntur, & pro solis carnibus, à quibus a netur, grandia piscium corpora duplicantur. Cumq; prioribus fueris satiatus, si secundos atti videberis tibi nec dum gustasse pisces. Tantâ quippe accuratione, & arte coquorum cuncta appa tur, quatenus quatuor, aut quinque ferculis deuoratis, prima non impediant nouißima, nec tas impediat appetitum. Palatum quippe, dum nouellis seducitur condimentis, ad succos extr os, veluti adhuc ieiunum, auidè renouatur. Venter quidem dum nescit oneratur: sed varietas fastidium. Quia enim puras (ut natura parauit) fastidimus epulas, dum aliæ alijs multifariè pe scentur, & spretis naturalibus, quos Deus indidit rebus, quibusdam adulterinis gula prouocat poribus: transitur nimirum meta necessitatis, sed nec dum delectatio superatur. Quis enim d sufficit, quot modis (ut cætera taceam) sola oua versentur & vexentur? quanto studio euerta subuertantur, liquantur, durentur, diminuantur, & nunc quidem frixa, nunc assa, nunc farsa, mixtim, nunc singillatim apponantur? Vt quid autem hæc omnia, nisi ut soli fastidio consula Ipsa deinde qualitas rerum talis deforis apparere curatur, ut non minùs aspectus, quàm gustus ctetur: & cùm iam stomachus crebris ructibus repletum se indicet, nec dum tamen curiositas tur. Sed dum oculi coloribus, palatum saporibus illiciuntur; infelix stomachus, cui nec co lucent, nec quem sapores demulcent, dum omnia suscipere cogitur, oppressus magis obruitur q reficitur. Iam verò de aquæ potu quid dicam, quando ne vllo quidem pacto vinum aquatum mittitur? Videas vno in prandio ter, vel quater semiplenum calicem reportari, quatenus diuer nis magis odoratis, quàm potatis: nec tam haustis quàm attactis, sagaci probatione & celeri c tione, vnum tandem è pluribus, quod fortius sit, eligatur. Quale est autem illud, quòd non monasteria ex more obseruare dicuntur, in magnis videlicet festis vina delibuta melle, pigme rum respersa pulveribus in conuentu bibere? Nunquid & hoc fieri dicemus propter infirmita
Tim. 5. stomachi? Ego verò ad nihil illud valere video, nisi ut vel amplius bibatur, vel delectabilius Hæc D. Bernardus in epistola ad Guihelmum Abbatem. Ibidem quoque de aliorum cætuum nasticorum turpißimâ, ac sceleratißimâ, vita idem queritur. Miror, ait, vnde inter Monachos intemperantia in comessationibus, & potationibus, in vestimentis, in lectisternijs, & equitatu construendis ædificijs inolescere potuit, quatenus ubi hæc studiosius, voluptuosius, atque eff fiunt, ibi ordo melius teneri dicatur, ibi maior putetur religio. Ecce enim parcitas putatur a tia: sobrietas austeritas creditur: silentium tristitia reputatur. Econtrà remißio discretio dic effusio liberalitas: cachinnatio iucunditas: mollities vestimentorum, & equorum fastus hone lectorum superfluus cultus munditia. Cumq; hæc alterutrum impendimus charitas appe tur, &c. quærunt non vestitum, sed ornatum: non quod vtilius ad induendum, sed subtilius: quod frigus repellat, sed quod superbiæ & Luxui seruiat: non deniqueiuxta regulam quod vti

Anno

uod venuſtius, imò vanius oſtentari queat. Ac vix, ait, in prouincijs noſtris inuenimus, quo
ri dignamur. Imp. 97 Conrado 3. Papa 171. Innocentio 2.
Ibidem. Hoc ergò conſulo conſideres maximè, quod maximè es, hominem videlicet, quod &
s es. Nec modò quid natus, ſed & qualis natus oportet attendas, ſi non vis tuæ conſiderationis
u, & vtilitate fraudari. Tolle proinde nunc hæreditaria hæc perizomata ab initio maledicta.
umpe velamen foliorum celantium ignominiam, non plagam curantium. Dele fucum fugacis
oris huius, & malæ coloratæ nitorem gloriæ, vt nudè nudum conſideres, quia nudus egreſſus es
ero matris tuæ. Nunquid infulatus, nunquid micans gemmis, aut floribus ſericis, aut corona-
ennis, aut ſuffarcinatus metallis? ſi cuncta hæc veluti nubes quaſdam matutinales velociter
ſeuntes, & citò pertranſituras diſsipes, & exſuffles à facie conſiderationis tuæ: occurret tibi ho-
udus, & pauper, & miſer, & miſerabilis: homo dolens, quòd homo ſit, erubeſcens quòd nu-
it. Homo natus ad laborem, non ad honorem.
Ibidem. Salubris copula, vt cogitans te ſummum Pontificem, attendas pariter viliſsimum ci-
n non fuiſſe, ſed eſſe. Imitetur cogitatio naturam, imitetur & quod dignius eſt, auctorem na-
ſumma, imaque conſocians. Nonne natura in perſonâ hominis viliſsimâ vitæ piraculum col-
it. Nonne auctor naturæ in ſui perſonâ verbum limumq; contemperauit? Ita tibi ſume for-
tam de noſtrâ concretione originis, quàm de Sacramento redemtionis, vt altus ſedens, non
apiens ſis: ſed humilia de te ſentiens, humilibusque conſentiens.
bidem. Tene medium, ſi non vis perdere modum. Locus medius tutus eſt. Medium, ſedes mo-
modus, virtus. Omnem extra modum habitationem, ſapiens exilium reputat. Propterea non
habitare in longo, quod vltra modum ſit: ſed ne in lato quidem, quod extra ſit: porrò nec in
el imo, quòd alterum ſupra, alterum infrà ſit. Denique & longitudo exterminium habere ſo-
dilatatio ſciſſuram, & altitudo ruinam, & profundum abſorptionem.
bidē. Supereſt, vt generaliter ſuper vniuerſum Eccleſiæ ſtatum intendat conſideratio tua, ſi ple-
ericis, ſi clerici ſacerdotibus, ſi ſacerdotes Deo in eâ, quâ oportet, humilitate ſubiecti ſunt: ſi in
ſterijs, & religioſis locis ſeruetur ordo, vigilet diſciplina: ſi ſuper praua opera, & dogmata cen-
cleſiaſtica vigeat: ſi floreant vineæ honeſtate, & ſanctimoniâ ſacerdotum: ſi flores fructus
riant obedientiâ fidelium populorum: ſi demum veſtra ipſorum Apoſtolica mandata, & in-
eâ, quâ dignum eſt, ſolicitudine obſeruentur, ne quid in agro Domini tui, aut neglectu in-
n, aut fraude ſurreptum inueniatur. Poſſe inueniri ne dubites. Mihi in promtu eſt (vt mul-
innumera prætermittam, quæ paſsim neglecta iacent) nonnulla etiam ex his, quæ plantauit
tua, conuulſa monſtrare. Nonne os tuum in Remenſi concilio ſubiecta capitula promulga-
uis ea tenet? quis tenuit? falleris, ſi teneri putas. Si non putas, ipſe peccaſti aut ſtatuens, quæ
nerentur: aut quòd non tenentur diſsimulans. Præcipimus, aiſti, vt tam Epiſcopi, quàm cle-
q; in ſuperfluitate, ſeu inhoneſtâ varietate colorum, aut fiſſurâ veſtium, neq; in tonſurâ, intu-
n (quorum forma, & exemplum eſſe debent) offendant aſpectum: ſed potius ita errata in ſuis
condemnent, & amorem innocentiæ conuerſatione demonſtrent, ſicut dignitas exigit ordi-
icorum. Quòd ſi moniti ab Epiſcopis ſuis intra quadraginta dies non obtemperauerint, Ec-
icis beneficijs eorundem pontificum auctoritate priuentur. Epiſcopi verò ſi præfixam pœnā
re neglexerint: quia inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quàm ad deſides ne
teſque rectores: tam diu ab officio pontificiali abſtineant, donec pœnam à nobis conſtitutam
ſibi ſubiectis imponant.
lud etiam duximus annectendum, vt nullus in Archidiaconum, vel decanum, niſi diaconus,
byter ordinetur. Archidiaconi verò decani, & præpoſiti qui infra ordines prænominatos ſunt,
edientes ordinari contemſerint, honore ſuſcepto priuentur. Prohibemus autem ne adole-
us, & infra ſacros ordines conſtitutis: ſed qui prudentiâ & vitæ merito clareſcunt, prædicti
antur honores. Verba tua: hæc tu ſanxiſti: quid effectui mancipatum? Adhuc adoleſcentes,
qui infra ſacros ordines ſunt, in eccleſiâ promouentur. Quod ad primum capitulum pertinet,
eſtium interdictus, ſed non reſtrictus: pœna dictata, ſed minimà ſecuta eſt. Iam quartus annus
no datum mandatum audiuimus, & neminem adhuc clericorum priuatum beneficio: nemi-
piſcoporum ſuſpenſum ab officio luximus. At luctu amariſsimo dignum, quod ſecutum eſt.
oc? Impunitas incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, transgreſsionum nutrix.
us, ſi omni ſatagas curâ, malorum omnium primam parentem cauere Incuriam. Sed ad hoc
am dabis. Et nunc leua oculos tuos, & vide: ſi non æquè vt prius, fiſſura enormis penè ingui-
at. Solent dicere: Num de veſtibus cura ſit Deo, & non magis de moribus? At forma hæc ve-
deformitatis mentium, & morum indicium eſt. Quid ſibi vult, quòd clerici aliud eſſe, aliud
volunt? Et id quidem caſtum, minusq; ſyncerum. Nempè habitu milites, quæſtu clericos, actu
m exhibent. Nam nec vt miniſtri laborant, neq; vt milites pugnant, neque vt clerici euange-
Cuius ergo ordinis ſunt? cùm vtriusq; eſſe cupiunt, vtrumq; deſerunt, vtrumq; confundunt.
uiſq; inquit, in ſuo ordine reſurget: Iſti in quo? An qui ſine ordine peccauerunt, ſine ordine pe-
? Aut ſi ſummè ſapiens Deus veraciter creditur à ſummo vſq; deorſum nihil inordinatū relin-
vereor non alibi ordinandos, quàm vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. O mi-
am ſponſam talibus creditam paranymphis, qui aſsignata cultui eius, proprio retinere quæ-
n verentur?
idem. Inter hæc tu paſtor procedis deauratus, tam multa circundatus varietate. Oues quid ca-
Si auderem dicere, dæmonum magis, quàm ouiū paſcua hæc. Scilicet ſic factitabat Petrus? ſic

Paulus ludebat? Vides omnem ecclesiasticum zelum feruere solâ pro dignitate tuendâ. Honori
tum datur: sanctitati nihil, aut parùm. Si causâ requirente paulò submissius agere, ac socialius te
bere tentaueris, absit, inquiunt, non decet, tempori non congruit, maiestati non conuenit, qu
geras personâ attendito. De placito Dei vltima mentio est: pro iacturâ salutis nulla cunctatio.
quod sublime est, hoc salutare dicamus: & quod gloriam redolet, id iustum. Ita omne humile
bro ducitur inter palatinos, vt facilius qui esse, quàm qui apparere humilis velit, inuenias. Ti
Domini simplicitas reputatur, ne dicam fatuitas. Virum circumspectum, & amicum propriæ co
entiæ calumniantur hypocritam. Porrò amatorem quietis, & sibi interdum vacantem, inutilem
cunt. Quid ergo tu? Euigilasne adhuc ad istos, qui circundederunt te laqueis mortis? Quæso, s
ne paulisper, & supporta me. Imò da veniam, non tam temerè, quàm timidè loquenti. Æmulo
æmulatione bonâ, & vtinam quàm vehementi, tam vtili. Scio vbi habitas, increduli & subuers
sunt tecum. Lupi, non oues sunt: talium tamen tu pastor. Vtilis consideratio, qua fortè inuen
quomodo si fieri possit, conuertas eos, ne ipsi subuertant te. Quid diffidimus posse reuerti in o
è quibus verti in lupos potuerunt? Hîc, hîc non parco tibi, vt parcat Deus.

Pastorem te populo huic certè, aut nega, aut exhibe: non negabis, ne cuius sedem tenes te n
hæredem. Petrus hic est, qui nescitur processisse aliquando, vel gemmis ornatus, vel se icis, no
ctus auro, non vectus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris. Ab
his tamen credidit satis posse impleri salutare mandatum: si amas me, pasce oues meas. In h s
cessisti non Petro, sed Constantino. Consulo toleranda pro tempore, non affectanda pro de
Ad ea te potius incito, quorum te scio debitorem. Etsi purpuratus, etsi deauratus incedens no
tamen, quòd horreas operam curamue pastoralem pastoralis hæres, non est quòd erubescas Eua
lium. Quanquam si volens, Euangelizes inter Apostolos quidem: etiam gloria est tibi. Eua
lizare, pascere est. Fac opus Euangelistæ, & pastoris opus implesti. Dracones, inquis m mone
scere, & Scorpiones, non oues. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos, sed verbo, non
Quid tu denuò vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? quem tame
tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum domini dicentis sic: conuerte gladium T
in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo forsitan nutu, etsi non manu euaginandus. Alioquin si nullo
do ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic, non respondisset dominus
est: sed nimis est. Vterque ergò Ecclesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis: sed is qu
pro Ecclesiâ: ille verò & ab Ecclesiâ exerendus est. Ille sacerdotis, is militis manu: sed sane a
tum sacerdotis, & iussum Imperatoris.

Idem de consideratione libro 2. Paternam tibi vendicato hæreditatem. Nam si filius, es &
res, vt probes hæredem, euigila ad curam, & non ocio torpeas, ne & tibi dicatur: Quid hîc st
ta die ociosus? Multò minùs inueniri oportet, aut delitijs resolutum, aut resupinum pompis.
horum tibi tabulæ testatoris adsignant. Sed quid si illarum tenore contentus sis, curam potiu
reditabis, & operam, quàm gloriam, & diuitias. Blanditur cathedra, Specula est. Inde deniq; S
intendis sonans tibi Episcopi nomine non dominium, sed officium. Quidni loceris in eminen
de prospectes omnia, qui speculator super omnia constitueris? Enimuerò prospectus iste procin
parit, non ocium. Quandolibet gloriari, vbi ociari non licet? Nec locus est ocio, vbi sedula vrg
licitudo omnium Ecclesiarum. Nam quid tibi aliud dimisit sanctus Apostolus? Quod habeo
quit, hoc tibi do. Quid illud? vnum scio, non est aurum neque argentum, cùm ipse dicat: Arge
& aurum non est mihi. Si habere contingat, vtere non pro libitu, sed pro tempore. Sic eris vten
quasi non vtens. Ipsa quidem, quod ad animi bonum spectat, nec bona sunt nec mala. Vsus t
eorum bonus, abusio mala, solicitudo peior, quæstus turpior. Esto vt alia quacunque ration
tibi vendices, sed non Apostolico iure. Nec enim tibi ille dare quod non habuit, potuit. Quod h
it, dedit, solicitudinem, vt dixi, super Ecclesias: Nunquid dominationem? Audi ipsum: Non d
nantes, ait, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum solâ humilitate putes, non etiam veritat
domini est in Euangelio: Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent supe
benefici vocantur. Et infert: Vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicitur dominatus
go tu, & tibi vsurpare aude, aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum. Planè a
terutro prohiberis. Si vtrumq; similiter habere voles, perdes vtrunq;, alioquin non te exceptu
lorum numero putes, de quibus queritur Deus sic: Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes
terunt, & non cognoui eos. Iam si regnare sine Deo iuuat, habes gloriam, sed non apud Deum
interdictum tenemus, audiamus edictum: Qui maior est vestrûm, ait, fiat sicut iunior: & qui p
sor est, sicut qui ministrat. Forma Apostolica hæc est: dominatio interdicitur, indicitur minist
Quæ & commendatur ipsius exemplo legislatoris, qui secutus adiungit: Ego autem in med
strûm sum, sicut qui ministrat. Quis se iam titulo hoc inglorium putet, quo se prior dominus g
præsigniuit? Meritò Paulus gloriatur in eo dicens: Ministri Christi sunt, & ego. Et addit: Vt n
sapiens dico, plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modu
mortibus frequenter. O præclarum ministerium. Quo non id gloriosius principatu? si gloriari
tet, forma tibi sanctorum præfigitur, Apostolorum proponitur gloria. Paruáne tibi illa vid
Quis mihi tribuat similem fieri in gloria sanctorum? clamat Propheta: Mihi autem absit glo
nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hoc glorieris opto, semper optimo genere gloriæ, quod
stoli, quod Prophetæ delegêre sibi, reliquêre tibi.

Ibidem Et surrexerunt homines vani, cupidi glorię, & voluerunt sibi facere nomen & exe
de Ecclesiâ diu eandem matrem suam afflixerunt in diuersis, & peruersis dogmatibus. Sed hæc c

depulsa est in sapientiâ sanctorũ, sicut & prima in patientia martyrum. En tempora ista libera
ē Deo miserante, ab vtraq; illâ malitiâ, sed planè fœda à negotio perambulante in tenebris. Væ
ationi huic à fermento Pharisæorũ, quod est hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ iam
: præ abundantiâ non valet, & præ impudentiâ nō quærit. Serpit hodie putida tabes, per omne
is Ecclesiæ: & quò latius, eò desperatius: eoq; periculosius, quò interius. Nam si insurgeret aper-
imicus hæreticus, mitteretur foràs, & arescerct: si violentus inimicus, absconderet se forsitan
Nunc verò, quem eijciet, aut à quo abscondet se? Omnes amici, & omnes inimici: omnes ne-
ij, & omnes aduersarij: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ sua
quærunt. Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo. Honorati incedunt de bonis Domini,
Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus
us, regius apparatus: inde aurum in frenis, in sellis, & calcaribus: & plus calcaria, quàm altaria
nt. Inde splendidæ mensæ, & cibis & scyphis: inde comessationes & ebrietates: inde cithara, &
c tibia: inde redundātia torcularia, & promtuária plena eructantia ex hoc in illud: Inde dolia
entaria: inde referta marsupia. Proh eiusmodi volunt esse, & sunt Ecclesiarum præpositi, deca-
chidiaconi, Episcopi, Archiepiscopi. Nec enim hæc meritò cedunt, sed negotio illi, quod peram-
in tenebris. Olim prædictum est, & nunc tempus impletionis aduenit: Ecce in pace amaritu-
ea amarissima. Amara prius in nece martyrum: amarior pòst in conflictu hæreticorum: ama-
a nunc in moribus domesticorum. Non fugare, non fugere, eos potest, ita inualuerunt, & mul-
ati sunt supra numerum. Intestina, & insanabilis est plaga Ecclesiæ, & ideò in pace amaritudo
marissima. Sed in quâ pace? Et pax est, & non est pax. Pax à paganis, & pax ab hæreticis: sed
rofectò à filijs. Vox plangentis in tempore isto: filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreue-
ne? spreuerunt & maculauerunt me à turpi vitâ, à turpi quæstu, à turpi commercio, à negotio
; perambulante in tenebris. Superest vt iam de medio fiat dæmonium meridianum ad sedu-
s, si qui in Christo residui sunt, adhuc permanentes in simplicitate suâ. Siquidē absorbuit flu-
pientium, & torrentes potentium, & habet fiduciam, vt Iordanis influat in os eius, id est, sim-
& humiles, qui sunt in Ecclesiâ: ipse enim est Antichristus, qui se non solùm diem, sed & me-
n mentietur. Et extolletur supra id, quod dicitur, aut quod colitur Deus: quem dominus Iesus
ciet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui, vtpote verus & æternus meridies,
us, & aduocatus Ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictùs in secula. Amen.
dem. Omnes quærunt quæ sua sunt, diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christū, quia
s dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi & ornati, circumamicti varietate,
am sponsa procedens de thalamo suo. Nonne si quempiam taliū repentè eminus prodeuntē,
tes, sponsum potius putares, quàm sponsæ custodem? Vndè verò hanc illis exuperare æstimes
affluentiam, vestium splendorem, mensarum luxuriam, congeriem vasorum aureorum & ar-
orum, nisi DE BONIS SPONSI? Interim hæc pauper, inops & nuda relinquitur facie mise-
inculta, hispida & exanguis. Propter hoc non est hoc tempore ornare sponsam, sed spoliare:
t custodire sed perdere, non est defendere, sed exponere: non est instruere sed prostituere, non
cere gregem Domini, sed mactare & deuorare &c. In Monasterijs quoque opes luxu immode-
honesto ac turpi, exhauriri, dissipari, consumi ac disperdi consueuêre.
bidem. Murmur loquor, & querimoniam communem Ecclesiarum: truncari se clamitant, &
nbrari. Vel nullæ vel paucæ admodū sunt, quæ plagam istam aut non timeant, aut non doleant.
bidem. Omni penè horâ mundanis insudamus, sed quando oramus? quando docemus po-
? quando ædificamus Ecclesiam? quando meditamur in lege? Et quidem quotidie perstre-
n palatio leges, sed Iustiniani non.
dem in apologiâ ad Guilhelmū Abbatem ait: Mentior si non vidi Abbatem sexaginta equos,
mplius ducere in suo comitatu. Dicas si videas eos transeuntes, non patres esse monasteriorū:
ominos Castellorum: non rectores animarū, sed Principes Prouinciarum. Tum deinde gestari
ur mappulæ, schyphi, bacini, candelabra, & manticæ suffarcinatæ non ex stramentis, sed orna-
s lectulorum. Vix deniq; quatuor leucis à sua quispiā domo recedit nisi cum tota supellectili
nquàm sit iturus vel ad exercitū, vel transiturus per desertū, vbi nō valeant inuenire necessaria.
bidem. Cùm sint quatuor tentationum genera, res aduersæ: laudes hominum: diuitiæ: & ho-
seculi: quartum & postremum occultum est, & periculosum, ac dæmonium meridianum, quod
ono supplantare molitur etiam perfectos. Est autem Ecclesia Christi his tentata: primùm in
utionibus: deinde à vanis hominibus & gloriæ cupidis, ex quibus hæretici, qui diu affixe-
cclesiam, extiterunt. Sed hæc pestis depulsa est in sapientiâ sanctorum, sicut prima in patien-
rtyrum.
bidem. Episcopus acceptum talentum non ligat in sudario: sed partitur numulatijs, à quibus
recipit non sibi, sed Domino. Non habet foueam vt vulpes, non tanquam volucres nidum:
oculos quomodo Iudas, non denique (sicut nec Maria) locum in diuersorio. Imitatur profectò
qui non habebat vbi reclinaret caput.
bidem. Quamobrem, vt dixi, noueris te, vt inter angustias, quæ non desunt, fruaris conscientiæ
Magis autem vt scias quid desit tibi, nam cui non desit? Omnia illi desunt, qui nihil sibi de-
tat. Quòd si summus Pontifex sis? Nunquid quia sumus Pontifex, ideo summus, cui addi non
? Grauiter erras, si te istū existimes. Absit. Non tu de illis es, qui dignitates virtutes putant. Tibi
xperta virtus, quàm dignitas fuit. Augustis relinquito illam sentētiam, alijsq; qui diuinis coli
ibus non timuerunt. Verbi gratiâ: Nabuchodonosori, Alexandro, Antiocho, Herodi. Tu verò

considera non consummatione summum te dici, sed comparatione. Nec me putes dicere comp
tionem meritorum, sed ministeriorum. Sic te existimet homo vt ministrum Christi: & quod a
præiudicio sanctitatis cuiuspiam dixerim, summum planè inter ministros. Aliàs niti te ad summ
velim, non putare summum, aut velle putari antequàm sis. Nam quomodo proficis, si iam su
tibi? Non sit proinde tibi aut pigrum vestigare quod desit, aut fateri quod desit verecundum.

Ibidem. Appellatur de toto mundo ad te, id quidem in testimonium singularis primatus
At tu, si sapis, non primatu gaudebis, sed fructu. Apostolis dictum est: in hoc nolite gaudere, q
spiritus subijciuntur vobis.

Ibidem. Noua res? quando hactenus aurum Roma refudit?

Ibidem. Nempe immoderata extensio extenuationem, sed extenuatio nimia scisionem
Iam verò alta præsumtio, quid nisi ruinosa præcipitatio est? Legistis namque: ante ruinam ex
tur cor.

Ibidem. Quem dabis mihi de totâ maximâ vrbe, qui te in Papam receperit, precio seu spe
tij non interueniente?

Ibidem. Addo tamen & hoc. Nam nullum ibi venenum, nullum gladium plus form
quàm libidinem dominandi.

Ibidem. Et nunc experire paucis, nouerímne & ego aliquatenus mores gentis. Ante omni
pientes sunt, vt faciant mala. Bonum autem facere nesciunt. Hi inuisi terræ, & cœlo, vtrique ini
manus: impij in Deum, temerarij in sancta: seditiosi in inuicem, æmuli in vicinos, inhuma
extraneos: quos neminem amantes, amat nemo: & cùm timeri affectent ab omnibus, omn
meant necesse est. Hi sunt qui subesse non sustinent, præesse non nôrunt: superioribus infideles
feriobus importabiles. Hi inuerecundi ad petendum, ad negandum frontosi: hi importuni, vt
piant: inquieti, donec accipiant: ingrati vbi acceperint. Docuerunt linguam suam grandia lo
quum operantur exigua: largissimi promissores, & parcissimi exhibitores: blandissimi adulat
& mordacissimi detractores: simplicissimi dissimulatores, & malignissimi proditores.

Ibidem. Quid de populo loquar? Populus Romanus est. Nec breuius potui, nec expressiu
men aperire de tuis paræcianis quod sentio. Quid tam notum seculis quàm proteruia, & f
Romanorum? Gens insueta paci, tumultui assueta. Gens immitis & intractabilis, & vsque a
subdi nescia, nisi cùm non valet resistere. En plaga, tibi incumbit cura hæc, dissimulare non

Ibidem. Mirum non est, inter duodecim Apostolos olim inuentum vnicum Iudam, qui
die inter duodecim Ecclesiasticos vix vnum reperias Apostolum.

Ibidem. Stetisse quidem iudicandos Apostolos lego: sedisse iudicantes nunquam.

Ibidem. Sed est insipientia, quæ ipsam quoque iam propemodum stultam fecit sapientia
dei. Quomodo & Ecclesiâ catholicam penè totam hoc virus infecit? Nam dum & in ipsa quiq
nostra sunt quærimus: fit vt invicem inuidentes, inuicem prouocantes exerceamur ad odia, an
mur ad iniurias, armemur ad lites, cauillemur ad dolos, feramur ad detractiones, prorumpam
maledicta, opprimamur à fortioribus, opprimamus inferiores. Quàm dignè, & laudabiliter
patur meditatio cordis tui aduersus tam pestilens insipientiæ genus, quod corpus Christi (qu
multitudo credentium) occupasse consideras. O ambitio ambientium crux, quomodo omnes
quens, omnibus places? Nil acerbius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros
tales celebrius negotijs eius. An non limina Apostolorum plus iam ambitio quàm deuotio t
An non vocibus eius vestrum tota die resultat palatium? An non quæstibus eius tota legum c
numque disciplina insudat? An non spolijs eius omnia Italica inhiat inexplebili auiditate ra
tas? Quid ita tua ipsius spiritualia studia non saltem intercedit, sed abscidit?

Ibidem de consideratione. Libet iam & hunc claudere librum: sed in calce aliqua velim, v
tè dicta quasi epilogando repetere, vel addere prætermissa. Consideres ante omnia sanctam Ro
nam Ecclesiam, cui Deo auctore præes, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te verò non d
num Episcoporum, sed vnum ex ipsis.

Idē in sermone de conu. Pauli, citante Hugone Cardinale in Postillis super 1. c. Ioannis, ait: V
tur, bone Iesu, aduersus te conspirasse vniuersitas Christianornm, & illi in persecutione tua p
sunt, qui in Ecclesia tua videntur primatum tenere & gerere principatum:

Heu Domine Deus arcem Sion occupauerunt: apprehenderunt munitiones, & vniuersam
inceps liberè & potestatiuè tradunt incendio ciuitatem. Constantini equidem hodie, imò Ro
li successores sunt non Petri Pontifices: & ex regimine Ecclesiæ sub Papa apertè concluditur: Ip
esse Antichristum.

Idem de conuersione ad Christum cap. 30. Parcite obsecro fratres, parcite animabus ve
parcite sanguini, qui pro vobis effusus est. Horrendum cauete periculum: ignem qui paratus e
clinate. Inueniatur tandem non irrisoria perfectionis professio, exhibeatur etiam filius in specie
tatis: non sit inanis cœlibis vitæ forma, & vacua veritatis. Quidní periclitetur castitas in delicijs,
militas in diuitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, charitas in hoc seculo nequam? fu
de medio Babylonis: fugite, & saluate animas vestras?

Idem in oratione ad Clerum in concilio Remensi congregatum. Quomodo verò, inquit, secul
non expenderent substantiam suam ad vitā luxuriosam, etiā præsentib. sacerdotibus? quomodo
intenderent vanitatib. & lenocinijs huius seculi? quomodo non essent insolentes & elati, cùm
tū fastum, tantam insolentiam videant sacerdotū? Nonne in præsentiâ illorū irreuerenter abutin

nosynis pauperum? De patrimonio crucis Christi non paratis codices in Ecclesijs, sed pascitis ces in thalamis vestris, impinguatis carnes, adornatis equos phaleratos, pectora & capita rando.

Citantur etiam verba Bernhardi in libro inscripto: Stella clericorum, sequentia: O Domine uit) pastores tui mutati sunt in tonsores, & agni in lupos, defensores in dissipatores: Qui de-it esse sobrij quotidie, sunt ebrij: qui Prælati, Pilati: qui casti, incesti: qui pastores, seductores.

Idem de cœna Domini serm. 15. Adhuc te alloquor monache benedicte: O homo, velox es ensam, tardus ad Ecclesiam: potens ad potandum, sed æger ad cantandum: peruigil ad fabu-omnolentus ad vigilias: procax ad loquendum, sed mutus ad psallendum: promtus ad iram, etractionem, tardus ad orationem: inuidiæ amator, Christi persecutor: festucam respiciens, em non considerans: cæteros reprehendis, te ipsum non corripis: malitiæ inuentor, disciplinæ uctor: amicus vitiorum, hostis virtutum.

Idem in sermone 23. in Cantica. Timeant Clerici, ait, timeant ministri Ecclesiæ, qui in terris orum, quas possident, tam iniqua gerunt, vt stipendijs, quæ sufficere debebant, minimè con-, superflua quibus egeni sustentandi erant, impiè & sacrilegè sibi retineant: & in vsus suæ lu-æ, atque luxuriæ, victum pauperum consumere non vereantur: duplici profectò iniqui-peccantes, quòd & aliena diripiunt, & sacris in suis vanitatibus ac turpitudinibus ab-tur.

Idem super cantica serm. 33. Sunt quidem & alij pastores, qui dicunt se esse sodales tuos, & unt, habentes greges suos, & fines suos pabulo mortis refertos, in quibus pascunt nec tecum, nec quorum vtique terminos non intraui, nec appropinquaui eis. Ipsi sunt, qui dicunt: Ecce Christus, ecce illic est: promittentes sapientiæ pascua vberiora, & creditur eis, & confluunt multi, & faciunt eos filios gehennæ, duplo quàm se.

dem in Serm. de conuers. ad cler. cap. 29. Vtinam, qui continere non valent, perfectionem riè profiteri, aut cœlibatui dare nomina vererentur. Sumtuosa siquidem turris est, & ver-grande, quod non omnes capere possunt. Esset autem sine dubio melius nubere, quàm vri: & i in humili gradu fidelis populi, quàm in cleri sublimitate: & deterius viuere, & districtius ri.

Multi enim, non quidem omnes, sed tamen multi (certum est, nec latere queunt præ multitu-nec præ impudentiâ) libertatem, in qua vocati sunt, in occasionem carnis dedisse videntur: entes remedio nuptiali, & in omne deinceps flagitium effluentes.

Hic annotandum duxi, Bernhardum sic ad viuum statum Pontificiæ Ecclesiæ descripsisse, vt ipsi Papistæ fateri cogantur, eum, si hodie viueret, tanquam Lutheranum anathematis iri atum.

Excerpseram autem cùm ex hoc autore, tum & reliquis patribus & scriptoribus vtilia & me-bilia plurima: sed cùm excrescere præter spem nimiùm videretur opus, quædam breuitatis in aliud tempus reseruare compulsus fui.

Cumprimis verò de contrarietatibus Patrum, conciliorum & iuris Canonici obseruatu di-ma collegi: nam probè notandum est, ea quæ quidam patrum annis primis agniti Euangelij runt, valdè dissimilia esse posterioribus: & conciliorum etiam & Pontificum decreta pluri-inuicem & à semetipsis dissidere, adeò vt sæpè hodie statuta cras iterum facta sint irrita: quod mpore proprio libello patebit.

Qualiter libidines compescuerit Bernhardus: & mulierem hospitam libidinosam, accedentem um profligârit, scribit in eius vita Guilielmus abbas, quod notandum bene.

Ioannes Saresburiensis Episcopus Carnotensis *in polycratico lib. 8.* 1140.

pam nulla vocat electio, sed repugnante in membris Christo, ambitio cæca & cruenta, non si-e sanguine fraterno intrudit: quod quidem est Romulo succedere in parricidijs, non Petro in nisi dispensatione ouilis.

dem. In saturitate disputant de ieiunijs, & quod verbis adstruunt, operibus destruunt. Si ty-s secularis, iure diuino & humano perimitur, quis Tyrannum in sacerdotio diligendum cen-t colendum? scire enim prælati debent, quòd cùm ipsi delinquunt, tot mortibus digni sunt, d subditos, perditionis exempla transmittunt. Quis ergò illum non repellat, aut saltem fugi-ad hoc ouile ingreditur vt mactet, & occidat? Imp. Conrado 3. Papa Innocentio 2. vt sup.

dem. Nunquid Christiani sanguinis procurant effusionem, vt eis præ cæteris liceat pro grege, pastoris est, animas ponere? Nunquid Ecclesiam diruunt, profanant sancta, vt fit quod ædifi-sanctificari oporteat? Concutiunt populos, regna sollicitant, Ecclesiarũ diripiunt facultates, vt sibi faciant materiam promerendi, vt componant omnia, vt pauperibus miserendi, & pro-di, alijs concurrentibus necessitatem præripiant. Si enim vt plura sibi impunè liceant, si vt pe-m congregent, si vt carnem & sanguinem foueant, dilatent, & corrumpant, si vt familiam no-nt, si deniq; vt gloriã suam quærant, in clero dominantes non forma facti gregis ex animo, licet & simulatione officij pastorem induant, tyrannis quàm principibus facilius accedunt.

Idem. Sed esto vt his liceat, qui carnales sunt, contendere de primatu: viris ecclesiasticis hoc
quaq; arbitror esse illicitum. Carnalium tamen exemplo sub imagine religionis obrepit impi
& iam non modò contenditur pro sacerdotio, sed pugnatur. Antiqui quondam trahebantur in
& proni ad martyrium, primas cathedras carcere peius & cruce fugiebant: contrà iam palàm
quuntur sacerdotes, & prouerbium nullum dicunt: Nolumus, inquiunt, martyres esse, sed sed
nostrarum gloriam non damus alteri. Misera quidem & miserabilis vox in ore sacerdotis, qui C
stum sic agnoscit, vt se nolle eum sequi palàm confiteatur. Dubitari poterit an verus moriatur c
fessor, qui persecutionem si opus fuerit, non expectat?

Idem. Laxant quidem omnes retia in capturam: sed hi in capturam animarum & rerum
res piscantur duntaxat, contemto periculo animarum. Et sæpe turbant omnia, quò piscandi ad
tum vberior succedat occasio. Miraberis variam supellectilem, & Crœsi, vt dicitur facultates a
cos, qui prædicant pauperem Christum, & quia suis non coguntur stipendijs militare, euan
zant, vt comedant, & Euangelistarum stipendijs abutantur. Calicem quidem, in quo Ioseph a
rari consueuerat, in sacci sui ore reuoluunt, sed non descendit in manus.

Idem. ---- *Tantòne nouorum*
Prouentu scelerum quærunt, vter imperet orbi?
Vix tanti fuerat ciuilia bella mouere. &c.

Rectissimam eminendi viam docuit Christus, qui discipulos suos Regibus gentium noluit
formari, vt dominentur in subditis, & qui potestatem exercent, benefici dicantur: sed qui m
est, sponte minoretur, & solùm præ cæteris, iure, quiete, viribus, & contentione remotâ, sibi
dicet officium ministrandi. At isti aliam prætulerunt ascendentes ex aduerso fratrum, & minis
di humilitate reiectâ appetunt præ Regibus gentium dominari. Nec dubium, quin refrigesc
immò extinctâ charitate, sedem suam & ipsi ponant ad aquilonem.

Idem Sarisburiensis ad Pontificem præsentem. Sed & boni rapiuntur interdum, ne malitia
mutentur, & quia Roma corrupta apud Deum his reperitur indigna. Tu ergò, quia id habes
cij, quære & insere humiles vanæ gloriæ & pecuniæ contemtores. Sed timeo ne dum pergis qu
quæuis, ab imprudente amico audias quæ non vis. Quid est pater quòd aliorum discutis vi
& teipsum minimè perscrutaris? Omnes applaudunt tibi, pater omnium vocaris, & domi
& capiti tuo infunditur omne oleum peccatoris. Si ergo pater es, quare à filijs munera & retr
tiones expectas? Si dominus, quare Romanis tuis timorem non incutis, & temeritate repress
ad fidem non reuocas? At vrbem vis Ecclesiæ tuis muneribus conseruare. Nunquid eam sic S
ster muneribus acquisiuit? In invio pater es, & non in via. Eisdem est conseruanda muner
quibus est acquisita. Quod gratis accepisti, gratis dato. Iustitia regina virtutum est, & erub
quouis pretio permutari. Si gratiosa futura est, sit gratuita. Nequaquam prostituatur ad p
um, quæ corrumpi non potest. Integra est, & semper incorrupta. Dum premis alios, & tu g
us opprimeris. Risit Pontifex, & tantæ congratulatus est libertati, præcipiens vt quoties simil
aliquid de ipso mei sauribus insonaret, hoc ei sine mora nunciarem. Et cùm plurima nunc p
nunc contra se respondisset, apologum huiusmodi mihi proposuit, &c.

Idem de nugis Curialium. Memini me causa visitandi dominum Adrianum Pontificem q
tum, qui me in vlteriorem familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Mansique cum e
neuenti fermè tres menses, Cùm itaque, vt fieri solet, inter amicos, sæpe plurimis conferre
& ipse quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiarius, et diligentius quæ
ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, quæ in diuersis prouincijs audieram, patenter exp
Sicut enim dicebatur à multis, Romana Ecclesia, quæ mater omnium Ecclesiarum est, se non
matrem exhibet alijs, quàm nouercam. Sedent in ea Scribæ & Pharisæi, ponentes onera im
tabilia in humeris hominum, quæ digito non contingunt. Dominantur in clero, nec forma
gregi, qui recto calle pergit ad vitam, pretiosam supellectilem congerunt, auro & argento one
mensas, sibi etiam ab auaritia nimis parci. Nam pauper aut nullus, aut rarus admittitur, q
interdum non tam Christus, quàm vana gloria introducit. Concutiunt Ecclesias, lites exci
collidunt clerum & populum, laboribus & miserijs afflictorum nequaquam compatiuntur, E
siarum lætantur spolijs, & quæstum omnem reputant pietatem. Iustitiam non tam veritati, q
precio reddunt. Omnia namque cum pretio hodie, sed nec cras aliquid sine pretio obtin
Nocent sæpius, & in eo dæmones imitantur, quòd tunc prodesse putantur, cùm nocere desist
exceptis paucis, qui nomen & officium pastoris implent. Sed & ipse Romanus Pontifex omn
grauis, & ferè intolerabilis est. Præterea omnes arguuntur, quòd ruentibus & collabentibus eccl
quas patrum construxit deuotio, altaribus quoque incultis, palatia extruit, & ipse non modò
puratus, sed deauratus incedit. Palatia splendent sacerdotum, & in manibus eorum Christi fo
datur Ecclesia. Prouinciarum deripiunt spolia, ac si thesauros Crœsi studeant reparare. Sed rectè
eis agit altissimus, quoniam & ipsi alijs, & sæpe vilissimis hominib. dati sunt in direptionem. E
opinor, dum sic in inuio errauerint, nunquam deerit eis flagellum Domini. Os siquidem Domin
cutum est, quia quo iudicio iudicauerint, iudicabuntur, & sua mensura remetietur eis. Antic
dierum mentiri non nouit. Hæc, inquam, pater loquitur populus, quandoquidem vis vt illius

sente

...ntias proferam. Et tu, inquit, quid sentis? Angustiæ inquam sunt vndique. Vereor enim ne ...dacij vel adulationis contraham notam, si solus populo contradixero. Sin autem, reatum ve... maiestatis, ne tanquam qui os meum in cœlum posuerim, crucem videar meruisse. Verunta... quia Guido Clemens Sanctæ Potentianæ presbyter Cardinalis populo testimonium perhibet, ...quequaque contradicere non præsumo. Asserit enim in Romana Ecclesia quandam duplicita... ...e radicem, & fomentum auaritiæ, quæ caput & radix est omnium malorum. Neque id quidem ...gulo, sed confidentibus fratribus, sancto Eugenio præsidente, quando aduersus innocentiam ...n Ferentini gratis excanduerant, hoc publicè protestatus est: & quæ sequuntur.

EPIGRAMMA PRIMVM EIVSDEM.

De vrbe Roma Vaticinia.

INdiros crines è cœlo decidat ignis
Execranda lues: quæ lympha & glande relictis
Extenuans inopes, prægrandis opimaq; facta es:
Ac tibi iucunda est tot iniqua patrare voluptas.
O scelerum sedes, & nidus proditionum,
Vnde hæc cernuntur totum diffusa per orbem:
Ferclorum, Bacchiq; comes, lectiq; ministra,
In qua luxuries alta ceu regnat in arce.
Per conclaue senes, per turpe cubile cynædi
Ludunt, & Satanæ non desunt vndiq; folles
Luxuriæ inflati speculis, succensaq; flamma.
Non his delicijs olim nutrita fuisti,
Sed proiecta noto, duris pede nuda salebris:
Nunc viuis, tuus vt conscendat fœtor olympum.

Fpigramma secundum.

NOn saturanda gerit vastum Babylonia saccum,
Plenum bile Dei, vitijs, immanibus ausis,
Quæ manant latè. Quæ numina suspicit, haud sunt
Iuppiter & Pallas, sed amorum diua & Iacchus.
Pœnas expectans flaccesco, & duriter angor.
Sultanum at cerno venientem, & flagra ferentem.
Sed vereor ne quàm capiamus serius adsit.
Vna fides cunctos cinget Babylonis in vrbe,
Impia per terras idola refracta iacebunt,
Flagrabunt turres & tecta minantia cœlo,
Turricolæq; cadent ardenti fulguris igne.
Felices animæ, virtutis & æmula turba
Incolet has terras: tandem spectare licebit
Aurea virtutum sanctarum tempora reddi.

Epigramma tertium.

FOns ærumnarum, domus iræ, plena furoris,
Errorum ludus, sectarum mobile templum
Roma quidem fueras, nunc es Babylonia fallax,
Ex qua tot luctus gemitusq; feruntur in orbem:
O fraudum mater, carcer teterrimus iræ,
Carnificina boni, sed iniqui sedula nutrix:
Viuorum infernus: miràclum insigne futurum,
Si nunquam contra te CHRISTI sæuiat ira.
Casta in pauperie tua sunt fundamina iacta,
Sed modò fundantes oppugnas cornibus altis.
Quidnam frontis habes meretrix? quo niteris audax?

Spes in adulterijs, ſpes eſt in diuite ciſta.
Non igitur redeat te Conſtantinus adaugens,
Protinus at miſerum qui ſuſtinet auferat orbem.

Idem cùm hiſtoriam recitaſſet de vxore quadam, quæ frigidum & impotentem maritun
iudicio accusârat, addidit: Bene agi cum clericis, quòd nemo eorum frigidus ſit, proindeque im
tentiæ cauſa nullus accuſari poſsit.

Idem, eſt tamen (inquit) in quo videntur imitari conſtantiam martyrum, ſi pro cathedrâ
licet fuerit decertandum. Fertur à quibuſdam, & verum eſt, quòd ſuper Romano Pontificatu
ambitioſis quandoque, imò ſæpe litigatum, & non ſine ſanguine fraterno ſancta ſanctorum ing
ſus ſit Pontifex.

Idem infauſtum affirmat, & malum omen, ſi quis ſacerdotem obuium habeat. Idem eti
Pol. Vergilius refert.

Idem ex Angliâ Romam veniens Hadriano 4. Papæ, cui familiaris amicusque fuit, interrog
ti, quid ſui homines de Papâ, Romanaque curiâ ſentirent, ac loquerentur? Reſpondit: eos dic
non poſſe illum expleri omnibus totius Eccleſiæ opibus, quin ſemper plura expetat, queraturq
egere. Vide ipſa verba ad Papam apud eum.

Idem. Interim contineat Eccleſia manus ſuas, quoniam gladius Petri, qui ſanguinem car
ſitiebat affectu, mandato domini ad præſens tegitur in vaginâ, & diſcipuli eradicare zizania pro
rantes, præcipiuntur meſſores angelos exſpectare.

Idem. Alij quidem ſine euangelio de euangelio viuunt, & benè ſi viuunt tantùm, vtr
etiam luxurientur. Hos vix mercenarios dixerim, qui non laborant, vt manducent, ſed ſine lab
non manducare, quod neceſsitatis eſt, ſed ociari & luxuriari deſiderant.

Idem. Si quis, Apoſtolus inquit, epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Sed neſcio
pacto res in contrarium verſa eſt, vt cùm omnes ferè deſiderent epiſcopari, cùm, quòd appet
adepti fuerint, ocio marcent: aut quod turpius eſt, in vanitatis operibus occupantur.

Idem in obiurgatorio clericorum, & in Polycratico, Papas ſpirituales Phariſæos: ipſum Pap
Antichriſtum: Romam Babylonem dicit.

Idem. Sicut de horto deliciarum oriuntur quatuor flumina, quæ irrigant, & fœcundant vni
ſa: ſic de horto Eccleſiæ, & medio domus Dei erumpunt omnia vitia, quæ confundunt, & deſtru
omnia. Ibi enim omnia currunt ad precium, domusque Dei fornicatoribus eſt commiſſa.

Idem. Baſilius rogatus à muliercula, vt pro ea principi intercederet, chartam eius accipien
ſcripſit principi: Paupercula hæc acceſsit ad me, dicens, poſſe me apud te: Si ergò poſſum, oſte
Et dedit mulieri chartam. Quæ abiens dedit epiſtolam principi. Legensque eam princeps, re
pſit hæc: Propter vos ô pater ſancte volui miſereri mulierculæ, ſed non potui, pro eo quòd trib
ſubiacet. Sanctus verò reſcripſit ei: Si quidem volens non potuiſti, benè vtcunque ſe res ha
Si autem potens noluiſti, ducet Chriſtus ad indigentium chorum, vt quando voles non poſsis.
organo ſuo quo ſemper electis adeſt veritas, nequaquam defuit. Nam in breui princeps idem
periali indignatione tentatus, ductus eſt vinctus inter captiuos, vel pœna ſua ſatisfaciens iniuſtè
preſsis. Oratione tamen Baſilij poſt ſextum diem de abductione liberatus eſt.

Idem. Egregium quiddam in talibus accidit in Apulia temporibus meis, regnante Roger
culo: contigit vacare Eccleſiam Auellanam Campaniæ, Apuliæ, & Calabriæ. Robertus iam dict
gis Cancellarius præſidebat, vir quidem in rebus gerendis ſtrenuus, & ſine magna literarum c
acutiſsimus. Imprimis prouincialium facundiſsimus eorum non impar eloquio, verendus o
bus priuilegio poteſtatis, & morum elegantia venerabilis, eoque mirabilior in partibus illis, q
inter Longobardos, quos parciſsimos, ne auaros dicam, eſſe conſtat, faciebat ſumtus immenſo
gentis ſuæ magnificentiam exhibebat. Erat enim Anglicus natione. Ad eum itaque viri tre
ceſſerunt, Abbas quidam, alter Archidiaconus, tertius laicus quidam præpoſitus regis, fratri
clerici cauſam agens, ſinguli clàm pro iam dicto Epiſcopatu grandem pecuniam offerentes. Q
multa? Adhibitis familiaribus ſeorſum, cum vnoquoque eorum conuenit de pretio. Emtio
& venditio vndique perfecta eſt, de ſolutione implenda ſufficientiſsimè cautum, pignoribus & f
iuſſoribus datis, diesque præfixus eſt electioni ſolemniter celebrandæ. Cùm itaque ad diem Ar
epiſcopi, & multæ venerabiles perſonæ conueniſſent, præfatus Cancellarius competitorum
ſas, & quid cum vnoquoque eorum egiſſet, expoſuit dicens, ſe exinde ex Epiſcoporũ ſententia
ceſſurum. Damnatis ergò competitoribus ſimoniacis, pauper monachus & totius rei igna
canonicè electus, approbatus & introductus eſt. Illi tamen coacti ſunt ſoluere id, in quo ſe obliga
rant, vſque ad nouiſsimum quadrantem. Vtinam ita agatur cum procis noſtris.

Idem in Epiſtola 42. In omnibus videlicet actis ſuis vel dictis nihil ſuum quærat Epiſcopus
tantùm aut Dei honorem, aut ſalutem proximorum, aut vtrumque. Hoc enim agens implebit
ſolùm Pontificis officium, ſed & etymologiam nominis, pontem vtique ſeipſum faciens inter
um & proximum. Pertingit pons iſte vſque ad Deum ea fiducia, qua non ſuam ſed illius gl
am quærit. Pertingit vſque ad proximum illa pietate, qua & ipſi non ſibi prodeſſe
derat.

Ibidem. Non quod sibi omninò vtile est quærat Episcopus, sed quod multis.
Idem in epistola 177. Adiutores esse deberent, & vtinam non aduersarentur: sed supersedeo, ...lium malo, vt innotescant vobis mores eorum & studia, si nescitis. Dico tamen, ius, fas, ho...s, religio in nostris episcopatibus perierunt.
Idem in epistolâ 230. Nunc nouum aliquid addidistis vsurpantes ampliùs & in ipsam religi...n. Quid restat, nisi vt adijciatis & ipsis Angelis sanctis dominari?
Idem. Pontificis magni Legati, scribæ & Pharisæi ita debacchantur, ac si ad Ecclesiam flagel...am egressus sit Satan è facie Domini. Nocent sæpius, & in eo sunt diabolo persimiles. Apud ...dicium est nihil, nisi publica merces: iustificant pro muneribus impium, afflictas grauant ...cientias, & exultant in rebus pessimis. Siquidem peccatata populi comedunt: eis vestiun... & in eis multipliciter luxuriantur, dum veri adoratores in spiritu adorant patrem. Qui ab eorum dissentit doctrina, aut hæreticus iudicatur, aut schismaticus. Manifestet ergò se...n Christus, & palàm faciat viam, qua nobis est incedendum &c. Testatur Petrus Parisiensis ...or, in suo Abbreuiato verbo, de quo posteà, se in Lateranensi Concilio, Papæ ac Episcopis vo...bus nescio quas nouas traditiones condere, restitisse, ac dixisse: Adeò non esse nouas traditio...ondendas, vt etiam de veteribus aliquid potius diminuendum sit, etiamsi essent vtiles. Nam ...rum vtilium traditionum numero ac copia, nimium Christianos onerari. Illudque potius a...um esse, vt verbum Christi seruetur. Iam enim verè Christianis obijci posse, quòd propter ho...m traditiones, Dei mandatum irritum fecerint.

Henricus Tholosanus Monachus. 1141.

...Egabat oblationes pro mortuis aliquid prodesse: damnabat Sanctorum inuocationem: olei & chrismatis consecrationem, peregrinationes ad Sanctos & similia. Genebrardus. Vnde ...et, Lutherum non fuisse primum qui hisce ineptijs se opposuit. Imp. Conrado Sueuo. Papa ...entio 2. vt sup.

Petrus de Bruis.

...B hoc dicti fuerunt Petrobusiani. Hi primi post Berengarium negârunt Missam esse sacrifici...um. Imper. & Papa vt sup.

Guilhelmus Malmesburiensis. lib. 4. de regibus. 1141.

SVrgit in Ecclesiam monstrum genitore Losingâ,
Simonidum sectâ, canonum virtute refectâ.
Petre nimis tardas, nam Simon ad ardua tendit.
Si præsens esses, non Simon ad alta volaret.
Proh dolor, Ecclesiæ nummis venduntur & aræ:
Filius est præsul, pater abba, Simon vterque.
Quid non speremus, si nummos possideamus?
Omnia nummus habet: quod vult facit addit, & aufert.
Res nimis iniusta, nummus fit præsul, & abba.

...dem. Aldhelmus Durotellus, adhuc Abbas, cum virginibus pro subigendo carnis æstu perno...illæso semper virginitatis earum permanente pudore. Lector quid credis? Imp. & Pp. vt sup.

Rupertus Lincolnienſis Episcopus. 1141.

...Ffirmauit multa contra Papam, & inter alia: Papam nihil contra iusticiam, & veritatem pos...se. Et cùm id attentet, peiorem esse Lucifero, & Antichristo: à Papâ citatus, & damnatus, ...ppellauit ad iudicem Christum. Quo moriente auditam esse vocem, aiunt, in curiâ Papæ: ...niser in iudicium Dei: repertumq; sequenti die Papam in lecto exanimem, & liuidam in eo ...m, tanquam fuste percussus fuisset. De quo Cestrensis lib. 7.
...dem. Cùm principale opus Christi, propter quod ipse venit in mundum, sit animarum viui...: & Sathanæ opus proprium, & maximè ab eo inuentum, vtpote homicidæ ab initio, sit ani...m occisio, & mortificatio: ipsi pastores personam Iesu Christi induti, verbum Dei non an...antes, etsi non superadderent malicias alias, sunt Antichristi, & Sathanas transfiguratus in ...um lucis, fures, & latrones, mactatores ouium & perditores, facientes domum orationis spe...m latronum.
Idem, vt Hussus scribit, seuerè obiurgauit Romanæ Ecclesiæ auaritiam, vtpote quæ nullo ... satiari potuerit. Ad exitum verò vitæ vocatus: monachum quendam eruditum

grauiter accusauit, quòd neque ipse, neque alij monachi tantis Papæ expilationibus, ac tyrann
acrius resisterent. Excommunicare eum voluit quidem Pontifex, sed de spe, conatuque
pulsus est.

1144. *De Paparum cùm Imperatoribus concordia.*

Imp. 97 Conrado III. Papa 171 Innocentio 2. & 173 Eugenio 3.

LOthario, dum ex Italica profectione secunda domum rediret, prope Tridentum rebus hu
nis exemto, in Imperio succesit Cunradus dux Sueuiæ; is, quem Honorij Pontificis male
lentia, Imperij culmine deiectum, eque Italia pulsum fuisse retulimus. Etsi autem post obitum
tharij, Confluentiæ à principibus Imperij Rex Romanorum, præsente Theodorico cardinale, l
to Innocentij secundi, eoque assensum præstante, electus sit: non tamen assensum sperata Pon
cis beneuolentia est subsecuta. Nam cùm Rogerio, Apuliæ duci, à quo cum aliquot Cardinali
in pugna captus fuerat, Apuliam cum titulo regio, quò ex custodia liberaretur, contulisset: nec C
radus id in præiudicium Imperij factum, ratum firmumque habere vellet: Nocentius cum Rog
sentiens, Guuelfonem Bauariæ ducem, Cunrado regi, ob id, quòd fratris Heinrici Superbi d
tum ab ipso adipisci nequiret, rebellem, pecunia Italicoque exercitu iuuit: vt Imperator suis de
dendis occupatus, de Sicilia Apuliaque recuperandis cogitationes abijcere cogeretur. En insig
Pontificis beneuolentiam in Imperatorem, eius cupiditatibus in Imperij detrimentum assentiri
lentem. Et hoc tempore ferales Gibellinorum atque Guelforum factiones, de quibus alij alia tr
derunt, in Germania initium suum habuêre. Nam vt ex Hermanno refert Nauclerus, dum
lio inter Cunradum & Guuelfonem commisso, hi, qui regiarum partium erant, hoc quasi sym
lum haberent, Hie VViebling, regem intelligentes, quòd is in eo pago vetustæ nobilitatis nut
ferebatur: qui verò Guuelfoni adhærebant, inter pugnandum clamarent, Hie VVelff: factum
vt ea nomina ab auxiliaribus Guuelfonis copijs, postea in Italiam omnium factionum matren
lata, Gibellinorum & Guuelphorum factionibus occasionem præbuerint: quæ deinceps à Gr
rio IX. Pontifice nutritæ, adeo latè serpsêre, vt nulla ciuitas, nullum oppidum, nullus populu
labe perniciosissima intactus remanserit. Vrbs enim in vrbem, prouincia in prouinciam, hæc
puli pars in alteram, nulla impellente alia quàm harum partium causa, vsque ad hæc nostra t
pora miro furore inter se sæuiêre. Nec modò ipsæ partes inter se perpetua dissensione conce
runt: sed & ipsi Pontifices, quos contrariæ partis esse sciuerunt, implacabili odio sunt pro
ti. Nam cùm alij, tum verò Bonifacius ille octauus, quo vix tetrius monstrum, cathedræ
manæ incubuit, quotquot Gibellinæ factionis nouit, eos, quocunque se contulêre, est ins
tus, loca omnium, ad quæ se recipiebant, vastans ac populans. Vnde quidam eorum nul
locum sibi ab eo tutum videntes, nemora ac saltus incoluêre: quibus ex nobilissimis Itali
milijs, cùm littora maris aliquandiu veluti feræ inhabitassent, cum piratis tandem ex Italia a
runt. Mitius enim se à piratis tractandos nouerant, quàm ab isto Malefacio Nerone oc
si fortè in eius manus incidissent. Quin etiam eorum quosdam Genuam concessisse audien
illuc ipse se contulit, vt eos omninò destrueret, eorumque nomen ex hominum memoria a
be terrarum tolleret. Cumque in die, quem cinerum vocant, cineres populo pro more
ministraret, Archiepiscopo vrbis Procheto ad pedes eius genibus flexis, ac aperto capite, v
neres acciperet, prodeunti: ille, qui eum Gibellinæ factionis esse audierat, cùm dicere deb
Memento homo, quia cinis es, & in cinerem reuertêris: mutatis verbis dixit, Memento
mo, quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem reuertêris. Nullaque loci sacri, n
populi astantis, nulla religionis ratione habita, in oculos, non in caput (vti mos est) Arc
piscopi furibundus magnam cineris quantitatem coniecit: eundemque Archiepiscopum di
tate priuauit, licet postea restituerit. Hoccine erat benedicere, vel maledicere? scurram
Pontificem in sacris agere? Hoccine erat, secundum Christi præceptum inimicos dilig
ijsque benefacere? O Pontificem, non Bonifacij, sed Malefacij nomine dignissimum. T
dem tamen diuino iudicio factum est, vt hi, qui Italiam deserentes cum piratis fugerant,
sus in Italiam à Deo veherentur: ac collectis paucis aliquot, qui Malefacij rabiem fugien
modò hîc, modò illic delituerant, Anagniæ bestiam nihil tale metuentem, refractis va
caperent; atque Romam ducerent: vbi triginta quinque dierum spacio, præ dolore ac
biei magnitudine desperabundus, infelicem animam innumeris malefactis onustam
sit.

Schardius ex Nauclero, Bartoli peculiari libro de Gibellinis & Guelphis, Platina, Cu
niano, & alijs.

Porte

Portenta. 1144.

IEnſe Septembri conſpecti ſunt verſus occaſum tres Soles, durantes duarum horarum ſpacio:
pòſt confluxerunt in vnum ſolem. Viſæ etiam fuerunt tres Lunæ ſimul in cœlo, & in medio
n ſpacio, magna quædam crux.
Eodem anno aliquot Eccleſiæ miniſtros ſacra pro officij ſui ratione facientes in templis extin-
empeſtas.
Certiſsimè talia ſigna prodigioſa & monſtroſa non in admirationem & ſuſpectionem ſui ra-
t tantùm ſimplex & rude vulgus: ſed etiam doctiores quique & ſapientiores aſſerunt, hæc por-
ere & præſagire miſerias & calamitates ſuperuenturas illicò Chriſtianis. Hæc VVaſſeburgius.
& Papa vt ſup.

De Vuladislao Rege Poloniæ, Regina, & non eſſe Iocandum cum principibus. 1144.

Vm verò illud excogitauit Regina, vt homines oppidani & ruſticani ſtatis & ſolennibus ferijs
honoraria quædam munera, nempe pullos gallinaceos, anſeres, oua, mel, auenam, porcos, tri-
in cellam Principis inferrent. Quod cùm ſemel atque iterum, ac tertiùm in gratiam Principis
nuiti feciſſent: lege viri, vt id perpetuum deinceps eſſet, ſanciuit.
Petrus verò Danus Comes Scrinenſis monendo & obiurgando Principem ab inſtituto auoca-
quæ res ei, ſi non exitioſa, calamitoſa quidem certè fuit. Nam Vuladislaus, vt omnibus de re-
um vxore communicabat, ita de Petri quoque conſilio ac ſtudio ipſi narrauit.
Excanduit ſubitò in hominem iracunda mulier, alioqui etiam ipſi infenſa, ex huiuſmodi cau-
Venatum forte Vuladislaus Princeps, & Petrus hic in remotas ſyluas ierant: ibi totum diem in-
andis & perſequendis feris defatigati, ad veſperam ad focum conſtructa è ceſpite menſa, cùm
e, & ferina carne, & aqua fontana vtcunque refeciſſent, & humi ſtratis penulis cubituri eſſent,
lislaus domeſticarum lautitiarum, & mollium ſtratorum recordatus, ioco Petrum appellans:
us, inquit, nunc Petre vxor tua cum Abbate Scrinenſi ſiue Sulcouienſi cubat, quàm nos. Petrus
a, vt iocum ioco retunderet: Fortaſſe, inquit, & tua cum Dobeſſo. Erat autem Dobeſſus iuue-
equeſtri ordine non inelegans, quo familiariùs Chriſtina vtebatur, ita vt muſsitaretur vul-
m cum illa clàm conſueuiſſe. Tetigit id dictum Principis animum, & ſermonibus quidem
ociſque finem fecit: vultu verò ne poſtea quidem ſatis diſsimulauit ſiue dolorem, ſiue ſolicitu-
n: incertum, liberiori ne dicto Petri offenſus, an de crimine vxoris ex verbis Petri, & ſuperioris
oris coniecturis, quas non tam ſcrupuloſè ad eam diem notârat, ſuſpiciones colligens. Chriſti-
i triſtiorem, cogitabundumque præter morem virum reuerſum animaduertit, ſciſcitatur cau-
iſsimulat aliquandiu Vuladislaus: ad extremum victus blanditijs, & importunitate vxoris,
it ei vulnus animi ſui.
nde grauiores ea in Petrum iras conceperat, occaſionemque vlciſcendi eius quærebat: quam
ortuna percommodam attuliſſe videretur in eo, quòd Petrus apertè cupiditati Principis ad-
atur, ibi verò inſtare violenta mulier apud maritum noctesque dieſque, vt Petrus de medio
etur, eo enim viuo, nunquam animi compotem futurum Vuladislaum. Erat enim vir ingenti
Petrus,, ſummaque potentia præditus: quippe qui præter priuatas opes & facultates ampliſs.
ienſem, Cruſuicienſemque tractum omnem, Boleslai Criuouſti nomine, adminiſtrâſſet. Sub-
tandem Dobeſſum Chriſtina, partim probri infamia irritatum, partim pollicitatione bono-
Petri illectum, vt eum quouis modo vel caperet, vel interficeret. Non eſt tamen auſus Do-
hominem aperta vi aggredi: ſed obſeruabat tempus, quo per fraudem eum incautum oppri-
. Forte Petrus nuptias filiæ, quam Laxæ Serborum, ſiue Vinidarum duci in matrimonium
abat, Vratislauiæ inſigni pompa atque celebritate apparabat: eò ſe Dobeſſus quoque magno
atu confert, ſecurumque & nihil eiuſmodi ſuſpicantem Petrum, ſolum forte conſpicatus,
miniſtri circa apparandas nuptias, & hoſpites comiter accipiendos ſatagunt, correptum, cele-
paratis & diſpoſitis ad hoc equis aſportat, & ad Principem adducit. Diu, quid de eo faceret
lislaus, animi dubius fuit. Reuerebatur hominis dignitatem, gratiamque popularem: re-
cebatur, quo is honore apud patrem ſuum fuiſſet. Contrà ſuggerebat Chriſtina, ſi incolumis
s dimittatur, acerbiorem eum, capitalemque hoſtem fore Principi, iniuria illa exacerbatum.
nctari virum videt, minatur ſe ab eo diſceſſuram, vbi impunè probro proſtitutæ pudicitiæ
retur. Vicit tandem, perfecitque, vt indicta cauſa, ei lingua præcideretur, atque oculi effoderen-
ic ei, & ſæpe multis, liberior cum Principe iocus malè ceſsit. Vixit tamen poſt eam calamitatem
s quinque annos. Mercator & alij.

Lucius 2. Papa 172. 1144.

Hic bellator in prælio lapidibus contritus interijt. Martyr. Nauclerus generat. 39. &
alij.

Hoc

1148. Hocanno, 22 Martij atroci tempestate ortâ, quidam sacerdos ictus fulmine perijt Gan cùm ad altare staret, & celebraret missam. Idem accidit & alij cuidam sacrifico Remensi anno Sigeb. Vinc. Chron. Fland. Vt sup.

Tundalus Magus Carthusianus.

1148. REferunt: quòd à Deo morte subitâ percussus sit, quia templa territamentis infestârit ad imp das crumenas, & sacra neglexerit. Et affirmant preterea, reuersum demum ab inferis, & fuisse librum apparitionum suarum. Imp. Conrado Sueuo. Papa Eugenio 3. vt sup.

Ordo Gilbertinorum.

GIlbertus de Semphringa Anglus Iocelini equ ordinis filius, deformis, in Galliam studiorum tiâ profectus, & in patriam reuersus, Ordinem no 700 fratrum, & sororum 1100 Gilbertinæ sectæ, contra naturam plures sorores instituit. Balæus ex S po, & Capgrauo. Eugenius 3 Ordinem approbauit.

De Gilbertinorum ordine, & castitate, Nig poëta in suo Brunello sic scribit:

Quid de Semphringâ, quantum vel qualia fumam
Nescio: nam noua res me dubitare facit.
Hoc tamen ad præsens nullâ ratione remittam,
Namque necesse nimis fratribus esse reor:
Quòd nunquam, nisi clàm, nullaq; sciente sororum
Cum quocunque suo fratre manere licet.

Item.

Canonici Missam tantum, reliquumq; sorores
Explent officij debita iura sui.
Corpora, non voces murus disiungit: in vnum
Psallunt: directo psalmatis absque metro.

Item.

Harum sunt quædam steriles, quædam parientes:
Virgineoq; tamen nomine cuncta tegunt.
Quæ pastoralis baculi dotatur honore,
Illa quidem melius, fertiliusq; parit.
Vix etiam quæuis sterilis reperitur in illis,
Donec eis ætas talia posse negat. Balæus.

De eorundem peruersâ vitâ, funestum exemplum recitat Ealredus Abbas Rhieuallensis, adeò turpe est, vt pudeat referre. Habet enim in se periurium, homicidium, infantium proiecti in latrinas, & alia horrenda. Bal. & Hosp.

Arnoldus Brixiensis.

1150. HIc suâ ætate (hoc est Conrado Imperatore) Papæ, & Ecclesiasticorum tyrannidem, & lu grauiter reprehendit, & alios quoque abusus. Docuit Brixiæ, inde Italiâ pulsus Tiguru nit, & post obitum Papæ Romam redijt, & tandem propter parrhisiam suam combustus est. Frisingensis, & Guntherus Ligurinus eius meminêre. Imp. & Papa vt sup.

Idem damnauit ciuilem administrationem in clero, seu quòd sibi ius temporalis gladij v parent clerici: atque ob eam causam est ab Hadriano 4. hæreseωs damnatus.

lem. Sub Honorio papa secundo Romam venit iste Arnoldus, & cùm clericorum lasciuiam, inem, auariciam & nimium fastum reprehenderet, & paupertatem Christi & Apostolorum integerrimamq; vitam ad imitationem omnibus proponeret, à Romana quidem nobilitate rus Christi discipulus laudatus est: sed Clericorum odio nimiùm est agitatus, à quibus & noaptus, occultè est interfectus. Hoc suum martyrium antea cùm adhuc esset in eremo, diuinitus uit reuelatum, cùm per Angelum ad prædicandum Romam mitteretur. Vnde & publicè dixit: quòd animam meam quæritis, scio quòd me breui iam occidetis. Sed quare? veritatem vobis fastum, superbiam, auaritiam, luxuriam, nimiumq; studium, quod comparandis diuitijs rimpenditis, reprehendo, propterea vobis non placeo. Ego testem inuoco cœlum & terram, l annunciauerim vobis ea, quæ mihi Dominus præcepit: vos autem contemnitis & me & crean vestrum, qui vos per vnigenitum filium suum redemit. Nec mirum, si hominem me peccan, vobis veritatem annunciantem, morti tradituri estis: cùm etiam si sanctus Petrus hodie reret, & vitia vestra, quæ nimis multiplicata sunt, reprehenderet, ei minimè parceretis. Cùm lta voce clamasset, subiunxit: Ego quidem mortem subire pro veritate non timeo: vobis n in verbo Domini prædico, quòd omnipotens Deus non parcet impuritatibus vestris. Vos omni spurcicia pleni, plebem vobis commissam præceditis ad infernum. Deus vindex est. q; odium cleri propter veritatem in eum sæuire cæpisset, eorum insidijs captus & submersus Quidam suspensum affirmant, tulisseq; id Honorium papam iniquo animo, sed tamen quæ abstinuisse. Simoneta libro 5, cap. 7. inquit: Cùm licentius quàm par esset, in suggestu ere consueuisset, clericorum insidijs, quorum lasciuiam, libidinem, pompam, divitias impro-, inopinatè Romæ necatum. Stumpfius Adrianum à Friderico Barbarossa impetrasse ait 1154. ut flammis exureretur: cineres in Tiberim sparsos, ne reliquias colerent Romani. unt Trith. Martin. Polonus, Sabell. Platina, Stumpfius, Simoneta.

Anshelmus Auelburgensis.

inter alia scribit: Solent plerique mirari, & quæstionem ponere, & interrogando non lùm oppugnare verum, sed etiam alijs scandalum generare. Dicunt, & tanquam calumniquisitores interrogant: Quare tot novitates in Ecclesia Dei fiunt? Quare tot ordines in ea sur- Quis memorare queat tot ordines Clericorum? Quis non miretur tot genera Monacho- Quis denique non scandalizetur? & inter tot diversas formas religionum disceptantium so non afficiatur scandalo? Imò quis non contemneret Christianam religionem, tot vanis subiectam, tot adinuentionibus imminutam, tot nouis legibus & consuetudinibus agitaot regulis & moribus ferè annuatim monachorum fluctuantem? Quod modò inquiunt, à sdam propter regnum cæleste prohibetur, quod modò tanquam sacrilegium inhibetur, suanquam sanctum & salubre conceditur. Tales homines odiosi sunt, inducunt quæstiones, & simplicium peruertunt dicentes: omnem religionem tantò esse contemptiorem, quantò moem. Quod enim inquiunt, est tam mobile, tam instabile, quomodo alicui sapientum dioteft esse admirabile? Propterea, quippe sua varietate probat se respuendum esse. Ecce vis in Ecclesia Dei, ut aiunt, quosdam emergere, qui pro libitu suo insolito habitu induti, noviuendi ordinem sibi eligunt, & sive sub monasticæ professionis titulo, siue sub canonicæ diæ voto, quodcunque volunt, sibi assumunt: nouum psallendi modum, & metas cibariobi statuunt, & nec monachos, qui sub regulâ S. Benedicti militant, nec canonicos, qui sub Augustini Apostolicam vitam gerunt, imitantur: sed omnia pro libitu suo noua facientes, bi sunt lex, ipsi sibi sunt authoritas: & quos possunt in suam societatem sub prætextu nouæ olligunt. Et in hoc religiosiores videri putantur, si ab omni religiosiori habitu, ac disciplinâ trati, & tanquam præ cæteris notabiles, digito demonstrentur. Hæc & his similia dicunt, oris quæstionibus alios inquietant. Imp. 97. Conrado 3. PP. 173. Eugenio 3. 1150.

De gratiis & expectatiuis.

DE his scribunt Gomezius, Albericus, & Laurentius Puccius Cardinalis. Gratiæ & expectatiuæ (aiunt) circa annum 1150 inceperunt, & priùs non fuerunt. Per illas autem multa nmoda in Ecclesiam irruerunt. Causam esse affirmant in verbo Præbenda, quia habeat in se nam, pellem, & carnes, id est abundantiam temporalium. Et hæc materia fuit propterea acor Romanæ Curiæ, quàm de pœnitentijs, & similes. Et Papa (qui aliàs sine peccato est) Cares, & religiosi in hac materia studiosè peccant. Hæc Albericus. Nil mirum igitur si dixerunt rni in c. j, in ij coll. de electionibus, quòd propter istas expectatiuas totum jus Canonicum ctum videatur. De hac re scripsit Laurentius Puccius Cardinalis, ex quo auditum fuit, se exducenta millia ducatorum lucratum fuisse. Imp. Conrado Sueuo PP. Eugenio. 3. V.S. 1150.

1150. *Vgetinus in lib. Visionum.*

IN Cœnobijs monachorum admonendum eſt : vt vitiorum radicibus arefactis, virtutu
poſsint germina pullulare : quia maioris numeri frequentia reperitur eorum, qui mun
nis neceſsitatibus, quàm qui Spiritu Dei acti, ad hæc Spiritualia caſtra ſe conferant. Anin
lis enim homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei. Et ideò certandum eſt totis virib
ne multitudine carnalium tepeſcat vita Spiritualium : ne abundante iniquitate, refrigeſcat c
ritas mulorum. Caueatur auaritia, qua dominante, ad paupertatem Spiritus non deſcen
tur : qua cœlorum aditus obſeratur. Ciborum, & potus ingluuies vertitur in vix ſuffici
tem neceſsitatem victus. Aqua, inquit, valdè ad potandum vtilis eſt : quia naturalis po
eſt. Nitor veſtium mutetur in neceſſarium arcendæ nuditatis, & frigoris temperamentu
Superbiæ tumor mutandus eſt in humilitatem non fictam, &c. Item in Epiſtola ad Hil
um Archiepiſcopum Treuerenſem : Sedes Apoſtolica obſeſſa eſt ſuperbiâ, & colitur auatia.

Idem. Quòd ſi non indicaueris eis, quæ tibi ſunt reuelata : & ipſi in ſuis peccatis m
entur, & tu judicium Dei portabis. Imp. Conrado 3. PP. Eugenio 3. V. S.

1150. *Ex Viſionibus virginis Elizabethæ Germanæ.*

ELizabeth virgo Germana floruit circa annum 1150. & fuit Diuæ Hildegardis familia
Scripta eius ſunt Pariſijs, cum præfatione Fabri, opuſculis Hermis, Hildegardis, fratris
berti, & Mechtildis, impreſſa. In eis illi propheticus Spiritus tribuitur, quòd quæcunque
pta reliquerit, in viſione à Deo dicta, reuelataque acceperit. Inter alia Prælatos ſic Deus, refer
te Angelo, per os eius alloquitur : hæc dicit Dominus : Ecce ego mitto angelum meum, vt
nunciet vobis, qui in ſublimi poteſtate irritatores eſtis. Dico autem vobis, quòd iniquitas te
quam abſconditis propter aurum, & argentum, aſcendit coram me, ſicut fumus de igne. N
quid non animæ ſunt plus, quàm aurum & argentum, quas ſuffocatis in ignem æternum prop
auaritiam veſtram. Idcircò accuſat vos religio veſtra coram me. Ecce enim fœtere feciſtis
ctificationem veſtram in conſpectu populi : & verſa eſt in abominationem mihi. Occupa
principatum ſanctorum meorum : & neſciui. Maculaſtis ſtratum meum : & ſilui. Quid
hi, & vobis exaſperatores manſuetudinis meæ ? Vnde aſcendiſtis turbare ouile meum, & aggra
re cor meum ſuper filios meos, quos genui in amaritudine animæ meæ, in die laboris, & angu
rum mearum.

Et adiecit iterum loqui ad me, dicens : Nonne paſtores mei quaſi in graui ſomno obdu
ſunt ? & quomodo euigilare eos faciam ſuper greges meos, qui diſperguntur, ſicut oues, qua
paſcuntur in virentibus paſcuis ? Vagi facti ſunt populi mei : vnusquisque ſequitur cor ſuum
diſcurrunt in impetu cordis ſui ſinguli poſt concupiſcentias ſuas : & non eſt vox, neque
ſis paſtoribus meis ad increpandum & colligendum diſsipatos. Mihi obmutuerunt, dicit
minus : mihi inſipientes facti ſunt. Sibi autem ſapientes ſunt, & diſerti. Os eorum pa
eſt : lingua eorum verſatilis, & acuta ad vindemiandam vineam, in quâ non laborauer
Velox pes eorum : & diſcurrunt in tumultu, vt euellant, & abſorbeant carnalia plebis m
cui ſpiritualia non miniſtrant. Qui digitum mouere pigri ſunt ad eruendum ab iniqui
animas meas, pro quibus mortem guſtaui : quaſi gens, quæ ignorat nomen meum : ita
perſequi non formidant, qui ambulant ſub nomine meo, & iniquâ exactione cor populi
contriſtant, & non apponunt auferre ab oculis meis iniquitatem adulteri, & fornicatoris,
percuſſoris, & violenti in proimum ſuum, & furis, & malefici, & periuri, & fœnorantis, &
lentis in penſo, & menſurâ, & polluentis ſabbata mea in turpitudinis luſu, & præuarica
pactum ſanctimoniæ, & incircumciſi inhonorantis altare meum, nec dijudicantis, quòd eſt m
dum mundiſsimum, & vendentis, & ementis ſanctificationem meam, & ſuperbiam exerc
tis in hæreditate ſanctuarij mei. Hæc & alia, quæ legibus meis prohibui, quaſi flamma de
lationis domum meam deuaſtant, & tædere me faciunt ſuper filios hominum. Et paſtores
in moribus eorum obmuteſcunt : & quieſcunt in deſiderijs animæ ſuæ. Benè ſecundum pl
tationem ſuam gradiuntur : & greſſus eorum dignam retributionem inuenient, dicit Do
nus.

Hæc ita proſequente angelo, qui mecum per interualla temporum loquebatur : d
ad eum : Domine, quæ eſt illa euigilatio, quam Dominus comminatus eſt paſtoribus ſuis
ille rurſus, quaſi in irâ verbum comminationis aſſumens, ait: Vos qui dormitis in increpationi
meis, & cor veſtrum obcæcatum eſt in dormitione ſuâ : ego euigilare vos faciam, quando veniet
per vos mors antiqua, & inueteratus ille ſerpens, & deuorabit vos cum magno impetu : quoni
theſaurizaſtis vobis theſauros in infernalibus pœnis. Infelices & inſenſati aperite oculos veſtros
legite ſcripturas. Et recordamini, quâ religione præceſſerunt vos anteceſſores veſtri. Iterum aut
facta intermiſsione parui temporis addidit, dicens : Videte pontificem magnum & excelſum ſu
omnia D. Ieſum : quomodo in diebus obedientiæ ſuæ ambulauit in medio diſcipulorū ſuorū no
altitudine dominantis, ſed humilitate miniſtrātis, tanquā pius æmulator gregis ſui, vſq; in cōſu

mationem

onem mortis pro eo. Respicite semen eius, quod est benedictum, ministros vocationis vestrę be-
Apostolos, & successores eorum: in quorum cœtibus gloriamini, & pascitis voluntatem cordis
in laboribus eorum. Nunquid sicut Viæ vestræ viæ illorum fuerunt: nolite arbitrari ita: quia
orum, viæ pulchræ & rectæ: Vestræ autem contaminatæ, & nullus ordo est in eis. Non ambu-
int in altitudine spiritus sui: neq; in tumultu superbi comitatus. Non in cupiditate quæstus,
n magnificentiâ vestimenti: neque in dissolutione cordis. Non in crapulâ & ebrietate: & in
lis carnis. Non in vanitate ludentium. Neque post canem, & auem discursus eorum. In
autem sinceritate vestigiis magni pastoris adhæserunt: Vigilantes vigilias fideles super gre-
Domini die ac nocte, in laboribus & ærumnis, in penuriâ necessitatum, & quasi in angustia
itis ministerium suum impleuerunt, sustinentes abiectionem & contumeliam ab hominibus
secutiones, quas dinumerare nemo potest. Et dederunt animas suas in mortem, vt imple-
rram Euangelio Dei, & lucrifacerent animas electorum.

Caput Ecclesiæ clamat, & membra illius mortua: quoniam sedes apostolica obsessa est su-
a: & colitur auaritia, & repleta est iniquitate, & impietate. Et scandalisant oues meas, & erra-
faciunt: quas custodire, & regere debuerunt. Verbum est Domino cum potentiâ suâ. Nun-
hoc obliuiscetur dextera mea? nequaquam procul dubio. Nisi conuersi fuerint & correxe-
ias suas pessimas: ego Dominus conteram eos.

Rursus die altero addidit, dicens: Hæc dicit Dominus magnis prælatis Ecclesiæ: Recorda-
quam rationem reddituri estis in tremendo iudicio meo de ouibus meis, quas suscepistis re-
& custodire: quando appreciati estis dona spiritualia populi mei precio infelicitatis. Nunc
nitto ad vos paternas admonitiones: videte ne fortè iudicemini. Sed conuertamini à vitiis
pessimis: & mundate conscientias vestras, & reconciliabor vobis: alioqui ego Dominus de-
nemoriam vestram de terra viuentium.

Posthæc, quasi in spiritu lenitatis verbum Dei annuncians, ait: Ego Dominus clamo
ioneo pastores meos: & quare non audiunt vocem admonitionis meæ? Sto & pulso ad osti-
rdis eorum: & non aperiunt mihi. Audite, & intelligite verba admonitionis meæ, & de-
ini in dilectione mea: quoniam admoneo pastores, & oues meas admonitione paternâ.
nim inter pastores meos, qui mihi videntur boni & pacifici, heu quàm pauci: sunt & alii
mali & peruersi, qui me prouocant ad iracundiam, propter quod oportet admoneri bonos,
nelius proficiant: malos autem & peruersos, vt conuertantur, ne pereant de via iusta, Etc.
atore & Papa vt suprà.

Etmundus Cantuariensis & Albertus Rigiensis Episcopus. 1152.

Eillo hic refert, eum solitum esse à muneribus valdè abhorrere, ac dicere: Per munera quæ
nunc data, nunc accepta sunt, corrupta est hodie Christianitas, deficietque priusquàm ani-
rtant: nisi se curare studuerint ab hac peste. Imperatore Conrado 3. Papa Eugenio 3.
à.

Galfridus Monumetensis libro 8. capite 4. de Brittannorum gestis. 1152.

atriâ Britonum (inquit) adhuc vigebat Christianitas, quæ ab Apostolorum tempore nun-
m inter eos defecerat. Postquàm autem venit Augustinus Monachus Romanus inuenit in
prouincia septem episcopatus, & archiepiscopatum vnum, religiosissimis præsulibus mu-
& abbatias complures, suarum manuum labore viuentes: in quibus grex Domini rectum or-
tenebat, &c. Apparet etiam, pastores apud eos fuisse diligentes in retinendâ doctrinæ purita-
Dionotum Auonium & socios: qui in ea fortiter ad mortem vsque perstiterunt, contemtis
ationibus. Intrabat Augustinus non cum Euangelio pacis Christianæ, sed cum Apostolatus
illo, cruce argenteâ, letaniâ, processione, iconibus, simulachris, depictis, reliquiis, canticis,
alibus libris. Cùm verò ad suum colloquium, in Occidentali Anglorum patriâ, Brittano-
piscopos & doctores anno Domini 602. regis autoritate conuocaret, vt Romanis ritibus
unicantes, seipsos ei subiicerent: illi ad synodum ituri, solitarium quendam, ac prudentem
prius consuluerunt, an eius mandata sequi, suasq; à patribus sumtas traditiones deserere li-
Si homo Dei est, (inquit) sequimini illum. Et vnde id probabimus interrogant: Scitis
ominum præcepisse: Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & hu-
orde. Si talis ergò sit Augustinus ille, credibile est quòd Christi iugum & ipse portet, ac vo-
tandum offerat. Si autem superbus & immitis fuerit, constat, quia non est à Deo, neque vo-
eius sermo curandus. Et vnde id sciemus, inquiunt: Permittite ait, vt ipse prior cum suis ad
locum veniat. Et si aduentantibus assurrexerit, scitote quia Christi seruus est, & obtempe-

rate illi. At si vos spreuerit, aut parui æstimauerit, & nullum benignitatis signum ostender
vultu, cùm numero plures sitis: spernatur à vobis & ipse. Cùm ergò venissent, & Augustinun
sellâ ambitiosè sedentem, nec eis amicitiæ signum aliquod præbentem vidissent: in iram mox c
uersi, eumque superbiæ notantes, cunctis, quæ illis proposuit, contradicebant. Improper
enim eis, quòd Vniuersalis Ecclesiæ consuetudini contraria in multis gererent: præsertim in
schalis festi celebratione, in ministerio baptismi, & in prædicationis officio, & quòd homin
traditiones non curarent. Mandabatque vt in his atque aliis Romanæ ecclesiæ mores & ritus
seruarent. At illi nihil horum se facturos, neque illum pro Archiepiscopo habituros esse respon
bant. Quibus ipse futura bella promisit, ac mortis vltionem quæ & mox sequebatur, fero
minitabatur. De quibus etiam Beda in Ecclesiast. hist. Anglorum, & Mantuanus in Fastis:

Adde quòd & patres ausi taxare latinos
Causabantur, eos stultè, imprudenter, & æquo
Duriùs ad ritum Romæ voluisse Britannos
Cogere, & antiquum tam præcipitanter amorem
Tam stolido temerasse ausu. Concedere Roma
Debuit, aiebant, potiùs quam rumpere pacem,
Humani quæ iuris erant, modò salua maneret
Lex diuina, fides, Christi doctrina, senatus
Quam primus tulit ore suo: quia tradita ab ipsô
Christo erat, humanæ doctore & lumine vitæ, &c.

Imp. Conrado 3. Sueuo. Papa Eugenio 3. V. S.

1154.

Radeuicus de gestis Friderici primi Imp. lib. 1.

Capite 8.

AT priusquàm ad eius prouinciæ negotia, seu ordinationem stylus se porrigat, de legatis
mani Pontificis Adriani, ad quid venerint, & quomodo recesserint, quia & authoritas
partis maior, & causa grauior, dicendum nobis erit. Prolixitatem huius narrationis non cau
tur, qui materiæ pondus, ac tempus, quo hæc tempestas protracta est, & protrahitur, diutu
tatem diligenter considerabit. Personæ nunciorum erant Rolandus, tit. S. Marci presbyter
dinalis, & Cancellarius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Bernhardus, tit. Sancti Clementis presb
Cardinalis, ambo diuitiis, maturitate & grauitate insignes, & penè omnibus aliis in Rom
Ecclesiâ auctoritate maiores. Causa verò aduentus eorum speciem sinceritatis videbatur hal
sed fermentum, & occasionem malorum latuisse, postmodùm euidenter deprehensum est. P
cipe ergò die quodam à strepitu, & populi tumultu declinante, in cuiusdam oratorii priuatior
cessu, prædicti nuncii in conspectũ eius deducti, ab eoque vt oportebat, sicut qui se boni nunci
iulos assererent, benignè & honestè recepti sunt. Exordium sermonis illorum in fronte ipsa n
bile comparuit, quod tale fuisse dicitur: Salutat vos beatissimus pater noster papa Adrianus
vniuersitas Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Ille vt pater, illi vt fratres: paucisque inte
sitis, literas quas ferebant protulêre.

Quas & aliarum, quæ in hac turbulentiâ hinc inde discurrebant, rescripta literarum
circò huic operi interserere curaui, vt quiuis lector, qui in partem declinare voluerit, non meis
bis, vel assertionibus sed ipsarum partium propriis scriptis tractus & vocatus, liberè eligat,
parti suum velit accommodare fauorem. Tenor denique literarum talis erat.

Cap. 9.

Adrianus Episcopus, Seruus Seruorum Dei, dilecto filio,

Illustri Romanorum Imperatori salutem, & Apostolicam benedictionem.

IMperatoriæ maiestati paucis retractis diebus recolimus scripsisse, illud horrendum, & execra
facinus, & piaculare flagitium tempore nostro commissum, in Teutonicis partibus, sicut cr
mus aliquando intentatum, excellentiæ tuæ ad memoriam reuocantes: non sine grandi admira
ne ferentes, quòd absque dignâ seueritate vindictæ vsq; nunc transire passus sis, tam perniciosi s
ris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noster Londinensis Archiepiscopus, dum à sede A
stolicâ remearet, à quibusdam impiis & scelestis (quod sine grandi animi mœrore non dicimus
partibus illis captus fuerit, & adhuc in custodiâ teneatur: qualiter etiam in ipsâ captione præd
viri impietatis, semen nequam, filii scelerati, in eum, & in suos euaginatis gladiis violenter e
serint, & eos ablatis omnibus, quàm turpiter, atque inhonestè tractauerint, & tua serenissi
celsitudo cognoscit, atque ad longinquas & remotissimas regiones fama tanti sceleris iam perue
Ad cuius vtique vehementissimi facinoris vltionem, sicut is, cui bona placere, mala verò displi
credimus, constantius exsurgere debuisti, & gladium, qui tibi ad vindictam maledictorum, lauc
verò bonorum est ex diuinâ prouisione concessus, in ceruicem desæuire oportuit impiorum
grauissimè conterere præsumtores. Tu verò ad ipsum ita dissimulasse diceris, sæuitiam neglex
quòd eosdem non est, quare pœniteat commisisse reatum: quia impunitatem sacrilegii, quod g

rur

iamiam sentiunt inuenisse. Cuius quidem dissimulationis, & negligentiæ causam penitus
amus, quoniam nos in aliquo serenitatis tuę gloriam offendisse, conscientię scrupulus nostrum
um non accusat: sed personam tuam sicut charissimi, & specialis filii nostri, & principis Chri-
ssimi, quem in Apostolicæ confessionis petrâ non ambigimus per Dei gratiam solidatum, syn-
per dilexerimus charitate, & debitæ tractauerimus benignitatis affectu. Debes enim gloriosis-
ili, ante oculos mentis reducere, quàm gratanter, & quàm iucundè alio anno mater tua, sa-
ncta Romana Ecclesia te susceperit, quanta cordis affectione tractauerit, quantam tibi digni-
plenitudinem contulerit, & honoris, & qualiter Imperialis insigne coronæ libentissimè con-
benignissimo gremio suo, tuæ sublimitatis apicem studuerit confouere: nihil prorsus effici-
quod Regiæ voluntati vel in minimo cognosceret obuiare. Neque tamen pœnitet nos deside-
æ voluntatis in omnibus impleuisse, sed si maiora beneficia excellentia tua, de manu nostrâ
pisset, si fieri posset, considerantes quanta Ecclesiæ Dei, & nobis per te incrementa possint, &
noda prouenire, non immeritò gauderemus. Nunc autem quia tam immensum facinus, quod
ntumeliam vniuersalis Ecclesiæ, & Imperii tui noscitur etiam commissum negligere ac dissi-
re videris: suspicamur vtique, ac veremur, ne fortè in hanc dissimulationem, & negligen-
propter hoc tuus animus sit inductus, quòd suggestione peruersi hominis zizania seminantis,
sus clementissimam matrem tuam sacrosanctam Romanam Ecclesiam & nos ipsos indigna-
m (quod absit) aliquam conceperis, vel rancorem. Ob hoc igitur & ob alia omnia negotia,
ognoscimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos
r filios nostros, Bernhardum Sancti Clementis presbyterum, & Rolandum Sancti Marci
yterum Cardinalem, & Cancellarium nostrum viros vtique religione, prudentiâ, & hone-
conspicuos, Serenitati tuæ de latere nostro, ad præsens duximus destinandos: excellentiam
rogantes attentius, quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honestè tractes, &
æ ipsi super hoc, & super aliis ad honorem Dei, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ad decus et-
& exaltationem Imperii pertinentia, ex parte nostrâ Imperatoriæ proposuerint dignitati, si-
ab ore nostro procedant, absque vllâ hæsitatione suscipias, & ipsorum verbis tanquam si ea
ngeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

Qualiter Imperator talem legationem Papæ grauiter tulerit, & literæ per ambitum Imperii super hoc directæ.

Cap. 10.

Alibus literis lectis, & per Reinaldum Cancellarium fidâ satis interpretatione diligenter ex-
positis, magna principes qui aderant, indignatione commoti sunt: quia tota literarum con-
ia non parùm acedinis habere, & occasionem futuri mali iam iam fronte suâ proferre vide-
: præcipuè tamen vniuersos accenderat, quòd in præmissis literis inter cætera dictum fuisse
erant, dignitatis, & honoris plenitudinem sibi à Romano Pontifice collatam, insigne Impe-
Coronæ de manu eius Imperatorem suscepisse: nec ipsum pœnitere, si maiora beneficia de
eius suscepisset, habitâ consideratione, quanta Ecclesiæ Romanæ per ipsum possent incre-
a, & commoda prouenire. Atque ad horum verborum strictam expositionem, atque præfa-
terpretationis fidem auditores induxerat, quòd à nonnullis Romanorum, temerè affirmari
rant, Imperium vrbis, & regnum Italiæ, donatione Pontificum Reges nostros hactenus pos-
idque non solùm dictis, sed & scriptis, atque picturis repræsentare, & ad posteros trans-
e.

Vnde de Imperatore Lothario in palatio Lateranensi super huiusmodi picturâ scriptum:

Rex venit ante fores, iurans prius Vrbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Talis picturâ, talisque superscriptio principi, quando alio anno circa vrbem fuerat per fideles Imperii delata, cùm vehementer displicuisset, amicâ prius inuectione præcedente, laudamentum à Papâ Adriano acce-

cepiſſe memoratur, vt & ſcriptura pariter atque pictura talis de medio tolleretur, ne tam van
ſummis in orbe viris litigandi, & diſcordandi præbere poſſet materiam.

His omnibus in vnum collatis, cùm ſtrepitus & turba, inter optimates regni de tam inſ
legatione magis ac magis inualeſceret, quaſi gladium igni adderet, dixiſſe ferunt vnum de leg
A quo ergo habet, ſi à Domino Papâ non habet Imperium? Ob hoc dictum eò proceſsit ira
dia, vt vnus eorum, videlicet Otto Palatinus comes de Baioariâ, vt dicebatur, propè exerto
dio ceruici illius mortem intentaret. At Fridericus autoritate præſentiæ ſuæ interpoſitâ, tu
tum quidem compeſcuit: ipſos autem legatos ſecuritate donatos, ad habitacula deduci, ac pr
manè viam ſuã proficiſci præcepit: addens in mandatis, ne hac vel illac in territoriis Epiſcopo
ſeu Abbatum vagarentur, ſed rectâ viâ, nec ad dextram, nec ad ſiniſtram declinantes, reuert
tur ad vrbem. Ipſis itaque ſine efficaciâ reuertentibus, id quod factum fuerat, ab Imperator
vniuerſum regni ambitum prouidè literis declaratur, quarum hic tenor fuit: Cùm diuina
tentia, à quo omnis poteſtas in cœlo & in terrâ, nobis Chriſto eius regnum, & Imperium, re
dum commiſerit, & pacem Eccleſiarum, Imperialibus armis conſeruandam ordinauerit, no
maximo dolore cordis conqueri cogimur dilectioni veſtræ, quòd à capite Sanctæ Eccleſiæ, cui C
ſtus pacis, & dilectionis ſuæ characterem impreſsit, cauſæ diſsenſionum, ſeminarium malo
peſtiferi morbi venenum, manare videntur. De quibus, niſi Deus auerat, totum corpus Ec
commaculari, vnitatem ſcindi, inter regnum & ſacerdotium ſchiſma fieri pertimeſcimus. C
enim nuper in Curiâ Biſſuntii eſſemus, & de honore Imperii & ſalute Eccleſiarum debitâ ſoli
dine tractaremus, venerunt legati Apoſtolici, aſſerentes ſe talem legationem noſtræ afferre m
ſtati, vnde honor Imperii non paruum acciperet incrementum. Quos cùm, primâ die aduc
ſui honorificè ſuſcepiſsemus, & ſecundâ (vt mos eſt) ad audiendam legationem eorum cum p
cipibus noſtris conſediſſemus, ipſi quaſi de Mammonâ iniquitatis inflati, de altitudine ſupe
de faſtu arrogantiæ, de execrabili tumidi cordis elatione, legationem Apoſtolicis literis
ſcriptam nobis præſentauerunt, quarum tenor talis erat: Quòd præ oculis mentis ſe
deberemus habere, qualiter Dominus Papa inſigne Imperialis coronæ nobis contulerit, n
tamen pœnitentiâ moueretur, ſi maiora Excellentia noſtra ab eo beneficia ſuſcepiſſet.
erat illa paternæ dulcedinis legatio, quæ vnitatem Eccleſiæ, & Imperii confouere debuit:
vinculo pacis vtrumque colligare ſtuduit: quæ ad vtriuſque concordiam, & obedien
animos audientium allexit. Certè ad vocem illam nefandam, & omni veritate vacuam,
ſolùm Imperialis maieſtas debitam indignationem concepit, verùm omnes principes, qui
rant, tanto furore & irâ ſunt repleti, quòd ſine dubio illos duos iniquos presbyteros m
ſententiâ damnaſſent, niſi hoc noſtra intercepiſſet ſententia. Porrò quia multa paria li
rum apud eos reperta ſunt, ſchedulæ ſigillatæ ad arbitrium eorum ſcribendæ, quibus (ſicu
ctenus conſuetudinis eorum fuit) per ſingulas Eccleſias Teutonici regni conceptum in
tatis ſuæ virus reſpergere, altaria denudare, vaſa Domus Dei aſportare, cruces excoriare
tebantur: ne vltrà procedendi facultas eis daretur, eadem quâ venerunt viâ ad Vrbem
redire fecimus. Cumque per electionem principum, à ſolo Deo regnum, & Imperium
ſtrum ſit, qui in paſsione Chriſti filii ſui, duobus gladiis neceſſariis regendum orbem ſ
cit: cumque Petrus Apoſtolus hac doctrinâ mundum informauerit, Deum timete, Regem
norificate: Quicunque nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papâ ſuſcepiſſ
xerit, diuinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacii reus erit. Quia
hactenus honorem, & libertatem Eccleſiarum, quæ iam diu, indebitæ ſeruitutis iugo dep
eſt, à manu Ægyptiorum ſtuduimus eripere, & omnia eis dignitatum ſuarum iura conſe
re intendimus: vniuerſitatem veſtram ſuper tantâ ignominiâ nobis & Imperio condolere
gamus: Sperantes ne honorem Imperii, qui à conſuetudine vrbis, & Chriſtianæ religionis i
tutione, ad veſtra vſque tempora glorioſus, & imminutus exſtitit, fidei veſtræ indiuiſa ſy
ritas, tam inaudita nouitate, tam præſumtuoſâ elatione imminui patiatur: ſcientes omni
biguitate remotâ, quòd mortis periculum antè vellemus incurrere, quàm noſtris tempori
tantæ confuſionis opprobrium ſuſtinere.

Idem & alii. Cùm in quadam epiſtola diceret Imperator, ſe iudicium de controue
inter illos diiudicanda & daturum & accepturum, reſponſum accepit à Papa, debere ſolùm acc
re. Neque enim Pontificem vllius hominis iudicio ſubiacere.

Reuerendiſsimo patri, & domino Eberhardo, Saltzburgenſi

Eccleſiæ archiepiſcopo, Eberhardus Babenbergenſis, gratia Dei ſi quid eſt, cum oratione qualicunque ſeruitium deuotiſsimum.

Ex eodem.

SCio pater ſanctiſsime, ſacræ pietatis affectu vos compati meis laboribus & animæ mihi ſalut
corpori quietem concupiſcere. Vt autẽ noueritis, quoad compati vos mihi oporteat, dico vo
quòd iã tædet animã meã vitæ meæ, duo ferẽs onera in animo meo grauiſsima, quòd & cinctus du

qu

nolo,& quàm diu durare debeat ignoro: veſtris & aliorum fidelium orationibus adiuuari de-
ans,ut ab illis ſepares, quibus iurauit Dominus in ira ſua: Si introibunt in requiem meam. Su-
æc,tempora periculoſa inſtare videntur, & propè eſt, ut inter regnum & ſacerdotium mouea-
diſcordia. Et quidem à Cardinalibus à domino Papa ad dominum Imperatorem tranſmiſ-
lomino videlicet Octauiano, & domino VVilhelmo quondam Papienſi archidiacono, poſt
principium,& ingreſſum quaſi pacificum capitula duriſsima propoſita ſunt, verbi gratia:
icios ad vrbem,ignorante apoſtolico, ab Imperatore non eſſe mittendos,cùm omnis magiſtra-
nibi B. Petri ſunt cum vniuerſis regalibus: de dominicalibus apoſtolici fodrum non eſſe
gendum, niſi tempore ſuſcipiendæ coronæ. Epiſcopos Italiæ ſolùm ſacramentum fidelitatis
homagio facere debere domino Imperatori. Neque nuncios Imperatoris in palatijs epiſco-
m recipiendos. De poſſeſsionibus eccleſiæ Romanæ reſtituendis, & tributis Ferrariæ, Maſſæ,
iulij, totiùs terræ comitiſſæ Mathildis, totius terræ quæ ab Aquapendente eſt vſque Romam,
tus Spoletani, Inſularum Sardiniæ,& Corſicæ.Domino autem Imperatore ſuper his iuſtitiam
nſilium conſtanter offerente, ſi & ipſi iuſticiam vellent facere & recipere: illis verò recipere
ùm volentibus, & non facere hac ratione, quòd dominum Apoſtolicum cauſæ ſubijcere, ac iu-
ſiſtere non poſſent: & è contrario domino Imperatore multa proponente de rupta concor-
quæ in verbo veritatis ſibi compromiſſa fuerat, de Græcis, de Siculo, de Romanis ſine commu-
nſenſu non recipiendis: de Cardinalibus quoque ſine permiſsione Imperiali liberè per regnum
euntibus, & regalia epiſcoporum palatia ingredientibus, & eccleſias Dei grauantibus: de in-
appellationibus,& cæteris quàm pluribus breuitatem ſuperantibus. Cùm Apoſtolicus per
ium & literas Cardinalium prædictorum,ex conſenſu Imperatoris ſubmonitus, cardinales a-
hæc omnia complananda requiſitus, his qui aderant nuncijs ſuis & curiæ principibus nollet
ngere, vnitatis & concordiæ verbum diu deſideratum, peccatis noſtris exigentibus, euacuatum
t dum hæc agerentur nuncij Romanorum ſuperuenientes, & ea quæ pacis ſunt rogantes, be-
epti ac dimiſsi ſunt. Rogatu tamen Cardinalium dominus Imperator nuncios ad dominum
m,& ad vrbem miſſurus eſt, ut cum Apoſtolico ſi ipſe voluerit, primo loco pax fiat,ſin autem,
enatu & populo Romano. Dominus Imperator in magna eſt gloria, dominam Imperatri-
ducem Baioariæ, & Saxoniæ, cum alijs ſuperuenturis principibus & copijs exercitus expe-
& quoſdam de melioribus ex Mediolano & Brixia in vinculis retinens. Valete.

mperator ad hæc verba Cardinalium tale dedit reſponſum: Quamuis non ignorem,ad tanta
ia, non ex animi mei ſententia, ſed ex conſilio principũ me reſpondere debere, ſine præiudicio
ſapientum, hoc abſque conſultatione reſpondeo, Epiſcoporum Italiæ ego quidem non
hominium,ſi tamen & eos de noſtris regalibus nihil delectat habere. Qui ſi gratanter au-
tà Romano præſule, quid tibi & Regi? Conſequenter quoque eos ab Imperatore non pigeat
: quid tibi & poſſeſsioni? Nuncios noſtros non eſſe recipiendos in palatijs Epiſcoporum
Concedo, ni fortè aliquis epiſcoporum habet in ſuo proprio ſolo, & non in noſtro pala-
Si autem in noſtro ſolo & allodio ſunt palatia epiſcoporum, cùm profectò omne quod æ-
tur, ſolo cedat, noſtra ſunt & palatia: Iniuria ergo eſſet, ſi quis nuncios noſtros à regijs pa-
prohiberet. Legatos ab Imperatore, ad vrbem non eſſe mittendos affirmat, cùm omnis Ma-
tus inibi beati Petri ſit, cum vniuerſis regalibus: Hæc res fateor, magna eſt & grauis, graui-
& maturiori egens conſilio. Nam cùm diuina ordinatione ego Romanus Imperator & di-
ſim,ſpeciem tantùm dominantis effingo, & inane vtique porto nomen ac ſine re, ſi vrbis
de manu noſtra poteſtas fuerit excuſſa.

Ibidem.Per idem quoque tempus monſtra quædam quadrupedia, aliaque fantaſmata
te viſa ſunt tam à clericis veracibus, quàm à laicis, hincinde volare. Feræ beſtiæ, utpote
& lepores paſtoforia eccleſiæ ac officinas canonicorum ingreſſæ, velut domeſticæ, laqueum
ptionis imponi non abnuebant. Pueri ac puellulæ per mediam ciuitatem ſæpius proceſsi-
agentes, veraſque litanias imitantes, iocis ſuis grauia ſeria portenderunt. Nam & ſequen-
o locus ipſe, vbi maior eccleſia, & cathedralis ſedes fabricanda erat, fulmine ictus cæleſti
onflagrauit. Vlulæ, vpupæ, Bubones toto anno in tectis funebria perſonantes, lugubri vo-
es omnium repleuerunt. Piloſi, quos Satyros vocant, in domibus plerunq; auditi.

Ibidem de alia ſimultate orta inter Principem, & epiſcopum vrbis Romæ.

inceps ergo & ipſe accepta occaſione, ſuam hoc modo ſolatur indignationem. Iubet notario,
t in ſcribendis chartis nomen ſuum præferens, Romani epiſcopi ſubſecundet, & dictionibus
aris numeri ipſum alloquatur. Qui mos ſcribendi cùm antiquitus, in uſu eſſet com-
à modernis, ob quandam perſonarum reuerentiam & honorem putatur immutatus.

Aiebat, siquidem Imperator, aut Papam debere seruare suorum antecessorum ad personam
perialem scribendi consuetudinem : aut seipsum antiquorum principum morem in suis epi
lis oportere obseruare. Hæc itaque causa sermonum & nunciorum, maiorum inter eos sim
tatis fomitem ministrauit, in tantum, vt quædam literæ deprehensæ dicerentur à sede apost
ca directæ, quæ Mediolanenses, & quasdam alias ciuitates rursus ad defectionem hortaren
Huius negocij veritatem tenor subiectarum epistolarum declarabit, quæ à diuersis personis h
inde missæ sunt.

De Paparum cum Imperatoribus concordia.

1155. *Imp. 98. Friderico Barbarossa. P P. 175. Hadriano IIII. & P P. 176. Alexandro III.*

CVnrado optimo regi, ac belli pacisque studio clarissimo, successit Fridericus, vulgò
barossa, à barba rubea cognominatus, filius Friderici ducis Sueuiæ, fratris Cunradi
Princeps fortunæ animique dotibus ornatissimus. Vt etenim de eius nobilitate nihil dicam,
germen totum ex illustrissimis in orbe Romano familijs Heinricorum de Guueiblingen & C
forum de Altorff, in ipsum transfusum fuisse scribitur, omnium scriptorum testimonio, ing
solers, consilio prouidus, memoria pollens, facundia dulcis, animo constans, manu ac robore
dus, bello ferox, in armis exercitatus, supplicibus facilis, placidis tranquillus, iustis pius, superb
festus, liberalitate celebris, multarumque rerum peritia nemini secundus fuit. Quare eo o
um Principum suffragijs Francofurti Imperatore designato, animi omnium in maximam
erecti fuêre : fore, vt eius virtute, pace in Imperio constituta, Imperij vires accisæ restaurare
Italiaque rebellione insolens ad debitam obedientiam redigeretur. Sed cùm iampridem po
ciæ contentiones cum Imperatoribus, pessimo exemplo inoleuissent, Pontificibus imperato
Maiestatem, quam suo suffragio ratam facerent, nihili flocciquefacientibus : principibus
nostris præposteram ambitionem, fastumque immensum sacrifici Romani ægrè, idque non im
ritò, ferentibus : tantò plura acrioraque certamina, quæ id impedirent, ei nata obiectaque
quantò sublimiore, generosioreque animo, fortissimus heros hominum profligatissimoru
stum retundendum esse censeret. Etsi autem digna essent vniuersa, quæ ab omnibus cogn
rentur : tamen cùm nec operis nec instituti huius sit, vt singula consecter, sed ea Iliada pecul
requirant : ideo quædam breuiter saltem attingam, (meo iudicio) satis commonstratura, qu
seruantia & fides pontificum eius temporis erga præstantissimum Imperatorem fuerit.

Anno itaq; ab electione tertio, Fridericus, rebus in Germania constitutis, & maximè di
dia inter Heinricum iuniorem Saxoniæ, & Heinricum Austriæ duces, ob ducatum Bauariæ &
xoniæ, multo admirandoq; labore composita, in Lombardiam, quæ suis confisa viribus, pr
longam Imperatorum absentiam, ad insolentiam & rebellionem inclinare videbatur, v
manu mouet : ac in itinere rebellium Mediolanensium castris Rosato, Gailarda, Treca &
destructis, Astam ciuitatem incendio vastat : & Derthonam, arte & natura munitissimam,
fessam vi cepit, ac inde per Romaniam & Tusciam, citatis agminibus, Sutrium vsque pergit.
uissimis contentionibus sedes Romana eo tempore implicita erat. Nam & Guilhelmus S
rex, qui mortuo Rogerio successerat, ei, de quo suprà in Cunrado mentio est facta, Hadriano q
to, natione Anglico, pontifice Beneuentana suburbia, Ceperanum, Baucumque in Hernicis
clesiæ Romanæ ademerat : & Romani instinctu Arnoldi Brixiani amissam libertatem elig
senatus & administrandæ vrbis repetentes, eò contentionum contra pontificem processeran
Hadriano post electionem causa faciendæ consecrationis in Lateranum ituro, populus Card
lem, sanctæ Pudentianæ ad Pontificem via sacra proficiscentem, vno atque altero vulnere affe
Hadrianus ob hanc rem grauissimè indignatus, regem graui anathemate notârat, eiusque d
ni subiectos omni sacramento liberârat, quò facilius à rege deficerent, nullo iureiurando adst
Romanos etiam acerba execratione persecutus erat, quoad mutata sententia Arnoldum vrbe
lerent : & consules, relicto pontifici libera administrandæ vrbis facultate, se magistratu ab
rent. Cæterùm, audito Friderici aduentu, ei, cum Cardinalibus, non honoris gratia, sed vi
ctæ de Romanis & Rogerio obtinendæ cupiditate, obuiam procedit. Fridericus sanctissimi p
aduentu gauisus venientem magna cum deuotione & honorificentia excipit, sinistram sellæ
pam de iumento descendenti tenens; eumque in tentorium Imperiale deducit. An maior
rentia pontifici ab Imperatore exhiberi potuisset ? An Christo Hierosolyma in die Palmarun
gredienti, Herodes atque Pilatus, sic etiam ministrauêre? An Petrum, Romam venientem
Nero suus excepit?

Porrò, cùm in tentorium ventum fuisset, tunc nomine Imperatoris Episcopus Bam
gensis orationem exorsus, quanto Imperator desiderio colloquii Papalis fruendi flagrârit, c
memorat : ac optimo maximo Deo gratiis actis, qui ipsum eius compotem fecisset, suppliciter
que submissè petit, vt Fridericum, orbis Christiani supremum principem & defensorem, pr
lito more, diademate Imperiali insignire dignetur: causas, ob quas eo dignissimus sit, prob
eleganter adiiciens. Pontifex, Bambergensis oratione finita, præclarè ea dicta fuisse præfatur

orationi minimè congruere, ait. Etsi enim leue atque exile sit, de quo verba facturus
: negari tamen non posse, quin, vt qui in minutioribus negligentior deprehendatur, ne
quoque in maioribus sit, iustè timeatur.

Ad hanc Pontificis orationem omnium auribus arrectis, atque animis solicitis, quod-
peccatum esset? ille prosequitur: Descendenti, inquiens, ex equo sinistram sellæ strepam
it: id an in ludibrium nostrum, vel alia de causa fecerit, ignoramus. Siquidem si ho-
nos afficere voluisset, dextra sellæ strepa, eaque manu dextra contrectanda fuisset. Cæ-
pontificis oratione nonnihil commotus, paulumque subridens, respondit: Minimè se
uisse apprehendendis strepis, Tu (inquiens) pater, primus es, cui tali officio deseruimus. Et
inter orandum crescente, addit: Scire velim abs te, officii hoc genus an ex debito sit, an
beneplacito? Quòd si ex beneuolentia descendit, quis causabitur causam in spontaneo?
x debito, parùm interesse putamus, quo latere accesserit, qui venerabundus accedit. Se-
sic collocuti, discedunt vtrinque, non sine stomacho. Imperator tamen, princeps
entissimus, dissimulans ea omnia, quæ de diabolico fastu pontificis audierat ac vi-
, die postero Pontificem in castra ad colloquium reuocat. Pontifici itaque aduenienti,
erator obuiam it: atque ex priore eius obiurgatione doctior factus, dextram sellæ strepam
ehendit, ac in tentoria sanctissimum patrem deducit. Considentibus ipsis, Hadrianus
ificio ore intonat: Priscæ (inquiens) ætatis principes, antecessores tui, qui ad petendam
nam venêre, solebant insigni aliquo officio Romanæ Ecclesiæ beneuolentiam promereri, vt
elut officio præuenientes benedictionem & debitam coronam omnibus præclaro facinore
entur. Sic Carolus, dum domuit Longobardos: Ottho, dum compescuit Berenga-
Lotharius, dum Normannos repressit, coronam Imperii meruêre. Quocircà, tua Se-
as Apuliam, Romanæ Ecclesiæ prouinciam, iam à Normannis occupatam, nobis Eccle-
e restituat: deinde, quæ nostri officii sunt, facilè exequemur. Ecquis hunc sacerdotem
m seruorum diceret, qui ab ipso Imperatore, regum rege, ac domino dominantium, tan-
mediastino, vel mercenario milite, gratuitam militiæ operam exigere non erubescit?
nquid hunc spiritum Papæ, pacis quis magis, an homicidii putabit? Cùm ergò Prin-
viderent, pontificem omninò animum obfirmasse, quòd Fridericum coronare nollet,
rius Apuliam, quæ tamen iuris Imperii esset, à Guilhelmo Siculorum rege occupatam, ar-
impensis suis Apostaticæ sedi acquireret: pollicentur id futurum, collecto nouo exerci-
æsare, in Germaniam reuerso, cùm præsentes copiæ essent detritæ, & ex diuturno labore,
que itinere defatigatæ. Etsi autem Pontifex, qui odio Guilhelmi arderet, inuitus ei spa-
sui colligendi, dari permitteret: tamen cùm Principum postulata æqua cerneret, iis annuit,
se Fridericum corona donaturum affirmat.

His ergò peractis, Imperator cum pontifice Sutrio discedit, ac Romam contendit. In iti-
verò dum est, Oratores Romanorum obuios habet, non minore arrogantiæ fastu, quàm
fex fuisset, tumidos. Hi namque antiquæ vrbis nobilitate, ac veteri statu Reipublicæ ad si-
vsque sublato, tandem gloriari cœpêre: per Romanum populum Fridericum è Germania
Alpes euocatum, primò ciuem, pòst principem Romanum factum esse, hac cum conditio-
manos ad sucipiendum eum paratos esse, dicentes: si antiquas ipsorum leges confirmet:
nis, à quibus ei in Capitolio acclamandum sit, vsque ad quinque millia librarum auri nu-
: iniuriam à Republica etiam ad sanguinis effusionem propellat: & hæc omnia propria ma-
iuramenti interpositione confirmet. Fridericus tam vesana ipsorum iactantia accen-
ementiam ipsorum grauissima oratione redarguit, ostendens, non ex Romanorum benefi-
d Germanorum virtute, sibi imperium obtigisse. Cumque hoc agi ab ipsis cerneret, ut sub
ctu postulatorum, censum à se elicerent: Non se, ut argentum in Italiam inueheret, sed ex
ortaret, venisse dicit: eosq id impudentius vrgentes à se repellit. Cumque dolo eos venisse
er, milites præmittit, qui Ecclesiam beati Petri, & arcem Leoninam munitam seruent. Sub-
nti die, ipse Romam læta comitante caterua ingreditur: ac honorificè susceptus Imperij co-
n cum benedictione, 4. Cal. Iulij. anno Regni sui quarto, ab Hadriano quarto suscipit. At
n basilica beati Petri Imperator coronatur, interea Romani id ægrè ferentes, assumtis armis
s vrbis tenuêre clausas, ne qua vis ab Imperatore sibi inferretur. Ac cùm viderent Friderici
in pratis Neronianis fixisse tentoria, per portam Hadriani erumpunt in Vaticanum, abactu-
areanos ab ingressu vrbis. Cæterùm, Cæsareanis fortiter resistentibus, atque ferocem popu-
x Vaticano in vrbem repellentibus, circiter mille Romani cecidêre, & sexingenti penè capti
quos deinde Imperator, sacris de more peractis, ad preces pontificis incolumes dimisit, redi-
in Germaniam parauit. Antè tamen, quàm id fieret, rem talem cum pontifice tractasse scri-
quæ hîc minimè prætereunda videtur. Est verò hæc.

nnocentius papa secundus, is quem superius à Lothario in sedem pontificiam reductum fu-
ximus, cùm Lotharius complicatis manibus coronam Imperij à se suscepisset, imaginem

ſuam, quaſi in ſede pontificali reſidentem, cùm Imperatoris figura, totum factum repræſenta
in muro depingi fecerat, hoc verſiculo adiecto, vt ſuprà quoque retulimus;

Rex venit ante fores, iurans prius Vrbis honores:
Pòſt homo fit Papæ, ſumit quo dante coronam.

Talis itaque pictura, talisque inſcriptio, per fideles Imperij hoc tempore ei monſtrata, ſummoperè diſpliceret, obiurgatione præcedente cum Papa de ea tollenda agit: ita vt ipſe ſtulatis Imperatoris ſubſcriberet, ne tam vana res ſummis in vrbe viris, diſcordiæ mate præbere poſſet.

Cæterùm poſt diſceſsum Friderici, cùm Emanuel Imperator Conſtantinopolitanus tificem odio VVilhelmi Apuliæ regis ardere ſciret: ipſe, qui non minus exitiale odium erga parentem defunctum haberet, Pontifici per Palæologum oratorem & nuncium ſuum, qui millia librarum auri ſponte offert, ſeque Guilhelmum ex Italia eiecturum pollicetur, ſi benè geſtis tres maritimæ in Apulia vrbes ex fœdere ſibi dentur. Ille verò, qui iampridem a artes animum intenderat, quibus VVilhelmum, omnes diras & execrationes Pontificia tremè ſpernentem, Apulia priuaret, oblatas conditiones facilè acceptat. Id verò cùm helmus reſciuiſſet, ſibi malè metuens, pacem per legatos à Pontifice petit: promitte omnia Eccleſiæ ademta non tantùm reſtituturum, ſed & quædam additurum: adhæc R nos Eccleſiæ rebelles, ſe in officio retenturum. Splendidæ hæ conditiones erant: ſed n pa eas admitteret, quidam Cardinales diſſuadebant, ſperantes plus lucri ex bello, qu pace. Bellum igitur Guilhelmo denunciatur. Quo ille cognito, atque ex tota Sicili ercitu contracto, Apuliam hoſtili claſſe petit: eaque ferro & igni deuaſtata, Emanu qui caſtra prope Brunduſium locârat, cum Græcis in fugam vertit: Beneuentum vi vbi tum Papa cum ſuis Cardinalibus erat, ita oppugnat, vt de vita deſperantes pacem terent.

Conceſsit Guilhelmus, inque gratiam recipiebatur à Papa, & Rex vtriuſque tam citra quàm vltra Pharum poſiti, declarabatur: prius tamen iuramento præſtito, ſe ſterum, quæ Eccleſiæ Romanæ eſſent, minimè infeſtaturum. Rebus itaque cum ſumma minia ſic confectis, Papa per Caſsinates, Marſos, Reatinos, Narnienſes, ac Tudertinos, dem Oruetum peruenit, ibique cognoſcit Romæ omnia turbarum plena, conſulibus v in antiquam libertatem aſſerere conantibus. Tum verò exitiale in Fridericum odium c pit, vehementiſsimè conquerens, ſe inter Romanorum & Guilhelmi gladios nuper ve tem, ab eo præter magnifica eius promiſſa deſtitutum eſſe: & ita ſe modò agitari, vt R tutò eſſe non liceat: quaſi Imperator ad hoc ſit conſtitutus, vt dementiæ pontificiæ pat atque defenſor magis quàm innocentiæ exiſtat.

Verùm enimuerò Fridericus, qui cùm alias Pontificis actiones, tum verò Apulia ris Imperij, ſe inſcio atque inuito, Guilhelmo conceſsam ægrè ferret: ſimulque ad animu vocaret, quòd Papa prius ius inueſtituræ, & prælatorum Cæſaribus eripuiſſet: & per legato nationes Imperij non tantùm expilaſſet, ſed & defectionis ſemina per iſtas bellorum faces to imperio ſparſiſſet: his violentis iurium Imperij inuaſionibus maturè occurrendum e tuit. Itaque ab omnibus Germaniæ Epiſcopis, fidelitatis iuramentum exigit: legatos P ficis in Germaniam à ſe non vocatos, excludi regno Teutonico mandat, & ad Romana dem ſuos appellare vel proficiſci vetat, nomenque ſuum in literis ſuis, pontificio nomin ponit. Ea verò prohibitione facta, accidit, vt Lundenſis quidam Epiſcopus à ſede Ro rediens, neſcio, an tanquam edicti Imperialis contemtor, vel alia de cauſa, interceptus à busdam, in cuſtodiam conijceretur. Tunc ergò Pontifex nactus ſuæ ſententiæ declarand caſionem, ratione capti Epiſcopi, ad Imperatorem ſuperbam legationem mittit: ſimul ſe expoſtulare cum illo, quòd non liberet Epiſcopum ex captiuitate: ſed tamen intere & literis & oratione Legati effundit, quæ, qua ratione Imperatorem ſibi ſubiectum eſſe abundè teſtarentur. Nam & literis eum admonuit, vt præ oculis haberet, vt inſigne Im alis coronæ ab ipſo accepiſſet: neque ipſum pœnitentia moueri, etiamſi Imperator m ab ipſo beneficia ſuſcepiſſet, & ex lectione literarum turba inter optimates regni exorta, torum aliquis dicere non dubitauit: Romanum Imperium à Græcis translatum eſt ad mannos, vt Rex Teutonicorum non antè, quàm ab Apoſtolico coronaretur, Imperator retur: ante conſecrationem Rex, pòſt Imperator. Vnde igitur habet imperium, niſi à pa? Ex electione ſuorum principum habet nomen regis, ex conſecratione Papæ habet no Imperatoris & Auguſti & Cæſaris. Ergò per Papam imperat. Recolite antiqua. Zac as promouit Carolum, fecit ei nomen grande, vt eſſet Imperator: & vt poſthac perpetu Teutonicus eſſet Imperator, & aduocatus ſedis Apoſtolicę: vt Romano Epiſcopo Apulia eum pacata, eſſet ſubiecta: quæ Papæ cum vrbe Romana eſt, non Imperatoris. Roma pæ ſedes eſt: Imperatoris eſt Aquis in Arduenna, quæ eſt ſylua Galliæ. Imperator quo bet, totum habet à Papa: ſicut Zacharias tranſtulit Imperium à Græcis ad Teutonicos Papa poteſt id ab Alemannis transferre ad Græcos. Ecce in poteſtate eius eſt, vt det il cui vult. Propterea conſtitutus à Deo ſuper gentes & regna, vt deſtruat, euellat, & æ cet, & plantet. Deinde Germanos imbelles vocat, imbecillitatem illis obijciens, qui Roger Italia pellere, Danos Friſos perdomitare nunquam voluerint.

His verò auditis, & Imperator iustam indignationem concepit: & omnes proceres tanta arsere, vt Ottho de VVittelspach stricto ense, quem ante imperatorem progerebat, in lega- irruerit, confossurus, nisi Imperator intercessisset : eas deinde rationes suscipiens, quibus ana iactantia Papæ grauiter offensum comprobaret. Nam & legatos ad sua habitacula de- os, primo manè viam ingredi iussit, cum mandato, ne hac vel illac in terris episcoporum seu tum vagarentur : sed recta via, nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes, ad vrbem re- rentur: hanc nimirum ob cautam, ne pro consuetudine Romanistarum, per singulas Eccle- heutonici regni, conceptum iniquitatis suæ virus spargere, altaria denudare, vasa Domus portare, cruces excoriare niterentur. Et ne quis aliquid præter meritum ipsis accidisse pu- vel inde aliquis motus oriretur : Cæsar cum proceribus, literas per totum Imperium mit- uibus rei gestæ seriem exponens, de Imperij honore violato, grauissimè conqueritur, cum de- ione : Per electionem Principum, à solo Deo regnum & Imperium esse. Quare, quicun- mperatorem à Papa Imperialem coronam pro beneficio suscepisse diceret, hunc & diuinæ in- ioni & doctrinæ Petri contrarium, & mendacii reum, damnandum esse.

Legatis ergò pontificiis domum reuertentibus, & oleum quasi camino, exaggeratione arum, periculorumque, quæ sustinuissent addentibus : Hadrianus, qui antè fureret, tunc ior factus, cùm putaret tale facinus à Friderico perpetratum, quale à superioribus nullum: etenim Romanistis vnquam regno Theutonico interdixisse legitur) acerrimas ad Impera- literas mittit, in quibus grauissimè, & verè pontificaliter, cum ipso de rebus omnibus ex- lat: quas quia dignæ sunt lectione, & diligenti consideratione, adscribere hîc libuit.

Adrianus Episcopus, seruus seruorum Dei, Friderico Romano Imperatori salutem & olicam benedictionem. Lex diuina, sicut parentes honorantibus longæuitatem promittit: aledicentibus patri & matri, sententiam mortis intendit. Veritatis autem voce docemur: mnis, qui se exaltat humiliabitur. Quapropter, dilecte in Domino fili, super prudentia n mediocriter admiramur, quòd Beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, non quantam s, exhibere reuerentiam videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum nostro præ- : in quo insolentiæ, ne dicam arrogantiæ notam incurris. Quid dicam de fidelitate, Beato & nobis à te promissa & iurata, quomodo eam obserues : cùm ab his, qui Dei sunt, & fi- lii omnes, (episcopis videlicet) homagium requiris, fidelitatem exigis, & manus eorum s manibus tuis innectis: & manifestè factus nobis contrarius, cardinalibus à latere nostro s non solùm Ecclesias, sed & ciuitates regni tui claudis? Respice ergò, respice, tibi consuli- uia dum à nobis consecrationem & coronam merueris, dum inconcessa aptas, ne concessa , nobilitati tuæ timemus.

Quod verò indicium humilitatis & lenitatis Apostolicæ in hisce literis apparet? Annón riana hæc arrogantia est, quòd nomen Cæsareum Papali præponi indignatur: quasi nec peratores Papæ scribentes id fecisse legerentur? 97. distinct. c. Victor. & 63. distinct. c.

Imperator igitur literis, fastus pontificii plenissimis, acceptis, quò pro insigni Christia- ientiæ cognitione eum retunderet, ac clauum clauo (vt aiunt) truderet, in hunc modum det : Fridericus, Dei gratia, Romanorum Imperator, semper Augustus, Adriano Ec- catholicæ Pontifici, omnibus illis adhærere, quæ cœpit IESVS facere & docere. Lex e, vnicuique, quod suum est, restituit. Non enim parentibus nostris derogamus, qui- hoc regno debitum exhibemus honorem, à quibus videlicet primogenitoribus nostris, i dignitatem suscepimus, & coronam. Nunquid tempore Constantini Syluester regalis habuisse dignoscitur? Sed eius pietatis concessione, libertas concessa est Ecclesiæ, pax a est : & quicquid papatus vester Regalis habere dinoscitur, largitione principum obti- Vnde cùm Romano Pontifici scribimus, iure antiquo & nomen præponimus, & ad iustitiæ m eidem nobis scribenti concedimus. Reuoluite annales : & si lectum neglexistis, quod ius, illic inuenitur. Ab his autem, qui Dei sunt per adoptionem, & regalia nostra tenent, magium & regalia sacramenta non exigamus : cùm ille noster & vester institutor, ab ho- ege nihil accipiens, sed omnia bona omnibus conferens, qui pro se & Petro censum Cæ- rsoluit, & exemplum nobis dedit, vt ita faciatis, doceat vos, dicens : Discite à me, quia mi , & humilis corde. Aut igitur regalia nobis dimittant: aut si hæc vtilia iudicauerint, quæ eo, quæ Cæsaris, Cæsari persoluant. Cardinalibus vtique vestris clausæ sunt Ecclesiæ, & tent ciuitates: quia non videmus eos prædicatores, sed prædatores: non pacis corrobora- sed pecuniæ raptores: non orbis reparatores, sed auri insatiabiles corrasores. Cùm autem mus eos, quales requirit Ecclesia, portantes pacem, illuminantes patriam, assistentes cau- ilium in æquitate, necessariis stipendiis & commeatu eos sustentare non differemus. Hu- tis autem, quæ est custos virtutum, & mansuetudinis vestræ non minimam notam inuritis uiusmodi quæstiones, religioni non multum conferentes, secularibus personis proponitis. leat itaque paternitas vestra, ne dum talia mouet, quæ indigna ducimus : offendiculum

ponat

ponat illis, qui velut ad imbrem ſerotinum ori veſtro aures ſuas arrigerę feſtinant. Non enim
poſſumus reſpondere auditis, cùm ſuperbiæ deteſtabilem beſtiam vſque ad ſedem Petri reptaſ
demus. Paci Eccleſiæ benè ſemper prouidentes, benè ſemper valete.

Quis verò haſce Imperatoris literas improbet? Quis vel pietatem, vel æquitatem, v
ſticiam in ipſis deſideret? Quis eum alia, quàm quæ verum fortemque Imperatorem decent, f
dicet? Faſtum Pontificis retudit, iura Imperii tutatus eſt, humilitatem atque modeſtiam Ch
anam à Romaniſtis requiſiuit, quam apud ipſos non inueniri totus mundus conqueritur. A
Pontifex legatis auditis, non contentus cum Imperatore per literas expoſtulaſſe: etiam ad vn
ſos archiepiſcopos & Epiſcopos Germaniæ ſcribit, & rei geſtæ ſeriem commemorat, indignit
facti exaggerat: eoſque admonet, vt cùm omnium Eccleſiarum communis cauſa in hoc neg
verſetur, (ſic quippe exiſtimant, Romaniſtis intereuntibus, totam Chriſtianitatem peſſum itu
ſe tanquam validum murum, pro domo Domini opponant: & non tantùm Imperatorem in
rectam reduci, ſed & à Rainaldo cancellario Cæſareo, & Otthone comite de VVittelſpach, qu
gnas blaſphemias in legatos Apoſtolicos & ſacroſanctam Romanam Eccleſiam euomuiſſen
lem & tam euidentem ſatisfactionem exhibere ſtudeant, vt ſicut multorum aures amaritud
monis eorum offendiſſet, ita etiam ſatisfactio multos ad viam rectam reuocet. Verùm qui
quidam in commemoratione huius rei ſcribit) tunc temporis Epiſcopi noſtri haud tam addi
di Romanæ erant, atque nunc ſunt plerique: communicato in vnum conſilio, Pontifici ita r
pſêre, vt non modò admodum hoc facto affici conſpicerentur: ſed & Arnoldus Moguntin
Eberhardus Saltzburgenſis, peculiaribus literis Romanos ſacerdotes, cardinales, archiepiſc
epiſcopos atque presbyteros admonerent, pertinaciam, faſtum, ſuperbiam eorum corrige
auariciam, perfidiam, aliaque facinora, quibus pauperes compilarent, imperiumque cont
rent, referrent. Vltimò obteſtantes, vt Hadrianum ad pacem ſeruandam cohortarentur: Im
torem, id quod bonum æquumque foret, facturum eſſe.

Etſi autem hæc Hadrianum peſsimè haberent: tamen cùm audiret legatos Impera
Rainaldum cancellarium & Otthonem de VVittelſpach, Italiam ingreſſos, conuentus cum p
pibus & epiſcopis Italiæ agere, atque Imperij negocia potenter adminiſtrare: ipſum quoque I
ratorem, qui copiis collectis in procinctu eſſet, mox in Italiam aduolaturum: de conſilio p
pum quorundam, nuncios ad leniendum animum Imperatoris, Auguſtam cum ſupplicibu
ris mittit: & autoribus Heinrico Saxonum & Bauarorum duce, & Othone Friſingenſe, ei r
ciliatur.

Non longo verò tempore pòſt, cùm Italiæ ciuitates, Crema à Friderico duriſsim
ſeſſa, in eum pro vindicanda libertate conſpirarent, Papa reconciliationis immemor, ſe p
ipſis coniungit, ac rebellium conſpirationem his legibus firmat: Ne quis ſine aliorum con
in pacem cum Friderico redeat: nec quis mortuo Pontifice, niſi ex numero conſpiratorum,
tur. Vtque ſpecioſiorem rebellandi occaſionem haberent, ab ipſis immenſa pecunia corruptu
peratorem execratur. Aſt optimus maximus Deus, qui per os dilecti ſerui ſui Dauidis, cont
communicationem Papæ, pecunia corrupti, clamaſſe videtur: Maledicent illi, & tu bene
qui inſurgunt in me, confundantur, ſeruus autem tuus lætabitur: hic inquam Deus, hanc ex
tionem in maledictum Pontificis caput conuertit, hominemque ad omnem poſteritatem c
dit. Nam cùm Anagniæ, excommunicatione in Fridericum denunciata, fortè cum ſuis re
randi gratia expaciatus, aquam ex fonte hauſiſſet, muſca in os eius iuuolans gutturi ita a
ſit, vt, cùm nulla medicorum arte eximi poſſet, miſerè ſuffocatus, ab ipſa vices carnificis ag
interiret.

Quis non miretur, Gigantem tanta conſpiratorum factione ſtipatum, vt Imperator
res non reformidaret, à Muſca interfici potuiſſe? Quis fortuitum magis, quàm diuinum e
met, gutture, quod in optimum ac innocentiſsimum Imperatorem, execrationem eructârat
mam exhalari debuiſſe? Non tamen Pontificii, tam mirabili Hadriani interitu, ab inſtituta
ſpiratione abduci potuerunt. Sed cùm Imperatori, valido exercitu Italiam tenenti, ac indie
diolanenſes variis cladibus proterenti, aperta vi ſeſe obiicere non auderent: ad peſsimas artes
uerſi, inſidias vitæ eius ſtruunt. Nam Sinonia arte hominem robuſtiſsimi corporis, magno
cio conducunt, qui ſub ſimulatione ſtultitiæ vel maniæ Laudam, vbi tunc Fridericus hærebat
teret, ac per occaſionem ei violentas ſceleratasque manus iniiceret. Ille ergò multis magni
promiſsionibus animatus, ad ſcelus accingitur, Laudam pergit, caſtra ingreditur, & iocis ac l
cris acceſſum ad tentoria Imperatoris ſibi patefecit. Erant verò ea ſuper ripam Abduæ locata, i
labentem, aut conuexum obrueret præcipitium, aut vorago ſubterlabentis fluminis eſſe
ceptura.

Morio igitur obſeruata occaſione, qua conceptum ſcelus perficeret, Imperatorem pro
re antelucano tempore, ſolùm ſacra aditurum aggreditur: eumque trahendo & portand
præcipitium deducere nititur. At Imperatore viriliter renitente, ita vt vterque funibus, quibu
bernacula ſuſpendebantur, implicati, ad terram caderent: cubicularii, voce Imperatoris
mantis exciti, accurrêre, ſceleſtumque comprehenſum eodem loco præcipitem in fluuium
merſêre.

Ho

Anno

Hoc tanto ſcelere fruſtrati, aliud moliuntur. Octo ex ſuis, magno precio conductos, ſubor-
, qui Laudam incenderent. Cùm autem vnus eorum nocte intempeſta, facinus impletu-
dibus ignem inieciſſet, à vigilibus comprehenſus, vnà cum alio monachum mentito, cri-
ſque eiuſdem participe, patibulo affixus, attentati ſceleris dignas pœnas ſubijt. Sic ergò
c vice ſe à ſuſcepti ſceleris executione excluſos videntes, inſignem quendam intoxicatorem,
is contemtorem, cum aliquot ſocijs emittunt, ferentem in caſtra Imperatoris medicinas,
los, frena, calcaria veneno illita, adeoque efficaciter intoxicata, vt ſi Imperator ea attin-
, mox lethaliter inficeretur. Sicam quoque latentem iuxta femur geſtantem, vt ſi veneni
us impediretur, ea ad peragendum ſcelus vteretur. Verùm Imperator, qui antè de hoc admo-
fuiſſet, venientem obſeruari ac comprehendi, dein quæſtionibus ſubiectum de fabricatore ſce-
nterrogari, poſtremò verbera & quæſtiones irridentem in patibulum crucis adigi iubet.
Porrò Adriano pontifice muſca deglutita, vt dictum eſt, ſuffocato, inter Cardinales de electio-
ui Pontificis, diſſenſio oritur. Duo ſiquidem & viginti Imperatori aduerſi, Rolandum
nſem, Cancellarium antea vocatum, vnum ex iſtis Cardinalibus, quos ſuperius ab Hadri-
d Fridericum miſſos retulimus, hic verò Germania exire iuſſerat: nouem autem alij, qui
te Imperatoris ſteterant, Octauianum ciuem Romanum presbyterum Cardinalem S. Cle-
is, ſuffragantibus præfecto vrbis populoque Romano, Pontificem creant, atque Victorem
t. Cùm autem hæ electiones magnum pituræ viderentur diſsidium, inter vtriuſque par-
ctores conuênit, neutrum ex electis inſtitui debere, priuſquàm diſcordia ſopita inter omnes
niret. At Rolandini numero ſuperiores, fide ſoluta, Rolandi electionem promulgant,
ue Alexandrum tertium dicunt. Vnde ſchiſma maximum eſt ortum. Nam Victore Romæ
nte, Alexander ad Siciliæ regem Vuilhelmum properat, ibique XII. die poſt electionem Pa-
nfirmatur. Deinde, ne ſeditio illa cum pernicie Eccleſiæ Romanæ protraheretur, Fridericum
atorem tum Cremam obſidentem, per legatos rogat, vt interpoſita authoritate Imperato-
itionem tollat. Fridericus ancipiti malo exorientis noui ſchiſmatis permotus, cùm vtroque
in ordinem Epiſcopatus conſecrato, litem legitimè citra authoritatem concilij, finiri non
erneret: eamque exemplo Conſtantini, Theodoſij, Iuſtiniani, aliorumque Imperatorum,
ertinere ſciret: conuentus diem Papiæ nominat, & vt vterque Papa iſtuc eat, monet, eò ſe
e cognoſcendæ diſceptationis cauſa venturum promittens. Qua re cognita, Alexander
iam ſe confert: Fridericus verò indignatus, quòd dicto ſuo non obtemperaſſet, Danielem
ſem, & Hermannum Verdenſem Epiſcopos cum literis mittit, qui eum non Pontificem,
rdinalem appellatum, ad concilium citarent. At illo Cæſareos legatos contemtim reijci-
tque ſuperbè dicente, Pontificem Romanum à nemine debere iudicari: ipſi re infecta abeun-
niam ad Octauianum pergunt, eumque vt Pontificem venerantes, Papiam deducunt. Ibi
o congregato, & cauſa ex teſtibus per omnes circumſtantias cognita: Victor Papa declara,
ab omnibus Germaniæ Epiſcopis iuſſu Friderici agnoſcitur. Qua iniuria Alexander com-
Fridericum atque Victorem anathematis vinculo colligat: literaſque mittit ad Chriſtianæ
. principes & populos, quibus intelligant, id à ſe meritò & iure fieri. Mox cùm in vr-
erſus, ibi multos aduerſarios inueniſſet, in ſe cornua palàm erigentes, Tarracinam profici-
ibique conſcenſo nauigio, iam antè ad eam rem, ex iuſſu Guilhelmi Siciliæ regis parato, in
contendit. Conuentuque in Claro monte, ex permiſsione regis Galliæ Philippi habito,
na in Imperatorem & Antipapam factum, ſtatim enunciat atque promulgat. Imperator,
la ex hac diſſenſione oritura perſpiceret, Mediolani tamen obſeſsionem continuat: donec
atque inedia perculſum, ſine vlla conditione ſe eius poteſtati permittit. Eo autem capto,
ad Francum mittit: ac petit, vt concordiæ conſtituendæ cauſa, conuentu Didione indicto,
uum Papam abducat, & ſe quoque vnà cum Victore ibi comparitūrum pollicetur. Quid le-
ponſum fuerit, haud ſatis conſtat. Hoc tamen memoriæ proditū eſt, à comite Bleſenſi fidem
tori datam, regem Franciæ ad conuentum venturum. Imperator itaque die conſtituta
tentoria cum Victore prope Diuionem fixit. Venêre etiam eò Henricus II. Angliæ, & Vuil-
Scotiæ reges. Verùm non tantùm Alexander, vt veniret, adduci non potuit, eò quòd con-
b Imperatore, non à ſe indictum prætenderet: ſed & Galliæ regi Philippo perſuaſit, vt is lo-
te Friderici aduentum accederet, & manu ex flumine præterlabente lota, voceque præconia
ore vocato, quaſi hoc modo fidei datæ ſatisfeciſſet, recederet. Vnde Imperator, alijque re-
rincipes hæc ægrè ferentes, Victore ad ſedem Pontificiam recipiendā ire iuſſo, ad ſua rediêre.
ùm Victor Lucam Hetruriæ vrbem perueniſſet: morbo correptus, communis naturæ debi-
poſito carnis onere ſoluit. In cuius locum ſuffectus eſt Guido Cremonenſis Epiſcopus,
ellatus eſt Paſchalis tertius: eique obedientiam præſtiterunt Goſlariæ Imperator, & poſt
inricus dux Bauariæ & Saxoniæ, Cunradus Palatinus Rheni, Landtgrauius Thuringiæ,
burgenſis, Bremenſis, Treuirenſis, Colonienſis, Babenbergenſis Archiepiſcopi, & omnes
utonici. Alexander, qui adhuc in Gallijs eſſet, vt Romam retineret in fide, per vicarium ſu-
nnem Cardinalem Romanis concedit, vt Conſules liberè creent, modò Alexandri ſint ſtu-
pſe interea ex Gallia in Siciliam delatus, mox Romam redit: & Cremenſi Guidone ſpre-
manis benignè recipitur. Tum verò ciuitates Italiæ aduentu Alexandri in ſpem libertatis de-
ctæ, contra iusiurandum Imperatori datum, Mediolanum, paulò antè ab Imperatore diru-
que ſubuerſum, reſtaurant: & ſuadente Alexandro, rebellionem parant manifeſtam:

Iudices ab Imperatore constitutos, aliosque fauentes Imperatori inuadunt, eosque partim pell
partim trucidant.

Deinde Alexandri consilio vsi, eiusque auxilio freti, nouam vrbem in gratiam Pontifici
truunt, in contemtum Imperatoris Alexandriam nuncupatam, inque eam ex omnibus ciui
bus quindecim millia hominum ad incolendum mittunt, diuisis agris viritim, partitisqu
vrbe locis ad ædificandum. Imperator cognitis his rebellionibus, & conspirationibus in se fa
collecto nouo exercitu, denuò in Italiam mouet: & quibusdam rebellibus ad deditionem c
pulsis, Alexandriam nouam obsessam oppugnat. Cæterùm hæc obsidio parùm ei feliciter su
sit, cùm quòd Alexandrini à socijs ciuitatibus adiuti fortiter sese defenderent: tum quòd He
cus Leo Bauariæ & Saxoniæ dux, præter omnem Imperatoris spem, iure consanguinitatis spr
abiectaque memoria beneficiorum acceptorum, per Pontificem pecunia corruptus, cum suis c
eum perfidè desereret: ita vt Fridericus Italicis conspirationibus impar, exercitum dimitter
per montem Iouis in Burgundiam, maxima cum difficultate, sub habitu serui equos curantis
dire cogeretur. Non verò hanc inuidiam Leo inultam tulit. Nam Fridericus in Germaniam r
sus, viribus recollectis, diem Duci dicit, eum læsæ maiestatis accusat; ac sese vi tueri molientem,
minijs & ducatibus priuat.

Fuêre tunc principes Heinrico fauentes, qui eum ab Imperatore condemnari posse nega
nisi intra terras Ducis sententia lata. At Fridericus, qui antè seuera exempla in rebelles ac v
tores pacis statuisset, neglectis quæ à Principibus prætenderentur, ducatum Noricum Otho
Vuittelspach, Saxoniæ Bernardo Anhaldino, & alia bona alijs confert. Qui auxilijs amic
subnixi, Heinricum omnibus ferè terris, quas omnium amplissimas habuit, intra vnum me
exuerunt: ita vt solo ducatu Brunsuicensi retento, insigne exemplum alijs reliquerit, non te
Cæsaris, tanquam legitimi magistratus, authoritatem aspernandam, sed eam cum fide, obe
tia ac reuerentia colendam esse. Et quidem vt huius exempli recordatione, animos sese contra
timum magistratum contumaciùs elatiusque erigentes refrenari, quasique in gyrum obedi
reduci par est: sic & aliorum, quæ in alios rebelles Fridericus statuit, meminisse vtile erit. Hic n
idem Fridericus, Hermannum comitem Palatinum Rheni, eiusque socios, quòd se in Italia a
te, armis in Arnoldum Archiepiscopum Moguntinum motis, pacem publicam violassent, in
licijs Domini Vormaciæ, canem pro satisfactione publicè circumgestare compulit. Et Gualf
Angleriæ comitem, ac Mediolanensium principem, quòd post latam in Imperatorem exec
nis sententiam, Alexandrum Papam recepisset, eiusque instinctu multa in vrbe Mediolanens
tra Imperium egisset, ea capta, triduo sub mensa instar canis tenuit, & flagellis cœsum, com
busque vinctum in Germaniam relegauit. Hæc iusta rebellium pœna erat: quam si hodiern
similes transgressores susciperent, quis dubitat, maiorem tranquillitatem, legumque obser
am in Imperio futuram esse? Sed ad propositum reuertamur.

Fridericus Heinrico Leone mulctato, ac nouis in Germania copijs contractis, rursus in It
tendit. Varias quidem atque diuersas narrationes extare apud scriptores scio, quid eo temp
Italia gesserit. Alij siquidem eum, cùm tantò discrimine contra Mediolanenses pugnasset, v
eius suffosso fermè interficeretur, minis Episcoporum eum sectantium compulsum scribunt,
pace cum Ecclesia componenda cogitaret. Alij eum suasu Brixiensis Episcopi in terram sa
traiecisse, ibique proditione Alexandri Papæ post multas præclaras victorias Soldano proditu
tamen liberalitate tandem ad sua remissum esse.

Etsi autem hæc à quibusdam eleuari sciam, tamen cùm testimonio authorum nitantur,
rum diligentia, in vita præstantissimi Imperatoris describenda, meritò probatur: adhæc
sint, quæ Pontificum sceleratis machinationibus in Imperatores verisimiliter respondea
ab instituto nostro sint aliena, ea referre libet, cuique de his suum iudicium relinquendo.

Cùm ergò (vt traditur) Fridericus Brixiam venisset: Episcopus eius loci Hartmannus
Imperator secretario vtebatur, instinctu Pontificis eum à bello dehortatur: suadetque, vt po
Turcas, Christianæ fidei hostes, quàm sanctissimum patrem & homines Christianos arma
uertat: Terram sanctam, quam Cunradus eius patruus olim magnis sumtibus & armis sube
rursus à Soldano Ægyptiaco occupari: precari se nomine salutis publicæ, vt de hisce terris re
randis cogitet. Id si fecerit, se effecturum, vt rex Galliæ ad expugnandum Soldanum Æ
regem, auxiliares copias mittat. Fridericus hac oratione in specie honesta motus, exer
contra Pontificem aliosque conspirationis socios conscriptum, in Turcas ducit, & per Vng
iter faciens, Constantinopolim contendit, transmissisque copijs oppida multa Turcis eripit
uenitque in minorem Armeniam, ac Hierosolymam mouens, eâ eiectis paganis potitur.
rùm interea dum in Oriente esset, tantoque rerum successu vteretur, Alexander Pontifex in
simus proditor, cum suis conspirationibus sibi ab eo metuens, si victor in Italiam redeat, de e
dendo cogitat. Viua itaque imagine Friderici, opera pistoris cuiusdam ad eam exprimenda
stinati, confecta, eam ad Soldanum mittit cum hac commonefactione: vt si quietus viuer
de Imperatore, cuius simulachrum acciperet, perdendo cogitet.

So

Anno

Soldanus acceptis literis cum expreſſa Imperatoris imagine, ſtudet ſibi & Romano Pontifici
im facere, & ſe de Imperatore aduerſario ſuo vlciſci. Occaſio in caſtris atque conflictu nun-
n ſe offert, ad explendam proditionem Pontificiam. Cùm verò potitus Hieruſalem exerci-
reduceret, Cæſar ſecurus, partitur copias in ſuos ordines, vt eò commodiùs emenſum iter re-
i poſſent. In Armenia autem cùm Imperator ex Solis calore & itineris difficultate æſtuaret, &
periculi in ea ſolitudine nemorum eſſe putaret, cum paucis equitibus & ſuo ſacellano ab exer-
iſcedit: & non procul inde equo deſcendit, veſtes parat exuere, ſacellanum & ſe (equitibus diſ-
eiuſsis) in amne loturus, ad reſtinguendum corporis æſtum. Ibi Imperator (equitibus igno-
bus) cum ſacellano ab inſidiatoribus capitur, & per nemora abducitur ad Soldanum. Equites
a expectant Imperatorem, quærunt diligenter in alterum vſque diem. Rumor venit ad exer-
, Imperatorem eſſe demerſum. Ingens omnibus triſticia oboritur, ac ferè ad integrum men-
n eo flumine quærunt. Cùm autem non reperirent; electis nouis ducibus, domum re-
t.

perator ad Soldanum perductus ſimulat, ſe Imperatoris eſſe oſtiarium. At Soldanus faciem, ex
ine à Pontifice accepta, agnoſcens, iubet ſimulachrum proferri, & literas à Pontifice miſſas legi.
à iſtam proditione ſtupefactus, videns negationi porrò non eſſe locū, fatetur verum, & ſupplex
icordiam petit. Soldanus poſtquam de rebus multis cum Imperatore collocutus eſſet: in-
eum ergaſtulo, vnà cum ſacellano, alitque pro ſua dignitate humaniter. Poſt tres menſes ite-
olloquuntur Imperator & Soldanus. Cùm verò Soldanus ex Friderici colloquio intelligeret,
eſſe eum optimum, in quo nullam virtutem deſideraret bono principe dignam, & cuius pru-
m, candorem, fidem & integritatem admiraretur, cogitat ſe Imperatore dimiſſo, plurimum
oriæ & fauoris pariturum. Imperatorem igitur accerſit, conditiones libertatis pro-
: atque vt daret obſides, & numeraret tercentum mille ſiclos, poſtulat. Imperator neutrum
facere reſpondet: & quòd ibi nullos haberet, quos obſides daret: & quòd fiſco longo bello
ſto, tanti argenti vim non poſſet ſoluere. Soldanus videns æquum petere Imperatorem, dimi-
ea lege, vt ſecum fœdera perpetuæ pacis ſanciret, & numeraret millies centum ducatos, re-
eretque illic ſacellanum vadem vſque ad ſolutionem.

arantur pacti diplomata. Imperator accingit ſe itineri, iubet ſacellanum bono animo eſſe:
tur ſe non quieturum, donec miſſa pecunia eum liberatum ac reducem viderit in Germania.
us Imperatorem muneribus ornat, viatico proſpicit, 34 equis & certis militibus Brixiam
deducit, ibi ſubſiſtit.

incipes certiores facti de reditu Imperatoris, frequentes eum adeunt. Cæſar Soldano ſuos va-
nis onuſtos remittit, adiunctis illis, qui deducerent eos vſque ad Imperij fines: deinde comi-
icit Norimbergæ, & vocat omnes Imperij principes, Alexandri proditionem aperit, prodito-
piſtolam à Pontifice Soldano miſſam legit, & quibus modis liber dimiſſus eſſet, exponit. Prin-
ollicentur illi auxilium, vt fidem ſuam apud Soldanum liberet: indignanteſque ſuppetias
ent aduerſus Alexandrum Imperij proditorem.

Conſcribitur exercitus per Italiam, (nemine repugnante) Romam mouet: miſsiſque in vrbem
ſuis, à populo Romano poſtulat (diſsimulata interim ſua priuata iniuria) vt cauſa vtriuſque
icis audita, reſtitueretur Eccleſiæ concordia, decerneretúrque Pontificia ſedes vni ex electis
icibus. Id verò ſi facerent, promittit, ſe eis non ſolùm pacem conceſſurum eſſe: ſed etiam o-
eddìturum, quæ iure debebantur.

lexander cernens Imperatorem iſtis conſilijs ſui compotem fore, nocte aufugit Caietam, de-
eneuentum: poſtremò in coqui ſui habitu Venetias venit: vbi in monaſterio deliteſcens, &
quot menſes agnitus, habito ſenatu, iuſſu ducis Sebaſtiani maximo honore exceptus, Pon-
pompa in templum diui Marci deducitur. Imperator Fridericus audiens Pontificem Vene-
, non parùm ſuccenſet Venetis, quòd communem hoſtem receperant. Poſtulat igitur ab illis,
itui hominem pernicioſum Reipublicæ. Quod cùm Veneti denegarent: Fridericus mittit
em filium cum armata claſſe, ad repoſcendum Alexandrum: prohibens tamen illi, ne quid
attentet, priuſquàm ipſe veniat.

Otho iuuenis princeps, feruens & cupidus gloriæ & famæ, congreditur cum Venetis, capitur,
icitur in vincula. Quo capto, Alexander ſucceſſu fortunæ felicioris elatus, pacem cum Cæ-
ire renuit, niſi is priùs Venetias ſupplex veniat, & pacis conditiones præſcriptas acceptet.
cus itaque non imbecillitate animi, aut deſperatione Victoriæ fractus: ſed partim filij capti
orgia, partim cupiditate pacis in Europa conſtituendæ adductus, Pontifici cedit, ſeque ſtatu-
pore venturum pollicetur. At cùm id die indicto faceret, & de pacis conditionibus conuen-
et: Alexander non priùs ſe Fridericum à vinculo excommunicationis abſoluturum ait, quàm
m diui Marci acceſſerit.

ò Imperatore humiliter ac religioſè veniente, Papa aſtante vniuerſo populo, ei papaliter man-
humi proſtratus, veniam ſupplex petat. Fridericus, qui vt Germanus minimè ſuſpicax, ar-
tur, Pontificem, qui exemplum omnis modeſtiæ eſſe debet, nulla in ſe vel crudelitate vel con-
a vſurum, Pontificis mandato paret, ſeque ad eius pedes ſuppliciter deuoluit. Is verò Im-
ris modeſtia neutiquam contentus, proſtrati Cæſaris collum tyrannicè pede conculcat, igno-

miniosa acclamatione addita: Scriptum est, SVPER ASPIDEM ET BASILISCV AMBVLABIS, ET CONCVLCABIS LEONEM ET DRACONEM.

O monstrosæ & inauditæ tyrannidis exemplum. Tractârint Barbari quidam reges vi pr lioque captos, reuerentia regij nominis spreta, durius: pedem ceruici Valeriani Imperatoris ca Sapores Persicus equum conscensurus imposuerit: Tamerlanes Tartarus, post hoc Papæ factum, E iazetem Turcicum Imperatorem cauea inclusum circumduxerit: tamen hæc Pontificis immani tantò illorum crudelissimorum tyrannorum superbiam superat, quantò inter hos & Pontifice dissimilitudo maior apparet. Illi siquidem barbari, suæ sæuitiæ aduersus hostes, vi prælioq captos, eosque pares, probabiles quodammodo causas habuêre: hic verò sacerdos, omnis mansu tudinis atque clementiæ exemplum constitutus, Imperatorem in pacificatione humilimè iniu excommunicationis absolutionem petentem, dominumque suum, Cyclopica immanitate bel nis pedibus ignominiosissimè obterit.

Sed quid contra præceptum historicorum, tento animos lectorum crudelitatis amplificatio ad commiserationem, vel alios affectus moueri nolentium, cùm id tentando nihil efficiam: qu pe cùm hæc cyclopica Pontificis rabies, orationem omnem superet?

Fridericus itaque rei indignitate ad animum generosum reuocatus, vt se ea moueri ostende palàm Pontificem interpellat, Non tibi, sed Petro: significans, se factum esse supplicem, non h tyranno, sed Apostolicæ authoritati. At Papa tyrannicè reuerendum Cæsaris collum rursus gulis vrsinis deprimens, reclamat: Et mihi, & Petro Fridericus autem, etsi de turpissima iniuria illa a meritò doleret: tamen communem salutem dignitati propriæ præferens obmutuit: atque excommunicatione absolutus, concordiam cum Pontifice redintegrauit.

Schardius ex Frisingense, Radeuico, Gunthero in Ligurinum, Nauclero, Platina, Func Barno. Helmoldo, Ioanne de Cremona, Cuspiniano, Chronico Hirsaug: Auentino, Spiegelio Ligurinum, Abb. Vrsp. Authore vitæ Friderici, & alijs.

RHYTHMI E VETVSTO QVODAM CODIC descripti, Romanum quendam aduocatum cognomento le Franco taxantes, adeoque totam sacrosanctam curiam Romanam depingentes.

Propter Sion non tacebo,
Sed ruinas Romæ flebo:
Quoadusque Iusticia
Nobis rursus oriatur,
Et vt lampas accendatur.
Iustus in Ecclesia
Sedet vilis, & in luto,
Princeps facta sub tributo.
Quod solebam dicere,
Romam esse derelictam,
Desolatam, & afflictam,
Expertus sum opere.
Vidi vidi caput mundi
Instar maris, & profundi
Vorax guttur Siculi.
Ibi mundi διθάλασσος
Ibi sorbet aurum Crassus,
Et argentum seculi:
Ibi latet Scylla rapax,
Et Charybdis auri capax
Potius quàm nauium:
Ibi pugna galearum,
Et conflictus piratarum,
Id est Cardinalium.
Syrtes insunt huic profundæ,
Et Sirenes, toti mundo
Minantes naufragium.
Os hominum foris patet,
In occulto cordis latet
Informe dæmonium.
Habes iuxta rationem
Διθάλασσον per Francenem,
Quod ne credas friuolum.
Ibi duplex mare feruet
A quo non est qui reseruet
Sibi valens obolum.
Ibi venti colliduntur,
Ibi panni submerguntur
Byssus, ostrum, purpura.
Ibi mundus sepelitur,
Imò totus deglutitur
In Franconis guttura.
Franco nulli miseretur,
Nullum sexum reueretur,
Nulli parcit homini.
Omnes illuc dona ferunt:
Illuc enim ascenderunt
Tribus tribus Domini:
Canes Scyllæ possunt dici,
Veritatis inimici,
Aduocati Curiæ:
Qui latrando falsa fingunt,
Mergunt simul, & confringunt
Carinam pecuniæ.

Anno

Iste probat se Legistam,
Ille verò Decretistam,
Inducens Gelasium:
Ad probandam quæstionem,
Hic intendit actionem
Regendorum finium:
Vti reum prosequatur,
Hic Charybdis debacchatur,
Id est Cancellaria.
Ibi nemo gratus gratis,
Nulli datur absq; datis
Gratiani gratia.
Plumbum quod hîc informatur,
Super aurum dominatur,
Et massam argenteam.
Aequitatis phantasia
Sedet, teste Zacharia,
Super bullam plumbeam.
Qui sunt Syrtes vel Syrenes,
Qui sermone blando lenes
Attrahunt Byzantium.
Speciem prætendunt lenitatis,
Sed Charybdi parcitatis
Supinant marsupium.
Dulci cantu blandiuntur
Vt Syrenes, & loquuntur
Primò quædam dulcia:
Frater, benè te cognosco,
Certè nihil à te posco:
Nam tu es de Francia.
Terra vestra benè cœpit,
Et benignè nos excepit
In portu concilij.
Nostri estis, nostri, cuius?
Sacrosanctæ sedis huius
Spirituales filij.
Ita dicunt Cardinales,
Ita solent dij carnales
In primis allicere.
Sic instillant fel draconis,
Et in fine lectionis
Cogunt bursam vomere.
Tales regunt Petri nauem,
Tales habent Petri clauem,
Ligandi potentiam.
Hi nos docent, sed indocti:
Hi nos docent, & nox nocti
Indicat scientiam.
Cardinales, vt prædixi,
Nouo iure Crucifixi
Vendunt patrimonium.
Foris Petrus, intus Nero:
Intus lupi, foris verò
Sicut agni ouium.
In galea sedet vna
Mundi lues importuna,
Camelos deglutiens:
Inuoluta Canopæo,
Cuncta vorat sicut leo
Rapiens & rugiens:
Hic piratis principatur,
Et Io annes nuncupatur,
Sedens in insidijs,
Ventre grosso, lota cute,
Grande monstrum: nec virtute
Sed rerum emtum vitijs.
Maris huius non est Dea
Thetis mater Achillæa,
De qua sæpè legimus:
Imò verò Carlinorum
Sancta soror loculorum,
Quam nos Bursam dicimus.
Nam si Bursa detumescit,
Surgunt venti, mare crescit,
Et carina deperit,
Sic à ventis circumlata,
Et à scopulis vexata
Periculo suberit.
Et occurrunt cautes rati,
Donec omnes sunt priuati
Tam nummis quàm vestibus:
Tunc securus fit viator,
Quia nudus & cantator
Fit coram latronibus.
Quòd si verum placet scribi,
Duo portus tamen ibi,
Duæ tamen insulæ,
Ad quas licet applicari,
Et iacturam reparari
Confractæ nauiculæ.
Petrus enim Papiensis,
Qui electus est Meldensis,
Portus rectè dicitur.
Nam cùm mare fluctus tollit,
Ipse solus mare mollit,
Et ad ipsum fugitur.
Est & ibi maior portus
Fœtus agri, florens hortus,
Pietatis balsamum.
Alexander ille meus,
Meus inquam, cui det Deus
Paradisi thalamum.
Ille fouet literatos,
Omnes malè incuruatos
Si posset erigeret:
Verus esset cultor Dei,
Nisi latus Elisæi
Giesi corrumperet.
Sed ne rursus in hoc mari
Me contingat naufragari,
Dictis finem faciam:
Quia dum securus eo,
Ne submergar, ori meo
Posui custodiam.

1158. **Portenta.**

ANno hoc facti ſunt vehementes terræmotus, tonitrua, & fulgura cum horrendis ſtrepitibu
fragoribus. Fulminibus multorum gladij icti colliquerunt integris vaginis: Equitibus a
rebantur pedes illæſis ocreis : terræ autem fruges omnes funditus tempeſtates ſunt depopul
Chron. Her. Imp. 98 Frid. 1. Papa 175 Adriano 4.

1158. **Prodigium.**

HOc Chriſti, & ſeptimo Cæſaris Friderici anno, die Septembris quinto, tres ſoles conſpecti
in cœlo, ad Occidentem verſus : tandem Parelij euanuerunt, & verus Sol in medio ſolus
relictus. Rudimentum Nouit. & Krentzheymius in Chronico. Imper. 98 Frid. 1. Papa 1
Adriano 4.

1160. *Ordo Carmelitarum.*

POlydorus & Sabellicus hunc ordinem circa ann
1160: Francus autem circa annum 1218 cœpi
Panuinius circa annum 1141: Balæus anno 1121: re
matum ſcribit. A Carmelo monte Syriæ nomen hab
Veſtitum Francus dicit eſſe tunicam nigram, ſu
inducta cucullâ alba; eosque ſuam Regulam fallere &
num bibere. Apud Pp. Ioannem 23. in ſummo hon
gradu fuerunt. Nam is ſe mirabilem ante Papatum de
viſionem habuiſſe teſtatur in Bullâ. Quòd nimirùm
ria virgo, in magnâ Cardinalium contentione ab ad
ſarijs illum liberauerit, ac Papam fecerit: hac tamen
ſeruata conditione, vt hos ſuos fratres Carmelitas à pu
torio ſeruaret immunes. Vidi, dixit Ioanni Papæ Ma
tuam ad me deuotionem: Veluti ergo ego te ab aduerſ
liberabo, & ad altiſsimum promouebo gradum: ſic
deas, vt ſimilem fratribus meis Heliæ filijs, vicem re
das: inſuper me & Filio meo iubentibus, priuilegium
dabis: vt quicunque ordinem meum intrauerit, à c
& pœnâ liberatus in æternum ſaluus fiat.

Cùm Minoritæ indulgentias ſemel in anno tan
in die S. Franciſci, vt populus cum oblationibus e
conflueret, darent, Carmelitæ, vt plures oblationes reciperent, ſingulis ſeptimanis ſuas eroga
indulgentias: quo dolo effecerunt, vt plurimi, deſerto Franciſco, illis ſe adiunxerint.

De veſtitu aliter quàm Francus, ſentiunt Polydorus & Antoninus: nam Honorium 3. v
cundum alios, 4. veſtes illorum mutaſſe: & ob hoc Sultanum Ægypti irâ adeò exarſiſſe, vt C
bium eorum expulſis omnibus, incendio deſtruxerit, & totâ Ægypto eiecerit: qui priùs eleem
nis liberaliter illos fouit. Idem Honorius cum veſtitu nomen illis quoque mutauerat, & B. Vi
Mariæ fratres appellari iuſſerat: Regulæ illorum peculiare hoc tradens, vt in remiſsionem pec
rum eam obſeruarent.

Notandum & hoc eſt, Dominicanos & Carmelitas de antiquitate, & vtri inter illos De
virginis fratres potiùs dicendi ſint, pugnaſſe: & Carmelitas ab Vrbano 6. pecuniâ obtinuiſſe, v
cunque eos Mariæ fratres dicerent, pro qualibet vice haberent trium annorum indulgentias, a
tidem quadragenas. In contemtum huius priuilegij quidam (ſine dubio Dominicani) ſtatim
ſeruerunt, eos eſſe Ægyptiacæ meretricis Mariæ fratres: ſed iterum Carmelitæ pecuniâ effecerun
tales pro hæreticis ſint damnati. Sed & maius interueniente denario obtinuerunt ab Vrbano
mirùm, vt poſſent mutare vota, abiurataque bona recipere. Sic pater, inquit, Hoſpin. filios
triebat ad furta, & periuria iuxta illud pſalmi 49. Si videbas furem, currebas, & portionem t
capiebas cum eo. Sed & vlterius impetrârunt, vt contra inſtitutum ex eremis prorepere, & v
inhabitare poſſent. Contra tales & plures alias illorum fraudes, & impietatem, Nicolaus G
Narbonenſis Carmelita Magiſter generalis ſub titulo Igneæ ſagittæ, vehementem & aculeatu
brum in eos conſcripſit: in quo deformatum ſui Ordinis ſtatum, pijs lachrymis deplorat: q
ſui fratres à probitate, & ſanctis ſtudijs in omnium vitiorum labyrinthum ſint prolapſi: Et p
quàm priuignos, reprobos, cauteriatos, errones, fabulatores, garrulos, inutiles Conſiliarios, m
gnos diſcurſores, SODOMÆ ciues, optimi teſtamenti contemtores, præſentium & futuroru
ductores, Draconis caudam tertiam ſtellarum partem de cœlo trahentem, & in terram mitte
Apocalyp. 12. vocaſſet & ſimilibus alijs encomijs ornâſſet eos, in hæc tandem verba cap 5. pr
pit: Dicite, inquit, quæ & qualis eſt iſta religio noua in ciuitatibus adinuenta? Per plateas de m

d vesperam discurrentes à Pædagogo compulsi vestro, qui rugiendo circuit quærens quẽ deuo- : sic in vobis prophetia, In circuitu impij ambulant, ad vestræ confusionis cumulum, veraci- impleta. Est enim causa discursuum vestrorum præcipua, vt visitetis non pupillos, sed puel- on viduas in tribulatione consistentes, sed fatuas iuuenculas? Beghinas, moniales, ac Domi- ybi *Alter in alterius iactantes lumina vultus*, verba, quæ bonos mores corrumpunt, alternatim itis cordium allectiua, &c. Non est hæc religio munda & immaculata apud Deum, in qua o- : quemlibet immaculatum ab hoc seculo vtique custodiri. Heu me fratres charissimi, dum culi estis inuoluti, cur vos creditis minimè maculari? Hæc & alia plura Nicolaus ille: & Bal. p.

Cùm autem pijs admonitionib. suis se nihil proficere animaduerteret: illis relictis ad eremum n secesit.

Habebant autem semper sibi iunctas Moniales, ob quarum nimias consuetudines cùm malè ent, eas amouerunt: sed hac famâ extinctâ, atque sopitâ, cùm illis carere nullo modo possent, n eas assumserunt non sine scandalo. Vnde versus:

Puto verò quòd prodesset,
Si in mundo nullus esset
Monachus, vel Monialis,
Siue secta Beghinalis &c.

De quibus etiam alibi in hoc opere. Pingebant Carmelitæ in suis Cœnobijs Baptistã Ioannem bitu indutum, vt sibi totique Ordini maiorem authoritatem conciliarent ex dicto Christi: es ipse est Elias, Matth. 11. Ob quam temeritatem Monachus quidam offensus, & pio zelo pícturæ pedibus sequentia carmina affixit:

Christi Baptista vestis te non decet ista:
Qui te vestiuit fratrem, maledictus abiuit.
Nunquam Meßias frater (id est, Monachus) fuerat, nec Helias,
Non stat plebs læta, dum sit pro fratre Propheta.
Si fratrem Ionam fingis, Giezi tibi ponam,
Ac Iebusæum, ne iungas hic Helisæum. &c.

reuisse scribit Sabellicus Ordinem Carmelitarum adeò, vt 7050 Cœnobiorum, & 180 initia- millia in eis reperiantur per orbem: de quo etiam alibi. De Carmelitarum Ordine ex pro- ripserunt multi, vt Bernardus Olerius Hispanus, Ioannes Gluel Germanus, Philippus Ribo- colaus Simonis, Carolus Pharnandus, & alij. Imp. & Papa vt sup.

Antonius du Pinet in Cosmographia. 1160.

pa semper prædæ inhiat, & aliquid rapit: de Alexandro tertio loquitur. Imperat. Fride- co 1.

Dodechinus. 1160.

t idem tempus Catholici in Ecclesia rari habebantur: schismatici verò multiplicabantur. Imp. id. 1. Papa 176 Alexander 3.

Romiith. 1160.

ocabulum ROMIITH hebraico modo scribitur, ex eo colligitur numerus in Apoc. 666. em numerus quoque reperitur in nominibus ALeXanDer terCIVs, & BaLthasarVs De Cossa eX. Imp. & Papa vt sup.

Monstrum.

Oc anno Gandaui natus est infans tria habens capita, caudamque pecuinam. Chron. Fland. 1160. mp. & Papa vt sup.

Chronicon Saxoniæ, Mansfeldense, & *Dodechinus.* 1160.

Agna olim fuit legum & disciplinæ imperialis acerbitas, rigiditasque, & mira, Electorum Ducum, & Principum erga Imperatorem suum Romanum reuerentia & obedientia. Nam rnoldus Archiepiscopus Moguntinus, & Hermannus Comes Palatinus bellis mutuis totum heni tractum infestarent, & depopularentur aliquando: in ius vocauit ipsos VVormatiam ad ia Imperator: ibi cùm vterq; reus huius malefacti conuinceretur, ex lege consuetudinis Fran- & Sueuorum antiquæ, hæc pœna irrogata fuit pacis turbatoribus, & alijs decem Comitibus gnatibus eiusdem facti socijs: vt canẽ quisq; humeris gestarent per integrum milliare germa- x suo territorio in aliud: reliqui autẽ nobiles eidem pœnę obnoxij suum dominũ sequerentur

ferentes scabellum, in quo residere posset Princeps, si vel lassus ex via, aut onere superet, respir gratia, quiescere.

Hoc stricta lege tenendum erat, nec vlli hæc pœna, qui ea dignus erat, remittebatur, pr quàm vbi vel senio cuiusquam, aut alijs grauissimis ex causis alicui videbatur esse parcendum: enim ipsimet quidē indulgebatur reo, sed tamē pro illo alius quispiam optimatum summo loc tus legi satisfacere coactus fuit. Sic nobiles, quando ob petulantiam & peruicaciam suam pœnas rebantur, à Principibus ad stiuas fuerunt admoti, atque eos sub iuga aratri coactos, equorum terram sulcare oportuit, donec positis supercilijs didicerunt tandem continere se & humiliare. testatur historia Landgrafij Ludouici Ferrei in Chronico Saxoniæ, Mansfeldico, & Othonis Fri Vixit Lud. ille anno 1149. vt sup.

VValdenses, ex historijs.

1160. FVit VValdus ciuis Lugdunensis, homo diues. Hic videns Ecclesiasticorum in docendo i uiam, ipsemet sacras literas legere, in vulgarem Gallicam linguam vertere, & docere alio pit. Deinde etiam collegit patrum testimonia vulgari sermone, vt suos non tantùm scriptur etiam veterum testimonijs contra aduersarios veritatis communiret. Cernentes itaque illius Episcopus, eius Pharisæi ac Scribæ Valdi, eiusque sectatorum in docendo ac discendo Dei v constantiam, quam illi pertinaciam esse calumniabantur: dolentes etiam, suas turpitudines, i tiam, negligentiam in docendo, & aliquos etiam errores ab eis taxari, excommunicauerunt e mnes simul. Aliquantò verò pòst, cùm illos nec excommunicatione quidem moueri cernere à suo proposito desisterent, etiam exilio, carceribus, ferroque demum ac igni persequi, & cru ter vexare cœperunt: vt necessitate, præsentique periculo coacti sint Lugduno discedere, ac in as terras diffugere & dilabi. Discipulos, docuit ac erudijt ita vt ei collegæ esse, officioq; docen ctè fungi possent: & doctrinam, erroresq; ac superstitiones Papæ, ac Papistarum notauit, indi & refutauit. Appellati sunt non tantùm Valdenses illi homines, sed etiam pauperes de Lugd Leonistæ, & insabbathati: varia enim illis nomina ab aduersarijs indita sunt. Atq; hæc de ortu potius instauratione huius religionis ac doctrinæ.

Articuli VValdensium.

1. Solis sacris literis credendum esse in ijs, quæ ad salutem pertinent, & nulli præterea hon aut scripto, firmiter sentiunt.
2. Sacras literas integrè continere omnia ea, quæ ad salutem sunt necessaria: eoque nihil p tus recipiendum aut admittendum in religione esse, nisi id solum, quod nobis Deus in sacris li præcepit, indubitanter credunt.
3. Vnum esse tantùm mediatorem, nec esse inuocandos sanctos vlla ratione, statuunt.
4. Purgatorium neutiquam esse, sed omnes homines vel per Christum iustificatos in vitam ternam, vel non credentes in æternum exitium abire, tertium aut quartum locum superesse lum, aiunt.
5. Tantùm duo Sacramenta, Baptismum & D. Communionem recipiunt ac probant.
6. Omnes Missas, & præcipuè eas, quæ pro mortuis canuntur, impias, eoque abolendas p tus esse, affirmant.
7. Omnes traditiones humanas reijciendas, vel certè pro necessarijs ad salutem nequaquam bendas esse: eoque tollendum esse cantum ac recitationem officij, ieiunia ad dies certos alligata perflua festa, discrimen ciborum, tàm varios gradus ac ordines sacerdotum, monachorum ac nacharum, varias benedictiones seu consecrationes creaturarum: vota, peregrinationes & alian mnem turbam rituum ac ceremoniarum ab hominibus inuentarum seu excogitatarum antiqu dam esse.
8. Primatum Papæ super omnes Ecclesias, in primis potestatem eius supra omnes politias, vtrumque eius gladium penitus pernegant, nec censent alios gradus sacerdotales in Ecclesia nendos esse, præter sacerdotum, diaconorum & Episcoporum.
9. Communionem sub vtraque specie & piam esse, & necessariam, vtpote à Christo ordina & præceptam, asserunt.
10. Romanam Ecclesiam esse Babylonem, de qua in Apocalypsi: Papam esse omnium e rum fontem, & verum Antichristum, contendunt.
11. Indulgentias quoque reijciunt: tametsi illæ infra quadringentos annos, nempe ante primùm à Bonifacio excogitatæ sint.
12. Coniugium sacerdotum pium ac necessarium in Ecclesia esse docent.
13. Verbum Dei audientes, ac rectè sentientes, Ecclesiam eius esse, eique Ecclesiæ claues à Ch sto datas, eoque eam posse ac etiam debere lupos fugare, & veros bonosque Christi pastores voc eorum vocem audire, ac ab illis Sacramenta percipere.

Hi fermè sunt Valdensium articuli, tametsi alij eos per species latius diducant, pluresq faciant.

Anno

Profligati igitur aufugerunt Lugduno, partim in varias Galliæ partes, & præsertim in Narbo-
em prouinciam; partim & quidem plures, in Lombardiam Italiæ prouinciam, quam Roma-
eriorem Galliam vocarunt. Extant consultationes iurisperitorum Auinionensium, item
iepiscoporum Narbonensis, Arelatensis & Aquensis, item ordinatio Albanensis Episcopi, de
pandis VValdensibus, ex quibus apparet, plurimos passim in tota Gallia fuisse. Fuit & in-
m concilium Tolosæ contra VValdenses celebratum, sed priùs in alio Romæ celebrato damnati
.

In eosdem VValdenses qualiter fuerit bellum motum, & illi extincti, proprio libro Gallico, &
idano quoque descriptum est. Ibant ergò difficili & molesto itinere, gestantes pueros in hu-
s & brachijs, inque cunis, & quidem mulieres aliquot grauidæ: cumque ad constitutum locum
ent, iam eò confluxerant multi, qui rebus perditis fuga salutem quæsiuerant. Non multò
nunciatur, Minerium aggregare simul omnes copias, vt ipsos inuadat. Fuit hoc sub vespe-
itaque re deliberata, consilium ex tempore capiunt, & quoniam iter faciendum erat per loca
dita & aspera, mulieres, puellas & infantes ibi relinquunt, paucis quibusdam adhibitis, & in
cclesiæ ministro.

Cùm multi VValdensium aufugissent in Longobardiam, latius ibi suam doctrinam seminâ-
Nam inde per totam Italiam vsque in Siciliam suum dogma sparserunt, vt Fridericus II. Im-
or in suo contra ipsos mandato testatur: & inde etiam in Germaniam, præsertim in Alsatiam,
ca Rhenum: item in Bohemiam, vnde porrò in Saxoniam, Silesiam, Morauiam & Poloniam
ctrina est ante annos 400. disseminata.

Fuerunt in Longobardia veluti scholæ seu Academiæ quædam huius veræ Christi Theologiæ.
omnia ex inquisitionum libris, alijsque minimè obscuris testimonijs probari possunt.

Extat inquisitio in Bohemia & Polonia contra VValdenses instituta, sub Rege Ioanne, circa
Domini annum facta, vbi inter alia disertè fit mentio Collectarum, quas fratribus & præce-
ous suis in Lombardiam soliti sunt mittere: & in alia inquisitione inuenitur, eos esse solitos
hemia, causa discendi Theologiam, ad suos præceptores VValdenses in Lombardiam profici-
eluti ad scholam, seu Academiam quandam. Hermannus Mutius in sua Germaniæ historia
circa annum Domini 1212, fuisse multos in Alsatia nobiles & ignobiles, qui affirmauerint,
n esse vsum ciborum quorumuis quauis die, nec minorem esse in piscibus quàm carnibus lu-
licitum etiam esse sacerdotum coniugium: damnâsse eos etiam Papam, qui talia prohiberet.
iam causam ait Papam & Episcopos ita in eos sæuijsse, vt aliquando centum vna die interfi-
tur. Nauclerus narrat, eodem tempore etiam Mediolani & circà, fuisse eiusdem sententiæ
ctrinæ homines, misisseque Alsatos Mediolanensibus tanquam præceptoribus suis Collectas
eemosynas. Vnde licet conijcere, vtrosque fuisse VValdenses. Bruschius in sua Monaster-
istoria narrat, circa idem tempus 35. ciues Moguntinos Bingam adductos, ac ibi exustos
er Valdensium doctrinam. Valdenses & illos fuisse putant, de quibus Crantzius scribit lib. 8.
8 Metropoleos: quòd sub Friderico secundo contra Papam & monachos in Hala Sueuiæ
oncionati.

Extat quoque magnum processuum volumen, in quo 443 Valdenses nominatim examina i
n Pomerania, Marchia, & vicinis locis, circa annum Dom. 1391. & suprà dictos articulos
confessi.

Multi eorum testantur, se 20 & 30 annos in ea secta fuisse: multi etiam affirmant, suos maio-
oque sic sensisse, subindicantes tamen, subinde doctores suos ex Bohemia ventitare solere.
apparet, etiam istas Saxonicas regiones, iam ante Hussum, plenas Valdensibus fuisse.

Ex Æneæ Syluij Bohemica historia de dogmatibus VValdensium.

Omanum præsulem reliquis Episcopis parem esse. Inter Sacerdotes nullum discrimen: Pre-
sbyterum non dignitatem, sed vitæ meritum efficere potiorem. Animas è corporibus exce-
s aut in æternas è vestigio pœnas mergi, aut perpetua consequi gaudia. Purgatorium ignem
m inueniri: vanum esse orare pro mortuis, & auaritiæ sacerdotalis inuentum. Dei & Sancto-
magines delendas. Aquarum, palmarumque benedictiones irridendas. Mendicantium reli-
s malos dæmones inuenisse. Sacerdotes pauperes esse debere, sola contentos eleemosyna. Li-
n cuique prædicationem verbi Dei patere. Nullum capitale peccatum, quantumuis maioris
vitandi gratia, tolerandum. Qui mortalis culpæ reus sit, eum neque seculari, neque Ecclesia-
dignitate potiri, neque parendum ei. Confirmationem, quam chrismate Pontifices inducunt,
remam vnctionem, inter Ecclesiæ Sacramenta minimè contineri. Auricularem confessionem
cem esse: sua quemque Deo in cubili suo confiteri peccata. Baptisma fluuialis vndæ, nulla in-
ta sacri olei mixtura, recipiendum, cæmiteriorum inanem vsum, quæstus causa repertum:
nque tangantur tellure humana corpora, nihil distare. Templum Dei latè potentis
n mundum esse: eius maiestatem coarctare, qui Ecclesias, monasteria, oratoriaque
ruunt, tanquam magis propitius in eis diuina bonitas inueniretur. Sacerdotales vestes,
um ornamenta, pallas, corporalia, calices, patinas, vasaque nihil habere momenti.

Sacer-

Sacerdotem quocunque loco ſacrum Chriſti corpus conficere poſſe, petentibusq́ue miniſtrare:
ficere, ſi verba Sacramentalia tantùm dicat. Suffragia ſanctorum in cœlis cum Chriſto regnant
fruſtra implorari, quia iuuare non poſsint. In canonicis horis cantandis dicendisq́ue fruſtra t
pus teri. Nulla die ab opere ceſſandum, niſi quæ dominica nunc appellatur. Celebritates ſancto
prorſus reijciendas. Ieiunijs quoque ab Eccleſijs inſtitutis, nihil ineſſe meriti. Obſerua, Sylu
Valdenſibus non tribuere illos tetros errores de magiſtratu, deq́ue indignitate perſonarum: i
de iuramento, &c. qui eis falsò tribuuntur. Quare procul dubio illis crimina temerè, & ex odi
inuidia, ab aduerſarijs falsò adſcripta ſunt. Commodè quædam de Valdenſibus annotauit et
Iacobus de Rebiria, olim Regius Secretarius, in ſuis collectaneis de vrbe Tholoſſa, quæ inde ad
bum adijciam.

Valdenſes ſiue Lugdunenſes diu primum locum tenuiſſe in Gallia Narbonenſi, Albienſi,
thena, Cadurcenſi, Agennenſique diocœſibus, celebrior eſt fama, eoque tempore nullo aut p
in precio fuiſſe eos, qui ſacerdotes ſe, Epiſcopos, & miniſtros Eccleſiæ dici volebant. Hi enim om
rerum omnium ignari cùm penè eſſent, facilè fuit eruditione & doctrina præcellentiſsimis, pri
in populo partes ſibi vendicare. Ex quibus cùm præ cæteris Valdenſes acutiùs de religione diſp
rent, admittebantur ſæpe à ſacerdotibus publicè docendi cauſa, non quòd eorum ſententiæ ſibi
barentur, ſed quòd Valdenſibus ingenio pares non eſſent. Tanto verò in honore erat huiuſm
hominum ſecta, vt & ab omnibus oneribus haberent immunitatem, & multò plura ex morient
teſtamentis conſequerentur ſacerdotibus.

His verò temporibus ſæpe diſputatum fuit cum hæreticis apud VirideFolium, ſemel & ite
Apumeæ. Celebris verò diſputatio extitit in monte Regali, cui tanquam arbitri præerant duo n
les viri, Bernardus Villanoua, & Bernardus Arrenſis, & duo plebeij, Raimundus Godius, & Ar
dus Riberia. Nulla verò de re vnquam conuenerunt.

Qui hæretici exiſtimabantur, eorum præcipua nomina hæc ſunt: Ponticus Iordanus, Arno
Auriſanus, Arnoldus Othonus, Philibertus Caslienſis, Benedictus Thermus.

Conſtanter porrò affirmabant, Eccleſiam Romanam non eſſe ſanctam Eccleſiam: nec ſ
ſam Chriſti, ſed Eccleſiam diaboli imbutam doctrina, & Babylona illam, quam Ioannes deſcr
in ſua Apocalypſi, matrem fornicationum & abominationum, obrutam ſanguine Sancto
Domino non probari, quæ ipſi Eccleſiæ Romanæ probarentur. Miſſam neque Chriſtum neq; A
ſtolos inſtituiſſe, ſed hominum commentum eſſe. Id ſic eos ſenſiſſe ſcripſit Iacob Rebiria. His ex
uerſo oppoſiti erant Petrus de Caſtronouo, monachus Ciſtercienſis, & legatus Rom. Pontifici
magiſter Rudolphus miſſus & ipſe à Pontifice Romano: Didacus Epiſcop. Erenenſis, & Domin
eiuſdem Eccleſiæ canonicus, homines Hiſpani, quorũ poſterior ſectam inſtituit Prædicatorũ, q
ſectæ aduerſariorum obijceret. Tandem Innocentius Papa III. miſit Arnoldum Almaricum, qui
dique facta manu tantam molem à Tholoſſanis depelleret. Iam pridem enim inſidijs fuerat int
ctus Petrus de Caſtronouo Pontificis legatus, eiusq́ue ſuſpicio in Comitem Tholoſſanum non
ceciderat. Almaricus igitur promiſit paſsim omnibus peccatorum veniam, ſiquidem arma in h
ticos agri Tholoſſani ſumerent. Sic igitur egit cum Rege & proceribus, vt armati milites mitte
tur. Qui anno 1209. primùm Bliterium, deinde & alia loca, facta multorum hominum ſtrage
pugnârunt. Hæc ex varijs Chronicis. Habentur quædam ſcitu digna de VValdenſibus etiam in
lo Æmilio in vita Philippi II. Regis. Imp. Frid. 1. Barb. Papa Alex. 3. vt ſup.

Ek de Repkau.

GLoſſauit ac declarauit ius Saxonicum EK REPKAV, qui non pauca pro veritate co
Pontificem dicit. Nam libro ſecundo, articulo 24. commendans coniugium, inquit:

Fürwar wiewol wüſte das Gott/daß er nit ſprach in ſchöpffung der Frawen Eua/Es iſt nicht
daß kein Münch noch Nonne ſey: ſondern er ſagt/Es iſt nicht gůt daß der Mann allein ſey. Dann
weil der Mann allein bleibt/ſo iſt kein Ehe/ſondern wir machen jhm ein Gehülffin/auff daß da
ein Ehe. Jn dieſem Orden müſſen ſein alle die/die zu Gott gehören/entweder leiblich oder beweißlich
die Ehe beweiſet keuſchliche liebe deß Vatters/die er hat zu ſeiner Braut der heiligen Chriſtenheit.
beweiſet es auch die reine enthaltnuß deß heiligen Geiſts in den außerwehlten Seelen.

Item lib. 3. articulo 63. diſputat contra Donationem Conſtantini inquiens inter alia: S
aber dennoch/daß ſo gethane Gab durch recht nicht lang/vnd nicht tauge vmb jhn: Authen. de non.
nan. aut permu. Eccle. reb. §. Si igitur. collat. 3. & c. de legib. & conſti. Prin. & edic. leg. digna
& inſtit. mod. teſtamentum infirmatur. §. 1.

Dann von ſolcher Gab möchte er das gantze Reich vergeben/Ach Pfaffe/daß erzürne nur n
auff mich/ſondern zürne auff Accurſium. Dann dieſe wort Accurſij/in der gemeinen Gloß/vt in
thenti. vt determinatus ſit numerus Cleri. §. 1. ſuper verba bonum & competens Col. 1. Dann
wol der König Conſtantinus gab dem Bapſt Syluestro Weltlich Gewalt/er gab jhm darumb nich
le Weltliche Gericht. Item lib. 3. articul. 57. pronunciat, Papam non habere ius vtriusque gladij
eſſe ſupra Cæſarem.

Nun diß alles zu einem vnderricht/ſoltu wiſſen/daß der Bapſt beyde Weltlich vnd Geiſtlich
richt haben ſoll/daß iſt vnrecht. Dann hie wider iſt 10. diſtinct. Quo iure. Da ſtehet/daß Gott habe
Geiſtlich Gericht vnd das Weltlich geſcheiden an zweyen Perſonen/das iſt an den Bapſt vnd an
Keyſer. Cat. Imp. Friderico 1. Papa vt ſup.

Anno 1160.

Ekbertus Abbas Benedictinus.

Cbertus Benedictinus Abbas S. Florini, diœcœsis Treueren. & frater Elisabethæ, floruit circa annum 1160: multaque magno zelo necetiam vulgari (vt tunc quidem fuerunt tempora) tione scripsit. In quadam epistola ad Coloniensem Episcopum ita de bonorum Ecclesiastico- profusione, deq; profligata monasteriorum pudicitia inquit:

Sed nondum mi Domine, intra viscera ecclesiæ pax vestra recepta est, adhuc mater passionis torsiones intrinsecus sentiens in hunc modum gemebunda congeminat: ventrem meum do- oris pax, intrà prædatio.

Pacem negociatores habent, sed nondum super filios pacis pax requieuit. Ecce enim penè e ministri Ecclesiæ debita se consolatione priuari, conqueruntur. Sicut enim ipse nosti, ita à ino ab initio ordinatum est, vt de altari viuerent, qui altari deseruirent. Et vt rata hæc esset or- io, per manus Regum ac Principum locupletem fecit Ecclesiam, vt absque solicitudine corpo- nutrimenti, milites Christi orationi ac lectioni scripturarum intenderent. Sed ecce in his tem- us ordinatio ista, vsq;quaq; euacuari cernitur, maximè per dispensatores ac dispensatrices Ec- rum, qui constituti sunt super familiam Domini vt dent illis cibum in tempore.

Hi enim dum curant, quæ sua sunt, bona Ecclesiarum aut per iniuriam negligunt: aut in suis tatibus consumunt, aut in laicas manus pro seculari fauore, aut obsequio conferunt, atque ita sconditis filiorum adimplent ventres alienorum. Si quis autem filiorum petierit panem, pro lapidem, aut scorpionem, aut serpentem illi porrigunt, dum aut duram obiurgationem, aut gentem læsionem ingerunt, aut versutam excusationem prætendunt. Vnde fit vt ministros Ec- aut proprijs stipendijs militare, aut si hæc non habent, aliena impudenter mendicare, aut siccis us mœstas Deo laudes concrepare oporteat.

Atque hac occasione per omnes penè Ecclesias diuinæ laudis organa suspenduntur, & nemo lerat: vix in vnaquaq; Ecclesia tribus aut quatuor ministrantibus continuè, alijs vrgente ne- te ad cognatos & notos, siue ad negociationes suas discurrentibus.

Verti me aliò, & apposui cor meum, vt huius tam generalis ruinæ causas intelligerem. Inspexi orum Ecclesias, ac reperi in eis enormitates grandes & innumeras.

Vidi claustra virginum, quorum alia rectius viscarium, id est, aucupium Satanæ appellauerim: ignis alienus cuncta vastauerat, lilia castitatis aruerant, & deplorandus vniuerso orbi anima- nteritus vbique apparuit. Omnia ergo considerans, & præfatæ ruinæ causas intellexi, & Domi- entiam vehementer admiratus sum.

Circumspexi autem & sustinui, qui simul mecum contristaretur super omnibus malis his, & um de mille reperi, qui dignus haberetur inscriptione T H A V. Si itaque in his diebus suscita- bis Deus Macchabæum, qui à finibus nostris gladium coërceat, vtinam & Patriarcham nobis t, qui à sanctificatis Domino alienarum auium rostrum prohibeat. Vtinam & Phineam no- citet, qui & enormitates & contaminationes tabernaculorum Domini, districti iudicij pugio- nfodiat.

Hæc autem omnia in vobis mi Domine, opto concurrere, vt vera & integra pax Ecclesiæ Dei s restituatur.

In alia Epistola ad eundem de antecessoribus eius Episcopis, deque schismate inter Romanos ices scribit:

Multi sapientes secundum carnem, multi nobiles, multi potentes in cathedra illa te antecesse- ed non in pluribus eorum beneplacitum erat Deo. Erant enim homines amantes seipsos, & pposuerunt cor suum, vt iuxta debitum officij sui magnificarent coram hominibus eum, à quo paternitas in cœlo & in terra nominatur.

Indulgere autem carni, deliciosè ociari, pompaticè incedere, quæstui intendere, magnificare tes: hoc illis erat Episcopari. Monumenta sui quidam ex eis, ne nihil fecisse viderentur, reli- ntin rupibus, siue in turribus ad ocium electis, structuras lapidum modicæ vtilitatis, aut con- ibiles formas cælijs, & penicillis curiosè laboratas. Beatius autem illis erat, ab ijs lapidibus, qui io congruunt, supernæ ciuitatis testimonium sibi conquisisse pietatis & religionis, vt cùm de- nt, recipere eos possent in æterna tabernacula.

Melius, melius te Episcopari opto, ô inclyte dierum istorum. Feliciter vt dicunt incedis, vtinam Non enim omne quod feliciter, benè. Felicitas mundi porrexit manum tibi, & amplexata est nijsti fœdus cum ea, &c.

Et paulò pòst:

Mouentur omnes montes, qui stillare debuerant dulcedinem, & quomodo non commouebi- tur subiacens terra? Ecce enim effusa est contemptio super principes principalis Ecclesiæ, quæ um mater est, & sciderunt vnitatem summi sacerdotij, ruperunt vinculum pacis Ecclesiasti- vt inuicem mordeant & interficiant se, anathematizando alterutrum.

Est tamen incertum, quæ duarum partium percutiat in gladio Petri, cùm nec possit in partes , nec indiuisus sibi aduersari: vnde fit, vt non iam correctionis dulcedinem, sed dissensionis tudinem amarissimam propinent omnibus terris.

Et

Et omnes, inquit, colles turbati sunt. Ecce enim ex illorum vesano motu, non modica tu tio deriuata est in omnes subditos illis Ecclesiarum patres, qui cui parti magis assentiendum gnorantes, ipsi quoq; sibi inuicem malitiosè aduersantur, alterutrum se abominantur, odijsq detrectationibus se inuicem persequuntur. Catal. Imp. Frid. 1. Barb. Papa Alex. 3. vt sup.

Petrus Blesensis in epistolis.

1160. QVia te affectuosissimè diligo in visceribus Iesu Christi, proposui te salutaribus moniti bus adhortari, vt de Vr Chaldæorũ, & de medio Babylonis tempestiuè exeas: vt ministe damnatissimæ villicationis omittas. Scio quia munerum cupiditas subuertit cor tuum, vt fieres cialis Episcopi. Cumq; legeres, fortasse negligebas verbum illud Iob: Ignis deuorabit corpor rum, qui libenter accipiunt munera. Igitur beatus est, qui excutit manum suam ab omni mu Credo hominum officiales non ab officio nomine, sed ab officio verbo mutuasse vocabulum.

Nam genus est hominum, quod dicitur officiperda: officit, est verbum crudele nimis & ac Dictio plena malis, hinc dicitur officialis. Tota enim intentio officialis est ad opes Episcopi su risdictioni commissas, vt miserrimas oues quasi vice illius tondeat, emungat & excoriet. Isti sunt Episcoporum sanguisugæ euomentes alienum sanguinem, quem biberunt. Diuitias quas gregauit impius euomet, & de ventre eius extrahet illas Deus. Isti sunt quasi spongia in manu mentis: quasi quædā collatoria diuitias suis Dominis influentia, & execrandis acquisitionibus sibi præter peccati sordem & fæculentiam retinentes. Quod enim aggregat per oppressionem perum, Episcopis cedit quidem ad delicias, officialibus autem ad tormentum.

Sic vos non vobis mellificatis apes.
Sic vos non vobis accumulatis opes.

Isti sunt secretiora hostiola, per quæ minister Belis sacrificia, quæ super mensam poneban Rege, clanculum asportabat. Sic Episcopus longa manu bona aliena dirimit, & notam crimini remouens suis officialibus culpæ & diffamiæ discrimen impingit. Ideo quasi sub vmbra Episco obtentu iustitiæ palliatæ subditos opprimunt, Ecclesias grauant, redditus alienos violenter inua Oculos habent ad munera, pupillo & viduæ non intendunt. Verba sunt filij Syrach: Concupisc spadonis deuirginauit iuuenculam: Ita & qui facit per vim iudicium iniustum, spado virginem primit: & prolem in oppressione non quærens corrumpit, non gignit. Sic prælatus iracundia auaritiæ suæ satisfaciens, nec fructũ iustitię quærens corrumpit, non corrigit, exasperat non emen Quod enim fit prætextu fucatæ religionis ac simulatæ iustitiæ, non fructificat ad vitam, non ædi ad salutem. Parcit Saul optimis gregibus Amalech, quasi sacrificaturus ea Deo, & incurrit in nam offensam. Gedeon quidem de præda Madianitarum fecit Ephot, & hoc sibi & domui suæ sum est in ruinam.

Hanc administrationem quam tibi damnabiliter vsurpasti, patientius ferrem, si in sacra literarum scientia præemineres. Causæ & iudicia, quibus te imprudenter, ne dicam impudenter misces, potius consuetudinario & seculari viro destinantur. Virum literatum & ecclesiasticum sic decebat secularibus negotijs implicari. Apostolus ad Corinthios scribens ait: Secularia neg si habueritis, eos qui contemtibiliores sunt inter vos, constituite ad iudicandum. Officium offic um, quorum te numero aggregasti, hodie est iura confundere, suscitare lites, transactiones resci re, iniectare dilationes, supprimere veritatem, fouere mendacium, quæstum sequi, æquitatem dere, inhiare exactionibus, versutias continuare. Isti sunt, qui hospites suos grauant superflua ctione & multitudine clientelæ. Quærunt delicatos & superfluos cibos, cùm scriptum sit: Co dentes & bibentes quæ apud illos sunt. Ex alieno enim prodigi, de proprio sunt auari, verborum sidiatores, & aucupes syllabarum, tendunt laqueos & pedicas in capturam pecuniæ, iura inter tantur ad libitum, & ea pro voluntate sua nunc abdicant, nunc admittunt, benè dicta deturp prudentes allegata peruertunt, rumpunt fœdera, nutriunt simultates, fornicationes dissimul matrimonia distrahunt, adulteria fouent, penetrant domus, & mulierculas oneratas peccatis ptiuas ducunt: diffamant innoxias & nocentes absoluunt. Et vt multa sub verborum pauci concludam, dum omnia venaliter agunt, filij Mammonæ, se diabolo venales exponunt.

Dominus in Euangelio dicit: Gratis accepistis, gratis date: & Salomon in parabolis: Ve tem eme, & noli vendere sapientiam, iustitiam & doctrinam. Vereor, ne rapiat spiritus elationis dominandi cupido ad vanitates & insanias falsas: vtinam attenderes verba sapientiæ talia com nantis: O vos qui complacetis vobis in turbis, data est vobis potestas à Deo, qui interrogabit o & cogitationes vestras, qui cùm essetis ministri regni illius, non rectè iudicastis.

Horrendè autem apparebit, & iudicium durissimum his qui præsunt, fiet, & fortioribus for instat cruciatus. Amice, in arena huius seculi periculosissimè pugnas: Mors te sequitur, vita fu caro palpat, mundus allicit, leo rugiens, & quærens quem deuoret, circuit, currit.

Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Vtinam ab omnibus seculi huius no abstineres, vt in te quod suum est, non inueniat Princeps huius mundi: & in palæstra qua curritu brauium, nihil haberet aduersarius, quo te caperet, aut teneret, aut à brauio retardaret.

Si mihi credis, imò si credis in Deum, relinque maturius officialis officium, ministeriũ dam tionis, rotam malorum, spiritum vertiginis, qui te ad inania circumuoluit. Miserere animæ tuæ p cens Deo, cui placere non potes cum isto damnationis officio.

Cleru

Clerum ſæpe alioqui nominat, Syriam, Edom, vitulos Bethel, idola Ægypti, pingues Samariæ, dotes Baal, iudices qui condunt leges iniquas, & multò plura. Epiſcopi domo (inquit) vt cum ia dominum comprehendam, nihil eſt damnabilius ad meritum, nihil inhoneſtius ad mores, ſordidius ad conſcientiam, nihil culpabilius ad famam, nihil pernicioſius ad exemplum. Aufer Domine de domo tua idolum, & confringe cornua peccatoris. Munera Romæ omnia rtunt, omnia monachis licere permittunt; imò ad omnes carnis illecebras, quas annua redi- penſione. Cantantur eorũ turpitudines in tentoriis Geth, & in Compitis Aſcalonis. Sic factus inceps Sodomorum, diſcipulis poſt eum in cathedra peſtilentiæ ſedentibus, &c. Imp. Frid. 1. lex. 3. V. S.

Bernardus Cluniacenſis.

1160.

er alia etiam ſcribit:

Lex mala furibus his ſubeuntibus intrat abundè.
O mala ſecula, venditur infula Pontificalis.
Infula venditur, haud reprehenditur emtio talis.
Venditur annulus, hinc lucra Romulus auget & vrget,
Eſt modò mortua, Roma ſuperflua, quando reſurget?
Roma ſuperfuit, arida corruit, afflua, plena
Clamitat, & tacet, erigit & iacet, & dat egena.
Roma dat omnibus omnia, dantibus omnia Romæ,
Cum precio: Quia iuris ibi via, ius perit omne.
Vt rota labitur, ergo vocabitur hinc rota Roma,
Quæ ſolet vbere laude fragreſcere ſicut aroma.
Roma nocens nocet, atque viam docet ipſa nocendi,
Iura relinquere, lucra requirere, pallia vendi.
Sæpe notarius eſt tibi carius emtus, vt illa,
Quæ cupis exaret, & ſacra præparet ipſa ſigilla,
Si tua nuncia præuenit vncia, ſurge ſequaris:
Expete limina, nulla grauamine iam verearis.
Quam ſapientia non valet, vncia dat tibi pacem
Vncia fœderat, vncia temperat ore minacem,
Ærea lamina dat tibi lumina cæca Quiritum:
Oſtia peruia, verbaq; Tullia, cor ſtabilitum.
Si datur vncia, ſtat propè gratia Pontificalis:
Sin procul hæc valet, hæc tibi lex manet, & ſchola talis,
Ergò prior tua dextera mortua Roma probatur,
Sparſa per extera iam tua dextera læua vocatur.
Diues indigena, pinguis es arida, libera ſeruis,
Libera ſubderis, æreq; venderis ipſe proteruis.
Sæpe reuenderis, hinc reprehenderis ore Iugurthæ.
Scylla vorax rapis, & cupis, & capis, & trahis ad te.
Roma ruens, rota fœda, ſatis nota cauteriat te.
Gurges es altior, arca voracior, alta lacuna,
Inſociabilis inſatiabilis, omnibus vna.
Quò bibis amplius, hoc inhiantius, huc date clamas.
Dic rogo, ſufficit: at mihi deficit, ipſa reclamas.
Si tibi det ſua, non repleat tua guttura Crœſus.
Marca vel aureus amodò, non Deus eſt tibi Ieſus.
Paulò pòſt. *Primitus elige, poſtea dirige iuris amantes,*
Non lucra grandia, ſed ſynodalia iura parantes,
Qui tua nuncia per pereuntia ſecula clament.
Noſtraq; frigida peſſima, feruida facta reſlamment.
Sed facio hoc ſecus Eccleſiæ decus extenuantes,
Mittis in extera tollere munera ſola flagrantes,
Quem tua dirigit hùc manus, eligit ille tributum.
Nec bona ſecula, ſed bona fercula, molleq; fulcrum.
Suetus ab vbere non niſi currere, vel peditare,
Celtica curribus exit equeſtribus arua meare.
Qui modò greſsibus ibat ouantibus incomitatus,
Militet arduus, & ſibi confluus eſt equitatus.

Consiliarius, ipseq; nuncius & literalis,
Papa tuus præit, acta libri vehit huc synodalis.
Hoc fremit hospite siue satellite regia plena,
Clerus equestria vix animalia pascit auena.
Serica pallia dat sibi Gallia, Roma caprinum,
Errat ibi pedes, ambulat hîc eques in resupinum.
Gens fluit, obuia fit sibi gloria pulchra videri.
Vrbs strepit, æs sonat, atq; modos tonat huc schola cleri,
Ductus in atria Pontificalia molle recumbit,
Pocula præcipit, agmina suscipit, oscula iungit,
Concilium vocat, in solii locat aggere sese
Imperiosior ambit, & altior esse, præesse.
Audit amantius impia, surdius æqua subaudit,
Nam lucra terrea clausa aperit rea, non rea claudit.
Roma quid exequar, imò quid eloquar, aut tibi promam,
Vncia te rotat, vncia te notat, haud fore Romam.
Tu populos tibi, te rutilans sibi marca subegit.
Semper enim lucra progenies tua vult, agit, egit.
Dum lucra Parthica, dum tuus hostica munera Crassus
Vult, sitit, inspicit, heu sibi deficit, æs bibit assus.
Hæc sitis ebria stat tibi propria marte togaq;,
Te cremat, impiat, vrit, inebriat, excruciatq;.
Das sacra culmina, das moderamina sacra probrosis,
Arida mitibus, afflua ditibus ambitiosis.
Fas mihi scribere, fas mihi dicere, Roma fuisti:
Ecce relaberis, atq; resolueris ordine tristi.
Clauda ruis foris à pede roboris, intus ab æqui,
Irreparabilis hîc, ibi labilis, inscia recti.
Vrbs sine iuribus, & sine patribus obruta marces
Dardanias premit, Ausonias emit aureus arces.
Fas mihi scribere, fas mihi dicere, Roma peristi,
Obruta mœnibus, obruta moribus occubuisti.
Vrbs ruis inclyta, tam modò subdita, quàm prius alta:
Quò prius altior, hoc mihi pressior & labefacta.
Fas mihi scribere, fas mihi dicere, Roma peristi:
Sunt tua mœnia, vociferantia, Roma peristi.
Clauda redis, caput alta iaces apud omnipotentem.
Cat. Imp. 98. Frid. 1. PP. 176. Alex. 3

1161. ## *Otto Frisingensis Episcopus Imp. Friderici primi patruus lib. 2. cap. 21.*

AT Romanorum ciues de principis (Friderici) aduentu cognoscentes prætentandum ip
animum legatione adiudicârunt. Ordinatis ergo legatis industriis & literatis, qui eum i
Sutrium & Romam adirent, accepto prius de securitate viatico, sicque præsentatis regalis excel
tiæ consistorio viris, taliter exorsi sunt.

Vrbis legati nos, vrbis non paruum in momentum Rex optime, ad tuam à senatu popul
Romano destinati sumus excellentiam. Audi serena mente, benignis auribus, quæ tibi ab a
orbis domina deferuntur vrbe, cuius in primo, adiuuante Deo, futurus es princeps, Imperat
dominus. Pacificus si venisti imò quia vt arbitror, venisti, gaudeo. Orbis Imperium affectas,
ronam præbitura gratanter assurgo, iocanter occurro. Cur enim suum visitaturus populum
pacificè adueniret, non gloriosa munificentia respiceret, qui indebitum clericorum excussurus
gum, ipsius magna ac diutina expectatione præstolatus est aduentum? Reuertantur opto prist
tempora, redeant rogo inclytæ vrbis priuilegia, orbis vrbs sub hoc principe recipiat gubernac
refrenetur hoc Imperatore, ac ad vrbis reducatur monarcham orbis insolentia. Tali rector Aug
sicut nomine, sic induatur & gloria. Scis quòd vrbs Roma ex senatoriæ dignitatis sapien
ac equestris ordinis virtute & disciplina, à mari vsque ad mare palmites extendens, n
solùm ad terminos orbis dilatauit, quin etiam insulas extra orbem positas orbi adiiciens, pr
cipatus illic propagines propagauit. Non illos procellosi fluctus æquorum, non
scopulosæ & inaccessibiles rupes Alpium tueri poterant, Romana virtus indomita cu

muit. Sed exigentibus peccatis, longè positis à nobis principibus nostris, nobili illo anti-
is insigni, senatum loquor, ex inerti quorundam desidia neglectui dato, dormitante pruden-
res quoque minui necesse fuit. Assurrexi tuæ, ac diuæ reipublicæ profuturus gloriæ, ad sa-
sanctum vrbis senatum, equestremque ordinem instaurandum, quatenus huius consiliis, il-
mis, Romano Imperio, tuæque personæ, antiqua redeat magnificentia. Nunquid hoc
e non debebit tuæ nobilitati? Nonne etiam remunerabile iudicabitur tam insigne facinus,
ne tuæ competens auctoritati? Audi ergo princeps, patienter & clementer pauca de tua, ac
a iustitia, prius tamen de tua quàm de mea.

Etenim

Ab Ioue Principium.

Hospes eras, ciuem feci, aduena fuisti ex Transalpinis partibus, principem constitui. Quod
iure fuit, tibi dedi. Debes itaque primò ad obseruandas meas bonas consuetudines, leges-
tiquas mihi ab antecessoribus tuis, imperatoribus idoneis instrumentis firmatas, ne barba-
violentur rabie, securitatem præbere: officialibus meis, à quibus tibi in Capitolio ad-
ndum erit, vsque ad quinque millia librarum expensam dare, iniuriam à Republica etiam
ad effusionem sanguinis propellere, & hæc omnia priuilegiis munire, sacramentique in-
itione propria manu confirmare.

Ad hæc Rex tam superbo quàm inusitato orationis tenore iusta indignatione inflamma-
rsum verborum illorum de suæ Republicę ac Imperii iustitia, more Italico longa continua-
periodorumque circuitibus sermonem producturum interrupit, & cum corporis modestia,
e venustate regalem seruans animum, ex improuiso non improuisè respondit:

Multa de Romanorum sapientia seu fortitudine hactenus audiuimus, magis tamen de
tia. Quare satis mirari non possumus, quòd verba vestra plus arrogantiæ tumore insipi-
àm sale sapientiæ condita sentimus. Antiquam tuæ proponis vrbis nobilitatem, diuæ tuæ
licæ veterem statum ad sydera sustollis. Agnosco, agnosco, vt & tui scriptoris verbis
fuit, fuit quondam in hac Republica virtus. Quondam dico, atque ô vtinam tam ve-
, quàm libenter nunc dicere possemus. Sensit Roma tua, imò & nostra vicissitudines
. Sola euadere non potuit æterna lege ab auctore omnium sancitam cunctis sub Lunari
degentibus sortem. Quid dicam?

Clarum, est, qualiter primò nobilitatis tuæ robur ab hac nostra vrbe translatum sit ad
tis vrbem regiam, & per annorum curricula, vbera deliciarum tuarum Græculus esuriens
. Superuenit Francus, verè nomine & re nobilis, eamque quæ adhuc in te residua fuit, in-
atem fortiter eripuit. Vis cognoscere antiquam tuæ Romæ gloriam, senatoriæ dignitatis
atem, tabernaculorum dispositionem, equestris ordinis virtutem & disciplinam, ad con-
n procedentis intemeratam ac indomitam audaciam? Nostram intuere Rempublicam. Penes
ncta hæc sunt. Ad nos simul omnia hæc cum Imperio dimanârunt. Non cessit nobis nu-
mperium: virtute sua amictum venit, ornamenta sua secum traxit. Penes nos sunt con-
i, penes nos est Senatus tuus: penes nos est miles tuus. Proceres Francorum ipsi te con-
gere, equites Francorum ipsi tuam ferro iniuriam propellere debebunt. Gloriaris me per te
um esse, me per te primò ciuem post principem factum, quod tuum erat à te suscepisse. Quæ
ouitas quàm ratione absona, quàm veritate vacua sit, æstimationi tuæ, prudentumque re-
tur arbitrio. Reuoluamus modernorum Imperatorum gesta, si non diui nostri principes,
us & Otto nullius beneficio traditam, sed virtute expugnatam Græcis seu Longobardis vr-
um Italia eripuerint, Francorumque apposuerint terminis. Docet hæc Desiderius & Be-
rius tyranni tui, in quibus gloriabaris, quibus tanquam principibus innitebaris. Eos à
s nostris, non solùm subactos & captos fuisse, sed etiam in seruitute ipsorum consenuisse, vi-
nisse vera relatione didicimus. Cineres ipsorum apud nos reconditi euidentissimum huius
præsentant indicium. Sed dicis, Vocatione mea venisti. Fateor, vocatus fui, redde cau-
uare vocatus fuerim. Ab hostibus pulsabaris, nec propria manu, Græcorumue mollitie
i poteras, Francorum virtus inuitatione adscita est. Implorationem potius quàm voca-
n hanc dixerim. Implorasti misera felicem, debilis fortem, inualida validum, anxia secu-
. Eo tenore vocatus, si vocatio dicenda est, veni. Principem tuum militem meum feci,
deinceps vsque in præsentiarum in meam ditionem transfudi. Legitimus possessor sum.
t quis, si potest, clauam de manu Herculis. Siculus in quo confidis, fortè hæc faciet? Ad
respiciat exempla, nondum fracta est Francorum siue Teutonicorum manus inualida.
rgiente, vitaque comite, & ipse temeritatis suæ, quandoque capere poterit experimenta.
am tuam quam tibi debeam, exquiris. Taceo quòd principem populo, non populum
pi leges præscribere oporteat. Prætermitto, quòd quilibet possessor possessionem suam in-
rus nullum conditionis præiudicium pati debeat. Ratione contendamus. Proponis, vt
idetur, trium Sacramentorum exactionem. De singulis respondeo. Dicis me debere iu-
t leges antecessorum meorum Imperatorum, eorum priuilegiis tibi firmatas, & bonas con-

ſuetudines tuas obſeruem. Apponis etiam, quòd patriæ vſque ad periculum capitis, tuitione
rem. Ad iſta duo ſimul reſpondeo. Ea quæ poſtulas aut iuſta ſunt, aut iniuſta. Si iniuſta ſun
tuum erit poſtulare, nec meum concedere. Si iuſta, recognoſco me hæc & debendo velle & vol
debere. Quare ſuperfluum erit voluntario debito, & debitæ voluntati ſacramentum appo
Quomodo enim tibi tuam iuſtitiam infringerem, qui quibuslibet infimis etiam quod ſuu
ſeruare cupio? Quomodo patriam & præcipuè imperii mei ſedem, vſque ad periculum c
non defenderem, qui & ipſius terminos non ſine eiusdem periculi æſtimatione, quantum eſt i
reſtaurare cogitauerim? Experta eſt hoc Dania nuper ſubacta, Romanoque reddita orbi, &
taſſe plures prouinciæ, pluraque ſenſiſſent regna, ſi præſens negotium non improbari à mea
ret perſona. Proh nefas. A tuo Roma exigis principe, quod quilibet lixa potius petere debe
inſtitore. A captiuis hæc penes nos exiguntur. Num in captiuitate detineor? Num vinculis
um vrgeor? Nonne multo & forti ſtipatus milite inclytus ſedeo? Cogetur princeps Romanu
tra ſuam voluntatem cuiuslibet præbitor eſſe, non largitor? Regaliter & magnificè hactenu
cui libuit, & quantum decuit, & præcipuè benè de me meritis dare conſueui. Sicut enim à mi
bus debitum ritè expetitur obſequium: ſic à maioribus meritum iuſtè rependitur beneficium
quem alibi à diuis parentibus meis acceptum ſeruaui morem, ciuibus cur negarem? Vrbe
meo introitu lætam non facerem? Sed meritò non iuſta iniuſtè petenti, cuncta iuſtè n
tur.

Hæc dicens, & non ſine condigna mentis indignatione orationem terminans, con
Porrò quibusdam ex circumſtantibus inquirentibus ab his qui miſsi fuerant, an plura dicer
lent, paulisper deliberantes in dolo reſponderunt, ſe priùs ea quæ audierant, conciuibus ſuis
re, & tunc demum ex conſilio ad principem redire velle. Sic accepto commeatu, à curia egre
tes, ad vrbem cum feſtinatione reuertuntur. Cætera vide apud authorem. Imperatore 98. F
Papa 176. Alex. 3.

Idem libro 2. Superiore libro promiſiſſe me recolo de rerum mutatione ac miſeriis ſe
rum, quam quidem hiſtoriam vſque ad defectum primæ ſequentis initium, quam Romam
Babyloniæ, Deo opitulante vt cunque compleui. Has enim Germanas eſſe ciuitates, non ſolù
hiſtoriographorum dictis, qui huius illi regnum quaſi patri filium, mediis ac breuibus Medo
ſeu Perſarum ac Macedonum regnis, tanquam paruuli filii tutoribus non iure hæreditatis, ſe
ceſsione temporis interuenientibus, ſucceſsiſſe tradiderunt: ſed & ex principis Apoſtolorum
ſtola, qui à Roma ſcribens, eam Babyloniam vocat: Salutat vos (inquiens) eccleſia, quæ eſt B
lone, coniici poteſt. Denique dum præteritorum temporum calamitatum reminiſcimur in
quodammodo preſſuræ quoquo modo obliuiſcimur.

Idem libro 4. capite 28. Cæterùm Atila ab Italia digrediens, Honoriam Valenti
principis ſororem ſibi dari cùm rogaſſet, nec impetraſſet, in terram ſuam cum indignatione
ſus, puellam ſibi ſpecioſiſsimam copulauit. Ob cuius amorem, dum luxurioſa celebrat con
inebriatur, nocteque proxima iuxta puellam reſupinus iacens, ſanguine proprio effluente de
bus ſuffocatur, maneque facto à ſuis mortuus inuenitur. Iuſto Dei iudicio id factum arbitr
qui ſemper humanum ſanguinem ſitiuerat, proprio quoque ſanguine ſuffocatus interiret. E
nocte Martiano in ſomnis apparuit arcus Atilæ fractus. Hic eſt Atila, qui (vt quidam ait) in
cuſsionem gentium natus in mundo terrarum omnium metus, ſuperbus inceſſu, oculos circ
rens, bellorum amator, manu ipſe temperans, conſilio validiſsimus, ſupplicantibus exora
propitius ſemel in fide receptis, forma breuis, lato pectore, capite grandiore, minutis oculis,
barba, canis aſperſus, ſimus naſo, teter colore fuit. In exercitu eius fuiſſe quingenta millia Io
nis ſcribit. Hic etiam dum vbique terrarum diſcurreret, XI M virginum collegium apud C
niam Agrippinam martyrio coronauit.

Idem. Ex his ergo liquet, nullam caducis rebus fidem habendam, nec in ſe labentē alium qu
libet ſibi inniti volentem, ſuſtentare poſſe. Vnde apertè Propheta ait: Maledictus qui ſpem ſ
ponit in homine, & qui ponit carnem brachium ſuum. Quomodo enim te ſuſtentabit, qui
non poteſt? Vel qualiter te confirmabit, qui in ſe infirmus eſt? Cùm ergo mundus tranſea
concupiſcentia eius, ab ipſa migrandum ad Deum viuum, qui immobilis & in commutabilis
net, ad eiuſque beatam & æternam ciuitatem, quis dubitauerit?

Idem libro 6. capite 34. & 35. Anno Domini 1057. Henricus quartus penè puer pat
regno ſucceſsit. Hic excommunicatus per Papam Gregorium 7. ſi rectè videat ipſe. Lego & r
go Romanorum regum & Imperatorum geſta, & nuſquam inuenio quenquam eorum ante hu
Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum: niſi quis pro anathemate accip
quòd Philippus ad breue tempus à Romano epiſcopo inter pænitentes collocatus, & Theodoſi
beato Ambroſio propter cruentam cædem à liminibus Eccleſiæ ſequeſtratus eſt.

Idem. Anno ab incarnatione domini M.C.LX. Fridericus Imperator conuocatis omni
Italicis Baronibus generalem Curiam apud Roncaliam, cum maximo Principum conuentu c
brauit: ibique renouatis antiquis legibus nouas de ſuo promulgauit, ac diuerſis Imperii neg
expeditis, iura deſueta in conſuetudinem reduxit & quo iuris genere ciuitates Italiæ ſubiace
imperio, iudicialiter exquiſiuit.

Anno

Quod à Principibus & legum dominis diligenter examinatum, generali omnium senten-
idicatur: omnia regalia ciuitatum, vtpotè monetas, telonia, nauigia, nec non & digni-
potestatum, consulum, iudicium ad ius spectare imperij, electasque à ciuibus ad has digni-
personas, de manu Imperatoris iure beneficij easdem suscipere, nec sine eius consultu suspe-
eponere. In hac etiam Curia, iam per multa tempora obliuioni & neglectui datos ad XX.
a talentorum annuos reditus imperio acquisiuit. Præterea vectigalia antiquitus constituta,
on exactiones pro imperij necessitate exigendæ in rationem Cæsaris, Vbi, quando, & à qui-
quomodo tractentur, decretum est, & edicto confirmatum.

Idem lib. 2. cap. 2. testatur, Romulum & Remum non Martis sed Sacerdotis filios fuisse, nec
a contra naturam, sed à meretrice, quam ob vitæ turpitudinem, Lupam (quarum Romæ ple-
nt omnia, & vnde tot ibi lupanaria nomen habent) vocamus, enutritos, certum esse. Quæ
a mysterio non carent.

idem. Circa annum incarnationis Dominicæ DCCCCX. Albertus nobilissimus Fran-
n comes, Ottonis Saxonum Ducis ex filiâ nepos, Conradum, qui à quibusdam Ludouici Re-
ater fuisse creditur, occidit. Ob ea Rex prædictum Heroëm in castro Babenberg, vbi nunc
is episcopatus fundatus cernitur, bello petijt. Cumque viribus se proficere posse non vide-
attonis Moguntini Archiepiscopi consilio, ad dolum se contulit. Itaque (vt non solùm in
m gestis inuenitur, sed etiam in vulgari traditione, in compitis, & curijs auditur) præfatus
Albertum in castro suo Babenberg adijt, eumque pietatis diuinæ obtentu, de gratiâ Regis
scendâ conuenit. Ille deuotè monitis eius obtemperans, humiliter conductum de personæ
iæ incolumitate petijt. Ac ne multis morer, interpositâ sacerdotis præfati fide, iter carpunt:
stro exierant, iam proximi vico, qui Teurstat dicitur, appropinquabant, & Episcopus gra-
quit) erit nobis ieiunium sustinere: si placet antequàm Regi præsentemur, ad prandium
amus. Tum ille simplices aures, more antiquorum primorum habens, dolumque mini-
rsentiens, gratanter eum ad prandendum in castro, vnde digressi fuerant, reduxit. At postquã
sunt, ad curiam veniunt: in causa princeps ponitur, ac tanquam reus Maiestatis capite ple-
is adiudicatur. Monet ille Episcopum de fide datâ: quam econtrà ille se benè in hoc, quòd
, & incolumem eum in castrum reduxerat, seruasse respondit. Sic præfatus Albertus capite
ur, possessionesq; eius, è quibus postmodùm Babenbergensis Ecclesia locupletata dicitur, in
redactæ sunt. Ex huius Alberti sanguine Albertus, qui postmodum Marchiam orientalem,
Pannoniam superiorem Vngaris ereptam, Romano Imperio adiecit, originem duxisse tradi-
udicent de hoc sacerdotis facto alij qui velint, & tanquam pro regni vtilitate commissum tu-
ego omninò nullius emolumenti gratiâ non solùm quemlibet Christianum fraude circũ-
sed etiam in corde, & corde in causâ capitali loqui non debuisse arbitror Episcopum.

dem. Athenienses cùm Persarum impetum nullo modo possent sustinere, statuerentque vt
licta, coniugibus & liberis Trœzene depositis, naues conscenderent, libertatemque Græciæ
efenderent, Cyrsilum quendam suadentem, vt in vrbe manerent, Xerxemque reciperent, la-
s obruerunt. Quorum virtutem rursum in extremo discrimine positorum, idem commen-
hemistocles, post victoriam eius belli, quod cum Persis fuit, dixit in concione, se ha-
nsilium reipublicæ salutare, sed id sciri non opus esse: postulauit, vt aliquem populus daret,
n communicaret. Datus est Aristides. Huic ille: classem Lacedæmoniorum, quæ subdu-
t ad Gytheum, clàm incendi posse, quo facto frangi Lacedæmoniorum vires necesse esse.
Aristides cùm audiuisset, in concionem magna expectatione venit, dixitque perutile esse
um, quod Themistocles afferret, sed minimè honestum. Itaque Athenienses quod honestum
et, id ne vtile quidem putauerunt, totamque eam rem, quam ne audierant quidem, auctore
e repudiauerunt. Rarum exemplum.

dem. Augustinus, & Varro referunt, quasdam aues ex Græcia venientes, tanquam ciues se
n cognoscere, alienas diris à se morsibus repellere. Quod vt probabilius idem Varro faciat,
osissima Circe, quæ socios Vlysis mutauit in bestias: & de Arcadibus qui transnatando sta-
in lupos conuertebantur, & quasi humana non vescerentur carne, quoad post octo annos
isso amne, rursum reuerterentur ad humanam formam, commemorat. Exprimit etiam
, quẽdam Demenutum de sacrificio Arcadum gustasse, & in lupum mutatum, decimo tan-
nno in propriam figuram, reuersum fuisse. Vnde & dicit deum eorum Lycæum dictum,
nim lupum λύκον dicunt. Romanorum quoque lupercos ab eis originem duxisse narrat.
mnia vtrum Deorum suorum amore fingant, an ita ludificatione dæmonum, ac quibusdam
naturæ seminibus fieri possint, dicere non est præsentis operis. Augustinus tamen suis tem-
s Præstantium quendam nomine, de patre suo retulisse dicit, quòd venenum in caseo sumse-
de in lecto quasi dormiens multis diebus iacuerit. Euigilans autem caballum se factum, ac
am se portasse retulerit. Narrat etiam idem pater, cùm in Italia esset, se de quibusdam mulie-
udisse, quæ in caseo dare solerent viatoribus diabolica machinamenta, vnde in iumenta ver-
entur: qui dum peractis operibus ad se redirent, mentem se rationabilem habuisse testaren-
e Macario quoque eremita scriptum inuenitur, quòd puella ad eum, quam amici in equam à
is mutatam dixerunt, ducta fuerit: quam ille intuens, puellam dixit se videre, non equam.
micis equa visa fuit, sed homini dei puella apparuit. Vnde ad Deum fusis precibus, tam pu-
quàm amicos eius à præstigijs dæmonum liberauit. Ex his ergo ac similibus apparet, dæmo-

nes quidem hominum naturam mutare non posse, sed occupatis illis corporis partibus, pe
ratio operari solet, mentem hominum obfuscare, cernentiumque oculos, vt hæc putent, oc
machinamentis ac abditis naturæ seminibus fascinare. Vnde ad Galatas Paulus dicit: ô ins
Galatæ quis vos fascinauit? Dæmones quippe multa tam ex subtilitate naturæ, quàm ex antiq
te temporis, & experientia rerum permissu Dei scire ac posse dicuntur: vnde non solùm mun
ães decipiant: sed & ciuibus Christi si ab ipso non prohiberentur, noceant. Ex quo liquidò
bari potest, quòd Balaam, qui vtique gentilis & ariolus fuit, tantam ex præstigijs dæmonum e
ciam habuit, quòd etiam populo Dei, si ab ipso prohibitus non fuisset, maledicere potuisset.
enim, vt quidam putant, propter hoc quod de ipso dicitur, Loquor Domino, Dominum & I
verum colebat: sed cùm dæmoni, quem ipse dominum vocabat, se loqui putaret, Dominus,
quod ipse malitiosè proposuerat impediret, sapienter se interposuit, vt non iuxta voluntatem
populo suo nociua, sed iuxta nutum Domini profutura diceret. Cui sensui & hoc fidem facit,
crebris eum sacrificijs & hostijs à proposito inclinare tentabat: quod de incommutabili d
maistatis essentia credere vel præsumere absurdum esset.

Idem. Cyrus post tot triumphos in superbiam elatus, Scythiam, cui tunc Tomyris r
præsidebat, cum exercitu ducentorum millium petit. Cumque Araxim fluuium transisset,
posuit, vbi callidè euocatis Scythis, tertiam partem exercitus reginæ cum filio eius interfecit.
quam rem Cyrum in insidias astutè vocatum, mulier cum toto deleuit exercitu adeò, vt nec
cladis remansisse feratur nuncius. Capite quoque eius in vtrem humano sanguine plenum
sexus sui immemor dixisse fertur: Satia te sanguine, quem sitisti. Res miranda, nec fatali eu
sed Dei occultis iudicijs tribuenda. Quis hæc audiens non stupeat: cuius vel saxeum pectus fa
tam miserabile ad amorem Dei, contemtumque mundi non emolliat? Ecce enim vir totiu
entis, ac ipsius triumphator Babyloniæ, quem propter eximiam virtutem Esaias longè antè
stum vocauerat, cui iuxta eundem prophetam Dominus gentes subiecerat, dorsa regum ve
portas æreas, ac vectes ferreos confregerat: hic, inquam non solùm terris, sed & aquis formid
ab infima fragilisq; conditionis muliere decipitur, ac cum tam infiniti exercitus multitudin
ditur & deletur. Quid ad hæc dicemus qui mundo inhærere volumus, ne dicam cernere, pa
etiam quàm misera sit mortalium conditio, possumus, & ipsis tamen caducis ac transitorij
quam robustis ac permanentibus adhæremus? Nec duritiei id, sed bonitati ac misericordiæ c
potentis Dei ascribendum dixerim, qui, vt ad amorem sui, permanentemque in cœlo ciuitatis
sionem nos vocaret, hanc inesse miseriam rebus mortalium voluit. Hic est Cyrus, qui dum
dæis allatum Esaiæ vidisset (hoc quod posuimus) testimonium, captiuitatem ex parte (vt H
nymus ait) relaxauit, finitis à prima captiuitate Iudæ sub Iechonia (iuxta supputationem p
Hieronymi in prophetiam Ezechielis) 40. annis, qui à desolatione templi tricesimus erat.

Idem. Pythagoras ex malleorum ictibus diuersè concrepantibus, Musicæ septem discr
vocum inuenit: Socrates discipulos habuit Platonem & Aristotelem quorum alter de potent
pientia, bonitate creatoris, ac genitura mundi, creationeque hominis, tam luculenter, tam sa
ter, tam vicinè veritati, disputat, vt ob hoc à quibusdam ex nostris Hieremiam in Ægypto a
& ab eo de fide nostra imbutus fuisse credatur: alter verò Dialecticæ libros artis vel primus ed
vel in melius correxisse, acutissimeque ac disertissimè inde disputasse inuenitur. Sed Plat
(qui præfati Aristotelis non solùm apud Socratem condiscipulus, sed & post mortem Socratis
ceptor fuit) longè post Hieremiam fuisse ex hoc, quòd circa tempus captiuitatis σόφοι, id est sa
tes, qui philosophos præcessêre, fuerunt, innuitur, vnde non inconuenienter arbitrati sunt, qu
cum cæteris philosophis, naturali ingenio per visibilia mũdi inuisibilia comprehendisse dixer

Omnia enim quæ de diuina natura, humana ratione inuestigari possunt, inuenerunt:
ptis his in quibus summa salus consistit, quæ per gratiam Iesu Christi à mansuetis corde cogno
tur. Vnde Augustinus: In principio erat verbum, & omnia quæ in profundissimo sermone
gelista prosequitur, vsque ad illum locum, vbi de mysterio incarnationis agere incipit, in Pl
se inuenisse dicit. De Platone & de eius de Diuinitate notitia dictum est suprà Anno 432.

Idem Lotharius Ducem Polonorum in conspectum suum non admisit, priusquàm 12
norum tributum, hoc est 500. libras ad singulos annos persoluisset, & subjectionem perpe
Sacramento promisisset: Regemque Daciæ in signum subjectionis ad decorem Imperialis reu
tiæ gladium sibi sub corona deferre: & Belgicam prouinciam imperio subesse fecit. lib. 6.

Idem c. 3. lib. 8. Sed quærendum est, quare Dominus ciuitatem suam tam immaniter t
lari permittat, cur eius hosti tantam malefaciendi efficaciam tribuat? At non est mirum, si D
nus Ecclesiam suam de nihilo suscitatam, & ad summum fastigium in terrâ exaltatam, ante vl
tribulationis brauium, ne longo dissoluta ocio in amore sui conditoris torpeat, excitatam gr
sima prius exerceat palæstra.

Idem. Sicuti Pharao insequendo populum Dei ad mare rubrum (quæ 11. persecutio
cum exercitu suo funditus est deletus: sic ciuitas mundi, quæ modò multis modis diuinâ vl
percussa est, & percutitur, cum capite suo Antichristo vndecimam, id est, nouissimam, ac o
um periculosissimam persecutionem mouebit: ibique percusso Antichristo funditus deleb
Ciuitas autem Christi exaltata exaltabitur, ac in æternum cum ipso regnatura feliciter conf
mabitur.

Idem. Dominus humiliandam ad tempus exaltauit Romam.

Idem. Et ſic toto orbe Romanis ſubiecto & deſcripto, tertiò ſub Augusto Ianus clauditur, er 12. annos clauſus manſit. Ipſe verò Auguſtus, quamuis iam totius orbis eſſet dominus, num tamen ſeriò, vel ioco dominum paſſus eſt ſe vocari. Vbi profectò ſuperbiæ noſtræ obuia qui hoc ſummopere Chriſti ſacerdotes expoſcimus, quod rationis intuitu etiam gentes declinunt.

Idem, Romanorum regnum Babylonico ſimile eſſe: libro 6. capite 22. de creatione Otho Regis, & translatione Imperii ad Teutonicos, vel ad orientales Francos, ſcribit. Ex hinc Regm Romanorum, quod poſt Francos, & Longobardos ad Teutonicos, vel (vt aliis videtur) ſum ad Francos, vnde quodammodo elapſum fuerat, translatum eſt. Cui ſcilicet opinioni ommodatum videtur, quòd Regnum Romanorum, iuxta maiores noſtros, Babyloniorum perio ſimilem ortum, & progreſſum habere dicitur. Sicut ergò illud duabus famoſis mutaibus, Medorum ſcilicet & Perſarum ſuccubuiſſe conſtat: ſic & iſtud item duabus tantùm, Græm & Francorum, ſubiacere debere volunt.

Idem. Ex hinc Romana Eccleſia Occidentalia regna, tanquam ſui iuris à Conſtantino tradita affirmat, in argumentumque tributum (exceptis duorum Francorum regnis) vſque ie exigere non dubitat.

Idem. Ex quo apparet, Romanos quidem creuiſſe in diuitiis, & potentiâ, ſed decreuiſſe, uo auaritiam ſequi cœperunt, in veritate & iuſtitia.

Idem. Diſcant ergò Principes orbis in ſummo poſiti, omnium ſummum creatorem ſupræ mente habendo, moderantiam ſeruare: & iuxta Ciceronem, quantò maiores ſunt, tantò rant ſummiſsius. Optimè enim à Phyſicis fallaciam complexionum conſiderantibus, dictum noſcitur: Melius ad ſummum eſt, quàm in ſummo.

Ex tertia parte Opuſculi Tripartiti, in ſecundo Conciliorum tomo impreſſi c. 1. 1126.

Circa hoc ſciendum eſt, vulgare eſſe, quod malæ mulieres dicunt, quòd plus lucrantur in vno feſto de peccato ſuo, quàm per totam ſeptimanam, vel quindenam ferialem. Similiter cone multis aliis peccatis, quòd plura fiant innumerabiliter in feſtis, quàm in aliis diebus. Et ideo ur, quòd acceptum eſſet Deo, quòd pauciora feſta eſſent in Eccleſia Dei, cùm in ipſis Deus offendatur: vel ſaltem quòd liceret operariis, poſt auditum diuinum officium, in aliquibus minoribus ire ad opera ſua, præcipuè cum plurimi non habeant, vnde ſe & ſuos ſuſtentent e labore ſuo: & illi qui iam abundant & habent, plus expendant in tabernis diebus feſtis, aliis ferialibus. Propter quod tanta feſtorum multitudo plurimùm cedit in populi gran.

Iterum. In quibuſdam Eccleſiis cathedralibus eſt conſuetudo, quòd quando Canonici non reddunt clericis, quod debent, clerici faciunt eos ceſſare à diuinis. Vnde & ſæpe ceſſatur s Eccleſiis; imò quandoque ex cauſa modica & occaſione. Videtur autem, quòd multò meſet, vt aliæ pænæ contra huiuſmodi canonicos conſtituerentur, ne cultus diuinus in huiuſmoleſiis annihilaretur.

Iterum: Etiam in quibuſdam diœceſibus eſt conſuetudo, quòd non cantatur per artem poteſt addiſci ferè per annum: ſed per vſum, qui vix poteſt ſciri per 6. annos. Et ideò ſunt i clerici in huiuſmodi locis valdè illiterati: quia tempus, quod deberent expendere in liteddiſcendis, oportet eos expendere in huiuſmodi vſu addiſcendo. Et ideo multò melius etur, quòd vbique cantaretur per artem.

Iterum: in multis Eccleſiis cathedralibus eſt conſuetudo, vt quò totam Bibliam legant per m, faciunt lectiones adeò prolixas in matutinis, quòd ferè nullus audit totas matutinas: & ſi manent ibi, dormiunt frequenter. Et ideò videretur melius, quòd in iſtis Eccleſiis omnes nes tam de tempore, quàm etiam de feſtis fierent ita temperatæ, quòd fragilitas humana poſſet ceas vſque ad finem.

Item in multis Eccleſiis cathedralibus ita pauci clerici veniunt ad horas canonicas, quòd doque vix ſunt in choro plures quàm quatuor aut ſex, cùm tamen ſit magna multitudo cleum in iſtis Eccleſiis, & de nullo alio ſeruiat, niſi de officiando Eccleſiam. Porrò remedia contra mnia poſſunt haberi per ſtatuta, in quibus dicatur breuibus, & decentibus, quòd in feſtis haſ conſuetis liceat operari poſt auditum officium, præterquàm in talibus. Et quòd de cætero ogantur homines ad alia feſta noua.

Et paulò pòſt ex capite ſecundo. Quia nemo inferior audet ponere os in Eccleſiam Roma tantò magis deceret, vt ipſe dominus Papa, & domini Cardinales attenderent diligenter genda in Eccleſia Romana, & inciperent ab illis, vt correctio aliorum, quæ ad eos ſummè per maiorem haberet efficaciam. Ecce enim quantum damnum, & quantum ſcandalum ema per totum mundum, vt de aliis taceatur, in tantis vacationibus Papatus, quæ contigerunt in s noſtris.

C.3. Totus ferè mundus obloquitur,& scandalizatur de tanta multitudine religiosorũ pauper
introierunt in mundum: qui non iam religiosi, sed trutannii vocantur à multis, quod cedit in
ximam uilipensionem religionis sacræ. Et licet istorum status bonus posset dici, & adhuc poss
huiusmodi statibus bonis multi boni inueniri, tamen non videtur expediens, istos pauperes m
plicari, nisi tantum, quantum potest mundus commodè portare,& quòd honor religionis seru
sicut non fiunt Episcopatus vel parochiæ, vel canonici in eadem Ecclesia, nisi quantum ration
videtur.

Iterum, sunt quædam mulieres religiosæ pauperes, quæ occasione quærendi necessaria discu
per villas & castra: quod est valdè indecens, & etiam periculosum in mulieribus. Et paulò p
C.4. Cùm innumerabilia mala sequantur ex malis prælatis, videtur quòd in eorũ promotion
beret apponi maxima cura, per intelligentem inquisitionem de persona, à personis, quæ non co
uerunt mentiri. Iterum, tanta difficultas est in depositione prælatorum secundum iura propter
titudinem testium, quæ ad hoc requiritur, quòd nullus, quantumcunq; sceleratus, depositione
met. Et ideo Ecclesiæ innumerabiles sub vno prælato pestifero stante multis annis, destruun
temporaliter & spiritualiter. Et ideò bonum videretur, quòd ordinaretur per aliquod ius,
prælati mali facilius possent remoueri. Et sequeretur ex hoc fructus duplex: scilicet Liberati
clesiarum, quæ sub ipsis pereunt: & incusio timoris in aliis malis prælatis. Nec videtur, quòd
ebus istis sit eadem ratio prædictæ difficultatis seruanda, quæ fuit olim: quia tunc ferè omnes p
ti erant boni: & qui contra eos mouebantur, malè mouebantur. Nunc autem ferè nullus mo
ad accusandum prælatũ, nisi boni qui habent zelum Dei accendentem eos contra malos præl

Iterum, tanta est omisio in prælatis circa correctiones, quòd rarò fit aliquis qui corrigat,
de illis qui boni esse reputantur. Et cùm ex hoc proueniant mala innumerabilia, esset circa ho
gnum consilium apponendum.

Iterum, tanta vanitas & lasciuia apparet in familia prælatorum multorum, in vestibus, p
& virgatis, & capellis de floribus, & corrigiis deauratis, & similibus multis, quòd non est Rex
Princeps secularis, in cuius familia maior vanitas inueniatur: & benè deceret, quòd in famili
cessorum Apostolorum maior disciplina appareret in habitu & ornatu: sicut iura ordinauer
habitu clericorum, quòd sit honestior, & magis disciplinatus quàm laicorum.

C.5. In curiis multorum prælatorum tanta fit extorsio pro sigillo, quod vltra omnes expensas
requirit sigillatio, habent prælati multi de lucro sigilli modò mille libras, modò duo millia, &
lia: quod non videtur posse fieri sine magno animæ periculo, cùm ordinarii, qui sunt comp
ter stipendiati, gratis ea quæ sunt iustitiæ, debeant exhibere.

Iterum, multi vsurarii ad hoc inducunt debitores, quòd faciant sibi literas dari, & recogn
eos cum iuramento, quòd tantum sibi debent de sorte, quod falsum est, quò faciant sibi vsur
sortem computari. Et officiales multi, licet sciant istam fraudem, sigillant tales literas, propt
crum sigilli. Et expediret multum, contra fraudes istas, quæ multùm sunt multiplicatę, remed
ueniri.

C.6. Iterum, diuites parochiæ dantur vt frequenter talibus personis, quæ nunquam residenti
rarò inuenitur Episcopus, qui circa residentiam huiusmodi nimis facilè & cum multis non di
set, in damnum maximum animarum, & destructionem Ecclesiarum.

Iterũ, quando ponuntur vicarii à personis curatis in suis parochiis, non habetur vt freq
ter respectus ad bonitatem & sufficientiam personæ sed ad illum, qui pro minori salario hab
Et fiunt innumerabilia mala in extorsionibus, & aliis per huiusmodi vicarios.

Iterum, parochiæ frequenter non dantur secundum Deum, sed per preces & familiaritate
sonis omninò indignis, & quæ nihil valent ad regimen animarum. Et quod peius est, tanta e
die remisio in multis prælatis, quòd sacerdotes parochiales, qui in immunditiis, & aliis c
nibus notoriis sunt exempla & via perditionis suis subditis, non corrigunt: etsi interdum for
puniunt in pecunia, in sceleribus suis dimittendo eos. Iterum, tanta est ignorantia in sacerdo
innumerabilibus, quòd in soluendo & in ligando, & in huiusmodi indiscretè multos ad infer
mittant: & ideò expediret, &c.

C.7. Tanta immunditia luxuriæ notoria est in multis partibus mundi, non solùm in clerici
etiam in sacerdotibus, imò (quod horribile est audire) in prælatis maioribus.

Iterum, tam malè expendunt illi bona Ecclesiæ modò in vanitatibus, modò in superflui
bus, modò in ditandis & sublimandis consanguineis, modò in suis luxuriis & peccatis. Ite
sunt tot & tanti, qui nihil boni faciunt in Ecclesia, nisi quòd bonis Ecclesiæ ducunt dies in deli
quòd valdè timendum est, ne Deus propter huiusmodi & alia scelera nimis grandia & multa, &
diu durauerunt, confundat, vel confundi permittat statum Ecclesiasticum, nisi aliqua correctio
sequatur: sicut factũ est de Iudæis à Deo primùm exaltatis & pòst destructis in perpetuũ, & con

C.10. Item, concilia antiqua, & etiã posteriora, vix inueniuntur, & est mirabile, quomodo ho
neglexit Ecclesia Romana: & quomodo non ordinauit, quòd in Ecclesiis cathedralibus, vel e
Metropolitanis saltem semper haberentur. Multa enim sunt in eis valdè vtilia, quæ non sunt red
in ius, sicut patet in Lateranensi concilio, in quo data est forma indulgentiæ, quæ datur sument
crucem: & mandatur prælatis, quòd non habeant nisi tria fercula: & alia multa bona, quæ
sunt scripta in iure.

Ite

tem cùm tota Ecclesia regatur hodie per iura canonica,& non excusentur illa nescientes,in mul-alibus : ualdè bonum esset, quòd fieret, &c.
2. Quia plurimi prælati (proh dolor) sunt tepidi circa ea, quæ Dei sunt, imò etiam contrarii omni bono,non videtur modo aliquo expedire.
Item dicitur, quòd ciconiæ congregatæ, quando instinctu quodam naturæ sentiunt, quòd ali-de illis, relicto compare suo, commixta est alii, omnes insurgunt in eam, & cum rostris deplu-t eam, & in eam desæuiunt: quid ergò debent facere prælati boni congregati de illo socio suo, s luxuriæ turpitudo innumerabiles inficit, & fætet in tota sancta congregatione?
Item 2. Esdræ 9. capitulo legitur,quòd Esdras purgando Israël à mulieribus alienigenis, ince-sacerdotibus, propter quod videtur, quòd purgatio istorum omnes alias debeat præcedere,et-iuxta illud Ezechielis,à Sanctuario meo incipite,&c.
em, dicitur,quòd tempore Regis Philippi,totum regnum Franciæ fuit suppositum deuotioni, tenebat quandam mulierem pro vxore,quæ non poterat iustè esse eius vxor. Quid ergò est fa-dum de prælato,qui non solùm mulieribus maritatis abutitur, sed & monialibus & abbatissis enter? Item,temporibus modernis duo Imperatores depositi sunt in conciliis, propter tempo-damna,quæ Ecclesiæ inferebant. Rex etiam Portugaliæ remotus est per Ecclesiam, ab admini-ione proprii patrimonii,quia ad regimen ineptus videbatur. Quomodo ergò Ecclesia potest mulare, quin prælatus, qui etiam innumerabilia mala infert Ecclesiæ,& ineptus est penitus ad nen animarum, solenniter deponatur? Imp. Frid. 1. PP. Alex. 3.

Simeon Dunelmensis l. 2. Chronicorum. 1164.

Nno Domini 1099. Vrbanus Papa in concilio Romæ, hanc inter cæteras sententiam valdè execrabilem habebat, contra principes illos, qui prælatorum inuestituras darent: Nimis exe-e videtur vt manus, quæ Deum cuncta creantē (horrenda blasphemia) suo signaculo creent, nc ignominiam detrudantur, vt ancillæ fiant earum manuum, quæ die ac nocte obscænis con-us inquinantur. &c. Imp. & PP. V. S.

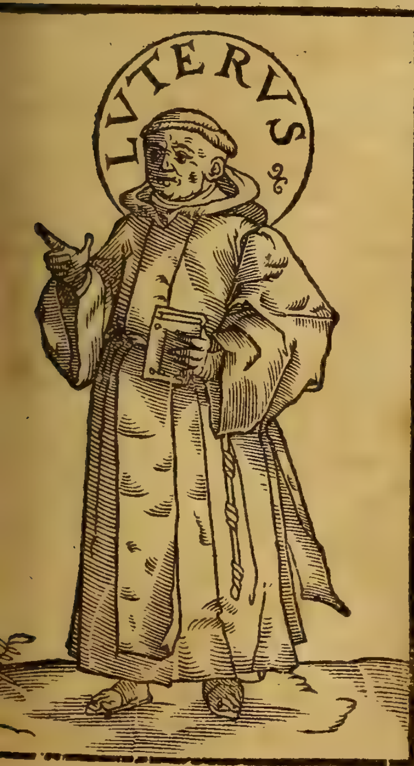
Gualo Brittannus. 1165.

lc in quosdam monasticę professionis sacrificos scripsit inuectiuas, in quibus reprehendit eo-rum petulantias, pompas, fraudes, philargyrias,& imposturas: ac in libro quem in Monachos s scripsit,à principio statim eos sacrilegos Monachos, Ecclesiarum emtores &c. vocat. Balæus .c. 5. Imp. & PP. V. S.

Ealredus Rhiuallensis Monachus. 1166.

ipsit librum de Prælatorum moribus, & abusionibus claustri. Item super onus Babylonis,& institutione inclusarum. Imp. & PP. V. S.

Fridericus Barbarossa Imperator, ex Chronico Carinthiæ. 1170.

FRidericus Barbarossa Imp. in ducatu Carinthię ædificauit templum, cui nomen ad Ingingam. Vt verò de miraculo quodam vobis dicam: idem Barbarossa Magnus templum illud quibusdā statuis decorauit lapideis multifariis. Earum quædam (autore sine dubio docto quodam & futurorum, ac quòd aliquando Ecclesia reformanda foret, haud ignaro) repræsentauit Monachum cingulo præcinctū, discooperto capite, vt Monachus consueuit esse: supra caput autem illius scriptum erat literis maiusculis sic: LVTERVS. Hoc tamen ex parte iniuria tempestatum & antiquitatis vix amplius agnosci potest, nisi oculis acutè intuearis & diligēter lustres. Quid verò portendat, coniicere facile est cuilibet, dicit Theoph. Paracelsus in Chronicis Carinthiæ.

Petrus Comestor Cantor Pariens. 1170.

HIc scholasticæ historiæ autor, in quodam quadragesimæ sermone in clericos inuehitur, dicens, eos in studio scripturæ esse negligentes: bona Ecclesiæ, quæ pauperibus debebātur, luxuriosissimè in exquisitas delicias, & nimiam crapulam, ac ingurgitationē consumere. Vocat eos falsos fratres, ac prolixè eorum luxu perditam vitam depingit, addens seuerissimam comminationem iræ diuinæ.

1170. *Ordo militum D. Iacobi de Spatha.*

IN Hispaniâ hic Ordo institutus fuit sub Regul Augustini, Pontifice Alexandro 3. qui eum apr uit. A Rege illi vectigal 170. aureorum millium tributum. Volat. Polyd. Panuinius. Initium eius anno 1170. vocatur & Compostellanus ordo. summus Magister habet apud Regem primum lo summi Magistratus. Signantur purpureâ cruce, qua te pectus militaris Spathæ capulum exprimit. Mili præcipuè contra Mauros. Iouius in Consaluo. Fuit h Ordinis, ut etiam superiorum militum, institutio ctissima, & salutaris: utpote quâ nihil aliud specta fuit, quàm plantatio & propagatio Ecclesiæ, & Im Christi, ad Dei gloriam, & Reipublicæ Christianæ tatem. Vt autem nihil est in rebus humanis pe tuum; sic etiam quidam ex his, ut & alijs ordinibu generârunt, & à maiorum instituto defecerunt. E pum enim abundantiâ, à pietate, integritate, & for dine in Epicuræam securitatem, luxum, mollitier prolapsi nihil aliud agunt, quàm ut Seb. Francus sc

Kleyder auß/ Kleyder an/
Essen Trincken vnd Schlaffen gan/
Ist die arbeit/so viel Orden han.
Imp. & PP. V. S.

1170. *Moguntinus Archiepiscopus Bellator.*

HOc tempore, mirum dictu, Christianus Archiepiscopus Moguntinus pro Imp. bellum rebat in Italia: Homo Theutonicus, natione Turingus, non minor facundiâ quàm re gestarum gloriâ, Latina, Græca, Italica, & Brabantina lingua mixta vtebatur. Ferunt, quò ni & meretrices in exercitu eius, maioribus vterentur sumtibus, quàm tota Imperatoris fam quæ tum opulentissima videbatur. Crantzius & Meyerus. V. S.

1172. *Annales Michaëlis Glycæ Siculi,*
in Byzantina historia lib. 4.

PHocas Imperator cùm eo die, quo ludi equestres peragebantur, in edendo ac bibendo dum excessisset, à plebe per ignominiam verbis huiusmodi notatus est: Rursus è cauc bisti, rursus mentem amisisti? Ob id conuitium complures morte multauit. Itaque cùm derent proceres ac magistratus Reipublicæ, magnam hominum multitudinem multis affici lis, bona per publicationem adimi, capita præcidi: ad Aphricæ prætorem Heraclium literas tunt, qui precibus eorum motus, continuò classem parat, & contra Phocam proficiscitur, adf secum illam imaginem Christi, quæ manibus facta non erat. Hoc modo Phoca superato, P nus quidam vnus ex magnatum numero, cuius vxoris pudicitiæ Phocas antea struxerat insi subitò in palatium irrupit, & Phocam Imperatorem pulla veste indutum mox ad Heraclium ducit. Qui cum Phocam verbis hisce compellaret, Itáne miser rempublicam administrasti spondit Phocas: Tibi verò per me licet, vt rectius eam geras, Hinc ei rectâ manus & pedes putati, cutis dorso detracta, exsecta verenda, & hastæ affixa, caput denique gladio recisum, quus corporis truncus in foro, quod Boarium nuncupant, per contumeliam hinc inde tra tandem igni traditur. Alii, vt etiam Cuspinianus ad bouem fuisse combustum tradunt. Is locus, qui ex eo quòd æneus esset caminus forma bouis, quem Pergamo allatum ajunt, vbi era situs, bouis appellatione nuncupabatur: de quibus etiam suprà apud alios. Imperatore & vt suprà.

Idem. Aliquid præuidere, deque signis quibusdam id, quod futurum sit, obscuriu coniectare nos posse citra contradictionem omnem fatemur. Nam in rebus adeò manifestis stere diu sanè nequimus. Quanquam enim homo in Paradiso peccauit, quanquam concessum vaticinandi munus, atque beneficium amisit: non tamen Deus ille misericors eum prorsus sim euadere brutis iumentis permisit. Quò fit vt signa quædam ei suppeditet, de quibus interdu tura prospiciat, eóque pacto securitati suæ consulat.

Idem

Idem. Gregorius Papa Romanus ob imagines Italiæ, Romæque vectigalia Imperatori ius pendi vetuit: adeoque totam illam regionem ab hoc Imperio prorsus avulsit.

Idem. O casum infelicem: in hostium denique potestatem venit Diogenes, & vinctus ltanum deducitur. Ille verò solio suo desiliens, pro more calcata Diogenis ceruice, mox eum ra erigit, & amanter complexus: Formidinis, inquit, expers esto Imperator. Non enim cor- vitæque tuæ periculum creabitur, sed ex dignitate maiestatis tuæ præstantissimæ à nobis ho- pere. Nam stultum equidem esse arbitror eum, qui fortunæ casus improuisos secum ipse non ndit, ac reueretur. His dictis, solii sui, mensæ, gloriæque participem Diogenem facit: eumq; tauum vsque diem apud se retentum, variè recreat, & consolatur. Cumque Sultanus Impera- n interrogaret aliquando: Quid obsecro facturus de me fueras, si me tuam in potestatem re- m habuisses? Imperator sine fuco & adulatione respondit: Multis equidem flagris corpus cecidissem. Ad quæ vicissim Sultanus: Ego verò, inquit, sæuitiam rigoremque tuum ne- uam imitabor. Quinetiam audio Christum illum vestrum pacem inter homines, & obliui- injuriarum sancire, ac præcipere, superbisque resistere.

Secundum hæc fœderibus initis, pace perpetua constitutâ, inter liberos affinitate contra- iscessum vtrimque non sine multis complexibus, & honoris exhibitione, qua alter alteri fau- na quæque precaretur. Hoc pacto revertitur intra fines Romanos Imperator.

dem. Isaacius Comnenus imperator superfluos ædium religiosis exercitationibus destina- redditus præscidit, relictis tantùm ijs, quæ vsibus hominum illorum sufficerent: quo facto at eos, vitam inopem agendam esse, non delitijs affluentem. Cæterùm patriarcha nimium Imperatorem confidens & audax, nonnunquam illum ad postulata quædam aliquantò a grauioraque, parùm propitium, & facilem habebat. Quapropter eum pœnis diris subie- ditis etiam comminationibus, hæc vulgò iactata verba proferens: Ego te Furne condidi, ego q; destruam.

Cæpit etiam consilium induendi tinctos coccineo colore calceos, cùm diceret, ita Ponti- iscos factitare solitos, adeoque confirmaret, idem iuris in vsurpandis illis, sibi Pontificem uoque sacerdotii non abs re vendicare posse. Nihil enim esse discriminis inter regnum & otium, volebat. Hæc vbi cognouisset Imperator, potius aliquid in illum agendum, quàm andum ab eo statuens, hominem exilio multat; dumque moliretur amplius, ut solio pror- urbaretur, diem suum patriarcha obijt.

Ioannes Comnenus in continuatione Annalium Glycæ.

m Manuelus sectatores vitæ solitariæ, propter possessiones & mundana negocia, parùm reli- oni cultuique diuino deditos videret: nullas eis vineas, nullos agros, nullas possessiones uit: sed ex fisco tantum pendi iussit, quantum ad victum cultumque corporis satis esset. r nimirum cupiditatem immodicam struendi monasteria improbâsse, ac posteris exem- rodere voluisse, quo pacto templa condenda, & quæ hominibus eiusmodi ratio viuendi sit benda.

'antum autem abfuit, vt eorum institutum probaret, qui solitariam vitam professi, & opi- uunt, & multitudine curarum magis distrahuntur, quàm ii, qui huius vitæ deliciis occu- : vt sanctionem Nicephori Phocæ, fortissimi Imperatoris, olim abolitam, de non augen- nasteriorum latifundiis, quasi postliminiò reuocârit. Mortuus est tandem, parùm consti- dinatisque rebus Imperii, cùm Astrologis fidem habuisset, qui victurum adhuc 14. annos erant. Imperauit annos 38. tribus mensibus demtis: ad quod Imperii spacium vetustum m alludere videtur:

Tui prehendet te postrema nominis.

Nam in græco Manueli nomine postrema syllaba tantum numerum complectitur.

Ibidem. Alexius, Imperator in castris designatus, omisso contra Vlachos bello, Con- opolim redit: vbi cùm inauguratus esset, quiddam memorabile contigit. Templo enim , cùm conscensurus esset equum Arabicum, sessorem ille non voluit admittere, sed oculis ne suffusis, auribus erectis, crebrò solum pulsans, & anterioribus vngulis cum fremitu sub- diciū præbuit, quasi Alexium tergo recipere dedignaretur. Vbi uerò post multos popysmos, cis palpationes placatus, crebros illos gyros & calcitrationes omissurus videbatur: Impe- eum insiliit, & habenas prehendit. Nihilominus ille ferocit, nec prius importunè saltare quàm gemmata corona capite imperatoris excussa, & ex parte comminuta, ipsum quo- ecisset. Alio equo adducto, fracta corona inauspicatum omen visa est Imperii cladium pertis, & imminentis ruinæ, noxæque hostilis.

Mon-

1172. *Monſtrum.*

ANNO 1172. peperit quædam fœmina apud Xanthum, infantem bicipitem, tria ha
tem brachia, totidemque pedes. Chron. Coſmodromij. Imp. & PP. V.S.

1173. *Nicolaus ab Aragonia in Compilatione*
regiſtri pontificum.

FRidericus anno 1150. cùm Hadriani 3. ſtapendam ſuſtinere noluiſſet, Pontificis auc
te, & omnium Cardinalium conſenſione, ab oſculo pacis excluſus eſt: videbat namque
tifex, illum ab antiqua conſuetudine defeciſſe, qua omnes Imperatores Petri Succeſſori, ut pe
qui obſequuntur. Quare ultrò citroq; exagitata diſputatione, cùm hinc inde quisque ſuas parte
viribus tueretur, tandem, more maiorum, variis rationibus atque ſuffragijs impulſus eſt Fede
ut ſtapendam Pontificis teneret, eiq; ex equo deſcendenti, demiſſo atq; detecto capite, famu
tur. Imp. & PP. V. S.

1175. *Itinerarium R. Beniamin Tudelenſis.*

IN hoc res memorabiles, quas ante quadringentos annos totum ferè terrarum orbem n
itineribus dimenſus vel ipſe vidit, vel à fide dignis ſuæ ætatis hominibus accepit, breuiter a
lucidè deſcribuntur.

A Luca ſex dierum inquit, iter Romam uſque eſt, maximam olim vrbem, gentiumque i
rij caput. Ibique erant Iudæi ducenti ferè honeſti viri, nulli mortalium tributum penden
quibus aliqui Alexandri 3. Papæ miniſtri ſunt Pontificis maximi totius religionis Chri
Erant autem ibidem doctiſsimi viri, in primisq; Dauid Magnus, & Iehiel Papæ miniſter,
nis elegans & prudens, frequens in domo ipſius, utpote domus & vniuerſæ rei familiaris præ
Imp. & PP. V.S.

1170. *Robertus Abbas de Monte S. Michaëlis Norman-*
nus, autor additionum Sigeberti.

ANno 1163. Ludouicus Rex Francorum, & Henricus Rex Anglorum, ſuper Ligerim
Tociacum cōuenientes, Alexandrum Papam Romanum honore congruo ſuſceperunt,
officio ſtratoris, pedites dextra læuaq; frenum equi ipſius tenentes, eum vſque ad præparatu
pilionem perduxerunt. Federicus, reiecto pallio, pedes tenuit. Hinc viguit conſuetudo, quæ
nunc in communi vſu ſeruatur, ut in literis ad Pontificem miſsis, omnes pedum oſcula inte
tandum conſcribant. Extat exemplum donationis inſularum, anno Domini 1219. in qu
Angliæ Papam ſalutat his verbis: Beatiſsimo Patri, & Domino Honorio, Dei gratia, ſu
Pontifici, Reginaldus rex Inſularum, commendationem cum oſculo pedum. Adhæc C
rex Siciliæ, anno Domini 1266. ita ſcripſit: Sanctiſsimo in Chriſto Patri, & domino ſuo, d
no Clementi, diuina prouidentia ſacroſanctæ & vniuerſalis Eccleſiæ ſummo pontifici, Ca
Dei gratia, Rex Siciliæ, cum omni reuerentia & honore, beata pedum oſcula beatorum.
1324. Rex Poloniæ Pontificem his verbis ſalutauit: Sanctiſsimo in Chriſto patri, & domin
reuerendo, Domino Ioanni, Dei prouidentia, ſummo Pontifici, Henricus Dux Heluiæ, hæ
gni Poloniæ, Dux Glogoniæ, & Poſnaniæ, cum recommendatis ipſius pedum oſcula beato
alibi; anno 1327. Sanctiſsimo domino Ioanni, diuina prouidentia ſacroſanctæ Romanæ, a
uerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici, Vladislaus Rex Poloniæ, deuotus filius ad pedum oſcula b
rum. Tandem Rex Angliæ, anno 1343. Pontificem Romanum vniuerſalem omnium E
arum paſtorem agnoſcens, eum ſumma animi demiſsione patrem ac dominum appellans, ill
rimam ſalutem dixit. Sanctiſsimo patri ac domino, domino Clementi, digna Dei prouid
ſacroſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ, ſummo Pontifici, Eduardus, Dei gratia, Rex
ciæ, & Angliæ, & Dominus Hiberniæ, deuota pedum oſcula beatorum. Imperatore 98. F
Papa 176. Alex. 3.

Idem. Mulier quædam reuelauit Pontifici Alexandro tertio, quòd in quinto anno
maxima fames ingrueret: quòd ex corruptione aëris innumerabilis hominum multitudo m
ra eſſet, & quòd Clerum Romanum grauis animaduerſio correptura foret, niſi ab exercitio d
ſipiſcerent, ſub quo à multis retrò temporibus vſque in hodiernam diem laborauerunt.

Idem. Obiit Stephanus vir honeſtus & literatus, epiſcopus Rhedonenſis. Huic a
quædam viſio mirabilis, quam ipſe cuidam monacho familiari noſtro ante mortem ſuam ma
ſtauit. Quædam enim perſona ei apparens leui ſibilo hos verſus ei dixit: Deſine ludere temer
tere ſurgere properè de puluere. Ipſe enim multa rhythmico carmine, & proſa iucundè & ad
ſus hominum ſcripſerat. Et quia miſerator hominum eum in proximo moriturum ſciebat, m
it eum, vt à talibus abſtineret, & pœnitentiam ageret.

Almaricus Gallus. 1180.

Lmaricus Gallus incepit hoc tempore docere ſacras literas : quòd ſimulachra, altaria & tem-
.pla diuorum, nec non & Miſſæ ſint mera idola, & humani delirij inuenta, nec fuerint tem-
Apoſtolorum ; nec ipſorum authoritate & conſtitutione introducta : ſed tantummodò Sacri-
quendam Magnum Romæ ea excogitaſſe : ſincerioris religionis Chriſtianæ Doctores hæc o-
penitus ignoraſſe : & cœna Domini eos vſos fuiſſe ſecundum inſtitutionem Chriſti, in vtraque
. Sed propter parriſiam ô Almarice, corpus tuum exhumatum, & cum libris, quibus Roma-
n infandos errores detexiſti, combuſtum fuit. Sigebertus, Pontius Paulinus de Gazophyla-
np. & Papa vt ſup.

Vaticinium beatæ Hildegardis, cui partim hoc ſeculo reſpondit euentus : partim futuro tempore reſpondebit. 1180.

Hoc eſt vaticinium D. Hildegardis, quæ cùm multas prædictiones, tum ſeptem vtiles valdè libros ædidit, qui manifeſtis ſcriptoribus in Treuirenſi Concilio, nouem Archiepiſcopis, inprimis verò Moguntinenſi, Colonienſi, & Treuirenſi approbati fuerunt. Huius mulieris cùm volumina, tum quibus ea approbata ſunt, Inſtrumenta, in Monaſterio D. Ruperto conſecrato prope Bingam reperiuntur.

Hæc verò prophetia pertinet ad Sacerdotium, aperitque calamitates, quæ vt grauiſsimæ, ita quoque iuſtiſſimæ noſtris peccatis imminent. DEVS OPT. MAX. in cuius manu, quicquid eſt rerum conſiſtit, mutare illas pro ſua diuina voluntate poteſt.

Cùm olim die quodam, propter aduerſam valetúdinem lecto affixa eſſem, nec non corporis, animique vigilijs maiorem in modum laboraſſem: videnti mihi, fœmina venuſtiſsimæ formæ apparuit quæ & ſuauitate, & voluptate tantâ præſtabat, tamque inſignem corporis elegantiam referebat, vt nullius eam hominis capere meus poſſet. Eâ quoque proceritate prædita fuit, quæ ad cœlum vſque pertingebat : ſplendore faciei cuncta illu-
: & ad aſtra ſuos oculos ſurſum eleuabat. Quin etiam candidiſsima veſte, quæ holoſerica
ruſcabat : & pallâ pretioſiſsimis quibusque gemmis (puta Smaragdo, Sapphyro, margaritâ,
) ornata cingebatur : nec non calceos nobiliſsimo vnione, cui Onychio nomen, condecora-
abat. Erat tamen facies illius puluerulentis quibusdam maculis reſperſa : veſtimentum à de-
rte lacerum : eximio ſuo decore palla ſpoliata: calcei denique ſupernè infecti nigredine ſqua-
nt : ipſa verò ingenti ploratu, ac lamentabili vociferatione cœlum inclamabat dicens : Audi
faciei meæ ſordes, ac ſpurciciem : lachrymare terra, quòd veſtis mea lacerata : quodque cal-
orem oſtendunt, inferne freme : ſuæ vulpeculis ſunt cauernæ : & volatilibus cœli nidificare
nihi verò nec auxilium, nec conſolatio vlla ſuppetit : imò ne baculus quidem reſtat, cui in-
ietem agere poſſem. Præterea dicebat : Ego delitui in patris corde auſcultans, donec ho-
ilius in virginis vtero conceptus, inde in lucem æditus, ac poſtmodùm ſanguine profuſo, è
m numero exturbatus eſſet. Qui me ſanguine iſto ſibi deſpondit, ac dote maritali perquàm
ter inſtruxit : vt ſibi purâ, & ſimplici regeneratione ſpiritus, & aquæ commaculatos, ac ſer-
pumâ hæreditarioque malo damnatos denuò parerem. At verò liberi mei, videlicet ſacerdo-
orum officij fuerat, inſtar auroræ ſplendidum reddere vultum, & veſtimento nitorem ful-
æmulum conciliare : pallam velut gemmis micantem illuſtrare : calceos denique tam luci-
ræſentare, vt cum albicantibus certare fulguribus poſſent : illi inquam vultum meum fœdè
aculârunt, veſtem diſciderunt : pallam tenebricoſam reddiderunt : & calceos meos nigrore
e non dubitârunt. Quos muneris ſui ratio iubebat, vt me vndique exornarent, ijdem me ne-
turpiſsimè deformârunt. Nam adeò vultum meum commaculauerunt, quòd & corpus,
uinem ſponſi mei, ſummâ impuritate, indecoris ritibus, absque omni caſtitate, ſcortatorum
er extremum auaritiæ crimen emunt, vendunt, & ad omnes illicitas actiones adhibent, tan-
rùm immunditie, ac ſi quis infantem porcis in cœnum proijceret, eodemque ſuam pulcher-
faciem confœdaret, atque illineret. Quemadmodum enim homo, ſimulatq; formato eidem
terra Deus vitæ ſpiraculum indidit, caro & ſanguis eſt factus : ita hodierno etiam die adhuc
m numen agere ſolet cum pane, ac vino diluto ſuper altari. Recitatis enim vſitatis à ſacerdote
ac inuocatâ ſanctiſsimâ Trinitate, transmutatur ea in veram carnē ac ſanguinem ſponſi mei:

quamuis hæc nemo hominum propter Adami lapſum, corporali oculorum acie tueri queat. I
quoad peccatorum vulnera recentia hiant: ſponſi quoque vulnera tanquam recenter inflicta
teſcunt. Has Chriſti plagas auaritiæ ſuæ ſordibus ſacerdotes inquinant,& aliam atque aliam E
ſiam circumuagationibus obeundo renouant.Deinde veſtem meam diſcindunt,qui me candic
ac venuſtam reddere,puriſq; cultibus honeſtare debebant: cùm & legem, & ſacroſanctum Eua
lium violant, nec ſacerdotalem dignitatem ſartam tectamq; conſeruare ſtudent. Sic autem ten
meam inuoluunt pallam, quando traditas ſibi leges negligunt: nec eaſdem ieiunijs tanquam
biliſsimâ Smaragdo ſeruant: nec eleemoſynis velut inſigni ſapphyro cuſtodiunt: nec denique
bonis operibus, quibus Deum ceu precioſis gemmis honoramus colunt: cùm tamen illas pro
animo, abſolutis & perfectis actionibus complere deberent. Porrò calceos meos denigrârunt,
nec iuſtitiæ vel æquitatis, nec aliarum honeſtarum virtutum exemplis auditoribus ſuis præ
runt: quanquam eos in calceamentis meis, velut in myſterijs, pulcherrimum ſplendorem, co
quotidianis oculis, excitare fas erat. Falluntur pſeudoſacerdotes, dum ſacerdotalem dignita
neglecto munere, ſibi vendicant: quod tamen fieri minimè poteſt: ſiquidem nemo niſi labor
prius ſit meritus, mercedem reportat. Si quem verò gratia diuina tangit, is ad opus faciendu
inſtigatur, vt mercede non indignus iudicetur.Cœlum igitur varijs pluet doloribus & ærumnis
bus humanum genus D E V S omnipotens vlciſcetur: ac nebula totum terrarum orbem ita o
rabit, vt omnes eius fruges exareſcant, & decora illius, ornamentaq; omnia, vellut pallida red
tur: profunda etiam terrarum loca frement: & ad iuſtam iracundiam, vindictam, ac dolorem
lum & ſtellæ commouebuntur. Quinetiam vniuerſorum principũ furor,& temeritas vulgi, m
in vos ſacerdotes impetu ruet: & quibus ego neglectui fui, diſsipatos in fugam conijcient: nec
omnibus fortunis, atq; opibus exuent: propterea quòd ſacerdotale munus, quantum in vobi
rat, prophanaſtis. Idcircò de vobis ſic loquentur: qui cùm adulterij, tum latrocinij, omniumq
lerum maculis ſunt referti, eos è Chriſtiani nominis conſortio delebimus, & munere ſtipendi
abdicatos relegabimus: & hac in re quàm optimè ſe de cœleſti numine mereri putabunt,& ſacro
ctam à vobis contemeratam eſſe Eccleſiam, ac mirificè deformatam dicent. Hinc ſcriptura in
cur tanto fremitu ringuntur gentes, & populus vanitatem corde ſuo machinatur? His inte
conſilijs reges: & principes terræ contra vnctum Domini factiones ineunt. Fit enim prouiden
fato Diuino, quòd iudicijs ſuis iram in vos diſtringunt: & inanes aduerſus vos molitiones plu
gentes ſuſcipient: quæ ſacerdotales veſtras luſtrationes, & religionem pro nihilo putabunt.
etiam veſtræ deuaſtationi, ſeculari ſuâ potentiâ, terræ reges aſsiſtent: & quibus eſtis ſubiecti, p
pes aliquo die, in vos omnes conſpirationem facient: vt quemadmodum innocentiſsimum ag
nefarijs veſtris ſceleribus expuliſtis, vos etiam ſimiliter ſuis finibus exterminent.

Adhæc omnia vox cœlitus ad meas aures deferebatur inquiens: Muliebris hæc forma ſa
Eccleſiã repræſentat. Proinde tu homo, quæ cernis hîc oculis,& quas miſerabiles voces auribus
ris, ſacerdotibus quibus & moderandæ,& docendæ plebis munus eſt commiſſum, aperito. His p
de ac duodecim Apoſtolis negocium eſt datũ: vt egreſsi in omnes terræ fines Euangelium om
creaturis, vel hominibus annunciarent. Poſtquàm enim ſummus rerum conditor Deus hom
ornauit: in eodem omnes creaturas notauit, haud ſecus atq; in paruulo calendario tempus, ac
merus anni totius exprimitur: ideoq; Deus hominem intelligens, omnes creaturas dixit. Ad
etiam hæc ſequentia: Miſera ego fœmina præter hanc ipſam formam vidi nudum in aëre glad
pendentem, cuius ſuperior acies cœlum, inferior terram reſpiciebat: & dirigebatur gladius iſt
uerſus Eccleſiaſticum ordinem, quem propheta quondam conſpicatus, cum admiratione roga
Qui ſunt iſti, per nubes inſtar columbarum ad feneſtras volitantes? ſcilicet qui ſublati à terrâ i
tum,& à vulgi conſuetudine ſegregati, cùm ſanctè viuere, atq; in verâ ſimplicitate, tum morum
operum, velut columbæ ſe tueri deberent: malitiæ potius dediti, prauis ac ſceleratis moribus fa
reprehendendis improbè ſtudent. Vidi etiam porrò angelum, qui nonnullas vrbes ſacerdotũ ad
ſupremorum præſulum velut reſcidit; ſicut Ieroſolymam poſt Chriſtum morte ſublatum, reſci
legimus.

Veruntamen & hoc vidi, quòd D E V S in tantâ rerum aduerſitate, permultos ſibi ſacerdo
& timidos vitæ,& ſimplicitate, atq; caſtimoniâ præditos reſeruaſſet. Quemadmodum Eliæ tem
ribus fecerat, cùm eidem reſpondiſſet: ſepties adhuc mille homines, inter Iſraëlitas, qui ſua co
Baal non curuaſſent genua, ſe retinuiſſe. Vobis autem perennis ſpiritus Sancti ignis infundatu
ad partem meliorem conuerti queatis. Quòd ſi accuſationem ſuam ad ſupremum iuſtitiæ iudi
miſerit: admittet eam iudex, & pro iuſto ſuo iudicio vindicabit iuſtitiæ violatores: atq; ſæuo
hoſtium eos truculentiâ grauiter opprimi, ac vexari fatali calamitate patietur: qui talibus m
verbis vtentur: Quouſq; demum raptores hos lupos tolerabimus? qui, cùm animarum ijs, tanq
medicis cura ſit conceſſa, earum ſalute nihil minus tamen cogitant. Quinimò quia & ligandi &
mittendi peccata ius habent, rapaciſsimas quaſq; beluas imitantur: nec eâ, quâ par erat, cleme
& manſuetudine, noſtra delicta admittunt: ſed ipſorum in nos quoque deriuantur peccata: &
uerſum Chriſtiani nominis Imperium propter eos labaſcit. Porrò nihil, quod iuſtitiæ conſe
neum foret, ſcribunt: leges deſtruunt: nos velut agnos deuorant: & perpetuis comeſſation
turpique crapulæ iugiter indulgent: licet abſque vlla commiſeratione, nos propter ea ipſa v
iudicijs grauiſsimè vexent. Adde, quòd ſacrilegijs etiam ſe nefariè polluunt: & quæcunque
auaritiâ corradere poſſunt, decoquunt; nec non præter inopiam, ad quam nos ſuis functionibu

Anno

nt,cùm ſemetipſos, tum nos quoque condemnant. Quare iuſtis eos iudicijs damnatos à no-
gregabimus: vtpote qui non tam doctorum, quàm ductorum ad quæuis vitiorum genera no-
ous digni cenſeantur. Quod me herculè tantùm extremæ perniciei vitandæ cauſa, faciendum
erit: ſiquidem aliâs quælibet regna ſuæ poteſtati ſubijcerent, ſubiecta miſerrimè perturbarent.
. dicamus ad illos, vt in vera ſanctimonia viuant, ſuoque munere piè ac ritè fungantur: ſicut
patres iam olim præceperunt: aut longè à nobis, relictis omnibus, quæ poſſederunt, abeant.
& id genus alia, ſubitò ipſis libero, præſenti, ac diuinitus excitato animo proponent, nec non
u quodam eos inuadent dicentes: nolumus illorum diutius imperio parere, quòd agrorum
rumque multitudine ſtabilitum, promontorijs, ac cæteris mundanis opibus, quæ ſeculari no-
oteſtati diuinitùs alioqui ceſſerunt, fulcitum eſt. Nunquid raſum hoc genus hominum, cum
olis & caſulis equitum multitudine ac inſigniorum nos ſuperaret decet? Anne ſimul homi-
quitis, ac ſacerdotis munus obire conuenit? Quin auferamus illis, quæ non iuſtis rationibus,
r ſummum nefas & iniuriam poſſident: dummodò accuratam rationem habeamus eorum,
ropter animas diſcedentiũ ex hac vita Reipub. ſacræ ſeleguntur, aut eidẽ per ſacrificia offerun-
Illa enim cùm nequaquam ſub prædæ nomen cadant, intacta ſunt relinquenda. Omnia
tens rerum humanarum moderator DEVS legitimè, ac æqualiter diſtribuit: cœlum cœli-
terram mortalibus habitandam conceſſit: quæ partitio reſpectu proportionis, ſeu menſuræ
ſt: cùm nimirùm Eccleſiaſticus ſua bona, ſua item politicus ordo tenet: ac neutra pars alte-
rædas agendo diſpoliat. Non enim præcepit Deus, vt vni ex filijs ſoli & pallium & tunica de-
ter verò nudus dimittatur: ſed hic tunicam, pallium ille accipiat oportet. Sic etiam ciuilis
ratus, cùm propter amplitudinem, & magnitudinem aulæ, tum propter ſubinde creſcentem
m pallium obtineat: ſacerdotalis verò chorus tunicam ſibi retinere debet: ne aut ciborum,
lium indigentiâ laboret: neu plus quàm neceſſitas requirit, diuitiarum poſſideat. Ex hoc
mus nos, ac decernimus, vt omnia prædicta bona ritè diuidantur: & ſi qui ſacerdotes cum
pallium quoque habuerint, auferendum illud, nec non illis tribuendum ſtatuimus, qui ne-
ibent, ne propter egeſtatem fortaſſis miſerias quoque nonnullas perſentiſcant. Et ſic omnia
entia & voluntate eorum, iuſto Dei iudicio diſpenſabuntur. Cæterùm, qui primùm ſeſe huic
ti opponent, ſuprema erunt capita Eccleſiæ: Papa videlicet, Cardinalium, Epiſcoporum,
atum caterua: nec non cætera præſulum ac prælatorum turma prioribus ſubiecta: qui o-
ac ſinguli hoc ſedulò agent, vt excommunicationis ſuæ fulmine, ac dirâ comminatione, quâ
ſe præcluſuros fabulantur, principes abſterreant. At verò cùm animaduerterint, ſe neque li-
aut ſoluendi poteſtate, neque Eleemoſynis ac ſacrificijs: nec armorum multitudine, nec de-
vllis vel blanditijs, vel minis propter diuinum iudicium ijs reſiſtere, ac terrorem incutere
tum demum inanem illum faſtum, ac ſuperbiam, quâ ſupra modum ſemper efferebantur,
ent: & poſtquàm in ſeipſos deſcenderint, miſerabiles quæſtus, & lamentationes ædent di-
propterea quòd omnipotentem Deum in officijs noſtris eorundemque ordinatione reiece-
ideò turpitudo ac dedecus omne nunc ad nos redundat, vt videlicet ab ijs iam ſupprima-
ga quos nos hactenus ſubmiſſos gerere debebamus. Etenim qui principibus iam olim præ-
ramus, & humilem eorundem obedientiam, ceu ſubditorum experiebamur: illis iam ſerui-
m Deus detraxit, ac nobis imperare permiſit. Idcircò præclarè intelligimus, iuſto nos Dei iu-
fligi: ſiquidem aliâs vniuerſi mundi regna nobis ſubieciſſemus, haud aliter, atque iam ipſi
n imperio ſubeſſe, & ſeruitutis triſte onus portare cogimur. Quin etiam iuſtum Dei iudicium
onunciare opus habemus: quia omnibus carnalium voluptatum lenocinijs, ac blandimen-
ti fueramus, nec vllus mortalium pœnas à nobis exigere auſus erat. Præceperat Deus Iſraëli-
animalium ſibi victimas offerrent: ſed illi mandatum diuinum aſpernati ſe ab eo auer-
, & omni ſceleratarum libidinum generi ſeſe conſecrârunt: proinde ceruicibus
n Ethnici, ac peregrini hoſtes diuinitus immittebantur. Nobis autem hoc in man-
Deus dedit, vt vini & panis ſacrificio ſibi litaremus: ſed contaminatis noſtris, ac im-
anibus illud attrectare non religioni habuimus. Coronauit etiam nos ſceptri ſui diademate:
os eodem tumefacti, rebus vniuerſis dominari præſumſimus: & carnis voluptatibus in toto
fœdè indulſimus. Hac de causâ hoſtilibus incurſationibus grauamur, perinde ác legis vio-
us illis olim accidit, cùm hoſtium dominio ſupprimerentur. Veniente autem iſto tempore,
ue tam iuuenilis, quàm ſenilis ætatis homines, tam maſculini quàm fœminei ſexus ita ſa-
rdinem inſtituent, ac ordinabunt, ſuæque tam diligenter neceſſitati proſpicient: vt neque
rum, nec veſtium inopiam deueniant: nec poſthac tantas moleſtias, & contumelias ciuilis
ratus deuorare cogantur. Et hæc quidem ab vtroque politico, & ſacro ordine vel ut primo diei
eincipientur: tertiam verò circiter horam in plenum actum producentur: vltimò demum
am ſextâ ſuprema manus operi addetur. Tunc cuiuslibet ordinis ac loci homines, ſecundum
illam horam æſtimabuntur: nec non in aliam viuendi formam, quàm prior erat, redigen-
quiuis in ſuâ iuſtitiâ maneat ordo: ac liberi libertatis honorem: ſerui verò iuſtam ſeruitutis
ionem conſequantur. Amen.

dem. Cùm peccata odij, homicidij, & Sodomiæ ſe inuicem iunxerint, tunc conſtitutio legis
idetur, & Eccleſia quaſi vidua concutietur, ac principes, nobiles, & diuites per ſuos ſubditos
proprijs expellentur, & de ciuitate in ciuitatem fugabuntur. Nobilitas quoque generis eorũ
lum deducetur, & de diuitijs in paupertatem redigentur. Iſta omnia tunc fient, cùm antiquus
varietatem morum, & veſtimentorum in populos ſibilabit. Et infrà: Ventura ſunt mala

guerrarum,& bellorum victoriæ super populum Christianorum propter tyrannidem principum, cupiditatem prælatorum. Et infrà: Cadetq; populus Christianus in manu hircorum, & bestiaru Per quas bestias intelliguntur feroces Turcæ alijúe Saraceni. Omnes noui Prophetæ de casibus, flagellis futuris reuelârunt pleraq; varia, sed penè in vnum consonantia, quæ iam nostris tempo bus instant iuxta eorũ reuelationes, quibus plures veteres Prophetiæ vtriusq; testamenti accomm dantur. Concorditer namq; insinuant, quòd in fine quinti status Ecclesiæ, & in decursu sexti statu in quo nunc sumus,, Ecclesia præsertim Latina, tantam patietur tribulationem, quantam hacten non sit perpessa. Imp. Frid. 1. Barb. Papa Alex. 3,

Ibidem. Vnum moneo: cauete Antichristum: malè enim vos parietum amor cepit: malè E clesiam in tectis, ædificijsq; veneramini: malè sub his pacis nomen ingeritis. Anne ambiguum e in his Antichristum esse sessurum? Montes mihi & syluæ, & lacus, & carceres, & voragines sunt t tiores: in his enim Prophetæ, aut manentes, aut demersi, Dei spiritu prophetârunt.

Eadem. In diebus, inquit, illis exsurget gens insensata, pomposa, cupida, perfida, & dolosa, q peccata populi comedet, ordinem quorundam timentium deuotariorum sub dissimulatâ me dicantium specie tenentes, seq; cæteris fictâ deuotione, inflatâ scientiâ ac prætensâ sanctitate præ rentes, sine rubore ac Dei timore ambulantes, multa noua mala adinuenientes, fortes & validi, à pientibus & Christi fidelibus ordo ille maledicetur: à laboribus cessabunt, & ocio vacabunt, as mentes potius ordinem adulantium, quàm mendicantium: studebunt insuper omnes nimiùm, qu liter doctoribus veritatis peruersè resistant, & eosdem cum potentibus nterficiant, & potentes se cant & decipiant, propter necessitatem vitæ, & delectationem mundi. Diabolus namq; in eis qua or vitia radicabit, videlicet adulationem, inuidiam, hypocrisin, & detrectationem: adulationem eis largè detur: inuidiam, quando alijs dabitur, & non ipsis: hypocrisin, vt per falsam simulation alijs hominibus complaceant: detrectationem, vt se ipsos commendent, extollant, & alios vitu rent, propter laudem hominum, & seductionem simplicium: ac sine deuotione & exemplo marty prædicabunt instanter: detrahent principibus secularibus: Ecclesiarum sacramenta veris Pastorib subtrahentes: recipientesq; eleemosynas pauperum, infirmorum & miserorum: nec non se in m titudinem populi trahentes: familiaritatem cum mulieribus habentes, easque instruentes, quali maritos & amicos suos blandè, & per verba dolosa decipiant: nec non res proprias eiusdem furti subtrahant, & ipsis tribuant. Tollent namq; res furtiuas, & malè acquisitas, ac dicent: Date no & nos orabimus pro vobis: sic, vt aliorum vitia curiosiùs tegant, & suorum penitus obliuiscan Heu etiã tollent res miseras à raptorib. prędonib. spoliatorib. furib. latronib. aut sacrilegis, ab vsura fœneratoribus, adulteris, hæreticis, schismaticis, apostatis, mulierib. luxuriosis, lenis & lenonib à potentibus, periuris mercatoribus, falsis iudicibus, militibus, tyrannis: & à principibus contra gem viuentibus, & à multis peruersis, persuasionem diaboli, & dulcedinem peccati ac vitam deli tam, transitoriam & breuem, nec non satietatem in cõdemnationem æternam sectantes. Hæc aut omnia in eis aperta, & manifesta erunt populis vniuersis. Ipsi verò de die in diem duriores, & neq ores efficiuntur: & cùm seductiones & iniquitates eorum exploratæ fuerint, tunc cessabitur eis c ri: & tunc ibunt circa domos famelici, & vt canes rabidi, submissis in terram oculis contrahen ceruices suas, veluti turtures, vt pane satientur. Tunc clamabit populus super eos: væ vobis miseri, lij mœroris: vos mundus seduxit, diabolus ora vestra infrenauit! caro vestra lubrica, & corda ve sine sapore! mens vestra vaga fuit, & oculi vestri delectabantur in vanitatibus, & in insanijs mul Venter vester delicatus dulcia fercula appetit: pedes vestri veloces ad currendum in malum. M mentote, cùm eratis apparenter beati æmulatores, pauperes diuites, & simplices potentes, deuoti dulatores, perfidi traditores, peruersi detractores, sancti hypocritæ, veritatis subuersores, nimis recti, superbi, effrontes, doctores instabiles, martyres delicati, confessores lucri, immites calumni tores, religiosi auari, humiles elati, pij duri, mendaces dulces, pacifici persecutores, simplicium o pressores, malarum sectarum per vos de nouo excogitatarum adinuentores, misericordes nequa amatores mundi, venditores indulgentiarum, spoliatores beneficiorum, oratores incommodi, co spiratores seditiosi, suspiratores crapulosi, desideratores honorum, zelatores criminum, mundi rap res, insatiabiles prædicatores, applausores hominum, seductores fœminarum, seminatores discor arum. Benè etenim de vobis gloriosus Propheta Moyses in cantico suo cecinit: Gens absque con lio & sine prudentiâ: vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Ædificatores altum, & dum altiùs ascendere non poteratis, tunc cecidistis: sicut Simon magus, quem Deus co triuit, & plagâ crudeli percussit: sic & vos per seductionem, nequitias, mendacia, detractiones & in quitates vestras corruistis. Et populus dicet illis: Ite doctores peruersitatis, subuersores veritatis, f tres Sunamitidis, patres hæreticæ prauitatis, pseudoapostoli: quia simulastis vos vitam seruare Ap stolorum, nec tamen in minimo vitam illorum impleuistis. Filij iniquitatis, scientias viarum vest rum nolumus. Nam præsumtio elata vos decepit, & insatiabilis concupiscentia subuertit erroneu cor vestrum. Et cùm in altum vltrà quàm decet ascendere voluistis, iusto Dei iudicio deorsum in o probrium sempiternum cecidistis.

Lucius 3. Papa 177.

1182. HVic ob tyrannidem oculi effossi fuerunt, & ipse Româ eiectus est. Simoneta libro 5. cap. 8 Imp. vt sup.

Clemens 3. Papa 179. 1188.

Ic etiamsi bellator, pium tamen opus sanxit, & veniam peccatorum, beatitudinemq; mereri dixit, si quis meretricem ex prostibulo ducat in vxorem. Lib. 4. tit. 1. cap. 20. Imp. vt sup.

Miraculosum. 1189.

D Dunstabulum Richardus interdiu vidit pendentem in aëre crucem, & in hac affixum quendam hominem: id quod pro felici habebant omine. Hist. sacra lib. 2. cap. 8. Naobri- lib. 4. cap. 6. Ranulphus lib. 7. cap. 25. in Polychronio. Imp. vt sup. Papa 179. Clem. 3.

Angela Virgo. 1190.

opheticum spiritum habuisse fertur; scripsit enim contemplationes de Christo, & librum re- elationum. Imp. 99. Henrico 6. Papa 179 Clem. 3.

Ordo Teutonicorum Marianorum. 1190.

HVnc Ordinem communem faciunt cum similibus huius generis Volat. Polyd. & Æmilius: sed malè. Nam certum est, illum diuersum esse à cæteris, ut habent Tritheym. Crantz, Funccius & Peucerus. Statuunt enim, anno 1190 Imperante Henrico 6. cùm ad Ptolemaidem obsidio longiùs proposito protraheretur, & dissenteria laborantium, vulneratorũq; magna esset copia, bonos quosdam viros, ciues ex vrbe Lubecensium & Bremensium, qui cum Adolpho comite ab Holstein instructa classe Christianis contra Sarracenos Ptolemaidem oppugnátibus auxilio venerant, militum miserijs motos, male affectos tabernaculis erectis recepisse, & curâsse. Aderat huic expeditioni filius Friderici Ducis Sueuiæ, Fridericus. Hic cùm quadam die tentoria illa Lubecens. & Bremens. præteriret, & pietatem, eleemosynas, & alia officia erga pauperes & ægrotos præstita videret, suspirijs dixisse fertur: Ciues hos beneficentiâ & pietate omnes Principes superare: Principum & Baronum dicens hoc erat officium, qui alios opibus superant, si modò aliquo pietatis mouerentur affe ctu. Victus ergo virtute prædictorum ciuium, communicato consilio cum reliquis Ducibus, & primarijs viris, Ordinem S. Ma- tuit, domumque hospitalem Hierosolymis, à qua nomen haberent, illis attribuit: vt eis es- pauperum, & infidelibus se opponerent. Hoc propositum Henricus 6. Imp. & Cœlestinus confirmârunt. Pro vestitu dedit illis pallium album nigrâ cruce insignitum: clypeum et- umcum cruce nigrâ: & vt barbam alere possent. Potestatem quoque equites creandi conces- d tantùm Regibus licet: & hodie etiam Papa, vt alia omnia adscribit sibi) & Regulá Augusti- acus Norimbergæ & alibi, Lubecensium & Bremensium clypeos, signa & arma picta extitisse: bilibus cum causâ quare hoc factum sit, ablata fuisse, aliosque eorum ritus, leges, abususq; unc ordinem irrepserint, scribit. Et ponit inter alia hæc verba: Wer ein schön Weib hab wo Herren seind/einn Metzen Korn/vnd ein Hinderthür/der hab ein Jahr daran zu essen.

ancus verò, quæ ad ciuitatem Ptolemaidem à Lubecensibus & Bremensibus ciuibus facta in Prussiâ contigisse asserit: vt apud eum. Occupatâ terrâ sanctâ hic Ordo in Germaniam Prussiam cum alijs anno 1226. subegit: & constituto Ordinis Magistro, à Rege Poloniæ tus fuit, vt tandem Albertus Marchio Brandeburgicus Ordinis tum Magister desertus ab Statibus, se Polono totum subiecerit, anno 1511.

nno 1393 VVenceslaus eos ex Bohemiâ eiecit. Vrsp. Paral.

ud Francum & Hosp. habes ritus recipiendi, & inaugurandi equites Teutonicos: vt ibi. Hen. 6. Papa 179 Clem. 3.

Petrus Cantor Parisiensis in verbo abbreuiato. 1190.

scripsit librum sub titulo verbum abbreuiatum. Citatur ab Alliaco & alijs. Appellat indulgentias pias fraudes. Accusat vehementer Sacerdotes, quòd verbi Dei prædicationem omi- canes muti facti sint. Reprehendit traditionum Papisticarum copiam & impietatem,

dicitque, per eas effectum esse, vt secundum Christi dictum, propter hominum mandata Dei m datum sit irritum factum & neglectum. Ait quoque, instauratores ceremoniarum velum tem semel laceratum resarcire: id est, Iudaismum instaurare. Precum battologias, & prolixos vlula è templis tollendos censet. Obiurgat etiam concionatores, quòd omissa sana doctrina, ad fabu & curiosas ociosasque cogitationes sese conuertant, easque prædicent ac doceant. Obijcit eis qu obscurationem, elusionem, deprauationem genuini sacrarum literarum sensus. Dicit rectè de ei lud scripturæ dici, quòd verbum Dei admixta aqua adulterent, & cauponentur. De fide item stificante non malè sensit. Abusus in Ecclesia ac religione in immensum excreuisse, & om oppressisse asserit: vt verè possit dici, à capite vsque ad plantam pedis sanitatē in ea non esse. Om nō fuit vir pius ac eruditus, multaque vitia, abusus, & impietates in Ecclesia & religione grassan taxauit: Vt apud eum. Imp. 99 Henr. 6. Papa 180 Celest. 3.

Idem in scholijs verbi abbreuiati. Legimus, S. Lucam de Hungariâ excommunicasse qu dam hominem, nescimus ob quod scelus, qui mox ad Papam Alexandrum 2 profectus facilè p niâ absolutionem emit. Verùm S. Lucas nihil absolutione, autoritate, & minis Papæ, tamqu iniustis motus, secundò & tertiò eundem, quandoquidem sibi non satisfecerat, excommunica Quâ re offensus Papa primùm suspendit illum B. Lucam, mox etiam excommunicauit. Adeò tem non motus est de suâ sententiâ Lucas, vt & mortuus sit in eâ excommunicatione: sequ verò sunt non pauca miracula post Lucæ mortem, quibus Deus pietatem & sanctitatem eiu status est.

Idem cap. 69. affirmat, monasticam vitam esse erectam ex fœnoribus, & vsuris auarorum mendacijs deceptionum, & deceptionibus mendaciorum, prædicatorum mercenariorum, &c.

1191. ## *De Paparum cum Imperatoribus Concordia.*

Imp. 99 Henrico VI. Pp. 180 Celestino 3.

POrrò immanissimarum beluarum rabies in Fridericum Imperatorem sic pedibus concu tum effusa, aliquandiu resedit, vsque ad Celestinum tertium: qui etsi Heinrico sexto coron Constantiam monacham, Rogerij quarti Siciliæ regis filiam, è monasterio Panormitano educt vxorem dederit, ea conditione, vt ex vtriusque Siciliæ regno, Tancredo Rogerij notho, q Clemens tertius frustra inde eijcere tentârat, pulso, regnum vtrumque peteret, ac possideret: tamen, qui scribunt, Henricum non tantùm in Apulos, Siculosque laicos, sed & clericos atque scopos defectionem molientes, seueriùs animaduertentem, nonnullis eorum excoriatis, alijs e catis, & in palos actis, nonnullis etiam corona ignita redimitis, ab eodem Celestino anathen notatum, nihil aliud machinante, nisi vt tam imperio, quàm Siciliæ regno Henricus sextus exc retur. Schardius ex Platina, Bergomense, Nauclero & alijs.

1192. ## *Gotfridus Viterbiensis.*

TAciana hæresis tum emersit pestifera, quæ nuptias refutabat, accusans Deum, qui eas ad re rationem humani generis fecit. Aduersus quem (nota, olim Papam pro matrimonio scri se) Clemens scribens sic dicit: An & Apostolos improbas? Petrus enim, & Philippus vxores hal runt, & filias etiam virgines nuptum dederunt. Imp. 99 Henrico 6. Papa 180 Celestino 3.

Regalia insignia, crux, gladius, lancea, sceptrum, pomum aureum, diadema, corona, gem aurum, & crista in coronâ, quid omnia significent, habes apud Viterbiensem istum.

Fuit a. hic Gotfridus Cancellarius Conradi 3. Friderici 1. & Henrici 6. Imppp. Vir Latinæ, c cæ, Hebrææ, & Chaldææ linguæ peritissimus. De Ecclesia sic scripsit: Ego autem vt de sensu mec quar, vtrùm Deo magis placeat gloria & exaltatio Ecclesiæ, quæ hoc tempore est: aut humilia quæ primitus fuerat, confiteor me ignorare. Videtur tamen multis primus ille status sanct iste felicior.

Idem. His temporibus Romani cœperunt innouare senatum, qui longis antè temporum riculis ita cessauerat, vt nec mentio eius Romæ haberetur: quem Papa Innocentius ingenio, pr & minis soluere conatus, non potuit. Morboque præuentus, sub ea discordia, diem vltimum c sit: cui sacerdos laudabilis Celestinus successit.

Quo infra annum defuncto, in cathedra Lucius Papa consedit. Lucius secundus itaque in dens Senatum extinguere, cum ingenti militia Capitolium Romæ conscendit, vt sedentes ibi senatores, cum dedecore remoueret.

Senatus autem Populusque Romanus ad arma conuersus, Papam cum suis omnibus à Cap lio in momento repellunt. Vbi Papa (sicut tunc audiuimus) lapidibus magnis percussus, vsqu obitus sui diem, qui proximè secutus est, non sedit in sede.

Idem. Gregorius Papa cùm videret Leonem incorrigibilem in statuis restituendis, Italiam à Imperio discedere persuasit. Vides ergò quis Imperatores ad tantam paupertatem redegerit, Turcis Constantinopolis, & totus Oriens fractus sub Turcis hodie sit.

Ide

Idem. Luxuriæ tam effrenis fuit Nero, vt aurea ſibi retia ad piſcandum, & domum auream ad andum pararet. Vrbem fecit in duodecim partibus ſuccendi. Quæ cùm per ſeptem dies arſiſ ſe in altiſsima turri ſtans, cantilenas de incendio Troiæ quondam compoſitas, lætiſsimus de bat. Matrem & ſororem ſtuprare non abhorruit: Senecam magiſtrum ſuum interfecit. Nero us in Chriſtianos mouit ſeditionem. Matrem ſuam euiſceraiut. Nero audiens Galbam in Hi a ab exercitu Imperatorem eſſe creatum, animo fractus à ſenatu hoſtis pronunciatur. Ipſe fu apud quartum lapidem ab vrbe, ſeipſum occidit, & (vt dicitur) à lupis eſt deuoratus.

dem. Phalaris Siculus Tyrannus, dum innocentes homines varijs tormentis crudeliter aſsiduè eret, quidam faber ærarius, nomine Berillus, volens placere illi regi & aptum ſuæ crudelitati s offerre, taurum æneum fecit, cui ex latere ianuam compoſuit, vt per eam homines crucian ducerentur, & dum ignibus ſuppoſitis vrerentur, non gemitum hominis, ſed mugitum bouis re viderentur. Eundem itaque taurum æneum tyrannus gratanter accepit, & ipſum fabrum n primitus poſuit, vt ipſe auctor huiuſmodi tormentum primus experiretur, & vbi alios extin propoſuit, ipſe mereretur extingui.

dem. Zacharias Papa Hildericum Regem cùm ad nutum Pontificum viuere nollet, Regno de & Pipinum Regis ſeruum, qui ſe ad id offerebat, conſtituit, & ab hoc ſcelere eum cum omni anciæ ſubditis abſoluit, & bene feciſſe declarauit. Ex quo facto Hiſtorici Romanos Pontifi na mutandi authoritatem traxiſſe perhibent. Habes ergò, vnde Papa poteſtatem ſibi in o regna ſumſerit.

dem. Regnante Anaſtaſio in Oriente: Theodorico verò Ariano Romam premente: Symma & Laurentius pro Papatu in vrbem contendunt, cui controuerſiæ cum effuſione ſanguinis rum tam clericorum, quàm laicorum, tribus annis protelatæ, Theodoricus ſynodo conuoca em impoſuit.

Saladinus Imp. Aſiæ. 1192.

TEmpore Henrici 6. mortuus eſt Saladinus, vir omni eius ſeculi virtute, geſtarum rerum gloria, & potentia facilè princeps: qui iuſſerat interiorem tunicam laneam palo ſuſpendi, & deferri ante funus, præconemque clamare: Et Saladinus Aſiæ dominator, ex tanto Regno, tantisq; opibus nihil aliud ſecum fert.

De hoc vide Nauclerum, & Iouium in Saladino: & apud Bocatium habentur hi verſus:

Vixi diuitijs, regno, tumidusq; trophæis:
Sed pannum nigrum nil niſi morte tuli.

Epiſcopus Bellator. 1198.

uberat, & exuperat in omni terrâ malorum turba gregem dominicum. Epiſcopus arma con axit quanta potuit in Saxoniâ: & vbi iam ad conflictum ventum fuit, ipſe ferociori, quàm poſſet, equo deiectus, fertur inuitus in medios hoſtes, ibique confoditur. Crantzius. Imp. hilippo. Papa vt ſup.

Bertholdus de Oſinberg. 1198.

c de Volcone quodam Sacerdote Gallo admiranda ſcripſit miracula, quorum multa recen ſet. Et inter cætera, quòd meretricum ſectam Pariſijs abſtulerit, Theologosque & Decreti alia reformauerit: ſed quò tandem peruenerit neſcitur, nam diſparuiſſe dicitur. Otho de S. . Imp. 100 Philippo. Papa 180 Celeſtino 3.

Ordo Franciscanorum, seu Minorum.

Hospinianus ex manuscripto Chronico Mino-rum eorum initium refert ad annum 1198: M-nus Polonus ad annũ 1206: Panuinius ad annum 1 Guido Bonatus ponit annum 1211: Francus 1224. F-ciscus quidam Asisij natus, quæ vallis Spoletanæ ciuita- Ordinis huius origo existit, de quo Bonauentura & V- in eius vitâ. Martinus Capellanus, Iacobus de Voragin- Volateranus scribunt, cum priùs Ioannem fuisse dict- sed quare postea Franciscus appellari voluerit: causas - runt. Bonauentura eum visione quadam, quam re- ad monasticam vitam pertractum tradit: vt apud eum dicto loco, quo natus fuit, ordinis sui initium fecit: sed de Regulâ cum alijs disputaret, Bibliorum textum, missâ oratione, & precibus, aperuerunt: vt quicqu- primò obueniret, pro Regulâ haberetur. Aperto igit- bro, locus se obtulit: Si vis esse perfectus, vade, vende o- quæ habes, & da pauperibus. Secundò iterum aperie- inuenerunt: Nihil tuleritis in viâ. Tertiò obuenit h- Qui vult venire post me, abneget seipsum, & tollat cru- suam, & me sequatur. Tum Franciscum dixisse: Hæc nobis sunto pro Regulâ. Regula eius scripta, & testa- tum extant apud Hospinianum.

Innocentius 3. Pontifex eo tempore somnium habuit, quo vidit Lateranensem basilicam nam nutare, & à quodam homuncione dorso subiecto subleuari: quod de Francisco intelligi, latione accepit. Bonauentura. Regulam autem, quam conscripserat, obtulit Pontifici confir- dam, quæ cùm nimis dura videretur, Papa ei dixit: Vade frater, & quære porcos, quibus potiù- bes quàm hominibus comparari: & inuolue te cum eis in volutabro, & regulam illis à te com- tatam trade: officium tuæ prædicationi impende. Quod audiens Franciscus, inclinato capite to secum porcis inuoluit, & ad Papam reuersus dixit: Domine feci quod præcepisti: obsecro ex- petitionem meam. Quod factum Papa admiratus exaudiuit eum, & cum benedictione di- Matth. Paris. Cùm post obitum Francisci & Monachis quoque nimis dura & stricta videretu- Francisci Regulâ, (voluit enim illam non minus quàm ipsum Euangelium seruari) cœperunt ducto colore aliquo dicere, consilium tantùm, ad quod nemo obligetur, non legem esse illam R- lam Francisci: & hoc fuco se liberârunt.

Franciscani alio nomine etiam Minores ab humilitate, & Barfüsser / quòd nudis incedan- dibus, & cordigeri, & funigeri, à corda & fune, quibus cinguntur, appellantur.

Sub Minoribus comprehenduntur fratres de Obseruantiâ, Conuentuales, Minimi, Cap- ni, Collectanei, Amadeani, Reformati, de Euangelio, Chiacini cum barbâ, de Portiunculâ, Pau- Bosiani, Gaudentes, de Augustinis cum perforatis calceis, Seruientes. Vestitum mandauit Fra- scus humilem, & vilem: calceos nullos. Sed posteri fenestratis vsi sunt: hoc est, non verè calceis soleis tantùm.

Grauis inter Ordinis huius fratres disputatio cùm orta fuisset de vestitu, super eâ primùm colaus 3. & tandem etiam Clemens 5. rogatus, sententias tulerunt, quarum vna est apud Hospi- num: altera extat in Clement. de verb. sig. Quibus tamen non contenti, aliam à Ioan. 22. pet- quam habes in Extrauagante Ioan. 22. de verb. sign.

Vtuntur hodie omnes Minores demissis ad talos vestibus, & grandibus cucullis grisei col- qui ex albo & nigro quodammodo compositus est, cincti sunt funibus, & nudis pedibus inced- Alij tamen manticas patulas, alij strictas gestant.

Minores Franciscus ideo dici voluit: vt maiores fieri non præsumant: quæ lex post mor- eius non diu stetit. Nam fratres præterito Fratre Eliâ, qui Francisci vicarius fuerat, Ioannem Flo- tinum elegerant. Quem æmulus Elias cùm Ioannes congregatum haberet capitulum, deturbau- effractis portis vi generalis Magister à suâ factione creatus est: atque hoc factum à Gregorio 9. co- probatum. Anton. & Volat.

Cùm hic Ordo per magnificas structuras, pretiosas vestes, & alios abusus, à veteri pietate re- sisset, Fr. Gondisaluus factus Generalis, ædificia talia destrui, vestesq; reijci, & omnia ad pristin- statum reduci iussit. Et sententias excommunicationis in omnes sui ordinis fratres & Prælatos t- nisi infra certum tempus illis, à quibus possessiones, & reditus accepissent, restituissent, quod et- factum fuit teste Antonino: Primus certè & Vltimus ex omnibus Ordinibus, qui hoc fecit: Ideo quia rarum, immò inauditum hoc seculo, prætereundum non putaui. Magnum verò chaos b- sphemorum miraculorum referuntur à Bonauenturâ, & in libro Conformitatum de Franci- confictorum. Inter alia: totidem plagis ac stigmatibus ijsdem à Christo compunctum fu- quot Christus in cruce pendens affectus fuerat: ob eamque causam appellatum IESV Typicum, quasi IESV crucifixi antitypum. Vt quemadmodum character in cerâ sign- imprimit, ita CHRISTVS in Francisci corpore sua vulnera impresserit. Et fi-

Iesi

Christus est imago Patris: ita Franciscus sit imago Christi. Denique vt Christus in Francisci re tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud nefarium, & abominandum ei libro à præfixum:

Francisce, Iesu typice, dux, norma Minorum,
Perpetuas nobis da sedes regni cœlorum.

Vlterius idem lib. conf. refert: Ioannem verbum de pœnitentiâ accepisse à Domino: Franciautem à Domino, & Papâ: quod plus est. S. Ioannem amicum sponsi: Beatum Franciscum m Domino Iesu Christo: & in locum Luciferi substitutum. Ibidem legitur: Quidam ra- n cœlum, vidit Christum, & Mariam, & alios Sanctos: & cùm B. Franciscum videre quoque er, Christum eleuasse brachium dextrum, & de vulnere exiuisse Franciscum cum vexillo crucis ito in manibus, & post ipsum maximam multitudinem fratrum.

Blesæ vrbe Galliæ de Francisco palàm pro templi foribus inscriptum extat: Quæretur peccalius: & non inuenietur.

Breui temporis spacio adeò creuisse hunc ordinem scribunt, vt cœnobia hinc inde plus quàm extructa fuerint. Initiatorum 60000, Minoritarum verò 90000: Sabellicus refert, Magi- Generalem Ordinis pollicitum quandoque Pio Pontifici expeditionem contra Turcas pa- ex Minoritarum familiâ 30000. qui bellica munera grauiter obire possent, nihil impedito um cultu, vel interpellato. Vrstisius ex Sabell. in Chron. Bas. & ex Bartol. de Pisis.

Cùm Regula Francisci principalis esset: Ne quid proprij haberent, sed ex eleemosynis viuerent: utius ferre non valentes miserunt ad Nicolaum 3. Pontificem, vt eam vel omninò tolleret, tigaret. Nicolaus vsum rerum donatarum permisit, proprietatem autem minimè. Hos deinciliat Sixtus 4. Diuites ergo contra votum suum facti, multos habuerunt in ipso Papatu, qui ipsos calamum strinxerunt, & eorum dolos, fraudes, hypocrisin, impietatem, & scelera o- eheris detexerunt, de quibus passim mentio fit in hoc opere. Sunt autem præcipui Bern- Potho, Annales Nicetæ Choniatæ lib. 7. Hildegardis, Godefridus de Fontanis, VVilhel- S. Amore, Liber scholæ Parisiensis de periculis mundi, Desiderius Longobardus, Ioannes de , Ioan. Treuisa, VValdenses, Richardus Armachanensis, Balæus, Gerhardus Ritter, Petrus de , Husitæ, Fasciculus Speculi Hierarchiæ Ecclesiasticæ, Ioannes Gerson, Fælix Malleolus, VVi- in lib. de hypocrisi, Nicolaus Quodus, Laurentius Agricola, Lud. Viues in August. de ciuita- Albertus Krantz, Polyd. Vergilius, Agrippa, Sleidanus, Stumpfius. Alexander 6 de illis dixit, ibi cum potentissimo Rege bellum esse, quàm cum vno ex Mendicantium Ordine. Omnia abere, qui nihil habeant. Inexpugnabile esse genus hominum, quacunque certandi viâ eos ris.

e his quoque N. Clemangis, Attendite inquit, à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestiouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Annon lupi rapaces sunt velamina ouium ge- , qui omnia, , quæ huius mundi sunt, verbo se deseruisse asseuerant, facto tamen ipso tempo- ncredibili ardore concupiscentiæ, insidijs, fraudibus atque mendacijs vndique exquirunt? lupi rapaces sunt ouicularum vellere amicti, qui vitæ austeritatem, castitatem, humilitatem, n simplicitatem exteriori specie simulant, intus verò exquisitissimis delitijs, & variarum co- uptarum vltra omnem mundanorum luxuriam exuberant? Annon lupi rapaces sunt sub o- agine latitantes, qui more Sacerdotum Belis in suis penetralibus oblata deuorant, mero se ac pulis cum non suis vxorib. licet sæpè cũ suis paruulis, auidè satiantes, cunctaq; libidinib. quaentur ardore polluentes? Annon lupi rapaces sunt foris ouem mentientes, qui ea quæ faciun- , dicunt & nonfaciunt: & cũ alijs prædicauerint, suâ ipsâ prædicatione reprobi efficiuntur? An pi rapaces sunt ouiũ similitudinẽ falsò prætendẽtes, qui cùm Angeli lucis primo aspectu appa- atanæ tamen (vt Pauli verba sunt) & non Christo Domino, sed suo ventri seruiunt, & per dulnones, & benedictiones seducunt corda innocentiũ? Sed audi adhuc, quid de illis ad propositum Saluator dicat: Væ vobis ô Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ, & immunditiâ: qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitiâ. Quid de eis verius dici potest? quid aptius? quid lucidius, quàm quod cœlesti ore dictum audis? Hospin.

Tandem

Anno

Tandem regnum eorum inter se diuisum visum fuit: nam Mendicantes mordacibus scri picturis, atque concionibus diris se mutuò impugnârunt. Prædicatores accusabant Minorem pocriseos: quòd pecuniæ tactum lege vetuissent, quam expansis vlnis acceptarent. Et ne Chri pro se habere possent Franciscani, Dominicani curârunt sculpi, pingi, atque parari per templa sim crucifixi Christi (quarum adhuc hodie quædam visuntur) non nudum corpus cruci affix neque ornatum in capite coronâ spineâ, vt Franciscani eum pingebant: sed redimitum coronâ giâ, & aureâ: indutum verò prætextâ, id est togâ, vel purpurâ ad talos vsque demissâ, & limbi reis prætextatâ: cinctum insuper zonâ aureis pretiosâ bullis: sed & imaginis pedibus calceos in runt auratos, vel bracteatos.

Quin in nonnullis Prædicatorum monasterijs, & Ecclesijs pictæ, & sculptæ sunt in Franc norum contemtum, & odium crucifixi imagines, altera quidem manu cruci affixâ: altera missâ in crumenam, quæ ex zonâ pendebat, veluti inde pecuniam prolaturâ: vt à Ioanne Vit rano Minoritâ in Chronico traditur.

Quàm proiectæ & desperatæ impietatis, & exsecrandæ blasphemiæ sit hoc audax & sacrile facinus, (exhorresco referens) hisce diabolicis sannis ludere, & persequi Christum: cuius auth non mirum foret, si vel ima tellus dehisceret, aut centum fulmina eum ad tartara proturba quamque horrendum, & abominabile sit dictu & auditu, homines Christianos, & quidem ordine, qui præ reliquis sanctam, spiritualem, & diuinam videri volunt degere vitam, huiusmo inuicem proscindere calumnijs, vt Deum quoque ipsum talibus afficiant, Filiumque eius de n crucifigant, quilibet pius æstimare potest.

Vestitus Minorum, virtus & sanctitas.

HVic vestitui progressu temporis tantam sanctitatem, & vim diuinam adscripserunt sup tiosissimi homines, vt eum ad æternam salutem non parùm conferre existimarent: ide non modò mediocres, sed magni etiam viri, optimates ac Principes in eo sepeliri voluerunt, ex mantes se hoc pacto à diabolo tutissimos fore. Sic enim legimus de Marchione Mantuæ Franc II. quòd testamento cauerit, vt in Seraphici veste sepeliretur. Fecit idem Albertus Pius Carpo Princeps Lutetiæ: Christophorus item Longolius Belga Patauij sepultus, vir cumprimis erudi & Robertus rex Siciliæ, vt Antoninus indicat tit. 24. cap. 9. §. 16. & Sleidanus lib. 22. Comm Miror autem quis author fuerit superstitionis huius: nam ad Franciscum eam referre non pos qui moriturus exuit suas vestes, & nudum se humi prostrauit, vt in illo etiam Christo conform set, qui nudus pependit in ligno. In illum verò habitum Minorum quidam tali carmine lusit:

Cordula nodosa, pes nudus, cappa dolosa:
Hæc tria nudipedes ducunt ad tartara fratres.

Balæus de Scriptor. Britan. Centur. 3. cap. 57. in Appendice. Et de cingulo, seu canal fune, quo cinguntur fratres isti, Buchananus Poëta ad Pantalabum ita lusit:

En tunicam fluxam nodosa cannabe cingis,
Cùm meliùs fauces stringeret illa tuas.

Manlius tom. 3. Loc. commun. fol. 21. de fune, quo se Minores præcingunt, talem iocum tragicum planè, recenset: Parisijs, ait, diues mercator, & quidem Papista, ioco dixerat ad Fra scanos: Vos geritis funem circa corpus, quia cùm Franciscus suspendendus esset, Papa redemit ea lege, vt per omnem vitam funem gereret. Franciscani Parisien. comprehenderunt eum, & in cerem coniecerunt, iudicatumque est, vt suspenderetur. Ille verò periculum mortis euadere cupi cecinit palinodiam, ac dixit: Lutherus est hæreticus, & ex diaboli instinctu docet. Monachi a entes hæc, rectè inquis, dicunt, & si hac in sententia manseris, saluus fies. Igitur iubent perge properare lictores ad patibulum, dum esset in confessione verâ, ne iterum deficeret. Sicque sus est, quòd per iocum dixerat, cur Franciscani funem gererent. Hospin. Plura scelerosa, cr taque facta horum Monachorum reperies quoque in hoc libro, sub anno 1370: de quo Stump & alij, nimirum Bernæ: & anno 1534 quoq; Aurelijs. Item circa annum Domini 1250 per noritas & Prædicatores tanta est facta defectio à Christo, qualis nunquam in orbe fuit. Pro enim Christi Euangelio aliud ad mores suos magis congruum finxerunt: quod Euangelium S tus sancti vocârunt. Quod comparatum, inquiunt, ad Euangelium Christi, tantò plus perfe nis & dignitatis habet, quantum Sol ad Lunam collatus & ad nucleum testa. De quo apud Guil mum de S. Amore integram habes historiam. Quàm horrendis etiam prodigijs aduentus Me cantium per Deum hominibus significatus sit, eorum plurima recitat Hospinianus, Funccius, Ranulfus, Erfordiensis, Tritheymius, Antoninus & alij.

1199.
De Paparum cum Imperatoribus Concordia.

Imp. 100. Philippo Sueuo. Pp. 183. Innocentio 3.

VTut verò hæc res sese habeat, mox ab Henrici morte Pontificum vesana perfidia rursus e buit. Cùm etenim Heinricus iam moriturus, Innocentium tertium Celestini successo

Anno

riderico, quadrimo adhuc ferè in cunis vagienti, ad Imperium tamen principum electione as-
, tutorem dedisset: eique vxore Constantia obnixè commendata, fratri germano Philippo,
riæ & Sueuiæ duci, Romani Imperij & Siciliæ regni, quousque pupillus adolesceret, admi-
tionem commisisset: Pontifex tutelæ fide in perfidiam atque hostilem oppugnationem con-
Sueuicam familiam, adeoque totam Germaniam nouis motibus atque bellorum incendijs
uit. Siquidem cùm Philippus ad fratrem ægrotantem è Germania properans, in monte
nis, non longè à Viterbio sito, de morte fratris Imperatoris inaudijsset, ac imperij retinendi
tate festinabundus Haganoam, vbi Principum conuentus erat, recurrisset, complurium a-
sibi conciliatis: Nocentius iste, qui Sueuos nomine quidem tanquam Ecclesiæ persecuto-
autem vera ob Siciliæ dominationem, quam ipse ambiebat, infensissimo odio prosequere-
nitiò, quò Philippum impediret, friuolis exceptionibus excommunicationis, cui à Cele-
fuisset subiectus, insistere: dein, quò eum non parentem irreligiosum ostenderet, Episco-
Sutrinum ad repetendum ab eo obsides, quos olim frater ipsius Heinricus exoculârat, mit-
Ac eo à legato humilitate sua absolutionem obtinente, ac vades Nocentio remittente: ille
æcatos in inuidiam Philippi turbæ ostendere: Episcopum Sutrinum, quòd citra mandatum
pum absoluisset, officio priuatum, in quandam insulam maris relegare: mox Bertholdum
giæ ducem, quem neruis belli valere, & Sueuis, ideò quòd antè à Cunrado Pilippi fratre bel-
tus esset, minimè amicum nosset, ordinibus Imperij obtrudere, de eius electione prolixè
criptis, quæ adhuc extant C. venerabilem. de electi. potestate.

At Bertholdo, quòd se virtute bellica Philippo à Sueuis, Saxonibus, Bauaris, Bohemis,
que principibus electo, multò inferiorem esse agnosceret, cum legitimo rege in grati-
leunte, ita vt ei etiam obsides, nepotes suos, Cunonem & Bertholdum comites de Vrach
imulque fidelitatem iuraret: tanta indignatione, sui elusione Innocentius exarsit, vt in hæc
proruperit: Aut Pontifex Philippo diadema regium, aut Philippus Pontifici insigne regium
. Ac ideò Othonem Heinrici Leonis filium, principem audaciæ atque superbiæ, quàm pru-
maioris ex Anglia euocatum, contra Philippum, corona Imperiali ei missa concitauit:
lippo, vt ab eo alios abstraheret, ius fasque omne interdixit. Ex quo pestiferum qui-
nperio, curiæ verò Romanæ rationibus perquàm commodum ac vtile schisma exor-
t.

Nam cùm Philippus & Otho sæuissimis bellis de imperio inter se decertarent: vix aliqua di-
Ecclesiastica, vel etiam parochialis remansit, quæ non per artes curiæ Romanæ ligitiosa effe-
mamque deducta, fœdissimis harpyijs Romanis pro compositione litium cesserit expilan-
ut Abbas Vrspergensis in fine narrationis huius testatur, occasionem, qua curia Romana
liuitias corraserit, his verbis ostendens: GAVDE (inquit) mater nostra Roma, quoni-
riuntur cataractæ thesaurorum in terra, vt ad te confluant riui & aggeres nummorum in
copia. Lætare super iniquitate filiorum hominum, quoniam in recompensationem tan-
malorum datur tibi precium. Iocundare super adiutrice tua Discordia, quia erupit de pu-
rnalis abyssi, vt accumulentur tibi multa pecuniarum præmia. Habes, quod semper siti-
anta canticum: quia per maliciam hominum, non per tuam religionem orbem vicisti. Ad
t homines non ipsorum deuotio, aut pura conscientia, sed scelerum multiplicium perpe-
& litium decisio precio comparata.

tisi autem Bohemiæ rex Odoacer, Landgrauius Thuringiæ Hermannus, & Episcopus Ar-
nsis, vnà cum Adulpho Coloniensi archipræsule, Pontificio anathemate moti, ad Othonem
li regis Anglici Richardi auxilio suffultum, deficerent: non tamen Philippus animum ab-
d Hetruria in Italia, & Sueuia in Germania firmo validoque præsidio munita, Alsatiam
Sueuiæ viciniore initiò vastat: deinde Thuringum, cui Bohemus sese coniunxerat, ad pacē &
nem compellit, Bohemo fugato. Postea per Coloniensem reconciliatum, Brabantiæ &
ingiæ duces Confluentiæ fœdere sibi iungit: ijsque peractis, cum exercitu socijsque Aquis-
n descendit, ibique magna cum solennitate à Coloniense coronatur. Ad extremum, prope
am cum Othone congrediens, eum superatum in fugam vertit: ita vt is ab omnibus desertus
iam secederet.

rincipes, cùm felices prosperosque Philippi successus viderent, & ciuili regum discordia de-
essent: communi consilio legationem splendidam ad Pontificem mittunt, quæ Philippo in
Pontificis reducto iurium Imperij confirmationem impetret. Ille verò legatione audi-
alia conditione se iura Imperij Philippo confirmaturum ait, quàm si filia regis Philippi, fi-
is sui Richardo, recens comiti Thusciæ, Spoleti & marchiæ Anconitanæ creato, vxor de-
tans nepotem suum hac ratione terras istas hæreditario iure perpetuò obtenturum.
ic sanctissimi patres, iam longo tempore, sede piscatoris conscensa, magis de suis nepoti-
opinquis, atque manseribus ditandis, quàm de Ecclesiæ vel Reip. commodo soliciti esse con-
: bella quoq; interdum ob id suscitantes, vt cùm pax constituenda est, spe firmioris amicitiæ,
ores suos Pontificijs coniungant. Legatis quidem hæc conditio à Pontifice proposita per-
peregrina & aliena à negocio esse videbatur, filiā regis, Papæ vilissimi nepoti in matrimonium
bere. Ne tamen eū offenderet, modestè ciuiliterq; sese excusant, nihil de hoc sibi in mandatis

esse datum dicentes: acconsulunt, vt Papa suos super hoc ad regem mittat. Ille itaque, qui cu us, quàm prudentius nepoti suo filiæ regis matrimonium quæreret: Hugolinum Hostiensе Leonem sanctæ crucis in Hierusalem Cardinales, Philippi legatis in Germaniam reuertentibu iungit. Etsi autem Augustam venientes honorificè suscepti, benigneque sint habiti: tamen pr stera Papæ ambitione cognita, quæ legem domini sui temerare non erubesceret: Rex & Prin tacitè in risum soluti, cùm à legatis proposita nihil ad rem quadrare viderent, Augusta Spirar inde Northusium mouêre: ibique post longas actiones pax hac conditione est facta, vt Pont nepote spreto, repudiatoque, filia Philippi, quam stultus Pontifex tanto studio ambiuerat, Ot desponsaretur: & hic, dum Philippus viueret, regno cedens, post mortem eius regnaret.

Non diu verò post hanc pacem Philippus superfuit. Cùm enim relicta Saxonia iter in S am maturaret, atque Babenbergæ ocij gratia subsisteret, ab Othone de Vuittelsbach (nepote cui Bauariam à Friderico collatam diximus, è fratre) in cubiculo, in quod solus vena incisa se rat, proditoriè atque nefariè trucidatur: ipso indignante, quòd sibi perfidiæ infamia notato, perator filiam Othoni desponsatam dare renuisset. Igitur post Philippi miserabilem inter Principibus Francofurti conuenientibus, Otho vnanimi eorum consensu Rex eligitur. Scha ex Vrsperg. Nauclero, & alijs.

1199. Ganfredus de statu curiæ Romanæ, & eius recommendatione.

NVper Apostolica Ganfredus sede relicta
In patriam redijt, cuncta peracta tenens.
Obuiat Aprilis Hispana gente profectus,
Obuiat, inq; vicem verba salutis agunt.
Iste locum nondum Romanæ viderat vrbis,
Alter erat tota cognitus vrbe diu.
Postulat Aprilis, vt se de gente, lociq;
Moribus expediat: postulat: ille fauet.
Gan. *Quid Romæ facture, quid est quod quæris in vrbe?*
Cur te sub longo climate mundus habet?
Apr. *Ille refert: Studui lustris ter quinque, nec vlla*
Respondit meritis Philosophia meis.
Papa meos solus poterit releuare labores,
Et remouere sitim fonte perennis aquæ.
Hunc peto, si forsan nostri miserebitur, & si
Paupertatis hyems tanta mouebit eum.
Ampla tenent alij stipendia diuitis aræ:
Hic tribus, hic senis, diues at ille decem.
Sed mihi sufficeret præbendula pauperis aræ
Quinque talenta valens, quinque, parùmue magis.
Credo, quòd vrbis apex, sanctissimus ille virorum
Si me cognoscat, non neget ista mihi.
Ditat eos, qui pauca sciunt, vir sanctus, & à me
Forsitan excutiet pulueris istud onus.
Sed precor incipias, Romæ quis sit status vrbis:
Et si sint illic tempora dura, refer.
Fama refert, quòd res nummis prius emta duobus,
Patre duplum valeat adueniente sacro.
Fers aliquid? Ganfredus ait, Fero, subdidit alter,
Sit licet exiguum, non tamen ære vaco.
Rumor enim loquitur, quòd curia sacra requirat
Munus, & absq; illo littus aretur ibi.
Nescio, si sic est: tu cùm sis cognitus vrbi,
Hærentem dubiè non dubitare sinas.
Gan. *Frater amice, tibi res est narrata sinistrè,*
Falleris, & non sic erudiendus eras.
Peccat, Romanæ quisquis sic derogat vrbi.
Sed linguas hominum quis domuisse potest?
Ventus per celsos sua dat spiramina montes,
Nec liuor claris nouit abesse viris.

Aurea sunt illic, Aprilis, secula Romæ,
Vrbs sacra, prædulci venaq; melle fluit.
Nulla queri poteris, postquàm perueneris illuc:
Omnibus hæc est vrbs deliciosa bonis.
Non placeat superis Papa præsente beato?
Deterius solitò qui sit in vrbe forum?
Non aliter lueret pœnas Vir talia tentans,
Quàm solet inuentus vir nocuisse volens,
Omnia de circum veniunt regione iacenti,
Protinus vt Papam Roma beata videt.
Grana Ceres mittit, & grandia dona Lyæus,
Transmittit fœtus pinguis oliua sacros.
Byssus ab Æthiopum Romam deducitur oris,
Et tellus alias barbara mittit opes.
Cocco bis tinctos vrbi dat Græcia pannos,
Quid moror? huic vrbi seruit vterq; polus.
Deliciæ si quis vbi sint ignorat, in vrbem
Tendat, & inueniet omne quod orbis habet.
Apr. Insolitus timeo ne me distemperet aër,
Et mea tristis ibi presbyter ossa tegat.
Gan. Si pietatis adhuc opus est in climate nostro,
Si perfectus amor, vrbs habet ista duo.
Esto quòd arripiat te febris in vrbe, quod absit:
Physicus est illic, quem tibi Roma dabit.
Roma tenet medicos pro febricitantibus aptos,
Qui res exiguas de patiente petunt.
Apr. Si forsan moriar, quali tumulabor honore?
Exulis exequias quis celebrare solet?
Gan. Tot digitos in vtraq; manu, tot in ore rotundo
Non niueos dentes dinumerare potes:
Quot tibi missarum solemnia sacra dabuntur,
Clauserit extremum si tibi Roma diem.
Ante tuum corpus summo reuerenter honore
Compositum clerus lumina mille feret.
Thuris odor fragrans myrrhæ iungetur odori,
Purpura defunctum te preciosa teget.
Apr. Quis rerum diuisor erit, Ganfrede, mearum?
Si fuero gressus carnis in vrbe viam?
Quis mihi promittet, ne si mea lumina condam,
Diripiat nostras hospes auarus opes?
Gan. Non tibi pro capitis oculo, quicunq; sit hospes,
Senseris in cuius vltima fata domo.
Non trahet è marcis, quamuis sint mille valorem
Festucæ, vel si res minor esse potest.
Hospes, in hospitio cuius decesseris illic,
Diuidet in requiem cuncta relicta tuam.
Sic etenim cautum est, sic vrbis prouida virtus
Constituit, lex est inueterata loco.
Apr. Lætus eo. Sed dic, num sit procurator in vrbe, De procuratoribus.
Consequar optatas quo mediante preces?
Gan. Deseret infantem mater prius, herba virorem,
Piscis aquas, virides garrula rana lacus,
Sponsa virum tenerum, tener infans vbera matris,
Quàm procurator non sit in vrbe sacra.
Apr. Estne fides etiam procuratoribus illis?
Qui se credet eis, num benè tutus erit?
Audiui, quòd dent aduersis partibus arma,
Et sic occultè munus vtrinque petunt.

Anno

Spem faciunt illi, quòd Vincere debeat in re
Propoſita, & litis ferre trophæa ſuæ.
Mox redeunt, & idem promittunt illius hoſti:
Et ſic exhaurit tertia burſa duas.
Gan. Neſcio, nec credo: ſed talia verba frequenter
Audio, nec pœnas res habet iſta breues.
Apr. Præterea didici, quòd lites, probra, tumultus
Exagitant illos, ſed malè credo, viros.
Diſsimulanda tamen ſunt talia, dummodò litem
Conteſtando ſuam verbera nulla ferant.
Gan. Frigida mendaces compeſcat paſsio linguas,
Quæ ferit innocuos & ſine labe viros.
Hoc genus eſt hominum, fallacia nulla reperta
In quibus eſſe ſolet, & nota nulla mali.
Fraus, dolus, impietas à mentibus exulat horum:
Longius exagitant pectoris omne nefas.
Simplicibus contenta modis hæc turba virorum eſt:
Ignorat penitus iurgia, verba, minas.
Quando ſedent illic, ſine Marte negocia tractant,
Et ceſſant linguæ murmura cuncta malæ,
Nemo loqui præſumit ibi, niſi quicquid honeſtum
Aut iuſtum fuerit, cætera verba vacant.
Ambitus vt ſeruat conſueta ſilentia clauſtri,
Vocibus excluſis ſic locus ille tacet.
Petrus ab Aßiſio, ſubitam quia nuper in iram
Surrexit, grauius litigioſa mouens:
Turpiter eiectum pepulerunt, & locus ille
Non potuit ſtrepitum diſsimulare viri.
Inter eos fraterna fides liuore remoto
Regnat, & è puro pectore manat amor.
Si quid promittunt triplici quaſi fune ligatum,
Alludunt rebus conſona verba ſuis.
Spondeat, aut iuret tibi rem Ciſtertius Abbas,
Illorum ſuperat ſponſio nulla fidem.
Tempore res aliquas promittunt ſoluere certo:
Perſoluunt citius, præueniuntq; diem.
Dedecus eſſe putant, contendere iudice coram:
Vtq; alibi mos eſt, verba probroſa pati.
Lite recens orta nôrunt ſopire querelas,
In radice mali quæſtio mota perit.
Si duo contendunt verbis quandoq; parumper,
Tertius in medium commoda pacis agit.
Apr. Quis breuiore via, quis pro mercede minori
Expediet factum, dic vir amice, meum?
Gan. Eligitò, quemcunq; velis, valet vnus vt alter:
Quilibet ex illis vt tibi frater erit.
Sed tamen illius vites conſortia Petri,
Cuius nequitiam publica fama refert.
Apr. Pande dies igitur Ganfrede, & tempora narra,
Quæ cedent factis expedienda meis.
Gan. Quarta dies, quæcunque tenes Aprilis agenda,
Terminat, & reditum lux tibi quinta dabit.
Hoc tamen excepto: ſi ſit tua maxima cauſa,
Tunc cedunt factis tempora plura tuis.
Apr. Qualiter iſtud erit, cùm non ego ſolus in vrbem
Ante pedes ſacros expediendus eam?
Nonne, velut pelagus terrarum colligit vndas,
Roma frequens hominum ſic genus omne capit.

Nonne velut pisces veniunt, redeuntq́, su b vndis,
Sic huc diuerso longiùs axe meant?
Gan. Sic equidem, Ganfredus ait: sed curia sacra
Officiatorum plena iuuante manu est.
Vt multæ cernuntur apes in vallibus Hyblæ,
Sic ope multorum curia fulta viget.
Sunt ibi, qui nôrunt formare negocia quæq;
Et sunt, qui formas abbreuiare sciunt.
Scriptorum clara non nomina voce recordor,
Sed mihi cum quadam nube venire solent. De Grossariis.
Nec facile esset eos numero comprendere certo:
Sed possunt decies, vt reor, esse decem.
Istorum labor est chartas grossare notatas,
Et grossas cameris restituisse suis.
Sunt ibi, qui referunt sacri pastoris ad aures
Ardua vota hominum, sollicitasq́, preces.
Quis stupor est igitur, aut admiratio mentis,
Absoluat si te tempus ab vrbe breue?
Crede mihi, si mille viris comitatus ad vrbem
Ibis, adhuc plures vrbs habet illa viros:
Omnibus vna quibus mens est, ac vna voluntas,
Conterat ingentem ne quis in urbe moram.
Protinus expediunt, quicquid datur expediendum,
Et mora sollicitos non tenet vlla viros.
Festinant, vrgentq́, die noctuq́, labores,
Inceptum donec perficiatur opus.
Res quandoq, datur tribus expedienda diebus,
Quam tamen instanter expedit hora breuis.
Prima dies igitur scribet quodcunq, petendum,
Et tua portabit vota secunda patri.
Tertia grossabit bullatum, quarta videbit:
Et potes in quinta dicere, Roma vale.
Forsitan horrebas, quòd te Romana teneret
Sumtibus innumeris curia sacra nimis.
Non est quod timeas: & ni loquor omnia vera,
Hanc frontem videat nullus in vrbe magis.
Apr. Litera, quid dices, si rescribenda bis aut ter
Extiterit, Romæ nonne morabor adhuc?
Gan. Hoc factum fortuna regit, casusq́, gubernat:
Errorem tamen hunc quisq, cauere studet.
Scriptor enim studio scribenda Volumina tanto
Exarat, vt nulla parte notanda putet.
Et tibi si tua res ipsi facienda daretur,
Possit in obliquas currere penna vias.
Deterius forsan per te tua facta venirent,
Quàm per scriptores, quis viget arte manus.
Si tamen à capite forsan tua litera scribi
Debeat, hic error à tribus esse potest.
Aut malè narrabis narranda, vel abbreuiator
Apponet factis plusue minusue tuis.
Ipse vel interea scriptor dum scripsit, Aprili,
Chartam subrosam fonte lauabit aquæ.
Quiq, nocens fuerit discussa lite repertus,
Huic incumbit onus, vt reparetur opus.
Sacramenta putes quis scriptor frangere vellet,
Et violare patri, quam dedit ipse, fidem?
Sponte sua nullus commissa negocia turbat:
Si tamen excedit, dextera, crede, gemit.

De correctoribus.

Hoc Correctoris factum dependet ab arte,
Quælibet vt redeat charta sapore nouo.
Ille tibi apponet per se, vel demet amicè
Rem, quam non poteras consuluisse tibi.
Ille oculus tuus est: & ne qua parte vacillet
Res tua, subtili lumine lustrat opus.
Illius officium est, vt sal tibi mittat in ollam,
Ad mensam vacuum ne salis intret olus.
Ille piper dapibus, & condimenta ministrat,
In quorum gustu lingua stupere potest.
Ille quidem mihi ceu faber esse videtur, & omnes
Fabrorum ritus officiumq́ sequi.
Si producta nimis sit litera, ponit in ignem:
Ingemit, & crebro verbere cudit opus.
Si breuis est, & eget quid producenda, fauillas
Excitat, & rursus massa sub igne calet.
Malleus eductam tandem sic concutit illam,
Longiùs vt crescat, amplificetq́ viam.
Litera limata tua non est casidis instar,
Quæ facit vt radiet cura fidelis adest.
Apr. Chartula, quid faciam, si cassa reuertitur ad me?
Fortaßis perdam, quis reparabit opus?
Gan. Nonne patrum pater est totius pastor ouilis?
Et superat cunctos compatiendo patres?
Ipse suas ita pascit oues, & prouidet illis,
Vt de pastura nulla queratur ouis,
Grandia dat magnis, & paruis parua, secundum
Quod pollent meritis iste vel ille suis.
Doctus es, & magno didicisti multa labore:
Cur cassarentur ergò petita tibi?
Spem teneas igitur: tanta ac fiducia tecum
Firma sit, vt nulla parte timere velis.
Illud Apostolicum nimirum munus habebis,
In patriam gaudens inde redire potes.
En ego qui nondum tanto sum dignus honore,
Quo contentus eo, munus ab vrbe fero.
Ad duo Papa videt: ad se qui maximus extat,
Et simul ad meritum suscipientis opem.
Et quid perdit in hoc, si dat res Ecclesiarum,
Quas emit moriens in cruce verus homo?
Certè sicut aquas in se mare colligit omnes,
Vt rursus certo tempore reddat eas:
Sic res Ecclesiæ pater omnes poßidet almæ
Sanctus, & acceptas spontè refundit opes.
Apr. Si contradictum fuerit mihi forsitan illic,
Absolui per quem litera capta potest?

De auditore contradictarum.

Gan. Contradictarum certus sedet arbiter illic,
Officio cuius discutietur opus.
Si res est simplex, & non præiudicat vlli,
Expediet cursus absq́ labore suos.
Si verò talis fuerit, quòd fortè grauari
Inde potest aliquis, altera forma datur.
Tunc sub dissimili ponetur iudice causa,
Tunc poteris ventis ad tua vota frui.
Sic etenim seruat sua curia iura cuiq́,
Ne quisquam verè poßit ab vrbe queri.
Cùm fuerit concors conuentio facta, repentè
Mittitur ad bullam charta refecta sacram.

Au

Anno

Auditor litis, qui prælia temperat, & qui
Oppositas partes fœdere sæpè ligat:
Ille, nec inficior, superat genus omne metalli,
Duritia par est nullus in vrbe viro.
Non faciet pro fratre magis vir ferreus ille,
Quàm si mittat ei barbara terra virum:
Iustiçiam subitò sic omnibus arbiter ille
Exhibet, vt neutro claudicet illa pede.
Obiice perpetuò clausas sub vecte perenni
Inferni portas quis reserare potest?
Scilicet haud aliter constantia pectora iudex
Hic immutato robore semper habet.
Apr. Dic reuerende comes, Vicecancellarius vrbis
Ducere quo studio tempora longa solet?
Gan. Ille secunda manus Papæ est, mediæq; diei
Pondus, & æstatis ferre laborat onus.
Surgit ad auroram graditurq; ad prælia primus:
Pugnaq; sub tali iudice prima sedet.
Inde iubente viro, quæ littera Marte triumphans
Vicerit, ad bullam post sua bella datur.
Huius & hoc opus est, & regula certa legendi,
Vt ferat ante sacrum, cùm vacat hora, Patrem.
Plus aliis candoris habens hæc vltima fornax
Feruet, vt ad purum quodq; reducat opus.
Ignis & impositum non sic examinat aurum,
Nec medicinales sic rosa colat aquas.
Apr. Dic precor, vt poßim voto breuiore potiri,
Lectorem precio conciliare licet?
Thuris odore Iouem placari sæpè videmus:
Mitior est frugum mater ad exta suis.
Bacchus ab incepta pro capro desinit ira,
Cùm videt in templo viscera fusa sua.
Omnia muneribus placantur numina sumtis,
Et diuina manus quærit honoris opus.
Præterea video, quòd si non vngitur axis,
Tardius inceptum continuatur iter.
Cera ligat tabulas, & eas confœderat aptè,
Et cerata ratis tutius intrat aquas.
Gan. Ille modus non est, Aprilis, in vrbe: sed illic
Muneris illiciti quisq; recusat opus.
Hoc quod habent gratis de cœli munere puro,
Non dant pro rebus, quæ niuis instar eunt.
Præterea sic ditat eos clementia Papæ,
Ne cuiquam sit opus, quòd malè quærat opes.
Gutta quid immenso confert breuis addita fundo?
Quid iuuat accensos flamma minuta rogos?
Sic nihil est, quodcunq; po est vir pauper in illos
Fundere, nec breuis est apta crumena viris.
Papa satis largitur eis: postponite curas
Vos, quibus hæc sacra est vrbs adeunda, viri.
Nullus in vrbe solet contingere munera Lector,
De quibus ante Deum pectora læsa ferat.
Disce, quid acciderit famosa nuper in vrbe,
Disce, nec in vanum verba notanda cadant.
Gratia Lectoris quendam promouit in illa,
Hoc duce & ad sacros venerat vsq; pedes.
Ille velut simplex, & qui non nouerat vrbem,
Quid faciam, dixit, clamne redire decet?

Vicecancellarius.

De Lectore.

Estne boni species, & quo laudatur honestas,
Vt nihil accipiat, qui mihi multa dedit?
Hic mihi pro tanto seruiuit, & omnia dudum
Quæ volui finem iußit habere suum.
Non igitur malè gratus ero, qui grandia pro me
Fecit, & ad portum carbasa nostra tulit.
Quamuis ille nihil hac pro mercede requirat:
Non tamen idcircò munera nulla feret.
Excitat in prædam, cogitq; sitire cruorem
A sue deprensa portio iacta canem.
Dixerat, & cautè rediit Lectoris ad ædem,
Imposuitq; viri quinq; talenta thoro.
Aere dato gressum tacitè dimouit: at hospes
In cameram rediens condita dona videt.
Vnde venis, inquit, inimica pecunia, quæ te
Imposuit lecto dextra nefanda meo?
Quid facis in nostris penetralibus ô maledicta
Aeris imago, mihi morte perosa magis?
Ecce tot horrendos mallem reperisse colubros,
Et quæcunq; homini monstra nocere solent.
Ille meo, quicunq; fuit, detraxit honori,
Qui posuit laqueos in mea damna suos.
Ite, ait, & subitò hunc inuestigate prophanum,
Qui studuit famæ prodigus esse meæ.
Verùm si latitat, quoniam latitare latronum
Est proprium, quod vox nominis ipsa docet,
Continuò nummos inter spargamus egenos:
Nesciat hospitium gutta minuta meum.
Hoc factum Papæ sacras peruenit ad aures,
Censuit & dignum laude, fauore virum.
Apr. Audio, quòd cassat quàm plura negocia Lector,
Quorum nulla fuit mentio facta patri:
Quæ si lecta forent aliquo mediante fauore,
Forsitan optatam Papa tulisset opem.
Pinguia dum veniunt, & macra negotia mixtim,
Hæc læta facie suscipit, illa graui.
Quod videt insipidum, communem mittit in ollam:
Quod sapit, & pingue est, decoquit olla minor.
Hoc tantùm dominis & conseruatur amicis,
Sed de communi quilibet haurit homo.
Illa minor factis detur, comes optime, nostris:
Exhorret stomachus vas generale meus.
Quid tibi, si sic est, sacra de sede videtur?
An res est, quæ sit laude notanda graui?
Gan. Dum sic distinguit ablata negocia Lector,
Non fuit, & non est vir ratione carens.
Omnia longinqui cognouit temporis vsu,
Quæ pater admittit, quæq; negare solet.
Ne sacras ergò teneat sermonibus aures,
Et det inutilibus tempora multa sonis.
Cassat eas quas Papa preces transire negaret,
Quàm citò prodiret primus ab ore sonus.
Quæ verò retinent formam cursumq; probati
Tramitis, has nunquam supprimit, imò legit.
Cumq; laborauit commissa negocia Papæ,
Mente legens pura, præmia nulla petit.
Nec terrena cupit, sed quæ sine tempore durant
Munera, res alias pulueris instar habet.

Apr. *Si sermo Ganfrede tuus non deuiat à re,*
Romulea nullus regnat in vrbe Simon.
Gan. *Ista vetus miseri comes est insania vulgi,*
Hæc stolidos semper crede referre viros.
Nullus in vrbe Simon, sed nec Simonia moratur,
Nec speciem, nec habet vrbs benedicta genus.
Res indiuiduas etiam non poscimus illic:
Nullus enim precio spirituale petit.
Eloquio testante sacro, Samaria vidit
Sola viri fraudem, pertimuitq́ nefas.
Sed multis, vt fama refert, terraq́ mariq́,
Distat ab vrbe sacra millibus ille locus.
Ex quibus arguitur, & sic concluditur, amens
Ille quòd hac dicta non sit in vrbe Simon.
Roma virum, factumq́ viri non nouerat vnquam,
Re nisi quòd gesta rumor in vrbe fuit.
Mercator tanti sceleris mercede relicta,
In puncto Stygias raptus adivit aquas.
Vox Petri percußit eum: Tua proditor, inquit,
Munera sint tecum, perniciemq́ trahant.
Quod petis argento, nec fuluo quæritur auro:
Non Deus hoc fragili munere diues eget.
Huius ad exemplum noster se Papa retorquet,
Et comitatur in hoc curia tota patrem.
Simonis ingratum valeat quid nomen in vrbe?
Barbara nulla magis nomina Roma putat.
Si tamen est aliquid tali de nomine restans,
Nolo petas vbi sit, nam didicisse nocet.
Apr. *Istud habes Ganfrede, meum quod fortius vrit*
Pectus, & interior scire laborat homo.
Nulla meam mentem potius doctrina iuuabit,
Quàm mihi si pateat, qua sit in vrbe Simon?
Gan. *Hæc tua supponit vir simplex quæstio falsum:*
Vrbis enim Simonem mœnia nulla tenent.
Relligiosus erat, & spiritualia quærens:
Regales illi displicuère domus.
Sed mihi plura loqui de re non expedit ista,
Ne super astra ferar labra tulisse loquens.
Non adeò sum stultus adhuc, vt claustra, Priores,
Abbates, Monachos in mea fata vocem.
Placatos habuisse bonos, non gloria parua:
Qui prodesse sciunt & nocuisse simul.
Sufficiat nouisse tibi, ne plura require,
Quod Simon exemplo ducit ad ima suo.
Non tibi suspectus Cistertius ordo, vel abbas,
Non magis aut illi, qui crucis arma gerunt.
Excludo muliebre genus, velamina quarum
Horrent peruersi facta nefanda viri.
Pontificumne putes quòd mystica facta recusent?
Absit, & insanus talia credat homo.
Iam non præpositos, iam non inuoluo decanos,
Pectora me quiuis iudice pura tenet.
Alter in vrbe fuit magica perfectus in arte,
Roma sed hunc Simonem dixerat esse Magum:
Æthereas qui dum signum facturus ad arces
Iret, & in cœlum penna leuaret eum:
Ad partes rediit sanctis orantibus imas,
Et malè præsumtum continuauit iter.

De Simonia, an sit in curia Romana.

Namq; cadens solidæ collisit corpora petræ:
Et stat in indicium petra perenne rei.
Apr. Melleus iste mihi sermo Ganfrede videtur,
Melleus est inquam, pocula lactis habens.
In causam fortasse traham, vel me trahet alter:
Aut grauor, aut alium fortè grauare volo.
Quis poterit, Ganfrede meam defendere causam?
Quem mihi tutorem curia sacra dabit?
Gan. Troia viris caruit nunquam, qui bella mouerent
Hostibus, & quorum laude superba foret.
India nec fortes quæ ceruos vincere posset,
Atq; feras alias, tigribus orba fuit.
Sed neq; Romulea domus est doctoribus expers:
Fons vtriusq; sacri iuris in vrbe viget.
Legibus armatur & Canone Roma frequenter,
Ecclesias alias riuus ab vrbe rigat.
Ars alibi speculata viget, sed practica Romæ
Nouit, & ex rerum fonte resultat honor.
Parthus retrogradus priuabitur antè sagittis,
Quàm desint linguæ spicula Roma tibi.
Auditore dato vel iudice longius ite,
Me monitore, preces & manus ære grauis.
Iudicij libra non munere flectitur illic,
Constantes animos præmia nulla mouent.
Ista vetus Romæ solùm mensura remansit,
Quæ cumulat medium, cuiq; refertq; suum.
Et quæcunq; alibi iuris scintilla relucet,
Hic, nisi decipior, stillat ab vrbe vigor.
Illic iustitia, dextra læuaq; relicta,
Aspicit in mediis scandala nulla viis.
Si tua causa bona, dabitur sententia pro te:
Si minus, orbis eam iustificare nequit.
Quod nuper factum, res est formidine plena,
Res est quæ reliquos admonuisse potest.
Causidicus quidam fuerat corruptus in vrbe,
Iniustæq; rei ferre spopondit opem.
Quid factum est? Dum nocte daret sua membra sopori,
Digna super sontem iudicis ira ruit.
Dæmon adest, oculoq; virum condemnat in vno,
Dicens: Nequitiæ sint ea signa tuæ.
Si magis in causa fueris deprensus iniqua,
Latro ferox reliquo lumine cæcus eris.
Prouisum est, & sic Erebi statuere potentes,
Sic placuit Stygiis qui dominantur aquis.
Ille sequente die factum manifestat, & omnis
Concussa est subitò Roma stupore viri.
Penè viri nomen lapsum fuit ore sequentis:
Sed satis erepto lumine notus erit.
Præterea, Aprilis, factum memorabile quoddam,
Quod Romæ nuper accidit, istud erat.
Ecce Casertanum Comitem submouit ad vrbem
Cuiusdam Viduæ longa querela bonæ.
Causa super mansis centum tangentibus orta,
Ac aliis rebus, vtpote prata duo.
Ille Comes multos pro se conduxit: vtrinq;
Traditus vt poscunt iura, libellus erat.
Obtinuit pauper in causa fœmina tandem,
Confususq; abiit lite cadente Comes.

Vnde patet, quòd Roma libram sic dirigit æquam,
Vt passus faciat diues inopsq́ pares.
Apr. Perge per inceptum comes ô fidißime callem,
Et dubiæ menti luminis affer opem.
Sit benedicta dies, sit felix hora diei,
Quæ me felicem te recitante facit.
Hospes, & hospitium quæ nos iunxêre, per æuum
Durent, & stabili sint cumulata bono.
Ardeo plus & plus, magis & magis æstuo Romam
Aspicere, & pedibus oscula ferre sacris.
Iam mihi ab vrbe procul quædam redolentia surgit,
Iam locus ille mihi spirat aroma nouum.
Disco, sed & lætum tua me solatia reddunt,
Et mihi iam videor vrbe potente frui.
Dic age quid faciunt, quibus est à cardine nomen?
Post Papam quibus est immediatus honor.

De Cardinalibus.

Gan. Expediunt causas, magniq́ negocia mundi,
Extinguunt lites, fœdera rupta ligant.
Isti participes onerum, Papæq́ laborum,
Sustentant humeris grandia facta suis.
Atq́ aliquem si Papa iubet, petit æquoris vndas,
Ecce & inhumanas non timet ire vias.
Hic partes Siculas, hic te Germania gaudens,
Visitat hic flauos patre iubente Dacos.
Sed cur enumerem totius climata mundi?
Diuersosq́ situs, & loca ab vrbe procul?
Omnibus vna sedet Patri parêre voluntas,
Et facere vt Christi multiplicetur honor.
Hi sunt (quis dubitat?) qui portant fœderis arcam,
Aspectus quorum fulguris instar erat.
Istæ sunt statuæ, totus quibus incubat orbis:
Hæ sunt, quas curvant pondera nulla, bases.
Nec ratione vacat, quòd habent à cardine nomen:
Deseruire solent nomina rebus in his.
Porta suos postes sine cardine claudere nescit,
Non benè præter eos pastor ouile regit.
Cardo tenet portam, nec quid valet illa remoto
Cardine, sic Papa his nil valet absq́ viris.
Isti sunt flores, quos matris protulit hortus,
Ecclesiæ quorum germine vernat ager.
Crescit in hoc horto florum genus omne, sed istos
Præcipuos flores nulla pruina premit.
Munere perpetuo gaudentq́ virescere veris,
Et semper rutilis præradiare comis.
Si dicam, quòd sint violæ non mentior ex hoc:
Nam cœlo similes vita colorat eos.
Fortè rosas dixisse placet, mirabile non est:
Vulnera nam Christi pectore semper habent.
Lilia candoris niuei dixisse licebit:
Nam carnis stimulo ponere fræna solent.
Apr. Vnde viros potero, quando me Roma videbit,
Noscere Ganfrede, quæ mihi signa dabis?
Gan. Vestibus incedunt communibus: ac tamen illud,
Quod caput insignit, vt rosa verna rubet.
In vultu macies, in corpore languor, in ipso
Gestu nescio quid spirituale sedet.
Apr. Et quid habent, quo sic facies ieiuna videtur?
Squallorem quare carceris ora tenent?

Nunquid deficiunt quæ sunt ad corporis vsum?
An rebus, quibus est vita iuuanda, carent?
Gan. Non sic Aprilis, non sic comes optime, verùm
Præparat egregias larga coquina dapes.
Quando vocat tempus patres ad prandia sacros,
Adstat diuersis mensa repleta cibis.
Quid credis? comedantne putas Aprilis amice,
Omnia quæ diues fercula mensa gerit?
Non ita, sed ratio pactum diuersa reformat:
Mos est Angelico viuere more viris.
Decipiunt carnem, nolentes carnibus vti,
Decipit & Bacchum vitis aquosa senem.
Asperiore cibo contenti pinguia mandant,
Cæcis, debilibus, pauperibusq; dari.
Si tamen interdum digitos carnalibus escis
Apponant, timor est apposuisse manus.
Protinus absistunt, & primus gustus in ore
Desipit, & carni displicet ipsa caro.
Sacra meam quoties versant hæc omnia mentem?
Nam sum rimatus vrbis aperta sacræ.
Vnde tibi, cùm sim toti notissimus vrbi,
De rerum serie verba referre scio.
A causis si quando patres, & litibus aures
Expediunt, studij protinus arma petunt.
Hinc vt librorum pertransiit hora, perorant
In terra posito pectore claustra poli.
Cælestes speculantur opes, mundoq; labanti
Succurrunt humili sedulitate precum.
O quoties meritis istorum iusta Tonantis
Dextera placata est, continuitq; minas?
Iudicis assumtam ieiunia longa securim
Impediunt, & nox longa soporis egens.
Et quàm sæpè putas curuato poplite regem
Orant, vt miseris parcat ab arce reis?
Apr. Continua venerande comes procede loquela,
Æquoreas nondum Phœbus adibit aquas.
Magna dies nostris superest narratibus, & me
Leniret cantu fistula nulla magis.
Quid facit antistes Pastor sacer orbis & vrbis,
Quid facit, & studium quod solet esse viro?
Estne adeò sanctus, ceu prædicat orbis eundem?
Si sic est, meritò mundus adorat eum.
Gan. Ista meas vires, Aprilis, quæstio vexat,
Res est ingeniis altior ista meis.
De Papa. *Non, quid sit Papa, facile est euoluere verbis:*
Exiguum pectus quomodo magna premunt.
Papa breuis vox est, sed virtus nominis huius
Perlustrat, quicquid mundus vbiq; tenet.
Hic est Helias, magni de uertice montis
Cælesti tumidos qui ferit igne viros.
Hic Samson typicus, quo percutiente Philistim,
Strauit millenos faux asinina viros.
Liberat hic idem deprensis Vulpibus agros,
Nec iam schismaticis vexat ouile lupus.
Non dubitat forti pater obuius ire leoni,
Maxillisq; graues imposuisse manus.
Iste nouus Dauid, cuius virtute Golias
Concidit à funda vulnera mortis habens.

Herculis exemplo, mundi ne corruat axis,
Hic cauet, atq; humeris grande retentat opus.
Præ cunctis aliis sacro desudat in agro
Ecclesiæ, & cunctos Papa labore præit.
Eiicit arentes herbas, circumfouet illas,
Quæ proferre boni germen odoris habent.
Ecclesiæ muris hortum complectitur altis,
Et spaciantur oues absque pauore lupi.
Pro grege multotiens animam sanctißimus ille
Exposuit pastor, nulla pericla timens.
Ista procul tenebras depellit in orbe lucerna,
Lucet & à cœli lampade lumen habet.
Non est hac lucens modio candela sub arcto,
Sed nitet in media præradiatq; domo.
Hoc mundi commune iubar, generaleq; sidus
Omnibus in media nube reuelat iter.
Nec tenebris noctis, nimioue absumitur igne:
Fulget in aduersis casibus, inq; bonis.
Non ventus, non aura potest extinguere lumen
Istud, & æterno numine flamma calet.
Nocte pater media, quando sopor occupat omnes,
Fessaq; membra tenet fortius alma quies:
Surgit ad arma precum, totoq; è corde Tonanti
Supplicat, vt miseras intueatur oues.
Non videat, quæ sint mundi delicta fluentis,
Sed quali sit homo conditione miser.
Et magis ad fontem veniæ, quo semper abundat,
Aspexisse velit, & tumulare nefas.
Cumq; thorum lachrymis sic humectauit obortis,
Sollicitoq; Dei corde rogauit opem:
Lux subit, & sacrum poscunt altaria numen,
Officiumq; pater audit, aditq; tremens.
Egreditur posthæc in consistoria, causas
Audit, & à longis tractibus orbis adest.
Res sit in exemplo, quendam te finge leonem
Cernere, & in mediis sceptra tenere feris.
Et veniunt, abeuntq; feræ, regemq; precantur
Dulcibus & pauidis, vt venerentur herum.
Sic Papam venerantur oues, sic poplite flexo
Ante pedes almos procidit omnis homo.
Inde potest aliquis, quicunque sit ore soluto,
In serie verbi dicere quicquid habet.
Et quod multotiens mirabar, maximus ille,
Quemlibet alloquitur, verba recepta notans.
Sæpe aliquem tenuit frustra longißimus annus,
Nec potuit finis litibus esse suis.
Protinus at fuerat cùm facta relatio Papæ,
Explicat impliciti ritè laboris opus.
Non longè suspendit opus, non hæsitat in re,
Non quærunt tardas pectora clara moras.
Sic sit, ait, vel non: sic res determinat omnes:
Sic longas causas finiet hora breuis.
Sed quanquam Papæ superet prudentia fratres,
Vnus vt ex illis est tamen inter eos.
Nil proprio facit arbitrio, licet omnia poßit:
Consilium prudens sæpè minoris amat.
Sufficiat quamuis immenso prouidus orbi,
Vult tamen externo dogmate Papa regi.

Ac ita dum residet, mundumq́ gubernat ab alto,
Nil tamen absq́ suo cardine porta valet.
Sæpe preces aliquas timidè quis porrigit illi,
Accipit: & pauper exhilaratus abit.
Sic mihi, dum pauidis accessi gressibus illum,
Quam non sperabam, gratia facta fuit.
Ille tamen, qui me promouit, & ante tribunal
Duxit, & adiecit, flecte poëta genu:
Caietanus erat; qui cardinis instar habendus
Crescit, & impositis ædificatur opus.
Cui nisi defuerint à me sua carmina missa,
Tempus in omne suum fama celebris erit.
Immò post obitum faciam, ne viuere cesset,
Carmine perpetuo busta nouabo viri.
Apr. Iam stylus accepto declinat themate, iamq́
Carpere diuersum velle videris iter.
Proposita discurre via, Ganfrede fidelis,
Et sine felle comes dissere facta patris.
Gan. Cumq́ fatigatur vario luctamine tandem,
Perdita restaurans submouet hora patrem.
Quamuis lauta sacræ ponantur fercula mensæ,
Contentus tamen est asperiore cibo.
Si mare transmittat pisces, si sylua ferinam,
Si veniant, quas vir arte fefellit, aues:
Pauca pater timido tentat gustare palato:
Cætera mittit eis, nulla coquina quibus.
Non mora longa placet, subitò sacra mensa leuatur:
Redduntur grates, qui dedit illa, Deo.
O quot in vrbe scio, quorum prolixior esca,
Maior in appositis, quos tenet hora, cibis:
Qui quando comedunt, hoc quo vescuntur, adorant,
Et clauso inclinant lumina sæpè mero.
Prandia non satiant, alios geminata, sed almo
Quotidie satis est vnica mensa patri.
Inde petit solui cum commensalibus, aulæ
Intrat & in medium, quomodo pulchra datur.
Hic aliquis quærens non dedignatur in ipsis
Grammaticè dubiis opposuisse viis.
Cur in transpositos tres verba gerundia casus
Declinare solent, curq́ supina duos.
Cur numerus talis accessit partibus istis.
Et casus plures non habuêre, rogat:
Aut sint in genere verborum, nominibusue,
Grammaticus certis associanda putat.
Alter adest quærens, Vniuersalia quare
Septem sint numero, si trahis inde duo.
Sint in corporeis ea subsistentia rebus,
An mentis ratio separat illa procul.
Subiectumq́ tribus cum sermo sit artibus idem,
Qualiter à reliquis differat vna trium.
Alter ab eloquio sic incipit ore diserto,
Ponit & in medios hoc breue thema viros.
Artis Rhetoricæ cùm sit persuasio finis,
Quis color ad finem pronior esse potest?
An quo sermo nitet, vel quo sententia fulget,
An magis irradiet mixtus vterq́ color?
Rursus adest aliquis, qui nouit carminis artem,
Cui de natura constat & arte pedum.

Cur tantùm pedibus senis vel quinque laborat
Metricus, & plures nescit habere pedes?
In pedibus mediis cur est cæsura, nec illud
Primus & extremus commoditatis habet?
Obijcit hic aliquis contra te Musica, sicq́;
Arguit, & verum de ratione trahit.
Cœlestis cùm sit, quidam ceu Musica, dicunt,
Cùm sese feriunt corpora magna poli.
Quæ ratio, quòd non vox talis peruenit ad nos,
Cùm tamen ex sonitu concutiatur humus?
Quærit Arithmeticus, cur septenarius inter
Res numeri solus mystica sacra gerit?
Ius dominum trahat inde suum de partibus ipsis,
An magis à specie, qua datur esse rei?
Cur non est æquè satis octonarius, aut sex,
Augmentum monadis cùm superaddit ei?
Quærit item ratio, quæ sit describere terram
Mensura, cuius portio nulla latet?
Si terræ & magno quo claudimur vndiq; cœlo,
Ex æquo centrum participetur idem?
Linea si maior fuerit coniuncta minori,
Efficere hanc illi qua potes arte parem?
Astronomus loquitur, cur tempus noctis opacæ
Plus madeat pluuijs, quàm radiosa dices?
Quærit item, quare vernali tempore semper
Plus solito pluuiæ multiplicentur aquæ?
Quæritur hoc etiam, quæ constellatio regnet,
Cùm generatur homo prospera nulla videns?
Quisue sit ascendens tunc, cùm post bella potimur
Laudibus, & cingit laurea summa caput?
Quoue sub aspectu connubia talia fiant,
Nulla quibus flamma est, nec generalis amor?
Hinc Naturalis ad naturalia sese
Torquet, & in turba tale volutat onus:
Cùm nihil ex nihilo, sed fit res omnis ab ente,
An sit ab æterno primula massa rei?
Præterea cùm sit generatio continuorum,
Si mundus duret tempus in omne, rogat?
Et quæ sit ratio, quòd ab vno fonte ferantur
Tot species pluuiæ, grando, pruina, niues?
Disputat hæc etiam, qui Physica corpora nouit,
Physicus, & socium comparis artis habet.
Cùm sint humores in corpore quatuor omni
Organico, sumtus quos alit vsque cibus,
Quæritur, an pariter omnes generentur, an vnus
Per prius, & reliqui posteriore loco?
Instat adhuc alius præcinctus dogmate legum
Doctor, & his iuris insinuare solet.
Fœmina si qua suo quæsiuit toxica sponso,
An sit legitimo iure fuganda thoro?
Hunc Tityus fundum possedit pluribus annis,
Nec meminit, quòd ei quæstio mota fuit.
Si iuuet hunc, quærit, præscriptio temporis ampli
Semper an actori iusta querela patet.
Disputat inde sacro, formant cui Biblia pectus,
Dogmate, quid valet sensa profunda sequi,
Cur tentauit Abram scrutator pectoris alti,
Aspectu cuius nulla latêre queunt?

Anno

Quærit item, proprio si Christus sanguine mundum
In cruce saluauit, quid sacra lympha lauat?
Vel quoque si verbo potuit succurrere mundo,
In cruce quapropter vulnera dira tulit?
Aut ita dum tenuit crucifixi membra sepulchrum
Condita, vbi interea spiritus eius erat?
Rursus ait, si mundus erat redimendus, olympo
Cur Deus extremo tempore venit homo?
Omnibus his vigiles præbet sacer arbiter aures:
Quod durum reliquis, hoc leue Papa gerit.
Talibus ecce viris solium Papale refulget,
Et tales gemmas ardua tigna ferunt.
Apr. Eloquio superas magnum recitator Vlyssem:
Mira refers, quæ sint omnia vera precor.
O mihi si tali mensa residere liceret,
Diceret & Princeps, sit mea mensa tibi.
Non loquor hoc, quòd deficiat mihi potus & esca,
Sed vellem studijs iunctus adesse bonis.
Spicula fortè meis facerem prodire pharetris,
Dura mihi fieret quæstio quæque leuis.
Nunc responderem, nunc rursus ad arma venirem,
Opponens doctis absq; pudore viris.
Gan. Inuenies quodcunque sitis, si veneris illuc,
Omnibus ornata est artibus illa domus.
Est illic aliquis, quo si combusta iaceret
Vindice, mox esset Philosophia redux.
Erigeret, meliore modo nouus editor illam
Vinceret, & veteres artis honore viros.
Ap. Inceptam percurre viam, iam terminus instat:
Iam tibi plura mouens non onerosus ero.
Estne locus cum Patre loqui, pedibusq; sacratis
Concedi speras oscula ferre mihi?
Audiui, quòd sæpè viros intrare volentes
A foribus remouent verbera iuncta minis:
Quodq; sacros postes per dura repagula firment,
Fitq; per angustum transitus ille locum.
Quis mihi consilium, quis opem præstabit amicam,
Vt sine fuste queat porta patêre mihi?
Expediensue putas, si cautè munera quædam
Illis, qui seruant hostia sacra, feram?
Munere nonne dato vaccas Ioue natus abegit?
Viuit adhuc regnans Bacchus vbiq; senex.
Gan. Omnia temporibus distinguit curia certis,
Et poscunt horas quæq; gerenda suas.
Quisquis manè, patri postquàm sacra missa peracta,
Venerit, admittit paruula porta virum,
Dummodò compositis veniat sub moribus, & sit
Vir placidi vultus, suspicione carens.
Non ibi percussum vidi sua vulnera flentem,
Nec malè distractas diripuisse comas.
Nec tibi, crede, opus est, vt quenquam munere flectas:
Omnia, qui sacris postibus instat, habet.
Sic etenim ditauit eos pia dextera Papæ,
Muneris vt species nulla perurat eos.
Cumq; fores ingressus eris, formidine pulsa
Securè poteris comminus ore frui.
Disce tamen pedibus inprimis oscula ferre
Sacris, & post hæc surge, loquenda loquens.

Papa tuis placidas præbebit vocibus aures,
Et tibi cum solita se pietate dabit.
Esto tamen breuis, & succinctis vtere verbis:
Multa vident paucis pectora magna notis.
Sermo diu teneat stultos sermonibus, audit
Sola libens varios rustica turba sonos.
Ap. Fortè loqui possum, mihi quod placet, ac tamen aruis
Non benè fertilibus semina mando serens.
Sic vellem sermone frui, ne ventus & aura
Deferrent voces & mea vota simul.
Gan. Hic tibi nostra manus (tibi nam secreta licebit
Cernere corda procul) non dabit artis opem.
Solus habet secreta Deus cognoscere mentis.
Talibus in factis quis tuus augur erit?
Rebus at in dubiis exponens carbasa ventis,
Et tua vult illic gratia fortè regi.
Spes tamen est, constans aliquis de sanguine Papæ
Si tecum fuerit, dona petita feres.
Si potes, efficias Papæ venturus ad aures,
Proferat illius vt tua verba nepos.
Papa facit, quod sæpè volunt: veruntamen illi
Iusta petunt, non rem, quæ ratione caret.
Ap. Dic Ganfrede precor, dic vir clarissime, quales
Hi sunt, quos Papæ sanguinis vnit amor?
Suntne viri, quorum bona conuersatio, suntne
Tales virtutum forma, lucerna boni?
Nunquid in afflictos pietatis viscera ponunt,
Oppressosq; iuuant Principis ante thronum?
Gan. Sic equidem, quorum genus est de sanguine tali,
Naturæ fas est semina ferre suæ.
Non homines vidi, quorum perfectio maior,
Omnibus inspectis nec reor orbis habet.
Sic dotes natura suas exhausit in illis,
Penè quòd hæc alios non habet, vnde iuuet.
Semper habent vultum, quasi desuper angelus adsit,
Euentusq; bonos significare solent.
Hos facile est nouisse tibi, procera statura:
Et formæ candor indice prodit eos.
Quilibet illorum de vita & moribus altis,
Iure sacer fieret vrbis & orbis apex.
Sunt faciles, vt rem faciant pro paupere magnam,
Et tantum cœli munus ab arce volunt.
Nemo redit vacuus, non exauditus ab illis,
Conspicua cunctos de bonitate iuuant.
Quid moror? ipsa viros complexio clara coërcet,
Ne quid agant præter nobilitatis opus.
Hos adeas supplex, & te tua vota sequantur:
Et me fata trahant, si tibi falsa loquor.
Ap. Quid si pœniteo, si me mea culpa remordet,
Quis mihi consilium spirituale dabit?
Quis poterit tunc me, tanquam baptismatis vnda
Lauerit, ad primos restituisse gradus?
Gan. Alma viros posuit discretio Patris in vrbe,
Qui purgant monitis sordida vasa sacris.
Explanatur ibi, quod magni pagina vatis
Ore sacro longos dixerat ante dies:
Coccinei fuerint si crimina vestra coloris,
Induet his niueum forma nouella decus.

De Cognatis Papæ.

De Pœnitentiariis.

Si quasi vermiculus fuerit rubefacta, recentes
Et vultus alios candida lana dabit.
Multotiens illic durissima pectora primum,
Tandem sunt monitis mollia facta pijs.
Sæpè dedit lachrymas vir desperatus amaras,
Et sensit, quam non ferre putabat opem.
Ap. Dic facunde comes, de quo sit bulla metallo?
Non est visa oculis, proh dolor, illa meis.
Credo, quòd ex fuluo nimirum splendeat auro:
Conueniens tanto est aurea bulla patri.
Aurea si non est, argento clara refulget:
Aere figurari non leuiore potest.
Gan. Te tua, vir simplex Aprilis, opinio fallit:
Res est à tali credulitate procul.
Non auro, non argento sacra bulla refulget:
Insignit chartas plumbea bulla sacras.
Vix aliquis baculo Romanam deserit vrbem,
Tutus & ad patrios peruenit inde lares.
Et quibus insidiæ fierent redeuntibus auro,
Vndiq; nocte, die semita clausa foret.
Vix plumbum retinent (retinerent qualiter aurum?)
Cautiùs abstinuit talibus ergò pater.
Ap. Quò magis affecto cœpto sermone perores,
Quales sint, quibus est credita bulla, viri.
Suntne aliqui precibus, & qui sine munere bullam
Illic mendico dant veniente viro?
Gan. Accipe, quæsiti quæ sit responsio verbi:
Omnia scire volens singula ritè feres.
De bullatoribus. *Peruenit ad bullam planè quoq; pauper & exul,*
Promeruisse potest fortè salutis opem.
Alter ab excelso si sit transmissus Olympo,
Ni prius enumeret munera, littus arat.
Bulla reclamatur, nisi soluat tempore certo,
Dentibus horrendis dilaceratur opus.
Et nisi legales sint & sine crimine nummi:
Littera de bulla nulla sequetur eos.
Hanc ego fornacem credo (quia lumine vidi)
Semper in intuitu mentis habebo meæ.
Ponitur incudi pars quædam paruula plumbi,
Et redit argenti tempore forma breui.
Malleus impositæ vix dat tria verbera massæ,
Et subitò plumbum se nouat ære nouo.
Ap. Forsitan alchimia: nam talia plura videmus,
Quòd melior species surgit ab ære rudi.
Gan. Non ita: sed virtus Papalibus insita verbis
Naturæ speciem sic variare solet.
Virtus verborum Papæ sic imperat æri,
Vt faciat, quicquid verba sacrata iubent.
Sæpius audisti, quæ vis sermonibus apta:
Omnia, quæ mea mens callet, aperta dabo.
Ap. Non video, quæ plura mihi quærenda supersint,
Iamq; patent oculis mœnia sacra meis.
Si iuuat ergò preces in cœlum fundere quicquam,
Dij referant monitis præmia digna tuis.
Hic patriam repetit, hic sacram tendit ad vrbem:
Hunc loca nota vident, hunc peregrina domus.
Apr. Opto Ganfrede, quòd sint tibi mille valete.
Gan. O miser Aprilis, hic fuit antiphrasis.
Imp. 100 Philippo. Papa 181 Innocentio 3.

Richardus Rex Angliæ.

1200.

[C]irca annum 1200 regnauit in Anglia Richardus Rex, is teste Engelhusen, admonitus fuit à quodam sancto sacerdote Sulcone, vt filias suas nuptui daret, ne Deus eum adhuc grauiùs pu[niret]. Cumque ille negasset, se vllas habere filias, respondit Sulco: imò tres, easque pessimas habes: [Super]biam, Auaritiam, & Luxuriam. Quare consentiens Rex, conuocatis suis proceribus, dixit: [S]uperbiam templarijs, & hospitalarijs: Auaritiam monachis: & Luxuriam Ecclesiasticis Præ[lat]ùm Clero. Vnde apparet, quid & illi homines de Clericorum probitate & pietate senserint. [Imp.] & Papa vt sup.

Nigellus Wirecker Cantuariensis.

1200.

[S]cripsit libros aliquos de hypocritatum simulatis moribus, & sanctimoniâ fucatâ: item de abu[su] rerum Ecclesiæ, & alia similia. Imp. 100 Philip. Papa 181 Innocentio 3.
[I]n libro qui Brunellus, vel speculum stultorum inscribitur, sceleratos mores monachorum sui [tempo]ris his carminibus graphicè depingit:

Qui duce Bernhardo gradiuntur, vel Benedicto,
Aut Augustini sub leuiore iugo:
Omnes sunt fures, quocunque charactere sancto
Signati veniant, magnificentq́; Deum.
Ne credas verbis, ne credas vestibus albis,
Vix etenim factis est adhibenda fides.
Quorum vox lenis vox Iacob creditur esse:
Cætera sunt Esau, brachia, colla, manus.
Rursus in Ægyptum, quam deseruère, reuersi,
Dulce sibi reputant à Pharaone premi.
Carnis ad illecebras, nullo retinente, ruentes
In foueam mortis, carne trahente cadunt.

[B]al. L. 3. cap. 30. in Appendice scriptorum Brittanniæ.
[I]dem ampliùs ait, tot esse ordines, quot iam mundus vix numerare queat: & de canonicis:
Hi sunt, qui faciunt, quicquid petulantia carnis Imperat, &c.
[Et] paulo pòst: *Totus in errores mundus, præeuntibus istis, Ducitur, &c.*
Hi sunt, iustitiam qui prostituère pudicam,
Falsa loqui linguas qui docuère suas.
[Pa]stores dicit factos esse lupos. Præcipuè tamen obijcit toti isti pseudospiritualium turbæ, scele[ratam tu]rpemque vitam, & neglectionem verbi Dei, ac curæ salutis animarum. De Pontifice & [Roma] inquit:
Si caput à capio, vel dixeris à capiendo,
Tunc est ipsa caput: omnia namq; capit.
Si declinando capio capis, ad capiendum
Retia laxauit, retia larga nimis.
[E]t paulò pòst Romæ crudelitatem, piorumque persecutionem his verbis obijcit:
Quondam larga fuit, proprij nec auara cruoris:
Nunc vice conuersa, sitiens sitit, atque cruorem
Fundat vt alterius, ebibit ira suum.
[Et] paulò pòst inquit, eam suppeditare alijs pocula pro melle, felle referta suo. Obijcit ei & aua[ritiam] & clauium abusum, inquiens:
Bursa referta reos soluit, peccata relaxat,
Quæ non peccantes euacuata ligat.
Nil tam difficile est, nil tam prauum, nec amarum,
Quod non emendet bursa referta benè.
Hoc facit, vt licitè faciat, quodcunque libebit,
Reddit & illicitum, quod libet, arte pari.

[Di]cit quoque Romam esse fontem & caput vitiorum, ac inde omne malum ad Christianos [...]
[Ne]gat se omnia Romæ scelera describere posse, etiamsi Nestoris annos viueret. Denique con[cludit d]uobus versibus totum cleri corpus, & præcipuè Romanam curiam graphicè depingit.

A summo capitis, pariter pedis vsque deorsum
Ad plantam, sanum nil superesse reor.

Nec solùm sceleratam turpemque Papæ aliorumque omnium spiritualium vituperat, & abusum clauium, ac officij neglectionem: sed etiam damnat prohibiti esus carnium, inquiens: Carnem non esse prophaniorem pisis, aut piscibus, sed abusum eius rumque ciborum malum prophanumque esse. Coniugium quoque sacerdotum defendit, di Coniugium & à Deo in Paradiso institutum esse, & inde genus humanum propagari, eoqu piam ac licitam esse.

Omninò, plurimùm ab Antichristi eiusque spiritualium hypocrisi & impietate di Illyricus.

1200. ## *Ordo Cruciferorum.*

Volateranus & Genebrardus ordinem hunc lià circa annum Domini 1200 ortum d Panuinius verò anno 1169. Sabellicus, Polyd.& cus originem eius referunt ad Innocentium 3. qu tra hæreticos Albigenses (quos felici sidere extinx profectos, cruce reuertentes dedecorauit. Sabell. illorum ad Cletum vsque Petri Apostoli discipul consideratè reijcit: vt ibi. Ab Innocentio 4. & A dro 3. deinceps iterum restitutus, & magnis pri auctus fuit. Vestitus illorum est cuculla nigra am qua crux: vt & in manibus. Francus & Rolvvi Fasciculo. Polyd. & Cromerus de alijs quoque C ris scribunt: vti apud illos. Imp. & Papa vt sup.

1200. ## *Innocentius 3. Papa 181.*

Hoc anno Innocentius tertius Papa sancit Venerabilé, in parte secunda legum spirit quas vocant Decretales: quib. inter alia statuitur cluditur: Papam debere Principes seculares impe regere, eumque solum esse agnoscendum & habendum Cæsarem Romanum, quem Papa c uerit. Titul 6. cap. 34. Imp. Philippo. Vt sup.

Idem de consecratione Pontif. Maximi, serm. 3. Ego facilè non crediderim, vt Deus p reret Romanum Pontificem contra fidem errare, pro quo spiritualiter orauit in Petro.

Idem. Heu, quot hodie tales in Ecclesia prælati, qui dum deberent esse odor vitæ ad vita sunt odor mortis ad mortem: & cùm deberent esse dispensatores, ipsi sunt dissipatores effe

Idem affirmauit, Papam esse membrum Christi; atque id esse vnum ex fidei articulis, si nemo animæ salutem consequi possit.

Idem Serm. 1. in festo Gregorij Papæ. Beatus Petrus principaliter claues regni cœloru pit, ac per hoc factus est successor eius, vt ipse possit ligare cæteros, sed ligari non possit à cæ namque singulariter dictum est: Tu vocaberis Cephas, id est, caput.

Idem Serm. 2. in die cinerum. Sed & funiculus superbiæ, peccatis exigentibus, ita nos detinet alligatos, vt iam magis velimus superbi, quàm humiles apparere, incedentes extent eleuatis oculis, erectâ ceruice, magnificantes fimbrias, phylacteria dilatantes, quærentes pri cubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic iam orna dimus, vt magis sponsi, quàm clerici videamur.

Idem. Tanta superbia est clericorum, vt numquam ad satisfactiones priores possint hu non imitantes eum, qui dicit: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: qui non veni strari, sed ministrare: sed illum, qui posuit sedem suam ad aquilonem, vt esset similis altissim est rex super omnes filios superbiæ.

Idem libro 1. Decr. const. 86. Sanè postulasti per sedem Apostolicam edoceri: si pre plures concubinas habentes, bigami censeantur? Ad quod duximus respondendum, quòd regularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis, tanquam simplici fornicatione notatis, q executionem sacerdotalis officij, poteris dispensare.

Idem. Turpe dictu, sed turpissimum actu: dici liceat, vt agi non libeat. Quidam nocte veneris agitant in cubili: manè filium virginis offerunt in altari. Nocte venerem amplex manè virginem venerantur. At si verum est, imò quia verum est, quod dicit Apostolus: For res & adulteri regnum Dei non possidebunt.

Ioa

Ioannes Salobriensis in Polycratone libro 2. 1200.

Efert de illis, qui ex diuersis stellarum positionibus dicunt, imaginem ab homine posse for-
nari, quæ si per intervalla temporum, & quadam ratione propositionum in constellatione
a formetur, stellarum nutu recipiat Spiritum vitæ, & consulentibus occultè veritatis manife-
cana. Thomas dicit tales imagines effectum habere non à corporibus cœlestibus, sed dia.
Vt sup.

Annales Constantini Manassis. 1200.

Rodijt hic liber ex Bibliotheca Ioannis Sambuci, Lövvenklavvo interprete, cui in fine addi-
um est vaticinium Leonis sapientissimi doctissimique Imperatoris tale:

Byzantis aula, pij Constantini domus,
Roma, atque Babylon, & Syon quædam noua,
Regno ter & ter centenis tibi fas frui,
Saltem vicenis annis deficientibus.
Ceu puluerem aurum collectura es gentium,
Simul vicinis imperatura omnibus.
Sed te perustum ab igne, te flauum genus
Totam incinerabit, & regnum euertet tuum.
Eris quasi non vnquam fuisses antea.
Donec ab Oriente conspectus digitus Dei
Digitos manus iam perditæ implebit duos,
Hastas gerentes è camino aureas velut,
Fatum quibus paternum vlturi sunt graue.
Tunc liberi venturi sunt tui vndique,
Rectà velut ad centrum de circuli ambitu,
Ius exsequeris per quos iustos, ceu decet,
Adeoq; tunc rursum futura tu noua es,
Meliusq; nationes rectura, ac priùs.
Nam gloriæ Dei domus vocaberis,
Vbi se ad pedes tuos vicini abiecerint.

Gilbertus Cistertiensis monachus. 1200.

itatur à Ioanne Husso Cistercienfis monachus dicens: Factum esse in clero abominabile mon-
strum super terram, quia fit gradus summus, animus infimus: sedes prima, vita ima: lingua
iloqua, manus ociosa: sermo multus, fructus nullus: vultus grauis, actus leuis: ingens auto-
nutans stabilitas: speculator cæcus: præco mutus: pugil mancus: præcursor lentus: medicus
i ignarus. Imp. Philippo Barbarossæ Filio. Papa Innocentio 3. vt sup.

Petrus Cluniacensis Abbas. 1200.

E perditâ Monachorum vitâ Petrus Cluniacensis lib. 4. epist. 2. ad Lugdunensem Archiepi-
scopum ita scribit: Hoc planè ferè de vniuersis Prouinciæ tibi à Deo commissæ monachis, ac
alterijs loquor, qui se dicunt monachos esse, & non sunt, sed sunt Synagoga Sathanæ. Quid
illi sibi de monacho præter nomen, & habitum vendicant? Vbi enim in eis vel est, vel apparet
chi humilitas? vbi charitas? vbi illa, quæ beatos facit, paupertas? Dicunt huiusmodi homi-
monachos, hoc est, singulares & vnicos in mundo esse, cùm turbis, & tumultibus hominum
& opere misceantur. Imp. Philippo. Papa Innocentio 3. vt sup.
Idem. Nostri Cluniacensis ordinis monachi progressu temporis strictum suum viuendi genus
us abiecerunt. Fratres spreto Deo, abiecto pudore, totum (vt dicitur) annum nullâ, præter
n, excepta feriâ, in absumendis carnibus continuant: nec hoc saltem occultè, sed palàm, &
cè facientes peccatum suum iuxta Prophetam, quasi Sodoma prædicant. Discurrunt de locis
ca, & vt miluij, aut vultures, vbi vel fumum coquinarum viderint, vel nidorem assæ, vel vstæ
s naribus hauserint, celeriter aduolant. Et quia ab ista videntibus prauo eorum exemplo

sacer ordo blasphematur, ore illorum nomen Domini ipsi blasphemant. Deridetur iam à ta
si quis timore Dei ductus à tali esu abstinere voluerit, & hypocrita, simulator ac prophanus
tur: reputatur ab eis sicut ethnicus, & publicanus, cauendum esse ab illo, sicut ab hoste pu
prædicant. Faba, caseus, oua, ipsi etiam pisces iam in nauseam versi sunt. Solæ ollæ Ægy
rum placent. Assus, aut elixus porcus, iuuenca pinguis, cirogrillus, & lepus, anser ex an
grege electus, gallinæ, & prorsus omne quadrupes, aut volatile domesticum, sanctorum m
chorum mensas operiunt. Sed viluerunt iam & ista. Assiduitas multa fastidium ingess
regales, & peregrinas delicias transitus factus est. Satur monachus iam non nisi caprea, cer
pro, vel vrso agresti vesci potest. Lustranda sunt nemora, venatoribus opus est, aucupu
fasiani, perdices, turtures capiendi sunt, ne seruus Dei fame pereat, &c. lib. 6. Epist. 17.

Ibid. Sicut Pharisæi iactabant se coram hominibus de iustitiâ suâ: ita nonnulli mon
rum arbitrantes in religioso habitu, & non potius in humilitate, & charitate esse perfecti
iusticiæ, & æternam salutem, iustificant semetipsos coram hominibus, non attendentes, quid
rit Dominus de duobus hominibus, qui ascenderunt in templū, vt orarent. Veruntamen fide
risæorum vera erat, Sadducæorum falsa.

Idem in epistola ad Rotomagensem Episcopum describit cuiusdam amici, nomine
helmi, morbum ac mortem, indicatque eum ante communionem inunctum esse, sicut
Agendæ præcipiunt, contra hodiernam Papistarum consuetudinem. Fuit verò huius vi
pore grauissima contentio Cluniacensibus cum Cistertiensibus, cùm quidem eorum Ab
Bernhardus huic Petro amicus & familiaris, viueret nescio de quibus decimis, quibus Cister
volebant priuare Cluniacenses.

Fuerat is Abbas Petrus in bona gratia apud Papam, vt ex multis eius epistolis apparet:
men illi impetrauerant, vt Papa Cluniacensibus seueriter mandaret, vt in decimis illis ce
Cistertiensibus. In Epistola igitur ad Emerum Cardinalem, & Cancellarium Papæ, quærit
uiter, accusatque Romanistas, quòd seuera sententia sit contra ordinem suum nec auditum,
etiam vocatum, incognitâ causâ nulloque processus ordine seruato, lata. In epistola ad Inn
tium Papam de eadem re scripta queritur, adeò auctum esse numerum monachorum ac Mo
riorum Cistertiensium passim, quin etiam in vicinis locis circa eorum monasterium, idque
canones, vt si ipsi de suis decimis eos alere ac sustentare debeant, necesse sit vel minuere suoru
merum, vel etiam penitus cedere. At Deus bone, quantùm ab eo tempore mundus istis fuc
aluearibus, accedentibus Franciscanis, & Dominicanis, Augustinianis & Marianis, aggr
est? In eadem epistola inquit ad Papam: Si aliter res processerit, salua patris gratia dico, aut
cum Ecclesia retinebit, aut sine me hucusque possessis carebit. Vnde potes pie lector anima
tere, quàm acriter illi sanctissimi patres, mundi desertores, paupertatisque voluntariæ possesso
huius mundi opibus sint digladiati?

In epistola ad Claræuallensem Bernhardum, grauiter cum eis de eadem re expostulat,
inimicum hominem illa zizania in eos seuisse. Exclamat etiam hisce verbis: Quis credat,
mundo mortuos ei iterum viuere velle? Quis credat, sanctum collegium vestrum, luxum &
delicias pro Christo spreuisse, & nunc pro egestate sordibus, ac miserijs litigare? Et paulò
Nam vt quod verum est, fratribus & amicis fatear, hoc vno verbo, veluti iaculo, amicorum
ter & æmulorum pectora terebrastis: & episcopos, clericos, abbates, monachos ipsos, ad
etiam peruenire potuit, laicos, aduersus vos vnanimiter concitastis. Nec potuit Satanas
ciæ suæ vtilius inuenire consilium, &c. In quadam admodum prolixa epistola ad S. Ber
dum, hortans eum, vt adiuuet concordiam inter Cistertienses & Cluniacenses monachos,
dit, non debere inter eos esse ordines dissidium, propter rituum aut vestis diuersitatem, qu
sint libera.

Et citat ex Benedictina regula admodum bonas sententias, quarum prima hæc est: Si
quit regula) Abbas omnia temperet atque disponat, vt animæ saluentur: & quod faciunt f
absque murmuratione faciant. Qui canon indicat, omnes ritus ac ceremonias obseruatio
monachorum, vbique ad timorem Dei & charitatem attemperandos esse. Quare expone
Abbas prædictam sententiam sic concludit: Monachus ergò patris Benedicti regulam prof
tunc eam verè seruat, quando in seruatis & mutatis quibuslibet eius capitulis, charitatis
vbique conseruat. De libertate quoque vestium hunc canonem ex regula profert: Regul
cipit, vt de vestium colore ac grossitudine non causentur monachi: sed illius coloris aut qua
vestibus vtantur, quæ in prouincia, in qua habitant, vel faciliùs inueniri vel leuiùs comp
possunt. Quæ regula clarissimam libertatem vestitus indicat. At nunc monachi adeò sta
necessarium sibi ad salutem sui generis cucullum esse, vt si vel dormirent sine eo, iratum se ha
ros Franciscum putarent. Quare semper pectori paruum cucullum alligant.

Testatur item, summam fuisse varietatem ceremoniarum in Ecclesijs suo tempore. Sic
inquit: Si lex Christi, id est, charitas, ab omnibus diuersos vsus sequentibus relinquenda est,
quam planè quærenda est. Nusquam enim inueniri poterit, postquàm ab omnibus m

di

um ſequentibus excluſa fuerit. Nonne chariſsimi, totus orbis terrarum Chriſti Eccleſia
o antiquo refertus eſt? Cumque omnem penè numerum excedat multiplicitas Eccleſia-
ſub vna fide & eadem charitate Deo famulantium, tanta penè apud eos inuenitur varietas
, quanta infinitas eſt locorum. Hoc in cantibus, hoc in lectionibus, hoc in omnibus Ec-
ticis officijs, hoc in veſtitu vario, hoc præter autentica quæ mutari non poſſunt, ieiunia, in ie-
diuerſis: hoc in vniuerſis ſimilibus, quæ pro temporum, locorum, gentium, regionum va-
bus à prælatis Eccleſiarum, quibus ſecundum Apoſtolum, quantum ad talia pertinet, in ſuo
icet abundare, inſtituta ſunt. Relinquent ergo omnes iſtæ Eccleſiæ charitatem, quia muta-
t conſuetudinem: ceſſabunt eſſe Chriſtiani, quia videntur in diuerſis vſibus varij. Peribit
ſummum pacis bonum, quia vnusquiſque modo vario operatur bonum. Non ita ſenſit
verbo doctor Eccleſiæ Ambroſius, qui de ieiunio ſabbathi ſcribens, quod Romæ viderat ſerua-
Mediolani Epiſcopus factus ſeruari non inuenerat, ait: Quando Romæ ſum, ieiunium à Ro-
Eccleſia ſeruatum cuſtodio: quando Mediolani, morem eiuſdem Eccleſiæ ſequens non ieiuno.
n alia epiſtola ad Papam Eugenium ſic ſcribit: Non pertinet quidem, quod dicturus ſum,
prium negocium: ſed quoniam alienum eſt, quod veſtrum quolibet modo eſt. Eſt autem
m, totius Eccleſiæ Dei in hac valle lachrymarum peregrinantis cauſas audire, auditas diſcu-
iculſas iudicio Apoſtolico diffinire. Et licet perſona veſtra conſtituta ſit ſuper gentes & re-
t euellat & deſtruat, & diſperdat & diſsipet, & ædificet & plantet: tamen quia nec Deus, nec
Propheta cui hoc dictum eſt, eſtis, poteſtis falli: poteſtis ab his, qui ea quæ non Ieſu Chri-
ſua ſunt, quærunt, decipi. Hoc ne fieri poſsit, oportet vt fidelis ſi quis fuerit filius, quæ ſibi
vobis forte ignota ſunt, patri fideliter pandat: & ne hi de quibus legitur: venenum aſpi-
ub labijs eorum, ſynceritatem veſtram toxico ſuo inficere valeant, modo quo poteſt, præ-
t. Nam non eſt paruum Dei munus, à talibus liberari. Vnde apparet, hunc patrem lon-
è ab eorum Papæ adulatorum errore ac mendacio fuiſſe, qui negant Papam errare poſſe.
n eadem epiſtola commendans Pontifici quoſdam monachos inquit: Intellexi, nec me fal-
ui, cunctorum latinorum inſtitutis eorum propoſitum præferendum, qui non ſunt de illis,
uant culicem & camelum glutiunt: hoc eſt, qui irritum faciunt mandatum Dei propter tra-
s hominum, & decimantes mentam & anetum & ciminum & (iuxta vnum Euangeliſta-
omne olus; dimittunt quæ ſunt grauiora legis, iudicium, miſericordiam & fidem. Non enim
uè in cibis, in potibus, in veſtibus, in laboribus vel ſimilibus regnum Dei conſiſtere pu-
cet hæc diſcretiuè facta multùm eidem regno Dei militent: ſed in pietate illa, de qua ait Apo-
Corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt, pietas autem ad omnia, promiſsionem ha-
itæ, quæ nunc eſt pariter & futuræ.

Ex his hic et cognoſcere, iam tum monachos in ſuperſtitioſa dierum, ciborum, veſtium ac ge-
obſeruatione pietatis ſummam conſtituiſſe: ſed hunc patrem, aliosque ſaniores longiſsimè
pinione fuiſſe. Catal.

Gualterus Mapes Archidiaconus Oxonienſis. 1200.

Omæ hic vbi vidit Pontificum faſtum: non poterat, cùm rediſſet domū, tam exſecrabilium
vitiorum obliuiſci, quin poſtea illa, quàm diu vixit, vehementiſsimis criminationibus ſa-
vellicaret: Pontificem Plutonem, atque Aſinum, Prælatos animalia bruta, & ſtercora voca-
nde ſcripſit varios libros ſuper enormitatibus cleri, ad malos paſtores: planctum ſuper Epi-
n Papam & curiam: ad impios Prælatos: de malis Romanæ curiæ: de malis monachorum:
ertienſes monachos, & alia. Habebat Oxonij ſcurram, ſeu bomolochum doctum, ſub cu-
mine, & vmbrâ, quædam edidit. Syluester Giraldus (qui & ipſe ſuæ eiuſdem ætatis abuſus
eſtiſsimos in clero apertè quoque dictis ſcriptiſque taxabat: librumque etiam reliquit de Ci-
ſium nequitijs, & vaticinalem quandam hiſtoriam) de vtroque, & Mape, & Bomolocho
ibit in ſpeculo Eccleſiæ. Primùm de Mape, lib. 3. cap. 1. & 14. Gualterus cognomento
, vir celebri famâ conſpicuus, & tam literarum copiâ quàm curialium verborum facetijs
rus, Oxonienſis archidiaconus, facetias plures in Ciſtertienſes monachos euomebat, quòd il-
eorum ambitionem, & auaritiam odio habuiſſet: Iudæis (inquit) & albis monachis, nulla
s ſeruanda, cùm nec ipſi ſeruent, &c. De Bomolocho, vel ſcurrâ, vt quem putabat rhyth-
n auctorem, lib. 4. cap. 16. eiuſdem operis ſic ſcribit: Paraſitus quidam Golias nomine, no-
ebus guloſitate pariter & dicacitate famoſus, qui Gulias meliùs, quia gulæ & crapulæ per o-
ſt deditus, dici potuit, literatus tamen affatim, ſed nec bene morigeratus, nec diſciplinis in-
us, in Papam & curiam Romanam carmina famoſa pluries & plurima tam metrica quàm
mica non minùs impudenter quàm imprudenter euomuit, &c.

1200.

APOCALYPSIS GOLIAE PONTIFICIS, SVP

corrupto sui temporis Ecclesiæ statu, edita rhythmis facetis, per Gualtherum Mapes Oxoniensem archidiaconum.

A Tauro torrida lampade Cynthij
Fundente iacula feruentis radij,
Frondosas latebras nemoris adij
Explorans gratiam lenis Fauonij,
Æstiui medio diei tempore,
Frondosa recubans Iouis sub arbore
Astantis video formam Pythagoræ,
Deus scit, nescio vtrum in corpore.
Ipsam Pythagoræ formam inspicio,
Inscriptam artium schemate vario:
An extra corpus sit hæc reuelatio,
Vtrum in corpore, Deus scit, nescio.
In fronte micuit ars Astrologica.
Dentium seriem regit Grammatica,
In lingua pulchrius vernat Rhetorica,
Concussis æstuat in labijs Logica.
Est Arithmetica digitis socia,
In caua Musica ludit arteria,
Pallens in oculis stat Geometria,
Quælibet artium vernat vi propria.
Est autem ratio totius Ethicæ:
In tergo scriptæ sunt artes Mechanicæ.
Qui totum explicans corpus pro codice
Volam exposuit, & dixit: Inspice.
Manus aperuit secreta dexteræ,
Cumq; perspexeram, cœpiq; legere,
Inscriptum reperi fusco charactere:
Dux ego præuius, & tu me sequere.
Citò prælabitur, quem sequi cœperam,
Et ducor citius in terram alteram.
Simul deuoluimur, quâ multa videram
Inter prodigia plebem innumeram.
Dum miror, dubius quæ sint hæc agmina,
Per frontes singulas traducens lumina,
Vidi quorumlibet inscripta nomina,
Tanquam in silice, vel plumbi lamina.
Hic Priscianus est dans palmis verbera,
Hinc Aristoteles conculcans aëra,
Verborum Tullius vi mulcet aspera,
Fert Ptolemæus se totum in sidera.
Tractat Boëtius numerabilia,
Metitur Euclides locorum spacia,
Frequens Pythagoras circa fabrilia
Trahit à malleis vocum primordia.
Lucanum video ducem bellantium,
Formantem aëreas muscas Vergilium,
Pascentem fabulis turbas Ouidium,
Nudantem Satyros dicaces Persium.
Incomparabilis est status statio,
Cuius detiuuit res comparatio.
Saltat Terentius plebeius histrio,
Agrestes Hippocras potat absynthio.
Dum vulgi sentio gestus innumeri,
Accessit angelus præfulgens sideri,

Qui dixit: Suspice, oculos aperi,
Et vide citò, quæ oportet fieri.
Suspexi celeri cœlos intuitu,
Et fui postea statim in spiritu
Tractus per æthera miro circuitu,
Cœlorum positus tandem in aditu.
Mox fulgur fulgurans, quod circumfulserat,
Primos intuitus mihi reuerberat:
Et dixit angelus, qui mecum aderat:
Siste, videbis quæ Ioannes viderat.
Visa conscripserat ille mysteria
Septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia:
Tu scribes etiam, forma sed alia,
Septem Ecclesiis, quæ sunt in Anglia.
Dum inter dubia figor immobilis,
Quædam intonuit, tanquam volubilis
Rotæ, tonitrui siue terribilis,
Vox tubæ corneæ, vel tubæ ductilis.
Vidi post sonitum pulsantem æthera,
Septem candelabra, septemq; sidera,
Quæ vir eximius tenebat dextera.
Et dixit angelus: frater considera.
Sunt hæc candelabra septem Ecclesiæ,
Et stellæ præsules sunt omnes hodie,
Debentes aliis formam iustitiæ
Ponunt sub modio lucernam gratiæ.
Post hæc apposuit cum septem titulis,
Signatum codicem septem signaculis,
Dicens: respicias intentis oculis,
Quæ nota facies terrarum circulis.
Est vitæ præsulum codex hic conscius,
Qui per signaculum videtur clarius.
Nam intus clauditur detestabilius,
Et laudabilia ponit exterius.
Primi capituli quædam potentia
Signum aperuit: & animalia
Conspexi quatuor, quæ reddit varia
Formæ diuersitas, gestus æqualia.
Est primum animal leoni simile,
Secundum vitulo, tertium aquilæ,
Et quartum homini: quodq; volatile
Repletum oculis, iocis volubile.
Cùm primi soluitur nexus signaculi,
Detecta serie primi capituli,
Totius aciem luminis intuli,
Hunc tamen perlegens tenorem tituli:
Est leo Pontifex summus qui deuorat,
Marcam respiciens, Marcum dedecorat:
Qui libras sitiens, libros impignorat:
In summis nauigans, in nummis anchorat.
Est iste vitulus Præsul, qui præuius
In loco pascuæ præcurrit citius,
Roditq; ruminans, quod nouit melius,
Et saginatus est bonis alterius.
Est alter aquila, quæ alis nititur,
Archidiaconus, qui prædo dicitur:
Qui videt à longè prædam quam sequitur.
Et cùm circumuolat, ex rapto viuitur.

Anno

Est quod induitur humana facie
Decanus tacitæ plenus versutiæ,
Qui fraudes operit forma iusticiæ,
Piumq́ simplici mentitur specie.
Ista sunt quatuor alas habentia:
Quia circumuolant rerum negocia.
Plena sunt oculis, eò quòd præuia
Lustra prospiciunt, & subsequentia.
Incedit quilibet cum rota mobili,
Dum mens reuoluitur axe volubili,
Et circumflectitur voto mutabili,
Intusq́ sequitur rotam à simili.
Postquàm perlegeram præmissum titulum,
Subscriptum legere cœpi capitulum:
Quo mores didici, vitamq́ præsulum,
Qui duces populi seducunt populum.
Væ genti inutili, cornutis ducibus,
Qui mulctant mutilos armatis frontibus,
Dum habet quilibet ferrum in cornib.
Non pastor ouium, sed pastus ouibus.
Non tantum cogitat ille de miseris,
De claudis ouibus, ægris vel teneris,
Quantum de computo lactis aut velleris,
Sic ouem perditam refert in humeris.
Si vulgi nouerit excessus pauculos,
Causatur fidei læsos articulos,
Trahit ius ouium in causæ tribulos,
Vellens exuuias, & mulgens loculos.
Errantem sequitur grex errans præuium,
Quem pastor deuius ducit per deuium,
Post lac & vellera dat carnes ouium
Luporum dentibus, & rostris auium.
Malè sponsalium nexus in annulo,
Gregisq́ regimen pensat in baculo,
Cui soli canones pendent in loculo.
Sic lecto substiti primo capitulo.
Concussu nubium cœlum accenditur,
Fit coruscatio, aër concutitur,
Et vox tonitrui in rota voluitur,
Ad hoc signaculum secundum soluitur.
Ecce capitulum legi de moribus
Archidiaconi, qui suis viribus,
Quicquid à præsulis euadit manibus,
Rapit, & lacerat rostris & vnguibus.
Hinc plenus oculis sedet ad synodum,
Lynx ad insidias, Ianus ad commodum.
Argus ad animi scelus omnimodum,
Sed Polyphemus est ad iuris methodum.
Doctorum statuit decreta millium,
Quorum est pondus supra ius iurium:
Vnum qui soluerit, reus est omnium,
Nisi resoluerit prius marsupium.
Dum causas ventilat personis dissonis,
Formans fallacias sub forma canonis,
Transformat canonem in formam Simonis,
Qui est Mercurius Archidiaconis.

Ecclesiastica iura venalia
Facit propatulo: sed venalia
Cùm venum dederit, vocat à venia,
Quam non inueniens venit Ecclesia.
Seductam nuncij fraude præambuli
Capit focariam, vt per cubiculi
Fortunam habeat fortunam loculi,
Et per vehiculum omen vehiculi.
Decano præcipit, quòd si presbyteri
Per genitiuos sint, datiuos fieri,
Accusans faciat vocatum conteri,
Ablatis fratribus à porta inferi.
Corpus interpolat lunare Cynthium,
Inubluit aëra caligo nubium
Concretis tenebris ad instar noctium:
Ad hoc signaculum se soluit tertium.
Et dixit angelus, Lege quæ reperis.
Qui legens reperi de viro sceleris,
Qui loca circuit venator veneris,
Auceps infamiæ, piscator muneris.
Hic vir Decanus est, qui viri specie,
Non vir, sed virus est virosa sanie,
In viros viribus virens maliciæ,
Humanum mentiens humana facie.
Decanus canis est archidiaconi,
Cuius sunt canones latratus dissoni.
Canens de canone discors est canoni,
Dandisq; venditis concors est Simoni.
Decanus canis est, qui sequens præuia
Nare cupidinis lucri vestigia
Inducit callidè cleri marsupia,
Qua prius fixerat magistri retia.
Spondet auxilium danti munuscula:
Sed postquàm feruida, rerumq; bibula
Corda fedauerit monetæ crapula,
Pòst datum nihil est, quòd laudes pocula.
Spondet auxilium, si quid contuleris.
Sed cùm chiragricæ feruentem vnxeris,
Palmæ pruriginem vnguento muneris,
Ibit podagricè ad opem operis.
Iussus dirimere lites, quas suscitat
A veris profugus, falsis inhabitat.
Certus in dubijs, in certis dubitat,
Qui piè loquitur, dolosè cogitat,
Iniustum promouet, & iustum conterit
Spretor iustitiæ, si lucrum viderit
Amator Titij: si ius adiunxerit,
Præfectus sceleris sese remouerit.
A summis aurea manus emicuit,
Quæ tribus digitis librum aperuit.
Signum subitò soluens euanuit:
Ad hoc capitulum quartum apparuit,
Hic scriptas reperi consuetudines,
Officialium raptus, voragines,
Fraudes, furias, & turpitudines,
Quæ magni codicis excedunt margines.
Hi sunt, quos retinens mundus inhorruit,
A quorum facie terra contremuit,

Quos dum in cautibus Rhodope genuit,
Ad omnes scelerum motus exacuit.
Quantum ex sibimet innato scelere,
Vel ex officio poßint officere,
Quis scribet calamus scribentis properè?
Quæ vox, quæ poterit lingua retexere?
Defamant alios commissa leuia:
Hi nempè furijs atq; ferocia
Cùm insanierint, fiunt silentia,
Non murmur resonat, nec querimonia.
Hi venatores & aucupes Præsidis
Ponunt fallacias tutis & timidis,
Ignaris retia, spicula prouidis,
Incautis laqueos, & viscum callidis.
Sic sæpè Præsulum lucrantur cameræ
Mille denarios emuncto paupere:
Sed decem millia cadunt à latere,
Quæ nunquam Præsulum propinquant dexteræ.
Summo Ecclesias venantur studio:
Si quam extorserint, nunquam fit quæstio,
In cuius nomine sit dedicatio,
Sed quantum loculis infundat pensio?
Hoc suis semper est adiunctis obuium,
Quo semper aliquid fit in contrarium:
Hinc nomen ducitur Officialium,
Qui vt officiant, habent officium.
Dum fiunt turbines & terræmotio,
Vox clara intonans à cœli solio
Exclamat Ephphata, quod est apertio,
Fitq; signaculi quinti solutio.
Viso capitulo legi proœmium
Morum & actuum sacerdotalium:
Væ qui dedecorant rerum principium,
Dum pro denario vendunt ternarium.
Diuinis interest sacerdos turpiter
Diuina celebrans, de vino iugiter
Qui Deo crapulam aspirat, aliter
Sacerdos, aliter dicendus presbyter.
Sacerdos rarius de iure poterit
Dici, quàm presbyter, qui bene dixerit.
Nam tunc sacerdos est, cùm sacra dederit:
Tunc verò presbyter, cùm ter præbiberit.
Peccat audaciùs eò, quòd peßima
Peccandi genera, totq; grauißima
Discit à plurimis in Quadragesima,
Sic sua reputans commissa minima.
Abominabilis Deo vir sanguinum,
Plus mortem cupiens, quàm vitam hominum:
Vnam puerperam capacem seminum
Mallet, quàm sedecim millia Virginum.
Post missam presbyter relinquens infulam,
In meretriciam descendit insulam:
Sic fecit Iupiter, qui iuxta fabulam
Cœlum deseruit sequendo vitulam.
Hanc mulieribus proponit maximam:
Quòd nulla saluabitur ad horam vltimam,
Cœlorum nec ingredi poterit ianuam,
Ni de corpore det suo decimam.

Sicq́ Vulpecula foueas fodicat,
Non causa Veneris infantes procreat:
Sed vt de proprio animas habeat,
Quibus, quas perdidit, reddere valeat.
Posthæc à thalamo prodit æthereo
Virago nobilis, vultuq́ roseo:
Quæ librum digito dissoluit niueo,
Sextum signaculum solutum video.
Istud capitulum figuris breuibus,
Minutis literis, & cohærentibus,
Arctisq́ texitur interlinearibus,
Cleriq́ plenum est crebris excessibus.
Torpens ignauia, fumans elatio,
Libido sordidans, feruens ambitio,
Voluptas indecens, & turpis actio
A turpi prodeunt cleri contagio.
Ecce Vicario persona primitùs
Committit animas, & iura spiritus,
Sibiq́ retinet causas & reditus,
Quos audax deuorat & imperterritus,
Errantem animum in plura diuidens.
Decem Ecclesias, vel plures poßidens,
Est malè singulis subiectis præsidens,
Dum adest & abest semper vt accidens.
Est suæ celsius aulæ fastigium,
Quàm sit Ecclesia sanctorum omnium,
Suæq́ pluris est puellæ pallium,
Quàm opertoria decem altarium.
Facit imagines & ædificia,
Vestes & annulos, ac mutatoria,
De patrimonio regentis omnia,
Quem stare patitur nudum ad ostia.
Commissas animas fouet Vicarius,
Vt suam propriam. Nam vt liberius
Amittat alias, de sua potius
Perdenda cogitat ad mala præuius.
Omnis à clericis fluit enormitas,
Cùm Deo debeant mentes sollicitas,
Tractant negocia, labesq́ vetitas,
Et rerum turpium vices indebitas.
Hic sulcat maria præcepto Domini,
Hic colit nundinas credendo nemini,
Hic arat socius bouis & asini,
Vt sors cuiuslibet repugnet ordini.
Hic generosior tonsuram respuit,
Alter ad clerici nomen erubuit:
Hic librans liberos, libros deseruit.
Sic inter clericos clerus defloruit.
Post hæc Æthiopum turba cum turbine
A quodam prodeunt fusco bitumine,
Qui longo veniunt paßim examine
Clamantes septies, Tu autem Domine:
Clamantes horrida voce teterrimi.
Tremore miserum dux me videt comprimi,
Stetiq́ corpore tanquam exanimi,
Cùm fit solutio sigilli septimi.
Abbatum video mores & opera,
Quorum est quisq́ dux gregis ad infera,

In claustro mobilis, fixus in camera,
Et in capitulo tanquam ephimera.
Hi mundi gaudia spreuêre penitus,
Quod probat passio silentis spiritus,
Cordis contritio, aquarum exitus,
Tonsuræ vilitas, & vilis habitus.
Sed cùm sit habitus ipsorum turpior,
In ipsis habitat Venus securior:
Si malè conuenit tonsura celsior,
Frons est ad calicem prona liberior.
Si flentes habeant cor contritum solito,
Arrident calici semper apposito,
Sed linguam spiritu refrenant tacito,
Multa conuicia loquuntur digito.
Quibus prandentibus voto præcipiti
Fauces celerrimæ, dentes soliciti,
Sepulchrum patens est guttur, par gutturi
Spumoso stomachus, & rastris digiti.
Dum cœnas celebrat Abbas cum fratribus,
Torquentur calices à propinantibus:
Vinumq́ geminis extollit manibus,
Et sic grandisonis exclamat vocibus:
O quàm glorifica lucerna Domini,
Calix inebrians in manu strenui.
Ho Bacche, ho dux sis nostro conuentui,
Stirpis Dauidicæ prole nos prolui.
Hic sumens poculum tractum à Cerere
Clamat, hunc calicem in suo genere,
Quem bibiturus sum, potestis bibere?
Respondent, possumus, ha, sic fac properè
Sed ne potandi sit illa conditio,
Vt qui fert, teneat, donec de medio
Fiat, hinc esset lis & contradictio:
Sed totum bibitur sine litigio.
Tunc legem statuunt, pactumq́ mutuum,
Ne sit in calice quicquam residuum:
Sic sine requie ventris & manuum
Vas plenum vacuant, & replent vacuum.
Quisq́ de monacho fit dæmoniacus,
Et cuiq́ monacho congarrit monachus,
Vt picæ pica, vel psittaco psittacus,
Cui dat ingenium magister stomachus.
His mola dentium tumorem faucium,
Lagena gutturis ventris diluuium,
Oris aculeus dat flammas litium,
Et fratrum malleus colorem noctium.
Cùm inter fabulas & Bacchi pocula
Modum & regulam suspendit crapula,
Dicunt, quòd dicitur fauor à fabula,
Modus à modio, à gula regula.
Et sic fit ordinis frequens transgressio,
Fraudes, periuria, liuor, detractio,
Mentis esuries, rerum destructio,
Ventris ingluuies, renum concussio.
Est nullum monacho maius dæmonium,
Nihil auarius, nihil magis varium.
Cui si quid datur, est possessor omnium:
Si quicquam petitur, nihil habet proprium.

Si prandet, competit, vt loqui nesciat,
Ne lingua dentium opus impediat:
Si bibit, expedit, vt sedens hauriat,
Ne pes sub pondere ventris deficiat.
Die deuotiùs adorat dolia,
Nocte cum bipede laborat bestia:
Tali discrimine, tali molestia
Meretur vir Dei regna cœlestia.
His mihi pleniùs visis & cognitis,
Dux meis manibus me capit insitis,
Et caput quatuor decerpens digitis,
Soluit in quatuor compagem capitis.
Et ne mysteria vidissem perperam,
Rigentem stipulam siccam & asperam
Figens occipitis in partem teneram,
Scripsit in cerebro cuncta, quæ videram,
His gestis deferor in summa nubium,
Cœlumq́ raptus sum vsq́ ad tertium,
Vbi mirabile vidi mysterium,
Et ineffabile cuiq́ mortalium.
Ad summi iudicis tractus concilia,
Inter tot millies centena millia
Profundè didici Dei consilia,
Humanis mentibus inscrutabilia.
Quæ postquàm videram, statim esurij
Mihiq́ proceres magni consilij
Panem papaueris proponunt, alij
Lethæi laticem propinant fluuij.
Cumq́ palpaueram panem papaueris,
Labrisq́ laticem infudi miseris,
Statim oblitus sum diuini muneris,
Nec quicquam potui nosse de superis.
De cœlo cecidi vt Cato tertius,
Nec summi venio secreti nuncius,
Sed meus mihi quod inscripsit socius,
Hoc vobis dicere possum fideliùs.
O quanta dicerem, ô quàm mirifica
De rebus superis, & sorte cœlica,
Nisi papaueris cœna sophistica
Mentis vestigia fecisset lubrica.

Sermo Goliæ Pontificis ad Prælatos impios.

Dilatatur impij regnum Pharaonis,
Plebs Hebræa premitur, spoliatur bonis:
Saul non compescitur musicorum tonis,
Infulatus Aaron delectatur donis.
Templum Dei violat ordo Prælatorum,
Dum furantur filij carnes cacaborum,
Hi sunt semen Canaan, duces reproborum,
Per quos dona Spiritus fiunt iuge forum.
Patrum princeps, Isaac olim vocitatus,
Iacob munus recipit, eo satiatus
Benedixit Israël: inde primò natus
Longum fleuit Esau, quasi reprobatus.
Excitati Præsules rectam linquunt viam.
Iacob Rachel fugiens amplexatur Liam

Inde læ,us claudicat, vulneratus sciam,
Quòd futuri legitur fore prophetiam.
Terminabit Dominus Præsulum sophisma,
Per quos venit scandalum, per quos venit schisma:
Sacros vendunt ordines, sacrum vendunt chrisma,
Vendunt, in se quantum est, Spiritus charisma,
Præbendæ tunc temporis ducuntur ad forum,
Simonia pullulat, & dilatat chorum:
Sed disperdet Dominus iter impiorum,
Conquassabit capita in terra multorum.
Inaudita dicerem, si liceret fari:
Pauper omnis pellitur procul ab altari,
Postquàm sentit Pontifex nihil posse dari,
Non est qui pro paupere spondeat scholari.
Iam mendicat miserè chorus poëtarum,
Nulli prodest imbui fonte literarum:
Huic, qui parùm possidet, datur nihil aut parùm,
Nihil absq; munere præsul ducit carum.
Iam columnæ titubant templum sustinentes,
Nam peruertunt munera sacerdotum mentes,
Credo, quòd hos sorbeat Tartarus viuentes,
Qui nihil gratis tribuunt Simonem sequentes.
Aurum templi penitus redditur obscurum,
Plures reædificant Babylonis murum,
Per quos Domus domini fit spelunca furum,
Quibus contra stimulum calcitrare durum.
Euangelizantium sordidantur pedes,
Sed nil credunt sordidum Simonis hæredes,
Alienas vacuant, suas implent ædes,
In tribunal vertitur pastoralis sedes.
Aret sicca penitus ficus absq; flore,
Gedeonis area dulci caret rore:
Iam prælatos miseri fata moueant Chore,
Vnà ne consimili pereant dolore.
Cùm secare nequeam, fungar vice cotis:
Imitantur Præsules Christum à remotis.
Horum nullus circuit orbem in melotis,
Imò mundum viribus amplexantur totis.
Non, vt verum fatear, loquor causa mei,
Sic me cogit scribere zelus domus Dei:
Quam non regunt Præsules, imò Pharisæi,
Qui subiectos faciunt reos, iam sunt rei.
Multa ferunt aspera, multos cruciatus,
Hic secretum thalami paucis comitatus
Intrat, ibi recubans cibis crapulatus
Delet vino veteri populi reatus.
Alter magis patitur nomine pro trino
Hyemali tempore proximus camino,
Vinum forte redolet ore resupino,
Posses sine poculo satiari vino.
Quisquis eris Pontifex, hic nunc semper ora:
Tempus, mare, flumina fluunt absq; mora:
Viros, senes, pueros mortis capit hora,
Cuius nemo poterit retinere lora.
Exoramus igitur summum creatorem,
In quo solo vincimus prauum exactorem,
Vt nobis exhibeat spiritus amorem,
Extinguendo penitus criminum ardorem.

Exoremus itaq fontem pietatis,
In quo lumen latuit summæ deitatis,
Vt subiectis tribuat simul & prælatis
Viuo semper perfrui pane charitatis.

Sermo Goliæ ad Prælatos.

A legis doctoribus lex euacuatur,
Clerum odit laicus, pax periclitatur:
Non in cruce Domini quisquam gloriatur,
Pugna, lis, discordia per crucem sedatur.
Vitam claudit hominum paucitas dierum,
Vix est inter homines, qui discernit verum.
Iam plebs iustè murmurat contra Dei clerum:
Fraus est & confusio, perit ordo rerum.
Puer senem arguit dignitate pari,
Rachel plorans filios non vult consolari.
Iam ruinam Hiericho videt reparari,
Res mala dum Sodomæ nequit extirpari.
Circa mundi vesperam mala conualescunt,
In senili corpore sordes iuuenescunt:
Suis in stercoribus pecora sordescunt,
Et languente capite membra conlanguescunt.
Væ qui propter munera vitam condemnatis,
Glutientes bubalum, culicem colatis:
Per errorum deuia malè deuiatis,
Nec iam dona Gratiæ gratus habet gratis.
Væ pastores Israël gregem non pascentes,
Et à grege Domini lupos non arcentes,
Qui se dedit precium ad saluandas gentes:
Erratis in inuio Christum non sequentes.
Væ qui super Moysi cathedram sedetis:
Lex à vobis dicitur, quam vos non impletis.
Eius in Ecclesia speciem tenetis,
Cuius procul dubio vitam non habetis.
Væ vobis hypocritæ, filij mœroris,
Qualis quisq fuerit, non apparet foris:
Qui dux esse debuit vitæ melioris,
Per errorem factus est laqueus horroris.
Væ qui donis hominum faues in personis,
Et ad voces pauperum aures non apponis:
Hic eclipsin patitur lumen rationis,
Cùm in iure prior est potior in bonis.
Cùm ad bona curritur manibus contentis,
Sæpè fit, vt pereat ius nihil habentis:
Furit manus iudicis in causa potentis,
Codri tamen claudicat æris nil ferentis.

Golias ad Christi sacerdotes.

Viri beatissimi, sacerdotes Dei,
Præcones Altissimi, lucernæ diei,
Charitatis radiis fulgentes & spei,
Auribus percipite verba oris mei.
Vos in sanctuario Dei deseruitis,
Quos vocauit palmites Christus vera vitis,
Cauete, ne steriles aut amari sitis,
Si cum vero stipite viuere velitis.

Vos estis Catholicæ legis portatores,
Sal terræ, lux hominum, ouium pastores,
Muri domus Israël, morum correctores,
Iudices Ecclesiæ, gentium doctores.
Si desit protectio legis, lex labetur:
Si sal euanuerit, in quo salietur?
Nisi lux appareat, via non scietur:
Nisi pastor vigilet, ouile frangetur.
Vos cœpistis Vineam Dei procurare,
Quam doctrinæ riuulis debetis rigare,
Et spinas & tribulos prorsus extirpare,
Vt radices fidei possint germinare.
Vos estis in area boues triturantes,
Prudenter à paleis grana segregantes:
Vos habent pro speculo legem ignorantes
Laici, qui fragiles sunt & inconstantes.
Quicquid vident laici vobis displicere,
Credunt procul dubio sibi non licere.
Sed quicquid vos opere vident adimplere,
Credunt esse licitum, & culpa carere.
Cùm pastores ouium sitis constituti,
Non estote desides, neq; canes muti,
Sonum vestrum mutant latratus arguti,
Lupus rapax inuidet ouium saluti.
Grex fidelis triplici cibo sustentetur,
Corpore Dominico, quo fides augetur,
Sermonis compendio, vt discretè detur,
Mundano cibario, ne periclitetur.
Omnibus tenemini viris prædicare,
Sed quibus, quid, qualiter, vbi, quando, quare,
Debetis sollicitè præconsiderare,
Nequis in officio dicat vos errare.
Spectat ad officium vestræ dignitatis,
Gratiæ petentibus dare dona gratis:
Quæ si contra fidei regulas vendatis,
Vos lepram miseriæ ferre sentiatis.
Gratis Eucharistiam plebi ministrate,
Et gratis conficite, gratis consecrate:
Secundum Apostolum omnia probate,
Solum hoc, quod fuerit bonum, approbate.
Vestra conuersatio sit religiosa,
Munda conscientia, vita virtuosa,
Regularis habitus, fama speciosa,
Nulla vos coinquinet labes criminosa.
Estote pacifici, sobrij, prudentes,
Iusti, casti, simplices, pij, patientes,
Hospitales, humiles, subditos docentes,
Consolantes miseros, prauos corrigentes.
Estote beneuoli, ne vos ducat ad reatum,
Verbum, quod proponitis, sit abbreuiatum,
Per vos inter simplices benè adaptatum,
Nam in multiloquio non deest peccatum.
Nullos fastus exprimat signum vestræ vestis,
Grauitatis vestium habitus sit testis:
Nihil vos illaqueet curis inhonestis,
Quibus claues traditæ regni sunt cælestis.
Vtinam sic gerere curam pastoralem
Possitis in seculo per vitam actualem,

Vt cùm exueritis chlamydem carnalem,
Induat vos Dominus stolam æternalem.

Prædicatio Goliæ ad terrorem omnium.

Tempus acceptabile, tempus est salutis,
Tempus est discutere iugum seruitutis,
Accingamur igitur gladio virtutis,
Resistentes fortiter hostibus hirsutis.
Quasi leo rugiens hostis inuestigat,
Quærit quos decipiat, & deceptos ligat:
Varijs contagijs animas fatigat,
Vt æternis morsibus miseras affligat.
Grauiter offendimus Regem Maiestatis,
Sed nos indulgentiæ summæ Trinitatis,
Suam nobis gratiam conferendo gratis,
Sanet à langoribus, mundet à peccatis.
Carnis pestilentiæ restringamus ora:
Si iam bona facta sunt, fiant meliora.
Eligamus citiùs & honestiora:
Nam nos ad periculum trahit ista mora.
Et ne fortè cogites, viuam decem annis,
Tunc me vilioribus castigabo pannis,
Tunc induar vestibus Pauli, vel Ioannis:
Sic expectat rusticus, dum defluat amnis.
Res infelicissimas, cur non confiteris?
Dic tuas malicias, vt iustificeris,
Steriles inducias, & inanes quæris:
Expectans decennium fortè cras non eris.
Quisquis ergò pænites, lachrymis abunda,
Ore, corde, corpore tua facta munda.
Istos Dauid, lapides posuit in funda.
Hæc est post naufragium tabula secunda.
Quid dicturi miseri sumus ante thronum,
Ante tantum iudicem, ante summum bonum?
Tunc non erit aliquis locus hîc præconum.
Cùm nostrarum præmia reddet actionum.
Cùm peruentum fuerit ad examen veri,
Ante thronum stabimus iudicis seueri,
Non erit distinctio laici vel cleri,
Nulla nos exceptio poterit tueri.
Hic non erit licitum quicquam allegare,
Neq; ius reijcere, neq; replicare,
Nec ad Apostolicam sedem appellare:
Reus tunc damnabitur, nec dicetur quare.
Cogitate diuites, qui vel qualis estis,
Quid in hoc iudicio facere potestis:
Tunc non erit aliquis locus hîc Digestis,
Idem erit Deus hic iudex, autor, testis.
Iudicabit iudices generalis,
Nihil ibi proderit dignitas regalis:
Sed fœtorem sentiet pœnæ gehennalis,
Siue sit Episcopus, siue Cardinalis.
Nihil ibi dabitur bullæ, vel scriptori,
Nihil camerario, nihil ianitori:
Sed dabuntur præsules pessimo tortori,
Quibus erit viuere sine fine mori.

Apud

Apud nostros iudices iura subuertuntur,
Et qui legem faciunt, lege non vtuntur.
Sed attendant miseri mala quæ sequuntur:
Hi qui damnant alios, primò damnabuntur.
Vobis ergò præcipit conditor cœlorum,
Vt vos sitis quilibet socij iustorum,
Vt columbæ simplices ad exempla morum,
Si consortes fieri vultis angelorum.
Vos, vt ait Dominus, lumbos accingatis,
Quod est procul dubio signum castitatis:
Hanc lucernam manibus vestris sufferatis,
Vt exemplum populo bonum præbeatis.
Vos qui vultis populo Domini prodesse,
Et qui vultis Domini populo præesse,
Cuius vitam agere decet indefessè,
Pios, largos, humiles, dignos interesse:
Viri venerabiles, seruientes aræ,
Vobis mandat Dominus plebem castigare,
In feruore, moribus, & spe radicare,
Vt & vos cum populo poßit luminare.
Sacerdoti conuenit legem sacram scire,
Plebem vita, moribus, verbis erudire,
Vt cùm tandem venerit illa dies iræ,
Piam vocem Domini poßint hanc audire:
Benedicti filij regnum poßidete,
Quod vobis paratum est sine meta metæ,
Sacri vos presbyteri, sicut & prophetæ,
Benedicti filij mecum congaudete.

De his, qui regnant in Romana curia.

Vtor contra vitia carmine rebelli,
Mel proponunt alij, fel supponunt melli,
Pectus subest ferreum deaurati belli,
Et leonis spolium induunt aselli.

Leo Ioannes rex, aselli Episcopi sunt.

Disputat cum animo facies rebellis,
Mel ab ore profluit, mens est plena fellis:
Non est totum melleum, quod est instar mellis,
Facies est alia pectoris, quàm pellis.
Vitium est in opere, virtus est in ore,
Tegunt partem animi niueo colore:
Membra dolent singula, capitis dolore,
Vt radici congruit ramus in sapore.
Idem. *Roma mundi caput est, sed nil capit mundum:*
Quod pendet à capite, totum est immundum.
Trahit enim vitium primum & secundum:
Et de fundo redolet, quod est iuxta fundum.
Roma capit singulos, & res singulorum.
Romanorum curia non est, nisi forum:
Ibi sunt venalia iura Senatorum:
Et soluit contraria copia nummorum.
In hoc consistorio si quis causam regat
Suam, vel alterius, hic inprimis legat:
Nisi det pecuniam, Roma totum negat,
Qui plus dat pecuniæ, melius allegat.
Romani capitulum habent in decretis,
Vt petentes audiant manibus repletis.

Dabis, aut non dabitur: petunt quando petis,
Quâ mensurâ seminas, eadem tu metis.
Munus & petitio currunt passu pari:
Opereris munere si vis operari.
Tullium ne timeas, si velis caussari:
Munus eloquentiâ gaudet singulari.
Nummus in hac curiâ non est, qui non vacet,
Crux placet, rotunditas placet, totum placet.
Et cùm ita placeat, & Romanis placet,
Vbi nummus loquitur, ibi lex omnis tacet.
Cùm ad Papam veneris, habe pro constanti,
Non est bonus pauperi: soli fauet danti.
Et si munus præstitum non sit aliquanti,
Respondet hic tibi sic: Non est mihi tanti.
Papa quærit, chartula quærit, bulla quærit,
Porta quærit, Cardinal quærit, cursor quærit:
Sed si dares omnibus, at vni deerit,
Totum mare salsum est, tota causa perit.

ABBAS IOACHIMVS.

[H]ic vixit circa annum Domini 1200. Eius scripta, & prophetias primùm in Germaniam mi[s]it Cardinalis Portuensis, cum subsequentibus versibus de Cardinalium discordiâ, circa an[no] 250.

Non concordamus, nec concordare putamus,
Et tamen hîc stamus, cùm nîl pietatis agamus.
Vt consumamus nos, in simul & pereamus.
Sed non curamus de famâ, quam lapidamus,
Nec bene pensamus de mundo, quem laniamus.
Ergo cogamus nos ipsos, & faciamus,
Quò non perdamus hæc tempora, nec repetamus.
Quæ formidamus, hoc casu præueniamus.
Sponsum condamus, quem sponsæ præficiamus.

Hæc ex Conradi Halberstadensis Chronico.

[D]einde circa annum 1520. reperta sunt exemplaria Prophetiarum cum imaginibus huius [A]bbatis: vnum in Carthusianorum monasterio: alterum in Bibliothecâ Illustrissimi Sena[tus No]rimbergensis, pictum ante annos 200. tertium editum est à Theophrasto Paracelso: quar[tum I]oanne Adrasder: quintum typis Venetianis anno 1589. à Paschalino Regiselmo: omnia [an]notatis, vt in sequentibus constabit. Sed & Scalichius Apostata non veritate sed ventre [me]nte contra mentem authoris super eas pro papa glossas mendaces edidit: vt apud eum.

Vitam & acta huius Abbatis Ioachimi reperies post sequentes tractatus paulò infrà: sunt enim aliquot, qui commendârunt eum scriptis suis, autores.

Stellas

Stellas congregabit, vt luceant in firmamento cœli.

VATICINIVM I.

AScende Calue, vt a ne ampliùs d
qui non vereris decaluare Sponsa
mam vrsæ nutrias. Vade, & pasce co
granis purissimis à fera pessima conc
Sed caue, ne fatua pietate delusus gran
quibus vrsam pascis, columbæ b non p
c quæ cibo infecta grauiter infirmetur
difficulter curanda.

a al. aliqui adimunt negationem. b al
que negatio in aliquibus deest. c a
cibo,&c.

Clauibus claudet, & non aperiet.

VATICINIVM II.

POst Lunam ascendet Mars sitiens sa
baptismalem, ascendet autem de tu
tissimum solium, qui a Solem clarissimu
scabit. Cum Lilio & Cruce Aquilam c
b Minimè ædificabis mihi templum, qui
guinum es, zelo immoderato, virtute sim
nigrans, & dissipans superflua, solus coar
cem, deuorans vniuersa.

a al. folium. b al Minimè ædificabit
plum, quia vas sanguinis est.

Duros corporis sustinebit labores.

VATICINIVM III.

Accipe supplantator excelsos honores, arbor inutilis, & infructuosa, quid cogitas te facturum ingentia, cùm sis corpore, & mente debilis: implere, quæ cogitas, non valebis, quia modicum vigilabis, citò dormies, & non surges, semper in tribulatione viues, quamuis parùm.

In hac prophetia, & tribus sequentibus variatur ordo in quibusdam libris.

Vox vulpina perdet principatum.

VATICINIVM IV.

Benedictus qui venit in nomine Domini cœlestium omnium contemplator, qui simplex eductus de terra tenebrosa ascendit, & descendit: nam vox gemina, & vulpina ipsius Principatum vorabit; & tribulatus peregrè morietur. O quantum dolebit Sponsa de casu legitimi Sponsi ad deuorandum tradita Leoni. Cur ô simplex homo Sponsam dimittis truculentis canibus latrantibus tribuendam? Cogita nomen tuum, & prima opera fac, vt recipiaris in partibus Orientis.

Hæc in quibusdam libris post sequentem collocatur.

Oriens bibet de Calice iræ Dei.

VATICINIVM V.

a DE minimo ad maximum gradũ
ſti miſer de cælo ſtellato regnans
deſcendiſti in barathrum vanitatis,
ſponſam viduam relinquens: heu, heu
dens, & inutilis, qui es totus circa turpe n
tum Veneris occupatus, ad terram bene
non cogitas b tua in parte negligentia c
dam, cùm hæc audis, irremediabiliter l
enim tribulatio, qualis non fuit ab init
modò, quadratè viues, & ſubitò in Baby
rieris, vir mortis es, ſed aliqua bona inue
in te. Cede igitur maiori, & meliori te: c
minus tranſtulit regnum tuum. d In
commotio, & poſt commotionem ignis
vniuerſa.

a al. Omninò. b al. tuam propter
tiam perditurum. c al. perdurat. d
tur à te.

Fraudulenter intraſti, potenter regnaſti, gemens morier

VATICINIVM VI.

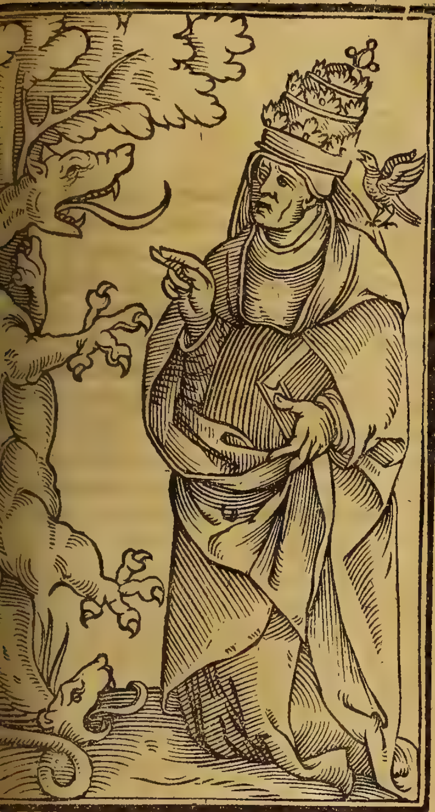

ECce homo de Scarlothis progenie c
Principatum habens, a quo Agnus
onicè regnans, morieris deſolatus, abbr
ur dies illi, qui totum mundum tyran
ilis conturbabit, Gallum ferit, Aquila
nat. Gallus, & Aquila eius ſuperfluam
potentiam. Columba non timebit ram
tans oliuæ, & in petræ foraminibus ni
cuius ſecuritas eſt in Angelo teſtamenti,
tum affectas Babylonicum principatun
obtinere non poteris? contra iuſtum inſ
ipſum vinculis alligabit.

a al. quò Agnus aſcendit.

Viri fortes inuidia orbabuntur.

VATICINIVM VII.

HÆc eſt auis nigerrima Coruini generis, nigra Neronis opera diſsipans, ſubitò morietur in terra petroſa, cùm videbit fructum pulchrum, ad veſcendum ſuauem, tunc nutriet [a] in gemma, qui ſibi initium miniſtrabit mortis.

a al. in gremio.

Mobilis & immobilis fiet, & maria plura vaſtabit.

VATICINIVM VIII.

VIde hîc mulieris Babylonicæ Sponſum fugientem Sponſam ſuam ſibi abominabilem, quaſi viduatam [a] relinquens. Nomen eius diſſonum, crudelis, immundus, iniuſtus, virtute carens, appetens vanitatem immoderatè, relaxans claues, curſor, gladiator, congregans & corrumpens [b] lucidiſsimas ſtellas. Qui perdet fulgorem contra Solem tenebroſum. Finaliter pugnatura Luna ipſum perſequetur, in altum corruet, excelſa obſcurabit.

a al. hæc omnia in caſu Accuſatiuo leguntur vſque ad corrumpens.

b al. Lucidiſsima ſtella perdet fulgorem, contra Solem tenebroſum finaliter pugnatura Lunam perſequetur.

Contra Columbam hæc imago turpiſsima Clericorum pugna

VATICINIVM IX.

DE infimo genere aſcendet cruen
prima, & nouiſsima, quæ filium mi
& innoxium crudeliter deuorabit. a Vn
parem non inuenies ad innoxium ſangu
fundendum. Idcirco tempore tuo ſurget
propheta, & ſeducet multos: quia tu n
agnum mitiſsimum plagis crudeliſsimis
ſti, ponens os tuum in Chriſtum Domin
ſcurans ſtellas cœli, malitia tua tibi opp
miniſtrabit, qui es Solus nomine gratioſ

a al. omnia ſubſequentia leguntur in t
ſona, & non in ſecunda.

Sex lucidabit Planetas, & vnus finaliter[a] ipſorū fulgorē[b] ex

a al. ipſius. b al. extinguet.

VATICINIVM X.

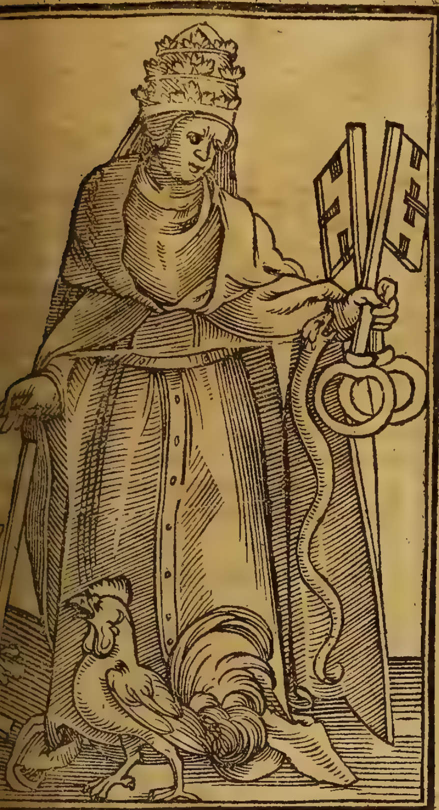

DE ſuburbanis montuoſis, & ſolidis
ra candida vir aſcendet actus facie
lares, Stellas in parte lucidabit, & obſcur
excelſa non auferet, quæ prædicta beſtia
uit, ſed remanebit agnus grauiter vul
Pauca ſparget, multa congregabit, eger
rietur, & propria ſepultura carebit. Cor
lumba perſequetur, regnabit totus ſolus,
lienus, multas Sponſas viduas relinquens

St

Stolam suam in sanguine Agni dealbabit.

VATICINIVM XI.

ALta ascendet duplici benedictione præuentus amator Crucifixi, cultor pacis, altus ingenio: veruntamen quæ cogitat, non implebit, alta corruent, infima sublimabit, ornabit cœlum, nemora succidentur, extendens manus ad pauperes, viduas desponsabit. Et tunc caue sphæra volubilis, & nigra, ne impediaris à vento Aquilonis in tribulatione, cum a Cruce te defende.

a al. cum Lilio, & Cruce.

Lupus habitabit cum Agno, pariterq́ cibabit.

VATICINIVM XII.

AD honores ascendet duplices homo iste, veniens de centro nebuloso, concordans discordantes, Lunam reuoluens, nouaculam in manu gestans ad superflua resecanda, carnes comedet assas, & vinum bibet myrrhatum, pauper ingrediens, alta considerans, infimis condescendens.

Iste solus aperiet Librum scriptum digito Dei viui.

VATICINIVM XIII.

AD alta vocaris ô Princeps mente can
agonizas? Surge, & esto robustus, i
Neronem, & eris securus, sana vulneratos
flabellum, interfice muscas, eijce vend
templo, doctrinam illuminatam assume,
cia iustũ, vita circumcisos, dirige Colum
prime sitibundos.

Flores rubei aquam odoriferam distillabunt.

VATICINIVM XIV.

OBscuratum est aurum, mutatus est
optimus, rubigo te consumet, dulc
pium inuenisti, sed finem [a] tribulantem,
mum abijt, & ecce væ secundum, fugiamu
eius. Clama in fortitudine, quia iam incip
timi cruciatus. Ah, ah, vbi est Lucifer?
bierunt stellæ? curramus & non respiciam
quia ab Aquilone pandetur omne malum
secro, mi Domine mitte, quem missurus e

a al. tribulatum. b in aliquibus hæc
verba desunt.

Terribilis es, quis resistet tibi?

VATICINIVM XV.

HÆc est vltima fera [a] aspectu terribilis, quæ detrahet Stellas. Tunc fugient aues, & reptilia tantummodò remanebunt. Fera crudelis, vniuersa consumens, infernus te expectat. [b]

a al. à spiritu terribilis. b al. aliqui hîc addunt: Terribilis es, & quis resistet tibi?

[a] Occisio, filij Balaël sectabuntur.

a al. Incipit principium malorum, Hypocrisis abundabit.

VATICINIVM XVI.

GEnus nequam vrsa catulos pascens, & in quinq; Romæ sceptrum conturbantes [a] nouæ, & in XXXVI. annos miserè ambulabit primus finis sectæ habentis quinque filios, à figuris enim modus est. Aerea quoq; ciuitas barbaros [b] item recipiet. Cùm autem videris vrsam matrem canũ miserabiliter luge in altitudine cœli, vt à Deo consequaris auxilium. Multos decipies nequissimè sub aliena pelle immutata enim visum fallacem conuertis in terra abscondens, & deceptionem in multis faciens.

a al. deest nouæ. b al. idem.

Hæc reuelatio ita in quibusdam libris legitur.

GEnus [a] nequam vrsa catulos pascens, [b] in quinq; Romam sceptra conturbat nouam, & in XXXVI. annis miser ambulabit. Primus [c] filius feræ habens quinque filios, à figuris enim [d] medius tibi est. Aerea autem ciuitas Barbaros in se recipiet. Cùm autem [e] videris vrsam matrem Canum miserabiliter [f] luge in altitudine cœli, [g] vt à Deo [h] consequaris auxilium. Multos decipis misera, nequissima sub aliena pelle vnita: [i] nam falcem conuertis intrà, abscondis deceptionem, immunitas faciem, sic autẽ benè manes, canes nutris nouos, vt habeas ipsos

in medio tempestatum. Sed Christus manifestabit cogitationes, serpens autem omnes veloc
sumet, cum his, quos lactas, lactaberis pœnaliter, & manus expandes, cùm pedes peruertes, k
ciens te ipsum extra te: sed Dominus hypocrisin tuam ostendet. l Quid enim mali facies
bens faciem canis admixtam alieno morsu? quid tu feris? quid mundo aperis os tuum ad
quomodò eructabit cor tuum verbum bonum ciuitati?

a al. Neque Zelus, neque Vrsa, &c. b al. in quinto Romam sceptri conturbat, &c. c al. finis
bentis quinque oculos. d al. modus est. e al. viderit Vrsa. f al. lugebit. g al. additur
h al. consequatur. i al. falcem conuerte intra, absconde deceptionem, immuta faciem, sicut
nens. k al. sicut abijciens te ipsum extra. l al. Quid mali facis ô tu, &c.

Decimæ dissipabuntur in e
sione sanguinis.

VATICINIVM XV

SEcundus Filius, alia fera volans, serpen
ridiem a victus, magnus, & niger to
latus lumine à Coruis, b manifestans
à figuris literalibus, qui c succedit pater
d existens serpens miser, & destructio V
quomodo es esca miserorum Coruorum,
genus abominabile eorum, f ab Oriente
biliter turbaberis te ipsum similem ciui
men gentium dabis in tempore metus.

a al. iunctus vel vinctus, nigro & niger, &
b al. manifestatus, tempore, & figura lo
c al. succedunt. d al. Serpens niger, &
ctor Vrsæ. e al. O quæ, vel quanta esca
rum Coruorum existes. f ab Oriente m
ter turbabis, vel turbabunt te, simul & c
tuam gentibus, vel tuarum gentium dabi
pore messis.

a Pœnitentia vestigia Sim
Magi tenebit.

a al. Potentia.

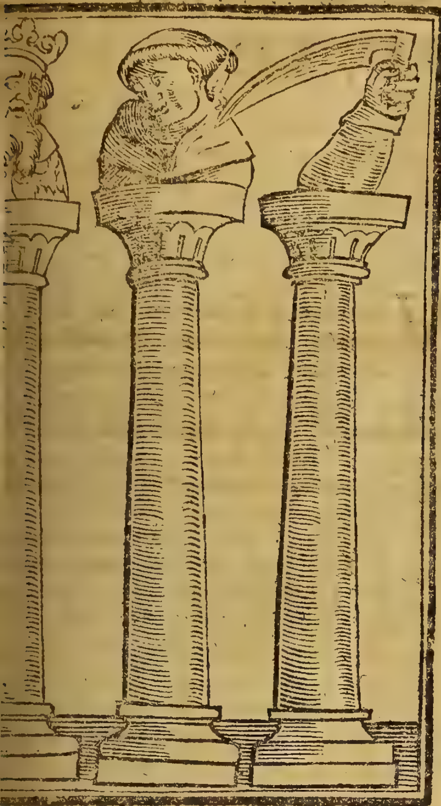

VATICINIVM XV

DVplum tertium, & est auis crucifera
(vel vt legitur in quibusdam libris.
corniger sic multùm velox sicut promtus,
uus principium habens vnitatem, & finem
tati duplici vacationis primæ recuruæ fig
merorum extremum c in tempore sicut bo
Venit dies in qua tenebit medietatem curu
multùm quidem magnus Rex volucrum S
enim recipiens principium à meridie, in c
plebit cornuto die mediante Stella Poli Ve
punitus vt multùm velox existens, & ad be
paratus. O genus Byzantij habens d auditu
inclinatos, ligna sine fructibus. O amice sed
ma syllaba vulnus lucrabitur te in locis
præter spem cadens in te principium, & fin
vi est.

a al. supplicium tertium auis crucifera equ
ger principium &c. b al. vocationis, vniu
uæ figuræ numerorum extremæ. c al. sicut
pore boni anni veniet dies, in qua tenebit im
tè figuræ curuæ multùm, magnus quidam R
crum. Solus enim recipiens principium, m
explebit in cornuto, mediante Stella Poli ve
propterea multùm velox existens ad bella
d al. aditus. e al. syllaba lucrabitur te in
riguis, propter spem, & finis cornu est.

Conf

Confusio & error [a] *vitiabitur.*

a al. incitabitur.

VATICINIVM XIX.

[a] ISte Collateralis quartus ab Vrſa, carens gladijs, & homo mouens inciſionem roſæ: tamen [b] ſiccabitur ſicut roſa, & [c] incidens roſam annis mortuus tribus, etenim litera tertia, & tertium elementum illud videt. Recipiens enim principium, vt incideret florem, non miſerebitur tui, quamuis in principatu maneas. Vide enim iſte incipit colligere roſam, ante ferens in hominibus, habens finem, in quo lætare multum fruſtra.

a Iſte ab Vrſa carens &c. b al. ſiccabuntur. c al. incidet roſam, cuius motus tertius, & eſt tertia litera, & tertium elementum ſignificat, manus falx illa in prima litera incidit roſam, miſerum elementum illud, inde recipiens eum, non miſerebitur.

Elatio [b] *paupertatis, obedientia, caſtitas, Gaſtrimargiæ, & Hypocritarum deſtructio.*

a al. legitur ſolummodò vox Elatio pro titulo, & nil aliud. *b al. paupertas.*

VATICINIVM XX.

VIde iterum alienum [a] exiſtentis [b] medium, falcem magnam, [c] & roſam quam fert tertium ante duplicatum in primo elemento diuiſa ſunt. Item coniuncta falciferi quatuor meſsium ſcribo erit, S. Principatus autem omnis quem conſumſiſti cum gladio in templis idolorum poſt paululum reſuſcitabis, tres annos in mundo viues ſenex valdè in [d] infimum duabus tribulationibus in medio corrues.

a al. modum. b al. ſupra entis. c al. & roſam manu ferentem tertium autem duplicatum primum elementum. Item coniuncta fore 4. menſium, te ſcribo, & principatus ante omnia, templa Idolorum, poſt paululum reſuſcitabo, tres ante tres annos in vnum. Viues ſenex valdè præcipitaberis in infernum. duabus tribulationibus in medio. d al. infernum.

Incisio, Hypocrisis in abominatione erit.

VATICINIVM XXI.

VAcca [a] autem quintum, & [b] finis v
scens, signa manifestat, & modum, &
vnde adueniens solus manifestabit mihi
primos, [c] habes virtutes aliorum, plus d
circa amicos, propterea inuenisti dulcisi
nem. Solus sublimaberis [d] à gloria, & r
relinques potentissimè potentias, sicut er
brem bene inuenies. [e]

a al. ante. b al. filii Vrsæ pascentis figu
c al. & habens virtutem dispensa circa an
d al. ad gloriam, & mortuo relinques.
e al. addunt aliqui libri: Potentias.

[a] Occisio, Filij [b] Balaël sectabuntur.

a Occasionem. b al. Balac.

VATICINIVM XXII.

ALia Vrsa [a] pascens Catulos, & in or
[b] præterquàm in vmbra [c] tantùm,
similis natura templorum. Natiuitas a
præfigurat. In vltima enim scribuntur
subsolares, ante, [d] retroque coronæ man
tes diuisionem totius [e] pœnitentiæ.

a al. addunt, secunda, vel secundò. b al.
illa. c al. habent, tantùm natura tempor
tiuitas abortiua. d Vtrisquecoronis man
tur diuisiones. e al. potentiæ.

a P

[a] Potestas, cœnobia ad locum Pastorum redibunt.

a al. habent aliqui pro titulo, Sanguis, & nil aliud.

VATICINIVM XXIII.

[a] HEu heu misera ciuitas substinens dolores, & pasiones. Ciuitas enim miserabile vt appareat lumen mox tenebit arma paruum tempus. Cædes erunt in te, & effusio sanguinum. Vnde vnum incipientes non deficient in quinque principatus à Monarchia tua. Dracones oua confringent. Quæ comederunt vt cibum, frustatim laniabũt mẽbra b sua non cæsa, & ad pugnam c intestinã, d innumerabilem multitudinem cadent gladio ad milliaria sex septem numerata, & ciuitas multiplicabitur fornicationi, & e cedet maculatus, adulter, raptor, & iniustus. Sodo- videbit vltimum lumen ante g oculos h M. eius.

al Heu misera sustinens pasiones, ciuitas miserabilis, vt appareat, lumen mox tenebit circa paruum mpus sedens. In te omninò effusio sanguinum, vnde denarij incipientes non deficiant, & quinque prinatus à Monarchia tua Draconem confringent, quem occidit lilium, frustatim. b al. illius. c al. estina d al. mirabilem. e al. implicitus fornicatione, & cæde maculatus. f al. videbunt. al. oculos eius. h al. matris.

Bona gratia, Simonia cessabit.

VATICINIVM XXIV.

VVlpinam figurasti amicitiam a patienter sensum refrenans, sicut multùm senex, & b canum habens sensum, c venientes autem dupliciter d voluptates, & septies e voluptatem dimisisti confringendas ad inuicem, & in effusionem vallis sanguinum effundendas. Tu pro victoria expandisti manus. f Benè & gloriosè brauium accepisti in fine sceptri.

a al. patientem sensum refrenas. b al. canos sensus. c Veniens. d al. volitiones e al. voluntatem vel voluntariè. f benè gratiosus.

a Pote-

a Poteſtas vnitas erit.

a al. Poteſtas & vnitas imminuetur.

VATICINIVM XXV.

VEH tibi c
ptem col.
do a K litera
bitur in mœni
Tunc approp
caſus, & deſtru
rum potentum
dicantium ini
Qui habet dig
falcatos, qui eſ
ſertitudiuis, d
tiſsimo blaſp
Q. V. R. G. Ei
Yſatios, Citop
ſanguinis. Ioa
na gratia Con
pauper, videa
ſancta conſider
cta fers ſuper humerũ, ne pulvis tuus fiat opprobrium, & e barba profũda iuſtè incidet, &
vituperaberis f ipſe conſiliarius in morte Pontificis, cuius nomen g Io. Obi.

a al. R. b al. comminabitur. c al. vindicantium iuſtitiam. d al. in altiſsimis blaſphemal
m. Cb. p. t. X. i. m Kb. ubi iſaſtios ſincopam cædit. e al. in barba. f al. Item. g al. C
etiam Io. Ob. aut io. ob.

Bona a oratio b theſaurum pauperibus c erogabit.

a al. Operatio. b al. theſaurum. c al. erogabitur.

VATICINIVM XXVI.

ET eleuabitur a vnctus qui habet pr
b Monachi petram habitans c ext
mihi alienæ luctus relinquens, & victum a
d uvæ, mortuus & gemebundus congrega
diſsipans omne e præmium iniquitatis, f c
iuſtificatus, quando Stella apparebit nig
eris nudus: g Item valdè in interiora ter

a Virtus. b Menachim, & nomen per l
c al. eia veniunt mihi alieni luctus. d
innocens. e al. brauium. f al. & iniuſt
g al. Iterum. h al. vade.

a B

[a] *Bona intentio, charitas abundabit.*

a al. habent tantùm: Bona intentio.

VATICINIVM XXVII.

MOrtuus, a & nunc oblitus aſpectus nôrũt multi, quamuis nullus b iſtum videat, à Deitate c manifeſtatus ex inſperato ſceptra tenebit iſtius Imperii. d Simul enim manifeſtatus in cœlo præco inuiſibilis ter clamabit maximè. Ite cum feſtinantia ad Occidentem ſeptem collis, inuenietis virum habitatorem amicum meum, ferte iſtum in Regias ſedes calvum, manſuetum, mitem, altæ mentis, acutiſsimum ad videndum futura præcipuè. e In te habebis ſeptem collis imperium.

a al. Qui ſtat vinctus ante eum mundanum ſtatum caligandum, & dolendum eſſe eo incarcerato denunciat, plangit, quaſi mortuus non videtur, & oblitus aſpectus eius. b al. iuſtum. c. al. additur, & Oriente. d al. ſtilus. e. al. item habebit.

[a] *Præhonoratio concordia erit.*

a al. habent tantùm: Probonoratio. alii, Præuaricatio.

VATICINIVM XXIIX.

ECce a item homo de primo genere abſcondito intrans primum ſingularis in numeroſos annos. Nudè venit de petra tenebroſa, b vt ſecundam ſplendentem incipiat vitam. Imago ſecundæ vitæ veriſsima tantum ſolidè ſolidus duplicatorum annorũ introibit mortuus petram. c

a Ecce homo iſte de primo genere olim abſconditus, per intrantes (al. intrans) numeri annos numeri annos nudus venit de terra, &c. b al. ſecundam ſplendentem incipit vitam. c addunt aliqui: tribus ſ. annis amplius precioſum ſubſtinuit, tamen felix in qua iſte natus fuit, qui tantum à Domino ſublimabitur gratia, & virtute.

[a] *Bona occasio, viuentium sacra cessabunt.*

a al. pro titulo est tantùm, Bona occasio, vel Occasio.

VATICINIVM XXIX.

ACcipe a cidarim mundam tibi c
sam, & superinduere nouis vestim
nex sensu, sacerdos Dei magne, ne pigrit
recipias: potentissimè pensa de fine, & ad
dirige sceptrigeram, alia quidem non r
Tempus enim desuper istud b recepisti, sc
bus auroris c circumdati anni, & d vr
stellarum completum: Vni tandem fini sa
quod admiraris, reliquisti, plaude placa
cationem, sequere e vocationem, ad pr
gloriam f bene venisti. Dixit autem pr
Benè comple vniuersam culturam & habi
cælestes ambula. g Cœleste enim inest pri
& finis.

a al. incipit, Respice (vel) Recipe donu
griteris senex, sed recipias potentissimè,
fine, &c. b al. redemisti. c al. circumd
d al. vno denario stellas comple, bene f
mentum, quod amittes, admiratione rec
quisti placidè, plantasti altercationem (v
ta nunc habitationem e al. vocantem. f
finisti diem in principiis, bono fine cor
uersam creaturam, & ambulationes, &c.
leste enim in te principium bonorum non
finem. Et alii: In te enim principium, &c

[a] *Reuerentia, & deuotio*
gmentabitur. *a al. pro titulo: Bona vit*

VATICINIVM XXX.

BOnam vitam inuenisti ab ingloriat
virtute autem accepisti plus quàm à
na, sed nequaquam virtuosam lucraberi
am. a Inuidiâ enim contingent iudicia
cent a, non priuaberis à sorte desuper.
tas sanguinum vniuersa mendacii dilac
plena, non recedet à te rapina, vox flage
impetus rotæ, & equi b frementis. Cor c
tur ei, & septem tempora d mutentur sup
Cor eius ab abominatione (vel habit
e immutetur.

a al. Inuidia enim contingens iudicia tib
tia inducet, vt priueris à Sole desuper. V
dia enim contingentes iudicia tibi recen
priuaberis à sorte desuper. b al. feruen
ferreum. d al. mutabuntur. e al. commu

FINIS.

Aliæ futuri Pontificis nota
indicia ex vetustissimis manuscriptis
vaticiniis.

RVpe veni incultâ, nec lætis pascua camp
Nunc pateant: animal dulcia pande f
Vrbis successus turbantes cuncta, trucesq;
Eueniant, natos bellua sæua voret.
Roma tuis lachrymis totus iam personat orbis,
Hoc tamen ipsa vides læta vigere pios.
Se tibi iam magno fulgens demittit olympo
En Deus omnipotens, porrigit atq; manus.

Rota Abb. Ioachimi, à Pio IV. (vt aiunt) in Solis & Lunæ imaginibus incipiens, & futura de Pontificibus prædicens.

De hac Ioachimi Rota iudicium & declaratio Paschalini Regiselmi.

Hieronymus Porrus solertissimus æris incidendi artifex non tantùm hoc præstat, verùm etiam ingenii acumine ad curiosa peruestiganda admirabilis apud omnes illius familiaritate vtentes habetur. Hic rotam illam primùm inspiciendam præbuit, cumque, vnde arripuisset, percunctarer, subridens me ad quosdam remisit, qui me ita circumduxerunt, vt nihil aut parùm ab iis exquirere potuerim. Etenim quidam annis senex, mente verò puer nescio quid cœpit fabellæ referre, se eam ab homine habuisse, qui usque ad miraculum præstigiis & diuinatione valeret. Dumque principium, & expositionem rotæ requirerẽ, se hoc solummodò meminisse inquiebat, illam in superiori parte à Solis & Lunæ imaginibus ortus sui reuolutionem primam incipere: sic loquebatur homuncio ille, & ea Pium quartum Mediolanensem significari, sequi in calice Pium quintum, Draconem gladium ore vomentem Gregorium 13. exprimere: denique Leone ensem anterioribus pedibus retinente, tresque sagittas ore proiiciente S. Xystum V. prodi: huiusmodique ordinem in infinitum vsque seruari, & nunquam vsque ad seculi finem rotam sisti. At quod magis mirandum stupendumque esset, literas capitales Pontificum vel nomina vel cognomina, vel prænomina indicare, quod facilè videre esset in AM. MV. VB. FJ: pluraq; alia suis nugis interserebat capularis senex, & ferale silicernium. Ipse
...s inspectans, quid in ea lateat, faciliùs detegam. Videtur mihi, quicunque huius rotæ
...or fuit, solerter aut ex ipsius Ioachimi imaginibus & Anselmi, aut saltem ex vaticiniis B.
Palmerii, ipsius rota expressis, has imagines confinxisse, & literas de suo addidisse, quæ
...ec etiam omni ex parte suis commentis deseruiunt, cùm non possint ita accommodari,
...busdam non ridendæ sint, & in aliis explodendæ. In duobus Piis certè risu excipiendæ, &
...uobus explodi sibilis debent. Vates namque haud contemnendus esset is, si primis lite-
...em Boncompaignum, & Fratrem Fælicem cognouisset: de his dixi, cùm de Piis A. M. in
...& M. V. in secundo patiantur nescio quid magis ineptum. Omittens interea stulticiam
...is vsque ad seculi finem iisdem literis semper significantibus. Non interponemus tamen
...n nostrum ita, vt reliquorum nostro metiri velimus. Nos eam proposuimus, & Porri de-
..., ac artem laudauimus: meditentur in eâ curiosi, videantque, si quid in ea occultetur,
...orum palatio satisfaciat. Dicimus nos, si vera sit, admiratione, stupore, & mentis commo-
...gna, & plena de futuro Pontifice expectanda, pluresque annos præsenti dandos: ipse nempe
...e eum præparaturus est rotæ huius significatione, & sic omnium, quotquot sunt, quotquot
...prædictiones ætate superaturus, quippe qui nonagesimum quintum huiusce Chiliadis an-
...stituens, & vlteriùs tendens nobis magna, & incredibilia proponet. Hinc aliquid cu-
...trusorum scrutatores eruite, & in vestrum vsum conuertite: nam mihi plura ostendere,
...e in lucem dare minimè licet. Solis hæc amicis seruamus, & iis verè synceris, & Christia-
...onis, sanctæque Romanæ Ecclesiæ amantibus, memores Euangelici dicti: Ne proiiciatis
...tas vestras ante porcos.

In XXX Figuras mysticas Paschalini Regiselmi ad Lectorem candidum & amicum præfatio.

...dmirationi hominibus doctis non sine causâ varietas lectionum veterum exemplarium
...rum scriptorum, qui suâ ætate mille annorum spacium excessêre: cùm tamen nos vide-

deamus, libros noſtra tempeſtate, aut patrum, vel auorum memoriâ ſcriptos ita inter ſe
am exemplarium tranſcriptionem differre, vt ne vnum quidem reperiatur, quod cum ca
ad amuſsim conueniat, quin in illo non contemnenda quæpiam pars ſit longè diſſentien
quæ vel antea, vel paulò pòſt ad noſtras manus peruenêre. Hoc ſi vnquam nos verum fi
perientia comprobante didicimus, modò clariùs, certiúſque nobis patuit, atque haud po
ſe habere, noſtris magnis laboribus experti ſumus, dum præſens Opus vaticiniorum,
vulgò aiunt) Prophetiarum Abbatis Ioachim, & Anſelmi Epiſcopi Marſicani expurgan
ſcepimus.

Nam cùm octo manuſcripta exemplaria, & ſeptem typis expreſſa apud nos eſſe
ta erat in illis diuerſitas, quòd multoties nos ea poſſe aliqua ratione decenter, & aptè con
re, vt in lucem prodirent, deſperauerimus. Equidem ſi is, qui ante nos eas emittere in
voluit, ac declaratione, & ſatis probabili lectione auctas produxit, mentē etiam ad illas a
ponderandas ſolertiorem adhibuiſſet, non permiſiſſet forſan, ſe à deſiderio legendi, quen
dum ab aliis corruptæ editæ fuerant, ita tranſuerſum rapi, ſed omni ſtudio conatus fuiſſ
formâ conſpicerentur, qua Abbas ipſe ab hinc ante trecentos annos, & Epiſcopus eas con
rant. Id autem illi minimè vitio damus, cùm laude dignum cenſeamus, & rarum litera
men noſtris temporibus eſſe fateamur.

Curauit ipſe inprimis, quod ſatis feliciter quoque proceſsit, confutare & penitus
mendacem, falſam, inſanamque cuiuſdam ſceleſti expoſitionem, qui inanibus, & phana
ſomniis ea accommodare tentabat, quæ ſpiritu prophetico ab Abbate Ioachim, & ab E
Anſelmo imaginibus expreſſa, & viſionibus præuiſa fuerant. Dicam tamen, etſi iſte fal
lexit, & mendaci aſtu expoſuit, neminem eſſe debere tam audacem, qui valeat, aut poſsi
affirmare, ſe penitus capere poſſe, quicquid his obſcuris ænigmatibus perſtringitur. E
aliqui ſunt, qui velint ſuos ſucceſſus iam habuiſſe Prophetias omnes Abbatis Ioachim, vnà c
quæ eis adiectæ Anſelmo Epiſcopo Marſicano tribuuntur.

Alii habentur, qui dicant, nondum omnes ſuos euentus ſortitas fuiſſe, cùm nor
cipi debeant, vt nulla interpoſitione ſibi ſuccedant: ſed tantùm referendas eſſe ad res
geſtas, & ad Pontifices, quorum temporibus magna, & animaduertenda contigerint:
men plures extiterint, quibus viuentibus pauca digna memoratu acciderunt, & alii, qui
vitæ breuitatem, aut rebus magnis occaſionem præbere, aut tempore ſaltem aliorum actio
Pontificatibus circumſcribere nequiuerunt.

Diſſentiunt ab his duabus opinionibus alii affirmantes, illas inſtar rotæ fabricatas eſſe,
cumactæ ſemper ad idem redeant, & occultorū ſenſuum in illis myſticè clauſorum multi
ſemper nouas explicationes gigant, & nouas expoſitiones admittant. Nos nulli iſtarū ſenten
reſpondere volumus: licet id efficere ſtatuiſſemus, cùm primū illas aggredi cæpimus: verùm
volumen hoc transferemus, quod paulò pòſt emittere paramus: modò hoc noſtrum ſtudiu
tum vobis eſſe deprehendamus. Equidem magnâ ex parte quaſdam lucubrationes noſtra
ceramus non parùm profuturas, iucundaſque, quibus ſuperiores opiniones diſcutiebamus
quecum iis proditura erat expoſitio ob curioſa ingenia longè clarior, ob ſucceſſus longè c
entior, & veritati ipſi magis inhærens: quando nobis inſpiciendas dedit Ioannes Anton
ginus Patauinus, vir ſiderum cognitione præſtans, & Italiæ noſtræ perilluſtre ornament
rū prophetiarum imagines d[illegible] in membranis tantæ vetuſtatis, vt abhinc ante trecentos, &
res annos delineatas iudicari p[illegible]ſsit, ab omnibus, quæ hactenus in vulgus exiêre, plurimū d
tes & delineatione, & literis numeralibus cuicunque imagini ſuperpoſitis, quas in nullo al
vidimus, & ob inſcriptiones penitus diuerſas ab iis, quas impreſſas, ſcriptaſque habuimu

Quæ imagines illarum Prophetiarum ſunt, quas Anſelmo adſcripſêre: tamen
opinionem nos induxêre, non modò illas Anſelmi non eſſe: verùm omnes certo certiùs
ipſius. Qua de re, & hîc in annotationibus, & in poſteriori volumine aliquando agemus.
rea ad nos ſcripta quædam allata ſunt, ab hinc centum, & triginta ante annos à quodam D
co Mauroceno nobili viro, Veneto Patricio, ſatis docto & exacti ingenii compoſita, in quib
Abbati, nec Anſelmo: ſed Rabano cuidam (neſcio, an is ſit monachus ille, cuius fertur ef
lus de virtutibus numerorum) tribuuntur hæc vaticinia, quæ tam aſſeueranter Abbatis Io
& Epiſcopi Anſelmi eſſe dicuntur.

Quæ potiſsima cauſa fuit, cur animo ſecundum volumen conſcribere propoſue
in quo variæ prophetiæ collectæ ſint, præter ſupradictas decem imagines, cum expoſition
ratim omnes complectente, quæ his etiam, quas modò damus, vſui erit, quemadmodum
ſingularem ad has explicandas aggreſsi fueramus. Iucundior verò erit, quia omnes ſim
cordes præſtare conabitur, demonſtrabitque, plures ſanctorum virorum, ſanctarumque mu
prædictiones conuenire ad calamitates manifeſtandas his noſtris, & nouiſsimis temporibus
nentes. In his autem præſtantiſsimum illud Vaticinium Erythrææ Sibyllæ res vſque ad
finem futuras prædicentis extabit, Græcis ad Troianam expeditionem proficiſcentibus depr

an

quoque typis editum, verùm imperfectum mutilumque, à Græcâ in latinam linguam à No-
Veneto, cuius suprà meminimus, versum, quibusdam paucis, at maximi momenti an-
onibus adiectis. His præter superiùs promissam expositionem coniungemus obseruatio-
erarum numeralium, variorumque modorum, quibus veteres per numeros vsi sunt in oc-
dis ænigmaticè mysteriis, in diuinationibusque, lucidiùs explicantes, quoad per nos fieri
, literas & Alphabeta Abbatis, & numeros ab eo comprehensos, præter morem numeran-
isSibyllæ : cùm multæ animaduersiones etiamnum habeantur, quas veteres Hebræi,
Latini ad nos transmisêre, à quibus dissentire laudi nunquam cessit, quin potius nostræ
ioni obfuit, quod scitè in eodem volumine indicabitur, singularem, breuemque declara-
in 4. Danielis Monarchias proferendo, quæ visionem quartæ Monarchiæ enodabit. Au-
udii nostri diligentiam, suppeditabit imbecillitati nostræ vires, & addet conatibus
calcaria gratitudo Amice Lector, si non modò libenti animo hæc nostra vaticinia, & eorum
lectiones, ac annotationes aduersus hæreticum præsertim hominem, & Pseudomagum
ptas legeris : verùm etiam si quid in rem nostram monueris, & inceptum audax no-
ocupletius reddideris, vel aptam materiam nobis ipse offerens, vel alios, qui in hoc nobis
possint, indicans, vt secundo cursu vela ventis propediem exiturum volumen felicibus au-
ommittat.

Paschalini Regiselmi Annotationes, & Animaduersiones in vaticinia A. Ioachimi & E. Anselmi.

Pag. 1. Vaticinia Abbatis Ioachimi & Anselmi, &c.

Anuscriptorum exemplarium ope fretus id semper mihi visum, hæc solius Ioachimi esse
Vaticinia, & non continuatâ serie expleri, vt quidam volunt, nos id aliquibus in Vatici-
ic demonstrabimus. Sed, quod instat, agamus. Quidam liber excerptorum manu
ci Mauroceni, qui anno 1454. in viuis erat, ea Rabano tribuit. Græci recentiores sub
Leonis sapientis, Imperatoris quondam Constantinopolitani circumferunt, pulchrâ
bellâ, etiamnum extare Constantinopoli dicentes columnam quandam, in qua omnia
ibeantur, verùm imaginibus non ad eundem modum penitus se habentibus, sed paulò
referentibus quosdam futuros successus Iambicis carminibus (si diis placet) expressos.
atus enim sum peritissimos viros, & clarissimos, qui Constantinopoli diu fuêre, ipsi hæc
odò risêre, sed etiam asseruêre, nihil extare nec in Hippodromo nec alibi, etsi columna
ærea tribus serpentibus mutuò connexis fabrefacta, & in superiori parte capita exerenti-
atur, cuius & Petrus Gyllius Gallus diligentissimus scriptor meminerit in sua Constanti-
s Topographiâ, illam his verbis describens libro 2. cap. 13. Extat, inquit etiam in eo-
ine altera columna ærea, striata, non quidem caniculis rugas matronalium stolarum re-
is, sed spiris trium serpentum inter se circumplicatorum, non sursum versus directis, sed
modum tororum, (puos valdè eminentes exprimunt magni funes) & desinentbius
triceps trium serpentum, quarum capita in triquetram formam disposita longè eminent
umnæ torosum scapum.

Quamobrem fuerit hæc columna posita, Constantinopolitani multa fingunt, sed nu-
omnia, ignorantes maiorum suorum Historias, inter quos Zosimus scribit : Constan-
iagnum in Hippodromo statuisse Apollinis Delphici tripodem in seipso habentem ipsius
s statuam. Sozomenus Salaminius adiungit : Constantinum non modò tripodes
os in Hippodromo posuisse, sed etiam celebratissimum tripodem, quem Pausanias Lace-
is, atque vrbes Græcæ post bellum Medicum Apollini Delphico consecrârunt. Eusebius
radit : Constantinum in quadam Constantinopolis parte Sminthium Apollinem sta-
in Hippodromo autem constituisse Pythium tripodem, circa quem Serpens in spiras
ur.

Ex his verisimile videtur, tripodem illum statutum fuisse supra hanc columnam æream
n, vt erat apud Delphos ex Herodoto, qui tradit ex decimis manubiarum Persicarum
n aureum factum in Delphis collocatum fuisse supra serpentem tricipitem æreum, atque
ert, Persis ad Plateas victis tripodem aureum ibi repertum redditum fuisse Deo Delphico,
em supra triplicem ex ære colubrum proximè aram. Similiter errant, qui putant hanc
im nunc æream olim inauratam, spoliatam auro fuisse à Turcis, cùm multis seculis ante
urum detractum fuerit, vt liquet ex Pausaniâ. Commune (inquit) Græcorum de Plate-
io donum aureus tripus sustentatus æreo dracone, æsque Pausaniæ ætate mansit ex eo do-
egrum, auri quod fuit, Duces Phocensium amouerunt. Hucusque Gyllius.

Nos suum vnicuique iudicium relinquemus, pro constanti omnia Ioachimi esse dicen-
ina somniare qui aliter censeant, siue Græci, siue Latini sint homines.

VATICINIVM I.

EX satis vetusto exemplari manuscripto huiusmodi imaginem habuimus, quæ etsi diff impressione Germanica, nos id ratione vetustatis mutauimus : cùm præsertim illud scriptum non tantùm in imaginibus, verùm etiam in Vaticiniis emendatissimum fuerit.

VATICINIVM IIII.

RVbum hic expressimus ex imagine aurea tessellata in D. Marci templo hîc Venetiis, qu bis ex libello illustrissimus vir ostendit: causas nunc reticemus, quas in medium affer semus, cur non ampliùs & illa, & complures aliæ imagines non videantur, quæ non tant achimi cœlestem, diuinamque prædicendi vim testatam faciebant: sed etiam plurimarum futurarum casus clarissimè indicabant. Aliàs dabitur fortasse de his differendi locus.

VATICINIVM VI.

IN his vaticiniis ordo à quarto vsq; ad septimum est admodum perturbatus in omnibus pluribus: nos manuscripta potiùs, quàm impressa secuti sumus. Verùm ridendus adm qui gallos, & anseres somniat, nam exemplar ab hinc trecentis ferè annis affabrè depictu ius veritatem demonstrauit, & detexit. Cui etiam tessellatæ imagines aureæ ædis respo maiori fide dignæ, quàm cuiusque testimonium, descriptio, picturaque.

VATICINIVM VII.

SCaliger dum in hæreticum hominem inuehitur, iure reprehendit, tanquam Pseudom Draco enim hîc Ecclesiæ persecutorem aliquem significat: columba verò oliuæ ramum quid aliud, quàm Ecclesiam pace diuinitus fruentem, & cuiusque minas, & persecution temnentem minimeque reformidantem, significare dixerim? Benedictum vndecim imagine expressum ait Scaliger, hominem miræ sanctitatis. Equidem nulli nisi sanctita stanti viro conueniebat, Draconem, hoc est, persecutiones contemnere, & Ecclesiæ pacem dire.

VATICINIVM IX.

ESt in aliquibus aquila super claues, est columba: nos illum nostrum secuti sumus, qui c super claues residentem pingit, quasi innuere velit, aliquem crocitando Ecclesiam, & e ces pessum dare voluisse : quod tamen, Agno immaculato defendente licet atrociter & transfixo, haud successit. Sciant omnes docti, & harum rerum curiosi inuestigatores, in ticiniis Pontifices referre ea, quæ verè, & in propriâ formâ referunt homines, vel quicquid ad hominem : cætera, quæ ab eo recedunt, ad alia extra ipsos Pontifices reduci debere. perperam huiusmodi consideratio accepta non tantùm hæreticum, & Pseudomagum à Sc reprehensum in errores traxit : sed plures se inextricabilibus labyrinthis implicauêre, ad inanes inuentiones, & futiles sui capitis cogitationes applicauêre.

VATICINIVM XV.

IN præfatione diximus, aliquos, hæc vaticinia transacta & præterita fuisse, magnis & pro bus coniecturis afferere, alios rotæ similia circumuolui pertinaciter defendere : nobis persuasum est, non sibi cohærere hæc ita vt coniunctè ferantur, nec ita circumuolui, vt postremum deuentum fuerit, ad primum regrediamur : sed per interualla temporum h euentus habere, & tantum maximis rerum, & successuum demonstrationibus, & effectibus ri, & agitari.

Nos enim etsi mathematicas demonstrationes huiusce sententiæ non simus in m allaturi: id tamen compertum nobis est, huiusmodi artem vaticinandi Abbatem in Orie dicisse, & numeris instructum & fretum : vnde ea scrutatus est, quæ postea obscurè suis figurisque inuoluit. Potuissemus etiam in superioribus vaticiniis aliqua recensere ad liter merales, & ad numerorum figuras attinentia : verùm hic locus aptior visus, in quo al

speci

en huiusce opinionis præberemus: nec miretur quispiam, si breuiores erimus, nec omnia di-
us, quæ de hac arte disseri possent. Sciant omnes, nobis satis esse nunc, tantùm illa attin-
beriùs illa tractaturi, si primos hos fructus hominum gustibus gratos fuisse intelligemus.
ientalis natio (vt rem tandem aggrediar) admodum vaticiniis dedita, huic admodum fa-
s suis peregrinationibus Ioachimus Abbas fuit, & præsertim Græcis ob linguam, quam
t, cùm in magna Græciâ natus esset, in qua hodie etiam Græca verba resonare audimus.
ur admodum domesticum & tritum inter eos, ex principio & fine suarum cogitationum
m ad cognoscendos futuros exitus Rhythmomantiâ præstruere. Hanc secutus est Abbas
um quindecim imagines per quindecim numerorum circulum protraxit. Itaque (vt est
esso apud omnes) cùm anno 1277. incepisset per interstitia, interualla interrupta, & non
uatâ serie, quindecies multiplici aggresione numeri illarum significationes futuras vidit,
atusque produxit, sicque ex numeris, à primo impari, vsque ad vltimum imparem (vni-
tractâ) in se ductis, numerum ducentorum viginti quinque annorum conclusit, in qui-
t, quantaque superuentura essent Ecclesiæ Dei vsque ad finem Pontificatus Alexandri VI.
t. Altiora speculantes possent plura in medium afferre, præsertim cùm hæc satis conue-
m Hebræorum Secundeis, siue Intelligentiis regentibus orbem, quarum Tritthemius pro-
ûs libro conscripto, meminit, interim silentio præteriens, quidnam occultiores, & secreti-
bræorum sapientes suis ziruphim abscondant. Certè hoc nostro indicio veritatem vati-
ius quisque peritus, & acumine pollens ex historiâ eruet, & faciliùs præcedentia intelliget,
domagi, in quem insurgit Scaliger, stultitiam, & hæresim coarguendam, & ad seriem sub-
ium clariùs constituendam & faciliùs enodandam.

VATICINIVM XVI.

idam Anselmo Episcopo adscribuntur sequentia, nos Ioachimo, alii Rabano cuidam ac-
pta ferunt: suum esto cuiusque iudicium per me sartum tectum, modò superioribus conne-
quia eorum serie eundem annorum numerum claudi censemus, quo superiora circum-
unt, atque ita iisdem rationibus ductis ad 1728. duci, cuius numeri significationem in
m annotationum explicabimus, dum Turcici, seu Arabici vaticinii euentum de Ottho-
Imperio peruestigabimus. Curiosi verò hoc ad Iulium II. referant: neque enim Pi-
ic annectendus, qui tantummodò paucos dies in Pontificatu superfuit, admoneantur-
m (quod & in præfatione dictum est) nec Pontifices breuioris temporis, nec Pontificatus
us magnorum euentuum carentes (quicquid garriant cæteri) his vaticiniis comprehen-
os quoque admonitos volo, Iulium II. à duobus Cardinalibus Venetis, Dominico Gri-
& Marco Cornelio, tunc conclaui præsidentibus, & maiorem votorum partem à se haben-
pam renunciatum fuisse.

VATICINIVM XVII.

plura exemplaria manuscripta vetustissimus nobis allatus est libellus, in quo decē tantùm
ntur delineatæ imagines à quibusque aliis, & impressis, & manuscriptis plurimùm diffe-
superscriptionibus, & delineatione. Verùm quod dignum consideratione visum est,
literæ quædam capitales solæ, & hæc est prima imago huius Vaticinii, quæ ita pingi-
dest Pontifex in medio, manibus ante pectus alterâ ab alterâ aliquantùm distantibus, &
tectis, dexterâ paulò altiùs sublatâ: à dexterâ parte Rex assistit genibus flexis, vtraque
exillum nouem Liliis, quatuor in superiori parte, quinque in inferiori decoratum reti-
læua serpens squamis tectus, & sursum versus aperto ore erectus à coruo totis viribus se
deiiciente impugnatur: & infra ipsius Pontificis caput hæ literæ sunt, S. M.T. supra hæc
Coronabitur in V. Et in fine inscriptionis seu Vaticinii: Morietur in P. Viderint curi-
sibi velint. Altero volumine exhibebimus hæc Vaticinia decem cum imaginibus, &
de iis sententiam proferemus, quam cunctis gratam futuram, & credimus, &
s.

enim si non eleganter, saltem diligenter ibi multa reperientur à clarissimis hominibus,
, & numeralibus literis conclusa, & à paucissimis intellecta, atque nunc primùm à nobis
(quod sciamus) in lucem prolata.

VATICINIVM XIX.

cio quódnam vetustissimum exemplar Paulus Scaliger viderit, & quid ille Pseudomagus
nfinxerit, & ad sacrosanctam Romanæ Ecclesiæ Pontificiam sedem profanandam hæreti-

-e commentatus fuerit : hoc vnum scio, meum illud manuscriptum ab hinc trecentis a
nis (vt in eo adnotatum scriptoris manu videre licet) exscriptum, omnibus in locis, in
Monachi habitu inducitur imago quæpiam in vulgatis, habere Pontifices, & nos (qua
aliter statuissemus) ex eo hanc imaginem excerpsimus, præterquàm quòd Regis caput in
est corona, sed pileo tectum : & vt possimus hæretici falsitatem cognoscere, & illius ve
ma, diabolicaque commenta confutare, falcis significationem addemus, quæ nil aliud sig
quàm nouam aliquam fabricam ad Ecclesiæ dissipationem adornatam. Audiant veri
filii, & videant, an id septimo Clementi euenerit, & quidnam Rex, & manus incide
portendat?

VATICINIVM XXI.

VAriatio imaginis huius tanta est in omnibus libris quos vidimus, vt præter illum
omnes errare certo certiùs opinemur. Est in nostro Pontifex manibus tenens libr
ctori admotum, & hincinde capita sunt pileis tecta. Atque vt aliquid curiosi harum reru
tatores nanciscantur, quo ingenium exercere possint, & mentis acumen expolire, inscrip
subiiciemus, quæ ita in eo legitur: Cultori vineæ de fructuosa arbore dicitur : Succide
quid terram occupat: qui in illo loco potes ponere, quæ habet fructum. Hæc autem no
occasionem operationis, & impedimentum præstat cæteris, quia quæcunque sub ipsa sun
plo prauitatis illius, quasi vmbra peruersitatis eius premuntur, & ideo peccatores domin
stituit.

Tu autem morieris vt canis in R.

Et supra Pontificis caput hæc verba ponuntur : Coronabitur in R. Infra cap
hæ literæ capitales sunt, B. B. A.

Hac exprimi Martinum V. Scaliger ait. Rotæ fabricatores quidam Gregori
iique ex eorum numero sunt, qui sponsionibus operam dantes lucrum inde expetunt, &
industria conquirunt: nos Iulium Tertium hoc ænigmate descriptum à Propheta, siue
mus, siue Anselmus, aut alius quispiam fuerit, constanter asserimus.

Rationes non adducemus, ne longiores, quàm harum annotationum argumentum,
munis vsus requirit, simus.

VATICINIVM XXIII.

NVllum Vaticinium hoc vno clarius in toto libro habetur, si Beatissimi Pii V. sancti
felicissimæ recordationis, vitam, mores, actiones inspexerimus. Quis hoc Pontif
ctior, quis prudentior, quis voluptatum minùs appetentior? Quàm gratus Deo fuerit,
reuelatio de victoria aduersus Turcas obtenta, ab eo orante habita, & hoc illud prophetic
Tu pro victoria expandisti manus. Illam quidem paulò ante vitæ finem est consecutus,
xto circiter pòst mense in cœlum translatus sit, & ita bene, & gloriosè brauium acceperi
sceptri, hoc est, paulò antè quàm ex hac vita decederet, & ad æternam, & immortalem e
Volumus dare inscriptionem, quæ in illo nostro manuscripto est : ad hunc itaque modu
verba sunt : Vendentium sacra non cessabunt, & confringetur idolum Danielis, & cœn
locum pristinum redibunt, & ordines mendicantium, & aliæ sectæ plures annihilabuntu
occidentalis, & Leo Orientalis vniuersum mundum subiugabunt, & pax erit in toto orb
rum. Tu autem vades in inferiora terræ. Literæ, quæ infra caput solent esse in his in
bus, hîc liturâ deletæ sunt, & nil nisi vnicum C. visui offertur: ac superscriptio est: Coro
in L.

Qui lucro sponsionibus inuigilant, secundo post B. & S. Xistum V. futuro Ponti
vaticinium dant: quid nos sentiamus, in sequenti dicemus hoc vnum innuentes, sacrificia v
tium ad hæreticos referri, idolum ad Turcas, cœnobia ad decretum Pii V. de 4. religionibus
stia occidentali, & Leone Orientali secretiora hoc tempore à nobis non sine causa, in c
habenda sunt.

VATICINIVM XXV.

HOc Vaticinium in nostro manuscripto exemplari cum superiori ita coniunctum e
dexteram sit vulpes inter duo vexilla, quorum vnum anteriori dextero pede retine
læuam hæc vrbs cernitur, manibus non supra, sed infra positis, ita vt dimidium vaticini
ad verbum annihilabuntur, ad Pontificem spectet, cuius in superiori meminimus : re
verò ad vrbem hanc, licet quædam verba supra eam litura deleta sint alicuius pueri manu.
ea animaduertenda, quæ ad literas inclusas in eo capitales facerent, attamen tanta est illa

om

bus libris impressis, & manuscriptis corruptio, vt nihil diuinare queamus. Nomina quo- m sunt eadem in omnibus, & vltimæ illæ literæ, quæ Scaligero sunt Ca. Bo. in quibusdam plaribus Io. Ab. Ia. Ba. Io. Bo. Io. Ob. Adhibeant solertes formales numeros, & se ex hu- di labyrintho extricent.

Quid enim dicendum sit, aut coniectandum (ingenuè fateor) nihil est mihi, præter illa, meo vetustissimo ab hinc paucis mensibus producturus sum. Videant, qui lucro inhi- Pontificem trans montes hoc vaticinium deferentes: nam ipse, num transactum, num , num futurum sit, num simplex, duplexue, susque deque habeo, & aliis perquirendum re- . Oblitus penè dicere nunc fueram, hunc tertium à Sanctissimo, & Beatissimo Xisto oc- locum iuxta campsorum sententiam auream, argenteamque.

VATICINIVM XXVI.

llem in hoc vaticinio explicando omnes curiosi, & sapientes elaborarent: nam cùm con- enta in eo, & iuxta imagines, & iuxta inscriptionem in omnibus libris differentia sint, tri- ntùm à me affertur descriptio, quæ veritati magis consona, & libris magis probata visa rima sit Scaligeri. Est in illius libro Coloniæ Agrippinæ apud doctissimum virum Theo- Gramineum anno septuagesimo impresso, Nudus super rupem sedens, plorans, manu m admota, & ante illum stat puer, manibus ante pectus sublatis, nudum respiciens. Li- dam manuscriptus satis probatus monachum capite tonso, nudumque habet, qui manu circa tempus sublata, dextera spargens nummos plorat, habetque à dextera parte scrinio- crumenam nummis refertam, respicitque puerum ante se stantem, manu sinistra bacu- inentem.

Meus verò ille vetustissimus à me tantoperè in his annotationibus adductus Pontificem sacerdotalibus vestimentis indutum, latiori insuper pallio (pluuiale dicunt) adiecto, læua ibrum tenens, & dexteræ indice illum ante pectus tangens, & demonstrans. Hinc inde, à quidem est Clauicymbalum, seu Monochordium, & Cithara: à sinistra verò Organum itur. Inscriptionem & literas numerales supra, & infra caput interim prætermittam illud , hunc futurum Pontificem à me illis versibus ad Ioachimi imaginem superius additis τοτικῶς indicatum ex vaticiniis Beati Zodichi Palmerii, Ioannis Heremitæ, Ioannis Capi- & Magistri Reinhardi Ordinis prædicatorum, quem Italum fore constanter dixerim: licet contrà sentiant. Hæc ad excitanda curiosorum ingenia dicta sunto, aliàs si nostri labo- à excipientur manu, latiùs hæc, & maiori tum perspicuitate, cùm fidelitate tractaturi.

VATICINIVM XXVII.

tio præterire decreueram hoc vaticinium, præsertim cùm in eo nulla mutatio in imagine a sit, nisi quòd in aliis diademate fultum, nos absque diademate incidi curauimus, quia ita ginibus conuenire videbatur, quæ adhuc ex multis paucæ in æde D. Marci Venetiarum vi- & in quodam etiam satis diligenter manuscripto cernebatur: Sed Magistri Reinhardi nos promouerunt, vt & hic perspicacia ingenia excitaremus: illa ad hunc ferè modum t:

Hinc Christi dignum vibrabit Aquila signum,
Aquila quæ fido iam caret prodita nido,
Omnia mutabit, & cernere læta iuuabit,
Et tandem cæco lux erit tradita seclo.

rminibus concors est meus ille liber toties à me in medium adductus: est namque in eo Pon- o tiaræ ingentem aquilam hianti rostro, expansis alis in capite gerens, & ambabus ma- te pectus duos paruos vrsinos catulos retinens, estque à læua ipsius Pontificis Cydaris, & put numerales literæ maiores P. C. P. Vaticinium verò hæc refert: Grandis Aquila nigra cyus expergiscetur, tendet alas, & rostrum in pingue. Hæc aquila Romanum Imperium x Alemannia, cuius insigne Aquila nigra est. Hæc aquila segregabit argentum à plumbo: a hac satis diximus, quòd in iudicium Ecclesiasticorum virorum data sit. Morietur in I. oannes Heremita ait: ab Aquilone veniet, & intrabit sanctuarium, & Ecclesiam renouabit s. Et Capistranus: Cæruleus, ac glaucus color niger fiet, mortalitas, ignes, cœlum tur- Nos hæc omnia de optimo quodam principe Arctoi cœli dici coniicimus, modò impo- raudibus, & dolis haud iustè accepto: sed hæc suo tempore Deus O. M. reuelabit. Cætera ntio tegenda, & vsque ad tempus occultanda hominibus sunt: nam neque omnia, quæ sci- videmus, expedit dicere.

VATI-

VATICINIVM XXVIII.

VT clarè & manifestè perſpiciant homines, vaticinia hæc ad futura, non autem ad pr
tempora reſpicere, adiungere voluimus inſcriptionem illius noſtri vetuſti exem
cuius imago eſt Pontifex ſacerdotalibus veſtibus indutus, manibus ante pectus hinc inde
tectis: ad illius læuam deſcendit volans angelus ad eum linteum mundum deferens. Inſc
nis hæc ſunt verba : Exurgam propter miſeriam inopum, & pauperum gemitum, &
ſalutem, & fiducialiter agam, qui deuorauerunt, & trepidauerunt, vbi timor non erat.
dicitur, quòd in templo Domini erunt nummularii, & venditores ſpiritualium columb
populum humilem ſaluum faciam, & oculos ſuperborum humiliabo, & erit vnus Deus,
fides. Morietur in I. Infra caput literæ A.B.G.

Qui ea ad futurum tempus ſpectare aſſeruerit, iſte haud malè, mea ſententia, ſe
qui erunt, quibus magis ad præterita hæc referre arrideat, primùm illud ante oculos ſtatua
tichriſti tempora futura, quibus hæc ventura prædicuntur, nec tantæ ſint pertinaciæ, vt ea
to adſcribere velint. Nos quoque Lutherum perditiſsimum Sathanæ mancipium fuiſſe di
verùm eo longè peſtilentiorem, & inquinatiorem Caluinum, nemo illorum tamen Anti
fuit, quamuis hic poſtremus magicis etiam ſceleribus addictiſsimus fuerit. Itaque ſanio
lectu de futuris ſanctiſsimis Pontificibus hæc intelligenda ſunt, qui Eccleſiam reſtituent,
Chriſti diſperſas congregabunt. Nam circa huius Pontificis tempora, hoc eſt, paulò pò
quiæ Iſraëlis reſipiſcere incipient, & ad ſalutem, veramque veri Meſsiæ Ieſu Chriſti cogni
properabunt. Eſt hoc poſtremum vaticinium in illo noſtro vetuſtiſsimo manuſcript
præter liturarum iniurias, quas ab aliquo puero, cuius manibus permiſſus erat, fortè paſſus
ginæ quædam in eo laceratæ, & diſcerptæ ſunt.

VATICINIVM XXIX.

NOs ex æde aureâ Marcianâ hic Venetiis, & ex quodam manuſcripto pallium ſtellis d
dum cenſuimus.

VATICINIVM XXX.

CIrca iſtius Pontificis tempora futurum Antichriſtum imago portendit, & ad hu
opinionem adſtruendam plurima dicenda occurrunt : vt vnum illud ſatis ſit, no
(licet ſibi ſpiſsiùs præſentis Chiliadis Pontifices hæreant) eundem eſſe numerum horum
cim, qui & ſuperiorum quindecim. Atque ita verum dignoſcitur, ſtatim poſt ſepting
mum annum calamitoſa tempora ſubſecutura, & numerum illum annorum concluſura,
primo Paſuch Bereſith defuturos ſextæ Myriadi veteres Mecubalim deprehendêre. N
breuiati fuiſſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro, ait Redemtor: quodque ab illis ob
mis ambagibus inuolutum, dabimus nos explicitum, ad coërcendam aliquorum iuueni
daciam, ex Pici Mirandulani concluſionibus, quarum in Mathematicis nona ſic habet
Arithmeticam non materialem, ſed formalem habetur optima via ad prophetiam na
Et decima: Ioachim in prophetiis ſuis aliâ viâ non proceſsit, quàm per numeros formales.
na in Cabaliſticis : Si qua eſt de nouiſsimis temporibus humana coniectura, inueſtigar
mus per ſecretiſsimam viam Cabalæ, futuram eſſe conſummationem ſeculi, hinc ad ann
gentos, & quatuordecim, & dies viginti quinque.

Anno ſuperiori 1583, in Diui Ioannis & Pauli Martyrum æde Venetiis publicè di
dum hebraicis numerationibus propoſuimus, quarum apud imperitos tantùm eſt impug

Vela tandem contrahenda ſunt, interim lectores æquos, & candidos orantibus, v
in altero volumine vniuerſæ collectionis quorumcumq; vaticiniorum oraculorum, prædict
& prophetiarum (quas vocant) adeſſe perhumaniter velint admonentes, ſi quid à nob
rectè animaduerſum, negligenter adnotatum, & non ſatis ad amuſsim, & lydiam regula
catum eſt. Quorumcunque enim amicas caſtigationes, & mites ex iure & æquo reprehenſ
decet, excipiemus, admittemus, & leni animo feremus. Homines namque nos eſſe digno
qui errare potuimus: verùm nec doctrinæ nos tantæ eſſe ſcimus, vt minimũ erratum defend
mus: nec tantæ ſapientiæ, vt non omnia noſtra & edita & edenda ſanctæ Romanæ Eccleſi
ræ ſubiecta eſſe nolimus.

In imagines Ioachimi Abbatis annotationes Theophra-ſti Paracelſi, cum marginalibus Adami Duriſchij translatoris.

FIguræ & imagines, quæ (nuper) repertæ ſunt, fluunt ex (naturali) magiâ, ſic ta
reſpondeant virtuti ſtellarum : itaque minimè fallunt, ac decipiunt. Magica e

imaginesque facilè reuelare possunt ea, quæ nobis per nostram incuriam sunt euen-

Talis autem prædictio est triplex : prima Astronomica, quæ fit per Astronomos : nam ominis natura cœlo (vt Magi loquuntur) est maritata, fit inde, vt Astronomis liceat euenta uram eius exponere.

Secunda est magica: (vt) si excogitemus res prauas, ex prædictionibus Magiæ refer-. Nam vt Medicus naturam exitumque morbi ex naturalibus causis explicat, ita & ı.

ertia est Christiana : cuius ea natura est, vt nihil complectatur aliud, quàm quod ad Astro-m & Magicam non potest referri, hoc est, animo prædicit vel gaudium, vel cruciatum cum o Dei iudicio.

Dum de his tribus prædictionum generibus agimus, sciendum est, Ecclipses, quæ natu-o causas vel in Sole, vel in Lunâ apparent, non esse referendas ad locum illum Matthæi, cet, Solem, & Lunam amissura suum lumen : loquitur enim de arcanâ quadam lu-missione, de quâ homini nihil dum certi constat. Nam vbi nouissimus mundi dies in-apparebunt signa non illa Astronomicæ prædictionis, sed signa, quæ prædixit Christus, que Astronomis erunt ignota. Alia enim erit pestis, alius terræ motus, alia fames, non nbrantur à cœlo : sed vt à Deo ipso quasi exhibentur, vt planè ignotum sit hominibus, do Sol, Lunaque suum lumen sint amissura : hæc enim nulla pars Astronomiæ nos edo-erit.

Sciendum verò & hoc, locum non esse dandum clamoribus (quibus asseritur,) signa extre-dicium proximè antecedentia iam apparere. Nam signa quæ iam sunt conspecta, non re-prædictionem Christi, sed (prædictiones) Astronomiæ & Magiæ, quibus illa superior est Itaq; certum est etiam, subsequentes prædictiones ex Euangelio Christi minimè pendere, aut gna proponere : sed hîc tantùm intelligi homines ordinis Ecclesiastici, qui se totos sint tra-perbiæ, arrogantiæ atque scortationi, atque propterea eosdem alienissimos fore à recti-& ab ingenio apostolico. Consequens itaque est, vt quia hi tales lineæ insistunt nequi-go huius nequitiæ faciem, & extirpationem prædicere liceat : perinde vt medicus (præ-otest futura) homini vulnerato, qui respuit sanitatem, & infirmitatem in corpore suo alescere.

Hoc modo medicus vtique prædicit futura, quâ in re ipsi præstò sunt lumen naturæ, tia, & prædictio magica. Quapropter vt opera magica per figuras exponi solita sunt à s, penes quos fuit cognitio illius finis, quem erat habitura Ecclesiasticorum nequitia: ita illud ipsum signis quibusdam voluerunt exponere, dum excogitârunt quasdam notas, nobis posuerunt ob oculos : (quas si quis intelligit,) plenè satis intelligit & vim gnorum.

Securè.

Summarium vaticiniorum figuratorum.

Extitit autem quidam præmaturi ingenii, cui placuit præuertere Germanos horum n interpretes. Et quidem is ita est interpretatus ea, vt egregiè suo proposito quadra-Verùm quia idem suarum partium amore ducitur, & ipsemet his signis perstringitur, ita-num laborat, dum officium interpretandi affectat : vt taceam, illum nescire & sem-uisse hanc ipsam artem. Semper autem moris fuit, vt isti, qui metuunt se (istis præ-us) comprehendi, pergant, & aliis palmam præripere cupiant, vt deinceps manus suas sint. (Itaque verissima hæc sunt,) non quemadmodum ipse explicat, sed quemad-naturalis magia vult, quam ipse prorsus ignorat, id quod ipsius interpretatio satis, su-tendit : nam aliud nihil potest quàm glaucomam aliorum oculis obiicere, ne ab aliis tur his ipsis quippe figuris & ipse depictus.

Multæ quidem earum prædictionum eximiæ splendent, ac interim nihil continent nisi , si ex verâ magiâ explicentur.

Multi etiam flosculi, ac violæ in iisdem reperiuntur, at non bonum spirant odorem: ane virus absconditum habent. Is autem, qui hæc exposuit, rem non profundè exa-nec in hoc negotio festinauit etiam, verùm res istarum figurarum attribuit aliis, ipse in-n Pilato suas abluit manus. Ingens est horum signorum significatio, & ad multa pror-it : attingit Papam cum iis omnibus, quæ ab eo sunt profecta, quæque gestant eius em, aut gestârunt. Item eos omnes qui ipsum confitentur, & qui eum abnegant, omnes dictionibus sunt notati. (Ostenditur etiam,) quis finis futurus sit Papæ, qua ratione re-sius diuidendum, imperiumque extirpandum sit : quis etiam exitus maneat huius im-rpatores, & qua ratione vsuri sint illa potestate, quam sibi rapient. Item significatum apam non tantùm esse nullius pretii, verùm etiam partem ipsi aduersantem cum ipso in-em lineæ iniquitatis.

Itaque his vaticiniis continetur vtriusque interitus, atque abolitio : nouum quoque egnum Papatus, quod vnum fiet, non duo, vnum, non tria, vna simul quoque

Nota. Magis magisque prodit, se esse nec ex ordine Papistarum, nec Protestantium.

fides

fides atque fidelitas, vnum cor sub vno nouo iustoque pectore. Verùm enimverò hi primùm interibunt, non minùs, ac superbæ eorum contentiones, odium, arrogantia: h omnes sub prætextu Christi, sanctorumq; Apostolorum Petri & Pauli deficient. Vbi v omnia euenerunt, nec Papa nequitiæ, nec hæreticus Papæ æmulus adminisster reperietur: q quidem vnum idemque flagellum vtrumque perdomabit. Omnes enim gloriam propria runt: omnes quærunt radicem, quæ cum tempore denuò potest reuirescere, quanquam sem nullius pretii esse ducant, atque propterea idem parui pendant.

Omnes itaque & singulos vos, optimi lectores, admonitos volo: vt diligenter hæ gatis, & cognoscatis, quid ferat hæc explicatio. Estote æqui iudices, nemini ex affectu adscribatis, rectè iudicetis, perpendatisque, quàm subtili quadam ratione Satanas venenu disseminet: vulgus enim hominum prorsus non, aut saltem difficulter hoc obseruare Non omnis est Christi præco, qui clamat: audite, audite verbum Dei, accurrite: sed ille est, qui similis est Ioanni in deserto, sanctisque Apostolis, à quibus longè recesserunt, adr dissimiles profectò eorum facti.

Hic profectò notat, scis quos.

PRIMA FIGVRA.

Papa & duæ vrsæ, quarum vni in os pecuniam ingerit.

HÆc figura designat Papam, & vniuersum ipsius regnum: estque intelligenda ho Papa se tradidit iniquitati, superbiæ, atque arrogantiæ: quis itaque est, qui non anim tat, hanc eius vitam planè impiam esse? Certè quilibet.

Quia verò cognosci potest impia hæc eius vita, tam callidus est, vt hominibus; olfaciunt, obturet ora, in hunc finem, vt taceant, & in ipsum non irruant, pecuni largitionibus deliniti. Nam Vrsæ, quæ consistunt coram eo, significant hoc, ac quasi se esse illas, quæ ipsum fuissent decerpturæ: at (iam factæ aliæ) ora aperiunt, pecuniam glutiunt.

Notent hæc P.

Sententia itaque huius figuræ est: omnes Ecclesiasticos, qui participes sunt fac Papalis, characterisque eiusdem, hanc, vt diximus, habere naturam: seu cum Papa facia eidem aduersentur, omnes vnius esse æstimandos assis, vbi ora eorum pecuniâ, aut blan bis obturantur, nullumque horum omnium mansurum. Nam Deus præcones sui ver tat non ex linea Papæ, sed mirabili quadam ratione vocat eos extra eam lineam, vt Pe Andream vocat ad ministerium à nassâ piscatoriâ. Hi non erant ex lineâ Caiaphæ, vel multò minùs itaque verbi sui nuncium excitabit è lineâ, & numero illorum, qui Papæ dicti. Hæc omnia significat prima figura: monstrat enim, non solùm Papam, verùm Papæ homines, id est eos, qui pro eo, & contra eum stant, hîc depingi. Idem est autem, ceretur, hos omnes suum auxilium non expectare à Spiritu sancto, sed omnem adhibere tiam, vt Vrsis ora obturentur: quod si obtinent, conquiescunt. Quanquam autem ver omnes nec habere, nec dare pecuniam, tamen fundantur in radice nummi, qui successu te etiam augescit. Itaque quod iam blandis labiis defendunt, postea interuentu pecuniæ pe nam mala arbor fructum bonum ferre non solet.

Hinc vnus illarũ partium dixit: quis posset resistere tot armatis? Id est, Heroibus monetæ impressis.

SECVNDA FIGVRA.

Stat Papa armatus cruce, & pedum Aquilæ ori iniicit.

HÆc figura præcipuè denotat Papam, cum omnibus iis, qui se Spirituales vocant, hoc Pedum Papæ in extremo habet Lilium, Aquila autem ad Papæ pedes considet, huius i pa Lilium (vi quadam) intorquet. Significatio est: omnem Papæ spem pendere à Iam verò Imperator Romanus Papæ dominus est, itaque etiam habet, quod ipsi in at si imperium in eum exercere vult, Papa id pati nequit, conatur vim à se depellere. hac in re est contentiosæ fœminæ, quæ cùm non vult à marito vapulare, adit cognato rogat, vt ipsi assistant, & cum ipsa maritum superent. Ita etiam Papa quærit Gallum, eum se defendit, adeò vt Cæsaris lingua & os ligetur, & omittere quodammodo suam tiam cogatur, nisi hostem capiti suo imminentem ipse sibi velit creare.

At vix hodie.

itaque omnes eos, quos character Papæ insigniuit, eò inclinare, vbi quis ipsis superior endit, eius ori per alium frenum quoddam inijciunt, vt postea ab eo molestiâ nullâ afant. Itaque hæc figura, quæ designat nobis obturata ora Imperatorum Romanorum, & , desumta est ex primis Adeptis incantationis: & designat decantationem illius, quem in n aduocant aduersus legitimum dominum suum. Videmus enim, nullam fœminam inmaritum, vt clemens sit erga ipsam: sed potius alium quendam incantat aduersus suum n. Idem prorsus faciunt hi, qui se vocant spirituales: nam non exoptant sibi clementiam quorum vtique sibi exoptare debebant: sed iram aduersus eos concipiunt, & ad vindictam atur. Hæc autem fieri nequeunt absque incantationibus, quas illi sumunt ex Adeptis pyrum: ideoque fiunt cæci, neque ducuntur vlla æquitate: verùm similes fiunt illis, qui comt Rebis, aut rubeum Zenoch per philtrum. Vbi præterea notandum est, omnia vaticiallum & Papam attinentia nihil aliud esse, quàm prædictiones ex pythonicâ essentia de- Verùm origo superbiæ, quâ turget Papa, & omnes eius sequaces, oritur ex constellatiouam etiam propagatur, & subinde valentior efficitur.

Pfaffengeschlecht: noli me tangere.

Hanc partẽ fuge religiosa mens. Pestifera ænigmata. Ex influxu draconis qui seducit orbem. Apoc. 12.

TERTIA FIGVRA.

Papa armatus suis clauibus baculo verberatur per quendam suum domesticum.

n felis peregrinatur è domo, mures consueuerunt saltare. Hæc causa est, vt omnia tam turbatè fiant in Ecclesia: nam nemo est, qui non meditetur seditiones: immò vniuersus seditiosus est aduersus hanc domum, id quod Sibylla indicat. Itaque scitote, hîc seditio ndam aduersus Papam, & Ecclesiam significari. Papa autem denotat Ecclesiæ, & Eccle- m fugam: domesticus autem præsens baculo armatus designat homines plebeios & milisque alios, qui aduersus Ecclesiasticos seditionem excitârunt. Hæc probè inspectate. Fuam, & vniuersum ordinem Ecclesiasticum, triumphant, gaudent: hi enim designantur sticum armatum baculo: Papa tamen non aboletur, hoc est, non interficitur: sed ipse cum nsurus. Licet enim cum his turbis sit colluctatus: tamen claues retinebit. At hi (quod andum est) qui ipsum in fugam agunt, de vitâ non tantùm periclitantur: verùm etiam mittunt. Ratio est: ad pedes eius caput quoddam iacet, per quod significatur, ilm amissurum, qui Papam sit percussurus. Quilibet ergò sciat, qua de re iudicet: videat positus sit, vt sit flagellum necne: quilibet enim sciat id, quod facit: & quod fit, fiat ceruadam seuerâ. Fur autem potest esse pessimus, potest meruisse omnia, quæ sustinet à attamen carnifex per hocâ fusione sanguinis non excusatur: videat enim & ille, quâ certiat: quandoquidem & ipsum suum manet iudicium, vnde vterq; accipit, quod meruerat. que hæc significat leuem quendam hominem, qui manu teneat baculum. Iudicium niustum non sit: tamen significat hæc persona mobile vulgus, quod hanc vindictam exaque hæc claua ex manibus eius vicissim extorquebitur, & vicissim iudicabitur, quemaddicauit vrbes, dominia & alia, absque exceptione. Ideoque quilibet ea tantummodò astiget, rapiat, & frangat, quæ scit ab se tractari posse certitudine quadam intemeratâ: ne ius, ipsius fiat laqueus. Deus enim neque Carnificem impunitum relinquet, qui latronecat, etiamsi mortem sit commeritus: verùm certitudo ipsius eundem etiam adiudica- Moneo itaque vt vi deatis, ne iudicium vestrum redeat per iugulum vestrum: id quod factum, & deinceps etiam fiet.

Nimis verum.

QVARTA FIGVRA.

Papa genua flectit coram manu quadam, à cuius tergo vexillum est, atque vulpecula apprehendit ipsius cappam.

s figuræ hæc est significatio: manus in arbore est manus Dei. Nam potuit fieri, vt Paœnitentiam ageret, & peccata coram Deo deprecaretur: quem etiam Deus ideò gratiâ, edictione suâ ditauit. Atque hoc significatur, quòd videamus, ipsum ad Deum conuergo ipsius esse vexillum. Dehinc vulpecula retrò est, & prehensat ipsius cappam. Signius secundum magos est: Papam hunc in cordis penetralibus vulpeculam quandam esse: n blandis preculis demulcere studet, ieiunat, totus est spiritualis, si gestus ipsius contuea- vero plenus est omnis fraudis, & doli. Magica ergò demonstrat, manum istam ex arbore ipsi benedicere pro vt affectum est ipsius cor: quandoquidem anterior ipsius pars in Decur: posterior autem vulpinæ est naturæ. Ipse quidem hanc Dei benedictionem in metem interpretatur: existimat enim, quia vulpecula à tergo ipsius abscondita sit, se minimanu Dei posse conspici: at Deus, qui vtique eum cognoscit, gratiam & benedictionem

Physiognomonia Paparum.

Intrauit vt vulpes &c.

ipsi impertit, prout(meretur.) Sciendum præterea & hoc est: homines Ecclesiasticos ore & ge esse bonos, atque ornatu sacerdotali decorè sanè circundatos, sed tamen resipere vulpem: vul nim secundum explicationem magorum, significat vestem vulpinam, id est vulpium opera: i Christus hunc habitum nec alijs præcepit, nec vsurpauit ipse: sed hoc indumentum vulpinum ora vulgi tenentur, vocauit sepulchra, quæ forinsecus quidem pulchra apparent, intus verò sunt pestilentissimi fœtoris. Vexillum autem, quod à tergo ipsius Papæ erigitur, significat stratum politicum, quem nullus vnquam Apostolus gessit, atque innuitur: Papam debere ho pibus, quòd tantis diuitijs abundet. Ex quo apparet, Papam spem suam reponere in duob gnis: vnum est, quo loquitur cum Deo, genua flectit, complicatis manibus plurima efficere tur. At alterum est, quo imperat per vexillum: id verò non ex Deo est, sed ex vulpe, quæ est go ipsius. Vbi notandum est, magos in Theologiâ per quamlibet vulpem, quemlibet diligent solertem diabolum intelligere: idque non tantum in regno Papæ, sed in alijs quoque, qui vu absconditam in corde gestant: interim tamen & orant & ieiunant.

QVINTA FIGVRA.

Papa ab vtroque latere cingitur fœmina quadam: tenet etiam dexterâ phialam pecuniæ plenam, ad quam correpit serpens.

HÆc figura de sententiâ magorum, depingit ingenium Papæ, & omnium eorum, qui Ec siasticum ordinem tenent, vel obeunt: & significatur, omnes sacrificulos obseruare fœ iuuenculas, vetulas non item: scorta pecunijs alunt, viduas autem honestas prouectioris æta gligunt: hoc est, relinquunt patrem & matrem, vimque adeò omnis honesti, & scorta consect Sed hîc præterea etiam hoc nota: omnes fœminas sacrificulorum esse scorta, esse serpentes, q procul ab omni honestate. Etiam hoc sciendum, hîc significari, eas sacerdotum fœminas quæ vel iam sunt, vel futuræ sunt, nihil aliud esse quàm scorta. Eua decepit Adamum, ip pta per serpentem: scorta hæc decipiunt sacrificulos, interim tamen per serpentem non dec tur: sed decipiunt seipsa: quâ ratione ab Eua prorsus differunt. Deuorant viduarum d itaque viduæ lamentantes coram ipsis consistunt: defraudant senectam suo debito: larg scortis, & fœminas istas prouectioris ætatis lachrymari cogunt. Sed & serpens conspicitur: vb est sacrificulus, & scortum, ibi diabolus est in medio eorum. Significat itaque hæc figura, qu modum est manifestum per scientiam magicam, sola scorta deuorare, & abligurire eleemosy thesaurum Ecclesiæ: confident enim ad dextram, vbi est thesaurus pecuniæ: paupertas verò a stram, vbi omnium rerum est penuria. Hoc modo eleemosynæ Ecclesiæ deuorantur, abligur consumuntur à diabolicis serpentibus, id est, scortis: & pauperes his eleemosynis, quas ab Ecc cipere debebant, miserè defraudantur. Hoc loco itaque docetur: hanc figuram minimè e lacem, tam in Papatu, quã apud hæreticos, id est, apud veteres & nouos Christianos: nam qu stabit hæc arbor, scorta hæc pauperibus erunt damno: siquidem Papa & omnes eius sacrific pentibus, id est, scortis cingentur. Etsi autem vel ex hoc concubinatu coniugium efficiant, serpens est serpens: vorat enim & potat eleemosynas Ecclesiæ: quandoquidem per impudi suam has adipiscitur. Nec coniugati, nec cælibes thesaurum Ecclesiæ consumant: contra fiet, vt magia clarissimè demonstrat: nutrient enim scorta & coniugati & cælibes per concic doctrinam suam, & si vel omnibus pauperibus fame esset pereundum, rebus omnibus nec abundare oportet eorum scorta.

Audite Missifices.

Nequiter damnat coniugium sacerdotum.

NB.

At coniugium est honorabile apud omnes. Heb 13.

Bestia tace.

SEXTA FIGVRA.

Stat Papa & iugulat Aquilam: quem circundant anseres & galli: adstat etiam obscuri coloris monachiscus.

HÆc figura solam adumbrat omnibus in rebus hominum Ecclesiasticorum arrogantian fit, vt trucident per suum Papam Aquilam ipsam, id est, Imperatorem Romanum. Na gares sacrificuli non possunt iugulare Imperatorem Romanum: rectè itaque fit, dum addun iam galli & anseres, per quæ omnia significatur: hos anseres & gallos per sacrificulos istos gulandos. Hi autem sunt laici, quos vocant, & gens reliqua rustica: quo fit, vt vniuersus lus, id est, Aquila, & vulgus (ab ijsdem) interimatur. Sciendum autem est hoc loco: vbic magia demonstrat anseres & gallos (non more Papæ, sed alijs modis) fraudibus & dolis f tum peculiari quadam ratione ipsos hoc facere: quocirca certum est, Ecclesiam Romanam v finem huius prophetiæ nunquã ab aliquo Imperatore Romano esse regendam: sed eosdem Im tores Romanos subinde esse iugulandos. Similiter & promiscuũ hominum vulgus (esse iugula

An non hoc sæpius factum?

NB. Imperatores seruiũt seruis seruorum.

er Papam, at saltem per alios pseudoprophetas, qui fauorem vulgi sint aucupaturi, & qua-
ituri. (Hæc prophetia facta est temporibus F. Barbarossæ: & tunc intelligi potuit.) Quo-
uete, nec corda à Deo auertatis: arbor enim fallaciæ & fraudis validas egit radices,& florem Sanè.
am profert: decebit ergò, vt abdicatis erroribus ab eà recedatis. Vestra corda seruate
ab ore hæc secernite. Hic Papa in manu habet tridentem, per quem significatur fraudu-
tentia, quam sacrificuli per iactantiam ex Trinitate deducunt. At tridens iste inuersus est,
a signat eius potentiæ amisionem quandam. Tandem adest & monachus, qui adumbrat
eligiosos ordines, hos enim hic vnus monachus adumbrat: nam à temporibus Barbarossæ
pertus est monachus, qui fraudibus, & dolis non fuerit deditus: licet alius aliâ aliâque viâ
sit aggressus. Itaque vt concludam, magia docet: monachis non esse confidendum, &
um denotare nouum Antichristum, & pseudoprophetam, qui præter Papam sit resurre-
& sibi adiuncturus promiscuum vulgus, & dominaturus per hoc, hoc est, per illos, qui in
s pullos & anseres solent educare: & Papam apud eosdem amissurum gratiam. Ergò (Pa-
ilam iugulabit, & nihilominus amicam habebit: Propheticus autem monachus in ma-
s librum, homines rusticanos in suis partibus habebit. Quocirca conscientijs vestris con-

Caue. Bestia tangit præcipuum antistitem nostræ religionis.
Res mira.

SEPTIMA FIGVRA.

Draco circumuolutus arborem colloquitur cum Papâ.

icilis admodum est huius figuræ explicatio: nam Papa & Draco coniunguntur, & inter
umque colloquium instituitur. Quis verò est, qui collocutionem istam aliter interpre-
, quàm hoc modo: nimirum Papam conqueri de suis calamitatibus coram diabolo, &
e (vocem diaboli) esse vocem Dei ex rubo. Contrà diabolus quoque fictâ voce etiam con-
le miseriâ, quæ Papam, eiusq; regnũ maneat: hoc est, illa esse infringenda, quæ per longum
btinuerit: surrecturos etiã quosdam, qui solium ipsius multò humilius sint effecturi: itaq;
itur, diabolus autem minimè angitur: Papa existimat, hunc montem sibi perquàm lu-
sse, omniaque reditura in chaos antiquum, cùm tamen sciat diabolus, ministerium eius
ratione non defiturum. Hîc verò notandum est, per inferius caput caudæ draconicæ signa-
Ecclesiæ: hæ enim sunt filiæ quasi diaboli, inter fruteta latent, & excrescunt tacito, atque
otu. Iam verò secundum consuetudinem magiæ, Draco hic inuisibile quiddam est, at
isibilis: nam omnes Dracones ex præscripto magiæ significant diabolum, quatenus est in-
Itaque notate, diabolum esse eo in loco, quo Papa existimat, se esse Deum: ac stultè præ-
n putat, quicquid faciat, id fieri ex rubo, è quo Deus Moysen aliquando compellauit:
rubus istiusmodi est planè infernalis: & hæc Papæ opinio nihil aliud est, quàm diaboli
Atque hæc est summa significationis. Nempè talis figura est, quæ adumbrat concilia
uperbiæ, & arrogantiæ: itaque vbicunque Spiritum sanctum hodie pingunt, rubum
ue pingere debebant: nam hîc (vt germana docet magia) intelliguntur omnes Ecclesia-
machinæ, inuentiones, disputationes, & quæ his sunt consimilia. Ex hoc ergò rubo (tan-
quo Troiano) prodit ipsorum sapientia, ipsorum ratiocinatio, regulæ & constitutiones.
omnes commonitos volo, vt caueant sibi ab illis: quia lineæ superbiæ insistunt, & omnia
otia sunt huius Draconis inuenta. Comprehenduntur itaque hîc omnes illi, qui ad apo-
ion per Deum vocati sunt, sed vel à seipsis, vel à Papâ, vel à vulgo ex consilio, quod ipsi de-
Hîc quicquid agunt, agunt ex diabolo, id quod probat vocatio Apostolorum: nam si ne-
culum eligeret, sed ad Deum rem ablegaret, ipse (haud dubiè) seipsum esset electurus.

Temerè me tangis & angis, &c.

Quis enim est, qui dixit? Ego sum Papa.

Vt fecit Io. 22. Pôtifex M. Nauclerus p. 993.

OCTAVA FIGVRA.

Papa equo insidet, & discedit: pro foribus à tergo Papæ quædam stat fœmina.

dificium quoddam depictum est, & fœmina quædam pro foribus eius. Papa eques disce-
gestatque in manu Accipitrem: Significatio est hæc: domus, seu ædificium est Ecclesia, in
est paterfamiliâs. Ex hac domo discedit, & hæc eius discessio significat, ipsum nunquam
euersurum. Nam simulac quis Papa, & Ecclesiæ caput effectus est, in Ecclesia manere de-
aliò euagari: quòd si itaque venatum exit, &c. extra Ecclesiam est, & desinit esse Eccle-
ps. Exit ergò hac domo eques, quod argumento est, ipsum non ampliùs Ecclesiæ esse ad-
ed abdicatum: extrusio enim & excommunicatio eum iam tenet, adeò, vt cuiuis citra iniu-
m liceat irruere: nam non est ampliùs in suo territorio, quod (flagitiosè) deseruit. Iam ve-
apa si extra Ecclesiam intereat, in numerum sanctorum referri non potest: at verò si in Ec-
mansisset, inq; eadem occubuisset, vtiq; beatus & sanctus esset futurus. Igitur fœmina quæ-

dam pro foribus huius domus consistit, quæ eius discessum, & leuitatem deplorat: hic enin
sus Ecclesiæ est euersio, adeò vt nemo ampliùs reperiatur, qui vim hanc prohibere posit, qu
Beati verò,
omnis potentia est ablata. Atque hoc est, quod conqueritur fœmina: nam in veteri magi
ris pyramidis ostenditur, plorantes fœminas significare Sibyllas, quæ vaticinia edant huic
quo consistunt. Docet itaque, eius abitum & Ecclesiæ & ipsius esse mortem, venenum at
teritum, ac monet simul, vt redeat, & ingrediatur domum pacis. At Papa equitando perg
ut ipsum incitat rerum terrenarum voluptas, & arrogantia: relinquit Ecclesiam, quo facto
proprium pessundat, & occasionem præbet seditionibus, ac argumentum fractæ Ecclesiæ:
clauis habet Accipitrem, loco virgæ pastoralis equum: hoc Sibylla deplorat, & fusè ipsi p
Nam quemadmodum mures saltant, cùm domo excessit felis: ita quando Papa relinquit
mum, saltant hæretici, hoc est, vniuersa eius familia, omnes consecrati: nam hi offensi ip
ctantur, & superbè eum tractant. Ergò vbi domum redit, (omnia) sunt perturbata, & m
ipsius imperium. (Vno verbo) Hic discessus significat, Papæ impiam vitam esse causam h
rum, & fucatæ eorum doctrinæ.

NONA FIGVRA.

In hac spectandi exhibentur Papa & agnus, & agnus quidem
dio Papæ vulneratur: adstat etiam nudus Draco formam habens Papæ, qui dexterâ tenet verbenas, sinistrâ autem claues.

Probè: destruũt enim sacrificium Missæ.

HÆc figura designat venditionem sanguinis Christi, falsamque in eum fiduciam, ho
Significatur per agnum & gladium ex ore Papæ egredientem, Papam ore suo hunc
mactare, atque vendere: nam agnus significat Christum, effusumque eius sanguinem, q
turpiter, & falsâ quadam ratione fundunt, & conturbant sceleribus suis, atque superbiâ.
uerso consistit Draco cum pileo Papæ, qui designat mutationem Sacramenti, hoc modo.
dit, ac vulnerat agni latus, id est, tractat eum tanquam Draco seu serpens paradisiacus, q
seduxit: huic nempè successit alius Papa, qui contringit (huiusmodi) fraudibus & dolis
autem aliud significatur, quàm iustum Christi sanguinem ab aliquo Papa malitiosè ven
alio aliter idipsum exponi, vt hæretici, qui Sacramenta malè tractant, hoc loco erunt n
Papa est instar fallacissimi Iudæ, qui Christum vendidit, & in mortem tradidit: hic en
quadã ratione Christum mactat, & tanquam Iudas vendit. Huic venditioni resistit alter P
umbratus) per Draconem: hic enim disputando agit, nouum ordinem introducit: om
sunt diabolica, & disputationes eius similiter diabolicæ. Probè ergò, optimi lectores, hæ
per hanc enim figuram grauissimè nobis ostenditur, immanes hæreses in doctrinam Sacr
rum irrupturas, magnosque errores, adeò quidem, vt Spiritus sanctus cum his disputation
sit permansurus, id quod significatur per columbam auolantem. Rogo autem vos omne
sermones probè perpendatis: hæc enim non absque Euangelio, sed prorsus grauiter dicun
etiam res plurimi momenti. Itaque ne spernatis id, quod veteres per has figuras nobis
runt: & nos iam sub manibus habemus: atque videte, vt vosmetipsos probetis, & diiudic
sanguinem ita, ne in ceruicem vestram redundet, indignos vos in æternum damnaturus.
te virgam in manu Papæ, hæc florida est, & succi plena: ipsa pœna consimili ratione ple
ctaque erit. Quia ergò inuenta veritas tam grauiter à veteribus est demonstrata, hoc op
cum vobis commendatum habete. Contueamini figuras, Draconem, latronem agni, &
cetis, ne simul vosmetipsos interimatis, aut Draconi assimiletis. Verus sensus in mundo
bebitur de sanguine, & carne Christi tam diu, quàm diu sectæ, tanquam ficus illa Euange
exarescent, atque exurentur, tunc enim Spiritus sanctus redibit. Itaque nemo disputatio
dulgeat: abijt enim gratia Dei, quam significat Spiritus sanctus.

Sacra sab extremã, si forte requiritis, horã, Cur Leo nõ poterat sumere? vendiderat. Notat Cinglium, quẽ tamen in epistola huius Tomi p. 31. aliter appellat. Notate Caluiniani.

Iste sapit solus: reliqui volitãt velut vmbræ, scilicet.

DECIMA FIGVRA.

Papa imperat cælo, Aquilæ, & coronæ Imperatoriæ.

HÆc figura denotat Papæ, & sequacium eius fraudulentiam hoc modo. Digitum
in cœlum, in quod significat se habere imperium. Sciendum verò est, hanc potesta
communi quadam ratione esse intelligendam: sed cœlum hoc loco significare, Papæ
esse in terrâ ita oues pascere, vt regnum cœlorum adire possint. Papa sanè hoc m
intelligit, nempe imperio suo etiam cœlum subiacere: cùm itaque habeat id, quo
est, non posse sibi denegari id, quod minus est, nempe huius orbis imperium. Ma
suâ quia cœlum & terram continet, vt ipse putat, ideoque ad pedes suos abijcit Aqu

Nam ait: sibi esse traditam omnem potestatem in cœlo & in terra.

co

am imperatoriam. Hîc verò nulla significatio præterea est admittenda, quàm hæc: nimi-eutrum esse verum, id est, nec cœlum, nec terram, ad ipsum pertinere. Terra ipsius non est, admodum nec cœlum: itaque nec Aquila ipsius imperio subijcitur, nec corona imperatoria itur ipsius pileo: mendacia itaque Ecclesiasticorum per hanc figuram denotari, certum est: enim figuræ respiciunt Papæ malitiam & mendacium: sicut & hîc quoque hæc pars magiæ cium Papæ adumbrat, quòd nimirum glorietur de eo, quod non habet, id est, de potentiâ.

Omnes autem in vniuersum Papæ potestatem metiantur ex potestate Christi, qui dicit: n meū non est ex hoc mundo: Papa autem dicit regnum suum esse ex hoc mundo: cum cœ-pe conatur etiam possidere terram, quam Christus spernebat. Per hoc (Pontificij) simi-los faciunt Mahometi, qui religionem suam etiam arrogantiâ, potentiâ, & opibus tutatur. sti æmulantur: volunt enim Imperatorem Romanum vniuersumque orbem sibi subijci, vt hristi inde præ alijs superbire possit: ac stultè putant, Christo eò faciliùs credi, si orbis terræ pedibus sit subiectus, minimè considerantes, Christum ipsos cum opibus suis inferorum ni adiudicare. In vniuersum itaque vobis videndum est, ne patiamini vos seduci ab vllis sticis, qui vel vnum obolum possident. Seu magnum enim sit, seu paruum istud, sata-tamen est, vt sunt mensæ, scamna, lecti, claues (Ecclesiasticæ:) planè nihil possideant: i vel obolum ipsorum esse concedit, (is sciat) & ampliora ipsis esse concedenda: itaque pro-emadmodum nec cœlum, nec terram posident, ita ne vnicam lenticulam quidem: sint e-eri ab omnibus vt Petrus, vt Iacobus, &c. aliter si habeant, nolim credatis, ipsos esse ex vel propriam vxorem habent, non sunt Apostoli: nihil enim proprij possideant, nec vxo-liberos, sed deserant omnia.

Dum Christus ait: vos verò non sic, Papa respondet: sed meliùs.

Demōstra.

VNDECIMA FIGVRA.

Papa duas tenet claues, cui è manu excidit pedum pastorale: penes ipsum iacet caput agni sanguine fœdati, in sinistrâ manu autem serpentem habet.

c figuram probè obseruate, facit enim initium admonitionum: adhortatur autem Papam, sibi caueat à malo: simul etiam aperit tempus, quo resipiscere debeat, ita vt intelligamus, tiæ tempus iam adesse, & horam relinquendi peccata. Hæc significantur per gallum qui suo cantu horam designat: nam & Petrum suo cantu (ad pœnitentiam) est exhorta-atremfamiliâs monet surgere à somno: consimili ratione hic gallus & Papam, & omnes icos monet, tempus adesse, vt à somno surgant: ideoque stat, altè clamat, & inflando buc-rtationem instituit. Agnus autem, cuius collum tantoperè vulneratum est, significat, am maximum esse inflictum vulnus, ita vt magis vulnerari non possit. Quocirca cer-empus impletum adesse: Christus enim satis est afflictus, gallus cantat. Præterea sacco est Papa, quem ita impleuit auro, vt eidem nihil præterea ingeri possit: itaque ille saccus imus, ita vt nihil ampliùs capiat: ac præ superbiâ abijcit virgam pastoralem, nam occupa-pecuniam, vt illam colligat, ne quid de illa pereat. Per quæ hoc verissimè significatur, nimirum Ecclesiasticum summum iam suum gradum attigisse ratione magnitudinis, & immò ratione & pecuniæ, & fraudum, dolorum, machinationum, seductionum, secun-nam Papæ, & hæreticorum eius, in his (inquam) iam facti sunt summi, & quasi præstan-tifices: at de illis sciendum est, adesse tempus, vt non ampliùs ipsis permittantur tanti do-hinationes, tantæ etiam seductiones, & perturbationes, quàm olim Papæ, Ecclesiasticisque edebantur: quocircà exitus instat, Papa finem attigit, est in extremis. Claues autem si-et, nam cor eius est sinistrum, sinistrâ ratione his clauibus vtitur: itaque ad sinistram ma-n pendet diabolus, nempè iuxta claues. Scitote itaque, gallum cantu suo summam si-horam, initium diei, ortum solis, tempus surgendi. Quid hoc significat? Diuidentur & dies, hoc est, falsum ministerium suffocabitur, & Papatus in mundo deficiet, cui suc-quædam, quemadmodum Sol sequitur noctem. Instat enim tempus, quo vniuersus gaudebit: nam Papa, hæreticique eius, seductores eius, præcones hæreseωn, id est, Pseu-tæ, Pseudochristiani, Pseudoapostoli cessabunt, atque euanescent instar noctis, vniuersæ pes, ratio, & sapientia finem habebit, peribit: contrà autem vniuersi homines ambula-quam in die, & splendore Solis.

Ni fallor: hic gallus est S. Hussus.

Nam seculo Hussum sequente Papatus est assecutus τὴν ἀκμήν.

Gaudeamus bonè.

Veni Domine Iesu. Beata Lutheri tempora.

DVODECIMA FIGVRA.

Papa manu habet nouaculam, intra coronam ſtat, & ad
pedes eius (lupus) vnà cum gladio.

HÆc figura demonſtrat, lupum irruere in Papatum, apprehendere gladium ipſius,
tem ipſius ligare, id eſt, & iudicium, & imperium. Hi lupi ſunt (homines) ſcor
naturæ (quales ſunt ruſtici: nam per lupos in magiâ intelliguntur ruſtici:) & hi primi erun
Papam irruent. Sed is in manu geſtat nouaculam, per quam ſignificatur ipſius conſecrati
conſecratio Papæ, omniumque Eccleſiaſticorum quid aliud eſt, quàm (nuda) nouacula
Papa ſecum geſtat, vt ſciatis, (ipſius conſecrationem) ſimilem eſſe nouaculæ, & illum m
non eſſe reliquis hominibus: itaque ſi & hac priuatur, nullus eſt, & res eius habent finem
autem notandum eſt, ſi nouacula conſecrationem denotat, denotari conſecrationem, qu
us eſt pretij: nam Deus nullam cœleſtem vim intra nouaculam depoſuit: attamen & hæc
aufertur. Quòd autem intra coronam conſiſtit, & non ſupra eandem, hoc ſignificat;
non minùs tutum eſſe in ſuo territorio, ac eſt rex in ſuo regno: huic enim nemo poteſt noce
tutus degit, ac ſi muro eſſet cinctus. Hoc ſignificat (ratio) coronæ. Verùm hoc mihi crec
coronâ Papam cum vniuerſo ordine Eccleſiaſtico ruſtici exturbabunt, gladio ſuo ſpoliabun
radetur illâ ipsâ nouacula, quâ alios raſit: ſimilem fortunam ſubibunt omnes eius ſequace
tum itaque eſt, ex præſcripto primæ magiæ, coronam denotare regnum, regnum autem h
ficat Papæ regnum & omnium Eccleſiaſticorum: nam hi omnes in regno ipſius degunt, q
quidem ipſe vniuerſalis eorum eſt rex. Conſiſtit quidem intra coronam, id eſt, iactat ſe i
ordinis Eccleſiaſtici: at irruptio in eum fit, corona ipſi extorquetur, perinde vt gladius, c
nouacula. Interitus autem hic, & ruina Eccleſiæ, ordinisque Romani per lupum incipi
à lupis rapacibus diſcerpetur, id eſt, ab his, qui ipſorum ſunt ſimiles, hi tales caſtigabuntu
hæc eſt prima irruptio, inuaſioque. Suſtentabit (Papa) tamen ſe, ſuosque, ne prorſus c
coronâ excidat: gladius tamen eius fortiter tenebitur (& quaſi ligabitur:) Denique etiam
tandum eſt, Papam eſſe ſpoliandum per ſuos conſecratos, id eſt, per lupos: nam hoc ſignific
lupum, qui hoc in loco cernitur, nam in magiâ lupus ſemper ſignificat ſacrificulum: itaq
ius figuræ vera interpretatio habeatur, hoc ſignificatur, lupum nimirùm iſtum ſignificare
ex conſecratione eius extiterunt, exortique ſunt: nam hi ipſum diripient, filij enim
porum.

Ruſtici, id eſt, Columbæ, quas Chriſtus vocat. Matth. 10.

Rom muß regiert habẽ.

Qui hi ſint, interiùs habebis.

DECIMA TERTIA FIGVRA.

Papa ſiniſtrâ manu tenet duas claues, quas prehenſat
angelus, in alterâ autem virgam: pauo ad pedes eius aſsiſtit cum
explicatâ caudâ.

PRoximâ figurâ oſtenſum eſt, Papas amiſſuros gladium, & lupo illum eſſe tradendum
giâ verò lupi ſecundum Theologicam interpretationem ſignificant ſacrificulos, ſigni
itaque fuit, Papiſticum ordinem ſuâ ipſius operâ periturum. Sequitur iam, poteſtatem
eſſe auferendam, quæ per claues innuitur, hoc eſt, (certò forè,) vt Deus per Angelum claue
ſcat, ita vt (Papæ) poſthac ſuam non ampliùs habituri ſint poteſtatem: nam vniuerſum P
cum omnibus ſuis priuilegijs amittent, non ampliùs habebunt poteſtatem vel ſoluendi, v
di: non ampliùs famam, fidemque, quam antea habuerant. Hoc ſignificatur per illud
Angelus claues tenaciùs tangit, atque colligat. (Quod cùm ita ſit,) nemo credat, Papam a
fore Papam, vel habiturum libertatem, potentiam, benedictionemque Papalem. Depreh
enim non tantùm ex hac figurâ: verùm etiam in omnium ſiderum poſitu, atque adeò in i
cipuè magiâ: Papam, quemadmodum ex vnâ radice ſuccreſcens in arborem pulchram ado
in ſempiternum non recuperaturum illam ſuam poteſtatem: ſed amiſſurum paulatim eam,
dem arbor iſta (florens) euaſura ſit ſimilis arbori, quæ aridiſsima eſt. Atque hoc eſt, quòc
aridam ferulam geſtat: ſignificat enim maledictionem aridæ arboris ipſum attigiſſe, & in m
bere illam ficum, quæ (de mandato Chriſti) exaruerat. Itaque ipſe publicè ſignificat repe
ſuum decrementum, atque exareſcentiam. Ferunt aliàs quidem prouerbio, quod citò fiat,
iam perire: verùm hoc loco res non ita ſe habet: nam quemadmodum legitis in diuinis lite
cum quandam repentè, & vno quaſi momento exaruiſſe, nunquam autem reſtitutam: ita
ſcitote, & hîc admirandam quandam ariditatem fore, & manſuram quoque: non enim v
radices aget, ſed planè exareſcet. Præterea & hoc tenendum eſt, per ferulam in manu ſignific
nam: & tantum dicitur, Papam manu geſtare virgam, quâ ipſe ſit caſtigandus: nam vtique v
bit, & ad ſcholas reducetur, tanquam tumidus, & ſciolus quidam ſcholaſticus: quē Præceptor

Vtinam breui.

Hîc tu certè rectè, licet infrà contrarium ſis dicturus. Namque olim poteris dicere: Papa fuit. Hinc ille: Der Bapſt wirdt inn Sachſen in die Schůl gehn.

l'gat :.prorſus eodem modo Papa geſtat ferulam, quâ ipſe aliquando caſtigabitur. Aſsiſtit
n ad pedes ipſius Pauo, atque eum blandè intuetur, explicat caudam admodum latè: quâ
ificatur, Papam habiturum refugium ad domum Auſtriacam, vt ab eadem defendatur, &
uetur: magia enim lætam ſignificat auem ex parte Papæ, illa verò læta auis eſt (oriunda) ex
ì, quæ Papam non deſeret. Videmus itaque, Papam pœnæ maximæ ſubiacere, ſed fore,
rat auxilium in Auſtriâ, quo medio e n ad tempus ſuſtentabitur. Quia verò angelus
tenet, argumento eſt: gratiam diuina Papâ receſsiſſe, quæ infelices effectura ſit omnes
cios, & ſeductura eos, qui ipſi auxiliantu ; nam felicitatem ſuam non à Deo, ſed ex acciden-
uito habebit.

DECIMA QVARTA FIGVRA.

Papa innititur baculo peregrinatoris, ex aduerſo huius cernitur vir ferreo thorace indutus, vnà cum ſanguinolentis gladijs, & lanceis.

ctenus explicatum eſt, quæ fortuna Papam pœnaque diuinitus maneat, nempe duplex:
na (quæ ſignificatur) per lupum: altera per angelum Dei. Tertia hîc exponitur, quæ eſt
. Atque hæc eſt eiuſmodi: Papa fit peregrinator, id eſt, à Roma peregrè abibit: Roma ipſa — Veteres migrate Coloni.
pes, & regnum ipſius aſsimulatur (conditioni) peregrinatoris, qui nihil proprij poſsidet
uàm baculum, cui inter ambulandum innititur. Ferreus vir ſignificat victorem in bellis,
clarum fiat, Papam per milites & bellicas molitiones deturbatum de ſuo ſolio, & eiectum
ilium. Quanquam autem miles hic ingenti irâ Papam petat, tamen vitam eius non læ-
ebitur enim ira huius hominis, & quaſi frænabitur, ne (Papa) prorſus cadat. Magnum
uiddam eſt hoc, quòd in hac figura ſignificatur mors quæpiam, & frænatio aliqua (eius)
es, quæ huiuſmodi iram compeſcunt: nam manus ex nubibus extenſa ſignificat, ſatis eſſe
m, quòd Papa amiſerit ſolium, & factus ſit exul, atque peregrinator, cuius vitæ tamen nihil
ocere. Etiam hoc non eſt negligendum, qui gladium manu tenet tam impotenti irâ in mor-
æ effunditur, vt ſeipſum vulneret: nam aciem gladij manu attrectat: tamen Dei manus hanc
at atque mollit. Præterea lanceæ, & gladij ſignificant ingentē apparatum huius exercitus,
editioſorum, & numeroſiſsimarum harum copiarum: nam certum eſt, non vnam perſonā
as affore, quæ per vnā atq; huius lanceas, & gladios ſignificātur. Stellæ verò iuxta nubes hoc
innuunt, Papam non porſus abolitum iri, quia manus Dei cœlitus apparet, & impetum — Fortaſsis quia zizania in agro Dei futura ſunt ad finem vſque mundi.
taquæ noſtræ cogitationes in terrâ ſunt nullæ, propoſitum autem Dei nobis dominatur:
m eſt quod incitat, & quod ceſſare facit. Iam verò ita comparatum eſt cum malitiâ, vt
prorſus mereatur: concordia etiam magiæ docet, poſtea ipſum interfectum iri, at manus
mpedit, ſuâ poteſtate ſpoliat ſidera, & frangit impetum (huius militis,) vt (Papa) ſpa-
beat emendandi vitam. Lentè enim incedit Dei pœna, ſæpè eleuat, ſæpè adiuuat, ſæpè tu-
los aduerſus ferulam. Videmus itaque, auditam iam eſſe tertiam ſpoliationem Papalis
s, Papalis officij, & Papalis hoſpitij: nam in exilium pellitur, atque eijcitur. Hoc mihi
ate, vos aduerſarij ex ordine Papæ, vos etiam hæretici: (vt videatis) quid agatis (cum
n Deus defendit. Cur hoc facit? vt conſeruet hunc ordinem, & velit ſolum ſcortum ca-
tque perire. Quid aliud hîc pellitur, quàm luxus? Quæ cauſa erit caſtigandi, atque ex-
ſolus illius luxus, & præterea nihil. Iam ergò mihi diſputate, & concludite, quid in Pa- — Omnia, præter ea, quæ ſunt antiqui Euangelij, παπιζα.
nendendum ſit? non ieiunia, non confeſsiones, non precationes: ſed fraudulentiam, quæ
horum exercetur, & tegitur, Deus extirpabit, hanc Deus auferet, & non ipſum ordinem:
vult Deus populum regi. Hunc Deus, non vos conſtituit: non vos, ſed illum ob-

DECIMA QVINTA FIGVRA.

Salamandra, id eſt, ferus Draco cum capite humano, quod cinctum eſt coronâ, cui etiam ſuper imponitur pileus Papalis.

nodum terribilis eſt hæc figura, & ſignificat Papam, cuius ſumma eſt iſthæc. Ignis abſumit
quod per pileū ſignificatur: quàm diu verò pileus perdurat, tamdiu nihil, niſi ignis adeſt,
bor infernalis. Pileus itaq; ſignificat ordinē Caiphæ, & Hannæ, qui fraudulenti ſunt in fi-
doctrinâ cœleſti, ideoque in eos cecidit maledictio Dei, & omne, quod dixerunt,
nt, &c. in ignem coniectum comburitur. Papa itaque ſi à ſcorto ſuo non abſcedat,

Papa errat in fide, & moribus.

id eſt, à luxu, & falſa doctrinâ, cum omnibus his, qui geſtârunt, vel geſtant adhuc eius ch
rem, ſimilis erit Caiphæ & Hannæ, qui fuerunt Pontifices Hebræorum. Hinc fit, vt etiam
cum ipſorum pileum geſtet, qui tamen more Ethnico & Turcico eſt inflexus: nam doctrina,
ptaque eius non ſunt Chriſtiana, ſed Iudaica, & Ethnica, id eſt, cor ipſius dolis eſt plenum:
in illo nihil eſt, præterquàm Ethnica fraus, atque fraudulentia Caiphæ. Ergò niſi vitam
dauerint, maledictionem conſimilem ſubibunt, nam Pontifices illi Hebræorum in perp
damnati vruntur: ad eundem modum etiam Papæ cum ſuis legibus in ignem infernalem c
entur ſimiles futuri non ampliùs hominibus, ſed Draconibus. Quemadmodum enim do
eorum à Deo auerſa eſt, ita & eorum imago, quandoquidem nullus damnatorum retinet ima
Dei, (ſed commutatur) vniuersè in Draconem: Etenim vbi cor Draco eſt, imago illa, q
us adumbratur, etiam eſt Draco, ſeu figura, quâ deſignatur diabolus. Quòd verò pileu
regiâ coronâ cinctus conſpicitur, ſignum eſt, eum eſſe armatum pileo Pilati, atque Hero
eſt, quicquid fecerunt latrones hi, Herodes, Pilatus, Hannas, Caiphas, &c. id & ille facit,
fector eſt infantium, perinde vt Herodes, & iniquus eſt iudex gratiæ Dei, miſericordiæqu
atque regni. Nam quemadmodum Caiphas, Herodes, Hannas, atque Pilatus Chriſtu
ctârunt: ita & Papa, cùm ſit homo, tamen Chriſtum vendit Iudæ inſtar, damnat vt Pilat
pulo eripit quemadmodum ſectatores Caiphæ & Hannæ: hi enim Chriſtum interfecerunt,
effecerunt) ne populus eum haberet, ſed ab eo auelleretur, quæ omnia ſignificantur per p
Aſtra autem denotant tenebras quæ ipſos circumdabunt: Vrſa verò minor, id eſt, currus ill
ſtis ſignificat, quemadmodum Papæ in terrâ eum traxerint, ita eos eundem tracturos apu
ros: hic enim currus ſimul eſt in cœlo, & apud inferos. Currus autem cœleſtis ſpacio
horarum in gyrum vertitur: quâ re quemadmodum oſtenſum eſt, eum eſſe mutabilem, ita q
nihil fixum eſt in rebus Papæ. Gladius, quem mordet dentibus, ſignat iram, & fraudul
cor, quod reprobi aduerſum Deum habent: os enim in cœlum ponunt, quin prorſus Deum d
rent, ſi poſſent. Itaque hos ſolos ſequetur pœna. Itaque etiam moneo, vt hanc figuram
omnes Eccleſiaſtici, & alij quoque ante oculos perpetuò ſibi poſitam habeant: nam Pilato
phæ reliquiſque Principibus nihil accidit, vſque dum (Chriſtus eſt occiſus:) in Chriſto (oc
do) fiebant peccatores, & homicidæ: propter hoc peccatum æternæ maledictioni ſunt ſ
Atque ſic progenies iſta apparet, quæ vos iudicabit, & veſtros (ad tribunal) depoſcet: itaqu
te, & parcite prioribus.

Papam eſſe ſimul Iudæum, & Ethnicum.

Parcê.

Præter aſtronomiá.

DECIMA SEXTA FIGVRA.

Papa cingitur Vrſis, vna imminet ipſius capiti, reliquæ duæ claudunt vtrumque latus.

POſtquàm Dei iudicium eſt promulgatum, ordinem Caiphæ, & Hannæ in æternum eſſe
dictum, ſpoliatum imagine Dei, & redactum in ſimilitudinem Draconis: alia ſequitu
na, quæ eſt hæc. Vrſæ deuorabunt Papam, poſtquàm vicerunt eum: nam vna premet ipſius
quo ſignificatur, Papam peſſundatum iri ab Vrſis rapacibus, & alijs feris beſtijs. Hic nota
eſt, per tres Vrſas ſignificari tres ſectas in religione: nam hæ rapinis ſtudent, & diripiunt, qu
piunt. Ergò tres ſectæ in religione excitabuntur: quæ Papam diſcerpent, atque deuorabunt
quemadmodum videmus, ab Vrſis agnos, vitulos, ſues dilacerari, & ita deuorari ab ijſdem,
hil relinquatur de ipſorum carnibus: ita hæ tres ſectæ Papam in vniuerſum deuorabunt, ita
oſſa quidem eius poſthac ſint apparitura. Papa vtique in prædam conceſſus eſt feris beſtijs,
abalienatus eſt ab imagine Dei: interim tamen ſciendum eſt, has tres ſectas non occupatura
locum, quem mente ſibi deſignauerant. Tamen quidam erit, qui eum poſsidebit. Res itaq; hæ
per Vrſas ſignificata ſit, horrenda erit: nam vt Vrſæ concerpentur atq; peribunt. Licet. n. malū
vitia ſuperabunt, tamen ipſis eueniet quod cani, qui aliū mordet: canis enim eſt, etiamſi à vali
mordeatur: prorſus ita habebunt & hi (qui Papam abolebunt:) nam non tanquam angeli
rabūt, ſed tanquā Vrſæ. Atqui ex præſcripto magiæ Vrſæ ſignificant homines, qui rapiūt, & ex
viuunt, qui ex inuidiâ, malitiâ, auaritiâ, & odio vorant quod iuſtum & iniuſtum eſt, ſemper i
prædæ. Tales etiam ſunt hæ Vrſæ, quæ Papam conſument: non enim interibit (confectus) a
gelis: ſed à diabolis, hoc eſt, à Suis. Itaque tantoperè affligetur, & punietur ab illis, vt nullo
bro ſit inuenturus, quo ſe poſsit defendere, ſed permiſſurus omnia, & faſſurus, ſe eſſe menda
atque fallacem. Nam hoc mihi notate: fur alterius furis furtum indicare, eumque furti co
cere poteſt, ſi habeat iudicem, qui fauet ipſi, & odit aduerſarium: at tempus contingere pote
iudex iſte, qui furem accuſantem (abſoluit,) & alterum condemnauit, moriatur, cui ſuccede
quiſpiam iudex, qui alterum furem etiam in iudicium adducet. Sic Vrſæ Papam deuorabunt
poſtea & ipſæ ſuum iudicem, & auxilium amittent, atque carceri includentur. Poſtquàm a
cùm Papatum Vrſæ ſunt abolitæ, ingruet beata illa, & aurea ætas, cum vero intellectu fidei, cha
tis, & ſpei.

Lege cautè cautè. Quas tres ſectas intelligat, nemini, credo, obſcurum eſt. Quis is?

Vel iam nō inuenit.

Damnat & Papiſtas, & Proteſtátes.

Nempe beata illa chilias.

DEC

DECIMA SEPTIMA FIGVRA.

Papa manu gestat vexillum: ad latus eius est columba, & serpens inter se quasi colloquentes.

igura significat superbiam Papæ: atque eius hæc est sententia. Post pœnam inflictam non bit Papa: sed etiam dum visæ eum aggrediuntur, ac dilaniant, conabitur obtinere victori- ura habet serpentem, qui est diabolus, & Leuiathan: sequitur columba, per quam innuitur sanctus, aut vox Dei. Significatio itaque est hæc: diabolus dimissus est à Deo, & iussus ce- sortio hominum, hoc est, à Papâ, & vniuerso mundo: maledictio autem hæc diaboli est, vt rrâ recedat ad voraginem inferorum. Vbi hæc consideranda sunt: Papa gestat vexillum, icit prælium (serpentis & columbæ,) audit etiam, diabolum mandatò Spiritus sancti à ter- : etiamsi diabolus reluctetur. At enim ab vtroque faciem auertit vnà cum vexillo: descen- in suum cor, & cogitat, partem meam sum nactus, meum est vexillum, id est, Roma & o- mana, meus est mundus, mea est potentia, neutro vestrûm indigeo, teneo, triticum meum m est, nauis est in portu: agite vt vultis, ego meam partem iam teneo. Itaque etiam sese ue auertit certus animo suo, se neutrius operâ indigere. Hîc intelligite immanem superbi- æ) quæ non vult cessare: sed conatur semetipsam per semetipsam conseruare: & per hanc m sibi persuadet, neq; Deum, neque diabolum aduersus se præualiturum: nam dominum esse, quicquid habeat à Petro & Paulo, id abs se non posse auferri: itaque se non desiderare Dei, vel Petri: rebus necessarijs se esse instructum: Deo quippe se non indigere, se enim u tenere partam potestatem, eamque penes se solum esse: neque se indigere operâ diaboli, uidem potestatem habeat soluendi, & ligandi Satanam, quoties velit: si indigeat (dia- â,) habere se potestatem, vt eum euocet, & ei mandet, vt sibi obsequatur. Hoc modo su- is imponitur, & Papa est in peccatis suis, crescit adhuc, non mouetur pœnâ, quæ certo psum tangit, spem ponit in libertate sui vexilli, ac libri: illa satagit retinere, cum illis in pugnâ viuere, conari conseruare cœlum, & libertatem Petri: interim tamen nec Pe- diabolo quicquam largiri. (Existimat enim,) dominum rerum se esse, & præterea nemi- texit, verbum Dei esse æternum, neque mortale, & quia hoc mentiri nequeat, sibi per- s claues: neminemque fore, qui his ipsum sit spoliaturus, non considerans, & Iudam fu- olum à Christo electum, & tamen cùm prodidisset (Dominum,) nomen eius sublatum es- , & ministerio Apostolorum. Adde etiam: Papam obliuisci sui nominis, nam Petrum at neque Petrus, neque Christus dicit: quicunque seipsum collocat in nomine meo (in m,) etiam est in cathedrâ: quin hoc prorsus tacetur, & nulla eius fit mentio.

Nã P. symbolum: Non diuũm parcimus vlli.

Penes nos est mãdandi potestas: reliquos manet obediendi necessitas.

Vtique.

FIGVRA DECIMA OCTAVA.

Papa tegitur pileo papali, quem monoceros à capite ipsius reuellit: ad genua eius quidam confitetur peccata, & absoluitur.

œnarum nondum est finis, quia plures adhuc sequuntur: quandoquidem Papa tantope- erat, & tantum tribuit sibi, id est, suæ potestati. Scitote itaque, in hac figurâ auferri à estatem soluendi, & retinendi peccata in cœlo, & in terrâ: idque propter solam eius scor- , & scortatoriam superbiam. Hoc verò perficit monoceros: est autem monoceros castis- atque purissimum animal: itaque castitatem præ reliquis amat tam accuratè, vt solo odo- ines ab vxoribus posset discernere: per hoc autem animal significatur Deus, qui omnia cit. Magia itaque hîc expressit monocerotem, qui deturbat pileum Papæ à capite eius, ad dam eius exauctorationem, ita vt non ampliùs habeat, nec habiturus sit potestatem, quâ t vsus, audiendi confessiones, & remittendi peccata, his omnibus est spoliatus, & deie- io statu: id enim significat deiectus pileus. Atque hæc consequens ista, & ferè vltima , quâ Deus eum abdicat officio, ac adimit illi summam potestatem, omne solatium, omnẽ nnem libertatem, omnem potentiam: remouet eum, vt similis euadat magno cuidam bel- qui propter res perfidiosè gestas exauctoratur, efficitur vel carnifex, vel simile quidpiam: a remouetur, sic vt coronatus pileus, id est, potestas ad ordinem & nomen ipsius nun- reuersura, id est, ad arborem, ex qua succreuit Papa. Atque hoc modo vniuersa spoliatur m conditio, vt in sempiternum nunquam futurum sit, hanc arborem vicissim florere: nam ntus manebit, atque exauctoratio dignitatis eius & gratiæ Dei ex misericordia Dei, omni- Ecclesiasticorum, qui gestârunt, aut adhuc gestant eius characterem, iudicium est, vt da- . Nam ex prima radice, ex qua Papa fornicationis adoleuit, (omnes Papæ surgunt,) t, & expectant iudicium: subsistunt etiam omnes sacrificuli, qui sunt ra- s arboris, aut fuerunt, & expectant sententiam vltimi Papæ, cum quo etiam nul in æternam damnationem. Atque sic zizania in terrâ, & inferno accuratè eradicata

Obseruatu dignũ hoc.

Euge. Dole ergò, quæ inferius scripsisti.

in

Iterũ beatus illorum Chiliastarum millenarius.

in ignem conijcientur: hic enim est nouissimus illorum dies, sed non beatorum. Hic est tus, hoc iudicium, hæc hora finis, sed non reliquorum: nam post hunc vltimum diem ali ingruet, in quo viuent, & gaudebunt omnes terram inhabitantes: neque ampliùs habebu borem Papæ, nam diabolus in serpente non in terrâ, sed in inferno erit, illigatus voragini fla infernalis: neque homines in terrâ habitantes vlla infestabit hæresis, nec vllus Pseudapo Pseudopropheta, Pseudochristianus. Verùm hæc omnia priùs oportet fieri.

FIGVRA DECIMA NONA.

Conspiciuntur hîc tres columnæ, quarum primæ imposi-tus est Rex, mediæ monachus, vltimæ manus tenens cornu.

Sanè: nam hæ figuræ ferè omnes exponi possunt ex hieroglyphicis literis.

HÆc figura deducitur ex magiâ Chaldæorum, & Ægyptiorum, & hanc habet interpre nem. Primùm autem notandum est, vbicunque in figuris occurrunt columnæ, per eas ficari idololatrias, & articulos Fidei repugnantes, id est, contra fundamentũ Fidei, cum ver mendacijs commixtos. Habent verò (columnæ) ita: Vna ex illis sustentat manum ten cornu, & in aurem sonum quendam infert monacho: cuius hæc est interpretatio. Man net cornu, hoc est, nouam doctrinam, quam suggerit, & quasi insusurrat monacho, vt nim eam prædicet & propaget. Nihil autem hîc intelligitur, quàm idololatria ex columnis, i dem vt confringatur id, quod diu damnosum esse, est animaduersum, id est, Papatus: eò en spicit, nimirùm hoc regnum esse disturbandum. Idololatria est, quæ occupauit regnum Pa quaciumque eius: quod si perire debet, priùs diuidi oportet, vbi consequens est, multas idololatriæ, easque inter sese contrarias esse excitandas, quâ re futurum sit, vt inter sese diu ipsas consumant, perdant atque aboleant. Itaque cùm hoc regnum destrui oporteat, pror quiritur de sententiâ Euangelij, vt diuidatur, & seipsum destruat: talis autem doctrina si ducenda est, sique talis secta sit excitanda, coniuncta sit oportet cum idololatriâ, quæ tam separata à reliquis, & alio prætextu vtatur, quò possit crescere aduersus aduersarios, eosque re, & postea ipsa quoque intereat. Atque hæc causa est, cur magia hoc loco quasdam colu ponere voluerit. (Voluit enim significare,) doctrinas has pro idololatricis esse habendas, e tantùm suggestus in aurem, per quos regnum seipsum, id est, sua flagitia denudet, & inter se sum pereat. Scribuntur quidem aliqua de cornu Esaiæ 58, sed tale cornu non est (quale non impositum est columnis, non dirigitur in aurem: sed vox est missa diuinitus, non sug in columnis, in quibus locum tantùm habent statuæ, idololatrici vituli, & bestiæ. At alter mnarum impositus est Rex iuxta monachum: significat autem regnum nimis partibus f nam sequitur hoc (regnum) perinde ac si esset verum, & peculiare quoddam regnum: quo magnum regnum sit diuidendum in parua, hoc est, in multas idololatrias, quarum vna q æquabit regnum. Itaque magiæ operam dare omninò conuenit, singulare enim quid hîc i tur, quod non corpus, sed animam attinet: atque probè est aduertendum, ne quis abducatur bo Dei, quod dicit, omne regnum in se diuisum desolatur: desolatio hæc significat fallaciam um illorum, qui & hanc desolationem efficiunt, & per quos ipsa in effectum deducitur: ve autem Dei in æternum manebit.

Quid si secta sit Iesuitarum?

VIGESIMA FIGVRA.

Monachus, qui sinistrâ rosam, dextrâ falcem tenet: ad pedes eius pyrites, & ex aduerso femur nudum.

MOnachus hîc cum rosâ, &c. Rosam, quam manu tenet, aliquid significare, sciendum nam quemadmodum rosa veris tempore gratum spirat odorem, ita vt omnes accur eumque captent: at cùm autumnus aduentat, id est, vbi senium attigit, exarescit, decidit, ade nihil remaneat præterquàm eius caulis: sic etiam ratio hîc habet, monachus enim adeò dul acceptus erit vulgo, ita vt sturnatim omnes sint accursuri: at progressu temporis fiet, vt exa atque euanescat, adeò vt nihil sit remansurum præterquàm caulis, id est, inanis oratio, & odo iam euanuit. Etiam falx aliquid significat: nam quemadmodum falx demetit malum & bo in prato, vrticam, triticum, & zizanium: ita quoque hic (monachus) resecabit bonum & ma atque conijciet in ignem, qui per pyriten denotatur. Nam (pyrites) nullius rei alt quàm ignis significationem habet: itaque dicitur, multos hîc esse cremandos, & abscinde per falcem. Etenim vbicunque in magiâ principium alicuius materiæ reperitur, per illud significatur materia integra: verbi causa, pyrites significat ignem, pluuia inte mare, atque sic in similibus. Femur autem ingentem motum fornicationis adumbrare certu

Noua secta peribit.

Notandũ.

num (inquam motum,) vt omnium ſenſa manifeſtam ſint in lucem prodituta, vt qui oc-
icator, aut quæ meretrix fuit, hæc & ille ſe reuelabunt: item quæcunque nequiter ſunt
, illa in lucem emergent, & quaſi expergiſcentur. Itaque ſciendum eſt, per nuda femo-
tionem, & eam quidem ingentem in magiâ ſignificari: namque per ſigna fornicationis
catio etiam occulta reuelatur, vt hoc nudum femur ſignificet ſcortatores & ſcorta, qui
nt infames. Aliquis itaq; ſurget, is nempe, qui ſuperiùs columnæ fuit impoſitus, & hic inſtar
inabit, & applauſum populi accurſumque merebitur: ſed tamen ſuo autumno peribit,
n) ſua falce demeſſuit & bonum & malum: nam quemadmodum falx crudè ſecat, &
atim diuidit: ita & hic aget, id eſt, per ſummos cruciatus (quoslibet) conſumet. At au-
us coniunctus erit cum igne, tranſibitque quemadmodum lignum in igne: adeoque ſe i-
conſumet. Atque hoc ſignificatur per inſtrumenta, in quorum medio conſiſtit: & quæ
it effugere: nam quatuor locis ipſum cinxerunt: itaque ſi ſuperiora ſigna expleuit, ad
deſcendet, quæ adumbrant ſcortationem, cremationes, &c. quarum ſuperiora quaſi
.

FIGVRA VIGESIMA PRIMA.

onſpicitur velum, poſt quod eſt Imperator & Impera-trix: ante illud Pontifex, & ad eius pedes taurus.

figuræ ſignificatio eſt, Papam à tauro in omnibus expectare auxilium, quandoquidem
ſit aſſerturus, & defenſurus: verùm id non niſi maximâ cum difficultate quadam fiet:
s ita laſſus erit, vt futurum ſit, eum iacere ad eius pedes feſſum atque omnibus viribus
; itaque cuperet quidem (iuuare Papam,) ſed non poteſt, nam totus languet. Per hoc
to magiæ ſignificantur Heluetij: qui ad latus Papæ adſtantes, ipſum tutantur: patiun-
o impreſsiones, extremam neceſsitatem, prælia & necem: ſed tam laſsi euadunt, vt nihil
ſsint: itaque triſtis, & cum magno tremore conſiſtit coram ipſis, id eſt, coram tauro.
e ſignificatur amiſsio poteſtatis, quam habet Papa, ingens malum, & metuenda tempe-
eſt & velum, poſt quod adſtat Imperator cum vxore, quod ſignificat inſtaurationem Pa-
innuitur, fore vt Imperator coronetur, qui ipſum ſit erecturus: fauet enim (Papæ) pa-
tuò fauebit. Itaque ſciendum eſt: poſtquàm regni papalis diuiſio per ſeipſum inter-
olatriæ præceſsit, Imperator illud mordicùs tenebit, ac credet, Papam etiam poſſe impe-
tque propterea eſſe iuſtum: itaque etiam eum in libertatem vendicare conabitur (hoc
elum reſeret, eumque intromittat. Hæc res excæcabit Papam, & beneficio huius excæ-
pa aliquantum iterum creſcet, vt ſit ſperaturus, ſe iam liberatum tenere antiquam pote-
a etiam idololatræ, & aliæ oues, quæ receſſerunt ab eo, alijque eius aduerſarij caſtigabun-
agnam concipiet: ſed regnum in manum ipſi traditum, fides, honor, laus, opes, poten-
dcò omnia ab eo iterum auferentur. Significat ergò hæc figura duo, vnum, Papam cum
biturum, & amiſſurum ſuam poteſtatem, quâ alius ipſum ſit ſpoliaturus. Alterum ve-
orem exaltaturum Papam, elevaturum, reſtituturum in regnum, atq; ſummis honori-
turum. Quanquam autem etiam hæc euenient poſt varias inflictas plagas, & pœnas, ta-
tabile futurum eſt: nam Deus ipſe ab eo pileum abſtulit, angelus tenet ipſius claues, gla-
oſitus iugulo, & ſimilia. Itaque ſciendum eſt, hæc prorſus nihil profutura, & potiùs di-
m, quàm dilatationem Imperio Romano inde eſſe exſpectandam: nam omnis idolola-
aſticorum diminutio, atque conſumtio eſt imperatoriæ poteſtatis: & quò celſiùs, ſubli
pa huius arboris exaltabitur, eò minus & contemtius imperium Cæſaris euadet: itaque
ger, taurus non item, taurus enim emanebit, quia ipſum vires deſtituent.

Hyluetij pſeudocatholici Papæ maximoperè addicti.

Perpetuus Papæ fautor quis?

Veriſsima hæc. Nam ſi nullus fuiſſet Epiſcopus Oecumenicus, Imperator R. adhuc reſideret Conſtantinopole.

FIGVRA VIGESIMA SECVNDA.

Adſtat Papa, in eum erigitur vrſa, à cuius vberibus multæ paruulæ vrſæ pendent.

a vrſarum deſcribit Papam: poſtquàm enim ſuccumbet vnà cum tauro, hæc calamitas
) occupabit, vt ſit eſuriturus inſtar paruularum vrſarum, nam quemadmodum vrſæ ma-
iditate lac ſugunt: ita fames, & rerum penuria (Papam) premet, atque hæc pœna vna
s eſt, vt nimirum ſit conflictaturus cum fame, & paupertate, contemtuque, &c. atque
m eius ad finem contendet. Nam quemadmodum arbor incipit arida fieri, amittere fo-
ere formam, ſimul dum fructus abijcit: ita quoque poſtquàm fructus ab eo ſunt ablati,
ab eodem & folia, &c. Quòd ſi autem Deus Papam dereliquit, quis Imperatorum
r, atque conſeruabit? Prorſus nullus: excidit enim gratiâ Dei, itaq; in exilium, quem-
ſuperiùs dicebatur, iam mittitur, eoq; deſcendit miſeriarũ, vt inſtar vrſarum ſuos ipſius

vngues

vngues cogatur fugere, & captare nutrimenta bestiarum. Fames hæc vbi ipsum aggrediet
oculos suos aperiet: nam adsunt extremæ castigationes, extrema iudicia, atque extremæ ho
hîc in horrendam vertetur rabiem, atque ita furet vt vrsa, quæ lactare vult catulos, nec ips
cibum habet, cuius beneficio lactare fœtum possit. Hæc fames vrsæ furorem conciliat, vt
scatur rationis, & diripiat, quicquid est obuium. Ad eundem modum etiam Papa & eius
habebit: nam deplorabit famem suam, & ita esuriet, vt cum suis sit cogitaturus, quomod
huic furori imponere, atque vitam quouis omninò modo conseruare possit. Vbi notand
sic quidem Papam facturum deditionem: nam etiamsi nihil ampliùs valet eius potentia, c
tamen abominatio è corde ipsius, excommunicatio, maledictio, & dira quæque evibrantur
per furorem similis erit vrsæ, quæ crudelior est vrso: nam ad imitationem furiosæ huius bes
tionem mouebit (quemadmodum vrsa, quæ) nunquam magis fremit, quàm cum lactat
Atque hac ratione franguntur regna, quæ Deus suâ gratiâ destituit, commeantque ab vno
rum: interim tamen nullus vir Dei (huic actioni interest,) sed ipsi semetipsos destruunt: pe
ciuitas quæpiam ratione consensus perturbatur, atque concordiæ, si sit qui ipsam prodat, c
dat, qui hosti in manum tradat, qui incendat: quemadmodum ergò eiusmodi ciuitas inter
ipsam id est, per suamet flagitia: ita quoque regna propter propria scelera intereunt: non
vim Tyrannorum, qui ea occupant, atque deuastant, sed propter proprium furorem. N
certè nemo erit, qui (Papam) franget: (franget) ipse seipsum: Vir bonus manus suas in ha
(destruenda) non maculabit: sed perficient hoc Ecclesiastici, (iurati serui Papæ.)

Maxima verò omnium est pœna, si quis iubeatur seipsum occidere.

VIGESIMA TERTIA FIGVRA.

Vrbs, quæ duabus in turribus duo erigit vexilla: ad ad quam accedit magnus equitatus.

HIc vrbs quædam depicta est, in cuius quodam castello dependent duo vexilla clauib
insignita: quam circumdat magnus equitatus. Prædictio est de capiendâ Româ: q
modum etiam est capta sub Carolo quinto per milites: nam vexilla denotant Papæ im
hoc est, hanc vrbem esse ipsius: equitatus verò, & lanceæ significant, hanc vrbem ab equi
peditibus esse capiendam. Sicque somnium tantùm aliquod hîc nobis est adumbratun
notandum est, amissionem Romæ è manibus Papæ hîc propriè significari: licet quidam
traxerit ad vrbem VVormaciam: quâ in re etiam sibi admodum placuit, quia nasum cereun
perit, quem potuit inflectere, quò voluit. Verissimum est, idololatriam in se esse diuisam,
regnum (propterea captari) vt arrogantiam, iactantiam, odium &c. in eo quis possit exer
verò si fieri debet, mendacijs fiat necesse est. Vnde factum, vt suis mendacijs introdu
VVormaciam rem interpretatus secundum (regulam) cerei nasi. Ex quo facilè intelligitur:
subesse fundamentum veræ interpretationis: sed meram inuidiam. At magia vult, vt hæ
de Papa, & non de alio, de vrbe Papæ, & non de alia quadam exponantur. Figura itaque
perfecta est, satis etiam significans, itaque prolixiori interpretatione non indiget: solùm
dum est,) ne inuida interpretatio (superiùs notata) obtineat: quam autor ad placitum su
commodauit: & exiguam sanè artem exhibuit ex Astronomiâ & magiâ: tantùm consultur
suis partibus. Credo verò, ipsum sphæram, quemadmodum habuit in mensâ, non diligen
xisse, hæc enim non docuit ipsum talia: itaque etiam ad figmenta se voluit diffunde
VVormacia ipsi non incidisset, VVitebergam forsitan hîc, aut Augustam nominâsset. Sed
est, per hanc vrbem in summâ significari, Romam esse capiendam & (eripiendam) ex m
Papæ: atq; hæc est ipsissima Roma, nidus Papæ. Quia verò vexilla in castello erecta manent,
catur ipsius reditus; quemadmodum verò mansurus sit, id indicant subsequentes figuræ: hæ
pam, & omnes Ecclesiasticos vsq; ad finem describunt.

Cur somnium?

Adstipulor.

FIGVRA VIGESIMA QVARTA.

Papa & vulpes, quæ suo ore gestat vexillum Papæ, & claues: item vexillum aliud Papæ tergo infigitur.

HÆc figura denotat interitum, qui appropinquat: nam vulpes est ex numero ausicorun
lium, hoc est, de stirpe ipsius prodijt: etenim quæcunque facit Papa, ea vulpinis fra
fiunt. Sciendum verò, hanc vulpem, quæ Papæ & claues, & vexillum asportat, significare
cos Papæ: illi enim artibus vulpinis, dolis, ac fraudibus vexillum ab eo auferunt, & sic Papa
vt non ampliùs habeat vel claues, vel vexilla, vel vrbes, regiones, vel regna, vel ducatus.
exul est: nam sui aduersus eum insurrexerunt: videlicet rufi illi C. AA: qui dolis, & mach
nibus hoc obtinuerunt: perinde vt vulpecula tam diu fraudibus studet, donec vllos galli

Cardinales non ampliùs cardines Papæ.

ru

im intercipiat. Atque id hoc loco factum est, quia in schola ipsius sunt educatæ non solùm
vulpes, verùm etiam tam eximiè fallaces, vt parentes suos nido exturbârint, id est, Papam
nt suis clauibus & vexillis. Ità Papatus per hæreticos succiditur, consumitur. Suntque hi
n numero Paparum ex vitiosa illa arbore (ortorum:) nam quamuis & antehac plurimi ex-
hæretici, (tamen) nunquam id, quod iam, accidisse animaduersum est. Ratio est, iam
atio talis emergit, qualis antea nunquam: iam multitudo vulgusque turbat: iam sese offe-
nifices, quorum ingens est copia: iam multi sunt sanguinarii, horū enim animus nihil nisi
pinas atq; furta spirat. Per hos homines istud regnū ruet: neq; vir bonus isthoc in negotio
uas cōmaculabit, nam qui cōmaculabunt (suas manus hoc in negotio,) illi cū istis numera-
puniendi, atq; cruciatibus subiiciendi. Nam ex præscripto magiæ hîc significatur, vis quædā,
uptio, inuasioque, & illos esse castigandos à piis, qui idola columnis imposuerint, id
maioris æstimauerint (res Papæ) quàm decuit. Hoc significat columna, nam superbia
hîc innuitur, quia non animaduerterunt hæc esse idololatrica, sed pro (veris) altaribus, at-
abuerunt, ad quod fuerunt adducti non sinceritate aut pœnitentiâ quadam cordis, sed
idiâ, vt nimirum gloriam suam inde amplificarent, & propositum suum in effectum de-
. Hi quasi tribulis quatientur, ita vt eos longum in tempus ad hos ictus tremere, futu-

FIGVRA VIGESIMA QVINTA.

hîc expressa est vrbs quædam: est autem pictura vrbis Noribergæ. Certum est verò, nul
guram magicam, quæ rem futuram denotat, ita esse ponendam, vt rem ipsam clarè de
: sed occultandam esse, ita vt duplicis intellectus sit capax. Hæc autem vrbs ad viuum est
quocirca existimo, interpretem istum, qui præfationem (his figuris) præfixit, ita hanc
accommodâsse, vt satisfaceret suæ inuidiæ & mendaciis, iis modis quibus potuit: verum
emplar adhuc latet. Appinxit etiam abscissas manus, quæ hîc nullum possunt habere lo-
dictio enim hæc non agit de Thomâ Habspurgensi, sed Papâ: neque agitur de comitiis
Itaque interpretatio eius huc non quadrat eo sensu quo putat: hæc autem (est vera inter-
) Proximè antecedens vrbs est Roma, per quam significata est eius destructio, & captio:
utem vrbs significat idololatriam, quæ in illâ (vrbe) se sustentat, nam auxilium ibi, &
quæret: itaque etiam circa finem ibi quæretur, & inuenietur, capietur, & captiua tene-
es autem eius, atque defensores manus suas per foramina murorum porrigent, eas com-
, & veniam deprecabuntur, peccata atque flagitia agnoscentes. Multis etiam, vt periuris,
orum proditoribus manus præcidentur, & propter superbiam seuerè castigabuntur. Id-
erea, quòd fuerint carnifices, iudices, & vindices idololatriæ in hoc solio (commissæ,) & Eidololatria nutritur sanguine.
uos idololatras, qui in hoc solium se collocârint, conseruauerint: atque ita idololatriam
rint, aut triplicauerint. Itaq; certum est, quemadmodum hactenus intelleximus, regnum
& per se esse periturum, id est, suis bellis, suis hominibus, immò suis filiis: at hos non fore
magnum istud idolum fugauerint: nam & hi, quia cupiebant crescere, ideo etiam sunt lo-
i etiam manus auxiliatrices ipsis porrexerunt, hi similiter punientur. Nam fiducia eo-
s fuit vana, pleni fuerunt malo, arrogantiâ, inuidiâ, auaritiâ, omnibus flagitiis, imò plus Pennæ aquilarum.
i. Nam rapuerunt ad se bona idololatrarum, his se exornârunt, etiam deuorârunt ea,
obliti laboris manuum suarum: quocirca vt dignissimi sunt pœnâ, ita quoque acriter
, neque effugient.

FIGVRA VIGESIMA SEXTA.

*udus sacerdos hîc sedet, prope eum consistit rusticus qui-
dam, ad quorum pedes est arcula pecuniæ.*

iquis possit esse pauperior, quàm vbi sedet nudus, & nullis prorsus rebus instructus? (Di-
am nudum fore Papatum, omnesque Ecclesiasticos, vt possessuri sint ne latum quidem
est, tam inops est euasurus Papa, vt pauperculus rusticus quispiam facultatibus sit eum
s. Hic interitus est interitus omnium Ecclesiasticorum. Initium sumitur à Papâ, quem Hoc Papatui etiam est minatus Ioannes de rupe scissâ. Quis hic vnus?
tur Cardinales, Patriarchæ, Episcopi, ordines, omnes Clerici: ad extremum & hæreti-
nt, & consumentur, nam & his finis imminet. Hic finis est omnium Ecclesiasticorum,
i vnquam sunt vncti, aut characteribus Papæ insigniti, illi pereunt omnes: vnicus resta-
manebit, reliqui omnes disparebunt liquandæ niuis instar. Ita pingit magia figuras, &
at, quem finem sit habiturus Papa. Vbi tamen hoc est notandum, non dimidiatâ ex
ompleta, quæ hîc prædicuntur, quia adhuc magis miranda euenient, antequàm res eò
, vt Papa in syluam abscedens duro lapidi insideat. Intra hoc tempus complures, eæque
nstellationes nascentur, atque emergent.
quam enim hæ magicæ figuræ temporibus Friderici Barbarossæ sunt factæ, atque tunc
pleri cœperunt, tamen nondum sunt ad finem perductæ: quia vna post alteram quasi
n emersit. Ita vt quilibet certò statuere possit, mirandas res esse euenturas, vbi hæretici

Papam ſuis vexillis ſpoliabunt. Hæc ſingula ſi quis conſignare cuperet, ille completurus eſſet tia volumina, ſuperantia ipſa etiam opera Auguſtini. Adhuc mirabiliore ratione quàm vnqua ctum eſt, omnes liqueſcent, atq; euaneſcent, ita vt in poſterum nemo ſit facturus mentionem num huius regni: quin vniuerſus mundus plus quàm Vatiniano odio illos eſt proſecuturus. (quam verò & aliæ figuræ huc potuiſſent reponi, tamen magus hic propoſito ſuo ſatisfecit: alib & plures ſunt, vbi etiam plura intelligenda offeruntur, id eſt, res hoc loco non ponuntur. Sun dem hîc omnia comprehenſa, alii tamen alias præterea habent hiſtorias, quæ quadrant ad ha ras, & hæ viciſsim ad illas. Iſtas velim, ſumma diligentia diſcatis intelligere: nam res mag arcanis fraudulentorum hominum per illas pateſiunt.

FIGVRA VIGESIMA SEPTIMA.

Stat Papa, & pileum capite ſuo detractum donat ouibus, quæ iacent ad ipſius pedes.

Vtinam fieret.

HOc loco ſignificatio figurarum attendenda eſt. In antecedentibus quidem figuris perſo pæ, eiuſq; veſtimenta non ſunt deſcripta (ita, vt aliquid ſignificarint:) ratio, eſt enim hic tus Papæ proprius, itaq; nihil ſingulare per illum intelligitur. Hîc tamen finis aurei ſeculi eſt a bratus, idq; hoc modo: Papa redibit, ſed purus, id eſt, ex linea Petri & Pauli: vacabit ergò om rogantiâ, omni auaritiâ, omni iactantiâ, omni ſuperba poteſtate: regnabuntq; in eo humilitas, genium apoſtolicum. Oues eius non erunt mercatores, non fœneratores, non adulteri, non non blaſphemi, non ſcortatores, non homicidæ, non hæretici: ſed (futuri ſunt homines) puri ſti, nam qua munditie ouicula gaudet, ea etiam gaudebunt Papæ ſubiecti: in Papa anima erit in ouiculis eius anima beata ſimiliter erit. Itaque in hac, & in ſequentibus tribus figuris nil ni ritas Papæ ſignificatur, ouiumq; eius. Quia verò (res) huius temporis breuiſsimis compre ſunt, ego magicum quid de beatâ hac vita, atque habitatione propediem abſoluam, vt cogi habeatis, quantum futurum ſit gaudium illius beatæ vitæ.

FIGVRA VIGESIMA OCTAVA.

Conſpicitur ſacerdos cuius capiti angelus quidam diadema Papæ imponit.

Cardo reformationis veræ vtique hic eſt Tertullianus. Nulla res Dei emitur pretio.

SCiendum eſt, Papam non eſſe coronandum ab hominibus, ſed ab angelis Dei: itaque illi qui paſsi ſunt ab hominib. ſe coronari, ſurculi ſunt de illâ arbore, cui Deus maledixit. Hab itaque homines Papam, qui erit à Deo, non (eligetur) ſecundum ſtatuta Papæ, neque ex arbitr ſticorum, neq; ad nutus hæreticorum, verùm ſecundum voluntatem Dei, ſecundum quam partes ſui muneris obire poterit. Et ſic Papæ reſtituetur ſua potentia, iterum habebit gratiam nam, itaq; ſalutariter etiam regnabit. Nemo tum erit, qui dicet: Papam talem facito, Papæ ho ponito, Papæ hanc tribue poteſtatem, hic Papa mihi placet, ille illi: nam ſic (denuò) elige ſuffragiis hominum, quæ omnia fallaciſsima ſunt, & quicquid tentaretur huiuſmodi electio foret idololatricum, & fraudulentum. Penes Deum ſit electio, is primum (Papam) elegit, e & in ſuum thronum collocabit poſtremum: Dei enim eſt hoc munus, Dei hæc eſt poteſtas, no minum, itaque nec poteſtatem habent creandi Papam: (ſi hanc poteſtatem affectauerint) ea fortunam ſubibunt quam antea, hoc eſt, ſi ipſi conabuntur Papas eligere, Satanam ſuffragat habebunt, nam ille aſsiſtit omnibus electionibus humanitus factis: (vera) autem electio Dei e

FIGVRA VIGESIMA NONA.

Papa inſidet throno, & angeli tenent aulæum.

At non ſit Miſſa vulgaris, ſed Apoſtolica, quali deſcribitur à Iuſtino M. Apolog. II. & Tertulliano in Apologetico.

SIc etiam redibunt miſſæ, quæ fuerant amiſſæ per papam iſtum nouaculâ inſtructum, perq; ticos, qui potentiam eius infregerunt. Hæc miſſa ſalutariter ordinabitur, & abſoluetur, (conficta) ab hominibus, ſed (dictata) à Deo.

Tùm enim nullus hæreticorum eam allatrabit, quia mors eos iam conſumſit, & Papæ potent thronus planè erit cæleſtis. (Quod tamen non ita intelligendum eſt) quaſi angeli Papam ext modo in thronum ſint collocaturi, & aulæo quodam obtecturi: ſed hoc ſignificatur, Papan collocandum in ſuum thronum, id eſt, ipſi reſtituendam ſuam poteſtatem non ab hominibu à Deo per angelos: nihil hîc fore humanum, ſed omnia angelica. At ſi angeli ipſum veſtiunt, ex vtiq; veſtitus erit: ſi angeli in elegantem quendam thronum ipſum reponunt, & ipſe elegante debit: homines hîc nihil (poterunt.) Vbi ſciendum, Papæ eximium veſtitum fore, ſi inſiſtat v ſtigiis Chriſti, & Apoſtolorum, id eſt, ſi mortuos in vitam reuocet, ſi ægrotis ſanitatem reſtituat, corum oculos illuminet, ſi leproſos mundet. Hic erit veſtitus, quem ipſi conferent angeli: na comparebit in ſuis virtutibus, & gloriâ patris cæleſtis, qui ipſi hanc gloriam contulit.

Das wirdt Papa nicht ſtill temporis wol laſſen.

FIG

FIGVRA TRIGESIMA.

Adſtat Papa, qui pileum ſuum imponit agno ſepticorni.

Ec figura finem imponit rei: habetque ita. Agnus ſepticornis eſt Chriſtus, cui Papa pileum
uum imponit, atque fatetur hoc modo: Chriſtum eſſe Papam, non hominem, illius eſſe
oteſtatem, non hominum: ſe verò in terris nihil aliud eſſe, quàm perfectum hominem, qui
s viam ad Chriſtum commonſtret, atque ipſe quoque ingrediatur. Sub hac poteſtate vnum
e, omnes oues in vno futuræ ſunt ouili, vnus etiam erit paſtor, qui eſt Chriſtus (qui paſcet)
genera hominum. Huic poteſtati & nos ſubiecti manebimus. Satanas & Læuiathan nos
gent, nec lædent, ſed in ſempiternum cum gaudio viuemus: nam omnes Pſeudochriſti,
poſtoli, Pſeudoprophetæ iam perierunt. Peribunt etiam inter hos increduli, nam caden-
ſorum Diis, cadent & ipſi. Quàm difficulter hunc finem attingemus? Quàm multæ aquæ
nundabunt? Quàm multæ ſpinæ hamatæ in medium intra hoc tempus venient? donec eò
amus, vt legitimum tempus habeamus. Si Deus potentiam Baſiliſci, & ſcorti Babylonici
ngeret, ſi non demeret de numero dierum, fraus ſacerdotum cùm Papiſticorum tum hære-
duratura eſſet ad finem vſque mundi. At Deus vtroſque diſcerpet, & decurtabit nume-
rum.

Fac hoc (Papa) & viues.

Sed illa quæ ſunt?

Credo.

EPILOGVS.

, optime Lector, expromſero librum de virtutibus cœli, de magiâ, aliiſq; prædictionibus,
mul proponam tibi horum vaticiniorum originem, naturam, expoſitionemque. Sed ve-
tare, hæc vaticinia incipere cum Papâ, poſtquàm externis facultatibus fuit auctus, & du-
e ad finem depoſitionis eius. Nam interibunt tum omnes ſectæ, omnes fraudes, ac doli
ùm Eccleſiaſticorum, verùm etiam ouium impiarum, & ſcabioſarum, hæ omnes cum
cident. Sunt quidem hæc omnia non comprehenſa in his prædictionibus, at in aliis. Hîc
genere ſignificatur, tandem ouiculas Chriſti puras fore, ſanaſque, non ſcabioſas. Vbi et-
us hic ſimul oſtendere voluit, abolendos eſſe fœneratores, auaros, filios & Principes huius
iam hi omnes cum vulgo interibunt, atque conſumentur: quâ ratione boni procul con-
r ab omnibus vitiis. Monitum etiam te velim, vt legas hanc abolitionem diuitum, & fi-
lius ſeculi: reperies enim vaticinia de euerſionibus vrbium, deſtructionibus arcium, ru-
s fœderum, abolitione vitii, amolitione fœnoris, vt illumineris, (& perſpicias) quan-
tus hominum, & diuitiarum eorum.

At Papa tum præcipuè facultatibus augeri cœpit, vbi à Phocâ ipſi datum & nomen & ius Epiſcopi œcumenici.

In Imagines Ioachimi Abbatis Calabri, præfatio & annotationes aliæ,

Autore Ioanne Adrasder.

am & pacem diuinam vobis, dilecti domini & fratres, opto. Quanquam nos Chriſti
a ſectantes ſat perfectam, & abſolutam notitiam conſequimur in ſacris literis eorum, quæ
nobis, tanquam futura, par eſt, maximus tamen inter homines, tam infimæ & abiectæ,
æ, & ſupremæ conditionis reperitur prouentus, qui ſibi permultùm ſapere videntur, ac
vaticiniis ſiue commentis longè plus, quàm diuinis oraculis, & veris prophetiis tribuunt:
otiſsimùm hoc ſeculum, mirabilibus certè caſibus, & deteſtandâ verbi diuini perſecuti-
e demonſtrat. Sunt enim qui plurima hinc inde conquirunt, quibus ſibi ſolatio eſſe que-
otidie audimus, Liechtenbergeri practicam ſummè probari ab illis, & magno in precio
m tamen veram illius cognitionem minimè aſſequantur. Quia verò ex oraculis diuinis
impios eorum conatus reſtinctum, adeoque in nihilum redactum iri, quamuis huic rei
m dare, nec aures adhibere dignentur: ideò hanc ipſis prophetiam communicare volui,
aſsis ſuæ farinæ vatibus auſcultantes ab inſtituto deſiſterent. Nihil enim prorſus inten-
relinquendum, quod ſanandis iis, & in viam reuocandis idoneum videtur: vt ſi nihil
s, ſaluâ tamen conſcientiâ, lætoque pectore calamitates illorum, & interitum, qui iam
uentare cœpit, vt Petrus ait, aſpicere poſsimus. Eſt autem præſens hæc prophetia meris
ue omni verborum adiectione propoſita: & apertiſsimè demonſtrat, quæ Papiſtici regni
ùm vſque mundi diem conditio ſit futura, ex eo tempore, quo in Tyrannidis formam
it. At ne quis hoc recens figmentum eſſe putet, duo mihi exemplaria fuiſſe omnes ſci-
m ex Carthuſianorum monaſterio, alterum ex illuſtri ſenatus Norimbergici bibliothe-
n neutrum tam nouum apparet, quin omnes, qui hæc oculis cernunt, picturam centum
um annorum eſſe, libenter fateantur. Id quod omnes mihi fidem derogare volentes
hodie cognoſcere queunt. Quin etiam in altero codicum indicatur, Archetypum, vnde
nslati ſunt, ante ducentos quinquaginta annos, anno nimirùm milleſimo ducenteſimo

ſeptuageſimo octauo, pictum eſſe. Sed hactenus pauci vaticinium hoc intellexêre: ſicut ple
fieri ſolet, vt eò vſq; prophetiæ tectæ, ac obſcuræ deliteſcant, donec earum veritatem res ipſa
ciat. Quare cùm alius aliam coniecturam afferret, nonnulli ſuam picturis opinionem adſcrib
dubitârunt. Verùm quia ſcripturam illam typis recentiorem eſſe patebat, & vetuſtius exem
hil omninò adſcriptum habebat, eam velutâ re planè alienam omiſi: in rudium tamen, ac
cium hominum gratiam expoſitionem addere libuit: cæteri verò, qui rationis mediocri
untur, citra omnem explicationem, quid velit hoc vaticinium, animaduertunt. Atque hî
quemlibet eſto, quam adiecimus, declarationem vel amplecti, vel eâdem, ſi queat, melioren
re. Quinetiam Pontificiæ religionis cultores hîc admonitos velim, vt quàm miſerabilis reru
rum ſit ſtatus, conſiderent, atq; eidem commodè inſeruire diſcant. Hæc enim ſuſtinenda eſt i
na, nec quicquam eſt, quod eam auertere poſsit: cùm huius tantùm adhuc optionis beneficio
tur: vtrùm tranquillè, & abſq; graui iacturâ ſe loco moueri ſint paſſuri: an verò hoſtilem de
onem, cum ſummo fortunarum naufragio prælaturi. Chriſtiani vtiq; non erunt, qui faci
commiſerint: at nihilominùs flagellum Deus facilè reperiet. Cuius nos rei multò certiori v
nitimur, quàm iſto, quod me herculè ab omni mendacio remotiſsimum eſt. Gratia Dei no
ſemper cuſtodiat.

De imagine primâ.

QVia de Apoſtolatu valdè gloriatur Papa, ſuamq; ſedem Apoſtolicam ſedem nomin
functionis Apoſtolicæ partes ritè tueri, ac omnes eius numeros complere deberet, tam
nando, & docendo, quàm conſolando, & paſcendo. Interim verò omnem ſpem, & fiduciam
ritum ſanctum collocare, vt ſuo verbo, & doctrinæ efficaciam addere, ſibi verò patiendi v
adeoq; vitam ipſam, & ſpiritum profundendi pro eâ, ſicut Apoſtoli fecerunt, largiri vel
auertit ſuas à Spiritu ſancto aures, & omnem fiduciam in vrſorum robore, hoc eſt, firmo
præſidio poſitam habet, vt & præſtantiſsimus virtute bellicâ Dauid vrſo comparatur, 2.
His eam ob cauſam nummos largitur, vt ſe ſtrenuè defendant, vtq; ſic ex Miniſtro verbi di
liticus ſit gubernator: id quod principium ruinæ Pontificiæ denotat.

De imagine ſecundâ.

POſtquàm itaq; Papa ciuilis, ſeu mundani imperii habenas tractare cœpit, ae mutuis fo
ſe cum cæteris terræ Principibus deuinxit, ſuâ cruce, hoc eſt potentiâ ſuâ, & Lilio, quo
Regis auxilium inprimis refert, Aquilam, ſiue Cæſaream Maieſtatem vicit, atque ſub iugu

De imagine tertiâ.

CArnifex politicum gladium, ſeu magiſtratum deſignat, qui prauos, & malignos co
bonos verò tuendi gratiâ diuinitus eſt creatus. Horum imperio, & maieſtati manus ſu
propiùs admouet Papa, ita vt ferre hoc diutius non poſsint. Veruntamen illi parcunt, nec
ſed fuſtes tantùm aduerſus eum vſurpant, hoc eſt, ſolâ ſui defenſione acquieſcunt: à pœnâ
ſtâ, & debitâ infligenda ſibi temperant.

De imagine quartâ.

MAnus è dumeto prominens legem Dei ſignificat (Deus enim legem ſuam per Moyſ
mulgaturus, cum eo loquitur ex dumeto) quæ Papam arguit, & grauiter ei m
quòd tantam tyrannidem contra officij ſui rationem, & religionem inceptat. Et hoc me
à plurimis religioſis iuxtà ac doctis, ſanctiſq; viris eſt factum: imò fatetur ipſe Papa, verun
ſe, & obſequium ſimulans ad genua ſe proſternit. At verò vulpecula (quâ illius aulici, & o
repræſentantur) ferre humilitatem iſtam nequit, eumque retrahere conatur. Siquidem par
nuiter ſcelerato illi hominum generi viuendum eſſet, ſi dominium ſuum æquitatis & iuſtiti
Papa metiretur. Cæterùm ſupremos in terrâ Magiſtratus ſacra ſcriptura Leonum: inferio
qui & ipſi Magiſtratui præſunt, vulpium nomine denotat. Sicut & Chriſtus Herodem vul
pellat, Matth. 13. cap.

De imagine quintâ.

HIc iudicio Papa præſidet, ac lævâ manu iuſticiam à ſe retrudens ſecundum opulentoru
ſticiam pronunciat: idque lucri ac quæſtus causâ, diaboli impulſu facit, qui ſerpentin
de illius dextrâ dependet.

De imagine ſextâ.

DEuictâ iam Aquilâ & collo prehensa, cæteris etiam auibus, videlicet regibus, & vari
pum abundantiâ affluentibus viris Papa minatur. Id quod ſceptro ſuo tricuſpide

t, potentiâ suâ, quam se cùm in cœlo & terrâ, tum inferno ac purgatorio habere iactat, cui s subditi esse teneantur: atque sic vniuersa orbis terrarum regna, velut Monarcha, solus ad- trare nititur. Hoc ipsum monachus etiam post illum è codice commemorat, & nugatur, in s literis scriptum extare, vt Papa solus totius Christiani nominis fines gubernet: quod cùm esse à vulgo credatur, Canonico Iuri nequitiosè inseritur.

De imagine septimâ.

pa iam olim præcepta, & mandata diuina contemsit. Sed quia sine legibus Imperium esse ne- uit, nouas instinctu Satanæ leges comminiscitur. Ideò colloquitur ei diabolus è dumeto, am & cum Moyse Deus sic locutus esse scribitur: cui Papa morem gerit, & leges eiusmodi san- bus & ciborum & matrimonii vsum, vnà cum aliis interdicit: quamuis D. Paulus apertè Sa- dogma esse, asseueret 1. Tim. 4. cap.

De imagine octauâ.

hil adeò absurdum suscepit vnquam Papa, quin felici successu vteretur: quo factum est, vt cripturæ autoritate neglectâ, & Imperii curâ, solicitudineque posthabitâ, quotidianis volu- deliciis indulgeret, nec non stupris, comessationibus, crapulæ, vocum & fidium concen- venationi denique, toto studio vacaret. Etsi autem ab his vitiis, & peccatis eum de- ur sedulò iusticia, seu pietas muliebri specie expressa, tamen ei non locum dat, sed potiùs tor- oculis, & minaci vultu intuetur.

De imagine nonâ.

ia diabolicas Papa leges instituit, necessariò etiam clauem suam ex præscripto illarum mo- eratur, hoc est, diaboli arbitrio, & ductu suam potestatem exercet. Spiritus igitur sanctus in- oliri cogitur: & quia suarum legum obseruationem tam seriò præcipit, ac mandat Papa, vt ortalium liberi velint esse peccatis, suam conscientiam iisdem perturbare opus habeant: fi- l & Euangelii interitus hinc oritur. Idcircò falsæ doctrinæ gladius ex eius ore prodit, quo m miserè vulnerauit æternam, hoc est, immaculatum agnum Christum. Illius enim dogma- erstitiones iuxta se verbum Dei ferre nequeunt: sed & maledictis, & vulneribus grauissimè t. Ferula ista conscientias hominum contundit, & exagitat, cùm potiùs solatiis, & reme- uenire iisdem deberet.

De imagine decimâ.

a Imperatoris Romani coronam suam Pontificiam infulam Papa collocauit, & pedibus per eam proterendam subiecit: quinimò ne tantâ quidem maliriâ contentus, è suo Cano- e cœlorum quoque regimen sibi cedere probat. Quibus fucis, & fraudibus tantum fidei ha- t & Aquila, seu Romanum imperium adoratione hunc veneretur, & verbis, factisque illius plane vim inesse putet.

De imagine vndecimâ.

, omnibus suæ potentiæ subiectis, & ex animi sententiâ constitutis rebus, velut summus narcha, absque curis, & doloribus, seu metu viuit. Ideo quam priùs gestauit, crucem abii- ius mundi opes, ac bona in suum vsum transfert. Hinc zonam gestat ducatis plenissimam: ndum verbi diuini regulam, clauibus vtitur, sed gubernationis vices anguis, id est, diabo- et, qui preciosissimum Euangelium iniquissimæ damnationis, & persecutionis ruinâ pro- atque adeò prorsus extinguere conatur. Ideoque caput agno præcisum est: & strenuam in ibus operam Papæ regnum Gallicum (quod gallinaceus hîc innuit) nauat.

De imagine duodecimâ.

igitur Cæsareæ coronæ Papa insistit, eamque pro libitu suo tractat, & politicum gladium, em Romanus Imperator ad bonorum tutelam & custodiam, improborum verò supplici- pare debebat, eodem modo sibi vendicat, & rapacibus eum lupis tractandum commen- Quo factum est, vt totius ferè terrarum orbis diuitias Ius ciuile consumserit, & tamen suæ itum consequi nemo potuerit. Cuius sola hæc causa est, quòd nouaculam omnis maliciæ xtrâ suâ tenet, qua de re Psalmus 15. legatur, vbi, quid sit nouacula isthæc, luculenter

De imagine decimâ tertiâ.

n hoc mundo tranquillissimâ pace fruitur Papa, & sibi pauonis instar caudam intuentis ne prosequente, mirificè placet, vindicis Dei æquissimo & occultissimo iudicio damnatus

loco pellitur. Hac de causâ claues ei angelus eripit, ne quod posthac ligârit, coram Deo li quodque soluerit, solutum esse queat: quantumuis diu adhuc suam potestatem in hac vitâ r Sic enim multò priùs à Deo Saul quoque damnatus, & reiectus fuerat, quàm regiæ in hoc sedis maiestate excidisset.

De imagine decimâ quartâ.

AGè igitur mi Domine Papa, quia diuino iudicio iam pridem condemnatus es, hum que te maiestate, & autoritate priuatum iri scito. Et hoc quidem facinus cataphractu perpetrabit, qui non tam ferreis, & humanâ solertiâ fabricatis armis, quàm cœlesti armatu tatis cingulo, iustitiæ thorace, calceis ad Euangelium pacis adornatis, fidei clypeo, saluti Spiritus denique gladio, oraculis diuinis instructus erit, Ephes. 6. Nostræ enim militiæ ar sunt carnalia, sed insigne robur diuinitus habent contra omnes conatus, & machination ad extinguendam Dei cognitionem mali suscipiunt, 2. Cor. 10. Ideoque arma omnia sunt & septena, quæ ipsa Dei manus in cœlo moderatur, vt spiritualia eadem esse, & Spiritus san ac potentiam in verbo diuino contineri, sciamus.

De imagine decimâ quintâ.

QVòd si tantus in Papam impetus fiat ignito Spiritus sancti gladio, id est, verbo De cœlestis Spiritus candentibus linguis immissum prædicari iussit, manifestum euad imperium bestiam illam esse, quæ caudâ suâ tertiam siderum partem trahens, æternam da nem ingreditur, Apoc. 12 & 17. & vultum quidem haud illiberalem præ se fert: verùm fraudulenter, astutè, & occultè gladium ita morsibus arripit, vt ne ad sanguinis quidem ex fusionem abstinere velit.

De imagine decimâ sextâ.

ANimaduertit Papa, sacræ scripturæ præsidio se non tutum esse, cùm eidem omninò tur, ideo volumine clauso, vndique se vrsorum munimine cingit, & tam è superior inferiori parte, tam à fronte, quàm humeris se iisdem custodiendum tradit, hoc est, militu tutelæ committit, & causam suam hostili volentiâ defendere nititur.

De imagine decimâ septimâ.

HIc cum dæmone Spiritus sanctus certamen instituit, & contra virulentam astutiam corum mendaciorum, ac omnis falsæ doctrinæ, potentia simplicitasque verbi diuini Huius accuratum spectatorem agit concertationis Papa, quippe cuius permultum interest, rum superior discedat.

De imagine decimâ octauâ.

AGè igitur quomodo interibit Papa? & quis occidendi eius modus erit? Ecce tibi, dum licta sua confitentibus aures adhibet, eosque à peccatorum sordibus absolutione hoc est, dum indulgentias, & peccatorum remissionem pro more solito, precio vendit, & ipsemet adire nequit, alios illuc nundinatores ablegat: dum inquam, in hoc negotio inter ret, admirabili eam studio & seueritate animalium longè alacerrimum, quod vnicornem adoritur. Quæ quid significet bestia, 92. Psalmus exponit: illum si diligenter legeris, com etiam, quæ sequuntur intelliges.

De imagine decimânonâ.

NEgotium illud contra Papam tribus firmissimis columnis insistit, quibus illud ful sustentatur. Prima est verbum Dei, quod in eiusdem manu per cornu innuitur: altera chum refert, qui præsenti animo illud prædicat & concionatur. Sic etiam Isaias cap. 58. p Clama indesinenter, tolle vocem tuam sicut cornu, &c. Tertia columna eiusdem magistra præsentat, qui conciones auditas mente secum accuratè perpendit, ac Monachum protegit, tè παῤῥησίαν concedit, liberamque loquendi copiam facit.

De imagine vigesimâ.

VT autem, quis Monachus ille sit, intelligatur, ideo hîc suis stat vestimentis depictus, & suum, rosam videlicet manu continet: quem vtique censeo Martinum esse Lutherum 40. cap. Esaias inquit: omnem carnem graminis instar esse, idcirco falcem habet, quâ non gramen & herbas, sed & carnem, & quicquid carnale est, demetit. Huic enim publicis conc contradicit, & extirpato eo, Christianæ charitatis ignem iam olim extinctum igniario rel ac denuò accendet.

De imagine vigeſimâ primâ.

aurus hic ærumnoſum,& miſerabile vulgus deſignat, quod ex verbi diuini lectione cogno-
uit, ſe intolerabilibus à Papâ conſcientiæ legibus grauari, & bonorum haudquaquam
is exactionibus, puta continenti nummorum extorſione pro ſacrificiis, confeſsionibus, lacte,
bus redimendis, & id genus aliis grauaminibus iniquiſsimè exhauriri. His de cauſis humi
nbit innuens, huic ſe oneri diutius non eſſe ferendo: ac proinde leuari ſubiectiſsimè rogat.
on exauditur à Papâ, nec quicquam ſuis precibus efficit. Ad hæc ciuilis magiſtratus conniuet,
oppreſſam plebeculam auxilio dignatur, vel Papæ iniuſtiſsimos cenſus prohibere cogitat.

De imagine vigeſimâ ſecundâ.

ſtquàm ſupplices miſeri vulgi preces Papa repudiauit, ex humilimo boue truculentiſsima fa-
a eſt vrſa, quæ numeroſam ſecum ſobolem ducit. Notum enim vniuerſo terrarũ orbi, quan-
pidi vulgi demum conſecuta impatientia, ſiquidem videbat, &c. Faxit Deus vt feliciter o-
edant.

De imagine vigeſimâ tertiâ.

m funeſtus populi furor quotidie acueretur, & ſubinde maior intolerantia fieret, remedium
andem quæri cæptum eſt, & conuentus omnium ordinum VVormatiæ indicebatur. Verùm
mano arbitrio verbum diuinum illic cedere cogebatur, & ſententia non contra, ſed ſecun-
pam ferebatur, ideò equeſtribus copiis, quæ ſupremam ibi poteſtatem exercebant, vrbs eſt
& quia Papæ cauſa iuſta illic, rataque pronunciabatur, ideò vexilla eius paſsim erecta vo-

De imagine vigeſimâ quartâ.

m hæc aguntur, Papæ claues & vexilla vulpecula (id eſt, aulici eius) aufert: id quod du-
lici fit modo. Quidam enim tam inſulsè ac ſtolidè Papam defendunt, vt per illos longè im-
s eius Imperium conſpiciatur quàm per aduerſarios, cuiuſmodi ſunt Sylueſter, Radinus, Ca-
s, Eccius, Emſerus, Alueldinus, Faber, Cochlæus, &c. Nonnulli verò datâ operâ hæc faciunt,
n diutiùs eum conſiſtere non poſſe, vident: quos hîc ſilentio ſupprimere libet.

De imagine vigeſimâ quintâ.

cretum in VVormacienſibus comitiis factum infirmius erat, quàm vt cœleſtibus dogmatis
ſiſteret: idcirco alius atque item tertius conuentus Norinbergæ eſt habitus, vbi non hu-
mnia, ſed æternum Dei verbum, vt quidem ex actis apparet, dominabatur. Quare nec
s turmæ, nec vexilla papiſtica hîc conſpiciuntur, ſed manus aliquot præciſæ, quas circa iſto-
uentuum tempora Ioannes Thomas Habspergenſis nonnullis reſcindi iuſsit: atque in Cæ-
perii contemtum Norinbergam ad nefandum iſtud facinus demonſtrandum, miſit.

De imagine vigeſimâ ſextâ.

ctenus vaticinari citra difficultatem potuimus, cùm oculis omnia noſtris aſpexerimus. Iam
rò ne aberremus, gratia nobis diuina adſit, quia ſeria nunc res agi cœpit. Etenim priuabi-
ſuâ olim maieſtate, dignitate atque opibus: ſpoliabitur voluptate, ac lætitiâ: relinquetur
b omni præſidio amicorũ: deturbabitur de ſuâ arcâ nummaria: crumenam amittet: omni
humanâ ſic carebit ope, & conſolatione, vt & ſolus, & nudus in grauiſsimâ ſolicitudine
nec non in ſqualore, ac luctu miſerandum in modum iaceat. (Fortaſsis eius membra, & cu-
olliùs, lautiusque curabuntur: ego verò difficulter illud crediderim.) Quinetiam pauper-
c ruſticus eum deriſui habebit, ac ſannis excipiet. Siquidem in eo complementum ſuum ha-
uod 18. Apocal. ſcriptum, legere potes.

De imagine vigeſimâ ſeptimâ.

: prætereuntis ſubitò tempeſtatis inſtar calamitas hæc finietur, ſed durabilis erit, & conſtans,
onec aliquando fateatur Papa, ſe non ouicularum dominum, ſed indignum fuiſſe miniſtrũ,
inus eius titulus ſonat: ſeruus ſeruorum Dei:) Deum verò vnum ſacro ſuo verbo Reipubli-
ſtianæ præſidere, eamque gubernare: quæ tamen, ipſo Papâ multò ſit potior ac præſtantior.
uam hîc ipſe detrahit coronam, & ouiculis reſtituit. Nec eſt, vt quiſquam ſe terreri patiatur,
s alius rei exitus videatur. Hâc enim vel vniuerſo mundo, adeoque dæmone ipſo inuito,
ndum erit, licet hæc præſens prophetia non extaret.

De imagine vigeſimâ octauâ.

ABſolutis illis, Deus ipſe cælitus quoſdam Apoſtolico muneri præficiet: nec tamen eſ
cœlo argentum, aurum, vel gemmas elaborari cogites, ſed omnem virtutem & dona
tus ſancti corona ſignificat, quæ velut neceſſaria ad Apoſtolicum officium ſuſtinendum, D.
ac Paulus quoque habuerunt.

De imagine vigeſimâ nonâ.

QVòd ſi tales verbi diuini miniſtri extiterint, ſuus etiam rurſum honor, & obſeruan
tribuetur. Nam eiuſmodi homines erunt, de quibus Chriſtus dixit: Qui vos recipit,
cipit: & qui vos contemnit, me contemnit.

De imagine trigeſimâ.

HIc pius Eccleſiæ ſtatus vſque ad Chriſti aduentum durabit, qui Apoc. 5. ſeptem cornua
Agnus appellatur. Huic iſti verbi diuini Miniſtri ſuam coronam, id eſt, officium co
tent, & poteſtatem traditam reſtituent, editâ ratione lucri, quod pecuniâ ſibi à diſcedente
relictâ, comparârunt. Atque ſic omnem poteſtatem terrenam Chriſtus accipiet, ſuoque Patr
mendabit: quo cum & ipſe, & nos in æternum regnabimus: id quod nobis quamprimùn
concedere clementer velit. Amen.

Abbas Ioachimus ſuper Eſaiam.

SEcundùm hoc primum fuit regnum Aſsyriorum: 2. Chaldæorum: 3. Perſarum: 4. M
num: ac qualitercunque ſe habeat iſta varietas, non videtur ampliùs transferendum pote
perium, ſed potiùs internis furorib. tabeſcendũ. Nam ut in veteri Teſtamẽto peccati radix
chus, 1. Macha. 1. finem Iudaicis dedit hiſtoriis: ſic & in nouo perditionis filius præliis Ger
rum. Vnde & legitur Eſa. 18. Deferetur munus Domino à populo dilacerato & terribili: po
non eſt alius cuius diripuerũt flumina terrã Iuda. Nullus enim populorũ legitur ad tantã a
dinem perduxiſſe Romanam Eccleſiam ſicut domeſticus Alemannus: & idcircò inter di
num turbines irruentes, durum quisque præuideat, ne poſt occubitum aquilæ ſiue caſum, T
nicum ſolium ad vota diuertens varia conquaſſetur. Vnde Eſaias 47. Deſcende ab elato f
ſede in terrâ diuino proſtranda iudicio: quia non vocaberis vltrà domina regnorum: vt n
nùs ſit imperii lubricum, quàm fuerit altitudo. Quantum inquit Apoc. glorificauit ſe, tant
tum ſibi tormentum & luctum. Apoc. 18.

Idem. Moguntina regio quid in diebus Caroli paſſa fuerit, nequaquam Spiritus indic
pontem eius vaſtiſsimum ſub hora permodica, ignea facie conſumſit: illud futurum, pro
indicans, quòd fremitus Theotonicus frangi vel reprimi debeat ſub aquilæ temporibus poſte
In partibus iſtis non leuis tribulatio renaſcenda præſcribitur inter Saxones & Sueuos: ſed
mana Eccleſia caſura in petram ſcandali, Eſa. 8. videat, ſi de acceptandis & improbandis ele
bus principum confuſionis maculam non incurrit: qui tangit picem, inquinatur ab ea, inq
cle. 22. Qui docet fatuum, quaſi qui conglutinat teſtas: qui communicat ſuperbo, induet ſu
am, Eccle. 13.

Iuxta Merlinum. Quanta bella per aquilam Ezech. 13. plumeſcentem & Leonem Sax
inter Colonienſes & Guormatienſes diuiſa materia, & inter Duces ſurgere habeant, finali
tus poſteris indicabit: quia neceſſe eſt, vt Leonis abſorpta fiducia lentus volatus aquilæ recal

Idem. Etſi à Petri nauiculâ toleratur pro tempore Spiritus tempeſtatis: illud magis t
Eccleſiam, quòd inter viros prælaticos & potentes Liuonica puritas hæretica fœditate ſorde

Idem. Totum tempus poſteritatis aquilæ decedentis vſque ad filii perditionis origine
erit vniuerſalis iniquitas, nomen præfinitionis includit.

Omnis hæc Regum collectio etſi adornat Eccleſiam, fidem roborat, perfidiamque
quitur & infirmat: tamen cùm vertetur & miſcebitur Spiritus vertiginis inter eos, nudam e
cient, & quaſi Petri nauiculam in ſtagno Geneſarico (Marci 6. fluctibus & flatibus variæ
tationis exponent.

Idem. Non ambigimus, omnes ſeculi per circuitum regiones propter malitiam ſexti t
ris & ætatis à gentibus infidelibus feriendas: & idcircò quia communis exceſſus eſt omnium
uerſalis erit & tranſitus flagellorum. Vidi, Apoc. 19. inquit, beſtiam, & reges terræ congr
ad faciendum prælium cum illo, qui ſedebat in equo. Intra Eccleſiam Romanam ſunt merc
plurimi, non paſtores: qui etiam beſtiæ dicuntur à vaſtando: dracones à ſæuiendo: ſtruthion
mulando: ſirenæ à luxuriando: piloſi, & appropinquis amando.

Sunt hæc nominum quorundã inferiùs poſitorum explicatio, quæ margini fuit appenſa ſuper Eſa.

Ic

em. Exterminabunt ſeculum, vt non ipſum vltrà incolat filius hominis. (Non, inquit, po-
tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi: ſed beſtiæ, dracones, & ſtruthiones, Sirenæ, vlu-
pilosi) dæmones vtique infernales: ſed videant ſummi Pontifices, ne ſermo propheticus
eos: quia in Chriſtiano populo plures ſunt, qui huiuſmodi reptilia repræſentant, & quia ta-
odie repletur Eccleſia, timendum eſt, ne ſub confuſione maris imperii & fluctuum infideli-
tum irreparabilem faciat nauis Petri, vnde & ſequitur : (obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo,
n non ſplenduit in lumine ſuo: & ſtellæ retraxerunt ſplendorem ſuum) in exterminio my-
abylonis mundanæ, videlicet multitudinis carnaliter ambulantis neceſſe eſt, vt non ſolùm
ces, ſed & tabernaculum, & Leuitæ, laicus & religioſus quilibet tenebras tribulationis in-
.
dem. Tranſcendit enim Papale prætorium cunctas curias in calumnioſis litibus & quæſti-
orquendis : & idcircò diripiendum prædicitur à fluminibus preſſurarum ſuperuenienti-
orbi. Vnde legitur: intrauit Ieſus templum, & flagellum faciens de reſticulis, eiecit emen
endentes.
dem. Apoc. 17 Mulier auro inaurata indifferenter cum terræ Principibus fornicatur. Roma-
eſia iſta eſt, quæ in Babylonem vitæ confuſione transfuſa mœchatur.
ota de occidentali Eccleſia, quam & ſpiritualiter & temporaliter, vt malitioſam abolendam

antiquus inquit, Clerus erat largus pauperibus, ſobrius, iuſtus oppreſsis, perfectus Deo, ſed
t modernus auerſus, ipſa eorum irregularitas oſtendit. Iob 26. Væ mihi qui tacui, quia vir
s labiis ego ſum.) Vates iſte typum gerit præſentium clericorum, qui licet intelligant fide
um, tamen ſe fœdis actibus inuoluunt.
ibilabit dominus muſcæ, quæ eſt in extremo fluminum Ægypti & apis, quæ eſt in terra Aſſur
i enim colebant Bel Deum muſcarum: Aſſyrii Apem, quæ naſcitur ex tauro. Sibilus hic eſt
vocationis Domini ad muſcam & apem, Francos & Theutonicos figurantes, ac ſi Aſſyrios
ptios alterutrum inuidentes: ſed conſpirantes contra Eccleſiam Apoſtatricem in Pontifi-
ellicoſis.
ominus ergò iſtos duos populos, Francos & Germanos non ſolùm in Idolatras & hæreticos
, ſed etiam Italicos fidem operibus corrumpentes in furoris virga caſtigat.
Proiecit de cœlo in terram inclytam Iſraël, nec eſt recordatus ſcabelli pedum eius : Simi-
Græcorum Eccleſiæ datæ ſunt in manus Perſarum propter hæreſium Anconam.

cta Patarenica non ſic de facili poterit extirpari, quin ſuas propagationes vſque ad filium
nis extendat. Videat Petri ſedes, ne ſub Italico præſide poſt aquilam ſurrecturo, adeò re-
culum de Liguribus & finitimis impleatur, vt vitibus ſuffocatis à vepribus, ipſa minùs ha-
quoſcunque conatus fidelium erui, quàm inuolui.
uid Rex operto capite & nudis pedibus incedebat contra filium repugnantem, & Petrus
tyrannum domeſticum, ſtipendiariam beſtiam armare contendet?
l Petrum dictum fuit, cùm ſenueris, alius te cinget, & ducet quò tu non vis.
gl. c. Secundum hoc, videtur Romanum Imperium euertendum, priuſquàm reueletur
ſtus. Et legitur, quòd Roma non habet à gentibus deſtrui, ſed in ſemetipſa diſsidiis liti-
naceraṙi.
alechitæ Romanos Idololatras præfigurant, Num. 24.
c per hoc datur intelligi, non poſſe aquilam, vel prolem præpoſteram veram cum Petri Vi-
ut (Heſter 3.) nec Haman cum primario Mardochæo, habere concordiam, niſi vel beſti-
egni viſceribus euomant, vel in ſui diſpendium redimant, vel affligant. Regius vltrò Deus,
l deſeret incorreptum, ad gentem fallacem mittet Aſſyrium, orbis totius malleum & bacu-
piorum.
id dicam de ſummo Pontifice Aarone, qui modernos præſules repræſentat, qui ad inſtan-
puli, qui egreſſus fuerat de Ægypto, vitulum conflauit & ſculptile, Exodi 32. quod totum
m decretalium ſiue legum referendum eſt, in quo omnis dolus & calumnia perſeuerat: ac
curia ſedis Petri nullum pontificat, qui huius ſimulachra non adorat.

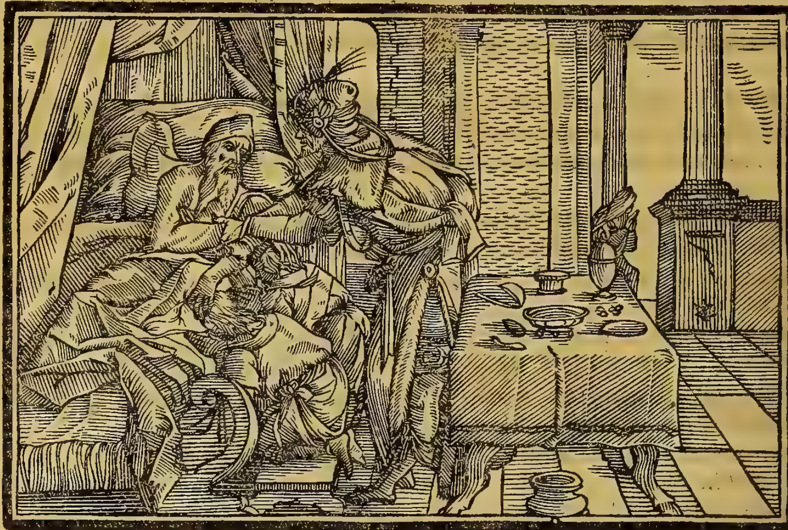
Abbas Ioachimus de Concordia vtriuſque TT.

manus Pontifex, qui eſt caput omnium Epiſcoporum, non conſueuerat vocare Epiſcopos
ios, ſed fratres: nimirùm quia maioris humilitatis eſt, velle habere fratres quàm filios: co-
quàm hæredes. Sicut & Dominus noſter Ieſus Chriſtus dignatus eſt Apoſtolos vocare fra-
it primogenitus in multis fratribus. Non enim ita recipit ordo rationis miniſtrare patres
o modo fratres fratribus ſuis minoribus ſe. Quinimò iſtud laudatur omninò, illud abſur-
m, & quaſi deteſtandum videtur.
m contra ſacerdotes recipientes pecuniam ſanctorum in templũ illatã, ſed non inſtaurantes
ta tẽpli, prorumpit Ioachimus in hæc verba: Nimirũ ſi cleri domitor mittatur de cœlo, quia

omnia

omnia mala veniunt ob culpam cleri: nam populus Christianus ecclesias dotauit in pauper
mentum, cultusque diuini augmentum, non in constructiones arcium, vel castrorum, no
mu'andas diuitias, aut ditandos propinquos. Christus se obtulit occisoribus, & tu de pre
guinis eius extruis roborias ad bellandum: Christus in infimo præsepio iacere voluit, tu in
dibus & turribus delectaris. Hinc per prophetam dicit Dominus: Isti ædificabunt, & ego
am, & vocabuntur termini impietatis.

Ibidem. Reuerendum mysterium hoc non segniter est intuendum, quo filiis Ioseph
ses & Ephraim
latis duobus brac
nedixit Iacob po
nistram super ma
qui sibi erat col
ad dextram: d
super minorem
pater locauerat
itram. Admira
vix sufficimus, si
ra, ordines, & di
notamus. Te
quòd opera sig
distinguunt:
quòd ita sibi à pr
que ad vltimum
& inde sigillati
priè succedunt p
gradus vicissim,

Christum, alter Spiritum sanctum significet. Dignitates etiam ita per singulas binas perso
stinguuntur, vt personæ significantes Christum, eis, quæ significant Spiritum sanctum, vicissi
ponantur & supponantur, secundum illud Apostolicum, quo nos inuicem præuenire iu
bonis.

Hæc autem tanta arte sunt distincta, vt in eis magna opera Domini, exquisita in om
luntates eius intelligamus. Tanta enim sorte Ephraim & Manasse Deus coæquauit alteru
præponendo, vt neuter admiserit quod habuit, sed accipiendo quod non erat. Si enim iun
ceretur ad dextram, & maior ad sinistram ex toto, vel alter primogenita perderet vt Ruben
ter ordine turbato suo ad superiora transiret. Sed quasi media manens gratia coæquauit v
vt alter esset prælatus ordine: alter maiori sibi collata benedictione, & sic alter alterum h
addisceret, & neuter alteri inuidere posset. Spiritualiter autem in Manasse humanitas Chr
Ephraim Spiritus sanctus designatur. Innuunt autem ista, obliuisci seu declinare mala: &
seu fructificare in bono. Quorum principium spectat ad legem, alterum ad gratiam: illud
cursorem Domini, secundum ad Dominum præcursoris: illud ad baptismum aquæ Ioann
rum ad baptisma spirituale Christi.

Præcessit quidem tempore Lex, sed Gratia dignitate præponitur: Prior tempore erat I
Christo, tamen Christus ante illum erat: Præcessit natiuitas resurrectionem, tamen
præstat.

Sic filius Dei altissimi seipsum sponte exinaniuit formam serui accipiens, dans S
sancto quicquid erat honoris & gloriæ, sibi per omnia partem inferiorem retinens. Baptiz
aquâ, vt nos renasceremur ex Spiritu: ipse deleuit nostram culpam, vt in nobis esset fructus
Præcessit ergò in carne natiuitas Christi, secuta est natiuitas Spiritualis: & ecce quæ erat pri
cta est vltima, & vltima prima, & quidem vtraque per Spiritum sanctum, secundum quod
im & Manasse ambo ab vno viro iusto, qui illum Spiritum typicè designat, processerunt.

Voluit autem Deus Pater præferre opus Spiritus sancti tanquam, sine quo non e
dicente Domino: Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam: & in tantum Fili
titypus Manasse) voluit sibi præferri Spiritum sanctum, vt dixerit: Qui dixerit verbum co
lium hominis, remittetur ei: qui autem contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque
in futurum. De quo plura vide apud ips. auth.

Idem. Sciendum, quòd sub quinto signaculo facta est primò mentio de Babylone, ni
quia multitudo Christianorum, quæ à principio Ecclesiæ pro maiori quantitate bonorum d
terat Hierusalem, iam nunc pro infinita numerositate malorũ dicenda est potiùs Babylon:
uis nec tunc defuerint, qui pertinerent ad Babylonem, nec modò qui pertinent ad Hierusal

Idem. Quantum secundum coaptationem concordiæ existimare queo, si pax co
tur ab his malis vsq; annum millesimum ducentesimum incarnationis Dominicæ: exinde n
tò ista fiant, suspecta mihi sunt omnibus modis omnia & tempora & momenta.

Idem. Nunc autem ipsius Ecclesiæ exigentibus culpis, hi qui successerunt in ipso ordin
dotali, nihil penè habentes de imitatione cælestis hominis, terreni sunt omninò & terrena

n ingredientes per Deum ad altare, sed per homines: non intuitu diuini lucri, sed obtentu s temporalis: neque enim quærunt pascere gregem sed seipsos, nec lactare paruulos, sed do- in plebe.

dem. Quàm verò longè sit omnis moderna religio à forma primitiuæ ecclesiæ, ex multis in- poteft.

dem. Modò denigrata est facies eorum super carbones, quia plena sunt corda eorum acidia, ationibus malis, vnde & non sunt cogniti in plateis. Quia non est doctrina inter eos, & ho- unt seculares. Sed & cutis eorum adhæsit ossibus pro fame, & facta est quasi lignum: quia quòd seipsos non reficiunt lectionibus diuinis, nihil se ostendunt habere de vita monastica, uàm habitum exteriorem.

dem. Quòd autem diximus, ordinem quartum, qui est Eremitarum & virginum, profi- defecisse, timendum est potiùs quàm dicendum: etenim aperta perfectio gloriationem pa- iatio exultationem, exultationem verò comitatur ruina: quia scriptum est: ante ruinam r cor. Igitur ordo iste quartus, qui designatur in sideribus cæli, quarto quidem tempore ed mox defecit, non quidem in se, qui perseuerat vsque in finem, sed in illa claritate, & in , in quibus visus est floruisse ad horam: haud dubium, quòd propter malitiam inhabitan- psis. Igitur in sole & luna & stellis Ecclesia contemplatiua designatur, & illa vtique Eccle- designatur in muliere amicta sole, & de qua scriptum est in canticis canticorum: Quæ est progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castro- s ordinata. Quo etenim modo? quia tria quædam genera monachorum, quorum alii in ii in Helisæo, alii in filiis Prophetarũ, qui simul degebant in Hiericho sub Helisæo Prophe ata sunt, in vna erant Ecclesia copulanda. Sic vnam Ioannes mulierem describit, quatenus telligamus eos, qui modis omnibus adhærent Christo, eumq; perfectiùs induentes, se- Apostolum, nihil in mundanis facultatibus quærunt: in luna quæ sub pedibus manet, manentes communiter sub viris Spiritualibus designatis in stellis, sicut & nostris faciunt ous, obedientes erant. Excepto quòd illis nulla erat possessio, aut possessionum anxietas, mporibus istis: sed summa & vna paupertatis voluntas.

Idem. Nec putes ambitione monachum non esse tentandum, quòd mortuus est mundo: l, si malus est, ambitiosius monacho, nihil auarius inuenitur.

n loquens de pastoribus qui pascunt semetipsos, dicit, quòd auferet Dominus gregem su- nibus eorum, vt pastores non pascant vltrà greges, nec semetipsos. Quod quàm sit me- Prælatis Ecclesiarum, ipsi videant.

m. Ipse textus Apocalypsis instruit, quomodo mulier auro inaurata indifferenter cum cipibus effœminatis moribus fornicetur. Romana (ni fallor) Ecclesia ista est, quæ in Ba- vitæ confusione transfusa mœchatur cum lapide & cum ligno frondoso: prosternaberis

m de Salomone loquens inquit: Ad prælatos huius temporis non ambigo referendum, est tam auara cupiditas, tam superba carnalitas, vt de rerum abundantia, vel abusu cæte- ritas corrumpatur.

m in libro de Flore gratias refert Deo, qui dignatus esset eum superioribus creare tempori- ueniret, atq; non inspiceret tam iniquam per ipsum præuisam hominum peruersitatem, icans, quòd hoc tempore quinti & sexti status pauci homines absque cæcitate essent per- ideoque de huiusmodi nostro per eum præuiso malo ingenti afflictus fuerat compas-

Idem Abbas Ioachimus super Prophetam Ieremiam in prologo.

, quòd Sacerdotes & Pontifices, & præcipuè Ecclesiæ Romanæ captiuari, & pati necesse rincipe Reipublicæ.

Comm. super Ierem. c. 1. Quòd summus Pontifex & Clerus siue Ecclesia carnalis dicit: na, & Vidua non sum, sed mater omnium Ecclesiarum & magistra, & luctum non vi- icis ac filiis.

d Romana Ecclesia generalis scilicet in partibus Aquilonis fixit sedem: idcircò non im- de creuit in gloria, inde præstoletur & pœnam.

l secundo loco ipsi Prælati superbi contra Catholicam dignitatem & Apostolicam sedem unt. Hoc de Iesuitis quidam dictum volunt.

em. Quòd Salomon senescens idololatra fuit: idem de senescente Ecclesia dicere possu-

. Quòd qui in ollam infernalem semel ceciderit, ampliùs inde non exibit, nec diabolus fla- s, quia ipse etiam cum aliis vrgetur ad pœnam, vbi quasi torrens, & valida sulphuris, & ehemens est, & perpetua pœna ignis inferni.

m. Quòd Imperatores Reipublicæ olim pro Christo paupere suæ dignitatis tunicam exu- erunt eum quasi nouum hominem in Syluestro: nunc autem necesse est, vt nudus ab eis & Petrus effugiat, scilicet summus Pontifex bonis temporalibus spoliatus, & cum filiis ca-

Ibidem

Ibidem. Quòd culpa à pastoribus deriuatur ad alios, & ideò necesse est, vt à sanctuari incipiat, vt sic suspensis capitibus populorum ira Dei deseuiat.

Ibidem cap. 2. Quòd Deus minùs puniet laicos, quàm clericos, & prælatos, quia mi Dei voluntate cognouerunt.

Ibidem. Quòd Principes Alemannorum iura temporalia excutient ab Ecclesia Rom

Ibidem. Quòd futurum est prorsus, vt orta discordia inter Principes, non tantùm ab rio Ecclesia corruat, verùm etiam à Galliarum regno diffidat: vt vnde fuit erecta, & prouecta riam, inde deiecta & despecta veniat in rapinam.

Ibidem. Quòd Ecclesia de Dei potentia & doctrina diffidens, sequetur vias & studi Principum & diuitum.

Ibidem. Quòd datur consilium sanum ipsi Ecclesiæ, vt non moretur & pigeat vias gotiosas fugere, & à se auferre: quia absque temporalibus efficienda est in proximo nota.

Ibidem. Quòd Ecclesia priùs confundenda, & spolianda, & prædanda ac captiuand Imperio, haud dubium.

Ibidem. Quòd Ecclesia putabit, vt Imperium Alemannorum, & regnum Franciæ uorem impenderent, & à cunctis molestiis eam liberarent: sed nihil ab eis habebit prosperu datis sceleribus eius.

Ibidem. Quòd si Ecclesia vniuersalis Romana præstolabitur auxilium à Francis, similiter si confidens & attendens protectionem ab Alemannis, deficiet.

Ibidem. Quòd potior esset vnus presbyter bonus mille malis: quia vnus persequ mille ex hostibus, & duo fugarent decem millia vitiorum.

Ibidem. Quòd mali sacerdotes percutientur virga Reipublicæ, scilicet ab Imperio poralibus: ab infidelibus in corporibus: in fide & spiritualibus ab hæreticis.

Ibidem. Quòd Ecclesia affligetur in temporalibus & spiritualibus, exterioribus & oribus, charis & filiis, vt omnis rubigo malitiæ & nequitiæ eius expurgetur.

Ibidem. Quòd proxima est futura tribulatio, in qua Dei terræ, id est, prælati E qui nimis eleuati sunt, in dignitatibus & diuitiis suis se extollendo, confundantur, & ca vt fures: ac per hoc nec sibi, nec subiectæ plebi auxilium in afflictionis tempore c tur.

Ibidem. Quòd Ecclesia Sacerdotum assuetudine prauitatis vilescit & contemnitu quærens superbè viuere & carnaliter sapere, dum confidit in terrenis diuitiis, confundetur cum filiis sceleratis.

Ibidem. Quòd Assur seu Assyria Alemanniam, & Ægyptus Franciam significat, bus Ecclesia confundetur, discooperta eius iniquitate.

Ibidem. Quòd tyranni mundi arguent Ecclesiam, quòd non iustè actiones tem exerceat: vnde temporalibus ab eis priuabitur.

Ibidem. Quòd sæpè Ecclesia à prædicatoribus veritatis, & maximè à scripturis sanc tatur, vt terrena spolia vitiaque abiiciat: sed ipsa velut opulenta, & indurata aures obturat, patére discrimini, quàm parére saluti.

Ibidem. Quòd infantia Salomonis feruorem Eccclesiæ primitiuæ senectus verò tem Ecclesiæ statum ferè penitus corruptum significat.

Ibidem. Quòd ipsa carnalis Ecclesia quantò magis sagittis reprehensionis, & exhort impetitur, eò plùs in vitiorum menstruis inuenitnr.

Ibidem c. 3. Quòd Romana Ecclesia, ac si altera tribus Iuda, recessit à Christo, id est a fidei iam professæ.

Ibidem. Quòd ex frequentia legatorum suorum Ecclesia vilescet: quia docendo, & cando vias nequitiæ suæ Simoniacæ ignominiam suæ prauitatis aperiet.

Vnde principes seculares eam spoliabunt, & inter se diuident bona temporalia, & ipsius.

Ibidem. Quòd auctor vsque modò prohibitus est ex lege, reuelare & denudare ign am suæ matris Ecclesiæ, sed nunc cogitur prodere eius iniquitates. Ait enim, pudorem mihi quia meæ matris pudenda denudo.

Ibidem. Quòd tales dirigentur & venient filii ipsius matris Ecclesiæ, vt suam aperien litiam frontem improbæ meretricis sic atterant, vt iusticiam quoque reputent, quòd gent.

Ibidem. Quòd non est ciuitas, non oppidum, non villa, non locus, vbi Ecclesia benefici buta non exigat. In cunctis enim vult habere præbendas, & redditus indeficientes, vt ipsi asticì fieri possint viri famosi, & præesse in curribus Pharaonis.

Ibidem. Quòd oppressi ab Ecclesiasticis clamant ad Deum, dicentes: ô Deus, quóusq vindicas sanguinem innocentum sub altari clamantium?

Ibidem. Quòd propter auaritiam & vitia prælatorum & curiæ, viri spirituales pro tur, ne arguere præsumant ipsos prælatos, & Ecclesiæ pastores.

Ibidem. Quòd in tantum processit superbia legatorum, & arrogantia prælatorum, hiberent Doctores spirituales vitæ verbum effundere.

dem. Quòd ipsi Prælati,& Ecclesia carnalis erubescere deberent ad redargutionem virorum
lium, & Doctorum, & à culpa desistere. Sed quia factus est eis frons meretricis, & induruit
nolunt erubescere.
dem. Quòd per Israël intelligitur Ecclesia Græcorum, & per Iuda Ecclesia Latinorum, qua-
na dicitur aduersatrix, secunda verò præuaricatrix: nam aliud est auerti à fide, & aliud est
cari in opere.
dem c. 4. Quòd propter malitiam clericorum, & prælatorum terram corrumpentium for-
usto Dei iudicio permittitur, Leonem, id est, Imperatorem Alemanniæ ascendere contra
n Latinam, qui eam desolatam faciet & absque habitatore, scilicet prælatis & cultoribus fi-
cclesias vastabit incredibili contritione.
lem. Quòd Ecclesia deberet leuare oculos suos ad Dominum, & ad Christum ingeminare
quia necesse est tandem, vt ipsa Ecclesia, & præsertim Romana sic excocta & afflicta rema-
on adijciat vltrà magnificare fimbrias suas super terram.
em. Quòd in proxima tribulatione ita militia secularis Reipublicæ custodiet aditus & e-
cclesiæ, præcipuè Romæ, vt Ecclesiasticus nullus fugiat, sed bibat vnusquisque de calice
is.
em. Quòd prædicti Vastatores spoliabunt Ecclesias & monasteria, vastando omnia, ita
iuersalis Ecclesia, tam laici, quàm Ecclesiastici lugebunt.
em. Quòd tempore instantis tribulationis, in fine secundi status, peribit fortitudo, & sa-
mmi Pontificis & Prælatorum: & obstupescent sacerdotes, Priores, Abbates, Magistri &
consternabuntur præ magnitudine, & acerbitate tribulationis.
em. Quòd in magnam dementiam, & cordis cæcitatem deueniet tam populus quàm Sa-
non cognoscant tempus visitationis suæ, scilicet diuinæ iræ, & tribulationis contra eos.
em. Quòd necesse est, vt à Prælatis (à quibus processit malitia) veluti à sanctuario, cædes
s emergat.
em. Quòd corda Prælatorum, & ferè omnium Ecclesiasticorum obstupescent, videntium
conuerti ad pœnitentiam in ipsa tribulatione, & ipsi pauebunt, & peribunt.
em. Quòd ventura est tempestas Reipublicæ, id est, Imperij contra Ecclesiam meretricem,
endam scoriam fornicationis, & cupiditatis eius.
m. Quòd Ecclesia Latina, & Romana grauiora quàm Græca passura est in proximo:
iora commisit.
m. Quòd surget populus Patarenus & sequaces eius contra Ecclesiam, & populum Chri-
qui non solùm laicos, & clericos, sed etiam religiosos assument & persequentur.
m. Quòd Imperium Alemannorum corruet & deficiet.
m. Quòd Imperator, qui dicetur X I. cornu, humiliabit tria regna Italici Imperij, videlicet
n cum filijs, Laicorum cum cæteris, Religiosorum cum suis æmulis.
m. Quòd priùs disrumpenda est sepes Imperij, ex cuius amotione diripitur gentibus de-
inea, id est, Ecclesia generalis.
m. Quòd plurimæ Ecclesiæ, & monasteria deficient in proximo flagello, vt nec clericus,
sus permaneat: & forsan si fuerit, non sic viuat, sicut & nouit: quia propter hoc non fa-
onsummationem, sed relinquet semen.
m. Quòd quantumcunque Ecclesia se venustet, & de peccatis excuset: tamen habetur
, quia aliud ore innuit, quàm corde prætendit.
n. Quòd Aquila grandis, & magnarum alarum, scilicet Imperator Alemanniæ, percu-
am, vt vnde aliquando protecta erat, inde etiam flagelletur, & sic destituta subsidijs dire-
at viatorum.
n cap. 5. Quòd Dominus non faciet consummationem, donec noua oriantur, & veniat
s fructum bonum, videlicet reformatio.
m. Quòd futurum est omninò, vt vallata vndique Ecclesia, & præcipuè Romana, videat
ontifex, ne capiatur cum filijs & exoculatis eis ducatur vinctus in Babylonem confusio-
Quòd legati Ecclesiæ sunt equi emissarij impudenter per prouincias discurrendo, benefi-
endas acquirendo, & prælatorum dignitates vsurpando: quos visitabit Dominus expel-
opagines vsque in tertiam generationem eorum auferendo.
n. Quòd carnales, & præsertim Ecclesiastici, licet videantur facere pœnitentiam, menti-
a falsò pœnitentiam agunt, nec corriguntur, quamuis percutiantur, quia indurant faci-
supra petram.
n. Quòd si Prædicatores qui mittentur, bene considerent acta Ecclesiæ, inuenient laicos
ini contemnentes: & religiosi, quò plus nouerunt, eò ampliùs negligunt. Nam con-
ugum regulæ, ruperunt vincula obedientiæ.
n cap. 6. Quòd Alemanni, velut noui Chaldæi, insurgent contra Ecclesiam auferendo o-
temporalia, & flagellando crudeliter personas Ecclesiasticas & puniendo: & hoc faci-
abuntur se obsequium præstare Deo.
n. Quòd quia ferè omnes status, tam Ecclesiasticus, quàm secularis, dolosi & auari sunt:
nt prædicantibus, & annunciantibus eis futurum flagellum & vastationem, sed

magis eos deridebunt: & quoniam putant semper carnaliter viuere, idcirco corruent.

Ibidem cap. 7. Quòd quidam de indulgentia Ecclesiæ in tantum præsumebant, vt nu apponerent ab iniquitate cessare, sed magis ac magis se vitijs & malitijs immiscebant.

Ibidem. Quòd quidam Ecclesiasticorum in tantum extulerant templum B. Petri R quasi hæreticus haberetur, qui Petri limina non visitaret, & ad hoc alios inuitabant.

Ibidem cap. 8. Quòd Romanus Pontifex in typo Iob, à Prælatis vsque ad laicos prem etiam in proprio corpore, sedebit in sterquilinio abiectus & vilissimus, nudus temporalibu gio decôre indignus.

Ibidem. Quòd propter stipendia temporalia, & corporis necessaria nonnulli religio trant, & non propter paupertatem Domini æmulandam, quæ sola perfectos facit.

Ibidem. Quòd nullus scribarum & legisperitus, & legistæ de futuris malis sibi, & Eccl bit, aut vias correxit: sed vnusquisque cursum suum currit, id est, ad fauorem & ad petenti bendarum, in quibus cæcati mendacia, & inutilia, & attractiua temporalium scripserun reuolue libros, & decretalia, & nosces.

Ibidem. Quòd à beato Gregorio vsque ad hæc tempora, in quibus reuelandus est no prædicantium in Ieremia designatus, nemo comparuit, qui populum Domini erudiret, vel grederetur ad Euangelium veritatis.

Ibidem. Quòd dulcedo temporalium Ecclesiæ egressa fuit ab Imperio: sed nunc ob su Ecclesiasticorum, temporalia relabuntur in ipsum Imperium, non solùm vt priùs, sed etia tò opulentiùs.

Ibidem. Quòd licet temporalia dulcia fuerint Ecclesiæ in principio, nunc in fine eru amara: quia auferentur eis cum magno dolore.

Ibidem. Quòd non solùm temporalia amittet Ecclesia, verùm etiam ipsi Ecclesiastici runt in proprijs personis Imperio & paganis.

Ibidem cap. 9. Quòd cauendum est Ecclesiæ & summo Pontifici, ne periculis ex fals bus Cardinalibus & Episcopis ac legatis expiret.

Ibidem c. 10. Quòd ab Aquilone, scilicet à reprobatis, & Alemannis veniet afflictio & tio magna gentium perfidarum, vt ponant Ecclesias Romanæ sedis desolatas & deprædata quia non audierunt verbum Domini: secundò, quia tepidi sunt: tertiò, quia quærunt quæ & non quæ Dei.

Ibidem cap. 11. Quòd Ecclesia Romana, quantum se glorificauit, & in delicijs fuit & tantum pati habet. Nam ab Alemannis spoliabitur, à Saracenis lacerabitur, & ab hæreticis Christianis impugnabitur.

Ibidem. Quòd Sacerdotes carnales nunc non offerunt sacrificia laudum pro cœlesti mijs, sed pro lucris temporalibus.

Ibidem. Quòd Ecclesia Romana dicitur domina gentium propter eius superbiam, qu legatos, Cardinales, & alios in vniuerso mundo, cum literis Apostolicis. Sed quia non cog humiliari desipuit, exardescet super eam furor immanis Imperij, ita quòd peccatores in ea ter affligendi & extirpandi sunt.

Ibidē c. 12. Quòd Deus euellet Prælatos & subditos in dicta tribulatione, eos deponen gnitatib. suis, & cæteris temporalib. bonis, eosq; interficiendo, alios bonos substituendo in lo

Ibidem. Quòd auferetur regnū à malis prælatis, & authoritas & potestas prædicandi, & genti facienti fructum dignum pœnitentia, vt quod dicunt ore etiam opere compleant.

Ibidem c. 13. Quòd iuxta dictum Apostoli, habentes victum & vestitum, his conten victum scilicet tenuem, & vestitum ignobilem: ne asinus carnis nostræ stimulatus saturita uiat: vel cultu redditus lenis & nitidus ad ferendas obedientiæ sarcinas impia libertate r Quòd nunc domina Babylon, id est, Ecclesia vestitur cocco & purpura, diues bysso, curia mollibus: idcirco deprimetur.

Ibidem. Quòd Ecclesia instruxit & docuit in sui luxuria, & euersione capitis Prælato stes suos, vt eorū gloriæ æmulatores existerent. Nam sicut à secularibus principibus tempor dè perceperat Ecclesia, sic auidiùs resument ipsi præstita, quasi debita per vsuram.

Ibidem. Quòd Prælati, Subditi & Ecclesiastici indurati in malum, territi timore inua bulationis, in fugam conuertentur, ab eis subtracta substantia temporali, & dispergentur in ita vt non sit eis locus stabilis circumquaque vagantibus. Nam religiosi claustra deseren gient.

Ibidem. Quòd Ecclesia in superbia obliuiscetur Deum, & in abundantia nitetur men

Ibidem. Quòd Ecclesia tribulabitur & flagellabitur, sed indurata non mundabitur au dabitur à peccatis, & ab ea per mortem subtrahentur multi: nec sic corrigetur, sed putrescet catis. Idcirco crebra erit eius contritio, vt ex toto rubigo falsitatis & malitiæ exeat ab ea.

Ibidem. Quòd Prælati, & cæteri Ecclesiastici, & laici studentes & seruientes auaritiæ, gul xuriæ, alijsque vitijs, Dei secreta præuidere, nec credere possunt.

Ibidem. Quòd Ecclesia & vita clericorum translata est tota ad commercia temporalia, laria: & generaliter cum laicis ad peccata.

Ibidem. Quòd necesse est, vt ordo clericalis ad vitam arctiorem transeat, & religiosi alij culo, sed Deo viuant.

Ib

lem cap. 14. Quòd Deus in dicta tribulatione non exaudiet, nec preces & sacrificia acce-
d reprobabit, & puniet eos inducendo quatuor mala, scilicet mortem siue pestem, gla-
nem, & captiuitatem.
lem. Quòd multi sunt hodie, qui laqueis auaritiæ & Simoniæ illaqueati religionem ingre-
& stant in ea propter monilia temporalia, & magis propter vitam & desideria carnalia,
opter honestæ sobrietatis abstinentiam.
lem. Quòd Pontifices Romani dilexerunt mittere legatos suos ob vanam gloriam & a-
, quod Deo displicuit, punire satagens per Reipublicæ iracundiam.
em. Quòd iam multi viri lugent ruinam Ecclesiæ, de quibus dicitur: Reliqui mihi septem
orum, scilicet perfectorum, qui non inclinauerunt genua sua Baal.
m cap. 15. Quòd ex culpa Romanorum Pontificum Reges & Principes terræ æstuabunt
clesiam, & contra tam Prælatos quàm Subditos.
em. Quòd Alemanni venient vastaturi Ecclesiam Romanam, qui non solùm Prælatos
ed etiam sacerdotes & laicos tenebris inuoluant, vt purgetur Ecclesia.
em cap. 16. Quòd laici lætantur cùm malè faciunt, & exultant in rebus pessimis: clerici
quia caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos. Putrescunt religiosi,
i vsui sint apti.
lem. Quòd Ecclesia Romana sub sexto tempore complebit tempora sua, quibus affligatur
is Ecclesijs in spiritu vehementi Dominici furoris, & gladij.
em. Quòd sexto tempore Ecclesia Romana in prædam & seruitutem dabitur nouis Chal-
, Alemannorum Imperio, simul adiunctis falsis Christianis, gentibus Agarenis, & impijs
pseudoque Prophetis.
m. Quòd nunc nullus est in Prælatis, qui laicos à culpa reuocet, nec qui clericorum insani-
iet, aut religiosorum nequitiam zelo diuino contundat.
em cap. 17. Quòd in futuris gentibus infidelibus fornicatores terræ & Babylonis filij,
orum Principes absorbeantur: quia rectus ordo requirit, vt ipsi in fluctibus pereant, qui
iminibus demerserunt.
m. Quòd carnales homines non cœlum sed seculum diligentes, in quo est omnis versu-
t dolus, videre bonum non possunt: quia cœcati in temporalibus non bonum æternum
it, sed malum in seculo palpant: propterea habitabunt in terra salsuginis infernalis.
m. Quòd Ecclesia inuitè relinquet bona temporalia & terrenas diuitias, quas (non rese-
erfluas) incautè diu possedit. Et hoc in dimidio dierum suorum, id est, dum se in eis
iuere putabit.
m. Quòd Ecclesia Romana propter Simoniam & auaritiam Prælatorum spolia tempo-
epublica perdet: propter superbiam & contumaciam punietur & humiliabitur ab infi-
ropter luxuriam prauamque vitam, vel etiam doctrinam à synagoga hæretica & Patare-
quidem iustè, quia noluerunt quiescere ab erroribus seculi, & enormitate peccati.
m. Quòd Dominus confringet Cardinales & Prælatos Ecclesiæ ad nihilum eos redigen-
os instituit, vt fructum cœlestem & non terrenum facerent & saperent: ipsi verò se putri-
iùm Deo reddiderunt: & ideò corruent omnia simul cum vita amittendo.
em. Quòd Ecclesia, si, ne amittat temporalia, resistere conabitur Reipublicæ, in nouissimo
ns apparebit vniuersa amittendo. Nam Romanum Imperium fœderabitur cum Sarra-
elibus, additis sibi pseudoprophetis, sectæ videlicet Patarenæ, & alijs pseudopopulis, sci-
Christianis, & hi omnes insurgent contra Ecclesiam, vt desolatam eam faciant.
m. Quòd dura valdè erit percussio Romanæ Ecclesiæ. Nam priùs temporalia auferentur,
ccidendi in corpore, & vsque ad perditionem animarum.
m. Quòd ferè omnes Principes Christiani, & amici spernent Ecclesiasticos, & efficientur
orum contra eos undique insurgendo.
m. Quòd discedet Imperium Alemannorum ab Ecclesia, & scindetur ipsa Ecclesia Roma-
Capitulum Cardinalium. Nam inter eos orietur discordia. Et pro eo, quod dicitur:
es pastores in mense, id est, quasi vno tempore, & Ecclesia remanebit sine luce, quemad-
iscipuli sine Christo, & interim deprædabitur, & quasi ad nihil redigetur.
m. Quòd apprehendendus est Petrus, scilicet summus Pontifex, & ligandus.
m. Quòd quamuis magna offensa fuerit Sodomitica labes, est tamen maior Simoniaca
cclesiæ: quia illa fuit corruptio, ex qua Sodoma subuersa fuit in momento. Quantò
s Ecclesia in Iuda designata subuertenda est?
em. Quòd peccatum Romanæ & totius Ecclesiæ generalis scribitur in Prophetis, & prædi-
ijs Prophetis citò venturis, scilicet duobus ordinibus ad detegendam ignominiam matris
iæ, scilicet Prælatorum suorum, clericorum & religiosorum, doctrina scilicet Spirituali,
rti, stylo scilicet flagelli punientium.
em cap. 18. Quòd Prælati potentes & superbi deponentur de sedibus dignitatum, & in lo-
m subintrabunt & exaltabuntur humiles: quia carnale sacerdotium & mysterium diru-
t, & spirituale studium erigendum, priùs depositis superbis & indignis.

Ibidem. Quòd futurum est & timendum de populo Christiano, ne persecutio valida g in Petri nauiculam irruat, & non sit ei auxiliator forsitan, qui succurrat: quia omnes runt eam.

Ibidem. Quòd in diebus istis nouissimis, in quibus cadet superbia Prælatorum ambulã delitijs, & cathedræ doctorum carnalium subuertentur, & erunt viri seu riui annunciatores E lij circumquaque per totam Ecclesiam generalem fortes in fide, veraces in doctrina, & vita.

Ibidem. Quòd in dicta tribulatione, quæ repentè veniet, Antichristus mistus per pri Reipublicæ spoliabit clerum temporalibus, ac si Christum vestibus vt Herodes & Pilatus: si dus in cruce dimissus plagis pateat, opprobrijs & flagellis.

Ibidem. Quòd caput populi Christiani sunt Pontifices, manus sacerdotes, pedes alij fi quibus oportet Christum iterum crucifigi. Id quomodo? vide ibi.

Ibidem cap. 19. Quòd quia Ecclesia in malis est obstinata, scilicet per superbiam, auari luxuriam, & similiter populus Christianus: idcirco necessariò dirigetur ordo propheticus, & conterat dura prædicationis monitione superbos Prælatos, auaros clericos, & laicos luxu

Ibidem cap. 20. Quòd summus Pontifex, Cardinales, Doctores, & Prælati valdè dole ortu & profectu illorum virorum Spiritualium, & prædicatorum veritatis, tanquam qui eo licitudine subuertentur vt adulterantes verbum Dei. Vnde non pœnitebit eos, si subuertant ritu homines pestilentes.

Ibidem. Quòd Ecclesia tradenda est in manus Imperij, tam in Sacerdotibus & Prælati in Subiectis, auferendo ab eis omnia bona & thesauros, & multos eorum in captiuitatem cet, ibique morientur sine spe liberationis, & sepelientur sine sonitu.

Ibidem. Quòd Imperium Alemannorum semper extitit nobis Italis durum, dirum & durum in iugo, dirum in virga, & mirum in sceptro: sed necesse est, vt & ipsum ad extrem minus euertat, & perdat, vt ad sonitum ruinæ eius paueant omnes Reges.

Ibidem. Quòd summi Pontifices potiùs, imò valdè dolere deberent de Ecclesia gen peccatis euersa, quam Christus proprio sanguine redemit, & non de illa terrena & manu fac rusalem, euersa & reprobata ab ipso Christo.

Ibidem. Quòd sub Imperatore Alemanno nimis grauis & durus erit luctus de afflicti clesiæ, nec inueniet, qui consoletur eam, ex omnibus charis eius: quia cognitâ malitiâ eius & datâ ignominiâ, eam penitus spernent omnes amici eius.

Ibidem. Quòd in dicta tribulatione ab ipsis Ecclesiasticis magnus fiet clamor de tempo perdendis, & vlulatus de corporibus interficiendis.

Ibidem c. 21. Quòd Prælati Ecclesiæ dicuntur ridiculi, gigantes & gladiatores. Habe gladium excommunicationis, pro quo gladium persecutionis incurrent: & sic ridiculi effec bunt derisui cùm deuastabuntur.

Ibidem. Quòd nunc Ecclesia superba contemnit quæ Dei sunt, obturat aures ne audia sibi nunciantis, vt humiliet se, & sedeat in cinere: sed dicit: Sedeo regina, & vidua non sum, ctum non videbo.

Ibidem. Quòd hodie Prælati Ecclesiæ sunt Pilati & non patres: sunt & latrones, & lupi tini: non viri, sed adulteri, & mercenarij.

Ibidem. Quòd furor Imperij sæuiet in summum Pontificem, Cardinales, & alios Prælat nu validâ.

Ibidem. Quòd Rex Babylonis significat Imperatorem, & Chaldæi Alemannos, in quoru nibus dabit Dominus Ecclesiæ Prælatos, seu summum Pontificẽ & seruos eius, clericos & rel & laicos: quos percutiet Imperator, vnà secum congregatis Agarenis & hæreticis. Nota quo

Ibidem. Quòd Ecclesia non expectat deteriorem Antichristum, quàm carnalem & effo tum Prælatum.

Ibidem cap. 22. Quia à Prælatis & superioribus malum ad subditos diffunditur, ideo sanctuario flagellum incipiet, vt dolente capite doleant pariter & membra.

Ibidem. Quòd summus Pontifex & alij Prælati, qui malè ingrediuntur ad apicem dig iusto Dei iudicio fiet, vt tradantur in manus Imperij, & captiui ducantur.

Ibidem. Quia Prælati & pastores Ecclesiæ Latinæ, & præcipuè Romanæ, iam mortui di in peccatis, videlicet primò in auaritia, secundò in perfidia, tertiò in superbia, & quartò in luxuriæ: ideò propter hæc quadrupliciter punientur: quia eorum opes tollet Respublica, secu dem deijciet synagoga hæretica, tertiò corpora infestabunt Mahumetici, quartò luxurioso ctant dæmonia in inferni voragine.

Ibidem. Quòd, sicut asino post eius mortem primò subtrahitur corium, secundò proijc sterquilinium, tertiò bestijs & auibus datur in cibum, sic erit & adueniet Prælatis mortuis in tis: primò tolletur corium temporalium, secundò proijcientur in sterquilinium, vilitatis opp um, tertiò dabuntur bestijs Romani Imperij & infidelium.

Ibidem. Quòd quatuor genera hostium inducuntur contra Ecclesiam: primò in spir bus, secundò in temporalibus, tertiò in seruitutibus, quartò in tribulationibus. Primi sunt q tes animam, secundi Punici quorum timent aciem, tertij Rom. Principes, quarti Alemanni f

Ibidem. Quòd doctrina virorum Euangelicorum suscitandorum in toto orbe, erit pat libera, & multi ad eorum prædicationem conuertentur.

idem. Quòd multi sunt, & erunt in Ecclesia promouendi indigni & iniusti ad sacros ordi-
agisteria, & alias dignitates: quibus melius esset desistere aut pedem retrahere, quàm post-
inuitè priuari & spoliari, & in Babylonem captiuari.
dem. Quòd dictorum prælatorum carnalium nullus, nec semen eorum ampliùs remanebit
ate, sed deponentur.
dem. Quòd bestia Prælatorum capienda & occidenda est ab Imperatore.
dem. Quòd desolabitur & destruetur Capitolium Romanum, id est, collegium Cardinali-
Pontifice.
dem c. 23. Quòd solebant laici continenter viuere, clerici piè docere, religiosi deuotione
ere: nunc autem omnes corrupti sunt, & abominabiles facti Deo.
dem. Quòd Imperator Alemannorum statuet pseudopontificem Romæ in sede Ecclesiæ
ui in fine ignominiosè peribit.
em. Doctores pollunt prauè docendo, Episcopi polluuntur turpiter viuendo.
em. Quòd à Romano Imperio & populo infideli, tam in equestri quàm in nauali exercitu
Ecclesia, ita vt Prælati interficiantur, & captiui ducantur simul & summus Pontifex.
em cap. 24. Quòd futurum est, vt summus Pontifex repugnet Imperio.
em c. 25. Quòd futura tribulatio erit generalis per vniuersam latitudinem populi Christia-
ximè Ecclesiæ Italiæ dandæ sunt in solitudinem destructionis, & in stuporem admiratio-
s gentibus, & præ cæteris Romana.
em. Quòd post Prælatos, & rectores Ecclesiarum Italiæ afflictos & captos, deuoluetur flagel-
cum sequacibus ad regnum Franciæ, & Principes eius, & vniuersum populũ Galliarum.
em. Quòd superbia Prælatorum ruenda est, & gloria corruenda, vt vel interficiantur ali-
vel à Republica sint vomendi: quia Ecclesiæ eorum & domus dissipandæ sunt, & spoli-
rrenis redditibus.
m c. 28. Quòd non est laborandum multùm ad denunciandum flagellũ Prælatis & alijs
cis personis, cùm nolint credere, quia induratum est cor eorum. Idcircò futura est euersio.
m c. 31. Quòd sequenda & futura est magna discordia & scissura inter Ecclesiam Roma-
perium, sub cuius fluctibus libertas, & licentia expirabit Pontificum Romanorum.
m cap. 37. Quòd si fideles Principes aliquid Christo pauperi contulerunt, non est con-
clericalis ordo dilatatus sub pace, incrassatus ope, impinguatus ociositate recalcitret,
superfluum detur pauperibus, & non viris famosis, & gigantibus turrim constituentibus

m. Quòd moderni Vicarij Saluatoris thus negligunt & myrrham, & quærunt aurum. Et
omina Babylone bibent in aureo calice poculum abominationis.
n. Quòd dictum Danielis nono conuenit modernis Prælatis & Ecclesiæ rectoribus: vide-
videritis abominationem. Nota expositionem.
n. Quòd maior est iniquitas Ecclesiæ Latinæ, quàm Græcorum: ideò acerbiùs punietur.
n c. 50. Quòd, velit nolit mundus, necesse est, vt cadat pontificalis superbia, & cultus Ec-
in temporalibus minuatur.

Abbas Ioachimus de expeditione ad terram sanctam.

bas suæ ætatis tempore dissuasit expeditionem in terram sanctam, & prohibuit eò quen-
n ad resistendum hostibus commeare: velle enim, dixit, Deum ipsam euertere ac perde-
lam iam esse potiùs patriam cœlestem, & hanc terrenam, cùm nihil ad salutem conferat,
am.

De vitâ huius Ioachimi Abbatis Gabriel Barius Franciscanus.

nnes Ioachimus Abbas Mauri Tabellionis, & Gemmæ filius. Qui non sine futuræ san-
portento conceptus fuit. Siquidem matri, cùm Ioachimum concepisset, iuuenis qui-
decorus, & lineis candidis vestibus amictus per quietem apparuit, eique dixit: Puerum
quem cùm parueris, si ipsum viuere cupis, ante septennium baptismatis fonte lauari ne
erò nato, patri super aram Diui Michaëlis Archangeli, quod sacellum non longè à do-
rat, puerum aspicere videbatur, cuius vertex templi tectum tangeret, & astantem cho-
estibus indutum altâ voce concinentem, Puer natus est nobis, alleluia: & filius datus est
uia. Elapso septennio, cùm pater diem baptismatis statuisset, mater grauiter ægrotare cœ-
norbo decessit. Atque tribus alijs annis defluxis, decimo anno non sine mysterio puer
est, & vsque ad quartum decimum Grammaticæ operam dedit. Atque non multò pòst
religionis gratiâ perrexit, quo in itinere inopes quosdam suis sumtibus aluit. Et mona-
itum albi coloris, & asperum sumsit. Cùmque deserta quædam loca esset ingressus,

nimiâ siti confectus mori veritus sabulo se obruit, ne insepultus feris cibus foret: ac dum scri
rum intelligentiam meditatur, sopore corripitur. Et ecce olei se flumen,& iuxtà hominem st
cernere, sibique dicentem, bibe de hoc flumine, seque ad satietatem bibere, videbatur sibi. (
euigilasset, totius diuinæ scripturæ intelligentia illi patuit.

In monte, in quo Christus se transfigurauit, in cisternâ quadam veteri totam quadrage
vigilijs, obsecrationibus, ieiunijs, hymnis, & psalmis vacans transegit. Nocte verò Resurre
Dominicæ ingens illi claritatis splendor apparuit. Atque ita cœlesti numine afflatus est, v
usque Testamenti concordiam, omnesque difficultates, & inuolucra intelligeret. Quare
se diuinis lectionibus dedit, triaque opera tunc cœpit, concordiam duorum Testament
expositionem in Apocalypsin, & Psalterium decem chordarum. Ex Hierosolymis in S
concesſit, vbi in quodam specu latitans ieiunijs, & orationibus vacabat, & die Mercurij
ris, & Saturni nil prorsus gustabat. Postea in Calabriam transmisit: & sacris initiatus M
rij Coratij Abbas eligitur. In eius vitâ nulla erat intercapedo laboris: semper enim aut
aut legebat, aut scribebat, sicque pernoctabat asſiduè. Orabat flexis genibus, manibus
lis in cœlum erectis, vultu alacri, angelicum præ se ferens vultum, ac si Christum præsente
queretur. Quotidie Altaris sacra peragebat, ac persæpè lachrymabatur. In Monasterio
men est Petralata, per totam quadragesimam, Dominicis diebus exceptis, panem tantùm &
gustabat potiùs, quàm edebat. Claruit multis miraculis.

Scripsit libros quinque concordiæ vtriusque Testamenti, quos pridem, vt dixi, incho
hortante eum Lucio Papâ huius nominis tertio, & inde Vrbano, & Clemente iubentibu
Epistolâ ipsius Clementis ad illum directâ videre licet. In quibus de quinque sigillis agens
& arcana mysteria enodauit: & in quinto nonnulla Danielis, & aliorum Prophetarum cap
cidauit. Expositionem quoque Apocalypsis octo Partium titulis insignitam dictorum Pon
iussu elucubrauit. Item Psalterium decem chordarum tribus voluminibus distinctum e
quorum primum dedicauit Deo Patri, secundum Filio, tertium Spiritui sancto. Quod
Pentecostes, vt ipse dicit, inchoauit. Scripsit & in Euangelium Ioannis: & contra Iud
super Mærlinum: & in Cyrilli reuelationem: & Librum de Flore nuncupatum de Summ
tificibus: & Librum de Consolatione: & Sententiarum volumen egregium, & in Ery
Item Henrici Sexti Cæsaris rogatu anno à Christo nato M. CLXXXXVII ad eun
ipsemet super Hieremiam refert) & in nonnulla Capita Nahum, Abacuch, Zachariæ, &
chiæ Prophetarum scripsit, & in Hieremiam: in quibus eum spiritum Propheriæ habuisse
stum est. Pleraque enim est vaticinatus, quorum multa adimpleta sunt, cætera adimple
persiunt. Nam & Græciam ob perfidiam in Romanam Ecclesiam, gentibus dandam, &
catorum, ac Minorum Ordinis initiatores mox futuros: quin esse iam in ianuis Ecclesiæ
Et quidem cùm hæc præsagiuit, ipsi in mundo erant: sed, qui futuri essent, ignoti: Ord
vem initiârunt paucis pòst annis, quàm ille prædixerat, vtpote diuus Dominicus tribu
Franciscus nouem: quos Venetijs in diui Marci delubro, quod Salomonis Templi instar fi
uit, effingi fecit, in cuius pauimento, parietibusque, ac fornicibus, testudinibusque fi
alia pleraque eff giata emblemate, vermiculatoque opere futura portendentia, quæ indic
comprobat, formari, atq; effingi fecit.

Efflauit animam in Monasterij Floris loco, qui Canalis dicitur, Cœnobitis suis ben
Eius corpus postea in Monasterium Florense translatum est. Ex Cœnobitis eius, qui ips
te sanctitate floruerunt, hi sunt Peregrinus, & eius frater Bonatius, quibus futuram, &
mam tribulationem reuelauit: Lucas eius scriba, qui postea Episcopus Consentinus f
rardus Abbas, Ioannes, & Nicolaus, quorum alter Abbas Monasterij Coratij fuit, al
vices gerebat: item Matthæus, qui post Ioachimum Abbas Floriacensis fuit, & postea
nus Episcopus: Rogerius Diaconus Ecclesiæ Seuerinatis: Petrus, & Nicolaus, qui om
ctæ vitæ viri extiterunt. De Abbate autem ipso Ioachimo Guilhelmus Parisiensis in libr
tutibus sic dicit: Debes scire, quia donum intellectus tantæ claritatis est, & acuminis in
dam, vt valdè asſimiletur Spiritui Prophetiæ, qualem crediderunt nonnulli fuisse in Abb
chimo. At ipsemet de se ipso dixisse dicitur, quia non erat ei datus spiritus Prophetiæ, s
tus intelligentiæ. Si quis autem inspexerit libros eius, quos scripsit super Apocalypsim,
concordiam duorum Testamentorum, mirabitur donum intellectus in eo. Verùm in libr
Prophetas liquet, fuisse in eo spiritum Prophetiæ, licet quidam diuinarum literarum ig
gent ipsum fuisse Prophetam eò quòd Christus Apostolis dixerit: Non est vestrûm nosse
ra, vel momenta: & alibi, omnes Prophetæ, & Lex vsque ad Ioannem propherauerunt.
vtique de primo Christi aduentu intelligendum est, vt Hieronymus in Matth. & Amos
Chrysost. & Athan. in secundam epist. Pauli ad Corinth. & August. contra Faustum
Iam verò in Ecclesiâ, quæ erat Antiochiæ, Prophetas fuisse Lucas in Actis Apostolorum sc
Agabus, & quatuor Philippi filiæ, & Corinthi, & Apostoli ipsi prophetauerunt, vt pasſim
stolis Pauli videre licet. Et Iustinus Philosophus, & Martyr apud Eusebium Ecclesiasticæ
libro 4, vsq; ad tempora sua Prophetiæ gratiam in Ecclesijs floruisse ait. Quid multis opus es

el Apostolos, aliosque in Ecclesiâ prophetaturos prædixerit, vt Petrus in Actibus Apostolo- it: & Christus se ad Iudæos inter cæteros etiam Prophetas missurum, ab ipsis in Synagogis dendos, dicit. Nam, ait Amos, non faciet Dominus Deus verbum, nisi reuelauerit secre- m ad seruos suos Prophetas. Cur autem Deus secreta sua seruis suis reuelat: & quare esse est omnia fieri, quæ dicit, qui scire cupit, legat Hieronymum in Ionam, & Eze-

ij quidam Ioachimum vti Hæreticum calumniantur: quòd Innocentius tertius libellum n Ioachimi nomine, hoc est, iniustam aduersus Petrum Lombardum reprehensionem in damnârit: cùm ipse in epistolâ, quam propria manu exarauit, firmiter & humiliter fatea- m fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, iubetque cuncta sua opera composita, & enda summo Pontifici assignari, quæ ipsemet morte fortassis præuentus offerre non value- stolicæ sedis iudicio approbanda, & corrigenda. Idipsum Innocentius ipse in Decretali Et extat in bibliothecâ Vaticanâ epistola Honorij tertij Rom. Pon. ad Episcopum Lucan. m Ioachimi aduersus eius obtrectatores, quæ hæc est: Ad audientiam nostram noueritis e, quòd Abbatem, & Monachos Ordinis Floris de crimine hæreticæ prauitatis infamas, ubditis permittis infamari, sumens occasionem ex eo, quòd felicis memoriæ Innocentius edecessor noster, libellum siue Tractatum, quem Abbas Ioachimus eiusdem Ordinis insti- dit contra Magistrum Petrum Lombardum de vnitate, seu essentia Trinitatis, generali ap- Concilio, damnauit. Cùm igitur idem prædecessor noster in sententiâ prædictæ damna- pressent, quòd per hoc Florensi monasterio nolebat aliquatenus derogari, quoniam in eo ris est institutio, & obseruantia singularis: idemque Ioachimus omnia scripta sua ipsi præ- nostro assignari mandaret Apostolicæ sedis approbanda iudicio, vel etiam corrigenda: pistolam, cui propriâ manu subscripsit, in quâ firmiter confitetur, se illam fidem tenere, omana tenet Ecclesia, quæ disponente Deo mater est cunctorum fidelium, & magistra: ati tuæ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus Fratres Ordinis i super hæreseωs crimine nec ipse infamare præsumas, nec à subditis tuis permittas, seu ali- s dissimules infamari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum 4 nonas Decembris, Pontifi- stri anno primo.

De Abbate Ioachimo Rogerus Houodenus Anglus
in 2 Chron. libro.

o 1191. dum Rex Ricardus adhuc in Palæstina esset, Ioachimum Abbatem Calabrum uocabat, interrogans illum de Antichristo. Qui Respondit: Romæ iam diu fuisse natum, aximè regnare, exaltareque se super omne quod dicitur Deus, propter ea, quæ tunc fiebant Cæsari Barbarossæ per Alexandrum 3: & in coronatione Henrici 6 per Cælestinum ter

eodem Abbate Ioachimo Vincentius Beluacensis Burgundio
Gallus, Ord. Prædicator. in specul. Histor. lib. 29.

empore Abbas Ioachim de Calabriæ partibus, venit ad Vrbanum Papam morantem apud onam: de quo Ioachimo fertur, quòd, cùm priùs non multum ab homine Doctore didicis- m intelligentiæ diuinitus accepit, adeò, vt facundè & discretè quaslibet Scripturarum diffi- obscuritates enodaret: dicebat itaque, mysteria quædam Apocalypsis hactenus latuisse, Spiritum propheriæ clarescere: sicut ex opusculo, quod scripsit, legentibus liquet. Dicit òd sicut Scripturæ veteris Testamenti, ætatum seculi ab Adam vsque ad Christum decursa- orijs occupatæ sunt: sic liber Apocalypsis ætatis sextæ à Christo decursum exponit, ipsamq; xtam in sex ætatulas dispertitam: easque singulas singulis huius libri periodis satis con- gnatas continet. Dicit quoque hæc reuelata fuisse in fine ætatulæ quintæ: atq; in proximo sextam, in quâ tribulationes varias, multiplicesque passuras perhibet emersuras in aper- lli: & in sexto libri periodo, vbi de ruinâ Babylonis agitur, patenter ostenditur. Id verò eius præ cæteris notabile & suspectum habet, quòd mundi diffinit terminum: & infra du- tiones, quæ iuxta ipsum annos faciunt 60, arbitratur implendum. Fertur itaq; multa scri- prosque suos Domino Papæ corrigendos obtulisse. Nam & in quibusdam errasse dicitur, & multa de futuris referata fuisse feruntur. Vnde & postea duobus Regibus Franciæ & Angliæ, transmarino Messanam versus, Siciliæ vrbem hyemantibus, idem Abbas vocatus dixit: Liberationis Ierusalem tempus adesse. Super his autem, quæ scripsit de futuris tempori- rerum incertarum præsagium relinquere conuenit iudicio posteriorum. De hoc Vin- ostea.

De eodem Ioachimo Abbate Antoninus tit. 17. part. 2. cap. 3. § 32.

EO tempore Abbas Ioachim de Calabriæ partibus venit ad Vrbanum Papam moranten
apud Veronam: de quo Vincentius in Speculo Historiali. Sed adde, quod dicit T
in 4: quòd, quicumque locuti sunt de fine mundi, determinando certum tempus, huius
uenti sunt falsiloqui, & deinceps etiam inuenientur hoc determinantes. Vnde August. de
Dei, super illud Act. 1, quod Christus dixit Apostolis: Non est vestrûm nosse tempora vel m
ta, quæ pater posuit in suâ potestate, inquit: Hîc resoluit digitos omnium de hac re calcula
& eos quiescere iubet.

Idem Ioachim in expos. sup. Ierem. vt refert Vincentius in spec. hist. lib. 32. cap. 107,
anno Domini 1200 & deinceps, tempora mihi suspecta sunt, & momenta, in quibus nouo
Samuelis exorto, Ophni & Phinees sacerdotes & Pontifices Dei à Romanæ Reipublicæ P
captiuentur: capiatur arca Dei: Hely quoque, id est, summus Pontifex corruat, & quasi alte
docheus sub Haman maneat, Ipsam autē Ecclesiæ ruinam tales necesse est plangere, quib. & vo
ria paupertas arrideat, ac doctrinæ vitæque puritas in futuræ tribulationis aculeis obsistat. Tal
Doctores, & tales Prophetæ mittendi sunt, qui non solùm inferiores homines, sed etiam ipso
tifices & Prælatos palparent. Reuelandi nimirùm in proximo sunt Doctores, & Prædicator
les, qui terrena carnaliaque corda omni plagâ percutiant, & elatis & tumidis magistris sile
suis studijs ponant. Et licet ille ordo futurus ad obedientiam sit oriturus: tamen à Prophetis
nunciatus, & in apostolicis viris tertij temporis Ecclesiastici cursus à Deo cognitus & electus,
uâ Spiritualis Ecclesiæ ac perfectæ doctrinæ sanctificandus, ac si alius Beniamim filius, no
doloris in pœnâ, quàm dexteræ, scilicet exultationis in gloriâ. Tales in proximo pariet gener
clesia iam senescens. Tales Rachel plorabit filios, à rege impudenti facie, ac si altero Herode
dendos. Qui propterea dicti sunt doloris filij, quia contritis eis spiritualis religio præ angusti
poris, non potuit consolari. Sed tamen & ipsi filij dexteræ dicuntur, quia vnde pro eis & in
ter Ecclesia premitur: inde de eis & cum eis æterna patria iucundatur. Hi sunt Fideles in Do
Spirituales in Vitâ; Obedientes in pressurâ. Formatus est ergò ordo iste ad instar Ieremiæ in
siâ generali, sanctificatus in obseruantia regulari, nequis eum de vitæ reprehendat merito. P
iam, quòd sicut Deus olim patres elegit senes: Secundò Apostolos iuniores: ita & nunc terti
ros ad literam eligat, propter eos, quibus vetera viluerunt, ad prædicandū Euangelium regn
latis adulterantibus verbum Dei. Et sicut olim per Moysen & Iosue Dominus Chananæos Is
subiecit: ac per Paulum ac Barnabam Idololatras strauit: sic etiam nunc per duos ordines fu
in illis præsignatos, gentes incredulas subigat & conuertat. De hoc Antonino postea.

De eodem.

EXtat codex Gallicus, in quo recitantur antiquisimæ prophetiæ, & inter alia refertur: hu
batem Ioachimum habuisse apud se Fratrem Ramierum Poncéum, qui prophetico
claruerit.

De eodem Laonicus Chalcondila lib. 6. de rebus Turcicis.

IOachim Abbas, vir vaticinandi peritus, inter doctos Italiæ connumeratus prædixit multa
modo singuli ad Pontificatum essent peruenturi, & in eo victuri: & quemadmodum vatici
eit, ita accidit. Etiam alia miraculo digna de hoc viro commemorantur. Nam cùm esset Idio
vel modicum eruditionis haberet, ianitor in quodam Italiæ monasterio Nazaræorum (Flo
siue monachorum fuit: & quondam in hortum egresso apparuit vir formâ pulcherrimus: qu
stens ad Ioachimum, manuque amphoram tenens inquit: Ioachim, cape, bibe vinum hoc: est
optimum. Qui dicto audiens bibit ad satietatem vsque, amphoramque reddidit inquiens:
bibisse. Cui vir respondit: O Ioachim, si totum hausisses vinum, nulla te scientia fugisset. Dei
colloquium, & disputationem veniens cum viris eâ tempestate doctisimis, planè diuinus, qua
ad scientiam attinet, apparuit. Hinc factus Abbas de Pontificatus dignitate magna quædam
natus est futura: quæ omnia tandem euentus confirmauit. Nam quæcunque prædixit, euenisse
stat: licet vbique miracula eius per Italiam obuia sint. De hoc authore infrà.

De eodem Schedelius, Gigas, Ioan. de Oppido, & Tritheymius.

IOachimus Abbas Florensis monasterij, Calaber, homo & eruditione & vitæ sanctitate celebr
ruit sub Imp. Friderico. Gigas eum sub Conrado floruisse asserit, Ioannes de Oppido sub V
III. circiter annum Christi 1286: nonnulli eum reijciunt ad annum 1230. Spiritum Prop
cum eum habuisse quidam affirmant: cæterùm Trithemius opinatur, fuisse coniecturas ex scri
sacra petitas. Papæ & sacerdotibus contradixit, quòd in Simoniam sint immersi, luxu & libi

pen

perditi. Item, illos Iudæos & ethnicos suis sceleribus deterrere, quò minùs Christianam do- amplexentur. Scripsit in Ieremiam Prophetam, Euangelium Ioannis, Danielem Prophe- ocalypsin Ioannis, De septem sigillis, Psalterium decem chordarum, De futuris tempori- n contra Petrum Longobardum, quem librum Pontifex in concilio Lateranensi damnauit, ædam minùs rectè de Diuinitate docuerit: quæ damnatio Iuri Canonico inserta est. Schede- e 6. De monachis minoritis prædixit, tales breui venturos (nam imaginem eorum in suo pressérat) funibus præcinctos, sandalijs calceatos, & ad finem seculi duraturos. bano III. P. tempus diei nouissimi prædixit, futurum intra duas generationes, hoc est, 70 tunc implenda omnia, quæ de Antichristo prædicta circūferebantur. De his authorib. infrà.

De eodem F. Anshelmus Bochturnius Vicentinus.

is ignorat Abbatem Ioachimum diuinum fuisse? vt etiam Augustinus ipsas Sibyllas audat.

De eodem Paulus Æmilius.

s Franciæ & Angliæ, Philippus & Richardus, cùm iter in terram sanctam cum alijs insti- sent, numine afflatus Ioachim Abbas ex continenti Italiâ Messanam ad Reges euentum oscen di cupidos productus, ituros eos, sed parùm profecturos respondit, eò quòd non- m belluam sua fata appeterent: nec terræ sanctæ repetendæ dies illuxisset. Nimis verus va- imus extitit.

De eodem Henricus Erfordiensis cap. 93.

ndum autem est, quòd pluribus videtur liber iste, qui dicitur Euangelium æternum, non e Ioachimi: sed aliquis, vel aliqui moderni temporis composuerunt illum.

De eodem Albertus Abb. Stadensis in Chronico.

ditis rumoribus, prophetiam Abbatis Ioachimi quidam reduxerunt ad memoriam, qui t: Superabitur Francus, capietur summus Pontifex, præualebit imperans Alemannus. Alexander in expositione Apocalypsis eandem prophetiam tangens subijcit sic: Sed Ec- , vt quod dictum est in vltionem, transeat in salutem.

De eodem Pandulfus Collenutius.

tantia igitur grauida Henricum in Germaniam secutura, in Picenum vsque peruenerat, ùm à marito mandatum accepisset, ne vlteriùs progrederetur, sed ad regni Neapolitani et, ob quosdam tumultus qui ibi concitati esse dicebantur, essetque iam partui vicina, in rbe, in qua tunc erat, filium peperit anno M. C. VIC. eumque paterni aui nomine Fe- ppellauit. Et quoniam ætate prouecta iam annum quinquagesimum superabat, vix cre- rè concepisse: qua de re Henricus ipse primùm omnium suspicatus fuerat: nam statim id intellexisset, vt certam rei cognitionem haberet, consuluit Ioachimum Abbatem, qui bat, & prophetici Spiritus fama celebris erat: à quo responsum accepit, quòd ab sese reue- sset, & filium esset paritura. Idem Abbas multa alia tunc Imperatori prædixit de succes- in vita vnâ cum coniuge esset habiturus, & morte, quam non multò pòst ad Malazzium icinum subiturus esset: & quædam denique Erythreæ Sibyllæ, & Mærlini oracula de-

De eodem Matth. Flacc. Illyr.

Ioachim Calaber, homo eruditionis & etiam sanctitatis vita nomine cumprimis cele- floruit anno 1200: in quibusdam Germanicis rhythmis iam quidem olim scriptis, sed ncofordiæ editis, inter alia quoque sic inquit:

Sehet welch vnehr mit dem Spott/
Der Christen Pfaffen bringen Gott.

nt quædam eius propheticæ picturæ super Apocalypsim cum Italicis expositionibus, vbi riùs Papam & spirituales accusat. Damnatus est à Papa in quodam concilio Latera- quædam minùs rectè de diuinitate docuerit, estque ea damnatio iure canonico inserta: ero propria quadam disputatione defenditur. In alio quodam libello prædicit etiam, fore Ecclesiā suam repurget. Et ratio reformationis præsentiū temporū reb. pulchrè consonat. r Hieremiam sic scribit: Est & alia ficus, quæ maledictione præuaricationis iam icet Latina Ecclesia, siue nauicula S. Petri, & eius folia temporalia, de quibus ur perizomata ad excusandas excusationes in peccatis, quibus inhonesta-

tem

tem vitæ ſuæ tam Adam ſummi Pontificis, quàm Eua Eccleſiæ ſubiectorum operiant, & in Eccleſiaſticæ gloriæ ſeſe miſerabiliter abſcondant. Patrimonium Ieſu ipſi Pontifices à Prin Chriſtianis, quaſi Boni & Mali ſcientiæ lignum ſumunt: Boni, quoad ſuſtentationem vitæ: quoad diſsipationem & libidinem vitæ, & abuſum, cupientes gigantes fieri ſuper terram r moſique viri per totam latitudinem Imperij Chriſtiani, non contenti ſtipendijs, &c.

Et aliquantò pòſt. Nam ſecundum ſententiam S. Brigittæ, potens eſt Deus ſuſcitare & ckos aduerſus Eccleſiam. Cùm enim Eccleſia Romana deficiat quoad obedientiam, & Po ex Alemannis theſaurum extrahentes, filios & filias ad culmen dignitatis ſecularis promo volante matre cum pullo, ad errorem ducetur populus Chriſtianus: tum finis, clamor & v vniuerſæ carnis veniet ad Dominum aſtrorum, &c.

Plenus autem eſt prophetijs de futura Eccleſiæ reformatione, & inſectatione perditiſsim Eccleſiæ, præſertim cleri & Prælatorum.

De eodem Paulus Scalichius comes à ſcala.

IN huius Abbatis Ioachimi vaticinia etiam Paulus Scalichius, qui in edita ſua Genealogia de Scala haberi voluit, ſcripſit annotationes, ſed obſeruandum quo tempore. Cùm enim tio confiteretur reformatã per Lutherum religionem, & contra Papatum laudabiles tractat res edidiſſet, publiceque diſputando illos defendiſſet, vtpote inter alia, de chorea Monachor cœtu Antichriſti: de labyrintho Romani Antichriſti: dialogum de Miſſa: gloſſam in 32 Ar Canonis Miſſæ ex Apoſtolo: Epiſtolam ad Romanum Antichriſtum contra centurias Fr. Naſ: & alia vtiliſsima contra Papatum: per ea miris ſe modis gratiæ Ducis Pruſsiæ inſinua modum, vt magnam authoritatem inde contraxerit, & conſiliariorum facilè primus factu Cùm verò ſucceſſu temporis larua detracta ex tota Boruſsia proſcriptus fuiſſet, ex deſperatio nachus & turpis Apoſtata factus ventris cauſa, & ſpe præmij, vt alij plures hoc ſeculo, raptus vertiginis pro Papa contra priora ſtringere occepit. Verùm enimuerò cautè Papa eiuſmodi v liones transfugas recipit quidem, ſed parùm illis ob leuitatem ſuam fidit, nec vnquam ad res gradus dignitatis aſcendere ſinit. Exempla ſunt in promtu multa, ne ſcilicet, qua acc eadem iterum leuitate ſaginati recedant, aut totius Papatus reformationem & ruinam cap quod quidam & de Ieſuitis aliquando futurum non malè ſperant, moti prophetia Abbati Ioachimi vatis, in cap. 1. ſup. Ieremiam vbi inquit: Quòd ſecundo loco ipſi Prælati ſuperbi Catholicam dignitatem, & Apoſtolicam ſedem conſpirabunt: de quo ſuprà.

Incertus author.

IN quodam veteri codice erant hi verſus, ſine authoris nomine, contra Romanas impie abuſus:

Nobilibus quondam fueras conſtructa patronis,
Subdita nunc ſeruis heu malè Roma ruis.
Deſeruêre tui tanto te tempore Reges,
Ceſsit & ad Græcos nomen honosq́ tuus.
Conſtantinopolis florens noua Roma vocaris,
Moribus & muris Roma vetuſta cadis.
Tranſiit imperium, manſitq́ ſuperbia tecum,
Cultus auariciæ te nimiùm ſuperat.
Vulgus ab extremis diſtractum partibus orbis,
Seruorum ſerui nunc tibi ſunt Domini.
In te nobilium Rectorum nemo remanſit,
Ingeniumq́ tui rura Pelasga colunt.
Truncaſti viuos crudeli vulnere ſanctos,
Vendere nunc horum mortua membra ſoles.
Nam niſi te meritum Petri Pauliq́ foueret,
Tempore iam longo Roma miſella fores.

Quatuor vltimi verſus in primis digni obſeruatu ſunt, qui indicant, Romæ ac Papæ regn per venditionem reliquiarum, id eſt, corruptam religionem, extructam eſſe. Catal. Imp. Papa Innocentio 3. vt ſup.

Finit Centenarius duodecimus.

CE

Num.	CENTENARII DVODECIMI IMPERATORES.	Anni.	Menses.	Dies.
113	Henricus V. Iunior.	18	9	15
114	Lotharius Iunior.	13	2	21
115	Cunradus 3 Sueuus.	12	10	15
116	Fridericus 1 Barbarossa.	37	3	7
117	Henricus 6.	8	2	22
118	Philippus.	9	3	15
119	Otho IV.	20	2	aliquot.
	PONTIFICES.			
	23 Albertus Atellanus.	0	4	
	24 Theodoricus Romanus.	0	3	15
	25 Syluester 3 Romanus.		aliquot.	
163	Gelasius 2 Iunior Caietanus.	1	0	5
	26 Gregorius 8 Hispanus.	3		
164	Callistus 2 Burgundio.	5	10	13
165	Honorius 2 Bononiensis.			
	27 Cælestinus 2 Romanus.	0	0	1
166	Innocentius 2 Romanus.	13	7	8
	28 Anacletus 2 Romanus.	7	9	
	29 Victor 4 Romanus.	0	5	
167	Cælestinus 2 Tifernas Thuscus.	0	5	13
168	Lucius 2 Bononiensis.	0	11	14
169	Eugenius 3 Pisanus.	8	4	12
170	Anastasius 14 Rom. Subu-ranus.	1	4	24
171	Hadrianus 4 Anglus.	4	8	28
172	Alexander 3 Senensis Thuscus.	21	11	23
	30 Victor 5 Romanus.	4	7	
	31 Paschalis 3 Cremensis.	5		
	32 Callistus 3 Hungarus.	7	5	
	33 Innocentius 3.		aliquot.	

Lucius

1181	173	Lucius 3 Senenſis Thuſcus.	4	2
1185	174	Vrbanus 3 Mediolanenſis.	1	10
1187	175	Gregorius 8 Beneuentanus.	0	1
1188	176	Clemens 3 Romanus.	3	2
1191	177	Cæleſtinus 3 Romanus.	6	9
1198	178	Innocentius 3 Anagn. Signius.	18	6
Anno Chriſti.	*Num.*	CONCILIA.	*Epiſc.*	*Seſſ.*
1102	410	Romanum 85.		
1104	411	Forentinum.		
1106	412	Moguntinum.		
1106	413	Vaſtalenſe.		
1107	114	Trecenſe.		
1108	415	Beneuentanum.		
1112	446	Romanum 86.		
1113	417	Beneuentanum.		
1114	418	Cyperanæum.		
1115	419	Troianum.		
1116	420	Romanum 87.		
1117	421	Beneuentanum.		
1118	422	Viennenſe.		
	423	Colonienſe.		
1119	424	Friteslarienſe.		
	425	Remenſe.	426	
1122	426	Romanum 88.		
1123	427	Romanum 89.		
1123	428	Troianum.		
	429	Piſanum.		
1130	430	Claromontanum.		
	431	Stampiſanum.		
1131	432	Leodienſe.		
1131	433	Remenſe.		
1133	434	Placentinum.		
1135	435	Piſanum.		

436	Romanum 90.	1000		
437	Remenſe.			
438	Galliarum.			
439	Turonenſe.	550		
440	Veneticum.			
441	Romanum 91.			
442	Veronenſe.			

ORDINES.

Ord. Templariorum.
Ord. Bernhardinorum.
Ord. Præmonſtratenſium.
Ord. Militiæ Calatrauæ.
Ord. Robertinorum.
Ord. Gilbertinorum.
Ord. Carmelitarum.
Ord. militum D. Iacobi de Spatha.
Ord. Teutonicorum Marianorum.
Ord. Franciſcanorum ſeu Minorum.
Ord. Cruciferorum.

DOCTI VIRI.

etrus Alphonſus.
igebertus Gemblacenſis.
luentinus Epiſcopus.
lali Abbas.
ratianus. 1130.
etrus Lombardus.
etrus Comeſtor.
aymundus Hiſpanus.
uilielmus Tyrius.
enedictus ab Acoltis.
Ionorius Auguſtodunenſis.
elſus Armachanus.

Rupertus Abbas Tuitiensis.
Iudaici Annales.
Tanchelinus.
F. Felix Fabri.
Hugo de S. Victore.
Eccardus Abbas.
Elmerus monachus Malmesburiens.
Helmoldus presbyter.
1140 *D. Bernhardus Abbas Claraeuall.*
Joannes Saresburiensis.
Henricus Tholossanus.
Petrus de Bruis.
Guilielmus Mamelsburiens.
Auicenna.
Auerrois.
Ligurinus Poëta.
Rupertus Lincolniens. Episc.
Arnoldus Brixiensis.
Anselmus Auelburgensis.
Vgetinus.
Elizabetha virgo.
Etmundus Cantuariens.
Albertus Rigiens.
Galfridus Monumetens.
Radeuicus.
Alpetragius Marrocritanus Astron. παράδοξος.
Antonius du Pinet.
Dodechinus.
Saxoniæ Chron.
1160. *Joannes VValdus.*
Ioannes Mesue vel Damascenus.
Ek de Repkau.
Ekbertus Abb. Benedictinus.
Petrus Blesensis.
Bernhardus Cluniacensis.

Otto Frisingensis.
Simeon Dunelmensis.
Gualo Brittannus.
Ealredus Riuallens.
Michaël Glycas.
Ioannes Comnenus.
Nicolaus ab Arragonia.
R. Beniamin Tudelensis.
Rupertus Abb. de monte S. Michaëlis.
Almericus Gallus.
Hildegardis.
Angela virgo.
Petrus Cantor.
Gotfridus Viterbiensis.
Bertoldus de Osinberg.
Ganfredus.
Nigellus VVirecker.
Ioannes Salobriensis.
Constantinus Manasses.
Gilbertus Cisterciens. monach.
Petrus Cluniacens.
Syluester Giraldus.
Gualterus Mapes.
M. Ioannes Ioachimus Abb. Florensis.

LECTIONVM MEMOR-
BILIVM ET RECONDITARVM,
CENTENARIVS DECIMVS TERTIVS.

1201. *Ordo S. Spiritus Hospitaliorum.*

Hic Romæ circa annum 1201. iuxta Panu coepit: quem eundem esse putant cum Ordi trum S. Sancti, qui anno 1210. ortum habuit: v tur in Chron. Saxoniæ. Confirmationis eius form tat in Decretis. Officium eorum fuit præcipuum, res ægrotos hospitio recipere & curare, mortuosqu lire. Hosp. Imp. & PP. V. S.

1202. *Ordo Gladiatorum seu Gladiferorum.*

Fvnccius eos ponit in annum 1202. Crantzi vocat Crucegladiatores: gerunt enim gladio rubros transuersim in modum crucis in pallio: q gula eorum est pugnare pro Ecclesiâ & contra in cum sanguine. Vestitus albus significat puritatem castitatem. Franciscus Modius illos anno 1196.& uoniâ ortos scribit. Ex hoc tandem & Teutonic ordo factus est. Chronicon Ord. Teutonici, Fu Nauclerus. V. S.

1203. *Sacrificulus Cytharœdus fulmi-ne ictus.*

Anno 1203. prope Stendalium in pago Os Parochus suis rusticis, feriâ quartâ post Pente lyrâ cecinit, qui ad cantum saltabant. Protinus igit mine brachium eius dextrum tactum, & reliquor 24. choream ducentes miserè interfecti. Chron Sa Imp. Philippo. PP. Innocentio 3. V. S.

1203. *De S. Dominico.*

Hoc anno cœpit inclarescere S. Dominicus, de quo versus:

Sanctus Dominicus sit nobis semper amicus,
Cui canimus nostro iugiter præconia rostro,
De cordis venis, siccatis antè lagenis.
Ergò tuas laudes si tu non pandere gaudes
Tempore paschali, fac ne potu puteali
Conueniat vti: quod si fit, vndique muti
Semper erunt fratres, qui nil curant nisi ventres.

Et alii: *O monachi, vestri stomachi sunt amphora Bacchi:*
Vos estis, Deus est testis, turpissima pestis. Imp 100. Philipp. PP. 181. Innnocentio 3.

Ostentum.

Nno 1205. cùm Philippus Imperator Brunsuicum obsideret, conspectus est autor tutelaris 1205.
Brunsuici, vt historici eum vocant, sacro & venerabili amictus habitu, & manu vibrans
n euaginatum: quo comperto, Cæsar ex metu obsidionem soluit, & vrbem libertati reli-
rantzius in Saxon. lib. 7. c. 16. Imp. & PP. V. S.

Ordo Prædicatorum, seu Dominicanorum. 1205.

HIc ordo cœpit iuxta Onuphrium anno 1205. secundum Francum anno 1220. Ei Dominicus author est natus in Hisp. villa Callagora, Exonensis diœcesis, anno 1170. Huius mater grauida cum illo visa est sibi in somnis portare lupum in ore gestantem ardentē facem, quâ totus mundus accenderetur. Vincent. Anton. Theodoricus de Apoldiâ apud Surium. Antoninus hoc interpretatur pro nasciturо infante: Francus contra, Lupum enim nihil boni vnquam significasse. Vt enim Hecuba prægnans sibi visa est facem ardentem parere, & Paridem, qui Troiæ patriæ suæ exiium fuit, postea enixa est: sic quoque somnium hoc infaustum omen portendisse putat, cùm similium idem sit iudicium. Ioannes Iustinianus, Dominicum in vtero matris vt canem latrasse, affirmat in sermone de sancto Nicolao. Hosp.

Regulam habent Augustini. Silentium Dominicus suis monachis præcepit seriò, quod Iordanes Theologus Parisiensis inter Prædicatores primus instituisse fertur. Volateranus. Vestitus eis à Maria Virgine præscriptus est candida tunica, nigro pallio superiniecto, & ab humeris ad caput scapulare tegmen. Theod. de Apoldiâ in vitâ Domi-
on. Sab. Bergon.

uperauit valdè Dominicus palatia sumtuosiora cænobiorum. Anton.
Dominicani iurare nolunt regulam suam, vt, si eam minùs strictè seruent, pro periuris
on possint. Card. de Turre Crematâ in suis ad Benedicti Regulam annotationibus,
Col. 1.

Impudentia verò hoc loco eorum notanda venit, qui negant, ex hoc ordine Imperato-
issimum Henricum 7. à Confessore, & Capellano suo communicantem in hostiâ conse-
e intoxicatum: cùm id grauissimis Historicis non sit dubium. Trith. Crantzius, Ptol.
, & alii plurimi. Et constat, ob hoc factum execrandum omnes Prædicatores à Papâ hac
tatos, vt vsque in hunc diem, ac deinceps communicantes in altari eorum sacerdotes sini-
u communicent, vt scribunt iam dicti authores.

cat Antoninus, quòd suo tempore hic ordo habuerit in Italiâ conuentus, siue monasteria
Tolosanâ prouinciâ 25. in Prouincia 27. in Francia 29. in Hispaniâ 29. in Saxoniâ 46. in
t VValliâ 44. in Arragonia 14. in Teutoniæ prouinciâ 48. in Hiberniâ 24. in Scotiâ 13.
â 32. in Boëmiâ 22. in Hungariâ 35. in Daciâ 26. in Græciâ 4. in terrâ Sanctâ 5. Tacen-
tiam Monialium huius ordinis in prædictis Regnis fuerunt. Sabellicus refert, suo tempo-
1494 Cœnobia eorum fuisse 4143. & in his initiatos 26460. Magistros verò Theolo-
. Hugo de S. Caro, quem faciunt primum Postillatorem Bibliorum, ex hoc quoque or-

ud Antoninum, Vincentium, Iacobum Mosandrum Carth. de probatis sanctorum hi-
alios huius Dominici, & eius Ordinis singularia multa: & inter illa non solùm eius facta,
emet qualiter cum ipso Christo comparetur, & eius miracula maiora quàm Saluatoris
psis blasphemiis) iudicentur, inuenies. Sed & alia plus quàm horrenda: quæ referre
det, & abhorret: vt Hospinianus hoc loco exclamet, & dicat: Has blasphemias dum in
Lectoris adscribo, Deum misericordiæ patrem oro, vt mihi ignoscat.

Tum temporis imagines duorum depi
nebantur Venetiis in Ecclesiâ S. Marci, c
vna erat admodũ religiosi in habitu ordi
dicatorum, cum lilio in manu. Altera sim
nem habebat Apostoli Pauli, prout pingi
uit, super quem scriptum erat: AGIOS
LVS: sub figurâ autem prope pedes: SIC
ISTVM ITVR AD CHRISTVM. S
gura altera scriptum erat: AGIOS DO
CVS: & infra: FACILIVS autem
ISTVM ITVR AD CHRISTVM. Se
alia quædam horrenda, quibus Dominicur
sto præferunt ad scribam: Resuscitauit D
tres mortuos, vt ex Euangelio constat, inte
poris: sed Dominicus Romæ duos conqu
& totos dilaceratos, & 40. alios in flumine
iuxta Tolosam cum naui diu submersos ite
uocauit sospites. Christus bis famelicos pa
uit, & aquam conuertit in vinum: Domin
rò sæpius, Romæ & Bononiæ deferentibus
panem cœlestem fratribus dedit. Christus i
talis ianuis clausis ad discipulos intrauit: D
cus verò mortalis, quod mirabilius est, sæp
clesiam clausam noctu ingressus est, ne fra
citaret. Christus postquàm transiuit ex ho
do, innumerabiles homines ad viam veri
traxit: Dominicus autem multò plures. Sec
gelos in specie humanâ administrantes ha
ad nutum quoque dæmonem obedientem & contremiscentem, quem pater, quando ipsum
mâ fratris secum duxit per cellas & totum cœnobium, ad omnia interrogata respondere coë
Moriens fratribus dixit: Nolite plorare: quia eo loci, quò vado, vtilior ero vobis, qu
fuerim. Anton.
Sed & post mortem inuocatus sex mortuos resuscitauit. Et quendam per octodecim
cæcum, & debilem cum Parocho suo ad reliquias eius concedentem planè restituit. Antonin
bit, paucissimos reperiri sanctos, quorum vita sit adeò similis Christo, ac Dominici. Addit
nicum dici, quasi à Domino custoditum à corruptione peccati. Et postea, Dominicum dictu
si totum Domini: vt Christus Dominus sit absolutè & auctoritatiuè, Dominicus verò po
Sed abhorreo plures recensere blasphemias. Hospinianus 19 alias cum Christo collationes
execrandas, vt apud eum.

Moniales Sancti Dominici.

INstituit Dominicus Romæ Sanctimoniales sui Ordinis, & omnes iubente sic Papâ, disp
vnum, etiam reluctantes collegit: & Ecclesiam S. Sixti, vbi priùs fratres Dominicani ha
rant, eis attribuit. Primum fuit hoc cœnobium Nonnarum Dominici Romæ institutum
one quadam sine dubio fictâ, quæ recitatur ab Apoldiâ, & Antonino.

1206. ## *Alexander Theologus Britto.*

HIc à Rege missus fuit Romam, vt defenderet Regiam potestatem contra Papam: igitur
bat rationibus & scripturis, non esse in regnis à Deo constitutis potestate Regiâ domi
nem maiorem: Episcoporum verò nullum esse temporale regimen, cùm Christi regnum no
hoc mundo. Adduxit Gregorii Magni dicta ad Augustinum monachum, atque contra om
conflictatione præualebat. Sed postea fuit remotus ab officio, & in exilium ob veritatem
Imp. & PP. vt suprà.
Idem ausus fuit durissima in Papam scribere, contra eius potestatem: temporale domi
de cessatione Papali: potestate Vicarii: & alia. De quo Balæus & alij.

1208. ## *De Paparum cum Imperatoribus concordia.*

Imp. 103. Othone 4. PP. 183. Innocentio Tertio.

OTtho rex principum consensu ad Imperium euectus, rebus in Germania constitutis, a
dema imperiale recipiendum cum valido exercitu per vallem Tridentinam contendit:
Lombardiam, Romam perueniens ab Innocentio tertio, & vniuerso clero populoque Rom
bi occurrente, magno honore excipitur: quòd Pontifex in eo, cuius partes tanto tempore,

dio aduersus Philippum fouisset, honoribus cumulando nihil sibi prætermittendum existi-
Verùm hic amor non diu inter vtrumque durauit: sed quo calore subitò exarserat, eo quo-
sus extinctus, atque in odium conuersus est. Nam in ipso coronationis die, inter Teutonas
Romanos causa donariorum, quæ ab Imperatoribus dari vulgo consueuerant, tumultu ex-
a vt circiter mille ac centum viri cecidisse ferantur, non paucioribus grauiter vulneratis:
rei indignitate commotus, de resarciendis damnis Romanos conuenit. Id verò his facere de-
tibus, ac pontifice ei suspecto, quasi qui ciuibus tumultus occasionem præbuisset: Romà
auxilio stipatus, Mediolanum secedit: ibique Imperialibus insignibus depositis, ac mili-
n paruo exercitu contracto Thusciam, marchiam Atonitanam, totamque Romandiolam,
onium Sancti Petri (vt aiunt) inuadit. Adhæc Apuliam manu hostili intrat, & Capuæ du-
aliasque complures ciuitates, ad regnum Siciliæ pertinentes, Friderico secundo nihil tale
nti ereptas, in suam potestatem redigit. Innocentius hisce visis Otthonem, vt regna Eccle-
ataria reddat, & ab iniuria omni abstineat, admonet. At eo pontificis admonitiones non
spernente, sed & vndique terris latrociniis infestatis peiora moliente: Innocentius eum
nate notat, Imperii titulis priuat: ac principes sacramenti religione, qua Otthoni teneban-
oluit: prohibetque, ne quis sub anathematis pœna Otthonem aut haberet, aut diceret Im-
em: Siciliæ rege Friderico, cui in cunis adhuc iacenti principes fidem dedisse ferebantur, in
um suffecto.

Ottho itaque in Germaniam reuersus, etsi Norinbergæ conuentu acto, multa de scelerata
de pontificum, & principum ignauia conquestus quosdam sibi adiunxerit: & Herman-
ndgrauium Thuringiæ, qui ad mandata pontificis ab ipsius fide discesserat, Thuringia to-
a, grauiter afflixerit: tamen tandem à suis desertus in Saxoniã redire coactus est: vbi quar-
ostquàm nuptias Augustales Northusii cum filia Philippi celebrasset, morbo correptus in-
hardius ex Vrsperg. Nauclero, & aliis.

Geruasius Tilger.

hic regni Arelatensis Mareschallus, & librum conscripsit titulo, de Otiis Imperialibus, quem
secrauit Ottoni IV. Imperatori. Laudanda sanè illa Imperatorum & Principum otia, quæ
storiarum impertiuntur.

Ordo sanctæ Trinitatis, siue equitum de Redemtione captiuorum. 1211.

POlydorus huius Ordinis auctores Ioannem Mattensem, & Felicem anachoretam: initium annũ 1211. facit, & addit, ab Innocentio regulam & vestitum impetrâsse, album pallium, cæruleâ & rubenti cruce insignitum. Christianos ab infidelibus captos & propriâ & aliorum ope (cuius gratiâ eleemosynas colligebant) redimere tenebantur: quæ charitas hodie in totum emortua est. Sab. Polyd. Hector Boëtius, Volat. Gaguinus, Trith. Onuphr. initium huius ordinis ponit in annum 1208. Imp. 101. Ottone 4. PP. 181. Inn. 3.

Friderici 2. Imperatoris Astrologus. 1212.

FRiderici II. Imperatoris Astrologus ab eo interrogatus, cur tantum honoris Rudolpho Habspurgensi Comiti pauperi in aula sua tunc versanti exhiberet, respondit: Mortuis tuis filiis, quorum adhuc decem supersunt, ipse & posteri eius ad tua regna peruenient. Auctor Albertus Argentinensis. Et hoc exitus ipse probauit.
o Christi 1273. Calend. Octobris, Rudolphus à Germanis Principibus Francofurti in
manum eligitur, cùm Basileam obsideret. Et hodierno adhuc die videmus Rudolphi
egnum Neopolitanum, & ducatum Austriæ & Sueuiæ vnà cum Imperio & regno Nea-
btinere. Modernus enim Imperator Rudolphus ab eo nomen & ditiones hæreditario iu-
Et Philippus Hispaniæ Rex ex eodem natus, regnum Siculum & Neopolitanum nactus
102. Frid. 2. PP. 181. Inn. 3.

Prodig.

1212. ANno 1212. antequàm Tartari in Thraciam irruptionem facerent, in Thraciæ cam
nicum & coruorum legiones, aliæ ab Auſtro, aliæ ab Aquilone conuenerunt, & p
committere viſæ ſunt. Corui, qui ab Auſtro venerant, quia magnitudine corporum co
ſuperabant, ſuperiores extiterunt. Nicetas in Annal. Balduini Flandri. Imp. 102.
Papa vt ſuprà.

Mainardinus Imolenſis Epiſcopus, Guilhelmus Po-dius, & Andreas Dandalus.

1212. HI de vita Friderici ſcripſerunt, & recitat Pandulphus Callenutius prognoſticon falla
morte, quod vide ibi. Fuit ſeptem linguarum peritus, & vir fortis, vt infrà in Col
videbimus.

Ordo Militiæ Monteſiæ.

1214.

ORdinem hunc militum Moteſiæ (qui locu
gni Valentiæ) Iacobus Rex Arragonum
anno Domini 1214. Volat.

Ordo Eremitarum S. Pauli.

1215.

ANnno 1215 hic Ordo cœpit in Vngariâ,
gula Auguſtini. Panuinius, Francus, Balæu
quos require cætera. Imp. 102. Frid. 2. PP. 181.

1216.

De Paparum cum Imper. conc

*Imp. 102. Friderico II. PP.PP. Honorio tertio,
gorio IX. Celeſt. & Innoc. IV.*

FRidericus ſecundus omni planè laude, cùm
tum bellica, teſtimonio omnium ſcriptorum
ſimus Imperator, deiecto Otthone, Aquis grani d
Imperiale Innocentii tertii autoritate accepit: ac
no ſubſequenti Peruſii mortuo, Romæ ab Honor
imperiali corona cum nomine Auguſti accepta, m
liæ prædia, atque in his comitatum Fundenſem, c
nis plurimis Eccleſiæ contulit, ſeq; ad expedition
roſolymitanam, rebus Imperii priùs conſtitutis,
xit, more maiorum, qui falſa religionis perſuaſio
pti putabant, non aliter ſe poſſe imperialem dig
niſi muneribus & votis obtinere: ignorantes, Im
non tam à pontificis autoritate, quàm Principun
lique electione pendere: Pontificesque, qui principum arma ſenſiſſent non modico rerum
diſpendio pro recuperandis Hieroſolymis, non tam pro Chriſtianæ Reipub. commodo, qu
ſuorum ventrium inpinguatione ſolicitos eſſe: vtque principibus ad vlteriores mundi part
aſtu in ſpecie valdè honeſto) tranſmiſsis ipſi interim ſuas artes domi liberè, citraq; vllius c
ctionem exercerent. Vtut verò Fridericus initiò ſe erga Honorium humilem ac liberalem e

Anno

nen nec virtus ipſum contra pontificum dolos, impietatem, atq; nefaria conſilia tueri, nec
iorum magnitudo ſceleratos pontificum animos mutare vel frangere potuêre. Adeò enim
tres ſceleratiſsimi pontifices continuata ſerie ſibi inuicem ſuccedentes, fortiſsimum & belli-
ium Imperatorem per totos ferè 30. annos exercuêre, vt immaniſsimi Barbari, Saraceni &
quibus cum difficilima bella inſigni laude geſsit, ipſos placabilitate, manſuetudine ac le-
ngiſsimè ſuperaſſe verè dici poſsint.

iquidem Honorius paulò poſt accepta beneficia, nulla iniuria irritatus, duos Thuſciæ co-
Richardum & Thomam, perduellionis reos, publicos Imperatoris hoſtes ac inimicos ſedi-
iit, & ab eius fide abſoluit. Deinde, quòd ius ſuum in Siciliæ & Apuliæ regno liberè vſurpa-
hemate notatum Imperii dignitate priuat: Longobardos ad rebellionem concitat, ita vt
s Germaniæ ad curiam ſolennem ab Imperatore Cremonæ indictam venientes repellerent:
tentaturus, ſi longior vita ei contigiſſet. Gregorius itaque nonus, qui ei ſucceſsit, ne præde-
nferior videretur, crudeliore animo in optimum Imperatorem ſtatim inito pontificatu
um namq; accuſans, quòd Hieroſolymitanæ peregrinationis votum, quod ſub Honorio
minimè ſolueret, termino præfixo ad ſubſidium terræ Sanctæ proficiſcendo, non modò
ratione conuictum, vel conuentum, ſed neq; auditum anathemate renouato condemnat:
os Imperatoris honeſtiſsimos, honeſtas ac veras domini ſui excuſationes afferentes, ſubmiſ-
am, ſi Fridericus deliquiſſet, petentes ad ſe admittere, vel in conſpectu concilii audire renu-
otidie fulmen anathematis eiaculatus Ioannem Hieroſolymitanum regem, ac Thuſciæ co-
peratori rebelles, multosq; alios è Lombardia proceres in rebellione confirmat, principi-
tem conuentus ab Imperatore Rauennæ indicti properantibus iter intercipit: ac milites
natos, Hieroſolymitanæ expeditioni accinctos, omni viatico ſpoliat.

itaque Fridericus viſis, quò Pontificis rabies mitigaretur, traiecto mari Accon applicuit,
propter Chriſti fidem non ſine labore ac gloria peregit. Interim verò Papa per Imperato-
tiam (proh nefandiſsimum pontificum nefas) captata occaſione Apuliam tyrannidi ſuæ
cruce ſignatos milites traiicere prohibet, multaq; horrenda non tantùm Vicario Chriſti,
ntifice Romano indigna committit. Nam & nuncios Imperatoris rem benè contra Solda-
tam nunciaturos, occidi mandat: & vt vrbes Apuliæ, quæ ſe pontifici ſubiicere noluerant,
t, Imperatorem diem ſuum obiiſſe publicè ſpargit. Soldanum etiam, quò ipſe pro ſua li-
tam Apuliam ſibi ſubiiceret, ne terram ſanctam Cæſari redderet, rogat. O pietatem ſan-
atris. O ſtudium ſingulare Pontificis in perſequendis infidelibus. Idne militâte pro Chri-
nperatore contra fidei Chriſtianæ hoſtes, patrem erat agere, an proditorem? Vicarium
n Sathanæ? At Imperator in Italiam reuerſus, licet nuncios Pontificis cum literis ad Sol-
ntercepiſſet, quibus hunc rogabat, ne terram ſanctam Cæſari redderet, nec vindicandi ſe-
tifice occaſione deſtitueretur: tamen recuperatis iis, quæ ſibi abſenti ablata fuiſſent, omnia
fortis athleta amore Chriſti ſuffert atq; diſsimulat: & pacis cupiditate vltrò Pontificem,
iam recipiatur, Imperatorq; vocetur, ac pro regno Siciliæ verus Eccleſiæ feudatarius ha-
ogat.

At quantumuis multi Alemanniæ principes tam Eccleſiaſtici, quàm ſeculares, vtpote Eber-
lisburgenſis, Seyfridus Ratiſponenſis, Sibotus Auguſtenſis, Epiſcopi: Leopoldus Auſtriæ,
erouiæ, & Bernardus Carinthiæ Duces, aliiq; complures de reconciliando pontifice cum
um Capuæ agente, ſummoperè anniterentur: nulla tamen concordia priùs coire, vel ab-
npetrari potuit, quàm Imperator vncias auri centum & viginti millia per magiſtrum mi-
onicæ ærario Eccleſiæ inferret. An hoc erat fratri peccanti ſeptuageſies ſepties ignoſce-
c erat gratis dare, quod nullis datis nummis acceperat? O paternum & placabile pectus:
icum prolixumque mercatorem. Tanto itaque precio abſolutione comparatâ, ſimulatâ
conuiuio accipitur. Vix verò inde in Germaniam profectus, vt Henrici filii, qui Lon-
ac Thuſcis contra ipſum conſpirârat, delicta corrigeret: à principibus coràm intelligit,
Pontifice nuncios, qui eius nomine mandaſſent, ne quenquam ex familia Imperatoris de-
regem: nec eo contentum, cum multis Italiæ principibus, vt Imperatoria dignitate eum
r, conſpiraſſe.

Cùm ergò Fridericus irarum plenus, rebelles domiturus multas Vmbriæ, Longobardiæ
truriæ vrbes expugnaret: Pontifex, qui id ægerrimè ferret, Fridericum tertiò diris deuo-
eum à faſtigio rerum humanarũ deturbaret, cum Venetis noua fœdera init: deinde Romæ
n apud Lateranum ex conſilio Franciæ & Angliæ regum indicit, in quo de abrogando
conſultatio haberetur: anteque eius initium, Apoſtolorum Petri & Pauli in ſupplicatio-
i capita per vniuerſam vrbem circumferri iubet.

Adhæc, habita in Baſilica Sancti Petri oratione commiſerationis plena, populum cruce
arma contra eum ferentibus vitam æternam promittit. Fridericus ea re cognita non
dignatus, contra ſe, tanquam infidelem Sarracenum vel Turcam, crucem dari: copias
nænia ducit. Ibique prælio cum Romanis commiſſo, in quo inſigni clade afficiebantur,
s, qui in cruce ſignati erant, nihil crudelitatis prætermittit. His enim quator plagas in
rucis infligi, aliis caput quadrifariam inſtar crucis diffindi, clericis ſimiliſque farir æ

hominibus coronam clericalis dignitatis notam ad viuum resecari, crucemque eis impri
bet, vt qui cruce signati dicerentur, re quoque ipsa essent.

Post Fauentia per longam obsidionem ad deditionem compulsa, cùm cognouiss
tificios legatos pro euocandis Ecclesiasticis Galliæ & Angliæ ad Concilium, emissos, terr
que omnes vias pontificiis, ne Concilium adire queant, præcludit: ex Cardinalibus, alii
clesiæ prælatis nauigio vectis per Pisanos complures capit, & in carceres detrudit : C
lium duos submergit : aliorum quosdam Abbates, episcopos, atque inter illos Papæ fra
insignes proditiones patibulo suspendit. Bonus itaque ille pater Gregorius cùm vnctos
tam aspere à Friderico tractatos cognosceret, rei indignitate ita commotus atque turbatus
ægritudinem incidens, ex animi mœrore viam, quam dilecti filii sui ingressi erant, subseq
Huic Celestinus IIII. succedens multa etiam contra Imperatorem Fridericum moliri cogi
ea tamen furibundus pontifex, ob vitæ breuitatem, perficere non potuit. Nam in pontifica
factis solummodò decem & octo diebus, venenato poculo absumitur.

In eius locum Nocentius quartus pontifex creatus, ex intimo Cæsaris amico ini
mus illicò factus hostis, rabiosiùs quàm alius quisquam optimum principem persequi cœp
duino namque Imperatore de pace inter imperium ac sacerdotium constituenda laboran
tifex Genuensium nauigio fretus, quod apud Centumcellas in portu consederat, elusis omn
Gallias Lugdunum profugit : ibique concilio indicto, Fridericum citari iubet, & ipse
nabundus citat: non comparentem, sed per Thadæum Suessanum, Iure consultum in
tempus opportunum, quo venire Lugdunum posset, sibi dari submisse precantem, iusta
ne negata execratur, Imperiali dignitate priuat, principes à fidelitatis iuramento absoluit
vt alium eligant, Imperatore Friderico relicto, hortatur : multas afferens causas falsissima
nè confictas, blasphemias, periurium, sacrilegium, aliaque id genus, quæ in c. Apostol. d
& re iudicata lib. 6. videre licet.

Fridericus ergò hac sententia pontificis cognita, rebus Italiæ constitutis, instructissim
tatu Lugdunum contendit, vt coràm cum Pontifice agat. Cùm autem Taurinum vs
gressus ibi cognosceret, exules Parmenses, reliquis ciuibus Imperii studiosis magna clade a
patriam pontificis instinctu reductos: veritus, ne reliqui Italiæ populi simili exemplo reb
omissa Lugdunensi profectione retrocedit: ac literis ad regem Franciæ & ad vniuersos
scriptis, omnia sibi obiecta honestissimè refutat, ac nullitatem pontificiæ sententiæ prolixè
strat, & simul ad obsidionem Parmæ viribus quàm maximis se parat. Interea verò dum
in ora maritima Senensi hæret, aucupiisque indulget, quò animum grauioribus curis &
tionibus fatigatum reficiat : Pontifex, qui dies, noctesque de Imperatore perdendo cogit
nistros eius præcipuos partim persuasione religionis, partim largitionibus corruptos ad
randum in necem domini proditoriè induxit. Itáne verò Christus hostes diligendos cens
cine Petrus reges honorandos præcepit ? Sicariisne & parricidis, an Petri successori tales
conuenientiores? Ast coniuratione detecta proditores dignas sceleris sui pœnas dedêre. N
verò, etsi scelerata machinatione se frustratum, ac Imperatorem suis manibus hoc temp
psum videret: non tamen desistendum arbitratur, antequàm ipsum & regno & vita priuar
re per ferias grauesque cohortationes ac pollicitationes principes Germaniæ impellit, vt F
exauctorato Landgrauium Thuringiæ Henricum eligant.

Ast hoc, cùm Vlmæ Friderici partes sequentis obsidionem solueret, eodem anno,
electus erat, ita lethaliter vulnerato, vt Imperium cum vita relinqueret: nec successore VV
aliis bellis occupato, quicquam in gratiam pontificis suscipiente: tum qui Fridericum diri
ficiis spretis, Imperii rebelles in Italia acerrimè persequi, eumque nihil de infracto animi ro
mittere videret, post longas multiplicesque insidias ipsi structas perficit, vt veneno dato
interimatur, anno Imperii 32. ætatis 57. eadem die, qua olim Imperator designatus erat.

Hunc finem scelere pontificis sortitus est heros præstantissimus Fridericus secundu
usque Siciliæ & Hierosolymæ rex, Sardiniæ & Italiæ dominus, dux Sueuiæ, princeps st
non animi solùm vigore, sed etiam corporis viribus excellens, fortis, magnificus, liberalis,
rum linguarum peritus, ac simul eruditus: cui si per Italorum rebellionem, ac pontificum
nam improbitatem arma in Christi hostes vertere atque exercere licuisset, næ ipse Alexand
gno par haberi potuisset. Quin imò si hæc ætas nostra, quæ, pontificis tyrannide excussa
ratori magis, quàm pontifici, obediendum esse didicit, illum Imperatorem vidisset: nec i
Germanico quicquam amplius atque augustius, nec pontificia sede abiectius contemtiusqu
dubiè esset.

Quare de eo nihil aliud dico, nisi eius statuæ meritò subscribi posse, quod olim Bru
tatis Romanæ vindicis, VTINAM VIVERES.

Verùm enimuerò, quantumuis hoc generosissimo principe extincto, odium tame
tificum extingui vel satiari non potuit: sed id immani rabie ac impietate contra diuinæ legis
pta in posteritatem eius tam diu extensum est, donec hæc vnà cum regno vita quoque
priuaretur.

Nam à morte Friderici statim Innocentius IIII, & eius successores Alexander & V
vterque eius nominis itidem quartus, regnum Neapolitanum magnis copiis & viribus agg

Su

eripere conati fuêre: sed frustra, Manfredo id strenuè atque viriliter contra hostes defen-: donec Clemens quartus cœpta prædecessoris Vrbani prosecutus, Carolum Prouinciæ legauorum comitem, Ludouici Francorum regis fratrem, ex Galliis euocatum hac lege, vt Manfredo quotannis feudi nomine 40. millia numûm aureorum Ecclesiæ Romanæ persol- nec imperium Romanum etiam vltrò oblatum acciperet, vtriusque Siciliæ regem dixit. Tunc ie Carolus corona regnorum Siciliæ atque Hierusalem Romæ in Lateranensi basilica acce- ost multas variasque conflictationes non tantùm Manfredum ad Vrbem Beneuentum à suis m deuicit & occidit: sed & nobilissimam familiam ducum Sueuiæ, multorum præstantis- m Imperatorum genitricem plus quàm Phalarica tyrannide extinxit, Cunradino Cunradi imo eius familiæ, adolescente (quem regnum paternum repetentem prope Neapolim pro- in potestatem redegerat) tanquam Ecclesiæ persecutore, scelerato Papæ consilio securi per- Clemens siquidem Papa post multorum prudentium virorum, Cunradinum veluti vnicum simæ familiæ Sueuicæ columen seruandum, ac affinitate deuinciendum esse suadentium sen- ,à Carolo, quid de Cunradino statuendum esse censeret consultus, in hæc verba proditor ntissimè respondit: VITA Cunradini, mors Caroli: mors Cunradini, vita Caroli: hac imum per se sæuum ad cædem Cunradini inflammans: cùm & antè se proditi Cunradini m esse non obscurè ostendisset: Cunradino cum magno Germanorum exercitu Viterbi- tum degeret, transeunte vaticinatus, ipsum tanquam agnum ad cædem duci.

Sic itaque Friderici familia à pontificibus exagitata, & post innumeras strages à sanguina- is funditus excisa: principes Germaniæ fatalibus pontificum & Imperatorum contentio- a territi fuêre, vt nemine Imperii curam suscepturo, Alphonsus Hispanus & Richardus s pontificio fauore quem pecunia emisse scribuntur, ad coronam, quam tantis seculis soli iæ principes tenuerant, aspirârint: sed neutro tamen, metu alterius, quicquam atten- nperium viginti duobus penè annis legitimo rege caruerit, quoad post longam Vacatio- luilia bella, communi principium voto Rodulphus Habspurgicus eligeretur. Schardius lulpho Coll. Vrsperg. Cuspiniano, Nauclero, Mario, Platina, Petro de Vineis, & aliis.

Olim Imperator eligebat & confirmabat Papam: 1216.

postero verò tempore vice versa imperium à Papa pecunia comparabatur.

norius tertius Ottone iam præmortuo, Fridericum anno ætatis suæ decimo nono, salutis 220. mense Nouembri, in festo S. Ceciliæ Romæ operâ Hugonis Hostiensis Episcopi impe- la induit: cui vicissim Fridericus oppida multa, plurimaque munera egregia grati animi io contulit. Inde cùm paulò pòst vidisset, quosdam proceres in Apulia res nouas moliri, lura oppugnare, in Thuscia quoque bella machinari: coactis ipse copiis coniuratos ado- pelles in exilium mittit, Episcopos nonnullos in Sicilia, Campania, & Apulia, qui contra m conspirauerant, exauthoratos solum mutare cogit, suffectis in eorundem locos aliis, de fide meliora sibi pollicebatur. Exules Episcopi Romam perueniunt, Pontificis aures ru- implent, & subsidium implorant. Honorius exulum querelis prouocatus, per Legatos tificia authoritate Fridericum rogat, inauthoratos Episcopos restituat, nec potestatem si- asticam vsurpet, præsertim quòd si præter fidem aliquid exauthoratis commissum esset, sui Regni deuotioribus, fidelioribusque Ecclesias prouidere haberet in animo. Ad hanc nem indignatus Imperator contumaciter respondisse fertur: cùm Imperatoribus quadrin- ampliùs annis à Carolo Magno licitum fuisset dignitates Archiepiscopales, nec non cæte- s in singulas prouincias per annulum & virgam conferre, non se Henrico patre, non Fri- o inferiorem: idem onus ampliandi Imperii sibi incumbere. Cumque Siciliæ Reges, & eius Constantiam reginam, electionis prælatorum ius peculiare semper habuisse consta- n se vnum indignitatem nec Guilelmi Regis auunculi in Romanam Ecclesiam beneficia, ntis Henrici liberalitatem meruisse. Denique in has contumelias per iracundiam prorú- ferunt: Quousque tandem patientia mea abutetur Pontifex? quando ambitioni suæ mo- uet? Marcualdus Flaminiæ prouinciæ meæ præfectus ab Innocentio Pontifice tertio, dum go agerem, imperio eiicitur, vt me infantem Hexarchatu Rauennæ spoliet. Theo- cenorum Prætor ab Henrico genitore institutus, à pontifice exigitur, vt me puerulum et- riuaret dignitate. Hetruriam mihi adolescenti sublaturus per nuptias Philippum patru- lit. Fundanum comitatum mihi ad Imperium euocato emunxit, coronam liberi Im- is muneribus nundinari me oportuit. Iam & Imperatoriam maiestatem, quam suffragio Pontifex ratam habuit, contemtui habere incipit. Quis hanc in Pontifice præposteram itionem? Ite renunciate Honorio, coronam me priùs depositurum, quàm commissu- tantæ maiestati me imperante, diminutio inducatur. Hoc responso accepto Pon- motus, hostem Ecclesiæ Fridericum pronunciatum diris deuouit. Fazellus de rebus

Conci-

1216. ## Concilium Lateranenſe.

Concilium Lateranenſe ſub Innocentio tertio celebratum habet inter alia & hoc de contra nouos monachorum ordines capite 13: Ne nimia religioſorum diuerſitas gra Eccleſia Dei offenſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religio ueniat: ſed quicunque voluerit ad religionem conuerti, vnam de approbatis aſſumat. S qui voluerit religionis domum fundare de nouo, regulam & inſtitutionem accipiat de re bus approbatis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diuerſis monaſteriis locum monach præſumat: nec vnus Abbas pluribus monaſteriis præſidere. Sed ô quot ordines ab illo t contra huius concilii decretum nati inueniuntur? Imperatore 102. Friderico 2. Papa I nocentio 3.

1217. ## R. Abraham Abenezra Hiſpanus.

Scripſit Alcaſidagi, id eſt, fortium librum, qui ſubtili ſententiarum diſpoſitione de om tio, de morborum longitudine & breuitate, de numero annorum vitæ, ipſoque die ob tos facere pollicetur, ignea fornace dignum. Imp. & PP. V. S.

Idem in capite Dan. 4. Sardenſis quidam hominum conſortium fugiens in ſ bruta ſe contulit, & cum illis vixit: cum ceruis captus cibum capere, & loqui noluit, ſed a rediit.

1219. ## Portentoſum.

Anno 1219. die Veneris ante Pentecoſten, in ditione Epiſcopatus Colonienſis & Mu ſis apparuit in aëre crux triplex, eodem ſcilicet tempore, quo de cruce à pontifici ſtus cauſa vndique prædicabatur in Eccleſiis. Chron. Ger. Imp. 102. Friderico 2. Pa Honorio 3.

1217. ## Ordo vallis Scholarium.

Gvilhelmus Richard Scholaris Pariſienſis h dinis author dicitur. Regulam habet S. Au Veſtitus eſt, vt ſcapularia deferant fratres laboran miſias lineas non habeant nec in dormitorio c ſani carnibus non veſcantur, niſi ægroti & debile centius, Epitome mundi, Genebrardus, Panuin ſera apud Hoſpinianum. Imp. & PP. V. S.

1220. ## Humpertus de Romania Ma giſter V. ordinis Prædicatorum.

Scripſit hic de ratione tollendi ſchiſma inter ac Latinos ortum. In ſecunda eius libri parte teſtatur, magnam cauſam eius ſchiſmatis fuiſſe rabilia grauamina Papæ in exactionibus, excom cationibus & ſtatutis: de quibus tribus Roman ſeu Antichriſti tyrannidibus admodum grauite bonus monachus queritur. Et ſanè hæc tria com fermè totam Papæ tyrannidem complectuntur. Imp. Frid. 2. PP. Honorio 3. V. S.

1220. ## Ioannes de Argentina.

Ioannes de Argentinâ, vt Vrſpergenſis ſcribit, fuit vehemens concionator. Ac vt ex e Vrſpergenſis narratione intelligi poteſt, gratuitam iuſtificationem diligenter inculcau tunc viſa eſt noua doctrina: quia doctrina de meritis operum prorſus iam inualuerat. Po tem inde colligi, eum doctrinam de gratuitâ iuſtificatione docuiſſe, & mul tos inde cogitaſ locutos eſſe: Peccemus igitur, quoniam crux Chriſti nos ab omnibus peccatis liberabit, & uet. Sic enim & Pauli tempore, & noſtro multi vel abuſi ſunt Euangelio, vel ita id ſunt calu ti, vt dicerent: Faciamus mala, vt veniant bona. Item: Peccabimus igitur, &c. Veriſi

sse VValdensem: nam illis temporibus fuerunt VValdenses circa Argentinam. Vtinam ha-s eius pleniorem historiam. Catal. Imp. Frid. 2. Papa Honorio 3. vt sup.

Cæsarius Monachus in Heysterbach lib. 8. cap. 69. suorum dialogorum. 1220.

no 48 post Thomæ Cantuariensis obitum, scilicet anno Domini 1220, quæstio Parisijs in-r magistros ventilata fuit, vtrùm damnatus an saluatus esset ille Thomas? Rogerus quidam nus eum morte, & damnatione dignum iudicabat, quòd contumax esset in Dei ministrum Petrus autem Cantor Parisiensis eum saluatum voluit propter martyrium, & miracula. nc addebant blasphemiam in derogationem sacrosancti sanguinis filij Dei: Tu (inqui-Thomæ sanguinem, quem pro te impendit, fac nos Christe scandere, quò Thomas ascen-. & Papa. vt sup.

n. In pago quodam Galliæ sacerdos degebat, qui in nocte festi Natiuitatis Christi in pro-agum ire debebat missæ pro more recepto celebrandæ ergò: tum ei in via obuiam venit meretrix, cum quâ stuprum commisit: postea in itinere perrexit, Missam celebrauit, & cùm a verba, per quæ panis & vinum in corpus Christi commutantur, recitare vellet, columba uper altare volauit, & quæ in calicem infusa erant, epotauit, & rostro hostiam arripiens Et hoc ter in missa quæ in Natiuitatis Christi nocte celebratur, sacerdoti accidit, propter rdos maiorem in modum consternatus, & dolens flensque cuidam Abbati id conquestus bas autem tanquam vir prudens experiri volens, seriáne hæc essent, sacerdoti mandauit missaret: quod ille summa reuerentia fecit. Postquàm autem hostiam sumsit, columba il-a redijt, & tres hostias quas antea sustulerat, rursus attulit, & super corporale ordine repo-ùmque calici immisit, & quæ tribus antea vicibus exhauserat, iterum ex collo in calicem Hæc sacerdotem magna lætitia affecerunt, & Abbati renunciauit, & in monachum ado-it.

dist. 10. in dial. Guilhelmus quidam Aurifaber his diebus incineratus fuit, quia dixerat sse Babylonem, & Papam Antichristum.

Angelus Hebræus de tribu Iuda. 1220.

e regni Turcarum incremento, & Christianismi calamitatibus atque ruinis Prophetico itu prædixit & scripsit multa: cuius etiam mentionem facit Mantuanus. Imperatore & up.

Prodigia. 1226.

tempore, quo Franciscani seu Dominicani fratres ex Italia in Angliam venerunt, tantæ iæ cũ tonitruis & fulminibus atque tempestatibus factæ sunt, quanta nulla memorat ho-ntiquitas. Superuenit ventus à septentrione quatiens domos & pomæria, nemora & tur-rum. Lapides grandinosi ad quantitatem ouorum, quadrangulares cum imbribus com-œlo cadentes comminuerunt & destruxerunt arbores, vineas, segetes & plantas: & con-ac necârunt multos homines: visi quoque sunt dracones ignei, Hellebrandi, & maligni ter ventorum turbines præstigiosè volitare. Item corui & plures aliæ aues per aërem in ibus hincinde ferebantur pennis, carbones viuos igneos in rostris portantes, & domos nt passim. Imp. Frid. 2. Papa Honorio 3. vt sup.

Prodigium. 1226.

tempore nix in Styriâ cecidit, & protinus in sanguinem versa est. Chron. Fuldense. Imp. apa. vt sup.

Chronicon quod Flores Historiarum appellatur. 1226.

ta non contemnenda ex hoc libro citari solent, licet rarò reperiatur. VViclefus in libro de clesia admodum celebrem historiam de rapacitate & fraudibus Romanistarum recenset: vel sola impudentiam ac technas eorum hominum abundè ac viuis coloribus depingere uit enim: Vnde in prædicta Chronica, quæ intitulatur Flores Historiarum, dicitur, quo

modo anno Domini 1226 Magister Otho, nuncius Domini Papæ ostendit literas Domi concilio regni nostri apud Vestmonasterium, in quibus Papa allegauit scandalum Rom. E & opprobrium vetustiss. notam scilicet cupiditatis, quæ radix est omnium malorum: & in h cipuè, quòd nullus potest aliquod negotium in Rom. curia expedire, nisi effusa magna sum cuniæ, & donorum exhibitione. Sed quoniam scandali huius & infamiæ Romanæ paup causa, deberent matris inopiam subleuare filij naturales: quia nisi à vobis & alijs viris hone na receperimus, deficerent nobis vitæ necessaria, quod esset omninò Romana contrarium & gruum dignitati. Ad illud itaque scandalum penitus eradicandum, per consilium fratrum rum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, prouidimus formam, cui si volueritis consentire dalo matrem vestram poteritis liberare, & in curia sine donorum obsequio exhibitionem obtinere. Forma autem prouisa est hæc: Petimus imprimis, ab omnibus Ecclesijs cathedralib nobis præbendas exhiberi: vnam de portione Episcopi, & alteram de Capitulo: & similite nobijs, vbi diuersæ sunt portiones Abbatis & conuentus, à conuentibus, quantum net ad vnum monachum, æquali facta distributione bonorum suorum, & tantundem batia.

Sed postquàm maturatum est consilium, posuit cursum clerus in ore Magistri Ioanni diaconi Bedfordensis, qui cùm dixisset nuncio, quòd, cùm petitio concernat ius regis, ius c rum secularium, & multorum absentium patronorum, clerus non possit in eorum absenti ter respondere. Interim venit Dominus Ioannes Marescallus, & alij nuncij regis districtius tes, quòd nec clerus nec Otho nuncius attentet aliquid, quod tangit feudum regis, vel secular minorum: nec molestet clerum Angliæ, qui tenet Baronias, vel alias eleemosynas de rege i Et sic scandalosi Papæ petitio est frustrata.

Habes autem mandati regis rationem viuacem: cùm enim ante dotationem Ecclesiæ gnum nostrum iure possessionatum conformiter legi Christi, nimis monstrosum foret, q palis exactio extorqueret aliquid contrarij iuri regni. Rex autem nedum debet defendere Ecclesiam, sed etiam cleri Angliæ in sua libertate primæua, vt dicit beatus Isidorus de summ libro tertio, & Incorporatur. 2. q. 7.

Vide astucias ac technas, rapacitatem ac externam impudentiam Antichristi, eiusque sanorum, qui sub prætextu amoliendæ rapacitatis ac fugiendæ auariciæ, vel maximè volu uolare in bona ac reditus omnium Ecclesiarum. Quis tantam audaciam, & perfrictam fror taret inesse illis sanctissimis patribus, ac vicarijs Dei sui? Verùm licet tunc eis parùm feliciter rit hæc fraus, tamen illi falsi quidem, at non defatigati, paulò pòst non tantùm Ecclesiar tus, sed & totum penè regnum in suam potestatem ac feudum redegerunt, sibique tributa fecerunt: imò & exuxerunt ac expilàrunt. Illyr. Imp. Frider. 2. Papa Honorio 3. vt sup.

Gregorius 9. Papa 183.

1227. DVm Fridericus iussu Papæ vltra mare ad recuperandam terram sanctam profectus fu absentis prouincias bello petit & rapit: item exercitui in Asia mandat, vt illum d Soldano quoque eum per literas prodit: de quo etiam alibi in hoc opere plura. Rursus Im pro pace redimenda coactus fuit, Papæ soluere centum marcas auri, super quo exclamat C nus: O scrinium pectoris sanctum, ô quàm carus mercator, cùm gratis acceperit claues Christo, nullis datis nummis Christo. Imp. & Papa. vt sup.

Alex. ab Ales Monachus.

1228. HIc ideo carnes Ieiunij tempore prohibitas dicit, quia terra propter peccatum Adæ fit cta: aqua verò non, vt quæ postea sanctificata fit Baptismo Christi. Item, quia Chri resurrectionem piscem comederit, non carnem. Imp. & Papa. vt sup.

Ludouicus IX. Franciæ Rex, aliàs cognomento Sanctus.

1228. LVdouici huius præclarum est illud, quod narrant additiones ad historiam Matth. Par rici Anglici, eum monuisse aliquando Regem Angliæ Henricum, qui totis fermè diebu audiebat, vt potiùs crebrò prædicationem verbi Dei, quàm Missas audiret, eò quòd illud m um & vtile esset. Hinc ergo manifestè licet deprehendere, eum sensisse, veram pietatem n prædicatione ac cognitione sacrificij Christi, quàm sacrificulorum missatione seu sacrificijs re. Omninò oportet hunc sanctissimum regem multas impietates & abusus regni Antic animaduertisse. Catal. Imp. Frid. 2. Gregorio 9. vt sup.

Idem contra tyrannidem, auaritiam & Simoniam Paparum constituerat Sanctionem P ticam anno 1228. Sed eam posteri Reges Franciæ, si saluari vellent, coacti à Papa iterum lerunt anno 1462.

Ex Chronico Turingiæ. 1228.

nni doctrinarum genere conspicuus Comes quidam de Hohenstein, Eglerus nomine, Turingia, neglecta comitatus possessione & mundanis delicijs, verbum Dei summo cum rvore prædicauerat, inter veritatis testes in illa caliginosa ætate non immeritò est referen-ichristo enim Romano audacter & restitit, & reclamauit, neque eum pro capite Ecclesiæ , nec agnosci voluit: Idola & imagines templis eiecit: superstitiones damnauit: coniugi-ibus licitum dixit: in nullo alio, quàm in Iesu Christo salutem, & peccatorum remissio-quærendam, & id sola fide, constanter, & ex fontibus sacræ scripturæ docuit: Missam im-t: & vtramque Sacramenti speciem distribuit: in vnum & solum Iesu Christi meritum o-pem & fiduciam esse ponendam, Turingos suos, & omnes indesinenter admonuit: ægro-ò ac Ecclesias ipse visitauit: & spiritualia à mundanis officijs separauit. Et cùm à Landgra-cofurtum vnà in Comitia profectus esset, ibi quantum potuit, iugum Papæ à Germano-icibus amouere laborauit. Sed ex febri tandem in fide solida in Christum obijt. Alij suspi-t & facile est creditu, eum veneno sublatum. Chronicon Isenacense manuscriptum plura de bet. Imp. Friderico 3. Papa Gregorio 9. vt sup.

em. Sigfridus Archiepiscopus Moguntiæ Abbatem monasterij Reinhardofontani Erfor-s cædi iussit eò, quòd ex Cœnobio suo redditus ipsi tribuere renuerat: arrepto igitur cul-s inuasit eum, & confodisset etiam, si nemo interuenisset. Postmodùm verò Abbas bel-it Archiepiscopo, & libertatem cum priuilegijs sui monasterij armis vendicauit.

Ordo S. Claræ. 1228.

SEcundum Nauclerum hic Ordo cœpit anno 1225. Asisij nata fuit S. Clara. Peregrinationes longinquas ad sepulchrum Dominicum, & S. Michaëlem perfecit: limina S. Petri & Pauli Romæ quoque visitauit. Anton. Hospinianus nimis magnam familiaritatem cum Francisco conciue suo habuisse refert. Ab Honorio 3. paupertatis priuilegium postulauit, quod nemo vnquam postulasse dicitur. Et cùm Gregorius 9. suaderet, vt saltem aliquas possessiones propter varios futuros euentus retineret, tamen noluit. Ratum exemplum.

Diuiditur in Obseruantes, Reformatas, & Vrbanissas. Durissimam egit vitam: solis ieiunijs & precibus incubuit: Veste de corio porci, versis illius pilis ad corpus, vsa est, calceamentorumque penitus nullum vsum habuit. Cuius tam duræ vitæ Regula ordinem multùm euexit, & clarescere fecit, vnde versus:

Clausa manens Clara toto clarescere mundo
Incipit, & laudum titulis præclara refulget.

Papam Innocentium 4. morientem inuisisse: Alexandrum verò 4. inter Diuas retulisse eam, scribit Francus. arum est griseus: & vtuntur Francisci Regulâ. Imperat. & Papa. vt sup.

Hugo. 1230.

glossator & Cardinalis scribit in sua glossa, diabolum olim habuisse duas filias, Auaritiam & Luxuriam: Auaritiam elocasse Iudæis, Luxuriam Ethnicis. Cæterùm iam Clericos lorum suas sponsas eripuisse, solosque velle sibi proprias vtramque habere, scilicet & & Luxuriam.

etiam idem, spirituales nullam habere coactiuam potestatem, & si quam sibi vsurpent, ab Imperatore. Super Psalm. 77. verò inquit: Multi Clerici sunt progenies viperarum. Fœ-nterficit matrem, quando nascitur, quia mater crepat: sic & multi ex quo nati sunt in Ec-sequuntur matrem Ecclesiam, & Christum patrem: & quantum in ipsis est, interficiunt. super 2. Ioannis citat Bernhardum hæc dicentem: Videtur bone Iesu, contra te coniu-ersitas Christianorum: & illi in persecutione tua primi sunt, qui in Ecclesia tua videntur

primatum tenere, & gerere principatum, iuxta illud: Qui edebat panem meum, magnifica
per me ſubplantationem, Imp. Friderico 2. Papa Gregorio 9. vt ſup.

1230.

Petrus de Vineis.

HIc Cancellarius Imperatoris Friderici ſecundi ſcripſit multas Epiſtolas ad diuerſos
Imperatoris, potiſsimùm de excommunicatione & depoſitione Cæſaris tunc per ſcel
tas à Papa factâ: quæ epiſtolæ iam aliqua ex parte etiam impreſſæ extant. In præfatione &
lis Papam eiusque Cardinales vocat Phariſæos. Curiæ turpitudines tantas eſſe aſſerit, vt p
effari prohibeat. Contendit, Papam non habere gladium ciuilem, nec vllum ius depone
peratorem. Denique grauiſsimè queritur, & cum Pontifice Romano nomine Imperator
ſtulat, quòd eum non legitimè citatum, multò minùs auditum, excommunicauerit & dep
nec vllas planè excuſationes aut rationes ipſius audire vnquam voluerit. Multus vel infi
tiùs Chriſtianus ſanguis tunc ob eos Papæ furores, per multa bella ac prælia effuſus eſt. Scrip
Petrus etiam librum de poteſtate Imperatoris contra Papam, in quo aſſeruit, Papam nullu
politicis rebus ſupra Imperatorem habere. Ob quas cauſas Papa etiam eum excommunica
pa Gregorio 9. vt ſup.

Idem in epiſt. lib. 1. Super cathedrâ Moſi ſedentes hoc tempore Phariſæi, ſic moti ſ
tra Romanum Pontificem oberrantes, quòd actores malitiæ facti ſimul & iudices apertè iudi
uerterunt. Tandem illos ſui cordis malitia ſic intus & extrà penitus obcæcauit, quòd vna pr
rante clauium poteſtate, inſontem & iuſtum Principem ligauerunt. Sed audite mirabilem t
rioſi principis ligaturam. Iſte pater patrum, qui dicitur ſeruus ſeruorum Dei, omni prorſu
iuſtitiâ, factus eſt aſpis ſurda, non admittens Romani principis allegata: & velut lapis qu
dâ iacitur, ſic emiſit ſubitò verbum malum, ac velut omninò reſpuens in perturbatum co
Quod ſcripſi, ſcripſi, vociferans reſpuit viam pacis. Sed qui Chriſti vicarius diceris & Petri ſ
etiam humilis piſcatoris, cur accenſus furore refugis id, pro quo Rex omnium induit forma
Dic rogo, quid reſurgens à mortuis dixit primò diſcipulis ille magiſter omnium magiſ
Non, inquit, arma & ſcutum ſumite, nec ſagittam vel gladium, ſed Pax vobis. At quid glo
maliciâ, qui ſolus in orbe ditaris fraude & dolo? quid aliud niſi pacem hymnus dicit angel
tertius Agnus Dei: vel quid ille mirabilis Regis æterni filius corporali præſentiâ diſceſſurus,
liquit diſcipulis, cùm rediit vnde venit. Certè pax & dilectio ſunt principaliter illa duo, qu
voluit poſt diſceſſum. Ergò, ſi Chriſti vicarium, & Petri te aſſeris ſucceſſorem, à Chriſti pr
Petri tramite non diſcedas: ſed actus concordent actibus, & Campanus inhæreat Galilæo. I
tem ſatis, & meritò turbat Chriſti fidelium puritatem, quòd Petrus relictis omnibus & reti
Chriſto vocante, voluit viam vitæ: qui tanquam omnia poſsidens, & nil habens, ad theſau
leſtis patriæ ſemper ardentiùs aſpirabat. Tu verò nil prorſus habens, omnia autem poſsiden
ſemper quid devores & deglutias, nec ſedare poteſt aliquando totus mundus tui ventris ing
quia tibi non ſufficit orbis terræ. Petrus autem Apoſtolus, vt legitur, ad portam veniens ſp
nec argentum nec aurum habeo, dixit claudo. Tu verò ſi forſan incipit aceruus pecuniæ qu
ras, minui, ſtatim cum claudo claudicas quærens anxiè quæ ſunt mundi. Sed qui, Chriſto
prædicas tanquam paſtor Eccleſiæ paupertatem, cur refugis quod hortaris, quærens ſemper
mules aurum auro? In hoc ergò non reſtat aliud, ſi non dormis, niſi vt ſummi Pontificis
prædicatio contemnatur. De cœlo namque, ſi bene recolis, deſcendit linteum ſuper Petrum
ge, macta, & comede, dictum eſt, dum oraret, qui tamen immunda noluit manducare, durâ
uis eſſet eſurie ſtimulatus: tu verò ad hoc viuis vt comedas, in cuius vaſis & ſcyphis aureis ſ
eſt: Bibo, bibis. Cuius verbi præteritum ſic frequenter in menſâ repetis, & poſt cibum, qu
raptus vque ad tertium cœlum Hebraicè, Græcè loqueris, & Latinè. Poſtquàm autem imple
vino ventris ingluuies, & ſtomachus vſque ad ſummum eius, tunc ſuper pennis ventorum
te ſedere. Tunc tibi Romanorum ſubeſt imperium: tunc adferunt tibi munera Reges terræ:
num mirabiles facit exercitus: tunc tibi ſeruiunt omnes Gentium nationes. Ploret igitur m
cleſia, quòd paſtor gregis Dominici factus eſt lupus rapax, craſſum quidem de grege comed
fractum non alligat, & diſſolutum ad propria non reducit, ſed velut amator ſchiſmatis, capi
tor ſcandali, pater doli, contra iura Romani principis & honorem tuetur hæreticos, Deiq; &
um Chriſti fidelium inimicos, omnium prorſus altiſsimi timore poſtpoſito, & hominum v
diâ retroiectâ. Sed vt poſsit hic meliùs ſui cordis malitiã occultare, prædictos crucis hoſtes &
uet & protegit ſub quadã ſpecie pietatis, adſerens, ſe Lombardis ad hoc tantùm ferre ſubſidi
parte, ne Cæſar illos cædat, aut iudicet plùs quã requirit ſeries ſui iuris. Sed doloſæ vulpis aſtu
quam in hoc falles ingeniũ venatoris. At qui regis Iſraël intende ſingularis Dominici gregis
Dic rogo, quid eſt hoc, quòd curabat, vt legitur, infirmos à morbis validis vmbra Petri? Tu v
quam vir ſanguinũ ad hoc ſolũ inuigilas, vt factâ ſtrage, viuentiũ ſanguis innoxius effundat
te ſacerdos male, optimè dici poteſt, qui tuo tẽpore Deo diſplicere proponis, & p excellentiã tu

pis es imitator, dicens: Guerrā veni mittere in terram, & quid aliud volo, nisi vt inter se homi-
lientur? Non enim est hoc Romani Pontificis, cui Pasce dictum est oues meas, vt illas qui-
ortifices, quarum pastor & caput diceris, dux etiam & seruator. Istud quidem consideres, vt
untas vel furor opprimat ius & verum, & quòd ille Rex terrestriū & cœlorum, in terris diuti-
ersando, nil prorsus habere voluit cum terrenis, sed docendo discipulos, Beatos pauperes
unc vocauit. Tu verò tantùm in terris habens proprium & commune terrenis, in terris
esaurizas. Sed, proh dolor, thesauros Ecclesiæ rarò vel nunquam in vsus erogas egenorum:
statur Anagnia, mandasti statim domum fieri mirabilem, sicut regia Solis erat, oblitus pror-
inopiæ, qui non habuit nisi rete: & quod peius est, etiam illa nostra Hierusalem, in quâ
effuso sanguine pati voluit & occidi, iacet ancilla canibus, & tributaria Sarracenis. Et tu
vicarius in hoc dormis, nec curas, quòd nostra dolet hæreditas ad alios deuoluta. Sedet enim
iuitas, olim plena populo, & gentibus speciosa, Romani quidem antistitis omni prorsus so-
stituta, fundens riuos amaritudinis, quæ lac & mel olim fundere consueuit. Vox cuius vox
quæ pro cantu dat gemitum, viduata plorat anxiè, velut Rachel filios suos, quos in templo
o non vidit sabbatha venerari, assiduè Regem Regum Romanum expectans principem,
itis suæ fiduciam, & sui exterminij redemtorem. Sed tu hostis Herodes impie, illuc ire ti-
is offensionis & petra scandali, maris & terræ semitas conturbasti, ne Cæsar iste mirabilis,
umen & speculum sine rugâ, succurrat more Cæsareo terræ Dei: sed defendis hæreticos,
nis filios & erroris, audire potes meritò verbum illud: Error cui non resistitur, adprobatur:
mirum, non enim cares occultæ societatis scrupulo, cùm manifesto facinori desinis obuia-
cor ergò reuertere, nec opponas te principi matris Ecclesiæ defensori, sed cogita & attende,
uestro dudum, Papæ pauperrimo, latenti tunc temporis in cauernâ respondit, vt decuit
irum, sacri magnificentia Constantini, qui curatus à lepræ vitio, dedit Ecclesiæ quiquid
ertatis hodie vel honoris. Sed Syluestri vicarius malè respondet Friderico. Nunquid enim
eptuagesies septies, sicut æterni Regis filius dixit Petro, qui non vis insonti semel parcere,
am postulanti: aut cùm dicat Apostolus: Omnis potestas à Domino Deo est, qui potesta-
diuinæ potentiæ contradicit. Reuertentem ergo ad gremium matris Ecclesiæ benignè re-
um singularem, præsertim cùm petat instanter veniam absque culpâ: alioquin leo noster
is, qui simulat hodie se dormire, rugitu solo terribili trahet omnes à terræ finibus tauros
& plantando iustitiam Ecclesiam diriget, euellens prorsus ac destruens cornua super-

n lib. 5. Fridericus II. cuidam Abbati de monacho falsario: Nuper in regno nostro qui-
umuagus inuentus est monachus, qui falsas sigilli nostri formas adulterans, non
onoris nostri iniuriâ, & tuæ honestatis infamiâ discurrebat. Vt igitur de sigillo i-
ùs flagitiosa figmenta non procedant, tibi, cuius honoris augmentum de bono sem-
ius cupimus promouendum, sub annuli nostri clausura transmittimus illum falsarium
m, vt culpas suas districtiùs doleat, quibus lasciuus se ingessit, & carceris nostri compedi-
amus detineri.

ib idem. Scripsit enim solo nomine Papa, nos (esse) bestiam ascendentem de mari, ple-
inibus blasphemiæ, pardique varietatibus circumscriptam. At nos ipsum belluam illam
de quâ legitur: Exibat alius equus rufus de mari, & qui sedebat super eum, sumebat pa-
râ, vt viuentes inuicem se interficiant. Nam à suæ promotionis tempore, iste pater non
liarum, sed discordiarum, desolationis, & non consolationis solicitus procurator, totum
ad scandala excitauit. Et vt verba sua recto sensu interpretemur, ipse draco magnus, qui
iuersum orbem, & Antichristus est (cuius nos dixit esse præambulum) & alter Balaam
precio, vt malediceret nobis, princeps per principes tenebrarum, qui abusi sunt Prophe-
angelus prosiliens de abysso habens phyalas plenas amaritudine, vt mari & terræ noceat.

VVilhelmus Parisiensis Episcopus. 1230.

librum de collatione beneficiorum, in quo acerrimè insectatur sacerdotes sui temporis,
atos, qui tales admittant, eisque beneficia conferant. Dicit in eis nihil pietatis, ac erudi-
parere, sed potiùs diabolicas turpitudines, omnium spurcitiarum ac vitiorum monstruo-
orum peccata non simpliciter peccata esse, sed peccatorum monstra terribilissima: eos
iam, sed Babylonem, Ægyptum, ac Sodomiam esse: Prælatos non ædificare Ecclesiam,
re, ac Deo illudere. Imp. Friderico 2. Papa Gregorio 9.
Guilielmo autore in scholâ Parisiana disputatio instituta est de ambitu plurium sacerdo-
finitumque, neminem absque scelere mortali duo posse habere sacerdotia. Alij factum di-
1228.

Æstus magnus. 1231.

s hoc anno fuit æstus, vt per Iulium, & Augustum oua in sabulo coquerentur. Annal.
. Colmar. Imp. 102. Frid. 2. Papa 183. Gregorio 9.

1231. *Ordo Canonicorum Regularium S. Marci.*

MAntuæ hic cœpit Ordo anno 1231, vt hal uinius in Chronico. Plura non reperi.

1231. *Monachus Ord. Prædicatoru* *nequam.*

ANno Christi 1231 prodijt è vicinia Van monachus ordinis Prædicatorum, stipatu icente Ioanne quodam insigni nebulone. Hi sim popularem auram habitis quibusdam concionit ruêre, ausi sunt vlteriùs progredi atque dicere: se mnium optimè nosse, quinam essent hæretici: rem riâ arte eò deduxerunt, vt acquisito diplomate quo libuisset, ad necem hæreseωs suspicione, pertraher opinione pietatis inclaruerant, ac tertium quoqu chùm, fr. Conradum Marpurgensem in consorti perant, obtinuerantque à Magistratibus, vt quo ipsi damnassent, eorundem etiam bona inuaderet mirificè & potentiâ & auctoritate conspicui, dit quemque ad supplicia poscebant, neque in hoc n neque etiam comitibus parcendo. Tandem verò, cùm iam magna atrocitate comitem de S ricum incesserent, ipsiusque iugulo ferrum flammamque minitarentur, innotuit eorum vnde tragicum sortiti exitum, Conradus quidem irruentium sudibus est percussus: Mona tem veteranus dispuncto ventre ilia fudit, ac Ioannes impastis è furca coru's suspensus est. hinc vide Lector, quantus sæpè diabolus sub Monacho latuerit, & quid ausi sint prætextu tis in miseros & sibi derelictos homines statuere, antequàm Euangelij luce eorundem doli næ patescebant. Quid futurum fuisse putas cùm Germaniâ, si diutius ibi nidificare mor cuisset? Si enim Conradus ille, quem quidem omnium sanctissimum fuisse dicunt, talis fu quæso alios facturos existimas? Ioan. Ravv in Cosmog. Imp. & Papa. vt sup.

1231. *Flosculi Sancti Francisci.*

ANno 1231 Canonisatus fuit S. Franciscus à Papa, super quo extat liber à Francisc cinnatus, cuius titulus est, Flosculi sancti Francisci. Ibi scriptum est, eos viros dun isse redemtos sanguine Christi, qui vixerant vsque ad tempora sancti Francisci: reliquos consecuti sunt, fuisse redemtos ipsius Francisci sanguine. Deinde eas mulieres duntaxat demtas merito virginitatis B. Mariæ, quæ vixerant ad tempora vsque sanctæ Claræ: reliqu quæ postea natæ sunt, redemtas esse merito virginitatis eiusdem quidem Beatæ Mariæ, sed in corpore sanctæ Claræ. Imp. Frid. 2. Papa Gregorio 9. vt sup.

Ordo militiæ S. Mariæ. 1232.

PAuca de hoc Ordine & diuersa referunt Volat. Polyd. Onuphrius, Francus & Hospinianus, inter quos Volateranus illius initium facit annum 1232. Institutus est à Rege Arragonum, cùm Baleares insulas subegisset. Vestitum habent albâ & nigrâ cruce insignitum.

Cyrillus Carmelitarum Presbyter. 1234.

ANno Domini 1234. Cyrillus Græcus, tertius Carmelitarum præses generalis, obijsse fertur. Hunc dicunt tam Mosi quàm Ioannis Euangelistæ exemplo, nouam Apocalypsim è cœlis circa annum Domini 1192 accepisse, Dei ipsius digito in argenteis tabulis Græcè scriptam, super futuro Ecclesiæ statu. Et per hanc nitebantur impostores quidam priorem illam Ioannis auferre, vel potiùs delere, & in nihilum redigere in ea seculi cæcitate: quoniam erant tunc in Italia, Germania, Francia, & Anglia multi, qui Romam credebant Babylonem esse, ac meretricem illam magnam, & Papam esse Antichristum, ex priore Apocalypsi: cuius opinionis D. Petri Veronensis n fuisse, ipsius legendæ ac Fasciculus temporum probant. Oportebat igitur huiusmodi colu- ›entem Lateranum, vt in visione Innocentij tertij, his temporibus callidè fulciri. Conaban- n tunc Principes temporalia ab ecclesijs auferre, & panis in Missa transsubstantiationem nere, atque alia facere, quæ ventribus & culinis non congruebant, Chronici. Imperat. & Pa- ip.

Miraculum. 1237.

c anno Miesco vel Miccisslaus Dux Cuiauiæ, ducis Conradi Masini filius, rapit ad se viduo- m & pupillorum bona, & aliâs multam vim libidinosè exercet in pauperes. Cùm verò ali- de hac præda opiparum parasset conuiuium, in eum irruunt magni murium greges: & quan- aui quadam per vndas ab eis fugere contenderet, nando tamen mirificè eum insectati sunt, ruerunt, donec miserè dilaniârunt & interemerunt. Miechouius libro 3. cap. 36. & Fulste- 7. cap. 1. F. Imp. Frid. 2. Papa Gregorio 9. vt sup.

Fames dira. 1237.

ta hoc anno fuit fames in Gallia, vt homines herbis vescerentur. Guilhelmus Episcopus icernensis singulis diebus tunc alebat duo millia pauperum. Mater hist. siue Guilhelmus c. Imp. 102. Frid. 2. Papa 183. Gregorio 9.

Gerardus Laodicensis Episcopus. 1237.

in libro de conseruatione seruorum Dei inquit, rarescentibus prophetijs appropinquare ntichristum, conijci. Imp. 102. Frid. 2. Papa 183. Gregorio 9.

Ex manuscripto Chronico Coloniensi. 1237.

it Colonia Agrippina anno reparatæ salutis 1237, Episcopum quendam, nomine Conra- de Hohestetten. Iste impetrauit à Papa, omnes Romanorum Reges Aquisgrani coronari & ari ab Episcopo Coloniensi. Sub eo splendidæ surrexerunt turres & ædificia: ipseque nplitudinis fecit turrem summam, prout iam est: erat enim diuitijs affluentissimus. Idem etiam, peculiaria sibi cudi numismata, at vetuit hoc ciuitas: ipse verò eandem ideò maxima vi & furore: & verò, quanquam multis modis ipsam perdere & euertere olitus, nihil tamen omni conatu profecit. Eius causa Colonienses vicinam Tuisco- ni exusserunt. Postmodùm verò quidam Episcopus ciues cum Episcopo reconci- ita tamen vt ciuitas mulctam daret Episcopo sexies mille marcarum auri:

facram verò pacem & inducias non feruauit Epifcopus, fed violauit nefariè: & fummis iniu cit afflixitq; ciues longo pòft tempore: multos etiam ciuitatis optimates truculenter necaui iram & ferociem rabidam tam diu continuit, donec cum belligerandi libidine vitam fimul merunt fata. Imp. & Papa. vt fup.

1239. ## *Conradus à Liechtenau, Abbas Vrſpergenſis Chronicographus, cum Paralip.*

ANno fecundo Imperij Iuftiniani Antiochia terræ motu concuffa eft. Tantus autem occupauit populum, vt omnes preces facerent difcalceati. Addit autem: pio cuidam, & timenti homini reuelatum, vt omnes fignarent ædes fuas hac infcriptione: Chriftus no ftate. Tandem verò terræ motum quieuiffe. Imp. 102 Frid. 2. Papa 183 Gregorio 9.

Idem. Concilia iuffu Caroli Magni fuper ftatu Ecclefiarum corrigendo per totam Gal Epifcopis celebrata funt. Iam hoc tempore putris caro hunc falem ferre nequit.

Idem. Imperatrix Maria filia Regis Arragoniæ fuit incontinens fœmina, & quendam fcentem fub veftitu muliebri fecum habuit fubinde loco ancillæ, & concubinæ: at ifte depr tandem igni concrematus fuit. Illa etiam Comitem quendam mifere vitâ priuauit, eò quod fequium ad libidinem, feu coitum negauerat. Tandem verò & ipfa publicè damnata t adultera flammis eft exufta. Idem & Crantz libro 4. cap. 26. Henricus Steinhobel & nianus.

Idem. Anno Domini 1080 cùm apud Brixiam Noricam triginta Epifcoporum cor nec non & Optimatum exercitus non folùm Italiæ, fed & Germaniæ iuffu Regis Henrici co retur, factus eft omnium confenfus aduerfus Hildebrandum Papam, cognominatum Gre feptimum, quem pfeudomonachum, totiusque vefaniæ peftiferum principem, & principu Romanæ fedis inuaforem affirmantes, ab Apoftolica fede depellendum, quamuis abfentem cabant, & Vuigbertum Rauennenfem archiepifcopum ipfi fubrogandum eligebant.

Ibidem. Poft Celeftinum V. fit Papa Bonifacius octauus, de quo fertur infignis impoft mirùm quòd per arundinem infonuerit in aures Celeftini, perinde ac vox effet cœleftis, vt P relinqueret, & Bonifacium fucceffore admitteret. Hic Bonifacius grauiora bella commouit liam: regem Galliæ excommunicauit, & titulum regni Gallici Alberto Imperatori German dit, vt ita Germaniam, & Galliam committeret. Homo magnæ ingratitudinis, & calliditati ambitionis causâ Celeftinum fanctum virum decepit, dum eum magiftratu fe abdicare co & vitam Eremiticam appetente cepit veritus, ne homines magis Celeftinum vitæ fanctimon fpicuum, quàm fe fequerentur, & apud Fumonis Campaniæ arcem tam arctè cuftodiri iufsi de mortem illi acceleratam creditum fit. Tandem & ipfe Bonifacius captus, & in carcere n fuit, de quo fertur: Intrauit vt vulpes, re vt leo, mortuus eft vt canis. Notur illud, quòd Procheto Genuenfi archi po, ad pedes eius die Cinerum prodeun dici à facerdote aliàs foleat, Memento quòd cinis es, & in cinerem reuerteri mutatis quibusdam verbis: Memento quia Gibellinus es, & cum Gibellinis i rem reuerteris: in eiusq; oculos ciner non in caput, vt mos eft. Hic Papa anno librũ fextum Decretalium compofuit, mum iubilæum Romæ Iudaico more c uit. Cùm Albertus Auftriæ dux Rudolp us, mifsis in vrbem Romam oratoribu luntatem de fe Electorum principum P ci Bonifacio VIII. declararet, vt electio fe factâ confirmaret: Pontifex fuperbè e nem reiecit dicens, quòd fine fuâ autori lectio facta robur non haberet: nam p vtriusq; gladij poteftatẽ effe affirmabat, ipfo apparatu in Iubilæo, qui tum Roma batur, folenniter oftentauit. Primò quid lenni die in Pontificalibus apparens p Apoftolicam illi benedictionem impe Poftero die Imperiali habitu & infulâ c infignis, gladium ante fe nudatum iufs ferri, & fedẽs alta voce teftabatur: Ecce du dij hîc. Vides ô Petre fucceflorem tuum, falutifer Chrifte cerne tuũ vicarium: vid

af

Anno

ſuperbia ſerui ſeruorum tuorum. Sequenti anno tamen Alberti electionem comprobauit
, ſi regem Franciæ impugnans ſe regem gereret & Romanorum & Francorum. Implacabi-
n rex Franciæ Pontificem offenderat, quòd Pragmaticam ſanciens Apoſtolicæ ſedi ſuum
ciam minorauit honorem. Bellum autem, quod volente Pontifice Albertus Romanorum
pit aduerſus Philippum regem Francorum, deſijt in nuptias. Nam reges inuicem (miſſo
ntifice) affinitatem inierunt, cùm Philippus Alberto filiam ſuam daret coniugem. Celebra-
uptiæ regales ſplendidiſsimæ in vrbe Pariſiorum.
em. Anno 620 Agatho Pontifex Romanæ Eccleſiæ legatos ſuos, pro admonitione ſan-
Dei Eccleſiarum in vrbem regiam miſit, in quibus erat Ioannes Romanæ Eccleſiæ tum
iconus, ſed non longè pòſt Epiſcopus: qui benignè ſuſcepti à reuerendiſsimo Catholicæ fi-
tore Conſtantino, iuſsi ſunt, remiſsis diſputationibus Philoſophicis, pacifico colloquio
era perquirere, datis eis libris de bibliotheca, &c. Obſeruabis igitur contra præſentes
paroxyſmos, quòd Conſtantinus præcepit Epiſcopis, vt à diſputationibus in Synodo ab-
, & pacificè de fide perquirerent.
lem. Per idem tempus cùm Eccleſia Moguntina inſigni clade duos haberet Pontifices ele-
ſcordiâ, Pius Papa, qui noſſet opes Eccleſiæ dudum in Germaniâ verſatus, annatam extor-
ûs. Sed Dietherus de Iſenburg, qui potior in iure videbatur, dum vt ferunt, annatam pro ar-
pæ non ſoluere, & de non ſollicitando pro concilio ſacramentum præſtare recuſaret, con-
nem iam datam Papa retraxit, & æmulo ſuo contulit Adolpho de Naſſau. Nihil actum vi-
Apoſtolicâ confirmatione, quam vterque tenebat, niſi arma veniſſent in medium. Diethe-
n & arces habebat potiores: concurrerunt aliquando armis in acie, victa pars Dietheri ceſsit.
ppugnata ciuitate captaq; armis, auxilio comitis Palatini de Rheno, Dietherus cùm nihil
olitione perſentiret, penè in ipſa quietis ſuæ ſede interceptus eſt, calente adhuc lectulo vn-
batur. Sæuitum eſt in maiores vrbis, qui partem tutati ſunt Dietheri. In miſeram ſerui-
os pridem libera redigitur. Archiepiſcopus cum clero dominatur. Rebus tamen inter æ-
mpoſitis, Dietherus deputatas ſibi accepit arces cum prouentibus, certus, ſi ad eum diem
it, de Adolphi ſucceſsione, idque pòſt ſextum annum euenit.

Ex enarratione facti Depoſitionis domini Dietheri de Iſenburg anno 1489. per Notarium quendam conſcripta.

Pius ob has cauſas potiſsimùm aduerſabatur Diethero, propter quas etiam priuauit.
uia non conſentiret Dietherus in impoſitione Decimæ, Vigeſimæ, aut Triceſimæ. II. Quia
s noluit ſe aſtringere Pontifici Romano petenti, ne Dietherus vnquam principes Electores
ret, abſque eius (Rom. Pont.) licentia. III. Quia Dietherus noluit legatis Pontificijs per-
t eorum libitu conuocarent clerum. Pius confirmare Dietherum detrectat, niſi ipſe Ro-
irer. Moguntinus vocationem ſuam ad Romam ægrè fert, infirmitate excuſat. In
Viennæ, & poſthac Bambergæ oratores Dietheri grauiter in legatos Pontificios inuehun-
mmunicatur Dietherus per auditorem Cameræ, Coloniæq; publicatur. Hinc Moguntinus
iram, & de vindicta ſuſcipienda cogitat vi: Gregorium Heymburg doctorem accerſiuit in
rium ad Comitia Norimbergenſia. Scribit Dietherus ad principes Germaniæ contra Papā
Apoſtolicam, ſatagens, vt exoneretur natio Germanica ab oneribus curiæ Romanæ contra
onciliorum Conſtantienſium & Baſilienſium. Solutio annatarum propter exceſsiuam
ticulorum vnus erat. Inſtituitur appellatio à Papa ad generale concilium. Fridericus co-
tinus Rheni, Dux Bauariæ, & Fridericus Marchio Brandeburgenſis, & alij principes adhæ-
llationi. Summa quæ danda fuerat per Dietherum, erat XXII millia, ſexingenti & IV. flo-
ouuntur duæ epiſtolæ à duobus Electoribus, Palatino & Brandeburgenſi ad Papam, acres
ntes, complectentes hos ſex articulos, primus: de tollendâ Decimâ. II. de reuocandâ con-
Mantuanâ. III. de auferendis annatis ſecundum decreta concilij Baſilienſis. IIII. de con-
o concilio. V. de grauamine illato ſingulariter electo Moguntino, & adhærendo appellatio-
I. de accipiendo in his remedio dato, quòd Papa non vellet hæc facere vt incepta ſunt.
etur à Pontificijs oratoribus ad omnia, afferuntur argumenta, ne ad futurum concilium
r: defenduntur annatæ, excuſatur Symonia, pragmatica ſanctio conuellitur, habent ora-
tificij colloquium ſecretum cum Diethero, proponitur, Moguntinum non poſſe bellum
pæ Romæ, ſed viciſsim. Capita appellationis faciunt libellum famoſum. Minantur ora-
alio præfiniendo, Moguntinam Eccleſiam Archicathedralem, facere ſuffraganealem.
t Papa, non cogi. Cardinalis de Cusâ ſcribit ad fratrem Moguntini Ioannem de Iſen-
tans, vt moneret fratrem ſuum, vt humiliaret ſe, & peteret veniam à Papa. Has lite-
erus à fratre in Hæſt accipit. Interea & Papa Pius duobus Electoribus, Palatino & Brande-
ſcribit, ſe excuſans, quòd taxam non auxerit. Scribit dilectis filijs Decano & Capitulo Mo-
conqueritur de Diethero, qui vellet ſedem Apoſtolicam humiliare, & Imperialem euehere:
vera etiam in Papam dicere eſſet contra iuramentum Epiſcoporum. Poſt hæc aggrauatur
s per auditorē Cameræ: huius admonetur Dietherus per archiepiſcopos Colonienſ. & Tre-
Interea Oratores Pontificij, & legati Alberti Marchionis Brandeburgenſis ſeriò agunt pro

pace,

pace. Exemplum Tridentini adducitur, qui cùm obnoxius esset Ecclesiæ à tempore
Papæ in XXI. millibus ducatorum, petiuit gratiam humiliter ab electo Pio, & dimisit illi tot
bitum. Decanus Vuormaciensis præuidens mala futura nobili patriæ, clamans & appellans
tunè vadit ad Dietherum, & obtinet, quòd coram vno notario, & duobus testibus Diethern
lationi renunciat. His peractis oratores Papæ mittunt Romam duos nuncios. Res inter Ca
vltrò citroq; agitatur, ponderabant multùm malum exemplum, quod si ita dimitterent, a
apostolicæ sedis prorsus pessumdaretur. Ergo secunda vice conclusum est, vt priuaretur Diet
prouideretur alteri. Voluisset quidem Papa, quòd Capitulum elegisset, verùm propter scand
tandum obmissum est: quare Papa dominum Adolphum proprio motu elegit propter nobi
generis, & propter doctrinam: et quia dilectus Imperatori, & etiam subditis Ecclesiæ Mog
maioriq; parti capituli: & quia cum ipso Diethero coëlectus fuerat, & quia multos habebat
guineos & amicos, quorum fretus auxilio posset possessionem ecclesiæ vendicare. Post hæc Di
& complices excommunicantur, & execrantur, & inhibetur, ne quis eis panem, vinum, carne
currus, balistas, lanceas, & id genus adferat. Argentorati & Spiræ valuis ecclesiarum affigi p
rat Pius: Executores constituerat Archiepiscopum Coloniensem & Argentoratensem, & I
Treuirensem & Argentoratensem. Hæc facta sunt anno 1461. Vicissim à Diethero & suis,
Friderico Palatino, & Philippo Comite in Katzenelenbogen interdicitur omnibus Papistici
& processibus, sub pœnâ capitis. Et cui constiterit de nuncijs talibus, vt capiantur, & præfec
cipum præsententur. Interea scribit Pius oppidis Reingauiæ, vt Adolphum de Nassau eccle
guntinæ Archiepiscopum & pastorem habeant. Et anno Domini 1462 implorat Ducis I
dionis auxilia contra Dietherum.

Ibidem. Legitur in vetusto codice in epistola Ioan. Rochenzan, quam scripsit Ioanni C
no, Capistranum inuitasse Ioannem de Rochenzana ad multas vrbes famosas, Neapolim
Perusium, Florentiam, & quòd Papam elegerit iudicem, cuius scilicet est legem diuinam &
scripturas interpretari. In quo videtur, quòd Capistranus non intenderit quæ legis natural
quod tibi non vis fieri, &c. inquit Rochenzan: Pensa Capistrane, quia crimen in Bohemia
rauia per te est commissum, puta dum ad abiurationem sacrati calicis inducis: ergo ibi ca
tur, non extra Bohemiam vel Morauiam. Simile est, ac si velles furta perpetrare in Bohemia
per illis in Padua vel Bononia respondere. Capistranus asserit se Bohemiam peragrasse, vt
lia animarum à faucibus sathanæ liberaret: respondet Rochenzan: se tenere compactata de
te sacramenti calicis, sigillis magnorum consignata, & voluntate ac consensu Papæ Eugenij,
voluntate ac robore firmo concilij Basiliensis, cum assensione sigillatum Maiestatis, in test
um serenissimi Sigismundi Imperatoris & ducis Austriæ. Capistranus obijciebat multit
regum Romanorum, Franciæ, Angliæ, Vngariæ, Bohemiæ & cæteros, plerosque sub vna tant
cie communicantes: Rochenzan argumentum multitudinis dilués, Multi, inquit, vocati su
ci electi, adducens exemplum Heliæ in diebus Achab. Tempore Arrij multos & maiores ep
& Principes ab eius parte stetisse: & paucos Christianos, illosque absconditos rectè sensisse:
Hilarius & Athanasius, qui Treueris latuit. Et Dominus Iesus ferè vnus fuit in tota Ierusal
autem putet, solos Bohemos, ac Morauos calici participare, sciat, idem facere Græcos, Bulga
menos, Indos, quos tamen Eugenius in gremio Ecclesiæ habere voluit congregatos. Respon
pistranus, & monet Rochenzan, vt redeat ad gremium matris Ecclesiæ. Non curabat, quòd a
rit eum Monachum, cùm tu, inquiés, neq; Monachus sis, neque regularis, & vt multi asseru
forsan sacerdos aut presbyter, vtinam esses verus sacerdos, id est, sacra dans. Et tandem inqui
stranus, non grauari se, quòd à Rochenzan sit infamatus, quando tota Italia, Francia, Fla
Burgundia, & Alemannia, in quibus XXXIII. annis Euangelizaui, refellant, & confutent ist
ctrinam, vt taceam Angliam, Hispaniam, Portugalliam, Cathaloniam, Nauarram, Sicilia
niam, Vngariam, Dalmatiam, Poloniam, quorum regibus omnibus etsi non facie, nomine
notus sit. Et quòd in Ciuitate Olomicensi quodam die Dominico sequuti sint suas prædic
centum millia personarum.

Idem. Circa hæc tempora Carolus Imperator Moguntiæ comitia habet cum Archiep
Moguntinensi, Treuerensi & Coloniensi. Aderant quoque Saxoniæ & Bauariæ duces. Istu
rat Pontifex legatum Episcopum Canalcens. pro subsidio Cameræ. Quem cùm Imperator
tibus Principibus audiuisset, respondit: Domine legate, Papa misit vos ad Germaniam, in qu
gnam pecuniam corraditis, sed in Clero nihil reformatis. Adstabat autem Cuno de Falck
Canonicus Moguntinensis cum caputio precioso, aureis & sericis ligaturis consuto, quod
rator suo capiti imponens inquit: Sumne in caputio Cunonis plùs militi, quàm clerico simi
intuitus Gerlacum Archiepiscopum Moguntinum sic affatur: Domine Archiepiscope, vob
cipimus sub eâ fidelitate, quâ nobis adstringimini, vt clerum vestrum reformetis, tollatisqu
sum in vestibus, calceis, capillis, & toto vitæ habitu. Quod si non fecerint, mandetis fructus
ficiorum suorum occupari, & fisco nostro præsentari, quos nos in honestiores vsus conuert
Colloquio isto peracto, Pontificis legatus non diu Moguntiæ hæsit, sed quasi fugitans naui con
Coloniam soluit.

Idem. Iudæus quidam in Toleto Hispaniæ vrbe anno salutis 1238, pro amplianda sua
rupem imminentem mouere parat. Sed inter fodiendum in concauitatem quandam incid
librum ligneis folijs scriptum ad longitudinem Psalterij reperit, in quo triplici lingua, H eb

que Latina legebatur de triplici mundo ab Adam vsque ad Christum. Initio atem tert i
atur, nasciturum esse Christum ex virgine, ac pro mundi peccatis passurum. Eidem libro
erat: temporibus Ferrandi Castellæ Regis (qui quidem tunc ad gubernacula sedebat) li
ertum iri. Hæc legens Iudæus repudiata sua religione, Christianus factus cum omni fa
ptizatur.

. Anno 1095 inquisitione facta Moguntiæ ab Imperatore de facultate Iudæorum inter-
, inter cæteros, qui eas rapuerunt, quidam ex consanguineis archipræsulis incusati sunt
n Imperator perquireret, nec in præsentiam eius venirent, Pontifex causam eorum defen-
olens sed non valens, indignatione permotus ex vrbe discelsit, & in Thuringiam cum eis
t, quasi suis in hoc meliùs prospecturus, & ex vicinitate Imperatori rebellium quendam
n illaturus, sicque commotionis suæ vindictam exacturus. Extiterunt autem qui dicerent,
m Pontificem multam partem de pecunijs inuasis accepisse, & idcircò defensioni cætero-
studio cor apposuisse.

n. Iam tunc Colonienses, & Argentinenses cum Episcopis suis, & alij quidam cogitaue-
achinati sunt nequitiam. Miseruntque suos nuncios, Albertum videlicet de Tagisburg
ngen comites in Angliam, vt inde aduocarent & adducerent Othonem, pro eo quòd su
stultus, sed fortis videbatur viribus, & staturâ procerus, præsumentes nihilominus auxili
egis Angliæ, quia fuit avunculus eiusdem. Hunc igitur apud Coloniá elegerunt in regem o
ec abusio, vt fieret quasi portentum multarum abusionum, quæ subsecutæ sunt in terris.
remansit aliquis episcopatus, siue dignitas ecclesiastica, vel etiam parochialis ecclesia, quæ
litigiosa, & Romam deduceretur ipsa causa, sed non manu vacua.

n. Circa annum 1240, multi concionatores in Sueuia liberè contra Papam concionati
mandatis non obtemperauerunt, & prædicauerunt, se annunciare indulgentiam non à
fictam, non à Prælatis compositam, sed ab omnipotente Deo per Christum concessam.
lib. 8. cap. 16 Saxoniæ (vnde hæc desumta sunt) affirmat: eos primatum Papæ quoque
. Ait præterea, passim tam multas hæreses fuisse: haud dubiè indicans propagationem
/Valdensium. Vnde apparet, eos sensisse, bullatas istas Papæ indulgentias esse meras,
bullas, & inanissimas deceptiones, & fraudes: vt & Theologi, qui ante Thomam fuerunt,
soliti sunt. Huius eiusdem historiæ fit mentio & in Metropoli Crantzij, lib. 8. cap. 18.
n ex odio, & imperitiâ veritatis acerbiùs de eis loquatur.
scribit, quendâm Concionatorem affirmasse, malle se ab Euangelio, quàm Ecclesiæ cere-
cedere.

Carmelitæ. 1240.

no quo Carmelitæ fratres ex Palæstinâ venerunt, scilicet anno Domini 1240, magna lues
alium, & hominum, maximaque inundatio imbrium fuit. Ex qua prouenit tanta bla-
, quòd quaternarium tritici pro quadraginta solidis vendebatur. Imp. Frid. 2. Papa Gre-
sup.

Miraculosum. 1240.

empore apud Cremonam facta est tempestas maxima, ceciditque stiria ingens, seu lapis
dinis, in quo erat crux, & imago Saluatoris nostri expressa: desuper quoque literis aureis
Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Cecidit autem in Monasterio sancti Gabrielis; & de aquâ
liquefactus est. Vincent. lib. 30. cap. 138. Nauc. Vol. 2. generat. 41. Vt sup.

Monstrum. 1240.

o in Rachstad Bauariæ, sub Alpibus natus est infans cornutus, quî, antequàm lucem vi-
vtero eiulare auditus fuerat per 14 dies. Chron. Ger. Imp. vt sup. Papa 184 Celest. 4.

Vincentius ordinis Prædicatorum in Speculo Hist. libro 7. 1240.

ia, Quintum est, inquit, discretio: vt scilicet discernat apud se, pro quanto vellet exone-
l quantum vellet dedisse, vt absolutus esset à pœnitentiâ tantâ. Sextum est iusta æsti-
ecundum quod ipsi dimittitur, ille recompenset: sed Ecclesia tacet illam duabus de causis:
quòd si determinaretur, non essent fideles ita promti ad dandum, &c. Alienatio qui-
niæ satisfactoria est: cùm sit verè pœnalis. Imò, quantum ad relaxationem pœnæ, peioris
is est pauper, quàm diues. Imp. Frid. 2. Papa 184 Celestino 4.

Idem lib. 30. Ante captionem Damiatæ liber nobis apparuit Arabicè scriptus, cuiu se Iudæum, vel Christianum, vel Saracenum esse negat. In eo autem quisquis ille fuerit, mala, quæ Saladinus populo Christiano crudeliter intulit in destructione Tyberiad Saladini nomen non posuit, sed per nigros oculos, & crocea vexilla ipsum designat. prædixit, quendam Regem Christianorum Nubianorum Mecham ciuitatem debere c & ossa Mahometis Pseudoprophetæ dispersa proijcere: & quædam alia, quæ nondur runt: sed si completa fuerint, ad exaltationem Christianitatis, & depresionem Aga euenirent.

Idem lib. 31. Scripsit Ptolomæus Lucensis: Nicolaum Pontificem, nisi eius consi occupasset, Reges duos, vnum Longobardiæ, alterum Etruscis fuisse daturum, quò Reg ciliæ & Germanis imperij titulo abutentibus, euertendi Italiam (sicut sæpè fecerant) tur occasio.

Idem libro 25. cap. 10. Impera ricus III. sororem monialem habui nocte quadam de fenestrâ prospexi cum amatorem ab ipsâ per niuem d tari extra curiam: nemini tamen re cit: sed mortuo quodam Episcopo, c xit: Accipe Episcopatum, & vid equites in dorso mulieris: & vacan sterio, sorori: Accipe abbatiam, & vnquam portes clericum equitan quo etiam Ranulphus libro 6. ca Malbesburiensis libro 2. cap. 67. historiam quoq; suprà recitauimus hardo Caroli Magni Imp. Notario, tandem Abbate.

Idem libro 30. Anno Domini fuit 13 Regni Ioannis regis Angliæ, annes spontaneè, de communi con num suorum, obtulit & liberè conce & Apostolis eius Petro & Paulo, ac Ecclesiæ, & Innocentio III, eiusque tibus totum regnum Hyberniæ, c iure, ac pertinentijs suis, pro remis catorum suorum, ac totius generis s & defunctorum. Et fecit, ac iurauit um pro dictis regnis Deo, ac Apostol ctis, & Innocentio III, vt ea de cæter feudarius reciperet, ac teneret ab i eiusque successoribus. Ad cuius statuit, vt de proprijs reditibus præ regnorum pro omni seruitio ac consuetudine, saluo per omnia denario B. Petri, Ecclesia 1500 marcas percipiat annuatim, videlicet in festo S. Michaëlis 500. & in Paschâ 700 p Angliæ, ac 300 pro regno Hyberniæ, saluis sibi & hæredibus suis iustitijs, & libertatibus, galibus suis. Ranulphus libro 7. cap. 33. in Polychr. addit hoc: quòd si vel ipse, vel alic dum suorum ab hac conditione deficiant, à iure regni cadant.

Idem lib. 24. Caroli fertur visio, in nomine Dei summi Regis regum. Ego Carolus tor, Dei dono, rex Germanorum & patricius Romanorum atque Imperator Francorum, sa diei Dominicæ, post celebratum nocturnarum horarum diuinum officium, dum irem re & vellem somnum capere, venit vox ad me terribiliter dicens: Carole exiet à te modò Sp us, in horâ non modicâ. Statimque fui raptus in Spiritu, & qui me sustulit, erat candi tenens in manu suâ glomerem lineum, clarissimum iubar luminis emittentem: sic solent facere, quando apparent. Cœpitque illum dissoluere, dixitque ad me: Accipe filium micantis, & liga, & noda firmiter in pollice manus tuæ dextræ, nam per illum duceris in thæas inferorum pœnas. Hoc dicto præcessit me velociter distorquens filum luciflui glon xitque me in profundissimas valles igneas, quæ erant plenæ puteis ardentibus pice & s plumbo & cerâ & adipe. Ibi inveni Pontifices patris mei, & auunculorum meorum: q pauens interrogarem, cur tam grauia paterentur tormenta? responderunt: Fuimus episco tui, & Auunculorum tuorum, & dum debuimus illos, & populum illorum de pace & c admonere, seminauimus discordias, & fuimus incensores malorum, imò nunc incendim tartareis supplicijs & nos, & alij homicidiorum & rapinarum amatores. Huc etiam tu

&

ites venient, qui similiter amant nunc facere. Et dum hoc tremebundus auscultarem, ecce
mi dæmones aduolantes cum vncis igneis volebant apprehendere filum glomeris, quem in
enebam, & ad se attrahere: sed reuerberantibus radiis illius glomeris, non valebant illum
re. Deinde post tergum meum currentes voluerunt me aduncare, & in ipsos puteos sulphu-
:cipitare, sed ductor meus qui portabat glomerem, iactauit super scapulas meas filum glo-
x duplicauit illum, traxitque post se fortiter: sic cùm ascendimus super montes igneos altis-
le quibus oriebantur paludes & flumina feruentia, & omnia metallorum genera bullien-
reperi innumeras animas hominum, & principum patris mei, & fratrum meorum, & præ-
s alias vsq; ad capillos, alias vsq; ad mentum, alias verò ad vmbilicum, & clamauerunt ad
ndo: dum viximus, amauimus tecum, & cum patre tuo, & cum fratribus tuis, & cum a-
s tuis, facere prælia & homicidia, & rapinas pro cupiditate terrenâ: ideoq; in ista bullientia
, & metallorum diuersa genera torquemur. Et cùm hæc timidus attenderem, audiui retrò me
clamare: Potentes Potenter tormẽta patiuntur. Et respexi, & vidi super ripas fluminis bul-
ornaces piceas, & sulphureas, plenas magnis draconibus & serpentibus diuersi generis: vbi
idi Patris mei principes, & fratrum meorum, & auunculorũ meorum dicentes mihi: Heu
arole, vides, quàm grauia habeamus tormenta propter nostram malitiam & superbiam, &
nsilia, quæ regibus nostris, & tibi dedimus propter cupiditatem.

dem. Patruus meus Elebandus, Henrici quondam Remensis Archiepiscopi cubicularius di-
ominus meus Archiepiscopus mittebat me apud Attrebatum: dum autem circa meridiem
oddã nemus appropinquassemus ego & famulus meus, qui me præcedebat (celeriùs equi-
nihi pararet hospitium) audiuit ille tumultum magnum in nemore, quasi multiplices & va-
orum fremitus, armorum sonitus, & velut voces multitudinis impetu ruentis in bellum: ex-
us ergò ipse, & equus eius, continuò reuersus est ad me. A quo quum quærerem, quare reuer-
respondit: equus meus non fuste, non calcaribus etiam cogi potest, vt procedat: & ego et-
: adeò territus sum, vt omninò non audeam procedere: mira enim vidi, & audiui. Ne-
m istud defunctorum animabus, & dæmonibus plenum est, audiui autem ipsos clamare &
am habemus præpositum de areâ, in proximo habebimus Archiepiscopum Remensem. Ad
o respondi: signum crucis nostris frontibus imprimamus, & securi procedamus. Cùm er-
ssise, & ad nemus peruenissem, iam vmbræ præcesserant, & tamen voces quasdam confu-
i, & fragores armorum, & equorum fremitus, sed nec vmbras videre, nec voces audire po-
autem redissemus iam ad Archiepiscopum, inuenimus eum in extremis, nec post has vo-
iebus superuixit: vnde coniicitur, eum ab illis spiritibus raptum, à quibus auditum fuerat
m. Hinc apparet quales equi sint illi, super quos aliquando defunctorum animæ videntur
: sunt enim dæmones se in equos transformantes, quorum sessores sunt animæ miserrimæ
tanquam armis quibusdam & clypeis oneratæ, & reuerâ propriis sceleribus in formis tali-
atæ, iuxta illud propheticum: descenderunt in infernum cum armis suis, cum membris
fecerunt arma iniquitatis nolentes ea facere arma iustitiæ. Certum est autem, Equum ani-
uperbum & contumax, contentionis & belli cupidum, feruens ad coitum, & in libidine
s: dæmones igitur in equos transformati significant, sessores suos huiusmodi se sceleribus
e.

n in speculo lib. 23. c. 9. & 10. Lupus Episcopus Aureliis diabolum inclusum habuit in
pulsando companas exercitum Clotarii Regis, qui vrbem obsidebat, ita terruit, vt omnes
m verterint.

n lib. 27. c. 83. Per idem tempus in Alemanniæ partibus admirabilis quædam virgo pro-
is erat, cui tantam diuina virtus gratiam contulerat, vt, cùm laica & illiterata esset, mi-
rapta frequentius in somnis disceret, quæ non solùm verbis effunderet, sed etiam scribendo
aret, vt dictando Catholicè libros conficeret. Hæc fuit, vt æstimo, S. Hildegardis, quæ
tur prædixisse de futuris: ad quam etiam scripsisse dicitur S. Bernhardus Claræuallensis.
olonienses scribens de futurâ Clericorum tribulatione, dicit: quòd clerici gloriam absque
lunt habere, & meritum absque opere.

n lib. 29. c. 8. 9. 10. Alterius cuiusdam anima per Raphaëlem ad superos & inferos dedu-
ominem in sella ignita sedentem, in cuius os mulierculæ ornatissimæ ardentes faces im-
t, & per posteriora retrahebant, eosque cruciatus perpetuò patiebatur, quoniam luxui ac
editus fuerat. Vidit & hominem quem diaboli excoriabant viuum, saleq; conspersum &
impositum assabant, quia in subditos crudelis fuerat. Alius oblatus equo ardenti insidens,
am, post terga monasticam vestem gestans, qui de rapinis vixerat, ac mulierculæ cuidam
ram surripuerat: tandem Monachum simulata pœnitentia induere voluerat. Vidit diuer-
religiosos, quorum alii risui cachinnoque, alii gulæ ac libidini explendæ studebant, dæ-
eos ad similitudinem perpetratorum scelerum ad hæc cogentibus. Denique Iudam Pro-
omnibus dæmonibus, damnatisque hominibus inuisum in imo barathro, vbi omnium
conuitiisque expositus erat, conspexit. Hæc cùm contra interdictum homo ille ad se re-
arrare astantibus fratribus cæpisset, statim S. Benedictus baculo os eius feriit inquiens, quia
peccasti, vsu sermonis per dies nouem priuaberis, & iniuncta pœnitentia discessit. No-
m diebus exactis rem omnem suo tandem Abbati, vt iussus fuerat, aperiit: Abbas verò, qui
ræceptum non acceperat, porrò in publicum id produxit.

Idem lib. 25. Damianus refert: Epiſcop
quit, quidam Capuanus vidit Benedictum
rem Papam ſibi olim familiarem, nigro
corporaliter, equo inſidentem: (vide quà
ueniant ſcripturæ Apoc. 6. cum hiſtoriis) a
ritus ea viſione dicebat: Heus tu, nónne
Benedictus, quem iam defunctum nouimu
ſum, inquit, infelix ipſe. Quòmodo, inqui
bi pater? Grauiter, inquit, torqueor, ſed
miſericordiâ non deſpero, ſi mihi adiutori
beatur, quia iuuari poſſum: ſed perge, qu
fratrem meum Ioannem, qui nunc ſedem
licam occupat, eiq; de mea parte dic, vt illa
mam, quæ potiſsimè in tali thecâ repoſit
pauperes diſtribuat: ſicque me redimendu
quandocumque, cùm hoc diuina miſera
creuerit, cognoſcat. Nam cætera, quæ pro
digentibus tradita ſunt, nihil mihi penit
fuerunt eò, quòd de rapinis & iniuſtitiis ac
ſunt. His auditis Epiſcopus Romam impig
it, & Ioanni Papæ (cui & ipſi apparuit ille
ctus 9. precans idem, & dicens: O vtinam
Cluniacenſis pro me rogaret?) fratris ver
rauit, & epiſcopatum mox depoſuit, ac mo
tum induit. Eiusdem verò Benedicti nep
poſt eum tertius, Ioanni verò ſecundus
in papatu, vt Vmbertus Archiepiſcopus mi
rauit, apparuit etiam cuidam iuxta molendinum equo inſidenti, & iter agenti; apparuit a
ſpecie monſtruoſi animalis, cuius cauda & aures aſini erant, cætera vrſi.

Cumque ille fugam iniret tremefactus, clamauit monſtrum illud: Noli, ô vir, expaueſc
to, me hominem fuiſſe ſicut tu es, ſed quia beſtialiter vixi, poſt mortem præferre beſtiæ ſpec
rui. Ad quem ille: quiſnam fuiſti? Ego, ait ille, ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper apoſt
ſedem indignus obtinui. Ad quem ille: quid habes retributionis? Nunc, inquit, vſque ad d
dicii per dumoſa, atq; ſqualentia, & ſulphurea loca, & fætida, & bullientia rapior & pertrah
extremum verò iudicium corpus meum & animam ſimiliter irremediabilis cruciatus, & ir
bilis olla gehennalis barathri glutiet, ita vt mihi nulla in poſterum ſpes recuperationis reſte
hæc verba diſparuit. Fuerat autem ab ipſo Pontificatus primordio vſque ad finem vitæ in c
xuriei conuerſatus, ideoque ab auribus aſini in caudam deſinebat: imò duxerat per totum
carnalem, & ideò per cætera vrſus erat. O quàm illi melius fuiſſet, vt epiſcopatum deſe
F. anno D. 1042.

Idem lib. 25. cap. 89. Presbyter die obitus ſui trigeſimo apparuit amico ſuo, preces, i
& eleemoſynas viuorum nihil prodeſſe mortuis, aſſerens, quòd Dei iudicia ſint immutabilia
didit: Tu ſi dubitas conuerti miſer, lege literas iſtas. Hoc dicens manu protendit epiſtola
cis notis ſcriptam: in qua Sathanas, & omne inferorum ſatellitium omni eccleſiaſtico cætui
de tartaro emittebant: quòd cùm ipſi in nullo ſuis voluptatibus deeſſent, tum verò tantum
rum ſubditarum animarum paterentur ad inferna deſcendere prædicationis incuriâ, qu
nunquam viderant retroacta ſecula. His dictis loquentis aſpectus diſparuit.

Idem lib. 29. Ambire ergò ad ſummum pontificium, & non ſine fraterno ſanguine a
etiam aſcendere, eſt Romulo ſuccedere in parricidiis, non Petro in paſcendis ouibus. Be
Pontifex Romanus dicitur non tam nuncupatiuè, quàm etiam ſubſtantiuè, Seruus ſeruorun
uiat enim ſeruis auaritiæ, id eſt, Romanis, neceſſe eſt adeò, vt niſi ſeruierit, fiat aut ex Pontifex,
Romanus.

Idem lib. 31. Ptolomæus Lucenſis profatur ſe vidiſſe, quosdam Cardinales à Clement
tifice miſſos, Carolum in Lateranenſi Eccleſiâ, Ieruſalem & Siciliæ Regem, & Beatricem v
Reginam declaratos coronâſſe. Conſtat quoque, quòd Carolus dictorum regnorum coro
nandus, per ſolennem ſtipulationem 50000. aureos in feudi penſionem, ſubiectionisque &
gnitionis Romanæ ſignũ, ſpoponderit Eccleſiæ. Hocque fœdere conſtitutum eſt, nulli Succeſ
licere Romanum Imperium, ſi etiam ab Electoribus demandatum eſſet, accipere adminiſtra

Idem lib. 28. Clamant verò nudi, clamant famelici & dicunt: Dicite Pontifices, in
quid facit aurum vel argentum? Numquid aurum à freno frigus repellit aut eſuriem, nobis f
frigore miſerabiliter laborantibus? Quid conferunt tot mutatoria vel extenſa in perticis, vel
ta in manticis? Noſtrum eſt, quod effunditis: Nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter e
ditis.

im fratres vestri, plasmatio Dei, & redemti sanguine Christi. Videte, quale sit de fraternâ por-
culos vestros pascere. Nostra vita vobis cedit in superfluas copias: Nostris detrahitur necel-
s, quicquid vestris accedit vanitatibus. Duo denique mala de vnâ prodeunt radice cupidita-
n & Vos vanitando peritis, & Nos spoliando perimitis. Iumenta gradiuntur onusta gemmis:
a non curatis crura nuda tegere caligis. Annuli, catenulæ, & clauatæ corrigiæ, multaq; talia
ciosa coloribus, quàm pretiosa ponderibus à mulorum dependent ceruicibus: fratrum au-
ribus nec semicinctia miserantes apponitis.
dem. Anno D. 1066. Hildebrandus archidiaconus Romanorum, qui & Gregorius, Roma-
siæ CLXI. præsidet. Hic cogitationes aliorum prophetico mentis intuitu nunciabat, quem
pa Alexander Cancellarium apostolicorum præfecerat: pro cuius officii intuitu Hildebran-
quam Cancellarius circumibat prouincias, vt perperam acta corrigeret. Die quadam cùm
t cum turbâ obsequentium, Abbas Hugo in extremo agmine cum suis monachis perseque-
soque eminus tanto viri honore, cœpit cogitare in animo, vnde esset tantus honor homun-
ilis staturæ, despicabilis parentelæ? proculdubio hoc ei ex superbiâ accidere, quòd tot obam-
s haberet. Vix hoc mente versârat, tunc archidiaconus reflexo equo, & calcaribus incitato,
lamans, & abbatem adnutans, Tu, inquit, malè cogitasti, non mihi hanc gloriam (si gloria
st, quæ citò transit) vel imputo, vel ab aliis imputari volo, sed beatis Apostolis, quorum pri-
nihi exhibetur. Erubescens Abbas hoc solum respondit: Quæso Domine, quomodo nosti
m meum? Ab ore, inquit, tuo, quasi per fistulas, ad aures meas deductus est.
em. Petrus Arragonum Rex vt animæ salutem mereretur, feudatarium Papæ Romano
suum fecit, sub Innocentio 3.
m libro 31. Anno D. 1263. cometes, noua stella in cœlo apparuit, insigni magnitudine,
upra tres menses, surgens ab Oriente cum magnâ luce, & ad medium cæli Occidentem ver-
s suos emittebat. Quo priùs apparente, Vrbanus IV. Pontifex infirmari cœpit: sed eadem
e, quâ Vrbanus obiit, & ipse extinctus est, sicque defecit apparitio eius.

Ibidem. Ab Innocentio IV. Papâ Lugduni primùm constitutum est, vt Romanæ Ecclesiæ Cardinales in publicum adequitaturi galero rubente insignirentur: non solùm quò cæteris inferioribus essent conspicui: sed vt ipsi admoneantur, debere eos, qui post pontificalem maiore omnium ornentur dignitate, ad effundendum pro fide catholicâ, & Christiani populi salute sanguinem, paratos esse. Alii pii notam hanc in Cardinalibus afferunt portendisse, quòd sint futuri effusores sanguinis Christianorum, homicidiis & crudelitate perpetuò aduersus sanctos Domini furientes: quod & proh dolor factum est, vt mox sequetur.

Continuator Vincentii.

Est oratiuncula quædam hoc tempore vsitatissima: Benedictum sit dulce nomen Domini nostri Iesu Christi, & gloriosissimæ virginis Mariæ matris eius in æternum. Et vltrà: Nos cum prole piâ benedicat virgo Maria. Amen. Et qui hæc legerit vel orauerit, de singulis iterationibus, auctoritate Clementis Papæ, ob petitionem regis Franciæ, tres annos indulgentiarum habebit.

Annales Silesiorum.

uodam Boleslai regis Poloniæ sacerdote refertur in Silesiorum annalibus insignis auaritiæ 1243.
mplum. Allata fuerat in aulam magna vis auri & argenti: quidam ibi stetit sacrificus in-
tor, is admirans diuitias illas altum cœpit ingemiscere: audit hoc rex & quærit, quæ sit
roris sui? Respondit ille, admirari sese opulentiam & beatitudinem regiam, deplorare
n miseriam, cui nihil harum pulcherrimarum rerum domi sit. Rex liberalis, equidem
quit, vt & tu sis beatus, & iubet eum tantum auri & argenti accipere, quantum posit au-
allio: illudque cùm videretur esse lacerum & infirmum, rex curauit ipsi afferri recentius.
rdos, sicut natura eorum est auara, tantam molem in uestem illam infarsit, vt redituro
n via ex onere, cùm nollet quid abiicere, ceruices fractæ esse dicantur. Rex cognito casu, ca-
urum tanquam damnatum quid, in flumen abiici iussit. Imp. Friderico 2. PP. Innocen-

Prodigium.

HOc anno stellæ de cælo visæ sunt cadere. Imperator duos Minoritas bullarum portat ordinis eorum contemtum, patibulo suspendit. Matth. Paris. Imperatore Frideric 185. Innocentio 4.

Conradus Episcopus Moguntinus in Chronico.

CHristianus secundus Archiepiscopus non stetit diu in episcopatu: accusatur enim a pam, quòd omninò inutilis esset Ecclesiæ : & quòd euocatus ad expeditiones regis veniret. Hoc autem verum erat, eò quòd fierent incendia, sectiones vinearum, deuas segetum : dicebat etenim, nequaquam decere talia sacerdotem : sed quicquid deberet gladium Spiritus, qui est verbum Dei, omnimodè se promtum afferebat, & voluntari uitorem. Quumque eius prædecessorum sequi vestigia moneretur, respondit, scriptum e te gladium in vaginam. Ob hoc in odium Regis, & multorum incidit laicorum, qui omn accusantes apud Papam obtinuerunt, eum ab episcopatu omni submoueri. Cessit erg Domini M. CC. LI. substitutus est autem ab eodem legato adolescens subdiaconus, Ge nomine, filius comitis Conradi, qui dicebatur Syluester Comes.

Hunc autem substituit Cardinalis presbyter & legatus, inductus à quodam Hen chiepiscopo Herburgdunensi, qui socius erat ipsius legati : nec tamen hoc ipse Henricu episcopus consuluit sine causa : acceperat enim occultè CC. marchas pecuniæ numerat hardo, quem idem archiepiscopus institui procurauit. Nihil opertum quod non reuelet ter has autem CC. marchas factæ sunt destructiones multæ Ecclesiæ Maguntinensis. Im Conrado 4. PP. 185. Innocentio 4.

Idem. Igitur quum, sicut iam suprà dictum est, sic Pontifices se haberent, & c disciplina optimè seruaretur, ita vt plebs clero, clerus prælatis obedientiam & reuerentia berent, inuicem honorantes, inuicem diligentes, præsidente tunc quodam Henrico arch po, viro vtique pacifico & benigno, ac multis virtutibus dotato, diabolus, qui hoc ferre lebat, ipsi venerabili viro, quia veritatis ac pacis amator erat, lites & incommoda uit.

Nam quia semper ei erat cordi, vt clerus honore debito gauderet, populus iusti retur, terra pace publicâ exultaret : ecce accusatur apud Papam, quòd somnolentus & inu beretur. Quod vir venerabilis vt cognouit, solennes nuncios pro sua excusatione ad su pontificem decreuit protinus destinare. Misit ergo omnium suorum secretissimum cogn quendam Arnoldum clericum, quem ipse archiepiscopus ad præposituram maiorem pr rat iam recenter, tanquam eum, qui non possit esse immemor beneficii tam nouiter conse propterea eidem iam præposituram Sancti Petri etiam contulerat : insuper & Camerariu stituit ciuitatis Maguntinensis.

Erat autem idem Arnoldus miri ingenii & facundiæ, atque congestor pecuniæ. Is itaque veniens ad curiam Romanam, pontificatumque ambiens Maguntinensem, prim Cardinales pecunia fauorabiles acquisiuit : deinde duos specialiter pecunia corrumpen liter de sua propria promotione ageret, & postmodùm consummaret, cum illis familiari tractabat.

Tandem ab illis instructus, & de se certificatus, cœpit in suum dominum accusation la dirigere, quem venerat excusare. Breuiter tantum in sua processit audacia & effecit, vt gatos destinari peteret huius rei cognitores & iudices : obtinuitque eosdem duos quos c rat. Tandem tractu temporis multa interuenerunt facta, quæ sicut scribentibus esset onero legentibus tædiosum.

Veniunt ergo legati VVormatiam, Henricus Episcopus citatus comparet, nihil dere poterat pro se, quod admittere vellent iudices siue legati suprà dicti. Præsidentes au dicio in loco, qui Neuhusen vocatur, Henricum laudabilem virum ab episcopatu amouen guntinensi, Arnoldum substituunt: dicebatur autem, quòd Fridericus Imperator huic neg sensum præbuerit, sed occultum.

Venerabilis vir Henricus tam manifesta peruersitate turbatus, ipsos peruersos alloqu hunc modum : Si ad sedem Apostolicam appellarem contra vestrum iniquum processum forsan ipse nihil ampliùs attentaret, & nihil mihi accresceret, nisi labor corporis, amissio afflictio spiritus & euisceratio mentis, atque euacuatio gratiæ: appello ergo ad Dominum Christum tanquam iudicem iustissimum : vos cito ad eius tribunal, ibi vobis coram summ ce me responsurum exhibeo. Non enim iustè, nec secundum Deum, sed mercede corrupti, sic cuit iudicastis. At illi, quum tu præcesseris, nos sequemur, ridentes & deridentes dixerunt sunt hæc anno Gratiæ M. C. V. Dominus autem Henricus abiit ad quoddam claustrum Cist sis ordinis, non monachus effectus, sed in consueto habitu vitam ducens.

Arnoldus non moram faciens quum fuisset, vt moris est, ab Imperatore regalibus inuestitus, ntiam venit, ibique solenniter est susceptus. Post annum ferè & dimidium venerabilis ius præsul defunctus, Deo ad quem appellauerat, totum processum lachrymabiliter assigna- Arnoldus autem primordia sui consecrans præsulatus, purpuram optimam de almaria tol- i fecit vestes, tunicam, sorcotium & mantellum, vt in Imperatoris curia gloriosior appare- ed omnipotens Deus non diu sustinuit istud nefas : orta est enim dissensio valdè grauis psos ciues Moguntinenses. Nam vna pars dolebat vehementer venerabilem virum do- Henricum ab episcopatu amotum : alia gloriabatur & superbiebat, Arnoldum sub- n : erat enim oriundus de ipsa parte ciuitatis, quæ Selehofen nominatur.

Tam grauis autem crescebat de die in diem inuidia inter ciues, vt tribus diebus in septi- ongrederentur, & per plateas cum gladiis, fustibus, contis, cuspidibus & lanceis inuicem arent, caderentque hinc & hinc tanquam oues occisionis. Nec se Arnoldus interponere pro pace & concordia reformanda: sed suos fautores potiùs contra partem aduersam ani- Propter quod accidit, vt pars illa de Selehofen, quam fouebat & animabat Arnoldus, nonasterium occuparet, illoque pro castro vteretur contra aduersarios.

Durabat hæc dissensio dies multos, & clerus grauiter oppressus contemtus habebatur: n copia maioris ecclesiæ eis concedebatur ad diuinum officium exequendum, non nisi pro libitu laicorum, qui illud temerè occupauerant : etiam quidem multi venerabilem um conqueruntur mortis debitum exsoluisse. Rem refero, fratres, omnibus illius seculi no- n. Mors venerabilis Henrici multis innotuit : peruenit etiam ad aures illorum Cardi- , qui ab episcopatu eum amouentes se promiserant sequuturos, & ludentes ad alterutrum t : Ecce præcessit, suo tempore nos sequemur.

Et ecce transiit tempus breue, vt ambo vno die moriuntur : nam vnus sedens in sede na- purgaret ventrem, omnia intestina sua in cloacam eiecit, & animam miserabiliter exhala- s manuum suarum digitos articulatim abmordens, & de ore expuens, deformatis mani- asi seipsum deuorans expirauit. O Deus vltionum, Domine Deus vltionum, hoc est, xercens iudicium, & in his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius Audita sunt hæc in terra nostra, & fama celebri diuulgata, nec à quoquam aliud diceba- am : Benedictus Dominus, qui venerabilis Henrici iniuriam iustè vindicauit. Sic isti clauserunt.

Crescebat autem in malum vehementius odium & pugna ciuium prædictorum. Iam ntur de foris auxiliatores milites ab vtraque parte, peruenitur iam ad maiores. Nam comites promissionibus attracti huic prælio se immiscuerunt. Tractatur ab vtraque par- tibus acquirendis : & pars quam fouebat Arnoldus, festinatum consilium inuenerunt, tuò acciperent de Ecclesiæ ornatu, secretum habuêre tractatum. Iam integritas ipsius or- parte, est non modicè vulnerata.

Cardinales, carpinales, pacem de terra accepistis, & vt homines se inuicem interficiant, is. Quodcunque mali peruenit, quæcunque fuerunt homicidia perpetrata, vestra est in uersitas, vestra est iniquitas operata, vt veniat super vos omnis sanguis, qui effusus est ps effundetur. Ecce in omni terra non est, qui huic malo velit occurrere ad sedandum, t & intumescit mare istud plenum frementium bestiarum, ventis afflantibus vtique ex

am se immiscet Arnoldus, qui cùm esset archiepiscopus loci, fautores plurimos acquisiuit æ ciuitatis interitum & iacturam, nolens parcere (vt quidam ei imponebant) vel sexui, Propter quod consilium pars aduersa, vt in mortem sui domini armarentur, iniit. rgò & secretissimo habito tractatu, in proposito scelere se inuicem adhortantes, se ro- coniurant, tacent & abscondunt, quicquid prosuasit militia perpetrandum.

ed nihil opertum quod non reueletur. Per plures enim admonitus Arnoldus est & præ- , vt se cautiùs obseruaret, qui fertur suis monitoribus respondisse: Canes Moguntinen- ere non nôrunt: nec aliquid valent, quàm latratibus deterrere, vt à corde carentibus ti-

Erat quidam abbas in claustro Eberbach, ordinis Cisterciensis, qui ipsum Arnoldum excessibus sæpè literis arguit, & imminentia pericula intimauit. Erat quædam sancta mine Hildegardis, quæ per Spiritum vidit, ipsum Arnoldum citiùs moriturum : scri- oque dicitur ei in hæc verba : Pater prospice tibi, canibus enim sunt funes abstracti, qui tur te. Non autem acquieuit monitis cuiusquam.

Accidit, vt in vigilia Ioannis Babtistæ post prandium, de quodam oppido Bing
tati Maguntinensi appropinquaret, ac se in claustro monachorum iuxta muros ciuitatis,
ctum Iacobum in monte specioso (sic enim dicitur) se locaret : & ecce Moguntinenses
crastinum sese armant, & constituunt, vt, quum in ipso die Ioannis audita fuerit campana,
sit paratus, & factum est ita. Venit dies, & maturiùs solito prandent omnes, pulsatur cam
à maximo vsque ad minimum vniuersa ciuitas congregatur. Præsul Arnoldus se iam
quieti, & audito campanæ sonitu, vltrà quàm credi possit, vehementer expauit, & tim
super eum, amissoque rationis gubernaculo, quid posset facere, ignorabat. Obstruxit aut
gulum, & lapidibus ac lignis quibus poterat, ianuas omnes monasterii memorati. Turba
bata ex aduerso omnes portas & fenestras, vel quoscunque alios exitus obseruabat, ne
quem quærebat. Iam ignem ad officinas admouebant : vix & cum multa difficultate mo
cessum obtinuerunt : & dum monasterium fumo plenum flammisque per circuitum pre
ipse præsul turrim monasterii ascendens misericordiam deprecatur, & si quem offendiss
vel facto, satisfacturum se, suppliciter pollicetur. Sed turba viso pontifice clamare cœp
se, nec poterant supplicantis verba præ tumultu turbatæ turbæ intelligi, vel audiri : sed
igne ad turrim in qua stabat, ipsum de ea descendere compellebant : flamma iam monas
minatur. Videns ergo monachos obtenta securitate abscedere, tentat, si fortè & ipse c
inter eos possit euadere. Assumto itaque habitu monastico occultari tentat, vt ignem q
luerat, & gladium euaderet quem timebat. Apertis Ecclesiæ valuis cum monachis ferè ab
sed à quodam est cognitus & detentus infelix.

Quidam primò gladium vibrans collo episcopi immersit : alter in fronte eius
ens, mucrone ab aure vsque ad aurem superiorem partem capitis ad inferius diuisit. Sicq
est, vt alii contis, alii fustibus, alii gladiis, alii lapidibus, mactantes solotenus præcipita
centem sic & vulneribus & sanguine deformatum vulgus nequam & peruersum vestibu
runt: quidam annulos de digitis abstulerunt: reliquiæ quædam, quas colle pendentes so
ferre, ab aliis sunt ablatæ. Hæc autem circa horam nonam parùm ante vesperas sunt per
poterant clerici ab ipsis malefactoribus aliquatenus obtinere, vt saltem occisus in loco tr
debito sepulturæ. Sic ergo iacebat in campo super fossam ciuitatis, vbi canum & lupor
situs habebatur, desiderantes, eum & ab huiusmodi bestiis deuorari. Dum tribus diebus
toto corpore maneret, venerunt aliquæ fœminæ, caseorum & ouorum atque olerum ve
mercatrices, meretrices, saxisque dentes pontificis contuderunt: aliæ verò stipites arden
tiones fumantes eius gutturi infixerunt, adiicientes linguis & labiis maledicta.

Post diem tertium canonici Sanctæ Mariæ ad gradus, iam ignoscibilem & fœten
tim sublatum deferunt in ipsam Ecclesiam lachrymosis suspiriis sepeliendo. O furiam
tinam, ô maledicta gens, dura corde, gens immitis, gens intractabilis, gens indomabil
iniqua, inuisa cœlo & terræ, impia in Deum, seditiosa in inuicem, temeraria in sancta pac
nemo neminem honorantem honoret, nemo neminem amantem amet, nemo, &c. V
felix Maguntia, quæ proprium patrem mactas, vt te in superbiam ponas, & parias genin
perarum. Acta sunt hæc anno 1160. O Cardinales, huius rei vos estis initium. Venite
nite, haurite nunc, & ferte architriclino vestro diabolo, eique offerte cum ea, quam deglu
cunia, etiam vosmetipsos.

Seualdus Eboracensis Archiepiscopus.

1250. Hic Archiepiscopus dum constanter contra Romanæ curiæ tyrannidem dimicaret,
tionibus lacessitus expirauit. In amaritudine animæ constitutus cogitauit, papam
torum perniciem à Deo super Ecclesiam permissum, exemploque Roberti Lyncolniensis p
tus & dolens inconsolabiliter, scripsit ad Papam breuiloquium quoddam, vt à consuetâ t
de temperet, humilitatem sanctorum sequendo prædecessorum: vtque exemplo Petri pa
Christi, non tondeat, non excoriet, non euisceret, aut deuorando consumat : promoue
ad Ecclesiastica officia ignaros, ac linguæ Anglicanæ inexpertos, præcipuè Iordanum que
canum. At Papa subsannans & contemnens omnia maiorem cœpit indignationem, renui
clinari.

Epistola de extremâ expilatione ac seruitute Angliæ
per papas effectâ, ex veteri codice descripta.

Ecclesiæ nobili Anglicanæ, in luto & latere ancillatæ, Petrus filius Cassiodori miles Cat
pugil Christi deuotus salutem, & captiuitatis iugum abiicere, ac brauium accipere lib
Comparabo te cui, vel cui assimulabo te Ierusalem filia? cui exæquabo te virgo filia Sion?
enim est tua contritio. Velut mare sola facta es, sine solatio, totâ die mœrore confecta. Da

m.

Anno

ius, de quo non potes surgere absque auxilio subleuantis. Nam Scribæ & Pharisæi super
am Mosis sedentes, principes Romani hostes tibi in capite facti, sua phylacteria dilatantes,
tes locupletari tuorum ossium ex medullis, grauia & importabilia in tuis, & tuorum mini-
imponunt humeris onera: & vltrà quàm decet, te constituunt sub tributo, quæ libera fu-
ntiquo.
lat ab hinc omnis admirationis materia, quia mater tua domina gentium, more vidua-
subdito desponsata, tibi ipsum in patrem constituit, & Romanæ vrbis pontificem sum-
elegit, qui quòd ita sit, tibi in nullo paternitatis genere hoc ostendit. Super te quidem
gnificat fimbrias, & experimento edocet, se suæ matris esse maritum. Commemorat enim
propheticum sæpè verbum, quod est in scrinio pectoris sui sic digestum: sume tibi librum
n, & scribe in eo stylo hominis velociter, Spolia detrahe, Citò prædare. Nunquid enim
us, ad hoc constituendum, sic scribit: omnis pontifex ex hominibus assumtus, pro ho-
constituitur in his, quæ sunt ad Deum? non ad spolia & rapinas, non pro annuis censibus
ndis, nec pro necandis hominibus, sed vt offerat dona & sacrificia pro peccatis, qui etiam
olere possit, qui ignorant & errant. Et de Petro legitur piscatore, cuius se successorem esse
norat, quòd post Christi resurrectionem cum cæteris Apostolis ad piscandi officium sit re-
ui cùm nihil in sinistra nauigii parte caperet, Christo iubente ad dextram se conuertit, &
plenum magnis piscibus rete traxit.
igitur ministerium Ecclesiæ vtile in parte dextrâ exercendum, per quod & diabolus vinci-
dem Christo copia animarum adducitur. Certè sic labor sinistræ partis nauigii non se ha-
in eo fides titubat, dominatur tristitia, cùm, quod inquirendo appetitur, minimè inue-
uis enim credat, simul & semel posse seruire Mammonæ atque Deo? ac suæ voluntati place-
sque & sanguinis reuelationibus inhærere, & offerre Christo munera digna? Et dubio pro-
r, qui supra gregis ædificationem non vigilat, aliunde rugienti Leoni quærenti quem de-
arat viam. Vide inquam, facta inaudita, nuncupatiua filia patris tui, qui bonos pastores
uium amouet, & suos nepotes, consanguineos, & parentes, aliosque nonnullos literas
tes, & velut mutos & surdos, ouium earundem non intelligentes balatum, nec de morsibus
curantes, velut mercenarios vellera auferentes, & metentes semina aliorum in ipsis, non
t, sed vt præsint, constituit pro eisdem, quorumq; manus in cophinis seruiunt, & ipsorum
oneribus diuertuntur. Ex quibus liquet, quòd sacerdotiū prætermittitur his diebus, obse-
uinum subtrahitur, & eleemosynarum largitio adnullatur, per quod Regum, principum
ianorum sancta deuotio euacuatur.
nne debet in oculis omnium mirabile reputari, quòd, vbi Christus pro se & Petro Regibus
tributum, ipse regna & regnorum principes contra voluntatem illius, cuius dicit se esse
, qui ab se regna & mundi iudicia abdicauit, suæ subijcere nititur ditioni, dominio sui styli,
m sibi vendicat, quod scripserat esse suum? De te, filia, quid plus agit? Ecce à te trahit quod-
tamen reputat se contentum, si partem rerum tuarum decimam à te sumat, nisi primos
eneficiorum tuorum habeat ministrorum, vt tam pro se quàm pro suo sanguine nouum
t patrimonium de ijsdem, abiectis pijssimis voluntatibus fundatorum: & alia etiam exe-
ræcursorum suorum stipendijs, quos transmittit in Angliam, iam ponit, qui non tan-
n ac tuorum victum auferant & vestituras, sed eorum pelles ac carnes lacerent velut canes.
d Nabuchodonosor Regi debeat comparari, qui templum Dei deuastauit, & vasis suis ar-
aureis spoliauit? quod egerat enim ille, agit & iste: & ille domus Dei spoliauit mini-
ipsam debito destituebat auxilio: hæc & hic facit. Certè meliùs est occisis gladio, quàm fa-
aliter interfectis: quia illi sunt mortui statim, & isti sunt à terrâ terræ sterilitate consumti.
mpatiantur tibi, filia, omnes transeuntes per viam, quia non est dolor similis sicut tuus.
præ dolore nimio, atque effusione tuâ nimiâ lachrymarum, super carbones facies tua de-
stita, quòd non es cognita ampliùs in plateis: in tenebrosis te tuus præfatus superior col-
nebriauit te absynthio & felle. Afflictionem populi tui eiusq; gemitum audi. Vide Domi-
scende, quia cor dicti uiri super cor Pharaonis est nimiùm induratum, qui populum libe-
e non dimittit, nisi in fortitudine manus suæ: non enim super terram flagitat miserabili-
ost mortem: quia quorumcunq; Christianorum bona sub nomine tituli de intestatis con-
nnia, & post decessum omnia deuorat. Meminit Ecclesia Anglicana, qualiter à retroactis
bus Franci in regnum Angliæ suos concupiscentiæ oculos dirigentes, machinabantur, illud
cere potestati, sed quod in ipsis hactenus defuit, est timendum ne suppleat prædicti viri no-
turatio, noui hostis: quia regni deficiente thesauro, & eius destructo sacerdotio, efficietur
um impotentius contra hostes.
gitur tu filia, tuique sacerdotes in miseriam deducamini longiorem, expedit pro tuâ tuo-
salute, quòd Rex tuus Christianissimus, & Regni potentes, qui amplissimis beneficijs te
nt, quique vos & beneficia huiusmodi haberent in hoc casu tueri, resistant coniecturatio-
nspirationibus, arrogantiæ & superbiæ dicti viri, qui non Dei contemplatione, sed pro
, & pro suis ditando parentibus, ac pro nido suo supra Aquilam exaltando, per præmissa
er eundem imposita, totalem pecuniam Anglicanam noui dominij genere iam compel-
issimulatâ hac parte simplicitas Regni huius subuersionem adferat, & adhibeatur

ferò remedii cautela. Auertat nempè Dominus virtutum de corde viri illius velamen, e contritum & humile largiatur : & agnoſcere eum faciat veſtigia veri Dei, per quæ à ſuis eruatur, & præmiſſos labores ſiniſtros dimittere compellatur, nec non & vinea, quam p Dei dextra, ſacræ fidei cultoribus repleatur. Animaduerte enim verba Domini, & pro Ieremiæ ad propulſandum huiuſmodi inchoata, quæ dicunt : Tu paſtor, qui populum m ſperſiſti, & eum de ſuis habitationibus eiecisti, ecce viſitabo ſuper te tuorum malitiam ſtu nec erit vir, qui ſuper ſolium Dauid de tuo ſemine ſedeat, nec qui in Iuda vltrà habeat po Fiat nidus tuus deſertus, & ſicut Sodoma & Gomorrha taliter ſit ſubuerſus : qui ſi perte his dictis non deſtiterit ab inceptis, & reſtitutionem non fecerit de perceptis, pſallent pr tunc nequiter indurato corde pſalmum 108. Illi cui omnia ſeruiunt, apertè ſinguli ſingul in Christo deuotiſsimi dicimus laudem. Illyr. Imp. Conrado 4. PP. Innocentio 4. V.S.

Albertus Lincolnienſis Epiſcopus.

1250. NEque eſt illud ſilentio prætereundum, quòd ante hæc tempora fuerit Pruſsiæ archie & Romanæ Eccleſiæ in Angliam ſub Innocentio 4. legatus à latere, miſſus ad Ricard nubiæ ducem & Henrici regis fratrem ditiſsimum, anno Domini 1252. vt ei Apuliæ reg lius Pontificis nomine, offerret venale: vt in libro tertio de Hiſtoriarum floribus Matthæi monaſterienſis habet: quod tamen regnum alteri cuidam principi antea vendidiſſe dicitu & Papa vt ſuprà.

Ordo de Obſeruantia, ſeu Minorum & Prædicatorum.

1250.

MInoritarum ab initio vnicus fuit ordo quidam ſanctiores & obſeruantiores ha lentes ſe hoc titulo ornârunt, cùm reliqui conu dicerentur, ex Conſtantienſis Concilii decret 1414. iuxta Polyd. cœperuntque circa annum 1250. Quamuis autem tum repreſsi ſunt à C tamen circa annum Domini 1316. repullulârun in prouincia Narbonenſi, & deinde alibi quoq mano Pontifice ſummoperè petentes, vt, q Regula Franciſci ad multas gloſſas, & additi lapſa eſſet, ſecundum eam tantùm abſque gloſs poſſent : quod & in Concilio Conſtantienſi cu firmatione ordinis noui impetrârunt: Decretu in eius Concilii decretis.

His ſe adiunxit Bernhardinus Senenſi 1420. non tamen author primus eorum fuit: v Sabellicus errant. Orta lite deinceps inter ipſos, uentuales planè damnârunt, vt hæreticos & im deſtructores Regulæ: ſe autem ceu Regulæ mult uantiores ad cœlos vſque extulerunt.

Pecunias per ſe non accipiunt, ſed per alios, auidè. Carnibus prorſus abſtinent, dis omnibus veſcuntur : ligneaſque ſoleas pedibus inducunt, de quo Franciſcus Modius:

Nos reliquo auctoris diſcernit ab ordine noſtri
Non tam veſtitus, quàm ratio ipſa cibi.
Nam reliqui certis cupiant cùm poſſe diebus
Carne vti, & pingui de petaſone vorent:
Elixiſq; nec abſtineant, aſſiſq; ferinis,
Et quæcunq; caro cocta placere poteſt:
Nos ventrem ſolis latrantem paſcimus herbis:
Crudum & delitias ſæpe vocamus olus.

Fuit hic ordo deinceps etiam confirmatus ab Eugenio quarto, Pio ſecundo, tertio, Sixto quarto, Innocentio octauo, & Alexandro ſexto, vt author eſt Petrus de cruce i minorica.

creuit illorum numerus ad trecenta cœnobia, & quinquies mille fratres. Recitat Petrus de ophetiam cuiusdam Guidonis, quam dixit sibi à Christo reuelatam: percutiens namque is Franciscum quendam suum discipulum baculo, ac plorans dixisse fertur: Causa mei plo- ista: Deus mihi reuelauit, quòd hinc ad paucos annos insurget quædam secta in Ordine, & extu obseruantiæ Regulæ diuidetur ab aliis fratribus: qui multa impiè agent, & erunt Deo ia odiosi. Quare fili, cùm hoc videris non iunges te eis: sed fuge eos, sicut Dei hostes te baculo percussi, vt hæc impressiùs retineres in memoriâ. Eandem habes & in libro n.

b eiusdem Ordinis Conuentualibus deinde iterum grauiter impugnati fuerunt: & contra m scripsit Petrus de Cruce iam dictus, quem Antiminoricam propterea nominauit: Apo- ypocritas, & impostores eos in illo appellans.

: in aliis quoque Ordinibus tales obseruantes, vel potiùs exorbitantes cœperunt: scripsit ptista Mantuanus aduersus Carmelitarum Obseruantes: vt apud eum. Hospinianus, Im- & Papa vt suprà.

VVilhelmus de S. Amore. 1250.

VVilhelmus de S. Amore, Magister Parisiensis, & canonicus Belouacensis, scribit in quadam concione, se neglectis omnibus aliis criminibus, tantùm contra hypocrisin con- quòd inde plus periculi, vel damni potiùs pietati accedat, quàm ex vllis aliis publicis no- iminibus. Totam enim Ecclesiam hypocrisi infectam esse. Neminem fermè inueniri, qui stem oppugnet, propterea, quòd eam oppugnantibus vitæ periculum sit, seque ob id atrocissimè coram Papa & Prælatis accusari. Oppugnauit itaque omnes monachos, præsertim autem mendicantes acerrimè, tum statum eorum damnans penitus, cùm accusans eos, quòd perturbent Ecclesias, dum inuitis ordinariis pastoribus concionentur, & audiant confessiones, & simpliciter pastoris officio fungantur. Omnia scripturæ testimonia, quæ Antichristum eiusque ministros depingunt, applicauit spiritualibus, probauit signis 39. mendicantes esse pseudoapostolos. Rectè quoque dictum Christi (si vis esse perfectus, vade & vende omnia quæ possides, & sequere me) exposuit, mandatam scilicet ibi esse paupertatem habitualem (vt Sophistæ loquuntur) non actualem: id est, flagitare Christum à nobis, non vt iam omnia abiiciamus quæ habemus: sed vt, cùm confessio diuini nominis & gloria Christi postulauerit, tum propter eum omnia deserere parati simus: sicut & cùm odium patris, matris, & propriæ animæ in sectatoribus suis Christus requirit, non iubet simpliciter, vt non honorent patrem, multò minùs vt eum odio habeant: sed vt re ita postulante, omnia propter Christum negligere parati sint. Verùm quantumuis vera proposuerit, nihilominùs ab Antichristo, eiusque turba pro hæretico damnatus, proscriptusque est. Scripsit autem plura contra monachos, interque illa etiam quatuor libros, quos ipse Distinctiones vocat, titulo ones catholicæ & canonicæ scripturæ, &c. sic autem incipiunt: Sapientiam antiquorum o- exquiret Sapiens. Multa ibi vtiliter contra hypocritas, & hypocrisin ac superstitionem di- sit & alium librum, titulo de quinquaginta signis pseudoprophetarum, incipit autem sic: mici tui sonuerunt, & qui oderunt te, extulerunt caput. Scripsit & contra Bonauenturam, tatis defensorem.

hæus Paris historicus Anglus scribit, tunc temporis ingentes fuisse contentiones scholæ Pa- um monachis, tum propterea, quòd opprimebant monachi penitus scholam, cùm ob no- endam ac erroribus refertissimum librum, quem monachi consarcinârant, ac Æternum ium appellauerant. Quare tandem etiam selecti sunt præcipui ex totâ scholâ viri numero ī hæc nomina fuêre: VVilhelmus de S. Amore, Odo de Doaco, Christianus canonicus Belu- Nicolaus de Baro super Albam, Ioannes de Siccâ villâ Anglicus, rector Vniuersitatis Pari- & Ioannes Belim Gallicus. Hi selecti, ac præcipui totius scholæ viri fuerunt Romam m missi, vt ibi de monachorum insolentiâ & erroribus quererentur.

Miserunt autem & monachi suos, ac mox conuicti ac confutati sunt, quod quidem ad erro-

res sui æterni Euangelii attinet: sed reliquam tyrannidem monachorum Papa coërcere
quòd putaret, vtile sibi esse, istos suos satellites vbique quàm potentissimos esse. Eadem c
quoque cauit Papa cum Cardinalibus monachis, ne publicè illud æternum monachorum I
lium damnaretur, ne monachorum ordines ea ratione damnarentur, aut certè vilescerer
ea litis pars clàm sopiretur.

Inuenitur quoque liber quidam, titulo de periculis mundi, qui incipit: Quia nos vac
cris scripturis, &c. itidem contra monachos accuratè scriptus.

Eum alii tribuunt prædicto VVilhelmo de sancto Amore: sed M. Matthias Paris
suo prolixo volumine contra Antichristum, totum id scriptum inserit, totique Parisiens
tribuit. Apparet certè etiam ex ipso initio scripti non vnius, sed plurium nomine s
esse. Verùm Papistæ non sine causa id vni attribuere maluerunt, quàm tantæ scholæ, qu
minùs eius auctoritate premerentur. Verùm quidam illud scriptum cum nomine a
potiùs scholæ Parisiensis prodire maluerunt : editus verò est Basileæ anno Domini 15
tant quoque duæ eius conciones itidem contra Monachos scriptæ: in priore tractat Euange
Pharisæo & Publicano. Pharisæos dicit esse monachos, idque ex Pharisæorum proprieta
Euangelio positis probat: Publicanum dicit esse laicos: qui, quia sua peccata agnoscant, ic
liùs veniam consequantur: contrà monachi de suâ iustitia confidentes difficiliùs. In pc
monet Ecclesiam, grauissimum ei periculum à monachis imminere: illos enim fore minis
tichristi, & seductores.

Porrò quòd monachis non sit concedendum, vt in alienis templis, inuitis veris pa
officio pastoris fungantur, scripsit non tantùm hic, sed & plures alii: vt Bernhardus gloss
cretalium, Godefridus de fontibus, Henricus de Gandauo, Ioannes monachus Cardinalis
nes de Poliaco, Armacanus primas Hyberniæ, quidam Basiliensis, & Nicolaus de Cusâ:
tunc temporis vbique locorum ingentes contentiones fuerunt inter pastores, Episcopos a
chos, qui eis Ecclesias perturbabant. Illyricus. Imp. & PP. V. S.

Idem, vndecimæ horæ, inquit, iam præterierunt 1254 anni. Sunt etiam nunc tran
anni, quòd aliqui laborant ad mutandum Euangelium Christi in aliud Euangelium, quoc
perfectius, melius, dignius, & appellant Euangelium Spiritus sancti, siue Euangelium æ
Quo adueniente euacuabitur Euangelium Christi, vt parati sumus ostendere ex illo Eu
maledicto. Et sequitur: Doctrina quæ prædicabitur Antichristi tempore, videlicet Euar
æternum, Parisiis, vbi viget sacræ scripturæ studium, à suis proposita fuit, vt publicè expla
anno Domini 1255. Vnde certum est, quòd iam prædicaretur, nisi aliquid esset, quod ea
neret, &c. Et sequitur: Maledictum illud Euangelium iam in Ecclesiâ propalatum est: pr
timendum est de subuersione eiusdem Ecclesiæ.

Quod comparatum (inquiunt) ad Euangelium Christi tantò plus perfectionis ac di
habet, quantum sol ad lunam comparatus, & ad nucleum testa, &c. Quò tendis Satan?
tuisti ponere sedem? Blasphemia enim hæc est plùs quàm diabolica. Et in secundo serm
istis periculis (inquit) iam quædam habemus Parisiis in libro, qui vocatur Euangelium æ
In eo docetur, quòd Christus ipse non est Deus, quòd sacramentum eius nihil est (Missam e
tunc sumserant) & quòd Euangelium eius non sit verum Euangelium. Neque sunt hæc
noua: immò sunt 55. anni, quòd primùm fuerint inchoata. Et ideò dicitur, quòd illi, p
hæc pericula venient, dabunt aliam legem viuendi, & aliter disponent Ecclesiam, quod est v
secrabile, & abominabile dictu, &c.

Idem. Fratres mendicantes (inquit) Beghinas circumducunt, gyrouagi, dicentes sup
Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi? &c. Item in libro
culis nouiss. temporum inquit: Qui priùs viuebant in simplicitate cordis, post ingressum
rum sunt astuti Hypocritæ.

Tandem verò VVilhelmus ob librum contra Prædicatores & omnes religiosos scriptu
pâ damnatus, & igni traditus est in die Francisci, quod Annales Dominicanorum Colmari
testantur.

Sed vt ex allegato suprà libro de Periculis Mundi lector aliquem gustum percipiat illiu
cii, rationes, cur effrenes Mendicantium conatus sint impii, perniciosi, scandalosi, & or
modis coërcendi, aliquot saltem (nam earum multæ graues & neruosæ in eo libro magna
industria indicantur) adscribemus, quæ scilicet nudè sub finem libri eius habentur.

1 Quòd prædicant non missi, vel non canonicè missi.

2 Quòd prædicant contra vel præter veritatem diuinæ scripturæ: vel tacent in dolo, qu
docendum.

3 Quòd penetrant domos, id est, rimantur proprietates cuiusque, videlicet ingerend
audiendum confessiones plebium non suarum, vt eos in suam redigant potestatem.

4 Quòd prædicant veritatem in dolo ad seducendum subditos alienos, vt eos sibi allici
à prælatis eorum auertant.

quòd, vt dominari valeant subditis alienis, vendicant nomini suo autoritatem, vocantes
atores vel opitulatores Ecclesiæ generales.
quòd excedunt mensuram potestatis, si eis potestas aliqua committatur.
iòd libentiùs prædicant fidelibus iam conuersis, quàm infidelibus conuertendis, eò quòd
tantiùs admittuntur, & splendidiùs procurantur.
iòd non vadunt in suam legationem sed alienam, videlicet ingerentes se ad Christianos
suos rectores.
iòd quærunt vanam gloriam huius mundi.
òd commendant seipsos, & ostentant bona opera sua.
òd præferunt se aliis hominibus, etiam religiosis.
òd faciunt nouas & superstitiosas traditiones, vt sanctiores aliis videantur.
òd plùs amant propriam gloriam, quàm legem Dei.
òd ostentant eloquentiam suam.
òd ostentant philosophiam suam.
òd amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, & salutationes in
cari ab hominibus Rabbi.
òd iactant, se fructum facere in Ecclesiâ Dei.
òd iactant se de miraculis suis, vel suorum.
òd arrogant sibi, quæ non faciunt.
òd per simulatam humilitatem erigunt se ad honores in hoc mundo.
òd ingerunt se curiis, vel amant fieri curiales.
òd quærunt fauorem humanum.
òd vacant amicitiis huius seculi acquirendis.
òd simulant, se habere maiorem zelum animarum, quàm habeant prælati Ecclesia-

òd vt placeant, hominibus adulantur.
òd licet sint pauperes, tamen facilè inueniunt hospitia: quod veracibus pauperibus & præ-
us non facilè contingit.
òd in tribulationibus sunt impatientes.
òd oderunt illos, qui volunt eos probare, vtrùm sint veri Apostoli, vel pseudoapo-

òd immodestè arguunt, sed non sustinent correctionem.
òd illud, quod contra peruersos generaliter dicitur, contra se dici specialiter, suspi-

òd super priuatis iniuriis iudicia & lites assumunt, contra doctrinam Apostoli & etiam

d non amant veritatem sibi asperam.
òd nolentes eos recipere compellunt, vel compelli faciunt ad recipiendum se, contra do-
omini.
òd contra aduersarios suos prouocant fautores suos, contra exempla verorum Aposto-

d amant carnaliter contra doctrinam Euangelii.
d oderunt illos, quos criminatores suos suspicantur.
d libenter visitant domos parentum quas reliquerunt, contra eandem doctrinam.
d in principio lætanter recipiuntur, sed postea respuuntur: cuius contrarium contingit in
tolis.
d amant curare negotia aliena, vt suauiùs viuant.
d prædicant propter quæstum.
òd importunè petunt, & indifferenter recipiunt non solùm ad necessitates, sed etiam ad
voluptates.
òd egestate coacti euangelizant contra præceptum Apostoli.
òd contra doctrinam Domini & præceptum Apostolorum, circumueniunt homines frau-
vt res eorum blandè extorqueant.
òd ad alienam mensam frequenter conueniunt non vocati.
òd non sunt contenti oblatis cibo & potu, sed quærunt cibaria lautiora.
òd cursitant de domo in domum quærentes hospitia meliora.
òd contra doctrinam Apostoli recipiunt bona illorum, qui nondum emendati in pecca-
sistunt.
d contra doctrinam Apostoli recipiunt eleemosynas illorum, qui dant propter pudorem,
tunitatem magis, quàm propter Deum.
d non habent oculos antè & retrò: quia dicunt se ignorare pericula futura per pseudo-
res & penetrantes domos.

Quòd procurant, se per maiorum epistolas commendari, contra doctrinam & ex Apostoli.

Sed cùm Parisiensis Academia, tum Guilhelmus de sancto Amore laterem lauant, q tichristus non audiebat, sicut nec hodie audit rationes, sed ad solita arma confugit. Nam mus hæreticus proclamatur: Scholæ Parisien sis liber de Mundi Periculis, cum omnibus G eiusdem argumenti scriptis, damnantur & comburuntur iussu Alexandri IV. in Minorum Platina in vitâ eius, Tilius in Chronico, Balæus Cent. 4. cap. 30. in Appendice, Sabellicus libro 6. Ptolomæus Lucensis ætate 6. Imp. Conrado 4. PP. Innocentio 4. V. S.

1251. ## *Henricus Leodiensis Episcopus.*

HIc Episcopus luxu perditissimus filias ciuium deperiit, & tantisper insecutus est, do vel pretio, aut etiam vi opprimeret, (crimen profectò non dicam Christiano Epis etiam homine indignum) vnde nothos ex stupro natos supra viginti habebat. Ex libro scop. Tungrorum. Imp. & PP. V. S.

1251. ## *Monstrosum.*

BAdoni pago inter Lugdunum & Viennam Galliæ sito, natus est infans barbatus ei pilli, caput, pectus, & pudenda erant tanta, vt triginta natum esse annos credidisses: rè annos duos. Ioannes de oppido. Imp. & PP. V. S.

1252. ## *Augustiniani.*

EO anno, quo Augustiniani fratres ex Italiâ in Angliam venerunt, scilicet anno Domin incepit magna pestilentia Londini, & durauit per totum regnum à festo Michaëlis festum Diui Petri ad vincula. Chron. Londinense. Imp. & PP. V. S.

1252. ## *Ordo Fratricellorum Beghardorum & Beghinarum,*

seu Beguttarum.

HVic initium fecisse dicit Vrspergensis Dulcinum quendam, & Margaritam concubina apud vrbem Lombardiæ Nouariam. Balæus incognitum esse dicit ortum eius. Inc capite demisso: faciem cooperiebant: lautè bibebant & comedebant: conuiuia & consortia rum affectabant. Nocturnos agebant conuentus in locis abditis, vbi Sacerdos eorum primù dam ad laudem Dei canebat, deinde de sua religione differebat. Quibus peractis in promisc plexus virginum & mulierum extinctis luminibus ruebant. Infans exinde natus tamdiu manibus trahebatur, donec animam exhalaret. In cuius autem manibus expirabat, is Ponti ximus inter eos creabatur. Bernhardus Lucelburgensis ex lib. 8. Saxoniæ. Margaritam c nam Dulcini ex S. Sancto concepisse, affirmabant. Mater hist. Supplementum Chron. Plat pti aliqui Argentinæ confessi sunt, in hoc Ordine omnia esse communia, vxores, filias, Chron. Hirs. Sabellicus.

ntra Papæ faſtum & Tyrannidem, & Romanam non eſſe veram & Catholicam Eccleſiam,
ocuiſſe, multaque Rom. Pontif. ſtatuta damnaſſe, teſtatur Palmerius & Luzelburgius. Sunt
ui putent, quæ ſuprà de illis relata ſunt crimina, à Papæ aſſeclis ideò fuiſſe conficta, quòd
ontificem vera dixerint. Damnantur igitur à Bonifacio 8. Clemente 5. & à Ioanne 22
unicantur. Et quia hoc gratum fore Papæ quidam non dubitabant, ideò contra eos ſcri-
Germanis Felix Malleolus: ex Anglis Richardus Laimheim Carmelita, Richardus Made-
Rogerius de S. Iuone, teſte Balæo. Quibus non obſtantibus, circa annum 1378 iterum à
nono nullâ aliam ob cauſam, quàm quòd eius erroribus contradixerunt, damnati: ſed ab
4 rurſus approbati, reſtitutique fuerunt. Sic ſibi ipſis contrarij diuerſa ſubinde ſtatuunt,
rum multa ex ipſorum iure Canonico, concilijs, & ipſis etiam Patribus excerpſimus, ac in
abemus, ſed in aliud tempus reſeruamus. Veſtitus eorum fuit griſeus: quem tamen Sab. in-
iſſe refert. Numerus eorum in tantum creuerat, vt ſi quis ex Mediolano Coloniam ire
auis nocte ex ſecta ſua hoſpites habere potuerit: qui certa ſigna domibus ſuis appinxe-
h. Bal. & Vrſtiſius.
cus eos in eum finem conſtitutos ſcribit, vt ægrotantibus, & morientibus conſolatione
odem veſtitu vti Beghinas cum Beghardis, & vt plurimùm lenas eſſe, idem Fr. tradit. Imp.
rado 4. Papa 185 Innocentio 4.

Gerhardus Sagarellus Italus Parmenſ. & Dulcimus 1252.
Nauarrenſis.

ræcipuè vitio datum eſt, quòd docuerint, orationem non minùs Deo acceptam eſſe in pro-
no, quàm ſacro loco: item aſſeruerint, Papam eſſe Antichriſtum: & Eccleſiam Romanam,
am eiuſque ſpirituales à Deo reiectos eſſe illam meretricem Babyloniam, de qua eſt in A-
Fortaſſe acceperunt aliqua ſemina ſanioris doctrinæ à Vualdenſibus. Habuerunt ampli-
er 40. annos, multos ſectatores præcipuè in Ciſalpina Gallia, & proximis Alpibus. Tan-
à Papa non tantùm iſti duo doctores, ſed & ingens auditorum numerus crudeliter interfe-
Tribuuntur eis præterea quædam incommodæ ſententiæ, quin & promiſcuæ libidines:
ſpicor, magna ex parte mendaciter à Papiſticis eis adſcribuntur, ſicut & Vualdenſibus pro-
bidines falſiſsimè Papiſtæ tribuunt. Cata. Imp. 103. Conrado 4. Papa Innocentio 4.

Schiſma anno 1255.

um eſt Schiſma circa annum Domini 1255. ſub Friderico Cæſare, quod 12. annis du-
eo tempore plurimi homines neutri adhærere voluerunt ſentientes, Eccleſiam ad homi-
as alligatam non eſſe. Sic enim ſcribit Auentinus lib. 6. de ea re: Plerique tamen, quo-
ma pars fuit, neutrum Pontificem recipiebant. Illud D. Pauli vſurpabant: Omnia ve-
iue Paulus, ſiue Apollo, ſiue Petrus: vna fides, vnus Deus, & pater omnium. Atque illud
ore erat: Vnus magiſter veſter eſt, vos autem omnes fratres. Gerochus Richenbergenſis
oc diſsidio complura ſcripſit, quibus titulum de Antichriſto dedit. Manſit hæc ſeditio
nti annos in Chriſtiano orbe. Hinc clarè apparet, iſtos homines Antichriſtum Roma-
magni feciſſe, ſenſiſſeque, Chriſtianos poſſe piè Papam penitus negligere. Vtinam aliquid
lenius de hac hiſtoriola haberemus. Cat. Imp. 104 Guilhelmo. Papa 186 Alex. 4.

Deſiderius Longobardus. 1256.

mpore Alexandri IV. etiam damnauit ſtatum eorum, qui relictis omnibus ſponte ſuâ
ertatem profeſsi ſunt, & mendacitate ſuâ alijs oneri eſſe voluerunt: & docuit in libro ea
debere eos de manuum ſuarum labore viuere. Balæus. Tempore Interregni. Papa Alexan-
up.

Creſcentius de Eſcyo, item Thomas de Ceperano, Fr. 1257.
Bernhardus de Beſſa, & Bonauentura.

es fuerunt Legendæ S. Franciſci, vbi reperiuntur abſurda, impia, & blaſphema multa,
erre pudet. Tempore Interregni. Papa Alex. 4. vt ſup.

1257. ## Ordo Bethlehemitarum.

CAntabrigæ huic ordini mansio fuit anno
Vestitus cum Prædicatoribus communis.
rubeam in pectore habebant,in cuius medio erat
tas aërij coloris, propter stellam quæ nato Domin
ruit in Bethlehem. Balæus, qui refert, tot Ordine
post alterum cœpisse, vt populus eos sustenstare
non potuerit. Imp.& Papa. vt sup.

Ordo Bonorum hominum seu virorum.

1258. EDmundus Anglus ex illustri familiâ natus ho
nem statuit, & amplis possessionibus ditatu
religionis viris, qui Boni homines dicerentur,in
dum dedit. Bal. Sequebantur Regulam Augustini
tus erat cærulei coloris, communis ferè cum Eremi
lyd. Imp.& Papa. vt sup.

Bonauentura.

1258. BOnauentura aliâs Eustachius, natione Thu
tria Balneoreginus, discipulus Alexandri de
parentibus Ioanne Fidenza & Ritella ortus, natu
22 factus est minorita,& septimo anno ab hinc
norita factus erat, Parisijs librum sententiarū publ
legit: anno verò 13 minoratus sui generalis mag
noritarum creatus est, & inter Theologos præstan
habitus. Tandem autem Albanensis Episcopus,&
nalis Romanæ curiæ per Gregorium decimum Po
Romanum est constitutus, vir magni nominis fact
ita amauit & demiratus est Alexander, vt dicere fu
tus: in fratre Bonauentura non videtur Adamum
At idem iste Iusticiam ex gratia contra Antichristi Papæ hæresin, his verbis asseuerat: Pri
nostrum reparatiuum, verbum scilicet incarnatum nos reparat, in quantum Mediator De
minum, homo Christus Iesus. In quantum est Iesus habet saluare: in quantum Christus vn
bet vnctionis gratiam in alios deriuare. Ac rursus: Gratia est donum, quod à Deo immed
natur & infunditur,& etiam cum ipsa & in ipsa datur Spiritus sanctus, qui est donum increa
ptimum & perfectum, quod descendit à Patre luminum per verbum incarnatum, secundū
Ioannes in Apocalypsi vidit, fluuium splendidum tanquam cristallum procedere de fede D
gni. Ipsa nihilominus est donum, per quod anima efficitur sponsa Christi, filia Patris æterni,
plū Spiritus sancti: quod nullo modo fit, nisi ex dignitiua condescensione, & condescensiua
tione maiestatis æternæ per donum gratiæ suæ. Ipsa denique est donum, quod animam purg
minat, & perficit, viuificat, reformat, & stabilit, eleuat, assimilat, & Deo iungit, ac per hoc a
bilem facit: propter quod huiusmodi donum Gratia gratum faciens rectè dicitur, & debuit
lari. Quid verò Bonauentura hisce aliud sibi voluit, nisi cum Paulo concludere, Gratis nos i
ri, ex dono Dei, non ex operibus, ne quis glorietur?

rtuus est Bonauentura anno Domini 1274. Lugduni, quem in locum Gregorius X. Con-
onuocârat, cui & ipse interfuit.
n ausus est etiam affirmare, animabus nunquam dari id, quod in indulgentiarum literis
est: & in eo Papam facere vt matrem, quæ infanti pomum monstrat, sed non dat: & pro-
cit, vt infantem ad se trahat.

Nicolaus Narbonensis Gallus.

mus Carmelitarum magister generalis iste (vt dictum suprà) de suis fratribus dixit, quòd 1260.
, dum eremum incolerent, orationi, lectioni, ac manuum labori iugiter incumbebant:
is autem commorantes sub hypocrisi matre omnia in ocium, desidiam, inertiam, libi-
& luxum conuertissent. Ipse igitur post quinque sui regiminis annos, laboris inutiliter ex-
io tactus officio cessit: & edito in eos libro satis aculeato (Igneam Sagittam vocabat) ad
etem, illis relictis, est reuersus in montem Euuatrof anno Domini 1270.
m damnauit quoque inanes Paparum dispensationes, qui monachis iam hoc iam illud
plurimque indulgeant. Iam cogita tu mihi Christiane frater, si iam tunc monachi, nempè
e 300. annos, paulò post initium istius noui generis hypocritarum, Franciscanos & Dæ-
(Dominicanos puto) tam corruptam sceleratamque vitam egerint, quid non sit verisi-
postea secutis temporibus suis flagitijs hypocrisique addidisse: & tamen se genus huma-
egregijs meritis saluare, si Dijs placet, affirmant. Flaccius.

Laurentius Anglicus Magister Parisiensis.

concionando, docendo & scribendo partes Vuilhelmi de S. Amore, Christiani Beluacen- 1260.
liorumque monachos oppugnantium. Scripsit quoque duos libros contra eos: alterum
uendum esse à Pseudoprophetis: alterum, Defensionis Guilhelmi de S. Amore: & quæ-
in quibus omnibus ostendit multis signis ac testimonijs, adesse Antichristum pro fori-
ium autem hîc obseruatu est, quod in huius vita Balæus narrat, quodque & ex scripto
e S. Amore apparet, composuisse illis temporibus monachos clàm impium quendam li-
nimirùm impietati vtilem, quem voluerunt obtrudere orbi Christiano sub titulo Æter-
alisque Euangelij, sicque verum Euangelium Christi obliterare seu antiquare. Sed in fur-
rilego potiùs conatu deprehensi, refutatique à prædicto Guilielmo & alijs, cùm viderent
non posse, reiecta culpa in quendam monachum, qui iam olim erat mortuus, eum li-
ri passi sunt, quò simul exurerentur & pia Guilielmi ac aliorum contra monachos scripta.
. Interregni. Papa Alex. 4. vt sup.

Godefridus de Fontanis.

is imposturas, hypocrisin, & alia quæ Hildegardis de Fr. mendicantibus vaticinata fue- 1260.
psit librum contra Mendicantes, in quo id maximè reprehendit, quòd, cùm vitam soli-
fiteantur, velint tamen esse gubernatores, seu rectores, & pastores Ecclesiarum, omniaq;
omnibus. Et ab initio eius libri indicat, Episcopum Ambianensem in conuentu quo-
siasticorum Prælatorum, & Professorum Parisiensis scholæ, multis authoritatibus Theo-
onum, & legum, euidentibusque factis comprobasse, Monachos istos non habere verita-
uòd de hypocrisi arguantur manifestè: nec veritatem doctrinæ, quia corde fel gererent, &
prædicarent: nec veritatem iusticiæ, quòd in alienam messem temerè falcem mitterent, &
bi officia vsurparent. Tempore Interreg. Papa Alexandro 4. vt sup.

Horrendum.

is Marchionis Henrici accidit quoddam valdè miserabile & horrendum in Friberga, 1260.
dicti principis. Quidam enim scholaris amore cuiusdam puellæ nimiùm stimulatus,
atque suffragium à quodam nigromantico, promissa pecunia, requisiuit, vt sibi puellam
Ille autem in quoddam cellarium eundem scholarem secum ducens, & sphæras ac figu-
lent) circum se per pauimentum describens cœpit legere coniurationes diabolicas. Post-
m multa phantasmata diaboli se vtriusque oculis ingessissent: tandem diabolus in for-
uellæ apparuit, seque illi in eius amore ardenti eminus exhibebat. Ille cæco amore ductus
m extra sphæram extenderet, volens amasiam suam deprehendere, statim à dæmonio ar-
b eo parietibus cellarij allisus & conquassatus, supra nigromanticum illum est proiectus
unc ille ferè exanimis factus inde se mouere non potuit, sed toto residuo illius noctis mor-
r se prostratum sustinens voces edebat miserabiles. Manè multi de ciuitate, auditis huius-
oribus conturbati & territi conuenerunt, & ipsum inde seminecem eduxerunt. Siffridus
T. Interregni. Papa 186. Alex. 4.

1264.

Helias Rubeus Tripelauienſis Anglus.

HIc 7 ſcripſit libros titulo Semidialium, in quib. primùm de idololatria Ethnica differit
etiam de alijs vitijs ac ſceleribus omnium ordinum. Inter alia dicit etiam multa de cle
multiplici ac non ferenda malitia, imò & de Religionis corruptione: cuius ſcriptoris, quoni
extat impreſſus, aliquot dicta adſcribemus. Meminit eius etiam Balæus in ſuo ſcriptorum c
De ſtatuis igitur idolorum differens lib. 3. recitato Balbi teſtimonio, ita de eo concludit
eos, qui primùm ſimulachra Deorum populis propoſuerunt, ciuitatibus ſuis & metum de
errorem addidiſſe, commendabiliter coniectans, Deos facilè contemni poſſe in ſimulachro
liditate. Cui ſimilè ſi quis de noſtris, quas in Eccleſia Dei deauramus, imaginibus iudicâr
non errauerit.

Libro 2. dicit, quòd relegata longiùs puritate religio in ſolâ conſiſtat habitus ſuperfi
enim ſunt eius verba. Monachorum ſuperſtitiones de veſtib. hiſce verbis damnat: ſtolid
coniector, ad inæſtimabilem (quam ſuper omnia curare debet homo) ſalutem exterioris
coloris & formæ, alimentorumque in ſeceſſus transmittendorum referre differentiam : n
cùm aulâ catholicorum ſummæ diuinitatis arbitrio, ſit longiùs amandata de veſtibus ſo
ne dũ de colore veſtis vel inciſionis artificio. Item vehementer vagatur in via vanitatis, qui
fortuitarum varietate ſuæ ſalutem ponit animæ. Eodem loco prolixè ſcriptor hic pergit
corruptam vitam, & ineptas acimpias ſuperſtitiones monachorum.

Libro 3 ſic ſcribit: Quæ quia continuo vilique ſtillicidio noſtri temporis Eccleſiæ mo
labefactant fundamentum: ne totum titubet ædificium fidei, eſt maximè verendum. Nullu
veluti mihi videre videor, hodie genus hominum (etiamſi mendax generalitati genus in
negociatorum) eſt ſordibus cupiditatum deriſibiliùs excœcatum: quàm miniſtri generalit
ſiarum. Ad hunc profectò vitæ finem viui peruenimus, quòd, quamuis hominem ab om
re manuali mundum, omni vita probatum fieri contigerit ſacerdotem vel Epiſcopum
uem temporis à tempore promotionis excurſum malè vitiatus nullum prorſus vitabit viti
rum ſuperficialiter pridem probum trãsformauit in furem, factum crederes lupum ex agno
cum: ſecularibus rebus implicitum ex milite diuino negociatorem. His cynicus quidã ſic co
ter alluſit, quãdo, cùm monaſticæ vitæ quendam, quem vitæ ſuæ ſanctitas cunctis commend
gratiam, ad id (vt fit) conuocati in Epiſcopum conſecrarent Epiſcopi, cuidam per eas for
tranſitum facienti, &, quidnam conuentus ibi tot faceret Epiſcoporum, roganti, ſic cynicè
dit: Monachum, inquiens, quendam promouendo perimant: ad id quod ſuprà diximus,
In 4. libro de Papa hæc breuiter dicit: Quædam autem generalitas eſt abſoluta, vt pridem
pis, hodie ſummi Pontificis.

Eodem libro de Clericis & Prælatis commemorat: De cætero, ſi Clericorum generali
torumque Eccleſiaſticorum deſcribere ſufficienter vellemus enormitates intus & in tergo
multò citiùs conſummaretur Oreſtes. Illud reuera triuiale eſt & confeſſum, nec laicis eti
Eccleſiæ non expediret, eſt incognitum, quòd oſtio ſibi quilibet Epiſcopandus non reſera
ingrediatur parietibus ad Epiſcopatum. Nec alij inferiorum ſecus conſcendunt ad apices
tum. Atqui nunquam in curia, niſi curioſus laboraueris, vel grauidas ære crumenas præſe
ad Eccleſiaſticæ dignitatis honorem promoueberis. Sine horum ſubſidio literæ nihil prorſ
runt, ſed nec virtus, nec religio. In tali caſu literas, virtuteſque, & moralia realis ſuperat a
Vnde reor, quia promotos ſe gloriantur pecuniæ per ſubſidium, exfrontiſsimi fiunt extor
ſtea pecuniarum. Sed in hoc, me iudice, viri ſupremè delirant Eccleſiaſtici.

Eodem libro ac eadem de re: Sed quid dicemus de Rectoribus Eccleſiæ, quos Occiden
gariter nolunt: & certè, vt in mera ſubſiſtamus veritate, nil boni citra mendacium d
dicere poterimus vniuerſitate. Nam quid turpius deteſtabiliusúe eſt, quàm ex eleemoſ
iuſto ſuperbire, ex populorum peccatis per immundæ vitium guloſitatis intumeſcere? il
tulantiarum ſuperfluitati abutendo ſpiritualibus lora laxare? Ad tales reuera tam genera
cidentales Eccleſiarum Rectores deſcenderunt conſuetudinum corruptelas: quòd contra
um clandeſtina contrahunt matrimonia: vel ſe concubinarum manifeſtè fœdant per cont
ſeque vitia commaculant per extraordinaria. Inde eſt, quòd decore domus Dei ſpreto
& animarum cura extrontiſsimè declinetur ad illicita, intentionemque ſuam ſola dirigan
nia: res ſecundum iuris exigentiam & forenſis & Eccleſiaſtici, pauperibus erogandas, in l
ſumant & in luxuria.

Denique in libro 7. hæc ſcribit: Eſt enim prohibitum, ne clerici tabernas edendi vel
cauſa ingrediantur, niſi peregrinationis neceſsitate compulſi. Sed ad id hodie ventum e
& tabernas habent impunè ſtaconnes, ærgaſtia, concubinaſque verè fouent, vel figuralite
narias, & in tabernis non ſecus inebriantur quàm paraſiti vel hiſtriones. Nullam rem
infamem vitant magis, quàm paraſitus voluptatem, nec illud quod humanam temperare ſo
tatem, nec ſtultiloquium, nec ſcurrilitatem.

Nulla molesta magis res est Deitatis honori,
Quàm vitio victus, rudis absq; rubore sacerdos.
Nempè suum trahit ad vitium dux agminis agmen:
Sumit ab exemplo pecus argumenta regentis:
Grande, sibi licitumq; putat, quod fecerit author.
Sed diuina domus Domini rectore sagaci
Semper eget, qui seruet oues sine sorde sequaces:
Indiga semper erit etiam pastore canino,
Qui canis ens & homo benè circumlatret ouile. Cat.

Imp. Temp. Interregni. Papa 187. Vrbano 4.

Thomas de Aquino 25. q. 1. 1265.

Ecclesia secundum iura tam diuina quàm humana, non potest esse nisi rector vnus, in Ecclesia non esset Sponsa sed scortum. Nam in vna essentia non debent esse plura capita, nstru n. ex. de off. Cùm igitur sæpiùs duo, tres, & etiam quatuor Papæ vno tempore fuerunt id Ecclesia Romana tunc fuit? an non scortum & monstrum?

oc eodem narrant, confectis in Paulum commentarijs, apparentem ei magnoperè asse- ulum, neminem fuisse antea vnquam nec intelligentia assecutum scripta sua, nec diuini- ommentatum, præter vnum Aquinatem. Quis non vanissimum commentum esse putet? ius de superstitione, ait.

n in Quodlib. 8. ar. 11. Vna inter reliquas abusiones subsannanda apparet, ac mentalem n sapit, quòd ad interessendum diuinis canonici non charitate Dei inducuntur: sed per (quam præsentiam vocant) singulis præsentibus distribuendam alliciuntur. Quæ qui- ibutio non fit clericis in Ecclesiâ occupatis, sed ociosis tanquam dignioribus, canonicis. n Cucullum perinde mundare hominem ait, ac ipsum Baptismum.

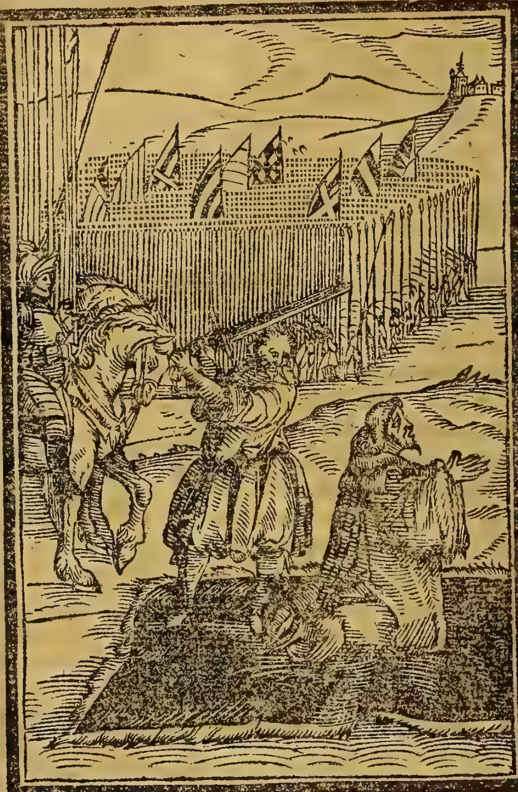
n in Quodlibetis. Nullus absque peccato mortali potest habere duo beneficia, cùm vnum iciat ad sustentationē suam: ibi enim decipitur intentio primi fundatoris. Intentio primi s est, quòd vnusquisque personaliter met resideat in suo loco.

em Thomas in Quodlibetis: Siluester in sent. & Cardina- lis Cammeracensis.

i quoque Pontifices illud pestiferum considerant dictum: Non præsumi, tantæ celsitudinis n errare, &c. Verùm Pontifex tot monstris dæmonum, & impiorum aulicorum obsessus m stipatus, non potest errare, nisi cum totius Ecclesiæ maximo damno. Assentatur insuper tifici adulatione illâ, in pectoris sui scrinio esse omnia iura: vnde in veteri Testamento ationale tulerit in pectore. Sed Papæ pectus non semper iustum: exinde nonnullæ iniuriæ ant, quia carneum est, atque Papa homo vnus ex ipsis, quorum curam habet. Omnis ntifex ex hominibus assumitur: quibus aliquando non solùm errores, sed & portenta pla- t Papa cum Cardinalium cœtu censeatur esse Ecclesia virtualis & repræsentatiua, tamē er- : tametsi vniuersalis Ecclesia, quàm repræsentat legitimum concilium generale, errare ne- doctissimè probat quidam Cardinal. Cammeracen. Aduertendus est itaq; Papa vt Papa, si canonicam scripturam loquitur, non quando pro arbitrio sui capitis profatur: alioquin crudelium Pontificum cædes, hæreses, factiones, aliaque facinora præsumerentur fuisse piorum pastorum, cùm tamen fuerint immania tyrannorum latrocinia.

Cunradinus vltimus Dux Sueuiæ. 1268.

dubitatus hæres regni Siciliæ erat Cunradinus Sueuus, tamen Papa Vrbanus illud ini- imè illi abstulit, & in Carolum Galliæ Regis fratrem, contra Deum & omnem iusticiam Cùm enim Cunradinus in prælio victus mutata veste Pisas nauigare vellet, & pecuniam et, annulum manu extractum Piscatori dedit. Hic cùm eum quibusdam ostendisset, & de rrogâsset, Cunradini esse cognitum fuit: quare Carolus capto eo & tradito sibi, à Ponti- ium petijt, quid cum illo ageret? cui Papa respondit: Vita Cunradini mors Caroli, Mors i vita Caroli. Locus igitur paratus in publico, & præsente Carolo sententia fuit lata: Cun- quoniam pacem Ecclesiæ perturbasset, regium nomen sibi falsò assumsisset, Regique ipsi ntentâsset, morte damnandum. Contra quam sententiam Cunradinus latinè respondit: stissime, Serue nequissime, itáne filium Regis damnâsti? an nescis, neminem in eum qui , imperium habere? Deinde negauit, se vllam Ecclesiæ iniuriam vnquam inferre voluisse, n recipere Regnum, quod sibi deberetur, & iniustissimè fuisset occupatum. Pontifex in- orum Regi victoriam hanc nunciat, congratulatur, & in fine epistolæ subiungit: pro tan- neficio deuoti filij animus in iubilum supernæ laudis lætanter exurgat.

Caroli Gener Rupertus, Comes Flandriæ m
obſtitit huic ſententiæ Papæ & Caroli, piè &
denter aſſerens: è tanta tamq́ue illuſtri fami
tum nullo modo eſſe interficiendum, ſed lil
dum potiùs, & matrimonio aliquo deui
dum: ſed cùm nihil proficeret, tanta indig
ne motus fuit contra illum qui ſententiam
eum enſe confoderit. Subornatus tamen fui
tolo alius, qui carnifici caput decuſsit. De
iam Nauclerus ſic inquit: Carolus itaque N
lim duci fecit compeditum, poſt multasq; c
tiones ad pompam, Cunradinum vnà cùm
rico decapitari iuſsit. Per hunc modum Cu
nus primo adhuc flore, adoleſcens potiùs
vir perijt, & cum eo Fridericus dux. Cun
iſte fuit vltimus dux Sueuiæ, de cuius lug
ĉto extat epiſtola quæ incipit: ILLVSTR
gis Cunradini in Carolum illuſtrem, & a
deplorans regem inquit: Cunradinum Im
rum antiqua proſapia propagatum, cauſan
nabilem quamuis infelicibus auſpicijs pro
tem, non armis, non in prælio, ſed inerm
quiter captum, poſt diuturnum carcerer
probroſa ludibria, poſt multas ex eo factas
tationes ad pompam, vbi iam eum per Ca
am & Neapolim vſque ignominiosè poſt t
ras, contra iuſticiam, imò contra DEVM
tra conceſſam ei pluries ſecuritatem, contra ius omne belli, contra conſuetudinem priſcis n
approbatam, quem tu Carole immaniter vita priuâſti huic generi pro nectare rependens ab
um, vt qui comitatum Prouinciæ cum vxore de gratia ſpeciali à Friderico Cunradini auo ac
fidelitatisq́ue illi ſacramentum pro ſe, hæredibusq́ue ſuis præſtiteris. O Rex Cunrade temp
præpotens in vrbe tua Neapoli, quam tantis olim ſumtibus, tantis laboribus domuiſti, tuus
tus indigna nece damnatus eſt. Væ tibi miſerande puer, qui tantæ fidei theſaurum tuis ab
tua cũ taliter rupit fila intempeſtiua PARCARVM manus. O triſtis & miſera mater in hun
ta dolorem, quæ tali tantoq́ue filio deorbaris. O coniunx eius infelix, quæ nullum in orbe
cætero virum reperies ipſi parem. O prætriſtes Bauariæ duces, quæ ſuſceptum in vlnis veſtræ
ab vtero magis educaſtis eundem filium, quàm nepotem. Plange dolenter Germania mo
trix eius, carens alumno chariſsimo, damno cum graui ſed dedecore grauiori. Plange dolor
uia peculiaris hæreditas, naturali Principe vituperabiliter viduata. Plange vehementer Ital
niam cecidit caput tuum, in quo adeò ſperabas. Miſerum Siciliæ regnum plange, quòd in
viſcera verum dominum tuum, (laborantem) ob tui redemtionem, vidiſti decollatum. Pla
fortunata Ieruſalem prodito rege tuo, quo facilè fuiſſes in integrum reſtituta. Non deſunt eti
ſcribant, Carolum conſuluiſſe Pontificem de carceratis, an eos deberet neci tradere: reſpon
Pontificem, quòd fieri de Conradino iuſticiam non negaret: qua reſponſione, vt de manda
tificis autoritateq́ue, Carolus Cunradinum necauerit. De hoc etiam Angelus in L. gñã. C. de
nuptijs.

Marcus Guazus in Chronico ait, quòd conſilio Clementis IV. ſine vlla iuſta cau
collatus.

Baptiſta Geraldus in Hecatommytho part. 2. dec. 9. Nouel. 2. tragœdiam hanc quoq
commiſeratione tangit. Et Benedictus Falconus in deſcriptione Regni Neapolitani quoq; e
tionem facit.

Sed & affirmatur, humorem quendam ex ſepulchro eius adhuc hodie emanare, nec arce
de quo M. Cruſius in Anal. Temp. Interregni. Papa 188 Clemente 4.

Myſteria de termino Ducibus Sueuiæ ad imperandum

conceſſo diuinitus, ex Herm. Aedit. & Bruſch.

QVa nocte Henricus Imp. Friderici Barbaroſſæ F. (circa 1198) interijt, vir quidam (
unt) ſanctus pro bono feliciq; Eccleſiæ ſtatu diligenter Deum precans, neque ſciens qui
de Imperatoris ex hac vita diſceſſu, cùm ab oratione ſurgeret, inuenit in manu ſua (ſi non a
Sueuos confictum eſt) hos verſus ſcriptos:

Rex ruet: & regnum rapiens, Rex alter habebit.
Henric. Philip. Otho IV.

Ille potens medio cadet: hoc & vterque carebit.
Imperfecto.
Surget ab occiduo Rex, vt leo: Regna tenebit.
Frider. II.
Et post hunc nisi tres: & Regius ordo silebit.
Conrad. Manfred. & Conradinus. Sueuorum.

Pand. Collenutius de Conradino.

mobrem damnata fuit etiam tunc à multis scriptoribus hæc Caroli crudelitas, quòd regem iristianum minimè deceat, in eius ætatis atque nobilitatis principem vsque adeò seuerè deliter animaduertere: & quoniam literarum monumentis non minùs illi celebrentur ipes conseruarunt, quàm qui eos superârunt: & victoria comparata gladium deponere, nec um victorum, ac maximè Christianorum sanguine commaculare oportet. Atq; eò ma- iusq; videbatur hoc Caroli facinus, quòd præter alia exempla Principum non longo tem- captorum, & à Victoribus conseruatorum, quæ imitari debuit, ipsemet sibi documento poterat vnà cum fratre Galliæ rege, qui maiorem clementiam non à Christianis, sed infi- ɔsum tantùm naturæ ius sequentibus experti fuissent. Etenim Ludouicus Galliæ Rex, qui miatæ in Ægypto in Diuorum numerum exceptus fuit, cùm in expeditione aduersus Sar- unc ipsum Carolum regum secum habuisset, & ambo ab ijs in prælio capti fuissent, regiè que etiam dimissi fuerunt. Quare non immeritò Petrus Arragonicus rex, cùm in quadam arolo hanc iniquitatem, & quòd ipse Conradino ea non præstitisset, quæ sibi à Sarracenis illent, exprobraret, inter cætera hisce quoque verbis in eum inuehitur: TV NERONE NIOR, ET SARRACENIS CRVDELIOR. Ac magnoperè etiam errârunt eius sconsulti in interpretanda Diui Augustini Ecclesiastici Doctoris sententia, qui in Decretis ictorem erga victum misericordia moueri debere, & maximè si nulla suspicio fit, pacem ex tum iri. Hugolinus enim interpres sic illam sententiam exposuit, vt assereret, illis solis esse m, à quibus nullam pacis perturbationem suspicari possimus: cæteris verò nequaquam. nam interpretationem inhumanam, & contra communem significationem Latinæ lin- tam, Carolus (vti testatur Ioannes Lignanus in Iure Canonico excellenter peritus) Con- put amputari curauit.

Ioannes Semeca.

tempore floruit Ioannes Semeca Theutonicus, insignis iuris doctor (qui Herculea auda- primus aggressus est glossare Decretum, quod ante eum nemo, & post eum excellentiùs ere potuit) præpositus sancti Stephani Halberstadensis: qui Clementi 4. summo Pontifi- Germaniam & Galliam decimas à clero in redemtionem terræ sanctæ exigenti, appella- pposuit: quem pro sua (vt dicebat) Papa temeritate excommunicauit, priuauitque præpo- d erant magni in Germania viri, qui Ioannem deserendum non putabant. Quæ autem im- idebantur mala, mors ipsa diremit, quæ tam Pontificem quàm Ioannem breui sustulit de Crantzius. Imp. & Papa. vt sup. 1269.

Mirabile.

anno mulier Nobilis in terra Cracouiensi 36. pueros vno partu edidit. Alex. Guagninus Sarmatia. 1269.

Thomas Cantipratensis.

n libro, qui dicitur Bonum vniuersale, siue de proprietatibus apum, refert, quòd quidam gnus Canonicus, cum audisset, quendam ex canonicis vesperi bene valuisse, & manè inuen- uum: & alij mirarentur, dixerit, Quid multis? secundum consuetudinem Ecclesiæ mor- t videtis. Vt sup. 1270.
n lib. 2. cap. 56. Incubi dæmones ita religiosas virgines illis dieb. opprimebant, vt nulla eis ucis signatio, nec aqua benedicta, nec ipsum corporis Christi Sacramentum.
em. Accidit, vt in synodo quadam Episcoporum quidam sacerdos iuberetur habere con- sed cùm ille nimiùm anxius esset, de quânam materia coram tam magnis Prælatis verba es- nda, dumque ita solicitus erat & orabat, apparet ei diabolus & ait: Ecquid te maceras tan- e cura, quidnã his clericis concioneris? hæc quæ tibi dico, illis prædica, nec quicquã aliud: Inferorum & tenebrarũ Ecclesiæ Romanæ proceres & Prælatos salutatos volunt humani- as vobis agimus magna cum exultatione, quòd vos Prælati non solùm ipsimet ad tartara e parati sitis, sed etiam vobiscum subditos vestros & maiorem mundi partem adducatis iâ vestrâ: & quia officia vestra non vt decet facitis, ipsos vobiscum pariter ad

orcum præcipitatis. Illibenter hæc vobis annunciaui, sed Deus altissimus me ad hoc coëgit dos ei ad ista respondens ait: Quandoquidem hæc ipsa eis pro concione annunciem, fidem mihi non habebunt. Illicò diabolus eius genas attingit, & inquit, ecce atram inustam m habes in signum tibi, quam abstergere non poteris, nisi concionem hanc finieris, vt iniu deinde aquam lustralem adhibe, eaque ablue hanc maculam quæ mox disparebit. Sacerdo lo obsecutus est, & in coronâ Prælatorum concionem eam habuit cum eo signo, quod dia fecerat: super quæ Prælati vehementer obstupescebant. Parisijs hæc in conspectu multoru tualium & laicorum recitata.

1270. *Monachus S. Iustinæ Paduanæ in Chronico.*

ANno Domini MCCXXVII. obijt Honorius Papa tertius: cui successit Gregoriu episcopus Ostiensis. Iste sub pœna excommunicationis Imperatori præcepit, vt pro ratione terræ sanctæ mare transiret secundum magnificentiam Imperatoriæ maiestatis. Im autem de hoc negocio intromittere se nolebat: veruntamen ne præceptum Apostolicum spernere videretur, cum exercitu galearum in Syriam nauigauit, & taliter cum Soldano pep bylonis, quòd ipse Ierosolymam & quasdam alias ciuitates reddidit Christianis. Audiens i pa Gregorius, quòd tam potentissimus Imperator ad modum pyratæ mare transisset, in mendum nomen Romani Imperij apud barbaras nationes minui & deprimi videbatur, communicationis vinculo innodauit: & mox misit exercitum in Apuliam, vt eam ecclesiæ ret. Quod audiens Imperator velociter in Apuliam est reuersus. Tandem facta est concor eos, & cessauit quassatio præliorum. Temp. Interregni. Pp. vacante sella.

1270. *Iudæus in loco secreto.*

ANno salutis 1270. Episcopus Magdeburgensis Conradus comes de Sternenberg, vir r feruens Iudæis multùm fuit infestus. Accidit autem, vt Iudæus quidam die sabbat ret in latrinam, vnde se non posset eximere: implorat ergò miserabiliter opem sociorum. Ac illi & querula voce testantur, esse sabbathum, non licere illis opera manuum exercere, serua entiam, in diem posterum, quam primùm liceret operari, educendum. Innotuit res Pontifi pertinaces Iudæi in sabbatho suo obseruando fratrem latrina non educerent: mandauit e pœna capitis, vt qui sabbathum suum pertinaciter obseruarent, sabbathum quoque Christi die proximo eadem celebritate obseruarent. Quid facerent? Imminebat pœna capitis, pa fuit: sedebat igitur Iudæus in pedore & periculo duobus diebus atque noctibus. Munsterus mog. Imp. & Papa. vt sup.

1271. *Ioannes Teutonicus.*

FErunt, anno Christi 1271 Ioannem Teutonicum, Canonicum Halberstadensem, mag artium adeò peritum fuisse, vt equo suo auectus ternas Missas in vigilijs Natiuitatis Ch lebrârit, primam Halberstadij, secundam Moguntiæ, tertiam Coloniæ.

Multa de hoc Canonico scribuntur prodigiosa admodum, quæ per artem suam edidit, i nicis. Interregno. Papali sella vacante.

1271. *Prognosticum Augustanum vetustissimum ex manuscripto.*

PRælia magnatum video cum sanguinis vndâ,
Et terras populis vacuas, combustaq; regna,
Bellaq; longæua, & gladios vulgiq; furores.
Castra domusq; ruent, & erunt sine ciuibus vrbes,
Inq; locis tellus multis inarata manebit,
Strages nobilium fiet, procerumq; ruina:
Fraus erit inter eos, confusio magna sequetur
Regibus & populis, & erit mutatio regni,
Læuam dextra timet, Septentrio præualet Austro,
Mercurialis herus paulatim regna subibit.
Rexq; nouus Lybani cedros prorumpet in omnes,
Iustitiæ cupidusq;, regens nec cesserit vlli,
Mutabitq; fidem, regni dum sceptra tenebit.
Rex, lex, gensq; simul mutabitur ordine miro,

Terræ motus erit multis in partibus orbis,
Et peregrinorum turbas Europa mouebit,
Lingua prophetarum populos terrebit, & vrbes:
Multa videbuntur cœlestibus insita signis.
Nascentur sectæ, ritus nouus inde sequetur:
Perq; locos varios populi dissensio fiet.
Teutonicusq; furor sectam fabricabit, & illâ
Gaudebit proprias effundere sanguinis vndas.
Terra tamen sterilis pariet caritura bonorum.
Naufragium magnum patientur in æquore naues,
Implebuntur item campi currentibus vndis:
Et labor assiduus frustrabitur Agricolarum.
Ventorum rabies vastabit flamine terras.
Tempora ventura, & peiora prioribus instant,
Sed mundi regimen melius pòst inde sequetur.
Lustra ducentena, & quadragena etiam, quoq; bina
Postquàm tridena Domini fluxêre sub annis,
Hæc data iudicia, heu præsentia carmina monstrant.
Imp. & Papa, vt sup.

Exactiones. 1271.

nes Rudolf. de Habspurg posuit exactionem super homines suos Aduocatitios, & accepit eis 20. mille quartalia frumenti. Annal. Colmarienses. Temp. Interregni. Pp. sella vacante.

Alphonsus 10. Rex Hisp. 1271.

Philosophus & insignis Mathematicus varia scripsit, & in eo celebris habetur, quòd quadecies vniuersa Biblia cum omnibus glossis & commentarijs perlegit inter tot negotia. Tritheim. Imp. & Papa, vt sup.

Canonici nequam. 1272.

unt Coloniæ Agrippinæ duo Canonici, homines nequam & perfidi. Hi cùm odio haberent sulem mm vrbis Hermannum Grinium, nec tamen animi sui maleuolentiā in aprico explere vocauerunt ad conuiuium illum, vt Pharisæi Christum, quo peracto eundem deduxêre ad quoddam, vbi iam antè sæuissimum leonem, atq; fame rabidum abdiderant: eò nil mali em Consulem, cùm introspiceret, nequissimi illi coniecerunt existimantes, ita eum facilè ublatum iri. At præsente Deo res sic gesta est, vt ille incolumis euaderet. Nam cùm mox inducto ore bestia, Consul inuolutum brachio pallium in os feræ intrusit, atq; dextrâ elato eonem trucidauit. Postea verò canonicos illos, qui in id discrimen eum adduxerant, ad x altissimâ trabe suspendi fecit. Ex manu script. An. Col. Tép. Interreg. Pp. 189 Greg. 10.

Episcopi bellatores. 127

opi Colonienses cùm autoritate & potentiâ crescerent, ciuitatem quoq; exuere priuilegij, num induxerunt: vnde acerrimè à se inuicem dissidentes signa contulêre. Tandem autem mini 1272 fuit Episcopus Siffridus VVesterburgius, qui à Romano Rege obtinuit, vt sibi lonienfibus de vrbe bello decertare liceret. Quod nequaquam illi detrectantes extra vrbem campo claues posuêre, quas vtri vicissent, arriperent. Inde cum Episcopo congressi magna de affecerunt, suaque sibi priuilegia heroicè asseruerunt. Ibidem.

Ioannes Mandeuille lib. 7. 1272.

i audacter Romano Pontifici semper restiterunt, eumq; Ecclesiæ caput nunquam agnount, sicut nec hodie. Cùm enim anno Christi 1328. Papa Ioannes XXII satis prolixas li-Græcos dedisset, in quibus euincere volebat, Ecclesiæ, vt quæ vna tantùm sit, se necessariò , cui de necessitate omnes subiacerent, Græci ei sic responderunt: credimus potestatem subditos magnam esse: verùm nos superbiam tuam intolerabilem ferre non valemus: auaam immensam explere non possumus: ideoq; diabolus tecum, Dominus nobiscum. Idm Orientalis Ecclesia Græca Pontificem Romanum quotannis Dom. Quadrages. vt hæ excommunicat. Imp. & Papa, vt sup.
hic Ioánes vir equestris, & itinerariū 33 annorū scripsit. Reuersus in Angliā, ac visis sui se-s, vir pius dicebat: nostris temporibus iam veriùs, quàm olim, dici potest: Virtus cessat, Eccatur, clerus errat, dæmon regnat, Sodomia dominatur. Obijt Leodij.

1273. ## *Adolphus Imperator 105.*

HIc à Papa confirmatus, & publico suffragio declaratus est Imperator, sed hac cum co
ne, vt Romam concedens ibi coronam pro more consueto acciperet ex manibus Papa
Imperator renuit, de quo alibi. Non nescius autem, quid vellet hæc Papæ euocatio, conuê
Losannæ, & donauit ditione Bononiæ ac Romandiolæ, quarum reditus septingentis milli
reorum pinguiores sunt. Vtilius hoc fuit Papæ, quàm si Romam venisset Imperator. Impe
Rudolpho. Papa 189 Gregorio 10.

1273. ## *Ordo Augustinensium Eremitarum, & Guilhelmitarum*

CVm huius Ordinis maximus olim esset nu
Lugduni concilium à Gregorio 10. indict
viginti tribus resectis ad quatuor tantùm ordines
nus Monachorum redactū fuit. 1. Augustinenses
dicatores. 3. Carmelitas. 4. Franciscanos. Polyd.
nus Capellanus, Lucensis, Volateranus, Alphonsu
res in Thesauro, Adrianus Damman. Francus scri
rum Eremitarum ordinem primùm ab Augustin
418: secundò verò à Guilhelmo Duce Aquitaniæ,
mite Pictauiensi, D. Bernardi discipulo cœpisse
1150. Hi Eremiticam vitam coluerunt vsque ad
ra Innocentij 4. Vbi in ciuitatibus tandem nidific
& ex solitarijs seculares facti sunt. Francus. Sab.
Vestitus fuit atricolor.

Habuit Alexander 4. Pontifex visionem, scil.
stinum ei apparuisse grandem quidem capite, sed
exilem. Quâ commotus Papa fratribus Eremitis, q
quidam S. Guilhelmi, alij fratres Ioannis Boni, ali
bali, alij de Brittinis, alij fratres de pœnitentiâ diceb
omnibus hæc nomina ademit, & Ordinis Eremita
Augustini dici mandauit. Voluit etiam, vt Regulâ
stini viuerent, & relictis Eremis vrbes peterent, populi confessiones audirent, eumq; doceren
ton. Sab. Vol. Pol. Stella, Platina, Schedelius, Francus, Balæus, Nauclerus, Trith. Bergom. Chro
Coloniense, & Hosp.

Vestitus est nigra tunica, concolor tegmen à scapulis ad caput inducunt, subter candida t
la cum candida listâ, scorteâ zona cinguntur bubulo cornu fibulata.

De origine huius ordinis scripserunt Petrus de Vena Tolosanus, & Vlricus de Vrinaria:
Pateshul autem de flagitijs, ritibus idololatricis, ambitione, auaritia & Tyrannide Augustini

Regulam illorum Augustino asscriptam negat Erasmus eius esse. Et Polydorus quoque, ta
gulas ab Augustino vel Hieronymo nunquam conscriptas fuisse, ait. Imp. & Papa vt sup.

1273. ## *De Paparum cum Imperatoribus Concordia.*

Imp. 105 Rudol. Habspurgico. Pp. 189 Gregor. X.

ROdulphus
purgicus à F
ci filiorumq; eius
rabili interitu, Re
manorum electus
Gregorio decimo
ma adeunda & c
accipiēda, fide data
dem aliorumq; Po
cum amicitiâ sin
studio coleret, quò
bus potētissimis fa
Francica & Sue
Pontificibus tyra
extinctis, & regno
politano à familia
rici ad Andegau
translato, non temerè Pontifices Gallico præsidio, atq; Germanicorum episcoporum factione
tos iritandos: sed Germaniam, quæ iam vastata ac penè collapsa erat, in pristinum statū restituer

ēret: tamen suâ pietate, clementiâ, religione humanitate, modestia ac humilitate nihil a-
ab ingratissimis sceleratissimisque Pontificibus referre potuit, quàm iurium imperij vio-
lationes, opprobriaq; nefanda. Nam eius ætatis Pontifex Honorius IV. inuito Rodulpho,
Ianuensem nomine Pnizinallam, iure Imperij sibi arrogato, vicarium generalem Imperij
onstituit: & Rodulpho à ciuitatibus Imperij pro libertate concessa pecuniam recipiente,
uti infamem scelerate suggillauit. Et Nicolaus eius nominis quartus, post Honorij discef-
andiola & Rauenna sub falsa expeditionis Turcicæ specie à Rodulpho extortis, nisi eius
ors præoccupasset, duos reges creare molitus est, quorum alterum Hetruriæ, alterum Lom-
ficeret: qui inde Theutonicos Alpes incolentes, hinc Gallos Siciliam & regnum Neapo-
entes armis in officio continerent. Iis itaque Rodulphus cognitis, coronæ Imperialis
in Italiam sepellici passus non est, publicè semper nouas occupationes causatus: apud a-
nimè dissimulans, se ab Italia deterreri, quòd Cæsarum in Italiam vestigia læta, magnifi-
ue bonæ spei essent: ex Italia verò referentia & foràs versa tristia, misera ac luctuosa: allu-
pologum Æsopicum de vulpe, quæ leoni in spelunca ægrotanti dixerat, ideò se terreri ab
uòd vestigia omnia ingredientium, non egredientium essent animalium. Schardius ex
clero, Mutio, & alijs.

Monstrosum. 1274

lis quædam fœmina in ditione Episcopatus Constantiensis, oppidulo Sempach, hoc an-
orribilem edidit in lucem fœtum, scilicet leonem capite humano. Vincentij Continuator
ron. Fuldense hunc partum tribuit anno 1284.

Gregorius 10. 1274.

ore Imp. Rodulphi Habspurgensis Papa sub pœnâ anathematis sanxit, vt quiuis homo
annis daret censûs loco nummum vnum.

Ioannes de Esculo. 1274.

hunc vt & Antoninum inuenitur reconciliatio quotidianarum litium inter monachos
oritas & Prædicatores: vide ibi. Imp. 105. Rud. 1. Papa 189. Gregorio 10.

Fulsteinius libro 7. cap. 15. 1275.

racouiam infans quidam hoc tempore vix annum dimidium natus cœpit distinctè & ex-
tè loqui, dixitque magna omnium admiratione: Tartari venient, & nos decollabunt
interrogaretur, annon etiam sibi metueret à Tartaris, respondit, imò maximè metuo,
um de me auferent caput, quod & sic factum abinde fuit post duodecim annos. Idem
is lib. 3. cap 57.
n. Alius quidam infans omnes habens dentes natus est, primoque etiam suæ natiuitatis
distinctè & expeditè cœpit loqui, donec baptizatus fuit: postea & loquelam & dentes a-
105. Rud. Hapsp. Papa 189 Greg. 10.

Monstra. 1276.

go lupa domestica peperit duos lupos rufos, duos veltres, duos albos, & tres catulos gene-
uersorum. Annal. Dom. Colmariensium. Imp. 105 Rud. Hapsp. Papa 191. Adriano 5.

Mirum.

anno cùm inauguraretur Imperator Rudolphus, perhibent, visam fuisse in aëre coronam
m pendentem supra templum D. Virginis Mariæ, in quo coronabatur. Crantz. in Sax.
30.

descriptio quarundam Memorabilium, & Romanam 1277.

*n designantium imaginum, quæ in primario Argentoratensium templo, ex aduerso suggesti, iuxta
upra pergulam, vbi quædam nobilium affixa pendent insignia, in lapides præcipuarum columna-
sunt incisæ, & ante plus ter centum annos illuc pro epistylijs positæ: cùm templi istius fun-
damentum priùs cœpisset anno Christi 1015 collocari: & sequenti 1277 anno,
excepta turri, absolueretur, perficereturq́.*

In lucem ædita à viro quodam docto circa annum 1540.

nter hæc à Pontificiæ religionis cultoribus moueri solet quæstio: vbinā loco: ū, quibusúe
artibus, ab hinc trecentis circiter, vel quadringentis annis veræ fueri Ecclesiæ sedes: quib.
tquot erāt Christiani, & Romano Pontifici, & doctrinæ illius reuerenter obedire cogerē-
o facere nō possum, quin vicissim perconter, vbi, cùm sanctissimus Propheta Elias solū se

ex veris Dei cultoribus superstitem esse conquestus esset, electus Domini populus, ac sincerus
1.Reg.19. numinis cultus extiterit? Nonne hoc à Domino responsum tulit vates eximius, septem adhu
hominum restare, qui Baaliticum cultum flexis genibus expedire minimè dignarentur. Etsi
præclarus hic Sanctorum hominum cœtus pio Prophetæ Eliæ ignotus prorsus erat: Deum ta
pientissimum haud quaquam latere potuit: quippe qui singulos hosce sui Numinis amato
sim in Iudæorum terrâ sparsos optimè nôrat. Cæterùm quibus in locis vera tunc fuit Ecclesia
Genes.7. ctissimi Patriarchæ Nohæ seculo, extra octo personarum familiam se non extenderet? Vbi q
Esai.1. incorruptus religionis cultus viguit, Esaia grauissimè queritante, quòd sancta Dei ciuitas in
tuti pudoris vxorem degenerasset: cuius omnia membra, à calce ad supremum vsq; vertice
tate incolumitateque carerent? Dic mihi, quam terrarum orbis partem Ecclesia inhabitar
Pharisæos acerrimè Christus reprehendisset propterea, quòd nefariorum latronum instar c
latrocinia in æde sacrâ perpetrassent? Anne maxima ista sacerdotum caterua verè fuit Eccle
superbo eiusdem titulo gloriabatur: atque extrinsecus splendido fuco ornata opinionem ha
uam veræ Ecclesiæ sibi conciliabat? Nihil certè minùs, vtpote quæ temporibus istis adeò spl
omnis expers erat: vt abiectissimè neglecta potiùs in tenebris absque luce occultaretur. Fui
extremas angustias tunc temporis compulsa: & recidit ad pauculos homines, quibus à falsa
impiâ Ecclesiâ nullum non periculi genus impendebat. Et postquàm suos pastores recto tra
cidere, ac multiplicium errorum labyrinthis inuolui conspexêre: verum hi pastorem Ch
eiusque salutarem vocem (tanquam simplicissimus grex ouium) sequi, ex eoque vno pen
tius duxerunt. Hoc verò modo semper diuinitus quidam extiterunt, qui Spiritus sancti
ornati perniciosorum errorum laqueis non irretiebantur: sed Baalitici cultus impios sectat
num leoninâ, lupum ouillâ pelle circundatum, fictitiamque sponsam penitus cogno
Vtcunque autem sæuissimus luporum grex hinc inde cursitauerat: dum quoslibet obuios i
dem conijcere studebat: Deo tamen suas optimè notas ouiculas nemo è manibus eripere,
feris istis seculis, potuerat. Quod cùm ita sit, quâ ratione nos vani isti, vanæ Ecclesiæ iactat
uolâ suâ quæstione torquere possint, non video. Etenim cùm veros Christi cultores quære
tuant: manifestum est, hoc ipsis nomen minimè competere. Et quia eorum tantùm extern
ac specioso ornatu nititur Ecclesia: non potest non similis esse Pharisæorum, quos suprà veh
à Christo obiurgatos ostendimus: præsertim vbi à perspicuo verbi diuini sensu, & manifest
recesserunt. Porrò vt, quod paulò antè dictum de quibusdam, qui S. Sancto donati, tem
minationes minimè probârunt, confirmetur: hoc præsens exemplum statuariorum intu
qui tetras istas imagines iam inde tribus antè seculis sculpserunt, atque in primario templo A
næ erectas collocârunt: eo videlicet tempore, quo detestandi Romanorum Pontificum abu
sim inualuerant. Etenim cùm sacerdotum caterua non secus, ac trunci obmutuisset: singu
consilio factum erat, vt saxa potiùs loquendi facultate quasi instruerentur, quàm nefanda
Idololatria silentio obliteraretur
verò tantoperè Idolorum crepun
lectabatur Sacerdotium Romanu
seculi istius artifices has imagines
culum, cælandas censuerunt. Sicut
pâ teste, à pictoribus quoque olim
legimus: quòd diabolum saluator
strum tentantem, finxerunt: eum
nachi stolâ cinctum & semicalceat
minibus proposuerunt. Quamuis
suum cuique de hac re iudicium li
linquo: nô nihil tamé ad qualécu
plicationem haud ineptum pauci
libet. Ac primò quidem pro San
reliquijs hîc circumfertur vulpecu
cùm somnum simulet, nô absurdè
crisin exprimere dicatur. Hoc enim
iusmodi genus hominum, quod o
rum simplicitatem ostendens inst
pis dormire se falsò fingentis, omn
gentissimè obseruat. Quod callidu
malculum quoad se somno captum
labat, ipsosmet Anseres pietate fu
ab vniuerso mundo putabatur: qu
interim manifestè ceu Baalitici fa
um, misellos anserculos deuoraret.
rò cùm iam sit excitata è somno vu
la: insignis & miranda eiusdem sim
tesit astutia: Vnde soporem ampli
gere periculosum arbitrans, fraudu

ntâ poteſtate quiduis punire molitur. Hoc autem animalculo ſtygiam iſtam vulpem Ro-
inantem intelligi, quis non animaduertit? Quippe quæ pro inæſtimabili ſuâ calliditate ac
iure meretur, vt omnium vulpecularum mater dicatur: imò pernicies & calamitas totius ter-
rbis: quam callida ſua nequitia iam olim ad illud vſq; faſtigium honoris euexit, vt omnes
eam adorare dignarentur. Et quia caudam artificiosè per hominum ora trahere, nec non
erna latitans dogmata ſplendido fuco aptiſsimè depicta ſomniare nouerat: velut ſancto-

rum reliquiæ circumgeſtabatur. Sed quia
hoc noſtro ſeculo mores illius vulpeculæ
innoteſcere cœperunt: & iamiam futurũ
putatur, vt annoſa iſthæc beſtia vnà cum
ſuis catulis per ignem immiſſum è ſpe-
lunca expellatur: ingenti furore percita,
vltimos ſuos conatus experitur: & ſicut
fera caſsibus implicata, ferociter relucta-
tur. Hanc autem vulpeculam, Romanam
ſimulationem & fraudem repræſentan-
tem, mirum, quàm venuſtè duo baiuli
portent: nempè lutulentus porcus hir-
cuſque fætidus, quorum vtrumque tam
precioſam veſtem inutiliter deperdere, ia-
cturam haud exiguam cenſeo. Et ſus qui-
dem denotat Epicuræos, ſaginatos Lur-
cones, ventrioſos, heluones, paraſitos, &
ſcortatores: cuiuſmodi farinæ homines
vt plurimùm ſunt ſacrifici, qui per luxu-
riam & ſummam impietatem, ſimulata-
rum reliquiarum iſtarum intoleranda
profuſione, vitam conſumunt. A tergo
porci iſtius conſpicitur impudentiſsima
canis, quæ illius poſteriora ſubter caudã
contingit, corona nimirum tali ſponſa
non indigna: qua viliſsima ſacrificorum
ſcorta intelliguntur, quibus impudicis
proſtibulis & turpiſsimarum libidinum
ancillis opima & fertilia ſacerdotia vnà
cum nothis & catellis ſuis illegitimis de-
ammoperè eſt cordi. Per Hircum deſignantur religioſi patres iſti (libidinoſos & impuros
rectiùs dixeris) qui ſuis bicornibus pileis inſtar ſuperborum hircorum in grege ferociunt:
cumcircà loca ſuo fœtore complent: ſacras deniq; ædes in hircorum ſtabulum transfor-
is præfert vrſus amulam vnà cùm aſpergillo ſacro, quibus incredibilis furor, & immenſa
illorum denotatur, qua humanas ſuas traditiones & ſtatuta defendunt, & cruore miſerè
nt, quos ſuo imperio immorigeros deprehendunt. Nec tamen vrſus ſufficit huic vulpe-
t firmiùs ſit munita, lupi quoque operam adſciſcit, qui crucem ſibi præferat. Et hunc oui-
dis perquàm commodum eſſe nouit: qui ſi quas crucem recuſare viderit, has violentis ſuis,
is incurſibus ad eam ſuſtinendam adigere queat. Aliàs quoque his beſtiis ii intelliguntur,
uis concionibus, afflictis, & triſtibus animis, ſolatium afferre deberent, rapacium potiùs
naturam induunt: nec vel tantillum ſuo gregi, à quo errore decepto genuini paſtores cen-
rcunt: quinimò quò amplior & luculentior fit D. Petri hæreditas, hoc magis inexplebili
cupiditate laborant. Hos inſequitur cæreum vulpeculæ præferens lepuſculus, qui id genus
n refert, quorum animi lucis Euangelicæ radiis ſunt quidem illuſtrati: ſed quia vel quouis
t timidiores, fit vt lucis cognitionem habeant, formidine tamen leporinâ affecti tenebra-
inio parere conſueuerint. Verùm inter hæc præcedentia ſimulachra, neſcio, an vllum ſit,
citra expoſitionem tam facilè cognoſcatur, atque aſinus ille cum calice, cui à defunctis hoc
atum, vt murmurando coram altari, atq; huc illuc mirificis geſtibus adhibitis vacillando,
orio liberet. Qui cùm haud paucis ceruus eſſe videatur, in ſequentibus, quid de eo ſentien-
eclarabimus. Et quidem tales ſacrificuli, propter ruditatẽ & inſcitiam, non iniquè aſino-
ellatione inſigniuntur: cùm quia miſſas, ne à ſemetipſis quidem intellectas deblaterant:
d non animaduertant horrendum impietatis flagitium, quod deſignant, dum iugiter im-
gitant eum, qui ſemel victimam ſe pro noſtris peccatis obtulit: inſuper etiam ſine fronte
e Laicis calicem Domini ſuffurantur. Vbi inepti Aſini non perpendunt, ſe calicis ſubtra-
licii æterni reos fieri: quandoquidem in alium vſum, quàm Chriſtus præſcripſit, hunc
nt. Fit enim hoc pacto meretricius ex eo calix, qui Antichriſto conuenit: vt tanquam Cir-
comites, eodem miſeros homines dementare, ſuiſque præſtigiis decipere queat. Nec tamen
rum ſententia culpanda eſt, qui ceruum hoc ſimulachro repræſentari aſſerunt. Eſt enim
ſuis priuatus hic ceruus, quæ alioquin cerebri vires confirmare, nec non aduerſus omne

venenum munire perhibentur.
mehercule nihil aliud significat,
tremam sani cerebri inopiam &
ctum, quo sacrificantium hoc ger
minum ita laborat, vt Missis sui
standis inter murmurandum om
rulenta reddat: quamque interea
dum in modum fastu & insolen
geat: nec non ad quoduis scelerun
bidinum genus pronum rapiatu
quis porrò erit, cui explicatione
istius librum gestantis asini? Cùn
ce meridianâ clarius, quòd rude
adytis templorum asini hîc desig
qui diuinum concionandi munu
lulatum eiusmodi diu noctuq; vs
conuerterunt. Huic specioso asino
placet, felis etiam loco plutei, sua
ram locat: quo delicatum illud
chorum agmen innuitur, qui piet
râ simulatione caseolis insidias s
qui coràm blanditiis, absentes d
secrationibus omnia agunt: qui o
cibum mendicando variis exacti
ciues degrauant: qui inauditâ sem
impudentiâ in concionandi offi
nuant: qui verborum lenociniis,
mirabiliter inflexæ incantament
mos auditorum capiunt: captos
simis suis legibus obstringunt: q
que licet castitatis nomine nusqua
gloriantur, non aliter tamen, ac v
vituli seu νεοζυγεῖς libidinibus pr
& inconcessæ veneri turpissimè
gent. Hæc de præsenti harum ima
expositione sint dicta: è quibus li
simè apparet, Deū quolibet seculo
S. quosdam, licet perexiguos illu
neq; vnquā illius penitus extinctā
siam interiisse, quantumuis interd
culorum diuturno metu occultare
neque hoc loco mirum nobis vi
quòd falsa Ecclesia talibus animal
mulachris depingitur: cùm summ
usdem caput, teste D. Ioanne, bes
cetur: quæ velut Medusæ caput ho
omni sensu orbatos reddat. Verū
culpatus Agnus hanc bestiā cū suis
mis propediem necabit. Ideoq; da
admonitioni regii prophetæ Dauid
rogantis, ne equorū instar vel mu
esse velitis, quibus nulla intellige
inest, & facultas: ac cum eiusmod
in profundā voraginē præcipites r
qua nos Deus ter maximus cleme
mnes conseruare, & Agni sui imma
gregi annumerare dignetur. Imp.
pho Habspurgio. PP. Adriano 5.

Partus mirabilis.

1278. HOc anno obiit Mathildis filia Florentii comitis Hollandiæ, ea quæ vno partu 365. filios p
qui omnes ab Episcopo Traiectensi Othone sacris abluti sunt fontibus, in pelui simul iace
deinde obierunt. Hoc Mathildi accidisse refertur ideò, quòd pauperculæ cuidā mulieri gemin
probrâsset perinde atq; adulteræ, quæ conscia suæ pudicitiæ, Oro (dixerit) Deum, vt tu tot paria
quot dies continet annus. Annal. Fland. Imp. 105. Rud. PP. 163. Nicolao 3.

Nicolaus III. Papa 193. 1278.

n caruit hic Papa in tantis laudibus reprehensione. Suos enim ita amasse dicitur, vt aliun- raperet, quod eis condonaret. Nam quibusdam nobilibus Romanis castella vi abstulit, no dedit, maximè verò Surianum. Fuit idem Pontifex cibi ac potus continentissimus, men morte correptus tertio sui pontificatus anno, mense octauo, die quintodecimo mo- uam mortem prædixisse quendam ferunt, notato per excrescentiam Tiberis vaticinio. m in immensum excreuerat, vt altare sanctæ Mariæ rotundæ quatuor pedibus, & eo am- ederet. Plat. Imp. & PP. V. S.

Portentum. 1279.

gersheym fuit mulier tabernaria, de qua Physicus eiecit intra decennium tres cattas. Anna- ni. Col. Im. 185. Rud. PP. 193. Nic. 3.

Rogerius Bacho Monachus in Magicis experimentis. 1280.

moratur ibi, qui mille viginti quinque annos singularis medicamenti ope vixerit. Et omæ seruari diploma aiunt, in quo Pontifex testatur, Germanum quendam prorogâsse n sibi in annos quingentos. Scripsit Rogerius præterea de Necromanticis imaginibus, ica ex siderum cursu, Regimina Cœlestium, Excantationes, occulta naturæ opera, mira- is & naturæ potestatem, Lapidem philosophorum, Astronomiam veram, retardationem um, super sententias, Philosophiam naturalem & moralem, speculum Alchimiæ, Al- um artes, Situm Palæstinæ, Iudicia Astrologiæ, Sententias experimentales, Facultatem e rerum mirabilibus, perspectiuam. Imperatore 105. Rodolpho. Papa 193 Nico- [illegible]

Albertus Magnus de off. Missæ. tract. 3. c. 16. 1280.

possunt fieri suffragia pro vno aliquo, quòd statim in momento liberatur. Et ideo in hoc casu melior est conditio diuitis, quàm pauperis: quia habet vnde suffragia fiant pro nde Prouerbiorum 13. dicitur, Redemtio viri diuitiæ eius. Imperatore Rudolpho 1. Pa- o 3. vt suprà.

Siculus vesper, vel vesperæ Sicilienæ ex Æmilio. 1281.

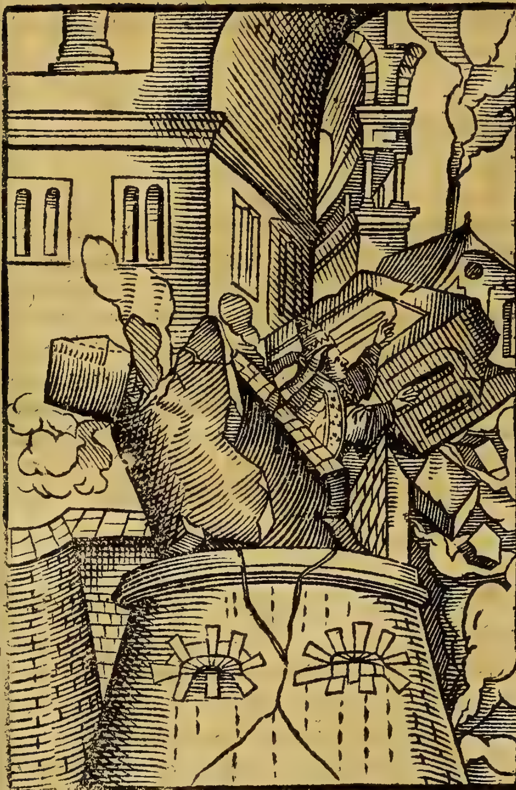
filio Nicolai 3. Papæ ipso die Paschæ (nota bene) ad pulsum campanæ per totam Sicili- omnes Galli ad 8000. intra duarum horarum spacium fuerunt interemti, vnà cum etiam grauidis. Ecce tibi facta papalia. Æmilius libro 7. & alii. Imperatore & Papa vt

De iisdem Vesperis Sicilienis ex Collenutio.

lus in hac regni pace atque quiete Neapoli agens, non contentus erat suis regnis, quæ ha- at: sed de Constantinopolitano quoque imperio occupando, & Michaële Palæologo, qui re imperabat, expellendo cogitabat: idque faciliùs se consequi posse putabat vrbium qua- operâ atque fide, quas in Achaia, quæ nunc Moræa dicitur, tenebat. Sed fortuna dome- cia illi obiiciens, institutum impediuit: cùm enim præfecti, & qui alia munera per Sici- s nomine obibant Galli, subditos iniquiùs tractarent, & cùm in mulierum pudicitiam, rtunas vitamque hominum sæuirent: Ioannes Procula Salernitanus, qui Manfredi medi- , inito cum Siculis consilio, insulam eam ex Gallorum seruitute in libertatem vendicare Quamobrem Constantinopolim primùm profectus, Imperatori Caroli consilia patefecit, rum fauorem, quoad fieri potuit, sibi conciliauit. Deinde in Cathaloniam contendens, nsulæ Petro Arragonico, qui Constantiam Manfredi filiam in matrimonio habebat, ob- isque profectionibus Romam susceptis, tantum apud Nicolaum tertium Pontificem egit, um, Constantiæ nomine, insulæ iura contulerit, isque conditionem susceperit. Tantaque medici sagacitas, vt octodecim mensibus institutum perfecerit vsque adeò clanculùm, vt

anteindictum diem, quo sub vesperam ad primum campanæ sonum arma aduersus Gallos re, & omnes trucidare Siculi debebant, nihil planè suspicionis fuerit. Cùm igitur constitut atque hora adesset, perfecerunt omnes quod fuerat decretum, & Gallos ex improuiso ador gnum numerum occiderunt: atque tantum erat iam Insulanorum in Gallos odium, vt il nullus euadere posset: quin etiam, sicubi grauidas Gallorum mulieres esse scirent, illas ferro fixas vnà cum fœtu subitò enecabant. Atque hoc quidem modo Sicilia Gallis ademta, & à Petro Aragonico occupata (ex quo, Siculus Vesper, prouerbio tritum habemus) Caroli i tam in Græciam expeditionem impediuit, anno Salutis MCCLXXXI. postquàm vndecim in regno pacem habuisset.

1281. *Sifridus Presbyter Misnensis in Comp. historico.*

IOannes 18. à sancto Petro CXCVIII. Pa dinatur. Hic dum quendam librum (v batur) hæreticum & peruersum dictaret, domus in quâ sederat, super eum corruit tantum concusit, vt infra spacium quinq rum miserabiliter moreretur, replicans sæpi verba, vel similia: Quid fiet de libello me complebit libellum meum? Obiit autem anno pontificatus sui. Imp. 105. Rud. Pf Nicolao 3.

Idem. Henrici 3. tempore tantum s in Ecclesia fuit, vt tres in summos Pontific essent, quos tandem Gratianus Presbyter, nia magna eis data, induxit, vt cederent ipse electus est.

Idem. Martinus 3. Papa tanto odio h Teutonicos, vt optaret, totam Allemanni nam esse piscinam.

Idem. Tempore sancti Henrici Impe VVillegisus archiepiscopus Moguntinus vi Iste quia humilem progeniem habuit, & qui currus & bigas facere solebat, in thala natis & grandibus literis hæc scripta ha VVillegis, VVillegis, recole vnde veneris. in Teutonica lingua scripta erant. Apper etiam rotas, & huiusmodi instrumenta in circumquaq;, in quibus suam prosapiam noscebat. Adhuc vsque habentur duæ rotæ quasi aratri in vexillo, & vna in clypeo Eccles guntinæ. Hic Archiepiscopus in Moguntia maiorem Ecclesiam, & sancti Albani Ecclesian struxit. De eodem etiam suprà.

Idem. Otto secundus Imperator dum Italici pacem sæpè violarent, Romam venit, gradus Ecclesiæ sancti Petri omnibus proceribus & magnatibus conuiuium magnum fecit: lætanter epulantibus, omnes vndique armatis cinxit, & de violata pace mouens querim reos inscriptis iubet recitari: quos statim ibidem decollari faciens, alios gratanter ad epula inuitauit.

Idem Longitudo Caroli Magni octo pedum fuit, facies eius palmum & dimidium bat in longitudine, barba vnum: Militem armatum super equum sedentem à vertice cum equo scindebat. Militem armatum rectè stantem super manum suam, à terra vsque put leuabat sola manu. Leporem integrum, aut duas gallinas edebat, vinum modicum & lyn tum bibebat. In prandio tantùm ter bibit, in cœna raro.

Idem. Gregorio Papa defuncto, Sergius ordinatur. Iste vocabatur Bocca de porco, ctus Papa dicitur Sergius: vnde ab ipso vsque nunc semper mutatur nomen Papæ. Ratio est, quia Dominus nomen Simoni mutauit, vocans eum Petrum, quando ipsum Ecclesia fecit.

Idem. Diuersæ visiones & somnia veridica de causa regis Odoacri sunt diuersis re Ipse namque rex Bohemiæ vidit in visu noctis, quòd plurima cornua haberet in capite, qua præter vnum sibi radicitus sunt euulsa.

uidam etiam clericus in Alemania vidit in somno, quòd fluuius magnus & turbidus, gla-
ictus raptim traheretur ab Occidente contra Bohemiam, vocemque audiuit lamentabilem,
antem hæc verba: Dies tribulationis, dies miseriæ. Quidam quoque miles nomine Rein-
imiliter Teutonicus, vidit per somnium quindecim Lunas in cœlo pugnare, quarum duæ
erant maiores, & vna ex his duabus habebat foramina multa, in quam cæteræ Lunæ impe-
& penitus consumserunt. Cumque iam dictus miles hoc miraretur, vidit regem Bohemiæ
antem, & multum vomitum emittentem.

Idem. Otho III. Othonis secundi filius, Imperium adeptus regnauit annis duodecim.
nominabatur Mirabilia mundi, vocabatur etiam Otho Rufus. Hic cùm esset apud Mu-
iuitatem cum vxore sua : ipsa imperatrix cuidam comiti se prostituere voluit. Sed cùm
sentire nollet, illa indignata comitem prædictum apud Imperatorem adeò infamauit,
Imperator sine audientia decollari præciperet. Qui antequàm decollaretur, rogauit
suam, vt iudicio candentis ferri post mortem eum comprobaret innocuum. Adest dies,
Cæsar se pupillis & viduis exhibebat iudicaturus : affuit igitur & fæmina comitis secum
bens, quæritque, qua morte sit dignus, qui iniustè aliquem occidisset? Quo respon-
apitis priuatione : illa ait, Tu es ille vir, qui maritum meum ad suggestionem vxoris
stè occidi mandasti.

Quod dum illa per candens ferrum probasset, Cæsar in manus fæminæ se tradidit punien-
Interuentu tamen Pontificis & procerum, decem dierum inducias, deinde octo, deinde
quartò sex à vidua accepit. Tunc Imperator causa examinata & cognita, vxorem suam
emari fecit, & dans viduæ quatuor castra vitam redemit. Castra hæc sunt in Episco-
inæ in Etruria, & vocantur ab induciis dierum, decimum, octauum, septimum,

Idem. Romæ aliquando pestis inguinaria fuit: ea erat apostema siue inflatura in inguine,
, vt homines in via, in mensa, in ludis, in colloquiis subitò morerentur. Itaque cùm
nutabat, sæpe cum sternutatione spiritum exhalabat. Vnde cùm aliquem sternutantem
iebat, statim accurrens, Deus te adiuuet, acclamabat. Et abinde adhuc consuetudo ser-
cùm aliquem sternutantem audimus, Deus te adiuuet, acclamemus. Rursus cùm ali-
tabat frequenter & continuò, subitò spiritum exhalabat. Vnde cùm aliquis se velle
entiebat, continuò signum crucis sibi imprimere festinabat, & hæc consuetudo vsque
atur.

Signum. 1281.

ingenti & profunda niue, quæ ceciderit in Iulio mense die Sancti Alexii, à Frisinga vsque
Congauium, scribit Auentinus libro septimo, sed non apponit anni numerum: factum
e constat circa tempora, quibus Nicolaus tertius non sine mysterio Papa factus fuit.

Monstrum in Tartariâ. 1281.

no 1281. Rex Tartarorum Paganus Armeniæ Regis filiam Christianam vxorem duxit,
qua prolem suscepit, cuius pars media instar feræ syluestris hirsuta, altera glabra fuit.
uspices, id ob reginæ adulterium factum, dicerent, ipsa puerum per Baptismum Ecclesiæ
iit. Quo facto, euanuerunt pili, & homini per omnia factus est similis. Vide Chron.
Ordinis Prædicat. Imp. Rud. 1. PP. Gregorio 10.

1282.

Ordo Seruorum S. Mariæ.

PHilippum Tudercum Florentinum Medicum Ordinis authorem constituunt Schedelius, Cr us in Metrop. Panth. in Chronico, Sabell. En. 9. Regulam habent Augustini. Vestitui nigræ tunicæ, cinctæ nigrum superiniiciunt pallium, circa hum rugas complicatum, scapulari amictu ab humeris Sacculum etiam ad mendicandum parati gerebant Vincentius & Polyd. illius initium faciunt annum Francus annum 1304. Imperatore Rodulpho 1. 194. Martino 4.

1282.

Martinus Polonus.

MArtinus Polonus, quem alii Martinum S tam, alii Oppaniâ ex Silesiâ oriundum esse tendunt, fuit Martini Papæ, vt ipse ab initio histo tetur, Pænitentiarius, Capellanus, & Archiepi Carsulanus, siue Consentinus. Quia autem quinc pæ sub nomine Martini fuerunt, verisimile est, qu fuisse, ideo, quia ex Gotfrido Viterb. qui vixit anno & aliis se suam desumsisse historiam, affirmat.

Huius tempore, inquit, cœpit primùm Romana Ecclesia prædia obsidere: de Sanctus Vrbanus clericis, & notariis, qui gesta martyrum conscribebant, sumtus depu Antea enim Ecclesia viuebat ad instar Apostolorum, pecunias tantummodò recipiens pro Imp. 105. Rud. 1. Papa 194. Martino 4.

Idem. Eodem tempore fuit Merlinus vates in Brittanniâ, ex filiâ Regis sanctim & incubo dæmone natus. Nam ipsius Regis de Mercia filia, inter monachas in Ecclesiâ Petri degebat, in vrbe Kærmedin, quæ asseruit, se nunquam virum agnouisse, sed quendam cie pulcherrimâ ipsam frequenter deosculantem, euanescentem, & rursum apparentem, amplectentem, grauidam reliquisse. Et cùm Rex Brittanniæ ædificium miræ magnitudin strueret, & de nocte euanesceret id, quod in die ædificabatur, admirans à Magis accepit respo quòd ædificium non perficeret, nisi calx admisceretur sanguine alicuius sine patre procreat cùm per regnum talis quæreretur, Merlinus puer à quodam puero secum contendente, tali ficatur. Captus autem Magos mentitos esse, dixit: & ostendens sub terrâ voraginem ædi totum absorbentem, mortem euasit.

Idem. Tempore Cornelii Papæ Græci furtim corpora Apostolorum, vt ea in Græcia ferrent, asportabant. Sed dæmones in idolis habitantes diuinâ coacti virtute clamabant Romani succurrite, quia dii vestri auferuntur. Fideles autem hæc audientes, intelligeba Apostolis: infideles verò de suis diis. Sic multitudo adunata & fidelium & infidelium, quentes illos. Quod videntes Græci, apud Catatumbas Apostolorum corpora in puteum cerunt. Sed à beato Cornelio Papâ sunt inde extracta. Verùm cùm in dubium verterent essent ossa beati Petri, vel Pauli, orantibus fidelibus, diuinitus responsum habuerunt, quò iora ossa sunt prædicatoris, minora verò piscatoris. Quæ tamen postea Syluester cum laude liter ponderasse dicitur: & consecrando vtriusque Ecclesiam, in vtraque vtriusque oss locasse.

Idem. Benedictus nonus, natione Tusculanus, ex patre Alberico, sedit annis quatu cim. Ille est eiectus de papatu: & factus est alius Papa, Sabiniensis Episcopus, qui infrà v est Syluester. Et iste quoque etiam eiectus est: & Benedictus ille recuperauit papatum. Iste iterum est eiectus: & datus est papatus Ioanni archidiacono sancti Ioannis ante portam la qui Gregorius sextus infrà dictus est. Et hic habito papatu, cùm esset (tantùm in eo peritus, quascunque fœminas ad suam voluntatem pertrahere poterat, sed aliàs) rudis literarum, al papam ad vices Ecclesiastici officii exsequendas pro se, secum consecrari fecit. Quod cùm tis non placeret, tertius superinducitur: qui solus vices duorum impleret. Vno igitur cont os, & duobus de papatu altercantibus contra vnum: mortuo Gregorio, Henricus Imperator tra duos Romam accedit. Et eis canonicâ & imperiali censurâ depositis, Sindegerum Ba gensem Episcopum (qui infrà Clemens secundus dictus est) in papatu per vim substituit. Henricus Imperator coronatur, Romanis sibi promittentibus & iurantibus, se sine ipsiu sensu, nunquam Romanum pontificem electuros. Iste Benedictus, qui fuit nepos superioris dicti, apparuit iuxta molendinum cuidam in specie monstruosi animalis, cuius caput & cau

eliquum corpus ficut vrfus. Cumque infpector territus fugeret, clamans monftrum poft xit, Noli me expauefcere: fcito, me fuiffe hominem, ficuti tu es. Sed fic me repræfento, fi- Papa exiftens beftialiter vixi.

m Huius Benedicti tempore in Remenfi Ecclefiâ fuit quidam archiepifcopus vir honora- mine Radulphus, ex genealogiâ Caroli Magni, quæ iam in regno Franciæ ceffauerat re- opagatus. Quem Hugo, tunc Rex Franciæ, de alia profapia genitus, in corde odio ha- uocatis Epifcopis, allegans ipfum illegitimum, deponi procurauit, Gilbertum monachum, hum, imò potius necromanticum, fubftituendo. Quod fummus Pontifex intelligens, mifit: & Remis concilio conuocato, Gilbertus ille deponitur, & fic Radulphus reftituitur. verò depofitus, ad Ottonem Imperatorem fe contulit: quem & ipfe fcientia erudierat. opportunitate, primò eum Rauennatum archiepifcopum, poftea Romanum pontifi- bolo inftigante, fieri procurauit: qui infrà dictus eft Syluefter fecundus. Vnde verfus:

Scandit ab R Gilbertus ad R, pòft papa vigens R.

Idem. Syluefter fecundus, natione Gallicus, priùs vocatus Gilbertus, fedit annis quatuor, o, diebus octo. Et ceffauit pontificatus diebus viginti tribus.

Hic primùm iuuenis Floriacenfis cœnobii, in Aurelianenfi diœcefi monachus fuit. Sed dimiffo monafterio homagium fecit diabolo, vt fibi omnia ad votum fuccederent: id quod dæmon promifit adimplere. Ifte obfequiis diaboli infiftens, frequenter fuper defideriis fuis cum eo loquebatur. Veniens autem in Hifpalim Hifpaniæ causâ difcendi, tam benè profecit, quòd fua doctrina etiam maximis placuit. Habuit enim difcipulos Ottonem Imperatorem, & Robertum Regem Franciæ (qui inter alia fequentiam, fancti Spiritus adfit nobis gratia, compofuit) & Leotherium, qui fuit archiepifcopus Senonenfis. Sed quia idem Gilbertus quàm plurimos honores ambiebat, diabolus quæ petebat, ad votum impleuit. Fuit enim primò Remenfis archiepifcopus, poftea Rauennas, tandem Papa. Et tunc quæfiuit à dæmone, quàm diu viueret in papatu? refponfum habuit, quàm diu non celebraret in Hierufalem. Gauifus fuit tunc valdè, fperans, fe longè à fine effe: ficut longè fuit à voluntate peregrinationis in Hierufalem vltra mare. Sed cùm celebraret in quadragefimâ ad Ecclefiam S. crucis, quæ dicitur, in Hierufalem, ex ftrepitu dæmonum fenfit, fibi mortem adeffe: quare fufpirans ingemuit, (licet antea fceleratifsimus effet) de mifericordiâ Dei non defperans, reuelando coram peccatum fuum. Sic membra fua omnia, quibus diabolo obfequium præftiterat, iufsit & deinde truncum mortuum fuper bigam poni, & vbicunque illum perducerent, & fifte- fepeliri: quod & factum eft, fepultusque eft in Lateranenfi ecclefiâ. Et in fignum miferi- nfecutæ, fepulchrum eius tam ex tumultu ofsium, quàm ex fudore præfagium eft mori- : ficut in eodem fepulchro eft literis exaratum. Hoc tamen aliam fignificationem habe- infrà Funccius.

m. Ifte Petrus Petri Leonis filius (Nota, Petri anteceſſoris nomen indigni fucceffores non erio fingulari mutauerunt) cardinalis, à pauperibus electus, & Anacletus dictus, hoftiliter edi domos, & frangi ponte, in quibus fe Innocentius cum cardinalibus receperat. Sed quia rofecit, cùm manu armatâ Ecclefiam S. Petri adiit: & per violentiam adhibitam aureum m, pendentes coronas, cum toto thefauro, auro, & argento, ac lapidibus preciofis fpoli- orion quoq;, quod Sanctus Leo papa conftruxerat. Hoc idem ad fanctam Mariam maio- no thefauro ditatam, & alias Ecclefias fecit. Cum quo thefauro poftquàm penè omnes Ro- orrupiffet, Innocentius Papa iam nullum in Vrbe fubfidium habens, cum cardinalibus in riremibus tranfiit in Galliam, à Rege Francorum honorificè fufceptus, poftquàm in Claro Remis celebraffet concilia: & in reditu, pacificatis Genuenfibus & Pifanis, attendens ipfo- e fibi & Ecclefiæ magna fecerant auxilia, Genuenfem Epifcopum, qui fub Mediolanenfi tarchiepifcopum: & Pifanum primatem totius Sardiniæ.

n fupputationibus. Alexander Papa reprobauit duos peftiferos libellos, quorum vnus di- òd omnes religiofi, & verbum Dei prædicantes de eleemofynis viuendo faluari non pof- r verò afferebat inter cætera, quòd Euangelium Chrifti, & doctrina noui Teftamenti nemi- erfectionem perduxit, & euacuanda effet anno D. millefimo ducentefimo fexagefimo, eret inchoari doctrina Ioachim, quam conditor libri nominauit Euangeliũ æternũ: totam

hominum saluandorum perfectionem in illo ponendo: & etiam dicebat, quòd sacramen legis in hoc anno euacuarentur. Quæ omnia & authoritas Apostolica, & prædicti temporis experientia exsufflauit.

Idem. Brundinus per Henricum 4. torem Papa factus, audito aduentu Pap brandi, Sutrium se recepit. Quem obsess pa cum Romanis cùm cepissent, posuer in camelo versa facie ad tergum, habens cameli pro freno, & Papa ad vrbem præ deinceps in arce Fumonis est retrusus.

Idem. Clemens secundus natione nicus, sedit mensibus nouendecim:&cessa tificatus diebus viginti. Hic fuit inuasor & per vim habuit Papatum.

Idem. Anno Domini millesimo tr mo Papa Bonifacius concessit plenam in tiam omnium peccatorum, omnibus visi limina Apostolorum Petri & Pauli Rom cientibus ibi quindenam intra ipsum ann statuit, eandem indulgentiam in poster mni anno centenario ab omnibus visitan cra limina sic haberi: & ita factus fuit Ro gnus concursus populorum ex toto orbe.

Idem. Gregorius septimus Pontifex cum quartum Imperatorem, concilio scoporum habito, excommunicauit: quia næ Ecclesiæ vnitatem scindere voluit. Se ad Papam in Lombardiam veniens, nud bus super niuem & glaciem pluribus dieb vix absolutionem impetrauit. Postea iter communicati plurimi seditiosi Episcop Brixiam conuenientes, de consensu eiusdem Regis Guibertum Rauennatem episcopum in elegerunt, Clementem vocantes: quem Rex Henricus pronus in terrâ cum omnibus aliis m rauit.

Idem. Victor tertius sedit anno vno, mensibus quatuor, diebus septem: & cessau tificatus diebus nouem. Hic proprio nomine Desiderius vocatus, abbas Casinensis fuit: neno in calice immixto dicitur exstinctus.

Idem. Deinde coronatus fuit decimo octauo Calendis Augusti in Lugduno. Cum loco coronationis cum maximo comitatu procederet, concurrentibus & comprimentibus bis, cupientibusque Papam coronatum videre, depulsa maceria cuiusdam muri corruit Papam, & cecidit corona de capite eius, & in casu auulsus fuit carbunculus, precii sex m florenorum: & Ioannes Dux Brittanniæ cum quindecim aliis collisis, infra paucos dies obi de plurimi admirati varia vaticinabantur.

Idem. Papa Bonifacius 8. constitutionem fecerat, in qua se dominum spiritualem poralem in vniuerso mundo asserebat. Vnde requisiuit Philippum Regem Franciæ, vt à se r suum cognosceret: quod Rex facere contemsit. Vnde anno Domini 1302. Calendis Nou Romæ Bonifacius Papa celebrauit concilium contra Philippum Regem Franciæ, quia pec extra regnum suum portare non permisit. Et Alberti Regis Romanorum electionem admis iiciens sibi regnum Franciæ.

Idem. Alexander secundus, natione Mediolanensis, sedit annis vndecim, mensibus ebus viginti quinque. Hic cùm esset Lucanus Episcopus, concorditer à Cardinalibus electu Papam. Contra hunc fuit Cadulus, qui fuit Parmensis Episcopus, & tamen ferè ab omnibu gobardis Episcopis in Papatum electus, asserens: Papam non debere eligi, nisi de paradiso Qui Cadulus cum magno exercitu bis veniens Romam, violenter voluit papatum obtine non potuit.

Idem. Bonifacius septimus sedit anno vno, mensibus quinque, diebus quindecim: & c pontificatus diebus viginti. Hunc Romani suffocato Benedicto sexto, Papam fecerunt: qui non valens in vrbe subsistere, deprædatâ Ecclesiâ Sancti Petri, & omnibus rebus preciosis a fugit in Constantinopolim: tandè Romam cum magnâ pecuniâ rediens cùm proficere non Ioanni diacono Cardinali oculos eruit: & ipse deinde subitò extinctus est.

Idem. Leo nonus sedit anno vno, mensibus quatuor: & cessauit pontificatus diebus d Hic autem propter malitiam Romanorum, qui suos intrudebant, statuit, vt nullus Papa fie si de consensu Imperatorum.

Id

m. Pontiano dicitur ſucceſsiſſe Cyriacus anno vno, menſibus tribus. Sed quia contra vo-
n cleri, ceſsit de papatu Antherum ſubſtituendo, & cum vndecim millibus virginum(quas
aptizauerat) Agrippinam tendendo, non eſt poſitus in catalogo Pontificum. Credebant
rdinales, ipſum non propter deuotionem, ſed propter oblectamenta virginum, papatum
. Cùm tamen ipſe virgo exiſtens cum virginibus martyrio fuerit coronatus, prout legi-
gendâ virginum. Idem habes in gl. c. 1. de renunciat. in ſexto.

dem. Tunc in vrbe, Caio Papa martyrio coronato, Marcellinus eligitur, cuius tempore
perſecutionis efferbuit, vt intra triginta dies viginti duo millia promiſcui ſexus, per di-
rouincias martyrio coronarentur: ita vt & ipſe Marcellinus Papa, timore ductus, idolis
ret.

em. De Hilario Pictauienſi ſolet dici, quòd Leo hæreticus Papa dixerit Hilario: Tu es Gal-
ion de Gallinâ. Et ipſe debuit reſpondiſſe: Tu es Leo, ſed non de tribu Iuda. Et quòd in
, nullo ſibi aſſurgente, dicendo, Domini eſt terra, volens in terra reſidere, terra ſe erexit.
am Papa ſibi minanti, ſicut prædixerat Hilarius, ſubitò expirauit, in nullis Chronicis in-
maximè cùm ſuo tempore nullus Papa Leo vocabatur: niſi fortè Liberius Papa, qui Con-
hæretico & ſuis fauebat, Leo alio nomine dictus ſit: vel fortè aliquis alius falſus Papa di-
t tunc eo nomine.

m. Stephani tempore cùm Normanni, adiunctis ſibi Danis, penè totam Galliam deuaſta-
pter ipſorum timorem corpus Sancti Martini Turonenſis Altiſiodorum eſt deportatum, &
a ſancti Germani collocatum: ſed monachis propter oblationes litigantibus & ſuo ſancto,
cula fiebant adſcribentibus: pro determinatione Leproſus inter ſanctos, ſcilicet Marti-
Germanum, poſitus, ex parte Martini curatur tantùm: & alia nocte reuerſus ex altera par-
em curatur: non propter impotentiam Germani, ſed quia hoſpitantem honorauit.

m. Aliam ſynodum ipſe Papa Adrianus præſente Carolo Rege, Romæ celebrauit, in qua
entum quinquaginta quatuor Epiſcopi religioſi, & alii Abbates, & Prælati, in qua Caro-
Adrianus Papa & ſynodus ius eligendi Pontificem, & ſedem Apoſtolicam ordinandi: &
hiepiſcopos per ſingulas prouincias, inueſtituras ab ipſo recipere. Anathematizauitque
ic decreto rebelles, & iuſsit bona eorum, niſi reſipiſcerent publicari.

em. Hoc tempore floret Albinus, qui & Alcuinus, Caroli eruditor. Hic genere Anglicus
nio clarus, & philoſophia excellentiſsimus, non tantùm ſcientia, verùm etiam honeſta-
us. Ab eo Carolus didicit omnes artes liberales: qui etiam ſtudium de Vrbe Pariſiis
, quod de Græcia illuc translatum fuerat à Romanis. Cui etiam Carolus commiſit mo-
n ſancti Martini Turonenſis regendum. Nam monachi, præteritæ religionis obliti adeò
nt, quòd ſericis induti veſtibus, & deauratis calceamentis incedebant, carnis oblecta-
acando. Vnde, vno monacho vidente, duo Angeli dormitorium intrantes omnes mo-
ſtinxerunt, excepto illo ſolo qui Angelos videbat: qui ne interimeretur, ſed ad pœniten-
dam reſeruaretur, vix ab Angelis obtinuit.

m. Huius tempore Adolphus Rex Anglorum,, qui primus totius Angliæ obtinuit mo-
, deuotionis cauſa venit Romam, & coram Leone Papa obtulit tributum beato Petro
aque domo argenteum vnum in anno. Et hoc tributum vſque hodie perſeuerat.

Idem. Adrianus tertius conſtituit, vt Imperator non intromitteret ſe de electione Papæ.

1282. *Monſtrum.*

PVerulus villoſus &, vrſorum more,
armatus his temporibus ex ipſius
alii Nicolai tertii fuiſſe dicunt) conſobr
citur. Quam ob cauſam Martinus rubor
ſus, omnes vrſorum imagines è domibus
radi fecit Vincent. lib. 13. Imp. Rud. 1. P
tino 4.

Aliud. Eodem tempore, exundant
dum Tyberi, captum eſt quoddam mo
marinum: illud ad Papam delatum, cœp
randis modis (non ſine myſterio) lachry
deò, vt omnes illud exhorruerint. Ioan
uiomagus, & Chron. Germanicum.

Mirandum.

ANno Domini 1282. Lituani Pol
Regis Leskonis Nigri regionem
impetierunt irruptione, & ſpatio dierum
ferè depopulati ſunt, & ſplendidam præ
perunt, ſecumque in Lituaniam abdu
Hoc vbi peruenit ad aures Regis Leskoni
nus ex Cracouia ſe recepit, & Lublinum
peditione conceſsit, ac in itinere collegit
um equitum copias: at offendit, exceſsiſ
& euaſiſſe: ignarus igitur quid agendum,
quadam noctu monebatur ab Archangelo Michaële, vt ſtatim inſequeretur hoſtes, po
enim ipſum victoria. Certiorem igitur huius negotii faciens Rex ſuum exercitum, omni
mum addidit. Cùm igitur hoſtem inſectando 13. Octobris nacti eſſent, Lesko Rex ſuos
nimis exhortatur dictis, velint pro Chriſtiana religione & patria fortiter dimicare: dein
in hoſtes, & multos canes in illos concitat, qui hoſtes in fugam egerunt, ita vt ab hominib
nibus maximum & irreparabile vitæ acceperint damnum. Recenſitis autem Lesko militi
non vnicum ex omnibus deſiderauit, quem amiſiſſet: & ſic in veritate deprehendit, fuiſ
lum ſanctum, qui hoc negotii illi dederit. Chron. Polonorum.

1282. *Oſtentum.*

ANno 1282. Pragæ ſanguis effluxit ex ſigno Crucifixi ligneo in Templo Sancti Georg
ſentibus & videntibus multis hominibus bonis & fide dignis, & hoc factum eſt ali
Deinceps ſecuta eſt vehemens peſtis & annonæ charitas, quâ compulſæ matres proprios
mactauerunt, & manducârunt. Hondorp. Imperatore vt ſuprà. Papa. 194. Martino 4.

1283. *Borcardus monachus in deſcriptione Terræ Sanctæ, de Armeniis.*

NOn permittitur ſacerdotium aſſumere, qui vxorem non duxerit. Mortua ſacerdoti
ſacerdos continebit, nec aliam ducet. Si fornicatus fuerit vel adulteratus, officium &
ſiam indiſpenſabiliter perdet, nec cum ipſo diſpenſari poterit. Si vxor eius adulterata fu
cerdos ſimiliter continebit, aut officium & Eccleſiam perdet, vt ſuprà. Vxor verò adulte
abſciſſo dehoneſtatur. Si quis cum eâ concubuerit etiam vxoratus, caſtrabitur. Idque pe
eſt me præſente. Imp. Rud. 1. PP. Martino 4. V. S.

Henricus Girtelknopf Episcopus Basiliensis. 1284.

nigromanticus insignis Archiepiscopus Moguntinus factus fuit, de quo Clerus:
idipes Antistes, non curat Clerus vbi stes:
Dum non in cœlis, stes vbicunque velis.
Imp. Rud. Habspurgico. PP. V. S.

Omen. 1284.

: temporibus cùm Alexander 3. Scotorum Rex secundas celebraret nuptias, & cum Regi-sponsa sua choreas duceret, sequentibus ipsum multis nobilibus viris & fœminis saltan-ortis imago, qualiter pingitur exsanguis & sine carne (Scotis dicitur Scheleton) ponè oomine, insequi etiam saltans visa est. Hector Boëtius lib. 13.

Horrendum. 1285.

anno in Prussiâ circa finem Iunii nociui vermes, caudas velut cancri habentes, multi-:ati sunt, & quoscunque pupugerunt, ii altero aut tertio die extinguebantur. Miecho-

Portentum. 1285.

o Christi 1285. in mense Februario cete quoddam captum est speciem habens Leonis, d Pontificem Martinum quartum Altam delatum. At cete nihil quàm vociferari, eiu-orare instar hominis, vt omnibus audientibus magnum incusserit terrorem, metumque, orem sui traxerit admirantes. Et hoc erat signum impendentis magni dissidii. Schede-ron. ætat. 6. Imp. & PP. V. S.

Honorius IV. PP. 195. 1286.

olphus Imperator comparandæ pecuniæ studiosus, cancellarium suum è gente Flisca truriam misit, qui populos omnes liberos faceret, & eos potissimùm, qui se pecunia re-Persoluêre ob eam rem Lucenses duodecim millia nummûm auri: Florentini verò sex i statim liberi omninò facti magistratum (quem Priores Artium vocant) addito Vexilli æ, creauêre. Non displicuit hæc venditio Honorio, licet indigna tanto principe videretur, atione Ecclesiastica ditio futura securior videbatur, cùm non ampliùs Imperatori liceret itates vexare. Plat. Imp. V. S.

Thomas Lermout Scotus. 1286.

tus fuit hic pro vate insigni, scripsitque vaticinales rhythmos: & repentinam Alexandri ii Scotorum Regis mortem atque alia prædixit. Imperatore Rudolpho Habspurgico. Papa 4. vt suprà.

Pugna auium & porcorum. 1288.

ecimo Kal. Febr. multæ aues prope montem Bilgardis conuenerunt, contra se pugnaue-t, vt plures quàm trecentæ (vt dicebatur à multis) perierint. Similiter & porci domesti-ndem locum plurimi conuenerunt, & se mutuis morsibus occiderunt. Annal. Dominic. p. 105. Rud. PP. 196. Nicolao 4.

acobus Ianuensis, siue de Voragine, autor Legendæ & Speculi Sanctorum, atq. historiæ Lampardicæ. 1290.

r iste ob multos libros lectos & scriptos de Voragine dictus fuit. Complectitur autem hic liber ficta & ineptissima multa, quorum etiam ipsos Papistas hodie pudet: de quibus et-anno 1314.

Ex

Ex historia Lampardica.

MAria Ægyptiaca meretrix per 17.annos nulli non corpus suũ publicauit, demum H
lymam profecta sanctam crucem adorare volebat, nec potuit: tunc peccata sua agn
ante statuam Mariæ procidens largis fletibus orauit, vt S. Crucem adorare sibi quoque con
tur, statuæque, si hoc impetraret, castitatem vouit, tunc voti sui compos fiebat. Cùm autem
cem adoraret, tres nummos ei aliquis dedit, quibus tres emit panes, & cum iis in eremum a
quadraginta septem annos ex iis se sustẽtauit, sed vestes eius in corpore computruerunt, vt n
geretur incedere. Posthæc tempora ab abbate Lorima sacramentum sumebat, crucem feci
Iordanem transiit, & postea animam exhalauit, & schedam capiti apposuit, vt se Abbas h
mas terræ mandaret: cùm autem tumulum foderet, & viribus deficeret præ senio, Leo ex syl
diit, quem senex alloquitur, & ait: mi Leo, hæc fœmina sancta mihi suum corpus tumul
mandauit, sed viribus destituor & instrumento, tu autem robustus es, quæso fode, & cadau
iuua humetur. Leo paratus erat, & tumulum fodiebat satis aptum & habilem, in eumque
deponere iuuabat, his finitis placidè decessit: Abbas autem in monasterium rediit, bened
Dominum.

Ibidem. Pater quidam cum filio ex Germania ad D. Iacobum peregrinabatur, & Tho
uertebatur, hospes cum hospitibus hilaris erat, donec appoti essent: postea in bulgam eo
genteum scyphum clàm intrusit. Manè cùm viatores abirent, caupo eos insecutus est, & lat
fures, qui sibi scyphum argenteum surripuerint, increpabat: illi hoc diffitentes dixerun
quemcunque scyphus reperitur, cum eo iure procedatur. Cùm autem eorum bulga perqui
scyphus repertus est, tunc statim in iudicio sistebantur & sententia dicta fuit, vt alteruter in
lum suspenderetur: sed cùm vterque pro altero, pater pro filio, filius pro patre strangula
tandem filius in patibulum sublatus est, pater autem tristis Compostellam perrexit: post
tem triginta sex pater Compostella Tholosam rediit, & filium suspensum cum cordoleo v
Sed quid fit? suspensus in patibulo incipit loqui & patrem consolari, inquiens: Chare pa
adeò mea causa animo perturbari, nam nunquam meliùs mihi fuit, ac dum hîc in patibu
deo: Diuus enim Iacobus me hactenus sustentauit, & cœlesti lætitia affecit. His auditis pat
culò in ciuitatem cucurrit, tunc omnis populus effusus ad patibulum ruebat, & filium ab e
runt, cauponemque in crucem egerunt.

Ibidem. Quidam vicino suo ouem furatus est, & deuorauit: S. Patricius sæpè furem i
tum de restitutione in templo admonuit, sed frustra. Aliquando autem coram toto cœtu in
oui mandauit in virtute Iesu Christi, vt si à quoquam deuorata esset, in eius ventre balare in
quæ confestim balatum edidit, vnde is qui eam vorauit, in pauorem versus, à rapinis in p
abstinuit, & aliis non furandi exemplum præbuit. Non plura de hisce ineptiis.

1290. ## *Nicolaus de Biberach.*

HIc in libello suo, quem occultum vocat, narrat, se Romæ fuisse, & indicat simulatas
tias erga exteros literatosque homines, & iuramenta per Iudæ oscula. Nec obscurè in
à Papâ veluti Ganymedem (nam hac voce vtitur) ad turpiora quædam expetitum. Doce
fidem ac pietatem esse aromata, id est, rem admodum raram & caram: Papam eiusque S
omnium opes rapere, & nulli quicquam dare. Dicit, Martinum Papam exoptasse, vt tota
nia vnum stagnum esset: eiusque hoc Epitaphium (dignum sanè Papâ) recitat:

Hic iacet ante chorum submersor Teutonicorum,
Pastor Martinus, extrà qui totus ouinus,
At lupus introrsus, cui nulla redemtio prorsus
Sit, sed ad inferna detrusus ab arce supernâ.
Et alibi: *Sed quia Papa sacer est vir versutus & acer,*
Non leue flectetur, nec gratis fortè medetur:
Suadet portari sibi munera multa, iuuari
Si per eum vultis. &c.
Et iterum: *Papæ dicatis, precor intuitu pietatis,*
Quòd stat in Ecclesiâ iam multiplex simonia,
Et mala quàmplura: quæ sunt fidei nocitura:
Quæ si durabunt, Eclipsim fortè creabunt.

Impe. Rudolpho Habspurgio. PP. Nicolao 4. V. S.

Arnoldus de Villa noua.

1290. ARnoldus de Villa noua Hispanus, vir eximiæ eruditus, linguarũ Hebraicæ, Græcæ, Ara
Latinæ, Philosophiæ & Theologiæ peritissimus, recensetur à Papa, eiusque spirit
inter hæreticos, quòd eorum errores reprehendit. Multa admodum scripsit, q

Anno

adhuc inueniuntur. Balæus habet ipsius scriptum de Spurcitijs pseudoreligiosorum. item, quòd diabolus totum populum Christianum fecerit aberrare à Veritate Iesu Christi. tentiam non opinamur esse falsam. Respexit enim ad tam varios errores, quos Satan mi-ijs in religionem Christianam inuexit, vt iam patet, postquàm detecti sunt. Item, quòd m habent iam Christiani, sit talis, qualis dæmonum. Hoc quoque verè dictum est. Nam ocuerunt, & adhuc docent tantùm de historica fide, quam certum est & diabolos habere, em fiduciæ non admittunt, nec vnquam hanc doctrinam vel intellexerunt, vel docue-òd totus populus Christianus ducatur ad infernum: id est, plerique per falsam doctrinam infernum ducantur. Quòd omnes claustrales sunt extra charitatem, & damnantur. Re-ensit, omnem monasticen esse damnatæ vitæ genus. Quòd omnes falsificent doctrinam Quòd malè fecerint Theologi, quòd miscuerunt Philosophiam Theologiæ. Quòd Mis-t celebrandæ. Quòd pro mortuis non sit sacrificandum. Ex quo apparet, eum non tan-um, sed & Purgatorium rehrehendisse. Quòd in iure Papæ tantùm de hominum manda-ibus agatur. In quibus articulis plerosque Papæ errores taxauit. Tribuuntur ei & alij arij errores: sed per inuidiam, vt opinor, more monachorum Papistarumque vsitato. Nam anifestum mendacium, quòd Philosophiam in vniuersum damnauerit, cùm tantoperè m, & ipsam Philosophiæ partem, medicus existens prædicauerit, omnibusq; scientijs ram & tam feliciter incubuerit. Sed haud dubiè collatione Theologiæ, Theologicique finis, iam reprehendit, negans scilicet, eam posse veram æternæ salutis viam commonstrare, vt lioqui voluerunt, cùm id proprium verbi diuini esset: aut certè contendens, eam Theo-endam non esse, sicut alioqui fiebat & adhuc fit à Papistis. Ideò sycophantæ alioqui (vt tarunt, eum vniuersam Philosophiam prorsus damnare. Habuit hic doctor non paucos & sectatores, etiam post mortem, præsertim in Hispania, quos Papistæ Arnoldistas voca-tanquam hæreticos sunt persecuti atrocissimè. Illyr. Imper. Adolpho. Papa Nicolao à.

n conabatur ex prophetijs Danielis, & Sibyllarum vaticinijs demonstrare, ac euincere i aduentum, & Ecclesiæ turbationem ac persecutionem futuram esse intra spacium anno-& 1400, quasi in anno 1376. Super quo edidit librum de speculatione Antichristi. Igi-velit animaduertere, quando Ecclesia persecutiones passa aliquando, ipsa facta sit (vice rsecutrix: eò facilior erit computandi ratio. Qui habet aures audiendi, audiat. Ca-dio.

Fridericus & Iacobus, Reges Hispaniæ & Siciliæ.

ârunt hi duo Reges ac fratres circa annum Domini 1300. Eos non leuem aliquam pario-ligionis curam cognitionemque habuisse, abundè ex sequenti scripto Arnoldi de villâ ret: quod ideo integrum apponere volui, quòd & epistolæ pientissimæ prædictorum duo-n ei interfertæ sunt, & alia multa historica, ac alioqui vtilia continet. Vtinam verò & que acta pientissimorum illorum Regum haberi possent: nimirùm videremus, diuinam subinde luminis sui radios in Orbem terrarum sparsisse: & semper fuisse septem piorum non prorsum genua sua Baali, eiusque omnibus impietatibus curuârunt. Verùm omis-atur ipsum scriptum.

Incipit collocutio Friderici Regis Siciliæ & Arnoldi de Villa noua, lecta & communicata sedi Apostolicæ.

EXORDIVM SCRIPTI.

tota series meæ narrationis essentialiter pertinet ad Euangelicam veritatem: idcircò ad etuam rei memoriã, & vt in posterum obtundi possint aculei quorumcunque præuari-& dissipantium ea quæ audiuntur: volo, prout decet & expedit in tali nostro scripto, de larificare sedis Apostolicæ maiestatem. Et dico, quòd, cùm peruenissem Catha-prædictus exorsus est mihi pandere causam, propter quam me vocauerat, sub talibus

Fridericus Rex.

olescentiâ quidã cogitatus frequenter pulsauit cor nostrum, sed ab annis circiter quinq; uè feruebat in nobis, in quibus annis frequenter apparuit nobis in somnijs Regina, quon-

dam Domina Mater noſtra, facie velatâ, ita quòd vultum eius non videbamus, ſed in v
gnoſcebamus eam dicentem: Fili mi, do tibi benedictionem meam, vt veritati omninò
deſeruire. Poſt quæ verba diſparebat viſio. Ego verò ſicut laicus & ignarus, non intell
quid ſignificaret, & reputabam eſſe illuſionem. Cogitatus autem erat iſte: ſcilicet, quò
mus aliquid, per quod nobiliter in conſpicuum hominum omnium promoueretur honor
ris. Et hinc cogitanti prædictis annis annexa fuerunt tria: ſcilicet vnum deſiderium, vnu
& vnum dubium. Deſiderium erat & adhuc eſt, quòd frater noſter Arragonum Rex eo
præſenti in propoſito cogitatu præditus, & ſicut eſt maior in carne, ſic deſideramus, quòd n
ſet in gratijs cœleſtibus, & quòd aſſumeret feruenter illud propoſitum, & quòd ſimul pro
mur ipſum. Timor autem & dubium reprimebant, & quodammodo retrahebát nos à
tione & perſecutione propoſiti. Timebamus enim, quòd tam frater noſter quàm alij, ta
quàm laici reputarent nos fantaſticos: quia cogitatus noſter dictabat nobis, quia in ſtatu n
licet Regis & coniugati, deberemus præcisè viuere ſecundum regulam Euangelij, ſcilicet d
dò & contemnendo, quicquid ordinatur ad terrenam felicitatem: & quærendo & ampl
quicquid pertinet ad cœleſtem. Et quia videbamus, quòd Chriſtiani faciebant commu
poſitum, quia feruenter ſtudebant & ſolicitabantur obtinere & poſsidere, quæ pertinent ad
felicitatem, & ea quæ pertinent ad cœleſtem negligere, quantum ad mores & opera virtutu
gelicarum, repreſsi fuimus à diuulgatione & executione prædicti propoſiti, ne propter de
tem noſtram ab vniuerſali multitudine ſperneremur.

Ad hanc autem repreſsionem maximè impellebat nos dubium, quod occurreb
de doctrinâ Euangelicâ: Vtrùm eſſet humana inuentio, vel diuina traditio? ad quam
tionem tria nos inducebant. Primum eſt, qualitas clericorum ſecularium, qui circa nos
maximè Epiſcoporum, abbatum, & aliorum prælatorum, & perſonarum. Quia & vi
ditu, ac diuerſis effectibus experimur, quòd quantum ad vitam ſpiritualem, quam docet
lium facere, ſunt omninò ſteriles. Quantum ad ſimulationes verò ceremoniarum, quas
cia Eccleſiæ vel aliter ſeruant, ſunt illuſores: & apertè inſinuant, quòd illa proſequantu
viu, & non ex deuotione: cùm videamus, quòd omne id, quod ad vanam gloriam &
tem ſpectat, celeriter promouent: quantum verò ad regimen animarum in ſalutem ætern
peſtiferi per multa opera impietatis & multorum vitiorum, quæ palàm exercent in c
populi.

Secundum, quod ad hanc dubitationem nos inducebat, eſt qualitas regularium, &
eorum, qui præ cæteris conſtituti fuerunt ad promotionem Euangelicæ veritatis verbo & e
& quos credebamus tenere apicem Apoſtolicæ ſimplicitatis & paupertatis. Iſti enim fac
ſtupere de moribus & vita ipſorum, quia videbamus, quòd in tantum alienati ſunt à viâ
in comparatione ipſorum iuſtificantur non ſolùm clerici ſeculares, ſed etiam laici. Ta
eſt eorum malitia, tamque notoria, quòd iam nullus ſtatus hominum poteſt eos tolerare:
timemus, quòd vna die populus inſurget contra eos. Quia cùm per habitum aſperitatis
ctionis prætendant exteriùs humiliter manſuetudinem pœnitentium, temporalium conte
plenitudinem earum virtutum, quæ perfectis viris conueniunt: tamen experimur, quòd
plurimùm non eſt ſpecies, neque decor alicuius virtutis Euangelicæ. Quia pro humilita
aſcendit eorum ſuperbia, vt ſint præſumtuoſi, irreuerentes, & importunè ſeſe ingerentes
ſecreta noſtra. Et non poſſumus aliquod conſilium facere, vel aliquam legationem ordin
ipſi ſe immiſceant, & ingenioſè procurent, & ſine fronte alicuius erubeſcentis commiſsio
tionum & negotiorum ſecularium. Pro manſuetudine furor eſt illis, ſecundum ſimilitudi
pentis: & viperinis motibus inſaniunt, ſi reprehendantur, vel denegetur eis petitum: pr
pœnitentiæ vacant ſplendidiſsimis epulis: pro contemtu temporalium ambiunt, & ard
quærunt laudes populi, honores ſeculi, Prælationes Eccleſiarum, tam in alienis collegijs,
proprijs, occupationes negociorum ſecularium, pecuniarum extorſiones absque vllo ſpiri
tis. Nam experti ſumus, quòd aliquando, prætextu eleemoſynæ, expetebant condemnat
linquentium factas in noſtrâ curiâ: quas, & legata, vel quæcunque aſsignata eis titulo piet
ſtinatiùs per authoritatem curiæ ſecularis obtinere ſatagunt, quàm clerici ſeculares, aut laic
poſitis ſunt infideles: in accommodatis ingrati: in promiſsis fallaces: in perſuaſionibus
fraudulenti: in narrationibus ſtudioſè mendaces. Et quantò præſidentium ſunt maiores i
tantò ſubtiliores ſunt fabricatores mendacij, tam in mutuam detractionem ipſorum ad
quàm aliorum. Et experimur, quòd odium conceptum aduerſus aliquē immobiliter fixu
& vt dæmones acuunt, & interdum vt ſcorpiones. In ſermonibus Eccleſiaſticis experimur
quòd ſunt peſtilentes: quia in toto ſermone ipſorum vt plurimùm nil faciunt niſi adulari
trahere, aut diffamare, aut philoſophari: ita quòd turbati & infecti recedimus à ſermone.
limus etiam, quòd aliquando audiuimus eos dicere in ſermone: quòd excommunicatus eſſe
taliter peccaret, quicunque ad curam ſui corporis requirebat Iudæum: modò verò videm
eorum monaſteria non ingreditur medicus ordinariè, niſi Iudæus: ita quòd tam in monaſ
minarum, quàm virorum, Iudæus medicus ordinariè procurat infirmos: & cùm quotidie c
miſſas, non ceſſamus admirari atque ſtupere. Videmus etiam, quòd prælatis ordinarijs
vt ſunt Epiſcopi & archiepiſcopi, nec ſunt reuerentes, nec obedientes, pro vt conuenit viris

is, & Euangelicis: imò quod deterius est, videtur nobis, quòd pro nihilo habeant Ecclesi-
anam, quia nulli [a] applicationi factæ ad eam (obseruantiam) deferunt, imò etiam propri-
as appellantes ad eam in fauore Euangelii, extinguunt, & occidunt crudeliùs omni ferâ.
u nullo timore Dei compescantur, vel refrenentur: apertè nobis insinuant, quòd id, quod
ocet Euangelium, habeant pro nihilo. Immundicia verò carnis adeò manifesta est, quòd
icitur, quæ sit concubina singulorum præsidum: & quantam infectionem seminent & re-
vbique in domibus quas frequentant, manifestum est.

a Al. Appellationi.

ium, quod facit nos dubitare super doctrinâ hac Euangelicâ, est negligentia sedis Aposto-
diuimus enim aliquando, quòd consueuit mittere legatos per diuersa regna & prouincias,
endum de profectu & defectu Euangelii in omni statu. Et tamen tempore nostro non
nec audiuimus, quòd hoc alicubi fecerit, sed solùm, quòd aliquando miserit eos pro ne-
laribus & mundanis: sed pro cultu Euangelii promovendo, vel conseruando, non-
iuimus: cùm tamen ipsa sciat, quòd illi qui vocati sunt in partem solicitudinis, ho-
nt vt plurimùm non perfecti, & proni ad malum, & multipliciter possunt ex-
ab Euangelii veritate. Item videmus, quòd schismatis Occidentis non ces-
re fauorem: nec pro eis reducendis videmus eam solicitari, & pro Sarracenis conuin-
nimè curat. Ex quorum consideratione frequenter dubitauimus de doctrinâ Euangelicâ,
iùs esset ab humanâ inuentione, quàm à diuinâ traditione. Cùm hæc omnia versarentur
ostro, sæpè considerauimus, cui possemus communicare, qui posset nos & illuminare, &
& solidare tam consilio, quàm doctrina. Et aliquando tentauimus, audire & à quibus-
oribus statum Regularem, quos communis opinio iudicat vel æstimat, esse profundos in
& intellectu occultorum, quid videretur eis de illâ visione matris? Et finaliter cognoui-
d ipsi haberent pro illusione: licet aliquis eorum dixisset nobis, quòd poterat esse indici-
e, significans nobis, quòd Domina mater nostra erat in purgatorio, & petebat suffragi-
os fecimus in suffragium eius tam missas celebrari, quàm eleemosynas fieri. Contigit au-
nos istâ ætate cogitaremus circa illam visionem, quòd apparuit nobis more solito,
mater nostra in somnio, velatâ facie, & vidimus splendorem vultus eius mirabilem: &
adema gemmatum ineffabilis pulchritudinis & splendoris in manu dextrâ, & dicebat
diadema portabis in capite.

Arnoldus.

ictis per ordinem auditis, respondi: Cogitatus quem habueratis & habebatis, erat
diuinæ inspirationis. Et quòd Deus per inspirationem tangeret mentem vestram,
in me desiderium annexum cogitatui: quia nulla vis naturæ inclinat creaturam ra-
etiam angelum, ad hæc etiam absolutè desiderandum: sed quòd alius eo sit po-
tijs, vel gloriâ seu honore. Quapropter certum est, quòd à virtute spirituali mo-
vestrum, imprimebatur cogitatus, & desiderium illi annexum. Confirmat etiam
icatum iudicij cœlestis, per quod exhortabamini ad seruiendum solicitè verita-
l enim videbatis in somnijs tam frequenter, non erat illusio, sed cœlestis visio. De
potestis certificari per regulam, quam Saluator & Lux æterna dedit Ecclesiasticis suis
ratione, in quâ certificauit eos de veritate suæ excellentiæ, per visum maiestatis, &
m vocis dicentis: Hic est filius meus dilectus, &c. præsentibus ibi Moyse & Heliâ.
datur regula cunctis fidelibus, quòd vbi aliquid videtur præter communem cur-
anæ conditionis, duo sunt attendenda: scilicet res expressa, & modus expressio-
n si res expressa contineat purè Euangelicam veritatem, & in minimo non discor-
monijs veræ scripturæ diuinæ, sicut Lege & Prophetis, quæ significantur per Mo-
iam: certum est, quòd est visio, vel iudicium cœlestis impressionis.
ò quod exprimit, non continet purè Euangelicam veritatem: vel si modus tamen dis-
imonijs sacris, tunc de illusione debet cuique esse suspecta. Hîc autem res expressa,
òd studiosè seruiretis pietati & veritati, purè est Euangelica. Nam sicut Deus veri-
& Christus, qui Deus & homo est, veritas est, cui solicitè seruire prædicat, & horta-
elium vndique. Quòd autem in somnio istud vobis fuit ostensum, non discordat,
rdat eloquijs sacris, expressione & exemplo. Expressione, in lege & prophetis. In le-
dixit Dominus, Aaron, Mariæ & Mosi loquar facie ad faciem, &c. cæteris autem in so-
propheticis verò, quando dicit per Iob: Per somnium in visione nocturnâ, quando ir-
Exempla verò de hoc in sacrâ scripturâ multa sunt, sed duo specialiter sufficiunt nunc:
oseph Patriarchâ, & de Ioseph sponso virginis Mariæ matris Dei: cui etiam illa,
ebant ad regimen extrinsecum Domini, sicut de concomitatione matris in fuga in Ægy-
editu in Israël, tantùm per somnium indicabantur. Significatum autem visionis
at vobis enucleare quis, quantumcunque literatus, nisi datum esset ei desuper.

Quia Deus qui claudit sua mysteria, nec alius potest, cùm clauserit, aperire, nisi temp
cut testatur Apocalypsis. Et si fuerit animalis, hoc est affixus sensui carnali, & affectui
non solùm non intelligit, sed etiam spernit & reprobat. Qui enim est ex Deo, lætatu
devotè audit quæcunque sunt Dei, & sapienter intelligit. Animalis autem homo (dicit
lus Paulus) non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei, sed stulta sunt illi, & non potes
gere : quod ipse fuit expertus in semetipso, ad exemplum & informationem cunctorum
delium. Nam quotiescunque narrabat visionem cœlestem sibi factam in itinere Dam
alibi, Iudæi irruebant in eum clamore, & puluere, & lapidibus, dicentes : Tolle tolle
cum, non est fas eum audire. Gentiles verò dicebant, vt Festus : Insanis Paule, m
ræ te faciunt insanire. Vnde non debetis mirari, si visio non fuit accepta, vel intel
illos, quibus communicastis. Mihi verò, non meritis meis, sed solo beneficio p
ternæ, suffragantibus, vt puto, meritis fratris vestri & vestris, datus est intell
sionis. Et ideo facio mentionem de fratre vestro, quia propter eum in fin
fui ad hoc illuminatus, & quia directè consonat impressionibus factis vobis, narro
storiam.

Vacante sede post Benedictum, vocatus per ipsum audiui præsentiam eius : &
mihi cogitatum, & dubitationes rectè per omnia similes vestris: & insuper addidit,
pe viderit in somnio patrem suum & vestrum, in habitu mirabili, tradentem ei qua
petias immensi, & eiusdem ponderis. Et dum consideraret in visione, quid inde face
batur ei : Trade monetario, & ille faciet inde monetam, vtilem & necessariam tibi.
dictum, quòd ego essem monetarius. Ego autem respondi, quòd in eius præsentiâ, &
ratione prædictorum datus fuerat intellectus mihi, sic: scilicet: quòd Deus, quando v
ficia suæ pietatis aliquibus indicare, seipsum ostendit eis sub figurâ illius rei, quæ noti
& magis conuenit ordini, vel circumstantijs naturalibus rerum. Vnde quia Deus
omnium electorum, & Gratia ipsius est Mater : propterea vobis, qui estis de filijs P
ior non solùm dignitate, sed etiam ætate, ostendit se sub formâ Patris, quia natura
maiorum fratrum conuenit patri. Quia verò cura minorum filiorum conuenit matri
rea si fratri vestro, qui minor est, deberet se ostendere Deus, faceret hoc sub formâ ma
tuor autem petiæ auri immensi & eiusdem ponderis, significant diuinam sapientiam
quatuor Euangelistis continetur. Ad cuius sapientiæ vsum hortatus vos Deus, secu
las explicationes & expositiones, quas per me fecit scribi in diuersis tractatibus vel
secundum stylum clarum, & omnibus laicis intelligibilem: de quibus opusculis tunc
ster fecit scribi quinque volumina, vt ipse etiam & Regina & liberi se exercitarent in i
dis, & intelligendis. Iam igitur elucescit vobis, quare sub formâ matris ostendebat se v
velatâ facie: ad significandum, quòd de gratiâ Dei, quam faciebat vobis in illâ occult
tione, non habebatis claram noticiam, nec etiam beneficium gratiæ Dei cognosceb
per vocem, id est, per sensibilem & extrinsecum effectum, scilicet in eo, quòd prou
bis de regno & cæteris blandimentis temporalibus. Postquàm verò perueni ego ad
apparuit vobis reuelatâ & splendidâ facie: ad innuendum, quòd per aduentum me
retis claram noticiam de gratiâ Dei: quantum ad impressiones, quas faciebat, antequ
sem, occultè in spiritu vestro : Diadema verò gemmatum, est ornamentum virtutum
carum, quodamodò palàm geritis in capite vestro, scilicet tam in regiâ voluntate,
mente. Hæc autem omnia excellenter vobis dabuntur, solùm propter effectum exho
scilicet, quòd studiosè colatis veritatem : hoc est, vt in statu vestro & gradu ministerij v
buletis secundum regulas Euangelii, quod est de veritate æternâ, & producente ad salu
nam. Regula verò Christi Euangelii, sicut legitur in Matthæo, est: Quòd vnusquisq
ministerio vel statu colat Deum, aut seruiat ei, non secundum doctrinas & mandata vel
tiones hominum, sed secundum præcepta vel doctrinam Dei: circa quod iam informau
vestrum sub talibus verbis.

Proprium ministerium à Deo commissum vobis & omnibus præsidibus, scilicet ta
tis quàm Principibus & iudicibus, est, colere & dispensare iusticiam publicam : quam E
colere nihil aliud est, nisi intendere ad complementum ipsius secundum doctrinam Dei
autem ad perfectum cultum iusticiæ publicæ, cunctis iniungitur præsidibus, vnum est,
bitum sanctum in mente gerant. Aliud est, quòd omnem ordinem in opere seruent. C
ad habitum, dicit sic: Diligite Iusticiam, qui iudicatis terram. Dicit glossa: Non dicit facit
gite: vt innueret, quòd non solùm debet operari, sed zelare pro eâ, quoniam sine zelo pe
non potest. Ad zelum autem pertinent duo: Primum est feruor in executione reddendi
quod fuerit iustum. Secundum est, vigilantia, siue solicitudo inquisitionis, ne lædatur alicu
risdictione cuiuslibet. Ad primum non tenetur præses, priusquàm fiat ei insinuatio per eo
neficio iusticiæ indigent: sed ad secundum, ante insinuationem Euangelicè tenetur, nec p
potest sine damno salutis æternæ. Quia Euangelium dicit, quòd Saluator non se manifest
storibus, custodientibus vigilias noctis super gregem. Quia, vt ait, dormientibus homi

uperseminat zizaniam tritico, & lupus rapit oues. Vigilias noctis ille tantùm custodit, citus est omnes tenebras ignorantiæ circa statum iusticiæ præuenire. De vicissitudine dinis in opere, dicit Dominus in psalmo, in quo reges & filios regni informat de agen-ersona Christi: Deus iudicium tuum Regi da, &c. Quid faciet rex aut filius regis & principaliter? exponit immediatè, cùm dicit: Iudicabit pauperes populi &c. præses quicunque voluerit secundum Deum, aut Euangelicè colere iusticiam publi-iam diu potest, debet principaliter & primò intendere negotijs pauperum, & querelis: dariò diuitum. Si autem fecerit contrà, non colit Euangelium: quia peruertit ordinem præcepti: nec operatur vt Rex, pro Christo, sed pro mundo. Et tunc interrogaui re-trem vestrum de audientiâ, quam pauperibus exhibebat, qui respondit: Quòd se-hebdomadâ dabat eis audientiam ordinariam, & extraordinariè, quando equitabat ad spaciandum. Cui respondi, quòd ad interitum æternæ damnationis seruaret illum & incideret in damnationem Saulis, qui non seruiebat Deo, sicut DEVS ordinaue-sicvt ipse Saul eligebat. Vos enim facitis de extraordinario ordinarium, & contrà. vesperi, & manè, & meridie ingrediuntur ad vos quotidie: pauperes autem rarissimè. is de Deo porcum S. Antonij, cui datur tantùm illud quod superest, & quo nec famu-imenta vterentur. Et ideò cunctos huiusmodi præsides vocat Deus illusores, cùm dicit m: Audite viri illusores, qui super p. m. &c. Ergò si vultis grati esse Deo, & non id interitum salutis æternæ, primò & principaliter intendatis vbique ad negocia paupe-i consilio vestro vos sitis aduocati ipsorum. Et ne defraudari saltem possint, instituite v, ientem Deum, qui quotidie promtus querelas pauperum ad vos & consilium vestrum ere teneatur, & illos priùs, & celeriùs expedire. Ad quem ordinem conseruandum s sanctos patres, qui propter hoc in Apostolicâ sede Referendarios constituerunt, debent e tria: Primum est efficacia testimoniorum, quibus in die iudicij quisque iudicabitur. Pri-imonium est eloquij Domini, dicentis per Iacobum: Fratres nolite in personarum accepta-.

undum est propriæ conscientiæ. Nam conscientia cuique dictat, quòd magis gratum , intendere negotijs pauperum, quàm diuitum: & sic qui facit, è conuerso cadit à cha-e quâ nullus quantumcunque bonus potest saluari, dicente Apostolo: Si linguis ho-oquar, &c. Secundum, quod debet vos ad hoc vrgere, est timor diuini iudicij. Qua-ntra tales datum est à Deo, potestis ex verbis eius percipere, cùm dicit: Deus stetit in à Deorum, &c. Cùm enim dixerit, quòd fundamenta terræ, scilicet præsides Eccle-ebuntur, quia nesciuerunt neque intellexerunt voluntatem Dei: dicit per Esaiam: captiuus datus est populus meus, quia non habuit scientiam. Sed quasi captiuitate tur, subiungit: Dilatauit infernus seipsum, &c. Tertium quod debet vos vrgere ad est exemplum parentum & sanctorum. Nam Beatus Ludouicus, Rex Francorum cla-quàm diu vixit, seruauit istud: & auus vester, & pater hoc vbique seruauerunt: & ideò fe-os Deus & temporaliter & spiritualiter.

Timorem quem habebatis, respondeo: Quòd est de semine diaboli, qui odit gloriam laudem, & salutem animarum: & ideò quantum potest, satagit impedire prædicta: ebetis eum fugare duabus virgis. Vna est Consideratio veri amoris ad Deum, de inus noster Iesus Christus nobis dedit exemplum. Nam aduersitates humanitatis it, vt adimpleretur id, quod pertinebat ad purum & verum amatorem Dei & homi-Nam cùm aliqui dicerent, dæmonium habet: alij verò, seductor est, &c. nunquam ta-ter hoc deseruit colere veritatem tam opere, quàm doctrinâ. Vnde debetis animad-uòd ille, qui propter iudicium perversum filiorum huius seculi, desistit prosequi docu-angelica, certum est, quòd non diligit Deum plùs quàm se ipsum, & quòd aliquid de uli huius siue gloriæ mundanæ retinet in angulo cordis sui. Qui autem plùs diligit STVM, quàm seipsum, nec erubescit nec timet iudicium seculi, imò lætatur cùm duersa iudicia de seipso: ideò, quia per hoc conformatur capiti suo Christo: & Apostolo: Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer. Alia consideratio, quâ ugere dictum timorem, est ingens memoria diuinæ exhortationis, cùm dicit per eritis, cùm malè dixerint vobis homines, &c. & iterum per Apostolum: Fratres, er vos videtur sapiens in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Per quæ verba in-iòd ille verè sapiens est, quem Deus talem esse iudicat, quamuis mundus reputat eum stul-conuerso. Quapropter concluditur, quòd vera sapientia est, taliter agere, quòd quantò n mundo spernatur, tantò plùs extollatur à Deo.

Dubitationem autem vestram respondeo, quòd indubitanter credere debetis, & im-affirmare, quòd tota scriptura Euangelica sit traditio vel doctrina Dei: & quòd

IESVS Nazarenus eſt ille Meſsias vel Chriſtus, qui fuit promiſſus presbyteris in Salu
& quòd ipſe eſt ille Deus, qui condidit vniuerſa. Et de hoc ſtatim poteſtis certificari
lùm perſuaſione articulorum fidei, ſed etiam demonſtratione irrefragabili, cui nullus ho
reſiſtere poteſt: ſicut in quadam Scripturâ quam de præſenti offero vobis, poteritis cl
intueri.

Ad motum iam verò veſtræ dubitationis redeo: quòd magis debet eſſe vobis ad rob
quàm ad eius debilitatem. Et de duobus primis motiuis, ſcilicet auerſione, & deflexio
regularium, quàm ſecularium, declaro per hoc: quoniam Saluator ipſe, qui eſt fundam
Eccleſiæ, prædixit, eam eſſe futuram his temporibus, tam per ſe, quàm per ſuos præcon
ad literam, ſicut quotidiana experientia vobis notificat: de quo promtus ſum vos ſtatim
care tam per canonem ſacrum, quàm per reuelationes particulares factas ab ipſo Eccleſiæ pe
perſonas vtriuſque ſexus: & quas ſacri Pontifices cum multâ diligentiâ, & magnâ deuotio
fuerunt in theſauris Apoſtolicæ ſedis: ſicut ego vidi & contrectaui manibus in almâ vrbe.

Vnde cùm nullus poſsit futura, quæ ſolùm pendent ab intellectu & voluntate Dei, p
niſi ſolus Deus: hoc ipſum oſtendit indubitanter, quòd IESVS Nazarenus eſt æ
ritas.

Ad tertium motiuum ſpernendum, ſufficere vobis debet, quod iam fecit Dominu
Ieſus Chriſtus tempore veſtro, & quod in proximo eſt facturus. Quod autem fecit, eſt ho
cet, quia ſedi Apoſtolicæ bis fecit denunciari diabolicam apoſtaſiam à regulâ omnium prædi
ſemel ſub Bonifacio, & iterum ſemel ſub Bonifacio. Et quadam vice faciebat fieri denu
nem cum plenitudine luminis directiui. Nam nuncius profitebatur primò, quòd ea quæ
bat, non habebat à ſe, nec à motu proprio ferebatur ad nunciandum, ſed à lumine & præce
mini dominorum: & locum, & tempus, & modum, quibus illa nuncianda ſuſceperat, e
bat eis. Item pronunciabat eis laqueum inſidiarum Satanæ, ad eorum ſeductionem, ita
pertè dicebantur eis duo. Primum, quòd iuxta ſe habebant conſiliarios, qui erant angeli
qui ſub ſpecie religionis, & pallio recti zeli, ſatagerent eos abducere à cribratione & purit
ſtatuum prædictorum. Secundum, quod denunciabatur, quòd nihil facerent contra h
cretum eorum ſuſurrum, qui ſtudioſiſsimi fabricatores erant mendacij, & principales in
contemtu Euangelicæ veritatis. Et ideò promouebatur, quòd quicquid conſulerent illi,
diſcuti in Conſiſtorio circumſpectè perſonatum totum.

Item denunciabatur eis, quòd ſi negligerent exequi denunciationem: Deus facere
deguſtare præſagium æterni iudicij: ſic ſcilicet, quòd Domino Bonifacio dicebatur in ſcrip
in diſcrimine tali & talis confuſionis deducerentur, nec indidit quouſque guſtauit.

Domino verò Bonifacio dicebatur in ſcriptis, quòd ſi negligeret, velociſsimè raper
de. Et die, quâ legit, non ſedit niſi triginta quinque diebus: ita quòd neque ea, quæ ſcrib
ei, nec euentus anteceſſoris moueret eum ad credendum, ſed omnia ſpreuit. Item ad ill
tionem ipſorum, & motum, denunciabantur eis particulariter abominabiles, & diabolicæ
ſitates multorum illius ſtatus, quem ſuperiùs memoraui, ſit licet, quòd ea quæ ſuperiùs
ſtis, minutim explicabantur, & inſuper alia ſub tali forma. Homines peſtilentes diſsipan
tem Agni cœleſtis, & maximè in ſtatu, qui de altitudine perfectionis Euangelicæ gloriatur,
uertunt Euangelicam veritatem, ac dirimunt ædificium eius in populo non ſolùm peruerſ
bus & exemplis, ſed corruptione doctrinæ in ſuis prædicationibus & præconijs. Nam cùm
matores vitæ carnalis, ac terrenæ felicitatis, & oderint vitam ſpiritualem: neceſſariò ſ
quòd tribus modis corrumpant Euangelicam doctrinam, in ſuis ſermonibus: ſcilicet det
illis quibus inuident: & diffamando blaſpemijs & calumnijs: & adulando eis, à quibus ex
recupiunt. Ad quæ duo ſequitur tertium, ſcilicet præuaricatio ſacrorum eloquiorum. N
in dolo & aſtutiâ malignitatis prædicent, quandoque indirectè allegant, quandoque imp
ter applicant, & peruersè: & quandoque ſophiſticè diſtinguunt, & inconuenienter exp
Et ſic veritas ſcripturæ obtenebratur per eos, nec exponitur auditoribus clarè, ſed adulterar
eos eloquia Dei.

Idcircò quia tales pſeudopræcones per ſuos ſermones non intendunt placere Deo, vel
re Chriſto & populo, ſed ad nequitiam ſuæ affectionis populũ inſtigare: propterea ſeducun
dupliciter, ſcilicet omittendo neceſſaria & vtilia, & tradendo nociua: & in ſpiritu Antichri
gunt populum auertere à præclaris ordinarijs, & oues ſubtrahere proprijs paſtoribus, tot n
taliter, ſicut in ſcriptis, quæ ſunt adhuc in theſauro ſedis Apoſtolicæ, particulariter e
batur.

Ampliùs in eiſdem ſcriptis deijciebatur dæmoniaca peſtis inquiſitorum de ſtatu ill
teris: ſcilicet, quòd ſecundum diuerſas prouincias officium inquiſitionis mercantes, obtin
cio ſatagebant, & furentes vt dæmones, nuſquam ferè iam Euangelicè inquirebant, ſcil. cum
tate & iuſticiâ, curantes vt populus ædificaretur in Chriſto: ſed cum furore & verſutiâ,
odium, vel cupiditatem, aut voluptatem: ita quòd ſicut deberent ſtudere, vt errantes redu
ipſi conantur rectè ambulantes in dæmonium pellere calumnijs, violentijs, furioſis oppreſsio
& finaliter profanis operibus, ac mendoſis clamoribus, vel ſententijs iniquis, de fidelibus

Anno

, & non eſt, qui eorum furorem arguat, vel reprimat. Continebatur enim in denuncia-
uòd ſpurcitias regnantes in eis, quas nitebantur exterioribus occultare, Deus reuelauerat
ıuſdam, vt vniuerſæ Eccleſiæ panderentur: inter quas vna dicebatur eſſe, quâ adeò turmam
æconum diabolus ſuo dominio ſubiugauerat, quòd in odium & occultationē diuinæ veri-
bi ſtatuerant inter ſeipſos de communi concordiâ, quòd in publicis ſermonibus nullus
illas expoſitiones ſacrorum eloquiorum, quas ſacri doctores aduerſus pſeudoreligioſos &
æcones tradunt in gloſsis ordinarijs & poſtillis: ſed in tali causâ exponant eas potiùs Pro-
âm Euangeliſtæ. Rurſum dicebatur, quòd eorum apoſtaſia perrumpat in tam libidino-
iiam, quòd in aliquibus prouincijs multi ex eis dogmatizabant ſpiritu libertatis virtutiq;
eorum lectores alicubi aſſerebant, quòd in virili commercio carnis nunquam peccatum
batur, nec in tractibus. Denunciabatur inſuper, de occultis fuiſſe diuinitus reuelatū, quòd
o dæmonis multi de ſtatu illo deducerentur ad tantam Apoſtaſiam, ſub carnalibus ponti-
poſtolicæ ſedis, quòd infernali obſtinatione inſurgerent contra Deum.
ıùm, transgrediendo limites regulæ datæ ad fundatorem ſtatus, ad imitandam vitam Apo-

ndò, violando iuramentum profeſsionis, & patrimonium eligendo atque fouendo.
iò, quoſcunque collegas, ipſorum transgreſsionem deteſtantes & arguentes, condemnan-
ɔrimendo vſque ad mortem, tanquam ſuperſtitioſos, & ſtatui contrarios.
ırtò, appellantes ad ſedem Apoſtolicam, non propter grauamen aut rigorem diſciplinæ,
er corruptionem Euangelij, ſæuiſsimis carceribus, & inhumanis exilijs occidendo: & quin-
m autoritatem & cuncta beneficia ſedis Apoſtolicæ non ſolùm ingratiſsimâ, ſed impijſ-
rbiâ contemnendo, & omnia vincula eius, ſcilicet tam propria quàm communia, furioſiſ-
ımpendo.
ò, ſcripturas veritatem Euangelicam exprimentes, & ſacri textus myſteria declarantes, ac
nsgreſsiones & ſpurcicias deſcribentes, occaſione alicuius dicti non erronei aut falſi, ſed tan-
igui, tamquam ſuperſtitioſas & erroneas condemnando & comburendo.
imò, cunctis collegis illius ſtatus legere vel ſtudere in prædictis Scripturis, vbique ſub pœna
erdicendo, puteumque viuentium aquarum claudendo ſitientibus aquam vitæ, vel intel-
orum eloquiorum.
uò, ſanctitatem defunctorum in confeſsione veritatis, & deteſtatione præuaricationis ipſo-
mnijs & diffamationibus extinguendo, & claritatem teſtimoniorum cœleſtium mirifi-
anctitatē illorum, verſutijs diabolicis obtenebrando.
ò, cunctos volentes in Euangelicâ paupertate vel abiectione viuere tam extra ſtatum, quā
oſiſsimis calumnijs & diffamationibus perſequendo, & mundanos Pontifices ignaros &
tudioſis mendacijs prouocando aduerſus eos: perfectio derelicta per eos, & aſſumta per ali-
populi manifeſtiſsimam faceret eorum apoſtaſiam.
nò, ſub pœnâ crudeliſsimâ ſtatuendo, ne quis eorum habeat cum pauperibus ſuprà dictis
ium, vel eos in confeſsione audiat.
ecimò, interdicendo eis Eccleſiarum ſuarum ingreſſum ad orandum, aut audiendum di-
ficium, & cum offenſâ corporis expellendo: ſic ſcilicet, quòd impudiciſsimâ præſumtione
ſacramenta filijs Chriſti & Eccleſiæ ſuæ. Cumque ſolùm autoritate iſtorum duorum re
iniſterium adminiſtrandi ſacramenta, ſeu diſpenſandi: nec timent nec erubeſcunt, vtri
os de ſynagogâ eorum eijcere: & actus pœnitentiæ, ſicut confeſsionis & ſatisfactionis, quas
m nullis denegat, ſceleratis etiam, excommunicatis, ſchiſmaticis, & hæreticis, iſti denegant
annis vilibus induuntur.
decimò, ſatagendo quibuscunque modis, in omnibus perſonis extinguere Spiritum Euan-
fectionis, nimirùm in quibuſdam mundanis perſuaſionibus, in alijs verò ſophiſticis, &
ædicationibus, in alijs autem palliatis comminationibus, vel aliter & aliter multis modis.
odecimò ſatagunt adimplere illud Eſaiæ: Iuſtus perit, & non eſt qui recogitat: & filij mi-
colliguntur, & non eſt qui intelligat. A quibus autem colligerentur, ſubiungit, cùm di-
e maliciæ, id eſt, à cuneo impiorum, qui ſunt facies diaboli, collectus eſt iuſtus. Itaque eo-
um eſt, quòd ſicut de arbore colliguntur fructus vt vendantur ab eis: ſic ab arbore vitæ, ſci-
co corpore Chriſti, ſatagunt, quoſcunque habentes ſpiritum Chriſti decerpere tam extra,
âm intra.
illud intra ſtatum adimplere poſsint, dicunt reuelationes præcedere: quòd arte dæmonis,
illum, tanquam ſibi magis contrarium, ſubuertere niteretur, duo contingerent: quorum
ſſet, quòd in ſtatu illo præficerentur vbique falſarij vel apoſtatæ ſuprà dicti, profeſſores au-
tis & obſeruatores deijcerentur à gradibus, ne poſsint alicubi reſpirare. Secundum e-
aliquandiu ex illis falſarijs ſublimarentur ad collegium Apoſtolicæ ſedis, & proui-
ne clamor filiorum veritatis ad ſedem Apoſtolicam haberet ingreſſum. Quorum
nantur per anatem & ſtruthionem. Et de anate dicitur, quòd in aquis deliciarum
nataret aſsiduè: de ſtruthione verò dicitur, quòd ſicut ſimilis eſt pennis accipitri & griſal-
iſsimè volant, & tamen à terra nunquam pennis elongatur: ſic iſte auſteritate geſtus exte-
itæ, ſimularet cœleſtem religionē: & tamen cor eius fixum eſſet in appetitū gloriæ terrenæ

per ambitionem summi Pontificatus. De quo etiam dicunt, quòd studioso suo solicituc
nifestaret prudentibus nequitiam siue duplicatis procurando, & promouendo duas in
Prima, quòd omnes illi de statu suo, qui sequerentur vestigia defunctorum testium veritat
seruatorum, dispergerentur & opprimerentur vsque ad extremum. Secunda, quòd n
rum de statu suo, qui testimonium haberet extrinsecus veri religiosi, & cuius deuotio
tionem in secularibus excitaret, vel ad curiam Apostolicæ sedis accederet, aut in eâ plur
bus resideret: sed quòd tales omninò elongarentur abinde, non solùm virtute obedientia
super diffamationibus, machinamentis, & mendosis textibus imperceptibilium fictioni
psius, & complicum peruersitates ad noticiam, & iudicium Apostolicæ sedis peruenire
liter etiam de contrario turbaretur, quòd erumpentes animi motus fictam detegerent
tem. Nam vir sanctus nunquam impatientiâ frangitur, nec liuore roditur, nec tristiciâ
ceratur, nec frendet irâ, nec turore ignitur, nec tabescit iniquitate, nec rancore inciner
suspicione murmurat, nec imaginatione delirat, nec sensibus tendit in exitium rationis:
butonizat indignatione, nec fumat detractione, nec crepitat diffamando, nec spumat in
miam, nec stomachatur in contumeliam, non tonat minis, non fulgurat nutibus, non i
tibus, non susurris studet quemquam infatuare.

Denunciabatur etiam prædictis Pontificibus, quòd si vellent certificari, quòd hæ
Deo reuelata hominibus: promtum erat ostendere per scripturas, quas sancti Patres cum
tiâ reposuerunt tam in vrbe, quàm in antiquis Cœnobijs. Quòd si fortè reuelationes
derent suis temporibus conuenire, quâ de causâ postponerent scrutari de illis: poteran
mento certificari, si saltem in prouinciâ Prouinciæ, & prouinciâ Tusciæ, de supra
quirerent cum illis de statu, qui testimonium extrinsecus haberent veritatis &
tis. Et tamen quantumcunque omnia prædicta nunciarentur eis, tam grauiter oppre
targia spiritualis, quòd noluerunt intelligere vt bene agerent, & contumeliam Christ
delerent: sed fascinati, patens mendacium acceperunt pro mysterio Euangelicæ
Nam reprimere vel compescere defluxus exorbitantium Regularium, crediderunt e
sionem vel ignominiam ordinis: cùm tamen sit certum, quòd ordo verus in sui pu
nem clarificatur: nec est ad confusionem ipsius, sed gloriam, suppositititios eius fili
dare, vel amputare. Taliter quòd tunc fuit Ecclesia vniuersalis à seductoribus i
quòd in ordinationem multitudinis offendentis & exterminantis Euangelium, ord
putent. Et potiùs elegit pati, quòd videlicet veritas confunderetur, cùm ad ipsius
liam, tum ad populi scandalum & ruinam, quàm simoniacâ prouidentiâ confunderer
doreligiosi, & status perfectissimus mundaretur à sordibus: patenter ostendens, quòd po
bat hominibus placere, quàm Deo, plusque intendere negotijs huius mundi, quàm A
stis, & terrena promouere contemtis cœlestibus.

Cumque denuncians excitaret vniuersalem Ecclesiam stimulis antè dictis, ad ob
exterminio Euangelij: nihilominùs concorditer aut auerterunt aurem, aut spreuerunt d
tionem, aut insanierunt contra denunciantem: ita quòd inter omnes non surrexerit v
tate catholicâ laureatus, & iusticiâ Euangelicâ loricatus, & probitate cœlestis militi
tus, qui diceret: Iste homo zelare videtur pro decore, & gloriâ sponsæ Christi, & a
salute. Scrutemur igitur, & palpando diligenter experiamur, si ea, quæ nunciat siue
ad conseruationem siue corruptionem Euangelij potiùs ordinentur: vel si sint pro veritat
licâ, vel si contra. Et reddamus ei secundum limam iusticiæ, quod meretur, ne vide
negligere quæ sunt Dei, vel spernere: quia vox istius non est occulta, neque particu
vbique auditur. Sed obmutuit Senatus, & solùm ob hoc, quòd languores & macula
denunciabat sponso, propter zelum adhibendæ sanationis flagellabatur. Et hi qui ve
uangelicæ sanctitatis gerebant externis ritibus, acerbiori furiâ persecuti sunt eum, non soli
tatis & iusticiæ Regulis abnegatis: sed insuper humanæ verecundiæ freno deposito satageb
luere innocentiam, & perdere innocentem. Et liquorem abominationis profanæ per
sanctum, quem in vasis proprijs continebant, in blasphemiam Euangelicæ veritatis non
runt effundere.

Nam qui debuit, vt vir Euangelicus, dicere: Egredere de domo tuâ, & de terrâ c
nis tuæ, & veni in terram, quam monstrabo tibi: hoc est, relinque omnes scientias secu
quibus natus es, & nutritus, & intende sacris eloquijs, dixit: Intromitte te de medicinâ
de Theologiâ, & honorabimus te. Quibus verbis non solùm pronunciabat Euangeli
menta, sed ab agro Theologiæ paruulos Christi nitebatur excludere, cupiens istum ag
gulariter cum Gigantibus possidere. Palàm enim confitebatur, quòd non zelus CH
vel salutis æternæ animarum, sed corporum regnabat in eo, cùm ob corporum comn
& non spirituum ministerio communi sponderet honorem: simulque spreuisset exempl
li, qui magistratus in Theologiâ sublimiori sellâ collocans, quàm Parisienses, comn
Lucam de studio Euangelico: neque suasit ei potiùs studium medicinæ corporalis, quà
logiæ.

Anno

c omnia ſuprà dicta, Domine mi Rex, vobis expreſsi, vt congnoſcatis, quòd negligen-
Apoſtolicæ non debet vobis eſſe occaſio dubitandi de fundamentis fidei Chriſtianæ, ſed
robur & firmitatem: cùm Deus tempore veſtro pulſauerit negligentiam, & exprobra-
nuncius contemtus & irriſus, & carceratus, & vinculatus maneat in fide Euange-
ntior & ſolidior, quàm fuerit vnquam, & lætetur de morſibus æmulorum, in quan-
unt eum, plùs quàm famelicus de ſuauiſsimis dapibus, nec vnquam expirauit à corde
ia, quòuſque percepit quòd aliqui dicebant, eum eſſe fantaſticum, alij ſeductorem,
niſtam, alij verò hypocritam, nonnulli verò hæreticum. Non ſolùm autem confir-
debet in fide Euangelij, quòd Deus iam fecit in negligentibus denunciationem, quod eſt
ouembri transacto. Scio enim, quòd Deus tertiò faciet prædicta denunciari ſedi Apo-
d per quem, aut vbi, vel quando determinatè, ignoro, quia non eſt mihi indicatum. Et
iationem ſuſceperit, & in zelo Moyſi & Phinees proſequatur, eam decorabit per diui-
ntiam omnibus ſublimibus antiquis, & nouis. Si verò neglexerit, ſitis certi, quòd Deus
m triennium faciet in eâ terribiliſsima iudicia, vt ſint Orientalibus & Occidentalibus ad
: & qualia, dicam vobis ante receſſum meum in ſpirituali. Nunc autem ſi placet, certi-
de propoſito veſtro, pro expetitione meâ.

Tunc reſpondit Rex Fridericus.

uàm Deus per veſtra verba tam clarè nos illuminauit: firmiter proponimus viuere in
noſtro ſecundum regulam Euangelij, & exponere nos morti pro gloriâ Saluatoris: &
olentes in obſeruantiâ veritatis Euangelicæ viuere, diligenter fouere & ſuſtentare, nec non
paternâ cuſtodiâ. Ego autem replicaui: Scribatis tantùm vulgari veſtro totum pro-
uem cogitatis circa cultum Euangelij obſeruare. Et ſubſtantiam illius inſinuationis,
tis facere Regi Arragonum, fratri veſtro. Et faciemus ambo iuxta ſeriem veſtri vulgaris
n conuerti: vt ego certificatus particulariter de plenitudine cogitatus & propoſiti veſtri,
tinare ad fratrem veſtrum: maximè quia nuncium ſpiritualem cum his ſuis nunc miſit
gans & monens in Chriſto affectuosè, quòd, priusquàm vadat in regnum Granatæ, vide-
Rex autem prædictis auditis, traxit ſe in ſolitudinem, & ſcripſit prædicta in ſuo vulgari, &
ter per literam ſuam alloquitur fratrem ſuum.

Friderici Regis ad Fratrem Iacobum Arragonum Regem epiſtola.

rnitati veſtræ notificamus, quòd inter cætera beneficia pietatis diuinæ, hoc percepimus
otabile, quòd interdum priuatâ meditatione ac multùm attentâ cor noſtrum morosè ap-
s ad contemplandam diſtantiam vel differentiam temporalis hominum durationis ad æ-
Quòd enim de illo ſtatu qui fine caret, nullam habeamus experientiam, ſed id quod no
it, ſolâ fide ſuſcepimus & tenemus: cogebamur diutius conuertere animum ad experta,
contemplandum circumſtantias temporalis vitæ ſiue durationis. Et cùm in animo quo-
perientiâ colligeremus, absque vllâ dubietate cognouimus, quòd nulla ſtulticia poteſt eſ-
n homine maximè Chriſtiano, quàm ſolicitari pro ijs exequendis & acquirendis, quæ ad
am conueniunt temporalem, magis, quàm pro ijs, quæ ad viuendum æternaliter ſpectant.
m indicio vidimus, quòd talis homo per actum ſuæ ſolicitudinis ſe transformat in bru-
illud præcipuè ſequatur, quod ſenſualitas appetit, & id quod eſt rationis & intellectus,
poſtponit. Etenim certus eſt vnuſquiſque, quòd temporalis duratio vitæ valdè breuis
m infra ætatem vnius hominis finiatur: nec ſit alicui certum, quâ parte humanæ ætatis ha-
m. Cum his etiam eſt certiſsimum, quòd nullius rei temporalis priuilegio poterit mor-
ere, vel de tempore mortis certificari: quia nec genus, nec regnum, aut aliqua mundana
nec pecuniæ vel theſauri, ſeu quæcunque diuitiæ, nec aliqua proſperitas domus, aut corpo-
hominem vel immortalem facere, vel de mortis horâ vel anno certificare: ſed ſupra omnia
, quòd ab omnibus temporalibus taliter aliquando ſeparabitur, quòd nunquam redibit
eorum: nec etiam ipſa bona vnquam ſequentur eum. Quibus diligenter conſideratis, &
tes quòd ad comparationẽ ſtatus interminabilis, vita vnius hominis multò minor incom-
eſt quàm ſit vna dies: & quòd tota felicitas temporalis eſt tanquã ludus, in quo Rex vel epi-
dentiũ euaneſcit in vnâ die: absq; nube cognouimus, quòd cũ quilibet Chriſtianus certifi-
fidẽ Catholicã, quòd Dominus Ieſus Chriſtus eſt veritas, & quòd ſolũ ipſe poteſt hominib.
felicitatẽ interminabilis vitæ, ſitque promtus eam exhibere ſeruitoribus ſuis: non ſolùm
t Chriſtianus, ſed etiam omni ſtulto ſtolidior, ſi non ponat ſolicitudinem ſuæ tempo-

ralis

talis durationis in obsequium Christi: sic scilicet, quòd secundum statum, & gradu potiùs intendat procurare, quæcunque ad ipsius laudem pertinent, & honorem, quàm felicitatem temporalem personæ propriæ vel suorum. Idcirco deliberauimus, quòd totum vitæ nostræ residuum expendamus in eius obsequium, procurando, quòd ab ho laudetur, ametur, & honoretur.

Cùm autem nullus ametur & honoretur per ea, quæ sunt ei contraria: & ipse (sicut di à sanctâ matre Ecclesiâ) sit veritas, & iusticia, & pax, & misericordia: proponimus ad istarum virtutum diligenter intendere, ac earum contraria, provt poterimus, euitare. quia vanitas veritati contrariatur, quicquid tantùm seruit cultui vanitatis, abscindere amore ipsius, non solùm à personâ nostrâ, sed insuper à domesticis & subditis nostris, pr limitabit tam Catholica, quàm humana. Iniusticiam verò & iniquitatem, siue crudeli inquietudinem amicorum Christi, semper horrendè conabimur euitare. Quia verò I noster Iesus Christus taliter & tantum dilexit suos, quòd acerbissimæ morti seipsum ex non videtur nobis, quòd eius amore correspondere mus obsequio debito, nisi periculi pro laude ac honore ipsius nosmetipsos exponeremus, prout ipse fecit pro nostrâ salute. nostro iudicio velimus attendere, quantus & qualis erat ipse qui pro nobis elegit mori, p bio cognoscemus, quòd si millesies moreremur pro laude ipsius, id quod summè iustum & quòd iniusticiam abominabilem ingratitudinis colimus, quando & quoties vitæ carn cias quærimus, & pro ipsius laude & gloriâ nedum mori, sed etiam sumtibus & laboribus cusamus. Attendimus etiam, quòd cùm ipse pro nobis peregrinus extiterit, veniendo nem mortis: dubitanter is Christiani nomen vsurpat, & falsò dicitur Christianus, qui p ri pro Christi gloriâ negligat, & incolatum eligat terreni thalami & virgulti. Quæ om idcircò in parte sic exprimere studuimus nunc, vt nobismetipsis necessitatem aliquam im ad laborandum pro Christi gloriâ dilatandâ.

Quoniam autem excellentia Regis Catholici obligatur ex æquitate iusticiæ suprà d solùm in subditis suis Christi gloriam dilatare, sed etiam in extraneis: & cognoscimus, est verè Catholicus, si ad exterminandam Christi contumeliam non ferueat incessanti in alienis populis, quàm in suo: propterea zelum istum in nobismetipsis accendere studi dimus, & exoptamus, quòd in nobis inter Reges cæteros Catholicos accendatur, vt sit am marius morte, quòd blasphemi Saluatoris nostri sepulchrum possideant, in ipsius contu atque seruitutem ignominiosam omnium confitentium nomen eius. Nam cùm vincu nis & sanguinis non sit aliud in conspectu Dei, quàm quædam dispositio & introitus nem spiritualem: ardenter optamus, quòd nos ambo, quos identitas generantium fecit esse germanos, per deuotum & splendidum obsequium Patris æterni, germanitat gaudia consequamur: & fraternitas, quæ per carnis resolutionem expirat, per vnio rituum in amore cœlestis Agni, viuat æternaliter cum eodem. Idcirco vobis, quem præ cæteris mortalibus chariorem, volentes plenissimè intimare tam desiderium, quàm situm nostrum, ad currendum nobiscum tam opere quàm effectu, valdè materialiter, conuenit, expressimus antè dicta. Nihilominùs ad pleniorem informationem vestræ p de particularibus nostri propositi, ac ordinationibus suprà prædictis, mittimus ad vos nobis vnanimem in prædictis. Quapropter requirimus & rogamus vestram fraternitat parte Domini nostri IESV CHRISTI fraternâ dilectione monemus, quatenus anim bus vniuersis velitis huiusmodi vnionis esse non solùm pars altera, sed etiam pater & art ter, vt quæcunque vestræ prudentiæ videbuntur dictæ intentioni accommoda, vel fortè pedientia, quàm quæ per nos fuerunt excogitata, nobis tam literis, quàm nuncijs intime terea quia Catholicorum tam desideria, quàm opera debent semper in lumine ac splend matris Ecclesiæ consummari, vt directionis eius & benedictionis vberibus educati promo rursum requirimus & rogamus, quatenus maturo consilio deliberetis, & ordinetis, quand liter dictæ matri notificetur tota veritas nostræ solicitudinis & affectus, & de supplicationi expediat, & deceat fieri apud eam.

Iacobi Arragonum Regis ad fratrem Fridericum Siciliæ Regem epistola.

ILlustri, ac magnifico principi, regi Friderico tertio, charissimo fratri nostro, Iaco gratiâ Rex Arragonum, Valentiæ, Sardiniæ & Corsicæ, Comesque Barchinonæ, Romanæ Ecclesiæ vexillarius Amiraldus, ac Capitaneus generalis, fraternæ intimæque nis plenitudinem cum salute. Laudamus Dominum de cœlis, & benedicimus nomin eius, & quas dignè non possumus (cùm creatura non habeat, quod pro meritis æqualiter re at Creatori) in humilitate Altissimo gratiarum exsoluimus actiones: quia in vobis, & nob temporibus operari misericordiam, & aperire mentis oculos propulsâ caligine dignatus est

:em, charissime frater, eximiæ prudentiæ virum & vitæ probatæ M. Arnoldum de Villâ
m nouistis gratijs spiritualibus insignitum, de vobis ad nos ab illis partibus veniens no-
vestras obtulit, ac ex vestrâ parte scripta per vos non humanâ prouisione, sed diuino in-
ıdita præsentauit: nosque etiam de singulis, quæ commisistis eidem, per seriem informa-
bus lectis & perlectis ac memoriæ intellectualiter commendatis, nos tanti, & tam lauda-
tilis operis ordinationem stupentes, diuinæ bonitatis clementia subleuauit, corque no-
auit, vt horum omnium intelligentiam caperemus. Ex quibus post stuporem, lætici-
ac gaudij immensitatem sumsimus: conspicientes, hoc vos velle, ad hocque feruenti de-
irare S. sancti flamine inspiratū, quòd postpositis huiusmodi finibilis, & fallibilis terrenæ
js, (quæ dignè deberent dolores ac amaritudines appellari) deliberastis eximiæ vitæ vestræ
n obsequium expendere IESV CHRISTI creatoris humani generis, & mirifici re-
& ea agere: per quæ nomen eius, quod supra omne nomen describitur, laudetur à gen-
entibus vias suas: & quòd exterminentur populi illius virtutem sanctißimi nominis
antes. Ad quæ etiam tam nos specialiter, quàm alios Christianos, Christum colentes
ı, doctrinâ mirificâ in dictis vestris scripta commendabiliter inuitatis, formamque tradi-
n seruitium & acquisitionem cœlestis gloriæ inducentem. Charissimam itaque frater-
estram ignorare nolumus, quòd visis dictæ doctrinæ vestræ capitulis, & nobis antè fato
Arnoldo tam ea, quàm vestrum finem & laudabile propositum exponente, tantò fuimus
obsequijs animosiùs excitati, quantò manifestius vidimus, hoc à Deo non ab homine
: nosque & vos, & alios ambulantes per hæc profectò pro meritis æterna gaudia feliciter
; : sicque frater, vestris requisitionibus, rogationibus & monitionibus animosâ volunta-
s, proposuimus esse in vnione vobiscum & animo, & viribus vniuersis per executionem
egotij prædictorum, non solùm etiam vt pars altera, sed vt pater & artifex ac promotor,
is (sicut feruenter appetimus) præstiterit ipse Deus. Itaque & nunc, & in perpetuum
ı Dei, & promotionem Euangelicæ veritatis, ad quam cœlestis inspiratio consignauit,
rium, sed commune vobiscum habere intendimus, vt vnitas voluntatis & spiritus in
fratribus repræsentet in cunctis nostris successoribus vestigia Saluatoris: & id quod oran-
s effundit ad Patrem dicens: vt sint vnum, sic & nos, vt semper in nobis luceat coram ho-
d laudem ipsius. Namque charißime frater, in quibusdam capitulis præmissi operis
declamationes seu additiones fecimus, prout videre poteritis, sicuti nobis Altißi-
strauit in Christo: firmam spem ac indubitabilem fiduciam obtinentes, quòd quia tam
ı promouit principium: prosequetur id feliciùs, & fine feliciori concludet. Scitote autem,
circa hæc Rex regnantium cœpit mirabiliter operari. Etenim tempore quo vos Deus ad
nâ pietate vocauit, ac cœlitus inspirauit: nos à simili ad suum seruitium, qui sub munda-
idinibus dormitabamus, ad exaltationem suæ sanctæ catholicæ fidei, & depreßionem se-
neticæ eodem tempore excitauit: adeò, quòd ad depreßionem & eradicationem Sarra-
fœdæ nationis, in citerioris Hispaniæ partibus existentis, vnâ cum magnifico principe re-
læ communi consanguineo, votis suis & nostris vnanimiter concordatis, iam a-
limus vires nostras. Super præmissis autem omnib & singulis præscriptis M. Arnoldus
, ac scriptis suis, de intentione & nostro proposito Fraternit. V. clariùs informabit. Vos
harißime Frater, vestrum huiusmodi propositum virtute constantiæ prosequamini con-
bus, ac viriliter & perseueranter confirmetis, verbum Euangelicum intuentes, quod Sal-
ıdi sic protulit: Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno
nè expeditis (agente illo, cuius negotium agitur) depreßionis & eradicationis præscriptæ
is negotijs, quorum exitum cum Dei gratiâ felicem expectamus, & proximum, confiden-
qui cuncta bona opera promouet ac prosequitur, & finis prosperitate concludit: tene-
ter, quòd idem taliter ordinabit, quòd nos & vos conueniemus in vnum, receptis mu-
is gaudijs, & ad effectum præscripti sancti operis effectualiter procedemus, scituri nos viā
cogitationib. inuenisse, quam credimus ad promotionē & prosperitatē domus vestræ, &
ıs laudabilis desiderij profuturam, & multùm fructuosam, quod nulli viuenti præterquàm
Arnoldo expreßimus: ob quam causam eundem in his partib. aliquandiu deliberauimus
m. Qui, ex quo prædictæ viæ in certo tenebimus negotium (in cuius tractatu personas quas-
riâ Romanâ vel circiter existentes vtiles & necessarias expectamus) vestram adibit præsen-
mnia vestris sensibus clariùs & perfectiùs intimabit. Deniq; de statu vestro, quē Dominus
tet prosperum, affectantes plurimùm informari, vestram fraternitatem mentali affectione
us, inde nos nunc & sæpius informetis: nostrum autem vobis felicem esse ac prosperum a-
nâ misericordiâ, præsentibus nunciamus. Datum Barchinonæ 3 idus Iunij, anno 1300.

Henricus de Gandavo, de scriptoribus Ecclesiæ. 1290.

Vilhelmus de S. Amore, oriundus ex Burgundia, scripsit librum inuectiuum in ordines tā fratrūm Prædicatorum, quàm Minorum, conatus ostendere per scripturas, Ecclesiam
nes non debuisse admittere. Reclamantibus autem prædictis fratribus tam verbis, quā scri-
etiam eidem M. VVilhelmo plurimi consentirent, ex studijs partium orta contentione ad
ostolicam appellatum est. Sed Papa de consilio fratrum, damnato M. VVilhelmo, cum
ulo prædictos ordines approbauit. Imp. 105 Rud. Pp. 196 Nicolao 4.

Guilhel-

1290.

Guilhelmus Peraldus episcopus Lugdunensis.

HIc edidit summam virtutum & vitiorum, in qua inter alia etiam detestabile vitium Symo
scribit. Primum est, quòd Symoniacus vendit Deum. Et hoc dupliciter: primò, quia
gratiam sancti Spiritus. Vnde super illud Ioan. 12. his qui columbas vendebant &c. dicit
Spiritus in columba apparuit: vnde per columbam Spiritus accipitur, quem Symoniaci ve
sed Spiritus sanctus Deus est. Vendunt ergò Symoniaci Deum.

Aliter etiam vendunt Deum, dum Christum in Sacramento altaris vendunt pro pecun
brando. Nec est parua contumelia ista. Non est aliquis ita pauper in mundo, qui non n
indignaretur, si quis vellet ducere eum ad forum, & ibi venalem exhibere tanquam ium
suum: quanta ergò contumelia est Deo, cùm ipse venalis exponitur ab his, à quibus præcipuè
randus esset. Sufficere deberet talibus, quòd Christus semel pro peccatis eorum venditus e
ditores isti deteriores videntur esse Iuda in his quinque:

1. Vendunt Immortalem, & iam glorificatum: quoniam Iudas vendidit mortalem, &
tu humilitatis. Maior autem contumelia est, quæ fit alicui in statu honoris, quàm in statu
litatis. Vnde contumelia illata Militi maior est, quàm si inferatur domicello.

2. Nec semel tantùm eum vendunt, vt Iudas, sed plùsquàm centies.

3. Minori etiam pretio eum vendunt quàm Iudas.

4. Credunt etiam eum Deum esse, quod non credebat Iudas, cùm vendidit
narijs.

5. Iudas etiam cùm de suo peccato pœnituit, pœnitentia ductus reddidit 30 argente
bus Christum vendiderat: sed Symoniaci ad pœnitentiam induci non possunt, vt ea restitu
per Symoniam acquisiuerunt.

Forsan ergò non inconuenienter quis ex illorum Euangelio iuris Canonici C. peccatum
iuris in 6 inferat: si peccatum non dimittitur, nisi ablatum restituatur, ipsos salutem ætern
ficulter consecuturos.

Idem. Clerici de portione pauperum volunt thesaurum facere, vel possessiones acquire
ipsi pauperes fame & frigore moriantur.

Idem. Fatuitas est eorum, qui de ejs, quæ sibi abundant, eleemosynas faciunt post mo
non potiùs ante mortem. Eleemosyna enim ante mortem facta est velut lucerna, quæ præfe
mini, custodiens eum ne cadat in foueam inferni. Eleemosyna post mortem facta est qua
na, quæ fertur homini post tergum, quæ non custodit eum à casu foueæ. Si enim in peccato
li decesserit, nulla eleemosyna, quæ pro eo fiet, liberabit eum ab inferno. Vnde eleemosyna
aliquo in vita ipsius, valdè melior est, quàm illa, quæ fit post mortem.

Idem. Si necesse sit, poterit quis plures missas propter nuptias celebrare: ita tamen, qu
quam propter aliquam necessitatem debet celebrare nisi duas: nec ob duas etiam causas, a
nis, vel cupiditatis: quia tunc est peccatum mortale. Quòd autem cupiditas pluralitatem
rum adinuenerit: videri potest ex hoc, quòd ille, qui habet duas tenues Ecclesias, in vtra
missam celebrare: cùm horas canonicas vix in altera earum velit dicere: cuius rei alia causa
detur esse, nisi quòd ad missam offertur, ad horas canonicas non.

Idem. Si nihil offerretur celebranti, sicuti nihil offertur laico communicanti: nu
fuisset pluralitas missarum introducta in Ecclesia Dei.

Sic moris fuit secundum Herodotum, ad placandos Deos Gentiles munera offerre:
sus ampla donaria ex solido auro Apollini obtulisse fertur. Alijs, quibus argentum non era
mijs apud Plutarchum, vt eò munificentiùs offerrent, ad hoc furari licitum erat: vnde
hoc est, Lucrio nominatus est Apollo, quòd oracula ad lucrum daret. Sicut quoque Pyth
cunia corruptam oracula Philippo & alijs reddidisse, testatur Gyral. & Cæl. Rhod.

Quia igitur olim Romani bella gesturi de parte prædæ aliquid numinibus pollicebant
eum finem eos ædificasse constat templum proprium Ioui Prædatori: vitio verti Papæ non
quòd hodie gratis sine pecuniâ Missam & sacra non administrat. Non enim nouo hoc fa
hæreditario iure à veteribus, quorum vijs insistere decet, & laudabile est, accepit.

Idem. Multiplicatio altarium absque necessitate facta est, non ex deuotione, sed ex cu
Vnde Oseæ 8: Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt ei aræ in delictum.
offerent, immolabunt carnes & comedent, & Dominus non suscipiet eas. Mira insania e
altaria multiplicentur ad peccandum, quæ purè deberent fieri ad Deum placandum. Corp
minicum super huiusmodi altaribus ex cupiditate immolatum, à Deo non suscipitur: quan
operationem immolantis.

1290.

Potho presbyter Promiensis in lib. 3. de statu domus Dei.

INsignem Potho monachorum perstringit hypocrisin inquiens: Omnis gloria eorum a
nos verò interiùs vacui virtutibus, exteriùs imaginem quandam sanctitatis depingimus

ribus obseruantiis instituendis, commutandis, renouandis, & inquietis semper distentio-
nimis ab intimæ theoriæ dulcedine alienatis occupemur. Ecce gloriam nostram in ore ho-
ponimus, & gloriam veram, quæ testimonio conscientiæ commendatur, minimè habe-
Hinc est, quòd his temporibus periculosis inopia nos eò angustat spiritualium, cùm exu-
pia rerum temporalium. Ecclesia enim in hoc tempore diuitiis maior, virtutibus minor
: vnde refrigescente iam in multis charitate, cœleste in nobis euanescit desiderium, atque
irtutum studium ad appetitum conuertitur rerum transeuntium. Quocirca de statu tem-
ostri, in quod fines seculorum deuenerunt, Ecclesia in verbis Cantici lamentando conque-
Ecce, ait, in pace amaritudo mea amarissima. In prioribus seculis, quando persecutionis
catholicam fidem oppugnabat, amara erat amaritudo Ecclesiæ. Deinde maior, cùm hæ-
rauitas doctrinam veritatis peruersis dogmatibus corrumpere conabatur. Nunc verò
pax esse videtur, quando nec persecutor manifestus sæuit, nec hæreticus in verba malitiæ
pit, amaritudo amarissima sentitur. Est enim molestissimum hypocritarum genus
mesticos parietes inclusum, cum amicis & domesticis Dei habitans, solo habitu exterio-
li contemtum præferens, monasticæ conuersationi se ingerens: quod eò acriùs membris
nocet, quò minùs vitari potest. Et reuera hæc est amaritudo amarissima, quando pax
est à persecutoribus & hæreticis, qui apertè sæuiunt : sed non est pax à domesticis qui
nt, qui religiosorum quidem numero admixti sunt, sed veram religionem execrantes, do-
nt in conspectu Domini, vt inueniatur iniquitas eorum ad odium. Cùm enim omni vir-
riùs sint destituti, sola imagine sanctitatis exteriùs nitidi, intuentium oculos fallunt: quia
n gloriam quæ ab hominibus est, quærunt. Iam mysterium iniquitatis in his operatur.
put illorum Antichristus adueniat, &c. Imperatore Rudolpho Habspurg. Papa Nico-
to, vt suprà.

Fr: Robertus Gallus. 1290.

ro visionum suarum de Papa loquens in Dei persona ait : Quis posuit idolum hoc in se-
à, vt imperaret gregi meo? Aures habet, & non audit clamorem plangentium, & de-
ium ad inferna : clamorem buccinæ & tonitruorum tremendas voces exsuperat vlula-
n. Oculos habet, nec respicit abominationes populi sui, & debacchationes voluptatum
quanta maligna operatur populus eius coram me, nec videre ea vult, nisi congregare
eis thesaurum. Os habet, & non loquitur dicens : Constitui super eos qui loquantur
, sufficit, vt per me vel alios faciam bona. Væ idolo, væ ponenti. Quis æquabitur
o in terrâ? dicens : Quis me subiiciet? Nunquid domus mea nobilibus terræ copulatur?
superexcellentior sum, equites equitantes seruiunt mihi. Quod non consueuerant pa-
, fit mihi. Ecce domus mea sternitur argento, aurum & gemmæ sunt ornamentum
Imp. 105. Rod. Hapsp. PP. 196. Nicolao 4.

Idem prædixit ibidem, Deum puniturum esse cleri simoniam & auaritiam tanta peste, vt
uine fluant : quod & factum est. Nam cùm plurima cadauera in vnum tumulum
entur, seque inuicem suo onere comprimerent, adueniente etiam maiore pluuia, copio-
x eis sanguis profluxit. Cat.
m de bello contra Saracenos gesto loquens, Hierosolymam captam, ait, ipsa hora qua
crucifixus est.

Idem, Factum est, inquit, dum eram in eadem ciuitate in domo cuiusdam domini
, loquente me cum quibusdam, vidi crucem quandam perlucidam de argento, ad mo-
cis comitis Tholosani : sed poma illa duodecim, quæ sunt in brachiis crucis, erant sicut
poma vilia multùm, quæ proiicit mare, & dixi : Quid est hoc Domine Iesu? Dixit.
e spiritus : Crux hæc, quam vides, Ecclesia est, quæ futura est lucida per mundiciem vi-
a per claram vocem prædicationis veræ Veritatis. Solicitus dixi : Quid ergò significant
vilia? Et dixit: Humiliatio Ecclesiæ futura est.
Idem. Iterum & alio die idem operis me agente, fui videns in spiritu : Et ecce vir eius-
itus circuibat, panem delicatum portans in humeris, cum vino optimo: dependebantq;
vinum per latera eius, ipse verò tenebat manibus lapidem oblongum durissimum, den-
ens illum, vt famescens circa panem agere solet, nihil autem agebat. Et de lapide egre-
r duo capita serpentum : & instruebat me spiritus Domini dicens : Lapis hic quæsti-
tiles & curiosæ sunt, in quibus famescentes laborant, animarum substantialia relinquen-
dixi : Quid ergò capita illa dicunt? Et dixit : Nomen vni Vana Gloria, alteri Religi-
ipatio.
dem. Serpens varicosus, qui dominari quærit, cùm primatum carnis suæ habuerit, &
incuruati fuerint filii matris eius, abscindetur: quia nimiùm eleuatus est, & quærit no-

men magnum in terra dicens: Eleuatum est nomen meum, & domus patris mei in t meo super omnes anteceſſores meos: nomen regnantium in terra aſſumam mihi. Ecce p mea magna nimis ſuper omnes vicinos meos. Et dicit, inclinati ſunt ante me: qui a matris meæ orti ſunt. Ecce ego ſuper eos obtineo principatum. En ego ſolus regno in t non eſt, qui mecum regnet. Poſſeſsio mea creuit. Filii mei multiplicati ſunt. Optimat ſeruiunt mihi. Feriam contra inſontem conſilium, & ſatrapas contra eum requiram. conſilium, quomodo eum ſubiiciam. Augebitur enim theſaurus meus. Multis egeo: q gnum eſt nomen domus meæ in terrâ.

Idem. Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo, cùm in A ciuitate morarer, accidit vnâ dierum, quòd poſui me in lectulo, vt quieti tempus darē: & fac dum adhuc vigilarem, Spiritus Domini aſſumſit me in ſpiritu, & ſtatuit in ciuitate Rom tra fluuium Tiberis, proſpiciensque vltra fluuium vidi cathedram ligneam antiquam va cuam. Et ecce à parte, vnde fluuius egreditur, venit linteum album, laruam habens h intus autem vacuum, & in cathedra poſitum eſt. Illoque amoto, poſita fuit ibi imag Mariæ cum filio, argentea.

Hæc dum inſpicerem, duxit me Spiritus ad Lateranenſe palatium, & poſuit me ticu ante ſedes Porphyrii: vbi dicitur probari Papa, an ſit homo maſculus. Et omnia plena erant: & viuens ibi non videbatur. Et ecce ante ſancta ſanctorum vidi arur groſſam, & vltra modum aliarum altam, ſecundum altitudinem hominis magni. Et in e bat ſe ſerpens ingens cum impetu magno, cuius caput ſupra tectum erat, quieuitque b bis vltra impetum fecit.

Cumque mirarer ego, quid hoc eſſe volebat, dixit mihi Spiritus, qui ſta dexteram meam, & qui me illuc adduxerat: Serpens hic Antichriſtus eſt: & ſubitò è iud dicium eius. Et ecce proſtratus eſt in pauimento ad modum vnius trabis liuidi coloris, eum infinitas gladiorum, lancearum, tabellarum, & omnium inſtrumentorum, quæ fieri poſſunt, quæ non exprimo, cùm nuſquam ea viderim, ſed nec lingua humana pote primere. Conuerſus eſt autem ſerpens in rotam terream, attritusque eſt diuerſis ge gladiorum.

Idem. Factum eſt autem die craſtinâ, dum in Eccleſia ſancti Victoris in altar Mariæ miſſarum ſolennia celebraſſem, depoſitis ſacris veſtibus, more ſolito, me in oratio ſtraui, vt Domino Deo meo gratias exhiberem, dumque redderem, vidi ſanctum Petru ſtolum, purpuralibus rubeis indumentis indutum, tyaramque in capite. Et ecce hirſu comtus, & iratus apparuit, tenens claues magnas ferreas in manu ſiniſtra. Cumque inſ ad dextrum eius, vidi brachium eius dextrum nigrum, ſiccum, & quaſi aridum: mir dixi: quæ ſunt hæc Domine IESV? Dixitque ad me Spiritus, qui hæc mihi monſtrabat à ſtans, pars dextera Eccleſiæ nigra, ſicca, & quaſi arida facta eſt.

Idem. Orabam flexis genibus, erectâ facie ad cœlum, iuxta altare ſancti Iacobi, P dextris: & vidi quaſi in aëre ante me corpus vnius ſummi pontificis, albis ſericis indut nebatque dorſum ad Orientem, eleuatis manibus ad Occidentem, ſicut ſolent ſacerdotes ſta agunt miſſarum ſecreta, nec videbatur caput eius: diligentiusque intuens, an eſſet omni
1291. capite, vidi caput eius aridum, macilentum, ac ſi eſſet ligneum. Dixitque Spiritus Domi tum Eccleſiæ Romanæ ſignificat.

Ioannes Maria Polutianus Italus, Carmelita:

& Alb. de Drepano.

SCripſit hic illius vitam, & inter alia refert: Mariam ex nobili genere in Sicilia natu reditate pauperibus data, nihil præter vnicum Chriſtum ſibi reſeruaſſe, & ſæpiſsimè d nimis auarum eum eſſe, cui Chriſtus cum ſuis bonis non ſufficiat. Vnde munus illi à De liare conceſſum fuit, vt plures ad Chriſti fidem conuerterit Iudæos, quàm quiſquam alius c nator tunc viuens. Compoſuit ille homelias de piis moribus, de timore Dei, de amo terno, de patientia, de mundi contemtu, de fallaciis diaboli, & ſimilibus. Obiitque t quinquagenarius anno Domini 1292. Meſſanæ, apud Carmelitas ſepultus: de quo Mantuanus lyrico carmine ſic cecinit:

Semper à curis animum caducis
Flexit ad vitæ studium beatæ:
Risit humanæ genus omne laudis,
Risit honores.
Peruigil somnos abigens inertes,
Vel pios ibat manus in labores,
Vel reuisebat meditans vtrumq;
Lingua volumen.
Ibat in casus patienter omnes,
Prosperam sortem tulit & sinistram,
Sicut inuicto scopuli marinos
Pectore fluctus.

Imp. 106. Rudolpho. Papali Sella vacante.

Periurii pœna. 1291.

...ta fuit in Hatstatt manus integra in modum iurantis, alio corpore putrefacto. Et cùm secundariò sepelire voluissent, guttæ sanguinis emanabant, & propter hoc eam secundarè noluerunt. An. Colm. Imp. 105. Rud. PP. 196. Nicolao 4.

Tartari baptizati. 1292.

...intus Cham in Tartariâ baptisatus fuit cum tota familiâ. Deinde exercitum duxit in Palæ...inam, habens in vexillo Christi crucifixi imaginem. Guilhelm. Nangiac. Imp. 106. A... Papali Sella vacante.

Aliud periurium punitum. 1293.

...Rapolsstein Rex Romanorum recedebat, & circumduxit Sculterum Columbariensem in ...â residentem, & manum cum tribus digitis erectam habentem, suum sic periurium de...ndo. An. Colm. Imp. 106. Adolpho Nass. Papali Sede vacante.

Præstigiæ dolosæ. 1294.

...o 1294. Petrus Eremita præfuit mensibus 5. diebus 9. In primo Consistorio dum strictè ...ormare vellet Ecclesiam Romanam, vt aliis exemplo esset clerus illius, tantum incurrit in...nis, vt delirum & fatuum susurrarent. Quorum vnus non re, sed nomine Benedictus, ...quendam cubiculo Papæ, qui facto foramine per fistulam multis noctibus insonabat, ve...s quispiam: Cælestine, Cælestine, cede: Negotium supra vires est. Perdiu quoque ei ...t, vt cedendo saluti suæ consuleret. Mass. libro 17. Imperatore Adolpho. Papa Cælesti...o.

Bonifacius octauus Papa 198. 1295.

...es mundi principes, communitates, & personas singulares, Romano Papæ vnâ iuris...tione subiectos esse dixit: referente Marsilio Patauino. Imperatore 106. Adolpho. Pa...à.

...m in prooemio Sexti Decretalium. Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quam inperscrutabi... prouidentiæ altitudo vniuersis, dispositione incommutabili, prætulit Ecclesiis, & totius ...cipuum obtinere voluit magistratum) regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, ...meditatione vrgemur.

De electione in 6. *c.* 17. *tit.* 6.

...malitia Romanorum Ioa. Mona. remittit ad Ro. 1. & ponit, quòd de eis scripsit beatus ...nar. ad Eugenium, quod etiam in spec. hist. videre potes, libro 29. cap. 73. Dicebat et...oannes Mona, quòd Roma fundata à prædonibus, adhuc de primordiis retineat, dicta ...asi rodens manus: & versum ponit:

...Roma manus rodit, quos rodere non valet odit.

Ioannes Andreæ.

Ex vita Bonifacii 8. *quæ extat in* 6. *Decret.*

...IFACIVS OCTAVVS, natione Hernicus, patria Anagninus, Benedictus Caie...us antè vocatus, Neapoli pontifex creatur in vigilia Natalis Domini, anno millesimo du...

centesimo nonagesimo quarto. Vir quidem doctrina & experientia rerum insignis (di
in curia versatus) fuerat, & per omnes dignitatis gradus ad pontificatum, non tamen sin
tionis crimine, peruenerat. Nam dum esset sancti Martini in montibus presbyter Car
adeò dignitatem pontificatus exoptauit, vt nil ambitione & fraude prætermiserit, quod
rem consequendam pertinere arbitraretur. Tantæ præterea arrogantiæ fuit, vt & omnes f
contemneret, & gratias à Nicolao quarto & Cœlestino quinto factas reuocauerit. Gi
quoque mirificè persecutus est. Hinc oritur illa inter pontificem & Columnenses Gibellin
tentio, qui etiam Anagniæ contra pontificem factionis suæ partes fouebant. Hos itaque
mè verò Cardinales duos, Petrum & Iacobum eiusdem familiæ viros insignes, calumniar
quòd thesauros Ecclesiæ in morte pontificum diripuissent, quodque libellos famosos c
parsissent.

Ibidem. Sed pontifex Ierosolymitanam expeditionem iampridem meditatus, Ap
sem episcopum ad Philippum regem Francorum mittit, qui hominem ad eam rem coho
is itaque eò profectus, cùm nil precibus impetraret, minas insuper addidit. Hanc itaque
ratus Philippus hominem subitò in carcerem conijcit. Quod vbi Bonifacius resciuit, e
misit Narbonensem Archidiaconum, virum certè insignem, qui pontificis nomine F
mandaret, vt missum faceret episcopum Apameensem: id si non impetraret, diceret, a
bus omnibus, regnum Franciæ ad Ecclesiam deuolui ob contumaciam Philippi, & viola
gentium: adderetque anathema, & omnes Francos à iuramento regio absolueret. Feci
quàm diligentissimè Archidiaconus, ac regem compulit, episcopum Apameensem dimitte
autem aliqua ex parte iniurias sibi à pontifice illatas vlturus, edictum proposuit, ne qui
regno suo Romam proficisceretur, vt eò pecunias mitteret.

Ibidem. Interim verò Philippus rex Franciæ Bonifacij arrogantiam iniquo animo fe
bito apud Parisios Ecclesiasticorum & nobilium magno conuentu, cõmemoratisq; iniur
nifacio acceptis, eiusque ambitione & malis artibus ad occupandum pontificatum, qu
stè teneret, ad sedem apostolicam tum (vt ipse dicebat) vacantem, futurumque concil
pellauit. Qua quidem re percitus Bonifacius, habito generali concilio, eius regnum
Imperatori subijcit, quem in initio pontificatus sui repulerat. Tum verò Philippus su
hominis domiturus, Sarram Columnensem in portu Massiliæ cognitum, à piratis red
cum Nogaretio Gallo equite fidissimo Romam mittit hac ratione, (vt ipse palàm dicebat
pellationem suam publicaret. Verùm ei longè alia mens fuit. Nam Sarra seruili habitu
ingressus, collectis vndique amicis, Nogaretium cum ducentis equitibus Gallis, mercede
ctis è militia Caroli Valesij, Ferentinum præmittit, qui inde ei, si opus esset, auxilium fer
verò Anagniam clàm noctu ingressus, adiuuantibus Gibellinis quos Bonifacius diu mul
vexauerat, pontificem nil tale metuentem in domo paterna, refractis valuis, capit, cap
Romam perducit: vbi quinto & trigesimo die pòst dolore animi confectus perijt, pon
sui anno octauo, mense nono, die decimoseptimo: sepeliturque in basilica Petri, sepulc
antea extructo: quod quidem adhuc extat in sacello à se condito, opere vermiculato.

Ibidem. Moritur autem hoc modo Bonifacius, qui imperatoribus, regibus, prin
nationibus, & populis terrorem potiùs, quàm religionem inijcere conabatur: quique
gna & auferre, pellere homines ac reducere pro arbitrio animi conabatur, aurum vndiq
quisitum plùs quàm dici potest, sitiens. Discant itaque huius exemplo principes omnes t
giosi quàm seculares, præesse clero & populis non superbè & contumeliosè, vt hic de qu
mur, sed sanctè & modestè, vt Christus rex noster, eiusque discipuli, ac veri imitatores:
lint à populis amari quàm timeri, vnde tyrannorum pernicies oriri meritò solet. Platina.

De sententia & re judicata c. f.

NOs tam ex superioritate (quam ad imperium non est dubium nos habere) quàm ex
te, in qua vacante imperio imperatori succedimus, & nihilominùs ex illius plenitud
testatis, quam Christus Rex regum & Dominus dominantium nobis (licet immeritis) i
na beati Petri concessit, sententiam & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis secu
vel occasione ipsorum, de fratrum nostrorum consilio declaramus, fuisse ac esse omninò i
inanes, nullumque debere aut debuisse sortiri effectum, seu nocumentum vel noxam af
quam, vel quomodolibet attulisse.

Ne sede vacante. Extrauag.

VAcante sede imperiali, cùm iurisdictio ad papam deuoluatur, sub pœna excommu
nis hîc prohibetur, quòd nullus tunc nomen vicarij imperatoris vel alterius cuiuscun
ficij retineat, assumat vel resumat, nullusq; ei obediat, vel auxilium præbeat: aliâs excom

personas, & interdictum in terras (nisi inter duos menses resipuerint) profertur. Tandem us huius processus publicandi exprimitur h. d.

Anni Iubilæi.

Via sub Bonifacio 8. anni Iubilæi maximè cœperunt florescere, de eorum conditione quædam dicenda sunt. Publicis diplomatis Papæ diuulgabatur per vniuersum mundum, omnis, qui hoc tempore veniret Romam, consecuturus esset certò omnium peccatorum renem & vitam æternam. Verùm qui ad hanc gratiam accipiendam Romam concesserunt, portuit ex mandato Papæ & data fide, commorari ibi dies quatuordecim, & interea quotiquentare templa Sanctorum.

Quibus verò tam diu ibi durare integrum non fuit, Pœnitentiariis id significârunt: & sui veniam pecuniâ redemerunt. Interrogati enim, quot dies iam perseuerassent, quantos ntus victui, & aliis necessariis singulis diebus impendissent, quantique adhuc vsque ad comem 14. dierum eis exponendi essent, tantos cogebantur expendere Pœnitentiario: & ita n licebat cuiquam discedere.

In templis erant gazophylacia, quæ thecas pœnitentiarum vocabant, ibi quis confessioa enumerare speciatim omnia peccata tenebatur: quorum factâ æstimatione, Pœnitenpro singulis magnum precium postulauit: at Confessor tantum numerare recusans perit cum Pœnitentiario ad rixas & iurgia, donec inter vtrosque conueniebat, quantum pro s peccatis esset erogandum: sic precio peccatorum quorumuis, adulterii, homicidii, depe, blasphemiarum, sacrilegiorum veniam & licentiam mercari cuique permittebatur. Qui cuniam numeratam non habebant, illi tunicas, arma vel annulos, aliaque chæmylia offedonec licitationi satisfecissent.

Sancti verò purpurati Ecclesiæ patres Cardinales, vt etiam ad se pars prædæ redundaret, asione cauponibus, lenonibus & hospitibus omnium locorum & viarum passim sua exis pretii vina & frumenta maximo vendiderunt: sicq; amplissimum lucrum contraxerunt. vide suprà iudicium Chrysostomi sub anno 410. statim ab initio.

Sed & hæc illorum cautela, & ad corradendas pecunias techna notanda venit: Quando es Iubilæi vbique locorum indulgentias suas omnibus, qui essent profecturi Romam, satis icârunt, adeoque iam multorum illud iter pollicitorum nomina in albo habuerunt, post num atque alterum illam sententiam nonnihil moderati sunt, & alio modo torserunt dios, qui vel valetudinis, vel negotiorum, reique publicæ vel priuatæ & domesticæ causâ Romam peruenire commodè nequirent, nihilominùs indulgentias & gratias illas confee, si æruscatori tantum soluant pecuniæ, quantum in abitu & reditu, Romæque per quatudies fuisset insumendum. Plutonis igitur hodierni Papæ imitatores sunt, non Moysis, ris Ecclesiæ Rectorum. Nam cùm populus Exodi trigesimo sexto olim plus offerret, quàm et, præconis voce plus offerri vetabatur: hodie contrà præconis voce iuberis, vt vel semas, vel æternâ vitâ priueris.

Licet autem hic Papa Bonifacius primus fuerit, qui Iubilæum instituit: ac per hunc reem omnium peccatorum aliis omnibus denunciârit, tamen ipse captus à Dominis de Co& dimissus, tantam iræ concepit rabiem, vt hoc in seipsum furore conuerso, ampliùs cipere nollet, nec inimicis suis remittere. Verùm periit non secundum Christi, & Sancti ecessoris sui, & antitypi doctrinam & exemplum, qui irasci nemini, sed ignoscere, orare, nnia pro quibusvis, etiam infensissimis hostibus suis, iusserunt.

De eodem.

ant hæc in Italia cum magno prouinciæ detrimento, Pontifice nullibi ad pacem conficiiam, auctoritatem suam interponente. Et ne existimares, tunc Deum cum hominiem habuisse, tantus repentè terræmotus exortus est, quantus nunquam antea: quo quiltis diebus per interualla plurima durante, ædificia passim corruêre. Reatæ Pontifex tum tota curia, at veritus, ne ruina ædificiorum opprimeretur, casulam quandam ex tabulalibus in medio claustro fratrum Prædicatorum, prato admodum lato, ædificari iussit: eooco aliquandiu resedit, licet horrida sæuiret hyems. In celebritate namque sancti Andreæ turbatio exorta est. Apparuit tum quoque cometes, magnæ alicuius futuræ calamitatis n.

Bonifacius 8. Gregorius 9. Ph. Francus, Ioan. Calderinus, Albericus de Rosate.

CAmpanæ adiurantur & baptizantur,& eis in baptismo susceptores siue propatres adhi qui restim quo alligatæ sunt, tenent, & ad ea, quæ à suffraganeo campanæ interrogan men subiungere coguntur. Tum Campanæ vestiuntur nouo indumento, & adiurantu pulsionem omnis diabolici insultus, ad salutem animarum defunctarum, præsertim si diui & facilè Campanarium sustentare possunt. Item Campanæ tam sanctæ sunt, vt si Ecclesia pulus aliquis sub anathemate est, signum eis dare, magnum sit piaculum: sicut à Papis Bo octauo,& Gregorio nono institutum fuit. Bonifacius octauus in C. Alma mater. parag. mus. De sentent. in 6. Et Gregorius nonus. Ea permittimus. In Decretal. de sententia municationis. Videatur etiam Phil. Francus super prædict. Can. Alma mater. Num. 4. & nonistæ. Quantumuis ex gratia iudultum fuerat AueMaria tum pulsare, velut docet I Calderinus in Tract. de interdictis in 1. part. Num. 97. Et hæc ludicra omninò non fur Doctor Albericus de Rosate in Dictio. super verba Campanæ recenset, maximam fuisse inter chos litem, diuque in foro disceptatum, quis ordo primus AueMariæ signum dare debeat, diu multumque res ventilata fuit, tandem hæc sententia ferebatur, vt qui primus surrexisse primus signum daret campanâ. Baptizationem Campanarum instituisse scribitur Ioan qui magnam Campanam ad Ioannem Lateranensem de se denominari voluit.

Terræmotus.

1295. TErræmotus hoc anno in Valesia quatuordecim castra pro parte destruxit, & crucem culi turris Ecclesiæ maioris deiecit, & in diuersis locis plurima deuastauit. An. Colm. ratore 106. Adolpho. Papa 198. Bonifacio 8.

Eodem terræmotu in Curia, montes scissi, petræ fissæ sunt, plures campanæ seipsa uerunt, quinque castra penitus destructa, plura verò fissa sunt, & domus multæ collapsæ. Po duos fuisse motus vnâ septimanâ, plurimi retulerunt. Ann. Colm. V. S.

Fœcunditas portentosa.

EOdem anno in Alsatiæ Valle (Albrechtsthal) in vna domo mulier peperit vna nocte d eros: duæ vaccæ, vtraque duos vitulos; catus catulum; canis caniculum; scropha po plurimos. Ann. Colm. Imp. & PP. V. S.

Ph. Franchus Senensis.

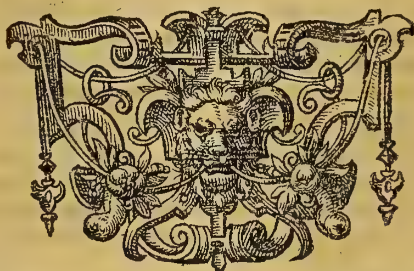
1296. FRanchus Senensis Italus, eques olim auratus, postea sectæ reclusus, vir abstinentissim monachos porcos impinguatos vocare solebat. Hic obiit anno Domini 1296. & eius ris media pars Senæ, media Cremonæ seruatur, vt est in hoc disticho:

Franchus eques Italus, Carmeli ex gente reclusus,
Cuius habent corpus Sena Cremona simul.

Imperatore & Papa vt suprà.

Clericus castratus.

1297. CIrca natiuitatem Domini fuerunt cuidam Clero in ciuitate Basiliensi, virilia, propter dam iuuenculam, detruncata, & suspensa in medio ciuitatis. Ann. Colm. Imp. & PP.

Or

Ordo Cœlestinorum.

1297.

HVius autor est Petrus Maroneus, (postea ad papatum promotus Cælestinus quintus dictus fuit) qui adolescens vixit in Eremo. Sacerdos deinde Romæ aliquandiu cùm esset, iterum in Eremum concesit: & cum aliis multis, qui eum sequebantur, Benedicti Regulæ se subiecit. Vestitus, vt Francus scribit, fuit per totum cæruleus.

Sanctitatis eius fama cùm Romam venisset, ad pontificiam dignitatem inuitus etiam pertrahebatur. Vbi cùm vitam sacerdotalem planè corruptam conspexisset, strictamque reformationem instituere constitueret, delirum, fatuum, indignumque tali officio eum proclamârunt. Benedictus igitur Caietanus quendam subornauit, qui per fistulam, ac si esset Angelus, in Papæ cubiculum directam fraudulenter insonabat: Cœlestine cede, si saluus esse cupis. Relicto igitur Papatu ad Eremum rediit. Sed impostor ille Benedictus Papa post eum, metuens, ne propter sanctitatem iterum ad Papatum reuocaretur, tutius putauit eum carceri perpetuo includere: in quo miserè mortuus est. Vincentius, Sab. Massæus, Nauclerus, Polyd. Bal. Hosp. Imp. & PP. V. S.

Portenta.

1298.

...c anno Bonifacius Papa dum altari, diuina celebraturus, astaret, subitò terra horribili mo-...u & stridore concitatur, parietes basilicæ quatiuntur, lapides collisi ad inuicem discecantur, ...corruit, fugamque init. Sig. Gemblacensis. Imp. 107. Alberto 1. PP. V. S.

Apparitio Christi.

1300.

...tio Nonas Iulii, hoc est, quinta die apparuit sub crepusculum in Columbaria pluribus vi-... ac mulieribus, sub Luna maiestas Dei, sedentis in cathedra quasi in iudicio, habentisq; ...o ex vtraque parte gladium euaginatum procedentem, ac populum atrociter iudicantis. ...om. Colm. Imp. 107. Alberto 1. PP. 198. Bonifacio 8.

De Paparum cum Imperatoribus concordia.

Imp. 107. Alberto 1. PP. 198. Bonifacio VIII.

...dulpho Patri à sublato Adolpho Nassouiensi, in Imperio succedens Albertus eius nominis ...rimus, licet eadem erga pontificiam sedem obseruantia, qua pater, esset: tamen atrocißima ...ii octaui conuicia effugere non potuit. Siquidem cùm pro more electionis suæ confir-...em à Pontifice per Oratores peteret: Malefacius iste ense accinctus, coronaque imperi-...tus in publicum prodiens, tyrannica voce clamauit: EGO sum Cæsar & Pontifex. Ac ...bundus electionem, quæ sine sua autoritate facta esset, vt friuolam & nullam reiiciens, & ...ationem recusans, Albertum contumelioso opprobrio homicidam appellauit. Ac etsi ...rauißima discordia inter Malefacium & Philippum Franciæ regem, qui pontificem domi-...um agnoscere nollet, exorta, mutato clypeo (vt dicitur) Imperatorem Albertum appro-...umque de regno Franciæ per literas inuestiuerit, rege Franciæ in publico consistorio ex-...nicato: tamen cùm Albertus, se contra regem Franciæ nihil moturum diceret, nisi sibi ... hæredibus regno & imperio confirmato: Papa, quò virus animi reconditum prode-...ogantißimè ei respondit: Non futurum id Iezabele viuente. Hoc nomine fœminam ...simam Elizabetham, vxorem Alberti, filiam Meinhardi comitis Tyrolis, & Cunradi-...s quondam Sueuorum sororem ex matre, denotans: eamque vt cleri persecutricem ...simam, contra diuinæ legis mandata, ob fratris maiorumque res contra pontifices ge-...ntumeliosè proscindens. Haccine modestia tu quoque Petre, cum Nerone tuo agere, tali-...itu coram ipso incedere, teq; iactare solebas? O stupendam successoris tui vesaniam. Et hic

eſt ille Malefacius octauus, qui regna & imperia in ſua manu eſſe arbitratus, vtrumque gl
vſurpauit, & totius mundi dominum haberi ſe, voluit: & clauigerum cœli ſe eſſe, in ſuperb
riatus à nemine iudicari debere, promulgauit, quamuis innumeras ad inferos animas ſecum
ret. Schardius ex Vrſperg: Nauclero, Cuſpiniano, & aliis.

1300. *Ex veteri membrana monaſterii*
Zuifalten.

NOrdo 20. libras argenti dedit pro redemtione animæ ſuæ. Imp. 107. Alberto 1. Pap
Bonifacio 8.

1300. *Petrus Caſsiodorus.*

PEtrus Caſsiodorus Italus, vir nobilis, & chriſtianè eruditus, monitorias ſcripſit ad Ang
Eccleſiam, ne ampliùs ferrent, ſed omninò à ſe reiicerent Romanorum Pontificum iug
tyrannidem. Libellus incipit: Cui comparabo te, &c. Imp. & PP. V. S.

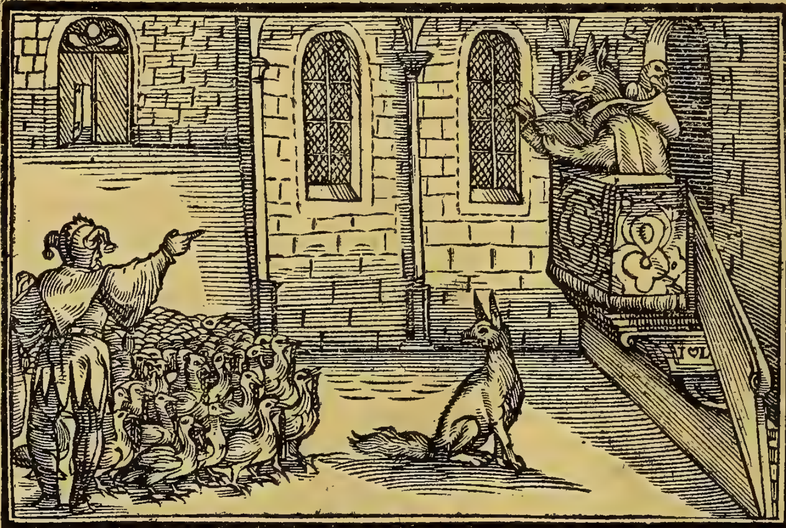
1300. *Meffretus in hortulis Reginæ.*

CÆſarius monachus in Heiſterbach ordinis Ciſtercienſis, Germanus, ſcripſit opus pro
de miraculis, & viſionibus diuerſis ſuo tempore factis in Germaniâ, Dialogorum de v
bros 12. Sed in iis omnia eſſe plena fabularum patet ex Meffreti hortulis Reginæ. V. S.

1300. *Annus Iubilæus.*

SCripſit quidam author, de quo infrà, de abuſu anni Iubilæi, qui primùm circa annum
ni milleſimum & trecenteſimum inſtitutus fuit. Vnde conſiderandum venit, Eccleſiam
ſine Iubilæo per annos mille ducentos fuiſſe: & quæſtus causâ à Bonifacio 8. inſtitutum eſſe.
tinus Paravicinus. Imp. & PP. V. S.

1300. *Ex bibliotheca Fuldenſi & Wicelio.*

VEtus quod
emplar f
rum Æſopi, ac
um, cum pulchris
ris extat in bibli
Fuldenſi & aliis.
ibi ſunt picturę Pr
papiſticos egreg
xantes. Sæpe ibi e
re lupos cucullato
cionantes. Inter a
na eſt, vbi lupus
chali cucullâ in
raſoque vertice c
natur ouibus ci
ſtantibus. Eſt aut
terpretatio adiun
ſce verbis: Lupus
latus hypocrita eſt, de quo in Euangelio, attendite à falſis prophetis.

Prima omnium fabula habet lupum cucullatum, & baculo ſubnixum, concionante
ſeribus & dicentem : Teſtis eſt mihi Deus, quàm cupiam vos omnes in viſceribus meis.
de catto infulato & manu tenente epiſcopalem ſcipionem, ac prædicante muribus vt eos c
tat. Cui ſorex maximus natu reſpondet hiſce verbis : Charius eſt mihi, vt moriar paganus,
ſub veſtrâ manu fiam Chriſtianus: atque omnes mures aufugiunt. VVicelius in quodam ſu
pto illarum fabularum mentionem facit, eaſque Lutheraniſsimas vocat, licet fuerint adita
annos 200. Imp. & PP. V. S.

Omin

Ominosum.

Nno 1300. quo Bonifacius 8. Papa primum Iubilæum celebrauit Romæ, pollicitus omni- 1300.
us profectis eò plenariam remissionem omnium peccatorum, & vitæ æternæ mercedem,
it terribilis in cœlo cometa: & ingens terræmotus passim locorum inauditas multis vrbi-
tris atque ædificiis clades dedit, omnia diruens & conuellens. Seb. Franco.

Ordo Militum Sepulchri Domini. 1300.

AVthores hîc sibi non constant de initio huius ordinis: nihil enim de eo veteres. Clemens Alexandrinus, Egesippus, Iosephus, Balæus, Socrates, Panthaleon & Francus quædam referunt, sed parùm conuenientia. Dubium quidem non est, fuisse defensores sepulchri Domini, sed quando primi illi constituti sint, nescitur. Secundariis verò quorum sunt octo, anno 1336, Pontificis Romani & Solymanni Turcæ consensu, Franciscani successerunt, quibus sepulchrum commendatum fuit: & ei adhuc hodie præsunt. Hospinianus. Guardianum hodie vocant primarium ex illis: qui ad imitationem priorum quoque Equites ordinis sepulchri Domini creat, sed dissimili qualitate. Nam illi milites à militibus, hi verò à Monachis: illi propter militiæ, hi autem peregrinationis studium inaugurabantur, idque indifferenter, Nobiles & ignobiles. Ceremonias, quibus hodie vtuntur, habes apud Iodocum à Meggen Patricium Lucernatem, qui eam dignitatem quoque consecutus est: & proprio libello iter descripsit, qui & in Itinerario ad Sanctum sepulchrum (libro diuersorum authorum, qui iter illud quoque literis prodiderunt)

Vestitus illorum est griseus, duplici tunica cum cruce. Francus. Imperatore & Papa

Guilielmus Durandus Episcopus Mimatensis. 1300.

andus, omnis diuini humanique iuris consultissimus, natione Vasco, Gallus, Episcopus
imatensis, & auditor Rotæ Romæ (vbi & sepultus est) scripsit speculum iuris, vnde spe-
t dictus: item Rationale diuinorum admodum prolixum. Scripsit & de concilio cele-
idque authoritate & iussu Clementis quinti concilium Viennense celebraturi.

tum est id scriptum Parisiis anno Domini 1545. Titulum ei proposuerunt: De modo
di concilii generalis. Verùm non de modo, sed de rebus in concilio deliberandis, in eo
itur.

Multa profectò vtilia author monuit, & præcipuè de reformatione Papæ & Cleri. Nam
itiò ita queritur de corruptissimis eorum moribus: Secuti sunt viam Balaam ex Bozor,
edem iniquitatis amauit, correctionem verò habuit suæ vesaniæ. Nam subiugale mu-
od hominis voce locutum est, prophetæ insipientiam probauit. Quod etiam hodie ac-
m tam stulta & dissoluta perpetrentur in Ecclesiâ Dei à dictis personis Ecclesiasticis, quæ
esse lumen aliorum, & lucernæ super candelabrum positæ, iuxta id quod Dominus ait:
betant Iudæorum & paganorum. Et etiam illi, qui ratione diuinæ agnitionis omni-
rent, istorum detestantur insaniam, & eorum distorta & Deo contraria itinera saniùs
redarguunt. Ex quo secundum eum docti ab indoctis, clerici à laicis necessariò re-
tur, vt ibidem. Et Augustinus ait: qui nec regiminis in se rationem habuit, nec sua de-
rsit, nec filiorum crimen correxit, canis impudicus dicendus est magis, quàm Episcopus.
one 7. Nec regiminis.

ulo 2. compendiosè docet, quomodo Reges & Papæ Ecclesiam reformare commodissimè
nempè si veteres leges sacrarum literarum, conciliorum, & Cæsarum seruarent, nouasque
riū institutas dist: & abusus tollerent. Item, si suam ipsorū vitam primùm corrigerent. Sed
m eius verba: Si itaq; duo, à quibus regitur humanum genus, sicut à ministris Dei, videlicet
ticâ autoritate, & Regali potestate (sicut Gelasius Papa scribit Anastasio Imperatori 96.

dist.

dift. Duo funt.) vellent intendere ad dictam reformationem, & falubre regimen humani g deberent vitam amplecti prædictam, vt videlicet feipfos, & humanum genus regerent, dum quod in Lege, Euangelio, & in conciliis Spiritus fancti inftinctu probatis, vt 16. dift. & in aliis humanis & comprobatis legibus & iuribus continetur : & quicquid per alio nitur in regimine mundi in contrarium attentatum, corrigeretur & reformaretur, prout poffet : & prouideretur, ne porrò quid in contrarium impunè attentaretur, & quòd hui nouitas non negligeret, quæ ab antiquitate fuerunt hactenus confulta, & prouidè conftitu cutait lex illa canonizata 2. quæft. 6. anteriorum. §. illud. Et infuper, quòd omnes vfu veriùs abufus, confuetudines, quæ cenfendæ funt corruptelæ, difpenfationes, priuilegia, li tes & exemtiones, contrarietates, & contrariantia fuprà dictis diuinis & humanis legibu probatis & generalibus tollerentur. Quòd autem S. D. Papa & Reges debeant feru præmifsâ Lege & Euangelio, conciliis & iuribus approbatis contenta, de facili poteft oftendi.

Titulo tertio difputat, limitandam & reftringendam effe fuperiorum, etiam Papa teftatem, ne fibi nimium licentiæ fumant. Inter alia enim fic inquit : Quæ pauca fuf ad probandum, quòd fuprà dictæ poteftates, fcilicet Ecclefiaftica & terrena, fi velint mu & genus humanum falubriter gubernare, fe & fua facta atque dicta deberent diuinis & hu legibus conformare, & fe per imitationem eis fubiicere, & exempla eorum quæ agenda fu quentibus & fubditis demonftrare : & non vt præfint, nec vt ipfi vel fui diuites effici Rempublicam gubernare. Aliter enim, fecundum dictum Leonis Papæ, fi quærunt quæ fu non quæ Iefu Chrifti, facilè à legibus & doctrinis fuprà pofitis difceditur, & dominari magis confulere fubditis, placet : honor inflat in fuperbiam : & quod prouifum eft ad concor tendit ad noxam.

Quarto titulo vult, difpenfationes cohiberi. In quinto multis & firmis rationibus d exemtiones, quas vocant, ac vult omnes penitus reuocari : omnesque Prælatos, Abbates batiffas, priùs Epifcoporum fuorum iure à Papis liberatos, denuò fuis ordinariis fubiici: eftq titulus valdè notatu dignus.

IN PRÆFATIONE fecundæ partis diligenter difputat, ac firmiter probat, tem potiùs facrarum literarum, quàm vllas confuetudines quantumuis longas, fequend Queritur item ibidem, iam primitiuam Ecclefiæ formam fermè abolitam effe. Verba ei funt : Sanè cum Alexandro Papa recolentes, quomodo hæc fancta plantatio Ecclefiæ Dei inftituta, dolentes dicere poffumus cum eodem, quòd etfi non ab omnibus neque in omni plerifque tamen & in pluribus ab illâ fanctâ inftitutione primitiuæ Ecclefiæ, & decretis fa rum patrum, conciliorum & Romanorum Pontificum in tantum videtur effe declinat aliqui ex nobis primæ inftitutionis videantur obliti. Extrauagant. de ftatu monaftico. Re tes. Vnde Bernhardus contra perfonas Ecclefiafticas fpecialiter inuehens, ait : Chriftus verbis & exemplis eligere, quod carni eft moleftum, &c.

In primo & fecundo titulo eiusdem partis difputat ex canonibus, quòd Epifcopu deberet facilè ex fuo Epifcopatu in alium tranfire, nec etiam liceat plura beneficia in vnum gerere.

Titulo feptimo differit, quòd Papa non deberet facilè pati, caufas ex prouinciis in am transferri, nec quenquam eò grauifsimis fine caufis citare. Item, quòd non deberent dictiones Epifcoporum perturbari : nec beneficia in aliis regionibus exiftentia à curiâ cui conferri. Eius verba hæc funt : Videtur fecundum dictum Gregor. Ecclefiafticus ordo co di: quia Ecclefiaftica beneficia ad ipforum Epifcoporum collationem & prouifionem pertin per fedem Apoftolicam & per alios conferuntur, etiam antequàm vacent, non folùm in curi manâ, fed extrà quoque.

Titulo vndecimo recitat formam concilii ex Ifidoro, quam dicit valdè vetuftam effe, que etiam laicos in concilium intromittit.

Titulo decimo tertio dicit, vtile videri, conftitui, vt nec iuuenes, nec virgines ant annum confecrentur.

Titulo decimo quinto diligenter difputat, Ecclefias peregrinis commendandas no & concludit his verbis : Hoc autem non feruatur à Romanâ Curiâ, & presbyteris prælatis curas animarum & prælationis committunt talibus, qui nec fubditos intelligunt, nec intelli tur ab eis.

Titulo decimo octauo differit, indignos non effe promouendos: & monet Papam ac cilium, vt cogitent, fubuerti eâ ratione totam Ecclefiam, quòd indigni ad Ecclefiaftica nia promoueantur, cæcique duces cæcum gregem vnà fecum in æterni exitii foueam hant.

Ti

Titulo vigesimo monet, vt simonia Romanæ curiæ reprimatur, quam ibi perinde regnare :si nullum peccatum esset.

Titulo vigesimo primo probat multipliciter, non esse ampliùs ferendum, vt ita multa a in paucos congerantur : sicut iam in curiâ Romanâ fiat. Sed adscribemus inde ali- verba : Et in dictâ synodo expresse dicatur, quòd nullus poßit esse Canonicus præ- is, nisi in vnâ Ecclesiâ. Et cùm contrarium fiat in Ecclesiâ Dei, quia vni personæ præ- multæ, & multa beneficia, & multæ dignitates, & personatus cumulantur, potißi- e præsentium Ecclesiæ Dei parentelâ existant : & ex hoc pariatur generale præiudicium li Ecclesiæ, quæ debitis officiis & obsequiis, rectoribus, administratoribus, & defenso- fraudatur, eique eleemosynæ subtrahuntur, at personæ ecclesiasticæ sic ditatæ in super- eruntur : & ita, secundum quod dicitur Prouerbiorum primo capite, eorum prospe- rdit eos, & cætera. Et paulò pòst : Quare videretur vtile Ecclesiæ sanctæ Dei, vt ordina- onifacii super hoc facta in dicta decretali, Cùm singula. quantum ad regulares, exten- ad clericos seculares, & ad dominos Cardinales, qui in graue animarum ipsorum pe- , & vniuersalis Ecclesiæ dispendium, multa millia florenorum, librarum, & marca- i & suis pestiferâ adinuentione, super Ecclesias etiam parochiales & curatas faciunt i, & Ecclesias etiam cathedrales, & vltramarinas sub diuersis coloribus commendari, sibi solui ab illis, qui eorum promouentur auxilio, pensiones, quæ nunquam in Ro- clesiâ moriuntur, sed ab vno Cardinale in alium, vel in eius, aut domini Papæ propin- nepotem deriuantur. Ex quibus sequitur (cùm sibi vendicent vniuersa) quòd infelix qui de prædictis beneficiis sustentari debuerat, mendicat in plateis, & seruili operi man- publicam deposcit eleemosynam.

Titulo decimo nono monet, vt caueatur in concilio, ne tam temerè prælati sua aut præ- decreta aut præmissa irrita faciant, sicut alioqui solere (præsertim Romanos) hisce ver- mat : Hoc videtur honorabile & vtile obseruari, ne paulatim grauitas Ecclesiastica videatur, maximè in Ecclesiâ Romana, in quâ visum est, quòd dominus Papa reuoca- ando non solùm gratias, & alia concesa à prædecessoribus suis, verùm etiam facta & à seipso contra grauitatem & authoritatem & honestatem Ecclesiasticam & iuridicam. sitata est etiam hodie hæc Papis ratio, vt beneficia aliquantò priùs concessa revocent, quò eandem rem vendere poßint : sicut prolixè Theodoricus Niemus de sui temporis Papis

Titulo vigesimo tertio disputat, quærenda esse remedia, ne tam temerè Prælati & Episcopi tur, & ad curiam Romanam trahantur.

Titulo trigesimo primo disputat, prouidendum esse, ne tam temerè omnes lites ex s, neúe ita in longum trahantur, & quasi immortales fiant, vt plerumque accidit.

Titulo trigesimo secundo dicit, sacerdotes non seruare ea, quæ in canonibus de eorum nestate sunt mandata. Citat etiam ex Chrysostomo dicente, Sacerdotes & Pontifices nem iustitiam populo mandant, & ipsi nec modicum seruant, &c.

Titulo trigesimo quarto citat multa ex epistolis Gregorii, quomodo ille noluerit, se vel m alium vniuersalem Episcopum vocari. Probat item prolixè ex multis veterum Pa- istolis, eos solitos alios Episcopos sibi præferre. Quare monet ex Gregorio, ne nimiùm iecti simus, ne eorum vitia venerari compellamur, & tandem concludit id caput hisce Ex quibus omnibus videretur modus assumendus, quòd sic & Romana in scribendo ho- Ecclesia, & aliis honor debitus nullus negaretur.

Titulo trigesimo octauo differit, Episcoporum luxum modis omnibus cohibendum esse, antiquam frugalitem compellendos. Monet ibidem, omnium redditituum Ecclesiasti- ue secularium siue regularium, decimam partem esse pauperibus scholasticis deciden- docti homines haberi queant. Item, vt pauperibus etiam ex suis redditibus prospici- onet quoque, prohibendum esse, ne tam temerè excommunicationes fiant : & contra- iæ Romanæ abusum taxat hisce verbis : Nullus sacerdotum quenquam hominem rectæ paruis & leuibus causis excommunicare habeat, sicut in Concil. Agathen. capite 3. & in luemen. 11. q. 3. Episcopi, &c. Nullus sacerdotum. Quod minimè obseruatur in Ecclesiâ, in quâ, & à cuius delegatis contra prælatos & alios pro minimo anathemate ful- , contra decretalem illam Alexand. III.

Titulo 52. docet, non permittendum esse, vt temerè clerici euagentur sine permißione orum. Sed adscribamus totum eum titulum, cùm admodum breuis & vtilis sit. Item in ædict. concil. Agathen. fuit constitutū, quòd clericis sine cōmendatitiis Episcoporū suorū

literis

literis licen. non pateat euagandi licentia, & hoc idem sit conforme aliis concil. & iurib
72. & 73. dist. & ext. de cler. peregrinis. At dicta iura & similia non seruantur, ex quc
insolentiæ committuntur, plurima scandala in clero & populo eueniunt, & pericula anin
videretur super hoc prouidendum, cùm videantur omnes personæ Ecclesiasticæ euagari, sic
non habentes pastorem.

Titulo 41. eiusdem partis dicit, reuocandum esse canonem Mileuitanum, vt cau
antur in suis prouinciis.

Titulo 45. disputat, non temerè dandum esse impunitatem sontibus ad templa con
tibus, sed inde extrahendos esse.

Titulo 46. monet, videri vtile, vt in concilio matrimonium sacerdotibus concedatu
planè frustra & in cassum hactenus sint ad castitatem coacti : cùm & Græci sacerdotes iu
monii habeant, idque etiam Apostolorum tempore in vsu fuerit.

Titulo 49. disputat, id modis omnibus agendum, vt literatis potiùs, quàm indoctis
astica stipendia dentur.

Titulo 50. ostendit, non esse permittendum, vt clerici à suis Ecclesiis absint: & sequ
cet, non esse ferendum, vt venationibus vacent.

Titulo 53. agit de cohibendâ monachorum peccandi licentiâ : & ostendit, eos cc
esse ad laborem manuum, dicitq;, in Ægypto eum morem fuisse, vt nullum planè mor
reciperent, qui aliquam artem non nosset, aut alioqui manibus operari nollet. Item pr
veteribus conciliis, nullo modo esse ferendum, vt sacramenta laicis administrent, atque it
rum officium inuadant. Inquit enim: secundum Eugenium Papam, absque nephandissi
su, pro aliquo lucro terreno, de monasterio eis exire non licet, neque pœnitentias dare
baptizare, neque infirmum visitare, neque mortuum sepelire, neque ad secularem Ecclesia
sire, neque aliis quibuscunque officialibus sese implicare : cùm claustro suo debeat esse
tus, cùm sicut piscis sine aqua, sic monachus sit sine monasterio, & cætera. Sed adscriba
dam præterea eius verba : Item cùm in prædicto 38. dicti Concilii Agath. fuerit consti
quòd prædictis monachis sine commendatitiis Episcoporum literis, licentia non pateat e
di, & si contrarium fecerint, & post verborum increpationem se non emendauerint, ver
castigentur. Et hoc principaliter non seruatur : cùm contra regularem eorum ordin
plinam præ cæteris euagentur, & multi eorum vbique ponant dissensionem, brigam, &
lum, contra conditionis eorum statum & officium ; cùm deberent habere simplicitatem co
ne cuiquam machinentur dolos.

Titulo 54. dicit, Episcopos, cùm maximè in suis Ecclesiis esse deberent, solere in curia
na, aut in aliorum Principum aula esse.

Titulo 57. abusum imaginum taxat.

Titulo 60. queritur, decreta de simonia non seruari : eoque id scelus impunè in cu
mana & alibi apud prælatos patrari. Quare monet, vt in concilio cohibeatur.

Titulo 61. queritur, in curia Romana facilè absolui eos, qui aduersariis Christiani n
arma adferunt: idque porrò corrigendum esse, censet.

Titulo 66. queritur, Episcopos & prælatos non visitare Ecclesias, nec reformare : &
interea procurationes accipere, earumque iura accîdere. Quod modis omnibus impedien
prohibendum esse, putat.

Titulo 67. docet, prohibendum, ne in iudiciis Ecclesiæ munera accipiantur: vtque ex
ii, qui donant, & qui non donant, audiantur.

PARTE tertiâ titulo primo differit, quòd, si Ecclesia rectè reformanda sit, à capite
oporteat. Sic enim statim initiò inquit : Sanè quantum ad reformationem vniuersalis E
vtiliter & perseuerabiliter ac efficaciter faciendum videtur, quòd à capite ratio sit ædenda,
cet à sanctâ Romanâ Ecclesiâ, quæ caput est omnium.

Titulo quarto eiusdem partis queritur, religionem Christianam derideri ob inscitian
ditatem sacrificorum : eoque videndum, vt posthac studeant.

Titulo decimo quinto ostendit, rapacitatem & sordes ministrorum curiæ Roma
rigendas & cohibendas esse. Sed adscribam integrum illud caput, quod & breue & v
Item cùm in vniuersali Ecclesiâ quæstores multos errores disseminent : multosque seduca
plices, & multas abusiones procurent, & vitam gerant enormiter dissolutâ, in tantum, quòd
risui : potestasq; clauium Ecclesiæ contemnatur, cùm pro vno obolo vel nihilo indulgentia
ditur: nec proficiat provisio Concilii Lateranen. de pœniten. & remissio. cùm ex eo propter
importunitatem, & propter pecunias, quas effundunt in curiis Episcoporum (à quibus

t quæstuosas ac indulgentiarum,)de audientiâ ab Ecclesiæ rectoribus, curatisque populi, ignâ pœnâ parandâ eisdem, diuina officia perturbentur, sermones & prædicationes impe-, & populi extra voluntatem propriam retineantur in Ecclesijs, contemnantque, pœni-mpositas ab eorum curatis & confessoribus adimplere, putantes se absolui propter dictas ntias ab eisdem, & propter facilitatem veniæ pro obulo obtinendæ & pecunia redimendæ, ere non formidant, 11.q.3.pauper.de sent. excom.vt fame.l.di. si lapsis.videretur super hoc etenti remedio prouidendum, & insuper, quòd quæstus cursorum & nunciorum Romanæ larent, &c.

imosexto titulo agit de reformatione monachorum mendicantium, ac docet, cogendos pera manuum, sicut suprà etiam de monachis dixerat. Item dicit prohibendum, ne quis-vitis parentibus ad monasteria conuolet: quod & in Gangrensi concilio statutũ esse affir-eritur item, quòd neglectis sacris literis, isti ijdem monachi hominum figmentis vacent, ac onentur: quod omninò prohibendum esse, ostendit.

ulo 20. differit de validis mendicantibus, quos prohibendos esse putat. Sequenti docet, us & hospitalibus prospiciendum esse ex bonis Ecclesiasticis: quoniam Prælati eorum red-se rapuerunt.

ulo 23. dicit, Abbates sese multipliciter à suorum Episcoporum obedientiâ eximere, quod ittendum non sit. Sed adscribam aliqua verba inde: Superiores, quò monachis & eorundem, & claustribus alijsque in refectorio comedentibus congrua prouisio fiat, Epi-bent esse subiecti, & de iure sint, sicut probatum est plenè suprà in prima parte, in vltimo quo de exemtionibus tractatum est. Delinquunt autem & excedunt dicti Abbates, qui-e ingenijs possunt, ab obedientiâ & subiectione Episcoporum & Archiepiscoporum, & E-a iura non soluendo, & etiam vsurpant multipliciter præsumendo, contra illud c. acceden-xcef. prælat. cùm tamen subiaceant correctioni Episcoporum: 18. q. 2. Abbates, &c. Ab-&c. siquis. Item quia confessiones audiunt, & pœnitentias iniungunt illis, qui eis con-unt, quod facere non possunt.

lo 27. agit iterum de desperatâ Ecclesiæ Romanæ reformatione, de quâ re tres primos eius agraphos adscribam: Sanè quantum ad reformationem Romanæ Ecclesiæ, videretur, quòd ana Ecclesia, quæ non debet habere maculam neque rugam, & quæ mater est fidei & ma-debet esse norma vniuersalis Ecclesiæ, ad quam omnis sanctæ religionis relatio debet re-ea normam recipere, exhiberet se regulam & scholam virtutum, vt benè viuendo nor-benè viuendi & rectè per semitas iustitiæ seipsam duceret, nec aliquando aborsum trahe-correctione in seipsâ præhabitâ, in Dei & proximi dilectione, verâ humilitate, vitæ hone-rum grauitate, diuini cultus sedulitate, victus & vestitus parcitate fundata, ornamento-aratuum, & familiarum ac pomparum elatiuâ superfluitate restrictâ, scientiæ profunditate abeque de oculo suo eiectâ, quod distortum est, prauumque reperiret in subiectis & inferio-rigeret, & etiam reformaret Christi exemplo, qui priùs cœpit facere quàm docere. Item, m sibijpsi imponeret, ne transgrederetur contenta in diuinis & humanis legibus appro-ibus debet per eam authoritate & imperiali & Regali gubernari genus humanum: sed ea anguinem obseruari mandaret, nec in contrarium dispensaret, nec priuilegia, nec indul-nec exemtiones concederet, & concessa in contrarium reuocaret. Nec dominus Papa, sine atrum aliquid agitaret notabile, nec reuocaret à prædecessoribus suis rationabiliter consti-ncessa, nec venire permitteret contra Ecclesiasticam libertatem.

cùm Episcopi sint loco Apostolorum, qui parem cum Petro honorem & potestatem ac-Deo, quòd non leguntur fecisse curiales, non Episcopi, quòd eisdem Episcopis, Archie-Metropolitanis, Primatibus & Patriarchis & Abbatibus & alijs verbis & factis impende-suetudines Romanæ curiæ & alias contrarias reuocaret, cùm honor sit Ecclesiæ suprà di-onoraretur ex contrario, prout Gregorius attestatur, & inde tota Ecclesia vilipendatur, ontemtui habeatur.

uentibus paragraphis ostendit, curiam Romanam non debere aliarum Ecclesiarum iu-m impedire: quòd non deberet indignis tradere functiones: quòd caueret omnem moniæ: quòd non deberet Papa vni plura officia ac præbendas commendare, ne cau-m producantur: quòd miserabilibus personis ius gratis dici deberet: quòd nulla iura Papa ampliùs suo arbitrio condere deberet, sed tantùm de consensu concilij. Item, ulis decennijs generalia concilia celebrari deberent: quòd nulli cognati Romani Pon-noueri deberent: quòd in pœnitentiariâ P-pæ non temerè absoluerentur. Vult etiam ulo, vt primatus Papæ cohibeatur, sic enim inquit: Item quòd primatus dictæ Roma-declararetur, & distingueretur per iura Ecclesiastica & secularia, nec dominus Papa vniuersalis Ecclesiæ Pontifex, cùm hoc prohibeat Greg. & contra aliquem in dignitate m non audiret aliquam querelam, nisi conditione & zelo querelantis examinatis: nec rsonaliter citaret ad curiam, nisi priùs summariâ contra ipsum inquisitione præmissâ,

Vigesimo octauo titulo agit de reformatione prælatorum, quò multa præcedentia p indicat: & insuper addit, quòd deberent crebrò concilia prouincialia celebrare: quòd ex diœcesesnon temerè deberent euagari: quòd deberent habere œconomos ac gubernat rum temporalium, ne foret necesse, ipsos ea tractare, & spiritualia negligere. Item, quòd quam deberent clauibus abuti temerè excommunicando, interdicta & suspensiones ponenc quòd deberent apud se habere, & alioqui fouere & alere viros doctos & studiosos. Eode & in sequenti titulo, clerum reformandum esse, monet.

Titulo 31. differit de generali modo, quo tota Ecclesia reformari posit, ac denuò, statim initio dicit, eam procul dubio vel optimam, vel solam eius rei rationem esse, vt vetu seruentur, omnesque nouitates, priuilegia, indulgentiæ, exemtiones, & aliæ Romanistarun nes & artes, quibus fraudem legibus faciunt, tollerentur. Omnium enim malorum causan quòd Papa & Romana curia omnium iura ad se trahat, rapiat & vertat. Hæc enim eius fur Nouitas nostri temporis sub inquietudine degit, quia dictum gradum & ordinem dereli nam secundum August. minùs ordinata inquieta sunt, ordinata verò quiescunt. Et ideò tiqua ordinatio de regimine mundi & Ecclesiæ, & sua cuique iurisdictio à Romanâ Ecclesi sidentibus non seruatur, & ordo Ecclesiasticus confunditur, sicut Gregorius attestatur, & a ad minores & medios pertinent, trahere volunt, vt in eis verificetur illud, cùm exaltatus fu râ, omnia traham ad meipsum: mundus turbatur, vniuersalis Ecclesia læditur, & grauatu Ecclesiasticus confunditur, sicut Gregorius attestatur.

Titulo 32. docet, etiam id magnum fore ad reformationem compendium, si Ecclesi na primùm semet reformaret. Sed apponam eius verba: Secundò posset vniuersalis Ec formari, si Romana Ecclesia à se primò & gradatim à Prælatis & alijs mala exempla tol quibus scandalizatur & quasi inficitur populus vniuersalis, & nomen Domini Dominat puli secundum Esa. blasphematur. Nam secundum Augustinum, nihil magis confund siam Dei, vel ei officit, quàm dicere, Peiores sunt clerici quàm laici. Proh dolor, vid psa Ecclesia verificari dictum Esa. 34. in figura Babylonicæ ciuitatis, gloriosæ in regnis, & in superbia Chaldæorum, de quâ dicitur: Erit cubile draconum & pascua struthionun current dæmonia, onocentaurus, & pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubauit lami uenit sibi requiem. Ibi habuit foueam ericius, & enutriuit catulos. Ibi congregati sunt ter ad alterum.

Titulo 33. de auaricià Romanæ curiæ dicit, & multa eius rapacitatis exempla rece scribam eius verba: Sanè quòd reproba exempla ambitionis, cupiditatis, & auariciæ vocentur & arguantur per fideles, & infideles, in Rom. & etiam in vniuersali Ecclesiâ, demonstrant quæstus & munera, quæ pro Ecclesiasticis beneficijs, dignitatibus & offici untur & dantur, in animarum dantium & recipientium detrimentum, in peccatum quam vtriusque pagina Testamenti detestatur, & quæ est & reputatur hæresis.

Ad idem pertinent quæstus, qui fiunt per legatos & nuncios, & familiares Apostoli & per illos, qui in domini Papæ, & Prælatorum seruitijs commorantur.

Ad idem pertinent talliæ, subiectiones, subsidia, procurationes in absentiâ, emolum pturarum & sigillorum, quæ exiguntur, recipiuntur, & leuantur à prælatis superioribus & ribus eorundem.

Ad idem quæstus indulgentiarum, priuilegiorum, dispensationum & exactionum.

Ad idem spectant multiplicationes beneficiorum Ecclesiasticorum, & pensionum, q bitè vni committuntur & conferuntur personæ.

Ad idem, exemtiones munerum, venditiones iurisdictionum, lucra turpia & inhon gotiationum secularium & mercationum, quarum multæ ad speciem vsurariam, quam res Ecclesiasticarum personarum pecuniam tenentes, exercent dietim, pertinent.

Ad idem pertinent eleemosynarum defraudatio, hospitalitatis restrictio, munerum sticarum personarum ad cultum diuinum deputatarum diminutio, prælatorum & curato solennitatibus & alijs Ecclesiasticis ciuitates, & loca sua fugientium, euagatio.

Ad idem pertinet argumentum satis de nouo in Rom. curia introductum, de his, quæ lâ, scripturis & alijs quibuscunque, consueuerunt in eâ ab antiquo persolui. Super quib bus esset de competentibus & contrarijs remedijs (cùm, secundum physicorum assertione dicina fiat per contrarium) salubriter in hoc sacro concilio prouidendum. Nam in o ra, in quam exiuit sonus Apostolorum, sancta Dei Ecclesia, & potissimè sacrosancta Roma mata est, & vulgariter cuncti clamant, & refricant: Quòd in ea, &c. omnes à maiori vsqu norem auariciæ student. Ex quo autem in Ecclesijs, sicut in Romano imperio, creuit aua rijt lex de sacerdotibus, & visio de Prophetis.

Anno

'itulo 34. eiuſdem partis, agit de ſuperbiâ & faſtu Papæ, & curiæ Romanæ prælatorum, omninò nimium, ac cohibendum eſſe, cenſet. Ac inter alia dicit, cùm Romana Eccleſies alias præ ſe contemnere ac opprimere pergat, mirum non videri, ſi viciſsim ab o-s contemnatur, & accommodat huc illud Domitij dictum: Cùm ego tibi ſenator non ec tu eris mihi conſul. Sed adſcribamus pauca ex eius tituli initio: Quòd pernicioſa a elationis & ſuperbiæ, manifeſtè tam in capite, quàm in membris in Dei naſcantur ., cùm probent id exceſſus notorij veſtium, ornamentorum, verborum, & factorum, ſtatus Eccleſiaſticus extollitur, ſe quibuslibet præferendo, aliorum vitam & merita dedo & obumbrando, ſeipſos commendando, & improbos defendendo, ſancta indignis tendo, malos pro bonis, & bonos pro malis approbando, &c.

itulo 36. agit de corrigendo luxu, & nimiùm ſumtuoſis prælatorum conuiuijs. Adſcrinde duo eius breuia dicta: Quòd pernicioſa exempla peccati gulæ vniuerſus populus nus à clero recipiat, in aperto apparet, cùm dictus clerus lautiùs & ſplendidiùs & pluculis, quàm faciant Reges, principes & domini, contra honeſtatem Eccleſiaſticam, & m regulam, & doctrinam conſtitutam à ſanctis patribus, conuiuentur. Et paulò pòſt: que ſuper ſobrietate & parſimonia ſeruandis in ſtatu Eccleſiaſtico prouidendum: cùm pars Eccleſiaſticorum redditùum in exceſsiuis conuiuijs & comeſſationibus expendatur. rendum eſt, quòd Deus propter hæc & alia contra Eccleſiam & eius miniſtros iraſcatur, & n permittat deprimi, ſicut fecit Iudæis.

equentibus titulis vſque ad finem queritur de negligentiâ ac inſcitiâ clericorum, propomulta remedia, quæ tanto malo opponi poſſent ac deberent: præcipuè autem, vt pauſcholaſticis prouideatur, vtque tantùm dignis beneficia dentur. Sed adſcribam aliqua eius titulis, & primùm tit. 43. ſic habetur: Tenent namque aliqui propter fauorem, Eccleſiâ habent, tot beneficia, quòd viginti, & aliquando quinquaginta ſcholares, & ſent in ſcholis ſuſtentari de eis. Nec ita ſucceſsiuè beneficiati, plùs cæteris pauperibus iter proficiunt, quin imò frequentiùs deficiunt, & expendunt in pompis & vanitatiſuos, & Eccleſiaſticos redditus cumulatos eiſdem. Poſſet etiam talibus clericis prouieneficijs, quæ diuitibus indebitè conferuntur. Et paulò pòſt tit. 46: Deprehenditur & n Eccleſiâ ſanctâ Dei, quia manifeſtè apparet, quòd Eccleſia Romana cauſas electioltis vijs & remedijs ad ſe trahit, & Eccleſiæ remanent ex hoc longis temporibus viduamque Dominicum propter defectum paſtoris lupus rapax inuadit. Et paulò pòſt tit. ligentiâ etiam circa curam dictarum animarum manifeſtè apparet. Quia per Romaeſiam abſque euidenti neceſsitate vel vtilitate diſpenſatur cum multis, vt pluralitates bem curatorum obtineant. Et quòd non teneantur, ad tempus valdè longum reſidenti-perſonalem: & dictam curam habentes, & etiam prælati abſque neceſsitate & vtilitate nporibus in Romanâ curiâ detinentur, & diuerſis vijs ab Eccleſijs, quæ eiſdem & eorum miſſæ ſunt, ſe abſentant.

n paulò pòſt tit. 50. Hæc negligentia nimis manifeſtè apparet in clero, tam in capite, quàm ris, & vtinam non verificetur in clero verbum Eſaiæ dicentis: Populus hic labijs me hor autem eorum longè eſt à me.

n paulò pòſt, tit. 61. Deſtituitur Eccleſia, perditur deuotio ſubditorum, Eccleſiaſtica iunt. Et cùm ipſas Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas grauet Romana Eccleſia, & aggrafaueat, neruus diſrumpitur Eccleſiaſticæ diſciplinæ: nec oportet exempla ſuper præmiſsis erere, cùm reperiantur de propè quodammodo & vbique.

n initio vltimi tituli: Sanè ſi ad diſtributionem Eccleſiaſticorum prouentuum confideeatur, videri poteſt, quòd expenduntur in ſuperfluos, elatos & vanos vſus veſtium, ornan, familiarum, apparatuum, & ſuperfluitatem ciborum: & potuum: vel exinde ditanntur & nobilitantur parentes, & datur carni & ſanguini, quod eſt Chriſti: vt de cæteris qui tionibus, perſonis vilibus, & luſoribus, principaliter taceamus.

c facilè, Chriſtiane lector, perſpicis, Eccleſiæ, clericorum, Prælatorum, & in primis Romaſtatum iam olim ante 300 & ampliùs annos longè corruptiſsimum & deſperatiſsimum nque accuſaſſe, deploraſſe, & corrigi, optaſſe non tam vulgares aliquos homunciones, mos ac doctiſsimos quoſque.

m adeò non eſt emendatus, vt ab eo tempore centuplo deterior ſit factus, ſiue turpiſsimos ores, ſiue neglectionem officij, ſiue doctrinæ ac religionis formam, ſiue deniq; intolerabiipſorum tyrannidem, quâ Eccleſiam Dei oppreſſerunt, rectè perpendas, ac examines. Illyr.

n. Prouerbium eſt vulgare, qui totum vult, perdit totum. Eccleſia Romana ſibi vendicat (93 diſt. diaconi ſunt:) vnde timendum eſt, quòd vniuerſa perdat. Nam ſicut Saloerb. 30 dicit: qui multum emungit, ſanguinem elicit. Sicut habetur exemplum de Eccleſrum, quæ ex hoc ab obedientia Romana dicitur receſsiſſe.

Anno 1300.

D. Ioannes Duns Scotus.

Lib. ſent. 4. diſt. 18. queritur, excommunicationem & claues in nimium abuſum con ita vt, ſicut olim raro, & non niſi ob iuſtiſsimas cauſas homines excommunicabantur, excommunicatio à Chriſtianis valdè timebatur, & magni fiebat: nunc quia, contrà crebrò futiliſsimas cauſas (vt ob non ſolutos in tempore ſacerdotum redditus) excommunicatio f leſcat & contaminetur.

Hic idem contra ſanam Apoſtolorum doctrinam hæc commenta inſana ſparſit: Cere alia veteris Legis poſt Chriſti paſsionem ſine peccato obſeruari poſſe: ſalutem, & Spiritum ſa à Papa eſſe poſt Chriſtum: imaginesque eâ eſſe veneratione adorandas, quâ illi, quos repræſe & alia ſine numero. In tranſubſtantiatione verò, quam in Euchariſtiæ ſacramento eſſe dicu nec ſcripturis, nec rationibus veris eam probare potuiſſet, totius Eccleſiæ conſenſum pro de nis clypeo aſſumere coactus fuit. Ex eius quarto ſententiarum.

Finit Centenarius decimus tertius.

Anno Christi.	Num.	CENTENARII DECIMI TERT.	Anni.	Menſ.
		IMPERATORES.		
1210	120	Fridericus 2 Rogerius.	40	
1250	121	Cunradus 4.	3	5
1255	122	Guilelmus Dux Holandiæ.	2	0
1258	123	Richardus Rex Romanorum.	6	0
1258	124	Alphonſus Hiſpanus.	15	6
1273	125	Rodulphus.	17	11
1292	126	Adolphus Naſſauienſis.	7	6
1299	127	Albertus.	8	9
		PONTIFICES.		
1216	179	Honorius 3 Romanus.	10	8
1227	180	Gregorius 9 Anagninus.	14	5
1241	181	Cæleſtinus 4 Mediolanenſ.	0	0
1243	182	Innocent. 4. Genuenſ. Ligur.	11	5
1254	183	Alexander 4 Anagninus.	6	5
1261	184	Vrbanus 4 Trecenſis Campanus Gallus.	3	1

Clem

5	185	Clemens 4 Narbonenſ. Gallus.	3	9	25
1	186	Gregorius 10 Placentinus.	4	4	10
	187	Innocentius 5 Burgundio.	0	5	2
6	188	Hadrianus 5 Genuenſis Ligur.	0	1	7
	189	Ioannes 20 dictus 21, Vlixiponenſis, Luſitanus, Hiſpanus.	0	8	8
	190	Nicolaus 3 Romanus.	2	8	29
	191	Martinus 2 dictus 4 Turonenſ. Gallus.	4	1	7
	192	Honorius 4 Romanus.	2	0	2
	193	Nicolaus 4 Aſculanus.	4	1	14
	194	Cæleſtinus 5 Eſernienſis.	0	5	7
	195	Bonifacius 8 Anagninus Hernicus.	8	9	18
		CONCILIA.	*Epiſc.*	*Seſſ.*	*Can.*
	443	Romanum 92.			
	444	Romanum 93.			
	445	Lugdunenſe.			
	446	Lugdunenſe.			

ORDINES.

Ordo S. Spiritus Hoſpitaliorum.
Ordo Gladiatorum ſeu Gladiferorum.
Ordo Prædicatorum ſeu Dominicanorum.
Ordo S. Trinitatis, ſiue Equitum de redemtione captiuorum.
Ordo Militiæ Monteſiæ.
Ordo Eremitarum S. Pauli.
Ordo Vallis Scholarium.
Ordo S. Claræ.
Ordo Canonicorum Regularium S. Marci.
Ordo Militiæ S. Mariæ.

1250 *Ordo de Obseruantia, Minorum, & Prædicatorum.*
1252 *Ordo Fratricellorum Beghardorum, Beghinarum, seu Beguttarum.*
1257 *Ordo Bethlehemitarum.*
1258 *Ordo Bonorum hominum, seu virorum.*
1273 *Ordo Augustinensium Eremitarum, & Guilhelmitarum.*
1282 *Ordo Seruorum S. Mariæ.*
1297 *Ordo Cælestinorum.*
1300 *Ordo Militum sepulchri Domini.*

DOCTI VIRI.

Alexander Theologus Britto.
Maïnardinus Imolensis.
Guilielmus Podius.
Alfaharabius Medicus.
Andreas Dandalus.
1220. *R. Abraham Abbenezra.*
Hali Abben Ragel Astronomus.
Humpertus de Romania.
Ioannes de Argentina.
Iacobus de Vitriaco.
Cæsarius de Haisterbach.
Angelus Hebræus de tribu Iuda.
Bonaguidas Aretinus.
Flores Historiarum.
Accursius Florentinus.
Alexander ab Ales.
Azo I. C.
Chronicon Thuringiæ.
Hugo Cardinalis.
Hali Heben Rodan.
Petrus de Vineis.
Guilielmus Parisiensis.

Raymundus de Penna forti.
Cyrillus Carmelita.
Othofredus I. C.
Gerardus Laodicens.
R. Samuel Iudæus.
Ioannes de Planasco I. C.
Cunradus à Liechtenavv Abb. Vrspergens.
Vincentius Burgundio.
Seualdus Eborac. Arch. 1240.
Albertus Lincolniens. Episc.
Guilielmus de S. Amore.
Henricus Leodiens. Episc.
Gerardus Sagarellus.
Dulcimus Nauarræus.
Desiderius Longobardus.
Crescentius de Escyo.
Thomas de Ceperano.
Bernhardus de Bessa.
Bonauentura.
Nicolaus Gallus.
Laurentius Anglicus.
Godefridus de Fontanis.
Helias Rubeus.
Thomas de Aquino.
Ioannes Semeca.
Thomas Cantipratensis.
Monachus S. Iustinæ Paduanæ.
Ioannes Teutonicus.
Alfonsus Rex Castellæ Astron.
Ioannes Mandeuille.
Guilielmus Placentinus.
Petrus Hispanus.
Petrus de Tarantasia.
Iacobus de Beluiso.
Ioannes de Esculo.
Fulsteinius.

1280. *Rogerius Bacho.*
Albertus Magnus.
Sifridus Pres. Misnensis.
Martinus Polonus.
Guido Bonatus Astrologus.
Borcardus Monachus.
Henricus Girtelknopf.
Thomas Lermout.
Iacobus Ianuensis siue de voragine, autor Historiæ Lampardicæ.
Nicolaus de Biberach.
Arnoldus de villa noua.
Richardus de Media villa.
Henricus de Gandauo.
Guilhelmus Peraldus.
Potho Promiensis.
Dinus I. C.
Robertus Gallus.
Ioannes Maria Polutianus.
Meffretus, qui scripsit hortulos Reginæ.
Guilhelmus Durandus.
Ioannes Duns Scotus.
Petrus de Bella Pertica.
Iacobus de Arena.
Guilhelmus de Ganyo.
Franciscus Accursius F.

1300.

[L]ECTIONVM MEMORABILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS DECIMVS QVARTVS.

Prædicatores sui ordinis destructores.

[I]N natiuitate beatæ virginis capitulum prouinciale fratrum ordinis Prædicatorum fuit in Basilea, fratre Ioanne existente Priore atque definitore, solenniter celebratum. Ad hoc capitulum peruenerunt D L X X: ibi fuerunt lectæ literæ magistri Ordinis ipsorum, in quibus hortabatur eos suppliciter, vltrò eundum ad Barbaros seu in Græciam. Et non fuit vnus inter eos inuentus, qui hoc vellet facere, ad quod tamen Ordo ipsorum principaliter fuit institutus. An. Colm. Imp. 107. Alberto 1. Papa 198. Bonifacio 8. 1301.

Guilhelmus Nangius siue Nangiac, Monachus ad S. Dionysium. 130.

[Cu]m Augustinus iuxta Dorocæstriam prædicaret, gentes illius loci caudas Raiarum vestibus [i]llius appendebant. Hinc ipsi, & eorum posteri caudas sicut pecudes referuntur habuisse.

Petrus de Aragonia. 1302.

[D]ocebat hic, Romanam Ecclesiam alteram esse Gomorrham: & à Dominicanis hæreseos da[m]nabatur. Imp. Alberto 1. Papa Bonifacio 8. vt sup.

Ordo Sarabitarum. 1303.

SArabitæ cœperunt anno Domini 1303. ex Ægyptiorum Monachis orti. Vestiti erant porcorum ac boum pellibus, & succincti funibus, palmarum spinas ad calcanea portantes: angelicam faciem simulabnt, sed in corde lupum fouebant. Ioan. Clyn. Bal. & Hosp. Imperat. & Papa. vt sup.

Clerici bellatores. 1303.

EGebant Flandri alio duce, quàm ministro Ecclesiæ: nam illis rarò quicquam cedit feliciter. Mey. in annalibus Belgicis. Imp. & Papa. vt sup.

Annales Dominicanorum Colmariensium. 1303.

ANno 1276. in Rottvviler soror inclusa tres pueros vno die peperit, & quarto die quartum puerum prioribus addebat. Fœcunda fuit Monialis: verisimile, totidem fratribus frequenter succubuisse, interitum ordi[n]astici procul dubio veritam. Vides hîc studia, religionesque Monachorum & Moniali[u]m coactæ castitatis & sancti coniugij prohibitionis fructus.

Tartaria Occidentalis. 1303.

[H]oc tempore Legatus ex Tartaria ad Philippum Pulchrum Regem Gallum, & alios etiam [C]hristianitatis Reges, & Papam venit, auxilium petens aduersus Mahumetanos suas regio-

nes infeſtantes, promiſſa ſuorum ad Chriſtum conuerſione, ſi quidem Chriſtianorum mar
rerentur: is autem re non impetratâ diſceſsit. Annales Gallici. Imperat. Alberto 1. Papa
facio 8.

Ex his proh dolor videndum liquidò, qua ratione Turca ad tantam potentiam ab ini
creuerit, imò aſcendere eum oportuerit. Dum enim Occidentales nihil ſuppeditant au
Papa multa quidem florenorum millia per Cruciatam, vt vocant, in id bellum contrahit,
liò conuertit: oues non, vt fidelem paſtorem decebat, tutatur: imò ex odio aduerſus Imp
Orientis, & Eccleſiam Græcam, (cum qua de primatu decertabat, & quia terris Italicis in
remotum aliquem Gallum ad Imperium effert, atque per hoc Orienti Italiam ſubripit, ſibi
tinet, certè per hæc ijs, quæ ad profligandos hoſtes imperij nerui eſſe debebant, Cæſarem
ea in ſe transfert, & ſic Turcis non ſolùm ad occupandum Orientem, ſed euertendum etiam
Occidentem feneſtram aperit.

Interim ad iſta omnia Hiſpania, Portugalia, Papa, Gallia, Brittannia, Scotia, Poloni
ſcouia, Veneti & alij Magnates conniuent, & cum Turca inducias & fœdera (quæ nunqua
infidelibus icta, felicem exitum habuiſſe comperimus) in detrimentum aliorum turpiter ſt
putantes, longis adhuc diſtare ipſum ab ſe finibus, vt nihis eis dare queat damni. Certè non
gunt miſeri, quòd, etiamſi ab illius hodie immunes ſint moleſtijs: attamen ad manifeſtæ v
argumentum, mox Deus contra eos alios poſsit excitare hoſtes, & mouere illis bella, & & i
nia, pro plectendis pulchris iſtis inducijs cum infidelibus Turcis: Papæ videlicet, quòd, vt h
in occulto, ſic in futurum detracta larua, propalàm pro Antichriſto ſit habendus, & plura r
ipſo defectura: Hiſpaniæ, quòd à proprijs ſubditis quotidie inteſtina, & cum Anglis & G
rùm fortunata bella perferat: Turca autem ſimulatus ille amicus, vt nuper Tunetanum, ſic
lia quoque regna ad ſe rapiat: domeſticam hæredum orbitatem metuendam habeat Galli
glia: Scotia eadem aduerſa ſentiat: Moſcouitæ abſque certis legibus, barbaris & crudelibus
Tyrannis, & à Turcis ac Tartaris ſimul obruantur: Polonis incerti Reges hinc inde peregri
& de ijſdem, quibus alij dicti, rupta fide, periclitentur malis: Veneti adeò ab eodem hoſte
go, poſt regnum Cypri, de die in diem denudentur, vt præter vrbem ſuam tandem nihil
bituri: de Portugalia iam omninò conclamatum ſit.

Verùm enimuerò ſi è contra aduerſus hunc abiuratum Dei & hominum truculenti
hoſtem, ſuos neruos, quod decet, & vt ſperamus, facturi ſunt, conuerterent, denique &
ſtum vtili præponerent: haud dubiè pace & omni ſalute ac felicitate domeſtica & publ
vniuerſum Imperium frui optimè, & gaudere in poſterum poſſent. Ante hæc enim t
Imperatores, Principes, & alii Magnates, videlicet Gotfridus Dux Lotharingiæ anno
1099. Imperator Fridericus II. anno 1228. Imperator Sigiſmundus anno 1409.
1420. Rex Vladiſlaus in pugna Varnenſi occiſus: Rex Ludouicus anno 1522. & alii pluri
tra Turcam omnes & corporis & fortunarum neruos laudabiliter impenderunt.

Quam pietatem & ſtrenuitatem maiorum nos pari ſtudio imitari addecet, ne de
ipſimet vires addamus Turcis ad opprimendum & perdendum Chriſtianos. Et ſi Paparu
que vnquam interfuit, vt vtrumque aſſumerent gladium, & ipſimet adminiſtrarent militi
resque (prout ex hiſtoriis conſtat, eos conſcripſiſſe exercitus, produxiſſe in aciem, gnauos
& duces ſtrenuos ſe præbuiſſe, ordines ſariſſarum, & quod plus eſt, tormentorum etiam a
candum diſpoſuiſſe) & facultates omnes conferrent ad bella, quæ ſui tantùm priuati co
gratia hactenus geſſerunt: iam potiùs omnem operam & opes promant: quando tum pro
cùm pro ſalute vniuerſæ Chriſtianitatis eſt depugnandum. Nam quantum poſsit, ſi ipſi
tes belli ſint duces, omnes bellicæ fortunæ caſus & hiſtoriæ docent, & teſtatur quoddam (
alia multa vnicum tantùm referam) exemplum Græcorum: qui cæſo ſuo in acie Rege, & a
propterea deſpondentibus militibus, poſtea filium illius infantem in caſtra deportari decu
vnde animoſi omnes facti, reſumtis animis viribuſque, fortiter, quæ prioribus prælijs amſier
rum recuperârunt.

Benè ergò agitur, ſi non ſub pallio contineamus manus, aut ignauia teramus vitam,
conniueamus Turcis, ſi iniurias vicinis noſtris, Chriſtianis inferant (inferunt autem qu

Nam tua res agitur paries cùm proximus ardet.

Quod etiam Hoſpinianus & multi atque prudentes viri hactenus fideliter admonuerun
pud eos infrà.

1304.

Portenta.

Portenta per ea tempora memorantur varia. Nam ad oppidum Vredeland veteris M
in ſolo VVandalico, in die ſancti Remigij cecidit grando de cœlo cum ignitis lapillis,
rima excitauerunt incendia, vbi in ſtramina & paleas, aut aliam materiam ſcintillæ inci
Tecta ruſticarum domorum, fœnum in horreis cum frugibus concremabantur: ipſa in agris
lædebantur. Res prioribus ſeculis incomperta. Crantzius. Imp. 107. Alberto 1. Papa 199
dicto 11.

Pr

Præſagium.

)c anno quidam presbyter, exiſtens Dreſdæ in ciuitate terræ Miſnenſis, vidit ſomnium in fe- 1305.
to natiuitatis Domini, præſagium futurorum: nempe ſuper regnum Bohemiæ, Lunam præ-
n in cœlo coruſcare. Cuius claritatem cùm ipſe & plures alij, vt ſibi videbatur, mirarentur,
Luna eadem in formam piſcis transformata cecidit ſuper terram, ſtatimque diſparuit. Et ec-
Luna venit ab Occidente, & corpore maior, & ſplendore clarior: ſtansque in cœlo ſuper re-
Bohemiæ & Miſniæ tantum creuit in ſplendore, vt homines ad agriculturam & alia opera, ſi-
ie, egrederentur. Siffridus. Imp. vt ſup. Sella vac.

Bernhardus Lutzelburgius, monachus Ordinis Prædicatorij. 1306.

diebus Petrus Olerius Barchinonenſis, Durandus Gundenſis, Guilhelmus Gilberti, & Valen-
s quidam, hæreſeos erant à Bernhardo Podienſi Dominicano, & inquiſitore damnati, non
atis eorum articulis. Imp. 107. Alberto 1. Papa 200. Clem. 5.
em. Fratricelli affirmârunt, Romanam Eccleſiam non eſſe veram, Chriſtum & Apoſtolos
s fuiſſe, & Cæſarem non eſſe Romano Pontifici ſubiectum. Bal. in app. c. 70. cent. 4.
em in catalogo hæreticorum. His temporibus claruit Petrus Ioannis, diœceſis Biranenſis A-
s, qui in poſtillis ſuis ſuper Apocalypſin, Matthæum, ac Geneſin, multas poſuit hæreſes, quæ
ate Papæ, & magiſtrorum conſilio ſunt poſtea ſolenniter in curia R. damnatæ. Per Babylo-
m meretricem magnam illam Eccleſiam Romanam intelligit: quam vocat carnalem beſti-
atanæ ſynagogam: per myſticum Antichriſtum intelligit Papam: omnesque abbates quin-
oris conuenire dicit in quintum beſtiæ caput, quæ beſtia eſt diabolus, Antichriſtus, & con-
malorum. Et ſic de alijs hæreſibus, quas ponunt Guido Perpinianus in vtroque opere
ibus, & Nicolaus Emericus in libro Inquiſitionum. Poſt mortem fuit denuò declaratus
s per Clementem quintum, vt aiunt: & oſſa eius effodi atque exuri iuſſa.

Ex eodem & alijs ſcriptoribus.

noldus de Villa noua Medicus ac Mathematicus ſummus, quem aliqui Catalanum, alij
allum Narbonenſem fuiſſe ſcribunt, hæreticus à Papiſtis iudicatur: quia dixiſſet, quòd dia-
tum populū Chriſtianum ſubdolè fecerit à Chriſti veritate deuiare, & quòd fides Chriſtia-
ui temporis non ſit alia, quā illa, quā dæmones habeant: quòd Clauſtrales ſint extra charita-
damnentur, qui falſificauerint doctrinam Chriſti, Chriſtianos ad infernum ducentes. Quòd
i perfidiosè adiunxerint Philoſophorum ſomnia ſcripturis ſacris. Quòd in ſacrificio Alta-
los nihil offerat Deo, miſſas quoque nec viuis nec mortuis prodeſſe. In conſultationibus et-
alibus ſcientiam non ineſſe, niſi humanorum operum, ac ſimilia. Ex Daniele quoque ac Si-
ithræa ediſſerebat, Antichriſtum plenè poſt annum Domini 1300. ſæuiturum in pios, & fu-
ſe in Eccleſia perſecutionem. Vnde præter naturalia ac medicinalia ſcripſit de eſu carnium
acobitas, Gladium iugulantem contra Thomiſtas, Allocutionem Chriſti ad Chriſtianos,
itijs pſeudotheologorum, De myſterio cymbalorum eccleſiæ, de conſummatione ſeculi, &
iam catholicam. A Dominicanis Tarraconæ hæreſeos damnatus fuit. Et miſſus tandem à
Siciliæ rege ad Pontificem Rom. inter nauigandum perijt, Genuæ ſepultus.

Bernhardus Corius lib. 5. Hiſt. Mediol. 1308.

nes Vicecomes, Archiepiſcopus & princeps Mediolanenſis cùm Bononiam occupaſſet, à
ente Pont. max. per legatum repetebatur: & vt vel Eccleſiam ſolam, vel rempublicam ca-
ſub excommunicationis pœnâ vrgebatur. Ille ergò cùm ſacra feciſſet in templo: ſiniſtrâ
arripuit, dextrâ gladium eduxit, & altâ voce pronunciauit: Hæc Eccleſiæ, hic verò Reipu-
nuenit: neque eſt, cur vel crucem Domini, vel arma Reipublicæ abijciam, ne aut religionis,
atis erga patriam proditor eſſe videar. Hoc igitur ſanctiſsimo patri meo nomine refer:
ce & gladio me ad extrema etiam perferenda paratum fore. Imp. Henrico 7. Papa Clemen-
ſup.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia. 1308.

Imp. 103 Henric. ſeptimo. Pp. 200. Clemente 5.

Alberti obitum, Heinrico eius nominis ſeptimo, è familia Lucelburgica, legitimo Electorū
ragio Cæſare deſignato: Clemens 5. Pontifex, tum Auinione degens, & cum Philip. Galliæ

rege dissidens, eius electioni in odium Philippi imperium ambientis, tanta facilitate co
vt per Italiam & Germaniam legatis missis, omnibus præciperet, quò Imperatorem
rent: eiusque electionem hac lege confirmauit, vt intra biennium coronam Romæ acce
Italiam, quæ tunc ob sexagenariam Imperatorum Germanicorum absentiam intestinis
sionibus miserrimè dilacerabatur, ingrederetur.

Verùm non diu admodum hæc Pontificis voluntas sibi constitit: sed improbitate s
ingenium antecessorum declinauit. Nam cùm Heinricus promissis satisfacturus, perlust
cumquaque Italia, ac Ruperto rege Apuliæ cum Vrsinis bis profligato, Romam venisset, in
sancti Petri coronam suscepturus: Clemens, quem facti, ob potentiam Heinrici & amiciti
perti regis, pœnituisset, Cardinalibus initiò coronatione Heinrici interdixit: deinde post
seriamque expostulationem eius, in eam ita consensit, vt Heinricus Papæ iuramentum p
At eo id facere recusante, quòd noui exempli rem esse, nec vsurpatam antecessorum suoru
te diceret, Principem principum, ac orbis terrarum dominum, seruo seruorum fidelita
mento obstringi: virtute Stephani de Columna Cardinales cum multitudine terrentis, c
ab ipsis obtinuit: sed ita, vt animus Pontificis penitus ab ipso alienaretur. Nam Cleme
Heinrici incensus, ad Rupertum regem Apuliæ, quem is iuridico ritu læsæ maiestatis con
rat, hostemque imperij iudicârat, defecit, atque sententiam in eum latam non tam Iurispr
quàm odio Imperatoris improbauit, atque rescidit. Magnarum tum contentionum in
tificem & Heinricum semina iacta erant: sed ea, præcipite atque præmatura huius mort
hilum recidêre.

Nam cùm Heinricus Siciliæ regnum,
à Siculis vocabatur, occupare instituerct,
vigilia Assumtionis Mariæ Boncouentun
let, à pseudomonacho Bernhardo Domi
qui se diu amicum Imperatoris simulârat,
victima toxico oblita, atque polline adan
(quod præsentissimum venenum esse aiu
optimi principis potioni indito, nouo & i
exemplo extinguitur. Id omnibus eius æ
stis, annalibus, actis, rhythmis (qui hunc
torem Veneficum Paulinum vocant) car
& epigrammatis publicè est diuulgatum.
nicani tamen ordinis fratres id constantiss
gârunt prætendentes, ægritudine anim
vindictæ auidus de hostibus, vt vellet, sup
sumere non posset, animam Imperatorem
literis à sanctissimo patre acceptis, quæ test
scelestum Iudam innocentem fuisse. V
nimuerò ijs fratres ordinis istius sceleris c
si suspicione exonerari non potuêre, quin
quàm plurimi in Thusciâ, Lombardiâ,
locis, vnâ cum domibus igne gladió
rent.

Schardius ex Nauclero, Auentino,
& alijs.

Vbertinus de Casali.

HIc Minorita scripsit de septem statibus Ecclesiæ: item de reformatione Ecclesiæ contra
nam Curiam. Dicit alicubi: Nam non assumebantur nisi virtutibus pleni, & vocatio
ritus sancti, quibus prælatio onus erat premens solicitudine: & (non ad) suæ dignitatis reco
nem, non honor eleuans vanitate. Alia ratio fuit, vt magis esset grata & recognita perfecti
sti vitæ in paupertate, & despectu & cruce. Ex hoc enim, quòd Ecclesia per honores & tem
ad tantam spurcitiam malorum deuenit, patet, quòd modus vitæ Christi, quem elegit carne
li, fuit perfectior omni modo alio ad temporalia se habendo. Imper. 108 Henrico, Papa 20
mente 5.

Idem. In cantu verò quintæ tubæ stellaris claritas status Ecclesiastici in tantam auaritia
poralium, quasi in terram dicitur cecidisse, quòd puteum abyssi aperuisse dicitur: quia om
am malefaciendi in superbia, in lasciuia, in incredulitate, in simonia, & in alijs malitijs inn

Anno

la exemplaritate subditis subministrat: propter quod tantū est vilificatus Iesus in statu illo-
ui videntur Ecclesiæ cultū regere, quòd deformitas vitæ illorum magnā præbuit occasionem,
ndaret multitudo Patarenorum diuersarum hæresium, maximè Manicheæ, quæ tempo-
omnem actum carnis condemnant. Licet enim hæresis impia sit & cæca, tamen occa-
accepit suæ renouationis, vt diceret, Ecclesiam in receptione temporalium deuiasse:
anifestè apparebat pessimus abusus eorum in clericis & monachis, & eos imitantibus
Christianis: & maximè, quia illi, qui inter eos dicuntur Episcopi, maximam prætendu-
tæ sanctitatem in paupertate exteriori, austeritate, & ficta humilitate, in quibus vitia op-
Ecclesiæ multum reddunt.

dem. Quamuis per has locustas possint designari omnes mali Christiani status corrupti:
n malicia est multa & publica, & multorum læsiua & cruciatiua, magis tamen propriè,
hunc ipsum sensum, designat prauam multitudinem clericorum & monachorum, &
n, & cæterorum curialium, qui plurimos & temporaliter & spiritualiter pungunt & cru-
ultis modis: qui omnes de fumo putei exierunt, quia de prauo exemplo effrenationis
originem sui mali traxerunt: & etiam, quia quasi infernales ciues, & dæmones magis
omines, de puteo inferni cum prædicto fumo exempli pessimi videntur exijsse.

Idem. Et sic Pontifices & Scribæ & Pharisæi dicebant, se defendere legem, & legis cul-
honorare Deum: & tamen ipsi crucifixerunt filium Dei, legis medullam & finem. Sic
s modis similes istis in Ecclesia dicent, se tenere locum Christi, & veritatem docere Eu-
& perfectionem vitæ Christi horrendis transgressionibus & malitiosissimis condemna-
s crucifigent.

dem. Nam numerus temporis eius apertè describitur in pluribus locis Apoc. qui nume-
ille CCLX. anni. Super quem numerum Abbas Ioachim omnes suas reuelationes fun-
ui fuit vir magni luminis & virtutis, & maximè libros scripsit Concordiæ noui & ve-
stamenti, in quibus mira proportione 42. generationes secundi status, scilicet Ecclesiæ
bus, XLII. generationibus status primi, quas Matth. ponit, sic concordando describit.
autem 42. tricenarios annorum pro 42. generationibus secundi status.

dem. Ad tantum autem malum non potuisset subitò deduci sanctitas Prælatorum quin-
ris, nisi magno tempore priùs incepissent ruere per ambitiones pomposas, & tempo-
astuositates superfluas & multiplicatas, simoniacas auaritias, & electiones peruersas, &
promotiones suorum, & negligentias Spiritualium cultuum & altarum virtutum, vt
dispositionibus præambulis potitis, tandem diabolus posset huius pessimi introduce-
n formam.

idem. Dicitur autem carnalis Ecclesia noua Babylon, quæ Ecclesia vocatur meretrix
cùm, quia ordo virtutum est in ipsa per deordinationem vitiorum enormiter confu-
erus cultus & amor sponsi Iesu turpiter adulteratus: tum, quia in malo non solùm
è, sed etiam extensiuè est magis; ita quòd boni sunt in ea sicut pauca grana tritici sub
o cumulo palearum: tum etiam quia, sicut filij Israël fuerunt in Babylone captiuati,
nenter oppressi: sic Spiritus justorum huius temporis supra modum angustiatur &
tur à principatu, & prædominio Babylonis, & velit nolit, in multis meretricis actibus
e compellitur. Non mireris ergò, si de casu tanti sceleris cantatur à Sanctis huius vi-
issimum Alleluia.

Idem. Quia Iesus Christus Clero & populo multipliciter iam vilificatur & despicitur,
que contemnitur: ideo magna pericula nos expectant his temporibus, qui modò à du-
nis hactenus sumus in initio sexti status Ecclesiæ, & submergimur in fecibus quinti sta-
uius fine dignitas Ecclesiastica supprimetur.

Idem. Corruptio ordinum Mendicantium spectat ad vltima feculenta sexti status,
spiritus Iesu Christi penitus illudetur, & despicietur. Illi Mendicantes peruersi designan-
ocustas, de puteo abyssi exeuntes: quia ipsi sunt scurriles, leues, volatiles, carnales,
sacras literas, virides, paganicæ philosophiæ sequaces, quasi equi currentes, sic illi in
lisputationem.

em in libro Arboris Vitæ Crucifixi Iesu. Gog erit vltimum flagellum post Antichri-
Et postea: & creditur, fore crudelius & acerbius flagellum Gog & Magog contra Ec-
quàm fuerit illud Antichristi: quia erit cauda Antichristi.

Idem. Exinde pristina Prælatorum sanctitas paulatim decreuit, & ruere incepit per am-
, scilicet per pompas & simonias, per illegitimas electiones & auaritias, per multipli-
n & superfluitatem temporalium, per carnales suorum promotiones: per negligenti-
norum cultuum, & per alia opera peruersa, propter quæ, tanquam subiecta præambu-
alè disposita, diabolus aduersus præsentem Ecclesiæ statum est solutus, & permissus in-
uppressiones iniquas.

Idem in libro de 7. statibus Ecclesiæ, Iesus falsificatus, capite quarto. Sicut autei & patiens Iesus post illusionem & despectum, & post multas iniurias fuit crucifixus & m sic & post multas illusiones Spiritus sui in relaxationibus multis mortificata est veritas non vitæ, sed scientiæ & doctrinæ, & prælationis Romanæ.

1310.

Ioannes Parisiensis de Antichristo.

ANno Domini 1287. facta est quædam visio Trypoli cuidam monacho grisei ordi lebranti missam coram Abbate suo, & alio præsente monacho, intra oblationem & munionem. Nam apparuit quædam manus scribens super corporale, in quo dictus mo corpus Domini consecrauit, sic: Cedrus alta Libani succidetur, & Trypolis in breui des Mars Saturnum superabit, & Saturnus insidiabitur Ioui. Vespertilio dominum apum bit. Intra tres annos, vna fides & altus Deus euanuit. Filii Israel à captiuitate liberab Quædam gens, quæ sine capite vocatur, veniet. Veh autem Clero, & tibi Christianitas. cula Petri iactabitur magnis fluctibus, sed euadet & dominabitur in fine dierum, & in r erunt multa prælia, & multæ strages, & omnis terra trita turbabitur, & fames valida, & num mortalitas per loca, & regnorum mutationes: terra barbarorum peruertetur: mendicantium, & aliæ sectæ tam marium, quàm muliebrium, quàm plures annihilab Tunc surget leo de cauernis montium, & montana transcendet, & alium leonem interfici stia Occidentalis & leo Orientalis totum mundum sibi subiugabunt: & tunc erit pax in so orbe, & copia fructuum, & omnium rerum abundantia per quindecim annos. Tu passagium commune ad terram sanctam: ciuitas Hierusalem gloriabitur, & omnes ciuit deæ reædificabuntur. Sepulchrum Domini ab omnibus honorabitur, & in tanta tr litate audientur noua de Antichristo, cuncta mirabilia. Beatus qui tunc vicerit, non la morte secunda.

Hæc autem prophetia licet sit verificata in parte, scilicet quantum ad ea quæ præ de Trypoli, tamen quantum ad residuum est obscura, quia dubium est, quid significent n & vtrùm simul vel distanter, & in tanta distantia futura sint.

Prophetia inuenta in oppido Mestri apud Venetias in
quodam antiquissimo lib. autentico.

IN illo tempore, Aquila veniens à septentrione descendet in Liguriam, quasi nemine & radicabit nidum suum sagacioribus pennis, cæteras aquilasque prædicet inantea, pe tempus transibit ad elephantem, vir stabit: Erunt duo sponsi, vnus legitimus, alter a Hæc aquila transibit in Liguriam: & incipient tribulationes & bella, & præliabitur in in terra. Et legitimus sponsus fugiet, & non reperietur. Adulter verò regnabit. Clamabit & non reperietur, blasphemabitur nomen Domini. Et non erit oratio in terra: vnusquisqu rabitur secundum suam potentiam. Ecce leo gallicus obuiabit aquilæ, & feriet caput ipsi bellum immensum, & mors valida. Vnus admittet, & qui admittet, fugiet in Thusciam, reassumet vires. Ecce prælia & mortalitas, quæ nunquam fuerunt ab origine mundi, ne ampliùs vsque ad finem: quia illic congregabuntur gentes ab omni natione. Vnus eorum in fine, & qui amittet, fugiet: & qui vincet, ibit ad elephantem, & ibi ponet sedem antiqua conuocabit sponsus legitimus, & ponet eum in sedem suam, & deponet non legitimum. E uocabit leonem cum quo habet rixam, & faciet pacem secum, & ponet eum in regnum suu vocabit tauros pingues & baronos: & faciet eis truncari capita per iustitiam, quam gesser reducet Ecclesiam ad primum statum, & dabit ius suum cuique petenti, & tunc terra incipi fructos suos, & erit pax per vniuersum orbem.

Alia Prophetia.

GRipho regalis genitus in Francia, veniet in Orientem, trahens ad se magnam caudam duobus brachiis associabitur coniuncta gente Christi. Imperator viperam inueniet in nis, quæ coronabilis iam existet. Ibi erit tanta strages & effusio sanguinis, quæ non fuit, gigantes fuerunt: tunc gaudebit vndique sponsus: tunc gaudebit pars diabolica, quæ E vocabitur: tunc imperialis vndique annihilabitur: & vipera reuocabit, & iterum redibit nomina duarum ciuitatum circundabit. Veh tibi ciuitati Phorum: veh tibi Lombarb gnante virtute Griphonis: quia turris gaudii tui euertetur.

His auditis, & aliis quæ in libris prophetarum continentur, orietur Leopardus & Aquilonis, rufum habens colorem, rostrum plicatum, cor leonis, caudam bouis, vires

-dus paruus, sic tam viribus potens & magnus, cui nemo resistere poterit, nisi Deus Deo-
ansiturus alios peritos, vetans potum sitientibus, infirmis sanitatem: tunc lilium deflore-
quilæ reuiuiscent: tunc pars Imperialis vndique reuocabitur, & erit in campis cum Gri-
: gripho verò iungetur, sed donabitur in exilium Sponsi, & non inuenietur : & iterum
impis cum leopardo : reminiscens leopardus prædecessorum suorum viribus extendet.

Alia prophetia. Figulus de Arabia.

pessima cum cauda veneno amarissimo plena, in suum intrabit cubiculum, fœtosum ni-
n, in tantum, quòd maxima serpentinorum quantitas multiplicabitur : ita quòd radi-
niuersa cubicula clericorum transibunt :& dignitates sacerdotales in maxima sanguinis
e peruenient : & propter mortis angustiam in locis montanis & spinosis suprà attendent,
ent nomen Domini nostri. Et erunt angustiæ, & fames per vniuersa mundi loca, in tan-
òd maxima pars gentium mortem clamabunt.
Et postea venient reges tres in vidua ciuitate, & dabunt Deum ei: & superbia auri in ma-
iuitate existens per seruitium aureum erit suffocata: & serpens sanguinolentus in ore mor-
Nigra verò aquila cum quinque pennis aureis ad partes fluminis Tyberini, cum suarum
a perueniet. Et quidam Rex titulum pacis habens, dominus viduæ & sanctæ ciuitatis erit
Et fiet passagium, & peregrinantes in suas intrabunt mansiones, & obtinebunt.
quæ erat per tantum tempus abscondita, clara per totum mundum manebit.

Effectus futurorum.

nò: vnus pastor, qui recipiet vtramq; Ecclesiam concordaliter cum magna pace.
Secundò: quòd temporalia Ecclesiæ dabunt vni Regi, & hoc etiam concorditer.
Tertiò: vnitas prædicta, & Rex diu durabit in regno suo.
Quartò : deponentur tyranni in terris Ecclesiæ, & sub nomine regis gubernabuntur
Quintò: Vniuersitas Christianorum credet in electum, tanquam in verum pastorem, &
Ecclesiæ.
Sextò: non erit ampliùs schisma in Ecclesia, vsque ad tempus Antichristi.
Septimò: fiet passagium per prædictum regem, & omnes gentes armorum secum ducet.
Octauò: fiet conuersio generalis, exceptis Iudæis, ad fidem Christi.
Idem F. Ioannes de Parisiis in tractatu de potestate Regiâ, & Papali. Si Papa habet à Deo
em secularem immediatè, & Princeps habet executionem à Papâ immediatè: ergò prin-
ninister Papæ, sicut Papa minister Dei vel Christi: quod videtur inconueniens, & contra
am Canonicam. Dicitur enim Romanorum decimo tertio cap. de Rege & Principe: si ma-
, time, non enim sine causâ gladium portat. Dei enim minister est, & vindex malorum
c.& ideò præstatis tributa: minister enim Dei est. Non dicit Papæ, sed Dei. In hoc enim
seruitis : Glossa, seu Deo. Item priùs fuit potestas regia secundum se, & quantum ad ex-
em, quàm papalis: & priùs fuerunt reges Franciæ in Franciâ, quàm Christiani: Ergò po-
gia nec secundum se, nec quantum ad exsecutionem, est à Papa: sed est à Deo, & à populo
igente in personâ, vel in domo: & sic, sicut antè. Dicere enim, quòd potestas regia priùs
eo immediatè, & postea à Papa, est valdè ridiculosum. Non enim potest hoc esse, nisi
Petro dederit potestatem conferendi regiam potestatem, quod non est verum. Indubi-
t à Deo igitur, sicut antè.
Et aliquantò pòst inquit idem Ioannes monachus: licitum est principi, abusum gladii
is repellere eo modo, quo potest, etiam per gladium materialem: præcipuè vbi abusus
iritualis vergit in malum Reip. cuius cura regi incumbit. Aliter enim sine causâ gladium
.
Idem. Antichristus, vt quidam volunt, in Ecclesia Dei sedebit tanquam sit Deus, id est,
rius: bona Ecclesiæ furabitur, ea sibi thesaurizando, id est, consanguineis, & nepotibus.
us Abbas Antichristum nasciturum dixit anno 1300. de quo suprà.
Idem. Anno 1356. tolletur verus vsus Sacramenti, & spiritualis refectio verbi Dei.

Gerhardus Archiepiscopus Moguntinus. 1311.

hic tantæ superbiæ, vt sæpiùs arroganter, & iactanter dicere ipsum non puderet, se habere
ges in pera sua: quasi ipse solus posset Reges Romanorum creare, & depone. Sed mentita est
s sibi: ipse namque longè ante Albertum mortuus est. Imp. & PP. V. S.

1311. *Raymundus Lullius Catalanus Monachus.*

HIc impia multa ſcripſit, & diabolica audacia aſſerebat, ſe à Chriſto ſibi apparente in
crucifixi, in quodam monte accepiſſe, vt totum orbem à tenebris, quibus detinebatu
raret. Bern. Lutzenburgius. Imp. Henr. 7. PP. Clemente 5. V. S.

1313. *Oſtentum.*

HOc anno VVeiblingæ mulier Leonem peperit. Hermannus Minorita. Imp. 108. H
Papa 200. Clem: 5.

1313. *Henricus Frauuenlob.*

HIc quia multa, fortè cognomine motus, in laudem fœminei ſexus ſcripſit, poſt morte
titudinis ergò, à mulieribus ad ſepulchrum deportatus, & magnificè, maximaque p
incineratus fuit. Alb. Argentinenſis. Imp. 109. Lud. Bauaro. PP. 201. Ioa. 22.

1317. *De Paparum cum Imperatoribus concordia.*

Imperatore 109. Ludouico Bauaro. Papa 201. Ioanne XXII. & 202. Benedicto XII.

HEnrico, eo quo diximus modo, perfidè ſublato, quæ tempeſtas in vita eius impendere v
tur, poſt obitum eius, ſæuo diſſenſionum turbine, malorumq; procellis detonuit. Fride
quidem Auſtriaco & Ludouico Bauaro, diſcordi Electorum ſuffragio electis, Ioannes XXII. v
exagitandi occaſione oblata, initio Fridericum ignominioſiſsimè reprobauit. Nam cùm Cu
Gurcenſis Epiſcopus ab Auſtriacis miſſus, vt à pontifice Friderici imperium, Ludouico in o
redacto, ratum haberi peteret: & auis atauisq; Friderici collaudatis, fortes fortibus atq; bon
creari commemoraret, is arrogantiſsimè reſpondit: Solomonem omnium mortalium haud
ſapientiſsimum, filium tamen ſtolidiſsimum genuiſſe. Minimè obſcurè hoc innuens, Fride
à maioribus degenerare, imperiiq; corona indignum eſſe. Sed paulò pòſt cum ipſo clàm con
inita, ipſum contra Ludouicum, quem regem & dilectionis filium, inſtar Iudæ ſalutârat, co
tum in Italiam contra Maphæum, eiuſq; filios Vicecomites, Genuam infeſtantes, vocauit.
derico anno octauo poſt electionem acie victo & capto, Ludouicum acerrimo odio perſequ
Eccleſiæ rebellem, ſchiſmaticum & hæreticum declarat, cùm quòd ſtatim poſt electionem, ant
à Papa iuberetur, nomen iuſq; Imperii vſurpaſſet: tum quòd fratres quoſdam Minores à ſe ha
condemnatos, dirisq; imprecationibus proſcriptos, ſuſcipere, & Galeatio Vicecomiti Medio
ſi eiusq; fratribus, contra Pontificios ſuppetias ferre non dubitaſſet.

Ludouicus ergò, cùm ex diuini humaniq; iuris peritiſsimis eius ætatis conſultis intellexi
& dogmata Ioannis Chriſtianæ doctrinæ repugnare, papam debere ſubeſſe Imperatori, nec h
temporalibus illi ſubiectum, ita confirmatus eſt, vt à Papa malè informato, quemadmodu
quuntur, ad Papam benè informandum, & ad conciliũ generale, quando eſſet Romæ in ſed
Petri, appellaret, Papæq; conatibus ſeſe viriliter opponeret: appellationis formula per omnes
rii fines promulgata. Cæterùm, dum ad hunc modum verbis & ſcriptis contenderetur: acci
Romani grauiſsimis factionibus vexati, miſsis ad Ioannẽ legatis ſupplices peterent, vt Auinio
licta, vrbem pontificum ſedem reuiſeret, ac regi Romanorum imperialia ſigna conferret: id n
ret, ſe antiquam populi Romani legem ac iura ſeruaturos, aſſerentes. Verùm pontifice petita R
norum non ſolùm renuente, ſed & ſumma cum ignominia, terroribus ac minis oratores au
ſe repellente: illi indignitate faſtus pontificalis moti, Ludouicum, tanquam legitimum Impe
rem, literis & nunciis Romam vocant. Ludouicus ergò ipſorum poſtulatis acquieſcens, Italian
exercitu petit: ac Mediolani ab archiepiſcopo pro more coronatus, cùm, antequàm armis re
periretur, rabiem pontificis deliniendam ſtatueret, miſsis ad eum legatis, Imperialia ſigna ſibi
re maiorum ab eo conferri benignè, rogat. At cùm Pontifex id non modò facere recuſaret,
legatis repulſis, Imperatorem ipſum peremtoriè (vt dicitur) Auinionem citaret: Imperato
pontificiam tyrannidem in Eccleſia agnoſceret, & Imperatoriam dignitatem diuinitus ſibi c
tam, ſanctam & inuiolatam ſeruare ſtuderet, pontifici ſerui inſtar ſubiici, & Auinionem pete
negat, ac pacis ſtudio denuò per nuncios Imperialium ſignorum collationem poſtulat. Qu
pontifice denegatis, ſimulq; Vicecomitibus in odium eius anathemate percuſsis: tum verò Lu
cus rebus Mediolani conſtitutis, Romã proficiſcitur: ibiq; magna cum gratulatione exceptus,
totius cleri ac populi, vnà cum coniuge à Stephano de Columna cardinale coronatur, omnibu
bilibus qui aſtabant acclamantibus, Ludouicum Auguſtum Romanorum Imperatorem: &

eoru

consilio, Petrum Corbariensem, professorem Minorem, virum doctum, ac ad res geren-
issimum, summum pontificem creat: qui simulachro Ioannis fabrefacto, id astante Cæsare
iniosè concremat: eumq; hæreticum atque Ecclesiæ tyrannum, publicæque Christianorum
rturbatorem declarat.

Cæterùm Ioannes hisce auditis, & ipse durissimos processus contra Ludouicum publicat,
li eum deiiciens dignitate: crudelissimaque excommunicatione, tanquam Romanæ
rebellem & hæresiarcham, acerbissimè condemnans. Imperator ergò Ludouicus, cui
ùm quòd longo tempore in ea fuisset commoratus, tum quòd venenum (quo Romanistas
uàm armis certare cognouerat) metueret, displicere cœpisset: hac tanta pontificis rabie
, Germaniam repetiit. In quam eo reuerso, Papa Ioannes mox Auinione moritur, o-
animis in eam spem erectis, noui pontificis electione tantas turbas sedatum iri. Sed huic
ns Benedictus duodecimus nil ipso benignior in Ludouicum existit. Nam statim censuras in
n à Ioanne factas, vt in vsurpatorem Imperii, confirmat, eumque omni regio honore, &
Bauariæ priuat.

Cæsar itaque cùm hoc à pontificibus agi cerneret, vt Cæsarea dignitate conculcata, tyran-
uam stabilirent: Francofurtum principibus, ac humanæ diuinæque sapientiæ doctissimis
am conuocatis, decretum de consilio doctorum sub sigillo suo contra processus defuncti
promulgat, rationem fidei suæ clarissimè reddit, planè ingenueque profitens, se Christia-
minem, articulos fidei integrè credere. Ad hæc multa præclara proponit, publica atque
acclamatione nouas confirmationes antiquis legibus addens, easque corroborans: scilicet
res imperii, & nullus alius, regem Romanorum eligant: cuique plura accedant principum
, is etiam in discordia verus censeatur electus siue Rex, siue Imperator: cùm in essentia idem
t nomina diuersa credantur: idemque possit, citra Apostolicæ sedis confirmationem, Im-
& exercere & administrare.

beat quoq; mox idem post principum insinuationem à Pontifice inungi, si legitimè fit
Quod si recuset Pontifex, possit à quocunq; catholico antistite proclamari Imperator & Au-
ùm maximè inunctiones istæ, solennitates tantùm quædam sint adinuenticiæ, à Pontifici-
gitatæ, nomina tantùm, & non res concedentes. Quis enim Rom. Pont. consecrauit Con-
politanos Imperatores? Et quis, ante Carolum, multos Christianos Cæsares? & ante Con-
m, ethnicos quis sacrauit Imperatores? Nec fidelitatis iuramentum Pontifici tribuit Im-
sed obsequii, ac fidei defensionis. Præterea falsissimum esse ostendit, per vacationem Im-
d Papam deuolui: idque esse contra sacri Imperii libertatem, dignitatem, iura ac maiesta-
nga enim & approbata consuetudine, inconcussè à maiorum ordinatione hactenus obser-
cante imperio, ius administrandi Imperii iura, feuda conferendi, & negocia cætera dispo-
alatino Rheni debetur, non obstante Clementina Pastoralis.

s hanc prudentiam Ludouici, cum insigni moderatione coniunctam, non efferat? qui ira
lictæ cupiditate repressa, omnia ita egit, vt prudentia principibus Germaniæ probata, bo-
ntifici ipsi celebrata sit? Nam cùm paulò post initia pontificatus inter Benedictum, regem-
ciæ, simultate exorta, Imperator de ea certior factus, per splendidissimam legationem à
absolutionem & restitutionem peteret: pontifex multis in laudem Germaniæ & Ludo-
memoratis, se curaturum promisit, vt nobilis iste ramus Ecclesiæ (Ludouicum intelligens)
b arbore separari cœpisset, eidem redintegraretur: & aduersus oratores regis Galliæ, Ru-
Apuliæ, qui ipsum multa nefanda contra pontificem machinatum, conquerebantur, in-
itatus est: cum aperta testificatione, pontificios contra eum, non ipsum contra eos fecisse.
Verùm vtut innocentiam Ludouici agnosceret, tamen rege Franciæ in odium Imperato-
ontificis, Cardinalium reditus in regno Galliæ interuertente, ac rege Bohemiæ Ioanne, &
ariæ Henrico de nouo Imperatore eligendo nefaria consilia agitantibus, facilè ab absolu-
ocentissimi Imperatoris se retrahi passus est: & pace tandem inter Ludouicum & Francum
à, Pontifex, qui hanc inuitus videret, eam ratam firmamq; rogatus habere noluit: præ-
Ludouicum ad arbitrium regis nunc hæreticum, nunc Christianissimum minimè habe-
. En quibus artibus pontifices, nostros imperatores tractare, ludificarique soleant?
Hoc itaque modo absolutionis negocio protracto, Imperator, qui fraudes pontificias ani-
eret, Electores ac principes Rensii conuocat: quos cùm facilè comitate, liberalitate atque
a sua sibi deuinxisset, res eò deducta est, vt non tantùm præstito iuramento, Imperii iura se
ros promitterent: sed & decernerent, Ioannis quondam pontificis processus aduersus Lu-
nullos fuisse, nec decuisse pontificem talia contra Imperatorem attentare, cùm eorum
ones distinctæ sint.

terea Benedicto vitæ finem accipienti, succedit Clemens VI. homo mulierum, honoris, ac
cupidissimus: qui statim diabolico furore percitus, literis latinis & germanicis in foribus
m affixis, grauissimarum pœnarum supplicium Imperatori comminabatur, nisi infra tri-
o & Ecclesiæ (se huius nomine intelligens) satisfaceret, & ab occupatione iurium Impe-
ret: eoque triduo exacto, & nemine Imperatoris nomine comparente, eum contumacem

declarat: ac poſtea per Oratores veniam petenti, cum oblatione, ſe omnia iniuncta pro vi ctorum, formulam reconciliationis duriſsimam, cumque perpetua turpitudine coniuncta ſcribit: nimirùm, vt omnes hæreſes atque errores confiteretur, Imperium deponeret, & ſe filios ſuos, & bona omnia in manus ac voluntatem ipſius reponeret. Vbi hîc boni paſtoris f vbi patris aſpectus? vbi ſanctimoniæ ſpecimen?

Verùm enimuerò, etſi has conditiones ne viliſsimum quodque mancipium accep optimus tamen Imperator, cùm bella, cædes, ac ſanguinis effuſiones, ſi ſe non ſubiiceret, ex ra videret, formulam pontificiam ad ſe allatam recipit: illam non tantùm ſigillo corrobora & ſeruaturũ ſeſe iuramento affirmans: in tantum ſe deiiciens, vt pontifex hac humilitate cum toto ſuo purpurato collegio admodum miratus ſit.

Cùm autem rem tantam citra Electorum, principum atque ordinum imperii conſiliu cipi minimè fas duceret, ideoque ipſis Francofurti congregatis, formulam reconciliationis gendam monſtraret: ipſi, qui eam in pleriſque in perniciem atque deſtructionem Imperii ptam iudicarent, ea reiecta, Imperatori firmum auxilium, ſi iura Imperii, vt antè fecerat, ſ viriliterque propugnaret, promiſerunt: ſimulque legatione ad Pontificem miſſa, ipſum mo vt à friuolis illis, & in læſionem Imperii excogitatis conditionibus deſiſteret.

Ea itaque ad Pontificem veniente, rigoremque articulorum in Imperii pernicien ceptorum declarante, nec aliud agente, aut petente: Pontifex, qui horum omnium cau Ludouicum transferret, eluſæ tigridis inſtar efferatus, cum Ioanne ac Carolo Bohemiæ re antè à Ludouico deuictis, eorumque patruo Balduino Treuirenſi archiepiſcopo, de Ludouic rumque eius extirpatione maiori ſolicitudine meditari cœpit.

Anno igitur humanæ liberationis quadrageſimo ſexto, ſupra milleſimum trecenteſ in cœna Domini Ludouicum Imperatorem crudeliſsimè execratur: ac Ioannis pontificis d mis proceſsibus innouatis, eum hæreticum ac ſchiſmaticum declarat. Adhæc, ne quid in tum relinquat, principes Electores admonet, vt alium Imperatorem intra certum tempus e Id ni faciant, ſe daturum operam, ne diutius Eccleſia patrono careat, & aduocato. Poſtre gratiam Bohemorum prædictorum, archiepiſcopum Moguntinum Heinricum de VVirte quòd Imperatori adhæreret, dignitate ac auctoritate eligendi priuat, inq; eius locum Gerlac dolphi Naſſauienſis, quondam Romanorum regis nepotem, & pontificum ſacellanu ficit.

Nouus itaque pontificius Archiepiſcopus, quò ſui domini cupiditati ſeruiret, ac offic Bohemis in ſe collatum ſimili officii genere remuneraret, ad nouum Imperatorem delige principibus Renſii conuocatis, cum Balduino Treuirenſi, Vualramo Colonienſi, Rodulpho niæ duce, & Ioanne Bohemo patre, Carolum Bohemum regem Romanorum ſtatuit.

Etſi autem Ludouico viuo Carolus electus, & Bonnæ coronatus ſit: tamen & eius a tas, & ciuitatum erga eum beneuolentia tanta fuit, vt conuocatis poſt electionem Caroli pri bus ac ciuitatibus Imperialibus Spiram, nullus inuentus ſit, qui vel electionem Caroli app ret, vel proceſſus pontificios curaret, ſed omnes, in fide dicta ſe permanſuros, affirmârint.

Quid itaq;, ſi armis negocium tranſigere voluiſſet? At cùm nunquam, quantumui tumeliis irritatus, vlli bellum intuliſſet, ſed ſemper tantùm armis inuadentes repuliſſet: ac publicæ vtilitatis ratione habita, nihil armis tentandum ſtatuit, ſed ad ſua ſe recepit: vbi tiori conuiuio, veneno, ex Clementis inſidiis (vt quidam literis prodidêre) hauſto, dum ve nem ingreditur, quò motu atque labore corpus calefaceret, de equo præcipitatus, indigni eripitur bonis omnibus, anno proximo poſt Caroli electionem, quinto idus octobris, anno tis milleſimo trecenteſimo quadr[illegible]mo ſeptimo: cùm annos tres & triginta inter magn uerſationes ita tenuiſſet Imperiu[illegible], vt quem viuentem boni omnes, ſpreta pontificia exec ne, iuuerant, eius defuncti nomen atque memoriam contra maledicos eius conſtanter de rent: vt cùm ex aliis hiſtoriis, tum ex ea, quæ de Baſilienſi Conſule literis eſt prodi patet.

Nam cùm Epiſcopus Bambergenſis, ſibi à pontifice commiſsione (vt vocant) de uendis iis, qui Ludouico adhæſiſſent, Auinione tranſmiſſa, anno ſequenti poſt mortem Lu Carolum Baſileam comitatus, Senatui perſuadere conaretur, vt (quandoquidem partium uici à Pontifice excommunicati fuiſſent) abſolutionem peterent: tum Cunradus de Berenfel ſul ciuitatis Baſilienſis, præſente Carolo, multiſque aliis Eccleſiaſticis atque prophanis, m reſpondit, dicens: Domine Bambergenſis, ſciatis, quòd nec fateri, nec credere volumu minum noſtrum Ludouicum, Imperatorem Romanorum vnquam fuiſſe hæreticum: & q cunque Imperii Electores nobis dederint, hunc recipiemus, etiamſi nunquam Papam requira

Vt autem hæc maſcula vox Conſulis animum viri, legitimum magiſtratum debit nore agnoſcentis, ac innocentiæ, virtutis amore, teſtimonium perhibere minimè reformi oſtendit: ſic Ludouicus eo digniſsimus fuit, vir ſiquidem optimus, ac imperii libertatis ſtud ſimus, hoſtiſque pontificiæ tyrannidis acerrimus extitit: ita vt meritò numero eorum aggr dus videatur, qui bene de patria merendi ſtudio, nullas aduerſitates refugerunt; ſed patriæ d

commodis priuatis præponentes, omnis posteritatis memoria dignissimi censentur. Schardi- Vrsp. Nauclero, Crantzio, Auentino, Mario, Cuspiniano, & aliis.

Robertus Liciensis monachus. 1320.

Obertus hic in præsentia Papæ & Cardinalium suggestum ascendit: & nihil aliud, quàm hæc altem verba subinde declamando prædicauit: Vah te Sanctum Petrum, vah te Sanctum n.

apa verò cùm eum in carcerem coniicere vellet, causamq; ipsius tam insolitæ concionis sci- tur, respondit ille: Non equidem satis possum collaudare Papam cum Cardinalibus, Epi- Monachis & id genus suis hominibus, quòd clauium potestate, sibi ipsis & aliis liberalem eriendi faciendo copiam, tam frugaliter fruuntur, & vtuntur probè, & ex hoc hilarem iu- nque sibi parant vitam, & Bacchanalia viuunt: vice verò versa Petrum Paulum & similes los vituperare, quòd clauium potestate, vtpote in quos primos à Christo illa est infusa, tam si, duriter adeò & rigidè vixerunt, cùm illustrem pariter vitam athleticam agere, & cælum trare potuissent, vt nostrates: verùm tenaces Euclionides & austeri patres, cùm non opus fu- men cœli introitum tam difficilem finxerunt & fecerunt. Huius quoque mentionem facit us Stephanus & Erasmus. Imp. & PP. V. S.

Idem. Genesis trigesimo septimo c. Iosephus accusauit fratres suos apud patrem de crimine o: Robertus hic intelligit de vitio Sodomiæ. Etiam illo namque tempore homines erant itæ, Geneseos 13.

dem. Quidam frater coniectus fuerat in carcerem, quòd dormierat cum monialibus. Ego cerem fratri, quare tam graue sacrilegium perpetrasset, respondit, sibi iniuriam fieri: nun- nim se monialem aliquam tetigisse, quoniam plùs delectaretur coitione cum masculis. Su- exclamat Robertus: ô vitium execrandum, ô peccatum horrendum.

Franciscus Maronius Franciscanus. 1320.

magnanimum illum disputandi actum Parisiis in Sorbona subintroduxit, quo æstate per ngulos dies Veneris respondetur à quinta matutina ad septimam vespertinam, sine præside, o, sine prandio & pastu, sine vlla emigratione, in eadem perpetua corporis sede, & animi ione, donec cunctis opponentibus satisfactum sit, præsertim Bacculariis primi & secundi qui sunt ad minimum sexaginta, & argumenta circiter 100. agitant. Nam singuli pri- nis duo texunt, primus etiam, quem priorem appellant, nouem. Facinus inexpertis bile, at cuius causa nemo hactenus in valetudinis discrimen venerit, plures meliùs habue- e quia vis audentes diuina iuuat, siue quia mentis contentio non sinit cogitare de corpore, e tempore. Imp. 109. Ludo. Bauaro. PP. 201. Ioanne 22.

Guilielmus Occam Minorita. 1320

òd Papa intrans canonicè potest errare contra catholicam veritatem, multis exemplis o- enditur. Apertum autem exemplum est de Apostolorum principe beato Petro, quem videtur, diuina prouidentia, postquàm ipsum ad papatum assumsit, errare permisit, ne res eius (ipso fide, constantiâ, & sanctitate longè inferiores) se non posse errare, putarent. ntè beatus Petrus contra veritatem Euangelii errauerit, Beatus Paulus, ad Galatas secundo c. anifestè dicens: Cùm autem venisset, &c. Ex illis verbis datur intelligi, quòd beatus Pe- ritate deuiauit. Vnde, quòd à fide Christi exorbitauerit, habetur in decretis. 2. q. 7. c. 7. Ecce ibi Gratianus allegat, quòd subditi valeant reprehendere prælatos per exemplum de qui reprehendit Petrum, cui allegationi respondet, dicens: quòd hoc licet, quando prælati orbitant, sicut exorbitauit Petrus. Vnde dicit ibidem in hæc verba: Paulus Petrum re- it, qui princeps apostolorum erat: vnde datur intelligi, quòd subditi possunt reprehen- latos, si fuerint reprehensibiles.

dum exemplum est de Marcellino papâ, qui contra fidem errauit idola adorando: de quo s papa, vt habetur di. 21. c. nunc autem. ait: Tempore Diocletiani, & Maximiani Augu- Marcellinus Episcopus vrbis Romanæ, qui postea insignis martyr effectus est, adeò compul- paganis, vt templum eorum ingressus grana thuris super prunas imponeret. Et in legenda gitur: Marcellinus ad sacrificandum ductus est, vt thurificaret, quod etiam fecit. Et in chro- habetur: quia compulsus à Diocletiano incensum idolis dedit. Et infrà: ad scelus, inquit, riæ iudicio me deponendum, & anathematizo, quicunq; corpus meum sepulturæ tradide- ens dixit: heu me anathematizaui, & nō possum in sacerdotio remanere. Ex his colligitur, Marcellinus Papa contra fidem errauit, scelus idololatriæ committendo.

tium exemplum ponitur de Liberio Papa, qui consensit perfidiæ Arrianæ, sicut in chronicis nanifestè. Potest Papa hæreticari, licet nunquam papatui renunciet.

Quartum exemplum ponitur de Anaſtaſio ſecundo Papa, qui propter hæreticam prauitatem
Romanâ repudiatus Eccleſiâ, de quo in Decre. di. 19. ſic legitur: Anaſtaſius ſecundus natior
manus, fuit temporibus Theodorici regis: eodem tempore multi clerici ſe à communione
abegerunt, eò quòd communicaſſet, ſine conſilio Epiſcoporum vel Presbyterorum Eccleſiæ c
catholicæ, decano Theſſalonicenſi, nomine Fotino, qui in ſcelere communicauerat Achaio: &
noluit occultè reuocare Achaium, & non potuit, nutu Dei percuſſus eſt, & dum aſſellaret,
viſcera. Quintum exemplum de Symmacho hæreſeos inſimulato. Sextum de Leone co
ab Hilario Pictauienſe. Septimum de Syluestro ſecundo, qui diabolo homagium fecerat, &
Papa fuit, eum conſuluit. Octauum de pluribus ſummis pontificibus diuerſa contra fidem ſe
tibus, vt de Ioanne 22. & de Nicolao 3. item de Innocentio 3. & alijs pluribus. Papam erra
ſe probat etiam rationibus quindecim firmiſsimis, quas vide apud illum. Imp. Ludouico
Ioanne 22. vt ſuprà.

Idem cap. 93. operis nonaginta dierum. Oportet probare, quòd Beatus Petrus non f
carius Christi, quantum ad officium regni temporalis, nec etiam in temporalibus quibuſcu
probatur autem ſic: ſi Beatus Petrus fuiſſet vicarius Christi quantum ad officium regni temp
in aliquo regno temporali: beatus Petrus habuiſſet poteſtatem judicandi omnes, & de omni
ſolùm credentibus, ſed etiam non credentibus conſtitutis in regno ſibi ſubjecto: ſed Beatus
de infidelibus qui nunquam fidem Christi ſuſceperunt, habuit minimè iudicare, teſte Apo
qui de imperio omnium prælatorum Eccleſiæ dixit 1. Corinth. 5. Quid mihi de his, qu
ſunt, iudicare? Ergo B. Petrus de his, qui foris erant, in quocunque regno, non habuit iudica
ita non fuit vicarius Christi in quocunque regno temporali. Secundò ſic: Qui eſt vicariu
ralis alicuius regis temporalis in aliquo regno non habentis ſuperiorem, habet jurisdictione
poralem ſuper omnes conſtitutos in regno, qui per regem minimè ſunt exemti: ſed Christu
tuendo Beatum Petrum vicarium, nullum exemit à juriſdictione Beati Petri: Ergò Beatus
habuit juriſdictionem temporalem ſuper omnes conſtitutos in regno: ita cùm regnum i
plus fuerit vnum quàm aliud, ſequitur, quòd Beatus Petrus habuit juriſdictionem ſuper in
torem, & omnes alios reges: ex quo ſequitur, quòd, cùm Romanus Pontifex ſit ſucceſſo
ti Petri, & ei æqualis in poteſtate à Christo ſibi conceſſa, quilibet Romanus Pontifex habeat j
ctionem temporalem ſuper imperatorem Romanum & omnes alios reges mundi, quod
canonibus repugnat apertè. Vnde Nicolaus Papa, vt habetur di. 96. c. cùm ad verum
ait: Cùm ad verum ventum eſt, vltrà ſibi nec imperator jura pontificatus arripuit, nec po
nomen imperatoris vſurpauit, quoniam idem mediator Dei & hominum, Chriſtus Ieſus
proprijs, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit. Ex his datur in
quòd Romanus Epiſcopus ex ſucceſsione Beati Petri non habet juriſdictionem temporalem
imperatorem. Quòd etiam Papa non habeat juriſdictionem ſuper alios reges, teſtari videtur
centius 4. qui, vt habetur Extra. de judicijs. cap. 13. ait, non putet aliquis, quòd juriſdict
illuſtris regis Francorum perturbare aut minuere intendamus, &c. non ergò Papa ſuper
Francorum juriſdictionem obtinet temporalem. Item ſi Papa haberet ex ſucceſsione Beat
juriſdictionem temporalem ſuper reges, multò magis ex eadem ſucceſsione haberet juriſdict
temporalem ſuper poſſeſsiones eorum & aliorum, cuius contrarium aſſerit Bernhardus ape
ſcribens ad Eugenium ait lib. 1. cap. 5. Ergo in criminibus non in poſſeſsionibus poteſtas
propter illa ſiquidem, & non propter has accepiſtis claues regni cœlorum. Præuaricatores
excluſuri non poſſeſsiones, vt ſciatis, &c. & quòd filius hominis habet poteſtatem in terra
tendi peccata. &c. Et infrà ſubdit: Quænam tibi videtur maior dignitas & poteſtas, dimi
peccata, aut prædia diuidendi? Habent hæc infima & terrena iudices ſuos reges, & principes
quid fines alienos inuaditis, quid falcem veſtram in alienam meſſem extenditis? Ex quibus
patet, quòd papa per poteſtatem ſibi datam à Christo, ſuper poſſeſsiones juriſdictionem no
net. Ex his alijsque quàm plurimis patet, quòd B. Petrus juriſdictionem temporalem ſuper
ratorem & reges non habuit: & ita non fuit vicarius Christi in aliquo regno temporali.

Idem librum (qui extat) aduerſus Carolum, atq; Clementem ſcripſit: vbi hunc h
notâ inurit, ipſumq; Antichriſtum, paupertatis Chriſtianæ oſorem, hoſtem Reipub. coniu
Celticorum Tyrannorum, Germanorum gentis Chriſtianiſsimæ inimicum, ſectatorem Cle
quinti & Ioannis vigeſimi ſecundi, falſorum pontificum, & ſæuiſsimorum luporum appella
rolum perjurij, læſæ maieſtatis, parricidij, impietatis in auum & parentem poſtulat, quòd
jurisjurandi, quâ Ludouico aſtrictus ſit, frangat, quòd legib. Confluentiæ, Francofordiæ, & i
ſtain, ex concilij decreto perlatis, perfidè fraudem faciat, obiectat. Mancipium Auinione
ſacrificulorum, à quibus Imperium emerit, appellat. Contra decus Imperij & maieſtatem
Germani, in loco obſcuro & ignobili, contra morem à perfidis electum, exprobrat. Inauſp
ſimum eius fore Chriſtiano orbi Imperium, ominatur. Poſtremò indignum eſſe, qui in Ger
nationum reginâ, imperet, docet, maximè quando amicus ſit regi Francigenarum: qui pe
hoſtis ſit Alemannorum, & Reipublicæ Chriſtianæ tyrannus, diſturbator pacis, author
diæ & ſeditionum. Cuius leuitate, atq; ſuperſtitione, & viribus freti pontifices Max. libe
Chriſtianam oppreſſerint, Imperij maieſtatem labefactârint, Rempublicam antiquârint, G
nicam virtutem diſcordiæ malis debilitârint, attriuerint, populũ Chriſtianum in ſeruitutẽ r
rint duriſsimam. Et cùm alios Gallicus rector, ad Imperium orbis terrarum iam pridem aſ

&gentilicia auiditate perdiderit, seipsum tamen non fefellit,dum, sese& Pontificem Max. & vatorem in suo regno esse,prædicat.

Idem VVilhelmus cum collegis alium libellum edidit, in quo, pastorem Romanum,at- rum dominum diuersa esse, argumentis probat. Hunc terræ dominari, illum dispensare lia : illius munia, amare oues, pascere gregem, crucem egeni & mendici Christi ferre: hu- perare, strictum ensem gestare, belligerari asserit. Item docet, Imperium nequaquam sa- tis, sed Dei optimo maximo beneficium, cuius populus sit, esse. Cæsarem continuò esse& , posteaquàm à Septem Viris delectus sit. Ad Cæsarem regna, Imperia, diuitias, bella, huius potentiam spectare, sacerdotem Romanum nihil horum contingere, ac procurare debere, ntichristus esse velit. Cæteri Theologi, item vtroque iure periti, in eandem sententiam ple- disputârunt, in libellos redegerunt, quæ opera cum blattis in Bibliothecis colluctantur. Le- us Episcopus Bambergensis de hac re scripsit: eius opusculum ante annos tredecim, Iacobus ofelingius, sacrarum literarum professione,& disciplina inclytus, excudendum curauit, coque Saxonum rectori, Musarum patrono, & omnium eruditorum Mecœnati dedicauit. quoque librum VVilhelmus Occomensis, & eius collegæ publicârunt, cui Vindex pacis anæ titulus est. Ibi sacræ historiæ testimoniis arguunt Romanum Pontificem, nisi Anti- fastum, quàm Christi, & eius comitum paupertatem, æmulari malit, infimi cuiusque Chri- nedum supremæ potestatis seruum esse: tantum abesse, vt cum maxima Reipublicæ Chri- actura, dominari, quicquid libitum fuerit, factitare, Deus non solùm dici, sed credi postu- entinus.

Idem in prol. comp. errorum Ioannis 22. PP. Locuti sunt aduersus me linguâ dolosâ, & ibus odii circumdederunt me, & expugnauerunt me gratis, qui se dicunt Apostolos: sed sunt mendaces, & tyranni persequentes innoxios, promouentes perfidos, diffamantes ca- s, exaltantes schismaticos, odientes probos, veritatem opprimentes,& totis suis conatibus, possibilibus hæreticam extollentes intrepidè prauitatem. Venit proh dolor tempus,de cinatus est beatus Apostolus Paulus 2. Timoth. 4. Erit enim tempus, cùm sanã doctrinam tinebunt: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus: & à veritate auditum auertentes, ad fabulas conuertentur, quæ reuerà prophetia diebus nostris (quod ando refero) est penitus adimpleta. Nam insurrexerunt in me & alios viros, vtique rea- ristianos, fideles, catholicos, & orthodoxos, testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi. ntentum suum horrendum ad finem possint optatum perducere, scripturas sacras subuer- cta sanctorum denegant, sacros canones, legesque ciuiles reprobant, defendentes verita- lestant, persequuntur, & captiuant, & vsque ad interemtionem absque misericordiâ cru- Et vt multa verbis paucis concludam, regem etiam & legem diuinam, legemque huma- nte meretriciâ ausuque execrabili subuertere & satagunt & festinant. Suntné iuuenes & illiterati talia nefanda etiam fabricantes? sed sunt seniores populi, pontifices, scribæ & , nec non legisdoctores, veluti fuerunt qui Christum crucifixerunt, vt signanter possimus erbum Dan. 13. scriptum: Egressa est iniquitas de Babylone à senioribus iudicibus, qui vi- r regere populum: per istos, inquam, inductus sum cum aliis Christicolis, cum iniuriâ in n deportatus.

Idem in dialogi libro 7. partis 1. cap. 70. Vna causa, ex qua multitudo Christianorum eretico adhæret, est falsa & erronea æstimatio, quam habent nonnulli de papa. Est æstimatio multiplex : quidam enim putant, quòd papa peccare non potest : quem- m quidam imaginantur, &, quod in quodam loco antiquo legi, in fauorem Sergii Papæ unt. Vnde quidam (vt audiui) his temporibus publicè dicunt, quòd papa est Deus in on quidem vt omnes sacerdotes dicantur dii, qui tamen peccare possunt, sed sic, vt male- equaquam possit, & in terris omnia, quæ vult, possit. Quidam putant, quòd papa con- n errare non potest. Quidam putant, quòd licet papa peccare & errare contra fidem pos- nnibus tamen quæ facit, debemus supponere, quòd sint benè facta, & de nullo quod facit, is iudicare, quòd sit malè factum. Quidam putant, quòd licet valeamus reputare, ali- papæ esse mala & malè facta : tamen nulli licet Christiano papam arguere vel iudicare, dere, aut aliquam contra eum iudicialiter ferre sententiam. Et ex his quatuor æstima- falsis de papâ, & ex qualibet earum accideret, quòd papâ effecto hæretico, ei Christiani a- hærebunt.

Idem capite 123. Operis nonaginta dierum. Si Papa per quamcunque potentiam diffi- quid contra illud, quod scientia dictat diffiniendum in fide, & in bonis moribus: diffini- ulla penitus esset: imò liceret cuilibet Christiano hoc scienti ipsam detestari, conspuere, & eticam reprobare.

m in compendio errorum Ioannis vigesimi secundi papæ Romani. Ioannes XXII. sæpi- ensus à diuersis personis, &, vt pestiferas suas reuocaret assertiones, vel saltem cessaret ab per cardinales suos & alios publicè, & quotidie admonitus fuit, & rogatus. Nec pro- ptio cuiuscunque : quin imò correptores suos & admonitores in tantum terruit, quòd ardinales, Episcopi, & in Theologica facultate magistrati, qui aliquando fortissimè erant, & ipsū reprehenderant de suis erroribus profanis & detestandis, timentes ipsius furiã,

à suis correptionibus salutiferis, ne damna temporalia incurrerent, pauidi cessauerunt.
dam etiā frater de ordine Minorū, nomine frater Bonagratia de Pergamo dictum Ioannem in
sistorio suo, publicè & in scriptis corripuit, ac vt ab erroribus suis resiliret, admonuit & suasi
non ab ipsius erroribus in sua præsentia appellauit, cuius rei gratia prædictum fratrem Bona
am ipse Ioannes contra iura & iustitiam statim capi fecit, & tetro carceri crudeliter mancip
vbi ferè per annum integrum absque aliqua causa detinuit & afflixit. Cernens itaque frater M
el de Cesena, ordinis fratrum Minorum generalis minister, & doctor Sacræ Theologiæ, præd
Ioannem 22. contra fidem & bonos mores effrænatè debacchari, & pertinaciter errores suos
tiosos defendere & affirmare, & fidei Christianæ periculū imminere, & scandalum intoler
ad quod præcauendum de necessitate salutis pro posse tenebatur: audiensque quòd scilicet i
em dictus Ioannes vigesimus secundus determinationem Ecclesiæ, in decretali, exijt qui sen
contentam: & in concilio generali approbatam, pluries, & furiosè, audientibus quàm plu
asseruit & pronunciauit hæreticam: occurrendum censuit esse malitiæ, & adhærentibus fil
giosis viris fratre Francisco de Esculo, fratre Guilhelmo de Occam, Sacræ Theologiæ profe
bus, & fratre Bonagratia de Pergamo vtriusque juris perito, cum quibusdam alijs, à dicti
nis vigesimi secundi erroribus (tanquam pernitiosis & pestiferis) ad sanctam matrem E
am, & ad concilium generale futurum, iustè & absque dolo in loco tuto congregandum,
lebrandum per admonitionem in conuentu fratrum minorum, ritè & legitimè appella
ab ipsius Ioannis vigesimi secundi obedientia & communione cum sibi adhærentibus p
recessit, & in partes Thusciæ ad ciuitatem Pisanam, Deo fauente, properans, appellation
am pro injurijs & grauaminibus, sibi & fidei Christianæ multipliciter irrogatis, interp
solenniter publicauit. Notum est autem, quòd præfatus Ioannes sæpius in occulto, &
in propatulo fuit correptus à pluribus sine omni fructu, imò cum damno, quòd seipso p
durior fuit effectus, ac in suis erroribus pertinaciùs radicatus: dictum etiam fuit Ecclesiæ
cùm de erroribus suis publicè in consistorio suo coram suis Cardinalibus & alijs prælati
quantum sunt Catholici, sunt pars Ecclesiæ) fuisset legitimè per quendam fratrum Mi
correptus & reprehensus, eum ex seipso, vt proscribitur, truserit in carcerem. Quare
audire ipsum renuit, à Catholicis huiusmodi scientibus, tanquam Ethnicus & Publicanu
ritò est euitandus.

Ioannes de Poliaco.

1320. ANno Domini 1320. Ioannes de Poliaco, Theologus Parisiensis, docuit, Mend
bus monachis non esse confitendum de peccatis, nec Papam posse dare jus audiend
fessiones, cui velit: sed vnumquemque in sua parochia ministros adire debere. Atque ita
re voluit turbationibus ministerij, quæ passim in Ecclesijs per cucullatos istos circulato
mendicos diuites, Bullis Antichristi instructos, oriebantur. Verùm à Monachis & Ioa
gesimo secundo Papa oppressus fuit. Damnatio eius extat in Extrauagantibus commu
referuntque id etiam Paulus Æmilius, & Balæus Cent. 4. cap. 94. in Appendice. Imp Ludo
PP. Ioanne vigesimo secundo.

Dantes Aligherius de Florentia.

1321. DAntes Aligherius scripsit librum, quem appellauit Monarchiam: in eo affirmat, Pap
se sub Imperatore, Constantini donationem rejicit, & ostendere volens, Romanum Imp
non dependere à Papâ, his vtitur argumentis. Ad istud primò, quod quidam dicunt, duo
luminaria cœli, Solem & Lunam, designare Papam, & Imperatorem: & Lunam non hab
cem, nisi prout recipiat à Sole, sic & Imperium destitui auctoritate, nisi prout recipiat à Pap
non quadrare. Quia non omnia, quæ gesta narrantur, etiam aliquid significare putanda su
quoniam regimina eiusmodi accidentia sunt hominis, Deum ordine vsum fuisse peruerso,
dum esset, quod absit, producendo accidentia priùs, quàm subiectum proprium. Nam lun
illa duo producta sunt die quarto, & homo die sexto: cùm ista regimina sint hominum di
in quosdā fines: si autē homo stetisset in statu innocētiæ, in quo à Deo factus est, talibus direct
indiguisset: sunt ergò ea regimina, remedia contra infirmitatem peccati. Cùm ergò non
in die quarto peccator homo non erat, sed etiam simpliciter homo non erat: producere re
certum est fuisse ociosum, quod est contra diuinam bonitatem. Igitur, licet Luna non hab
cem abundanter, nisi vt à Sole recipit: non propterea sequitur, quòd Luna ipsa sit à Sole.
enim est esse ipsius Lunæ, aliud virtus eius, & aliud operari. Quantum est ad esse, nullo mo
na dependet à Sole, nec etiam quantum ad virtutem, nec quantum ad operationem simpl
quia motus eius est à motore proprio, & influentia sua à proprijs suis radijs. Habet enim al
lucem ex se, vt in eius eclipsi manifestum est. Sic regnum temporale non recipit esse à spi
nec virtutem (quæ est eius auctoritas) nec etiam operationem. Deinde ad illud, cùm quid
cunt: Leui filium Iacob, quem sacerdotij patrem faciunt, in natiuitate præcessisse Iudam
temporalis regiminis patrem faciunt: Ergò Ecclesiam præcedere Imperium in auctoritat
plus esse in conclusione, quàm in præmissis: diuersissima enim esse natiuitatem, & auctori
nec, qui natiuitate præcedat, etiam auctoritate præcedere consueuisse. Ad illud quoque, quò

Sa

i&dandi, & tollendi regimen temporale potestas fuit, sic Papa auctoritatem eam habeat, Samuelem ceu nuncium singularem, tantùm quæ iussus fuerat, expediuisse, & argumenta non valere à singulari ad vniuersale.

Item ad illud, quod dicunt: Deus est Dominus spiritualium, & temporalium: summus x est vicarius Dei : Ergò est Dominus spiritualium, & temporalium: ait, in syllogismo esse r terminos, quoniam vicariatus principali auctoritati non æquiualet. Item ad id: Pe- tuit omnia soluere, & ligare : Successor Petri potest, quod Petrus potuit. Ergo successor test omnia soluere, & ligare : vnde inferunt, auctoritatem, & decreta Imperii soluere, eipsum posse : ait, non absolutè sumendam esse eam potestatem, sed respectiuè, ad ali- Aliâs enim impœnitentem, matrimonia, & quosuis contractus ciuiles soluere posset. Re- autem Christum ad potestatem clauium regni cœlorum, regni, quod non est de hoc mun- iuersale illud signum, quod includitur in Quodcunq;, contrahi in sua distributione ab lauium regni cœlorum. Et ideo ait, nequaquam sequi, quòd Petrus poßit soluere decre- gii. Item ad illud : Ecce duo gladii: ait, omninò non subinnuere prædicta duo regi- Typicè enim non intelligi posse. Christum enim non dedisse istos gladios, sed iußisse, vt in futuros vsus propter neceßitatem : sed quia Petrus duos adesse aiebat, cùm Christus t quilibet ex duodecim vnum coëmeret, respondisse : satis esse. Ideò intentionem omninò non fuisse, per istos duos gladios intelligi debere duo ista regimina. Quod & in- ret, quòd, cùm Petrus gladio seculari vteretur, increpatus à Christo iußus est, vt reconde- t planiùs faceret Christus, duos gladios Petro non competere, ait: qui gladium (scilicet cui concesi) acceperit, gladio peribit.

His, quæ ex diuinis petita sunt, obiectis sic solutis, progreditur etiam ad ea, quæ in gestis, e humanâ radices habere putantur. Primùm, cùm inquiunt Papæ: quæ Ecclesiæ sunt, ne- re habere potest, nisi ab Ecclesiâ : Romanum regimen est Ecclesiæ: ergo ipsum nemo ha- est de iure, nisi ab Ecclesiâ. Minorem probant, quòd Constantinus Imperator mun- prâ intercesione Syluestri Papæ, Imperii sedem, Romam cum multis aliis Imperii digni- cclesiæ donauit. Probationem hanc respondet, esse nullam: quia Constantini offici- fuit, ideò nec potuit alienare Imperii dignitates: nec Ecclesiæ fuit easdem recipere: & si ignitates per Constantinum essent alienatæ, vt dicunt, ab Imperio, excessissent in potestate : scissa esset tunica inconsutilis, quam scindere ausi non sunt, qui Christum verum Deum rforârunt. Fundamentum Ecclesiæ esse Iesum Christum, petram, super quam ædificata ia : Imperii verò fundamentum ius humanum. Et sicut Ecclesiæ non licet contrariari amento: sic nec Imperio licet contra ius seipsum destruere. Nam Iurisdictio est prior e : quia Imperator ab eâ recipit esse, quod est. Ideò eam permutare non potest: nec imperio auferre quicquam potest. Minoratio enim esset Iurisdictionis.

æterea Ecclesia indisposita omninò est ad temporalia recipienda, per præceptum prohibi- pressum Matth: 10. Nolite poßidere aurũ, &c. ergò nec recipere per modum possesionis, onferre per modum alienationis Ecclesia potest. Item cùm argumentantur ab exemplo: Magnum ab Adriano Imperii dignitatem accepisse : Ergò omnes Imperatores debere iâ aduocari: ait Dantes: vsurpationem iuris non facere ius. Aliâs & Ecclesiæ autoritas et ab Imperatore: quia Otto Imperator Leonem Papam restituit, & Benedictum depo- quòd inferunt : Imperatorem & omnes alios homines esse reducendos ad Papam velut , & mensuram: quia omnia, quæ sunt vnius generis, reducenda sunt ad vnum, quod est omnium, quæ sub illo genere sunt: ait Dantes: Papam, & Imperatorem ad vnum reduci e: quia diuersa sunt in illis accidentia. Aliud enim est esse Imperatorem, aliud esse Papam. t breuißimè errorum solutiones, quibus Dantes pronunciatum illud falsum, Imperium ee ab Ecclesia, infringit.

c ostendit veritatem, Imperium non dependere ab Ecclesia, hoc modo: Ecclesia auctori- erii causa esse nequit: quia Imperium virtutem & auctoritatem habebat, nondum exi- operante Ecclesiâ. Nam virtutem, quam longè antè Imperium habuit, ab Ecclesiâ, quæ st demum extitit, accipere nullo modo potest. Habuisse autem virtutem, & auctoritatem n, Christus testatur nascendo, & moriendo, Ecclesia quoq;, Paulus enim ait: ad tribunal to, vbi me oportet iudicari. Item Angelus ait: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet aßistere. Paulus ait: Cæsarem coactus sum appellare, vt eruerem animam meam de morte. Ex his esarem iudicandi temporalia potestatem habuisse. Item ait: Ecclesiam virtutem auctori- omanum principem non habere, nec à Deo, nec à se, nec ab Imperatoribus, nec ab vniuerso m assensu. A Deo accepisse vel per legem diuinam, vel naturalem, nullibi reperitur: quin- e inuenire, de præcepto sacerdotes ab illâ remotos esse. Nec à se: quia, quod non habet, da- otest. Nec ab Ecclesia: quia nec ipsa dare potuit, quod non habuit. Nec ab Imperatore: quia abet attribuendi alteri, quod præiudicat suæ iurisdictioni. Nec ab assensu omnium, vt pa- tenim & Asiani, & Africani omnes, quin & maior pars Europæ hoc abhorret. Item pote- n potest esse de numero virtutum Ecclesiæ: quia est contra naturã eius. Nam natura Eccle- am Christi referre. Christus autẽ abnegauit tale regimen corã Pilato, & alibi. Concludit er- s: Imperiũ à solo Deo pendere immediatè. Quod illo tẽpore dicere periculosius tantò fuit, apa regnabat potentiùs: qui vtiq; multò meliora dedisset, ni absterruisset eum, vt plurimos itia. Imp. & PP. V. S.

Scripsit

Scripsit etiam hic Dantes vulgari Italico sermone non pauca, in quibus multa re|
dit in Papa, eiusque religione. Queritur alicubi prolixè, intermissam esse verbi Dei pı
tionem, & pro ea prædicari à monachis vanissimas fabulas, eorumque nugis fidem haberi
ita oues Christi non vero pabulo Euangelii, sed vento pasci. Dicit alibi, Papam ex pastore
lupum, vastare Ecclesiam, non curare vnà cum suis spiritualibus verbum Dei, sed tantùm sua
ta. Alicubi in conuiuio amatorio, æquat coniugium cœlibatui.

Adiiciemus aliquot eius dicta, vlterioris fidei & perspicuitatis gratiâ. Ac primum q
ex Monarchiâ eius, vbi inter alia etiam hæc in tertiâ eius operis parte dicit:

Igitur contra Veritatem, quæ quæritur, tria hominum genera maximè collu
Summo namque Pontifici, Domini nostri Iesu Christi Vicario, & Petri successori, cui no
quid CHRISTO, sed quicquid Petro debemus, zelo fortasse clauium, Græcorum Christia
pastores, & alii, quos credo zelo solo matris Ecclesiæ permoueri, Veritatis quam ostensur
de zelo forsan (vt dixi) non de superbiâ contradicunt. Quidam verò alii, quorum ob
cupiditas lumen rationis extinxit, & dum ex patre diabolo sunt, Ecclesiæ se filios esse dicu
solùm in hac quæstione litigium mouent: sed & sacratissimi principatus vocabulum ab
tentes superiorum quæstionum & huius principia impudenter negârunt. Sunt & terti
Decretalistas vocant, Theologiæ ac Philosophiæ cuiuslibet inscii & expertes, suis Decr
(quas profectò venerandas existimo) tota intentione innixi, de illarum præualentia cre
rantes, Imperio derogant. Nec mirum, cùm iam audiuerim quendam de illis dicentem,
caciter asserentem, Traditiones Ecclesiæ fidei esse fundamentum. Quod quidem nefas
nione mortalium si submoueant, qui ante traditiones Ecclesiæ in Filium Dei CHRIS
siue venturum, siue præsentem, siue iam passum crediderunt, & credendo sperauerunt, &
tes charitate arserunt, & ardentes ei cohæredes futuros esse, mundus non dubitat.

In poëmate porrò de Paradiso capite nono sic scribit:

NAm parùm Papæ tangit memoriam
Tua vrbs, quæ prima est eius planta.
Qui primus vertit terga suo authori,
Et cuius est inuidia tam diu plorata,
Producit & spargit execratum florem,
Qui auertit oues & agnos:
Quia lupum fecit ex pastore.
Hanc ob rem Euangelium & doctores magni
Sunt derelicti: & tantùm Decretales
Leguntur sic, vt id ex vestium lumbis appareat.
In hoc incumbit Papa & Cardinales:
Nec eunt eorum studia Nazarethum,
Vbi Gabriel expandit alas:
Sed Vaticanum cæteraq; electæ partes
Vrbis Romæ, quæ fuerunt cœmiterium
Militiæ, quæ Petrum est secuta,
Actutum liberæ fient ab adulterio.

Porrò capite aut cantione 18.

Olim solitum fuit gladiis fieri bellum:
At nunc fit, modò hîc modò illic auferendo
Panem, quem pius Pater nulli claudit:
At tu, qui, vt deleas tantùm, scribis,
Cogita, quòd Petrus & Paulus, qui mortem oppetiuêre
Propter vineam, quam vastas, etiamnum viuunt.
Potes tu quidem dicere, firmum habeo desiderium,
Sic ad eum, qui voluit viuere solus,
Quiq; per saltus fuit pertractus ad supplicium?
Equidem nec piscatorem agnosco, nec Paulum.

antu 29. admodum grauis querela eſt, de commutata prædicatione verbi in inanes nugas ac fabulas:

ETiam iſthuc hic ſurſum toleratur
Minore odio, quàm cùm poſtponitur,
Diuina ſcriptura: & cùm torquetur,
Non reputatur, quanto ſanguine ſtetit,
Cùm in mundo ſeminaretur, & quantum placet,
Qui animo demiſſo ei adhæret.
Vt videatur, quiſque ſtudet, & profert
Sua inuenta: & illa pertractantur
A concionatoribus: & Euangelium tacet.
Alius dicit, lunam ſe retorſiſſe
In Chriſti morte, ſeq; interpoſuiſſe,
Vnde lumen ſolis non ſe porrexit.
Alius, lucem ſe occultaſſe
Per ſe: idcircò Hiſpanis atq; Indis,
Vt & Iudæis, talem eclipſin viſam eſſe.
Non habet Florentia tot Lapos, totq; Bindos,
Quot huiuſmodi fabulæ per annum
E ſuggeſtu hic & illic declamitantur.
Ita ouiculæ, quæ hoc ignorant,
Redeunt è paſcuis paſtæ vento,
Nec eas excuſat ſui ignorantia damni.
Non dixit Chriſtus ſuo primo cœtui,
Ite & prædicate mundo nugas:
Sed verum illis dedit fundamentum,
Et illud tantùm ſonuit in ore ipſorum:
Itaq; illi ad pugnam, vt fidem accenderent,
Ex Euangelio fecerunt clypeum & haſtam.
Nunc iocis & facetiis itur
Ad prædicandum: & modò benè rideatur,
Intumeſcit cuculla, nec vltrà quicquam requiritur.
Verùm ea auis in roſtro nidum habet:
Quam ſi vulgus videret, cerneret
Veniam, cui confidit,
Per quam tanta ſtultitia in terra creuit:
Vt ſine approbatione cuiuſquam teſtimonij,
Cuiuis promiſsioni conueniret.
Ex hoc ſaginat porcum ſanctus Antonius,
Et alios ſimul, qui magis ſunt ſues,
Moneta perſoluendo, non ſignata, &c.

anus ſunt adhuc multa, ex hoc Dante, & Occam, alijsque infinitis ferè collecta, pulcher-
em: ſed hîc omittuntur, ne nimium excreſcat liber.
. Maximè fremuerunt, & inania meditati ſunt in Romanum principatum, qui zelatores
tianæ ſe dicunt: nec miſeret eos pauperum Chriſti, quibus non ſolùm defraudatio fit in
m prouentibus, quin imò patrimonia ipſa quotidie rapiuntur, & depauperatur Eccleſia,
lando iuſticiam exſecutorem iuſticiæ non admittunt. Nec iam pauperatio talis absque
o fit: cùm nec pauperibus, quorum patrimonia ſunt Eccleſiæ facultates, inde ſubuenia-
ab offerente Imperio cum gratitudine teneantur. Redeunt vnde venerunt: venerunt
unt malè: quia bene data, & malè poſſeſſa ſunt. Quid ad paſtores tales? Quid ſi Eccle-
tia diffluit? dum proprietates propinquorum ſuorum exaugeantur: ſed forſan melius
ntio Saluatoris noſtri exſpectare ſuccurſum.
in Cant. 32 ait, Papam eſſe Meretricem Babyloniam. Tribuit deinde eius miniſtris, id
bis bicornia capita, quibuſdam quatuor, quibuſdam vnum cornu, qui ſunt Patriarchæ:
eretrici inſtar cuiuſdam arcis.

Maximum frigus. 1322.

nno gelidiſsimo frigore cõſtringebatur mare, vt pedeſtri itinere per glaciẽ de maris litto-
becenſi in Daniam & Pruſsiã trãſiretur, diſpoſitis per loca opportuna in glacie hoſpitijs,

1323.

Chronicon Saxoniæ.

EPiſcopus Bogardus Magdeburgenſis, quia nouis exactionibus ciues grauabat, captus ... bus, & in cellâ, in qua captiuus ſeruabatur, claua, qua ianua obſeratur, occiſus fuit. In ... douico Bauaro. Papa Ioanne 22. vt ſup.

Ibidem. Caroli M. tempore Epiſcopus Monaſterienſis Ludgerus pontificia decreta g... promouit, & ſeculare poteſtatē affectauit, & ſibi vendicauit: in clypeoque geſtauit pedum ... le, & gladium.

1323.

Monſtra.

HOc anno gemelli in lucem editi ſunt, quorum ora roſtris, & dextra brachia alis anſerin... abſimilia fuerunt. Die autem natiuitatis tertio arriſerunt ſibimet ipſis: verùm propte... mitatem, prætor eius loci eos interfecit. Eodem anno exundatio Rheni & Danubij ponte... interrupit, ædes deiecit, ſegetesq́; & arbores euulſit, ac prata perdidit. Accidit & Lunæbur... motus. Chron. Saxoniæ. vt ſup.

1324.

Vlricus Auguſtanus.

VIxit hoc anno quidam Vlricus Auguſtanus, intimus Secretarius Imperatoris, qui I... Papam 22. ſolitus eſt appellare Beſtiam è mari aſcendentem, ſeu ortam, de qua in A... pſi cap. 13. Epit. Chronicor. Imp. & Papa. vt ſup.

1324.

Ordo Militum Ieſu Chriſti.

PAnuinius, exortum hunc ordinem eſſe pri... Luſitaniâ, ſcribit, Rege Dionyſio eius auth... no 1336. Francus ponit annum 1324. Mariar... tus annum 1319. & Ioannem Papam 22. in Re... tugaliæ, ad reſiſtendum ibi Saracenis, inſtituiſ... Conſtituit eis domum in caſtro Maurino Syluei... ceſis, conceſsis illis omnibus bonis Templariori... libentiùs militiæ Chriſti vacarent. Moderator ... eſt Abbas Alcohaſiani monaſterij Ciſtercienſis ... Vlyxibonenſis, quem & ipſi profitentur. Q... poteſtatem habet conſcribendi & exauctorandi... Platina in vitâ Ioannis Papæ, Sab. Naucl. Franci... zius in Metrop. Polydorus, qui dicit, eos crucem ... in nigro affigere pallio: & centum aureorum ... redditibus habere, indicat Volateranus. Im... Papa vt ſup.

1326.

Nicolaus de Lyra.

FVit hic Lyranus, vt Dreſſerus & alij quidam ... conuerſus Iudæus, & ſcripſit inter alia librū ... ne Dei contra Papam. In Commentarijs ſuper Danielem cap. 8. inquit: Et poſt regnum eo... licet Græcorum, inquit, quia regnum Antichriſti pertinet quodammodo ad regnum Ro... de quo, vt prædictum eſt, orietur, regnum eſt Romanum, de quo fit mentio in parte im... præcedenti, videlicet: Cùm creuerint iniquitates, &c. quia ſecundum teſtimonium Saluato... thæi 24. imminente tempore Antichriſti abundabit iniquitas, & refrigeſcet charitas m... Conſurget rex impudens facie: quia Antichriſtus ad omne malum erit inuerecundus, & in... propoſitiones, quia Antichriſtus erit callidiſsimus ingenio naturali, & auxilio diaboli fam... bi: quia habebit dæmonem principem. Roborabitur fortitudo eius, quia excedet omnem ... poteſtatem tempore ſuo, ſed non in viribus ſuis, quia non erit hoc virtute humana, ſed diab... cuius virtute faciet illa mirabilia, Deo tamen permittente. Et ſuprà, quàm credi poteſt, ... vniuerſa, &c. quia poteſtas Antichriſti ſic ſubitò apparebit, quòd omnibus admirabilis eri... terficiet robuſtos, &c. id eſt, illos, qui inuenientur firmi in lege Dei, nolentes ei obedire. Et ... dolus, &c. id eſt, ad finem intentum ab eo perducetur, licet ad tempus breue. Et cor ſuum ... cabit, quia extolletur ſuper omne illud, quod dicitur De⁹, vel colitur, vt dicit Apoſtolus 2. ad

pia omnium rerum occidet plurimos, quia per fortitudinem militiæ, & thesauros diuitia-
turalium & artificialium, multos interficiet.
contra principem principum consurget, id est, contra Deum, cultum eius auferens, & sibi
is, quia in templo Dei sedebit, ostendens se tanquam sit Deus, vt dicitur 2. ad Thess. 2.
manu conteretur, quia Dominus Iesus Christus eum interficiet Spiritu oris sui. Imper.
vt sup.

m. Septuaginta interpretum adulterationes, & deprauationes Iudæi ita excusant. Vbi-
veritas Hebraica facit mentionem de Patre, & Filio, & Spiritu sancto, aut de industriâ ta-
aut aliter omnia interpretati sunt, scilicet propter Ptolomæum, cognomento Philadel-
Regem Ægypti, vnius Dei cultorem: qui nondum potuit capere mysterium Trinitatis, &
è, ne hoc magis Platonicum, quàm Theologicum videretur. Plato enim locutus est de
γαθῷ, & animâ mundi: & vt quidam dicunt, νοῦν appellauit Patrem: τἀγαθὸν verò pri-
intellectu, id est, Filium: animam mundi Spiritum sanctum, qui replet orbem terrarum.
us est, vt dicatur anima mundi quædam vis regeneratiua, & intereausata (aliâs, in creatu-
on Spiritus sanctus. In hoc enim tertio signo defecerunt Philosophi per rationes natura-
concedatur, esse Spiritus sanctus, tamen intelligendum est, quòd non intellexerit ibi (dia-
de Legib.) Plato vnitaté essentiæ, sed sic quasi tres Deos in diuersitate essentiæ ponere, vide-
Et quòd Ptolomæus erat vnius Dei cultor: ideo timebant hi 70. ne si cadere quid videre-
gma Platonis proponentis tres Deos, hoc etiam ita esse crederet apud Hæbræos: sicut patet
Hiero. & Aug. super Epist. ad Col. quòd nunquam per illa verba intellexerit Plato distin-
personarum in Trinitate. Videtur tamen in Epistola ad Paulinum sentire contrarium, sed
ur contrarietas. De his vide Cyrillum suprà.

Ordo Alcanthare Militum.

1326.

SVperiori Ordini scilicet militum Iesu Christi, subijci-
untur Alcanthare milites: differunt tamen cruce viri-
di, quâ insigniuntur. Eorum caput in Regno Castellæ,
apud oppidum Alcanthare, à quo & nomen est ipsis indi-
tum, iuxta Tagum Cœnobium amplissimum, conspicitur.
Volat. Polyd. Hospinianus. Imper. 109 Lud. Bauaro. Pa-
pa 201. Ioanne 22.

Marsilius Patauinus.

1326.

SCripsit hic aduersus vsurpatam Rom. Pontificis iuris-
dictionem, pro inuictiss. Rom. Imp. Ludouico IV. Ba-
uarico, à tribus Pontificibus indigna perpesso.

Habent inquit hæc infima, & terrena iudices suos, in-
quit Bernardus, Reges & Principes terræ: quid fines alie-
nos vos inuaditis? quid falcem vestram in alienam mes-
sem extenditis? Hanc rursum sententiam repetit, & con-
firmat lib. 2. cap. 4. vbi ad propositam intentionem sic in-
quit: Nunquid dominationem (supple, reliquit Aposto-
lus Petrus) successoribus suis? audi ipsum (Petrum vide-
dominantes, ait, de clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum de solâ humilitate pu-
iam veritate, vox Domini est in Euangelio, reges gentium dominantur eorum, & qui
n habent super eos, benefici vocantur. Et infert, vos autem non sic. Planum est, Apo-
rdicitur dominatus. I ergò tu, & tibi vsurpare aude, aut dominus Apostolatum, aut apo-
ominatum: planè ab vtroque prohibeberis, supple simul habendo: & hoc est, quod sub-
Bernardus: si vtrumque simul habere voles, perdes vtrumque, alioquin te non exceptum
umero putes, de quibus queritur Deus sic: Ipsi regnauerunt, & non per me: principes ex-
t non cognoui eos.

pliùs eandem profert sententiam in epistola quadam ad Archiepiscopum Senonensem,
uit: Hæc isti suggestores, (inobedientiæ scilicet) sed Christus aliter & iussit, & gessit. Red-
uæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Quod ore locutus est, mox opere imple-
Conditor Cæsaris non cunctatus est, Cæsari reddere censum. Exemplum enim dedit
& vos ita faciatis. Quomodo verò Dei sacerdotibus debitam negaret reuerentiam,
quoque secularibus potestatibus exhibere curauit? Noluit ergò Christus Principibus

huius fęculi temporaliter dominari, ſed ſubijci, & debitum illis cenſum, atque reuerentia
dere, id faciendi cunctis ſuis ſucceſſoribus, Apoſtolis primùm, demum ſacerdotibus, & Ep
præbens exemplum.

Adhuc expreſsiùs eandem ſententiam infrà ſubiungens, ait: Quid igitur vos, ô monachi
dotum grauat auctoritas? metuitis infeſtationem? ſed ſi quid patimini propter iuſtitiam, be
cularitatem contemnitis, id eſt, principantes in ſeculo. Sed ſecularior nemo Pilato, cui Dom
ſtitit iudicandus. Non haberes, inquit, in me poteſtatem, niſi tibi data eſſet deſuper. Ia
pro ſe loquebatur, & in ſe experiebatur, quod pòſt per Apoſtolos clamauit in Eccleſijs: Non
teſtas niſi à Deo: & qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Ite nunc ergò reſiſtere
vicario, cùm nec ſuo aduerſario Chriſtus reſtiterit: aut dicite, ſi audetis, ſui præſulis Deum
tionem neſcire, cùm Romani præſidis poteſtatem Chriſtus quoque ſuper ſe fateatur fuiſſe
ordinatam. Vſurpat ergò Epiſcopus alienum officium, & in alienam meſſem falcem ex
dum ſe de iudicio ſecularium actuum ingerit inter homines, cuiuſcunque conditionis e
Imp. & Papa. vt ſup.

Idem. De beato verò Petro, in quo ſecundum propoſitorum apparebit, dico, per ſcri
ſacram conuinci non poſſe, ipſum fuiſſe Romanum Epiſcopum: & quod amplius eſt, ipſu
vnquam Romæ fuiſſe. Hocque probatur multis rationibus: vide ibi.

Et poſtea. Nam clericos, præſertim ſacerdotes aut Epiſcopos, arma ſumere, vel per ſe ſ
bere, grande nefas, & quaſi monſtrum ciuile fuiſſet viſum priſcis temporibus. Vnde Amb
vt ſuprà, 9. huius induximus: Dolere potero, flere potero aduerſus arma, milites, Gothos q
lachrymæ meæ arma mea ſunt: talia enim munimenta ſunt ſacerdotis: aliter nec debeo, nec
reſiſtere.

Et poſtea. Ampliùs poteſt hoc eſſe ad ciuile incommodum grande, quoniã ſacerdotes
feſsionis titulo, mulierum habent perſæpè ſecreta colloquia. Hoc, quia, vt facilè ſeducibi
præſertim ipſarum iuuenes, tam virgines quàm etiam coniugatæ (vt apparet Gen. 4. & in
poſtolus 1. ad Timotheum 2. Adam enim ſeductus non fuit, ſed mulier in præuaricatione
dos peruerſus exiſtens, ipſarum mores, & pudicitiam facilè corrumpere poterit, quod etiam f
ter his temporibus propter ſacerdotum qualitatem euenire videmus, eſt ciuile incommod
modicum, conſiderare volenti, quæ ſequantur ex hoc inconuenientia.

Idem. Talia namque, qui ſuper maiores thronos Eccleſiæ ſedent, operantur, vt futur
iudicium in alio ſeculo nullatenus credere videantur.

Idem omniã, à Paulo de Antichriſto præſcripta, de Pontificibus, & eorum miniſtris ac
dicit, eos non gerere vicem Chriſti.

Idem in defenſ. pacis 2. part. Papa ceu calefactus coluber, vide ex quantâ paupertate,
ne, ac perſecutione per Romanos Principes ad abundantiam, throni ſublimitatem, poteſt
tranquillitatem releuatus, ingratus, & beneficiorum immemor nunc exiſtat, &c.

Idem part. 2. cap. 26. de Papa loquens, ait: Draco ille magnus, ſerpens antiquus, di
cari debet diabolus & Satanas: quoniam omni conamine ſeducit, & ſeducere tentat vn
orbem.

Idem. Talis depoſitio Regis, & alterius inſtitutio, propter rationabilem cauſam, non
ſcopum, neque ad clericum aliquem, aut clericorum collegium pertinet: ſed ad vniuerſit
uium inhabitantium regionem.

Idem. Omnis Eccleſiaſticæ Oeconomiæ præuaricatus eſt ordo, & omne ciuile regime
ditum ſimpliciter, aut in parte turbatum, cùm tamen huius Epiſcopi, & ipſius Eccleſiæ ſ
gij ſermones, & opera conſtituta ſint, velut exemplum omnium aliorum. In quos (ſ
velint) quæſo fideles conuertant lumina (dudum quodam honeſtatis ſophiſticæ plurimor
pſis obumbrata velamine) cernent ſeipſis limpidè, qui Romanæ curiæ (imò veriùs cum
dicam, domus negotiationis, & latronum horribilioris ſpeluncæ) limina viſitârunt, aut q
abſtinuerunt, numeroſæ fide dignorum multitudinis relatione diſcent, eam penè ſcelerat
mnium, & negotiatorùm, tam ſpiritualium quàm temporalium receptaculum eſſe factan
enim aliud ibi, quàm Simoniacorum vndecunque concurſus? Quid aliud, quàm cauſidicor
pitus, & calumniatorum inſultus, & iuſtorum impulſus? Ibi periclitatur innocentium iu
in tantum differtur, ſi eam pretio redimere nequeant, vt tandem exhauſti & innumeris fat
boribus, iuſtas & miſerabiles ſuas cauſas cogantur deſerere. Ibi namque intonant altè le
manæ: ſilent, aut rariùs reſonant diuinæ doctrinæ: ibi tractatus, & ſcrutinia inuadendi pr
Chriſtianorùm, & per armatam, & violentam potentiam obtinendi, & eripiendi ab his,
cuſtodiæ licitè ſunt commiſſæ. Acquirendarum animarum nulla ſolicitudo, neque conſilia
de, quòd ibi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitet. Qui verò vidi, & affui, vider
terribilem ſtatuam, quam Danielis ſecundo Nabuchodonoſor in ſomnio recitatur vidiſſe,
quidem habentem aureum, brachia verò & pectus argentea, ventrẽ autem & femora ærea, ti
dẽ ferreas, pedumq; partem vnam ferream, & reliquam fictilem. Quid enim aliud ingens h
quàm ſtatus perſonarum curiæ Romanæ, ſeu ſummi Pontificis, quæ olim peruerſis hominũ t
nunc verò cunctis ſtudioſis horribilis eſt aſpectu. Huius enim ſtatuæ ſuperiora mẽbra, caput,

Anno

, quid ſunt aliud in conſpectu, in affectu, & in amplexu, quàm aurum, & argentum, & ope-
uum hominum? Eius verò venter & femora, quid aliud, quàm ſecularium litium, ſeu cau-
calumniarumque, ac Simoniacarum negotiationum, tam ſpiritualium, quàm carnali-
um ſonitus, & tumultus? Nec modò dicam excommunicationum, & anathematum,
calium, quàm liberalium, tonitrua & fulmina in Chriſti fideles Romano Pontifici, &
eccleſiæ ſeculariter ſubijci, ſed & ipſorum carnalia ſiue temporalia, quamuis iuſtè recu-
ibuere. Quid aliud, dic quæſo, ænea femora, quàm voluptatum, luxus, & vanita-
aſi omnium, etiam laicis indecentium, apparatus pompoſus, quem ſenſibus hominum
unt, qui cæteris eſſe debent caſtitatis, & honeſtatis exemplum? Ipſius autem ferreæ tibiæ,
, & digiti, quibus ſtatua figitur, ſecundum partem fictiles & teſtei, in quid aliud tendunt,
cularium principatuum, regnorum, & prouinciarum vſurpationem, inuaſionem, & oc-
iem, per armatorum, ſeu ferreatorum violentam potentiam, ſecum portantes in hoc ſu-
nembra, auri, & argenti exhibitionem, armatos ad hoc inuitantem, ventrem quoque, ac
ænea talium, ſonorâ promiſsione, ac peccatorum & pœnarum vocali, quamuis fallaci, ab-
e, propriam verò libertatem defendentium, ſuisque Principibus debitam fidem obſer-
entium, iniuſtâ (quamuis Deo protegente prorſus innocuâ) condemnatione ac maledi-
Pedum verò baſes, & digiti teſtei, fictiles & proinde fragiles, quid aliud repræſentant,
nconſtantiam Romanæ curiæ? quid aliud notant, quàm, quibus innititur Romanus
aduerſus Chriſti fideles opprimendos, occaſionum debilitatem, non modò dicam fal-
, & iniquitatem omnibus manifeſtam? Verùm eodem teſtante Prophetâ, ſuper hanc ſta-
ſurus eſt lapis ſine manibus abſciſſus de monte, id eſt, Rex, quem de hominum vniuer-
ſuam gratiam electum ſuſcitabit Deus, illi ſcilicet conferendo poteſtatem, & cuius re-
teri non tradetur, hic inquam magis virtute ſiue gratiâ Trinitatis, quàm opere, ſeu pote-
nuum hominum, huius terribilis & horribilis ac monſtruoſæ ſtatuæ primùm conteret,
mminuet teſteam partem, pedum videlicet, quibus inconuenienter innititur, falſas ſcili-
quas cauſas, & occaſiones caluas, veriùs dixero cùm Poëtâ, omnibus populis, & prin-
pſarum reſerato ſophiſmate ac humanis demonſtrationibus impugnato, & ſcripturæ ſa-
atibus annullato, innoteſcere faciendo: deinde verò ferrum ipſius, ſcilicet atrocem, &
poteſtatem arcendo: æs autem conſequenter, id eſt, maledicendi, quam ſibi præſumſit
pes, & populos, auctoritatem: ſecularium quoque iuriſdictionum vſurpatarum, & pro-
ſarum, & vexationum tumultum ſilere, & obmuteſcere faciet: luxus quoque volupta-
pompas vanitatum ceſſare: demum verò, argentum & aurum, id eſt, auaritiam, & ra-
Romani Pontificis, & ſuperiorum membrorum curiæ Romanæ compeſcet, temporali-
que vſum moderamine debito ſibi concedet. Sicque pariter ſecundum Prophetam con-
ferrum, teſtea, argentum, & aurum, omnia ſcilicet ſuprà dictæ curiæ vitia, & exceſſus
entur, quaſi redacta in fauillam æſtiuæ areæ, quæ rapta ſunt vento. Quod enim tam
aturam, legem humanam atque diuinam, & omnem rationem eſt, diu permanere non

oſtea: Aſſumſerunt enim titulum quem de ſe prædicant, & huius nequitiæ inſtrumentum
dent, plenitudinem videlicet poteſtatis, quam à Chriſto, in perſona beati Petri, a
tanquam huius Apoſtoli ſucceſſoribus, ſingulariter fuiſſe conceſſam. Quo ſiquidem
li titulo, & oratione ſophiſticâ, ſecundum æquiuocum, omnibusque fidelibus nihilo-
tanquam falſa, ſecundum omnem eius ſenſum, ſemper & vbique neganda, paralogiza
actenus, paralogizant adhuc, & amplius paralogizare nituntur, & in ipſorum ſeruitu-
gere omnes mundi principes & populos, collegia & ſingulares perſonas. In eo namque
cundum quem plenitudo poteſtatis, ſignare videtur vniuerſalem animarum curam, ſeu
is vniuerſalitatem, & rurſum ſecundum quem ſenſum poteſtatem importat: omnes e-
nines ſingulariter abſoluendi à culpis & pœnis ſub ſpecie pietatis, charitatis, & miſericor-
titulo plenæ poteſtatis per Romanos Epiſcopos ſibi primùm aſſumto: ex his paulatim
enter (vt deduximus 23. huius) tranſiuerunt, & demum ſibi ſumſerunt hunc titulum in
ſecundum eam ſignificationem, quâ poteſtatis plenitudo per ipſos intelligitur auctoritas
lis, & ſuprema iuris dictio, ſiue principatus coactiuus, omnium Principum, populorum, &
lium rerum.

oſtea: Vnde in approbatis legitur hiſtorijs (vt verum eſt) edictum hoc emanaſſe de popu-
ni conſenſu communi. Leo Papa in Synodo congregatâ Romæ in Eccleſiâ ſancti Saluatoris,
plum beati Hadriani Apoſtolicæ ſedis Epiſcopi, qui domino Carolo victorioſiſsimo Regi
um, & Longobardorum patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apoſtolicæ ſedis, ac inue-
conceſsit: Ego quoque Leo, ſeruus ſeruorum Dei, Epiſcopus, cum cuncto clero, ac populo
conſtituimus, confirmauimus, & roborauimus, & per noſtram Apoſtolicam auctoritatem
nus, atq; largimur domino Othoni primo Regi Theutonicorum, eiusq; ſucceſſoribus, huius
liæ in perpetuum tam ſibi facultatem eligendi ſucceſſorem, quam ſummæ ſedis Apoſtolicæ
em ordinandi, ac per hæc Archiepiſcopos, ſeu Epiſcopos, vt ipſi ab eo inueſtiturâ ſuſcipiant,
tionem autem vnde debent, exceptis his, quos Imperator Pontifici, & Archiepiſcopis con-
Et nemo deinceps, cuiuſcunque ſit dignitatis, vel religioſitatis, eligendi, vel patricium, ſiue

Pontificem summæ sedis Apostolicæ, vel quemcunque episcopum ordinandi habeat facu
absq; consensu ipsius Imperatoris, qui tamen fiat absq; omni pecuniâ, & vt ipse sit patritius
Quòd si à clero quis episcopus eligitur, nisi à suprà dicto Rege laudetur, & inuestiatur, non c
tur. Si quis contra hanc auctoritatem aliquid moliatur, hunc excommunicationi subiacere
mus: & nisi resipuerit, irreuocabili exilio, vel vltimis supplicijs puniri. Hoc siquidem
confirmauit Stephanus Papa, prædicti Leonis successor, & Stephani successor quidam Nic
psum sub terribilis anathematis pœna seruari præcipiens, vt videlicet eius violatores seu tran
res cum impijs, qui non resurgent, debeant computari. Ex hoc autem edicto singulariter no
est, quòd auctoritas hæc, quam de inuestituris Romanus Episcopus cum vniuerso populo i
ratorem transtulit, quantum erat ex parte Papæ, fuit renuntiatio quædam.

Idem. Congregatio enim Apostolorum amplioris fuit auctoritatis, quàm solus Petrus,
Apostolus. Vnde legimus, Petrum ab ipsa missum in Samariam, vt apparet Actuum 8. Cùn
audiuissent Apostoli, qui erât Hierosolymis, quòd recepit Samaria verbum Dei, miserunt a
trum & Ioannem. Cur ergò, & vnde assumunt adulatores sacrilegi quidã dicere, quenquã P
habere à Christo plenitudinem potestatis etiam in clericos, nedum in laicos: cùm beatus P
vllus alius Apostolus nunquam talem sibi potestatem adscribere præsumserit opere, vel s
Hoc enim asserentes deridendi sunt, nihil credendi, minusq; timendi, cùm scripturæ opposi
ment in literali, & manifesto sensu ipsarum. Nam B. Petrus nunquam super Apostolos, aut
lem habuit potestatem, sed cum ipsis potiùs, vt iam diximus, æqualitatem, iuxta Christi pr
seruauit. Vnde Matth. 23: Nolite vocari Rabbi: vnus est enim Magister vester Christus: or
tem vos fratres estis, id est, æquales. Et dixit omnes, excipiendo neminem.

Idem. Omni regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, &
gentium custoditur. Hæc est enim bonarũ artium decora mater. Hæc mortaliũ genus repar
cessione multiplicans, facultates protendit, mores excolit. Et tantarum rerũ ignarus agnos
eam minimè quæsisse sentitur. Verùm quia contraria per se factiua sunt contrariorum: ex d
quæ opposita est tranquillitati, prouenient ciuili regimini, seu regno cuilibet, fructus & inco
pessima: vt videre sat est in regno Italico, & nulli est occultum. Cuius discordiæ etsi causæ p
sint plures, & coniunctæ non paucæ, quas solitis modis euenire possibile est: est tamen vna
singularis, & occulta valdè, quâ Romanũ imperium dudũ laborauit, laboratq; continuè, v
ter contagiosa, nil minùs & prona serpere in reliquas omnes ciuitates & regna: ipsorumq
rima sui auiditate tentauit inuadere. Est autem, & fuit opinio peruersa, & affectio non recta, E
rum Romanorum principatus, quem sibi deberi asserunt ex plenitudine potestatis, quam
Petro, & Rom. Papis, tanquam Petri successorib. & Christi ipsius vicarijs tradiderit. Hoc s
singularis causæ, litium nocumenta non parua, regnis atq; communitatibus omnibus min
serare, quia communis vtilitas, vel potiùs necessitas foret, (nec enim aliter nequitia hæ
ni generis communis hostis succidetur perfectè: nec peruitiosi, quos hactenus produxit, fru
scent) tenentur singuli fratres, eoq; magis collegia & communitates se inuicem iuuare, tam
charitatis affectu, quàm vinculo, siue iure societatis humanæ. Quod Philosophi etiam genti
Cicero, vt Plato, & inprimis sacræ literæ iubent, & Dominus Christus exemplo suo exstimul

Ibidem. In decretis reperitur priuilegium quoddam Imperat. Constantini, à Pontificib
batum, quo B. Syluestro Romano Pontifici concessit iurisdictionem coactiuam super omne
Ecclesias, reliquosq; presbyteros seu episcopos omnes. Cumq; concessionem illam fuisse v
fateatur Papa Romanus, & cum eo presbyterorum seu episcoporum reliquus cœtus, consequ
psis concedendum est, eundem Constantinum hanc iurisdictionẽ seu potestatem in eos per
buisse. Ex his Marsilij huius verbis videmus, ante ducentos annos Papæ obiectum fuisse, vni
episcopatum orbis terrarum ipsum habere non posse à Constantino, quia Constantinus nu
mninò habuit episcopatum, ideoq; non plus iuris in alterum, quàm quantum ipse habuit, t
re potuit. Fatentur quoq; Canonistæ, secularem principem, ne vnius quidem ecclesiæ, etiam
sacerdotium, seu episcopatum habere posse: nedum vniuersalem. Papa primatum habet, &
dicit in Decreto ex Chrysostomo: Quicunq; desiderauerit primatum in terra, inueniet conf
in cœlo, nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit: dist. 4. c. multi
cunq;. Item, Primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacer
aliquid eiusmodi, sed tantùm primæ sedis episcopus. Vniuersalis autem nec etiam Romanus P
appelletur. ca. primæ sedis. dist. 99. quod idem duobus cc. seqq. totidem propè verbis incul

1328. *Mirum.*

ANno Christi 1328. uvæ in Aprili flores genuerunt, & circa S. Ioannis iam multis in lo
turuerant. Annal. VVirtemb. Imp. & Papa vt sup.

1329. *Michaël Cesenas Minoritarum Generalis.*

SCripsit hic contra tyrannidem, fastum, & primatũ Papæ. Accusauit eum præterea vt Anti
& Romanam Ecclesiam, id est, Spirituales, & Prælatos, tanquam Babylonicam meretrice

nguine ebriam. Dixit, duas esse Ecclesias: alteram impiorum florentem, in quâ Papa regnet:
n afflictam, piorum. Veritatem penitus fermè exstinctam esse. Atque ob eam causam à Pa-
dignitate priuatus est. Verùm ille nihilominùs in sententiâ permansit. Contra eum scri-
trus de Lutra. Damnatus quoque est cum Ioanne quodam propriâ bullâ, in Extrauaganti-
an. 22. Antoninus Florentinus sic in quartâ parte Summæ de hisce proximis duobus, & de
de Corbaria, scribit: In Extrauagante Ioan. 22. quæ incipit, Dudum ab audientiâ, &c. re-
ntur vt hæreses, errores Petri de Corbariâ, Ioannis & Michelini Ordinis Minorum, qui
iciter asseuerabant, quòd Petrus Apostolus non fuit magis caput Ecclesiæ, quàm quilibet
olorum: & quòd Christus nullum Vicarium in Ecclesia dereliquit, vel caput. Et quòd Pa-
habet corrigere, & punire, instituere, vel destituere Imperatorem.
em dixerunt, quòd sacerdotes omnes, cuiuscunque gradus existant, sunt æqualis authorita-
estatis, & iurisdictionis, institutione Christi: sed Cæsaris institutione Papam esse superio-
qui etiam potest hoc reuocare. Item quòd nec Papa, nec tota Ecclesia potest punire
uam punitione coactiuâ, nisi hoc habeat ab Imperatore. Hactenus Antoninus. Habu-
ogmatis multos, magnique nominis adstipulatores, & etiam discipulos, ex quibus plu-
Papâ interfecti sunt. Nomina quorundam eius adstipulatorum adscribam: Vuilhel-
ccam, Ioannes de Castilione, Franciscus de Arcatara: vterque ex posterioribus exustus est.
p. Ludouico 4. Papa Ioanne 22. vt sup.

Petrus Bertrandus Cardinalis: & Petrus de Cugnerijs. 132[illegible]

bes in libello impresso huius Bertrandi articulos multos grauaminum Regis, & regni Gal-
e contra Prælatos, & Episcopos, à Petro de Cugnerijs milite, & consiliario Regio in præsen-
s, & Cleri prolatos, quibus temporalia illis auferenda, & tantùm spiritualibus secundum
x præceptum Christi, frui licere, retulit: sed vsitato excommunicationis fulmine, & pro-
e vitæ æternæ obtinuerunt facilè veterem errorem: vt ibi. Vt sup.

Nilus Thessalonicensis Archiepiscopus. 1330.

idam Nilus Thessalonicensis Archiepiscopus scripsit prolixum librum contra Latinos, id
t, Romanæ Ecclesiæ adhærentes. In primo eius capite totam dissidij & schismatis inter
lem, & Occidentalem Ecclesias culpam in Papam reijcit, sicut & Humpertus de Roma-
ordinis magister seu Rector, qui circa an. Dom. 1220. vixit. Dicit, eum solum, contra o-
teres Canones, velle imperare, neminem audire, nullum liberum Concilium pati congre-
Eoque res ac controuersias inter Græcam & Latinam Ecclesiam discerni, ac dijudicari,
ique minimè posse. In secundo capite, ex professo accuratiùs contra Primatum Papæ dis-
Ostendit enim primò, eum non diuino iure, sed humano, aliquam præ alijs Episcopis digni-
bere: quippe, quam ipsi Concilia, Patres, & Cæsares concesserint. Nec concessisse tamen ob
auiorem rationem, seu grauius ius, nisi quia ea Vrbs tunc orbis terrarum Imperium habu-
uia Petrus ibi vel fuerit vel non fuerit. Secundò ostendit, eum ipsum primatum, seu præ-
m, nequaquam talem, ac tantam esse, quantam ipse, eiusque adulatores sibi vsurpant. Ac
rdine præcipuas Papistarum propositiones, seu neruos ipsorum tyrannidis. Ostendit, Pa-
l habere imperij super alios Patriarchas: posse enim errare ipsum, sicut & alios mortales:
n eum esse legibus & Concilijs, sicut & alios Episcopos: non esse ipsius ius conuocare con-
Cæsarum: nihil eum posse sine alijs Episcopis, in rebus Ecclesiasticis statuere: & deniq;, ni-
liud ex Petri successione, quàm vt sit Episcopus, habere, quod & alij omnes Episcopi à suis
habeant. Cat. Imp. Ludo. 4. Papa Ioan. 22. vt sup.

Thomas de Valas. 1330.

mas de Valas, ordinis Prædicatorij, theologiæ magister insignis, circa hæc tempora exponēs
ericulo ob fidem Catholicam, prædicauit Auinione publicè contra Papam Ioannem, pro-
rem eius de cæcitate animarum separatarum, omnibus prælatis ecclesiasticis dissimulanti-
u tacentibus. Qui ob id anno proximo ab inquisitore hæreticæ prauitatis sed latenter incar-
uinione, vbi pro Christi fide multa passus est. Sed paulò pòst precibus Philippi Regis Gal-
ro eodē Papæ scribentis, libertati datur. Chron: Ziticense. Imp. Lud. 4. Pp. Ioan. 22. vt sup.

Annales Scotiæ. 1330.

mas Ranulphus Scotiæ Rector Monachi fraude veneno sublatus est. Imp. Lud. Bauaro. Pp.
n. 22. vt sup.

Alexander de S. Elpidio Italus.

1330. Scripsit libros de Ecclesiastica potestate, vnitate, & paupertate. Imperat. Lud. 4. Pap 22. vt sup.

Ex Astexario, Concilio Ancyrano, canone Niceno, Burckardo, & Gratiano.

1330. QVo pacto ab adulterio, incestu, homicidio, cæde, parricidio, periurio, sacrilegio, forn ne, falso testimonio, Magia, superstitione, Sodomia, commodè & facilè absolui pc quid sit carrena, quadragena, septena, & de varijs satisfactionum generibus, vide prædict res. Imp. & Papa. vt sup.

Petrus Aponensis.

1330. QVidam qui iam armis, aut eruditione, aut arte aliquâ præstant, à nigromantiæ studio que incrementum se habere autumant. Velut Petrus Aponensis, conciliator dictus, pal psit, se gloriam æternam consecutum necromantiæ auxilio. Vigebat olim in Hispaniâ hæc bliceque docebatur in Academiâ Salamantica. Vnde ibi aliqua adhuc artis experimenta s dicuntur. Imp. Ludo. 4. Papa Ioan. 22. vt sup.

Augustinus de Ancona.

1330. Scripsit inter alia multa etiam de summa potestate Ecclesiastica: & est vnus ex maxi sentatoribus Paparum, vt reperies sub titulo de Paparum maiestate, infrà. Imperat pa vt sup.

Petrus de Lutra Monachus.

1330. Scripsit de summi Pontificis eminentia, & contra impugnatores eius. Vt sup.

Memorabile.

1336. PVella nouem annorum ad Confluentiam Rheni, & Mosæ, ex seruo concepit, & puellum hoc anno. Massæus. Imp. Lud. Bauaro. Papa 202 Benedicto 12.

Conuentus Francofurtensis.

1336. COnstitutum est in conuentu Francofurtensi anno 1338, nihil accipere Imperatorem nec iurisdictionem vllam politicam in Imperio habere Pontificem Romanum: in Ec cis verò Concilij generalis auctoritatem maiorem esse quàm Pontificis. Hoc decretum, inqu serus in querelis de Pontificum insidijs, per Germaniam semel factum ab Imperatore Ludo probatumque ab Episcopis, & Antistitibus, firmus est murus, quo arceri possunt, & repelli ciæ molitiones, quibus vel regnum, aut tyrannis in Germania quæritur: vel ius potestasque aut exsequendi pontificia dogmata in Imperio, prætexitur. Imp. & Pp. vt sup.

Petrus Præmonstratensis, Benno, & alij.

1336. SYluester secundus, natione Gallus ac professione monachus, Gilbertus primùm appell Floriacensi cœnobio Benedicti regulam adolescens profitebatur, & artibus diabolicis in totum se satanæ mancipabat. Monasterio demum relicto, in Hispaniam se contulit, profana ium studio feruens: & ad Philosophum Saracenum magiæ peritum, Hispalim peruenit. A non eruditione solū, sed & ambitione creuit: cogitauitq; quo pacto sibi viā inueniret ad alt noris & opum fastigia: putauitq; nihil ad eam rē conducibilius esse, quàm vt magicis artibus ceret. Viderat antè apud magū hospitem, librum necromanticum: eumq; vt ei surriperet, o d t. Cùm verò codicē religiosiùs ille seruaret, quàm à Gilberto surripi posset, persuasit filiæ, q habuerat magus, cum qua sibi intercessit domestica familiaritas, vt patris librum secretò toll retq; sibi perlegendū. Puella morem gessit, sitq; ille voti compos. Libro accepto, clàm paratal metuens tamē, ne ex furto illo sibi vitæ periculū immineret. Satanæ igitur iureiurando se tra lege, vt eius præsidio tutus in Galliam veniret, & consequeretur non vulgares dignitatū grad in Galliam, scholas cum quibusdā alijs aperuit: liberales artes non sine auditorum admirati cuit. Vnde plures habuit in prædicta arte discipulos, Constantinū scilicet, abbatem D. Maxin Aurelianum, Lotharium archiepiscopum Senonensem, Adelboldum episcopū Vuirtzenbu

:m Imperatoris filium, Robertum Franciæ regem, Theophylactum, Laurentium, Malfitanũ
ım, Ioannẽ Gratianum, sacerdotes Romanos, atq; alios multos. Horum opera & largitionib·
rimùm episcopus Rhemensis, vt dictum est: deinde malis artib. adeptus est archiepiscopatũ
:: postremò diaboli ope adiutus, Romani Papatus sedem accepit: eius vicarius factus, quem
Tartareo suis præstigijs & necromantijs soluit, Apoc. 20. Nam & Petrus Præmonstratensis
buidam alijs scriptoribus, refert, illum in anno à Christi natiuitate 1000. assumsisse Papa-
ıedram. In quo anno terræmotus magnus & mirabilis (teste Massæo) contigit, & cometes
iis visus erat 14. die Decemb. Magicas artes in Papatu celabat: & necessitudinem illam, quã
ɔ habuit diabolo, dissimulabat. Caput verumtamen æneum in abdito quodam loco serua-
ıo, cùm quicquã peteret à maligno spiritu illo, responsa semper accepit. Tandem sibi pul-
cens in papali fastigio, sciscitabatur ex suo congerrone diabolo, quàm diu potiturus esset
atu? Diabolus ambiguè respondit, non moriturum illũ, priusquàm in Hierusalem missam
erit. De vitæ ergo diuturnitate bona spe accepta, omninò cœpit esse securus, quòd sciret, se
ıere, ne Hierosolymam (Palæstinæ vrbem intelligens) proficisceretur. Mos verò fuit, vt Pon-
ʝuadam quadragesimalis stationis die, Romæ sacra faceret in basilica S. Crucis, quæ Hierusa-
ıbatur. Vnde Syluester de sua vita securus, cùm tamen in cauendis satanæ insidijs non satis
ectus esset, missam ex more in eo templo peregit. Qui statim graui correptus febri, ex stre-
ıonum sensit, sibi mortem adesse, pentumq; satanæ reddendum. Scelus magici erroris publi-
ıs inde confitebatur, miserabili & horrendo hoc interitu præuentus. Et inter ipsas mortis
:s supplicat, (inquit Benno) manus & linguam abscindi (sunt qui addant genitalia) per
pso cœlibatu sacrificando dæmonibus, Deum ipsum blasphemauit. Atq; ita anno Domini
ignum suis meritis exitum sortitus est. Sed eius discipulos mors hæc teterrima ab idololatriæ
ɔn deterruit, quibus etiam non defuit diuina vltio. Et quis non hinc intelligat, qualenam
ınus sit, qualis dignitas, quale officium, quod diabolus suis conferre nouit, quodq; sathani-
arijs artib. adipisci possunt homines perditissimi? Quale sit etiam missæ sacrificium, quod
nortuis prodesse tam crebrò iactitatur, cùm diabolus tantam tragœdiam aduersus sanctis-
). Petri successorem & socium (Simonem Magum potiùs) sub eo excitauerit, atq; ad lacum
n secum tandem traxerit. Huius Syluestri sepulchrum, ossium collisione & sudore emisso,
ıpore dicitur, semper Pontificum mortem prænunciasse. Dubio procul ideò, vt diabolus
;, cum Pontificibus successoribus eandem necessitudinem sibi esse, quæ cum Syluestro fuit:
am suæ mortis ante obitum admonuit. Imp. & Pp. vt sup.
Præmonstratensis, & Ioannes Euerisdenus. Sanguis de cœlo, anno 786, in Anglia profluxit,
apparuerũt in vestib. hominũ. Et vt Petrus refert, hoc tempore stellæ de cœlo cadebãt, Ap. 6.
n Præmon. sic refert de Ioanne de rupe scissa Franciscano, de quo etiã infrà: Plura ille pro-
(inquit) de Antichristo, & de summis Pontificib. futura. Crematus est propterea à Clemen-
a Auenione, primo anno Pontificatus. Multa ex eius vaticinijs visa sunt euenisse.

Bartholomæus de Pisis in libro Conformitatum. 1338.

: apparitionum & figmentorum satanicorum ingentia possent conuehi plaustra ex lib. Con-
rmitatum, ob conformitatem B. Francisci cum vitâ Domini Nostri Iesu Christi, sic inscripto
ıolomæo Pisano, approbatoq; à Fr. Henrico ordinis fratrum Minorum generali ministro,
89. 2. Augusti, ac impresso Mediolani apud templũ S. Satyri, anno 1511, finitoq; die 10.
ic Alcoranus Franciscanorũ alicubi nuncupatur. In eo legitur, dæmonẽ per mulierẽ Rauen-
ɔmine Zautesem, confessum fuisse cuidam Iacobo presbytero Bononiensi: Franciscum oc-
uciferi cathedram: eundẽ quoq; Christi esse vexilliferum, atq; eâ ratione Regi proximum:
n ecclesiasticum ordinem esse Christo viciniorem cœtu Franciscanorum, & Franciscum glo
ıs Regis regum claudere: sedere item super omnes cœli sanctos, exceptâ Dei matre, S. Ioanne
, Ioanne Euangelistâ, & Apostolis. Mirũ est, cognouisse satanam, Franciscum in eius succes-
ın, & illum in cœlis seruari ordinem, quum à lapsu reuocare eò gradum nequiuerit. At idi-
ione obseruasse Rudolphum episcopum Erphurtensem, factum eo nomine monachũ gre-
iscani: duos item ciues Venetos hoc vidisse scilicet, velut & Fratrem Pacificum extasi in cœ-
ım, alibi in eodem veritatis opere narratur. Legẽda item antiqua asseuerat, monachum ex-
emonẽ, qui de Francisci sanctitate rogatus responderit: nato Francisco, mox metu tanto
culsum vniuersum illud dæmonum collegium, tamq; graues turbas motas, vt extremum
em fuerint veriti. Quum verò hîc se falsos viderent, inter sese dicebãt, puerum certè natum
Auerno grauiter turbato, horrendâ ipsos clade afficeret. Quare Beelzebub princeps è uesti-
nnem terram suos ablegat inuestigatum, vbinam locorũ hic puer mundo apparuisset. Tan-
llexêre, Franciscum esse hunc, quem nimis coarctaturum Tartara, habuerũt persuasissimũ:
vt è medio tolleretur, infanti insidiabantur, sed frustra. Angelus enim Domini in peregrini
nit ad Francisci matrem, domusq; famulam, præmonitum, vt ob diaboli insidias singula-
retur pueri ratio. Quare Dæmones indignanter dixêre: Esto, si Franciscus tolli ne-
ıs tamen ordinem persequemur, vexabimus, & affligemus. Alibi ad hæc in dicto volumi-
tur, satanam ex obsessâ fœminâ fassum esse: cùm Christus Deum patrem festinare
ob populi peccata ad extremam mundi punitionem finemque: eum rogasse pa-
t Franciscum sibi adiungeret, in portanda cruce manus auxiliatrices subministratu-

rum. Inde in Francifco apparuêre quinque vulnerum ftigmata, à Chrifto illi, vt fuo coadiu
in omnibus ipfi fimili impreffa. Canonifatus eft à Papa circa annum Domini 1231. Imper
Lud. Ba. Papa 202 Bened. 12.

Ibidem. Chriftus B. Francifcum fibi fecit non folùm in actibus pafsionalibus parem,
iam in pafsione per facrorum ftigmatum imprefsionem, & in actibus perfectionalibus,
claratum eft.

Ibidem. Francifcus continuè quinque fua vulnera obligare, & aliquid eis oppilare cog
ad fiftendum fanguinem: fed à fingulo vefpere diei Iouis ad fequentem Veneris vefperam ea n
ligabat, fed fanguine fluere identidem finebat magnos dolores perferendo. Propter Chriftur
circa id tempus cum crucifixo Chrifto etiam crucifigi & affligi volebat.

Ibidé. Cùm Francifcus concionaretur, & afinus in populo tumultuabatur, Francifcus ai
ter Afine, efto tranquillus, quoad concionem abfoluero. Confeftim afinus dicto audiens,
Francifci pedes, compofito geftu reponit.

Ibidem. In Prædicatorum aliquo monafterio Francifcus fuis cum quinq; ftigmatibus a
erat, eò monachus quidam deuenit, & vifo Francifco indignabatur, aliquando autem dormi
fratribus, ad picturam afcendit, & eam carbone atrauit, manè luculentior erat Francifcus, qu
tè, id quod monachum malè admodum habuit: alterâ nocte vulnera Francifci abrafit, fed
fplendidiora manè erant, quod monacho ftomachum vehementiùs mouebat: tertia nocte
eum extinguere in animo habebat: & cùm radendo ad finiftri lateris vulnera perueniffet, e
guis erumpebat, vt monachus retrò, ac fi fulmine adigeretur, caderet: vulnera autem fangu
tam noctem manabant: manè grande damnum deprehendebatur, conclaue ceu lacus fang
undabat, & frater in eo femiuiuus iacebat: tum vulnera obturabant, fed irrito labore, nam
tanquam ex fcaturigine profiliebat. Monachi conuenerunt, & deliberantes decreuerunt, v
pedes fratres accerferentur, & citò aduenirent, dabantque confilium, vt Deus & Francifcus
retur, quò fifterentur vulnera Francifci, & mifer fanguine madidus frater rurfus ad fe rediret
& factum eft: Frater autem Francifcum poftmodum valde adamabat: imaginem renouar
bant, fed ea feipfam de integro effingebat, & pulchrior, quàm antea apparebat.

Ibidem. Approbatum eft hoc opus à fratre Henrico, ordinis fratrum Minorum general
ftro, & feruo, & cæteris miniftris, & diffinitoribus capituli generalis, apud facrum locum de
die 2. Auguft. anno Domini 1389, in qua epiftola funt hæc verba: Opus quod diuina fauer
mentia, & intitulatur de conformitate beati Francifci, ad vitam Domini noftri Iefu Chrifti
infpici, difcuti, & examinari fecimus diligenter, cum arbore quam nobis perfonaliter præf
& nihil inuenimus correctione dignum, &c.

Ibidem fol. 72. Frater Francifcus dicendo miffam, in calice araneam inuenit: quam
proijcere, bibit cum fanguine: poftea fricans crus, & fcalpens, vbi pruritum fentiebat, ipfa
à crure exiuit fine læfione fratris.

Item fol. 67. Quidam nomine Bonelus noluit credere, quòd hoftia confecrata effet
Domini: & dixit, quòd fua afina comederet hoftias: quod audiens B. Antonius miffam cele
& hoftiam confecratam afinæ detulit, & oftendit, ftatim afina genu flexit, & capite inclinat
rentiam exhibuit, quod videns Bonelus catholicus eft factus.

Itē fol. 18. Francifcus plus fuit, quàm Ioannes Baptifta: quia hic tantū fuit pœnitentiæ pr
tor: Francifcus fuit prædicator, & ordinis pœnitentiæ inftitutor. Ille fuit præcurfor Chri
prædicator & fignifer Chrifti, quâ in re Ioannem ipfum excedit. Item, Ioannem Francifcus
dit: quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto mundo. I
duos annos & parùm plus prædicauit: Francifcus 18. annos. Ioannes verbum de pœniter
cepit à Domino: Francifcus à Domino & à Papâ: quod plus eft. Ioannes Baptifta qualis e
turus, per angelum patri, per Spiritum fanctum, & Prophetas fuit declaratus: S. Francifc
à Prophetis, à Domino Iefu Chrifto, item per Angelum matri & famulis in fpecie peregrini
ratus. S. Ioannes in vtero & extra prophetauit: B. Francifcus in vtero, id eft, in carcere ap
rufum captus, cum gaudio, fe magnum futurum prædixit. Ioannes mundo fingularifsimus f
ctitate: Francifcus excellentifsimus fuit ad Chriftum præ alijs, ftigmatifationis conformitate
annes in ordine Seraphico fublimatus: B. Francifcus in ipfo ordine in fede Luciferi collocatu

Ibidem. Frater Leo huiufmodi vifionem habebat: Scalas fcilicet duas à terrâ ad cœlum
protenfas videbat, alteram rubram, alteram candidam: in rubræ cacumine Chriftus, in ca
Maria ftabat. Simulac hoc Francifcus vidit, fratres fuos adhortatus eft, vt audacter in rubra f
cœlum afcenderent. Hoc cùm conarentur, alter hìc, alter illic de eâ cecidit: ægrè hoc ferebat F
fcus, & Chriftum interrogauit, quomodo iftud fiat: Chriftus oftendens ei fuum latus, & man
ita fanguine fluebant, ac fi recenter transfixa effent, inquit: Hoc mihi fratres tui fecerunt: F
fcus cùm hoc audiret, fratribus fuis acclamauit, & ne animum defponderent, monuit: iufsit
in altera candida fcala afcenderent: illi hoc facientes, continuò à virgine Maria fine omni lab
regnum cœlorum fufcepti funt.

Sciat æquus lector, fimilium miraculorum & blafphemiarum maximos me poffe aduehe
mulos, hinc inde gnauiter collectos: quia animus fuit illa huic operi inferere: verùm cùm pler
cta, fabulofa & falfa fint, (adeò vt & ipfum Ius canonicum illis tribuere quicquā vetet) & ad q

as captādas tantùm, constet excogitata, placuit, illa silentio hac vice præterire, & in aliud
referuare. De his etiam suprà anno 1290. et infrà anno 1550. apud Ochinum.

Cestriensis, Ranulphus, Matth. Paris, Ioan. Buriensis Abbas, Fabianus & Triuetus. 1339.

vnà cum Balæo mentionem faciunt Roberti Grostesti, (de quo etiam nonnihil suprà) eum
ripsisse contra Prælatorum ignauiam, de scala paupertatis, & tonitru contra curiam Rom.
is Iuno centij quarti, in suis concionibus publicè, sed modestè, quòd absens tunc esset: auari-
tannidem, & fastum multifariam reprehendens. Quod tam ægrè ferebat Pontifex, si vera re-
iis Annalibus Ioannes Buriensis abbas, vt eo mortuo, cogitauerit de exhumando eius cada-
eundem Innocentium aculeata etiam dedit scripta, quòd pro suis nepotulis ac spurijs, An-
texactionibus insolitis vexaret. Propterea priuatus tandem sacris, & diris maledictionibus
os execratus, atque tum demum ad sanguinariam illam, vt illic compareret, curiam citatus,
ca tyrannide appellauit ad æternum Iesu Christi summi iudicis tribunal. Et eodem anno
as (si iusta sunt quæ Ranulphus, vterque Matthæus, & Fabianus narrant) Pontificem ipsum,
apolim lectulo decumbentem in visione sic percussit, vt manè repertus sit mortuus, sinistro
uentato: dum toto Siciliæ regno se breui potiturum, speraret. Cestriensis narrat lib. 7. quòd
dita sit vox in curiâ Papæ clamans: veni miser in iudicium Dei: & apparuerit in eo plaga
c si fuste verberatus fuisset. Sacerdotes non Dei, sed hominum mandata docentes, Antichri-
anæ ministros, fures nocturnos, latrones diurnos, morum corruptores, animarum carnifi-
gelos tenebrarum vocabat: eorumque à Papa exemtiones retia diaboli esse, dicebat. Excom-
ionem Papæ tam fortiter tulit, vt in ea mortuus fuerit. Disputabat quoq;, Papam nihil con-
iam veritatemq; posse: imò cùm id attentet, peiorem esse Lucifero & Antichristo. Matthæus
de eo scribit: anno Domini 1253. migrauit ab huius mundi exilio sanctus præsul Robertus
iensis, pius sui regis monitor, terrificus Papæ redargutor, manifestus & audax Prælatorum
sor, monachorum corrector, presbyterorum director, clericorum instructor, scholarum fau-
li prædicator, orphanorum & viduarum defensor, incontinentium persecutor, scripturarũ
ator, veritatis amator, Romanorum verò malleus & contemtor, Lincolniæ sepultus. Ille ma-
lesiæ doctor Hebraicè, Græcè, & Latinè peritus, multa de glossis Hebræorum extraxit, ac de
leraq; in Latinum sermonem transtulit, vt patet de Testamentis Patriarcharum, & de ope-
onysij, Damasceni, Suidæ, atq; aliorum. Nicolaus Triuetus ait: Vir fuit excellentis sapientiæ
imæ doctrinæ, omniumq; virtutum exemplar, & qui de glossis Hebræorum multa extraxit.
let Innocentius iratus, ossa Roberti huius Lincolniensis episcopi extra ecclesiam proijci, vt
n mundum acclamaretur ethnicus, rebellis, & inobediens: in visione nocturna ab eo, vt fer-
ortem percutitur. Imp. 109 Lud. Baua. Papa 202. Benedicto 12.

Voracius.

mpore prodijt illo titulo insignitus liber de Ioanne 22. Papa: in quo recensebantur ipsius 1339.
nia, auaritia, tyrannis, atheismus, Epicureismus: & quòd ipse esset illa bestia iniquitatis, de
pocalypsi. Vt sup.

gus Propheticus, quem Ioannes à Rupe scissâ Franciscanus monachus, super opibus, luxu, & ambitione Ecclesiasticorum, recitauit Cardinalibus Auinione, dum in carcere esset: 1340.

rptus ex secundo volumine historiarum sub finem, Ioan. Frossardi, thesaurarij, & Canonici Chymayensis in comitatu Hannoniæ, diœcesis Leodiensis, qui eodem seculo & vixit, & historiam condidit.

d tempus Auinione fuit quidam Frater Franciscanus, præditus ingenio, & eruditione sum-
vocatus Ioannes de Rupe scissâ, quem Papa Innocentius VI. tenebat vinctum in castello
, propter res miras, quas euenturas ille dicebat, præsertim super Prælatos, spirituales, & præ
in Ecclesiâ, quos reprehendebat de multis grauib. sceleribus & officij sui extrema neglectio-
ndo: Ecclesiam Romanã esse meretricem, Papam ministrum Antichristi, Cardinales pseu-
hetas, scilicet ob immensum luxum, & ambitionem, quibus dediti erant: atq; itidem super
Franciæ, & potentiores Christianitatis principes, quoniam plebem tenuem tam miserabili-
rimerent. Probaturum se verò, aiebat Ioannes, omnia sua dicta per Apocalypsin & veteres
nctorum Prophetarum, qui ipsi per gratiam sancti Spiritus essent retecti, sic, vt diceret multa
difficilia. Conspiciebantur sanè quædam euenientia eo ipso tempore, quo pronunciauerat:
ebat quicquam vti Propheta, sed per Scripturas veteres, & sancti Spiritus gratiam, qui ipsi
erat scientiam declarandi omnes illas veteres prophetias, ad annunciandum omnibus Chri-
nnum & tempus, quibus debebant impleri: & confecit complures libros magnâ doctrinâ be-
tos. In vno quodam eorum composito Sal. anno M. CCCXLVI. res complexus erat tã mi-
t eas ægrè quisquã esset crediturus: sed earum compluriũ euentus iam est visus. Et quando

interro-

interrogabatur de bello Anglorum in Francos, dicebat, iam antè visa nihil quidem e
illis, quæ superessent videnda, Neque enim fore pacem, neque finem bellandi vllum,
regnum Franciæ per omnes vndequaque regiones esset vastatum, & exhaustum: idque o
visum postea accidere ita. Nam nobile regnum Franciæ fuit afflictum, & omni calamita
stratum, inprimis eo ipso tempore, quod Franciscanus ille denunciârat, scilicet anno Sal
57. 58. 59. supra M. CCC. Porrò idem Frossardus sub finem 2 voluminis, narrans de sc
in Ecclesia, & de Vrbano VI. apud Perusium per Clementis VII. milites obsesso, ita scribi
equidem, demiraturos super hisce rebus posteros, & Ecclesiam in talem turbationem
aut delapsam durare tam diu posse. Sed hæc plaga fuit à Deo immissa, quò Ecclesiastic
ni ob oculos considerandum exhiberet pomposum statum, & luxum, quem vsurpaba
plures nullam eius rei habebant curam, aut rationem. Nam ita erant superbia & a
tia occæcati, vt quisque alteri par esse contenderet: ac proinde res malè succedebant.
fides nostra confirmata fuisset per manum & gratiam Spiritus sancti, qui corda deuia
nat, inque vnitate continet firmâ, lapsabunda quidem vacillasset: sed principes seculares
bus bona primùm venerunt ad Ecclesiam, nihil aliud quàm ridebant ac ludebant, eo
re, quo condebam hæc Chronica, anno Salutis M. CCCXL. Ideoque populus mir
quomodo tam potentes Principes, vt Rex Franciæ, Rex Alemanniæ, alijque Christi
Reges & Principes, nihil huic rei remedij aut consilij adferrent. Idem verò Frossard
vt populo satisfiat, cùm vt Principes sint excusati, prolixius ibidem (allato in mediu
li quodam) omnem culpam in Ecclesiasticos reijcit, nimirum, cùm neque populus neq
cipes boni plus vel teneant vel faciant, quàm ab Ecclesiasticis edoceantur, planè iuxta i
uangelicum: si sal infatuatum, &c. recensens etiam, qui Reges ac Populi cuique Pap
addicti. Tandem hæc quæ sequuntur subiungit.

Scribenti autem mihi de hoc statu rerum, quem meo seculo conspiciebam in orbe &
siâ, quæ tunc admodum vacillabat, & de principibus secularibus, qui ita durabant, & d
labant, redit in memoriam, quomodo in meâ iuuentute Papa Innocentius Auinione r
in carcere asseruabat Franciscanum quendam, hominem bene eruditum, nomine Fratren
nem à Rupe scissa. Iste Frater (vti Papa aiebat, & ipse referri audiui) pluribus in locis,
tim tamen, non publicè, proposuerat, ac proponebat complures authoritates, & notabi
lectiones, & præcipuè de aduersis casibus qui ipsius tempore, atque etiam pòst euenerui
gno Franciæ. De captiuitate Ioannis Regis Franciæ loquebatur valdè planè, & exponeb
dam rationi consentanea: scilicet quòd Ecclesia adhuc multum haberet sufferre, propter en
luxum, quem videbat inter eos, qui baculum regiminis tenebant. Atque eo ipso tempo
eum vidi carcere contineri, recitabatur mihi aliquando in Papæ palatio apud Aui
quoddam exemplum, quod ipse recensuerat Cardinali Hostiensi, qui dicebatur ab
siâ, & Cardinali Anxertensi, qui eum accesserunt visum, & de ijs quæ dissereret, casti

Itaque dum suas vicissim adferret defensio
quoque addidit simile, quod subijciam.
gebat Ioan. Rupescissanus hoc modo: Ci
quando volucris in lucem prognata esset
plumis, re ad alias aues delatâ, venerun
visum: & quia conspiciebant esse bene
sam, ac gratiosam imprimis, contulêr
â consilia, quid gratificarentur, quum san
plumis neque volare, neque viuere con
posset. Voluerunt autem, ob insignem
elegantiam, omninò, vt viueret: neque
auis vlla, quæ de plumis suis non aliquid e
retur.

Quò autem fiebat formosior, eò plus
bant plumarum, ita vt tandem volucris ill
sus esset pulcrè pennata, ac volare
ret. Atque etiamnum, dum illam vo
intuentur aues pennas suas elargitæ,
voluptate adficiebantur omnes. Voluc
tem illa cùm videret, se adeò opulenter
tam, & pariter ab omnibus honorari auib
pit superbire, neque ampliùs habere ra
vllam earum, à quibus euecta fuerat
illas rostro pungebat, vellicabat, & pass
festabat. Tum verò aues in conciliun
gressæ, deliberabant de volucri illâ, quan
nis induerant, atque auxerant, mutuoqu

bant, quid factu esset optimum? nam de suo tantum se volucri illi elargitas, vt iam plus la, & in superbiam elata, ipsas facilè contemneret omnes. Ibi Pauo respondit: nimidem meis plumis exornata est, itaque easdem repetam. Subjicit Falco: sanè & meas etiam. Ac breuiter eunt eam in sententiam aues reliquæ omnes, incipientes mox vnareuellere, ac sibi vendicare, quod plumarum donauerat. At volucris illa fastuosa ita sevidens, illicò demisit grandes spiritus, & palàm agnouit, omne id, quod tenebat bonum, n, & plumarum cultum insignem, non ab seipsâ profectum, sed per alias sibi donatum aæ additam primùm nudam, & implumem sicuti vestierant, ac pennis exornârant, ita & dopetere poterant. Quare supplex veniam rogauit, pollicens, admissa omnia se correctuilò, neque commissuram, vt posthac vnquam per superbiam aut luxum plumas perderet. rgò generosæ aues, quæ priùs plumas deuouerant, cùm viderent illam ita demissam ac supcommotæ miseratione, omnes quas abstulerant plumas, eidem restituunt, his tamen adbis: lubentes quidem te inter nos volitantem conspiciem?, sed tantisper, dum in animi huofficio tuo fungi velis: id quod egregium imprimis habet decorem. Verùm hoc planè ita posthac te in superbiam extuleris, mox plumis omnibus te exuemus, eumque redigemus n, in quo primùm inuenimus.

nc prorsus ad modum (dicebat frater Ioannes) domini Cardinales, vobis eueniet. Nam or Romanorum & Alemanniæ, Regesque Christiani, ac potentiores terrarum Principes vorunt bona, fundos, & diuitias, vt seruiretis Deo: at vos ea profunditis per superbiam, ne & luxum. Quare non legitis vitam S. Syluestri Papæ Romani, & vobiscum (vti par est) is, quomodo, & quâ lege Constantinus Imperator donauerit bona Ecclesiæ? Profectò non bulabat per mundum S. Syluester, stipatus ducentis aut trecentis equitibus: sed humilinæ continebat, & sobriam cum Ecclesiasticis solùm suis vitam degebat. Quum igitur or Constantinus Ecclesiæ donaret munera præclara multa, & ditiones amplas, certè non buit consilium, quàm vt iuuaret religionem nostram, & Ecclesiam proueheret: atque hæc & ditiones administrarentur in humilitate, atque iusticia, & neutiquam per superbiam n. Sed hodie fit planissimè contrarium, eoque nomine Deus irascitur. Et irascetur quiuando magis etiam contra eos, qui tempore futuro subsequentur, ita quòd nobiles, qui r donârant terras, census, & ditiones, quas possident Ecclesiastici, effecti iam frigidiores sinant, & fortè etiam priùs donata auferant: neque hic longè abest euentus.

quidem Ioannes Rupescissanus, quem Cardinales Auinione vinctum tenebant, explicasua ijs, qui intelligere volebant: atque sanè eo modo, vt Cardinales sæpe demirarentur. t verò, ipsum è medio tollere, si vllam necis iustam causam inuenire potuissent: sed erat la. Itaque vitam ei concessêre, quàm diu se potuit tolerare: neque audebant è carcere initterè, quòd argumenta proponeret tà profunda, & scripturas exquireret adeò sublimes, m fortè in errorem aliquem adducturus fuisset.

ertè interim visa sunt euenire multa, vt quidam asserunt, qui accuratiùs, quàm ego, verba uârunt, quæ prædixerat, & in carcere conscripserat. Volebat autem confirmare omnia, at, per Apocalypsin: & comprobationes veræ, quibus se armabat, sæpius ipsum seruârunt s exureretur. Non deerant quoque quidam Cardinales, qui misericordiâ affecti, non erant am seueri, quàm esse poterant. Imp. 109 Lud. Bauaro. Papa 202. Ben. 12.

nium, quid fructuum in Ecclesia Dei adferat cœlibatus sacerdotum: scriptum lingua Gallica per M. Alanum Chartierum, Secretarium Caroli VII. Reg. Francorum, in Opere cui titulum fecit, AVLICVS. 1340

m explicatam iam teneas institutionem Sacrificiorum, reliquum est, vt tibi exponam de ura, & ratione ipsorum Sacrificantium. Perspicuum verò est, Deo offerri columbas & auidem, vt pius affectus id munus dedicet. Idonei sacerdotes edunt agnos, & vitam ducunt nibus sacrificiorum: Deus autem seruat sibi cor ipsum sacrificantis. Argumentum seu tem sacrificij sunt res oblatæ, sed ipsum verum sacrificium situm est in conscientia. Indeque extat, esse Deo gratius exhibere cor obediens, quàm sacrificare pecudes. Creator ipse non et, vt nutriatur à victu istarum oblationum: quoniam ipse qui satiat famelicos, non esurit gnorum: ipsaque cerea nullam lucem eius splendori inferunt, qui est Sol clarissimus.

est virtus sacrificij tui, nisi in tua obedientia & humilitate? Oblationes exteriores nihil n figura perspicua, & apertum quoddam mysterium diuini cultus. Et is quidem iustum at sacrificium, qui ipsi tota mente se deuouet, atque contendit, vt eius præcepta pro viribus . Id enim cor, quod totum Deo est deditum, nunquam potest deficere donum Spei: eiusq; gratia fuit missus in terram. Ausculta, quid tibi dicat Dauid, qui tam ardens fuit in sacrifiue assuetus Spei: sacrificate Deo sacrificium iusticiæ, & tunc sperate in eum. O homo, qui sacrificium de rapinis, eique offers id, quod à proximo tuo rapuisti, quam spem debeo

ego concipere de tuis sacrificijs? Id sanè, quod rapuisti, dignum nequaquam est, vt offeratu idipsum quod offers, non tollit indignationem diuinam, quum offeras de rapina. Tu sacri culis hominum, qui te intuentur: sed redde quod rapuisti, & sacrificabis in oculis Dei. Pu qu idem decipitur stolida spes illorum, qui videntur sibi magnum quoddam opus facere, Ecclesiæ in senectute offerunt id, quod in iuuentute malè acquisiuerunt. O crassa intelli personato fictoque tecta sacrificio. Per rapinam sustulisti Deo obedientiam præceptorum, & ra nominis ipsius: & cogitas illum placare per id, quod tuum non est. Scias, quòd odor t ipsi putet, & sacrificia tua longè magis sunt molesta quàm grata.

Scriptura te edocet, quòd sæpe contemsit sacrificia eorum, qui fastidiebant maiestaten propter abominationem intentionis eorum. Audi, quid dicat populo duræ ceruicis, & ab to à perfectâ suâ obedientiâ: Vos contemnitis præcepta mea, & vultis, quòd laudem oblati stras: Vos reijcitis disciplinam meam: & vultis, quòd oblationes vestras acceptem. Fastid capit sacrificiorum vestrorum, vestras solennitates audire graue mihi est. Auertam igitu meam, cùm cogitabitis, me sacrificijs vestris placare: quia intelligo, quòd populus hic, qu bijs honorat, cor ipsum longè à me habet. Prohibeat Deus, ne hæ reijcientis sententi dæis iam olim vita defunctis dictæ, verificentur in Christianis viuentibus. Profectò vere ne corda eorum, qui nunc vitam agunt, valdè sint remota ab eo, qui ante omnes sibi adiu pulum Christianum. Et credo, quòd iam, hisce diebus nostris remotissimi ab ipsius ob sint omnium, proximi apud ipsius altare. Olim fuerunt fundatæ Missæ per homines, qui co bant temporalia, & assignatæ magistris sacrificiorum: nunc verò hi quærunt omnes occu seculares, & refugiunt sua mysteria & officia spiritualia, non secus quidem, quàm opera d sa siue reprehensibilia. Nemo quærit, quid suo in officio agere debeat, sed quanti sit præbe

Ah ah maledicta introductio, ah ah diffluens abusus: vos ecclesiam Dei effecistis spelu tronum, & sanctuarium diuinum, vt iam sit forum cauponatorium. Sancta Euangelia sunt sa, & canones sublati: exercitium autem Simoniæ & lucri quàm maximè vberis regnant, & Patrum doctrinæ sunt reiectæ atque posthabitæ. Nonnulli possent ac deberent sufficere v mysterio in Ecclesia, sed quisque nouam voluit sibi induere personam.

Porrò fuit olim factum nouum statutum in Ecclesia Latina, quod discidit ordinem sa trimonij ab dignitate sacerdotali, sub prætextu puritatis & castitatis sine sordicie: nunc vig tum ad concubinatum contrarium, & ipsos clericos attraxit ad exercitia mundana, atque tia, quæ carni adlubescunt. Et quod plus est, mancipant sese immensæ auaritiæ, per Simo liasque rationes illegitimas & litigiosas, corruptelis ac alijs modis variè quærentes præbend Prælaturas spirituales: quodque indignius est, sordidati & occupati in rebus profanis, neg & curis temporalibus. Atque hoc primum statutum segregauit olim Ecclesiam Græcam & inde enormis auaritia sacerdotum fecit, vt discederent populi Bohemiæ ab Ecclesia R Quid dico Bohemiæ? Imò verò penè totius orbis Christiani. Nam homines Ecclesiastici pa ita profanârunt & se & ordinem suum, quòd iam planè & à magnis & à paruis in toto habeantur despicatui: suntque corda omnium abalienata ab obedientia Ecclesiæ, per p ministrorum ipsius. Quia, vt iam est dictum, illi ipsi ministri dereliquerunt coniugium: huius loco assumsêre sibi illegitimas, vagas ac dissolutas libidines.

Nolo longiùs extendere hunc sermonem: quia tantum hæ valent constitutiones, quan de percipitur voluptatis. Quid autem constitutio, ne sacerdotes sint vxorati, affert aliud subuertere & euitare legitimam generationem, vt ea conuertatur in adulterium: & honesta tatio cum vna duntaxat sponsa, abeat in multiplicationem effrenis libidinis? Si dicerem h id quod in animo est, amplè dicerem, quòd pinguedo bonorum temporalium, permixta lore inuidiæ, & calor ambitionis atq; libidinis, iam facerent suum apparatum, vt conijcia mam in Ecclesiam. Sed hoc argumentum nimis est grauis ac profundæ inuestigationis, & tio ambigua satis hoc comprobat.

De hoc igitur in præsentia taceo: nisi quòd precor illum, qui eam ipsam matrem nost ctam Ecclesiam suo digno consecrauit sanguine, ne sinat hoc ipsum euenire, quod nunc me nimo cogitare. Quanquam hîc non statui vituperare bonos viros seculares, qui ex perfec tione donârunt Ecclesiæ prædia: quia exonerârunt sese, vt ad Deum tantò expeditiores in s scenderent: & ordo sacerdotalis tam magnam grauemque sarcinam humeris suis imposuit, planè in terram decuruet, ac impediat, quò minùs sursum in cœlos possit aspicere. Nam studium in Ecclesiasticis ita corrupit eorum intellectum, quòd ipsorum damnatio inde e appareat: adeoque omnium etiam bonis temporalibus calamitatem inuexit, quòd est vel uersali militanti Ecclesiæ opprobrium & ruina: ac maximè ipsis Ecclesiasticis, qui talia committunt. Dolor hæc mihi verba extorquet. Nam abijcio spem omnem de duritia quæ, vt facile est iudicare, iamiam ipsis appropinquat in omni desperatione. Mare cùm v uem nimis grandem, velificatur magno cum discrimine, neque vllum flumen extra suum diu perdurat. Iam recollige membratim id, quod tibi dixi de dignitate sacrificiorum, & dignitate sacrificantium: & habe hoc tibi certum axioma, quòd quando Deus vertit tra sacrificia, tum persecutio in homines incipit, ac maximè ipsos sacrificantes. breuiter tibi per exemplum satisfaciam, iuxta nostrum institutum, huius rei tibi argu seu confirmationem sume Ophni & Phineam, filios Heli, ministros altaris, quoru

erunt Deo abominabilia. Atque exitus quidem ipsorum explicatus extat in sacra Scriptu- es iam præterita: cæterùm, reliquũ adhuc est, vt eueniat prophetia Danielis, qui demonstrat um Antichristi, ac tempus persecutionis propter abominationem templi, & oblationem iu- ificij. Ex ista digressione, pendente à quæstione suprà dicta, potes intelligere, quòd oratio ificium conducunt ad conseruandas, ac restaurandas res tam priuatas, quàm publicas. : Papa vt sup.

Ex eodem Chartieri Aulico.

PRVDENTIA.

sfaciunt mihi, ô Fides, quæ respondisti hactenus. Sed cur Deus sanctam suam Ecclesiam, & secratos eidem ministros ita opprimi, vilipendi, & contemni patiatur, lubens equidem ad- onâ tuâ fieri posset gratiâ, quærerem. Neque temperare mihi sanè possum, quin ita fa- osteaquàm video, initiatos Deo presbyteros, sacrosque monachos, & ordinem clericalem um haberi ludibrio, & omnium insectari primùm, ac bona Ecclesiæ exposita esse prædæ ac Attamen ô supreme pastor Deus, tu poteras, si videretur, Ecclesiam tuam, & oues tueri i violentia & bello, quemadmodum & iussisti manum abstinere: & in sacrâ Scriptu- listi sententiam, vt quicunque eosdem attingat, idem pupillam oculi tui attigerit.

SVMMA CAPITIS SEQVENTIS.

nodo ambitio, auaritia, & mala exempla vitæ sacerdotum in sunt, cur Ecclesia affligatur, eiq; honor adeò imminuatur: & planè quemadmodum initio sui ortus per paupertatem & humilitatem eleuata est, ita nunc per diuitias & ambitionem est in contemtum adducta, eiusq; decus abolitum.

Fides respondet ad propositam à Prudentiâ quæstionem.

alachias Propheta hanc tibi quæstionem resoluit, per cuius os Deus enunciauit maledictio- em super iniquitates hominum Ecclesiasticorum peruersorum, ipsis ita dicens: Labia sacer- odient scientiam, & legem requirent ex ore eius, qui redditurus est rationem de bonâ ob- e legis: quia sacerdos est veluti angelus, & legatus Dei victoriosi. Et vos recessistis de viâ candalizastis populum prauo, & pernitioso exemplo vitiorum vestrorum: & rupistis pro- m sanctæ puritatis, quam mihi feceratis. Ego iudico, & dico: quòd propter transgressio- i ordinis vestri deijciemini, & proculcabimini infra quemuis alium: & nemo non vos op- t, ac contemnet haud aliter, quàm abominationem in vniuerso mundo. Hæc sunt verba c autem res ipsæ euenerunt, pœna exsecutioni mandata, & prophetia est impleta.
nquid enim vides superbam pompam, non dicam ambitionem, & omnem pudoris termi- ergressos mores eorum, qui se dicunt ministros Dei, & seruiunt mundo? Quanta est hodie rba, qui tantùm quærunt prædam redituum, & fructus sacerdotiorum: seruitium autem utem animarum planè negligunt? Lubentes quidem operam ipsam officij committunt a- ro se retinent emolumentum. Ipsi se dedunt voluptatibus mundanis, & ingerunt vanita- arum secularium, & laicorum prophanis negocijs: & tibi Deo cœli, cuius se volunt in terris ppellari, relinquunt curam tuæ Ecclesiæ. Ah ah bone Deus, vicariatus tam durus non erat ter ambiendus à tam negligenter administraturo. Et demiror profectò, quia audeat quis- ominum sibi sumere superbiam, & fastum ex dignitate sacerdotij, cuius quidem etiam mi- n, ac officium dedignatur. Ah quòd non solùm habent contemtui ipsum officium & sa- , sed pudet eos vel habitum clericalem induere, & seruare statum suæ professionis: & pro ia habent eum ordinem, cuius tantoperè exoptant & laudant emolumenta. Postquàm i non honorant suam dignitatem, quis eam est honoraturus? Si ipsi dedignantur sanctum tatum, quis ipsum laudibus vehet? Si idem ipsis est pudori & oneri, à quo tandem com- itur ac fulcietur?
ncta mater Ecclesia, tu fuisti fundata super humilitate, quæ est lapis primus ædificij Iesu & per humilitatẽ conseruata in Dei timore, & eleuata in exaltatione super mundum: nunc r superbiam contra Deum necesse est, te infra mundanos omnes recidere. Ministri tui & ores in fide, olim fuerunt in sanguine affecti martyrio: & nunc ijdem sunt tyranni, pecunio- ociatores terræ. Sancta conuersatio clericorum commouit olim corda principum, & opu- , vt tibi largirentur: hodie luxus clericorum impellit vnumquemque, vt tuum tibi eripiat. dem Dantes Poëta Florentine, si viueres etiamnum, haberes materiâ exclamandi con- tantinum, quem etiam tempore benè obseruatæ religionis ausus es reprehendere, impu-

tans ei in quodam tuo opere, quòd in Ecclesiam ipse coniecisset venenum, & toxicum allatu
dem vastitatem & desolationem: ideò nempè, quia primus Ecclesiæ donauit possessiones,& p
id quod sanè alij probati doctores ei vertunt laudi, ac benefactum censent. Quid mouebat
tam catholicum Imperatoré vituperares, nisi fortè schismata, discordiæ, luxus & improbitates
videbas in Ecclesia succrescere ex abundantia diuitiarum ordinis clericalis, quæ sunt aliment
bitionis & inuidiæ non aliter, quàm pinguedo nutrit ignem, & oleum flammam? In hoc q
ego neutiquam tibi assentior, quòd propter accipientis abusum frustretur charitas donatoris
si clerici non possunt abuti possessionibus, nisi eas habeant: non sequitur tamé, Constantinu
fecisse opus bonæ intentionis, aut citra peccatum illas non donauisse: imò debet pœna recide
per abutentes, minimeq; super eum, qui ad bonum vsum quicquam donauit, & ne victus in
tia induceret aut cogeret sanctæ Ecclesiæ ministros ad peccandum, néue manifesta pauperta
dem Ecclesiæ tam facilè proculcaretur per aliquam potestatem secularem, aut contemtim
tueretur.

Verum id quidem est, non largitum Constantinum hominibus ipsis, sed Deo: quoniam
bat, rem eò iam inclinari, vt Ecclesia & ordo clericalis desererentur, & valdè paucos ambire
S.Petri, ob fructum & reditum inde refundi solitum. Tunc igitur ad bonum permotus Co
tinus, ad Ecclesiam instaurandam, donauit ei possessiones terrenas, quas tenet: quæ & postea
pletata est è decimis & oblationibus, augescentibus vnà cum ipsis fidelibus & Ecclesiastico
cio, quæ sunt verum crucifixi patrimonium, quod precioso suo sanguine per dolorosam acq
passionem. Sacerdotes autem sunt dispensatores, & administratores bonorum Ecclesiæ: &
Deus rationem ab ijs, qui ea volunt tanquam res proprias posidere, & inde ditare cognatos,
uatum suum augere patrimoninm.

Quomodo negligentia Prælatorum, & luxus inferiorum sa-
cerdotum generat omne scandalum in Ecclesia.

O Sancte Propheta Dauid, tu istum abusum clarè in spiritu præuidebas, cùm verba facien
qui vsurpant sanctuarium Dei non secus, quàm proprium patrimonium, condemna
vt fierent sicut rota, cuius pars superior ad infima deuoluitur: & sicut stuppa, quæ à facie ve
rare haud potest. Verbum tuum nunc est opere ipso impletum. Nam dura oppresio ordi
ricalis in Franciâ, de quâ tu, ô Prudentia, ingemiscis, & persecutio presbyterorum in Bohem
sorum, vel in exilium eiectorum, hoc ipsum nobis clarum certumque reddit. Vtinam De
permittat, talem confusionem multiplicari in peius, super Ecclesiam. Et sanè quidem reru
sens status facit, vt insequentium euentus magno sit timori, postquàm peccata clericorum ta
uiter prouocant Dei indignationem, & accersunt odium contemtus Legis ipsius, nam secta i
niciosa plus habet fautorum, quàm aduersariorum: & radix si in Bohemiâ est, frondes & ra
tendent se aliò, & volet vnusquisque eripere Ecclesiæ id, quod non dedit. Luxus & corrupti
inferiorum sacerdotum excitârunt istam plagam in Bohemia, & negligentia Prælatorum fac
dem crescere, & confirmari vbique nimiùm, qui sancta concilia non secus refugiunt, quàm
scholam.

Ampliùs, etiam hoc est mali, quòd volunt metui, & prorsus faciliter fulminare senten
excommunicationes super hominibus, propter minuta debita, & leues quaslibet impetition
verò interim nihil metuunt sententiam æterni sacerdotis, qui potest ligare & soluere, quique
corpus, & vitam suam pro peccatis nostris. Videmus palàm, totum ordinem, & regulam
clericatus esse subuersam, & velle iam subditos omnes (id quod vehementer graue ac indign
sese exemtos à Prælatis suis: quia & ipsi ita viuunt Prælati, seque exhibent vt exemtos ab offi
tus sui, & à timore Dei. Saltem id non intelligere non possunt, IESVM CHRISTVM
premum in Ecclesia episcopum, cuius Testamentum fuit ex humilitate & charitate, atque ta
cio, à quo nemo poterit appellare. Tunc ipsis succurret in memoriam reuelatio Isaiæ, qui cla
exsecrabatur pastores qui non nisi sese ipsos pascunt. Horrorem certè tunc concipient de ma
lamitate, quam Deus minatur.

Taceo de Simoniâ, & contractibus illicitis, quia metuo, vel solâ ex recitatione cœlum
obscuratum iri. Neque libet altiùs penetrare ad detestandam promotionem indignor
quâ & Ecclesia gemit, & ego Fides plango, & regna cadunt vndequaque in exitium & oppro
Ah Deus meus, neque mirum quidem est, ea debilitari & detrimento affici, postquàm reges i
curant tales promotiones, è quibus ipsorum regnis surgit penuria consilij, desertio doctrinæ,
plum malitiæ, & spectaculum ignorantiæ. Quia ergo iam satisfactum est tuæ interrog
posthac minùs dolebis opprobrium, & vexationem clericalis ordinis. Vbi enim adferebas,
grauiter interminatum, ne quis attingat ipsius ministros: vicissim cogitandum erat, per dign
status horum, offensam quoque fieri grauiorem. Præterea autem priuilegium amittere, qui i
utitur: & eum, qui transit in aliquam apostasiam aut irregularitatem, alienum esse ab admini
ne Ecclesiastica, & omni suo exutum priuilegio.

Anno

polluantur, & vastentur Ecclesiæ & loca sacra, quæ nihil ipsa peccauerunt: & vti Deus hoc toleret, ad puniendam sacerdotum superbiam, qui sub prætextu Ecclesiæ, sibi arrogant honorem Deo debitum.

PRVDENTIA.

:c dum verò sublata est dubitatio circa violentiam ipsarum Ecclesiarum, & locorum sancto-um pollutionem: quæ iniuria Dei est propria, non ministrorum eius. Nam malitia vicioso-cerdotum nequaquam culpare potest immunitatem sanctorum templorum.

FIDES.

› te super hoc adire iubeo Ezechielem: vbi leges, quomodo vanitas sacerdotum, qui se extol-it in præfecturis templi, & sese oblectant, ac venditant honoribus Deo debitis, puniantur in quo sectantur vanam suam gloriam: & diuina promissio loca sancta violari patitur, vt deij-m omnia polluentem superbiam eorum, qui sibi honorem & dominationem arroganter v-. At nihilominùs Diuinitas Omnipotentis manet inuiolata, & locus, quem sanctificauit, nullum vtique sentit detrimentum ex ipsis hominum malefactis. Si pollutio aliqua, aut um est patratum aduersus templum, tum conscientia authoris iam antè est polluta, & eius olata: neque macula templo adhæret, sed animabus crimen committentium: aut eius adeò, a est, cur Deus tale permittat euenire maleficium. Factum in se quidem est infame, sed o-famia recidit super culposos ipso de crimine.

ristiani, quos Deus elegit consortes vitæ æternæ, & qui extulistis ipso ex sacrosancto bapti-am, & insigne IESV CHRISTI Dei vestri, & Domini ac magistri vestri, cur audetis hoc ipsum, quod vobis reliquit inferiùs pro vestra sanctificatione & sui memoria? Vnde ha-? quo impellimini? vnde pedes qui vos sustinent, vt per violentiam & peccatum ingredia-n locum, ad quem debetis recurrere, vt à peccatis vestris purificemini? Est refugium pœni-, & vos facitis vt sit receptaculum latrociniorum. Est locus hic reconciliationis, & vos ibi exequimini consilia malitiæ. Vos Deo, à quo proueniunt omnia, eripitis id, quod retinuit, rauit sibi pro suâ portione: & ille vos excludet à participatione Gratiæ suæ.

or, quomodo manus consecratæ possint obsequi cordi indurato, ad exequendum crimen ve, cuius iniuria tendit rectà aduersus ipsum Deum. Quare creatura audet tantum insur-tra suum creatorem, vt omnibus viribus moueat rebellionem & violentiam in domo Prin-Domini omnis virtutis?

nodo non reuereri Deum, & negligere administrationem iustitiæ, sunt causa ruinæ regnorum, cladium in bellis, omniumq́ calamitatum.

t cuncti, & præsertim vos Franci, quòd non reuereri Deum, & negligere administrationem iæ, vos assuefecerunt latrocinijs, & sacrilegijs. Discite si nescitis, quòd hoc solum crimen d subuersionem regnorum & ditionum, ad perditionem & dissipationem exercituum, , & pugnarum: & ob peccatum vnius fieri possunt infelices omnes ipsius consortes. Nam sa adeò est damnabilis, vt præcidat omnem benè agendi gratiam, & omne robur ad virtu-iciendi, adimat.

npeius post tot victorias stabulauit equos suos in templo Salomonis: neque inde vel sibi vel ex vnquam profuit, aut nomini suo honorem vllum adiecit: imò ex omnibus, quæ geren-erat, nihil reportauit, quàm iacturam, fugam, ac denique mortem infamem.

odorus spoliatum adueniens templum, à Deo coram omnibus percussus fuit.

tiochus, ille templorum exspoliator, fuit à vermibus corrosus, & viuus vidésque in fœto-utredinem redactus.

gnum Assyriorum fuit ad Persas, & Medos translatum sub finem dominationis Baltha-icet ob sacrilegia patris eius. Nec possum quidem nimiùm detestari horribile, & tetrum s, cuius offensa solum respicit Deum, & ipsi soli reseruata vltio. Religio enim tam subli-cellentiæ, quòd etiam ob violata ethnicorum tépla, Deus permisit euenire punitiones pu-Quippe licet idololatræ diuinitatem rebus vanis attribuissent: attamen noluit, vt contem-lentia vlla impunè committeretur in loco per ipsos consecrato sub titulo Deitatis: & hoc ideò, ne Pagani scientes, ac prudentes turpiter prophanarent, aut ludibrio haberent id, errorem adorabant vti Deum Omnipotentem.

us rei fecère Galli periculum post captam Romam, cùm tentàrunt, oppugnare templum Delphici, vbi amisère multitudinem exercitus sui, & robur militiæ eorum fuit

dissipatum, & extinctum. Aliorum exemplorum suppeditabit copiam tibi Valerius Maximu siquidem velis obseruare futuros euentus, videbis incidere vitam miserabilem, aut pudendâ r decedere omnes eos, qui se abalienârunt à Deo per huiusce peccati noxam.

PRVDENTIA.

TAmetsi tuæ sanctæ resolutiones ita erudierint, ac humiliârint cogitationes meas, vt op nunc sentiam de diuinâ iusticiâ: cuperem tamen ampliùs etiam cognoscere, quina partibus nostri regni punitio ipsa tam diu perduret, atque proximis viginti annis indic gescat.

FIDES.

QVin verò dicis tu mihi, quàm diu nunc est, quòd Principes tui, ac populus Francicus cœp corda sua laxare, ac dédere vanitatibus, & fœdationibus honoris ac morum vitæ, & n pla respondebo.

PRVDENTIA.

FAteor equidem, nostris diebus rarò nos vidisse, qui seruaret honestatem vitæ, grauitate rum, puritatem conscientiæ: imò vnusquisque applicat authoritatem suæ potentiæ, & dantiam diuitiarum ad sui status voluptatem.

FIDES.

SI igitur Deus tam diu sustinuit mores vestros obstinatos, & expectauit emendationē vitæ corruptissimæ, quomodo non potestis vos sustinere æquitatem iusticiæ eius? Vos vultis, patiatur, viuere vos iniquos & malos, & ipsum non vultis ferre iustum & bonum? Tam citò det castigationum eius, & ipse tanto tempore tolerat vestras culpas? Dimetire & confer te temporibus, & inuenies, peccata longè diutius durasse quàm punitionem: quia & multo te cœperunt ante pœnam, & perdurant ac multiplicantur indies ipsam inter castigationem. T vt Deus flagellum suum à peccatoribus remoueat, & ipsi non volunt dimouere corda sua à p Excusa mihi, si potes, tam induratam, & longam cordium vestrorum obstinationem. Siip ctatur mitigari, magis vos differtis pœnitentiam agere. Omni die manum suam ad percutie habebit extentam, donec populus eius conuertat faciem suam versus ipsum in humilitate. Ti humiliatio conciliant misericordiam: murmuratio autem exaggerat vindictam.

Quomodo autem essent digni ipsius gratiâ & pace, qui subinde eum prouocant ad gra indignationem? Bos qui contra stimulum calcitrat, dupliciter pungitur: & qui resistit disc & contemnit correctionem, contemnetur à correctore: & si filius quispiam refractarius prehe rulam patris sui, recurrit hic ad baculum, qui longè est durior, & castigationis disciplinæ ob tur per rigorem punitionis. Et per os Sapientis dicit Deus eis, qui negligunt doctrinam, & re castigationem ipsius: quòd ridebit in exitiali eorum miseriâ, & in subitaneâ confusione sub bit eos.

Hæc omnia Alanus Chartierus, subiungens statim declamationem benè longam in co Principum mores, qui malè educati ac instituti, ac improbis addicti conuictoribus, aut am se dedunt, magno reip. detrimento: aut solas sectantur vanitates, & delicias pudendas, co legibus & iusticia, & neglectis subditorum vtilitatibus: deplorans etiam nobilitatis Francic gnem à maiorum pietate, religione, prudentia, honestate, & bellica virtute degeneratione

Postremò de blasphemationis peccato breuiter hæc adijcit, quæ sequuntur: O Franci vos per damnatum, & adsuetum blasphemandi peccatum ludibrio habuistis nomen eius, mne genu se debet inflectere: & ipse contrà per consuetam suam iusticiam fecit, vos esse vitu & opprobrium nationum, curuari corpora vestra, & inclinari capita coram hostibus vestris vestra violentiæ plena recidit in mortem calamitosam, vaga & voluptuaria vanitas in angust ptiuitatem, & ferocitas superba in humilem & abiectam seruitutem. In summâ, qui deserit ti Dei, & officium magistratus sui negligit, ac potiùs in morem brutæ bestiæ solas sectatur deli voluptates: eum vicissim gratia, pax, & securitas deserunt: & pœna, infamia, & calamitas v finem ignominiosum persequuntur. Hæc ille.

1340. *Ioannes Baconthorpius 4. sent. dist. 2. quæst. 1.*

HIc mentionem facit cuiusdam Eremitæ Angli, de quo etiam historici affirmant, eum in siâ Paulinâ Londini disseruisse: ea non esse Sacramenta à Christo instituta, quorum

r. Forsan Ranulphus is erat, cuius fit mentio in Floribus historiarum, de quo etiam Foxus.
: Papa vt sup.
dem in quarto sent. Beguuina quædam, quæ libellum aduersus Clerum ediderat, prope
n combusta fuit cum quodam conuerso, qui à fide (vt dicunt) apostatasset, an-
9.
m scripsit apertè, sacerdotale fastigium regnorum monarchis succumbere.
unc autem suis carminibus etiam Mantuanus celebrat:

Iste tenebrosi damnat vestigia Scoti,
Et per sacra nouis it documenta vijs.

Albericus de Rosate in L. Benè à Zenone. Col. 6. n. 18. 1340.

cap. de quadr. præscript.

robat hic in loco dicto sententiam Ioannis Parisiensis, & Dantis Alhigerij: Imperium non
pendere à Papâ. Refert etiam, & approbat legem Lud. Bauari Imperat. ex solâ electione
nperatorem fieri, sine vllâ Papæ, vel suæ sedis approbatione: & contrarium asserentes o-
feudis, & bonis Imperij ipso facto priuari, & crimen læsæ maiestatis incurrisse. Imp. Lud.
Bened. 12. vt sup.
dem, Præsidentes, ait, Ecclesiæ Romanæ suâ astutâ, & sagaci prudentiâ secundum tempo-
etatem sua variauerunt statuta: modò imperium sublimando, modò paulatim deprimen-
npore in tempus. Sed ad quid? nisi vt sensim omnia & cœlestia & terrena, tum spiritualia
poralia (vt vocant) pedibus suis, vt palàm gloriantur, subijcerent.

M. Conradus Hager. 1340.

it Herbipoli M. Conradus Hager, circa annum Domini 1340. Is, vt ex bullis quibusdam
honis Episcopi Herbipolensis patet, confessus est, se annis 24. sensisse & docuisse, Missã nul-
esse sacrificium, aut cuiquam vel viuo vel mortuo prodesse: eoq; nequaquam celebrandã.
cit, pecuniam, quæ à morientibus pro Missis relinquatur, esse veluti furta & sacrilegia quæ-
rdotum, quæ illi pauperibus impiè subtrahant. Dixit etiam, se, si haberet hypocaustum
ureis, non vnicum daturum pro Missis. Affirmauit etiam, se putare, propterea populum
e à Missis, quòd ipse multos eam sententiam docuerit. Abhorruisse autem incolas eorum
tunc à Missis pro mortuis, non solùm hinc, sed etiam ex alio eiusdem Episcopi mandato
vbi seueriter subditis præcipitur, vt persoluant ea, quæ à suis maioribus pro statis Missis le-
tamento fuerant.
hanc sententiam ille bonus magister damnatus, ac in carcerem inclusus est. Quem verò sit
rtitus, ignoratur. Vtinam aliquid plenius de eius doctrina haberi posset. Fortè etiam scri-
rid. Haud dubiè ille auditoribus verum sacerdotem, verum agnum, verumque sacrificium,
ommentitio Antichristi digito, cum Ioanne ostentauit. Cat. Imperat. Ludouico 4. Papa
o 12. vt sup.

Mare historiarum. 1341.

us libri autor est Ioannes de Columna, qui mirabile quoddam refert, nempe, puellam no-
m tantùm annorum peperisse filium in quadam regione prope Mosellam fluuium. Aliud
credibile scribitur ab Herbersteinio in sua Moscouia: scilicet, puellas septem annorum rem
m masculis. Imp. & Papa vt sup.

Idem Ioannes de Columna.

nis Pontificis exercitus, dispensante Domino, in conspectu suo cæsus est. Non enim fuit
officij (inquit Nauclerus) vt armatâ manu personaliter ad bellum procederet, cùm primo
Petro dictum sit: Mitte gladium tuum in vaginam tuam. Quod tamen Papa defendit, di-
ùs abscindendam auriculam. Sic luditur sancta vox Christi.

Aluarus Pelagius in Planctu Ecclesiæ. 1341.

ati carnales ædificant templum Domino, & præsunt illi, non obstante, quid dixerit Domi-
ad Dauid 1. Paralip. 23. Non ædificabis mihi templum, quia vir sanguinum es. Romani
ontifices nostri hypocritalis temporis, & iam multa lustra transierunt, quib. licet Dei veri
Extra. de translat. quinto. Iesu Christi pauperis crucifixi. xxv. di. ecclesiæ, & Petri Vicarij. 1.
quales. & successores Petri pauperis piscatoris, manu, & arte victum quærentis, reti & naui-
diuitis, xxIIII. q. 1. quantum. nepotulos, & alios consanguineos clericos, nedum ad altas

prælationes promouent ditiſsimas, & altiſsimas, ſed etiam ad ſtatum Cardinalatus inſcios t
& indignos: & committunt eis iudicare, & regere mundũ totum, qui regere neſciunt ſemetip

Et paulò pòſt. Vnde & totam Eccleſiam & monaſterium implent conſanguineis: vt p
liquis conſanguineus eligatur. Et ſic quantum poſſunt, volunt ſanctuarium Dei iure hær
poſsidere: ſicut Patriarcha Conſtantinopolis Veneris faciebat. Quia verò Prælati hodie
guineos plùs honorant quàm Deum, audiant, quid loquatur eis Dominus in perſona Eli 1.
Honoraſti filios tuos plùs quàm me, &c. qui fractis ceruicibus expirauit, & filij eius in bel
ſumti ſunt.

O quot nepotes, & conſanguineos Prælati præmittunt, & ſequuntur ad inferos? eis b
impetrantes, & conferentes, quorum ampliſsima ſtipendia recipiunt, non militaturi in eis,
bitum ſeruitium in ſuis beneficijs Domino impenſuri, de curâ animarum non curantes, ſed
sâ prouentus beneficiorum luxuriosè expendentes aut in ſuis pompis, vel poſſeſsiones ſibi
ementes, & Eccleſias defraudantes. Imp. Lud. 4. Papa Benedicto 12. vt ſup.

Ibidem. Iam religioſi, contra eorum regulas, & ſtatuta, in veſtibus pretioſitatem quæ
poſſunt, non vilitatem: longitudo per terram ſerpit: plicatur cum ſuturis ſubtiliſsimis:
poſt nates deſcendunt: amplitudo eius vt tentorium eſt. Cordula Minorum ſubtilis, & al
plurimis nodulis terram tangit: quod à Franciſco humili pro dedecore datum eſt, priuignus
cipit ad decorem, crucis habitus crucem conculcat: quales foris, tales intus.

Ibidem. Sacerdotes imponunt miſſas pro pecuniâ confitentibus ſibi, vt pecuniam pro
recipiant, & fingant, ſe dicere, quod non debent facere.

Item in artic. 26. Canonici delicati aut octo, aut nouem, vel plures canonicatus haben
ſuis reditibus eccleſiaſticis emunt filijs, & conſanguineis ſuis poſſeſsiones, & ſub eorum nom
ptionum confici faciunt inſtrumenta, & ſic defraudant eccleſias. In pleriſque partibus, vti
gallia, vbi miſſa pro tribus ſolidis eſt taxata, quæ taxatio Simoniam inducit, Extra. de ſimo.
filius autem, &c. inoleuit, quòd miſſa taxata tribus vel 4 denarijs, vel vno ſolido venditur,
tur à populo cæco, & Presbyteris Simoniacis ſceleratis, contra id Extra. de ſimon.

Ibidem. Multi Presbyteri, & alij conſtituti in ſacris, maximè in Hiſpaniâ, Aſturijs, & C
atque alibi, & publicè, & aliquotiens per publicum inſtrumentum, promittunt, & iurant
dam, maximè nobilibus mulieribus, nunquam eas dimittere, & dant eis arrhas de bonis Ec
poſſeſsiones, &c. & publicè eas ducunt cũ conſanguineis, & amicis, & ſolenni conuiuio, ac ſi e
xores legitimæ, propter quod reputo eos quaſi bigamos, propter malã intentionẽ cũ opere ſu

Ibidem. Generaliter omnium clericorum defectus tangendi ſunt. Offendunt igitur i
tione, quia non ſunt hodie clerici propter Deum, vt ei ſeruiant, ſicut ſonat verbi ſignificatio.
enim à κλῆρος, quod eſt ſors, dicitur, quaſi in ſortem Dei electus: ſed propter beneficia maxi
biles, qui larga habentes patrimonia beneficia præripiunt pauperib. debita. Tabernas ſine ne
intrant. Magicis artibus, & augurijs, ſiue incantationib. multi intendunt. Arma offendibilia
in bellis pugnant multi. Illicitis lucris & quæſtibus ſe immiſcent: vſuras frequenter exercent
diſpenſant res Eccleſiæ. Filios, & conſanguineos de bonis Eccleſiæ nutriunt: magis in philo
& literis ſecularibus, quàm diuinis ſtudentes. De bonis Eccleſiæ teſtantur: iura, & parochi
nas inuadunt. Crapulæ, & ebrietati, & incontinentiæ, quod eſt eorum vitium comune, inte
& plerique vicio contra naturam, de quo in tren. c. 4. in oratione. Dant hiſtrionibus: in
conuiuijs vbi interſunt ioculatores. Ludunt ad aleas, & taxillos. Immiſcent ſe ſecularibu
tijs. Non ſunt in exemplum bonum laicis, ſicut deberent, imò potiùs in contrarium, qu
muniter hodie peiores ſunt clerici, quàm laici. Nec intendunt literarum ſtudio, ſicut
Item, cùm res clerici ſint pauperum, non tamen intendunt hoſpitalitati, & eleemoſynæ:
in ſuis ſuperfluitatibus, & vanâ gloria expendunt, aut ſuis conſanguineis dant, aut in ſuis
ditijs conſumunt. Contra ſanctam caſtitatem, quam Domino promiſerunt, ſic offendunt co
etiam publicè, præter ea nefandiſsima, quæ in occultis perpetrant, quòd nec chartæ recipere
poſſet calamus exarare.

Ibidem. Ordinant Epiſcopi per Simoniã, pecuniam accipiendo pro ordinib. vel minus
cunq; per ſe, vel per ſuos mediatores, nunc participando cũ notarijs ſuis lucra literarum, nu
lorum, nunc totũ lucrum accipiendo: neq; vix credo, maximè in Hiſpania, quòd de centũ Ep
ſit vnus, qui non ſit ſimoniacus in ordinibus, & beneficijs conferendis: nam nec propter aliu
nes celebrant, dantes ſuas benedictiones à Domino maledictionis, 1. q. 1. maledicta, &c. niſ
crentur pecunias. Vnde in vnâ ordinatione lucrabitur ibi Epiſcopus nunc per expreſſas, nunc
citas ſimonias ſuarũ literarum, ſigillorum, portariorum, materculorum obtentu, quadringe
quingentos, & eo ampliùs frequenter florenos. Nec de hoc videntur habere conſcientiã, obc
Domino in cupiditate ſua, non conſuetudinem, ſed corruptelam veriùs, illius prouinciæ alle
Nec abſoluunt aliquem, niſi abſolutio redimatur.

Ibidem. *Seruierant tibi Roma priùs domini dominorum:*

Seruorum ſerui nunc tibi ſunt Domini.

Item, quia dicit Dominus Mar. 10: qui maior eſt veſtrûm, erit miniſter. Non veni
ſtrari, ſed miniſtrare, 9. q. 3. Nullus Primas &c. Ex hac humilitate Papa Leo ſe committit
Imperatoris. Ex hac humilitate Gregorius Doctor nõ vult vocari Papa vniuerſalis, ſed vocat h
bũ ſuperbæ appellationis, 99. di. ecce. & tamẽ vniuerſalis eſt, & in omnib. Eccleſijs ordinarius

ſſet ergò faſtus Romanorum Pontificum, vicariorum filij Dei, in carne humiliati, Phil. 2. &
i, noſtro infelici tempore tumentiũ: & ſuccedant ſic in humilitate Gregorio, ſicut & digni-
de Hieronymus, Fatiſcat, ait, inuidia Romani culminis, recedat ambitio: cum ſucceſſore Pi-
, diſcipulo Chriſti loquor, 24. q. 1. qui vetus, &c. vbi gloſſa dicit: Quòd, cùm duo certa-
lectione Papatus, & vnius nobilitas allegaretur, alius ex aduerſo reſpõdit: Piſcatori, & Chri-
ſtilio (Matth. 13. Marc. 6. Luc. 4. Ioan. 5.) ſucceſſorem quærimus, non Auguſto.
dem. Abbates incautatam familiaritatem habent cum mulierib. quas ſibi commatres faci-
ncautè cum monialib. conuerſantur. Item in articulo XXVII. ait: ſacerdotes ſæpe cum pa-
is mulieribus, quas ad confeſsionem admittunt, ſceleſtiſsimè fornicantur, in quo caſu ſtatuit
Roman. pœnitentiam aliquot annorum. Nimis incontinenter viuunt presbyteri, & vtinã
m continentiam promiſiſſent, maximè Hiſpani, in quib. prouincijs in paulò maiori nume-
ilij laicorum, quàm clericorum. Et quid ſceleratius eſt, quàm quòd per plurimos annos de
ncubinæ qualibet die ſurgunt vel non præmiſſâ confeſsione, vel hypocritali cum propoſi-
ndi, & procedunt ad altare ad terrificam hoſtiam conſecrandam, panem pollutum, quan-
is eſt, Domino cordibus & labijs ſceleſtis offerentes? Item quòd immiſcent ſe ſpectaculis, &
mulierum, & conuiuijs publicis, & vitæ inhoneſtæ, vſuris, & turpib. lucris, fraudibus, amo-
iæ, ſecularibus negotijs, atque officijs: munera continua recipiunt pro beneficijs medicinæ,
o ſacramentis: doloſi ſunt conſpiratores, ſectantes odium, æmulationes, obtrectationem,
n: ſunt vagi oculis, effrenes linguâ, petulantiâ & geſtu fluido laborantes: inverecundi ſunt
ni: virgines, & viduas, aliasq; mulierculas frequentantes: inobedientes: ſeſe iactantes & ex-
: doctrinam, lectionem, pſalmos, hymnos, cantica fugientes: item libentiùs dant iocula-
meretrici, quàm pauperi: plùs diligunt venari quàm pſallere: & alia negotia ſecularia exer-
officium notariæ exercent, & aduocationis & tutelæ: ſunt procuratores, & miniſtri rerum
m.
lem. Dignum laudabili memoriâ factum Martini monachi Ciſtercienſis & Claræuallenſis.
ter. Cardinalis functus aliquando legatione in Daciâ: pauper tamen remeauit, vt penè, ex-
equis deficientibus, vix perueniret Florentiam. Ibi Epiſcopus loci donauit ipſi equum, quo
, vbi eramus tunc, prouectus eſt. Poſt triduum ſecutus epiſcopus (erat enim illi cauſa cũ ad-
& agendi aderat dies) cœpit requirere ſuffragia amicorum. Cumq; per ſingulos ſolicitaret,
ſt ad Martinum: fiducia erat maior in illo, qui non poſſet eſſe immemor recentis beneficij:
tinus, decepiſti me, inquit, neſciebam, tibi imminere negotium, tolle equum tuum, ecce in
t, & horâ eâdem reſignauit illi. Quid dicemus, ô domini Cardinales, adhoc, qui manus a-
ſatiabiles ad carpendum habetis, nec vnquam dicitis, ſatis eſt: nónne alterius ſeculi res eſt,
gatum de terrâ auri ſine auro: tranſijſſe per terram argenti, & argentum neſciſſe: donum
quod poterat eſſe ſuſpectum, illicò reieciſſe. Narrat ſimiliter de Ganfredo epiſcopo Carno-
to in partibus Aquitaniæ, qui legationem proprijs ſumtibus ſtrenuè adminiſtrauit. Cui cũ
m presbytero præſentatus eſſet piſcis, quẽ vulgus vocat ſturionem, interrogans, quanto fue-
us, non accipio, inquit, niſi receperis precium: & reſignauit ei ſolidos quinq; inuito, & ve-
ſtem cùm quædam domina obtuliſſet ipſi præ deuotione cum manutergio paropſides pul-
as, tantùm laudauit eas: ſed homo ſcrupuloſæ conſcientiæ non acquieuit accipere, quin nec
recepiſſet, quæ ligneas refutauit. Et paulò pòſt inquit: Quis felix Cardinalis ſecurâ con-
oſſet hodie dicere cum Moyſe: Tu ſcis, quòd nec aſellum cuiuſquam acceperim, nec afflixe-
quam eorum, Num. 16. Fateor, quòd non acciperetur hodie à Cardinalibus aſellus Chri-
us à Conſtantino conceſſus libenter, XCVI. di. Conſtantinus vltra colum. verſ. & vt Cle-
diſsimo colore decoratos equos equitent. ſiue albus, ſiue rufus, ſiue niger, ſiue pallidus, &c.
em. Intuére, quomodo Prælati incedunt nitidi, & ornati, circumamicti varietate veſtium,
um, Pſalmo XLIV. tanquam ſponſa carnalis procedens de thalamo ſuo, Pſalmo XVIII. Nã
quempiam talium procedentem aſpexeris, ſponſam potiùs putabis, quàm ſponſæ Eccle-
cuſtodem. Vnde verò hanc illis exiſtimas exuberare rerum affluentiam, veſtium ſplendo-
ſarũ luxuriam, congeriem vaſorum argenteorum & aureorum, niſi de bonis ſponſæ. Inde
lla Eccleſia ſancta pauper, inops, & nuda relinquitur facie miſerandâ, inculta, hiſpida, ex-
Propter hoc non eſt hoc tempore ornare ſponſam, ſed ſpoliare: non eſt cuſtodire, ſed perde-
efendere, ſed exponere: non inſtituere ſed proſtituere: non eſt paſcere gregem, ſed maculare
re: de quib. Dominus dicit in Pſ. XIII. & LII. Deuorant plebem meam ſicut eſcam panis.
enti articulo inquit: Abbates ad Eccleſias ad ipſos pertinentes ſine pecuniâ neminem re-
t: & vt vitium vtrumq; pallient, plerumq; Eccleſiâ vacante, ſuper eâ mutuum recipiunt,
aliquam certam ſummam pecuniæ, & eam ſic obligatam demum conferunt dicentes, quòd
res tranſit cum onere ſuo. de d'ci. paſtoralis. & de pig. ex literis.

Aithonus Armenus. 1340.

it hic librum de Tartaris, & in eo narrat rem incredibilem penè, nimirùm, Tartaros vltra
tem Belgiam habitantes, poſtquàm aliquando tota nocte in orationibus perſeueraſſent,
ſo per ſiccum mare traduxiſſe exercitum in Aſiam.

Lupol-

1340. ## *Lupoldus de Babenburg, Episcopus Bambergensis.*

SCripsit hic librum de Germanorum veterum principum zelo, & feruore in Christiana gionem, atque Dei ministros. Vide ibi caput 5. & 9. Imp. 109. Ludouico 4. Papa 2 nedicto 12.

1340. ## *Saxo Grammaticus.*

REx Daniæ pontificales decimas exsecratus, sacerdotibus coniugia decernebat: quorum sacra sibi, exploso Pontificis ministerio, sufficere prædicabat. Imp. & Papa vt sup.

Notabit hic obiter Lector, Huic Saxoni Gram: à Frisio tribui annum 1200.

Idem. Suenonem quendam ex Norvegia oriundum Danorum rex suum sacerdotem hominem literarum prorsus ignarum, attamen regi admodum charum. Cuius æmuli cùm in là precationis pro rege dicendæ, vt Deus regem, suum famulum protegat, &c. priores dua exsculpsissent, ipse verò latini sermonis ignarus, Mulum appellasset regem, omnium eu brio, & risui exposuerunt.

Vaticinium eiusdem Sax. Grammat.

HIc vaticinatur & dicit, fraudulenter quæsitas res eadem sorte defluere, qua compara nullumque diuturnum esse fructum, qui scelere ac perfidiâ partus sit. (Viderint Papæ fessionibus suis.) Fortunæ enim sæuitia vlciscitur, quod dolo & fallaciâ paratur.

Idem lib. 10. & Ioan. Magnus in hist. Goth. lib. 18. de Vrso, milite Suetico. Vrsus, mirabilem natiuitatis orsum habuit. Cuiusdam enim patrisfamiliâs in agro Suetico filiam formæ, cum ancillulis lusum egressam, eximiæ granditatis vrsus, deturbatis comitibus, co rapuit, exceptamque vnguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportaui egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, amplectendi magis, quàm absumendi stu batur, petitamque laniatui prædam in vsum nefariæ libidinis conuertit. Continuò enim ex amator effectus, famem concubitu soluit, ardoremque gulæ Veneris satietate pensauit: quo indulgentiùs aleret, crebris incursionibus vicinum acriùs incessabat armentum, nec nisi lau antè vesci solitam, sparsis sanguine dapibus assuefecit. Adeò enim captiuæ species efferatam sæuitiam fregit, vt quem sanguinis sui cupidum extimescebat, amoris auidum experiretur, p ab eo perciperet, cui fore protinus alimonia metuebat. Tandem fera à canibus & retiarijs uenta, ac venabulis occupata confoditur. Vt ergò duplicis materiæ benigna artifex Natura rum deformitatem seminis aptitudine coloraret, generationis monstrum vsitato partu syluestremque sanguinem humani corporis lineamentis excepit.

Hoc modo Vrsus natus, & paternum nomen à necessarijs adeptus, anno 890. tandem suæ propaginis veritate, à patris interfectoribus funesta exegit supplicia. Postea quoque re mas bello gessit, atque regibus Daniæ & Suetiæ gratissimus fuit. Huius filius Trugillus Sprach hil à paterna virtute degenerans, Vlphonem genuit, qui Estritam Canuti regis Daniæ sorore rem duxit. Ab eo Rex Sueno, & cætera Danorum Regum stemmata longo successionis profluxerunt.

1340. ## *Ricardus Rolle de Hampole.*

RElicto hic tandem, vt fertur, Theologici Doctoratus fastigio, Eremiticam vitam dein magnâ simplicitate spiritus duxit. Videbat ille, vt in quodam Commentario testatu dotes sectari impudicitias quasdam, & illicita lucra: ac religionem iactitantes, suarum iniqu prodere feces. Heu, inquit, heu, idolorum seruitium admittentes, Christianæ militiæ decus runt. Væ presbyteris, qui tanto cum clamore decimas exigunt, scelerate viuentes. Excommu eos, qui ab ecclesijs iura subtrahunt: quod tamen ipsi omnium primi faciunt, dum Dei verb rectè nunciant, &c. Bal. Imp. Ludouico 4. Papa Benedicto 12. vt sup.

1342. ## *Simon de Cassiâ.*

SPiritu prophetico insignis fuit iste, & scripsit varia: Volateranus Carsulanum nominat. lia refert: Multi doctores appellati catholici nomine fuerunt: nescio si in animo exciter

Credendum, & conferendum, alibi ait, more Christi & Apostolorum, non Aristotelis lecticorum: quos in totum damnat, & reijcit. Imp. Lud. 4. vt sup. Pp. 203. Clemente 6.

Benedictus 12. Papa 202. 1342.

us Epitaphium legitur hoc:

Hic situs est Nero, Laicis Mors, Vipera Clero:
Deuius à vero, Cupa repleta mero.

Meyerus in annal. Belgicis.

VViclerus Cancellarius Treuerensis. 1343.

m anno 1343. Papa in Comitijs Francofordiensibus, regnante Imperatore Ludouico, vel-
et, vt Imperium & Imperator à solo Papa dependerent: VViclerus his valdè se opposuit, di-
i hoc fieret, ruinam totius Imperij non procul abesse, adductis pluribus rationibus, quas in-
licet apud Ioannem Kymeum. Imp. vt sup. Papa 203. Clemente 6.

Abbates fiunt Principes. 1346.

TEmporibus Othonis 3. vel vt alij volunt, Caroli 4. Abbates Ordinibus Imperij adscripti sunt, vt Principes Imperij nunc dicantur. Et sunt quatuor eorum: Fuldensis, VVissenburgensis seu albi castri, Campidonensis, & Murbacensis. Sedent hi in conuentibus Imperij proximè ad pedem Imperatoris: & Fuldensis, Imperatricis Cancellarius est constitutus. Ex his quoque Bertoldus Abbas infulam, mitram, baculum, & alia ornamenta pontificalia, vt & Huldericus Santgallensis Abbas, interueniente magna vi argenti, à Papa primi impetrârunt. Hoc ipsorum est Euangelium, hoc cœlum. Münzer in Chron. Stumpfius, & Bruschius, qui tamen hoc ipsorum factum oblinit Aaronis exemplo, vt apud eum: sed Blesensis in totum vituperat, & reijcit: vt ibi.

Postero tempore ex Monachis bellatores facti, infulam, & mitram conuerterunt in loricam: & sic bona monasteriorum ad pios vsus destinata, ad crudeles & detestandos abusus peruenerunt: vt ita mirum non sit, si Deus sua iterum ab ingratis istis repetat, & in meliores vsus conuertat. Imperatore 110. Carolo 4. Papa 203. Clemente 6.

Abbatissæ quoque fiunt Principes.

SEd & Pluto (inquit Hospinianus) non tantùm filios suos Monachos, sed etiam filias & sorores Monachas eò euexit, vt Principibus Imperij sint adscriptæ. Quod priuilegium Bruschius Lindauiensi, & Buchaugiensi attribuit: & huic Abbatissæ in celebrioribus pompis librum & gladium anteferri, in vsu & consuetudine fuisse, ait.

Rudimen-

1346. ## Rudimentum Nouitiorum Ptolomæi Lucensis.

BVfones & serpentes de cœlo per pluuias deciderunt: quibus multi mortales læsi interi
De hoc authore alibi quoque in hoc opere.

1346. ## Petrus Præmonstratensis.

PApa Clemens VI. ad quinquagesimum annum, auri gratia Iubilæum reduxit: & absc
no Domini 1350 Romæ celebrauit. Et erant quotidie intra dictum annum quinque
peregrinorum, Romæ intrantium & exeuntium, vt benè poterant computari.

1346. ## Hayabalus.

TEstatur Henricus de Erfordia, quòd anno Domini 1345, sit Auinione à Clemente VI.
tus quidam monachus Minorita, nomine Hayabalus, propterea, quòd solitus est p
concionari, & affirmare, se diuinitus iussum concionari, Ecclesiam Romanam esse Babylo
meretricem, & Papam, ac Cardinales esse meros Antichristos: Benedictum, & Ioannem hui
decessores esse damnatos: & alia complura huius generis. Dicit quoque prædictus Chronogr
eadem ista illum monachum constanter, & intrepidè coram Papa ipso, cùm accusaretur, af
se: seque esse diuinitus per visionem dicere ea, iussum, & porrò si posit, concionaturum. Ob
enim est eidem monacho, quòd hæreticorum libros haberet, quorum nomina non indicant
verisimile valdè sit, eum plurimos Papæ errores animaduertisse, taxasse, & damnasse. No
clarè indicatur, quânam ratione illum perdiderint. Sed tamen videtur, ex textu id propem
colligi posse, quòd sit in perpetuos carceres conclusus.
Accessit verò non pœnitenda historiola vexationis huius monachi, quòd, dum hic
Pontifice accusatur, & ipse vicissim Papæ iniusticiam accusat, aduenit sacerdos cùm Papali
quam ante Papæ pedes proijcit, inquiens: accipe tibi tuam bullam, quandoquidem mihi
est inutilis. Iam enim hic triennio institi ac supplicaui, nec tamen mihi secundum hanc
bullam ius meum restituitur. Quo veluti manifesto experimento fuit monachi accusatio
iniusticiæ comprobata. Verùm non tulit id ille miser impunè: nam grauissimè virgis ca
carcerem vnà cum monacho proijcitur, vbi fortè cùm eo etiam computruit. Cat. Imper. 1
rolo 4. Papa 203. Clemente 6.

1346. ## Gerardus de Cussaco, & Gerardus Magnus Dauentriensis.

HI scripserunt adhortationem ad Clerum, de regimine Monialium, contra fornicatore
dotes, & alia similia. Imp. 110. Carolo 4. Papa 203. Clem. 6.

1348. ## Radulphus Camertianus Monachus.

SCripsit hic inter alia librum de futuris euentibus. Imperatore Carolo 4. & I
suprà.

1348. ## Conradus à Magdeburg, Astronomus.

ANno 1348. octauo Calendas Februarij, in Norico, quæ Pannoniæ, Illyrico, Dalmati
niæ, Histriæque continuatur, maximus terræmotus exortus, continuè durabat, nec a
quadraginta sistebatur, varieque terra quatiebatur, miraq; edebantur opera. Morauia, Boiari
rior id sensit, & sex atq; viginti vrbes ac castella prostrata esse, in acta eius anni relatum est. H
cum pecoribus interierunt, mœnia, templa, ædes subuersa sunt, totæ vrbes corruerunt, monte
pti cladem insuper eam presſere.
Nam duo montes concurrerunt, vrbibus deuoratis, agrorumque tractu hausto: villæ el
malia permulta, quæ intra fuerant, exanimata sunt. Hiatus subsecutus partim remāsit, partim
sorbuit, ita inducto solo, vt nulla vestigia extent. Quinquaginta ampliùs homines & rusticos,

ntes cum vaccis extinctas diriguisse, & corpora à Spiritu terreno in salarias statuas redactas narinos, hæcque simulachra sibi & Cancellario Austriaco conspecta esse, refert Conradus de burg, eius tempestatis insignis Philosophus & Mathematicus. Auentinus in Annal. Boio- 7. Imp. Carolo 4. Papa Clem. 6. vt sup.

upertus Holcot Dominicanus, Petrus de Aquila, Ioannes de Guivverd, Georgius Cassander, & Gabriel Biel. 1349.

liuersum ab alijs Pontificijs in adoratione, & cultu imaginum, ac crucis non sentiunt tan- m, sed & omninò eas, tanquam Idololatrica damnant: quod inprimis notandum est. d illos. Imp. & Papa vt sup.

em Holcot in lectura lib. sapientiæ, lect. 40. mouet quæstionem, vtrùm plùs peccet adulte- icus, vel sacerdos. Affirmat, quòd plùs peccet Sacerdos: & ratio sit, quia sacerdos vouerit so- continentiam ab omni muliere, & totaliter se Deo dedicârit: cum sequentibus rationibus

Ordo flagellantium.

Hic Ordo, cùm maxima fames & pestis per vniuersum orbem esset, Perusiæ in Thusciâ, ab alijs in Vngariâ cœpisse, dicitur. Albertus Argentinensis, circa annū 1349. in Germaniâ ortum, affirmat. Ad expianda enim peccata & scelera, reconciliandumque Deum, vestibus se exuentes, supernè vmbilicotenus nudi, cætera linteo talari tecti, scuticâ nodosâ, siue flagello humeros atque pectus secabant, & crudeliter se verberabant. Vnde etiam Sanguinaria pœnitentia dicta fuit. Inter verbera hos tres versus recitabant: 1349.

Schlagt euch sehr/
In Christus Ehr/
Durch Gott laßt die Sünd mehr.

Modò procumbebant, modò palmas ad sidera tendebant, & pectora pugnis contundebant. Monachis, ne & illi ad duriorem vitam cogerentur aliquando, hæc vita displicuit: & illos hæreseos insimulabant. Quibus apud Magistratū effecerunt, vt è finibus eijcerentur. Auentinus lib. 7. Annal. Boiorum. Repressa igitur, sopitaque per aliquot tempus rursum increbruit circa annum Domini 1349. & pariter inter viros, & mulieres flagellario hæc recruduit. cus in Chronico ait, dogmata flagellantium inter alia esse: 1. Boatum seu cantum Sacer- templo non pluris esse æstimandum, quàm latratum canum. 2. Vnctionem Chrismatis um esse humanum. 3. Si Christus veraciter sit in Sacramento, Sacrificulos peiores esse Iu- ginta denarijs Christum vendiderit: isti verò tribus obolis tantùm. 4. Panem consecratum o pretio vendere sacerdotes, quo tamen totum mundum comparauerint. 5. Sacramen- s nihil aliud esse, quàm cucullum sacerdotum. 6. Indulgentias esse aucupium Sacerdotum. m & sacerdotem, qui apud Hiericho semimortuum, & vulneratum prætericrunt, sacerdo- cios esse, qui Christo ingrati sint, nec eius crucem ferant. 8. Antichristum esse Episcopum, , & alios Prælatos. 9. Heliam occisum fuisse Erfordiæ, & Begardum appellatum. 10. Eno- le Conradum Sinet, qui Euangelium prædicauit in Thuringiâ, & propterea occisus sit. torium nullum esse: & exequias & vigilias ad nihil prodesse, quàm vt sacerdotes ijs tem- t, & loculos impleant.

itur periret Sacerdotibus quæstus suus primarius ex vigilijs, exequijs, vnctionibus, & ven- issarum, contra eos excitârunt & conduxerunt Ioannē Hagen, qui librum contra eos scri- ergò hic Lector, & ante Lutherum quæstum Sacerdotum mundo fuisse cognitum: effecis- vt à Carolo quarto damnati, & Germaniâ excedere iussi fuerint.

Argentinensis, Nauclerus, Alb. Crantzius in Vandalia, Tritheymius, & Francus, Vrstisius in filiensi Flagellantium ceremonias, ritus, originem, & dogmata satis prolixè recensent: de ibi. Ethnicis similes fuisse ritus, habes apud Tertul. in lib. ad Martyres, & in Apologe- l. & Herodotum, qui dæmoni Maximo vaccam certis ceremonijs immolatam, & dum mnes verberatos fuisse, affirmant. Hosp. Imp. & Papa vt sup.

M. Albertus Argentinensis in Chronico. 1350.

oannes de militari progenie natus, ditans fratris, & sororum suarum filios, & nepotes di- & honorib anno pontificatus sui 19. moriēs reliquit sedi decies septies 100000. floreno- o 1334. Erat autem quidam vicinus Episcopus Romæ, in via eundi ad Curiam Auinio-

nenſem ad Papam, cui in nocte mortis Papæ in ſomno apparuit quidã dicens: Papam quæri
eſt. Et poſt puſillum: Vis videre Papam, ecce iſte eſt, monſtratâ ſibi perſonâ magnâ incognit
procedens in itinere, audiuit de morte Papæ Ioannis. Veniens autem Auinionem, iuit in conſi
ingredientes diligenter inſpiciens ſingulos Cardinales. Et cùm non vidiſſet perſonam ſibi m
tam, quæſiuit à quodam, numquid omnes Cardinales ingreſsi fuiſſent: & reſponſo accepto
omnes, excepto Cardinale Blanco, ordinis Ciſtercienſis, illum quæſiuit in domo ipſius, ipſ
inſpiciens, faciem perpendit monſtratam, eiq; ſoli in camera ſua dixit: pater, vos eſtis Papa f
De quo cùm ille riſiſſet (nulla enim fuit ſpes promotionis illius, cùm eſſet humilior, & paupe
ter omnes,) Epiſcopus expoſito ſibi ſomnio, adiecit: Pater, ille qui mihi monſtrauit faciem v
introduxit me ad ſtabulum immundiſsimum, ſtercorib. plenum, vbi vidi arcam marmorear
ſimam, ſed vacuam. Vos eſtis illa arca, quam debetis in officio veſtro implere virtutibus, & ſi
ô paſtor, & ſtabularie, curiam, & ſedem Apoſtolatus, iam immundiſsimum ſtabulum, ab a
& Simoniacis ſtercoribus expurgate, vobisque ſanctam Romanam Eccleſiam, & vrbem rec
ſas habete. Imp. 110. Carolo 4. Papa 203. Clem. 6.

Summa Commiſsionis Babenbergenſi Epiſcopo datæ.

Ex eodem.

CVm multi, qui tulerunt ſententias, proceſſus, & pœnas Ioannis Papæ, inflictas adhæ
quondam Ludouico de Bauaria hæretico, & de hæreſi damnato, redire cupiant ad ec
nitatem: committimus tibi, vt qui confeſsi fuerint errores ſuos, confeſſatos & non confeſſ
pœnas quas inciderunt explicitè vel implicitè, & iurauerint, deinceps ſe fidem catholicam
& fideles fore ſedi Apoſtolicæ: & nulli deinceps hæretico vel ſchiſmatico fauere, & credere, q
ſpectat ad Imperatorem, Papam deponere, & alium creare, ſed hoc hæreſim eſſe damnatam;
nullum pro Imperatore habebunt, niſi per ſedem Apoſtolicam probatum, & Carolo Roma
regi per ſedem approbato parebunt, ab huiuſmodi ſententijs & pœnis abſoluas, &c. ita qu
aliquo contrauenerint, in ſententias & pœnas priſtinas relabantur: & quòd procurato
& geſtorum formam ipſe Bambergenſis Papæ reſcriberet, ſub publicis inſtrumentis.

Idem. Verba Rudolphi erant ſæpius: Quicunque tres lites habet, duas ſi poterit, re
hoc eſt conſilium meum.

Idem. Bonifacius Papa alludens ſuo tempori, centeſimum annum ſtatuit Iubilæum, q
te eum nunquam aliquis attentauit: in quo, ſc. milleſimo, trecenteſimo, Romam multitud
ma Chriſticolarum confluebat. Hunc Bonifacium Columnenſes de auxilio Franci Anagni
uârunt, qui tentus, nec dum illos abſoluere voluit: imò ampliùs maledixit, & præ irâ man
dens, tandem liberatur per Rom. Egrediens de Anagnia, conuerſus ad eam dixit: Si non m
ro tui, obliuioni detur dextera mea. Verùm breuiter expirauit. Hic eſt Bonifacius, de quo
quòd Cæleſtino prædeceſſori ſuo, viro vtique ſancto, de quo curia doluit, ſe in lucris non pr
per longam cannam loquebatur ad lectum: Cæleſtine cede, Cæleſtine cede: quo etiam cede
Bonifacio tanquam certiſsimo creato, tamen populus adhuc Cœleſtinum venerabatur v
de quo etiam alibi.

Idem. Anno 1353. affixa fuit quædam clauſa litera oſtio Cardinalis, Papæ & Cardi
directa: qua apertâ, reperitur, quòd Leuiathan princeps tenebrarum ſalutat vicarium ſuum
& Cardinales ſeruitores ſuos: quorum ope iam Chriſtum vincat, nitentem exaltare paupere
miles contra Rempublicam mundi: & introductis Prophetis, eos de omnibus commendat
ſalutant eos mater eorum ſuperbia, & ſorores eorum Auaritia, Luxuria, & cæteræ, quæ ſe iac
rum adiutorio bene ſtare, & multa talia: & ſubſcribitur: Datum in centro inferni, præſent
ua dæmonum. Et commotus Papa perquirere nititur, & poſtea ſtatim in infirmitate grauiſ
tinetur, de qua tamen conualuit: ſed ſcriptor literæ prædictæ certificari non potuit.

Idem. Circa annum 1286. Henricus ex Epiſcopo Baſilienſi Archiepiſcopus factus, hab
iorem affectionem ad milites, quàm ad Clerum. Vnde quadam vice habens feſtum, cùm cle
ùs militibus ad menſam ſederent, dixit Archiepiſcopus: bini & bini milites recipiant vnum
cum pro puluinari. Vnde & ſuper morientis ſepulchrum ſcripſit quidam verſus, de quibu
ſuprà, tales:

Nudipes Antiſtes, non curat clerus, vbi ſtes:
Dum non in cœlis: ſtes vbicunq; velis.

Idem. Poſt Fridericum Imperatorem creuit potentia, & ſuperbia ſedis Apoſtolicæ, a
rum, ac Prædicatorum, quos eò, quòd Fridericum, & ſuos deteſtabantur, ipſa ſedes Apoſtol
cunctis ordinibus priuilegijs exaltauit in tantum, quòd nunc ipſa ſedes, & clerus vix defe
ab illis.

Guilhelmus de Pagula. 1350.

...sit Oculum sacerdotis dextrum, & sinistrum. Speculum quoque religiosorum, & Prælato-
... Imp. Car. 4. Papa Clemente 6. vt sup.

Ordo Charteriorum Equitum. 1350.

HVnc etiam Caligulæ vocat Girardus in Chron. Gallico. Eduardus enim 3. Angliæ Rex cum amasia sua Comitissâ quadam colloquens, fasciam eius cruralem decidisse conspexit: quam subitò cùm tolleret, simul eius tunicam ita discooperuit, vt crura conspicerentur ab omnibus aulicis. Comitissam igitur sic turbatam, ac pudefactam vt placaret iterum, Ordinem Charterij instituit, ita vt 40. Equites primarij Regni in illum illecti fasciam gemmis & auro ornatam sinistro pede gestarent, cum inscriptione: Honni soit, qui mal y pensoit: Hoc est, pudefiat qui malum suspicatur. Et hoc modo amorem in honorem conuertens, ordini initium dedit. Girardus in Chron. Gallico. Polyd. Genebrardus, & Bal. Imp. & Papa vt sup.

Clemens VI. in bulla super anno Iubilæo. 1350.

QVicunque peregrinandi causâ ad sanctam ciuitatem accedere proposuerit, illa die, qua de hospitio suo viam arripere voluerit, eligere potest, inquit, confessorem, ...ssores, & in via & in locis alijs quibuscunque. Quibus quidem confessoribus autoritate ...ncedimus plenam potestatem, absoluendi omnes casus Papales, ac si persona nostra ibi es... concedimus, quòd si verè confessus in via moriatur, quòd ab omnibus peccatis suis sit im...nitus, & absolutus. Et nihilominùs prorsus mandamus angelis Paradisi, quatenus ani... ...rgatorio penitus absolutam, in Paradisi gloriam introducant, &c.
...e in alia bulla, Nolumus, inquit, quòd pœna inferni sibi aliquatenus infligatur: conce... ...per cruce signatis, ad eorum vota, tres aut quatuor animas, quas vellent, è purgatorio pos... Quod Papæ factum tunc Parisiensis Schola palàm detestata est, atque corripuit. ...dum Papa Angelis & cœlo, quæ vult, mandat, illud Iambelichi de Mysterijs & Porphyrij ...ptoris in mentem venit, dum narrant, sacerdotes consueuisse violentis quibusdam minis ...superos vti, veluti: nisi vos ita feceritis, vel contrà, si feceritis aliquid, cœlos confringam, ...a Isidis patefaciam, vel arcanum in abysso reconditum diuulgabo. Imp. 110. Carolo 4. ...p.
...dem Papa fecit prædicari bellum contra Turcos, & his qui pecunias dabant, vltra solitas ...iones, etiam indulsit esum ouorum, & lacticiniorũ in quibuslibet ieiunijs, præter quadra... Hoc Treuerensis, & Coloniensis Archiepiscopi propter vberiorem contributionem, in per...mpetrârunt. Moguntinus quia recusabat contributionem, in hodiernum diem mansit, ...eius diœcesi non liceat ouis vti tempore cuiuslibet ieiunij, sicuti permittitur in alijs dua...sibus. Trithemius, & Genebrardus.

Henricus de Erfordia. 1350.

...rtuo Damaso II. cùm Romani legatos ad Henricum tertium Imperatorem misissent, ora...m, vt optimum Pontificem sibi daret: is statim Baunonem Episcopum Tublensem (Bru...ullensem legunt alij) virum bonum, & simplicis ingenij, legatis, & Ecclesiæ Romanæ ob... ...i quidem Romam Pontificio habitu petenti, Abbas Cluniacensis, & Hildebrandus mona... ...postea Gregorius VII. fuit) obuiam facti persuasêre: vt deposito Pontificali ornatu, Ro...natus ingrederetur: quòd dicerent, Henricum nullam creandi Pontificis potestatem à Deo ...d ad clerum populumque Romanum id pertinere. Motus his verbis Bauno, cùm etiam ...celo inter eundũ audiuisset: Ego cogito pacis cogitationes, non afflictionis: deposito Pon...paratu, priuatus vrbem ingreditur, seipsum accusans, quòd Imperatori maluerit, quã Deo ...rare. At verò Romanus clerus, suadente Hildebrando, eundem Baunonem in Pontificem

eligunt, sub nomine Leonis IX. eò libentiùs, quòd omnem auctoritatem eligendorum Pont
ab Imperatore ad Clerum transtulisset. Fecerant autem vitia quorundam Pontificum, vt
ipsi clero sublata potestas videretur Dei iudicio: quò in melius eorum mentes flagitijs cont
tæ aliquando verterentur: ne Christiana Resp. malis rectoribus commissa pessundaretur.
etiam Platina.

Idem cap. 92. Anno 1201. miles quidam in Vemendisio reuixit, multa futura prædic
multo tempore pòst superstes existens, sine cibi & potus vsu.

Idem cap. 96. Robertus Sosatensis scholasticus, & canonicus, Iudaicam amplexus relig
inter Francofordianos Iudæos aliquandiu vixit. Sed cùm vltimo Adolphi Imperatoris ann
tem obijsset, vasculo includitur, & ad sepulturam per rusticum curru clàm deportatur. S
ad pontem peruenisset, ex vltione diuinâ, ignis, qui nulla arte, vel aqua extingui poterat,
cum vasculo totum absumit. Iudæi ideò hæc ei euenisse fingebant, quòd secundum legem i
minùs vixisset. Imp. 110. Car. 4. Papa 203. Clemente 6.

Ibidem cap. 96. Cæterùm hominum papalium fastum, cui hactenus dediti fuerunt, f
testatus Cælestinus V. primo, postquàm Papalem cathedram ascendisset, conuentu constitu
eo tempore nec Papa, nec Cardinales cum tantâ pompâ solennibus equis vterentur, nec mu
dem, sed asinis tantùm veherentur, dicens: Iesus Christus, filius Dei, humilis asini dorso ve
cuius nos imitatores esse debemus.

Idem. In Gadibus est lapis antiquus in margine maris, opere Saracenico optimè sculpt
transitu, deorsum lâtus & quadratus, sursum strictus & tantæ altitudinis, quantum solet vol
uus in sublime: super quem eleuata est statua hominis de orichalco, in pedes erecta, faciem
versus meridiem, & clauem ingentem dextra manu tenens. Quæ clauis, vt tradunt Saraceni,
nu eius cadet anno, quo Rex futurus in Gallia natus fuerit, qui totam Hispaniam Christia
bus in nouissimis temporibus subiugabit. Moxque vt viderint Saraceni clauem lapsam, g
in terra positis omnes fugient. Tradunt Saraceni, quòd idolum illud Mahomet, dum ad
ueret, fabricârit, & quandam legionem Dæmonum arte magica eò alligârit, quæ tam fortit
tineat, vt à nullo vnquam frangi potuerit, nec Christianos sine periculo accedere patiatur, I
Mahometanos: & aues ei insidentes subitò enecet.

Idem Henricus de Erfordia, Drogo, & Luit-prandus Ticinensis.

SI Papa enormiùs delinquit, à Cæsare corrigendus est, & in ordinem redigendus: alioqu
totas regiones propter talia scelera puniturus est.

1350.

Emericus sedis Apostolicæ Cancellarius.

AD Emericum, Cancellarium sedis Apostolicæ, scripsit epistolam quidam prior Ca
nus, in qua grauiter accusat Episcoporum, & Prælatorum non tantùm delicatam, se
leratam vitam: item quòd templa studio bellandi dispolient, omniaque à pijs in templorū
menta collata conuasantes, ciuilia bella inter Christianos excitent, cunctaque Christiano
contaminent. Idemque etiam ipsum Papam factitare, affirmat. Imp. Car. 4. Pp. Clem. 6. v

1353.

Bartholus de Saxo ferrato I. C.

BArtholus in arduis quæstionibus admonere auditores solebat, dicendo: Nos sine pr
veritatis interea locum Papæ relinquemus eum ipsum, quem ei Gregorius Magnus a
Imp. vt sup. Car. 4. Papa 204. Innocent. 6.

1353.

Adon Episc. Viennensis Ætate sexta.

AIstulphus Ecclesiæ Romanæ eripuit ea, quæ à maioribus suis dicebantur collata: dixit
à Pontifice diabolico ingenio esse à Republicâ ablata. De quo etiam Iuo in Chron. fi
stantino, & Liber Pont. in vitâ Steph. 2. Papæ. Imp. Car. 4. Papa Clem. 6.

1354.

Portentum.

POrtentum hoc anno in cœlo visum est, quod à Philosophis appellatur candela rotund
temp. Imp. 110. Car. 4. Papa 204. Innocent. 6.

Ioannes Beka de rebus Hollandicis. 1350.

NEgant Italici quidam scriptores, Henricum septimum à Monacho fuisse intoxicatum: de quo audiendus est hic autor cum alijs multis. Domiti propè erant (inquit) ferro fameque Florentini, qui posteaquàm, armis se longè inferiores esse, viderent, ad scelera se conuertunt. Subornant nefarium ac maleficum monachum: Bernhardus à monte Pessulano ei nomen erat. Hunc maximis promissis inducunt, vt dominum quocunque posset modo, toxico necaret: erat quippe Henrico à sacris confessionibus. Aderat iam dies Deiparæ assumtioni sacer: consuetudo erat religioso principi, frequenter in re diuina cum sacerdote sacrosanctum sumere corpus Domini, quod quidem, (proh facinus) sceleratissimus ille monachus vnà cum veneno illi ministrauit. Ferebatur, (inquit Cuspinianus) maledictus iste monachus sub vnguibus venenum habuisse. Ægrotare Princeps mox cœpit, decimoque pòst die obijt apud oppidum BonumConuentum, Pisis inde sepultus. Decessit autem 9. Calendas Septembris, qui dies est sacer D. Bartholomæo. Inter consolabiles Principum planctus, Petrus archiepiscopus Moguntiacensis cum magno eiulatu expromente indignationem casus tanti viri, ingenuè est testatus, intra quingentos annos nullius mortè Principis tanto toti mundo fuisse detrimento. Sunt, ...o norem ordinis excusare importunissimum latronem, ac parricidam, nituntur, sed hæc ...no duntaxat, sed passim omnibus constanter traduntur scriptoribus: maximè autem ab ...uto Imolensi, eius temporis æquali: à Ptolomæo Lucensi, qui & ipse per ea ferè tempora flo... ...ceam interim Ephemeridas tunc temporis de Henrici actis conscriptas. Nec tam nefarium ...tuit silere nostrâs per idem tempus (quisquis sit) versificator, qui graphicè satis per suos ...s (licet barbaros) id depingit. Audite posteri insignem poëticam:

Iure dolet mundus, quòd sit Iacobita secundus
Iudas: quod restat, mors Cæsaris hoc manifestat,
Anno milleno, ter centeno, duodeno
Vno non pleno, priuati luce veneno.

...nnes Beka de rebus Hollandiæ ecclesiæque Traiectensis, nec non & Chronica quædam Flan... ...nestica referunt, præter Florentinos, reos mortis sanctissimi Principis fuisse Robertum illum ...u Siciliæ regem, Philippum regem Franciæ, Ludouicum Nauarræ regem, ac Principẽ præ... ...entinorum. Nec desunt, qui Clementem quoque adijciunt Papam: qui totum se parare ad ...tque in Henricum insurgere cœperat. Addit Beka, Monachos illius ordinis quadraginta ...renorúm à dictis iam Principibus ad hoc accepisse: fratresque ampliùs viginti in eadem ...atur ipse proditor) fuisse coniuratione, qui omnes mecum (inquit) concurrerunt: sed heu ...um, cuius manus pessimè ad brauium peruenerunt. Factum est (inquit Beka) post aliquot ...sceleſtissimus ille proditor, autoribus Gibellinis Principibus, Florentiæ captus excoriare... ...eque turpissima damnaretur. Valerius Anselmus, nefando (inquit) domini Castri calice ...nti sublatus, ipse Pisis, Augusta Genuæ, & frater Cremonæ dignâ mausoleis pompâ sunt il... ...uspinianus non Cremonæ, sed Veronæ habet. Imp. & Papa vt sup.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia. 1354.

Imperat. 110. Carolo Quarto. Papa 203. Clemente 6. & 204. Innocentio 6.

...olus itaq; defuncto Ludouico, cùm competitores imperij, sibi à Moguntino, Palatino, Sa... ...nico & Brandeburgico Electoribus obiectos, varijs modis placasset, tandem à liberis ciuita... ...perialib. occasione pollicitationis, de impetranda ipsis absolutione excommunicationis, ...douico adhæsissent, susceptus, inque Italiam profectus, Imperialem coronam obtinuit,

ſed maiore cum dedecore, quàm ſuperiorum Imperatorum quiſquam. Siquidem cùm pedes
ingrederetur, Senatorum quidam oratione ad populum in Capitolio habita: Ecce (inquit
tuus venit tibi manſuetus, ſalsè ludos iocosque de ipſo faciens. Et Hoſtienſis Cardinalis ab
centio VI. ad eum coronandum Auinione miſſus, non alia niſi hac conditione eum admitt
luit, vt neque Romæ, neque in Italia diutius moraretur. Quàm verò turpis & ignominio
conditio Imperatori fuerit: ex Franciſci Petrarchæ, eius ætatis diſertiſsimi, omniumque bo
artium inſtauratoris eruditiſsimi, epiſtolis colligere licet, dum ad ipſum Carolum ita ſcribi
ſcio quid Romano Pontifici pollicitus, iureiurando interpoſito, quaſi muro valido ſeu mo
uio, Romanæ vrbis aditu te prohibueris. Quænam iſta ſuperbia eſt, principem Romanu
blicæ libertatis autorem, libertate priuari: vt, cuius eſſe debent omnia, ipſe non ſit ſuus?
quodam in loco Nerio Foroliuienſi ſcribens, ab hiſce non aliena ſentit: Omnis (inquien
teſtas impatiens conſortis erit: cuius rei ſi qua antiqua non ſufficerent, vereor, ne recens n
xemplum caſus attulerit: neu iam Pontifex Romanus principem Romanum Romæ eſſe v
quod fama loquitur, quem nunc diademate contentum ac imperij titulo eſſe iubet: & qu
Imperatorem ſinit, imperare nullo modo ſiturus eſt. Vt verò Caroli ſocordia, hanc ponti
teſtandam ſuperbiam atque tyrannidem diſsimulanter ferentis, meritò culpanda eſt: ſic
fices odio digniſsimi ſunt, qui Imperatoribus optimis pro ſua libidine remotis, ſuarum
ditatum miniſtros atque ſatellites per horribilia bella ſubſtituerunt: Imperium in eam
tatem, in qua adhuc hodie proſtratum iacet, ſceleratiſsimè conijcientes. Hic ſiquidem
lus, quò competitoribus imperij pacatis, bonis imperij, quibus ſemper inhiârat, liber
retur, deque ijs ex animi ſententia negociari poſſet, Gunthero comiti Schvvartzburgic
ſtrenuo & militari, ab Electoribus ſibi contrarijs electo, & Imperatori deſignato, viginti d
lia marcarum argenti, ac duo oppida Imperialia in Thuringia, ad tempus vitæ dedit: F
marchioni Miſnenſi, qui in Schvvartzburgici extincti locum electus erat, decem millia
rum ſoluit, vt Imperio cederet: mox Romam ad coronam accipiendam profectus. Ex ea
tanta ignominia, quanta Imperatorum nullus, ſub ſpecie venationis elapſus, atque Medi
reuerſus, familiæ Vicecomitum, qui tum Mediolani plurimum poterant, ingenti pecuniæ
pta, vt perpetui vicarij Cæſaris per Longobardiam eſſent, in magnum imperij detrimentu
ceſsit: regnum Arelatenſe ab Othone primo imperio adiectum, ſumto magno prandio in
ua prope Auinionem, Galliæ regi tradidit: Gerlaco archiepiſcopo Moguntino, cuius ſuffr
ctus erat, ius regis Bohemiæ inaugurandi Moguntinæ Eccleſiæ competens ademit, atque in
ſem archiepiſcopum à Clemente VI. cõfirmatum tranſtulit, inque collegium Canonicorum
rium Ingelheimenſe, Moguntinenſis diœceſis, ſolos Bohemos recipi ſanxit: mox quoque
crum ſperatum ex Imperio conſequeretur, ſedecim liberas ciuitates Sueuicas ad Imperiu
nentes, vicinis principibus vendidit: Bopardiam & Vueſaliam Imperiales ciuitates Cunon
epiſcopo Treuerenſi arctiori impignoratione obligauit: Luſatiam, quæ Imperialis benefici
ne multis annis ab archiepiſcopo Magdeburgenſi poſſeſſa fuerat, archiepiſcopo eius temp
cunia corrupto, vt iura Eccleſiæ ſuæ venundaret, regno Bohemiæ in omne æuum adiunxit:
Vuenceslaum, hominem ignauia, torpore, ocio, luxu, delicijs, omnique voluptatum gen
ruptiſsimum, ſucceſſorem ſibi pararet, aduerſus leges auitas & patrias, contra morem ma
nouo, inaudito & peſsimo exemplo, cuique Electorum centena millia aureorum promiſit:
ſoluendo non eſſet, quibuſdam vectigalia, Palatino autem (vt memoriæ proditum eſt) C
Luthream, Oppenhemium, Odenhemium, Ingelhemium, pro centum millibus aureoru
gnorauit. Vnde Imperatoria maieſtate ad nihilum redacta, Imperium hucuſque caput
nequiuit. Illis ſiquidem vectigalibus, quæ Imperij patrimonium erant, partiris, deplu
Aquila, vt cæteris animantibus contemtui ſit. His ergò ſe ita habentibus, quis Imperialis
tis patriæque amans, Pontifices horum malorum autores, tanquam filios perditionis, atqu
mas Chriſtiani orbis peſtes, non exſecraretur?

Schardius ex Theodorico de Nihem, Tritheimio, Nauclero, Crantzio, Cuſpiniano,
de viris Illuſtribus Germaniæ, & alijs.

Richardus Armachanenſis.

1355. Richardus Armachanenſis in Hybernia primas & Epiſcopus, Iuris & Theologiæ egre
ctus, aduerſus Mendicantium religionem librum edidit, & Innocentio VI. Pon
circa annum Dom. 1357. dedicauit: in quo teſtimonijs ſacræ ſcripturæ comprobat, reli
mendicantem propter Chriſtum ſuſceptam, veluti culturam falſorum deorum, aduer
pietati & veritati Chriſtianæ: Chriſtum, eiusque comites non ſolùm non mendicaſſe ſtipe
tim, victumque mendicando quæſiuiſſe, ſed prohibuiſſe etiam: nec cuiquam Chriſtiano
cere, ſua ſponte profiteri mendicitatem. Eſſe etiam mendicitatem non tantùm contra ius di

etiam contra ius naturæ, & contra ius positiuum. Confessiones audire esse contra statum antium, nec priuilegijs ad hoc datis posse eos vti sine animæ suæ detrimento. Confessos endicantibus, vigore priuilegij Apostolici, teneri nihilominùs de necessitate, semel in an- Curato confiteri. Antoninus tit. 24. cap. 9. ver. 19. Auentinus libro 7 Annalium. Imper. 4. Papa 204. Innocent. 6. vt sup.

ic idem Nouum Christi Testamentum in Hybernico sermone translatum, anno vno aut al- e suam mortem, in quodam ecclesiæ suæ muro occultauit: in cuius fine, quasi prophetizans, psit: Cū hic liber inuentus fuerit, veritas toti mundo manifestabitur, vel Christus orbi mox nit. Et repertus est ille liber circa annum à nato Seruatore 1530, in reparatione eiusdem Ec- bdidit librum anno 1358: mortuus enim dicitur anno 1360. Balæus.

mper verò ei pessimè cum Fraterculorum Mendicantium ordinibus conuenit, præsertim canis, ac Dominicanis, arrogantissimis hominum generibus. Nimirùm solebat in publicis bus eorum ineptias, fraudes, imposturas, luxurias, libidines, fastus, petulantias, pompas & trales virtutes facetè & amœnè detegere. Additque interdum, turpe esse Christianis homi- ponte suâ mendicare, cùm Dominus id vetet Deut. 15. his verbis: Omninò mendicus, & s non erit inter vos. Feruntque VVicleuus in Trialogo, & VValdenus in suorum ziza- fasciculo, illum ab Anglorum Episcopis, & Prælatis ad id incitatum, qui eorum tunc ar- js mirum in modum offendebantur. Confirmationem quoque in quæstionibus Arme- asserit, tam ad sacerdotes, quàm Episcopos pertinere: imò olim sacerdotes, & Episcopos fuisse.

Ioannes VVicleph.

1357.

multa contra Papam docuit, vt: non debere esse in Ecclesia aliquem supremum Episcopum: pam non solùm non esse vicarium Christi, sed etiam Antichristum: eius priuilegia, bullas, tiones, & indulgentias esse cùm otiosas ac inutiles, tum etiam impias: Spiritualibus non es- m dominium politicum: Papam ac eius Spirituales rapuisse claues regni cœlorum: & nec gredi, nec alios permittere intrare. Transsubstantiationem, Missas, officia, horas canonicas, attologias improbauit. Ex baptismo sustulit chrisma, ac simplici aqua baptizandos esse fi- cuit, sicut Christus fecit. Confessionem auricularem, vel eius abusum improbauit. Repre- Papisticam doctrinam de pœnitentia & satisfactione. Ait, esse talem satisfactionem impo- , qualem Christus adulteræ imposuit: Vade, & noli ampliùs peccare. Tantùm duos mini- ordines esse debere, iudicauit, nempe Presbyteros & Diaconos. Sacramentum confirmatio- tremæ vnctionis planè improbauit. Venerationem reliquiarum & sanctorum reprehendit. uit, doctores summos & infimos tantùm eatenus audiendos, quatenus verbum Dei afferunt. manos, & nouas vmbras, ac traditiones planè reiecit. Negauit, cuiquam licere, quicquam d religionem in sacris literis comprehensam, eamque facere difficiliorem; sicut Papam fe- ritur. Basilicas, & totam istam pompam & cultus Papæ, itemque varios spiritualium gra- ndos, putauit. Ordines monachorum, tanquam superstitiosos, impios, & veræ religioni m noxios damnauit, & quàm primùm deserendos, censuit. Accusauit Papam ac eius Spi- quòd multipliciter Ecclesiam aggrauauerint, eamque libertate à Christo donata spoliaue- endit quoque communionem sub vtraque specie: vt ex damnatione Ioannis Hus apparet. rolo 4. Papa Innocent. 6. vt sup.

m in lib. de Hypocrisi. Tanta erat hac ætate morum corruptio, & peccandi licentia, vt sacer- monachi, præter violatas virorum coniuges & moniales, virgines quasdam concubitum eis tes occiderent. Prætereo eorum Sodomiam, quæ omnem mensuram excessit. minis persuadebant eorum plures, multò leuius esse peccatum cum illis coire, quàm cum lai- rim iactantes, se eas absoluere posse, & pro earum peccatis responsuros esse, semper in maxi- ribus eas nutriebant. Spoliatis etiam hæredibus veris, suos nothos & spurios mirum in mo- abant. Sub cappis, cucullis, & vestibus suis iuuenculas traducebant, aliquando etiam capiti- m rasis. Mulierum complexiones & secreta ex libris disquirebāt, docentes, cum illis concū- bsentijs maritorum, maximè esse contra varias ægritudines salubre.

ndicantium ordinum fratres, exauditis confessionibus, dum viri nobiles essent in bellis oc- negotiatores in negotijs, mercatores in mercibus, ac rustici in agris, illorum vxoribus ab- ur: neque à iuuenibus in cœnobijs abstinebant. Ex aliorum vxoribus sorores & hi faciebant, filios educerent, & ex suo genere fraterculos post se relinquerent. Prælati eorum nonnas & ccupabant. Et sic carnem omnes votis oblitis nutriebant in desiderijs.

m. Sub Vrbano sexto omnia Antichristi mysteria sunt reuelata. Et alibi: Cruciatæ papalis tores, & indulgentiarij, fratres scil. mendicantes, pseudoapostoli & mendaces probantur. em, Æneæ Syluij testimonio, scripsit plus quàm ducenta volumina: pleraque contra Paparū norum, & Cleri impiam vitam, traditiones, & abusus. Ob quæ aliquādiu in exilio vixit, sed s in Ecclesia suâ de Luttervvort (quod vocabulum bene consideratum mysterio non caret)

Leyce ſtrienſis prouinciæ ſepultus fuit. Habebat fautores multos, vt ex VValdeni ſcriptis a
& primarios ex ordine equeſtri, qui in ſuâ ditione deleuerunt imagines, & alios ritus Papa
cerunt.

1360.

Gerhardus Ridder.

GErhardus Ridder ſcripſit libellum quendam titulo Lachryma Eccleſiæ. In quo vehe
diſputat contra monachos, præſertim mendicantes. Dicit, eorum vitæ genus non eſſe
ctionem Chriſtianam: quia ſit contra charitatem, ex alieno, cùm laborare poſsis, viuere:
hypocritas, libidinoſos, alijſque multis ſceleribus contaminatos, dicit. Item, eos humani
atque adeò turpis lucri gratia, miſcere Theologiæ fabulas apocryphas & vaniloquas. Dicit ite
feciſſe ſanctos, & diminutam eſſe veritatem. Dixit præterea, monachos prætextu prolixarum
larum deuorare domos viduarum: & alioqui multipliciter perturbare Eccleſiam ſuis confeſ
concionibus & ſepulturis. Suadet etiam Prælatis, vt licentiam & abuſus monachorum coë
Imp. 110. Carolo 4. Papa 204. Innocentio 6.

Idem. Minorita quidam in Germania prædicabat, Ioannem Euangeliſtam Mariæ nat
filium potiùs fuiſſe, quàm Ieſum: cùm hæc verba in cruce, ex illius (Chriſti) ore proce
qui mentiri nunquam potuit: Mulier ecce filius tuus: & ad Ioannem: Ecce mater tua.

1360.

Bibliotheca Londinenſis.

ANno Domini 1360. Iuuenis quidam Anglus fuerat, qui ſcripſit contra Mendicanti
trum ſpontaneam mendicitatem, librum valdè aculeatum, acerrimè impugnans e
non ſolùm ſcripturis, & rationibus: ſed etiam in fine per prophetias Hildegardis, Ioachimi
tis, ac Cyrilli Presbyteri. Liber incipit: Quia omnia communiter omnibus data, &c. Balæu
5. cap. 100. in append. ex Bibliotheca Londinenſi. Imp. Car. 4. Papa Innocent. 6.

1360.

Ioannes de Molinis in ſpeculo Carmelitarum, cap. 6.

A Tempore Heraclij (inquit) Imperatoris vſque ad noſtra tempora, die vergente ad veſpr
lipſin paſſa Eccleſia ad Occaſum cecidit, imò ferè ad defectionem peruenit. Imp. & Pp.

1380.

Ordo Equitum Stellæ.

BErnhardus Girardus Gallus refert, Ioannem
phinatum Regem primum hunc ordinem in
ſe, ad imitationem prædeceſſorum ſuorum, qui
ſuos primarios annulis honorauerunt, à temporib
gonis Caperi, qui erant olim verum & vnicum eq
ordinis inſigne. Voluit Rex, Equites ſtellam illam
re in togæ capitio, ceu loco conſpicabiliori, in mem
Stellæ illius, quæ apparuit Magis, cùm proficiſce
tempore nati Chriſti ad Vrbem Bethlehem.

Omnes regni confiſcationes Equitum Stella
gio deſtinauit. Sed vileſcere citò cœpit adeò, vt ho
huc Lutetiæ vigiliarum tribunos eam geſtare in ſag
videamus. Teſſera Ordinis erat: Monſtrant Reg
ſtra viam: vt Claudius Paradinus, Gabriel Sime
Symbolis heroicis, Genebrardus, & Balæus teſtantu
& Papa vt ſup.

1360.

Petrus Ioannis Piranenſis Minorita.

HIc cùm alia multa contra Papam docuit, tum etiam, quòd Papa ſit Antichriſtus: & ſy
ga Romana ſit magna Babylon. Scripſit ſuper Matthæum, epiſtolas Pauli, & Apocal

...ceum viuum nequijsset exurere Papa, longo post mortem tempore ossa eius effossa exussit ...ens 6. Facit eius mentionem Nicolaus Emerici, in libro suarum Inquisitionum: aitque, ab eo ...Michaëlem Cesenatem sua dogmata mutuatum esse. Cat. T. V. Imp. & Papa vt sup.

Bartholomæus Ianouesius. 1360.

...Ic ex insula Minorica oriundus, præfixit terminum Antichristo, quo eius discipuli es-...sent per vniuersum orbem apparituri, nimirùm die Pentecostes anno Domini 1360. Imp. ...pa vt sup.

M. VVilhelmi Friesen Mastrichensis Vaticinium. 1360.

...Otus Clericatus, & ij, qui sacra tractant, prorsus humiliabuntur, & præ ingenti fame in angu-...stum redigentur & distorquebuntur. Monasteria diruentur, & monachi sacrificuliq; in ijs de-...s in extremâ paupertate exulare cogentur, nec vllibi locum inuenient, vbi tuti esse posint. Præ-...cclesiarum non serico, non purpurâ, coccino, bysso, aut alijs preciosis vestibus induentur. Tem-...enim successu Romana curia vndiquaque labefactabitur: tum nec Pontifex, nec Cardinales, ...postolici nuncij, nec Episcopi, nec quisquã Prælatorum, & magnatum spiritualium, qui in o-...us blasphemijs, & nefandis libidinibus sese circumvolutant, in suo dominatu permanebunt. ...ob eorum auaritiam, superbiam, & alia quàm plurima peccata grandia, amittent omnem ga-...omnia dominia, arces, & splendida domicilia. Principes, reges, & proceres contumeliâ ipsos ...nt: inclementer & immisericorditer tractabunt, omni eorum dignitate, potentiâ, pompâ, & ...olentiâ, imò & omnibus Ecclesiasticis facultatibus, quas latrocinando, defraudando, & men-...acquisiuerunt, exuent & priuabunt: & tã denudatos dimittent, vt vix storeã, tegetem, aut cen-...ad tegendum corpus habeât, prout persecutores erga ipsos affecti fuerint. Expellentur enim, ...librio habebuntur: de angulo in angulum discurrent, quærentes locum quò se proripere que-...ti videbunt, & experientur illud haud dubiè, nec mutare nec euitare poterunt, sed pati cogen-...um demum sapientes & intelligentes reddentur, vt humili mente peccata sua fateantur: & ...is lachrimis, & flebili voce Dominum Deum inuocabunt, & dicent: O Domine, bonum est, ...cruces, afflictiones, persecutiones, & ingentes ærumnas sustinemus. Supra modum enim in te ...imus: auari, superbi, luxuriosi, libidinosi, desides, & innumeris alijs onusti sceleribus fuimus. ...ta si confitebuntur, & scelerum pœnitudine ducentur, tum Deus Ecclesiasticum ordinem in ...m, pristinum, & qualis Apostolorum temporibus fuerat, statum restituet: mediocres susten-...es, vnde pro necesitate honestè & piè victitare poterunt, recipient. Cæterùm ampla salaria, re-... & prouentus dapsiles nunquam recuperabunt: nec copia, vim & tyrannidem in suos sibi ...issos exercendi, dabitur eis.

...ale infortunium spirituales manet, & breui in eos redundaturũ est, quòd prolatu & cõsignatu ...sov est. Hoc suasu optimum, vt nonum caput Ezechielis Prophetæ diligenter relegatis, & ani-...aduertatis: ibi enim admiranda vaticinia plurima, ad Ecclesiasticos cernentia deprehendetis. ...ostea non magni fiet potentia humana, nec Episcopatus, & dapalia stipendia sacerdotalia pe-...acquirentur: sed ij solummodò qui digni sunt, & verbum Domini annunciare valentes eli-...r, vt in primitiuâ Ecclesiâ Apostolorum factitatum est: quantumuis abiectisimi, & excremen-...si mundi habeantur. Indulgentiæ, misificationes, & eiuscemodi nugæ prorsus abolebuntur: ...et Ecclesiastico suo munere in loco deputato perfungetur: modico victu, & alimento medio-...is prospicietur. Imp. Carolo 4. Papa Innocent. 6. vt sup.

Prodigia. 1361.

VEnceslaus ignauus Imperator Norinbergæ natus, & aqua lustrali tinctus est. Acciditq;, vt eandem aquam, adhuc infans lotio suo respergeret: sicut alius fimo ipsam arcam, in ...ondum bimulus coronabatur, coinquinauit. Vtrumque peritiores inter prodigia retulêre. ...auius. Krentzheymius ex Chronico Norinberg. eum Baptisterium concacasse, refert.

Ranulphus in Polychronico lib. 5. cap. 29. & Chronicon Hirsaugiense. 1363.

...Vm Fridericus in Episcopum Traiecti esset consecratus, & in prandio Ludouicus Pius Imp. ad ...dextram ei asidens, monuisset illum, vt recentis profesionis memor, sine vllius personæ respe-...s Dei in sua vocatione administraret: respondit ille, Rectè me mones Imperator: sed quæso tua ...stas dicat, vtrùm honestius sit, piscem hîc appositum à capite an à cauda aggredi? Ille ...n inquit: Caput præstantius membrum est, inde fiat initium. Episcopus ergo ait: Bene dixisti,

Ergo & tu renuncia incesto matrimonio, quod cum Iuditha contraxisti. Hoc sermone Imp motus, vxorem à se dimisit. Re ad Pontificem Romanum delata, alia pronunciatur sententia: nimirùm pœnitentiâ præstitâ, quæ erat satisfactio aliquot millium aureorum, Imperator cum re deinceps legitimo posiit vti connubio. Iuditha indignè ferens episcopi libertatem in verita cenda, per sicarios eum in templo ad aram curauit interfici. Imp. & Papa vt sup.

Idem. Cælestinus 3. Henricum 6. coronauit in Imperatorem sub hac formâ. Inprimis re ab eodem iuramento ante gradus Ecclesiæ Romanæ, quòd Ecclesiam Dei defenderet, eius iura seruaret, rectam iusticiam teneret, patrimonium Petri, si quid ablatum fuerit, pro posse reuo Econtrà Papa in cathedrâ sedens, coronamque Imperialem manibus tenens, inclinato capi peratoris imponit: quam tamen statim pede in terram excussit, designans per hoc, quòd ipse haberet potestatem creandi Imperatorem, si meruerit: & deijciendi, si demeruerit.

Idem lib. 5. cap. 28. in Polychronico. Ecclesiæ Græcorum indignatæ ob translationem rij ad Francos, Romanis postulantibus, vt ad Ecclesiæ vnitatem redirent, rescripserunt: Quia nobis vos subtraxistis, ideò & nos à vobis nos subtraximus.

Idem. Etheluolphus, seu Adulphus vt alij scribunt, Anglorum Rex, Romam profectus vidisset, suos Anglos publicè pœnitentes, ferro vinctos ad templum stare, fertur accessisse Po cem, ac illam suæ gentis ignominiam redemisse constitutione illâ, vt de singulis domibus reg annuatim denarium acciperet, ac insuper quotannis trecentas marcas ad centum luminaria & totidem Pauli, & centum Papæ misisse: atque ita impetrasse, ne Angli pœnitentes, extra am suam vnquam vincula gestarent.

Idem. Circa annum 1202. mense Decembri, prima noctis vigilia, visæ sunt 5. Lunæ, ho do dispositæ, vt vna in Oriente, altera in Occidente, tertia in Meridie, quarta in Septentrione, ta in cœli medio conspiceretur. Quinta hæc reliquas circuiuit, & post horam tanden nuit.

Grando etiam cecidit forma quadrangulari, ad oui magnitudinem, vt non tantùm seget boresque, sed homines quoque eâ contererentur.

Idem. Anno Domini 1103. cùm, damnato sacerdotum coniugio, sodomia vbique per A am regnaret, conuocatâ ad Pauli fanum synodo, Anshelmus Cantuariensis archiepiscopus h dit frigidum statutum: Sodomiticum flagitium facientes, & (dictu horrendum) eos in hac v tate iuuantes, graui anathemate (quod Lex diuina morte mulctat) damnamus, donec pœnit & confessione absolutionem mereantur. Qui verò in hoc crimine publicatus fuerit, statutum quidem fuerit persona religiosi ordinis, vt ad nullum ampliùs gradum promoueatur: & si habet, ab illo deponatur. Si autem laicus, vt in toto regno Angliæ legali suâ condignitate pri Et ne huius criminis absolutionem ijs, qui se sub regula viuere non vouerunt, aliquis nisi Epi deinceps facere præsumat, statutum quoque est, vt per totam Angliam in omnibus Ecclesijs, mnibus diebus Dominicis excommunicatio præfata publicaretur, ac renouaretur.

1364.

Carolus V. siue Sapiens, Rex Galliarum, autor *Somnij Viridarij.*

HIc Rex cognomen Sapientis obtinuit, cùm propter eximiam sapientiam ac pietaten præsertim, quòd sacras literas verti curauit in Vulgarem linguam, vt promiscuum vulg telligere eas posset, contrà, quàm nunc Papistæ contendunt, nefas esse laicis sacras literas leger

Idem etiam, teste Molinæo, curauit, librum edi contra tyrannidem & rapacitatem Papar Harpyiarum ipsorum, titulo Somnium Viridarij, in quo prolixè ac liberè disputatur de toto Pontificio, eique non tantùm politicus gladius, sed etiam superioritas super Episcopos adimit impressus iam olim fermè ante 140. annos Parisijs.

Adscribemus verò vnum eius dictum, vt totius libri argumentum & Christiana parrhisi cognosci queat. Sciendum itaque, quòd Ecclesia Romana, ab initio sui vsq; ad tempora Co tini, obtinuit licitè prioritatem hanc ex aliarum Ecclesiarum quasi electione, præbentium eid sensum & obedientiam, spontè tamen, non quidem, quia eidem forent aliqua authoritate su sed propter Apostolorum Petri & Pauli præeminentiam charitatis, & in fide constantiam. lum, propter multitudinem solennium personarum in ea honestate præpollentium, atq; dor qui etiam propter ipsorum charitatem, immensam curam, & singulares fideles alios instruere ternè monere solent. His autem ipsorum monita tanquam doctorum suscipientibus, ipsorum ordinationes circa Ecclesiasticum ritum, quoniam vtiles videbantur, postmodum susceper demum ipsorum mandatis sub Ecclesiastica censura excommunicationis vel interdicti, propte lium vnitatem seruandam, obedierunt: quæ siquidem obedientia spontanea per longam con dinem obtinuit vim electionis cuiusdam. Vnde licet circa initium Ecclesiæ reliqui Episcopi clesiæ fidelium, neque diuina, neque humana aliqua necessitatis lege obligarentur obedire ma

Anno

ſtitutis Eccleſiæ vel Epiſcopi Romanorum, plùs quàm è conuerſo: inualeſcente tamen hac v-
rationabili conſuetudine, qua fideles in Veritate ampliùs ſeruabantur, eò quòd tunc fideli ca-
ntelegislatore, ipſos ad ordinem reducente, ac in vnitate ſeruante, obligati fuerunt poſteri lege
a ad obedientiam in licitis & honeſtis, ac ſi demum Epiſcopum & Eccleſiam per electionem
udicem ſtatuiſſent circa Eccleſiaſticum ritum, & hoc præſertim vſque in hæc tempora, quibus
ſſent publicè congregari, & de ſtatu Eccleſiæ perfectionis ordinare de contentioſis a-
s.

Hanc igitur prioritatem Romanus Pontifex, & ipſius Eccleſia licitè ab initio per quan-
ſui charitatem & ſolicitudinem obtinere cœpit, quæ poſtmodum propter conſuetam deuo-
m, reuerentiam, & obedientiam ſpontaneam, electionis quaſi robur aſſumſit. Nunquam
ex Scriptura colligi poteſt, quòd ex præcepto Chriſti vel conſilio alicuius Apoſtolorum,
ſiæ vel Epiſcopi reliqui ſubeſſe deberent Eccleſiæ vel Epiſcopis Romanorum, etiam Eccleſiaſti-
ui. Quod tamen, ſi neceſsitas fuiſſet, & debitum ad ſalutem fidelium, quemadmodum aſ-
tiam quidem Romanorum Epiſcopi, nec ſolùm circa Eccleſiaſticum ritum, verùm etiam in
s coactiuis; non tantùm ſuper clericos, verùm etiam ſuper ſeculares principatus quoslibet:
modo eſt credibile, CHRISTVM & ipſos Apoſtolos hoc prætermiſiſſe? ſed quòd Chriſtus &
poſtoli apertè ſtatuerunt oppoſitum, præſertim in iurisdictionibus coactiuis, ſecundum quod
s eſt oſtenſum.

Tempore Conſtantini primi Romanorum Imperatoris, qui primus Chriſti fidem & bapti-
aſſumſit, imò fideles inceperunt publicè congregari, & dubia circa fidem diffinire, & Ec-
ticum ritum ordinare, vt ex Iſidori codice apparet, de primitiua Eccleſia in ſynodo Nycena.
o igitur Conſtantino per edictum Imperiale, iuxta laudabilem & antiquam conſuetudinem,
uit Epiſcopus & Eccleſia Romanorum prioritatem, quā ipſi ſuper alias conueniens & ratio-
eſt competere, prout ex iam dictis euidentijs comprobatur: & vltra prioritatem hanc qua-
m prouinciarum poſſeſsiones atque dominia, quamuis ante tempora Conſtantini, & pòſt
, Romanorum Epiſcopi ſuis epiſtolis ſiue decretalibus quibuſdam prioritatem, quam ſuper
llis conuenire monſtramus, electione vel conſtitutionibus Principum, ſibi ſingulariter abſque
itione legislatoris humani, fidelis Collegij cuiusquā, vel perſonæ ſingularis, cuiuſcunque præ-
ntiæ vel dignitatis exiſtat, docuerunt diuina lege deberi. Cuius tamen oppoſitum ſuperiùs eſt
ſum.

Poſt tempora verò Conſtantini primi Imperatoris, præcipuè imperiali ſede vacante, & hanc
eberi prioritatem, quandoque Lege diuina, quandoque verò conſtitutione Principum, ſuis e-
is affirmârunt. Inſuper Epiſcoporum aliqui confirmantes de omni iurisdictione coactiua
omnes mundi miniſtros Eccleſiarum, & ipſorum collegia, qua vtentes tanquam ſibi conue-
ex conceſsione principis, (quòd diu potens extitit Romanorum Princeps, ipſiusque regnum
a ſedes: principatu verè deducto in ſeditionem,) & præcipuè Imperiali ſede vacante, per tem-
n interualla functi ſunt hac poteſtate, tanquam ſibi diuina LEGE conceſſā, & etiam ſuis epi-
expreſſerunt, ſibi conuenire temporalium omnium diſpoſitionem ſeu diſtributionem pro vo-
ſque collegij cuiuſquam, aut perſonæ ſingularis, cuiuſcunque dignitatis vel authoritatis, re-
ione & conſenſu.

Quibus etiam ipſorum exceſsibus moderni non contenti, ſuis expreſſerunt epiſtolis ſiue decre-
s, authoritatem ſiue iurisdictionem coactiuam ſupremam ſuper omnes mundi principatus,
os, & ſingulares perſonas, ſibi Lege diuina deberi, ſic quidem, vt nullus principantium prædi-
m iurisdictionem coactiuam, quam vocant ipſi gladium temporalem, præter, ſiue contra ipſo-
dictamen ſeu conſenſum, licitè valeat exercere: præter autem vel contrarium facientes, Reges
opulos excommunicationis vel interdicti ſententiæ vocaliter pronunciando ſubiectos. Aſſerunt
, ſe ſolos in mundo CHRISTI vicarios, qui Rex ſit regum, & Dominus dominantium: hoc
er intendentes, ſibi deberi dictum titulum plenitudinis poteſtatis, propter quod etiam ad ſu-
toritatem pertinere dicunt omnia mundi regna & principatus: item, licitè poſſe conferre & au-
Regibus & alijs principantibus Imperia, atque regna omnia, titulo ſuprà dicto, plenitudinis
cet datæ poteſtatis à Chriſto.

Hæc & hiſce ſimilia plura ſunt in eo libro, quæ grauiter, piè ac verè contra primatum ac tyran-
n Papæ opponuntur. Nec tamen ſolùm hæc pars regni Antichriſti ibi accuſatur, ſed etiam mul-
abuſus & impietates eius taxantur, & refutantur. Vnde apparet, illum verè ſapientem Regem,
ue Proceres ac conſiliarios non adeò imperitos fuiſſe veritatis, vt plerique potentes tunc & po-
erunt: nec ita ſuperſtitione ſeruiliter fractos ac proſtratos, vt omnibus Papæ nutibus neceſſa-
bediendum, putarent. Quin potiùs ſtatuerent, pium eſſe ſanctumque, Pontifici Romano etiam
cis ſcriptis reclamare. Illyr. Imp. & Papa vt ſup.

Ex eiuſdem Somnio Viridarij, de utraq; poteſtate, ſeculari & Eccleſiaſticâ.

Vnquam illud debet ſibi vendicare Vicarius, quòd planè & plenè, ad ſe non pertinere, volu-
it & expreſsit eius Dominus, cuius vices gerit, ſicut habetur Matth. 10. cap. Non eſt

discipulus supra Magistrum, nec seruus supra Dominum: sufficit discipulo, vt sit sicut magiste
Saluator Magister voluit, & expresit, se non habere regnum, quod est mundanum, & temp
sicut apparet in Euangelio Io. 18. cap. Regnum meum non est de hoc mundo, &c. Ergò nec
quicquam vendicare sibi deberet ex Christi vicariâ, quòd habeat temporale regnum: nec pe
sequens, quòd habeat super omnes temporale dominium.

Ibidem. Petri gladius non significat iurisdictionem temporalem: nec Christus habuit, n
bere voluit dominium in temporalibus.

Apostolos se subtraxisse à iugo principum, quod nunc non faciunt Episcopi,

Christum voluisse, omnes homines obedire Magistratui: & vicarium Christi non debe
minari in temporalibus. Papam enim in temporalib. non habere plenitudinem potestatis: n
à Deo constitutum super gentes & regna. Item Papæ erranti à quouis resisti posse.

Ibidem. Glossa Danielis 2. cap. dicit: Quòd, sicut ab initio nîl fuerit fortius Romanorun
perio: sic in fine nîl debilius inuenietur.

Ibidem. Nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat vniuersis: pari formâ & in
Ecclesiastica, non quantum quisque mereatur, sed quantum dare sufficiat, sæpius æstimatur.
igitur auri sacra fames vsque ad penetralia veneranda proserpserit, quid tandem poterit tutu
aut securum?

Ibidem. Vos Prælati, & Clerici nostris temporibus adeò estis superbi, & elati, quòd in vo
rificabitur illud, quod alibi scriptum est: quòd radices superbarum gentium arescent. Deus
perdit memoriam superborum, & relinquit memoriam humilium.

1364. *Vrbanus 5. Papa 205.*

Anno 1368 factum est, vt Romam ad Vrbanum veniret Nestorianus quidam, Marcus no
quem initiatum Pontifex ad suos remisit. Sed & alius Nestorianus ad Clementem 6.
rogans, vt in hac sua religione Patriarcham ipsum crearet, atque inungeret: quod & factu
Papa ergo est supremum caput in terris. Hoc si credideris, nihil refert, vtrùm Nestorianus, a
sis. De quo vide Iacob. Nauarchum in epistola Asiatica.

Hic idem Vrbanus V. Papa duos donauit equestri ordine: ex quo constat, etiam Papam
tes creare. Imp. 110. Car. 4.

Miserat etiam hic aliquando Legatum & literas ad Mediolanenses, quarum indignation
ti illi Legatum cogunt literas illas deuorare: ad quod facinus vindicandum, Papa Imperato
illos concitat, qui tamen acceptâ pecuniâ, cum indignatione Pontificis bellum distulit. In Pa
Vrsp. Imp. Car. 4. Papa vt sup.

1364. *Concio coram Papa & Cardinalibus habita à*

NICOLAO OREM.

Iuxtà est salus mea, vt veniat: & iustitia mea, vt re-
ueletur. Esa 56.

Secundum sententiam B. Pauli Rom. 2. & in pluribus locis, ante Christi Natiuitatem, totus
dus erat diuisus in duo genera hominum, scilicet Iudæos & Gentiles. Illis quidem, expecta
apertionem Ianuæ Paradisi per Sanguinem Saluatoris venturi, per quem populus Gentium, q
bulabat in tenebris, erat vocandus ad lucē, & iustificandus ex fide, vt habetur Rom. 5. Hanc
salutem promiserat olim DEVS patribus in Prophetis, vt huiusmodi rei desideria in eorum
bus accenderet, & firmam spem & fidem augeret. Mich. 6. Vox Domini clamat, & salus er
minibus timentibus nomen suum. Esa. 46. Dabo in Sion salutem, & in Ierusalem gloriam n
Item multa rursum. Quia spes, quæ differtur, affligit animam: nimirùm spes frequentiùs i
de tarditate fastidium, & de propinquitate solatium. Esa. 14. Propè est, vt tempus eius v
Et Abacuc 2. Veniet, & non tardabit. Et multa similia. Expectabant enim sancti Patres in
bo, vt ipse educeret de conclusione vinctum, & de domo carceris sedentem in tenebris, Esa 4
appropinquauit tempus, in quo plenitudo Gentium intraret. Rom. 11. Et in qua voluit Do
notas facere diuitias sacramenti huiusmodi, quod erat absconditum à seculis & à generatio
Colos. 1.

Dominus igitur vno eodemque oraculo Patres nostros de Saluatoris aduentu certificat, d
pinquitate lætificat, & iustificationem Gentium pro fidei intelligentia instare, designat Domi
verbis assumtis, Iuxtà est salus, &c. Hoc autem impletum est, quando notum fecit Dominus s
re suum, & in conspectu Gentium reuelauit iusticiam suam. Quantum igitur ad prius, & a
positum: Prima pars assumti verbi, ad Dominicæ Natiuitatis Vicinitatem debet applicari
Dominus dicit, Iuxtà est salus. Secunda ad mysterium aduentus Christi, cuius est

rta Dominica, poteſt aptari : cùm dicitur, vt veniat : Propè enim eſt vt veniat. Quia, Ecgo ad vos, dicit. Tertia, de ſeueritate diuinæ vindictæ nobis tremenda poterit exponi. Quia t, & iuſtitia vt reueletur, ſcilicet primitiua, de qua Amos 5. Et reuelabitur quaſi aqua iudim, & iuſtitia quaſi torrens fortis.

Primò igitur ad contemplationem ſolennitatis ſacratiſsimæ vigiliæ, cum gaudio ſuſcimus verbum Dei patris, Iuxtà eſt ſalus mea : ſcilicet Chriſtus : cui dicit Eſaiæ 49. Dedi te ucem Gentium, vt ſis ſalus mea ad extremum terræ, de quo Eſaiæ 46. Salus mea non morar. Nam eius proximationem Euangelium hodiernum patefecit, vbi Matth. inquit : Cùm : deſponſata viro Maria mater eius Ioſeph, antequàm conuenirent, inuenta eſt in vtero has de Spiritu ſancto. Ex hac re apertè cognoſci poterit, quòd Saluator debeat in breui de claupudoris oriri, ſicut Propheta prædixit : Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Nam quemıodum groſsior vua maturat ad vinum, & flos expanſus feſtinat ad fructum : ita ſalus mun elevatione ventris virginis cœpit humano generi propiùs imminere. Tunc enim appa benignitas & humanitas Saluatoris, cùm mater eius inuenta eſt in vtero habens de Spiritu to, ſicut in ſequentibus teſtatur Angelus cùm dicit : Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu to eſt. Sed quomodo in ea natum eſt? Quia etſi non ſicut cæteri, de curſu nouem menſium paun formatus, ſed ab inſtanti conceptionis eius ſimul fuit & verus Deus, & verus homo perfe: & ſi non mole corporis, tamen decore virtutis, eſt quaſi iam natus : vt dicit Auguſtinus in epi ad Dardanum. Etiam poteſt dici iam natus, quia propè eſt ortus eius, dicente Domino, Eſaiæ Propè eſt iuſtus meus, egreſſus eſt Saluator meus : ſicut in prima parte verbi propoſiti dicebatur.

Secunda pars eiuſdem verbi, contemplationi myſterij aduentus Chriſti in carnem, poteſt ri, cùm dicit, vt veniat. Aggæi 2. Veniet deſideratus cunctis Gentibus. Quamuis & de ndo aduentu, de quo Eſaiæ 3. dicit, Dominus ad iudicium veniet, poſſet exponi : pro cuius ıoria, quarta Dominica fuit olim à ſanctis Patribus dedicata. Et de iſta die iudicij dicitur Sophoniæ primo : Iuxtà eſt dies Domini magnus, iuxtà eſt & velox nimis. Et quamuis non tamen in tribulationibus, præambulis eius, ſicut ait beatus Gregorius : Vltima tribulatio is tribulationibus præuenietur, licet nondum ſtatim ſit finis. Ideò tranſeundo ad tertium amus, ſi fortè de tribulationibus præuenientibus vltimum aduentum Chriſti, ſit propinqua a ventura, vt de ea exponatur vltima pars verbi propoſiti, quo dicit Dominus : Et iuſtitia vt reueletur, ſcilicet primitiua, vt adducatur iuſtitia, & impleatur prophetia Danielis 9. Et nem : Quòd hoc malum per noſtram conuerſionem ad Dominum cum humana prudentia t vitari, aut minui, aut ſaltem differri.

Circa hæc, quatuor ſunt dicenda : primò, quòd ſi futurum eſt de tribulatione, vt reuele Secundò de eius acceleratione, quia iuxtà eſt. Tertiò de falſa æſtimatione circa hæc, quia dicit, niat. Et quartò de conſultatione, quæ poteſt fieri, vt iuxtà ſit ſalus.

Quantum ad primum, ita notorium eſt, & exercitatum in ſacra Scriptura, quòd Ec patietur, quòd ſuperfluum videtur ad hoc allegare : vt quia ex hoc potuit huiuſmodi madus & cauſa perpendi, & terminus coniecturari. Pro qua promitto duas regulas. Vna eſt, per duo regna gentis Hebræorum, quæ fuerunt olim, videlicet per regnum Iſraël, cuius carat Samaria, ſignificatur in Prophetis Synagoga, & per ſecundum regnum Iudæ, de cuius natus eſt Chriſtus, à quo videlicet Iudæi ſumus, ſecundum Apoſtolum : & per Ieruſalem, quę ecundum regnum, Metropolitana deſignatur Eccleſia. Iſta regula non eſt mea, ſed ha in gloſſa authentica Hieronymi, & eſt Origenis, & vltima in Homelia ſuper vetus Teſtamen per Eccleſiam approbata : vbi probatur duplici ratione, & ſacri canonis authoritate. Alia a eſt, quòd per meretricium & fornicationem intelligitur Simonia, & abuſiua diſpenſatio promotio, quæ fit lucri cauſa, ſeu alio adulterino fauore. Nam tale quid, quoad officia nores ſeculi, per leges Gentium reprobatur, vt ſcitis : Merx namq; dicitur à mercede, pro qua itur illud, quod natura fecerat non venale.

Dare ergo aliquid pro pacto, quod erat debitum pro virtute, eſt quoddam genus coronis ſpiritualis, quod olim meretricium dicebatur : ſecundùm quod Eſaiæ 1. de Ieruſalem tur, Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis, plena iudicij? Et Oſe. 9. Ieruſalem fornis à Deo tuo, dilexiſti mercedes ſuper omnes areas tritici. Et in multis locis Scripturæ non fornicatio aliter recipi. Ergò ſi ſecundum doctrinam beati Petri Apoſtoli voluerimus ſer Prophetico benè facientes attendere, ac noſcere, quòd Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt Dei homines : ſuper hanc Eccleſiam indagemus, ſeu etiam diſcurramus per Scripturas, in regulis ſuprà dictis, quibus tanquam duabus clauibus reſerabitur nobis & aperietur intel earum ſuper ſtatu Eccleſiæ præterito, & futuro.

Ex cauſa videamus de vno. Dominus enim Ezechielis 16. huic Eccleſiæ loquens ſub ne Hieruſalem, ſic ait : In die, in qua nata es, vidi te conculcari in ſanguine tuo : vit loquitur de tempore martyris. Sequitur : Et multiplicata es, & grandis effecta, & daui ſanguinem tuum ex te (ſcilicet ex ceſſatione perſecutionis,) & dedi coronam deco capite tuo, & ornata es auro & argento, veſtita es byſſo, & decora facta es vehemen perfecta eras in decore meo, quem poſueram ſuper te. Et magis videtur hiſtoria, quàm hetia, de proſperatione Eccleſiæ. Sequitur : Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fora es in nomine meo, fornicatione ſuprà dictâ : quod de carnali nequaquam poteſt intelligi.

 Et poſt

Et post omnes abominationes tuas, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ: scilicet de f
primæuo, quando eras nuda, id est, pauper, & conculcata in sanguine tuo: & abominabilen
cisti decorem tuum. Ecce, quomodo lucidissimè prædicitur deterioratio Ecclesiæ? Et statin
quitur punitio: Et ecce, dicit Dominus, dabo te in manus odientium te, & destruent lu
nar tuum, & demolientur prostibulum tuum: scilicet locum, vbi exercebas iniusta: & de
dabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa gloriæ tuæ, & derelinquent nudam, plenam igno
niâ.

Ecce potestis videre, quid Ecclesiæ sit venturum, & subdit capitulum, dicens: Soro
Samaria, id est, Synagoga, dimidium peccatorum tuorum non peccauit, sed vicisti eam sce
bus tuis. Ergò & tu porta confusionem tuam. Et infrà 23. capite, postquàm diffusè descr
malitiam & deteriorationem Synagogæ, adiecit de Ecclesia dicens: Quod cùm vidisset soror
plùs illa insaniuit. Libidinem & fornicationem suam præbuit impudenter Ducibus & Magi
bus ad se venientibus, indutis veste varia.

Insaniuit, inquam, libidine, cupiditate diuitiarum, & concupiscentia deliciarum.
namque futurum, vt Prælati non vererentur Ecclesiæ primitiuæ venerandam pudicitiam prec
precibus, & primis actibus infamare. Cui sic prostitutæ consequenter Dominus dicit: Confr
sunt mammæ pubertatis tuæ. Et subiungit punitionem, dicens: Recessit anima mea ab ea,
recesserat à sorore eius: scilicet synagoga. Et repetit causam, dicens: Scelus tuum & fornicati
tuæ fecerunt hæc tibi.

Similia reperiuntur in Esaia, Ieremia, Ezechiele, & cæteris prophetis: ex quo, quia ec
sensu ac propè eisdem verbis locuti sunt, concluditur, quòd omnes vno ore pronunciauer
hanc Ecclesiam grauiter peccaturam, & suis excessibus multa mala passuram, ac bonis tempo
bus, nisi pœniteat, spoliandam. Vnde Oseæ secundo c. Auferat fornicationes suas à facie sua, n
tè expoliem eam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ, id est, in paupe
primitiua: quoniam nisi sic faciat, ipsa erit, de quo Nahum tertio dicitur: Propter multi
nem fornicationum meretricis speciosæ & gratæ, & habentis beneficia, quæ vendidit. Item &
pauca sequitur: Ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.
igitur, quòd super hanc Ecclesiam aliquando est reuelanda Dei iustitia primitiua. Et h
primo.

Ad secundum, quia dicitur in themate, iuxtà est: quamuis non sit nostrum nosse te
ra, forsitan tamen ex quibusdam signis, quæ dicam, poterunt suspicari aliqua de proposito.
recipio ex Apostolo ad Thessalonicenses 2. capite 2. vbi ait. Nisi venerit discessio: quod H
nymus in vltima quæstione, ad inquisitiones Ianuarii allegoricè exponit de Romani Imper
solatione, inter quam & persecutionem Ecclesiæ præsentia Antichristi nullum ponit medium.
autem qualis eiusdem Imperii præsens sit status, & præcipuè ad eius pristinam maiestatem
iudicate. Quædam glossa dicit: Quòd erit discessio aliquarum Ecclesiarum ab ipsa Ro
In illud, Signum erit, quando Ecclesia erit peior moribus, quàm fuerat synagoga, vt pa
Glossam Ordinariam allegatam Ieremiæ tertio, vbi dicitur, Iustificauit animam suam auer
Israël, id est, synagoga, in comparatione præuaricationis Iudæ, id est, Ecclesiæ. Vbi Origene
vobis dictum intelligite. Ezechielis decimo sexto Dominus dicit: Vicisti sororem tuam s
bus tuis.

Pharisæos, qui (vt ait Hieronymus) erant clerici Iudæorum, Saluator noster vocauit,
tis, de auaritia, quia permittebant vendi columbas in templo Dei: & de hoc, quòd solis labi
norabant Deum: & quod dicebant, non faciebant: & erant hypocritæ. Videatis igitur, s
est, sacramenta & beneficia vendere, quàm permittere vendi columbas in templo.

Hîc sunt aliqui, qui nec labiis DEVM honorant, qui non solùm non faciunt bona, s
dicunt, nec prædicant: canes muti, non valentes latrare: canes impudicissimi, nescientes sat
tem. Ipsi Pastores ignorauerunt intelligentiam, omnes in viam suam declinauerunt, vnu
que ad auaritiam suam à summo vsque ad nouissimum. Sic etiam sunt nonnulli, quorum
lentia & malitia ad modum ignis in tantum succensa est, quòd hypocrisis pallio nequit oper
facti sunt verecundi, quorum Ecclesiæ improperando dicitur: Frons meretricis facta est tibi,
isti erubescere.

Tertium signum sumitur ex proportione inæqualitatis nimiæ: quia alius quidem esurit
verò ebrius est. Sicut enim ad bonam harmoniam requiritur vocum inæqualitas moderata i
sica, quæ si nimis excedit, tollit melodiam: ita secundum Philosophum, propter immode
disparitatem ciuium corrumpitur politia: vnde taliter instituta, in qua sunt mediocres, e
turnior & securior. Nunc autem non puto posse in historiis reperiri, quòd vnquam fuerit
Gentium politia benè instituta, in qua esset tanta doctrina, quàm nunc sit in politia sacerd
vt ii quidem essent maiores, quàm Principes seculi, cæteri deiectiores vulgo. Communitas ta
catur Oligarchia.

In corpore enim (cui iuxta sententiam Apuleii, Plutarchus scribens ad Traicinum
mulauit Rempublicam) idem videamus, si nutrimentum fluat ad vnum membrum,
enormiter ingrossetur, & alia nimiùm macerentur, non potest diu viuere: sic in co

R

Anno

pub. Ecclesiasticæ, si superiores augmentatione substantiæ ita graues in statu sunt, quòd vix
untab inferioribus sustineri. Hoc est signum & causa propinquæ ruinæ. De hoc enim vltrà
ffert illud Esaiæ 1. Omne caput. &c.

Item, si verò vides, operibus languere capita: quibus dicitur Amos 6. Væ, qui opulen-
tis in Sion, & qui confiditis in monte Samariæ optimates. Item sequitur: A planta pedis
ue ad verticem non est in eo sanitas: in inferioribus, præ inopia non potentibus viuere: in
rioribus, præ excessu diuitiarum impediente à bono opere. Vltrà, Vulnus & liuor & plaga tu-
s: Ecce periculum, vt sequatur vulnus diuisionis & discordiæ, liuor rancoris & inuidiæ, pla-
imens rebellionis & contumeliæ.

Quartum signum est, fastus Prælatorum. Fuerunt enim quidam, qui fatuè disputaue-
de paupertate Christi, & inuexerunt in Prælatos, quia non sunt sancti: & depinguntur in
c. Sed hæc phantasia venit ex ignorantia moralis Philosophiæ & Theologiæ, defectu natu-
prudentiæ; quia in omni gente & lege vulgata de iure, quod est propriè naturale, sacer-
s habuerunt, & debent habere, vnde possint viuere honestiùs, quàm populares: & præla-
uàm subditi. Sed ex hoc non conceduntur equitaturæ, seu familiæ superflua pompa, quæ
potest absque superbia duci, & salua iustitia sustineri, & prælium non sine iniurijs indebi-
Vnde Iustinus de Carthaginensibus: Familia, inquit, tantorum Imperatorum grauis erat
æ ciuitati.

Talis fastus in Ecclesia Dei, potissimùm temporibus istis, non tantum mouet paucos
uerentiam, quantum multos ad indignationem: & plures inuitat ad prædicta, qui se repu-
t Deo sacrificare, si possent quosdam crassos presbyteros spoliare: istos præcipuè, quibus nec
litas generis, nec scientia suffragatur: sed sunt viri mendaces, seruiles, & fraudulenti, qui-
Dominus dicit Amos 4. Vaccæ pingues Samariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confrin-
pauperes, ecce dies veniet, &c.

Quintum signum est, tyrannis præsidentium, quæ cùm sit res violenta, durare diu non
t. Sap. 6. Oportebat sine excusatione venire interitum exercentibus tyrannidem. Pro-
s tyranni est, quærere non bonum subditorum, sed vtile proprium. Tales sunt pastores,
non pascunt gregem Domini, sed semetipsos: quibus dicitur Ezech. 24. Væ pastoribus,
pascebant semetipsos, &c. Item multa ibidem contra pastores: Væ, qui gaudent de male-
eorum, quos possunt peculiariter condemnare, nec quærunt, quantum soluere possint.
us Dominus dicit Mich. 3. Vos odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter
is pelles eorum desuper eos, & carnem eorum desuper ossibus eorum: & ita comederunt
es populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt. Idem dicit Ezech. 34. Cessare eos
m, vt non pascant vltrà gregem meum: liberabo eum de ore eorum, & non erit eis vltrà
am.

Sextum signum est, promotio indignorum, & vilipensio meliorum. Hæc secundum
otelem, est maxima causa dissolutionis politiæ. Et sæpè contingit in militia seculari, quòd
noratio illustrium, & exaltatio inferiorum, seditionem parit. Nam propter hoc in parte,
opter quædam præmissa, non solùm in codicibus legimus, sed oculis nostris vidimus, quæ-
regna penè destructa, vbi homines pauci facti sunt, & vexati sunt à tribulatione malorum,
lore: effusa est contentio super Principes, sicut Haymo in Christianarum rerum memo-
citat ex Origene. Hæc est semper humanæ duritiæ incredulitas, vt non solùm audien-
ed etiam videndo non credat, alios interijsse, nisi & seipsos videant interire.

Septimum signum est, tribulatio politiæ secularium, & commotio populorum, quæ
ultis partibus iam experta est: & quoniam ait Seneca, Mala indignantur sola venire, ti-
dum, ne postmodum Ecclesiastica politia non solùm incidenter, sed etiam intrinsecus pa-
r: & impleatur, quod dicitur Ieremiæ 3. Contritio super contritionem vocata est repentè,
ta sunt tabernacula mea, Ezech. 7. Adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos
n: & quiescere faciam superbiam potentum, & possidebunt seminaria eorum: con-
tio super conturbationem, auditus super auditum, & Lex peribit à sacerdote, & consilium
oribus.

Octauum signum est, recusatio correctionis, si forsitan de Principibus Ecclesiæ euenit,
scriptum est Ieremiæ 7. Noluerunt attendere, & cor suum posuerunt adamantem, ne au-
t verba, quæ misit Dominus in Spiritu suo, per manus Prophetarum suorum. Et Esaiæ
lij mendaces, filij nolentes audire legem, qui dicunt, nolite accipere verba, quæ vera sunt,
mini nobis placentia. Hoc autem implebitur, quando Prælati veridicos & scientificos
bunt inuisos, sicut de ipsis est scriptum Amos 5. Odio habuerunt in porta corripientem,
quentem perfectè abominati sunt. Et ideò Ecclesiæ Ierusalem dicit Dominus Ose. 4. Quia
pulisti scientiam, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: & oblitus es Legis Dei tui,
am filiorum tuorum in ignominiam commutabo: & erit sicut populus, sic sacerdos.

Multa quidem alia dicta sunt in Prophetis de deiectione sacerdotalis honoris. Et præ-
oc sunt alia signa, vt puta, recessus iustitiæ, & penuria sapientum, prælatio puerorum,
uitas opinionum. Sed attentis prædictis, iudicare poteritis, vtrùm præsentia tempora

ſecura, & vtrùm habeant locum hæc, quæ Dominus in themate dicit : Iuxtà eſt iuſtitia mea,
ueletur. Et hæc de ſecundo.

Quantum ad tertium : quatuor opiniones poſſunt hominibus circa hoc occurrere,
bus tamen ſacri Canonis contradicit authoritas.

Vna enim nimis confidentium, atque dicentium, quòd Prælati ſunt Eccleſia, quam
minus ſemper cuſtodiet, nec deſeret eam : ſicut promiſerat eis in perſonis Apoſtolorum, d
Matth. 28. Ego autem vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Sed hoc intelligen
eſt, quantum ad fidem, de qua Chriſtus dicit Luc. 21. Ego rogaui pro te, vt non deficiat
tua. Vnde Eccleſ. 9. Fides in ſeculum ſtabit. Et dum refrigeſcet charitas, fides manebit in p
inter mundi preſſuras, quas idem Saluator frequenter prædixit eſſe venturas. Et ne fortè
ſe putent à tribulatione ſecuros, quia ſunt de Eccleſia : huic opinioni obuiat Dominus, cùm
Ierem. 7. Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes, Templum Domini, Templum Do
eſt. Et paululum plùs : Vos confiditis in verbis mendacij, quæ non proderunt vobis.

Alia opinio eſt prorogantium. Benè enim concedunt, quòd Eccleſia turbabitur
non ita citò, quia iam multæ cauſæ prætactæ, & ſigna aliàs extiterunt. Nam dudum pe
ctos doctores, Gregorium & Bernhardum, fuerunt reprehenſi Prælati de receptione mu
de pompis, de promotione indignorum, & alijs vitijs, quæ quidem regnauerunt in Eccleſia
plùs, quàm nunc : & tamen Dei gratia vſque adhuc proſperè ſtetit. Non vides, ſi domu
quandiu fuit ruinoſa, quòd propter hoc ſit à caſu remotior, aut minùs periculoſa ? Etiam
totiens accidit in principatibus, quòd poſteri pereunt temporaliter pro peccatis prædeceſſo
Vnde Thren. 5. Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt, & nos iniquitatem eorum porta
Iuſtè huic cogitationi occurrit Dominus in exemplo Ezechiel. 12. dicens : Fili hominis
domus Iſraël dicentium : Viſio, quam hic vidit, in dies multos, & in tempora multa ipſ
phetauit. Propterea dices ad eos, dicit Dominus : Non prolongabitur vltrà verbum, ſed i
bus veſtris faciam illud. Et Eſaiæ 3. Subitò vidimus diebus quædam, quæ nuper erant
dibilia. Et ſimile aliâs euenit, ſicut ſcriptum eſt Thren. 4. Non crediderunt Reges ter
omnes habitatores orbis, quòd ingredietur hoſtis & inimicus per portas Hieruſalem, p
iniquitatem ſacerdotum eius, &c. Per Hieruſalem, vt dictum eſt, deſignatur Eccleſia.

Tertius error eſt valdè peruerſus, quorumlibet dicentium : Veniat, quod poterit,
formemus nos huic ſeculo, temporiſemus ſicut illi, qui dixerunt Sap. 2. Fruamur bonis
ſunt, & impleamus nos item. Tales namque ſunt valdè præiudiciales bonis in Eccleſia
& ſi Principes Eccleſiæ forent ita viles, vt haberent hanc cogitationem tam peſſimam
poſſent in Tartarum nimis profundè intrudi. Hæc quidem Eccleſia per Apoſtolos in C
fundata, tot martyrum ſanguine dedicata, tot Sanctorum virtutibus & meritis aucta,
magnificè Principum ſeculi deuotione dotata, & ita diu proſperata, ſi tandem in manib
lium poſita, in periclitationis diſpendium incidat, ob eorum culpam & negligentiam, ſ
rere ſatis poſſent, adeò maledici : imò etiam vel ipſi hîc incurrent temporale pericu
quod magis timent, dicente eis Domino Prouerbiorum 1. Omne conſilium meum &
pretationes meas neglexiſtis, & ego ſuper interitu veſtro ridebo, cùm irruerit ſuper vos
latio & anguſtia.

Quartus eſt alius error diffidentium, & non videtur, remedium in hoc poſſe
ſed quòd ſicut aliæ res & præterita regna habuerunt periodum ſuam, ſeu periodos ſuas,
illud Matth. Tempus habent, ipſo incurſu ſeculi irreuocabili, neceſſe eſt, quòd huiuſmo
cleſiæ dominatio capiat finem, exigentibus demeritis & obſtinationibus gubernantium
cut Ieremiæ 8. Nullus eſt qui agat pœnitentiam, omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuum,
equus impetu vadens ad prælium. Si poteſt Æthiops mutare pellem ſuam, & pardus
tates ſuas : & vos poteritis bonum facere, cùm vos malum didiciſtis. Exodi 17. de Iuda
ficante Eccleſiam : Pactum Iudæ ſcriptum ſtylo ferreo in vnguine adamantis, quaſi dic
quod eſt indelebile. Sicut & de pœna Ezech. 21. Ego cominus eduxi gladium meum d
gina irreuocabilem. Verùm hæc omnia non ſignificant impoſſibilitatem, ſed difficult
quia peruerſi difficilè corriguntur.

Vnde opinio de mutabilitate euentuum futurorum, non ſolùm aduerſatur Theol
Philoſophiæ, Aſtronomiæ : ſed quod plus eſt, veteri ſuperſtitioni doctrinæ, quæ fortun
minum tribuit fato. Vnde N. Marcellus de doctorum indagine, poſt allegationes fam
morum, Virgilij, Saluſtij, Lucilli, & Homeri, ex eorum dictis concludit, quòd in poteſta
ſtra ſit mutare fatum : poteſt, inquit, fatum morum mutabilitate conuerti, vt ex ijs c
vel tardiùs aut bonum fiat aut peſſimum. Hoc dixi propter eos, qui magis adhærent ta
quàm ſacræ Scripturæ. Namque & ipſæ de hoc canunt. Nam Ion. 3. dicitur : Quis ſcit,
uertatur, & ignoſcat Deus ? Item propterea, quòd dicitur Ierem. 26. Noli ſubtrahere ve
ſi fortè audiant, & conuertatur vnuſquiſque à via ſua mala, & pœnitat me mali, quod co
facere propter malitiam ſtudiorum ſuorum : ſicut Exod. 32. legitur, quòd Dominus pl
eſt, ne faceret malum, quod locutus fuerat contra populum ſuum. Reperitur & Niniue co
ſa remanſiſſe. Similiter & Conſtantinopolitanæ vrbis deſtructionem Dominus reuelauerat
& ſigna monſtrauit, vt recitat Auguſtinus in quodam ſermone : & hoc tertiò.

Vltimò restat salubre consilium, quod concluditur ex prædictis, videlicet quòd si iuxta
as & signa præmissa super Ecclesiam sit tribulatio præparata, nihilominùs animos cum pru-
tia modestemus, si corde & opere ad Deum recurramus, ipse modo inæstimabili nos iuuabit,
flagellatione cessabit : sicut ipse dicit Ieremiæ decimo octauo capite: Si pœnitentiam egerit
illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, ita egi pœnitentiam super malo, quod cogi-
facere: & loquitur more humano.

Nunc ostenditur, quod ad Dei misericordiam postulandam, pronior quidem tribulati-
de propè imminentis. Quia puto, quòd à multis annis non fuerunt tot & tanti maleuoli,
e rebelles, & animosi contra Ecclesiam Dei, sicut iis diebus: nec desunt, qui libenter machi-
ntur, nouitatis sectarii: & videtur, quòd Dominus conuertet cor eorum, ne oderint populum
& dolum facerent in seruos eius, scilicet in sacerdotes, quos reputat peiores presbyteris: quia
ic per Dei gratiam multi sunt boni, veruntamen non est auersus furor Domini, sed adhuc ma-
ius extenta. Et nisi conuersi fueritis ,gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit
n. Sed postea expectat Dominus, vt misereatur vestri, Esa. 30.
Et idcircò, sicut ad supplicandum nos incitat vis timoris, ita nos debet attrahere spes sa-
: præcipuè hac sacra die, quando incipiunt festa natalia, solennia festa, frequentia Deo dante
intermissione proderit oratio sancta, & continuata deuotio: quia valet deprecatio iusti assi-
Et si Reges terreni in die celebritatis suæ se solent liberaliores ostendere : quantò magis spe-
debemus, quòd Rex cœlestis clementissimus, in die ortus sui ritè petentibus veniam non ne-
t? Ideò sicut scriptum est Iosuæ septimo, Sanctificamini in crastinum : & dicite ei illud
gum 2. Inueniant pueri tui gratiam in oculis tuis : in die enim bona venimus ad te.

Quòd si illud petiueritis, quod ipse in natiuitate attulerit, scilicet pacem Ecclesiæ tempora-
quam Angelicus sonus cecinit, & per experientiam probauit, testibus Tito Liuio, Plinio, cæ-
que historicis gentilibus, qui sunt hoc admirati. Dixerunt enim, tantam pacem in terra non
diuino munere contingere potuisse. Sic enim Dominus promiserat Esa. 66. dicens: Decli-
super eam, quasi fluuium pacis. Et in Psalmo : Orietur in diebus eius iustitia, & abun-
ia pacis. Ergò patres in Domino conscripti, & vos alii, ecce nunc dies salutis, nunc est op-
unitas deprecandi Deum, vt quod ista vice contulit orbi, Ecclesiæ suæ diebus istis dignetur lar-

t quemadmodum Niniue subuersa est non in membris, sed in moribus: ita & hoc, quod dicit
inus in themate, iuxtà est iustitia vt reueletur, verificetur in nobis, non de iustitia primitiua, sed
ostra sanctificatione per gratiam, vt in ortu crastino nostri Saluatoris oriatur iustitia nostra si-
& super nos fiat benedictio, quam promisit Deus, dicens : Iuxtà est salus mea vt veniat, de
Esaiæ 51. Salus mea in sempiternum erit. Hanc salutem nobis concedat Pater, Filius, & Spi-
sanctus, Amen.
Hunc sermonem fecit Magister Nicolaus Orem coram Papa Vrbano & Cardinalibus, in
ia natiuitatis Dominicæ, quæ fuit quarta Dominica aduentus, anno Domini 1363. ipsius
secundo. Imp. Carolo 4. PP. Vrbano 5.

Idem. Edita autem est ab hoc Nicolao & sequens Epistola Luciferi, in qua gratias agit
ntes Ecclesiastico ordini, quòd relictâ doctrinâ Christi, & Apostolorum, quâ nullæ omninò
æ ad infernum transmittebantur, nunc omnibus flagitiis, idolomaniis, & traditionibus
i, infernum totum animabus repleant, & illi primi sint, qui descendunt. Elocat præterea illis
suas nouem, & alia disponit.

Bullam verò istam Luciferi, cuius mentionem quoque facit Vincentius libro 25. capite 89.
qui nostro tempore edidit, sub initio ad marginem annotauit, se, quia Lucifer eodem modo,
Papa suas orditur bullas, nescire, num diabolus papizet; an verò Papa diabolizet?
Bulla autem sic habet, vt sequitur.

Epiſtola de non Apoſtolicis quorundam moribus: qui in Apoſtolorum ſe locum ſucceſsiſſe gloriantur.

LVcifer, Prin
tenebrarum
ſtia profundi Ache
tis regens imperia
Herebi, rex infern
ctorque gehennæ:
uerſis ſociis regn
ſtri, filiis ſuperbiæ
cipuè modernæ E
ſiæ principibus (d
noſter aduerſariu
ſus Chriſtus per
phetam prędixit:
ui Eccleſiá malig
tium:) Salutem,
vobis optamus,
ſtris obedire man
ac prout incepiſt
gibus parere Sathanæ, & noſtri iuris præcepta iugiter obſeruare.

Dudum quidem Chriſti Vicarii, ſequentes eius veſtigia, ſignis & virtutibus coruſc
& docentes ſub quadam paupere vita, per ſuas prædicationes & opera, quaſi totum mu
à noſtræ tyrannidis iugo ad ſuam conuerterunt doctrinam & vitam, in noſtri Tartarei regni
ſionem maximam & contemtum, nec non in noſtræ iurisdictionis non modicum præiudi
& grauamen: non verentes noſtram lædere potentiam, & terrificam noſtri ſtatus offender
ieſtatem. Illo namque tempore nulla recipiebamus à Mundo tributa, nec concurſu ſolito
uatim veniebant ad noſtri barathri limina flebile vulgus, ſed via procliuis & lata, quæ du
mortem, ſine vllo ſtrepitu manebat, nullis miſerorum greſsibus conculcata. Et tota noſtra v
curia, vlulabat infernus gemens anxius & ſpoliatus.

Quod noſtri Plutonis impatiens feritas ampliùs ferre noluit: neque dira Ducis
mentia potuit diutius tolerare. Sed præcauentes & in poſterum obuiantes periculis, de re
prouidimus opportuno, & loco iſtorum aduerſantium Prophetarum & duodecim Apoſtol
cæterorumque ſequentium eos moribus & doctrina, per noſtram aſtutiam atque potentiam
dere fecimus vos, qui Modernis temporibus Eccleſiæ præſidetis. Sicut ille de vobis dixit Oſ
Regnauerunt & non ex me.

Semel namque ſibi promiſimus omnia Regna mundi, Matthæi quarto capite, ſi c
nos adoraret. Ipſe verò noluit, dicens, quòd regnum ſuum non erat de hoc mundo. Et
quando turbæ voluerunt eum in Regem eligere temporalem. In vobis autem, qui de ſtatu
cecidiſtis, & nobis miniſtratis in terris, impleta eſt promiſsio, & iam per nos & à nobis te
quæ vobis contulimus, & humana imperia poſsidetis. Ille enim de vobis dixit, vt ſcitis:
Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Sed ſuper omnes filios ſuperbiæ
nos regnare. Subiiciebantur itaque principibus huius ſeculi in temporalibus noſtri aduerſari
dicti, & hoc docebant, dicentes: Subiecti eſtote omni creaturæ propter Deum, ſiue regi, &c. &
Obedite præpoſitis veſtris. Sic enim magiſter eorũ propoſuerat & præceperat, dicens: Reges ge
dominantur eorum, & qui poteſtatem habent, benefici vocantur. Vos autem non ſic. Et
prædiximus, deſpicabilem vitam & inopem gerebant, in continuis laboribus & ærumnis:
vobis diximus: Vos autem non ſic.

Venenum diu eſt effuſum: iam eſtis inflati, iam & ipſis primis patribus, eſtis non
diſpares, ſed penitus contrarii in moribus & vita, ſuper omnes elati, & omnia poſsidentes
nec reddentes quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, nec quæ ſunt Dei, Deo.

Primò, ſecundum noſtra decreta vtriuſque gladii iuſticiam exercentes vel jurisd
nem, vos mundanis immiſcetis, & nobiſcum militantes, ſecularibus negociis implica
paupertatis miſeria gradatim aſcenditis ad culmen honorum, & ad ſumma faſtigia dignit
per aſtutias, practicas, & fallaces fabricas, per hypocriſin, adulationem, mendacia, per
fraudes, ſimonias, & cæteras nequitias ampliores, quàm excogitare poſſent noſtræ furiæ
nales.

Cùm autem illuc perueniſtis, non ſufficit: ſed eſtis famelici plùs quàm antè: pa
opprimitis, omnia rapitis, totum peruertitis, inflati ſuperbia, luxurioſè viuentes. In d
& fruitionibus corporalibus ducitis in bonis dies veſtros, vocatis vobis nomina in terris, vos

ctos & ſanctiſsimos appellando. Bona etiam, quæ aut violenter rapitis, aut per abuſiones oſè ſurripitis, & fallaciter extorquetis, aut falſo titulo poſsidetis, quæ pro ſuſtentatione pau-um Chriſti (quos odimus) fuerunt antiquitus erogata, in vſus vobis placitos expenditis. le meretrices & lenonum turbas nutritis, cum quibus equitantes pompaticè velut magni ncipes inceditis, aliter, quàm illi pauperes Chriſti ſacerdotes Eccleſiæ primitiuæ. Vobis ædi-tis palatia, omni amœnitate & pulchritudine plena ſpectabilia. Comeditis cibaria & bibitis a, omni curioſitate, delicatione & leccacitate exquiſita. Theſauros coadunatis infinitos: non ille, qui dicebat: Argentum & aurum non eſt mecum. Vos aurea ſecula reparaſtis.

O ſocietas gratiſsima dæmonibus nobis olim per prophetam promiſſa, & ab illis priſcis poribus antiquitus reprobata: dum te Chriſtus vocauit ſynagogam Sathanæ. Et te ſigna-er meretricem magnam, quæ fornicata eſt cum Regibus terræ, facta de matre nouerca, de ſpon-hriſti adultera, de caſta meretrix. Confractæ ſunt mammæ pubertatis tuæ: charitatem tuam nam reliquiſti & nobis adhæſiſti.

O dilecta noſtra Babylon: ò ciues noſtri, qui huc de Hieruſalem transmigraſtis, vos itò diligimus, vobis applaudimus: quia leges Simonis Petri negligitis, & legibus Simo-Magi amici noſtri penitus adhæretis. Ipſas tenetis ad vnguem, & publicè exercetis, in tem-Dei vendentes & ementes ſpiritualia contra Chriſti præcepta. Diſtribuitis beneficia & ho-s aut prece aut precio, aut pro turpi ſeruitio ſeu fauore: & eccleſiaſticas dignitates, repro-do dignos, & indignos promouentes, vtpote ganeones, lenones, & ignaros veſtros nepo-aut filios proprios, ad Chriſti hæreditatem euocatis, vt ſanctuarium Dei hæreditariè poſ-atis: & vni puero multas confertis præbendas, quarum minimam probo pauperi dene-s. Perſonam accipitis, & innumeram curam habetis pecuniarum & non animarum. Do-n Chriſti feciſtis ſpeluncam latronum: omnes abuſus, omnes extorſiones in ſtylo ve-millesies plùs practicantur, quàm apud ſeculares tyrannos. Leges ſtatuiſtis, & eas non tis: & totum veſtra diſpenſatione ad libitum diſsipatis. Iuſtificatis impium pro mu-bus, & iuſticiam iuſti aufertis ab eo. Et omnia genera ſcelerum & ſcelera generum, pro-olumus, perpetratis, & multum veſtri gratia in noſtro ſeruitio inſudatis, potiſsimè quantum eſtructionem fidei Chriſtianæ.

Iam enim laici de fide hæſitant: & ſi quæ ſibi prædicatis quandoque (licet rarò) ta-non credunt, quando vident manifeſtè, quòd quilibet veſtrûm contrarium operatur, & ſtenditis aliud eſſe, quàm dicitis. Vnde ipſi vos ſequentes, qui ſibi eſtis in exemplum, iam urimùm benè vtuntur regulis noſtris, irruentes in pelagus vitiorum. Et ad firmatas ſedes ba-ri aſsiduè confluit ipſorum maxima multitudo.

Tot enim ex omni hominum genere nobis quotidie tranſmittitis, quot capere non poſſe-: niſi noſtrum chaos inſatiabile mille faucibus additis innumerabiles animas deglutiret. Et iam per vos noſtri Imperii Principatus extitit reformatus, & damnum nobis importabile ſtitutum.

Vnde vos habemus viriliter commendatos: atque vobis grates magnas referimus, vos ominùs exhortantes, vt perſeueretis, ſicut facitis, vlteriùs procedendo: quia per vos inten-us, totum mundum ſub noſtram ditionem iterum reuocare.

Iam enim multitudine, quam nobis quotidie deſtinatis, in his obſcuris receſsibus mi-iter occupati, vobis interim committimus vices noſtras, & volumus vos noſtros eſſe Vicarios niniſtros: quia etiam de miſsione propinqua Antichriſti cogitamus, cui viam optimè aratis.

In veſtrum tamen conſilium & auxilium de ſtygiis eminentibus & ſatrapis inferni ali-deſtinamus vel deputamus: quorum ſuggeſtionibus acquieſcere, & doloſis inuentionibus re veſtra aſtutia conſueuit & nouit prudentia. Inſuper vobis, qui ſummum tenetis apicem, ulimus ad cautelam, vt inter Principes ſeculi pacem fictitiè procuretis, ſed Eccleſiæ cauſa diſ-iam nutriatis: & ſic aſtutè Romanum imperium deſtruetis.

Ita nec permittatis aliquod regnum nimiùm ampliari, ne fortè nimis fortificati & pa-habentes, velint deprimere veſtrum ſtatum, & à vobis auferre theſauros, quos apud vos poſito pro Antichriſto fecimus reſeruari: commendatas habentes noſtras chariſsimas filias, rbiam, auariciam, fraudem, luxuriam, & alias: præcipuè dominam Simoniam, quæ fecit ac propriis lactauit vberibus & nutriuit.

Ipſamque non vocetis Simoniam ſeu peccatum: quia omnia veſtra ſunt. Nihil po-vendere: quia de proprio ſoluuntur. Nec vos eſtis ſuperbi: quia talem requirit

magnificentiam ſtatus veſter. Nec auari: quia pro ſancto Petro eſt, quicquid congregatis de theſauris Eccleſiæ ſeu patrimoniis crucifixi promoueatis veſtros: ſicut Chriſtus ad Apoſtola vocauit cognatos & notos: & ſicut ipſi vocabantur ad ſtatum pauperem & humilem, ſic & veſtros vocate ad ſtatum diuitiarum & ſuperbiæ. Ipſique reliquerunt omnia, vos autem non: pro defendendo Eccleſiam veſtra bona tenetis: & ſic de aliis.

Sed vt meliùs noſtis, perpetrate vitia ſub virtutum ſpecie palliata. Allegetis pro vob gloſſetis diſtortè, & adducatis ad veſtrum propoſitum indirectè. Et ſi quis prædicet contra aut doceat, ipſum excommunicantes violenter opprimite, & à vobis tanquam hæreticus demnetur. Eaque ideo faciatis, vt valeatis locum habere, quem vobis paramus ſub noſtro taculo in ſecretiſsimo fundamento, quod vobis ſingulariter reſeruamus. In quod quiſquam dum nouit accedere, exceptis maioribus ſatrapis regni noſtri.

Vos enim nec ſperatis futurum præmium, nec formidatis æternum ſupplicium. que nec vitam, quam non creditis, habebitis, ſed nobiſcum mortem obtinebitis, quam, du uitis, non timetis. Valeatis illa felicitate, qua vos deſideramus & intendimus finaliter pr are.

Datum apud centrum terræ in noſtro palatio tenebroſo: præſentibus catervis dæmo propter hoc ſpecialiter vocatorum ad noſtrum conſiſtorium doloroſum. Sub noſtri te lis ſigneti characterein robur præmiſſorum. Anno à Palatii noſtri factione, ac conſortum no rum ſubſtractione, milleſimo trecenteſimo quinquageſimo primo.

Beelzebub veſter ſpecialis amicus.
Farfarellus.
Catabriga Secretarius.

1365. *Ordo Ieſuatorum.*

HI etiam dicuntur Inieſuati, & Senis initiu buerunt Ioanne Columbano, & Franciſco cæntio Senenſibus, autoribus, anno 1365, vt Fr vult: ſed iuxta Sabellicum anno 1366. Polyd. Vol Crantzium, anno 1368. ſecundum alios verò 1389.

Victum ab initio labore manuum quærebar ſuati dicebantur, quòd nomen Ieſu frequens eſſet rum ore. Veſtitus ab Vrbano quinto illis certus de datus fuit: alba ſc: tunica, tegumentum capi bum, cum laciniâ quadratâ à ceruice ad humeros ctâ. Cinctura ſcortea zona, nudi pedes, cum li ſoleis. Polyd. Poſtea tamen canuſinum pallium ſu iniectum tunicæ fuit. Francus.

Cùm poſtremi dicti eſſent Apoſtolici viri, tificis permiſſu, tandem planè conciſiſſe, & loc rum Ieſuitas hodiernos reſuſcitatos, ferunt. Imp. Car. 4. PP. 205. Vrbano 5.

1366. *Militzius Bohemus & Iacobus Miſnenſis.*

IAcobus Miſnenſis ſcripſit inter cætera etiam de aduentu Antichriſti. In eo ſcripto facit me nem cuiuſdam docti viri, nomine Militzii, quem famoſum ac venerabilem prædicatore pellat. Fuit ille concionator Pragenſis. Floruit longè ante Huſsium. Citat & ex ſcript quædam ſatis prolixè. In illis dictis narrat admodum piè bonus Militzius, quónam modo uitus impulſus à Spiritu ſancto, vt ex ſacris literis quæreret de aduentu Antichriſti: comperte eum iam ſuo tempore veniſſe. Idemque ſe, ait, Romæ, coactum à Spiritu, publicè concionatu poſtea coram inquiſitore affirmaſſe: Magnum ſcilcet illum Antichriſtum, de quo Scripturæ phetizant, veniſſe.

Affirmat quoque idem Militzius, Eccleſiam negligentia paſtorum deſolatam eſſe, abu temporalibus diuitiis, ſpoliatam ſpiritualibus, & ſic impleri Euangelium: Abundauit iniq videlicet ex mammona iniquitatis. Dicit, eſſe in Eccleſia Chriſti idola deſtruentia Ieruſ

& d

...solantia templum, sed hypocrisi ea tegi. Dicit etiam, multos esse, qui negent Christum, quia ...nt, nec audent agnitum Christum, eiusque veritatem coram hominibus confiteri, quique sci... Veritatem & iustitiam Dei detineant.

Inuenitur quoq; Bulla quædam Gregorii X I. ad archiepiscopum Pragensem, in qua eum iubet ...mmunicare & persequi Militzium, eiusque auditores. Narrat autem ea Bulla, fuisse eum prius ...onicum Pragensem, sed postea renunciasse canonicatui, cœpisseque concionari. Narrat etiam, ...anno 1366. docuisse, Antichristum iam adesse, ac propterea à Ioanne Archiepiscopo Pragense ...incarceratum. Atque hunc ponit primum eius errorem. Indicat etiam, eum habuisse suum cœ... quem docuerit, ac fuisse inter alios etiā scorta quædam, quæ tamen conuersa à suis peccatis de...ant, pieque viuebant, quæque ille solitus sit præferre omnibus sacris virginibus.

Docuit quoque publicè, quòd (vt Bullæ verbis vtar) in Papa, Cardinalibus, Episcopis, ...atis, sacerdotibus, & aliis religiosis, exceptis adhærentibus sibi, nulla veritas esset, nec viam ...atis docerent, sed ipse solus cum suis doceret veram viam salutis. Postillam eius adhuc inue...posse putamus. Tribuuntur ei alioquin & alii quidam incommodi articuli, quos tamen ex...amus calumniosè ab aduersariis deprauatos esse. Habuit, vt ex eadem Bulla apparet, plures ...octrinæ adhærentes, superioris & inferioris conditionis homines. Cat. Imp. 110. Carolo 4. ...05. Vrbano 5.

Ordo Saluatoris seu Scopetinorum. 1366.

HIc Ordo ad exemplum Augustinensium institutus fuit prope Senas, in Scopeto per quendam Franciscum Bononiensem, anno D. 1366. Vrbano 5. Pont. Max. Pòst Stephanus & Iacobus eum Senis restaurârunt, anno 1408. Vestitus eorum est pallium album cum cuculla alba super linea alba toga. Panuinius & Francus. Imp. & PP. V. S.

Planctus Bernhardi VVesterrodis Corbeiensis. 1367.

COllationis gratiâ
Pertractaturus aliqua
De statu clericali:
Narrabo de insaniâ,
Quæ regnat in Ecclesiâ,
Processu criminali.
Vbiq; nunc religio
Recedit à vestigio
Sanctorum præcessorum:
Mundanis est mundanior,
Et vanis multò vanior
Vbilibet locorum.
Non est in eâ sanitas,
Sed vanitatum vanitas,
Et omnia neglecta.
Permixta secularibus,
Et fœminis & maribus,
Omninò fit despecta.
A maximis ad minimum,
Vix habet vnum filium
Religio tam sacrum:
Qui purè propter Dominum,
Religionis habitum
Portare videatur.
Sed permulti nunc, proh dolor,
Conuersi quidem non ad cor,
Sed magis ad pulmonem:
Vt viuant commodiùs,
Et bibant gloriosiùs,
Intrant religionem.
Non sic vos impii, non sic,
Sed tanquam puluis estis hîc,
Qui rapitur de terrâ:
Si viuitis neutraliter,
Torquebimini pœnaliter,
Sub inferorum serrâ,
Indigni Deo Domino,
Despecti quoque seculo,
Peribitis in Guerrâ:
Vos omnes esse, timeo,
De presbyterorum numero
Damnabili reuerâ.
Omnes ad clericalia
Recurrunt, vt per talia,
Quæ sua sunt, acquirant:
Messiam non inueniūnt,
Nec inuenire cupiunt,
Spontaneè delirant.
De Christi patrimonio,
Sub pompis & præconio
Viuentes, intumescunt:
Intenti voluptatibus,
Et mundi vanitatibus,
De cappis erubescunt.

Non solùm noto monachos,
Sed etiam canonicos,
Et fictas moniales:
Quæ propter Iesum minimè
Videntur esse filiæ,
Et filii spiritales:
Sed magis, vt diuitijs
Fruantur, & deliciis,
Et cæteris cupitis:
Quæ replicare nequeo,
Nec volo, neque debeo,
De istis hypocritis.
A quibus multa patitur,
Confunditur, & quatitur
Nauicula marina:
In quâ dormit iam Dominus
Quem suscitat discipulus,
Et postulat diuina.
Væ mundo nunc à scandalis,
Et clericis & laicis
In mundo constitutis:
Impellitur nauicula,
Iam tanta sunt pericula,
Quòd vix est spes salutis.
Vix tamen surgit aliquis,
Et rogat Dominum pro iis
Periculis instanter:
Ne nauis sanctæ fidei
Mergatur ab hypocrisi,
Quæ regnat abundanter
In cunctis terræ finibus,
In ventis & turbinibus
Innumeris, tam dirè:
Quòd nisi Deus faciat
De speciali gratiâ,
Timendum est, perire
In die propinquissimo
Zizania cum tritico,
Et è conuerso quidem:
Nam Satan est in foribus,
Et in mille coloribus
Ad destruendum fidem,
Quam Christus suo sanguine
Construxit in examine
Cruentæ passionis:
Dum perfidos damnauerat,
Et credulos saluauerat
In propriis personis.
Quid ampliùs edisseram,
Si vera loqui debeam,
De vitâ clericorum?
Prælati sedent hodie
In opulentâ requie,
De sorte miserorum
Viuendo superuacuè:
Qui charitatem maximè
Deberent exercere,
Præ cæteris fidelibus,
In omnibus hominibus:
Virtutes exhibere
Cum bonis exemplaribus
Tam fœminis, quàm maribus:
Viam salutis dare:
Non alta quidem sapere:
Non fremere: non rapere:
Non aliquem truffare.
Hæc essent meritoria,
Seruorum Dei gloria,
Fidelium tutela:
Per quæ manerent principes,
Et Christiani simplices
In fidei sequelâ.
Sed vbi possunt hæc discerni?
Cùm nec priores, nec moderni
Pro Deo famulentur:
Imò pro temporalibus
Omnes ceu spiritalibus
Insistere videntur.
Maiores cum minoribus,
Indocti cum doctoribus,
Et cæteri de clero,
Non habent rectam speciem,
Nec curant cœli precium,
De Christo Deo vero,
Sub cuius vmbrâ latitant,
Et sua bona dissipant
In pompâ seculari:
Sunt Pilati, non Prælati,
Plùs quàm tyranni, deprauati:
In virtutibus ignari.
Per quos & grex fidelium
Tractatur in interitum,
Messiâ permittente:
Corrupti simul pereunt,
Abominabilesq; facti sunt,
Diabolo suadente.
Non est qui bonum faciat,
Non est qui Deum diligat,
Inutiles effecti.
Ad munera respiciunt,
Iustitiam non sitiunt,
Deliciis illecti.
Non viuunt Christianiter,
Nec iustè, nec humaniter,
In seculo præsenti:
Vt magna fortalitia,
Et plura beneficia
Possideant, intenti.
Eorum verè spiritus
Inanis est, & irritus
Ad Dei famulatum:
Ab istis omnis grauitas
Egreditur, & ruit prauitas
In seculo passatum.
Emergit insolentia,
Recedit conscientia

Cóm

Communiter à clero:
Quæ, qualis, quanta furia
Committitur in Curiâ?
De Curtisanis quæro.
Nam illi sciunt practicam
De Simone truffaticam,
Scripturas & Calendas:
Quas ille mille artifex,
Diabolus, eorum rex
Inuenit exercendas:
Vt pauperes abiiciant,
Et diuites alliciant,
In modis & in formis.
Quid aliud per atria,
Quàm patens idolatria,
Et clericus enormis?
Non psallitur Dauidicè,
Sed prorsus hypocriticè,
De beneficiatis:
Qui qualiter, & quomodo
Seruire solent Domino,
Iam dicebatur satis.
Nunc de eorum vestibus,
Et moribus, & gestibus
Ad modicum tractabo:
In quibus fatualiter,
Et merè laicaliter,
Incedunt, increpabo.
Canonici, cum cæteris
Collegiorum sociis,
Mundaniter imbuti,
In variis & serico
Vestiti vadunt, Iericho
Mollissimis induti.
Ne quid eorum corpora
Sustineant, vel aspera
Tenerrimos offendant:
De preciosis pellibus,
Subtilibus, & mollibus
Camisias emendant.
Vt placeant hominibus,
Nituntur suis crinibus
Incedere politis:
Coronas in capitibus
Ferunt de pilis mitibus,
Et rebus exquisitis.
Sic imitantur Dominum,
Qui pro salute hominum
Est spinis coronatus.
Sic seruiunt altissimo,
Qui non pepercit filio,
Dum stetit immolatus
In cruce nudis genibus,
Et manibus & pedibus,
Et dextrâ perforatus.
Sic deridetur Dominus,
A seruo nihilominus
In viâ prosperatus.

Præbendas habet quatuor,
Et est Ecclesiæ pastor,
Vel potiùs mercator:
Si fortè chorum visitat,
Non propter Iesum ibi stat,
Præsentiæ spectator.
Mox habitâ præsentiâ,
Cum magnâ vehementiâ
Recurrit ad mundana:
Sequentibus consociis,
In seculi negociis
Multiplicat prophana.
Cum longis, amplis manicis,
Et actibus tyrannicis,
Incedit equitando:
Persequitur deificos,
Subsannat scientificos,
In malis gloriando.
Eligitur Præpositus,
Decanus, vel Scholasticus,
Vt alios defendat:
Qui semetipsum destruit,
Et omnia quæ repperit,
Diabolo commendat.
Vocatur tamen arduus,
Vir probus, atq; strennuus
In terrâ VVestphalorum:
Quæ plena est maleficis,
Raptoribus, veneficis,
Fascina miserorum.
In quâ laudatur impius,
Peccator imperterritus,
In laicis & clero:
Qui clausâ conscientiâ,
Non pertimescit aliqua
Nefaria sub cœlo.
Nil plus de hac materiâ
Tractabo nimis seriâ,
De aliis intentus:
Plangam de secularibus,
Et arguam mordaciùs
Studentium conuentus.
Iam fit magister artium,
Qui nescit quotas partium
De vero fundamento:
Habere nomen appetit,
Rem verò non curat, nec scit,
Examine contemto.
Iam fiunt Baccalaurei,
Pro munere denarii,
Quàmplures idiotæ:
In artibus, & aliis
Egregiis scientiis
Sunt bestiæ promotæ.
Quid dicam de presbyteris,
Quos præsul sine literis
Ad ordines deducit?
In quibus nec scientia,

Nec vitæ condecentia
Ad minimum relucet.
Apparet de militibus,
Qui bellant pro diuitibus,
Pauperibus neglectis:
Hos nituntur deuastare,
Quos deberent defensare
Sermonibus & factis.
Vt mihi dicunt somnia,
Peruersè fiunt omnia,
Quæ cernimus in mundo.
Iam dies est nouissima,
Vt credo, propinquissima
Dolore cum profundo.
Peccatis exigentibus
Citissimè peribimus,
Prophetâ conquerente:
Heu qui nunc dilatabimur,
Subitò tunc damnabimur.
Maleficâ cum gente.

De Corruptione omnium statuum, & imminente mund[i] interitu, Satyra ex vetustissimo codice in Heluetiis descripta, quæ ad hunc Bernhardi Planctum rectè accommodatur.

AD occasum cuncta ruunt:
Sed & ipsa studia,
Quibus olim Roma potens
Superabat sidera.
Quando cœli templa virgo
Petiuit Cyllenia,
Totus mundus in errorum
Voluitur caligine.
Nullus curat obedire
Verbis sapientiæ:
Non senectus, non iuuentus,
Non ætas infantiæ:
Non clerus, non sacerdotes,
Non eorum præsules:
Non conuentus populorum,
Non eorum principes.
Cuncta, proh dolor, ad suum
Properant interitum.
Monachorum norma fugit,
Perit vita Angelica:
Crescit rancor, crescit ira,
Crescit & inuidia.
Quod in ipsis Christi fuit,
Mammona surripuit.
Totus iam mundus senescens
Malos ædit homines,
Et in bonis imbecilles,
Et ætate fragiles.
Et à priscâ rerum formâ
Discolorant omnia.
Premit reges præpotentes
Imbotens ignauia:
Effrenos malè corrumpit
Dulcis insolentia.
Monachi cum toto clero
Tabescunt desidiâ:
Perit indisciplinata
Rustica simplicitas.
Verbi Dei aliena,
Et pastoris indiga
Ouis Christi, per deserta
Vagatur erratica.
Cuncti namq; præpediti
Curis secularibus,
Plebem Dei castigare,
Miseri negligimus.
Sic paulatim nauis Christi
Sine nautâ mergitur.
Sic præceptis contraimus:
Sic Christum negligimus.
Qui lex esse debuimus,
Sic legem confundimus.
Sic contemto redemtore,
Ad hostem conuertimur.
Sic omnes præuaricati,
Nil docere possumus.
At si quosdam verbis tantùm
Docere, præsumimus,
Hoc erit, cùm facta desint,
Dedocere potiùs.
Nam verbis facta pensantes,
Quam magistros viderint
Sequi viam, mox tenebunt
Dociles discipuli,
Ruituri cum magistris
Ad infernum sceleris.
Hinc est, quòd multi vagantur
Laico sub habitu,
Arma ferunt, bella quærunt,
Contra fas superbiunt.
Quod deberent Saluatori,
Referunt ad Zabulum.
Aliena quisq; sibi
Violenter appetit.
Et totum peruertit rapax
Seculum cupiditas,
Mores turbat, scindit fratres,
Sacras leges temerat.
Versipellis, fraudulentus,
Adulator, callidus,
Primas partes sortiuntur
De bonis alterius.
Vbicunq; libet malis,
Ius reclamant proprium.

Et quis potest, quantâ laude
Dignus sit, conijcere,
Falsum illum, qui peierans
Fratrem nouit fallere?
Hic namque primus vocatur,
Qui primus in scelere.
Nullus nostrâ tempestate
Iustus iudex cernitur,
Est Astrea vetus verbum:
Veritas est somnium.
Præualent mendosa verba,
Veritas est fabula.
Ad mensuram nummi fiunt
Omnia iudicia.
Frustra stat ante tribunal
Pauperum simplicitas.
Frustra clamat vox pupilli,
Frustra plangunt viduæ.
Si quid enim sine nummis
Ad tribunal obsecras,
Nihil iuvat, nihil prodest:
Verba fiunt mortua.
Tibi verò, si quid dabis,
Frons arridet iudicis.
Sedet iudex in occulto,
Capiendo simplicem:
Mulcet illũ blandimentis,
Minis terret varijs:
Donec sibi abtrahendo
Quadrantem det vltimum.
Nummus erat imperator,
Nummum colunt principes:
Nummus regit, nummus regnat,
Nummus & iustificat.
Quod in Deo non disponunt,
Per nummum hoc faciunt.
Si non habet pauper nummum,
Facti reus dicitur.
Iudex damnat innocentem,
Dans nocenti veniam:
Plena cui crumena pendet,
Hic iustus clamabitur.
Sic est nummus Imperator,
Sic deridet miseros.
Annuit, ne dicam verum,
Summis potentatibus.
Domat reges, & venale
Efficit iudicium.
Nulla virtus est perfecta,
Hac ætate pessimâ.
Nullus bonus, cui non insit
Quædam deprauatio.
Pauci sunt, qui viuant castè,
Nisi per hypocrisin.
Ternis est libido fœda
Coniuncta pedissequis:
Per quas totum replet mundum
Vaga petulantia.

Quarum trium vix est vllus
Non fœdatus maculâ,
Scilicet adulterorum:
Post hanc immundicia:
Et leprosa Sodomorum
Tertiant contagia.
Hæc pro certo lædunt Christum,
Cùm deturpent seculum.
Omne genus in procliue
Vitiorum trahitur.
Nullus metus, nullus pudor
Abutenti vitio.
Insuper dignus est laude
Magister in scelere.
Nec ad Deum, nec ad sanctos
Vlla reuerentia.
Ridet excommunicatus
Præsulis imperia.
Nullus macer ex iniunctâ
Sibi pœnitentiâ.
Sæua furit, atq; totum
Perturbat Tisiphone.
Passim clamor, passim cædes,
Bella strident vndiq;.
Pax non redit fugitiua,
Neque cessant prælia.
Omni die crescit malum,
Abundat iniquitas.
Ideo per totum mundum
Refrigescit charitas.
Antichristum iam inuitat
Hominum malitia.
Nullum lædat, inhumana
Tetigisse vitia.
Neque triste ferat ille
Occultus hypocrita,
Quando mihi nullo pacto
Mea parcit Satyra.
Esse namque cùm non velim,
Dici volo Clericus.
Incedo quasi modestus,
Coronato vertice,
Vt sic clarus esse possim.
Sub Cleri velamine.
Probo mala, tento bona,
Quia peruersè cogito.
Cute lotus, mente fœdus,
Ad altare supplico,
Hoc non esse Christiani,
Certus, non considero.
Hoc infelix non obseruo,
Quod dicente Domino
Legitur: si munus offers
In templi sacrario,
Relinque, donec offerri
Corde possit nitido.
Fornicem relinquens fœdum,
Impudens altarium

Accedo: sic rursum fœdus
Relinquo sacrarium,
Recurrens ad vsitatum
Denuò volutabrum.
O miser, Gehennæ flammas
Aliquando cogita.
Et cum peccatrice cadens
Ad Christi vestigia,
Resurge cum fide magnâ
De misericordiâ.
Restant multa præter ista,
Quæ non queo tangere.
In peccatis totum mundum
Cernimus defluere,
Ac vbiq; desæuire
Rabiem discordiæ.
Breue tempus habet mundus,
Instat Dies Domini.
Non vult Deus, sanctos suos
Falsâ pace decipi:
Vt possint probatiores
Inter plagas fieri.
Sed tu Deus, omnem sensum
Cuius pax exsuperat,
Inter sæua tuis seruis
Iam succurre scandala:
Vt adhuc in bonâ tibi
Possint vitâ viuere.
Ne fiat longinqua nobis
Tua miseratio:
Qui dixisti tuis seruis,
Cùm hæc esse cœperint,
Exultate: quia vestra
Propinquat redemtio:
Cuius nos redemtionis
Facias participes,
Et in cœlis inter diuos
Exultare proceres,
Vbi regnat Iesus Christus
Sine fine permanens. Amen.

Theolesphorus de Cusentia.

INcipit liber de magnis tribulationibus in proximo futuris, compilatus à docto, & deuoto
sbytero, & Eremitâ, Theolesporo de Cusentiâ prouinciæ Calabriæ; collectus verò ex vati
nouorum Prophetarum, scilicet beati Cyrilli, Abbatis Ioachim, Dandali, & Merlini, ac ve
Sibyllarum. Deinde abbreuiatus per venerabilem fratrem Rusticianum: vnà cum tractatu
stri Ioannis Parisini ordinis Prædicatorum, de Antichristo, & fine mundi: & fratris Vbertini
sali de septem statibus Ecclesiæ.

Postea creabitur angelicus Papa. Interim post breue tempus, rege Aquilonis mortuo,
sanctus Papa, priuatis Principibus, seu Electoribus Imperatoris Germaniæ, coronabit in Impe
rem Regem Franciæ coronâ spineâ, ob memoriam & reuerentiam passionis Iesu Christi Domi
stri. Et dictus angelicus Papa cum dicto Franciæ rege Ecclesiam reformabit: & omnes Prælati
cabunt omnia bona temporalia, & expulsis omnibus alijs religionibus seu ordinibus (vt inqu
vnam nouam religionem instituent, quæ omnes præteritas sanctitate præibit: in qua se co
bunt omnes summi Pontifices, de qua etiam ad instar 12. Apostolorum, assumentur 12. vi
giosi & sancti, qui prædicabunt Euangelium per totum orbem, & omnes conuertent ad Ch
præter Iudæos.

Idem. Dicit sanctus Methodius, quòd in nouissimis diebus, post sextum millenarium
rum seculi, exient de eremo filij Ismaëlis. Et erit aduentus eorum castigatio sine misericord
tradet Deus in manibus eorum omnia regna Christianorum, & gentium, propter peccata & s
quæ operati sunt contra Dei præcepta. Et quoniam Christiani obliti sunt præcepta Domini
ta facientes illicita maculando semetipsos, quod turpe est dicere: propterea tradet illos Deus
tis barbaris seu Saracenis, & in manibus eorum: & erit iugum eorum graue super omnes gen
omnia ornamenta ecclesiæ eorum erunt, ex quibus induent se & mulieres eorum, & iumenta
ad sepulchra sanctorum ligabunt, tanquam ad præsepia: & mulieres habentes in vtero partus
liter interficientur gladio. Nec non & sacerdotes in locis sanctorum interficientur: & in E
sanctorum concumbent cum mulieribus, & sacra maculabunt, & Ecclesias incendio crema
& corpora eorum in plateis proijcient, eò quòd non sint qui sepeliant: & erunt regiones
& vocabitur via eorum angustia, & incipient dicere: Beati sunt illi, qui de hac luce nos pr
runt.

Nota. Habet autor hoc loco imaginem.

Idem. Hic orant fideles & iusti, dolentes, seque affligentes, videndo tam horrendas & pe
iniquitates, ac turpia scelera, perpetrata à malignis Christianis, tam laicis quàm ecclesiasticis
ctoribus quàm subditis: vt citò veniat Deus cum flagello ad puniendum eos, & bonos ac
ab eis afflictos & suppressos ad liberandum: & vt mali adeò flagellati, conuertantur: aut tal
tirpatis & resecatis ipsis, iusti pacificè Deo seruire valeant, suamque Ecclesiam à suois rapaci
ceratam, ac ferè totaliter adulteratam, velit, atque dignetur reformare, & bonos pastores ae
in ea locare.

Mali verò omni Dei timore postposito, terga vertunt ad altare, bibentes, ludentes, atque ntes.

Nota. Habet autor & hic imaginem.

Ibidem. Hic diabolus solutus de carcere, seducit & tentat Christianos in omni statu, & gradu, xu, tam Ecclesiasticos quàm laicos, videlicet Papam, Cardinales, Episcopos, Presbyteros, iosos, & religiosas: vt seminet & immittat innumeras discordias, seditiones, bella, & schisma- Propter quæ iratus Deus contra Christianos mittat flagellum, & puniat malos diabolo serui- . Quæ nunc in his nostris infelicissimis temporibus omnia videmus accidisse, & multò ma- & sceleratiora, quàm dici posset: ita vt nulli ampliùs sani capitis, dubium sit, omninò flagel- maximum nobis imminere.

Idem. Causa autem finalis est Reformatio & Compositio Cleri in Spiritualibus, punito & gato clero: & solùm necessaria victui relinquendo. Nam cùm diuitiæ & dominia temporalia ùm impediant spiritualiter viuere, ipse Deus disposuit ipsa bona & dominia temporalia au- : vt ipse clerus discat viuere & attendere spiritualibus tantùm, secundum formã datam ipsi cle- Petro, & alij s fundatoribus ipsius cleri, & Ecclesiarum.

Ibidem. In diebus illis Ecclesia Dei in bonis superfluis circumcisa, ac bonis temporalibus spo- : Spiritualibus autem maximè prædicata erit. Sed antequàm hæc fiant, necesse est vt clerici ssati, & in superbia eorum viuentes, tonsuram suam abscondant, & se Clericos ne-

bidem. Ioachim super Hieremia ad Henricum super verbo: Ab aquilone, prudenter sic dicit: ratores siquidem reipublicæ olim, pro Christo paupere, suæ dignitatis gloriam exuentes, in- nt Ecclesiam quasi nouum hominem in Siluestro: nunc autem necesse est, vt abundante ma- udus ab eo Petrus vel succinctus effugiat, & mutet se summus Pontifex, in angustia temporis tus bonis temporalibus: & filius captiuitatis in mare gentium sitibundarum. Vt vnde o- & diuitiarum egressa sunt flumina: illuc per angustos meatus angustiæ & deiectionis Ecclesiæ entur: & sic extorquebuntur scoriæ Ecclesiæ meretricis: & restituentur in ea iusti iudices & iarij pacis: sicut antiquitus in Apostolis formabantur. Vnde iam non discant homines car- r viuere, sed potiùs spiritualibus inhærere.

tem in libro intitulato De flore de summis Pontificibus: postquàm Ecclesia Romana destru- idericum Imperatorem, qui quotidie molestabat Ecclesiam Romanam, & ipsa Romana Ec- habuit quietem & libertatem: vitijs & semper insolentijs adhæsit. Vnde ipse Ioachim ex- ns contra libertatem & quietem prædictas, ait: Veh libertati huic: quia propter libertatem ninium temporale in nimia quiete, fides Christi pluribus acutis gladijs ferietur. Et delectatio lorum, & auara cupido prædictorum species improbas concipiet. Quorum vitia, & malo- rincipia accendet vetula elegans & formosa, vis omnium malorum inceptrix.

Idem. Sed non est opus omnia explicare: existimo autem ex hac scriptura, quòd inualescen- ticorum reges & Principes, regionum prouentus ecclesiasticos coarctabunt, ne ipsa Ecclesia crassitie seu vbertate superbiens, sui memorari iã desinat. Quid prodest cruces diuitijs subli- : & sublimi fastus non tabescat. Nónne melius existeret, fortè senem coniugare puellam, ne ricaretur: & nutrire pupillum, ne latrocinetur: concingere nudum: famelicum saturare: nitidiùs fulget ara, & pauper nigreat fame amara? non murum, neque aram, sed pauperem ti sanguis redemit.

Ijdem sunt mercantes Spiritualia, qui regnabunt tunc temporis in Ecclesia Romana.

dem. Plurima quidem rapit & rapiet Romana Ecclesia alicui non sui iuris, quibusdam assen- ibus, quadamque hypocrisi secularium principum: quæ tandem euomet cum dolore, vt lex- mminatur.

Idem. Diadema enim corona Imperialis est, cuius multos lapides preciosos excussit Romana ia: vel in floribus multi coloris designatur, vt ferrum sibi conficeret delicatum, id est, multa mperialia vsurpauit, vt se in delicijs roboraret, & suum gladium exerceret potenter: verun- n cum reti. Quid sit rete cum grano, ac paralyticus iuxta portam, non video: nisi fortè in- amus reges & principes insimul conuenire aliquando, & à Romana Ecclesia, quæ rete calcu- id est, Romæ. Vnde & quare tanta surrexerit excessiua, memorabunt illam parabolam retis Ioannis quoque ac Iacobi: grani quoque sulcati per sata ob famem: simulque paralytici iu- ortam, cui beatus Petrus respondit: Argentum & aurum non est mihi.

dem. Ostensis igitur causis efficientibus & finalibus instantis schismatis, id est, vitijs & pecca- ri, prouenientibus maximè ex abundantia diuitiarum, & exercitio dominij temporalis: Deus suit, vt suprà apparet, auferre à Romana Ecclesia, & toto clero: vt ipsi dimissis bonis tempo- is delectentur in spiritualibus solùm: & ipse Clerus dimissis sordibus viuat lætus in Domino. t, videre de religiosis mendicantibus, bona temporalia possidere non debentibus. Attamen uàm ad eorum statum deueniatur, sciendum est, quòd suprà dicta reformatio, & omnia suprà tangunt Clerum quemcunque, qualemcunque, & cuiusuis nationis & patriæ, tam Germani- quàm Gallicum.

dem. Ex hoc committitur loco, quòd priùs ancillanda est Romana ecclesia: & ferè tota Italia a populis, & Principibus Alemannis. Consequenter premenda est Francia à Germanis: vt iator Francus corruat. Et fiat baculus arundineus Rom. Ecclesiæ, & Clero Gallico: cui baculo

ſi quis innititur, baculus frangitur & innitentis manus perforatur. Item afflictio tangit: or
ordines Eccleſiæ affligentur. Nam primi ſunt vaſtandi: ſecundi diſſeminandi: tertij præcipit
Veh primis, ſeminauerunt triticum fidei coniugalis, & ſpinas meſſuerunt fornicantes: Veh ſe
dis, currebant ad temporalia, & ego non mittebam eos, niſi ad ſpiritualia: Veh tertijs, ſcopuli
rentium inclinati ſunt: quia de vitio contemplantur. Veh ſublimibus, inclinantur ad terren
ſideria vanitatis; Veh oneri, aut ruinæ fratrum, & millium hoſpitalis ſancti Ioannis Hieruſa
prout Ioachim in libro de oneribus ſcribit ad Henricum Imperatorem: ibi omnis vallis viſi
quòd non ſolùm, &c. Veh monaſterijs, aut Ciſtercienſibus: Veh monaſterijs Claræuallis, r
motus firmitate, & pontiniachi deſtruendis.

Idem. De peccatis religioſorum mendicantium & eorum vitijs, propter quæ petam: ipſ
gioſi, & eorum ordines iuſto Dei iudicio deſtrui & auferri debent ab Eccleſia Romana, & de vr
ſali eccleſia. Item de ſancta & noua religione fienda & ordinanda virtute Spiritus ſancti: qua
cedet omnes antiquas religiones ſanctitate, bonitate, & virtute.

Vertatur nunc ſtylus ad ſtatum religioſorum mendicantium, qui temporalia bona poſ
non debent fronte verecunda: dico dolens de ipſorum proxima clade & inextricabili ruina, q
Spiritus ſanctus dicto Cyrillo, non ſemel, ſed pluries dixit eorum ruinam: ac vnum ſingulare
tulum Spiritus ſanctus compoſuit de principio, medio, ac fine dictorum religioſorum, vbi t
Spiritus ſanctus de ipſis in capitulo 6. Cyrilli.

Idem. Romana Eccleſia & Prælati perdent magnam partem dominij temporalis, & alior
norum tempore inſtantis ſchiſmatis: ac etiam punientur in perſonis: multa damna & iniuri
cipientes. Itē Ioachim in libro de flore, Merlinus & Dandalus in libro ſuperiùs nominato, ex
dicunt: Quòd tempore Angelici paſtoris, & duorum ſucceſſorum ipſi Romani Pontifices ſpor
nunciabunt omni dominio temporali, ſpiritualibus adhærentes. Et per concilium generale
nabitur, quòd Prælati, & Clerus habeant ſolum victum & veſtitum honeſtum, & naturæ nece
reiectis omnibus pompis & delicijs, & Prælatorum, & Cleri bonis diſtributis, vt dentur p
ribus.

Per quos Romana Eccleſia, & alius Clerus debeat mo-leſtari realiter, & perſonaliter.

AD ſecundum autem, videlicet, per quos Romana Eccleſia & Clerus debeant moleſtari &
culcari perſonaliter & realiter, dico, quòd Ioachim ſuper Hieremiam ad Henricum Im
torem clarè & notanter dicit: quòd Romana Eccleſia & Clerus totus tripliciter percutie
tribus temporibus, antequàm flagellum ceſſet. Quæ verba Hieremiæ ſunt hæc: Secundum
rum ararum tuarum, Dij tui Iuda. Et ſic dicit, Romana Eccleſia, & Prælati percutiendi ſunt
paſtoralis potentiæ: atterendi gladio Pſeudoprophetæ: veſſandi leone gentis incredulæ: ad
minandum vitæ carnalis libidines. Nam ipſa tria nocentia ſunt: Virga diſciplinæ: Gladi
ctrinæ: & Leo potentiæ. Diſciplinæ modus corripit inquietos: doctrinæ ſenſus corrigit imp
potentiæ actus, opprimit diſſolutos. Quis autem imperator ſit, qui percutere debeat Rom
Eccleſiam, reſpondetur, quòd erit Alemannus, qui vltimus Alemannorum Imperator erit.
ſuprà, quàm credi poteſt, omnia deuaſtabit, ſecundum concordiam omnium prophetarum
veteris quàm noui Teſtamenti: de quo inferiùs dicetur. Quis ſit Pſeudopropheta ſuprà dict
ſpondetur, quòd erit Pſeudopontifex, ſeu antipapa, qui erit natione Alemannus, eligendus r
dicti Imperatoris. Vnde Ioachim ſupra Apocalypſim, ſuper verbo Tenebræ, clarè dicit: quò
ma perſecutio pſeudoprophetæ erit grauior & inhumanior omni alia præterita perſecutione,
& populis Chriſtianis, per pſeudoprophetam præambulum Antichriſti, ſibíque contempora
inferenda. Cui Alemannus regulus illius perfidiæ, potentiora venena diffundet: quod ex illo
calypſis loco committitur: vbi beſtia de terra conſurgens, prioris beſtiæ vniuerſam faciet viſ
Hæc Ioachim. Quæ autem ſit hæc gens incredula, quæ debeat percutere clerum & populum
ſtianum, reſpondetur per Spiritum ſanctum in libro Cyrilli in capitulo, Grandis aquila, quò
Turci, Græci & Saraceni, qui coniungentur dicto Imperatori Alemanno: vt Eccleſiam & pop
Chriſtianum humilient, & deſtruant. Etiam erunt alij Saraceni & Tartari ſecundum Sibyllam
leſpontinam: vbi ponitur de ſexto millenario. Et Ioachim: his temporibus fortiter debent a
te clerum & populum Chriſtianum: id eſt, in fine ſextæ ætatis, in qua ſumus ſecundum omn
phetas.

Viſo, per quos affligi debet Eccleſia: reſtat videre in quibus, reſpondetur, quòd perſona
realiter, vt dictum eſt, affligetur & perſequetur. Et etiam in bonis, cùm ea pauperibus, & ege
beant diſtribuere: & mouent arma, vbi deberent orationibus inſiſtere. Et primò perdet do
nem factam Romanæ Eccleſiæ per Conſtantinum Imperatorem, quam dotem in cap. 6. Cyr
cat primarium virus: quia verè virus Conſtantinus in Eccleſiam Dei effudit.

Idem. Hîc coronatur antipapa Germanus à diabolis: & habet comitiuam maiorem omnibus alijs adulteris, ac etiam vero Papa, cuius titulus est: Propter se & te disperdam satorem magnum de Babylone, tenentem falcem in tempore mesis. Hæc Abbas Ioachim.

Nota. Habet autor imaginem præsentem.

Idem. De ista cruenta bestia dicit Sibylla Erythræa, & de Imperatore, cuius fauore dictus Antichristus mixtus assumetur in Ecclesia, & nutrietur, vt tandem creetur in Papam: Post hæc veniet altera aquila: quæ ignem fouebit in gremio sponsæ. Et erunt ei tres adulteri, vnusquè legitimus, qui alios deuorabit. Erit vnus, cui erunt tria nomina blasphemię. Cantus eius abominatio, ascendens in conspectu altissimi: & finis interitus.

Idem. Per hos enim tres schismaticos exsurget in Ecclesia tam maxima tribulatio, quæ talis non fuit antea, Deo permittente: propter naudita scelera Christianorum, & præcipuè Clericorum, propter quos orta erit hæc tempestas.

Item Merlinus in reuelatione facta à Deo, de summis Pontificibus, loquens de schismate & ipso pseudopontifice, sic loquitur: Inique, non poteris super terram extendere fimbrias tuas. Iactabis retia & laqueos: & plures apprehendes, velabis oculos, teges corda, confundes scientiam, satiaberis auro. Sed intelle-
tuam non implebis, quia XII. idus duplicatos vel triplicatos non transies: eritque finis cru-
us. In cuius aspersione cruoris prædicabitur Euangelium æternum: & vt puto in sui effusione
is taurus mugiet: & eius mugitu stellæ resurgent: & claritatem reddent.

bidem. Vt igitur finis detur tam horrendo monstro, id est, pseudopontifici cum suis sequaci-
à fidelibus habita de hostibus victoria, Ecclesia reformetur. In potenti conflictu antipapa
mbet cum complicibus suis, in agro Perusino, secundum abbatem Ioachim super Cyrillum
. vbi sic dicit: Non bene video, nisi per pirum intelligamus Perusium, quod verè frondosum,
populosum turritumque existit: sitque Tyberi irrigatum, cùm secus illud existat.

Ibidem. Quid tu monstrum virginem tentabas, cuius piè phylacterijs pascebaris. Tu quidem
bis: sed surdebis ad clamorem alterius: vt ignores vbi stella roris tepentis, olim tu perfluen-
è irrigâris: Hæc Cyrillus. Vbi reprehenditur de ingratitudine, cùm ab ipsa virgine, id est,
sia sponsa Christi, sine ruga, tot & tanta bona receperit, videlicet diuitias, honores, & dignita-
postea ingrassatus & impinguatus recalcitrârit, tentans totis suis malignis astutijs, & conati
m destruere. Idcircò cùm superuenerit ei repentinus interitus, clamabit postulans auxilium
uinum siue humanum, & non inueniet: sed turpissimè interfectus mittetur cum complicibus
um ignis ardentis, perpetuò cruciandus, defraudatus omninò à spe vana sua diu viuendi.
vt dicit Merlinus in reuelationibus de summis pontificibus, sic alloquitur istum: Tuum in-
um non implebis: quia duodecim idus duplicatos vel triplicatos non transies, eritque tuus fi-
nc. Quæ tamen verba mihi non sunt clara: tamen considerata intentione Spiritus sancti,
chim in 6. & 7. cap. Cyrilli, qui volunt omninò, quòd cognoscatur in hoc schismate, quis erit
Papa, & quis Pseudopapa.

Ibidem. Nummularij) nummulariorum nomine Cardinales siue Prælatos intellige, Spiritua-
mporalibus ambientes, prauitatem Symoniacam committentes.
Ibidem. Ioachim in libro de vltimis tribulationibus, per illud Apoc. Vidi bestiam, & reges
&c. dicit: quòd his temporibus tribulatis, reges & Principes seduci debent à Pseudopontifici-
t sint contra verum Papam & Ecclesiam. Item secundum multos Theologos asserentes, se Spi-
Dei loqui, dicunt: quòd anno natiuitatis Domini 1515. Alemanni, Franci, Hispani, & Italici,
in bellis.
Ibidem. Quies & abundantia diuitiarum Ecclesiam reduxerunt in peccata & diuersa vitia:
er quæ Ecclesia Dei patietur instans schisma, & multa discrimina, & maiora patietur.

Nota. Habet hîc autor imaginem adiacentem.

Ibidem. Hî... mones seducu... ges decem pro... quiores Hierus... mediantibus e... prædicatoribu... us Antichristi: ... tum Regum fa... & diabolo co... ante ac sugger... Deo quoq; pe... tente, exigen... peccatis hom... malignorum, ... gnoscantur al... ctis Dei, accipi... tichristus m... chiam ferè ... orbis.

Ibidem. Tempore Antichristi, Imperium Romanum in decem regna & reges diuisum er... pro maiori parte seducti, aut propter metum Antichristi, se Antichristo submittent seu subi... Quibus mediantibus, vt dictum est, monarchiam totius orbis obtinebit. Item dicitur Dan. 7. ... stia habebat cornua decem: considerabam cornua, & ecce cornu aliud paruulum ortum de ... eorum, id est, Antichristus apparebit, quando Romanum imperium diuisum fuerit in decem ...

Ibidem. Si quis habet aurem audiat. Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vade... in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Hîc est patientia sanctorum. Itaque vt dicit Sa... Matth. 24. Erit tunc tribulatio maxima, qualis non fuit ab initio.

Et de stellis cadent, id est, doctores aliqui & Prælati & religiosi, & d... quis, qui videbuntur esse stellæ magnæ, vt alijs lumen tribuerent, tunc manifestabunt... falsi & maligni Christiani: quia Antichristo adhærebunt propter gloriam & delectationem ... danam: ac etiam aliquos, imò multos metu, & alios sub specie sanctitatis & hypocrisis, & dol... stutia sua & suorum Pseudoprædicatorum tepidos & debiles, & simplices Christianos ad se c... tet. Et si non fuissent abbreuiati dies illius, ferè totus mundus in eum crederet: sed Deus propt... ctos, ne in errorem inducantur, breuiabit illos, vt ibidem dicitur.

Ibidem. Hic Antichristus, postquàm totum ferè mundum suæ ditioni subiecerit, excepti... cis, (quia vt Merlinus dicit, Antichristus non poterit subiugare Venetias, nec Parisios, nec ciui... regalem Angliæ) eleuabitur cor eius, nec reputabit Deum patrum suorum: scilicet magnifica... ipsum, nominans se verum Messiam Iudæis promissum in Lege. Et residens in throno imperi... tanta gloria, in quanta nullus vnquam fuit, ex quo mundus factus est, Imaginem suam po... templo, & in altari, vt ab omnibus adoretur: & qui eum noluerit adorare, & characterem su... per se portare, interficiet. Et sic ferè ab omnibus adorabitur.

Ibidem. Hîc notandum, vt communiter dicitur, quòd postquàm Antichristus viderit, ... nuisse ferè vniuersum orbem, & quòd sine comparatione excellerit in gloria & potestate omne... ac Principes mundi, qui ante ipsum fuerunt, & Deus ab omnib. reputabitur: finget se mori, & ... tertia die resurgere: & ministerio dæmonũ ascendet in aëra supra montem Oliueti, vt fecit Ch... Quod videns benedictus Dei filius Iesus Christus, & nolens vltrò tantam iniquitatem ac supe... tolerare, & præcipuè propter electos, qui iugiter ad eum clamabunt: mittet angelum Mich... qui eum statim interficiet, vniuersis videntibus, & præcipuè in ipsum credentibus, ac eum fe... tibus, vt Iudæi & falsi Christiani.

Habet autor hîc imaginem.

Ibidem. Hîc Archangelus Michaël ex Christi præcepto, magno impetu irruit in Antich... ipsum interficiendo, & priùs opprobriando, ac insultando dicens: Zachariæ 2. O pastor & i... derelinquens gregem, quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Dilexisti omnia ... præcipitationis lingua dolosa: posuisti os tuum in cœlum, & dixisti: quis me videbit? Pro... Deus nunc destruet te, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra ... tium, Ezech. 28. eò quòd eleuatum est cor tuum quasi cor Dei. Ecce sapientior es tu Daniele: ... secretum non est absconditum à te. In sapientia & prudentia tua fecisti tibi fortitudinem, & ... sisti aurum & argentum in thesauris tuis: & eleuatum est cor tuum quasi cor Dei, ecce ego en... gladium meum super te, interficiam te, & detraham te in terram, & morieris in interitu incirc... sorum. Nunquid dicens loquêris: Deus ego sum: coram interficientibus te, cùm sis homo & ... Deus? Esa. 14. Infernus subte conturbatus est in occursum aduentus tui. Detracta est ad infer... perbia tua: concidit cadauer tuum: subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erunt v... Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient & diligent. Nunquid iste est vir qui co... babat terram? qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, & vrbes eius destruxit.

ibi...

idē. Regetur Ecclesia Dei tempore dicti Antichristi, secundū Ioachim, & alios Theologos & Pro-
as, vt infrà dicetur. Et primò Sibylla Erythræa sic ait: sponsa silebit: gallus raucescet: fietq; agni
umelia. Sed cœlum, ignis, elementa videbuntur in abominationis testimonium. Sponsa est Ec-
: gallus est Papa: agnus est Deus. Tunc enim impij testamentum simulabunt fraudulenter: &
contaminabunt Ecclesiam. Deficiet ergò sacrificium & oblatio: destruetur ordo ecclesiasti-
ta vt non sit aliquis in multitudine populi, qui liberè audeat inuocare Deum.

Ibidem. Sed eo tempore quo Carmelus, id est, Romana Ecclesia deseretur à defensoribus suis,
luto & destructo populo Christiano, tam in Ecclesijs, quàm in monasterijs & substantijs, quàm
nis à voce prædicatorum equitis, id est, Antichristi, & fortium ad discurrendum terram, & mit-
um sagittam correctionis ad templum, id est, peccatrices animas sauciandas: fugiet omnis ter-
em subiungit super verbo: Tu autem vastata quid facies? Si certæ vrbes & plebes de tuo circuitu
buntur, & quid Romana sedes facies? Nunquam effugies: non relinquetur lapis super lapidem,
non destruatur.

Ibidem. Hic angelus denunciat & hortatur fideles, vt se præparent & vigilent in orationibus &
s operibus, quia de proximo venturus est Dominus ad iudicium, ne fortè, cùm venerit, inueniat
ormientes ac negligentes in bonis operibus, & fortè, quod peius est, malè operantes: de quib.
ixit Matth. 24. cùm venerit filius hominis, putas, inueniet fidem super terram: quasi dicat, mo-
n: quia refrigescet charitas multorum, & subdit: sed erit sicut fuit in diebus Noë, edebant, bi-
nt, vxores ducebant, & dabantur ad nuptias, vsque in diem, qua intrauit Noë in arcam, & vē-
luuium & perdidit omnes. Ita erit in diebus filij hominis: nam cùm dixerint pax pax, super-
t eis repentina calamitas. Estote ergo parati.

Apposuit autor & hic imaginem.

Ibidem. Attendite vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius
& superueniat in vos repentina illa dies: tanquam laqueus enim superueniet in omnes. Vigila-
q; omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante
n hominis.

Ibidem. Roma valde concutietur: Turci Venetias polluent, & Romanum Imperium atque Ec-
m Carnalem delebunt.

Item Mauri siue Tartari Aquilonares percutient Vngariam & Alemanniam, & ipsam Romam.

Angelus effundens phialam plenam iræ Dei super sedem best æ, id est Antipapæ, & suo-rum sequacium, qui sunt sedes eius, super quibus sedet: sicut enim anima iusti est sedes Dei, ita impij sedes diaboli.

Nota. Habet autor imaginem adiunctam hic.

Hic expressè affirmat, Antichristum fore prælatum de Ecclesia Dei, atque fore Cardinalem, cùm assumtus fuerit ad Papatum dolo seu fraude & vi. & secum (ait) ducet magnam caudam. Vocabitur autem (inquit) bestia ipse pseudopapa, propter eius bestialem vitam, & totaliter terrenam, quam habet. Dicitur eius Regnum tenebrosum, quia Deo permittente malitia eorū occæcabit eos, ne cognoscant verum Papam, sed adhærebunt schismatico, vt tandem cum illo pereant. Deum blasphemabūt, nec pœnitentiam agent, sed in malum obstinati & desperati peribunt, cum domino suo perpetuò cruciandi.

Ecclesiā vocat Virginem, hanc sponsam sponsus, id est, Prælatus prostituit, id est, venalitati eam exponit.

Mendicantium ordo totus destruetur, plurimorum, non omnis.

Ipse Franciscus vaticinatur ordinis sui destructionem.

Telesphorus 22 schismata & 25 Papas de Roma expulsos scribit. Notat etiam, Henricum secundum conuocasse & congregasse concilium generale: non vocato Papa vel Cardinalibus, quia erant discordes. Et ad-
quòd ibi statuta valuerint, & seruata sint in Ecclesia, non obstante absentia Papæ & Cardinaliū.
Tribus vitijs, (inquit) superbia, auaritia, & luxuria quoq; Salomon Rex corruptus studijs mulie-
typum gerit præsulum modernorum: ac idcircò præsul effœminatus quisq; prouideat, ne ad di-
nda spolia crucifixi, seculares Principes, ac si milites, accingantur. Vnde & de Aquila legitur:
us ad monilia eius, scilicet Ecclesiæ, cultumque eius depauperabit.

Nota. Habet autor adiacentē figuram.

Hîc Ant
Germanus co
Imperatorem
Allemannum:
fauore &ipse a
tus est ad Papa

Verba An papæ.

ACcipe co
Romani
perij. (Et præ
& instrue te,
mnem multit
tuam, quæ coa
ta est ad te: &
eis in Imperat
& in præceptu

ascendens quasi tempestas venies, & quasi nubes, vt operias terram, tu & omnia agmina tua,
puli multi tecum: equi & equites vestiti loricis vniuersi, hastâ & clypeum arripientes & gladiu
diripias spolia, & inuadas prædam, & inferas manum tuam super eos & interficias. Venies a
de loco à lateribus Aquilonis tu & populi multi tecum, ascensores equorum vniuersi: cœtus m
& exercitus vehemens. Hæc dicit Dominus: tu ergo es ille, de quo locutus sum in diebus an
in manu seruorum meorum Prophetarum, vt adducerem te super populum meum, Ezech. 3
coronatione prædictorum Antipaparum, & Imperatoris semper adsunt diaboli, à quibus cor
tur, tanquam sui ministri & membra.

Idem hic inter alias in epistolâ ad Anthonium Ducem Genuensem reuelationes ponit, d
tatione Ecclesiæ Latinæ, fineque seculorum, & Antichristo. Is cùm multa de Cleri corruptione
vera, vt apparet, vaticinatus, subijcit: Exsurgent ab illo tempore multi Antichristi, præcipu
Friderico Rege, sub quo multi Papæ vniuersum orbem turbabunt, & Germaniæ terram in e
collocabunt. Et tunc incipiet cantare optimus Gallus, hoc est, Angelicus Papa, qui legitimè
thedram S. Petri vocabitur ab omnipotente Deo, sicut Aaron ex tribu Iudæorum. Is Christi
fidem postliminiò reteret in eum statum, vt eam Christus plantauit, hoc est, quòd omnes hære
monias, & malitias remouebit. Et postea: & extollet se contra Prælatos Ecclesiæ, quòd à luxu
dant. Hi contrà fabulas excogitabunt, & noua opera, ac præcepta, quæ ipsi ferre non poterunt
imponent, & in populorum dorsa, quibus ipsi nō confidENT, & nec minimo attingent digito, s
modò pauperes aggrauando.

Idem meminit cuiusdam sancti Eremitæ, qui, formidandum nimirùm fore, censet, propte
litiam præsentis temporis, quòd irata diuina maiestas nequeat vltrà nostras tolerare iniquitate
mittat super nos iram indignationis suæ, quoniam dies mali sunt, & mundus totus immund
& in maligno positus, terraq; repleta iniquitate, & non est, qui faciat bonum, non est vsq; a
sed omnes declinauerunt, & elongauerunt se à semitâ mandatorum Dei, atque inutiles facti s

Idem alibi inquit, certum esse, ex aliquâ Aquilonis regione futuram tyrannidē, quâ tem
monasteria diripiuntur: & clerus ad pristinam nascentis Ecclesiæ paupertatem redigetur.

Idē Theolesp rus, Rabanus, & A Ioachimus.

ANgelus D
de cœlo ma
itenuit legatis, se
basiatorib. religi
nigra cucullâ ind
vt sunt Eremitani
gustini, totum mœ
cogitantē super h
lis, quæ videbat in
sia Dei, quem legat
tant, rogantes, vt v
quia ab Angelo
sint, vt sit pastori
clesiâ Dei.

Legati autem isti missi fuerant ad prædictum religiosum, qui erat reclusus in arctissimo carce-
nstinctu diaboli, ab ipso pseudopontifice: vnde ad denunciationem istorum legatorum educi-
e carcere, vt assumatur in sanctum pastorem Ecclesiæ. Et hic erit ille quem Ioachim Abbas vo-
astorem Angelicum. Ad quem Angelus Domini: Superinduere, inquit, nouis vestimentis, ne
iteris, pensa de fine, & ad bonum dirige sceptrigeram: alia quidem non metues. Tempus etenim
per istud redemisti: solùm tribus auroris circundati anni, vndenario stellæ completo, bono fine
tus. Quid admiraris? annunciationem sanctam recipis: reliquisti placidè vanitatem, planta
habitationem. Benè finisti diem in principijs, bono fine comple vniuersam culturam, &
tationes ambula cœlestes: etenim in te principium bonorum & finis.

Quidam arcanorum periti viri, hoc de Luthero intelligendum esse, putant. Qui S. Augustini
nita damnatus & proscriptus, cùm anno 1521. VVormatiâ iterum domum à caduceatore Cæ-
esset reducendus, in via ab equitibus quibusdam prope Isenacum abreptus, clàm in arce VVart-
, locum solitarium deductus, & ibi per aliquot menses, tanquam in carcere inclusus fuit, donec
ersitatis VVittembergensis legati ad eum missi iterum ad Ecclesiam suam reuocârunt eum.

Chronicon Fratrum Minorum Ordinis Prædicatorum. 1370.

Ccidit Neapoli in Conuentu sancti Dominici, vt post completorium refectionis ingrederetur,
cui erat cura illius commissa, qui mox in ingressu vidit, illum fratribus circumquaque refer-
& illi cappas habebant indutas, & illic sedebant. Accurrit ille sine morâ ad Priorem, & istud
erit: Prior fratrem delirum putat, attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit. Et mox
monasterij patribus illos accedit, in nomine Domini adiurat, & quærit ad quid venerint, &
velint? Qui videbatur præcipuus inter illos, dixit, quòd ipsi omnes fuerint eius ordinis religio-
quòd omnes damnationis sententiam ob ambitionem, superbiam, inuidiam, & alia huius ge-
plurima vitia acceperint. Et quòd diuinâ permittente clementiâ iussi fuerint illuc venire,
& vniuersos ordinis cultores commonefacerent, vt suæ vocationi satisfacerent, nam se, quia
mè id præstiterint, omnes damnatos esse. Istius rei adhuc perseuerat memoria in illo con-
u nostro, quasi per traditionem recepta ab antiquis. Nec talis visio arbitranda est propter
entum illum tantummodò ibi accidisse, sed propter vniuersi ordinis alumnos. Mirum au-
idetur, hos fraterculos non priùs purgatorio, sed statim inferno fuisse destinatos: de quo cogi-
Lector. Imp. Carolo 4. Papa Vrb. 5. vt sup.

Fœdus appellatum der Pfaffenbrieff. 1370.

Oedus peculiare fecerunt inter se hoc tempore sex pagi Heluetici, Tigurini, Lucernates, Tugi-
ensis, Vrij, Suitij, & Vndervvaldij, contra iniquas Sacerdotum excommunicationes, propter
as scilicet pecunias, & res seculares. Imp. Carolo 4. Papa Vrbano 5.

Ioan. Taulerus Coloniensis, Ecclesiastes Argentinensis. 1370.

Ocuit hic, Ecclesiam egere graui quadam reformatione: & de gratuitâ iustificatione satis re-
ctè. Nam quòd tantoperè inculcat, hominem debere ledig vnd loß sein aller Creaturen / vnd
selbst: haud dubiè, vt ex multis eius concionum locis apparet, eam vim habet, vt doceat, pios
re penitus de se, omnibusq; humanis auxilijs desperantes, in solum Deum conijcere suam fidu-
, atque ita ex solo Deo pendere, omniaque ab eo solâ fide impetrare. Humanorum operum
ta, & traditiones vehementer extenuauit: ac omninò omnium superstitionum hostis fuit acer-
s, solam Dei misericordiam diligenter commendans. In concione Epiphaniæ dicit, nostros
tos esse cæcos & cæcorum duces: verendumque esse, ne & duces & ducti simul in exitium æter-
ruant. In concione primæ Dominicæ Quadragesimæ dicit, vehementer obesse pijs cor-
s spirituales istos, qui externa sanctitate & disciplina perfulgent, atque ita homines tantùm ad
na opera trahunt. Concione supra Euangelium illud, Simile est regnum cœlorum patrifami-
clarè improbat Sanctorum inuocationem: Verba eius hæc sunt: Ja es seind etliche geistliche
schen/die ohne trost nicht wöllen sein. Den ehe sie läuterlich vnd warlich ohne trost wöllen sein/vnd
vnd loß funden werden/so nemmen sie ehe für sich Himlische Creaturen/ als die Heyligen/vnd die
el/ vnd besitzen die in jhnen selber mit einer geistlichen lust/ vnd setzen die für sich zu einem trost. Als/
r Heilige ist mir lieb vor andern Heiligen/oder der Engel vor andern Engeln/vnd wer jnen dann die-
Engelaß vmbstoßt/daß es nit soll sein/so haben sie darinnen wenig friedens/sie haben wol darinnen
iede. Vnd das ist dann zumal vnrecht/vnd ist dir gegen Gott ein groß hindernuß. Du soltest ledig
aller Creaturen im Himelreich vñ auff Erdreich/vnd auff niemand ruhen/noch bleiben/dan bloß

lauter auff Gott allein. Wenn du das thätest warlich vnd lauterlich/ so weren alle Heiligen n
vnd vollkommentlich von dir geehret vnnd gewirdiget. Denn die liebe Heiligen allezeit gesenckt n
einmütiglich in den Göttlichen Vätterlichen abgrund der heiligen Dreyfaltigkeit.

Supra sepulcrum eius Argentinæ, in monasterio Dominicanorum, dicitur esse ipsius in
digito Dei agnum ostendens; quâ ipsâ picturâ vel ipsemet, vel aliquis alius indicare voluit,
Christum (vnicum agnum peccata tollentem) prædicasse, neglectis omnibus humanis m
iusticijs ac sanctitatibus. Illud sanè memorabile est, & multi diuinitus factum putant, v
illud monasterium in scholæ formam redigeretur, casu, certè sine vllo humano consilio, eius
crum illa præclara imagine insignitum ante lectorium remanserit: veluti si Deus ipse eo Me
ianitore, tanquam epigrammate quodam, intrantes monere voluerit, qualisnam ibi doctri
ceatur: aut certè id iam mortuo tribuere, vt etiam in sepulchro iacens vocem Christi puriore
scultaret, quam cum multis pijs & sanctis, & audire & videre illam felicem diem viuens frust
optauit. Sæpe enim repetit, Ecclesiam indigere graui reformatione. Celebratur inprimi
eius dictum, quòd nunquam homo sit tam auidus accipiendi beneficij, quin DEVS id secun
sua promissa dare magis cupiat. Velle enim eum esse veracem. Concionibus eius Basileæ 22.
impreßis additæ sunt & aliorum quorundam: vt cuiusdam M. Eckhardi, qui circa eadem tem
fuisse dicitur, consimilis notæ orationes. Vnde apparet, omnibus temporibus aliquos pios
res fuisse. Mirabilis etiam illius historia est, qui eum ex Pharisaismo eduxit. Illyricus. Im
& Papa vt sup.

1370.

S. Brigita.

S. Brigida, siue Brigita, siue Pyrgita, virgo Scotica, S. Patritij familiaris, fuit alia à Brigi
dua, cuius extant vaticinia & precationes, ducissa Neritiæ in regno Suecorum, quæ &
in patria Monasterium Vuasteem, cuius prima abbatissa fuit D. Catharina, ipsius filia. D. Ca
na, ipsius filia. Floruit enim in Sueciâ & Romæ, temporibus magni Sinecch Sueciæ regis, ob
circa an. 1363. Vtraque à Platina & Volat. vitiosè confunditur.

Prolixum autem post se librum, titulo, Reuelationum Cœlestium, mundo reliquit, qu
est impressus. Papistæ eam pro Prophetissa habent, & Papa in sanctorum numerum retulit.
tùm autem reprehendit Papæ eiusque spiritualium turpitudines. Papam vocat animarum
fectorem, ouium Christi dispersorem & laceratorem. Dicit, eum esse abominabiliorem I
immitiorem Iuda, iniustiorem Pilato, peiorem & deteriorem ipso Lucifero. Sedem Papæ di
mergendam in profundum, sicut lapidem ponderosum. Assessores eius dicit, arsuros in ig
phureo & inextinguibili. Episcopos, Prælatos, aliosque sacerdotes nihilo mitiùs alloquitur.
cos, dicit conuertisse diuinam sapientiam in aliam prauam & vanam. Simplices præcipitare
per viam Domini, odisse eos esse leprosos & mutos: & denique decem Dei præcepta in vnicu
bum commutasse, in hoc nempe, Da pecuniam, id est, eos totam veram pietatem lucri caus
uertisse. Illud quoque breuiter adijcio, Brigittam affirmasse, vidisse se diuam virginé dicent
filium: Romam esse feracem agrum, respondisse verò Christum: Est, sed zizaniæ.

Ampliùs verò inquit: Clerus deberet esse pastor, & scrutator ouium: qui iam earum dis
& lacerator est, imò occisor per mala exempla. Vendit sacramenta pro turpi lucro, sicut Iudas
stum. Cleri malitia & transgreßio omni gladio est amarior.

Et infrà: Maledicti sacerdotes dicunt Deo: discede à nobis, quia verba tua sunt amara, &
tua grauia, & scandalum nobis faciunt. Et Christus ait: Ego sto ante eos, quasi ouis miti
de quâ sumunt lanam ad vestiendum, & lac ad reficiendum, & adhuc pro tantâ dilectione a
nantur me.

Et infrà: Clericus, qui ore, & opere debet clamare voluntatem Dei, factus est leprosus, &
tis: quia omnis, qui quærit, in clerico videre pulchritudinem morum, & virtutum, recurrit
turbatur visu, & abhorret accedere ad eum, propter lepram superbiæ, & cupiditatis suæ. S
quærit eum audire, mutus factus est clericus à laude Dei, & garrulus ad laudem propriam.

Rursus beata Maria in pluribus locis conqueritur de sacerdotibus, qui superbiunt de bo
possesionibus temporalibus animarum: templa eorum depicta sunt vanitate, & curiositate
di. Quàm pernitiosa sit clericis superbia, habetur in dialogo Cath: Senen.

Simonia præterea regnat in capite: arca Testamenti sublata, id est, capta est: lucernæ vir
exstinctæ: mensa deuotionis desolata.

Et postea, 4. Bri. 33. Pro sacramento confesionis confessor recipit munus. Interdum i
bus, cum pœnitentiario de summâ pecuniæ pro modo culpæ fit pactio: quare timendum est,
perituram.

Et infrà, 4. Bri. 59. In clero superbia diligitur pro humilitate; impuritas exercetur pro
ditiâ: Dei lectio non attenditur, sed liber mundi: negligentia apparet in altaribus: sapienti
reputatur fatuitas: salus animarum non curatur: vestes Dei proijciunt, & arma Dei
temnunt.

Et infrà: Clerici à viâ suâ recesserunt: non diligunt continentiam, paupertatem, nec deuotio-
Quid autem sunt clerici? nisi pauperes & eleemosynarij Dei, vt viuentes de oblatione Dei
humiles? Nam Ecclesia primùm surrexit à tribulatione, & paupertate: vt sicut clerus hære-
omnipotentis Dei dicitur: ita Deus esset hæreditas clericorum, qui non in mundo, nec in car-
d in Deo gloriarentur. Post Syluestrum ecclesiæ sunt bona temporalia data, non ad volu-
m, sed ad necessitatem clericorum, & ad pauperum sustentationem: quò clerici ad prædican-
essent expeditiores.

terum ad Brigittam Christus ait cap. 132. Sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, nec do-
octrinam meam: sed mundi amorem & voluptatem suam prædicant: perdiderunt clauem,
miseris deberent aperire cœlum: illam autem, quâ aperitur infernus, diligunt & reconditam
nt. Qui cum quatuor vulneribus eos accedit, ab eis cum quinque recedit. Quandoquidem
rauo sacerdotum exemplo, peccator fiduciam peccandi sumit, & incipit de peccato, quod
putabat erubescibile, gloriari: ideo ipsis erit præ alijs amplior maledictio: quia se vitâ suâ per-
& alios exemplo suo lædunt. Deteriores sunt Iudâ, qui pro solis denarijs me vendidit, illi
omni mercimonio: qui me sanctificare deberent, ad me non accedunt, nisi sperent sibi fru-
In prælo me premunt, quia inter suam luxuriam, & cupiditatem me ponunt: poscunt
e mulieres maledictas, vt voluptatem suam perficiant, & me repellant: ipsi quasi fures & pro-
es produnt me, & quasi meretrices me contingunt.

Rursus Brigitta: Sacerdotes me negligunt, & diligunt alium Deum, sc. vitulum aureum per
am mundi, qui est dulcis per voluptatem, & ardet in eis per affectionem mundi: sunt feri quasi
apaces: sunt instabiles quasi lapis in muro infirmo: sunt in tenebris quasi fures: sunt timidi
s ad pugnandum pro honore Dei: stant quasi asinus, qui inclinat caput ad terram: sunt im-
i quasi meretrices: sunt pice maculati, quia ad se accedentes commaculant: & adeò abomi-
es sunt, vt omnis exercitus cœli eos abominetur. Sunt enim turpes in conspectu Dei. Isti
licti sacerdotes ad me simulatoriè accedunt quasi proditores, quia aliud faciunt, aliud osten-
claudunt cœlum, & aperiunt infernum: corpus meum amariùs crucifigunt, quàm Iudæi:
cut proditores, non sicut sacerdotes, iudicabuntur.

Et infrà, 4. Bri. 134. Sacerdotes præ omnibus angelis, & hominibus elegi: ipsi autem præ
bus Iudæis, & gentilibus, ac præ omnibus dæmonibus me magis prouocant.

Et infrà, 4. Bri. 135. Maledicti sacerdotes deberent esse membrum meum, & ita excellentes
ijs, sicut digitus in manu: sed ipsi deteriores sunt diabolo: ideò præ omnibus diabolis pro-
ùs submergentur in infernum. Tres amicos magis, quàm me diligunt, scil. mundum, cor-
diabolum: ideò væ eis, quòd vnquam sacerdotes & membra mea facti sunt. Væ talibus, quòd
m nati fuerunt. Ipsi enim profundiùs cadent in infernum, quàm aliquis alius.

Et alibi iterum Christus: toti clero sum onerosus quasi lapis: sapio eis quasi venenum: inglu-
orum sum quasi mica. Ecce quid mihi pro meâ charitate, & passione rependitur? Ideò cle-
Christo grauiter maledicitur, vt inferiùs habetur.

Veniam eis ribaldis statim, non sicut amicus, sed sicut, qui vltionem capiam ex eis. Væ eis,
mpore pacis suæ noluerunt quærere æternum bonum: ideo nunc consurget eis paupertas, &
itas, pudor, humiliatio & dolor.

Et infrà: Principes terræ, & Prælati Ecclesiarum, ac omnes status mundi libentiùs aspiciunt de
nenta terrena, quàm passionem meam: & nisi mutauerint corda sua, & conuerterint se ad me,
mnabuntur cum illis, qui partiti sunt vestimenta mea, & super vestem meam miserunt
n.

Iterum 7. Bri. 30. Audite omnes inimici mei in mundo viuentes, scilicet omnes clerici. archi-
pi, episcopi, cæteriq; inferioris gradus, seu religionis, cuiuscunq; ordinis estis: audite reges &
pes, & iudices terræ, omnesq; seruientes: audite mulieres, reginæ ac omnes dominæ & ancillæ,
ae cuiuscunque conditionis & gradus estis: magni & parui, qui habitatis orbem. Vos recessi
me, & dedistis fidem diabolo: vos reliquistis mandata mea, & sequimini diaboli voluntatem,
editis suggestionibus eius: non attenditis, quòd decepti estis, ideò portatis iugum & onus dia-
um suauitate fallaci, & nescitis, nec ista sentitis, antequàm dolor super onus interminabile
opinquet. Magna est enim voluptas carnis, & insatiabilis cupiditas, quasi saccus perforatus:
nihil est, quod satiare potest cupiditatem vestram: qui merces vestras mittitis in sacculum per-
n. Videor vobis quasi vermis mortuus in hyeme: ideo facitis quæcunque vultis, & prospera-
Ego autem consurgam in æstate: & tunc vos silebitis, & non effugietis manum meam. Red-
tur ad me, & excutite graue iugum diaboli à vobis, & recordamini charitatis meæ.

Similiter Apostolus inquit: Resipiscant à diaboli laqueis, &c.

Complebuntur omnia verba, quæ dicta sunt tibi, Brigitta. Iudicium meum adimplebitur
omnes gentes, quæ ad me cum humilitate non reuertuntur. Ego visitabo multos, & in pluri-
errarum partibus ostendi quibusdam, quomodo peccatum emendari debuit, & misericordia
quenda sit, priusquàm in eisdem partibus feci iudicium & iustitiam, sed homines non curant.
Et postea, 6. Brigit. 54. Via, quam ego ipse ostendi, & per quam amici mei longo tempore in-
ant, nunc dissipata est. Dormitant enim pastores, & custodes Ecclesiæ: transeuntes delectan-
anis & nouis. Ideò exsurgam & non tacebo: auferam vocem gaudij, & locabo vineam meam
qui faciet fructum tempore suo.

Et infrà: Ecclesiarum Prælati pleni sunt superbiâ, cupiditate, & putredine corporalis
ctationis contra mandata Dei, & statuta Ecclesiæ, præbentes subditis mala exempla. Ideò op
me ab eis exigere iusticiam, in inferno perpetuò cruciandis.

Et infrà: Supra colla Prælatorum, qui pro vanâ gloriâ magnos equos ascendunt, seden
boli, & suis calcibus pectora eorum impellunt.

Christus insuper apud Brigittam inquit: Tria facinota exercent Ecclesiæ prouisores: in
vitam meretricalem habent: secundò sunt insatiabiles, similes voragini maris ad cupiditatem
niæ: tertiò bona irrationabiliter, & prodigaliter, sicut torrens in impetu suo aquam funden
superbiâ largiuntur. Quorum horribilia peccata in cœlum ascendunt ante conspectum Dei,
tra orationem meam, sicut terræ nubes contra claritatem aëris.

Et infrà: Redditus ecclesiæ non dignis Dei seruitoribus dantur: sed diaboli satellitibus, le
bus, fornicarijs, lusoribus, venatoribus, parasitis, & similibus. Et ita domus Dei facta est di
tributaria, & homagiata.

Et infrà: Abbas extra monasterium morari no deberet, vt esset caput & speculum religioso
sed est caput meretricum, habens spurios. Deberet esse exemplum pauperum, & distributor
gentium: sed de eleemosynâ ostendit, se esse magnum dominum: quia potiùs inhabitat cast
quàm claustrum. Deberet esse doctor, & pater fratrum: sed est eis seductor, & vitricus. Na
in delitijs, ac pompâ ludit, dum illi afflicti murmurant totâ die.

Ille qui Onus Ecclesiæ conscripsit, dicit cap. 23. Vendunt luxuriosi clerici, & adulteran
bum veritatis amore pecuniæ, & desiderio temporalium: qui se carnis concupiscentijs mar
runt. Ideò sunt ob lasciuiæ immunditiam aliquando celeriter ruituri. Subtrahunt sacer
aurum & argentum Ecclesiæ: & erogant illud in semetipsis: dant ex ipso prostitutis, & mere
ornant.

De illis in Brigittâ reuelatur istud præconium: Sacerdotes, qui non viuunt in castitate &
tinentiâ carnis, sunt maledicti, & excommunicati apud Deum, & digni carere sacerdotali of
concubinarij quoque celebrantes æquiparantur Sodomitis. Et licet eorum missa est efficax;
presbyter, quantumuis pollutus, diuina officia polluere nequit) tamen osculum pacis, quod pr
ter fornicarius præbet, est sicut osculum Iudæ, Christum tradentis. Atque manus pollutæ im
tò Dei sacra tangunt: neque filius Veneris dignè tractat filium Virginis.

Et postea: Petrus Apostolus ad Brigittam: Roma erat ciuitas pugilum, cuius plateæ stra
ro & argento: nunc autem lapides eius sapphyri versi sunt in lutum. Habitatores eius pauci
quorum oculus dexter erutus est, dextra manus abscissa: bufones & viperæ habitant cum eis
quorum veneno animalia mitia non audent apparere, nec pisces mei eleuare caput.

Iterum Christus ad Brigittam: O Roma, tu mihi pro multis beneficijs malam retributio
rependis: verba & opera mea pro nihilo reputando: mihique & matri meæ, ac sanctis m
ioco & serio, in læticiâ & irâ maledicendo, & contumelias pro gratiarum actione
rendo.

Et infrà: Iam igitur per vnam viam eis incognitam veniam cum potentiâ Deitatis
vindictam meæ humanitatis contemtoribus inferendo. Hæc reuelatio videtur minari Ro
vrbis exitum.

Item apud eandem Bri. text. 51. Qualis est dispositio Romanæ curiæ, quæ sedes mea debe
se? sed peruersa est in eâ superbia pro humilitate, propria voluntas pro obedientiâ, auariti
iusticiâ, ira & inuidia pro charitate & misericordiâ, vocari Rabbi & doctus pro diuinâ sapie
Ideò meritò corruet.

Audi quid vlteriùs apud Brigittam de Romanâ Ecclesiâ, 3. Bri. 10. dicitur: In dexterâ
sanctæ ecclesiæ fundamentum tam vehementer dilapsum est, quòd summa testudo plures in
pturas habet, dans ex se casus periculosos, ita, quòd multi de subeuntibus perdunt vitam:
ræque columnæ eius, id est, Cardinales, quæ in altum tendere deberent, vsque ad terram
clinant.

Item Christus de Rom. Pontifice loquitur dicens: In Papâ insignia humilitatis ita sunt re
superfluitatibus, diuitijs & facultatibus, vt ad nihil aliud custodiantur, quàm ad superbiam:
nihil apparet humile, sed tota Christi humilitas in eius vicario conuersa est ad pompam, ac i
natur ad mundialia.

Rursus ad Papam Christus ait: Cur tantum odis me? quare tanta est audacia & præsu
tua contra me? Nam curia tua mundana deprædatur cœlestem meam curiam: tu verò superbè
lias me ouibus meis: bonaque Ecclesiastica, quæ propriè mea sunt, & bona subditorum ecclesiæ
indebitè extorques, & surripis, & das illa amicis tuis temporalibus. Tu autem bona rapis, &
pis iniustè à pauperibus meis; & illa das, & distribuis indecenter diuitibus tuis. Propter quo
mia est audacia & præsumtio tua, eò, quòd tu tam temerè intras curiam meam: & non parci
quæ mea propria bona sunt.

Et cur facis, quòd in curiâ tuâ residet superbia maxima, cupiditas insatiabilis, & luxuria
exsecrabilis, ac etiam vorago pessima horribilis Simoniæ? Insuper etiam rapis, & deprædaris

in

nerabiles animas. Nam quaſi omnes, qui veniunt ad curiam tuam, mittis in gehen-
gnis, ex eo, quòd non diligenter attendis ea, quæ pertinent ad curiam meam. Quia tu
latus, & paſtor ouium mearum: ideò culpa tua eſt, quòd non diſcretè conſideras ea, quæ
ritualem ſalutem earum ſunt facienda, & corrigenda.

Veni ergò tu non cum ſuperbiâ ſolita, & mundanâ pompâ, ſed cum humilitate, & ar-
charitate. Et poſtquàm ſic veneris, extirpa, euelle, & diſsipa omnia vitia de curiâ tuâ:
ie etiam à te conſilia carnalium, & mundanorum amicorum tuorum: & ſequere humili-
nſilia amicorum meorum: incipe renouare Eccleſiam meam, quam ego acquiſiui ſangui-
oprio: & renouetur, ac ſpiritualiter reducatur ad priſtinum ſtatum ſuum ſanctum. Ecce,
Deus olim per Hieremiam, ita hîc Chriſtus per modernam prophetiſſam Brigittam præ-
ummo pontifici reformationem Eccleſiæ. Quæ quidem neceſſaria reformatio minimè at-
ur, quia iam nunc magis veneratur lupanar, quàm ſancta Dei Eccleſia. Vnde illud proh
diuinum reſponſum timetur impletum iri, vbi ad principem domus Iſraël, in typo ſum-
ntificis, Dominus Deus dicit: Super faciem terræ cades, quaſi dicat, terrenis rebus incum-
leò beſtijs terræ, & volatilibus cœli dedi te ad deuorandum: & ſcient omnes habitatores
ti, quia ego Dominus, pro eo, quòd fuiſti baculus arundineus domui Iſraël, quando ap-
nderunt te manu, & confractus es, & laceraſti omnem humerum eorum: & innitentibus eis
e, comminutus es, & diſſoluiſti omnes renes eorum.

Sequitur ex Brigittâ: Papa qui clamare deberet: venite, & inuenietis requiem animarum
rum: clamat: venite, & videte me in pompâ & ambitione plùs quàm Salomonem: venite
iam meam, & exhaurite burſas veſtras: & inuenietis perditionem animarum veſtrarum.
im clamat exemplo, & facto.

Ecce, Roma nunc eſt vorago & mammon inferni: vbi diabolus totius auaritiæ capitaneus
; vendens patrimonium Chriſti, quod ſua paſsione promeruit, qui nobis præcipit, vt gratis
s, quod gratis acceperimus. Id modò verſum eſt in prouerbium:

Curia Romana non petit ouem ſine lanâ.
Dantes exaudit, non dantibus oſtia claudit.

Quamobrem vehementer præſumendum eſt, ac prouidè eſt timendum, propinquam nunc
inam Eccleſiæ Latinæ circa dignitatem Eccleſiaſticam: quoniam debile fundamentum rui-
auſat. Vnde columna Dei viuentis iam penè videtur nutare, & ſagena ſummi piſcatoris,
Petri, procellis intumeſcentibus, cogitur in naufragij profunda ſubmergi. Quod nemo per-
orde, neque ad prædictas reuelationes & auiſationes fit cuiuſquam emendatio: ſed ſinguli
fices tam ſummi, quàm inferiores carnalia ſequentes, exhibent ſe magis mixti antichriſti
rſores, quàm veri Chriſti fideles ſeruitores.

Ex præmiſsis igitur ingens apparet Eccleſiæ ærumna, à quâ abſque ope diuinâ erui nequit.
ertè corrueret, vbi Dei adminiculo nō iuuaretur. Quapropter maximè indiget reformatione.
4. Bri. 49. Ad reformandam autem Eccleſiam, & ad reducendum ſtatum priſtinum bo-
& ſanctum, neceſſe eſt, vt papa primus ſeipſum, deinde Cardinales & Epiſcopos, cæterumque
n emendet. Alioquin veniet ira Dei ſuper ipſum Papam, omneſque clericos, tam maiores
minores, qui exuentur præbendis ac dignitatibus ſuis cum confuſione maxima. Reforma-
tem non erit vnius hominis, vtpotè Papæ, nec multorum Cardinalium officium, ſed totius
tianitatis, imò cunctipotentis Dei, qui ſolus ſapit, ac valet ſuam reformare Eccleſiam: quem
itu aduenturum expectamus, vt reformet corpus humilitatis noſtræ. Nempe huiuſmodi re-
tio ſoli reſeruatur Chriſto, qui Eccleſiam iam propè dilaceratam reſarciet, atque docebit
ndo ſuo aduentu, quâ die filius hominis reuelabitur, hoc eſt, in ſexto præſenti Eccleſiæ ſta-
uem Apoſtolus ſignificauit, per opitulationes & gubernationes, quibus ad Eccleſiæ reforma-
m deuenitur. Siquidem Eccleſia renouabitur in agnitione Dei.

Hinc nos obſecrat Apoſtolus, vt diuinæ voluntati nos conformemus, dicens: Reforma-
in nouitate ſenſus veſtri, vt probetis quæ ſit voluntas Dei: vt ſicut portauimus imaginem ter-
er labem peccati, ita portemus imaginem cæleſtis per reformationem noſtri.

Porrò deuiatio noſtra vnà cum cæteris erroribus tranſibit, donec Chriſtus proximè venturus
uerit Eccleſiam. Cuius reformationem ad fidelium preces nobis Deus & apud Catharinā pro-
t, & pariter apud Tobiā: Hieruſalem ciuitas Dei, confitere Domino, & benedic Deum ſeculo-
vt reædificet, in te tabernaculum ſuum. Beati igitur, qui ad huiuſcemodi reformationis cœnā
i peruenerint.

Reformatio autem non fiet, niſi in aliquo generali, & libero, candidoq; concilio, vbi Spiritui
o, non maligno, locus ad ſpirandum detur.

Heu cum formidine conijcio, noſtrum ſeculum non eſſe dignum congregatione legitimi
ilij, in quo, vitijs reprehenſis, & virtutibus promotis, Eccleſia reformetur: adeò errorum il-
nur operationibus. Concilia profectò debita rarò, & ſegniter celebrantur, vel Romæ aut alibi
m potentibus tractantur, vbi humilibus & fidelibus non libera eſt expreſsio, vt in eis lentè
gantur ea, quæ diuinum cultum & Chriſtianam religionem, reformationemq; concernunt.
e crimina iam diu incorrecta, vsq; adeò increuerunt, vt multa modò flagitia reputentur eſſe li-
ub fictione ſcilicet longæ, & inolitæ cōnſuetudinis.

De Cardinalibus Brigitta inquit, 4. Bri. 49. Cardinales extenti, & effuſi ſunt ad omnē ſuper-

...iam, cupiditatem, & delectamentum carnis, vt formidandum sit, iam finem adesse, de quo ...er prophetam ait: Venit finis super populum meum Israël: non adiiciam vltrà, vt pertran...um. Et stridebunt cardines templi in die illâ. Q. d. quia cardines Ecclesiæ Romanæ sunt rubi... ideò subdit: Vidi Dominum stantem super altare, & dixit: percute cardinem, & commo...ur superliminaria. Auaritia enim in capite omnium, & nouissimum eorum in gladio i...ficiam.

Quidnam expedit, tantam tempore nuper elapso esse electam multitudinem Cardinal... qui omnem substantiam, quâ reliquus clerus sustentari deberet, deuorant: & ita census eccle...cus ad cardines cæli dissipatur. Modò verificatur Hieronymi sententia, quòd singuli super... per potentiam sibi vendicant totum, quod inferiorum clericorum est, ac in suos vsus redi... Mendicat infelix clericus, seruili operi mancipatus: qui dum stipendia perdit, clamat ad D...num, & exauditur à Christo. Nec differetur diuinæ vltionis sententia, si cardinales bona pau... cleri defraudantes, non reddant vniuersa.

Venite igitur, & ædificemus muros Hierusalem: id est, clerum & populum Ecclesiæ refo...nus, atque cum Catharinâ Senensi Deum altissimum oremus, dicentes: O Domine, resp... necessitatem Ecclesiæ sponsæ tuæ: aperi oculum spiritualium, &c.

Item Brigitta, 1. Bri. 14. de Papâ præsagit: Hæc est vera iustitia, vt Papa, qui sedet in se...ri, & opera habet Luciferi, amittat cum contemtu sedem, in quâ præsumit sedere, & partic... cœnæ Luciferi.

Et iterum: Sedes tua, Papa, demergetur quasi lapis ponderosus, qui non subsistit ante... venerit in nouissimum profundi. Digiti, id est, assessores ardebunt igne sulphureo & ine...guibili. Brachia tua, id est, vicarii, qui ad animarum profectum extendi deberent, sed extend... ad vtilitatem propriam, & mundi honorem, iudicabuntur pœnâ, quam exprimit Dauid: ... filii eius orphani, & vxor eius vidua. Vxor anima est, quæ relinquetur à gloriâ cœlesti, & e...dua à Deo. Filii eius sunt simplices mei, qui sub ipsis erant, at separabuntur ab eis, & dignit...rum ac bona ad alios deuoluentur, & ipsi pro dignitate confusionem æternam habebunt. D... ornatus capitis eorum demergetur in lutum inferni, à quo nunquam consurgent: vt, sicut h... honorem & superbiam super alios ascenderunt: sic in inferno præ aliis demergantur, adeò pr...dè, vt eis impossibile sit resurgere.

Et infrà, 4. Bri. 143. Nam si etiam Papa expulsus esset à papatu suo, melius esset, quò... miliaret se, faciendo concordiam, quàm litii inhærendo, antequàm propter eum tot anima... rent in æternam damnationem: quæ animarum damnatio sic aperta est, vt ad illam plerique... laborent.

Brigitta forsitan in Spiritu præuidit horrendas in Christianum sanguinem cædes, q... tempore nuper transacto crudelis (Onus Ecclesiæ hæc dicit) pastor Iulius secundus occasi... præstitit, & suam curam pastoralem in factiones fixit. At quis satis dimetiri potest, quanta sa...nis innocentis effusio, & perditionis labes processerit ex eiusdem Iulii, plurimorumq; alioru... tificum factionibus? Sed qui scandalizat vnum duntaxat de pusillis istis, qui in Christum cre... expedit ei, vt suspendatur mola asinaria è collo eius, & demergatur in profundum maris.

Ibidem 4. 134. In mille annis, vt pote in prioribus statibus, non fuit tanta ira Dei super ...dum, vti nunc, scilicet in præsentibus quinto, & sexto statibus. Misericors denique Domin... hactenus plerisque admonitionibus pulsauit, quibus tamen spretis, in consuetis peccatis ob...mur: meritò igitur pestilentia, & cæteræ infirmitates immaturæ, fames, atque alia incommod... nient in Ecclesiæ solo, quia nos Christiani ingrati dona Dei accipimus, eisque donis abutimu... que honorem Deo debitum impendimus: idcircò, qui nolumus Deum læti cognoscere, intel... ipsum cogemur tribulati.

Ibidem 2. 10. & 4. 78. Ecclesia Dei stat nimis periculosè, vt nil sit ei vicinius quàm ruin... ipsa quidem Ecclesiâ humilitas & charitas debent renouari. Pauimentum eius totum defossu... & propter has causas stat nimis periculosè Ecclesia Dei: & quid sibi ex hoc eueniet, statim pr... quius esse dignoscitur: nam ruinam citissimè patietur, nisi reparationis iuuamen habuerit: &... us ruina tam grandis erit, quòd per totam Christianitatem audietur.

Ora...

Ordo S. Brigitæ. 1370.

Brigita (non illa Scotica, quæ vixit circa annum Domini 530.) Regina quondam Suetiæ veniens Romam voti causâ, ab Vrbano quinto confirmationem Ordinis sui instituti impe- Vol. anno 1360. id factum fuisse, scribit, Francus anno 1370. Trith. Polyd. Palmerius, inius, Crantzius, Bal. S. Basilium in principio ita constituisse, ferunt, vt fratres & sorores si- habitarent: sed cùm eorum vita omnibus propter hæc redderetur suspecta, Brigitta ordinauit, idem sub vno tecto, attamen muris disiunctæ atque interclusæ essent.

Vestimentis tam fratres quàm sorores griseis vtuntur, sc. tunica cum chlamyde grisea, & ru- ruce desuper in chlamyde, cum quodam rotundo albo in medio eius. Carnibus vtuntur. lam ab ipso Iesu dictatam Brigita persuasit omnibus. Antoninus, Nauclerus, Crantzius, tus, Polydorus. Imp. & PP. V. S.

Ioannes Bocatius. 1370.

Ocatius refert de nobili Lombardo, qui Hierosolymitanæ militæ nomen dederat, ad occu- pandam terram Sanctam: discedensque coniugi suæ partem annuli signatorii reliquerit, cum pacto, vt si intra triennium ab ea die non rediret, vxori liberum foret, arrha hac & symbolo cto, alteri marito nubere.

Sed in Iudæa captus, ac in Ægyptum adductus, Sultano (quem iam olim in Europa pere- ntem, attamen ignotum hospitio receperat pater eius) propter parentis hospitalitatem, vi- prudentiam ac dignitatem, mox adeò placuit, vt probatis diutina familiaritate eius mori- eum omnibus rebus suis præfecerit. Vertente triennio, in extremam incidit tristitiam. Cu- usam Sultanus expiscatus, Magum aduocauit, qui illum in lectulo precioso consopitum, & na auri gemmarumque vi onustum, postrema trium annorum nocte Papiam in summum lum deferendum curauit. Æditúus eo conspecto trepidus fugit, ac cùm aliis de spectro narra- gyptio, obuium eum habuit ad ædes vxoris properantem, iam ab alio sponso vesperi domum ndam. Imp. &. PP. V. S.

Suicetus. 1370.

Hic scripsit Ephemeridas in arte Cabalistica, & calculationes astronomicas admirandæ perfe- ctionis. Imp. 110. Carolo 4. PP. 205. Vrbano 5.

Ordo Turlupinorum.

1371. IOannes Tillius in Chronico, Turlupinos, qui cog men, Paupertatis societatem, sibi assumserunt, o sed statim damnatos, exustos, & deletos fuisse, sc anno 1371.

Henricus de Hassia vel Langenstein.

1371. HIc Henrici de Iota tempore vixit, quem & c gam illius, & adeò celebrem in docendo virun ille, aiunt, vt etiam à quibusdam in publicis scriptis, mnasij Viennensis plantator sit appellatus. Is in le super Genesin dicit, esse timendum errorem, & fo dandam superstitionem in eo, quod narratur, ali sanctos suam memoriam colentibus aliqua bona aut poralia, aut etiam spiritualia impetrasse. Pro exer affert, quòd Sancta Barbara remissionem peccato omnium suis cultoribus, in extrema eorum hora in trauerit. Postea etiam prolixiùs sanctorum legendas ctatur, & affirmat, multa ibi pueriliter & ineptè, n etiam fabulosè & falsò scripta esse. Scripsit libellum dur publicè editum contra insulsas & noxias monachorum rixas, vt de conceptione diuæ V nis, c similibus obscu is, ociosis ac inutilibus, & interim publicæ quieti perniciosis controue Qui li ellus oppidò displicui monachis, eò quòd non admodum eorum maiestati, seu inani rix & c linæ pro uit.

Pronixam quandam eius epistolam ad episcopum VVormaciensem Iacobus Cartusiens operi de erroribus Christianorum, inserit. In ea author admodum grauiter de multis grauis vitiis accusat spirituales omnium ordinum, atque adeò etiam ipsum sanctissimum. Dicit, g natores Ecclesiasticos comparari Soli prælucenti diei, & politicos Lunæ lucenti nocti: sed præs spirituales neque diei, neque nocti prælucere, sed vtrunque obscurare magis sua caligine, i turpitudine, inscitia, & impietate. Citat quoque ex prophetia Hildegardis hæc verba: ideò abolus in semetipso de vobis sacerdotibus ait, Escas epulantium & conuiuia omnis volupta istis inuenio: sed & oculi & aures, & venter meus, & venæ meæ de spumis illorum plenæ sur vbera mea plena sunt de vitiis illorum, &c. Denique inquit, eos quotidie conari (vt Lucifer altiùs ascendere, sed quotidie magis cum eodem in profundum ruere. Catal. Imp. 110. Caro PP. 205. Vrbano 5.

Idem citat & Bernardum serm. 33. cuius verba sunt: Filios enutriui & exaltaui, ipsi a spreuerunt me, & maculauerunt me à turpi vitâ, à turpi quæstu, à turpi commercio, &c. quibus ait Henricus de Hassiâ: Si hæc à Beato Bernardo dicta sunt, multò magis nunc dici pos quia tunc Ecclesia de malis ad peiora processit, & in omni tam spirituali, quàm seculari statu iecto decore virtutum, in variam cecidit turpitudinem vitiorum. Propterea extunc quidam rituales, mala multa subtilioris intelligentiæ oculo præuidentes, cuncta prædixerunt: sicut pa libris Abbatis Ioachimi, & Hildegardis, quos non esse contemnendos, quorundam magno doctorum probat authoritas. Hæc autem Deum misericordissimum, qui solus ex malis bon nit elicere, ideò permittere, credendum est, vt eorum occasione Ecclesia sua in melius reform quod ni celeriter fiat, audeo dicere, quòd licet magna sint, quæ videmus, tamen in breui inc parabiliter maiora videbimus: & post ista tonitrua tam horrenda, alia horribiliora in prox audiemus. Eapropter summoperè vigilandum est circa reformationem.

Albertus Leycheisen.

1372. EXtat senis cuiusdam, Alberti Leycheisen Erfurdiensis prophetia constans his verbis: Cùm nis Christi præteritis annumerabuntur 128. hisque accesserint iterum anni 28. prodib Germania res omnium in terris maxima: quæ ex seipsa summas habebit vires, ac imperare sib minem patietur: vim inferentibus inferet ipsa. Cæsarem ea tempora puerilem & imbellem h bunt, & magistratus Ecclesia & Politia malitiâ præditos, leuiculos: sed propter Ecclesiasticos manos aduersus maximam illam potestatem insurgent multi. Ea verò Cæsari erit incomm eiusq; familiæ imperium eripiet forsitan, successuro ei alio, cuius insignia coronam habent: qui sit, Deus nouit. Sub hoc potentia illa prædicta suprema ex seipsa locum inueniet, & inhabitabi bes liberas, & antiquas: quæ propter eam miserias & calamitates perpeti cogêtur multas & mag deniq; tamen ipsæ ex seipsis per eandem triumphabunt. Imp. 110. Car. 4. PP. Greg. 11.

Anno

1374.

Franciscus Petrarcha.

Ranciscus Petrarcha, vir apprimè doctus, in epistola vigesima appellat Papæ curiam Babylonem, & meretricem Babyloniam super aquas sedentem, matrem omnium idololatriarum ortationum, cum qua scortati sunt Principes & Reges terræ: asylum hæresium & errorum, &c. ua in Apocalypsi Spiritus sanctus prophetauit: vide locum: prolixè id ibi disputat. Quo moim de curia Papæ locutus sit, planè videtur sensisse, Papam esse Antichristum. Et sanè illud que vehementer hoc confirmat, quod dicere solitus est, nullum cuiquam maius malum optaisse, quàm vt fiat Papa. Reprehendit alioqui valdè crebrò scelera & impietates pseudospiriium.

In Italicis suis rhythmis scribit inter alia sic de Roma: Schola de errori, & templo de hæresia: , Schola errorum, & templum hæreseos. Sic & sæpè aliàs in eodem poëmate eam vocat Baniam: item matrem errorum, item nidum proditionum. Dicit, eam crescere ex alienis cacatibus. Ait quoque, eam se extollere contra suos fundatores, id est, Imperatores, qui ipsi a antea largiti sunt. Talia propemodum infinita in eius opusculis, de Papa ac Roma, dicta nt. Apparet etiam, Papam ei infestum fuisse, eumque persecutum. Nam in cantilena 92. it: Del empia Babylonia, onde fuggita ogni vergogna, onde ogni bene fuori, Albergo di donadre de errori, son fuggito io per allungar la vitta. Extat quoque dialogus Pyladis & Orestis, o disputatur, Romam modis omnibus fugiendam esse, tanquam quandam latronum speluns, & malorum fontem ac primariam officinam. Illyr. Imp. Car. 4. V.S. PP. Gregorio 11. V.S.

Idem. Ecce iam oculis vides, iam manibus palpas, qualis est Babylon illa nouissima, feruens, ns, obscœna, terribilis: quam nec Cambysis opus Babylon Niliaca, nec illa vetustior regia Semidis Babylon æquet Assyria: Nilum & Euphratem Rhodanus vincit, nempe qui tartarea ina, Cocytum vincit, & Acherontem.

Quicquid vspiam perfidiæ & doli, quicquid inclementiæ superbiæque, quicquid impudicitiæ latæque libidinis audisti aut legisti, quicquid denique impietatis & morum pessimorum sparabet, aut habuit orbis terræ, totum isthic cumulatim videas, aceruatimque reperias. Nam de tiâ, deque ambitione superuacuum est loqui, quarum alteram ibi regni sui solium posuisse, orbem totum popularetur, ac spoliaret: alteram verò alibi nusquam habitare, compertum est.

Idem de vrbe Româ.

IRarum sedes, omnisq; doloris origo,
Mater es erroris, dogmata falsa docens.
Roma tibi nomen, sed nunc Babylonia verè es
Dicta dolo, fastu: te tamen omnis amat.
Regula de tribus es, carcer mœroris & iræ:
Hic pius emoritur, sed malus euehitur.
Te velut infernum viuorum cur, ego miror,
Non Christus tandem perdat, & eiiciat?
Prodere conaris Reges, & regna mouere:
Totius mundi crimina sola paris.
Dedita nequitiæ es, cordi tibi pulchra cupido
Est, & luxuriat perdita vita tua.
HæC ego sI paVCIs tIbI sCrIpsero sIngVLa VerbIs,
Est A LeCto MaLIs agnIta: IVste fVge.

Idem. G. Summi Pontificatus arcem rego. R. Solebant primi ex hoc statu ad martyrium nunc ad delicias vocari credunt. Ideoque certatim hic locus appetitur, & huc omnium fermè talium vota suspirant. Quis autem vel Romanum, vel quemcunque Pontificatum aliam t ob causam, nisi quò potentior, ac ditior sit? Contra iustitiæ præceptum præesse quæritur, non desse: quodque sacrilegium, pudendumque vel dictu est, magnis sæpè muneribus, quin & pactis, onsionibus spes emitur sacerdotii pinguioris. O vertigo morum pessima: ad quod olim conerant, & debebant cogi homines, inde nunc retrahi non possunt: & tam præceps feruet ambivt non Christianus pudor, ac modestia videatur, sed ardor & peruicacia paganorum, quam uiusmodi petitionibus tantam fuisse, didicimus, vt de Iulio Cæsare lectum sit, quòd Pontificamaximum petiit non sine profusissimâ largitione, in quâ reputans magnitudinem æris alieni, manè ad comitia descenderet, prædixisse matri osculanti, fertur: domum se nisi pontifinon reuersurum: nec fefellit. Pontifex est reuersus. Liquet autem, quo impetu illud ambi, quo non impetrato vel moriendum sibi certè, vel exulandum esse, decreuisset. Hoc illi auvtrunque licuerit, cui à patriâ errare propositum sit, regnare ita, vt iniuriam suam putet, si est super orbe potestas altera, quàm Cæsar, si tellus vlla duorum est: at Christiano homini, cui positum sit seruire, dominique sui iugum ferre, pontificatum quomodo liceat ambire, non vi-

deo, non modò largitione profusissimâ, sed quod non multò minùs est turpe, blanditiis, a mendaciis, & indignis viro artibus, sed tamen communibus adeò, vt hæc ferè iam vnica sit i tum via. G. Romanus Pontifex sum. R. Seruorum seruus diceris: caue, ne dominorum D nus fieri velis: memento professionis, memento debiti, memento Domini, qui meritò nulli gis, quàm vicario læsus irascitur.

Idem. Non sunt autem longè quærendi, Babylone habitant, omnis vicus his verm scatet. Vis formam ac decus honestatis agnoscere, contemplare, quanta est fæditas vitior quorum omnium exemplar in oculis est tibi. Quocunque respexeris, videbis, cuius odio Dei ac virtutis amantior fieri queas. Tu autem gaude, contrario saltem magistra virtutum: de, inquam, & ad aliquid vtilis inuenta gloriare, bonorum hostis, & malorum hospes atque lum, pessima rerum Babylon, feris Rhodani ripis imposita, famosa dicam an infamis, mer fornicata cum Regibus terræ.

Illa equidem ipsa es, quam in Spiritu sacer vidit Euangelista: illa eadem, inquam, es, alia, sedens super aquas multas, siue ad littora tribus cincta fluminibus, siue rerum atque di rum turbâ mortalium, quibus lasciuiens ac secura insides, opum immemor æternarum, siu idem qui vidit, exposuit: populi, & gentes, & linguæ, aquæ sunt, super quas meretrix sede cognosce habitum. Mulier circundata purpurâ & coccino, & inaurata auro, & lapide pre & margaritis, habens poculum aureum in manu suâ, plenum abominatione & immunditi nicationis eius.

Noscisne teipsam, Babylon? nisi illud forsan errorem facit, quòd in illius fronte scrip erat, Babylon magna, tu verò Babylon parua es. Parua vtique murorum ambitu: sed vi ambitu animorum, & infinitâ cupidine, cumuloque malorum omnium, non magna modò maxima, sed immensa es.

Et certè, quod sequitur, tibi vni conuenit, non alii, Babylon, mater fornicationu abominationum terræ. Mater impia partuum pessimorum, quando, quicquid vsquam rum abominabile, quicquid fornicatorium, ex te prodit: & cùm semper parias, semper tu & talium plenus & grauidus vterus tuus est.

Si nunc quoque dissimulas, audi reliqua. Et vidi, inquit, mulierem ebriam de san sanctorum, & de sanguine martyrum Iesu. Quid siles? aut aliam hoc sanguine ebriam ost aut omninò si potes, te hanc ebriam nega. Vera enim Euangelistæ & Apostoli visio sit, op qui si te in spiritu videns, miratus est admiratione magnâ, quantâ nos admiratione profundi qui apertè oculis te videmus?

Ex omnibus quidem fornicationibus tuis, de quibus biberunt omnes gentes & Reges & ex omnibus abominationibus quid exspectes? nisi quod Ioannes idem ait: Cecidit, cecidi bylon magna, & facta est habitatio dæmoniorum.

Nota sunt quæ sequuntur: verè iam talis facta es. Quantò enim homo perditus, sperata nequitiæ dæmone melior? Verè habitatio, imò regnum dæmonum facta es, qui su tibus, humanâ licet effigie in te regnant.

Tu verò, amice, cum eodem Apostolo audi vocem aliam de cœlo dicentem: Exite d populus meus, & ne participes sitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis, quoniam uenerunt peccata eius vsque ad cœlum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius: quantum rificauit se, & in delitiis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum, quia in corde suo dixit deo Regina, & vidua non sum, & luctum non videbo. Ideo in vnâ die venient plagæ eius, m luctus, & fames, & igni comburetur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illam.

Hæc, & quæ Apostolicus ille locus habet, audi omnia: audi & fuge, si qua via est, nocentiam tuam ruinæ nocentium, & Babylonicæ premant iniquitates, quarum non modus, numerus, non mensura, non æstimatio demum est.

Taceo hæreditatem Symonis, & illam hæresis speciem non vltimam, Spiritus sancti mercantium.

Taceo mali illius auaritiam matrem, quæ idolorum seruitus ab Apostolo dicta est.

Taceo vtriusque pestis artifices, & concursantes Pontificum thalamis proxenetas.

Taceo crudelitatem humanitatis immemorem, & sui ipsius oblitam insolentiam, a illos vanis flatibus tensos vtres.

Taceo denique illa prodigia, quæ insensibilis vereque orbus terrarum orbis tam diu, Ætnam Enceladus, aut Inarimem Typhóeus pati potest, quorum omnium mœsta nimis, & ra narratio est.

Ad ridicula simul atque odiosa festino. Quis enim, oro, non irascatur & rideat illo

pueros, comâ candidâ, togis amplissimis, adeoque lasciuientibus animis, vt nihil illo falsius eatur, quàm quod ait Maro:

Frigidus in Venerem senior.

Tam calidi, tamque præcipites in Venerem senes sunt Cardinales, tanta eos ætatis, & sta- & virium cepit obliuio, sic in libidines inardescunt, & sic in omne ruunt dedecus, quasi o- is eorum gloria non in cruce Christi sit, sed in comessationibus & ebrietatibus, &, quæ has iuntur, in cubilibus, & impudicitiis. Sic fugientem manu retrahunt iuuentam, atque hoc m senectutis vltimæ lucrum putant, ea facere, quæ iuuenes non auderent: hos animos, & hos ios (sua ipsis senectus) tribuit. Hinc Bacchus indomitus, hinc Orientalium vis bacca- ı.

O Ligustici & Campani palmites, ô dulces arundines, & Indicæ nigrantes arbustulæ, ad estas delitias & vtilitates hominum creatæ, in quos vsus, & quantam animarum pernitiem emque vertimini?

Spectat hæc Sathan ridens, atque in pari tripudio delectatus, interque decrepitos ac puel- rbiter sedens, stupet, plus illos agere, quàm se hortari: ac ne quis rebus torpor obrepat, ipse rim & seniles lumbos stimulis incitat, & cœptum peregrinis solibus ignem ciet, vnde fœda im ordiuntur incendia.

Mitto stupra, raptus, incestus, adulteria, qui iam Pontificalis lasciuiæ ludi sunt: mitto arum viros, ne mutire audeant, non tantùm auitis laribus, sed finibus patriis exturbatos: que contumeliarum grauissima est, & violatas coniuges, & externo semine grauidas rursus ac- e, & post partum reddere ad alternam satietatem abutentium, coactos: quæ omnia non vnus sed omne vulgus nouit, etsi taceat, quamuis ne id ipsum taceat, iam maior est indignatio, n metus, & minacem libidinem vicit dolor: hæc, inquam, vniuersa prætereo.

Malo quidem te hodie ad risum, quàm ad iracundiam prouocare. Ira enim, quæ vlcisci ne- , in se flectitur, & in dominum suum sæuit.

Fuit ergò Cardinalis seniculus quidam, ex eo numero vnus, cunctis annalibus implendis eus. Hircina libido homini inerat, vel si quid libidinosius atque olentius hirco est. Hic seu s metuens seu lemures, dormire solus non audebat, nil apud eum tristius, nil miserius cœli- , nouas quotidie nuptias celebrabat, & creber vagis amplexibus sponsus erat, cùm & os illi um, & ætas plena esset, septuagesimum quippe pridem annum excesserat, septimo vix iam e superstite.

Erat illi puellarum auceps vnus ex multis, domini sui libidine nihilò segnior, cuius retia quei omnes vicos, omnium, & præsertim pauperum domos obsederant: huc pecunias, huc nicula, huc annulos, huc postremò blanditias, huc cœnæ reliquias, huc omne genus escarum, æcunque flexura muliebres animos conuehebat: ipse interim suspensus animo canebat. Nam iera cantor erat, sed qui vocem ab altaribus ad choreas ac lupanaria transtulisset.

Nôram, hominem vulgi digito monstratum, qui his artibus multas prædas in os lupi se- iferre solitus, diceretur. Mille locus hic ridiculosas historias capit, vnam accipe.

Multis ille pollicitis misellam virgunculam, aut meretriculam, illexerat, vt domino suo, ie & excelsi gradus, & magnarum opum, sed nec formæ nec ætatis amabilis, obsequi, in ani- i induceret. Quid multis agam? acquiescit, &, velut Psyche illa Lucii Apuleii fœlicibus nu- honestanda, ignoti viri thalamum subit.

Re compertâ, impatiens moræ senex aduolat, & vlnis arreptam pendulis labiis exoscu- atque inermi ore commorsitans, consummare nouas nuptias anhelabat.

Repentino malo percita, & olente senio vultuque lurido deterrita, exclamat, ad ma- n se quendam & insignem prælatum, non ad deformem & decrepitum sacerdotem aduenis- on posse sibi fraudem fieri. Vis si fiat, manibus, quoad posit, deinde gemitibus atque vlu- us occursuram, neque, dum reliquiæ spiritus vllæ essent, passuram, se à tam turpi sene violari. vociferans vbertim flebat.

Ille autem & manu scabrâ, & ore hispido spumantique, tenerum os præcludens, fletibus & imoniis conabatur obstare, atque incondito murmure, & ineptissimis blanditiis (erat enim er cætera blæsus adeò, vt à nemine posset intelligi) ægram animi solari. Sed cùm nil proficeret egregius, in secretarium se proripit, arreptoque, quo conscripti patres à reliquis discernuntur, nti pileo, & insigne suum albo caluoque vertici imponens, Cardinalis sum, inquit, Cardina- m, ne timeas, filia. Sic amasiolam adhuc flentem, & præsenti specie, & futurâ spe magnificè olatus, in geniale cubiculum deduxit, pronubâ non Iunone, sed Tisiphone ac Megærâ.

Ad hunc modum miles cupidinis veteranus, Baccho sacer & Veneri, non armatus, sed togatus ileatus de suis amoribus triumphauit. Plaude, fabula acta est. Nosses hominem, iucundissimè isset: & huius & reliquorum mille sunt talia, quorum quædam non ludicra, sed pudenda: verò inania & horrenda sunt. I nunc, mirare, ducibus his & propitium populo suo Christum, empub. prosperari.

Idem de Papâ Ioanne 22. scriptum reliquit, reperta in eius mortui ærario ab ipsius hæredibus non minus, quàm vicies quinquies millena aureorum millia. Quam summam Galli sic ex- iunt, viginti quinque milliones auri: Germani verò, ducentas quinquaginta auri tonnas.

Idem. Summus pontificatus, si ritè geritur, summus est honor, summum onus, sum seruitus, summus labor: at si malè, summum animæ periculum, summum malum, summa m ria, summus pudor, anceps ex omni parte negotium.

Idem. Hi etenim tales sunt, quales dico, immò verò quales dicere nequeo. Sic ad extr dedecorum atque nequitiæ, quæ vtcunque olim steterat, prolapsa res est: ex quo sancta, & po tunc Romana, nunc Auinionensis Ecclesia tangit vertice sidera, & digito cælum voluit id, vbi & das, si triginta illos argenteos suos, pretium sanguinis, attulerit, admittetur, & pauper à lin Christus arcebitur. Quod ita esse, Christianus nemo est, qui nesciat: nemo qui non doleat: n qui vindicet.

Idem. *Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,*
Si malus est, nequeo laudare, & poscere: motus
Astrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandat, nôrint alii: me nemo magistro
Fur erit.

Ecce ergò, quomodo Iuuenalis Italicus, tanquam bonus Satyricus Romanorum denudârit. Cùm enim dicit: Quid Romæ faciam, mentiri nescio, ipsos esse mendaces, den uit. Cùm autem dicit: ferre ad nuptam, &c. reprehendit eos de turpi maculationis infa Cùm dicit: me nemo magistro fur erit, reprehendit eos de vilis latrocinii malitiâ.

Idem. O fœlicissima Apostolorum tempora, & primitiuæ Ecclesiæ, dum etsi vnus erat mal ter duodecim: nunc autem inter duodecies duodecim nullus, aut vix vnus bonus. O quant riculo fluctuat Petri nauicula? Prædicatio Pauli contemnitur, & doctrina Saluatoris non tur: in curia Romanæ Ecclesiæ, quæ est omnium Ecclesiarum caput, à plantâ pedis vsque ad v cem non est sanitas.

Ex quinta, sine titulo, epistola eiusdem.

NVnc me Gallicus orbis habet, & Occidentalis Babylon, qua nihil informius Sol videt, rox Rhodanus æstuanti Cocyto, vel tartareo similimus Acheronti, vbi piscatorum i quondam regnat hæreditas, mirum in modum oblita principii: stupor est, memorare paupe los, hos cernere auro onustos & purpura, superbos principum ac gentium spoliis: videre pro i sis ratibus luxuriosa palatia, & mœnibus clausos montes pro retibus paruis, quibus olim i Galilæo victus vix exiguus quærebatur, quibus in stagno Genesareth tota nocte laborant hil ceperant, manè autem facto, capta est in nomine Iesu ingens multitudo piscium: audire mendaces linguas, spectare membranas vero vacuas, & pendenti plumbulo versas in retia, q in nomine eodem, sed in operibus Belial Christianorum turba concluditur, vt mox squam uta, curarum flammis & desolatoriis carbonibus exuratur, auari ventris expletura voragi cernere pro sancta solitudine frequentiam sceleratam, & circumfusas acies satellitum pes rum, &c.

Ex XVIII. eiusdem.

ET quid adhuc hæres, an non hæres? sed teneris & obluctans raperis, hoc potiùs reor, n vim, quàm socordiam opinari. Non est tuus torpor, ardens ingenium, mens ignea, gene impetus: sed quid hæc? si fortius impedimentū est, quàm virtus: magna etiam vis hebet, op vi maiore, & necessitati omnia succumbunt. Illa te Babylon traxit, illa te detinet: durum, sed dum. Loci natura est, omne bonum ibi perditur, sed primū omnium libertas, mox ex ordine gaudiū, spes, fides, charitas, animæ iacturæ ingentes: sed in regno auaritiæ nihil damno adscri modò pecunia salua sit. Futuræ ibi vitæ spes inanis quædam fabula, & quæ de inferis narra fabulosa omnia: resurrectio carnis, & mundi finis, & Christus ad iudicium venturus inter n habentur. Veritas ibi dementia est, abstinentia verò rusticitas, pudicitia probrum, ingens que peccandi licentia est magnanimitas, & libertas eximia, & quò pollutior, eò clarior vita plus scelerum, eò plus gloriæ: bonum nomen cœno vilius, atque vltima mercium fama est. bes, quantum in tam paucis licuit, illius sacræ vrbis expressum statum, quem non magis in teris hodie, quàm in illorum frontibus hominum quotidie perlegis, quorum vitam nullus nullum æquet ingenium. Cæterùm, omnium primum (vt dixi) ibi libertatis iactura est. quis limen illud introiit, confestim suus desiit esse, iam nec quiescere, nec abire permittitur: se tatur, & inde efficaci labore consumendus atteritur.

Paucos inde diuina clementia eripit à lege, vt Hierusalem diligant, atque oderint Ba nem. Hæc mihi de te spes reliqua est, alioqui tuis de rebus actum crederem, tam tenaci profu

limo te demersum & infixum video: interim non voluntati aut iudicio, sed necessitati imputo ortunæ, quòd tam diu ibi sis, & moras, quas vehementer odi, libenter excuso: quòd si qua fors in profectione culpa fuit, in mora ipsa vtique iam non culpa ipsa, sed supplicium & purgatio æ est. Sed quoniam multi multa sæpè in carcere didicerunt, quid vetat, & te in vinculis discere uid, quò perpetuò sis doctior? Quædam nullo modo meliùs, quàm contrario discuntur. oque qui Mathematicas artes docent, si quando parùm veri capax mens discipuli visa erit, so- falsa proponere: quæ dum refugit animus, ad veriora confugiat. Tu quoque solitus & reli- i & honestati semper operam dare, (quarum altera ad illius aspectum erigit optantem ani- n, de quo ait Psalmista, Quærite faciem eius semper: alterius ea facies est, quæ si oculis cernere- vt ait Plato, miris animum amoribus inflammaret: neque tamen minùs amanda est, quòd no cernitur) si quid tibi nunc etiam ad vtriusque notitiā summam deesse putas, omne studium duersa reflectito. Arrige aures, fige oculos, intende animum, pulchritudinem nosce, cerne, nta est hostium eius obscœnitas.

Ex XIX.

NVlla vnquam te mala cupiditas tangat, vt illos principes tenebrarum rursus adeas, quos cum suis opibus, suisque flagitiis Dii Deæque omnes, imò verò deorum Deus viuos ac mortuos e perdat, qui cœlestis agni sanguine saginati, calcitrant ac rebellant. Eò me (mirum) meus unc euocat, qui te præsente persuadere mihi non potuit, vt venirem, ille mihi hortator est q uidem, sed improuidus, vt in Babylone viuere eligam ac mori, cur autem, siue ad quid? vt am bonos mergi? malos erigi? reptare aquilas? asinos volare? vulpes in curribus? coruos in bus? columbas in sterquilinio? liberos lupos? agnos in vinculis? Christum denique exulem? christum dominum? Beelzebub iudicem? ad hæc spectacula reuocor, non audiam, malè cum illis, malè illis mecum conuenit. O crudelis & impia secta hominum, nil nisi se ipsos ntium, idque ipsum peruersè prorsus ac nefariè, quis releuabit oppressum orbem? quis vin- oit afflictam vrbem? quis euersos mores reformabit? quis colliget sparsas oues? quis pastores eos arguet? quis reducet aut retrahet in sedem suam? nullusne licentiæ ac scelerū modus erit? ustra per Prophetam Spiritus sanctus intonuit? hæc fecisti, & tacui, existimasti iniquè, quòd i similis, arguam te, & statuam contra faciem tuam: intelligite, qui obliuiscimini Deum, ne do rapiat, & non sit, qui eripiat, intelligite, inquam, nobis loquitur, Dei hostes intelligite, s loquitur sopitisque, nunquam intelligent, nisi horrendo tonitru, sed quoniam intonuisse sufficit, trisulco fulmine experrecti, &c.

Epigramma eiusdem Petrarchæ in Romam.

FOns ærumnarum, domus iræ, plena furoris,
Errorum ludus, sectarum nobile templum,
Roma quidem fueras, nunc es Babylonia fallax,
Ex qua tot luctus, gemitusq; feruntur in orbem.
O fraudum mater, carcer teterrimus iræ,
Carnificina boni, sed iniqui sedula nutrix,
Viuorum infernus: miraclum insigne futurum,
Si nunquam contra te Christi sæuiat ira.
Casta in pauperie tua sunt fundamina iacta,
Sed modò fundantes oppugnas cornibus altis.
Quidnam frontis habes meretrix? quo niteris audax?
Spes in adulteriis, spes est in diuite cista.
Non igitur redeat te Constantinus adaugens,
Protinus at, miserum qui sustinet, auferat, orbem.

Idem Amico,

Quòd in Galliis habitare desideret, dissuadet.

Diu distuli, expectans & materiā & nuncium, vtrumq; simul affuit: quamuis, vt es tu semper honestorum actuum prælargus, ego, etsi ingenii inops, scripturæ vtiq; non auarus, horum al- n deesse non possit. Adest ecce nuncius, vltrà quàm optari possit idoneus, quo nihil tibi deuo- il mihi familiarius: adest & scribendi materia. Peregrinationis tuæ inamœnæ tumor longè ilis, mihi iam pridem calamum suggerebat, nisi quia incertus eram, vbinam terrarum esses in- ndus: neq; enim aut ipse mihi persuadebam, longas te moras apud inferos exacturum sponte ut omninò suspicari poteram, te illuc aliter, quàm coactum cuiuspiam magnæ necessitatis rio perrexisse, itaque tuum tacitus excusabam iter, quòd illa iussisset, quæ adamantinum sæpè m quoque Pontificumque ceruicibus iugum imponit.

Nunc, quia incolumem te reuersum gaudeo, ex familiaritate illâ, quam mihi peperit tua gnatio, mea fides, libet ex te quærere, quid viro optimo cum pessimis locis, quid tibi cum bylone? Fortissimos Romanorum, legimus, vitare solitos Campaniæ Bajas, apricum li & salubrem locum, vbi vt exiguum honestatis, sic saltem voluptatis & lætitiæ multum er adeò rebus omnibus neglectis, vni studio virtutis intenti erant: si hoc ita est, quis non R danum vitet? quis, oro, non fugiat Babylonem, & vitiorum simul omnium, & labori totius miseriæ mœstam domum? de quo quidem aliquid nosse debes. Visa loquor non dita, fato meo pessimo, (in eas terras puer euectus, cuiusque ad hanc ætatem, indignati e dem, sed fortunæ compedibus, nescio quibus, vincti, magnæ illic partes ætatis in gemiti abierunt,) noui expertus, quòd nulla sit ibi pietas, nulla charitas, nulla fides, nulla Dei uerentia, nullus timor, nihil sancti, nihil iusti, nihil æqui, nihil pensi, nihil denique vel h mani. Amor, pudor, decor, candor inde exulant: de veritate quidem sileo. Nam qui quam vero locus, vbi omnia mendacijs plena sunt, aër, terra, domus, turres, vici, atria, tex, porticus, vestibula, aulæ, thalami, tectorum laquearia, murorum rimulæ, diuersoria um, penetralia templorum, iudicum subsellia, Pontificum sedes? Ad postremum ora h num, nutus, gestus, voces, frontes, animi? quid ais? an mentior, an verò de mendacij rum loquor? Si illic fuisti, & (nullo tuo maiore negotio distractus) in nephariam illam lerum scænam acumen ingenij, atque oculos intendisti, alium iudicem non optabo, quàm licet omnia ibi virtute veroque sint vacua, plena fallacijs, plena fucis, plena blanditijs, p pessimis artibus, ambitionis, auaritiæ, superbiæ, liuoris. Vidisti, ficte & inaniter fieri on non tantùm hominibus, sed & Deo: notasti subdolos risus, corda flebilia: serena sup lia, nubilas mentes: molles manus, actus asperrimos: angelicas voces, dæmoniacas in tiones: suaues cantus, ferrea pectora: & verba prædulcia, pulmone amaro, & sicco or dentia, summisque labijs vix expressa, in quibus planè Dauidicum illud impletur: M enim sunt sermones eorum super oleum, & ipsi sunt iacula. Neque verò impunitum m apud eos, sed gloriosum etiam est mentiri, ceu maioris sit ingenij qui fefellit, maioris tus, quem increpare audeat nemo.

Ex alia epistola eiusdem. Si, quicquid animus meus fert, de huius Occiduæ Bab nis statu, cuius fato, seu veriùs peccato meo, inuitus totiens ciuis fio, velim stylo commi vereor pater, ne & dolorem meum lamentis exaggerem, & sanctissimas curas tuas, occup nesque pulcherrimas intempestiuis & inutilibus querimonijs interpellem. In summâ non modò hunc, sed ne Ciceronianum quidem calamum rebus parem. Quicquid de riâ vel Ægyptiâ Babylone, quicquid de quatuor Labyrinthis, quicquid denique de Auer mine, deque tartareis syluis, sulphureisque paludibus legisti, huic tartaro admotum f est. Hîc turrificus simul atque terrificus Nemroth, hîc pharetrata Semiramis, hîc inexo lis Minos, hîc Rhadamantus, hîc Cerberus vniuersa consumens, hîc Tauro supposita Pasip mixtumque genus (quod Maro ait) prolesque biformis Minotaurus inest, Veneris moni ta nephandæ: hîc postremò quicquid confusum, quicquid atrum, quicquid horribile vsq est aut fingitur, aspicias. O semper virtutibus tuis fœlix, nunc absentiâ etiam fœlicior putasne, ciuitatem hanc esse, quam vidisti? longè alia est, longeque dissimilis. Fu equidem omnium pessima, eaque tempestate fœdissima: hæc verò non iam ciuitas, sed uarum, ac lemurum domus est, & vt breuiter dicam, scelerum atque dedecorum om sentina, atque ille viuentium infernus, tanto antè Dauidico ore notatus, quàm fundatu cognitus.

Idem ad amicum,

Veritatem scribere, metu se victum non audere.

VNde nunc ordiar, an verò non ordiar, in dubio est, & poëticum illud identidem occu

Eloquar, an sileam?

Loquar tandem, ne fortè de silentio suspiceris, te aut per desidiam negligi, aut per inso am contemni: sed quid primùm, aut quid penitus loquar, seu potiùs quid non loquar, diuersa certatim & me vrgent, & se inuicem premunt, impediuntque concursum. Non omnibus obsequi, infinita sunt enim: & si vacet, minimè tutum erit. Itaque nullis lic cupationibus, nullisque curis obsidear, quarum tamen pondus ac numerum non ignora solus calamum timor excusat. Siquidem extra virtutis regnum imbecillis semper, & nu ritas, atque omnis præsidij inops fuit: quid euenturum censes, vbi extinctæ prorsus, & ta pridem virtus est? Ibi profectò summum crimen est veritas, & sola sufficiens ad quæ multorum odia, cùm vnius hominis amor multis obsequijs sit quærendus, & multis in at necesse est, qui multis charus esse vult: at qui omnibus odiosus, minus negotij habet.

Anno

a capiat, non hoſtem feriat, oportet, lingua liberior pro gladio eſt, verax ſermo pro vul-
: quid ni autem id accidat, vbi nemo eſt, cui verum verbum abſque graui conuitio dici
it? vbi nulla pietas, nulla charitas, nulla fides habitat. Vbi tumor, liuor, luxus, auari-
um artibus ſuis regnant: vbi peſsimus quisque prouehitur, & munificus prædo ad cœlum
tur, iuſtus pauper opprimitur, vbi ſimplicitas amentiæ, malitia ſapientiæ nomen habet: v-
eus ſpernitur, adoratur nummus, calcantur leges, irridentur boni, usque adeò, vt iam ferè
us, qui irrideri poſſit, appareat. O mores hominum, ô ſeculum noſtrum, ô triſtem & miſe-
exilij mei locum, & ô felices oculos tuos, qui iſta non vident, iucundiſsimus labor tuus, &
diosa pauperies, ſi huic obſcœnæ ac marcidæ quieti, & his malè collectis, & malè fundendis
tijs conferantur. Vetus verbum eſt, cecidit denarius in cloacam: cuius intellectum qui
habet, huc veniat, verbum hoc in frontibus ſingulorum, cum mille alijs æquè famoſis ti-
, ſcriptum leget. Vnum ego libenter huic ſcelerum vniuerſali diluuio eximerem, & me-
ur, fateor: ſed ridiculum viſum eſt, tam ſolidam & tam latam regulam vnius nominis
ptione conuellere. Nullus igitur hinc Noë, nullus Deucalion enatabit: ac ne putes, Pyr-
n fœliciùs nauigaſſe, prorſus ſcito, nullum emergere, ciuitatem ſimul obſcœniſsimarum
ptatum fluctus inuoluit, atque incredibilis quædam muliebrium criminum procella, pu-
iæque fœdiſsimum ſine exceptione naufragium.

Hæc pauca de multis auſa veritas, victo metu, ex quibus & ea, quæ ſilentio premun-
elic.s. Si tamen hinc, aut ex quibusdam peſtiferis animantibus, vel herbis, ſalutare tibi
uid, amici ope, conflari poſſe, confidis, ſcribere illicò ne differas. Omni enim ſtudio
o, irremeabile Labyrinthi huius limen attingere. Iamque, ni fallor, quod vnum hinc
ri poteſt, generoſi contemtus filium teneo. Si quid optas, ora, interim fiet pro viribus,
ra vires fiet. Ego enim tantis in tenebris, quid tibi, aut etiam quid mihi præter fugam
diat, non video. Optat tibi ſalutem diſcipulus tuus, qui vtinam tecum eſſet: niſi for-
tilius mecum eſt, vt ab annis teneris diſcat, hoc infandum ſpecus, hunc verè tartareum
rem horrere, ne quando per errorem capi poſsit, vbi ego propè infans, (neſcio, an paren-
meorum, an meis, ſed certè nondum admiſsis illâ ætate, piaculis) captus fui: & nunc,
ſæpius euaſiſſem, atque iterum et iterum in laqueos recidiſſem, ad poſtremum, ſponte mea
vir, imò verò ſenior, captiuus, præter me ipſum non habeo, quem accuſem. Huic autem
olæ neque manum meam, neque annulum, neque locum, neque tempus appoſui. Scis vbi
& vocem loquentis agnoſcis.

Idem ad amicum,

De tertia Babylonia, & quinto Labyrintho in Gallia.

bſcriptiones mearum epiſtolarum miraris: nec immeritò. Non niſi geminam enim Baby-
na cùm legeris, alteram apud Aſſyrios olim, vbi clarum Semiramis nomen habet, alteram
Ægyptios, noſtra ætate florentem, quæ Cambyſem habet auctorem: cuius nunc Baby-
inauditum tibi nomen ingeritur, tecum voluis: non quòd neſcias, quoſdam ex noſtris
am quaſi alteram Babylonem, propter proportionem Imperiorum & climatum, ſtatuiſſe:
ia, me almam, ſanctam, & reginam vrbem hanc vocitare ſolitum, tenes, huius nouiſsi-
abylonis tibi nunc etiam ſtupor manet. Deſine iam mirari, & ſua Babylon huic terra-
tractui eſt. Vbi enim, quæſo, digniùs in Occidentali plaga ciuitas confuſionis exiſteret?
bus quidem condita, incertum: ſed à quibus habitata, notiſsimum: certè ab his, à qui-
re optimo nomen hoc poſsidet: & ſi vis, hîc, mihi crede, Nemroth potens in terrâ, & ro-
s venator contra Dominum, ac ſuperbis turribus cœlum petens: hîc pharetrata Semira-
hîc Orientali quoque veſanior Cambyſes, & ipſe Regum ceruicibus actus, poſtremò pa-
æde ſuorum, ab inſonti principio redactus ad miſerrimam egeſtatem. Non ego te ad Po-
(neque enim Pierijs opus eſt,) non te ad Hiſtoricos mittam: conſule Catholicos tracta-
ſed præcipuè Auguſtinum ſuper eo pſalmo, qui ſic incipit, vt epiſtolarum ad te mearum
, quæ deſinunt, &c. inuenies, quid ſibi Babylonicum nomen velit, quod cùm legeris, di-
on minùs Rhodano quàm Euphrati debitum, aut Nilo. Neque verò miraberis, ſi in men-
edierit, Ambroſium in eo libro, quo indignum Valentiani iunioris interitum deflet, hoc
eſſe cognomine, dum de Rhodano loqueretur: atque vt hac admiratione ſuccisâ, à radice
conuellam, de quinque Labyrinthis potes etiam mirari, cùm apud cæteros ſcriptores non,
quatuor, mentionem inueneris, vt puto. In quibus cùm famam habeant Ægyptius, Lemni-
reticus, & in Italiâ Cluſius, Labyrinthum Rhodani tacuerunt, omnium inextricabiliſsi-
, ac peſsimum: ſiue quia nondum erat, ſiue quia nondum noſcebatur. Huius apud me men-
bra eſt: quàm iuſtè autem, qui noſcere cupit, huc properet.

Non hîc carcer horrendus, non tenebroſæ domus error, non fatalis vrna humani
is fata permiſcens, denique non imperioſus Minos, non Minotaurus vorax, non damnatæ

Veneris

Veneris monimenta defuerint: sed remedia, sed amor, sed charitas, sed promissorum fides, sed amica consilia, sed fila perplexum iter tacitâ ope signantia, sed Ariadne, sed Dædalus, vna salus, spes in auro est, auro placatur Rex ferus, auro immane monstrum vincitur, auro salutare lo texitur, auro durum limen ostenditur, auro vectes & saxa franguntur, auro tristis ianitor mo tur, auro cœlum panditur: quid multa? auro Christus venditur.

Idem de vitâ solitariâ lib. 2. Heu quid, præter gemitum & querelas, relictum est mise quando & nostri Reges nil nisi delitias, & nostri Pontifices nil nisi diuitias amant: populi verò, serui flent, & insaniunt liberi, & omnes quæ sua sunt quærunt, quæ Christi autem, nullus: cu peculiare patrimonium, nobis spectantibus, otiosoque sedentibus, laceratur. Quid loquor, quid omnium occupatissimos otiosos voco? imò verò dum fremimus, & meditamur inania, d cœno voluimur, ac libidinibus exercemur, & nitimur profugas retinere, dum nummos pauper numeramus atque abdimus, dum superuacuas, & ineptas turres in nouissimâ Babylone const mus, vt cœlotenus scandat ruitura superbia, non est, qui humilitatam Christi sedem tueatu vindicet?

Scripsit Franciscus Petrarcha etiam de annis Climactericis seu Scansibilibus, Hebdomat Enneaticis, atq; decretoriis ad Boccatium, vt & Censorinus in libro, quem de seculis edidit, Iu Maternus Firmicus Siculus libro quarto Matheseos, Boëtius, & ante hos, Plato Philo Iudæu Alexandrinus, Aulus Gellius libro quinto capite sexto, Macrobius, Cicero, Diuus Ambros Diuus Augustinus, Beda, Georgius Valla: & ex Modernis Henricus Rantzouius, vir Nobilis, gis Daniæ vicarius: qui testantur, hanc obseruationem non esse superstitiosam, sed vsu & exp mento comprobatam.

Gregorius XI. PP. 206.

1375. HOc tempore Papa decimam solicitauit ab Ecclesiasticis, per omne Imperium. Sed Archi scopi tres ad Rhenum obuiam vadunt, se opponentes, vt & debuêre, emunctioni cleri Crantzius. Imperatore vt suprà.

Eduardus III. Rex Brittanniæ.

1376. EDuardus III. Anglorum rex, Eduardi secundi filius, homo permodestus & frugi, illos mè diligebat, honoribusque ornabat, qui probitate, modestia, ac vitæ innocentia alios cederent. Nam Vuicleuum, eminentissimum eius ætatis Theologum, atque organum De uersus impios, non est passus à malignis Antichristi ministris violenter opprimi. Sed illum enter audiebat, protegebat, fouebat, eoque in viuis, Kyriandro teste, inter feroces & indon Samariæ tauros tutus semper euasit. Authore autem Ioanne Vuicleuo, amisit tunc in Anglia Pontifex creandorum Episcoporum ius, & potestatem imperandi sacrorum prouentuum dec ac Petri denarios: decretumque fuit, vt iudices ac procuratores causarum, non Normannicè ceps, vt hactenus, sed Anglicè loquerentur, ad plebis suæ commodum, ne ampliùs haberet terprete opus. Sed hæc tam ægrè Polydorus Virgilius tulit, vt pertinacem & infamem hæreti Vuicleuum vocârit: præcipuè, quòd regi ante omnes, summum in cunctos ordinis præfecto perium & ius tribuerit. Ex Chronicis. Imp. Car. 4. PP. Greg. XI. V. S.

Monstrum Babylonis.

1378. EXtat in quibusdam Bibliothecis poëma, titulo Inuectiua in monstrum Babylonis, scri contra schisma illud longissimum, quod incepit inter Papas anno 1378. & multis anni rauit. Tribuit totius mali originem superbiæ, auaritiæ & ambitioni, aliisque sceleribus spiri um. Hæc enim sunt eius verba:

Adduxit Cleri hoc monstrum fastus maledictum,
Cleri magnifici, tenuit qui culmina mundi.

Et paulò pòst inter alia sic de clero loquitur:

Quò cecidit fastus, quò venit honor, decus, atq;
Diuitiæ grandes, quibus ipse fuit cumulatus?
Venit in opprobrium fastus, decor iste superbus
Abscessit iustè: tolluntur opes, perit omnis
Ornatus cleri, quem tanta superbia vexit
In cœlum suprà, quasi vellet Lucifer esse.

Tribuunt verò id poëma quædam exemplaria Eccardo Episcopo VVormaciensi, hosce quatuor versus cæteris proponunt:

Præsulis Eckardi reuerendi Vuormaciensis,
Egregii patris plangentis deuia mundi,
Sic loquitur carmen patris sapientis ad aures:
Flebile de mæsto prorumpens corde loquatur, &c.

Illyr. Imp. 111. VVenceslao. PP. 206. Gregorio 11. V. S.

Anno

S. Catharina Senensis.

Olita est hæc sancta fœmina plurimùm queri de pessimo Ecclesiæ statu, & præsertim de Prælatis, de curia Romana, ac ipso Pontifice Romano. Verùm hæc, quoniam multis communia iam missa faciam: illud tantum adscribam eius dictum, in quo disertè & apertè præsentem siæ Dei reformationem prædixit. Nam cùm primùm indicasset, futurum ingens schisma in siâ, quod etiam mox consecutum est, & vsque ad Constantiense concilium durauit: deinde a bella, quæ etiam acciderunt, & fermè vsque ad nostra tempora permanserunt, demum etiam nxit, pulcherrimam exoptatissimamque Ecclesiæ Dei reformationem consecuturam esse. Quæ emporum ac rerum series, nos ad præsentem religionis instaurationem necessariò volentes nos deducunt.

Sic enim Antoninus in tertiâ suæ historiæ parte ad verbum de ea scribit. Itaque paretis vos ad ntiam, quia oportebit vos ista videre. Quod cùm tunc non appareret, post breue tempus patuit s prophetiæ eius, cùm sc. mortuo Gregorio, & creato Vrbano sexto, schisma secutum est. Cùm virgo Romam profectura esset iam inchoato schismate, eique frater diceret, impletum iam esse, prædixerat, respondit ipsa: Sicut dixi vobis tunc, quòd illud erat vt mel & lac: ita dico vobis, illud, quod videtis nunc, est vt ludus puerorum, respectu futurorum, & præcipuè in patriâ circante: denotans Regnum Siciliæ, cum patriâ Romanâ & regione circumiacente: quod rei postim probauit euentus, propter grauia bella. Postquàm autem illa sic dixerat, ego curiosus fad inuestigandum de futuris post illam conquassationem, interrogaui eam, ex quo manifestè uerat, futura sibi diuinitus reuelari: obsecro, inquam, præclarissima mater, quid post hæc futurum est in Ecclesiâ Dei? & illa: His tribulationibus & angustijs, modo imperceptibili hobus, purgabit Deus Ecclesiam suam sanctam, & suscitabit spiritum electorum suorum: seque- e post hæc tanta reformatio Ecclesiæ sanctæ Dei, & renouatio pastorum sanctorum, quòd ex ogitatu exultat Spiritus meus in Domino: & ,sicut aliâs pluries vobis dixi, sponsa, quæ nunc a deformis atque pannosa, tunc erit pulcherrimis monilibus preciosis ornata, cunctique fideidebunt, se tam sanctis pastoribus decoratos. Et populi etiam infideles bono Christi odore traouile Catholicum reuertentur, & conuertentur ad verum pastorem & Episcopum animarum n. Agite igitur gratias Deo, quòd post hanc tempestatem dabit Ecclesiæ suæ grande serenum. mp. 1 1 1. VVenceslao. Papa 206. Greg. 9.

Eadem orat. 1. 3. 11. 14. & 22. Venite igitur, & ædificemus muros Hierusalem, id est, clerum ulum Ecclesiæ reformemus, atque Deum altissimum oremus dicentes: O Domine, respice ad itatem Ecclesiæ, sponsæ tuæ: aperi oculum tui in terris vicarij, vt non propter se colat te: sed se- & te diligat propter te. Nam dum te amat & se propter se, perimus nos miserè oues eius. At si erit te & se propter te, viuemus feliciter, à bono pastore exemplum vitæ recepturi. Fac deniq; m voluntatem aspiciat, & operetur ne pereamus: crescat in gratiâ tuâ, vt sit fortis athleta in venctæ crucis erectione: purifica eius cor, quò habeat desiderium reformandi Ecclesiam, meme illius deprauata. Rursus in eo ardeat desiderium honoris tui, & salutis ouium sibi commissa- Nec acquiescat consilijs carnis, sed boni spiritus. Reforma vitam suorũ astantium, vtpote Carum, vt sincero animo ac simplici corde tuam sequantur voluntatem. Illumina atque robora em, ministrosq; eius, vt rectè consulant, & imitentur lumen verum, quod eis infundere digna-

Eadem cap. 125. Insuper Episcopi debitam solent omittere hospitalitatem, pauperes Christi endo, semetipsos impinguando, canes aliaque animalia alendo, & sic vna bestia nutrit aliam, onte velint esse de numero eorum, in quos Dominus proferat sententiâ iustam, Hospes, id est, r fui, & non suscepistis me, ideo discedite à me maledicti in ignem æternum. Passim quoque pi penè omnes morbo cupiditatis laborant, aliena rapientes, ecclesiastica bona dilapidantes: iuinis vsibus, & pauperibus Christi dispensare deberent, aliorsum expendunt. Non autem sua ed duntaxat talium bonorum administrationem gerunt: ideò ipsis, proprietatem eorum sibi sare, non licet, quoniam Episcopi ecclesiasticarum rerum procuratores tantùm sunt, non do- Ait enim canon: Gloria episcopi est, pauperum opibus prouidere: ignominia sacerdotis est, ijs studere diuitijs.

tem cap. 119. 128. 129. Dicit Dominus: Patientia mea sustinet sacerdotes: qui nisi se corre- , vniuersæ gratiæ eis concessæ redundabunt in iudicium & confusionem sui, quia veluti obstiermones meam contemnunt misericordiam. Et paulò infrà: ô sacerdos, non attendis, quòd s iusticiæ diuinæ iam ad radicem arboris vitæ tuæ posita sit? Hoc autem apertissimè noueris, am iniquitates tuæ suo tempore, & loco tibi cum vsurâ compensabuntur, & grauiùs quàm cænieris: nempe pro te, & tuis subditis pœnam lues.

tem c. 116. A ministris meis non fit mihi debita reuerentia, ideò honor eorum diminuetur, ac peccata persecutionem sustinebunt. Et paulò infrà: Si sacerdotes vitam suam emendare nerint, dignitas sacerdotalis redundabit eis hîc in ruinam, illic ad ignem æternum. Respondit de- Saluator ad quæstionem, quid Dominus facturus sit malis colonis, dicens: veniet Dominus, det colonos istos, dabitque vineam alijs.

Item c. 114. & 119. Fuerunt olim virtuosi, & fideles sacerdotes: sed hodie sunt scelerati. N
sicut olim rari fuerunt mali, sic hodie rarò boni inueniuntur.
Item c. 132. Moderni, & infelices clerici temporalibus incumbentes, ob suam malitiam l
diuinâ priuati, seipsos amant, Dei & proximi dilectionem negligunt: deteriores sunt secularib
quos vnâ secum perdunt: sanguinem, & lac sugunt ex medullâ Ecclesiæ, vt ipsa palleat: affec
charitatis, quâ Ecclesiam afficere deberent, ad semetipsos retorquent. Ab eâ enim eliciunt ben
cia, pensiones, census, & cætera: delicijs, & flagitijs dediti, salutem & curam membrorum eccle
id est, animarum fidelium Christi negligunt.
Ob eiusmodi reproborum clericorum vitam seculares veniunt ad irreuerentiam, & inob
entiam Ecclesiæ. Quinimò seducuntur à cæcis ducibus, qui (proh pudor) sunt ignari idiotæ,
sumtuosi, hypocritæ, auari, Simoniaci, luxuriosi, inuidi, tardi ad bona opera, proni ad mala,
temporalia currentes: deberent esse lapides templi, sed dicuntur dispersi lapides sanctuarij, id e
clesiæ, in capite omnium platearum. Nam sacerdotes, qui contra dæmones ecclesiam defen
deberent cum exercitio spiritualium, sunt dispersi in plateis huius mundi, ignorantes spiritualia
quentes carnalia.
Vbinam hodie est clericorum decor continentiæ in gestu, victu, vestitu, & risu? In conui
tabernis, ludis, & theatris, vbique vagantes crebriùs reperiuntur, quàm in locis Deo dicatis. Q
perniciosa autem, & impertinens sit vniuersali ecclesiæ clericorũ scurrilitas, ignorantia, fornica
Simonia, aliaque crimina, quibus modò totus penè clerus est infectus, nemo ambigit.
Et alibi c. 128. & 129. inquit: Clerus ex superbiâ cadet ab altitudine sacerdotalis dignita
profundum miseriæ, vt diabolus: quia qui se exaltat, humiliabitur.
Eadem c. 125. Religiosi collocati sunt in religione velut angeli: sed quàm plurimi sunt
monibus deteriores. Electi sunt ad annunciandum verbum Dei in doctrinâ pariter & vitâ: ip
tem conciones suas potiùs ad auditorum ostentationem, quàm ad Dei laudem, vel proximi
tem, cum facundiâ mundanâ componere student. In pluribus denique iniquis deprehendunt
cessibus: facti sunt arma diaboli, corrumpentes religionem intus, in se, & fratribus, ac extrà
seculares: propria possidere nituntur, aliaq; plura committunt inconuenientia, & præsenti tem
obuiantia religionibus. Quæ licet sint in se bonæ, & instinctu Spiritus sancti inchoatæ, tamen re
num membra frequenter sunt putrida, in tantum, vt à transgressoribus irrideantur humiles
dinis obseruatores, vestigia maleuolorum sequi recusantes.
Item c. 14. 113. 114. 121. 122. 125. 126. 127. & 132. Ministri Ecclesiæ quia vbere eius
cissimoq; lacte nutriuntur, vtpote viuunt de rebus ecclesiæ, vice versa ad vbera & lac ecclesiæ t
ac ex eis alere deberent membra ecclesiæ, quod minimè faciunt. Et infrà: Percipe corde amari
nem, & dolores super miserias meorum ministrorum. Si debitè attenderent dignitatem sua
non iacerent in tenebris peccatorum, inquinantes faciem suarum animarum, qui sunt vncti C
mei, angeli terrestres in corpore Ecclesiæ: sed inuoluunt se luto fœtentis immundiciæ, ex culp
metipsis crudeles pariter, & proximis per mala exempla. Et infrà: Quocunque te verteris, vi
omnes clericos, seculares & religiosos, prælatos & subditos, paruos & magnos, iuuenes & senes
infectos, diuitias deliciasque sequentes, pauperum alimoniam, & animarum curam neglig
temporalibus incumbentes, gratiâ Spiritus sancti simoniacè vendentes, Ecclesiasticis reb. abu
Væ ipsorum vitæ miserabili & infelici! quod Christus suâ pœnâ crucis acquisiuit, hoc cu
retricibus expendunt, animas sanguine Christi redemtas corrumpunt, de patrimonio Christ
tios alunt. Et infrà: Ministri mei nunc pro pectoris sui fibulâ gestant iniustitiam, qua eis co
gitur amor sui, in quo fundantur iniquitates eorum sequentium inordinatas concupiscentias
bus penè omnes clerici vacant.
Et postea ad clerum: ô diabolicum tabernaculum: elegi vos veluti angelos terrestres, v
tem estis incarnati dæmones, quorum opera facitis. O miserum animal immundum! carnem
oleo sancto vnctam, & mihi consecratam meretricibus exhibes, imò deteriùs inquinas! tu o
Christi sanguine lotas rursus fœdas fimo luxuriæ tuæ, &c. Sed quia animal brutum es, ideo in
ibus actibus delectaris, vsque adeò excæcatus, vt non consideres, æterna supplicia tibi esse para
Notabit Lector, infrà anno 1455. huius Catharinæ, & ordinis eius denuò mentionem fie
qui enim volunt, ipsum cœpisse anno 1372. quidam 1455. quam dissonantiam ita conciliar
existimo, vt dicamus, Catharinam tertium ordinem Prædicatorũ ingressam, iuxta priorem s
tiam, anno 1370. vel paulò antè. Quia verò constabat ordo ille ex coniugatis quoque, & i
non adeò strictè viuerent, vt cæteri religiosi: Moniales Catharinam imitari malentes peculiar
bi formam præscripserunt, & eius nomen assumserunt circa annum 1455.

1380. *Theodorus Magnus Logotheta.*

Andronicus Maior Palæologus, Imperator Constantinopolitanus etiam Astrologiæ arti
dedit. Nam cùm Constantinopoli pictus ante sacellum Deiparæ virginis equus, quo s
batur Diuus Georgius, media nocte bis hinnitum ederet, Logothetam sibi à c
intimum & Astrologum consuluit, quidnam iste insolitus picti equi sonitus por
ret? Logotheta Astrologicam figuram delineauit, ex qua positus siderum & præno
futurorum indagauit, hostiumque aduentum & imperij confusionem, nec non impe

P

cipatus discrimen prænunciauit. Et domum tendens Logotheta mœrore conturbatus, que- vxori & liberis dixit: imminet grauis hostium impresſio nobis, ſiue terra ſiue mari aduentan- , ſed quorum, neſcio, ſed nobis grauiſsimas clades importabunt. Hæc Nicephorus Gregoras it, qui ex Logotheta ipſo audiuit, quem & vt fratrem dilexit, & à quo Aſtronomicam diſcipli- didicit, quam ſolus eo tempore perfectiſsimè calluit. Imperat. 111. VVenceslao. Papa 207. no 6.

Nicephorus Gregoras lib. 10. hi- ſtoriæ Romanæ. 1380.

Apæ legatis in vrbem Imperatricem Conſtantinopolim diſputaturis aduenientib. Nicephorus hic in conſilio ſuo ad Patriarcham, eos non admittendos in colloquium, putat, ſic inter alia in- s: Hic verò cuius emolumenti ſpe, quo fine propoſito, quiſquam diſputare cum Latinis velit, dem non video: ſiquidem nec ipſi noſtris, nec nos illorum decretis aſſentiri vnquam decreui- quamuis omnes hoc lapides, omnes ſtipites clamitant. Quòd ſi duæ partes ſumus qui conten- s, nec tertium veritatis arbitrum & iudicem habere poſſumus, eaque de causâ alterutris de ouerſiâ pronunciandum eſt: nos illorum eſſe iudices, non illos noſtri oportet. Noſtrum enim na illi non minùs, quàm nos, rectum eſſe concedunt: ſolis autem illis videtur, additamentum is excogitatum, & à verâ viâ deflexionem reprehenſione vacare, nobis autem minimè.

Si ergò pendente lite noua illorum opinio admittenda eſt, iudicare & pronunciare noſtrum , non illorum qui rei ſunt. Quòd ſi illi, ſe diui Petri ſedis ſucceſſores & hæredes eſſe, dicunt, idq; in nos vibrant, vt nubes fulmina, eaque ratione, nos opinionum ſuarum miniſtros & execu- eſſe oportere, opinantur, id minimè curandum eſt. Ob hoc enim maiore odio & auerſatione ligni, quòd aliter, quàm ſancta ſede dignum ſit, ſe gerunt. Neq; enim, quæ vellent, dogmata ſta- Clementem & cæteros iuſsit Petrus, ſed ea ligare quæ liganda eſſent, ea ſoluere quæ ſoluenda eſ- At iſti, ijs, quæ omnibus ſacris concilijs ſtatuta & decreta ſunt, neglectis, ea fecerunt quæ ipſis placuerunt.

Deinde nec veterem morem ab antiquis & Imperatoribus & doctorib. ſancitum, violari decet. im in more poſitum, cùm in Eccleſiâ certamina de dogmatibus mouentur, omnes communi & decreto Eccleſiæ propugnatores citare, nec eos tantùm, qui Euangelij præconij cauſa metro- vbique gentium ſortiti ſunt, ſed patriarchicâ etiam autoritate præditos, vt ſunt Alexandrinus, ſolymitanus, & Antiochenus antiſtes, quib. non acceſſitis cauſa dabitur, turbandæ concordiæ , & Eccleſiæ ver in hyemem commutandi. Imp. VVenceslao. Pp. Vrb. 6. vt ſup.

Idem. Multo antè quàm moreretur ANDRONICVS ſenior Imp. repererat librum, qui & xis literis, & obſcuris imaginibus indicia continebat eorum omnium, qui vnquam imper o ri eſſent. In quo animi & prudentiæ huius Imperatoris ſignum præter cætera, erat vulpes: obi- tem tali in loco poſita ſella, & duo nigro veſtitu aſtantes adoleſcentuli apertis omninò capitib. autem veſtitus, & aperta capita, & duo tantùm adoleſcentuli Imperatori monaſticum cucul- gnificârunt, & Imperatoriæ calyptræ amiſsionem per biennium. Sub eo enim habitu duos an- xegit.

dem. In Adrianopolitano palatio ante fores, paulò ſupra limen ſuperius, circulus depictus in- s eſt, & iuxta circulum quatuor animalia depicta, Leo, Pardalis, Vulpes, Lepus: & ſupra ea ver- idicus, qui ſignificaret, Imperatorem quendam è Palæologorum familia, vbi Theſſalonicam et, obiturum eſſe. Is circulus in altum longitudine duorum virorum à terra diſtabat, vt incredi- ideretur, ab homine depictum eſſe: nulli enim occaſio fuiſſet ſcalis appoſitis aſcendendi, & per pingendi, cùm & Imperator adeſſet, & plurimi atq; adeò innumeri & ingrederentur & egre- tur. Michaël autem Andronici F. paulò pòſt ibi mortuus eſt.

Indulgentiæ damnatæ. 1380.

Oc tempore ſchola Pariſienſis, cùm Papæ largiſsimas profunderent indulgentias, tubis, cam- panis, & alijs publicis teſtimonijs illas damnauit. Imp. 111. VVenceslao. Pp. 207. Vrb. 6.

Robertus Ormeskircus ex Biblioth. Oxon. 1380.

Empore huius Roberti Ormeskirci dicebant quidam eruditi viri, Carmelitas ſodales (quòd tetrè VVicleui diſcipulos infeſtaſſent) fruſtra petijſſe ſuam originem à Carmelo monte, & à byte Heliâ. Si ſacer locus, inquiebant, & tempus longum probos faciunt homines, Satan ipſe probus eſt, qui in cœlo cœpit ante hominem creatum. Addiderunt quoque, inaniter gloriari n virginis Mariæ titulo: potiùs enim debuiſſent in ſuam aduocatam aſſumſiſſe Ægyptiacam tricem illam, cùm ſint tam egregij ſacerdotes. Bal. Imp. & Papa vt ſup.

1380. *Guilhelmus Paradinus in annalibus Burgundiæ,*
lib. 3. & sequentibus.

DEscribit Paparum ambitionem, auaritiam, luxum, & perfidias erga Imperatores. Inpri
autem Othonis primi reformationem Romanam, & Ecclesiasticorum, cum periculo
Qui etiam, venenum, & ruinam Ecclesiæ esse diuitias, affirmat. Et præterea, honorem defun
rum ossibus illatum, sacrosanctum Euangelium (cui soli honor debetur) obscuraſſe.

1382. *Eberhardus Comes à Kirchberg.*

HIc Episcopus Augustanus factus, eius in puniendis Cleri criminibus negligentiâ factum e
Magistratus aliquos Sacerdotes in ferrea cauea publicè expositos, fame necârit: Antecel
verò huius (quia melior non fuit) cathedrale palatium vnà cum monetaria officina in public
ro à ciuibus dirui mandârit. Munsterus de quo infrà. Imperat. 111. VVenceslao. Papa
Vrbano 6.

1382. *Philippus Repington.*

PHilippus Repington Leycestriensis cœnobij abbas, & Oxoniensis Academiæ Theologus,
cleui discipulus, audacter in cleri Papistici corruptissimos mores, atque impura dogma
clamabat tam in sermonibus, quàm etiam in lecturis publicis, in eosque vehementer inve
tur. Aduersus Romanum Pharaonem, hominum traditiones, fraterculorum mendicabula,
dotum prouentus superfluos, decimas, missas, peregrinationes, auricularem confessionem, &
iusmodi plura Oxonij disputabat: suffragantibus ei vnà cum Cancellario eius temporis Ro
Riggo Academiæ procuratoribus.

Scripsit Defensorium VVicleui librum vnum: & pro doctrinâ morali eiusdem, librum v
Sed minis tandem coactus 24. articulos reuocauit, Lincolniæque Episcopus factus gregem C
persequebatur, Imp. VVencel. Papa Vrbano 6. vt sup.

1382. *Ioannes Astonus.*

SVper 24. iste articulis contra Papam accusatus, ad perpetuos carceres damnatus fuit. Scrip
tem contra vsurpationes Cleri, de recto vsu Sacramenti, & contra mendicitatem ociosam

1382. *Thomas Netter VValdenus in Fasciculo*
Zizaniorum.

ANno Domini 1382. Ioannes Gallus sacerdos, ob Euangelij prædicationem, per Sim
Cantuariensem archiepiscopum, & Guilhelmum Londinensem episcopum Londini in
ratus, à communi plebe liberabatur à vinculis, interfecto archiepiscopo cum duobus alijs sac
tum principibus. Deinceps per Angliam peragrans & vaticinia edens, per Robertum Treuili
Couentriæ captus, adiudicabatur crudeli suspendio, ac membrorũ dilacerationi ad fanum A
Moxque idem Treuilianus, summus iusticiarius, eadem pertulit Tiburni, in communi supp
rum loco suspensus, iusta Dei retaliatione. Imp. VVenceslao. Papa Vrb. 6. vt sup.

Idem. Magnates quidam dicebant, quòd lex continentiæ adiuncta sacerdotio in totam
siam Sodomiam induxit. Delicata cibaria (inquiunt) virorum Ecclesiasticorum quærunt na
lem purgationem, velp eiorem. Votum continentiæ moniales cogit ad horribilia peccata: vt fu
cerfectiones abortiuorum, destructio naturæ per medicinas, mutuæ libidines, & alia non dic
Quibus addiderunt hos versus:

Plangunt Anglorum gentes crimen Sodomorum:
Paulus fert, horum sunt idola causa malorum.
Surgunt ingrati Gyesitæ, Simone nati,
Nomine prælati, hoc defensare parati.
Qui reges estis, populis quicunque præestis,
Qualiter his gestis gladios prohibere potestis?

Ep

Epitome commenti & blaſphemiæ execrandæ, quæſtus cauſa excogitatæ, de hoſtijs Sacramenti viuifici inuentis in VVilſnagk,

Ex Matthæo Ludeco.

ANno 1383. templum & vicus VVilsnacenſis exuſtus eſt. Sacerdos autem Eccleſiæ illius Ioan-
nes, hinc inde perluſtratis ruderibus & cinere, reperit (vt fingebat) iuxta altare inter quis-
as tres hoſtias ſanguine conſperſas, quarum virtute pòſt multa fiebant ſtupenda miracula, quæ
oro edito copiosè deſcribuntur: & de ijsdem Albertus Crantzius hæc literis tradidit: Hoc eſt
m illud tempus anni 84. poſt mille trecentos, quo curſus ille in VVilſenacum, oppidum Pri-
æ VVandalico in ſolo, cœpit per eam occaſionem vulgari. Erant nonnulli in ea regione habitan-
el hoſtes vel latrunculi, (incertum enim reliquerunt, qui ſignârunt annales) qui incenſa villa
ſenaco, Eccleſiam pariter in cineres redegerunt.

Sacerdos cùm ad proximam villam confugiſſet: eſſetque noctu in ſtrato, audiſſe fertur vocem:
e, præpara te ſacris miniſterijs, dicturus miſſam in altari exuſtæ nuper Eccleſiæ. Ille autem pri-
 vocem arbitratus ludificationem, contemſit: repetitâ verò ſecundò, repetitâ quoque tertiò,
potuit negligere ita firmatam denunciationem. Surgit, & ex more, ſoluto labiorum penſo,
cleſiæ locum proficiſcitur. Stabat altare poſt incendium: duo ibi cerei ex latere vtroque, in
io mundam videt ſindonem, inque ea trinam hoſtiam, quæ videbatur in vnam coaluiſſe, eamq;
ntam. Stupefactus rei nouitate, vnde hoſtiæ cruentæ poſt incendium: reuerenter inclinans, &
ponens quomodo poterat, concitò petit loci Antiſtitem Hauelbergenſem, quid audierit, & de-
quid viderit, enarrat. Miratus & ille, proficiſcitur cum Clero: videt, miratur, cuncta percun-
r: vbi præter diuinum miraculum nihil videt, recondit hoſtiam cryſtallo: & vicinis primùm
, inde remotioribus Dei mirabilia nunciantur, accurrunt vndecunque populi, abvſque Vnga-
rancia, Anglia, Scotia, Dania, Suecia, Norvvegia.

Multa fertur renouâſſe Chriſtus Dominus, in reuelatione corporis ſacri, ſub altaris velamen-
irabilia: ſed vt fit, vanitate partim populi, partim accedente auaritia cleri, facta & infecta nun-
ur. Fuêre aliquando Doctorum ſuper ea re contradictiones, ſcripsêre nonnulli, quid videre-
ſed populus ſemel incaleſcens deuotione aut ſuperſtitione, non facilè reuocatur: niſi, quòd cla-
nte nuper in Sterneberg miraculo, curſus prior elanguit, quamuis non omninò interierit. Hæc
tzius.

Sed & Ioannes Huſs de huiuſmodi miraculis fictitijs conſcripſit quendam libellum, in quo
is argumentis evincit, ipſa vana eſſe & nullius momenti: finemque tandem facit hiſce verbis:
uibus patet, quòd mali ſpiritus per ſe, & per homines malos procurant miracula, vt decipiant
ſticolas, & ſeducant.

Sic enim nunc maligni Spiritus per malignos ſacerdotes procurant ſanguinem in hoſtia.

Aliquando in hoſtia conſecrata, vt per quendam Monachum in Bononia, qui poſtmodum
prehenſus, & confeſſus nefas ſuum, in ferrea cataſta in porta ciuitatis diu nutritus, tanquam a-
n huiuſmodi pœnitentia vitam ſuam miſerabiliter terminauit.

Aliquando in hoſtia non conſecrata, ſicut in Chrudim in Pragenſi diecœſi per quoſdam Pre-
ros, qui confeſſi ſcelus proprium erant carceribus mancipati,, quorum vnus mortem ſubijt, a-
ffractis carceribus fugam cepit. Aliquando præter hoſtiam, vt in Cracouienſi diecœſi, rubi-
manubrio cryſtallino derelicta à lamellâ, velut ſanguis Chriſti fuit per multa tempora adora-
ibidem reſina defluens ab imagine crucifixi fuit habita pro ſangine Chriſti.

Aliquando hoſtia non conſecrata eſt, tanquam ſacramentum venerabile, pro corpore Chriſti
ta, vt in Bohemia in montibus Cutnis, vbi ſcholaris portans hoſtias ad villam, amiſerat inui-
nam paruam hoſtiam, quam reperientes, ſtatim magna multitudine congregata hominum,
li adorabant. Sed per viros ſapientes & potentes receptâ hoſtiâ, veritas eſt inuenta.

In Vngaria etiam in diecœſi Pozonienſi, duodecim ſacerdotes propter ſubordinationem ſan-
is, fuerunt, vt audiui à multis presbyteris, carceribus incluſi.

Et ſunt multa alia loca, in quibus maligni Spiritus per malignos Presbyteros ſanguinem præ-
m propter auaritiam ordinârunt, qui per mendacia ſeducunt populum, vt impleretur verbum
ſti Matth. 24. Multi Pſeudoprophetæ ſurgent, & ſeducent multos, & quoniam abundauit ini-
as, ſcilicet illorum ſacerdotum, & refrigeſcit charitas multorum, ſcilicet ſubditorum.

Nam illi iniquitatem cumulant decipiendo, & populus refrigeſcit in charitate, in ipſorum ver-
miraculis confidendo, quæ tamen eis non proderunt, dicente Domino Hierem. 23. Audiui,
dixerunt Prophetæ prophetantes in nomine meo mendacium.

Et infrà: narrauerunt ſomnia, & ſeduxerunt populum meum in mendacio ſuo, & in mira-
ſuis, cùm ego non miſiſſem eos, nec mandâſſem eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit
ninus.

Et quomodo mendaces sint Sacerdotes isti, qui, miracula se edere, proclamant, probat i Hufs adducto hoc manifesto exemplo. Nam bonæ memoriæ Petrziko de Ach, ciuis Prage manum habens contractam, obtulit in VVilsnack, in nomine illius sanguinis quem ibidem pr cant, manum argenteam, & volens experiri, quid prædicarent presbyteri de illa manu, ma vsq; in diem tertium, & ipso præsente in Ecclesia proclamauit Presbyter in ambone dicens: Au pueri miraculum: ecce vnus ciuis Pragensis sanatus est in manu contracta per sanguinem Chris in testimonium illius, ecce obtulit istam manum argenteam. Ipse verò stans eleuata manu, di O sacerdos cur mentiris? ecce adhuc manus mea est contracta, sicut priùs. Et istius facti testes hodie in Praga amici sui & familia. Hæc Hussus.

Vt igitur dictum, ad prodigiosum hunc C sti cruorem inuisendum, multi quotidie con bent homines ex Dania, Suecia, Bohemia, V ria, alijsque quàm plurimis locis, totum iter, gionis ergò, pedibus emensi.

In ipsis templi adytis pendebat lanx (vt p ex textu Danielis cap. 5. Appensus es in state inuentus fuisti leuior.) magna, in quam exter peregrinantes collocari solebant, sacrificulis rentibus, per eam multitudinem peccatorum plorari posse.

In altera bilancium stetit homo (mas ve mina) peccator: in alteram imponebantur a ab ipso munera, & primùm quidem panis, l cerculsæ, vini, vel aliorum victualium. Qu igitur pondera huic lanci imposita grauitate superabant hominem stantem in bilance a dixerunt sacrificuli, oportere eum insignem peccatorem, multorumque criminum reum tunc eum addere plura oportuit, interdum e auri & argenti pondera.

Cùm verò bilanx ista plura iam, vt erat m rum capax, capere non posset, tunc demum ficus (libripens) bilancem alteram, in qua aut sedit homo peccator, eleuari in altū perr (erat.n.adulterata & fallax lāx illa: nā sub e rebat occulta quædam, adque dolum comp restis, qua pedibus illam depressit sacrificus nique tam diu detinuit, donec immissorum munerum satis esse putauit) atque hoc pacto c um peccatorum plenam & totalem remisionem homo impetrare potuit.

Peregrinatoribus verò, vbi iam votis sui satisfecerunt, & sacrificijs absolutis domum re runt, data sunt simulachra quædam ex plumbo fusili fabrefacta instar hostiarum cruentarum testimonium, ipsos sanctum istum locum visitâsse. Quique peregrinabantur longiùs, præfixe ea pileis, & sic saluum conductum quacunque eundi obtinuerunt.

De his fictitijs miraculis scripsit anno Domini 1400. Doctor Ioannes VVünschelbergiu pios illa fugere iussit. Idem fecit Henricus à Token, canonicus Magdeburgensis doctissimus quo & alibi in hoc opere) qui Episcopum illius loci acriter reprehendit & obiurgauit, quòd t lucri gratia has abominationes toleraret: & de hoc aliquot extant adhuc eius epistolæ.

Cùm verò Episcopo Hauelbergensi hoc figmentum quotannis immensam pecuniarum pareret, hoc ad Pontificem Romanum detulit negotium, qui, interueniente pecunia, illud de approbauit, adeoque eò deuentum est, vt etiam à duobus concilijs, Constantiensi & Basiliensi blicis suffragijs & diplomatis fuerit confirmatum.

Anno autem 1551. quidam reformatæ religionis illi Ecclesiæ præfectus fuit, Ioachimu feldt, vt ibi concionaretur, & sacra faceret: is pius, & ardens zelo verbi Dei atque veritatis, dura adhuc idolomaniam illam ampliùs ferre nolens, falsas hostias exussit.

Verùm Canonici Hauelbergenses videntes, quanto sibi detrimento sit ablatio hostiarum storem conijciunt in vincula, & consilium petunt ab Vniuersitate Lipsiæ & Francofurti, volen ipsum, tanquam hæreticum & miraculorum destructorem, publicis addicere flammis. Sed Vniuersitates, nihil se, ob multas difficultates, ad propositam quæstionem respondere posse, r pserunt.

Nihilominùs tamen Hauelbergenses executuri sententiam suam, ipsum capitis damnâru igni etiam exussissent, nisi Principis Electoris Brandenburgensis potentia obstitisset eis, qui

rum restituit, & patria abire iussit. Integram historiam habes editam à Matthæo Ludeco, De-
Ecclesiæ Hauelbergensis, anno 1586.

Pupilla Oculi Ioan. de Burgo. 1384.

cripsit Ioannes de Burgo librum hoc titulo, ex qua apparet, meretriciæ artis sacrificulos non
uisse inscios. Tradit enim in illo arcana quædam, qualiter & coniugatæ, & etiam meretrici ex-
natrimonium pœnitentia sit iniungenda. Imp. VVenceslao, Papa Vrbano 6. vt sup.

Magister Ioannes Muntziger. 1384.

annes Muntziger rector scholæ Vlmensis anno 1384. recitauit publicè in schola orationem
randam, in quâ contendit, corpus Christi non esse Deum: atque ideò nec adorandum vt De-
doratione latriæ, vt Sophistæ loquuntur. Eadem postea & scriptis defendit. Fecit autem
fine, quòd voluit ostendere, Sacramentum non esse adorandum.
Asseruit quoque, Christum in resurrectione omnem sanguinem, quem effuderat in passione,
n assumsisse: volens nimirùm inferre, cruores istos Christi, qui passim adorantur, non verè Chri-
nguinem dici posse, nec adorari debere. At opposuerunt sese ei mox monachi, vtpote quibus
ibus idololatrijs vberrimus quæstus prouenit.
Tandem, de voluntate etiam Senatus ciuitatis, reiecta est res ad scholam Pragensem, quæ pro-
quidem propositiones prædicti Rectoris scholæ: sed tamen sacramentum adorandum esse, sta-
propter concomitantiam diuinitatis, de quâ sophistæ ociosè in sacramento speculantur & ri-
ur. Cat. Imp. VVenceslao. Papa Vrbano 6. vt sup.

Cuiusdam Episcopi Coloniensis illaudabile factum. 1388.

NNo Domini 1388. pro ducatu Lympurgensi depugnabant acerrimè Dux Brabantiæ, &
Comes Gellerensis. Immiscebat etiam se bello Episcopus quidam Coloniæ Agrippinæ, sed in
ictu acierum à Comite Bergensi, qui Duci suppetias ferebat, capiebatur, & vsque dum interpo-
uibusdam conditionibus comes acquiesceret, in vinculis aliquot annorum spatio detinebatur.
utus ergò cùm pro conductu saluo comitem, & vt ipse viam secum iniret, compellaret: ille fa-
ntum ipsi largitus est, atque iterambo iam ingrediuntur.
At vbi ad pagum Teutsch, è regione Coloniam, interfluente Rheno, respicientem, est deven-
Episcopus omni fraude instructus, & arte Pelasgâ, subornatis sicarijs, iam longiùs digressum
tem dat capiendum, & rectâ in vincula conijciendum: quibus sanè per omnem vitam miser
umquam poterat liberari. Eum etiam immanis Episcopus æstiuo tempore, ferreis inclusum
llis, atque totum melle & abdomine oblitum vespis, & fucis, alijsque bestiolis volatilibus
ungendum, & ita miserè diuexandum propinauit. Ea fuit illius sancta humilitas, ea fides,
io, & charitas. Imp. VVenceslao. Papa Vrb. 6. vt sup.

Ex libro scholæ Parisiensis de Periculis Ecclesiæ, qui scriptus est anno 1389. 138[illegible]

per illud Apocaly. 6. Et cùm aperuisset quartum sigillum, audiui vocem quarti anima-
dicentis: Veni & vide: & ecce equus pallidus, &c. Gloss. Videns diabolus, nihil se nec per a-
tribulationes, nec per apertas hæreses posse, mittit falsos fratres, qui sub habitu religionis ob-
naturam rufi & nigri equi, peruertendo fidem: id est, tantam faciunt persecutionem in Ec-
quantam fecerunt aperti tyranni, quos appellat rufum equum: & aperti hæretici, quos ap-
equum nigrum.
Vnde persecutio istorum æquiparabitur illis duabus persecutionibus transactis: & ideò, quia
ecie pietatis decipient, plùs poterunt nocere Ecclesiæ Dei, quàm aliqui homines alij, huiusmo-
ciem non prætendentes: quia sicut dicit Greg. in pasto. Nemo plùs nocet in Ecclesiâ Dei, quàm
eruersè agens, nomen habet sanctitatis, & ordinis: propter hoc plùs nocere poterunt, quia e-
familiares inimici. Imp. VVenceslao. Papa Vrb. 6.
bidem. Profectò iurisdictio negociorum forensium, & quæ ipsis Prælatis in terris extitit, & pos-
honorum temporalium apud ipsos non diutius remanebunt. Cur enim habeant carnalia bo-
clesiæ, qui spiritualia bona non ministrant? 1. Cor. 9.

Anno

Quàm dolosè præcedant illi seductores ad inducendum memorata pericula, prædicit
stolus consequenter: quòd, licet non habeant curam vel regimen animarum sibi commissar
tamen autoritate propriâ, callidè subintrabunt domos singulorum, rimantes proprietates, si
creta cuiusq;: quod fieri non posse constat, nisi ingerant se ad audiendum confessiones.

Cùm autem rimati fuerint secreta & proprietates huminum per confessiones, vel alio m
tunc subdolis, ac versutis verbis primò seducent mulieres, & postea per eas viros earum: sicut
bolus priùs seduxit Euam, & per eam Adam. Seducent etiam præter mulieres, & viros,
inuenient seductibiles ad modum mulierum. Adeoque seducent eos, vt scilicet ad se, siue ad
filia sua ducent, quòd redigent eos in propriam potestatem, quasi captiuos, aut per iuramenta
per vota astringendo.

Ibidem c. 12. Eorum enim Deus venter est, qui fœdâ curâ necessaria sibi prouident. Isti dic
sunt, se immittere secularibus negotijs: quoniam ex tali causâ vt plurimùm colligunt magnan
cuniam, contra Apostolum dicentem 2. Timoth. 2. Nemo militans Deo, implicat se secularib
gotijs. Glossa: Illa negotia sunt secularia, cùm quis occupatur colligendæ curâ pecuniæ, sine l
corporis. Cura enim non manibus operatur, Heu modò non attenderent viri religiosi, qui se
Principum ingerunt: quòd Petrus semel curiam principis intrauit, & ter Christum negauit.

Ibidem c. 14. Per hoc enim, quòd aurum & argentum recipiunt, apparet, quòd non causâ
tis prædicant, sed causa lucri. Nam Matth. 10. scriptū est: Nolite possidere aurum, neque argen
Gloss. si hæc habeant, non videntur prædicare causâ salutis, sed causa lucri. Idem dicit Hier.
Malach. Quia quidam Prophetæ pecuniam accipiebant, prophetia eorum facta est diuinatio:
prophetia eorum declarata est non prophetia, sed diuinatio; id est, non esseà Deo, sed à diabol
hoc legitur 1. q. 1. nunquam diuinatio, &c.

Illi ergò prædicatores, qui circumueniunt homines, vt dent eis bona sua temporalia, siue
tâ, siue in morte, non sunt veri Apostoli, sed pseudo. Item paulò pòst: Signum est, quòd veri
stoli non cupiunt corporalia bona eorum, quibus prædicant, per quod discernuntur à lupis,
pseudo apostolis. Actor. 20. Argentū & aurum nullius concupiui. Gloss. Per hoc cognoscuntur
quòd talia concupiscunt. Et paulò pòst: Illi ergò prædicatores, qui quærunt hospitia, vbi meli
scantur, & recipiunt munera malorum diuitum, vt eorum mala tegant, dolis illorum mune
cipiunt.

Ibidem. Circa 8. videlicet, quòd non longè remota sint illa pericula nouissimorum tempo
& quòd eorum inquisitio, & repulsio non sit magis differenda, ex eo patet sic: quia dicit Apo
2. Cor. 10. Nos sumus, in quos fines seculorū deuenerunt: Gloss. Quia in vltimâ ætate seculi su

Post enim istam sextam ætatem, quæ est Pugnantium, cum quâ currit septima ætas, q
Quiescentium: no est ventura ætas alia nisi octaua, quæ est Resurgentium. Ergò nos sumus in
ma ætate huius mundi, & illa ætas non minùs durabit quàm aliæ, quæ currunt per millenaria
rum; quia istæ iam durauerunt per 1264. annos.

Verisimile est, quòd nos sumus prope finem mundi, & periculis nouissimorum temporum
pinquiores, quæ futura sunt ante aduentum Christi: præcipuè cùm dicatur Iacobi 5. Ecce iude
te ianuam assistit. Gloss. Veniet citò ad retribuendum. Item Ioachimi super Ierem. Omne tem
1200. vltrà æstimo periculosum. Item ad Hebr. 10. Adhuc aliquantulum modicum, qui ven
est, veniet, & non tardabit. Item Philip. 2. Scimus, quia nouissima hora. Gloss. id est, scimus,
absque dilatione dies iudicij veniet. Item Matth. 20. Circa vndecimam verò horam exijt, &c.
Vndecima hora est ab aduentu Christi usque in finem mundi: & certum est, quòd huius vnde
iam transacti sint 1264. anni vsque ad hoc tempus huius anni: relinquitur ergò, quòd in no
mis temporibus sumus, & illis valdè propinqui.

Sed præter has prædictas authoritates, ostendemus per octo signa, quòd iam prædicta pe
instant.

Primum est, quoniam iam transacti sunt 55. anni, quòd aliqui laborabant ad mutandū
gelium Christi in aliud Euangel. quod dicunt fore perfectius, & melius, & dignius, quodque a
lant Euangelium S. S. siue Euang. æternum, quo adueniente euacuabitur Euang. Christi: vt
sumus ostendere in illo Euang. maledicto. Hoc autem signum manifestū est, quòd propè es
pus Antichristi, de quo in Psalmis: Constitue Domine super eos legislatorem. Gloss Antichri
legis prauæ latorem. Et in eodem: Auferuntur iudicia tua à facie eius, id est, Antichristi.

Secundum signum est, quòd illa doctrina, quæ prædicabitur tempore Antichristi, vid
Euangelium æternum, positum fuit iam publicè ad exemplandum anno Domini 1255.

Nisi enim veniat primùm defectio, non veniet Filius iniquitatis, 2. Thessal. 2. Vnde ca
Episcopi, ne dicti prædicatores pseudoprophetæ procurent eorum percussionem, id est, ablatio
potestatis eorum, sicut significatur in Euangelio æterno.

Tertium signum est, quòd, sicut in Babylone reprobâ, postquàm visa est manus scribens,
ne, Thecel, Phares, statim secuta est subuersio eius, Danielis 5. Sic & in Babylone dilectâ, id est,
clesiâ, cùm iam visa sit dicta scriptura, propè sunt pericula eius. Tria autem ista verba iam vis
scripta in Ecclesiâ: scripta enim sunt in illo maledicto libro, quem appellant Euangelium æter
quod iam in Ecclesia propalatum est, propter quod timendum est de subuersione Ecclesiæ.
mum verbum est Mane, id est, numerauit Dominus regnum tuū, & conclusit, vt exponitur D

Anno

iim numeratur regnum Eccleſiæ ſecundùm Euangelium Chriſti, & concluditur in 1260. an-
b incarnation .

m ibi inuenitur Thecel, quod eſt, appenſũ in ſtaterâ, & inuentum eſt minus habens, vt exponi-
Dan. 5. Nam ibi comparatur Euangelium Chriſti ad Euangelium æternum, id eſt, in-
m eſt habens minus perfectionis, & dignitatis, quàm Euangelium æternum, tantò ſcilicet,
tò minùs lucet Luna, quàm Sol, & quantò minus valet teſta quàm nucleus: & multæ tales
ſitæ ſunt comparationes, quibus probatur, minus valere Euangelium Chriſti, quàm Euan-
m æternum. Item in ſcripturâ illâ, id eſt, in Euangelio æterno inuenitur Phares, quod inter-
tur, diuiſum eſt regnum tuum à te, vt exponitur Danielis 5. Nam ibi inuenitur, quòd Euan-
Eccleſiæ diuiditur poſt prædictum tempus ab illis, qui tenent Euangelium Chriſti, & dabitur
tibus Euangelium æternum.

Sic ergò certum eſt, quòd ſcriptura illa, Mane, Thecel, Phares, viſa eſt in Eccleſia, vnde nihil a-
eſtat principibus Eccl. qui ſedent in menſa ſcripturæ, niſi quòd ſurgant de menſa ad obuian-
ſubuerſionibus Eccleſiæ, ſecundum quod præcepit Dominus per Eſa. 21. vbi loquitur de ea
materia dicens, Comedentes & bibentes. Gloſ. id eſt, ſanguinem & carnem Domini noſtri Ie-
riſti, ſcilicet principes. Surgite & accipite gladium. Gloſ. ſumite armaturam fidei, & gladi-
iritus, quod eſt verbum Dei, in quo poſsitis ignita tela diaboli exſtinguere.

Nihil etiam reſtat ſpeculatoribus Eccleſiæ, id eſt, prælatis, niſi aſcendere ſpeculas, vt quod-
ue viderint, annuncient, iuxta præceptum Domini paulò pòſt datum Eſaiæ 21. Vade, pone
latorem, vt, quodcunque viderit, annunciet. q. d. Excita prælatos ad ſpeculandum.

Quartum ſignum eſt, quòd, appropinquante fine ſeculi & aduentu Antichriſti, quidam, qui
ent in Eccleſiâ ſanctiores & tamen faciunt quod diſplicet Chriſto, corrigentur per aliquos,
viſionem Ioannis de correctione Eccleſiarum Apoc. 2. & 3. Ipſi autem correptores tra-
r in tribulationem, & procurabunt, vt ab omnibus odio habeantur, & vt aliqui ex eis occi-
r. Et hoc eſt, quod dicitur Matth. 24. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos,
tis odio omnibus hominibus propter nomen meum: & tunc propè erit conſummatio ſe-
Hoc enim ſignum & tria ſequentia ſunt de propinquis ſignis ipſius conſummationis, & ini-
lorum, quæ erunt tempore Antichriſti. Vnde ſequitur ibidem: Hæc omnia initia dolorum
ſcil. qui erunt tempore Antichriſti.

Quintum ſignum eſt, quoniam, appropinquante conſummatione ſeculi, illi, qui videntur
ores in Eccleſiâ, reprehendentur de falsâ ſanctitate, & de ſuâ præſumtione: propter quod
, tam ipſi ſcilicet quàm eorum fautores, ſcandalizabuntur: & hoc dicitur conſequenter
h. 24. & tunc ſcandalizabuntur multi.

tum ſignum eſt, quoniam, appropinquante conſummatione ſeculi, ſurgent in Eccleſiâ præ-
ores, commendantes ſemetipſos, contra Apoſtolũ 2. Cor. 10. Nos non audemus noſmetipſos
re, aut comparare quibuſdam, qui ſemetipſos commendant. Gloſ. ſicut pſeudoprophetæ, qui
ipſos commendant, non eos Deus, & extollentes ſe, & gloriantes vltra menſuram Eccleſiæ, quã
us eſt Deus 2. Cor. 10. Gloſ. Vltra menſuratũ ſibi à Deo populum, qui gloriantur in prædican-
ebib. ſuis; & iſti ſub ſpecie ſanctitatis multos ſeducent, id eſt, à conſilijs prælatorum ad ſua con-
ducent: & hoc eſt quod dicitur Matth. 24. Multi pſeudoprophetæ ſurgent, & ſeducent multos.

Septimum ſignum eſt, quòd, appropinquante conſummatione ſeculi, quidam, qui videntur
leſiâ maximi zelatores fidei, & maximè amare Chriſtum, dimittent Euangelium Chriſti, &
rebunt Euangelio æterno, quod ex toto abſorbet fidem Chriſti: vnde refrigeſcet charitas, quia
Dei non cuſtoditur, Ioan. 14. Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, &c. Et tunc
bitur ſignum Matth. 24. Et quoniam abundabit iniquitas. Gloſs. id eſt, infidelitas, refri-
charitas multorum.

Octauum ſignum, quoniam, appropinquante conſummatione ſeculi, annunciabuntur ne-
ia ſigna propinqua conſummationi ſeculi, vt ſic intelligant metuentes Chriſtum, propè eſſe
mmationem ſeculi, & dolorum, qui erunt tempore Antichriſti: iuxta illud Pſal. Dediſti
entibus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus, vel à ſignis annunciantis: tunc veniet con-
natio.

Vnde Deus, poſtquàm illa nunciari præcepit, ſtatim ſubiungit Matth. 24. Et prædicabitur
Euangelium regni in vniuerſo orbe, & tunc veniet conſummatio.

Cùm ergò iam annuncientur ſigna prædicta, vt neceſſe eſt nunciari, quoniam iam apparent
apparet ex verbis Domini, quòd citò ventura eſt conſummatio ſeculi.

Qui hæc ſigna non vident eſſe iam in Eccleſiâ, dormire videntur: vnde acquieſcamus conſilio
toli 1. Tim. 5. Non dormiamus, ſed vigilemus. Euigilate ergo iuſti 1. Cor. 15. Et per ſigna
icta, quæ iam apparent, videbunt, conſummationem ſeculi propè eſſe: & dolorem, qui erit
ore Antichriſti, iam inchoari.

Patet ergò, quòd non eſt ampliùs differenda ſpeculatio, & repulſio dictorum periculorum, præ-
, cùm tempore Apoſtoli mandauerit ea Apoſtolus prædicari cum inſtantiâ tam volenti-
quàm nolentibus, tam repugnantibus quàm recipientibus: & cauſam ſubiungit, ſcili-
quoniam futurum erat, vt multi ſanam doctrinam non reciperent, ſed volunt illa tantùm
rædicari, quæ libenter audiunt.

hoc videmus temporib. iſtis, cũ quidam homines ſuſtinere non poſſunt, vt dictorũ periculorũ

veritas prædicetur. Hoc eſt quod dicit Apoſtolus 2. Timoth. 3. Teſtificor coram Deo & C
ſto Ieſu : id eſt, adiuro te, teſte Deo Patre, & Ieſu Chriſto, qui venturus eſt iudicare viu
mortuos, prædica verbum, inſta opportunè & importunè, argue, obſecra, impera in om
tientiâ, & doctrina.
Sequitur: Erit tempus, cùm ſanam doctrinam non ſuſtinebunt. Gloſ. Quaſi om
eis : ſed ſecundum ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros. Glos. multos, qui eos docean
volunt. Prophetia eſt hæc ſancti Apoſtoli, qui fuerat præſcius futurorum. In doctrina enim p
citur inſtandum, vt contra hoc, quod futurum erat, præparetur Eccleſia.
Tales enim prædicit futuros, qui pro deſiderijs doceri volunt, & à magiſtris conſtantib
veracibus ad hos conuertantur, qui hæc illos doceant, quæ libenter audient: quia veritas aſpe
videbitur, vt relictâ verâ doctrinâ fabulis vacent. Et ſic patet ex prædictis, quòd non ſunt remota
gè, ſed propinqua, dicta pericula: & quòd eorum ſpeculatio & inquiſitio, & repulſio non ſint
pliùs differendæ.

1390.

M. Matthias Pariſienſis.

MAtthias cognomento quidem Pariſienſis, fortè quòd ibi diu ſtuduerat, ſed natione Boh
us, vt opinor, (certè in Bohemia diu vixit ac docuit) valdè prolixum librum de Anti
ſto ſcripſit, ac probat, eum iã veniſſe: ſubinde non obſcurè, ipſum Papã eſſe Antichriſtũ, ſubindi
Inſectatur alioqui grauiter vitia turpitudineſque Cleri, & officij ſui in regendâ Eccleſiâ
neglectionem. Locuſtas in Apocalypſi deſcriptas, dicit, eſſe hypocritas in Eccleſiâ regnantes.
quoque, opera Antichriſti eſſe, quòd fabulæ & adinuentiones hominum in Eccleſia regnent:
paſsim ſtatuæ & falſæ reliquiæ colantur. Item quòd alij alios Sanctos ac Seruatores pro Chriſt
lant. Nam ait, vnumquemque hominem, & vnamquamque ciuitatem ſuum Chriſtum habe
ctare, hîc aut ibi eſſe Chriſtum, & vel hunc vel illum Sanctum pro Chriſto ac ſuo Seruatore col
Negat, eſſe alligandam pietatem, aut cultum diuinum ad loca, perſonas, aut tempora, ta
hoc loco magis exaudiaris, quàm illo, aut hoc tempore, quàm alio, &c.
Reprehendit monachos, quòd relicto vnico Seruatore Chriſto, ſibi ſuos Franciſcos, Do
cos, &c. elegerint, quos pro ſuis Seruatoribus habeant, ac de quib. triumphent & glorientur, pl
de eis comminiſcentes ac mentientes. Negligere ait monachos, vel potiùs ſepelire verbum C
& pro eo celebrare, ac omnibus obtrudere ſuas regulas, & canones.
Affirmat, id vehementer pietati obeſſe, quòd ſacerdotes, monachi, & monachæ, ſeſe ſolos
tuales, reliquos mundanos, ac ſeculares vocitent: ad ſe ſolos opinionem ſanctitatis, & pietat
hant, & alios homines, totamq; politicam & domeſticam vitam, tanquam prophanam præ ſuâ
temnant: ſic enim partim deſperare de ſalute laicos, partim etiam pietatis curam remittere.
Scribit quoque, Antichriſtum omnes Vniuerſitates; & eruditorum collegia ſeduxiſſe,
iam nihil ſani doceant, aut Chriſtianis rectè ſuâ doctrinâ præluceant. Denique prædicit futuru
Deus adhuc ſemel pios doctores excitet, qui ſpiritu, ac zelo Eliæ feruentes, errores Antichri
pſumque Antichriſtum mundo patefaciant, ac refutent.
Inſeruit autem ſuo opuſculo de Antichriſto, etiam aliorum de eâdem materiâ ſcripta, a
tentias, vt ſcholæ Pariſienſis, conciones Vuilhelmi de S. Amore, & M. Militzij ac aliorum qu
dam veterum.
Iacobus Miſnenſis teſtatur in ſuo libello de Antichriſto, multos prædicto M. Matthiæ exi
teſtimonium honeſtiſsimæ vitæ, ſummæque pietatis præbere. Cat. Imp. VVenceslao. Pp. Vrb. 6

Matthias Paris in hiſtoria Anglica.

ANno Domini 1252. verno tempore imminente, vt cum ſerenitate anni reſpiraret ab ip
cleſiâ dominus Papa, quem Peruſienſes honorificè receperant, ſcientes, ex eius aduentu e
menta peruenire, ſeptem creauit Peruſij Cardinales. Et cùm neptes ſuas faſtigioſè nimis, & ſu
sè maritaſſet, appoſuit adhuc, vt ſuam partem magis roboraret, vnam neptem ſuam Henrico
Friderici, nepoti ſcilicet Regis Angliæ, matrimonialiter copulare, vt idem Henricus fieret qua
us Papæ adoptiuus, & ſub alis Eccleſiæ protectus, & à ſententiâ, quâ innodabatur, penitus ab
tus, ſummâ pace ſibi gratularetur. Quod cùm Magnates Imperij audirent, maximam concep
indignationem, eò quòd præſumeret Papa, tam nobilem, tamque generoſum adoleſcentem
bilitare.
Idem. Non ſemper Miſsis, ſed frequentiùs ſermonibus audiendis eſt vacandum.
Idem. Anno Dom. milleſimo, ducenteſimo, quinquageſimo octauo, cùm obijſſet ex impr
M. Bernhardus de Nymphâ, non procul ab vrbe Româ oriundus, vir equidè vafer & nummoſu
Clericus extiterat Richardi Comitis Cornubiæ, & extortor nummorum à cruce ſignatis argum
ſus, inuentum eſt vnum ſcrinium eius plenum ſchedulis bullatis, & non ſcriptis, vt pro volunta
talibus chartis, cùm ſcriberentur, abutens, ab inſontibus pecuniam, quaſi authoritate papali, fra
lenter extorqueret.

Id

dem. Anno Domini millesimo, ducentesimo, quinquagesimo sexto, ex prodigalitate Prioris onienſis expulſi, recepit menſa papalis incrementum qualibet die per annum vnius marcæ i in redditu perpetuo, quem dominus Papa patentibus rictibus deglutiuit. Sunt autem o dies trecenti, & ſexaginta quinque: reditus igitur extortus ad tot marcas aſcendit. Et nantibus Romanis, receſsit idem Prior infecto negocio de curiâ, omni fraudatus propoſito rato. Nam munera ſui aduerſarij, videlicet Electi Vuintonienſis, ad plus aſcendiſſe per- ur.

dem. Anno Dom. M. CC. XXVIII. Imperator Fredericus 2. cùm à referentibus, ſe excom- atum, cognouiſſet, perturbatus eſt valdè: & ſicut Papa (Gregorius 9.) per literas ſuas in omni- riſtianorum finibus latam fecerat ſententiam publicari, ita dictus Imperator ſcripſit vniuer- ibus & Principibus Chriſtianis, conquerens, ſententiam in ſe fuiſſe iniurioſè latam.

enunciauit etiam ſingulis, & vniuerſis, ſe non friuolis excuſationibus, ſicut ei Papa men- npoſuit, à peregrinatione reuerſum inchoatâ, ſed maximæ infirmitatis causâ, illius ſuper hoc onium inuocans, qui eſt teſtis in cœlo fidelis. Affirmauit inſuper, quia quàm citiùs ſibi De- ſperitatem præſtiterit corporalem, votum ſuæ peregrinationis (ſicut decet Imperatorem) onore congruo perſoluere Domino procurabit.

Inter cæteros ſiquidem catholicos Reges, literas auro bullatas Anglorum Regi transmiſit, nens in eiſdem, Romanam Eccleſiam tanto iam auaritiæ ſuccenſam eſſe incendio, & con- entiâ manifeſtâ, quòd bonis Eccleſiaſticis non ſibi pró voto ſufficientibus, Imperatores, Re- Principes exhæredare, & tributarios conſtituere non vereatur. Habeat autem de præmiſsis nglorum ex ſeipſo exemplum, cuius patrem, Regem ſcilicet Ioannem, tam diu excommu- m tenuit, quouſque ipſum & regna eius conſtituit ſub tributo.

abeant etiam generaliter omnes idem exemplum de Comite Tholoſano, & alios Principes s, quorum terras & perſonas tam diu ſub interdicto concludere molitur, donec illos in con- n redigat ſeruitutem. Simonias, exactiones diuerſas, & à ſeculis inauditas, quas in Eccleſia- erſonas inceſſanter exercent, vſuras manifeſtas, & palliatas, quibus hactenus incognitis to- undum inficiunt, prætermitto.

ermones habent ſuper mel mellitos, & ſuper oleum mollitos, inſatiabiles ſanguiſugæ, dicen- iam Romanam eſſe Eccleſiam, matrem noſtram, ac nutricem: cùm ſit omnium malorum & origo, non maternos, ſed actus exercens nouercales, ex cognitis fructibus ſuis certum faciens entum. Reuoluant hæc inclyti Barones Angliæ, quos Papa Innocentius bullatis literis com- os animauit, vt in Regem Ioannem quaſi Eccleſiæ inimicum inſurgerent obſtinatum.

Sed poſtquàm enormiter memoratus Rex eſt incuruatus, & ſe ſuumque regnum Eccleſiæ Ro- velut effœminatus, mancipauit, prædictus Papa proceres, quos priùs ſuſtinuit & excitauerat, ſito mundi pudore, Dominique timore, conculcauit, morti expoſitos, & miſerabiliter exhæ- los, vt more Romano, proteruo hiatu, quod pinguuis erat, proh dolor, abſorberet: & factum òd incitante Romanorum auaritia, princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo.

Ecce mores Romanorum, ecce laquei Prælatorum, quibus vniuerſos ac ſingulos quærunt illa- , nummos emungere, liberos ſubiugare, pacificos inquietare, in veſtibus ouium, cùm ſint in us lupi rapaces, Legatos huc & illuc mittentes, excommunicare, ſuſpendere, punire poteſta- bentes, non vt ſemen, id eſt, verbum Dei ſeminent fructificandum, ſed vt pecuniam extor- t, colligant, & metant quæ nunquam ſeminauerunt. Sicque fit, vt Eccleſias ſacras, paupe- efugia, & ſanctorum manſiones diripiant, quas pij ac ſimplices patres noſtri in refectionem rum, ac peregrinorum & religioſorum ſuſtentationem fundârunt.

xnunc ad imperia & regna degeneres & ignobiles (quos ſolæ literæ faciunt inſanire) auſu te- io contendunt anhelare. In paupertate quidem & ſimplicitate fundata erat Eccleſia primi- ùm ſanctos, quos catalogus ſanctorum commemorat, fœcunda parturiret. Sed aliud funda- m nemo poteſt ponere, præter illud, quod poſitum eſt à Domino Ieſu, ac ſtabilitum.

orrò quia in diuitijs nauigant, in diuitijs volutantur, in diuitijs ædificant: timendum, ne pa- clinetur Eccleſiæ, ne maceriâ depulsâ, ruina ſubſequatur.

n nos etiam, nouit ſcrutator omnium, iniuſtè debacchantur, dicentes, nos nolle terminis trans- e conſtitutis, cùm multa me de eo & Eccleſiæ & Imperio ineuitabilia ac ardua negocia, præter nitatis incommoda, detinebant. Quorum primum fuit rebellium Siculorum inſolentia.

Nec videbatur nobis, ſanum fuiſſe conſilium & expediens Chriſtianitati, nos in terram San- ranſiſſe, bellum inteſtinum poſt terga relinquentes: ſicut nec medico, ferro infixo vulneri, fo- um adhibere medicinæ.

n concluſione quoque demum hæc adiecit, exhortans orbis Principes vniuerſos, vt contra m ſibi proſpiciant auaritiam, & iniquitatem, quia

Tunc tua res agitur, paries cùm proximus ardet.

dem. Anno Domini 1240. dominus Legatus accepit in mandatis domini Papæ, vt iam ex- ato alio argumento pecuniam à fidelibus abraderet hoc modo, qui per ſequens ſcriptum di- i Lectori ſatis manifeſtatur.

Ille,

Anno

Ille, vel ille Epiſcopus dilectis in Chriſto filijs omnibus Archidiaconis per diecœſin
conſtitutis, ſalutem. Literas domini Legati ſuſcepimus in hæc verba: Otho, &c. Cùm, ſic
tellex imus, nonnulli Cruce ſignati regni Angliæ, qui ſunt inhabiles ad pugnandum, ad ſ
Apoſtolicam accedant, vt ibidem à voto crucis abſolui valeant: & nos nuper receperimus à
Pontifice in mandatis, vt tales non ſolùm abſoluere, verùm etiam ad redimenda vota ſua co
lere debeamus: volentes eorum parcere laboribus & expenſis, paternitati veſtræ, quâ fungim
thoritate, mandamus, & quæſumus, vt poteſtatem prædictam à ſummo Pontifice nobis c
ſam, faciatis in veſtris diecœſibus ſine morâ quálibet publicari, vt præfati Cruce ſignati ad n
cedere valeant, beneficium ſuper hoc iuxta formam nobis traditam accepturi. Datum Lo
15. Calend. Mart. anno Pontificatus domini Gregorij Papæ decimo tertio.

Idem. Eo tempore, quo mortuus eſt Fridericus filius, ipſemet etiam pater morbo, & al
preſſus aduerſitatibus inconſolabiliter doluit. Vnde humiliatus (ſecundum illud Dauid
Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine) obtulit honeſtam pacis fo
domino Papæ. Sed Papa lætificatus de aduerſitatibus illius, noluit, quæ ob
acceptare: vnde multorum incurrit indignationem, & Francorum Nobilium, qui cœp
ipſum Fridericum conſolari, & eidem adhærere, & ſuperbiam ſerui ſeruorum deteſtari.

Idem. Papa & tota curia Romana, eò quòd cruce ſignati venduntur, & abſoluti pro p
abſoluuntur, & multiformiter retardantur, gratiam tam cleri, quàm populi diatim amiſit.
Chriſtianitas exortis ex odio, & diſcordiâ inter ipſum Papam, & Fridericum bellis perturba
Eccleſia vniuerſalis periclitatur.

Idem. Rex Ioannes nouerat, & multiplici didicerat experientiâ, quòd Papa (Honori
ſuper omnes mortales ambitioſus erat, & ſuperbus, pecuniæque ſititor inſatiabilis, & ad
ſcelera pro pecunijs datis, vel promiſsis cereus, vel procliuus. Miſsis igitur ſub omni feſtin
nuncijs, magnam theſauri ſummam ipſi transmiſit, & promiſit ampliorem, ſpopondítq; ſ
eſſe, & ſemper fore ſubiectum tributarium, eâ conditione, vt nacta ſubtiliter occaſione, Cantu
ſem Archiepiſcopum confundere niteretur, & Barones Angliæ, quos priùs fouerat, exco
nicaret.

Idem de Alexandro 4. Papa. Et quid de te Papa? qui pater ſanctitatis, ſpeculum pietatis,
iuſticiæ, & cuſtos veritatis toti mundo deberes lucere in exemplū, tali conſentis, talem laudas,
ris? Sed hac de causâ exhauſtorem pecuniæ Anglicanæ tibi inclinantem defendis, vt in bara
Romanæ auaritiæ omnia demergantur.

Idem. An. Dom. 1246. diffinitum erat in parlamento apud Anglos, vt efficaciter ſcriberen
mino Papæ, vt à conſuetis oppreſsionib. ceſſaret. Scripſerunt igitur epiſcopi per ſe, ſcripſerūt a
& priores, ſcripſerūt comites & barones, ſcripſit & ipſe rex, ita vt ferina potuerint emollire cor
dé anno Papa audiens per quoſdā ſuſurrones, quòd clerici quidā in Angliâ opulenti, morbo r
no correpti, indecenter à ſeculo migraſſent, ſtaturū fecit, vt defunctorū clericorum bona in eius
deinceps cederent. Nam Ioannes Hotoft, archidiaconus Northamptonenſis ſic moriens 5
rum millia, cum 30. cuppis argenteis, & aliquot aureis, atque infinitis pocalibus reliquit. Ita
fecerunt Robertus Hayles archidiaconus Lincolnienſis, Almaricus archidiaconus Bedfordi
& alij plures. Cùm hæc ad regis aures perueniſſent, arctè præcepit, ne inaudita hæc nouitas
leret, nec prælati quicquam illi contribuerent. Sed his cognitis, frendens Papa reſcripſit,
tributio ſolueretur, potentes executores mandati conſtituens Vuintonienſem ac Norvvicenſ
ſcopos. Hi verò negotium Papale fulminibus ita exequebantur, vt territis prælatis, regi ſile
impoſuerint, vt ne mutiret quidem. Non enim iuuat fruſtratoriós regis conatus deſcriber
tionem tam flebilem ſortiantur. Aſſumens ex præteritis audaciam Papa, miſeros Anglos op
re non ceſſabat. Sed & ſolito imperioſiùs prælatis mandabat, vt omnes in ſuis beneficijs r
tes, tertiam bonorum ſuorum partem ei per triennium conferrent: non reſidentes dimidiam
ctis conditionibus duriſsimis. Ad quod exequendum, epiſcopum Londinenſem vicariu
ſtituit. Atque vt eò celeriùs fierent, Eadmundum Abyndonium canonizauit. At rex p
clericos hæc fieri prohibuit. Et poſtquàm Papa & ſui clientes Imperatorem depoſuiſſent,
necem proditoriè conſpirauerunt.

Idem. Anno Domini milleſimo, ducenteſimo, XLVIII. Archiepiſcopus Cantuarienſis
in partibus Lugdunenſibus, minùs ſolicitus quantum ad animarum cuſtodiam, & Eccleſiæ,
no Papæ militauit, ab Eccleſijs in ſuâ Prouincia vacantibus, quas per annum retinuit, auth
fultus Apoſtolicâ, theſaurum non minimum, à miſerrimâ Angliâ, quæ facta eſt vinea ab ap
terminanda, quam vindemiant omnes prætereuntes, extorſit. Et vt magis corda ſpolia
cruentaret, per Decanum Beluacenſem, ſuum in hac procuratorem, fecit denunciari, omne
excommunicatos, qui clàm vel palàm obloquentes vel detrahentes, gratiam, quam dominu
conceſſerat, & contulerat eidem Archiepiſcopo, quomodolibet impedirent, vel fraudem fa

dictis, exceptis tantummodò domino Rege & Regina, & eorum liberis, & nobili viro Comichardo. Et hoc mandatum per totam Angliam in singulis Ecclesiis diuulgatum, in multocordibus indignationem, tum propter ipsam iniuriosam, & inauditam auidamque pecuniæ ctionem, cùm propter annexam adulationem, generauit, dominumque Regem talia toleran- & talibus consentientem præcordialiter maledixerunt.

Idem. Anno D. 1226. venit magister Romanus ad partes Gallicanas, à domino Papa (Ho-3.) missus, vt ibi legationis officio fungeretur: quò cùm peruenisset, fecit conuocare Regem corum cum Archiepiscopis, Episcopis, & Clero Gallicano ad concilium, cum comite Tholo-, pro quo specialiter ad partes illas missus fuerat, sicut sequens relatio declarabit.

Conuenerunt igitur ad Bituricam ciuitatem ad concilium Lugdunensis, Remensis, Rothoensis, Thuronensis, Bithuricensis & Anxianensis Archiepiscopi: Burdegalensis verò Romæ & Narbonensis Ecclesia vacabat. Conuenerunt igitur nouem prouinciarum Suffraganei circintum, cum Abbatibus, & Prioribus, & singulorum procuratoribus capitulorum, mandasummi Pontificis audituri. Sed quoniam Lugdunensis Archiepiscopus vendicabat sibi priam super Archiepiscopum Senonensem, & Rothomagensis super Bithuricensem, Anxianen-Narbonensem, & eorum suffraganeos, timebatur de discordiâ, & ideò non fuit sessum quasi ncilio, sed vt in consilio. Quibus sedentibus, & lectis in publico legationis literis, apparue-Comes Tholosanus ex vnâ parte, & Simon de Monte forti ex alterâ, qui petiit, sibi restituti m Reimundi comitis Tholosani, quam dominus Papa, & Rex Francorum Philippus sibi, & suo contulerunt, exhibens supra donatione factâ vtriusque, Papæ scilicet & Regis, munimenddiditque, comitem Reimundum abiudicatum fuisse Romæ in concilio generali propter hæ-, quæ dicitur hæresis Albigensium, ad minus à parte maiori terræ, quam nunc tenet.

Econtrà Comes Reimundus obtulit, se facturum erga Regem Francorum & Ecclesiam anam, quicquid facere deberet pro hæreditate suâ. Tunc cùm peteret pars aduersa ab eo, vt et iudicium duodecim Parium Galliæ, respondit Reimundus: Recipiat Rex homagium me- & paratus sum subire: quia fortè non haberent me pro Pari, si secus fieret. Cumque hinc inisset plurimùm altercatum, præcepit Archiepiscopis singulis Legatus cum præsentibus, vt consis seorsim vnusquisque Suffraganeis, cum eis deliberarent super negocio præfato, & traderent to consilium suum redactum in scripto. Quo facto, Legatus excommunicauit omnes qui super a consilia reuelarent, dicens, se ea velle domino Papæ significare, & Francorũ Regi ostendere.

Posthæc ostendit Legatus domini Papæ authenticum, in quo exegit à singulis Ecclesiis caralibus duas præbendas, vnam à capitulo, & alteram ab Episcopo. Et in Cœnobiis similiter, nt diuersæ portiones, Abbatis scilicet & Conuentus, duas exegit præbendas, vnam ab Abbaliam à Conuentu, æquali facta distributione bonorum suorum, à Conuentibus, quantum et ad vnum monachum, sicut ipse interpretatus fuerat legatus, & ab Abbate tantundem. allegauit commoda, quæ possent inde prouenire, illud videlicet, quòd amoueretur scanda- Romanâ Ecclesiâ, quæ mater est omnium Ecclesiarum, concupiscentia scilicet, quæ radix est ium malorum, cùm nullus pro aliquo negocio in curiâ Romanâ faciendo aliquid offerret, vel is oblata reciperet.

Ad hoc respondit procurator Archiepiscopi Lugdunensis: Domine, nullo modo voluesse sine amicis in curiâ, & largitate donorum. Alii æquè sua incommoda allegabant, dascilicet rerum, consiliorum, auxiliorum, obsequiorum, in hunc modum: Erit enim in alibet diecœsi, vel ad minus in prouinciâ nuncius vnus continuus, procurator Romanus, qui viuet de proprio, sed graues exactiones & procurationes exiget ab Ecclesiis maioribus, & form minoribus, vt nullus remaneat impunitus, nomenque procuratoris habens, legati offingetur.

Item dixerunt, imminere turbationes capitulorum: fortè enim demandaret dominus Paùm vellet, procuratori suo, vel alii, vt vice suâ interesset electionibus, qui eas turbaret: & sic tempore deuolueretur electio ad curiam Romanam, quæ in omnibus vel pluribus Ecclesiis anos poneret, vel tales, qui eis plurimùm essent deuoti. Et sic nullæ essent partes indigena-Prælatorum, vel principum, cùm multi sint viri Ecclesiastici, qui potiùs curiæ Romanæ, quàm vel regno prouiderent. Item addiderunt, quòd si proportionaliter fieret bonorum distribuomnes in curiâ fierent diuites, cùm multò plus essent recepturi, quàm Rex proprius. Et sic solùm diuites, sed & ditissimi fierent. Cùm igitur vermis diuitum sit superbia: maiores vix s audirent, sed eas in immensum differrent, & minores scriberent inuiti.

Cuius rei experimentum in euidenti est, quia & modò negocia protrahunt, etiam post pta obsequia, & securitatem percipiendi: & sic periclitaretur iustitia, & oporteret conquerenori in ianuis Romanorum tunc plenissimè dominantium. Item, cùm vix possibile sit, foncupiditatis desiccari, quod nunc faciunt per se, tunc facerent per alios, & suis multò maiora, n nunc, dari munera procurarent. Modica enim nulla sunt in conspectu diuitum cupidorum. multæ diuitiæ facerent Romanos insanire, & sic inter diuersas parentelas tantæ orirentur senes, quòd posset timeri totius excidium ciuitatis, cuius etiam & modò penitus expers non est.

Item dixerunt, quòd, licet se obligarent, qui modò præsentes sunt, id non suscipe
eorum successores, nec illam obligationem ratam haberent. Nouissimè autem sic negoci
concluserunt : Domine, moueat vos zelus vniuersalis Ecclesiæ, & sanctæ sedis Romanæ: qu
omnium esset vniuersalis oppressio, posset timeri, ne immineret generalis discessio, quod D
auertat. His auditis, respondit legatus (vt videbatur, plurimùm commotus in his omnibus
cùm esset in curiâ, nunquam huic exactioni consensisse, & has literas accepisse, postquàm Galli
fuerat ingressus, & se multùm super hæc doluisse. Addidit etiam, se, quicquid præceperit,
conditione, licet tacitâ, intellexisse, si Imperium & alia regna consentirent. Adiunxit insupe
nihil ampliùs super hæc attentaturum, donec per regna alia Prælati consenserint, quod credi
prouenire non posse.

Idem. Anno Domini 1226. cùm magister Otto, domini Papæ nuncius, tempore
dragesimali ad Northanhumbriam profecturus, & procurationes desideratas exacturus, N
thamtonam vsque peruenisset, venerunt ad eum (Cantuariense Archiepiscopo procurante) li
domini Papæ, in quibus continebatur expressum, vt statim visis literis Romam veniret, eius
testate penitus eneruata.

Obliquo igitur oculo literis inspectis, demisso vultu, eas proiecit in ignem. Atque illicò
posito mutato, clitellis vacuis ab Anglia recessit confusus, iniuncto Stephano Cantuariensi A
episcopo, sicut erat in literis domini Papæ expressum, vt conuocatis Rege & omnibus Angliæ
latis, responsum eorum super negocio, pro quo idem Otto missus fuerat, domino Papæ t
mittere non omittat. Magistro igitur Ottone Angliam à tergo salutante, Stephanus Cant
ensis Archiepiscopus, vocatis ad concilium cunctis apud VVestmonasterium, post Pascha,
negocium tangebat, recitari fecit literas suprà dictas de beneficiis Romanæ Ecclesiæ confere
coram Rege & Prælatis Angliæ, qui ad eius vocationem plenè conuenerant. Sed illis auditi
diligenter intellectis, singuli singulos ad risum mouebant super concupiscentia Romanorum
illud morale non intelligunt, videlicet,

Quòd Virtus reddit, non copia, sufficientem:
Et non paupertas, sed mentis hiatus egentem.

Tunc Rex, conuocatis seorsum Prælatis & quibusdam Magnatibus, hoc Archiepis
dedit responsum : Ista, quæ suadet nobis dominus Papa, vniuersam Christianitatis latitudi
respiciunt, & quia nos quasi in extremis orbis constituti sumus partibus, cùm viderimus, q
ter cætera regna erga tales se habuerint exactiones, dominus Papa, cùm ab aliis regnis habuer
exemplum, in obsequiis nos inueniet promtiores. Et his dictis, concessa est omnibus licent
cedendi.

Idem. His sic Deo dispensante ordinatis, inuidente antiquo seminatore schismatu
discordiarum Sathana, incolæ terræ, præcipuè Templarii & Hospitalarii, inuidentes factis I
ratoris, sumserunt cornua ex odio Papali. Audierunt enim, quòd iam Papa Imperium host
inuaserat. Volentes igitur, omnia magnalia hæc eis adscribi, qui à tota Christianitate tot pro
tus recipiunt, &, solummodò ad terram sanctam defendendam, tantos redditus inglutiun
quasi in voragine barathri demergunt, significauerunt subdolè ac proditiosè Soldano Babyl
quòd Imperator proposuit adire flumen, vbi Christus baptizatus est à Ioanne baptista, ib
Christi vestigia, & præcursoris eiusdem, quo non maior surrexit inter natos mulierum, pedes
paruo comitatu clàm humiliter adoraturus: & ibidem posset ad votum eundem Imperatore
capere vel trucidare. Quod cùm audiret Soldanus memoratus, & super hoc chartam noto s
gillo signatam conspexisset, detestatus est Christianorum versutiam, inuidiam, & proditio
& maximè eorum, qui videbantur habitum religionis cum crucis charactere baiulare: & a
cans duos secretissimos ac discretos consiliarios, instillauit auribus illorum vniuersa, ostende
epistolam, cui adhuc signum adhærebat, & ait: Ecce fidelitas Christianorum. Inspectisque li
post longam ac diligentem deliberationem, sic responderunt: Domine, inita est pax vtrob
beneplacita, quam violare facinorosum foret: sed ad omnium Christianorum confusionem,
tatis hanc epistolam cum signo adhærente, ipsi Imperatori, & erit vobis amicissimus, & m
Quorum consiliis Soldanus obtemperans, misit dictam epistolam Imperatori, & omnem d
prælocutum ei denunciauit. Insuper dum hæc fierent, Imperator per diligentissimos & ex
tissimos exploratores suos commonitus, priùs hæsitabat, non credens, tantam maliciam
ligiosis prorupisse. Et dum sic dubitaret, venit nuncius Soldani ad eum, dictam portans e
lam ei, per quam pleniùs de prædictis significabatur. Gaudens igitur, quòd laqueos absc
tos euasisset, omnia cautè dissimulabat, vsque ad tempus retributionis, & quæ ad reditum i
ram suam fuerant necessaria, præparauit. Et hoc fuit seminarium odii inter Imperatorem & T
plarios ac Hospitalarios.

Idem. Anno Domini M. CC. XXXI. suborta est in Angliâ maxima rerum pert
tio, imò vt verum fateamur, indiscreta præsumtio, propter Romanorum insolentiam clerico
quæ tam nobiles regni, quàm ignobiles ad temerariam compulit vltionem, sicut in subscript
pressum continetur. Tali Episcopo, & tali Capitulo Vniuersitas eorum, qui magis volunt
quàm à Romanis confundi, salutem. Qualiter circa nos & alias personas ecclesiasticas A
hactenus se habuerint Romani, & eorum Legati, vestram non dubitamus latere discretio

bene

eficia regni ſui, ſecundum quod eis placet, conferendo, in veſtrum, & omnium aliorum re- intolerabile præiudicium & grauamen. In vos etiam & coëpiſcopos veſtros aliasque perſo- eccleſiaſticas, ad quos collatio beneficiorum pertinere dignoſcitur, (quod magis dignum eſt confuſione notari) ſuſpenſionis ſententias fulminando, ne alicui de regno beneficia confera- donec quinque Romanis nec dum proprio nomine nominatis, imò nato Rumfredi, & nato ; & talis, in ſingulis Eccleſijs veſtris per totam diœceſin ſit prouiſum, vnicuique eorum vnum edditu centum librarum.

Alia etiam grauamina quàm plurima tam laicis, & magnatibus regni ſuper aduocatio- us ſuis, & eorum eleemoſynis, ab eis & anteceſſoribus ſuis datis in pauperum regni ſuſtenta- em, quàm clericis & alijs viris religioſis regni, ſuper rebus & beneficijs, inferunt. Nec præ- ſis contenti, ad vltimum à clericis regni beneficia, quæ obtinent, vt ea Romanis conferant, non ndum quod decet, ſed ſicut eis placet, auferre volentes, in ſe (fas & nefas contemnentes) illam ndunt prophetiam adimplere: Spoliauerunt Ægyptios, ut ditarent Hebræos, multiplicando em ſuam, non magnificando lætitiam : ſic dolorem dolori nobis & vobis omnibus mulando, vt melius nobis videatur mori, quàm viuere ſic oppreſsis. Vnde licet graue ſit no- contra ſtimulum calcitrare, tamen quia qui nimis emungit, elicit ſanguinem, nos ſeuerita- eorum animaduertentes, qui ab initio tanquam aduenæ ſunt ingreſsi Romam, nunc autem non tantùm iudicare, ſed etiam condemnare intendunt, allegantes onera importabilia, quæ n ſe nec in ſuos digito mouere volunt, de communi conſilio magis elegimus, licet tardè, re- e, quàm eorum oppreſsionibus intolerabilibus ampliùs ſubiacere, ſeu maiori ſubiici ſeruituti. c eſt, quòd vobis mandamus, diſtrictè inhibentes, quatenus, cùm nos Eccleſiam, Regem ſi- ter & regnum nitamur à tam graui iugo ſeruitutis eripere, circa eos, qui de Romanis vel m redditibus ſe intromittunt, nullas partes veſtras interponere præſumatis, pro certo ſci- quòd ſi huius mandati, quod abſit, extiteritis tranſgreſſores, quæ veſtra ſunt, incendio ſub- unt, & pœnam, quam Romani incurrent in perſonis, vos in poſſeſsionibus veſtris indubi- er incurretis. Valete.

Item, Religioſis & aliis, qui habent Eccleſias Romanorum ad firmam, vniuerſitas præ- ſalutem. Poſt innumerabiles confuſiones, & infinita grauamina, quæ Romani, vt ſcitis, o Angliæ inflixerunt ad præſens, in præiudicium Regis & Magnatum regni, circa aduocati- Eccleſiarum ſuarũ, & eleemoſynas eorum, qui clericos regni ſpoliare nituntur beneficijs ſuis, vt omanis conferant, in maiorem regni, & noſtri confuſionem, de communi conſilio Magna- elegimus, magis, licet tardè, reſiſtere, quàm eorum oppreſsionibus intolerabilibus de cæ- ſubiacere, & eos per ſubtractionem beneficiorum ſuorum per totum regnum, quod alijs ndebant inferre, ſic arctare, vt à regni moleſtatione deſiſtant.

Hinc eſt, quòd vobis mandamus, diſtrictè iniungentes, quatenus de firmis Eccleſiarum, de redditibus camerarum, quas de Romanis habetis, vel debetis eis, de cætero neutiquam re- deatis: ſed dictas firmas, & redditus habeatis paratos in craſtino Dominicæ, quâ cantatur, Læ- Hieruſalem, procuratori noſtro literatoriè à nobis ad hoc dato: Abbates ſcilicet & priores, is monaſterijs: alij verò presbyteri & clerici, vel laici, ad proprias Eccleſias tradituri: pro ſcientes, quòd, ſi hoc non feceritis, quæ veſtra ſunt, incendio ſubiacebunt, & nihilominùs culum, quod Romanis imminet in perſonis, vobis imminebit. Valete. His ita geſtis, præ- vniuerſitas miſit per milites & miniſtros literas has, nouo quodam ſigillo ſignatas, in quo oti erant duo gladij, & inter gladios ſcriptum erat: Ecce gladij duo hîc, in modum citatio- ad Eccleſias regni cathedrales: vt ſi quos inuenirent contradictores, iuxta quod prouiſum t, punirent eos.

Idem. Anno gratiæ milleſimo, ducenteſimo, quadrageſimo, permittente vel procuran- pa Gregorio, adeò inualuit Romanæ Eccleſiæ inſatiabilis cupiditas, confundens faſque nefaſ- quòd depoſito rubore, velut meretrix vulgaris & effrons, omnibusque venalis & expoſita, am pro paruo, Simoniã pro nullo inconuenienti reputauit, ita vt alias affines prouincias, imò n puritatem Angliæ, ſua contagione maculârit. Cuius etſi multa, quæ ſe offerunt, exempla abũ- , tamen vnum ſaltem duxi, vt pateat, quàm iuſtè, etſi ſerò, excanduit ira Dei in dictam curiam, iter memorandum.

Dominus Papa Gregorius cuidam ſuo cupiens ſpeciali ſubuenire, miſsis in Angliam literis, dam ſuper Eccleſijs dignoſcitur ſic aggrauare. Miſſum eſt tunc temporis Abbati & conuentui urgo mandatum Apoſtolicum, cum precibus armatis, & monitis terrificis, vt redditum ali- s Eccleſiæ, cuius patrocinatus ad eos ſpectabat, quæ annuatim centum ad minus valeret mar- Papæ conferrent. Et ſi in duplo plus valeret, benè ei complaceret: concederet autem domi- Papa ipſis illam Eccleſiam tenẽdam ab eo ad firmam annuam, ita ſcilicet, vt pro ea annuatim um marcas ſoluerent domino Papæ, omne reſiduum in proprios vſus conuertentes. Et vt me- atos Abbatem & Conuentum ad conſenſum huiuſmodi prouiſionis (imò potius pernicioſæ ionis, & Simoniæ, & occultæ fraudis) quaſi proprio vſui neceſſariæ, inde faciliùs dominus Pa- nclinaret, ſcripſit quibuſdam clericis Tranſalpinis, in Anglia optimè beneficiatis, vt ipſos ſuper efficaciter admonerent, deinde compellerent, eis conceſsâ poteſtate. Ipſi igitur Papalibus pa- es iuſsionibus, venerunt Burgum, vocatisq; Monachis dixerunt: Ecce fratres & amici, imminet is ad manum magnum Papale beneficium. Poſtulat enim à vobis, quod vos deberetis flexis ge-

nibus & iunctis manibus ab ipso humilimè postulare. Et cùm cuncta seriatim, quæ peteret
pa, explicassent: spoponderunt ipsi, quòd quasi fideiussores & fideles executores, omnia hæ
deliter ex parte Papæ consummarent, dummodò petita clàm, quasi sine scandalo, conceder
postulata, facientes de necessitate virtutem. Ipsi autem responderunt, se sine Regis permissone
facere non posse, qui patronus est & fundator huius & multarum in hac regione Ecclesiarum.
ipsi clanculò hæc fieri flagitabant, similia in aliis Ecclesiis facturos se sperantes, & ab illa conces
ne sumentes exempli consequentiam.

Monachi autem nolentes fallacibus circumueniri sermocinationibus, inducias petier
donec Abbas eorum, qui tunc absens erat, domum rediens, assensum, si videret expedire, h
præberet postulationi. Miserunt igitur ad Abbatem suum, huius rei seriem eidem explicantes.
bas autem per quendam fidelem & prudentem clericum suum VVilhelmum de Burgo, Regem
eius super hoc consilium est affatus, intimans pericula, quæ inde emergere potuerunt. At Rex co
periens, huiusmodi factum Ecclesiæ illius, & consimili modo aliarum esse detrimentum, cùm
sit earum defensor, patronus, & gubernator, laqueos absconditos & Romanæ curiæ detestans a
ritiam, prohibuit districtiùs, ne tam enorme factum ampliùs etiam aëra macularet.

Idem. Anno D. 1252. in tantum permissa est Romanorum auaritia, & in tantum adeò as
dit, vt Episcopus Lincolniensis super hoc stupefactus, fecerit à suis Clericis diligenter computar
considerari alienorum prouentus in Angliâ, & inuentum est, & veraciter compertum, quòd
Papa præsens, videlicet Innocentius quartus, plùs Ecclesiam vniuersalē depauperauerat, quàn
mnes prædecessores à tempore papatus primitiui. Redditusq; Clericorum per ipsum in Angliâ
enorum, quos Ecclesia Romana ditauerat, ad plus quàm 70. millia marcarum ascendit. Redd
merus non ad eius partem tertiam computatur.

Idem. Anno D. 1256. cùm quidam Iudæi, infames de morte miserabili pueri Lincolniæ
cifixi, per iuramentum 25. militum morti adiudicandi, in carcere Londinensi reseruarentu
suspendium, secretos nuncios, prout æmuli eorum affirmant, ad fratres Minores miserunt, vt
tercederent pro eisdem, vt à morte, & carcere liberarentur, qui tamen morte digni erant turp
mâ. Ipsi verò, vt perhibet mundus, si mundo in tali casu credendum est, mediante pecuniâ, ipsos
precibus, & intercessione, & à carcere, & à morte quam meruerant, liberârunt.

Idem. Anno Domini M. CC. XL. comperiens Legatus, Papam cum Imperatore t
gas vsque ad Concilium in proximo Paschate celebrandum accepisse, iratus valdè, significaui
dem, quòd effœminatus animo & pusillanimis frangebatur, mersus in desperationem, & imm
tò, cùm in solâ Franciâ iam collectam adunauerat in auxilii suum pecuniam, vnde per annum
tegrum bellum consertum contra Imperatorem valeret indubitanter intrepidus continuare. V
Papa hæc audiens, pœnitens & dolens, quòd treugas acceperat, vocauit magistrum Ioannem
Columna, & dominum Reimundum, excellentes Cardinales, dictarum treugarum mediatore
aduersus Imperatorem intercessores, & dixit Ioanni: Confundor in memetipso, quòd tre
concessi inimico Ecclesiæ Frederico. Vade igitur tu, qui interpres fuisti super hoc inter nos, f
nus ad ipsum, ipsas me nolle acceptare, denuncians, me illi inimicum fore ex hoc nunc & inan
sub diffiduciatione audacter attestando. Cui Ioannes: Absit, domine, hæc leuitas verborun
ore tanti viri ad tantum Principem destinanda, præcipuè per nos, qui non vulgares reputam
huic enim consilio instabilitatis ac infidelitatis nequaquam consentio, sed constanter contrad
Cui Papa: Nec ego de cætero te habeo pro Cardinali. Et ait ei Ioannes: Nec ego te pro Papâ. E
recessit, de amico factus aduersarius: iuxta illud: Quidam Imperator iniuriosus dixit in irâ, &
perbiâ cuidam suo Senatori: Recede, non te ampliùs pro Senatore habeo. Cui Senator intrepi
Nec ego te pro Imperatore. Sicut subditus domino, ita dominus subdito tenetur.

Idem. Anno Domini M. CC. XL. quidam, quasi honestæ vitæ ac seueræ vir, habitum &
stum prætendens ordinis Cartusiensis, captus est apud Cantabrigiam, nolens intrare Eccle
aliquam. Super quo deliramento requisitus, cùm secus, quàm deceret, respondisset, arctiori c
diâ reseruabatur, ita quòd post paucos dies sequentes transmissus est ad Legatum, in turri Lo
nensi recludendus. Palàm enim asseruit, Gregorius (Nonus) non est Papa. Non est caput E
siæ. Sed aliud est caput Ecclesiæ. Ecclesia prophanata est, nec debent in ea diuina celebrari, ni
ædificata fuerit. Vasa & vestimenta eius reconsecranda sunt. Diabolus solutus est: Papa, hæ
cus. Polluit Ecclesiam, imò mundum, Gregorius, qui Papa dicitur. Et præsentibus & audie
bus domino Abbate R. de Euesham, & magistro N. de Finham, magistris quoque P. de Burde
& H. de Susa, & multis aliis, dixit Legatus illi deliranti: Nónne concessa est desuper potestas
mino Papæ soluendi animas, atque ligandi, vt vices beati Petri exsequatur in terris? Et cùm om
expectarent, quid responderet, credentes iudicium ab hac sua responsione dependere, ait sub in
rogatione, & non sub assertione: Quomodo possem credere, quòd cuidam Simoniali, & vsur
& fortè maioribus facinoribus inuoluto, concedatur talis potestas, qualis concessa fuit beat
tro, qui immediatè factus est Apostolus, & secutus est Dominum, non tantùm incessu pedum
virtutum claritate?

Idem. Anno Domini M. CC. XL. inceperunt ipsi Prædicatores fratres & Minores, &
viri literati, præcipuè Theologi, Cruce signatos absoluere à voto suo, acceptâ tamen pecuniâ, q
ta sufficere videbatur vnicuique ad viaticum vltramarinum. Et factum est in populo scanda

ſchiſmate. Abſurdum enim videbatur etiam ſimplicibus, quòd tam diuerſis muſcipulis ſim-m Dei populum ſubſtantiâ ſuâ moliebatur Romana curia priuare, nihil petens, niſi aurum & ntum.

Propoſuit etiam dominus Papâ eodem tempore, & dignum cenſuit, extorquere quintam em bonorum in redditibus vltramarinorum clericorum beneficiatorum in Angliâ, ad inge-um grauamen Imperatori, quem vndique pericula inimicorum cingebant, quos Papa per pe-am, ab Angliâ collectam & extortam, ſuſtentabat. Nec deſinebat interim omnes abſoluere, idem Imperatori fidelitate tenebantur: & induratum eſt odium horribile, diatim ſuſcipiens mentum. Dice... it etiam Regi ſui fideles : Domine princeps nominatiſsime, quare per-s, Angliam fieri in prædam & deſolationem tranſeuntium, quaſi vineam ſine maceriâ, omni nunem viatori, ab apris exterminandam : cùm habeas efficax priuilegium, vt non fiant tales gno iſto exactiones : nec ſit dignus priuilegio, qui eo conceſſo abutatur? Quibus talia perſua-bus, ait: Nec volo, nec audeo domino Papæ in aliquibus contradicere. Et facta eſt in popu-ſperatio nimis deploranda.

Idem. Anno Domini M. CC. XXXIX. ſcripta quædam, quæ videbantur futurorum rognoſtica, propter imminentia pericula, & diſcordiam ortam inter tam graues perſonas, ıs non ſunt maiores, imò nec pares, ad memoriam ſunt redacta, & recenter recitata. Quorum ı eſt hoc ſequens:

Excitabitur Roma contra Romanum, & Romanus ſubſtitutus Romani Romano immi-Alleuabuntur virgæ paſtorum, & ſolatium eorum erit in ocio. Turbabuntur ſeduli, & ora-: & in lachrymis multorum erit requies. Humilis alludet furibundo, & furor extinguens pal-ur. Nouus grex ſerpet ad cumulum, & qui intitulantur in Veteri, tenui cibo cibabuntur. rata eſt ſpes ſperantium, & requieſcit ſolatium, in quo parant fiduciam. Qui in tenebris am-unt, ad lucem redibunt. Et quæ erant diuiſa & diſperſa, conſolidabuntur. Non modica incipiet pluere: quia natus eſt immutator ſeculi. Leoni ſubſtituetur agnus: & agni in leo-eprædabuntur. Surget furor contra ſimplicem, & ſimplicitas attenuata ſpirabit. Decor con-ur in dedecus, & gaudium multorum erit luctus.

Hiſce dictis intellectæ (anno Gratiæ 1 1 1 9. inſcripto) comminationes iam inſtare tunc antur. Aliud ſcriptum eſt, quod videtur procuraſſe Imperator, fertur tamen pro vero, quòd ti ſunt hi verſiculi in cubiculo Papæ ſcripti, modus autem & author penitus ignoratur:

Fata docent, ſtellæq́; monent, auiumq́; volatus,
Totius mundi malleus vnus erit.
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Totius mundi deſinet eſſe caput.

Quos verſus, cùm dominus Imperator, & alii multi interpretabantur, in interitum & de-onem Papæ, & Romanæ curiæ redundaſſe, Papa in eundem Imperatorem hos verſiculos re-ıebat:

Fama refert, ſcriptura docet, peccata loquuntur,
Quòd tua vita breuis, pœna perennis erit.

Idem. Anno Domini M. CC. XXXVIII. ad tantam auſus eſt proteruiam impetu teme-prorumpere Antiochenus Archiepiſcopus, conſentiente Germano Conſtantinopolitano Ar-iſcopo, Græcorum aduocato, & vices agente Antipapæ, quòd dominum Papam cum tota omana Eccleſia & curia inani authoritate excommunicauit. Et illam blaſphemando, ſe au-uamque Eccleſiam, ſolenniter prædicando, tempore & dignitate domino Papæ & Romanæ ſiæ præpoſuit, & eſſe & fuiſſe Romanâ Eccleſiâ excellentiorem, eò quòd beatus Petrus Apoſto-imò Eccleſiam Antiochenam cum ſummo honore rexerit per ſeptennium, ibidem cum ſum-ua decuit receptus reuerentia, & ſimiliter honorificè incathedratus: Romæ verò fuerit multis iis & conuitiis multipliciter laceſsitus: tandemque mortem ſub Imperatore Nerone paſſus, coapoſtolo ſuo ſancto Paulo, ſpeciali Græcorum doctore, diræ mortis ſupplicium conſum-t. Vnde meritò charior & amabilior eidem eſſe tenetur ea ciuitas, & regio cum ſuis ciuibus & ibus incolis, quæ eidem beato Petro Apoſtolo honorem & reuerentiam contulerunt, quàm dedecus & tormenta inflixerunt: Poteſtatemque ligandi & ſoluendi liberaliter potiùs Eccleſiæ corum contuliſſe, quàm Romanæ, quam ſimoniæ & vſuræ, auaritiæ & aliorum facinorum ma-conſtat iam ſordere.

Idem. Anno Domini M. CC. XXXVI. facta eſt prædicatio ſolennis tam in Angliâ, quàm anciâ à Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, & aliis famoſis clericis, Theologis, & religi-per autenticum domini Papæ, cruce ſe ſignaturis plenam concedentibus peccatorum indul-iam, de quibus confeſsi verè fuerint pœnitentes.

Qui ciuitates, caſtella, & pagos peragrantes, & in temporalibus multa remedia promittentes, cet de vſuris contra Iudæos, ne ampliùs currerent, & protectionem domini Papæ in redditibus bus impignoratis pro viaticis ſuis, omnibus cruce ſignatis, infinitum populum ad votum pe-inationis accinxerunt. Et poſtea miſit dominus Papa in Angliam fratrem Thomam Templa-ı familiarem ſuum, cum autentico ſuo, vt quos vellet, & prout expedire videret, cruce ſigna-

 tos,

tos, acceptâ pecuniâ, quam se ducebat vtiliùs ad promotionem terræ sanctæ expensurum, à v
peregrinationis absolueret.

Quod cùm viderent cruce signati, admirantes insatiatam Romanæ curiæ cupiditatem,
gnam conceperunt mentibus indignationem, quòd tot argumentis nituntur Romani tam im
denter loculos emungere populorum. Addiderunt namque Prædicatores: Quòd si quis cruce sig
tus vel non signatus, qui in propriâ personâ iter peragere non posset tam laboriosum; quod fa
tas permitteret in bonis, in subsidium terræ sanctæ conferre non omitteret, & sic plenisimè in
gentia gauderet prænominata.

Sed hæc omnia auditores suspicaces reddiderunt. Dicebant namque: E[illegible]is dispensator n
fidelis erit? Sicq; factum est, quòd dominus Papa, concepta indignatione aduersus populum,
uit guerram, & nummos extorquens, collegit decimam ex omnibus regionibus, & infinitam p
niam adunauit, vt Ecclesiam defenderet. Sed citò pace composita, facti sunt Papa & Imperator
ci, sed nunquam pecunia fuit restituta. Et sic diatim multorum deuotio, fidesque titubauit p
morum.

Idem. Anno D. M. CC. XXXII. Rex Anglorum Henricus fuit ad natale apud VVinton
cui Petrus eiusdem vrbis Antistes necessaria omnia procurauit, & festiua tam Regi, quàm suis e
quit indumenta, cum donatiuis.

In illis autem diebus natalitiis distracta sunt in VVingham horrea cuiusdam Romani di
ma, per prædictam vniuersitatem, vt creditur, à paucis armatis seruientibus, & capitibus velatis.

Procurator verò illius ecclesiæ & custos cùm talem violentiam inspexisset, venit ad Vicec
tem regionis, & de violata pace Regis, & iniuria domino suo illata, ei patenter ostendit. At Vi
mes mittens ad locum ministros suos cum militibus quibusdam vicinis, iussit inquiri, quid
hoc esset?

Venientes autem ad horrea milites memorati, inuenerunt homines illos armatos, & sibi
tus ignotos, qui iam ex maxima parte horrea euacuauerant, & bladum bonis conditionibus,
commendum totius prouinciæ vendiderant, sed & pauperibus charitatiuè petentibus ex a
conferebant.

Milites verò qui aduenerunt cùm interrogassent eos, vnde essent, qui pacem Regis offende
talia facere præsumebant? illi continuò milites seorsum vocantes, ostendebant literas Regis pa
tes, adulterinas & sophisticas, prohibentes, ne quis eos præsumeret impedire. At milites hoc a
entes, tam ipsi, quàm alii qui aduenerant, pacificè recesserunt.

Idem. Erat in Eboracensi prouincia Sacerdos quidam, & Vicarius diues valdè, & in officio
ctæ prædicationis magnus, sed tamen auarus, qui in æstate mortaliter infirmabatur, secundùm
dicium præsentium medicorum. Venerunt autem ad eum visitandum propter famam religi
quam iuxta opinionem totius regionis habebat, vicini eius Abbates & Priores, ignorantes,
lupus in ouicula, anguis lateret in herba. Cùm autem æger ille Prælatos ad se venientes reuer
salutaret: nullam tamen de salute animæ suæ fecit mentionem, nisi ob hoc, quòd Prælatos illo
ligens, legauit illis bladum non modicum, quod in curia sua extra horrea positum habeba
uidens illud singulis, prout sibi meliùs competere videbatur. Cumque Abbates illi, & Prior
præceptum ægrotantis exirent, vt bladum sibi legatum viderent: conspexerunt iuxta cong
illas quendam hominem stantem, Vicario, quem in domo reliquerant lethaliter ægrotante
indumentis & forma corporis per omnia consimilem, qui nimis acerbè loquens dicebat: Qu
quæritis? Sciatis certisimè, quòd bladum hoc totum, & ille, cuius esse videtur, possesio me
quia Vicarius, qui illud vobis legauit, meus est, & omnia, quæ habet, mea sunt, vt qui iunctis m
bus mihi fecit homagium. Et noueritis indubitanter, quòd die quarta morietur, & tunc,
meum est, plenè recuperabo, & eum quem ditaui, inuenietis in magna egestate.

Audientes hoc Abbates, & qui cum eis erant, nimio terrore perculsi, reuersi sunt ad Vicari
quem inuenerunt iam in extremis laborantem, cui omnia, quæ viderant & audierant, per ordi
referebant. Et cùm coram illo replicassent, quòd scilicet homo diaboli esset: verum inquit,
quia iam elapsis viginti annis, cùm pauper essem, pro dignitate terrena, & lucro temporali, ho
gium diabolo feci, qui vobiscum nunc est confabulatus.

Idem. Rex Anglorum prouocatus iniuriis Romanorum, eorumque multiplici lacessitus
ritia, domino Papæ sic scribit:

Sanctisimo in Christo Patri, ac domino I. Dei gratia summo Pontifici, Henricus, eadem g
Rex Anglorum, &c. Salutem & pedum oscula beatorum. Quò ampliùs paternæ voluntati
gerit filius, & mandatis eius promtiùs se exponit, atque deuotiùs, eò ampliùs paternum habere
trocinium promeretur, & deuotionis suæ, & obsequiorum commoda reportare. Inde est,
cùm omni tempore Regni nostri, nos & Regnum nostrum in omnibus, & per omnia paterni
vestræ voluntati exposuimus, & mandatis, licet quidem in quibusdam nostris Regniq; nostri n
ciis paternam solicitudinem inuenerimus plerunque, & gratiam, in quibusdam tamen prouisi
bus vestris, clericis Angliæ & aliarum regionum frequenter à vobis concesis, nos & regnum
strum sentimus non mediocriter prægrauatum, & oppressum.

Tot & tantis etenim Ecclesiæ Anglicanæ oneratæ sunt huiusmodi prouisionibus, quòd
solùm patroni, & hi, quorum interest conferre beneficia ecclesiastica, iure suo defraudantur, ve

am proinde multa deficiunt opera charitatis: cùm illa beneficia, quæ religiosis domibus ad su-
ntationem ipsarum conferri solebant misericorditer, & ferè omnia alia, in vestris prouisioni-
s refundantur. Cùm igitur sedes Apostolica ita petentibus debeat esse fauorabilis, quòd ius alte-
s non lædatur, paternitatem vestram duximus exorandam, quatenus ab huiusmodi prouisio-
m concessione dissimulare, vel ad tempus desistere, vestræ placeat sanctitati. Interea paternitati
stræ supplicamus, quatenus iura nostra, & libertates, quæ non aliena, sed propria potestis meritò
utare, paterna solicitudine velitis tueri, & illæsa, & integra conseruare, nec aliquorum suggesti-
ibus eadem velitis in vestra curia aliquatenus perturbari. Nec contra nos vestra sanctitas mo-
tur, si in aliquibus tenori mandatorum vestrorum obuiauimus, cùm ad hoc nos compulerit
mor conquerentium, qui nemini debemus in suo iure deesse, sed ex concesso nobis à Deo Regiæ
gnitatis officio, in ciuilibus plenam iustitiam exhibere. A D. 1231.

Idem. Anno Gratiæ millesimo, ducentesimo, quadragesimo quinto, domino Papâ procu-
te, sed tamen dissimulante, quidam Cardinalium, qui solius erant amatores pecuniæ, chartam
ndam domino Regi, sub specie multæ amicitiæ transmiserunt, cuius tenor talis extitit: Consi-
n damus vobis amicissimum, vobis salubre, & honorificum, & regno vestro gloriosum, nec me-
criter profuturum: videlicet, vt preces domino Papæ per solennes nuncios dirigatis, humiliter
em supplicantes, quatenus dignetur Regnum Angliæ, in quo ius dignoscitur habere speciale,
præsentia feliciter illustrare. Et nos ipsum supplicationi vestræ reddemus, pro posse supplicando,
orabilem, qui vestrum & regni vestri felices successus desideramus.

Excellentissimus enim vobis honor foret, & gloria immortalis, si temporibus vestris, quod
recolitur aliquibus diebus euenisse, dominus Papa, qui Patrum pater esse dignoscitur, Anglo-
finibus personaliter appareret. Recolimus etiam eum dixisse (vnde gaudemus) quòd gratan-
videret delicias VVestmonasterii, & diuitias Londinenses. Hæc cùm domino Regi innotuissent,
debat, & huic subdolo consilio de facili incuruaretur, nisi peritiorum consiliis ad contradicen-
, vel dissentiendum erigeretur. Qui dicebant, quòd satis, imò nimiùm iam, suorum Caursino-
vsuris, & Romanorum ac Italicorum rapinis & simoniis, Angliæ puritas maculatur, quamuis
ipse Papa præsentaliter bona Ecclesiæ & Regni dissipet, & prædetur. Similiter & regni Franco-
introitus, quem per solennes nuncios postulauit, & Arragonum, denegabatur. Infamia enim
æ Papalis id promeruerat, cuius fœtor vsque ad nubes fumum teterrimum exhalabat.

Idem. Instabat interim vigilantissimè & incessanter sæpè dictus ille Magister Martinus, do-
i Papæ clericus, in redditibus quomodolibet ad opes Papæ, papalibusque consanguineis con-
andis ac conferendis. De cuius proterua & iniuriosa rapacitate honestius & tutius esse, ob re-
ntiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, arbitror silere, quàm aures offendere audientium, & mentes fi-
m talia enarrando perturbare. Redditus autem Thesaurarii Sarisberiensis, cum aliis multis, vi-
ter, vt prætactum est, sed præcipuè à viris religiosis rapiuntur. Procuratiæ & munera exigun-
sibi festinanter transmittenda, & contradicentes grauiter puniuntur. Rex quoque parti suæ fa-
eandem contra omnes protegens: fortè propter retributionem: & facta est Regni conditio mi-
ma.

Vrgente igitur necessitate totius Regni Angliæ maxima, præceptum est ipso tempore ex
e aliquorum Magnatum, pro multiformi & incessabili oppressione, & deprædatione Regni
ntium, & miserantium, vt diligenter & arctè custoditis omnibus portubus Angliæ, papales
e, quæ quotidie ad emungendam pecuniam portabantur, caperentur. Contigit autem eis-
diebus, vt vnus domini Papæ cursor, talibus literis bullatis oneratus apud Doueram appli-
, peruenisset, quem statim custos portus illius, & villæ præpositus comprehendit, vt sibi man-
m erat, & abstulit ab illo omnes illas epistolas, & bullatas literas, multas abominationes de
rsis argumentis emungendi pecuniam continentes, & ipsum cursorem in castro Doueræ in-
erari fecit. Quod cùm audisset magister Martinus, Regem adiit, super hoc querelam ei præ-
aturus. Cuius rei cùm Rex se auctorem negasset, ipsum cursorem liberari præcepit, & in per-
em Regni & honoris sui, ipsas epistolas à Maiore Doueræ violenter extortas, Magistro Martino
gratanter præsentari, & de aliquarum effectu ad votum gratulari.

Diebus verò Rogationum, in triste præsagium, apud Lugdunum quædam domini Pa-
amera, quæ conclaue, id est, Guarda roba dicitur, cum omnibus, quæ in ipsa continebantur,
busta est, asserentibus nonnullis sinistrè interpretantibus, quòd gratis accensa est, vt sic occa-
em dominus Papa acciperet, pecuniam petendi & extorquendi à Prælatis, ad concilium veni-
roperantibus. Sed cùm incendium plùs quàm credebatur desæuiret, combusta sunt etiam
dam, quæ habebantur chariora. Et fuit multorum assertio, quòd detestabilis illa charta, quæ
ibuto Angliæ, sub flebilis memoriæ Rege Ioanne, confecta fuerat, eodem incendio in cinerem
edacta.

Eodem tempore, cùm vellet dominus Papa, quibusdam præbendis Lugdunensis Eccle-
acantibus, quosdam alienigenas, consanguineos vel affines suos, inconsulto Capitulo, intro-
re, restiterunt ei in faciem Canonici Lugdunenses, comminantes, & cum iuramento
stantes, quòd, si tales apud Lugdunum apparerent, non posset eos vel Archiepi-
us, vel Canonici protegere, quin in Rhodanum mergerentur. Hoc comperto, nec

ipsi qui beneficium fuerant accepturi, vltrà vsquam comparuerunt. Eisdemque diebus, cu
quidam ostiarius domini Papæ proteruiùs cuidam ciuium Lugdunensium, introitum ciuiliter
humiliter postulanti, inciuiliùs & frontosiùs, quàm deceret, denegaret: idem ciuis indignatus,
iratus manum prædicti ostiarii penitus amputauit. Vnde idem mancus cùm coram domino
pa grauem reponeret querimoniam, brachium suum ostendens mutilatum, dominus Papa, secu
dum legem ciuitatis vindictam sibi postulauit exhiberi. Quam Philippus de Sabaudia custos
cis Ecclesiasticæ, procurauit qualiquali modo, vt honor Papalis saltem superficialiter salua
tur.

Idem. His diebus, videlicet in crastino Apostolorum Petri & Pauli, postquàm quæd
torneamenta plena occulto odio, per dominum Regem propter imminens periculum, prohibeb
tur, quorundam apud Luitonam & Dunestapliam congregatorum, missus est Fulco filius VV
ni ex parte Vniuersitatis Regni ad Magistrum Martinum, Papæ clericum sæpè dictum, Lond
commorantem apud nouum Templum.

Qui toruo vultu respiciens, eum sic est affatus: recedens statim exi ab Anglia. Cui Mag
Martinus: Quis mihi hoc mandat? An tu ex te ipso hoc habes? Cui Fulco: Hoc tibi per me m
dat armatorum, qui nuper apud Luitonam & Dunestapliam apparuerunt, vniuersitas. Et si
no credis consilio, ne moreris vsque in tertium diem, ne tu & omnes tui in frusta concidaris.

Recedente igitur Fulcone irato nimis, & minas minis cum terribili iuramento cumul
tè & exaggerante, Martinus trepidus & anhelus statim dominum Regem adiit, & dixit ei:
mine Rex, talia nunc audiui: sitne hoc auctoritate vestrâ, vel vestrorum temeritate? Cui domi
Rex: Non me huiusmodi rei auctorem profiteor. Sed Barones mei vix se continent, quin in
gant in me, eò quòd in Regno meo tuas, quæ ius & modum excedunt, deprædationes & iniurias
ctenus toleraui. Quorum etiam furorem vix compescui, quin & in te irruentes, te membra
non dilacerârunt.

Cui Magister Martinus humili & trepida voce ait: Peto igitur, domine Rex serenissime
Dei amorem, & domini Papæ reuerentiam, liberum exitum, & tutum à terra vestra cum con
ctu vestro recessum. Cui dominus Rex, commotus & iratus nimis ait: diabolus te ad inf
inducat, & perducat.

Dumque circumsedentes vix Regem mitigassent, iussit Rex cuidam Marescallo Pa
sui, nomine Roberto Norisco, vt ipsum magistrum Martinum vsque ad mare saluum perd
ret.

Igitur cùm statim iter aggrediens, ducet suum Robertum dictus Magister Martinus iu
latere sequeretur, & quandocunque, vt contingit, equitantes aliquos conspiceret, vel transeu
ipsum timor & tremor adeò contraxerunt, vt, sicubi terra hiaret, sub cespite latitaret.

Et cùm procedentes ad lymbum cuiusdam syluæ venalis peruenissent, quam electus C
tuariensis venalem exposuerat, vbi compatriotæ ad emenda & eligenda robora conuenerant,
spiciens eos Martinus, pauidus ait duci suo R. Heu, heu, quod timebam accidit mihi, ecce no
uasuri. O Amice & domine mi R. habesne filium, nepotem, consanguineum, vel amic
quem cupis in redditu ecclesiastico promoueri? præstò sum, vt procurem omnia tibi postulata.
ce insidiantes animæ meæ: protege me sub vmbra alarum tuarum.

Cui respondit Robertus: absit, vt aliquis meorum talem habeat in ecclesiasticum be
cium per me ingressum: nescio, qui sunt illi: veruntamen ad ipsos vadam quantocyus, te m
expectante: vt monstrato Regis autentico, si maleuoli sint, eorum reprimam temeritatem.

Qui ad ipsos veniens cùm rei veritatem cognouisset, citò rediens ad Martinum, vt ill
ret ei, ait: Vix eorum compescui furorem, quin te frustatim detruncassent. Sed nunc latent
cautè ambulemus, ne deterius quid tibi contingat: & nauigans irrediturus, si sapis, recedas,
laqueos quærentium animam tuam infeliciter præcipiteris.

Ex tunc igitur Magister Martinus, equinis lateribus non parcendo, moram ducis re
guens ad mare properabat. Et ad Doueram perueniens, die sancti Suitheri nauem ascendens,
tos in recessu suo lætificauit.

Sed ne virulentæ pestis efficacia penitus cessaret, cuidam magistro Philippo, auctoritatis
concessæ, adhuc exequendi extorsionem reddituum, potestatem concesit, & sic post terga
da reliquit vestigia.

Hæc igitur dixerim, vt sciat quilibet, quàm formidolosi sunt hi pecuniæ solùm inhia
quos propria sauciat conscientia.

Hæc cùm ad notitiam plurimûm Italicorum, optimis Angliæ redditibus saginatorum
uenissent, disparuerunt, in abditis latitantes. Multi quoque Caursinorum, qui iam regiones C
dentales (hactenus talium ignaras) vsurarum suarum veneno pestifero miserabiliter intoxicâ
latenter recesserunt.

Magister interim Martinus ad dominum suum Papam cùm peruenisset, & quæ præscripta
eidem pleniùs enarrasset, infrenduit Papa, & ira excanduit vehementi. Et recolens, quòd
rex Francorum quàm Arragonum ingressum Regnorum suorum vetuissent ipsi postula
nec Rex Anglorum aduentum suum in Angliam acceptasset, imò potiùs, ipsum exsecra

nuncium

icium suum & clericum ab Anglia probrosè eiecisset, dixit in iracundia magnâ, voce susurrâ,
los obliquando, & nares corrugando: Expedit, vt componamus cum principe vestro, vt hos
ulos conteramus recalcitrantes: contrito enim vel pacificato dracone, citò serpentuli concul-
untur. Quod verbum in vulgus promulgatum, in multorum cordibus offendiculum indi-
tionis generauit.

Idem. Anno Domini 1246. emanârunt etiam ab Apostolica sede literæ, non modicum
is & Regni præiudicium continentes. Videlicet, quòd aliqui Prælati decem milites strenuos,
quinque, & alii quindecim inuenirent domino Papæ, qui in seruitio Ecclesiæ Romanæ starent
annum integrum, & Prælatorum stipendiis militarent, cum equis & armis sufficienter instru-
vbi dominus Papa duxerit prouidendum: quod seruitium militare nulli, nisi soli Regi, &
ni Principibus debetur, nec ab aliquo vsque ad nostra tempora aliquo tempore exactum fuisse
litur.

Et si summo Pontifici placuisset, absque assensu regio huiusmodi exactionem fecisse, aut
eâ non modicam redemtionem recepisse, nullatenus debuisset. Præterea, ne dominus Rex con-
oc sibi prospicere potuisset, fraudulenter fuit à quibusdam nunciis Ecclesiæ prouisum, & sin-
s Prælatis ab eisdem mandatum, quòd huiusmodi exactionem & pro ea grauem redemtio-
receptam, vsque ad dimidium annum, sub pœna excommunicationis, nulli omninò reue-
nt.

Item, in vniuersorum, & singulorum patronorum Ecclesiarum Angliæ præiudicium non
icum & grauamen, his diebus domino Cantuariensi concessum est, vt obuentiones siue fru-
vnius anni beneficiorum, quæ vacare contigerint in prouinciâ Cantuariensi, eidem domino
tuariensi conferantur.

Idem. Anno Gratiæ M. CC. XLVI. postquàm dominus Papa decretum constituerat, quòd
intestatorū in vsus eius cederent, & ad hoc fratres Prædicatores diligenter exequendū consti-
t, solicitus de Imperio Constantinopolitano, & Græcorum schismaticorū insolentia, ministro
um Minorum prouinciali in Anglia direxit, vt tam fratres Minores quàm Prædicatores à via
ilitatis & paupertatis voluntariæ, quam sectatores sunt professi, auertens, suos constitueret pro-
ores, literas districtum præceptum Papale cum diuersis articulis continentes. Quorum vnus
r est, vt ipse vel fratres sui inquirant de vsurariis viuis, & eorum per vsurariam prauitatem ma-
quisitis, & ipsa colligant ad opus Imperii Constantinopolitani, & quòd per censuram ecclesi-
am compescant contradictores. Alterius tenor est, quòd, qui velint Cruce signari pro libera-
prædicti Imperii, vel de catallis suis ibidem mittere, sufficienter de peccatis suis absoluantur.
ius tenor est, quòd relicta in testamentis decedentium, per vsurariam prauitatem acquisita,
gant ad subsidium Imperii memorati, & quòd compescant contradictores & rebelles. Alteri-
nor est, quòd colligant relicta in testamentis decedentium, vel quæ vsque ad triennium relin-
tur pro restitutione bonorum, quæ decedentes malè acquisierunt, ad subsidium prædicti Im-
contradictores & rebelles compescendo. Alterius tenor est, quòd ea quæ relinquuntur di-
uenda in pios vsus, secundum arbitrium executorum testamentorum decedentium, nec præ-
elicta ab ipsis testatoribus certis locis aut personis deputata fuerint, vel de iure aliis debeantur,
er prædictos executores in vsus huiusmodi sint conuersa, ad subsidiū prædicti Imperii colligant,
nificent ei de quantitate ipsorum, & compescant, &c. Alterius tenor est, quòd de malè ac-
tis viuentium inquirant diligenter, & colligant ad subsidium Imperii memorati, dummo-
rsonæ, quibus pro taliter acquisitis satisfieri deberet, inueniri non possint, & rescribant Papæ,
mpescant, &c. Alterius literæ talis est tenor, quòd dictus minister habeat potestatem absol-
i excommunicatos, qui scienter fraudem commiserint in his, quæ colligenda sunt ad Imperi-
rædictum, dummodò ministro vel fratribus suis, ad illud negocium deputatis, congruam sa-
tionem impenderint.

Idem. Anno Domini M. CC. XLVII. tepuit deuotio fidelium, & filialis affectus charita-
uem quilibet Christianus aduersus patrem nostrum spiritualem, videlicet dominum Papam,
e teneretur, non sine animarum periculo, læsus deperiit, imò & in odium exsecrabile, & ma-
tiones occultas est conuersus. Videbant enim omnes & singuli, & videntes sentiebant, ipsum
inum Papam pecuniæ, & pecuniarum rapinis in multorum damnum, & depauperationem
iabiliter inhiare. Nec credebant iam multi, ipsum potestatem beato Petro concessam cæli-
videlicet ligandi & soluendi, obtinere, qui penitus beato Petro dissimilis probabatur. Reso-
n est igitur os iniqua loquentium, & obloquentium, vbique locorum, & præcipuè in Franciâ:
a multi nobiles in ipsum Papam, & Ecclesiam, quod nunquam meminimus euenisse, con-
bant.

Idem. Anno Domini 1249. fratres Prædicatores & Minores, de præcepto domini Papæ, cui
ienter obtemperabant, instanter nimis, ac diligenter prædicationibus intendebant, & ad au-
am fidelium deuotionem, cum magnâ solennitate ad loca, vbi prædicatio eorum priùs indi-
ur, accedebant, & aduenientibus in multos dies indulgētias concedebant. Occurrebant nam-
is sacerdotes & clerici in vestibus albis, cum crucibus & vexillis, trahentes secum fidelis populi
minimam numerositatem, sicut solet diebus Rogationum. Prædicantes igitur pro negocio
s, homines cuiuscunque ætatis, sexus, vel conditionis, vel valoris, imò etiam valetudi-
os, vel valetudinarias, & ægrotantes, & senio deficientes, cruce signauerunt, & in

crastino

crastino & etiam in continenti pro quantocunque precio crucem à cruce signatis deponentes &
accipientes, quemlibet à voto suæ peregrinationis absoluebant. Quod videbatur multis inco
ueniens & absurdum, quia non post multos dies consequentes, Magistro Berardo clerico, & Ita
co vindemiante, comes Richardus in ærario suo omnia coaceruauit. Vnde non minimum sc
dalum in Ecclesiâ Dei, & vniuerso populo est exortum, & tepuit fidelium deuotio manifestè.

Idem. Anno Domini M. CC. XLIX. Fredericus diuersis arduis causis vndiq; exagitat
qui citra montes venerat, vt dominum Papam inuaderet, rediit in Apuliam, vt dicitur, potio
tus. Qui cùm grauiter infirmaretur, consilium habuit à suis physicis, vt purgationem medicinal
& postea quoddam balneum, ad hoc specialiter præparatum, acciperet. Habuit autem magi
Petrus de Vineâ, qui ipsius Frederici familiarissimus consiliarius, & singularis animæ illius cu
fuerat, quendam physicum secum, qui ex præcepto tam Frederici, quàm ipsius Petri, ad pu
tionem dictam necessaria præparaturus, subdolus accessit. De consilio enim ipsius Petri, ve
num lethiferum, & efficax valdè potioni immiscuit, & balneo, vt dominum suum in ipsis p
merent confidentem. Ecclesiæ autem inimici dixerunt, quòd Dominus Papa ad hoc faci
cor Petri eneruando muneribus, & pollicitis maximis, inclinârat. Fredericus verò super
scelere per aliquem amicorum suorum in ipsâ horâ, quâ sumendus fuit potus ille prætaxatus
cretiùs præmonitus, & pleniùs edoctus, Physico potionem ostendenti, & Petro, ait: Amici, co
dit in vobis anima mea: caueatis, supplico, ne mihi in vobis confidenti virus pro medic
porrigatis. Cui Petrus: O domine mi, pluries dedit iste meus Physicus salutarem nobis po
nem, quare modò formidatis? Fredericus autem ostendenti scyphum Physico dixit, toruo
men aspectu, & positâ à tergo custodiâ, ne euadere possent proditores: Propina mihi potum
midiando.

Physicus igitur obstupefactus, & sibi conscius de scelere, simulans, offendiculum p
bus lapsum fecisse, corruit in faciem suam, & venenum effudit pro maiori parte. Minimam
tem, quæ supererat, partem damnatis quibusdam iussit extractis de carcere dare, & statim m
ras animas exhalârunt, Certificatus igitur de proditione lethiferâ sibi præparatâ iussit Physi
suspendi, & meritò Petrum exoculatum per multas Italiæ, & Apuliæ ciuitates fecit duci, vt in
patulo coram omnibus conceptum facinus confiteretur. Tandem iussit idem F. vt Pisanis,
ipsum Petrum inexorabiliter oderant, præsentaretur perimendus. Quod cùm audiret Petru
arbitrio hostium moreretur, quia, vt dicit Seneca, Arbitrio hostis mori est bis mori, ad column
ad quam alligatus fuerat, caput fortiter allidens, seipsum excerebrauit.

Idem. Applicuit in Angliâ Episcopus Sabinensis, Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, iturus in
tes Boreales Legatus, videlicet Norvvegiam, Daciam & Sueciam, & Regem Norvvegiæ Haco
in Regem inuncturus, & coronaturus. Qui tamen in Angliam ingressurus primò difficulta
de licentiâ à Rege inuenit, quia semper solent Legati qualesquales, & omnes nuncii Papale
gna, quæ ingrediuntur, depauperare, vel aliquo modo perturbare, donec iurasset in anima
quòd ob nullum Regis vel Regni, vel Ecclesiæ detrimentum, in Angliam veniret: nisi tantum
dò tranquillum transitum faceret per ipsam terram de portu Douere ad portum Lenne, ad r
vlteriora statim tempore opportuno, & obtento vento prospero, migraturus.

Sed postquàm licentiam benignè dicto modo obtinuisset, intrepidus intrauit, & don
Rege salutato, & muneribus gratuitis acceptis ab eodem, ad Lennam iter maturauit, & ibi
per tres ferè menses commorans, non potuit Romanis innatam cupiditatem cohibere, qui
Episcopos, & Abbates, & Priores nuncios furtiuos, aduberes mitteret postulando procuratio
& munera preciosa, in domibus manerii Episcopi Norvvicensis, quod Geyvvudæ dicitur, c
morando, ita quòd quæstus suus ad quatuor millia marcarum ascendere dicebatur: veruntam
vt sub specie sanctitatis omnia palliaret, crebrò sermonem faciebat populo. Et cùm nauem as
surus fuisset, quam opulentissimè communiuerat multo frumento, & doliis quàm plurimis
plenis præelecto, & aliis victualibus, iussit cuidam fratri de ordine Prædicatorum in ipsa Mi
celebrare, quod & factum est, non sine multorum, qui hoc non præuiderant, admiratione. H
bat namque in ipsa naui, sicut de Arcâ Noë legitur, diuerticula & tristegas, cameras & concl
quæ specialiter propter ipsum artificialiter fuerunt composita. Et sic vento flante prospero
taque Angliæ, & suis Anglis prodigis benedictione, pelago septentrionali sese diues factusc
misit.

Ibidem. Anno Domini M. CC. XLVII. capti sunt duo milites Italici Lugduni, qui po
ptionem suam affirmabant, circiter quadraginta milites audacissimos in necem Papæ præstit
cramento conspirasse, qui, si etiam Fridericus defunctus esset, propter nullam mortis pœ
omitterent, quin ipsum Papam, totius mundi perturbatorem, & Ecclesiæ maculatorem, in f
trucidarent, credentes firmissimè, se Deo & hominibus placentia consummasse, si talem feli
iugulassent. Ex hoc igitur tempore dominus Papa in camera sua latuit, circiter quinquagint
matis die ac nocte diligenter custoditus, nec est ausus, extra cameram suam, vel castrum, vel p
tium suum eminus apparere, in tantum, vt vel ad Ecclesiam saltem iret Missam celebraturus. Ne
est enim, vt multos timeat, qui à multis timetur, & multorum perturbator multipliciter pertu
tur.

Anno

Idem. Anno Domini M. CC. XLIX. obiit Archiepiſcopus Maguntinus, magnus Frede-
aduerſarius. Sed ne de eius morte diu gauderet, dominus Papa tradidit ipſum Archiepiſcopa-
cuſtodiæ, dominationi, & ordinationi Archiepiſcopi Colonienſis: quia conſtanter militauit
Eccleſia contra Fredericum, & filium eius Conradum. Poſtea dominus Papa quandam no-
ſimam Abbatiam vacantem tradidit in manus eiusdem Archiepiſcopi Colonienſis, qua non
itior vel nobilior Abbatia, vt dicitur, in mundo: dicitur autem Vuolſa: hæc mille millites no-
nperatori cuilibet, poſtquàm apud Aquisgranum coronatus eſt, tenetur ab antiquo inuenire.
igitur nobiles Eccleſias viduatas adeò depauperauit memoratus Archiepiſcopus Colonienſis,
pendiis ſuorum militum omnia pendens, quòd diſperſis monachis & clericis, vix habebant
i, qui reſidui remanſerant ſacerdotes, vnde vitam exilem ſuſtentarent.

Quicquid in eis precioſum fuerat in auro, argento, gemmis & veſtibus precioſis, & omni-
pulentis reditibus, diripuit & abraſit. Sed quem finem talis rapina ſortita eſt, ſequens ſermo de-
bit. Obtinuit inſuper idem armipotens & belliger Archiepiſcopus priuilegium à domino Pa-
toro Archiepiſcopatu ſuo ad prælia ſua ſuſtinenda, pecuniam extorquendi infinitam à paupe-
s, quorum clamor querulus ad cœlum creditur aſcendiſſe.

Idem. Tales fructus parturiunt rapinæ & deprædationes, quas faciunt Magnates, pau-
us multimodas iniurias patientibus, vt eorum marſupia repleantur, permittente, imò docen-
cleſia Romana, quoties peregrinaturi, vt Deo militent, proficiſcuntur. Patet ergò luce cla-
x præmiſsis, quantum Deo diſpliceat quæſtus talis, qui de pauperum ſurgit oppreſsionibus &
uperatione.

Etſi autem aliæ pecuniarum extorſiones per regnum Francorum factæ, irrecitabiles dignæ
o ſint ſilentio: vnum tamen exemplum huic paginæ duximus inſerendum. Notum eſt, quòd
inus Francorum Rex, ex permiſsione Romanæ Eccleſiæ, per triennium decimam ab Eccleſia
i Francorum emunxit, tali conditione, vt Papa tantundem in poſterum ab eadem extorque-
t Fredericum potentiùs expugnaret. Cui tamen poſt primam triennii collectam, ſcilicet ſu-
Rex Francorum præmonitus, volenti ſuam vindemiare, multiformis emunctoris ars vt ar-
alleret, in faciem contradixit; hanc prætendens rationem, quòd nullo modo toleraret, eccle-
ſui regni depauperari, ad expugnandum Chriſtianos: ad expugnandum verò incredulos,
nimiùs toleraturum, & potiùs à laico, quàm ſacerdote. Præterea, ſi alio proximo triennio
edaretur, irreſtaurabili prædæ, quod tamen non curaret, pateret. Extorſit igitur, vt præta-
eſt, pecuniam memoratam per quosdam Papæ miniſteriales, vt efficaciùs ipſam exigeret, & vt
is ſciretur, ad quantum pars Papalis aſcenderet colligenda. Vnde multorum corda dolore
ordiali cruentabantur, maledicentium & imprecantium, vt prophetæ Eſaiæ, imò Dei verifi-
ur ſententia, qui odio ſemper hactenus habuit rapinam in holocauſto. Vtinam hæc rationis
mina perpenderent dominus Anglorum Rex, & frater eius Comes Richardus & alii Princi-
uce ſignati, turpibus emolumentis incumbentes. Quamuis enim pium conſtat eſſe actum
e peregrinationis: viatica tamen turpiter acquiſita, piæ actionis coinquinant executionem.
enim cauſa, licet aliæ fortè non deſint, creditur fuiſſe iam deſcriptæ confuſionis. Harum quo-
n Francia factarum extorſionum vnam, quia turpiſsima, duximus memorandam. Conti-
t memoratus Papalis exactor obuium haberet vnum clericulum de villa venientem, aquam
culo cum aſperſorio & fruſto panis, dato ſibi pro aſperſione aquæ benedictæ, baiulantem.
omanus inſidiator ait: Ad quantum precium aſcendit beneficium hoc tibi ab Eccleſia con-
n per annum? Cui clericus, laqueorum ignarus Romanorum, reſpondit: Ad viginti, vt æ-
, ſolidorum. Cui Romanus iam ſe manifeſtans, ait: Hîc ergò aſſurgunt ad fiſci commo-
per annum viginti & quatuor denarii, ſcilicet duo ſolidi. Et ſuffocauit ipſum pauperem o-
n mendicantem, dicens: Redde domino Regi, quod debes. Vnde pro illa ſubſtantiola per-
nda cogebatur ille pauperculus, multis diebus ſcholas exercens, venditis in paruiſio libellis,
n famelicam & Codrinam protelare. Talibus igitur omiſsis ſermocinationibus collateralibus,
ateriam redeamus principalem.

Idem. Vſurarii, qui nomine Chriſtiano cenſebantur, dicti Caurſini, Papâ tolerante pri-
& poſtea manifeſtè protegente, in Angliâ receptacula, & pacem inueniunt: & ſe ſine rubore
atores, vel eſcambiatores nominant Papæ. Suſpenduntur Prælati à collationibus beneficio-
donec ſatisfiat auaritiæ Papali, & indignis barbaris ſuis, qui nunquam in Angliâ apparue-
nec de animarum cuſtodiâ quicquam curauerunt. Plurium ordinum fratres ſcatent, nunc
icatores, nunc Minores, nunc Cruciferi, nunc Carmelitani. In Alemanniâ autem mulierum
nentium, quæ ſe Beguinas volunt appellari, multitudo ſurrexit innumerabilis, adeò, vt ſolam
niam mille, vel plures inhabitarent. Prædicatores verò & Minores, primò vitam pauperem,
ctiſsimam deducentes, prædicationibus, confeſsionibus, diuinisque in Eccleſiâ obſequiis, le-
ibus & ſtudiis penitus intendebant, paupertatem voluntariam pro Deo, relictis multis reddi-
, amplectentes, nihil in victualibus vſq; in craſtinum ſibi reſeruantes. Sed infra paucos annos
licitè inſtaurabant, ædificia ſumtuoſa nimis conſtruentes. Papa inſuper de ipſis licet inuitis,
fecit telonarios, & multiformes pecuniarum exactores. Videbatur igitur tempus innouari, de
lenus ſpiritu ſanctorum omnium factus, in principio regulæ ſuæ commemorat Benedictus, vbi
neribus diuerſorum tractat Monachorum. Nec eſt ipſius ſancti Benedicti, vel beati Auguſtini, à
rincipio conſtitutionis, per tantum temporis, ordo (in tantum, vt iſte) retrogreſſus.

Idem. Eodem anno, arridente festiuâ serenitate, dominus Papa recessit à Lugduno,
mitantibus Cardinalibus quàm plurimis,& Nobilibus. Philippus quoque Lugdunensis elect
ipsum cum ingenti comitatu armatorum conduxit, propter insidias Fredericalium. Et c
omnia præpararentur ad recessum, frater Hugo Cardinalis, quasi ex parte domini Papæ vale
ctu rus ciuibus Lugdunensibus, sermonem populo fecit generalem. Et postquàm omnes eleg
ter informasset, & informatos ex parte domini Papæ & totius curiæ ciuiliter salutasset, vnum
monem addidit, quem duximus, huic paginæ propter Satyricam reprehensionem inserere : A
ci, magnam fecimus, postquàm in hanc vrbem venimus, vtilitatem & eleemosynam. Qua
enim primò huc venimus, tria vel quatuor prostibula inuenimus : sed nunc recedentes vnum
lùm relinquimus. Verùm ipsum durat continuatum ab Orientali porta ciuitatis vsque ad O
dentalem. Et erat verbum offensionis in auribus omnium mulierum, quarum infinita mult
do sermoni assidebat. Omnes enim ciuitatem inhabitantes voce præconia conuocabantu
parte domini Papæ recessuri. Hæc autem Ironia in ore multorum versabarur, quia Cynicè mon
dit vniuersos.

Idem. Anno Domini millesimo, ducentesimo, quinquagesimo tertio, cùm dominus P
Innocentius quartus significasset per Apostolica scripta, præcipiendo Episc. Lincol. R. quat
quiddam faceret, quod ei videbatur iniustum, & rationi dissonum, prout frequenter fecerat ill
alijs Angliæ Prælatis, rescripsit is Papæ in hæc verba : Salutem.

Nouerit discretio vestra, quòd mandatis Apostolicis affectione filiali, deuotè, & reuere
obedio. His quoq;, quæ mandatis Apostolicis aduersantur, paternum zelans honorem, ad
sor, & obsto. Ad vtrunque enim teneor ex diuino mandato. Apostolica enim mandata non
nec esse possunt alia, quàm Apostolorum doctrinæ, & ipsius Domini nostri Iesu Christi, Apo
lorum magistri & Domini, cuius typum & personam maximè gerit in Hierarchiâ Ecclesiæ do
nus Papa consonâ, & conformi. Ait enim Dominus ipse noster Iesus Christus : Qui non est
cum, contra me est. Contra ipsum autem nec est, nec esse potest Apostolicæ sedis sanctitas diu
sima. Non est igitur prædictæ literæ tenor Apostolicæ sanctitati consonus, sed absonus plurin
& discors. Primò, quia de illius literæ, & ei consimilium longè lateque dispersarum superaccu
lato Non obstante, nec ex legis naturalis obseruandæ necessitate inducto, scatet cataclysmu
constantiæ, audaciæ, & procacitatis, inuerecundiæ, mentiendi, fallendi, diffidenter alicui
dendi, vel fidem adhibendi : & ex his consequentium vitiorum, quorum non est numerus, C
stianæ religionis puritatem, & socialis conuersationis hominum tranquillitatem commouen
perturbans. Præterea, post peccatum Luciferi, quod idem erit in fine temporum ipsius filij p
tionis Antichristi, quem interficiet Dominus spiritu oris sui, non est, nec esse potest alterum g
peccati, tam aduersum, & contrarium Apostolorum doctrinæ & Euangelicæ, & ipsi Domin
su Christo tam odibile, detestabile, & tam abominabile, quàm animas curæ Pastoralis offic
ministerij defraudatione mortificare, & perdere. Quod peccatum euidentissimis scripturæ
testimonijs committere dignoscuntur, qui in potestate curæ pastoralis constituti, de lacte, &
ouium Christi viuificandarum, & saluandarum, pastoralis officij, & ministerij salarium co
rant, & debita non administrant.

Ipsa enim ministeriorum pastoralium non administratio, est scripturæ testimonio, o
occisio & perditio. Quòd autem hæc duo genera peccatorum, licet dispariter, sint pessima,
mne alterum genus peccati inæstimabiliter superexcedentia, manifestum est ex hoc, quòd
sunt duobus existentibus & dictis, licet dispariter & dissimiliter, optimis directè contraria :
mum enim est, quod optimo contrarium est. Quantum autem est in dictis peccantibus, v
peccaminum est ipsius Deitatis superessentialiter & supernaturaliter optimæ : alterum verò De
mitatis & Deificationis ex diuini radij gratificâ participatione essentialiter & naturaliter op
interemtio : & quia sicut in bonis causa boni melior est suo causato, sic & in malis causa mal
jor est suo causato. Manifestum, quoniam talium pessimorum interemtorum Deiformita
Deificationis in ouibus Christi in Ecclesia Dei introductores, ipsis pessimis interemtoribus
peiores, Lucifero & Antichristo proximiores, & in hac peioritate gradatim, quantò magis s
excellentes, qui ex maiore & diuiniore potestate sibi diuinitus in ædificationem, non in destr
onem tradita, magis tenerentur ab Ecclesiâ Dei tales interemtores pessimos excludere, & ext
re. Non potest igitur sanctissima sedes Apostolica, cui à sancto sanctorum Domino Iesu Ch
tradita est potestas omnimoda, testante Apostolo, in ædificationem, non in destructionem,
quid vergens in huiusmodi peccatum Domino Iesu Christo tam odibile, detestabile, & ab
nabile, & humano generi summè pernitiabile, vel mandare, vel præcipere, vel quoquo m
aliquid tale conari. Hoc enim esset suæ potestatis euidenter sanctissimæ & plenissimæ, vel
ctio, vel corruptio, vel abusio, vel à throno gloriæ Domini nostri Iesu Christi omnimoda elo
tio, & in cathedrâ pestilentiæ pœnarum gehennalium duobus prædictis tenebrarum princi
proxima coassessio. Nec potest quis immaculata & sincera obedientia eidem sedi subditus &
lis, & à corpore Christi, & ab eâdem sanctâ sede per schisma non abscissus, mandatis vel præce
vel quibuscunque conaminibus, vndecunque emanantibus, etsi à supremo Angelorum or
obtemperare, sed necesse habet totis viribus contradicere & rebellare. Propter hoc, reue
domini, ego ex debito obedientiæ & fidelitatis, quâ teneor vtrique parenti Apostolicæ sedis
ctissimæ, & ex amore vnionis in corpore Christi cum eâ, his quæ in prædictâ literâ continent

max

imè, quia, vt prætactum, ad peccatum Domino Iesu Christo abominabilissimum, & huma-
eneri pernitiosissimum euidentissimè vergunt, & Apostolicæ sedis sanctitati omninò aduer-
ır, & contrariantur catholicæ fidei, vnicè, filialiter, & obedienter non obedio, contradi-
rebello. Nec ob hoc potest indę vestra discretio quicquam durum contra me statuere, quia
is mea in hac parte & contradictio & actio, nec contradictio est nec rebellio, sed filialis, diui-
andato debita patri, & vestri honoratio.

Breuiter autem recolligens dico, Apostolicæ sedis sanctitas non potest, nisi quæ in ædificatio-
sunt, & non destructionem: hæc enim est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificatio-
. Hæ autem, quas vocant, prouisiones non sunt in ædificationem, sed in manifestissimam
uctionem. Non igitur eas potest beata sedes apostolica acceptare, quia caro & sanguis, quæ
um Dei non possidebunt, eas reuelauit, & non pater Domini nostri Iesu Christi, qui est in
.

Hæc cùm ad Domini Papæ audientiam peruenissent, non se capiens præ irâ & indignatione,
aspectu & superbo animo ait: Quis est iste senex dilirus, surdus, & absurdus, qui facta au-
imò temerarius, iudicat? Per Petrum & Paulum, nisi moueret nos innata ingenuitas, ipsum
ntam confusionem præcipitarem, vt toti mundo fabula foret, stupor, exemplum, & prodi-
. Nónne Rex Anglorum noster est Vasallus, &, vt plus dicam, mancipium, qui potest eum,
nostro, incarcerare & ignominiæ mancipare?

Et cùm hæc inter fratres Cardinales recitarentur, vix compescentes impetum Papæ, dixerunt
on expediret, Domine, vt aliquid durum contra ipsum Episcopum statueremus: vt enim ve-
eamur, vera sunt, quæ dicit. Non possumus eum condemnare. Catholicus est, imò & san-
nus, nobis religiosior, nobis & sanctior, excellentior, & excellentioris vitæ, ita vt non creda-
nter omnes Prælatos maiorem, imò nec parem habere. Nouit hoc Gallicana, & Anglicana cle-
iuersitas, nostra non præualeret contradictio. Huiusmodi epistolæ veritas, quæ iam forte
is innotuit, multos contra nos poterit commouere. Magnus enim habetur Philosophus, La-
& Græcis literis ad plenum eruditus, zelator iustitiæ, lector in Theologiæ scholis, prædicator
pulo, castitatis amator, persecutor simonialium. Hæc dixerunt dominus Ægidius Hispanus
inalis, & alij, quos propria tangebat conscientia: & consilium dederunt domino Papæ, vt o-
hæc conniuentibus oculis sub dissimulatione transire permitteret, ne super hoc tumultus
aretur. Maximè propter hoc, quia scitur, quòd quandoque discessio est ventura.

dem. Anno Domini 1253. quia noctes tunc temporis in longum protrahebantur, tertiâ no-
te festum sancti Dionysij, Episcopus Lincolniensis Robertus lethali tædio, & infirmitate præ-
tus, accersiri præcepit aliquos de clericis suis, vt saltem mutuis collocutionibus recrearetur,
s Episcopus dolens de iacturâ animarum per Papalis curiæ auaritiam, suspirans ait: Christus
in mundum, vt animas lucraretur: ergò si quis animas perdere non formidat, nónne Anti-
us meritò est dicendus? Dominus sex diebus mundum condidit vniuersum, sed vt hominem
aret, plus quàm triginta annos laborauit, nónne ergò animarum destructor inimicus Dei, &
hristus censetur?

Priuilegia sanctorum Pontificum Romanorum prædecessorum suorum Papa impudenter an-
re per hoc repagulum, Non obstante, non erubescit, quod non fit sine eorum præiudicio, &
ià manifestâ: sic enim reprobat & diruit, quod tanti, & tot sancti ædificârunt, ecce sanctorum
mtus. Meritò igitur contemtor contemnetur, secundùm illud Esaiæ: Væ qui spernis, nón-
ntemnêris? quis eius priuilegia conseruabit? Errorem suum ad hoc respondens Papa sic tue-
ar in parem non habet imperium: ergò Papa me Papam minimè præualet obligare. Ad hoc
ndeo, ait Episcopus: Mihi videtur, quòd non sunt pares Nauigans in mundi periculo, & Gra
s in portus securitate.

Da, vt aliquis Papa saluetur: absit dicere contrarium. Dicit Saluator: Qui minor est in re-
cælorum, maior est Ioanne Baptista, quo maior inter natos mulierum nemo surrexit. Nónne
r est ergò aliquis Papa, dator priuilegiorũ vel confirmator isto viuente? Profectò mihi maior
ur, ergò in minorem habet imperium: non igitur debet præteritorum, &c. Nónne dicit Pa-
suis plerisque prædecessoribus, ille vel ille piæ recordationis prædecessor noster, &c. & sæpè,
rentes sancti prædecessoris nostri vestigijs, &c. Quare ergò, quæ iecerunt, diruunt fundamen
i sequuntur?

Plures Apostolici viri vnum aliquod priuilegium priùs piè concessum confirmârunt. Nónne
s diuinâ gratiâ saluati, maiores sunt vno solo adhuc periclitante? Item, antiqui patres nostri vi-
ostolici tempore sunt priores, & quos antiqui temporis attollit reuerentia, venerabiles habere
nur. Hoc benè attendebat sanctus & virtute venerabilis Benedictus, omnium spiritu sancto
repletus in regula sua, qui priùs venientes qualescunque autenticis viris tardiùs ad ordinem ac-
ntibus præponit, & esse præcipit venerabiles & priores. Vnde ergò hæc iniuriosa temeritas, pri-
ia antiquorum sanctorum multorum in irritum reuocare?

Præterea, etſi multi alij viri Apoſtolici Eccleſiam afflixerint, iſte grauiùs alijs coëgit ar lari, & inconuenientia multiplicauit. Caurſinos enim, manifeſtos vſurarios, quos ſancti tres & doctores noſtri, quos vidimus & audiuimus; (videlicet magiſter eximius in Franciâ pr cator, Abbas quoque de Flay Ciſtercienſis ordinis, magiſter Iacobus de Viteri, Cant. Archiepi pus, Stephanus exulans, magiſter Robertus de Curcun) prædicando à partibus Franciæ eiecer quia antea hac peſte Anglia non laborabat, iſte Papa ſuſcitauit & protegit ſuſcitatos: & ſi quis loquatur, damnis & laboribus, teſte Epiſcopo Lond. Rogero, fatigatur.

Nouit mundus, quòd vſura deteſtabilis habetur in vtroque Teſtamento, & à Deo prohib nunc domini Papæ mercatores vel ſcambiatores, obmurmurantibus Iudæis, palàm Londini nerantur, viris Eccleſiaſticis & maximè religioſis diuerſa machinantur grauamina, cogentes grauat egeſtas mentiri, & ſigna ſua ſcriptis mendacibus appendere: quod eſt idololatrare, & tati, quæ Deus eſt, abrenunciare. Verbi gratiâ, mutuò accipio marcas per annum pro cen libris, cogor conficere ſcriptum & ſignare, in quo confiteor, me centum libras mutuò in fine ſoluendas recepiſſe. Et ſi fortè ſortem pecuniæ infra menſem vel dies pauciores acquiſitam v rio Papali ſoluere volueris, non recipiet, niſi integraliter centum libras. Quæ conditio gra eſt, quàm Iudæorum, quia quandocunque ſortem Iudæo attuleris, recipiet benignè, cum t lucro, quod tempori tanto ſe commenſurat.

Præterea nouimus, Papam fratribus Prædicatorum & Minoribus præcepiſſe, vt moritur ſiſtentes, quos inquirant diligenter, perſuadeant vrgenter, vt condant teſtamenta ſua ad com dum, & ſubſidium Terræ ſanctæ, & crucem aſſumant, vt cùm conualuerint, ſubſtantiolas e emungant, vel ſi moriantur, ab executoribus tantum recipiatur, vel extorqueatur. Cruceq ſignatos perſonis laicis, ſicut quondam in Templo oues, & boues venundari conſueuerunt, dit apporriandos. Inſpeximusque literam Papalem, in quâ inſertum reperimus, quòd menta condentes, vel crucem ſuſcipientes, & ſubſidium Terræ ſanctæ impendentes tantunde cipient indulgentiæ, quantum pecuniæ largientur. Præcepit inſuper Papa Prælatis in multi ſcriptis, vt tali vel tali alieno, & abſenti & penitus indigno, qui nec literas, vel linguam nou digenarum, vt prædicare poſſet, vel confeſsiones recipere, vel ſaltem, propter pauperes reficie & tranſeuntes ſuſcipiendos, reſidentiam facere, prouiderent in Eccleſiaſtico beneficio, qua vel quale duceret acceptandum.

Item ſcimus, dominum Papam ſcripſiſſe Abbati de S. Albano, vt prouideret cuidam Io de Camezana, quem nunquam viderat, in beneficio competenti: & infra breue tempus prou eſt ei in Eccleſia, quæ annuatim 40. marcas & amplius valebat. Sed ipſe eâ non contentus, queſtus eſt Papæ. Scripſit igitur Papa Abbati memorato, vt dicto clerico vberiùs prouider nihilominùs tamen reſeruatâ eidem domino Papæ prioris Eccleſiæ donatione. Et ab hinc po non multos venerunt ad prædicti Abbatis cœnobium duæ ſatis deſpicabiles perſonæ literas Pa deferentes, in quarum tenore inſertum fuit, vt illicò ipſis viris nobilibus ad ſua negotia exped ſine difficultate ad manum decem marcas Abbas conferret, quibus ampulloſa & minantia proferentibus Abbas finem fecit.

De viris quoque ſanctis & literatis, qui ſeculum ordine irregreſsibili pro Deo imitando querunt, ſuos facit Papa telonarios, ad pecuniam argumentosè extorquendam. Quod & ipſi inuiti ſuſcipiunt, ne inobedientes eſſe videantur. Et ſic de ſecularibus fiunt ſeculariores, & titur in eis tragulorum vilitas, dum ſub habitu paupertatis ſpiritus habitat elationis: & qui debet mitti in Angliam Legatus, niſi à Rege poſtulatus, mittit Papa Legatos ſophiſticos & formatos, ſed non rubeis veſtibus redimitos, magnis armatos poteſtatibus: nec eſt difficile e plum inuenire. Tot enim frequenter adueniunt huiuſmodi, vt eorum nomina audientibus um generarent.

Cæterùm, quod videre non conſueui, concedit Papa ob fauorem ſecularem, vt aliq piſcopatum obtineat, nec tamen Epiſcopus exiſtat, ſed electus ſempiternus: quod tantund gnificat, vt lac & lanam habeat ouium, lupos tamen non abigendo, priſtinos etiam redditu nendo.

Et cùm deteſtaretur hæc & alia enormia, videlicet omne genus auaritiæ, vſuram, ſimo & rapinam, omne genus luxuriæ, libidinem, gulam & ornatum, quæ in curia illa regnant, v de ipſa dicatur,

Eius auaritiæ totus non ſufficit orbis,
Eius luxuriæ meretrix non ſufficit omnis:

nitebatur proſequi, quomodo confiſa curia illa, vt Iordanis influat in os eius, patulo hiatu a bat, vt etiam bona inteſtatorum & diſtinctè legatorum ſibi vſurparent, & vt licentiùs hoc rent, Regem in rapinis ſuis conſortem facerent & participem. Nec liberabitur Eccleſia ab ptiacâ ſeruitute, niſi in ore gladij cruentandi. Sed hæc profectò leuia, in breui, ſcilicet hoc trie ventura ſunt grauiora.

In calce verò huiuſmodi propheticæ locutionis, quam prærumpentibus ſingultibus, lach & ſuſpirijs vix pronunciaſſet, abbreuiata eſt lingua eius, & deficiente halitu, organum vocis mutilatum.

Anno

Migrauit igitur ab huiusmodi mundi, quem nunquam dilexit, exilio sanctus Lincolniensis [Epi]scopus Robertus secundus, apud Bugedonam manerium suum, in nocte sancti Dionysij, do[mini] [P]apæ & Regis redargutor manifestus, Prælatorum correptor, Monachorum corrector, Presby[te]rum director, clericorum instructor, scholarium sustentator, populi prædicator, inconti[nen]tium persecutor, scripturarum sedulus perscrutator diuersarum, Romanorum malleus & con[temp]tor: in mensâ refectionis corporalis dapsilis, copiosus & ciuilis, hilaris & affabilis: in mensâ spirituali deuotus, lachrymosus, & contritus: in officio Pontificali sedulus, venerabilis, & in[fatig]abilis.

Idem. Fecit Magister Rustandus publicè prædicari, vt crux assumeretur, Londini primò, & po[st a]libi, ab omnibus sanctæ Ecclesiæ zelatoribus, contra Memfredum Frederici quondam Roma[noru]m Imperatoris filium, Dei & Ecclesiæ Romanæ & domini Regis Anglorum inimicum, Sarace[nis a]dhærentem, & eosdem receptantem & fouentem, & alienum Regnum iniustè occupantem. [Q]uicunque iter aduersus ipsum assumeret, plenissimam peccatorum suorum consequeretur re[miss]ionem, ac si terram Sanctam adiret peregrinans.

Quod cùm audirent fideles, mirabantur, quòd tantum eis promitteret pro sanguine Christia[noru]m effundendo, quantum pro cruore infidelium aliquando. Et mouerunt sannas & risum [supe]r prædicatorũ mutabilitate. Et aliquo loco cùm Magister Rustandus prædicaret, in fine sermo[nis a]nnexuit: Estote filij obedientiæ, obligamini tali & tali Mercatori in tanta pecuniæ quantitate. [H]oc inter Religiosos in capitulo, cùm tamen nunquam super hoc antea solicitasset.

Idem. Iste semiuiuus, iam moriturus, cùm videret, consanguineos suos circumstantes lu[gere,] plangere, &, vt moris est ibi, vlulare, & vestes & capillos decerpere, subleuans oculos iam [m]orte natantes ait: Quid plangitis miseri? Nónne vos omnes diuites relinquo? Quid ampli[us ex]igitis? Et hæc dicens, districtum Dei iudicium subdituram animam exhalauit.

Cecidit autem eâdem septimanâ, quâ Papa Innocentius quartus migrauit ab hoc seculo, quædam nocturna mirabilis cuidam Cardinali, cuius nomen supprimitur ad cautelam. Vi[deba]tur enim sibi, quòd fuerat in cœlo coram maiestate Domini sedentis pro tribunali, à cuius [dext]ris stabat beata Virgo, mater eius: à sinistris verò quædam matrona nobilissima corpore, & [vul]tu venerabilis: quæ extento brachio supra manum sinistram deferebat quasi templum, [inscr]ibebatur in fronte templi illius literis aureis: ECCLESIA: coram verò Maiestate diuina incur[uu]s Innocentius quartus, iunctis manibus, & erectis flexisque genibus petens veniam, & non [...]ium.

Nobilissima autem mulier ait ex aduerso: Iuste Iudex, rectè redde iudicium. Accuso enim [...] super tribus. Primò, cùm in terris Ecclesiam fundasses, libertatibus eam donasti, quæ à teipso [pro]cesserunt: hic verò eam reddidit ancillam vilissimam. Secundò, fundata est Ecclesia in salutem [pecca]torum, vt scilicet lucrifaceret animas miserorum: hic verò fecit eam mensam nummulario[rum]. Tertiò, fundata est Ecclesia in fidei firmitate, iustitia & veritate: hic verò fidem & mores [fecit] vacillare, iustitiam sustulit, veritatem obumbrauit: iustum ergo iudicium redde mihi. Ai[t auté]m Dominus: Vade, & pro meritis tuis mercedem apprehende. Et sic ablatus est.

Cùm verò ex terrore sententiæ euigilasset Cardinalis, clamans effectus est, quasi extra se e[sset, e]t omnes sui dicerent, ipsum furere. Tandem, mitigato dolore, visionem suam pleniùs cœ[pit n]arrare, & publica facta est in partibus illis. Ista visio, nescitur si fantastica, multos perterruit [... discipl]inam cum effectu, castigans emendauit.

Idem. Anno Domini millesimo, ducentesimo, quinquagesimo quarto, mense Iunio orta est [grauis]sima dissensio inter dominum Papam & Conradũ Regem Siculorũ. Oderat enim eum Papa, [... co]nfirmatus, & ab Episcopo Lincolniensi Roberto acriter correptus, sed minimè correctus. Et [... f]auit eum Papa immisericorditer, odio Frederici fomitem ministrante, quia nec adhuc sine igne [...]erat, in multis articulis. Rex autem singulis respondit moderatè, constanter tamen infician[do]. Imposuit enim ei, quòd hæreticus extitit, & homicida, & clauium Ecclesiæ contemtor: fe[cit]e, vt asseruit Papa, celebrari diuina in Interdicto: & quòd quendam Fredericum nepotem su[um v]eneno interfecit, & Henricum fratrem suum per Ioannem Maurum priùs veneno, & cùm mo[rtem non ef]faceret vt moreretur. quodam manutergio suffocauit. Sed hæc finxit Papa, vt dicitur, vt sic [Regu]m Angliæ contra ipsum Conradum excitaret prouocatum. Obiectiones autem Papales, & [resp]onsiones Conradi, in libro Additamentorum poteris, si volueris, ad signum anchoræ rubræ [repe]rire.

Idem. Anno Domini M.CC.LV. Rustandus Vniuersos Angliæ Prælatos cõuocauit authoritate [Papa]li Londinum conueniendos, vt ibi domini Papæ præceptum obedienter audirent, in quin[dena] sancti Michaëlis: & de arduis tam domini Regis, quàm Papæ negocijs contractantes, tan[quam] filij obedientiæ, discretè ac fauorabiliter de rebus postulatis, & postulandis responderent. [Qui c]ùm dictis loco & tempore conuenissent, lectis & intellectis Rustandi potestatibus, fecit idem [...]onem fieri, ab vniuersis exigendo infinitam pecuniam per scripta plena iniurijs & iniquitate,

quæ possent pientissimi cor virulenter sauciare. Quæ pecunia si consideraretur & colligeretur,
clesia Anglicana, imò totum regnum vilissimæ subiaceret seruituti, & irrestaurabili læderetur p
pertate.

Erat autem onus importabile, quod alijs i posuit baiulandum, nolens illud digito mou
Vt enim de alijs sileam, soli domui sancti Albani iniunxit sexcentas marcas domino Papæ num
re, exceptis vsuris & grauibus conditionibus, quibus ipsam domum arctarent mercatores vsur
quibus concessa potestas ad suæ voluntatis fuerit arbitrium, Ecclesias opprimendi. Præterea c
bantur Rustandus & Episcopus Herefordensis, & eorum complices, terminum solutionis testi
lo abbreuiare, sub pœna suspensionis & excommunicationis, quem terminum nullo modo te
possent obligati.

Sed hoc factum est, vt cogerentur Prælati, mutuò accipere ipsam pecuniam à mercatori
& eorum vsuris illicò intricati subiacere. Quod omnibus & singulis non tantùm difficile, sed
possibile videbatur. Et cùm tristissimum consilium super his per plures dies haberetur, longa
hens præcordialiter suspiria Episcopus Londinensis F. ait: Antequàm tantæ Ecclesiæ consen
seruituti, & iniuriæ, ac intolerabili oppressioni, profectò decapitabor. Cuius constantiam
audisset Episcopus Vuigorniensis VV. ait in propatulo: Et ego, priusquàm tali subiaceat Ec
sancta subuersioni, suspendio condemnabor. Quorum salubribus assertionibus omnes alij fi
ter animati, constanter promiserunt, se vestigia beati Thomæ martyris, qui pro libertate Eccle
permisit excerebrari, pedetentim secuturos.

Attamen arctabantur vndique, Rex aduersabatur, Papa pecuniæ inhians inimicabatur,
gnates matri suæ Ecclesiæ non compatiebantur, Rustandus homo literatus & efficax ad nocen
stimulabat: Archiepiscopus Cantuariensis, qui vacillantis Ecclesiæ Petri ac naiculæ fluctu
nauclerus esse teneretur, in partibus transmarinis ac remotis terrenis negocijs implicatus, gr
suum minùs quàm expediebat, gubernauit: Eboracensis Archiepiscopus, vir magni consi
profundi pectoris, in fata concessit: electus Vuindoniensis, tum quia Pictauiensis, tum quia f
Regis persequentis, tum etiam quia non Episcopus, suspectus habebatur, atque idcircò vitab
Herefordensis verò Episcopus non suspectus, sed manifestus aduersarius habebatur.

Inuocata igitur sancti Spiritus consolatione, appellantes ad præsentiam Papæ, qui sinu
fugij pandere habet omni oppresso, super tam intolerabili & inaudita exactione contradixe
voluntarijs & impetuosis magistri Rustandi oppressionibus & comminationibus. Et illicò a
matum est Londini voce præconia, authoritate Episcopi Londinensis, ne aliquis authoritate
rarum magistri Rustandi placita moueret, vel exequeretur diebus pluribus. Quod cùm e
Rustando intimaretur, conquestus est Regi grauissimè, asserens, quòd Episcopus Londin
omnes alios Prælatos animauit ad contradicendum voluntati Regiæ ac Papali, Rex autem i
valdè conuiciabatur Episcopo, asserens, quòd nec ille Episcopus, nec aliquis de genere eius i
Regem dilexisset. Et quòd efficaciter procuraret, vt Papa animaduertat in ipsum & puniat
quod Episcopus: Auferant Episcopatum, quem tamen non possunt de iure auferre, Papa &
qui me fortiores sunt: tollant mitram, galea remanebit. Ipso etiam tempore instillatum est
torum auribus quoddam incredibile, quod quidem absurdum est & nefas credere, quòd s
quidam falsarij Bulla nequiter abutebantur: & schedulis vacuis Bullam appendebant, vt
placeret eis, postea inscriberetur.

Idem. Anno Domini M.CC.LV. transijt annus ille Romanæ Ecclesiæ & Papali curiæ, s
uotionem populi reputet, virulentissimus: expirauit enim, quæ consueuit haberi, deuotio
ta à Prælatis & populo penes matrem nostram Romanam Ecclesiam, & patrem & pastorē nost
dominum videlicet Papam. Etsi illa curia fideles Christi multoties vsque ad amaritudinem
ritus cruentauerit, nunquam tamen, sicut hoc & sequenti anno, tam lethaliter vniuersos C
seruos & singulos sauciauit. Coguntur enim insontes idololatrare, & quasi Apostatæ, veritati D
abrenunciare. Et præter hoc, quod etsi intolerabile sit, tamen tolerabilius reputatur, bonis
poralibus violenter deprædantur.

Quæ autem inconuenientia annus iste Angliæ præsentauit, præsenti pagina duximus ins
da. Cassantur sanctorum priuilegia, nec indulgentiæ reputantur, & hoc non sine iniuria eorun
potestatem habet Papa in his, quæ operantur in ædificationem, non in his, quæ ad ruinam, s
dum Episcopum Lincolniensem Robertum. In triennium commutatur quinquennium in
missione decimæ, subitò & tacitè, quia promissa sit per triennium. Nouum super terram.
sueuerunt semper laici Prælatis decimare, tantum nunc Prælati laicis decimare coguntur. Con
fuit decima in subsidium Terræ sanctæ, cogimur transferre eam in subsidium Apuliæ contra
stianos. Concessa fuit decima pro obseruatione chartæ, quam tenere prædictus Rex Henricus
batur, quæ tamen non obseruatur. Concessa fuit decima, vt Regi in terram sanctam pereg
ti, particulatim secundum prouisionem distribueretur: non vti nunc, de obligatione iniustis
grauiora subire cogimur, & multipliciter mentiri, falso profectò iuramento, quod cœlitus
hibetur in vtroque Testamento. Concedere cogimur terminos solutionis, quos nullo m
tenere possumus, vt incidamus in laqueos vsurariorum suorum, quos socios eorum n

s & participes. Datur poteſtas perſonis prorſus indignis ſuper nobiles Eccleſias, & eorum
atos excellentes. Venduntur Prælati vt boues & aſini: ecce vltimæ conditio ſeruitutis. Ecce
ditores, eiiciendi à templo, & flagellandi. Sed quia ignobilius eſt facere iniuriam violenter,
m pati cum innocentia, credendum eſt, quòd ſuper hoc clamor aſcendat querulus ad DEVM
ninum vltionum.

Idem. Anno Domini M.CC.LVII. imminente quadrageſimâ miſſus eſt à Domino Papâ,
iebatur ad quid, Archiepiſcopus Meſſanenſis, in magno apparatu familiæ, & equorum, vide-
Fratrum de ordine Prædicatorum. Et cùm habuiſſet literas Papales de procuratione exigen-
dâ, & recipiendâ, cum magnâ pœnâ contradictores puniendi, miſit literas imperioſas ad quem-
Prælatum, vt ei, ſecundum quod eiſdem ſignificauit in procuratijs, prouiderent, ita quòd ex
io S. Albani & eius cellâ viginti & vnam marcam extorſit.

Et cùm veniſſent Monachi S. Albani, vt ipſum in hoſpitio ſuo ciuiliter viſitarent, non permi-
s exire, imò ipſos quaſi incarceratos retinuit, donec ſuæ auaritiæ ſatisfeciſſent. Et cùm mode-
ſpondiſſent Monachi, ſe nullum ibi habere denarium, iratus Archiepiſcopus reſpondit pro-
er: vt quid tam mendici eſtis? Mittite igitur pro aliquo Mercatore, qui vobis commodare ve-
& factum eſt ita, quia ſic oportuit. Non enim permittebantur exire Monachi, quamuis eſſent
onuentu prælecti, videlicet Archidiaconus S. Albani, & dominus Ioannes, Abbatis baiulus &
urator. Iſte Archiepiſcopus Meſſanenſis fuit Frater de ordine Prædicatorum, in quo humili-
n ſperabamus vberiorem, quia à Domino Papa de procurationibus extorquendis talem literam
it obtinere.

Idem. Sub eiuſdem anni curriculo quædam naturæ degenerantis nouitas prodigialis & inau-
in Epiſcopatu Lincolnienſi, in omnium audientium cordibus ſtuporem generauit. Quæ-
enim mulier ſtirpe nobilis, forma decens, conditione libera, cuidam diuiti matrimonio co-
a & puerpera, quandam aliam mulierem ſimilibus dotibus inſignitam imprægnauit, modo
ac mirabili patriſſando. Et ex ea duos filios cùm progeneraſſet, & tertio infantulo eandem
idam reddidiſſet, ipſa mater talis peccati nouam deteſtans deformitatem, reatum vtriuſque
n proteſtata, aliam compulit ad plenam rei geſtæ eminus confeſsionem. Quæ culpam pro-
n turpiter palliando & ſe impudenter accuſando, ſuam accuſauit genitricem, affirmans, ipſam
n vicio laboraſſe.

Talium verò mentionem facit gloſſa ſuper hunc locum in Geneſi ſcripta: Maſculum & fœmi-
creauit eos, dicens, quòd ſunt homines Androgoni, vel Androgamei: videlicet quoddam ge-
Hermaphroditorum, dicti ab Andros, quod eſt vir, & gamos, quod eſt fœmina, eò, quòd pa-
ur & agant, coëundo pariant generentque vicisſim, &c.

Idem. Anno Domini 1226. Richardus de Mariſco Dunelmenſis Epiſcopus pro turpiſsimâ
, quam agebat contra monachos ſuos, vtpote monachorum & religioſorum perſecutor ab
uo, ad diem Londonijs conſtitutum cum tumultu valido reboantium Legiſtarum prope-
apud Burgum S. Petri in Abbatiâ hoſpitatus eſt. Vbi poſt ſplendidam refectionem, cùm no-
quenti lecto ſeſe recepiſſet, clerici eius, manè facto, & Sole iam in altum aſcendente, thalamum
ntrantes, & illum excitare volentes, inuenerunt eum mortuum, & omninò exſtinctum. Qui
mâ confuſione ſtupefacti, celauerunt mortem eius die illâ vſque ad veſperam, eò, quòd absq;
ſsione, & viatico expiraſſet. Deinde verò caſum miſerabilem Priori, & Conuentui indican-
abricatâ cum feſtinatione lecticâ, corpus ad ſepeliendum ad Dunelmenſem Eccleſiam detu-
t.

Obijt autem primâ die menſis Maij: à primis annis aulicus, & curialis Regum ſatelles, & the-
ius domibus religioſorum exitialis, poſtquàm vixerat in Epiſcopatu annis circiter nouem.
s Epitaphium quidam monachus Dunelmenſis fecit tale:

Culmina qui cupi- | | laudes, pompasq; ſiti- |
Eſt ſedata ſi- | | ſi me penſare veli- |
Qui populos regi- | tis, | memores ſuper omnia ſi | tis.
Quòd mors immi- | | non parcit honore poti- |
Vobis Præpoſi- | | ſimilis fueram; benè ſci- |
Quod ſum, vos eri- | | ad mè currendo veni- |

Idem. Anno Domini 1235. obijt Hugo de Vuelijs, Lincolnienſis Epiſcopus, monachorum
ium, ac ſanctimonialium, præcipuè Gilbertinorum, quos ob luxurias Hædos vocabat, graua-
defeſſus. Cui ſucceſsit Robertus Groſſeteſt, homo doctiſsimus. Iudæi eodem anno effuſâ pecu-
dmirandum priuilegium à Papa Gregorio 9. impetrauerunt, ne à Chriſtianis regibus cenſeren-
& quòd eis liceret, Chriſtianos ſeruientes ac nutrices habere, in dedecus ac deriſum Chriſtiano-
magiſtratuum. Miſit quoque Papa in Angliam vſurarios, quos ſuos mercatores, ſeu eſcam-
res vocabat. Hi Londini habitantes vniuerſam terram inficiebant, omne fœnum viride com-
ntes, Apoc. 8. Illis ſtrenuè ſe oppoſuit Rogerus, eius vrbis Epiſcopus: ſed Rom. ſcorpij crucia-
ſentiens, ſtatim didicit ex Chamo Sem fieri, ac patris verenda tegere.

Idem. Anno Gratiæ 1241. nondum cessauit auaritia Romanorum insatiabilis. Quia p
recessum Legati remanserunt in Angliâ duo Papales clerici, quasi vices Legati supplentes, exa
res indefesi, scilicet Petrus cognomento Rubeus, & Petrus de Supino, autenticum Papale retine
tes procurationes exigendi, interdicendi, excommunicandi, & pecuniam varijs modis à miserâ E
clesiâ Anglicanâ extorquendi: vt talibus rapinis Ecclesia Romana, secundum assertionem eoru
quæ damnificabatur multiformiter, respiraret.

Scripsit igitur imperiosè prædictus Petrus Rubeus, qui se alteri præferebat, habens se per m
dum Legati, epistolas suas & literas autenticas illi Abbati, vel illi Priori, cuius titulus talis prop
nebatur: Magister Petrus Rubeus, domini Papæ familiaris, & consanguineus, salutem, &c.
sub tali titulo procurationes & collectas varias exigebat & extorsit. Præterea socius suus Petrus
Supino in Hyberniam, permittente Rege, ex parte Papæ veniens, & autenticum eiusdem defere
à Prælatis Hyberniæ omnibus, brachio adiutus seculari, cum magnâ tyrannide collegit. V
quidam suspensi Londinum ad eundem P. venerunt, secundum voluntatem eius satisfacturi.
diens igitur ab Hyberniâ idem P. in autumno sequenti, & Romam tendens, mille & quingen
marcas secum clitellis refertis asportauit.

Idem. Anno Gratiæ 1246. dominus Papa, videns aliquorum Anglicorum ornamenta
clesiastica, vtpote in cappis choralibus, & infulis, & aurifrisia concupiscibilia, interrogauit; v
nam facta fuissent? Cui responsum est: in Angliâ. At ipse: verè hortus noster deliciarum est
glia: verè puteus inexhaustus est: & vbi multa abundant, de multis multa possunt extorqu
Vnde idem dominus Papa, concupiscentiâ illectus oculorum, literas suas bullatas misit ad om
ferè Cisterciensis ordinis Abbates in Angliâ commorantes, quorum orationibus se nuper in
pitulo Cisterciensi commendauerat, vt aurifrisia, ac si pro nihilo ipsa possent acquirere, mitteren
differrent prælecta, ad planetas, & cappas suas chorales adornandas. Quod mercenarijs L
dinensibus, qui ea venalia habebant, non displicuit, ad placitum vendentibus; vnde multi ma
festam auaritiam Romanæ Ecclesiæ detestabantur.

Idem. Anno Domini M. CC.XL. venit in Angliam noua quædam pecuniæ exactio, om
bus seculis inaudita & execrabilis. Misit enim Papa, pater noster sanctus, quendam exactoren
Angliam, Petrum Rubeum, qui excogitata muscipulatione infinitam pecuniam à miseris An
cis edoctus erat emungere. Intrauit enim religiosorum capitula, cogens & seducens eos ad pec
am promittendam, & promissam persoluendam, exemplo aliorum Prælatorum, quos ment
afferebat gratanter persoluisse: dixit enim, ille Episcopus, & ille, iam libens satisfecit: quid
vos ignaui tam moramini, vt grates cum muneribus amittatis?

Fecit etiam prædictus impostor iurare, vt hoc genus pecuniam extorquendi nulli homin
infra dimidium annum facerent manifestum, (quasi eliciens hoc ex singulorum primitiuâ p
fessione, cùm tantùm de honestis sit consilium Papale celandum,) hoc faciendo more prædon
domesticorum, qui fidem ab expoliatis extorquent, vt nulli pandant nomina spoliantium.
etiamsi homines silerent, lapides Ecclesiarum contra grassatores clamorem leuarent. Nec po
hoc maleficium latere sub tenebris: quomodo etenim possent Prælati à suis & sibi subiectis pecu
am exigere, nisi causa exactionis exprimeretur?

Idem. Anno Domini 1253. Innocentius Papa regnum Siciliæ Henrico Anglorum regi
pecunijs obtulit, ad vsum sui filij Eadmundi: cùm tamen defuncto Conrado, Manfredum
gem haberet. Sed rex nummorum expers, petitis non poterat respondere: quoniam nimis in
cretè suum regnum obligauerat Papæ mercatoribus.

Idem. Anno Domini 1256. missæ fuerunt literæ à domino Papa Abbati, & conuentui
clesiæ sancti Albani, vt infra mensem soluerent quibusdam Mercatoribus quingentas mar
in quibus tenebantur eisdem Mercatoribus. Quem terminum si transgrederentur, scirent, s
unc suspensos. Hoc insertum fuit in tenore literarum: cùm tamen nunquam scirent se al
obligari. Et simili modo multis alijs Cœnobijs factum est, vt videlicet sic cogerentur iug
ubire Mercatorum fœneratorum. Et vt efficaciùs pecuniam extorquerent exactores, d
bant, omnia exigi ad opus domini Regis præparati ad iter peregrinationis arripiendum.

Idem. Anno Domini M.CC.XXXIIII. qui tertius erat sterilium annorum, exitialis m
talitas crudeliter vbique sæuiebat, & fames, quæ pestilentiæ tam exigentibus peccatis, quàm ex p
cedente aëris intemperie, & agrorum generali sterilitate absque dubio prouenerunt. Pauperes
rò diuersis in locis ob inediam tabescentes moriebantur, non inuenientes Samaritanum, qui
stabulario committeret reficiendos, vel vulnera leniret oleo consolationis. Eleemosyna quid
quæ etiam diuitias augere solet, vbique deserta languebat, dum diuites, qui in omn
bonis abundabant temporalibus, tantâ cæcitate percusi sunt, quòd homines Christianos ad in
ginem Dei creatos, mori præ alimentorum inopiâ permittebant. Cæci quidem fuerunt, qui
ex dono Dei, sed propriâ industria iactant se diuitias acquisiuisse. Et si hoc turpe fuit omnibus ge
raliter Christianis: turpissimum tamen extitit Episcopis, & Ecclesiarum Prælatis.

Vnde inter primos ex vitio auaritiæ notabiles, Vualterum Eboracensem Archiepiscopum
ɔ cæteris in exemplum. Ad quem cùm venissent plurimorum maneriorum Præpositi pariter
inistri, ostendentes, quòd in locis diuersis multum habuerit bladum quinquennali iam tem-
inveteratum, quod nimis habebant suspectum, vt vel à muribus esset corrosum, vel corruptio-
liquâ putrefactum: Archiepiscopus, non habens in tantâ necessitate nec ad Dominum,
ad pauperes respectum, præcepit ministris suis ac præpositis, vt traderent frumen-
vetus rusticis de manerijs suis, qui pro veteri nouum sibi redderent post autu-
m.

Contigit ergò, cùm præpositus eiusdem Archiepiscopi in villâ de Ripun bladum circuiret,
horrea positum illud trituraret, apparuerunt vbique in garbis capita vermium serpentium,
et colubrorum, & bufonum terribilium. Vnde ministri, qui cum præposito ad hoc spectacu-
conuenerant, fugientes timuerunt, ne à vermibus læderentur.

Cumq; omnia Archiepiscopo fuerant intimata, misit Senescallos suos nimio rubore confusus,
derent, quid inde consultius foret faciendum? At illi venientes ad locum, non obstantium
ium multitudine, scalas applicauerunt ad bladum, & rusticos quosdam compulerunt, vt a-
ferent & frumentum detegerent. Qui cùm ad summitatem peruenissent, exiuit de blado fu-
nigerrimus, & fœtor quidam infernalis, & intolerabilis. Vnde cum festinatione descenden-
t periculum mortis euaderent, testificati sunt, se nunquam antea talem sensisse fœtorem. Vo-
etiam audierunt sibi dicentem, ne ad bladum manus apponerent: quia Archiepiscopus, & o-
quæ habebat, diaboli possessio erat. Videns autem Senescallus & alij, qui cum illo erant, ex
ium multitudine graue periculum imminere, fecerunt murum altum in circuitu bladi, & i-
adhibentes in gyrum omnia combusserunt, ne vermes exeuntes totam adiacentem infice-
egionem.

Idem. Anno Domini 1237. circa dies Domini Natalitios, quidam Romanæ Ecclesiæ po-
c specialis Consiliarius, scilicet dominus I. de Columnâ Cardinalis, Legato in Angliâ com-
secretiùs scripsit in hæc verba: Voluimus reformare statum, vt sæpe tentauimus, & ecce defor-
estitutio subintrauit: incassum traduntur consilia, vbi voluntas non sistitur freno prudentiæ,
npetu agitata prosilit ad procliuia, nec patitur retardari.

Idem. Clerici furiâ infecti, Legatum (Papæ) etiam in abditis secretorum latebris quæsiuerunt,
antes, & dicentes: Vbi est ille Vsurarius, simonialis, raptor redditum, & sititor pecuniæ, qui
n peruertens, & regnum subuertens de spolijs nostris ditat alienos? Insequentium autem ad-
lamores cùm fugiens Legatus audiret, dixit intra se:

Cùm furor in cursu est, currenti cede furori.

Idem. Anno Domini 1238. cùm Simon de Monteforti cum gratiâ Imperatoris & literis sup-
orijs se transtulisset ad curiam Romanam, & effusâ & promissâ infinitâ pecuniâ, à domino
impetrauit, vt, quamuis votum solenniter factum coram Ædmundo Archiepiscopo Cantua-
repugnaret, liceret illicitis abuti amplexibus.

Idem. Anno Dom. 1253. conuocatis Londini Iudæis omnibus, comes Cornubiæ Ricardus
iam multam ab eis exegit ad opus regis, sub pœnâ carceris & mortis. Helias eorum Pontifex,
ini natus, habito cum eis consilio, pro omnibus respondit: domini proceres, videmus haud
, quòd dominus Rex nos delere proponit: ob Deum petimus, vt licentiam, & conductum nobis
regno suo recedendi, vt alibi quæramus mansionem, ac misericordiam inueniamus: & sic re-
nus, non redituri, relictis hîc supellectilib. & domicilijs. Quomodo nos diligeret Iudæos misel-
i suos Anglicos naturales indies destruit? Habet Papales mercatores, imò suos fœneratores, ne
confusores, qui de præstationibus cumulos coaceruant pecuniarum infinitos. Innitatur rex
suis inhiet emolumentis: nos profectò supplantatos depauperauerunt. Quod vtique rex scire
nulat, exigens à nobis quæ non possumus exhibere, etiamsi oculos nobis erueret, vel si excoria-
gularet. Atque hæc singultibus, & lachrimis sermonē impedientibus dicens, siluit, ferè cadens
asim, moriturus,

Quod cùm ad magistratuum noticiam peruenisset, non permiserunt eos à regno recedere: sed
ant: quò fugeretis miseri? Ecce vos odit Francorum rex, & persequitur, atque exilio perpetuo
amnauit. Vitantes Charybdin, in Scyllam mergi desideratis? Et sic pauca substantiola, quæ
exilem eorum sustentationem relinquebatur, ab eisdem violenter est extorta. Et sequenti an-
dæi denuò dicebant ad regem: Vsurarij Papæ nos supplantauerunt, permitte, vt liberè exea-
de regno tuo, &c.

Idem. Misit adhuc Alexander 4. multos alios in Angliam legatos sub reformationis colore,
puè F. Arlotum, & Mansuetum Minoritas: qui authoritatem habebant, absoluendi pro pecu-
quoscunque falsidicos, periuros, votorum transgressores, adulteros, homicidas, proditores,
icos, sodomitas, & omnes nefarios, ac sceleratos homines. Vnde mulier quædam reclusa apud
n D. Albani, terribilem visionem habens audiuit, senem vultu venerabilem seueriter clamasse:
omnibus terram inhabitantibus: & illud ter iterauit, ac recessit.

Idem. Anno Domini 1258. Ricardus Cornubiæ comes, Ioannis olim Anglorum regis fili
in Alemanniæ regem eligebatur propter theſauri ſui abundantiam: illique Papa Imperium pro
rabat, ſed callide, & ſilenter, ne Hiſpaniæ regi Alphonſo (à quo etiam aureos acceperat numm
aduerſarius, & impoſtor videretur. Theſauris enim abundabat Ricardus. Vnde Satyri
quidam,

Nummus ait, pro me nubit Cornubia Romæ.

Idem. Anno Domini 1129. Rex Henricus concilium magnum tenuit Londini Kl. Augu
vbi à Prælatis denuò tractatum fuit de prohibendis ſacerdotum focarijs (ſic eorum vxores tunc
cabant) ne inuicem cohabitarent: quibus rex facetè illuſit. Accepto enim à ſacerdotibus dep
cenſu, permiſit illis ſuas vxores, ad moleſtiam ac deriſum prælatorum.

Simili paradigmate anno Chriſti 1097. rex Guilhelmus Rufus Anſelmum & alios Papi
cœlibatus propugnatores lepidè deridens, pro annuo tributo presbyteris conceſsit liberum ad
ptas acceſſum, adnihilatis Hildebrandi pernicioſiſsimis ſtatutis.

Radulphus de Diceto etiam narrat in abbreuiationibus Chronicorum, quòd anno Do
1137. Stephanus Anglorum rex ægrè ferens, nouum Epiſcopum Londini per Guilhelmum d
num, Radulphum Langforde, Ricardum Belmeys, & alios de capitulo, vt vocant, ad Pauli fa
eligi abſque conſenſu ſuo regio, fecerit omnes eorum vxores capi, ad turrim duci, atque illic ca
uas teneri, donec de admiſſo crimine plenè reſpondiſſent. Talia tunc exempla apud Anglos n
ta erant.

Idem. Anno Domini 1247. dominus Papa apices ſuos autenticos per ſolennes nuncios,
dicatores & Minores, miſit ad omnes Franciæ Prælatos ſigillatim, ſupplicans, vt vnuſquiſque i
ſuam poſsibilitatem ſibi vnam quantitatem pecuniæ accommodaret: & ipſe procul dubio, cùm
ſpiraret, quod cuilibet competeret, redderet indubitanter. Quod cùm Regi Francorum inno
ſet, ſuſpectâ habens Romanæ curiæ auaritiam, prohibuit, ne quis ex Prælatis Regni ſui ſub pœn
miſsionis omnium bonorum ſuorum, taliter terram ſuam depauperaret. Et ſic cum ſibilo, &
riſione omnium Papales Legati ſophiſtici, quorum humeris hoc officium incumbebat, inane
vacui à Regno receſſerunt.

Idem. Anno Domini 1241. vt quaſi mille argumentis miſera terra Anglicana ſuis bonis v
ata ſpoliaretur, fratres Prædicatores, & Minores, autentico domini Papæ communiti, in præ
tione ſuâ plenam peccatorum remiſsionem conceſſerunt omnibus cruce ſignandis pro terræ ſ
liberatione. Et ſtatim, vel in craſtino, vel tertiâ die, poſtquàm multos deuotos ſignauera
conditione à crucis voto eos abſoluebant, vt, quantum ſuppetebat facultas, pecuniæ ſuæ po
nem in ſubſidium Terræ ſanctæ conferrent largiorem. Et vt ad hoc Anglicos inclinarent p
ùs ac promtiùs, ipſam pecuniam aſſerebant Comiti Richardo deferendam, chartam ipſius
hoc certiùs oſtendentes.

Inſuper ſenibus & valetudinarijs, mulieribus, imbecillibus, & paruulis, crucem accipi
bus, vel accipere proponentibus, tantundem indulgentiæ, accepta priùs ab eiſdem pecuniâ,
ceſſerunt, oſtendentes ſuper hoc Comitis Richardi ſcriptum teſtimoniale, à Romana curia imp
tum. Et hoc genere emungendi loculos eſt infinita pecunia propter fauorem Comitis acq
ta. Quis autem cuſtos aut fidelis diſpenſator inde fuerit, hîc iam quæritur, nam neſcitur.

Idem. O Romanæ curiæ ſterilis ſolicitudo, cæca ambitio, licet ſancta, ſæpius tamen pro
rum decepta conſilio, quare freno diſcretionis impetus tuos non moderaris, ex præteritis eru
ex toties expertis caſtigata? Ecce in tuis iacturis omnes punimur: omnes enim compatimur,
uerſalem ſentimus cum opprobrijs confuſionem. Duos iam in Allemanniâ Imperatores
ta es creare: in quorum promotione inæſtimabiles theſauros vndecunque raptos oportet e
nere, vtroque tamen incerto de dignitate. Et nunc in partibus Apuliæ Papalis exercitus t
ter contritus bis (videlicet ſemel ſub ducatu VVilhelmi Cardinalis, & iterum ſub Lega
vel ducatu Octauiani Cardinalis,) omnes filios Eccleſiæ vniuerſalis damnis laceſsiuit, oppro
inebriauit, doloribus ſauciauit. Vt autem breuibus concludatur, vniuerſalis Eccleſia, quæ à
mana tenetur curia defendi, in multis ſe conqueritur prægrauari.

Idem. Anno Gratiæ M.CC.XLIIII. die Lunæ ante feſtum omnium Sanctorum, vene
ad ſynodum Epiſcopi Roffenſis quidam nouæ religionis ſpeciem præferentes, fratres ſcilicet
Cruciferi, dicti ſic, quia cruces in baculis efferebant. Requirebant autem habitationem à pot
bus, oſtendentes inauditum ſibi à domino Papâ priuilegium conceſſum: videlicet quòd nulli
it, ordinem eorum reprehendere, vel ipſos exprobrare, vel ipſis imperare: conceſſa etiam fuit
poteſtas, in tales ſententiam excommunicationis inferre, admirantibus, imò obſtupentibus
ſapientibus & diſcretis, ſuper tot nouis ordinibus quotidie ſine fine orientibus, & emergent
quòd ſpretis beatiſsimi Benedicti, pleni ſpiritu omnium ſanctorum, & magnifici Auguſtini diſ
nis, contra ſtatutum Concilij ſub glorioſæ memoriæ domino Papâ Innocentio tertio celebrat

Anno

rati ad inauditos ac nouiter inuentos ordines subitò conuolarent. In quo Concilio, post ordi- Prædicatorum & Minorum initiatos & authorisatos, irrefragabiliter sancitum, & statutum :, assensum fratribus Cardinalibus cum tota sacri Concilij Vniuersitate præbentibus, ne ex tunc pliùs noui ordines adinuenirentur, vel adinuenti admitterentur, ne scilicet autentici ac iam re- ti ordines vilescerent, spreti & similiter damnificati.

Idem. Cùm vterque, Papa & Rex pecuniam exigerent, & denegaretur, Rex iratus iurauit, od singulos damnificaret, quos omnes nequiuerat flectere ad consensum. Et quia dixerant, od Regem decuit, orationes magis ab eisdem exigere quàm pecuniam, iurauit, quòd voluit & tiones habere ab eis, & pecuniâ non destitui. Erat autem tunc fortè in curiâ Abbas de Bil- vas ordinis Cisterciensis, quem Rex obiurgans, sibi iussit accersiri, & ait: Quid est Abbas, d mihi indigenti, & humiliter postulanti auxilium pecuniare denegasti? Nónne sum pa- nus vester? Cui Abbas: vtinam patronus, pater, & defensor. Veruntamen non expedit vobis in extorsione pecuniæ damnificare, sed potiùs cum deuotione orationum suffragia postulare, nplo pij Regis Francorum salubriter informatus. Cui Rex: vtrumque exigo, pecuniam vide- cum orationibus. Cui Abbas: Non credo hoc posse contingere: alterutro oportet te carere. nim substantiolas nostras à nobis violenter extorqueas, quomodo deuotè, & sinceris cordibus te orabimus? Oratio nempe sine deuotione parùm, vel nihil prodesse præualebit. Rex au- , licet satis eleganter respondisset Abbas, tamen Abbatibus Cisterciensibus tacitus insidiabatur ersis.

Idem. Hæc cùm per Christianorum climata, præcipuè per Angliam, Christi fidelibus inno- rent, & prædicatio per Prælatos, maximè verò per fratres Prædicatores, & Minores fieret, qui- data fuit potestas cruce signandi, & votum datâ pecuniâ relaxandi: sese multi, quorum non numerus, cruce signauerunt. Sed citò in tantam nobilitatem, ne dicam arrogantiam, eleua- ur Prædicatores & Minores, qui spontaneam paupertatem cum humilitate elegerunt, vt reci- tarent in cœnobijs, & ciuitatibus in processione solenni, in vexillis, cereis accensis, & in dis- ione vestimentis festiuis indutorum: & concessum est eis, veniam multorum dierum suis erre auditoribus, signatosque hodie cras datâ pecuniâ à crucis voto absoluerunt. Paruoque pore succedente, facta est tanta commutatio, tam multiformis pecuniæ exactio, nec sciri poterat, iam abyssum tanta pecunia, quæ per Papales procuratores colligebatur, est demersa, quòd fi- m circa negocium crucis tepuit, imò potiùs charitas refriguit generalis: vnde negocium Terræ æ nunquam felix super hoc suscepit incrementum.

Præterea grauiter lædebatur omnium conscientia, & in meditatione exardescente sauciaba- quòd tota illa pecunia impreciabilis, quæ ex decimâ per magistrum Stephanum domini Papæ um cumulabatur, ad conterendum Imperatorem, factâ pace, sicut colligi potest per epistolam , nec in minimo quadrante est restituta, nec ad aliquod Ecclesiæ commune negocium vel ho- m distributa: imò nec dum penitus fuit extorta vel collecta, & ecce subita & occulta pax est re- ata, & postea facta est inquisitio grauis, quis plenè vel pleniùs persoluebat.

Idem. In familiari colloquio cum Ioanne Sarisburiensi Anglo, & veteri suo amico, has sole- Hadrianus 4. Papa proferre sententias: Ambire pontificatum (inquit) est Romulo succedere rricidijs, non Petro in pascendis ouib. Nunquã enim ea sedes acquiritur sine fraterno sanguine. us mortalium Rom. Pontifice miserior, nec vlla hominum conditio calamitosior, quàm eius Nam sedes spinosa est, aculeis ac stimulis vndique septa. Corona verò ignea, crudelis, atque ns vt infernus, &c.

Idem. Hoc & similibus indicijs manifestè compertum est, Ecclesiam Romanam Dei, proh , indignationem incurrisse. Ipsius enim Magistratus & Rectores non populi deuotionem, marsupia plena quærunt denariorum: non animas DEO lucrifacere, sed redditus rapere, & niam congregare, religiosos opprimere, pœnâ, vsurâ, simoniâ, & alijs diuersis argumentis sibi a impudenter vsurpare. Non curatur de iustitiâ & honestate, vel simplicium informatione: cùm quocunque modo quis beneficio inuestitur, de summâ pecuniæ, quam inde sortiri pos- statim sciscitatur: vltima verò, vel nulla quæstio oritur de sancto vel eius nomine, quo Ecclesia ulatur: hinc imprecatio, murmur in populo suscitatur, & diatim ira Dei meritò prouocatur. Vi- tur tanta malitiâ & oppresione, erigitur Græca Ecclesia contra Romanam, Imperatorem su- expellendo, & soli Archiepiscopo suo Constantinopolitano, nomine Germano, obe- do.

Idem. Quinque Cardinales elegerunt sextum, scilicet Galfridum Mediolanensem: & huic oni fauit Imperator congratulans. Tres verò residui elegerunt quartum, scilicet Ro- um, cui electioni opposuit se Imperator: habuit enim ipsum infamem, tum propter cutionem vniuersitatis Parisiacæ, cùm quando etiam dicebatur, corrupisse eum Reginam ciæ.

Idem.

Idem. Cùm anno 1229. Parisijs discordiâ quadam clericorum & ciuium, multi clerici in
stè interficerentur, & propter concordiam Reginæ Legatique Papæ nulla fieret iusticia, his v
siculis miseriam suam deplorârunt:

Heu morimur strati, vincti, mersi, spoliati:
Mentula Legati nos facit ista pati.

Idem. His verbis, vel elegantioribus, dominus rex nimis patiens, & remissus, prædecessori
videlicet Papæ Gregorio, supplicauerat, vt parceret, Regnum Angliæ talibus exactionibus affli
re. Sed nec ille, nec iste motus voluntarios dignabantur super hoc refrenare. Vnde credim
Dominum, & Apostolum suum Petrum, cuius vestigia non sequebantur, aduersus Ecclesiam
manam non immeritò prouocatos, arcum tendere, & parare illum.

Idem. Anno Domini 1247. dum fortuna præstigiosa mundo talibus illuderet fallacijs,
fratres de ordine Minorum, Ioannes & Alexander, natione Anglici, potestatê à domino Papâ o
nentes extorquendi pecuniam ad opus domini Papæ, in Angliam ab ipso Papâ destinantur.
multis bullatis literis Papalibus armati, & sub ouino vellere lupinam rapacitatem palliantes,
ad Regem simplici intuitu, vultu demisso, sermone blando peruenientes, per regnum vagandi
stulabant auxilium, ad opus domini Papæ charitatem petituri, nullam se cohercionem fac
asserentes.

Ex licentiâ igitur domini Regis, nihil sinistri super his meditantis, dicti fratres à curia R
iam Legati sophistici, donis clericorum regalium superbientes, nobiles mannos obsidentes,
deauratis phalerati, preciosissimis vestibus adornati, calceamentisque militaribus, qui vulga
heuses dicuntur, seculariter, imò potiùs prodigaliter calceati & calcariati, in læsionem & op
brium ordinis & professionis suæ, profecti sunt, officio & tyrannide fungentes Legatorum, &
curationes exigentes, & extorquentes, 20. solidos pro procuratione parùm reputârunt.

Adeuntes igitur primò præcellentiores Angliæ Prælatos, pecuniam ad opus domini Papa
pœna formidabili procaciter exigunt, terminum responsionis, vel solutionis nimis abbreuia
literas Papales fulminantes ostendendo, quas quasi cornua minacia protulerunt. Et cùm ad
scopum Lincolniensem peruenissent, qui semper ordinis eorum æmulator & amator singulari
deò, vt ad ordinem eorum propositum habuerit conuolandi, extiterat, obstupuit vehemente
dens talem fratrum Minorum monstrosam in habitu & gestu, nec non & officio transform
nem: non enim de facili deprehendi potuit, cuiúsnam ordinis iam essent vel conditionis.

Et cùm sacros apices Papalis mandati eminus deiurantes, præcipuè de credentiâ pecuniæ,
paruam quantitatem, sex millia videlicet marcarum, ex Episcopatu suo instanter exigerent,
scopus non sine magno cordis stupore & dolore respondit: Frater, hæc exactio, salua Papali aut
tate, inexaudibilis & inhonesta est, quia ad implendum impossibilis est, nec me solum contin
imò totius cleri & populi, nec non & Regni vniuersitatem. Arbitror igitur, temerarium & a
dum fore, tibi, certum super hoc, inconsulta regni communitate, præcipitanter dando respon
tam arduo consilio & negocio diffiniendo, consentire.

Et sic inde recedentes, ad Ecclesiam sancti Albani phalerati, & transformati, vt prædictu
peruenerunt, & non curantes, ad solitum fratrorum Minorum hospitium, quod infra portam
honestissimè cum omnibus pertinentijs ædificatum est ad opus specialiter Prædicatorum & M
rum, venire vel descendere, in hospitio solenniori, vbi scilicet Episcopi & honorabiles viri
nant, sunt recepti reuerenter. Et ecce, sicut ab Episcopo memorato sex marcarum millia e
bant, ita quadraginta marcas à dicto Abbate, ad opus domini Papæ, instantissimè sub magn
na & in breui termino, nisi ipsi ordinando prouiderent, persoluendas postulabant. Quibus
Abbas eodem modo, quo prædictus Episcopus, humiliter respondisset, ipsi fratres habitum
gestu secularem induentes, & equos suos nobiles ascendentes, cum minaci murmure re
runt.

Idem. Anno Domini 1389. Magistri Parisienses, tempore magni in Ecclesiâ schism
videntes, fratrum Mendicantium crescere nequitias, librum aculeatum Guilhelmi de S. A
de periculis nouissimorum temporum, anno Christi 1256. editum, & ab Alexandro 4.
Pontifice anno Domini 1260. damnatum, in eorum vituperium reuocabant. Hi nempe d
res in Christo fideles, & gloriosi existentes, vt lumen sanctæ Ecclesiæ super candelabrum c
tuti, quorum multitudo tunc erat sanitas orbis terrarum, nequissimum Antichristum, &
bra eius, ac meretricem ipsius ex parte cognoscentes, & ex parte in futurum proph
tes, præcauendo sanctæ Ecclesiæ & eius gubernatoribus, apertè & nudè reuelauerunt, &c.

Idem. Gregorij Episcopi monitis auditis, sed non exauditis, non se Græci Ecclesiæ Ro
subdiderunt: fortè tyrannidem & auaritiam eius pertimescentes, vel erecti in contumaciam,
dictum Euangelistæ, quòd inuitati ad cœnam noluerunt venire, se tamen excusantes, humi
excusatione, superbi & contumaces in operis executione. Super quo dominus Papa & C
nales tractatum habentes diligentem proposuerunt, exercitum cruce signatorum vniuer

er eos reflectere. Et facta prædicatione signati sunt nonnulli, super Græcos, præcipuè Constan-
politanos, profecturi.

Hoc schisma & dissidium inter Romanam Ecclesiam & Græcam, tale sumsit seminarium.
dam Archiepiscopus electus canonicè ad quendam nobilem Archiepiscopatum in Græcia,
postulatus, Romam adijt confirmandus, nec potuit exaudiri, nisi pro impetratione illa infini-
aurum promitteret. At ipse detestans prostantis curiæ simoniam, infecto negocio recessit, &
toti Græcorum nobilitati nunciauit. Et alij, qui Romam adierant, testimonium de simili-
aut deterioribus perhibebant, & sic omnes à subiectione Romanæ Ecclesiæ tempore Gregorij
s recesserunt.

Idem. Anno Domini 1203. quidam Philosophi Græci, vultu ac gestu venerabiles, ab Athe-
n Angliam ad regem Ioannem venientes, dicebant: Latinos à veritatis tramite in fidei Chri-
æ articulis hactenus longè errauisse: & se illuc ob id venisse, vt ad veritatis agnitionem insu-
bilibus argumentis eos reuocarent, vt demum saluarentur. Sed iussi sunt recedere, nec au-
ntur.

Idem. Anno Domini 1204. Calendis Aprilis, in primâ noctis vigiliâ, tantus rubor in cœlo
ruit, vt ignis ab omnibus crederetur. Et quod mirandum est, in ipso rubore vehementis-
stellæ micantes apparuerunt, &c. Eo anno primùm nati sunt Dominicani, sanguinolentum
achorum genus.

Idem. Anno 1229. exigebat Gregorius 9. Papa aduersus Cæsarem Fridericum 2. decimas o-
m rerum mobilium in totâ Angliâ, Vualliâ, & Hyberniâ. Quod, Clero mediante, pro maiore
obtinuit, ex reditibus, proventibus, fructibus carucarum, oblationibus, decimis, nutrimentis
alium, ac frugibus, & de omnibus obuentionibus ecclesiarum, altarium, vel possessionum,
unque nomine censeantur, non debitis, vel expensis aliquâ ratione deductis. Habuit collector
oritatem, excommunicandi & interdicendi contradicentes.

Idem. Anno Domini 1179. concilium generale Romæ celebrabatur, in quo inter cætera con-
um fuit, vt Clerici continenter viuerent: & si qui (ex continentibus illis) deprehensi fuissent
vitio laborare, quod est contra naturam, excommunicarentur, & è Clero abijcerentur. Et se-
r: Archiepiscopi in visitatione sint contenti quinquaginta equis, Episcopi triginta, Legati
rchidiaconi 7. decani 2. Nec stare compellantur ecclesiastici laicorum iudicijs.

Iacobus de Terano, Canonicus Aprucinus, Archidiaconus Auersanus. 1390.

Ic fuit Vrbani sexti cubicularius, & librum scripsit de consolatione peccatorum, aliumque
edidit incipientem: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: vbi verba illa exponit temporaliter,
t, antequàm Christus passus esset, & cœlos victor ascendisset. Verba enim Christi Ioan. 12.
xaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad me ipsum, exponit, id est, omnia imperia, & regna
li recuperabo, & auferam à Cæsare, Regibus, & alijs Principibus: idque per milites suos
olos.

Præcepta verò eis data, vt neque aurum, neque argentum possideant, sed tantùm comedant
, quæ apponentur, exponit temporaliter, non pro tempore legationis, quâ functi sunt, Chri-
terris agente, sed quo post eius ascensionem militauerunt in humilitate, afflictionibus, & pau-
e, donec imperia, & regna mundi subiugassent: quibus subactis, vel conuersis, vt ait, licitum
um discipulis, regijs opibus, cultu, & delicijs vti, & alijs, vt subditis, imperare, præsertim Pa-
uem sic probat esse Regem Regum, & dominum dominantium: Imperatores verò, Reges, &
s magnos & paruos, illius ad nutum, & in omnibus ei subiectos esse. Imp. & Papa vt sup.

Indulgentiæ concessæ ab Archiepiscopo Magdeburg. Alberto super particulam de brachio S. Barbaræ virginis & martyris. 1391.

Lbertus Dei gratiâ S. Magdeburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, &c. Ex speciali deuotione &
affectu, venerabili in Christo patri & domino, domino Ioanni Episcopo Ecclesiæ Hauelber-
, nostro singulari dilecto dedimus quandam particulam de brachio S. Barbaræ, virginis &
yris gloriosæ, quam, ob reuerentiam eiusdem virginis, idē venerabilis pater includi fecit in quo-
apide crystallino collocato inter manus imaginis per eundem patrem de auro & argento
aratæ, & in VVilsnagk oblatæ. Vnde omnibus verè pœnitentibus, confessis & contritis, qui
psam imaginem, ob reuerentiam virginis antè dictæ, flexis genibus Deum orauerint, pre-
e suas obtulerint, aut qui eandem imaginem osculati fuerint, totiens, quotiens præmissa
orum aliquod fecerint, quadraginta dierum indulgentias in Domino misericorditer

concedimus, & præsentibus indulgemus: in cuius rei testimonium, præsentes nostras literas no
sigilli appensione iussimus communiri. Datum Iericho, anno Domini 1391. feria tertia a
Simonis & Iudæ Apostolorum. Imp. & Papa. vt sup.

1391. *Reuelatio Gamaleonis Vatis in Epist. ad Bonifacium Papam scripta.*

Gamaleon scribit: quomodo ei apparuerit puer trimus, venustus & elegans, corpore nud
& sereni vultus, ac amabilis faciei, crines habens albos & crispos, & capiti eius imposita
rit corona splendida, imaginibus planetarum exornata, & inferior circulus eius septem Artibu
beralibus artificiosissimè exsculptis: & circumcirca coronam hæc extitisse verba: Nouella terr
lis es, & quis resistet tibi. In læua manu flamas, & fauillas adeò coruscantes puer ipse gerebat, vt
tota aëris regio & cœli climata plùs quàm à Solis lampade lucidarentur, meque alloquebatur:
maleon amice mi, saluus sis & benedictus; & benè sit tibi: surge, audi, cerne, loquere, scribe, qu
ingentia Dei miracula, quæ sunt ventura, nudum me conspicis, verùm sapientia Spiritus, &
tio sic patitur.

Et ego quæro: Ecquis es tu? & confestim gladios quatuor splendescentes manu dextera te
bat: vnum versus Solis Orientem, alterum versus Occidentem, tertium Meridiem versus ten
bat, quartum in manu retinebat, & ad Septentrionem se conuertens dicebat: Sapientia sibi dom
ædificauit super petram, seu rupem fortissimam, & in ira magna coronam de capite in terram
sternebat, vt in quatuor partes dissiluerit, & euanescebat, exclamabatque: O Domine, beati s
qui in hac domo habitant, & me intuens inquiebat: Ah quàm misera & inops vita hum
est, quia multifariâ indigentiâ referta est, copia & perfectio solius cœlestis perennisque
triæ est.

Visionem hanc ex mandato Dei manifesto: Septem illæ planetarum figuræ denotant sep
annos aridos, qui præterierunt ab exordio mundi, scilicet quadringenti & quinquaginta anni
ptem autem liberalium Artium imagines subindicant nobis sex ætates mundi iam exactas &
teritas: omnes enim homines gratuitò viuunt.

Cœlum & terram & omnia immutari & renouari, necesse est, instat enim tempus Domin
iubet hæc omnibus nationibus patefacere. Tres gladij emissi Romanum significant Imperiu
Ecclesiam, & Germanum populum, & vtramque potestatem, cùm Pontificis tum Cæsaris. Q
tus gladius, quem dextra manu vibro, subinnuit potentiâ austeram ab Aquilone prouenientis
minationis, & ad finem vsque mundi sese extendentis. Martis sidus flammam concipiet inex
guibilem, vsque dum nobilium & ignobilium multitudo innumerabilis, secundum vaticin
Ieremiæ Prophetæ, moriatur.

Nunc ergo consigna literis res paucis pòst diebus euenturas. Breui mundus interibit, nam
septimus & vltimus millenarius effluxit, præter Lunam, quæ mundo vitam redimit. In eo a
qui erit sexcentesimus quintus, (ita vt adhuc ad vltimum millenarium, donec compleatur,
dringenti & quinque anni pertineant,) omnis caro, id est, omnes & homines & animalia perib
& deficere incipient omnia: quæque Luna in crescentibus & viridantibus in terra operatur, ea
cta in vocabulo Terribilis literarum decem continentur, & significant, prophetijs intra decenn
suum euentum responsurum esse. Verùm quæ ventura sunt hoc decennio ex illis perniciosis
occident omnes principes & nobiles terræ, morte: peste enim truculenta peribunt.

Et ad me dicebat, en aspice, & ecce à Meridie prodibat armatus vir, breuis staturæ, rubra
amictus, coronam ex solido Rubino gestans, & in dextra regium malum seu aureum mund
cum hac inscriptione: Omnia regna huius mundi sub pedibus meis: & creatura Dei ad me dic
hic est magnus ille rex de campo Liliorum ex Meridie, is proferet vexillum suum, & exuet popu
Germaniæ sacro Imperio, nam post aliquot annos coronabitur à Papa, & in Cæsarem ina
rabitur.

Quemadmodum enim semper per Papam & Ecclesiasticos, omnia regna, principatus &
minia sua sponte in nihilum redacta & destructa sunt, ita & nunc à Germanis populo potentis
Imperium Romanum abstrahetur: tunc illi subibunt de iure suo certamen, & in retia corruent
liaturi: illa enim coronatio & confirmatio Cæsaris contemtus, & omnium malorum fons & f
erit, & desolatio vniuersi clericatus, doctiq; reprobabuntur, & indignis modis tractabuntur, &
rimæ exsurgent hæreses.

Babyloniæ thesaurus principibus, nobilibus, ciuitatibus, & ciuibus distribuetur: Castel
dominabitur Ecclesiasticis, & post coronationem Cæsaris eligent Germani quendam suorum
cipum, cuius nomen ab harum literarum aliqua, b. c. d. f. g. k. p. q. t. incipiet. Hic est de alta
undus terra, de clypeo: hic commune coget concilium Aquisgrani, & comitia conscribet, q

forti

ntur euentum, Principes eius regionis Patriarcham Moguntiæ sancient, ille coronam electo eratori Germaniæ deferet: & ei conuenit nomen isthoc Terribilis es, nam signa & arma sumet ra Romanum Imperatorem de campo Liliorum, & ille Romanam vrbem infestabit, & inter- t illam, & Romani Imperii maiestas non ampliùs celebrabitur, nec dignitatis aliqua memoria ua fiet, sed ille Germaniæ solummodò prædicabitur.

Tunc omnis generis scelera & turpitudines pullulascent in Italia, & omnis populus à no- nperio cogetur subiugari, & à nouo Imperatore exauctorabitur, & ad tantam redigetur ino- , vt ineffabile sit: & artes pessundabuntur, at equestris ordo incrementa sumet. Pontificis m munus in ea dignitate, pompa, fastu, & potentia haudquaquam persistet antiqua: omnes copatus Imperio Cæsaris cedent, quilibet Episcopus docebit Dei beneficia in suo episcopatu: fulgura illa ex bullis Romæ, vbi Petrus & Paulus habitauerunt, ampliùs nihil valebunt. Non Roma adeò, vt nunc, opus erit, sed tunc Patriarcha quidam Moguntiæ erit, qualem nunc stantinopolis in Græcia habet. Gens Iudaica in omnibus regionibus supprimetur. Germania piè & Christianè viuet, & honoribus adaugebitur, & incrementa & augmenta talia sumet, nnes dicere oporteat: Christiani præualent. Bohemi, Poloni, Moraui & Vngari breui into- ilia patientur. Nam iugum illud ex collo ferent, quod peregrinorum & aduenarum liberos in regionibus ad finem vsque mundi cernent.

Et ego dicebam, cur talia fieri in sacrosancta Ecclesia pateretur? respondit ille: oculos tuos di- ersus Europam ad Occasum Solis. Et ecce mulier immunda, speciosò tamen vultu, induta tu- n quadrifidam, ornata baccatis monilibus, armillis, gemmis, auroq; splendida: tunc dice- ec est sacrosancta Ecclesia Dei, quam Ioannes in libro Apocalypseos vidit, & quam multo ore persequebantur abominationes huius mulieris, quæ est magna illa meretrix Babylonica, e fornicata est & nefandas libidines exercuit cum Regibus & magnatibus terræ. Imp. VVen- o vt suprà. Papa 208. Bonifacio 9.

De Paparum cum Imperatoribus concordiâ. 1391.

Imp. 111. VVenceslao Ignauo. PP. 207. Vrbano 6. & 208. Bonifacio 9.

Ost Carolum VVenceslaus filius, Imperii gubernaculis suscepis, cùm, durante schismate inter Vrbanum 6. & Clementem 7. (quo nullum perniciosius, aut diuturnius vnquam in Ecclesia Vrbano sese adiungeret, Clemens Legatos ipsius, inter quos quidam honesti sacerdotes fuisse orantur, missos ad se magnis cruciatibus inclementissimè interfecit. At cùm, censu ecclesiastico bano per totum imperium, in subsidium Romanæ profectionis, impetrato, auarus rex auarissi- Romanos, pecuniæ ex reditibus ecclesiasticis coactæ inhiantes, aduentus sui spe fefellisset, & is et Vrbanus) totum se ab auaritia eius auertit. Sed morte præuentus, quod in ipsum haud dubiè taisset, Bonifacius 9. eius successor perfecit. Nam is VVenceslai deiectione ab Imperio, non tam vitæ genere ac educatione corruptissimus esset, quàm quòd Romanos fefellisset, approbata, rti Comitis Palatini electionem per Archiepiscopos Moguntinensem, Coloniensem, & Treui- m factam, ratam firmamque habuit. Schardius ex Theodorico à Niem, Nauclero, & aliis.

Magister Alofresánt ex Insula Rhodo, vates: 1391.

Gamaleon, & alii.

Rodiit liber circa annum 1519. in quo scriptum reperitur, sequentes prophetias ante 200. annos mundo fuisse notas: cuius verba sunt: Saluator noster dulcissimus Iesus Christus Impe- omano suam exhibuit obedientiam, simulac in hunc mundum natus fuit. Statim namque censum Cæsari: verùm non tributarium tantùm se fecit ipse Cæsari, sed mandauit etiam h. 22. in concione publicâ, dare Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & Deo quæ sunt Dei. Quòd si er- nto honore Deus ipse affecit Imperium: æquum est, etiam nos omnes debitum eidem præsta- sequium, sed vsque ad aras: Oportet enim secundum D. Paulum Act. 14. Deo magis obedire n hominibus. Timendus igitur piè Deus, & in honore habendus est Cæsar. Qui hoc oppu- , aut ab hac sententia discedit, meritò plectendus est, tanquam membrum corporis peruicax xium.

Verùm quò diuturnior esse queat integritas & salus Reipublicæ Christianæ in Imp. necesse Ecclesiam Pontificiam corrigi, castigari, emendari, & reformari, quod faxit Deus ter Optimus imus. Amen.

Necessum autem erit, falsos Ecclesiæ doctores & fucos eiici, confundi, ac despectui exponi ibus. Nam quantâ insolentiâ Ecclesia Romana ad gloriam, dignitatem, opes & potentiam enus euecta est: tanta vicissim opprimetur ignominiâ & calamitate. Quæras autem fortassis, m ob causam? Nunquid enim illi non sunt ministri religionis, & homines Spirituales? Equi- sunt filii Spiritus, scilicet maligni, cuius exercent opera, heluando, scortando, ludendo, & bla- mando nomen Domini. Quis enim ille Christus, qualisue vnquam Apostolus tales reliquit aut constituit successores, seu vicarios? Tempus igitur putationis eorum iam aduenit.

Sed etsi oggannire possint Spirituales, dicendo: promulgata esse ea, quæ reticenda, & non

omnium auribus (præſertim vulgi, quod aliâs ſatis bilioſum eſt) committenda erant : nihilon
nùs tamen apertis verbis animi ſenſa ipſis prodam, ſi fortaſsis hac ratione ſe emendare, ac in vi
redire cogitabunt: idq; hac prophetia ſequenti, quæ Romæ in palatio Sapientiæ reperta eſt;

Gallorum leuitas Germanos iuſtificabit:
Italiæ grauitas Gallo confuſa vacabit.
Annis millenis, quadringentis, ſaxagenis,
Et decem Trinariis conſurget Aquila grandis.
Gallus ſuccumbet, vix erit præſidio dignus.
Conſtantini & equi nitido de marmore facti,
Et lapis erectus, ac plura palatia cadent.
Papa morietur, Cæſar regnabit vbiq;
Sub quo tandem vana ceſſabit gloria cleri.
Dux tamen illuſtris complebit gaudia vitæ,
Tempore quo Venus obumbrabit cornua Martis.

Item. Qui olim veſtiuêre Petrum, tandem eum deſpoliabunt.

Anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo octauo, ſequen
tia ex antiquiſsimo quodam libello Lipſiæ deſcripta ſunt per Maternum Hatten Spirenſem.

VOlabit Aquila, cuius volatu debellabitur Leo, qui regnabit Ieroſolymis ſeptem annis. T
dem conſpirabunt Principes Alemanniæ, & magnates Bohemiæ opprimentur. Et Leopa
deuorabit eum. Tunc ſurget Rex de radice Aquilæ Orientalis, & veniet pullus Aquilæ, & nidific
in domo Leonis, & fructu alimentoq; patruo carebit. Et eligetur Rex, cui honor regius non e
betur. Hic regnabit, ac imperans imperabit, extendetque ramos ſuos vſque ad vltimos fines t
Tempore illius ſummus capietur Pontifex, & Clerus dilapidabitur, nam deprauat fidem.
peſsima vita Cleri.

Hæc ſcribit Ioannes de Rupe ſciſſa ſuper hæc tempora. Surgent tyranni & populus iniqu
inſperato irruent in clerum, & ſpoliabunt eos quaſi omnium rerum temporalium, & obtine
eorum diuitias, ducatus, comitatus, redditus, ciuitates, oppida, caſtra, terras quaſcunque,
ludent eis, & variis tribulationibus afficient eos, nec contraualebit Clerus cum ſuis exercitibu
bellicoſis inſultibus huic obuiare. Et tunc omnes Eccleſiaſtici, cuiuſcunque ſtatus fuerint
gentur ad vitam Apoſtolorum redire cum pænis & flagellis. Ita fugiet Papa cum ſuis Cardina
de ſedibus ſuis à facie huius tribulationis præualidæ, non inuenientes requiem, aut conſolatio
niſi in loco, vbi non agnoſcuntur, vbi modica tranquillitate gaudere ſe putant, quos omne
ſequentur latitantes. Poſt hæc Dominus noſter Ieſus Chriſtus reformabit generalem ſuam E
ſiam, & reducet oues errantes, vt tandem ſit vnus paſtor, & vnum ouile. Amen.

Idem perhibet Ioannes cum aurea arte, Papa viceſimus, & inquit: Nullum habebit
pliùs Pontificem Roma: & Imperator Romanus regnabit vbique : & vana ſacerdotum gl
ceſſabit : tuncque aurea gaudebunt pace Chriſtiani, quando Hieroſolymis eligetur Papa.

Sed ô Deus, Rex cœlorum maxime, quàm difficulter hoc fieri poterit? Papa enim
ſuis aſſeclis reluctabuntur, & excutient omnibus viribus illud REGNABIT VBIQVE. N
putabunt, iſtud VBIQVE tantùm referri ad vulgus ſeu laicos, & ſeculares, vt vocant: &
extendi ad principatus & dominia, quæ ipſi per fraudes & nefas ſurripuerunt piis & religioſis
peratoribus: vti hoc referunt Annales Paparum.

Verùm enimuerò vaticinia & prophetiæ raró fiunt irritæ, quamuis videantur oculis rud
vanæ, & à re alienæ: nam etiamſi multos differatur earum euentus in annos, temporis tamen
ceſſu veræ eſſe probantur. Sed iam ex parte reſpondit euentus: populus enim duræ ceruicis hu
liatus eſt aliquantulum: reſtat igitur, vt & gens illa ſine capite corripiatur, & ad diſciplinam
vocetur, inque ordinem redigatur, quò pacata inter omnes fiat vnitas.

Tunc reformabitur Eccleſia ſecundum Chriſti & Apoſtolorum doctrinam: & inſole
Sacerdotum caballi vocabuntur ITE, ITE: & cui non placuerit hoc dictum, nolens volens
getur: contra oportet nullum eſt remedium.

Sicut enim temporibus primi aduentus Ieſu Chriſti in hunc mundum, Pontifices ma
Sacerdotes, Phariſæi, Leuitæ, Scribæ, Seniores, & vniuerſi populi, ipſorumque regna, adeo
totus mundus ſubditus fuit Imperio Cæſaris Romani, isque Monarcha ſolus rerum Imperii p
tus eſt, nec vllus vnquam cum eo, vel Pontifex aut Sacrificus: ſic fieri debet & ante ſecund
eiusdem dulciſs. noſtri Saluatoris aduentum.

Redibit ad dominum antiquum, ad Cæſarem videlicet Romanum, orbis ſceptrum: illi
pendendum erit tributum, cenſusq;: ipſe erit dominus, nec quiſquam ex inerti clericorum g
cum eo, iuxta ſcripturam: vos autem non ſic. Iuſtum igitur eſt, vt vero poſſeſſori reſtituatur id, q
ſuum eſt: & illi, qui ſe Spirituales nuncupant, veteri & attrita ſagena ſui Petri (cuius ſe ſucceſſor
imitatores ſubinde glorioſè ingeminant) ſint contenti.

Georgi

Georgius VVidemannus. 1393.

Vixit Halæ Sueuiæ quidam ſacerdos, nomine Conradus Grickenbachius. Erat is, quanquam vitæ honeſtæ, tamen iocoſus & iucundus. Itaque frequentare domum eius viri honeſti, mulam nobiles ſolebant: ibique conuiuiis & ſermonibus ſeſe oblectare. Sita erat domus ea s amnem Cocham, in VVeilerinâ plateâ, iuxta fanum S. Ioannis, in quo, antequàm è vita radus diſcederet, ſibi quotannis anniuerſaria ſacra quinquies ab omni ſacerdotio facienda, curat. Illo autem tempore portæ, quæ inter vrbem & ſuburbium erant, ſolebant circa veſperti pulſati campanâ Aue Maria ſignum claudi. Quodam itaque die, cùm D. Conradus conuiecum in multam noctem haberet, vinum eos defecit: nec poterant, portis (vt dictum eſt) clauurſus ex vrbe vinum afferre: neque etiam in ſuburbio vendebatur. Res equidem triſtis, ſed cui en ingenioſus Conradus artificioſè ſuccurrit. Accendit celeriter faſcem ſtraminis, perticæ imum: ac per coquinæ caminum in tenebras porrexit. Quâ flammâ conſpectâ, vigil Sammicæ turris, vociferari ex alto in ſubiectam vrbem de incendio cœpit: claſsicum etiam campanæ u canere. Ex templò concurſus hominum factus, trepidatio magna. Vbi eſt incendium? s Cocham. Quâ in parte? Circa Grieckenbachianam domum. Curſitatum vndique ad ſubm: portæ continuò patefactæ. Interim, dum ita ſtrepitur, & portæ patent, quidam à Grickenio, homo vigilantis curæ, armatus vnâ atque alterâ lagenâ non paruâ, in vrbem inuolat, las vini plenas affert. Sed quàm primùm portæ fuerant reſeratæ: ciuesque accurſuri erant: eruille noſter perticam iam è camino detraxerat, ſtramen reſtinxerat, ſilentio ſe ſuosque comebat. Dixiſſes, cochleas ſe intra teſtas ſuas contraxiſſe. Vbi incendium? Nullum eſt. Redite os veſtras feliciter, ciues. Apud nos omnia rectè habent. Hoc ſtratagemate madidis ſodaliinum partum fuit. Res poſt tres menſes innotuit per ciuitatem: ſed riſu transmiſſa eſt: nec id contra Pariſienſem baccalaureum actum. Quieſcat in pace. Imp. VVenceslao. Papa Boio 9. vt ſuprà.

Monſtrum.

Nno 1393. in Archiepiſcopatus Treuirenſis quodam pago, quem Brecham vocant, natus eſt infans, cuius inferior corporis pars erat formæ humanæ: ſuperior autem tetri bufonis, vt ibus videntibus incuſſerit timorem, & horrorem. Vrſperg. Paralip. Imp. & PP. V. S.

Schola Pragenſis, Oxonienſis, & Pariſienſis. 1394.

Ditæ ſunt ab Hutteno 1520. Domini an. aliquot epiſtolæ ſcholarum Pragenſis, Oxonienſis, & Pariſienſis, de tollendo ſchiſmate quod tunc erat, & Eccleſiaſticâ libertate aſſerenda. Quidiuncta eſt Cæſaris VVenceslai epiſtola: item adhortatio quædam ad Germaniam, vt ſe in litem ex papali ſeruitute vendicet: quæ omnia ſcripta ſunt ante annos 210. Duriter porrò inntur in Cardinalium & Curtiſanorum vitia, & tyrannidem ſuper Chriſti Eccleſiam.

Aſſerunt, Cæſarem habere ius patronatus ſuper Papam & Romanam Eccleſiam: Papam Cardinalibus errare poſſe, & ſæpe erraſſe: Cardinales non habere electionem Papæ aliquo diiure, imò etiam Cardinales ante Gregorium non fuiſſe: Cæſarem & populum Romanum id ntè habuiſſe, & adhuc ad ſe retrahere poſſe.

Qui eas legerit, inueniet multa tunc adhuc habita pro catholicis, quæ iam tanquam Luna & prorſus hæretica damnantur, & ipſis inferis deuouentur. Sed adſcribam inde pauca, vt feſtè cerni poſsit, quàm tetris coloribus Papam, aliosque ſpirituales depingant: Per principes uiunt) ſacerdotum Eccleſia prophanatur, ſacerdotium temeratur, omnis ordo confunditur: quid eſt religionis, corrumpitur: quod legis, quod vitæ, quod morum, quod fidei, quod dinæ, perditur & confunditur, in tantum, quòd etſi benedictus Dei filius multa & dura paſſus r viros ſynagogicos, adhuc multò duriora patitur per noſtros ſacerdotum principes. Hactex epiſtolâ.

Recitatur ibidem & hæc viſio de Eccleſiæ ſtatu, haudquaquam aſpernanda. Hæc autem verba: Iuxta viſionem cuiusdam viri, cui oranti, legitur, apparuiſſe quædam domina ante ſe cultu ornata: & cùm ipſe obſtupuiſſet, quæſiuit ipſa, ſi ſe agnoſceret? Cùm autem ipſe dicequòd non, niſi forſan ipſa eſſet beata Virgo Maria: ait illi: Non ſum illa, quam exiſtimas: ſed illius figura, pro quâ gemis frequenter, & oras, ſcilicet Eccleſia, cuius eſt dolor mirabilis, & uptela deſcendens à capite per omnes artus vſque ad pedes: & vt mihi magis condoleas, vide menta doloris, & amotâ corona ſpecioſiſsima capitis, inclinauit caput ei. Ille autem vidit ſuorem partem capitis eius ad modum crucis inciſam in quatuor partes, & vermes de cerebro vibullientes, & ſcaturientia vulnera ſanie, & ait: Ecce ex his, quæ vides in capite, perpendere poorruptelam & dolorem meum in membris aliis. Et eo dicto euanuit ab oculis eius. Quæ viſio ſignificanter expreſsit corruptiſsimum Eccleſiæ & religionis ſtatum.

In prædictâ porrò epiſtolâ VVenceslai, vt & hoc indicem, facit Imperator mentionem MarPatauini, & Ioannis de Ianduno (qui contra Papam iam pridem ſcripſerant) tanquam qui veripſerint. Cat. Imp. VVenceslao. PP. Bonifacio 9. V. S.

1395. ## *Schiltberger, Miles sub Tamerlane & Baiazete captiuus.*

FVit hic miles in Vngariâ per 33. annos, & in miserrimâ seruitute vixit: atque scripsit in iti rario suo, perhibere quendam librum Turcicum, Regnum Mahometicum non vltra mille nos duraturum. Im. VVenceslao. PP. Bonifacio 9. V. S.

1395. ## *Ex libello olim Parlamento Londini exhibito.*

OBlatus fuit olim liber (de quo etiam nonnihil suprà) Parlam. Lond. in quo inter alia scr tur: Lex continentiæ data sacerdotio inducit sodomiam in totam sanctam Ecclesiam. R quia delicata cibaria virorum Ecclesiasticorum volunt habere naturalem purgationem, vel p rem, sed Deus de potentia sua immittet apertam vindictam. Foxus. Imp. & PP. V.S.

1397. ## *Ioannes Treuisa.*

IOannes Treuisa Cornubiensis sacerdos rigidum interdum sese etiam in monachos ostendi rum fastum, luxum, atq; hypocrisin acriter taxans. Legimus (inquit alicubi) Christum A stolos & Presbyteros instituisse: at monachos, aut mendicantes fratres fecisse, nusquam inueni cum similibus sententiis. Balæus Cent. 7. c. 18. Imp. & PP. V. S.

1398. ## *Vini mira copia.*

HOc anno Molshemii, quod situm est oppidulum in agro Argentoratensi, septem culei 140. amphoræ vini venierunt 14. assibus Argentoratensibus, circa Mauritii diem: eo verò anno Selestadii quatuor culei centum aureis fuerunt emti. Hedio. Imp. & PP. V. S.

Sacerdos Curiensis.

1398. FVit Curiæ Sacerdos quidam, qui crebrò sacrificulis dictitare solitus est: Vos iam Paulum scamnum abiecistis: veniet aliquando tempus, cùm ipse inde prorepens, vicissim vos sub mnum protrudet. Vnde Pontificii clamitant, non esse legendas epistolas Pauli; quòd multi tùm ex lectione Paulinarum epistolarum Lutherani facti sint. Imp. VVenceslao. PP. Bonif. 9

Ecclesia Curiensis.

IN vetustissimis monumentis Ecclesiæ metropolitanæ Curiensis de Episcopi eius loci vxore mus, quæ in quarundam literarum fronte hoc titulo indicatur: Ego N. Antistita, & Epis Curiensis, &c. Ita etiam de Seuero Archiepiscopo Rauennate memoriæ proditum est, quòd is nauerit, & testamento piè cauerit, se, vxorem suam, atq; filiam vno in sepulchro tumulari.

1399. ## *Ordo Albatorum.*

AVthor & origo ordinis huius est presbyter anno 1399. Bonifacio 9. Pontifice, ex Alp descendit in Italiam cum magna hominum multit ne. Is albo indutus panno, magnam vultu ac verbis ctitatem ostendit, adeò, vt pro Sancto coleretur: g bat crucem, ac deplorabat rerum humanarum, & porum calamitatem, peccata, corruptumque secu Rectà petebat Romam, sperans, initium reformati ibi fieri posse, vbi mali initium factũ fuisset. Plebem Principibus & Episcopis etiam sibi adiunxit. Linte bis, vnde Albati dicti sunt, circumuoluti omnes, sin scrimine mares ac fœminæ vtebantur. Bonifacius 9. veritus, ne, quia pro sancto viro, quod Romæ non per moris est, habitus fuit, in Papam, se deiecto, eli tur à turba, hominem per inuidiam captum, com fecit. Quod verum esse ex Crantzii verbis in Metro cilè fit planum, cùm dicit: Romanis Bonifacius n Episcopus, sed rigidus Imperator dominabatur: tosque de perfidia accusatos occidi iussit. Vide e Vrsp. Paral. Balæum, Plat. Anton. Polyd.

Volcuinus Abbas in Homiliâ.

1400.

O Domine Iesu, qualia & quanta monstra tu vides in Ecclesiâ tuâ? quando fugabis? quando
purgabis? quando remedium appones? Multiplicata enim sunt mala nimis in clero. Quis-
m locus sanctorum, qui non habet monstrum? habet parochia, habet canonia, habet clerica-
s, habent & ipsa monasteria. Habet parochia monstrum, sacerdotem duarum, vel trium Eccle-
rum, tanquam sub vno capite duo vel tria corpora gestantem. Habet canonia monstrum, ca-
nicum duarum vel trium præbendarum. Habet clericatus clericum duorum, trium, aut plurium
neficiorum, monstrũ suum. Habent dei iq; monasteria monstrum suum, tanquã Ianum bicipitẽ,
onachum negotiatorem. O verè ridendũ & deforme monstrũ, monachũ negotiatorẽ. Quæ enim
municatio religioni & negotiationi? Quæ conuenientia claustro & foro? Etymologia huius no-
nis claustrum hodie mutata est. Olim sanè claustrum dicebatur à claudendo, hodie potiùs à clau-
ando dicitur. Dudum quippe à claudendo propriè dicebatur, quoniã viri claustrales non solùm
pore, sed & corde intus manentes, omnes sensus suos ab appetitu seculari, & omni concupi-
ntia temporali strenuè clauserunt: hodie verò rectiùs à claudicando dicuntur, quoniam viri
ustrales rebus temporalibus inhiant, & sic quasi in vtramque partem claudicant, dum seruire
o volunt & mammonæ, religioni & ambitioni, polo simul & foro. Quocirca talibus voce
us legalis Heliæ, in Regum libro loquentis sacerdotibus & Leuitis Baal, rectè dicitur: Vsque-
ò claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini illum, si autem Baal, sequimini
n. Baal superior, vel deuorator interpretatur: sacerdotes ergò Baal sunt ambitiosi, cupidi, &
osi. Multi sunt eius sacerdotes, quia multi eum colunt. Quid est in duas partes claudicare? In
as namque partes claudicare est simul cœlestia, & terrena appetere: Deo seruire simul & mam-
onæ. Ideoque in neutra parte rectè inceditur: quia nemo potest duobus dominis æquè seruire:
de Ecclesiasticus: Væ duplici corde, labiis scelestis, & peccatori ingredienti duas vias. Hinc
eronymus dicit: Delicatus nimis es miles, si vis in præsenti gaudere cum mundo, & in futuro
nare cum Christo. Baal ergò sequuntur, qui honores & diuitias quærunt in statu clericali, vt
t aliis superiores, vt viuant in deliciis carnis. Verùm & tu canonice, aut clerice, iam attende vn-
appelleris, vnde nomẽ acceperis, & experire, quòd ratio tuæ appellationis mutata sit. Vnde cano-
us, nisi à canone, id est regulâ, siue à normâ rectè viuendi? hinc certè tibi nomẽ datũ est. Sed hodie,
h dolor, hæc interpretatio exsufflata est. Quis enim canonicè, id est, rectè & regulariter viuit? siqui-
tara auis in terris hodie, Canonicus à canone vitæ. Vnde ergò? Audi, vnde. Est namq; canon vitæ,
lictũ est, & est canon pecuniæ, videlicet alicuius pensionis certæ. Vnde solet dici, solue mihi canonẽ
ũ, id est, pensionẽ meam, id est, statutã pecuniam meam. Eia ergò, ô canonice, inuenimus canonẽ
m, à quo deriuaris: id est, à canone pecuniæ, non à canone vitæ: id est, à canone regionis, non à ca-
ne religionis. Quis iam in mundo ambitiosior, quàm canonici? statim cùm idiota canonicus ef-
tur, neminem sibi similẽ æstimat: stans in altum vt stultus, aliũ clerum despicit: inde insolescens
e exaltans, vnde humiliari debet. Meritò ergò dici potest, Mutatum est aurum optimum, iuxta
phetam: & in quod? responderi potest, in scoriã peruersitatis, quæ sibi desponsauit filias Belial,
erbiam scilicet, & auaritiam, atque luxuriam. Habet ergò auaritia canonem suum: habet
anonicum suum: hunc canonem seruant canonici, & hanc regulam practicant moderno tem-
e, huic solerter inuigilant, dum student auaritiæ, diligunt munera, manus semper habentes
tractas ad dandum, porrectas verò ad accipiendum. Ad hunc canonem, ad hanc sortem per-
ent clerici. Nam à sorte dicti sunt, dum turpis quæstus cupidi idolum auaritiæ conflant, in domo
mini vendentes & ementes, vt cæteri laici: imò, quod deterius est, & mutuum dantes, & inde
quid sperantes, vel certè statuentes. Tales à sorte iustitiæ, à sorte hæreditatis Dei se longè faciunt
nos, de qua tamen nomen acceperunt. Quid sibi vult ista aduersa diuersitas, quòd nolunt esse
ici, & aliud cupiunt videri? nempe habitu milites, quæstu clericos, actu neutros se ostendunt?
m neque pugnant vt milites, nec vt clerici euangelizant.

Quæro ergò, sicut ista fistula cœlestis, sanctus Bernardus Claræuallensis, cuius ordinis
t? cùm vtriusque esse cupiunt, vtrumque deserunt, vtrumque confundunt? Vnusquisque, in-
o, in suo ordine resurget: isti in quo? An qui sine ordine peccauerunt, sine ordine peribunt? aut
mmè sapiens Deus veraciter creditur, à summo vsque deorsum, nihil inordinatum relinquere,
eor, hos non alibi ordinandos, quàm vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. O mise-
dam sponsãm, talibus creditam paranymphis, qui assignata cultui eius proprio retinere quæ-
& incestui non verentur. Aduertite ergò, ô sacerdotes & clerici. Redite ad cor, recognoscite
nistri Dominum, paranymphi sponsum: iudicate, si verè sitis sacerdotes Domini, sicut & vo-
nini ministri Dei nostri, ipso testante per Esaiam: sacerdotes, inquit, vocamini ministri Dei
tri. Sed vtinam Domini, habet enim Beelphegor sacerdotes suos, Dagon suos, Baal suos.
lphegor seruiunt, hoc est, Deo tentiginis, qui incuruantes se ad quamcunque luxuriam, scor-
n nutriunt in domo sua, etiam plùs quàm laici, fœtore libidinis vaporantes. Imp. 112. Ruperto.
208. Bonifacio 9. vt supià.

Idem. Quidnam ergò maius, quid enormius, quàm in nocte tractare filiam veneris, & de filium Virginis? Audent sacerdotes carnem agni immaculati contingere, & intingere manus nepharias in sanguinem Saluatoris, quibus paulò antè carnem meretricis tractauerant? Do min maiestatis, & puritatis auctorem impurissimi corde & corpore suscipiunt, & quasi in tinam corruptionis proiiciunt. Nec verentur, astare Angelum Domini, qui secet medios, & disp dat eos.

Quis est laicorum ita vilis, vt in vigiliâ Paschæ suam velit tangere vxorem, corpus Dom suscepturus? Miser autem sacerdos, qui quotidie est in pascha, qui filium Dei occidit & iugulat d bus singulis, totâ nocte est in amplexibus Veneris, & pendere ad vbera meretricis non desistit.

Idem. Aduerte nunc pœnam ambitionis, id est, amoris dominandi. Exemplum petat capite ambitiosorum, id est, Lucifero. Dixit enim in corde suo: in cœlum conscendam, supra a cœli exaltabo solium meum: hæc dicens, irreparabiliter cecidit. Ex hoc ideo fortè inquit bea Bernhardus: Quia omninò intolerabilis est superbia, velle dominari: ergò casus irreparabilis c sa est culpa ambitionis. O pœna horribilis. O ambitio detestabilis, pro quâ Lucifer factus est v brifer, tam gloriosus quàm inglorius, tam decorus in gloria quàm squalidus ignominia. Sig culum denique Dei similitudinis factum est spectaculum teterrimum æternæ caliginis. Si ergò gelico decori propter amorem dominandi non pepercit Deus: quid tibi, ô homo, pro culpa am tionis tuæ retributionis expectas, putredo, & vermis? ô ambitio, præsumtio nequissima, quæ mines nequissimos facis, quos inflas & inficis: sicut & illum nequissimum fecisti, à quo primò uenta es.

Idem. Quid est res monstrosa? Monstrum est vnum corpus plurima capita, vel vnum ca plurima corpora habens. Siquidem monachus es, id est, vnius custos, & ab vnitate censeris, id ab vnius custodia, ab vna lege, ab vna professione, tanquam vnum corpus bene ordinatum vno capite: sed alia est facies negociantis in foro, alia declamantis in palatio, alia degentis in p tio, alia conuersantis in monasterio. Ecce quatuor facies istæ non elephantorum, sed dracon Quid igitur: Monachus es, & causidicus, & negociator, & curialis? Ergo vnum corpus quat facies habens, monstrum te monstras. Nolo præterire clericum, canonicum, aut plebanum. niat in medium, agnoscat vterque monstrum suum. O clerice, vel canonice, tu, qui plures bendas, beneficia, altaria, commissiones, dignitates, prælaturas, prouisiones, &c. tu, qui pl habes Ecclesias, an ignoras, quia sub vno corpore plura capita, vel sub vno capite plura corp tibi constituis, & monstrum te facis? Bicapitalis, vel tres præbendas, aut plures: tu duas, vel Ecclesias: tu duo, vel tria, aut plura beneficia tenes, &c.

Cæterùm alii precibus & adulationibus, alii promissis & muneribus, alii obsequiis, alii textu consanguinitatis cathedram pestilentiæ passim sibi vendicare contendunt. Sed quod tu ùs sonat, multi lenones maioribus meretrices nutrientes, aut adducentes, qualicunque mod beneficia prætextu illius promouentur. Quid abominabilius, quid detestabilius coram Dom maiestatis? Quomodo Ecclesia Dei inde exaltari posset? Nequaquam: sed potiùs deprimitur continuè annihilatur in rebus & personis, vt clarissimè quotidie cernitur. Quoniam hi omnes per ostium, id est, per formam canonicæ electionis aut promotionis intrant, sed ascendunt aliun Quid est aliunde? id est, vndecunque, iniustè, indirectè, extraordinariè, permixtim per fas & per fas, seditione, seductione, dolo, fraude, prece, & precio. Isti ergò se palpant in errore, & blan untur sibi.

Idem. Si quis vult pingere imaginem veri hominis, & illam pingit bicorporem, vel tricor rem sub vno capite, vel è conuerso, nónne potiùs imago illa monstrum reputabitur, quàm hon Sic & tu clerice aut sacerdos, qui plures curas beneficiorum, plures habes Ecclesias: tu prælate, plures tenes dignitates: tu canonice, plures præbendas: tu clerice, plura beneficia, magis præ tas, magis repræsentas monstrum, quàm Christum. Ergo, vt dixi, figura es mendax, im fallax.

1400. Fratris Ioannis Fernandi antiquum vaticinium in Monachos impudentes.

Ite nunc pelles Monachi vetustæ,
Sola quos vestis, vacuumq́ nomen
Separat scurris, & olente pinguem
Plebe popinam.

Ite, & insanos per inane quæstus
Fundite insulsis leuibusq́ nugis:
Iam foro, iam vos triuiis iocosa
Reddit imago.

Vestra iam cunctis scabies, & atra
Carne putrescens sanies videtur:
Vos senex, vos & puer, atq́ linguax
Fœmina ridet.

Molle seu vos contineat lupanar,
Siue vinosæ strepitus tabernæ,
Seu pilæ ludus, vetitæue fallax
Alea sortis,

Siue clamosi leuitas theatri,
Sylua seu densis tenebrosa ramis,
Vsq́, vos, cunctis, monachos, patescit,
Esse malignos.

Non feret rector Benedictus vltrà,
Sub suis tales latitare pennis,
Sed greges sparsos sibi præparata
Ducet ad arua.

Tundit

Tunditis frustra scioli senatus
Candidas aures prece palliatâ:
Separat nugas sapiens, fauetq́,
Curia vero:
Curia in nostrum benè promta lucrum,
Curia in vestros malè promta nisus.
Si quid est vobis animi, deinceps
Parcite nummis,
Qui fidem raucis datis aduocatis,
Aureis vestras vacuant crumenas,
Vosq́ derident: moneo, deinceps
Parcite nummis.
Nam reformati gregis arua paßim,
Spiritu sancto duce, copiosâ,
Fruge pinguescent, variisq́ surgent
Semina terris.
Vosq́, mendici (nisi mente sanâ
Optimam vitæ seriem probatæ
Carpitis) latas miserè per vrbes
Deficietis.
Curita ô fratres? potiùs professæ
Vos iugo normæ simul obligate:
Vnus & pastor benedictus, vnum &
Fiat ouile.
Ponite, exhortor, malè complicatum
Pallium vanæ simulationis,
Nosq́ vobiscum superas iuuate
Scandere sedes.
Imp. Ruperto. PP. Bonifacio 9. V. S.

Ioannes de Brugis in libro de varietate Astronomiæ. 1400.

[I]uxtà est dies Domini, iuxtà est, & velox nimis. Rogate, quæ ad pacem sunt Hierusalem, & Ec-[c]lesiam iam dolentem confortate, iam errantem informate, iam diuisam redintegrate, naufra-[gan]tem in portum reducite, ne fiat illud schisma magnum, quod præambulum erit Antichristi: in [eiu]s aduentu de Ecclesia verificabitur illud Hieremiæ prophetæ: Omnes eius portæ destructæ, sa-[cerd]otes eius gementes: virgines eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine. Tunc Petri nauicula [sch]ismatico turbine diutius agitata disipabitur, in proximo submergenda. Imperatore Ruperto. [PP.] Bonifacio 9. V. S.

Tamerlanes Schytha. 1400.

Tamerlanes cùm Armeniorum vrbem Sebastiã frustra obsedisset, ad dolum conuersus cum oppidanis fœdera simulat, conditione apposita, vt Sagittariorum millia 12. quibus in bello v-[teba]tur, sibi auxilio mitterent, missis autem sibi omnibus pollices præscidit & in vrbem remisit: vr-[bem]que deinceps iterum oppugnauit & cepit.

Et cùm horribili laniena in insontes mulieres & infantes rueret, ita vt à crudelitate eius etiam [mili]tes abhorrerent, Ligur quidam mercator Tyrannum humanitatis admonebat: tunc, obuer-[sus i]n eum ignescentibus oculis, Tamerlanes inquit, Me, qui totius orbis malleus, ipsaque ira Dei [sum], æstimas tu hominem? falleris, sanè verò ne posthac mihi occurras. Delectu habito octogin-[ta m]yriades armatorum hominum sub signis habuit: sed & Baiazethes quoque trecenta millia pu-[gna]torum contra eum produxit. Prælio facto inter illos, ducenta millia Turcarum occubuisse fe-[runt]. Baiazethes victus aureis cathenis vinctus ferarum more caueæ inclusus & circumductus fuit: [q]uoties Tamerlanes equum conscenderet, scabelli loco vsus eo fuit, atque proiectis micis eum in-[star] canis sub mensa aluit. Quam tamen superbiam diutius in Tamerlane Deus ferre non potuit: [c]um vita etiam Regno iterum exutus fuit. Idem quoque de Turcica crudeli Tyrannide (modò [non] sit malleus & ira Dei aduersus peccata nostra) auxiliante Deo, sperandum est. Imp. Ruperto. [PP.] Bonifacio 9. vt suprà.

Guilhelmus VVhyte. 1400.

Vilhelmus Vuhyte, aliàs Albus, ex Cantiâ, presbyter eruditus, auribus hominum id inculca-bat præcipuè, non esse peccatorum remisionem, nisi à solo Deo propter Christum. Cæliba-[tum] papisticum merum diaboli inuentum esse, dicebat, Antichristi captiuitatem, & à libertate [Chr]istiana defectionem ad Sodomismum. Imagines Diuorum è Christianorum templis tollendas, [s]uasit, & eorum dies manuum labore celebrandos, nec mortuorum ossa putrida debere ampli-[us v]enerari, ac similia. Ecclesia Romana (inquit) est ficus illa fatua, cui ob fidei sterilitatem ma-[ledi]xit Dominus. Caputiati, vncti & rasi sunt Luciferi infernalis milites: his clausa erit ianua, cùm [spon]sus, exstinctis eorum lampadibus, aduenerit. Scripsit contra Mendicantes lib. 1. De Ceremo-[nior]um abusu lib. 1. Exustus fuit Nordouici pro 30. articulis sibi impositis à papistis, anno 1428. [Se]ptembri, sub rege Henrico sexto puero. Cuius & vxor Ioanna eadem dogmata retinens & spar-[gens], eodem anno, multa per Guilhelmum Episcopum eius vrbis perpessa est. Imp. & PP. V. S.

Anno

Nicolaus Gorran.

1400. Hic super verba psalmi 106. illa: fecerunt sibi vitulum in Horeb, scripsit: vitulus lasciuus
iuuenis est prælatus, voluptatibus deditus. Hi fabricatores, & adulatores adorant recto
vel prælatum suum, vt idolum, vt ab eodem exaltentur. Gregorius Heymburgius. Imp. & PP.

Ioannes VVunschelburgensis, Theologus, Prædicator Hambergensis.

1400. Scripsit librum de signis & falsis miraculis: & recenset in eo aliquot (quales etiam suprà ex
so recensuimus) fallacias auarorum Sacerdotum: vt, de imagine Christi sudante: de rubi
in manubrio crystallino pro sanguine Christi adorato Cracouiæ: de resina ex lignea imagin
fluente, & eodem modo pro Christi sanguine habita: de sacerdote, qui sanguine ad decipien
populum, tinxit ostiam: & de superstitione: item de ementito sanguine Christi in VVilsnag, o
do Saxoniæ.

Idem quadā in concione in oppido Bauariæ Hāberg habita, anno D. 1409. ipso die S. Ba
lomæi Apostoli, in ambone Ecclesiæ S. Martini, verba sequentia intonuit: Gamaleon beatus v
excellentis religionis, consanguineus Bonifacii Papæ, habuit quandam visionem de statu Ecc
quem habitura esset ante diem nouissimum, &c. Item quartus gladius: sciant Regem Romano
terribilem: & ille faciet malum in Ecclesiā Dei, de quo Ierem. 6. Ecce populus veniet de terra A
lonis, & gens magna consurget, quæ sagittam, & scutum accipiet, crudelis erit, & non mise
tur. Vox eius quasi mare sonabit, & super equos ascendent, præparati, quasi vir ad prælium, a
sus te filiam Sion, id est, Ecclesiam sanctam.

Et paulò pòst. Armatus vir est Imperator, qui veniet à Meridie (nempe C. V.) qui incipie
lum Ecclesiæ, & malum habebit ortum. Ille à Papa coronabitur, & maiorem Italiam sibi sub
bit, & auferet potestatem à Teutonicis. Et hi Teutonici eligent sibi Imperatorem de Alemann
ba, id est, Rheno: & ille faciet in Aquisgrano concilium seculare, & ponet Patriarcham in
guntiam, qui coronabitur in Papam. Et imperator electus inuadet alium Imperatorem, & oc
eum. Et Roma non curabitur, & sedes Apostolica cooperietur. Et omnis spiritualitas exibit à
guntiā, & possessionem auferent ab Ecclesiā, & occidentur sacerdotes, &c. Hæc ille: quæ vid
non prorsus malè hæc nostra tempora exprimere. Cat.

Georgius Morgenstern.

1400. Scripsit multa de religiosorum excessibus: Dominicanos suum Dominicum Christo sim
facere: Franciscanos iactare, Franciscum suum sedere in loco Luciferi, & omni anno ex pur
rio auferre infinitas animas. Citat Hieronymum affirmantem, mundum sacerdotibus & mon
repletum esse, sed inter illos paucissimos esse bonos: nec peiorem bestiam in mundo esse, quàm
monachum. Citat etiam ex vitis Patrum, Deum B. Pachumio ostendisse, paucissimos mon
saluari. Imp. Ruperto. PP. Bonifacio 9.

Græci Græcè sacra faciunt.

1400. Palæologus Imperator Græcus Lutetiam venit Parisiorum, vbi Græci suo more rem diu
Græcè fecerunt, cum magna Gallorum admiratione. Meyerus. Cur ergò non quilibe
quoque sua natiua lingua? Imp. & PP. V. S.

1400.

Ordo Vallis vmbrosæ.

Coepit secundum Francum anno 1400. iuxta A
ninum anno 1040. Panuinium anno 1030.
anno 1060. iuxta Volat. anno 1070. Benedictum
tur: auctorem habet Ioannem Gualbertum Florenti
Hic Episcopum & Abbatē in publico foro vt Simon
proclamauit: quod tamē non ab omnibus fuit app
tum. Construxit etiam alia monasteria, & priùs co
reformauit plurima. Cumq; Muscetarum visitaret,
retq; structuras illas magnificentiores, quàm vitæ ill
conueniebat, toruo vultu Abbati dixit: Tu hoc m
impendiis, quibus plurimi pauperes sustentari potu
regium palatium fabricasti: sed malè. Blasius Mel
us, & Hospinianus ex illo. A loco nomen accepit. Sc
lius. Vestitus fuit griseus, siue cinericius. Anton. Vol.
Francus. Homicidium quoddam huic Ordini initiu
cit. De quo Vol. Polyd. Antoninus, Francus, & S
Imperatore 112. Ruperto, Papa 208. Bonifacio. 9.

Ioan

Anno 1400.

Ioannes Petrus Ferrarienſis, I.C.

Vmmus fuit tyrannidis, & impietatis Papæ inimicus. In form. Reſponſ. rei comment. ſic ſcri-
bit: Et ſic nota, quibus & quot modis clerici illaqueant laicos, & iuriſdictionem ampliant. Sed
miſeri Imperatores & Principes ſeculares, qui hæc & alia ſuſtinetis, & vos ſeruos Eccleſiæ faci-
& mundum per eos infinitis modis vſurpari videtis, nec de remedio cogitatis: quia prudentiæ
ſapientiæ non intenditis, &c.

Alibi dicit, ridiculum eſſe dicere, & abominabile audire, quòd Papa ſibi vendicat ſuperiori-
em in Cæſarem: Clericos olim fuiſſe ſub poteſtate & iuriſdictione Imperii, poſtea eos benignita-
mperatorum priuilegiis donatos, quibus tanquam ingrati, peſsimè abuſi ſint. Papam prouin-
& ciuitates detinere non iure, ſed merâ violentiâ: Papæ poteſtatē nimiùm ampliatam, auctam-
ideò neceſſariò reſtringendam eſſe. Non concedendum eſſe Papæ merū & mixtum imperium,
potiùs penitus ei temporalem gladium extorquendum. Imperatores olim habuiſſe vtrunque
dium: contuliſſe non tantùm politica feuda, ſed & Epiſcopatus, atq; adeò ipſos Papas creaſſe.
n quieturam priùs Chriſtianitatem, quàm Papa, & clerici reſtituant temporarium dominium
eratori: atq; ita reddita fuerint Cæſari quæ ſunt Cæſaris, & Deo quæ ſunt Dei. Non debere Pa-
n & alios Eccleſiaſticos gubernatores habere temporale dominium & potentiam, quia non con-
iat pſalterium cum cithara: nec dictum ſit à Chriſto, vel à B. Petro, quòd poſsidere debeant talia,
quod eſt Cæſaris, reddatur Cæſari, & quod eſt Dei, Deo.

Dicit etiam, ſtultos Cæſares multa priuilegia conceſsiſſe clericis, quæ laicorum ſtatum conſu-
nt: Papam & Clericos multis modis illaqueare laicos, vſurpare iura Imperii, ſuamq; iuriſdictio-
per ſuos canones ampliare, explendæ auaritiæ ſuæ cauſa: fieriq; ſtultitia Principum & Impera-
m, quòd in ſeruitutem clericorum redigantur. Papam & Spirituales, dum aliquos iuramentis
oluunt, periuros facere. Clericos portare conſcientiam in caputio: quo depoſito, ſimul & con-
tiam amittere: auariores ſceleratioresq; eſſe cæteris, nec vel Theologiam, vel philoſophiam cu-
Canones papales ſub quadam ſimulata conſcientia latos, deſtruere ſtatum laicorum, & augere
m clericorum. Deus nouit (inquit inter cætera) quanta ſit in principum modernorum curiis
minatio de talibus reſcriptis & priuilegiis contra ius elicitis & impetratis: & maximè in curia
nani Pontificis, in qua eſt fundamentum omnis auaritiæ & ambitionis. Ita boni iſti Iuriſpru-
tes animaduerterunt ſummam iniuſticiam & iniquitatē Papæ in ea materia, in qua ipſi præci-
ſunt verſati. Quòd ſi eadem diligentia & iis ſtuduiſſent, quæ religionem propiùs attingunt: plu-
aud dubiè animaduertiſſent. Imp. Ruperto. PP. Bonifacio 9. V. S.

Idem in forma ſententiæ diffinitiuæ. §. ſed ad quemcunq; iudicem competentem, &. Ad Pa-
(inquiunt Canoniſtæ) quocunq; omiſso medio, appellare licet: quod ideo prouiderunt, vt o-
s quæſtiones in curiam traherent, & eorum auaritiam ſatiarent: quod tamen nunquam facient.
a clericorum animus & appetitus eſt enixus præ cæteris in pecuniis cumulandis contra honeſta-
communem, & fidem Deo promiſſam: non attendentes, nec ſtudentes bonis moribus, nec ſcri-
is tam diuinis quàm moralibus.

Idem in forma libelli, in quo agitur ex ſubſtit. §. ſub corpore, &c. Scire debes, tu ignare laice,
d imperiū aliquādo habuit vtrumq; gladiū, temporalē ſc. & ſpiritualē, adeoq; quòd tunc Impe-
res conferebant omnia beneficia Eccleſiaſtica per vniuerſū orbē: & ampliùs, eligebant Papā, vt
etur in c. Adrian. 1 3. diſtin. cûm & no. per Inno. in c. 2. Ext. de maio. & obed. Vnde eo tempore,
ſtudebant Imperatores ampliare fidem Chriſtianā, quæ tunc modica erat & in paruo ſtatu, o-
tuit conferre multa priuilegia Eccleſiis, & iis, qui ſe ad fidē Catholicā conuertebant: vt patet per
C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in tit. de Epiſcop. & Cler. & in Aut. de ſanc. Epiſc. & in tit. de Eccleſ.
cùm multis titulis: inter quæ priuilegia fuit iſtud: Quòd bona ingredientiū monaſteria, applica-
tur ipſis monaſteriis. Propter quod priuilegiū multiplicata & fundata ſunt monaſteria olim in-
ta per vniuerſū orbē, cauſa deuotionis: licet hodie cauſa rapinæ & auaritiæ in tantū, quòd deſtru-
nt hodie mundū, & annihilauerunt ſtatū Imperii, & omniū laicorum: poſſunt ergò dici meri-
alia loca, facta vel fienda, retia contexta ad capienda laicorum bona. Surgat ergò bonus Imp. &
nt omnes: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.

dem in forma libelli, in actione Reali, in gloſs. jure dominij. nu. 5 3. Habes amplū Eccleſiarum
ilegium, quod habuit & habet conſumere ſtatū laicorū. Sunt etiā alia multa Eccleſiarū priuile-
à ſtultis Imperatoribus eis collata: vt patet in tit. de ſacroſancta Eccleſ. & in tit. de immu. Eccleſ.
quæ deſtructus eſt ſtatus Imperii. Inter quæ eſt, ſecundum aliquos, vt Eccleſia non teneatur ad
enſas murorum ciuitatis, ſed tantùm teneatur ad refectionem pontium & viarum, quod eſt
um. Imò etiam tenetur ad expenſas murorum, maximè, ſi muri fiant potiùs ad neceſsitatem,
m ad ornatum: vt probatur per textum l. ad portus. C. de operibus publicis.

Idem in forma lib. in quo agitur ad red. ra. tute. §. ad executores. Executores vltimarum vo-
tatum prohibentur eſſe fratres Minores, de quo immenſè triſtantur, & condolent: quia liben-
& manus & pedes vellent tam ipſi, quàm cæteri mendicantes clerici, ponere & immiſcere in bo-
laicorum, & eos rodere vſque ad oſſa, prout quotidie faciunt. Vt eſt lex in Clem. exiui. de ver.
Quia in tali officio verſatur vt plurimùm tactus & contrectatio pecuniæ, quod eſt contrarium
ulæ beati Franciſci.

Idem. In tantum creuit hic appetitus, quòd ne dum Laici, sed etiam summi sacerdotes clerici sunt tali vitio penitus infecti.

Vides enim, quòd ipse, qui deberet, tanquam verus vicarius Christi, vestigia sequi Iesu Chri sti, possidere & manu armata nititur detinere iurisdictionem in terris, ciuitatibus & villis, & lo quæ sunt naturaliter & à mundi creatione, & Christi ordinatione, Imperii Romani, iuxta illu Quod est Dei reddatur Deo: & quod est Cæsaris, Cæsari.

Ideo attendite & memoriæ commendate, quid dicat D. Hieronymus: Veteres scrutans hist rias inuenire non possum, scidisse Ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse, præter eos, sacerdotes Dei positi fuerant.

Frossardus lib. 2. Histor.

HÆc nimirùm simultas & dissensio Pontificum (Vrbani scilicet & Clementis) in diuersa dia rapuit omnes ferè Principes & Reges. Hoc malum, & alia multa, quibus aliquando p meretur Ecclesiasticus ordo, Franciscanus quidam monachus Innocentii temporibus prædixe coniectus Auenione in vincula hoc nomine: & quòd in Scripturæ auctoritate sua firmasset di capitis pœnam luiturus. Imp. Ruperto. PP. Bonif. 9. V. S.

Prophetia.

IN veteri quodam codice hi versus leguntur, incertum, quem habeant autorem:

Væ væ vobis pastoribus vacantibus nunc erroribus:
Agni lanam diripuistis, eius vestem induistis:
Propter hoc sciet populus, qui vt leonis catulus
Rugiens fermè mugiet, & mugiens deficiet.

Imp. & PP. V. S.

Finit Centenarius decimus quartus.

Anno Christi.	Num.	CENTENARII DECIMI Quarti IMPERATORES.	Anni	Mens.	Di
1308	128	Henricus VII. Lutzelburgens.	4	9	0
1314	129	Fridericus 3. Austriacus	13	2	2
1314	130	Ludouicus IV. Bauarus.	32	10	2
1346	131	Carolus 4.	32	7	1
1379	132	VVenceslaus.	21	5	2
1400	133	Fridericus 3.	9	8	2
1400	134	Rupertus comes Palatinus.	10		

PON

PONTIFICES.

303	196	Benedictus 9. dictus 11. Taruisinus.	0	8	6
305	197	Clemens 5. Burdegalensis, Vasco, Gallus.	8	10	16
16	198	Ioannes 21. dictus 22. Caturcensis, Gallus.	18	3	28
27		34. Nicolaus 5. Reatinus.	3	3	14
34	199	Benedictus 10. dictus 12. Tolosanus, Gallus.	7	4	6
42	200	Clemens 6. Lemouicensis, Gallus.	10	7	0
52	201	Innocent. 6. Lemouic. Gallus.	9	8	26
62	202	Vrbanus 5. Mēmatens. Gallus.	8	2	23
70	203	Gregorius 11. Lemouic. Gallus.	7	2	29
78		35. Clemens 7. Gebēnen. Gallus.	15	11	28
94		36. Benedictus 11. dictus 13. Arrago, Hispanus.	30	0	0
		CONCILIVM.	Epis.	Sess.	Can.
11	447	Viennense.			

ORDINES.

03 *Ordo Sarabitarum.*
23 *Ordo militum Iesu Christi.*
26 *Ordo Alcanthare militum.*
49 *Ordo Flagellantium.*
50 *Ordo Charteriorum Equitum.*
60 *Ordo Equitum Stellæ.*
65 *Ordo Iesuatorum.*
66 *Ordo Saluatoris, seu Scopetinorum.*
70 *Ordo S. Brigitæ.*
71 *Ordo Turlupinorum.*

1399 *Ordo Albatorum.*
1400 *Ordo vallis vmbrosæ.*

DOCTI VIRI.

Guilielmus Nangiac.
Petrus de Arragonia.
Annales Dominicanorum Colmariens.
Bernhardus Lutzelburgius.
Bernhardus Corius.
Vbertinus de Casali.
Ioannes de Parisiis.
Lambertinus de Ramponibus.
Gerhardus Archiepisc. Moguntinus.
Raymundus Lullius Catalanus.
Henricus Frawenlob.
Robertus Liciensis.
1320. *Franciscus Maronius Franciscanus.*
Guilielmus Occam.
Joannes de Poliaco.
Dantes Aligherius.
Chronicon Saxoniæ.
Nicolaus de Lyra.
Marsilius Patauinus.
Michaël Cesenas.
Petrus Bertrandus.
Petrus de Cugneriis.
Nilus Thessalonicensis Episc.
Thomas de Valas.
Annales Scotiæ.
Alexander de S. Elpidio.
Petrus Aponensis Astron.
Augustinus de Ancona.
Petrus de Lutra.
Petrus Præmonstratensis.

Ioannes Euerisdenus.
Bartholomæus de Pisis.
Cestr ensis.
Ioannes Buriensis Abbas.
Fabianus.
Triuetus.
Robertus Grossetestus.
Ioannes à Rupescissa.
Alanus Chartierius. 1340.
Ioannes Baconthorpius.
Albericus de Rosate.
Conradus ab Hagen.
Mare Historiarum.
Petrus de Palude.
Ioannes de Columna.
Aluarus Pelagius.
Aitonus Armenus nepos Aitoni Regis.
Lupoldus de Babenberg.
Hermannus de Schildis.
Saxo Grammaticus.
Ioannes Magnus.
Ricardus Rolle de Hampole.
Simon de Cassia.
VViclerus Cancell. Treuirens.
Hayabalus.
Gerardus de Cussaco.
Gerardus Magnus.
Ioannes Vitoduranus.
Radulfus Camertianus.
Conradus à Magdeburg Astron.
Rupertus Holcot.
Petrus de Aquila.
Ioannes de Guivverd.
Georgius Cassander.
Albertus Argentinensis.
Ioannes Beka.

Henricus de Erfordia.
Drogo.
Emericus.
Bartolus de Saxo Ferrato.
Adon Episcopus Viennensis.
Richardus Armachanensis.
Ioannes VViclef.
Gerardus Ritter.
1360. *Bibliotheca Londinensis.*
Ioannes de Molinis.
Petrus Ioannis Piranensis.
Rupertus Gallus.
Bartholomæus Ianouesius.
Guilielmus Friesen.
Ranulphus.
Somnium Viridarij.
Nicolaus Orem.
Militzius Bohemus.
Iacobus Misnensis.
Bernhardus VVesterrodi.
Theolesphorus de Cusentia.
Rusticianus.
Chron. fratrum Minor. Ord. Prædic.
Ioannes Taulerus.
S. Brigitta.
Ioannes Bocatius.
Henricus de Iota.
Henricus de Hassia.
Albertus Leicheisen.
Franciscus Petrarcha.
S. Catharina Senensis.
Theodorus Logotheta.
1380. *Nicephorus Gregoras.*
Robertus Ormeskircus.
Philippus Ribottus.
Guilielmus Paradinus.

Philippus Repington.
Ioannes Astonus.
Thomas Netter VValdenus.
Salicetus I.C.
Matthæus Ludecus.
Pupilla Oculi Ioannis de Burgo.
Ioannes Muntziger.
Liber Scholæ Paris. de periculis Ecclesiæ.
Matthæus Paris seu Parisius.
Iacobus de Terano.
Gamaleon.
M. Alofresant Rhodius.
Georgius VVidemannus.
Ioannes Treuisa.
Volcuinus Abbas.
Ioannes Fernandus.
Ioannes de Brugis.
Guilhelmus VVhyte.
Nicolaus Gorran.
Ioannes VVünschelbergius.
Georgius Morgenstern.
Ioannes Petrus Ferrariensis.
Frossardus. 1400.

LECTIONVM MEMORA BILIVM ET RECONDITARVM, CENTENARIVS DECIMVSQVINTVS.

1401. *Ex Senatusconsultis & regestis Parlamenti supremiq*
Senatus Francorum Regum.

Nno 1401. vicesimo Iulij, in
decimam & vndecimam hor
manè, ad exitum senatus, in p
sentiâ prælatorum, & cleri
gradus Palatij congregati, è c
cere Luparæ per lictores addi
iunt duo bullistæ Papæ (qui truces eius censu
att ılerant) & ad mulctam ignominiosam, qu
Emendam honorabilem vocant, damnati: bigi
carnificum circumuecti, dedecorosis pictisq;
stibus amicti, mitris ludibriosis infulati, & c
midiati cum inuersis insignijs Papæ, per com
traducti sunt. Imp. Ruperto. Papa Bonifacio 9
Sic etiam ante Lutheri tempora Heluetij
ge in conuentibus lata, rescripta Pontificis Ro
ni publicè laceranda, & eos, qui vterentur, ca
ribus ac vinculis coërcendos, sanxerunt. Bodi

1404. *Speculum aureum Papæ & re*
qui cleri: vel Dialogus de insolentijs Romanæ curiæ.

INuenitur passim in Bibliothecis colloqu
quoddam Petri & Pauli, incerto authore, q
sic incipit: Reuerendiss. in Christo patribus &
minis &c. Scriptum est anno 1404. vt in fin
gitur. Is Dialogus in tres partes diuiditur, quarum hæ sunt propositiones. Primò inquit, grau
mos errores curiæ Romanæ detegam, &c. Secundò, scripta & dicta eius erronea, minusque cath
ca confutabo, &c. Tertiò, totam curiam Romanam erroneam, & in statu damnationis laboran
ex verissimis fundamentis declarabo, &c. In præfatione inquit: Sic tota Romana curia à planta
dis vsque ad verticem capitis patenter excæcata est erroribus, ipsaque errorum suorum veneno
briauit omnes fermè mundi partes, ac si immensam creatoris potentiam Papa posset limitare.
fine post multas querelas tandem concludit Paulus: reformet ipse vnigenitus Dei filius suam E
siam, &c. quasi prorsus desperans, Papam vllam reformationem admissurum.

Illud verò diligentissimè obseruandum est, quòd, postquàm in præfatione dixisset, Papa
curiam cùm per se errare, tum alios seducere, subijcit: Omnes de erroribus Romanæ curiæ qui
intus murmurant, nulli autem clamant. Talis enim sanè ratio rerum iam longo tempore fuit in
clesiâ, vt multi Antichristi errores agnoscerent, ac apud sese, vel inter aliquos amiculos clàm
muarent: sed metu eius tyrannidis, & potentiæ, nullus vel paucissimi auderent eius errata pu
reprehendere. Citatur id scriptum à quibusdam veteribus, vt à Ioanne Huss, & in eius processu
titulo Aurei speculi. Et sanè sic vocandum esse, ex fine apparet. Flaccius. Imp. & Papa vt sup.

Ibidem. Præterea ratione pro prædictis sic arguitur: quãdocunq; Papa facit aliquid contr
gem diuinam, vel naturalem, dispensando super incompatibilibus, innocentes deponendo
transferendo Prælatos, & sic de alijs, quæ habent fieri virtute clauium Ecclesiæ, quotiescunque
subest necessitas, aut communis vtilitas: ex tali dispensatione nullus subsequitur effectus, se
lùm quædam vmbra apparet in opere, sed nulla veritas subsequitur in effectu: quia cùm causa se
da non agit, nisi in virtute prioris: sic oporteret concedere, quòd Christus dedisset sibi potesta
contra se & suam legem faciendi, qui tamen ipsum voluit esse fidelem, & ob hoc prudentem, v
prà: & quòd lex Dei esset sibi contraria: & alia infinita inconuenientia sequerentur.

Dic quæso, vnde sibi hæc potestas, clauibus Ecclesiæ prorsus contraria?
Ibidem. Certo certior sum, quòd præter hæc, quòd cum Simone mago colligunt, non solùm
dictorum omnium in curiâ Romanâ peccatorum sunt participes: verùm & omnium malorum,
fiunt vbique in Dei Ecclesiâ: de quanto ea aut reformare, aut prædictis prouifionibus exorbi-
ibus & inutilibus (quæ sunt infinitorum malorum radix & fomentum) contradicere cum af-
negligunt, aut consentiunt in errores impiorum: ex his enim, in negligentiam, desidiam de-
bilem, vel consensum, noscuntur sine dubio, redundare.
Ibidem. Mirabile regentium Christi Ecclesiam iudicium ad eligendum potiùs honorem cu-
pectat, quàm ad salutem Germaniæ & Italiæ.
Ibidem. Grauissima plaga, Deo permittente, propter peccata nostra sæuit in populum Chri-
num: nam, quantos errores conspicio in Ecclesiâ Christianâ? Nónne totum hoc suâ venalitate
a Romana propagauit? vbi plùs diligitur, qui astutiori solicitudine, & maiori astutiâ plures de-
, & plures denarios scit venari. Res multùm miranda, quòd facta Romanæ Curiæ, & pernitiosa
nplorum deliria ludo scaccorum assimilantur.
Ibidem. Vt mihi videtur, hæresis est asserere, quòd Papa licitè possit pro spirituali titulo recipe-
cuniam: & multò magis, hoc facere in effectu, propter quod videtur mihi, Paule, quòd tota
nana curia est in via damnationis, per ea quæ superiùs demonstrasti. Omnis enim Curthisanus
facto sui officij, videtur particeps Simoniæ: &, si dicam, non tamen fortè impropriè, fautor
ticæ prauitatis.
Ibidem cap. 3. Ex his vlteriùs sequitur, quòd gratiarum mutatio & multiplicatio est realis de-
o, & damnatio animarum.
Ibidem. Quis hominum non attendit tantam pestem, mortificantem animas, in populo
stiano grauissimè sæuientem? En schismata, en hæreses, & errores vbilibet infiniti. Verè duris-
plaga Domini descendit in Israël, quam in se experitur his temporibus nostra ætas. Sed eheu,
urum in tantum catenauit modò mentem Moysi, quòd nedum placare non curat indignan-
Dominum, sed mala malis accumulans machinatur quotidie ad deteriora prouocare. Mirâ
omnem modum res agitur, vt inde exemplar omnis mali progrediatur, vnde processerat san-
tis omnis norma: & vnde tota Christi Ecclesia, Deo ædificante, constructa sumsit exordium,
patitur iam ruinam: illic iugum suaue Domini abijcitur, frangiturque Lex diuina.

Ibidem. Quoniam in extremis iam malorum laborantes sumus constituti, in quos cuncti er-
huius seculi deuenerunt, quâ ergò ratione silere valeo, & non potiùs obmutescentibus alijs,
præsidibus, quàm doctoribus, fortiùs exclamare? Nam etiam principes Catholici seculares,
is dissensionibus occupati, tantam corruptionem sanctæ matris Ecclesiæ non aduer-

Ibidem. Rectè iam præsumtionem vocat Ecclesiasticus, quia cœlestia etiam tentat corda. Ioan-
Chrysostomus: Superbia natione cœlestis est, cœlestes appetit mentes, & ad proprios reuolat
os: apponit, in gloriam & puritatem hominis irrumpere, quem de gloriâ & puritate angelo-
erupit. Si quis à te quæreret, ô ambitiose, nunquid præferre vis te creatori tuo? sine morâ
nderes: nequaquam, absit hoc à me. Ergo erubesce dolose, & mendax: quia quod verbo
s, facto clamas. Audi fistulam paradisi, sanctum Bernhardum personantem: Si dominari
tis, & præesse contendis, creatori tuo te præferre conaris, qui gloriam dominandi fugit, & e-
bditus principibus suis. Vides iam, ambitiose, præsumtionem tuam nequissimam, quam
e, quam dissimulare non potes. Igitur detumesce, punge vesicam tumoris acu diuinæ formi-
: comprime, & collide follem ambitionis, quasi quodam saxo, virtute humilitatis, ne te in-
at turbo extremæ vltionis, & cum apostatâ angelo ventilet in profundum tartareæ voraginis.
Ibidem. Beatus Gregorius dicit: Qui in regimine est, quot subditos habet, quasi tot animas
habet. Constat ergo, quia quot Prælatus animas hìc procurat, ad tot rationes ante tribunal
sti se obligat. Cautus itaque sit, fidelis, & prudens, & omnibus solerter prospiciat tan-
n suæ, quia omnes suæ sunt. Nam quotquot per negligentiam perierint, totidem animarum
inem de manu eius Dominus requiret. In pastoris equidem caput redundat, quicquid ouis
at. In Numeris siquidem sic habes: initiatus est populus meus Beelphegor: iratusque Domi-
ixit: tolle cunctos principes populi, & suspende contra Solem in patibulis, vt auertatur furor
ab Israël. Ecce, alijs peccantibus, principes iubentur suspendi. Hac quidem iussione da-
telligi, quòd culpa subditorum in perniciem redundat prælatorum: si enim subditos peccan-
on corripiunt, in conspectu veri Solis iusticiæ, omnibus videntibus, æternæ mortis cruciatibus
entur. Non enim solùm offenditur Dominus de culpâ subditorum, sed & de culpâ prælato-
quorum exemplo, & continentiâ populus debuerat emendari. Vnde præcepit Dominus, ipsos
cipes, id est, ipsos sacerdotes suspendi contra Solem, vt quorum publica culpa, publica sit &
. Super eundem locum Origenes: Hoc si scirent homines, principatum non ambirent, non sic
larent ad culmen honoris, si scirent, ita in se puniri facta subditorum.

1405.

Ordo D. Hieronymi, siue Hieronymitarum.

DVæ sunt huius Ordinis familiæ, scilicet Hieron
mitæ, & Mendicantes D. Hieronymi, (de quib
paulò infrà) & vtræque D. Hieronymum authorem f
faciunt, sed errant. Nam Erasmus in eius vitâ scribit,
Hieronymum, vt se totum sacris literis & studijs dedi
ret, de secessu cogitasse. Pensitatis igitur omnibus,
circumspectis, MONACHI placuit institutum: qu
ne quis in hoc erret, id temporis longè diuersum erat
hoc, quod hodie videmus ceremonijs obstrictum: I
quibus maximè libertas erat cordi, hi Monachi profes
nem suscipiebant. Primùm enim res manebat integ
manebat commigrandi remigrandique, quò vell
potestas: manebat dulcissimum, ac liberrimum ociu
ad studium: ad ieiunia, psalmos, vigilias, suapte spo
incitabantur, aut exemplis inuitabantur, non cogeban
hominum constitutiunculis. Vestitus erat simplex,
is tamen præscriptus, sed suo cuique arbitrio sumtus: n
qui prodigiosâ nouitate faceret insignem, & digito
tandum, sed qui simplicitatem Christianam præ se fer
Votorum nulla vincula. Denique, si quem fortè sui in
tuti pœnitentia cepisset, tota demum pœna erat inc
stantiæ nota. Cuius rei si quis fidem requirat, legat H
rionis vitam: legat institutionem monachi ad Rusticum, & item ad Paulinum, legat in epi
cuius initium: Audi, filia, descriptum triplex apud Ægyptios Monachorum genus, &c.

Quin inter alia præstabat & hæc commoda illud vitæ genus: Huius prætextu honestiùs lic
ab affinium & cognatorum vinculis temet excutere, graui nimirùm onere ei, cui nihil dul
ocio studiorum: à publicis functionibus, à munijs & officijs imperialis aulæ prorsus habeban
excusati. Postremò minùs patebant Episcoporum quorundam iam tum insolescentium tyr
nidi. Iam hic titulus nec à functione clericatus quicquam remorabatur, & ex nullo ordine sæ
deligebantur Episcopi. Nec aliud erat quidquam tunc Monachi professio, quàm priscæ liber
ac purè Christianæ vitæ meditatio. Hæc obiter admonenda duxi, ne, qui mos est plerisque, Hi
nymum sui instituti faciant authorē ij, AD QVOS ILLE NIHIL ATTINET. Hæc
smus. Abijt igitur in Syriam, & in solitudine instructus Bibliothecâ aliquandiu latuit, sicut ip
epist. ad Eustochium scribit: & lectioni etiam studium scribendi, & cognitionem Hebrææ lin
adiunxit. Hocque ocium perpetuum sibi optabat: sed ob Ecclesiæ necessitatem retractus Ro
migrauit: vbi ita se gessit, vt mortuo Damaso, summo pontificatu dignus iudicaretur. Odi
men Sacerdotum, quorum vitas & scelera taxabat, iterum Româ ad priores suas solitudine
venit.

Ex Erasmo igitur & Vadiano in epit. trium part. mundi perspicuum euadit, Hieronym
nunquam talem, quales hodie sunt Monachi, Monachum fuisse: aliúsue Regulæ quàm Chri
lióue vestitus genere, quàm vulgari, vsum fuisse. Hodiernum enim Monachorum genus Hier
mi ætas in totum ignorauit: vt non iniuriâ Polydorus lib. 7. c. 3. dicat: Multos esse qui Hiero
titulum sibi vendicent, qui tamen longè ab eius vitâ absint.

Diuersi igitur sunt hi (à suo, quem iactant, autore) Hieronymiani, & longo pòst tem
cœperunt: quique, vt Polydorus annotat, natiuo amiciuntur colore.

Regulam colunt Augustini: semper gestant in manibus globulos preculares quinque, cum
pendente crucicula. Eorum vestitus est subcinericius niger, vt habet Lonicerus.

Memorabile est quod Hieronymus ad monachum Rusticum scribit de Monachis: Nunqu
inquit, de manu tua vel oculis tuis liber Psalterij discedat. Facito aliquid operis, vt semper
bolus inueniat te occupatum. Et ad Eustochium, grauissimum adducit exemplum, quod in
triæ deserto accidisse refert. Quidam ex fratribus illis parcior magis quàm auarior, centum soli
quos lino texendo acquisierat, moriens dereliquerat. Initum est igitur inter Monachos co
um, nam in eodem loco circiter 500. (alij habent 5000.) diuisis cellulis habitabant, quid
opus esset. Alij, pauperibus distribuendos esse, dicebant: alij, dandos Ecclesiæ: nonnulli, par
bus remittendos: Macarius autem, Pambo & Isidorus, cæterique patres decreuerunt, infodie
esse cum eodem, dicendo: pecunia tecum sit in perditionem. Tantusque ex hoc cunctos per to
Ægyptum terror inuasit, vt vel vnum solidum reliquisse, esset criminis. Imp. 112. Ruperto.
209. Innocentio 7.

Engelbertus VVusterwitz.

ANno 1405. Innocentio septimo Papæ Romani ciues claues ciuitatis cum ramis palmarum obtulerunt, & omne dominium vrbis Romæ, etiam temporale, illi concesserunt: sed minùs è, minusque laudabiliter: quoniam illa temporalium affluentia officit haud parùm spiritua- s. Nec Pe ri successor, Papa, eiusmodi periculosum temporale dominium sumsisse debuerat. squam equidem legitur, quòd priscis temporibus, etiam post donationem Constantini (de cuncti curiosi Canonistæ magnum faciunt festum) quispiam summus Pontifex temporale do- nium vrbis Romæ gubernauerit. Ast nouis temporibus, nostraque memoria certi Pontifices de labores & dolores sibimet inde cumulantes, se intromittere ausi fuêre: quandoquidem ab an- o Roma semper extitit vrbs regalis & imperialis. Alioqui ab Electoribus deputatis ad Imperium timè sublimatus, quisquis ille foret, incassum & frustra Rex appellaretur Romanorum: quia verbis, sed factis prosperari quis debet, cùm & lex non verbis, sed factis imposita sit. Et idipsum iosè veteres protestantur historiæ. 1405.

Hæc Engelbertus VVustervvitz, clericus Brandeburgensis in suo Chronico Marchitico, qui ali- t annos Romæ Cardinalib. seruiendo insumserat, & prænarrata oculis viderat, & exequijs quo- dam interfuerat. Imp. vt sup. Ruperto. Papa 209. Innocentio 7.

Homicidium approbatum à Theologis.

TVrpe & crudele homicidium Ducis Burgundij turpiter excusatur à Theologis, & à Petro de Lunâ Antipapâ iniquitas hæc promouetur. Super quo exclamat Mayerus: vtinam à Theolo- & sacerdotali grauitate omnes abesset vanitas, & assentatio. 1406.

Ordo Canonicorum S. Georgij in Alga. 1407.

ORdo Canonicorum Secularium, qui Regulares nūc dicuntur, & interdum Apostolici à Laurentio Iustiniano Venetorum Patriarchâ, circa annum 1407. institutus, à Ioanne verò 22. confirmatus fuit. Panuinius, Genebrardus, Polyd. Francus autem & Balæus confirmationem tribuunt Gregorio 12. Intimis vestibus lineum indusium superinduunt cum cucullione atri coloris. Extra monasterium atri coloris chlamydem assumunt cum galero concolore. Est & alius ordo eiusdem nominis candidus planè: item tertius cæruleus, Modius, & Francus. Sabellicus alium vestitum eis tribuit, vt apud eum. Imper. vt sup. Papa 210. Gregorio 12.

Ordo Mendicantium D. Hieronymi. 1407.

INstitutus est hic ordo anno 1407. (Petrus Gambazita Pisanus scribit, eu coepisse circa annum D. 1365. Panuinius 1405. vt etiam Fr. Modius) & confirmatus à Gregorio 12. Volat. Genebrardus, & Panuinius. Regulam sequuntur Augustini. Ortum habent à Rhedone quodam Montisgranelli Comite apud Fesulas, vel, vt alijs placet, b Carolo Florino. Vest bus vtuntur fuligineis, & pallio subter tunicam rugato, atq; superiore parte à summo ad imū scisso: & scorteâ zonâ tunicam succingunt: soleisque ligneis pedes muniunt. Sab. Polyd. Modius. Vol. & Francus. Imp. & Papa vt sup.

1407.

Ordo S. Spiritus.

HÆc societas instituta est prope Venetias à Gabri
de Spoleto, anno 1407. Habet vestitum Regu
rium Canonicorum. Modius. Imp. & Papa vt sup.

1407.

Ordo MontOliuetensium.

HI anno 1407. cœpisse dicuntur, cùm trium P
tificum pestilens discordia orta esset. Huius e
perosi cumprimis Senenses, Principe Bernardo è
lemæorũ familiâ, in proximum Senis collem egressi
cundum OrdinemBenedicti sese candido induerunt a
ctu, Gregorio XII. approbãte. Bal. Panuinius confir
tionẽ huius ordinis tribuit Vrbano, qui anno 1370.
Francus. Fuerunt etiamalij ante hos eiusdem nomi
qui solo linteamine tectisine tibialibus, & sine pileo i
debant: quos Bonifacius 8. cum Institutore eorum
terbij penitus deleri curauit. Hosp. Imp. & Papa vt su

1407.

Sundt Ciuitas.

CIrca annum Domini 1407. prohibuit Senatus Sundtensis (quæ est ciuitas, ad mare B
cum sita) ciuibus, ne tam sumtuosas & immoderatas exequias suis mortuis porrò facer
sicut antea fuerant soliti facere: quòd eâ ratione ad extremam paupertatem redigerentur, ciuita
tota attenuaretur. Interesse enim etiam Reipub. quomodo ciues suis fortunis vtantur. Hac q
cohibitione rapinæ, velut grauissimâ iniuriâ, commotus Conradus Bonoluen plebanus in Vo
deshagen, præcipuâ totius ciuitatis parochiâ, factus est hostis ciuitatis: cœpitque coactâ latro
manu non tantùm rapere, & agere res Sundtensium, sed etiam quibusdam pedes, & manus p
dere. Quâ iniuriâ vulgus concitatum, quosdam sacerdotes ex eorum complicibus igni in ciu
exussit: vnde porrò etiam maiores lites exortæ sunt. Nam Episcopus Suerinensis interdixit eis
accusauitque eos etiam coram Papâ. Sed tandem res tota, datâ Sanctiss. antea (quâ solâ delecta
oblatione, composita, transactaque est. Cat. Imp. Ruperto, vt sup. Papa 210. Gregorio 12.

Or

Ordo Canonicorum Lateranensium congregationis Frisonariæ. 1408.

HVnc Ordinem restitutum à Leone de Carate Mediolanensi in diecœsi Lucensi fuisse, author est Panuinius. Deeo Sabellicus, in his, inquit, temporibus, quibus scilicet schisma ingens erat inter Benedictum 13. Greg. 12. & Alex. 5. restituit Canonicorum Regularium ortum Philippus Eremitanus apud Frisonariam, Lucensis agri oppidum. Dubiam hanc rem facit inueterata contentio de Eremitanæ, & Canonicæ familiæ ortu: vtrâque suum referente ortum ad Aurelium Augustinum. De illis etiam Platina in vita Pauli 2. Vestitu vtuntur scapulari, & pileo atro. Francus. Imp. & Papa vt sup.

Ordo S. Iustinæ. 1409.

COngregatio S. Iustinæ Patauinæ, quæ postea Casinas, vel Casinensis dicta est, à Ludouico Barbo Veneto instituitur, anno Domini 1409.

Idem ferè refert Polyd. Ab Eugenio 4. fuit auctus: & à Ioan. 24. confirmatus. Francus, & Bal. Imperat. & Papa vt sup.

Ordo Mauritianorum Equitum. 1409.

AMedeus Dux Sabaudiæ, antequàm in Basiliensi concilio Pontifex creatus esset, Equestrem Ordinem siue Sodalitium Euangelicum, id est, Boni nuntij, multis additis pietatis legibus, restaurauit anno 1409. Rerum humanarum pertæsus in Eremum concessit. Sed priùs Mauritianos Equites instituit, in honorem D. Mauritij Thebæi, cuius annulum Augaunensium Præsul Petro Sabaudiæ Comiti dono dederat, vt per manus tanquam supremi principatus arrha ad successores Sabaudos transferretur: quod ita successiuè ad nostra quoque tempora obseruatum, legimus apud Philibertum Pingonium in Arbore gentilitia Ducum Sabaudiæ. Imp. & Pp. vt sup.

Ex vetusto exemplari in pergameno scripto, è bibliotheca Prædicatorum Basiliensium.

CVr vltrà studeam probus esse, probusq; videri,
Aut inter socios famam cum laude mereri?
Cur vltrà dubitem piger ac indoctus haberi,
Et non esse velim delirus? in ordine cleri
Indoctos hodie, video, pigrosq; beari:
Plures cerno probos fortunæ nube grauari.
Arguo fortunam super his, & censeo nequam:
Quòd rigidam iustis, iniustis se facit æquam.
Ludere sic nouit Dea mobilis, ac malè ludit:
Hos fert sublimes, illos in stercora trudit.
Pœnitet esse probum iam, pœnitet esse peritum,
Qui nunquam duco noctemue diemue quietum.
Nocte vigil totâ non cesso versificari,
Inde die totâ cupio Diuos venerari:
Sed pereant versus, pereant simulacra Deorum,
Nil mihi quippe boni confert ornatus eorum.
Nam modò non prosunt versus, stylus, atq; tabella,
Pro quibus in studio sum passus dura flagella.
Si modò Vergilij, vel si loquar ore Catonis,
Aut si Rhetoricen teneam magni Ciceronis:
Non tamen iste labor plus confert vtilitatis,
Quàm si fortè vomam sermones rusticitatis.
Carmina sæpe dedi Prælatis Ecclesiarum,
Vt mihi compluerent de flumine diuitiarum:
Sed pro carminibus mihi nil nisi verba dedêre,
Ah pro carminibus data verba parùm valuêre.
Ista mihi merces, merces est ista laboris:
Quem faciunt duri mihi versus omnibus horis.
Si quis ad incudem me reddere posset eorum,
Qui relegunt nummos, & libras denariorum,
Me remonetari facerem meliore monetâ:
Mallem nummiculus fieri, quàm Naso poëta.
Nam si Pontifici cuiuis cantet ioculator,
Inde bonos versus legat illi versificator:
Quem magis exaudit, vel quem plùs diligit horum?
Illum nimirùm, quem turba probat fatuorum.
Qui miser esse cupit, vel qui cupit infatuari,
Libros quosq; legat, discat bene versificari:
Et qui vult felix fieri, nummisq; præesse,
Dormiat, & minimùm studeat, discat piger esse.
Ista leuant homines, & perducunt ad honores:
Illa grauant miseros, & habent sine fine dolores.
Pro nihilo Salomon hodie stultos reprehendit,
Queis de pigritiâ fructus fortuna rependit:
Iam modò plura metit, qui nec seuit, nec arauit,
Quàm qui forte gelu, solesq; graues tolerauit.
Temporibus nostris mutari secula cerno:
Nonne vetus studium perit, accedente moderno?
Artes scire bonas fuit olim gloria cleri,
Gloria magna fuit, famam sine labe tueri:
Nunc inhonesta sequi, nunc sectari leuitatem
Gens hodierna studet, morumq; fugit probitatem.
Artes scire bonas nunc pro nihilo reputatur:
Nummos scire bonos modò præualet, hocq; probatur.
Hoc hodie studium deducitur absque labore,

Quod quicunque tenet, hic sublimatur honore.
Huic hodie baculus donatur Pontificalis:
Venditur huic studio gradus omnis Simonialis.
Hoc Aerismaticam studium dixêre priores:
Hoc etenim multi sunt effecti potiores.
Aera metit, quisquis studium cupit ærimitari,
Et de stercoribus valet ad sublime leuari.
Est grauius studium bene scribere, versificari,
Discere Grammaticam, prudenter philosophari,
Quàm nummos nummis libras libris cumulare,
Ac ex vsuris vsuras multiplicare.
Dominus vobiscum, qui prædictam colit artem,
Colligit ex hominum varijs opibus sibi partem:
Atque hic denarios bene comperit omnia posse.
Quando canit, vertit gaudens ad denarios se:
Hos colit & recolit, his prædicat, hos & honorat,
His sua festa canit, magis hos quàm numen adorat.
Dominus vobiscum pingui cùm murmurat ore,
Iam sapit intus, quòd regitur fato meliore,
Quàm vir Grammaticus, qui multa legendo laborat,
Quem sequitur mala sors, quem pauperies inhonorat.
Syllaba longa breuis, breuis illi longa videtur:
Grammaticusq; bonus cùm sit, sibi vilis habetur.
Dominus vobiscum ius contra dogmata seruat:
Nam pro doctrinâ nummos nummis coaceruat.
Pro nihilo ducit dicens aliquando, Dominus:
Nec putat errorem, si dicat fortè, cominus.
Fasq; nefasq;, canens, credit, sibi cuncta licere:
Copia nummorum dat ei non posse timere.
Dominus vobiscum, licet argumenta ferantur,
Cuncta tamen soluit, mox & validè reprobantur.
En in marsupio sua regula, regula iusta,
Auro, denarijs, & charis rebus onusta.
Hinc se defendit, quoties metuit reprehendi:
Hinc facit à multis laudum sibi iura rependi.
Dominus vobiscum, vitando negocia dura,
Ocia sectatur, vitam ducens sine curâ,
Quæ pretiosa foro venduntur, quæ meliora,
Hic emit ad placitum, non curans deteriora.
Huic volucres, pisces, huic fercula quæque nouella,
Huic piper arridet, huic zinziber, atq; canella.
Dominus vobiscum, si fas est vera fateri,
Eius corpus alit, quicquid melius quit haberi.
Hunc vnguenta fouent, seruatq; manus medicorum:
Huius & ad nares fragrantia spirat odorum.
Huius doctus equus, bene doctus figere passum,
Ambulat, & nullo facit illum tempore lassum.
Dominus vobiscum cute clarâ, vesteq; mundâ
Splendidus incedit, calidâ bene lotus ab vndâ.
Hunc domini, dominæ pascunt, famuli, famulæq;:
Donaq; dant illi pinguissima nocte dieq;.
Suscipit ille libens, oblataq; munera seruat,
Inq; suis loculis massam massæ coaceruat.
Dominus vobiscum cùm regnat, denariusq;,
Pauper Aristoteles mendicat, Grammaticusq;:
Fœdere qui tanto coniuncti semper habentur,
Vt nunquam, nisi mors accedat, dissocientur.
Deniq; quid superest, quin imperet, & dominetur,
Qui tam magnificus vel qui tam clarus habetur?

Domi-

Dominus vobiscum seruat notum sibi morem:
Nam bene munitam seruat cistam interiorem.
Sed cùm vult, referat signatam clauibus arcam,
Vt gaudens videat cum marca ludere marcam.
Crede mihi, Deus est, Deus est suus omnis & illa,
Nec de morte timet, cùm sit cinis atque fauilla.
Dominus vobiscum quid non facit imperiale?
Vendicat omne sibi ius & decus ecclesiale.
Orbem terrarum totum quasi sub pede strauit,
Colla superba sibi Regumq́ ducumq́ domauit.
Et ne quis sub eo se posit dicere tutum,
A nascente petit, petit à moriente tributum.
Grammaticus verò tenuis, laceris quoque pannis,
Ab obit in studijs, breuibus consumtus ab annis.
Vilia quæque fori pauper vix comparat ille,
Quamuis obtulerit preciosa poëmata mille:
Quem preciosus equus nescit per compita ferre,
Sed pes & baculus sordentes puluere terræ.
Grammaticusq́ suam musam cùm cernit in arca,
Fortunam tenuem videt hîc, & carmina parca.
Cernit ibi tabulas, graphium, pluresq́ libellos,
Artis grammaticæ veteres simul atque nouellos.
Hinc & Aristotelis videt arma potenter acuta,
Sed contra duram paupertatem malè tuta.
Hæ sunt diuitiæ, gazæ quoque Philosophorum,
Quamuis mendicent in regno presbyterorum.
Cui nihil est æris, nihil huic confertur honoris:
Cui satis est, probus est, & nominis hic melioris.
Præualet insipiens locuples inopi sapienti,
Omnis honos tantùm datur, & laus omnis, habenti.
Quilibet insipiens nummorum quærat aceruos,
Et mox nobilium plures faciet sibi seruos.
Ergò, ne verbis vacuis, longisq́ laborem,
Hortor eos, qui diuitias cupiunt & honorem,
Vt fieri Dominus vobiscum non remorentur:
Illo quippe gradu locupletes efficientur.
Sic ærismaticæ ditescent vtilitate,
Qui pro Grammaticæ mendicant garrulitate.

Imp. Ruperto. Papa Gregorio 12. vt sup.

1409.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia.

Imp. 112. Ruperto. Papa 211. Alexandro V.

VT verò Bonifacius nonus in odium VVenceslai eius deiectionem, vt diximus, facilimè pr
tissimeque approbauit: sic Ruperto rerum potiente Alexander V. malitiosissimus Creter
tertius à Bonifacio Romanus Pontifex, animo in Rupertum mutato, non tristius in imperio, q
tunc in Ecclesia esset, schisma sceleratè excitare conatus est. Nam statim postquàm in concilio
sano cathedræ Piscatoris præfectus esset, iure Ruperti, iusto titulo Imperij possessione gaudentis,
nitus neglecto, VVenceslaum, vnanimi Electorum ac principum sententia imperio remotum, li
suis regem Rom. nominauit. Vnde Rupertus hanc iniuriam ac violentiam ægerrimè ferens, d
principibus vehementissimè conquestus est: ac Alexandri obedientiam in Germania fortiter
bauit: maiora in ipsum suscepturus haud dubiè, ni incendij gliscentis scintillæ vnà cum Pontif
pharmaco Marsilij Parmensis medici extincto, magno totius orbis Christiani commodo, so
fuissent. Porrò verò dum Rupertus ijs emendandis, quæ auaritiâ Caroli, & ignauiâ VVenc
corrupta fuissent, intendit, anno imperij decimo vitam amittit: imperio ad Sigismundum, p
cipem sapientia, eruditione & probitate clarissimum, transmisso. Schardius ex Theodorico à
hem & alijs.

Theodoricus Vriæ Augustinianus, Minorita, Episcopus Croatiæ, in libro primo de Consolatione Ecclesiæ ad Sigism. Imperatorem.

Papa stupor mundi cecidit secumq; ruere
Cælica templa Dei, membra, simulq; caput.
Papa dolor, mundiq; pudor, per crebra patescit
Crimina, terrarum notus vbiq; viris.
Heu Simon regnat, per munera quæq; reguntur,
Iudiciumq; pium gaza nefanda vetat.
Curia papalis fouet omnia scandala mundi:
Delubra sacra facit perfiditate forum.
Ordo sacer, baptisma sacrum, cum chrismate sancto,
Venduntur turpi conditione fori.
Diues honoratur, pauper contemnitur, atq;,
Qui dare plura valet munera, gratus erit.
Aurea quæ quondam fuit, hinc argentea, Papæ
Curia, procedit deteriore modo:
Ferrea facta dehinc durâ ceruice quieuit
Tempore non modico, sed modò facta lutum.
Postq; lutum quid deterius solet esse? recordor
Stercus, & in tali curia tota sedet.

Idem in lib. 3. grauiter insectatur Prælatorum scelera, libidines, simoniam, ambitionem, ne- ionem verbi Dei, & salutis animarum. Inter alia pronunciat, Prælatos quantò sint maiores, ò esse deteriores. Papæ inter alia obiicit & hæc duo crimina, quòd rapiat sibi gladium contra uem gestare sit Cæsaris. Item quòd Episcopi negligant suum officium, scilicet pascere gregem sti eius verbo. Quare tandem pronunciat, Papam esse prænuncium & præcursorem Anti- ti.

Idem in fine suæ prophetiæ prædixit, fore, vt Romana sedes, quæ simoniâ & libidinibus esset aminatissima, corruat: nec quenquam, vt antea, tyrannide sua premat, sed à propriis subdi- alè tractetur, & prematur. Prædixit etiam, fore, vt iustitia quæ longo tempore fuerat reclusa, tem prodeat, & exaltetur: item, vt Ecclesia ac vera pietas refloreat magis, quàm vnquam .

Laurentius Iustinianus Venetus. 1410.

cripsit inter alia de officio pastorali, & complanctu Ecclesiæ. Imperatore vt suprà. Papa 211. lexandro 5.

Mechtildis Prophetia. 1410.

Vm aliis prophetiis iam olim rhythmicè scriptis edita est etiam cuiusdam sanctæ mulieris, nomine Mechtildis, prophetia: in qua illa, veluti quandam Christi epistolam ad spirituales ælatos recitans, primùm dicit, columnas Ecclesiæ (id est, sacerdotes) fragiles, & corruptas esse: que verendem, ne tota Ecclesia corruat. Deinde id explicans dicit, summos & infimos spiri- s esse perditos auaritia, superbia, libidinibus, inscitia, non curare Christi mandata, neglige- nus docendi, esse indoctos, defecisse à Christo: quin & factos esse lupos, iugulare & deuo- omnes, abducere oues Christi à sacris pascuis. Deinde prædicit, Deum exsuscitaturum nouos ores, qui sanam Christi doctrinam piis proponant, eiusque iam fermè collapsam Ecclesiam ò reædificent, & instaurent, Christianamque religionem, quæ multis erroribus esset conta- ta, repurgent, ac contra Antichristum concionentur. Postremò hortatur omnes, vt illos ant. Sed priùs fore, vt sub finem pii grauem persecutionem patiantur ob puram religionem, n eis Antichristus auferre sit conaturus. Certè apparet, hanc mulierem acu, quod aiunt, rem isse.

Summarium quoddam eius prophetiarum manuscriptum in veteri codice extat, à Mino- quopiam (vt erat adscriptum) excerptum. In eo erat primùm, multa eam prædixisse, quæ , cùm monachus ille in compendium prophetiam eius redigeret, verè acciderant. Eoque non tat ille abbreuiator, & reliqua ab ea prædicta euentura. Deinde indicat, eam prædixisse, oritura isidia in Germania ob religionem, inter Ecclesiasticos & laicos, ita acria, vt se mutuò tanquam ticos damnent: ob quæ primùm sacerdotes grauia patiantur, deinde fermè vtraque pars pere- Tertiò affirmat, tunc Romanam Ecclesiam (verba eius sunt) totaliter à fide Christiana apo- ram apertè, quæ alioquin per multa tempora iam occultè apostatauerat, vt quiuis prudens ecturare valeat. Postremò affirmat, remansurum pauperem & afflictum cœtum in Germaniâ, piè ac purè Deum colat.

Comprobat autem euentus ipse hanc Prophetiam. Nam orta sunt dissidia, vt re ipsa c nimus, inter sacerdotes & politicos homines de religione: ob eaque ita sese illæ duæ partes attri runt, vt vtraque grauiter afflicta sit. Denique & illud verum est, Papam nunc propalàm defec se, cùm antea tantùm occultè defecisset. Antè enim aliquatenus clàm Christianam pietatem c mnauit: iam verò post prædicationem Lutheri, id manifestè & apertè fecit: quippe qui agnit Christi veritatem sciens volensque damnauerit.

Illa tamen duo loca in Mechtildis libro rectè huic operi adiicientur, quæ ad verbum scribemus, quòd alterum gratuitam iustificationem per Christum, alterum communionem vtraque specie confirmat. Tunc cognouit, quòd omnia bona opera, quæ neglexerat, sancti ma Christi conuersatione & operibus eius perfectissimis essent impleta, omnisque eius imperfe filii Dei perfectione altissima perfecta. Cùm enim Deus oculo misericordiæ animam respicit se ad miserandum illi inclinat, cuncta eius crimina perpetuæ obliuioni traduntur. Itaque cùn Deo tam eximium percepisset donum, scilicet omnium peccatorum remissionem, & omnium ritorum suppletionem, exinde securitate accepta & audacia, reclinauit se in sinum dilectoris Iesu.

Et aliquantò pòst. Congregatio autem tota ad mensam illam accedens, vnaquæque brachio beatæ virginis Mariæ, quasi geniculando accepit Dominicum corpus de manu Domini beata Virgo Maria craterem aureum cum fistula aurea ad latus Domini tenebat, per quam su bant liquorem illum dulcissimum, qui de pectore Domini emanabat.

Ex hisce clarè apparet, hanc Virginem & de gratuita iustificatione, & integrâ commu one satis commodè sensisse. Flaccius.

1411. ## *Ioannes* 23. *Papa* 212.

PVblico edicto damnauit eos, qui affirmârunt, Christum eiusque discipulos nihil proprii buisse: in quo Platina apertè eum reprehendit, dicens: Euangelium aliud statuere, dicit, qui non vendiderit omnia, & pauperibus dederit, non potest esse dignus me discipulus.

Mandauit etiam, nihil de hac re disputare aut loqui. Condemnauit præterea ordin eorum, qui Christi paupertatem imitari volebant, de quibus etiam multi exusti fuerunt. des, mandata Christi Vicarium suum damnare, & credentes in verba eius exurere. tina.

Docuit etiam, animas ante nouissimum diem in cœlo non esse, sed priùs ex purgato redimendas. Quæ fabula in tantum ipsi profuit, vt in thesauro viginti quinque millium dra marum auri post se reliquerit. Pro Hæretico à Parisiensibus habitus fuit. Durandus de S. Por no. VVilhelmus Calethus. Imp. 113. Sigismundo. PP 212. Ioanne 23.

1411. ## *Laurentius Valla, Romanus Patricius, & canonicus, in refutatione donationis Constantinianæ fictitiæ.*

SCio, iamdudum expectare aures hominum, quódnam Pontificibus Romanis crimen imp gam? Profectò ingens, siue supinæ ignorantiæ, siue immanis auaritiæ, quæ est idolorum se tus: siue imperandi vanitatis, cuius crudelitas semper est comes.

Nam aliquot iam seculis aut non intellexerunt, donationem Constantini comment am fictamq; esse, aut ipsi finxerunt: siue posteriores in maiorum suorum dolis vestigia imprim tes, pro vera, quam falsam cognoscerent, defenderunt: dedecorátes pontificatus maiestatem, de corantes veterum pontificum memoriam, dedecorantes religionem Christianam: & omnia cæ bus, minis, flagitiisque miscentes.

Suam, aiunt, esse vrbem Romam, suum regnum Siciliæ, Neapolitanumque, suam vniuers Italiam, Gallias, Hispanias, Germanos, Brittannos, suum denique Occidentem. Hæc enim c cta in ipsa donationis pagina contineri: ergò hæc omnia tua sunt, summe Pontifex? Omnia tib animo est recuperare? Omnes Reges ac Principes spoliare vrbibus, aut cogere, vt annua tibi tri ta pensitent, sententia est?

At ego contrà existimo, iustiùs licere Principibus, spoliare te imperio omni, quod obti Nam ostendam, quòd donatio illa, vnde natum esse ius summum summi pontificis volunt, Syl stro pariter & Constantino fuerit incognita. Quæ donationis pagina est istorum vnicum patroci um, at non modò falsum, verùm etiam stolidum.

Sponte ad te, summe Pontifex, vt nos gubernes, venimus: sponte nunc rursus abs te, gubernes diutius, recedimus. Si qua tibi à nobis debentur, ponatur calculus datorum & accep rum. At tu gubernare inuitos vis, quasi pupilli simus: qui te ipsum forsitan sapientiùs guberna

possemus

ssemus. Adde huc iniurias, quæ aut abs te, aut à tuis magistratibus huic ciuitati frequentissimè feruntur. Deum testamur, iniuria cogit nos rebellare, vt olim Israël à Roboam fecit. Et quæ tanta t illa iniuria, quanta portio nostræ calamitatis, grauiora soluere tributa?

Quid enim si Rempublicam nostram exhaurias? exhausisti. Si templa spolies? spoliasti? si virginibus, matribusq; familiæ stuprum inferas? intulisti. Si vrbem sanguine ciuili perfundas? perfudi. Hæc nobis sustinenda sunt? an potius, cùm tu pater nobis esse desieris, nos quoque filii esse obliuiscemur? Pro patre, summe Pontifex, aut, si te hoc magis iuuat, pro domino hic te populus aduocauit, non pro hoste atq; carnifice: patrem agere aut dominum non vis, sed hostem & carnificem. s sæuitiem tuam, impietatemq;, etsi iure offensæ poteramus, tamen quia Christiani sumus, non itabimur. Nec in tuum caput vltorem stringemus gladium: sed te abdicato atq; summoto, altem patrem dominumq; adoptabimus. Filiis à malis parentibus, à quibus geniti sunt, fugere licet: bis à te non vero patre, sed adoptiuo & pessimè nos tractante, non licebit? Tu verò quæ sacerdotii eris sunt, cura: & noli tibi ponere sedem ad Aquilonem, & illic tonando fulgurantia fulmina in nc populum cæterosq; vibrare. Sed quid plura opus est in reapertissima dicere? Ego non modò, nstantinum non donasse tanta, non modò non potuisse Romanum Pontificem in eisdem præbere: sed etiamsi vtrumq; esset, tamen vtrumq; ius in sceleribus possessorum extinctum esse, condo: cùm videamus, totius Italiæ, multarumq; prouinciarum cladem ac vastitatem ex hoc fonte xisse. Si fons amarus est, & riuus: si radix immunda, & rami: si delibatio sancta non est, nec massa. è diuerso, si riuus amarus, fons obstruendus est: si rami immundi, è radice vitium venit: si massa cta non est, delibatio quoq; abominanda est. An possumus principatum potentiæ papalis pro proferre, quem tantorũ scelerum, tantorumq; omnis generis malorum, cernimus esse causam? amobrem dico & exclamo (neq; enim timebo homines) Deo fretus, neminem meâ ætate in sum pontificatu aut fuisse fidelem dispensatorem, aut prudentem: tantum abest, vt dederit familiæ cibum & escam panis. Papa & ipse bella pacatis populis infert: & inter ciuitates Principesq; disdias serit. Papa & alienas sitit opes, & suas exsorbet: vt Achilles dixit in Agamemnonem, ὁφορος βασιλεύς.

Papa non modò Remp. quòd non Verres, non Catilina, non quispiam peculator auderet, sed m rem Ecclesiasticam, & spiritum S. quæstui habet, quod Simon ille magus detestatur. Et cùm um admonetur, & à quibusdam bonis viris reprehéditur, non negat: sed palàm fatetur atq; gloir, licere sibi quauis ratione patrimonium Ecclesiæ à Constantino donatum, ab occupantibus orquere. Quasi eo recuperato, religio Christiana futura sit beata, & non magis omnibus flagitiis, riis, libidinibusq; oppressa: si modò opprimi magis potest, & vllus est vlterior sceleri locus. Vt ut recuperet cætera membra Donationis, malè ereptas à bonis viris pecunias peiùs effundit, minq; equestres pedestresq; copias, quibus omnia infestantur, alit: cùm Christus in tot millibus perum fame, ac nuditate moriatur. Nec intelligit (ô indignum facinus) cùm ipse secularibus tre, quæ ipsorum sunt, laborat: illos vicissim siue pessimo exemplo induci, siue necessitate cogi t non est vera necessitas) ad auferenda, quæ sunt Ecclesiasticorum. Nulla itaq; vsquam religio, a sanctitas, nullus Dei timor. Et quod referens quoq; horresco, omnium scelerum impii homi- Papâ sumunt excusationem. In illo enim comitibus eius est omnis facinoris exemplum: vt cum a & Paulo in Papam, & Papæ proximos dicere possimus: Nomen Dei per vos blasphematur gentes. Qui alios docetis, vos ipsos non docetis. Qui prædicatis non furandum, latrocinamini. abominamini idola, sacrilegium facitis. Qui in lege & pontificatu gloriamini, per præuaricaem legis Deum verum Pontificem inhonoratis. Quòd si populus Romanus ob nimias opes veillam Romanitatem perdidit: si Salomon ob eandẽ causam in idololatriam fæminarum laest: non idem putamus fieri in summo pontifice, ac reliquis clericis? Et propterea putamus, m fuisse permissurum, vt materiam peccandi Syluester acciperet? Non patiar, hanc iniuriam fiinctissimo viro: non feram, hanc contumeliam fieri optimo pontifici: vt dicatur imperii reprouincias accepisse: quibus renunciare solent, qui clerici fieri volunt.

Pauca possedit Syluester, pauca & cæteri summi pontifices, quorum aspectus etiam apud hostes sacrosanctus: velut illius Leonis, qui trucem Barbari Regis animum terruit, ac fregit: quem anæ vires nec frangere, nec terrere potuerant. Recentes verò summi Pontifices, id est, diuitiis ac iis affluentes, id videntur laborare, vt quantum prisci fuerunt sapientes & sancti, tantum ipsi & i sint, & stulti, & illorum egregias laudes omnibus probris vincant. Hæc quis Christiani nomiqueat æquo animo ferre?

Verùm ego in hac primâ nostrâ oratione nolo exhortari Principes ac populos, vt Papam effrecursu volitantem inhibeant, eumq; intra suos fines consistere compellant: sed tantùm admot, qui forsitan iam edoctus veritatem, sua sponte ab aliena domo in suam, & ab insanis fluctibus q; tempestatibus in portum se recipiet: sin recuset, tunc ad alteram orationem multò truculenm accingemur. Vtinam, vtinam aliquando videam, (nec enim mihi quicquam est longius, n hoc videre) & præsertim meo consilio effectum, vt Papa tantùm vicarius Christi sit, & non et- Cæsaris. Nec ampliùs horrenda vox audiatur: Partes contra Ecclesiam, Ecclesia contra Perusi pugnat, contra Bononienses. Non contra Christianos pugnat Ecclesia, sed Papa: illa pugnat ra spiritualia in cœlestibus. Tunc Papa & dicetur & erit pater sanctus, pater omnium, pater Ec-: nec bella inter Christianos excitabit: sed ab aliis excitata censura Apostolica & Papali maiesedabit. Imp. Sigismundo V.S. PP. 2 1 2. Io. 2 3.

Idem lib. 3. Historiarum. Ferdinandus Arragonum Rex cum Alberto 1. Imp. & Benedi
XI. Pontifice prope Perpinianum congressurus, à Papâ per nuncios petit, quem ad locum, diemq
libeat in colloquium vtrumque conuenire? Re ponso accepto, Moreliam (id nomen est loco) Im
anticipato die prior venit, quasi officii gratia Papam excepturus. Enimuerò modestioris animi h
betur, præstolari nos eum, qui par, maiorúe sit nobis, quàm velle vt ille nos præstoletur. Id Pa
iniquo sanè animo tulit, interpretatus, se tanquam ad superiorem videri venisse, cùm Rex ad P
pam, vt inferior venire debuisset: nec excusationem vel officii, vel ignorantiæ voluit accipere.

Reinhardus.

1413. FVturam Ecclesiæ persecutionem sub regibus Romano & Gallico, frater Reinhardus præ
gnouit in suis reuelationibus, scribens: Lupus terræ occidentalis aquilam eiiciet. Tunc pull
mœrebit, & sui proprii pellem eius dilacerabunt, sedensque nudus quærens adiutorium, parum i
ueniet. Aquila à virgine fugata, id est, ab Italis spreta, Lilium excitabit, volabit ad Meridiem re
perando amissa. Hæc ex glossa super Methodio, quæ vlterius dicit: Ista futura tribulatio assimila
præteritæ tribulationi, quæ fuit tempore Machabæorum, quia omnia in figuris contingebant i
ad nostram correptionem. Sicut ergò per regem Antiochum templum in Hierusalem fuit profan
tum, & sacerdotium turbatum, deinde iterum templum restitutum, ac populus Dei liberatus,
à simili per dictum tyrannum Ecclesia, & clerus, ob sua, & populi peccata turbabitur. Qui quid
tyrannus nequam Papam intrudet in Ecclesiam, cuius tandem status vnà cum Christianâ repub
ca per quendam bonum principem reformabitur, sectaque Mahumetica destruetur. Imp. Sigi
PP. Ioanne 23. vt suprà.

Ex reuelatione eiusdem fratris Reinhardi.

SIcut ante incarnationem Christi, tempore Iulii & Octauiani, omnia regna mundi deuicta fu
ita omnes gentes quæ confligunt, vt sunt Ismaëlitici & Saraceni, tandem consumentur à R
mano Imperio, sed priùs purgato & castigato clero, & profanata Ecclesia Romana, & cessa
summo sacerdotio ad tempus, propter peccata & populi & cleri. Hoc est, purgabitur Ecclesia R
manaà sordibus suis ante destructionem Turciæ & terræ Saracenorum.

1413. *Episcopus Nazarëus & Conradus Archiepiscopus Pragensis.*

HI ambo, ille Hæreticorum inquisitor, hic Husi Episcopus, testimonium dixerunt, eum n
fuisse Hæreticum: & Sigismundus Imperator se propter eius iniustissimam cædem Bohe
purgauit. Imp. & PP. vt suprà.

1414. *Benedictus 13. Antipapa.*

HIc fertur à nonnullis primus Eucharistiam ante se gestasse ad sui custodiam. Genebrardu
Chron. Imp. & Papa vt suprà.

Ioannes Huss Bohemus, Martyr.

1414. SCripsit libros singulares de anatomia totius Antichristi, hoc est, de omnibus membris, cap
fronte, naso, ore, dentibus, barba, collo, &c. Item de mysteriis iniquitatis, reuelatione, reg
populo, vita & moribus Antichristi, id est, Papæ, meretricis Babylonicæ: ad quæ Lectorem remi
Inueniet certè depictum cum suis coloribus. Imp. 113. Sigismundo. PP. 212. Ioanne 23.

Ex libro operum eiusdem.

REuerendissimi & fidelissimi Doctores, & Magistri in Theologiâ Parisiis ista dudum
præuiderunt, prædixerunt, & limpidè præscripserunt in duobus libris dignissimè & à Spi
sancto compilatis, quos si quis cupiat habere, facilè ipsos poterit in Ecclesia Iesu reperire. Sicut na
hi viri doctissimi & probissimi illius vniuersitatis gloriosissimæ, in qua est multitudo sapient
descripserunt, & præuiderunt ante annos 136. futura, sic in nouissimis temporibus iam ad ocul
hodie visa sunt omnia esse adimpleta, & adhuc adimpleri.

Ex epistolis eiusdem.

HOc ipsum & vobis opto, & hortor vos in Christo Iesu, cum omnibus vestris commensali
vt sitis parati ad prælium. Quia primò inceperunt Antichristi præludia, ad quæ primò co
quetur pugna. Et oportet, quòd auca alas moueat contra alas Behemoth, & contra caudam,
semper cooperit abominationem bestiæ Antichristi.

Ex ope-

Ex operibus eiusdem Ioan. Hussii.

CVm pro iudicio staret Hieronymus Pragensis Constantii in concilio, & audisset iam certissime mortis sententiam: iterum inter cætera dixit ad iudices & Pontifices: Vobis certum est, me ini- è & malignè à vobis condemnari, nulla noxa etiamnum adinuenta: Ego verò post mortem me- n & fata vestris conscientiis infigam & relinquam remorsum & stimulum, & clauum in cordi- s vestris: ac appello, & cito vos omnes ad celsissimum, simul & æquissimum iudicem Deum o- nipotentem: vt coram eo centum annis reuolutis respondeatis mihi.

Idem Huss in respons. ad scriptum octo Doctorum cap. 16. Remigius in homilia illius Euan- ii: intrauit Iesus Hierosolymam, conformiter sic loquitur: Attendant istud sacerdotes Ecclesiæ, caueant, ne domum Dei in speluncam latronum vertant. Latro enim est, qui lucra de religione atur, & ex cultu sanctitatis studet occasionibus negotiationis. Proinde metuendum est illis, ne, t illi de templo materiali eiecti sunt, ita isti de templo spirituali eiiciantur. Quotidie enim Do- nus domum patris sui, sanctam scilicet Ecclesiam intrat, & occupatos turpibus lucris eiicit, atq; us criminis reos habet vendentes, & ementes. Vendentes enim sunt, qui sacros ordines ad præmi- largiuntur: ementes verò, qui pro iustitia pecuniam tribuunt, & dato pretio patronis, emunt catum.

Notandum, quòd dicitur, mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas rtit. Quid enim per mensas nummulariorum, nisi altaria intelliguntur, quæ per auaritiam lorum sacerdotum mensæ efficiuntur nummulariorum? Quid verò per cathedras vendentium umbas, nisi magistralis dignitas accipitur? quæ & ipsa dum ad lucra deflexerit, ad nihilum re- itur. Quid verò per columbas, nisi Spiritus sanctus innuitur, qui super Deum baptisatum in co- bæ specie apparuit? Qui autem sunt qui columbas vendunt, nisi hi, qui Spiritum sanctum per nus impositionem ad præmium tribuunt? Sed Dominus cathedras vendentium columbas euer- quia talium sacerdotum precium destruit. Quicunq; enim Episcopus gratiam Spiritus sancti diderit, etiamsi in conspectu hominum pontificali stolâ fulgere videatur, iam ante Dei oculos rdotio priuatus est. Hinc & sacri canones simoniacam hæresin anathematisant: & sacerdotio ari præcipiunt eos, qui pro impensa gratia spirituali precium quærunt. Hæc Remigius.

Idem in tractatulo de omni sanguine Christi glorificato. Ad tantum, heu, creuit auarorum sa- otum malitia, quòd compertum est, multos Antichristi nuncios cruorem suum pro Christi guine diabolicè in hostia procurasse, & illum à stultis, imò Christianis infidelibus, signa infide- quærentibus, venerari.

Ibidem. Veri autem Christi discipuli non sic temporibus Antichristi, dicente beato Isidoro in ummo bono libro 1. capite 25. antequàm Antichristus appareat, virtutes ab Ecclesia & signa bunt, quatenus eam, quasi abiectiorem persequatur audaciùs. Ob hanc vtilitatem cessabunt sub ichristo miracula & virtutes, vt per hoc sanctorum pateat patientia, & reproborum, qui scanda- tur, leuitas ostendatur, & persequentium audacia ferocior efficiatur. Hæc Isidorus. Et beatus gorius 24. Mor. dicit: Terribili quippe dispositionis occultæ examine, priusquàm Leuiatan iste lo damnato homine (quem assumet) appareat, à sancta Ecclesia virtutum signa subtrahen-

Idem de ablatione bonorum temporalium à Clericis, num. 35. Si omnia illa bona, quibus do- nostra Ecclesia, immediatè, & directè pertinent ad Papam, sic quòd Rex non habeat interesse ossessionibus iis, vel personis, cùm plus, quàm quarta pars Regni sit deuoluta ad manũ mortu- equitur, quòd Rex noster non sit Rex totius Bohemiæ, cùm plus quàm quarta pars pro clericis anu mortua sit decisa. Imò cùm quotidie possessiones accrescant clero, & decrescant Baroni- militibus, & aliis secularibus, potest euenire de facili, quòd tota possessio ad Clericos regni Bo- iæ deuoluatur, sicut in Rheno contigit.

Idem in responsione ad scriptum octo Doctorum c. 1. Bonifacius 9. meis temporibus annum æum in Ecclesia VVyssegradensi per Bullas statuerat, sub isto pacto: quòd homo volens habe- solutionem à pœna & à culpa, sub conscientia sua diceret: quantum per se, vel cum familia, eun- el equitando Romam consumeret & redeundo, & tantum ex iniunctione confessoris ad the- um Roma. Pont. reponeret.

Idem in anatomiâ Antichristi c. 44. Dicit Lyra Dan. 8. Regnum Antichristi quodammodo net ad Regnum Romanum, de quo orietur: non obstante vulgari rumore, quo dicitur, in lone debere nasci. Quia Babylon est Roma, dicente Petro Apostolo 1. canonica 5. cap. salu- os Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, id est, in Romam illata, & inferenda. Nec tunc tempo- ilicet Apostolorum, habitabat vir in Babylone, nec quis vltrà habitabit, quia Dominus eam ertit in desertum: vt prædicitur Isaiæ 14. & sicut subuertit Dominus Sodomam & Gomorram, cinas eius ciuitates, vt prædixerat Ierem. 50.

Ibidem c. 9. In Petro præcelluerunt multæ præclarissimæ virtutes fidei, humilitas, charitas, pa- ia, & aliæ permultæ. Igitur si iam dictis virtutum viis incedit vocatus Pêtri Vicarius, credimus, l sit verus eius Vicarius, & præcipuus Pontifex Ecclesiæ, quam regit: si verò vadit viis contrariis, est Antichristi nuncius, contrarius Petro, & Domino Iesu Christo.

Vnde beatus Bernardus lib. 4. ad Eugenium ita scribit: Inter hæc tu pastor procedis deauratus, multa circundatus varietate. Oues quid capiunt? si auderem dicere, Dæmonum magis, quàm

ouium pafcua hæc funt. Non fic factitabat Petrus, non fic Paulus ludebat. Et fequitur: Paftorem
populo aut nega aut exhibe. Non negabis, ne, cuius fedem tenes, te neges hæredem: Petrus hic e
qui nefcitur procefsiffe vel gemmis ornatus, vel fericis, non tectus auro, vel vectus equo albo, n
ftipatus milite, nec circumftrepentibus miniftris: abfq; his tamen credidit, fatis poffe fe implere f
lutare mandatum: fi amas me, pafce oues meas. In his fuccefsifti non Petro, fed Conftantino. H
Bernhardus.

Nouit ifte fanctus, quòd Eugenius Papa debuit effe Vicarius in paupertate & humilitate, n
in faftu fed in paftu ouium fequens Petrum.

Cui Saluator commendans in cœna nouifsima inftitutionem Sacramenti venerabilis, & d
fcipulos conftituens vicarios ad hoc, vt fic facerent in fuam commemorationem, dixit Ioan. 1
Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, & vos fimiliter faciatis. Et Matth. 1
Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Vnde quoad hoc dicit bea
Hieronymus ad Heliodorum, & ponitur in Decret. dift. 40. Non eft facile in loco Petri & Pa
fanctorum tenere cathedram regnantiũ cum Chrifto, quia huic dicitur: Non fanctorum filii fu
qui tenent loca fanctorum, fed qui exercent opera eorum.

Et beatus Gregorius idem dicit: Non loca vel ordines creatori noftro nos proximos fa
unt, fed nos aut bona merita coniungunt, aut mala difiungunt.

Item Chryfoftomus: Multi facerdotes, & pauci facerdotes, multi nomine & pauci in o
re. Videte ergò, quomodo fuper cathedram fedebitis: quia non cathedra facit facerdotem, fed
cerdos cathedram: non locus fanctificat hominem, fed homo locum. Non omnis facerdos fan
fed omnis fanctus eft facerdos. Qui benè federit fuper cathedram, honorem facit cathedræ: qui n
lè federit, iniuriam facit cathedræ. Ideoque malus facerdos de facerdotio fuo crimen acquirit, n
dignitatem. Hæc ille.

Item ibidem ex geftis Bonifacii martyris dicitur fic: Si Papa fuæ & fraternæ falutis ne
gens, reprehendetur inutilis atque remiffus in operibus fuis, & infuper à bono taciturnus, q
magis officit fibi & ouibus, nihilominùs innumerabiles populos cateruatim fecum ducit pri
mancipio gehennæ, cum ipfo plagis multis in æternum vapulaturos, huius tamen culpæ eum
darguere, præfumat mortalium nullus.

Nec eft neceffarium multos fanctos allegare, cùm dicat fummus Pontifex fanctus fan
rum Ioannis 10. Omnes quotquot venerunt, fures funt & latrones. Et Matthæi 5. dicit difci
lis: Vos eftis fal terræ, quòd fi fal euanuerit, in quo falietur? Ad nihilum valet vltrà, nifi vt mi
tur foràs, & conculcetur ab hominibus. Et Lucæ 14. dicit: Bonum eft fal, fi autem euanueri
quo condietur? neque in terram, neque in fterquilinium vtile eft, fed foràs mittetur. Et vo
iftam fententiam piifsimus Saluator, & magifter optimus mentibus hominum imprimere, fta
adiecit: Qui habet aures audiendi, audiat. Videat ergò quilibet facerdos, fi benè intrauit m
dus exiftens à crimine, cum fincera intentione ad honorem Dei, & ad profectum Ecclefiæ, & fi c
uerfatur dignè, mundanos honores, & lucrum feculi parui pendens: aliter enim eft mendax, A
chriftus, & quantò in altiori officio, tantò maior Antichriftus. Videat viator humilis Chrift
qui dicit Ioannis 14. Ego fum via, veritas, & vita. Ecce habet viam qui vult ire, quia Chriftu
via: quò vult ire, Chriftus eft veritas: & vbi vult manere, Chriftus eft vita.

Idem de facerdotum, & monachorum carnalium abominatione capite 28. O damn
caput de feptem capitibus, quod occifum in principio Ecclefiæ fueras, quomodo plaga morti
eft fanata? Auariciam loquor clericorum, & facerdotum in Dei Ecclefia, quæ in Iuda fuit fufp
in Anania Saphiraque fubita morte percuffa: in Simone iniquo publicè condemnata, & ana
matizata: quàm nimis in altum iterum in Dei populo es ædificata, & nimiùm profecifti? V
tem beftiæ, quæ afcendit de terra, habens cornua duo, id eft, poteftatem difpenfandi tempo
& fpiritualia: fimilia cornibus agni, id eft, quafi effent ad protegendam Dei Ecclefiam, & g
nandum ex charitate: quæ tamen alia funt, & fiunt ex terrena ambitione, & cupiditate. Qu
teftates aliàs per duos gladios, quos Dominus Iefus dixit fufficere in fua familia, funt intellec
Zachariæ Prophetia per duas virgas, vnam, quæ vocata eft à Domino decus, & hæc eft poteft
per temporalia: & fecundam, quæ vocata eft Funiculus: quæ eft authoritas fpiritualis, vel po
Ecclefiæ in fpiritualibus.

Et nota bene. Iam ambæ virgæ funt præcifæ, fecundum primam prophetiam: Priùs pr
Dominus decorem, id eft, abbreuiauit, vel reftrinxit poteftatem in temporalibus: & tunc pa
ablata de terrâ: quòd tunc fuit fonus quando ftrages, & bella inter Chriftianos Principes,
inobedientia multiplicari inceperunt: quod incepit maximè poft annos incarnationis Domi
fu Chrifti 1290. vel propè poft folutionem Satanæ, qui fuit quondam ligatus.

Secunda virga, (puta Funiculus) præcifa fuit à Domino poftea. Primùm tunc, quando
ci propter dotationem Papæ à Romana Ecclefia recefferunt. Dehinc ampliùs, quando etiam
ci cum aliis partium Occidentalium gentibus à Romano Pontifice recefferunt: & tunc compl
difcefsio, quam beatus Paulus venire ante diem iudicii defignauit, & ipfum Antichriftum f
perditionis enodauit.

Ibidem. Si Chriftus talia à facerdotibus paffus eft, qui omnes languores verbo, idque fi
cunia & fumtibus curauit, dæmonia eiecit, mortuos fufcitauit, legem Dei eos docuit, in vlla
mini nocuit, neque peccatum fecit, nifi hoc tantum, quòd eorum malitiam detexit: quid

ur, si hodie Antichristi ministri, qui sunt magis auari, luxuriosi, crudeles & astuti, quàm Phari-, seruos Dei persequuntur, contumeliâ afficiunt, illis maledicunt, eos excommunicant, incar-ant, & occidunt?

Idem de Ecclesia c. 14. Et quia Vicarius debet vicem gerere superioris, à quo accepit vicariam testatem, ergò oportet, quòd immediatiùs illi, cuius vicem gerit, in operibus conformetur. Nam âs potestas in eo frustraretur. Tunc ex illo formatur argumentum: Illius est homo verus Vicari-, cuius vicem gerit, & à quo procuratoriam potestatem legitimè accipit: sed nemo verè gerit vi-n Christi, vel Petri, nisi sequatur eum in moribus; cùm nulla alia sequela sit pertinentior, nec ali-, nisi sub illa conditione à Deo recipiat procuratoriam potestatem: igitur ad id officium vicari-n requiritur & morum conformitas, & instituentis authoritas. Si ergò Papa est homo humili-, mundanos honores, & lucrum seculi parui pendens: si est pastor trahens à pastu verbi Dei no-en, (de quo pastu Petro dixit Dominus: Pasce oues meas Ioan. 21.) si pascit oues verbo, & virtu-n exemplo, factus forma gregis ex animo (vt docet Petrus 1. Petri 5.) si est mitis, patiens, castus, in ministerio Ecclesiæ laborans anxiè, & solicitè, arbitrans omnia mundi temporalia vt stercora, nc sine dubio est verus Vicarius Iesu Christi, manifestus Deo, & hominibus, quantum ad iudici-n extremum sensuale. Si autem viuit istis virtutibus contrariè, cùm non sit Christi communica-ad Belial, 2. Corinth. 6. & qui non est mecum, contra me est, ait Christus Matth. 12. quomo-est verus, & manifestus Christi, & Petri Vicarius? & non magis Antichristi Vicarius, obuians risto in moribus, & in vita? Vnde Christus Petrum, dum fuit sibi in voluntate, & verbis con-rius, Matth. 16. post promissionem dationis clauium vocauit Satanam, hoc est, aduersantem, cens: vade post me Satana, scandalum mihi es: quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea, quæ ho-num. Si ergò Petrus, primus Christi Vicarius ab ipso electus, & Ecclesiæ spiritualiter deputatus, catus est à Christo Satanas, qui ex affectu dilectionis dissuadebat ei, mortis subire supplicia, cur us in vitâ Christo ampliùs contrarius, non diceretur verè Satanas? & per consequens Antichri-s, vel eius Vicarius, vel minister præcipuus Antichristi?

Idem de vnitate Ecclesiæ. Idolum illud meretricium Romæ Clemens sextus Papa, nimis testatem suam laxauerat, mandans in suâ Bullâ angelis Paradisi, quòd animam peregrinantis mam pro indulgentiis, & decedentis, à purgatorio absolutam ad gaudia perpetua introducant. enim volebat, quòd ad mandatum eius genua angelorum cœlestium flecterentur. Et cùm adie-: Nolumus, quòd pœna inferni sibi aliquatenus infligatur: & sic ibi imperauit, quòd potestas genu infernorum ad mandatum ipsius flecteretur. Non sic præsumserunt Apostoli. Nam Ioan-s non mandare, sed adorare voluit ante pedes Angeli. Vnde Apocalypseos vltimo ait: Ego Io-nes recidi, vt adorarem pedes angeli, & dixit mihi: vide, ne feceris, conseruus tuus sum, & fra-m tuorum prophetarum, & eorum, qui seruant verba prophetiæ libri huius: Deum adora. Ec-magnus ille Apostolus, & propheta dilectus Dei, qui sine dubio excessit modernos papas, & præ-tim Clementem mandantem angelis, non mandare voluit aliquid Angelo, sed cadens voluit te pedes adorare; & sanctus Angelus prohibuit, ostendens ei, quòd debet adorare Deum.

Idem. Perdent enim temporalia: sed det Deus, vt conseruent animas suas.

Idem in epistola 13. sui carceris, in fine. Spero in Deum, quòd mittet post me magis strenu-ac nunc sunt: qui meliùs patefacient malitiam Antichristi, & exponent animas suas ad mor-n propter veritatem Domini nostri Iesu Christi, qui & vobis & mihi daturus est gaudium vitæ rnæ.

Idem in epist. 29. in carcere scriptâ. O sancte Deus, quàm latè potentiam, & crudelitatem ex-dit Antichristus? Sed spero, quòd abbreuiabitur potentia sua, & ampliùs denudabitur iniqui-eius infideli populo.

Idem in epistola 46. in carcere scripta. Illa vita Christi per plures prædicatores meliores me, liùs depingetur, gaudente populo, qui diligit vitam Christi: de quo ego gaudebo, vt dicit Do-ralis, euigilando, id est, resurgendo à mortuis.

Idem in epist. 48. in carcere scripta. Spero, quòd, quæ dixi sub tecto, prædicabuntur super ta.

Idem de regno, vitâ, & moribus Antichristi capite 15. in pr. Corona superbiæ ebriorum con-lcanda sunt magistratus templi carnalium virorum in Ecclesiâ, qui de suis titulis & in se, non au-n in Iesu crucifixo gloriantur, veluti est, esse dominum Canonicum, dominum Decanum, Archi-aconum, & multa huiusmodi, quæ sunt nimis hodie per vanam gloriam fermentata, & ambitio-m. Intimo omni homini talium, quòd, nisi redeant ad formam Euangelii, fiantq; humiliores, antò maiores videntur in omnibus, jamjam instat tempus, quòd non tantùm non sunt idonei, ysterium Antichristi intelligere, & altitudinem Satanæ; sed etiam sine morâ à Satanâ per suas sub-es factiones capientur.

Idem in respons. ad scripta M. Stanislai cap 5. in fine. Constat enim Christi fidelibus, quòd aximi errores, & maximæ scissiones propter illud caput in Ecclesia sunt exortæ, & vsq; hodie au-nentantur. Donec enim illud caput non fuit institutum à Cæsare, creuit continuè in virtutibus cclesia: sed post constitutionem illius capitis multiplicata sunt mala, superbia, ambitio, auaritia, simonia, & schismata, & contentiones: nec cessabunt, donec illud caput cum suo corpore ad postolorum regulam sit reductum.

Eiusdem defensio quorundam articulorum Ioannis VVikleff.

IDem lib. 16. super illo verbo: Quis arguet coram eo viam eius, & quæ fecit, quis reddet illi
dicit: beatus Iob, dum de omnium malorum corpore loqueretur, subitò ad omnium iniquorun
caput se conuertit. Vidit enim, quòd in fine mundi, Satan hominem ingrediens, quem sacra scri
ptura Antichristum appellat, tanta elatione extollitur, tanta virtute principatur, tantis signis
prodigiis in sanctitatis ostensione se eleuat, vt argui ab homine eius facta non valeant, quia cum
potestate terroris adiunguntur etiam signa ostendendæ sanctitatis. Et ait: Quis arguet coram eo v
as eius: quis videlicet hominum illum increpare audeat, cuius visum ferre pertimescit? sed tame
eius viam non solùm Elias & Enoch, qui in eius exprobratione ad medium deducuntur, sed etian
omnes electi arguunt, dum contemnunt, dum virtute mentis eius maliciæ resistunt. Sed qu
hoc ex diuina gratia & non suis viribus faciunt, rectè nunc dicitur: Quis arguet coram eo vias eiu
quis etenim nisi Deus, cuius adiutorio qui electi sunt, vt resistere valeant, fulciuntur?

Idem in respons. ad scriptum octo Doctorum cap. 16. Nam vsque ad dotationem Roma
Pontificis, quæ cœpit anno Domini 310. nullus Romanus Episcopus bellum instaurauit, vel
sui protectionem populum concitauit, sed patienter vel exilium, vel martyrium est perpessus. Pos
quàm autem dotatio, & secularis dominatio Romano Pontifici accessit, pugna, pompa, auariti
hæresis, & lis cum inuidia sequebantur, & pax, humilitas, paupertas, fides, concordia, & char
tatiua dilectio, & prædicatio Euangelica in Romano Pontifice, etsi non in quolibet, decreuerun
& martyrium, vt dicunt Chronicantes, de pòst in Romanis Pontificibus est extinctum. Si erg
dominatiua secularis possessio cum concupiscentia, est causa bellorum, & litium in Papis: tu
ablata illa, quoque bella & lites in ipsis tollerentur: nam oppositorum sunt causæ oppositæ, quib
positis, ponuntur effectus, & ablatis auferuntur.

Idem in Anatomia Antichristi cap. 42. Ideò istud principum est catholicè amplectendun
quòd nullus viator est aptior Romano Pontifice, vt sit Vicarius principalis Sathanæ, & præcipu
Antichristus. Patet ex hoc, quòd ipse potest faciliter fraudare Ecclesiam in hypocrisi, & omni me
dacio. Item ipse potest plùs seipsum vltrà Christum extollere: & talis iuxta scripturæ testimoniu
est pronior, vt sit maximus Antichristus. Nam rex super omnes filios superbiæ, & pater mendac
aptauit sibi talem vicarium, qui falsò potestatem, & dignitatem pompando prætendit, vt indu
gentiis & aliis cautelis simplicem plebem decipiat, & magistro suo in peccato similior, profund
ruat. Item plus potest pecuniarum simoniacè cumulare, & sic complices de secta Magog, pro d
fendendo suo facinore, latiùs & diuturnius, sceleratiusque aggregare. Sed hæc omnia testant
conditiones maximas Antichristi.

1415. ## *Epistola LIV. Nobilium Morauiæ, pro defensione Ioannis Huss, ad concilium Constantiense.*

REuerendissimis in Christo patribus & d. d. Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Arch
episcopis, Episcopis, Ambasiatoribus, Doctoribus & Magistris, ac toti concilio Constant
ensi, Nos infrà & circumcircà scripti Nobiles, Milites, Militares & armigeri præclarissimi March
onatus Morauiæ, affectum omnis boni, & obseruantiam Iesu Christi Domini mandatorum. San
quia iure naturali & diuino quilibet iubetur alii facere, quod sibi vult fieri: & prohibetur alii infe
re, quod sibi non vult fieri, dicente Saluatore: Omnia quæcunque vultis, quòd faciant vob
homines, & vos eadem facite illis: hoc enim est Lex & Prophetæ: imò Lex in vno sermone com
pletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum: Nos itaque præfatæ legi diuinæ & dilectioni prox
mi, quantum possumus, Deo autore, intendentes, pro charissimo nostro, bonæ memoriæ, ven
rando Magistro Ioanne Huss, sacræ Theologiæ Baccalaureo formato, prædicatore Euangeli
(quem nuper in concilio Constantiensi, nescimus quo spiritu ducti, non confessum, nec legitimè,
decet, conuictum, nullisque contra eum deductis & ostensis erroribus seu hæresibus, sed ad sin
stras, falsas, & importunas duntaxat suorum, & regni nostri ac Marchionatus Morauiæ capit
lium inimicorum, & proditorum accusationes, delationes, & instigationes, tanquam hæreticu
pertinacem condemnastis, & condemnatum dirâ & turpissimâ morte affecistis, in nostri reg
Bohemiæ Christianissimi, & Marchionatus Morauiæ clarissimi, ac omnium nostrûm perpetua
infamiam, & notam: &, vt fertur, in nostrum dedecus & contemtum ignis voragini trad
distis) sicuti primùm serenissimo Principi & domino, domino Sigismundo Romanorum & Hu
gariæ Regi, hæredi & domino nostro successuro, scripta nostra ad Constantiam transmisimus, qu
etiam in congregationibus vestris lecta sunt & publicata, & quæ hîc pro insertis habere volumu
ita & nunc P. V. pro dicto Magistro Ioanne Huss literas nostras patentes præsentibus duxim
destinandas, publicè corde & ore profitentes & protestantes, quòd ipse Magister Ioannes Huss fu
it vir vtique bonus, iustus & catholicus, à multis annis in regno nostro vita & moribus, ac fam
laudabiliter conuersatus & comprobatus, legem etiam Euangelicam, & sanctorum prophetarun

uiq; & Veteris Testamenti libros iuxta expositionem sanctorum doctorum, & ab Ecclesia ap-
batorum, nos & subditos nostros catholice docuit, prædicauit, & in scriptis multa reliquit,
nes errores & hæreses constantissimè detestando, & ad detestandum easdem, nos & cunctos
risti fideles continuè & fideliter admonendo.

Ad pacem quoque & charitatem, quantum sibi fuit possibile, verbo, scriptis, & opere
iter exhortando, ita, quòd nunquam audiuimus, nec intelligere potuimus, etiam omni dili-
tia apposita, quòd præfatus Magister Ioannes Hus quenquam errorem vel hæresin in suis ser-
nibus docuisset, prædicasset, vel quouis modo asseruisset, seu nos vel subditos nostros verbo
facto quoquo modo scandalizasset: quin imò piè & mansuetè in Christo viuens, omnes ad ser-
ndam legem Euangelicam, & sanctorum patrum instituta, prædicatione sanctæ matris Ecclesiæ,
alute proximorum, quanto potuit verbo & opere, diligentissimè hortabatur.

Nec præmissa omnia in confusionem nostram, & regni nostri, & Marchionatus perpe-
a vobis suffecerunt, quin potiùs & honorandum Hieronymum de Praga, virum certissimæ elo-
ntiæ fonte manantem, Magistrum septem artium liberalium, & Philosophum vtique illu-
m, non visum, non auditum, non confessum, non conuictum, sed ad solùm suorum &
trorum proditorum delationem sinistram, sine omni misericordia comprehensum, in-
crastis, & iam fortè, sicut Magistrum Ioannem Hus, crudelissima morte interemistis.

Præterea ad nostram (quod nimis dolenter referimus) peruenit audientiam, & ex scri-
vestris collegimus euidenter, quomodo quidam detrectatores, Deo & hominibus odibiles, &
tri regni Bohemiæ, & Marchionatus Morauiæ æmuli & proditores coram vobis & concilio ve-
nos & regnum nostrũ, ac Marchionatum grauissimè & nequissimè detulerunt, asserentes, li-
alsè, mendosè & proditoriè, quòd in præfatis regno Bohemiæ, & Marchionatu Morauiæ, di-
i errores pullulârunt, & corda nostra, & multorum fidelium terrigenarum multipliciter &
iter infecerunt, adeò, quòd, nisi lima correctionis celeriter apponeretur, prædictum regnum &
chionatus, cum suis Christi fidelibus reciperent animarum suarum irrecuperabile damnum &
am.

Equidem has atroces & perniciosas iniurias, nullis nostris exigentibus demeritis, nobis
ræfatis regno & Marchionatui licet falsè & mendosè impositas, quomodo sustinere possumus?
per gratiam Dei, aliis ferè omnibus mundi regnis sæpè vacillantibus, schismata & antipapas
entibus, regnum nostrum Bohemiæ Christianissimum, & clarissimus Marchionatus Mora-
à tempore, quo fidem Catholicam Domini nostri Iesu Christi susceperunt, tanquam perfe-
imus tetragonus, sine vituperio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, semper constanter & indesinenter
æserunt, & obedientiam sinceram adhibuerunt: quantisque impensis ac laboribus maximis,
ntóue sacro cultu & reuerentia debita sanctam matrem Ecclesiam, & ipsius pastores per prin-
s & fideles suos venerati sint, vniuerso orbi luce meridiana clariùs patet: & vos ipsi, si veritatem
ri vultis, vniuersorum præmissorum testes estis.

Vt autem, iuxta sententiam Apostoli, prouideamus bona non solùm coram Deo, sed et-
coram hominibus: & ne propter negligentiam celeberrimæ famæ prædictorum regni & Mar-
onatus nostrorum, crudeles erga proximos nostros reperiamur: ideò habentes in Christo Iesu
nino nostro firmam spem, puram & synceram conscientiam & intentionem, ac certam or-
doxamque fidem, tenore præsentium V. P. & vniuersis Christi fidelibus innotescimus, insi-
mus, corde & ore publicè profitentes: Quòd quicunque hominum, cuiuscunque status vel
eminentiæ vel dignitatis, conditionis, gradus, vel religionis extiterit, dixit vel asseruit, dicit
sserit, quòd in præfatis regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ errores & hæreses pullulas-
, & nos ac alios Christi fideles ipsorum, vt præmittitur, infecissent (sola persona serenissimi
cipis & domini nostri Sigismundi, Romanorum & Hungariæ, &c. regis, hæredis & domini
tri successoris, semota: quem in præmissis credimus & speramus innoxium) omnis & quilibet
, vt præfertur, rectè mentitur in caput suum, tanquam nequam pessimus, traditor & prodi-
prædictorum regni & Marchionatus ac noster perfidissimus, & solus vtique hæreticus pernicio-
mus, omnisque malitiæ & nequitiæ, imò & diaboli filius, qui mendax est & pater eius.

Nihilominùs tamen præmissas iniurias Domino, cuius est vindicta, & qui abundanter retri-
facientibus superbiam, nunc committentes hoc, apud futurum Apostolicum, quem Dominus
s suæ Ecclesiæ sanctæ præfecerit, vnicum & indubitatum pastorem, ampliùs & latiùs prosequi-
, ei, Deo volente, tanquam fideles filii, in his quæ sunt licita & honesta, rationi & legi diuinæ
sona, reuerentiam, & obedientiam debitam exhibentes. Petemus & postulabimus etiam super
missis omnibus & singulis, iuxta legem Domini nostri Iesu Christi, & sanctorum patrum in-
ta, nobis & præfatis regno & Marchionatui prouideri de remedio opportuno.

Præmissis enim non obstantibus, legem Domini nostri Iesu Christi, ipsiusque deuotos, hu-
es, & constantes prædicatores, vsq; ad effusionem sanguinis, omni timore, statutis humanis in
trarium editis, posttergatis, defendere volumus & tueri. Datum Sterneberg, anno Domini
5. die & festo sancti VVenceslai martyris Domini nostri Iesu Christi.

A dictis

A dictis literis in circuitu pendebant sigilla 54. cum adscriptione nominum eorum, quorum sigilla fuêre, tametsi ob vetustatem obliterata legi non potuerint.

Primum sigillum appendit Alsso Kabat de Vuyskowitz.
2. *Vlricus de Lhota.*
3. *Joannes de Kzymicz.*
4. *Iosko de Sczitowicz.*
5. *Pærdus Zuuiranouuicz.*
6. *Ioannes de Ziuula.*
7. *Joannes de Reychenberg.*
8. *Vuldko Skitzynye.*
9. *Drliko de Biela.*
10. *Kus de Doloplatz.*
11. *Joannes de Simusin.*
12. *Dobeßius de Tyssa.*
13. *Drazko de Hradeck.*
14. *Stephanus de Hmodorkat.*
15. *Ioannes Dern de Gabonecz.*
16. *Barso dictus Hloder de Zeinicz.*
17. *Joannes Hmrsdorfar.*
18. *Psateska de Vuikleck.*
19. *Petrus Mg de Sczitouuicz.*
20. *N. Studenika.*
21. *N. Brischell.*
22. *N. de Cromassona.*
23. *Arannsick Donant de Polonia.*
24. *Joannes Donant de Polonia.*
25. *Joannes de Cziczouu.*
26. *VVenceslaus de N.*
27. *N. de N. deest sigillum.*
28. *N.*
29. *Joßeck de N.*
30. *Heinricus de N.*
31. *VVaczlals Kuckh.*
Is Husso alter comes fuit, qui eum Constantiam deduxerunt cum aliquot equitibus.
32. *Heinricus de Zrenanouuicz.*
33. *Bartzko de Conuald.*

34. Pe-

34. *Petrus dictus Nieniczk de Zaltoroldeck.*
35 *Czenko de Mosnouu.*
36. *N.*
37. *Zibilutz de Kleczam.*
38. *Ioannes de Petersuuald.*
39. *Parsifal de Namyescz.*
40. *Zodoni de Zuuyetzick.*
41. *Raczeck Zauuskalp.*
42. *Jon de Tossauuicz.*
43. *Diuua de Spisnia.*
44. *Steffko de Draczduu.*
45. *Iesko de Draczduu.*
46. *Odich de Hlud.*
47. *Vuosfart de Paulouuicz.*
48. *Pirebbor de Triczenicz.*
49. *Rynad de Ticzeuuicz.*
50. *Bohunko de Varatisdouu.*
51. *Vlricus de Racdauu.*
52. *Deslauu de Nakli.*
53. *Bonesb de Frabenicz.*
54. *Eybl de Roissouuan.*

Imp. Sigismundo. PP. Ioanne 23.

Eo anno, quo Ioannes Huss in concilio Constantiensi crematus fuit, adeò magna & notabi-clipsis solis apparuit, vt alites cœli subitâ caligine deterritæ in terram deciderint, & sidera non quàm nocte colluxerint.

Ioannis Hussi Natalem 6. die Iulii Bohemi perinde atque sancti cuiusdam martyris vene-a solennitate celebrant. Miechouius.

Ioannes de Gerson Gallus, Cancellarius Academiæ Parisiensis. 1415.

Cribens de statu Ecclesiæ clamat: Quid vtilitatis Ecclesiæ confert tam magnifica principum gloria, tam superflua cardinalium pompa? Quæ vtique abominatio, quòd vnus ducenta, al-recenta beneficia ecclesiastica occupat? Cultus inde diuinus diminuitur, Ecclesiæ dilabuntur bonis doctisq; viris priuantur, monasteria & hospitalia depauperantur, Christi fidelibus mala npla præbetur. Ob talé enim causam tum Romæ, cùm alibi multa loca quondá religiosa, hodie rta iacent: & quod miserabilius est, in monasteriis ac beneficiis per Cardinales, aut aulicos oc-tis nil Deo seruitur, nec populo proficitur: sed omnis illic diuinus labitur cultus, indigentium-profectus, adeò quòd eorundem locorum professis miserè exulantibus, administratio rerum esiasticarũ committitur laicis, quibus nulla prorsus est cura, quomodo ibi viuatur, qualis disci-aut regula obseruetur: quomodo diuinum officium persoluatur, dummodò suo domino mendatori vel potiùs comestori pensio pinguis cedat. De eiuscemodi Ecclesiarum commen-ribus propheta dicit: quasi fauces virorum latronum principes sacerdotum, in via interficien-ergentes de Sichem, quia scelus operati sunt. Item, in domo Israël vidi horrendum, & fornica-es Ephraim. Ecce nouimus afflictionem in qua sumus, quia Hierusalem est deserta, & eius por-niconsumtæ. Nam regnantibus impiis ruinæ hominum, &c.

Scripsit hic Gerson inter alia etiam de auferibilitate Papę ab Ecclesia: de defectibus virorum Ec-asticorum: de signis ruinæ Ecclesiæ: de negligentia Prælatorum: remedia contra adulatores. .& PP. V.S.

Idem

Idem de imitatione Christi, & de contemtu vanitatum mundi, l. 1. c. 17. Habitus, & tonsi
ra modicùm conferunt: sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum verum faciunt r
ligiosum. Qui aliud quærit, quàm purè Deum, & animæ salutem, non inueniet, nisi tribulationem
dolorem. Non potest etiam diu stare pacificus, qui non nititur esse minimus & omnibus subiect
Ad seruiendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandum scias te vocatum, n
adociandum vel fabulandum. Hîc ergò probantur homines sicut aurum in fornace. Hîc nemo p
test stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum humiliare.

Inter alia nonnulla eiusdem dicta, sequentes etiam sententiæ leguntur:

Quòd generale concilium vniuersam Ecclesiæ vim habeat.

Quòd conciliorum intermissio sit extrema pernicies Ecclesiæ.

Quòd vnumquodque generale concilium, etiam inconsulto Pontifice, conuocari queat.

Quòd in conciliorum constitutionibus, non Papa, verùm ipsum concilium sit, quod sente
tiam ferat.

Quòd bestia sit, quicunque concilium impedire velit.

Quòd concilium cogere possit Papam, vt à proposito suo, si quidem alicuius momenti ratio
adsint, abstineat.

Idem in apologetico suo sub finem inquit: video, quòd Ecclesiæ reformatio nunquam a
pliùs per concilium fieri possit, nisi ipsius concilii præses ita sit animatus, vt curam Ecclesiæ vnicè
rat, sitque constans, summaque prudentiâ præditus. Et in hoc operam dent prouinciarum &
periorum ordines, vt quàm minimum, ac potest, constitutionum, & decretorũ in conciliis statu
tur. Hoc enim ad res in dubium vocandas potiùs, quàm moderatè gerendas, pertinere videt
Sed in eo neruos intendant, vt quod antè piè constitutum est, strictè obseruetur: quod verò sup
uacaneum est, omninò præcidatur. Video enim, ita comparatum esse hodie cum fidei pariter, at
morum doctrinâ, vt quid planè statuamus in hac rerum omnium acerbitate non habeamus.
perto crede, neque vlteriorem huius comprobationem postula: nec tu de medicinâ ægrotis ac
bendâ apud surdos, & stupidos planè homines narrato: cùm & sapiens dicat, non in vanum a
hosce loquendum esse. Habes apud te ampliorem librum de Theologicâ consolatione. Tecum
bita, & Deo gratias age, qui te ab eiusmodi curis immunem esse voluit: & pro aliis, qui in ea oc
patione versantur, ora commiserans, lugens, atque gemens.

Hic idem postquàm in sermone coram proceribus regni Galliæ habito, dixisset, latron
qui verisimiliter nondum compleuerat pœnitentiam pro omnibus peccatis suis, beatificatum f
se in Paradyso ipsa hora mortis, propter hoc, inquit, apparet falsitas doctrinæ Papæ Ioannis
quæ damnata fuit cum sono buccinarum, vel tubarum coram Rege Philippo auunculo tuo,
Theologos Parisienses, & credidit potiùs Theologis Parisiensibus, quàm Curiæ.

Idem lib. 4. cap. 18. Cauendum est tibi à curiosa, & inutili perscrutatione huius profundis
Sacramenti, si non vis in dubitationis profundum demergi. Qui scrutator est maiestatum, op
metur à gloriâ. Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere potest.

Et paulò pòst. Fides à te exigitur, & sincera vita, non altitudo intellectus, neque profund
mysteriorum Dei. Si non intelligis, nec capis quæ infra te sunt, quomodo comprehendes ea,
supra te sunt.

Et rursus. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus, nec ad immissas à diabolo dub
tiones responde: sed crede verbis Dei: crede sanctis eius, & prophetis, & fugiet à te nequã inimi

Et denuò. Perge ergò cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reuerentia ad sacram
tum accede. Quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti securè committe. Non fallit te
us: fallitur qui sibi nimiùm credit. Graditur Deus cum simplicibus, reuelat se humilibus, dat in
lectum paruulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis, & superbis. R
humana debilis est, & falli potest: fides autem vera falli non potest.

De reformatione Romanæ ecclesiæ Tractatus longè optimus, editus à Reuerendiss. patre, Petro de Alliaco Cardinale Cameracense: & oblatus, teste Trithemio, Concilio Constantiensi.

Quisquis es, Lector candidiss. qui hæc lecturus es, animum aduerte, & inuenies, non consultorem modò optimum, sed & vatem hunc fuisse.

DE reformatione Ecclesiæ plura dudum per me scripta, nunc compendiosiùs recolligere, &
cri generalis Concilii Constant. examini, atque correctioni præsentare decreui: quæ Ecc
reformatio quàm necessaria olim fuerit, & ampliùs sit modò, euidenter ostendit deflenda ipsius
formatio, de qua lamentabiliter conquerebatur beatus Bernardus sermone 33. super Cantica.

Idcirco hîc aliquas considerationes particulares scribere, & prudentum examinationi pr
nere dignum duxi: nec omnes quidem, quia ad hoc & maiori libro, & maiori ingenio opus e
ad omnes autem aliâs via poterit faciliùs aperiri.

Anno

Prima autem consideratio est de reformandis circa corpus Ecclesiæ.
Secunda de reformandis circa eius caput, scilicet circa statum Papæ & Romanæ curiæ.
Tertia de reformatione principalium Ecclesiæ partium, scilicet prælatorum.
Quarta de reformatione circa religionem & religiosos.
Quinta de reformatione circa cæteros Ecclesiasticos.
Sexta de reformatione laicorum Christianorum.

Prima consideratio est de his, quæ videntur reformanda circa totum corpus vniuersalis Eccle- vbi primò occurrit, expediens esse & necessarium, quòd sæpius, quàm hactenus sit factum, gene- concilia celebrentur, & propter plures congruentias videretur conuenientius.

Item videretur expediens, quòd etiam sæpius celebrarentur concilia prouincialia: quia, vt pa- 8. dist. decretum sancti patres propter Ecclesiæ vtilitatem primò statuerunt, ea bis in anno ce- ari: postea verò propter fatigationem opportunè finierunt, omni excusatione remotâ, modis o- bus semel in anno fieri, & deprauata corrigi.

Vnde & Episcopi, qui ad synodum venire contemnunt, & Principes qui hæc prohibent vel ediunt, vel metropolitani, qui ex irrationabili causa hoc agere negligunt, canonicis pœnis sub- nt: & hæc probantur in dicta di. c. quoniam per totam. & in multis canonibus conciliorum: ij. tertij Carthaginen. & in 6. c. Toletani, & in tertio quarti Toletani, vbi sic legitur: Nulla pe- s disciplinæ mores ab Ecclesiâ Christi magis expellit, quàm negligentia sacerdotum, qui con- is canonibus, ad corrigendos mores ecclesiasticos, synodos facere negligunt.

Et certè hodie docet experientia, quot & quanta mala ex huiusmodi negligentiâ proueniant: eo necesse est prouidere, vt huiusmodi concilia sæpius fiant: & si non in anno iuxta rigorem num, saltem de termino in terminum, ad euitandum vexationes itinerum, laborum, & ex- arum, & quia omne rarum pretiosum.

Et si dicatur, quòd hodie non est opus generalia concilia congregare, sicut fuit in primitiuâ esiâ, & quòd ad tollendum vexationes prælatorum in huiusmodi concilijs, Romana Ecclesia, apalis curia potest sufficienter casibus occurrentibus prouidere: respondetur, quòd hoc non est e verum.

Nam primò experientia docet, quòd propter defectum conciliorum, maximè generalium to- Ecclesiæ (quæ possunt sola audacter, & intrepidè omnes corrigere) ea mala, quæ vniuersalem unt Ecclesiam, diu remanserunt impunita, atque incorrecta, & adeò creuerunt inuetera- uòd tandem multa & iniusta & iniqua, sub prætextu fictæ & corruptæ consuetudinis, licita antur.

Item multi suspicantur, quòd hæc disimulauerit Romana curia, & super ijs concilia fieri ne- rit, vt posit ad suæ voluntatis libitum pleniùs dominari, & iura aliarum Ecclesiarum liberiùs are: quod non assero esse verũ. Sed tamẽ quia huiusmodi laborat infamia, deberet ad eam pur- am super congregatione conciliorum generalium, & prouincialium prouidere, alioqui iuxta n Augustini, quia famam suam negligit, crudelis est.

Item illa sanctisima Romana curia, scilicet Petri & Pauli Apostolorum, licet potuisset sine regatione concilij per epistolas, vel aliâs negotia faciliter terminare: tamen legitur, quatuor lia celebrasse, sicut patet Actuum primo, 6. 15. & 21. capitulis. Vnde per hoc exemplum ctionis, de sæpe congregandis concilijs, suis in posterum reliquerunt. Nam sicut Christi, sic ostolorum suorum actio nostra est instructio, iuxta illud Apostoli: imitatores mei estote, sicut Christi.

Item 15. dist. c. canones. dicit Isidorus: quia ad tempus Constantini non erat Episcopis licentia niendi in vnum, scilicet publicè per modos concilij generalis, ideo Christianitas in diuersas s scissa est. Et ita dicere possumus modò, quòd propter defectum celebrationis conciliorum ia in diuersa schismata, & alia innumerabilia mala, fortè etiam ad hæreses disponentia, proh lapsa est, sicut experientia docet.

Item si concilia sæpius celebrata fuissent, verisimile est, quòd hoc nefandum schisma non tam rdurasset, nec schisma Græcorum. Vnde huiusmodi schismatibus decuisset citò per conci- generale prouideri.

n primitiuâ Ecclesiâ docuerunt Apostoli, Actuum 6. quòd, quia ortum est murmur Græco- duersus Hebræos, &c. statim duodecim ipsum conuocatâ multitudine sedauerunt. Dicitur m 15. orta dissensione propter obseruationem legalium, statim Paulus & Barnabas ascende- d Apostolos in Ierusalem. Vnde patet, quàm damnabiliter peccauerunt hi, seu prin- eu prælati, qui pro sedatione huius schismatis conuocationem concilij neglexerunt, aut iuerunt.

Item aliqui sunt casus ardui necessariò reformandi, quibus non potest commodiùs quàm per ale concilium prouideri, sicut patet primò de reformatione Romanæ curiæ, quæ, vt infrà di- necessaria est, & tamen non nisi per generale concilium fieri potest. Et ideo non debet Rom. ndignari seu respuere, à generali concilio reformari, sicut nec contemsit, à generali concilio sui principatus honores recipere. Quia licet principaliter Romana Ecclesia principatum ha- Domino, tamen secundariò à concilio: vt glo. 17. dist. super c. concilia.

Item reformatio totius corporis ecclesiæ; & particularis ecclesiæ Rom. est de arduis pertine
tibus ad fidem. Nam eius generalis deformatio non mediocriter fidem tangit, & per conseque
eius quoque reformatio. Ideo in hoc non debet Papa, aut eius curia deliberationem generalis co
cilij respuere: quia sicut dicit glo. 19. dist. super c. Anastasius. Papa tenetur requirere conciliu
Episcoporum, vbi agitur de fide: quod non solùm intelligo de articulis fidei, sed de arduis tange
tibus vniuersum statum fidelis Ecclesiæ: quod notauit Archidiaconus 15. dist. c. sicut. vbi dicta
glossam approbans addit, quòd nimis periculosum esset, fidem nostram committere arbitrio vn
hominis. Et idcirco Papa in casibus nouis, & arduis ad deliberationem concilij recurrere consue

Item secundò. Sunt arduissimi casus, fidem & fideles omnes mirabiliter & miserabiliter co
cernentes, quibus esset per generale concilium necessariò prouidendum. Vnus est de modo p
uidendi contra Saracenos, & alios infideles, fidem & Christianitatem impugnantes, & nunc m
tò periculosiùs, quàm à multis retroactis temporibus fecerunt, contra Ecclesiam catholicam in
gentes: quibus si non celeriter obuietur, timendum est, ne Constantinopolitanum Imperium i
ab eis multipliciter laceratum, & vexatum, penitus destruant, ac deinde Romanum Imperium i
diuisum, & quasi ad ruinam præparatum inuadant, & sic Ecclesiam destruant iam schismate la
ratam, vt sic via præparetur aduentui Antichristi, de quo prædixit Apostolus: Nisi venerit disce
primùm, &c. quod exponit glossa de duplici discessione, seu diuisione, vnâ ab imperio, aliâ ab
clesiâ Romanâ, quæ præuenire debent Antichristum: & vtramque iam principaliter immine
multi deuoti fideles non immeritò pertimescunt.

Alius casus est de modo prouidendi circa Græcos, vt ad vnitatem Ecclesiæ Romanæ reduca
tur: quod nunc maximè, & opportunè posse fieri videtur, dum eorum Imperator inter Latinos
gens, à Romanâ Ecclesiâ, & dominis temporalibus, & à Francorum rege contra infideles cogi
auxilium, & subsidium postulare. De vijs autem circa dictos casus seruandis scripserunt plure
dei zelatores, & specialiter frater Humbertus de Romanis, Magister Quintus ordinis Prædicator
Tractatum vtilem composuit, vt super his prouideretur in concilio Lugdunensi sub Gregorio
pa 10. celebrando.

Secunda consideratio est de his, quæ reformanda videntur circa caput corporis Ecclesiæ, id
circa statum Papæ, & suæ Romanæ curiæ. Et primò tollendus esset ille detestabilis abusus, a
præsens schisma originem traxit, scilicet quòd vna natio, siue regnum aliquando vltra, aliqua
citra montes, in scandalum residuæ Christianitatis, ita diu papatum tenuit, vt posset dicere, hære
te possideamus sanctuarium Dei: quod quàm detestabile sit, ostendit ille qui ait, in veritate c
peri, quòd non sit personarum acceptor Deus, &c.

Ita pro dictâ prouisione esset statuendum, quòd de cætero maior pars Cardinalium non p
assumi de vno regno, siue de vnâ natione, sicut quandoque hactenus factum est in magnum s
dalum plurimorum: sed quòd de diuersis regnis, & prouincijs indistinctè, iuxta personarum m
ta assumantur: quia sicut apud Deum, ita & apud Dei ministros non debet esse personarum
ceptio.

Et videretur sufficere, quòd de vnâ prouinciâ solùm esset vnus Cardinalis, vt sic in eorum
uisione & multiplicatione tolleretur, vel saltem restringeretur & arctaretur Cardinalis affectio
mouentis: & vt per assumtos de diuersis prouincijs, diuersitas morum & statuum eorundem
manæ Ecclesiæ innotesceret, ad vtilitatem & salutarem prouisionem incolarum. Ita, quod
causa præsentis schismatis fuit, quòd Cardinales nimis tardauerunt declarare, & fideles suffici
informare, quòd primam electionem fecissent vi, aut metu.

Ideo ad tollendum, quod aliâs similis scandali non detur occasio, expediens videretur, ar
aliquod tempus, infra quod talis exceptio metus deberet allegari: & vltra quod nec illa, nec ali
ceptio contra Papæ electionem posset per Cardinales opponi.

Et esset etiam per concilium declarandum, quis de huiusmodi causâ metus haberet cogn
re: quia Io. An. super Cle. de electi. quærit, quis de huiusmodi causâ metus cognoscere haberet,
legaretur contra electionem Papæ: & respondens dicit, quòd ista nondum decisa, nec prouisa,
bunt prouisione.

Item necessaria erit reformatio, & prouisio circa grauamina, quæ Romana Ecclesia infert
inferioribus ecclesijs, & prælatis, & maximè in tribus; de quibus conqueritur præallegatus f
Humbertus in dicto Tractatu suo, parte 2. cap. 11. vbi dicit: quòd causa dispositiua schismatis
corum inter alias vna fuit propter grauamina Romanæ Ecclesiæ, in exactionibus, excommu
tionibus, & statutis.

De primo grauamine, & contra hanc multitudinem & magnitudinem actionum proui
dum esset tripliciter: Primò per diminutionem pomposorum statuum, & excessiuarum, vt si
mana Ecclesia minùs esset onerosa. Similiter vt & Ecclesia alijs esset exemplum humilitatis, &
ma virtutis, instar Christi, cuius ipsa vicariatum, & à quo primatus honorem tenet, qui ait: D
à me, quia mitis sum, & humilis corde. Secundò, per diminutionem, & arctationem huius
exactionum, sic scilicet, quòd summa certa rationabilis determinaretur, & limitaretur
moderato statu Papæ, & Cardinalium, subiectis ecclesijs imponenda, & per diœceses
portionabiliter distribuenda, & à diœcesanis recolligenda, & in certis terminis soluenda
manæ curiæ: vltra quam summam noua exactio non posset imponi, sine autoritate, &
sensu generalis concilij. Tertiò per diminutionem numeri Cardinalium, ita quòd

t tantus, nec tam onerosus numerus ipsorum, sicut hactenus fuit, ne Romanæ curiæ dici possit:
ltiplicasti gentem, & non magnificasti lætitiam.
Item circa statum Cardinalium, & aliorum Ecclesiasticorum prouidendum esset, quòd dein-
s non tenerent illam monstrosam, & multipliciter scandalosam beneficiorum multitudinem:
quo abusu antiqui sapientes conquesti sunt: sicut Guilielmus Episcopus Parisiensis in speciali
ctatu, quem de hoc composuit: & Cantor Parisien. in verbo abbreuiato: & autor de virtutibus
itijs: Ego de signis auaritiæ Ecclesiasticorum, &c. Quorum rationes expediret diligenter exami-
e, & pro serenatione conscientiarum, quid super hac re tenendum sit, declarare.
De secundo grauamine suprà tacto, scilicet de multiplicatione excommunicationum, & ex
sequenti irregularitatum, quas Ro. Ecclesia in suis constitutionibus pœnalibus, & maximè in
quidam nouis decretalibus imposuit, & per suos collectores in multorum scandalum fulmina-
& ad cuius exemplum alij Prælati leuiter, & pro leuibus causis, vt pro debitis, vel pro huiusf-
di, pauperes excommunicatione crudeliter feriunt, necesse est prouidere, cùm hoc fit contra iu-
t xi. q. c. Nullus sacerdotum. & c. Nemo episcoporum, &c. cum suis concordantijs.
Nam gladius ecclesiæ, scilicet excommunicatio, quæ in primitiuâ ecclesiâ venerandâ raritate
nidabilis erat, nunc per abusum contrariũ contemtibilis effecta est, sicut ostendit doctor subtilis
. Scotus super quarto Sententiarum di. 18. qui tamen contemtus periculosus est: quia excom-
icatio maior, Anathema dicitur. Anathema autem est æternæ mortis damnatio, & non nisi
mortali debet imponi crimine, & illis, qui aliter non potuerunt corrigi: vt habetur xi. q. c.
o contemnat. cui concordat glo. ex. de ver. signi. ex parte.
De tertio grauamine Rom. Ecclesiæ, quod imponit alijs in onerosâ multitudine statutorum,
num, & decretaliũ, & maximè illorum, quæ videntur ad graues pœnas, & præcipuè ad mor-
culpas obligare, & eadem ratione de similibus statutis, aut constitutionibus synodalibus præ-
um, prouidendum erat de rationabili alleuiatione huiusmodi oneris, ne de Prælatis verificetur,
l de Pharisæis, & sacerdotibus synagogæ à Christo improperando dictum est: Imponunt onera
a, & importabilia in humeros hominum, digito autem nolunt ea mouere.
Item super quibusdam alijs grauationib. per Rom. ecclesiã alijs prælatis, & ecclesijs superindu-
dhibenda erit prouisio, scilicet super collationibus beneficiorum, & electionibus dignitatum:
iter super exemtionum concessionibus, quas Rom. Ecclesia pluribus religionum abbatibus, &
entibus, ac capitulis in præiudicium prælatorum concessit: de quibus iam olim plures deuoti
iæ zelatores conquesti sunt, sicut B. Bernar. in libro ad Eugenium Papam, & alij. Similiter de
bus alijs honoribus, & reuerentijs & præeminentijs, quos quidam officiarij Rom. curiæ super
prælatos vsurpauerunt, ac multis eorum particularibus excessibus, de quibus longum esset per
la discurrere, perutilis, & necessaria erit prouisio.
Hîc autem præter dicta dudum quandam opinionem recitaui, quam nuper in Tractatu de
siasticâ potestate, tanquam erroneam reprobandam esse, declaraui: videlicet quorundam de-
rum Rom. ecclesiæ, qui in eius odium, prætextu quorundam abusuum, statum Cardinalium
inutilem vel damnosum, nec ab Apostolis vel concilijs institutum, & sine causâ rationabili
atum, tanquam onerosum ecclesiæ extirpandum esse, dixerunt: sicut olim de statu Choriepi-
rum factum esse legitur. 69. di. c. Choriepiscopi.
Hunc errorem in hac synodo Constant. quodammodo aliqui resuscitare præsumserunt: qui v-
attenderent iuxta doctrinam Christi, priùs trabem de oculo suo eijcere, quàm festucam de o-
fratris, imò patrum suorum: vtinam attenderent statum episcoporum, & aliorum prælato-
cæterorumque ecclesiasticorum, & etiam laicorum, innumeris abusibus & vitijs deformatum:
men ideo huiusmodi status dissipandus esset, atque perdendus, quoniam in multis offendi-
omnes, sed vitium, & abusus corrigi debet, non status destrui, vel debitis in rebus defraudari:
boni medici officium est ab infirmo morbum tollere, & non infirmum destruere.
Vtinam denique considerarent, qualiter domini Cardinales pro reformatione Rom. Ecclesiæ,
us ipsorum se effectualiter paratiores obtulerunt, quàm quicunque alij cuiuscunque status, imò
membra ecclesiæ hîc suæ reformationi restiterunt, cùm tamen reformationem capitis impor-
peterent.
Quia ergo Romana Ecclesia in capite, & in membris suis se cum ratione temperare studuit, iu-
est, quòd subditæ ecclesiæ eidem, suoque regimini rationabiliter obtemperare & subesse debe-
ixta verbum Senecæ: multos reges fronte rexit.

Tertia consideratio erit de reformatione ecclesiæ circa partes eius principales, scilicet maiores
ros. Vnde prouidendum, quòd tales eligantur, qui non sint iuuenes, moribus incompositi, aut
ni, aut carnales, spiritualium ignari, sed graues ætate & moribus, eminentes spirituali scientiâ,
ctrinâ, qui in suis non sint rebus strenui, & in ecclesiasticis remissi, nec propria magis quàm
munia iura procurent, qui angarias, & impositiones, vel huiusmodi grauamina subiectis non
nant, qui per singulos annos parochias suas cum fructuoso affectu visitent, potentes, & tyran-
populi offensores arguant, & corripiant, qui diuinis scripturis studeant, & non scientijs practi-
litigiosis totaliter inhæreant, qui verbis, aut ludis ioculatorum, aut mimorum, aut publicis
culis, vel superfluis conuiuijs non delectentur, sed moderato habitu, & temperato victu con-
etiam in mensâ lectioni diuinarum scripturarum intendant, & vt breuiter dicam, in omni-

bus tales ſint, vt cæteris ſint fidelibus in exemplum, ſicut & eſſe tenentur, cùm illis in officio ſuc
cedant, quibus à Chriſto dictum eſt: Vos eſtis lux mundi, & vos eſtis ſal terræ, & multa ſi
milia.

Item vt tales ad prælaturas aſſumerentur, & non indigni, aut in ſufficientes, prouidendum
eſſet, quòd electiones prælatorum non faciliter, aut leuiter quoque, ſed cum diligenti, & graui exa
minatione confirmarentur, etiam ſi nullus ſe opponeret. Quia non ſufficit bono patrifamiliâs con
ſtituenti cuſtodem theſauri ſui, quòd nihil mali de illo ſibi opponatur, niſi etiam ipſe, alijs tacenti
bus, de eius habilitate diligenter inquirat.

Item quia ſtultum eſſet, patremfamiliâs theſaurarium facere ſine theſauro: ſic ſimiliter, facer
epiſcopum ſine ſubiecto populo, ſicut ſæpe fecit Romana abuſio, in contemtum ſtatus epiſcopalis
de quibusdam ſolùm titularibus epiſcopis, mendicantibus, & gyrouagis.

Item quia mali prælati raró de ſuis exceſsibus corriguntur, quia non citò, etiam contra noto
riè malos profertur ſententia, ſed per multos annos differtur, & ſæpius eorum punitio totaliter ne
gligitur, idcirco abſque timore mala perpetrant, & plerique eorum ſuſpenſionem, excommunica
tionem, irregularitatem, & alias iuris pœnas contemnunt: ideo prouidendum erit, vt circa talia vi
ſitatio, & inquiſitio fiat, vt talium vita, & fama in prouincialibus concilijs, vel ſi opus ſit, quandoc
in generali concilio ſummo Pontifici referantur, & ad eorum depoſitionem, ſeu aliam condigna
correctionem procedatur.

Et licet hodie concilium non deponat, vel reſtituat Epiſcopos, ſed ſolus Papa, vt ii. q. vi.
ideo. & ſicut notat gloſſa xi. q. 3. c. Epiſcopus. vbi tamen innocens depoſitus reſtituebatur in ſecun
dâ ſynodo: fortè nunc expediret, ad antiquum morem huius capituli reuerti, vt à generali ſynod
damnarentur, vel abſoluerentur epiſcopi, vel ſaltem quòd hoc fieret in præſentiâ ſynodi, vt vel ſi
magis ceſſarent inordinatæ affectiones, quæ ſolent in talibus iuſtam ſententiam impedire.

Item ſi non placet ſeruare illum antiquum rigorem Carthaginenſis concilij 4. vt Epiſcopus vi
lem ſupellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ authoritatem fide, c
pere, & vitę meritis quærat, ſaltem placeat moderari, quòd exceſsiua pompa prælatorum in veſtibu
ornamentis, familiaribus, equis, conuiuijs, & ferculis, ad congruam temperantiam reſt ingatu
Et quòd expenſæ in talibus ſuperfluæ, ſicut fieri debet, pauperum neceſsitatibus applicentu

Item tollatur monſtroſus ille abuſus, quo quidam prælatorum, armis ſpiritualibus depoſiti
arma corporalia aſſumunt, in campis pugnantes ſicut principes ſeculares, & ſæpe cum oppreſsion
pauperum, & crudeli effuſione ſanguinis, cùm Dauid ab ædificatione templi, quia vir ſanguinu
erat, fuerit prohibitus.

Item, ſi non placet ſeruare illum iuris rigorem, quòd non liceat Epiſcopis à ſuâ Eccleſiâ plus tr
bus hebdomadis abeſſe, ſaltem prouideatur, quòd ſine ſpeciali licentiâ & rationabili causâ ecc e
as ſuas in præiudicium animarum non deſerant, ſicut hodie multi prælati, &, quod monſtroſ
eſt, religioſi, & monachi, qui plùs ſunt officiales fiſci quàm Chriſti, in curijs principum, & in cath
dris iudiciorum, in cameris computorum, & alijs actibus ſecularibus militantes, contra ſtatuta c
nonum, vt xi. q. 1. c. Te quidem. cum ſuis ſimilibus.

Item prouidendum erit, quòd prælati in ſuis ſynodis, & eorum officiales in ſuis curijs non a
repletionem burſarum intendant, ſed ad correctionem vitiorum, emendationem morum, & ædi
cationem animarum: & quòd exactiones pro ſigillis & literis moderentur: & pœnæ pecuniar
vel tollantur, vel moderentur, aut in totum, vel partem ad pios vſus notoriè applicentur. Et quò
pœna excommunicationis non leuiter, vt ſuprà tactum eſt, feratur. Et quòd litium prolixitat
quæ ſpoliant pauperes, & multos de ſuæ iuſticiæ proſecutione deſperare faciunt, modis congruis r
cindantur, & quorundam aduocatorum, & procuratorum inſolentia intolerabilis reprimatur.

Item ſi, obſtante conſuetudine, non placet ſeruare illam rigoroſam regulam contra ſimonia
à iure humano impoſitam, vt nihil pro ordinatione, vel pro pallio detur, vel accipiatur, vt habet
cap. quinto epiſtolæ beati Gregorij Papæ, & multa alia, quæ ſcribuntur in antiquis iuribus, ſalte
ſuper his eſſet aliqua moderatio adhibenda, & pro conſcientiarum ſedatione, & multitudine e
rantium piè condeſcendendo, aliqua declinatio facienda: iuxta illud Nicolai Papæ, qui præſide
ſynodo Conſtant. Quia inquit, hoc vſque adeò verenda ſimoniaca pernities hactenus impleuit,
vix aut nullatenus aliqua etiam poſsit aut valeat eccleſia reperiri, quæ hoc morbo non ſit aliquâ
parte, imò maximè corrupta: & tanta talium multitudo eſt, neceſſe eſt vt, dum rigorem canoni
iuris ſuper eas ſeruare non poſsumus, diſpenſatoriè ad piæ condeſcenſionis ſtudium animos noſtr
ad præſens inclinemus, & ſimoniacos conſecratos in acceptatis ordinibus manere permittamu
hoc enim temporis nimia neceſsitas permittendum à nobis extorſit. Textus eſt ab illo.

Hîc ergo ſimiliter etiam eadem, vel maiori ratione permiſsio, & condeſcenſio facienda eſſe
ſuper pluribus alijs iuribus, & conſtitutionibus, quæ communiter in ſcandalum plurimorum co
ſeruantur: vt verbi gratia:

Quòd nihil omninò liceat dare, vel accipere in diſtributione graduum, ordinum, adminiſtr
tione ſacramentorum, vel ſepulturarum, aut huiuſmodi ſpiritualium, vel ſpiritualibus annexoru

Quòd ſcilicet non liceat, quemcunq; Epiſcopum, vel Clericum die Dominicò abſentem eſſe ſe
uitiorum ſolennium.

Quò

Quòd clerici ad matutinum, & veſpertinum officium venire teneantur.
Quòd non liceat clericis ante tertiam horam prandere.
Quòd nullus ſacerdotum à quinquageſimâ vſque ad paſcha carnes comedat.
Quòd ſacerdotes Aduentum ieiunent: & ſic de multis ſimilibus, de quibus videretur expedi-
s, declarare, quòd non eſſent præcepta, ſed conſilia. Et ſimiliter de obſeruantiâ ieiunij quadra-
ſimalis, quantum ad aliquas perſonas, & quoad aliquas circumſtantias, eſſet moderatio adhi-
nda.
Item, quia prælatis de diuino cultu ſpecialis cura eſſe debet, circa huiusmodi reformationem
æ neceſſaria eſt, prouidendum eſſet.
Et quòd in diuini officij ſeruitio non tam oneroſa prolixitas, quàm deuota, & integra breui-
s ſeruaretur.
Quòd in Eccleſijs non tam magna imaginum & picturarum varietas multiplicaretur.
Quòd non tot noua feſta ſolenniſarentur.
Quòd non tot noui ſancti canoniſarentur.
Quòd præterquàm dominicis, & in maioribus feſtis ab eccleſia inſtitutis, liceret operari poſt
ditum officium, tum quia in feſtis ſæpe multiplicantur peccata in tabernis, in choreis, & alijs la-
uij:, quas docet ocioſitas, cùm quia dies operabiles vix ſufficiunt pauperibus ad vitæ neceſſaria
ocuranda.
Et quòd in huiuſmodi feſtis ſcripturæ apocryphæ, aut hymni noui, vel orationes, ſeu aliæ
untariæ nouitates non legerentur, omiſsis antiquis & authenticis, & iam in Eccleſiâ con-
tis.
Et quòd generaliter omnis nouitas & varietas, ac vſuum diuerſitas in horis, & alijs diuinis
itijs, quantum fieri poſſet, vitaretur, iuxta decretum Toletani concilij vndecimi, de quo xii.
c. De his.
Et multa alia vtilia eſſent per prælatorum diligentiam prouidenda, per quæ ſingula diſcur-
longum eſſet.

Quarta conſideratio eſt de his, quæ reformanda eſſent circa ſtatum religioſorum. Et primò
etur, quòd tanta religioſorum numeroſitas, & varietas non expediat, quæ inducit ad varietatem
rum, & ad contrarietatem & repugnantiam obſeruationum, & ſæpe ad ſingularitatem ac ſuper-
m, & ad vanam extollentiam vnius ſtatus ſuper alium.
Et maximè videtur neceſſarium, quòd diminuerentur religiones ordinum mendicantium:
a tot ſunt & in numero conuentuum, & in numero ſuppoſitorum, quòd eorum ſtatus eſt onero-
ominibus, damnoſus leproſarijs, & hoſpitalibus, ac alijs verè pauperibus, & miſerabilibus
igentibus, quibus competit ius, & verus titulus mendicandi, ipſis quoq; curatis parochiali us:
i bene conſideretur, etiam præiudiciabilis omnibus Eccleſiæ ſtatibus: & ſpecialiter huiuſmodi
gioſis intolerabilis, & eorum religioſæ profeſsioni contrarius, & maximè in multiplicatione ma-
orum bullatorũ, & ſæpe indignorum, ipſis religionibus oneroſorum, de quâ materiâ, & eorum
js exceſsibus pauca loquar: quia ſunt plures doctores, qui de hoc abundè ſcripſerunt.
Item prouidendum eſſet de correctione Quæſtuariorum prædicantium, ſiue religioſorum, ſiue
larium, qui ſuis mendacijs & immunditijs maculant Eccleſiam, & eam irridendam reddunt,
ficium prædicationis maximè honorandum, iam contemtibile efficiunt. Vnde prædicatio, quæ
ter ſui reuerentiam ad prælatos pertinet, non eſſet tot, & talibus vilibus quæſtuarijs, & mendi-
ibus permittenda.
Item cùm in Calcedonenſi concilio ſtatutum ſit, vt habetur xvI. q. c. Qui veri, quòd monachi
ummodò intenti ſint ieiunijs, & orationibus, in locis, vbi renunciauerunt ſeculò, remanentes,
eccleſiaſticis, nec ſecularibus negotijs, propria monaſteria deſerendo, inſiſtant, prouidendum
, ne ipſi etiam occaſione ſtudij clauſtra relinquerent: vel ſaltem moderandum, quòd ſolùm ra-
e ſtudij Theologiæ, cùm nimis multi ſeculares hodie ſtudeant in litium facultate: ipſa quoque
ologia in ſtatu ſecularium paucos habeat ſectatores, propter abuſum Romanæ curiæ, quæ Theo-
s contemſit, nec non in omni eccleſiaſtico gradu lucratiuarum ſcientiarum ſtudia præpoſuit,
tamen primitiui Theologi eccleſiam ædificauerint, quam aliqui blateratores deſtruxerunt, &
c eam ad extremam ruinam deducere videntur, adeò, vt tam horrendum quorundam prouer-
n ſit, ad hunc ſtatum veniſſe eccleſiam, vt non ſit digna regi niſi per reprobos.
Item nunc maximè opus eſſet, ad obuiandum inſultibus infidelium, quòd reformarentur re-
ones militares, ad ſeruandum fidei mores, & patrum regulas, & ad priores inſtitutiones coge-
ur.
Item circa clauſtra monialium, quæ iam proh dolor vltrà quàm dicere audeam, dehoneſtata
, eſſet correctio adhibenda. Et inter alias prouiſiones videretur expediens, quòd nulla religio
ierum ſuſtineretur, niſi haberent tales redditus, vnde poſſent ſuſtentari ſufficienter in ſuis domi-
recluſæ, ſine mendicitate, & diſcurſu. Et quòd de earum eccleſijs, ſiue quorumcunq; religioſorũ
aſterijs, vel prioratibus ſeu domibus, vel ſpecialiter in moribus diſcretis, vel in rebus tempora-
deſolatis fieret applicatio ad alia clauſtra, in quibus religio ſeruaretur, vt per talem religioſo-
domorum vnionem ſuperflua numeroſitas religionum reſtringeretur, vt reſidua paucitas bo-
m, & deuotorum commodiùs ſuſtentaretur.

Item in monaſterijs eſſet inviolabiliter obſeruandum, quòd nullus niſi infirmus, vel debili
aut hoſpes comederet extra refectorium, quia experientia docet, quòd in hoc ſeruatur meliùs re
gionis obſeruantia, & tenetur faciliùs.

Item, pro reſerenandis conſcientijs deuotorum religioſorum, ſummoperè cauendum eſt, ne
à principibus, aut alijs redditus ſui, aut alia ad eorum ſuſtentationem pertinentia, procurentur
iniuſtis exactionibus, aut quomodolibet ex illicitè acquiſitis. Ne etiam iura prælatorum, eccleſi
rum, ſacerdotum parochialium indebitè occupent, in quibuſcunque prouentibus eccleſiaſticis. N
etiam in præiudicium ordinariorum, ab eorum ſubiectione iuri diuino congrua, & in Calcedone
ſi concilio ſanctorum patrum decreto firmata, vt patet xvI. q. 1. c. Qui verè. per importunam h
manorum priuilegiorum impetrationem, & violentam exemtionem damnabiliter ſe ſubducant.

Nam ſecundum aliquos eſt mediocriter dubitandum, an tales ſint in ſtatu ſaluandorum:
patet ex deductione Cantoris Pariſienſis in verbo abbreuiato, capitulo 37. vbi hæc.

Item in quibusdam religionibus deuotis, quæ regulæ beati Benedicti rigorem ſuperaddunt
prolixitate vigiliarum, & orationum, & in auſteritate ieiuniorum, & abſtinentiarum, & alijs va
obſeruantijs afflictiuis, videtur prouidendum de diſcretâ moderatione, & maximè circa infirm
quòd Chriſti lege ſaluâ nihil eis, quod diſerti medici conſulerent, negaretur, ſiue in eſu carnium,
ue in alijs quibuſcunque commoditatibus humanæ fragilitati, & naturali indigentiæ opportu
Alioqui non dixiſſet Chriſtus, non eſt opus ſanis medico, ſi non conceſsiſſet, opus eſſe infirmis m
dicorum conſilio.

Quinta conſideratio eſt inferiorum eccleſiarum, & eccleſiaſticorum virorum. Et primò ge
raliter eſt prouidendum, quòd in eccleſiaſticis beneficijs, iuxta eorum eminentias, ponantur per
næ benemeritæ, vt non præferantur fatui & ignari ſcientificis & ſapientibus, nec iuuenes ſenibus,
illis de vnâ patriâ, quorum vita & conuerſatio nota eſt & probata, alieni extranei, & alieni in m
ribus, linguis, & conſuetudinibus: nec potentes, aut nobiles præponantur clericis probatis, &
moſis doctrinâ atque moribus: nec aduocati, aut intenti ſcientijs lucratiuis, vel curiales, aut do
norum temporalium ſeruitores ſacræ Scripturæ doctoribus, ſicut à multis iam retroactis tempori
Romana curia facere conſueuit.

Et ideo eſt expediens, quòd ordinarij, qui in ſuis locis habere poſſunt, & debent benemer
rum noticiam perſonarum, iuxta eorum merita beneficia conferant. Vel ſaltem quòd eorum co
tio non omninò tollatur, ita tamen, quòd, vt obuietur eorum abuſibus, poteſtas ordinaria lim
retur, quòd non poſsint dignitates, & officia maiora conferre niſi Doctoribus in Theologiâ, ve
Iuribus, quandocunque in ſuis vel propinquis diœceſibus eſſent aliqui huiuſmodi. Quòd non p
ſint etiam niſi graduatis & nobilibus, vel aliàs benemeritis conferre curas perſonatus, aut alia be
ficia valoris centum librarum, vel vltrà importantia. Et ita de multis ſimilibus prouiſionibus,
quas & digni promouerentur, & multi nobiles & ingenioſi ad ſtudium literarum prouocarentu
vniuerſitates ſtudiorum florerent: &, quod valdè operæpretium eſt, importunæ violentæque pr
dominorum temporaliū pro indignis ceſſarent, quæ hodie quàm periculosè fiant, docet experien

Hæc autem, quæ de graduatis dicta ſunt, per modum exempli ponuntur, & moderari poſſ
& alia addi, ad prouiſionem aliorum ſufficientium, licet non graduatorum. Item prouidend
eſſet, quòd Vniuerſitates ſtudiorum reformarentur, & per prælatos ſcientificos viſitarentur, vt
dus diſtribuerentur dignis, ſine fauore & acceptione perſonarū: & cum examine in ſcientiâ, vt
ctrinæ vtiles, reſecatis ſuperfluis aut minùs vtilibus, legerentur: vt inſtructiones Rhetoricæ, & lin
rum, Græcæ & Latinæ, quarum ignorantia multipliciter Eccleſiæ eſt damnoſa, haberentur: &
alijs ſtudioſis actib. reipublicæ tam ſpirituali quàm temporali vtilibus, iuuenū ingenia exerceren

Item adhibenda eſſet correctio circa mores eccleſiaſticorum, qui iam nimis ſunt, (proh do
corrupti in gulâ, luxuriâ, pompâ, prodigalitate, otio, & alijs generibus vitiorum, quod cedit in
ue ſcandalum laicorum. Et maximè obuiandum eſſet illi ſcandaloſiſsimæ conſuetudini, ſeu po
corruptelæ, qua plures hodie non verentur tenere publicè concubinas: & quia aduerſus eos po
iuris, ſuſpenſiones, excommunicationes, & irregularitates non proficiunt, ſed manent in hoc,
alijs inhoneſtatib. publicis incorrigibiles: ideo habeat locū pœna depoſitionis ab officio & benef

Item quia archidiaconi, qui ab eccleſiâ inſtituti ſunt vt ſeruiant epiſcopis, vt habetur orig
liter Actuum 6. & ſpecialiùs declarantur eorum officia 14. diſt. quaſi per totum, ideo prouid
dum erit, quòd debita officia exerceant: vel, cùm ſint eccleſiæ oneroſi, penitus extirpentur, vt
prà de Choriepiſcopis dictum eſt.

Item quia dicit Hieronymus: Pauci ſacerdotes, multi ſacerdotes: pauci merito, multi nu
ro: ideo contra hanc ſcandaloſam multitudinem eſſet ſummoperè obuiandum per hoc, quòd
promouerentur niſi digni, & benè morati, habentes ſcientiam ligandi & abſoluendi, & intellig
tiam diuini ſeruitij.

Item ad obuiandum ignorantiæ ſacerdotum, promotoribus, in eccleſijs cathedralibus &
tabilibus collegiatis, eſſent ſcribendi aliqui breues tractatus, & etiam in ſynodis publicandi, ta
latino quàm in vulgari, ſuper inſtructione neceſſaria de virtutibus & vitijs, de oraculis Fidei, de
cramentis, de modo confeſsionis, & huiuſmodi. Et in huiuſmodi eccleſijs deberet eſſe aliquis le
Theologiæ, qui legeret ſecundum, tertium, & quartum Sententiarum: vel recipiendo vtiliores
terias dictorum librorum, eas ſub breuitate applicaret ad expoſitionem & intelligentiam Epiſt
rum & Euangeliorum, quæ in Eccleſiâ per anni circulum recitantur.

Similiter in dictis ecclesijs,& maximè in metropolitanis,deberent esse notabiles librariæ Theologiæ, Iuris canonici, & librorum moralium: & maximè, quòd magnus liber Conciliorum generalium, qui iam rarus est, licet sit perutilis & necessarius, à metropolitanis in magnis ecclesijs procuraretur.

Item quia correctio subditorum semper per eorum appellationes impeditur, & datur peccandi audacia, esset circa eos adhibenda moderatio, ne earum nimis facili receptione & admissione inferiores prælati à metropolitanis, vel Romanæ curiæ inordinatâ executione iusticiæ, grauarentur: sicut iam dudum conquerebatur beatus Bernardus in libro de consideratione ad Eugenium Papam: qui liber in hoc & alijs multis, pro reformatione ecclesiæ, non mediocriter vtilis est, sicut & plures eius libri & epistolæ.

Sexta & vltima consideratio erit de reformandis circa statum laicorum Christianorum,& maximè principum, à quorum moribus dependet morigeratio populorum: quia, vt dicit Poëta,

Regis ad exemplar totus formabitur orbis.

Et iterum: *Mobile mutatur semper cum principe vulgus.*

Et ideo principes Christiani prouideant, vt titulum suæ Christianitatis, quam verbo confitentur, opere non negent, contra Christi doctrinam, & per vias ei contrarias, in conspectu populi sui, corruptis moribus incedentes.

Item quòd liberos suos in bonis moribus & literarum scientijs informari faciant.

Item vt non solùm à se, sed & à suis familiaribus & domesticis superfluam multitudinem, superbiam, vanitatem, auaritiam, & tyrannidem abijciant.

Item quòd populum sibi subiectum bonis moribus ædificare studeant: eos à luxuriâ, otio, & cunctis vitijs Deo contrarijs retrahant, & specialiter à Dei & Sanctorum blasphemiâ, quæ sæpe iuramentis perniciosis committitur, arceant.

Item quòd malas consuetudines iuri diuino vel humano contrarias in suis subiectis, per consilium Theologorum & aliorum prudentum, repellant.

Item quòd artes magicas, & alias superstitiones diuinâ Lege damnatas, & omnes errores, & hæreses fidei contrarias, diligentiùs euellant, & destruant.

Item quòd ad fidei exaltationem, diuini cultus honorem, ecclesiæ reformationi inuigilent, & ea, quæ superiùs & inferiùs pro huiusmodi reformatione notata sunt, & alia quæcunque vtilia, diligenter elaborent.

Item quòd zelo iusticiæ contra persecutores & oppressores Ecclesiæ, pauperum, & debilium excandescant, & eorum iniurias propulsare non tardent. Vicinis quoque & peregrinis fidem catholicæ fraternitatis obseruent.

Item contra Saracenos & alios fidei aduersarios potenter insurgant. Et vtinam, dum maximè opus est, post vnitam & reformatam ecclesiam, infidelium insultibus viriliter se opponant, & propter hoc discordias & bella, quæ iam proh dolor in Imperio, & in regnis Christianis in contumeliam Christiani nominis crudeliter sæuiunt, misericorditer compescant, & ad Christianam pacem & vnionem reducant. Alioqui infallibiliter verificabitur verbum Christi: Omne regnum in se diuisum desolabitur.

Item quòd Iudæis propter vilem quæstum non faueant, eos scilicet inter suos subditos morari permittendo, sed vel Christianis seruiendo, agros colendo, vel aliàs mechanicè laborando: & non vsuras damnabiles in damnum Christianorum exercendo.

Item quòd Iudæorum conuersorum bona non rapiant, sed ad vitæ necessitatem eis possidere permittant, ne egestate compulsi iterum apostatent, & Christianos de vitio impietatis arguant.

Item multa alia essent Principibus cum generali concilio ecclesiæ circa statum Christiani populi reformanda, quæ si impediantur, imò si ea diligenter non promoueant, timendum est eis, ne contra ipsos manus Domini, prout iam incepit, gladium sui furoris exerceat.

Item propter præmissa expedit, quòd reges & principes suos mittant ad generalia concilia, non ad separandum & confundendum, sed ad honorandum & confortandum Ecclesiam, & ad ea quæ decreta fuerint, quantum in eis est, exequendum.

Item quia, iuxta euangelicam sententiam, quam etiam experientia rerum magistra docet, inter reges gentium & principes seculi sæpe fit contentio, quis eorum videatur esse maior? quam contentionem discipulos suos vitare Christus docuit: ideo non videtur expediens, quòd de cætero in generalibus concilijs, pro deliberando ad partem super rebus gerendis, fiat diuisio per nationes, vel regna: quia talis modus diuidendi magis est secularis quàm ecclesiasticus, & ad contentiones de maioritate vel superioritate dispositiuus: sed, iuxta ecclesiasticas sanctiones & sanctorum patrum obseruantias, magis videretur esse procedendum per prouincias ecclesiastico more distinctas.

Sed quia huiusmodi prouinciæ valdè inæqualiter sunt diuisæ in diuersis mundi regionibus, ideo expediens videtur hanc moderationem obseruare: quòd ad constituendam prouinciam in concilio generali, non sufficeret minor numerus quàm duodecim notabilium personarum, quarum sex ad minus essent prælati, vel legati regum, principum, vel Vniuersitatum generalium studiorum, et doctores in Theologiâ, & in Iure, & illorū sex ad minus duo essent episcopi, non titulares aut gyrovagi: alij verò sex in minorib. dignitatib. ecclesiasticis constituti, vel in aliqua facultate graduati.

Quando verò in aliqua prouinciâ non esset talis numerus, aut talium personarum, quòd supplere tur de alijs vicinis prouincijs, & constitueretur vna ex pluribus, quæ denominaretur ab illâ cuit essent plura, & notabiliora supposita: & quòd huiusmodi personarum electio fieret in concili prouincialibus, generale concilium præcedentibus.

Et ibidem ordinaretur de stipendijs, sumtibus, & expensis eorundem, per modum subsidij cha ritatiui, ecclesiastico more, & non seculari authoritate, vel potestate illis imponendi, & exponenc

Item quia ecclesia non potest principes ante prædicta reformanda temporaliter cogere, exp diens erit, per generale concilium ipsos ad ea monitis salutaribus exhortari, vt sic faciendo quo in se est, apud summum iudicem excusentur.

Nec solùm opus erit exhortatorijs verbis, sed etiam bonorum morum & in melius reformat rum actuum exemplis: quia plùs mouent exempla quàm verba: ideo cœpit & Iesus facere, & pò docere. Vnde nihil est, quod tam efficaciter possit, siue ad bonum siue ad malum, principes & ali laicos inducere, sicut sancta exempla ecclesiasticorum. Ideo super illud Matth. 21. quòd intrau Iesus in templum &c. dicit Chrysostomus: Sicut de templo omne bonum egreditur, ita de temp omne malum procedit.

Si enim sacerdotium integrum fuerit, tota ecclesia floret: si autem corruptum fuerit, omniu fides & virtus marcida est. Sicuti, cùm vides arborem pallentibus folijs, intelligis, quòd vitium h bet in radice: sic, cùm videris populum indisciplinatum, sine dubio cognosce, quòd sacerdotiu eius non est sanum. Et inde patet, quòd necessaria est Ecclesiarum reformatio, cùm morum suoru deformatio tam periculosa cunctis fidelibus sit populis, & tam damnosa.

Auertat autem misericors Deus ab ecclesiâ suâ hanc contumeliam, vt nos omnes, Prælati, sace dotes, & alij Ecclesiastici huius lamentabilis deformationis reperiamur culpabiles. Sed sicut oli DEVS de filijs Israël septem millia virorum reseruauit, quorum genua non sunt curuata ante B al, sicut legitur 3. Regum 19. sic & hodie in omni statu ecclesiæ aliquos reseruasse credendus est, q zelo Christianæ legis accensi deformatos mores in melius reformabunt, & suis salutaribus verbis exemplis alios informabunt. Quod ipse præstare dignetur, qui ecclesiam suam pretioso filij sui sa guine redimere dignatus est. AMEN.

Fuit hic Cardinalis etiam vates, & Astrologus, & eo anno, quo celebratum est concilium Ba leæ, prædixit: nullam futuram in Ecclesiâ pacem, sed religionis exitium, dissensionesque in eâ de gnari ex Ioue in primâ domo in anni figurâ, retrocedente.

1415. *Pancratius Cardinalis.*

Referunt historici, quòd paulò antè, quàm Ioann. Huss igne cremandus esset, Pancratius C dinalis ibi, vbi rogus Husso extruebatur, mortuum mulum sub quisquilijs defodi curauer vt hac ratione, si cadauer istud inter flammas intolerabili fœtore spiraret, Husius ita fœdè oluis ac proinde pessimus fuisse crederetur. Imp. Sigismundo. Papa Ioanne 23. vt sup.

1415. *Constantiense Concilium sess.* 13.

Licet Christus sub vtraque specie instituerit Eucharistiæ Sacramentum: tamen, HOC NO OBSTANTE, ALIVD NOS STATVIMVS.

Sed & definitum fuit in Concilio tum Constantiensi, cùm Basiliensi, vt habetur in pragm tit. de auth. & potest. Sacro. Concilio. Concilium esse supra Papam. Quam sententiam Sorbon quoque doctores solenni iureiurando, in adeptione Doctoratus, semper se defensuros profitentu

Epistola Christi ad Concilium Constantiense.

Extat in bibliotheca sancti Andreæ Brunsuigæ epistola Christi ad concilium Constantiense, cundo concilij anno scripta: cuius summa & verba hæc ferè sunt: concilium promittens refo mationem Ecclesiæ, nec tamen reformans Papam & curiam, simile fit fabulæ Æsopicæ, cùm par riunt montes, & nascitur ridiculus mus: quare reformatio à Papa alijsque summi ordinis spiritu bus inchoanda.

Nicolaus Clemangis, Archidiaconus Baiocensis,
Doctor Theologiæ Parisiensis.

LEpidam admodum historiam narrat hic in quadam epistola prolixa, quæ iam e-ita extat, de spiritu Papisticis concilijs præsi-ente. Sed adscribam eius verba: In concilio, inquit, Romæ à Ioanne 23. celebrato quid acciderit, audisse te arbitror? Res enim ta peruulgata fuit, vt vix quenquam latere potuerit: quam illo tempore ex veridico com-peri authore, & qui me minimè fallere voluis-et: quam paucis, si fortè non audisti, referre volo. Conuocauerat ante quatuor fermè an-nos concilium Romæ is Papa, maxima quo-undam impulsus instantia: cumque ante primam concilij congressionem, pro inuoca-ione Spiritus sancti, solito fuit more Missa celebrata, vbi concilium assedit, ipseque Io-annes in parata sibi cathedra sublimior præse-dit: ecce dirus ac ferialis bubo, funeris aut al-terius (vt ferunt) calamitatis semper nunci-us, è latebris suis erumpens, cum sua illa hor-rifica voce continuò aduolat, superque trabē templi mediam, oculis in Papam directo in-uitu coniectis, astitit. Cœperunt vniuersi mi-rari, quòd nocturna auis & lucifuga, diurna luce in turbæ medium aduenisset, malumque omen ex prodigio non immeritò suspicaban-tur: En (inquiebant suppressa voce alter ad alterum) in specie bubonis Spiritus adest. Cumque cæteri, & se mutuò & Papam spe-[illegible] fixa acie oculos intenderat, rubore suffusus, -darc, angustari, atque intra semetipsum æstuare cœpit: tandemque non inueniens, qua alia posset -tione suæ tantæ confusioni consulere, soluto concilio surgens abscessit. Secuta est deinde altera -sio, in qua rursum more simili (licet, vt credo, minimè vocatus) bubo adesse non omisit, verso -nper in Pontificem contuitu: quem ille redijsse conspiciens, maiori quàm priùs verecundia me-ò conturbatus est: nec illius vltrà ferre præualens conspectum, fustibus illum terrificisque cla-oribus abigi, præcepit. Sed ille, nec clamorum inquietudine, nec alijs tremefactus molestijs, aufu-re voluit.

Hæc ex quodam fideli amico didici, qui illis diebus recto gradu Româ veniebat. Super quibus -m propter rei insuetudinem hæsitare cœpissem, per me vehementissimè adiuratus, verissima se re-ille, confirmauit. Addebat autem, omnes qui aderant, in magnum contemtum atque irrisionem -ncilij ex hac re adductos: paulatimque toto dilapso concilio, nihil illic prorsus actum esse. Hæc -. Tales spirituales columbas iam longo tempore Papis & concilijs affuisse, eosque rexisse, etiamsi -n semper conspectæ sunt, facilè eorum impia dogmata euincunt. Factum anno Domini 1411. -p. Sigismundo. Papa Ioan. 23.

Idem. Nihil ferè sine simoniâ fit in Ecclesiâ: pro pecunijs manus imponunt, Ecclesias conse--nt, monachos recipiunt & monachas, visitant, excommunicant, absoluunt, baptisant, chri--ant, missasque demurmurant.

Idem Clemangis in libro de corrupto Ecclesiæ statu.

CVm hesterno die sacrorum eloquiorum codicem arripuissem, &, quæ prima fuit obuia, primam Petri epistolam legere cœpissem: incidi in ea verba, quibus Apostolus ait: Tempus est, -incipiat iudicium de domo Dei. Quæ non, sicut cæteras epistolæ partes, in transcursu peruolaui, -, lectionis impetu aliquantulum remorato, concussam horrore quodam, quasi repentè suborto, -entem in his meam hœrere coëgi, atq; in se verba illa altiùs tenaciusq; defigere. Occurrerunt illi-animo satis horrenti & perturbato, pressuræ ac calamitates, quas nunc Ecclesia perfert, & quibus

maiores multò (nisi falsum mens coniiciat) passura est. Occurrerunt pariter & causæ tantorum ma lorum iustissimæ.

Nam cùm Ecclesiæ ipsius ministros (quorum dos & possessio Christus esse debet) ab omn contagione terrenæ cupiditatis excussos esse oporteat: cùm pudicos esse conueniat, & ab omni in quinamento carnisque petulantiâ alienos, qui cœlestia sacramenta, preciumque dignissimum re demtionis humanæ tractant, conficiunt, aliisq; conferunt: cùm pij esse debeant, qui pijssimum iu dicem vicaria sorte repræsentant: cùm iusti qui iustissimum, humiles qui humillimum, concorde & pacifici, qui pacis atque concordiæ inter Deum & homines esse debent conciliatores ac mediato res: postremò, cùm eos deceat omni luce virtutum clarescere, qui in speculâ positi, forma & exem plar viuendi cæteris esse debent: pro his atque alijs quibus adornari deberent, virtutibus, omniu colluuione vitiorum contaminati sunt.

Quid tandem mirum, si illis multa aduersa eueniunt, aut si auersus ab eis Deus ob immanita tem facinorum, dicat per verba Psal. Odiui Ecclesiam malignantium? Atque vt pauca de vitijs psorum, quibus ab irato Deo iurè affligi meruerunt, enumerando perstringam: primùm à cupidi tate (quæ omnium fomes ac radix est malorum) initium sumamus.

Nemo est (vt opinor) qui non satis audierit & mente teneat, quantum Christi Ecclesiæ mini stri, viri vtique probatâ virtute clarissimi, omniq; tempore laude meritò celebrandi terrenam opu lentiam contemserint: quàm nulla cura vel labore temporalia commoda quæsierint: solis vict & vestitu abundè contenti, habentes (inquit Apostolus) alimenta & quibus tegamur, his conten ti simus: quamque liberaliter rem familiarem (si aliunde vberior obuenerat) ad inediam paupe rum subleuandam erogare curauerint.

Metuebant profectò deuotissimi homines, solam rerum cælestium meditationem animo g rentes, ne, si ad hæc transitoria amplectenda suum paulò latiùs affectum adiecissent: tantò animu eorum à spirituali contemplatione (cui se totos deuouerant) auocatus, minùs in DEVM ferretu quantò esset ad inferiora curanda atque cogitanda magis inflexus: doctos insuper cœlesti magiste rio DEO pariter & Mammonæ seruire non posse.

Sed diuina agente gratia, quantò magis aspernabantur temporalem substantiam aut gloriam tantò illis abundantiùs omni ex parte affluebat, instar vmbræ, quæ sequentem fugit, at verò si fu gias, semper indefessa comes insequitur.

Cernentes etenim seculares homines, tam principes quam alij locupletes, eiusmodi virorum Dei sanctam & sinceram conuersationem, ab omni terrena fece diuini amoris igne excoctam, ce tabant vndique illis copiosissima bona congerere, vt ab omni cura soluti, feruori possent deuotio nis (absque interruptione) libetiùs incumbere: beatos se existimantes, si aliquid, quod de suis c pibus in vsus istiusmodi contulissent, recipere dignarentur, & pro se suorumque expiatione pecc torum, apud diuinam clementiam intercessores fieri.

Sic multis præclaris dotibus, opibusque magnificis Ecclesia aucta & insignita est: sic fundat cœnobia, conuentus instituti, extructa capitula atque collegia: sic sedes pontificales & parochi exortæ: sic templa, sic basilicæ pulcherrimæ sumtib. ingentissimis & mirabili opere, ex Principum plebiumque impendio fabricatæ: sic denique omnes gradus, vniuersæque professiones hominum Ecclesiasticorum in amplissimas copias excreuerunt, quas primitiui illi patres (qui suis eas acquisi runt virtutib.) non in prophanis vsibus, (quemadmodum nunc plerique) consumserunt, sed aut eleemosynas & hospitalitatem, cæteraque charitatis ac pietatis opera impendebant, aut, si quid ill operibus mensæque frugali supererat, in cellas ædificandas, si fortassis alij fratres cœlitus inspira religionis gratia aduenissent, inque alia paranda, quibus parandis opus erat, conuertebant.

Nullus his thesaurus erat, nisi bonorum operum, sed amplissimus ille & refertissimus. Nul argentea vasa nec aurea, stanneis & fictilibus bibebatur. Nullus magnorum equorum phaler rumque apparatus: nulla histrionum turba præambula: nullus calamistratorum aut comatoru iuuenum comitatus, virgatis monstriferis habitibus, patulis & terratenus defluentib. manicis, qua ritu barbarico indutorum.

Felix erat his incolis Mundus, plenæ vrbes & agri populis, quos nulla aut rara lues absum bat, plena armentis stabula, pecora fœtibus, pomis arbores, sata frugibus, quia & cœli temperi terram suo influxu ad apta quæque germina fœcundabat, & terra nulli obnoxia maledicto, sed vbe ri benedictione, horum interuentu donata, quasi vltrò ferax erat omnibus bonis. Viuebant di homines, prosperaque valetudine fruebantur: nulla erat domi seditio, nullus foris metus, paca omnia, tuta & tranquilla. Vigebant in hominibus illius seculi charitas, innocentia, fides, pietas, iu stitia, sincera amicitia, rara fraus aut calumnia proximo fiebat: quoniam in sancta vita & salub doctrina pastorum totius boni exempla, suo gregi æmulanda, relucebant. Tanta siquidem apu Deum erat talium virorum ex vitæ integritate potentia, vt, ipsorum intercessionis obtentu, bon Mundus amplissima adipisceretur, & aduersa pauca sentiret.

Vbi verò (vt ferè assolet) paulùlum ex diuitijs rerumque secundarum affluentiâ, luxus insolentia in Ecclesiam subière: tepescere sensim cœpit religio, virtus hebescere, solui discipl na, charitas minui, tolli humilitas, paupertas opprobrio esse, simulque parsimonia: & econtr vt pompis & luxui res subesset, auaritia crebrescere, quæ non in suis diu contenta finibus, ali

a non modò ambire, ſed rapere & inuadere moliretur, inferiores opprimere, & tam iure quàm in-
iria ſpoliare.

Et quoniam latiſsimum hunc campum ingreſsi ſumus: libet de execrabili hac peſte (quæ Ec-
eſiam iam adeò conſumſit, vt pauca reſtent conſumenda) paulò latiùs loqui. Ordiri autem re-
iſsimè à prophetico poſſumus oraculo, & cum ſancto Prophetâ Ieremia, de miniſtris noſtris ve-
iſsimè hodie dicere: A minimo vſque ad maximum omnes auaritiæ ſtudent, & à Propheta vſque
d ſacerdotem cuncti faciunt dolum.

Quid enim ſatis dicere de eorum auaritiâ inexplebili poſsumus, quæ laicorum omnium nego-
atorum cupiditatem ſuperare videtur, imò quæ ſecularibus vniuerſis (ſeu Principes, ſeu plebeij
nt) omnis iniuſtitiæ, doli, fraudis & rapinæ prouocatio eſt & incitamentum? dum ſimplices
uiculæ paſtorum ſuorum exempla imitantes, quæ eos agere viderint, ſibi licere arbitran-
ır.

Sed nos iſtius peſtis nefariæ, ab ipſo ſummo vertice vſque ad pedes, originem & progreſſum
deamus. Poſtquàm (ſicut iam dicere cœperam) ex rerum opulentiâ ſtudium temporalium
entes ſeruorum Domini occupare cœpit: Deo ſimul & Mammonæ, duobus dominis tam ad-
erſarijs non potuerunt pariter deſeruire. Fuit itaque neceſſarium, vt quantum diligentiæ in vnius
ruitium impenderent, tantum alteri ſubtraherent. Quantò verò ampliùs animum ad tempo-
lia lucra adiecerant: tantò magis illa ſitire, tantò ampliùs immergi in illis, ſicque à cœleſti amore
ngiùs auerti cœperunt.

Hanc enim diuitiarum naturam nouimus, vt quò vberiùs habentur, eò abundantiùs ani-
um ad ſui ſemper incrementum maiori accendere ſoleant concupiſcentiâ.

Ita igitur factum eſt, vt paulatim extincto in cordib. eorum ſpiritu, frigeſcente charitate, tepen-
deuotione, Deo denique oblito, ſolis terrenis fructibus capeſſendis inhiarent, ſola in dignitatibus
neficijsque alijs emolumenta penſarent.

Nulla prorſus hodiernâ die in aſſumendis paſtoralibus ſarcinis, in curaque animarum ſubeun-
â, de ſeruitio diuino, de ſalute ſubditorum aut ædificatione, mentio habetur, de prouentuum v-
ertate tantummodò & quantitate quæritur. Nec verò tantoperè quæritur, quanti ſit præſenti ho-
ini & in Eccleſiâ ritè ſeruienti valor beneficij, quàm, quid ſuo poſſeſſori longiùs ocia agenti & per-
tuò fortaſsis abfuturo, annuo prouentu reddere valeat?

Quis enim beneficium nunc poſtulans (neque enim cuiquam, quantumlibet merito, abſque
oſtulatione inſtanti & importuna tribuitur) quis inquam talis, quis ſanctus veneretur in Eccleſiâ
er eum requiſitâ, inueſtigauit, quæ illic ſanctorum dotes, quæ capſæ, quæ reliquiæ habeantur?
uis de qualitate plebis, cui præeſſe expetit, de moribus aut vitijs interrogat?

Quis monaſterium cupiens, de regulæ in illo obſeruatione, de tenore religionis, cultu cere-
oniarum, de ſubditorum diſciplina percunctatur? Quis humerorum ſuorum vires librat? an ſuf-
rendo oneri, cui ſe ſupponere quærit, ſufficiat?

Quis ſua aut ſubditorum pericula conſiderat? Quis eis prædicat aut euangelizat? Quis viam,
er quam ad ſalutem perueniant, facto aut verbo demonſtrat? imò verò, quis hodie Prælatorum
on, quacunque via poteſt, ſuos vndique ſubditos ſpoliat? Quis eorum miſeretur inopiæ? pauper-
ti condolet? ſubuenit indigentiæ? imò quis indigentiam ipſorum non iure & iniuria amplifi-
t? Et vt, ita rem ſe habere, à ſupremo Eccleſiæ vertice vſque ad membra humilia, doceamus, pri-
ùm de ipſo capite, à quo cætera pendent, ſi placet, inſpiciamus.

Poſtquàm ergò affluentiæ rerum mundanarum exuberantia & (maiorum virtutibus poſtpo-
is) immenſa auaritia, cum cæcâ ambitione, virorum Eccleſiaſticorum inuaſit animos: ad
c conſequens fuerat, vt faſtu elationis atque dominationis extolli cœperint, & luxu effœminato
ſolui.

Tribus itaque dominis exactoribus, vtique infeſtiſsimis, fuit ſatisfaciendum. Luxui, qui de-
cias vini, ſomni, epularum, munificorum ludorum, effœminatorum lenonum, ſcortorumque ex-
oſcebat. Faſtui, qui domos excelſas, caſtella, arces, palatia lata, & abundantiſsimam ſupellecti-
m veſtium chariſsimarũ, & equorum familiarium pompaticam requirebat oſtentationem. Et ſuæ
piditati, quæ ingentes ad hoc theſauros ſtudioſiùs condebat, vt ad præmiſſa explenda ſuppete-
nt, aut ſi ſatis aliunde prouenirent, explicanda eſſent, ad paſcendam ſaltem ex figuræ numiſmatis
pectu oculorum delectationem: ad quorum dominorum inſatiabilium exequenda mandata, de-
deriaque perficienda, procul dubio nec aurea (vt in fabulis eſt) Saturni ſecula (ſi orbi hac tempe-
ate recurrerent) ſufficere poſſe viderentur.

Quoniam ergò ad ea agenda, quæ hæ tres rapaces harpyiæ exquirebant, nullus, quantumli-
et opimus & reditibus ampliſsimus, præſulatus ſufficere poſſe compertus eſt: ſubſidia aliunde,
uibus eis ſatisfacerent, excogitata ſunt.

Summi etenim Pontifices (vt tandem ad eos veniã, qui quantum primatu & authoritate ſe vi-
ebant cæteris præſtare, tantum, in huius primatus & ſupremæ poteſtatis argumentum, plerumque
, dominandi ſuper alios libidine, extulerunt) cernentes, emolumenta Romani Epiſcopatus, Pe-
ique patrimonium ſuper regna quæque ampliſsimum (licet eorum ignauia ſatis iam attenuatum)
d ſtatus reuerentiam, quem, vltra Imperatores & Reges, omniumque gentium Principes, in excelſo
xtolli ſtatuerunt, nullo modo ſuffectura, in aliena ouilia, lana & lacte copioſa, incurrerunt.

Omnium quippe Ecclesiarum vacantium, quâcunque per orbem terrarum Christiana reli gio protenditur, omnium præsulatuum, aliarumque dignitatum electione fieri solitarum, iura & collationes sibi attribuerunt, electiones ipsas, à sanctis olim patribus in tanta vigilantia & vtilitat institutas, cassas atque irritas esse decernentes, vt vel sic sua vberiùs complere possent marsupia, e omnique prouincia, Christiano nomini dedicata, molem auri atque argenti infinitam ad suæ c pus cameræ, sedula negotiatione congregare. Quæ camera quanti constiterit, quantum vniue sas Ecclesias, regna pariter & prouincias exhauserit: & inenarrabile est, & prorsus incredibile.

Sed fortè Romanæ sedis antistites creationem pontificum, collationemque superiorum gra duum Ecclesiæ idcircò, abolitis electionibus, ad suum reuocauerunt arbitrium, vt sua prouisior salubriùs consuleretur Ecclesijs, rectoresq; in illis cùm vita laudabiliores, tum doctrina præstantior instituerentur. Forsan ita factum hac de causa quis crederet, nisi res ipsa ex aduerso reclamans, a pertiùs doceret, posteaquàm hæc facta sunt, ignaros inutilesque homines (dummodò pecuniosos ad gradus sublimiores Ecclesiæ, patrocinio Simonis euectos: qui suscepta creditaque ouilia qualit administrent, posteriùs dicam.

Sed de summis Pontificibus inchoatus sermo priùs mihi absoluendus est, qui, vt regifico lu xu suum, quem habebant super omnes mortalium magnificentias, statum exaltarent, non solùn ea egerunt, quæ de electionib. audistis: verũ etiã, vt aurei riuuli omni ex parte deriuati suam vberi curiam irrigarent, omnibus diœcesanis & patronis præsentandi facultatem, conferendique libe tatem, quoquóue alio modo de suis beneficijs disponendi, ademerunt, interdicentes illis sub pœn anathematis, ne ausu temerario (sic enim illorum loquitur tritum iam frequentiori vsu rescriptum sub quouis beneficio sibi subiecto aliquem instituere præsumerent, quàm diu quis occurreret ex il lis, quibus sua authoritate, beneficia illa expectare, concesserant, qui illud adipisci vellet.

Quantus verò (Deus optime) expectantium numerus, ex illo tempore, & qualium vndiq effluxit, atque ibi præstò fuit? non tamen à studijs aut schola, sed ab aratro etiam & seruilibus art bus ad parochias regendas, cæteraque beneficia, pasim proficiscebantur, qui paulò plus latinæ lin guæ quàm Arabicæ intelligerent, imò qui & nihil legere & (quod referre pudor) alpha vix nosce rent à betha discernere.

At morum in illis compositio hanc fortè ignorantiam excusabat? imò si parùm docti, mul negligentiùs morati, vtpote qui, absque literis in ocio educati, nihil nisi impudicitias, ludos, co messationes, iurgia, vaniloquia sectentur. Inde omnibus in locis tot sacerdotes improbi & mise atque ignari, qui ruinæ & scandalo sua turpi conuersatione subditi sunt. Inde in ore vulgi tantus sa cerdotum contemtus, tanta vilipensio. Inde totius ordinis Ecclesiastici dedecus, ignominia, op probrium, & nimis erubescenda, si erubescere scirent, sed frons multorum attrita erubescere nesci peruicacia. Olim summo in honore apud seculares sacerdotium erat, & nihil venerabilius presby terali ordine: nunc verò nihil abiectius aut despicabilius.

Adiecerunt autem summi Pontifices personis Ecclesiarum & Ecclesijs ipsis, vltra præmissa o nera, vectigalia alia, ad illam suam cameram, imò potiùs charybdim, fulciendam. Statuerun namque, vt, quoties aliquem virum Ecclesiasticum, quacunque foret dignitate vel conditione, e ista luce migrare contingeret, aut suum cum altero quouis qualecunque beneficium permutare: to tiens omnes in illo prouentus primi anni secuturi, certam ad summam suo arbitratu taxatos, su memorata camera acciperet. Quòd si illam fortasis summam annua fructuum collectio, aut e diminutione fructuum, aut alia calamitate, conficere non posset: triennali vel quandoque quadr ennali fructuum exactione ad summam ipsam pertingi voluerunt.

Quid Prælatorum spolia, quid creberrimas decimas, omnibus Ecclesiasticis indictas, quid an garias alias commemorem? quid concessas Principibus super clero vniuerso à Papa & Pontificib exactiones, cum seculari in illos soluendi coërcitione? quid retentas procurationes, & sine vlla v sitatione ab ipsis Episcopis & archidiaconis ibi subtractas? qua nescio an maiorem plagam Eccles sustineat? Quantæ enim perniciei est, Ecclesiarum visitationes, rectorumque reformationes penit suppresisse atque extinxisse, de politiæ Ecclesiasticæ destructione quæstum atque emolumenta pe cipere? Quid infinita alia quotidiana onera tributorum, ab infortunatisimis Ecclesiarum minist exacta (quæ longum esset exequi particulatim) referam?

Ad hæc autem omnia exigenda, & ad illam, seu cameram seu potiùs charybdim dixerim, tran portanda suos per omnes prouincias collectores instituerunt, illos videlicet, quos scirent in extor quendo argento, vel industria aliqua vel diligentia, vel naturæ acerbitate acriores, & qui nulli o mninò parcerent, nullum eximerent, sed vel ex silice aurum elicerent, quibus & authoritatem an nuerunt, quoscunque etiam Prælatos anathemate feriendi, extraque communionem fidelium ex turbandi: nisi intra præfinitos dies de postulata pecunia satisfacere curassent.

Quanta autem hi collectores mala egerint, quantùm pauperes Ecclesias ac personas oppresse rint, ne vnquam ex loco isto pateat exitus: vtilius est præterire.

Hinc tot illæ querimoniæ infelicium Ecclesiæ ministrorum, quos audiuimus & cernimus, su importabili iugo iuge portare ministerium, imò fame pereuntium.

Hinc illæ suspensiones à diuis, illæ à templi liminibus interdictiones, illa anathemata grauis sima totiens exaggerata, quæ non nisi rarisimo vsu, & pro horrendo scelere à patribus infligi sole bant: cùm per ea homo, à fidelium contubernio segregatus, in potestatem Satanæ redigitur. Se

hodiernis diebus adeò inualuerunt, vt paſsim pro leuiſsimo quaſi delicto, ſæpè etiam pro nullo inferantur: ſicque in nullum timorem, ſed in extremum peruenerunt contemtum.

Hinc præterea illæ tantæ Eccleſiarum ruinæ: illa tot monaſteriorum excidia: illæ ſacrarum ædium tot in locis ſolo æquatarum deiectiones: dum ea, quæ in illis inſtaurandis ac reficiendis impendi ſolebant, in his tot vectigalibus exoluendis impenduntur.

Quinetiam, vt compertum eſt, plerisque in Eccleſiis, pro horum redditione tributorum, ſacroſanctæ reliquiæ, cruces, calices, feretra, aliaque pretioſa ornamenta veniuerunt.

Quis neſcit, tot abbatibus totque aliis prælatis, cùm deceſsiſſent cameræ præ inopia obnoxii, negata funeralia, negata exequiarum ſolennia, negatam humationem, niſi fortè in agris, aut hortulis, aut prophanis aliis ſedibus clanculò tumulati ſint?

Coguntur (vt videmus) ſacerdótes præ anguſtia rei familiaris, ſuas villas, ſua loca, ſua beneficia deſerere, & famelici paſsim victum quæritare, laicisque hominibus in prophanis officiis miniſtrare.

Tulerunt aliquandiu hæc onera pingues adhuc & vberes Eccleſiæ: ſed iam, ferè omnibus longo emungendi vſu exhauſtis, vltrà portare nequeunt.

Præterea multa alia me præterire neceſſe eſt, ſi ex hac vel[illegible] abyſſo emergere, quot in Romana curia ſint (ſic namque illam vocabat, quamuis longè à Roma diſtaret) fraudes, quot doli, quot calumniæ, quot per illos litium venatores pecunia corrupti, contra innocentium iura inſidiæ, quot venalia illic iudicia? quantum ibi aurum valeat ad euertendum iuſtitiam? quàm raró pauper optatum finem de lite referat, ſi aduerſarium opulentum nactus fuerit? Cur tam pauci admodum, quocunque nituerint titulo, abſque lite & aduerſario beneficium obtineant?

Nam quid hæ tot nouæ regulæ & conſtitutiones, per vnumquemque Pontificem editæ, vtraque antiqua iura & paternas ſanctiones obſeruari iuſſæ, niſi quidam captioſi laquei ſunt, atque vberrima litium materia, quibus illi cauilloſi curiales, ſophiſticique iurium peruerſores, ad exuſcitationem infinitarum litium, contra ius & veritatem, mille nocendi artibus abutuntur, vt vix quis inueniatur, etiamſi titulum Sole lucidiorem demonſtraret, qui abſque controuerſia beneficium tulerit.

Ita namque florere & felicem eſſe ſuam illam affirmant curiam, ſi multis vndique cauſis, litibus, querelis & concertationibus, clamore inſaniſsimo perſultet: contrà verò inutilem, deſertam, inopem, ſi litibus ſit vacua, ſi pace gaudeat, ſi ſuis poſſeſſoribus ſua pacificè iura permittantur.

Nihil itaque hodie vel parùm intereſt, quo pacto beneficium quis habeat, vtrúmne vero oſtio ...us paſtor introëat, an doloſè aliunde vt latro irrumpat. Quòd ſi explorator aliquis intelligens ...uido poſſet diſcrimine vtrorumq; internoſcere numerum, non eſt apud me dubium, plures nunc ...rones in Eccleſia repertum iri, quàm veros paſtores: vt iam vera ſit Chriſti ſententia, qua ait ad ...gotiatores de domo ſua eiectos: Domus mea domus orationis eſt, Vos autem eam feciſtis ſpe...cam latronum.

Iam verò Cardinalium, qui Papæ aſsident, ſpiritus, verba tumentia, geſtus tam ſunt inſolen..., vt ſi artifex quiſquã vellet ſuperbiæ ſimulachrum effingere, nulla congruentiùs ratione id face... poſſet, quàm Cardinalis effigiem oculis intuentium obiectando, & tamen ex ſortis infimæ cleri... ...u in hanc elationem cum ſedis apoſtolicæ pompatus incremento peruenerunt: quippe quibus olim erat negocii, vt efferendis mortuis ſepulturæque mandandis inſeruirent. Nunc verò phyla...ria ſua in tantum dilatauerunt, vt non modò Epiſcopos, (quos epiſcopellos ſolent paſsim voca...) ſed patriarchas primates, ſed archipræſules, velut infra ſe poſitos, deſpiciant, imò ſe iam ab illis ...plicibus propemodum adorari ſinant: quinetiam ſe Regibus ipſis æquiparare contendant.

Sed hac eorum omiſſa vanitate, quis immenſam & inextricabilem voraginem ipſorum ...cupiſcentiæ verbis æquare valeat? nulla prorſus ad hoc verba ſufficiunt, nullum ingenium, nul... ...acundia: & quoniam de re iſta plenè diſſerere non noſtræ facultatis eſt: pauca ſolùm ſummatim ...ngam, ex aceruo grandiſsimo excerpta.

Atque in primis, quantæ illud auiditatis eſt, quòd tantam multitudinem beneficiorum in...em repugnantium tenent: quòd monachi ſimul & canonici ſunt regulares & ſeculares: quòd ... eodem habitu omnium religionum, ordinum, profeſsionum, iura & officia beneficiaque ...ſident?

Non quidem duo vel tria, decem vel viginti, ſed centena & ducentena, & interdum vſque ad ...adringenta vel quingenta aut ampliùs, nec parua vel tenuia, ſed omnium pinguiſsima & opti...: quibus ſi contenti eſſent, poſtquàm ad ſummam illam numeroſam peruentum eſſet, nec vltrà ...tererent, proſperè cum pauperibus clericis, qui reliquias eorum expectant, ageretur: ſed quan...cunque ad numerum aut ſummam venerint: ad ampliorem feſtinant, & aſsiduè feſtinant, & ...entiùs feſtinant. Nouas indies gratias, nouas conceſsiones petunt, quas cum ſenſerint ad finem ...perare, integram reformari, aut denuò in maius augeri, ſine vlla ceſſatione expoſcunt. Sic omnia ...antia, quæ alicuius ſunt momenti, amplectuntur, omnia rapiunt, omnia auferunt, nihil omninò, ...em quod fructuoſum ſit, vel pauculum nimis aliis partiendum relinquitur.

Nec tamen ſitis illa vnda tanta beneficiorum extinguitur, ſed vehementiùs ardet, & aren... animi fauces magis ſemper accendit, non modò illis fructibus omnium Eccleſiarum, toto ...e conſtructarum non, ſed neque tota auri mole, quam Tagus ſuis arenis ſecum vehit, quamque ...tolus voluit, explebiles.

Cernentes igitur inopes alii & calamitosi Ecclesiastici, nihil se posse consequi, sed omni prorsi
spe alicuius boni, nisi his authoribus, destitutos, non habentes quid faciant, aut quò se vertant: a
hos ipsos se conferunt, & aut cum simoniacâ prauitate beneficia ab eis mercantur, aut pensionea
nua (quod æquè simoniacum est) ab illis redimunt, aut vestigiis eorum aduoluti, in suam famil
am admitti postulant: vt vel longo famulatu, sæpè etiam ignominioso, aliquem in Ecclesia titulu
pariant. Nam quid hodierna die est, quòd sibi aliquis de probis moribus vel eruditione, quò pr
moueri valeat, blandiatur? Non iam his artibus (vt quondam apud Maiores fieri solitum esse a
cepimus) ad honores Ecclesiæ ascenditur, sed illis, quas modò retuli, quasq; de secularium potest
tum famulatu & importunis petitionibus paulò pòst sum relaturus. In monasteriis autem & lo
aliis, in quibus beneficia Cardinales occupant, quomodo Deo seruiatur, quomodo domus & ædi
cia labentia reparentur: res ipsa loquitur. Omnia illic corruunt, omnia labuntur, omnia perent
adeò, vt sæpè oporteat omnem ab eis administrationem per laicam manum subtrahi, donec repa
tiones ibi necessariæ (quæ nunquam aliâs fierent) expletæ sint. Quomodo ibi viuatur, qualis dis
plina aut regula obseruetur, nihil ad eos attinet, dummodò suorum procuratorum solertiâ, bu
sua nummis multis onusta redeat. Sed iam diutiùs, quàm oportuit, leuiora rerum mediocrium d
trimenta querimur: ruinam potiùs vniuersalis Ecclesiæ, ex dira ambitione horum proborum vi
rum profectam, queramur. Quis enim nesciat feram truculentissimam omnia exterminantem, co
sumentem, profligantem, sectionis scilicet schismaticæ horrendam pestem, per nequitiam Cardi
lium in Ecclesiæ gremium iniectam, fotam, auctam, propagatam, tam diu inueteratam? q
quanta cum pernicie per tres fermè & viginti annos Ecclesiam omnibus viribus, omnî laude, om
honore nudauerit, quantum eam in profundum omnium miseriarum ac malorum demiserit, v
Tullius (si reuiuisceret) satis eloqui posset. Transeo simoniacas apud Papam intercessiones: tran
patrocinia venalia: transeo corruptiones aut promotiones turpissimas & damnatissimas, qu
mnes ferè istis autoribus & suasoribus fiebant: transeo mercedes & stipendia temporalium do
norum, quæ cum maximo Ecclesiæ dispendio cupiebant, vt in eorum negociis adiutores & cura
res & consiliarii forent, magis illis procul dubio, quàm Ecclesiæ consulentes, imò dum eis placere
Ecclesiæ incommoda minimè curantes.

Nec enumerare volo eorum adulteria, stupra, fornicationes, quibus Romanam curiam eti
nunc incestant: nec referre obscœnissimam illorum familiæ vitam, à dominorum tamen mori
nullatenus absonam. Sed nec illud etiam refero, quòd vsuras & commercia publicè exercent: q
mercatoribus ac numulariis suas pro mutuo mutuant pecunias: qua ex causa numularios supre
tabulæ, non incongruenter, eos quidam vocant. Hæc omnia aliaq; permulta, etiam grauiora (q
longa nimiùm narratione onerosam redderent orationem) prætereo. Sed me præterire non de
priusquàm de hac curia egrediar, quantam & quàm abominabilem fornicationem Papa & hi
fratres, cum seculi Principibus inierint. Namq; vt sua dominia, imò verò vt suam tyrannidem,
mnibus, nec iniuria, supra modum inuisam, inconcussa stabilitate confirmare possent, sicq; tu
quodcunque libitum esset, peragere: temporalium Principum, ad quorum se imitationem com
nere atque conformare in animum induxerant, captare amicitias, fauores conquirere quacun
possent industria studuerunt: nunc multâ beneficiorum his, pro quibus exegissent, largitione, n
encœniis & donis, nunc promissis vberrimis: sæpè assentationibus & gnatonicæ doctrinæ vers
fraudulentiis. Itaq;, ne longum faciam, adeò se & Ecclesiam vniuersalem eorum arbitrio subie
runt atque dediderunt, vt vix aliquam paruulam præbendam, nisi eorum mandato vel consensu
prouinciis eorum tribuere ausi essent. Si episcopus aliquis obierat, si decanus vel præpositus, vel
quælibet persona Ecclesiastica, in demortui locum surrogari appetens, non priùs ad Regem, qu
ad Papam ibat: imò verò quis ita insanus, vt absque regiis literis ad Papam postulaturus a
deret?

Mirabile dicturus sum, quanquam vix credibile. Veruntamen, si quis Papæ necessarius, p
pinquus, familiaris, aut alio quolibet titulo dilectissimus, pro sua apud eum promotione inst
set, regales ante omnia ab ipsomet Pôtifice iubebatur literas quærere: alioquin se frustra niti, om
ac; tentamenta in vacuum abitura, quantumcunque ad gratiam illi faciendam, Papæ esset pro
uis animus. Quàm verò importunè, quàm improbè, quàm manu (vt ita dicam) ensifera te
ipsi domini per suos solicitati, Papam per suas quotidianas literas vrgebant: nequaquam credi
foret, nisi res vsu assiduo promulgata certitudinem faceret.

Plus enim præceptoriis & comminatoriis scriptis res agebatur, quàm commendatoriis
precatoriis: quibus, si detrectassent Pontifices obtemperare, & alteri, quàm pro quo peteba
contulissent, certum erat illum non recipi.

Sic itaque omnes vacantes præsulatus, omnia beneficia fructuosa, secularis illa familia, om
um rerum Ecclesiæ mysteriorumque ignara, vi atque importunitate extorquebat: nulli eruditi
(de literarum sacrarum eruditione loquor) nulli probi, iusti, virtuosi, qui curiarum limina ra
terunt, ad suprema dignitatum fastigia veniebant, sed ambitiosi quique, sed adulatores, sed hi
onici, sed omnibus vitiis imbuti, quales in aulis Principum frequentes conspicimus.

Nam quotusquisque est hodie ad pontificiale culmen euectus, qui sacras liteeras vel perfun
riè legerit, audierit, didicerit, imò qui sacrum codicem nisi tegumento tenui vnquam attige
cùm tamen iureiurando illas in sua institutione se nosse confirment: aut beneficia ten

omines ignari & illiterati, aut si qui literati sunt, hi solummodò temporalia Imperialium legum ræcepta, sacerdotibus interdicta, lucrosásq; scientias secuti sunt, nihil omninò de lege diuina vel pirituali eruditione, qua plebs ad salutem erudienda est, sentientes.

Igitur iuxta morem suarum professionum, summo vndiq; studio ad lucrum inhiant, non quiem animarum, sed crumenarum potiùs quæstum vbiq; explorant, quæstum flagrant, quæstum piatem putant, nihil omninò agunt, nisi quod ad colligendá quacunq; ex occasione pecuniam sufagari posse crediderint: pro ipsa altercantur, certant, iurgantur, litigant, multò æquanimiùs laturi cturam decem millium animarum, quàm decem vel duodecim solidorum.

Sed me iure reprehendo, qui Æquanimiùs dixi: cùm nullo animi motu vel turbatione animam dispendia, de quibus non modò nulla apud eos cura, sed neq; cogitatio est, excipiant: damna rò suæ rei familiaris, etiam leuia, furiata propè mente sustineant.

Deniq;, si quis fortaßis pastor surrexerit, qui non hoc more incedat, aut qui pecuniam contenat, aut auaritiam damnet, qui deniq; non omni via seu iusta seu iniqua, aurum à suis subditis exrqueat, aut salutari exhortatione vel prædicatione animas lucrifacere studeat, & plùs in Lege Doni, quàm in legibus hominum meditetur: extemplò in morsus ipsius omnium dentes acuentur. um prorsus ineptum, nec dignum sacerdotio clamitabunt: quippe qui legum humanarum neus, iura sua defedere non idoneus sit, suos subditos regere, mulctare, & coërcere per canonicas cenas non nouerit, nihilq; aliud didicerit, nisi inerti etiam ocio aut sermocinationi incumbere: quæ icia mendicantium palàm esse astruunt, nulla temporali cura vel administratione, quæ vtiliori cupatione suos animos teneat, fungentium.

Iam itaq; sacrorum eloquiorum studia cum suis professoribus in risum atq; ludibrium omnis sunt versa, & præsertim (quod magis prodigiosum est) Pontificibus, qui suas traditiones diuinis ngè mandatis anteponunt. Iam illud egregium & præclarißimum prædicandi officium, solis ondam pastoribus attributum, eisque maximè debitum, ita apud eos viluit, vt, nihil magis indium, aut magis suæ dignitati erubescendum, existiment.

Sed ecce, dum animaduerto proprias curiæ Romanæ ægritudines: ad ea (quæ vnà secum aliis etn prælatis communia sunt) vitia delapsus sum, quæ tamen magis in particulari (quia locus inci) succincta relatione pertractare volo.

Principiò nulli debet alienum vel mirum videri, si corradendis omni ex parte pecuniis nostri elati summoperè inuigilent, si macri, tenues, atq; inaniti succo, lana & lacte suarum ouium se inflare student, quibus pastores fieri tam caro constitit: muscæ enim, vt in prouerbio est, macie conæ asperiùs mordent: cuncta quoq; animantia esurie inanita auidiùs in prædam feruntur.

Quamuis enim ante susceptam curam pastoralem locupletißimi essent: (neq; ad hoc indigentes ent admitti) tamen ex ministerio sibi collato suos saltem maxima ex parte euacuari loculos opor. Quare æquè non immeritò summo iterum labore replere insistunt: exemploq; sapientis agri, vt cum cremento & grandi fœnore iacta semina colligere, & iterum recuperare imminutam stantiam, & sedulò ampliare poßint, more vigilantißimi negociatoris vniuersas merces suas oibus, qui eis indigent, venales ponunt.

Si quis apud eos clericus pro furto, pro homicidio, pro raptu aut sacrilegio, aut alio quouis ormi crimine in carcerem coniectus sit, tenebrisq; & aquæ edulio addictus: tam diu pœnæ subiait & tanquam reus sua commissa luet, donec pro modo sui census aut suorum, quæsitam à se peiam persoluerit. Vbi verò id egerit, liber & velut innocens abire sinetur: omnis noxa, omnis er, omnia maleficia, etiamsi capitalia sint, per pecuniam laxantur & delentur. Nam quid loquar xercitio suæ iurisdictionis, quæ ita violenter & tyrannicè regitur, vt magis hodie homines elit, tyrannorum immanißimorum, quàm subire iudicia Ecclesiæ.

De promotoribus iurisdictionis Episcoporum, & eorum abusibus.

Dici non potest, quanta mala faciant illi scelerati exploratores criminum, quos promotores appellant. Simplices & pauperculos agrestes, vitam satis innocuam in suis tuguriis agentes, raudis vrbanæ nescios, in ius sæpè pro nihilo vocant, causas & crimina contra eos sedulò confint, vexant, terrent, minitantur, sicq; eos per talia se componere, & pacisci cogunt. Quod si facere uant: crebris eos citationibus, quotidieq; impetunt, & supra modum infestant. Quòd si semel libet occasione præpediti comparere desierint : censura illicò anathematis, vt rebelles & conaces, feriuntur.

Si verò ad diem venire, quoties vocati erunt, perseuerauerint: eorum audientias apud iudicum ounalia impedient, morasq; & subterfugia dilationum & interlocutionum captabunt, quæ perlèà foris Ecclesiasticis obtinentur: quò vel sic longo tædio, longaq; sui temporis iactura fatigati, erfuturam vexationem atq; impensam pecuniæ pactione redimere cogantur, ne non sit pro leui icto, pro nullo vel exiguo debito, infinitarum cumulus expensarum.

Iam illud, obsecro, quale est, quòd plerisque in diœcesibus, rectores parochiarum ex certo & nducto cum suis Prælatis precio, paßim & publicè concubinas tenent: quòd subditorum exces-

ſus & vitia, omniaque officia, quæ iudiciis præeſſe ſunt ſolita, publicè venundant: ſed ad ea, de q
bus diximus, & dicemus: bona ſunt hæc.

Illud verò quomodo ferendum, quòd nullus ad clericatum vel ad ſacrum ordinem vel
quemcunque gradum Eccleſiaſticum, niſi mercede, accedit: quòd nulli, ſacramentalem gratia
requirenti, manus imponunt, niſi qui certum antea precium dederit: quòd omnes confeſsiones, a
ſolutiones, diſpenſationes, venales faciunt: quòd ſi aliqua beneficia ſuæ ſint diſpoſitioni deuolu
pro quæſtu ea conferunt, vel ſuis ea ſpuriis aut hiſtrionibus donant, aut ſi quis forſan eis illud Eua
gelicum obiecerit, Gratis accepiſtis, gratis date, non deeſt, quod illicò reſpondeant, ſe minimè g
tis accepiſſe, quare nequaquam aſtringi ex verbo illo, vt gratis tribuant. Illos deniq; ſolos antiſ
tes eſſe, aiunt, qui iſtiuſmodi ſint ſententia ligati, qui paſtorali officio abſque vllo ſuo diſpenc
ſortiti ſunt.

Non eſt igitur, quòd quiſquam (niſi à vero valdè deuius) gratiam putet ab æquo tribui: q
modo enim gratia, ſi non gratis data? niſi falſò putabimus, magum illum peſtiferum dira ma
dictione à Petro reprehenſum, qui donum Dei pecunia poſsideri exiſtimauerat. Ex iſto aut
fonte profluit illa copioſa vilium atque indigniſsimorum presbyterorum multitudo.

Vt enim ex ſuis ordinibus maiora lucra percipiant: omnes, quotquot aduenerint, nu
aut paruo admodum diſcrimine ad eos, quos petierint, titulos admittunt, niſi fortè, ſi qui ad
egeſtate premuntur, vt ſoluendo non ſint: nulla de vita anteacta percunctatio eſt, nulla de eoru
moribus quæſtio.

De literis verò & doctrinâ quid loqui attinet: cùm omnes ferè presbyteros ſine aliquo ca
aut rerum aut vocabulorum moroſè ſyllabatimque vix legere videamus. Quem ergò fructū, qu
exauditionem ex ſuis orationibus ſiue ſibi ſiue aliis impetrabunt, quibus barbarum eſt, quod ora
Quomodo per ſuas preces Dominum alienis propitiabunt, quem ſibi ipſis ſua ignorantia & ſuæ f
ditate vitæ, per ſuum miniſterium faciunt infenſum?

Si quis hodie deſidioſus eſt, ſi quis à labore abhorrens, ſi quis in ocio luxuriari volens, ad ſac
dotium conuolat: quo adepto, ſtatim ſe cæteris ſacerdotibus, voluptatum ſectatoribus, adiun
qui magis ſecundùm Epicureum, quàm ſecundùm Chriſtum viuentes, & cauponulas ſeduli
quentantes, potando, comeſſando, pranſitando, conuiuando, cum teſſeris & pila ludendo, temp
ra tota conſumunt. Crapulati verò & inebriati pugnāt, clamant, tumultuantur, nomen Dei & S
ctorum ſuorum pollutiſsimis labiis execrantur: ſicque tandem compoſiti, ex meretricum ſuar
complexibus ad diuinum altare veniunt.

Sed redeo ad noſtros Epiſcopos, qui in omni lubricitate, ab ineunte adoleſcentiâ educati,
les teſtes, vt ita dixerim, miniſtros in Eccleſiam introducunt, quorum geſta ſint memorabilia.
lud à me prætermitti non debet, quòd multi ex illis, qui paſtorali apice potiuntur, perq; annoſa te
pora potiti ſunt, nunquam ciuitates ſuas intrauerunt, ſuas Eccleſias viderunt, ſua loca vel diœc
viſitauerunt, nunquam pecudum ſuarum vultus agnouerunt, vocem audierunt, vulnera ſenſeru
niſi ea fortè vulnera, quæ ipſi ſuis vberibus ſpoliis per alienos mercenarios eis intulerunt.

Alienos dixi, quia & ipſimet mercenarii ſunt, qui non gregis ſui cuſtodiam, ſalutem, & p
fectum quærunt, ſed ſolùm temporalis mercedis retributionem. Itaq; ipſi verè ſunt mercenarii, ta
tùm epiſcopi habentes nomen: quia res per nomen ſignata procul abeſt. Nomen etenim epiſc
ſpeculator ſonat vel ſuperintendens: ſpeculatorem (inquit Propheta) poſui te domui Iſraël. Hi
rò ſuper ouium profectu nihil prorſus intendunt, nihil ſpeculantur, nihil proſpiciunt, ſui cor
ris curam agunt, ſeſe & non oues paſcunt, non magnoperè penſantes, quis ouibus caſus a
dat, vtrùm morbo vel ieiunio conſumtæ pereant, dum ſibi vel ex earum morte aliquid ca
ſant.

At enim dicit forſan aliquis, iure eis ignoſcendum eſt, ſi rarò ſuas diœceſes adeant, aut ſuas
diùs reuiſant plebeculas: quoniam pro conſilio à principibus accerſiti, magna regni negocia
ctant, innixamq; ſuis humeris Rempublicam regunt, tutantur, ſuſtinent, alioquin grauiſsimè co
pſuram: quod vtiq; laudabilius videtur eſſe, quàm ſuæ priuatæ rei conſulere?

Primùm, illud nequaquam eis dederim, quòd ipſi vltrò à Principibus tanquam conſiliar
uocentur: quin imò magnis ſumtibus, amicorumq; interceſsionibus hoc impetrant: non quid
zelo aliquo vel curâ Reipublicæ, cuius nulla apud eos charitas eſt, ſed propter ſtipendia & larga n
nera, quæ exinde eis proueniunt, vt alieno ſumtu viuentes, ſuarum prouentus Eccleſiarum in æra
recondant.

Deinde, qualem Reipublicæ languenti, imò extinctæ & iam propè ſepultæ, vtilitatem afferu
vtinam nullam ei perniciem afferrent. Nam quid ea re, quæſo, proſunt, quòd omnium tributor
onera, quibus hodierna tempeſtate populus vrgetur, ſuis calliditatibus & ſuggeſtionibus reperiu
& reperta cumulant, & tam in longum perdurare faciunt? Vnde & iam pridem vſus in regno
inoleuit, quòd aliqui Epiſcopi talium exactionibus præſunt: de cauſis etiam & querelis eorum
cernunt. Num idcircò proſunt, quòd ad concionem vocati, & ſuam iuſsi dicere ſententiam, ma
ea, quæ principi ſciunt placitura, quā Reipublicæ profutura perſuadent: quòd ſæpè largitione, ſ
gratia, ſæpè odio, ſæpè etiam timore ducti, non iuſta, vera, ſincera, ſed peruerſa atque noxia, fall
bus adoperta blanditiis, dominorum auribus ſuggerunt?

Porrò an ea re adiuuant Rempublicam, quòd rectoribus qui eam adminiſtrant, annon
ſuper annonam communem inculcant? quod enim ipſi faciunt, conſequens eſt, vt co

ſulti

ſulti alios etiam facere hortentur, ne turpi inter ſe pugna, verba eorum atque acta diſsideant. Deniquè, quis ex illis pauperum defenſator eſt, quis afflictorum conſolator, quis oppreſſorum ſubleuator, quis pro pupillo patronus, quis pro inope vidua, contra calumniatorem protector? imò verò, quis magis à compaſsione atque miſeratione quorumlibet miſerabilium alienus? Pulchrè de eis Eſaias & verè loquitur ſub imagine Principum ſynagogæ, quorum iſti & ſucceſſores tempore in flagitiis, iure tamen fortè præceſſores dici poſſunt: Principes, inquit, tibi infideles, ſocii furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad eos.

Mirum autèm, quid illud ſibi velit, quòd nunc ferè quilibet Pontifex ab Eccleſiâ, cui præſidet, ſex vel ſeptem aut decem millia aureorum annuatim accipiat: à Rege verò pro ſtipendiis mille ad ſummam aureos: ſuæ tamen Eccleſiæ & ouilis ſibi crediti curam pro regni famulatu derelinquit. Nonne ſaltem vt mercenarius danti maiorem mercedem ſeruire debebat?

Sed illorum ad hæc reſponſio in promtu eſt. Licet enim amplius ſit, quod Eccleſia tribuit, quàm quod Princeps: attamen munus illud cum maiori adiunctum, ſummam cumulatiorem conſtituit, duoq; bona potiora ſunt vno. Deniq;, fructus, qui à Rege præbentur, niſi regio lateri aſsiſtant, ſciunt ſibi non datum iri: at illos, qui ex Eccleſia ipſis veniunt, longè etiam poſitis & ab omni ſeruitio immunibus nihilominùs tribui. Quid? quòd ſuam promotionem, Rege inſtante factam, Regi ipſi & non Deo, nec Eccleſiæ, imputant. Quapropter, vt grati homines, illius, per quem gratiam adepti ſunt, nequaquam immemores, ei meritò libentiùs, ſecundum viciſsitudinem obſequii, quàm illis, referunt gratiam. Quid, quòd Regibus ſeruire, & non Deo, nec Eccleſiæ, didicerunt. Quid, quòd non intentione alicuius officii in Eccleſia exercendi, ſed quietis & inertiæ in maiori abundantia conſectandæ, mitram quæſierunt. Quid, quòd propter aſſueta ſtipendia, multa apertè minima, multa etiam apertè exilia importunitate aſſequi ſperant, quæque in ſuis Eccleſiis ſeruientes non aſſequerentur.

At ſaltem, inquies, ſuis illic Eccleſiis, ne grauentur aut opprimantur, ſubueniunt. Imò, ſuas & alienas ipſi opprimunt: dum pro arbitrio, ſecularium poteſtatum tributa ſuper eas annuunt. Ne enim ab optimatibus, quorum negocia agitant, conſiliaque frequentant, Eccleſiis plùs iuſto fauere arguantur, quotiens de re ad Eccleſiam pertinente agi contigerit: grauiùs aduerſus illam, quàm aliquis ſecularium inſultant. Rara his calamitoſis afflictio, quæ non à ſuis filiis originem trahat.

Sed quid eorum tantoperè à ſuis ſedibus abſentiam accuſamus, cùm per ſuam, ſi illic adeſſent, præſentiam veriſimiliùs obeſſe, quàm prodeſſe, poſſent? Quid enim, oro, illi proſunt, qui, toto elabente anno, ſuam bis aut ter intrant Eccleſiam: qui totos in aucupio & venatu, in ludis & palæſtra dies agunt: qui noctes in conuiuiis accuratiſsimis, in plauſibus & choræis cum puellis, etiam effœminati, inſomnes tranſigunt: qui ſuo turpi exemplo gregem per deuia abducunt in præcipitium: qui imberbes adhuc adoleſcentuli, vix ferulam egreſsi, ad paſtorale conuolant magiſterium, & tantundem de illo, quantum de nautico ſciunt officio.

Difficile itaque ſatis eſt ſtatuere, qui eorum magis incommodent ſuo gregi: hîne, qui, deſerto eo, lupiſque expoſito, cum ſcurris & paraſitis in aula verſantur; an hi potiùs, qui coràm poſiti, eum per rapinam vexant, per incuriam negligunt, per errorem præcipitant. Quamuis enim mercenarios vtroſque iure optimo appellauerim: pro re tamen minùs parùm dixi, lupi ambo accommodatiùs dicendi ſunt. Vtrique enim, quod lupi eſt, agunt, vorant, diſpergunt, lacerant, diripiunt. Hi quidem per ſeipſos: illi verò pro ſeipſis per alienos.

Sentio, me diutiùs, quàm initio putaueram, his noſtrorum angelorum (ita enim ſacræ literæ Præſules appellant) præclaris miniſteriis immoratum: ſed tantæ rerum multitudini, quam breuiori compendio percurrere mihi commodè non licuit, ignoſci oportet: reliqua, ſi per ſingula referentur, ſunt multa, ſed ea paucis in generali expediam.

Quid enim de Capellanis & Canonicis longum me trahere ſermonem neceſſe eſt, cùm vno verbo dicere liceat, ſimiles Epiſcoporum pro ſuo modo canonicos eſſe, indoctos, ſimoniacos, cupidos, ambitioſos, obtrectatores, ſuæ vitæ negligentes, alienæ curioſos ſcrutatores ac reprehenſores: adhuc autem ebrios, incontinentiſsimos, vt pote qui paſsim & inuerecundè prolem ex meretrice ſuſceptam & ſcorta vice coniugum domi teneant, vaniloquos, præterea garrulos, tempus in fabulis & nugis terentes: quia nihil vtile nouerunt, aut honeſtum, in quo occupentur, & propterea in re ſuâ, ſeu per fas ſeu per nefas augendâ, in curâ ventris & gulæ, in carnis voluptatibus hauriendis, ſummæ vitæ felicitatem vt porci Epicuri conſtituunt.

Quam verò pacem inter ſe habeant, aut quam fraternitatem, declarant ſectæ & ſeditiones, omnibus modis in Eccleſiis per infernales furias excitatæ, vt iam illa infernalis hydra ſchiſmata, in Eccleſiæ vertice ab Erynnibus ſtabilita, nimia fœcunditate germinans, omnia ferè collegia ſuo vipereo ſemine infecerit.

Hos ergò canonicos aliquis vocabit, qui ſic ab omni canone, hoc eſt, ab omni regula abalienati ſunt? qui, vt licenter & impunè omnia, quæ ferret animus, flagitia admittere poſsint, ab omni ſe caſtigatione & diſciplina ſuorum Prælatorum, maxima redemtione exemerunt.

Fraudant itaq; ſe mutuò, fraudant pauperes, fraudant ſubditos, & ſicut Paulus loquitur, iam inter diſpenſatores Eccleſiarum meritò quæritur, vt fidelis quis inueniatur. Quas omnes fraudes & rapinas cùm fecerint: non eſt qui eos puniat. Ad Papam enim, quem ſolum iudicem plerique eorum habere iactant, non patet pauperi acceſſus.

De monachis autem & monaſteriis latè patet ad loquendum materia, niſi iam me dudum tæderet in tot tantarumq; abominationum enumeratione demorari. Ne tamen ſicco (vt aiunt) pede intacti abeant: paululum aliquid dicere neceſſe eſt.

Quid autem commendabile de ipſis dicere poſſumus, qui quantò magis inter cæteros Eccleſiæ filios ex votis ſuæ religionis perfecti eſſe debebant, tantò magis abſtracti à cura ſecularium, quibus abrenunciauerunt, in ſola cœleſtium contemplatione ſuſpenſi: & quantò magis continentes, magis obedientes, minùs vagabundi & à clauſtrorum ſeptis rariùs egredientes in publicum, tantò ab his omnibus rebus licet eos videre magis alienos, magis videlicet tenaces, magis auaros, magis ſeculari rei (verſis retrorſum animis) immixtos, magis inſuper lubricos, indiſciplinatos, diſſolutos, inquietos, magis per loca publica & inhoneſta, ſi modò frena laxentur, diſcurſantes, ita vt nihil illis æquè odioſum ſit, quemadmodum cella & clauſtrum, lectio & oratio, regula & religio.

Quocirca monachi quidem ſunt exteriori habitu, ſed vitâ, ſed operibus, ſed internæ conſcientiæ ſpurcitiâ, à perfectione, quam habitus ille demonſtrat, longiſsimè diſiuncti. Fallit autem illos nimiùm ſua opinio. Nam quantò, ſuâ profeſsione reiectâ, terrenis magis adipiſcendis inhiant: tantò pauciora habent, tantoq; dotes & redditus ipſorum magis ſemper in nihilum fluunt.

Ecce, omnium cœnobiorum vberrimos olim fructus, ita hodie attenuatos cernimus, vt vnde centum homines viuere ſolebant, vix decem nunc ægerrimè viuant: videmus omnia labi, omniaque ſolo æquari, non ſuppetente copiâ, quâ ſaltem antiqua ædificia à ruinæ defendantur iniuriâ: quod quidem meritò illis euenit.

Quàm diu enim iuſtè, ſobriè, caſtè, innocenter viuendo ſecundùm regulæ ſuæ inſtituta, regnum cœlorum & non hæc temporalia quærere ſtuduerunt: tam diu eis omnia illa ſatis ſuperque fuerunt adiecta. Primùm (inquit Saluator) quærite regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Vbi verò à vitæ innocentia, & à quærendo regno Dei, per nefaria opera deſtiterunt: rectè ab eis illa abducta ſunt, quæ veris iuſtitiæ cultoribus, regniq; quæſitoribus fuerant promiſſa. Regnum (inquit hiſtoricus) facilè iiſdem artibus retinetur, quibus initio partum eſt. Verùm, vbi pro labore deſidia, pro continentia & æqualitate libido atque ſuperbia inuaſêre: fortuna ſimul cum moribus immutatur. Et quod de regno dictum audis: de opibus & honoribus, cæteriſq; fugacibus bonis dictum intellige.

Venio nunc ad Mendicantes, qui ex profeſsione arctiſsimæ paupertatis veros ſe Chriſti diſcipulos, veroſq; imitatores eſſe iactant atque gloriantur: quippe qui conſiderantes (vt ipſi aiunt) illud euangelicum: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & ſequere me: & item illud: Niſi quis renunciauerit omnibus, quæ poſsidet, non poteſt eſſe meus diſcipulus, omnium poſſeſsionum ſuarum rerumque temporalium ſpreta ſarcina, onereq; grauiſsimo: qui eruditi præterea in diuinis literis, quibus penè ſoli hodie inſudant, pabulum verbi Dei, quo populi reficiantur, aſsidua prædicatione miniſtrant: viam eis ſalutis æternæ, quam nemo alius docet, aperiunt: iuſtorum digna præmia, impiorumque ſupplicia demonſtrant: ſicq; animas ab interitu ſempiterno per veram pænitentiam reuocatas ad Deum conuerti faciunt: denique ſoli ipſi (vt aſſerunt) cæterorum omnium Eccleſiæ ſegniter dormitantium officia peragunt, exercent, eorumq; delicta, ignorantias & negligentias ſupplent.

Sed libet ab eis quærere, ſi hunc gradum ſupremæ perfectionis, Chriſtoq; propinquiſsimæ, attigerunt: quid eſt, quòd ſuis eam verbis ita magnificant? quòd inſolenter adeò inde ſe iactant? quò[d] vniuerſis propterea vana gloriatione ſcripſerunt, imò quòd alios omnes ſui ſtatus comparatione a[b] omni perfectione euacuant? Decebat enim, vt alieno ore & non proprio ſuo, illa ætherea & angelica in terris perfectio laudaretur: ſi modò ſolidam laudem, non vanam, ſuſpectam, odioſam, cupiebant.

Nónne hæc eſt perfectorum vera iuſtitia, vt nunquam arbitrentur ſe perfectos: imò verò, qu[ò] iuſtiores fuerint, eò magis in humilitate de ſe ſentientes, longè ſe à iuſtitia abeſſe exiſtiment. Nan[…] dum de eo, quod habere ſe præſumunt, inaniter ſuper ſe efferuntur: & id ipſum, quod habeban[t] (ſi quid tamen virtutis habebant) euaneſcit.

Nónne humilis publicanus ſua Deo peccata confeſſus, iuſtificatus à templo redire meruit, & quam orabat, veniam impetrare: ſuperbè autem Phariſæus ſua merita prædicans & pauperculu[m] deſpiciens, reprobus abſceſsit & inexauditus: quoniam Deus ſuperbis reſiſtit, & humilibus dat gratiam. Videtur autem hæc parabola contra hos quæſtuarios verbi Dei adulatores congruentiſsim[è] inducta: quia ſicut ſynagoga ſuos Phariſæos habuit, aduerſus quos in Euangelio acerrimè Chriſtu[s] ſemper inuehit: ita nimirùm hi noui & ſubintroducti Apoſtoli, Eccleſiæ phariſæi cenſendi ſun[t] quibus omnia à Chriſto de Phariſæis dicta & fortè alia plurima, neſcio an deteriora, conueniunt de quorum ſacrilega impietate, quia non multa breuiandi ſtudium dicere concedit, paucas Chriſ[ti] ſaltem ſententias, per quas ab eorum inſidioſa verſutia nos cauere admonet, audiamus.

Ait itaque de eis Saluator, ipſorum fontem patefaciens nequitiæ: Attendite à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis. Et rurſum: Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.

Annón lupi rapaces ſunt, velamina ouium geſtantes, qui omnia, quæ huius mundi ſunt, verbo ſuo ſe deſeruiſſe aſſeuerant? facto autem ipſo temporalia incredibili ardore concupiſcentiæ, inſidiis, fraudibus, atque mendaciis, vndique exquirunt.

Annón lupi rapaces sunt ouicularum vellere amicti, qui vitæ austeritatem, castitatem, humi-tatem, sanctam simplicitatem exteriori specie simulant, intus verò exquisitissimis deliciis & vari-rum copia voluptatum vltra omnem mundanorum luxuriam exuberant?

Annón lupi rapaces sunt sub ouili imagine latitantes, qui more sacerdotum Belis in suis pena-alibus oblata deuorant, mero se ac lautis epulis, cum non suis vxoribus, licet sæpè cum suis par-ulis, auidè satiantes, cunctaq; libidinibus, quarum torrentur ardore, polluentes?

Annón lupi rapaces sunt foris ouem mentientes, qui ea, quæ facienda sunt, dicunt & non faci-nt: & cùm aliis prædicauerint, sua ipsa prædicatione reprobi efficiuntur?

Annón lupi rapaces sunt ouium similitudinem falsò prætendentes, qui cùm angeli lucis primo pectu appareant, non Satanæ tamen, vt Pauli verba sunt, non Christo Domino, sed suo ventri ser-iunt, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium?

Sed audi adhuc, quid de illis ad propositum Saluator dicat: Væ vobis, ô Scribæ & Pharisæi ypocritæ, qui mundatis, quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapina & mmundicia, qui similes estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparent hominibus speciosa, intus rò plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitia. Quid de eis veriùs dici potest, quid aptiùs, uid lucidiùs, quàm quod cœlesti ore dictum audis?

Sed & Paulus, Gentium doctor, prænoscens in Spiritu, talium circa extrema tempora subuer-rum ingressum, & Ecclesiam per eos multa tandem vulnera sensuram, ad Timotheum suum scri-ns, illos summo studio declinandos hortatur. Nam postquàm dixerat, Hoc autem scito, quòd nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, perbi, blasphemi, & multa, quæ his addit, ab his seductoribus non abhorrentia: tandem quod est proprium, subtexuit, Habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, & os deuita.

Ex his enim sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ icuntur variis desideriis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes, homi-s corrupti mente, reprobi circa fidem.

Rursus quoque idem Apostolus ad eundem suum discipulum loquens: Spiritus, inquit, ma-festè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium con-entiam. Quæ nemo ambigere debet de his nouis Pharisæis esse scripta.

Multa quoque alia de istorum pseudoprophetarum aperta iniquitate, qua domum Dei perfo-unt & polluunt, sacra in pluribus locis scriptura commemorat, quæ satis eorum perfidiam, quan-m ad nostram pertinet breuitatem, detegere videtur: de qua, si cui libeat noscere, Cyrillum vi-at, & illic mira de eis inueniet, ad fidelium instructionem longè antè, quàm orirentur, Spiritu ncto reuelante, prædicta: quanquam nec aliquot alii scriptores etiam defuerunt, qui de his subdo-illusoribus multa valde vtilia, & præclara post eorum introitum ad Ecclesiæ præmunitionem & æmonitionem prodiderunt.

Restant nunc solæ moniales, vt nostram narrationem, quemadmodum polliciti sumus, à mmo capite vsque ad extrema vestigia, nullo prætermisso gradu, deducamus. De his autem plura cere (etsi plura, quæ dici possent, suppetebant) verecundia prohibet, ne non de cœtu virginum o dicatarum, sed magis de lupanaribus, de dolis & procacia meretricum, de stupris & incestuo-operibus pudendum sermonem prolixè trahamus. Nam quid obsecro aliud sunt hóc tempore ellarum monasteria, nisi quædam, non dico Dei sanctuaria, sed veneris exsecranda prostibula, l lasciuiorum & impudicorum iuuenum ad libidines explendas receptacula, vt idem hodie sit pu-am velare, quod est publicè ad scortandum exponere?

Hæc sunt, quæ de nostro clero referenda visa sunt, quamuis multa sciens præterii & silentio sup-essi: quæ si per singula amplecti vellem, in immensum res progrederetur, nec modum habitu-esset oratio. Quæ cùm ita sint, nemini debet mirum videri, si Ecclesia ex talibus aggregata, multis olestiarum aculeis, multisque aduersis turbinibus quatitur. Mirum potiùs seu stupendum videri bebat, si tot vitiis atque impuritatibus seruiens, à flagellis immunis euaderet.

I nunc & confer hanc vitam, hos mores, hæc regimina, cum primæuâ Patrum disciplinâ, cum aiorum charitate, continentiâ, sobrietate, districta seueritate: videbis, nisi talpa cæcior es, tantam ter ea distantiam, quantam inter lutum & aurum. Iam siquidem his diebus nostris, in quos fines ulorum deuenerunt, ab aureo capite illius prægrandis statuæ, quam vidit in figura Nabuchodo-osor, paulatim semper in deteriora per argentum, æs & ferrum prolabendo, ad partem pedum eam ac fictilem peruenimus.

Ita verò, Deus optime, vineam tuam electissimam, quam tuâ olim dexterâ ipse plantasti, i sepem & combustam maceriam ad ferarum malignarum coërcendam incursionem circum-disti, itáne, inquam, destructâ sepe, dirutâ maceriâ, despectam ac degenerem effectam? Itáne ve-ibus & spinis completam? Itáne pro vuis dulcibus, quas ex eâ præstolabaris, labruscis (sceleri-s) onustam, vt vix per eam transiens eandem esse recognoscas, quam tanto olim stu-o, tantâ curâ & cultu nobilitaueras? Ecce, iam vniuersæ feræ eam diripiunt:

omnia agri pecora conculcant: hinc aper de ſylua exterminat: inde ferus ſingularis, vniuerſa imp
tu vaſtans ac perſtringens, egregia quæque depaſcitur.

Auerte, obſecramus Domine, iram tuam & virgam furoris tui à vineâ tuâ, & de cœlo ſan
tuo miſerentibus oculis ſuper eam reſpice, & ſi non propter nos, qui indigni ſumus, ſaltem propt
nomen tuum ineffabili clementiâ glorioſum.

Scimus, noſtris impietatibus hæc & maiora deberi ſupplicia.

Scimus, peccata noſtra ſuper arenam multa, ſuper omnem acerbitatem grauitatemque graui
ſima: ſed etiam ſcimus è regione, tuam immenſam miſericordiam omnia hominum peccata, no
modò quæ perpetrata ſunt, ſed quæ etiam in mentem poſſunt cadere, ſummâ incerta ſuperegredi.

Scimus, tuam benigniſsimam pietatem nunquam ignoſcendo defeſſam, tuum ſemper anteu
nire iudicium, imò ſuper tua opera vniuerſa præſtare.

Scimus te parentem eſſe, nos, quantumlibet degeneres, attamen filios: pro magno aute
peccato filii, ſatis eſt patri parùm ſupplicii: ſed ſcio quid obſiſtit, quò minùs nobis miſerearis
ignoſcas, id ipſum volens & appetens, quia non reſipiſcimus ab erratis, quia ad te ingemiſcen
reuerti non volumus: quod vtique per ſeruos tuos Prophetas, tuæ in nos vindictæ prænuncios, ta
tâ cum diligentia nos admones, legem hanc nobis, qua miſereri debeas, per eos inſinuans. Sed n
qui ad tua mandata dura ſumus ceruice, & indomabili corde, ad ueniam vocantem non audim
te excitantem contemnimus, te ſuadentem aſpernamur, te promtum atque voluntarium ad præ
rita omnia (ſi modò præteritorum pœniteret) condonanda per noua & peiora facinora quotid
prouocamus.

Proinde ad voces noſtras obſurdeſcis, tuamque manum adhuc extentam à noſtra percuſſi
ne non reuocas, ſed nouis potiùs contumaciis noua indeſinenter flagella cumulas.

Nolo autem, vt quis exiſtimet, per ea, quæ Eccleſiaſticorum præmiſſa ſunt, me omnes pro
ſus Eccleſiaſticos, nullo excepto, comprehendere velle. Scio illum non mentitum eſſe, nec men
poſſe: qui dixit: Petre rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Nec ſum neſcius, in ſingulis quib
que ſtatibus aliquos & fortè plurimos bonos, iuſtos, innocentes eſſe, ab illiſque maleficiis, quæ
prà memorata ſunt, ſeparatos.

Sed tanta eſt improborum in ſingulis profeſsionibus exuberantia, vt vix inter mille vnus
periatur, qui id, quod ſua profeſsio exigit, ſynceriter faciat: quin etiam, ſi ſimplex aliquis, ſi caſt
aut frugalis in collegio aliquo vel conuentu, latam & lubricam perditorum viam non ſectetur,
bula & ridiculum cæteris efficitur, inſolensque & ſingularis, inſanus aut hypocrita continuò a
pellatur.

Vnde & multi, qui ad bonam frugem deuenirent, ſi cum modeſtis & bonis degerent, hac ra
one abſtracti per malorum conſortia ad malum trahuntur, dum talia inter ſuos contubernales n
mina ſubire verentur. Inde eſt illud Pſal. vtique veriſsimum: Cum electo electus eris, & cum p
uerſo peruerteris. Quamobrem nemo admiretur, ſi rari, hoc tempore, ſynceritate aut innocen
fulti in Eccleſiâ ſint, tot ſceleratis in omni loco ad mala impellentibus & per mille inſidias ſoli
tantibus.

Itaque propter multitudinem nequitiæ, ita priuilegiatæ, de bonis ſiletur, qui aliis compar
paruo nimis in numero atq; momento ſunt: vt dum ſermo de politia Eccleſiæ, aut de membris ei
incidit, tanta turba præuaricatorum totam Eccleſiam in tyrannidem adducit eo loquendi mo
quo pleriſque in locis Scriptura vtitur.

In Geneſi namq; legitur, Omnis caro corruperat viam ſuam, & tamen eo tempore, quo pr
pter peccata hominum cataclyſmus erupit, Noë vir iuſtus coram Domino repertus eſt, & propter
cum ſuis in arca ſaluatus. Rurſus in libro Pſalmorum ſcriptum eſt: Omnis homo mendax, omn
declinauerunt, non eſt qui faciat bonum: & tamen idem ipſe, qui hoc dixit, deinde de ſe teſtim
nium habet, quia inueniſſet eum Dominus virum ſecundùm cor ſuum.

Igitur cùm ad hunc modum Magiſtratus Eccleſiarum & cætera officia ſe habeant: quis dub
tat, niſi Dei animaduerſione, mala eis, quæ patiuntur, accidere? res mira, vt ſuprà diximus, & in
lita videri deberet, ſi quid eis proſperum accideret. Nónne per totam diuinorum voluminum
riem bona nobis hoc pacto à Deo promittuntur, ſi Legem ipſius ſeruemus, mandata teneamus,
præceptis ambulemus, fœdus nobiſcum ab eo initum non irritum faciamus? Quòd ſi nefariis op
ribus Teſtamentum eius prophanemus, pactum & legem irritemus, iuſſa & traditiones poſtpon
mus: quâ fronte bona ab eo petere aut ſperare præſumemus?

Neceſſe eſt ſortem alterutram ſubeamus, aut proſperorum præmia, ſi mandatis obedierim
aut ſupplicia, ſi tranſgreſſores ſumus: quia nunquam mentiri nouit, qui pro operum qualitate vtr
que tribuenda ſpopondit. Quid ſynagogam, quæ typus Eccleſiæ fuit, ſecundùm quod Paulus dic
omnia illis in figura contigiſſe, quid eam, inquam, proſtrauit, deſeriq; à Deo, & cladibus opprim
niſi eiuſdem malicia, fecit?

Si igitur, iuxta parabolam Ezechielis de duabus ſororibus Oollâ & Oolibâ, ſorori maiori
milia geſsit, imò eam flagitiis & fornicationibus ampliùs inſaniendo ſuperauit, quomodo ſibi cr
det impunè cedere?

Expergiſcere tandem aliquando ex longiori tuo ſomno, ô infelix ſoror ſynagogæ. Experg
ſcere, inquam, aliquando, & tuæ ebrietati diu ſatis (vt ita dicam) edormitæ modum impone, Pr
phetamq; iſtum & cæteros vide, lege, intellige, ſi tamen non vſquequaq; tua ebrietas, Prophetæ teſt

monio

monio, cor abſorbuit. Si ergò vlla in te ſani cordis ſcintilla ſupereſt: Prophetarum dicta ſedulò reuolue. Tu inquam illic ſtatum & tuam confuſionem non vtiq; dormitantem, ſed è vicino impendentem conſidera: videbis, quis te exitus expectet, quamq; malè & periculosè in his ſordibus tam diu iaceas. Quòd ſi Prophetas non audis, nec de te, dum tot mala nunciant, locutos arbitraris, ipſe te fallis, & periculoſo nimiùm errore deſipis. De te enim illi locuti ſunt, & quæ minantur onera, ſuper te, niſi reſipis, relapſura, debes agnoſcere. Sed fac, eorum vaticinia aliò ſpectare, quid de tua Prophetia, de Ioannis in Apocal. cenſes? Annón illam ſaltem ad te aliqua ex parte pertinere putas? Non pudorem ita eum ſenſu perdidiſti, vt hæc neges. Illam ergò intuere, & lege damnationem magnæ meretricis, ſuper aquas multas ſedentis, illicq; tua facta præclara contemplare, & tuos futuros caſus.

Porrò, cùm omnia imperia & regna gentium, quantumcunq; potentia, magna vel dura, ob ſuas iniuſtitias & ſuperbias deleta audias, euerſa videas atq; peſſundata: Tu, quæ ſolidam humilitatem, ſuper quam fundata eras, nullos impetus turbinum metuentem, tam longè abieciſti, tuumque cornu tam in altum extuliſti, quomodo exciſo atq; auulſo tuo humili fundamento, tantam ſuperbiæ molem, quam deſuper extendiſti, non ruituram putabis?

Cœpit iam pridem tua ſuperbia, nequaquam ſe ferens palàm, ſed lentè quidem & pedetentim, & propterea à plurimis ruina illa non eſt percepta. Nunc verò in modum torrentis, tota in præceps ... geris, & ex illo præſertim tempore, quo abominandum hoc ſchiſma te inuaſit: quod profectò ad ... rimas tuas comprimendas nequitias intolerabiles, & inſanias falſas diuina ſuper te iracundia ve... nire permiſit: quò ſic vel regnum tuum Deo graue, Gentibus odioſum, iuxta Euangelicam verita... tem, in ſeipſo diuiſum deſolaretur, fractumque & diſsipatum concideret: non quidem, quòd fides Eccleſiæ, in hoc mundano conflictu militantis, curſu periclitari debeat, quæ fundata ſupra firmá petram, ſtabilis & inconcuſſa manſura eſt: ſed loquor de temporali potentatu, de gloria & deliciis, quibus vſque ad nauſeam & obliuionem ſui ipſa Eccleſia inebriata eſt: de quibus in damnatione meretricis, vindicibus Angelis præcipitur, quantum glorificauit ſe & in delitiis fuit, tantum date ei ... tormentum & luctum.

Nam vt ea, quæ longinqua ſunt, de Græcorum à nobis diſsidio propter noſtrorum ſuperbiam & auaritiam orto, de contractis limitibus catholicæ religionis per totam penè orbis terrarum va... ſtitatem olim porrectæ, vt hæc inquam & alia nonnulla vulnera, pridem Eccleſiæ infligi cœpta, non repetam: nónne ſaltem ruina illa, qua vrbem Romanam, ſedem ac caput Eccleſiæ, ſic ruere & colla... ... videmus, Eccleſiæ ipſius & totius eius imperii deſolationem propinquare, nunciat, ſicut deſtru... ctionem Ieruſalem ſecuta de proximo eſt Iudæorum & ſynagogæ diſperſio?

Quomodo enim diu ſtabit aut vigebit, quæ, ſua deſtructa ſtatione & capite perdito, vaga & ... ſtabilis per orbem diſcurrit, & quaſi iam peregrina aut hoſpes in mundo de vno loco ad alium ... migrare cogitur? Ex illo planè ſuam cladem imminere prænoſſe debuit, ex quo propter ſuas for... nicationes odibiles Romuli vrbe relictâ Auinionem confugit, vbi quantò liberiùs, tantò apertiùs & impudentiùs vias ſuæ ſimoniæ & proſtitutionis expoſuit, peregrinosque & peruerſos mores, cala... mitatum inductores, in noſtram Galliam inuexit, rectam vſq; ad illa tempora moribus frugalibus, ... diſciplina inſtante, nunc verò luxu prodigioſo vſq; adeò ſolutam, vt meritò ambigere poſsis, vtrùm ... ipſa auditu mirabilior ſit, an viſu miſerabilior.

Verùm alias forſan de Galliâ, nunc de Eccleſiâ loquamur, quæ maligno, neſcio quo pacto, loca ... ibus inſederit, ſuo fermento inficere conſueuit, caſusque perniciei ac ruinæ illis eſſe, quanquam ... non gratis aut abſque vltione: vicem enim ei debitam Italia reddidit, quæ nudam & ſuo patrimo... nio paulò minùs ſpoliatam ſuis ſedibus eiecit. Mala verò ipſa Gallia inops per eam facta reddere ... cipit, vt impleatur illud prophetiæ præſagium: Confunderis ab Ægypto, ſicut confuſa es ab Aſſur: ... illud: Filia Babylonis miſera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuiſti ... bis.

Poſtquàm enim importabili ſarcina peccatorum exigente, furiale malum ſchiſmatis irrepſit ... Eccleſiam, vt omittam, quæ per alterum tunc apud N. de Papatu contendentem geſta ſunt: poti... hæc ſcribenda illis relinquam, qui cum eo conuerſati, certiùs mores illius atq; eorum, quos ſecum ... abebat, enarrare poſſunt.

Quid Clemente noſtro, quoad vixit, miſerabilius, qui ita ſe ſeruorum ſeruum Gallicis Princi... bus adiecerat, vt eas ferret iniurias & contumelias, quæ ſibi quotidie ab aulicis inferebantur, quas ... deceret in viliſsimum mancipium dici: cedebat ille furori, cedebat tempori, cedebat flagitanti... ... importunitati, fingebat, diſsimulabat, largiter promittebat, diem ex die ducebat, his beneficia ... ibat, illis verba.

Omnibus, quos aut ars aſſentatoria aut ludicra in curiis acceptos fecerat, ſummoperè placare ... debat, eosque beneficiis promereri: quò talium patrocinio, dominorum gratiam & fauorem ... ſequeretur, & ſimilia &c.

His itaque & iuuenibus nitidis & elegantibus, quorum maximè conſortio gaudebat, ſingulos ... rè vacantes epiſcopatus, cæterasq; præcipuas dignitates impendebat.

Deniq; vt Principum beneuolentiam faciliùs aſſequeretur, aſſecutam foueret, fotamq; conſer... uaret, conſeruatam amplificaret, plurima vltrò donaria atque xenia illis dabat, quaſcunque ſuper ... cero exactiones petere voluiſſent, annuebat, vltrò ſæpius etiam ingerebat. Sicq; omnem clerum ſe... cularium Magiſtratuum diſpoſitioni ita ſubiiciebat, vt magis quilibet eorum Papa, quàm ipſe, pu... taretur.

Anno

In hac tristißima seruitute, non dico præsidentia, tria (vel suprà) temporum lustra cum incre- dibili Ecclesiæ attritione consumserunt.

Quia Ecclesia seipsam humiliare, vel tot flagellis attrita, contemsit, rectè ab illo, qui plùs æquo exaltata humiliat, collisaq; & humiliata erigit, priùs humilianda erat, vt in gratiam, à qua exciderat, rediret, postea erigenda atque subleuanda: priùs desolanda, postea consolanda: priùs percutienda, postea sananda.

Nam quod ad redintegrandam ipsam Ecclesiam, funesto hoc schismate dilaceratam, attinet: frustra aliquid per nos effici speramus: non hoc humanis operibus, non vlla arte, in gratia agen- dum est: altiorem planè manum res ista deposcit, & necesse est, si vnquam vniri debeat, idem ipse medicus sit, qui vulnus intulit: quia & tam acerbum tamque immedicabile vulnus est, vt nulla o- pera altera curari valeat.

Multa super hac re tractata sunt, multa agitata vel cogitata, multa conscripta, multa con- sultata, multæ legationes susceptæ: verùm, quò plura miscuimus & moliti sumus, eò res asiduè im- plicatior atque turbatior euasit, DEO labores nostros irridente, imò iugiter irritante, qui nostrâ si- ne eius adiumento solertiâ illud ipsius opus explere credidimus. Adde, quòd indigni sumus & pa- cem ab eo impetrare, & pacem habere: quia non est pax impiis, dicit Dominus, qui rursum per Prophetam ait: Erit opus iustitiæ pax. Denique, nato in carne Domino, Angelorum exercitus pa- cem suo prædulci carmine in terra denuncians, solis eam hominibus bonæ voluntatis futuram nunciauit.

Quòd autem à DOMINO hæc pestis schismatica processerit, ex quibusdam in Zachariâ scriptis licet apertè colligere. Legimus siquidem in illo Prophetâ, qui multa de futuris temporibus & nouißimis Ecclesiæ tribulationibus sub prophetico velamine prætexuit, quòd Deus, summus pa- stor, omnium aliorum caput & regula, in duabus virgis pascit gregem suum, quæ sunt decus & fu- niculus: quia decoris moribus & fraterna charitate præditi esse debent, qui volunt in Ecclesia po- pulis præesse. Charitatis enim, quæ est vinculum perfectionis, funiculus triplex est, qui difficulter rumpitur: quia in Deum, & proximum, & seipsum tendit.

Verùm, si anima pastoris diuinis minimè iußis obtemperans, sua, & non quæ Dei sunt, quæ- rit, & turpi in Deum operatione vacillauerit: contrahitur anima eius super eos, præcidensq; virgas suas ab eis subtrahit, pro decore ignominiam & dedecus, pro nectente autem funiculo schismata, contentiones, & virulenta dimittens dißidia: & hoc pacto irritum facit fœdus suum, cum pastori- bus pariter & ouibus percussum, germanitatemque inter eos dissociat: quia plerunque pro culpa su- periorum ipsi etiam subditi puniuntur, sicut propter reatum Dauid in populi numeratione, popu- lus plaga pestilentica peßima percussus legitur.

Constat autem, primam virgam, quæ decus vocatur, propter vitia pastorum iam ante annos multos ab Ecclesiâ præcisam ac sublatam, eo videlicet tempore, quo probrosos illos mores, de qui- bus antea memini, induerunt. Ex illo siquidem fluere, infirmari, languescere, retrò sublapsa referri cœpit Ecclesia: quippe quæ vernanti exuta decore, pallidam & obscuratam, in terramq; deiectam fa- ciem gerebat: postquàm eiusmodi languor, nulla fomenti opitulatione medicatus, sed diuturna in- curia neglectus, adeò per moram temporis inualuit, adeoq; membra vniuersa pererrando totum corpus occupauit, sicq; obsessum tenuit, vt iam vix vltrà sibi inuicem membra ipsa cohęrere possent.

Et vt verum esset illud propheticum, à plantâ pedis vsq; ad verticem capitis non est in eo sani- tas: sublata est virga secunda, funiculus, qui inuicem membra eius colligabat, quæ nunc rupto pacis vinculo, nefandum schisma, horrendumq; prorsus dissociat. Putant quippe nonnulli, qui multa de hoc schismate & futura Ecclesię per ipsum desolatione, diuino vt creditur instinctu, iamdudum præ- locuti sunt, teterrimam Ecclesiæ totius ex eo conculcationem, incredibilemq; vastitatem, per terreni violentiam imperii, cuius multa sibi iura occupauit, orituram: quò terrenis tandē exuta copiis, qua aliena glutierat, malè trita euomat, filiosque fornicationum, quos cum Principum importunitate cū improbißimo mercatu plurimos genuit, morte, fuga, exilio, fame & captiuitate oppressos lugeat: quæ fortaßis persecutio maturiùs, quàm pleriq; putant, ceruicibus eorum incubitura est.

Magna enim eius fundamenta, nisi valdè obcæcati sumus, iam iacta sunt, quæ quotidie magis ac magis à terra surgere, & in apertam iam lucem erumpere, nemo est (si modò sensum habet) qui non valeat animaduertere. Et profectò, iustißimo Dei iudicio, tanta malorum inundatione obruenda & conquassanda est, quæ in tantam omnium abominationum insaniam excreuit, vt nulla alia via ca- stigari, aut ad priorem innocentiam redigi posse videatur.

Præcesserunt infinita signa, admonitiones, comminationes, increpationes, clades, verbera, fla- gella, quæ ipsam ad sanam mentem, ne instantia talia pateretur, reuocarent: sed nihil est omnibus his actum, imò incassum omnia consumta: frustra, inquit propheta, conflauit conflator, maliciæ eo- rum non sunt consumtæ: fronte enim contra Deum obstinata omnia contemserunt, & velut equus infrænis, post suas concupiscentias rapidiori semper impetu concurrerunt.

Quis igitut tibi, ô Christe, modus restat, si tuam Ecclesiam à tantâ sorde scoriæ, in quam argen- tum eius & aurum versa sunt, emundare disponis, nisi vt totam scoriam ipsam, multâ conflatili arte aut purgatorio igne in aurum reparandam, ab Ecclesiæ fornace proiicias, & puro illic nitore ruti- lantia metalla iterum inducas. Et si tuam præterea vineam, labruscis, senticosisq; virgultis palmites suffocantibus obseptam, infructiferam, vis ad naturā reducere: quis melior modus id agendi, quàm inutiles stirpes, eam sterilem efficientes, quæ falcibus amputatæ pullulant, radicitus euellere, vineam-

que

queipsam, aliis agricolis locatam, nouis rursum ac feracibus & fructiferis palmitibus inserere. Neque, te ipso teste, aut de spinis possunt vuæ colligi, aut de tribulis ficus: sed & arborem, nullum fructum ferentem, excidendam, ipse sanxisti, & igne cremandam.

Fallitur igitur, quisquis labores & dolores Ecclesiæ his malis, quæ iam patimur, finiri existimat. Hæc non nisi exigua sunt dolorum initia, & suauia quædam eorum, quæ supersunt, præludia.

Sed tempus erat, vt portum, ingruente iam tempestate, peteremus, nostræq; in his periculis saluti consuleremus: ne tanta procellarum vis, quæ laceram Petri nauiculam, validiori turbinis impulsu, quàm vllo aliàs tempore, concussura est, in mediis nos fluctibus cum his, qui meritò naufragio perituri sunt, absorbeat.

Valentius Alusinus Patinensis, Canonicus ad Morandum Auitum. 1416.

Causa animo curas, quoties te viso, leuandi:
Me toties curis plùs onerare soles.
Nam repetis longo vitiosæ crimina Romæ
Ordine, quæ nunquam sat meminisse potes.
Non semel aut iterum fuit hæc audire molestum:
Sed toties Crambe me repetita necat.
Nonne ea sunt toto iam pridem cognita Mundo,
Hæc inquam Romæ crimina dira reæ?
Ad stiuam canitur cuius scelerata colono
Roma: iuuat lassos cantio nota boues:
Hanc recitat tonsor, ferro cùm circuit ora:
Hæcq; est fumosis fabula trita coquis.
Fœmina solatur nocturnum hoc carmine fusum:
Hoc canit ad calices ebria turba suos.
Hoc pueri nôrunt ante Alpha & Beta notare:
Vnica pro cunctis fabula Roma sonat.
Monstra velut Libye, noua profert crimina Roma:
Hæc è Romano messis habetur agro.
Quam si quis velit in numerum conferre: laborat
Idem sydereas dinumerare faces.
Heu Roma à Roma quantum mutata vetustâ?
Nunc caput est scelerum, quæ caput orbis erat.
Vrbs est Lernæo similis Romana Chelydro:
Millia ter scelerum pro capite orbis habet.
Oderunt superi Romam, nec terra, nec aër,
Nec valet hanc ignis ferre, nec Oceanus.
Odit & hanc Erebus, quòd se plùs vrgeat æquo
Ad scelerum formas vsq; parare nouas.
Nempe Ioui, diuisq; aliis quod Lemnius heros,
Hoc Romæ est, stygias qui regit Orcus opes.
Tot tamen ille deis satis est sua cudere tela:
Hic soli Romæ vix satis esse potest.
Nunc quia vel solo letabile nomine virus
Afflat, & est cunctis exitiosa plagis:
Proinde relinque suis Romanam moribus vrbem,
Et recita, quorum te ratione peto, &c.

Imp. Sigismundo, PP. Ioanne 23. V.S.

Raphaël Fulgosius I. C. l. eos qui. § ne temerè. c. de appell. 1516.

Dicit de iure Canonico, non esse pœnam constitutam temerè litigantibus, & hoc ideo, quia Papa vellet, quòd totus mundus iret ad curiam suam: quæ tacita est auri sacra fames. Imp. & Papa vt suprà.

De Paparum cum Imperatoribus concordiâ.

Imp. 113. Sigiſmundo. Antipapis Ioan. XXIV. Gregorio XII. Benedicto XI. Papis Martino V. & Eugenió IIII.

SIgiſmundus itaq; cùm eo tempore ad Imperium accerſitus eſſet, quo Eccleſia grauiſsimo ſchi
ſmate per tres Antipapas, Ioannem XXIIII. Bononiæ, Gregorium XII. Arimini, Benedictun
XII. in Hiſpaniis ſe continentem, dilaceraretur, vt ſchiſmate ſublato, Romana ſedes in portun
collocaretur, tantos labores pertulit, quantos ante ipſum pro Eccleſiæ ſalute paucißimi regun
vel Imperatorum ſubiiſſe leguntur.

Etſi enim, iure ſuo atque exemplo anteceſſorum, faces iſtas diſſenſionum ſede pontificia de
iicere, easque coërcere potuiſſet, ac debuiſſet: tamen moderatione ac autoritate concilii generali
quàm armis ac violentis remediis, diſsidium hoc tolli maluit. Ideoque quò cæteri reges in concili
um coirent, non ſine grauiſsimis laboribus, ſumtibus & periculis, regna ferè omnia totius orbi
Chriſtiani peragrauit, Galliam & Hiſpaniam adiit, in Angliam nauigauit: cumque regibus iſta
rum terrarum egit, vt pium ac neceſſarium conſilium eius approbârint, idque ſe adiuturos pollici
ti fuerint.

Poſtea in Italiam profectus, Ioanni Pontifici Mantuæ perſuaſit, vt Conſtantiam ad concili
um veniret: Concilioque congregato effecit, vt remotis tribus Antipapis, Ottho Columna patrici
us Romanus, aſſumto nomine Martini V. Pontifex omnium nationum ſuffragiis eligeretur. Ad
hæc, Huſsium & Hieronymum Pragenſem, viros eruditione & pietate excellentiſsimos, contra fi
dem datam publicè condemnari. & crudeliter comburi tulit, vt diſsidiis ſublatis pax in Eccleſian
reduceretur.

At, quam gratiam ab ingratiſsima iſta ſede retulit? ſanè talem, quæ quemlibet prudentem, à be
nefaciendo ipſi meritò deterrere debuit.

Nam cùm aliquo tempore pòſt, pontificatum Eugenio quarto Veneto occupante, in Italiam
pro corona Imperiali accipienda, veniſſet, ac ſe Philippo Mediolanen. duci, tunc cum Venetis & Flo
rentinis belligeranti, paulò benigniorem exhibuiſſet: hi potentiam Imperatoris veriti, facilè Pon
tifici perſuasêre, vt is Imperatori corona denegata, ſuas copias Venetorum ac Florentinorum ad
iungeret, ac ipſum à tranſitu Arni Senas præterfluentis, arcere conaretur.

Egregia ſanè gratia Sigiſmundo relata, ac digna pontifice Romano. Ac licet multorum in
terceſsione aſsidua res tandem eò deducta ſit, vt, cùm Imperator Senis ſex totos menſes, ſpe coro
nationis, magnis impenſis ſubſtitiſſet, bona Eugenii gratia Roma coronatus diſceſſerit: tame
ſanguinarius iſte pontifex, aliquanto tempore pòſt, pontificatu deiectus, quòd decretum concil
Conſtantienſis (quo ſancitum erat, vt Pontifices ſeptimo quoque anno, pro ſeruanda Chriſtia
norum vnione, generalia celebrarent concilia) euertere, conciliumque Baſilienſe à Martino indi
ctum, & à ſe confirmatum, impedire conatus eſſet, maximas Germaniæ calamitates ſub Frideric
tertio Auſtrio ſuſcitauit: Ludouico Caroli regis Franciæ filio, quem Delphinum vocant, contr
Germanos concitato.

Hic namque quò concilium Baſilienſe ad placitum Eugenii diſsiparet, cum ſuis Armeniaci
& cæteris gentibus, Alſatiæ vicos & nonnullas ciuitates, dolo, proditione, ac blandimentis ingreſ
ſus, Alſatiam omnem vini atque frumenti feraciſsimam miſerè vaſtauit: ac ædes, domus, caſa
ciuium, pauperum, orphanorum, viduarumque, & ipſa Dei ſacratiſsima templa crudeliter ſuc
cendit. Cæterùm, cùm, omni crudelitate in Alſatia perpetrata, tandem Baſileam cum triginta mil
libus acceſsiſſet: à tribus militibus Heluetiorum fortiter pro patria pugnantium cæſus, ægrè terti
am partem mutili fractique exercitus in Gallias reduxit: dignam militia pontificia mercedem re
ferens. Schardius ex Nauclero, Vrſp. Cuſpiniano, Platina, VVimpfelingo, Epitome rerum Ger
manicarum, & aliis.

1418. ## Bella contra Huſsitas in Boëmia ſemper vana & irrita.

HOc anno Martinus V. Papa Sigiſmundo Imp. Regi Vngariæ & Sileſiarum, permiſit, ad ex
peditionem bellicam contra Huſsitas colligere cenſum ab Eccleſiaſticis & politicis ordini
bus, ita vt, qui haberet aureos 1000. impenderet de eis duos: qui centum, quartam floreni par
tem de vniuerſa ſua ſubſtantia: de reliquis verò, ſerui, famulæ & infantes ſinguli obolos 15.

Conſcripto igitur his pecuniis exercitu ab Imperatore, primùm 20000. armatorum
contra Huſsitas miſsi fuerunt. Sed etiam ex altera parte, Germanorum ſcilicet principum, Archi
epiſcopus Moguntinus & Colonienſis, Palatinus, Saxo, Bauarus, & Herbipolenſis Epiſcopus, co
mes Flandriæ, comes à Naſſau, validiſsimo cum exercitu ad 50000. virorum Bohemiam ingreſ
ſunt: ſed Ziskæ Huſsitarum duci comperti, ab eodem obruti & fuſi turpiter terga verterunt, & r
infecta in Germaniam redierunt.

Anno

Secunda igitur vice Imp. Sigismundus ipsemet contra illos 60000. eduxit, adiuncto Alberto uce Austriæ & Friderico Marchione Brandeburgense: sed infeliciter cum Ziska cæco & Hussitis in prælium congressus, turpi fuga salutem quærere compellitur: Bohemis de vtroque insigni ctoria potitis.

Duxit etiam Piso Florentinus 15000. equestrium militum exercitum in Bohemiam: sed illi m in hyeme trans fluuium quendam per glacié transire vellent: hæc dissoluta & infracta plerosq; os aquis submersit & suffocauit.

Tertia autem vice Germani Bohemos iterum petunt: sed panico perculsi terrore, antequàm ostem viderunt, fuga sese proripuerunt ab illius conspectu.

Concessit autem Ziska, Dux Hussitarum cæcus, (de quo plura anno 1420.) aliquando cum pijs suis in Austriam: & cùm incolæ huius omnes armentorum & pecudum suarum greges hinc mouissent in insulas transamninas, hoc stratagemate illos Ziska recuperauit. Ad clamorem, boam atque grunnitum incitauit suos greges, quod cùm illi hoc perciperent: illicò per vndas ad gres exercitus Ziskæ se receperunt: vt sic cum militibus suis opima præda nullo negocio sit potitus.

Habebant autē, teste Dubrauio, Hussitæ in vexillo pro signo CALICEM: ex quo constat, quænam causa ipsos arma capessere compulerit: scilicet, vt assererent institutionē Saluatoris sui Iesu Christi. Quem enim illis Papistica turba negauerat & surripuerat calicē, hoc est, sanguinem Domini, (alteram sacræ cœnæ eius speciem) cum illi ex zelo reposcebant. Et horrendum certè est, miseris Christianis adhuc esse dimicandum, & effundum sanguinem pro eo, quod Christus ipsis vltrò dedit, & præcepit. Viderint igitur isti præua tores mandatorum Domini, quam rationem sint olim reddituri iusto iudici de hoc suo iniquiso facinore, & innoxio sanguine,

Par scelus est detestandum & execrandum, quòd & lectionem sacrarum literarum, ex quibus s nostra petitur, prohibent, & si quis ea vtitur, eum protinus igni addicunt & vita priuant.). & Papa. vt sup.

Theodoricus à Niem.

Hic vixit in aula quinque Paparum, intimus eorum scriba, & tandem Episcopus Verdensis factus: scripsit de schismate, & inter alia inquit: Quàm magnifici triumphatores sint nostri rex principes Christiani, qui tamen volunt inuictissimi appellari, eorum gesta testantur: & quàm gnificum sit Romanum Imperium, in Alemannia saltem apertè videtur. Reperitur enim illic uis Archiepiscopus, vel Episcopus, qui fortè in duplo plus habet in reditibus, quàm percipit rex nanorum in omnibus terris sibi subiectis: & aliquis princeps secularis, qui detinet plures terras, m possidet Imperator, quod non laudo: tendit enim in perniciem fidei prædictæ, quia deficiens rerum facultatibus & potentia seculari & imperio, restat, quòd Imperator vel rex Romanus auper & impotens, & Christianum populum defensare non possit.

Ecclesiæ autem Romanæ, propter eius diuisionem diutinam, satis patet impotentia, & dudū it eius discessio, & adhuc durat per Asiam & Africam, vbi omnes Ecclesiæ Catholicorum desosunt, & ad nihilum deuenerunt: sed remanebant & remanent Ecclesiæ Catholicæ tantummo er Europam, excepta Græcia & Russia, quarum schismaiam diu fuit inchoatum. Et qualis sit essio in ipsa Ecclesia Romana, & etiam Prælatorum ecclesiasticorum religio, siue sanctimonia artibus Occidentis, non oportet describi: patet enim vtrumque istorum in sacerdotio & in re: & si ipsa sunt prognostica aduentus ipsius Antichristi, discutiant, si qui sunt, qui nouerunt um Dei. Nunc vnionem omnes desiderant, & fortè non omnes, vt liquet ex præmissis, qui suis tionibus passionati quærunt illa, quæ sua sunt, vt superiùs expressi: & post hanc digressio redeo ad propositum. Imp. 113. Sigismundo. Pp. 213. Mart. 5.

Imitatus hunc Ioan. Marius Belga quoque librum scripsit de 24. schismatis in Ecclesiâ, quæ mine, quàm ipsismet sacerdotibus introducta sunt: teste Hieronymo.

Idem. Prouincia Lombardiæ, quam ipſe Otho Magnus Auguſtus Viridarium imperij appel
lauit, & eidem imperio ſingulariter incorporauit, vt per Imperatores & reges Romanos, qui eſſen
pro tempore, iure proprietatis perpetuò regeretur, etiam, quodammodo ſeparando ab imperio, i
optimo foro vendita eſt tyranno, qui eam pro maiori parte tunc tenebat, ſcilicet pro ſummâ C.& L
millium florenorum.

Idem. Multi etiam alij nationis Alemanniæ Auguſti, nec tantùm in Italia, Germania, & Gal
lia, ſed etiam in partibus vltramarinis, ſcilicet Ægypto, Hieruſalem, Syria, & Phœnicia, atque Ar
menia, pro fide Catholica atque republica pericula ſubierunt, vt eorum memoria etiam ſemper ve
nerabilis remaneret. Sed dic mihi, quæſo, vbi noſtris temporibus tales viſi ſunt reges, aut princi
pes Romani? De quo valdè mirandum ac dolendum eſt: non reperitur, quòd aliquis illorum quin
quaginta annis proximè elapſis aliquod etiam minimum caſtellum acquiſiuerit, ſeu addiderit Im
perio, aut quòd ſe oppoſuerit fideliter & debitè, volentibus iura Imperij auferre, ſeu occupantib
illa. Et ecce, Carolus IV. nominatus Auguſtus, & Boëmorum rex, hypocrita inſignis, & auari
alter Marcus Craſſus, ac vicarius imperij, tempore Clementis Papæ VI. & Caroli regis Franco
rum, ô cum quali pertinacia & calliditate ad Imperij culmen aſcendit? Et ecce quales fructus attu
lit illi? nam quondam Ludouico duci Andegauenſi, eiuſdem Francorum regis germano, ſuiſq
hæredibus pro vno ſolenni prandio, ſibi apud Villam nouam prope Auinionem per eundem d
cem præparato, tunc Vrbano Papa V. in Auinione reſidente, regnum Arelatenſe, quod à tempo
dicti Othonis Magni Auguſti vſque tunc iuris & proprietatis Imperij Romani fuit & eſt, ab Imper
dimembrando ſiue ſeparando, conceſsit. Quo pacto hoc Regnum Arelatenſe ad Imperium acceſſ
rit, dictum fuit ſuprà anno 940.

Idem. Ecce quantus & qualis fuit iſte Auguſtus, qui tot laboribus & expenſis pro reformatio
ne vnionis in ipſa eccleſia vltrò ſe ſubmiſit, & felicior alijs operatus eſt: nam mali inquietem ali
præparantes cogendi ſunt ad pacem & ad bonum. Regiæ poteſtatis intereſt præcipuè, vt per eam m
li coërceantur à malo, vt boni quietè inter malos viuant, vt ſacri Canones docent: ſed non intell
gitur de alia poteſtate, quàm Imperiali, quæ omnes dignitates temporales excellit. Et omnes qu
ſi reges mundi, & tot prælati Eccleſiaſtici & communitates egregiarum ciuitatum, ad extirpandu
ſchiſma nouiſsimum ab ipſa eccleſia, efficaciter hactenus proficere non potuerunt, nec poſſun
& quis tunc diſputaſſet cum eodem magno Auguſto Othone, de ipſius iudicio ſuper contende
tes ſuper Papatu, ſeu peruerſo vnico Papa, ſcilicet, quòd niſi à Deo poſſent iudicari?

Idem. Sicque Rom. imperium tam nobilem ciuitatem cum ſuis caſtris, ac iuribus, & paulò a
tè egregias ciuitates Veronam, Paduam, & Vincentiam, cum earum marchijs, quæ etiam iuris
proprietatis eiuſdem imperij exiſtunt, per Venetos occupatas amiſit, diſsimulantibus illis, qui ſe r
ges Romanos & ſemper Auguſtos appellant: quas quidem ciuitates & earum marchias antiq
boni imperatores & reges Romani inde ex Germanis, omni diligentia pro imperio, aut per ſe ip
aut per ſuos vicarios regere conſueuerunt. Rex enim dicitur, quia regit, non nomine tantùm,
rex puerorum, quem quandoque conſtituunt inter ſe ludentes mutuò pueri, vt in hiſtoria de Cy
rege Perſarum, dum puer eſſet, legitur contigiſſe: & vtique abſurdum eſt dicere, vel ſentire, qu
quis eligatur in regem Romanum, ad hoc, quòd ſolo nomine regis contentus ſit, ſed potiùs, vt i
ſticiam & iudicium faciat in terra, quia Dei miniſter eſt, propter quod gladium portat.

Idem. Bonifacius valdè indignatus Beordo, ipſum excommunicauit, & perquàm diros p
ceſſus contra ipſum in vrbe fulminauit. Sed quia parùm vel nihil profecit in illis, ad alias ſubt
tates ſe conuertit, per quas Beordum dolo interfici procuraret, prout ſtatim factum fuit. Vnde A
bas monaſterij ſancti Petri in burgo ſancti Angeli Peruſini, qui erat de parte Beordi & Raſpantib
cui Beordus plurimùm confidebat, credens, ſe conſecuturum propter facinus huiuſmodi Cardi
latum, vnà cum quibuſdam ſuis amicis paucis quodam manè accedens ad hoſpitium dicti Beo
in Peruſio, eodem adhuc in lectulo quieſcente, pulſauit ad oſtium Cameræ, in qua Beordus qu
uit, & audiens dictus Beordus, quòd dictus Abbas exiſteret qui pulſauit, mandauit ianitori, vt p
tam aperiret, & ipſe interim diploide duntaxat ſe veſtiuit, & ſurgens de lecto dictum amplexab
tur Abbatem, atque tunc duo qui cum Abbate erant, ipſum extractis gladijs confoderunt & tradi
riè interfecerunt: quo facto ipſi ſtatim fugientes à Peruſio ad Bonifacium acceſſerunt, qui dict
Abbatem recipiens in ſuum cubicularium ſatis honorauit & dilexit eum.

Idem. Itaque Cardinales & Prælati prædicti, tunc Piſis congregati, ad quos hoc ſpectabat, p
ceſſum iudiciarium per plures menſes contra Errorium & Petrum abſentes, nec vel per ſe vel pro
ratores contumaciam ſuam purgantes, formârunt ſolenniter & in publico: & poſtquàm multæ
ſiones ſiue congregationes eorum, & in illis etiam quàm plures deliberationes contra eoſdem abſ
tes, de Papatu contendentes, factæ fuerunt, in huiuſmodi ſententiam contra eoſdem proceden
promulgandam vniformiter concordârunt, quæ in publico demum lata fuit in hæc verba:

Chriſti nomine inuocato, ſancta & vniuerſalis ſynodus vniuerſalem eccleſiam repræſenta
& ad quam deciſio & cognitio huius cauſæ noſcitur pertinere, Spiritus ſancti gratia in hac m
iori eccleſia Piſana congregata, ibique pro tribunali ſedens, viſis & diligenter inſpectis omnib

prod

oductis, & ſingulis probatis & agitatis in præſenti cauſa vnionis eccleſiæ fidei, & ſchiſmatis (con-
Petrum de Luna Benedictum decimum tertium, & Angelum Corarium Gregorium duodeci-
um olim appellatos, qui in præſenti cauſa pleniùs continentur) & quibuſcunque alijs ipſam ſan-
m ſynodum ad infrà ſcriptam diuiſionem mouentibus & inducentibus, habita priùs inter ſe
os, & demum cum copioſa multitudine magiſtrorum in ſacra Theologia, atque vtriuſque iuris
ctores plurimos, & pluries diligenti collatione & tandem deliberatione matura, omnesq́; pari-
hanc in ſententiam reperientes vnanimiter concordare omni modo, via, & iure, quibus ma-
& meliùs poteſt, in prædictorum contendentium, imò veriùs, colludentium, & vtriuſque
orum contumaciam in his ſcriptis pronunciat, decernit, diffinit & declarat, omnia & ſingu-
crimina & exceſſus, & cuncta neceſſaria ad infrà ſcriptam deciſionem præſentis cauſæ deducta
promotores & inſtigatores & ſolicitatores, ſeu procuratores deputatos ad proſequendam
ſentem cauſam, pro huius deteſtandi & inueterati ſchiſmatis extirpatione, ac vnione atque
integratione ſanctæ matris Eccleſiæ, contra & aduerſus prælibatum Petrum de Luna Benedi-
m decimum tertium, & Angelum Corarium Gregorium duodecimum (de Papatu damna-
iter contendentes) ab aliquibus nuncupatos, in petitione coram ipſa ſacra & vniuerſali ſyno-
præſentata & exhibita fuiſſe, & eſſe vera atque notoria: ipſoſque, (Angelum Corarium &
rum de Luna, de Papatu, vt præfertur, contendentes) & eorum vtrumque fuiſſe & eſſe no-
ios ſchiſmaticos, & antiquati ſchiſmatis nutritores, defenſores, fautores, approbatores &
nutentores pertinaces, nec non hæreticos à fide deuios: notorijsq́ue criminibus & enormi-
periurij & violationis irretitos, vniuerſalem Eccleſiam ſanctam Dei notoriè ſcandalizantes,
n incorrigibilitate, contumacia & pertinacia notorijs, euidentibus, & manifeſtis: & ex his &
ſe reddidiſſe omni honore & dignitate etiam Papali indignos: ipſoſq́ue & vtrumque ipſo-
n (præter præmiſſas iniquitates, crimina & exceſſus,) ne regant, vel imperent, ſeu præſint, à
o & ſacris Canonibus fore ipſo facto abiectos & priuatos, & etiam ab eccleſia præciſos. Et
ilominùs ipſum Petrum de Luna & Angelum, & eorum vtrumque per hanc diffinitiuam
tentiam in his ſcriptis abijcit & præcîdit, inhibendo eiſdem, ne eorum aliquis pro ſummo
ntifice ſe gerere præſumat, eccleſiamq́ue vocare Romanam ad cautelam decernendo.

Inſuper omnes & quoſcunque Chriſticolas, etiamſi imperiali, regali, vel alia qualibet præ-
geant dignitate, declarat, ab huiuſmoodi eorum & cuiuslibet eorum obedientia (non ob-
nte quocunque fidelitatis iuramento, aut aliquo vinculo, quo illis & eorum alteri tenerentur
tricti) fore perpetuò abſolutos, inhibendo eiſdem Chriſti fidelibus, ne prædictis de Papatu
ntendentibus, ſeu eorum alteri quomodolibet obediant, pareant, vel parêre intendant, vel
ſilium, auxilium aut fauorem ipſis præſtent, aut eos recipiant, vel receptent, ſub pœnis excom-
nicationis, & alijs à ſanctis patribus & ſacris Canonibus inflictis, promulgatis & ordinatis:
e parêre contemſerint huic ordinationi & ſententijs, ipſos & eorum fautores ac defenſores,
ærentes atque ſequaces, etiam per ſeculares poteſtates fore compeſcendos, & compeſci debere
ta præcepta diuina & ſacrorum Canonum diſpoſitiones, eadem ſancta ſynodus pronunciat &
init. Inſuper omnes & ſingulos proceſſus & ſententias excommunicationis, inhabilitationis,
alterius cenſuræ & pœnæ, priuationis quoque ordinum & dignitatum, etiam Cardinalatus, be-
ciorum & officiorum ad graduum quorumcunque & qualiacunque ſint, aut quomodocunque
cupentur, contra dominos Cardinales per dictũ Petrum de Luna & Angelum Corarium latos &
minatos, fuiſſe & eſſe nullos, caſſas & irritas, ac nullius roboris, efficaciæ, vel momenti: & qua-
us de facto proceſſerunt, eatenus caſſandas & irritandas, ſicq́ue etiam ad cautelam, quatenus ex-
iat, omni modo & iure, quibus meliùs poteſt, annullat, caſſat & irritat.

Et inſuper promotiones, imò potiùs profanationes quorumcunque in Cardinales, per dictos
tendentes de Papatu & eorum vtrumque attentatas (per dictum Angelum à die tertia Maij, &
rum antè dictum à die decimoquinto Iunij anni proximè præteriti milleſimi quadringenteſimi
ui) fuiſſe & eſſe nullas, caſſas, irritas & inanes: & quatenus de facto proceſſerunt, annullandas,
andas, & irritandas, & ſic etiam ad cautelam, quatenus expediat, omni iure & modo, quibus
iùs poteſt, præfata ſancta ſynodus per hanc definitiuam ſententiam caſſat, irritat & annullat.

Idem. Quia ſuperiùs tangitur Camera Apoſtolica, reſtat, etiam pauca de illa explicare, quæ
mulatur mari, in quod intrant omnia flumina, & non inundat. Sic enim in iſtam portantur
tidie de diuerſis mundi partibus auri pondo multa, attamen non impletur: in qua eſt generatio,
pro dentibus gladios commutat, vt comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus: & in
ſunt multæ ſanguiſugæ dicentes, Affer, Affer. Cuius quidem Cameræ officiales nuncupantur
tes Cameræ: & bene quidem. Gentes enim ſunt barbaræ nationes, habentes ritus & mores ex-
eos à moribus hominum vtentium legibus & ratione.

Hæ autem gentes noſtræ eiſdem alijs gentibus multifariè in omnibus ſunt conformes. Vnde
gruit eis illud:

Cumq́; pares eſtis, ſociari iure poteſtis.

Nam ſicut Turcæ & Tartari, qui Chriſtianis magis ſunt infeſti, infelices huiuſmodi Chriſtianos,
ad eorum manus viui perueniunt, tractant inhumaniter & flagellant: ſic & noſtræ gentes præ-
æ nouos Eccleſiaſticos prælatos, qui apud nos promouentur, exquiſitis vijs, rebus & ſubſtantia
remota omni pietate, prorſus denudant. Vnde ſi fortè totum ſoluere nequeant, quod in ipſa

Camera postulatur ab ipsis, & de gratia, quæ rarò fit & paucis, tempus ad soluendum aliquod sta
tuitur, extorquentur ab ipsis, qui remanent obligati, tam immania seu horribilia iuramenta, quòd
sapiens quisquam illa etiam pro consequendo magno bono, vel effugiendo magno damno in euen
tum præstare meritò formidaret. Et super tali dilatione dantur ei literæ in ipsa Camera, non
propter IESVM tantùm, sed vt immoderatè nimis aurum, si quod superest pro expensis iti
neris allatum, etiam extorqueatur ab ipso, sic, vt ab eadem camera liberatus ea vice rectè dicere
posit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Omnis enim ab inde pietas, misericordia & clementia longissimè auolârunt, & si fortè mill
florenos ibidem solueres, quorum vnus tantùm vnum duntaxat obolum minus debito ponderaret
nisi longè illo ponderosiorem illicò exhiberes, aut quod deficeret, in duplo in argentea moneta sup
pleres, liber tibi recedendi non pateret exitus ab eadem, licet gentes ipsæ nostræ generaliter omne
florenos, quos recipiunt ab alijs, persoluunt cæteris sine pondere ac mensura. Si autem quis pauper
aut diues prælatus totidem, quot debet, ipsi Cameræ soluere vna vice non possit, quamuis etiam oc
casione literarum Apostolicarum super promissione de se facta confectarum, nec non stando in Ro
ma tam intolerabiles fecisset expensas, quas forsan præsidendo suæ prælaturæ, deductis oneribus, di
accumulare nequiret, etiamsi esset excellentior doctor, vel magister in orbe terrarum, sibi propterea
non differtur: quoniam si infra annum, à Datis promissionis suæ computandum, totum non sol
uat, in quo ipse dictæ Cameræ obligatur, in eiusdem anni reuolutione de Antistite fit clericus, ne
non de Abbate monachus, & priore posterior deriuatur, nulla ipsi æquitate vel iustitia suffragante
O Iustissimæ gentes nostræ, vel quasi, rectè cum infernalibus furijs seu harpyijs & Tantalo sortem si
tibundi posituri, qui nunquam satiantur. Habent etiam dura capita, & saxea pectora ex Deucalio
nis composita lapidibus, & corda ad miserendum compatiendumq; omni chalybe duriora, gente
nostræ prædictæ. Infelix igitur pauper ille prælatus, qui retibus dictæ Cameræ illaqueatus in locum
inibi venerit tormentorum.

Epistola delusoria Officialium Romanæ Curiæ, Pontificum coquinæ, & Curtisanorum de stabulis, ac omnium principum pedestris ordinis actu in Pisis morantium, ad dominum Gregorium Papam, & eius nouos Cardinales.

CAPVT XLI.

NOs Dei gratia Officiales Romanæ Curiæ, Pontifices coquinæ, Curtisani de stabulis, omnesq
principes pedestris ordinis, iudices à IESV Nazareno rege Iudæorum, ad vniuersitatem e
rum fidei, nec non causæ infrà scriptæ specialiter deputati, Angelo Corario spiritum consilij sanio
ris, & citò meritum consequi de patratis. Nuper ad audientiam nostram, quod dolenter illube
terque referimus, fama veridica & clamorosa id ad nos deferente, peruenit, quòd furia tua, quæ vs
ad altissimas nubes cœli ascendit, praua multa & detestanda in subuersionem Christianæ religion
perficienda concepit, & quòd tu sub nomine IESV Christi, in operibus verò Belial, noua retia te
dis, quibus credulam turbam fidelium inuoluere, & inuolutam concludere machinaris. Iam eni
mundus, cui ex dolosis tuis actibus ruina imminere dignoscitur, se vltrà sustinere non valens, susp
ria sua geminat, voces sonoras multiplicat, ac lamentabiles eiulatus ac miserandas querelas effu
dendo, pedibus nostris affusus iudicium flagitat ac vindictam. In pluribus namque tuam perfidia
accusans, multa aduersus illam dicit testimonia. Imprimis impetit de periurio, de hæresi, de pet
lantia, & multorum aliorum criminum enormitatibus te fore testatur irretitum. Asserit enim te v
rum sanguinum, honoris proprij prodigum, carnalibus affectionibus mancipatum, & tam spiritu
lium quàm temporalium rerum, quantum ad rempublicam pertinet, generalem subuersorem. No
ambulas ante Dominum, sed factus es præcursor damnandi Antichristi, qui in hunc mundum v
nisti, non pacem, vt iurasti, mittere, sed gladium, & in quatuor angulis percutere domum Dei, cui
etiam columnas quatis quotidie, dum prælatos improuida dispositione comminuis & transponi
qui illius domus esse dignoscuntur solida fundamenta. Et cùm hoc solus potens non sis perficer
scelerata conspiratione Benedictum alterius partis Papam in partem solicitudinis conuocasti, nec i
le deest tuis cœptis, imò, velut operosus collega, summa cum solicitudine tibi assistés, simili faction
genere laboriose officium suum exagitat & fatigat, reges priuat, prælatos deponit, non adhærent
tibi excommunicat, volentes vnionem anathematis coronâ percellit. Quid multa? tibi & fact
tuis similis in omnibus moribus sui consortis, in nullo autem contrarius conspicitur deierare. O d
mentes & insipientes corde, quid agitis? Creditis humanum genus excæcatum, vt illas collusion
non videat? O sophistarum omnium impudentissimi, creditis, ante oculos tot Philosophorum cu
falsitatis enthymematibus vos securè posse stultizare? Erratis, miseri, erratis. Nemo enim est ta
lippo visu, qui facta vestra apertissimè non cognoscat. Et fulminate igitur, patres sanc
processus, fulminate sententias de leuitate verborum compositas, & cuiuslibet executionis e
fectum parturituras: quilibet illos audiet, sed nullus omninò curabit: nec solùm non curabit, sed i
super irridebit. Ad te igitur, Angele, reuertimur, in quem mundus instigationum stimulis exace

tus suprà scripta crimina intentans, vt antè narrauimus, in accusationem tui debitè consurre-
t. Nos verò quamuis ab initio latenter consideraremus gressus tuos, quibus, vt sanctus, iter Do-
ini ingressus, viam veritatis te ambulare nugabaris, non eò minùs tamen nil præproperè, nil te-
erè agere cupientes, more sapientum, qui nihil de rebus dubijs indiscussè diffiniunt, expectaui-
us, donec & oculis videremus & manibus palparemus, qui de tuis excessibus inualuerat, clamo-
n completione operis consummatum: sed cùm modò, vt ita loquamur, veritate veriùs compe-
nus, te in tenebris & in vmbra mortis ambulare, & non quæ Dei sunt, sed quæ propria & nepo-
m, attendere, & tecum trahere in perditionem credentem Christo multitudinem vniuersam:
eritò igitur contra te insurgimus iustæ vltionis iudices, vt tenemur, & congregati in vnum, ma-
ro præhabito consilio, decreuimus contra tuam insolentiam fore procedendum, vtputa illi, qui
ia extirpare, mundumque liberare erroribus ex officij nostri debito sumus vtique obligati. Au-
ritate igitur illius, cuius vices in terris nunc gerimus, tibi districtè præcipiendo mandamus, quòd
: Martis proximè ventura, in diluculo lucis, in loco quo pro tribunali sedere contigerit, compa-
s indilatè, ad videndum, te nomine, quod abominanda vsurpatione profanas, indignum iudi-
i, qui cùm sis professione Arrius, seu æternum omnium seculorum dedecus, te duodecimum
egorium nominasti. Item ad videndum examinari, an vestis, & infula, & alia, quæ tu gestas,
ntificum insignia, ad te spectent, an potiùs ad alium te vitâ meliorem. Item ad videndum
larari, te fore ebriosum, delirum, hæreticum publicum, Ecclesiæ Dei destructorem, & hypocri-
n maledictum. Et quia tu non priùs auditarum priuationum inuentor es, compareas dicto lo-
& tempore, ad videndum, te priuari, imò veriùs declarari, priuatum esse omnium honore, & tua
tensa dignitate: aliàs non obstante tua absentia, quam diuina supplebit præsentia. Ad dictas de-
rationes in tuam contumaciam, quantum de iure poterimus, procedemus: dabimus etiam &
nunc damus Christi fidelibus, imò datam ex iure ostendimus licentiam, ab obedientia tua pro-
us recedendi, omnesque tibi aliquo fidelitatis vinculo adstrictos, omninò fore absolutos, pra-
atica sanctione diffinimus. Insuper cùm consentiens, & operans pari pœna veniant puniendi,
ique omninò adhærere notoriè sit peccatum, prout iuris ambiguitas in hoc non existit vlla, pri-
mus omnes tuos fautores, receptores & defensores: & primò illum Gabadeum tuum Camerari-
, de cuius infestis consilijs tua procedunt nefaria opera, qui testam tuam caluam phantasijs im-
ndo rotat, & rotatam præcipitat contundendo. Item priuamus de renibus tuis descendentem
m primogenitum Gabrielem. Item priuamus medicum inutilem, tuum protonotarium Vti-
sem, qui iuxta traditionem Galeni, herbas temperatas venenis tuæ fatuationi potatiuum insaniæ
nistrauit, & cerebellum tuum transformauit in petram. Priuamus etiam illum monachum dæ-
niacum, legatum infernalem, Ragusinensem, qui semper nudus brachia incedit contra legiti-
s Canonum sanctiones. Priuamus & hos tres Apostatas, datæq; fidei fractores, Henricum riden-
, Laudonensem semper violentum, & Tudertinensem malè videntem: vniuersos item & singu-
fratricellos vbilibet terrarum constitutos, omnesque alios tibi adhærentes, quacunque præful-
nt dignitate. Datæ in Curia nostræ residentiæ, sub nostro authentico sigillo, die decimo septimo
nsis Iulij.

Idem. In Italia vt plurimùm Episcopi, Abbates, nec non alij Ecclesiastici prælati, & clerici Ec-
siasticos titulos possidentes, sunt anhelantes, qualiter fratres, consanguineos & nepotes ditent, ac
uiuici seu parci, vt pecunias in copia cumulent semper intenti, parsimoniam non virtute, sed sti-
lante auaritia diligentes. Libentiùs etiã sustinent, quòd ad aliorum vocentur conuiuia, quã quòd
ad sua vocent alios prandia, quia innata eis miseria non permittit eis, bona concessa, transitoria
inde, dispensare: propter quod penè omnes Episcopi, Abbates & alij prælati Italiæ, qui olim ha-
ant, ratione dignitatum eis concessarum, terras, villas, castra & oppida custodire, illa aut in totũ,
pro maiori parte amiserunt, & per diuersos alios detinentur, quia non adeò fuerunt diligentes,
odire cum requisitis sumtibus terras, vineas, castra & oppida ipsa in temporalibus, sicut parati
nt & sunt semper, ad percipiendum emolumenta & reditus ex eisdem. Raró etiam vides, ad ostia
undem Episcoporum, abbatum & prælatorum, pro recipienda eleemosyna, pauperes conueni-
quia nemo dat quod non habet. Sed auarus nihil sibi reputat, quod habet: sed semper

Quærit, & inventis miser abstinet ac timet vti:
Nec non res omnes timidè gelideq; ministrat.

Vnde si fortè pauper aliquis postulet ab Episcopo, vel Abbate, aut alio prælato Italico, eleemo-
am tibi dari, statim Episcopus, seu Abbas, vel prælatus ipse stringit spatulas, & auertit oculos ab
iem paupere, ac comminatur eidem pauperi, si fortè, vrgente penuria, importunè ac secundariò
stulet, quicquam sibi dari ab eodem Episcopo, Abbate, vel prælato. Hi quippe boni Episcopi,
bates, aut prælati, Christo pauperi, & eius pauperibus sunt acerrimi & parcissimi, sed fisco fide-
imi: cui omnem suarum rerum substantiam viui miserè viuendo conseruant.

Morientibus enim dictis Episcopis, Abbatibus & Prælatis, omnia per eos relicta (quæ spolia, &
ritò, appellantur) collectores fructuum Cameræ Apostolicæ recolligunt, & in vsus eorum seu Ca-
ræ prædictæ conuertunt, metentes messem, quam non seminârunt. Per has deprædationes & ra-
nas vltrà, quàm dici potest, Cathedrales Ecclesiæ & monasteria Italiæ destructa sunt, & pauci in
, scilicet monasterijs, ministri & monachi degunt. Hi etenim collectores & officiales Cameræ, sti-
ulante auaritia, multis malignis spiritibus quodammodo sunt æquales: quia ipsi spiritus animas
undem auarorum prælatorum ad ima inferni demergunt, & hi caduca bona illorum omnia tol-

lunt & conſumunt. Laudabiliores igitur & prudentiores ſunt prælati Germaniæ, qui non theſa
rizando ſplendidè viuunt, dant eleemoſynas liberaliter pauperibus, inuitant etiam pleroſque a
menſas ſuas, ac illos lautè pertractant. Malo igitur gaudere cum prælato Germaniæ, quàm cum hy
pocrita cucullato Italico, ſemper miſero & auaro. Et hoc idem, quod dicitur de Prælatis Germani
inuenies propemodum quaſi in maiori parte omnium aliarum partiũ, quæ ipſi Germaniæ ſunt con
fines. Sed Græci presbyteri, vt communiter ſunt ebrij, mendaces & auari, rarò attenti ad bonu
Eccleſiarum quibus præſunt, ſed, vt qualitercunq; rapiant prædas, & inter vxores & filios ſortiant
eaſdem, vt in experientia vidi hæc omnia practicari, generaliter ſunt intenti.

Idem. Decimo anno Pontificatus Bonifacij, circa quadrageſimam terræmotus fuit per tota
vrbem Romam. Ipſo Bonifacio diſsimulante, imò etiam approbante, quidam ſui Cardinale
atque Curiales Epiſcopi venationibus intenti, alijsque vanitatibus dediti fuerunt, ex quibus P
pa, & ſui Cardinales, atque Curiales longè latéque diffamabantur, & in parabolam atque ludib
um hominum deuenerunt.

Idem. Nefandè quidam dicebant, non permiſsione ſed diſpoſitione diuinâ hoc lamentabi
ſchiſma in dies & dies prolongari. Sed numquid iſta ſunt præambula aduentus Antichriſti? vti
iuxta hiſtoriographos. Prædicato enim, & diſſeminato per orbem Euangelio, iuxta ſententia
Saluatoris, veniet conſummatio, quam præcedit diſceſsio, & diuiſio fidei.

Dicit enim Apoſtolus 2. Theſſal. 2. Niſi veniat diſceſsio primùm, & reuelatus fuerit homo pe
cati, filius perditionis: vbi dicit gloſſa: niſi priùs gentes, quæ Romano ſuberant imperio, diſceda
ab imperio, & homines ab obedientiâ Romanæ Eccleſiæ, & à fide, non veniet Antichriſtus, nec i
ſtat dies Domini. Roma iam diu amiſit imperium, & tamen tres concurrentes hodie habet reg
ſcilicet Ladislaum, VVenceslaum, & Rupertum, ſolo nomine reges. Quòd autem ſe vocant ſu
mos Pontifices, notum eſt.

Idem. Vrbano ſexto nullus in Papatu repertus eſt hactenus truculentior, & ſæuior: ita etiar
vt multos Epiſcopos, & alios Cardinales faceret immaniſsimè trucidari, ſecum ſuper hoc, vt æſ
mo, diabolo diſpenſante: cui ſucceſsit Bonifacius 9. & poſt eum Innocentius 7. deinde Grego
us 12. Et hi quatuor vltimi eleemoſynas non dederunt, quod eſt ſignum damnationis, & peſsimu
in prælato.

Idem. Scriptum reperitur ſcilicet: Et conſtituti ſunt duo ſenes iudices in anno illo, de q
bus locutus eſt Dominus, quia iniquitas egreſſa eſt de Babylone, & à ſenioribus iudicibu
qui videbantur regere populum, Daniel. 13. Roma enim à pleriſque diuinis Babylonia int
pretatur.

Idem. Contigit, Vrbano VI. tunc apud Eccleſiam Neapolitanam reſidente, quòd Franciſcu
aliâs Butyllus, eius nepos, quandam nobilem monialem profeſſam, & incluſam de monaſterio ſa
cti Saluatoris, in ipsâ plateâ Nidi conſiſtente, ordinis ſanctæ Claræ, vbi dictus Franciſcus morabat
violenter raperet, & etiam violaret, ipſam per dies aliquot in ſuo hoſpitio detinendo: ſed quid n
rum, quòd ſordibus inuoluti nequeunt dimittere ſordes? Quippe ipſe niſi crapulis, voluptatib
ſomno & luxuriæ deditus erat, nec propterea per eundem Vrbanum aliquando arguebatur,
cùm diceretur ei, quòd nepos ſuus Butyllus viueret inhoneſtè, fertur aliquotiens reſpondiſſe: Iu
nis eſt: licet tunc annum quadrageſimum peregiſſet.

Patrato igitur per Butyllum hoc facinore, ſtatim fiebat rumor magnus in populo. Multi en
dicebant, ſe nunquam audiuiſſe, quòd aliquis tantam auſus fuiſſet in Neapoli contumeliam p
petrare.

Idem. Dum Vrbanus iter ageret ad portum fluminarium, ſemper ſecum captiuos abduxit pr
fatos Cardinales, & Epiſcopum Aquilonenſem, & eos iuxta ſe equo vehi, & quemlibet eorum per
tellites, ne per viam euadere poſſent, diligenter fecerat cuſtodiri: ſed quia prædictus Epiſcopus hab
it equum parùm vtilé, atq; inualidum, quo vehebatur, ſimulq; propter tormenta adhuc memb
confractus extiterat, ſicq; ita citò equitare non poterat, ſicut Pontifex affectabat: Papa credens in
ipſum Epiſcopum, vt euaderet, ſic in viâ tardare, & furore ſuccenſus, à Carnificibus mactari, ma
dauit. Tunc Carnifices trucidârunt eum, multis ipſi vulneribus inflictis, ac corpus exangue inſep
tum reliquerunt ibidem. Si Papa poteſt mandare aut facere, aliquem interfici abſque irregularita
notâ, non recolo me legiſſe.

Et paulò pòſt c. 60. Vrbanus ſibi nimis oneroſum eſſe exiſtimans, quòd dictos quinq; captiu
tos Cardinales ſecum duceret, quadam nocte, infra paucos dies antequàm de Genuâ recederet, me
ſe Decembri, vt quidam retulerunt, ſecuri eos percuti, ſeu mactari iuſsit: aliqui autem dixerun
quòd in mari eos præcipitari fecit: ſed qualitercunque ſit, vtiq; ipſi quinq; Cardinales poſt
non videbantur. Fama erat, quòd in ſtabulo equorum dicti Vrbani in quadam foſsâ reple
calce viuâ, eorum corpora proiecta, & in eâ totaliter combuſta, inque cineres conuerſa fuerunt.

Idem. Vtinam talis Imperator ſurgeret temporibus noſtris, qui nunc caſſaret ſcripturaru
multiplicitatem in hoc labyrintho, quæ adeò creuerunt propter multitudinem ſcribentium in h
paſſu, quòd vix eos centum cameli portarent. Clarum eſt enim, quòd omnium Chriſtianorum m
ximè intereſt, quòd Papa, à quo omnes normam viuendi capiunt, eſſe debet mundus, non ſimoni
cus, ſanguinolentus, adulter, vel lubricus aleator, ebrioſus, venator, ſeu Venereus, vel aliter publ
cus barattator. Quis enim ſciens, Papam eſſe talem, poſſet ſine remorſu conſcientiæ aut adul

tion

Anno

ionis vitio, illius pedes vel manus osculari, aut illum patrem sanctum cordialiter nominare? Igitur idem Augustus sic faciendo non peccauit vel excessit, quin imò, vt Dei minister, optimè fecit, qui fuit adeò gloriosus & constantis animi, deificus, mundusque imperator, vt eius magnificentia & memoriâ digna gesta testantur, sicut vnquam fuit aliquis Romanus patritius, rex, vel Augustus: nec tenetur fortè, communi vtilitate suadente, imperator vel rex Romanorum, fidelitatis iuramentum præstitum tali perverso Papæ, vel alteri ecclesiastico prælato, notorio peccatori, vel incorrigibili, obseruare, quia ibi VIRTVS deficit potestatis, vbi successit abusus: &, IVRAMENTVM iniquitatis vinculum esse non debet: aliàs enim sequeretur, quòd astante illo iuramento tales peruersos & malos nemo impedire, atq;, vt ad viam redirent, admonere posset, quod iuri communi & rectæ rationi repugnat, & cederet in reipublicæ detrimentum: quia non perturbando perversos, cùm possis, est ipsos in eorum malitijs confouere: & ERROR, cui non resistitur, approbari videtur. Cùm oporteat esse Episcopum sine crimine, quasi dispensatorem Dei, multò magis Papam, qui omnibus præest. Nec credo illud obstare, quod Canonistæ dicunt, quòd Papa, nisi à fide sit deuius, deijci non possit, & quòd nemo iudicat primam sedem, quodque nullus potest auferre authoritatem, vel potestatem, quam conferre non potest. Ex his & similibus volunt inferre, quòd nemo, nisi solus Deus, Papam potest, seu licet iudicare, quia Papa omnes dignitates excellit, quia Papa est Dei vicarius, & ipse omnes iudicat. Quæ licet ita tenantur, tamen in putatiuo & contendente de Papatu in schismate, variantur, nec subsistunt, nec iam intelliguntur rationabiliter in vno & indubitato Papa, malefico, & ecclesiam scandalizante, quia ille reuera propriè dici non potest Christi vicarius, qui Christi opera & mandata non sequitur, nec obseruat, in detrimentum maximum omnium Christianorum: & sic non Papa, sed bestia magis propriè appellatur, qui enim à ratione deuiat, non homo, sed animal irrationale iure censetur. Et talis existens Papa videtur etiam esse tyrannus potiùs, quàm Dei minister, & ideò propter eius demerita fit omnibus despectior, &, vt indignus, à tanto regimine sanctissimo remouetur: quia malus Sacerdos nõ dicitur sacerdos, & malus Episcopus non est Episcopus. Hoc probare videtur authoritas Euangelij, vbi dicitur Petro conditionaliter, si diligis me, pasce oues meas: ex quo infertur, quòd, qui non diligit Deum, scilicet si est simoniacus, adulter, vel aliàs publicus peccator incorrigibilis, non meretur esse, nec est verus pastor ouium, sed mercenarius siue lupus, quia boni & veri pastoris officium non exercet, & ideò poterit & debet per alios iudicari.

Idem. O quale venenum immisit per hoc ipse Carolus, dictus Augustus, in totam Christianitatem? Vtinam ipse legisset, & aduertisset istud, quod de hoc præuisum & scriptum fuit per quendam Valentem Alemannum tempore Gregorij Papæ 10. qui videtur prædicere, quòd multa mala Christianitas ipsa sustineret, quando Imperialis domus, quæ ex quatuor angulis principalibus, sancti Spiritus ordinatione, consistit, in aliquo illorum angulorum conteureretur.

Idem. Adhæc quoq; complures mirari, vnde tam magna & obstinata audacia Papæ, & Christianissimo regi tanta tamque excelsa confidentia venerit? quò clarè perspiceretur fons & origo arrogantiæ ministrorum Ecclesiæ Romanæ, & quòd hæc non sit noua, sed quasi prædictrix, & vates maximi istius futuri vicesimi quarti schismatis, de quo tot, tantaque veterum prophetarum, Sibyllarum, & Astrologorum vaticinia inueniuntur: simulque cognosceretur, intolerabilem atque immensam ambitionem Ecclesiæ Romanæ præbituram esse occasionem eius persecutioni.

Idem. Quòd igitur inducat aliud nil hæc pompa tantorum temporalium dominiorum, de quibus nunc gloriatur Ecclesia Romana, quàm negligentiam in spiritualibus, & erectionem tyrannorum in eisdem dominijs: & diuisiones, seu schismata in eadem Ecclesiâ, & alia mala plurima, his est notum.

Idem. Videbunt etiam in hoc volumine illud legentes, quomodo Ecclesia militans in ruinâ, & cum summo discrimine sit posita sub incerto, & vt (proh dolor) in aliquibus fidelium partibus vehementer incipiat fides Catholica denigrari.

Idem. Otho Dux Brunsuicensis, Ioannæ Reginæ Siciliæ maritus, cùm infra festa paschalia, in tanto prandio cum Vrbano VI. vt moris est, ei quadam die potum præberet in collatione, in præsentiâ quorundam Cardinalium, & aliorum magnæ authoritatis virorum, dictus Vrbanus ex fastu scyphum de manibus tanti Principis stantis coram eo diu genibus flexis recipere tardauit, donec ad eum quidam ex eisdem Cardinalibus diceret hæc verba: Pater sancte, tempus est, vt bibatis: nec fefellit in eo illud tunc:

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.

Nec illud: *Corde stat inflato pauper, honore dato.*

Idem. Ladislaus rex Siciliæ, Caroli filius, fecit, inter se & eius consortem Mariam diuortiũ celebrari, autore Bonifacio 9. Papâ, asserens, quòd ipsa eo digna non esset, eâ renitente, nec præualere potente. Sed tandem dictus Rex Ladislaus eam cuidam suo militi Neapolitano dedit vxorem, à quo ipsa multos filios postea edidit, dicens tamen dicto militi, dum traducebatur: eum esse felicem, quòd reginam in adulteram habiturus esset.

Idem. Vltimo anno Pontificatus Vrbani VI. ipse annum Iubilæum abbreuiauit, scilicet ad singulos XXXIII. annos, & constituit, quòd tunc, anno Domini M, CCC. LXXXVIII. in fe-

sto natalis Domini inciperet annus Iubilæus in vrbe, & duraret per annum inclusiuè, prout fa ctum fuit: sed ipse Vrbanus illum non vidit: quia priùs ab hac luce migrauit: & innumerabiles pe regrini toto illo anno, postquàm incepit Iubilæus, præsertim de Alemanniâ, Hungariâ, Poloniâ Bohemiâ, Angliâ, & alijs regnis ac prouincijs, quæ fuerunt de obedientiâ Vrbani, ad vrbem vene runt: vnde & maxima offertoria Ecclesijs & Basilicis vrbis per visitatores data fuerunt, ex quibu aliquæ reparationes ipsarum Ecclesiarum factæ fuerunt: sed residuum & maior pars ad manus Bo nifacij, & quorundam aliorum deuenit. Ipse etiam Bonifacius huiusmodi offertorijs non con tentus, licet ad maximas summas ascenderent (erat enim insatiabilis vorago, & in auaritia nullu ei similis) ad diuersa regna misit quæstuarios, vendendo dictam indulgentiam offerentibus tan tum, quantum essent expensuri in viâ, si propterea iuissent ad vrbem: & huiusmodi exactores, se quæstuarij etiam maximas summas pecuniarum à simplicibus, seu barbaris subtiliter extorserun ita, quòd aliquando ex vno regno, seu in vnâ prouinciâ huiusmodi venditionibus vltra centum millia florenorum reportârunt, quia omnia peccata, etiam sine pœnitentiâ, ipsis confitentibus rela xârunt, & super quibuslibet irregularitatibus dispensârunt, interuentu pecuniæ, dicentes, se o mnem potestatem habere super hoc, quam Christus Petro ligandi & soluendi contulisset in terris & per hoc ipsi quæstuarij impinguati, dilatati, ingrossati, & cum multis pulchris equis & decent familiâ redeuntes ad vrbem, de re collectis per eos taliter rationem Pontifici fecerunt, quòd ali quos eorum, quos comperit infideliter egisse, carceribus intrudebat, nonnulli eorum malâ mor te perierunt, aliqui verò sibi ipsi mortem consciuerunt, quidam furore populi in partes secti fue runt, alij erroribus hæresis inuoluti miserè decesserunt, taliter ditati per fas & nefas. Iustum enim erat, vt hi, qui taliter Christianum populum deceperunt, suæ auaritiæ confidentes, mal perderentur. Ipse autem Vrbanus ex terrâ, quam indicendo dictum Iubilæum seminauerat, fru ctus recolligere non poterat, sed alter collegit.

Idem. Bonifacius nonus reperit plures bonos & legales Cardinales de suo collegio, qui simo niæ vitium detestabantur omninò, quorum præ timore, quoad viuebant, quasi per septem anno non audebat simoniam publicè exercere, attamen per aliquos mediatores, secretò & subtiliter, po tissimè in prælatorum promotionibus exercebat, intercedentibus pactis clandestinis de promotio nibus per ipsum faciendis, dum tamen huiusmodi promouendi sibi aliquos florenos simulant clanculò exhiberent: & si illi, à quibus postulabat pecunias, ei non dederunt in promtu, diuers confinxit & allegabat in secreto consistorio coram Cardinalibus causas, quarum prætextu promo uendorum plus debito negotia protelabat, seu totaliter impediebat, sic etiam Cardinalibus suis sa pius illudendo.

Cardinalibus autem pro maiori parte successiuè defunctis, quos ipse simoniam odio habe cognouit, exhilaratus est nimiùm, quia tunc liberas habebat habenas, simoniam pro libitu etiam publicè exercendi.

Sed demum circa decimum annum sui regiminis, vt cautiùs ageret in hac parte, pallia retque simoniam, quam exercuit, quodam necessitatis colore, primos fructus vnius anni omnium ecclesiarum cathedralium, & Abbatiarum vacantium suæ cameræ reseruauit, ita quòd quicunqu ex tunc in archiepiscopum, vel episcopum, aut abbatem per eum promoueri voluit, ante omni cogebatur soluere primos fructus ecclesiæ vel monasterij, cui præfici voluit, etiamsi nunquam pos sessionem eiusdem consequi posset, de quo ipse Bonifacius penitus non curabat, imò sæpè diceba vtinam non adipiscatur possessionem ecclesiæ, vel monasterij huiusmodi? vt iterum de alio rursu pecunias extorqueret.

Dicti autem primi fructus per ipsum æstimati fuerunt ad triplum illius, quod in literis camer Apostolicæ pro communi seruitio soluendo taxatum fuerat.

Et quia non omnes promouendi, venientes ad curiam, sufficientibus pecunijs cum sacco pa rati erant: vsura in curia tempore regiminis dicti Bonifacij in tantum inualuit, quòd fœnus am pliùs non reputabatur peccatum, imò ipsæ vsuræ exigebantur quandoque publicè coram iudicibu & officialibus dicti Bonifacij. Et tunc illud psalmi, Non defecit vsura & dolus in plateis eorum verificabatur. Sicque exigebatur pecunia simoniacè pro aliquâ gratiâ à Pontifice obtentâ ex stipu latu promissa: & vt nihil de contingentibus ipse Pontifex omitteret, multas vniones ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, simoniâ intercedente, fecit.

Item hic Bonifacius, suique secretarij & cubicularij, in principio sui Pontificatus, vnius ann spacio vel plus primam, quæ erat quinto idus Nouembris, plus offerentibus vendiderunt tam in uerecundè ac frequenter, quòd passim deuenit in derisionem etiam populorum illa venditio: & ibi dem Bonifacius sub pacto quæcunque beneficia ecclesiastica, vbicunque locorum vacantia, siue re seruata essent dispositioni Apostolicæ, siue non, sub dato obitus eorum, qui ea viui possidebant, ven didit, & hæc mercimonia publica multis annis durauerunt in curia Bonifacij.

Inuenisses etiam tunc plerosque cursores, per Lombardiam & alias partes Italiæ discurrere, per scrutantes, num infirmarentur aliqui pinguia ecclesiastica beneficia obtinentes, & si aliquos inue nerunt ægrotantes, tunc currebant ad Romanam Curiam, & mortem talium intimabant illis, qu super hoc ipsos pretio conduxerunt.

Anno

Sed Pontifex ipſe, vtpote improbus mercator, quandoque etiam ſub eodem Dato vnum &
lem ſacerdotium pluribus vendens, veluti nouum proclamabat pro ſecundo, tertio, vel quarto,
ncurrentibus ſimul in Dato ſuper vno & eodem beneficio ſic vacante, quod illi duntaxat proui-
ere voluit: propterea volentibus excludere alios ab ipſo Bonifacio habentes gratias expectatiuas,
ouas gratias poſteriores in Dato vendidit cum clauſulâ Anteferri, per multos annos & tam
iu, donec nulli vel pauci illarum gratiarum deinceps inuenirentur emtores: quod videntes
li proxenetæ, ad inauditam priùs practicam, lucri captandi cauſa, ſe improbè conuer-
runt.

Finxerunt enim alias nouas gratias expectatiuas, quæ omnes gratias illas in Dato præcedenti,
æ vocabantur cum clauſulâ Anteferri, proſternebant: ſed illæ fuerunt nimis caræ, quia illæ cum
nplici clauſulâ Anteferri pro xxv. florenis vel circa, ſed aliæ gratiæ cum Antelationis præ-
gatiuâ pro L. Ducatis communiter vendebantur, ſimul, quòd vltimæ gratiæ per multos
ſiduè ambitioſos emerentur, præfati mercatores ſeu inſtitores, vt plus lucrarentur, nouas caute-
s inuenerunt.

Fecit enim dictus Pontifex perquàm multas regulas cancellariæ & alias ordinationes, per quas
debatur, ſe huiuſmodi gratiarum expectatiuarum à ſe tunc paſsim venditarum, effrenatam mul-
udinem reſtringere velle: quod cùm multi dictarum gratiarum ſentirent emtores, nouo pacto,
tercedente pecuniario quæſtu, impetrârunt ab ipſo, quòd ſub illis declarationibus non compre-
nderentur gratiæ ipſis factæ.

Beneficia etiam diſpoſitioni dicti Pontificis generaliter reſeruata, & illa potiſsimè, quæ vaca-
nt in curiâ præfatâ, plus offerenti vendebat ſub colore, quòd emtores illorum etiam primos fru-
s eorundem beneficiorum promtâ pecuniâ, ad vtilitatem Cameræ Apoſtolicæ, ante omnia ſol-
rent, quo facto tunc primùm ſignabantur ſupplicationes pro ipſis emtoribus, in quibus dicta be-
ficia petebantur.

Et etiam poſtquàm ſignatæ fuerunt, ſi alter veniſſet fortè, qui plus obtuliſſet, iam ſignatæ
pplicationes huiuſmodi ſæpe de regiſtris ſupplicationum dicti Bonifacij cancellabantur, & ſuper-
niens præferebatur præcedenti in Dato. Dicebat enim ipſe Bonifacius, quòd illi, qui minus ob-
lerunt, eum decipere voluiſſent.

Vidi etiam tempore peſtilentiæ, quæ in vrbe graſſabatur decimo anno Pontificatus dicti Boni-
cij, quòd vnum beneficium aliquando in eâdem ſeptimanâ ſucceſsiuè pluribus vendebatur, nul-
tamen illorum dicti beneficij habitam poſſeſsionem adepto, quia nunc emtore vno decedente
cceſsit ſecundus, & eo etiam moriente tertius aderat, illud pro ſe volens habere, ſed nemini niſi
pacto dabatur, pecunia intercedente: quia nemo facilè oleum elicere poteſt de ſaxo duriſ-
mo.

Hæc eo tempore, omni timore Dei, & verecundiâ hominum poſtpoſitâ, in tam frequenti e-
nt vſu, quòd curiales pro maiori parte affirmabant, talia licitè fieri, cùm Papa in talibus, vt di-
bant, peccare non poſſet: ſed quia emtores aliqui beneficiorum ſæpe non habebant pecunias
omtas, tunc aut pignoraticiam aut fideiuſſoriam cautelam mediatoribus huiuſmodi præſtite-
nt, & eadem pignora, ſi ſtipulata pecunia in ſtatuto termino non ſoluebatur, vendebantur, &
ſtantibus in ſolutione principalibus, fideiuſſores, qui ſolam præſtiterant fideiuſſoriam cautionem,
tim in carcerem detrudebantur.

Præterea diſpenſationes, quæ petebantur ab ipſo antiſtite pro quibuſcunque, dummodò cor-
ſponderet pecunia quam eius rei causâ petebat, indifferenter docto & illi cariùs, indoctoque &
ic remiſsiùs, pacto etiam intercedente, vendere non negauit: omnia etiam beneficia in eccleſijs
bis vacātia vendidit, & ſi non potuit habere pecunias, res alias in commutationem recepit, vt por-
s, ſues, equos, granum & frumentum, vaccas, oues, & boues, nil penitus refutando.

Et tunc nil erat tam generale in ipsâ curiâ, ſicuti ſuper talibus abuſiuis gratijs fabricare minu-
s: omnes quippe curiales, magni, mediocres, & parui videbantur eſſe in talibus tunc experti. Sed
i plures cautelas pernicioſas ſeu ſubtilitates inuenit, hic præ cæteris laudabatur, & ſecundum illas
orbitantes literas auditores, & alij iudices cauſarum in ipsâ curiâ iudicabant, eorum nullas quan-
mcunque etiam anormales refutando, quia & ipſimet talibus literis & gratijs ſe iuuabant, ambi-
do etiam Eccleſiaſtica beneficia per eaſdem.

Vidiſſes tunc pleroſque ex auditoribus ipſis, quorum quilibet prætextu talis expectatiuæ gra-
æ ad certum valorem annuum (ad vnum, duo, tria vel plura beneficia) ſibi factæ, vltra viginti be-
ficia acceptabant, & de illis etiam ſibi prouideri fecerant: & ſic alij expectantes & habentes con-
niles gratias qualitercunque excludebantur per eoſdem auditores propter prærogatiuam, quia ca-
llani erant, & commenſales dicti Bonifacij, vt dicebant: & tunc fiebant etiam in audientiâ cauſa-
m crebræ allegationes per aduocatos partium propter huiuſmodi literarum exorbitantias mani-
ſtas: vnde augebantur expenſæ litigantibus, & cauſæ protelabantur nimiùm, & notarij cauſarum
actionabant plus ſolito litigantes, & multæ nouitates malæ paſsim introductæ fuerunt in Curiâ
emoratâ, quas nemo correxit, quia pecunia omnia ſuperabat.

Et per multos annos super istis mirabilibus & abusiuis gratijs literæ dicti domini Bonifacij per suos Secretarios expediebantur per cameram ad nutum illorum, qui eas habere volebant: quibus ipsi secretarij consueuerunt dicere, antequàm dictas literas expedirent, si minutæ, super quibus dictæ literæ confici debebant, ad eorum voluntatem factæ forent? quibus respondentibus, quòd sic: tunc solutâ stipulatâ pecuniâ pro dictis gratijs, per eosdem secretarios expediebantur literæ super illis, tamen rarò iuxta stylum Curiæ, aut ius commune.

Hic etiam Argus antistes, libros, vestes, vtensilia, & pecunias suorum Curialium & prælatorum, adhuc quandoque ipsis agonizantibus, per quosdam officiales suæ curiæ ad hoc deputatos pro se recolligi fecit, ad instar corui in prædam hiantis.

Idem. Sed cùm postea, contra ipsos vendentes & ementes huiusmodi gratias, longè lateq; maximâ infamiâ laboraret dictus Bonifacius, postremò ad profundum iniquitatis descendens, nullam penitus supplicationem, etiam pro quocunque & quantumcunque paupere vel alio, signare volui nisi pro singulis supplicationibus quas signauit, ante signaturam singulos florenos auri à suis me diatoribus deputatis, per eum in talibus recepisset.

Sentiens Bonifacius quòd infamiâ laboraret, ad alias cautelas sub boni specie se conuertit: vn de XI. Kalen. Ianuarij, Pontificatus sui anno 14. reuocauit omnes expectatiuas, & etiam alias di uersas gratiarum species per eum factarum, quasi errasset in omnibus illis: & nihilominùs noua fecit gratias expectatiuas ad certos annos per eum limitatos, infra quos decesit, & ab illarum etiam Dato, secundum quod erant meliores, vsque ad eius obitum, volentibus emere vendidit, & interin etiam singulos florenos pro singularum supplicationum signatura per ipsum facta extorsit, asseren do, quòd per illam pecuniam sic extortam multùm in ipsius statu iuuaretur.

Vidi etiam tunc vnius auditorum causarum dicti Bonifacij, hominis inutilis & solo nomin Decretorum doctoris, literas super expectatiuâ gratiâ in diuersis prouincijs Germaniæ fabricatas, i quibus dispensabatur inter alia secum, quòd sex incompatibilia beneficia recipere, & simul retine re, illaque totiens, quotiens sibi placeret, simpliciter, vel ex causâ pronunciationis dimittere, & loc dimissorum totidem similia & dissimilia beneficia recipere & retinere posset, etiamsi essent dignita tes maiores post pontificales, ac electiuæ & curatæ: nec non etiam suæ præsentiariæ ac Apostolicarum literarum scriptoriæ officia pacto pecuniario intercedente vendidit: tamen ementibus iuramentu solitum (in quo inter alia cauetur, quòd pro illo habendo nihil dederunt, nec per alium, eis scient bus, quicquam datum fuit aut promissum) non remisit, vnde multi periuriam comm serunt.

Nec credo, quòd vnquam adeò inuerecundus, & ingeniosus quæstor pecuniarum repertus fu rit, prout erat Pontifex Bonifacius, ita quòd propriè ei congruit illud vaticinium Cyrilli Episc pi, in quo comparat istos rapaces & simoniacos summos pontifices cymbalo, quod fit ex pelle a hirco vel oue detracta, & quibusdam fidibus æneis, quibus trementibus super pelle tensa digitis a ligno tactis aures demulcet: sic ille pastor ecclesiæ quenquam minorum Ecclesiarum vel paupere clericum excommunicans, deinde extendit & differt negotia curialia terminare, donec tactis num mis intra loculos conquassatis aures demulceat ad preces.

Ille etiam solitus erat quasi omni die, manè circa horam Primarum comedere, & post come stionem lecto se reponere, ac vsque ad horam vesperarum dormitare, atque de nocte similiter ten pestiuè surgere, & tunc suum officium recitare. Dum autem coram eo missa celebraretur, prælat illic concurrentibus in publico, vt est moris, omni pudore seposito tunc illum, nunc alium de Secr tarijs suis (infra missarum solennia) venire coram se fecit, semper intentus, si quas sibi pecuni apportarent. Et nunquam in tantum iracundiâ seu molestiâ vexabatur, quin, si videret sibi pecu nias afferri, lætaretur, solùm præsentes & recentes curans pecunias.

Solebat enim quandoque dicere, quòd mallet paruum piscem in manibus habere, quàn cum dubio in mari Delphinum, & in hac opinione decessit. Nam cuidam interrogan eum in vltimo constitutum, qualiter se haberet aut sentiret? respondens ait: Si pecunias hab rem, bene starem.

Præterea idem Bonifacius, circa septimum Pontificatus sui annum, in grauissimum detr mentum Cathedralium Ecclesiarum & monasteriorum ac prælatorum (quos illis vacantibus pr fecit) certam ordinationem seu regulam suæ Cancellariæ edidit, continentem in effectu: quòd qu cunque Archiepiscopi, Episcopi, necnon Abbates per eum promoti infra annum à tempore pr motionis huiusmodi de ipsis factæ inclusiuè computandum, literas ipsius Bonifacij super eisde promotionibus vsq; ad Thesaurariam expeditas non haberent, caderent à iure sibi acquisito ex pr motionibus ipsis, ac Ecclesiæ, & monasteria ex eo per annum vacarent, dictæque literæ (licet solui sent per eum promoti aliquando pro maiori parte expensas) & onera quæ de nouo promotis i cumbunt, non dabantur de ipsâ Thesaurariâ, nisi totaliter persoluissent. Vnde multi Episcopi, Arch episcopi, & Abbates de nouo promoti per ipsum, ex defectu pecuniarum, per lapsum dicti anni pe diderunt suos titulos, & ius sibi competens in Ecclesijs & monasterijs, quibus præfecti fuerunt.

Et hæc practica irremissibiliter obseruabatur tempore Bonifacij vsque ad eius obitum in curi Et sicut frequenter de Archiepiscopis & Episcopis facti fuerunt extra Archiepiscopi & Episcopi: i & de Abbatibus non abbates, & de gloriosis inglorij, ac de magistris discipuli, in ludibrium & sca

Anno

alum totius cleri, & populi Christiani, ac damnum ecclesiarum & monasteriorum, quibus præfe-
i fuerunt. Et per hoc etiam vsuris, & alijs multis malitijs via latissimè aperta fuit in Curiâ sæpe
ictâ, & multæ baratriæ sequebantur.

Et licet Innocentius septimus, qui dicto Bonifacio successit, dictam ordinationem, tanquam
iustissimam & nequissimam, in principio sui pontificatus refutasset, postremò tamen ad impor-
nam instantiam aliquorum lucri causâ eam circa aliquos prælatos reuouauit in principio secundi
nni sui pontificatus, propter quod Deus subitò puniuit eum, vt creditur, & pro certo baratriæ &
uæ adinuentiones dicti Bonifacij, ad extorquendum pecunias indifferenter ab omnibus, fie-
ant, vt eas vix aliquis per omnia conscribere posset.

Tunc temporis vidisses etiam, continuò valde multos apostatas diuersorum ordinum mendi-
antium, & non mendicantium in eadem vrbe discurrere, & aliquos effici armigeros ipsius Boni-
cij: sed plurimos titulares Episcopos, ac plerosque sedis Apostolicæ capellanos ad aliquam eccle-
am titularem promouebat: ita quòd nonnulli, qui heri vt scurræ seu histriones aut discoli per vi-
s & tabernas aliaque suspecta loca per vrbem discurrebant, in publico hodie facti Episcopi, &
ælati sancta tractabant, nullis præmijs, nullâ priùs habita pœnitentiâ seu absolutione à censuris
clesiasticis, quas sic euagando per mundum, & apostatando, & peccata enormia committendo
mnabiliter incurrebant.

Præterea multi religiosi, & præsertim mendicantium ordinum fratres, quòd possent ecclesia-
ca beneficia regere, & extra eorum ordines & loca religiosa morari, ac alia similia multa impetrâ-
nt: nec potuit adeò quid iniustum aut absurdum postulari, quod non concederetur intercedente
moniaco pacto, & solutâ pecuniâ ex stipulatu prædicto promissâ in Curiâ sæpe dictâ.

Idem. Septimo anno Pontificatus Bonifacij Ioannes Galeatius, de Vicecomitibus postea vo-
tus, dux Mediolanensis, emit à VVenceslao rege Bohemiæ pro summa C L. millium floreno-
m, quòd ipsum ducem Mediolanensem fecerat, & postea etiam vnum de filijs suis comitem crea-
rat Papiensem: nec carè vendidit ipse rex hæc notabilia dominia Imperij, quæ nec ipse, nec sui
ogenitores eidem imperio addiderunt, sed primus ille Otho magnus Augustus totam Lombar-
am dicto imperio vniuerat, abducendo Berengarium regem Italiæ, & eius filium Albertum
m vxoribus ipsorum vsque ad Bambergam in Germaniâ captiuos, vbi postea in concilio de-
sserunt.

Sed & dicti regis Boëmiæ genitor, scilicet Carolus huius nominis quartus Augustus, imò ve-
is dissipator iniustus, tempore Vrbani Papæ V. regnum Arelatense, quod similiter est iuris & pro-
ietatis imperij, & quod etiam dictus Otho magnus Imperator adiecit imperio, sumto magno
andio, apud Villam nouam prope Auenionem per eundem ducem ipsi Carolo præparato, trans-
lit in prætatum ducem, postea in regno Siciliæ vitâ functum: nec his contentus idem Carolus,
bilem principatum, Delphinatum vulgariter nuncupatum, qui est vna de septem prouincijs di-
regni Arelatensis, quod etiam Burgundiæ nuncupatur, transtulit in regem Francorum, sub co-
re, quòd primogenitus regis Franciæ dictum principatum tanquam vasallus Imperij teneret in
udum, & inde Delphinus vocaretur.

Ipse etiam rex Carolus, vt electores imperij præfatum eligerent VVenceslaum, dedit aliqui-
s eorum pecunias, alijs oppida eis adiacentia, quæ erant proprietatis & iuris imperij: multa
oque, titulo pignoris, diuersis dominis temporalibus & prælatis Ecclesiasticis in Germaniâ obli-
uit, quæ nunquam postea ad huiusmodi imperium redierunt.

Dictum autem imperium ex quatuor fortibus parietibus magnus Otho Imperator stabiliuit,
ibus eo viuente diu pòst, Spiritu sancto cooperante, firmiter persistebat, cuius tres parietes, scilicet
gnum Arelatense, Lombardia, & Roma, quasi per diuersos ventos fortes nouiter concussi cecide-
nt, vno sibi duntaxat remanente pariete debili. Nam vix modicam portiunculam adhuc ha-
t in Germania ipsum imperium, magis fidelitate hominum qui commorantur in terris Imperij
Allemanniâ, nolentium ab imperio separari, quàm probitate & industria imperatorum, & re-
m Romanorum, qui infra sexaginta annos proximè præteritos imperio præfuerunt.

O beata Respublica per tam vigiles & fideles alumnos, scilicet Carolum patrem, & deinde
Venceslaum filium, ac postremò Rupertum præfatos nostris temporibus gubernata! Nimirùm
itur tota Christianitas contra paganos, auxiliantibus tam strenuè ac fideliter illis tribus successi-
principibus, viguit hactenus & viget, nomenque imperiale timendum meritò nationibus & pa-
nis existat, spemque magnam gerant miseri Christiani, potissimè in vltramarinis partibus
nstituti, quòd de manibus in manu potenti Ruperti, vel VVenceslai regum, aliquando debe-
nt liberari.

Idem. Anno decimo Bonifacij 9. aliqui trufatores de Scotiæ partibus ad Italiam venientes, cru-
s latericias subtiliter per infusum sanguinem in conspectu populi exprimentes, dictas cruces etiam
ei loquore intus madefactas æstiuo tempore sudare fecerunt, & finxerunt, vnū ipsorum esse Heliā
ophetam, & de paradyso redijsse, mundūq; in breui terræmotu perire debere. Et totam penè Italiā,
omā quoq;, & Campaniā Rom. peruagantes, omnē populū mirabiliter deceperūt, ita quòd etiā pre-
yteri & clerici, ac laici vtriusq; sexus, & penè totus popul⁹ in Roma & vicinis regionib. necnon etiā

quidam

quidam Cardinales, decepti per huiusmodi trufatores, se induerunt saccis seu albis camisij
nec non cantantes noua carmina per modum Letaniæ processionabiliter iuerunt per ciuitates,& lo
ca vicina, per XIII. dies continuè, antequàm ad domos proprias redierunt, nocturno tempore cu
bantes in Ecclesijs, & monasterijs ac eorum cœmiterijs, & alijs officinis, illa turpiter defœdando
nec non penes ipsa repertos fructus in arboribus totaliter deuorando. In quibus quidem proce
sionibus & stationibus maximè nocturno tempore multa fiebant anomala: quia senes & iuuene
nec non adolescentes & mulieres pariter & virgines absque praua suspicione simul de nocte in eo
dem loco cubabant, & manè surgentes ibant vlteriùs cantando tota die, sicut die præcedenti fece
runt: sed demum vno comprehenso pseudopropheta in Aquapendenti, nec non ad quæstiones po
sito, ipse flagitium detexit, pœna docente, quem pòst flamma combussit: quod cùm acciperent al
qui ex eius complicibus, ne ipsi etiam in locum venirent tormentorum, ab illis partibus clancu
lò abierunt.

Idem. Multi periti in iure propter continuationes Simoniæ in Romanâ Curiâ, tempore di
Bonifacij, publicè arguere atque tenere volebant, quòd Papa Simoniam committere non posse
etiam in beneficijs seu rebus Ecclesiasticis, intercedente pecuniario quæstu seu pacto: quod & mi
videbatur satis iniustum, cùm saltem inciuile sit & contra bonos mores, si, quod dignis gratis da
ri debet, ob vilem pecuniarium quæstum concedatur indignis: quodque Papa, qui omnibus pra
est, à quo & cæteri viuendi normam capere debent, sic tali crimine sordidatus, cum profectu aliu
punire non posset in eo, in quo ipse deliquit, quia

Turpe est doctori, quem culpa redarguit ipsum.

Ex hoc etiam apud vulgares multùm vilescit, & vituperatur Papalis autoritas, & diffamatur: vn
quidam Imperator dixit: illum, esse Christi vicarium, & Petri successorem, ac dispensatorem an
marum fidelium, indignum fatemur, non ob dignitatis iniuriam, sed ob personæ defectum, q
dispensationes cum fratrum deliberatione maximâ faciendas, in camerâ suâ, more mercatorun
existens ipse bullator, scriptor, & forsan numerator, solus perficit: & talis fuit sine verecundiâ an
dictus Bonifacius.

Viuente eodem quidam integri magistri in sacra Theologiâ, & alij in scientijs illuminati, n
lentes, ita communiter & apertè simoniam committi in Curiâ, & quòd sic fieri posset, multis Iu
stis alijs pertinaciter asserentibus, in contrarium arguendo, & conclusiones in quaternas & co
ces redigendo, determinârunt, licet sub magno timore, quòd Papa vendendo ecclesiastica benefic
ex pacto intercedente, simoniacus esset, quia non foret constitutus, vt illa venderet, sed vt dig
gratuitò dispensaret.

Idem. Veruntamen clarum est, quòd cauteriatas suas habent conscientias, (pontifices) dice
tes, se esse simplices, cùm sint astutiâ diabolicâ repleti: & pro opere pietatis dixerunt & dicunt,
vtique voluisse & velle vnionem facere, quod tamen in eorum cordibus non habebant, nec haben
malitiâ faciente.

Et pòst. Quid ergò erit in tam lamentabili schismate finaliter, quòd, non ad pacem sed ad di
cordiam maiorem, ipsi potentes in seculo, & vtinam non ad dispendium aliorum minùs potent
perniciosè vanis decepti promissionibus & fraudibus varijs ipsorum Errorij & Petri de Lunâ, su
rumque sequacium & fautorum, eos in fermento malitiæ ac veteri errore sustentant? ac si non
Deus in cœlo, sed quasi tota salus animarum & corporum mortalium dependeat à duobus senio
bus Babylonis, scilicet Errorio & Petro memoratis: de quibus maior progressa est iniquitas, & pa
sim progreditur in vniuersam terram, quàm vnquam ante nostra tempora ab aliquibus de papa
contendentibus emanauit: &, proh dolor, hæc adeò notoria sunt & manifesta, quòd nulla possu
tergiuersatione celari.

Vnde ipsa fides Catholica obnubilatur: omnis religio naufragium patitur: Christiani int
se dissidentes plerunque se confundunt: guerræ, & aliæ calamitates multæ pullulant: Dei timor, h
minum verecundia, & virtutes à plerisque regnantibus, & præsidentibus populis, atque alijs inf
rioribus omnis status, propterea in longum abierunt: & in eorum loca successerunt vitia: iustic
corruit in plateis: & in effectu in vniuersali Ecclesia à capite vsque ad plantam pedis non est sanita
Nam multi Archiepiscopi & Episcopi, qui populis præsunt, plerunque religionis & honestatis cu
tum deserentes, in habitu & moribus, atque insanijs multis se conformant laicis: nec non auarit
incalescentes, penè omne pingue de clero & populo surripiunt: & nec Deo nec supremis potesta
bus obediunt. Et quidem hæc nota sunt omnibus.

Idem. Fatuè & adulatoriè loquuntur illi, qui dicunt, quòd Papa seu Ecclesia duos habeat gl
dios, scilicet spiritualem & temporalem, cùm in Euangelio Petro sit dictum: Conuerte gladiu
tuum in vaginam: & ibidem additâ ratione, videlicet: Omnis enim, qui gladio ferit, &c. Etenim
vterque gladius apud Papam existeret, superuacuè vel fictè Imperator aut Rex Romanus illud n
men haberet. Sed isti adulatores, seu assentatores per talia scripta & dicta inducunt maximum e
rorem in totâ Christianitate, & suscitant quodammodo perpetuam æmulationem seu discordia
inter Papam, & Imperatorem. Conculcatur enim per hoc Imperialis autoritas, & eius potestas s
dubio collocatur in totius Reipublicæ detrimentum: vt videmus.

Patet etiam ex Decreto, quòd, cùm schisma viget in Romanâ sede, propter autoritatis excel-
entiam, & in temporalibus potentiam, Imperator vel rex Romanus prælatos Ecclesiasticos potest
onuocare, vt illud omninò tollatur: quod credo intelligi debere de illis, qui re & nomine Impe-
atores, vel Reges existunt Romani: non autem de illis, qui desides, seu solo nomine Imperatores &
Reges Romani sunt, sicuti fuerunt Imperatores & Reges Romani, quos nostro tempore habuimus,
& habemus. Illi enim non merentur Imperatores, vel Reges Romani nominari, quia sunt pusilla-
nimes, & effœminati.

Idem. Certè nostri moderni Reges & Imperatores longè in talibus ab eodem Theodorico rege
distare videntur, quia maiori curâ priuatum patrimonium suum, quàm iura eiusdem Imperii con-
seruare conantur.

Quòd autem Imperialis potestas sit præcipuè super malum, & incorrigibilem Pontificem Ro-
manum, per quem scandalizatur ecclesia: ex gestis Imperatorum, seu regum Romanorum satis
constat.

Nam Ioannes Papa XII. fuit vnicus & indubitatus Papa, qui ante papatum vocabatur Octaui-
anus, de nobili & potenti genere procreatus, qui postquàm assumtus erat ad papatum, venationi-
bus ferarum syluestrium quandoque interfuit, nec non libidinosè ac lubricè viuens cum suspectis
mulieribus sortes posuit, ac etiam aliquos ex suis Cardinalibus eum propterea arguentes malè tra-
ctauit, & mulctauit.

Quod audiens Otto primus magnus Augustus de hoc ex corde doluit: & ex Germaniâ propte-
rea Romam veniens, eidem Papæ, cur illic venerat, exposuit. Quod audiens Papa valdè timuit, pro-
mittens Imperatori, quòd suam vitam subitò emendare vellet. Imperator autem credens eum ita
facturum, ad Papiam è Româ secessit, vbi hyemando remansit, vt scrutaretur interim, si forsan præ-
dicti Papæ dictis facta responderent. Sed quia difficile est consueta relinquere: Papa ipse, nec Deum
nec Imperatorem habens præ oculis, mala malis accumulauit. Quod sentiens Augustus irato animo
ad vrbem rediit, vt diiudicaret de ipso Papâ. Qui hoc audiens, vtpote sibi ipsi malè conscius, se inde
fugæ subsidio è vestigio absentauit, ad Campaniam declinando. Sed impiger Imperator concilium
cleri Romani contra eundem Papam in ipsâ vrbe conuocauit, in quo, dicto Papa communi voto
eiusconcilii deposito, vir laudabilis famæ ac sanctæ conuersationis, Leò huius nominis VIII. extitit
surrogatus. Ipse autem Octauianus, ne ad manus Imperatoris deueniret, abdita loca perquirens, in
ipsâ Campaniâ miserè diem clausit extremum.

Profectò tunc temporis Papa non habuit tot temporalia, sicut Romana Ecclesia nunc videtur
habere: quia ipse Magnus Augustus, & de ipso descendentes, secundus & tertius eiusdem nominis
Augusti, ipsam Romanam & alias Ecclesias in Italiâ & Germaniâ secularibus dominiis ditârunt, &
vt manifestè apparet in libris, qui super donationibus Ecclesiæ factis per Imperatores & Reges Ro-
manos confecti sunt, & in Thesaurariâ, seu Camerâ Apostolicâ conseruantur. Præterea tunc erat
adeò excellens Augustus: quòd nemo contra eius voluntatem aliquem Papam, præsertim mali-
gnum, abiectum, vel schismaticum, ausus fuisset publicè confouere: aliàs certè idem Octauianus, vt
existimo, reperisset aliquem potentem, qui ipsum in suâ malitiâ & tyrannide confouisset, nec ci-
uitas Auinionensis cum eius mirando palatio tenuit Romanam Ecclesiam, sed potiùs magno Ot-
toni obsequebatur.

Idem. De more seu consuetudine, in Norvvegiâ clerici & laici bibunt ad haustus æquales: &
si super modum quis inebriatur cereuisiâ, potu cocto, tunc non reputat se beatum, & exigit alter
ab alio, vt sibi faciat iusticiam, rebibendo æqualiter cum ipso. Nec quis crederet, nisi videret, quan-
tum quisq; vtriusque sexus ibidem biberet vnâ vice, ac idem postea vnâ eademque horâ, donec
alius in terram caderet, denuò occeptaret: quique crebris potationibus schyphos magis exhaurit,
in cæteris corporali vigore, ac in virtutibus excellentior reputatur.

In eisdem etiam partibus Hyberniæ & Norvvegiæ, iuxta consuetudines patriæ licet Episcopis
& presbyteris, tenere publicè concubinas, & eisdem visitantibus bis in anno subditos sibi presby-
teros ac Ecclesiasticorum parochialiumque rectores, suam dilectam ducere secum ad domos, &
hospitia eorundem subditorum presbyterorum. Nec ipsa dilecta permittit Episcopum amasium
visitare sine se, his de causis, vt tunc lautè viuat cum presbyteris visitatis in hospitiis eorundem pre-
sbyterorum, videatque amasias eorundem, nec non dona, seu munera seorsum à quolibet presby-
tero capiat visitato, & ne amasius visitans, Episcopo fortè vidente ea pulchriorem, illam etiam ad-
amaret, sicq; iniuriam faceret ipsi dilectæ.

Et si forrè aliquis ipsorum visitatorum casu, vel fortunâ non habeat focariam, vt præuaricator
paternarum traditionum, Episcopo visitanti proinde procuratores duplices ministrabit. Ac etiam
presbyterorum amasiæ, seu vxores in eisdem partibus, statu, & gradu in ecclesiis, ac in mensis, eun-
do, sedendo, & stando cæteris dominabus etiam militaribus præponuntur. Et penè idem modus,
licet quoad luxuriam, circa presbyteros Gasconiæ, Hispaniæ, ac Portugaliæ, nec non contigua-
rum regionum versus Africam, in omnibus obseruatur. Vnde quodammodo plures ex fœdo com-
plexu nati, quàm filii legitimi ac naturales, in omnibus illis partibus, in Ecclesiasticis titulis conce-
dendis præferuntur, & plures legitimis apertissimè promouentur.

Hæc pauca sufficiunt de qualitatibus partium prædictarum, prout hæc omnia & infinita alia
in libro de regionibus Orbis, & qualitatibus habitantium in eisdem, quem etiam nuper edidi, la-
tius sunt descripta.

Idem. Dominus autem quilibet Papa, & omnes domini Cardinales, & omnes Ecclesiasti
prælati, & omnes Christiani (cùm sint omnes filii Adæ & Euæ, in quibus ex inobedientiæ peccato &
errore corrupta est humana natura mala malis & peccata peccatis addentes, intellectuque & affect
in multis Deum & homines offendentes, quoniam in multis offendimus omnes, vt dicit Apostolu
Iacobus Alphæi, Iac. 3. possunt quandoque errare, peccare, decipere & decipi, & incautè & inconsul
tè, & indiscretè, & stultè, & dolosè, sicut Dauid ait, in persona sua & aliorum dicens: Erraui sicut o
uis, quæ perierat, Psal. 118. Et Daniel ait: Iniustè egimus, iniquitatem fecimus, Domine, &c.
Idem. Pro precio XV. millium florenorum auri, præter alias summas, quæ inter mediatores se
proxenetas huius translationis diuisæ fuerunt, ciuitatem Rigensem in Prussiâ, quæ tunc in tempora
libus spectabat ad Metropolim Rigensem, cum eius territorio, & pertinentiis vniuersis, vendid
Bonifacius in assissium perpetuum magistro, & fratribus Hospitalis beatæ Mariæ Teutonicorum, in
vito Archiepiscopo & Capellano Rigensi: & ipsa Ecclesia tunc erat ordinis sancti Augustini Cano
nicorum regularium, celebris valdè: sed postea mutauit flatum, & Canonici illi sunt hodie Fratr
Hospitalis eiusdem.
Idem. Potest admodum Ecclesia cantare: Regem non habemus, neq; Cæsarem: sed Pontifice
impotentem: & per consequens, fit liber aditus Antichristo, Dei iudicio, vt forsan, exigentibus pecc
tis catholicum gregem deuoret cum pastore: & adhoc si benè videatur, præsentia tempora dispo
videntur. Et in Labyrintho tract. 6. ait: Iam diu timui & timeo, quòd nostri sacerdotes catholi
cum Rom. Ecclesia dicere possint: Regem non habemus, nisi pontificem. Vnde vidimus prædictu
schisma iam 30. annis, & vltrà viguisse, & semper de malo in peius declinare, atq; fomenta recipe
nimium venenosa. Vnde timendum est etiam, nisi Deus nobis piè succurrat, quòd talis tribulati
ventura sit in clericis, qualem antea venisse legimus in Iudæis, prout quidam solennis memoriæ cl
ricus, & descriptor historiarum, tempore Gregorii Papæ 10. nomine Iordanus, de ipsa VVestphal
oriundus hæc videtur tunc temporis omnia in ænigmate prædixisse.
Idem. Mirandum est, quare isti contendentes de Papatu, scilicet Errorius, & Petrus de Lunâ, ce
tabant tamdiu de conueniendo in vno loco, vbi vterq; ipsorum suo papatui cedere vellet, nisi forsa
voluisset vnus eorum alterum subornasse, ita quòd ille duntaxat cessisset: sicq; per fas & nefas alt
cum Cardinalibus ordinasset, quòd solus in paptua remásisset. Et si taliter contigisset, tunc vtiq; p
hoc sedatum schisma non fuisset, vel quòd volebant forsan pugnare in simul, suosq;, qui cum eis e
sent, in periculo mortis ponere, vt sic alter eorum vincens per violentiam Papa vnicus remanere
Nec video, quin maxima pericula subsecuta fuissent: sed prædicti contendentes de papatu in sim
conuenissent, cùm quilibet ipsorum sic in astutia, quasi diabolo similis, & vsq; ad mortẽ contend
velle in papatu remanere. Nam eorum actus quos hactenus fecerunt, omni malitia mixti euident
simè hoc ostendunt.
Idem. Anno duodecimo Pontificatus Bonifacii propter annum Iubilæum, secundum an
quam institutionem Ecclesiæ Romanæ, ad vrbem cateruatim vtriusq; homines sexus, causa deuot
onis, in maximâ multitudine, penè per totum illum annum aduenerunt, quorum multi erant n
biles & egregiæ personæ, ac larga offertoria ad Ecclesias & vrbes attulerunt: sed quia tandem pleri
illorum in districtu Romanorum, & prope vrbem rebus suis spoliati, atq; malè tractati, nec non a
quæ pulchræ mulieres & generosæ in itinere violenter à nostris stipendiariis raptæ, nec non abdu
fuerunt, ad nos pauci de partibus vltramontanis pro anni Iubilæi in vrbe consequenda indulgen
peruenerunt, & tunc etiam pestilentiæ incepit vigere in vrbe: sed ipse Bonifacius, quamuis delib
rasset, recreationis causa ab ipsa vrbe tunc velle abire, tamen timore dominii temporalis vrbis ei
dem, ne illud interim perderet, etiam æstiuo rempore permansit, neque aduenis illo periculoso te
pore decumbentibus aliquam eleemosynam fecit, licet tunc in omnibus abundaret: solitus enim
rat rapere, nec rapta indigentibus communicare.
Idem. Confirmatur adhuc, sicut dixit Iesus Simoni Petro: Pasce oues meas, pasce agnos me
Ioa. 21. Sed per talem voti redditionem & renunciationem non fit voluntas & mandatum Dom
ni Dei nostri: imò per tale potiùs destruuntur oues Domini, & periculis temporalibus & æternis e
ponuntur, ac incognito & forsan iniquo lupo, aut nulli Papæ relinquuntur, secundum illud, qu
cantat tota Ecclesia in festo S. Martini: Cur nos desolatos relinquis? Inuadunt enim gregem tuu
lupi rapaces, ferentes longæua schismata & maligna, quærentes quæ sua sunt, & non quæ Iesu Ch
sti, & quorum deus venter est: inueterati dierum malorum: in mortalibus peccatis, deliciis, & las
uiis debachantes: homines mollibus vestiti & animo corrupti, ampliùs currantes repletionem bu
sarum quàm salutem animarum, ambulantes secundum carnem dominorum, & priuatis affecti
nibus deprauati: de quibus dixit Iesus, & dicit tunc, & nunc discipulis suis, tunc in verbo, & nunc
Euangelio Matth. 7. Attendite à falsis prophetis, &c.

Idem. Et ecce, quàm bene conueniunt hodie Romani principes cum prædecessoribus eoru
dem? Verè malè concordat Psalterium cum citharâ inter ipsos: sicq; turbidis iam diu manentib
negociis Imperii, summi Pontifices, qui fuerunt interim, vel saltem multi eorundem, non conte
etiam multis & magnis dominiis in ipsa Italia, quę sibi ab ipso Imperio ademta quomodolibet v
dicârunt, etiam extendentes manus sua ad regnum Arelatense, seu Galliã, Auinionem, & quasd
alias ciuitates Prouinciæ, quæ sunt iuris & proprietatis ipsius Imperii, ea sub aliquibus titulis re

perun

erunt, & in eis palatia, & mœnia vltra modum magnifica construxerunt, quæ plerisque causam publici schismatis præstiterunt.

Idem. Sed in maiorem verecundiam Errorii, prædictum Paulum habitu superiori, quem gerabat, spoliantes, in diploide seu tunicâ prope camisiam vilis precii dimiserunt. Sed cùm vnus eorum renouaret bastonatas, seu ictus super eum, sensit quandam repercussionem in eadem tunicâ, vnde spoliauit ipsum etiam huiusmodi tunicâ, in qua 500. florenos auri consutos reperit, quos ipse sociiq; sui inter se læti diuiserunt: quo facto, quidam de dictis spoliatoribus eundem superiorem habitum dicti Pauli induit, & cum illo per Vtinum equitando, ludibriosè populo papalem benedictionem dedit. Ipseque Paulus suis vestibus & pecuniis taliter denudatus, demum in carcerem missus fuit, ipsique vectores ad incautam, seu sub hasta, prædam, quam lucrati fuerunt ex spoliis dicti Errorii, subitò vendiderunt.

Franciscus Zarabellus Florentinus, Ecclesiæ Rom. Presb. & Cardinalis. 1418.

SCriptum quoddam de Schismate & concilio, acutum sanè & eruditum, & liberum, contra Papæ errores ac tyrannidem scripsit. Inter alia & hæc affirmat:

Papam in futuro concilio ita astringendum & restringendum esse, vt non possit, nisi quod liceat. Potestatem Ecclesiæ, & conciliorum esse supra Papam & sic in Apost. concilio Act. 15. factum esse. Concilia conuocare licere Imperatori, & id eius proprium ius fuisse. Conuocasse enim olim concilia Constantinum, Iustinianum, Carolum, & alios. Quin & in illa sanctissima synodo Nicena præsedisse Constantinum. Laicos posse & debere interesse conciliis, cùm de causâ fidei agitur. Imperatorem posse exigere rationem fidei à Papâ.

Petrum non habuisse plenitudinem potestatis, sed fuisse vnum ex præcipuis Apostolis & Ecclesiæ administratoribus: & cùm claues à Christo accepit, totius Ecclesiæ personam gessisse.

Papæ non obtemperandum, nisi iusta ac pia præcipienti. Per futura concilia abrogari ea posse, quæ non satis firma ratione, iustisq; causis sunt constituta in præteritis.

Quòd dicitur, Ecclesiam errare non posse, intelligendum esse de totâ Ecclesiâ Christi.

Dignus sanè liber est, qui legatur, ac in causa congregandi concilii, fraudibus & præiudiciis Papæ opponatur. Omnia enim quæ dicit, non tantùm ex Scripturâ, sed & ex ipsorum propriis iuribus probat.

Super Clementinas de statu monachorum affirmat, confessionem auricularem non esse necessariam ad salutem. Flaccius. Imp. Sigismundo. PP. Martino. 5. V. S.

Idem de scelerata Canonistarum iuris peruersione, & impia Papalis potestatis exaltatione & adoratione, in suo edito scripto sic inquit: Quæ iura sunt nefanda, quia malè considerata sunt per multos assentatores, qui voluerunt hoc modo placere suis Pontificibus, per multa retrò tempora: & vsque ad hodiernam diem suaserunt eis, quòd omnia possent: & sic, quòd facerent quicquid liberet, etiam illicita: & sint plus quàm Deus. Ex hoc enim infiniti secuti sunt errores: quia Papa occupauit omnia iura inferiorum Ecclesiarum, ita, quòd inferiores Prælati sint pro nihilo. Et nisi Deus succurrat statui Ecclesiæ, vniuersalis Ecclesia periclitatur.

Sed, fauente Deo, speratur de reformatione, si (vt dicitur) constitutum congregabitur in Ecclesia concilium. In qua congregatione non oportebit solùm schismati præsenti, sed etiam futuris consulere: & ita determinare potestatem Papæ, vt non subuertantur inferiores potestates: & vt Papa deinceps possit non quod libebit, sed quod licebit. Nam etiam ipse B. Petrus non sic administrauit, vt occuparet aliorum potestatem: imò, tanquam vnus ex Apostolis, accepit partem administrationis primùm in Ecclesia Antiochena, deinde in Romana, vt habetur in eius historia. Et licet fuerit princeps Apostolorum, tamen non vsurpauit aliorum administrationem.

Idem in tractatu de schismate. Considerandum est & de honorificentia facienda Papæ, ne in ea excedatur modus, ne videatur magis honorari Papa, quàm Deus. Ita enim honorandus est, vt non adoretur: quod de se fieri passus non fuit B. Petrus, de quo legitur Act. 10. quòd Cornelius procidens ante pedes eius adorauit eum: Petrus verò eleuauit eum dicens: surge, ego ipse homo sum, sicut tu.

Ibidem num. 20. De quolibet notorio crimine Papa, si sit incorrigibilis & scandalisat Ecclesiam, potest accusari: quia censetur pro hæretico: not. in gloss. 40. distinct. c. si Papa. Nam hæc incorrigibilitas concernit causam fidei: vt in eadem gloss. Et si contingat, quòd isti tueantur se per potentiam temporalem, poterunt de facto coërceri etiam per secularem potestatem: arg. de judic. c. ... m non ab homine.

Ex actis Parlamenti Parisiensis. 1419.

CVm Martinus quintus Papa quæstuarias artes in toto orbe exerceret, ei se fortiter opposuerunt Rex Galliæ & Parlamentum. Et Constitutiones, vt est Pragmatica illa, omnibus nota, Ludoui... 9. & edictum Car. 6. anno 1385. quæ apud Gaguinum & Molinæum reperiuntur, olim latas iterum publicârunt. Et cùm Lugdunensis Ecclesia propterea interdicto Papæ subiecta fuisset, Senatus

contrà per arrestum statuit, ne tali interdicto pareretur, sed vt tanquā abusiuum sperneretur. Cum que seditiosi quidam Academiæ Parisiensis à Regio edicto ad Papam appellarent, contra eos & Rectorem Academiæ Regius in Senatu Procurator, vt contra Maiestatis criminosos, processit, vt ex act vberrimè constat. Imp. & PP. V. S.

1419. *Ioannes de Lignano Mediolanensis, Astrologus.*

HIc tempore Papæ Martini V. præuidens in genitura, filium cruci affigendum, volensque fat li geneseos dispositioni succurrere, eum sacris initiari, ac apprimè erudiri fecit. Sed ne sic qu uitare vim fati potuit. Nam cùm eum conciues sui ad Martinum Papam ablegassent, rediens d mum, propter legationem non fideliter tractatam, de nocte à Magistratu Bononiensi suspensus e quem cùm elucescente die pater pendentem vidisset, plorans inquit: Eheu fili mi, tu infelicissimu fatum nec humanis literarum adminiculis, nec diuinis mysteriis superare potuisti. Imperato & Papa vt suprà.

1419. *Ioannes ab Oldencastel.*

HIc fuit eques auratus armatæ militiæ, Regulus de Cobham. Scripsit contra Monachorum Sacerdotum Sodomiam: quare catenis suspensus vitam in igne finiuit. Bal. Imp. & PP. V.

1419. *M. Bartholomæus Miller.*

CVm mox à martyrio Ioannis Hufs, Biberacum monachi & moniales è vicinia confluerent, illi quidem homines absoluerent, & prædicarent: hæ verò stipem & caseos suos colligere tunc Bartholomæus iste pro concione grauiter in ipsos animaduertens, totumque monasticum dinem reiiciens, tantum effecit, vt certè nemo hominum in posterum, eiusmodi pythecia ampli oberrare in vrbe, viderit. Imp. Sigism. PP. 213. Martino 5.

1420. *Berengosius lib. de ligni Dominici mysterio.*

FIat Dan coluber in via, inquit Iacob, & cerastes in semita: Antichristum scilicet significans, contra electos Dei duplici quandoque debet sæuire dementia: dum & coluber ex astutia, & rastes vocatur ex potentia. Imp. & PP. V. S.

1420. *Poggius Florentinus, Secretarius Apostolicus.*

NOn inficias imus, nonnulla, quæ in hoc opere, præsertim iam à Poggio subsequenti, de vi & excessibus clericorum recitantur, turpia admodum & inhonesta esse facinora, à quibus nimus pius, & aures castæ abhorrent, ita vt quis non immeritò mirari possit, quid sit, quòd ta docti & eximii viri, quos habuit Papatus clarissimos, non erubuerunt, hæc de suis propriis Eccle asticis tam fæda & nefanda scriptis publicis mandare, nisi, quòd per hoc notum facere voluerun quid de suo clericatu sentirent.

Omnes enim historiæ, nulli non libri referti sunt maximis quibusque sceleribus, flagitiis, f nicationibus, adulteriis, sodomiis, veneficiis, incantationib. technis, dolis, & iniquitatibus, quæ men neminem alium ferè habent autorem, quàm clericos, sacerdotes, monachos: in tantum, cum Ezechiele verè dicere possis de eis, quòd non, vt Sacerdotes, circa altaris officia dediti sint, contemto templo, & sacris neglectis, festinent participes fieri palæstræ, & in exercitiis disci: sint E clesiæ speculatores cæci, canes muti & impudentes: non pascant gregem, sed semetipsos, & lac, quelanam ouibus auferant, dicendo: Venite sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & viam am declinent: adeoque (Abbate Ioach. Telesphoro, Cath. Senensi, Hildeg. Brigitta, & infinitis al id testantibus) omnem viri boni speciem exuisse, & contra pietatem in scelus iurasse videantur.

Ideoque væ illis, quia super ipsos seuerus olim iudex requiret gregem suum, & sanguinem manu eorum. In hoc ergò se contueantur speculo, & discant vel tandem agnoscere suam cæcit tem, & valedicere peccatis, abstinere ab impietate, & ad Apostolorum vitam (quam toties non ne hypocrisi in vanum huc vsque ingeminant) se componant: aut, vt ab Ecclesia absit scandalu (quod Aristoteles Rhetorem iubet) vel simulent saltem probitatem seu speciem viri boni, etiam reuera non sint.

Hæc tamen non dicuntur, vt in suspicionem omnes vocentur: habet enim Papatus (qu fatemur) etiam pios & spectatæ integritatis viros, ad quos nihil istæ admonitiones pertinent. Vix Poggius Imp. 113. Sigismundo. PP. 214. Martino 5.

Iden

Anno

Idem. In curiâ Romanâ vt plurimùm fortuna dominatur, cùm perrarò locus ſit vel in-
genio, vel virtuti: ſed ambitione & opportunitate parantur omnia, vt de nummis ſileam, qui vbiq;
errarum imperare videntur.

Amicus quidam, qui ægrè ferebat, præferri ſibi multos doctrinâ, & probitate inferiores, que-
ebatur apud Angelottum Cardinalem ſancti Marci, nullam haberi ſuæ virtutis rationem, ſed ſe
oſtponi his, qui nulla in re ſibi pares eſſent: ſua inſuper ſtudia cõmemorans, & in diſcendo labores.
um promtus ad laceſſendum curiæ vitia Cardinalis: hîc ſcientia & doctrina (inquit) nihil pro-
unt: ſed perge, & aliquandiu ad dediſcendũ, & addiſcendũ vitia vaca, ſi vis Pontifici acceptus eſſe.

Idem in Facetiis. Brugis Flandriæ vrbe adoleſcentula fatebatur parocho peccata ſua. Ille cùm
nter cætera quæſiſſet, an debitas decimas traderet ſacerdoti, perſuaſit, etiam coitus decimam eſſe
eddendam. Quam iuuencula (vt ſe ære alieno liberaret) ſtatim perſoluit, domum tardiùs reuerſa.
dmiranti viro cauſam moræ abſque vllo timore dixit.

Vir rem diſsimulans, poſt quatriduum parochum ad prandium vocauit, nonnullis adhibitis,
uò res fieret notior. Cùm ſederent in menſâ, vir, narratâ priùs fabulâ, ad ſacerdotem conuerſus:
oſtquàm, inquit, tibi rerum omnium vxoris meæ debetur decima, & hanc quoq; accipias. Et ſi-
nul vas ſtercore & vrina vxoris plenum ori ſacerdotis admotum, in menſâ libare compulit.

Idem. Neapolitànus paſtor quidam cùm, confitendi gratiâ, ad ſacerdotis genua procubuiſſet,
it, ſe, cùm caſeum faceret ieiunii tempore, ex preſſurâ lactis guttas quasdam in os exilientes hau-
iſſe. Sacerdos, qui mores gentis noſſet, ſubridens, cùm dixiſſet, grauiter illum deliquiſſe, qui qua-
rageſimam non ſeruaſſet, quæſiuit: numquid aliis eſſet obnoxius peccatis? Negante paſtore roga-
it, num cum aliis paſtoribus quenquam peregrinum, vt mos eſſet illius regionis, tranſeuntem ſpo-
aſſet, aut peremiſſet? ſæpiùs, inquit ille, vtraque in re cum reliquis ſum verſatus. Sed iſtud apud nos
a eſt conſuetum, vt nulla conſcientia fiat. Cùm vtrumque graue facinus Confeſſor aſſeueraret,
le rem leuem latrocinia & homicidia (quoniam apud eos vſu probarentur) exiſtimans, ſolius la-
is veniam petebat.

Idem. Sacerdos quidam ruſticanus in Tuſciâ admodum opulentus, catellum, quem in deliciis
abebat, mortuum ſepeliuit in cœmiterio. Epiſcopus prædæ inhians ſacerdotem, veluti maximi
iminis reum, ad ſe vocauit. Sacerdos quinquaginta aureos ſecum deferens, ô pater, inquit, ſi
oſceres, quâ prudentia catellus meus fuit, non mirareris, eum ſepulturam inter homines meruiſſe.
Moriens teſtamento tibi quinquaginta aureos legauit, quos tibi affero. Epiſcopus acceptâ pecuniâ
cerdotem abſoluit.

Idem in libro de Auaritiâ. Quid loquar de ſacerdotibus noſtris, quorum ſtudia manifeſtiùs ap-
arent? Num aliud ſpectant, quærunt, ambiunt ſub fidei velamento, niſi vt paruo labore diuites fi-
nt? Quantâ non ſolicitudine, ſed importunitate & impudentiâ hæc petunt, quæ vocant beneficia
mihi autem animæ maleficia videntur) diuitiarum gratiâ, quæ quò ſunt opulentiora, eò maiorem
ea concurſum atque impetum fieri videmus. Niſi forſitan propter ſaluandam animam, non pro-
er vitam in deliciis degendam, ea tantoperè putas expeti. Illi ipſi, qui ſub hypocriſi hæc aſperna-
ſe fingunt, id agunt, vt non quæſita ab eis, ſed vltrò virtuti ac meritis ſuis delata videantur.

Idem. Neq; tu mihi oponas, volo, vaſtos quosdam atque agreſtes ex iſtis hypocritis, ſcurriſq;
rcumforaneis, qui ſub religionis ſpecie aucupantur victum ſine labore & ſudore, paupertatem re-
mq; contemtum aliis prædicantes, qui eſt eis quæſtus vberrimus.

Idem. Anno 1451. menſe Octobri, cùm iterum Pontifex eſſet Florentiæ, plurima prodigia
unciata ſunt, & ita certis autoribus, vt fidem abnuere imprudentis videatur. A Como literæ al-
tæ ab honeſtiſsimis viris, aſſerentibus, ea ad ſe delata à plurimis, qui id ſe conſpexiſſe teſtabantur.
certo loco, qui vltra Comum eſt mille paſs. veſperi horâ viſum eſt, ingentem canum (qui rubeo
lore videbantur) multitudinem, ad quatuor millia, iter Alemanniam verſus facere.

Hanc veluti primam aciem ſequebatur boum pecudúmque ingens numerus. Poſt hos equites
ditesque in turmas cohorteſque diuiſi, ſcutati plures, adeò magna manu, vt exercitum repræſen-
rent, quorum partim vix capita, partim nulla capita conſpiciebantur. Vltima acies erat homi-
 permagni, gigantis more, equo altiori inſidentis, & ipſe magnam iumentorum diuerſi generis
piam ſecum ducens.

Tres fermè horas eorum tranſitus fuit longiſsimo agmine, vt diuerſis in locis apparerent. Cu-
s rei plures extant teſtes, viri fœminæque, qui etiam propiùs conſpiciendi cauſa acceſſerunt. Poſt
lis occaſum, veluti ad alia loca tranſiſſent, nequaquam conſpecti ſunt.

Idem in Facetiis. Eremita quidam Paduæ, Anſimirius nomine, tempore Franciſci Ducis Pata-
ni ſeptimi, multas mulieres etiam nobiliores per confeſsionis ſpeciem ad concubitum pellexit:
lgatâ tandem ſcelerum fama, captus à prætore, cùm Scriba matronarum nomina, quibúſcum
m habuiſſet, expiſcaretur, & ad plures detegendas eum minis etiam additis hortaretur: tum ille
ſpirans, Scribas & tuam quoque, ait: quo dicto & calamus præ dolore è manibus ſecretarii exci-
t: & Dux Franciſcus in maximum eſt riſum conuerſus.

Ibidem. Quidam ciuis noster, qui se castum, summæque religionis videri volebat, semel d prehensus à socio in coitu inhonesto, acriter ab illo reprehensus est, quòd castitatem prædicans i id facinus laberetur. Tum alter: O ho inquit, non propter luxuriam, vt forsan putas, sed ad do mandam, macerandamque hanc miseram carnem, & ad purgandum renes hoc ago. Ita isti pe simi hypocritæ, quibus omnia oppleta sunt, faciunt, qui semper suam ambitionem, & scelera sub al quo honesti velamento contegi volunt.

Ibidem. Eremita, qui Pisis morabatur, tempore Petri Gambacurtæ, meretricem noctu in suar cellulam deduxit, & ea nocte mulierem cognouit, semper, vt crimen fugeret luxuriæ, vulgaribus ve bis dicens: doma ti carne catiuella, hoc est, doma te miserrima caro: quod cùm retulisset meretrix, i le vrbe pulsus est.

Ibidem. Anno 1451. mense Aprili res monstro similis accidit in confinibus Galliæ & ei quæ nunc dicitur Brittannia: Picæ & graculæ aues aciebus instructis in aëre immenso languore p vniuersum diem acriter pugnârunt. Victoria penes graculas stetit, ex eis ad duo, ex picis ad qu tuor millia in terrâ mortuæ sunt repertæ. Quid id prodigium ferat, tempus ostendet.

Ibidem. Bernabos Princeps Mediolani fuit admodum mulierosus. Is cùm aliquando solus horto, semotis arbitris, cum muliere, quam amabat, lasciuiùs iocaretur, superuenit ab improui religiosus quidam Confessor eius, cui propter sapientiam & autoritatem semper ad Principem pa tebant fores. Erubuit simul, & indignatus est Princeps, de insperato Confessoris aduentu, paul que commotior, vt eum in responso caperet, quid, inquit, ageres, si tu quoque cum eiusmo muliere in lecto esses? quid me deceret, ille ait, scio: quid verò facturus essem, nescio. Hoc respon so iram Principis flexit, cùm, se quoque hominem esse & labi posse, fateretur.

Ibidem. Episcopus Hispanus iter faciens die Veneris ad hospitium diuertit. Missoque seru qui pisces emeret, non reperiri eos venales, sed duas perdices, patrono retulit. Ille eas emi, & sim coqui, ac in mensam ferri iussit. Admiratus seruus, qui eas emtas pro die Dominico crederet, qu siuit ab Episcopo, num eas esset esurus, cùm tali die carnes essent prohibitæ? Tum pro piscibus, i quit, vtar. Multò id magis admiranti responsum, an nescis, ait, me sacerdotem esse? Quid est m ius, ex pane corpus Christi facere, an ex perdicibus pisces? Factoque crucis signo cùm eas in pisc verti imperasset, pro piscibus eis vsus est.

Ibidem. Zucharus vir omnium vrbanissimus, Florentinus, narrare solebat, mulierem qua dam haud spernendæ formæ, vicinam suam, quæ sterilis erat, quæsisse sæpius à sacerdote confesso suo, an sciret aliquam medelam ad liberos concipiendos? Illum postremò annuisse, ac mandasse, die Iouis eiusmodi rei aptâ ad se veniret.

Cùm accessisset filiorum cupida mulier ad cameram sacerdotis: Vtar ille, inquit, incantatio ne, quæ inducit multas variasque illusiones, ita vt quæ non fiunt, fieri videantur. Itaque consta tia & firmitate animi opus est, ne res incassum euadat. Videbitur tibi, vt te tangam, osculer, ampl xer, & secretiora etiam faciam, quæ vir tuus consueuit. Attamen nihil eorum erit, sed ita videbit ex vi verborum, quibus vtendum est, quæ adeò est efficax, vt quæ non sunt esse videantur.

Consensit mulier, confidens compatris verbis, & se has præstigias parui facturam dixit. S cerdos multis peractis signis, dictisque in aurem secretioribus verbis, cœpit mulierem osculari, & lectum sternere. Cùm illa tremebunda, quidnam compater ageret, quæreret? nónne prædixi ante inquit, quæ nulla essent pro veris visum iri? Ita mulierem credulam bis cognouit, semper affi mans, id nihil esse. Hoc pacto mulier se delusam falsa imagine existimans rediit domum.

Ibidem. Paucis pòst diebus ab vrbe Roma allata sunt & alia, haud dubiâ fide, cùm manifes extent vestigia. Ventorum turbine coorto die 20. Septemb. muri castelli deserti, qui Borgetus a pellatur, prope vrbem mil. pas. 6. & item Ecclesia quædam peruetusta ei loco propinqua solotenu deiecta sunt, ita contritis lapidibus, vt manibus hominum disturbata viderentur.

Cauponulæ quæ infra muros erat, peregrinantium diuersorium, cùm in ea plures confugi sent, tectum omne sublatum, alioque haud longè in via translatum est absque hominum nocu mento.

Turris quoque Ecclesiæ S. Rufinæ longè ab vrbe mil. pas. 10. in ora transTyberina mare ve sus Casale appellatum, à solo auulsa prostrataq; est.

Horum causam multis mirantibus sciscitantibusque, bubulci duo, qui in Casali morabant agriculturæ causa, ad vrbem ob rei nouitatem accedentes, retulerunt, sæpius à se visum in syluis pr pinquis inambulantem Cardinalem, qui in sepulchro Hadriani ex vulnere nuper decessit, patr archam cognominatum, veste desuper lintea, vt moris est Cardinalium, & bireto capite conte prout deferre consueuerat, mœstum, lamentantem ac conquerentem. Eo vero tempore, quo ve torum turbo adeò repentinus fuit (interdiu autem erat) conspectum ab sese in aëre inter ventos, am plexantem eam turrim, & ab solo à se longiùs delatam ad terram prostrasse: complures insup quercus atque ilices miræ grossitudinis ab radicibus auulsas, atque aliò esse delatas. Quibus reb cùm parùm fides haberetur, multi cùm accessissent, id pro comperto retulerunt.

Ibidem. Abbatisſam certi monaſterii de vrbe, quam noui, cùm amaret frater ordinis Mi-
norum, petiit ſæpiùs concubitum eius. Id deneganti mulieri, eò quòd vereretur ne conciperet, & xinde pœnam metuenti, pollicitus eſt frater, quoddam breue (vt appellant) ſe illi daturum, quod i ad collum filo ſerico ſuſpenſum ferret, prohiberet prolem, & eo modo ſecura coire, cum quocun que vellet, poſſet. Credidit illa, quod optabat. Frater mulierem ſæpius compreſsit.

Poſt tres menſes mulier grauida comperta eſt. Id reſciſcens frater aufugit. Abbatiſſa ſe delu-am conſpiciens, breue illud diſſoluit, aperuitque, vt videret, quid intus eſſet ſcriptum: verba hæc rant vulgaria: Aſca imbaraſca, non facias te ſupponi, & non implebis taſcam. Optima ad pro-ibendam fœcunditatem incantatio.

Ibidem. Tibure frater parùm conſideratus prædicabat ad populum, aggrauans multis verbis, c deteſtans adulterium, dixitque inter cætera, adeò eſſe graue peccatum, vt mallet decem virgines ognoſcere, quàm vnicam mulierem nuptam.

Idem in Felicem Antipapam. Antichriſtus dicitur, cùm veniet, auro atque argento homines orrupturus.

Ibidem. Miror, Dei patientiam tam diu hoc exitiabile portentum orbis, hoc infandum mon-rum, hoc nefarium oſtentum inultum finere inter homines verſari. Sed Dei iudicia ſunt occulta, ui hypocritam regere propter peccata populi permittit.

Idem de Auaritia. Illud verò, quod à te multis verbis eſt explicatum, non pleroſque, ſed omnes quo verbo nulli excipiuntur) auri cupiditate adductos, auaritia teneri, refellant hi duo, quorum iores cùm ſint ab eius vitii labe ſepoſiti, eorum eſt ſuæ famæ non deeſſe. Tunc ſubridens Cincius: t qui, inquit, cùm Omnes Antonius dixit, de Sacerdotibus voluit intelligi, quibus iam dudum hoc t commune malum, & moribus conſuetum. Ab ipſo enim, vt mihi videtur, exordio religionis oſtræ cœpit hæc peſtis vigere in illis. Iudas primùm ex diſcipulis Saluatorem prodidit, acceptis ummis, & ab eo in reliquos ingluuies auri manauit, perſeueratq; ad noſtram ætatem, adeoq; in eis ſedit, vt rarum ſit, reperire ſacerdotem cupiditatis expertem.

Refert beatus Auguſtinus, queri ſanctiſsimum virum Cyprianum, epiſcopum Carthagi-enſem, eſſe temporibus ſuis in Eccleſia non qualescunque auaros, ſed raptores & fœneratores, nec uoslibet homines, ſed Epiſcopos. Quod ſi tunc accidebat, cùm recens æſtuaret fidei feruor, ùm floreret martyrum virtus, cùm redundaret orbis ſanctitate fidelium, quid in hac fece tempo-s, quid in hac morum peruerſitate, in hac hominum corruptela, & quaſi ſeneſcente fide fieri utemus?

Rectè Franciſcus Petrarcha, vir ſuæ ætatis optimus ac præſtantiſsimus, auarum Babyloniam uncupauit: vidit enim, quàm inſita eſſet huic generi hominum auaritia, quàm infinita cupiditas, uanta libido quæſtus? Quod mihi quidem maiorem in modum mirandum videtur, eos, qui-us nihil vnquam deeſſe poteſt (militant enim ſub ſtipendio Chriſti) qui in ſumma rerum copia, inimeque defutura verſentur, quos bona fortunæ ad nutum circumfluunt, tamen cruciari ſem-er, veluti Tantalum apud inferos, perpetua auri ſiti, & quò plura aſſequantur, eò ampliora ab s concupiſci.

Legunt, ſed non ſeruant verba Iſidori, qui iubet eos fugere amorem pecuniæ, quaſi cuncto-m criminum materiam: ſurdis enim narratur fabula. Verùm de his rectiùs puto ſileri, quàm auca dici.

Idem. Epiſcopus Aretinus, Angelus nomine, quem nouimus, aliquando conuocauit ad ſy-odum ſacerdotes ſuos, præcipiens, vt, qui aliqua in dignitate eſſent, cum cappis & cottis (ſunt enim e veſtes ſacerdotales) ad ſynodū proficiſcerentur. Quidam presbyter, cui hæc veſtimenta deerant, œſtus domi erat, ignorans, vndénam ea ſibi pararet? Hunc cogitabundum vultu demiſſo con-icata ancilla (quam domi nutriebat) cùm quæſiſſet mœroris cauſam, dixit: ſibi cum cappis & ottis, ſecundum Epiſcopi edictum, eundum ad ſynodum eſſe. Atqui inquit: O bone vir, non re-è vim mandati huius cognouiſti: non enim cappas & cottas, ſed capones coctos Epiſcopus poſtu-t, qui tibi ſunt deferendi.

Apprehendit ſacerdos muliebre conſilium, & ſecum capones coctos deferens, optimè ab Epi-opo fuit ſuſceptus, qui per riſum retulit, hunc ſacerdotem ſolum rectiùs, quàm cæteros, edicti ſen-ntiam cognouiſſe.

Idem in lib. de miſeria humanæ conditionis. Oblitus ſum, inquit, heri, nonnullos addere his uos putabam eſſe felices, Pontifices, Cardinales, eccleſiarum antiſtites, viroſque omnes qui Chriſti ilitiam ſequuntur, hos dico opulentos, ac bene ſuffarcinatos, qui non ſolùm beatos ſe, ſed beatiſsi-os opinantur. Deriderent hi ſanè hanc tuam ſententiam, cùm cenſeantur ab omni miſeriarum ſpicione vacui, nemoque ambigat, eos omni viuendi moleſtia carere. Quid enim deeſt ipſis ex his, uæ ſunt hominibus deſideranda? Nam præter opes, diuitias, dignitates, ſummam, qua fruuntur, ictoritatem, præſunt cæteris mortalibus, quod dulciſsimum habetur, ac dominantur. Eas verò for-nas poſsident, quas nullus caſus, nulla maior vis queat eripere.

Nam quæ Deo donata ſunt, cùm ipſi Dei ſint cohæredes ac miniſtri, rata manent in populis, eque decretis aliorū labefactantur. Ita nullo amittendi metu cruciantur, nullo egendi timore, vt, ſi

cætera desint, hoc solum præstare felices eiusmodi homines posit. Habent præterea suum prote
ctorem Saluatorem nostrum, cuius scuto tecti nihil pertimescunt, iudicant alios, à nemine iudican
tur. Summa in quiete absque vllo labore vitam iucundam ducunt. Id verum esse, declarat fre
quens concursus varii generis hominum ad hos, veluti fertiles agros, ex quibus facilimi suauissimi
que fructus percipiantur.

Vides namque, propter fortunæ bona tanta ambitione summas appeti dignitates, vt arma e
iam & crudelia bella inter competitores excitari, sæpiùs cum magna regionum & gentium clad
conspiciamus. Quo fit, vt opulentiores facti, nullius rei inopes (quam maximam felicitatem pu
tant) in negociis ocio dediti, in ocio absq; negotiis transigant ætatem. Horum de felicitate nem
dubitat, cùm nulla molestia, nullo dolore perplexi, absque sudore, absque vllo discrimine con
nescant.

Hæc tibi Poggi, qui cum eiusmodi genere hominum diutius consueuisti, quique eorum v
tam & mores penitus perspexisti, esse debent multò, quàm mihi exploratiora. Mea tamen sente
tia est, illos omni vitæ miseria vacare.

Scio, te magis, inquam, Cosme, hæc ex communi fama & vulgi rumore dixisse, quàm quò
vera crederes. Qui enim tibi probari potest, vllam felicitatem in illis esse, qui ipsi sibi videntur i
felices? Aut quomodo vitæ molestiam possunt effugere, quorum ceruicibus onus grauius ac mol
stius Sisyphi saxo imminere videmus?

Neminem adhuc (& annos quinquaginta cum eis vixi) testor me reperisse, qui sibi vlla
parte felix videretur, qui non illam vitam, vt molestam, inquietam, anxiam, multis oppressam cu
deploraret. Nam vt de nostris pontificibus loquar, quos similes arbitror fuisse superioribus, mu
ex eis mecum priuato sermone sunt admodum conquesti oneris Pontificii seruitutem, detestatiq
quodammodo eam dignitatem, vt quæ omnium miserrima videretur: quoniam neque cum v
corporis aut animi liberâ quiete, nec absque maximis ac grauissimis curis teneri, neque tutò absq
periculo, neque commodè absque multorum detrectantium inuidia dimitti queat.

Ita non felicem, sed afflictam omni tormento vitam fortunamque eorum, qui ad tantu
gradum assumuntur, duram & asperam appellare possumus, si pontificis officio, non tyrannoru
imperio vti velint, quorum tamen si mores sequuntur, non miseros solùm putamus, sed etiam det
standos. Extitêre plures, inquies, quibus nulla miserior, quàm Christicolarum vtilitatis, aut fid
tutandæ cura fuerit, vt & miseros tales pontifices opinari homines meritò possint, & miseru
Christianum populum, tali pastori vel lupo potiùs creditum.

Magna pars horum in subleuandis, ditandisque suæ stirpis hominibus occupata fuit, qu
rum cogitationes quàm euaserint inanes, multorum, quos nouimus, extant exempla. Rarum ap
eos studium viguit doctrinæ vel religionis, rariùs virtus est in precio habita, vt nisi Dei prouide
tia ea fieri arbitrarer, aliquando quererer, minimam illi inesse aut mortalium, aut suæ fidei c
ram. Quapropter siue boni fuerint, propter agendorum difficultatem & pondus, multiplicesq
anxietates, in quibus absque vlla intermissione versantur, miseri sunt iudicandi, siue mali, eò su
miseriores, quò longiùs ab eorum officio discessêre.

Videntur quoque sæpius hac miseria premi, vt non Dei seruorum (vt scribunt) sed Dei hostiu
aliquando serui esse videantur, quæ magna infelicitas est habenda. Perfacilè nudarentur quoru
dam, qui nostro seculo fuerunt, pontificum cicatrices, quò faciliùs eorum miseria in promtu esse
nisi tantæ dignitati parcendum videretur. Nonnulli certè ne dum laudandi sunt, sed ne toleran
quidem, nisi à Dei patientia, cuius iudicia sunt occulta: nam de Cardinalibus non audeo senten
am dicere. In omni statu & conditione scimus, optimis permixta esse pessima.

Vnum nouimus illo ordine indignissimum, Angelottum Romanum Cardinalem ab Eugeni
factum. Nam fuit auarus, rapax, subdolus, maleficus, inuidus, lingua procaci, & in alioru
contumeliam promta. Continentis tamen vitæ fuit, ad cætera moribus improbissimis. Cuius v
tæ congruens exitus fuit. Ab adolescentiore enim cubiculario somno meridiano dormiens gladi
transfossus est.

Optandum quippe esset, vt qui tantam dignitatem assequuntur, minus studii ponerent tu
in cumulandis pecuniis, cùm in iustitia & iuribus violandis. Nam his rebus dediti miseria care
non possunt. Idem de Episcopis cæterisque, quos opes Ecclesiarum insignes reddunt, censendu
videtur, quorum studia multùm differunt ab eorum professione.

Scribit beatus Augustinus, queri Cyprianum Carthaginensem sanctissimum virum, reperi
temporibus suis episcopos auaros, luxuriosos, vitiis deditos. Et quidem eo tempore id queritur, qu
persecutionem Christiani ab infidelibus sustinebant. Quòd si tunc, cùm multi martyrio corcnaba
tur, cùm sanctis viris illustrabatur nostra fides, cùm paupertatem omnes ferè complecterentur, im
probos episcopos fuisse nonnullos, patet, quid in hac temporum fece, in tanta huius ætatis pe
uersitate, in tam deprauatis moribus fieri putemus? Longus sanè liber esset conficiendus, si multor
quos nouimus, vitam, mores, vitia recenseremus. Sed ad maiora quædam nostra tendit oratio. Ha
relata sunt, vt planè intelligas, eos ipsos quos beatos ac felices putamus, omnis esse veræ felicitatis e
pertes, nulloq; pacto ab hac labe communis miseriæ eximendos videri.

Idem. Monstra plura diuersis in locis natura edidit. In agro Senogalliensi in Picen bos quida
serpentem peperit miræ magnitudinis, capite erat grossiori quàm vitulus, collo longo ad mens
ram vlnæ, corpore canis simili, terete & longiore. Hunc editum cùm bos conuersus respexisse

magnoque mugitu edito exterritus aufugere vellet, erectus serpens subitò, posterioribus cruris caudâ circumdatis, ad vbera os admouit, tam diu sugens, quoad lac inerat vberibus. Deinde boue relicto, ad syluas vicinas aufugit. Vbera postmodum, & ea crurum pars, quam serpens caudâ tetigerat, veluti adusta nigraque diutius permanserunt. Hoc pastores (nam in armento bos erat) se vidisse affirmârunt: bouem quoque vitulum postea peperisse, idque ex literis Ferrariam nunciatum.

Ordo equestris Annunciationis beatæ Virginis Mariæ. 1420.

AMadeus dux Sabaudiæ ordinem hunc equestrem anno 1420. instituit, in memoriam Annunciationis, quæ facta fuit B. Mariæ, & victoriæ naualis ab Amadeo auo olim reportatæ, qua Rhodum ab hostibus liberauit. Ordinis insignia fuerunt torques aureus, cum quatuor literis F.E.R.T. æquè distanter insertis, appensaque imagine historiæ Annunciationis ab Angelo Mariæ factæ. De hoc ordine scribunt Paradinus, Gabriel Simeon in Symbolis, Pontus Heuterus in libro 4. Rerum Burgundicarum, & Philibertus Pingonius in Arbore gentilicia Principum Sabaudiæ. Literarum autē quatuor suprà dictarum sensus est: Fortitudo Eius Rhodum Tenuit. Imp. 113. Sigism. PP. 213. Mart. 5.

Epitaphium Ioannis Ziskæ, clarissimi Bohemorum Ducis. 1420.

IOann. Ziska, nulli Imperatorum Ducúmue militari peritiâ inferior, superbiæ & auaritiæ clericorum seuerus vltor, patriæque acerrimus propugnator, hîc iacet. Quod ppius Claudius cæcus bene consulendo, & M. Furius Camillus strenuè agendo, suis Romanis æbuêre, hoc ipsum Boëmis ego meis præstiti: fortunæ belli nunquam defui, nec illa mihi: omnem pportunitatem rerum bene gerendarū etiam cæcus præuidi: signis collatis vndecies semper victor epugnaui. Visus mihi sum miserorum & esurientium iustissimam causam aduersus delicatos, ingues, & saginatos sacerdotes egregiè egisse, & ob hoc Dei auxilium sensisse. Nisi illorum inuia obstaret, inter illustres viros numerari proculdubio meruissem. Tamen ossa mea hoc sacrato co cubant, etiam insalutato Papâ, inuitoque.

Dîs manibus sacrum Ioan. Ziskæ Gregorius auunculus PP.

Gesta factaque eius habes apud Dubrauium anno 1515. & alios. Imperatore Sigismundo. pa Martino 5. vt suprà.

Bartholomæus Florarius. 1420.

INlibro de abstinentiâ, corruptos aliquot mores cleri papistici cursim perstringens, ad Mendicantes fratres tandem conuersus, sic loquitur: Mendicitas (inquit) spontanea ab Apostolo ohibetur, à Salomone abhorretur, ab Augustino, & aliis expositoribus reprobatur, & cæt. nde odium eorum affatim incurrit certè non modicum, vt habet Nicolaus Brigamus. Imperato- & Papa vt suprà.

Baldus in c. olim. col. pen. extr. de rescript. 1420.

COntra Papam sua potestate abutentem primò vtendum est verbis, id est, admonitionibus: secundò herbis, id est, comminationibus: tertiò lapidibus: & vbi non sufficit virtutis ingeni- n, ibi valere debet armorum præsidium.

Idem l. tutor petitus. § 1. ff. de excus. tut. Papa conferens beneficium consanguineis, præsuitur fecisse ex affectione carnis, non ex reuelatione spiritus: proindeque mortaliter peccat: scilicet enans res Ecclesiæ in consanguineos, vt eos diuites faciat.

1421. *Joannes Puruæus Anglus in Commentariis in Apocalypsin.*

MAnifestè reprehendit Papam, tanquam Antichristum ac Babyloniam meretricem, eò, quò
neglecto Dei verbo, suas humanas traditiunculas & nugas doceat, Euangelium piosque d
ctores opprimat: item, quia quæstus gratiâ indulgentias excogitauerit, potentiam & splendore
regium sub falso donationis Constantini nomine ad se traxerit.

Enumerat & alia plura flagitia erroresque Papæ & prælatorum, præcipuè verò, quòd ex ma
datis Dei consilia faciant. Reprehendit vehementer Papam, quòd se iactet Vicarium Christi. Ite
quòd neget, Euangelium ad salutem sine suis decretis & decretalibus sufficere. Hortatur etiam
mnes, vt fugiant ex illa Babylone.

Addit quoque, complures fuisse ante se, qui illam spiritualem Babylonem oppugnârint:
suo tempore multos veritatis præcones in carceribus detentos, custoditosque arctissimè. Fuit
ipse author in carcere, ac catenis insuper chalybeis, cùm ea commentaria scripsit: vt ex decimo
vndecimo eius scripti capite apparet.

Ait quoq;, à spiritualibus libros contra Papam scriptos abscondi, & aboleri: non admitti qu
quam ad suggestum, qui Papæ non sit addictus: omnes rectè sentientes ad carceres trahi. Sed tam
nihilominùs scribi denuò etiam vehementiora scripta contra Papam, quàm fuerunt priora, q
Papistæ oppresserant.

Scripsit autem eum librum anno 1390. vt ex decimo tertio capite, & principio vigesimi a
paret. Inquit enim: mille trecenti anni elapsi sunt à passione Christi, & 57. Christus passus est 3
ætatis suæ anno, qui numeri additi faciunt 1390. quæ est præsens data. Reliqua porrò, quæ sequu
tur, mendosa sunt, ac sic legi debent: Quia sumus in anno à passione Christi 1357. ergò trece
quinquaginta septem anni elapsi sunt, postquàm Antichristus primò regnauit, ex ista prophe
Sic legendum esse, sensus totius paragraphi, ac præcipuè initium indicat.

Adducimur porrò ratione temporis in eam sententiam, vt putemus, scriptorem fuisse VV
densem, propterea, quòd circa idem tempus, nempe circa annum 1390. quo iste se fuisse in carc
queritur, grauis facta sit ad mare Balticum inquisitio in VValdenses: cuius rei testis est integrum
emplar processuum, contra pios viros illic existentes factorum.

Eodem tempore & Bingæ exusti sunt 36. ciues Moguntinenses, ob VValdensium dogma,
ste Bruschio. Illud tamen huic opinioni nonnihil repugnat, quod capite 20. affirmat, Papam
neraliter à præconibus Euangelicis promulgatum, quòd sit ille magnus Antichristus, primùm ci
annum Domini 1360. id est, ante 230. annos: nisi velit dicere, tunc primùm vehementiùs & c
tiùs Papam Antichristianismi conuictum, quàm vnquam antea. Nam alioqui VValdenses iam a
nis 400. Papam esse Antichristum, docuerunt. Flaccius. Imp. 113. Sigism. PP. 213. Martino 5

Idem. Constat, quòd anno Domini 1384. factus sit terræmotus supra modum prodigios
dum Vuicleui doctrina damnaretur à Papistis, quo simul tremuit tota terra. Nunquam visa est So
Eclipsis notabilior à passione Christi, quàm illa, quæ contigit eodem anno. Generale mandatu
tunc erat pro scripturis in Anglico sermone comburendis, procurantibus Mendicantium fratru
ordinibus. Hypocritæ in Ecclesiâ præualent, Papam defendentes: & hi sunt fratres quatuor sectaru
cruciatæ Papalis procuratores speciales.

Exercitus ipsius cruciatæ papalis cum Henrico Spenserio Nordouicensi Episcopo missus
Flandriam, vulnus sæuum sensit. Quia de eo nullus euasit, quin aut est ibi interfectus, aut vulne
tus, aut dysenteriæ morbo percussus: aut tandem à rege Francorum, cum verecundiâ nostræ gen
inauditâ, fugatus.

Et sequitur: septem anni elapsi sunt, quòd primò generaliter Papa Romanus vulgatus sit A
tichristus magnus à præconibus Euangelicis, scilicet ab anno Domini 1382. Et sic iam sumus in
lis 45. diebus Danielis, qui dantur electis. Nunquam hæc & consimilia scripsissem contra Antich
stum & suos, nisi me incarcerassent, ne in eos agerem, &c.

1422. *VVilhelmus Sartoris.*

VIr hic in diuinis literis doctissimus cùm, solum Deum adorandum, diceret, Lugduni comb
ritur. Bernhard. Lutzelb. Imp. Sigism. PP. Martino 5. V. S.

1425. *Thomas Scrope.*

THomas Scrope, aliàs Bradley, ex nobili Scroporum dominorum familiâ originem duxi
quam etiam claris virtutibus & scientiis nobiliorem reddidit. Totus enim ab ipsa adolescent
continentiæ studebat: vnde Benedicti primùm, postea Dominici, ac tandem Carmeli fratrum ri
bus Nordouici se consecrauit. Et cùm nihil minùs apud eos inuenisset, quàm id, quod tantope
apud vulgum iactitassent, nempe sinceram Dei religionem: relictis singillatim eorum obseruant
Pharisaicis, Euangelium regni Dei in sacco & cilicio, cathenâ ferreâ cinctus prædicabat, circa a
num Christi 1425. Clamabatque, nouam Hierosolymam, agni nuptam, è cœlo breui descensura

:mox in aduentum sui sponsi paratam fore, Apoc. 21. Atq; addidit, illam se cum ingenti gaudio spiritu vidisse. Imp, Sigism. PP. Mart. 5. V. S.

Ioannes Barath.

His temporibus claruit Ioannes Barath, patriâ Hannoniensis, Valencenarum cœnobii Carmelita, & doctor Parisiensis: scripsit de reuelatione diuinorum, de vtilitate scripturæ, de tempo- 1426.
s sui malis, & postillam in Apocalypsin Ioannis. cum aliis. Multa pius homo eius ætatis clero, prætis, ac monachis obiiciebat: & quòd statim essent, ob pessima eorum facta, in opprobrium, subnnationem, ac dirisum gentibus dandi, ex scripturis prædixit: quoniam Deus (inquiens) spernit s, qui hominibus placent. Imp. & PP. V. S.

Henricus Token Canonicus Magdeburgensis.

IN chronico Episcoporum Magdeburgensium legitur de isto, in vitâ Friderici Archiepiscopi 1426.
Magdeburgensis, quòd fuerit acerrimus superstitionum hostis, quodq; ex octodecim locis nosis idololatrias extirpauerit. Testatur eadem historia, incitasse eum quoque ipsum Archiepiscom, vt resisteret celebri idololatriæ commentitii cruoris Christi in VVelsnac, de quo suprà.

Ei idololatriæ se postea Archiepiscopus Magdeburgensis cum prædicto Token opposuit. Orto rtamine, conuenerunt Episcopus Hauelburgensis, Marchio Brandeburgensis, & Archiepiscopus agdeburgensis. In eo conuentu prædictus Token euidentissimis argumentis fraudes & impietates ius idololatriæ refutauit. Verùm, vt illa ipsa historia inquit, Hauelburgensis Episcopus & Mario vinci planè noluerunt: sed mittentes ad Papam legatos & pecunias, impetrârunt ab eo, datis rgissimis bullis idololatriam illam confirmari.

Quoniam autem dubium adhuc erat, non tantùm, an illæ maculæ essent ex Christi cruore, sed iam, an omninò consecrata esset illa hostia: insuper astuti homines & aliam consecratam hostin illi imposuerunt, sicque putârunt, nihil idololatriæ eâ adoratione admitti posse. Quia etiamsi ior illa miraculosa hostia non fuisset consecrata, tamen altera, quæ ei adiuncta esset. Idq; totum crandi denarii (vt historia loquitur) causa Episcopus & Marchio fecerunt.

Inueniuntur alioqui adhuc scripta Token, & Erphordensis scholæ, contra illam idololatrin, quæ tamen nihilominùs contra tam firmas refutationes obtinuit, & ad nostra vsque tempora guit. Dicit alicubi idem Token in suâ variarum materiarum Syluâ: Nunc maiores hæretici comurunt & exterminant minores, & hæretici operum persequuntur & excommunicant hæreticos rborum. Sed adscribam historiam ex Chronico Archiepiscopi Magdeburgensis.

Anno Domini 1383. Dominica post Assumtionis, oppidum VVilsnac in diœcesi Hauelburnsi cum Ecclesia parochiali per raptores totaliter combustum fuit, & quædam hostiæ consecratæ spersæ cruore ibi repertæ fuerunt, vt dicunt: & fit ingens concursus, & multa miracula ibi, prout iam hodie, fiunt, & pronunciantur in Ecclesia prædicta.

Archiepiscopus Magdeburgensis Fridericus, fretus consilio D. Henrici Token, se huic concuri opposuit, propter multa pericula animarum: & tamen dominus Marchio Brandeburgēsis apud apam Nicolaum obtinuit, vt hostia sacrata poneretur super aliam hostiam sanguinolentam, ne ololatria committeretur: sed, vt timetur, magis pro denario lucrando, quàm salute animarum quirenda: quia hostiæ immutatæ consumi debent à presbytero, aut recludi, & verè ibi periculum imarum vertitur. Sed auaritia excæcat homines.

Fridericus Archiepiscopus in cultu Dei totus zelosus (qui superstitiones nedum de diœcesi a, sed etiam de tota prouincia fortiter exterminare studuit, cùm in iis maximè Deus offendatur, populus à recta fide ad idololatriam trahatur) vt concursū superstitiosum in VVilsnac destrueret, iustis rationibus, actibus, & signis euidentibus, non merum sanguinem Christi, sed ex falso proer quæstum factū, ostendit: & plures diætas cum Episcopo in Hauelberg, & cum Marchione Branburgensi Friderico tenuit, qui vsi consiliis D. sacræ Theologiæ Thoringi & Camoman, restiterunt rtiter.

Quanquam præfatus Henricus Token eos rationibus euidentibus, & argumentis insolubilis vicit: vinci tamen noluerunt, & D. Papam Nicolaum adierunt, qui precibus Marchionum inlsit, vt hostia consecrata super istam transformatam hostiam poneretur. Quod factum fuit, & hodie durat, in periculum animarum multarum: de quibus præfatus D. Token multa scripsit, & è murum pro recta fide se posuit. Sed auaricia præualente, in parte ruptus fuit murus, &c.

Prænominatus D. Token omnibus infinitis concursibus seductoriis & quæstuariis fortiter, vt rus Christianæ fidei miles, se opposuit: & in 18. locis destruxit, & eos superstitiosos & sacræ fii contrarios ostendit. Hactenus ex Chronico Episcoporum Magdeburgensium.

Fuit omninò is vir ex iis, qui plùs cæteris & agnouerunt & amârunt veritatem. Nam de indulntiis quoq; leuiter sensit. Validorum mendicitatem damnauit proprio scripto. In sua illa alphataria Sylua dicit alicubi, esse periculosas abusiones in monasteriis etiam monachorum, quos (vt s verba recitē) tam callidè decipiat Satan, vt suis propriis traditionibus & adinuentionibus præricentur Dei mandata. Scribit etiam, modernos clericos plùs contemnere quàm honorare Deum.

Fuit hic Token legatus Archiepiscopi Magdeburgensis in concilio Basiliensi, ac edidit ibi prolixum librum, qui adhuc inuenitur: quo probauit: concilium esse supra Papam, posseq; ac debere eum & iudicare & deponere, cùm iusta causa adest. Plura omninò videtur vidisse, quàm sit dicere ausus, quales plurimi omnibus seculis fuêre. Chronicon Magdebur. Flaccius, & alii. Imp. & Papa vt supra.

In Collectaneis de Gunthero Archiepiscopo Magdeburgensi refertur, quantâ animi curâ & intentione in Ecclesiâ suà reformandâ desudauerit, sed impedimento fuisse inueteratam hominum nequitiam, id quod ille vir sanctissimus ex corde deplorauerit, &, tam altas iam radices Antichristum egisse, syncerè doluerit.

Anno namq; D. 1429. congregatis Magdeburgi Monachis, fideliter omnes admonuit, quibus cogitationibus in ordine suo animati esse deberent: vbi etiam de vniuerso Episcopatu ad frugem Ecclesiæ reducendo nonnihil affirmauit. Postmodum verò, anno 1430. de summâ rei agendæ reformatione nempè decreturus, in peristylio cuiusdam cœnobii, per Henricum Tocken istum & alium quendam, omnibus in mandatis dedit, vt operam soli huic negotio omnem impenderent. Oportere enim se officium facere: & ipsos citra iacturam famæ suæ sibi obtemperare posse.

Cæterùm ne hoc quidem modo institutum promouit. Caussam remoræ Henricus istam assignat: quòd nimirùm informantes inepti fuerint tunc temporis ad informationem, vt & ipsi informandi, qui in erroribus illis occalluissent: aut quòd certè non minus obstaculum & hoc fuerit, quia priùs à capite incipiendum erat, non autem à monachis.

Idem. Postquàm Romæ tria capita Ecclesiæ creata fuerunt, & aliâs hinc inde plurimum turbarum in Imperio Romano daretur: Cæsar Sigismundus, omnia in vado cupiens esse, conscribit concilium Constantiam, vt ibi de reformatione instituendâ, cum Papâ, vt qui suas etiam partes agere deberet, conferretur: tum Papa admodum acutè pro ventre suo (qui, vt Homerus scribit, multorum malorum causa est) respondet: se quidem non posse non omnimodo Cæsaris institutum laudare: vereri autem, ne id parùm commodè fieri possit. Oportere enim de Patrimonio Petri solicitum esse, & quo pacto ruinosa quædam templa Romæ penè in solitudinem redactæ sint restituenda: hæc si confecisset, velle quamprimùm se de hoc negotio prouidere. Sed Homo nequam ita differens interitum, aut certè periculum sui, abiit, & post se respicere diu satis Imperatorem est passus. Sigismundus quidem & Alemanni Principes eò adigere Cardinales sedulò volebant, vt antequàm Papa crearetur, illa reformatio procederet. Sed illi vnius assis homines, subodorantes quid esset inde futurũ, suffragium dare noluerunt, vt qui existimarent, si Papam haberent, facilè se quidlibet à ceruicibus amolituros esse. Cùm etiam deliberanti Cæsari de hoc diceretur, haud abs re fore, si à Minoritis examen inchoaret: imò, inquit, à Maioritis incipiendum est, innuens nempe à Papâ, Cardinalibus, & Episcopis, ceu fonte mali. Intelligens ergò, se cum laruis colluctari, & in pertusum vas loqui, contulit se in Vngariam: & quia huius indignitatis obliuisci non potuit, quodam tempore decliui grabato accubuit vt dormiret: ibi secundum quietem somniat virum quendam honestum habitu Sacerdotem, qui ostendit, quòd olim Papa reformandus esset à doctis quibusdam viris quorum curam principes aliquot essent habituri.

Idem in Syluâ locorum communium refert, Archiepiscopum Lugdunensem in Basiliensi concilio narrasse, anno D. 1436. quòd tempore Martini Papæ ad curiam Romanam ex solâ Francia venerint nouem milliones auri computati ab Episcopis & prælaturis, absque iis, quæ computari nõ potuerint de paruis Clericis, qui quotidie absq; numero currant ad curiam R. deferentes secum sæpius totam suam substantiam. Archiepiscopus quoq; Turonensis in eodem concilio dixit, quòd suo tempore intra 14. annos tres milliones auri Romam venerint, à prælatis & prælaturis, de quibus potuerit fieri computatio. Nec esse dubium, inquit Token, quin omnibus certis & accidentariis computatis, Papa sæpe singulis annis decem milliones coronatorum vndiquaq: corraserit, præsertim cùm indulgentiæ maiori in pretio adhuc fuerint. Hoc etiam inde colligi potest, quòd Ioannes 22. Papa tantùm 19. annis sedit, & tamen moriens viginti quinque milliones coronatorum in thesauris reliquit. Est autem Million decies centum millia. Nemo igitur negare poterit, contra Constantinop. 6. Concilii decretum, in templis negociationem nefariè exerceri, adeoque domum Dei domum mercatus factam esse.

Baldus, Ioan. And: Panormitanus, Petrus Anchar. &c.

MEmorabilis dispensatio est, vt monacho liceat, depositio ad tempus cucullo, vxorem ad certum tempus ducere: nempe vsq; ad procreationem sobolis (ne stirps nobilis fine prole deficiat) eâ lege, vt simulatq; proles suscepta fuerit, tunc pater patratus demissis auriculis ad suum cucullum redeat. Qua de re vide Baldum in l. si tibi filius. & l. si paterfamiliâs. § in arrogationibus. D. de adopt. Ioan. Andr. in c. actus legitimi & in c. semel Deo. de reg. iur. in VI. Innocent. in c. cùm ad monasterium. in verb. licentiam; & alibi. Imp. & PP. V. S.

Portugallius.

1428. SCripsit de squaloribus Romanæ Curiæ, & inter alia dicit: Nil certiùs creditur, quàm quod in Romanâ Curiâ videtur experientiâ: quòd auaritia est omnium malorum radix. Quia non videmus crimen exceptum, cuius non sit genitrix, pauperibus edax alluuium, diuitibus auxiliatrix.

Et

Et infert: Si principes terræ, quemadmodum nos, saperent, & intelligerent, nos tam nephan-dissimos: Cardinales cum Curialibus delerent de terra viuentium, prioribus tyrannis atrociùs. Hunc auctorem etiam citat Fælix Hemmerlin. Imperatore Sigismundo, Papa Martino 5. vt suprà.

Ioannes de Seisello. 1428.

Circa hæc tempora etiam Ioan. de Seisello Curiæ Romanæ grauiter taxauit iniustitiam, & Papatus perpetuitatem: & legendas, & leges de ingressu religionis reprehendit, & ordinem san-cti Antonij prorsus tollendum censuit: de quo alibi.

Thomas de Corsellis. 1428.

Fides Ecclesiæ, cuius personam Petrus gestabat, semper intemerata permansit. De Romanis verò Pontificibus liceret exempla admodum multa referre, si tempus sineret: quoniam aut hæ-retici, aut alijs imbuti vitijs sunt reperti.

Et paulò pòst: Sunt aliqui siue auidi gloriæ, siue quòd adulando præmia exspectant, qui pere-grinas quasdam, & omninò nouas prædicare doctrinas cœperunt, ipsumque summum Pontificem ex iurisdictione sacri Concilij demere non verentur. Excæcauit namque illos ambitio, à quâ non solùm hoc modernum, sed omnia vsque in hanc diem schismata suborta reperiuntur.

Namque vt olim pestiferam illam bestiam, quæ per Arrium primò quasi de infernis extulerat caput, cupidum Episcopatus, induxit: sic hodiernam hæresin illi præcipuè nutriunt, quos iam men-dicare suppudet: quorum alius clamat, subditorum facta iudicari à Papâ, Rom. verò Pontificem so-lius Dei reseruari arbitrio. Alius dicit, quia primam sedē nemo iudicabit: quòd neq; ab Augusto, neq; ab omni Clero, neq; à Regibus, neque à populo valeat iudicari. Alius asserit, electionem summorum Pontificum sibi Dominum reseruasse. Alius verò asserere non veretur, Romanum Pontificem, quamuis animas cateruatim secum ad inferos trahat, nullius responsioni fore subiectum. Nec con-siderant miseri, quia quæ prædicant tantoperè, verba aut ipsorum summorum Pontificum sunt, suas fimbrias extendentium: aut illorum, qui eis adulantur.

Et quia huiusmodi dicta solutionem habent: recurrunt statim ad Euangelium, & verba Chri-sti: sed non prout Spiritus sancti sensus exposcit, sed suopte ingenio interpretantur: plurimumque illud extollunt: quia Petro sit dictū: Tu vocaberis Cephas, per quod eum Caput faciunt: &, Tibi da-bo claues regni cœlorum: &, Quodcunque ligaueris super terram: &, Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua: &, Pasce oues meas: &, duc in altum rete: &, Noli timere, iam ex hoc eris homi-nes capiens: quodque soli Petro, tanquam Apostolorum principi, Christus mandârit pro se & ipso staterem dare: &, quia Petrus traxit ad terram rete plenum piscibus magnis: &, quòd solus Petrus ad Christi defensionem gladium euaginauit. Quæ omnia hi homines miro modo sublimant, ex-positionibus sanctorum doctorum omninò posthabitis: quas si, vt par esset, considerarent, manife-stè cognoscerent, &c. Imp. Sigismundo. Papa Martino 5. vt sup.

Ordo Equitum Aurei Velleris. 142

PHilippus cognomento Bonus, dux, pater Caroli Burgundij ab Heluetijs victi & cæsi anno 1477. ad Nanseum, instituit primo die nuptiarum, quas cum Isabellâ Portugaliæ Regis filiâ celebrauit, Ordinem hunc Equestrē Aurei Velleris anno 1429. Sunt, qui ad imitationem Gedeonis, qui auspicio & læto omine velleris fortiter pugnauit contra Madianitas, institutum hoc referunt: sed diploma fundatoris hoc refutat: cuius verba sunt:

PHILIPPVS Dei gratia Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Comes Flandriæ, Artesiæ, Burgundiæ, Namurci Palatinus, Marchio Sacri Imperij, dominus Salinarū ac Mechliniæ, certiores facimus omnes, qui hoc nostrùm diploma nunc, aut olim sunt lecturi, nos singulari amoris affectu, quo erga nobilium fortiumque Equitum Ordinem ducimur, & cuiusque dignitatis, existimationisq; incrementum, suprà quàm dici possit, desideramus, quòd eorū operâ, ductu ac consilio sanctissimè matris nostræ Ecclesiæ Catholicæ status, tranquillitas, prospe-

ritasque, ac populus Christianus defendi, iuuari ac protegi posſit, diuini Numinis Saluatorisque
noſtri honorandi causâ, ad laudem verò honorandæ Virginis, matrisque eius, gloriamque ſan-
ctiſsimi Apoſtoli ac Martyris, beati Andreæ, quò & hac ratione religionis Christianæ, ma-
trisque noſtræ Eccleſiæ Catholicæ augeantur limites, ac in Equitum animis ius, fas, virtutesque
generoſæ creſcant: tertio Idus Ianuarij, anno à Redemtione humani generis 1429. à feſto Pa-
ſchatis numerando (qui dies nuptiarum mihi, chariſsimæque vxori Eliſabethæ Brugis fuit)
inſtituiſſe, ordinaſſe, ac orſos fuiſſe, quemadmodum per præſens diploma, inſtituimus, ordi
namus, ac ordimur certi numeri Ordinem generoſum Equitum, ac intimorum amicorum, quem
ab aureo Argonautæ Iaſonis vellere appellari voluimus, idque modo, conditionibus, inſtitut's ac
articulis ſequentibus.

Primùm volumus, Ordinem aurei velleris conſtare triginta & vno Equitibus, è nominis
nobiliqueinſignium vetuſtate ſine aliqua controuerſia notis, quorum Ego, dum vixero, Princeps
caputque ero, ac poſt mortem meam ſucceſſores mei Burgundiæ Duces. Actum in vrbe noſtra In
ſulenſi 4. Calend. Decemb. anno Domini 1431.

Quæri autem poſſet, quid aureum illud vellus fuerit, quod Iaſon cum ſocijs in Colchi-
dem nauigans abſtulerit, in cuius rei memoriam hic Ordo inſtitutus eſt? Suidas itaque putat,
librum fuiſſe in membranis ſcriptum, qui docuerit, quomodo per artem fundendi, quam Chy-
miam dicunt, aurum eſſet faciendum: meritoque id vellus aureum appellatum, propter artem
quæ in eo tradita ſit. Alij verum vellus arietis fuiſſe affirmant, de quo talem ſeu fabulam ſeu hi-
ſtoriam narrant.

Phryxus Athamantis ex Nephele filius, cùm nouercales inſidias ferre non poſſet, vnà
cum Helle ſorore profugit, acceptoque à patre ariete, cui vellus erat aureum, eoque conſcen-
ſo, cùm in Aſiam traijcere vellent, Hella puellari timore exterrita, decidit in mare, à qua & Hel
leſpontus exinde appellatum fuit: Phryxus verò incolumis in Colchidem peruenit ad Re-
gem Æeten, vbi arietem ſuum Ioui, vel, vt alijs placet, Marti immolauit, vellusque illud aureum
in templo ſuſpendit, cui à Deo pervigil Draco additus fuit, à quo cuſtodiretur, ne inde auferri à
quoquam poſſet.

Miſſus autem Iaſon à Pelide patruo in Colchidem ad auferendum hoc vellus, licet hæ
res primò impoſsibilis ei videretur, tamen præparata Argo naui, cum manu ſelectiſsimorum
fortiſsimorumque iuuenum Colchos profectus eſt. Inter nauigandum cùm ad Phinëum Re-
gem perueniſſet, ab eo muneris loco edoctus fuit, quomodo per Cyaneas petras inter ſe concurren
tes ad Colchos vſque tutò nauigare poſſet. Quò cùm appuliſſet, Medea Colchorum Regis filia
forma eius capta, à certiſsimo eum eripuit exitio, oſtenſa ratione, qua & æripedes tauros perdoma
re, & peruigilem Draconem ſopire poſſet. Eius itaque conſilia ſecutus Iaſon, aureum vellus ſuſtu
lit, & cum Medea ſocijsque ſaluus in patriam redijt.

In memoriam itaque Iaſonis fortiſsimi Ducis, & ſociorum eius præſtantiſsimorum heroum
hoc Equeſtre Sodalitium Philippus Burgundius inſtituit, vt eorum exemplo ad ſimilem virtu
tem excitarentur, quotquot Ordinis membra eſſe cuperent. Ideoque nulli ferè in hoc collegi
um recipiuntur, quàm Imperatores, Reges, Principes, Comites, & Barones: inque rei ſymbo
lum datur vnicuique, cùm adoptatur, torques aureus, in quo oſtenduntur igniarij multiplica
in toto torque, & ſilices, vellusque aureum, hoc eſt, figura velleris arietini aurea, torqui appen
dens, & in pectus excurrens. Hunc torquem, ſi moritur Eques Sodalitij huius, cognati eius Prin
cipi Ordinis reſtituere tenentur, quem ille alteri, qui in locum demortui eligitur, tradi
Hodie Princeps huius Ordinis eſt, ſeu Magiſter & caput Philippus Hiſpaniarum Rex, primo
genitus.

Memoratu dignum eſt hoc in hiſtoriâ Argonautarum, quòd Hercules quoque in illam ſo
cietatem adſcriptus: eique, vtpote robore & viribus valentiſsimo, clauus & gubernatio claſſi
commendata fuerit. Verùm is, cùm inſurgentibus procellis & turbinibus imprudenter ſe op
poneret, & ferientibus in puppim fluctibus cedere nollet, ſed vi, non arte, nauem regere conaretur
effecit, vt, clauo & remigijs confractis atque per medium diſruptis, omnes ſocios in præſentiſsim
mortis pericula ſecum abduxerit. Ex quo hoc poriſma eliciunt prudentes, ſcilicet Principum &
dominorum eſſe, pro tempore indulgere, cedere, & diſsimulare, non impetuosè ſine mente agere
in iudicando præſertim & conſultando: non enim abs re eſt illud prouerbium; qui neſcit diſsimu
lare, neſcit imperare.

Deinceps verò cùm aliquando Argonautæ ad terram appuliſſent, eumque eis in littus etiam
Hercules naui egreſſus (tam diu vno in loco captiuus detineri pertæſus) voluptates & alias regio
nis delitias ſecutus eſſet adeò diu, vt redeuntibus ventis ſecundis, & ſocijs ad claſſem reuerſis ipſe ſo
lus abeſſet, diuque expectatus non adueniret, cæteri nauigijs iterum conſcenſis receſſerunt, illum
poſt ſe reliquerunt. Ex quo iterum docemur hoc; quòd, qui aureum vellus adipiſci cupiat, i
lum non oporteat mundanæ inhiare mollicíei, ſed omni conatu ſectari virtutem & fortitudinem

Hæ

Hæc attigisse sufficiat: plura de ipsis vir doctus hoc tempore Michaël Boschius, in oratione de aureo vellere tradit.

Alexander Fabricius seu Carpentarius, Anglus, filius fabri lignarij. 1429.

SCripsit contra errores & vitia Cleri suiq; temporis monachos Destructorium vitiorum: in quo eos Antichristos exsecrabiles, iniquos operarios, seductores, fures, mendaces, raptores, oppressores, & tyrannos maledictos nominat. Hic liber deinde editus est an.D. 1496. ab Anton. Coburgero.

Idem. Ecclesiam pessimi regunt. Non sic Deus fecit, cùm proprio filio Ecclesiam suam commisit. Nam, bonum patremfamiliâs præficere vigilantem canem ouibus suis, constat. Cur igitur in temporalibus tantum studij adhibemus, & curam Ecclesiæ Christi, & animarum parui facimus? Cur flagitiosis & nepotulis aliquot millia animarum concedimus, quib. viginti pira tutò committere non possumus? Magnis (ait) insident equis, & tales pro nihilo videntur pedes habere. Cur non capiunt exemplum Christi, qui nunquam legitur equitasse, sed semel tantùm asinasse, & tunc iuisse ad mortem suam: in signum, quòd multi equitando tendunt ad mortem æternam. Imp. Sigism. Papa Martino 5. vt sup.

Discipulus in sermone de tempore 164. 1432.

MOnachus quidam Cœnobij Secretarius, salutatâ subinde virgine Mariâ, cum eius licentiâ, (sic verba sonant historiæ obscœnissimæ) ad scelus deliberatum perpetrandum, nocte intempestâ egredi solitus fuisse narratur. Legantur etiam huius argumenti miracula B. Virginis ab hoc ipso Discipulo collecta, itemque volumen, quod Speculum exemplorum inscribitur. Imper. Sigismundo, vt sup. Papa 214. Eugenio 4.

Epitaphium Eugenij 4. 1432.

EVgenius iacet hic quartus, cor nobile, cuius
Testes sunt vitæ splendida facta suæ.
Istius ante sacros se præbuit, alter ab ortu,
Alter, ab occasu, Cæsar vterque pedes.
Alter, vt accipiat fidei documenta latinæ:
Alter, vt aurato cingat honore caput.

Bohemi de Mendicantibus Monachis. 1432.

IN Basiliensi concilio cùm Iulianus, Pontificis legatus affirmaret, se præter quatuor illos articulos, in quibus à Romanâ Ecclesiâ dissentirent Bohemi, etiam alia de illis accepisse, quòd nimirùm, religiones Mendicantium inuentum diabolicum esse, prædicarent, &c. ibi tum assurgens Procopius ductor exercitus Thaboritarum, neque hoc falsum est, inquit. Nam si nec Moses, nec ante eum Patriarchæ, neque post eum Prophetæ, neque in nouâ lege Christus, neque Apostoli instituêre Mendicantes, quis non intelligit, diaboli tenebrarumque opus esse. Quæ Procopij vox ingenti auditorum cachinno excepta fuit.

Respondit autem illi Cardinalis S. Angeli, non solùm his credendum, quæ sint in noui aut veteris Testamenti libris comprehensa: sed Ecclesiæ etiam institutiones de nouo Testamento censendas esse, & quicquid statuerit aut approbârit, non minùs indubitatæ fidei esse oportere, quàm alia quæ in noui Testamenti libris sint scripta. Vrspergensis Paralipom. Mutius lib. 27. fol. 317. Imp. Sigismundo. Papa Eugenio 4. vt sup.

Iulianus Cardinalis S. Angeli. 1433.

IN catalogo scriptorum, qui Papæ eiusque impietatibus & abusibus contradixerunt, non immeritò numerantur etiam duæ Epistolæ Iuliani Cardinalis S. Angeli, qui Basiliensi concilio præfuit, quæ sunt cum Æneæ Syluij Basiliensi concilio impressæ. Is enim, cùm Eugenius Papa timens suæ doctrinæ & dignitati, concilium illud, quod tamen priùs congregauerat, multis artibus dissipare conaretur, restitit illi satis audacter: scripsitque ad eum duas epistolas satis liberè, quibus eum monuit, vt ab impio proposito desisteret.

Queritur quoq; in illis epistolis de corruptissimâ cleri vitâ, summaq; inde oriente vulgi contra eos indignatione. Probat, concilium esse supra Papam. Dicit etiam, eum resistere voluntati Dei, irri-

tare & scandalizare Ecclesiam: ac subinde exitium spiritualibus vaticinatur, quoniam adeò prorsus degeneres, nihil boni ampliùs velint facere. Ait, multa concilia celebrari, sed nullam inde reformationem sequi: ac ex eo colligere vulgus, Papam & eius spirituales, simulando concilia, & nullam piam reformationem instituendo, deridere Deum & homines. Atque ideo iam esse prægnantes ipsorum odio.

Tandem tamen (veluti desperans, Papam à concilij perturbatione desiturum) proponit ei quandam Romanisticam practicam, quâ possit imponere laicis, ac simulare, per se non stetisse, quò minùs tunc aliqua sancta reformatio facta fuisset: atque ita postea decepto vulgo latenter concilium dissipare.

Talibus præstigijs longo iam tempore Antichristus simplicium oculos ita perstrinxit, vt cùm reuera non solùm abnegasset, sed & persequeretur veram pietatem, foris tamen speciem pietatis semper habere, secundum prophetiam Spiritus sancti, visus sit. Flaccius. Imperatore Sigismundo. Papa Eugenio 4. vt sup.

Ibidem. Audio, quòd nonnulli trepidant, quòd in hoc concilio debeat auferri temporalitas ab Ecclesiâ. Mira res, si hoc concilium non fieret per viros ecclesiasticos, forsitan dubitandum foret. Sed quis erit iste ecclesiasticus, qui huic determinationi consentiat? Non solùm quia esset contra fidem, sed quia redundaret in detrimentum eorum. De laicis quis erit? Nulli, aut paucissimi. Et si forsitan aliqui principes mittant: mittent plerunque ecclesiasticos viros, qui nullátenus consentient. Nec illi pauci laici, qui erunt, admittentur ad vocem, vbi agitur de rebus ecclesiasticis. Et vix puto, quòd decem in toto domini seculares hîc erunt personaliter, & fortè non quinque.

Deinde non puto, quòd hoc concilium sit futurum maius, quàm Pisanum, vel Constantiense, nec tamen ibi fuit tractatum per concilium, an temporalitas debeat ab Ecclesiâ tolli. Puto, vsque ad hunc diem à passione Domini centum concilia celebrata fuisse, & in nullo eorum hoc fuit agitatum. Quomodo timendum est, quòd in isto auferri debeat?

Ibidem. Si modò dissoluatur concilium, nónne populi Germaniæ videntes, se non solùm destitutos ab Ecclesiâ, sed deceptos, concordabunt cum hæreticis & fient nobis inimiciores quàm illi? Heu heu, quanta ista erit confusio! finis pro certo est. Iam (vt video) securis ad radicem posita est. Inclinata est arbor vt cadat, nec potest diutius persistere.

Ibidem. Vereor, ne contingat nobis sicut Iudæis, qui dixerunt: Si dimittimus hunc, venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Ita & nos dicimus: si dimittimus fieri concilium, venient laici, & tollent temporalitatem nostram. Sed sicut iusto Dei iudicio factum fuit, quòd Iudæi perdiderunt locum suum, quia noluerunt dimittere Christum: ita & iusto Dei iudicio fiet, quòd, quia nolumus dimittere concilium fieri, perdemus temporalitatem nostram: & vtinam non quoque corpora, & animas.

Quando Deus vult alicui populo aliquod infortunium immittere, primò disponit, vt pericula non intelligantur, neque considerentur: ita videtur non contingere viris Ecclesiasticis, quos sæpe redarguo esse cæcos, quia vident ignem, & nihilominùs currunt aduersus illum.

Ibidem. Hoc est verum patrimonium Ecclesiæ, lucrifacere animas. Non enim Ecclesia est congeries lapidum, & murorum. Non custodem vos fecit Christus castrorum & mœniorum, sed pastorem animarum.

Amadëus Papa.

1433 IN Basiliensi Concilio Amadëus Sabaudiæ Dux, vxoratus & duos habens filios, suffragio 26. electorum ad Pontificatum prouehitur: hic adeò munificus in pauperes fuit, vt ab oratoribus rogatus, si quos haberet canes venaticos, vt eis ostenderet, responderit: se alterâ die eos ostensurum. Cùm verò adessent die sequenti, ingentem Mendicorum multitudinem ostendit, vnâ discumbentium: atque hi sunt, inquit, canes mei quos alo quotidie, quibus spero me cœlestem gloriam venaturum. Imp. Sigismundo. Papa Eugenio 4.

Anno

Ordo S. Ambrosij ad Nemus. 1433.

HIc Mediolani institutus fuit, & confirmatus anno 1433. sub Regulâ D. Augustini. Panuinius in Chron. Fuligineis vestibus vtebantur. Franc. Imp. Sigismundo. Papa Eugenio 4.

Nicolaus d Buldesdorff. 1433.

COncilium Basiliense condemnauit hunc Nicolaum eò, quòd aliquot articulos curiæ Romanæ reprobauit, & affirmauit, concilium Constantiense iniquè damnâsse Ioannem Husium. Dixit etiam, Christum & Apostolos pauperes fuisse: & eos, qui hos imitentur, Apostolicæ ecclesiæ asseclas: qui verò hoc non fecerint, Antichristianos, templum iniquitatis, & concilium vanitatis esse. Item, Romanam Ecclesiam volutare se in thalamo fornicationum & adulteriorum: & suæ improbitatis causâ tandem à facie Domini reprobatum iri. Vrstisius in Chron. Imp. & Papa. vt sup.

Cæsar Sigismundus. 1434.

CÆsar Sigismundus parauerat reformationem quandam, quæ iam vulgari sermone impressa extat, qua voluit in Constantiensi concilio Papæ eiusque spiritualium superbiam, pompam simonias nonnihil reprimere. Sed vt scriptores quidem testantur, admodum callidè à Papa decetus est, piusque eius conatus elusus.

Accidit autem id ipsi eò acerbiùs, quòd non sine grauissimis laboribus, sumtibus & periculis, bem penè totum peragrauerat in quærendis & deponendis tribus Papis: iamque eò rem suo sudo- perduxerat, vt nouus Pontifex esset electus: de quo sibi nihil non multi pollicebantur. Putabat itur ipse, posse iam Ecclesiam piè vtiliterque reformari: sed sua opinione nimiùm falsus est. Va- enim commento, (vt dictum suprà ab Henrico Token,) Pontifex Cæsarem, eiusque pium institum elusit.

In fine istius impressæ Sigismundi reformationis, est visio quædam eiusdem Imperatoris, in a cùm aliæ mundi calamitates prædicuntur, tum etiam spiritualibus grauis afflictio prophetiza-r. Indicatur enim, quòd Papa ac eius spirituales sint summa superbia, falsitate seu perfidia, summa ustitia, turpissimis libidinibus, maxima auaricia contaminatissimi: non imitari eos Apostolos: denique vendere & Ecclesias, & ipsum sanguinem Iesu Christi, ex eoque quæstu ventrem & in- ina, luxum & fastum suum magnificè fouere. Nec quenquam prælatum esse, aut etiam fuisse inde Nicolao tertio, id est, iam 300. annis, qui à Simonia liber extiterit.

Apponemus autem summam eius reformationis, vt appareat, quàm displicuerit huic Cæsari ri confusio, & quomodo pro Ecclesia laborauerit, Papis interea gnauiter luxuriantibus.

Reuelatio facta Imperatori Sigismundo, de Ecclesiastici & Politici ordinis reformatione suscipienda: impressa & edita Augustæ anno Domini 1490.

INdigni nos ad Imperij fastigia admoti sumus: in illius igitur rem in medium proferemus, quæ reuelata sunt nobis in spiritu, de quibus equidem dolemus maximoperè ad mortem ferè vsque. rùm enimuerò sic se habet res, vt per salutem animæ nostræ testemur, & quod res est, verè dica-s, per Christi martyrium, nos dicturos & annunciaturos, quæ nobis liquidò sunt manifestata in garia Presburgi, summo quodam manè, Lucifero diei nuncio orto. Nostras enim quædam pe-it vox aures, dicens:

Sigismunde surge, siste te & confitere Deo, para locum & viam ordinibus diuinis: scriptæ e-n leges omnes vacillant in iusticia & æquitate, hæc ad ordinem tu reuocabis, & in integrum reforbis, iustitiæque restitues: & præparabis viam illi, qui post te, nomine Fridericus Langenaugius, e est., Gnauus (habent enim hoc literæ) Friderici Angelus venturus est, hoc est, sub Friderico

Saxone fidelis miſſus Lutherus,cui fungendũ erit ſacerdotij munere,& per eum multa Deus operabitur: ille Regni inſignia ſuo nitori reſtituet:&inſignia ſua feret ſecus Imperiũ ad læuam,&cruce media notata erunt: in metu quidem regnabit, nemo verò quicquam contra eum valebit: per eum confirmabuntur leges ſanctæ Dei, & virtutes acquirent: illi obſequenter parebunt Magnates & Vrbes, tunc omne ſuccumbet iniquum. Multis ipſum Deus explorabit tentationibus & incommodis: antiquam verò ſemper defendet conſtantiæ virtutem fortis & tenax pij propoſiti heros: per ipſum Deus veritatem mundo ſerenam reddet: plenus enim eſt iniuſticia & improbitate.

His auditis,horridus nos corripuit terror, & tremore membra diriguerũt: omnibus autem deinde intendebamus ingenij, ac animi neruis annitebamur, vt mandatis Dei obtemperaretur, & effectus daretur. Ideoque concilium conſcribebamus Conſtantiam: capita verò & Primates omnes (miſerum) ordini diuino reluctati ſunt pertinacißimè, indignum ſanè his hominibus facinus.

Sed Dei hoc relinquo iudicio, omnia ille benè digeret opportuno venturo tempore. Sic quidem reformatio ab vno ad alterum deuoluta concilium differetur, vt tandem prorſus in nihilum abeat, donec præſtò adſit dictus ſuprà diuinus Gnauus ſacerdos.

Fridericus de Lanciron.

IMperator Sigiſmundus, ſuis Præclaris eruditione ac ſapientia, hac percepta reuelatione & mandato diuino, præcepit, vt reformationem ordinis Eccleſiaſtici & Politici pararent & ordirentur. Eam Fridericus iſte de Lanciron, magnificè memorati Cæſaris conſiliarius, Germanica lingua ſequentibus verbis edidit:

O Domine, exarſit ira tua, tua nos comprehendit indignatio & furor: ſuo nihil ſtat ordine. Sed ab eodem omne quod mouetur, deuiat: ſuam ſubtrahit Deus nobis gratiam, & bonitatem: ſanè verò non immeritò: deſpectui enim habemus mandata eius, & peſſundamu[s] adeò.

Actum Baſileæ fuit de reformatione ſtatus Eccleſiaſtici & Politici: ſed reſiſtunt multis ex parti[-]bus contumaciter Eccleſiaſtici: & nullam admittere volunt reformationem. Nihil igitur in ple[-]ctendis eis ceſſabitur, ſed omni decore, bonis, priuilegijs, facultatibus, & authoritate, ac muneri[-]bus indigni exuentur Clerici, tam Epiſcopi & Doctores, quàm inferiores ſacerdotum greges: mo[-]naſteria euertentur & diſsipabuntur funditus. Verum eſt quod ſcripſit Auguſtinus: ſurgunt indo[-]cti, & rapiunt cœlum, & docti merguntur in infernum.

Aulicus quidam Cæſareus eques noſter precibus à quodam magnate Turcico contendeba[t] Baſileæ, vt Chriſtianiſmum amplecteretur, & Baptiſmum admitteret: reſpondit verò ille: Tradi[-]tis vos, eſſe pro vobis Chriſtum mortuum: illud credo: at video, exiguam vos illi reponere gratiam ſed econtrà ſceleribus & peccatis offendere, ac in terris defœdare adeò, vt propter vos nomen ei[us] malè inter gentes audiat: quæ vobis præcipit non facitis, inobedientes: ſanè, ſi ad mandata ei[us] vos compoſitè gereretis, de nobis facilè victoriam adepti fuiſſetis, nobis in veſtram, non vobis i[n] noſtram ſeruitutem coactis: ſed hac veſtrâ vitâ perditum eſt iſtud: ideoque cùm Prælati & proce[-]res veſtri ſecundum hanc regulam & mandata viuere nolint, vi & gladio ſunt coërcendi, & ad offic[i]um cogendi, quò zizania ex hortis euellantur.

Vos igitur Principes, Dynaſtæ, Magnates, & Vrbes, quicunque offendetur in hunc delinque[n-] ordinem, ille expoſitus ſit omnium iniurijs & mulctis, cuique ſit in illum inuolare liberum, perda[n-]tur tales, & exuantur omnibus corporis & fortunæ bonis, eò, quòd ius Dei non cuſtodiunt: facil[ius] enim eſt, iniquitatem hoc ſeculo corripi, quàm illic æternis ſupplicijs plecti.

De Papa.

A Papa faciendum erit exordium. Papa, quia ſeruorum ſeſe ſeruum vocitat, docendo & co[r-]rigendo nunquam ceſſet facere officium.

Ab initio multi erant Pontifices ſancti & pij, qui viuebant ſecundum normam 12. Sanctoru[m] Apoſtolorum: nullus adhuc ordo extabat fictus à monachis, omnia verò optimè ſe habebant: iam omnia peſsimè deperierunt.

Ordines primùm duram & rigidam ſanciuerant & iurauerant diſciplinam, nec quiſquam a[b] ea facilè recedebat: iam verò perfidi facti, omnis verecundiæ & diſciplinæ limites petulanter exc[e-]dunt: in viam igitur redeundum illis eſt per noſtram vim coactis: & ſi quis renuerit, omninò il[le] abijcietur. Qui enim Deo fidem abnegat, eidem etiam diſplicet & reprobatur: caput & memb[ra] vtrinque pari ſunt lege ligata: & ambo ſimul in ſtygiam corruent paludem.

Plura alia ab autore ponuntur, illum repetat æquus Lector, nos enim notabiliora tantùm e[x-]trahere & adſcribere voluimus.

Anno

De Cardinalibus.

NVllus ordo probè ſuum defendit ampliùs ordinem. Cauſam rogas? Papa eis talia diſpenſauit indulta. O malum, diſpenſationes. Sanè Pontifex ſummus cum Cardinalibus & omni ordine clerico ſua hæc in inferno merita luent. Adeò equidem malè habet Eccleſia Chriſtiana, vt credere vix queas. Quid enim? Monaſteria ad magnam excreuerunt potentiam: poſſederunt terram, occupauerunt regna, pecunijs omnia expugnant & compilant, & ſuam vi tuentur iniquitatem.

De Epiſcopis.

POnit idem etiam cauſas, quare nullus Papa, Cardinalis, vel Epiſcopus ex ordinibus eligi & creari debeat: & aſſerit, quæ & quanta inde proficiſcantur mala.

Remittendi peccata, ſed non committendi & concedendi Deus Papæ fecit copiam. At vides, ipſos diſſipare coniugia, iubere diuortia contra diuina mandata & ſanctiones: iurauerunt & deuouerunt ſe perpetuæ paupertati, continentiæ, caſtitati & alijs, verùm quinam hanc cuſtodiunt ſuam ſanctitatem?

Si igitur delinquunt ſupremi, & in Deum fiunt perfidi, quid de nobis erit? Miror, cur omnia in illis collocentur, quare in eis nitamur, & ædificemus quaſi noſtra, & in illis ponamus animarum noſtrarum ſalutem creduli, cùm tamen illos delinquere plurimùm, & vacillare in multis iniquos videamus: ſanè vnà peribimus omnes.

Suis Abbates monachis adſint, & benè præſint, ſpectabili pietatis exemplo præluceant, nihil hoc illis nocebit. Multi ſuorum liberorum gratia diram mortem oppetunt: potiùs hoc Abbas faciat: & Monachi eius Deo ſanctè receperunt, hanc integrè & inoffenſè cuſtodire regulam: ſi igitur vel prorſus eijciantur, non peccatum erit contra Deum.

Sciendum etiam, in plerisque monaſterijs plurimos eſſe monachos: ideoque vbi quadraginta fuerint, ibi emortuis non ſubſtituantur alij, donec tantùm ſint viginti quatuor: vbi erunt viginti quatuor, decreſcat numerus ad duodecim vſque: à duodecim verò alibi numerus in ſex vel octo deficiat. Hæc propterea: in multis enim quilibet in altero ſpem & moras trahit: hic in illum, ille in alterum contuetur: vbi verò ſex vel octo ſaltem fuerint, ſinceriores erunt diuini cultus, quàm vbi plures erunt. Omnes etiam idem ceu fratres ſentient, aliâs enim multitudo plus deſtruit & diſcerpit, quàm boni ædificat.

Sunt etiam Nonnæ Canonicæ libertatem ſubinde affectantes. Omnigeni coloris veſtibus ſuperbiunt, degunt in aulis ſecularium, nubunt, & pro arbitrio ſeculares ſunt & ſpirituales. Petulantia eſt hæc & proteruitas effuſa, hoc enim eſt ridere Deum: aboleantur, tollantur, & in mundum concedant, aut ſaltem in cœnobio ſe contineant, vt alij monaſtici: ſeruiant Deo, & ſanctè ſua præbenda vtantur & fruantur. Deus non irridetur, ne decipiantur.

Dicitur quidem, eſſe hoſpitalia nobilium, ad quos hæreditatis ius ab his Canonicis proximè pertineat.

Metuo equidem, vniuerſos Chriſtianos in iram Dei grauiter incurſuros, eò, quòd aſpicimus, ferimus, & ſic defendere videmur hæc: adeò malè habent ordines.

Non conniueamus vlteriùs: hoc gratum erit & placebit Deo.

Deuotè quidem ad choros templorum ſe recipiunt, & magna animi intentione piè pſallunt: extra templum verò ſeculares ſunt: qui placeret hoc Deo? nemo tamen aduertit. Canonici cauſam præbent his, vt illæ eò promtiores faciant, cùm conueniunt eas. Eſtis, inquiunt, nobis pares, nos liberè viuimus: quin igitur & vos?

O libertatem videlicet. Omnes Canonici ſunt monachi, ſi probè intueamur: faciunt, quæ lubet, impunè, à nemine plectuntur nec ipſi, nec ordines: cauſa eſt, quia primates omnes in foueam ceciderunt per iniquitatem: & conſtrictos illos tenet Spiritus improbitatis, & adeò vincit, vt nihil queat quiſquam, quod placere poſsit Deo,

Canonicus annuatim in cathedrali Eccleſia habebit aureos octoginta: ſic & quisque Abbas.

Certiſsimum hoc eſt mihi, ſapientiam eorum eſſe nobis viam eundi perditum nos in infernum: & verum ſanè eſt. Omnes igitur ſinceri Chriſtiani curate apud doctos, vt integer ſit rerum noſtrarum ordo: ſi enim eiuſmodi ἀταξία abeſſet, non dubia foret ſalus noſtra.

Dei enim verbo conſultum eſt, feriò in iniquos animaduertere.

Habentur peregrinationes, obambulationes, ad imitationem gentium digeruntur omnia: & Papæ ad hæc ſubminiſtrant munera Indulgentiarum, quod plurimùm ad hæc mala confert.

Equidem ordines & regulæ ſi cuſtodirentur piè, vt mandârunt maiores, vtriq; beatemur. Sed ex omni delinquitur parte, cōdunt nouas regulas pro ſuo lubitu: cōtinere ſe deberent in terminis monaſteriorū ſuorū, & cum mundo nil quicquā habere cōmercij. Habent anathemata, excōmunicationes

multas, prætores, & plexores instar Comitum. Affectant dominatus & Præturas, omnia suo volunt conuincere nummo: maiores eorum videbant, diuitijs salutem acquiri non posse, ideoque easdem omnes delerebant.

Præ omnibus omnia templa, Cœnobia, Ecclesiæ, Canonicatus, & Parochiæ ex illorum potestate adimantur, & eo ordine viuere iubeantur, vt prædiximus de pastoribus Ecclesiæ. Omnia monasteria occludantur: & monachi viuant ex regula illis constituta: tunc ipsi nobiscum, & nos cum illis æternam consequemur salutem.

En, nullus Episcopus, Abbas vel Monachus ampliùs inter Diuos iustè refertur, eò sanè, quòd ordinem suum non defendunt probè, & Deum ac eius opera & verbum negligunt: imò verò & Papam vili pendunt suum, quasi ipsius operâ non ampliùs indigeant: profundunt quotidie indulgentias, nemo est qui refutet & oppugnet illas: nec Episcopus, quia & ipsemet Monachus est, aut largitionibus præuentus, vt omnia per MVTNEGRA ET MVRVA fiant etiam rectissima cura, & cæcus cum cæco pereat: nam corrigi & reuocari in meliora nequeunt: Verte igitur te ad plebem vulgarem, plus haud dubiè proficies.

Abolebuntur item vniuersa cœmiteria, illorum enim adminiculo ad quoduis genus fraudis & scelera sibi aperuerunt viam, & secularia tractant, quod omni iure prohibitum est, & ordini diuino contranititur. Vereor, parùm illis hoc esse in altero seculo profuturum: si iustis relicta fuissent talia hæredib. & liberis suis, certius foret, meliùs de animæ salute actum esse, quàm illa ratione.

Cernimus iam indulta Paparum & Episcoporum. Salutari volunt domini Ecclesiæ Dei nobiles: incedunt more laicorum amicti, calceamentis albis, vestibus pelliceis preciosis, quas gestare nulli Ecclesiastico est integrum. Meritò vocantur Fuci ociosi, ignauum pecus: habent seruulos, qui eis vestes ad templa deportent, pedissequos.

Videmus, aliquem è schola reuersum factum Magistrum mox ambire Canonicatum: satius foret, sua contentos esse ipsos regula, tunc multi tantoperè non sitirent huiusmodi munera. Sed præcipites rectà vadunt in infernum aperto limite Papæ & Episcopi: ex hoc improbo more concludunt, sic agi debere: meliora non didicerunt, vel agnouerunt.

Sic per nefas compilant Episcopi pecunias, & Diaconos cũ suis concubinis ferunt iniquissimos, ab anathemate suo rarò absolutos, ita vt metuendum sit, & sacerdotes & subditos iram Dei grauiter incursuros, & simul infernum petituros atque occupaturos. Vt autem istiusmodi caueatur, satius est viuere more Orientalium & Hispanorum, vbi sacerdotes habent vxores: cœlibatum enim non præcepit Christus Sacerdotibus. Illorum enim, qui Calixti mandatum custodiebant, certum est mihi, plures magis peccasse cœlibes viuendo, quàm boni quid egisse. Huius mali remedium est, quò securior nostrarum sit tranquillitas animarum, cuique sacerdoti dari coniugem virginem: melius est committere peccata quotidiana quàm mortalia, si tamen coniugatos adeò peccare credendum sit: verùm si quisquam Dei gratia præstare mallet continentiam, & integra puritate gauderet, non foret cogendus ille.

Crebrò & multùm plectuntur Clerici ab Episcopis ex auaritia tantummodò & propter causas peccatorum, quorum hi magis rei sunt quàm illi: & excommunicant illos secundum traditiones suas humanas, ipsi excommunicati à Deo in cœlis. Sed nihil ipsi curant, non mouentur his, quid ad eos infernus? non laborant, quomodo eundem mereantur, aperta enim illis semper patet atri ianua Ditis: recludunt eam, dum adhuc his in terris victitant.

Sic iam agitur, attende. Mittit suum ad scholam parens filium, & nil non pro ipsius commodo facit. Factus igitur tandem doctus, & Magister salutatus, è schola reuersus ambit Canonicatum, vt sit nobilis in Ecclesia Dei. Neutiquam tamen vult esse eo contentus, adiungere sibi cupit adhuc aliam parochiam vnam atque alteram: his præponit vicarios rudes, & se in hoc peccare grauiter nouit: ipsius enim eruditio & doctrina nemini prodest alij, quàm diabolo cui ministrat. Et metuendum sanè est, parentes vtique inutilis huius literaturæ autores & adiutores, cum hoc suo pulchro filio pertractum iri in infernum.

Quid malum tolli voluerit, nouerit, cauendum esse, ne cuiquam plurium quàm vnius parochiæ potestas committatur. Canonicatum adeptus eo sit contentus, & omnes reliquæ præbendæ illi detrahantur. Quàm multi sunt vix vna digni? Docti de Canonicatibus deponantur & parochijs addicentur, quò doctrina Christiana rectè doceatur: qui canere saltem & legere nouerunt, fiant Canonici, & adiungantur Ordinibus: iam enim religioni certè parùm vtilitatis præstant: non multùm ab illis emendatur mundus. Ad isthæc insignia mala conniuent Episcopi, muneribus & largitionibus corrupti: metuimus, sacrificos & omnes cæteros deuenturos hoc tramite eò, quò detrudi digni sunt, facti socij filiorum seculi & diabolorum.

Deum misereat, tantam esse cæcitatem mortalium: aliquem denarij vnius atque alterius gratia interimi, propter exiguam noxam, qui pœnitentiæ adminiculo facilè Dei gratiam posset consequi: his malis & Deus & homines malè offenduntur, nemo plectitur. Rumpebantur duræ saxorum cautes Christi passione, lumine defecit gratiosus Phœbus: hæc autem æquè dira sunt & nefanda. Nam Ecclesiastica bona sunt victima consecrata Deo, per & propter sanguinem ac passionem Christi, à nostris maioribus, pro sua & omnium piarum animarum salute & solatio, & in subsidium credentium: verùm sæpissimè profusè & procaciter dilapidantur.

Nemo

Nemo intelligere vult, quàm Dei bona difficilia sint acceptu, & quàm non tutum illis abuti. Vt enim facile quidem cuique sit dare eleemosynas, haud tamen facilè capiuntur: sic & præbendis icitare, aut illas impetrare facile est, sed difficile, benè illis & dignè fungi.

O Christiani dilectissimi, cauere hæc occipite, ne cui plus committatur præter vnam præbendam, & vt quis dignus illas accipiat.

Episcopi capiunt nummos, & contra Deum committunt quælibet: excitant & ducunt bella, & mundanam exercent vim Tyranni: cùm nouerint tamen, Deo reprobari talia. Nulli vel castrum vel vrbs seu arx sit Episcopo: in templo maneant primario, eoque contenti sint, & spirituali gaudeant vita. Vehuntur equis instar laicorum, & omnia digerere cupiunt bellis & turbis, vt alij secu-lares magnates: & si per politicos liceret, ipsi armis & gladio affererent pacem.

Aulicos ministros habebit Episcopus hos 7. duos sacerdotes, duos ministros, notarium vnum, vnum coquum, vnumq; mareftallū: Cardinalis duodecim alat personas, & reditus habebit 12000. florenorum: Archiepiscopus decem millium: Suffraganeus sex millium.

Fatebūtur mecū omnes, singulos Papas, vt sui nominis sibi post mortem facerent memoriam, nouas commentos esse ceremonias & sanctiones, quibus Christi & Apostolorum sanctæ doctrinæ & præceptiones interciderunt, & obnubilatæ sunt, omnibus in clamores, pulsus, strepitus, boatus, lectiones misicas, & cantiones peregrinarum linguarum conuersis & degenerantibus: vice versa, ne minima quidem ordinatio integra secundum Dei ordinem mansit, sed profligata sunt mandata Dei, hominnm traditionibus succedentibus.

Et cùm de his corruptelis multos pios, doctos, & sapientes misereret Christianos, interloquerentur, & scripta opponerent huic malignitati & querelas, desiderantes reformationem huius & illius conditionis ac rei, ordinis Ecclesiasti & politici, sc. mercaturæ quoque, artificiorum & cæterorum, quorum summa tantùm capita hîc attigimus, & quæ in illo libro dilucidiùs deducuntur, & digna sunt, quæ omnib. legantur & probè expendantur: cumq; & ipse summus mundi præses, Sigismundus Cæsar per diuinam monitus reuelationem eandem institueret iam, & machinaretur, concilia item aliquot eius rei gratia congregasset: omnia tamen incassum laborata fuerunt: nolebant enim admittere illud Ecclesiastici præsules, vt iam ex efflicta Cæsaris Sigismundi de hac iniquitate, querimonia copiosè didicimus.

Quanquam autem hæc iam pridem exoptata reformatio sit impedita, tamen (laus Domino,) eorum emunctiones, prædæ, quæstus, & compilandarum pecuniarum technæ satis discoopertæ sunt, etsi crudelibus larrocinijs & sanguinis profusionibus, ac lanienis eandem frustrari & satis potenter retundere conati sunt. Et per Dei gratiam eò res redijt, vt illuminati diuinitus Cæsares, Reges, & Principes, ac summi Magistratus, hunc laborem non dedignati, suprà dicto θεοπέμπτῳ illi Angelo Friderici Gnauo hanc iniquitatem oppugnandi & expugnandi copiam fecerint, quem Sigismundo Deus promiserat, sacerdotem & verum reformatorem.

Portentum. 1434.

TRes Soles visi sunt in cœlo: & sequitur statim triplex regimen in Ecclesiâ, scilicet Eugenij, Concilij, & neutralitatis. Multa dicuntur, &c. Item ventus maximus fuit anno Christi 1434. Imp. 13. Sigismundo. Papa 214. Eugenio 4.

Petrus Clarke. 1434

HIc scripsit contra Antichristi synagogam, & contra Mendicantes fraterculos.

Ioannes Rode Abbas Treuerensis. 1434.

SCripsit de qualitate Abbatis, & reformatione Monachorum, & alia. Imperatore & Papa vt suprà.

Hermannus Gigas. 1434.

HEnricus Auceps, oblato sibi imperio, iuramento, nunquam suo capiti regium diadema imponendum, confirmauit. Vocatus eâ de causâ ad Romanam Curiam, per tres annos excommunicationis pœnam sustinere coactus fuit. Quibus tandem transactis, Pontifex, quò iuramento satisfieret, statuit, coronam in baculo Imperatori præferri debere. Imp. & Papa vt sup.

Herman-

Hermannus Gigas, & Conradus Halberstadensis.

LEo post Felicem 2. PapaRom. Arrianus synodum coëgit. Ad quam cùm D. quoque Hilarius ve nisset, vel non vocatus, vel tardiùs quàm par esset, Leo prohibuit, ne quis ei assurgeret adueni enti. Hilarius cùm videret, nullum sibi dari locum inter Episcopos, humi sedere voluit, inquiens Domini est terra, & plenitudo eius. Mox ergo terra in altũ eleuata miraculosè Hilario sedẽ præbuit

Leo indignatus, Túne ergo, ait, Hilarius Gallus es? at ego sum Leo Rom. Modestè respondit Hi larius, se Gallum non esse, sed episcopali munere in Galliâ fungi: id tamen se quoque scire, eum Leo nem esse, verùm non de tribu Iudâ. Id responsum indignè ferens Leo cum stomacho inquit: Me Le onem esse, cùm rediero, re ipsa tibi ostendam. Mox torminibus correptus ad cloacam abijt, & ib effusis intestinis, vt Arrius, perijt.

Hermannus Gigas, & Blondus.

MEminit Hermannus Gigas, grauissimam in Italiâ aliquando in tantum inualuisse famem vt matres mactârint suos liberos, ijsque pro cibo vsæ sint. Blondus quoque Decadis prim lib. 4. recitat ex Dacio Mediolanensi Episcopo, qui ijs temporibus ad gubernacula sedit, quibus Vi tiges Romam obsidebat, quòd in suâ diœcesi inuenta sit misera genitrix quædam, quæ mortui fam filioli carnes comederit.

1434. ## *Abbas Græcus.*

PAssim in Bibliothecis inuenitur sermo quidam cuiusdam Græci Abbatis (vt titulus habet) i Concilio Basiliensi habitus. In eo bonus ille Abbas, quicunque demum sit, satis grauiter accu sat spirituales, quòd omnia arma spiritualia suæ sanctioni necessaria amiserint: & hortatur patres, v Clerum reforment seueriter, alioqui Ecclesiam penitus perituram esse. Sic autem incipit: Eia milite abijcite opera tenebrarum, &c. Cat. T. V. Imp. & Papa vt sup.

1434. ## *Lubertus Hanschildt Abbas.*

BRugis in Cœnobio Eckout erat quidam sa piens & doctus Abbas, & Astronomus, qu in Concilio Basileæ habito magnum habuit no men, ille dixit:

GIB fiet ex GIBID, cùm deca decas ibit.

Ideoque Flandriam forma virginis præfigu rauit, gestãtis in capite literã G. in manu læua I. de xtra B. pede dextro I. sinistro D. à papillis vtrisq pendebant duo sugentes eius vbera lupi: supe capite draco erat habens in ore caudam suam sicque coronam faciens ex se, quam capiti virgini horrenda & informis bestia imponit.

Huic picturæ cum alijs nonnullis etiam hos ce sequentes versiculos vndiquaque circumscri psit:

0 0 17 21 2 17 7 12 1

24 *Gibid væ tibi, nam de te facis ipsa ruinã:*
Deficiunt vires, nec probitate vires.
22 *Vberibus plenis lac nostrum das alienis:* 6
Lacte lupos refoues, felleq; pascis oues.
13 *Non est, dum spiras, qui nostras mitiget iras:*
Væ capiti, manibus, proh dolor, ac pedibus.
10 *Dextra manus vana, nec læua fuit bene sana,*
Pes tuus instabilis quilibet, ac labilis.

20 *Heu fortuna mala, cur nos fallit tua scala?* 5
Est sedes tibi lis, & gradus instabilis.
2 *Heu bis viceno das anno vulnera nobis,* 2
More modoq́; secas, ense focoq́; necas.
10 *Infelix natus, à paucis es veneratus,* 9
Nuda cares caris, lacte carente paris.
21 *Gibid deiecta, quia mens mala, nec via recta,* 14
Hoc in perpetuum sit diadema tuum.
10 *Est tibi principium finis, caput ac tibi cauda,* 14
Deuorat hoc illam, destruit illud ea.

Hisce per hunc pium Abbatem longiùs quàm 100. ante annos de ciuitatibus Gandauo, Ypenio, Brugis, Insulis, & Donæo prædictum est, quid de eis futurum olim esset. 1428.

Cùm verò hæc figura non tantùm Flandriam, sed vniuersum Belgium, vt quidam existimant, repræsentare videatur, versiculos eius ad minimum hosce apponere huc volui, cum vno adhuc disticho, quod Abbati dicto, Astronomo & magni nominis domino tribuitur, exteriùs scriptum circum duodecim turres inuerso ordine sic, vt non cuilibet integer eorum esse intellectus, tempore nondum maturo, queat, sic autem habet:

Flandria fles, fletu flectes fallacia frena:
Flandria flos florum, formidas fraude fruentes.

Diligenter tamen intuendo has figuræ literas, & numeros, Lector ratiocinando reperiet mirû in illis sensum, & de præteritarum & futurarum rerum statu certissimum. Imp. & Papa vt sup.

Georgius Heymburgensis in 1434.
Confutatione primatus Papæ, parte secundâ.

PORrò primitiua Ecclesia præmissa sciens, & ob hoc nullum seculare dominium sibi vendicans, sanctis moribus & doctrinis Ecclesiam ædificauit, & Imperium Romanum ad fidem Christi & sui sacerdotij reuerentiam induxit. Sed postquàm effrenata cupiditas, ac tactus dominandi ecclesiam modernam & carnalem affecit, miris sophisticationibus reuerentiam Imperatoris conuertit in debitum priuilegium, & immunitatem à deuotis Imperatoribus concessam in dominium: & sic paulatim in vsum vsurpatorium plenitudinis potestatis processit. Quod videre poterit quiuis clarissimè, intueri volens Chronicas & Speculum historiale.

Nam reuera à Beato Petro vsque ad sanctum Syluestrem tempore Constantini Magni, in hac materiâ temporalis dominij nulla fuit quæstio, trecentis ferè annis. Sublimati enim in Papam non ad temporale dominium, sed ad martyrium trahebantur, 300. ferè annis. Huius Ecclesiæ gloria fuit non purpura, non diuitiæ, non equus albus, non fastus, non dominatus: sed, Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, Domine: sperantes ex hoc acquirere sedem iudicantium duodecim tribus Israël, iuxta Christi promissum.

Sed à tempore Syluestri, qui fuit 34. Papa à Petro, incepit Ecclesia mixta. Sanctus enim Syluester Constantini donationem pro vsu notariorum, qui gesta martyrum describerent, & pauperû, non in dominium, sed vsumfructum acceptauit: & vt in sede Paparum Romanorû appareat mixtura Ecclesiæ sanctæ & carnalis, tertius post ipsum R. Papa Liberius, dictus Leo non de tribu Iuda, hæreticus Arianus factus est: & nisi surrexissent sancti doctores, Hieronymus, Euseb. Ambro, Augustin.

quorum meritis & doctrinâ Ecclesia fuit illuminata, vtique pro tunc abusu temporalium fides Romana, sed non Petri, defecisset.

Ab hoc tempore, vsque ad tempora Othonis primi, habuerunt Papæ ab Imperio multam reuerentiam & deuotionem, sic, quòd Imperatorum, ex deuotione & reuerentiâ in principio promotionis, alij legatione, alij personis proprijs se præsentârint Papæ, eius benedictionem petentes, & recommendantes se suis orationibus ad Imperij gubernationem, & statum salutarem. Et si aliqua hæresis surrexisset (sicut multæ illis temporibus surrexerunt) tum de mandato vel supplicatione diuersorum Imperatorum concilia sacra celebrata sunt, in quibus ab Ecclesiâ aliquando Papæ accusati coram Imperatoribus, canonicè sunt purgati: quando adhuc nullum dominium Papa sibi vsurpabat. Sed sub Imperatorum priuilegijs, & dominationibus ita reuerenter habiti sunt Papæ, vt etiam quidam Imperatores ex deuotione à Papa coronari voluerint.

Ex tunc insolescere incipientes, plures ab Imperatoribus depositi sunt: vt puta Ioannes 12 quia lubricus & incorrigibilis fuit, ab Othone primo deponitur, & Leo 9. substituitur, communique voto statuitur, quòd nullus Papa fieret, nisi de consensu Imperatorum. Othonum itaque tempore, quia Imperium fuit validum, insolentia Paparum fuit refrenata. A quibus etiam, cum voluntate Romanorum & Imperij procerum, constituti sunt Electores Imperatoris, & non autoritate Papæ: quia nihil ad eum pertinebat, nisi reuerentia deuotionis.

Post tertium Othonem inceperunt cogitare Papæ subtiliter, quomodo Imperatores deuotos & reuerentiales facerent suos subiugales: & non erat eis modus conuenientior, & Imperio periculosior, quàm corrumpere Electores, saltem spirituales, & ponere in seditionem, vt electio fieret per discordiam, & sic necessariũ haberent partes, ad Papam & ad eius sedem recurrere: vnde multa schismata in Imperio Papis agentibus orta sunt. Quibus non obstantibus, Henrici tertij temporibus adhuc per reges & principes prouidebatur sedibus episcopalibus, & per Episcopos cum scitu principum alijs beneficijs. Vnde cùm Cardinales graue schisma trium Paparum procurassent, quidam heremita scripsit Imperatori in hæc verba:

Imperator Henrice, Omnipotentis vice,
Vnica Sunamitis Nupsit tribus maritis:
Dissolue Connubium, Et triforme dubium.

De hoc schismate dicitur 23. distinctione, c. In nomine Domini.

Ille Henricus collecto exercitu se transtulit ad Italiam, & captis tribus Papis ductisq; Romam fecit synodum, & synodaliter omnes relegauit, & substituit Clementem secundum, & compulit Romanos iurare ad vitandum de cætero schismata: & quòd nemo sine consensu Imperatoris in Papam assumatur.

Quod factum Cardinales & Papa ægrè ferentes, timentesque, se optatum dominium in Imperium consequi non posse, nisi procuratis dissensionibus in Germanicâ natione tunc potentissimâ, concitauerunt Rodolphum ducem Sueuorum & Burgundiæ contra Henricum quartum, mittentes coronam auream Moguntino & Coloniensi, dantes eis in mandatis, vt contra Henricum constituerent regem Rodolphum: & sequutum est inter eos bellum grauissimum, in quo victus est Rodolphus: qui expirans suis astantibus dixit: Iussio Apostolica & petitio principum me fecit iuramenti transgressorem: videte igitur manum abscissam, quâ iuraui domino meo Henrico, non vitæ, neque gloriæ eius insidiari.

Quo victo, Moguntinus, de Papæ mandato & Saxonum adiutorio, alium suscitauit Henrico aduersarium. Constituit regem Hermannum Knofloch: contra quem cùm Henricus pugnaret, à Gregorio septimo excommunicatus est. Quod ægrè ferens Henricus (sicut meritò) collecto exercitu, Gregorium de Româ ad Franciam fugat: & Vuippertum Rauennæ episcopum Papam constituit, quem Clementem nominauit: & factum est schisma, videlicet Papâ procurante.

Mandantibus etiam Papis, & spiritualibus Electoribus exsequentibus, bella Saxonum contra Imperatorem facta sunt: in quibus tanta strages Christianorum & Allemannici sanguinis facta est, vt etiam ipsi Gregorio, horum malorum procuratori, horrenda videretur: & nefas suum confessus omnem processum contra Henricum & suos retractauit.

Successor autem suus Paschalis, potestate vsurpatâ par, sed malitiâ maior Gregorio, principes contra Henricum 4. concitauit, imò & eius proprium filium, quem etiam contra patrem fecit per multos Episc. Rheni in regem coronari, & vocari Henricum V.

Henricus igitur V. cum exercitu grandi Romam veniens, & Papæ benedictionem, & coronationem deuotione consuetâ petens, requisitus est à Papâ, vt præstaret iuramentum fidelitatis. Et hic primus in Chronicis reperitur exegisse iuramentum ab Imperatore. Rex autem iurare nolens dixit: Imperatorem nemini iurare debere, cui iuramentorum sacramenta ab omnibus sint exhibenda.

Factâ igitur contentione, quis eorum videretur maior, contra Euangelium Christi Lucæ 22. vt suprà: irruerunt Romani, & factum est prælium durissimum in domo S. Petri, quale priùs non est auditum.

Præua-

Præualuit exercitus Regis; repleta eſt domus ſanctificationis morticiniis, profluxit ſanguis in Tyberim: ibi erat videre, Cardinales trahi nudos funibus in colla miſsis, papamq; ligatum: qui nec ſolui potuit, niſi promiſsione præcedente, quòd Papa dimitteret de cætero libertates Imperii & Imperatoris intactas, pręcipuè de inueſtiturâ Epiſcopatuũ & Abbatiarum per virgam & ànnulum, autoritate & conſuetudine à Carolo Magno habitas, & continuatas per 300. annos ſub 63. Apoſtolicis Epiſcopis.

Habentur hæc in ſummâ ſparſim l. 27. Speculi Hiſtorialis, c. 10. Ex quibus patet, quæ fuit Cardinalium Paparumque intentio, quamuis animoſitate Imperatorum iure repreſſa.

Cautelosè tamen ſub Lotario & Conrado Decretum compoſitum eſt: in quo quamuis ſint cum ſanctorum autoritatibus Paparum fœnum & paleæ multæ mixtæ, tanta tamen à quibusdam ei datur reuerentia, vt Euangelium putetur eſſe contentum in eo. Exq; tunc carnales Papæ ex eo decreto, quaſi libro autentico, plenitudinem poteſtatis, non tamen ex Euangelio, aſſumere præſumſerunt in tantum, vt Adrianus ſecundus Friderico primo petitam, more prædeceſſorum ſuorum, benedictionem negaret: quia ſtrepam equi, Papâ deſidente, ſiniſtram tenuit, cùm dextram, vt voluit papa, tenere debuiſſet. O Deus, quanta ſuperbia? Die ſequenti valdè punita eſt ſedes Romanorum, factâ cæde à Teutonicis, quâ maior antè non fuit audita vno bello.

Hoc Friderico reſidente in Alemannia, mortuo Hadriano, ortum eſt ſchiſma magnum per electionem Cardinalium, ſed ſedatum per optimum Fridericum.

Demum Innocentius tertius compoſuit Decretales, pro maiori defenſione plenitudinis poteſtatis. Vnde, mortuo iſto Friderico, Innocentius quartus & ſui ſucceſſores diſpoſuerunt cum Electoribus Imperii, quòd ſemper in diſcordiâ eligerentur duo vel tres Imperatores, in eum finem, vt is, cuius partem Papa foueret, ſuſtineret Papales vſurpationes, & cogeretur ad iurandum & reſignandum Papæ iura Imperialia, & collationes Epiſcopatuum, Abbatiarum, & cæterorum beneficiorum: quæ, Imperio exiſtente vnito, ſemper contra Papas, vt ſuprà patet, defenſa fuerunt.

Et hoc totum, quod ab huiuſmodi partialibus, imò ſchiſmaticis regibus extorquere poterant, n libro 6. Decretal. & Clementinis, pro iuribus à Chriſto collatis conſcribi fecerunt: & ſic diuiſo el vacante Imperio ad vlteriora proceſſerunt, reſeruantes ſibi omnes electiones & dignitates, quannmcunque Canonicè diſpoſitas, imò & collationes beneficiorum, nihilominùs grauantes Epiſcoatus & beneficia cum annatis & cæteris ſymoniacis exactionibus, pro confirmationibus, quæ aliàs d Imperium pertinebant: vt ſic Papæ exhauriant theſauros mundi, quaſi Imperio non contenti nt vſurpato.

Et meritò noſtri Papæ ſe poſſunt dicere & ſcribere vicarios Chriſti & Petri, præmiſsis attentis: uaſi ab eis acceperint totum auſum gloriandi de plenitudine poteſtatis, quem tamen auſum Paus inſipientiam dixit 2. Cor. 2. Prædicta epilogizantes videre poterunt, quid interſit inter Chrium Dominum, & vicarium ſuum.

Chriſtus regnum mundanum excluſit: Vicarius illud ambit.

Chriſtus regnum fugit oblatum: Vicarius ſe ingerit, vt habeat negatum.

Chriſtus ſe negauit conſtitutum ſecularem iudicem: Vicarius præſumit iudicare Cæſarem.

Chriſtus ſe ſubdidit Cæſaris Vicario: Vicarius Chriſti ſe præfert Cæſari, imò toti mundo.

Chriſtus appetentes primatum reprehendit: Vicarius de primatu etiam cum tota Eccleſiâ ntendit.

Chriſtus in die palmarum in aſino equitaſſe legitur: Vicarius pompoſo equitatu non contens eſt, niſi dextra ſtrepa ab Imperatore teneatur.

Chriſtus diſcordes Iudæos Gentesque in vnum regnum Eccleſiaſticum congregauit: Vicarius ermanos olim concordes ſæpe ſeditionibus conturbauit.

Chriſtus innocens patienter iniurias pertulit: Vicarius eius Eccleſiæ & Imperio iniuriari non ſſat.

Quod abolere & reformare ſacrum concilium Baſilienſe ſatagens, & Chriſti præſentem vicaum ad aliqualem formam vitæ Chriſti reducere cupiens, impeditur vſque nunc. Nam in reformaone inceptâ, quia curiam Papæ tetigit, ventum validum contra ſe commouit, ita vt nauicula Pe videatur quaſi fluctibus abſorpta: quæ cùm mergi non poſsit, fluctuat. Quod fit, quia hi, qui imò contra inſolentias Eugenii fuerunt in ipſo & cum ipſo ſacro concilio feruentiſsimi (ita quòd ctionem eius etiam publicè declarârunt invalidam, & ad eius vſque depoſitionem, niſi humilias fuiſſet, erroresque ſuos retractaſſet, proceſſerunt) per eum corrupti iam contra ipſum ſacrum ncilium, vnà ſecum errores eius approbantes, ſine fœdere bellant, primatumque, quem ſao concilio priùs catholicè adſcripſerunt, ipſi nunc erroneè adſcribere nõ verentur. Meretrix enim prà deſcripta tot habet amatores, ne dixerim adulatores, de vino proſtitutionis eius inebriatos, vt onſa Chriſti vnica, & eius repræſentatiuum conciliũ, inter mille vix potuerit vnum verum amatom habere. Propter vnum enim capitoſum hominem, in errore de ſpiritu libertatis aberrantem, m diu reformationi Eccleſiæ Romanæ ſe opponentem, totam Eccleſiam perturbantem, errores rnalium Paparum, de quibus dictum eſt, ſequentem, imò plus poteſtatis quàm aliquis ſuorum ædeceſſorum vſurpantem, pro primatu ſupra generalia concilia contendentem, ebrii & cæcutites videntur omnes fore, & ſpirituales & ſeculares: ſpecialiter Alemanni, de quibus plùs miſeranm eſt.

Ii enim vltra bonum honeſtum, quòd à ſacris conciliis prouenire conſueuit, bonum ſuper v-

tile à sacro concilio Basiliensi recipere potuissent: videlicet exactionum diuersa genera, quoad clerum, euadere: libertates Imperii iure belli iustissimè acquisitas, & Germanico sanguine manutentas, sophismatibus Apostolicis subrepticiè vsurpatas, recuperare quiuissent. Expergiscimini igitur ebrii, abstergendo puluerem: iuga colli grauissima soluendo: postponendo damnabilem neutralitatem, 34. q. 1. Schismatis quidem, quod dicunt, fundamentum: (qui Canon benè inspectus, potiùs reprobat neutralitatem, sicut & omnes Germaniæ vniuersitates reprobârunt ipsam rationabiliter) & sacrum concilium adhuc cum nauiculâ Petri fluctuans resarciendo, eoque sufficienter recollecto, si quæ de facto processerunt, diiudicando: reformationem ante eius dissolutionem faciendo. Quâ rite factâ, impleatur illud, quod de carnali Ecclesia prophetâtum est Apocal. 13. Cecidit Babylon magna & odibilis: quia de vino fornicationis eius biberunt omnes gentes, & reges terræ cum illa fornicati sunt: & mercatores, id est, simoniaci de virtute deliciarum eius diuites facti sunt. Audite omnes qui aliquem zelum bonum habetis, & intelligite, vobis dici quod sequitur ibidem: Exite de illa populus meus, & ne participes sitis delictorum eius: ne de plagis eius accipiatis, quoniam peruenerunt peccata eius vsque ad cœlum: & alia quæ ibi ponuntur. Ex quibus sic planè dictis, non restat de cætero excusatio per ignorantiam regibus & principibus, & communitatibus quibuscunque. Quin videntes ingratitudinem Paparum, quibus data sunt gratiosa temporalia & priuilegia ab ipsis diuis Imperatoribus, pro vsu pauperum & personarum Ecclesiasticarum, quæ converterunt in abusum, adeò, vt eos, qui donationem gratiosam fecerunt, pro beneficiis redigant in vilem seruitutem, meritò corrigant eos per sacrum concilium, vt refrenetur audacia eorum per manum validam Imperatoris, qui plus in hac re patitur. Nam eximius Rex Angliæ, Franciæ, Dux, Marchio non astringitur Papæ quocunque iuramento: factus Imperator iurare tenetur secundum Decretales eorum fabulosè fictas, ita vt supremus Monarcha magis seruilis conditionis, quàm quicunque eius inferior, fieri censeatur. Hæc pro admonitione eorum, quorum interest, rudi stylo, vt meliùs possint intelligi, commemorasse sufficiat. Imp. Sigismundo. PP. Eugenio 4. V. S.

Idem. Qua conscientia præsumit quis sacerdos, etiam Papa, absoluere subditos à iuramento & obedientia, ad quam Christus & Apostoli vnumquemque astringunt?

Appellatio eiusdem contra Pium 2. PP.

VIs consilii expers mole ruit suâ: vim temperatam in sublime prouehit Deus. Papa Pius ian pridem per Breue Apostolicum, non testatum, sed annulo Piscatoris obsignatum, fertur excommunicasse Gregorium Heymburg, nunquam euocatum, contra legem Dei, qui damnaturu Protoplastum præuaricatorem, præmisit vocationem, dicens: Adam vbi es? Similiter & Cayn, fraterno adhuc sanguine madentem, interrogans, dixit: Vbi est Abel frater tuus? Sodomorum quoqu flagitia antequàm sulphuris exureret igne: Descendam, inquit, & videbo, an clamorem, qui ad m peruenit, opere compleuerint? Papa verò Pius, vi sola fretus, omni consilio neglecto, quàm tenuem telam orsus, quàm debilem texat rationem, quæso videte. Saluator, inquit, noster Petrum Apostolorum principem ad gubernationem Ecclesiæ substituit, &c. Quis ignorat, omnibus Apostolis Iesu e se præceptum, vt eant in orbem, prædicaturi fidem, baptismum, & salutem? Quis nescit, passim o mnibus esse promissum, ligatum esse in cœlis, quod ipsi ligarent in terris, & solutum esse, quod solue rent? Sed quòd Cephæ singulariter dictum est: Tibi dabo, &c. hoc ait Hieronymus esse factum, v tolleretur schismatis occasio. Et Ambrosius in Pastorali suo dicit, Petro, nedum trinâ interrogatio ne interrogato, an amaret, terna responsione subsequente, amare se, teste ipso interrogatore Iesu, tr ditas esse claues, sed & omnibus Apostolis contraditas. Apostoli quoque post Ascensionem Dom ni conuenisse, ac Petrum sibi principem constituisse, & Antiochiæ in cathedram collocasse, referu tur: nihil tamen de potestate, vniuersis Apostolis à Saluatore data, & sua ipsorum omnium vniuers li missione diminuerunt. Ergò & hodie catholica exorat Ecclesia, sese per Apostolos ipsos contin protectione custodiri, quos ipse Saluator noster Vicarios tanti operis constituit præesse pastor Horum legitimos successores constat esse vniuersalia concilia, Christianæ fidei firmamenta, qu pontificum actiones pro tempore saluberrimis doctrinis instruxerunt, & errores emendauerunt. I quibus summus ille pontifex Gregorius scribit: Quisquis illa destruere tentauerit, seipsum destru Sed quorsum hæc? eò certè pertingunt, vt conuellatur illa superstitio, in qua Papa Pius factionib Cardinalis Cusani adstruit, concilium supra Papam non esse, dum dicit: ad futurum conciliu quod supra Christi Vicarium esse nequit. Videte ergò, quam vim omnis concilii extorrem Papa i ferre tentauerit. Nam si omnes Apostoli missi sunt à Domino Iesu dicente illis: ite in orbem, & quodcunque ligaueritis, &c. quos constat conciliariter postea esse congregatos, ac ipsum Cepha in messem Domini misisse: quis dubitat, sacra concilia vicem Christi gerere, quæ & cœtui Ap stolico successisse comprobantur? Siquidem orbis maior est vrbe. Subdit Papa Pius, rem illam conuentu Mantuano sæpè & multùm esse discussam, quasi concilium adhibuerit procerũ, vti fac leges iubent, in rebus nouis constituendis, quas tamen pro nudo libitu plùs euomuit, quàm edixit

Ipse quidem conuentum Mantuanum nuncupat conuentionem regalium & principaliu oratorum illuc transmissorum: sed in illa certè nil de his ne cogitatum quidem extat.

Dicitur autem Papa Pius cum Cardinalibus suis ita decreuisse. Cur hoc? nisi quia vol Papa ipse abuti potestate sua, Talliam, id est, tributum imponendo, & sub velamento militaris e peditionis in Turcam instaurandæ, facultates Germaniæ illius, quæ est inter Coloniam Agrippina

& Au-

& Austriam, ac rursus inter Daciam & Alpes, quæ Germaniam ab Italia disterminat, medullitus exhaurire? Nam ex illis solis finibus Oratores Mantuæ ad tractandum conuenêre. Illi quippe soli videbantur apti Papæ, quos luderet. Brabantia, Hollandia, Geldria, cum circumiacentibus reclinârunt clam illis, quos suprà nominaui. Vtcunque res acta sit, nullus illorum interfuit tractatibus nostris: ergò vim suam extorrem esse voluit à sensu illorum, quorum æra concupiuit.

Hinc profectò non ineptè nec supinè Papa ipse, negatis sibi pecuniis, quas solas ardebat, suam ratus lædi maiestatem, vim astutia conceptam totius concilii expertem adhibuit: ac inprimis suam dimensus potestatem, simul & Imperatoris nostri splendorem ante oculos ponens, putauit, neminem resistere posse vel audere conatibus suis. Veruntamen suam potestatem stupendo, quæ latior est, quàm sit modò Imperii gloria Romani (quæ quondam Caucasi montis limite coartata, dehinc, fracto Caucasi limite, per totum orbem vires suas terra marique exporrexit: nunc autem Augustorum desidia angusto limite cingitur) nil profectò suis machinationibus in hisce partibus, quas Imperialis tituli splendor illustrat, obstare posse rebatur, nisi fortasse totius orbis Christiani conuentus cieretur, quod vniuersale concilium nuncupamus.

Hanc sanctissimam Christianorum conuentionem, libertatis alumnam, Papa velut iliacam horrens passionem, præuenire credens, vanissimo decreto, antequàm nasceretur, condemnauit: seu condemnando potiùs iudicauit. Cùm enim sedulò vetat, profectò magis timere deprehenditur. Nam quod veteri silentio litura restinxit, hoc totum inuida damnatio viuificauit, non aliter, quàm qui latentes vires calcis, aquæ rigantis & gelidæ superfusione obruere cupiens, inuitus ac nolens exsuscitauit.

Prudentiùs Solon ille Atheniensis, legibus ordinatissimè compositis, interrogatus, cur nihil seuerius in parricidas statuisset, qui tamen sicariis longè immaniores essent, respondisse fertur, ideò se reticuisse, ne vetando admonuisse videretur. Hunc locum Prælati capessite, qui libertatis vestræ certissimum est refugium, dignitatisque firmamentum. Infirmos rumpite casses, & inanes laqueos dissipate, qui scholasticis datis operam disciplinis. Seculi verò principes, & viri militares, ad bellaque doctiores, quibus est disciplina (sed quando proficiscimini) editiora loca hostibus intercipere, nunc eminentissimum locum vniuersalis concilii quæso antè capite, vnde nobis sit prospectus liberior, fortior & intentior propugnatio, tutelaque securior.

Quòd si Papa hoc tale tantumq; asylum interceperit, hoc roboris vallum fortassis demolitus fuerit, seu obruerit, antequàm emineat vel oriatur: vos abiecto clypeo exarmati tandem precii venalitate, hoc est, tributorum pensatione animas vestras redimere cogemini, pecuniaque vestra sub velamento militaris expeditionis aduersus Turcas instaurandæ, in damnatum & scelestum vsum conuertetur, scilicet in subsidium Ferdinandi, ex damnato complexu quondam Alfonsi Arragonum enixi, contra Renatum regni Siciliæ hæredem legitimum, & inclytum Ioannem Calabriæ principem, Christianæ nobilitatis ac militaris gloriæ decus & ornamentum, & exemplar imitabile.

Et idcirco dicit Papa, Gregorium Heymburg ex diabolo natum, quia non ex damnato coitu, sed legitimo coniugio est progenitus, quorum osor est Papa, fautor bastardorum, pro quibus longissimam & ferè trium horarum prolixam fecit orationem, dum Ferdinandi bastardi laudes Mantuæ personaret.

Quòd verò Papa subdit, Gregorium Heymburg auarum esse, mendacem, & turbulentum: benedictis si certaret, bona audiret: sed cùm certet maledictis, alium quærat, qui respondeat, ego ex illo grege non sum: quippe cui facultas pro meritis minimè respondent, qui plura suffragia liberaliter impendi, quàm honoraria susceperim: & libertatis amator plus semper fui, quàm blanditiarum, quæ mendaciis & auaritiæ minimè contrauenire possunt. Sed ipse aliquando audiet, quid gesserit, qualem vitam egerit, & quid apud Comas.

Sed reprimo me, pergens ad illius decreti vanitatem, in quo vetantur oppressi vel opprimendi ad concilium prouocare, quod non est: & quòd (vt ait) Concilium supra papam esse nequit.

Iam suprà ostensum est, cœtum Apostolicum fuisse supra Petrum: & nunc affirmo, quòd sicut ad sedem Apostolicam vacantem appellari potest, sic ad concilium, quod nondum est congregatum, ritè appellatur: quia potestas Ecclesiæ immortalis est, quemadmodum ipsa Ecclesia: quæ etsi nunc dispersa est, aliquando tamen habet congregari: & hoc nunc maximè opus esse nemo dubitat, qui calamitates Ecclesiæ intelligit & cognoscit: cuius si Papa partem esse se fateatur, se vtiq; minorem illa fateri necessarium est: siquidem orbis maior est vrbe.

Papa autem hoc vetando quid aliud agit, quàm quòd aduersus nos causatur, quòd eius imperium truculentissimum non sustinemus: quòd facultates nostras, tam nostro quàm nostrorum maiorum sudore & sanguine partas, in suas delicias effundere negamus? Velut ille, qui ex vulneribus à se iniectis retractum accusauit telum, quod parcius corpore suscepisset. Hoc dominicum in seruos extat imperium, quod in nos exercere cupit: hoc, est seruile seruitium, quod à nobis exigit, non filialis reuerentia, quibus certè nec peculium relinquere curat. Nemo sanæ mentis hoc non percipit: nullus emunctæ naris homo non olfacit, quorsum tendat hæc tam grauis exactio?

Quòd me verò loquacem facit vir omni dicacior pica, quid dixerim, nisi Horatii verbo respondisse velim, dicentis: Ignoras te, an ignotum dare nobis verba putas, cùm tua peruideas oculis mala lippus inunctis: cùm in aliorum vitiis tam cernis acutum, quàm aut aquila aut serpens Epidaurius: hinc tibi contrà euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.

Anno

Fateor quippe, me ventositati verborum pro tempore operam dedisse: at non ita, vt ciuilis & canonicæ traditionis præcepta contemserim, quæ ille ne vnquam quidem olfecit, nuda verbositate contentus.

Porrò, si quid tale vitium apud me deprehendit, ineptè tamẽ id ipsum mihi exprobrauit, in quo ipse potissimùm turget. Mihi satis est, didicisse ciuiles sententias, & quicquid præcipuum habet ratio & industria, & quicquid sacra tradunt vtriusq; iuris statuta, hisce literis & floribus exornare posse, & in illo grege me esse profiteor: sit ipse in numero illorum, qui putant hæc omnia vi & artificio Rhetorum contineri. Ergò si Papa ob id facinus excommunicatum me edixit, quis erit eiectior ipso, qui præter verbositatem nil habet in se virtutis?

Subdit, & læsæ maiestatis me crimine irretitum: credo eum pulicibus & muscis has leges dedisse, aut animalibus, quæ de tabidis corporibus nasci solent, vti aranearũ telas in occursum fragiles: leges concilii atomis æquauit, in quas si culex, aut quod imbecillius animantium inciderit, euoluere se nescit: si quod autem validorum animantium incurrerit, penetrat atque disrumpit: neq; enim rete ficedulis aut coturnicibus contextum aptum est vincire vulturem vel aquilam. Irretiat ipse Reatinos suos, & eos quos seruili metu constrictos habet: mecum erit, Deo dante, libertas Diogenis & Catonis.

Nec satiatus est Papa conuitiis vulgaribus, quin etiam hæreticum me audet nominare: siquidem hæresin voluit sectam vel sententiam nuncupare, vt Cicero noster Catonem rectè appellat, hæreticus sum ego, qui aio, Concilium orbis Christiani fore supra Papam. Hæreticus est Papa, qui contrariam sectam fouet. Videte, quòd nil grauius in eum dico, qui tamen abiecta rerum, rationis & concilii moderatione, cuncta in me pro libitu scribi iussit. Postremò, nec adhuc saciatus Papa conuitiis, mandat bona mea confiscari, quæ vtinam tanta essent, quòd rapacibus viris hiatum ponere possent: ego inter bonos conuersari volo, qui virtutes meas opibus suis foueant, & pluris faciant suffragia mea, quàm locupletiuam, quam ex mea ruina sperare possent: maiori etiam vtentur consilio, quàm Papa fretus est in procacitate sua.

Pollicetur eis tandem Papa, qui res meas tandem inuaserint, catholicorum hominum operas impendisse. Maximè ridiculosum est hoc verbum, nisi ipsius Papæ ineptia iam antea vobis comprobata esset, dum ipse incestuosos complexus, & vitia honestatis publicè inita Mantuæ tam copiosè quàm loquaciter personauit.

Expugnatis nunc araneorum telis, & infirmorum retium vinculis, nodisque dissolutis, ad remedium morbi introducti, quo aduersus superiorem truculentiam, & amarissimas leges se tuetur, innocentiæ stylum conuertere depropero.

Et in primis constat planè, semper & vbiq; ab inferiori ad superiorem rectè prouocari. Nemo enim tam obtusi cordis est, qui non in seipso periculum fecerit, à sensualitatis fragilitate ad intellectualis potentiæ discursum esse prouocandum: sed & qui morbo aut vitio animi tenetur, vt nesciat cernere verum, si lapsus fuerit in vitium, is defecato tandem animo, ad se rediens ad animum ira, odio, gratiaque vacuum prouocat, quò certiùs de rebus consultet atq; decernat, & vim suam consilii grauitate moderetur. Ideoq; laudata est illa mulier, quæ à vinolento rege Philippo ad eundem sobrium prouocauit.

Sit ergò mihi gradus primus, ab irato Papa, qui me lacessit, ad eundem mitem factum appellare, & ab oratore Topico ad eundem, si ventositate abdicata, si musis relegatis, ad sacras leges se conuerterit: vbi discet, neminem indamnatum rebus aut fama spoliare, nec quenquam inauditum condemnare.

Deinde quia scriptum est, Papam omnes iudicare, ipsum autem iudicandum à nemine, & ego fateor verum, quantum attinet ad sedis ipsius, & Papalis potestatis plenitudinem, sed non ita, vt sub inimico & suspecto iudice quisquam cogatur famam aut res suas decertare. Ad eundem itaque prouoco, si se iuxta boni viri arbitrium adstrinxerit iudicaturum, & is sit appellationis meæ gradus secundus. Si verò causam delegare malit viro non suspecto, rursus ad eundem Papam, seu quem deliget, prouoco & appello, & hunc tertium appellationis meæ modũ offero, meq; tali iudicio sisto.

Et in summa, Papali cognitioni ea lege nunc me submitto, si suspicionis causa tollatur è medio: & hic quartus ordo omnem tollit tergiuersationis notam: quam mihi iniicere posit Cusani procacitas, cuius ductu hæc omnia diriguntur. Quæ omnia si Papa contemserit, quid restat, nisi ad vniuersalem Ecclesiam prouocare? prout à senatu ad populũ Romanum sæpe reperimus appellatum.

Nec obiiciat mihi Papa, Ecclesiam non esse congregatã, quoniam id ipsum factionibus ipsius impeditur, & disturbatur: apud me nulla mora, culpa nusquam: cùm non per me, sed per ipsum stet, quò minùs fiat. Si quis enim in ius vocatum vi eximat, contumaciã remouet à citato, ac omne vitium & crimen in ipsum transfertur. Papa metum intulit mihi, ipse sibi iustitiam indixit: se conuitiis suis aduersus me suspectum reddidit, quia se sapientis arbitrio adstringere declinauit: de suspicione experiri recusat, nec iudicem suspicione carentem deligere dignatur, atque vniuersale concilium conciere negat. Hic si aduersum me quicquam attentauerit, aduersus ipsum prouoco gradatim atque alternatim, vt præmisi, & testimonium eius rei postulo, & de metu iusto protestor coram vicinis. Quo cessante, prosequar, si opus erit & opportunitas concedatur, prout iuris publici ratio poscit, saluo iure addendi, omnibusque remediis, moribus, & lege introductis.

Ordo Equitum Spiritus Sancti. 1435.

FRancus, ordinem huius nominis Romæ & Groningæ in Ducatu VVirtembergico circa hoc tempus fuisse, notat. Vestitum eundem habuisse cum aliis sacerdotibus, excepta duplici cruce in tunicis. Ab omnibus delictis, potestate speciali Papæ, potuisse absoluere.

Nicolaus Siculus de Tudeschis, 1435.

Panormitanus Archiepiscopus, & Cardinalis, I. C.

HIc scripsit & defendit concilium contra Eugenium Papam, dicens: illud esse supra Papam. Sed tandem, vt in suis commentariis refert, Eugenium, non tam volens quàm iussu sui Regis, defendit. Quin etiam ait, se, cùm tandem in concilio victus esset, domum sese mœstum recepisse, ibiq; diu secum questum de suo Rege, qui se inuitum compellat, contra veritatem pugnare. Narrat autem Syluius, & quendam Ludouicum Protonotariū Romanum, quem plurimùm eruditionis ac ingenii nomine deprædicat, eundem Eugenium contra mentem suam defendisse: sed non ita multùm pòst penè subitanea morte extinctum esse: non enim vltra 36. horas ægrotantem iacuisse. Sed vt ad Abbatem redeamus, ille super caput, Omnes vtriusque sexus, &c. sentit ac scribit, confessionem istam, quā vocant auricularem, non diuini sed humani iuris esse: eoque ad salutem non esse necessariam. Item in cap. cùm olim. de cler. coniug. dicit, traditiones conscientiis imponendas non esse, seu, eas illis obligari non oportere. Vixit hic I. C. in Sicilia, vbi Episcopus fuit, Imp. Sigis. V. S. PP. 214. Eugenio 4.

Idem Panormitanus libro primo capite octauo. Alphonsus, Rex Arragonum & Siciliæ, cùm audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Virgilius in Æneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas, ad suos conuersus ait: Ex his insulis in curiam Romanam commigrasse Harpyias, compertum est, ibique iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ Curiæ ingluuiem, auaritiam, & detestandam rapacitatem.

De Harpyiis.

HArpyiæ tres enumerantur, Aëllo, Ocypete, Celæno: Aëllo quasi ἑλῶν ἄλλο, id est, alienum tollens: Ocypete, id est, citiùs auferens: Celænum, græcè nigrum, quòd Harpyiæ aliena celeriter in nigro, hoc est, clanculum auferant. Omnes plumatæ, volantes, & virgines: virgines ideo, quòd omnis rapina sit sterilis & arida: plumatæ, quia quicquid rapina acquirunt, furtim plumis celant: volantes, quòd ii qui furantur, celeriter fugam arripiunt.

Aiunt autem, Harpyias Phineo Regi Pæoniæ, (hodie Pannoniæ) fœneratori cæco (quia omnis auarus cæcus) cibum & substantiam asportasse. Habuit enim Phineus filias duas, quæ ceu Harpyiæ illius bona omnia adeò dilapidabant, vt victi eius misericordia amici, filias è ciuitate eiecerint, bonaque dispersa in vnum cumulârint, & Thracensis cuiusdam custodiæ mandârint. Hæc Fulgentius de rebus naturalibus. Sed quidam huius mysterii interpres inquit:

Phinees fuit filius Eli, Iudicis Israëlitarum, ille cum Ophni fratre fuit fœnerator sacrificiorum Domini: & cum mulieribus, quæ obseruabant ostium domus Domini, dormiebat: erantque ambo filii Belial, Dominum & Sacerdotium nescientes, vt verba textus docent 1. Sam. 2. Et propter hos periit cultus Dei verus & sincerus in Israël, & arca Domini, ipsis cæsis in prælio, sublata est, & tradita custodiæ Philistæorum.

Quæ omnia præfigurârunt hodiernum nostrum Pontificem, & clerum, exercentem vsuras de sacris suis, & cultu Dei: fraudibus ac vi bona sua & pecunias hominibus adimentem, scortantem, mœchantem, & vias Domini peruertentem.

Ipse enim est, qui, vt Paulus testatur, in lege gloriatur, & per præuaricationem legis Deum inhonorat: etenim nomen Christi per ipsum blasphematur inter Gentes, sicut scriptum est. Ideoque auferetur ab eo arca, id est, gratia & verbum Domini cum bonis suis propediem, & dabitur custodi Thracensi, hoc est, potenti illi, qui hodie Thraciam inhabitat, domino, qui est Turca: sicut etiam miseris accidit Pæoniis.

Alii illa verba 1. Sam. 4. (vbi dicitur: Heli autem sedebat super sellam, & audiens de arca Domini, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, & fractis ceruicibus mortuus est) sic interpretantur, quòd scilicet ille Heli (qui conniuere solitus est ad omnia crimina petulantiæ, & improbitatis filiorum, omnesq; indulsit eis libidines & flagitia, sed tandem, Deo vindice, propter hanc suam in corrigendis & castigandis liberis desidiam, fractis ceruicibus de sellâ lapsus cecidit retrorsum) fuerit typus summi illius Pontificis Romani.

Iste enim sedet in templo Dei ad ostium, & claues sibi arrogat regni cœlorum, nec tamen vnquam aperit, immò potiùs claudit: & in sellâ quidem sedet, segnis & piger, mollitie & inertiâ penè diffluens, audit videtq; scelera, quæ perpetrantur à filiis suis, hoc est, Clero: quòd, vt filii Eli, dormiant cum mulieribus, & horrendis se polluant incestibus & adulteriis: quòd hominibus sua, ceu Harpyiæ, rapiant, & euiscerent pauperes, terramque depascant instar perniciosorum, vermium: pios, & bonos, ac doctos, Deique & verbi eius amantes, & studiosos opprimant, tribulent, obtruncent: sed ille in sellâ suâ Papali residens, ignauum magnâ mole pecus, non tantùm ad ista conniuet, verùm etiam ipsemet exemplo suo calcar illis addit: dat eis præmia magnas mundi diuitias, terrarum imperia eis donat: & totius orbis dominium sibi suisque interea vendicat.

Igitur iusta tandem Dei ira exardescet, & filii eius in prælia abripientur: arca, seu Testamentum Domini auferetur ab eis: ipse percussus cæcitate mentis cadet retrorsum: & tunc ab ipso humi strato reposcetur sanguis suorum sanctorum inique occisorum.

1435.

Ioannes Robitzana Archiepiscopus Pragensis.

EGo apertè dico, ait, Ecclesiam Romanam Babylonem esse occidentalem, in quâ regnat peccatum in Spiritum sanctum: Papam verò ipsissimum Antichristum, qui tot superstitionibus simplicem Dei cultum obruit, sinceræ religioni multa de suo assuit, multis miraculis plebem credulam in varios errores induxit.

Dæmonem omnia Sacramenta inuasisse, eademque vitiata sacrificulis quæstuosa fecisse, ac homines per ea in falsam salutis consequendæ spem induxisse: quò in errore & mendacio sumta, latus pons ad orcum essent.

Eos qui viderentur, ita esse Christianos, vti pictus Petrus viuus habendus sit Petrus. Verum Christianum æquè esse inuentu difficilem, vt cum cornibus aureis in ponte Pragensi ceruum.

Sacerdotes omnes quidem esse rasos, sed non omnes sanctos: pauciores Christi sectatores, plerosque omnes auaros, superbos, ambitiosos, luxuriosos, simulatores, ociosos, qui falsa pro veris populo proponant, vim soli conuenientem Deo, sacramentis hominumque mentis tribuant, sceleribus auditores superent, quorum duces in omni pietatis genere esse deberent.

Monachos Satanæ instrumenta, post mille à Christo nato annos, cùm soluendus erat idem malus, ad opprimendam hypocrisi veritatem, Papalem sedem stabiliendam, & cibos pauperum viduarumque absumendos, instituta: & eorum claustra esse maleficorum receptacula, Veneris lustra, superstitionis simulationisque seminaria.

Omnes lata ad cœlum via tendere, angustam declinare. Paucos in ouile Christi tam spiritualem quàm politicum, per ostium introire: paucissimos suis officiis satisfacere. In omnibus fidem viuam extinctam esse, caritatem refrixisse.

Ecclesiam vbi magnæ ab hoste vastatæ persimilem esse, ex quâ veri ciues alii ægrè euaserint, alii repugnantes cæsi, capti alii, ipsaque facta sit latibulum ferarum, & spelunca latronum immanium, sentibus obsita atque ruderibus: cuius recuperatio & reformatio perdifficilis foret. Hostes autem, beluas, latrones, Papas cum sacerdotibus esse, qui eam sensim occupauerint, deprædati vti latrones, depasti ceu apri sint: rudera errores sceleraque eorundem dici: ciues illos omnes, quicunque se vnquam immoderatæ dominationi ipsorum opposuissent, falsis doctrinis restitissent, vitia reprehendissent, quorum omni seculo fuerit cunctis locis aliquis numerus: sed qui propemodum omnes vel interimerentur, vel vitæ consulentes suæ laterent occulti.

Inculcabat etiam illud Angelicum auditoribus: Exite Babylone, exite citi: ne participes sitis peccatorum plagarumque eius. Imp. Sigismundo. PP. Eugenio 4. V. S.

1435.

Flauius Blondus.

LOtharius Imperator rex Italiæ, magistratus in vrbe Roma constituit, qui populo ius dicerent, & causas cognoscerent, interque partes litigantes sententiam ferrent. Imperatore Sigismun. PP. Eugenio IV. V. S.

Idem dec. 1. l. 8. Visa sunt elementa in Romanæ vrbis, & in Italiæ excidium coniurasse, vt, quod tantæ tamque frequentes barbarorum illuuiones nequiuerant, ira cœlestis neruos viresque Romani populi, & omnis Italiæ exinaniret.

Idem

Idem decad. 1. l. 9. Phocas, ipsius Pontificis suasione, publicâ, & ad vniuersum orbem Christianum demissâ sanctione constituit: vt Romanæ Ecclesiæ, Romanoque Pontifici omnes orbis Ecclesiæ obedirent. Viderint ergo Pontifices, qui falsò Christum auctorem primatus sui faciunt.

Idem lib. 10. Ioanni Italiæ Exarcho Paschalis magnam pecuniarum vim promisit, si se Pontificem crearet.

Idem. dec. 2. lib. 1. Constantinus Copronymus à Pipino postulauit, vt bona Longobardis erepta Imperiali iurisdictioni restitueret, & non Pontifici.

Idem lib. 6. decad. 2. Ioannes Anglorum rex, qui prouentus Ecclesiæ sex occupauerat annos, ab Innocentio 3. excommunicatur: at ad Pontificis misericordiam confugiens, Angliã, Hiberniamque, præter Petri nummum, Rom. Ecclesiæ feudatarias ex fœdere constituit: & mille auri marcas pro vtraque insulâ quotannis soluere est pollicitus. Vide quoque Polydorum lib. 15.

Idem in libro 3. Romæ instauratæ. Nunc principes orbis terrarum Dictatorem perpetuum, non Cæsaris sed piscatoris Petri successorem, Imperatorisque prædicti vicarium, Pontificem summum adorant & colunt. Nunc orbis terrarum Cardinalium senatum in vrbe Româ, post Pontificem veneratur. Quid? quòd maiora vel certè paria priscorum temporum vectigalibus, Europa penè omnis tributa Romam mittit: dum singulæ ciuitates à Romano Pontifice beneficia sacerdotalia accipiunt.

Thomas Rhedonensis. 1436.

THomas Rhedonensis Gallus, Carmelita, celebris (teste Antonino) concionator inter concionandum per Galliam & Italiam, solitus erat dicere ac docere, Romæ magnas abominationes fieri, Ecclesiam magna reformatione indigere: & quòd Prælati, deposito fastu ac luxu, deberent modestiùs, instar Christi & Apostolorum, viuere. Ob hasce grauissimas hæreses & blasphemias, curauit eum Eugenius 4. Romæ anno 1436. exuri. Ill. Imp. Sigism. & PP. V. S.

Petrus Payne. 1438.

PEtrus Payne Anglus, VViclephita, quia papisticos errores reprehendit, coactus est patriâ profugere, ac se in Bohemiam conferre. Fuit postea vnus Legatorum ad concilium Basiliense missorum. Scripsit breue scriptum de prædestinatione & libero arbitrio: de ciuili seu temporali dominio Cleri: contra ceremoniarum abusiones, & superstitiones: pro vtraque Sacramenti specie: & concilium esse supra Papam.

Aduersus eum scripsit Ioannes de Turre crematâ, Cardinalis. Imp. 114. Alberto 2. PP. 214. Eugenio 4. V. S.

R. Leui ben Gerson. 1440.

RAbbi Leui, ben Gerson commentatus est hebraicè in Danielem Prophetam: vbi Pontificem Romanum bestiam illam à propheta descriptam vocat, eumque Pharaonem appellat. Hinc refutantur somnia papistarum dicentium, Antichristum quendam singularem oriturum de tribu Dan, & in monte Oliuarum interiturum, & alia: cùm Iudæi nunquam Christiani fuerint, aut esse velint. Imp. 115. Frid. 3. PP. 214. Eugenio 4.

Matthæus Palmerius. 1440.

ANno Domini 1299. Bonifacius 8. hæresim eorum, qui se Fratricellos vocabant, damnauit, & vbiq; persecutus est. Hi enim multa Rom. Ecclesiæ statuta damnabant: Christum & Apostolos pauperes fuisse, docebant: & Cæsarem non esse Romano Pontifici subiectum. Imp. & PP. V. S.

Ioannes Gattus Siculus. 1440.

LIterarum græcarum auiditate in Græciam profectus fuit hic vir doctissimus. Quicquid perlegebat semel atq; iterum, memoriter deinceps id omne proferebat. Imp. & PP. V. S.

Iacobus Cartusensis. 1440.

IAcobus de Gruitrode, Cartusensis, scripsit inter cætera etiam de septem statibus Ecclesiæ in Apocalypsi descriptis, & de authoritate Ecclesiæ, eiusque reformatione. In quo scripto multùm accusat prælatos, curiam Romanam, & Papam. Ostendit, Ecclesiam Papa superiorem esse: & queritur, Spirituales, præsertim verò curiales semper reformationem Ecclesiæ impediuisse: ac dicit, eos vel tantùm ad nomen concilii contremiscere. Scripsit quoque librum de erroribus modernorum Christianorum, in quo non tantùm vitia reprehendit cùm laico-

rum, tum aliorum: sed etiam idololatriam, vt peregrinationes, concursus ad statuas, conficta auariciæ causa miracula. Additque, ob eiusmodi manifestas vanitates & impietates derideri ab infidelibus nostram religionem, ac à Iudæis multos nostros etiam in fide languefieri: quòd Christianis, & præsertim imperitioribus proponant illas manifestarias falsitates, erroresque, quibus à sacerdotibus quæstus gratia ludificentur, indeque eos & reliquæ nostræ religionis vanitatem probare conari.

In eo libro & illud præclarè de gratuitâ iustificatione scribit, inquiens: Homines quidem accipere ac diligere alios propter ipsa eorum opera sibi grata aut vtilia: Deum verò opera accipere propter hominem: quare priùs debere hominem esse Deo reconciliatum, postea speret, opera sua ipsi placitura esse.

Scripsit & de malo prolixum librum, in quo itidem causam omnium malorum, quæ in Ecclesia grassantur, in spirituales reiicit. Edidit quoque scriptum prolixum, titulo de abusionibus clericorum: item, quòd prælati vitia curare debeant: qui eiusdem fermè sunt argumenti cum præcedentibus. In libro de causis & remediis passionum animi, reprehendens prælatorum superbiam, disertè dicit, eos locum tenere Antichristi, & non Christi: & eos Luciferiana superbia præditos esse. Flaccius. Imp. Friderico 3. PP. Eugenio 4. V. S.

1444.

Ioannes Capistranus, Monachus Silesius.

DE authoritate Papæ multi sunt in ea opinione, Papam errare non posse: Capistranus tamen veritatis studiosior, affirmat, illum posse errare: vt Liberius Papa, qui fuit Arrianus, iuxta Chronicon Martini: & Anastasius 2. qui volens reuocare Achatium hæreticum, diuino iudicio percussus fuit, quòd, dum ad naturæ necessaria accessisset, egerendo intestina miserabiliter vitam finiuit.

Vaticinium 20. annis ante natum Christum lapidi impressum, & Venetias anno 1495. ex vrbe Altina allatum, de Romani Imperii & Antichristi ruina: ex Capistrani reuelatione.

DIgna quædam supra modum admiratione imago, prophetiaque, lapidi insculpta annis ante Christum 20. ex aduerso Venetiarum in petra, ita, sine omni tamen explanatione, reperta fuit: Superior illius pars Regis, altera Præsulis nomen legentium oculis proponebat. Nemo autem, quid sibi vellet, expedire audebat. Vnicus M. Ioannes Carion, illâ hominum aliquot interitum, miserasque fortunæ acerbitates significari harusipicabatur. Verùm non rectè assecutus est. Anni etenim decem, certum erroris ipsius indicium fecère. Vixit autem nostra tempestate pius quidam in monasterio apud Silesios monachus, Capistranus nomine, excellens, & in præstantissimis Astronomiæ cultoribus eminens, vates in multis probatus: qui oblatâ sibi, absque vlla explicatione, hac figura, multùm, vt certi aliquid enuclearet, desudabat. Rem autem in suis ingenii viribus minimè collocatam videns, Deo commendabat omnem. Verùm non longo tempore pòst, Cometa horribili specie insignis conspiciendum sese offerebat: quem, aspectu ipsius in calculis Astronom. deprehenso, Germaniæ vniuersæ Imperioque Romano damnum miseriasq; ineuitabiles apportaturum coniecit: & cum interpretamento suo picturam, pergamento capsulæque traditam, in tutiori muri parte collocauit: signis tamen adiectis, vt, ipso vitæ huius miseriis per mortem erepto, posset inueniri: vt & factum est 1548. anno.

Cometa

Cometa visus anno D. 1460.

EGo Capistranus, sanctis Dei ministeriis addictus, per certissimam Dei reuelationem, veram huius imaginis explanationem, & factâ à me huius Cometæ inquisitione, magnam regnorum mutationem, inprimis verò anno 1547. præuidi.

O Pontifex, ô Mediolani Princeps, quàm mollis, quàm effœminatus M. T. eiusdemq; confœderati animus? dum bello à vobis moto, toto, vt aiunt, cœlo aberratur. Caue, caue tibi. Quàm horribilis? quis resistet? Rex Galliæ à subditis suis, ob magnam in ipsos propter sanctum Dei Euangelium tyrannidem, ab Episcopis sacerdotibusque, perfidè ipsum seducentibus, auroq; prodentibus, eiicietur. Solidam quidem & grandẽ sese ab amicis gratiam initurum autumabit. Pulsus verò ab iis, in quibus spem repositam habebat, minimè respicietur. Hæc impetu altero ad finem properante, sunt euentura.

Scutum stipiti affixum. Leo opimum & hæreditarium ex se natis nidum ac sedem construit, sed frustra. Nemo enim licet eò collocatus, possidebit. Incúrsione autem tertiùm facta, in illum Leonis cadentis locum inclytus, & in firmissimo stabilitatis gradu conspicuus, N. quidam Aquisgran electus constituetur: cuius propago ad extremum vsque mundi iamiam præsentem finem sese extendet. Leo Burgundiam innuit. Rex Galliæ, exilium miseriasque pertæsus, ad Christianorum partem inclinabit: fortemque sese & strenuum omnibus Christianæ religionis hostibus ostendens, à suis recipietur. Neque enim pii alium, extra Deum, præter hunc in terris videbunt patronum.

Pontifex ostensa Regi casuro iam bilance: Romæ ego, inquit, sim mansurus, nécne, satago: neq; in pristino te, vt vides, honoris gradu conseruare queo. Alioqui iusiurandum, quod dedi, libens & facilè seruarem. Sedes verò Romana Moguntiam transferetur. Quin munus eorum deferetur ad alios: qui id cum maiori Dei timore, sumtibusque non ita profusis administrabunt. Qui autem tunc superstites erunt, pacem, simplicitatem, aliquemque ex nostris in tanta sanguinis profusione restare demirabuntur.

Quin etiam, qui tunc viuent, cogitabunt, Deum, antiquamq; pacem sitam esse in terrâ: idque ad tempus duntaxat. Eo tempore Papa, Cardinales, Archiepiscopi, cuncti ex clero, vi & malo ad priscam Apostolorum viuendi rationem compellentur. Nec quisquam tunc, qui Papa velit esse, inuenietur.

Ego Capistranus, Iesu Christi minister, vidi deinde flumina quatuor, à quatuor mundi angulis cum mari decertantia, neque tamen superantia: ac venisse eis auxilio mare altum. Magnum autem mare, & flumina & altum mare deuicit. Et hæc quidem arcana diem supremum nobis denotare, autumo.

Consideratio & explicatio prophetiæ Capistrani Monachi

Silesii, Cabalisticæ figuræ, anno 1460. inuentæ ab ipso addita: ea autem Prophetia, eiusdemq; figura anno 1547. in lucem emissa, sequentiq; 1548. prælo commissa, etiámnum monstrari potest.

Prophetia.

EGo Capistranus, sanctis Dei ministeriis addictus, per certissimam Altissimi reuelationem, veram huius imaginis explanationem, & facta à me horribilis anno 1460. Cometæ inquisitione, tempus, magnamq; regnorum mutationem & interitum, inprimis verò anno 1547. præuidi.

Interpretatio.

QVandoquidem Capistranus, se, dante Deo, hanc de rebus futuris prophetiam protulisse, ait: nullo modo eam, dicti Paulini 1. Thess. 5. memores, aspernemur: verùm secundum Ioannem 1. Epist. 4. cap. spiritus num ex Deo sint, probemus. Id si sic habuerit, experiemur sanè, vaticinium hoc Prophetarum doctrinæ & Ioannis Apocalypsi nulla ratione esse dissentaneũ: nisi quòd, cùm ille Cometam anno 1460. sua ætate conspectum, ad stellã in imaginis latere collocatum refert, nequaquam ego adstipulor. Neq; enim hæc imaginis stella, est caudata stella: neq; Cometa radiis fulgens: verùm stella magna iisdem carnes. Idcirco illa imaginis stella non potiùs Cometam, quàm illam modò hoc æuo, anno 1572. & 1573. in Cassiopeia conspectam stellã, respicit: & hac in cœlo lucente, omnia sub imagine adumbrata suggerit adimplenda. Id quod ipsa etiam Cassiopeiæ & Cephei circa stellam hanc positi, cum figura hac, Papam & Regem conspiciendum præbente, comparatio optimè nobis demonstrat. Quòd si verò per Cassiopeiæ Cepheiq; constellationem Æthiopum monarchiam denotârunt veteres: magnam sanè monarchiarum, omniumq; in hoc mundi domicilio regnorum, inprimis autem regni põtificii, à Rege vsq;, altero q. Cepheo, Monarchiæ tutore, aperit mutationem: præcipuè verò ab ipso stellæ maioris tempore, per stellam in figura Cabalistica propositæ & adumbratæ. Atq; hoc modo Capistranus noster tempus, occasumq; imperii inuestigauit.

Prophetia.

VEnturum est anno 1547. crudelissimum bellum.

Explicatio.

ACta sunt hæc in tristi illo Protestantium bello, annis 1547. 48. 49. Quod vaticinium nisi iam 1548. anno typis lucique datum fuisset, iam modò confectis illis rebus collectum, suspectum videretur. Cùm autem illa, quæ de Gallis prædicta, suum (vt videbimus) sortita sint euentum, nulla sanè ratione pro figmento, verùm diuinatione, tanquam ex tripode enunciata, habeantur necesse est. Testatur euentum Rex: testantur, quibus historia nota: neque verbis opus esse multis, longaque rei declaratione, arbitramur.

Prophetia.

TErtio impetu, sæuissimos & innumeros omnium gentium populos ad euertendum Christi principumque verbum collectos afferet. Vnde miseriæ, calamitates, sanguinisque profusiones vndiquaque plangentur.

Interpretamentum.

HIc vltimus & extremus N. erit conatus, extrema virium collatio, iamiam in fœdere ab ipsis constituto apparens: vbi re ad restim, vt dici solet, redacta, Principum status, salusque agetur: calamitatis mala, sanguinis profusiones, in omnibus locis grassabuntur. Neque hoc inconcinnè intelligetur tertium fore illud Ioan. 11. 12. cap. Apocal. Væ, quod sub finem sextæ, & sub initium tubæ septimæ, exaudietur: graue nimirùm, periculosumque omnibus Christiano nomine insignitis, inprimis verò Germaniæ, futurum. Maturè itaque Principes, rebus bene consulentes, optimè prospiciant: neque clandestina pontificiorum consilia & machinationes aspernentur, quasi nihil illi posſint. Viribus, queîs possunt, maximis rem aggressi, ineffabilem ex omnibus populis, ex Hispanis, ex Italis, ex Sabaudis, Leucis, Heduis, Epirotis, Celtis, Teutonibus, Bauaris, Pannoniis, Austriis, multitudinem agglomerabunt.

Prophetia.

TVnc Regi contra eum, absque regio tamen honore, constituto plurimi addentur.

Interpretatio.

MVlta vaticinia, euerso Romæ imperio (quod sub tertii impetus fine euenturum liquet) multa, inquam, vaticinia, multæque multorum de noua stella opiniones, Heroëm viribus apprimè pollentem nasciturum, adstipulantur.

Prophetia.

REx Galliæ à subditis, propter nimiam in ipsos ob verbum diuinum crudelitatem, Episcoporum & sacerdotum instinctu (qui tamen ipsum lucri causa prodent) susceptam, eiectus, etiam apud eos, quibus se rem hoc modo gratissimam præstitisse putabit, & in quibus spem posuerit omnem, omnium opum & copiarum auxilio præsidioque destituetur. Incursu altero ad finem properante hæc sunt euentura. Clypeus baculo annexus.

Declaratio.

HÆc satis superque in prioribus Galliæ regibus, Carolo huius nominis nono, fratreque Henrico, ætas superior fuit experta. Atque hinc, in secundi impetus fine, tertii autem initio constitutos nos, videmus.

Prophetia.

LEo firmum perpetuumque, sua quidem opinione, suis catulis parat locum: at frustra. Nemo enim eorum, licet semel impositus, possidebit ipsum.

Explicatio.

LEo (vt dicetur) Burgundiam notat. Hinc omnium ferè in Belgio prouinciarum, Ibero Regi subiectarum, insignia Leone superbire videmus. Vnde, Leo Belgicus. Neq; vires ipsorum erunt perpetuæ, neq; continua regni & imperii successio: verùm ad Regis tantūmodò nepotes durabunt. Casus hic (id quod ex sequentibus liquet) sub tertii impetus finem innotescet.

Prophetia.

CAdente autem impetu tertio, Leone, homo mira animi magnitudine constantiaque, F. quidam Aquisgrani in locum eius euehetur.

Explanatio.

HVius superiùs quoq; facta est mentio. An autem is F. nomen habiturus sit, aut potiùs pacifici (quò aliorum etiam respectant vaticinia) aliis diiudicandum relinquo. Tempus certè, omnia reuelans, satis declarabit.

Prophetia.

HVius genus ad ipsius mundi finem, iamiam præsentem, permanebit.

Interpretatio.

IPsum Imperii Romani, tertiique incursus finem (anno ni fallor 1613. futurum, vt sequetur) ex prophetia Danielis & Apocal. 45. anni suggerunt: quorum non libellus modò, sub Sibyllarum nomine dispersus, verùm Hieronymus quoque in suo ad vltimum Danielis caput commentario meminit: aitq;, tot à finali vltimaque regni Antichristi ruina ad mundi finem annos relictos. Hic igitur anno 1650. vel 1660. est futurus: quod tempus multæ computationes & vaticinia plurima haud malè proponunt.

Prophetia.

REx Galliæ, tædio ex ærumnis miseriisque suis contracto, Christianorum partes est secuturus: & à suis receptus, contra verbi diuini hostes dimicaturus. Neq; enim Ecclesia alium, extra ipsum, propugnatorem habebit.

Explicatio.

HÆc fieri in Rege N. incipient. Et notandum diligenter, pios in hoc tertio impetu, væque tertio, hoc est, conatu Papæ vltimo, alium, præter illum, defensorem habituros neminem. Quin, nisi principes nostri, veram Euangelii doctrinam profitentes, viribus animisque fuerint coniuncti, sua non obtinebunt. Atque omninò stabile concorsq; inter Gallos, Germanos, Rheniq; populos fœdus (neq; enim alio modo Pontificiorum consilia & conatus infringemus) necessarium erit.

Prophetia.

POntifex Regi cadenti viam monstrans, Perpondero, inquit, mecum, num Romæ ego sim mansurus, nécne: neq;, vt minimè latet, opitulari possum. Vellem alioqui, iuramenti scilicet memor nostri, si possem.

Significatio.

ANnis iam 800. (stante tam diu Germanorum imperio) à Carolo M. pacta inter Pontifices Cæsaresq; viguêre talia, vt iuramento inter sese fuerint deuincti. Tempore autẽ (cunctis namque regnis suum constitutum est extremum) finito, omnibus remediis collapsis, auxilia inter omnes erunt sublata. Et vt superiùs, C. M. monarchiam sub N. nepotibus interituram, diximus: ita hic quoque certis ex coniecturis (quarum rationes, causæq; alibi) Pontificatum, cathedramq; Romanam planè sub Pontifice post N. N. perituram: neq; plures post hunc, quàm tres, ad tertii impetus finem secuturos, affirmamus. Et hic tertius etiam, vltimusq; Romani Imperii, vbi Roma miserè deuastata excindetur, casus est.

Prophetia.

SEdes autem Romana Moguntiam transferetur. Munia ipsorum illi, qui maiori Dei timore, sumtibusq; non adeò, vt factitatum, magnis regnabunt, tandem occupabunt.

Denotatio.

QVid hæc Sedis R. Moguntiam versus translocatio sibi velit, non video: aliquáne pontificum Romanorum, deleta Romæ cathedra, aliis in locis (vt & Auignone accidit) successio? multò minùs. Ante ipsam verò Romani Antichristi euersionem, ipsum Dei filium potentiam suam

decla-

declaraturum, puramque veritatis, & Euangelii lucem multò clariorem, in tota hac hominum vniuersitate, per viros hanc ad rem diuinitus deputatos, Apostolis non absimiles, futuram, ex dulcissimis Prophetarum scriptis coniicio. Quò illud, munia ipsorum, ad alios delata, religiosiùs & minoribus sumtibus procuratū iri, forsan arbitrari quis posset. Verùm de his, ex Prophetis à me confirmatis, alibi dilucidiùs. Hîc autem prophetiam, ipsam quoque obscurè procedentem, breuiter attingere placuit. Qui verò pleniorem & prolixiorem huius rei desiderat historiam, in practicis Theologicis, anno 1589. luci donatis videto: in quibus certas eiusdem rationes, ex Prophetis satis luculenter, licet meliùs fieri potuisset, extructas & adductas, cognoscet.

Prophetia.

ANno 65. & 66. adimpleta omnia.

Designatio.

QVid si σφάλμα γραφικὸν admissum sit: vt esse debeat 605. aut 606? Res enim Gallicæ ipsæ, superiùs adductæ, hæc in secundi impetus fine euentura, testantur. Tribus itaque incursionibus constitutis, singulisque annis 30. adiunctis, circa annum à Christo nato 1610. aut fortè citiùs, 1605. aut tardiùs, 1615. complentur. Circa quos equidem, ex omnibus vaticiniorum coniecturis, Antichristi ruinam, regni Christi amplificationem, & si quæ alia Capistrani sunt iudicia, reperio esse futura.

Prophetia.

SVperstites pacem, simplicitatem, pacificumque quendam, hoc nomine appellatum (tanta sanguinis profusione antegressa) mirabuntur.

Declaratio.

TOto nimirùm impetus væque tertii tempore: quod tertium væ nunc in Belgio Galliaque viget, & ocyùs in Teutoniam, orbemque Christianum manabit. Vnde nemo, in illa sanguinis effusione, in illis miseriis, afflictionibus, perturbationibus, ad salutem, nisi dies à Deo abbreuiarentur, vnquam (sicut Matth. 24. Dominus testatur) perueniret. Quo loco dies persecutionis, non finis mundi, intelligendus est: siquidem ante hunc, feliciorem rerum omnium statum, anno scilicet 45. cum summa animorum alacritate experiemur.

Prophetia. Significatio.

REsidui Deum, pacemque antiquam (antiquam Apostolorum pacem spiritualem, gaudium in Spiritu sancto) secum in terris habitare, tempus adesse tranquillum, fortunatumq; ad aliquod tempus, arbitrabuntur, (annorum scilicet 45. paulò ante mundi destructionem.) Tunc Pontifex, Cardinales, Archiepiscopi, omnesque Clerici iis emendabuntur plagis, eoque ignominiæ genere afficientur (de quo præclaro in Sacerdotes iudicio, pœnaque diuina, satis benè Zacharias 13. capite vaticinatur) vt ad veterem Apostolorum ritum redigantur. Hinc adhuc quoddam tempus, primo Apostolorum seculo consentaneum, animaduertis. Qua de re sub 13. capitis finem, & in aliis Prophetarum libris. Neque, qui pontificatum recipere velit, offeretur, (tam præclarè scilicet antecessores rem gesſère) quia pudore quisq; suffusus se abnegaturus est: sicut decimum tertium caput habet.

Binas hîc obiectiones, regnum mundanum fidemque respicientes, contempler necesse est. Quid enim, inquies, annón Romanum Imperium, Pontificatusque, secundum Danielis verba, ad mundi vsque finem permanebunt? Respondeo. Non aliud quidem expectandum: ruina tamen, finisque illius metuendus, ipsa Pontificum & Imperatorum succesſione subsequente. Præter exiguas verò, per breuissimum illud 45. annorum tempus, Romani Imperii reliquias, nil conspiciemus. Sicuti etiam de alio, per viginti annos sese protendente, interregno, lectione & auditione cognouimus.

Prophetia.

EGo Capistranus, seruus Christi, flumina dehinc 4. ex quatuor mundi angulis, cum mari depugnantia, marisque alti suppetias, magni autem maris victoriam, oculis conspexi meis.

Anno

Expositio.

FLumina quatuor cum mari alto contra Oceanum surgentia, venti sunt quatuor (vt & in hac ventorum, nauem sub dextra leonis parte turbantium, imagine mentio est) Euphrati, ne terram æquorque perturbent, alligati, Apocal. 7. ad sexti autem Angeli vocem, hoc est, in sexto, in quo nos sumus, Ecclesiæ statu, in hominum mala soluti paratique, Apocal. 9. Mare etenim mundum innuit, & quatuor illa cornua, quæ Iudam, Israëlem, Hierosolymamque ita diruerunt, vt capitis erectio eorum nulli concederetur: in quibus nobis factiones, sectæque variæ, nostro tempore ad exagitandam, sub aliquo tamen Euangelij prætextu, Ecclesiam, eiusque membra persequenda, exortæ proponuntur.

Cumque vincere non valerent, inferioris magistratus opem inclamant, brachium seculare. Vbi mare altum ostenditur: neque inconcinnè ad animal illud, Apocal. 13. ex mari prosiliens, transfertur: quæ nimirùm eius sub sexta tuba futura sit conditio. Nullo tamen auxilio commodante, flumina quatuor cum mari alto, finiente tuba sexta, septima verò inchoante, opprimentur. Sub tertij scilicet, vt suprà diximus, incursus exitum.

Quòd autem doctrina à nostrâ longè aliena, quòd sectæ nostro seculo illi quaternario sunt adscriptæ, non est de nihilo. Vbi bonus inprimis Angelus, inter 4. malos ad sextæ tubæ clangorem conspectus, Apocal. 10. notetur. Omnibus enim bene perponderatis, dissensionibus religionis nostro tempore, variarumque sectarum cognitis: plures tamen quàm quinque sacramentorum ritus, quinque item eorundem interpretationes sese offerent. Vbi certè vnica tantummodò pars verum intellectum, reliquæ quatuor erroneum falsumque sequantur, necesse est.

Contemplare, caue, qua potes diligentia inquire: bene scilicet à me dictum videbis. Et hi sunt etiam quatuor venti, flumina quatuor: quæ, accersito in auxilium mari alto, mundum mareque infestant. Attamen patefacti tandem, & à Christo profligati, prosternentur, in diebus, vt Apocalyp. ait, septimæ vltimæque tubæ, sub tertiæ incursionis tempore fortiter sonituræ. Tuba autem septima reliquum ante extremum diem tempus, annos nimirùm 45. vt suprà, complectitur.

Prophetia.

EGo Capistranus, his verborum involucris diem significari nouissimum, arbitror.

Interpretatio.

AT non sic. Ad tertium enim impetum hoc sese extendit vaticinium, non vlterius. Annos tamen, vt sæpè iam dictum, ad extremum vsque mundi diem, aliquot habebimus meliores.

Prophetia.

ANte annos 150. author quidam scriptum reliquit: Gallia tandem sub aquila militabit.

Declaratio.

VVlt hoc etiam imago, in sinistro clypei Gallici latere aquilam ostendens. Et hæc ita, vt superiùs indicatum, re ipsa perficientur: vt, vastato iam Romano Imperio, Teutones Gallis admisti, pactum concordiamque sint inituri. Cætera alijs committo. Tempus prophetiæ veritatem denudabit. Eam prophetiam equidem Apocalypsi, Danielis, & Zachariæ vaticinijs (quæ ad nostra tempora, mundique finem prorogabuntur) maximè consentaneam animaduerto.

Prophetia.

HAc interpretatione à me data, prophetia latinis literis scripta, in figuram suprà positam confecta, absque imagine mihi offertur. An verò Capistranus sit autor, néctne? mihi non constat. Ab illa tamen Capistrani expositione non admodum abhorret: quam hîc positam cum Capistrani scriptis conferemus. Sic autem habet, vt sequitur.

Anno

Anno Domini 1444. cùm Huniades Amuratem Turcam inſigni victoria repreſsiſſet, inuenta eſt quædam pictura in Vngaria, & tunc illorum temporum ſimplicitate, ex ignorantia rerum, neglecta: nunc verò ipſo euentu & experientia rerum comprobata, à magnis viris requiſita, diligentiùs expenditur.

Anno itaque huic 1444. inuentæ, à Capiſtrano demum 1460. explicatio eſt inſerta, Cometa tunc illum impellente. Quòd verò in petra ex aduerſo Venetiarum reperta dicitur, equidem ex figura, de qua poſtea, alia, ſaxo in ciuitate Altini inſculpta, & Venetias anno 1495. delata, deprehendo. Quin & hanc prophetiam annis ante Chriſtum 19. à Sibylla Tiburtina (ſicut etiam, ante Capiſtrani interpretationem, viginti annorum mentio fit) factam deprehendo.

Depicta eſt fœminæ imago, quæ triplicem coronam geſtat capite, (finge tibi Papam triplici diademate inſignem) & ex pudendis dependentem habet crumenam: per quam ſignificatur eius auaritia, & libido inſatiabilis: eam obnixè, dolenter & reuerenter adorat vir, qui imperialem coronam clauſam in capite quoque gerit. Sceptrum quoque regni, quod proximè humi iacet, confractum eſt: (imperij cadentis indicium. Illo autem iamiam ruente, prophetiæ veritas conſpicietur.) Ipſa fœmina in naui ſtat, cui multorum Regum arma & inſignia appenſa & affixa ſunt.

Denotatio.

INſignia hæc decem oſtendunt præcipua regna pontificiæ potentiæ ſubiecta, Iberiam, Galliam, Brittanniam, Scotiam, Suetiam, Daniam, Poloniam, Bohemiam, Pannoniam inferiorem, Germaniam. Et horum 10. reſpectu, decem etiam ſcuta conſpiciuntur. Nam 1. ſuperiùs ad læuam Aquila Romana in duobus Gallorum inſignibus collocata eſt. 2. Gallorum inſignia ad dextram arbori aridæ & viribus exhauſtæ appenſa. 3. Leo candidus in punicea ſcuti parte infra libram depictus. 4. Leo ad dextram, ſub quo Burgundia: parmæque ſex naui applicatæ, vt ita denarius ſit expletus. Idem volunt & cornuta decem animalia, Apoc. 13. Parmæ autem ſex ipſi nauis anchoræ inhærentes, ſex Electorij ordinis viros innuunt. Bohemia etenim in prædictis decem continetur. (Nota: Bohemiæ inſignia, in coccinea ſcuti parte Leonem præferunt album.)

Nauis Antichriſti Eccleſiam, ſub Papatu Regibusque mundanis, & Principibus conſpicuam & floreſcentem, repræſentat.

Arbor torrida veram Chriſti Eccleſiam, ſub Antichriſto oppreſſam, notat, (vnde propè arefacta:) & eius lugubrem faciem.

Serpens collo (Papali) implicitus, Inſubriam notat: vt ego in quadam alia figura reperi: per eum etiam doctrina Satanica, venenata viperino veneno ſub labijs eius, ſignificatur, teſtante Pſalmo, deceptrixque doctrina: ſicut & ſerpens omnium animalium callidiſsimum perhibetur: à quo prima quoque mater noſtra Eua initio, vt nunc Eccleſia, decepta fuit: lubrica ſcilicet & pulchra ſpecies innuitur externa: quemadmodum etiam ſerpens lubricus eſt extrinſecus: id quod prolixiùs oſtendi poſſet.

Libra Romam ſignificat, & ſecus Aquilam hæc erant verba: Sum qui eram, nec eram qui ſum. Hoc eſt vetus nouumque Romanorum imperium, quod Apoc. 17. ponitur: animal quod fuit, nec eſt, & de profundo aſcendit: id quod ad verum figuræ intellectum adduxi.

In illo circuitu Chriſtianiſsimi quoque Regis Galliarum inſignia & arma, è ſuperiore latere eiuſdem picturæ ad arborem ſuſpenſa ſunt, ſubterque arma hæc ſcriptura eſt poſita: Galliæ Rex pugnans pro Babylone. Hoc in Henrico III. impletum eſt: qui pro meretrice Babylonica, præfracto dimicans animo nullam inde gratiam reportauit: verùm ab ingratiſsimis ciuibus infeſtatus, rebus humanis fuit exemtus. A ſuis ſubditis fugabitur (à ſuis perſecutione facta reiectus: ab amicis, vt videbantur, amiciſsimis, & Conſiliarijs proditus: ab alumno, à ſe alto & educato, religionis ſocio, perfidè & ſceleratè è medio ſublatus) ſed intellecta fraude, conſtantiſsimus defenſor religionis & veritatis erit. (fit hoc in Henrico IV. Rege Nauarreno.

Aquila conſtruet nidum ſuum pullis ſuis in alta turri: ſed Leo deuorabit iuuenes eius.

Explicatio.

IN Capiſtrani expoſitione ſcribitur, Leonem catulis ſuis opimam ſedem paraſſe: vbi Leo Burgundiam ſignificat, & quidem bene. Aquila enim & Burgundia inter ſe concordant: & confecta hæc ſunt tunc, cùm N. omnes omnium bellorum vires ad poſterorum ſuorum commoda ſalutemque direxit.

Sed Leo deuorabit juuenes eius.

LEo itaque hoc in loco ſignificaret eum, quem Capiſtranus vocat F. & congruunt omninò hæc cum illis.

N. Imp.

N. Imp. creabitur, qui prospera gubernatione imperium administrabit. Et huius quidem soboles, ex Capistrani opinione, ad extremũ sese extendet diem: vbi aliquid consideratione dignum est. Nam si Romanum imperium, vt Leo, quoque sub tertij impetus finem cadet, dubitationem habet omninò illud: N. Imp. creabitur. Neque enim, vt Capistranus sentit, honor ipsi regius offeretur, neque Imperator eligetur. Administratio tamen in hoc ipso quasi interregno, reliquijs Romani Imperij ad extremum vsque diem collectis, cedere posset.

Flumina quatuor contra Oceanum pugnabunt, & mirabili victoria oppugnabuntur, &c.

Ioannes Segobius Hispanus. 1445.

IOannes Segobius Hispanus, pijssimus Theologus, pro pauperibus audiendis in Concilio dimicauit, & pro vtraque Sacramenti specie laicis administrandâ, Imperatore Friderico 3. Papa Eugenio 4. vt sup.

Albertus Subouius Osnaburg. Decanus. 1445.

SCripsit commentarium in hymnum: Aue Maris stella: vbi fatetur quidem, Mariam rectè inuocari, sed à solo tamen Christo salutem expectandam. Herman. Hammelmannus, Imperatore & Papa vt sup.

Nicolaus V. Papa 215. 1447.

HVnc sitientissimum præsulem vocat Gassarus in Chronico.

Horrenda. 1449.

TErra non in vno tantùm loco validè commota est, quibus accessit terroribus minacissima prędicatio Roberti Minoritanæ obseruationis. Nunciabat is Romano populo, cæterisque Italiæ populis iratum numen, cuius voce propheticâ, tanquam è cœlo missâ, tota commota est Roma, aliæque ciuitates quàm plurimæ, in quibus supplicationem, ad deorum iras placandas, institutæ sunt. Lyco. vt sup.

Philippus Norrys. 1449.

PHilippus Norrys, natione Hybernus, officio sacrificus, ac Dublinensis ecclesiæ decanus tandem fuit: qui adepto Oxonij theologico magisterio, post Philosophiam atque Rhetoricen, in vtroque iure ac literis sacris doctissimus euasit.

Non poterat homo & prudens & sagax procaces atque impudentes arrogantias æquo animo ferre, quas indies magis atque magis in Mendicantium monachorum sectis, sub magno religionis obtentu, videbat: qui, tanquam Libani cedros in altum attollebant pileatos suos vertices, & capita rasa: sed visis eorum insolentijs, ac stupidis stulticijs, in quotidianâ lecturâ, & è suggestu pro concionibus per apertas Bibliorum scripturas, nominabat eos Antichristos, Lupos, Latrones, Proditores, Vulpes, Fures, Porcos vorantes, Canes insatiabiles, Hypocritas, Hæreticos, Mahumeti discipulos, Nebulones pessimos, atque ipso Satanâ peiores.

Hi illi Gabaonitæ (inquit) sunt, qui Iosuam pium iudicem, callidis hucusque suis circumvenerunt mendacijs. Ab Antiocho suo missi (Papâ scilicet Romano) loquuntur in dolo pacifica verba. Et hi potiùs essent à Christi fidelium cœtibus sanctis proijciendi, quàm vel Arriani, vel Pelagiani, Donatistæ, vel Nestoriani, aut hæreticorum alij, quicunque pestilentiores sunt.

Addidit ex prædecessore Ricardo Armachano, damnabile fore Christianis, & diuino Dei præcepto tanquam ex diametro repugnans: quum fortes sint, ac præ corporis debilitate non indigeant mendicare. Illum igitur, conducto quodam Dominicano, vniuersa Fraterculorum colluuies, anno Domini 1446. apud Eugenium quartum Romanorum Pontificem hæreseos deferebat: sed ab eo Philippus ad generale concilium appellauit, pontificis iudicio stare nolens: & deinceps erat ab omni gradu suspensus, & excommunicatus, vsque ad ingentem (vt ferunt) nummorum solutionem. Sunt &, qui illum quoque à Prælatis ad id suscitatum credant. Imper. Friderico 3. Papa Nicolao 5. vt sup.

1449. *Laurentius Ariosiensis.*

HIc Historicus incredibile scribit, scilicet, Carolum Regem Sueonum numerasse deciesoaies centena millia, ex Gothis, Suecis, & Finnis, ad bellum, cùm opus esset, idonea. Ol. M.

Ex vitis fratrum Eremitarum.

1450. DVo monachi tam supinæ ignauiæ fuerunt, vt ad matutinas preces surgere nollent: sed in lecto eas simul recitabant: ibi tum diabolus ad lectum accedebat, & ingentem sonorumque crepitum emittebat, qui teterrimè olebat, & dicebat: qualis precatio, eiusmodi quoque thus & suffitus est. Imp. Frid. 3. Papa Nicolao 5. vt sup.

1450. *Thomas Patriarcha Barbariensis, author*
lib. Fortalitij fidei.

PArisiensis quædam mulier oppignorauerat Iudæo vestem. Cùm redimere non posset, hostiam, quam Paschate proximo sumtura esset, illi pollicetur. Iudæus acceptam hostiam lebeti feruente oleo & aqua pleno inijcit, blasphemis verbis illudit. Profilijsse aiunt puellum formosissimum, & harpagonem Iudæi mira agilitate, quo illum demergere nitebatur, declinâsse.

Astabant pueri, & rei nouitate territi ad matrem currunt, crudelitatem patris contra pusionem indicantes. Fit concursus populi. Ereptam Iudæo hostiam Episcopus in Ecclesiam S. Ioannis de Grauia deportauit. Iudæi vxor & liberi ad Christi fidem conuersi: ipse ad supplicium ductus, Talmudi virtutem iactare & inclamare non desinebat. Ad hominis superstitionem eludendam afferri iubetur: eo accepto, cùm securitatem Iudæus sperare inciperet, ignis iaculi instar e pyra constructa euolans, Iudæum cum libro exussit. Imp. Frid. 3. Papa Nicolao 5.

Idem testatur in illo libro, fuisse suo tempore non paucos, qui purgatorium, & auricularis confessionis necessitatem, indulgentias, Missas, & vigilias pro mortuis improbarent. Ita apparet omnibus temporibus fuisse, qui erroribus Antichristi reclamârint. Vide lib. 2. Consid. 6.

1451. *Epistola Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Bohemos*
scripta, anno Domini 1451.

SAcrosancta Constantinopolitana Ecclesia, mater omnium orthodoxorum, magistris vniuersis & singulis, inclytis fratribus ac filijs in Christo dilectis, Bohemorum sublimi Vniuersitati vrbis Pragensis, & ingenuis viris atque strenuis Principibus, Capitaneis, Ducibus, Baronibus, militibus præclaris, ac viris spiritualibus, fidei zelatoribus, doctoribus, magistris, & cunctis Ecclesiarum Præpositis: nec non ciuibus, officialibus, vniuersis etiam & singulis vbiuis existentibus in partibus transmontanis, cunctisque orthodoxis, & secum Christi veritatem syncerè profitentibus, hanc maternæ prouidentiæ intuentibus paginam, salutem per filium Virginis gloriosæ, & centuplum spiritualis fructus incrementum.

Sacrosancta sponsa cœlestis sponsi, qui caput vniuersæ Ecclesiæ est, maiorem quippe nequit habere voluptatem, quàm audire, suos filios in veritate ambulare. Cùm igitur non sine maxima voluptate, & tanquam pignore futuræ fructualitatis, vbertas & incrementum eorum, qui fortiter persecutiones patiuntur, propter confessionem veræ fidei, ad aurem piæ ac benignæ huius matris insonuerit, & maximè per filium nostræ Ecclesiæ, fratrem Constantinum Anglicum, præsentem nuncium, doctorem ac venerabilem sacerdotem planiùs certiores facti sumus, quòd nihil moueamini innouationibus quorundam in Ecclesiam Christi per nonnullos introductis, sed constantes sitis in fundamento fidei, quæ nobis tradita est à nostro Domino suisque discipulis, decreuit illico sacrosancta Ecclesia ad vos scribere, & ad concordiam pariter secum adhortari.

Non autem secundum illam Florentinam vnionem simulatam, à recto veroq; consilio abalienatam, quæ diremtio à veritate iure appellanda esset: (quam ob causam illam quoque minimè admisimus, imò prorsus repudiauimus) sed secundum immutabile veritatis decretum, in quo solo verè ac tutò vniri possimus. Nam nihil ambigit Christi Ecclesia ex his, quæ de vobis lata acceperat, vt dictum est.

Cùm igitur periculosis Romæ innouationibus contraueniendum censuistis, concordes huic per omnia eritis, mediante ipsa sacra Scriptura, vero iudice.

Etsi

Etsi enim non bona admodum antea de vob. fama ad nos perferebatur, quòd non Romanis innouationibus resistere soleretis, sed magna ex parte veteribus potiùs Catholicæ & Christianæ Ecclesiæ traditionibus aduersari: tamen nuper, vos iterum reuiuiscere, & ad communem Christianorum religionem ac veram pietatem reuersos esse, certiores facti sumus: neque matrem deserere, verùm amore veræ matris ardentes, eam singulari studio tantoperè promouere & amplificare, id quod ex præsentia huius deuoti sacerdotis clariùs cognouimus, vt antea dictum est. Qui quidem singulatim vobis rerum nostrarum statum exposuit, sanctæ matri piam atque acceptam suam edidit confessionem, recepitque doctrinam veræ fidei ab ea sibi traditam, in qua omnes decet concordare, qui saluari cupiunt, quam etiam ad vestram charitatem referet.

Quare dilectißimi fratres ac filij, si sic est, vt audiuimus & speramus, maturate pariter nobiscum vnionem. Vbi enim vehementiùs poteritis æmulari aduersus tentatores, quàm in sinu veræ matris, ac præsidio veræ salutis? Et vbinam commodiùs poteritis vosmetipsos recreare, quàm vbi patet fons aquarum viuentium? Omnes ergò sitientes venite ad aquas, venite & emite absque vlla commutatione, vinum sobriæ lætitiæ, & lac ab vberibus consolationis eius.

Speramus igitur in Deum, vos in omnibus consentire nobiscum. Quare posthac summa cura & studio, ac singulari charitate prouidebimus vobis de spiritualibus pastoribus, ac curam gerentibus animarum vestrarum, pascentibus vos verbo veritatis, ac vitæ exemplo haud affligentibus.

De ritibus insuper vestris circa Ecclesiam benignè vobis assentiri cum Apostolo volumus: in his sanè, quæcunque ex bono fundamento ac purisśima intentione proficiscuntur, & quorum assensus ad vestram quidem ædificationem erit: honori autem huius sanctæ matris & veræ nostræ, & communioni, atque obedientiæ minimè aduersabitur. Nam de differentia huiuscemodi morum haud difficile ducimus, ex bona voluntate atque discretione innocenter dispensare atque tractare.

Det igitur omnipotens Dominus, vos quoque sic habere, quemadmodum modò resciuimus: ac multos alios nobis similiter Spiritum assumere vitæ veræ ad incrementum atque multiplicitatem filiorum dilectorum veræ matris, ac efficiat vos pariter nobiscum in Ecclesiæ domo eisdem professionibus atque moribus gaudentes, imò ore cordeque hunc ipsum collaudare in secula seculorum, Amen.

Ad certitudinem atque cautionem omnium, ad quos præsentes peruenerint, eas sigillo consueto imaginis Dei nostri Iesu Christi, & Dei genitricis suæ matris, in cera Lazurea impressæ, in buxeo ligno cauato pendenti sub margine per sericum funiculum, muniri, nec non subscriptionibus nostrûm potißimorum corroborari voluimus. Datæ die 18. Ianuarij 1451. Indictione 15. Illyr. Imp. Frid. 3. Papa Nico' 5. vt sup.

Fælix Hemmerlin in tractatu de libertate Ecclesiastica. 1451.

SCribit Plinius de Lupa, quòd sex vel octo catulos simul pariat: agnella duos vel tres. Sed ecce, mira Dei dispositione innumerabiles agnorum greges tam fructuosè deducuntur: luporum verò multitudines, quia perniciosæ sunt generi humano, mirabiliter disperguntur, & in terris pauci, respectu agnorum copiæ, videntur.

Sic etiam, ecce quot per singulas annorum quartas per omnes Episcopatus turmæ creantur & ordinantur sacerdotum: & vt loquar de notiori, videlicet de Constantiensi tantùm diœcesi, vbi, vt æstimatur, per annum nonnunquam ducenti vel circiter promouentur presbyteri: nec tamen adeò frequentes sunt mortes eorum, sed ordines sunt notißimi: verùm summi parentis clementia, aut ex iussu & permissu illius, diabolus Lupos & Sacerdotes taliter dissipat & dispergit, vt multitudinis eorum grauitas mundo nihil noceat: disparent enim & distrahuntur tam mirabiliter, vt nemo hominũ sciat, quò ipsos Spiritus abripuerit: quippe si sicut agnelli perpetim fructificarent, & fœtus suos subinde per orbem dilatarent, omnis sanè rusticorum gens ad alendum Lupos & Sacerdotes non sufficeret: sed omninò periret. Hæc ille Sacerdos de sacerdotibus satis duriter. Imp. Frider. 3. Papa Nicolao 5. vt sup.

Ibidem. Nec peritis, nec doctis, nec doctrinatis, nec honestatis titulo coronatis subueniunt iura, aut iurium conditores, seu conditorum successores, & successorũ munimenta: sed superbâ dominatrice pecuniâ fulcitis mediatoribus Giezitis ecclesiastica conferuntur stipendia, & stipendiorũ quæritur qualitas, non beneficiorum seu eorundem patronorum, imò fundatorum dignitas, aut beneficia dotantium sinceræ deuotionis immensitas: sed de terrigenorum incolarum, & domesticorum faucibus surripit alimentum aduenarum alienorum & peregrinorum clericorum rapacitas.

Et his clarè perpensis, per simplicium mentes, imò per laicorum gentes, imò per terræ principes, (quorum munimine defendi iubetur ecclesiasticæ libertatis immunitas) inducitur indignationis sceleriśsimæ crudelitatis ferocitas. Et quod sequitur, dum taliter simplices in literis, egentes in doctrinis, per magnorum beneficiorum accumulationem crescunt in subditis sibi diuitiarum donis,

&carent fundamento regiminis ecclesiæ dignitatis: ruit sic prærogatiua penitus indefensa in maioribus, & consequenter in minoribus religionis ecclesiasticæ libertatis.

Et paulò pòst ait: Constat, quòd ante Christianissimi Constantini Imperatoris Magni tépora clericis non fuerunt, nec ecclesijs, aut ecclesiarum ministris bona temporalia, præsertim immobilia, liberè concessa, & pro tunc ipsorum exilis erat numerus & rarus, & ideo Deo & hominibus fuit carus, 93. dist. Legimus in fine. & nunc superarenam maris, & stellas cœli videtur multiplicatus, & multitudo clericorum & sacerdotum facit eos contemtibiles: & præsertim, dum literaturâ, moribus, & vitâ sunt vacillantes, multitudo facit ipsos magis viles.

Ibidem. Videmus, quòd in equorum commercio patres decipiunt filios & nepotes, & filij parentes, & inter se cognati, & similiter consodales continuò sunt cum equis fallaces. Legitur de quodam Abbate, qui habebat equos multùm inutiles, & labore lassatos & neruis confractos.

Igitur quendam conuersum barbarum misit extra monasterium ad quasdam nundinas ad vendendum illos: & dum conuersus per equiriam illos perduxit, mox emtores illicò superuenientes, & de valore singulorum interrogantes, fideliter de ipsorum conditionibus informauit, & vt non compararent, auisauit: quibus auditis, & propterea per omnes huiusmodi equis ad emendum refutatis, Conuersus illos ad monasterium reduxit. Cui abbas, quare deprauatos equos tales non vendiderit? At ille: pater venerande, postquàm defectus equorum nostrorum propalaui, emtores non inueni. Et abbas insultanter increpando conuersum, quare, ait, tales occultos defectus equorum reuelasti? At ille: monasterium hoc intraui ad saluandam animam meam preciosissimo sanguine Christi redemtam, quam maculare per bestiam nolui vilissimam. Quo audito, Abbas obticuit, & fortasis considerauit, quòd hic vir sapiens contra naturam equorum dominabatur astris: & alios fallaces cum fallacibus equis ad fallax deinceps mercatum dirigere decreuit.

Idem de negotio Monachorũ. Sic puto loquendum ad propositũ: si quondam monachi Ægyptiaci, & etiam quidam moderni (qui sub humilibus degunt tugurijs, arundinibus vimineq; tectis & contectis, limo glebaque compactis, vix repellentibus aëris intemperiem & æstum Solis: subcinericio pane tabescentes: siti quoq; & fame corpuscula plectentes) coram illo, (qui cùm accesserit tempus) iusticias nostras iudicabit, persistere trepidantes metuerunt: quomodo nos cum nostris humanis dispensationibus benignitate, lasciuia retentis, omni plenitudine cum delectationis amœnitate gustus, visus, auditus, tactus & odoratus (vt non offendamur in ocio, non inquietemur in somno, nec minuamur omni bono, prout promissum est, & nunquam aliquid deficiat nobis) cum prædictis confratribus nostris coram vno tribunali eadem die & hora, imò vno momento, præsentibus eisdem testibus, procuratoribus, aduocatisque, in vno sono tubæ comparentes persistemus?

Quòd si sincerè per causarum merita, partium iura, & rerum gesta, deponentiumque quoque testimonia ac vtriusque iuris, & regniculæ & Ægyptiaci regno cœlesti fuerint sententialiter, & vix per iuris & iudicis rigorem introducti, & possessionem adepti, nescio, qualiter contrarij professionum conseruatores similibus vtantur prærogatiuis æterni priuilegij: vnde valdè pertimesco, & sic cœpit nostrę collationis trepidatio, quòd progenitorum ordinis nostrorum salutis generatio sit nostræ disparis progressionis corruptio.

Idem in tractatu de Doctoratu in Stulticiâ. Doctores Iurisperiti ruditate tantâ præpediti ferunt signa verissimi magistratus, prout Abbas simplex tanquam Pontifex incedit infulatus, & mulus sterilis tanquam equus comparet testiculatus: & hi pariter fructificant in virtutum potentatib. Nam ex istis Doctoribus fides non ædificatur: & ex illis Abbatibus Ecclesia nunquam consecratur: & ex muli testiculis proles non generatur. Et insuper continuò patet, quòd ex puris baccalarijs nihil sequatur. Et quoniam ego Felix vnus ex illis sum, prout nouit bubulcus bubulcum, igitur cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ.

Idem librum quoque contra validos Mendicantes scripsit: in quo docet, nullas eis dandas eleemosynas.

Talbeymius D. Theologiæ.

1452. Extat huius Theologiæ Doctoris epistola, in quâ conqueritur de vitijs Romanæ Curiæ, eaq; dicit esse reformanda, scripta ad Conradum Episcopum Moguntinum ex Erfordiâ anno 1452. Occasionem scribendi dedit Legatus Apostolicus, indulgentias anni Iubilęi annuncians. Concludit eam his verbis: Si dominus apostolicus & sua curia se reformaret, vel per concilium generale fieret reformatio generalis, facilimè membra Ecclesiæ in suo quæque statu reformarentur. Imp. Frid. 3. Papa Nicolao 5. vt sup.

Miraculum.

1453. Errat Ecclesia Græca in processione S. S. Hunc errorem in Florentina synodo Patriarcha ipse Constantinopolitanus, & reliqui Græci cum ipsorum Imperatore correxerunt: sed postea eum iterum arripuerunt. Vnde per diuinæ iusticiæ miraculum, Constantinopolis in Turcarum manus ipsis diebus Pentecostes peruenisse dicitur. Imp. & Papa vt sup.

Anno 1455.

Mag. Ioannes VVesselus Grieningensis, vulgò Lux Mundi dictus.

EDidit librum, cui titulus est Farrago. In eo disputat & concludit, quòd subditi non teneantur credere Papæ, nisi rectè credenti. Obligatum enim credere dicit meliùs credenti, & fidem nostrâ non homini, sed Spiritui sancto obligatam. Valdè namque periclitaretur via iusti, si penderet ex via Papæ: cùm summorum Pontificum pleriq; pestilenter errauerint, vt nouissimis diebus nostris in Constantiensi concilio claruit Benedictus, Bonifacius, & Ioannes 23. qui grauiter fidem la cerârunt.

Et nostris postremis diebus Pius secundus, & Sixtus quartus, quorum alter patentibus bullis regna terrarum sibi vendicauit, alter turpissimas dispensationes, non solùm super præstito in causa ciuili iuramento, sed etiam de præstando, de plenitudine potestatis, plumbatas bullas emisit, in abusu potestatis Apostolicæ. Quicquid frater Petrus, vel comes Hieronymus insolenter aut auarè gesserunt, ipse postea, cùm resciret, ratificauit, etiam bullis plumbatis. Imp. 115. Friderico 3. Papa 216. Calixto 3.

Et infrà. Nemo magis Ecclesiam destruit, quàm corruptus Clerus.

Destruentibus Ecclesiam omnes Christiani tenentur resistere, etiam vsque ad vltimos, puta rusticos.

Item. Dominus non nostra merita, sed sua dona coronat.

Dominus Iesus caput est Ecclesiæ: & Mediator omnis creaturæ ad Deum patrem.

Idem. Vnde iustissimâ seueritate per zelatorem domus Dei, à domo Dei eijciuntur omnes vendentes. Vendunt autem omnes, qui de sacrificijs Deo offerendis, velut de suo, sacrilegium faciunt, quolibet alio fine, quàm purè Deo quæsito. XVII.

Quisquis igitur in quocunque loco donationis diuinæ, in quocunque actu suo, in quocunque tempore, siue deorsum sibi, siue communicando fratribus, quod in honorem Dei debet, aliâ voluptatis aut vanitatis intentione velut suum facit, & turpi sacrilegio vendit, irrefragabili seueritate diuini flagelli à templo eijcitur: quoniam in templo Dei esse non licent, quæ non in templo Deo gloriam dicunt. XVIII.

Idem. Ergo quotiescunque impudenter peccant, & tamen insolenter instant, cum adiuncto errore immodestiæ, repellendi sunt, exemplo Domini. Sic tamē id obseruetur, quò non contra verba Domini contemnatur eorū sana monitio. Quàm diu enim sedent in cathedrâ Moysis, facienda sunt, quæ dicunt. Sedere autem æstimantur, quàm diu quæ faciunt, no palàm eorum verba retundunt. Vbi verò tam scandalosa erit eorum vita, vt plùs corrumpant exemplo, quàm ædificent verbo, non iam ferendi: quia non in cathedrâ Petri sedent, sed in cathedra pestilētiæ. Et hi omnes, exemplo Domini, ab officio, velut inutiles repellendi, maioris turpitudinis eiectione.

Idem. Hinc clariùs illucescit, quomodo illorum præceptis parere debeamus, vt quia Deo debitores sumus ad parendum illis: duntaxat illis parendum, quoad nihil contra Deum præcipiunt. Nihil enim propter Deum debet fieri contra Deum.

Idem. Prælatus enim, nisi quantum sapientiam docet, audiendus non est. Quia qui Prælatos post Apostolos audit, Christum audit. Vbi ergo secundum Christum docent, vel præcipiunt, illic, sicut Sapientia ipsa, si loqueretur, audiendi sunt: aliàs non audiendi, sicut Paulus Petrum non audiuit, scandaloso exemplo cogentem Gentes iudaizare. In omnibus igitur sapienter dictis audiendi sunt: sicut si Sapientia de cœlo loqueretur, propter sapientiam in verbis comprehensam. Non igitur propter pastoralem autoritatem simpliciter audiendi.

Idem. Non autem credo, fuisse in arbitrio Petri, quos vellet, à vinculo Satanæ soluere, aut illo ligare. Quo enim imperio Papa solueret, qui nescit, vtrùm solutus sit solutus à vinculo Satanæ, annón?

Idem. Cùm ergò non homini credere oportet, neque Papæ oportebit. Valdè enim in ambiguo fluctuaret fides nostra, si illi credendum, qui ipsemet sæpe errat, vt in & ex Decretalibus conuinci potest: & Rabineo Andegauis publicè in cathedrâ arguenti mihi confessus fuit inquiens: si hæc ita sunt, vniuersum nostrum fundamentum falsum est. Si ergo canonibus iam solenniter publicatis, aut autenticè roboratis, credere non oportet, quia sunt contra sacrum canonem, non Papæ vlli credere oportet: sed diligere, venerari, & obedire, quando rectè officio fungitur.

Idem. Quæcunque ergo eiuscemodi sunt, vt ea nemo dicere possit, nisi in Spiritu Dei loquens, id est, ea loquens, quæ Spiritu Dei aliquando loquente autoritatis robur acceperunt, ea omnia, per quemcunque dicantur, firmâ fide tenenda sunt, non quia ille dicit, sed quia in Spiritu Dei loquens dixit. Ex hoc iam planè satis patet, qualis habenda doctoribus Ecclesiæ fides, qualis habenda summis Pontificibus, qualis item generalibus concilijs? Semper enim habenda fides loquentibus in Spiritu Dei, hoc est, ea, quæcunque Spiritus Dei locutus est. In Deum enim credimus: non in Ecclesiam catholicam, non in Concilium Latinum, non in Papam.

Idem. Tu igitur cautus ad conditionalem, tanquam inexpugnabile vallum, refugis dicens: hoc tamen firmum fore, quòd in huiusmodi Papa statuerit, claue non errante, & Christo non reprobante. Ad quid quæso necessaria conditio illa, claue non errante? Quænam clauis illa regni cœlorũ? Et quis error eius clauis? Clauem igitur talem ponis, quæ errare possit: & simul efficax & legitima regni, & regni cœlestis clauis est? O formidolosum regnum, cuius portæ, seræ, vectes, claues sunt huiusmodi, quibus error, & falsitas, & ignorantia subrepere possunt. Clauis, quam Augustinus explicat, charitas est per Spiritum sanctum diffusa in cordibus filiorum regni.

Has duas claues Dominus Iesus ante resurrectionem Petro promisit, quando dixit: Tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in cœlis: & quodcunq; solueris super terram, & cæt. Has item claues post resurrectionem non vni, sed vnitati donauit, quando insufflauit in eos dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.

Neque parùm horrori mihi est verbum istud tuum, quo mones, quòd magis mihi pro ratione esse debet authoritas Papæ. Nunquam Parisiensi facultati Theologicæ, non dico ratione, maior fuit, imò nunquam fuit pro ratione Clementis Papæ autoritas: quoniam temeritatem illius angelis præcipientem reprehenderunt, & correxerunt, quando cruce signatis ad eorum vota tres vel quatuor animas ex purgatorio, quas vellent, elargiebatur: item quando indulgentias à pœnâ & culpâ publicabat: horum tamen eorum hodie plumbatæ bullæ reperiuntur. Tu tamen mones, huiusmodi Papæ autoritatem non solùm pro ratione, sed & super rationem esse mihi debere.

Quæ quæso in his ratio mea, nónne Scriptura sacra? Nunquid vis Papæ authoritatem supra sacram Scripturam ferre? Papæ voluntas & Scripturæ autoritas, non æquè constituta sunt: sed vt voluntas Papæ secundum Scripturæ veritatem, non veritas sacræ Scripturæ à Papæ voluntate regulanda sit.

Ibidem. Dominus Iesus quando promisit Petro claues regni cœlorum, vt, quicquid ligaret in terris, ligatum esset & in cœlis, nihil aliud promisit, quàm Spiritũ sanctum, & per Spiritum sanctum charitatem diffundendam in corde Petri. Hoc enim idem tunc promisit, quod post resurrectionem absoluit, quando insufflauit in Apostolos dicens: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt eis.

Ibidem. De thesauro Ecclesiæ neminem potest Papa vel concilium generale locupletare, vel ditare in parte aut in toto: nisi quem potest corde integrare, & affectu inflammare, quatenus verus thesaurus Ecclesiæ verè illi thesaurus fiat. Vnde si non possunt inflamare cor in possessionem illius thesauri, non etiam poterunt dare possessionem thesauri.

Desiderare potest Papa, orare potest, obsecrare potest, confidere potest, commendare potest, gratias agere potest, potest fortassis & precibus impetrare interdum, sed vt authoritate donare aut regulariter impetrare possit (quam nec necessariâ requisitâ præparatione optare potest) non credo. Nullo enim suo ministerio, vel opere, vel arbitrio potest, vt accedentes aut subeuntes omnes regulariter Deo sint, quales esse debent. Quod si non potest quæ incerta sunt & imperfectiora, quomodo, quæ grauiora & perfectiora sunt, poterit? Qui non potest dignè præparare, quomodo poterit gloriosè consummare? vtrumque sicut in solum Deum, ita etiam à Deo solo.

Ibidem. Hunc ignem, & cremabilia hæc, si bene attenderent indulgentiarij nostri, non tam temerè post mortem plenariam remissionem, & omnimodam impunitatem promitterent.

Idem. Circuiui multas Vniuersitates, & certamina quærens multos reperi contradictores, aliquando etiam de fide scandalisatos, verùm nunquam in scandalis dimissos: quia, rationibus meis auditis & perspicaciter consideratis, vel consentientes, vel saltem non irrationabiles confitentes, quietos reddidi, vt nemo finaliter de me conquereretur.

Idem refert de Pontifice Sixto, quòd ad Petri Ruerij, tunc S. Sixti Cardinalis, ac Patriarchæ Constantinopolitani, & Hieronymi fratris sui postulationes, domesticæ familiæ toti Cardinalis D. Luciæ, qui Paulo secundo à venationibus fuerat, (horrendum dictu) in tribus anni mensibus calidioribus, Iunio, Iulio, & Augusto, masculino coitu frui permiserit, cum hac clausula: Fiat, vt petitur.

Eiusdem Vaticinium.

MAgister Ioannes Ostendorpius, canonicus templi diui Lebuini Dauentriensis, vir multo studio longaq; experientiâ doctiss. adolescens admodum, istum VVesselum Phrisium (qui Lux mundi vulgò dicebatur) senem adijt, & inter cætera audiuit ab eo quasi iam, quod per Lutherum futurum erat, præuidente: Studiose adolescens, ad illum viues diem, quo doctrina recentiorum & contentiosorum istorum Theologorum, Thomæ & Bonauenturæ, & aliorum eiusdem farinæ, ab omnibus verè Christianis Theologis explodetur.

Anno 1455.

Ordo S. Catharinæ Senensis.

HÆc Senis in Thuſciâ nata fuit, patre Iacobo pannorum tinctore, & Lapa matre. Eam viſione quadam, S. Dominico iubente, ad hunc ordinem incitatam fuiſſe, ex Legenda Reimundi Capuani, generalis Prædicatorum Magiſtri, in eius vitâ ab Antonino recitatâ, conſtat, anno 1455. iuxta Francum: ſecundum alios verò anno 1372. Catenâ ferreâ cuti proximâ quotidie ſe cinxit. Intra duos dies dimidiam tantùm horam dormiebat.

Negatur etiam Antoninus ex eadem Legenda, Dominum Ieſum ſæpe ad eam veniſſe, & duxiſſe ſecum aliquando glorioſiſsimam ſuam genitricem, aliquandò Dominicum, quandoque Mariam Magdalenam, vel Ioannem Euangeliſtam, vel Paulum Apoſtolum, vel alios, & cum eâ familiariſsimè confabulatos eſſe, tit. 23. cap. 14. §. 6.

Addit ibidem, Chriſtum apparuiſſe quodam tempore deuotæ huic, & viſibiliter ſibi eam deſponſaſſe, in præſentia Mariæ virginis, Ioannis Euangeliſtæ, Pauli Apoſtoli, & B. Dominici, nec non Dauidis Pſalterium ſuum manu geſtantis, ac ſuauiſsimè modulantis. Et Dei genitricem quidem manum extendiſſe ad filium, ac poſtulaſſe, vt Catharinam ſibi deſponſare dignaretur: Ieſum matri aſſenſum eſſe, & protuliſſe annulum aureum, habentem in circuitu quatuor margaritas, ac adamantem in ſummitate: hunc annulari digito dextræ virginis dexterâ ſuâ impoſuiſſe, ac dixiſſe: Ecce deſponſo te mihi creatori & ſaluatori tuo. Licet autem diſparuerit viſio, manſiſſe tamen annulum in digito.

Cùm ſemel feruentiùs Dominum exoraſſet, vt auferret ei proprium cor, & propriam voluntatem, daretque cor & voluntatem ſecundum ipſum, viſa eſt ſibi, quòd adueniens Dominus latus eius ſiniſtrum aperiret, & cor eius abſcinderet atque auferret, ſineq; corde ipſa maneret. Accidit igitur aliquando, cùm eſſet Senis in Eccleſia Prædicatorum, in Capella ſororum de Pœnitentia, circumfulſit eam lux de cœlo, & in luce apparuit Dominus habens in manibus cor rubicundum, & lucidum: ad eius verò aſpectum illa in terram cecidit: appropinquans autem Dominus aperuit latus eius ſiniſtrum, intromiſitque cor illud, dicens: Ecce filia, ſicut poſtulaſti pridie, abſtuli tibi cor tuum, & dedi tibi cor meum, quò ſemper viuas, clauſitque latus, & diſceſsit: manſit tamen cicatrix in latere. Ant. ibid. § 10.

Vidit etiam, vt ibidem narratur, Chriſtum crucifixum ſuper ſe magno cum lumine deſcendere, & ex quinque vulnerum eius cicatricibus in ſe radios ſanguineos deſcendere, qui ad manus, ad pedes, & ad cor ſuum pertingebant. Ibidem.

Apparuit ei aliquando Chriſtus, & pro veſte, quam pridie cuidam pauperi dederat Catharina, ſuis manibus de cicatrice lateris ſui traxit aliam veſtem coloris ſanguinei, vndique radios emittentem, eaque induit proprijs manibus ſponſam ſuam dilectam. Ex quo tempore nullum frigus in corpore, media etiam eaque inclementiſsima hyeme, ampliùs ſenſit.

Veſtem interiorem albam gerunt, eique velum atri coloris ſuperinduunt, cum capitis tegumento concolore. Modius. Auguſtæ & Norimbergæ hunc ordinem floruiſſe, Francus ſcribit.

Suprà, anno 1379. Catharinæ Senenſis quoque facta eſt mentio: diuerſitatis cauſa eſt authorum in calculando diſcrepantia, & regulæ laxioris in duriorem mutatio, vt illic Lector reperiet.

De

1455. *De fine Mundi mirabile S. Vincentij Ferrarij, Itali, de Valentia, Doctoris Theologiæ, ordinis Prædicatorum, qui interfuit concilio Constantiensi, opusculum: in quo potissimùm continentur tria, & explicantur tres illæ terribiles prophetiæ Danielis: Prima de casu, defectione, siue ruina vitæ spiritualis: secunda de diminutione dignitatis Ecclesiasticæ: & tertia, de fidei Catholicæ interitu: in tractatu quarum multæ calamitates diuersis temporibus fuisse declarantur: & quædam futuræ prædicuntur, ad terrorem maximum tam cleri quàm totius populi Christiani: ad postremum de duplicis Antichristi aduentu, mixti scilicet, atque puri.*

Ecce positus est hic in ruinam, Luc. 2.

BOna gens. Volendo ad præsens loqui de fine Mundi, Primò proponam, quòd prædicantes, finem mundi fieri citò & breuissimè, nec laudare nec vituperare volo: Secundò, quòd prædicantes, finem mundi non venturum ita citò, imò, quòd multùm distat, sicut alij prædicant, nec laudare, nec vituperare volo.

Sed ad cognoscendum, cuius istorum verbis sit potiùs credendum, tres prophetias breuiter aperire volo, quæ habentur Daniel. 2. 3, & 4. cap. quarum Prima loquitur de casu vitæ spiritualis: Secunda de lapsu dignitatis Ecclesiasticæ: Tertia de ruinâ fidei Catholicæ: vt, cùm videritis eas successiuè compleri, possitis agnoscere, quis ipsorum prædicatorum sit verior. Nam omnia veteris Testamenti contingebant in figurâ. Sed non allego autoritates de fine mundi: quoniam opiniones prædicantium de fine mundi diuersæ sunt hodie. Moraliter autem loquar, &c.

Cùm igitur videritis, prophetiæ primæ compleri intellectus: tunc poteritis dicere, Ecce hic, scilicet status vitæ spiritualis, positus est in ruinam: & sic successiuè de alijs duobus: & tunc finis mundi erit citò & breuissimè. Dico igitur primò, quòd prima prophetia Danielis demonstrat nobis casum vitæ spiritualis.

Bona gens. Daniel recitat in dicto capitulo, quòd Nabuchodonosor Rex vidit in somnis statuam vnam altam, quæ habebat caput de auro puro, pectus & brachia de argento, ventrem & femora de ære, tibias de ferro, & pedes, quorum vna pars de ferro, & alia de luto erat. Deinde vidit, venire vnum lapidem de monte missum sine manibus hominis, qui pedes statuæ percussit, & statuam totam in fauillam reduxit.

Bona gens. Allegoricè loquendo, ista statua demonstrat nobis initium & finem Ecclesiæ. Nam caput statuæ, quod erat auri puri, significat principium Ecclesiæ, id est, tempus Apostolorum & Martyrum: quoniam tunc Ecclesia erat de auro puro, hoc est, quòd Christianitas erat in perfecta vita spirituali, & in ardore deuotionis & supernæ charitatis. Nam sicut aurum excellit omnia metalla: sic vita spiritualis perfecta omnes vitas.

Nam tempore Apostolorum & Martyrum, Christiani à principio, quo sciebant loqui, addiscebant facere signum crucis, & in mensâ omnes dabant benedictionem ante comestionem: & post comestionem gratias Deo referebant. Omnes sciebant Pater noster, Aue Maria, & Credo in Deum. Et quotidie orabant de manè, & de sero: & omni die Missas audiebant, antequàm quicquam temporale facerent. Et erant quotidie perseuerantes in fractione panis, id est, communicantes erant in Sacramento Altaris. Omni die sermones Dei audiebant: nec poterant satiari, sermones eius audire. Omnes sciebant modum confitendi Deo: & templo oblationes & offertoria ministrabant: & decimas de quacunque re sacerdotibus dabant. Et quod melius erat, Ecclesijs de bonis suis subueniebant: & omnes ad inuicem charitatem habebant. Non erant vsurarij: nec falsi mercatores, nec mendaces venditores, & emtores. Erant pacifici ad inuicem, sine discordiâ & sine inuidiâ. Matrimonia in maximâ honestate seruabant. Omnes erant eleemosynarij, fideles, sine errore, non alta sapientes, sed simpliciter credentes.

Domini temporales recti in iustitiâ, & pleni misericordiâ: domini Ecclesiastici, id est, Prælati, erant pij. Nam redditus Ecclesiarum in tres partes diuidebant: duas Ecclesijs, & hospitalibus, & viduis, & orphanis, & pauperibus dabant: tertiam partem, minorem sibi retinebant pro vitâ: & quod in capite anni superabat, erogabant pauperibus. Quotidie celebrabant & prædicabant: castè & sanctè viuebant: populo bonum exemplum dabant. Sacerdotes erant sanctificati, casti, largi, deuoti, discreti, & honestæ conuersationis: sine auaritiâ, promti ad bonum, cum mansuetudine & humilitate. Item religiosi, honesti, pauperes, obedientes, sanctæ vitæ: ita quòd de mille vnus non fuisset repertus, transgrediens regulam suam.

Ecclesiæ honoratæ erant à populo tam in reparatione, quàm in ædificatione & deuotione. Artifices & laboratores erant credentes articulos fidei & mandata Dei, & illa seruantes ad punctum, vt religiosi suas regulas: & nomen Dei habebant in magnâ reuerentiâ, & maximo timore & honore. Et sic erat fides formata cum charitate spirituali in deuotione & operum executione: ita, quòd caput Ecclesiæ tunc erat aurum purum.

Anno

Et istud tempus durauit vltra quadringentos annos.: & postea descendit Christianitas de auro ad argentum, quod minus valet.

Tunc enim surrexerunt Arriani & alij Hæretici in Ecclesiâ, qui loquebantur errores & falsas opiniones contra fidem: ita, quòd per eos ferè totus mundus fuit corruptus huiusmodi erroribus. Qui errores & falsæ opiniones pro nunc non possent explicari: sed satis patent in Ecclesiâ, id est, in libris Ecclesiasticis: ita, quòd Christiani perdiderunt formam signandi se, & modum orandi, & communicandi, & missas audiendi, & oblationes offerendi, & decimas dandi, & præcepta Dei & articulos fidei sciendi, & Ecclesias ordinandi & ornandi. Et finaliter status veræ fidei & bonæ vitæ corruit.

Et tunc Deus misit Doctores sanctæ Ecclesiæ, videlicet sanctum Augustinum, sanctum Ambrosium, sanctum Hieronymum, sanctum Gregorium, & alios quàm plures sanctos & egregios Doctores, qui sustinuerunt, seu sustulerunt fidem catholicam, & præcepta legis, & virtutes, & sacramenta, & vitam bonam ac sanctam, exponendo sacram Scripturam, disputandoque contra hæreticos. Sed tamen Ecclesia nunquam potuit reduci ad pristinum gradum, siue ad pristinum statum aureum, id est, Ecclesia nunquam poterat ascendere ad aurum, à quo descenderat ad argentum: quia deuotionis gustus siue ardor deperditus fuit. Et illud tempus durauerat vltra quingentos annos.

Et post illud tempus statua, id est, Ecclesia descendit de argento ad ventrem & femora, quæ sunt ærea, & minus valent. Nam vt æs voluitur & reuoluitur ad quamcunque partem, & malè sonat: sic tunc Christianitas voluebatur modò à parte dextra contra fidem, per falsos errores, modò à parte sinistra contra virtutes, per turpissimos mores: & turpe sonuerat, quia verbum Dei non prædicabatur. Et tunc erat Mahometus, qui corrupit totam Barbariam. Missæ verò non audiebantur, nisi coactè: non faciebant orationes: Deum negabant: & generaliter totus mundus positus erat in maximâ malignitate. Omnes permittebant plenissimè, vitia perpetrari. Non erat misericordia: non erat iustitia: non erat humilitas: non erat pietas: non erat fides: non erat obedientia mandatorum: non erat ramus bonæ vitæ.

Vnde tunc Dominus noster Iesus Christus voluit destruere Mundum, vt inuenitur in legendis Sanctorum Dominici & Francisci: quoniam omnipotens Deus præ nimiâ irâ in ipso monstrata propter peccata Mundi tres lanceas contra mundum vibrabat, quæ demonstrabant tria, videlicet Antichristi persecutionem, mundi conflagrationem, & diem iudicij. Et tunc beata Maria virgo obtinuit vnam modicam dilationem super finem mundi à filio suo, videlicet, quòd expectaret prædicationem ordinum sanctorum Dominici & Francisci, vt patet in legendis ipsorum, qui prædicarent per mundum, vt conuerterent gentes mundi. Et durauit illud tempus, quantum istæ duæ regulæ durauerunt in Obseruantia fratrum earundem, videlicet per centum & quinquaginta annos.

At istæ duæ regulæ, quantum ad obseruantiam, modò deficiunt: & iam sunt plures quàm quinquaginta anni, quòd in istis regulis fratres non tenent viam, nec semitam, id est, vota & ceremonias, imò ipsi sunt peiores, quàm cæteri Christiani, in superbiâ, luxuriâ, auaritiâ, gulâ, inuidiâ, irâ, accidiâ, & simoniâ: ita, quòd ipsi sunt exemplar totius malæ vitæ: & facti sunt via perditionis, qui debebant esse via reparationis hominum mundanorum.

Vnde statua, id est, Ecclesia descendit de ære ad tibias ferreas. Et istud est tempus, in quo sumus modò. Nam vt ferrum est durum, asperum, implicabile, & rigidum per se, & non potest mutari, nisi per ignem & malleorum percussionem: sic est ad præsens Christianitas.

Nam non est Prælatus: non est dominus temporalis, non religiosus, non sacerdos, nec status maritalis, nec eremita, nec mercator, nec status vidualis, nec ciuis, nec mechanicus, nec status virginalis, nec laborator agrorum, nec artifex, nec scutifex, nec magister, nec discipulus, nec scholaris, nec doctor, nec baccalaureus, nec quicunque legista vel canonista, nec artista, qui se emendare velit de suâ malâ vitâ, nec per prædicationes, nec per exempla, nec per miracula, nec per prodigia, nec per tormenta, nec per infirmitates, nec per mortalitates, nec per guerras, nec per caristias, neque per diluuia & inundationes aquarum, nec per terræmotus, neque per obscurationes Solis & Lunæ: quæ omnia videntur nobis quasi deliramenta.

Itaque implicabiles sunt nunc Christiani, quòd non videntur homines, sed dæmones insani. Etenim sunt asperi sibi inuicem sine vlla pietate & benignitate: crudeles sine misericordia: vsurarij & auari sine vllâ largitate: duri sine vllâ deuotione: amatores huius seculi sine vllo Dei timore: contemtores regni Dei sine vllo amore: & sic sunt asperiores & implicabiliores & duriores ferro Christiani isto tempore.

O quomodo descendit statua de auro ad ferrum? quomodo deteriorata est? Vnde verificatum est, quod Dauid prophetisauit de isto ferro, dicens: Humiliauerunt in compedibus pedes eius: ferrum pertransijt animam eius in pectus. Nam sicut compedes impediunt compeditum ire corporaliter: sic spiritualiter peccata impediunt animam: quia quælibet

anima cuiuslibet hominis ſpiritualiter incedere debet & feſtinanter, vt dicit Dauid: Ibunt de virtute in virtutem, & videbitur Deus Deorum in Sion. Nam anima cuiuſlibet diſcreti viri duos pedes habere debet, quibus debet feſtinanter ire de virtute in virtutem. Primus pes dexter eſt amor cœleſtis: ſecundus ſiniſter eſt timor infernalis.

Et cùm diabolus tentat de peccato: cogitare debet homo, quomodo pœnæ in inferno ſunt paratæ cuilibet facienti illud peccatum, de quo tunc tentatur: & ſic cogitando reſiſtitur peccato.

Secundò, cùm diabolus tentat, vt dimittat homo aliquod bonum, quod cœperat facere, vel quod faciebat, vt illud deſerat & relinquat: tunc ipſe cogitare debet, quòd dimittendo illud bonum opus, delinquendo perdit gratiam, id eſt, amorem Dei: & ſic cogitando, homo, quod incepit, adimplebit. Et ita per illos duos pedes, ſcilicet amoris & timoris, ibit de virtute in virtutem, atque hîc in iſto mundo, & in alio videbit Deum Deorum in Sion, id eſt, Deum Angelorum in gloria viſionis beatæ.

Sed heu dicit Dauid ſuperiùs loquendo de tempore moderno, quòd humiliauerunt in compedibus pedes eius. Compedes enim diaboli ſunt ocioſitas & pigritia, inſenſibilitas & duritia cordis: quibus multi heu à virtutum via impediuntur, & pedes eorum prædicti à feſtino greſſu retardantur. Sicut enim per compedes clauduntur pedes, ita quòd nec feſtinanter nec aptè homo poteſt incedere: ita iſti duo pedes cuiuslibet hominis, ſc. amor cœleſtis & timor infernalis, qui faciſit in aptè animã de virtute in virtutẽ, ſunt humilitati in compedib. ocioſitatis & pigritiæ, inſenſibilitatis & duritiæ cordis: ita quòd vix de mille reperies vnum, qui amorẽ cœleſtium habeat non compeditũ ocioſitate & pigritia, aut talem timorem inferni poſsideat, qui non compediatur inſenſibilitate & duritia cordis, ac ſi nunquam mori debeat. Idcircò ſubditur: Ferrum pertranſijt animam eius, id eſt, obſtinatio non ſe emendandi à peccatis pertranſijt animam eius, id eſt, cuiuslibet talis Chriſtiani.

O quanta pigritia: ô quanta obduratio eſt modò in Eccleſia Dei, hoc eſt, in congregatione Chriſtiana? Nam modò vix ſciunt ſe cruce ſignare, & malè: pauci minùs orare, modicùm confiteri, & tardè, & malè: & peiùs ſciunt Miſſas audire & communicare: & peſsimè ſermones Dei audire. Articulos fidei pauci ſciunt, & malè: & peiùs præcepta Legis. Malè dant templo oblationes, & peiùs decimas.

Minimè inclinantur ad dimiſsionem iniuriarum, & ad reſtitutiones rapinarum. Omnes ſunt pompoſi, mendaces, ambitioſi, cupidi, auari, raptores, & deceptores, mandata legis minimè ſeruantes, Deum blaſphemantes & contemnentes, Deo ſine ſtabilitate ſeruientes: ita quòd plùs ſcandalum inferunt, quàm fructum, nihil exempli boni portant.

Nunc Prælati ſuperbi, vani, pompoſi, Simoniaci, luxurioſi, auari, qui fidem in menſura terrenarum rerum poſuerunt: quia tantam fidem habent, quantus eſt redditus in pondere. Curam Eccleſiæ ipſi curant modicùm. Ad iſtam perſonam modicùm currunt, quæ modicum tribuit: ad aliam plus dantem magis. De eis, qui plus dant, & qui ſibi plus promittunt, curam habent: & ita eos ſuſtinent intruſos, quòd veritas, quæ angulos non quærit, lucere non poſsit. Ipſi ſunt ſine charitate, luxurioſi, guloſi, pigri: quia nec celebrant, nec prædicant, ſed ſcandalizant.

Domini temporales ſine charitate, ſine miſericordiâ, ſine pietate, ſine pace.

De religioſis, breuiter loquendo, non eſt in toto mundo, qui ad literam teneat regulam ſuam, vt debet: corrupti omnes & ſcandaloſi: animabus facti ſunt via perditionis, qui debebant eſſe via ſalutis. Sacerdotes piſcantur hodie honores, ſed minimè mores. Nam ipſi ſunt ignorantes, præſumtuoſi, & deridentes, idiotæ, hypocritæ, ſapientibus detrahentes, auari, & ſimoniaci, deteriores indies apparentes, luxurioſi, inuidi & immundi, totum mundum corrumpentes, velociter poſt denarium currentes: ſed ad virtutum curſum implicabiles, crudeles ſine miſericordiâ, tenentes multa arma, pauca breuiaria, pertinaces & loquaces, ſed minimè ſunt veraces. Gauderet Chriſtianitas, cùm de mille vnum deuotum inueniret: ille eſſet vtique diligendus, ſed minimè viſitandus: & maximè à mulieribus.

Vnde cum dolore poſſumus dicere, quòd verificata eſt prophetia hæc, quæ dicit: Quomodo obſcuratum eſt aurum: mutatus eſt color optimus: diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum, Thren. 4.

Nam aurum bonæ vitæ obſcuratum eſt in mundo. Mutatus eſt color optimus, id eſt, verbum Euangelicum, quod animas depingit varijs coloribus, id eſt, virtutibus, mutatum eſt: quia intellectus ſacræ paginæ colorem nunc habet Philoſophicum aut poëticum: ita quòd prædicatores omnes, niſi pauci, non prædicant Euangelium aut Biblia, ſed Tullium vel Ariſtotelem.

Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum. Nam iſti lapides ſunt religioſi, ſapientes, qui debent defenſare ciuitatem, hoc eſt, Chriſtianitatem à dæmonibus, cum lapidibus, id eſt, auctoritatibus ſacræ Scripturæ, prædicando contra vitia: qui diſperſi ſunt per plateas dominorum temporalium, vt ſibi dignitates temporales acquirant. Nam vix reperies Doctores vel magiſtros in monaſterijs proprijs, ſed citiùs in magnorum dominorum curijs. Nam vnus eſt confeſſor Regis, alius Reginæ: alius Ducis, alius Duciſſæ: alius Comitis, alius Comitiſſæ.

Anno

Et ita dispersi sunt lapides sanctuarii, hoc est, Ecclesiæ, per istas plateas: vt benè possimus di-
cere, Pupilli facti sumus absque patre: matres nostræ quasi viduæ: aquam nostrā pecunia bibimus:
ligna nostra precio comparauimus, Thren. 4. Nam pupilli facti sumus absque patre, id est, absque
vnico pastore Ecclesiastico: & etiam animæ nostræ absque patre spirituali: quia impossibile est,
quòd mulier volens Deo seruire, reperiat de decem vnum patrem spiritualem stabilem. Item ma-
tres nostræ quasi viduæ sunt, id est, dignitates Ecclesiasticæ quasi viduæ sunt: quia vel carent Recto-
ribus, vel hi, quos habent, non faciunt debitum circa curam animarum.

Nam non est Episcopus, qui curet de animabus sui episcopatus: nec rector, qui curet de animabus suæ rectoriæ: imò, quod deterius est, ipsi rectores sunt absentes. Nam si qui valentes & scientes reperiuntur in scripturis, non resident in Ecclesiis, sed Vicarios ignorantes instituunt: nec dolent, si lupi rapaces animas suorum capiunt. Item aquam nostram pecunia bibimus: ista aqua est gratia Spiritus sancti, siue virtus, quæ datur in Sacramentis per ministros Ecclesiæ, qui sunt sacerdotes. Aquam igitur pecunia bibimus, id est, administrationem Sacramentorum, per quæ virtus spiritualis & gratia confertur, cum denariis comparare compellimur: quia non est vnus de mille ministrator, qui liberè & actu Sacramenta ministrare velit, quin coopertè vel discoopertè sit simoniacus, id est, mentaliter vel corporaliter. A maiori enim vsque ad minimum omnes student auariciæ & simoniæ: & sic totus mundus positus est in negligentia & obstinatione, quia nullus vult se emendare, sed duriores ferro in peccatis efficiuntur.

Sic benè possumus dicere, quòd ferrum, id est, obstinatio peccati pertransiit animam eius, hoc est, cuiuslibet mali Christiani. Sed istud ferrum humiliabitur per ignem & percusionem malleorum. Et iste ignis & ista percusio erit citò & breuiter in Christianitate: quia Deus, qui dicit, cùm accepero tempus, ego iustitias iudicabo, in breui excitabit iram suam super Christianitatem ita validam & magnam, quòd, si Christiani decimam partem intelligerent tribulationis, multi iam præ dolore morerentur. Et tunc coacti cognoscent Christiani creatorem suum.

Et, si ista benè consideremus, possumus dicere, quòd statua, id est, Ecclesia descendit de capite aureo ad tibias ferreas: quod est tempus, in quo sumus nunc. Vnde status spiritualis iuxta nostrum thema congruè dicitur positus in ruinam, scilicet de auro ad ferrum, hoc est, de ardore charitatis ad obstinationem & duriciam in peccando, & nihil emendando. Et quid restat de statua? Certè pedes restant, quorum vna pars erat de ferro, & alia de luto. Istud erit tempus Antichristi, cùm fuerit natus: in quo homines iterum incipient esse de ferro, id est, obstinati in peccatis, plùs quàm dictum est, ad non se emendandum: & implicabiles ad non se submittendum: asperi ad non miserandum: & frigidi ad non Deum amandum: pomposi ad mundum diligendum: & duri ad non credendum articulos fidei catholicæ.

O quàm durum erit illud ferrum vltimæ partis statuæ, scilicet Ecclesiæ, quando Christiani negabunt Deum & fidem, vt possint euitare tormenta temporalia. Nam benè erit vltima pars, cùm natus fuerit Antichristus: quia finis mundi cum eodem tempore computatur. Item tunc Christianitas erit de luto, sicut vna pars pedum statuæ: quia homines carnales erunt. Nam non seruabitur lex matrimonii, nec gradus consanguinitatis: nec erunt ieiunia, nec abstinentiæ carnium: sed erunt luxuriosi omnes & sine lege: gulosi & sine abstinentia vllius carnalitatis: sed carnales totaliter sine temperantia: auari & pomposi sine humilitate & paupertate: pigri & ociosi sine aliqua diligentia suæ salutis. Et sic omnes mali Christiani erunt lutosi & ferrei.

Et de isto tempore ita lutoso dicebat Dauid Deo faciendo orationem, vt eum ab isto tempore eriperet: Eripe me de luto, vt non infigar: Libera me ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum. Et tunc erit completa statua, cùm de capite aureo descenderit ad argentum gradatim, & ad æs, & ad ferrum vsque ad pedes de ferro & de luto: quod erit tempus Antichristi. Tunc benè poterit dici: Ecce positus est hic, scilicet status spiritualis vitæ in ruinam, & verè maximam ruinam.

Et tunc quid restabit? Certè, quòd veniat lapis de monte missus sine manu hominis, qui percutiat statuæ pedes, & in fauillam reducat. Ipse enim lapis erit Dominus noster Iesus Christus, iuxta illud, Petra autem erat Christus, qui venit à seipso, quem alius homo non mittet: quia ipse super omnes est. Et percutiet istam statuam, id est, Mundum, per conflagrationem, & eum inflammabit, & in fauillam reducet: quia omne elementatum comburetur in vno puncto, ita quòd non videbitur iste mundus, nisi vna fauilla.

Et tantum de prima parte sermonis. Sed hæc pars est moralis, ad cognoscendum rationabiliter, finem mundi esse citò futurum: quoniam vita spiritualis iam tenet caudam suam. Ecce hoc est speculum morale primæ prophetiæ Danielis allegatæ.

Secundò dico, quòd secunda prophetia demonstrabit nobis lapsum dignitatis Ecclesiasticæ. Hic aperitur mysterium finis Ecclesiæ, vt qui legit intelligat: & breuiter exponam, quæ mihi declarata fuerunt super isto intellectu. Nam dicunt aliqui, quòd citò erit Antichristus manifestus in mundo: & aliqui dicunt, quòd longè à nobis est. Vnde pro declaratione huius sciant omnes, quòd

duo Antichristi futuri sunt successiuè ante diem conflagrationis: quorum primus erit Antichristus mixtus: alius successor erit Antichristus purus.

Nam mixtus veniet sub specie magnæ sanctitatis: quia vitam Christianam tenebit ad extra mirabiliter, & in corde habebit spiritum malignum radicatum, qui eum inspirabit sub specie boni multa mala facere Ecclesiæ. Et iste non acquiescet consilio aliorum, sed quæ videbuntur sibi fienda, conabitur per fas & nefas facere ex instigatione diabolicâ. Et multos Reges & Principes Christianorum sanctitate fictâ decipiet, & in maximum errorem, & scandalum eos inducet: ac etiam sapientissimos, & doctissimos in lege decipiet, & errare faciet. Et conabitur adimplere omnia cogitamina, quæ malignus Spiritus ei inspirabit, dicens ac docens, quòd totum ei à Deo veniat: ita, quòd multi viri in sanctitate famosi decipientur etiam per ipsum spiritum malignum illius Antichristi mixti.

Et vt intelligatis clariùs errorem istius maledicti, secundum quod mihi permissum est, verificabitur in ipso Prophetia Danielis, cap. 3. quæ dicit, quomodo Rex Nabuchodonosor fecit fieri vnam statuam auream, quæ erat in altitudine 60. & in latitudine 7. cubitorum, & posuit eam in campo magno prouinciæ Babylonis. Et postea fecit congregari omnes Philosophos, Astrologos, sapientes, duces, comites, iudices, Barones, Principes, &c. vt erigerent & publicarent idolum illud. Et voluit, quòd sub pœna mortis omnes idolum adorarent, quando audirent sonum instrumentorum. Vnde omnes idolum adorâuerunt vi vel gratis, id est, propter pœnam vel ex bona voluntate. Et non fuerunt reperti, nisi tres viri fideles, qui noluerunt adorare, scilicet Sidrach, Misach, & Abdenago: qui maluerunt poni in clibanum ignis ardentis, quàm adorare.

Quapropter eorum credulitatem Deus miserator inspiciens, misit Angelum suum, qui eos illæsos sic seruauit, quòd capillus de capite eorum non periit. De hoc loquitur textus Bibliæ diffusiùs: sed medullam ipsius capituli assumsi, vt clariùs intelligatur, quod sequitur.

Bona gens: Idolum Nabuchodonosor est Antichristus mixtus. Et erit maior, quàm aliquis fuerit à principio Ecclesiæ vsque nunc in dignitate Papali: nec erit pòst in eadem dignitate vsque ad finem mundi: quia ille erit vltimus, quoad dignitatem Papalem. Non dico, quòd fiet Papa, sed erigetur idolum contra verum Papam. Et ista erit quarta bestia pessima, quæ surget de mari. Et cùm videritis hæc fieri, credatis, quòd breuissimè eo mortuo manifestabitur Antichristus purus: de quo capitulum, quod sequitur in Daniele, loquitur, vt dicam inferiùs.

Hic aperitur mysterium: Nabuchodonosor interpretatur sedens in angustia agnita, vel sessio in agnitione angustiæ, vel prophetisans istius mundi signum. Et iste Nabuchodonosor erit vnus magnus Princeps, qui in vltimis temporibus surget in Ecclesia, qui sedebit in indignatione sua, id est, in angustia agnita. Qui Nabuchodonosor istũ mundum angustabit tribulando corda propter idolum, quod faciet. Et erit agnita ista angustia: quia Deus interficiet istum & idolum mala morte. Et tunc eorum mortes erunt notæ per totum mundum. Et tunc clarificata erit malicia tota cordis sui, & corrupta sanctitas sua dissimilata.

Item dico, quòd idem interpretatur prophetisans istius mundi signum. Nam iste prophetabit signum huius mundi, hoc est, finem istius mundi. Et quodnam est istud signum, quod demonstrat nobis finem mundi? Certè enim non possumus dicere, quòd Sol, quando in tempore Iosuæ retrocessit ad orientem, fuerit signum finis mundi, sed victoriæ populi Israël contra Amelechitas. Nec etiam possumus dicere, quòd fuerit Sol in tempore Ezechiæ Regis, quando retrocessit per decem lineas horologii templi, signum huius mundi, sed sanitatis Regis Ezechiæ. Item diluuium non fuit signum huius mundi: quia tunc ibi fuerunt conseruati homines & mulieres ad mundum multiplicandum. Et multa alia signa, quæ in Planetis fuerunt manifestata, non fuerunt signa mundi huius, sed alicuius prouinciæ vel regni, vel regis, vel principis, subuersionis, vel destructionis, vel perditionis, vel mortis, vel vitæ, vel victoriæ, vel sanitatis.

Sed quod erit hoc signum mundi huius? Certè serpens. Nam angelus lucifer bastardando dimisit signum propriæ imaginis, quando corruit & assumsit imaginem serpentis: quæ imago fuit signum homini, quando corruit humana natura tam corporaliter quàm spiritualiter: & tunc habuit finem suum vtique status primi, hoc est, innocentiæ. Quia si Adam non peccasset: æternus fuisset, & eiectus non fuisset homo. Itaque serpens fuit signum finis hominis, & erit signum finis mundi. Item serpens fuit idolum: quia Adam & Eua adorauerunt serpentem, quando crediderunt ei, & voluntatem dæmonis, qui in eo habitabat, fecerunt, & voluntatem sui Creatoris dereliquerunt: & sic idololatræ primi fuerunt: & istius Nabuchodonosor, qui interpretatur prophetisans huius mundi signum, id est, finem, figura fuerunt.

Quia Nabuchodonosor fecit idolum: totum figura fuit, quòd verificabitur per Antichristum mixtum. Quia surget magnus Princeps, vt dixi, qui faciet vltimum idolum in Ecclesiâ Dei: quia mortuo eo aliud non fiet vsq; in finem mundi, in Ecclesia, in dignitate Papali. Et iste Princeps in signum, quòd vltimum sit idolum, quod faciet, & quòd tale idolum erit Antichristus mixtus: bastardando portabit pro armis suis serpentem, figuram mũdi in ore habentem: & tamen hoc realiter non erit arma sua. Sicut enim serpens non erat realiter arma Luciferi, sed imago

Trini-

Anno

Trinitatis erat realiter arma sua, quam perdidit propter peccatum superbiæ, quod in cœlo concepit, volens se æquare Deo omnipotenti in potentia: sic iste Princeps bastardando portabit serpentem pro armis, non tamen suis realiter: imò dico, quòd bastardabit & prophetabit, vt interpretatum est, signum huius mundi bastardando: quia serpentem portabit, vt dixi, qui demonstrat nobis ruinam humanæ naturæ, & finem mundi, qui debet esse propter serpentem, in quo diabolus mundum decepit.

Et iste magnus Princeps faciet idolum: quia ipsemet faciet vnum malum Papam, id est, cõtra-Papam, vt fecit Nabuchodonosor contra Deum. Et ponet illum in campo prouinciæ Babylonis, hoc est, confusionis: quia non erit nisi confusio.

Et congregabit omnes Philosophos, Astrologos, sapientes, principes, duces, barones, vt idolum erigant, non vt eligant: quia iam erit electum per eum: sed erunt omnes suprà dicti congregati, vt erigant, id est, publicent, quod factum erit per istum Principem: sicut fecit Nabuchodonosor, qui primò fecit statuã, postea congregauit Philosophos, &c. vt erigerent & publicarent. Et tunc mandabit, cùm publicatum fuerit idolum per totam Ecclesiam, quòd, cùm audierint instrumenta sonare, id est, præcones publicare, adorent, hoc est, omnes acceptent ipsum sub pœna mortis. Vnde omnes gentes Christianitatis vi vel gratis ipsum adorabunt, exceptis Sidrach, Misach, & Abdenago, id est, paucis electis.

Hîc quæstiones duæ oriuntur: prima est, quòd Gentes aliquæ voluerunt dicere, quòd completum fuerit istud in idolo, quod fuit factum Pisis: quia ipsum omnes gentes Christianitatis adorauerunt, exceptis, iuxta interpretationes, Sidrach, id est, regno Castellæ & regno Angliæ, quia ibi sunt decori homines: Misach, id est, regno Scotiæ, quia isti sunt viri læti facie: & Abdenago, id est, regno Arragonum, quia tacentes sunt, hoc est, non hilares facie: imò videntur gentes iratæ, vt illi, qui retinent iniquitates in corde, & non audent eas manifestare, sed presi tristitia tacent. Quæ quidem regna non adorauerunt idolum Pisis factum. Dico, quòd non intelligitur de eodem: quia ibi non fuit pœna mortis fulminata illis, qui non adorauerunt illud, sicut fuit in illo Nabuchodonosor, figura illius fiendi ante Antichristum purum.

Secunda quæstio est, quòd multi dicunt, quòd figura illa complebitur in Antichristo puro, qui faciet se adorari tanquam Deum. Dico ego, quòd non intelligitur de Antichristo illo: quia non habebit factorem hominem, nec erectores homines, vt idolum Nabuchodonosor, quod habuit ipsum Nabuchodonosor factorem, & congregatos populos in erectores, vt dictum est. Nam ipse Antichristus purus, ex instigatione diabolica, seipsum faciet adorari tanquam Deum: quia sic erit terribilis in aspectu, quòd omnes Principes huius mundi, videndo ipsum, vel audiendo eius famam, dabunt sibi obedientiam, & ei se subiicient. Nam ipse non habebit in mundo, cùm manifestabitur, aliquem maiorem hominem, à quo indigeat fieri monarcha: quia propter peccata populi Deus permittet, quòd habeat potestatem super omnes Principes mundi, qui erunt.

Ergò non intelligitur de Antichristo puro: quia sicut idolum Nabuchodonosor habuit factorem, & ipsos congregatos erectores: sic eodem modo illud vltimum idolum fiendum ante Antichristum purum habebit factorem, scilicet illum magnum principem, portantem signum huius mundi, & erectores, id est, publicatores illos congregatos in campo Babylonis, hoc est, confusionis: quia Deus interficiet eos ambos: & tunc mundus remanebit de ipsis in certis annis plùs confusus & verecundatus, quàm de illo, quod fuit Pisis. Nam tunc non fuit confusio principalis, nisi eorum sapientum, qui elegerunt ipsum.

Et illud idolum erit in altitudine cubitorum 60. id est, totidem prælatorum, qui habebunt ipsum in Papam vi vel gratis: & aliquorum ignorantium, qui decipientur sanctitate extrinseca ipsius Antichristi mixti. Et erit illud idolum in latitudine cubitorum septem, id est, septem potestatum seu principum, qui dominabuntur quasi toti mundo & toti Ecclesiæ, qui dabunt ei obedientiam, & pugnabunt pro eo contra verum Papam. Et si non esset alius Papa, contra eum non fieret pœna mortis nolẽtibus sibi obedire: quia vbi est verus Papa, Christianitas seu credentia Christianitatis vna & vera est: & sic pœna mortis non est necessaria. Sed erit contra illud idolum alius Papa, qui verus erit, in quem gentes in fine credent.

Et ad subtrahendum gentes à credentiâ veri Papæ, fient tres subtractiones, quæ importabunt pœnam mortis omnibus nolentibus adorare idolum: quarum prima fiet ad intus in cor, per prædicatores, qui pœnam ad intus minabuntur in conscientiis hominum. Secunda ad extra in corpus, per flagellatores corporum. Tertia ad vitam, id est, ad temporalia, per raptores bonorum temporalium. Primò subtrahentur corda à vero Papa propter timorem: secundò corpora propter terrorem: tertiò temporalia propter amorem pecuniarum: sed de istis temporalibus non gaudebunt diu. Et isti erunt Ecclesiastici, qui postea deprædabuntur, vt inferiùs dicam.

Et finaliter de tota Christianitate non restabunt, nisi pauci, à non adorando idolum illud propter persecutiones & tormenta, quæ fient à sex Principibus ipsorum septem, de quibus Nabuchodonosor magnus sedebit in solio: & alii executionem facient realem contra Prælatos Ecclesiæ primò: secundò contra religiosos: tertiò contra laicos. Et de tota Christianitate, vt dictum est, non remanebunt, nisi pauci, scilicet Sidrach, Misach, & Abdenago, qui non adorabunt illud idolum. Et per interpretationem significant tres conditiones hominum.

Nam Sidrach interpretatur decorus. Et isti erunt perfecti religiosi, qui illuminati à Deo, cognoscent veritatem Ecclesiæ: qui aut pro vero Papa morientur, aut pro eo ad deserta loca fugient, vbi erunt latentes per tres annos, & plus: sed non complebunt quartum annum.

Item Misach interpretatur risus de gaudio. Et isti erunt illi, qui permittente Deo, cum gaudio & lætitia pugnabunt ad mortem pro veritate Ecclesiæ contra idolum illud: & eligent potiùs mori cum honore & gaudio, quàm viuere temporaliter & inhonestè.

Item Abdenago interpretatur seruus tacens. Et isti erunt ignorantes bonum & malum, vt innocentes, & mulieres, & multi alii, qui errorem istum ignorabunt, cum quibus verus Papa dispensabit: & si non dispensabit, ignorantia dispensabit cum ipsis: quia si scirent & intelligerent errorem, potiùs eligerent mortem, quàm errorem sustinere. Tales erunt serui tacentes.

De illis etiam aliqui fugient ad deserta loca in extremis partibus, vbi non exiet idolum illud, nec Nabuchodonosor. Et illi erunt tacentes in maximâ miseriâ in eremis. Et similiter dicti religiosi, qui ad eremum fugient, erunt in maximâ miseriâ & paupertate in habitu dissimulato: quia non portabunt coronam, nec habitum sacerdotalem: nec demonstrabunt, se literas scire: nec tenebunt capellas, nec oratoria, nec altaria: sed de manè in aurora aliquem lapidem aut stipitem arboris cooperient, & festinanter Missas dicent illi, qui erunt dispensati: quia verus Papa dispensabit cum illis, vt possint in desertis celebrare: vt probabo inferiùs per prophetiam, quæ loquitur de ista dispensatione. Et celebratis missis abscondent citò calices, vestimenta, & peramenta, quæ ad celebrandum pertinent: ita quòd nullus poterit in illis modicis annis cognoscere, quòd ipsi sint sacerdotes. Et isti erunt serui tacentes.

Et etiam multi, qui erunt dispensati inter schismaticos in diuinis, tunc serui erunt tacentes.

Illi tres viri, id est, per eos significati, erunt liberati per Angelum sibi delegatum à flammâ ignis infernalis, sicut illi tres à flammâ ignis temporalis. Et tunc, cùm viderint Christiani hæc, benè poterint dicere, Ecce positus est hic, scilicet status dignitatis Ecclesiasticæ, in ruinam. Sed tamen Deus non deseret Ecclesiam, id est, verum Papam: quia nauis Petri poterit periclitari, sed non mergi.

Et vanus iste & miser Papa intrudendus cum principe illo maiore erit vnius voluntatis: quia temporalitatem Ecclesiæ spoliabit, ita quòd non remanebit beneficiatus, quin spolietur. Et hoc sustinebit Deus propter purificare filios Leuià sua malicia, à qua gratis & sponte se purificare nolunt. Et ad roborandum, quæ dixi, aperiam hîc duas Prophetias Ezechielis, in quibus totum factum Ecclesiæ adæquatæ continetur. Nam legitur Ezech. 8. quomodo Deus monstrat illud idolum fiendum in Ecclesia Dei in fine Mundi, contra verum vicarium suum per idololatras, qui propter honores & diuitias & dignitates consueuerunt continuè facere vnum Papam complacentem eis: qui facient finaliter vnum maiorem, quàm vnquam fuit, nec fiet postea.

Ab Aquilone pandetur omne malum, à quo veniet idolum istud, hoc est, ex parte Alemannorũ, vt patet in eodem capitulo: propter quod ira Dei descendet super Ecclesiam ita acriter, quòd orationes sanctorum plùs prouocabunt Dominum ad iram, quàm ad misericordiam, vt patet in fine ipsius capituli, vbi dicit: Cùm clamauerint ad me voce magna, non exaudiam eos. Ita quòd omnes sancti, qui erunt tunc in mundo, vnam guttam iræ Dei non poterunt mitigare, donec purificatum fuerit sanctuarium, vt patet in sequenti capitulo Ezechielis, vbi dicitur: Et clamauit, scilicet Deus, in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquauerunt visitatores vrbis, & vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

Et dicit Ezechiel, quòd vidit venire sex viros de parte Aquilonis, id est, de partibus Alemanniæ: qui omnes portabant in manu vas interitus: & quòd in medio eorum vidit hominem vnum indutum lineis, qui ad renes, hoc est, ad corrigiam portabat atramentarium.

Et dicit, quòd DEVS dixit illi induto lineis, vt transiret per ciuitatem, & si-

gnaret

gnaret signo thau in frontibus omnes gementes, flentes, & tribulatos. Et illos sex viros misit Deus per ciuitatem interficere omnes, quoscunque inuenirent sine signo thau. Et dixit Dominus illis viris: A sanctuario meo incipite.

Auscultate nunc omnes populi. Terribiliores, quàm vnquam misit Deus, erunt isti, qui venient temporibus iam deinceps venturis. Nam isti sex viri armati, persequentes ciuitatem, id est, Christianitatem, erunt sex principes magni, qui dominabuntur quasi toti Christianitati, qui erunt obedientes Antichristo mixto.

Sed diceret aliquis, tamen, vt prædictum est, prophetia mentionem facit de septem, vbi dicebatur, quòd statua erat septem cubitorum latitudinis. Dico, quòd, quia vnus eorum erit supremus, cui omnes alii sex obedient, & non ibit cum eis: ideò Ezechiel facit solùm mentionem de sex viris, qui discurrent per ciuitatẽ, interficiendo non signatos signo thau. Qui incipient primò à sanctuario Dei, hoc est, ab Ecclesiasticis. Non autem interficient omnes, sed aliquos spiritualiter, aliquos corporaliter.

O si scirent Ecclesiastici, quali ratione permittet tunc Deus eos persequi propter peccata eorum: credo, quòd cibus eorum esset fel cum cinere mixtum.

Hoc etiam, quomodo Ecclesiastici purificari debeant per Antichristum mixtum? Dominus demonstrauit, cùm Apostolis dixit in personâ totius Ecclesiæ, Matth. 5. Vos estis sal terræ: quòd si sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet vltrà, nisi vt mittatur foràs, & conculcetur ab hominibus. Nam illud sal condiens animam, & à malicia conseruans necessarium, est doctrina Ecclesiasticorum, qui per vitam & doctrinam bonam conseruant animas populi in virtutibus.

Et cùm illud sal euanuerit, hoc est, vita & doctrina Ecclesiasticorum ad nihilum redacta fuerit (vt iam superiùs patuit, quia plùs facti sunt iam animabus laquei diaboli & lupi rapaces ipsi Prælati & Ecclesiastici, quàm pastores ducentes & conseruantes gregem) ad nihilum valebit vltrà, nisi vt mittatur foràs, id est, à beneficiis, & honoribus, ac dignitatibus, & diuitiis Ecclesiasticis per suprà dictos viros: & conculcetur ab hominibus raptoribus, qui conculcabunt ita terribiliter clerum, ac si essent infideles, dæmoniaci, & rabidi. Et laici erunt ita indignati contra eos, quòd putabunt, sacrificia se Deo facere ipsos occidendo & conculcando. Hinc dico, quòd illud malum erit malis purgatio vitiorum, & bonis augmentatio virtutum.

Sed hîc oritur quæstio, scilicet, vtrùm tantùm propter peccata clericorum Deus hoc permittet? Et dico, quòd non: imò etiam propter peccata populi. Et vt intelligatis, exemplum dabo tale:

Sit vna ciuitas benè murata, & habeat circumquaque turres pro defensione sua, efficiaturq; ciuitas illa rebellis contra Regem suum: vnde Rex ponit tendiculas circumquaq; contra ciuitatem, & parat bombardas suas, & alia artificia & ædificia ad habendam illam ciuitatem: dicatis mihi, vbi Rex primò incipiet percutere cum bombardis, vel ad populum, vel ad turres & muros? Certè ad turres & muros primò incipiet bombardare. Et quam culpam habent turres & murus, quòd sic debeant corruere? Certè quia protegunt populum rebellem contra Regem suum. Ideò, vt faciat iusticiam de populo suo, habet primò destruere muros & turres.

Ita vult & Deus facere de populo suo huius mundi, qui rebellis est contra eum, propter peccata, vt dixi: quia nullus vult se emendare. Ideò Dominus noster Iesus Christus volens inuadere istam ciuitatem, & de ea facere iusticiam per Antichristum & conflagrationem mundi & diem iudicii, vult primò muros & turres huius ciuitatis bombardare: qui sunt Ecclesiastici. Nam sunt muri, qui debent custodire, munire & firmare istam ciuitatem per doctrinam & exempla bona. De quo muro dicebat Propheta: Muro tuo inexpugnabili circũcinge nos Domine, & armis tuæ potentiæ protege nos semper. Et sunt turres ad prælia, dum contra inimicos ad defensionem ciuitatis per sacramenta & prædicationes laborant & insudant. De quibus turribus dicebat Dauid: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis, id est, in Ecclesiasticis.

Sic igitur, cùm mundus sit rebellis contra Deum, Deus vult inuadere istam ciuitatem, ad iusticiam faciendam, per tribulationem finis mundi: sed primò vult bombardare murum & turres, id est, Ecclesiasticos: vt prædictum est in Prophetia Ezechielis, vbi præcipitur sex viris illis, vt à sanctuario, id est, ab Ecclesiasticis viris incipiant. Et hoc non sine culpa populi: quia populus est etiam causa, scilicet, quòd clerici & religiosi & Prælati sint mali. Nam multi domini temporales auaritia ducti, & vt pompośius & maioribus honoribus incedant, bona Ecclesiastica rapient, & sibi vsurpabunt, & insurgent contra Ecclesiasticos viros, & excommunicationem clericorum super hoc non curabunt, & clericos desperatos & arma capientes efficient, & multa huiusmodi, quæ Dominum prouocabunt. Et ita paulatim etiam populus erit causa, quòd Ecclesia à malis inficiatur.

Et cùm sic communis erit languor, veniet medicina, id est, flagellum & persecutio, bonis quidem in purgationem vitiorum & augmentationem virtutum, malis autem & obstinatis in augmentum pœnarum.

Sicut in persecutione innocentum, qui Christo nato occisi sunt, quæ venit propter peccata parentum, qui peccârunt in filio Dei, quando noluerunt recipere matrem eius Mariam propinquam partui: quando venit cum Ioseph propter edictum descriptionis à Nazareth in Bethlehem: vnde opportuit eam ad stabulum bestiarum habere refugium: ideoque permisit Deus, vt ipsi in filiis suis

punirentur. Sed illa punitio fuit pœna parentibus: ipsis innocentibus dolor temporalis, sed gloria æterna eorum animabus: ipsi autem Herodi, qui hanc persecutionem intulit, pœna sempiterna cum suis. Ita persecutio clericorum erit pœna populi: quia non habebunt missas, nec doctrinas spirituales: nec recipere poterunt Sacramenta propter peccata eorum. Et clericis erit dolor & gemitus: sed eorum animabus salus & gloria, si sapienter & patienter se gesserint, & culpas suas cognouerint, & pœnituerint confitendo. Illis autem, qui hæc fecerint, cum Herode sempiternus cruciatus, nisi redierint ad veniam.

Sequitur videre, quis sit ille vir Prophetæ ostensus, indutus lineis, portans atramentarium ad renes, id est, ad corrigiam, discurrens per ciuitatem cum mandato, & signans signo thau omnes gementes & flentes. Dico, quòd iste vir erit verus Papa, quem persequetur Antichristus mixtus, qui indutus erit lineis, id est, albis vestibus, duplici intellectu. Vno modo, quia ita antiquus & senex erit verus Papa, quòd totus tam in carne, quàm in pilis erit canus, quia non habebit pilum, qui non sit albus. Secundo modo, quia habebit castitatem. Nam virgo perpetuus erit. Et color albus appropriatur castitati: & sic erit propter antiquitatem & castitatem indutus lineis, id est, albis. Et portabit atramentarium, hoc est, scriptorium circa renes. Nam istud scriptorium significat potestatem Ecclesiasticam, quam portabit iste Papa veraciter, & non alius, ipso viuente. Ad renes, hoc est, ad conscientiam: quia indubitanter sciet, se esse verum Papam.

Et vt intelligatis, quomodo atramentarium seu scriptorium significet Ecclesiasticam potestatem, est notandum, quòd in calamario quatuor habentur, scilicet locus forficum, locus modulatorii siue moderatorii, locus punzoni siue punctorii, & locus calamorum: in encaustorio duo, scilicet tinctorium & tincta. Et sic sunt sex, quæ ducunt animas ad sex ordines paradisi.

Nam primò in calamario est locus forficum, vbi sunt forfices ad scindendum papyrum, & alia, quæ sunt vnita. Isti forfices demonstrant potestatem Ecclesiasticam maiorem, primò absoluendi subditos à potestate inferni per plenariam indulgentiam à pœna & à culpa: secundò condemnandi & remouendi à gratia & gloria paradisi per sententiam excommunicationis, ad verbum Christi: Quodcunque ligaueris &c.

Item est moderatorii seu cultelli locus, qui tenetur pro moderando & aptando calamos: & ad radendum falsum, & malum emendandum. Iste cultellus demonstrat potestatem Ecclesiasticam ad absoluendum in casibus. Nam dum peccator peccat, statim suum peccatum in libro præscientiæ Deus scribit, vt dicit Dauid in Psal. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Et cùm confitetur & confessor absoluit eum: tunc cultellus absolutionis abradit peccatum de libro præscientiæ Dei, & emendat falsum per iniunctionem pœnitentiæ, & emendationem vitæ, & habilitat eum ad introitum paradisi.

Item est locus punzoni seu punctorii ad perforandum chartas, & ad ligandum sexternos in vno libro. Ille punzonus seu punctorius demonstrat nobis potestatem Ecclesiasticam concedendi indulgentias siue distribuendi thesaurum Ecclesiæ: quæ indulgentiæ perforant purgatorium: quia domus aperta carcer non dicitur: sic indulgentiæ, quas Papa concedit, perforant purgatorium, & animæ ligantur in sexternis ordinum Angelorum in vno libro, in gloria paradisi.

Item est locus calamorum pro scribendo libros. Ipsi calami demonstrant potestatem Ecclesiasticalem faciendi directè veros sacerdotes, qui libros scire debent, & dare doctrinam populo. Et sicut vnus calamus grossiorem scripturam facit, quàm alter: ita & in Ecclesia vnus est maioris potestatis, quàm alter.

Item est tinctorium & tincta. Et hæc demonstrant potestatem Ecclesiasticalem directam in dando prælationes & beneficia: in quibus Prælati & rectores beneficiati intinguntur, id est, honorantur & nutriuntur.

Hæc omnia portabit ad renes iste vir albus, & non alius: quia ipse erit verus Papa, & signabit signo thau omnes gementes & flentes, hoc est, signum cauterii in anima cuiuslibet Christiani faciet: hoc est, quando videbit illos sex principes persequi Ecclesiam, tunc dispensabit ex dulcedine suæ misericordiæ cum seruis tacentibus: quia flebunt & gement aliter facere non potentes vel scientes, aut etiam sine tonsura & habitu sacerdotali Missas celebrare cupientes, propter timorem ita manifestum & magnum.

Et tunc rectè, sicut in Prophetiâ præfata Ezechiel vidit omnes signatos illæsos perseuerare à persecutione sex virorum: ita quoque spiritualiter omnes illi, qui talem, vt prædixi, dispensationem habebunt à vero pastore albo, erunt extra potestatem principum illorum persequentium Ecclesiam: & etiam extra pœnam, quam patientur animæ eorum, qui credent in illum falsum Papam, & iuuabunt eum in hac persecutione: si non repœnituerint. Et cùm hæc videritis fieri, poteritis dicere congruenter thema præassumtum: Ecce positus est hic, scilicet status dignitatis Ecclesiasticæ, in ruinam.

Sed iste Papa albus videbit mortem istius magni Principis, & sui idoli, id est, Antichristi mixti. Et finita persecutione ipse cum toto clero suo ita disperso & semiuiuo clamabit ad Dominum condolendo multùm de tanto malo commisso in Ecclesia. Et tunc clerici ita castigati, ita debiles, ita mortificati, & ita deiecti erunt, quòd vix spiritum vitæ habebunt. Et tunc cognoscent suum crea-

torem,

torem, & eum amabunt & ei seruient puro corde & casto corpore: & non habebunt vel exilia beneficia, sed tantummodò victum & vestitum.

O quantum tunc plorabunt diuitias perditas, quas tenuerunt per auaritiam, & non dederunt pauperibus amore Dei, quando potestatem habebant?

Ecce secunda prophetia declarata, quæ tractat de lapsu dignitatis Ecclesiasticæ: quam cùm videritis fieri & adimpleri, poteritis dicere, quòd erit citò & breuissimè finis Mundi seu aduentus Antichristi secundi, hoc est, puri. Hic qui habet scientiam, intelligat: quia non computo tempus, nec nomino Principes, nec idolum, id est, contra Papam, nec verum Papam: sed qui habet aures audiendi, audiat & consideret solùm autoritates prædictas. Nolo enim allegare eos, qui dicunt, Antichristum mixtum iam natum esse. Vnum tamen refero.

Scio enim hominem, qui anno Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, die vicesima tertia Septembris, facta sua oratione, in spiritu suo vidit trina vice illos septem Principes cum illo malo Papa ingredientes vnam magnam & malam ciuitatem, equitando cum multa familia: & vidit, quomodo ille Papa malus Ecclesiasticos persequebatur.

Idem in eodem anno quasi in fine anni vidit vnâ vice in spiritu suo, soporando, facta oratione quotidianâ pro sentire tribulationes Ecclesiæ, duas mulieres pulcherrimas armatas omni specie armorum in quodam palatio magno cuiusdam ciuitatis amplæ, suprà singulos equos in simul cum lanceis in manibus suis pugnantes, vbi populus concurrebat. In qua visione intellexit ille in spiritu, prælium & altercationem futuram in verum Papam & idolum fiendum in illo tempore.

Postea vidit in sequenti nocte, ac si esset festum, populum in Ecclesia congregari debere: & ipse, ac si esset celebraturus Missam, cùm vellet Ecclesiam intrare, vidit populum quasi totum extra Ecclesiam congregatum taliter, quòd vix poterat homo per eum transire, & in Ecclesia pauci erant, ita quòd vbi vnus erat in Ecclesia, mille erant extra Ecclesiam. Et qui foris erant, non intrabant: & qui intus erant non exibant. Deinde accessit ad altare ad celebrandum Missam. Et cùm peteret hostiam, non fuit in Ecclesia reperta, nisi vna, quæ erat clara sicut speculum, & integra.

Cumque processisset in Missa & obtulisset hostiam & calicem Deo, & deposuisset hostiam super corporale: saltauerunt tres mulieres super altare, & cœperunt tripudiare in simul: vnde sacerdos fuit stupefactus, & cœpit minari mulieribus illis, ne tantum dedecus facerent Deo super altare, & specialiter dum Missa celebraretur. Quæ non timentes perseuerauerunt in ludo suo. Vnde vna illarum posuit manum ad corporale, & cœpit voluere & reuoluere contemnendo sacrificium: deinde accepit hostiam iam oblatam Deo, & fregit & lacerauit.

Vnde ipse sacerdos iratus, ita indutus casulâ, accessit ad ostium Ecclesiæ, vbi populus maior erat extrà, & cœpit clamare: Iustitia, iustitia, iustitia, Domine Deus omnipotens, contra rectores huius populi, si non fecerint iustitiam de his, quæ dicam.

Vnde rectores dixerunt: Dicatis, quid habetis. Qui respondit: Noueritis, quòd cùm celebrabam, venerunt tres iuuenes mulieres, quæ talia super altare fecerunt: tripudiauerunt & reuoluerunt corporale, & fregerunt hostiam cum qua celebrabam.

Vnde rectores intrauerunt Ecclesiam, quærentes illas mulieres, & non inuenerunt, nisi vnam, quæ stabat in terra ad angulum altaris tota humiliata ad modum alterius mulieris deuotè orantis: & aliæ duæ mulieres euanuerunt. Et dixerunt rectores ad eam: vbi sunt aliæ duæ sociæ tuæ? Quæ dixit: Recesserunt ab Ecclesia. Et rectores illi soli nihil dixerunt.

Vnde cùm dictus sacerdos vellet procedere in Missâ, petiit aliam hostiam: & fuerunt sibi portatæ quinque hostiæ, quæ erant omnes perforatæ, ita quòd nullo modo voluit eas consecrare. Et cùm staret sacerdos sic contristatus, quia non poterat sacrificium offerre: venit quidam sacerdos, qui dixit ei: Habeo hostiam paruam admodum vnius denarii, consecretis illam, & leuetis populo vnam de istis non consecratis: quia fracturæ non videbuntur. Cui sacerdos, qui Missam celebrabat, dixit: Absit à me tantus error, quia idololatrare populum non conuenit mihi. Et sic cessauit sacrificium publicum.

Hic est mysterium, quod ad præsens nolo aperire: sed qui spiritu Dei aguntur, benè intelligunt: quia ista important gemitum & ploratum. Sed beati, qui cum paucis in Ecclesia remanserint, licet non habuerint sacrificium publicum, aliis per altercationem de Ecclesia recedentibus, & extra positis in damnum salutis magnum, vtinam non æternum. Et cùm videritis hæc fieri iuxta Danielem, quia fiet scilicet ablatio iugis sacrificii: dicere poteritis thema præmissum. Et tunc non restabit, nisi quòd compleatur prophetia, quæ sequitur.

Et de his duabus dicit Eccles. 4. Vidi cunctos viuentes, qui ambulant sub Sole. Non dicit super Solem, per affectionem mentis in gloria: sed sub Sole, per affectionem mentis in terra.

Nota, cum adolescente secundo, qui consurget cum eo, infinitus est numerus populi omnium, qui fuerunt ante eum, & qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo. Superius, vbi dicit, quòd vidit omnes, qui ambulant sub Sole cum adolescente secundo, intelligi debet secundùm Doctores cum Antichristo puro. Sed primus adolescens apud aliquos doctores intelligitur Antichristus mixtus, qui Mundum decipiet per sanctitatem apparentem, vt sibi dignitatem & diuitias huius Mundi acquirat. Alius verò decipiet mundum, dignitates, honores, & diuitias à diabolo sibi datas, permittente Deo, monstrando aliis hominibus, ipsum pro Deo colentibus.

Et iste demonstratur in Prophetia Danielis, quæ sequitur prædictam, & denunciat nobis ruinam fidei catholicæ.

Vnde dicitur Dan. 4. quòd Nabuchodonosor vidit arborem, cuius cacumen cœlum tangebat, & rami eius per totum mundum extensi erant: & erat plena foliis & fructibus, in cuius ramis aues cœli delectabantur. Et inde vidit venire de cœlo sanctum clamantem: Succidite arborem, sed non ex toto, verùm remaneant radices eius super terram. Et clamauit auibus & bestiis, vt quæ volebant de arbore recedere, recederent.

Arbor ista vsq; ad cœlum Antichristus est purus, qui per illusiones & tormenta, & dona & carnalitates Christianos de cœlo cadere faciet, id est, de fide catholica, quæ dat gloriam animabus. Rami extensi per totum mundum erit sua Monarchia, qua totum Mundum gubernabit. Folia pompositates. Fructus diuitiæ, quas dabit, & gulositates. Aues vani homines & auari, ambitiosi, pomposi, qui adhærebunt ei. Bestiæ sub vmbra arboris, luxuriosi & ociosi, obedientes ei. Sanctus de cœlo clamans, Succidite arborem à terra, & remaneant radices in terra, sanctus Michaël erit, qui ignẽ de cœlo portabit, & interficiet Antichristum & qui cum eo erunt, sed radices in terra manebunt: quia anima Antichristi, & suorum animæ in inferno subter terram erunt destinatæ. Aues & bestiæ, quæ de arbore recedent, erunt peccatores suprà dicti, qui post mortem Antichristi in illis modicis diebus, quibus mundus durabit, relinquent vitia Antichristi, & dignitates, & honores, & carnalitates, & agent pœnitentiam, & misericordia Domini iterum saluabit illos.

Vnde de Christianis, qui conuertentur, pauci erunt. Renegati enim nollent recedere, si possent super arborem sedere. Ideò pauci ex talibus venient ad veram pœnitentiam.

Iustitia enim vult, quòd qui semel tam profundè ex gratiâ Spiritus sancti ceciderit, grauiter resurgere poterit: ex Euangelio autem certum est, quòd pauci firmiter stabunt.

O quomodo cadet tunc fides catholica? quàm pauci firmiter se tenebunt? Certè cùm videritis ita fieri, poteritis dicere: Ecce positus est hic, scilicet status fidei catholicæ, in ruinam. Et tunc non erit dubitatio de fine mundi, quem faciet Deus eos, quibus concessum est, cum robore suæ gratiæ videre, & exspectare, & nos cum illis obuiam Christo in aëra consurgere, & cum eo semper esse, qui viuit & regnat cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti, Amen.

Aeneas Syluius.

1457. HIc antequàm Episcopus Senensis, Cardinalis, ac demum Papa fieret, fuit scriba Friderici III. Imperatoris, & secretarius. Ac tunc quidem temporis de multis religionis partibus mediocriter sensit, præsertim de eo, quod tunc in conciliis agitabatur: nempe, concilium esse supra Papam. Quod etiam inde patet, quia laudat Coloniensem scholam, quæ idem publico scripto probârat, quam epistolam subiiciemus. Laudat etiam alicubi Germanos, quòd seriò oppugnent Papam. Sed postea factus & ipse spiritualis, concepto scilicet Antichristi spiritu, contrarium defendere impudenter cœpit: nempe, Papam esse supra Ecclesiam & concilium, nec licere penitus ab eo appellare.

Epistola 288. ad Martinum Meier cancellarium Moguntinum, qui Papæ eiusq; tyrannidi vehementer erat infensus, defendit primatum Papæ: in qua duo præcipuè obseruatu digna sunt. Alterum, quòd confitetur ipsemet, ante Nicenam synodum, id est, 300. annos post Christum, vnumquemque (eius verba recito) sibi vixisse, & paruum respectum ad Romanam sedem habitum: vnde clarum est, primatum Papæ non esse à Christo institutum: nam profectò primitiua Ecclesia id non neglexisset. Alterum, quòd affirmat, suo tempore multos in Germania primatum Papæ oppugnasse.

In Epistola 400. ad Norimbergensem senatum, excommunicat Gregorium Heimburgensem propter appellationem ab ipso Papa ad concilium factam, ac eius bona publicari iubet.

Narrat simul, quandam diabolicam hæresin, quòd quidam sibi ius appellandi à Papa ad concilium vendicent, & putent, concilium esse supra Papam, sensim creuisse: sed se iamdudum eam cum suis fratribus Cardinalibus damnasse, 18. Oct. an. 1460. Epist. 334. & multis aliis ad legatum Apostol. & diuersos Episcopos scriptis, hortatur eos, vt Germanis querentibus de grauaminibus, quibus à Papa contra decreta concilii Basiliensis premantur, resistant, ac ipsos compescant. Imprimisq; illud iubet inculcari Principibus Germaniæ, vt in eo negocio Papæ gratificentur: quia eorum filios longè meliùs Papa, quàm alii, promouere possit. Annón hoc validum, ac ex intimis Apostoli Iudæ Euangeliis argumentum desumtúm est? propter priuatam vtilitatem debere principes publicum Ecclesiæ Christi ac patriæ bonum libertatemque negligere, aut etiam impedire.

Pepulit etiam eam ob causam Dieterum Episcopum Moguntinum, non sine multo ciuili sanguine, quòd noluit in quædam onera Germaniæ à Papa imponenda consentire.

Scripsit quoque ante Papatum duos libros de concilio Basiliensi satis piè, in quibus illorum patrum sententiam laudat, quòd Papam concilio subesse voluerint. Commemorat quoque multorum piè constanterque dictas sententias. Sed paulò pòst factus spiritualis, conceptoq; (vt dictum est) Antichristi spiritu, cùm non putaret expedire curiæ Romanæ, edi eos, suppresit. Inuenti tamen ab aliis tandem, in lucem euulgati sunt.

Mirum profectò est, illum hominem adeò prorsus immutatum esse, vt etiam scriberet, Papa iam factus, in quadam epistola ad Moguntinum Capitulum: Quòd verum quoque contra Papam dicere, sit contra iuramentum Episcoporum. Et ipse primus de consensu suorum Cardinalium edidit decretum, ne cuiquam liceret à Papa ad concilium appellare: quod tamen impium & tyrannicum, & planè Antichristianum decretum, nondum authoritatem aliquam obtinere potuit, quantumuis id confirmare Papæ magnoperè conati sunt. Imp. & PP. V. S.

Eiusdem Epistola ad Coloniense studium.

Æneas Syluius Rectori & Vniuersitati studii Coloniensis S. D. Homini Christiano, qui verè Christianus vult dici, nullam rem magis cordi esse conuenit, quàm vt, fidei sibi per maiores à Christo traditæ puritatem seruari ab omnibus immaculatam, studeat. Et quippe, si quando aduersus Euangelicas traditiones aliquid astruitur, surgendum populariter est, & ad commune restinguendum incendium afferre aquam omnes tenemur. Nec timendum est, vt inimici, aut inuisi fiamus, verum dicentes: resistendum est quibuscunq; in faciem, siue Paulus, siue Petrus sit, qui ad veritatem non ambulat Euangelii. Quam rem fecisse per hos dies Vniuersitatem vestram gaudio in hoc sacro Basiliensi concilio gaudemus omnes. Allatus namq; ad nos est tractatulus quidam vester, quo imperitiam, vel veriùs dicam, temeritatem illorum arguitis, qui subiectum generali concilio Romanum Pontificem esse diffitentur, quos sic viuacibus rationibus, & scripturarum veritate premitis, & retunditis, vt nec tanquam lubrici angues se euoluere, nec in aliquo cauillari, aut suggillare queant.

Idem lib. 1. Comment. de gestis Basil concilii. De Romanis Pontificibus liceret exempla admodum multa referre, si tempus sineret, quoniam aut hæretici, aut aliis imbuti vitiis sunt reperti. Nec nos fugit, Marcellinum iussu Cæsareo idolis thurificasse: alium verò, quod maius & horribilius est, diabolica fraude Romanum Pontificatum ascendisse.

Idem. Superest æmulis nostris defensionis locus, quòd Papa deponi queat. Quod licet deductum sit, non tamen adhuc liquet, an per concilium, quam prouinciam nunc ingredimur? illudque nobis fatebuntur aduersantes: quoniam ab Ecclesia Romanus Pontifex potest deponi. Quia cùm sit Papa vicarius Ecclesiæ, nemo dubitat, quin Dominus vicarios suos ad nutum suum possit destituere: nec dubium est, veriùs dici Papam Ecclesiæ vicarium, quàm Christi.

Idem. In Basiliensi concilio disputatum fuerat, num Papa supra concilium esset, nécne? Cùm boni omnes id negarent, at in gratiam Eugenii 4. Pontificis, quidam, ex quibus erat Achilles Panormitanus, hanc conclusionem, ne promulgaretur, impedirent, iamq; magnus tumultus esset exortus, vt, cùm causa non possent, strepitu saltem vincerent Eugeniani: Ludouicus Cardinalis Arelatensis concilio præfectus, simulauit, nouos se ex Gallia nuncios habere, turbarum illic plena esse omnia: si paterentur, sese narraturum. Assentientibus vniuersis, silentioq; impetrato, historiam seu fabulam potiùs narrauit. Et sensim ad causam accedens, Eugenii legatos noua doctrina Galliam perturbasse, dixit, auctoritatem pontificis concilio potiorem esse asserentes, eosq; multis fidem facturos, nisi citò occurratur. Interesse igitur concilii, vt ea, quæ verè disputata fuissent, concludantur. Sese igitur pro ea, qua fungeretur auctoritate, in nomine Trinitatis concludere, Papam concilio subiici. Hoc pio astu Gallus homo Italos & Hispanos, quamuis nasutissimos, & in conclusione impedienda pertinaces, elusit.

Idem. Quicquid tamen dicant aliqui, ego cum illis non sentio, qui Romanũ pontificem caput Ecclesiæ dicunt, nisi forsitan ministeriale. Legimus enim, quia Christus est Ecclesiæ caput, non Papa: & illud est verum caput immutabile, perpetuum, & æternum, Romanus autem Pontifex nihil plus est, quàm veri capitis locum tenens: Ecclesia verò ipsius Christi corpus, cuius etiam ipse Papa est membrum, vicarius autem Iesu Christi, non in destructionem, sed in ædificationem eiusdem corporis Christi, quod est Ecclesia. Quo fit, vt si damnosus & destructor reperiatur, deponi & abiici queat, non enim id agit, propter quod est institutus.

Et oportet nos (sicut Leo inquit) euangelici meminisse mandati, vt si nos oculus, aut pes, aut dextra scandalizauerit manus, à compage corporis auferatur, quoniam & alibi inquit Dominus: quia omnis arbor, quæ non facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur. Et iterum dicitur nobis: Auferte malum de vobis ipsis. Iustum est enim, & valdè iustum, vt in epistola Clementis ad Iacobum fratrem Domini scribitur, separari eum, qui saluari vult, ab eo, qui non vult.

Sed vt clariùs apertiusq; rem aperiamus, referendum est, quod apud Ioannem Dominus dicit: ego sum vitis vera, & pater meus agricola est, & vos estis palmites: omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet. Verba sunt ad Apostolos dicta, inter quos etiam Petrus erat, quem etiam auferri vult, non afferentẽ fructum. Hieronymus quoq; super illis Matthæi verbis: Sal infatuatũ ad nihilum prodest, nisi vt proiiciatur forâs, & conculcetur à porcis: sic in persona Petri & Pauli inquit: non est facile stare in loco Petri & Pauli, & tenere cathedram cum Christo regnatum. Infatuatum sal, id est, stultus prælatus, insipidus in prædicando, & fatuus in delinquendo, ad nihilum prodest, nisi vt mittatur forâs, hoc est, deponatur & conculcetur à porcis, id est, à dæmonibus, qui dominantur malo prælato, tanquam pecori suo. En clarum est Hieronymi testimonium: proiiciatur forâs, id est, deponatur, exponit & loquitur de prælato, qui Petri locum tenet, & sic de Rom. pontifice, quem in

prædi-

prædicando insipidum, & fatuum in delinquendo, ex gradu suæ dignitatis deponendum affirmat: nec (vt aliqui delirant) propter solam hæresim. Apud Isidorum autem Ispalen. in lib. conciliorum epistola quædam Clementis, successoris Petri, ad Iacobum fratrem Domini, reperitur inserta, vbi Clemens beati Petri ad se verba referens, sic ait: si enim mundialibus curis fueris occupatus, & te ipsum decipies, & eos qui te audient: non enim poteris, quæ ad salutem pertinent, plenius singulis quibusq; distinguere, & ex eo fiet, vt & tu, tanquam qui non docueris, quæ ad salutem hominũ pertinent, deponaris, & discipuli per ignorantiam pereant. Alibi tamen pro deponaris inuenitur puniaris, quæ duo verba, si benè intelligantur, non multùm inter se differunt: depositio namq; punitionis loco fit. Nec hîc obiiciat quisquam, hanc epistolam non esse putandam Clementis, cùm scripta dicatur ad Iacobũ, qui (sicut scholastica tradit historia) priùs obiit, quàm Petrus occideretur: potuit namq; Clemens viuum Iacobum existimare, cùm scripsit, qui magno terrarum & maris spacio inter se distabant. Nec facilè Christianorum nuncii Romam veniebant. Præterea huius epistolæ in pluribus decretorum locis, tanquam veræ fit mentio, ideoq; non erit ab re, ipsius etiã epistolæ alia verba referre, ait enim: Quia qui rebelliter viuit, & discedere atq; bona agere recusat, magis diaboli quàm Christi membrum esse ostenditur, & potiùs infidelis esse monstratur. Super quibus verbis glossa, quæ singularis per Panormitanum dicitur, & plurimùm approbatur, ait: quòd, si notorium sit quodcunq; Romani Pontificis crimen, ex quo scandalizatur Ecclesia, potest de illo Papa accusari, si sit incorrigibilis. Si accusari, ergò & puniri, ac exigente delicto deponi, aliàs enim frustra accusaretur.

Idem in epistola 15. Læteris an doleas, quòd mihi Dominus sobolem dederit, incertum te scribis, pater: at ego lætitiæ causam video, doloris non video. Quid enim dulcius in humanis est, quàm gignere sibi similem, tanquam extendere sanguinem, & habere, quem post te relinquas? Quid in terris beatius, quàm natos videre natorum? Mihi equidem ingens voluptas est, quòd semen meum fœtificauerit, quodq;, antequã moriar, aliquid de me supersit, gratiasq; Domino refero, qui partum fœminæ figurauit in marem, vt apud te patrem meamq; matrem aliquis ludat paruulus Æneas, & solatia præstat auis, quæ debebat pater impendere. Quòd si tibi, genitor, gaudio fuit meus ortus, cur filius meus mihi non sit lætitiæ?

An ne te quoq; lætificabit infantuli vultus, cùm meam videbis in illo effigiem. Nunquid tibi iocundum erit, cùm paruulus pendebit ex collo Æneas? puerilesq; blanditias agitabit? Sed ais fortasse, dolere meum te crimen, quòd ex peccato genuerim filiũ. Nescio quã de me tibi finxeris opinionem. Certè nec lapideum nec ferreum genuisti filium, cùm esses tu carneus. Scis qualis tu gallus fueris: at nec ego castratus sum, neq; ex frigidorum numero. Nec sum hypocrita, vt videri bonus quã esse malim. Fateor ingenuè meũ erratũ, quia nec sanctior sum Dauid Rege, nec Salomone sapientior. Antiquum & vetus est hoc delictum, nec scio, quis eo careat. Latè patet hæc pestis (si pestis est naturalibus vti) quanquam non video, cur tantoperè damnari coitus debeat, cùm natura, quæ nihil perperam operatur, omnibus ingenuerit animantibus hunc appetitum, vt genus continuaretur humanũ. Sed dicis, vt arbitror, certos esse limites, intra quos hoc liceat: nec extra legitimas matrimonii faces progredi debet hic appetitus. Ita est sanè, sed sæpè inter ipsa nuptiarum claustra scelus admittitur. Et bibendi quoq;, comedendi, & loquendi sunt certi termini, sed quis seruat illos? Quis tam iustus, vt septies in die non cadat? Loquatur hypocrita, qui se nullius culpæ scium dicat, ego nullum meritum in me scio, solaq; mihi diuina pietas spem facit misericordię, quæ nos labiles scit, & ad lasciuiam procliues. Nec nobis qui patet omnibus, veniæ fontem claudet. Sed de hoc satis.

Nunc quia coniecturas petis, ne alienum pro meo nutrias, quomodo res se habuerit, paucis exponam. Nondum anni duo effluxerunt ex eo tempore, quo Argentinæ gerebam oratoris munus. Quinquagesima tunc currebat, quæ ante proximam præteritam fluxit. Ibi ociosus diebus cùm essem plurimis, mulier ex Britannia veniens, diuersorium meum petens, in vnis ædibus mecum fuit, non inuenusta, nec ætate confecta. Hæc quia sermonem Italicum egregiè nôrat, me verbis salutabat Hetruscis, quod illa in regione tantò magis placuit, quantò rarius erat. Oblectatus sum facetiis fœminæ, cuius in ore maximus lepor erat, moxq; in mentem venit Cleopatrę facundia, quæ non solùm Antonium, sed Iulium quoq; Cæsarem eloquentia inescauit. Mecumq;, quis reprehendet, inquam, si ego homuncio faciam, quod maximi viri non sunt aspernati. Interdum Moysen, interdum Aristotelem, nonnunquam Christianos in exemplum sumebam.

Quid plura? vicit cupido, incalui, mulierem arsi, multisq; blandimentis adorsus sum. Sed vt asperis cautibus vnda repellitur freti, sic verba mea hæc contemsit, triduoq; suspendit. Erat illi filiola annorum quinq;, quam Milinthus pater hospiti nostro commendauerat, verebaturq; mulier, ne quid hospes persentiret, filiamq; posthac, quasi moris materni, abdicaret. Instabat nox, sequentique die mulier recessura erat, timeo, ne abeat præda. Rogo in noctem, ne ostio cameræ pessulum obdat, dico, me intempesta nocte venturum: negat, nec spem vllam facit. Insto, semper idem responsum est. Itur dormitum. Mecum ego quid? sciam an illa, vt iussi, fecerit? Recordor, Zimæ Florentini illius amicam forsitan hæc imitabitur: temtandum est, inquam. Postquàm silentium vndiq; sentio, thalamum mulieris accedo. Clausum ostium est: sed non obfirmatum: aperio, ingredior, muliere potior, hinc natus est filius. Mulier Elisabeth vocatur. Ex idibus Februarii vsque ad alias idus Nouembris, menses currunt qui partui dantur.

Hæc mihi dixerat mulier, dum Basileæ postea erat. Ego, quamuis ipsam non pecunia vlla sed maximis emissem precibus (vt est ars fœminarum) credebam, hæc auri corrodendi causa dici, nec verbis præbui fidem. Nunc quia eam hoc asserere constanter video, quando nihil sperare à me po-

poteſt, quando nomen conuenit tempusq;, puerum meum puto: teq; mi pater, rogo, vt nepotem ſuſcipias, alasq;, donec grandiuſculus factus ad me valeat proficiſci, meq; imbui diſciplinis: nec puta, fœminam diuitem mentiri velle in filio. Hic Syluius fuit poſtea electus in Papam: meritò enim ex tali ligno fit Mercurius.

Idem in Epiſt. 334. Æneas Cardinalis Senenſis Laurentio Rouarellæ ſalutem plurimam dicit. A latore præſentium recipies quatuor bullas Apoſtolicas, & vnum officium transfigurationis. Ex bullis vnam reddes Imperatori, ſimul cum officio & breui ſibi directo. Alias bullas curabis mittere tribus Principibus Electoribus ſimul cum breuibus ſuis. Extant & aliæ tres bullæ Apoſtolicæ, ſimul cum duobus officiis, ac tribus breuibus. Officia dirigentur Regi Vngariæ, ac domino legato: Bullæ quoque eisdem; tertia verò Strigonenſi. Sed hæc omnia mittimus per alium nuncium, qui poſt biduum recedet. Si te inueniat in curia Regis Vngariæ, aſsignabit tibi ea: ſin autem, tradet per ſeipſum Regiæ Maieſtati, quæ ſibi diriguntur: alia verò curabit transmitti Archiepiſcopo & legato. Nec alia circa hæc. De negociis Rheni multa referuntur non bona: propter quæ neceſſarium erit, vt quamprimùm cum conſilio Imperatoris, & cum literis ſuis, ad partes illas te transferas, & labores iuxta commiſsionem tibi traditam expedias. Interea bonum eſt, vt procures, quòd Imperatoria maieſtas ſcribat Archiepiſcopo Magdeburgenſi, ſimulque Rigenſi, & inprimis Treuerenſi & Saltzburgenſi, vt, ſi quærantur ad aliquam conuentionem in factis Eccleſiæ, non conſentiant, ſed ad ſeipſam omnia referantur, quæ quæruntur. Ea ſuadeat, vt ſi qui ſunt, qui nouitates quærant, illis non aſſentiant, quia periculum eſt in mora. Habebis mox alias literas domini noſtri, qui pleniùs de hac materia ad te ſcribet, & intelliges rei grauitatem ac periculum. Bonum eſt etiam laborare apud Ducem Bauariæ Ludouicum, vt ſcribat Palatino Rheni conſanguineo ſuo, ne ſe implicet conuentionibus eorum, qui contra ſedem Apoſtolicam aliquo modo moliuntur: perſuadendo ſibi, quòd multò faciliùs FILII Principum promouebuntur per ſedem Apoſtolicam, quàm per capitula, vel ordinarios. Et hoc benè cura auribus Principum inculcari: quia veritas eſt. Vale, & ſcribe ſæpius, quomodo tibi ſuccedat. Datum Romæ, 8. Calend. Decemb.

Idem. Dixerat fortè Argenſis, Rom. Pont. miniſtrum Eccleſię fore: id ferre Panormitanus non poterat, tantumq; ea die ſeipſum & ſcientiam ſuam, quæ vtiq; maxima eſt, deſeruit, vt Papam Eccleſiæ dominum aſſeuerare non vereretur. Cui Segouius: vide quid agas Panormitane, inquit, honoratior titulus R. P. ille eſt, quo ſeruum ſeruorum ſe Dei appellat. Id enim ex eo eſt ſumtum, quod Chriſtus diſcipulis ſuis ait, cùm quærerent, quis eorum maior eſſet futurus. Scis enim, reſpondiſſe illum, quia principes gentium dominantur eorum, vos autem non ſic, & reliqua: vbi dominatum omninò prohibuit: & Petrus, qui & ipſe vicarius Chriſti primus fuit, paſcite, inquit, qui in vobis eſt gregem Dei prouidentes, non coactè, ſed ſpontaneè: & paulò pòſt, neq; vt dominantes in clero. Si filius Dei Chriſtus non miniſtrari, ſed miniſtrare venit, quo pacto eius vicarius dominabitur, aut dici dominus (ſicut vis Panormitane) poterit? cùm non ſit diſcipulus ſupra magiſtrum, neq; ſeruus ſupra dominum ſuum: neq; vocemini magiſtri, (inquit Dominus) quia magiſter veſter vnus eſt, Chriſtus: & qui maior eſt veſtrûm, erit miniſter veſter. Hac reſponſione quietato paululum Panormitano, receſſum eſt.

Idem in lib. de moribus Germaniæ. Nullum animal homine verſutius eſt, nullum fallacius, nullum inſidioſius. Mille ſunt in homine latebræ, mille fallendi artes, mille nocendi modi. Aliud in corde, aliud in ore gerit. Sæpe contemnere viſus eſt aurũ, qui ſitientiſsimus eius fuit. Religioſos nonnunquam vidimus, quos mendicantes appellant, & auri contemtores videri volunt, dum viuendi finem feciſſent, magnum peculium reliquiſſe. E quibus vnum nouimus, qui auri nummûm ſeptem & decem millia veteri muro incluſerat, quę paulatim mendicando plorandoq; inter vetulas ingenio ſubtili corraſerat. Pauci ſancti, & digni, quos optimus amet Deus, quos auaritiæ non agunt ſtimuli, ſed maxima pars hominum ficta fucataque eſt, plures videri boni, quàm eſſe volunt. Sub ouina pelle ſæpe lupinum offendes animum.

Idem. Infeſtabat ea tempeſtate Romanam Eccleſiam Ladislaus Rex Neapolitanus, aduerſus quem Ioannes Papa 23. bellum decernens, plenariam peccatorum remiſsionem indulſit his, qui ad Eccleſiam tuendam arma induerent. Recitabatur in Eccleſia Pragenſi decretum Pontificis. Quod cùm quidam ſordidæ artis audiſſent, Ioannem Papam Antichriſtum eſſe, magna voce clamauerunt, qui crucem contra Chriſtianos decerneret. Eos è veſtigio ſenatus in carcerem rapi iuſsit, populus verò ſuſceptis armis, dimitti omnes, petiit. Sed placatus oratione Senatus, tanquam vita captiuorum in tuto eſſet, ſuam quiſq; domum rediêre: de illis clàm ſupplicium ſumtum. At cùm ſanguis extra prætorii portam defluens indicium necis feciſſet, iterum accurrens populus, interemtorum corpora rapuit, & aureo circumuoluta panno per omnes vrbis Eccleſias detulit, clamantibus eiusdem ſectæ ſacerdotibus, Iſti ſunt ſancti, qui pro teſtamento Dei corpora ſua tradiderunt. Exin cadauera in ſacrario in Bethlehem repoſita, quaſi martyrum reliquiæ aromatibus condita.

Idem lib. 3. Comm. de Alfonſo. Friderico 3. Imp. Amadæus dux Sabaudiæ, quem Baſilienſe concilium Eugenio 4. à ſummo pontificatu depoſito ſuffecerat, & Fælicem V. vocauerat, filiam, quam domi habebat, viduam, iuuenem, & formâ præſtantem, in matrimonium obtulit: ſimulque dotis nomine auri nummûm ducenta millia, ſi Eugenio relicto, ſe Petri ſucceſſorem appellaret: tunc Cæſar ad ſuos conuerſus, vendere alii pontificalia, inquit, ſolent: hic libenter emat, ſi reperiat venditorem.

Idem. Finitis sermonibus istis, assurrexit vnus de primoribus Taboritarum, & animo satis inflato, quid tu nobis, inquit, Apostolicam sedem tot verbis amplificas? Nos Papam & Cardinales auaritiæ seruos nouimus, impatientes, inflatos, tumidos, ventri ac libidini deditos, ministros scelerum, diaboli sacerdotes, & Antichristi præcursores, quorum Deus venter est, & pecunia cœlum.

Cùm Æneam Syluium, qui nuper ad papatum conscenderat, minimè lateret, quantâ in rerum affluentiâ Germanici Archiepiscopi sederet: vt & ipse partem sibi raperet, Dietherum Isenbergium, Archiepiscopum Moguntiacum & Electorem loco mouit, Adolphumq; Nassouium instituit. Cuius deiectionis hæ caussæ recensentur:

1. Quia eam pecuniæ vim, quam Papa pro pallio & confirmatione postulabat, noluit annumerare.

2. Quia exactionem decimæ, vigesimæ, & trigesimæ rerum omnium noluit approbare.

3. Quia huic petitioni Papæ noluit annuere, vt nempè ipse Electores, se inconsulto, conuocaret.

4. Quia Pontificium legatum non satis honorificè habuit, nec ad eius placitum sacerdotes congregauit. Hedio.

Idem cap. 33. Historiæ Bohemiæ. Illud quoque nomini Caroli 4. non paruam inussit maculam, quòd VVenceslaum ex filiis suis natu maiorem, in Imperio sibi successorem adhuc viuens ordinare conatus est, idque pecuniâ. Nam cùm Principes Electores haud facilè ad eam rem trahi possent, quod virtute obtinere non potuit, precio comparauit, promissis cuique Electori centum millibus aureis. Quos cùm præsentare non posset, publica illis Rom. reipub. vectigalia obligauit perpetuum Imperii malum. Hinc Romana potestas ad nihilum redacta, nec posthac extollere caput imperium potuit, cùm Principes Electores omnia sibi retinerent: Imperatoremque iureiurando adegerunt, ne pignora reuocaret.

Idem in Historia Austriæ. Non fit vllum insigniter grande malum in Ecclesia vniuersali, quod non exeat atque initium sumat à presbyteris.

Idem. Alphonsus Arragonum & Siciliæ Rex, Neapolim obsidebat. Accessit ad eum vir quidam venerando vultu, &, circa Calend. Iunias eum vrbe potiturum, prædixit: sed non multò pòst anceps futurum esse prælium, in quo dux caperetur, suadens, ne tanto periculo se committeret. Prior vaticinii pars vera fuit. Nam 4. Non. Iun. vrbem in potestatem redegit. Paulò pòst contra Antonium Caudolam in agro Campano acie dimicaturus, amicis dehortantibus, & vaticinium ei obiicientibus, respondit, virum fortem ne mors quidem terrebit, nedum ambigua oracula. Prælio facto, Caudola victus est & captus.

Idem meminit Epistolæ D. Vlrici Augustani, his verbis: Transiuimus per Kemptam, Memmingam, & Augustam, vbi S. Vlricus, qui Papam propter concubinas sacerdotum reprehenderat, residebat: qui vixerat circa annum D. 900.

Idem. Causæ tres sunt inopiæ Episcopatuum Germaniæ, 1. Bella. 2. Ecclesiis sua surripiuntur, & in amicos conferuntur. 3. Principum more, equi, canes, & stulti, parasitique aluntur, nec aliter quàm apud principes seculares conuiuia apparantur.

Idem rectè VValdenses docuisse, testatur c. 35. de origine Boëmorum: vt & Balæus Cent. 3. capite 17. in Appendice, Mendicantium religionem malorum dæmonum esse inuentionem.

Idem scripsit Papa ad Morbisæum Turcorum Imp. inter alia & hæc verba: Et sicut nostri antecessores aduersus Longobardorum reges, Pipinum & Carolum magnum accersiuerunt, & Imperium à Græcis ad ipsos liberatores transtulerunt: ita & nos tibi faceremus, & vicem redderemus accepti beneficii.

Facta sunt hæc ipso tempore captæ Constantinopolis à Turca: & multis videntur proditionem sapere.

Idem scripsit in quadam Epistola ad Canonicos Moguntinos, contra Dieterum eorum Episcopum, sibi iuramento ita obstrictos esse Episcopos, vt etiam, si vera contra Papam dicant, tamen contra suum iuramentum faciant.

Eodem etiam modo in Comitiis Noribergensib. cùm omnes Imperii status vnanimiter conclusissent, & legato Papæ indicassent, celebrandum esse in Germania liberum Christianumq; concilium: & episcopis iuramenta relaxanda, quò liberè sententiam suam de omnibus rebus dicere possint, si præsentes religionis dissensiones rectè iudicari deberent: respondit indignabundè legatus: id verò nihil aliud esse, quàm Papæ manus ligare. Vnde facilè diuinare potes, quid Papæ eiusque adulatoribus sit liberum concilium: nempe vbi nemini ne verum quidem contra eum dicere liceat, ipse verò ita solutas habeat manus, vt possit in omnes, quicquid illi modò collibeat.

Idem in epistola ad Turcorum Imp. de qua suprà. Socrates, Plato, & Aristoteles, Philosophorum principes, de mundi regimine, de immortalitate animarum, & Deo, eadem crediderunt, quæ Christiani. Ex his colligitur, huic Papæ Ethnicismum, & Paparum fidem vnum & idem fuisse: eodem loco de Filio Dei, & verbo, idem affirmat.

In Pium II. Pontificem Maximum
Epigramma.

Frigida membra Pij retinet lapis iste loquacis,
Qui pacem moriens attulit Italiæ.
Summe Deus, quantum mortalibus alme dedisti?
Fulmine cùm tetigit hoc caput æqua manus.
Vendiderat precio gentes, & crimina multa,
Virtutis specie, gesserat iste Pius.
Impius hic fuerat, quamuis sub nomine pulchro
Crediderit falsis posse iuuare fidem.
Nunc fidi comites, sceleratáq; turba clientum
Ingemuêre Pium: nam scelus orbis erat.

CONCLVSIO.

IMPius hic situs est, crudelis, raptor, iniquus
Æneas, fatuæ quem genuêre Senæ.

Martinus Meyr Cancellarius Moguntini Præsulis, domino Æneæ Cardinali Senensi, patri optimo, S. P. D. 1457.

COgnoui ex literis amicorum, te Cardinalem esse creatum. Congratulor & tibi, qui pro tuâ virtute, digna consecutus es præmia: & mihi, cuius amicus in eâ dignitate constitutus est, in quâ me meosque necessarios aliquando iuuare poterit. Illud mihi molestum, quòd in ea tempora incidisti, quæ sedem Apostolicam afflictura videntur.

Nam domino meo Archiepiscopo frequentes afferuntur de Romano Pontifice querelæ, qui neque Constantiensis, neque Basiliensis Concilij decreta custodit, neque se pactionibus antecessoris sui teneri arbitratur, nationemque nostram contemnere, & prorsus, exhaurire videtur.

Constat enim, electiones Prælatorum passim reijci: beneficia dignitatesque cuiusuis qualitatis & cardinalibus & protonotarijs reseruari. Et tu quidem ad tres prouincias Teutonici nominis sub eâ formulâ reseruationem impetrasti, quæ hactenus insolita est & inaudita.

Expectatiuæ enim gratiæ sine numero conceduntur. Annatæ siue medij fructus absque vllâ dilatione temporis exiguntur, & plus etiam, quàm debeatur, extorqueri palàm est. Ecclesiarum regimina non magis merenti, sed plus offerenti committuntur: ad corradendas pecunias nouæ indulgentiæ indies conceduntur. Decimarum exactiones, inconsultis Prælatis nostris, Turcorum causa fieri iubentur. Causæ, quæ tractandæ terminandæque in partibus fuerant, ad Apostolicum tribunal indistinctè trahuntur: excogitantur mille modi, quibus Romana sedes aurum ex nobis (tanquam ex Barbaris) subtili extrahat ingenio: ob quas res natio nostra quondam inclyta, quæ suâ virtute suoque sanguine Romanum Imperium coëmit, fuitque mundi domina ac regina, ad inopiam nunc redacta, ancilla, & tributaria facta est: & in squalore iacens, suam fortunam, suam pauperiem multos iam annos mœret.

Nunc verò quasi ex somno excitati Optimates nostri, quibus remedijs huic calamitati obuiam pergant, cogitare cœperunt, iugumque prorsus excutere, & se in pristinam vendicare libertatem decreuerunt. Erit hæc non parua iactura Romanæ curiæ, si quod cogitant, Romani principes effecerint.

Quantum itaque de tuâ nouâ dignitate lætor, tantum commoueor & angor, tuo tempore hoc parari. Sed Dei fortasis alia est cogitatio, & illius profectò sententia obtinebit. Tu interim bonum habeto animum: & quibus repagulis fluminis impetus coërceri possit, pro tuâ sapientiâ cogitato: & vale optimè. Ex Hasthaffenburgâ pridie Calend. Septemb. M. CCCC. LVII. Imp. Frider. 3. Papa Calixto 3.

Idem scribit in alia quadam epistola, Germanos queri de Papa, non confirmari ab eo electos ad Episcopatus, quantumuis sint idonei. Item, exigi ab illis nimis magnam pecuniam. Item alioqui multipliciter per decimas, annatas, aliasque expilationes spoliari Germaniam, contra decreta Constantiensis & Basiliensis concilij. Nec obscurè indicat, id se quoque vnà cum alijs queri. Item, vt ex alia ad eum Syluij epistola apparet, & ipse hic, & alij multi in Germania tunc primatum Papæ damnârunt: quare Syluius eum illi persuadere politicis quibusdam magis quàm theologicis rationibus conatur.

Fuit autem sanè circa Rhenum satis crebra, non tantùm querela de oneribus Antichristi, sed & deliberatio de excutiendis illis importabilibus grauaminibus. Nam & tempore Basiliensis concilij, habuit Moguntiæ Cæsar Fridericus, anno 1441. deliberationem cum Imperij proceribus, de excutienda illa tyrannica expilatione: petijtq; à Rege Galliæ, vt suos quoq; legatos eò mitteret, ad com-

munem deliberationem: sed contrà Eugenius 4. Papa petijt, ne mitteret. Vtriusque postulatio cum Clemange impressa est.

Extant etiam articuli in eo conuentu agitati, secundum quos Papæ rapacitatem conabantur re-primere: ac est aliquid, quanquam non totum, Nicolao quinto extortum. Postea sunt tentatæ no-uæ consultationes de libertate Ecclesiarum, circa annum 1450. & aliquanto pòst: quas, vt legatu ad id missus summa diligentia impediret, aliquot epistolis eum Æneas Syluius hortatur. Postrem ob eam causam Syluius Papa Impius secundus, cum Diethero Episcopo Moguntino, atrocissimum & furiosissimum bellum gessit. Illyr.

1457.

Iacobus de Paradiso, de septem statibus Ecclesiæ & eius Reformatione.

IN apertione quarti sigilli, visus est equus pallidus: id est, in quarto gradu viguerunt hypocrit falsâ religione palliati. Et qui sedebat super illum, nomen illi mors: id est, æterna damnatio illi debetur: vnde & infernus sequebatur eum, vt dicit litera. Et data est sessori illius equi potestas supe quatuor partes terræ: id est, à Deo permissa, interficere gladio iniquitatis, & dolositatis: fame, id es carentiâ verbi Dei: morte, id est, doctrinâ mortiferâ (coaceruabunt enim sibi homines illius tempo ris magistros prurientes auribus) & bestijs terræ: id est, vnient se principibus, ad se fortificandos i vijs suis, & hoc super quatuor partes terræ: id est, in omnibus mundi finibus abundabit scelus hy pocritarum: in quo statu, vt arbitrari possum, hodie laboramus.

In omni enim genere hominum, fictæ sanctitatis viros & fœminas videmus, quorum aut Deu venter est, aut famam aucupantur laudis humanæ, & præ alijs honorari & venerari volunt, præcel lere cæteros in mundi sapientiâ, in doctrinæ præstantiâ, in operum externorum excellentiâ: cùm ta men plures vacui cernantur in veræ virtutis, scilicet humilitatis, refulgentiâ: quod, quàm verun sit, à consideranti studia hominum, ad quos fines tendant, palpari potest: sub colore enim hone statis, militat omnis penè actio humanæ conuersationis, etiam in his, qui animabus lucrandis de seruiunt. Ideò enim pallidi coloris equus describitur, quasi speciem præferens mortificatæ car nis, ad ostendendum hominis exterioris sanctitatem: nec tamen planè spem habens albedinis, au puritatis.

In apertione quinti sigilli, vidit Ioannes sub altari Dei animas occisorum propter verbun Dei, & propter testimonium, quod habebant, vindictam petentes de ijs, qui habitant in terrâ. E dictum est illis, vt quiescerent adhuc modicum tempus, donec compleatur numerus fratrum eo rum, qui interficiendi sunt, sicut & illi.

Hic status quintus credendus est partim competere animabus sanctis, iam exutis corporibus partim etiam sanctis adhuc in hac vitâ degentibus, etiam tempore pacis Ecclesiæ: qui licet material gladio non trucidantur, tamen seipsos mortificatione desideriorum carnalium quotidie mactant quasi videntes, se vbique hypocritis & fictis hominibus siue religiosis siue secularibus circumseptos & tædio affecti longitudine temporum, & acerbitate hypocritarum vbique præualentium, oran dissolui, & esse cum Christo. Sed tamen, licet molestiorem statum, quoad quotidianam internan & externam pugnam tam diuturnam, in hoc tempore pacis intelligere & sentire coguntur: patien ter se in innocentiâ vitæ conseruare volunt, quâ priores illi sancti: qui licet acerbiori, quoad pœna rum genus, celeriori tamen, quantum ad tempus, suam vitam finierunt.

Isti igitur duo status immediatè præcedentes, videntur concurrere in vnum tempus, scilicet mo dernum: licet non in vnum, quoad actiones in tempore vno agendas.

Non latuit hoc genus hypocritarum sanctum Paulum, 2. Timoth. 3. inter cæteras pestes no uissimorum temporum, vbi ait: Habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegan tes, & alijs etiam locis similibus.

In apertione sexti sigilli, quod nihil aliud est, quàm manifestatio sexti status in Ecclesiâ, vidi beatus Ioannes, magnum terræmotum fieri, & Solem denigrari sicut cilicinum saccum, & Lunan sanguineam, & stellas cadere super terram, & cœlum recedere sicut librum inuolutum, & c. vide Apo cal. 6. circa finem.

In hoc designatur tempus Antichristi, qui impugnaturus est Ecclesiam. In quo tempore fie magna commotio secularium contra Ecclesiam.

Et Sol, id est, Christus alios illuminans, vilissimus reputabitur à reprobis, sicut saccus cilicinu vilescit, & opinio Christi pro nihilo reputabitur, dominantibus reprobis, & deficientibus electis quia nullum signum Deitatis ostendet, adiuuando suos. Imò Christus dicetur peccator, & seducto & dignus pœnitentiâ: quia saccus cilicinus est habitus pœnitentium.

Et tunc Luna, id est, congregatio fidelium, fiet sicut sanguis: quia sanguis multorum effun detur, aut vilis reputabitur, & contemnetur, sicut sanguis conculcabitur.

Et stellæ cadent in terram: id est, multi prælati, & doctores adhærebunt Antichristo, & suis ter renis promissionibus, ad instar ficorum, qui non firmiter adhærent ramis arborum.

Et cœlum (secundum literam) recedet sicut liber inuolutus: id est, sancti, qui pluuiam verb Dei spargere consueuerant, & iustitiam Dei annunciare alijs debebant, occultabunt do ctrinam præ nimietate persecutionum Antichristi: sicut liber inuolutus, continens in s

& con-

Anno 1455.

& contegens veritatis scripta à notitiâ hominum: quia celabunt sapientiam suam, annunciare non audentes, & fugient à conspectu hominum.

Et montes, id est, alti in virtutibus: & insulæ, id est, sancti, tribulationum fluctibus turbati, de locis suis mouebuntur: id est, separabuntur à cæteris peruersis.

Et Reges, principes, tribuni, fortes, & diuites, seruus & liber, abscondent se in speluncis & petris montium: & dicent montibus & petris, Cadite super nos, Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab irâ agni: id est, maiores de Ecclesiâ, seculares & spirituales, petent suffragia Angelorum, & aliorum sanctorum, vt protegantur eorum orationibus, ne & ipsi deficiant in illis persecutionibus Antichristi, sicut & reprobi, & ne similes alijs efficiantur, negantes Christum, vt euadant iram agni, id est, damnationem æternam: ne & ipsi acerbitate pœnarum vincantur, sicut cæteri.

Et quis poterit stare, scilicet in tantis tormentis, seu etiam voluptatibus non vinci: quasi diceret, nisi adiutus precibus sanctorum, nemo potest firmiter stare in confessione veritatis. Imp. Friderico 3. Papa Calixto 3. vt sup.

Idem. Vt verum fatear, non habeo aliquas apparentias in sacris literis in infallibilib. rationib. quòd status nostri temporis generaliter reformari debeat aut posit, dietim impœnitētijs hominum crescentib. sicut & in processu rerum naturalium & elementa & elementata virib. suis decrescunt.

Imò verisimiliter opinabile mihi est, statum præsentem continuandum, imò peiorandum, vsq; ad sextum statum, scilicet Antichristi: cùm experientia docente agnoscamus, hos magis contrarii reformationi generali Ecclesiæ, quos magis deceret conatu toto ad reformationem tendere, cupiditate & primatu honorum eos ad hoc impellente.

Etsi quandoque conatus Deum timentium, ad reformandum operam dare intendat, tamen in hoc mundo celebriores & potentes viros, & plùs quidem Ecclesiasticos, quàm seculares, videmus se fortiter opponere, adhæsionem sibi attrahentes principum & potentum secularium, quorum multitudo aut potentia scintillam inchoatam extinguit.

Vnde & Deus iusto suo iudicio vilescere facit statum religiosorum & Ecclesiasticarū personarū. Inde & bella ac lites in pluribus mundi partib. inualescunt, impugnanturq; viri spirituales tam à secularib. quàm à spiritualibus: quod & Ioanni in Apocalypsi reuelatum est, ca. 13. in qua de impugnatione Ecclesiæ, sub figura duarum bestiarum, duplex genus persecutorum Ecclesiæ depingitur. Vna ascendit de mari, id est, de tempestuosa huius seculi procella: scil. principes seculares, atq; laici, Ecclesiam bonorū impugnantes. Alia ascendit de terra, id est, quæ deberet stabilis & immobilis persistere: per quam (secundum glossam) intelligitur malicia clericorum, & cupiditas prælatorum Ecclesiam impugnantium: quod quàm latè & clarè pateat, nemo, qui sensum habet, ignorat.

Et paulò pòst: Arbitror homines in statu Ecclesiæ præsentis tandem ante aduentum Antichristi, ad infimum gradum virtutum, imò ad profundum vitiorum peruenturos: vt & meritis eorum exigentibus digni erunt, filium perditionis, ductorem iniquitatis ipsorum suscipere, vt sicut in Apocal. [illegible]itur, Qui in sordibus sunt, sordescant adhuc: & vt dicit Christus Matth. 24. de temporib. nouis[illegible]: Quoniā abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorū: vt sic Deus in pœnā ponat eis offendiculum, & tradat illos in desideria cordis eorū, ad Ro. 1. Vt procedant de vitio in vitiū, ducente eos filio iniquitatis. Continuabitur enim iniquitas hominū vitiosorum, cum autore omniū malorū.

Non tamen inficior, quin semper iusti perseueraturi sint, nec defecturi filij salutis, vsq; ad consummationem mundi: secundum Christi promissum, Matth. vltimo, Ecce ego sum vobiscum, &c.

Æstimo enim, ante aduentum filij perditionis, in prælatis Ecclesiarū oppositum reperiri prælatis primitiuæ Ecclesiæ, scil. Apostolorum: vt sit in illis cupiditas, ambitio, superfluitas, voluptas, negligentia, proprius amor, & alienatio timoris Domini: quorū opposita clarissimè patuerunt in patrib. primitiuæ Ecclesiæ. In clericis verò & Deo sacratis populis, immunditia, amor lucri temporalis, defectus prædicationis, corporis cura, vestium mollicies, dissolutio morum, & conformitas vitæ secularis: vt tunc fiat sacerdos sicut populus, secundum vocem Prophetæ.

In religiosis verò tunc erit inobedientia, superiorum proprietatum vsurpatio, vitæ dissolutio, transgressio statutorum à patrib. sanctis editorum, & votorum ipsorum transgressio: solus habitus, & tonsuræ ostensio, & nihil aliud nisi imago quædam depictę religionis: quod etiā hodie clarè à speculantib. in multis locis religionum reperitur, obstinato animo publicè defendentium suas iniquitates: scil. simplicitas, puritas, & paupertas voluntaria exulabunt tunc à religiosis: quorum etiam hodie multi reperiuntur præcursores. Erit tunc status secularium, tam principum quàm subditorū, penè in omnib. confusus, studentes iniusticiæ, rapaces, violenti, incompassiui, quæ sua sunt quærentes, innocentibus non parcentes, dolosi, fraudulenti, honorum secularium cupidi, auari, omni timore Dei destituti, &c. Hæc & alia multa etiam innumerabilia tunc reperientur, tam in præambulatoribus Antichristi, quàm in ipso quoq; Antichristo: vt conformia fiant præcedentia sequentibus.

Reformationem autem generalem extremè necessariam fore nostris temporibus, mores corrupti totius orbis prænunciant: cùm reuera penè omnis caro corrupit viam suam. Sed quomodo eam fore possibilem in effectu fieri, nondum est positum ad praxim, licet aliquoties per concilia generalia sit adtentatum.

Et licet quædam decreta in hunc finem prodierunt ab ijsdem concilijs, tamen tanta resistentia altæ dignitatis personarum, tam spiritualium quàm secularium, facta est, vt vidimus, quòd totum negotium lugemus infectum: & cùm tempus pariendi aduenisset, vires non habuit parturiens,

Tanta deniq; crudelitate debacchati sunt, vt non tantùm prolem sanctam, scilicet reformationem necare contendant: sed & matrem, scilicet autoritatem conciliorum, & eorum conuocationé occidant, prout res in prospectu declarat. Per quorum tamen conciliorum autoritatem maior esset spes ad viam reformationis obtinendam.

Et paulò pòst: Ecclesia non est reformanda, vt puto, per solum summum Pontificem: nam de facto tot sunt editi canones decretales & constitutiones per eosdem, & tamen incassum membranas occupant, nulla sequente reformatione.

Item, quia palpabiliter cernitur, ipsam eius curiam maxima indigere reformatione, sicut omnia clamauerunt vltimò celebrata generalia Concilia: quam suam curiam si non potest aut non velit reformare, quam sub alis suis contegit: quomodo credendum est, quòd tam latè diffusam reformare possit Ecclesiam?

Item quia diceretur eidem: Priùs medicinam vulneribus tuis dispone, tanquam capiti: quo sanato, & membris faciliùs edes medicinam: quare medice cura te ipsum. Quin priùs eijcies trabem de oculo tuo, deinde festucam de oculo fratris tui: aliàs in præpostero ordine nihil proficies. Sale enim infatuato nihil conditur. Ideò iusto Dei iudicio minùs sunt acceptabilia sua decreta, nisi seipsum & suos reformauerit.

Et hanc profectò potissimam reor causam deformationis Ecclesiæ: quia cernitur in capite vulnus, quod necesse habet antè curari. Nam dicit vnus de eis: Cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. Et Paulus dicit: In omnibus præbe teipsum exemplum bonorum operum: & talia innumerabilia in libro de curâ pastorali beati Gregorij continentur.

Vnde mihi vix credibile videtur, posse Ecclesiam generalem reformari, nisi curia Romana fuerit antè reformata. Quod tamen quàm difficile sit, cursus temporum præsentium manifestat: cùm nulla gens aut natio fidelium tantam resistentiam faciat reformationi vllius Ecclesiæ, sicut natio Italica, & alij applaudentes ei, spe promotionis, aut lucri, aut temporalis commodi, aut timore amissionis dignitatum ligati.

Contremiscunt enim solo auditu congregationis generalis concilij, cùm sciant per experientiam, quòd concilia generalia palpare nesciunt, sed corrigere & emendare, sine personarum acceptione: cùm ibi congregentur de omnibus mundi partibus, qui vitijs non parcunt, nec amore nec timore seducti.

Idem. Ponere se supra totam Ecclesiam, aut supra generalia concilia legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentantia, non est aliud, quàm totam spem reformationis Ecclesiæ auferre, & vni homini peccabili se committere, qui & se & Ecclesiam per deuia erroris ducere potest. Inde infertur hoc inconueniens, quòd Christus Ecclesiæ suæ, post suam ascensionem, insufficienter prouiderit, committens eam vni, qui eam in damnationem inducere potest: pro quâ eius salute ipse de cœlo descendens, proprium sanguinem fudit, & animam suam ponere dignatus est in mortem.

Et quis Regum temporalium peregrè proficiscens, in omnem euentum absolutè & sine correctione committet populum suum vni ad gubernandum, sine omni conditione, & sine omni contradictione singulorum, ne aliter facere auderet, quàm ille præcepturus esset, siue benè siue malè? & non potiùs populus in vnum congregatus, incarceraret aut deponeret illum peruersè regnum gubernantem? Sic de sponsâ commissâ per sponsum peregrinantem vni militi, qui eam stuprare vellet, deberétne ei ex commissione generali sponsi obedire? Quis hoc nisi insanus diceret? Sic simili modo in Papâ & Ecclesiâ.

Idem. Si exit Papa has regulas Christi, iam induit personam hominis, aut bestiæ. Inde est, quòd si contraria Christo iubet (in peccatis dico mortalibus) hîc non agit vt Papa, sed vt bestia, ratione non participans. Igitur non est inobediens censendus, qui ei in talibus non obtemperat: saltem dico directè contrarijs Christo.

Idem. Nam saluberrimam misericordiam, & medicinam eiusdem proscindunt, scilicet fraternam correctionem: & capiti Ecclesiæ morbido non patiuntur adhibere medelam: quod quantæ sit crudelitatis, nemo sanus ignorat: vt Augustinus testatur in regula sua. Si enim singulis membris medicina est parata, cur capiti denegatur? cùm hoc magis indigeat sanatione, quàm alia: quia eo ægrotante, omnia membra ægrotare videntur. Nisi fortè quis insaniens ad hunc errorem prorumperet, quòd diceret: Papam inpeccabilem, & indeuiabilem, quasi iam extra terminum viatorum volentes eum collocare.

Non recensent, Petrum primum Papam fuisse reprehensum à Paulo, vno, singulari, & sibi inferiore: ad Galatas 2. Et Ecclesiastica historia, & Speculum historiale, & certa ac indubitata experientia manifestat, eum & in fide & moribus similem esse posse cæteris peccatorem, ex vertibilitate liberi arbitrij nondum confirmati.

Auferre igitur à Papâ correctionem, imò potestatem deponendi, est maximæ impietatis, & ipsum statuere in plena audacia peccandi, & per consequens, furioso dare gladium, vt seipsum sine resistentia interimat. Mittunt igitur Papam in foueam damnationis, & cum eo damnantur, qui, eum subesse Ecclesiæ vniuersalis correctioni, contradicunt.

Quo igitur pacto talis vniuersalem Ecclesiam reformare valeat, qui & ipse infirmitati subiectus est, indigens per se reformari? Vt pono, quòd sit aliquis talis. Et quomodo filius Ecclesiæ censeri potest ille, qui fideli matri suæ obedire contemnit, & quem Ecclesia corrigere pro suis excessibus non potest vel audet? Et si non est filius Ecclesiæ, quomodo erit hæres

promil-

promiſsionum Eccleſiæ per Chriſtum factæ? prorſus enim ſe ab hæreditate paterna alienum pronunciat, qui ſe filium Eccleſiæ negat.

Idem. Inſpiciamus primùm Papam, qui cùm in veræ fidei confeſsione Chriſtum Dei filium pronunciaſſet, dictum eſt ei à Chriſto, Beatus es Simon bar Iona: cùm verò à verâ Dei regulâ, quoad Chriſti paſsionem impediendam (quanquam piè illud viſus fuiſſet ſenſiſſe) ei dixiſſet: Abſit à te Domine, non erit tibi hoc: Reſpondit Ieſus Petro: Vade poſt me Satana, ſcandalum mihi es; quia non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed ea quæ hominum, Matth. 16. Ecce qualis mutatio facta eſt in eodem homine, non perſonâ mutatâ, ſed habitu mutato, de Beatitudine in Satanam? Et ſi ſimile contingeret in perſona Papæ, cur non ſimile ſibi attribueretur in appellatione, cùm ipſe ſucceſſor ſit Petri? Non inde poteſtas culpatur, ſed vitium perſonæ in reprobum ſenſum mutatæ.

Cur ergò quis audeat dicere, Papam non poſſe corrigi aut deponi per Eccleſiam conciliariter congregatam? cùm tunc non cenſeatur agere vt Papa, ſed vt degenerans de dignitate Papali, incorrigibilis exiſtit, & ſcandaliſat eccleſiam, ſicut Petro dictum eſt: ſcandalum es mihi, &c.

Idem. Quis omnia enarrare ac enumerare ſufficiat, quibus Eccleſia modernis temporibus cernitur deformata? Putamúsne, hæc omnia aliquando poſſe reformari?

Perſuaderi mihi videor, quòd nec ætas noſtra, nec futura hæc patietur: cùm non habeam rationes probantes, quomodo illud fieri poſsit, primò, propter inueteratam & inolitam conſuetudinem, quæ difficilè curatur: ſecundò, propter potentium, tam in ſcripturis, quàm in altis dignitatibus, reſiſtentiam: tertiò, propter auaritiæ morbum, qui vbique inualuit, maximeque in altis ſedibus, qui nullo modo patientur ſibi auferri honoris, faſtus, diuitiarum, & voluptatis amplitudinem.

Et qui ampliùs inſiſtere deberent reformationibus, pompis ampliùs delectantur, fingentes ipſis colores ſub ſpecie defenſionis Eccleſiaſticæ. Et ideò eos oporteret abundare, ne ſtatus eorum vileſcat: & vt habeant armatam militiam, qua compeſcere valeant violantes bonorum eccleſiaſticorum detentores. Et ideò oportebat, vt dicunt, eos fulcitos eſſe pluralitatibus beneficiorum, atque dignitatum: ſed timendum eſt, ne lateat anguis in herba: fingentes excuſationes in peccatis, vt magis quæ ſua ſunt quærant, quàm Dei.

Idem in tractatu de animabus exutis à corporibus inter alia quoque ſcribit: O quantus terror multorum inexcuſabilium peccatorum, quibus vtilius fuiſſet non natos, aut ſerpentes vel ranas fuiſſe? Vtinam hic terror ſemper ineſſet mortalium animis, non ſic currerent ad prælaturas, ad dignitates, voluptates, quorum ſtrictiſsima ratio reddenda eſt iudici. Vellent tunc multi Pontifices, quòd fuiſſent paſtores ouium, bubulci, & omnium viliſsimi.

Quot iniquiſsimæ ſanguinis effuſiones fiunt pro ſolis temporalibus, pro fide catholica nullæ? Quæ omnia proueniunt ex ſuperbia & auaritia, in tantum, vt columba de arca Noë miſſa, hoc eſt, Spiritus ſanctus quærens in terra locum, vbi pedem infigat, inuenire non poſsit, præ abyſſo luti & limi terrenarum paſsionum.

Mons Veſuuius. 1457

HOc tempore cùm mons Veſuuius, ruptis fornicibus & cauernis, expiraret ingentes hinc inde flammarum, turbine fumantes piceo & candente fauilla, moles: magnumque vicinæ terræ, agris, atque vrbibus damnum dediſſet, audax quidam, nimiumque confidens ſacerdos Neapolitanus, ſanctitatis ſuæ vim & ſpecimen editurus, cauſamque tantorum malorum ſciſcitaturus, lecta priùs Miſſa, conſcendit montem: ſed arreptum è veſtigio abſorbuit ſtygia flammarum vorago, vt nemini pòſt ampliùs conſpectus fuerit, aut, vti ſe res haberet ibi, ſignificare potuerit. Antoninus part. 2. tit. 10. cap. 8.

Antoninus Epiſcopus Florentinus, Tit. 15. 1457

part. 2. cap. 23. §. 3.

SEd omnes religiones ſuprà dictæ ita hodie relaxatæ ſunt & tepefactæ, vt aptè illud dici poſsit Hieronymi: Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus? Et quod ait Bernardus contra Cluniacenſes monachos:

Tanta intemperantia in cibis, in potationibus, in veſtimentis, in lectiſternijs, in equitatu, & conſtruendis ædificijs, inter monachos inoleſcere potuit? quatenus vbi hæc ſtudioſiùs, voluptuoſiùs, atque effuſiùs fuerint, ibi ordo meliùs teneri dicatur, ibique maior putetur religio.

Ecce enim parcitas putatur auaritia, ſobrietas auſteritas creditur, ſilentium triſtitia reputatur: contrà remiſsio diſcretio dicitur, effuſio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachinnatio iucunditas, mollities veſtimentorum & equorum faſtus honeſtas, lectorum ſuperfluus cultus munditia, cumque hæc alterutrùm impendimus, charitas appellatur.

Iſta certè charitas deſtruit charitatem, hæc diſcretio diſcretionem confundit, talis miſericordia crudelitate plena eſt, quâ videlicet ita corpori ſeruitur, vt anima iuguletur.

Sub hac tamen confuſione & abuſione iam ferè vbique pro ordine iſta tenentur: ferè iam ab omnibus ſine querelâ & irreprehenſibiliter obſeruantur, quamquam diſsimiliter. Nonnulli quippe his omnibus vtuntur, tamquam non vtantur, & imò cum nullâ offenſione aut minimâ. Aliquanti quidem hæc agunt ex ſimplicitate, aliquanti ex charitate, aliquanti ex neceſsitate. Quidam namq; ſimpliciter ita tenent, vt eis præcipitur: parati aliter agere, ſi aliter præciperetur: quidam autem, ne diſcorditer ab eis viuant, cum quibus habitant, ſectantur in his non ſuam libidinem, ſed aliorum pacem. Alij verò, qui reſiſtere non valent multitudini contradicentium, hæc vtique tanquam pro ordine libera voce defendunt: & quoties iſti aliquid, vt ratio dictat, reſtringere vel mutare incipiunt, illi mox totâ auctoritate reſiſtunt.

Quis in principio, cùm ordo cœpit monaſticus, ad tantum gradum crediddiſſet monachorum inertiam deuenire?

O quantum diſtamus ab his, qui diebus Antonij extiterunt, monachis? Siquidem illi, cùm ſe per tempus inuicem ex charitate reuiſerent, tantâ ab inuicem auiditate panem animarum percipiebant, vt corporis cibum penitus obliti, diem plerunque totum ieiunis ventribus, non mentibus, tranſigerent. Et hic erat rectus ordo, quando digniori parti priùs ſeruiebatur. Hæc ſumma diſcretio, cùm ampliùs ſumebat is, qui maior erat.

Nobis autem conuenientibus in vnum, iam non eſt Dominicam cœnam manducare: nihil de ſcripturis agitur: nihil de ſalute animarum: ſed nugæ & riſus & verba proferuntur in ventum. Inter prandium, quantum fauces dapibus, tantum aures paſcuntur rumoribus. Carnium vſu (qui vix ægrotis duntaxat, & omninò debilibus, ex regulæ diſcretione, pro virium reparatione conceditur) non quidem cor foris infirmatis ruinas reficere pro incommodo, ſed carnis luxuriantis curam perficere eſt in deſiderio: cùm ſcilicet datur vſus carnium iuuenibus & alijs non egentibus huiuſmodi, ridendas dixerim potiùs quam laudandas, ineptias.

Sic Macarius vixit? ſic Antonius docuit? ſic Baſilius inſtituit? ſic patres in Ægypto conuerſati ſunt? ſic ſancti Oddo, Maioſus, Odilo, Hugo, (quos ſui ordinis principes & præceptores habere gloriantur Cluniacenſes) aut tenuerunt, aut teneri cenſuerunt? Imperatore Friderico 3. Papa Calixto 3.

Idem tit. 16. part. 2. c. 4. § 3. Imperator Henricus 3. habebat quendam clericum ſatis literatum & bonæ vocis, ſed meretriculam ardentiùs amantem, cum quâ nocte quadam ſolemni voluptatis cauſsâ dormiuit: manè ad miſſam Imperatoris adſtabat. Imperator huius ſcientiâ diſsimulatâ, mandat ei, vt ſe ad legendum Euangelium præparet, quia ſcilicet eius melodiâ delectaretur: erat enim diaconus. Renuit ille, vt malè ſibi conſcius. Vrget Imperator, vt probaret eius conſtantiam. Ad extremum parere renuentem, iubet à patriâ exulare: quam ſententiam amplexus, continuò receſsit. Mittitur poſt eum, qui iam compilatis omnibus, & in ſarcinulas compoſitis, iter arripuerat. Violenter ergo retractus, coram Imperatore ſiſtitur: qui lætus ſubridens, ait: probè feciſti, & ego gratulor probitati tuæ: quòd rem Dei pluris penderis, quàm patriam, pluris iram Dei, quàm meam. Quapropter habeto Epiſcopatum, qui primus in Imperio vacauerit: tantùm indecenti amori renuncies illius fœminæ. Hæc Helinandus.

Idem lib. 2. Chronicorum. Anno Domini 1408. Manfredus Vercellenſis, ordinis Prædicatorum, Theologus, præſentem ſentiebat Antichriſtum. At contra eundem Manfredum ſtatim prædicabat Bernardinus Senenſis, Franciſcani ordinis Monachus.

Idem. Venalitate curiæ Romanæ, Eccleſiæ inaniter præficiuntur lenones, coqui, ſtabularij equorum, & pueri.

Idem 3. part. tit. 22. cap. 10. Papa creauit militem: Vide ibi.

Ibidem 3. part. tit. 22. c. 13. § 4. Si in Eccleſiâ Orientali calamitas quodammodo cenſeatur eſſe conſummata, tamen quoad Eccleſiam Occidentalem iam per tyrannidem Turcorum, aliorúmue infidelium timetur in breui fore incipienda.

Ibidem part. 3. tit. 24. c. 9. Ioannem Papam 23. Fratricelli pro hæretico habebant, quia dicebat, Chriſtum aliquid habuiſſe in communi, idque per Iudam diſtribui, vel diſponi ſolitum.

Idem tit. 22. part. 3. c. 7. § 2. Martinus V. pace cum Braccio factâ, cùm & oppida recepiſſet, & omnia pacata viderentur, Romam petere conſtituit. Hoc autem munus & dignitatem ciuitati conceſsit id ſupplicanti: vt Eccleſia cathedralis Florentina ex Epiſcopali ad metropolitanam promoueretur, pallio decorata, cui Epiſcopus Feſulanus & Piſtorienſis, vt viciniores, pro ſuffraganeis conſignati ſunt, & non alij. Nec tamen ſatis beneuolo animo erga Florentinos recedere videbatur, carminibus quibuſdam, quæ de ſe vulgò circumferebantur, commotus, quæ à pueris frequenter per vrbem cantabantur in vilipendium eius, & laudem Braccij. Incipiebat autem cantilena illa:

Papa Martino non vale vno quatrino. &c.

Nec credendum eſt, illam pueros edidiſſe.

Idem tit. 16. part. 2. c. 1. § 19. de Leone 9. Hoc non ſui (Papæ) erat officij, vt armata manu perſonaliter ad bellum procederet, cùm primo paſtori Petro dictum fuerit: mitte gladium tuum in vaginam: ideoque diſpenſante Domino, exercitus eius in conſpectu ſuo cæſus eſt.

Ibidem tit. 16. part. 2: c. 2. de Ludouico Imper. Et inter cætera in illo Concilio Aquisgrani, quæ piè & sanctè statuta sunt, decretum est: vt Episcopi & Clerici nec pretiosis, nec sericis vestibus, neque baltheis aureis & gemmatis vterentur. Monstro namque simile esse dicitur, & impietatis crimen arguitur, si Ecclesiasticæ deputatus familiæ aspirare conetur ad huius pompam gloriæ secularis.

Idem tit. 16. part. 2. cap. 4. § 3. Ab Henrico Imp. Leo huius nominis IX. postulauit, vt Normanni, qui tunc magnam partem Apuliæ occupatam tenebant, nec in aliquo Romanæ Ecclesiæ respondebant, depellerentur de sedibus illis. Cui annuens Imperator misit exercitus suos Romam ad Papam. Qui cum eis personaliter procedens, contra Normannos bello conflixit: sed victus est exercitus iste, & Papa captus.

Idem in suâ Summâ part. 3. tit. 1. cap. 11. § quòd Papa. Martinus V. Papa, habitâ cum suis Doctoribus, & Theologis consultatione, cum quodam dispensauit, vt sororem suam germanam impunè in matrimonium haberet. Hoc sacrilegium etiam commemorat Ang. de Clauasio in sua Summa, in verbo Papa: & Nicolaus Boëtius in const. 20. vtrùm Papa.

Idem tit. 17. cap. 1. § 2. Sicut Filius Dei venit facere voluntatem Patris, sic & vos implete voluntatem matris vestræ, quæ est Ecclesia, cuius caput est Romana Ecclesia.

Idem tit. 17. cap. 9. § 3. Papa, ad petitionem Philippi Regis, filium Philippum, & vnam filiam, quos ex Mariâ (quam 5. annis contra Dei decretum & legem tenuerat) susceperat, legitimos hæredes esse mandauit, & postea literis suis confirmauit. Quod factum eo tempore multis displicuit.

Idem parte 3. tit. 18. ca. 4. § 13. Hi sunt Hæretici, canes ad scissionem, vulpes ad fraudem: Vestri, qui terram Austri tam sæpè visitant, eunt & redeunt per medium eorum: sed quid boni adhuc cum eis egerint, necdum audiuimus: & fortè audissemus, nisi præ auro Hispaniæ salus populi viluisset.

Appellatur ad te de toto mundo, in testimonium singularis primatus tui: & vtinam tam fructuosè quàm necessariè. Non est autem appellatio subfugium, sed refugium: sed antidotum verùm est in venenum. Qui enim non verè grauatus appellat, vt frequenter accidit, aut grauare intendit, aut tempus redimere. Vnde & docet Bernardus, abijciendas friuolas & indebitas appellationes.

Audi murmur & querimonias Ecclesiarum. Truncari se clamant & demembrari. Subtrahuntur enim abbates episcopis, episcopi archiepiscopis, archiepiscopi primatibus vel patriarchis.

Facitis hæc quæ potestis: sed vtrùm debeatis, quæstio est? Spiritualis homo, qui omnia iudicat, vt ipse à nemine iudicetur, omne opus suum trina consideratione præueniet: scilicet, an liceat, an deceat, an expediat. Quid tam indignum tibi, quàm voluntate pro lege vti? Quid tam indecens, quàm quòd totum tenens non sis contentus toto? nisi minutias quasdam, & exiguas portiones ipsius tibi creditæ Vniuersitatis, quasi non sint tuæ, satagas adhuc facere tuas.

Nullus est fructus emancipationis seu exemtionis, nisi quòd Episcopi inde insolentiores, monachi dissolutiores fiant, quin etiam pauperiores. Adde quòd, qui audiunt, scandalizantur, detrahunt, blasphemant.

Túne licitum censes, ecclesias suis mutilare membris? Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Pluraliter dicit potestatibus: non enim tua sola potestas à Deo est, sunt & mediocres: sunt & inferiores. Et quoniam, quos Deus coniunxit, non sunt separandi: ita quos Deus subiunxit, non sunt comparandi.

Vide (inquit Dominus Moysi) vt omnia facias secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Non potest, inquit, filius facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Quòd si dixerit Episcopus, nolo esse sub archiepiscopo, aut abbas, nolo esse sub Episcopo, non est hæc vox de cœlo: nisi fortè audiueris, aliquem Angelorum dixisse: nolo esse sub archangelis, vel aliquem aliorum ordinum, dicentem: nolo esse nisi sub Deo.

Quid, inquis, prohibes dispensare? Non: sed dissipare. Vbi necessitas vrget, excusabilis est dispensatio: vbi vtilitas prouocat, laudabilis vtilitas dico, communis, non propria. Nam cùm nihil horum, non planè fidelis dispensatio: sed crudelis dissipatio est.

Ipsa denique vestra apostolica mandata atque instituta passim neglecta iacent. Nónne os tuum (iam quartus annus est) in Remensi concilio, hæc capitula promulgauit? Præcipimus, aisti, vt tam Episcopi quàm clerici neque in superfluitate, neq; in varietate inhonesta vestium, colorum, aut scissura vestium, neque in tonsura intuentium offendant aspectum &c. Verba tua hæc. Quis ea tenet, vel tenuit? Falleris, si teneri putas: si non putas, ipse peccasti, aut statuens quæ non tenerentur: aut quæ non tenentur, dissimulans. Clerum illum, Romanum scilicet, ordinatissimum esse decet, à quo præcipuè in omnem Ecclesiam cleri forma processit.

Quid de populo Romano loquar? quid tam notum seculis, quàm proteruia Romanorum: gens insueta paci, tumultui assueta: gens immitis & intractabilis: subdi nescia, nisi cùm non valet resistere. En plagæ tibi incumbit cura hæc. Noli diffidere, etiamsi incurabilis sit. Curam enim exigeris, non curationem. Curam, inquit, illius habe.

Verum dixit quidam: Non est in medico semper, vt curetur ægrotus. Plus omnibus laboraui, ait Apostolus: non ait, plus omnibus profui: vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem, non dicit, secundum prouentum: ita & tu fac quod tuum est: nam Deus,

quod ſuum eſt, ſatis abſque tua ſolicitudine curabit. Reddet Deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum. Securus labor, quem nullus poteſt euacuare defectus.

Scio vbi habitas: increduli & ſubuerſores tecum Romani: impij in Deum, temerarij in ſancta: perſeditioſi in inuicem: æmuli in vicinos: inhumani in extraneos: quos neminem amantes nemo amat. Superioribus infideles, inferioribus importabiles, inuerecundi ad petendum, ad negandum frontoſi, ingrati cùm acceperint, grandia loquuntur cùm exigua operentur: blandiſſimi adulatores, mordaciſsimi detractores. Virum circumſpectum & amicum propriæ conſcientiæ calumniantur hypocritam: quietis amatorem, & ſibi interdum vacantem, inutilem dicunt. Talium tamen tu paſtor. Vtilis conſideratio, quoniam ſi fieri poſsit, conuertas eos: ne ipſi ſubuertant te.

Petrus, cuius ſedem tenes, neſcitur aliquando proceſsiſſe vel gemmis ornatus, vel ſericis, nec tectus auro, nec vectus equo albo, nec ſtipatus milite, nec circumſtrepentibus ſeptus miniſtris. Abſque his tamen ſatis credidit, poſſe ſe illud mandatum implere: ſi diligis me, paſce oues meas. In his ſucceſsiſti Conſtantino, non Petro. Conſulo toleranda pro tempore, non affectanda pro debito. Ad ea te potiùs incito, quorum te ſcio debitorem. Opus inquam fac Euangeliſtæ, & paſtoris nomen impleſti.

Dracones, inquis, me mones paſcere & ſcorpiones, non oues. Propter hoc inquam magis aggredere eos, ſed verbo non ferro. Quid enim denuò vſurpare gladium tentes, quem ſemel iuſſus es ponere in vaginam? Qui tamen gladius, ſcilicet materialis, tuus eſt: etiam tuo nutu, ſed non tua manu euaginandus: alioquin, ſi ad te non pertineret aliquo modo, dicentibus Apoſtolis: Ecce duo gladij hîc: non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt: ſed, nimis eſt. Vterque ergò gladius eccleſiæ eſt; ſed vnus pro Eccleſia, alter & ab eccleſia exercendus: hic ſacerdotis, ille militis.

Inſta ergò opportunè, importunè. Clama, ne ceſſes. Si dura fronte ſunt: indura tu econtrà tuam. Nihil tam durum, quod duriori non cedat. Dedi inquit Dominus frontem tuam duriorem frontibus eorum.

Idem. Guido Cardinalis ſancti Marci, omnium ſuffragijs Pontificatum inijt poſt Innocentiū, dictusq; eſt Cæleſtinus II. Hic ob uitæ breuitatem nihil potuit facere, quò ſe poſteris commendaret. Huic ſuffectus eſt Lucius II. Cardinalis tituli S. crucis in Hieruſalem. Hic Romanorum nouum Magiſtratum, quem ſub Innocentio inſtituerant, demoliri & extirpare conatus eſt.

Nam cùm Innocentius conſulum electionem ferre nullo modo vellet, elegerunt Romani priſco more Patricium nomine Iordanem. Is regalia vrbis cū intra muros tum extra popoſcit: aitq;, illud ius nomine officij ſui ad ſe pertinere, quod Pontifex (abrogatis Patricijs) per Carolum Magnum occupauerat, iubetq; (ô magnum & non ferendum hæreticum Romanæ curiæ) vt Pontifex, iuxta exemplum Pontificum maiorum ſuorum, primitijs, decimis & oblationibus viueret.

Lucius exagitatus in hunc modum à Romanis, ſupplex per legatos Conradum in Italiam vocat. Conradus autem impeditus, venire non poterat. Lucius aliâ via rem aggrediendam ratus, expectat, donec ſemel in Capitolio vnâ eſſent congregati Senatores omnes cum Patricio, vt conſultarent de rebus ſuis. Tunc collecto milite Pontifex Capitolium inuadit, vt Senatum illum vel perderet omninò, vel ſi minùs, expelleret tamen. Fama per vrbem volat de Pontificis conamine: concurrunt ciues ad arma, fit pugna atrox. Lucius militiæ immixtus, ad Capitolium lapidibus ita eſt contuſus, vt breui poſt iſtos ictus morte ſit conſumtus.

Idem tit. 16. part. 2. cap. 4. de Henrico 2. Henrico 2. imperante accidit iſtud mirabile & prædicandum in villâ Saxoniæ, nomine Kalb/in diœceſi Magdeburgenſi, vbi erat Eccleſia ſancti Magni martyris. Quidam Sacerdos, vt refert Vinc. & Ioan. de Colum. cùm miſſam celebraret in vigiliâ natiuitatis Domini, 18. viri ſimul cum 15. mulieribus in Cœmiterio Eccleſiæ, vbi celebrabat choreas ducebant, & altâ voce cātabant, & Sacerdotem ipſum celebrantem impediebant. Mandat illis Sacerdos dicere, vt tacerent, aut inde recederent. Qui Sacerdotis verba deridentes deſiſtere noluerunt. Ille amaricatus imprecando dixit: Placeat Deo & S. Magno, vt ita cantantes permaneati vſque ad annum: & ita factū eſt, vt toto illo anno, ſine intermiſsione aliquâ, choreizando cantarēt.

Mirabile dictu. Toto illo tempore nec ros, nec pluuia ſuper illos cecidit: ſed nec laſsitudo, nec ſitis, neque fames illos affecit: nec veſtimenta nec calceamenta eorum attrita ſunt. Anno autem reuoluto Horcbertus Archiepiſcopus, in cuius diœceſi hoc mirabile accidit, ad locū veniens, à nodo, quo Sacerdos illos ligauerat, abſoluit, atq; ante altare dictæ Eccleſiæ reconciliauit: (hunc Imp. Henricus iniuſtè iniurijs affectum à ſe expulit: ſed cùm natale Domini apud Coloniam celebraret, ipſum humili ſatisfactione placauit.) Filia presbyteri cum duobus alijs continuò exanimata eſt. Cæteri continuis tribus noctibus dormierunt: aliqui poſtea obierunt: cæteri verò pœnam ſuam membrorum tremore prodidêre. Hoc ita ſcriptum reliquit Vbertus, qui fuit vnus ex eis.

Idem tit. 16. part. 2. c. 7. § 4. Romæ, vt refert Vinc. ſpec. Hiſt. lib. 26. temporibus Henrici tertij Imperatoris, erat Iuuenis quidam locuples & nobilis, qui vxorem nouiter duxerat, & ſodalibus ſuis conuiuium frequens fecerat. Poſt cibum iturus in campum, vt luderet, Rex conuiuij, ludo ſignifer pilam popoſcit. Interim annulum ſponſalitiū digito extento ſtatuæ Veneris æreæ, quæ proximè adſtabat, impoſuit, & cùm penè omnes ſolum impeterent, ſuſpirioſus extis incaleſcentibus primus ſe aludu remouit. Repoſcensq; annulum, inuenit ſtatuæ digitum vſque ad volam curuatum: diuq; ibi luctatus, nec annulum exuere potuit, nec digitum frangere. Tacitusq; diſcedens, rem celauit ſodalibus.

Nocte intempestâ cum famulo rediens, digitum inuenit extensum, sed annulum surreptum: & dissimulato damno ad nuptam redijt. Cumq; se in lecto iuxta eam collocasset, sensit, quiddam nebulosum & densum inter se & illam volutari: quod sentiri quidem, sed videri non poterat. Hoc obstaculo ab amplexu prohibetur. Audiuit & vocem dicentem: mecum concūbe, quia hodie me desponsasti tibi. Ego sum Venus, cuius digito imposuisti annulum illum, nec reddam.

Territus ille tanto prodigio, nihil referre ausus est, vel potuit. Insomnem duxit noctem illam, multùm secum deliberans. Sic factum est per multum tempus, vt quacumque horâ cum Sponsâ concumbere vellet, illud idem sentiret, & audiret. Erat sanè & aliâs valens, & domi aptus & militiæ.

Tandem vxoris querelis admonitus, rem parentibus detulit. Illi habito consilio, Palumbo cuidam Presbytero suburbano rem pandunt. Is autem erat Nigromanticus, & in maleficijs potens. Illectus ergò promissis multis, compositâ epistola, dedit eam Iuueni dicens: Vade illâ horâ noctis ad compitum, vbi quatuor viæ conueniunt, & stans tacitè considera. Transient ibi hominum figuræ vtriusque sexus, omnisque ætatis & conditionis, equites & pedites, quidam læti, quidam tristes, quicquid audieris non loquaris. Sequetur illam turbam quidam statura procerior, forma corpulentior, curru sedens, huic tacitus epistolam trades legendam, statimque fiet, quod postulas.

Ille autem iuuenis totum impleuit, quod viderat edoctum se esse. Vidit autem inter cæteros transeuntes ibi mulierem in habitu meretricio, mulam inequitantem, crine soluto per humeros iatato, vittâ aureâ superiùs constrictâ, auream virgam gerentem in manibus, quâ mulam regebat: præ tenuitate vestium penè nuda apparebat, gestus exequens impudicos. Vltimus dominus turbæ, terribiles in Iuuenem oculos exacuens, ab axe superbo, smaragdis & vnionibus composito, causas viæ ab eo exquirit. Nihil ille contrà: sed protentâ manu epistolam porrigit ei. Dæmon notum sigillum non audens contemnere, legit scriptum. Moxque brachijs in cœlum elatis: Deus, inquit, omnipotens, quàm diu patieris nequitias Palumbi presbyteri? Nec mora, satellites suos à latere mittit, qui annulum extorquerent à Venere.

Illa multùm tergiuersata vix tandem reddidit. Ita Iuuenis voti compos sine obstaculo potitus est postea diu suspiratis amoribus. Palumbus autem vbi Dæmonis clamorem ad Deum audiuit, de se intellexit, sibi præsignari finem dierum. Quocirca omnibus membris vltrò truncatis, miserabili pœnâ defunctus est, confessus coram populo Romano inaudita flagitia.

Idem tit. 20. part. 3. c. 3. § 3. Post concilium generale celebratum, Papa Clemens V. iter agens Viennâ Burdegalam versus, in viâ mortuus est. Hic, vt Chronici referunt, fuit nimis cupiditati deditus: propter quod scelus Simoniæ (maximè à canonib. detestatum) viguit in curiâ suâ circa beneficia. Quòd autem quidam dicunt, in Papam non posse cadere Simoniam, B. Thomas hoc reprobat. Insuper & minùs honestæ vitæ fuit, & communiter dicebatur, cum quâdam comitissâ, pulcherrimâ muliere, contubernium habere. Nepotibus quoque suis, & alijs attinentibus magnum thesaurum reliquit.

Insuper refertur, quòd, cùm ex hoc seculo migrasset quidam suus nepos, quem multùm sensualiter diligebat, induxit quendam peritum artis nigromanticæ, vt inquireret per maleficum illum, qualiter illi nepoti suo esset in aliâ vitâ? Qui artem exercens fecit, quendam capellanum Papæ (audacem valdè) videre inferni locum, ibique palatium, in quo erat lectus ignitus, vidit, vbi quiescebat nepos ille Papæ. Qui nepos aspicienti capellano dixit: propter Simoniæ vitium se illi igni esse adiudicatum. Vidit etiam dictus capellanus, vt fertur, aliud palatium igne plenum præparari Papæ Clementi. Quod cùm Papæ retulisset, nunquam postea visus est lætus: sed paulò pòst decessit: cuius cadauer cùm positum fuisset in quadam Ecclesiâ cum multis luminaribus: nocte ignis Ecclesiam combussit, & corpus eius à lumbis vsque ad pedes. F.A.D. 1313.

Petrus Mamorius. 1458.

QVeritatur etiam interdum diabolus, tanquam si grauissimo dolore premeretur, dicens, se huius aut illius animam esse, vt in errore homines detineantur. Historiæ hoc argumento extant quàm plurimæ.

Petrus iste Mamorius narrat, in Gallia, Consollenti ad Viennam fluuiū historiam accidisse in [illegible] cuiusdam ædibus, anno 1458. Diabolum, qui animam defunctæ se esse prædicabat, gemitibus, clamoribus, & querimonijs omnia compleuisse, monentem, habendas esse preces, peregrinationesque obeundas, & res veras plurimas reuelantem: sed dicente ei quodam, si tibi vis haberi fidem, dic, Miserere mei Deus secundum magnam, &c. Respondisse, hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum ijs, qui adstabant, fremebundum aufugisse. Imp. Frider. 3. Papa Calixto 3. vt sup.

In Simoniacos elegia Henrici Bebelij Iustingensis ad Ioannem Nauclerum, Tubingensis Ecclesiæ Præpositum, Gymnasijq; Cancellarium. 1459.

EXimios inter cunctis memorande diebus,
O Nauclere, viros, & probitatis bonos:

Quòd

Quòd nunc ſuſcepta eſt per te prouincia, rerum
Scribere ſacrarum de ambitione librum:
(Et ſolet à noſtris hæc nempè ſimonia dici:
Namq; Simon ſceleris hic magus author erat.)
Rem facis inprimis dignam, nec laude carentem,
Atq; ſacerdoti iure cauenda mones.
Nam cùm dira lues vitiorum regnet in orbe,
Infandumq; ſcelus agmine cuncta trahat:
Nulla tamen maior peſtis, veſania nulla,
Illius exuperat impietatis opus.
Quòd ſi non fallar, ſi ſim non ſordidus author,
Diuitiæ pingues hoc peperêre malum.
Omne malum nobis funeſta pecunia primùm
Intulit, & ſortis luxuriantis opes.
Præſtabat quondam caſtos Eccleſia mores,
Cùm Petrus in ſummâ ſede regebat inops:
Cùm nondum marmor, cruſtataq; tecta ferebat
Ipſe locus templi, gemmiferaſq; trabes.
Cana fides mundo viguit cùm paupere cultu,
Stabat in exiguâ ferreus æde calix:
Tunc viguit virtus, tunc nos Aſtræa colebat,
Inq; ſuo precio docta Minerua fuit.
Pontificum at poſtquàm paupertas ſobria ceſsit,
Et cœpit luxus quos ſacer ornat honos:
Nullum crimen abeſt, facinuſq; cupidinis, atq;
Aurum omnes, pulſa iam pietate, colunt.
Victa fugit bonitas, aurum veneramur in orbe:
Auro lex ceſsit, mox ſine lege pudor.
Auro pulſa fides, auro cœleſtia dona
Mercamur, tanta eſt ambitioſa fames.
At ſunt iam plures, qui iuſta vocabula turpi
Prætendunt ſceleri, & talia verba vomunt:
Emtor ego non ſum, ſed munus munere penſo,
Sic homines luſos credit & ipſe Deos.
Stulte quid inſanis? Chriſtus ſpeculatur ab alto
Singula corda hominum, fallier atq; nequit.
Mortales circumuolitans ſimul omnia Pluto
Defert æterno cœlicolûmq; Deo:
Et triſtes queritur mores, & debita poſcit
Supplicia. O miſeros, quos ſcelera atra tenent.
Iudicij extremi memores eſtote fideles,
Ne vos præcipites naufraga Syrtis agat.
Imp. Friderico 3. vt ſup. Papa 217. Pio 2.

Idem. Nec quemquam probo, qui maledicentiâ pugnat. id enim proprium eſt meretricum, & ſcurrarum in lupanaribus, & tabernis: & fidem non adhibendam puto, cùm contra inimicum ſcri pta ſint.

Rofredus Beneuentanus in aureo tractatu de Libellis.

1459. SEd quæritur de multis, & primò de meretrice, an debeat dare decimam DEO, de eo, quod acce pit de meretricio: videtur, quòd non. Eſaias enim dicit, non accipies mercedem meretricis, n precium ſanguinis: licet quidam ſacerdos acceperit à quâdam dominâ decimam hoc modo.

Acceſsit quædam domina ad confeſsionem illius, dixitque ſacerdos ei: quando agis cum ma rito tuo, das vnquam decimam, vel dediſti de actu? Reſpondit domina, ſe nunquam dediſſe. Reſpo dit ſacerdos, animam amiſiſti: ſed pro tempore præterito remitto tibi pro ſeptem vicibus: & ita ſa cerdos ſepties in die cognouit dominam, præcipiens, vt quemlibet decimum actum ſibi pro decim reſeruaret. Domina à marito per nouem vices cognita eſt. Cùm autem eſſet exacta à marito ad dec mam, reſpondit, iſtam non dabo vobis: ſed dabo eam ſacerdoti, quia ſacerdoti debetur: & recitau

mari

marito, secundùm quod de facto contigerat. Maritus sagax, celans turpitudinem vxoris, sacerdotem ab illâ Ecclesiâ remoueri, sagaciter curauit. Eandem ferè historiam habes apud Poggium suprà, Imp. Friderico 3. Papa 217. Pio 2.

M. I. VV. vetus Poëta celebris catholicus. 1460.

Heus sacrilega & malè rasa cohors, sicco tuos
Quin admoues palo Papas? veneficos,
Magos: & indomitis qui turpe, proh pudor,
(Episcopos) vitium mulabus inferunt.
Qui congrediuntur masculis nepotibus,
Sacrum prementes turpiter connubium.
Heu grande nefas, scelus haud auditum à seculis.
Imp. & Papa vt sup.

Eblendus Historicus. 1460.

Scripsit hic librum sub titulo Theologiæ Germanicæ circa annum vt suprà.

Ciuitatensis Episcopus.

Accusauit & deplorauit perditissimum cleri statum, summamque cùm eorum vitæ turpitudinem, tum officij neglectionem, inter alia sic inquiens: 1460.

Quid dicam, aut vltrà adijciam de statu clericorum? Nam, vt video, populus iste duræ ceruicis est, & in iniquitatibus suis venditus, & in sceleribus suis pertinax. Vocaui eum, & non erat, qui audiret: Esa. 63. Si verò luxuriam, auaritiam, superbiam, simoniam, ac cætera clericorum vitia profundiùs tractare præsumsero, fantasticus ac præsumtuosus totaliter promulgabor, atque de mendacio arguar, & effundam sermonem (contra doctrinam Sapientis) vbi non est auditus.

Sed væ mihi, Isaia teste, si tacuero. Populus enim iste, scilicet ordo sacerdotalis & clericalis, ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces, nolentes audire verbum Dei: qui dicunt videntibus, Nolite videre: & aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis errores, cesset à facie vestra sanctus Israël. Propterea, quia probastis verbum meum, & & sperastis in tumultum, erit vobis iniquitas hæc, sicut interruptio cadens de muro excelso. Quoniam subitò, dum non speratur, veniet contritio eius, & comminuetur: sicut conteritur lagena figuli contritione valida.

Narrauerunt iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. A veritate enim tales auditum auertunt, & ad fabulas conuertuntur, 2. Tim. 4. &c.

Et paulò pòst: O error cæcus. Nam si subditi intelligentes Prælatorum ac Rectorum leuiter saltem negligentias & vitia tetigerint, ac sacrorum canonum & diuinorum eloquiorum testimonia adduxerint, tot indirectis increpationibus, iniustis grauaminibus, depressionibus, humilitatibus, ac contumelijs afficiuntur: imò tanquam fantastici, & cauteriatas erroneasq; conscientias habentes contemni & non audiri dicuntur, quòd etiam ex hoc præ humana infirmitate interdum commouentur ad se defendendum, à quo contrà Prælati sibi occasionem capiunt eosdem quasi iustè deprimendi & humiliandi.

O nimis stupenda & verè culpanda vesania. Quid perniciosius, quidúe à salute remotius, quàm illos detestari, & illorum hortamenta in fabulas conuertere, qui eos satagunt ad salutem reducere, & se letaliter vulneratos sanos æstimare?

Tales sunt Prælati & Rectores, qui districtè aliorum vitia reprehendunt: sed cùm ipsis vel leuiter resistitur, vel cùm culpa eorum redarguitur, mox ad hæreticorum fructum, qui (secundum Origenem) suos reprehensores persequuntur, se conferunt, & tanquam carnales dissensiones fructificant. Catal. Imp. & Papa vt sup.

Idem conscripsit quoque canones pœnitentiales: & quod lex diuina atq; ciuilis (si quis videlicet contra naturam peccauerit) in auth. vt non lux. circa finem, gladio punire iubent, hic, vt & c. clerici de excessibus prælatorum, in tali mortali scelere deprehensum clericum tantùm deponere statuit. Sic quoque homicidium clerici, vel latrocinium, legibus illorum sic statuentibus, grauiùs non puniuntur,

Idem. Si adulterium perpetrauerit Episcopus, Presbyter, Diaconus, subdiaconus &c. his nulla alia pœna infligitur, quàm vt per aliquod tempus, quod illis videtur pœniteant: confirmantur hæc 3. q. 5. c. si quis sacerdos. & q. 3. c. non oportet.

Idem. Simonia tam graue in Ecclesiâ peccatum est, vt omnia peccata in comparatione eius pro nihilo reputentur: quia per simoniacam cupiditatem, & auaritiam tota Dei Ecclesia confunditur, vituperatur, & deprædatur: & latronibus, deprædatoribus, ignotis idiotis, riffianis, & fornicatoribus regenda committitur.

Et hæc ſimonia fidem, probitatem, & cæteras bonas virtutum artes in Dei Eccleſia ſubuertit: & propter redditus, fructus, & honores eccleſiaſticos habendos, Deum & eius fidem negligere, & omnia venalia iam habere beneficia eccleſiaſtica, & ſacramenta, edocuit: & multos Eccleſiaſticos, præſertim ſuperiores noſtros, qui videbantur regere populum, falſos & iniquos fieri ſubegit, aliud clauſum in pectore, aliud ſub linguâ præceptum habere: labijs & ornamentis eccleſiaſticis Deum tantùm honorare, corde autem Dominum Deum noſtrum Ieſum Chriſtum, & eius ſacramenta, ac ſponſam ſuam publicè, & cum ſcandalo totius Chriſtianitatis non ſemel ſed pluries vendere, non ſicut Iudas pro 30. denarijs, ſed ſæpè pro tribus mille florenis. Væ autem homini, per quem huiuſmodi ſcandalum venit: bonum eſſet ei, ſi natus non fuiſſet.

Et quia hoc peccatum ſimoniæ eſt tam graue, ideò grauiſsima pecunia eſt ſibi imponenda, reſpectu aliorum peccatorum: etiam, quia ſimoniacus in ordine non recipit executionem ordinis, ſed eſt ſuſpenſus, quoad ſe & quoad alios: nec Epiſcopus, nec Cardinalis, nec aliquis alius Presbyte[r] poteſt eum ab hoc peccato ſimoniæ abſoluere, niſi ſolus vicarius Chriſti, ſcilicet Papa: & tunc ordo eſt, quòd reſtituat primò: quia non intrauit per hoſtium, ſed aliunde, vt fur & latro, & non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.

1460. ## *De vita & honeſtate Clericorum.*

QVoddam ſcriptum, titulo De vitâ & honeſtate clericorum, diuerſum ab illo quod Hermannus Ried ſcripſit, anno Domini 1555. Baſileæ cum alijs quibuſdam editum eſt.

Initium eius eſt: Apparuit enim gloria Dei, & gratia Saluatoris noſtri, &c. Diſputat ordine d[e] vita ac officio clericorum, ac indicat, tum quales ſint, cùm quales eſſe deberent. In multis locis gra[]uiter de eis queritur, quorum aliqua hîc adſcribam.

Sed heu, ſicut iam ſtatus ſtat clericorum, ita paucos vidi, agnoui, experientia ipſa didici, qu[i] ſic cum hac virtute diſcretionis inceperint: pauciores, qui ſine lapſibus grauiſsimis continuaue[]rint: & pauciſsimos, qui ad finem felicem perduxerint. Iam ordinantur in ætate minores, in vit[a] non laudabiles, in ſcientijs neceſſarijs ſua fundamenta non habentes.

Et vt de religioſis priuilegiatis taceamus, iam ordinantur in ſacerdotes, & poſtea in cura a[]nimarum Rectores, in prædicationis officium aſcendentes, qui nec Grammatices regulas, nec Theo[]logicos articulos fidei didicerunt, aut audiuerunt fortè, aut legerunt probationes: nec caſus iuri[s] canonici ad Epiſcopum vel Papam pertinentes, nec minimum Euangelium populo ſimplici expo[]nere ſcientes: & quomodo illi cæci, & duces cæcorum poſſent euadere laqueos diabolicos, infinit[is] modis ſe & ſibi ſubiectos illaqueantes?

O quid inquit beatus Gregorius in homel. Deſignauit? Ecce totus mundus plenus eſt ſace[r]dotibus, & tamen in meſſe Domini valdè rarò idoneus reperitur operarius. Tales, inquit Hiero[]nymus, ſunt ſicut inſani, gladios euaginatos habentes in manibus ſuis, nulli accedenti parcente[s]. Nec mirum, ſi tales diabolus aſtutus paſsim decipit omnes: alium in ſua priuata abſtinentia per fa[]tuitatem capitis, alium in conuerſatione mulierum, alium in confeſsione audienda, alium in præ[]dicatione facienda aut facta, aliũ in ſacramentorum venditione, vel oblationũ extorſione. Quare contra prædictos ſtylum ita ſeuerè acui ſcribendo, & allegando iura Eccleſiaſtica, & doctorum ſan[]ctorum dicta, nullus mihi pro malo habeat, &c.

Et paulò pòſt. Sed heu, nunc ſunt tot & tanti fornicatores, ſacerdotes concubinarij, quòd pau[]ci ſint domini aut prælati, qui tales euitant in diuinis: imò publicè permittunt tales ſedere cum ſu[is] concubinis, & filijs & filiabus. Vnde Prælati ſe cum eis damnant, ſi eos compeſcere poſſunt, & no[]lunt, vel pecuniam ob hoc ab eis ſuſcipiunt: & qui etiam tales ſcienter permittunt pro ſe celebrar[e] vel cogunt vel conducunt eos, vt promoueantur.

Vnde Hieronymus glorioſus (ſicut etiam Euſebius ſcribit ad Damaſum) ſic de talibus dixit i[n] agone mortis iacendo: Heu mihi Domine, quid dicam, quòd hodie ſacerdotes te comedunt in alta[]ri vt carnes pecudum & volucrum, imò, quod peius, qui nocte vtuntur mulierum actu turpiſsim[e] & manè maſticando te comedunt? Vbi Domine latitas? dormíſne, an vigilas? Eſt tibi hoc acce[]ptum ſacrificium? Eſt hæc oblatio, quam eligis? exaudíſne preces eorum de cœlo, de ſede maieſta[]tis tuæ? Verè, ſi hoc velles ſacrificium & libamen, mendax fieres, & peccatorum ſocius.

Porrò Domine, ſi vera ſunt, quæ locutus es per os Prophetarum, ſi iuſtis ſolùm ſupplication[i]bus præſtò es, & ſi tibi placet æquitas, hoc tale impediendum eſt ſacrificium, ne fiat: quanqua[m] in ſe & de natura ſui ſacrificium exiſtat bonum, nec poſsit violari à malis ſacerdotibus, quia mal[i]cia non dijudicat hoc ſacrificiũ. Vnde iſtud ſacrificium fit ad ſacerdotis præiudicium & damnatio[]nem, nec pro quibus fit, prodeſt: imò, vt veriſsimè dicam, qui vitam ſacerdotis malam agnoſcit, & eum pro ſe celebrare facit, fit eiuſdem peccati conſcius, necnon & pœnæ particeps.

Alicubi etiam diſputat, longè gratius officium eſſe Deo, cùm ſacerdotes rectè concionantu[r] quàm cùm ſuas preces peragunt. Cat. Imp. Friderico 3. Papa 217. Pio 2.

Brixia. 1460.

BRixia, vetus & celebris Cisalpinæ Galliæ ciuitas est. Eius senatus olim, fortè videns, monachos & alios sacrificos stultum vulgus incitare ad immodicas profusiones in sumtus funebres, leges quasdam de ea re tulit, quibus modum quendam Papæ, & cleri funus deducentis, & Missarum constituit. Quod decretum adeò malè habuit monachos eius ciuitatis, dolentes, suam rapacitatem coërceri, vt etiam publicum scriptum ediderint, accusantes senatum impietatis, & violationis priuilegiorum cleri.

Verùm contrà nomine senatus sunt duæ apologiæ scriptæ, ab Episcopo approbatæ, & in publicum editæ, quæ & impressæ extant: in quibus tum decretum illud pium esse probatur: cùm monachi cupiditatis auaritiæq; immoderatæ accusantur: tum denique etiam probatur, salutem Christianorum non in eo sitam esse, vt plurimæ pro eis Missæ dicantur. Digna sanè est hæc historiola, quæ obseruetur, tam propter religionis Papisticæ rapacitatem, quàm propter illorum gubernatorum sapientiam & constantiam. Cat. Imp. Friderico 3. PP. Pio 2. V. S.

Henricus Harphius, Theologiæ mysticæ libro 3. capite 64. 1460.

EXspoliaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?

Dicit Liuius in prologo de Româ: quòd tempore paupertatis nusquam alter locus eo sanctior, nec bonis exemplis ditior fuerit. Et quantò rerum minus habuit, tantò minus cupiditatis habebat. Sed postquàm diuitiæ auaritiam & luxuriam induxerunt, in peius omninò corruit.

Ecce Lector, hic Papista sub nomine Titi Liuii dicit, Romam totam ex diuitiis esse corruptam: per se propter metum Iudæorum nihil ausus est proferre. Annón hoc est in spinis seminatum, quod metus ærumnarum seculi, & deceptio diuitiarum suffocat? Marci 4. Imp. & PP. V. S.

Bart. Platina in vita Syluestri 3. Papæ. 1460.

ETenim eò tunc Pontificatus deuenerat, vt qui plus largitione & ambitione, non dico sanctitate vitæ & doctrina, valeret, is tantummodò dignitatis gradum, bonis oppressis & reiectis, obtineret, quem morem vtinam non retinuissent nostra tempora. Sed hoc parùm est, peiora (ni Deus caueat) visuri aliquando sumus. Imp. Frid. 3. PP. Pio 2. V. S.

Idem in vita Leonis 2. Leonis quidem institutum est, ac quidem sanctum (quod vtinam hodie obseruaretur) ne ad Archiepiscopatum assumtus, pro vsu pallii aliorúmue officiorum, quicquam Ecclesiæ persolueret: cùm ex largitione multa quotidie mala orirentur.

Idem. Florentini, ob vsurpatas Ecclesiæ terras, à Gregorio XI. anathemate notati, sacerdotes suos, quibus à sacris interdictum erat, sacra celebrare coëgerunt anno 1471.

Idem. Sed ego arbitror, hoc odium ex ambitione ortum fuisse, cùm iam eò deuenissent ecclesiastici, vt non coacti, vt antea, sed sponte & largitionibus pontificium munus subirent.

Idem in vita Ioannis decimi sexti (vbi præter alia illorum temporum prodigia, etiam cometæ, visi anno circiter 984. meminit) ait, hæc mala ob Romani Pontificis, quem diximus, superbiam, rapacitatem, contemtumque Dei ac hominum accidisse, communem omnium fuisse opinionem.

Idem. Adsciscuntur (ad Ecclesiasticum ordinem) nunc non modò serui, & vulgò concepti, ac nati: verùm etiam flagitiosi omnes ex flagitioso quoq; geniti: à quorum sceleribus Ecclesia Dei magnum aliquod incommodum tandem capiet.

Idem in vitâ Pauli III. PP. Constantinus mandatum Pauli III. PP. de imaginum sacrarum restitutione & cultu, aspernatus est.

Idem. Erat Ecclesia Rauenn. à Romana priùs segregata, & ob eam rem Allocephala vocata. Volebat enim Rauennas Patriarcha æqualis haberi Romano Papæ: sed circa annum Domini 677. primùm Romanæ est incorporata.

Idem, Leonem quintum, ait, à Christophoro eius familiari dominandi cupidine captum, & præ animi dolore in vinculis mortuum. Christophorum (vicarium Christi) lupum, quem Leo domi aluerat, nominat, allegans illud Theocriti: Enutrito lupos, qui te comedant. Anno 905.

Idem. Hadrianus tertius initio pontificatus sui statim ad senatum populumq; retulit, anno Domini 895. ne in creando pontifice Imperatoris autoritas expectaretur, vtque libera essent & cleri, & populi suffragia. Quod quidem institutum à Nicolao I. tentatum potiùs, quàm inchoatum fuit. Illectum credo hac opportunitate Hadrianum, quòd Carolus Crassus Imperator ab Italiâ cum exercitu discedens, in Normannos rebellantes mouerat.

Idem, Sub Bonifacio 9. multa crimina per ſimoniacam prauitatem committebantur, pe-
tentibus contra ius faſq; omnia cùm fratribus tum cognatis: quorum magna multitudo quæſtus
gratiâ Romam venerat. Indulgentiæ verò, & quidem plenariæ, ita paſsim vendebantur, vt iam vile-
ſceret clauium, & literarum Apoſtolicarum autoritas. Reuocare hæc omnia Bonifacius conatus, co-
gnatorum precibus eò identidem redire cogebatur. Vnde meliùs actum cum Eccleſiâ cenſerem, ſi
Pontifices, reiectis affinibus & cognatis, vel ſaltem in mediocri fortuna collocatis, pontificiæ di-
gnitati potiùs, quàm carni & ſanguini conſulerent.
Item Plat: & Stella. Acciderat illi ætati (Benedicti 4.) quòd omnis virtus, tam in capite
(Papam intellige) quàm in membris, ex hominum ignauia conſumta fuerit. Vbi cum ipſis epi-
bus cœpit laſciuire Eccleſia, nullo principe clericorum flagitia coërcente, peccandi mox licentia
nobis hæc monſtra ac portenta peperit: à quibus ambitione & largitione hæc ſedes occupatur.

Idem Plat. Hanc autem calamitatem, quam noſtri paſsi ſunt, à Deo permiſſam, refert Euſe-
bius, propter corruptos nimiâ libertate & indulgentiâ mores: maximè verò Eccleſiaſticorum, quo-
rum peruerſitatem diuina iuſtitia frenare hac perſecutione inſtituit, dum ſimulationem in vultu
dolum in corde, fallaciam in eorum verbis cerneret. Hi enim liuore, ſuperbia, inimicitiis, & odiis in-
ter ſe certantes, tyrannidem potiùs quàm ſacerdotium ſapere videbantur, Chriſtianæ pietatis omni-
nò obliti, ac diuina myſteria profanantes potiùs quàm celebrantes.

Veniet, mihi credite, (vtinam falſus ſim vates) veniet Turcus, hoſtis Chriſtiani nominis, Di-
ocletiano, & Maximiano violentior. Italiæ clauſtra iam pulſat. Nos deſides, & ſomniculoſi interi-
tum communem expectamus, voluptati priuatæ potiùs, quàm communi vtilitati conſulentes.

Idem in Greg. 4. Inſtituit enim, ne Chriſti ſerui vlli ſeruituti Romanæ ſubiecti eſſent: & vt vna-
quæq; Eccleſia ſuos prouentus haberet, vnde ſacerdotes viuerent, ne ob inopiam rerum deſereren
cultum diuinum: néue ob neceſsitatem quæſtui ſeſe dederent.
Idem præterea octingenteſimo ac trigeſimo Dominicæ incarnationis anno, ſynodum multo-
rum Epiſcoporum habuit, excogitatam ad honorem Dei & vtilitatem Eccleſiaſticæ dignitatis, in
qua quidem conſtitutum eſt, ne Epiſcopi & Clerici, cuiusuis gradus, pretioſas exquiſitas veſtes, vſpo
te ſericas & coccinei coloris, aut bractearas ferrent: néue in digitis gemmas, niſi dum præſules ſacri-
ficant, nec in cingulis, calceis, aut crepidis aurum & argentum ferrent, quæ certè procul omni religi-
ne ſunt, & magnæ incontinentiæ ac vanitatis ſigna manifeſtiſsima.
Vtinam noſtris temporibus Ludouice viueres. Indiget nunc Eccleſia tuis ſanctiſsimis inſtitu-
tis, tua cenſura: adeò in omnem luxum & libidinem ſeſe effundit eccleſiaſticus ordo: coccinatos &
trabeatos nunc inſpiceres non homines, quod leue fortaſſe videretur, ſed equos & iumenta, præce-
dente, dum incedunt, magno adoleſcentum, & altero presbyterorum agmine ſubſequente, non in
aſinis, vt Chriſtus noſtri dogmatis auctor, & bene viuendi vnicum in terris exemplar, ſed in equi
præferocibus & phaleratis, ac ſi ex hoſte deuicto triumphum ducerent.
De argenteis vaſis, & egregia eorum ſupellectile, deq; cibariis non attinet dicere, cùm & Sicu-
læ dapes, & Attalica ornamenta, & vaſa Corinthia, ſi hæc inſpicias, nullius precii dici poſsint. Qui
verò ex hac intemperantia naſcatur, prætermittam, ne os (vt ipſi aiunt) in cœlum ponam.
Idem. Formula ſæuæ excommunicationis Gregorii 7. in Henricum 4. extat in hæc verba:
Beate Petre, Apoſtolorum princeps, inclina quæſo aures tuas, & me ſeruum tuum exaudi
quem ab infantia educaſti, & vſque ad hunc diem ab inimicorum manibus vindicaſti, qui me pr
mea in te fide oderunt & perſecuti ſunt. Tu mihi teſtis es optimus, & pia Ieſu Chriſti mater, & fra-
ter tuus Paulus, tecum martyrii particeps, me non ſponte, ſed inuitum Pontificatus gubernacul
ſuſcepiſſe. Non quòd rapinam arbitratus ſim, ſedem tuam legitimè conſcendere, aut locum tuum
pro fama & gloria tantùm occupare. Fateor ego, & meritò quidem, mihi tua gratia, non meri
meis, populi Chriſtiani curam demandatam eſſe, conceſſamq; ligandi & ſoluendi poteſtatem.

Hac itaque fiducia fretus, pro dignitate & tutela Eccleſiæ tuæ ſanctæ, omnipotentis Dei nomi-
ne, Patris, Filii, & Spiritus ſancti, & Henricum regem, Henrici quondam Imperatoris filium, qu
audacter nimiùm & temerè in Eccleſiam tuam manus iniecit, Imperatoria adminiſtratione, regia-
que deiicio: & Chriſtianos omnes Imperio ſubiectos iuramento illo abſoluo, quo fidem veris regi-
bus præſtare conſueuerunt. Dignum eſt enim, vt is dignitate careat, qui maieſtatem Eccleſiæ immi-
nuere conatur.
Præterea verò, quia monita mea, imò tua, ad ſui ipſius populorumque ſalutem pertinenti
contemſit: & ſe ab Eccleſia Dei, quam ſeditionibus peſſundare cupit, ſeparauit, eum anathemati
vinculo adſtringo, certò ſciens, te eſſe Petrum, in cuius petra, vt in vero fundamento, rex noſte
Chriſtus ædificauit Eccleſiam ſuam.
Idem in Bonifacio IX. Ex Alpibus deſcendiſſe in Italiam, anno ante Iubilæum, presbyterum
quendam cum magna hominum multitudine, ex patre meo, qui hominem viderat, intellexi. Is qui-
dem albo indutus panno, tantam modeſtiam vultu ac verbis præ ſe ferebat, vt ab omnibus ſanctu
haberetur. In Italiam itaque deſcendens, magnam hominum ac mulierum multitudinem in ſen-
tentiam ſuiipſius breui deduxerat.

Anno

Linteis albis circumuoluti omnes sine discrimine, mares an fœminæ, rustici an ciues, serui an liberi essent, passim veluti pecora, vbi nox oppressisset, dormiebant. Publicè in vicis epulabantur, perlatis vndiq; certatim, quasi ad sacrum, epulis: crucifixum sacerdos ipse præ se ferebat, quem lacrymari ob hominum errata dictabat. Id quoties accidisset succlamabant omnes, veniam à Deo petentes. Laudes beatæ Virginis canebant euntes & stantes, hymnis ad id aptè compositis.

Ex Cisalpinis autem Flaminiam, Etruriam, Picentes, auctâ opinione sanctitatis, veniens, non plebem modò rudem & credulam, sed & principes & episcopos ciuitatum in sententiam suam facilè pertraxit. Substitit Viterbii cum magnâ multitudine, labore itineris fessus, Romam inde, vt ipse dicebat, ad visenda loca sancta, sanctorumque corpora, venturus. Sed Bonifacius fraudem subesse veritus, & ipsum ambire pontificatum, adiuuante illa multitudine, milites aliquot præmittit, qui hominem comprehensum ad se perducant.

Sunt qui scribant, huius fraudem quæstione detectam fuisse, hominemque in tanto facinore deprehensum meritas pœnas luisse, igne scilicet, quo exustum ferunt.

Sunt etiam qui dicant, nil fraudis in homine deprehensum: sed id fictum fuisse à pontifice ad abolendum rumorem, quo, hominem per inuidiam à Papa esse captum & necatum, affirmabant. Vtrum verius sit, Deus nouit: hoc tamen constat, post tantam colluuionem, quæ partim hac superstitione, partim frequentia Iubilæi obuenerat, magnam hominum multitudinem pestilentia consumtam fuisse.

Idem. Papa Gregorius tertius, imagines & ossa sanctorum venerari, orationes pro mortuis fieri, ac Gregorii primi Dialogos pro confirmando purgatorio publicari, mandauit. Monachi similiter Pipino Francorum duci per literas significabant, se patris eius Caroli Martelli animam in inferno vidisse sepeliri, quòd censum ab Ecclesiasticis viuens accepisset, & viros religiosos pecuniis mulctasset: cum aliis adhuc præstigiis.

Vrbes inde ac plures per Italiam ditiones capiebat Romuleum diui Petri rete, quod furtum specioso Petrini patrimonii titulo obtegunt. Besetis, à quodam Beser dictis, hoc tempore vitio datur, quòd damnauerint imagines & earum cultum. O graue scelus: Pii certè homines erant, qui crescenti superstitioni circa idola, resistere piè sunt conati. Vide etiam Sabellicum.

Idem in vitâ Dionysii primi. Dionysii temporibus, Paulus Samosatenus ab orthodoxâ fide desciscens, Arthemonis hæresin suscitauit. Nam in Demetriani locum Antiochenus Episcopus creatus superbè nimiùm sese habebat. Inter eundum præ superbiâ & literas relegebat, & dictabat epistolas, multis constipato agmine præcedentibus, ac subsequentibus; vnde propter hominis arrogantiam, Christianam religionem plerique detestabantur.

Sed quid facerent nostra tempestate, qua nil vel superbiæ, vel pompæ, nolo dicere luxuriæ addi potest: si tot adolescentes anteambulones, sericatos & coccinatos, in equis ferocibus ac phaleratis, viderent? Sique subsequentium Presbyterorum turbam cernerent, chlamydibus optimi cuiusque coloris hinc inde ab equis deauratis pendentibus? exsecrarentur eos, sat scio: dicerent, eis nil cum Christo, præter similitudinem quandam religionis, commune esse.

Idem Plat. & Sabell. Pius 2. reliquit inter prouerbiales suas sententias & hanc: Sacerdotibus magna ratione ademtum est coniugium, sed maiore restituendum. Eandem quoque sententiam protulit in lib. 2. de concilio. Fortassis, inquit, non esset peius, sacerdotes quàm plures vxorari. Quoniam multi saluarentur in sacerdotio coniugato, qui in sterili presbyteratu damnantur.

Idem Pius 2. qui & Æneas Syluius, Cœlio secundo teste, collegia quædam Brigittinarum, & Claranarum monialium dissoluebat, iubens eas exire, ne ampliùs vrerentur: néue sub religioso habitu meretricem celarent. Multas huius Pii 2. laudes (inquit Volateranus) vnum ambitionis vitium commaculabat.

Etsi hic Platina Papis adulatus sit: tamen nimia ipsorum turpitudine ac malicia coactus, aliquando etiam subindicat Babyloniæ meretricis nefanda scelera.

In Marcellino queritur, Paparum scelera eò excreuisse, vt vix apud Deum misericordiæ locum reliquerint: auariciam, superbiam, neglectum doctrinæ, & religionis simulationem, mores etiam prophanis detestandos propalàm esse, vt inde laudem quærere videantur.

In Pontificibus post millesimum annum subinde repetit, omnem pietatem & sanctitatem à Papis ad Cæsares migrasse.

Locus in Marcellino sic habet: Sed quid futurum nostra ætate arbitramur? qua vitia nostra eò creuêre, vt vix apud Deum misericordiæ locum nobis reliquerint. Quanta sit auaricia sacerdotum, & eorum maximè, qui rerum potiuntur, quanta libido vndique conquisita, quanta ambitio & pompa, quanta superbia & desidia, quanta ignoratio cùm suiipsius, tum doctrinæ Christianæ, quàm praua religio, & simulata potiùs quàm vera, quàm corrupti mores, vel in prophanis etiam hominibus (quos seculares vocant) detestandi, non attinet dicere: cùm ipsi ita apertè & palàm peccent, ac si inde laudem quærerent.

Huic non absimilis est locus in Stephano III. Itum autem est à Lateranensi Basilica ad sanctum Petrum, cum maxima omnium religione, nudis pedibus, & à Pontifice & ab hominibus, qui tum

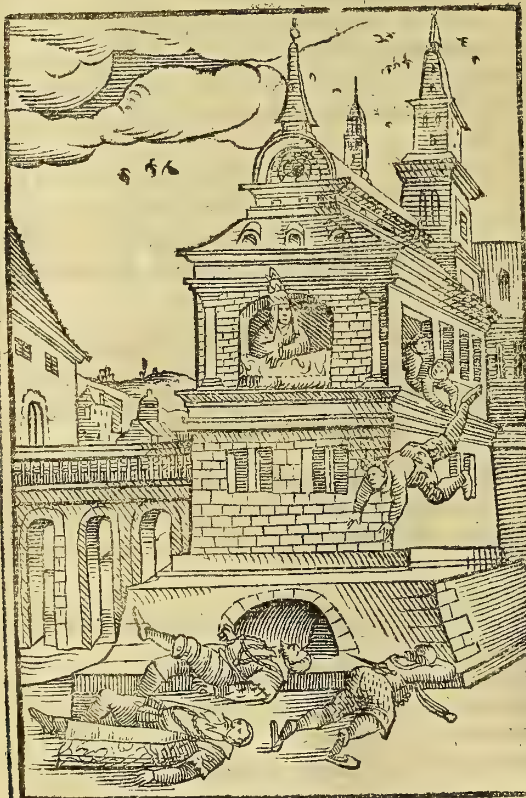
aderant. Nunc verò adeò refrixit pietas & religio: quòd, non dico nudis pedibus, sed caligati & cothurnati vix supplicare dignantur. Non flent inter eundũ, vel dum sacrificatur, vt illi sancti patres: sed rident, & quidem impudenter. De his etiam loquor, quos purpura insigniores facit. Non hymnos canunt, id enim seruile videtur: sed iocos & fabulas ad risum concitandum inter se narrant. Quid plura? Quò quis dicacior est, & petulantior, eò maiorem in tam corruptis moribus laudem meretur. Seueros & graues reformidat hic noster clerus. Quid ita? Quia in tali licentia malunt viuere, quàm benè monenti aut cogenti obtemperare, & ob eam rem Christiana religio quotidie in peius labitur.

Idem. Honorii 2. Pontificis tempore fuit Romæ Arnulphus Christianæ religionis prædicator egregius: hic clericorum insidiis necatur, quòd acerbè nimiùm in eorum lasciuiam & libidinem inueheretur: quodq; eorum pompam, & in corradendis diuitiis nimium studium improbaret: paupertatem Christi, & integerrimam vitam ad imitationem omnibus proponens. Hunc multi ex Romana nobilitate, tanquam verum Christi discipulum, sequebantur, hunc laudibus ad cœlum tollebant. Hinc odium, hinc iræ in perniciem benè sentientis viq; ad necem excitatæ.

Idem. Crescentius Romanus, Ottonis seueritatem formidans, Papam Ioannem 17. à se profligatum, ex Hetruriâ reuocauit: eiq; cum cæteris senatorii ordinis viris, ac plebis ingenti multitudine obuiam processit, & ad pedes eius prouolutus, eos osculatus est, supplexque veniam impetrauit.

Idem. Gisulphus Dux Beneuentanus vastabat Campaniam: quem non fulmine excommunicationis, vt postea Papæ fecerunt, sed precibus repulisse Ioannem Sextum, legimus.

Idem. Dum Innocentius septimus, Rom. Pontifex, adhuc Cardinalis esset, carpere negligentiam priorum Pontificum consueuerat: quòd eorum socordia factum sit, ne schisma Ecclesiæ sublatum esset. Verùm ipse Pontificatum adeptus, eorum vestigia, quos priuatus carpebat, non tantùm est secutus: sed & inique animo ferebat, si quis apud se vllum de eâ re verbum fecisset.

Præterea verò adeò tumultuosè omnia gubernabat, vt cùm semel Romani in libertatem restitui peterent, instarentque, vt schisma prædictum tolleret, seditiones extingueret, atque Ecclesiam reformaret: Romanos ipsos tyrannus ad Ludouicum nepotem, quem agri Piceni marchionem creauerat, tanquam ad certum carnificem misit. Is enim vndecim ex eorum ciuibus, ad hoc missos, vt labenti reipublicæ consulerent, statim necauit, eque fenestris deiici fecit, dicens, non alio modo schismata posse tolli. Et hæc fiebant anno 1406.

Idem in Antero. Censuit item, episcopum omisso primo episcopatu ad alium necessitatis causa & vtilitatis, non sui ipsius, sed creditarum ouium, posse transferri, interposita summi pontificis auctoritate, quod hodie à plerisque contra fit: ad vtilitatem enim propriam respicientes, imò voluptatem, vt habeant vnde expilent, ad vberiore semper respiciunt, nõ quòd oues, & qua rat one pascendæ sint, quærentes, quod est officium boni pastoris: sed sciscitantes, quantum singuli annis inde excerpi posit. De cura animarum par ua fit mentio, de augendis prouentibus magna, quò multa iumenta & plures seruos, ac eos qui dem ignauos & stolidos, domi alant.

Idem. Damasum primum, constat, non solùm vi & armis, sed multis cædibus, etiam i templo editis, pro Pontificatu certasse, & superiorem euasisse: immò etiam (vt refert Ammian Marcell. qui eo tempore floruit, & scripsit lib. 27.) tanta, tamque cruenta seditione Damasus & Vrcisinus, supra humanum modum ad rapiendam episcopalem sedem ardentes, scisis studiis a sperrimè conflictabant instar belli, vt nec Iuuencius, vrbis & palatii præfectus, sedare potuerit: se vi magna, vrbeque relictâ coactus fuerit secedere in suburbanum: & tandem in concertatione supe rauit Damasus: sed vno die 137. cadauera peremtorum in ipso templo reperta sunt, non compu tatis his, qui aliis diebus vel extra templum occisi sunt.

Cau-

Causam tam præfractæ cupiditatis aperit Ammianus securitatem triplicem: nempe diuitiarum, fastus, & deliciarum: cùm id adepti (inquit) futuri sint ita securi, quippe ditantur oblationibus matronarum, proceduntq; vehiculis insidentes, circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeò, vt eorum conuiuia regales superent mensas. Et exprobrat eis Antistitum prouincialium frugalitatem, sanctitatem & verecundiam. A. 369.

Idem in Steph. 6. Refert Martinus scriptor, Stephanum tanta rabie desæuisse, vt habito concilio corpus Formosi è tumulo tractum, pontificali habitu spoliatum, indutumque seculariter sepulturæ laicorum mandauerit, abscisis tamen dextræ eius duobus digitis, illis potissimùm, quibus in consecratione sacerdotes vtuntur, in Tiberimque proiectis, quòd (vt ipse dicebat) contra iura sacramenti Romam & sacerdotium repetisset, quo à Ioanne octauo iure spoliatus fuerat.

Magna fuit hæc controuersia & pessimi exempli, cùm postea ferè semper seruata hæc consuetudo sit, vt acta priorum pontificum sequentes aut infringerent, aut omninò tollerent. Quod hactenus certè ab optimis illis pontificibus, quorum vitas conscripsimus, alienum fuit.

Paulùm certè abfuit, quin nostra tempestate Paulus secundus Venetus Formosi nomen (vt fit) sibi inderet, quòd id nomen ei maximè conuenire videretur propter proceritatem corporis & maiestatem. Quò minùs autem id faceret, deterruêre eum Cardinales quidam historiæ gnari, ne post mortem id ei accideret, quod olim Formoso. Tulit id ægrè Paulus, quia nil ei præter hoc nomen ad summam felicitatem deesse videbatur.

Idem. Romanus patria Romanus, vbi pontificatum iniit, Stephani pontificis decreta & acta statim improbat, abrogatque. Nil enim aliud hi pontifices cogitabant, quàm & nomen & dignitatem maiorum suorum extinguere, quò nihil potest esse peius & angustioris animi. Qui enim his artibus nituntur, nulla virtute muniti, eo de loco abradere bene merentes conantur, quem ipsi ob ignauiam & malitiam attingere non possunt.

Neminem siquidem vnquam inuenies alienæ famæ inuidere, nisi qui omnibus probris contaminatus, desperat, suum apud posteros celebre nomen aliquando futurum. Hi sunt, qui fraude, malitia, dolo, maledicentia de humano genere benè meritos mordent, lacerant, accusant, corrodunt, tanquam ignaui canes & inutiles, nec feris sese obiicientes ob timiditatem, sed vinctas & caueis inclusas mordentes.

Commemorare tamen huius pontificis nomen libuit, quia de more Petri sedem obtinuit, in qua tertio pontificatus sui mense demoritur, anno 899.

Idem in vita Hadriani primi. Leonem IV. Imperatorem, quemadmodum & Paulum secundum Pontificem Romanorum superbia ad mortem rapuit. Nam Constantinus Imperator moriens Quartum Imperatorem reliquit, qui adeò gemmis delectatus est, vt direpto sacrario sanctæ Sophiæ, coronam magni ponderis ac precii sibi constituerit, quâ quidem ita frequenter vtebatur, vt aut propter pondus, aut frigiditatem lapillorum subito morbo correptus sit.

Idem quoque accidisse nostra ætate Paulo secundo putauerim, qui fucis sibi faciem concinnare solebat, & adeò his muliebribus delinimentis delectatus est, conquisitis vndique magno precio gemmis, & exhausto penè Ecclesiæ Romanæ ærario, vt quotiescunque in publicum prodiret, Cybele quædam Phrygia, ac turrita, non mitrata videretur. Hinc ergò ortam, tum ex sudore præpinguis corporis, cùm gemmarum pondere apoplexiam illam, puto, qua correptus subitò interiit.

Idem in vita Nicolai tertii. Non caruit in tantis laudibus reprehensione. Suos enim ita amasse dicitur, vt aliunde raperet, quod eis condonaret: immemor legum, quas in scrinio pectoris habere censetur, c. Diaconi sunt. dist. 93. sua possessione sit contentus, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vineam, non subuectorium aliquod, non famulos, non fructum.

Et sequitur: Quantò magis qui Ecclesiæ Dei præest, debet ita seruare in omnibus iustitiam, vt solum sibi vendicet, quod sui iuris esse cognoscit: aliena non rapiat, aliena non contingat: dum enim quisque suum perdit, clamat ad Dominum, & exauditur à Christo: nec differtur vltionis sententia, si non conuertimur, si duri colli sumus, si in peccato vsque ad mortem illicitè perduramus: assiduè peccantium non miseretur Deus. Hactenus c. Diaconi.

Idem Platina, & alii. Multi planè inter Papas sæpiùs successores, suorum præcessorum gesta seu acta irrita fecerunt, abrogâruntque.

Quin & tota noua quæstio 35. causæ id disputat, errata priorum Paparum à successoribus corrigi, mutarique posse, ac debere. Quo ex testimonio apparet, Papam non esse ἀναμάρτητον, impeccabilem, vt ita loquar, sicut multi impudenter loquuntur, eum errare non posse.

Idem Plat. & Sabell. Legimus, schisma in Paparum electionibus maturè cœpisse inter Symmachum Laurentinum, & Petrum Alcinatem, vt à consilio ad arma itum, & cruor vtrinque fusus sit, atque ita desæuitum, vt factiones etiam in sacras virgines ferrum stringerent: sicuti & anno 531. inter Bonifacium secundum, & Dioscorum.

Platina, Stella, Carſulanus tribuunt prioribus Pontificibus ceremoniarum, rituum & traditionum varia inſtituta & initia. Sed quis ſapiens putaret, ſimplices & pios verbi miniſtros & paſtores, quales tunc erant Romani Pontifices omnes, in latibulis, cryptis, montibus & ſpecubus habitantes, & nihil ſub Tyrannis præter mortem indies expectantes, de faſtu, ædificiis, aut ordinationibus cogitaſſe, cùm nec templa nec ædes haberent.

Falſa igitur omnia ſunt, quæ Pontificibus ante hæc tempora vſque ad Conſtantinum & Syluestrum tribuunt. Hinc Mantuanus 12. Faſtorum libro de Chriſtianorum templis:

Cæſar hic in noſtram geſtans pia pectora gentem,
Maxima templa Deo, diuisq; eduxit in auras:
Immenſas donauit opes, vaſaq; aurea, fundos:
Vnde ſacerdotes magnis prouentibus aucti.

Huius Sylueſtri permulta feruntur inſtituta, de chriſmate conſecrando, ordinibus dandis, pueris confirmandis, templis ornandis, altaribus tegendis, miſſatoribus conſtituendis, vngendis, veſtiendis: hoſtiisque vt vocant, dedicandis, adorandis, ſeruandis. Item de dalmaticis, cappis, corporalibus, albis, mitris, palliis, pannis, peplis, ſindonibus, ſacrificiis, ceremoniis, aſylis, extremis vnctionibus, aliisq; ritibus non ſolùm Iudaicis, ſed & Ethnicis, ſuperſtitioſis, ac diabolicis, ab Apoſtolo Paulo atque ipſo Chriſto damnatis.

Dicitur quoque à Polydoro, Platina, & aliis Romaniſtarum ſcriptoribus, eum Ethnica dierum nomina, Solis, Lunæ, Martis, Mercurii, Iouis, Veneris, & Saturni, ad Chriſtianorum vſum, in Iudæorum ferias commutaſſe, ac Phrygiam mitram aurei diadematis loco occupaſſe. De eius verò miraculis ſic ſcribit prædictus Mantuanus:

Magna quidem memorant alii miracula ab ipſo
Aedita Sylueſtro: ſed nullus idoneus autor,
Nec teſtis productus adhuc: ideoq; relinquam
Talia, quæ poſſunt quædam figmenta videri.
Noſtra etenim nugas, deliramentaq; damnat
Relligio, nec dat linguis mendacibus aures.

Sylueſter anno Domini 334. confeſſor obiit.

Narrant plurimi hiſtorici, ingentia fuiſſe certamina longo tempore Papis cum Imperatoribus, aliisq; Regibus, Principibus, & ciuitatibus, multumque Chriſtiani ſanguinis fuſum, dum ſubinde Papæ creſcere, pluraq; ad ſe rapere, & orbem terrarum ſibi in ſeruitutem vendicare conati ſunt.

Deficiente iam debilitatoq; regno Romano cœperunt Papæ creſcere: quod & Paulus futurum prædixerat 2. Theſ. 2. Primùm rapuerunt ſibi Romam (quam tamen admodum ſerò, nempe circiter ante annos 300. & ægrè ſua libertate, teſte Sabellico, prorſus ſpoliârunt) & circumuicina loca. Ac quò faciliùs illa retinere poſſent, commenti ſunt fictitiam (vt multi poſtea probârunt) donationem Conſtantini.

Nec eo contenti, cùm viderent Gallicorum Regum potentiam ſibi ad augendas opes vſui eſſe poſſe, conati ſunt Imperatoriam dignitatem à Conſtantinopolitanis Imperatoribus ad eos transferre.

Verùm Carolus Magnus pro ſua modeſtia noluit eum titulum recipere. (videbat nimirùm, transferri eam dignitatem ab eo, qui tale ius non haberet.)

Cùm deinde Carolus in Italia vi Regis Longobardorum, & alios quosdam dominos oppreſſiſſet, partim imperito quodam zelo Romanenſibus artibus excitato permotus, partim etiam vt gratitudinem ſuam teſtaretur, multas ciuitates, magnamque Papæ largitus eſt poteſtatem.

Remanſit tamen adhuc aliquandiu vetus ius (firmiſsimo Papæ Cardinaliumque iuramento & decreto denuò firmatum) penes Imperatores, confirmandi Romanos Pontifices, conferendique Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, & Abbatias.

Poſtea ambitionis furiis extimulati Papæ, ſtatuerunt contra priorum Paparum ſanctiſsima iuramentisq; firmata decreta, vt liceat Romanenſibus Curtiſanis eligere Papam, quem velint, ſine Cæſaris conſenſu.

Deinde ne hoc quidem contenti, decreuerunt, ne vllius Imperatoris electio rata ſit ſine ipſorum comprobatione, vt ſcilicet vice verſa, ſicut antea Papa pietatis confirmationem à Cæſare; ſic iam Cæſar à Papa eam emendicare cogatur.

Quartò, extorſerunt per multa & triſtia, ac plùs quàm ciuilia bella, Imperatoribus, ius conferendi Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, Abbatias, & alias Prælaturas: quas non niſi ſuis mancipiis aurumq; afferentibus contulerunt. Atq; ita orbis terrarum opes ac potentiam ad ſe pertraxerunt.

Denique & veluti infimæ ſortis ſubditos ſuos iuramento ſibi obſtrinxerunt: iuſq; creandi & deponendi pro libitu Cæſares, tanquam ſuos viliſsimos famulos, ſibi rapuerunt: adeò, vt, cùm ve in parua re Imperator aliquis peccauit (vt quòd Fridericus primus ſiniſtrum fulcrum ephippii te nuit) aut ipſis obedire noluit, protinus eum tanquam hæreticum Papa excommunicauerit, depoſuerit, & alium in locum eius ſubrogauerit.

Han

Hanc tyrannidis suæ arcem Papa dum occuparet, nihil pensi habuit, clauibus abuti, infinitum sanguinem Christianum fundere, ciuilibus bellis populum Dei affligere, fratres ac filios contra parentes incitare, subditos iuramentis fidelitatis soluere, Ecclesias ministerio verbi ac sacramentorum per sua impia interdicta priuare, & denique cœlum terræ miscere, omniaq; humana & diuina iura furenter violare & prophanare.

Benno, Platina, Onuphrius, Mart. Polonus, Pet. Damianus.

THeophylactus Benedicti & Ioannis pontificum ex fratre Alberico nepos, ad pontificiam dignitatem magia, qua insignis habebatur, euectus, Benedictum IX. se appellauit, literarum adeo rudis, vt collegam, qui suo loco sacra tractaret, secum consecrari voluerit: verùm pluribus id fieri improbantibus, ab incepto destitit. Mulieres quascunque suis incantationibus in turpes trahere poterat amplexus. Ioannem Gratianum Archidiaconum laborum primò socium sibi adiunxit.

Verùm is postea, M D. libris auri erogatis, sibi soli pontificium munus mercatus est, sub Gregorii VI. nomine, cùm Benedictus Lateranense palatium, totus voluptatibus & luxui deditus, incoleret.

Dignitate sua Benedicto exuto, Ioannes Sabinensis Episcopus largitione sedem occupauit, mutato in Syluestrum III. nomine. Sed eo pulso Benedictus denuò restituitur, tumultuante vrbe, & nunc vnum nunc alium appetente.

Graui tum schismate laniata Ecclesia, ac hæresibus nefandissimis propemodum suffocata, ad propriam sedem ab Heinrico III. Imperatore, anno 1045. redire compulsus fuit, in eaq; permansit. Per interualla sedit annos decem. Tandem in syluis à quodam dæmonum, quorum familiari sæpius vti consueuerat colloquio, suffocatus est.

Referunt historici, Benedictum prope molendinum à quodam Eremita horrenda imagine visum. Erat enim corpore vrso, cauda atque capite asino similis. Et cùm interrogaretur, vnde in eam incidisset metamorphosin? respondisse fertur: Hac specie oberro, quia in pontificatu sine ratione, sine lege, sine Deo vixi, & omnibus probris Romanam sedem inquinaui.

Defensorium Ecclesiæ, seu speculi Hierarchiæ Ecclesiasticæ fasciculus. 1460.

CIrca eadem tempora excusus est liber non admodum prolixus, titulo Defensorium Ecclesiæ, seu speculi Hierarchiæ ecclesiasticæ fasciculus, cōtra Mendicantes monachos scriptus, suppresso authoris nomine ob immanem Paparum tyrannidem. Disputat verò præcipuè hæc contra eos:

Non licere cuiquam Monacho vsquam concionari, sine ordinarii Episcopi permissione: mendicitatem nullo modo esse perfectionis opus, imò nec pium quidem, sed sacris & prophanis legibus prohibitum: quare pauperibus monachis omninò laborandum esse, vt de opere manuum suarum viuant. Prolixè id multisque testimoniis, cùm sacrarum literarum tum patrum, confirmat.

Negat quoque, rectè Papam facere, qui tanta priuilegia det monachis. Citat inter alia ipsius Francisci regulam capite 5. qui affirmat, eam esse sanctissimam paupertatem, si suis manibus monachi operentur, ac inde viuant. Citat Petrum reprehendentem matrem Clementis, quòd mendicabat. Item Antonium Heremitam, damnantem mendicitatem. Item veterum Ægyptiorum Patrum sententiam, qui soliti sunt dicere, monachum operantem ab vno dæmone vexari, ociosum ab innumeris.

Obiicit quoq; monachis in tertia distinctione, quòd varias superstitiones ex hypocrisi inuenerint, quodq; frustra colant Deum hominum mandatis: omnia enim ipsorum esse commenta, & traditiones hominum, &c. Quicunq; demum eius scripti author fuit, omninò multos monachorum abusus vidit, & grauiter taxauit. Illyr. Imp. Friderico 3. PP. Pio 2. V. S.

Ioannes Hagen Carthusianus. 1460.

SCripsit multa, & inter alia Planctum super religiosos malè viuentes: de futuris prodigiis, cognitione & causa eorum: de reformatione Ecclesiæ, in capite & membris: de reformatione religiosorum & modo prædicandi: de omnibus statibus spiritualium, videlicet Papæ, Cardinalium, & Episcoporum: de reddendo debito coniugi, & de modo: (sed quis Monachum edocuit, qualiter vxor sit tractanda? suo indicio proditur vt sorex.) vtrùm Clericus possit dare licentiam intrandi ad Moniales? Quis dubitat? Nec non & librum scripsit contra dogmata Flagellantiū, Imp. & PP. V. S.

Epitaphium vetustißimum mysticum.

Quid agam, requiris?
Tabesco.
Scire, quis sim, cupis?
Fui.
Vitæ quæ fuerint condimenta, rogas?
Labor.
Dolor.
Luctus.
Seruire superbis dominis.
Iugum ferre superstitionis.
Quos habui caros, sepelire.
Patriæ videre excidium.
Nam vxoris molestias nunquam sensi.
Imp. & PP. V. S.

Antiqua Prophetia.

ECclesiæ Præses est deses: non mollit, sed tollit.

Nicolaus Cusanus de concordia Catholica l. 2.

1464. QVantum ex hoc clarè probatur, auctoritatem Synodi supra Papam esse: & etiam commissa-
os Synodi, vicem totius synodi gerentes, Papæ in commisso præferri. Fuit credo ille Papa
sanctus Damasus, qui hanc rescripsit: quoniam, vt ex immediatè sequenti epistola 73. habetur,
tunc Damasus illis temporibus fuit, vbi dicit Ambrosius: Nam & ante biennium misit ad me san-
ctus Damasus, Romanæ Ecclesiæ sacerdos, iudicio Dei electus, &c. Quare, concluditur, vniuersale
concilium ritè adunatum, licet graduationes inter se habere possit, quoad iudicia: est tamen sem-
per maioris auctoritatis, & minoris fallibilitatis, quàm Papa tantùm.

Ex quo sequitur corollariè, vniuersale Concilium etiam in alio quàm hæresis casu Papam de-
ponere posse. Sicut hoc etiam de Benedicto 12. & Ioanne 23. legitur. Et hoc probatur Extra. c. 1.
de renunc. lib. 6.

Quia si papalitas ab hoc subiecto materiali, scilicet isto homine, est iudicio ipsius Papæ, dum se
inutilem iudicat, remouibilis, vt ibidem, & hîc habetur, maioris auctoritatis esse concilii iudicium,
quàm Papæ tantùm, & minùs fallibile: tunc clarum est, quòd sicut Papa tunc potest ex causa legiti-
ma cessare ab administratione, ita etiam subiecti, communi consilio possent ex eisdem causis in præ-
stando obedientiam cessare, quando inutiliter administraret. Dum enim prælatus eligitur, eligi-
tur vt præessendo prosit, 1. q. vers. ecce cum honore. 8. q. 1. qui episcopatum. 28. q. 1. iam nunc.
de renunc. non cum pridem. vers. porrò. 23. q. 4. quisquis.

Vnde quando inutilis est, tunc conditio tacita, secundum quam consensus interuenit, &, ces-
sante causa propter quam electio facta est, præstant illam auctoritatem sic ipsi concilio, à fortiori,
quàm seipsum in illo capite primo Papa habere dicit. Et non habet aliquis ratione vtens in hoc du-
bium, quin maior sit potestas ipsius concilii Ecclesiam repræsentantis, in papalitatem, vt secun-
dum vtilitatem Ecclesiæ materiale eius subiectum disponatur: quàm vnius hominis in iudicio in
ipsam papalitatem sibi nomine Ecclesiæ, & propter ipsam adiunctam. Illyr. Imp. 115. Frid. 3. PP.
217. Pio 2.

Idem primùm reprehendit quosdam errores & crimina Papæ, postea factus Cardinalis eun-
dem tueri cœpit: sed tamen scriptis non paucorum Antichristi mendaciorum & errorum vanita-
tem refutauit.

In libris de concordia catholica refutat vanitatem donationis Constantini quæ est in Decre-
tis: item Epistolarum Clementis & Anacleti, eandem superioritatem seu primatum adstruentium,

qui & in Donatione ponitur. In libro de Pace fidei probat, nos sola fide iustificari, non ex merito operum, multoq; minùs per traditiones humanas, quas etiam vehementer extenuat.

Sed editus est proprius liber Germanicè, nomine Hercules Papæ, in quo prolixè sententia Cusani contra Papæ errores ex libris eius demonstratur. Eum, qui vult pleniùs cognoscere, in quibus articulis Cusanus Antichristo contradixerit, legat. Certum est enim, illum plurimos ipsius errores reprehendisse.

In concionibus, cùm esset apud Germanos Papæ legatus, solitus est mendicantes accusare, quòd non sint probatæ vitæ: item, quòd perturbent ordinem siue hierarchiam Ecclesiæ. Item quòd Ecclesia in meliori statu ante eos fuerit. Ob quam causam acres contentiones cum monachis habuit, quarum summam quandam descriptam inuenies.

Et porrò in ea, peruenisse in manus Cusani scriptum cuiusdam prouincialis mendicantium, in quo assertum probatumque fuit, Romanam Ecclesiam esse illam Apocalypticam meretricem, sedentem super aquas multas. Quare non sine causa eum Antichristi ministri oppresserunt. Affirmatur etiam ibidem, multùm tunc solitos fuisse mendicantes concionari contra sedem Apostolicam. Catal.

Idem. Non mirum est, si Ecclesia interpretatur scripturam vno tempore vno modo, & alio tempore alio modo.

Hic idem in Germania inter salutaria multa, constituit etiam: ne venerabilis Eucharistia in publicum deferretur: quia eius vsus à cœlesti Magistro institutus esset ad esum, non ad ostentationem. Crantzius in Vandalia lib. XI. c. 39.

Idem tract: de coniecturis nouiss: diei. Quemadmodum anno Iubilæo ab Adamo homine primo, tempore Noæ, per diluuium peccata sunt extincta: sic etiam arbitramur, post 2. Adamum, Dominum nostrum Iesum Christum, 34. Iubilæo peccata per ignem sublatum & extirpatum iri.

De eodem.

QVodam tempore Nicolaus de Cusa Cardinalis Theutonicus (quod est monstrum coruo rarius albo) vir doctissimus, legatione functus summi Pontificis per Germaniam, (quòd Pius 2. Pontifex Germanis, quàm à multa memoria vllus Pontifex, affectior esset) quòd Germaniam ille Germanicus nosset, diu versatus in eius prouinciis, multa religiosè constituit in prouinciis, quæ apud metropoles seruantur. Peruenit Magdeburgum, & vsq; Hildensem: citrà descendere non potuit, quòd concitus in Italiam reuocaretur.

Cùm venisset ad Ecclesiam suam Brixinensem in Alpibus, deq; illa disponere voluisset, pro veteri Pontificum iure: non est passus Sigismundus Dux Austriæ, vt ea in Germaniam tenderetur consuetudo, quòd Romani Cardinales ecclesias Germaniæ haberent in commẽdis, quomodo abbatias & monasteria Italiæ, Galliarum, Hispaniæ, Angliæ, quæ vna causa est, in eis prouinciis creari Cardinales, non in Germania. Graue oritur dissidium inter Cardinalem & Ducem: vterq; suum gladium stringit in alterutrum. Captus Cardinalis, custodiæ mancipatur. Pontifex execratione & maledictis insectatur ducem.

Mittit ille in vrbem pro se oratorem, qui Pontifici reddat sui facti rationem. Erat homo quidem doctus, sed pertinax, qui venerat, Orator: &, vt qui Pontificẽ in minoribus se minorem cognouisset, audentiùs tuebatur causam commendatã. Vbi non profecit, appellationem interponit, quæ extat, eamq; in vrbe publicat. Interim Papa & ducem & nuncium eius execrationibus diris insequitur. Fugit Gregorius (hoc enim illi nomen erat) Heymburg, de quo etiam suprà, in Bohemiam: ibi ducta vxore contemnit Pontificis execrationes. Interim omnis ducatus parens Sigismundo, ecclesiastico supponitur interdicto, vetitis omnibus vllam habere communionem cum incolis: neque terram illam pertransire fas sit peregrinis. Sed facilè Principi cum principe conuenit, vbi Chrysostomus venit in medium.

D. Lurtzen in tractatu de squaloribus curiæ Rom. 1460.

INsectatur prolixè corruptissimum statum, vitam, & tyrannicum regimen Papæ, eiusq; Spiritualium, & alia eorum scelera. Ipsum fuisse pium, & non indoctum, ex eius scriptis apparet. Porrò scriptum eius sic incipit: Moyses factus est tanquam solitudinis amicus, &c. & illud aliqua exemplaria inscribunt M. Matthæo Cracouiensi, qui fuit Episcopus VVormaciensis, & circa Hussi tempora vixit. Testantur verò eadem exemplaria, id scriptum à prędicto Episcopo ad Basiliense concilium transmissum esse. Illyr. Imperatore & Papa vt suprà.

Thomas Gascoigne in dictionario Theologico. 1460.

CIrca annum D. 1440. populus Angliæ, ob profusissimas indulgentiarum papalium copias, dicebat: Roma ad nostras fores nunc venit. Ecclesia R. meretrix magna est: quia iam cuique

se exposuit pecuniam offerenti. Et cùm omnia essent, inquit, papalibus condonationibus plena, indulgentias tandem dabant Papæ negociatores pro cœna, pro concubitu, pro haustu vini vel cereuisiæ, pro pilæ lusu, & interdum pro actu venereo. Imp. & PP. V. S.

1462. *Ioannes Monachus apud Glo. in c. fundamenta. de elect. in VI.*

ROmam, ait, à prædonibus fundatam adhuc de suis primordiis retinere. Ex eius præclaris monumentis hæc celebrantur quoque:

Roma manus rodit, quas rodere non valet, odit:
Dantes exaudit, non dantibus ostia claudit:
Curia curarum genitrix, nutrixq; malorum,
Ignotos notis, inhonestos æquat honestis.
Item alio loco: *Curia vult marcas: bursas exhaurit & arcas.*
Si bursæ parcas, fuge Papas, & Patriarchas.
Si dederis marcas, & eis impleueris arcas,
Culpâ solueris, quacunque ligatus haberis.
Intus quis? tu quis? ego sum. Quid quæris? vt intrem.
Fers aliquid? non: esto foris. Fero: quid? satis; Intra.
Imp. & PP. V. S.

1464. *Ordo Equitum Lunæ.*

REinerus Angium Dux, cùm Regno Siciliæ potitus esset anno D. 1464. ordinem hunc instituit: cuius Equitibus Lunæ crescentis argenteam figuram, in brachio gestandam, tribuit. Heuterus rerum Burgund. Ordinis huius leges erant omnium fortunarum & periculorum communio. Io. Tilius in Chronico ex Io. Ioniano. Imp. & PP. V. S.

1464. *Prodigiosum.*

COnstantius Varolius in Anat. libro 4. capite 4. Galeottus Narniensis cap. 18. de doctrina promiscua, Cardanus l. 8. c. 43. de varietate, VVierus lib. 4. c. 24. de præst. dæm. Gemma l. 1. c. 7. Cosmocrit. Marcellus Donatus hist. mirab. l. 6. c. 2. D. D. Ioan. Cuelmanus de obser. propriis, Georgius Bortinus suæ medicinæ lib. 4. c. 10. Pareus lib. 24. c. 5. Iulius Alexan. l. 22. c. 14. Salubrium, Lusitanus Cent. 2. Curat. 39. Fulgosius lib. 1. cap. 6. Plinius lib. 7. c. 4. Nat. Raph. Volat. lib. 24. Vrbanorum, Pontanus l. 10. de reb. cœl. Gaudentius Merula lib. 1. memorab. c. 3. Alanus Copus dial. 1. c. 8.

Ex his autoribus constat mirabile quoddam, nimirùm, mulieres in viros & econtrà viros in mulieres fuisse conuersos, etiam in illis personis, quæ priùs in matrimonio ad duodecimum & decimum quartum annum vixerant, & pepererant. Causas & modum huius mutationis reperies apud illos.

Idem Alanus Copus. In dialogo p. 115. non vt in aliis, nugas agit, sed infinitam Pontificis iurisdictionem ex æquo & bono corrigendam, censet.

1464. *Doctor Ioannes de VVesalia, Concionator VVormaciensis.*

DOcuit, gratis, meraq; gratia per fidem in Christum, saluari omnes. Liberum arbitrium nihil esse. Tantùm verbo Dei credendum, non glossæ, aut patribus: Verbum autem Dei per collationem locorum mutuam illustrandum esse. Prælatos non habere ius condendi leges, aut inter-

pretan-

pretandi ſcripturam iure prætorio. Humanas traditiones, vt ieiunia, indulgentias, feſta, longas precum battologias, peregrinationes, & ſimilia penitus reiecit. Extremam vnctionem & confirmationem reprobauit. Confeſsionem & ſatisfactionem reprehendit. Primatum Papæ nihil eſſe, docuit. Dixit etiam, ſe vereri, noſtros doctores malè exponere Scripturas.

Recitantur & hæc ſequentia Germanicè tanquam hæretica dicta.

Item Doctor Weſſalia ſoll geſagt haben/ was Sünde in der Heiligen Schrifft nicht ſtehet/ will ich auch nicht für Sünde halten: Weiſt ein anderer weiter vnd baß / will ichs jhm wol gönnen.

Die heilige Kirch ſoll auffgeſetzt haben die Faſten/ vnd das man furbaß mehr in der verbundenen zeit nicht Bräut einführen / vnd Hochzeit machen ſoll. Es iſt eitel lugen/ reperendo & exaltando vocem. Die Vätter ſo die Faſten auffgeſetzt / haben ſie wöllen abſtellen / etliche Speiß zu meiden/ ſo haben ſie doch nicht gewölt / das der Menſch nicht eſſe/ wann jhn hungert. Als dick den Menſchen hungert/ mag er eſſen. Vnd du möchteſt am Karfreytag einen guten Capaunen eſſen.

Ich verachte den Bapſt / die Kirche/ vnd Concilia, vnd lobe Chriſtum. Verbum Chriſti habitet in nobis abundanter.

Item dixit, Es iſt nunmehr ſchwer Chriſten zu ſein.

Apparet etiam ex quibusdam interrogationibus, eum probaſſe coniugium ſacerdotum. Item communionem ſub vtraque ſpecie.

Condemnatus eſt anno 1479. Moguntiæ. Expertus eſt nimiùm ipſemet ille bonus vir, quàm difficile ſit eſſe Chriſtianum, ſicut antè dicere ſolitus erat. Scriptor, qui hiſtoriam condemnationis D. Ioannis de VVeſſalia conſcripſit, narrat, eam condemnationem vehementer diſplicuiſſe duobus doctiſsimis Theologis, D. Ioanni Keyſersbergio, & D. Engelino Brunſuicenſi, qui iudicauerunt, eum inuidia monachorum oppreſſum. Addit etiam, Engelinum affirmaſſe, pleroſq; eius articulos defendi poſſe.

Hiſtoria extat in Paralipomenis Vrſpergenſis, & ſimul impreſſa eſt cum duobus libris Æneæ Syluii de concilio Baſilienſi.

Iacobus VVimpfelingus teſtatur, eundem VVeſaliam docendo & ſcribendo non parùm ſcholam Erphordienſem illuſtraſſe. Eius ſcripta adhuc Erphordiæ inueniri poſſunt. In libello ſuo contra indulgentias affirmat, neceſſaria ad ſalutem omnia in ſacris literis contineri. Indulgentias refutat, ac etiam veteres quoſdam, præſertim Cantorem Pariſienſem, ſolitum affirmare, Indulgentias eſſe pias fraudes, quia per eas laici ad eleemoſynas dandas alliciantur. Item docet, Eccleſiam errare poſſe. Item docet, Papæ primatum humanum inuentum eſſe. Catalog. Imp. Fr. 3. PP. Pio. 2.

De eodem.

EO tempore, quo Æneas Syluius Papa Dietherum Epiſcopum Moguntiacum indigniſsimè depoſuit, iſte Ioannes ab Hæreticorum inquiſitoribus ſuæ fidei rationem reddere eſt iuſſus: vbi inter cætera contra Pontificem hæc ſtatuit:

1. Oportere prælatos ſolum Euangelium docere, non nouas leges condere.
2. Indulgentias nullius eſſe pretii.
3. Decretis Eccleſiæ neminem ita ligari, vt ea omittens peccatum mortale deſignet.
4. Electos ſola gratia ſaluari.
5. Etiamſi nullus omninò Papa eſſet: nihilominùs tamen omnes ſaluari, quicunque eſſent ſaluandi.
6. Papas, Epiſcopos, & Prælatos nullâ neceſsitate, ſed tantùm propter ordinem & pacem creatos fuiſſe.
7. Si Petrus ieiunium inſtituiſſet: potuiſſet exiſtimari, ideò feciſſe, vt piſces ſuos faciliùs ac citiùs venderet. Sed Chriſtum non præcepiſſe à carnibus abſtinere, nec vllum vnquam cibum prohibuiſſe.
8. Chriſtum non aliam orationem docuiſſe, quàm Pater noſter.
9. Chriſtum non præcepiſſe, vt horæ Canonicæ & ſeptem tempora decantarentur.
10. D. Petrum ſolâ oratione Dominicâ Miſſam celebraſſe, ac inde ſe ſuoſq; inſtruxiſſe, &c.

Ioannes Capgraue.

IOannes Capgraue in Cantiorum comitatu natus, aduerſus Prælatorum petulantiam, atque 1464.
impias tyrannides detonare ſolitus fuit, dicens: Quòd immodicè ſuas dilatârint fimbrias: laudem aucupantes apud imperitam multitudinem. Item, quòd non paſtores, ſed mercenarii, lupis expoſuerint oues: lac & lanam quærentes, non animas. Hos patriæ prædones appellauit, ac malos operarios: vt quibus veritas fuerit oneri: ius contemtui: crudelitas delectationi. Obiit Lynnæ Nordouolgiæ oppido, anno 1464. inter Auguſtinianos ſepultus. Imp. Frid. 3. PP. Pio 2. V. S.

Idem. Miraculis his diebus laborabat hypocrisis: non potuit tamen adulterium occultare, quod tunc pro summa sanctitate coluerat. Nam dum sacra libaret Episcopus cœlebs in Mona insula, Bronus vel Bruno nomine, Brigitta mulier sancta in eius calice (nota transsubstantiationem) hirci vmbratici deforme prodigium vidit: quod ex eius fornicatione, ac matrimonii sacerdotalis contemtu circa annum Domini 510. prouenisse interpretatur. Sacrificium certè erat tam sancto cœlibe dignum, vt & in extremo die cum sui similibus, iudice Christo, Matthæi 25. inter hircos locum habeat.

Memorabile.

1465. Βιοθανασίαν Henrico Valesio Regi Galliarum 62. mortuo anno 1589. Gabriel de Maruisia sequentibus versiculis prædixit, anno 1465.

Cùm Rex Henricus regnabit in ORDINE natus,
Hic Rex bis factus tam re quàm nomine gratus,
Lilia vir fortis propriis auellet ab hortis.
Rex cadet, & vulgus, milittia, Francia, Clerus,
Ense, fame, & flammâ, luctuq́, sitiq́, peribunt.

Imp. 115. Frid. 3. PP. 218. Paulo 2.

Marcus Marullus lib. 5. c. 7.

1465. MVltitudo dæmonum fuit conspecta inter se iactantium de illis hominibus, quos captione in laqueos mortis induxerant. Vnus autem illorum præ cæteris admodum gestiebat, se Zozimum Papam cum virgine coire fecisse. Imp. Frid. 3. PP. Paulo 2.

Idem. Antidius Turonensis Episcopus, Cacodæmonem lætum ac gestientem videns, quòd, Zozimum summum Pontificem septennio solicitatum, tandem ad stuprum committendum se impulisse, diceret, haud cunctandum ratus, illi præcepit, vti se eadem celeritate, quâ venerat, Romam perferret. Die altero Pontificem adiit, relatisq; quæ de illo dæmon locutus fuerat, ruborem ei pauoremque iniecit, & confitentem protinus ad pœnitentiam conuertit: eodemq; vectore vsus, dici spacio ad Turonum rediit.

Timuisset sese dæmoni credere, nisi proximi charitas foràs misisset timorem. Cuius quidem charitatis merito effectum est, vt is qui Papam corruere fecerat, Episcopo obediret.

Idem. Germanus Parisiensis episcopus supra lectulum suum inscripserat: Quinto calendas Iunias. Nemo inscriptionis causam nosse potuit, donec eodem, qui notatus fuerat, die ipsum vita defungi, contigit.

Idem Marullus lib. 4. c. 8. Egnatius, Beda, & Sigebertus. Edelrudis virgo in primo, & secundo matrimonio semper virgo remansit. Rariss. exemplum, & à condito mundo vix extitit simile.

Iacobus Iunterbuck Carthusianus.

1466. SCripsit Oculum religiosorum: & formulam reformandi religiones collapsas. Item de perfectione religiosorum, & auisamento ad Papam pro reformanda Ecclesia. Si ergo successor Petri, & vicarius Christi semper sine vitio, & errore fuit, quæso, cur pii viri quotidie reformationem experiuerunt? Imp. & PP. V. S.

Paulus secundus Papa.

1466. HIc, vt & alii quidam, Petrus priùs appellatus, Paulus nominari voluit. Quod mysterio non caret, neminem ex omnibus Papis, qui nomen mutauerunt, Petri nomen (vtpote eo indigni) assumere voluisse.

Aurum Papa hic dilexit, quia Venetus fuit. Tota die pensitare nummos, gemmasq; preciosas, & vniones contrectare solebat.

Omnia officia eius tempore venalia: osor literarum, & bibacissimus erat: cum Imperatore eadem veste vtebatur: Gentiles magis imitabatur quàm Petrum aut Linum. Eius tempore floruit secta dicentium, nullum esse verum Christi vicarium, qui post Petrum Pontifices fuêre, nisi qui paupertaté Christi imitati sunt: in quos grauiter animaduersum fuit: sed Deus & in ipsum animaduertit.

Ominosa.

1466. HOc anno Romæ apparuerunt tres Soles: quod omen multos ingenti percelluit terrore. Palmerius. Eclipsis quoq; Solis & Lunæ, cum magno stupore & admiratione aspicientium, acciderunt. Platina in Paulo 2. V. S.

Mirum. 1467.

PAuper quidam vir Basileâ venit, habens filiolum sexennem ferè, qui de omnibus rebus poterat disserere peroptimè, vt omnes in sui admirationem rapuerit. Chron. Ger. Vt sup.

Ioannes de Sancto Romano I. C. 1467.

AD subuertendam & tollendam sanctionem Pragmaticam, plurimum laboris & artis seu dolorum insumserunt Papæ, præsertim verò Pius secundus, qui tamen morte præuentus fuit: ex postea Paulus secundus: hic enim, vbi vidit, Ioannem Balue Episcopum Euressensem magna in existimatione esse, & valere plurimùm apud Regem Galliæ Ludouicum, promisit ei galerum Cardinalitium & purpuram, si Pragmaticam abrogaturus esset sanctionem. Operâ igitur & consilio huius Episcopi illicò regium per Galliam diuulgatur mandatum de abolitione Pragmaticæ sanctionis.

Rei autem huius iniquitate motus Ioannes de sancto Romano, vir iuris, & historiarum peritissimus, Procurator vniuersi Regni generalis, iustus & æquus, opponit se, & dicit: nec posse, nec debere illud concedi vel fieri, plurimis quidem ex causis: neque salua conscientia se hoc mandatum approbare posse: ideoque se potiùs vitæ iacturam facturum, quàm huic tam iniquo subscripturum, consilio: cedere enim hoc in damnum ipsi Regi, & omni regno.

Vniuersitas igitur Parisiensis ab eius quoque partibus stabat, & prouocabant à Papa ad futurum concilium. Factum intellexit Rex, & tacito approbauit suffragio & consensu, (scilicet hæ sunt technæ aulicæ:) veruntamen quò satisfieret Papæ votis, Romanum Iureconsultum, priùs tamen egregio honorario clàm donatum, abire iussit officio. Ipsam Prag. sanctionem habes infrà anno 1494. Imp. & Papa vt sup.

Hermannus Rhied de Reen in tractatu de vita & honestate clericorum. 1467.

TEmporibus iam currentibus periculosis, multi reperiuntur clerici, qui rationibus & sententijs Patrum non vincuntur, sacram Scripturam non recipiunt, & sanctorum Patrum canones vilipendunt, teste beato Bernardo in libro ad Eugenium Papam. Hi sunt, qui viros intelligentes ac catholicos, grauitatem criminum clericorum pensantes, ac contra eorum perfidiam vigilanter clamare nitentes, exosos habent, & derident, imò fantasticos ac pacis turbatores ac erroneas conscientias habentes asserunt, vt patet 1. q. 1. per totum: & qui pro extirpatione vitiorum talium clericorum zelo bono laborant, ac veritatem in canonibus sacris expressam, quam quilibet intelligens publicare tenetur, allegant, tantis detractionibus, sibilis, risui ac contumelijs, à suis & cæteris Prælatis exponuntur, quòd tandem tacere & dissimulare eam coguntur inuiti.

Sicque verificatur illud Hieronymi, dicentis in libro de Norma viuendi, 5. c. Nulla in mundo tam crudelis bestia est, quemadmodum clericus vel sacerdos malus. Nam corrigi non patitur, nec veritatem vnquam audire potest. Et vt breuiter dicam, omni malicia pleni sunt.

Et aliquantò pòst: Moderni clerici peiores sunt illis hypocritis, qui licet mali sint, & pessimi præuaricatores, pro maiori parte: non tamen talia in occulto, hominibus nescientibus, vt hypocritæ, faciunt. Vtinam foret ita bonum, vt iusti coram hominibus apparerent, ne homines in eis scandalizarentur. Sed aliter est negocium: quoniam minùs verecundantur laicis, gloriantes de malitia eorum, & malè actis. Quot publicos fornicatus siue fornicarios videmus? Imò quod peius est, tales & huiusmodi sic viuere permittuntur publicè ab eorum Prælatis, solùm quòd omni anno porrigant certam quotam pecuniarum officialibus eorum. Quid fœdius posset audiri, taceo nunc videri? Neq; hoc celari potest, cùm publicum est & omnibus constat.

Cæterùm quot simoniaci publici? in tantum etiam, quòd ipsam simoniam celare non potentes, pro subterfugio fingunt alios terminos simoniam exprimentes, sperantes hoc nomine Simoniæ non audito, ipsam simoniam considerari non posse, dicentes: Ordinatio Ecclesiæ est, aut statutum. Alij subtiliùs euadere conantes dicunt, Papam fore de plenitudine potestatis, qui in talibus potest dispensare, admittere & ordinare: cùm simonia sit, quia prohibita, & tunc peccatum. Papa autem prohibente, aut aliud statuente ac ordinante, cessat tale dictum: quod valdè est erroneum asserere.

Et paulò pòst: Modernus igitur status Ecclesiasticus, præmissis & sequentibus in eo deficientibus, ex correlatiua sequela valdè est periculosus. Nec vnquam fuit ab initio mundi vsque nunc, vt puto, in tanto periculo, sicut in præsentiarum cernitur.

Fuerunt penè maiores persecutiones ac vexationes Ecclesiæ: sed tunc semper affuerũt viri sancti & deuoti, qui gratia Spiritus S. præditi, fideles consolabantur, erudientes & confortantes: modò autem videtur Ecclesia in securitate posita, sed de talibus sanctis viris nullibi percipitur.

Ideò Ecclesia quotidie in fidelibus & regnis decrescit, in personis proprijs tabescit, non obstante quacunque libertate. Priùs autem, cùm libertas non tanta fuit, sed à dictis sanctis viris prouisa Ecclesia, quotidie creuit & augmentabatur, vt volens scrutari historias apertè videbit.

Ista partim notauit B. Bernhard. tempore suo, Sermone 24. vbi sic dicit: Olim prædictum, & nunc tempus impletionis aduenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima: amara Ecclesia priùs fuit in nece martyrum, amarior pòst in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Non fugare, non fugere eos quisquam potest: ita inualuerunt & multiplicati sunt super numerum.

Et subdit: Intestina & insanabilis plaga est Ecclesiæ, & imò in pace eius amaritudo amarissima. Sed in qua pace? Est pax, & non pax. Pax à paganis, pax ab hæreticis: sed non est pax profecta à filijs. Et concludit: vox plangentis Ecclesiæ in tempore isto: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Et hoc quàm periculosum sit, idem ipse ibidem tangit, dicens:

Si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras, & aresceret: si violentus inimicus, abscondere t se forsitan ab eo. Nunc verò quem eijciat Ecclesia sancta? In quo abscondat se? Omnes amici, & tamen inimici: omnes domestici, & tamen nulli debitè pacifici. Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Melius enim esset, paucos fore bene facientes, quàm multos malè. Hi tamen in clero, qui mali sunt, hodie (proh dolor) nimis inualuerunt, & multiplicati sunt super numerum: Psal. 39.

Vnde idem beatus Bernhardus alio in loco ita lamentatur, dicens: Dilatari videtur Ecclesia, & cleri sanctissimus ordo super numerum multiplicatus est. Verùm, Domine Iesu, etsi multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam: dum nihil minùs apparet, quàm numero decreuisse.

Vnde idem exponens illud Psal. 72. In labore hominum non sunt, &c. Ad oculum, inquit, hoc apparet: cùm cuncti status habeant aliquid laboris & voluptatis, clerici inter hæc nouo quodam artificio distribuentes, totum quod delectat in quolibet, elegerunt, & totum quod molestat, respuerunt. A militibus enim receperunt superbiæ fastum, amplam familiam, equorum phaleras, & nobiles apparatus: à mulieribus pelles rubricatas, collo pendentes, & alia huiusmodi: à rusticis fructus agrorum, & horrea plena. Laboratorum sanguinem bibunt in omni dissolutione, iuxta Prophetæ dictum: Væ vobis, qui vescimini sudoribus pauperum.

Et subdit idem beatus Bernhardus: Sed benè cauent militaris loricæ pondus, muliebrem declinant verecundiam. Omnes rustici & agricolæ victum sibi labore acquirunt, hi delicijs affluunt & tamen adueniente fructuum tempore promtuaria eorum plena sunt tritico, & vinum vuæ bibun meracissimum, inde incrassantur & impinguantur ac dilatantur.

Ecce autem quid concludit ibidem: O clerice diligenter ausculta: restat, vt sint in laboribu dæmonum, qui in laboribus hominum non fuerunt.

Et paulò pòst: Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo. Honorati incedunt de bonis Domini, cui honorem non deferunt. Inde, quomodo quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus. Inde aurum in frenis, in sellis, & calcaribus.

Et paulò pòst: Sed heu, sunt iam presbyteri, qui nec benefaciunt, nec benedicunt, imò benedicentibus aut benefacientibus contradicunt: & vltra hoc eos persequuntur, subsannant & deridi dent. Ideò multò deteriores sunt hi illis Pharisæis & hypocritis, quos Christus illo tempore peiores omnibus iudicauit. Vnde contrà iam ad vltima mala videmur peruenisse, imò quasi ad vltimum refrigerium charitatis.

Et paulò pòst. Nam vt priùs dictum est, in labore hominum iam clerici non sunt, & cum ho minib. non flagellabuntur. Ideò tenuit eos superbia in iniquitate sua. Lauet ergò iustus manus sua in sanguine horum peccatorum.

Nam vt testatur beatus Augustinus in libro de Baptismo: Si oportet omnem hominem vten tem ratione, in eis quæ fidei sunt, spiritualiter intelligere, vt spiritualis fiat, aut saltem laborare a hoc, vt spiritualis efficiatur: si hoc necessarium est omni homini ratione vtenti, quantò magis ne cessarium est ad salutem presbyteris, qui alijs debent exemplum esse, & per vitam suam bonam vit spiritualis præbere formam?

Felix igitur est, qui effugit, & disrumpit vincula consuetudinis clericorum & sacerdotum mo derni temporis, & proijcit à se iugum ipsorum. Quoniam qui in cœlis habitat, irridebit eos, & Dominus subsannabit eos.

Et paulò pòst. Et quid necesse est singula clericorum vitia, quasi minùs nota, publicare, cùm de his experientia luce clarior mundum repleuerit vniuersum? Ideò propter multitudinem lu xuriæ cætera vitia, auaricia atque simonia hæresi inuecta, & hæc maxima mala, imò hæresis & perfi dia, quasi iam peccatum non reputatur: cùm tamen nulla consuetudo, vel peccantium multitudo aut iuris corruptela aliquem posit excusare. Nam diuturnitas temporis, ac peccantium multitud peccatum non minuit, sed auget. Illyr. Imp. 115. Frid. 3. Papa 218. Paulo 2.

Idem Rhid cap. 8. de diuersitate religionum, & religiosorum institutis sic inquit: Teterri mum chaos ortum est in ecclesia hodierna per nostros Pharisæos: inter quos non modica e diuersitas in fide & alijs iam dictis: sed vnus nititur melior esse alio, sanctior, approbatio

Mino-

Minores fratres se sanctitate præferunt & iusticiâ: Prædicatores scientiâ & doctrinâ: Augustinenses, Carmelitæ, Antonitæ, Benedictinenses, Bernhardıtæ, & omnes alij sibi mutuò contrariantur, obloquuntur, & sæpius alij alios persequuntur: in quibus fera animarum diuersitas non vera vnitas inuenitur.

In Bembi quoque epistolis de Cistertiensium contra Ambrosianos furore & tragœdiâ libro 6. epist. 35. non pauca continentur.

Idem. Ioannes de villâ Abbas, Episcopus Bisuriensis de Prælatis sic dicit: Rogauit aliquando Dominus Petrum, nauiculam à terrâ reducere pusillum: insinuans, quòd tu, quicunque Petri vicarius es, tibi commissos ad gubernandum debes à carnalibus desiderijs, & terrenorum amore abstrahere. Si verò tu terræ adhæres, & gibbosus es, & ad terram incuruatus, quomodo alios à terra reduces? Dicitur tibi, duc in altum: sed quomodo duces in altum, qui descendis in profundum vitiorum? oportet enim ducentem præcedere.

Iacobus Papiensis ad Spinolam. 1468

CErtè Ecclesiæ restitutionem, & Romanæ curiæ reformationem è Francorum Regibus vni deberi, & Vates olim cecinerunt, & superiores aliquot Reges intellexerunt. Episcopi Portuensis ad Paulum 2. Papâ de Francorum regno vaticinium extat in Iacobi Papiensis ad Fr. Spinolam epistola: Surget, inquit, nobis non expectantibus, aliquando regnũ illud in nos: ferre non valens inuisæ ministerium nostrum: & grande aliquod negotium sedi tuæ exhibebit. Imp. Frid. 3. Pp. Paulo 2.

Historia Lud. Gallorum Regis XI. quam Scandalosam vocauit. 1469.

EXtat hæc historia Ludouici, qui osor fuit literarum adeò, vt nollet, filium suum Carolum plus discere latinæ linguæ, quàm illa quinque verba: Qui nescit dissimulare, nescit regnare. De hac historia etiam Genebrardus in Chron. Hic Rex ordinem Equitum D. Michaëlis instituit; anno 1469. Imp. & Papa vt sup.

Ordo Equitum S. Michaëlis. 1469.

LVdouicus Rex Galliæ XI. Ordinem hunc S. Michaëlis instituit anno 1469. Symboli loco equites insigniuit torque aureo, cochleis inter se, & duplici nodo connexo, catenulis seu orbicellis aureis hærente, eius deinde in medio tuberculo, quasi promontoriolo, prominente, aurea imagine S. Michaëlis Draconem infernalem prosternentis, pectus insigniente. Prouocatus fuit ad hoc exemplo patris sui Car. 7. Regis, qui vsus fuit eâ imagine pro insigni bellico. Per aurum significari voluit magnanimitatem, summosque honores. De quibus plura Paradinus in Symbolis heroicis.

Lex est inter alias: vt Equites qualibet die Missam audiant. Quare Saxoniæ Dux quidam Augustanæ Confessionis eum oblatum constanter respuit. Io. Tilius in Francicâ historiâ. Imp. & Papa vt sup.

Compilatio Chronologica. 1470.

SYluester Papa CL. sedit annis 3. mensibus 5. Iste vocabatur Gerbertus. Iste dicitur in Papatu magus & nigromanticus, & diabolum pro diuitijs adorâsse: & ei à diabolo fuisse promissum, quòd nunquam moreretur, nisi priùs veniret in Hierusalem. Hoc intellexit Papa de Hierusalem vltra mare, & quomodo voluit, vixit.

Sed cùm hic Papa quadam die in capella, quam construxit Constantinus & Helena, vbi plurimas reliquias recondiderunt, quæ vocatur Hierusalem, missarum solennia celebrasset, dixit ei suus diabolus: Ecce in Hierusalem fuisti, nunc morieris tu, & non viues. Quo audito, Syluester seu Ger-

bertus malè ſibi conſcius, oſtendens magna ſigna compunctionis in quadam capella, quæ Romæ ſita eſt inter Lateranum & Colliſeum, iuſsit ſeipſum, amputatis manibus ſuis, & pedibus, & alijs membris, enormiter & crudeliter mutilari, & ſic vitam Gerbertus in ipſa capella finiuit. Vnde in eadem capella quæ Gerberti vocatur, nullus Papa, in deteſtationem illius facti, poſtea intrare voluit. Imp. 115. Frid. 3. Papa 218. Paulo 2.

Ex eadem.

ANno 1216. in ciuitatem Paruſij abbas quidam, prout frater Ciſtercienſis, veniens cum ſuis ad curiam Romanam, cepit ſomnum meridie in prato ante Paruſium, viditque viſionem hunc habentem modum:

Vidit, inquam, ille abbas ad Orientalem plagam Dominum ſedentem in excelſo throno, faciem habentem aduerſus occaſum, circumſtante exercitu Angelorum in prato, viditque ab occidentali parte eiuſdem prati hominem toto corpore nudum, ſed infula pontificali decoratum, currentem velociſsimè verſus ſedentem in throno, & altâ voce clamantem: Miſerere mei miſeri miſericordiſsime Deus: & vidit, quòd inſequebatur eum currentem magnus draco, vt deuoraret ipſum, & veniens ſedentem in throno altâ voce draco acclamauit: Iuſtè iudica iuſtiſsime Iudex.

Et cùm hoc abbas vidiſſet, & audiſſet, mox euigilauit, & viſio diſparuit, & illius diſceptationis exitum nullátenus ſcire potuit. Cumque abbas aſcendiſſet ciuitatem Paruſium, quæ in monte ſita eſt, audiuit quaſi ſonitum campanarum, & luctum plangentium, & vocem lamentantium dicentem: Heu Papa Innocentius defunctus eſt.

Ex eadem.

ANno Domini 1261. Rex Tartarorum miſit ſolennes nuncios, circiter 24. nobiles Tartaros cum duobus fratribus ordinis Prædicatorum, qui eſſent interpretes linguarum ad Regem Franciæ Ludevvicum: vt & ſe, & totum regnum Franciæ ditioni ſubijceret Tartarorum: alioquin regnum Franciæ impugnaret tempore procedente. Quod Rex Ludouicus, habito conſilio cum primoribus regni ſui, conſtanter renuit: ipſos tamen nuncios honorificè Pariſijs tenuit: & vſque ad Papam Alexandrum (nota) pacificè remiſit. Tempore Interregni.

Ex eadem.

NIcolaus de Chusâ ad pulſum maioris campanæ eccleſiæ ſancti Martini Brunſvvigæ horâ vndecimâ, omnibus ſextis ferijs, omnibus incolis huius ciuitatis, tunc ter dicentibus Pater noſter, in memoriam mortis Chriſti conceſsit 100. dies indulgentiarum. Item omnibus ſacerdotibus Dominico die, in miſsâ poſt primam collectam, ſubiungentibus clauſulam, ſcilicet: Et famulos tuos N. Papam noſtrum, & N. antiſtitem noſtrum, vnâ cum eccleſiâ Catholicâ ab omni aduerſitate cuſtodi: quinquaginta dies indulgentiarum contulit.

Ex eadem.

PApa Paulus ſecundus, qui priùs Petrus vocabatur, mutauit ſigillum plumbeum papale. Nam antea ſemper duo capita, ſc. Petri & Pauli vno latere continebat, in alio autem latere nomen Papæ tantùm: nunc autem ſtat in latere vno quaſi imago Papæ infulati coram populi multitudine: in alio duæ imagines oblongæ Apoſtolorum Petri & Pauli.

Ex eadem.

NIcolaus Papa excommunicauit duos Imperatores, Orientalem Michaëlem, & Occidentalem Lotharium. Et conſtituit, vt nullus cauſam Papæ iudicet, niſi ipſe Papa iudicet ſeipſum.

Ex eadem.

ANno Domini 914. Hatto Moguntinus Epiſcopus à dæmonibus in puteum ignis, in monte Siciliæ Ætnâ viuus præcipitatur, dicente voce in aëre:

Sic peccata lues: ſicq; ruendo rues.

Nam Albertum Comitem de Babenberg doloſè tradidit occidendum.

Ex eadem.

OTho Imperator ab Innocentio 3. Papa excommunicatus fuit vsque ad mortem: anno Domini 1204.

Ex eadem.

OCcidentalis Ecclesia Catholica, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ subiecta & obediens, habet circiter episcopatus septingentos, & septuaginta duos.

Philippus Cominæus. 1470.

MIserat eò Romanus Pontifex legatum, qui cognosceret de controuersiâ ciuium, & Episcopi: verùm ille suæ legationis modum excedens, quòd eius loci Episcopatum ambiret, fauebat ciuium rebus, eisque fuit autor, vt sumtis armis vim à se depellerent: cumque periclitantes videret, frustra conatus profugere, captus fuit vnà cum suis familiaribus. Eâ re nunciatâ: Carolus mandat ijs, qui ceperant, vt aliquò ipsum traducerent, & pecuniam ab eo, tanquam à mercatore quopiam extorquerét, eò quòd ipse, si palàm ad se deduceretur, cogeretur honoris & officij causâ, in gratiam Ecclesiæ Romanæ, illum libertati restituere.

Idem lib. 2. de bello Neapolit. Fuisset quidem res insignis, & memorabilis ad posteritatem; si statum Ecclesiæ Romanæ, tunc inprimis valdè corruptum & impurum, emendasset Rex Carolus. Nam neque facultas ei deerat, neque voluntas etiam, sed opus in eo fuisset magnâ quadam dexteritate lectissimorum hominum, quibus ipse Rex Ferdinandus, qui tunc Romæ fuerat, destitutus erat.

Ex Cominæo de officio & virtute Principis.

HAbent suas virtutes, habent quoque sua vitia Principes: sunt enim homines, ac in solum Deum cadit omnis perfectio. Veruntamen quando, quod prauum est atque vitiosum, fugiunt, & virtuti se tradunt, magnam sanè merentur laudem: eò quòd indulgentiùs & molliùs educantur, & naturâ ferè propendent ad vehementiores affectus, quos nemò coërcet: & postquàm excreuerunt, illorum & auribus, & ingenio, moribusque plerique seruiunt.

Circumueniuntur non rarò Principes, & præsertim illi, qui præ fastu & arrogantiâ, quæ sit aliorum sententia, non auscultant: nam qui se demittunt, ac libenter aliorum iudicia cognoscunt, ij minùs falluntur. Qui autem aliorum repudiatis consilijs, pro suo vnius arbitrio gerunt omnia, illi non solùm seipsos in discrimen inducunt, sed etiam populis, prouincijsque suis grauissimum vulnus infligunt. Sed & propter delatorum multitudinem suspicionibus ferè indulgent.

Prodest autem illis fortunæ inclementia: quia illorum hodie plures ita instituuntur, quasi ad ludum essent facti & iocum, nihil moderatè faciunt, aut prudenter; literarum nullam habent cognitionem: viris bonis atque peritis non patet vllus ad eos aditus: de negotijs aut suis, aut populi non cognoscunt ipsi, verùm in familiares omnia reijciunt, qui per hanc illorum ignauiam atque socordiam, suas interim facultates insigniter amplificant: & hoc ferè solum agunt. Videant igitur, vt sunt primi & potentes, ita æquum esse, vt sint prudentissimi, ægritudinem animi dissimulent, & amanter agant.

Multum sæpe in vnius hominis virtute positum est: sed ferè fit, vt Principes, nisi necessitate coacti, non agnoscant, quid alij alijs præstent: magna enim ex parte complectuntur eos, qui sunt eorum affectibus magis accommodati, & cupiditatum ministri.

Sua quadam sponte Principes eò propendent, vt quodlibet licere sibi putent: & qui sunt circum ipsos, quoniam aucupandæ modò gratiæ sunt intenti, planè seruiunt illorum cupiditatibus: & si quis ad meliorem frugem aliquando hortetur, bone Deus, quantas tempestates excitat.

Illi qui non sunt inepti, suis negotijs semper aliquam honesti speciem prætexunt. In qua re valde ingeniosi sunt Galli. Ingenij enim viribus, & malitiâ ad arduas perficiendas res opus est. Hîc mirari possis, cur Cominæus Principem ad virtutes, & vitia simul instruat?

Principes prauis consilijs non obtemperent: non enim rarò fit, vt ipsorum familiares ad huiusmodi res eos impellant: partim adulatione, partim metu, ne offendant, quorum consiliarijs nullum est genus hominum perniciosius. Concitant in se Deum vehementer, quòd omnem,

quâ fruuntur felicitatê, à suo pendere ingenio & virtute putant, & crudeliores euadunt: id quod indubitatum signum est occasus.

Ad suspiciones quod attinet, obnoxij sunt ei morbo pleriqueomnes Principes: maximè verò prudentiores, & illi inprimis, qui complures offenderunt.

Quidam Principes quantum sit munus, quod acceperunt à Deo, non considerant: & ipsorum familiares, ne malam gratiam sibi concilient, dissimulant: & vt maximè ex omnibus forsan vnus sit, qui fideliter admoneat, is tamen suæ sententiæ nullos habet approbatores, ac ferè fit, vt ridiculus habeatur.

Testamentum fecit N. cuius exemplar ipse legi, ac inter alia dolebat ei plurimùm, quòd extra ordinem suis prouincijs imperasset pecuniam. Quocirca mihi vide, quid nostri Principes facere debeant, qui certè ius nullum habent, onus aliquod imponendi inuito populo. Videmus hîc, intra quàm breue tempus quàm multi potentes ac summi Reges mortui sint, posteaquàm ingentes insumserunt labores, vt augescerent & locupletarentur, cum maximo procul dubio corporis, ac etiam animæ fortassis detrimento.

Mihi quidem, tametsi literarum nullum vsum habeo, sic videtur: potissimùm verò, propter quorundam Principum ignauiam, & malitiam, qui ingenij quidem satis habent & cognitionis: verùm abutuntur eis, neque ad res honestas accommodant.

Doctrina enim vel meliores reddit homines, vel deteriores, pro cuiusq; naturâ & inclinatione: sed tamen verisimilius est, aliquem ea fieri meliorem. Nam quò quisque magis, quid se deceat, intelligit, eò vehementiùs ipsum neglecti pudet officij: & etiamsi non omninò sibi temperet à maleficio, tamen ne planè modum excedat, cauet. Ac istud quidem vsu compertum habeo.

Multos enim noui, quos à prauis, & illaudatis consilijs eruditio sola retraxit. Huc etiam accedit metus diuini numinis. Quanta enim sit peccati magnitudo, & quantoperè Deus offendatur flagitijs, docti non paulò meliùs, quàm homines imperiti, cognoscunt.

Sunt igitur malè instituti Principes, qui quantum sit munus, quod acceperunt à Deo, non intelligunt.

Est sanè quædam nobis innata prauitas, adeo magna quidem, vt nulla planè ratio nos ab iniurijs, & violentia coërceat.

Potentiores, vbi castellum aut oppidum eripuerunt alicui, quacunque de causa, nolunt à possessione deinde discedere: & vbi semel aliquem obduxerunt colorem, cur ita fecerint, accedit postea propinquorum, & adulatorum assensus, qui hæc omnia collaudant.

Magna certè est multorum Principum iniquitas, qui pecuniam pro sua libidine suis imperant, & amplum alunt satellitium, vt miseram multitudinem in metu contineant: eamque deinde pecuniam temerè & voluptuariè profundunt, nullo cum Reipub. bono, & de quotidianis sumtibus nihil remittunt, & suos exhauriunt, & assentatorum stipati sunt turbâ.

Sed est Deus, qui flagitium nullum sinit impunitum, & crudelitatem inprimis detestatur, qui tametsi non loquitur hominibus hodierno die, sicut priscis illis temporibus, tamen, quæ sit sua perpetua sententia, & quid à nobis fieri velit, clarè per scriptum reliquit, ita quidem, vt nemo planè qui modò sit sanæ mentis, & qui ad iustam aliquam peruenerit ætatem, excusandi sit habiturus locum. Illi igitur, qui vi & armis imperia sua continent, & quoties aliquid mandant, capitis constituunt pœnam, ad supremum illud tribunal Dei quomodo consistent?

Multa sæpe crudeliter, & iniquè, & insidiosè faciunt, dum speciem aliquam iustitiæ prætendunt: nam habent eos, qui ius dicunt, suarum cupiditatum plerumque ministros, & quantumuis leue delictum exaggerant. Si capitale nihil deprehendunt, rationes excogitant, vt eum, cui malè volunt, immensis varijsque sumtibus defatigent, dum & accusatorem non sistunt, & testimonia non cognoscunt, & auidè expectant, num criminationem aliquis in eum, qui captiuus detinetur, instituat. Quòd si parum tuta videtur hæc via, neque satis ad ipsorum voluntatem accommodata nouis vtuntur perfugijs, & præ se ferunt, exempli statuendi causa tali fuisse opus animaduersione.

Si quis autem est ipsorum cliens, ac beneficiarius, in eum multò sunt asperiores, ac contra officium ac fidem, qua sit obstrictus, eum aliquid egisse, confirmant: & eò totis viribus incumbunt vt aut facultatibus omnibus eum exuant, aut alioqui varijs modis affligant.

E vicinis, qui sunt potentiores, ac minimè stolidi, eos sinunt vti pace: verùm si quis est infirmior, eum sic perturbant & exagitant, vt quò se tandem recipiat, vix habeat. Causam facilè inueniunt: subministrauerit ipsorum aduersarijs auxilia, vel tale aliquid. Quam ob rem aut in ipsius ditionem coactam aliquam militum manum adducent, vt ibi sumtu miserorum alantur, aut alienam aliquam litem aduersus eum, suam facient: aut eius inimicos ope subleuabunt, aut quamcunque aliam nocendi rationem inuenient.

Si quis ipsorum parentibus bonam & fidelem operam præstitit, eum loco submouent, & nouos sibi parant beneficiarios. Ecclesiastici ordinis hominibus molestiam de sacerdotijs creant, vt saltem aliquid extorqueant, quo deinde locupletent & augeant eos, qui plerumque nullum ipsi

hone-

honestum exhibuerunt officium. Nobilitatem multis varijsque laboribus, & impensis exhauriunt, quando bella pro sua libidine & arbitratu suscipiunt, inconsultis ijs, quorum absque voluntate & consensu nihil tale mouere debebant.

Cùm enim equestris ordinis homines, ac viri nobiles, non modò facultates omnes, verùm etiam vitam & sanguinem in bella profundant: æquissimum est profectò, vt priùs, quàm suscipiatur bellum, eius rei consilia cum ipsis communicentur.

Quantum ad promiscuam, & miseram multitudinem attinet, nihil planè reliquum eis faciunt, & cùm tributum ab eis præter omnem modum, & æquitatem exigant, quò minùs ab equestribus etiam cohortibus, quas alunt, diuexentur, non cauent: quæ quidem cohortes obequitant huc illuc perpetuò, & non solùm viuunt sumtu miserorum, sed etiam proteruè, & insolenter in eos multa faciunt.

Et vt ad institutum reuertar, nemo est omnium Principum, qui ius habeat, vel teruncium vnum exigendi à suis, præter constitutum annuum censum, nisi populus assentiatur.

Dicat aliquis fortasse, nonnunquam incidere tempus aliquod, vt non sit integrum agere conuentus, aut conscribere populum, eò quòd eiusmodi mora & coniuncta sit cum periculo, & belli rationem impediat?

Nihil hoc certè ad rem facit. Nam vt bellum suscipiatur, graui quadam, & maturâ opus est deliberatione, neque subitò, vel præcipitanter aliquid in eo fieri debet. Sed ipsorum Principum est etiam prouidere omni ratione, ne leue aliquod bellum pro sua libidine, & temerè suscipiant, quò per hanc occasionem pecuniam à suis extorqueant. Ad finium tuitionem opus est haud dubiè sumtus facere, etiam pacis tempore, ne inopinantes opprimamur: sed moderatè omnia fieri debent, atque totum hoc in Principis positum est prudentiâ.

A morte Ludouici Regis conuenerunt omnes Galliæ ordines, vt de summa imperij statuerent: non deerant id temporis imperiti quidam, & tenuis conditionis, ac nullius vsus homines, qui dicebant, eiusmodi conuentus ad crimen læsæ maiestatis pertinere, quòd regum imminuatur eo ipso potestas. Verùm, qui sic loquuntur, scelere se polluunt, grauissimeque dubio procul & Deum & Rempublicam offendunt.

Nam eiusmodi voces solùm spectant ad priuatam vtilitatem eorum, qui nullo suo merito vel virtute, authoritatem obtinent, qui ad nullam rem honestam idonei, clandestinis susurrationibus Principum aures demulcent, & gratiam eblandiuntur, qui conuentus idcirco metuunt, ne ipsorum detegatur improbitas.

Hoc tamen erat in eo (Ludouico) boni, quòd auarè nihil agebat, omnemque pecuniam impendebat in ædificia, munitionesque locorum. Ecclesijs etiam plurima donabat, & præstitisset, eum hac in parte minùs fuisse liberalem. Spoliabat enim tenuiores ac inopes, vt eos, qui alioquin abundabant, locupletaret.

Quando verò Principes aliquid delinquunt, quis ea de re quæstionem habebit? & habita quæstione, quis ad iudicem deferet? quis iudicis personam sibi sumet? quis pœnam constituet? Quænam est autem huius tantæ licentiæ, & prauitatis causa? vel cur in deteriorem partem sic propendemus omnes? Incredulitas nimirùm hoc efficit.

Nam si certò statueremus, esse Deum, qui scelus nullum sinit impunitum: esse perpetuas & sempiternas pœnas, quibus affliguntur impij, credibile est, neminem fore, qui violenter, aut auarè, vel crudeliter aliquid ageret.

Nulli ferè sunt aut pauci admodum principes, qui posteaquàm semel aliquid occupârunt quocunque modo, restituere illud velint. Nam neque ratio, neque iusiurandi religio, neque metus diuini numinis, neque æquitas vlla, nec inferni cruciatus perpetui mouere illos possunt, vt quod alienum est, quod à se mala fide possideri sciunt, reddant.

Interrogaui paulò antè, quis habiturus sit quæstionem de potentibus, quis illos accusabit, quis litem definiet, quis pœnam irrogabit? Certè querimoniæ & lachrymæ miserorum hominum, quos crudeliter vexârunt: item viduarum & pupillorum gemitus atque suspiria, quos parentibus atque maritis inhumanè spoliârunt: breuiter eorum, quos afflixerunt & fortunis omnibus denudârunt, lamentationes, atque plangor erunt accusationis loco, quam illi coram supremo Dei tribunali sistent. Qui magnitudine scelerum offensus, non semper concedet diuturniorem impunitatem, sed illos aliquando verberat præsentibus pœnis, ita quidem euidenter & clarè, vt dubitari non possit, ipsum esse iustissimum impietatis nostræ vltorem.

Plerique verò Principes, imperiti quidem illi & inconsulti, quàm diu prospera vtuntur fortuna, nihil tale metuunt, sed cùm maximè securi sunt omnium rerum, tunc ecce Deus repentè illis aduersarium aliquem excitat, de quo minimè suspicati fuerant.

Atque, vt ad finem aliquando perueniamus, nihil est in hac ærumnosa vita potius, quàm vt metuamus diuinum iudicium, & studeamus in rebus omnibus æquitati, & contenti simus mediocri vitæ genere, neque defatigemur ijs curis, quales ferè suscipiuntur à multis nimia quadam cupiditate, & ambitione augescendi. Hanc viam si possemus ingredi, atque tenere, & tranquilliùs viueremus, & minùs affligeremur valetudine aduersa, & mortem non adeò formidaremus.

Etenim quanta sit vitæ nostræ miseria, facilè potest ex eo colligi, quòd simul atque mortuus est aliquis, quicunque sit ille, statim omnes abominantur, & exhorrescunt ipsum cadauer, & euolat anima, sistiturque mox iudicio ineuitabili.

Habeo plurima quoque ex alijs autoribus de officio Principum: & Erasmus etiam quædam in Chiliadibus Adagiorum attigit, præsertim in prouerbio, Scarabæus aquilam quærit: sed quia Opus præter spem nimiùm excreuit, alium in locum reseruata sunt. Hoc tamen monendum duximus, vt fugiant Principes illum pestiferum Machiavelli libellum de Principe, quo ne ex orco quidem prodijt, nedum scholâ vel officinâ virtutis, deterior. Imitentur potiùs monitum Aristotelis præceptoris ad Alexandrum, quando dixit, Regnum non esse ὕβριν, hoc est, petulantiam, Tyrannidem, iniuriam, seu rapinam: sed εὐεργεσίαν, beneficentiam, iustitiam, æquitatem & omnium virtutum columen.

Stephanus Brulifer.

1470. IN schola Parisiensi Doctoratus insignia accepit, ibique publicè docuit, prælegit & disputauit, magna auditorum frequentia, subsequentes articulos defendens & propugnans:

Doctrinam, quæ meritis hominum iustificationem adscribit, mendacem, imò diabolicam esse: cùm agnus immaculatus pro nobis satisfecerit, Ioanne clamante, Ecce agnus Dei, &c.

Item, Ecclesiæ non esse potestatem statuendi & præcipiendi quicquam sub pœna peccati mortalis, & ita vt conscientias vel liget vel conturbet. Item, ei nullam facultatem, nisi tuendi sacramenta à Christo tradita: & saltem eorum ministram institutam esse. Nullas ceremonias pro articulis fidei habendas.

Supra sententias Bonauenturæ scribens, disertè dicit, hisce etiam fermè verbis: Nec Papam, nec Concilium, nec vllum planè hominem posse quicquam præcipere sub pœna mortalis peccati, quod ante à Deo præceptum non esset. Quamobrem Parisiensium tyrannidem expertus, Moguntiam concessit: vbi nec, cùm plures articulos doctrinæ Papisticæ contrarios in disputationem vocaret, suis periculis & persecutionibus caruit. Illyr. Imp. Frid. 3. Papa Paulo 2. vt sup.

Iacobus Angularis contra VVesselum de Indulgentijs.

1470. NOn intendo, inquit, te rationibus impugnare: quis enim argumenta tua fortissima euincat? Sed pro magnâ tibi ratione, imò magis quàm pro ratione debet esse Papa, & Prælatorum authoritas. Imp. & Papa vt sup.

Dionysius Kykel Monachus.

1470. SCripsit librum de reformatione Ecclesiæ, Claustralium, Monialium, & Prælatorum. Imperat. & Papa vt sup.

Theodorus Gaza Thessalonicensis.

1470. HIc opera Aristotelis Græca, non sine immenso labore, diligentia, & sumtibus latinitate donauit & feliciter donauit: eaque dedicauit sanctissimo Patri Ecclesiæ Romanæ. Cùm verò ipsi Papa pro honore delato, omnique operâ illis impensâ, tantùm 12. ducatos muneris loco dedisset, detestatus vilitatem, turpemque ingratitudinem, proiecit eos in Tyberim: & vltimam de ijsdem partem adiudicauit igni. Rebvvitz. Imp. & Papa vt sup.

Laurentius Miniatensis, vates.

1470. ISte fuit Pontani præceptor, & in tertio sui operis libro hosce versus scriptos reliquit:

Illa autem nostris iam iam ventura sub annis
Est melior, nostræ legis vix pauca refringet,
Aspera quæ nimiùm, sacris & dura ferendis:
Et genus omne mali tollet, pompasq́ sacrorum:
Ac Regem dabit innocuum, qui terminet orbem;
Et reget imperio populos, gentemq́ rebellem
Imperio subdet, toti & dominabitur orbi.

Qui-

Anno

Quibus versibus vir ille instaurationem religionis prædixit: clareque fassus est, adesse in religione Papisticâ superfluas pompas, & multa nimiùm dura & aspera, id est, quibus conscientiæ excarnificantur. Quòd porrò addit, de Rege per totum orbem imperaturo: id haud dubiè de Christo intellexit, cui regnum, deiecto Antichristo, instaurandum restituendumque est, iuxta Danielis prophetiam: & non de Cæsare, vt quidam semiadulatores interpretantur, qui nec innocuus est, nec vel mediæ Europæ imperat. Cat. T. V. Imp. Friderico 3. Papa Paulo 2. vt sup.

Fulgosius.

1470.

RElígiosus quidam, Hesdinensis pagi incola, in Leodiensi agro, cùm religionis gratia Hierosolymam perrexisset, post comites Hierosolymis substitit, vt Paschatis die diuina illic celebrata, quæ alij omittebant, audiret. Veritus autem postea, ne traijciendi in Europam facultatem ob eam moram amitteret, Ioppen ad mare properabat. Itaque defessus in itinere, equitem offendit, qui misericordia se motum ostendens, eum in equi tergum accepit, ab eoque eo ipso die, magna omnium suorum admiratione, in pagum suum Hesdinum perductus fuit.

Ibi re exposita, vt contigerat, cùm accolæ aberrare eum à recta mente putarent, in Hispaniam ad S. Iacobi fanum profectus, atq; inde reuersus est, priusquàm ab Hierosolymis comites in patriam regrederentur. Ab eis cùm esset affirmatum, post ipsos eum Hierosolymis substitisse, tunc quod ille de reditus celeritate narrauerat, fidem cœpit habere.

Idem. Vidit ætas nostra Petrum Riarium Sanonensem, Ordinem Minorum fratrum profitentem, quem Sixtus quartus Pontifex ad Cardinalatum extulit, inter domesticos aureis vestibus vtentem. Neq; verò lectos aureis stragulis integere satis habuit: sed lectorum etiam ipsorum culcitras ex sericeis & aureis pannis confecit: argenteis quoque vasis onus ventris excepit.

Is Heleonoræ Aragoniæ, cùm Ferrariam Herculi Estensi Duci nupta proficisceretur, conuiuium Romæ fecit, quod propter ferculorum numerum, quæ pretiosis atque delicatissimis cibis constabant, inter quæ ludi insignes plurimis interuallis edebantur, horas septem perdurauit: architricliniique in eo atque ministri omnes sæpius, vt conuiuij magnitudini responderent, amictum pro ferculorum genere mutauêre: populoque ea ex cibis spargebantur, quæ de mensis auferri contingebat: quorum particularis commemoratio longiora spacia, quàm præsens patiatur locus, occuparet.

Et ne quid deesset, in quo ordinis sui seueritatem non contemsisse videretur, amicam Thiresiam non palàm solùm, sed etiam tanto sumtu alebat, quantus ex eo intelligi potest, quòd calceis margaritarum tegumento insignibus vtebatur. Scribit Rauisius, istum Petrum presbyterum Cardinalem in duobus annis trecenta millia luxu & vanitatibus prodegisse.

Idem. Leo IV. Pontifex maximus, dum vrbis Romæ partem, quæ cis Tyberim est, muro cingeret, ipse etiam famæ ac nominis cupidus, à nomine suo Leoninam vrbem appellauit: de quo etiam Platina.

Sic & Alexander Papa à suo nomine Alexandrinam ædificari fecit: ad similitudinem turris illius Babylonicæ Nimrodi. Reuixit enim verè Nimroth robustus coram Domino venator (hoc est, secundum Lyram, oppressor hominum) clamitans, venite, faciamus nobis ciuitatem & turrim, vt celebre fiat nomen nostrum Pontificium. Sed contrà respondet Dominus: venite, descendamus & confundamus eos.

Fit enim (Othone Frisingense Episcopo teste) plerumque, vt qui obfuscatis cæteris mundi Regnis soli regere omnia volunt, tandem peccatis exigentibus, & ipsis ea, qua alijs mensum est, mensura remetiendum sit.

Idem. Non longè à Turonibus, vrbe Gallicâ, sacellum erat, cuiusdã corporis numini dicatum: cuius quanquam ignoraretur nomen, tamen vulgò eum homines Martyrem appellabant. Illic vota homines suscipiebant atque persoluebant. Martinus Turonensium episcopus ad sacellum cum paucis profectus, orare Deum enixè cœpit, vt veritas detegeretur. Clarè ab omnibus audita vox fuit affirmantis, ipsum, qui eo in loco coleretur, latronem fuisse, qui propter grauia scelera suspensus fuerat. Quamobrem ex eo sacello corpus erutum fuit, proposito posteris eius rei exemplo, quæ in sacris literis habetur, scilicet: Multorum in terris corpora venerationem habere, quorum animæ cruciantur in inferno. Recenset idem Egnatius lib. 9. cap. 9.

Idem. Bernabo Vicecomes, Mediolani princeps, Massiliensem abbatem ab Innocentio VI. Pontifice ad se missum, quòd ingrata quædam nunciabat, ac postremò Apostolicas censuras minitabatur, Pontificis literas, quas attulerat, deuorare coëgit. F. A. D. 1356. De eodem etiam suprà.

Idem lib. 9. c. 11. Petrus Sermonetanus, qui Minorum ordinem profitebatur, asini ori Christianam hostiam manducandam inseruit, vt dæmones in magica arte sibi fauentiores faceret.

Idem. Fuit Sixtus IV. iam tum adolescens, Sauonæ Liguriæ ortus, ex Minoritanâ familiâ vnus, qui ingenio literisque non parùm excultus, interque Bessarionis Cardinalis longè optimi fami-

liares aſcitus, mortuo Paulo II. Pontifex à Cardinalibus ſuffectus eſt. Ad eum quum plerique ex ſuo ordine gratulabundi accederent, ita ſanè accidit, vt & Franciſcus Arragonius, illi inprimis olim familiaris, accederet. Qui quum palatij magnitudinem, pompamque, & eius ornatum maximè admiraretur, vt non dubitârit Sixtus pont. argentea illi pocula, aureamque ſupellectilem omnem liberiùs oſtentare: quin etiam & illud addere, Petrum & Paulum Chriſti Apoſtolos nequaquam hæc ipſa ornamenta oſtenſuros: tunc pari libertate vſus dixit, nec tu quidē pontifex maxime, Petri ſucceſſor, claudicanti dicere poteris, Surge & ambula. Quo ſanè dicto admoneri Sixtus potuit, veterem pietatem adeò exoleuiſſe, vt nihil iam ex eâ niſi nomen ſupereſſet.

Idem lib. 9. cap. 5. Ioannes XII. Pontifex, cùm accepiſſet, è Cardinalium numero duos, ad Italiæ totiusque Eccleſiæ ſalutem, per literas cohortatos eſſe Othonem Imperatorem, vt confeſtim in Italiam deſcenderet, ſuperbum, atq; inſolens nimis ingenium pro tyranni more ſecutus, alteri eorum naſum, alteri autem manum, quâ ſcripſerat, deſecuit.

Idem. Bonifacius VII. Papa in vrbem reuerſus, è quâ propter crimina pulſus fuerat, nullâ dignitatis habitâ ratione, Ioanni Cardinali innocentiſsimo viro oculos effodi iuſsit: quòd ei in his, quæ parùm iuſtè appetebat, aduerſaretur.

Idem. Euidenti prodigio damnatus ſimoniaci criminis fuit Archiepiſcopus Ambranenſis ab Hildebrando apoſtolico legato, Papâ poſtea facto. Nam cùm ſimoniacum crimen factum negaret Archiepiſcopus, Legatus autem affirmaret, & quia Spiritus ſancti epiſcopalis dignitas munus eſſet, illi ipſi ſe hoc iudicium remiſſurum eſſe: atque propterea ab Archiepiſcopo peteret, vt clarâ voce verſiculum recitaret, qui ab Eccleſiâ in omnium Pſalmorum fine dici ſolet, Archiepiſcopus conditionem accepit. Cùm autem recitando ad Spiritus ſancti nomen veniſſet, implicatâ ad dentes linguâ illud verbum enunciare nunquam potuit. Itaque ob eam rem damnatus eſt: & quod ante damnationem exprimere non potuit, poſt damnationem ab epiſcopatu deiectus, planè pronunciauit.

Idem. Iuuenis Atrebatenſis clericus, cùm domi ſuæ hominem occidiſſet, vnà cum ſorore eum ſepeliuit. Re detectâ, ad ſupplicium ducebantur, vt ambo viui cremarentur. Conſternati, Chriſtiano more, fateri crimina ſua, & à Deo veniam petere nolebant. Soror, quæ innocens eius criminis erat, cùm iam ſupplicium inſtaret, & diuinitus monita luſtrare animam confeſsione decreuiſſet, fratri, vt idem faceret, ſuadebat: ſed fruſtra. Succensâ pyrâ clericus ſolus, incolumi atque omni ex parte illæſâ ſorore, combuſtus eſt.

Idem. Arator quidam ſenex in Germaniâ, cùm epiſcopum ducemque Colonienſem, qui iter armatus faciebat, vidiſſet, magno riſu ſolutus, interrogatus eſt: Quæ tanti riſus cauſa eſſet? Arator autem, cùm negare ſe rem videret non poſſe, reſpondit, ridere ſe, quòd Petrus Apoſtolus, clericalis ordinis princeps, in tantâ inopiâ mortuus eſſet, & poſteros in eo ordine tantoperè locupletaſſet. Reſpondente autem epiſcopo, ſe ſimul & Ducem eſſe & epiſcopum: & eo tempore vt Ducem armatum eſſe, & cum armatis iter facere: & cùm in templo eſſe contingeret, illic vt epiſcopum agere: maiori etiam cachinno ſolui arator cœpit. Denuò igitur cauſam rogatus, dixit: vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem, cuius perſonam geris, in inferno eſſe continget, quò putes epiſcopum iturum?

Idem. Diſsidentibus inter ſe Othone quarto & Friderico 2. Imperatoribus, cùm Innocentius 3. Pontifex apertè fauiſſet Othoni, deinde poſt aliquod tempus ad Fridericum ſtudia conuertiſſet, videbatur multis harum diſcordiarum cauſas ſerere. Cùm autem per Quadrageſimæ tempus Innocentius è more conciones haberet, mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni deditiſsimus, cùm Pontificem de concordiâ magno ſtudio prædicantem audiret, priuſquàm Papa concioni finem impoſuiſſet, exclamauit: Verba tua, pater ſancte, Dei ſunt: cæterùm facta diaboli.

Idem. Benedictus nonus Gregorio ſexto pontificatum vendidit: quem credibile eſt, ſi tantum emtorem inueniſſet, ſemetipſum quoq; venditurum fuiſſe, ac libertatem, vitamq; ipſam auro, ſi magna eius vis oblata fuiſſet, poſtpoſiturum.

Idem. Cùm Henricus, ad Cardinalatum à Ciſtercienſium ordine euectus, à Clemente Pontifice legatus in Germaniam mitteretur, vt aduerſus Chriſti hoſtes crucem prædicaret, in comitatu aliquot habebat monachos. Itaque cùm iter faceret, ab eis petijt, vt aliquis eorum aliquid ad leuandum viæ faſtidium loqueretur, vnde audientium animi fructum accipere poſſent. Monachus autem cùm inter ipſos vnus eſſet ex eo numero, qui, quòd ad ſacros ordines non promouentur, ſed in monachorum ſeruitia ali ſolent, Conuerſi appellantur, non ſine difficultate eum impulerunt, vt is eſſet, qui loquendi tunc onus ſubiret.

Ad Cardinalem igitur ſubridens ſe conuertit, & dixit: Cùm mortui erimus, id quod haud multo tempore pòſt erit, & ad paradiſi valuas perducemur, Benedictus ordinis noſtri primus parens obuius nobis erit, vt in paradiſum nos inducat. Cùm iſte domine mitratum conſpiciet, quia ignorabit, petet, quíſnam ſis, & ſi, è numero ipſius monachorum te eſſe, reſponderis: dicet, monachorum non eſſe capitibus cornua geſtare. Cæterùm poſtquàm tu multa ad hos ornatus excuſandos dixeris, vt certior de te fieri poſsit, regni cœlorū ianitori imperabit, vt tibi in terrâ extenſo ſtomachum

aperi-

aperiat: & si herbis legumineque te pastum esse inuenerit, monachum esse credet, atque in paradisum introducet. Quòd si delicatioribus cibis enutritum esse cognoscet, sciet, verum te non esse monachum. Quid tunc, domini mei, dicturi erimus, cùm in has difficultates coniectos nos videbimus?

Idem. Velanus, qui prouinciam in ordine fratrum Minorum regebat, cùm ad Ioannem 22. Auinionem deductus esset propterea, quòd in Ecclesiasticis concionibus Pontificem hæreticum nominârat, quòd eo tempore excitatam illorum societatem, qui Fraterculi vulgò nuncupati sunt, Pontifex improbasset (à quibus dicebatur, sacerdotes omnes apostatas esse, qui Apostolorum paupertatem non sequerentur) in concilio ea omnia confirmauit, quæ alibi dixisse accusabatur, denuoque coràm eum veræ paupertatis Apostolicæ ecclesiasticæque euersorem vocauit, & propterea eum hæreticum, atque apostatam dici debere. Velanus ductus in carcerem nunquam recantare voluit.

Rodericus Castellanus, Hispanus, Episcopus Zamorensis, Referendarius Papæ Pauli 2. in Speculo vitæ humanæ lib. 2. de miserijs summorum Pontificum. 1470

HAbent etiam Papæ domesticas curas: iniquissimas auiditates, rabidissimas rabies (vt ita dicam) propinquos exaltandi. Nemo enim carnem suam odio habuit: quia & Christus, cuius vicarius hic est, suos dilexit.

Et postea: Ex quo sequitur, quòd non viuere aut parùm viuere censetur, qui inutiliter aut maculatè viuit. Cæterùm parum viuit Papa, qui terrenis occupationibus transigit tempus: litibus, bellis, & alijs incumbit,&c. Facit enim timor Romanum Pontificem mori. Non sic Apostolus timebat mortem, sed optabat dissolui, & esse cum Christo. Imperatore Friderico 3. Papa Paulo 2. vt sup.

Idem. Si Prophetarum, si Patriarcharum, si totius sacræ Scripturæ repetuntur annalia, nullum reperiemus genus hominum, quos Deus vehementiùs arguat, & seueriùs comminetur, & crudeliùs puniat, quàm Pontifices, pastores, & Sacerdotes.

Discurre per Prophetas, & Scripturam lege, quid audis, nisi, Pastores populi mei præuaricati sunt in me: propterea adhuc in iudicio contendam vobiscum. Et iterum: Stultè egerunt pastores. Et sequitur: Propterea euellam eos de terra. Rursus ad eos: Omnes pastores meos pascit ventus. Et alibi: Væ pastoribus, qui dispergunt gregem meum. Et iterum: Væ pastoribus Israël, qui pascunt seipsos. Et sequitur: Collidam in te pastorem & gregem.

Denique ad Iohelem Prophetam transi, quid nisi comminationis pœnas, quid nisi clamores plangentium Sacerdotum & Pontificum audis? Ait enim: Plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris.

Ausculta Ezechielem: Væ pastoribus Israël, qui pascunt semetipsos. Et iterum: Super pastores iratus est furor meus.

Malachias quoque non tacet eorum exterminium. Ad vos, inquit, sacerdotes, qui despicitis nomen meum, ad vos est mandatum. O sacerdotes, ecce ego proijciam vobis brachium iræ meæ: & dispergam super vultus vestrum stercus. Et iterum: Dedi vos contemtibiles omnibus populis.

Sed & Amos Propheta quàm durè prælatos & pastores ecclesiæ comminetur, audiamus, ait enim: Væ vobis, qui opulenti estis in Syon, & confiditis in monte Samariæ, optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domum Dei: qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris.

Deinde contra huius status ambitionem scriptum est: Quicunque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cœlis: Et iterum: Inter seruos Dei non computabitur, qui de primatu tractauerit.

Sed & Christus in Euangelio has illas pœnas & comminationes confirmat, ait enim: Væ vobis, qui diligitis primas cathedras. Sed quid hæc commemoramus? Plena est sacra Scriptura huiusmodi increpationibus & comminationibus. Quis ergò dubitat, periculosum, difficilem, cunctis aculeis & miserijs refertum esse illum hominum statum? cui tot maledictionum & anathematum, tot comminationum genera, tot pœnarum & suppliciorum mala Prophetæ, Patriarchæ, Sancti, ipse quoque Deus in Scripturis sanctis imprecatur.

Vnde Chrysostomus super illud: Obedite præpositis vestris: O Pontifex, ô Prælate, conspice, quanto igni supponis caput tuum. Et subijcit: Miror, si quem contingat saluari de his qui principantur & præsunt, in tantis minis, & in tanta pigricia, in tantis increpationibus, & in tanta desidia. Video tamen currentes & sponte se submittentes in pericula, contra quos durissimum iudicium his, qui præsunt, scilicet malè.

De

De Medicinæ abuſibus ex eodem.

MIra certè res eſt: vt enim, inquit Hieron. fullones, metallarij, fabri, lignorum cæſores, ipſa quoque vilia officia exercentes, absque doctore eſſe non poſſunt, nec experiri audent quæ non nouerunt: ſola eſt medicandi ars, quam ſibi paſsim vnuſquisque vendicat. Alij enim à crebrò infirmantibus medicinam addiſcunt. Alij à fœminis, vt viros curent. Alij ab infidelibus audiunt, vt fideles necent. Alij neſcio in quibus libellis legunt, vt in miſeris corporibus vniformiter exequantur, & (vt aiunt) vno collyrio eis incognito, omnium oculos volunt curare: quo fit, vt cæcus natura videntem cæcum faciat.

Hi medicinam neſcientes medicina abutuntur, & artem egregiam, quam non nouerunt, profitentur, atque medicinæ excellenti & illuſtri nomine gloriantur, quippe quæſtus gratia: pecuniam vt finem quærunt. Præmium certè vero medico non modò exiguum, ſed ſordidum, & tanto labori impar, nec ingenio dignum.

Ex quibus huius artis difficultates & incommoda in promtu ſunt: dum viris excellentibus non creditur, & hac laudatiſsima arte abutentibus præmia dantur. Adde, quia multa millia hominum talium medicorum inſipientia, aut inexperientia fortè moriuntur, & dum vnum morbum curare ſatagunt, plures inducunt. Aſſuefaciuntque miſeros ægros, vt ſine medicinis viuere non valeant, quas niſi alijs parandas minimè ipſi tangunt nec deguſtant.

Cætera hominum genera felicem auram, bonamque temporis diſpoſitionem optant: Medici verò aut inſanam aut peſtiferam, omnes infirmos eſſe præter ſe & ſuos, deſiderant. Quos quidam ſapiens ſimiles dicit eis, qui funera ad corpora hominum ſepelienda deferunt: quos Demoſthenes Athenis damnauit exilio, eo ſolo, quia optabant, plurimos mori, vt inde lucrum caperent, quod contingere non poteſt ſine multorum morte.

Taceo, quot morborum prolongationes, quot peſtiferas potiones, quot infirmitatum comminationes miſeris infirmis ingerant: & quos abſtinentia aut ſimplici victu, quippe vel herba, ſi ſcirent, curare poterant, ſumtuoſis, vltramarinis quippe & adulterinis, materialibus, quæ ipſ aut vendunt, aut venditoribus illorum lucrum participant, curare, aut potiùs inficere humana corpora moliuntur.

Rurſus, medici cauſas & naturas ægritudinum dicunt ſubtiliter, dantque ſanitatem verbotenus adeò vt, ſicut quidam ſapiens dicebat, cùm eos audimus, mortuos poſſe ſuſcitare credamus: paulò tamen pòſt cernimus, inanem eſſe eandem ſanitatis ſpem, quam illicò inſperata mors intercipit.

Idem. Vidi ego plurimos heri Aromatarios, hodie medicos: heri barbarum raſores, hodi morborum grauium cenſores: heri herbas, cæteraque materialia in apothecis commiſcentes, hodi in Principum aulis morbos iudicantes. Si enim etiam ſanando vix nomen boni medici quiſqu aſſumit, quónam pacto necando medicandi titulum ſibi vendicabit?

Idem. Quare nec ego ſentire audeo, quod omnes clamant: latrones enim, ſicarij, venefici in humaniter homines occidunt, medici tamen humaniſsimè, atque officioſiſsimè, & ſolennite interimunt.

Idem. Sed fateor, laudanda plurimùm ars Medicinæ eſſet, ſi bonum ſubiectum, ſi virtuti de ditum reperiret, ſi deniq; idipſu m ſciendi genus optimum, ac naturalibus ſcientijs, infallibilibusq fundamentis communitum priùs medici addiſcerent, quàm exequerentur. Sicut enim (vt aiunt vnuſquisque id agit feliciter, quod optimè nouit, ita qui principia Medicinæ ignorat, cuius finis ſa nitas exiſtit, vt ſanum ægrum reddat, neceſſe eſt. De Medicinæ abuſibus plura reperies hoc in Ope re ſub nomine Theophraſti Paracelſi.

De varijs nouis in Eccleſia excogitatis traditionibus,

ex eodem Zamorenſe.

CIrca prædicta tamen, quæ de ſanctitate vitæ ſolitariæ dicta ſunt, dicam quod animum pulſat alia eſt enim ratio illius antiqui temporis, alia moderni. Si enim viros ſolitarios conſidera mus, illos videlicet, qui in primitiua Eccleſia floruerunt, veriſsimum puto, illos fuiſſe perfectior & ſanctioris vitæ cæteris ſocialem vitam agentibus.

Eo enim tempore non arctabantur fideles tot canonũ & decretorum præceptis, cenſuris aut po nis. Nec erant tunc (vt ita dixerim) tot laquei legum ſeu conſtitutionum, excommunicationum ſiue cenſurarum: à quibus vix fideles etiam diligentiſsimi & timorati reſpirare, & præcauer poſſunt.

Non tot ieiunia indicta, non vigiliæ, non ſilentia: non diurna pariter & nocturna diuina o ficia, dietim, ac ex præcepto dicenda: non denique tot feſtà colenda: non tam crebra confeſsio, & corporis Chriſti communicatio: non tot obedientiarum præſtationes, ſicut modò fideles arctantu

aut

ut potiùs inuoluuntur: ita vt rectè de Prælatis Ecclesiæ dici possit illud Christi: Qui alligant onera importabilia, &c.

Vnde si aliquando huiusmodi in illa primitiua Ecclesia seruabantur, erant tamen voluntatis, quam pro tunc transgredi peccatum non erat, quia nondum prohibita: nunc verò ea omnia quæ diximus, & complura alia ab Ecclesia addita, & quæ quotidie secundum hominum & temporis malitiam expedit vt augeantur, sub præcepto iniunguntur.

Prædicatores bellatores, ex eodem.

INter cætera detestanda exempla vnum illud est, quoniam etsi scriptum sit, seruos Dei non oportet litigare: Episcopi tamen & Clerici, qui spirituales sunt, & lites ac contentiones vitare specialiùs iubentur, proh pudor, tam acerbè, tam impiè, tam crebrò litigant, vt omnes vincant in contendendo laicos: & sub colore iusticiæ obrepit impietas. Ita non modò pro Episcopatu litigatur, sed bellatur: non modò pro sacerdotio contenditur, sed pugnatur. Et plerunque non sine orbis & urbis periculo bellatur in Ecclesia, quæ pacem filiis, vt pia mater, promittit.

Aiunt enim, gloriam nostram non damus alteri, qui dum vanam retinent, veram & æternam amittunt: ad gloriam currunt, sed gloria eorum in confusione erit. Christus iubet, tunicam proximo dimitti, quippe & in faciem percuti, ne litigent: isti eligunt percutere quàm parcere: malunt periclitari ecclesias, quàm se non honorari.

Causæ breuitatis vitæ summorum Pontificum, ex eodem.

QVia ante ruinam exaltabitur cor. Et iterum: Exaltatus citò consummatus, & omnis potentatus vita breuis. Constat enim, nullum ex Petri successoribus eius tempus, quo præfuit, æquasse.

Legimus in scriptis Petri Damiani, eum, cùm ab Honorio Pontifice de hac re interrogatus fuisset, respondisse, hoc ideo fieri, vt Deus humano generi metum mortis incutiat, & quàm despicienda sit temporalis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, quatenus, dum præcipuus & supremus omnium hominum tam angusti temporis compendio moriatur, tremefactus quisque alius, ad præstolandi sui obitus custodiam, prouocetur: dum arbor humani generis, cacumen & verticem suum tam facilè corruisse, considerat.

Subnectit deinceps alias quoque causas, de quibus ipsemet dubitare videtur. Super quibus lector apud se cogitabit de causa, quare à Petro ad hodiernum vsque Papam, 237. Pontifices, & tantùm 120. extiterint Imperatores: mysterio enim neutiquam caret.

Idem. Episcopis & clericis ipsa simonia (quæ hæresis appellatur) tam familiaris & chara est, vt vix sine illa in domo Domini incedant. Quibus etiam annexa inuidia domestica, auaritia, libido, ira, & superbia in rerū abundantia videtur. Sunt in hoc statu Patriarchæ pomposi, Episcopi negligentes, decanus timidus, archidiaconus elatus, canonici extra chorum vagantes, vicarius in litibus, tabellio falsus, Presbyter imprudens, curatus ignarus, confessor leuis, Diaconus Euangelia nesciens. Subdiaconus epistolam ignorat, cantor latrat, thesaurarius fabricam defraudat, sacerdos Sacramenta vendit, capellanus venalis.

Idem de malis religiosis. Sed vt paucis multa comprehendam, si studia, si mores, si vitam plurimorum religiosorum cognoscere vis, considera, quia illis capitulum hostis est: extrà murmur & inuidia.

Idem. Constat, plures cadere in via salutis, & longè plures ex statu ecclesiastico periclitari propter plurima, & præsertim propter temporalium affluentiam, sicut certè plures deuiant in prosperis, quàm in aduersis.

Idem in spec. de Excellent. Archidiaconi. Quis Episcopus de his oculis gratias agit, vt dicere valeat: nec elati sunt oculi mei? Qui ita Episcopi sui negligentias suppleant, vt de eis dicat: Imperfectum meum viderunt oculi mei, id est Archidiaconi? Hi certè sunt oculi, de quibus ait Propheta: Ponam oculos eorum super malum, & non super bonum. Quid enim aliud vident Archidiaconi nisi munera? Conferunt beneficia non meritorum, sed pecuniarum cumulo: non virtuti, sed sanguini: ad sacros ordines deordinandos ordinant: implent inutilibus, atque ignaris ministris Ecclesias, vt bursas repleant.

Hi propter obsequia delicta non puniunt: arcas, non personas visitant: nec ad lucrum animarum, sed quæstum, & grauamen visitandi officium vertunt. Hi res pauperum pauperibus non erogant: sese secularibus exhibent: contemnunt presbyteros, & Principum curias sequuntur, vt ad cathedram pestilentiæ pestilenter ascendant. Hi certè (vt cum propheta loquar) viuificant morituros, & mortificant victuros: excommunicant sine cognitione, absoluunt excommunicandos. Hi magis lauta conuiuia, quàm diuina sequuntur officia.

Adde, quia quæ ad eos pertinent, negligunt, contra Episcopum præscribant: in eius ordinar
am messem extraordinariam falcem mittunt.

Taceo eorum impudicitiam: quæ tanta est, vt subditos agat impudicos, qui facilè maiorur
imitantur exempla. Ad quos Ieremias in Threnis ait: Subtrahunt ministri domus Dei à templo a
rum & argentum, & erogant illud in semetipsos. Et sequitur: Dant autem ex illo prostitutis,
meretrices ornant: hi non liberantur ab ærugine & tinea. Illos certè signat Malachias: Recessist
inquit, à via vestra, scandalizastis plurimos in lege: propterea dedi vos contemtibiles, & humiles
mnibus populis.

Idem in Spec. de Canonicis. Canonicatus tranquillus ac securus viuendi modus est: nulla
curæ animarum sarcinam habens, satis libertatis obtinet: nec ad sacros ordines arctatur, quip
quibus ad seculum redire, & sub sancto matrimonio viuere licet. A regula quomodo Canonic
dicatur, ignoro, qui canonicè, & sub regula non viuit: qui (vt cætera taceam) secundum regulas c
nonum plures præbendas obtinet: & vnus ipse plurimorum (forsan meliorum) loca occupat: qui
pe cùm non satis sit, vt vnus seruiat, damnabiliter multorum seruitia intercipit.

Quantò liberiores sunt Canonici, tantò licentiùs in plurima debacchantur vitia: nec vi
vni sufficit muliercula, nisi retentam in domo habeat vt vxorem: concubinas verò, & adolescent
las, quarum non est numerus. Episcopis non obediunt, sed resistunt: sæpeque in eos conspirar
armaque mouent, atq; ne ab Episcopis puniantur, fœderant se seculi principibus.

Ad altare accedunt irreuerenter, peruerso opere, polluto ore, immundo corde, elati, irati, cr
deles, non amore charitatis supernæ, sed perdendi corporalis stipendii timore: coacti, turbati
alio, aut alios turbantes: vani accedunt, curiosi, voluptatibus dediti: legem Domini nec sciun
nec discunt: vacant omni ocio & comessationibus: temporalia sapiunt, terrenis inhiant: in pla
is assidui, in Ecclesia rari: parati ad venandum, tardi ad prædicandum: velociores ad congrega
dos canes, quàm ad alendos pauperes: plures illis ad mensam, nullus ad missam seruit: scyphus c
lice preciosior: equus missali charior: cappa casula pulchrior. Eorum sacrificiis Deus indignatu

In choro tantò deteriores degunt, quantò honestiores esse deberent: vbi mente vagi, oc
lis attoniti, habitu dissoluti: prospiciunt per cancellos non pauperculas, sed mulierculas: aliud ca
tant, aliud cogitant. In choro sunt corpore, in foro sunt mente: manè in theatro: serò in Ecc
sia; ibique nunc intus, nunc foris exeunt inquieti: psalmorum verba non pronunciant, qui cant
re pudori existimant: tanta quibusdam leuitas est vocis, quanta & mentis: tandem cantant n
cum Dauid iuxta arcam Domini, sed in palatio cum Herodiade.

Denique ad capitulum canonici accedunt, sed vt litigent: vt (proh dolor) vbi litigia
piri deberent, ibi nascantur: vbi culpa deleri debuit, ibi augeatur. Et vt paucis agam, quoties C
nonicus capitulum ingreditur, toties domum periurus redit. Prece enim aut precio, odio, fauo
aut timore longè aliud consulit, quàm aut conscientiæ, aut Ecclesiæ vtilitas exposcunt: vbi clam
rosa confusio, fitque capitulum officina discordiæ. Congregantur non vt se corrigant, sed det
hant: nec fit de animabus sermo, sed ipsi loquuntur de extrinsecis: ducunt ad capitulum oues
boues, nec bona actio ventilatur.

Taceo de electione Episcoporum: in qua caro & sanguis ac Mammona iniquitatis lon
plus possunt, quàm ordo iustitiæ & vnitatis. Cùm verò capitulum Canonicos creat, aut cæt
confert beneficia: non ad merita, sed ad volita dirigunt vota sua: nec ad longiora obsequia,
propinquiora trahuntur commercia: veluti vnus ex sanctis Ecclesiæ doctoribus, non tam elegant
quàm facetè, in Ecclesia Argentina accidisse, refert.

In ea enim cùm de conferendis certis in Ecclesia vacantibus præbendis discordarent, al
ro nepotem puerum, altero filium, altero ignobilem fratrem nominantibus: quidam Romanus
Canonicus asellum, qui plus quàm 20. annos ei seruierat, nominauit: asserens in conscientia, q
propter diuturna seruitia, quæ Ecclesiæ asinus fecerat, dignior cunctis nominatis erat.

Idem. In nocte nullas vigilias habent religiosi, nec in die labores: laborat monachus,
fiat abbas, abbas ventrosus: Prior ingrossatur, mendicans blanditur potentibus, terrena dilig
suspiciosus claustralis: bursarius pecuniosus: infirmarius concubinarius: capitosus Sacrista:
oratione Conuersi fratres ad quæstum prædicant: guardianus equitat: prouincialis proclam
generalis generat. Præterea de huius status periculo, vide, quid Bernhardus dicat in quadam e
stola: moriens vix vnquam aliquis in cella ad infernum descendit, quia vix vnquam in cœlo p
destinatus in ea vsque ad mortem persistit.

Prodigium.

1473. ANno 1473. Papa 158. Sixtus nouos Plumbatores, id est, Scriptores bullarum simonia
rum, & indulgentiarum constituit, ita tamen, vt omnes & singuli illud officium sibi aliq
centenis ducatorum mercarentur. Sed ipso die Pentecostes fulmen de cœlo illapsum officinæ
comminuit & exussit omnes arcas, bullas, & capsulas: plumbumque & sigilla liquata dissipa
Imp. 115. Frid. 3. PP. 219. Sixto. 4.

Joannes Antonius Campanus, Episcopus Aretinus. 1476.

Hic in vita Papæ Pii secundi, Æneæ Sylui, de eius superbia sic scribit: Mittente Cæsare legatum paulò obscuriorem, recusauit audire, postulauitque clariorem. (Ecce tibi Vicarii Christi humilitatem?) Prouocationem ad futurum concilium edicto prohibuit, dicens: Sceleratorum perfugium esse, eum iudicem petere, qui nusquam esset. Respublicas definiebat, multorum esse Tyrannides: & quæ optima haberetur, in ea non minùs esse bonis, quàm malis periculum. Præmia ferè nullibi quàm apud Principes reperiri. Moriturus medicis nihil periculi promittentibus dixit, hanc quoque principibus esse miseriam, vt ne in morte quidem assentatoribus careant.

Eulogium Monachorum apud Ioannem Campanum libro 4. Epistola 12.

Quisquis Monachus, idem & diabolus est. Omnia tentat, vbique pungit, vbique insidiatur: denique meiere vbi nequit, ibi cacat. Et cùm malus esse desinit, fit pessimus. Monacho contaminatius nihil est. Pro veste picem induit, non cucullum. Illinit sese, implicat, conglutinat, infectatur, nec vnquam abit, nisi cum litura: & iuxta hoc Tetrastichon,

Hoc solùm Monachus nimirum à dæmone distat,
Quòd, quicquid vafer hic suggerit, ille facit:
At si iuncta dolis anus adiuuet, & colat astu,
Audebunt Erebi depopulare domum.

Imp. Frid. 3. PP. Sixto 4. V.S.

Hermannus Archiepiscopus Col. in præfatione concilii Coloniensis. 1477.

Hic fatetur, tantam luem inuasisse vniuersam Ecclesiam, vt multa ipse, ex consilio quorundam Episcoporum & Cleri sui, contra Ecclesiæ Romanæ stylum communem, correxerit. Imperatore & Papa vt suprà.

Domicius Calderinus. 1477.

Non libenter hic audiebat Missas, vt scriptores quidam (inter quos est & Viues) testantur. Cumque aliquando ab amicis inuitus ad eas pertraheretur, solitus erat dicere: Eamus sanè ad communes errores. Sentiebat igitur, Missam esse quendam errorem, in quo plerique homines vehementer errarent. Quòd autem non plura de ea re, nec explicatiora dixerit, fortasis periculum in caussa fuit: quòd contradicentibus Missæ & tunc atrox periculum imminuit, & hodierna die adhuc imminet. Cat. T. V. Imp. Friderico 3. PP. Sixto 4. V. S.

Dominicus de Dominicis Venetus, Episcopus Torcellanus & Brixiensis. 1478.

In libello ad Pium secundum, titulo Reformatio curiæ Romanæ, ait: Si consideramus pontifices præcedentes, & acta eorum, vt, si quod mali in ipsis fuit, non sit imitandum, deinde R. D. Cardinales, deinde Episcopos, Protonotarios, & alios prælatos, pœnitentiarios, subdiaconos, auditores, clericos cameræ, acolytos, procuratores, notarios, præpositos, registratores, ostiarios, seruientes armorũ, cursores, plumbatores, cubicularios, aduocatos, familias prælatorum, & alios in diuersis gradibus & officiis constitutos: plorabimus certè cum Ier. Thr. 4. Heu quàm obscuratum est aurũ, mutatus est color optimus? dispersi sunt lapides sanctuarii (id est, prælati) in capitibus platearum (id est, latarum viarum, quæ scilicet ducunt ad perditionem) in quarum capite, vt Gregorius exponit, candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore, antiquo sapphyro pulchriores erant Nazaræi eius: sed nunc facies eorum super carbonem denigrata est, & non sunt cogniti, scilicet per bona, & cæt.

Item paulò pòst. Per hanc deformationem & labem curialium & clericorum, & maximè prælatorum, eneruata videtur censura Ecclesiastica, & diminuta obedientia, &c. Et ita in multis aliis, ne longè exempla petantur. Quare hoc? nisi ob contemtam vitam & opera prælatorum: quia videbantur quærere, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi.

Item paulò pòst. Ista reformatio & correctio primò pertinet ad Papam, qui, sicut caput aliorum, eam debet agere, & eidem intendere. Sed qui alios corrigere vult, priùs debet aspicere se & suos

de Censi. Romanus lib. 6. Quia pastoris vita exemplum est aliis, q. 7. Cùm pastoris. Et languente capite, cætera membra inficiuntur, 6. q. 1. Ex merito. Et vulnerato pastore, quis curandis ouibus adhibet Medicinam? 1. q. 1. Fertur. ver. Hinc igitur. Vnde languente medico, dicetur ei, Cura te ipsum, &c.

Octaua consideratio est circa indulgentias. Et videtur, quòd dare ita frequenter indulgentias plenarias, faciat eis vilescere cunctis. Quotiescunq; Papa exibat aliquo festo in publicum, dabatur indulgentia plenaria contra consuetudinem antiquorum Pontificum: cùm tamen per indiscretas ac superfluas indulgentias, claues Ecclesiæ contemnantur, & pœnitentialis satisfactio eneruetur. de pœni. & remiss. c. Cùm ex eo. § Ad hæc.

Item paulò pòst: Ex hac consideratione sequitur, quòd circa dandas gratias expectatiuas maior deberet haberi consideratio, & non ita passim & indifferenter. Quia propter tantam multitudinem & confusionem vt plurimùm beneficia conceduntur indignis, & magna datur litium materia.

Item paulò pòst: De malo exemplo & scandalo, quod præbent laicis, & huiusmodi, videantur, quæ dicit beatus Bernhardus in sermone super Euangelio, Ego sum bonus Pastor: ibi, Quid facit in cibis tam superfluus apparatus: & ibi, Quomodo seculares non expendent substantiam suam viuendo luxuriosè, etiam in præsentia sacerdotum? quomodo non intendent vanitatibus & lenociniis huius seculi? quomodo non essent insolentes & elati, cùm fastum tantum, tantam insolentiam videant clericorum? Nónne, inquit, in presentia eorum abutimini eleemosynis pauperum? De patrimonio crucifixi ista agitis: impinguatis canes, adornatis equos phaleratos, pectora & capita eorum deaurando, &c. Catal. Imp. Frid. 3. PP. Six. 4. V. S.

1478. *Episcopus Lausannas.*

BErnæ Parochus quidam stans in suggestu exorcizauit genus vermium, quod sata & & gramen sub terra corrumpit: consilio ad id faciendum vsus Lusannatis Episcopi. Nisi desistitis improbissimi vermes (inquit) ego vos cito VVisflisburgum ad officialem Episcopi. Simile apud Chassanæum reperies. Imperatore & PP. vt suprà.

1478. *Antonius Fradmi Monachus, Gallus.*

HIc omnium statuum vitia & abusus publicè perstrinxit: quem vide apud Enguerranum Gallicum scriptorem, in Chron.

1473. *Iacobus Mosander de probatis Sanctorum historiis.*

EX hoc authore, & Leandro Alberto Bononiense, Vincentio, Antonino, & aliis constant doli, imposturæ, fraudes & mendacia de Dominico, ad propagandum ordinem eius sparsa, quæ referre pudet: vnum tamen atq; alterum recensebo Antonini tit. 23. c. 1. § 3. vbi refert, miracula eius maiora fuisse quàm filii Dei: & alia blasphema multa. Et alibi dicit, paucissimos reperiri sanctos, quorum vita & conuersatio tam similis sit Christi, ac Dominici. Imperatore Friderico 3. Papa Sixto 4. vt suprà.

1477. *Michaël Fernus Mediolanensis.*

IOan. Ant. Campanus, Episcopus Aretinus, quo die vita excessit (Idibus videlicet Quintil. anno 1477.) ferunt, magnum auium numerum Terami fenestras bibliothecæ irrupisse, alarumque strepitu & flebilibus vocibus mœrorem luctumq; grauissimum ostendisse: libros & scripturas rostro, vnguibus & eluuie defœdasse. In agris quoq; paternis & consito ad domesticas delicias laureto, similem calamitatem intulisse arboribus, cunctaque, perinde ac de missa grandine deuastata, postero anno exaruisse. Gemini canes venatici, iussi pridem ad illum perduci, domo vi vlla, tanquam ad præmortuum herum frustra se pertrahi intelligerent, educi nunquam potuerunt: iidemque in posterum nec latrare nec blandiri, alicui visi, inedia & squalore defecti occubuêre. Imperatore & Papa vt suprà.

De fortuna aulica Campani ex eodem Ferno in vita Sixti 4.

CVm præesset Tifernatibus Campanus, & indignatus illi vrbi Pontifex bellum inferret, militumq; eam libidini liberaliter exponeret, tota vrbs belli motu trepida, eiulatibus perstrepebat, matres natos asportabant, puellæ, vt cuiq; pudicitiæ cura erat, ita vestalibus se occludebant, quæ quisque preciosa haberet, humi defodiebat, ad direptionem, ad incendium, ad iugulum, ad internecionem spectare omnia videbantur.

Tam

Tam miserabili ciuitatis conspectu pius præses Campanus permotus, quo in discrimine cuncta forent, qua immanitate cuncta gerentur, paulò licentiùs ad Pontificem vt maturiùs periclitanti vrbi occurreretur, scribere constituit: & submissè monuit, ne plus in perdenda ciuitate impenderet, quàm antecessores in acquirenda exposuissent, quodq; illa immanitas propè Turcica videretur, non quæ saperet saluatorem. Eò Pontifex adeò excanduit, vt eum confestim prouincia deturbari iusserit. Ille crimen in libertatem calamiq; lapsum reiiciebat. Sed audiri à Pontifice, expurgare se, ac supplicibus rogatibus veniam impetrare nunquam obtinere valuit. Credo, quoniam subpudebat Pontificem, viro se clarissimo tantum contumeliæ contra ius fasq; contulisse.

Ita vir tantus, de curia omni & ciuitate tota tam benè promeritus, ad decus & splendorem vrbis, & gloriam Romani pontificatus tanto tempore attritus, functus præclarissimis muneribus, vita integer, moribus probatissimus, scientia, quantam nemo vnquam consequetur, & ante secula nulli adhuc viderunt, præditus, exilium meditari coactus est.

Cernebat vir prudentissimus, ante oculos eius Pontificis versari in cuius conspectum admitti impetrare non poterat, esse non aliud, quàm incendium irati animi suffouere, nec diuturnitate flecti, sed ampliùs eius præsentia maiorem flammam prouocatum iri.

Itaq; Neapolim ad Ferdinandum Regem, spe non minori, quàm in curia vixerat, vt semper virtus magnum aliquid, quod vtiq; consequi deberet, sibi pollicetur, petere constituit. Primo congressu orationem habuit quàm ornatissimam de regno & regis laudibus, mox in secretarium regium nominatus. Verùm cæteri, qui apud regem autoritate valebant, huius diuinum ingenium conspicati, quoniam cernebant, posse se è primo huius virtute loco apud regem aliquando deiici, multa in eum crimina, præsertim quòd formidando comitiali morbo laboraret, commenti sunt. Rex nihilominùs in illum maxima, amplissimisq; pollicitationibus confouebat, neq; tamen promissa implebat.

Hic cùm neq; commendationes Vrbinatis ducis de rege tam bene meriti, neq; propria Campani virtus aliquid proficeret, despectuiq; se, malignitate & proteruia paucorum inuidorum, haberi cognouit, consumto viatico, & tenui supellectili argentea oppignorata, quia ampliùs permorari non poterat, Teranum (cùm interea nihil ad detinendum Pontificem, iramq; literis & amicorum intercessionibus demulcendam, posthabuisset) recipere se coactus est.

Hic etiam tentata sæpe per amicos patres Pontificis voluntate, cùm cerneret amicorum omnes, vt est aduersæ fortunæ vna hæc insignis calamitas, partim dissimulare amicitiam, seq; sensim subtrahere partim nihil præter magnifica per summam vanitatem, quod vicium apud plerosq; potentiores arcem sibi vendicauit, verba dare, partim etiam Pontificem alloqui priuatis respectibus nolle, ad postremam desperationem perductus, eò sæpe incaluit, vt cum Turcis viuere præstare, contenderet. Quò si quando se contulisset, fuisset futurum, vt & reliquis mortalibus adaperiret perfidiam ac libidinem Christianorum præsulum, idque quòd inter eos pietas tanta immanitate plecteretur palàm & reliqua posteritati cognita faceret.

Grande ingenium, viuaxq; in tenui corpore, naturæ cuncta maxima complectebatur & suspiciebat: nihil illum molle, nihil non arduum & excelsum habebat.

Scripsit hic Vir opera varia doctissima, de Regendo Magistratu, de dignitate matrimonii, de ingratitudine fugienda, & alia. Fuit tribus Pontificibus Pio. 2. Paulo 2. & Xysto 4. charissimus, doctissimus, Orator excellentissimus, legatus apud Germanos: Cui dominorum fauor nunquam defuit: sed eum ministrorum vel canum potiùs aulicorum & amicorum fucatorum perfidia destruxit. Hæc de campano ideò prolixiùs, quia & aliis sæpe similia contigerunt, & adhuc experientur multi viri boni.

Priuilegia Fratrum Minorum breuiter tracta ex registro 1479.

Apostolico per Reuerendum M. Marcum, tunc acolytum & auditorem Apostolicæ curiæ: concessa ordini FF. Minorum per diuersos summos Pontifices? Et licet hæc omnia in sacristiâ nostri conuentus assignata sint, & fuerint sufficienter descripta: hic tamen pleniùs annotantur.

Sanctissimus dominus noster Papa Gregorius nonus, diuina prouidentia Episcopus vniuersalis Ecclesiæ: qui beatum Franciscum, Antonium, & Elisabeth de tertio ordine adscripsit catalogo Sanctorum, concessit per priuilegium suum omnibus Christi fidelibus, causa deuotionis visitantibus Ecclesias fratrum Minorum per totum mundum, tam in festiuitatibus Domini nostri Iesu Christi, scilicet Natiuitatis, circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes: quàm Dominæ nostræ, scilicet Natiuitatis, Annunciationis, Præsentationis, Conceptionis, Purificationis, Visitationis & aliis commemorationibus beatæ Virginis: ac festiuitatibus beati Ioannis Baptistæ, & omnium apostolorum, & in die omnium Sanctorum, & beatorum Francisci Antonii, & Elisabeth, per ipsum canonizatorum, verè confessis & contritis de indulgentia annos centum & totidem quadragenas. Priuilegium incipit: Miserator Dominus, &c. & habetur Asisii cum Bulla papali.

Idem Gregorius Papa approbauit stigmata beati Francisci, & excommunicauit & maledixit non credentes vel detrahentes eisdem. Et in solennitate eiusdem, scilicet die decimâseptima Septembris concessit omnibus visitantibus locum Aluernæ, medietatem remissionis omnium suorum peccatorum. Et visitantibus Ecclesias præfati ordinis ipso die stigmatum, dedit indulgentiam triginta annorum. Priuilegium incipit: Seraphin volabant iuxta prophetiam, &c. & habetur cum bulla Papali Assisii.

Idem Gregorius Papa concessit omnibus Christianis, qui apud se habent vel habebunt de reliquiis beati Francisci, vel beati Antonii, & aliorum sanctorum ordinis nostri, quique ipsas afficient reuerentia, debito cultu, vel etiam manus adiutrices porrexerint ad decorandas prædictas reliquias, vel ad fabricas Ecclesiarum nostrarum, secundum suarum suppetentiam facultatum, remissionem omnium peccatorum suorum in articulo mortis. Priuilegium incipit: Sicut in visione ad Moysen, &c. & habetur Assisii cum Bulla papali.

Sanctissimus dominus noster Alexander Papa quartus confirmauit omnia priuilegia ordini collata, & vltra illa ipse canonizauit beatam Claram, & in die Assumtionis Dominæ concessit omnibus visitantibus Ecclesias nostras in festiuitate, & translatione eiusdem, & in festiuitate & translatione beatorum Francisci, Antonii, de indulgentia annos XL. Priuilegium incipit: Quinque prudentes virgines, &c. & habetur etiam cum Bulla papali in Assisio in monasterio Minoritarum.

Idem concessit omnibus venientibus ad horas canonicas in Ecclesiis fratrum Minorum per anni circulum diebus singulis centum dierum indulgentiam. Priuilegium incipit: Sanctissimus & altissimus conditor, &c. & habetur Perusii cum Bulla papali.

Idem concessit omnibus fratribus Minoribus, in quibuscunque ecclesiis vel locis contigerit prædicare, vt possint dare suis auditoribus indulgentiam XL. dierum. Priuilegium incipit: De segete Euangelicæ messis, &c. & habetur Romæ, Florentiæ, & in aliis multis locis cum bulla papali.

Idem concessit omnibus, qui receperint fratres Minores itinerantes, & in domibus suis ministrauerint alimenta, soluerint naulum, passagia, & alia pietatis obsequia dictis fratribus exhibuerint, indulgentiam annorum quadraginta. Priuilegium incipit: Sicut summus sacerdos Abrahæ, &c. & habetur Romæ in conuentu nostro cum Bulla papali.

Sanctissimus dominus noster Martinus Papa quartus concessit omnibus visitantibus Ecclesias fratrum Minorum, in festiuitatibus, videlicet Natiuitatis Domini, Circumcisionis, Epiphaniæ: & in festiuitatibus beatæ virginis Mariæ: & sanctorū Ioannis Baptistæ, Apostolorum Petri & Pauli, & festiuitatibus Sanctorum & Sanctarum eiusdem ordinis, & eorum translationibus, de indulgentia annos XL. & duodecim quadragenas. Priuilegium incipit: Diuinæ largitatis immensitate pensata, &c. & habetur Romæ & Assisii cum Bulla papali.

Idem concessit tam procuratoribus quàm aduocatis, in curiis tam Ecclesiasticis quàm ciuilibus, qui laborant pro defensione ordinis nostri & causarum nostrarum, singulis annis indulgentiam annorum centum. Priuilegium incipit: Operante in vinea Domini Sabaoth, &c. & habetur Ianuæ & Mediolani cum bulla papali.

Idem dedit omnibus Christi fidelibus, qui operum suorum manus porrigunt adiutrices ad construendas siue resarciendas Ecclesias, & monasteria fratrum Minorum cum cœmiteriis & claustris nostris, indulgentias annorum quadraginta. Priuilegium incipit: Habentes in Domino fiduciam, &c. & habetur Reatæ cum Bulla papali.

Sanctissimus dominus noster Ioannes Papa vigesimus secundus, qui beatum Ludouicum catalogo sanctorum adscripsit, concessit omnibus venientibus ad Ecclesiam fratrum Minorum in festiuitatibus Domini nostri Iesu Christi, & beatæ Mariæ virginis, & beati Ioannis Baptistæ, & sanctorum Apostolorum, beati Francisci & sanctorum ordinis nostri, adiungens festum beati Ludouici Episcopi, indulgentiam annorum quadraginta. Priuilegium incipit: In splendoribus sanctorum, &c. & habetur Marsiliæ cum Bulla papali, & transsumtum in multis locis.

Sanctissimus dominus noster Nicolaus Papa tertius concessit omnibus visitantibus Ecclesias fratrum Minorum in festiuitatibus suprà dictis, in priuilegio Ioannis XXII. indulgentias annorum quadraginta, & in aliis diebus per anni circulum centum dies, & porrigentibus manus adiutrices dictis Ecclesiis vel monasteriis, totidem. Priuilegium incipit: Sacro Minorum ordine, &c. & habetur Romæ, Florentiæ, & Venetiis.

Idem concessit omnibus, qui moriuntur in habitu fratrum Minorum, & qui cum dicto habitu elegerint sepeliri, remissionem quartæ partis omnium delictorum suorum. Priuilegium incipit: Futurorum bonorum charismata, &c. & habetur Ianuæ cum bulla papali.

San-

Sanctiſsimus dominus noſter Clemens Papa quartus conceſsit tam viſitantibus Eccleſias noſtras, quàm morientibus, qui in habitu vel cum habitu fratrum Minorum ſepeliri elegerint, ſicut dominus Nicolaus ſuprà dictus, remiſsionem quartæ partis peccatorum. Priuilegium incipit: Romanus Pontifex, &c. & habetur Mediolani & Peruſii cum Bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Clemens Papa quintus conceſsit idem, quod Bonifacius Papa quartus. Priuilegium incipit: Fides & deuotio, &c. & habetur Ferrariæ cum bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Vrbanus Papa quartus, confirmauit & conceſsit, ſicut dominus Nicolaus ſuprà dictus, & dominus Clemens: & addidit omnibus viſitantibus Eccleſias fratrum Minorum in quadrageſima, indulgentiam XL. dierum. Priuilegium incipit: Sicut exhibita nobis Fides, &c. & habetur Romæ & Venetiis cum bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Innocentius Papa ſextus conceſsit omnibus viſitantibus Eccleſias fratrum Minorum in feſtiuitatibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, & beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum Apoſtolorum, & ſancti Ioannis Baptiſtæ, & omnium ſanctorum ordinis noſtri, indulgentias quadraginta annorum, & in quadrageſima ſingulis diebus centum. Priuilegium incipit: Fructus vberes, quos ſacra parit Minorum religio, &c. & habetur Romæ cum bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Bonifacius papa quartus idem conceſsit, ſicut Innocentius Papa ſextus. Priuilegium incipit: Abſentes exercitiis, &c. Bulla habetur Bononiæ, Veronæ, & Mantuæ.

Sanctiſsimus dominus noſter Bonifacius Papa octauus conceſsit ſimiliter, ſicut dominus Innocentius ſuprà dictus. Priuilegium incipit: Subſequentibus exercitiis puritatis, &c. & habetur Romæ, Veronæ, & Mantuæ cum bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Benedictus Papa vndecimus conceſsit ſimiliter, vt Bonifacius ſuprà dictus & confirmauit indulgentiam ſanctæ Mariæ de portiuncula, declarando & confirmando, ipſam datam eſſe à Chriſto viuæ vocis. Priuilegium incipit: Fundamenta in montibus ſanctis, &c. & habetur Aſiſii cum bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Nicolaus quartus, qui fuit de ordine fratrum Minorum, conceſsit ordini noſtro omnes indulgentias datas à ſuprà dictis omnib. pontificibus, & addidit eaſdem indulgentias in feſto angelorum & ſanctorum, quorum reliquiæ habentur in Eccleſiis noſtris. Priuilegium incipit: In cathedra præeminentiũ paſtoralis, &c. & habetur Romæ cum Bulla Papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Gregorius Papa decimus conceſsit omnibus viſitantibus Eccleſias fratrũ Minorũ in prædictis feſtiuitatibus, indulgentias annorũ 40. & in quadrageſima, diebus ſingulis dies 100. Priuilegium incipit: Manipulus vbertatis, &c. & habetur Neapoli in conuentu ſanctæ Claræ cum Bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Vrbanus Papa quintus conceſsit ſimiliter, vt D. Gregorius ſuprà dictus, & addidit remiſsionem quartæ partis omnium delictorum ſuorum his, qui moriuntur in habitu noſtro. Priuilegium incipit: Euangelici profeſſores, &c. & habetur Ianuæ, & in Monte Peſſulano cum Bulla papali.

Idem conceſsit, quòd fratres Minores non poſsint interdici nec prædicando, nec confeſsi fratribus poſſunt cogi à ſacerdotibus parochialibus reiterare confeſsionem: quod & conceſsit Innocentius quintus. Priuilegium incipit: Quoniam abundauit iniquitas, &c. & habetur Aſiſii cum bulla papali.

Idem conceſsit generali miniſtro, & miniſtris prouincialibus in toto ordine ſuffragia indulgentiarum, & orationum, & beneficiorum ſpiritualium, tam procuratoribus, quàm quibuſcunque deuotis perſonis & benefactoribus ordinis noſtri. Priuilegium incipit: Beneficia ſanctorum officiorum, &c. & habetur Peruſii & Marſiliæ cum bulla papali.

Idem conceſsit omnibus fraternitatibus & ſcholis, quæ ſunt & erunt in Eccleſiis, & locis noſtris ſuprà dictis, vltra cæteras ſuprà dictas, dierum centum. Priuilegium incipit: Vinculo pacis, &c. & habetur Senis cum Bulla papali.

Sanctiſsimus dominus noſter Alexander Papa quartus excommunicauit detrahentes ſtigmatibus beati Franciſci, & non poſſunt abſolui niſi per ſedem Apoſtolicam. Priuilegium eſt Bononiæ & Ferrariæ, & tranſſumtum eſt in conuentu Cremonæ.

Sanctiſsimus dominus noſter Alexander Papa V. qui fuit de ordine fratrum Minorum, confirmauit dicto ordini omnia priuilegia ſuorum prædeceſſorum, & vltra hæc conceſsit Eccleſiæ ſancti Franciſci de Candia in feſto eiuſdem, perpetuò duraturam indulgentiam à pœna & à culpa. Priuilegium incipit: Licet is de cuius munere venit, &c. & habetur Candiæ cum bulla papali.

Idem conceſsit, vt fratrum Minorum prædicatores in propriis Eccleſiis non poſſent ab aliquo prælato Eccleſiaſtico interdici, vel etiam confeſſos fratribus iterum eadem peccata presbytero parochiali confiteri non expedit, ex priuilegio ſancti Innocentii Papæ IV. quod incipit: Quia abundauit iniquitas, &c. & Ioannis XXIV. quod incipit: Vas Electionis, &c. & habetur Peruſii, & Venetiis, & aliis quàm plurimis locis.

Idem. In cœmiteriis & Eccleſiis fratrum Minorum ſepulturæ abſque quacunque contradictione haberi, & eſſe cenſentur, & vt poſsint fratres liberè & proceſsionaliter cum incenſo & cruce exire, cantando ſiue legendo officium mortuorum, qui apud illos elegerint ſepeliri, ſine aliqua contradictione vel conſtitutione in contrarium. Priuilegium incipit: Super cathedram, &cæt. Nec etiam in cœmiteriis ſiue Eccleſiis fratrum vllus ibidem audeat cele-

brare, aut sepelire, aut alia quæcunque diuina facere, sine consensu ipsorum fratrum, sub excommunicationis pœna. Et habetur ex priuilegiis scilicet Alexandri, Papæ quarti, quod incipit virtute conspicuus, &c. Et Benedicti vndecimi: quod incipit: Inter cunctas &c. & habetur Venetiis, Assisii, & aliis quàm plurimis locis cum bullà papali.

Omnes violantes & confringentes Ecclesias fratrum Minorū, principes, nobiles, officiales, ciues, siue Ecclesiastici, siue Ecclesiarum Prælati, qui se in causis fratrum Minorum contra eos ingesserint, & in eos manus iniecerint, molestauerint, vel angustias dederint, bona eorum retinuerint, vel alia dona quæ vis attrectauerint, excommunicationem latæ sententiæ incurrant. Et si contumaces ab his non destiterint, non possunt absolui, nisi à summo pontifice: satisfactione tamen damni dati sine calumnia præhibita. Et habetur ex priuilegiis Clementis quarti, quod incipit: In quibusdam locis, &c. & Nicolai tertii: quod incipit: Exiit qui seminat, &c. & habetur Venetiis, Assisii, & aliis quàm plurimis locis cum bulla papali.

Sanctissimus Dominus noster Ioannes Papa vigesimus secundus concessit, sicut Innocentius sextus. Priuilegium incipit: Vas electionis, &c. & habetur Venetiis, & Assisii cum bulla papali.

Sanctissimus dominus noster Alexander Papa quartus, Nicolaus tertius, Innocentius quartus, Nicolaus quartus, & Benedictus vndecimus concesserunt à quarta feria cinerum vsque ad Pascha inclusiuè, absque alia solennitate & prædicatione, venientibus ad eclesias fratrum Minorum semel in die causa deuotionis, de indulgentia quotidiana annos centum viginti duos, & dies centum septuaginta sex. Si autem ibidem prædicatur feria secunda, quarta, & sexta, additur indulgentia annorum sedecim & dierum viginti sex: & sic ascendit cum prima in annos centum triginta octo, & dies ducentos duos, Bulla habetur Romæ.

Sanctissimus dominus noster Sixtus Papa quartus, qui fuit frater Minor concessit omnibus visitantibus Ecclesias fratrum Minorum, & porrigentibus manus adiutrices, à sexta feria post tertiam Dominicam quadragesimæ, vsque per totam Paschæ Resurrectionis, pro singulo die indulgentiam 3718. annorum, & centum triginta dierum. Et hoc propter communicationem priuilegiorum fratrum. Eremitarum, quam fecit iste Papa Sixtus. Bulla habetur Romæ Ferrariæ.

Idem Sixtus Papa quartus confirmauit omnia priuilegia ordini nostro indulta, & concessit omnibus & singulis Christi fidelibus, qui Ecclesias & oratoria fratrum Minorum in festo Sancti Francisci visitauerint, centum annos de indulgentia & totidem quadragenas. Et in festo sanctorum Antonii de Padua, Ludouici Episcopi Bernhardini, sanctæ Claræ, & sanctæ Elisabethæ, à primis vesperis, & per totum diem ipsarum festiuitatum, quinquaginta annos & totidem quadragenas: & excommunicauit omnes locorum ordinarios seu officiales, vel alios cuiuscunque conditionis existant, persuadentes vel persuadere facientes aliquibus, ne faciant eleemosynas ipsis fratribus Minoribus, seu alio quocunque modo molestantes ipsos fratres, seu eorum bona detinentes.

Idem Sixtus Papa quartus concessit omnibus celebrantibus festum Beati Francisci, & verè pœnitentibus, de indulgentia quinquaginta annos, & totidem quadragenas. Priuilegium incipit: præclara sanctorum merita, &c. & habetur Romæ cum Bulla papali.

Idem Sixtus Papa quartus mandat & præcipit, quòd omnes morientes cum habitu sancti Francisci, vel tertii ordinis eiusdem, debent prorsus in Ecclesia in ipsorum fratrum sepeliri, nec talem habitum habere possunt sine licentia ipsorum fratrum, pro vt continetur in eadem bullà.

Idem Papa Sixtus concessit fratribus Minoribus, quòd possint & valeant omnia sacramenta fratribus tertii ordinis Sancti Francisci ministrare, & penitus sub cura ipsorum fratrum Minorum ipsos fratres tertii ordinis posuit: vt paret per bullam, qui habetur apud reuerendiss. patrem generalem, & transsumtum habetur Parmæ.

Idem Sixtus Papa quartus concessit fratribus & sororibus tertii Ordinis, vt gaudere possint libertate & imunitate ecclesiastica, vt personæ religiosæ præcipiendo communitatibus, potestatibus, officialibusque ciuitatum & locorum, sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, ne eisdem suprà dictis fratribus vel sororibus grauamina aliqua libertati Ecclesiasticæ contraria inducere præsumant. Bulla habetur Regii, & transsumtum Parmæ. Priuilegium incipit. Ad futuram rei memoriam S. Sanctam, &c.

Idem Sixtus concessit, quòd ipsi fratres possint & valeant personis eisdem fratribus confessis omnia sacramenta ministrare, si rectores se difficiles reddiderint, seu malitiosè distulerint.

Idem Papa concessit, vt ipsi fratres corpora mortuorum eleuare, & ad suas Ecclesias sepelienda deferre possint, si presbyteri de eleuatione requisiti quocunque modo recusauerint.

Idem Papa præcipit omnibus & singulis Ecclesiarum rectoribus quòd non debent exigere, nec petere quartam ab ipsis fratribus quomodo libet eueniret, quouis modo, in communi vel in particulari, directè vel indirectè.

Idem Papa Sixtus, & Innocentius octauus concesit ipsis fratribus Minoribus & eorum ecclesiis omnes & singulas gratias, concessiones, & indulgentias, peccatorum remissiones, immunitates, exemtiones, facultates, priuilegia, & indulta spiritualia & temporalia, qualiacunq; sint heremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum, ac seruorum sanctæ Mariæ. Transsumtum est in conuentu Bononiæ.

Postremò, quia Prædicatorum & Minorum fratrum, Prædicatorum ordinum professores, pro fidei catholicæ dilatatione, incremento, & defensione continuè & indefessè laborant, vel sua exemplari vita in prædicationibus verbi Dei, audientia confessionum, sana doctrina, assidua sacrarum literarum instructione, & deuota diuinorum officiorum celebratione, hæreticorum extirpatione, aliisque innumeris piis operationibus, præ cæteris ordinum Mendicantium Professoribus, fructus in Ecclesia Dei salutares copiosius attulerunt hactenus, & continuè afferre non cessant, atque allaturos in futurum, Deo propitio, spe firma tenemus:

Propterea conuenit, vt ipsi præ cæteris ampliores fauores, & gratiarum prærogatiuas à præfata sede recipiant & repetant, aliorumque ordinum Mendicantium indulgentiis & priuilegiis apud sedem præfatam gaudeant, ne illis inferiores esse videantur. Et vt habeant omnes & singulas gratias, concessiones, indulgentias, & peccatorum remissiones, exemtiones, facultates, priuilegia, & indulta spiritualia & temporalia, qualiacunq; sint heremitarum Sancti Augustini. & Carmelitarum, ac seruorum B. Mariæ, concessa fratrum ordinibus, & illorum Ecclesiis, oratoriis, & domibus, prioribus, fratribus, & sororibus, conuersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nuncupatis, à prædecessoribus nostris, Romanæ Ecclesiæ pontificibus prædictis, & à nobis atque ab aliis auctoritatem habentia.

Quæ omnia, ac si nominatim exprimerentur, haberi hic volumus pro sufficienter expressis, & coniunctim vel diuisim, in generali vel communi concessa eisdem: & ea cuilibet Prædicatorum & Minorum fratrum ordinibus, domibus, ecclesiis, oratoriis, Generali ministro, ministris, prouincialibus, conuentualibus, prioribus, guardianis, sororibus, oblatis, conuersis, & vtriusque sexus tertii ordinis, seu de pœnitentia nuncupatis, & aliis eorundem ordinum personis de nouo concedimus, & in eis locum habere volumus, ac si eisdem nominatim, directè, & expressè concessa fuissent.

Mandamus etiam motu, scientiâ, & auctoritate prædictis, vt dum aliqua priuilegiorum, indulgentiarum, prærogatiuarum, concessionum, executionum, immunitatum, facultatum & indultorum dictorum fratrum heremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, & Minorum ordinum adducerentur vel exhiberentur, eisdem fides indubia adhibeatur, tam in iudicio quàm extra iudicium, & aliis in locis, quibus opus fuerit, ac si pro & in fauorem dictorum ordinum, ecclesiarum, domorum, & fratrum Prædicatorum & Minorum à sede apostolica emanassent, inhibentes districtiùs ipsis locorum ordinariis sub interdicto ingressus Ecclesiæ, & suspensione à regimine & administratione suarum Ecclesiarum, ac parochialium ecclesiarum regiminibus, & aliis quibuscunque, sub excommunicatione latæ sententiæ, & priuatione earundem parochialium ecclesiarum, & omnium aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, quæ obtinent.

Nulli ergo omninò hominum liceat, hanc paginam nostræ approbationis, constitutionis, concessionis, largitionis, indulti, perstrictionis, voluntatis, exemtionis, statuti, mandati, decreti, inhibitionis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, septimo Kalendas Augusti: Pontificatus nostri anno octauo. Transsumtum est in conuentu Bononiæ.

Facit summa indulgentiarum omnium festiuitatum suprà dictarum, scilicet Domini nostri Iesu Christi, & aliorum, seu etiam sancti patris Francisci, necnon sanctorum sanctarumque eiusdem ordinis, annos quinquies centum & quadraginta octo, & dies ducentos ac sexaginta: & venientibus aliis singulis diebus annos 40. & dies 300. & in diebus quadragesimæ annos ter mille octingentos & quinquaginta septem, & dies ducentos ac septem.

Summa summarum omnium indulgentiarum anni quatuor mille, quadringenti & quadraginta septem, & dies triginta sex. Vide alibi, & nota benè, quia hîc non sunt omnes indulgentiæ & priuilegia. Laus Deo, & gloriosæ virgini Mariæ, atque beato Patri nosto Seraphico, & patriarchæ S. Francisco. Imp. Friderico 3. PP. Sixto 4. V. S.

Rodolphus Agricola.

1488.

DEplorauit Ecclesiæ tenebras, ac reprehendit profanationem in missis, & cœlibatu. Imperatore & Papa vt suprà.

Hie-

1480.

Hieronymus Tortus.

HIc ſcripſit de anathematis, excommunicationibus, & fulminibus Paparũ, quòd ſint vana, & irrita: quodque, ſi iuſtam habeas cauſam, & ex iuſſu verbi Dei, debeas ac poſsis te illis bona conſcientia opponere, & acriter veritatem & iuſticiam contra illa propugnare.

1480.

Nicolaus Eremita.

NIcolaus Eremita Vndervvaldenſis (der Brüder Claus von Vnderwalden) in Heluetia, patrum noſtrorum memoria, hoc eſt, circa annos Chriſti 1480. claruit. Is vxore relicta, ex qua mares quinq; & totidem filias ſuſceperat, in ſolitudinem ſe contulit, & in ea 21. annos abſque cibo & potu vixit.

Vitæ ſanctimonià valdè fuit inſignis: de reconditis ſacrorum myſteriis multùm diſputabat, cùm tamen nullum vnquam in ea re ſtudium poſuiſſet, & planè illiteratus eſſet. Lætus ſemper conſpiciebatur: ad pœnitentiam omnes Heluetios, ſed ad concordiam inprimis, deinde ad ἀδωροδοκίαν, vtque externorum Principum fœdera vitarent, ſedulò hortabatur.

Habuit viſionem, quam repræſentat præſens figura. Cuius interpretationem leges infrà anno 1508. apud Bouillum.

Diebus feſtis ſuos in templo Saxlenſi conueniebat, eosq; non modò voce, ſed & exemplo ad pietatem accendebat. Inter preces quotidianas hac formula ceu epiphonemate ſolebat vti: HErr nim̃ mich mir / vnd gib mich dir. Illud quoque liberè profitebatur, longè gratius ſibi fuiſſe, quòd diuino auxilio chariſsimam vxorem relinquere, quàm quòd cibo & potu omni abſtinere potuerit.

Oculi eius terribili ſplendore fulgebant. Arteriæ & venæ iugulares inter loquendum ita intumeſcebant, vt ſpiritu non ſanguine repletæ viderentur. Anno tandem 1502. vir rariſsimi exempli placidiſsimè expirauit. Cuius monitis vtinam nos Heluetii pareremus. Eius vitam alius quidam imitaturus conſilium à Nicolao adhuc viuente petiit, quanam ratione etiam ipſe eas abſtinentiæ dotes aſſequi poſſet. Cæterùm Nicolaus hominem ſeriò admonuit, non humano, ſed diuino inſtituto hæc fieri, neq; Dei dona omnibus ex æquo diſtribui: ſe igitur hortari ipſum, vt ſorte ſua contentus ſuæ profeſsioni incumberet, non ſtulta æmulatione talentum ſuum defoderet. Is verò pii viri conſilio ſpreto, eremiticam vitam nihilominùs ſequebatur. Tandem cùm in vinaria vaſa, quibus more Heluetico honorarium vinum peregrinis conferri ſolet, impuriſsimus homo ventrem exoneraſſet, in carcerem coniectus, bonisque multatus, ad ſecularem vitam rediit, Stumpfio in Chronicis teſte. Hoſp. Imp. 115. Frid. 3. PP. 219. Sixto. 4.

M. Io-

M. Ioannes Ibenhagen Frimarienſis. 1480.

SOlitus eſt reprehendere prohibitionem ciborum, butyri, &c. Nam iſtis diebus, quibus in Papatu hominibus non licuit comedere carnes, ipſemet curauit, ſuis operariis coqui carnem ſuillam, eisque apponi, & ſimul cum eis comedit, dictitans, omnibus diebus licere Chriſtianis veſci carnibus.

Reprehendit etiam alias (vt probatæ fidei homines teſtantur) ſuperſtitiones, à Papâ & pſeudoſpiritualibus ordinatas, & inſtitutas. Nam quòd ſit humanum inuentum, non comedere carnes, ſic probauit: Omnia in vſum hominis à Deo eſſe creata, & non inueniri in ſacris literis iſtiusmodi præceptum: ideò & homines, vt id ſeruent, non obligari.

Improbauit quoque adorationem ſtatuarum, & peregrinationem ad S. Iacobum, S. Mariam, & alios Diuos. Item, hominibus in confeſsione fertur dixiſſe: eos ſanctorum neque meritis, neque interceſsione niti debere: ſed ſola miſericordia Dei, qui filium ſuum vnigenitum pro peccatis totius mundi dediſſet, qui homines ſua ſatisfactione (hæc eius ſunt verba) Deo reconciliaſſet, &c. Cat. Imp. Friderico 3. PP. Sixto 4. V. S.

Nicolaus Quodus de mirabilibus Prædicatorum, & Carmelitarum. 1480.

SCripſit hic epiſtolam miranda nunciantem de quodam nouo opere, breui Romæ emerſuro, cui titulus: De mirabilibus Prædicatorum, & Carmelitarum: vbi illorum ſcelera atq; flagitia graphicè depinguntur. Miſſa eſt ex vrbe ad Hermannum Comitem de noua Aquila. Impreſſa eſt in Germania, vt habet catalogus Baſilienſis officinæ Heruagii. Imp. & PP. V. S.

M. Antonius Torquatus D. 1480.

SCripſit hic prognoſticon de euerſione Europæ ad Matthiam regẽ Vngariæ, durans ab an. 1480. vſq; 1538. ſed quia non omnibus hodie approbatur, omittendum duxi. Imp. & PP. V. S.

Antonius Codrus Vrceus Italus. 1480.

NOſtræ fœminæ ſimiles ſunt ſacerdotibus. Sacerdotes enim noſtri ſemper illas in ore preces habent: Da quæſumus, præſta quæſumus, cõcede quæſumus: ſic & noſtræ fœminæ, maritis orantibus, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: inſtant, & inclamant: Da debitum, præſta debitum, redde debitum: quod debitum redde decies, redde centies: nihil reddidiſti, nihil egiſti: ad initium ſemper redeundum eſt? Vah quæ Charybdis tam vorax, vt mulier Imp. Friderico 3. PP. Sixto 4. V. S.

Idem. Pontifex maximus, inquit, eſt, ſi non virtute, tamen pecunia, de Ioanne 22. loquens: quia viginti quinque aureorum ducatorum milliones poſt ſe reliquerat.

Prophetia inuenta in monaſterio Ilfeldenſi non procul à Northauſen. 1480.

G. F. G.

B. *Studium perdet, L. totum Damnificatur:*
Quod tranſibit ad A. Sed F. ditabitur inde.
Bononiæ crux alba ruet, bis ſtrage ſequuta:
Tertia crux rubra corruet enſe graui.
Melapes perdet: pueri ſenſu fatuata
Hæc faciunt opera Gallus, Bos, Crux, Leo, Spala.
Vrbs bona fiet ager, & nidus Philoſophiæ
Congeries lapidum, fertilitasq́; fames.
Lux erit obſcura, dominus ancillaq́; gaudens
Ludet, pax Guerra, ſordida cauda caput.
Exilium paſsi terram capient & habebunt
In brachio forti: reliqui tum pace carebunt.
Tunc cadet Eccleſia fantaſtica, veraq́; ſtabit:
Poſt longum tempus pietas miſeros reuocabit.
Tunc tranquillæ ſtabunt omnes partes ſimul illæ:
Creſcent vrbs, villæ: notat hæc doctrina Sibyllæ.

Franciſcus

Franciscus Philelphus.

1481. PVlchrè hic Decad. 6. Hecast. 9. Antichristum hoc carmine descripsit:

Est etiam tecum formido pericli
Illa trucis voluenda animo. Contraria Christo
Facturus, cunctis horrendus, & efferus ille,
Quisquis erit, cuius nescimus temporis horam,
Non Scytha, non Turcus, non qui terrore Damascum,
Aegyptumq́ tenet: sed maximus ille sacerdos,
E medio templi nostrum emersurus in axem,
Antichristus erit, qui se canat ore colendum
Pro Christo, cuius referat nomenq́ vicemq́.
Sphinga dolo mitem, tanta est versutia mentis,
Aethyopum tauros superet, mixtosq́ Crocottas
Sæuitiâ: sceleris qui deniq́ nullius expers,
Omnia confundat: donec pater ipse Deorum
Omnipotens, rebus finem allaturus iniquis,
Fallacem meritâ multabit cæde latronem.

Imp. Friderico 3. PP. Sixto 4. V. S.

Alexander ab Alexandro lib. 3. c. 13.

1481. MAssilienses exegêre vates & sacrificulos, qui quæstus gratia sacra circumferebant, suis oppidis: ne religionis prætextu ocium sectarentur, & luxum. Idem Valer. Max. l. 2. c. 2.

Idem lib. 6. cap. 21. Gen. dierum. Quidam incarceratus diabolo se, si eriperet ipsum, deuouit. Ob hoc in infernū raptus, illic reperit Pontifices infulis & trabeis, purpuraq; & auro ac gemmis ornatos, aliasq; miserabiles facies omnis generis hominum, ætatum, & ordinum, in cultu vario afflictos, æternis suppliciis cruciari. Imp. Frid. 3. PP. Sixto. 4. V. S.

Idem refert, Matronas Nobiles virilis membri figuram diuinis percoluisse honoribus, & eam certo die Mensis Augusti extra portam Collinam ad ædem Veneris cum pompâ maxima sacrorum, à castissima & spectatæ pudicitiæ matronā ferri, inque sinum Veneris tandem locari, curâsse.

Idem. Solere Deum immortatem, cùm aliquid diri vel aduersi immineat, id portentis & prodigiis futurum ostendere, venturasque calamitates signis minisque cœlestibus præmonstrare, & ipsi nouimus, & à non contemnendis autoribus relatum accepimus.

Quo tempore Tarquinius regno pulsus fuit, constabat, canem locutum fuisse, serpentemque latrâsse: quo portento, perniciem & exilium sibi mox futurum, ostensum est.

Crœso Lydorum regi, quando id concidit regnum, natum filium semestrem articulatè loquutum, diro & prodigioso euentu, fatalem calamitatem, quæ postea secuta est, præsignâsse dicitur.

Gallis etiam Senonibus ad vrbem properantibus, in noua via, vbi Alloquutionis postea templum fuit, vocem auditam, quæ Gallos aduentare diceret, inter exempla relatum est.

Sed ne infinitas species, & nimis vetera ab vltima origine percensere videar, patrum nostrorum memoria euidentissimis ostentis, antequàm in Ponto Bizantium ab immanissimis Turcis terra marique oppugnaretur (quo excidio quanta calamitas, quantumque vulnus Christianæ Reipublicæ illata fuerint, nemo ignorauit) compertum est, apud Comum citerioris Galliæ vrbem, vrgente ad occasum die, ingentem canum multitudinem per aëra ferri: postque diuersorum pecorum armenta, species peditum primò leuis armaturæ, deinde hastatos scutatosque subsequi, equitesque in turmas diuisos ingenti instructa acie prosecutos, horis fermè tribus imaginem aduentantis exercitus præbuisse: demum corpore procero immanem & formidabilem hominem suprà quàm dici possit, veluti exercitus ductorem, terribili equo insidentem processisse, aliaque ludibria oculorum per inane apparuisse, ingentium malorum prænuncia, donec nocte appetente visio omnis illa dilapsa est. Quæ ostenta futurum excidium, cædem & calamitatem, quæ postea vrgentibus fatis sequuta sunt, præsignasse, nemo dubitauit.

Anno

Cuiuſpiam Parochi Querela de Fide.

Viri fratres ſerui Dei,
Sed audite, propter Deum,
Mundum dolens circuiui,
Vbicunq; fidem quæro,
Vel in clauſtro, vel in foro,
Fides nullibi apparet,
Filius non ſeruat patri
Heu de ſede ſuâ ruit
Quondam: & pro eâ dolus
Tam potenter, & tam dirè,
Quicquid dolus iubet eſſe,
Clerus populusq; totus
Dolus Papam, Cardinales,
Regit, & vbiq; Reges.
Dolus omnia pro voto
Qui cum Dolo conuerſantur,
Sed qui verè dolum neſcit,
Et vocatur Idiota,

Non vos turbent rhythmi mei;
Flebilem ſermonem meum.
Fidem vndiq; quæſiui:
Vel in plebe vel in clero,
Vbi fides ſit, ignoro.
Totus mundus fide caret.
Fidem, neque frater fratri.
Fides, quæ tam firma fuit
Triumphat per orbem ſolus
Ne quis poſsit contraire.
Hoc inferri eſt neceſſe.
Dolo ſubiacet deuotus.
Et Epiſcopos totales
Dolus gloſſat iura, leges.
Diſponit in orbe toto.
Illi ſunt, qui principantur,
Eſt abiectus & vileſcit,
Non eſt dignus vno iota.

De Prælatis.

Prælati Eccleſiarum
Nam per dolum præbendantur
Æſtimo pro ſenſu meo,
Purè dant: ſed mos eſt ſibi,
Sic ad inuicem colludunt,
Qui redonant, illis datur,
Heu quamobrem non attendunt?
Quæ præcepit Deus dari
Dæmonizant, & eſt æquum,
Miror, quid tunc reſpondebunt,
Reſponſuri de re geſtâ,
Vbi genus, res, honores,
Aduertatis vos prælati,
Poſt hanc vitam pro peccatis:
Et curati ſacerdotes,
De ſalute animarum
Nihil curant quàm habere,
Non aduertunt ad clamores
Sic nec ſubditis, vt debent,
Sed per prauos ſuos mores,
Canon regula notatur,
Eò quòd ſub regulari
Cum deuotione Deo:
Sed libentiùs ad forum
Veſtes militares quærunt,
Rarò impertiunt dignis
Quicquid eis ſupereſſet,
Modò habent tam auarum

Habent dolum valdè carum:
Et potenter dominantur.
Quòd præbendas non pro Deo
Da mihi nunc, dabo tibi.
Atq; pauperes excludunt:
De egenis non curatur.
Quòd ſic Chriſti bona vendunt,
Gratis, & non venundari.
Quòd mercedem ſumant ſecum.
Ante Deum dum parebunt,
Si ſit vilis vel honeſta.
Nemini ſunt adiutores.
Quantum oportebit pati,
Vt quæ iuſta ſunt agatis.
Poſsidentes amplas dotes,
Subditorum curant parùm:
Et hominibus placere.
Pauperum, ſed claudunt fores.
Formam bonæ vitæ præbent:
Multos ducunt in errores.
Hinc Canonicus gignatur,
Vitâ debent famulari
Ipſi curant nil de eo:
Currunt, quàm frequentant chorum.
Nihil quàm mundana ferunt.
Suas opes, ſed malignis.
Hoc pro Deo dandum eſſet.
Cor, quòd nihil dant, vel parùm.

De monachis.

Item qui in clauſtris degunt,
Quam patres inſtituerunt:

Iuxta normam ſe non regunt,
Sed quæ vetita ſunt quærunt.

Vestes deferunt Claustrales,
Namq; sub religiosâ
Rixas, lites, & rancores
Monachi & moniales,
Qui vult Satanæ seruire,
Mali cogunt ibi bonos,
Sed in mente non sunt tales:
Veste latet mens dolosa.
Habent inter se maiores
Quàm personæ mundiales.
Claustrum debet introire.
Vt cantent eorum tonos.

De monachis Mendicantibus.

Item fratres Mendicantes
Parent nam, quòd sint deuoti:
Quicquid prædicant sermone,
Metunt, vbi nunquam serunt:
Oues alienas tondunt:
Dantibus applaudunt carè:
Vel replere eis manum,
Pulchrè pro orare sciunt
Per verborum apparatum
Valdè diligenter notant,
Ibi currunt, nec cessabunt,
Sed & casas miserorum
Puto verò, quòd prodesset,
Monachus, vel Monialis,
Postquàm enim sic creuerunt,
Et totius mundi status
Vtrùm culpa sit eorum,
Omnes ferè sunt trufantes.
Cùm sint tamen nequam toti.
Raro complent actione.
Semper plus, quàm sua quærunt.
Et parrochias confundunt.
Sed qui nihil possunt dare,
Illos mittunt ad Plebanum.
His, qui credunt, capti fiunt.
Aures penetrant magnatum.
Vbi diuites ægrotant,
Donec ipsos tumulabunt:
Nullus ire vult eorum.
Si in Mundo nullus esset
Siue secta Begynalis.
Lex, & fides perierunt:
Est in malum commutatus:
Noscit conditor cunctorum.

Imp. Friderico 3. Papa Sixto 4. vt sup.

Natiuitas Lutheri.

1483. HOc anno in vespera S. Martini natus est Isl bij D. Martinus Lutherus: quo Luciferum quem φωσφόρον Græci nominant, multò augusti rem & lucidiorem apparuisse mundo, quàm vl vel antè vel pòst tempore, Astronomi scribunt. Im 115. Friderico 3. Papa 219. Sixto 4.

Prognostica nuper inuenta, sed multis antè annis prodita.

Bella, fames, pestis, fraudes Saturnia regna
Sternent, & veteres pellentur vbiq; Tyranni
(Monstra loquor) tunc, cùm pariet Bos Rubidus Hydram.
Nec Deus extinguet flammas, nec deseret iram,
Ni priùs Ausoniæ feriat mala singula gentis.

Pœnæ tempus erit lustrum. Mox aliger ingens
Surget, & is summo rostro metuendus & vngue
Colla Bonis cædet, sitibundus iniqua Draconis
Viscera depascet: Gallorum insignia, flores
Sternet humi, reduces statuetq́ in propria reges.
Europæ genitus terrâ, vir iustus & æquus,
Pastor erit, cœli claues non sceptra gubernans.
Pax erit, & toto surget concordia mundo:
Vna fides, vnus regnabit in omnia princeps.
Imp. Friderico 3. Papa Sixto 4. vt sup.

Bartholomæus Guldinbeck de Sultz, Mysta. 1483.

COgita, inquit, si bene dico, in conscientiâ tuâ, quando celebras, si celebras propter casum necessitatis, aut cupiditatis? quia Deus est, desuper cuncta cognoscens, & coram eius tribunali stare debebis in suo tremendo iudicio. Imp. & Papa vt sup.

Ioann. à Liechtenberg in prognosticatione sua. 1448.

CVm Ecclesia Romana deficiat quoad obedientiam, & pontifices ex Allemannis thesaurum extrahentes filios & filias ad culmen dignitatis secularis promoueant: volante matre cum pullo, ad errorem ducetur populus Christianus. Tunc finis, id est, clamor & vlulatus vniuersæ carnis veniet ad Dominum Astrorum: iudices exhortaturi discurrent, vt annuncient, ne nauicula submergatur. Et nisi Dominus apparuerit, Petrus dubitabit, quia pastores affligentur, ne verbum Dei prædicent.

Hæc arguuntur benigni Iouis oppresione in domo Martis: quod præsens eclipsatio cum reuolutione anni mundi demonstrabit. Vbi modernus, & successor proximus excitabit matrem aquilæ aduersus principes virginis: ipseque sæuiet in Iouistas Reniuiagij inferiorum, & maris occidentalis, redimendo pullum. Quid eheu, à suis incolis patietur? Vnde multa mala exurgent: & caput fidei, vt arbor infructuosa, discedet à seculo: quia inobedientiam patietur magnam ibidem. Et vix orbis Romanus erit præsulibus ampliùs dignus. Imp. Frid. 3. Papa Sixto 4. vt sup.

Idem cap. 8. Heu, tanta erit in Allemanniæ partib. tribulatio & afflictio inter Iouistas, vt portantes Ecclesiasticam tonsuram abscondent eam, & se clericos esse negabunt: eritq́; perfida diuisio inter fratres Cardinales: Ecclesiæ amittent bona temporalia sub radijs vestris.

Et paulò pòst: Aspice aquilam quasi deplumatam: heu pennulæ ceciderunt ab alis eius, vt volare nequeat. Nam columba alâ vnâ volare nequit: sic Petri nauicula inter huius seculi procellas, & turbines vno remo ducitur indirectè: & columba quæ tantùm habet vnam alam, nunquid bestijs terræ, & non solùm auibus cadit in ruinam?

Et pòst: Et verè necesse est, vt tantus ardor dominandi, & habendi cor eorum exerceat, qui nec facere volunt, quod audiunt, nec veritatem audire, quam nouerunt. Ideò oculos habent, & non vident.

Idem. Vacabit per annum, cum dimidio (eheu) sedes Romana, in quo tempore tribulatio magna erit: & resurget nouus ordo, & noua restauratio in Ecclesia. Item: Allemanni scorpionistæ confœderationem inibunt cum Rege Franciæ, sub quo Ecclesia crucem lamentationis humeris proprijs portabit. Item: Eclipsis, quæ fit anno 1485. die 16. Martij, demonstrabit, destructionem & oppressionem cleri fieri per tyrannidem brachij secularis. Item: Coniunctio magna Saturni & Iouis, quæ fit anno 1504. debet habere suam operationem anno 1506.

Nota, quòd circa hæc tempora inthronizatus fuit in papatum Iulius secundus Pontifex, de quo antiquum vaticinium: ARBOR glandis subuertetur.

Idem. Quod de influentijs planetarum dicimus, id quidem in mortalibus cæteris locum habet: Papa verò nequaquam eiusmodi qualitates in se recipit. Cùm enim Pater sit sanctissimus, nefas est dicere aut statuere, stellis ipsum subiacere: Vita eius Dei arbitrio vnicè regitur.

Scripsit super Liechtenbergij prophetias Theophrastus Paracelsus memorabilia in suis operibus, app. tom. 10. quem vide.

Thomas Lirer in vetusto Chronico Sueuiæ. 1480.

IMperator Cono præcipitem per muros deiecit filiam suam, deprehensam apud Capellanum.

1485.

De Paparum cum Imperatoribus Concordia.

Imper. 115. Friderico III. Papis Eugenio IV. Nicolao V. Calixto III. Pio II, Paulo II. Sixto IV. & Innocentio VIII.

Sigismundo succeſsit Albertus. At eo, biennio pòſt, quàm electus eſſet, decedente, rerum ſumma Friderico Auſtriaco delata eſt: qui cùm natura clemens, manſuetus, ac pacis ſtudioſiſsimus eſſet, ne pontifices pacis turbatores ac hoſtes perpetuos offenderet, ſedulò cauit: non tamen ipſorum aduerſationes euitare, ſuperbiam emollire, vel fraudes penitus effugere potuit.

Nam cùm tempore concilij Baſilienſis, nimirùm anno Domini 1441. publica deliberatione Moguntiæ tractaret de Concilij Baſilienſis, quod Papa euertere conabatur, autoritate conſeruanda, & exactionibus, quibus Papæ Eccleſias Germanicas exugerent, minuendis, literis ea de re ſcriptis ad regem Galliæ, vt vel ad eum conuentum veniret, vel aliquot eximios viros mitteret: Papa eo cognito, id per legatos egit, ne rex Galliæ vel ipſe proficiſceretur, vel vllos legatos, ſe inconſulto, eò mitteret: atque hac ratione optimi Imperatoris præclari conatus tunc temporis fraudulenter eluſi fuêre.

Mox quoque pòſt ſceleratiſsimi nebulonis Eugenij arte, ea, cuius meminimus, Alſatiæ vaſtitas illata eſt. Ac etſi, qui hunc tres pontifices ſubſecuti fuêre, eos ita humanitate ſua demulſerit, vt nihil imperij ſui tempore contra ſe molirentur: maioraque de ſucceſſore ipſorum Pio II. vetere miniſtro ſuo, ſperanda habuerit: is tamen peſtilentię cathedra conſcenſa, Friderici agnatum Sigiſmundum, archiducem Auſtriæ, diris execrationibus deuouere, Germaniamque horribilibus bellis inteſtinis, nulla imperatoris authoritate habita, inuoluere non dubitauit.

Siquidem cùm Sigiſmundus Nicolaum Cuſanum à Pontifice ad deglubendum epiſcopatum Brixinenſem in Tyrolim miſſum, poſt longas concertationes, quòd ſuæ ditionis homines Romaniſtarum rapacitati exponi nollet, in velitatione equeſtri captum, cuſtodiæ mancipaſſet: Pontifex o lęſam maieſtatem in ſua creatura acriter commotus, Sigiſmundum grauiſsimæ cenſuræ ſubdidit nec priùs ipſum, quantumuis Friderico intercedente, ea liberauit, quàm Plutus deprecatum venire nil regibus, nil populis vnquam timore concedens, vt eius adulatores ſcribunt: ſed inſatiabili pecuniæ cupiditate, quoslibet ei refragantes pontificio fulmine atque horribilibus bellis proſequens.

Hinc cùm mortuo Theodorico Erpachenſe, Moguntino archiepiſcopo, Dietherus Eiſenburgicus in eius locum ſuffectus, pallium epiſcopale XX. millibus ſexcentis & quinquaginta aureis Rhenenſibus redimere tardaret, quòd autoritate Concilij Baſilienſis annatæ damnatæ abolitæque eſſen Pius grauiſsimè Diethero indignatus, confirmationem ei denegauit: eamque æmulo eius Adolph Naſſauienſi, quòd multos haberet amicos & conſanguineos, quorum auxilio poſſeſsionem Eccleſiæ adipiſci poſſet, contulit. Diethero verò viriliter deiectioni ſuæ ſeſe opponente, & cùm alio tum verò Fridericum Brandenburgicum, ac Philippum Catzenelebogicum comitem in ſuas part magnis muneribus pertrahente, tanta belli incendia ſunt nata, vt præcipui Germaniæ proceres i impliciti, inſignem rerum ſuarum iacturam fecerint.

Marchio ſiquidem Badenſis Carolus, Epiſcopus Metenſis Georgius, & Vlrichus comes VVi tenbergicus, Adolpho Naſſauienſi opitulantes, memorabili prælio cum ſua nobilitate ad Secke heimium à Friderico Palatino cæſi, capti, & in Heidelbergenſem arcem abducti, nec priùs dimiſ fuêre, quàm Badenſis centum, Metenſis quadraginta quinque, VVirtembergicus quoque centu millia florenorum ſoluerent: aliaque iura, cuilibet ſummæ ferè paria, Palatino vel cederent, vel r mitterent.

Hanc ſuæ factionis procerum cladem Pius, vt vipera læſa, grauiſsimè tulit: ac literis querulis de calamitate ſociorum, ad Philippum Burgundiæ ducem, tam prudentia quàm armis eo tempore florentem, ſcriptis, eum, poſt cohortationem ad auxilia Adolpho ferenda contra Palatinum, Dietherum, & Comitem de Catzenelbogen, illiſque adhærentes, belli ducem conſtituit. Ipſo verò, vel pro prudentia ſua, qua eximia præditus fuit, hanc belli molem detrectante, vel voluntate pontificis diutius cunctante: Moguntia à Ludouico Nigro Palatino, ac Comite Veldenſi, alijsque proceribus partium Adolphi, proditione duorum ciuium, ſcalis noctu muris admotis, occupata, direpta, incenſa, ac quingentis ciuibus occiſis, in perpetuam ſeruitutem redacta, totaque nobiliſsima diœceſis ita afflicta eſt, vt hodierno die adhuc, compluribus eius oppidis, villis, ac pagis partim alienatis, partim grauiſsimè oppignoratis, belli iſtius calamitates ſentiat.

En pium Pij Pontificis factum: qui, vt Germaniam pecunia contra ius ac fas omne emungeret, horridis bellis excitatis, eius proceres commiſit, eoſque in extremas anguſtias coniecit.

Vt verò hic Impius II. in principes: ſic qui ei ſucceſsit Paulus II. Venetus, atrociora in ipſum Imperatorem attentauit. Nam cùm Conſtantinopoli capta, ſecundò Fridericus Romam proficiſceretur, vt cum pontifice Paulo II. de expeditione in Turcas ſuſcipienda deliberaret, eumque ad excitandos Principes, qui multis iam cladibus animos abiecerant, ſecum in Germaniam adduceret: Pontifex poſthabitis Cæſareis poſtulatis, ſub ſpecie humanitatis, vitæ ipſius perfidè inſidias ſtruxit. Quibus ille prudenter declinatis, & improbitate pontificia cognita, poſtea legatis Innocentij, ab Eccleſiaſticis perſonis decimas per totam Germaniam poſtulantibus, Norimbergæ in publicis comitijs ſeſe fortiter oppoſuit: ita vt inanes, ſicut venerant, Romam quoque reuerterentur harpyiæ.

Quis quæſo tam cerebri vacuus, tam prudentiæ expers futurus eſſet, vt ſe perfidiſsimo hominum generi crederet: cùm tam præſtantes Imperatores, Reges & principes, eius inſidias euadere non potuiſſe, perſpiciat? Schardius ex Syluio de Baſilienſi concilio, Antilogijs Papæ Conradi VVeiſſenburgij, Vrſp. Paral. Munſtero, Nauclero, Huberto Goltzio, Hutteno, Mutio, Clemange, Faſciculo rerum exp. & alijs.

Ioſquinus Grieningenſis. 1485.

HIc fuit diſcipulus Agricolæ, atque cùm ſæpenumero præceptorem ſuum & VVeſſelum theologum diſſerentes iuxta ſe audiret, teſtatur, illos ex animo, non ſine lachrymis, ſolitos eſſe deteſtari miſſam, & cætera innumerabilia deplorare: & diſputaſſe vtplurimùm ex Epiſtolis Pauli de iuſtificatione hominis coram Deo: vbi ne iota quidem vllius meriti bonis operibus adſcripſerint. Imp. vt ſup. Frid. 3. Papa 220. Innocentio 8.

Innocentius 8. Papa 220. 1486.

IN Poli oppido apud Æquicolos, hic Papa viros octo ac fœminas ſex cum domino loci comprehenſos, hæreticos iudicauit: quia dicebant, nullum verum Chriſti vicarium eſſe eorum, qui poſt Petrum fuère, niſi qui paupertatem Chriſti eſſent imitati. Imp. & Papa vt ſup.

Nicaſius cæcus Doctor in Brabantia. 1489.

NIcaſius VVerdæ Brabantiæ natus cæcus, ea dexteritate literas addidicit, vt Louanij primùm hoc anno Magiſter declaratus ſit liberalium artium: poſtea ex Papæ poteſtate Sacerdos & Licentiatus Theologiæ: tandem Coloniæ ab Vniuerſitate Doctor Iuriſprudentiæ Pontificiæ. Ille diu in Scholis & Eccleſijs, cum maximâ auditorum admiratione, docuit cæcus. Nam in hac profeſſione tam exquiſitus fuit, vt memoria tenens vniuerſum corpus, id ordine recitare, atque allegare ad miraculum vſque ſcitè & ingenioſè poſſet: vnde celeberrimum eius nomen vbique factum. Palmerij appendix. Mortuus eſt anno 1499. Pantal. tomo 2. de viris Illuſtrib. Imp. & Papa vt ſup.

Paratus ſermone 77. 1489.

ALiquando monachus aliquis ad ſacramentum ſe, quanta potuit deuotione, præparauit, & cùm ardenti precationi, recitato Agnus Dei, ſumma cum intentione incumberet, vidit in manu ſacerdotis puerum Ieſum, tanquam in cruce pendentem, vulneribuſque ſanguine rorantibus: eapropter expaueſcebat, & ſeipſum, vt communicaret cum cæteris, dedignabatur, & eam ob cauſam ſacramentum intermiſit. Et cùm, peracta miſſa, in precatione adhuc eſſet, virgo Maria ei apparuit dicens: quare hodie non accepiſti corpus filij mei? Ille reſpondit: illo non dignus ſum: tum

Virgo respondit: Tu tibi ipsi videris quidem indignus, sed quis satis dignus est? ora, vt dignum efficiat te: & vide, ne tale quid in posterum committas. Vt sup. Imperatore Frider. 3. Papa Innocentio 8.

1487. ## *Bochardus comes Auenienſis.*

BOchardus quidam, Aueniensis comes, literis à teneris imbutus, Aurelijs iuris ciuilis factus est professor: ac tandem, inscijs omnibus amicis, ibidem sacris initiatus, Hypodiaconus creatur. In Flandriam reuersus, dissimulato sacro, quem amplexus fuerat, ordine, laico habitu vestitus incessit, & ad militare redijt studium. Cumq; ob res præclarè gestas omnibus charus esset, Margaretham Flandriæ comitissam accepit, ex qua duos suscepit filios.

Cæterùm postquàm innotuit, eum esse Hypodiaconum, Ioannâ coniugis sorore, Principe Flandriæ eum insectante, ad Innocentium 8. supplex refugit, si quo modo à sacro ordine liberatus, in matrimonio manere posset. At Innocentius inexorabilem se præbens, iubet, vt coniugem dimittat, illique ac sorori de tantâ iniuriâ satisfaciat. Insuper in Asiam abeat militatum per vnum annum contra barbaros: reuersus autem, quod omnium erat grauissimum, in sacro perseueret ordine.

His oneratus mandatis in Syriam quidem abijt, sed domum reuersus, conspectâ vxore & dulcissimis liberis, dixisse fertur: Viuum se malle excoriari, quàm ea quæ Romanus iniunxerat, complere. Vide Chronicon Flandriæ. Imp. & Papa vt sup.

Liber de miseriâ curatorum Anonymi, impressus

1489. *Augustæ per Ant. Sorg.*

QVisquis igitur curam pastoralem portat, nouem diabolos sine intermissione se lacerare, sciat. Primus est ipse Collator. Secundus Custos Ecclesiæ. Tertius est Coqua, tua domina, pe[r] quam habes tot tentationes, quot in capite geris capillos. Audi, quis fortior, sanctior, sapientior Samsone, Dauide, Salomone? Si fortitudo, sanctitas, & sapientia, Samsonem, Dauidem, & Salomonem à concubitu mulieris præseruare non potuit: quis Curatores ab eodem veneno liberabit? O quàm rarum est, si Curator vxorem non habens, sed semper vrens, se non coinquinat? Ab ho[c] tempore, quo clericos ab vxoribus sanctitas Apostolica sequestrauit, nullus vnquam, quamuis san-ctus & continens, sine suspicione fuit.

Quapropter cum fiduciâ loquor: nisi Ecclesia inantea vxores habere toleret, cum scortis omnes ad vnum domesticam curam portare oportebit: ô quantum dedecus! Inde populus incide[t in] damnationis periculum: vnde deberet sumere benè viuendi exemplum, dum vnusquisque sacer-dotum in suâ legitimâ contentus erat. Nunc verò sacerdos, quia propriam non habet, fœmini[s] indifferenter vtitur. De illis verò quod malum est, prouelat: de istis quomodo luxuriant, etiam puer canit.

Quartus diabolus est vitricus Ecclesiæ. Quintus rusticus malus. Sextus ipse Officialis, quant[ò] sua iurisdictio latior, de tanto in plures tyrannicior, & fortior. Officialis arripit pecuniam, & ad-mittit ignominiam, amat donarium, & tolerat fornicarium; tollit munera, & destruit iura. In h[is] omnibus non Dei gloriam quærit, sed lucrum.

Septimus diabolus est ipse Episcopus: quod per totum annum solicitudo tua collegit, h[oc] iste per subsidium tollit: qui immunitatem bonorum tuorum deberet conseruare, hanc non pud[et] ipsum infringere.

O super omnem lupum lupus rapax. Si es Episcopus, vbi est baculus tuus? Si tenes baculum, cur non prohibes lupum? ô irrecuperabile damnum! Perditus est omnis clerus: quia amici sunt Pa-stor & Lupus: sed verendum est, quòd dum Lupus ampliùs non habet ouem, deuorabit & Pasto-rem, & iusto iudicio pastor cum ouibus perit, qui nullam diligentiam cum ouibus habe[re] voluit.

Octauus diabolus est ipse Capellanus in Ecclesiâ tuâ: hic non cantat, non legit, nisi inde ip-suum profectum habere posit: ebrius per totam noctem leuat cantharos in tabernâ, & nos non p[u]-det immolare sacrificium?

Nonus diabolus est ipse prædicator: et quæ sequuntur, cæt. Imperatore Frider. 3. Papa Inno[centio] 8. vt suprà.

Philippus Beroaldus Bonon. libro 11.

1490. *Asini aurei.*

APuleius describens pompofam processionem, vt nunc vocant, Isidis, inter cætera sic dicit: N[ec] mora, cùm Dei dignitati pedibus humanis incedere prodeunt, &c. Hæc verba enarrans Ber[o]-aldus, inquit: Deos incedere pedibus humanis, dicimus, quando in pompâ homines sacrificuli sus[ti]-nent personas & nomina Deorum.

Mecum ego subinde recolens instituta sacrorum Ethnicorum, venio in eam sententiam, vt credam, pleraque omnia ad ceremoniarum nostrarum celebrationem pertinentia, illinc esse translata transpositaque. Nimirum ex Gentilium religione sunt lineæ vestes, derasa sacerdotum capita, vertigines in altari, pompa sacrificalis, musica modulamina, adorationes, preces, aliaque id genus compluria, quæ nostri sacerdotes in nostris mysterijs solenniter vsurpant.

Idem de horis canonicis. Apuleius eodem lib. 11. asin. Rebus iam ritè consummatis, inchoatæ lucis salutationibus Religiosi primam nunciantes horam perstrepunt. Ad hæc Beroaldus: Sic nostri sacerdotes primam, tertiam, sextam, nonam horas habent sacrificijs legitimas, & deputatas. Si quis curiosè introspexerit nouissimum hoc volumen Apuleianum, haud dubiè cognoscet, pleraque omnia instituta nostræ religionis sumta esse translataque ex ceremonijs Ethnicorum.

Idem de celebratione primæ Missæ. Ex hinc celebrari natalem sacrorum, & suaues epulæ, & faceta conuiuia: dies etiam tertius pari ceremoniarum ritu celebratur, & ientaculum religiosum, &c. Beroaldus ita: Natalis sacrorum dicitur ille dies, quo quispiam consecratur, fitque sacris initiatus, quem non minùs religiosè celebrare debemus, quàm diem Natiuitatis: quoniam ex hoc vita tantùm, ex illo verò vita religiosa, & sancta producitur.

Scribit vlteriùs Beroaldus de ientaculo religioso: (in somnio) Quàm multa, Dij boni, in nostrâ religione consimilia sunt religioni Ethnicorum? quàm multi ritus communes? ex quibus & hic vnus est. Nam quando nostri sacerdotes consecrantur, cùm sacerdotium aliquod adipiscuntur, consueuêre ientaculo non tam religioso quàm guloso accipere Symmystas, vt auspicentur introitum sacerdotalem. Quod idem etiam Gyraldus & Plato testantur: dum, vt Plato inquit in mysterijs suis, Corybantes illum, qui sacris initiandus erat, in solio collocabant, varijsque iocis applaudebant, & choreas ducebant, & saltabant, eo modo expiantes, ac sacris suis initiantes. Imp. Friderico 3. Papa Innocentio 8, vt sup.

Ioan. Iouianus Pontanus. 1490.

ANno salutis 1462. Ferdinandus Neapolitanorum Rex, Marcos oppidum arci Montis Draconis, ad Massicorum montium exitum sitæ, subiectum, Andegauensium factioni fauens, arcta obsidione premebat, & defectu aquarum propè ad deditionem compulerat: cùm impij Sacerdotes magicis artibus imbres elicere ausi sunt. Inuenti enim ex oppidanis atque obsessis sunt, qui nocturnis in tenebris, deceptis castrorum vigilijs, per asperrimas rupes furtim profecti ad littus, trahentes secum imaginem affixi ad crucem Christi, maledictis illam priùs ac diro prosecuti carmine, pòst in mare exsecrabundi immiserint, cœlo, mari, terrisq; tempestatem imprecati.

Quo etiam tempore Sacerdotes quidam mortalium omnium scelestissimi, dum satisfacere profanis militum artibus studerent, ritum nefarium secuti, quo (vt dictum est) elici imbres putantur, asino pro ædis foribus constituto, tanquam agenti animam cecinêre funestum carmen. Pòst diuina Eucharistia in illius os palatumque iniecta, conclamatum asinum funereis cantibus, viuum tandem ibidem pro templi foribus humauêre.

Hîc verò vix dum perfecto sacro obnubescere aër, ac mare agitari ventis cùm cœpisset, diesque medios offundi tenebris, ac nunc cœlum micaret ignibus, nunc lux omninò eriperetur, tonitru cœlum terræque horrescerent, volarent euulsæ ventis arbores, discissaque fulminibus saxa complerent auras fragoribus, proruppit tantâ è nimbis pluuia, imbresque tam validi, vt non cisternæ modò colligendis aquis satis non essent, sed & arentia saxa, rupesque exustæ Solibus, torrentes vndequaque prolapsos diffunderent.

Ita Rex, qui sola in siti potiundi oppidi spem collocauerat, frustra ab ea habitus, ad Sauonem vetera in castra redijt. Pontanus lib. 5. belli Neapolitani.

Idem. Quod quidem execrationis genus maximè Sacerdotes attingit, quæ Deo virginitatem cùm vouerint, pollutis tamen votis, rituque sacerdotali periuranter atque incestè contaminato, grauidæ factæ, ne scelus pateat, execrabiliori conantur scelere idipsum prohibere ac corrigere: dum aut medicaminibus adhibitis abortionem procurant, aut partum statim exanimant, terræque aut cloacis clàm infodiunt.

Vir maximè notus, mihique perfamiliaris, ædes cùm emisset, emundaretque latrinarum sordes, inter emundandum animaduertit, infantuli cadauerculum sordibus illis inuolutum.

Idem de bello Neapolit. lib. 1. Quibus artibus Pontifices Maximi tantum sibi Imperium comparauerint, nequaquam est explicatu facile. Namque vt initio armis illud sibi vendicauerint, longè aliud arbitrari par est. Genus enim ipsum hominum olim quietum, ac religioni tantùm deditum. Cæterùm vt antè Sacerdotes innocentissimi, atque abstinentissimi fuêre, quo tempore sola Sacra ceremoniasque tractabant: sic pòst fuêre ex eis, qui cupiditate, ambitioneque præcipites ierint.

Idem. Valentiæ in Hispaniâ citeriore, ædes quædam sacræ, vestaliumque monasteria ita quidem patent amatoribus, vt instar lupanariorum sint.

Idem. Anni huius exitu, in campis, qui Beneuentum inter Apruciumque interiacent, fœdum certamen inter coruos miluiosque exortum est, siue ostentum illud fuerit, prognosticumq; futuræ

ad N. pugnæ, seu naturalis contentio, quòd de multitudine locustarum ijs in campis eo autumno prognatarum, quibus alites ipsi vescuntur, pugnatum sit ob pastus cupiditatem.

Primo igitur è certamine (nam bis pugnatum est) quòd miluij acrioribus magisque falcatis armati essent vnguibus, alisque vterentur patentioribus, maioresque captarent auras, corui cùm discessissent inferiores, paucis pòst diebus, ac si imploratis aliunde auxilijs, rediêre densiore agmine generis sui volucrum. Quod idem factitatum à miluijs.

Cœpta igitur acri secundò in aëre pugna, corui sensim quasi inito consilio, arteque hac vsi, intra vineta subsidere, stantesque aut super vitibus iam defrondibus, aut super editioribus ramis, truncóue eminentioribus rostra subrigebant, ingruentesque alis atque vnguibus miluios suffodiebant rostris, quasi pugionibus. Itaque cernere erat cadentes passim atque exenteratos miluios, singulorumque ad casum conclamare coruos, crocitatuq; significare victoriam, & tanquã cohortari aciem cantu, atque excire pugnantes. Quo pugnæ genere cùm certatum esset diutius, plenis tandem cadentium miluiorum campis, ipsi tanquam in insidias delatos se intelligentes, pugnam deseruêre, confessi volatu fugam, atque alitis hostis super stragem volitantis victoriam.

Hic verò elatus victoria coruus, atque in cædem versus, in stratos humi miluios sæuire, iramq; ac rabiem exercere, conficere rostro semineces, atque è mortuorum aut capitibus cerebrum eruere, aut hausta è visceribus intestina trahere vnguibus, carpere præcordia, ac discindere armos rostris, demum nihil iræ reliquum facere, nihil non permittere rabiei. Atque ex hoc certamine victor plureis dies, perinde ac direptis hostium castris, liber lætusque passim ferebatur.

Hanc pugnam, volucrumque conatus tantos plurimi mortales spectatum cùm venissent, quò stragem ipsi cernerent, per vineta, camposque vagabantur. Itaque alij pugnæ genus acre cruentumque, stragem alij tantam mirabantur. Erant qui vulnerum vastitatem, & congestos quasi cæsorum aceruos suspicerent, nemo tamen, qui non futurum breui contendentium exercituum augurarentur certamen, partisque alterius calamitatem.

Eodem anno Arenate, Brutiorum agro, mula equum peperit, pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòst Loisius Arenas ad Ferdinandum misit.

Idem in 8. Dialog. ex Charonte. Nulli de verâ religione sunt minùs soliciti, quàm Pontifices, & Sacerdotes: quippe quorum studium est ampliare rem familiarem, cogere Pecuniam, atque in saginandis corporibus occupari. Et cùm nimis improbè auari sint omnes: nemo cœnat lautiùs, nemo vestitur elegantiùs.

Dudum Sacerdos Cardinalis obsonatorem suum, quòd in emendo lupo pisce pecuniæ pepercisset (erat autem pretium aurei sexaginta) quibus maledictis eum non est insectatus? parùmque abfuit, quin illi domo interdixerit, vt vitæ suæ parùm studioso. Ac vitam nunc, quæ olim Gula dicebatur, vocant.

Alter quoque Sacerdos eiusdem collegij moriens exoleto (scorto masculo) legauit aureûm triginta millia. Sed quantula sunt hæc? Sacrum quoque sanguinem Eucharistiæ veneno tingunt. Imp. Frid. 3. Papa Innocent, 8. vt sup.

1490.

Ioannes Gochius.

ASserit hic: Thomæ, Alberti, Capreoli, & aliorum Sophistarum scripta magis obscurare, quàm illustrare veritatem: imò Pelagianam hæresin redolere. Familiaris fuit VVesselo Grieningensi: scripsit de votis, & obligationibus, & quid de illis sit tenendum. Item de religionibus fictitijs.

1490.

Ernestus Archiepiscopus Magdeburgensis.

D. Clemens Schavv diaconus Ecclesiæ Islebiensis: huiusque tum Archiepiscopi capellanus, testatur, se astitisse ei, vnà cum duobus Franciscanis, in Salinis morienti: quorum alter ad Archiepiscopum dixerit: Esto bono animo inclyte princeps: Nos omnia non tantùm nostra, sed & totius Minoritarum ordinis bona opera tuæ celsitudini communicabimus. Non est dubium, quin illis acceptis, coram Dei consistas tribunali iustus & beatus. Respondisse verò Archiepiscopum, Nein ich trawen/ ich begehre ewer Werck nirgendt zu: Meines HErren Christi Werck müssens allein thün/ darauff verlaß ich mich: Id est, Nullo modo: nec meis nec vestris operibus ego confidam: sed solius mihi Christi opera sufficient. Fuit alioqui & in politica gubernatione homo iustus ac frugi, & non dilapidator redituum, & vexator miserorum, sicut sequentes Marchitæ. Cat. Imp. Friderico 3. Papa Innocentio 8, vt sup.

1490.

Flauius Melfensis.

HIc in regno Neapolitano reperit aciculam, siue indicem, siue bossulum marinum, cuius cuspis magnete tingitur, vt perpetuò prospectet ad Aquilonarem polum, polaremque stellam: & do-

ce-

 Anno

ceat, quo in loco verseris in mari, & quò sit flectendum. Præstans & necessarium inuentum Deus Noui orbis apertioni præmisit, sine quo nauigatio illa fieri non potuisset. Vt sup.

Prodigium. 1490.

HOc anno, tempore natiuitatis suæ tres Soles & tres Lunas apparuisse, scribit Olaus Magnus.

Philippus Callimachus. 1490.

CVm Vladislaus Rex Vngariæ, cogente Papâ, fœdus iuratum cum Turcâ rupisset: & idcircò miserè in pugnâ Varnensi interijsset: Dracula VValachiæ princeps, ne ad prælium vnà proficisceretur, vaticinio mulieris fuit retentus. Pridie enim, quàm in regia castra peruenerat, Secusa, mulier Bulgara, senio quidem confecta, sed cognitione futurorum multis experimentis clara, ad vicum Sonum de exitu, ac fine belli ab ipso interrogata, prædixerat: Regem haud felici euentu pugnaturum: plusq́ue momenti contra eum hostium profligati exercitus reliquias habituras, foreque subinde, vt res feliciùs gereretur. Atq; ideò in se, ac suos vaticinium deriuare volentem, prosperioribusq́; actionibus superesse: periculo, quod in præsens nunciabatur, se subtraxisse: filium verò adiunxisse: monuisse tamen, ne fortunæ obluctaretur temerè in acie, si res Christiana inclinaret. Imperat. Frider. 3. Papa Innoc. 8. vt sup.

Georgius Riplay. 1490.

SCripsit hic varia: inter alia Compasionis Mariæ officium Christi pasioni addidit: tanquam esset cum illo pro nobis similiter passa. Imp. & Papa vt sup.

In hymno, sacris solennijs celebratis, sic Papistæ in suis templis adhuc hodie canunt: 1490.

Dedit fragilibus corporis ferculum,
Dedit & tristibus sanguinis poculum,
Dicens: accipite, quod trado, vasculum:
Omnes ex eo bibite.

Sic sacrificium istud instituit,
Cuius officium committi voluit
Solis presbyteris: quibus sic congruit,
Vt sumant, & dent cæteris.

Ecce, Papicolæ suo ipsorummet gladio iugulantur. Imp. & Papa vt sup.

Bartholomæus Pincernus. 149

HAbetur formula donationis Constantini dist. 96. Constantinus. sed omissa reperiuntur apud Barthol. Pincernum. Refutârunt commentum hoc publicis scriptis Marsilius Patauinus, Laur. Valla, Antoninus, qui affirmant, formulam hanc in vetustis codicibus decretorum non inueniri. De eo quoque Cusanus Cardinalis, Æneas Syluius, Hiero. Paulus Catalanus, & Raph. Volateranus. Imp. Frid. 3. Papa Innoc. 8. vt sup.

Virunnius Britto. 1490.

SI diuinus Maro probè intelligeretur, vates est eminentissimus, & extra omnem Latinorum comparationem positus. Sngularem quoque Virgilij laudem reperies apud Fulgentium. Imp. & Papa vt sup.

Thomas Brabantinus in tract. de apibus. 1490.

CIrca finem operis de quadam in hunc modum refert: vidi, inquit, & ex confessione audiui virginem quandam in religioso habitu, quæ primò dixit, se nunquam in concubitum consensisse, per hoc tamen dat intelligere, se cognitam fuisse: & ego non credens artaui eam rationibus, & duris comminationibus, sub periculo animæ suæ: tandem cum lachrymis confessa est, se priùs corruptam mente, quàm corpore: & cùm postea doleret, quasi ad mortem, & confiteretur omni die cum lachrymis, non potuit tamen ingenio, studio, vel arte ab incubo dæmone liberari. Imper. Frid. 3. Papa Innoc. 8. vt sup.

Alcabi-

1491.

Alcabitius Astronomus.

HIc narrat, puerum quendam, cuius Ascendens fuit 8. gradus Libræ, terminus Mercurij (in quo habuit Iouem, Venerem, Martem, & Mercurium) prophetasse. Huiusmodi aliquot coniunctiones quoque Firmicus recenset. Imp. & Papa vt sup.

1491.

Ceremoniæ Corbeienses.

HAbuit cœnobium Corbeiense vix vllam imaginem: & Litaniam, ac alias ceremonias multò reformatiores, quàm nunc Romanenses. Chronicon Corbeiense. Vt sup.

1491.

Ioannes Rota Vratislauiensis.

IOannes Rota Episcopus in Silesia emendauit & aboleuit multos superfluos & impios ritus in Ecclesia, templis, & processionibus: cantum etiam nimium abstulit. Eo quoque tempore Alex. Hegius Dametriensis & Rodulphus Agricola taxârunt abusus in Religione, & paulò pòst à Luthero hic nodus Gordius planè dissectus est. Annales Silesiæ.

1491.

Franciscus de Puteo, Petrus Plomeuene, & Petrus Scropus.

CHartusianorum Ordo institutus est secundum Polydorum & Genebrardum anno Domini 1080. iuxta Sigebertum verò, Vincentium, Antoninum, & Panuinium anno 1086.

Hic inter omnes rigidissimam obseruauit regulam. Primùm enim, cùm alij quidem monachi die saltem vno aut duobus in septimanâ à carnium esu abstinerent, hi per omnem vitam eas, nullâ quoque valetudinis habitâ ratione, respuerunt.

Deinde etiam peculiari quodam voto paupertatem coluerunt: vnde se omnibus facultatibus sponte exuentes, atque aliena tantùm quadrâ viuentes, eum sunt detestati, qui inter ipsos quicquam possideret, vbi vel vnicum pedem figere posset.

Secundum hæc quidem superioribus illis seculis pingendus fuerat Chartusianus, pallidus, macilentus, oreque ad hydriam & panem composito, itemque collo breui ac contractis faucibus, tandem autem nullis penè pedibus.

At cùm monachi illi progressu temporis ad carnes, non modò vitulini, verùm etiã fœminini generis animum applicuissent, opesq; & pecunias non quidem manibus, sed plenis caputijs incredibili multitudine congessissent, vt iam cum summis principibus certare velle viderentur: pedes verò suos, qui imbecilliores esse credebantur, vbique gentium & terrarum posuissent: pius quidam homo, etiam Chartusianus, cùm superiori ætate Chartusianorum suorum regulas in longè vetustissimo volumine comprehensas legisset, eorumq; vitam hodiernam à priori valdè abhorrentem ponderasset, hanc Chartusiani monachi effigiem in fronte libri posuit.

Est autem profectò ferale monstrum: cuius quidem caput rasum est, vt monachum esse, non possis dubitare: dentibus verò, atque ore tam est prolixum, vt cuius sint bestiæ, non perinde constet. Voluit innuere fortassè pius ille, Chartusianos supra modum esse voraces atque bibulos: cuius argumentum est in collo. Collum enim eiusmodi grues habent.

Iam verò historia recitatur de Apitio, qui vtrùm Chartusianus fuerit, ignoro: dicunt tamen eum in delitijs adeò exquisitum fuisse, vt etiam nidore culinarum mirificè delectaretur: optasseque illum aliquando gruinum collum, quia existimabat, obsonia atque vina, tam longâ titillatione de-

Anno

luentia, longè maiore ipsum voluptate affectura esse. Ita etiam Chartusiani plurimùm sunt delica-i, sunt grues, & Apitij, fruges consumere nati.

Quantum nunc ad manus attinet, in sinistrâ quidem manu rosarium habet, & secundum illud ro peccatis aliorum hominum vota sua deblaterat, non certè ex animo, neque seriò. Quis enim d crederet? cùm nemo hominum ex gruino collo orare posit. Quid igitur cum rosario agat, nisi t fucum faciat hominibus, eoque vtatur tanquam muscipulâ ad capienda prædia, & pecunias? Hic enim est dextra manus, quæ idipsum, quod vult, indice monstrat: nempè agros, & longè lateq; xporrecta iugera.

Pedes denique sunt bouini, ratioq; hæc est. Dicitur namq; de boue, quòd pedetentim quidem at, sed tamen omnium animalium fortisimè pedem figat, vnde facilè loco moueri nequeat. Ita Chartusiani cùm ad prima ordinis sui auspicia nihil omninò habere voluissent, vbi saltem consiste-e possent: inde subitò mutati, tam acriter in terram pedes suos impresserunt: vt iam potentisimus t oporter, qui eorum vestigia delere, pedesque amputare conetur. Atque hæc de isto Chartusiano.

Bethancor, Lusitani, Christophorus Columbus, Ferdinandus Corthesius, Vascus Nunius, & Verazanius.

INuenit Bethancor primus Insulas Fortunatas. Lusitani Hesperides vltra Viride promontorium. Sed Columbus homo Ligur hos superans, nouas Insulas, Hispaniolam & Cubam: & post eum erdinandus Corthesius Mexicanam & alias (de quibus librum singularem conscripsit Verazani s Florentinus) inuênit, Vascus autem Nunius Isthmum transcendere ausus fuit. Viri certè ma-ima laude & admiratione dignisimi: vt ex illorum scriptis factisque (de quibus alibi,) con-tat. Vt sup. 1492.

Conformitatum liber.

SCripsit librum hoc titulo, plenum blasphemiarum, Ioannes Capella, in quo conferuntur facta Francisci cum actis Christi, horrenda comparatione: vt etiam ante hunc Bartholomæus de Pi-s, & post Erasmus Alberus, Conradusque Badius in Gallia: atque Martinus Lutherus in Germa-ica lingua, quem Alcoranum Franciscanorum nuncupârunt. 1492.

Monstrum. 1492.

HOc tempore puella virgo filium semica-nem peperit. Sic Volateranus scribit, ex cane & muliere natum infantem formæ humanæ superiore parte, inferiore verò caninæ: atque ex piationis causa ad Pontificem delatum. Meminit eius Cardanus quoque libro 14. de rerum Var. cap. 64. Lycosth.

Sebastianus Ticio. 149[illegible]

SVb Maximiliano Imp. ingens lapis specie ac forma Δ græcæ literæ hoc anno in Ensheym decidit oppido Alsatiæ: qui hodie in æde sacrâ ibi custoditur, à Sebastiano Ticione scriptis celebratus. Vt sup.

Alexander VI. PP. 221.

ALexander VI. cùm Cardinalis esset, noctes diesque in eo totus erat, quomodo Pontificali po
tiretur dignitate: vtque huius voti sui commodiùs redderetur compos, ad Satanicam Magi
am animum adiecit, operaque alterius Magi rem eò deduxit, vt cacodæmoni obedientiam pollice
retur, quatenus, quicquid ex eo quæsiturus esset, ad ea responderet; decernebatur etiam, quando, &
vbi, in qua item specie, nempe Protonotarij, comparere debeat.

Constituto itaque die Satanas Protonotarij assumta specie adest, quis esset Alexandro indica
seque ei, quicquid interrogaturus sit, relaturum promittit. Quærit ille, Num Pontificalem digni
tatem obtenturus sit? Quod cùm Satanas affirmaret, porrò quærit ille: Quàm diu sit in tali di
gnitate regnaturus? Ad quæ Satanas eo modo respondebat, vt, octodecim annis Pontificatum sib
promitti, Alexander intelligeret: verùm vndecim tantùm annis regnauit, & diebus octo.

Elapsis vndecim annis, in morbum incidens, vnum ex ministris superius conclaue ingredi iu
bet, librumque mensæ impositum, in quo Magicæ docebantur artes & præstigiæ, sibi afferre iube
Minister ascendens, apertis foribus, ibi Satanam in sella Pontificis sedentem, papalique ornatu a
mictum offendit: quo spectro territus recedit, & Papæ quæ viderit renunciat.

Papa hæc audiens, eum denuò ascendere cogit, visurum, num adhuc Satanicus ibi Papa appa
reat. Reuersum ministrum Satanas eodẽ adhuc sedens habitu compellat, quid sibi velit, ex eo quæ
rens? Respondit minister: se ingressum, vt librum Papæ tradendum afferret. Ad quæ Satanas: Qui
Papam dicis? Ego Papa sum. Hæc cùm ex ministro ægrotans Papa audiuisset, vehementer territus
quorsum iam res suæ tenderent, facilè intellexit.

Itaque in interius conclaue se deportari iussit. Quò vbi delatus est, protinus Satanas subsequi
tur, assumtaque veredarij specie, cum impetu fores pulsat: intromissus, Papam lecto affixum acc
dit, tempus elapsum esse indicans, aliò ex hac vita ipsum vocari. Vnde contentio inter eos orta es
ex qua ij, qui lecto astabant, facilè agnoscebant, de annorum numero ipsis certamen esse. Verùn
Satanas euidentiùs ipsi explicata numerorum ratione abijt. Breuique pòst ipse quoque Papa Spiri
tum suum reddidit. Ex multis Chron. Imp. Frid. 3. vt sup.

Idem Alexander 6. ex Iubilæo, quem anno 1500. celebrauit, CCC. coronatorum millia col
legisse dicitur. Sequenti anno tributum sacrum contra Turcas, indulgentiarum montes promi
tendo, indixit, & supra sexcenta millia corrasit. Cæsar Borgia Valentinus, Alexandri filius, cùm a
centena millia aleæ lusu perdidisset, Germanorum peccata se perdidisse, per ironiam iactabat. Au
ctor vitæ Georgij Fronspergij.

Idem non magni fecisse fratres mendicantes videtur, vt quem dixisse ferunt: cum potentissim
Rege, aut Principe malle sibi bellum esse, quàm cum vno ex fratrum mendicantium ordinibu
Omnia enim habere eos, qui nihil habeant: ac inexpugnabile id esse genus hominum, quacunqu
certandi viâ adoriaris.

Cantio de Papa, Romanaque Ecclesia, per Boëmum quendam composita.

AMari luctus mersitor
Mæstus suspirijs,
Tremore punctus agitor
Totis præcordijs:
Perit cordis lætitia,
Angit me præ inopia
Mentis angustia.
Bonorum morum formula
Grata proscribitur,
Castitatis vera normula
Victa profligitur:
Virtus calcatur vitio,
Recti fit interitio,
Iuris desitio.
Crassatur commilitium
Turbæ Satanicæ,
Virtutes sed exitium
Deflent heroicæ:
Plebescit morum gloria,
Potiturq; victoria
Reatus scoria.

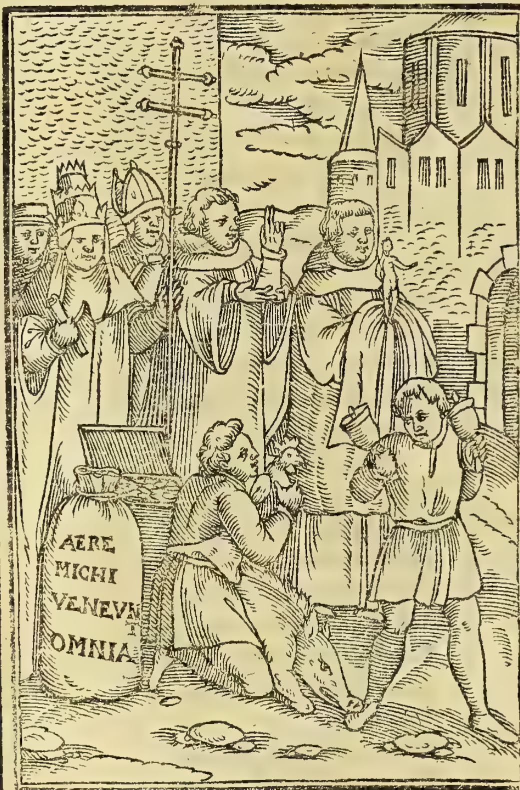
Debellantur firmissimæ
Castra iustitiæ:
Prostat laudabilissima
Lex pudicitiæ.
Status aberrant singuli,
Subduntur sponte pronuli
Sub iuga Zabuli.
Error vetus amicitur
Visus caligine:
Licet, quicquid delinquitur,
Ex consuetudine.
Sic iuri fit iniuria,
Paterna dum per inuia
It proles deuia.
Fax ardens viuæ fidei,
Norma iusticiæ,
Riuus prælargus olei
Misericordiæ,
Mathesis quondam Romana,
Fons spirans vitæ balsama
Per dogmata sana,

Genus generalissimum
Omnis iusticiæ,
Degenerans vilissimum
Fit vas spurcitiæ.
Horrenda heu traiectio,
In loco sancto mansitat
Iam desolatio.
Habendi hydrops fervida
Hanc siti vstulat,
Simoniæq; lurida
Hanc lepra pustulat.
Tumet fastus tympanide,
Neronisat prævalidè
Sæua tyrannide.
Inescat hanc ingluuies
Ampla lauticiæ,
Ingurgitat congeries
Hanc Bacchilatriæ.
Prurit luxus serpigine,
Manans ex scaturigine
Curatæ saginæ.
Charismatum abusibus
Lautescit sedulè,
Inopum & delusibus
Crudescit patulè.
Data spernens magnalia,
Pro vanis æternalia
Facit venalia.
Lambit insontum cruorem,
Tigride ferior:
Maternum linquens amorem,
Fit vrsa sæuior.
Ablactatos, vt Lamia,
Tormenta per truncaria
Discerpens varia.
Multorum belua capitum
Veriùs dicitur,
Monstroq; monstruosius
Portentum creditur:
Auras colens altamine,
Vndas motuum turbine,
Terras cupidine,
Naturam sic trifariam
Infaustè sapiens,
Facturam omnifariam
Sua arte capiens.
Nil reor hanc sub æthere,
Terris, vndis, vel aëre,
Posse effugere.
Orthodoxæ exultricem
Iactat se fidei,
Iniuriarum vltricem
Clamitat se Dei.
Hac astus sub diploide
Virus propinat callidè
Soboli stolidæ.
Parenthesin ignauiæ
Iniecit regibus,
Synthesinq; concordiæ
Dirupit gregibus.
Sal sparsit in apiculas,
Lupis tradit ouiculas
Carpi pauperculas.
Quadriorbis per spacia
Sic cædes horridæ
Huius Vulpis fallacia
Patrantur callidæ:
Rumpuntur pacis fœdera,
Celerat quiuis reuera
Sæua ad funera.
Regnorum sic dissidiis
Labant respublicæ,
Solantur parricidiis
Vrbes non modicæ:
Pensatur nil proditio,
Papaliq; iudicio
Fit abolitio.
Stuprum & peieratio
Laxantur leuiter.
Frangitur pacis factio
Valdè faciliter:
Dispensantur periuria,
Fraudes & adulteria,
A Romana curia.
Totius hæc nequitiæ
Origo pessima,
Deberet quæ iusticiæ
Fore potissima.
Caput languens & stolidum,
Effecit totum morbidum
Corpus, & olidum.
Victa vilis cupidine
Hæc numulatriæ,
Spreta quauis dulcedine
Cœlestis patriæ,
Nil sapit præter munera:
Falsa sæpè, propter æra,
Commutat in vera.
Xenia hanc deflectere
Iusta iudicia
Docent, iustis complectere
Falsa conuicia.
Vilet ouis absq; vellere,
Nil æquum, ni pro munere,
Valet decernere.
Iam decor omnis exulat
A Syon filia,
Hostis ferus diffibulat
Eius monilia.
Iactura hæc non plangitur:
A quouis namq; quæritur,
Quod suum cernitur.
Zelotes ô iusticiæ,
Iudex æquissime,
Ardorem auariciæ
Pellens nequissimæ,

Anno

Paſtor paſtores reſpice,
Velle tuum rex vuice
In eis perfice.
Et tuis electam vineam
Trade cultoribus,
Germen qui ferant in eam
Plenum dulcoribus
Nectaris ſapidiſsimi:
Vitalis paſtus intimi,
Delicatiſsimi.
Titanis inſtar ſubditos
Illuſtrent moribus,
Legis faciant præditos
Chriſti canonibus.
Sic colant agros cordium,
Sentesq́ ex iis ſordium
Euellant omnium.
Concede, vt Eccleſia
Sancta catholica
Tuæ legis facetia
Recta, veridica,
Autores vitet ſcelerum,
Te ſolum poſt legiferum
Carpens iter verum.
Turris tu fortitudinis
Eſto debilibus,
Fructum qui te dulcedinis
Spondes flebilibus.
Carnis ſolutis fletibus,
Solari nos cum cœtibus
Confer cœleſtibus.
Imp. Frid. 3. PP. Alex. 6.

1493. *Ioannes de Ianduno.*

HIc Marſilii Ficini ſocius erat, & diceba[t] quòd Chriſtus aſcendens dimiſit Eccleſia[m] ſuam ſine Vicario: & quòd Papa maiorem pot[e]ſtatem cæteris presbyteris non habeat: quodq[ue] Cæſari ſubeſſe debeat, & ab eo iudicari: de q[uo] vide Baconthorpium ſup. 4. Sentent. Imp. Fri[d.] 3. PP. 221. Alex. 6.

1493. *Ioannes Abioſus Neapoli-*
tanus ex Balneolo.

HIc ſcripſit vaticinium à Diluuio vſque ad a[n]num Chriſti 1702. & alia. Imperatore & P[a]pa vt ſuprà.

1494. *Iaſon in conſil. 95. Col. 4.*

PApæ (inquit) ſcandaliſanti Eccleſiam licitū eſt reſiſtere, & non tolerandus, c. & ſi illa. q. 7. &c. ſunt quidam 25. q. 1. Innocentius in inquiſitionis, de ſent. excomm. & in c. quanto. consuetud. Abbas in c. cùm teneamur. de appe[l]lat. Item Hieronymus loquens de Papa in c. no[n] omnes Epiſcopi. 2. q. 7. dicit, quòd infatuatu[m] Sal ad nil proſit, quàm vt proiiciatur foràs, & porcis conculcetur.

Idem in conſil. 145. 4. n. 3. Vol. 2. affirmat, quòd Papa non poſsit ſine cauſa quenquam dignitate conſtitutum deponere: quia poteſtas Petro data ad paſcendum oues Chriſti non exte[n]datur ad necandum eas, c. in nouo. 21. diſt. Manet enim potentia Petri, dum verè iudicat, & c[la]uis non erat, c. manet.

1494. *Hermolaus Barbarus.*

ROmæ quidam vixit annos 40. ſine cibo, ſola aëris inſpiratione. Imp. 116. Maximiliano Papa 221. Alex. 6.

Sunt omnes, qui Eccleſiaſtica munera tenent, iurati, ſe nihil contra Romanum Pontificem [a]cturos, exceptis ſolis Venetis, qui hunc Hermolaum Barbarum ac Cardinalem Mularium exilio [da]mnârunt, quod, cùm legationem apud Pontifices Romanos obirent, in collegium Cardinali[um] cooptari ſe paterentur iniuſsi: quod Vergerius proprio edito libello quoque tradidit.

Baptista Panætius in sermone 56. 1494.

BAlthasar Cossa, Ioannes 23. postea dictus, Alexandrum 5. Papam veneno sustulit per Marsilium de Parma, medicum: vt ei in papatu succederet. Imp. & PP. V. S.

De Paparum cum Imperatoribus concordiâ. 1494.

Imp. 116. Maximiliano primo. PPP. 221. Alexandro VI. 223. Iulio II. & 224. Leone X.

POst mortem Friderici, Maximilianus Imperio, cuius consors legitimo Electorum suffragio patre viuente designatus erat, assumto, infulas illas solennes Cæsarum, cùm facilè posset, suscipere non laborauit: quòd princeps rerum peritissimus eorum, quæ superioribus Imperatoribus fulgore coronæ Romam pellectis accidissent, haud dubiè recordaretur, & pontifices capitales Cæsarum hostes fugiendos esse, statueret. Veruntamen sæpius fraudi sceleratissimorum pontificum; sinceritas optimi Imperatoris subiecta est.

Nam initiò Alexander ille VI. luxuriosissimus & auarissimus tyrannus, qui Zizymum Turcarum regem à fratre Baiazete pulsum, cum perpetuo Christiani nominis opprobrio, ingenti pecuniæ summa vno die viuum & mortuum vendidit: pari pecuniæ cupiditate raptum Annæ Britannicæ, quæ regio ritu Maximiliano desponsata erat, pecunia à Gallo accepta, approbauit: matrimonio, quod inter Maximiliani filiam Margaritam Carolumq; Gallorum regem contractum erat, nefaria dissipatione soluto, & inuito ac contradicente Imperatore: per Raymundum Cardinalem Germaniæ prouincias præcipuas nouis & inauditis expilationibus vexauit: cùm immensa apostolicarum clauium potestate, indulta eius se in mortuorum ante multos annos animas extenderent.

Ab eo vt nomine, sic quoque ordine secundus Iulius, tantis perfidiæ tendiculis Maximilianum circumduxit, quantis pontificum quisquam vllum Imperatorem. Nam cùm ad bellum Venetum, omnium maximum grauissimumq;, inclytum heroëm impulisset, ac is Venetos pontificiæ sedi rebelles, captis eorum præstantissimis vrbibus, ad summam necessitatem adegisset: Iulius, contra fidem Imperatori coram ordinibus Imperii Augustæ sanctissimè datam, ac omnes publicæ honestatis rationes, non tantùm Venetos pacem petentes in gratiam recepit, sed & percusso cum ipsis fœdere, exercitum suum aduersus Cæsarem iniquissimus perfidissimusq; bellator eduxit, cum ea voce, quæ, ipsum non tam Petri, quàm pessimi & impiissimi latronis successorem fuisse, liquidissimè testaretur.

Siquidem (vt memoriæ proditum est) cum exercitu vrbem egrediens, Petri clauem in Tyberim furibundus proiecit, hisce verbis: Quia clauis sancti Petri non ampliùs valet, valeat gladius sancti Pauli: hoc facto, se suosque successores potestate clauium Petro concessa, scelerata dementia priuans, iusque suum omne Tyberino flumini cedens. Non itaque minùs verè, quàm eleganter, in gladium hunc Iulii hoc carmine lusit Vlricus Huttenus:

Ille sui longo successor in ordine Petri,
More nouo tantas res agit, & studio.
Nam neq; pro populis orat, paciq; relictus,
Quod faceret Petrus, sacra fidemq; docet:
Verùm bella mouet, gerit arma, & sanguine gaudet
Nimirùm Paulum prætulit ille Petro.
Paulus habet gladium, sed non ferit: occidit ille,
At malus hic multis intulit exitium.
Dira venenato soboles latro prodite partu,
Hac Christum, hac sequeris conditione Petrum?

Verùm hanc Pontificis inauditam perfidiam, cum pari impietate coniunctam, Opt. Max. Deus, iustissimus scelerum vindex, non diu impunitam dimisit. Cùm etenim rex Gallorum Ludouicus, Cæsari ex formula fœderis opē ferens, pontificem Venetorum præsidio elatum, omnesq; pacis conditiones respuentē prosequeretur, prælio ipso die Paschatis prope Rauennam commisso, tanta eum clade affecit, vt pacem, quam antè recusauerat, vltrò expeteret: experireturq;, Pontifici non tam gladio, quàm claue Petri belligerandum esse.

Vt verò non diu post hanc cladem, aliasq; cædes innumeras, è rebus humanis exemtus, successorem in pontificatu Leonem X. sic quoq; eundem æmulum pontificiæ perfidiæ habuit. Siquidem cùm ab initio pontificatus, à Gallo alienior, Maximiliani Cæsaris & Sfortiæ Mediolanensium ducis amicitiæ, contra Gallos tunc Mediolano imminentes, studuisset: mox à Francisco Gallorum rege, Heluetiis ad Marignanum cæsis, & Maximiliano Sfortia in potestatem redacto, ad regem Gallorum Franciscum, fœdere Cæsareo violato, venit: ac cùm datum ei esset, vt pragmatica sanctio, nouis conuentionibus in eius locum substitutis, in Gallia aboleretur, fœdera cum Francisco sanxit, eique imperii Constantinopolitani infulas contulit.

Anne hîc magis pontificis de alieno largientis liberalitas, vel perfidia in Imperatorem laudatissimum, Maximilianum laudanda erit? Fertur vulgò Maximilianus, cùm à Leone (nescio in hac

re, vel alia) deceptus fuisset, dixisse Germanicè: Iam se verè affirmare posse, quòd nullus Pap rum sibi fidem seruauerit: atque Leonem vltimum futurum, cui confideret: idq; vt dictum, quoque seruatum ab ipso, rei euentus docuit. Nam paucis pòst annis in profluuiū ventris incide spiritum Deo reddidit, anno humanæ salutis millesimo quingentesimo decimonono: piis hac relicta, futurum fuisse, vt, qui toties peruersissimis Pontificum strophis elusus esset, de ipsis euerte dis pia consilia, in tanta religionis mutatione initurus, atque ad exitum deducturus fuisset. Verù præmatura morte abreptus, quæ voluisset, Caroli successoris, atque ex filio Philippo nepotis pote tiæ reliquit. Schardius ex Nauclero, Mutio, Cuspiniano, Huberto Goltz, Vrsperg. Arnoldo F rono & aliis.

Monstrosa.

1494. HOc anno quædam fœmina 22. Octobris Cracouiæ in villa suburbana, cui Nigræ nomen monstrum edidit, cætera quidem humana figura, sed collo & auribus leporinis: & pro stom cho, vno grandiore intestino totum ventrem occupante: diducto longè rictu spirans.

Eodem anno Fridericus Imperator obiit: item cum Turcis immaniter grassantibus sem atque iterum conflictatum fuit: item Cracouia horrendi incendii edaci vulcano consumta: Ta tarique Podoliam & Volyniam depopulati sunt.

Nec non paulò ante hæc, quædam mulier Cracouiæ in vico ad Spiritum Sanctum enixa in lucem infantem mortuum & serpentem viuum, qui infantis dorsum penitus ferè depauerat excauauerat, Chron. Pol. lib. 2. c. 27. Lycosth. Imp. & PP. V. S.

Iacobus Regius.

1494. SCripsit hic ad Maximilianum Imperatorem de Ecclesiæ reformatione: & alia. Imperato Maximiliano 1. PP. Alex. 6. V. S.

Robertus Gaguinus historiæ Francorum libro primo.

1494. HVius Childerici prosperitate cognitâ, Basina Thuringiæ Regis vxor, ad Regem Francum, lita viri, se confert: illecta iuuenis consuetudine. Quæ à Childerico rogata, quamobrem serto viro alium sequeretur: quia, inquit, communione tua vsa sum: modestiamque, & virtut tuam sum experta. Quòd si, meliorem te quempiam vsquam terrarum esse, mihi persuasum ha rem, illum terra marique indefessa persequerer. Hac libertate sermonis delectatus Childericus, sinam vxorem, nondum Christo initiatus, accepit: Bisini hospitalitatis beneficentiam mini recordatus.

Primo itaque nuptiarum concubitu, Basina Childericum admonet, noctem sine re vol ptuaria prætereat, foresq; palatii obseruet, & quæ viderit, ad se perferat. Credulus mulieri vir te fores ædium asseruans, ad Basinam visa defert: visos à se in atrio palatii primùm quidem Rhin cerotas, quæ vnicornes appellantur, Leones item, & Leopardos: secundò Vrsos Luposque fur tes non secus, ac si in semet sæuire festinarent: postremò exiguos canes, alternis se morsibus im tentes.

Hæc omnia veluti futuri præscia vates referenti marito explanat: prodituram scilicet ex rum concubitu variis moribus sobolem: primam, quæ generosa natura foret, Rhinocerotas i taturam, Vrsis, Lupisque haud dissimilem: alteram, quæ rapinis animum intendat: tertiam, quæ festo se dente commordens, canum rabiem assumat, & se mutuò laceret, mordeatque, & collid donec postremò in nouissimis diebus regnum deficiat. Concepit eadem nocte mulier, & pep filium nomine Clodoueum, qui primus Regum Franciæ Christi fidem suscepit.

His Basinæ præsagiis gauisus Rex, in maximam spem rapitur venturæ exprætentibus nup nobilioris familiæ. Deinde aliquot præliis victos Alemannos in potestatem accepit. Multis tand gestis per annos quatuor & viginti claros, moriens filio huic Clodouæo regnum reliquit. Per eos es sanguinis riuus Tholosæ, quam Gothi occupârant, die toto fluxisse visus est. Imp. Max. 1. A xandro 6. vt suprà.

Idem. Rebus ad hunc modum quietis, Thuronum se contulit (Clodoueus scilicet 1. Rex Fr ciæ) vbi Anastasii Bizantini Imperatoris legatos audiuit, Imperatorio nomine amicitiam ei o rentes, Romanumque Consulatum. Quo honore affectus Rex, inscenso equo in patentem camp qui inter diui Martini ædem Thuronumque per tempus erat, proficiscitur: vbi populo varia nera profudit, cunctis acclamantibus: Benè sit Regi, Consulique Romano.

Equi deinde memor, quo in bellis libenter vtebatur, quemque diuo Martino voti reus cauerat, eum ingenti pecunia redimi cùm frustra insisset, nec moueri loco equus scopuli instar

tuisset.

Anno

tuisset: aureos centum, quos illa ætas solidos appellabat, priori precio adiici iubet: atque ita equo recepto, Bonus, inquit, in negotiis adiutor Martinus est: sed mercede carus. F. A. D. Circ. 500.

Idem libro quarto. Breui pòst mora interiecta, Ludouicus Pius Aquisgrani conuentum habuit Sacerdotum atque Procerum: in eo codicem de ordine & ritu Ecclesiastico condi iubet, quem, per ciuitates & suæ ditionis loca insigniora circumlatum, ab vniuerso clero exscribi & seruari mandauit. Eius codicis author fuit Amalarius Diaconus, florens illâ ætate sacris institutis, & studio literarum. Pontifices verò atque inferioris dignitatis sacerdotes, quos præclaris vestibus per fastum vti, & gemmis compluribus digitos ornare, cognouit, eam pompam deponere, humilibusque indumentis vestiri, & gemma vna tantùm ad dignitatis indiciũ contentos esse, imperauit. F. A. D. 816.

Idem libro septimo. Talem vitæ exitum habuit contemtor omnium hominum Bonifacius, qui Christi præceptorum minimè recordatus, adimere, & conferre magna pro suo arbitrio conabatur: cùm non ignoraret, in eius se loco versari in terris, cuius regnum non de hoc mundo & terrenis rebus, sed de cælestibus esset: quique dolo & malis artibus Romanum Episcopatum quæsiuerat sibi: & Cælestinum, à quo dignitatem receperat, in carcere, dum vixit, habuerat.

Non prætermittam hoc loco scribere, quod constanti fide, per hos dies in Parisiensi agro accidisse, ab historicis accepi. Erat Adam de monasterio vallis Sarnarii Conuersus, cui villa Creches, ad ipsum monasterium pertinens, commissa à loci Abbate fuerat. Hic paucos ante Christi Natalem dies, ad villam sibi creditam, ex cœnobio, ante diei exortum, proficiscens, vno seruo tantùm comitatus, vidit in via proceram arborem, pruinâ geluque albescentem, ad se ocyssimè concedere, qua re equus, cui insidebat Adam, terrefactus, è via prosiliens, vix potuit à Conuerso ad viam reflecti. Eodemque metu affectus seruus, nutare cœpit, ita, vt in pedes stare, & ambulare difficilè posset. Propior Conuerso facta arbor, cùm homini nihil nocuisset, euanuit, aërem, & sulphureum odorem relinquens.

Suspicatus propterea Conuersus, aliquid à Dæmonio illusionis sibi fuisse obiectum, ad superos animam vertens, diuæ Mariæ laudes recitat. Moxque ponè se hominis nigri equitantis effigiem conspicit: aduersus quem Adam indignabundus: Cur, inquit, infelix, mihi audes insultare? cùm mihi habeam in monasterio comprecatores fratres, quibus cura sedula est, me & reliquos à cœnobio absentes Deo & Diuæ Mariæ commendare? Abi, quandoquidem nulla pars tibi mecum est.

Discedens inde ad pauculum tempus Dæmon, protinus Conuerso adstitit, formâ hominis quàm maxima, cui prolixum, & gracile collum erat. Quem se infestantem Adam frustra pugione repellere conatus, videt, confestim illum mutata effigie, mediocri statura esse, & monachi instar cucullo faciem velare: cuius oculi, sicuti æs candens, rutilabant, in quos dum Conuersus gladiolum incassum vibrat, pecudis similitudine visus dæmon, non minor, quàm Asinus auritus apparuit.

Vnde magis timens Seruus, domine, inquit, describe in solo orbem, atque in medio crucem Christi insculpe: in circo enim stantibus nobis nihil aduersabitur inimicus. Fecit igitur Conuersus, sicut à seruo fuerat admonitus. At nec sic destitit impius aduersator. Nam asininas aures in cornua commutauit: atque ad circulum concedens, opprobriis est à Conuerso reprobatus, & sputis contaminatus. Cumque à Seruo edoctus Conuersus cruce se signasset: Dæmon in dolii speciem figuratus, se Molerias vicum versùs in Rotæ speciem circumegit: Conuerso illæso relicto.

Huius tam mirandi euentus indicia extiterunt. Inprimis Abbas vallis Sarnarii à Conuerso fidem rei quæsiuit: præterea historiæ scriptor, loci, vbi hæc gesta sunt, inspector: qui equum priùs mansuetum, calcitrantem postea atque ferocientem se vidisse, profitetur. Languor item serui diuturnus: & vestium Conuersi intolerabilis fœtor, & vocis, donec Zingiber desumsit, difficilis emissio. F. A. D. 1044.

Idem. Erat Cardinalis quidam Romanus, Ambianensis appellatus, qui auctor fuerat augendi census & tributi: & seuerè aliquando Carolum, dum adhuc viueret pater, tractauerat. Quam rem tunc recordatus Carolus, ad Sauosium, qui propè astabat: Ecce iam, inquit, Sauosi, de hoc sacerdote liberi erimus. Quo verbo territus Ambianensis, confestim per Duacum Auinionem se recipit, exportato ingenti thesauro, quem sibi ex publico contraxerat.

Illud siquidem nonnunquam compertum est, inter Francos plus damni in rempublicam inuehi, dum Sacerdotis consilio res agitur, quàm cùm prudens aliquis ex seculi nobilitate rebus gerendis præficitur. Ille enim, nescio qua insatiabili ambitione, omnia sibi vendicat: hic populi misertus, & communitatis detrimentum suum esse ratus, reipublicæ benè, vt potest, consulit. Ille fastum & pompam ex dignitate metiens, eò audaciùs diuitias congerit, quò minùs vltionem timet, ecclesiastica libertate protectus: hic autem, opes suas cum republica coniunctas esse, non ignarus, ex publico incommodo priuatum quoque auguratur. Nam qui res suas ex reipublicæ statu consiiderat, illas sine hac nequaquam posse stare, intelligit.

Idem. Per eos dies, cùm de Romano Pontifice controuersia agitaretur, accessêre ad Regem Bohemiæ Castellæq; oratores, Vrbani partes aduersus Clementem VII. quem Rex sequebatur, defensuri. Quibus per Andegauorum ducem responsum est: Regem non ita affectum Clementi esse, quin veritatem sequi velit: daturum operam, vt Ecclesiæ pax (sedata discordium Pontificum contentione) reddatur. Responso accepto oratores abiêre.

Reuera hæc de Romano pontificatu altercatio, multis incommodis tum alias nationes,
cùm Gentem Gallicam vexauit. Nam Cardinales XXX. Clementis caussam secuti, exploratores
per Franciam constituerant, qui Ecclesiarum opulentiores prouentus inquirerent, quas, rectoribus
vacuas, mox sibi à Clemente obtinebant. Tulit quoque Clemens de vacaturis Ecclesiis legem,
quam expectatiuam gratiã appellauit, qua ad adipiscendas à morte possessorum Ecclesias, fas iusque
expectanti per Pontificem designato, erat. Solis, ex hac lege, Cardinalibus, & potentioribus viris
Ecclesiæ contingebant.

Exigebantur præterea à clero decimæ, & de maioribus Ecclesiis, dum pastoribus orbatæ erant,
primi anni prouentus legebantur. Id annatam vocant, quam Cameræ Apostolicæ deberi, Roma-
ni contendunt. Neq; id sine ducis Andegaui conscientià fieri, rumor erat: exactionis siquidem par-
tes capientis.

Eas ob res cùm scholastici non pauci scholam relinquerent, studii Parisiensis Rector concion
aduocata, ex consilio doctorum, Ioannem Ronceum Picardum deputat, qui de huiusmodi dispen
diis ad Regem, Andegauiumq; ducem habeat orationem. Habita oratione, tanta ira percitus An
degauius est, vt satellitibus, noctu ad cubiculum Ioannis Roncei missis, hominem effractis foribu
abductum in vincula coniici, mandauerit. Nec aliter, repetente cum Rectore, exemtus est, quàm v
Clementi auditurum se, polliceretur. Nisus quoque dux est Rectorem deprehendere: sed re per ami
cos cognita, Rector aufugit.

Idem lib. 9. Fato quoque suo functus est Nauarræus Rex, Carolus: euentu admiratione digno
Cùm longè senex esset, & calore defecisset, linteo illum insuendum, & aqua, quæ viua dicitur, per
fundendum, quidam suaserunt. Eam enim aquam efficacem calefaciendi vim habere, constans o
pinio est. Hoc suendi ministerium dum sutor noctu exsequitur, filum (eius abrumpendi caussa) a
lucernam admouens, exceptam filo flammam ad linteum, priusquàm animaduerteret, raptim de
labi, videt. Nec mora, linteũ omne exuritur, miserabiliter vociferãte Nauarræo: qui & die tertio pòs
continuo dolore maceratus, exstinctus est: plerisque constanter affirmantibus, diuinam esse iram
quæ perfidum Regem digna suis sceleribus pœnâ cruciasset. F. A. D. 1355.

Idem lib. 9. Per id tempus, sedens apud Auinionem Innocentius VII. qui raram, nisi ex Fran
ciæ regno, obedientiam erat consecutus, Cardinales XXX. ordinauerat, quibus grandis sumtus opu
esset: ideoq; diui Nichasii Remensis abbate in Franciam misso, dimidiatã omnium ecclesiarũ pa
tem exigere conabatur, cui cœpto Scholastici Academiæ Parisiensis restiterunt: missis ad Carolu
oratoribus, qui, pontificis edictum haud æquum esse, persuaderent. Audita Scholasticorum quer
la, Rex exportare regno pecuniam vetat: & Ecclesiarum prouentus in tres partes distribui, iube
vnam in Ecclesiarum instaurationem: alteram dissoluendis earum obligationibus & debitis: tert
am quotidianis ministrorum vsibus assignauit. Simulq; de his rebus Arnoldum Corbium ad pon
tificem legat. Pontifex autem edicti pœnitens, ab exactione destitit.

Ibidem. Carolo Duci Aurel. vt est à nobis memoratum, mentis impoti, duo ex ordine Aug
stinensium fratres mederi se posse, iactauerunt. Quod quia gratum quàm plurimis erat, ad vale
dinarium Regem introducti, capiti aliquot incisionibus factis, ex impotente moribundum reddid
runt. Idcircò comprehensi cùm, se medicinæ prorsus nescios esse, confiterentur: ex prudentum co
silio, sacerdotii dignitate exutos carnifex capite truncauit. Quos ad id scelus excitasse Philippu
Burgũndum, fama vulgauit: propterea, quòd Ludouicus Aurelianus, Ioannem Barrensem (q
Burgundi studio ducebatur, & magus erat) igne comburi procurasset.

Idem. Per eos dies, non procul à sancto Dionysio, visum est monstrum biceps, tres oculos, & li
guas duas habens. Dedit præterea suum prodigium æther. Nam ex Cardinalis monachi collegi
per summam cœli serenitatem, visus est ignis super ciuitatẽ Parisiorũ à porta in portam circumfer

Idem. Plerique enim rerum administrationem Principes pro ludo habent, & quanti suæ lib
dines constent, non considerant: quod euenire iis solet, quibus populi marsupia ærarium sunt.

Idem. Inter cætera, quæ fecit Benedictus decimustertius, Francorum regi Carolo sexto de
mas Ecclesiasticas dedit: partim vt rex illum defenderet, partim vt ingentis eius lucri particeps
ipse fieret. Mediam partem Ecclesiasticorum prouentuum per Galliam & Angliam petens, rep
sam passus est.

Pragmaticæ sanctionis capita ex Gaguini Annalium
Franc. lib. X. exscripta.

CVm Brugis seditio exorta esset, Carolus apud Bituriges conuentu habito, pragmaticam s
ctionem, ad insequentem modum, Basiliensis Concilii ductus autoritate, condidit.

Apud Basileam, Eugenii IIII. Romani Pontificis assensu, congregato concilio, ii, quibus
clesiasticam tueri dignitatem mandatum erat, leges, communi omnium sententia, ritè digestas s
xerunt: quas à Carolo admitti, missis eius rei causa oratoribus, petierunt. Legum hæc capita fuẽr

I. Romanus Pontifex quoque decennio generalem synodum in loco, quem volet, posthac co

gregato. Si negligens erit, potestas esto Patribus, id designandi. Conuocati Concilii locum, nisi necessum erit, Pontifex non mutato.

II. Basiliensis concionis auctoritas, & ipsius decretorum constantia perpetua esto: eaque nemo vnquam, nec ipse Romanus pontifex, tollere, infirmare, aut transferre præsumito.

III. Romanus pontifex maiores Ecclesias, Metropoles scilicet, atq; episcopales, collegiatasq;, aut eas quibus Abbates præficiuntur, & ecclesiasticas dignitates, quæ per electionem sibi deligere rectorem consueuerunt, nemini reseruato: præter eas, quæ iure scripto, vel Romani principatus causa, ipsi permittuntur. Huic decreto nemo contrauenito. Si intercedet causa præter legem faciendi, id Apostolicis rescriptis exprimito. Idque, dum ad pontificatum quispiam assumetur, se seruaturum, iurato.

IV. Ecclesia Pastore destituta, ii, penes quos est eligendi potestas, die & loco definito conueniunto: peccatorum suorum confessionem agunto: & Eucharistiam sumunto. Mox considentes, præmisso iureiurando, non negligenter, non dolosè, non timidè, eum, qui gerendæ dignitati sit idoneus, eligunto. Principibus fas non esto, pro quopiam commendando molestis precibus, aut violenta comminatione premere aut cogere electores.

V. Electionis formam & electi merita confirmatores prælati inquirunto. Scribæ, notarii moderatum salarium accipiunto.

VI. Romanus Pontifex, quem sanctitatis normam præ se ferre oportet, huic sanctioni nequaquam derogato. Si contemnet, & inde scandalum exurgat, ad subsequens vniuersale concilium deferatur.

VII. Electiones, tametsi pro canonum autoritate legitimæ esse videbuntur, si inde aut Ecclesia, aut patria, vel respublica turbari formidabitur, cùm huiusmodi electio ad Romanum Pontificem forte refertur, & ea diligenter examinata nulla dici merebitur, alteram electionem iis, quorum refert, indicito. Electum verò confirmari aut benedici ab alio, quàm ab eo, qui sine medio electo superior est, fas non esto. Si in pontificis curia præsens electus erit, à pontifice benedictionem, si volet, recipito. Iuramentum postea suum præstato. Secus qui faciet, centum aureorum mulcta eum castigato.

VIII. Vniuersali synodo, eiusque definitionibus & decretis omnis catholicus, etiam Romanus Pontifex, eatenus obedito, quatenus fides & schismatum explodenda seditio postulat.

IX. Quæ synodus, sancto Spiritu autore vocata, consedit, eam, sicuti Constantianæ Concionis patres difiniere, à Christo Deo, autoritatem protenus obtinere, creditor.

X. Ecclesiis Dei eos sacerdotes & pastores præficito, qui doctrina sint & vita illustres, vt creditum sibi populum solicitè instituant, & Deo obedientem gratumq; reddant.

XI. Expectatiuis præterea gratiis, vnde plurima oriri mala constat, locum esse non sinito.

XII. Beneficia (viuo eorum rectore) nemini reseruato. Cùm autem administratore vacabunt: eorum, quibus conferre oportebit, mores & merita, graduatine sint an secus, cognoscito.

XIII. Decretum de Theologo, per quasque Metropoles præbendando, ad episcopales quoque Ecclesias extendito: vt in illis præbenda Theologo conferatur, qui in aliqua generali Academia decennem literis operam nauauit. Beneficio donatus, verbum Dei prædicato: & per quasque hebdomadas semel atque iterum sacras literas audire volentibus explanato. Negligenti quotidiana Ecclesiæ stipendia subtrahito.

XIIII. Porrò de iis, qui gradu alicuius disciplinæ prouecti sunt, hunc ordinem obseruato. Primum post hanc sanctionem vacuum possessore beneficium Doctori, vel Licentiato Baccalaureo conferto: duo deinceps, quæ rectore carebunt, bene merentibus clericis concedito. Quod his duobus succesiuum erit, illud graduatus obtineto. Igitur scholastici gradu insignes sua nomina beneficiorum collatoribus, dum quadragesima agitur, scripta quotannis tradunto.

Beneficiorum, præter hoc decretum, collatio facta inanis esto.

E locis, quæ ab vrbe quatuor dierum itinere distant, in ius vocare Romam, nisi in maioribus causis, fas non esto.

Qui damno aut iniuria grauabitur, ad eum, qui proximus est superior, appellato: si tale est damnum, quod per eius sententiam restitui posit. Alióqui, nisi ad Romanam Ecclesiam iudex per exemtionem pertinebit, causam definiendam ad eum, qui eiusdem regionis est, iudicem (si metus abest) pontifex committito.

A grauamine aut interlocutione iudicis secundò non prouocato.

Eum, qui frustra atque inaniter ante latam sententiam appellat, quindecim florenis, præter cæteras litis impensas, multato.

Triennem alicuius beneficii, & quietum possessorem non turbato: nisi hostilitate, metu, vel graui impedimento tardatus fueris, ne per triennium impetere potueris posidentem.

Cardinales XXIIII. tantùm, diuina & humana scientia eruditos, annorum XXX. boni nominis, & generis legitimi, qui reipub. consulere posint Christianæ, Pontifex de suorum fratrum consilio præficito.

Anno

De dignitatibus & beneficiis Ecclesiasticis quibusuis, collatis aut conferendis, nihil prorsus, sed neque annatam, neque fructuum primitias, neque (vt vulgò dicitur) deportum pontifex exigito.

Notariis & scribis mercedem, qui beneficium recipit, soluito. Huius decreti præuaricatori pœnam simoniacis debitam infligito. Nihil præterea iuris aut tituli in beneficiis, contra hanc prohibitionem impetratis, sibi acquisitum, intelligat.

Clerici, qui Ecclesiarum & diuini cultus obsequiis deputantur, rem omnem diuinam, & Dei laudes sanctè, distinctè, & grauiter celebranto. Ad IESV nomen caput reuerenter demittunto. Decanos & reliquos per Ecclesias præfectos, huius statuti præuaricatores castigato.

Consuetudinem, quâ inductum est, eum, qui in aliqua horarum choro abfuerit, omnium distributionum participem esse, tollito. Idq; & ad Decanos & præpositos, qui suarum prætextu dignitatum, rei diuinæ non assunt, extendito.

Quos noueris, dum res diuina agitur, per Ecclesiam, aut iuxta illam deambulare aut confabulari, totius diei, quo hoc fecerint, distributionibus priuato. Iterum verò in hoc ipso delinquentes vnius mensis stipendiis mulctato.

Tabulam, vbi designentur ii, qui definitis hebdomadibus sua officia exequi debebunt, in choro appendito. Negligenti totius diei stipem denegato. Fidei symbolum non truncato, sed ad verbum absolutè decantato.

Camœnas vulgi in Ecclesia canere laicos, prohibeto.

Rem diuinam (quam Missam appellamus) sine ministro nunquam celebrato. Dum eam facis, vocem exaltato, quæ à circumstantibus exaudiri posit. Secus agentem corripito.

Canonici, qui se creditoribus obnoxios ita constituunt, vt statuto die debito se non absoluerint, interdicto rei diuinæ cohibentor, & à stipendiis Ecclesiæ toto trimestri abstinento. Nec quicquam inde, quàm diu diuinis abstinebunt, percipiunto.

Solennibus diebus, dum maior missa fieri debet, capitulum non cogito: per integram alioquin hebdomadam transgressores quotidiana stipe priuato.

Spectacula, ludos, comessationes, choreas, nundinationes, ludibria, & laruatas personas ab Ecclesiis & sacris locis arceto. Contemtorem clerum trimestri prouentu abstinere iubeto: reliquos censura ecclesiastica cohibeto.

Clerico cuiusuis status, concubinam fouenti, à secunda huius sanctionis promulgatione non resipiscenti, beneficiorum suorum perceptionem menses tres interdicito, & eos fructus in Ecclesiarum, vnde percipiuntur, vtilitatem impendito. Hanc autem constitutionem in synodis & capitulis promulgari quotannis, imperato. Nec minùs laicos admoneto, nullam præter legitimam vxorem, turpi copula contingere.

Excommunicatos ante latam sententiam, & reuera denunciatam, non vitato, nisi tam notoria excommunicatio erit, quæ non valeat ignorari.

Nulli omninò genti, communitati, vel loco, vel sacris interdicito: nisi per semet, aut per priuatos, aut officiales, id est, per suos magistratus culpam admiserit. Iniquum siquidem est, ob vniuscuiusque priuati hominis delictum, ferire insontes.

Nullius literis, quibus, quempiam beneficio aut suo iure se abdicasse, narratur, nisi testibus aut fideli documento, id factum esse, constet, credito.

Hæc cùm Carolus satis enucleata digestaq; esse comperisset, indicto apud Bituriges concilio Pragmaticam (quam vocant) sanctionem tulit, eamque in Parlamenti senatu promulgari mandat, anno Christianæ salutis CCCCXXXVIII. supra millesimum, nonis Iulii. Quam Regiam (auctoritate Basiliensis synodi) factam constitutionem, qui deinceps fuère Romani Pontifices non secus ac perniciosam hæresim exsecrati sunt, quòd eam nemo pontificum, dissoluto Basiliensi conuentu, probauerit.

Vetustissima enim contentio de Vniuersali concilio & Romano Pontifice, vtrum maius sit, hactenus inter Ecclesiasticos perseuerat. Quod, mea sententia, factum est, vt generales synodos cogere Pontifices detrectent, formidantes, suam tam latè patentem (ne dicam vsurpatam) auctoritatem conciliorum decretis cohiberi. Itaque ea est hodie illorum sublimitas & amplitudo, vt parui habitis regibus, licere sibi omnia, glorientur. Neque quispiam ad pontificatum meâ ætate venit, qui dignitate adepta, non statim suos nepotes magnis opibus & principatu donauerit.

Qualiter hæc pragmatica sanctio iterum, & quibus Papalibus artibus fuerit sublata, vide etiam suprà anno 1467.

VVernerus Rollwinck, Pastor Hofensis in Fasciculo Temporum.

QVidam Legatus à latere missus, cum Iubilæo & maximis indulgentiis, à Papa Innocentio, cùm Norimbergæ moram duceret, Doctor Theodoricus Morung, Canonicus Bambergensis, Herbipolensis, & Eystatensis, collegiatarum Ecclesiarum, bullis contradixit papalibus in eo, quòd Papa non haberet animabus in purgatorio annum Iubilæum impertiri, nisi per modum suffragii. Et idem Norimbergam veniens, in egressu ad Herbipolin, circa Norimbergam, capitur per clientes Marchionis Friderici, & vulneratus ducitur in Kadlspergk.

Absoluit Legatus clientes, & ad manus Sanctißimi eundem Doctorem captiuum tenuit, committendo ipsum dicto Principi. Tandem etiam ipsum inhabilitauit propter libellum famosum (quem paßionem Sacerdotum, sub Principe Marchione Alberto, patre dicti Friderici, intitulauerat) editum tempore persecutionis sacerdotum, sub Principe Illustri Marchione Alberto, ex parte cuiusdam steuræ, quam ab eis aliquatenus exegit idem Princeps in suo districtu: qui libellus per eundem Doctorem confectus fuisse dicebatur. Etiam propterea, quòd Papalibus bullis contradixit, & quòd sacrilegus incantator, & quòd sub laici vestitu nocturno tempore armatus, vt cliens equestris, incessit. Et hic Doctor captus tenebatur adhuc anno 1494. circa festum Michaëlis, incarceratus à Marchione Friderico in quodam castro Rauhenculm.

Iste Legatus, nomine Raymundus Pegerandi, Doctor Sacræ Theologiæ, Francigena, missus ad Franciam & Alemanniam, Iubilæum posuit ad diœceses, & ciuitates, & oppida per Alemanniam. At dum Bambergæ anno 89. Iubilæum posuisset, Licentiatum Ioannem Groman de Munchpergk, qui secum Parisiis steterat, commissarium per diœcesin Bambergensem, ad prædicandum Iubilæum, misit.

Hic Licentiatus S. Theologiæ, & Parisiensis Magister Ioannes Groman, posuit Iubilæum in Hof, oppido, vbi ego eram pastor, die omnium Sanctorum: & durauit per mensis spacium. Ordinauit quindecim confessores in Capellâ Sancti Michaëlis, erexit crucem, & posuit capsam, & in singulis diebus prædicauit per se, vel per alium. Confeßionalia distribuit, vnum pro 70. nummis Franconicis, in quibus nullus casus fuit exceptus, nisi aliquis reseruandus Papæ. Septem Ecclesias ordinauit, ad instar septem capitalium ecclesiarum in Curia, & penes trecentos florenos collegit in capsam: & penes 600. confeßionalia distribuit per alium in domo dominorum.

Sed tota pecunia collecta, fuit surrepta in Cronach, & Freyburg: in Cronach à filio rustici: & in Freyburg à Pastore, quos ambos diabolus visibiliter in forma hominis & canis adiuuit: qui capti, & factum confeßi, dirißimè interfecti sunt. Imp. & PP. V. S.

Idem. Conscientia pura secundũ timorem Dei olim in prælatis vigens, Ecclesiam Christi laudabiliter vita & exemplo rexit & prouexit. Dehinc successu temporis, cùm iam Ecclesia in temporalibus abundare cœpisset, oblitâ quodammodo conscientiâ, scientia, quæ inflare solet, multos in Ecclesia præsidere fecit: qui sacram Scripturam diuersis versutiis palliantes, iustitias Domini rectas, quæ cor lætificare consueuerunt, propter delicias carnis falsificare non timebant, multas hæreses & sectas seminabant, & plura beneficia pinguia per Papam dispensando cumulabant. Verùm tamen aliqui, licet pauci, cum scientia retinentes conscientiã puram, & scientia sancta illuminati, multos ad iustitiam erudierunt, qui iam quasi splendor firmamenti in æterna felicitate rutilare creduntur.

Sed (heu) nephandis his temporibus solùm entia sponsam Christi gubernare videmus, personas videlicet conscientia scientiaque carentes, & velut entia insensibilia, nec Deum nec sanctos eius verentes, beneficia super beneficia sibi vsurpare. Et quod plus est, videmus, vilißimos quosque laicos parochias, & monasteria, & (quod nephas est dicere) oblationes altarium amodiare. Hinc patrimonium Christi solis ministris eius deputatum, & pauperibus distribuendum, in vsus deuenit tyrannorum, & meretricum: ecclesiæ & monasteria sacra in loca deserta rediguntur: hinc guerræ mortiferæ, destructiones ciuitatum & regnorum, mortes innocentium lamentabiles, & mala infinita nunc facta cernimus: quæ omnia ex pompa Episcoporum, & insatiabilium auaritia prælatorum detestanda proceßisse, cognouimus.

Idem. Determinauit quædam sancta Synodus, quòd concilium legitimè congregatum repræsentat Ecclesiam vniuersalem, & potestatem habet à Christo immediatè, cui omnis status, etiam papalis, obedire teneatur in his, quæ sunt ad generalem reformationem Ecclesiæ, scilicet in fide & moribus, tam in capite quàm in membris. Item, quòd deinceps concilium de decennio deberet celebrari, & plura alia bona.

Idem Terræmotus maximi fuêre per diuersa loca. Et Basilea tota cecidit 1356. cum multis castris in circuitu. Tunc homines velut bestiæ in syluis cõmorabantur, nec ciuitates intrare audebant. Bella etiam plura, & pestilentiæ, & fames fuerunt. Terra in multis locis aquam albam & fœtentem euomuit, quæ castra & loca fortia casui dedit. Tempora insuper periculosa, propter hæreses & sectas plures, & superbia & iniquitas nimis inualuit: & populus curiosus & leuis nimis. Vnde in libro beatæ Brigittæ 1. cap. 45. dicitur, quòd secundum rigorem iustitiæ mundus meritò deberet perire: quia peior est quàm tempore diluuii: sed precibus sanctorum misericorditer parcitur ei.

Idem. Dionyſius Siculus tyrannus peſsimus de Sicilia expellitur. Hic erat diſcipulus Platonis: ſed non imitator.

Quodam tempore vidua quædam paupercula pro ipſo diis immolabat, obſecrans, quatenu diutius viueret: ipſo retrò ſtante ſecretiùs, & admirante. Completo autem ſacrificio, accerſitan interrogans, ait, cur ſic pro me oras, qui ſemper tibi moleſtus fui? Illa reſpondit: domine, auu veſter tyrannus fuit, & vaccam vnam mihi abſtulit, & non retinui niſi tres: rogauique deos, v moreretur, ſi fortè ipſo defuncto, filius eius, pater veſter, mihi eam reſtitueret? ſed ille peior, n dum illam retinuit, imò vnam ſimiliter abſtulit, & non remanſerunt mihi niſi duæ: iterum pr cata ſum contra eum, vt moreretur, ſperans, à vobis mihi reſtitui vaccas meas: Vos autem peſsi mus omnium nihil mihi reddidiſtis: inſuper etiam afflictam afflixiſtis, vnam auferendo. Tim ergò, ne poſt mortem veſtram adhuc crudelior veniret, qui hanc ſimiliter auferat, & fame moria Ideo deos exoraui pro vita veſtra: infeliciter experta, quòd penè continuè res in deterius dila buntur.

Idem. Cluniacenſium ordo patrum, quaſi ſtella matutina in medio nebuloſæ tempeſta tis huius & ſcandaloſæ, in magna humilitate & feruore rutilare cœpit, atque proficere per Adoner monachum virum ſanctum, ac cæteros quàm plures æquè perfectos. Hi primi ordinis ſanctiſsim patris Benedicti, qui iam in pleriſque locis cecidit, reformatores extiterunt.

Et nota, quòd diuitiæ fuerunt ſæpius cauſa caſus huius ordinis ſacri, & paupertas refo mationis: deuotio namque peperit diuitias, ſed (heu) filia ſuffocauit matrem. O abyſſus impe ſcrutabilis iudiciorum Dei: ecce, tam in imperio quàm in papatu altercatione ſcandaloſa tenebr ſcente, exortum eſt hîc in tenebris lumen rectis corde.

Idem. Heu heu Domine Deus, quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color ptimus? qualia contigiſſe circa hæc tempora, etiam in ſancta ſede apoſtolica, quam vſque hu tanto zelo cuſtodiſti, legimus ſcandala? quales contentiones & æmulationes, ſectæ, inuidiæ, am bitiones, intruſiones, perſecutiones? O tempus peſsimum, in quo defecit ſanctus, & diminu ſunt veritates à filiis hominum.

Veruntamen poſt hæc tempora ferunt multi ſancti Papæ: ſed non ſic continuè, & in ta to numero, ſicut in præcedentibus. Eia quis conuentus? quæ congregatio? quis homo iam curus erit, ſi ſic defecit ſanctitas primitiua?

Idem. Ignis cecidit de cœlo, & iris mag apparuit, vt putarent homines, conſummati nem ſeculi adueniſſe: & ſigna ingentia fueru ita vt areſcerent viuentes præ timore, propter t nitrua & fulgura, & ictus eorum maximos, & quarum inundationes incomparabiliter exce uas, & periit innumera hominum & animalin multitudo, & ſequitur peſtilentia grauiſsima c ſigno iræ Dei.

Cunctis viſibiliter apparuit, quòd vnus a gelus bonus, & vnus malus Romam nocte c cumierunt: & quot vicibus domus aliqua perc tiebatur, tot ex ea ſequenti die interibant. T tunc moriebantur, vt etiam parentes cum fili fratres cum ſororibus vnanimiter in feretro po ti, ad tumulum portarentur.

Sæpè huiuſmodi ſigna oſtendit Domin piiſsimus ad terrorem peccatorum, ſed vtina exemplis aliorum terreremur; vt à peccatis ſiſteremus. Dicunt tamen quidam, quòd hæc ſtilentia facta ſit tempore Benedicti ſecundi.

Idem. Imperium Romanorum circa h tempora vbique in orbe terrarum cœpit defic irrecuperabiliter. Nam in Oriente Saraceni, & Occidente Gothi dominia aſſumſerunt, & dei ceps retinuerunt. Item Saraceni de exercitu Im ratoris interfecerunt 150000. pugnatoru Et hoc iterum maximum habemus exemplum, quòd nihil ſtabile eſt ſub Sole, quando etiam ta defecit poteſtas & prudentia. Cauſa huius diuerſimodè aſsignatur. Quidam dicunt, quòd hoc f inſatiabilis Romanorum auaritia, qui ſibi ſubditas nationes iugo ſeruitutis intolerabili opprin

bant, quod omnibus principibus & prælatis timendum est: quia, quàm diu Romani oderunt auaritiam, & dilexerunt æquitatem, dominium orbis habuerunt.

Alii dicunt, quòd hæresis Orientalium hoc fecit, vbi communiter Imperatores habitabant: & sæpè cum peruersis peruersi facti sunt, nec est quicquã, quod ita nequeat occasui subiacere, quàm vera religio. Sed neque in principe aliquid lucidius, quàm recta fides.

Aliqui dicunt, quòd causa huius defectus fuit superbia dominorum, qui subiectos despiciebant, canes aut asinos nuncupando vel similiter: propter quod pudore & dolore incitati, erexerunt se, & fecerunt quod cernimus.

Fortè omnes hæ simul sunt vna causa: quia per quod aliquid nascitur, per eius oppositum destruitur. Et sic iam omnes quatuor monarchiæ defecerunt, & non restat alia, nisi Antichristi, cuius aduentum Deus nouit. Interim dominia hinc inde diuersimodè variantur in particulari.

Idem. Antiochia subuertitur per angelum Dei, qui in veste alba apparuit: & tantùm vnus vir, eleemosynis vacans, liberatus fuit. Quidam dicunt, quòd medietas ciuitatis subruta fuit, & aliam eius medietatem vir ille precibus suis saluauit.

Idem. Tempore Christi exosum fuit nomen Christianum apud Idololatras, & maximè apud Pontifices & sacerdotes templorum, qui principes & populum prouocabant aduersus Christi fideles: quia viderunt, quòd STATVS & QVÆSTVS eorum diminuebatur, & ad contemtum esset venturus tantus fastus eorum. Annòn idem etiam tempore Lutheri, cùm ille statum & quæstum illorum in indulgentiis & aliis tangeret, contigit?

Idem. Mons quidam maximus in Burgundia inferiori diuiditur, & currit per multa milliaria, & quinque millia hominum suffocauit: & tandem ad alios montes accessit mirabiliter, anno 1214.

Idem. Pestilentia sacri ignis. Et puer quidam liberatus ab igne, omnem historiam mundi, textum Euangelii, actus Apostolorum, &c. tanquam in libro legeret, aliis pronunciauit, anno 1444.

Idem. Contra pluralitatem beneficiorum facta est illa solennis disputatio Parisiis anno Domini 1238. in qua determinatum est per sanctos doctores, quòd nemo sine periculo peccati mortalis tenere potest duo beneficia, quorum alterum sufficeret ad sustentationem suam, &c. Et quidam, quos auaritia excæcauit, aliter opinati fecerunt contrarium, quos flagellum diuinæ iustitiæ horribiliter damnauit, & puniuit.

Idem. Soles duo apparuerunt. Terræmotus magnus fuit. Stella per diem fulgurauit. In Italia pluit sanguine. In Antiochia terra absorbuit plura ædificia.

Et porcellus nascitur cum capite humano. Pullus nascitur quadrupes. Et mulier quædam enixa fuit monstrum, antè sicut homo, retrò facies canis, & cætera membra.

Idem. Iudæus quidam in Hispania apud Toletum fodiendo inuenit lapidem, in quo erat liber vetustissimus, & scriptum in eo: In tertio mundo filius Dei nascetur de virgine Maria, & pro salute hominum patietur: & quòd liber deberet inueniri isto tempore, scilicet Ferandi virginis Castellæ. Et statim Iudæus baptizatur cum omni familia sua, anno 1224.

Ibidem. Heu, heu, vbi mansit antiquorum Romanorum tanta probitas, strenuitas, legalitas, ac incomparabilis prudentia, & honestas? Siquidem hoc tempore imperium ad manus stultorum deuenit. Nota, quòd stultus, si se stultum putat, adhuc aliquid de lumine naturalis intelligentiæ habet: sed si se sapientem æstimat, tunc completa est stulticia eius, nec erudiri potest, sed sapientes persequitur, similesque sibi sociat.

Idem. Eleazarus summus Pontifex Ptolomæo Philadelpho Regi misit ex qualibet tribu sex, hoc est 72. doctos viros, ad interpretationem Bibliorum. Quod autem 70. tantùm aliquando dicuntur fuisse,, vsus sacræ Scripturæ ita obtinet, vt quandoque numerum paruum obticeat, nominato maiore.

Anno

Idem. Monstrum habens caput caninum, & cætera membra sicut homo, præsentabatur Lu douico: & bene potuit monstruosum statum significare huius temporis, vbi homines sine capit quasi canes latrando, hinc inde vacillabant.

Idem. Fides (inquit) tunc valdè deficere cœpit: & clerici maleficiis erant dediti, consurgenti bus sectis, anno 930.

Idem. Anno Domini 1323. Dominicani pro suo purgatorio, ac nundinis Missarum cuius dam Guidonis spiritum præstigiabant in ciuitate Alesti propè curiam Papæ.

Idem. Inter omnes Iuristas modernos solus Iuo Britto, doctor iuris sanctus computatur.

Idem. Ludouicus IIII. fuit dux Bauariæ, & contemsit coronationem domini Papæ. Quapro pter ab eo depositus est, anno 1304.

Idem. Manfredum Siciliæ Regem excommunicabat Papa, quia libros aduersus fratres men dicantes habebat, anno 1260.

Idem. Nicolaus de Lyra, doctor Theologiæ, clarus habetur Parisiis. Hic fuit Iudæus nation conuersus autem valdè profecit in ordine Minorum: scripsit super tota Biblia, & alia. Et fuit ann Domini 1330. Vide in libris suis. Alii dicunt, quòd fuit de Brabantia, de parentibus Christiani sed ob paupertatem visitauit scholas Iudæorum, & sic didicit linguam illam. Vel iste Nicolaus à Iu dæis informatus est in pueritia.

Idem. Visio flebilis facta cuidam eremitæ in præsentia domini Innocentii Papæ 6. dum ad huc Cardinalis esset, vnde aiebat: Vidi animas in infernum descendere sicut niues densissimas: se ad Paradisum tantùm tres vidi introire, scilicet illius Episcopi, ac illius Viduæ Romanæ, & illiu Prioris Carthusiensis: quæ omnia sic pòst reperit vera, & ex tunc maximam deuotionem erga viro religiosos habuit, & præcipuè Cluniacenses, & Carthusienses.

Idem. Ab Vrbano VI. vsque ad Martinum quintum nescio quis fuerit Papa?

Idem. Circa tempus Natiuitatis Christi tres Soles apparuerunt in cœlo versus orientem, qu paulatim in vnum corpus solare redacti sunt. Grande spectaculum grandia præfigurauit: qua Asia, Africa, & Europa sub vna monarchia statim coniungi deberent: item quòd dominium L. An tonii & Marci Antonii in vnum redirent. Sed potiùs notitia vnius & trini Dei toti orbi futura im minebat.

Idem. Isti octo Pontifices successiuè sequentes, breui tempore sederunt. Nescio aliquid no tabile de ipsis dicere: quia non nisi scandalola de his reperi, propter inauditam in sancta sede apo stolica contentionem vnius contra alium, & simul contra se mutuò.

Idem. Pompeius semper victoriosus 22. reges subegit, tandem postquàm templum propha nâsset, nunquam postea dicitur pugnasse, quin vinceretur. Similiter non longè pòst Crassus pra ses Syriæ, templum etiam ausus est spoliare, quod Pompeius non fecit, & ob hoc, auro in os eius fus interiit. Sic pereant inimici tui, Domine.

Idem. Anno ante Christi natiuitatem 715. Roma in monte Palatino à gemellis condita e velut secunda Babylonia. Verùm tempore paupertatis nusquam alter locus ea sanctior, nec bon exemplis ditior fuit: & quantò rerum minus habuit, tantò minus cupiditatis habebat. Pòst diu tiæ auaritiam, & luxuriam induxerunt.

Idem. Bonifacius octauus fuit vir in his, quæ ad curiam pertinent, experientissimus. Et qu parem non habuit prudentiæ suæ, vltra modum in tantam arrogantiam erexit seipsum, vt dom num totius mundi se diceret, tam in temporalibus quàm in Spiritualibus. Et multa magnificè f cit, quæ in fine miserabiliter defecerunt. Deditque exemplum cunctis prælatis, ne alta saperent, s forma facti gregis magis studerent amari à subditis, quàm timeri. Hic est, de quo dicitur, quò intrauit vt vulpes, vixit vt Leo, & moritur vt canis, &c. Sepultus est Romæ.

Idem. Victor multos simoniacos deposuit in concilio Florentino, & etiam fornicarios. D pluralitate beneficiorum, quæ circa hæc tempora nimis inualuisse videtur, & deinceps continuat multumque dolenda ambitione prælatorum & simoniaca labe, quàm plurima scripta sanctoru patrum habentur, detestantia abusiones istas. Et nota, quòd facilè inuenti sunt pauperes clerici doctores, qui pluralitatem beneficiorum, & pompam Ecclesiasticorum reprehenderunt, donec o ferret se occasio participandi: qua accepta communiter auaritia excæcauit eos.

Fertur de quodam magistro magnæ literaturæ, qui valdè sublimiter disputauit contra diuit as prælatorum, & fastum eorum, quasi omninò sic viuere non liceret, &c. Hæc cùm nunciata d mino Papæ fuissent, plausibiliter respondit: demus ei bonam præposituram, atque hæc & illa bene ficia: & bene pacatus erit. Factum est ita: & ecce, protinus sententiam mutauit, dicens: nunqua intellexi materiam hanc, præter modò: quippe qui ex inope diues, de contemtibili repentè gloriosi apparuerat.

Hos beatus Hieronymus velut pestes quasdam contagiosas vitandos pronunciat. Dixit qu dam notabile verbum: Qui habet vnum beneficium competens, & eo legitimè vtitur, recto calle a patriam tendit: qui vnum supperaddit, vno oculo conscientiæ priuatur: qui aliquid adhuc plus a ceptat, etiam altero lumine priuatus, totaliter excæcatur, & deinceps quæcunque poterit, coaceru

Hanc

Hanc maledictionem insatiabilis auaritiæ olim præsignabat Ieroboam Rex Israel, qui licet diuinitùs ad regnum peruenerat, statim tamen à cultu Dei recessit: fecitque duos vitulos aureos, ne populus Israël ad templum Domini ascenderet. Factum autem est hoc verbum in peccatum, ita vt omnes sequentes reges hunc cultum sacrilegum obseruarent, in destructionem regni.

Ita de Ecclesiastico statu timendum esse, sancti viri communiter asseuerant, & iam in pluribus mundi partibus completum cernimus. Clerici qui nihil posidere deberent, præter rationabilem competentiam, neque se de temporalibus intromittere, omnia posidere, omnia volunt gubernare. Idcirco (vt beatus Bernhardus dicit) quia ordinem nullum seruant, illuc properant, vbi sempiternus horror inhabitat. Olim Pharisæi contra auaritiam disputantem Dominum deridebant, & insanum iudicabant: sed nunc Dominus subsannat eos.

Caueas Lector, qui multa occupas beneficia, ne idem facias, atque eadem patiaris. Deus non irridetur: sed quæ seminauerit homo, hæc & metet. Noli sequi consuetudinem periculosam. Noli te per Papæ dispensationem excusare. Ad oculum vides, quòd vituli aurei adorantur: sed cæteri mactantur. Sed quæ necessitas, quæ reuerentia est in hoc Deo exhibita, quòd de numero minstrorum eius propemodum medietas est resecata? Si enim cuilibet beneficio permitteretur dari suus possessor, numerus seruorum Dei esset duplex, qui modò est simplex. Sequere consilium eorum, qui Deo iam in cœlestibus coniuncti sunt, ne cum vitulis aureis æterno igne confleris. Quid prodest vltrà prohibitos beneficiorum titulos coadunare, quando etiam communiter videmus, simplices in frugali honestate ampliùs abundare?

Iacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicorum. 1494.

Apostoli & discipuli omnes post Ascensionem Domini (sicut Euang. Lucas in actibus Apostolorum meminit) à monte Oliueti regresi, statim venerunt Hierosolymam, & ascenderunt in cœnaculum, vbi manebat Petrus & Ioannes, Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus, Iacobus Alphëi & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi.

Hi namque in oratione vnanimiter perseuerantes, cum mulieribus & Maria matre Iesu ac fratribus eius, scholam omnium virtutum confestim construxerunt: meditantes scil. in lege Domini, ac mandatorum eius, die ac nocte, donec induerentur virtute ex alto. Tuncque Dominum nostrum Iesum Christum orare primùm cœperunt, cum quo dudum conuersantes, virtutibus illius ac miraculis pascebantur.

Eo itaque loco nihil hæsitantes in oratione perseuerauerunt, donec duodecimam post diem acceperunt munera Spiritus sancti promissa, quæ poscebant. Quibus muneribus imbuti omnia, quæ de Christo per Prophetas scripta fuerant, protinus intellexerunt: communique decreto symbolum edentes nostræ fidei fundamenta iecerunt.

Et Petrus quidem Apostolorum princeps, iuxta Hieremiæ prophetiam cap. 2. & Isaiæ 45. atque Psalmistæ dixit: Credo in vnum Deum patrem, creatorem cœli & terræ.

Andreas verò in Abachuc subdit: Et in Iesum Christum filium eius vnicum, Dominum nostrum.

Cui & Ioannes adiecit: Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine. Hoc quippe Isaias prædixerat: Ecce, inquit, virgo concipiet, & pariet filium: & vocabitur nomen eius Emmanuel. Et Hieremias: Mulier circumdabit virum.

Iacobus verò etiam Isaiæ prophetiã affirmans, dixit: Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.

Thomas deinde Oseæ prophetiam contestans, ait: Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis.

Postea Iacobus maior protulit: Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis.

Philippus quoque mox adijciens, inquit: Inde venturus est, iudicare viuos & mortuos.

Bartholomæus postmodum cecinit dicens: Credo in Spiritum sanctum.

Cui Matthæus subiecit: Sanctam Ecclesiam Catholicam.

Simon verò, & Iudas, atque Matthias reliquùm perfecerunt, dicentes: Sanctorum communionem: Carnis resurrectionem: Et vitam æternam, Amen.

Symboloque perfecto, Apostoli multa constituêre de omni Ecclesia, quæ tùm legi cœpta sunt: inde diuino cultu intenti, Iacobum fratrem Domini Hierosolymorum pontificem constituerunt, virum vtique à natiuitate sanctissimum. Quo ordinato, ab omnibus vt verus Episcopus consalutatus est. Qui astantibus cunctis, ac beata Maria matre Domini Christi, missam simplici modo celebrare cœpit: dicendo tantùm Pater noster. Imperatore Maximiliano 1, Papa Alexandro 6. vt suprà.

Idem. Gratianus in canone de consec. dist. prima refert: missam, PATER NOSTER tantummodò dicendo, apud Hierosolymam Iacobum primùm concelebrauisse: licet sint, qui Petro

Apostolo hoc primùm adscribere velint: & hūc Iacobum mysteria auxisse: nuda enim primò erant hæc omnia, & simpliciter tractabantur. Sixtus primus ponti. deinde in celebratione hæc auxit, atque mandauit, vt, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth, caneretur. Postea Basilius doctor hoc mysterium auxit, & alij plurimi summi pontifices.

Nam Cœlestinus primus missæ introitum dedit: Gregorius magnus Kyrieel. Gloria verò in excelsis Deo Thelesphorus pontifex, licet id alij Siricio adscribant: Collationes verò & gradualia atque præfationes Gelasius primus ordinauit: Epistolam & Euangelium D. Hieron. Alleluia autem ab Hierosolymitana Ecclesia sumtum fuisse, tradunt: Symbolum quoque in Nicæno concilio statutum fuit: Commemorationem mortuorum Pelagius ex Gallijs accepit: Agnus Dei Sergius dici mandauit: Osculum pacis dari, Innocentius instituit: Aspersionem aquæ in principio missæ, Alexander ordinauit: & thus Leo tertius.

Idem. Totus ferè mundus in Eugenio quarto adorauit bestiam, per synodos Ferrariæ ac Florentiæ.

1494. *Hieronymus Sauanorola.*

CVm hic spirituales & clericos impietatis & negligentiæ nomine seuerissimè redargueret, imprimis autem concionem quandam ad D. Geminianum haberet, plenam minis & cœlestis iræ denunciatione, quam propediem exarsuram esse, Romanamque Ecclesiam repurgaturam, plurimis ex Scripturâ rationibus euincebat: hinc factum est, vt odium omnium in se concitaret, tantâ acerbitate concionem suam prosequentium, vt salutis habendæ rationis ergò, recedere in Lombardiam & finitima loca cogeretur. Attamen eò delatus haud minùs superiora, quæ de pœnâ diuinâ pro concione habuit, audacter omnibus annunciauit, cleris & sacerdotibus imminentem reformationem comminando. Idque fecit anno 1490. quo etiam interpretari aggressus Apocalypsin, in eâ maximam partem in Papâ Romano depingendo, ruinamque eius prædicendo, insumsit.

Idem etiam toto tempore Ieiunij in templo Liberatensi, de excidio, præ foribus Romam exspectante, repetijt, & clarè personuit, testimonijs Apostolorum, & Prophetarum omnia sua confirmans, & confirmata omni populo deprædicans.

Opus esse dicebat concilio quodam, vt impietas ista, quæ Romæ in extremo vigeret, scortatio, & impudicitia, quam omnes in propatulo, omni excusso pudore, exercerent, tandem extirpetur: se non grauari, pro tenuitate suâ modum quendam, viamque ostendere id commodè peragendi. Oportere enim abusus in Ecclesiâ tolli, & aliud sacerdotium constitui: omnes orare debere, vt Deus gubernatorum, & illorum, qui superiora tenerent, corda eò dirigat, vt in concilio quodam generali de salute Ecclesiæ deliberent, & in ordinem deinceps omnia redigant.

Et cùm aliquando Florentini diutius Romæ negotijs suis intenderent, monebat eos, quò citiùs se inde tollerent, eò magis esse profuturum: ne Deus in irâ suâ correptos ipsos, vnà cum cæteris improuiso exitio comminuat, & deterat.

Sæpè de Gallis quoque solebat vaticinari: tempus fore, vt ipsi de Italis pœnas sumant, eorumq; libidines, auaritiam, & intolerabilem superbiam acerrimè puniant: idq; vt imò liquidò pateret, tabulam, & picturam populo aliquoties ostendebat, in quâ gallos gallinaceos & canes (Gallos in Franciâ) restibus & catenis exsolutos, capere & comprehendere vulpes (Italos,) videre licebat.

Similia prædicebat de Rege Gallorum, Pisas ipsum venturum esse, regnumque Florentiæ immutatum iri. Rogare se, vt hisce fides habeatur, néue hæc sua contemnantur: aliter agentem haud impunè laturum esse.

Nullo autem modo cogitandum, Biblia diutius in pulueribus istis & angulis delitescere: sed in lucem esse vel tandem restituenda, quibus ad veritatem plurimi sint conuertendi: idq; ne fiat, nullam impiorum vim & arma viribus assequutura esse.

De eodem.

EXustus autem est Florentiæ celeberrimus hic concionator Hieronymus, monachus Dominicanus, cum aliquot socijs, vir eruditione ac pietate insignis. De articulo gratuitæ iustificationis per fidem in Christum, rectè sensit, vt apparet ex eius commentarijs in Psal. 51. Humanas traditiones eleuauit. Communionem sub vtraque specie defendit. Indulgentias damnauit. Papæ, Cardinalium, omniumque spiritualium turpem sceleratamque vitam & officij neglectionem grauissimè est accusare solitus. Negauit quoque primatum Papæ: docuit, claues Ecclesiæ toti, non vni Petro traditas. Adhæc, Papam nec vitam, nec doctrinam Christi retinere; quia plus suis indulgentijs & traditiunculis, quàm Christi merito tribuat, ideoque eum esse Antichristum. Asseruit quoque, Papæ excommunicationem curandam non esse: eum enim, qui Papæ impias excommunicationes timeat & fugiat, in Dei excommunicationem incidere. Catal.

De eodem.

CVm Caroli 8. Regis Gallorum consiliarius, Philippus Comineus, & Ioannes Franciscus in itinere Veneto Sauanorolam visitarent, rogarentque ipsum, ánne putaret, Carolum incolu-nem rediturum esse, quòd se Veneti tantis armarent viribus? (Confœderati enim Alexander VI. Pontifex, & Cæsar Maximilianus, itemque Respub. Venetorum contra Gallum erant certaturi) espondit Hieronymus, ipsum quidem rediturum esse, sed magno labore & clade suorum: idque ob hanc causam euenturum, quia nempe officio suo in Italiâ non satisfecerit: statum Ecclesiasti-um non in ordinem reposuerit, illorumque impietatem & tyrannidem non reprehenderit: uisque militibus & aulicis omne nefas & flagitium exercentibus in itinere, ipse tacuerit, & nimis emissum se præbuerit. Si verò peccatum sit agniturus, & pœnam hanc à Deo impositam haud olestè laturus, & officium suum facturus: tum ipsi Deum gratiâ suâ porrò affuturum, & beneficijs mplissimis eum affecturum esse. Recensebat etiam viris illis, quo pacto fœdus illud esset compa-atum, quidue intenderet: tantumque de illo narrabat, quantum ipsi, qui modò Venetijs erant, unquam aliâs secum cogitassent.

Idem Sananorola prædicabat publicè, Carolum 8. regem, missum à Deo ad castigandos Italiæ tyrannos, & Ecclesiæ statum reformandum. Cùm autem exercitum rex in Italiam admirabili successu perduxisset, idque ipsum, ad quod vocatus erat, neglexisset, eodem prædicente Sauanorola, iusto Dei iudicio mortuus est.

Regnum ab eo accepit Ludouicus XII. quem populi patrem meritò ferunt, & cum Regno perdundæ Babylonis animum: quod eius testantur numismata aurea, cum hac inscriptione: LVD. XII. D. G. Rex Franc. Dux Mediol. & in altera parte, Perdam Babylonem.

Prouerbium erat Sauanorolæ:

Quattuor ista: Timor, Munus, Dilectio, Rancor,
Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.

Tribuitur huic Sauanorolæ à Philippo Comineo spiritus propheticus. Appellatur à Marsilio Ficino vir sanctus. Et à Francisco Pico Mirandulano comite singulari scripto contra Papam defenditur.

Hartman. Schedel, autor Chronici Magni Norinbergici. 1494.

NEscio, quo fato accidisse dicamus, vt vnà cum industria Imperatorum simul etiam Pontificum virtus & integritas defecerit, quæ quidem tempora infelicissima esse arbitramur: cùm itoritate Platonis, tales soleant esse reliqui ciues, quales sunt in republica Principes. Præcipuè item hi octo Pontifices sequentes breui tempore sederunt, varijs contentionibus agitati. Nam ephanus Ioannis facta confirmans, Formosum damnauit, corpus eius mortuum, abscissis duobus gitis, in Tyberim proijci mandauit. Rursus Theodoricus acta Stephani reprobans, Formosi approbauit. Sequentesque pauca laude digna factitârunt. Imperatore & Papa vt sup.

Idem. Horum nempe Pontificum intentio atque virtus tota in alterius nominis ac dignitatis tinctione erat.

Idem. Magna autem fuit hæc controuersia, & pessimi exempli, cùm postea ferè semper seruata ec consuetudo sit, vt acta priorum Pontificum sequentes aut infringerent, aut omninò tollerent.

Idem. Episcopus Herbipolensis Franconiæ dux, cùm rem diuinam faceret, gladium in altari udum ante se habebat.

Idem. In diebus, quibus Alexander natus est, diris prodigijs Romani territi sunt. Nam Sol visus est pugnâsse cum Luna: Saxa sanguinem sudauerunt: in die plures Lunæ apparuerunt in cœlo: nox vsque ad plurimam diei partem tendi visa est: tunc & Saxa de nubibus cecidêre: & per septem dies grando, immixtis lapidibus & testarum fragmentis, terram latissimè verberauit.

Idem. Ferunt, Zozimum ad Carthaginense Concilium misisse Faustinum Episcopum, duosq; vrbis Romæ presbyteros: vt ostenderet, nihil vsquam publicè agi debere sine consensu Ecclesiæ Romanæ.

Idem. Malefica quædam auguriatrix in Anglia fuit, quam mortuam dæmones horribiliter extraxerunt, dum clerici psallerent: & imponentes super equum terribilem per aëra rapiunt. Clamores quoque terribiles (vt ferunt) per quatuor fermè milliaria audiebantur.

Idem spectabilem quandam inseruit libro suo figuram, in qua ex altera parte duo veneranda canitie astantes, apertis capitibus, sancti senes, ex altera verò quidam Episcopus infula tectus, & amictu superbiens sacerdotali, concionantur populo: hunc verò diabolus corripit, & in cœlos vult subuehere: sed miserè excipitur ab angelis, & diabolis, qui cæstib. & fustibus ac gladijs eum præcipitem deturbant.

Hæc mysterio non carent. Illis enim temporibus, quia omnibus silendum erat, & nemo vel mussitare de vllo abusu Ecclesiæ Pontificiæ audebat, præ metu trucis flammæ & gladij, nonnulli tantummodò figuris & picturis aliquid de illis prodiderunt & attigerunt, quorum multos & in hoc nostro opere recensuimus, & adhuc plures habemus in recessu: quos deinceps persequemur. Quidam verò ventris causa (qui iuxta Homerum, multorum malorum radix est) & ne præbendis dimouerentur, ignominiosaq; fame laborarent, cum irreparabili & extremo perpetuæ salutis damno obmutuerunt.

1494. *Marcus Antonius Coccius Sabellicus Enneade VII. lib. IX.*

Mirum est, quantum Eremitarum res toties afflicta ad postremum creuit. Sunt nostra tempestate, vt Alouisiani commentarij demonstrant, Eremitani ordinis conuentus, quorum ratio iniri potest, circiter duo millia, initiatorum ad XXX. millia numero: Virginum loca tercentum numero. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6.

Idem Enneadis 9. lib. 2. Stephanus Bauarus Clementi II. venenum miscuit: moxque ab eius interitu, sine cleri populiue suffragio, sacram inuasit sedem, seque Damasum II. vocauit. Vsque adeo mos inoleuerat Apostolicæ sedis per vim, & dolum occupandæ.

Idem Enneadis 9. libro quarto. Prodigia per id tempus aliquot apparuerunt. Mare vicenis passibus (alij centenis scribunt) præter solitum littora inundauit: apparuit & cometes miræ magnitudinis. His fortasse prodigijs motus, affirmare non dubitauit Fluentinus antistes, esse Antichristum natum. F. anno Domini 692.

Idem Enneadis 9. lib. 7. Natus est sub eodem Pontificatu ex illustri fœmina, Pontificis pernecessaria, puer villosus, & in speciem vrsi vnguiculis armatus: quo monstrifico partu permotus Pontifex, omnes vrsorum imagines, quæ fortè in eius domo fuerunt, iussit deleri, manifesto argumento recepto ab eo persuasionis, quales in conceptu hauriuntur species, tales in partu sæpius repræsentari. Ergò mulieres etiam in domo Pontificis concipiunt? De hoc etiam suprà.

Idem.

Idem Enneadis 9. lib. 7. & alij. Veneti bello Ferrariam Romanæ Ecclesiæ, vectigalem oppugnârant, eamque ob rem excommunicatione feriebantur Clementis quinti. Franciscus ergo Dandalus, qui postea dux creatus est, ad eam culpam deprecandam ingressus est Galliam, vbi tum erat Pontifex. At serò in conspectum admissus est Pontificis. Iniecta autem sibi in collum catena ferrea, ad Pontificis mensam, canis instar & inter canes, tam diu abiectus prostratusque iacuit, donec Clemens ignominiosam notam excommunicationis adimeret patriæ. Atque ex eo fuit illi postea canis cognomen inter suos: quòd vt canis, ad pontificiam mensam pro absolutione iacuisset.

Idem lib. 7. decad. 1. Rer. Venet. Duci Ciano reuerso, Pontifex primò victoriam gratulatus: inde annulum porrigens aureum, accipe, inquit, Ciane, & me auctore ipsum mare hoc tibi pignore obnoxium reddito: quod tu tuique successores quotannis stato die seruabitis, vt omnis posteritas intelligat, maris possessionem iure belli vestram esse factam: atque vti vxorem viro, ita illud vestro subiacere Imperio.

Idem Ennead's IX. libro primo, de Stephano 6. Papa. Formosi acta pro irritis habenda pronunçiauit, eius cadauer iterum refossum, tamquã sic quoque pati aliquid atrocius posset, securi subiecit, corpus in Tyberim proijci iussit, vt sepulturâ c omni humano honore careret. Non possum non multùm mirari, vnde tragica hæc Pontificum uxerint exempla? quæ dira pietatis obliuio eorum mentes irrepserit? vt neque personæ, quam suinebant, ratio ab his vlla haberetur, neque loci, quem tenerent: vt non immeritò aliquis suspicaetur, quicquid moderationis & maiestatis fuit in illis, quià Caroli cognomento Magni temporius ad Gallici imperij exitum (interfuit enim ætas vna) sedem tenuerunt, non tam suâ sponte, quàm egum, Imperatorum, & in quorum tutelâ essent, metu & reuerentiâ, in officio mansisse. Nullo mquam tempore fuit in maiore admiratione pontificum nomen, numquam à Regibus & cæteris nortalibus tantum Apostolicæ sedi tributum: vt dicere æquum sit, non magis Galliæ, quàm Rom. cclesiæ, & reliquæ Italiæ calamitosum fuisse, quòd in eâ gente desitum esset imperari.

Idem scribit, effossum esse in Creta ante paucos annos cranium humanum, magnitudine doj mediocris, quod, vbi contrectari cœpit, redactum fuerit in fauillam. Et in Creta quondam nontem quendam terræmotu concussum detexisse corpus humanum, quod 40. cubitos habuerit n longitudine.

Ibidem. Mirum est, quanta omnium bonarum artium obliuio per id tempus mortalium aniis obrepserit, vt ne in Pontificibus quidem, cæterisq; principibus quicquam elucesceret, quod viim iuuare posset. Non salubria instituta, non templorum refectiones, non vlla pietatis exempla, on liberalium artium affectationes: sed stupor & amentia quædam, obliuioque morum inuaserat ominum animos.

Idem. ASCLETARIONE mathematico ad Domitianum Imp. delato, quòd de eius exitu uædam prædicere esset ausus, quum ne inficiaretur quidem, iactasse se, quæ ex arte præuisa sibi essent, a accensus Domitianus: dicas, inquit, mihi oportet, quis te tandem maneat exitus? Affirmantem um, fore, vt breui laceraretur à canibus, ad eleuandam scientiæ fidem, confestim interfici iussit, corisq; accuratissimè cremari, sepeliriq; cineres. Hæc ille. Sed fatum mutari non potuit. Densus imber elo deiectus medio rogũ ministerio restinxit, cadauerq; semiustũ à bustuarijs relictum, qui in opem refugerant, canum superuentu cœptum est lacerari. Id ei cœnanti quum Latinus mimus inter æteras illius diei fabulas enarraret, ita commotus est, vt iam inde vitæ diffisus omnibus viueret casius obnoxius. Ex Suetonio.

Idem. Domitianus Imp. mathematicis prædictionibus ad superstitionem vsq; deditus, cùm sibi nortem instare cognouisset, pridie, quàm interfectus est, quum tuberes sibi oblatos in crastinum iusset asseruari, illud adiecit: Si illis, inquam, vti licebit. Conuersus inde ad eos, qui proximè stetent: Futurum est, inquit, vt cras Luna in aquario cruentetur: existetq; facinus aliquod, de quo hoines omnibus in terris loquantur. Cæterùm, quià monitus fuerat, vt quintam illius diei horam caeret, solicitus perseuerat aruspicis causam audire, qui de casu fulminis consultus, mutationem reim portendi, dixerat. Quum igitur inter agendum verrucam in fronte scalpendo fregisset, fluxistq; ex eo attritu paululum sanguinis, Vtinam, inquit, hactenus. Tum horas requirenti pro quinta, uam metuebat, sexta ex composito nunciata est. Ad eam vocem lætus, tanquam instans periculum

euasisset, surgens ad curam corporis festinabat, quem Parthenius cubiculi præfectus reuocauit, adesse nuncians, qui magnum nescio quid afferret, neque id differendum. Summotis itaque omnibus, in cubiculum se recepit, vbi septem vulneribus à Parthenio & coniuratis contrucidatus occubuit, anno ætatis quinto & quadragesimo, ex quo imperare cœperat quintodecimo.

1494. *Malleus Veneficarum quæst. 7.*

NOuimus, vetulam tres successiuè Abbates, vt publica omnium fratrum fama in illo monasterio etiam in hodiernum diem refert, non solùm maleficiasse, sed & interemisse, & quartum iam simili modo dementasse: quod & ipsa publicâ voce fatetur, nec veretur dicere: feci, & facio, nec desistere à meo amore poterunt, quia tántum de meis stercoribus comederunt, quantitatem per extensum brachium demonstrando. Quia autem nobis non aderat vlciscendi & inquirendi super eam facultas, ideo adhuc superest. Imp. Maximil. 1. Papa Alexandro 6. vt sup.

1494. *Ioan. Picus de Mirandula, in Apol.*

ECclesia non consueuit, nec potest damnare, quoad animam, sed tantùm in doctrina. Imperat. Max. 1, Papa Alex. 6. vt sup.

Adamum etiam Dæmones genuisse.

HAnc quæstionem disputat inter alios etiam hic Picus, de arte Cabalistica: & ait, Adamum præter Abel, malos genuisse: sed nihil esse malum, nisi vitium & dæmonium: & sequentia.

Mysterium, quare Christus Israëlitas oues, Apostolos piscatores, seipsum autem pastorem missum ad quærendas oues, appellârit, habes apud eundem in Heptaplo.

De Moyse filio Nahaman Gerundinensis
Hebræo, ex eodem.

HIc cum alijs Hebræis scribit, per sex dies Geneseos sex mille annos mundi sic designari, vt primi diei opera significent illa, quæ primo millenario fieri debeant, & sic consequenter ad sextum vsque diem & millenarium: de quo etiam Reuchlinus.

De Albumasare Arabe, ex eodem.

ERrat hic de Mahometis, vt etiam alij de Antichristi aduentu, qui illum in anno 1345. ob trium siderum superiorum in Aquario coniunctionem, aut anno 1464. ob Iouem & Saturnum in piscibus iunctos, nobis minitantur.

1494. *Ioannes Tisseranus Monachus.*

HIc author est ordinis meretricij, in quem recipiebantur publicæ meretrices effætæ, quæ Veneri inseruire ampliùs non possunt. Imp. & Papa vt sup.

1494. *Dionysius Ruremundanus, Carthusianus Prior,*
in Speculo Prælatorum.

VT Eclipsis solis multùm grauat oculos intuentium, vtque Eclipsis solis, quando fit in ascensu Solis, plus nocet, & est signum malum: sic peccata prælatorum, qui sunt in ascensu dignitatis, plus scandalisant. Alia vtilia multa in hanc rem per totum illum librum tractat hic autor, Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

Idem, Sacerdotes, ait, debere esse sine macula, castos, mundos: sine vitijs: benè enim loqui, & malè viuere nihil aliud esse, quàm sua voce semetipsum damnare.

1494. *Pomponius Lætus.*

DIocletianus Imp. post triumphum adorari voluit, fratrem Solis & Lunæ se nuncupans: & osculari sibi pedes præcepit, calceamenta auro & gemmis exornans. Huic Papa hodiernus

fes-

se similem fecit: & in eo etiam impietatem auxit, quòd calceis suis Christi imaginem apposuit. Imp. & Papa vt sup.

Idem. Cùm Delphos misisset Nero, consultum de belli Persici euentu, templum Delphicum terræmotu & fulminibus deletum est. Reditus Ecclesijs concessos eripuit, ioco addens, se facere expeditiores ad regnum cœleste, quoniam in ipsorum libris scriptum esset: Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Petrus de Natalibus. 1494.

DVodecim testamenta duodecim Patriarcharum, filiorum Iacob, in Hebræorum codicibus reperta, in latinum translata sunt: in quibus de aduentu Christi, & articulis humanitatis tot & tanta mysteria vaticinata continentur, vt videantur, diuino afflati spiritu non futuram prophetiam prædixisse, sed transactam historiam texuisse: de quo etiam Vincentius.

Idem ex Chronico Guilielmi. Cùm sapientiss. Regina Sabæ ex Æthiopia, Salomonem in suo regno visitasset, tradunt, eam Regi scripsisse, quod præsentialiter timuerat ei dicere: se vidisse in domo sua lignum, in quo suspendendus esset quidam, pro cuius morte Regnum Iudæorum periret: & certis indicijs illud Regi patefecisse.

Gallus Episcopus Senonensis. 1494.

SCripsit ad Alexandrum Pontificem, quòd in Galliâ prouerbij loco passim dicatur: Diabolum Romæ vinculis liberatum esse, vt vniuersæ Ecclesiæ noceret. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

Petrus Mendoza, & Georgius de Monte ferrato. 1494.

SVb Pontifice Alexandro 6. vixisse fertur Petrus Mendoza Hispanus, Cardinalis Valentiniensis dictus: qui non meretricum agmine, ac sub rege Ferdinando reginâ ipsâ satiatus, petijt, atq; obtinuit ab eodem sanctissimo vicario, vt & suo filio notho, Zanetensi Marchione, in sacro cœlibatu, tanquam amatâ sponsâ vteretur. Talis est illorum cœlibatus, per totum orbem iactatus.

Sub eodem, Bononiæ in Italiâ Georgius de Monte ferrato igne consumtus fuit: quem tamen Antonius Auerarius ser. 35. de virtutibus, in Iudaismum lapsum esse, dicit: & Baptista Mantuanus lib. 3. cap. 13. de patientia illud idem confirmat. Imp. 116. Max. Papa vt sup.

Liber Deflorationum patrum VVerneri, 1494.

Abbatis S. Basilij.

HOc libro ostenditur inter alia modus, & mysteria dedicationis Ecclesiarum: & Mariam matrem Domini primam fuisse, quæ votum virginitatis fecerit: & prælatos tot mortibus dignos esse, quot perditionis exempla transmittant in subditos. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

Ioannes de Trittenheym, Abbas 1495.

Spanheymensis.

PVluerem huius Trithemij ad cerebrum studentibus perutilem plurimi hactenus celebrârunt semper. Nam haud pauci eò vsu eius peruenerũt, vt inspectores illos vrinarum, arteriarum, linguarum, retrimentorum, &c. facilè negligerent. Multi ad centesimum ferè annum ætatem solidam produxerunt, tantùm denique adepti sunt memoriæ acumen, vt facilè quosuis, etiam maximos excellerent: idque absque cataporijs, clisterijs, pessis, vnctionibus, cataplasmatis, elinctorijs, masticatorijs, gargarismis, sacculis, fumis, conditis, syrupis, aquis, teriacalijs, & similibus.

Rec. Calami arom. Gentianæ, Cymini, Sileris mõtani, Anisi, Carui, Ameos, Sem. petroselini, Spicæ Nardi, ana ʒ.S. Coralli rub. vnionũ, siue perlarum non perforatarũ ʒ.V. Zingib. albi, Amaridulcis (Chamepyt.) Folior. senæ,

Tartari adusti, ana ʒ. V. Macis, Cubebarum ana ʒ. II. Gariophyllorum ʒ. VII. Fiat pu-uis ſ.a.

Vtilitas.

DOſis eius ʒ. S. quæ manè ſumatur & ſerò, in brodio vel vino, per menſem primum: ſecundo menſe, manè tantùm: tertio menſe, manè ter in hebdomada: quarto menſe, bis in hebdomada: & ſic deinceps continuetur ad vitam. Siquidem contra multas valet ægritudines: & eſt probatiſsimus ac efficax puluis.

Stomachum confortat. Cerebrum purgat. Oculos & viſum ſerenat. Memoriam acuit. Humores malos atque ſuperfluos in toto corpore conſumit ſine periculo. Lenit & aperit conſtrictionem in pectore. Nauſeam pellit. Nimiam pinguedinem prohibet. Ab Epilepſia & Apoplexia præſeruat. Materiam calculi ſine dolore diſſoluit, & in lapidem dureſcere non permittit. Chiragram & Podagram, Sciaticamque præualere non ſinit.

Hunc puluerem cùm Paulus Scalichius, qui ficta genealogia ſe Comitem Hunnorum de la ſcala nuncupauit, Duci Boruſsiæ, cui tunc temporis erat à conſiliis, vtendum dare vellet, medici Principis prohibuerunt: ex quo enata eſt diſputatio inter illos, vbi de vſu iſtius pulueris in partem vtramque vltrà & citrà ſcriptis dimicatum fuit: quæ diſputatio extat in Satyris Philoſophicis eiuſdem Scalichij.

Idem. Henricus archiepiſcopus Moguntinus, ex præcepto Eugenij 3. Papæ, in die S. Pentecoſtes à duobus Cardinalibus, Gregorio & Bernardo deponitur, & eodem anno Calendis Septembris mortuus eſt. Hanc breuitatem vitæ S. Hildegardis biennio illi antea prædixit, quæ in quadam ad eum Epiſtolâ ſic dicit: Audi, qui in multis ſcrutinijs me negligis. Cœlum de vltione Domini apertum eſt, & nunc inimicis funes dimiſsi ſunt. Tu autem ſurge, quia dies tui breues ſunt, & reminiſcere, quia Nabuchodonoſor cecidit, & quòd corona eius perijt. Et alij multi ceciderunt, qui ſe temerè in cœlum exaltauerunt. Ah tu cinis, quare non erubeſcis in altum te ſpargere, cùm debeas eſſe in putredine? F. anno Dom. 1153.

Idem. Hatto Abbas Fuldenſis, huius nominis ſecundus, ordinatus eſt Archiepiſcopus, qui fertur tempore famis magnam multitudinem pauperum mendicantium in vno horreo concremaſſe, quaſi ipſi inducerent famem ſuper regionem ſuam mendicitate, & ocio: volens in hoc conſulere tam eorum inopiæ, quàm vtilitati communi. Vnde aiunt, quòd tertio anno nondum completo, diuinæ animaduerſionis vindicta in eum proceſſerit, eumque mirabili, & priùs inaudito genere ſupplicij durè ſatis punierit.

Tanta enim turba murium vndequaq; prorumpens in eum glomerata irruiſſe dicitur, vt quòcunque ſe verteret, iſtiuſmodi beſtiolarum morſibus premeretur: ſi erat in alto, vel eminentiori quolibet loco, mures per parietes aſcendebant: ſi verò incluſus, per rimulas intrabant, eumque infinitâ multitudine obruentes mordebant, lacerabant, ac deuorare penitus geſtiebant. Quorum tanta fuit importunitas, vt quanto repellerentur impetu, tanto maiori furore incurſarent.

Cùmq; ſe nuſquam in terra tutum conſpiceret, pontifex iam miſerandus, aquarum munimine ſe cinxit, ac iuxta oppidum Bingionum turrim in medio Rheni, ad cuſtodiam patriæ olim conſtructam ſcaphâ ſubuectus aſcendit, ſperans, eò loci mures per vndoſi fluminis raptum nullatenus eſſe venturos: ſed non eſt locus, quo ſuam diuina poteſtas prohibeatur exercere vindictam.

Natantes per aquas infinitâ multitudine denuò mures, turrim per muros aſcendunt, intrant, pontificem inquietant, rodunt, infeſtant, tandemq; nimia eorum multitudine obrutum miſerabiliter necant.

Hanc hiſtoriam vſq; in hodiernum diem, & à veteribus deſcriptam legimus: & ab incolis terræ, vt à proauis perceptam, auditu ad nepotes referri, non ignoramus. Turris autem in Rheni fluminis medio nomen retinens à caſu, murium turris dicitur, in qua Hatto pontifex ab ipſis conſumtus beſtiolis fertur. De hac hiſtoria aliquoties etiam apud alios authores ſuprà.

Idem. In octauâ ſancti Ioannis Euangeliſtæ, terræmotus bis inter diem & noctem, per totum penè orbem terrarum, tam horrendus & terribilis fuit, vt multa ædificia corruerent, & homines ſine numero perirent, maximè in Italiâ: vbi tam periculoſus & horribilis fuit, vt diuerſæ ciuitates, caſtella, & villæ, cum hominibus ibi commorantibus, ſubitò terræ hiatu interirent. Nam & montes ſciſsi ſunt, & flumina deglutiente terrâ penitus exſiccata, ita vt, qui vellent, pedibus ſiccis tranſire potuiſſent.

Padus etiam, vnus de quatuor Europæ maioribus fluuijs, de ſuo loco in altum ſe erigens, ita in modum fornicis à terra ſtabat eleuatus, vt inter terram & aquá via pateſceret tranſeuntibus: cumq; ſic diutius aqua penderet in aëre, tandem in ſemetipſam colliſa, cum tanto ſtrepitu ab alto dimittitur, vt ſonitus illius per multa milliaria audiretur. His horrendis ſignis per vniuerſam Europam diuulgatis, nihil aliud ab omnibus, quàm extremus inſtare dies credebatur. Ieiunijs autem, & orationibus triduanis per totam Italiam ab omni populo peractis, ſententiam Domini mitigare ſtuduerunt.

Idem. Sub Honorio Papa 2. venit Romam quidam presbyter Arnolphus, vir magnæ deuotionis, & prædicator egregius, qui cùm inter annunciandum verbum Dei clericorum laſciuiam, libidi-

nem, auaritiam & nimium fastum reprehenderet, & paupertatem Christi & Apostolorum eius, integerrimamque vitam ad imitationem omnibus proponeret, à Romana quidem nobilitate, vt verus Christi discipulus, laudatus est: sed Cardinalium & clericorum odio nimiùm est habitus, à quibus & noctu captus, occultè est interfectus.

Hoc suum martyrium antea, cùm adhuc esset in eremo, diuinitus sibi fuit reuelatum, cùm per angelum ad prædicandum Romam mitteretur. Vnde & publicè dixit: scio, quòd animam meam quæritis: scio, quòd me breui iam occidetis. Sed quare? veritatem vobis dico, fastum, superbiam, auaritiam, luxuriam, nimiumque studium, quod comparandis diuitijs miseri impenditis, reprehendo: propterea vobis non placeo. Ego testem inuoco cœlum & terram, quòd annunciauerim vobis ea, quæ mihi Dominus præcepit: vos autem contemnitis & me, & Creatorem vestrum, qui vos per vnigenitum filium suum redemit. Nec mirum, si hominem me peccatorem, vobis veritatem annunciantem, morti tradituri estis: cùm etiam, si sanctus Petrus hodie resurgeret, & vitia vestra, quæ nimis multiplicata sunt, reprehenderet, ei minimè parceretis.

Cùm hæc alta voce clamasset, subiunxit: Ego quidem mortem subire pro veritate non timeo: vobis autem in verbo Domini prædico, quòd omnipotens Deus non parcet impuritatibus vestris. Vos enim omni spurcitia pleni, plebem vobis commissam præceditis ad infernum. Deus vindex est. Cumque odium cleri propter veritatem in eum sæuire cœpisset, eorum insidijs captus & submersus est. Sabellicus & Platina suspensum affirmant. Sed & Hugo Arnulfi mentionem facit. Circa annum 1127. vixisse dicitur.

Idem. Cùm Principes ad instantiam Romani Pontificis Gregorij 10. Rodulphum I. regem sæpè admonerent, vt pro coronâ Imperij Romam proficisceretur, respondebat: Multos Allemannorum reges Italia consumsit, non ibo Romam: Rex sum, Imperator sum, nec minùs pro vtilitate Reipublicæ me facturum confido, quàm si Romæ fuissem coronatus.

Idem in Chronico Hirsaug. Cùm calices olim essent cuprei, sacerdotes aurei fuerunt: hodie autem calices sunt aurei, & cuprei sacerdotes.

Idem. His diebus quædam mulier fingens, sibi Angelum Dei apparuisse, qui, nouissimum diem iudicij mox instare, pronunciasset, multos tam ex clero, quàm ex populo, per diœcesin Moguntinam decepit. Quæ tandem per Rabanum Archiepiscopum comprehensa, confessa est, fuisse se per consilium cuiusdam presbyteri ad hoc quæstus gratiâ inductam. F. Anno 847.

Idem. His temporibus multi in occulto fuerunt Heretici vtriusque sexus, qui varios seminauerunt errores in Allemanniâ, Franciâ, & Italiâ, quorum plures deprehensi flammis exusti sunt. In ciuitate enim Argentinensi hoc anno plures quàm 80. fuerunt comprehensi, omnes vna vice, quorum pauci innocentes sunt reperti. Hos frater Conradus de Marpurg, Ordinis Prædicatorum, Inquisitor Apostolicus Iudicio ferri candentis, si negassent hæresin, probare consueuit: & quos ferrum exussisset, velut hæreticos iudicio seculari tradere comburendos. Vnde paucis exceptis, omnes vtriusque sexus, qui semel essent accusati, & ad eius examen perducti, per eum condemnabantur ad incendium. Fuerunt autem, qui crederent, eũ plures innocentes damnauisse: propterea, quòd candens ignε ferrum nullum reperisset immunem: etiamsi nullius hæresis macula vnquam infectus extitisset. Ideo postea, anno 1233. à quibusdam nobilibus, non procul à Martburgo, pro cane rabido fuit occisus.

Idem certamina multa cum monachis habebat, noluitque, Christum cum Aristotele misceri, aut potiùs humana philosophiâ & fabulis confundi.

Idem, Eckhardus Dominicanus Heydelbergæ damnabatur hæreseos: sine dubio Papam adorare noluit: anno 1330.

Idem. Anno 924. Hirsaugiæ monachus quidam annorum 78. obijt, nomine Adelhardus, qui 22. annos cæcus fuerat. Visum autem ex maximo dolore capitis amiserat: sed cæcitate secutâ, is dolor desijt. Ipse postea fuit optimâ valetudine, & totum se ad cultum pietatis contulit, ac multa futura prædixit, quæ euentus comprobauit: vt triennio antè, diem & horam obitus sui: & desolationem huius Monasterij, post annos ferè 80, secutam, tam clarè, quàm si præsentem oculis vidisset.

Idem in lib. lugubri de ſtatu & ruina monaſtici ordinis. Romani Pontificis diſpenſatio, niſi Deus approbet, te minimè excuſabit. Non omnia Deo placent, quæ per ſummum Pontificem in terrâ geruntur: illum .n. hominem eſſe ſcio, qui vt homo & falli poteſt, & fallere. Tu autem S. ordinis apoſtata, qui de bullâ diſpenſationis ſecurum te exiſtimas, vide, ne poſt mortem (vt vulgò dicitur) illiterato dæmoni occurras, qui literas neſciat, qui appellationi honorem non deferat, qui allegationes immunitatis tuæ contemnat. Crede mihi, non eſt aſtucia, quæ poſsit fallere Deum, &c.

Quid proderit tibi hîc temerè præſumta diſpenſatio, quam nec probare licebit teſtimonio, nec iure defendere? Tunc videbis, ô Monache peruerſe, tunc intelliges, quid roboris in ſe contineat fraudulenter impetrata licentia, cùm vindictam æterni iudicis ſenſeris in pœnâ. Quid mihi diſpenſationem allegas? quid licentiam peccandi prædicas? putáſne, Summi Pontificis auctoritate iram Dei te poſſe effugere?

Et paulò pòſt. O Abbates, Abbates, qui omnium malorum in cœnobijs veſtris eſtis occaſio, qui vanitatibus dediti, monachos delinquentes non ſtatim corripitis, quàm duram damnationis ſententiam accipietis? Vobis (credite mihi) vobis imputabitur monachorum veſtrorum damnatio, qui rectores eorum poſiti, mores inſtituere neglexiſtis. Væ vobis: melius eſſet, ſi Abbates nunquam fuiſſetis. Vos auaritiæ & libidini vacantes, opus Domini negligitis, curam animarum deſpicitis, de obſeruantiæ ſemitâ nihil cogitatis. Qui vitia monachorum debetis corrigere, vitia committitis, & ne arguantur veſtra, diſsimulatis aliena.

Cernitis ô patres ornatiſsimi, quis ſit ordinis veſtri ſtatus, qui Abbates, qui Monachi? quoniam, qui corrigant improbos, deſunt: ſoli apud illos, qui corrigantur, occurrunt. Quid ergò moram facitis? quare de reformatione talium non cogitatis? cur monachorum iniqua ſtudia non coërcetis? Nos confundit illorum diffamia, nos ſcandaliſant illorum exempla, quoniam quò numero ſunt plures, eò creduntur à neſcientibus actione potiores. Exſurgite patres, quoniam dies & breues, & mali ſunt: reformate pro viribus ordinem: niſi enim citò appoſueritis remedium, graue ſentietis in breui detrimentum.

Et paulò pòſt. Pudet me dicere, quid facere Abbates multi non vereantur, qui voluptatibus carnis non tam ſubmerſi, quàm furioſi, nihil honeſtatis monaſticæ cuſtodiunt: nihil turpitudinis mundanæ obmittunt: omnia ſibi licere exiſtimant: qui non quid deceat, ſed quid libeat, explorant. Ecce ille monaſticam abhorrens quietem, vagis diſcurſibus in mundo quærit ſolatium: iſte decreti regularis impatiens, pompoſus procedit in publicum: alter diſciplinam honeſtatis vituperans, tota die leuibus perſonis conuiua ebrioſus aſsidet: hic manſuetudinem ſanctorum contemnens, ſe litigantium cauſis immiſcet: ad tabulam ludens alius reſidet: alius ad tympanum ſtolidus ſaltat.

Quid non abbates præſumunt ambitioſi? quid voluptatis tranſeunt intentatum? Cœnanti famulorum curuantur genua: tranſeunti Eccleſiarum ſternuntur tapetia: progredientem in publicum ſeruorum ingens ſequitur copia. Inuenies (non mentior) Abbatem inter eos etiam, qui reformationis nomine gloriantur, cuius tanta ſit ambitio, vt epiſcopo non velit dici inferior: qui ad menſam cum tanto apparatu reſidet, vt cuilibet principi copia vaſorum, cibi, potusque varietas, a miniſtrantium multitudo poſsit ſufficere. Denique ſi procedenti per ciuitatem te huic dederis obuiam, tanta famulorum multitudine vallatum cernes, vt non abbatem, ſed archiepiſcopum tranſire, putares.

Si pauperes ſe non fingerent, ſed eſſent: in tantâ ſolennitate vanitatis minimè effluerent. Certus enim ſum, quòd prædam ſequitur iſta turba, non hominem. De pauperibus prædam inueni re, quis optet? ô Abba, paſtor fugitiue, diſpenſator bonorum Domini tui ingrate, & infidelis?

Idem. Ordinis noſtri ſacratiſsimi patris Benedicti obſeruantia, hoc tempore (anno 1265) in omnibus penè monaſterijs Germanicæ nationis, vſq; adeò defecerat, vt priſtinæ inſtitutionis veſtigium nullum in morib. cerneretur. Omnia corrupta erant, omnia collapſa: monachi ſimul cum Abbatib. in præcipitium vitiorum corruerunt. Nemo hanc ordinis noſtri deformationem curabat, nemo condoluiſſe viſus eſt, non Rex, non Papa, non principes, non denique præſul vllus de monachorum deformatione quippiam cogitauit. Tam enim publicæ fuerunt transgreſsiones monachorum vt licitæ putarentur.

Idem. Ab hoc tempore, ſcilicet anno 1140. cœpit philoſophia ſecularis ſacram Theologiam ſuâ curioſitate inutili fœdare. Tunc cœptum eſt Oxonij, Pariſijs, & alibi curioſè diſputari de auctoritate Petri, de dignitate ordinis monaſtici, de præſtantiâ ſacri cœlibatus, de conceptione Mariæ, de fermento & azymo, de deificatione panis in altari per tranſſubſtantiationem, & ſimilibus.

Idem. Anno 1210. inter Innocentium 3. Papam, & Othonem Imperatorem quartum grauiſſimæ diſſenſiones fuerunt ſubortæ, propter Marchiam Apuliæ, quam Imperator ad Imperium, Papa verò ad Eccleſiam Romanam pertinere, confirmabat per donationem teſtamentariam dominæ Matthildis, filiæ quondam Rutgeri, principis Siciliæ famoſiſsimi, & vxoris Contradi Regis, filij Henrici Imperatoris quarti. Hanc donationem, per mulierem ſine conſenſu principum Eccleſiæ factam Papa validam, Imperator verò inualidam eſſe dicebat. Tandem cùm Imperator ipſam marchiam Papæ non vellet concedere, ab ipſo fuit excommunicatus, & poſtremò ab Imperio depoſitus.

Idem. Anno 1160. diem suum obijt Augustæ Rhætiæ Gebhard Canonicus Augustanus, cū 90. annos in presbyteratu ibi egisset. Natus fuerat sub Episcopo Augano 27. Brunone, quem Brusch ait 1009. electum esse, & 1031. mortuum. Si ergò 1031. anno natus esset, & vixisset vsq; ad 1160. annum, 130. annos vixisset, Idem ap. Martinum Heningum reperitur.

Ioannes de Lambsheym. 1495.

Circa annum Domini 1430. Alanus de Rupe, Dominicanus monachus, post quasdam malorum dæmonum illusiones, ex Mariæ Psalterio Rosarium fabricauit, idque Euangelij loco hominibus prædicauit, atque fraternitatem Rosarij inde demum instituit. Vtque magis minueretur Dei gloria, & periclitaretur animarum salus, Iacobus Sprenger, Teutonicæ prouincialis, confictis miraculis hæc sublimauit, ac tandem Sixtus IV. Papa bullis & indulgentijs approbauit.

De hoc toto negotio liber etiam editus est, in cuius principio legitur, beatam virginem ingressam fuisse aliquando in cellulam clausam eiusdem Alani, concinnasseq; ei ex suis capillis annulum, & monachum sibi desponsasse, osculatam fuisse, dedisse contrectandas & lactandas papillas: ac denique illi fuisse tam familiarem, vt sponsa solet esse sponso, &c. vt Balæus ex Leandro, & Trithemio refert Cent. 8. Appendice 2. cap. 50. Scrip. Brit.

Hæc etsi manifestè impia & blasphema sint, & magna cum ignominia sanctissimæ virginis dicantur, tamen à pontificijs magna cum admiratione recepta & approbata fuerunt. Liber autem hic, in quo hæc & similia portentosa mendacia referuntnr, videtur esse huius Ioannis de Lambsheym, qui de institutione & vtilitate fraternitatis Rosarij diuæ virginis Mariæ librum 1. scripsit. Huius fraternitatis Baptista Mantuanus in Alphonso etiam his verbis meminisse videtur: 1495.

Hi filo insertis numerant sua murmura baccis.

Hospinianus. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

Martinus ab Azpilcueta Nauarræus.

Scripsit de reditibus Ecclesiæ, quib. vsibus sint impendendi, & quibus conferendi: de spolijs clericorum: item de finibus humanorum actuum. Imp. Max. 1. Papa vt sup.

Actius Syncerus Sannazarius de Alexandro 6. Papa, & partu Virginis. 1495.

Sævitiæ, insidiæ, rabies, furor, ira, libido,
Sanguinis & diri spongia, dira sitis,
Sextus Alexander iaceo hic. Iam libera gaude
Roma: tibi quoniam mors mea vita fuit.

Idem. *Vendit Alexander cruces, altaria, Christum:*
Emerat ille priùs, vendere iure potest.
De vitio in vitium, de flammâ transit in ignem;
Roma sub Hispano deperit imperio.
Sextus Tarquinius, Sextus Nero, Sextus & iste;
Semper sub Sextis perdita Roma fuit.

Idem. *Visuram se iterum Sixtum, cùm Roma putaret,*
Pro Sixto Sextum vidit, & ingemuit.

Idem in annum Iubilæum Alexandri 6. Papæ.

Pollicitus cœlum Romanus & astra, sacerdos,
Per scelera & cædes ad styga pandit iter.

Idem in eiusdem filiæ pudicitiam.

Hic iacet in tumulo Lucretia nomine, sed re
Thais: Alexandri filia, sponsa, nurus.

Idem in eandem Lucretiam Alex. filiam.

Ergo te semper cupiet, Lucretia, Sextus?
O fatum, diri numinis hic pater est.

Idem de Leone X. *Sacra sub extremâ, si fortè requiritis, horâ*
Cur Leo non poterat sumere? vendiderat.

Habet Sannazarius alia plurima contra Papas: vt apud eum.

1495. ## Iacobus Sannazarius.

De Cæsare Borgiâ, Alexandri sexti notho.

CÆsar Borgia, Borgia ille Cæsar,
Cæsar patris ocellus, & sororis,
Fratrum blanditiæ, quies, voluptas,
Montis populus ille Vaticani.
Ille inquam dominæ vrbis inquinator,
Cæsar Borgia, Borgia ille Cæsar,
Cinædi patris impudica proles,
Mœchus ille sororis, atque adulter,
Fratrum pernicies, lues, sepulchrum,
Montis bellua tetra Vaticani,
Quingentas modò qui vorauit vrbes,
Imbutus scelere, & malis rapinis.

De eodem.

AVt nihil, aut Cæsar vult dici Borgia: quidni?
Cùm simul & Cæsar possit, & esse Nihil.

Ad eundem.

OMnia vincebas, sperabas omnia Cæsar:
Omnia deficiunt: incipis esse Nihil.

Idem fingit in libro de partu virginis, quòd D. Maria in Sibyllinis vaticinijs legerit, legen-temque Angelus Gabriel deprehenderit, hisce versibus:

Reginam haud humiles volventem pectore curas
Aspicit (scil. Angelus) *atq; illi veteres de more Sibyllæ*
In manibus &c.

1495. ## *Speculum Exemplorum Catholicorum dist. 9.*

Exemp. 75.

QVidam Monachus quadam vice stetit in choro, cùm cantaretur: Incarnatus est de Spiri- sancto. Et cùm alij fratres inclinarent, ipse cum erecto collo stetit, & se non inclinauit. A- tuit Diabolus dans ei alapam, dicens: O Monache ingrate, quomodo sic stas erecto collo? C- non inclinas te cum fratribus? nónne audis, quòd cantatur, quòd Deus propter te factus est ho- mo? Si propter me miserum tantum fecisset, ego sibi in perpetuum inclinarem. Imperat. Ma- 1. Papa Alex. 6.

Ibidem. Ego in quadam ciuitate Episcopali annis vndecim adolevi, vbi 72. canonici sub pr- bendis pinguissimis ducentarum ferè librarum Parisiensium in matrice Ecclesia seruiebant, quoru- plures erant detentores plurium beneficiorum. Vide ergò, qualem vindictam vidi in ipsos turp- detentores. Mihi testis & iudex sit sancta Trinitas vnus Deus, quòd paucos eorum vidi commu- morte defungi, sed omnes subitò & reprobè mori. Ita, quòd quidam eorum, audito, quòd vn- sociorum in nocte sanus, manè mortuus inuentus esset, complosis manibus dixit: Et quid vultis? cundum vsum & consuetudinem Ecclesiæ mortus est, vt videtur.

Vidi ego ipse in Ecclesia eadem, infra paucum tempus quatuor archidiaconos sic defungi. V- de ergo Lector, & mirare miraculum.

Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, & fractis ceruicibus expirauit.

Secundus manè, & in cathedra sedens, mortuus est repertus.

Tertius in choro stans, cùm ad missam eleuatio corporis fieret, cecidit resupinus, & subtra- loquela cum sensu, quasi brutum animal, die tertia, sine sacramentis ecclesiasticis, est d- functus.

Quartus, confessionem peccatorum & sacramenta recusans, mortuus est, & extra cœmit- rium sepultus.

Ibidem dist. 10. Exem. 29. Erat quidam potentissimus Episcopus partium Germaniæ, q- nedum spiritualis, sed etiam secularis iurisdictionis negotia administrabat. Is cùm quadam vi-

vestitus ferro, & militum strepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret: vidit, rusticum hominem, aratri sui stiua relicta, in suo agro stare: & aperto ore ac stupentibus oculis sese cum summa admiratione respicere. De quo admiratus Episcopus, deserto paululùm itinere cœpto, equum quo vehebatur versus rusticum egit, & insolita quadam beneuolentia vultum serenans, ad eum dixit: haberem aliquid interrogare à te, vir bone: si uelles simplicia & vera interroganti responsa tribuere. Ad quod rusticus, nescio à quo ductus, vrbanè satis respondens, dixit: Quis sum ego, & qui sunt omnes parentes mei, vt illustrissimo principi meo & gratioso domino dedigner respondere?

Et Episcopus ait ad eum: dic ergo mihi, quid cogitabas, cùm hiante ore, & diffusis malis stabas, & me stupens inspexeras? Cogitabam, inquit rusticus, vtrùm ne S. Martinus, qui & ipse Episcopus erat, cum tanto strepitu armorum militumque exercitu solitus sit per viam incedere? Ad quod Episcopus paululum rubore suffusus: Ego, inquit, non tantùm Episcopus sum, & spiritualis dominus: sed sum etiam temporalis dominus, & Dux, & Princeps. Tantùm nunc me Ducem exhibeo: sed si Episcopum libet videre, ea die (& diem statuit) ad Ecclesiam veni, & Episcopum exhibebo.

Ad quam responsionem modicè in risum concitatus homo ruralis Episcopo ait: si non velles ægrè suscipere, & dedignari, responsum præbere seruo tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Episcopus, non offendes. Dicit ergo rusticus: si, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis, Dux ad inferna migraret, Episcopus noster quæso quò pergeret? Quâ interrogatione confusus Episcopus cum rubore abscessit, & nil adhæc respondens ruralem hominem deseruit, haud parùm instructus rustici hominis decenti facetia, vt magnoperè caueret, ne, si Ducis magis quàm Episcopi negotia solicitare vellet, Ducis magis quàm Episcopi mercedes reciperet.

O quot Episcopi perierunt, & iam nunc apud inferos tremunt, qui vtramque iurisdictionem, secularem scilicet & spiritualem, administrauerunt? qui, si tantùm spiritualium causarum negotia tractauissent, iam fælicibus fæliciores in cœlesti regno regnarent. Fermè idem etiam suprà recitauimus.

Ibidem. Quidam peccator infirmatus, & de salute sua quasi desperans, visitatus fuit à suo curato: qui curatus trepidanti infirmo dixit, quòd si vellet sibi dare equum suum, ipse recipere vellet peccata sua super se: quod dixit non propter salutem infirmi, sed vt equum haberet. Quod infirmus acceptauit, & pacto facto defunctus est.

Cumque sacerdos sacris indutus vestibus officium funerale pro ipso faceret, visibiliter coram populo eductus fuit sursum per testudinem Ecclesiæ, facto in eadem magno foramine in testudine, & postea idem sacerdos nusquam comparuit.

Ibidem. Legitur in Scala cœli, quòd quidam aduocatus, tempore charistiæ, ne audiret voces pauperum, ad quandam hæreditatem iuxta Ecclesiam accessit, vbi nec defuit populus clamans, fame oppressus: quorum voces cùm audiret, respondit: Non durabo cum istis canibus. Et fecit, poni mensam in alia camera: & statim ad portam armatus quidam pulsauit, & dixit: Nuncius Dei sum, & volo loqui cum domino vestro. Et cùm seruiens de mandato domini sui assereret, eum ibi non esse: Mentiris, inquit, in illam Cameram se transtulit, ne ipse audiret voces pauperum. Et nunc cito eum, vt compareat coram Deo, redditurus rationem de commissis. Statim autem aduocatus infirmatur, hortaturque ab amicis, vt confiteatur, sed renuit, & finaliter ad damnationem peruenit.

• Ibidem. Legitur in libro qui dicitur, Vita Iesu, quòd carnales amici in beneficiorum collatione aliis dignioribus & melioribus præferuntur, quorum promotoribus væ damnationis Propheta comminatur: Væ, inquiens, qui ædificat Syon in sanguinibus. Nota versus:

Cùm factor rerum priuauit semine clerum, flamine
Ad Satanæ votum successit turba nepotum.

Vnde nota visionem de quodam Pontifice ad carnales amicos affecto, quæ statim post mortem eius ostensa est cuidam Legato Ecclesiæ in via iam posito.

Quodam enim manè, cùm idem legatus excitatus à somno vellet orare, vt consueuerat, submissus est quidam lectus in superficie aureus, tapeciis circumseptus, in cameram vbi quiescebat, in quo residere videbatur ipse defunctus ad modum Pontificis ornatus, & in gyro eius multi de genere suo per eum promoti & ditati choream ducebant, & cantilenas lugubres cantantes in hunc modum proclamabant: Maledicta promotio & exaltatio tua. Tu enim es nostræ perditionis causa. Ille verò circumquaque respiciens maledictionem eis similiter imprecabatur, dicens: Maledicti vos à Deo, quia propter vos traditus sum igni perpetuo.

Et hoc dicens coopertorium aureum eleuauit, & flamma de lecto cum fumo fætidissimo ascendit. Et sic visio disparuit. Hæc autem visio prædicto legato, auunculo illius, ostensa est, vt ipse à similibus abstineret, quia defuncti successor erat futurus.

Ibidem. Refert Doctor Iacobus Carthusiensis in libro suo de peccatis mentalibus mortalibus, quòd Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, Capellano suo autoritatem Apostolicam contulit, se absoluendi sub plenaria remissione, vt fieri solet in anno Iubilæo. Finita confessione beneficium absolutionis obtinuit, obiitque.

Non multò pòst Capellano eidem apparuit vultu mœstissimo, & veste lugubri. Requisitus, an ipse esset Papa defunctus, respondit, quòd sic. Requirit Capellanus, quare tam tristis appareat? Respondit: quippe æternæ morti adiudicatus sum. Quare? inquit Capellanus, cùm tamen benefici-

um absolutionis plenariæ tibi, confessione facta, impensum sit. Respondit defunctus: Quoniam supremus iudex absolutionem illam ratam non habuit. Quibus dictis disparuit.

Vtique Deus creditur hoc voluisse reuelari propter nos, vt, si in viridi ligno hoc factum constet, id est, in capite Ecclesiæ, in arido, id est, in minori auctoritate quid fieret, pensaremus?

Ibidem. Legitur in historiis Anglorum, quòd quidam Clericus fuit canonicus in diuersis Ecclesiis, & Decanus in vna. Cumque infirmaretur grauiter, visitatur à quodam sancto viro, familiari suo. Cumque incepisset eum monere de via salutis, mox obscurata est camera, & vox mirabilis terroris audita est: Surge, surge sacrilege, expoliator Christi, & interfector pauperum: veni & accipe indumentum.

Cumque ille subitò expirasset, & corpus eius nigrum tanquam carbo fuisset dimissum, sanctus vir cum horrore & timore ad suum monasterium perrexit, & rogabat Deum, vt ei dignaretur ostendere iudicium illius Clerici. Et vna die, eo orante, id apparuit sub tali forma:

Duo equi ignei cum sellis stabant iuxta eum, vnus ante, & alter retrò: & firmabant pedes anteriores super humeros, & cum dentibus frangebant ossa, & omnia membra eius: & in qualibet sella equi stabat vna maleta. Cumque sanctus corrueret præ honore visionis, ille decanus cœpit dicere: Quare vocasti me miserum, cùm non vis mihi loqui? Cumque resumtis viribus interrogasset quis esset, respondit: Ego sum talis decanus maledictus & damnatus, quondam familiaris tuus.

Tunc sanctus: Quæ est ista horribilis pœna tibi data à Deo? Tunc Decanus: Hi sunt duo equi ignei, qui inspirant ignem per omnia membra mea, & conterunt & comedunt omnia mea ossa; sicut equus comedit substantias pauperum. Vnus portat peccata mea, & alter peccata populorum, à quibus oblationes, decimas, anniuersaria, & præbendas recepi.

Tunc sanctus: Miror cùm fueris mundus homo, discretus, & ecclesiasticus, quare sic es damnatus? Tunc Decanus: Non mireris de hoc, sed mirare, quomodo Clericus habens Ecclesiam potest saluari?

Cumque ille adiurâsset eum, vt diceret causam, dixit: Attende ad stabulum clericorum & ad Ecclesiam. Illud conseruatur à pluuia & à contrariis, & Ecclesia ruit. Attende ad particas, & ad vestes clericorum & sacerdotales. Numerus primarum præ multitudine ignoratur: secundæ autem nullæ sunt, vel sic fractæ aut fœtidæ, quòd vix possunt portare. Attende ad mensam eorum & ad altare Christi: in mensa eorum vasa aurea & argentea, in altari Dei vix calix stanneus reperitur. Scutiferos & meretrices induunt, & pauperes spoliant, ac hospitalitatem fugant: prædicationem abhorrent sed lasciuiam & mundum amplexantur: obliuiscuntur diuinum officium, & rememorant cantilenas.

Et hæc est porta damnationis, & præcipitii clericorum. Tunc flamma fœtidissima Decanum cum equo eleuans, cum mirabili dolore à præsentia sancti viri euanuit.

Ibidem. Ante annos paucos Romæ quidam Cardinalis defunctus est, nomine Iordanus, ex ordine quondam Cistercienſi assumtus, sed vita ordini in eo minimè concordabat. Erat enim auarus valdè, sicut à quodam Abbate audiui. Habebat autem notarium nomine Pandolphum, hunc cùm pro quodam negocio, nescio quò, misisset, interim expirauit. Eadem hora cùm ille expleto negocio rediret, manè ante lucem cateruam miserabilem in agro contemplatus est.

Sedebant homines in iumentis, in ore caudas habentes, versis dorsis ad capita illorum, quos Iordanus cuculla indutus nudis pedibus sequebatur, duobus dæmonibus se ducentibus, in quorum aspectu dum notarius nimis horreret, clamauit Cardinalis, Pandolphe. Subsistente Clerico dicente, quis es, aut quid clamas? Respondit ille: Ego sum Iordanus, dominus tuus, & mortuus sum. Dicente illo, quò ducimini? respondit, ante tribunal Christi. Et ille: Nostis, quid de vobis sit futurum? Non noui, inquit, Deus scit. Sed cùm illuc venero, beatus Petrus de cardinalia mihi pro me redditurus est rationem: sanctus verò Benedictus de cuculla: quòd si illam mihi obtinere poterit, saluabor: sin minùs, damnabor. Sicque oculis eius subtractus est.

Expo-

Anno 1496.

Expositio duarum horribilium figurarum: Asini videlicet Pontificii Romæ: Vituli verò Monastici Freibergi Misniæ inuenti, anno 1496. Imp. Maximiliano I. Papa Alexandro 6.

SEmper Deus clementiam suam ac iram quibusdam miraculis, præsertim Imperiorum, mirabiliter manifestauit: sicut octauo capite Danielis Romani Antichristi regnum prænunciauit: vt omnes veri Christiani malitiam illius declinare, ac fugere possent. Qui pro sua calliditate pietatem simulat eam, qua vel electi circumueniri posse ferè creduntur, vt Christus ait Matth: 24. Eapropter durante regno illius, multa diuinitus signa extiterunt: præsertim haud ita pridem terribilis isthæc figura, Pontificius Asinus dicta, Romæ in Tybere mortua fuit inuenta: cùm annus post Christum natum ageretur M. CCCC. LXXXXVI. Quæ totius pontificii Regni formam tam graphicè, ac luculenter exprimit, vt nullius mortalium artificio fieri hoc potuisse constet: sed planè fatendum sit, ab ipso Deo sic papisticam abominationem fuisse repræsentatam.

Primùm Asininum caput Papam denotat. Est enim Ecclesia Spirituale quoddam corpus, & in Spiritu collectum regnum Spirituale: ideò corporale caput, aut externum principem habere nec debet, nec potest: sed vnum Christum, qui intrinsecus in Spiritu per fidem in cordibus operatur, caput, ac princeps existit. Verùm cùm semetipsum Papa externum & corporale caput Ecclesiæ constituerit: isthoc asinino capite humani corporis commodè designatus fuit. Sicut enim Asini caput humano corpori congruit: ita Ecclesiæ caput Papa existit: præsertim cùm in sacris literis Asinus etiam externum & carnalem statum designet, Exod. 13.

Secundò, Dextra manus Elephanti pedem refert: ac sacrum Imperium Papæ significat, quo infirmas hominum conscientias conculcat. Suis enim innumerabilibus, & intolerandis dogmatibus animas deperdit, & nefandis conscientias mortalium peccatis miseriisque sine vllâ ratione onerat: haud secus, ac magnum illud animal Elephas, quicquid ei subiicitur, proterit, & contundit. Nam quid aliud est Ecclesiasticum Imperium, quàm conscientias inuitis confessionibus, castimonia, votis, falsis ac friuolis Missis, pœnitentia ficta, iuramentis obstringendis & remittendis, permittendo & interdicendo multa superuacanea, indulgentiis, reliquiis sanctorum, & id genus aliis ex mera temeritate, & violenta potestate grauare, opprimere, perturbare, & affligere? Denique à vero religionis negocio, & fide ad fucosum splendorem operum, & pietatis simulatæ traducere? Dan. 8. Occidet populum religiosum, & sanctum, 2. Tim. 4. Docent mendacia per hypocrisin. Dextra enim manus interiora denotat, quæ ad conscientias, animasque pertinent: quibus solus Christus suo suaui, & miti Imperio dominari debet: sed Asini caput, sua perniciosa potestate & audacia illis præsidet.

3. Læua hominis manus Imperium Papæ seculare, seu politicum designat. Etsi enim eiusmodi dominatione abstinere deberent, teste Christo, Lucæ 22. Mundani Principes regnant, vos autem non sic: sua tamen vafritie Papa, Diaboli adiutus ope, effecit, vt non solùm politico Imperio cæteris regibus vniuersis esset potior: sed etiam principem in Magistratu ciuili locum obtineret, & regum omnium supremus euaderet, quos in suas partes allexit, vt illi auxiliarentur, & in tantâ potestate conseruarent, ac obnixè propugnarent: ne videlicet Danielis vaticinio fides deesset, aientis: illius potentiam fore magnam, sed non sua ipsius virtute. Et hac de caussa, manus isthæc humana cernitur: siquidem regnum illud, citra Scripturam, hominum saltem opinionibus ita fuit enatum: dum fas esse contendunt, vt successor Petri, & vicarius ipsiusmet Christi omnibus dominetur. Quanquam Dei gratia nunc eò sit deuentum, vt nemo non meram esse maliciam videat, quam Pontificia lerna nefariò vsurpat.

IIII. Pes dexter taurinum pedem repræsentans, ordinis Ecclesiastici ministros significat: qui pontificatum in tantis animarum afflictionibus, & oppressionibus sustinent, nempe Doctores papistici, concionatores, parochi, & confessionarii, præsertim verò Theologi scholastici. Quod damnatum genus hominum nihil aliud agit, nisi vt suprà nominata statuta & dogmata Papæ intolerabilia misellæ plebi inculcet, concionibus docendo, & audiendo peccata recensentes: & sic miserabiles Laicorum conscientias sub Elephanti pede constrictas teneat: ac papatus veluti fulcra, pedes

& fundamenta existunt: quod alioquin haud ita diu consistere valuisset. Est enim Theologia Scholasticorum nil, nisi inanis, ficta, ementita, abominanda, & diabolica nugatio seu loquacitas, ac Monachorum somnia, quibus tamen miserorum hominum animas perditè oppresserunt. Matth. 24. pseudochristi, & pseudoapostoli exorientur.

V. Sinister pes est veluti gryphis vnguis, & politici Imperii ministros designat, canonistas Iuris Pontificii, qui fatentur, meram auaritiam Canones suos recipere. Nam quemadmodum gryps vnguibus suis ad se rapit, ac tenaciter comprehendit, quæ illi offeruntur: ita papisticus hic ordo suis canonibus ad se rapuit totius Europæ diuitias, quas instar diaboli indesinenter retinet: sicut etiam Canones ex sordida possidendi libidine sunt conflati, vt iam vniuersus mundus vnà cum corpore & anima, facultatibus ac honore, ab hoc monstroso religionis genere fœdè oppressus, intereat.

VI. Muliebris venter & pectus denotat Papæ corpus, h. e. Cardinales, Episcopos, Sacrificos, Monachos, studiosos, & consimile libidinosum genus hominum, porcosque saginatos, quorum vita comessationibus assiduis, heluando, scortando, & variis voluptatum lenociniis transigitur. Interim tamen nullius pœnam reformidantes liberrimè degunt: & hoc viuendi modo impudentissimè vtuntur: sicut asinus hic papalis muliebrem suum ventrem nudum ac liberum gerit, vt coràm oculis cernimus, & à Daniele ac Paulo 2. Tim. 4. scriptum extat, quòd plùs ament voluptatē, quàm Deum: & Philip. 3. venter sit Deus ipsorum.

VII. Squamæ piscium adhærent brachiis, femoribus, & collo: non autem pectori seu ventri, quę seculares principes & magnates repræsentant. Mare enim in Scriptura sacra significat mundum, & pisces humanum genus designant, vt Petri rete Christus ipse explicat, Matth. 4. Significant itaque squamæ adhæsionem, vt loquitur Deus Iob. 39. Squamarum aliæ aliis ita cohærent, vt ne tenuicula quidem possit interuenire aura. Sic quouis tempore mundani principes adhæserunt, & adhuc hodie adhærent Papæ, eiusque Imperio.

Et quanquam illius luxuriam, impudicitiam, & voluptates defendere nequeunt (siquidem hìc nullæ ventri, aut pectori squamæ adhærent, quippe cuius malitia nimium est manifesta) patienter tamen eum ferunt, & eò firmiùs illius collo, brachiis, & pedibus affixi pendent: hoc est, eius viuendi morem, velut legitimum & diuinitus institutum, defendunt: vnde firmiter ac pertinaciter suum caput gerit. Quinetiam illius politicum & canonicum Imperium, intolerabiles leges, dogmata, canonas seruari, & bona temporalia tueri eiusdem satagunt. Adhæc, monasteria, præposituras, & gymnasia instituunt, ac templa erigunt, in quibus eiusmodi doctores, concionatores, confessionarii, canonistæ, ac Theologi nugas suas magno conatu tractant: vt firmiter consistat, & fundamento solido nitatur. Deniq; vt paucis dicam, totius mundi auxilium, & fauor Papam conseruat, eique ita adhæret, vt ne tenuissima quidem aurula, nec ipsum verbū Dei, eos à se mutuò separare queat.

VIII. Silicernii caput prope posteriora innuit decrementum, & finem papatus: in Sacra enim Scriptura facies aduentum, tergum verò discessum denotat. Sic Apostolus ad Heb. 8. ait: Quicquid annosum, finem habet propinquum. Atq; ita significatur eo, finem papistico regno impendere, ita vt sua sponte, absq; vllo gladii ictu, seu violento conatu, sit ruiturum: quod Daniel 8. cap. testatur fore nimirum, vt absq; manu destruatur. Verbum enim Dei, ac veritas improbitatem eius detegunt, & sic paulatim euanescit. Ex his videmus, figuram istam verè cum vaticinio capitis octaui Danielis conuenire: & vtrumq; ne pilum quidem latum à papatu aberrare.

IX. Draco, qui suum ex podice illius os aperit, ac ignem expuit, virulentas & horrendas bullas blasphemosq; codices denotat, quos cum suis Papa in totum orbem euomuit, quoslibet iis deuorare cogitans: quia persentiscit, exitum suo imperio impendere. Vltima enim, & pessima eorum est ira, seu conatus, quo ad extrema descendunt, vtrùm comminationibus, terrore, atq; execrationibus horrendis abominandam suam doctrinam conseruare possent? Verùm nihil est, quod patrocinetur nebuloni: pereundum est ei certò: frustra enim draco mordet, & in aërem expuit, nec quempiam attingit: quia iracundæ illius bullæ, ac volumina neminem ampliùs perterrefaciunt: cùm veritas nimis luculenter iam pateat, & inclarescat.

X. Quòd autem papalis hic asinus non alibi, nisi Romæ fuit repertus, antecedentia omnia multùm confirmat: ita vt de nullo alio regno possit intelligi, quàm Romano. Est autem Romæ nullum aliud Imperium, vel par magnitudine, vel amplius etiam pontificis Iurisdictione. Deus enim semper edit miracula iis in locis, vbi rem certam designant: vt & Ierosolymis factum fuit. Quòd autem exanimus fuit, exitum papatus adesse, conuincit, qui tamen non ense aut mortalium ui, sed vltro suaq; sponte sit dispariturus. His omnes commonefactos velim, ne hoc tam magnum Dei miraculum contemnāt: sibiq; ab exsecrando Antichristo, eiusq; asseclis diligenter caueant. Melanchthon.

Explicatio Vituli Monachici, Freibergi in Misnia reperti.

EXpositionem vituli huius monachici relinquam Spiritui, quando ego vates haud sum: nisi quòd omnibus notum est ex vulgaribus coniecturis, per omnia miracula tristes calamitates ac mutationes præsagiri, cuiusmodi haud dubiè nostra quoq; Germania debet exspectare. Sed quales sint futuræ, prophetarum officii est prænunciare: ego autem nouissimum diem in votis habeo. Permulta enim prodigia hactenus continenter euenēre, ita vt totus terrarum orbis velut in grandi cuiusdam libræ medio consistat: qui sine ingenti nutatione interire nequit. Cui splendidissi-

lux Euangelii hodierno die accedit, cuius annunciationem semper maximæ variationes propter incredulam turbam susceperunt. Ego saltem de certissimis loquar, nec exponam caussam, quare Deus hoc tantum prodigium vitulo monastico patefecerit, & vestem illam sacrosanctam tam horrendè, ac prophanè polluerit: cùm tamen futuras miserias absq; cucullo monastico, per aliquod prodigium potuisset indicare.

Qua de causa Freibergi quoq; sacerdotalem vitulum nuper creauit: & hoc præsenti anno tantùm sacris prodigiis nobiscum agere cœpit, quibus certò declarat, ordinem Ecclesiasticum attentè à se obseruari, & aduersus illum quippiam sine dubio susceptum iri. Sic olim quoque fecit, cùm Dan. 8. Alexandrum regem potentissimum capro significari, permitteret: quo præter venturæ calamitatis prædictionem, innuebat etiam Græcorum proteruiam ac temeritatem, qui caprorum instar sua ratione ad sublimia contendunt, & nihil non tentare audent. Sic etiam hoc loco in vitulo Monachico præter significationē propheticam, indicauit, cuiusmodi genus hominum sint Monachi: & fortassis hoc quoque voluit, tristissimam hanc perturbationem propter sacerdotum improbitatem mundo euenturam, qui sua carnali doctrina fidem exstinxerunt, & mundam in vitulinam conuerterunt.

Alius igitur propheticam explicationem proferat, ego vitulum meum Monachicum, propter eandem vitæ meæ conditionem, declarabo: sacerdotalis vitulus suum quoq; coniectorem inueniet. Hanc autem explicationem eò libentiùs suscepi, quò magis eorum animos obduratum iri scio, ad quos pertinebit: quia verò contemnunt, & velut hæresin damnant, quæcunque dico: ideo nec hoc mihi loco credere debent: sed indies magis excæcari: ne ad veram Dei agnitionem aspirent, & irreligiosam suam vitam emendent. Sicut ad Esaiam dicebatur: Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & conuertatur, & sanem eum.

Quemadmodum igitur Bileam, cùm verbum Dei non audiret, vltimò etiam ab asina sua plectebatur, nec tamen peccatum agnoscebat: ita etiam nunc religiosi nostri patres, qui hactenus coram lucida veritate Euangelii suas aures instar viperarum obstruxerunt, hunc vitulum quasi clarum speculum intueantur, quinam sint coram Deo, & quid in cœlo de ipsis sentiatur: quamuis nihilominùs oculos strictè claudere debeant, ne quicquam hîc videant: aliâs fortassis conuerterentur, & horrendum Dei iudicium effugerent: excæcatum enim Pharaonem neq; verba, neq; miracula commouere potuerunt.

Primùm igitur, vt summatim loquar de hoc miraculo, non tibi ludibrio sit, quòd Deus religiosam hanc vestem, & sacrum cucullum vitulo induit. Nam sine dubio voluit innuere, breui manifestatum iri, quòd vniuersa vita monachica nihil aliud sit, nisi fictus & externus splendor religiosæ pietatis. Sumus enim nos miseri homines persuasi hactenus, ipsum Spiritum Sanctum sub eiusmodi cucullo latere: & hac sacra veste nil nisi pietatem tegi. Sed hîc Deus ostendit, vitulum saltem occultari eadem: quasi diceret, integumentum illud esse nequitiæ.

Nam quid vitulus significet, aureus Aaronis vitulus declarat, qui in deserto numinis loco celebrabatur, Exod. 33. Ps. 77. Mutauerunt eius gloriam in simulachrũ vituli gramine vescentis: quod idem demonstrant & Ieroboami vituli in Bethel & Dan. 3. Regum 12. contra quos tantoperè prophetæ vociferabantur. Sic etiam hunc vitulum quisq; intueatur, & sciat, cucullum istum designare vniuersum sacrum ordinem, cum omnibus suis irreligiosis cultibus, quos maximi faciunt, orando, missificando, psallendo, ac ieiunando. Verùm cui hos cultus præstant? quis honoratur iisdem? & ex quo pendent? Ex vitulo, quem vestis isthæc sacra exornat, vti cernitur.

Quid igitur est vitulus? Falsa illorum idololatria, in mendaci corde. Quomodo? opinione sunt imbuti ea, qua putant, verò se Deo inseruire sacris suis cultibus, & cœlum per opera mereri, confidunt: ideoq; suos cultus tantummodò metiuntur operibus humanis, non fide. Est autem nullus vspiam Deus, neq; in cœlo, neq; terra, qui cultibus hisce delectetur, præter Diabolum, aut Antichristum: siquidem verus Deus haud aliter nisi in Spiritu, & veritate colitur, Ioa. 4. h. e. in fide & spiritualibus operibus, quæ Spiritus Christi in nobis facit, Ioh. 6. & Es. 55.

Idcircò falsi isti Theologi suis cultibus, sub diuini nominis prætextu, nemini seruiunt, nisi suismet prauis opinionibus, quibus se Deo placere putant. Opiniones istæ sunt mendacia, & idololatria in cordibus ipsorum: sicut etiam Iudæis acciderat in suis Idolomaniis. Ecce hic est vitulus, &

falſa carnalis opinio ſacri ordinis, ex qua pendent, & quam ſuis ſpecioſis levibusque palliis exornare nituntur. Veſcitur itaq; vitulus iſte duntaxat gramine: ſiquidem eiuſmodi ſancti viri non fruuntur futuris opibus: ſed in terris ſeſe ſaginant. Videmus enim, præſtantiſsima quæq; bona, maximas voluptates, ſummos honores, ſummamque poteſtatem penes Eccleſiaſticum ordinem eſſe. Eiuſmodi gramine veſcitur hic vitulus, vt verum euadat, quod ſcriptum eſt, maieſtatem eorum permutari in Idolum vituli, qui herbis & gramine paſcitur. Chriſtus enim noſtra maieſtas eſt, & gloria, qua ſummè lætari deberemus: at illi aliam in ſuis cordibus gloriam illius loco ſpectant: & ſuis tantum gloriantur ac nituntur operibus, & meritis, ita vt Chriſti vicem iſthic vitulus ſuppleat, & nomen eiusdem gerat.

2. Quòd autem ſtola cùm in tergo, tum pectore & femoribus, eſt dilacerata, ſignificat diſcordiam, quæ in eiuſmodi religione exiſtit: cùm tamen nihil ſeueriùs exigatur in S. literis, quàm vt viuatur vnanimi conſenſu inter Chriſtianos: ſicut Pſal. 57. teſtatur: Deus excitat lætitiam in domo eorum, qui ſunt concordes: & Pſal. 133. ô quàm iucundum eſt, fratres habitare in vnum? Verùm iſti irreligioſi Spiritus tam varios fouent ſenſus, quàm multiplices reperiuntur colores. Sua Franciſcanis, ſeu diſcalceatis Monachis regula videtur optima: Concionatorum ordini ſua placet: Auguſtiniani huc tendunt, illuc Carthuſiani: nec vlli probatur ordini, quod aliis ſatisfacit. Et ſic ſtola pannoſa apparet à tergo vituli, & circa pedes: quamuis in hoc omnes conſentiant, quòd eundē vitulum exornent, hoc eſt, conſimili laborent impietate, & opinionum prauitate, qua cœlum bonis operibus conſequi nituntur.

Potiſsimùm verò notandum eſt, quòd poſteriora finem ſignificent, & pedes eos referāt, quibus velut ſuſtentaculis vitulus (h.e. falſa hæc opinio) incumbit. Nunquā enim hactenus tot ſectæ, tot ordines, tot diſcrimina & nomina Eccleſiaſticorum fuerunt, quot hæc præſens habet ætas, quæ ruinam afferet illis, vt eorum malitia tandem finiatur, & intereat. Sunt item pedes audaces iſti fratres, & doctores, magiſtri noſtri eximii, adeoq; doctiſsimi quique paſsim in ordinibus ſacris: qui reprobum hunc Eccleſiæ ſtatum ſuis monumentis, concionibus, & dictatis per orbem terrarum conſeruant: licet interim ſuis opinionibus longiſsimè à ſe mutuò ſinguli diſcrepent. Quot enim capita, tot ſenſus etiam inter illos reperias.

3. Vitulus prorſus concionatorem repræſentat geſtibus, quippe qui poſteriores pedes extendit, ac ſi ſtaret: dextrum verò ex anterioribus expandit, ſicut mos fert concionatorum: læuam ad ſe trahit: caput ſurſum iactat: linguā volutat in ore: deniq; omninò apparet, vt qui concionem ad populum habet. Idcircò quemadmodum Aſinus pontificius Papam depingit: ita veriſsimè vitulus hic Monachicus Apoſtolos & diſcipulos Papæ repræſentat: vt mundus vniuerſus perſpiciat, cuiuſmodi hactenus doctores rerum diuinarum audiuerit, & adhuc hodie audiat. Quales enim Apoſtolos æquius eſt habere caput Aſininum, quàm vitulinos? ſiquidem carnale imperium carnali quoque doctrina vtitur. Ideoq; nullos dum oculos habet, vt eos deſignet, de quibus Chriſtus ait, Matthæi 23. Væ vobis Scribæ, duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Et Eſa. 56. ſpeculatores eius cæci omnes, neſciuerunt vniuerſi: canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia.

Complura alia in hoc vitulo, ad Monachos & doctores accommodare quis poterit, nimirùm: quòd auricula cuculli intolerabilem tyrannidem confeſsionariorum denotat, qui mundum confitendi moleſtia grauiſsimè affligunt, & in Diaboli poteſtatem tradunt: quòd lingua in ore futilem eorum doctrinam repræſentat: quòd verrucæ duæ in caluitio capitis cornua fieri debebant, Hæc autem Euangelii prædicationem ſignificant, quod de cruce verba facit, & veterem hominem ferit. Michææ 3. Ferreum reddam cornu tuum, vt multas gentes ferias. Verùm hic vitulus non habet cornua: ſed veſtigia tantùm, & ſigna. Nomen enim ſolùm poſsident, quòd Euangelii vocem ſonent: ſed hanc ipſam velut captiuam duxerunt, & ad ſuas humanas traditiones retorſerunt. Sunt itaq; verrucæ in caluitio, cui quicquid placet, Euangelium vocatur: nec ex eodem licet excedere Euangelio: ſed illius ſanctimoniæ congruere: præſertim quod caput, ſiue Papam attinet.

Quòd cucullus tam arctè collum ſtringit: illorum pectora excæcata, & contumaciā indicat in vita monachica, cui ſuas tam indiſſolubili nexu conſcientias alligârunt, vt ne ſanctiſsimæ quidem veritatis vi vlla inde ſoluti poſsint abire. Quòd autem idem cucullus integer in tergo, in pectore verò laceratus eſt, indicat, eos coram mundo tantùm pios eſſe, ex quo olim ipſis migrandum erit: ſed coram Deo, & reſpectu futuræ vitæ, reuera tantùm ventres ſunt nudi, & lurcones: vt interim taceam, quæ vel per ventrem, vel alio modo peccata, Deo vidente, perpetrantur.

Quòd item inferius labrum humanum, ſuperius vnà cum naſo, vitulinum apparet, ſignificatur eo, conciones quidem interdum de legis diuinæ operibus haberi: ſed omnia vitulum redolere, & ad propriam iuſticiam, ac pietatem torqueri. Duo enim oris labra duas conciones denotant: inferius legis, ſuperius Euangelii ſeu promiſsionis diuinæ. Verùm Euangelii loco, vitulinum os prædicant, hoc eſt, aureolos, & ingentia merita cœli, pro ſuis operibus, quæ ſine fide magnis laboribus faciunt. Poſtremò, vitulus eſt læuis vbiq;, præter naturam iſtius animalis, quo ſignificatur ſubtilis & blanda ſimulatio, vel hypocriſis, qua ſe hactenus omnibus verſutè commendârunt: vt ſanctā nobis patres ſalutarentur, cùm reuera fuerint animarum latrones, & præcurſores Diaboli. Hæc iam omnia ſunt reuelata, & vitulus editus eſt in lucem, quo fit, vt non poſsint ampliùs celari, vtpote qui cunctis innotuêre.

Hanc ego declarationem omnium iudiciis committo: quæ licet non congrueret, ſacrarum ta-

men literarum fundamento per se probatur: Monachatus eam esse naturam, quæ hîc fuit exposita. Cùm autem vitulus isthic insuper accedat, quilibet, quid contemnat, videto, si meam sententiam contemserit: satis nobis in huius vituli explicatione dictum est, Monachatum Deo exosum esse.

Quòd si res aliter se haberet, hanc vtiq; pallam honestiori simulachro induisset.

Quinetiam hoc miraculum non vnum tantùm virum, seu hominem, sed ingentem numerum, & multitudinem designat, quod omnium in sacris miraculorum fert mos, & consuetudo. Dan. 8.

Cauete vobis Monachi ac Nonnæ, & cauete diligenter, nec admonitiones diuinas ludibrio, seu risu excipite: aliam vitæ Monasticæ rationem inite: vel relictis monasteriis, & cucullis depositis, in Christianorum castra reuertimini: priusquàm vos hora opprimat, vt etsi velletis, resipiscendi copiam adipisci nequeatis: quia iam facultatem istam concessam negligitis.

Inprimis nobilitatem rogatam velim, idq; ea, qua conuenit, humilitate, vt suos propinquos, & liberos isto periculoso viuendi genere liberet: eosq; perinde, ac ipsos, homines natos esse, cogitet: quippe, qui naturæ legibus haud minùs obnoxii tenentur, ac alii mortales: vnde fieri prorsus non potest, vt tam infinita hominum copia castam posit vitam traducere. Ego sic meo officio satisfaciendum, & omnes sedulò admonendos, putaui. Lutherus.

Conradus Summerhard D. Theologiæ, Professor Tubingensis. 1495.

MVlta hic in Papatu damnauit, vt in oratione funebri de Eberhardo, primo eius nominis duce VVirtembergico, Tubingensis Vniuersitatis fundatore, videre est, vbi quoque expresse ponit: optimum Ducem sæpisimè efflagitasse & exoptasse, vt demum aliquando reformatio à capite Papæ ad reliqua vsque membra institueretur.

Non enim fugiebat animum inclyti illius ducis, sed optimè animaduertebat tam generosum cor principis, omne malum non aliunde nisi à capite Papa oriri, illumq; omnes errores, abusus, & corruptelas in totam Ecclesiam disseminare: idcircò ardenter suspirauit, vt Deus tandem gratiam largiretur, quò totum Ecclesiæ corpus reformaretur. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

Ioannes Marius Belga. 1496.

FVit hic olim Gallorum Regis Ludouici 12. Historicus, & scribit in libro de schism. & Conciliis, se existimare, tantùm triginta duos Papas saluatos, reliquos autem cum aliis multis Ecclesiasticis maiori ex parte à Diabolo in sua retia hamo hæresium, diuitiarum, & superbiæ pertractos. Verba eius sunt: Iam verò, inquit, Deo permittente, Papa honore æquali Regibus fruitur, omnique persecutionis periculo liberatus, summa securitate gaudet: quod licet ex animo Ecclesiæ gratulandum videatur, tamen sunt, qui disputent ac sentiant, id singulari arte, atque astutia Diaboli, hostis generis humani, factum: qui, cùm non alia ratione sanctimoniam Paparum corrumpere posset, quorum triginta duos è manibus suis, forti constantia, & tolerantia persecutionum & martyrii, euasisse videbat, cogitârit, eos, aliosque Ecclesiasticos, hamo diuitiarum atque hæresium, quæ ex superbia, & inflatione scientiæ profluunt, in sua retia pertrahere, spe certa, se maiorem eorum partem hisce duobus facilimè in suam potestatem redacturum. Et ad id quidam alligant, in die donationis solenni, vocem horribilem in aëre auditam, quæ dixerit: HODIE Venenum in Ecclesia seminaui. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

Idem. Verùm enimuerò Platina, non ignobilis autor, in vitis Pontificum aliam diuersamque rationem assignat, & autoritate Eusebii allegata, dicit: Persecutiones non aliunde, nisi ex diuina vltione processisse: maximè ea de causa, quòd Christiani, & præcipuè Ecclesiastici, sub colore & prætextu fidei ac religionis Christianæ, tanta arrogantia, tanto odio, contemtuque vicinorum laborârint, vt impossibile fuerit paganis ferre. O si principes nostri temporis similiter affecti essent erga clerum, præsertim cùm, eum superioribus similem esse, videant.

Idem. Diocletianus, se vt Deum adorari, suisq; pedibus oscula præberi, volebat, quemadmodum Papæ, barbaricum fastum regum Persicorum imitantes.

Idem. Sed cùm Syluester humili ac religiosa recusatione vnam coronam, quam sibi Constantinus ex potestate Imperiali conferre volebat, reiecerit: ipsi authoritate priuata triplicem rapuerunt, cum tiara, qua Persici reges olim vti consueuêre, quæ instar cuculli eminet, & plurima in se continet, instar stellæ Phrygionis.

Idem. Verùm enimuerò opes atque diuitiæ huius mundi tantoperè hominibus placent, eorumque sensibus abblandiuntur, vt, etsi Syluester Papa coronam auream, sibi ab Imperatore Constantino oblatam, recipere abnuerit, non tamen tam teneræ strictæque conscientiæ fuit, vt alia maiora, redditus videlicet, terras, regiones, dominiaque Imperii Romani, quæ, vt aliqui dicunt, Constantinus ei dedit ac concesit, non acceptaret.

Idem ex prophetiis Merlini, antiqui vatis. Cæsar regnabit vbique, sub quo cessabit vana glo-
ria cleri.

Idem. Erit vrbs vix præsule digna.

Idem. Vt autem ad Benedictum nonum reuertar, qui auctor fuit 14. schismatis, & Papa-
tum vendidit: huius, vt omnes historici affirmant, simulachrum admodum monstrosum post
mortem cuidam apparuisse refertur, interrogatumque, quid illa horrenda imago præ se ferret,
cùm antea Pontifex fuisset? quia, inquiisse, in vita sine lege, fide, & ratione vixi: ideò, volente
Deo, & Petro, cuius sedem omnibus probris fœdaui, simulachrum meum plus feritatis, quàm hu-
manitatis in se habet.

Id exemplum alii ob oculos ponere deberent: sed pauci ex eo tempore fuerunt, qui id & alia
curârint. Verisimile autem est, iram Dei per talia scelera, & scandala irritatam fuisse. Nam vt
alias calamitates, quæ in Ecclesia acciderunt, præteream, circiter tempus huius schismatis, Terra
Sancta Christianis ademta, & per Turcas ac Saracenos occupata est, qui templo Hierosolymitano,
& sepulchro Dominico polluto, omnis generis fœditates in eo perpetrârunt. Anno D. 1011.

Idem. Tria præcipuè Ecclesiæ vniuersali magnum damnum attulêre: nimirum ambitio,
auaritiæ mater: omissio seu neglectus conciliorum generalium: legitimi matrimonii sacerdotum
in Ecclesia latina prohibitio. Ad quæ tria testimonia adduco.

Primum est Papæ Pii secundi, qui dicere solebat grauiter: Virtutes clerum ditasse, vitia pau-
perem facere: Sacerdotibus magna ratione sublatas nuptias, maiori restituendas videri.

Secundum Gaguini, qui in vita Caroli VII. his verbis sententiam suam explicat: vetustissima
contentio de vniuersali concilio, vtrùm maius sit Papâ, sæpè hactenus inter Ecclesiasticos perseuerat:
quo, mea sententia, factum est, vt generales synodos cogere Pontifices detrectent. Formidant
enim, suam tam latè patentem, ne dicam, vsurpatam auctoritatem, Conciliorum decretis cohibe-
ri. Itaque ea est hodie illorum sublimitas, & amplitudo, vt, parui habitis Regibus, licere sibi omnia
glorientur.

Tertium est Platinæ, in Benedicti quarti vita dicentis: Sanctitate enim & doctrina, quæ
non nisi magnis laboribus consummataque virtute comparantur, Pontificum decus sine vllis opi-
bus primò quidem auctum est inter tot hostes, obstinatosque persecutores Christiani nominis:
mox verò, vbi cum ipsis opibus lasciuire cœpit Ecclesia Dei, versis eius cultoribus à seruitute ac
luxuriam, peperit nobis tanta luxuria peccandi hæc monstra, hæc portenta.

Et de his rebus tribus dictum est, quò clarè perspiceretur fons, & origo arrogantiæ mini-
strorum Ecclesiæ Romanæ: & quòd hæc non sit noua, sed quasi prædictrix, & vates maximi istius
futuri vicesimiquarti schismatis, de quo tot tantaque veterum prophetarum, Sibyllarum, & Astro-
logorum vaticinia inueniuntur: simulque cognosceretur, intolerabilem, atque immensam am-
bitionem Ecclesiæ Romanæ præbituram occasionem eius persecutioni.

Idem. Etsi de futuris contingentibus non sit determinata veritas, secundum Philosophum
tamen Ecclesia pro articulo fidei tenet, mundum igne periturum: & antequàm id fiat, certum est
ex autoritate Apocalypsis, Antichristum esse venturum. Eius porrò aduentum ingens & horribi-
le schisma præcedet, cuius magnitudine principes seculares cogentur manum adhibere reformati-
oni Ecclesiasticorum: id quod inspiratione & reuelatione diuina multi Prophetæ, Sancti, Astro-
logi, Mathematici, & Vates præuiderunt, quorum vaticiniorum partem aliquam hîc adiicie-
mus.

Apostolus Paulus in II. Epistola ad Thess. dicit: Non reuelabitur filius iniquitatis, An-
tichristus, donec fiat discessio siue dissensio. Glossa. Id est, Schismatica diuisio, vel subtractio
Romanæ Ecclesiæ, vel Romani Imperii.

Mirum.

1496. Hoc anno quædam mulier, nomine Æmylia, nupsit ciui cuidam Ebulano: at post duodeci-
mum matrimonii annum mutata est in virum, & deinceps Æmylius dicta fuit, & viris con-
uersata artes viriles in patria exercuit, vxoremque propriam, restituta dote, iussu Ferdinandi Re-
gis Siciliarum, duxit. Palmerius.

M. Elucidarius.

1497. De Antichristo scribit, quòd sit nasciturus in Babylone: vide apud eum. Imperatore Maxi-
miliano 1. Papa Alexandro 6.

Micha-

Michaël Lochmeyer, Canonicus Pataviensis. 1497.

MOuet c. 38. quæstionem, an cognoscens pulchram plùs peccet, quàm deformem? item, fornicando quis grauiùs peccet, religiosus vel laicus? Concludit, quòd laicus, propter merita præcedentia & sequentia religiosi: allegans ad hoc psalmum, Si ceciderit iustus, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam. Ex quo infero, ait, quòd positus in dignitate, vt Episcopus, leuiùs delinquit, quàm inferior, cùm dicatur religiosissimus, c. ex multa de voto. & ut in statu perfectionis, c. licet. de regula. c. nisi eum pridem de renun. Septies enim in die peccat iustus, sed per bona opera illicò resurgit. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

Gabriel Biel Theologus, Professor Scholæ Tubingensis. 1497.

ETsi in lectionibus super canone Missæ, lect. 57. multis argumentis firmâsset, indulgentias Papæ non prodesse animabus purgatorii papistici: tamen post librum euulgatum, videns bullas Sixti 4. & Innoc. 8. qui rectà dabant indulgentias defunctis, & audiens fabulam de quodam Papa, qui per suas indulgentias eruit à purgatorio animam nepotis, quæ ei liberata apparuit in testudine fenestræ: his solis, inquam, bullis visis, & fabula auditâ, dementatus retractauit, quæ priùs in hac schola docuerat & scripserat pro negatiua: & fixè conclusit, & deinceps docuit ac scripsit affirmatiuam. Carol. Mol. in orat. de Theol. dignitate Imp. Max. 1. PP. Alexandro 6.

Idem in commentario super canonem Missæ, dicit: Quomodo sit corpus Christi in pane, non inuenitur expressum in canone Bibliæ.

Idem in Can. Mis. lect. 49. Execrabili argumento osculationem pedum Papæ sic plerique defendunt, & meritò fieri ideo, affirmant: quia scilicet in iis ipsis sandaliis, vbi osculum accipit Papa, signum crucifixi Christi depictum sit. En tibi pios catholicos homines: qui imaginem Christi calceis impingunt, & non alio, quàm infimo abiectissimoq; loco dignam iudicant?

Ibidem. Qui creauit me, dedit mihi creare se: & qui creauit me sine me, creatur mediante me. Super quo pii exclamant: Ecce Deifex.

Lucius Bellantius Senensis, Astrologus. 1498.

BEllantius lib. 5. suarum responsionum contra Pium sic scribit: Nec vnum tacendum videtur: complures autem sunt eius Florentiæ testes fide dignissimi, quibus, inspecta Hieronymi Sauanorolæ genitura, quinque ante eius iacturam menses, dum florebat, eum vitam laqueo terminaturum, prædixi. Is quanquam crematus, tamen etiam priùs fuit strangulatus. Imp. Max. 1. PP. Alexandro 6. vt suprà.

Paulus Scriptoris Tubingensis. 1499.

HIc cùm Scotum prælegeret, ac ad decimam quarti libri distinctionem deueniret, transsubstantiationem negauit, asserens: omnia Dei verbo, ceu Lydio quodam lapide probanda: cætera enim omnia erronea esse. Solitus est prophetare mutationem religionis. Habuit auditores Augustinianos, discipulos & subditos Ioannis Staupicii prouincialis: ac inter reliquos Conradū Pellicanum Rubeaquensem, qui, eum multos abusus & errores papisticos taxasse, & insectatum fuisse, testatur. Ob quam etiam causam à Minoribus in exilium pulsus, Keysersbergæ obiit. Imperatore Max. 1. Papa Alexandro 6. vt suprà.

Petrus à Biaxio Nauarrensis in tract. qui inscribitur Directorium Electionum. 1499.

SI Papa de plenitudine potestatis tale iubeat, cuius transgresio crimen inducat, opponi potest ius gentium. Bal. in proc. decretalium col. iij. Miseros appellat Prælatos, qui obediunt Papæ inuisa præcipienti. Et ait Martinus Laudensis in tract. de Consiliariis: Quòd si Princeps iracundia vel iniusticia motus, mandauerit crudelia, non debent permittere, vsque ad trigesimum diem: donec cesset iracundia. l. si vindicari. c. de pœnis. Qui textus aureis literis est pingendus: vt ille inquit. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

Idem in Direct. Elect. Multi asini, qui vix legere possunt, ad Sacerdotale officium proue-huntur, qui propter inscitiam mercibus se implicant, vsuris student, adulteriis inuigilant, & reliqua id generis scelera perpetrant sic, vt verè dici posit: Egressa est iniquitas de Babylone, à senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum, Dan. 13. Hinc eorum exemplo pauperculi laici seducti, eorum vitam ac mores imitando gehennalibus cruciantur tormentis. Quod enim agitur à Prælatis, facilè trahitur à subditis in exemplum.

1499. *Portentum.*

HOc anno, feria VI. in vigilia Sancti Viti, circa occasum Lunæ, Luna fuit primò mutata in nigredinem, postea per medium in duas partes diuisa, quasi essent duæ Lunæ, quarum vna saltauit contra aliam retrogradè & ex aduerso contra aliam, & fuerunt rubricatæ. Tandem vniuntur è conuerso, & dant occasum, vt vna Luna. Illis temporibus multæ fiunt confœderationes, tam in Sueuia quàm alibi. Et nobiles, qui anno 1496. confœderati erant, opponunt se magnifico Romanorum Regi, ex parte denarii communis, quem Regi non voluerunt dare. Linturius.

1499. *Ordo pœnitentium mulierum, seu meretricum.*

IOannes Tisseranus Minorita hunc ordinem ex prostitutis, non iuuenculis, sed vetulis tantùm, rugosis, luridis, & decrepidis, quæque communi ordinum vsui non ampliùs aptæ essent, constituit anno 1499. Parisiis. Genebrardus, & Ioannes Multivallis in Appendice ad Eusebii Chron. referunt eum ad annum 1494. Imperatore & Papa vt suprà.

1499. *Ex libro cui titulus est, Gesta Romanorum, cum applicationibus mysticis.*

TIti in imperio erat quidam miles generosus, Deo valdè deuotus, qui vxorem pulchram habebat, sed sub viro suo adulterata est, nec de adulterio desistere volebat. Miles verò, cùm hoc vidisset, contristatus valdè in animo suo, cogitabat terram Sanctam visitare, & ait vxori suæ: Charissima ad terram Sanctam pergam, vos discretioni vestræ commito.

Cùm autem vltra mare perrexit, domina quendam clericum peritum in nigromantia dilexit, & cum eo dormiuit. Accidit semel, quòd, cùm ad inuicem in strato iacuissent, dixit domina: Si vnam rem mihi perpetrares, me in vxorem ducere posses. Et ille: Quid ergo est hoc, quid tibi placet, quid potero tibi ministrare? Quæ ait: Maritus meus ad terram Sanctam perrexit, non me multùm diligit, si eum per aliquam artem occidere posses, omnia quæ habeo, obtineres. Ait Clericus: Tibi concedo, ita tamen, vt me in maritum accipias. Quæ ait: Hoc firmiter promitto.

Clericus verò quandam imaginem nomine militis fecerat, & in pariete ante oculos suos fixit. Interim miles cùm per plateam ciuitatis Romanæ transiret, Magister quidam peritus ei obuiabat, & interimè eum respexit, & ait ei: Charissime, secretum habeo tibi dicere. At ille: Magister quid vobis placet, dicite. Qui ait: Hodie tu es filius mortis, nisi auxilium habueris à me: Vxor tua est meretrix, & de morte tua ordinauit.

Miles audiens, quòd verum dixisset de vxore sua, ei adhæsit, credidit atque dixit: O bone Magister, vitam meam salua, & mercedem condignam tibi reddam. Qui ait: Libenter te saluabo, si feceris, quæ tibi dixero. Ait miles: Præstò sum. Magister balneum fieri fecit, & militem vestimentis exuit, & balneum intrare mandauit. Deinde speculum politum in manum suam tradidit, & ait: In speculo respice diligenter, & mirabilia videbis.

Ille

Ille cùm speculum respexisset, & Magister iuxta eum in libro legisset, ait ei: Dic mihi, quid vides? Ait miles, quendam clericum in domo mea video, qui vnam imaginem de cera ad similitudinem meam in pariete fixit. Ait Magister: Quid modò vides? At ille: Iam arcum accipit, & sagittam acutam in eo ponit, & imaginem incipit sagittare. Ait Magister: Sicut vitam tuam diligis, cùm sagittam ad imaginem volare videris, totum corpus tuum in balneo volue in aqua, donec tibi dixero. Miles cùm hoc audisset, & vidisset sagittam moueri, corpus suum sub aqua voluit totaliter.

Hoc facto, ait Magister: caput tuum eleua, & in speculo respice. Quod cùm fecisset, dixit ei: Quid iam in speculo vides? Ait ille: Imaginem non percussam, sed à latere sagitta abiit: & de hoc Clericus multùm dolet. Ait Magister: Iam in speculo quid facit, respice. Et ille: Iam magis propè pergit ad imaginem, & sagittam in arcum ad percutiendum ponit, vt imaginem percutiat. Qui ait: sicut priùs fecisti, & modò facias, si vitam tuam diligis.

Miles verò, cùm per speculum vidisset, quòd Clericus arcum tenderet, totum corpus suum voluit in aqua. Hoc facto, ait Magister: Respice, quid modò est? Quod cùm fecisset, dixit: Miro modo dolet Clericus, quòd imaginem non percusit, & vxori meæ dicit: Si tertia vice imaginem non percutiam, perdam vitam meam propè imaginem. Et modò pergit propiùs, ita quòd mihi videtur, quòd non poterit decipi, quin imaginem percutiat. Ait Magister: sicut vitam tuam diligis, iam curam habeas, vt, cùm arcum videris trahi, totum corpus tuum sub aqua inuoluas, donec tibi dixero.

Miles semper in speculo respiciebat, & cùm, Clericum arcum extendere ad percutiendum, vidisset, corpus suum in aqua inuoluit, donec magister ei dixit: Surge velociter, & in speculo respice: quod cùm vidisset miles, ridebat. Ait Magister: Charissime, dic mihi, quare rides? At ille: Clarè in speculo video, quòd Clericus imaginem non percusit, & sagitta est reuersa, & eum inter pulmonem & stomachum percusit, & mortuus est. Vxor mea sub lecto meo foueam fecit, & eum ibi sepeliuit. Ait Magister: Surge velociter, & vestimenta indue, & ora Deum pro me. Ille verò ei de vita sua gratias reddidit. Factaque peregrinatione, ad suam terram miles perrexit.

Cùm verò domum venisset, vxor eius obuiam ei venit, & cum gaudio eum recepit. Miles verò per plures dies dissimulabat. Tandem pro parentibus vxoris misit, & eis ait: Charissimi, hæc est causa, quare misi pro vobis. Hæc est filia vestra, vxor mea, quæ adulterium sub me commisit, & quod peius est, in mortem meam nefanda machinata est. Illa verò cum iuramento negauit. Miles verò incepit, & totum processum Clerici recitauit: quod si non creditis, inquit, venite, & videte locum, vbi Clericus sepultus est. Eosque ad cameram suam duxit, & corpus Clerici sub lecto eius inuenerunt. Iudex est vocatus, & sententiam dedit, vt ipsa igne combureretur: & sic factum est, & puluis illius corporis pòst per aërem dispergebatur. Deinde miles sibi virginem pulchram in vxorem accepit, & ex ea prolem genuit, & in pace vitam suam finiuit. Imp. &. PP. V. S.

Tilemannus Spangenberg. 1499.

Tilemannus Spangenberg, D. Ioannis Spangenbergii, Theologi, piæ memoriæ, pater, qui circiter annum 1499. diem clausit extremum, inter alia pia monita, ad liberos suos & vicinos sæpè dixerat: Breui eam religionem, quæ tum vigebat, in summum venturam contemtum: tum eos visuros, sacerdotes & monachos ob malitiam, auaritiam, odia & fœditates, eiectos ex templis & monasteriis, discurrere, & aliam veram tum religionem fore instaurandam. Non enim patietur Deus (dixerat) corruptissimos horum hominum mores, præsertim, cùm vix vnicum verbum Euangelii doceant, & præterea vitam, quolibet etiam ethnico indignam, ducant.

Hanc religionis (papisticæ videlicet) mutationem tum dixit futuram, quando cornua calceorum, quæ tum abiiciebantur, homines iterum essent recepturi, & non in anteriore parte tantùm, sed & ex vtroque latere gesturi.

Dixerat præterea aliquando in præsentia quorundam canonicorum: Spirituales & Ecclesiæ ministri docere populum quidem deberent: sed inuerso ordine bella gerunt, & ad arma adhortantur: (erat enim quædam tunc inter Duces Brunsuicenses & Episcopum Hildesheimensem discordia.) Id quod aliis prohibere, eos deceret, facere ipsi non erubescunt. Vbi animas curare deberent, non animas tantùm, sed & corpora trucidant. Sie sollen sein Seelsorger/ so sind sie Leib vnnd Seelwürger. Cat: Imp. & PP. V. S.

Antonius Theodorus. 1499.

Cuiusdam serui Dei heremitæ, nomine Theophili, qui & sacerdos extitit, beatam abstractiuam vitam in ducentis libris prophetiarum descripsit Antonius Theodorus eo tempore, quo erat Dux Ianuæ: ibi specialiter continentur omnia, quæ futura sunt Ecclesiæ, de suppressione Cleri, & depauperatione Ecclesiasticarum personarum. Et de Ecclesia additur, quòd postquàm fuerit punita propter excessum, renouabitur, sicut Deus longo tempore reuelauit suis electis. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

1499. ## *Stella Clericorum.*

SAcerdos, qui pro minimis celebrat, videtur dicere cum Iuda: Quid vultis mihi dare, & ego vo-
bis eum tradam? Ergo eſt nefas, vendere Dominum ſuum. Et cogita, quòd primus ſeruus ven-
ditor ſeipſum ſuſpendit.

Et paulò pòſt, ſub Bernhardi titulo: paſce paſce: ſed non dicit, vende, vende. Imperator
& Papa vt ſupra.

1500. ## *Ioannes Lupus de Palaciis rubeis, de libertate Eccleſiaſtica.*

LEo 4. Papa fuit multùm timidus, & in graue præiudicium Eccleſiæ, principi ſeculari ſe ſub-
miſit. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V.S.

1500. ## *Stephanus ex Nottis Monachus, Doctor.*

HIc ſcripſit librum, cui titulum fecit, Opus remiſsionis à pœna & à culpa, quibus addit, quòd
quicunque in eo legerit, defendatur à crudeli morbo deſperationis, & ducatur in vitam æter-
nam. Tractat autem de Iubilæo & indulgentiis, ad quid & quantum proſint. Et circa finem ai
quòd, quicunque differentiam indulgentiarum facere velit, grauiter peccet, contra priuilegium
conceſſum Petro, quod ad Cœlum & terram extenditur: pecuniam etiam opus eſſe, ait, ad indul-
gentias, ad iuſtam vſque æſtimationem, hoc eſt, vt, ſecundum quod cui dimittitur, recompenſet: &
alia vaniſsima & impiiſsima, ad quæſtum facientia multa. Imp. & PP. V. S.

Ibidem. Nam ſcire debes, quòd ex effuſione ſanguinis Chriſti, & multis meritis marty-
rum, & aliorum ſanctorum, conſtituitur theſaurus Eccleſiæ, cuius poteſtatem habet Vicarius Chri-
ſti, & claudit & aperit cui vult, & quando vult. Nam minima gutta ſanguinis Chriſti fuiſſet ſuf-
ficiens ad redimendum totum mundum.

Item martyres fuerunt hîc puniti vltrà, quàm eorum delicta meruerunt, vnde eorum merit
remanſerunt in Eccleſia vniuerſali, pro libitu PP. diſtribuenda.

1500. ## *Nicolaus Gilles Gallus in Chronico.*

SAnctus Gillius pro Carolo magno impetrauit, de quo etiam ſuprà anno 814. remiſsionem ali
cuius peccati maximi apud Deum: qui in huius rei teſtimonium angelum ſuum cum Chiro-
grapho miſit. Ita ad primatum Papæ tam citò non poterant conſcendere, quin ſtatim ad quæſtuo-
ſas fabulas & ſuperſtitiones inuehendas animũ adiicerent: quibus reges & principes terræ demen-
tarent, eoſque auro & argento emungerent: vnde opes nacti, non veriti ſunt Deum atque Sancto
ludere, dum illum Chirographis, hos verò interceſsionibus ſententiam ſuam approbare, & pro-
mouere, dicerent. Imp. Max. 1. PP. Alex. 6. V. S.

Idem ſcripſit etiam noua & antiqua mirabilia, Gallicè Pariſiis impreſſa anno 1554.

Apud eundem etiam inſignis Papæ Bonifacii VIII. epiſtola hæc extat:

Bonifacius Seruus Seruorum Dei Philippo Francorum regi, Deum time, & mandata eiu
obſerua.

Scire te volumus, quòd in Spiritualibus, & temporalibus nobis ſubes. Beneficiorum atque
præbendarum ad te collatio nulla ſpectat: & ſi aliquarum vacantium cuſtodiam habeas, vſum
fructum eorum ſucceſſoribus reſerua: & ſi quas contuliſti, collationem haberi irritam, decernimu
aliud credentes, fatuos reputamus. Datum Laterani 4. Non. Decemb. Pontificatus noſtri ann
ſexto. Hoc Papæ Bonifacii inſtrumentum eſt à Bibliothecariis, ſine dubio in ipſius regiſtro in con-
ſuetudine reconditum. Sed audiamus, quid pars aduerſaria reſpondeat. Nam ex regis reſponſo
quantum fidei, atq; auctoritatis iſtis regiſtris tribui oporteat, cognoſcemus.

Philippus Dei gratia Francorum rex, Bonifacio ſe gerenti pro ſummo pontifice, ſalutem mo-
dicam, ſiue nullam. Sciat tua maxima Fatuitas, in Temporalibus nos alicui non ſubeſſe: aliquarũ
Eccleſiarum, & præbendarum vacantium collationem ad nos iure regio pertinere & percipere fru-
ctus earum, & contra omnes poſſeſſores vtiliter nos tueri. Secus autem credentes, fatuos reputamu
atque dementes. Hæc ex Chron. Brit. Armori. lib. 4. cap. 14. Hîc videre eſt, Papam ſibi vendicar
regnum Galliæ.

1500. ## *Cæſar Borgia.*

HIc filius Pontificis Alex. 6. ſummus nequam, cùm ſuſpectum haberet quendam Germanum
Baſilienſem, eum ante fores amaſiæ ſuæ ſuſpendi curauit. Imp. & PP. V. S.

Tilemannus Minorita.

FVit in monasterio Grôningæ quidam monachus Minorita, grandis admodum natu, nomine Tilemannus. Is cuidam ciui, nomine Hans Ludeke, in confessione conquerenti, suam conscientiam nescio quibus hominum traditionibus implicatam teneri, respondit: Multa esse, quæ de eâ materiâ dici oporteret, sed non esse liberum. Maximum enim esse periculum veritatem dicenti. Sed tamen eum breuiter iam sic rem accipere debere: Christum pro nobis esse mortuum: eum solum esse nostrum Seruatorem, in eum solum fidendum: reliqua omnia, vt indulgentias, & similia, esse meras nugas, ideoque non curandas. Similia haud dubiè, & alijs in confessione dixit. An etiam publicè quid dixerit, ignoratur: dicturus autem fuisset sine dubio & ea, & alia multò plura, si per tyrannidem Antichristi, eiusque satellitum, qui veritatem oppressam sepultamque tenebant, licuisset. Cat. Imp. Maximiliano 1. Papa Alexandro 6. vt sup. 1500.

De Baptista Mantuano Arnol. Bostius ad Burellum.

ANno Dom. 1516. obijt Baptista Mantuanus, omnium, qui vnquam fuerunt, fraterculorum doctissimus, anno ætatis suæ 72. Ille est, qui seculo Octauiani, tot vatibus superbo, obijci meritò possit: & quo mille ab hinc annis, nemo aut pulcrius aut dulcius poëma scripsisse legitur: vitæ seueritate, morumque sanctitate clarus, ac disciplinarum omnium scientissimus. Res diuinas, nullo inuitatus Mœcenate, cecinit: vt etiam absentes consolaretur, diuinus homo. 1500.

Is multis in locis affirmat, non omnia sibi placere, quæ Romana Ecclesia pro fide credendis offert, licet ea aliquando & ipse scriptis comprobauerit. De quibus in lib. 12. Fastorum sic ait:

Et licet his olim nugis iuueniliter aures
Præbuerim, tamen, vt melius cum tempore factum est
Iudicium, lis hæc mihi perniciosa videri
Cœpit, & ex grauium cuneis abigenda virorum.

Detestatur ille multas in papismo abusiones iniquas, ac peracriter insectatur: nec demum parcit eorum sacrosanctis sacrificijs & missis, sed dicit, esse insipida sacra, altaria eorum passim sordere.

In Ecloga nona docet, omne ferarum genus habere Romæ suas Aras, & omnium vitiosorum hominum colluuiem illic esse in honore ac precio. Multaque profert in aspernationem auaritiæ ac tyrannidis, eiusdem curiæ Romanæ. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup. 1495.

Versus ex Baptista Mantuano.

MIlle lupi, & totidem vulpes in vallibus istis
Lustra tenent. Et quod dirum ac mirabile dictu est,
Ipse, homines (huius tanta est violentia cœli)
Sæpe lupi effigiem moresq; assumere, vidi,
Inq; suum sæuire gregem, multaq; madere
Cæde sui pecoris: factum vicinia ridet,
Nec scelus exhorret, nec talibus obuiat ausis.
Sæpè etiam miris apparent monstra figuris,
Quæ tellus affecta malis influxibus edit.
Sæpè canes tantam in rabiem vertuntur, vt ipsos
Vincant cæde lupos: & qui tutela fuerunt,
Hostiles ineunt animos, & ouilia mactant.
Idem alibi. *Si quid Roma dabit, nugas dabit: accipit aurum,*
Verba dat: heu, Romæ nunc sola pecunia regnat.
Exilium virtus patitur, &c.
Idem. *I pudor in villas, si non patiuntur easdem*
Et villæ vomicas: Vrbs est iam tota lupanar.

Bonifacius 8. Gallis & Græcis de Imperio Constantinopolitano certantibus frigidam suffudit, & oleum camino largè suppeditauit: vt ianua Othomanno aperiretur, ad instaurandam Turcicam dominationem, quæ Asiam, & Europam tum alijs calamitatibus attereret, cùm in Mahumetis impiam vesaniam pertraheret: secundum Angeli Hierosolymitani prophetiam in Mantuano:

Quod te superi monuère, Scytharum
Hoc infame genus, Turcos, tunc temporis vltra
Caucaseos montes positum, trans Bosphoron esse
Venturum excidio Graijs, finesq; aditurum
Ausonios: ista nos tempestate dolentes
Vidimus impletum, &c.
Idem. *Fama est, Ægyptum coluisse animalia quædam,*
Et pro numinibus multas habuisse ferarum.
Ista superstitio minor est quàm nostra: ferarum
Hîc aras habet omne genus, contraria certè
Naturæ res, atque Deo, qui dicitur, olim
Præposuisse hominem cunctis animantibus vnum, &c.
Idem. *Non mihi si linguæ centum sint, oraq; centum,*
Ferrea vox, omnes scelerum comprendere formas,
Omnia Pontificum percurrere crimina possem.

Idem de coniugio sacerdotum quid senserit, ex hisce eius de diuo Hilario, in eius vitâ existentibus carminibus apparet:

Integritas vitæ, legum prudentia, cultus
Cælicolûm, tutela inopum, diadema, pedumq;
Pictauiense tibi, dum nil mortalia curas,
Dum viuis tibi, sorte tuâ contentus, ab omni
Ambitione procul, populo applaudente, tulerunt.
Non nocuit tibi progenies, non obstitit vxor
Legitimo coniuncta thoro: non horruit illa
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tædas:
Sola erat in precio, quæ nunc incognita virtus
Sordet, & attrito viuit cum plebe cucullo.
Romulidûm leges, quæ sunt connubia contra,
Esse malas quidam perhibent: prudentia patrum
Non satis aduertit, dicunt, quid ferre recuset,
Quid valeat natura pati: Ceruicibus, aiunt,
Hoc insuaue iugum nostris imponere Christus
Noluit: istud onus, quod adhuc quàm plurima monstra
Fecit, ab audaci dicunt pietate repertum.
Tutius esse volunt, quâ lex diuina sinebat,
Isse via, veterumq; sequi vestigia patrum:
Quorum vita fuit melior cum coniuge, quàm nunc
Nostra sit, exclusis thalamis, & coniugis vsu.
Idem. *Roma quid insanis toties? quid sanguine gaudes?*
Quid geris imbelli spicula tanta manu?
Quo vesana ruis studioq; armaris inani,
Iam senio lassas debilitante manus?
Nec potes antiquos belli nescire tumultus,
Nec solitam rabiem longa senecta domat.
Si foris arma tacent, tu bella domestica tentas,
Nec feritas requiem ferre superba potest.
Tu similis colubro: quoties grauis ira venenum
Suscitat, & mota lumina bile rubent.
Sic furis, vt spumis ex ore cadentibus atrox,
Fulmineo quoties dente minatur, aper.
Sic fremis, vt frendens, cùm ferrea vincula mandit,
Cerberus, & stygias murmure turbat aquas.
Tu fratres in bella vocas, in pignora patres,
Et scelus omne audes, & paris omne nefas.
Fas & iura negas, homines & numina fallis:
Nec Iouis Imperium, nec Phlegethonta times.
Singula texentem conuicia deseret ætas,
Tantum ac tale tuæ est improbitatis onus.

Romanis pater est Mauors, lupa Martia nutrix:
Hæc hominum mores, ingeniumq́ docent.
Viuere qui sanctè cupitis, discedite: Romæ
Omnia cùm liceant, non licet esse bonum.

Idem adducit in 2. lib. de vita D. Blasij, angelum ad Blasium inter alia sic loquentem de Cæsaris Constantini magni imperio, deque futuro ecclesiæ statu pacis tempore, de cleri & populi vitijs, ac tandem plagis.

De Constantini Imperio.

NVnc bonus, expulsis, Romana in regna, tyrannis,
Adueniet princeps, sub quo pacabitur orbis,
Et finem accipiet veterum cultura deorum,
Constantinus: apud Thraces, qua Bosphorus æquor
Thracius Euxinis Ægeum ingurgitat vndis,
Constituet sedem imperij, Latiumq́ relinquet
Christo, & Romuleam septem cum collibus vrbem.
Tunc insigne crucis, quondam damnabile, surget
Ex humili in sublime loco: præcedet honore
Romanos fasces, & regia signa, coronas.
Tunc inter superos vnà lætabimur ambo.
Istaq́ ab excelsa mundi speculabimur arce.

De Ecclesiæ damnis post pacem.

HÆc tamen, ô Blasi, de tempestate quietis
Pacificæ, clades heu deploranda sequetur:
Et graue manabit dulci de melle venenum.
Vox est blanda, quies: pax delectabile nomen:
Plura tamen de pace fluent opprobria, damna,
Dedecora, ærumnæ, quàm de crudelibus armis.
Degenerabit enim virtus antiqua, voluptas
Inter opes & delicias delumbia reddet
Corpora, & amittet mens eneruata vigorem.
O studia, ô mores, ô tempora sordida! cerno
Oblitos Christum populos, incredula corda
Conculcare fidem, scelus omne incurrere facto
Agmine certatim, fieriq́ animantia bruta,
Et Romam in caulas atq́ in magalia versam.

De plagis quæ sequentur.

COelicolæ ingentes malè tunc animabimur illas,
Atq́ isthæc superi quando impia secula cernent,
Destituent ope terrigenas caua tartara olentes.
Irascente Deo, coitum mala sidera in vnum
Conuenient, tristes in humum iaculantia flammas.
Atq́ viam cœlum inueniet, qua conterat illud
Infidum, crudumq́ genus. Soluentur ab Arcto
Terribiles hominum vultus, animiq́ feroces,
Sauromatæ, sine diuina, sine lege humana
Viuentes, Hunni, Alani, Turci, atq́ Agathyrsi,
Adde, quòd inter se Christi intestina nepotes,
Mutua more canum rabidorum in vulnera versi,
Bella gerent: Græcis Itali, Gallis Alemanni
Certabunt odijs plùs quàm capitalibus: vtq́
Se extirpent, parcent Turcis, parcent Agarenis.

Idem in quarto Fastorum libro, de Papa Leone.

Magna gerendarum superest tibi copia rerum,
Sancte Pater: rem magnam animo complectere grandi:
Sed tria præsertim restant, cura atque labore
Digna tuo. Bellum est primum, quo fessa laborat
Italia, & pleni humano iam sanguine campi.
Est aliud, Romana graui maculata veneno
Curia, quæ spargit terras contagia in omnes.
Postremum est oppressa fides, exposta rapinis
Vndiq; & in prædam populis proiecta cruentis.
A te hæc subsidium magnis clamoribus orant.
Sancte Pater, succurre, Leo, respublica Christi
Labitur, ægrotatq; fides iam proxima morti.
Idem. *Tempora Martigenæ quid idonea perditis? Ite,*
Ite, lares Italos, & fundamenta malorum,
Romuleas arces, & Pontificalia tecta,
Colluuiem scelerum, temerate fauentibus auris.

Idem lib. 12. Fastorum.

Pullulat hac radice grauis discordia rixæ.
Sunt etenim, qui conceptus contagia in istos
Lapsa velint, magnamq; putent traxisse parentem
Fomitis antiqui vitium, cui fecit Origo
Nomina. Sunt alij, quibus hæc adsurda videntur.
Sicq; duæ veniunt ista in certamina sectæ,
Nonnunquam magno implentes subsellia risu.
Æquanimes autem volumus si vera fateri,
Vanus vterq; labor, pietas temeraria, præceps
Relligio, leuitas velata scientiæ amictu.
Nec natura potest illuc extendere visum,
Nec Deus hoc docuit: nec re dependet ab ista
Nostra salus. Quæ nos igitur dementia torquet,
Vt studeamus in his consumere litibus annos?
Et sequitur. *Quid, seu munda fuit semper, seu sorduit*
Hæc ea, Mortales, non sunt, quæ nomina poscunt (olim?
Obsequia à nobis. Studio dominatur in isto
Ambitio, & tumidis pugnans iactantia verbis.
At si sancta fides operas exposceret istas,
Esset opus pugnare pium, sudare sub armis,
Exilium, mortemq; pati. Sed salua, sepultis
His nugis, est ipsa fides discrimine ab omni.
Item. *Sicq; suos iuxta affectus insomnia fingunt.*
O miseri, nonne hæc deliramenta videtis?
Cur tam ridiculis igitur popularia corda
Obseruare opus est guerris? & scindere pacem
Inter mortales, quà nil descendit ab Astris
Vtilius nobis? belloq; inuoluitis orbem?

Idem in Alphonso lib. 4. Sixtum quartum aureis domi vestibus vtentem, lectos aureis stragul[is] integentem, vasis argenteis onus ventris excipientem, calceolos amicæ Tiresiæ margaritis operto[s] comparantem, ita post mortem salutauit Iupiter infernalis:

At tu implume caput, cui tanta licentia quondam
Fœmineos fuit in coitus: tua furta, putabas,
Hîc quoq; prætextu mitræ, impunita relinqui?
Sic meruit tua fœda Venus: sic prodiga in omnem
Nequitiam, ad virtutis opus tua auara libido.
Illa Dioneæ Cythereia munera conchæ,
Illa, pudicitiam quibus impugnare solebas,
Et noctes emere, & nudæ indulgere palæstræ,
Scimus, & in scriptis tua sancta redegimus acta.

Idem libro de vita beata, cap. vltimo. Thomas quidam Gallus, qui pristinum fidei feruore[m] adhuc in pectore fouebat, cum paucis in Italiam se contulit. Sic enim Deo visum est, vt

regio

regio, quæ cæteris omni munere præstat, hoc etiam virorum habeat ornamentum. Verùm non solùm Italiæ, sed etiam viro sancto Deus ipse consuluit. Illi enim dedit, cuius vitam posit imitari: isti verò, purpurei diadema martyrij.

Nam dum benè beateque viueret, à quibusdam inuidis, apud summum Pontificem capitis accersitur. Et post carcerem, post tormenta, post cruciatus tandem, cùm nihil damnabile reperissent, grauiùs inuestigârunt: quod iure non potuerunt, iniuriâ perficere fortiter accinguntur, & comburendum scelerato rogo commiserunt. Ah, quò prorumpis efferate liuor? Sed tamen illum non occidisti. Nequit enim anima exstingui. Sed illius terrenum corpus violando, fecisti, vt citiùs vitâ donaretur æternâ. Huius flammas, non Scæuolæ rogo, sed Laurentij posse comparari, non dubito. Dicant quicquid velint, obstrepant, clamitent, & insaniant: ille summo viuit olympo. Sed multa de hoc viro silentio præteriui, &c.

Carmina quædam in Martyris eius laudem, in Nicolai Harlemensis collectionibus reperta.

Claustra, Thomas Gallus, primus qui lapsa reformat
Carmeli gregis, heu heu cadit immeritò!
Compulit hunc feruor, Domini conspergere semen,
Exitium vitijs vita modesta dabat.
Dogmata præconis miracula concomitantur,
Quæ doceant, illum pectus habere pium.
Quantum sic populum Zabuli de dentibus egit,
Et vitâ, & verbo, credere nemo potest.
Lippis lux oculis nocuit: non sustinuêre,
Viuere tam sanctum, fœda Quirina cohors.
Sistitur hæreseos, fictus quòd sitq́ sacerdos,
Eugenio Papæ, & friuola quæq́ patent.
Instituit sacris antistes hunc Rhedonensis,
Testis apud Gallos publica fama volat.
Sordida Roma Thomam Papâ sordente petebat,
Flamma sorbendum, quamq́ tyrannus alit.
Vrget ad hoc primas Guilhelmus Rothomagensis,
Cardinei cœtus. Sic perit innocuus.
Perstitit igne Thomas, constanti pectore firmus,
Quod Christi exemplo viuere clerus habet.
Eugenius memorans tandem, quòd perniciosâ
Morte viri fuerit credulus ipse malis:
Ingemuit crebrò, vir quòd tam sanctus obisset,
Hoc quoque præ cunctis vir bonus ille dolet.
Non nocuit flamma ista Thomæ: sed martyrium dat:
Immortalis eum parta corona manet.

Accedit hoc distichon:

Post tormenta pius (sibi dant quæ carcer, & ignis)
Martyr ad æthereas conuolat ille domos.

Idem. In sacris libris post scelera recitata, pœnarum & vltionum mox fit mentio: vt moneatur lector, à peccato ad supplicia necessarium esse transitum. Nam raro magna illa scelera commemorantur, quin insecutæ ruinæ & excidia subiungantur. Sic enim Tarquinium regno pulsum legimus: Cæsarem interfectum: Neronem & alios similiter, Deo & humano generi inimicos, trucidatos: mortes enim, ruinæ, euersiones, cruciatusque flagitijs debentur.

Idem lib. 2 Fastorum de Antichristo.

Monstrum immane, potens hominum tot millia apertâ
Absorbere gulâ, quot sanguinolenta volebat
Sæuities. Monstrum illud erat, seu bellua, partum
Virginis extento cupiens extinguere collo:
Cuius ab aspectu, sumtis diuinitus alis,
Vt sacer Ægææ vates canit incola Pathmi,
Fugit ad extremæ loca virgo incognita terræ.
Virgo fuit primo fruticans Ecclesia seclo,
Christigenæ soboles eius, quos bellua adegit
Quærere desertis aliena penatibus arua.

Collatio Gentilitatis & Papismi, per

Conr. Nucerinum.

APud Ethnicos quondam suos quæque ciuitas aut regio, quos peculiariter coleret, habebat patronos ac Deos tutelares. Etenim (vt ille canit)

Pallada Cecropidæ, Minoia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylea colit.
Iunonem Spartæ, Pelopeiadesq́; Mycenæ,
Pinnigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat.

Bœotiæ præerat Amphiaraus: Africæ Mopsus: Celestus Ægypto. Osirim Æthiopes: qui Meroën incolunt, Iouem & Bacchum duntaxat colebant: Delphos Apollinem: Samos Iunonem: Ephesus Dianam: Paphos Venerem: Babylonij Belum: Aphri Neptunum: Rhodij Solem: Osirim Ægyptij omnes, & Isidem: Saitæ Mineruam: Naucratitæ Serapim.

Syriæ Astartes Deus erat: Arabiæ Diasares: Noricis Tibelenus: Deluentinus Crustumenensibus: Fortuna Prenestinis: Viridanus Narniensibus: Æsculanis Ancharia: Volsinensibus Norcia: Oriculanis Valentia: Sutrinis Murcia: Phaliscis Curis.

Germani Tuisconem Deum terra editum, & filium Mannum carminibus antiquis colebant: Vercellenses Apollinem: Nouarienses Herculem: Romani Martem, & Quirinum: Feroniam Italorum alij: alij Aueruncum, Matutam & Glaucum: & Melicertam alij: Athenæ Mineruam colebant.

Ita hodie Roma Petrum, Paulum: Græcia Paulum: Venetiæ suum habent, cuius in tutela sunt, Marcum: Mediolanum Ambrosium: Lutetia Genouefam: Agrippina Colonia Magos: Augusta Vindelicorum Vlricum: Vesontio Ferreolum, & Ferrutium: Pannonia Lodouicum regem: Salisburgenses Rubertum: Salinæ Anatolium: Migiæ Germanum: Nozerethum Antonium.

Francus Chilianum: Polonus Hedeuigam: Burgundus Andream: Galli Dionysium: Angli Georgium: Bolognia in Gallijs Martinum: Bellouacenses Petrum.

Hispania Iacobum: Heluetia Gallum, & Mariam in Einsidel: Germania Georgium, & Henricum. Poloni Stanislaum: Borussi Albertum: Pictauienses Sauinium: Bituriges Stephanum: Angli Thomam. Alij denique alios.

Nulla ferè est patria, regio, gens, natio, vrbs, ciuitas, oppidum, pagus, vicus, collegium, status, ars, gradus, opificium, familia, aut persona, quæ non aliquam peculiarem tutelam ex Dijs Deabúsue habeat.

Sed & opificum ordo suos quoque adoptauit patronos, & quasi Deos tutelares. Velut artium studiosi olim Mineruam, Apollinem, nouem Musas: hodie Catharinam, Gregorium. Medici Apollinem, & Æsculapium: nunc Cosmam, & Damianum. Scorta Magdalenam & Afram. Venatores Hubertum & Eustachium. Sartores Gutmannum. Iurisperiti Hiuonem. Figuli Goarin. Pictores Lucam. Fullones Seuerum. Sutores Crispinum & Crispinianum. Fabri Eulogium.

Olim nautæ prosperum in mari cursum à Neptuno petebant: etiam Dioscuros Castorem & Pollucem antiquitas credidit Deos tutelarios, & opem ferentes in discrimine nautis, quemadmodum ex Statio in tertio Syluarum, Theocrito in Idyllio, Dioscuris nuncupato: & in Horatio in Odarum primo liquet. Hodie Nicolaus est nauigantibus maximè propitius.

Vini copiam à Libero petebant: nunc vberes vineis fructus affert Vrbanus: hinc sacella agrestia. Denique Martini memoria ita recolitur, vt, mustis post vindemiam, vbi deferuefacta & quieta fuerint, turpe sibi homines ducant, si in anniversarijs huius noctibus non probè madescant. Ludouicus Minorita cereuisiæ curam agit. Milites Martem & Iouem Sospitatorem habuerunt. Captiui subuenit Leonhardus. Georgius pontificius curat, vt è prælio redeant salui.

Parturienti felicem partum præstabat Lucina, quòd ipsa sine vllo materno dolore edita fuerit. Vitunus & Sentinus puerperio putabantur dare vitam, vnde ex officio erant illis nomina. Prors quoque rectos fœtus educebat, cuius periculi deprecandi gratia aræ statutæ sunt. Romæ duabu Carmentibus, quarum altera Postuerta nominata est: Prorsa altera, à recti peruersique partus & potestate & nomine: hodie Margarita opem fert sola.

Petebant diuitias à Iunone, Mercurio & Hercule: eas Erasmus Pontificijs largitur. Frugem v bertatem à Cerere. Pan Rusticus, Deus pastorum fuit. Mercurius ouium procurationem habere earumque greges magis ac magis augere, creditus est. Vuendelinus gregem aduersus lupos tue tur. Antonius sues. Pelagius boues. Eulogius equos.

In tutela sunt Orbonæ orbati liberis parentes, hodie in Mariæ Virginis, quæ etiam mater orpha norum dicitur. Apollo & Æsculapius quemuis morbum depellebant.

Antonius ab igne sacro defendit. Christophorus & Marcus, à repentina morte. Sebastianus & Rochus, à peste. Sigismundus à quartana liberat. Iob scabiem curat. Fiacrius morbum Gall cum. Valentinus morbum comitialem depellit.

Ioannes Euangelista à toxico seruat. Petronella & Genouefa à Febri sanant. Benedictus calculum secat, & excindit. Hubertus canis rabiosi morsum arcet.

Apollonia dentium dolores cruciatúsque leuat. Iuliana & Otilia ophthalmiam curant. In tutela Nemiæ sunt, quibus extrema tempora Barbara dat, vt nisi accepta hostia non obire possit quis.

Arnobius libro aduersus gentes quarto, vbi de fictitijs & putatitijs Dijs agit, ait: Ab erroribus viarum dea Vibilia liberat. Hodie idem adscribitur tribus Magis, quos reges vocant. Scholastica tonitrua & tempestatem arcet. Leonhardus è custodia emittit, vinculisque leuat. Laurentius & Florianus domum ab igne seruant. Hieronymus & Antonius Paduanus rem perditam recuperant. Anatolius modò cœlum serenat, modo pluuiam dat.

Olim mos erat, vt singulis annis in templis rem diuinam facerent Dijs, quibus dicata erant: temulentique ante ipsorum simulachra saltarent, qui mos in hodiernum diem durat.

Ethnici, seruati è naufragio, gratias agebant Neptuno ac Veneri. Ethnici, conualescentes à morbo, gratias agebant Apollini aut Æsculapio. Sortiti vxorem ex animi sententia, gratias agebant Iunoni pronubæ. Ad imperium euecti gratias agebant Ioui. Diuitias nacti gratias agebant Mercurio, Herculiue.

Papistæ recepta merce quæ perierat, gratias agunt Nicolao, alibi Paulo, alibi Hieroni Incolumes è naufragio eunt Compostellam, gratias acturi Iacobo. Recreati à morbo tabellam ac donaria suspendunt quibusuis diuis. Quibus è prælio licuit redire saluis, honorant seruatorem Georgium, aut seruatricem Barbaram.

Ethnici cæci & infelices pro Dei bonis gratias agebant malis dæmonijs, & pro benigni numinis beneficijs laudes canebant maleficis spiritibus.

Papistæ mortuis verba faciunt, cuius rei præceptum nullum, nec exemplum reperitur in sacris literis, siue vetus Testamentum excutias, siue nouum. Hi non minore tenentur superstitione, ne dicam impietate, nec ita multùm absunt à cæcitate Gentium, quæ vt plures credunt esse Deos, ita putant, Apollinem posse, quod non possit Mars: Venerem posse, quod non possit Diana, & contrà.

Tutissimum autem simul & optimum est, quod nos docent Scripturæ, quàm quod induxerunt homines. Illæ monstrant non solùm quid orandum, verùm etiam vnde petendum. Moses cum Hebræis cùm incolumis euasisset è mari rubro, demersis Ægyptijs, quem prædicat? cui gratias agit? Num Abrahæ? num Iobo, aut Melchisedech? Quid canit? Cantemus (inquit) Domino, gloriosè enim magnificatus est. Quid illi tres beati pueri, posteaquàm angelus flammam vertit in refrigerium? Non agunt gratias Angelo, sed cantant: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum.

Cùm ab exilio Babylonico redeunt Hierosolymam Israëlitæ, quem prædicant? cui gratias agunt? Te decet, inquiunt, hymnus Deus in Sion. Solomon extructo templo: Benedictus Dominus Deus Israël. Zacharias in Euangelio: Benedictus Dominus Deus Israël. Maria & vtero & Spiritu sancto fœta: Magnificat anima mea Dominum, psallit.

Singulis Dijs certa animalia sacra ac dicata fuerunt apud veteres. Mercurio gallus, Musis cicadæ. Ioui aquila. Alijs alia. Pisces etiam quibusdam, vt Athenæus meminit, libro 7. Papistæ Huberto venatori equum, canem, accipitrem, & picam adscribunt. Gingulpho, cucullum. Hieronymo leonem. Antonio porcum. Syluestro bouem. Rhenoberto ouile. Georgio & Margaretæ draconem. Diabolus Antidium Romam fert.

Diabolum Bernhardus captiuum detinet. Barbara de turri prospectat. Nicolaus pingitur cum tribus pueris, &c.

Quos coluêre Romani Deos, templa ostendunt, quæ ex antiquitate adhuc Romæ visuntur, & dicata nunc alijs diuis sunt. Iouis, Mineruæ, & Iunonis templum, nunc Seruatoris est. Herculis & Musarum, nunc sanctæ Luciæ. Quod Veneris & Cupidinis fuit, Helena Constantini mater conuertit in templum Crucis.

In ludis Circensibus Deorum simulachra & imagines habitu triumphali produci & præclara pompa efferri solebant. Is mos etiam præualuit in Papismo, in litanijs, solennibus precationibus & supplicationibus, cùm preces publicè in templis Deo immortali offerri debeant.

In ludis secularibus triduum & trinoctium in sacris totus populus operabatur ad aras Iouis, & Apollinis, quibus canebatur carmen à pueris ac puellis, luminaque accendebantur. Nónne hodie idem fit?

Olim extabant tabellæ, in delubris appensæ, illorum, qui votis ope Deorum liberati sunt à morbis atque periculis, qui mos etiam nunc manet.

Antiqui quotannis lustrabant agros, & à circumeundo, id est, ambiendo, Ambarualia sacra appellabant, & sacerdotes Ambaruales, hodie itidem & Rogationes vocamus.

Fuit olim Athenis in Prytaneo, domo publica, & in arce πῦρ ἄσβεστον, perennis ignis. Sunt hodie in Papisticis templis lychni siue lampades, quæ, oleo infuso, dies ac noctes ardent.

In funere Gentilium, imagines portari solitas fuisse, locuples testis est Plinius. Quæ consuetudo ad nostra durat tempora inter gentiles Papistas, vt non Reges solùm,

sed & nobiles sua habeant peculiaria symbola & stemata, quæ comitantur gentilia funera: semperq; defuncto aliquo, totus adest familæ eius, qui vnquam fuerat, populus.

Alij pro symbolo bouem habent, alij noctuam, alij columbos, alij psittacos, alij vrsum, alij testudines, alij leonem, alij aquilam, alij porcos, alij equum, alij aprum, alij ranam, alij gryphum, alij leopardum, alij draconem, aliaque consimilia, quibus nostri gentiles sunt insigniti.

Mallem, ab alijs rebus, quàm à brutis animantibus sua gestamina ducerent. Sunt, qui ab herbis & flosculis ac cæteris eiusdem generis. Quæ ornârunt quibusdam quasi emblematis ac sententiolis: vt illa cuiusdam, Sic visum superis: cui addidit quidam facetus, Aquilam summittere porcis.

Hæc appendere in postibus solebant: nunc pulchrum quoque habetur, in hospitijs, plateis, parietibus, funeribus, ac templis ostentare. Hæc insignia gentilia, nunc arma dicunt.

Athenienses Græciæ facilè principes, non solùm Mineruam, Neptunum, deos indigetes prophano cultu prosecuti sunt, sed Protagoram, quòd de illis dubitare videbatur, eiecerunt: Socratem, quòd eos Deos negare diceretur, morte damnârunt.

Eadem Papistarum in Papa ac cæteris non dijs impietas, & in vindicando non minor seueritas. Nostris enim temporibus multi cremati sunt, & graui supplicio affecti, de causa etiam leuissima.

Cùm autem Christus Romanis commendaretur, & vt in deorum numerum adscriberent, proponeretur, ac Tiberius Cæsar eum in suo larario collocauisset, & adorandum etiam præcepisset: ij facto senatusconsulto renuerunt, & quod turpissimis idolis, impurissimisque dæmonibus concesserunt, Deo vero ac Seruatori vnico negauerunt.

Videmus, quid Papæ in suis comitijs ac concilijs sanciant, quam religionem inuehant, quam refutent, quæ monstra regnare sinant: nolentes, Deum suum esse ducem, quem mali metuunt, credunt Dæmones, orant Ethnici, vt docet Hesiodus:

Cùm dormire velis, rursus cùm illuxerit, ora
Cœlicolas, vt sint præstò tibi mente benigna.

Hermes, Pythagoras, Socrates Deum nôrunt, nec negârunt. Plato, Dei cognitionem esse sapientiam & virtutem veram, fatetur, eiusque ignorantiam manifestam esse inscitiam & nequitiam. Esse autem Deum, affirmauit Simonides. Aristoteles Ens entium, & primum mobile dixit. Cicero æternam mentem & Deum. Hunc solum inuocare ac reuerenter adorare, ac scienter colere debemus, non ad ligna, aut lapides, aut diuos hanc gloriam, soli ipsi conuenientem, transferre.

Superstitio & vitia ab Adami lapsu ad hunc vsque diem conualuerunt. Et Patrum innituntur omnes traditionibus. At si Christo credimus, Iudæi violârunt Dei præcepta propter traditiones & doctrinas hominum. Falsæ superstitiones suos Ioues, Apollines habent, tripodes, & Delphos, & sedes, & mystas inuenerunt, regios assertores nactæ sunt, consuetudine nituntur, numero ac multitudine pugnant, sacerdotum auctoritate fulciuntur. Sed alia est norma, alius lydius lapis, ad quem doctrinæ veritas ac synceritas expendi debet.

Μητραγύρται Phrygiæ deæ sacris initiati erant, & stipem Cybelæ matri deorum cogebant tympana gestantes, quales hodie cæcos videmus, atque D. Antonij, quos vocant, mendicos vestibulatim tympana pulsantes & cantantes, quorum proprium est omnia præstigijs agere: quod ipsum vtinam ad nostros & monachos & sacerdotes non manasset. Supplicationes interdum huic aut illi Deo, interdum omnibus dijs constituebantur.

Ibant per vrbem coronati pueri, matronæ, virgines, nonnunquam etiam lauream tenentes, canebantque hymnos compositos in laudem deorum, ac decernebatur supplicatio, vel ad auertendum aliquod malum, quod aut premeret, aut immineret, vt pestis, bellum, fames, æstus, pluuia, &c. vel ob rem benè ac feliciter gestam.

Hammonij simulacrum prodigiosum gestabant vates & sacrifici: hos sequebantur matronæ virginesq;, pæanas & inconditum quoddam carmen cantillantes, quo Iouem illum Hammonium propitiari credebant, vt certum redderet oraculum.

Erant alia plura simulachra, digna quidem, quæ ab asellis circumferrentur. Quibus etiam ad peragenda sacra Eleusina opus erat. Asino enim imposita deportabantur. Et apud Apuleium Asinus Cererem circumfert. Itidem in omnibus Papistæ, quorum etiam simulachra lignea à Capharnaitis asellis circumferuntur. Simulachra Hammonij, Bacchi, Veneris, Neptuni, Sileni, & Isidis, circumferri solebant. Circumferuntur hodie Antonij, S. Spiritus, Bernardi, Huberti, Sebastiani, & alia plura.

Veteres, quibus in locis oletum & rem fœtidam, hoc est, stercus siue vrinam fieri nolebant, angues tanquam loci genium depingebant cum hac inscriptione: ite procul, sacer est locus, ite prophani: extrà meite, & hunc ne polluite. Quo signo perspecto, inde metu pueri discedebant. Sic & nostro seculo fit, vt imago Antonij pingatur ijs in locis, vbi oletum fieri vetamus, cum hac inscriptione: Le feu sainct Anthoine bruslera, qui icy pissera.

Ociosum enim esset, per omnia Deorum nomina, qui à veteribus colebantur, & nunc coluntur, velle decurrere: cùm tot, tamq; varij, noui, veteres, serui, barbari, Græci, Romani, peregrini, captiui, adoptiui, proprij, communes, masculi, fœminæ, rustici, vrbani, nautici, & militares enumerentur,

Super-

Superſtitionem non minorem arguunt, quàm falſam ineptamque, & penitus impiam, tot Deorum nomina,& ijs ſua attributa officia. Vtinam hac ſuperſtitione noſtra non infecta eſſet Eccleſia. Poſtulant enim ab hominibus, quod ſolus DEVS poteſt largiri. Imp. & Papa vt ſup.

Antitheſis Chriſti & Antichriſti, per Conr. Nucer.

Manſueti quàm ſit diſpar vita, atq; ſuperbi,
Lector docte, ex his collige verſiculis.
Rex pius excelſos regnorum ſpreuit honores:
Impius aſt armis regia ſceptra parat.
Aſpera ceruicem ſapientis ſerta coronant:
At ſtulti ex auro fronte corona micat.
Diſcipulis Rex ille pedes pura abluit vnda:
Hic pedibus regum baſia ab ore capit.
Legibus impoſitum ſacris, didrachma pependit:
Quolibet hic ſoluit ſeq; ſuosq; iugo.
Corporibus morbo afflictis parat ille ſalutem:
Hic animas triſti conficit exitio.
Degrauat innocui tergum crux aſpera regis:
At ſcelerum pondus terga ſubacta gerunt.
Conſeruat placidum fidus moderator ouile,
Perfidus at miſerum deglubit omne pecus.
Naſcitur in vili ſtabulo diuina propago:
In Regum thalamis naſcitur atra lues.
Optatus lento vehitur dux pacis aſello:
Conſpicuis belli dux furit alter equis.
Non fert ille, ſuos lucris inhiare caducis:
Conglomerat cunctas hic malè ſanus opes.
Veriloquo pia iuſſa docet Sanctiſſimus ore:
Hic technis verum contegit omne ſuis.
Vendentes repulit ſacra Zelator ab æde:
Quos blandè inuitat nebulo ſacra premens.
Denique, ſidereas iter ille oſtendit ad arces:
Hic verò Stygios monſtrat adire lacus.
Hoc igitur biuium ſapienter, candide lector,
Diſcerne: incipias & meliora ſequi.

Enguerranus de Monſtrelet in Chronico Gallico. 1500.

QVidam presbyter in Francia, prædij alicuius, ad alium locum ſacrum pertinentis, decimis inhians, à prædij illius domino in iudicium vocatus, atque damnatus eſt. Qui propter hanc iacturam prædij dominum odio quàm maximò proſecutus, cum venefica quadam conſpirauit, atq; cum eâ de vlciſcendo hoc facto communicauit.

Illa vlciſcendi ratione ita ſuaſit: vt nimirùm bufonem acciperet (quem ipſa in ollâ ei datura ſit) eumque tamquam infantem baptizaret, & ei nomen Ioannis imponeret: præterea etiam hoſtiam conſecraret, eique ad comedendum præberet, & denique hoc facto, reſtitueret. His omnibus ſecundum veneficæ iuſſum peractis, Eccleſiaſtes bufonem veneficæ reddit, qui ab eâ ad puluerem combuſtus, alijsque veneficijs commixtus, alicui liberorum ſuorum traditur, cum mandato, vt in ædes domini prædij, comedendi tempore perferret, curaretque, vt vel in cibum, vel in potum conijceretur.

His ita à puellâ ſecundum matris præceptum peractis, intra triduum dictus prædij dominus, vnà cum vxore atque filio, è vitâ diſceſsit. Venefica capta, atque combuſta: Eccleſiaſticus verò per munera, & collegarum fauorem liberatus eſt. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6.

Idem. Benedictus Papa Carolum Sextum Galliæ Regem excommunicauit. Sed contrà Rex cum vniuerſitate Pariſienſi ex ſeptimo Pſalmo reſponderunt inter alia: Conuertetur dolor in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. Anno Domini circ. 1383.

Idem. Hermaphroditus monachus in vtroque ſexu libidinibus deditus, tandem peperit. Vide ibi: myſterio non caret. Anno Domini 1478.

1500.

Ioannes Palæonydorus, vel de Veteri aquâ, lib. 3. cap. 11. Fasciculi ordinis sui tripartiti.

MAriam (inquit) Christi matrem, Ioanni 23. Papæ hæc parùm ante Papatum, in quadam visione dixisse: Vidi tuam ad me deuotionem. Veluti igitur ego te ab aduersario tuo liberabo, & ad altißimum (Maria Papas facit) promouebo gradum: sic videas, quòd similem fratribus meis, Heliæ filijs, vicem rependas. Regulam ab Innocentio confirmatam, solidè approbabis. Insuper me & filio meo iubentibus, priuilegium hoc dabis, vt quicunque ordinem meum intrauerit, à culpâ & pœnâ liberatus, (non saluat Christus sine Papâ vicario) in æternum saluus fiat, &c.

Istam apparitionem cum inauditis indulgentijs & animarum à purgatorio liberationibus, in quolibet eius festo & in sabbathorum Missis, in quadam bulla legi, tam in Angliâ, quàm in Hannoniâ. Quæ etiam Romæ anno Domini 1530. sub Clemente 7. renouata fuit, Nicolai Audeti eorum magistri generalis procuratione pecuniaria. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

Ibidem cap. 13. Hinc Carmelitæ post quatuor annos, ab Vrbano 6. Rom. Pontifice pecunijs obtinuerunt, vt quicunque eos nominarent, aut dicerent, esse Mariæ fratres, pro qualibet vice haberent trium annorum indulgentias, ac totidem quadragenas: cùm tamen nullibi legeretur, illos fuisse beatæ Virgini vel consanguinitate vel affinitate iunctos. In contemtum igitur huius indulti, quidam statim asseruerunt, eos esse Ægyptiacæ meretricis Mariæ fratres, & hæretici sunt adiudicati.

Idem Vrbanus primo Pontificatus anno, & 6. Calendas Octobris, eisdem concesit, quòd possent commutare vota (perpendite quæso) iniustaque bona, & incerta restitutionis loco recipere.

Palæonydorus, Matth. Paris, Vuestmonasterius.

VT incrementum acciperet spiritualis sanctitatis opinio in rasis & vnctis, postquàm essent per Felicem quartum, & Bonifacium secundum, à laicis segregati, vnius Benedicti Nursini exemplo, monachi mirum in modum sunt aucti. Ille enim circa annum Christi 524. in monte Casino claustra erexit: multique nobiles & ignobiles ex omni patria ad ea commigrârunt.

Atque illis regulam Benedictus dedit, anno Domini 530. ita vt omnium monachorum occidentalium diceretur pater, vsque ad tempora sectarum mendicantium: hoc est, per 666. annos, qui est numerus nominis bestiæ, Apocal. 13. (quod mysterio non caret) vsque ad annum Dom. 1197. quo Dominicus Hispanus cœpit contra Albigenses, Papisticarum inuentionum, dogmatum, ac possessionum impugnatores, prædicare. Quo in anno vterq;, Matthæus Paris ac Vuestmonasterius, & alij multi Chronicorum scriptores, Dominicanos, qui primi esse volunt, incepisse, tradunt.

Ecclesiæ & Symoniæ colloquium vetustum

Ec. *QVid Simonia furis, totius adultera iuris?*
Quid mea conturbas per auaras improba turbas?
Ponis vbiq; forum, sequitur te turba malorum:
Quæ mea sunt tollis, tu ferrea pectora mollis,
Nunc promittendo, nunc dando, vel accipiendo.
Diripis, expendis, per mundum brachia tendis,
Omnia tentando, gradibus cunctis inhiando.
Non facis ararum, sed presbyteros decimarum.
Præpositos vanos tu præficis, atq; decanos.
Res agis Abbatum, regis, & das pontificatum.
Sym. Non ego tantorum sum planè causa malorum:
Sed quia maiores piget excoluisse minores,
Et dare sponte bonis refugant possessa patronis:
Hinc benè maiores non præstant gratis honores.
Quod latet extrudunt, malè clausa metalla recludunt:
Vsibus exponunt, quod auari quiq; reponunt.
Diuite iam venâ caret infarcita crumena,
Inuolucris tutis, tineis exesa minutis:
Quodq; negabatur priùs, vsibus ecce paratur.
Rem puto diuinam fore talia, non Simoniam.
Ec. Quàm benè protecti sunt hi per pallia recti,
Ipsa venenosè quos fallis, & insidiosè:

Quos

Quos malè blanda bonos vis appellare patronos,
Rebus abutentes mundi, scelerumq; potentes.
Nam benè quæ captant, sibi quæue licentiùs aptant,
Hæc bona: quiq; boni sunt, dicunt perditioni,
Iudicio indigno, cum possessore maligno.
Vnde tuam partem cupis expurgasse per artem,
Hinc magis argueris, magis esse nociua videris,
Dona quòd extrudi facis, atque in templa recludi.
Nec dare vis gratis, quæ sunt diuina, probatis:
Sed reprobis vendis, mercemq; per omnia tendis.
Sim. Quæ mea sunt vendo, mihi quod licet, accipiendo.
Vt dare præsumo, sic terrea dona resumo.
Non decus ararum, sed distraho res decimarum.
Vendoq; securè mansus, qui sunt mihi iure.
Cœlica tractantur, quæ Pontifices moderantur:
Ordoq; sacrorum celebratur more priorum.
Quid, rogo, miraris, vel quid liuore grauaris?
Dum sacra spargamus, carnalia si qua metamus,
Paulus id expreßè non magnum prædicat esse.
Ec. Arte modò sibi quâ mens ah mentitur iniquâ?
Et malè Scripturas vitio transuertere curas?
Cur tibi terrarum ius & trabis ecclesiarum?
Consonat his certè, quæ dicam, Paulus apertè.
Quis sibimet debet, sibi quisue stipendia præbet,
Militiæ morem peragens, durumq; laborem?
Subtus certanti dat præmia rex superanti.
Pro stipe seruorum sic censeo cuncta meorum,
Quæ mihi, quæ cælis, delegit quisque fidelis:
Sumtus in castris, dat præmia Christus in astris.
Qui mihi debetur, non iustè sumtus emetur.
Non est vendentis, benè sed certando merentis.
De re carnali, vel semine spirituali,
Discipuli Christi fallens exempla dedisti.
Victum quærebat, dum vitæ verba serebat.
Hæc sibi poscebat, sed egenis prospiciebat:
Ordine scriptorum patet istud vbique suorum.
Sym. Mira refers planè, quibus esse videtur inane,
Iura quòd vllarum quis poßidet Ecclesiarum.
Si dabit inuitus, fuerit quo iure potitus:
Si dare cogetur, proprium nec velle tenetur.
Si sua dans gratis, capiet nihil vtilitatis.
Non ego non horum dominari quæro bonorum,
Non tria grana salis valeat possessio talis.
Ec. Est patulum planè, quod præfers, quàm sit inane.
Non sit amica bonis species hæc relligionis,
Quâ proprijs veluti mihi competit, aut licet vti.
Sim. Obstruo nunc aures, si verba profana restaures.
Ec. Non nego vestrarum ius vobis Ecclesiarum.
Sumite cunctarum iustas partes decimarum.
Debita vestrorum soluantur seruitiorum.
A grege quæratur, qui paruo præficiatur.
Sim. Quòd si cunctarum quæris res Ecclesiarum,
Si gratis præstas, quid te iuuat ista potestas?
Ec. Illa Deo debes: tua seruat, si sua præbes.
Et sibi iungeris, sua si commissa tueris.
Multa dat in cælis, si sis in pauca fidelis.
Captat adhuc harum possessor id Ecclesiarum,
Quod cùm digna refert, sua quem conceßio præfert,
Eiusdem partes per nullas deterit artes,

Anno

Rebus in ipsarum sibi quæ sunt Ecclesiarum,
Quin indefessè studet illi commodus esse.
Sim. Esto, ponatur, quòd gratis honor tribuatur:
Sed quibus intendis personis præficiendis?
Num genus ignauum laudas, ignobile, prauum?
Ec. Hic sic honor gratis, quòd vulgus rusticitatis
Nescit, honor quid sit, quid honestas, curia quid sit?
Nil sapit vrbanum, nil sentit denique sanum.
Hoc genus exosum, tu clamas relligiosum.
Est modò diuinus, quem cingit amictus ouinus.

Annatæ & Vacantiæ.

1500. ANnatæ inde nomen habent, quòd qui recens in demortui locum, in beneficio aliquo Ecclesiastico successit, Pontifici Romano fructus integros vnius anni persoluere teneretur ex eo sacerdotio. Quam pecuniam, vt in Saracenos & Turcas semper esset paratus Thesaurus, Papæ fuco quodam initiò sibi dari petierunt: sed postea cùm impetrassent, in rem propriam conuerterunt.

Vnde ex conuentu Augustæ anno 1500. habito Legati Romam ad Pontificem Alexandrum missi fuerunt, vt prouentus illos, hac potissimùm de causa concessos olim, in hunc vsum contribueret. Sed quid ille?

Rem, tibi quam nôris aptam, dimittere noli:
Fronte capillata, posthæc Occasio calua.

Imp. & Papa vt sup.

1500. *Ludouicus Bologninus in tractatu de indulgentijs, num. 84. 85. & 86.*

DEinde quæro, an pauper ita consequatur indulgentiam, vt diues. Thomas quarto Sent. dist. 20. & Innocent. & Host. in sum. de pœnitentia, dicunt: quòd Deus, qui omnia moderatur pondere, numero, & mensura, dabit plus gratiæ vni, quàm alteri, secundum quod plùs erit deuotus, vel secundum quod vnus dat plus quàm alius.

Alia dubitatio. Sanctissimus dominus Innocentius concessit indulgentiam, quòd quicunque dederit decem pro constructione Ecclesiæ, remittatur ei quarta pars peccatorum suorum: aut si quis offerat vno ictu quadraginta, sint remissa omnia peccata. In hoc dices, quòd non, &c.

Et paulò pòst. Nam non debet vna oblatio eiusdem numeri, eiusdem ponderis, & mensuræ plus operari quàm alia, quia si secus diceremus, non ita faciliter inuitarentur homines ad offerendum, quàm si quælibet oblatio haberet integram remissionem, &c. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

1500. *Sebastianus Doctor.*

FVit hic canonicus Erphordiæ, doctor Theologiæ, & concionator in summo templo diuæ Virginis. Multùm solitus est insectari inscitiam, ignauiam, & turpitudines cleri, ac dicere: Si spirituales esse, ac dici vultis: ducite etiam vitam spiritualem.

Indulgentias damnauit, quod ex hisce eius verbis patet. Nam anno 1508. Dominicâ post Iudica, contra Romanas indulgentias, quæ tunc erant allatæ, sic prædicauit:

Liebe Freund / wir solten heut auff den Weissen Sontag vnsern Kram außlegen: es ist aber ein frembder Krämer hie / der soll besser Wahr haben / denn wir: wenn der hinweg kömpt / so wöllen wir mit vnser Krämerey auch kommen.

In eâdem concione etiam satisfactiones alienas, seu qui pecuniâ aliorum bona opera soliti sunt mere, reprehendit: & quòd res tota Ecclesiastica à plebe ad clerum, quasi illi soli sint Christiani, it deuoluta,

Item/ Wir haben/die für vns zur Kirchen gehn/ betten/ singen/ horas lesen / Meß halten: Wer vill aber für vns in die Helle fahren?

Item de cæco nato legit Euangelium, dicendo: Es wirdt die zeit kommen / daß man euch das Euangelium wirdt auß dem Büch lesen. Ewer etliche werdens erleben. Jch werde es nicht erleben. Nam Papistici concionatores plerunque memoriter recitant Euangelia. Crebrò etiam solitus est prædicere correctionem, seu reformationem religionis, & Ecclesiæ.

Ob tales eius conciones incidit in summum sacerdotum odium, & senatus, cùm alioquin à studiosis & ciuibus diligenter, & etiam libenter audiretur: ab eisque est in exilium actus. Exulauit aliquandiu Magdeburgæ, sed denuò est reuersus Erphordiam, ibique mortuus. Cat. Imp. Max. 1. Papa Alexandro 6. vt sup.

Indulgentiæ & Missæ.

INdulgentiæ, Missæ pro mortuis, & id genus emunctionum apud Papistas nihil aliud est, quàm quod apud Ethnicos erat, rem diuinam Mercurio benefactori facere. Nam quoties id fiebat, oties cuilibet furari & compilare licitum erat: ita vt etiam Samijs toto decennio ideò latrocinari ermissum fuerit. Vide Plutarchum in quæst. Centur. Græc.

Sed & Apollinem responsa ad lucrum dedisse, & Pythiam pecunia correptam oracula reddidisse Philippo, & alijs: vide Gyral. l. 7. fol. 312. & Cæl. Rhod. lib. 2. antiq. lect. cap. 12. fol. 93. tem verba Liuij decad. 5. lib. 5. fol. 384. cùm ait: Æsculapij templum nobile, quod quinque millibus passuum ab vrbe distat, tum donis diues erat, quæ remediorum salutarium ægri mercedem acrauerant Deo. 1500.

Sed quid quæso, lector, Papistarum munera & miracula ad sanctorum statuas fieri solita iud esse putas? Idem habes, Lector, apud Statium, & Tacitum libro 20. & Pausaniam in Cor. f. 207. ic templa pro sanatione ædificata, & dona oblata fuisse, alibi legitur, vt apud Pausaniam in Laconicis fol. 376.

Et Plutonem exequiarum, funerum, & honorum, qui mortuis impenduntur, vsum introduisse, volunt: cùm antea nulla earum rerum apud homines esset consuetudo. Diod. Sicul. lib. 5. Rer. ntiq. c. 15. fol. 158. Imp. Max. 1. Papa Alex. 6. vt sup.

In veteri Testamento non fiebant indulgentiæ, quia non poterant: nec apud illos sacerdotes ant claues, nec potestas ligandi, & soluendi, vt habent nunc Pontifices.

Vnde supra num. 29. idem Bolog. refert ex Stephano, quòd Papa absque dubio potest omnes ndulgentias concedere, quia ipse est primus, qui habet claues Thesauri Ecclesiæ, tam meritorum hristi, quam aliorum Martyrum, Sanctorum, & Apostolorum.

Plura de Indulgentijs ex libro Indulgentiarum.

DIcunt, Romæ fuisse mille quingentas Ecclesias, & in qualibet multas Indulgentias: in Lateranensi omni die 48. annos indulgentiarum, & totidem quadragenas, & remissionem tertiæ tis omnium peccatorum. Et Papa Syluester, & Gregorius, qui eam consecrârunt, dederunt ntas indulgentias, vt nemo eas posit enumerare, quàm solus Deus, testante beato Bonifacio, qui xit: Si homines scirent indulgentias Ecclesiæ Lateranensis, non opus esset, quòd irent per mare l sanctum sepulchrum, vel ad S. Iacobum.

Idem dicit, qui ad eandem Ecclesiam venit peregrinationis causa, illum absolui ab omnibus eccatis.

In capellam S. Sanctorum mulieres prohibentur ingredi, in ea sunt 28. gradus, qui steterunt nte ædes Pilati in Ierusalem. Quicunque autem (tam sanctus fuit Pilatus) hos gradus ascende- cum deuotione, habet pro quolibet gradu nouem annos indulgentiarum: qui verò geniculando adus illos ascendit, is vnam animam liberat ex purgatorio.

In die dedicationis, qui dies vocatur Saluatoris, ibi est plenaria remissio omnium peccatorum culpa & pœna. Cumque Papa primùm indulgentias largiretur, Angeli fuerunt præsentes, & dixerun præsente populo, Amen.

Cùm capita Petri & Pauli ostenduntur, Romani habent indulgentias trium millium annorum, vicini sex millium, peregrini 12. millium.

Qui deuotione per aureas portas, quæ tantùm in Iubilæo aperiri solent, ingreditur, liber fit à eccatis non aliter, ac cùm primùm baptizatur homo, & pro animabus etiam itur per illas portas.

Item cùm Gregorius Ecclesiam Lateranensem denuò dedicaret, dedit tot indulgentias, quot guttæ cadunt, si per tres dies continuè pluat. Cumque Gregorius metueret, ne thesaurus gratiæ ulla profusione euacuaretur, Christus ei apparuit, & dixit: se concedere, vt plures det indulgentias: populum enim his opus habere.

In summa, omnes Ecclesiæ habent suas indulgentias, quæ si in vnam summam redigantur, exsurgunt supra decies centena millia annorum.

Peccare ergò audacter licebit illis, qui pecunia sibi illas comparârunt, donec tot anni, à Papa, qui mentiri nequit, promissi, elabantur.

Extant bullæ multæ, liber etiam Romanarum indulgentiarum, de quo alibi in hoc opere dictum fuit: in quibus Papa dat quatuor, sex, & octo millium annorum indulgentias, ita vt indulgentiæ stationum vrbis Romæ ad multa centena millia annorum ascendant. Cùm autem nec mundus tanto tempore consistat, nec ætas hominis tanta, nec etiam purgatorium (quod secundum illorum mendacia cum consummatione seculi finitur) tam diu duret: necesse erit, aut Papam post hanc vitam nouum habiturum tribunal, aut omnia talia turpiter efficta & commentitia esse.

Stationes sunt latinè editæ Romæ anno 1475. & postea Germanicè amplificatæ, Norimbergæ anno 1491. in quibus impudentiã cauponationum, licitationum, & nundinationum Romanensium, in breui quasi tabella, ob oculos habere potes.

Excommunicatio.

EXcommunicationis fulmine tanta libidine & improbitate ad vsuram suam sunt abusi Papistæ, vt si Magnatem quempiam eo percusserunt, ipsi sibi arrogârint, penes neminem alium esse absoluendi illum, potestatem, quàm se: & docuerunt, si quis moriatur nondum cum sede Apostolica Romana reconciliatus, eum iacturam fecisse irreparabilem salutis suæ temporalis & æternæ, nec vllum superesse medium, aut spem liberationis.

Ex hisce malis saluare se nemo potuit vllo modo, nisi numerata pecunia, impensione auri, terrarum atque dominiorum donatione & legatione: cujus rei exempla opus hoc suppeditat Lectori plurima.

Quòd si verò quis superuiuens vel excommunicationem paruipendere visus fuit, aut non illicò se redimere curauit, is omninò exauctoratus, regno abdicatus, pulsusque ipse cum suis fui,& Imperium, principatum, & dominatum omnem amisit: eius subditi iurisiurandi sacramento absoluti fuerunt: & quicunque excommunicato huiusmodi bellum intulit, & ad iussum Pontificis arma sumsit contra illum, protinus is omnium peccatorum remissionem, & æternam vitam in præmium accepit.

De excommunicatis à Papa multa passim extant in historijs exempla: Vnicum hoc loco sufficiat ex Antonino. Excommunicati, inquit, sepultura Ecclesiasticâ indigni, quo modo regnum Dei ingredi meruerunt? Et in specie nominatim de Friderico 2. patre eius Henrico, & Filijs, Conrado, Manfredo, & Conradino loquens, ait: Hi excommunicati, cum infinitis diuitijs Regno Romano & Siciliæ exterminati, ad inferos descenderunt. Antoninum tamen propter hoc grauiter reprehendit Nauclerus Generatione 43. vt ibi.

1500. ## *Iudæorum scelera.*

HOc anno, vt & antea & postmodum, compertum est, Iudæos hostias & adulescentulos etiam emisse à Christianis, vel furtim abstulisse. Eos deinceps compugerunt, & vellicârunt cultris, & lanceolis, aut omninò mactârunt, sanguine illorum collecto. Et sic solent ludibrio & ignominia afficere Christum Saluatorem, & Christianos, & abuti eorum sanguine ad magica, veneficia, & necromantica.

Sed etsi nonnullis in locis id vel exilij vel mortis pœna luerunt, id tamen nihil profecit: nihilominùs enim alibi hoc facinus iterum aggressi sunt: quod multi referunt historici. Imperatore & Papa vt sup.

500. ## *Iacobus Prunus, Astronomus Vlmensis.*

SVrget quidam anno 1520. publicis typis diuulgaturus libros Latinos & Germanicos contra Pontificem nostrum Romanũ, eiusq; Cardinales, & sacerdotes, atq; totum clericatũ: & patefaciet ac deteget omnem ipsorum improbitatem & nequitiam. Et hæc in libris illis admodum perspicuè & candidè demonstrabuntur: vnde populus irarum æstu fluctuans, se tam diu fraudulenter delusum esse, atque seductum, odio infestabit Papam & Clericos: adeoque vniuersus Christianismus contra Ecclesiasticos insurget, seq; technis eorum ac dolis opponet indesinenter, Imp. & Pap. vt sup.

Idem. Sacerdotes, & monasteriorum habitatores ex parte aufugient hinc in deserta, syluas, & antra ferarum: vbi vitam agent miseram ac inopem, non tamen vltra 42. mensium tempus. Multa cœnobia diruentur, & deuastabuntur: monachique sacra sua facient in syluis inter horrida nimis, & hirsuta dumeta: induti erunt habitu tantùm laicali, omnibus carentes aris & templis. Nulla vtentur in capite rasurâ: & in octodecim mensibus ne vnus quidem audietur, qui se sacerdotem profiteatur apertè, & sine metu: laicis enim omninò pares reputabuntur clerici.

At verò multi dabuntur neci, eorumque cadauera abijcientur hinc inde per vias, plateas, & latrinas, sicuti fimus. Paucissimi erunt, qui sua functione non abibunt.

Et tunc ira Dei tanto zelo contra Ecclesiam exardescet, quòd nullus piorum, quotquot etiam per totum terrarum orbem fuerint residui, Deum flectere poterit suis precibus, vt vel minimum de feruore iræ suæ remitteret, donec hæc omnia fiant.

Albertus Crantzius.

1500.

VBi legisset hic theses Lutheri, dixit: Se quidem eas approbare: sed tamen metuere ne tantis conatibus impar, à potente Papâ supprimatur: ideoque de Luthero ait: ô frater, abi in cellam tuam, & dic: Domine miserere mei. Imp. 116. Max. 1. Papa 221. Alex. 6.

Eiusdem de ruinâ Imperij
Vaticinium.

IAm res eò vergunt in Alemanniâ, vt, quæ pridem amisit viuacitatem, omnem deinde perdat honorem, rebus inclinantibus ad Gallos. Ergo labor in hostes Turcos colluctandi permanebit, &, vt formidatur, indies augebitur: quo maiestas Imperij decidet. Et facile est toleratu, si modò perseueret incolumitas, & libertas à Turco, quæ & ipsa vocatur in discrimen.

Idem. Sciebat Ioannes 12. propter se euocatum Othonem à Cardinalibus: quorum alteri, re compertâ, manum, alteri nasum abstulerit. Venire ira plenum, & ideo non putabat expectandum, sed concitò abeundum. Veniens autem Rex, vocato concilio, acta Ioannis subiecit discussioni, & eum, re manifestata, indignum nomine pontificio deiecit, inque locum eius substituit Leonem VIII.

Idem. Dicant igitur, si ideo Imperator non est, quia à Papa consecratus non est, quis consecrauit Augustum, & omnes ab eo Augustos, vsque ad Carolum Magnum, nisi ille, per quem reges regnant, & potentes iusta decernunt? Si non est Romanorum Rex, aut Imperator, quia Italiam non tenet, cedant hoc nomine Constantinopolitani, ex quibus pauci Italiam habuerunt: cedant & nostri temporis Imperatores. Proinde non fraudemus optimos Principes honore suo. Scimus, quo ordine Pontifices ad eam se consecrationem ingerebant.

Idem. Quo tempore Benno dux inferioris Saxoniæ, filius Hermanni, in eâ ditione secundus, migrauit è vitâ: frater eius Luderus comes, breui secutus est illum: cuius vxor Emma locupleti in patrimonio consistens, multa bona contulit in Ecclesiam Bremensem. Et extat vsque hodie insignis illius fœminæ de multis bonis inextinguibilis memoria, inter alia quæ donauit, auri & argenti & lapidum preciosorum donaria. Fertur, ciuibus permisisse pratum non longè ab vrbe feracissimum: cuius vsque hodie illa præcipua est indulgentia, vt nullis ibi pecora muscis, nullis crabronibus aut vespis vexentur: quod referunt in merita eiusdem venerabilis Emmæ.

Idem. Ad pristinam obseruantiam si nostra tempora referimus, ethnici videbimur. Quid enim hodie per dispensationem apostolicam non obtinetur?

Idem. Mathildis, quam Italici scriptores multa laude efferunt, quod rarò præstant exteris, multa obsequia impenderat Romanæ sedi, multas pro suâ fortunâ operas, & impensas fecerat conscribendis, & alendis pro summo pontifice exercitibus. Sed non potuit tum in vicem gratitudinis, in tertio affinitatis gradu ad matrimonium dispensationem impetrare. Ea tum erat temporum obseruantia, vt ne vllus sermo de dispensatione fieret. Nostra sunt tempora liberaliora, nescio si meliora, quando vna puella tertium experitur maritum, primis duobus superextantibus: quando summorum Pontificum sanguis ex archiepiscopatu in Cardinalatum, & ex illo gradu in secularem ducatum perducitur.

Idem. Sic se habet inter homines ciuilitas, vt maioribus blandiamur, etiamsi non ignoremus, nobis illos aduersari. Colendi enim sunt alij, vt prosint, alij, ne noceant: quo modo veteres Romani etiam febrim & scabiem in dijs habuêre, hoc quod diximus, prætendentes.

Idem. Papa prouidit Ecclesiæ de quodam fratre Ioan. ordinis Prædicatorum, qui vel electionem præueniret, vel quid in ea vitij deprehenderet, aut qui plenitudine suæ potestatis (vt solent) vteretur: nondum extantibus principum Germaniæ concordatis, quæ repagulum obijciunt.

Idem. Quo tempore Gregorius Papa X I. decimam folicitauit ab Ecclefiafticis, per omne Imperium, Archiepifcopi tres ad Rhenum obuiam vadunt, fe opponentes (vt debuêre) emunctioni Cleri fui.

Idem. Concilium Bafilienfe, fubductis paulatim patribus, cœpit euanefcere.

Idem. Laus egregia Friderici, pacem Ecclefiæ reddidiffe: fed aliquanto maior, fi hoc adieciffet operi fuo, vt auro prouinciæ non emungantur, vel vt ipfe pater patrum, ex auro (quod ex annatis corrodit) Chriftianifmum tutaretur, non fuos nepotes glorificaret. Hæc qualicunque oculo tum Rex, vt per omnem ætatem reliqua Imperij detrimenta, difsimulabat.

Idem. Formidandum, ne noftris criminibus prouocatus, & iratus DEVS, longiùs fe retrahat, & propter Ecclefiam non rectè ambulantem, in altum, vt olim à Synagogà, regrediatur: pro indubitato habentibus nobis, quia ipfe iudicat populos, gubernans mundum omnem, etiamfi hoc impij non credant. Qui verò credunt, non hoc agunt, vt properet Deus mifericordiam fuam fuper fuos.

Idem, facerdotio olim quare plura fint attributa, & donata, recitat: fed & fimul, qualiter Clerus diuitiarum copià luxuriet. In diuorum numerum recipi, folius effe Dei, dicit. Superftitionem, quæ fæpiùs veræ religioni mifcetur, multa facere videri, qualia tamen non fint. Magnitudinem fuperftitionum bonas Euangelij fruges quafi vepres & fpinas, conculcâffe.

Idem. Ponebantur tum Epifcopi, quomodo Apoftoli, ad prædicandum, & baptizandum, & triumphandum.

De Ioan. Capiftrano monacho idem talia dicit: Fertur idem aliquot fanitatis figna feciffe: vt vulgo eft creditum: fed in ea re fæpe loquacior fama. Facilè redit res in abufum: vt eft hodie cernere per omnes terras, & vrbes.

Idem. Tum temporis Papa fummis viribus annitebatur, concilium in Italiam reuocare. Formidabat enim Germanos, quòd ope cæterarum nationum Italicas vires præfcinderent, & aliquando fummum Pontificem de prouinciarum auro (vt Huſsitæ aiunt) triumphantem, filiosq; & nepotes glorificantem, ad maiorem modeftiam, Chriftique fcholà dignam, reuocarent. Concordata inter fedem apoftolicam, & Germanicam nationem olim inita, pofthabentur: perijt verecundia de frontibus multorum. Et querimur, Bohemos ad Ecclefiam nolle redire, quando illis moribus viuitur, qui non fint exemplares.

Idem. Lakoldus hac tempeftate dux erat Cracouiæ, & qui per omnem Poloniam facilè principaretur. Hic à Ioanne Pontifice Rom. fufcepit coronam, quòd Ludouicum (quia eum exfecrabatur, & excommunicabat Papa) non duceret legitimum Imperatorem. Iam enim Pontifices in eam venerant maieftatem, quam principes feculares dicunt Præfumtionem, vt reges crearent, citantes verbum primi poft Chriftum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladij hîc.

Contrà principes ipfi verbum æterni pontificis: Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali, humano, & feculari interpretantur: quafi non liceat fummo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice rex nominatus & confecratus, omne regnum fecit B. Petro tributarium, vt per fingula quotannis folueretur nummus vnus: qui appellatur S. Petri. En Lector, & Polonia Papæ eft, prout ipfe vult.

Idem. Vtcunque, Romani Pontifices iam cœperant reges creare: quod dudum in patrimonio, quod vocant diui Petri, cœptum cùm profperaretur, in alios quoque exequuntur.

Idem. Romanorum Rex, & cæteri Principes rem tantam reijciunt in fummum Pontificem, & Ecclefiafticos principes: ad quos aiunt pertinere, incendium ab Ecclefiafticis ortum reftinguere. Vt quid enim terrarum eis dominia, aut prouinciarum imperia? Num vt nepotes extollant, & inter principes collocent? Num ideo permiffa funt illis vectigalia, vt inde luxurientur, fuperbiant, impinguefcant? Iufta nimirum querimonia: fed inexcufabilis ignauia, propter hoc permittere fæuitiam impijfsimæ gentis in populum catholicum.

Idem. Stratiquates Boleslai Bohemorum regis filius, olim clero adfcriptus, cùm ad Epifcopatum quendam vocaretur, eum tanquam fuo genere indignum contemfit. At cùm poftea alium quendam fplendidiorem ambiret, propter familiæ dignitatem obtinuit quidem, fed dum à Moguntino confecratur, ftatim à diabolo arreptus, mifereque tortus, expirauit. F. Anno Domini 972.

Idem. Noftra feliciora videntur tempora: vbi Pontifices Euangelizandi minifteriũ relegârunt in facerdotes, ipfi fuperintendentes. Sic enim fonat Epifcopi nomen. Meliora fibi defumunt in decimis, primitijs, & oblationibus: equis, armaturis, euectionibus magnificis intenti, curam gregis abiecerunt. Sed hæc in aurem legenda, ne offendantur magnates, & dicamur os in cœlum ponere, dum quæ fupra nos funt, carpere contendimus.

Sed finis fit comparationum inter Pontifices veteres & noftros. Illi regna conquifierunt æterna per fummæ pietatis merita: noftri, fi fua in pace & tranquillitate, & rerum abundantià tranfigant tempora, felices fe prædicant: & vocantur, dùm viuunt, fancti patres, benè etiam, fi hoc nomen retinent in morte.

Idem. Erat illa tempestate maior in Ecclesias potestas regum, quàm sit hodie: pro qua re cum Imperatoribus diu luctati sunt Romani Pontifices.

Idem. Processit ad tertium lapidem rex Pipinus: & equo descendens, Pontificisque pedes osculatus, illum, terrâ incedens, & frenum Pontificis equi regens, ad cubiculum vsque deduxit. Anno Domini 752.

Idem. Hoc tempus (de ordine Ecclesiastico loquens) declarat, murem esse missum in peram: quem & summus Pontifex, & maiores in orbe Prælati respiciunt magis, ne noceat, quàm vt prosit: sed hæc verecundiùs dici, ob eandem causam, par est.

Idem. Vertigo rotat Petri successores, Christi vicarios in terrâ.

Idem. Leo 2. constituit, ne Archiepiscopi pro vsu pallij quicquam persoluerent: quod vtinam adhuc hodie seruaretur. Sed alia sunt tempora.

Idem. Romam Regi Romanorum Germano pecuniam, & tributum pendisse, multis probatur.

Idem. Scandalum peperit res illâ ætate incomperta, vt duabus Ecclesijs vnus esset Pontifex, hoc est, vnus sponsus duabus sponsis. Id verò ætas nostra iam desijt pro frequentiâ mirari, quòd passim cernimus, alteram alteri Ecclesiæ in vnâ personâ accedere, vt habeat alteram in titulum, alteram verò in commendam. Sed non potuêre tunc pro rei nouitate placari homines, vt æquis animis acciperent, quòd Giselerus vtramque retineret Ecclesiam, in Mersburgensem collocans religiosum, qui absentis vicem tueretur: vt esset, iuxta tum acceptam speciem, ex episcopatu facta abbatia, cuius fructus tolleret nihilominùs prior Episcopus. En temporum mutationem, quam in multis præterea alijs est attendere.

Idem. Varinus Coloniensis archiepiscopus (alij Vualthramum vocant) Geronem suum antecessorem, ecstasi correptum, viuum sepelijt. Eius facti postea pœnitens, Romam adijt, Papalem satisfactionem expetitum. Cui, vt monasterium aliquod collapsum reficiat, iniungitur. Reuersus itaq; domum, S. Martini cœnobium reparauit, ac Scotis perpetuò inhabitandum dedit.

Idé. Henricus tum Imp. cùm latè omnia perspiceret, prospiceretq́;, fratres Fuldenses regalis abbatiæ non rectè ambulare in vijs regulæ suæ, multa illis prædia, tanquam luxuriem nutrientia, ademit. Factum est enim (quod hodie cernitur) vt incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquerit Deum factorem suum.

Idem. In annalibus vbique lego, per Ecclesias vixisse fratres, ordine vtique canonico, sub regula diui Augustini. Sed abiectum est hoc nomen, vt erubescant deinde dici fratres, hoc retinentes, vt canonici sine regula (cùm canon sonet regulam) & domini dici ament? Fugit cum nomine fratris charitas, illi nomini cognata: & succedit amor excellentiæ propriæ, contentio sine fine.

Idem. Sed quando erit finis multiplicandarum religionum, in vno magno Ecclesiæ monasterio sub abbate Christo? cuius regulam, per Euangelia digestam, si strenuè obseruaremus, nihil esset opus repertitijs illis & nouis religionibus. Sistendus est hîc stylus: quia si exaudierint, multi consurgent in prælium: paratiores contendere, quàm animum ad obseruantiam diuinæ legis intendere.

Idem. Fratres, quos dicunt Gaudentes, ita se gerunt, vt, etiamsi non essent, Ecclesia Dei nihil pateretur detrimenti: possent, sine illis, pastores Ecclesiarum Dei populum gubernare. Nunc verò priuilegijs suis, quæ præferunt, mirabile faciunt Ecclesijs detrimentum, non contenti mendicitate, quam sponte subierant, in quâ nihil habentes omnia possident, magnis Ecclesiæ prælatis non impares. Hoc illis præstant Christi sacramenta, & præsertim pœnitentiæ, quæ sunt illis aurifodinæ.

Idem. Cùm Gregorius Papa Episcopos solicitaret, vt abrogato Friderico, alium substituerent, Coloniensis, & Moguntinensis respondent: non esse sui iuris, Imperatorem substituere, sed tantùm, electum à Principibus coronare.

Idem. Coloniensis Archiepiscopus, & Hermannus Bambergensis Romam missi, pecuniam quæ Regi debebatur, congregare, cùm legatione peractâ reuerterentur, literas Alexandri Papæ detulerunt, Regem vocantes ad satisfactionem pro simoniacâ hæresi, alijsque nonnullis emendatione dignis, quæ de illo Romæ fuerunt audita.

Idem. Impendente morte Alberti Episcopi Bremensis Nigromantici, visæ sunt lachrymæ ex crucibus emissæ: porci, canesque in templo, qui ab altari vix poterant repelli: nec non lupi in suburbio Bremensi gregatim vlulantes, horribilique iurgio cum bubonibus certantes, annum circiter millesimum septuagesimum secundum.

Idem. Tum redditâ pace, alterum diuersum illi bellum surrexit in monachos: asserentibus Pontificibus, melius esse, paucos Deo seruientes pascere, quàm magnum gregem ociosorum, nullâ in re vtilium Reipublicæ: qui neque Deo satis seruiant, sed monastico habitu seculi sequantur voluptates. Poterat zelus esse diuinæ religionis, qui stimularet Pontifices: sed immiscuit se priuata contentio, de æmulatione consurgens: quòd cernerent Pontifices, in maiori esse apud regem Abbates loco, quàm se.

Idem. Mira Pontificum perplexio, qui vtrisque rebus impliciti, & secularibus & ecclesiasticis, magnam rem peragunt, si vtrobique integri ex fide omnia implent.

Idem. Tum illa stupenda Romæ in pontificiâ sede perturbatio est exorta à Formoso, & successoribus eius, cùm orto inter eos schismate successor prædecessorem malè haberet. Effoditur à successore Formosus, & cadauer in Tyberim proijcitur. Qui hoc procurauit Pontifex, à successore suo, Formosi defensore, confunditur. Ita grauissimo totius Christianismi scandalo Romani Pontifices, veluti ebrij, imò furiosi, iactabantur. O Petre, Line, Clete, Clemens, ad quid peruenit vestro sanguine vestratumque, imò Christi cruore, partus principatus?

Idem. Conuocatâ omni Francorum, atque Saxonum nobilitate in Frislariâ, vnanimi consensu Henricum I. Saxoniæ ducem regno præficiunt, anno Christianæ salutis 920. Necdum enim erat legitima Electorum principum constitutio, nec summus tum Pontifex consulebatur: quamuis magnâ se iactantiâ immiscuerint Romani Pontifices, ad dandum Imperium, vt suam perinde amplificarent potestatem.

Idem. Bremensi Ecclesiæ post secundum ordine Episcopum VVillericum, tertius præfuit Leudericus. Hunc, pontificatu suscepto, notant annales de quodam tumore, sanctitati episcopali alieno. Argumentum faciunt, quia se aliquando custodem, aliquando pastorem Bremensis gregis gloriaretur. Vide temporum simplicitatē, quòd non paterentur pastoris vocabulum? Quid facerent, si nostræ ætatis ambitiosum ritum cernerent, vbi ex ore Episcopi insonare audirent: Nostra gratia, nostra pontificalis dignitas, & reliqua his etiam gloriosiora?

Idem. In expeditione pro episcopatib. tum infinita cœpit exigi pecunia, ad quadraginta, quinquaginta, sexaginta, octoginta millia aureorum. Anticipator fuit iste nostrorum temporum: necdum enim erant annatæ.

Idem. Exorbitabat eo tempore supra modum Romana curia, in exhauriendo prouincias auro, inauditas indulgentias, & gratias incredibiles conferendo. Curiales autem Apostolici impetrantes, miserabiliter iactabantur. Litigabant coram auditore: sententiæ duæ ferebantur pro vna parte: in tertiâ instantiâ mandabatur auditori, vt imponat parti perpetuum silentium. Neque per cancellariam opus erat literas expedire: compendiosior erat via per cameram, dato, quod sonaret, & fulgeret. Res tum noua, sed nostrâ ætate bene inolita, vt illud seculum adinuenisse credatur, quo hoc nostrum modò vtitur. Sed hæc frustra querimur. Anno 1398.

Idem. Summus Pontifex Bonifacius 9. gratias & indulgentias fecit inauditas: & quàm facilè dedit, tam leuiter reuocauit: fabulas excitans in orbe Christiano, quòd auro expleri non posset. Età multis Apostolica sedes in contemtum venit, nonnullis ad neutralitatem inclinantibus, alijs etiam incipientibus iustificare partem Pontificum in Auinione, quòd Vrbanus de crudelitate, Bonifacius de auaritiâ insigniter notarentur.

Idem. In Saxonia Iudæi ob crebra facinora pulsi fuerunt. Abutuntur enim sanguine Christianorum ad restinguendum cruorem, qui perpetuò illis fluit: quia patres illorum clamauerunt: Sanguis eius super nos, & filios nostros: vt quidam dicunt. Sed alij volunt, solam Saluatoris in ea re ab eis quæri contumeliam.

Idem. Anno Dom. 1491. à Sacerdote diuendita fuit ostia Iudæis, qui digno supplicio exusti fuerunt.

Idem. Sunt multi laquei animarum, quos magno suo periculo dissimulat vulgus Sacerdotum.

Idem. Resedit in patre Pribislao nonnihil gentilitij erroris: quia imaginem D. Mariæ in clypeo pictam deferens, pro numine veneratus est.

Dubium non est, quin autor cum Pribislao simul omnibus Papistis gentilismum attribuat, qui eandem matrem, excluso Christo, his verbis adorant: Da nobis salutem, miserere nostri, & da nobis æternam pacem. De quibus alibi.

Idem. Reliquiarum Romanorum copia, eas vilescere facit. Fabulis enim non inhærendum. Nemo gloriari debet de veterum authoritate: indocti enim erant, non habebant, vnde falsitatem coarguerent. Sed ætate nostra, crebrescentibus literarum monumentis, inexcusabilis torpor est, in fabulis scientes prudentesque permanere.

Idem. Eò nunc peruentum est iam dudum in Ecclesia, vt in deligendo Pontifice maior sit respectus tuendorum Ecclesiæ prædiorum, quàm in ædificatione & reformatione morum.

Idem. Quoniam nullum penè Episcopis hodie ministerium remansit in Ecclesijs, nulla penè cura religionis, ad hoc solum intendunt nostri temporis, præsertim in locupletibus Ecclesijs, Pontifices, vt quæ foris sunt, temporalia tueantur, arces & prædia defendant. Nullum perinde videtur Ecclesiæ detrimentum, magis verò profectus, habere tam potentem defensorem, qui nutu & verbo plus, quàm alius armis, imperitet. Quòd si modestia esset in summis viris, posset Coloniensis Ecclesia suum Pontificem impensis suis satis deducere. Sed quando erit, vt dicat infernus, Sufficit?

Idem. Inuenit nuncius iste, qui missus est in vrbem, faciles aures Pontificis Romani. Solet enim sedes Apostolica petentibus se liberalem exhibere, permutans plumbum pro auro. Quod cùm dictum est veteri seculo, quantum creuerit in hunc diem illa liberalitas, facilè intelligunt agentes in rebus. Sed hæc interim.

Idem. Gigantis Pallantis, filij Euandri, cadauer (sic existimatum fuit) turribus altius, Romæ in via Laurentina effossum est, cum face ad caput eius ardente, quæ nec aqua, nec flatu extin-

gui

Anno

gui potuit, donec, supra flammam (Vincentius scribit, subtus) foraminea acu facto, aër immissus fuit. Facies illius (vulnus, Vincentius ait) erat 4. pedum, & semissis. Postea in platea putrefactum est. Epitaphium erat ei additum tale:

Filius Euandri, Pallas, quem lancea Turni
Militis occidit, mole sua iacet hic.

Idem. De mandato Innocentij VI. à vinculis excommunicationis absolutus exiuit quidam, non sine scandalo multorum in Ecclesiâ, qui perinde Ecclesiasticæ disciplinæ neruum contemtiorem habituri videbantur: cùm tot Pontificum censuras pertinaciter dissimulatas, Pontifex, acceptâ pecuniâ, sine præuia satisfactione laxaret. Ferebatur enim, aliquot aureorum millia cameræ apostolicæ persoluta.

Idem. VVenceslaus contemto auro, iussit, vt optimi vini de Rheno (quod Bacharachense vocant) aliquot plaustra sibi mitterentur. Ita summa illi de vino cura fuit.

Idem. Theobaldus Camerinorum Princeps suppetias tulit Beneuentanis, congressusque Græcis, fugauit eos: & quotquot cepit, euiratos remisit, addens ignominiæ risum: Quandoquidem, inquit, imperator vester eunuchis gaudet, quotquot emiserit armatos, gallinaceos factos remittam.

Erat deinde ex hoc genere mulier, quæ virum captum in castra sequitur magnis eiulatibus, vociferansque omnium in se oculos conuertit. Nouitate rei motus Princeps, iussit adesse fœminam propiùs, & quid pateretur, exquirit. Tum illa fidentiùs, quid est, inquit, quòd viri fortissimi bellum fœminis indixistis? quid in vos deliquit sexus infirmior? Ad quam Camerinus: Et quis (malùm) fœminis, nisi Amazonibus, bellum inferebat? Tum mulier: Quando, inquit, ad hoc pugnatis, vt victos emasculetis, non alijs quàm fœminis bellum facitis, quarum de maximo contenditur præiudicio. Omnem substantiam, & quicquid etiam vndecunque possideant, auferatis: dummodò viros relinquatis, habent vnde consolationem recipiant fœminæ. Hac verò parte truncatos si remittitis, non viros, sed fœminas spoliastis.

Excepit omnes cachinnus: & promeruit libertas dicacis fœminæ, vt virum cum omni præda reciperet. Tum Camerinus, vbi virum & omnia reddidit mulieri, versus in eam, Quid, inquit, faciam vis viro tuo, si iterum in me pugnans, capiatur? At illa, Oculos & aures cum naso amittat, modò vir ad me redeat. Ita dicti sui festiuitate & sibi & viro profuit.

Idem. Creuit perinde magnum in modum authoritas & dignitas Ecclesiæ Romanæ, quæ iam Imperatores & confirmare, & consecrare cœpit, quod ante hunc diem fecit nunquam. Duo gladij, quos Petrus adesse dixit, Christus autem satis esse respondit, iam tum primùm in Successore Petri, Leone tertio apparuerunt. Nam cæteri Pontifices alterum in vagina reclusum, ad opportuna tempora tenuerunt: quamuis etiam ante hunc diem temporalem gladium exeruisset Ecclesia, in aliquot districtum, quos Gothi, Longobardi, & super omnes idem Carolus, victis Longobardis, Ecclesiæ contulerunt. Nam totus exarchatus Rauennas, dono Caroli, accessit Romanæ Ecclesiæ.

Meritò summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis se attollunt fauoribus, quando ab initio hæc sedes domui Caroli hoc præstitit, vt regiam haberet dignitatem, & vicissim Carolus Ecclesiam amplissimo principatu in Italia locupletasset. Accessit his omnibus, & Carolo tributa imperij cum nomine dignitas, & Ecclesiæ Romanæ per eam coronationem adaucta magnum in modum maiestas.

Olim Imperatores non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Græculi postquàm, apud eos extincta stirpe Constantini, & deinde magni Theodosij, non habuêre Romanum Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent: mutatæ sunt rerum vices, vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmârit, & consecrârit. Domini est terra & plenitudo eius, ipse transfert regna & imperia, dignissimeque ad suum in terris vicarium hoc sacrum ministerium delegauit.

Idem. Melciades insequitur, natione Apher, qui tempora Constantini attigit. Hic (vt Gratianus eiusdem Pontificis verbis testatur) ante Syluestrum, ostendit, fuisse Christianum Constantinum. Vnde conuincitur, tota res de donatione Constantini in Syluestrum, & de Imperatoris baptismo, esse commentitia: & quòd non martyr emigrauerit, anno Pontificatus sui quinto.

Idem. Seueritatem illorum temporum in corrigendo adulterio, ex vno Othonis facto perpendimus. Cùm Rex expeditionem militarem crebriùs duceret per Italiam, procidit ad pedes eius mulier querula, quòd vim passa esset ad stuprum, rogans iustam legum vindictam. Cùm ille festinans educere, polliceretur, in reditu se iustitiam facturum: eiulans mulier, Quis tum, inquit, faciet te dominum meum atrocis iniuriæ memorem? Tum ille suspiciens in proximam Ecclesiam, Hæc, inquit, erit testis inter me & te, & in signum iustæ vltionis. Ibat ille itinere, & proxima vice per interpositos reuersus, vbi vidit Ecclesiam, recordabatur delatæ quæstionis. Iussit aduocari mulierem. Vbi aderat, præueniens mulier, Serenissime, inquit, rex, vir de quo sum olim questa, nunc meus est maritus: peperique ex eo, & iniuriam aboleui. Non sic, inquit Rex: per Othonis barbam sentiet dolabrum. Nam inter vos facta collusio sacris legibus non imperat: iussitque, virum securi percuti.

Idem. Operæprecium est, hoc in loco lacerare fabellam, cuius incidit mentio, per veræ historiæ ignorantiam confictam. Eam enim veritatis loco multi buccis inflatis, magno ore sonant: iamq; temporis diuturnitate conquisiuisse authoritatem creditur, & fidem. Volauit nænia in parietes, picturis commissa. Efferunt statuas de ligno excisas Benedicti, velut martyris pro Christo cæsi, qui (vt ostendemus) in pace quieuit: quod & annales, & cælatura sepulchri testatur extantis. Multa sunt autem, quæ catholicæ veritatis amatores inuitant ac stimulant, ad propulsandum ab Ecclesijs fabulosas narrationes: vel quòd superstitiosas pariunt sinceræ fidei perturbationes: vel quòd zizania sunt, quæ inimicus homo, cæteris dormientibus, superseminauit, vt eorum falsitate detecta, illa quoque fabulosa putentur, quæ in petra firma consistunt: vel quòd irrisionibus nos exponunt eorum, qui simplicitati fidelium illudunt, omnia fabulosa recipienti pro veris. Barbari, inquiunt, pro suo sensu, somnia pro rebus colunt. Danda est ergo opera, vt furfures à medulla tritici, paleæ separentur à granis, veritas segregetur à figmentis.

Idem. Hoc tempore quidam Iudæus in Hispania, cùm scinderet rupem vineæ suæ imminentem, vt amplificaret vineam, & Solem admitteret, fertur in concauitate rupis reperisse librum: cùm tamen nullum antè scissionis in rupe signum inuenisset, sed solidam scidisset. Erat liber non ex membranis, aut linteo, vt olim, sed velut ligneis tabulis compaginatus, qui tribus linguis, Græca, Hebræa & Latina, scripturam haberet, qui magnitudinem æquaret Psalterij: & loquebatur de triplici mundo, ab Adam ad Antichristum. Proprietates verò & conditiones hominum de vnoquoque mundo discreuit.

Principium tertij mundi sic orsus est: Filius Dei nascetur ex Maria virgine, & pro salute hominum patietur. Quod cùm legisset Iudæus, cum omni domo sua baptizatus est.

Idem. Vidit (vt ferunt) inuitus Fridericus in pariete opere musiuo factam picturam, quam oculis vt annotauit, vultum auertit contractum. Erat eiusmodi: Sedit in pontificali cathedra Innocentius secundus, ad cuius genua Lotharius Imperij coronam curuatus accepit. Fremuit, nihil dicens, Fridericus: & cùm redisset in Germaniam, Hadrianus Papa misit ad eum Cardinales duos, rem magnam acturos. Scripsit inter alia Papa: Beneficium coronæ tibi concessimus. Quod verbum indignè ferens, efferbuit. Nostris, inquit, Electoribus acceptum ferimus, post Deum, quòd regnamus: primam coronam à Coloniensi recognoscimus, Imperialem à Papa. Cæterùm beneficium ab illo non recepimus: Deo soli debemus & Electoribus, non Papæ, quòd regnamus.

Idem. Nam in corde eius imago crucifixi Domini concreuit, aperteque cerni potuit ex illo die, quo extractum corpori cor apertè cerneretur. Tres quoque ibi lapilli sunt inuenti, eiusdem ponderis. Mirabilem Dominum in sanctis prædicamus, quia ita per exempla cernimus de Ignatio primitiuo Episcopo, qui semper in ore habuit: AMOR MEVS CRVCIFIXVS EST. Simile aliquid reperitur, quòd in corde eius nomen Iesu aureis literis fuerit repertum post mortem: bestijs enim consumtis, cor inuentum stuporem fecit Christi fidelibus.

Idem. Marcellus cum fratre Hospitalis (vt apparebat) sancti Ioannis, carnales fratres, & ambo professione Minores, religiosa veste proiecta, literas præferebant Apostolicas. Marcellus satis eloquens & doctus, qui se magistrum asserebat in Theologia, indulgentias plenarias pollicitus dantibus pro redemtione captiuorum pro rege Cypri, per diœcesim Zvverinensem profecit, multum faciens quæstum.

Venerat Lubicam, Pontifici se exhibet. Ille & vultum hominis, & literarum faciem perpendens, primùm suspicionem falsi concepit: deinde vbi omnia introrsus perspexit, reperit falsarium. Ille tamen, nihil mutato vultu, intrepidus stabat, pollicitus omnia facere & perpeti, de re sua liquidanda. Episcopus coëgit præstare iusiurandum, ne quouis modo, nisi dimissus, abiret. Ille non grauatus præstitit. Frater eius breui morbum contrahens, vita excessit.

Marcellus, vbi primùm licuit, secretò abscessit, nemine commonito. Episcopus interim rem summo Pontifici direxit. Ille remandauit, falsarium seruari, & ad formam iuris in eum procedi. Erat tum Cardinalis Anglicus in legatione causæ Bohemicæ per Germaniam, cum potestate de latere. Scribit illi Papa, vt falsarium ad se perductum examinet, & iure agat. Iam audiebat Lubica, dilapsum peruenisse Coloniam.

Erat autem multis in locis Italiæ non ignotus Marcellus: nam Venetijs pridem ob similem causam erat in carcere, per summum elapsus ingenium. Simulauit, ad mortem se ægrotare: scribebat (vt erat medicinæ artis peritus) receptam, quam potione formare iussit in apotheca, simulans se accepturum: erat enim somniferum vehemens. Quo accepto, rogauit, ad se dimitti fratrem ordinis Minorum, vt coram Deo sinceram faceret moriturus conscientiam. Aduentantem ad se in carcerem fratrem blandè inuitat, vt de suo potu gustare non detrectet. Simplex frater nihil veritus mali, bibit: nec diu pòst in somnum soluitur grauissimum. Marcellus detracta illi veste monachali, ipse induitur, & clamans extrahi carcere frater poscit, iam impleto circa carceratum officio. Extrahitur Marcellus monachali veste, & pro fratre abire sinitur.

Sic elapsus Venetijs, venit Coloniam. Idque compertum habens Cardinalis, honorificè scribit noto homini, ad se veniat: magnum esse, quod cum illo sit acturus. Ille, vt qui Cardinalem pridem nouerit, sperans ab eo prouectionem magni honoris, non inuitus proficiscitur. Venien-

tem vinciri iubet, & iam Rheno defluens perducit Coloniam, ibique tradidit carceri custodiendum. Nec diu erat, (incertum quibus modis) audit Cardinalis, eum custodes fefellisse, iterumque abijsse. Edicit, habiturum centum aureos, quisquis illum reduceret: magnitudo præmij fecit, inquirere multos. Extrahitur ab satellite inter moniales latitans. Cardinalis iubet, numerari promissam mercedem: ille vsus modestia, quadraginta aureis contentus abijt.

Marcellus inde diligentiùs asseruatus, publico iudicio conuictus, damnatur ad scalam & carcerem perpetuum. Inscalatus deducitur in Brule Archiepiscopi arcem. Inde lugubrem misit Cardinali post aliquot dies, ad commiserationem sui, epistolam, lachrymis plenam, mirabili arte tornatam: sed surdo locutus est. Cùm verò iam in obliuionem venisse videretur, & polliceretur artem medicam Theoderico archiepiscopo, nescio quid incommodi passo, specie comparandæ Pontifici medicinæ, elabitur: & inde in regna perueniens aquilonis, episcopatum ambiebat, incertum, quos exitus inueniens.

Idem. Rem à multis seculis retrò commemoratam, de barbarie, in qua vetuli etiam parentes à filijs mactantur, & senes iam labori inutiles ad mortem vrgentur, hac tempestate quidam ex rustica VVandalorum gente (qui in durissima seruitute vix panem excudunt omni labore & sudore quotidiano) comprobauit.

Nobilis domina, vxor comitis de Mansfeld, filia comitis de Luchovv, cũ parentes inuisere constituisset, iter faciens per ericam Lunæburgensem, in vicino fruticeto audiuit vocem gementis, & miserabiliter precantis: missoque vno ac altero ex familia, iubet contemplari, quid esset: nec demorata reditum, cùm moram facerent, ipsa aditura iussit aduerti currum. Conspexit, senem iam annis pressum, labori inutilem, ligatis manibus eiulantem, orare, vt vitæ eius parceretur. Iuxtà vidit, virum scrobem effodere: quem interpellans rogat, quid moliatur?

Ille nihil ratus illicitum, planè confitetur, se patrem suum, iam labori defunctum & inutilem, quique panem suum quærere non posit, sepulturum. Illa redarguit impium, quòd parenti non parceret. Non times, inquit, improbe, Deum, cuius est mandatum de honorandis parentibus, & de nemine occidendo, minimè verò patre? Ad hæc ille suspiciens: Non possum, inquit, ô domina, auferre panem paruulis, quos multos alo domi, & dare inutili seni: vtrisque autem enutriendis non sufficio. Quid faciam?

Tum ingemiscens domina respexit in suos, dixitque: Videtis, quæ sit horum pauperum conditio, quibus dum nemo impendit misericordiam, magis emunguntur ad sanguinem? Et prolatis aliquot argenteis, dedit filio, vt patri vitam permitteret. Pollicetur ille, quoad durauerint argentei, se patri prospecturum. Illa abiens pauperum secum sortem humanitus miseratur, multa loquens inter amicos de presione misera rusticæ plebis. Sed nemo percipit corde. Quantos putamus ea conditione emori coactos?

Idem. Ad dies solutos Carnispriuij vocabat ex ministerialibus cum puellis & dominabus in Caluen, vt more gentis resoluti, carminibus, choreis, vanitatibusque cæteris, lætos cum illo dies agerent. Venerant frequentes: Archiepiscopus inprimis choreis inerat fœminarum, nulli cedens circulationibus, stridoribus leuisimis, & clamoribus. Die Lunæ ad vesperarum horam, cùm medijs in vanitatibus versarentur, apparuit ignis in camera, facilè, si quis anniteretur, restinguendus: sed nemo occurrit. Interpretatum est, immisisse Dominum cunctis timorem, vt fugerent. Igitur ad gradus festinabant cum clamore vniuersi.

Archiepiscopus vix choreâ patitur abire, vt compesceret populum: sed immixtus turbæ, nec procedere nec retrocedere quibat. Venêre in gradum tanta pressura, vt mole sua necesse esset dare ruinam. Igitur concidit gradus lapideus, cui imminebant. Ruebant vnà plures quàm trecenti homines vtriusque sexus. Ex omnibus læsus est nemo, præter Archiepiscopum, & tres alios. Ille delatus in domum, postera die spiritum efflauit. Ad locum deinde cremationis adspexêre, & tam pusillum erat incendium, vt puer restinxisset.

Hunc inuenit exitum per multas Ecclesias transiens Ludouicus, vtinam bona pœnitudine excedens.

Idem. Interea idem Imperator Carolus (nescio, si ad interpretationem verbi, quam nunc faciunt) bene Augustus, Imperij neruos exhausit, viresq; conscidit. Sedecim in Sueuia vrbes, sine medio recognoscentes Imperium, vendidit vicinis principibus. Aliæ quatuordecim cùm intelligerent, conspirârunt inuicem, fœdere mutuo se constringentes, vt non patiantur, se in morem pecudum venales exponi. Plurimùm enim interest, hanc vel illam supra se agnoscere potestatem.

Imperator indignatus, vnam ex eis obsessam nisus est expugnare, ad terrorem cæterarum: cæteræ ad arma concurrentes, obsesis opem tulêre. Tunc quoque nonnulli ex his, salua libertate solita, Principibus Austriæ ad protectionem se commendauêre, non vt dominis parituri, sed vt protectoribus vicisim obsecuturi: quæ res diu permansit ad tempora nostra.

Idem. Otho III. Cæsar (vt sunt mariti ad zelotypiam procliui) iussit, mox vinciri accusatum, & gladio cædi. Ille moriturus innocentiam suam DEO commendabat, vxorique questus, cum lachrymis ibat ad mortem. Caput viri coniunx rapit, & amplectitur, nemine obluctante, quòd iusto dolore torqueretur. Obseruabat deinde Cæsarem pro tribunali sedentem, & accurrens acclamabat, fœmineo vlulatu postulans de iniusta & iniquisima oppresione iudicium.

Cumq;

Cumque miserabiliter eiularet, versus in eam Cæsar ait: quis te mulier tantoperè læsit? quis oppressit? Tu, inquit illa, ô Cæsar: & proiecto in medium capite, Hunc, inquit, mihi virum per summam iniusticiam abstulisti: & in promtu tenens ferrum ignitum, in conspectu omnium pertulit illæsa: Quàm, inquiens, ego immunis sum ab igne, tam erat maritus à crimine, quod ei imputabatur. Stupuêre, qui aderant: nam & in memoriam reduxêre, qui viderant, lac pro cruore profluere, cùm miles ille gladio cæderetur.

Cæsar miratus, vbi rem diligentiùs perquirit, reperit, ab Imperatrice per calumniam accusatum innoxium virum: & zelans pro iusticia, reginam iussit concremari, seque, qui præcipitâsset sententiam, magno ære mulctauit, rependens mulieri pro morte viri aliquot arces. Nec poterat diu occisor consolationem accipere, quòd seipsum de præcipitato iudicio seuerißimè damnaret.

Nec multo pòst tempore iterum Romam, incertum quibus ex causis, proficiscitur. Romani verò ab illo à sententia sua per vim deiecti, imperata facere adigebantur. Igitur quem armis superare non poterant, alio genere perditionis intentato, subuertere contendebant.

Idem. Razeburgensis tum Ecclesia, mortuo Henrico, vacabat: & se ingerebat non electus à fratribus Lambertus quidam, Hamburgensis & Bremensis Canonicus, qui Ecclesiam alienigena à summo Pontifice ad se nihil pertinentem impetrauit.

Vide, in quantum licentiæ tum processit, post Imperatorum destitutionem, Romana Ecclesia, vt se inciperet intromittere de Ecclesijs vacantibus. Solebant Imperatores de Romana aliquando disponere Ecclesia: peruentum est eò, vt de solis Germaniæ Ecclesijs & abbatijs disponerent, idque extortum est manibus eorum tempore Henrici V. Imperatoris, cùm Ecclesijs peruenit libera electio. In eam quoque Papa manus iniecit per hæc tempora, & creuit illa facultas in immensum, vt satis sit per Germaniam res tolerabilis, sed in Francia & Anglia immoderata.

Fertur de hoc Lamberto, quòd in aduentu suo, cùm debuit intrare Ecclesiam, quendam mirabilem & intolerabilem sensit ruborem in facie, tanquam ignis vehementer ardentis, quasi introitum in Ecclesiam illi prohibentem: sed breuis hospes erat, quia eodem anno defunctus est: quia alienigenam Ecclesia ferre non potuit. Extant de eo versiculi malè tornati:

Vt lupus intrauit, canonicè non vocitatus:

Paulò regnauit, morte præuentus erat.

Regnare dicit Episcopum, cùm sit seruus Deo seruientium.

Idem. Incessit cupido Principi VVedekindo, lustrare regis castra: quod etsi iam reconciliato liceret, libuit tamen, ignoto habitu liberiùs omnia scrutari.

Vicina erat Paschalis solennitas, & Rex cum vniuerso milite pro Christiana pietate se tum sacris imminentibus apparabat, commemoratione Dominicæ paßionis, & expiatione criminum, in purgationem conscientiæ. VVedekindus in mendici habitu per fluuium in nauicula allabitur: & quò minùs nosceretur, mendicus cum mendicis ad stipem sedebat. Ingens quippe pauperum regionis multitudo quotidie affectabatur. Rex illis largam stipem iussit erogari.

VVedekindus, vbi ad eum peruentum est, dexteram & ipse protendit. Attendit, qui distribuit, incuruum in manu digitum, qualem sciebat habere VVedekindum. Vultum eius diligentiùs intuetur: agnoscit arridens, qui largiebatur: quid ita mendicus inter Mendicos sederet Princeps ditißimus, percontatur? Ille nihil ad hæc, sed ad regem se iubet introduci. Erat tunc sanctißimus Paschæ dies.

Rex hilariter excepit venientem, percontatus, quid sibi vellet indignus Principe habitus. Ille sub hæc: volui, serenißime Rex, hoc habitu incognitus (vt sperabam) lustrare secreta gestorum: quæ cognitus non tam fidenter adspicerem. Curiositas induxit, vt latibulum quærerem: qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalàm poteram percontari, quæ vellem.

Quid igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? Ille (vt erat adhuc rerum Christianarum rudis) subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu demisso tristem, incertus, quid contigisset, quod tantum Regem contristaret. Commemoratio fuit Dominicæ paßionis, quæ die Parasceues regium vultum obscurâsset. Rursum, inquit, vidi hodierna te die primùm solicitum, & ad rem attentißimum: posteaquàm verò mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, vt repentinæ in te mutationis me caperet miraculum.

Stupor autem erat videre, quòd de manu purpurati sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, vltrò properare: alijs verò abhorrentem, auertisse vultum: & tamen in ora demissum, nec redeuntem adspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum rex: Bene, inquit, profecisti: plus tibi aliquid, quàm cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manu secum abstractum, docuit grande pietatis mysterium in altaris Sacramento.

Qua re cognita, ferunt, exhilaratum ducem orâsse, vt proprium sibi sacerdotem permitteret, qui diuinæ rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacratum ministerium. Rex promittit, Pontificem se illi daturum, modò habitationem Episcopo dignam prouideret. Dux verò

arcem suam ad VVisеram vtriusque capacem ostendit, deditque in eiusdem arcis non exiguo circo, locum ædificandæ Ecclesiæ.

Ferunt, inde nomen Ecclesiæ prouenisse, nam Meum & Tuum (quasi communis duorum possessio) sonat in lingua Saxonum vernacula, Mitt / ditt. Erat a. vir præcipua religione Herimbertus: qui, cùm Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primum præficeret Ecclesiæ Mindensi Episcopum. Adiecit illi ministeriales non paucos, nec paruos, vt haberet Ecclesia defensores suos. Illi verò, quia ex imo gradu in nobilitatem excreuerant (vt partim comites, partim Duces fierent) spreuisse matrem videntur.

Idem. Conradus II. natione Francus, vir regij sanguinis, ab Henrico prædecessore designatus, à principibus electoribus Henrico substituitur. Quem verò patrem habuerit, annales non proferunt. Crediderim, Conradi illius filium, qui gener erat Othonis I. vt sit ex filia Othonis I. nepos: vt sibi ratio constet eorum, qui de sanguine Saxonum hunc quoque cum posteritate numerant. Frater illi Henricus rebellabat: sed cùm à facie eius consistere diffideret, profugit ad regem Vngariæ. Is venientem Christiana pietate suscepit, & in die parasceues carnes illi proposuit edendas. Tum rex in illum conuersus, Maioris, inquit, piaculi est bono fratri repugnare. Ille admonitus rediјt in gratiam fratris, & Nurembergam sponte reliquit Imperio.

Idem. Morte VVilhelmi regis vacante Imperio, Alphonsus Castellæ Hispaniarum rex, & Richardus Cornubiæ comes, regis Angliæ frater germanus, in vanam spem Imperij Romani sunt inducti. Alphonsus quidem, vt fauorem sibi Romanæ conciliaret Ecclesiæ, duas Transpadanas vrbes illi permisit, Taurinum & Alteram: facilè donans quod non habuit, & aquilam explumans. Sic igitur cum infelici Romano Imperio, postquàm auaritiæ nihil satis est, vt qui adspirent ad regnum, promtè promittant de non suo, vt cumulum rerum & fastigium assequantur.

Idem. Misit hoc tempore summus Pontifex per Germaniam legatos, qui populum ad arma in Turcum vocarent. Erat autem sexagesimus quartus post mille quadringentos. Sed ea res imprudenter vel promulgata vel accepta est. Imperiti prædicatores inerme vulgus excitauêre, quasi omnia illis in promtu futura viderentur in terris, ad quas properabant. Venêre pannosi, inermes, inopes, emendicantes cibum, qui in Turcum ducerentur. Risêre Itali, & meritò quidem, simplicitatem (vt solent) Alemannorum, quòd sine armis, sine commeatibus properarent ad tam difficilem, longinquamque expeditionem.

Venêre multi Venetias, quasi illicò nauibus euehendi: inde nonnulli Anconam, quò audierant venturum Pontificem. Maior numerus Romam petebat. Magna colluuies hominum ad bella malè procinctorum. Quid faceret Pontifex, vt redire faceret inutilem bello turbam? Dedit illis benedictionem, & plenariam remissionem. Multi in itinere fatigati, inedia exhausti defecerunt: alij ex itinere, cùm, quid gereretur, audirent, redierunt.

Vrspergensis, Crantzius, Otho Phrisingensis, Erphordiensis. 1500.

A Calixti II. legato indicitur synodus Coloniæ anno 1119. & publicatur anathema in Henricum V. Imperatorem, qui Antipapam creârat Burdinum. Alterâ indictâ Triburiæ (hodie Friburga dicitur) desertus ab omnibus Imp. cogitur primo loco Calixti vocationem comprobare (licet à Cæsare creatus Papa Burdinus adhuc in viuis esset) ni velit à dignitate imperij sui excidere. Deinde ius inuestituræ resignare, atque tradere Romano præsuli.

Ea de re certior factus Calixtus, legatos mittit in Germaniam, cum plenissima potestate. Synodus Vuormatiæ habetur. Cæsar excommunicationis terrore, & quòd Papa omnes suos principes ad horribilem defectionem promouisset, fractus, imperij tranquillitatem suis commodis ac dignitati propriæ anteponit, pontificiq; ius inuestiendi per annulum & baculum tradit. Legati eum nodis anathematis exoluunt, atq; potestatem faciunt ad Ecclesiæ cætum, vnde eum excluserant, redeundi.

Formulam concordiæ vtrinque datis literis, sigillisque appensis corroborant: atque vt omnibus quàm notissima esset victoria, & Cæsaris probrum, eas literas in loco campestri spaciosissimo prope Rhenum, clara voce proclamant ac denunciant. Hasque literas in Ecclesia Lateranensi publicè suspendit, vt omnibus & risum & insultationem mouerent.

Idem Crantz. Exegit Papa Paschalis 2. iuramenta ab Rege Henrico V. quòd in Apostolicæ ac Catholicæ fidei obseruantiâ integer, in Apostolicæ sedis reuerentiâ promtus, in defensione Ecclesiarum solicitus existeret. Sed Rex iurare recusauit, dicens, Imperatorem, cui ab omnibus sacramenta deberentur, nemini obstringendum per iusiurandum. Ibi armatus Regis exercitus iniecit manus in clerum. Sed nimiùm hoc breuiter nostri transeunt: operæprecium est, ex Italicis rem mutuare, vt seriem gestorum teneamus.

Exceptus à summo pontifice Rex ad gradus Petri, vbi pedes exosculatus est, leuatur ad oris osculum. Ibi principes eum bis amplexati in conspectu infinitæ multitudinis, per argenteam olim, nunc æneam beati Petri portam transeunt in basilicam. In proximis pauimenti rotis sedes binæ constitutæ, Papæ ac Regi, circumstantib. Cardinalib. cum Episcopis, ac regni nobilibus, qui cum Rege venissent.

Pontifex abrenunciari poscit inuestituris. Rex ad colloquium secedens in proximam beati Gregorij memoriam, tribus horis differt responsum. Papa tædio affectus, per nuncios orauit responsum. Venerunt non Episcopi, non prælati, sed satellites: renunciârunt, non esse, quæ poscerentur, indulgenda, cùm sit in Euangelio scriptum, Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Replicatum est de parte Pontificis multipliciter. Sed cùm nihil ageretur, aduesperascerétque, res est in crastinum dilata.

Non scribunt Italici, quod Galli & Theutones consonâ voce prædicant, Pontificem Regi omnium regalium à prælatis restitutionem faciendam pollicitum esse (quo impetrato, nihil esset opus inuestitura à Rege, quando prædia non tenerentur ab Ecclesijs, de quibus per Regem Ecclesiastici inuestirentur) & eo pacto regem abdicaturum inuestituras, in promissis fuisse.

In proximum diem, quæ fuit prima quadragesimæ Dominica, cùm taciti assiderent Principes, Pontifex loco mouens, altare sancti Petri ad rem diuinam petijt. Celebratâ Missâ, Pontifex se in cathedra continens, quid Rex faceret, diceretúe, expectabat: quum accedens satelles manus iniecit Pontifici & Cardinalibus, & ex nobilitate Romanâ plurimis: cætera cleri turba ad vnum spoliati omnes, nulla etiam veste relictâ.

Postero die populus Romanus armis correptis in vrbem Leoninam (ea est Vaticanum) proruunt, Theutonicisque per hospitia inuentis occisis, pugna in scalis sancti Petri, ad quas regij milites conuenerant, est relicta: exercituque regio, qui ad Saxonum vrbis Leoninæ portam in pratis consederat, vt oppressis suis subueniret, se parante, Romani in vrbem per pontem Hadriani se recipiunt. Per biduum verò, quod secutum est, Theutonici armis retentis, id vrbis Leoninæ, quod à Saxonum portâ ad basilicam vinarijs hospitatorijsque tabernis frequentabatur, ad libitum discurrerunt.

Sed quarto abinde die, cùm rescissent, Romanos, structis in vrbe aciebus, vt erumperent, se parare, illicò Rex, Pontifice, Cardinalibus, cæterisque captiuis in castra perductis, vrbe excessit. Primis castris Rex ad Soractis montis radices ripam Tiberis insedit. Eo exinde vadato amne, Rex, pontifice & Cardinalibus obseruatis, ad prædam & incendia, quò magis terreret, emittit exercitum.

Adeunt ex Theutonicis Episcopis nonnulli Pontificem, dolere se, protestantes, tantam sanctitati suæ irrogatam iniuriam, quæ illis nolentibus ac non prospicientibus accidisset. Veruntamen videri illis operæprecium, vt necessitati temporis seruiatur, motum regis & principum (quibus obsisti non possit) qualitercunque placandum: dignetur (quod necessitas monstret) implere consecrationem eius, vt omnia conquiescant. Quibus ille respondit: Quid dicitis fratres? virum hunc iniquum, virum sanguinum & dolosum, à nobis dicitis consecrandum? Benè expiauit manus suas ad percipiendam benedictionem, qui aras sacras perfudit cruore innocentium sacerdotum, & domum sanctificationis repleuit cadaueribus cæsorum. Absit à nobis verbum hoc.

Cùm illi dicerent, saluti suæ ac multorum consulendum captorum, respondit liberâ voce: Occidat corpora, animas auferre non potest. Non timemus Regem: vobis hoc dicimus, nec prosperabitur in vitâ, nec gaudebit pace, neque videbit semen suum.

Ea cùm renunciata essent Regi, iussit captiuos in conspectu Pontificis decollari. Ille hortabatur illos fortiter mori pro iustitiâ, certos de æternâ salute: illi verò flexis in Pontificem oculis vitam orabant. Emollita sunt viscera pij patris. Euocatis notarijs scripsit, quæ Rex voluit: & introductus in vrbem, à Pontifice est consecratus, & Imperator appellatus.

Hæc verior narratio de multis extracta: vbi quisque, quod affectus monstrat, scribit: Italus in contumeliam Germani regis, Germanus in suæ gentis defensionem, pallia, quæ potest, obtendit. Hoc certum, vix Germaniam tetigit Imperator, quum euocato concilio omnes patres non priuilegium, sed prauilegium appellârunt, & iniusto metu extortum nullius esse momenti, declarârunt.

Idem. Ergò quem Archiepiscopus consecrare noluit, Romam eius rei gratia perduxit, non confirmationis, vt nunc agitur: nec dum enim Romana Ecclesia tantum sibi iuris in omnes omnium prouinciarum ecclesias vendicabat, vt, nisi confirmatione apostolica, episcopus non haberetur legitimus. Id enim posteriora tempora adinuenerunt. Nec ibi quieuit Romana Ecclesia, donec annatas quoque sibi ex omni Christianismo aduocaret. F. A. 1155.

Idem. Imperator irarum plenus tum de Italiâ redibat, omnes Alpium vias obstruens, ne quis ex Germania Romam petat. Explorare deinde voluit, quid sentiret Philippus Coloniensis, quem dudum suspexit de rebellione. Euocatum ergò solus solum his verbis aggreditur.

Quæ ex longo, inquit, tempore nobis intercessit familiaritas, Philippe, te coràm iubet exponere iniurias Romani Pontificis in nostrum Imperium. Vides, quomodo Treuerensi Ecclesiæ, quem voluit, tentat intrudere: Imperij iura in Italiâ non definit vendicare. Proinde æquum est, me quoque ad ea contuenda consurgere. De te autem, quam sim in controuersiâ tali spem habiturus, exposco.

Iam autem Archiepiscopus ille à summo pontifice legationis amplificationem accepit: vt, quoniam aditus ad vrbem nemini pateret, ne sine solatio iustitiæ, aut Papalis gratiæ manerent

Anno

Ecclesiæ, permisit Papa Philippo rerum per Germaniam dispensationem. Id sciens Imperator, animum tamen eius pertentauit. Cui Philippus:

Arbitror, tibi, Imperator, ex longo tempore multis in rebus fidem esse meam exploratam, quòd iustitiæ tuæ nec defuerim vnquam, nec sim aliquando defuturus. Vnum est, quod Pontifices nos grauat, confiscatio rerum à morientibus episcopis: quæ vna res Ecclesias nudat, & episcopatum ingredientes intolerabiliter premit. Hoc vno sublato, non habemus, quo Romano imperio non fidissimi semper perseueremus.

Ad quem Imperator: olim, inquit, Romani Imperatores de Ecclesijs vacantibus omnem habuêre solicitudinem, & inuenti sunt illo tempore longè, quàm nostris seculis, episcopatu in suis sedibus digniores. Tunc enim Principes longè lateque prospicientes, ex omni Imperio legaliores vbique viros præfecerunt. Nunc liberam vocatis electionem, quando suis quisque studijs, affectibus, illum electione conatur erigere, quem sua maximè libido deposcit, non quem sua merita prouehunt. Sed quoniam hoc ius placuit maioribus nostris Ecclesijs remittere: paruulas reliquias iuris inuentas posteris relinquemus, nec patiemur minui.

Ea cùm Archiepiscopus duriore fronte exciperet, sentiens Imperator auersum eius à se animum, Quandoquidem, inquit, Papæ magis, quàm Imperio subseruis, nihil opus est, te in cætu, quem indiximus Imperij Pontificibus in Geilenhusen, adesse. Ille pro magno accepit remissionem, & ab Imperatore non satis Imperialis abscessit. Anno 1190. Imp. Henrico 6. Papa Clemente 3.

Idem. Annum circiter 1184. Imp. Fridericus insignem egit Principum Imperij conuentum Moguntiæ, in quo Henricum F. suum Regem declaratum, auratum fecit militem, torque donatâ: ibi confirmatum est matrimonium inter eundem Henricum & Constantiam, quæ filia erat vnica Regis Neapolitani, monialis. In conuentu isto celeberrimo, ipso die processionis, in sacratissimâ Pentecostes festiuitate, cùm in Ecclesiâ sederet Imp. cum vtriusq; ordinis Principibus: à dextris habens archiepiscopum Moguntinum, & à sinistris Coloniensem: Abbas Fuldensis turbauit cætum tam celebrem, locum sibi deposcens ex sinistro Imperatoris latere, quem dominus Coloniensis occupauit. Meminêre multi, hoc ab antiquâ obseruantiâ in eo præsertim loco factum. Sed Princeps Elector & Archiepiscopus cedere abbati, duxit in glorium.

Imp. interpellatus respondit: Veteres approbamus, vt tenemur, Imperij nostri consuetudines. Quib. auditis, Archiepiscopus, conuentu relicto, abijt: quando, inquiens, ita serenissima tua Maiestas erga nos affecta est, cedo Abbati Archiepiscopus, Monacho Princeps Elector. Sequutus est illũ comes Palatinus Rheni, frater Imperatoris, & Comes de Nassavv, dicentes: Serenissime Imp. dominum sequimur exeuntem, cuius beneficia recognoscimus. Comiti de Nassavv, quòd ille & ab Abbate beneficium teneret, dixit Ludouicus Thuringiæ Princeps: Pulchrè hodie respondes beneficio, qui deserto vero domino, alium sectaris. Cui ille: Beneficium quod teneo, iustis suo loco promerebor obsequijs, hodie sequor, quem in hunc cætum inter alios deduxi, æquè dominum feudi, quod teneo. Idem fecit Dux Brabantiæ. Tot vacuatis sedibus, turbatur rex Henricus, etiam in collum appendens Archiepiscopi, eum sanctè rogat, ne festum diem à mœrore auspicetur, nêue turbationẽ excitet in tanto principum conuentu: maneat in consessu, neu committat, vt diem suæ coronationis tantis iræ tenebris obnubilet. Tunc Imperator & ipse se interponit: Quandoquidem, inquiens, vnum te adeò verbũ conturbat, vellem, me temperâsse sermoni: quamuis, nihil præter Imperij dignitatem me elocutum, agnoscam: sed vide, ne doloris minimi curatione, ingens corpori vulnus infligas. Quid enim sit scindere tantum conuentum, pro tuâ prudentiâ non ignoras.

Tum excandescens Archiepiscopus: Pulchrè, inquit, hodie remuneratur mihi Cæsarea maiestas diuturna huius capitis obsequia, dum in castris ineanui, Italiam fatigaui, Lombardiam oppugnaui, Brunsuici sudorem cum sanguine fudi: Hæc magna merces mea, vt in conuentu Principum confundar propter Abbatem: qui, nisi occultam Cæsarei culminis intelligentiam foueret, ab hac iniuriâ meritò temperaret. Quòd si, & Cæsar, & Rex, manere me, vultis, ecce pareo: reponantur nostræ sedes vt fuêre: sin nostram Abbas turbauerit, ascendat in cœlum, ponat suam in aquilonem, & similis sit Altissimo. Præsentiens autem Abbatis Archiepiscopus arrogantiam, quatuor armatorum millib. in cætum stipatus venit: arma etiã proculdubio in Ecclesiâ exercuissent, si in longũ durâsset contentio.

Tum Imperator: Quandoquidem, inquit, à te, Archiepiscope, insimulamur de occultâ cũ Abbate huius rei machinatione, parati sumus iusiurandum præstare, nos eius culpæ non esse affines. Et cũ iurare paratus videretur, exceperat Archiepiscopus: verba, inquiẽs, Cæs. Maiest. mihi pro iuramento sunt. Conuersus inde ad Abbatem Imperator, quòd & ille Principes haberet non paucos, pro illo, si ad arma veniret, vi pugnaturos, dixit: Hodie, ne maior nobis turba hunc diem festum obscuret, sine iuris tui præiudicio adhibenda est tibi, pater, breuis moræ patientia. Tunc Abbas cum rubore locum tenuit inferiorem: & coronatus est rex Henricus cum Reginâ. Væ tibi superbia, quæ in cœlis nata, cum authore tuo ad inferna demergêris semper crucianda.

Idem. Papa Adrianus 4. refert: Audiuimus, frater Episcope, quæ loqueris, speciosa quidem dicta: sed non opere exhibita. Friuolum potest videri, quod dicimus: & tamen in minimo commissa negligentia facit argumentum de maximis. Ab iumento descendentib. nobis strepam tenuit sellæ sinistram: nescimus, ad irrisionem, an aliorsum, cùm dextera fuisset obsequenti contrectanda.

Rex stomachanti similis risu soluitur, minimùm se studuisse, respondens, strepis apprehendendis: & addens, Tu primus es, pater, cui tali officio deseruimus. Deinde iam commotior: Scire velim, officij hoc genus ex debito sit, an beneplacito? Quòd si ex beneuolentiâ descendit, quis causabi-

tur negligentiam in spontaneo? Sin ex debito, parùm interesse putamus, quo latere accesserit, qui venerabundus adorat.

Hac verborum vicissitudine (quæ multò plura inter collaterales amborum fuêre) sine osculo discesserunt.

Idem. Ludouicus Bauarus Imperio legitimè præsidens, libertatem vendidit (vt ferunt) ciuitatibus Italiæ vili nimis precio. Florentini sex millia nummûm aureorum pro sua libertate soluisse feruntur Imperatori: quam pecuniam vel mediocris vnus ciuis dotem sibi numerâsset.

Carolus deinde Imperator viscera Imperij per Germaniam exhauriens, pro ignauissimæ pecudis, filij sui VVenceslai, prouectione, principes electores induxit, promissis cuique centum millibus aureorum: inque pignus cuique traditis vectigalibus Imperij ad confinia ditionis cuiusque collocatis, vt rex Romanorum viuo patre diceretur, & esset.

VVenceslaus ipse suo tempore non regnans, sed desidens, non vigil, sed dormitans, quod reliquum fuit, abliguriuit: ita vt, cùm vel Robertus, vel Sigismundus ad Romanum regnum peruenirent, non iam ruere, sed ruisse, cernerent dolentes, Imperium.

Idem. Hartuicus Bremensium archiepiscopus, certis pactionibus ab Adolpho Holsatiorum comite Diethmarsos receperat. Ipsis verò non pro votis archiepiscopo parentibus, archiepiscopus instructo exercitu, cædibus cogere, atque sub iugum suum mittere eos conatus est. Fruges itaque conculcans, & longè lateque pagos incendijs ac rapina vastans, tandem eos compulit deditionem facere, infinita pecunia promissa.

Socij istius belli Adolphus Holsatiæ comes, alijque milites, stipendium postulabant.

Archiepiscopus cùm non esset soluendo, & Diethmarsi solutionem debiti differrent, reditus suos in triennium abiurare coactus est. Diethmarsi à cruento lupo potiùs, quàm ab episcopo deficientes, colla sua Schlesuicensi episcopo submisêre, dictitantes, æquè sese S. Petro seruituros, qui tam Schlesuici quàm Bremæ esset patronus. Sic Diethmarsi, datis obsidibus, Danico episcopo fidem adstrinxerunt.

Idem. Ludouicus interea, Romanorum Rex vocatus, venit in Italiam, excipiturque perbenignè à Gibellinis, vt qui partes fouerent Imperij, peruenitque in vrbem Romam, excipientibus eum proceribus Romanis solenni apparatu. Habebant autem primores Romani magistratum, quem appellauêre Vicariatum, quem tum Stephanus Columna gerebat. Is à Clero & populo interpellatus, coronam Ludouico dedit imperialem. Qua ille percepta, cùm aliquandiu gyrationes vertiginosas Italorum in suis partialitatibus ridens conspexisset, in Germaniam reuertitur, conuentuque regni conuocato permagnifico in Francfordiam, ad eum etiam accieuerat reges Imperio non parentes. Venerat rex Angliæ, Imperio nihil debens: aderat rex Bohemiæ Ioannes, Henrici septimi filius: cæterique regni tam spirituales quàm seculares principes.

Ibi constituta sunt multa, quæ ex dignitate Imperij tunc sunt visa: inter alia verò, quòd electus à principibus, aut à maiore, aut saniore parte, administrationem habeat, citra assensum Pontificis: cùm ea, quæ præter hæc introducta sunt, nec diuino iure, nec vlla patrum ordinatione, sed blanda quorundam assentatione, & Romanorum spontanea ingestione pontificum, prouenerint. Electus insinuetur Romano Pontifici, quòd sit princeps Catholicus, iustus, Imperio dignus, petaturque coronatio: quæ (nisi obstiterit manifesta causa) si negatur, sumatur consecratio à quouis Catholico pontifice. Nam omnes illæ solennitates per Ecclesiam introductæ fuerunt. Quis enim Romanus Pontifex consecrauit Constantinopolitanos Imperatores? & quis ante Carolum multos Christianos Cæsares? & ante Constantinum Ethnicos quis sacrauit Imperatores?

Deinde ordinatum est, quòd Imperator præstabit Pontifici & Ecclesiæ defensionis, deuotionis, & humilitatis, non fidelitatis, homagij, aut subiectionis iuramentum: quia temporalis dominij Papa Imperatori nihil tribuit, imò Ecclesia sumsit omnia illa ab Imperio. Gladius enim vterque nihil habet commune, cùm alter animam, alter solum corpus conficiat. Ibique decreto firmatum est, quòd vacantis Imperij administrationem Pontifex habeat, nullam scripturam, nullâ rationem, sed solam vsurpationem introduxisse.

Hæc tunc principibus in cœtu Imperij congregatis visa fuêre in rem Christianam obseruanda. Sed luit Germania pœnas diuisionis suæ: quæ si vnum sentiret, pareretque suo capiti (quomodo in Anglia & Francia Principes regi) rectè illi omnia procederent: nunc verò experitur, quod verbo veritatis discere & cauere debuit: Omne regnum in se diuisum desolabitur.

Idem. Quo tempore Vrbanus 6. Papa inter Ludouicum & Adolphum, de Ecclesiâ Moguntinâ contendentes, perfecit, vt Ludouicus frater VVilhelmi de Misniâ marchionis, ad archiepiscopatum Magdeburgensem transferretur, Adolpho apud Moguntiam permanente: exitus memorati Ludouici cladem attulit insignem.

In oppidum Caluen multam Ecclesiæ euocauit militiam. Aderant euocati cum vxoribus & filiabus, diem festum cum suo acturi Pontifice. Prætorium, quod erat in oppido spaciosum, illis vsibus instructum, desumsêre ad vanitates, ducendasque choreas: vt est hoc hominum genus motu leue, cantu solutum, & luxui paratū. Ducebant in gyro vertiginosam, & ridiculam circuitionem. Saliebant ad manus dominarum alacriter, vt immenso pondere victa domus subsidere minaretur, crepitum grandem præmittens,

Archiepiscopus apprehensa ad manum, quæ proxima stabat, domina, gradus inter primos abiturus petiuit. Vbi iam descendere cœpit, lapideus ille antè solutus gradus concidit, & Archie-

pisco-

piſcopum cum conſorte, & nonnullis alijs, ruinæ inuoluens miſerabiliter exſtinxit. Idem nonnihil alijs verbis recitatum eſt ex hoc eodem autore paulò ſuprà.

Idem. Summus pontifex Volmarum Eccleſiæ Treuerenſi præfecit. Quod audiens Imperator, indignationem expuit, quam diu abſconderat. Inde renouata ſunt vulnera veteris mali. Henricus Rex auxerat diſsidium inter cardines orbis.

Nam dum inter Papam & parentem exiſſet diſsidium in palàm, quendam Italiæ epiſcopum in conſpectu ſuo agentem interrogauit, à quo ſui Epiſcopatus conſecrationem teneret? Ille reſpondit: A ſummo pontifice. A quo deinde inueſtituram? itidem ait ille, à pontifice. Stomachatus Rex iterum rogat: tunc Epiſcopus: Nihil, inquit, prædiorum ab regno vel Imperio teneo, neque miniſteriales curtes, neque regias dominationes.

Viſa eſt regi durior reſponſio, & annuens militibus, permiſit, Epiſcopum luto volutari.

Idem. Rex Carolus, ad ſubigendos Barones & nobiles regni Bohemiæ, vſus eſt operâ & conſilio vnius fratris religioſi de ordine Ciſtercienſium: nomen illi Theoderico Kageluuid, cœnobio Leuin erat innurritus. Cuius cùm eſſet induſtria regi comperta, magnus cœpit haberi apud illum, vſque adeò, vt curiam eius multis annis rexerit: ita ingenio, prudentiâ, & rerum dexteritate pollebat. Perpendit de minimo Rex hominis induſtriam.

Arci præfecit, quæ tenui erat prouentu: & tranſiens è vicino Rex, experiri conſtituit, quid faceret ille arcis ſuæ præfectus, & ſi extempore conſulere poſſet neceſsitati. Nihil antè præmonito ſuperuenit cum regio comitatu: iubet apparare menſam.

Ille ſubitum accepit conſilium. Mittit, qui ad proximam villam cogant omnes ſues, quarum aures caudasque præciſas iubebat inferri. Paruum erat detrimentum villanis, quibus ſuus numerus in pecudibus conſtabat. Acceptas aures cum caudulis, mox iubet coquum vario genere mpiperare, & quantò potuit celeriùs, ac promtiùs, Regi ad menſam importari.

Delectatus Rex hominis ingenio cum vrbanitate (nam ex ridicula re pauit tum Regem cùm amiliam) eum deinde maioribus rebus præfecit. Vbi iam aliquot annis rem omnem ex dignitate geſſerat, ſuum peculium non mediocriter adauxit.

Non potuit inuidiam euadere virtus. Inuenti ſunt, qui calumniarentur apud Regem, carpentque, quòd frater vnus, tantis auctus opibus, regiam adminiſtrationem non ſatis ex fide ageret. Crebreſcunt accuſationes, aggerit quiſque ſuum, crimina cumulantur in vnum caput. Rex ſciens, hominem facilè ſe ingenio ſuo expediturum de obiectis difficultatibus, iubet adeſſe, cunctis eius calumniatoribus in conſpectu regis aſtantibus. Præfinit illi diem Rex, quo de ſuâ adminiſtratione calculum ponat.

Ille ſub hoc: Quod, ſereniſsime rex, præcipis in diem fieri, poſſum etiam hoc momento expedire.

Expectabat Rex, quid faceret: iuſsitque, quando vellet, poneret rationem. Nihil moratus Theodericus, ait: En breuis eſt calculus. Ad te veni, Rex, ſimplici religionis habitu, & pauculis in loculo denarijs: quæ ſi mihi permiſeris, omnia reliqua, quæ teneo, tua ſunt: tibi Rex habeto.

Exhilaratus Carolus, hominiſque facetiâ ſimul, & facilitate delectatus, ait circumſtantibus: Quis ex vobis eſt, qui talem mihi ſuarum adminiſtrationum faciet rationem? Illi verecundati, deiectis in terram vultibus, ſiluerunt. Ea de re chárior cœpit eſſe Regi, primùm ad epiſcopatum Mindenſem, deinde etiam Magdeburgenſem prouectus. Sed ille vtroque relicto, redibat ad Regem.

Idem. Venerat Lubicam VVilhelmus quidam, homo candida veſte indutus, abſtinentiæ & inſignis auſteritatis in pœnitentia vultum præferens: quo multos in opinionẽ ſuæ ſanctitatis induxerat. Latuit aliquandiu vulpinus animus in ouina pelle: ſed diu tegi nequitia non potuit. Prodidit ſe ad fœminas, quibus de ſua ſanctitate perſuaſiſſe videbatur: nam illas ad impudicitiam varijs modis pertentauit. Qui rumor vbi primùm inter fœminas percrebruit, ad viros perducitur. Illi, comperta nequitia ridiculi hominis, ad inquiſitorem hæreſeos pertrahunt.

Idem. Henricus, depoſito regali ornatu, nudis pedibus, ante oppidi portas toto triduo in glacie & niue, aſperrimo hyemis ſidere, ſtetit tremens: nec tamen veniam impetrare potuit, niſi interuentu Mathildis Comitiſsæ amicæ id contigiſſet. Coactus tamen fuit Imperator, per integrum annum Romæ, iuſſu Pontificis, ſe continere, pœnitentiam agere, & equum non conſcendere. Quæ omnia, licet Imperator religioſè impleuiſſet, & pax & ſceptrum Imperatoris literis & iuramento fuiſſent ſtabilita: tamen dum Romæ, vt dictum fuit, commorabatur, Papa alium, nempe Rudolphum Sueuum, in eum mouet, illi coronam cum elogio mittens:

Petra dedit Romam Petro, tibi Papa coronam.

Poſt acre bellum & conflictum inter hos Imperatores, Rodolphus Imp. rebellionis crimen fatetur, & in prælio abſciſſam dextrâ Epiſcopis oſtendit, dicens: Hæc eſt manus, qua ego Henrico domino meo ſacramenta præſtiti, &, vobis vrgentibus, perfidè fregi: ite, & implete Regi veſtro fidem, nam ego vado in viam patrum.

Hic Papa à conuocatis Epiſcopis tandem, vt inuaſor ſedis Romanæ, ſacrilegus monachus, ſomniorum & præſtigiarum obſeruator, necromanticus, & qui malis artibus fidem Chriſti contaminârit, ſede deſtituitur.

Idem. Rex Poloniæ non satis æquo ferebat animo, quòd Marinus de Fregeno, nuncius apostolicus, qui iam dudum in Suecia multas opes contraxit, etiam suas in Polonia constituisset oues tondere. Teneri iussit hominem, vt diligentiùs perquireret, quos in vsus veniret, tanto molimine aceruata per prouincias pecunia: præferens, suo regno magis opus videri tali supplemento, quàm Italiæ, quòd, cùm illa in pace degeret, ipse à Turcis Tartarisque quotidie laboraret.

Ea fama cùm percrebuisset in Lubeca, venit nuncius regis Daniæ, & ipse ponens ad firmam res, quas dudum in Suecia collectas idem Marinus iam haberet in Lubeca. Apostolicus quoque collector, qui tum aderat, decanus Hamburgensis, Lubecensis canonicus, ministerium suum impleuit, vt fidelis esset Romanæ Ecclesiæ. Nam & ille manus iniecit eisdem rebus.

Sed Marinus, vt erat multarum rerum iam scius, prouidusque futuri, elusit manus omnium. Reges tamen (vt credo) memorati, de tonsis ouibus lanæ bonam tulêre partem.

Idem. Occasione quadam fratres licentiùs de claustro egresi, mulierum consortia primò petebant absconsè, inde in maiorem dissolutionẽ abierunt. Paulatim ergò deferuescente in clero religione, apud Ecclesias ex monachis regulares canonici, & ex his seculares (vt nunc vocantur) canonici prodierunt. Quid autem ex hac deinceps resolutione sit oriturum, quis nouit?

Interpretemur, oro, vocabulum. Si canon est regula, canonici sunt regulares, quid ergò fiet de canonico seculari, nisi vt regularis sit irregularis, aut (si id malumus) regularis sine regulâ?

Erat is deuotionis feruor sub sanctis patribus, vt inter fratres ipsi etiam pontifices visitarent: quod de huius proximo legimus decessore Libentio. Iam ventum est ad regulares, vt canonici dicerentur, & essent: vtinamque ibi perdurassent. Inferior iuuentus est gradus, canonicus secularis, hoc est, monstrum sine exemplo, regularis sine regulâ, canonicus sine canone.

Idem. Cùm in synodo Moguntinâ anno 1106. Paschalis 2. per suos legatos Henricum IV. Imp. qui ad concilium prouocârat, vti Symoniacum, anathematis fulmine percussum, per principes Electores dignitate priuari curâsset, mandatum est Moguntino, Coloniensi, & VVormatiensi episcopis, vt eum adeuntes, Imperialia insignia auferrent inuito.

Cumq; in senioris venissent conspectum Ingelhemiam, quo loco palatium instruxit magnus Carolus, mandata concilij exponebant, poscentes, vt insignia volens traderet. Illo autem causam requirente tam seueræ in se inauditum prolatæ à concilio sententiæ, obiecisse ei feruntur in conferendis episcopatibus & abbatijs simoniam.

Tunc Imperator: Dic Moguntine, dic Coloniensis per nomen æterni Dei, quid à vobis acceperim? Dixerunt: Nihil. Et Imperator: Gloria Deo in excelsis, quia vel in hac parte fideles inuenti sumus. Certè maximè vestræ dignitates potuissent magnum Cameræ nostræ, si ita quæreretur, quæstum præstitisse. Dominus VVormaciensis nouit, quæstu an gratiâ interueniente, illum recepimus. Nolite patres temerare fidem vestram. Ecce iam senio laboramus, sustinete nobiscum, & nolite in confusionem gloriam nostram terminare. Generalem curiam expetimus: si cedendum est, proprijs manibus filio coronam trademus.

Illis renitentibus, & vim ostendentibus, parumper secedens, Imperialibus se vestiuit insignibus, & reuersus: Hæc, inquit, Imperialis honoris sunt insignia: hæc mihi præstitit æterni regis pietas, & principum electio. Potens est Deus nos in his conseruare, & manus vestras ab opere cœpto cohibere, quamuis simus armis & militia nostra destituti. Securi enim de tali violentiâ nobis non prospeximus: sed timor Dei vos coërceat, quos pietas non reuocat. Quòd si neutrum veremini, ecce, præsentes sumus, non possumus viribus refragari.

Hæsitant pontifices: sed inuicem cohortantes, accepto conamine, Imperatorem inuadunt, coronam capiti detrahunt, & sede detractum omnibus Imperialibus exuunt.

Imperator ab alto ductis suspirijs, sic eos alloquitur: Deus vltionum Dominus videat, & vindicet iniquitatem, quam facitis. Ignominiam sustineo antea inauditam. Sed delicta iuuentutis apud iustum iudicem Deum luo: vos tamen immunes à crimine non eritis: quia iusiurandum præuaricati, iusti vindicis vltionem non effugietis. Non prosperetur honor vester. Sit portio vestra cum eo, qui tradidit Christum.

Illi obturantes aures, abierunt, filio eius Henrico V. Imperialia deferentes.

Petebat Imperator pœnitentiam à legatis Romanis, cæterisq; Episcopis. Sed illi respondent: absque generalis synodi decreto se nullam ipsi absolutionem impertiri posse, eamque rem ad Papam pertinere: Romam ipsi proficiscendum esse, vt præsenti Papæ sua humiliatione satisfaciat.

Pollicebatur etiam profanis principibus, sese omnibus, quoscunque læsisset, satisfacturum, rogare veniam, & polliceri emendationem omnium, quæcunque postulassent. Sed nemo vllis precibus locum reliquit: fulmen Papæ præponderabat.

Inuestituræ ius, quod à maioribus acceperat, veluti simoniaca hæresis publicè damnatur, & vocatur Henriciana hæresis. Inuestiti ab Henrico deijciuntur, ac vsque ad concilij generalis satisfactionem, & ordinationem suspenduntur.

Legati Romam destinantur, qui oracula veluti ab Apolline ibi acciperent, quomodo ad nutum Papæ omnia suscipi gerique conueniret. Cadauera schismaticorum è sepulchris eruuntur, ac proijciuntur. Vuigberti corpus, quòd sex iam annos (Vrspergensis habet quinque) in Ra-

vennensi ecclesiâ humatum in terrâ iacuerat, sine omni patientiâ effoditur, & contumeliosè tractatur. Idem Erfordiensis cap. 86. Chron. Hirsaug. Otho Frising. libro 7. cap. 10. Auentinus libro 5. Annal.

Idem. Circumcelliones quidam, pulsatis campanis, & conuocatis baronibus terrarum, in Hallis Sueuiæ sic feruntur prædicasse in publicâ statione: quòd Papa esset Hæreticus: omnes Episcopi & Prælati Simoniaci & Hæretici, inferiores quoque prælati cum Sacerdotibus: quia in vitijs & peccatis mortalibus non haberent auctoritatem, & potestatem ligandi & soluendi, & omnes essent hominum seductores. Item, quòd Sacerdotes in mortalibus constituti, non possent conficere altaris Sacramentum. Item quòd nullus viuens, neque Papa, neque Episcopi, neque alij possent interdicere diuina: & qui prohiberent, essent Hæretici & seductores.

Et permittebant in ciuitatibus diuina peragere, vt Sacramenta Ecclesiastica liberè perciperent, quia ipsis perceptis mundificarentur à peccatis.

Item, quòd fratres Prædicatores & Minores peruerterent Ecclesiam falsis prædicationibus: & quòd omnes illi Fratres, vnâ cum Cistercienfibus & alijs, prauam vitam ducerent & iniustam. Item, quòd nullus esset, qui veritatem diceret, & qui fidem iustam opere seruaret, nisi ipsi & eorum socij: & si ipsi non venissent, priusquàm Deus fidem suam periclitari sineret, de lapidibus excitasset alios, qui Ecclesiam Dei verâ prædicatione illustrassent. Prædicauerunt, inquiebant, ad hoc tempus prædicatores nostri, & sepelierunt veritatem, & promulgârunt falsitatem: Nos contrà veritatem prædicamus, & sepelimus falsitatem.

Et in fine: Indulgentiam, quam damus vobis, non damus fictam ab Apostolico, vel Episcopis: sed de solo Deo, & ordine nostro. Adiecerunt: Nihil opus est, habere mentionem de Papâ: quia ita peruersè viuit, & tam mali exempli homo est, quòd tacere, & in obliuionem oportet illum adducere.

Et blasphemando adiecit perfidus Concionator: Orate, inquit, pro domino Friderico Imperatore, & Conrado filio eius, qui perfecti, & iusti sunt.

Audebant dicere, quòd Papa nec haberet auctoritatem soluendi, neque ligandi, quia non habet vitam Apostolicam: & hoc probare instituerunt per quandam glossulam, &c. Conradus Rex, cùm tueretur hos concionatores, incidit penè in capitis periculum.

Idem. Statuerunt Pontifices, vt quotquot Ecclesiæ maiores vel minores apud sedem eandem vacuentur, prouisio spectare debeat ad summum Pontificem. Benè Petrus laxauit retia, benè duxit in altum, & traxit rete plenum magnis piscibus: vnde meritò audiuit etiam in hoc casu à communi Domino: Modicæ fidei, quare dubitasti? num potens sum tibi dare prouincias & regna? tu dubitasti?

Num potui orbem sedibus tuis subijcere? quare dubitasti? Nónne Domini est terra, & plenitudo eius? Ecce magna pars Italiæ tibi tributaria est: per vniuersam Germaniam & Hispanias de Ecclesijs & maioribus beneficijs disponis: in Franciâ idem facturus, nisi noua adinuentio pragmaticæ sanctionis obsisteret. Ex Angliâ & Poloniâ vber tibi prouentus est, quia omnia inde capita sunt tibi censualia. Vngaria mittit aurum, nec detrectat Illyricum, ergò laxa Petre retia: angusta interim sunt: laxa, vt fiant capaciora. Duc in altum, quia ad littora nulli sunt pisces: in altitudine maris, in profundo nationum, ibi sunt pisces, quos capies. Duc in altum: nam in Iudææ angustijs non est, quod impleat sagenam. In omnem terram cum sono exiuit imperium tuum, vt non sit, vnde meritò possis dubitare.

Amplificârunt per tempora summi Pontifices magnificè ditionem Ecclesiæ, non per ementitam Constantini donationem, quæ nunquam facta est: sed per munificentiam aliorum Principum, siue de Gottis, siue de Longobardis, siue per Carolum Magnum: quod latiùs alibi ostenditur. Amplificârunt in Ecclesiasticis reb. per reseruationes, confirmationes, & prouisiones, fimbrias suas. Laxârunt retia, & omnia in suam traxêre potestatem. Mirabitur, quisquis annales antiquorum temporum legerit, temporum mutationes cùm in cæteris, tum maximè in Ecclesiasticâ potestate.

Ioannes Nauclerus Præpositus Tubingensis. 1500.

Lvcius Papa constituit, vt duo Presbyteri, & tres diaconi semper, veluti testes vitæ, Episcopum comitarentur. Quid hodie?

Idem. Tempore donationis Constantini vox de cœlo audita fertur: Hodie venenum in Ecclesiam infusum. Hoc Nauclerus ideo negat, quia quæ hodie dicuntur de patrimonio Ecclesiæ, ferè inueniuntur omnia à sequentibus principibus donata. Et inquit: si verè vox illa fuit audita, potuit insinuari propter iurisdictionem secularem magis, quàm ob res. Vel fortè, quòd diuitiæ pariunt superbiam, quod est venenum perniciosum: à quo creditur longè abfuisse B. Syluester: qui, cùm Constantinus ei diadema aureum gemmis distinctum dedisset, id aspernatus est, tanquam religioso capiti minimè conueniens. Imperat. 116. Max. 1. Papa 221. Alex. 6.

Idem. Iulius Papa constituit, ne sacerdos alibi, quàm apud Ecclesiasticum iudicem causam diceret. Initia primatus anno 339.

Idem. Constantinus cùm Nicenam ingrederetur synodum, iussus & rogatus fuit ab Episcopis, vt primam sedem occuparet. Quid hodie Papa, & liber Ceremoniarum iubet? scilicet, vt Imperatori sit locus circa pedes Papæ. Vide ibi.

Idem volum. 2. Generat. 15. Hieronymus presbyter Romæ existens, dum esset annorum triginta, & quorundam clericorum, & Monachorum lasciuiam increparet, illi non ferentes, insidias ei struxêre. Vnde vesaniæ eorum locum præbens, ipse ab vrbe recessit.

Idem. Anastasius Imperator Constantinop. Hormisdæ Romani Pontificis Legatos cum mandato remisit, & ea conditione nauigare iussit, vt rectà in Italiam redirent, nec vllum Græciæ littus attingerent, & Pontifici dicerent, vt sciret, Imperatoris proprium esse imperare, & non imperata Pontificis accipere.

Idem. Martinus Pontifex maximus vbi, Boëmicam hæresin crescere, animaduertit: priusquàm longiùs serperet, Cardinalem Vintoniensem Anglicum, regia stirpe natum, in Germaniam proficisci iussit, qui contra Boëmicam labem vicinos in arma concieret, cui & Imperator adiumento fuit.

Erant tres exercitus: Saxoniæ duces & stagnales ciuitates primum duxêre, secundum Francones, marchione Brandenburgensi duce, tertium Otho Treuerensis Archiepiscopus, quem Rhenenses secuti sunt, Boiarij, & ciuitates Sueuorum imperiales.

Ingressi Boëmiam tribus locis, postquàm syluam transiêre, iuncti simul ante Missam castrametati sunt. Ac hæretici collecto raptim milite contrà tendunt. Nostri attoniti, non viso hoste, fugerunt, instrumentaque bellica cum præda dimiserunt. Occurrens catholicis Cardinalis, vt in hostem redirent, hortatur, quod cùm frustra niteretur, turpis fugæ comes factus est: hostes præda potiti sunt maxima: nec priùs Teutones fugere, quàm Boëmi persequi destitêre.

Sigismundus his cognitis, Norinbergam properat, noua principum auxilia comparat. Martinus quoque Pont. max. Iulianum Cardinalem S. Angeli cum ea legatione mittit, vt Boëmis bellum inferat. Is Germaniam ingressus, ad Sigismundum diuertit. Decreta est noua in Boëmos expeditio: dux belli Fridericus Marchio Brandenburgensis declaratus, & ingressus est Boëmiam per viam, quæ ducit ad Teplam.

In ea expeditione Albertus & Christophorus Bauariæ, & Fridericus Saxoniæ duces, Ioannes & Albertus Brandenburgenses principes, Herbipolensis, Babenbergensis, Eistetensis episcopi, societas Sueuorum, quam S. Georgij vocant, imperiales ciuitates Moguntinensis, Treuirensis, & Coloniensis Archiepiscopi auxilia miserunt. Supra XL. millia equitum fuisse traduntur, peditum minor numerus erat. Renatus Lotharingiæ dux, impeditus bello contra comitem VVidemont, non aderat, neque Palatinus Rheni, qui illi adiutor erat.

Ingressus Boëmiam Cardinalis, numerosam expeditionem ductans, multas hæreticorum villas incendit, oppida diripit, in quibus non auaritia tantùm, verùm crudelitas etiam militum grassata est: quosque obuios passim necauêre, nec ætatis nec sexus habita ratione. Boëmi, qui iampridem hostem affuturum acceperant, expeditas legiones coëgerunt. Inter hæc siue proditio in exercitu fidelium fuit, quod plurimi putauêre, siue inanis mentes eorum pauor inuasit, totis castris trepidatum est: & priusquàm hostis visus, fœdissima capta fuga.

Mirari Iulianus, vnde hic timor, quæ causa fugæ tanti exercitus, hortatur quosque, forti animo hostem expectent: de vita, de religione Christiana bellum geri: turpe Germanis, quos totus orbis concelebrat, hosti nondum viso cedere. Sed frustra erat cohortatio apud eos, quorum pudorem metus euicerat, ablata sunt raptim signa: multi etiam proiectis armis, ac si à tergo instaretur, rapido cursu fugam maturauêre. Quibus & Cardinalis inuitus se comitem dedit. Hostis ex illo metu audax factus affuit, impedimentisque omnibus, quibus per syluam non erat facilis exitus, & ingenti præda potitus est.

Idem. Anno salutis 1338. die 8. Augusti, Ludouicus Imperator, in Francofurt vocata solenni curia, decretum quoddam de consilio quorundam fratrum Minorum, sub sigillo suo, contra processus quondam Ioannis Papæ, promulgauit. Incipit autem:

Ludouicus quartus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, vniuersis & singulis regibus Christianorum, ac patriarchis, archiepiscopis, episcopis, presbyteris, quocunq; honoris præfulgeant culmine, & cæteris Ecclesiarum prælatis, nec non secularibus principibus, marchionibus, ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, potestatibus, rectoribus, iudicibus, prouincialib. ciuitatū, terrarum Romano imperio subiectarum, & ipsarum cuilibet, incolis & habitatoribus, ac omnibus & singulis Christi fidelibus, tam Ecclesiasticis quàm secularibus, gratiam suam & omne bonum.

Fidem Catholicam, quam sancta mater Ecclesia docet & tenet, firmiter credentes, fideliter confitentes, & ipsius Ecclesiæ doctrinam in sacris canonib. traditam sequi volentes, quibusdam allegationibus, impugnationibus, & oppositionibus, quæ contra nos, & electionem, ac promotionem de nobis factam ad culmen dignitatis imperialis, & contra imperialem authoritatem & dignitaté opponuntur, ne simplicium corda possint inficere, duximus, in his scriptis respondendum.

Inprimis contra nos & Imperialem authoritatem, dignitatem, potestatem, & ius imperij allegatur, quòd potestas & autoritas imperialis est à Papa, & electus in regē Rom. ex sola electione non est

nec dici potest verus imperator, nec habet potestatem iurisdictionis: & antequàm inungatur, consecretur, & coronetur, Papa in temporalibus etiam habet plenitudinem potestatis.

Ad quod respondemus: hanc oppositionem sacris canonibus, iuri, ac rationi obuiare, sicut expressè patet in c. cùm ad verum. & c. Si imperator. 96. dist. vbi habetur, quòd nec imperator iura pontificatus, nec pontifex iura imperij sibi vsurpare debet: vbi glossa dicit, quòd istæ potestates sunt distinctæ, & quòd neutra dependet ab altera. Imperator enim non habet imperium à Papa, sed à solo Deo, 93. dist. c. legimus. vbi tex. quòd exercitus facit Imperatorem. Et glo. ibi dicit eum verum Imperatorē, antequàm à Papa confirmatur. probatur idem in c. Quoniam. x. di. quem tex. ponit in longum. Infert, quòd Papa non habet vtrunque gladium: alioqui si imperium haberetur à Papa, in temporalibus posset ad Papam appellari, quod prohibet Alexander Papa, dicens, illa temporalia habere suam iurisdictionem. de appel. Si duobus. c. Causam hi quæ. fi. sunt le. ibi glo. facit, & tex. in c. quo iure. 8. dist. & c. Nouit. de iudic. ex quibus concludit, quòd potestas imperialis est immediatè à Deo, & Imperator ex sola electione, antequàm inungatur aut coronetur, habet potestatem imperialem, nec Papa habet potestatis plenitudinem dictam in temporalibus.

Secundò obijciunt nobis, quòd Ioan. 22. per suos processus cassauit ac annullauit electionem de nobis factam, & nos postea administrare non potuisse iura imperij, sed administratio ad ipsum Papam pertinebat de iure, quæ omnia sunt contra iura imperij, & contra iura & libertates eorum, ad quos vacante imperio pertinet electio, & contra iura ac libertates principum Alemanniæ, & subditorum imperij, contra consuetudines ab antiquo rationabiliter introductas. Insuper per processus suos, bullas, aut literas, quas dicitur per mundum direxisse, in quibus asserit, se totam Italiam ab imperio & regno Alemanniæ separasse: insinuans, quòd Papa est dominus vniuersalis, non solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. Ad quæ omnia duximus respondendū, quòd dicti omnes sui processus, assertiones, & literæ, & circa prædicta gesta, sunt atque fuerunt nulli, & nulla, nullius roboris vel momenti, rationibus infrà scriptis.

Prima ratio. Quòd Papa, quantumcunq; legitimus, talem potestatem in temporalibus, maximè supra iura imperij, non habeat, clarè determinant iura suprà allegata. Vnde quicquid dictus Ioan. 22. fecit in prædictis, tanquam à non suo iudice factum, nullius fuit roboris vel momenti. 2. q. 1. c. inprimis, de iudic. at si clerici cum simili.

Secunda ratio. Ex eo, quòd dicti processus, imò veriùs excessus, contra nos & in præiudiciū enorme nostri, & illorum, qui nos elegerunt, & aliorum principum Alemanniæ, ac totius imperij, ex notoriè falsis causis, & nullo iuris ordine seruato, nobis, & alijs, quorum intererat, absentib. & nullo modo legitimè citatis, emanârunt: sunt idcircò inualidi, nulli, nullius roboris vel momenti. 3. q. 9. per totum. vbi dicitur, quòd omnia, quæ contra absentes in omni negotio aut loco aguntur, irrita erunt, nec aliquam obtinent firmitatem.

Non obstat autem, si dicatur dictus Ioannes Auinione existens cum sua curia, per literas, quas dicitur ad fores Ecclesiæ publicâsse, absentes citâsse, quoniam talis citatio in simili negotio est nulla, nec dicenda legitima, rationibus infrà scriptis.

Prima, quia secundum iura ad hoc, vt citatio dicatur legitima, necesse est, quòd citandus personaliter citetur, si inuenitur, aut publicetur ad domum: aliàs contra ipsum non potest procedi: probatur 4. q. 5. c. quisquis de do. & contu. causam. de cle. non re. ex tuæ. cum vulgatis iuribus.

Secunda ratio, quia ad hoc, vt citatio arctet adueniendū, necesse est, vt assignetur citato termin⁹, & locus ad comparendū securus, prout probatur c. ex parte. de app. 3. q. 9. hortamur, vt lit. non cont. accedens. ff. de iudi. si locum. Sed notorium est, quòd dictus Ioannes tam nos, quàm nostri imperij fideles & amicos, odio capitali & etiam hostili exercitu persecutus est. Ciuitas verò Auinionen. & ipse Papa ac dominus ciuitatis, nos & Romanum imperium habebat odio ex antiquo. Quare desiperet, qui diceret, talem citationem aliquo modo fuisse canonicam: imò irrita fuit & nulla.

Tertia ratio, quia nullus in propria causa debet esse iudex, vel ius sibi dicere, 23. q. 4. inter querelas. c. ne quis in propria causa in rubro & nigro. Sed notorium est, quòd dictus Ioan. contendebat, se etiam in temporalibus, & in nos, ac in totum imperium habere plenitudinem potestatis: & quòd contra nos ac iura imperij de facto mouebat, & iura imperij vsurpare conabatur, & vt hostis persequi curabat. Vnde & contra eum, tanquam aduersarium & hostem nostrum, & imperij, pro defensione nostra, & fidelium nostrorum, appellauimus ad futurum generale concilium, in loco tuto & securo celebrandum, igitur, &c.

Tertiò obijcitur contra nos, quòd dictus Ioan. 22. tam in nos, quàm in omnes sequaces & fideles nostros, habentes & tenentes nos pro Imperatore vero & legitimo, & nobis tanquam Imperatori reuerentiam exhibentes, & in omnes admittentes nos ad diuina, seu participantes nobiscum &c. fulminauit execrationis sententias, & interdictum in vniuersitates. Et dicitur, quòd sententia pastoris siue sit iusta siue iniusta, seruanda est & tenenda.

Ad quæ respondemus, quòd, secundum sacros canones, sententiæ & processus huiusmodi fuerunt & sunt nulli, & nullius momenti: quod probatur rationibus.

Prima ratio. Certum est, quòd, cùm prælatus ecclesiæ in suo mandato excedit formam & potestatem à sacris canonib. sibi traditam, in contrarium facientes non incurrunt sententias, &c. Probatur per c. cùm ad quorundam, de excef. præla. Nam sacri canones & Ecclesia prohibent ea, & non concedunt Papæ ius imperij & potestatem in temporalibus. Sed Ioan. 22. ius & potestatem imperij sibi vsurpare nitebatur, ergo &c. Et hic est vnus ex casibus, in quibus execrationis sententia non est aliquatenus timenda, nec obseruanda.

Secunda ratio. Certum est de iure, vbi error est expressus in sententia vel mandato, sententia est ipso iure nulla: putà, præcipit subdito, vt non obediat suo superiori, vel præcipit aliquid contra Deum, vel contra sacram Scripturam, pro quo 11. q. 3. Si is qui cum duobus. Et idem est, vbicunque sententia est ipso iure nulla: probatur in c. per tuas. de. sen. exc. de procur. in nostra præsentia. cùm si. Sed manifestum est, quòd dictus Ioannes mandauit, vt non obediatur nobis, cui omnes subiecti imperio obedire & reuerentiam exhibere, secundum diuina & humana iura debent: & quòd hoc fecit, volendo sibi ius imperij in temporalib. vsurpare, quod est contra Deum, & omnē iusticiā, ergò &c.

Tertia ratio. Manifestum est, quando sententia execrationis vel interdicti fertur post appellationem legitimam, quòd tunc est nulla, nec timenda, nec obseruanda: probatur de off. de le. cùm ab bas. de sen. ex. per tuas. & in glo. Sed manifestum est, quòd nos contra dictum Ioannem & processus eius, contra Deum & iusticiam in nos fulminatos, appellauimus ad futurum generale concilium, & ad sanctam catholicam ecclesiam, quæ appellatio fuit ad ipsius Ioannis noticiam deducta, prout constat legitimè, & quòd ipse postea contra dictā appellationem promulgauit contra nos, fideles nostros, & nobis consilium, fauorem aut auxilium præstantes: ergò &c.

Nec obstat, si dicitur, quòd Papa non habet superiorem, & sic non possit ab ipso appellari, quoniam manifestum est, secundum doctrinam catholicam, quòd Papa, vbi de fide agitur, subest conciliis, 16. di. sicut in tex. & in glo. 25. q. 2. sunt quidam. 19. di. Anastasius 40. di. Si Papa. Idem, vbi de iure diuino agitur, concilium est supra Papam, iuribus alleg. Cùm autē pro defensione iuris imperij, quod à iure diuino & fide catholica dependet, appellauerimus, sequitur, quòd appellatio nostra interposita fuit ad superiorem, id est, ad concilium generale, contra aduersantes nobis, & nos, ac imperium, & fidem catholicam, quam sancta Romana tenet Ecclesia, impugnantes.

Quamobrem de concilio ac consensu prælatorum omnium, & principum Alemanniæ congregatorū in oppido nostro Francofurt, denunciamus, & decernimus, processus huiusmodi nullos esse, & nullius roboris aut momenti. Ac vniuersis & singulis sub nostro degentibus imperio, cuiuscunq; status & conditionis fuerint, districtè præcipimus & mandamus, quatenus nulla singularis persona aut communitas dictas sententias execrationis aut interdicti præsumant obseruare. Quicunque autem contrà fecerint, eos omnibus feudis, quæ tenent ab imperio, & omnib. gratijs, priuilegijs, libertatibus, & emunitatibus priuamus. In quorum omnium testimonium præsentes literas fieri fecimus, & nostræ imperialis maiestatis bulla iussimus communiri.

Dat. in oppido Francofurt, præfatis prælatis ac principibus ibidem nobis assistentibus, die 8. mensis Augusti, anno Domini 1338. Indictione 6. Regni nostri anno 24. Imperij verò XI.

Idem. Anno Dom. 1359. Carolus Imperator in ciuitate Moguntinā cum archiepiscopis Moguntino, Treuerensi, & Coloniensi habuit colloquium. Misit enim Innocent. Papa legatū suum episcopum Caluacensem, pro subsidio Cameræ, & dedit ei potestaté dispensandi cum clericis ad beneficia curata, vel sine curâ, ad dignitates aut officia, quæ minùs canonicè haberent, aut fuissent adepti, cum fructibus inde perceptis. Erant ibi etiam Saxoniæ & Bauariæ Duces: vocauitq; Imp. legatū, & audiuit eundem super commissis. Quo facto, dixit Imperator: Domine Legate, Papa misit vos ad Germaniam, in quâ magnam exigitis pecuniam, sed in clero nihil reformatis.

Adstabat autem propè Cuno de Falckenstein, canonicus Ecclesiæ Moguntinensis, cum capitio pretioso, auro, & aureis atque sericis ligaturis consuto. Cui Imperator: Præsta mihi capitium tuum. Et deposito suo capitio, imperator induebat capitium Cunonis, suumque vilius Cunoni dedit, dicens principibus: Annón in capitio Cunonis similis sum plùs militi, quàm clerico?

Deinde restituit capitium Cunoni, vertitque se ad Gerlacum archiepiscopum Moguntin. & ait: Domine Archiepiscope, vobis præcipimus sub ea fidelitate, qua nobis astringimini, quatenus reformetis clerum vestrum, vt abusum in vestibus, calceis, capillis, ac vitæ vsu tollant. Quod si non fecerint, mandetis, fructus beneficiorum suorum occupari, & fisco nostro præsentari, quos cum voluntate Papæ in honestos vsus conuertemus: quibus verbis ita finitis, paulò pòst legatus Papæ nauem intrauit, & sine mora, quasi fugitans, ad ciuitatem Coloniensem nauigauit.

Idem. Carolus 4. cum coniuge in die S. Paschæ infra missarum solennia coronatus est ab Ostiensi Cardinale, & altero quodam ab Innocent. Papâ misso, præstito solito iuramento: & refert Blondus, sequacesque, quòd hac conditione admissus sit, vt neq; Romæ, neq; in Italiâ diutiùs moraretur. Quod quidem Franciscus Petrarcha ad Nerium Foroliuiensem, Imperialem tunc notarium, sic scribit:

Omnis potestas impatiens consortis erit, cuius rei si qua antiqua non sufficerent, vereor, ne recens nobis exemplum casus attulerit: ne iam pontifex Romanus, principem Romanum Romæ esse, vetuerit, quod fama loquitur: is nunc diademate contentum, ac imperij Rom. titulo, non solùm patitur, sed iubet: & quem dici Imperatorem sinit, Imperare nullo modo siturus est.

Ad ipsum verò Carolum Petrarcha sic dicit: Nescio, quid Romano pontifici pollicitus, iureiurando interposito, quasi muro valido, seu monte invio, eo manè vrbis aditu prohiberis. Quænam ista superbia est, Principem Rom. publicæ libertatis authorem, libertate priuare? cuius esse deberent omnia, ipse non sit suus?

Idem. Anno Domini 1323. Ioan. Papa in publico consistorio Auinione protulit sententiam execrationis in Ludouicum Bauarum ex eo, quòd miserat iam copias suas in adiutorium Galeatij, & fratrum eius, qui tyrannicè dominabantur Mediolani, opponendo eidem Ludouico, quòd non esset ei licitum, vti officio Imperatoris, quoadvsque esset confirmatus ab ecclesia: deditque

ei terminum trium mensium, infra quem renunciare deberet electioni de se factæ, & quòd veniret personaliter, si vellet se excusare de eo, quòd fauorem præstiterat hæreticis schismaticis, & rebellibus Ecclesiæ. Insuper priuauit omnes clericos, qui ei præstarent consilium, auxilium, & fauorem.

Ludouicus autem rex habito consilio, appellauit ad ipsum Papam malè informatum bene informandum, & etiam ad concilium generale, quando esse Romæ in sede Petri: misitque solennes oratores, qui se de prædictis excusarent, promittens, Ecclesiæ non contrarium se fore. Postea verò Ludouico non comparente, Papa exsecrauit eum, ac de hæresi condemnauit, contra adhærentes durissimos processus fulminans, à quibus omnibus Ludouicus appellauit.

Isti processus, vt scribit frater Hermannus, qui tunc temporis vixit, à quibusdam strictissimè seruabantur, à multis verò inualidi reputabantur: quia dicuntur examinati à doctoribus vtriusque iuris, qui iudicabant, eos penitus non valere. Immò Ioannem Papam magni & multi theologi, scientia & vita probati, dogmatizabant hæreticum, propter errores certos.

Idem. Anno Domini 1343. scripsit Imperator Ludouicus Regi Francorum, cùm certum esset, Papam ad nutum suum regi, ideò si quid contra se fieret, putaret, se ab ipso habere: rogabatque, vt ex promisso absolutionem impetraret sibi. Ad quæ Rex Franciæ respondit, eum, tanquam Rom. Imperij præfectum, & sedis Apostolicæ tutorem, nunquam, vt Imperatorem, & subditum benè decuisset, gratiam petiuisse, ac absolutionem.

Nuncijs autem Ludouici dicentibus: se mandatum concipere posse secundum formam Papæ placentem: (habebant enim faciendi potestatem, quicquid placeret) petebant procuratores, quòd daretur eis forma placens Papæ: conceptumque est procuratorium turpissimum, & rigidissimum, quod Ludouicus etiam in carcere detentus non sigillàsset: in quo mandato dabatur potestas Humberto Delphini, auunculo principis, item Augustensi & Bambergensi ecclesiarum præpositis, & magistro Henrico Archicancellario suo in solidum, confitendi omnes errores & hæreses sibi impositas: item resignandi Imperium, nec resumendum, nisi de gratiâ Papæ: & se, suosque liberos, ac bona in manus Papæ ponendi: adijciebantur etiam aliqua statum Imperij tangentia.

Idem. Anno Domini 1344. die 17. Septembris, conuenientibus in Francofurt principibus ac nuncijs aliquorum, ciuitatumque, surgens VVickerus archiepiscopi Treuiren. protonotarius, in præsentia principis dicebat:

Serenissime D. Imperator, principes electores, & alij imperij fideles, recensentes articulos reformationis vestræ, quos Papa requirit, concorditer decreuerunt, articulos illos in perniciem & destructionem imperij esse conceptos, & quòd nec vos, nec ipsi, virtute iuramenti imperio præstiti, annuere eis valeatis: intenduntque Oratores suos ad Papam mittere, nec non ad collegium cardinalium, cum petitione, quòd desistant. Et si recusârint, iam deliberauerunt, quòd in Rens super Rhenum conuenient, vobiscum deliberaturi, qualiter huiusmodi conatibus resistatur. Quo dicto, quæsiuit ipse, an ita esset? Et ita esse, & sibi placere, omnes responderunt, ac talia facere promiserunt.

Mittuntur nuncij principum, qui Papæ contradictionem articulorum referrent, nec tractandi de aliquo mandatum haberent. Papa cogitans, se delusum, maiori inuidia contra principem permouebatur: vnde postea cum Ioanne rege Boëmiæ, & Carolo filio eius, qui læsi fuerant ab imperatore, & cum Treuiren. archiepiscopo, eorum patruo, ad perpetuum principis exterminium deliberauit.

Idem. Anno Domini 1346. in Cœna Domini Clemens Papa contra Ludouicum crudelem facit sermonem, omnes processus Ioannis innouans, ipsumque hæreticum & schismaticum declarans. Monuit deinde Electores principes Imperij, vt regem eligerent idoneum in imperatorem, infra certum tempus expressum, ne ecclesia diu aduocato careret: alioqui circa hæc sedes Apostolica prouideret: causæ autem in prædicto sermone allegatæ à Clemente potiores, erant hæ:

Prima, hæresis. Ipse enim, inquit Clemens, asseruit, determinationem de paupertate Christi & Apostolorum per Ioan. 22. factam, esse hæreticam: & iurauit, se credere contrarium.

Item asseruit, ad imperatorem pertinere, deponere Papam & instituere.

Item quia citatus super hæresi, & propter contumaciam execratus, in dicta execratione ferè per X. annos mansit.

Item Ioannem de Landemo hæresiarcham secum tenuit.

Item episcopos constituit, interdictum violat, & illos qui nolunt violare, de beneficijs expellit: matrimonia solennizata in facie ecclesiæ separat, & in gradibus prohibitis coniungit. (Fortè vult, quia Ludouicum filium suum desponsauit comitissæ Tirolis, viuente adhuc marito Ioanne, filio regis Boëmiæ, pro eo, quòd dixerunt, eum impotentem, & cum hoc ipsa Ludouico in gradu prohibito erat iuncta.)

Item, subiungit Clemens, idolum in Ecclesia constituit antipapam, & Papam de facto deposuit.

Idem. Summa autem commissionis erat: Cùm multi contra processus & sententias Ioannis Papæ agentes, adhærentes quondam Ludouico de Bauaria hæretico, redire cupiant ad vnitatem Ecclesiæ, committimus tibi, vt, qui confessi fuerint errores suos & pœnas, quas inciderunt explicitè vel implicitè, & iurauerint, deinceps fidem catholicam

tenere, & nulli deinceps hæretico vel schismatico fauere & credere: & quòd non spectat ad Imperatorem, Papam deponere, & alium creare, sed hoc hæresim esse damnatam, & quòd nullum Imperatorem habebunt, nisi per sedem Apost. approbatum: nec relictæ vxori & liberis ipsius Ludouici fauebunt, nisi cum Ecclesia reformentur, & Carolo Rom. regi per Ecclesiam approbato parebunt, ab huiusmodi sententijs & pœnis absoluas, ita, quòd, si in aliquo contrauenerint, in sententias & pœnas pristinas relabantur.

Visâ autem formâ huiusmodi durâ, aliqui consuluerunt, eam non acceptandam per regem, sed occultandam, & pro alia forma scribendum. Sed cùm ciues nec errores vellent fateri, nec secundum formam iurare, clerus autem quasi pœnitens cessauit, ecce venerunt magistri & consules ad præsentiam regis, coram multis Ecclesiasticis & secularibus: & Cunradus de Berenfels, ac magister ciuitatis, nomine Vniuersitatis, præposuit coram tabellione hæc verba:

Domine Babenbergensis, sciatis, quòd nec fateri nec credere volumus, quòd dominus noster Ludouicus Rom. Imperat. vnquam fuerit hæreticus: quemcunque etiam dederint nobis principes & domini electores, vel maior pars, pro Rom. Imp. illum pro tali habebimus, etiamsi nunquam Papam requireret, nec quicquam faciemus, quod sit contra ius Imperij quoquo modo: sed si habetis potestatem à Papa, & vultis nobis remittere peccata nostra, placet nobis.

Et conuersus ad adstantes: Datisne mihi, inquit, potestatem petendi absolutionem pro vobis? Mox dixerunt, Placet, damus. Et sic hi duo, Magister ciuium & Cunradus, iurauerunt secundum formam verbalis mandati: sicque relaxatis processibus à Secretario Papæ, Ioanne de Pistorio, diuina publicè sunt resumta, ciuesque regi solitum præstiterunt iuramentum. Et sic in die natiuitatis CHRISTI, Carolus in Ecclesia Basiliensi communicatus fuit, legitque in Missa circa gallicantum alta voce Euangelium, habens in manu euaginatum gladium: Exijt edictum à Cæsare, &c.

In VVormaciam postea veniens rex cum episcopo Bambergensi, ibi propter populi tumultum sine omni iuramento absolutio dicta est.

Idem. Rudolphus Italos de industria in factionibus suis reliquit: vnde aliquando interrogatus à suis, cur non iret Romam, fertur apologo respondisse: inuitata fuisse animalia quondam diuersi generis à leone, vt suam adirent regiam: tempore constituto venerunt, ac montem in quo habitabat leo, intrauerunt: sola vulpes, cùm, redire nullum ex eis, animaduertisset, pedem retulit, dicens, vt Horatius scribit:

Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.

Ex hac conclusit fabula, multos ante se reges intrâsse Italiam, paucos verò, vt intrauerant, reuersos.

Idem. Petrus de Murrone, dictus Cælestinus V. resignauit Papatum pontificatus sui mense sexto, atque Benedictus Caietanus extitit electus, qui Cælestinum ad Eremum abeuntem ex itinere ad se retraxit. Eundemque præfecto arcis Fumonis custodiendum tradidit, hac ratione motus, vt ipse dicebat: ne authores seditionum aliquam calamitatem, hoc duce, Ecclesiæ Dei inferrent, licet reuera hominis sanctitatem admirarentur.

Vtcunque sit, constat, hominem magnæ ingratitudinis, & calliditatis fuisse, quippe qui ambitionis causâ & virum sanctum deceperit, & captum, vitam eremiticam appetentem, in carcere dolore animi ante tempus mori coëgerit.

Idem. Nicolaus 3. regi Carolo offensus, quòd nuper vacante sede, præsidens conclaui, Gallicos patres contra Italos fouerat, ex quo magna & cleri & plebis contraxit odia. Ea igitur indignatione accensus Pontifex, simulque quia maiorem potentiorem que esse putabat, quàm libertati expediret, ad diminuendam regis potestatem, multa molitus est. Vicariatum enim Hetruriæ ei abstulit, quòd diceret, Rudolphum Imperatorem ægrè ferre, quem simulauit opem Hierosolymæ rebus allaturum, requisitumque respondisse, id ab se nec fieri posse, nec debere, nisi vsurpatam in Hetruscis authoritatem Carolus dimitteret, quam simulationem (vt refert Blondus) vtrinque continuauit.

Rudolphus enim hoc ipso, quòd Hetruriam pontifex à Carolo liberauit, delinitus, Romandiolam & Rauennatem exarchatum pontifici & ecclesiæ reddidit. Namque post fractas apud Forumliuium Bononiensium Florentinorumque copias, vbi ad octo millia hominum amiserunt, Romandiola imperatorias secuta erat partes, & Rodolphus tam minimo tributo contentus, eo priuilegio sub imperij titulo liberos esse dixit, cuius rei gesta Blondus, in Foroliuiensium monimentis extare, vidisse se refert.

Ex hoc habeo, quòd non solùm pro absolutione, vt scribunt nonnulli, cùm voto crucis non satisfaceret, excommunicatus fertur, sed hac etiam de causa Romandiola à Rudolpho ad Ecclesiam peruenit: anno 1282.

Idem. Anno 1226. Vangionum antistes Henricus, pro defensione libertatis Ecclesiasticæ, dissensionem haud paruam cum suis ciuib. habuit: qui cùm admoniti eius obedire mandatis contemsissent, ciuitatem interdicto supposuit, ac diuina ibidem celebrari vetuit. Verùm cùm nec sic proficeret, omnem clerum de ciuitate exire, præcepit, præter pauculos admodum parochialium ecclesiarum curatores, quos in eâ dimittendos procurauit: non tamen illi vel pœnitentes absoluere, vel infirmos communicare poterant, nisi priùs se mandatis parêre pontificis promisissent. Præterea nullus Eccle-

siasticæ tradebatur sepulturæ: nullus ad communionem ecclesiastico permittebatur ritu intrare.

Cumque ad vnius anni spacium hæc mala durassent, tandem, interuenientibus ex vtraq; parte bonis ac integris viris, res in concordiam venit.

Idem. Anno 1221. inter Legatum Apost. Pelagium, & Regem Hierusalem grauis controuersia orta est. Nam Legatus sibi vniuersorum exercituum vsurpabat dominiū:& omnes ab illo dependere videbantur. Insuper & Damiatæ vrbis captionē sibi attribuere moliebatur: quam ob causam credi-tur, Ioannem Hierusalē regem castra reliquisse fidelium. Legatus autē Papæ attendens, tantū populi ad Dei congregatum obsequium: vocatis Maioribus, suadebat contra Sultanū progressum, qui castra sua posuerat super Nilum, itinere vnius diei à Damiatâ. Militares autem huic proposito contradicebant, dicentes: debere Regem, qui in proximo venturus erat, expectari, cùm non esset in exercitu aliquis, cui vellent obedire. Sed Pelagius legatus, non obstante contradictione, omninò iudicabat, procedendum. Mouebatur ad hoc zelo dilatandi Christiani nominis. Præterea Episcopus quidam publicè prædicabat: quòd Dauid Rex vtriusque Indiæ, ad Christianorum auxilium festinabat, Saracenos impugnaturus, adducens secum ferocissimas nationes. Sed absque rege militaris manus educi non potuit. Vnde Legatus videns, quòd sine præsentiâ regis nil ageret: solennes ad eum mittit legatos, orans, vt compatiendo Christiano exercitui veniret. Rex verò, vt erat homo sapiens, quamuis reputaret indignum, vt in eius præsentiâ militares res per sacerdotes administrarentur, attamen eius volens satisfacere voluntati, Ecclesiæque Rom. obedire mandatis, collectis his Christianis, qui in Syriâ remanserant, profectus est Damiatam. Aduenicns autem, dissuadebat omninò, dicens: si eo tempore populus Christianus procederet, illi nec per terram, nec per aquam à Damiatâ subueniri posse: maximè cùm tempus instaret, quo Nilus inundaretur.

Legatus autem molestè nimis ferens ea, quæ à Rege prudenter dicebantur, excommunicabat omnes generaliter illius negotij turbatores. Videns autē Rex, animū Legati à proposito reuocari non posse, licet inuitus, obtulit, se cū his, qui eius castra sequebantur, profectuū. Hæc quoq; Antoninus.

Idem. Anno Dom. 1213. facta electione noui regis Germanorum, Friderici 2. videlicet, qui tum Siciliæ regnum tenebat, per Moguntin. Treuirensemq́ue archiepiscopos, regem Bohemiæ, ducē Austriæ, ducem Bauariæ, & Landgrauium Thuringiæ, missis etiam ad eundem honestissimis legatis, qui eum in Germaniam securè ducerent, Otho, auditis huiuscemodi rumoribus, infrenduit animo, seq; in arma parans, quæcunque vel Romani pontificis & Ecclesiæ fuissent, aut etiam Friderici regis, in suam redigere potestatem contendebat. Verùm Fridericus tandem à Legatis Germanicis persuasus, quanquam vxor & plerique Siciliæ optimates animum eius in aliud mutare contendissent, relicta cum filio paruulo Henrico vxore in Sicilia, ad iter sese honesto comitatus apparatu in Germaniam præparauit. Romā primùm ad Innocentium veniens, honorificè suscipitur, à quo & benedictionis pariter & coronationis munus humiliter petijt. Sed Pontifex illi blandè respondens, quod petebat, ingeniosè denegauit, dicens, se legatum Cardinalem in Germaniam cum eo destinaturum, quòd regni Teutonici principibus mandaret, vt ab Othone excommunicato simul & deposito recederent, & sibi tanquam ab eisdem electo, in omnibus fideliter obedirent & assisterent.

Itaq; Fridericus pontificis animum ambiguum haudquaquam intelligens, cum legato & suis, quoniam directo itinere propter Othonis insidias in Germaniam venire non potuit, per vallem Tridentinam atque loca Alpium inuia, in Rhetiam Curiensem, deinde à nobilibus & episcopo susceptus honorificè, ad Constantiam vsque perducitur.

Idem. Anno Domini 1212. Otho Saxo excommunicatus, depositus, & ab Imperio abrogatus à Papâ, nihilominùs tamen pro Imp. se gessit, cùm ad partes Germaniæ, dimissâ Italiâ, declinasset.

Circa festum Pentecostes conuentū Norimbergæ principum suæ partis celebrauit: in quo multiplices Ro. pontificis contra se ostensas calliditates exponens, quàm iniustè ab illo insectaretur, declarauit: Adeste, inquiens, animis principes, quibus cura sit de regno, deq́ue in eodem rebus gerendis: nempe ad vos respicit Teutonici regni quæuis dispositio: vestra intererit, eminus cuncta prospicere.

Vestri etenim iuris esse fatemur, non Rom. Pontificis, Imperatorem creare simul, & destituere: vestrûm, siquid in Imperio tumultus insurrexerit, quò viritim extirpetur, curare. Igitur, ô principes & regni cordati proceres, ius vestrum defendite, pro patrijs, & Imperij legibus vires exercete: ne si minùs, & Imperium & patrimonium dimittatis. Vt autem id fieri possit, persuasum credimus, Rom. Pontificem, quò sese suis à præsumtionibus reuocet, si monere blandiloquio tentaueritis. Nam si pro libitu suo Rom. Pontifici, nimiùm, quàm expedit, dissimulando, depositionem Imperat. permiseritis, actum breui vestrâ de potestate in deligendo Imperatore, omni dubio procul intelligetis.

Idem. Deniq; Innocentius Papa tertius, audita huiusmodi controuersia inter Othonem Saxonem & Philip. Sueuum, quodq; Othoni Anglus, Philippo autem Franciæ rex fauebat, ne tumultu omnia complerentur, Othonem Imperatorem confirmat, legitimè ab his, ad quos pertinebat, electum. Sed non sine causa id pontifex faciebat. Nam Philippus rex de ducatu Hetruriæ sese intromiserat, quòd illum Henricus Imp. moriens filij tutorem instituisset. Vnde permotus Pontifex, circa 3. Kal. Iulias Guidonem Prænestinum Cardinalem, sedis Apostolicæ legatum, Coloniam mittit, vt suo mandato Philippum indebitè ad regnum adspirantem, atq; bona Ecclesiæ friuolè detinentē excommunicaret, omnesq; illi adhærentes, qui hoc idē cū suis complicib. sentirent: nam omnib. ad quos vel præsens peruenire, vel eius epistolæ deferri poterant, autoritate Apostolica, & sub excōmunicationis pœna mandauit, quatenus Othonē pro indubitato rege susciperent, & Philip. vt rebellem Ecclesiæ, & hostem publicum, refutarent. Vniuersos etiam, & imprimis Colonien. vt ad Othonem deficerent, & à fidelitate, subiectione, & iuramentis, quibus Philippo tenebantur obnoxij, confestim absoluit.

Idem.

Anno

Idem. Anno 1174. Thomas Cantuarienſis epiſcopus martyrizatur. Papa Alexander 3. nuncijs regis Anglorum Henrici, qui illum ab ea cædis ſuſpicione, quam ex coniuratione eius factam dicebant, purgandi cauſa miſsi ſunt, non facilè credens, duos Cardinales in Angliam mittit, vt diligenter rem inſpicerent, quib. rex, relicto bello Hybernico apud Nortmanniam, occurrit honoris cauſa: reque diſcuſſa, eò ventum eſt, vt Henricus iuramento ſe purgârit, promiſeritque, ſe pœnitentiam pro nece Thomæ acturum, cuius etſi fuiſſet inſons & inſcius, occaſionem tamen præſtitiſſe ſit viſus, quòd viuentem ſimultate & odio perſecutus ſit: additum præterea, vt 200. milites Hieroſolymam mitteret, qui ſua impenſa per annum contra Saracenos dimicarent, vtque ipſe triennio, cum quanto poſſet exercitu, conta barbaros bellum gereret, libertatem eccleſiaſticam in ſuo regno tutaretur, appellationibus ad Curiam Romanam factis non aduerſaretur.

His autem iureiurando confirmatis, regni Anglici titulum in ſe atque in hæredes ſuos transferri, meruit, & ſponte, vt Blondus ſcribit, regnum Angliæ à pontifice obtinuit, vt nemo poſthac rex Angliæ declararetur, qui à Rom. Pontifice non eſſet appellatus. Hinc obſeruatum aiunt, vt omnes Anglici reges à Rom. Pontifice regni iura recognoſcant.

Idem. Applicuit igitur Rex Lycaoniam, cuius metropolis eſt Iconium. Tradiderat autem Emanuel imperator Conſtantinopolitanus Romanorum regi viæ duces: qui innata vſi malitia, ſiue de mandato domini ſui, ſiue infidelium corrupti pecunia, ſtudioſè cœperunt per deuia Alemannorum trahere legiones. Cumque deduxiſſent exercitum, præ laſsitudine noſtris dormientibus, nocte clàm relictis caſtris diffugerunt, populo ſine duce relicto: luce facta, non ſunt inuenti.

Traditum eſt, Emanuelis dolo gypſum farinæ admixtum, vnde panis, quo veſceretur Germanicus exercitus, confectus eſt. Acta ſunt anno Salutis noſtræ 1147. menſe Nouembris. Hi autem filij Belial, qui duces dati à Græculo fuerant, vt peccatis peccata cumularent, ad Regis Francorum properant exercitum, mentientes, Imperatorem eorum fretum ducatu, omnia proſperè egiſſe, & Iconio violenter expugnato, de hoſtibus triumphaſſe.

Idem. Paſchalis epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, chariſsimo in Chriſto filio Henrico, glorioſo Teutonicorum regi, & per Dei omnipotentis gratiam Romano Imperatori Auguſto, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Regnum veſtrum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſingulariter cohærere, diſpoſitio diuina conſtituit. Prædeceſſores ſiquidem veſtri probitatis & prouidentiæ amplioris gratia, Romanæ vrbis coronam & imperium conſecuti ſunt, ad cuius videlicet coronæ & imperij dignitatem, tuam quoq; perſonam, fili chariſsime Henrice, per noſtri ſacerdotij miniſterium maieſtas diuina prouexit. Illam ergò dignitatis prærogatiuam, quam prædeceſſores noſtri veſtris prædeceſſoribus, catholicis imperatoribus conceſſêre, & priuilegiorum paginis confirmauêre, nos quoq; dilectioni tuæ concedimus, & præſentis priuilegij pagina confirmamus, vt videlicet regni tui epiſcopis & abbatibus, liberè, præter violentiam & & ſimoniam electis, inueſtituram virga & annulo conferas, & poſt inueſtituram canonicè conſecrationem accipiant ab epiſcopo, ad quem pertinuerint.

Si quis à clero vel populo, præter aſſenſum tuũ, electus fuerit, niſi à te inueſtiatur, à nemine conſecretur, exceptis illis, qui vel in archiepiſcoporum, vel in Romani Pontificis ſolent inueſtitura conſiſtere. Sanè archiepiſcopi vel epiſcopi libertatem habeant, à te inueſtitos abbates & epiſcopos canonicè conſecrare: prædeceſſores enim veſtri, eccleſias regni ſui tantis regalium ſuorum beneficijs ampliauêre, vt regnum ipſum epiſcoporum maximè & abbatum præſidijs oporteat communiri, & populares diſſenſiones, quæ in electionibus ſæpe contingunt, regali oporteat maieſtate compeſci.

Si quis verò inflato ſpiritu ad periculum animæ ſuæ contra huiuſmodi autoritatis noſtræ decretum agere præſumſerit, ſciat, ſe vinculo Apoſtolicæ maledictionis & anathematis in hoc ſeculo & in futuro, niſi reſipiſcat, eſſe alligatum atq; ſubmerſum. Sacramentum autem, quod fecerunt ciuitates Italiæ regi Henrico V. tale fuit: Ab hac die inantea fidelis ero domino regi Henrico, non ero in conſilio vel in facto, quo ipſe perdat vitam vel membrum, vel quo capiatur, vel aſsiliatur contra ſuum velle: adiutorio ero ei retinere ciuitatem noſtram, & burgas, & ſuburbia, epiſcopatum, comitatum, omnem vſum & honorem regni & imperij, quem prædeceſſores ſui reges & imperatores habuerunt in prædictis locis, contra omnes homines, qui voluerint auferre vel minuere: nulli mortalium in prædicta ciuitate vel locis obediam pro epiſcopo, (imò pro poſſe eum perſequar) niſi illi ſoli, quem prædictus dominus rex eidem ciuitati conceſſerit epiſcopum dono & inueſtitura ſua: hæc omnia obſeruabo, ita me Deus adiuuet.

Anno 1112. Pontifex Paſchalis multas à Rom. paſſus eſt iniurias, dicentibus quibuſdam, quòd contra inſtituta Eccleſiæ regem Henricum tyrannum & eccleſiarum deſtructorem imperiali benedictione ſublimâſſet, inſuper priuilegio ſacrilegũ condonaſſet. Ideo coactus, in concilio XI. Cal. April. habito in Laterano, facta coram omnib. profeſsione catholicæ fidei, dixit: Amplector nouũ & vetus Teſtamentum, concilium Nicenum, Epheſinum, Conſtantinopolitanum, Chalcedonenſe, & Antiochenum, decreta S. Patrum, & præcipuè Grego. 7. & Vrbani: quæ tenuerunt, teneo: quæ damnârunt, damno, &c. Quib. expletis, ſurrexit Gerhardus Egeliſinenſis epiſcopus, legatus Aquitaniæ, & de conſenſu domini Papæ ac totius concilij legit hanc ſcripturam dicens: Priuilegium illud, quod pro liberatione captiuorum, à domino Paſchale Papa per violentiam regis Henrici extortum eſt, nos omnes canonica cenſura, & autoritate eccleſiaſtica, iudicio S. Spiritus, damnamus, & irritum iudicamus. Et hoc ideò, quia in eo priuilegio continetur, quòd electus canonicè, à nemine conſecretur, niſi priùs à rege inueſtiatur, quod eſt contra Spiritum ſanctum, & canonicam ſanctionem. Perlecta charta acclamabant omnes, Amen, Amen.

Idem. Qualiter autem Ecclesiasticas inuestituras, cæteraq; spiritualia negocia, quæ tanto tempore reges Teutonici administrauerant, quæque ipse, se, ne regni diminueretur honor, nunquam, vita comite, dimissurum, proposuerat, humiliatus pro Christo, coram multitudine, in manus domini Ostiensis, in perpetuum dimiserit: rursumque, qualia ipsi, ob honorem regni conseruandum, authoritas Apostolica concesserit, meliùs edocebunt super his scripta subnotata. Siquidem literæ inuestiturarum resignationem, ab Henrico factam, pleniùs indicant.

Idem. Anno 4. Henricus V. cum maximo exercitu ad sedanda scandala, quæ inter imperium & sacerdotium erant, in Italiam venit: nam discordia à Gregorio 2. cœpta, agitata est à successoribus eius Victore, Vrbano, & multò magis Paschale, ob quam causam scandalum erat in toto orbe terrarum. Imperator enim vti volens consuetudine & auctoritate prædecessorum suorum, petebat, sibi seruari ea, quæ priuilegiis Carolo Magno, & successoribus in imperio iam per CCC. annos & ampliùs concessa, & obseruata fuerant sub summis pontificibus, & quibus priuilegiis licitè, per inuestituram annuli & virgæ, episcopatus & abbatias conferebant, & hoc suum ius allegabant.

Idem. Henricus 3. accepta imperii corona à Clemente 2. Romanos iurare coëgit, se pontificum electioni de cætero nequaquam interfuturos, nisi iussu Imperatoris. Alii tradunt, Clementem, Romanos, ne in errores similes inciderent, iureiurando adactos, pontificum electionibus prohibuisse. Acta sunt hæc anno 1047.

Sed quoad Benedictum 9. constat, simulachrum eius monstrosum post mortem cuidam apparuisse, interrogatumq;, quid illa horrenda imago præ se ferret, cùm antea pontifex fuisset: Quia, inquiisse, in vita sine lege & ratione vixi: ideò volente Deo & Petro, cuius sedem omnibus probris fœdaui, simulachrum meum plus feritatis, quàm humanitatis in se habet. Iam enim, postquàm decem annos & quatuor menses sederat, obierat.

Syluester verò 3. non diu in pontificatu mansit. Nono enim & 40. die, factione suorum Benedictus restituitur: eoque pontificatus peruenerat, vt qui plus largitione & ambitione valeret, is dignitatis gradum, bonis oppresis, obtineret: quem morem vtinam non retinuissent nostra tempora.

Idem. Otto Saxoniæ Princeps, circa annum Domini 914. moritur, filium relinquens Henricum magnanimum principem. Hunc Conradus I. Imperator tantùm odit, ob suspectas sibi Saxonum vires, quàm est ipse ab Ottone illius patre semper humanissimè cultus. Et cùm videretur, rem viribus imparem agere, insidiis locum dedit.

Quare Hattonem Archiepiscopum Moguntinum contra Henricum solicitat. Hatto autem malis artibus imbutus, fabricari fecit Henrico torquem auream, quam collo ipsius iniiceret. Fabrefacta est torques, quæ collo alicuius iniecta, nulla arte potuit aperiri, aut dissolui, cogebatque hominem fame mori.

Sed præsentiebat hoc aliquis, qui dolum Henrico detexit: & cùm inuitaretur ab Hattone, conuiuandi gratia, imò latrocinandi causa, dux Henricus præmonitus: Vade, ait nuncio, dic Hattoni: quòd durius collum non habet Henricus, quàm comes Albertus: hunc enim regi Ludouico prodiderat.

Idem. Post Benedictum Leo quintus pontificatum adeptus est. Hunc Leonem post 30. & aliquot dies, Christophorus presbyter & familiaris eius cepit, atque in carcerem misit: ipseque præsulatum inuasit. Quantæ autem authoritatis tum pontificatus fuerit, vitio priorum pontificum, ex hoc comprehendi potest, quòd à viro priuato tanta dignitas vi & factione, vno ferè momento occupata est. Hunc Leonem credunt aliqui præ dolore animi paulò pòst periisse, quòd ab eo spoliatus fuisset, quem ipse domo aluerat, vt lupum. Sic enim cum illo Theocriti conuenit:

Θρέψαι καὶ λυκιδέας, θρέψαι κυνὰς, ὥστε φάγωντι.

Hoc est, *Ale & luporum catulos, & canes, qui te deuorent.*

Idem. Carnales homines idiotæ Alemanni, vel Bauari, vel Franci, si iuxta Romanam vrbem aliquid fieri viderint ex his peccatis, quæ nos prohibemus, licitum id & concessum esse putant, & nobis improperium inde, sibique scandalum concitant, sic vt affirment, se vidisse, annis singulis in Romana vrbe, & iuxta ecclesiam S. Petri, in die vel nocte, quando Kalendæ Ianuarii intrant, paganorum consuetudine choros duci per plateas, & acclamationes ritu gentilium, & carmina sacrilega celebrari, mensas illa die ac nocte dapibus onerari, & nullum de domo sua vel ignem, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino suo præstare velle: dicunt quoque, se vidisse ibi mulieres pagano ritu phylacteria & ligaturas in brachiis & cruribus ligatas habere, & publicè venales offerre: quæ omnia videntur impedimentum nobis præstare prædicationis & doctrinæ. Episcopi quoque, & presbyteri generis Francorum, qui fuerunt adulteri, vel fornicatores acerrimi, quos filii fornicationum arguunt, reuertentes ab Apost. Sede dicunt, sibi R. Papam licentiam dedisse, vt antea, ministrare: verùm nos contrà contendimus, quia Apostolicam sedem contra decreta canonum nequaquam audiuimus iudicasse, & hæc omnia propterea nota facimus, vt vestræ authoritatis responsum habere posimus. Incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram, in longitudine dierum, valdè optamus.

Anno

Idem. In hac generatione (anno 1018.) Vdo Archiepiscopus Magdeburgensis fata mala persoluit. Is in eadem vrbe aliquando scholasticus obtusi ingenii ac indocilis, implorauit auxilium reginæ cœli, vt aliquid discere posset, quæ ei pollicebatur & sapientiam & episcopatum. Cùm itaque doctus euasisset, in episcopatum eligitur: sed propriæ salutis & gratiæ factæ immemor, voluptati indulgens, bona Ecclesiæ neglexit: & ita tandem omnibus odio habitus est.

Inde in Valle liliorum abbatissam ad libitum habuit. Nocte quadam, cùm apud eam dormiret, vox intonuit: Vdo, cessa de ludo. Sed ille in deliciis perseuerans, non curauit vitam emendare. Tandem Fridericus eiusdem Ecclesiæ canonicus, nocte in choro Sancti Mauritii videbat, turbam Sanctorum Vdonem capitis pœna damnare, quem & sic damnatum, pugil decollauit. De latere enim abbatissæ abductus fuit, & à beata Virgine Maria coram filio suo accusatus, damnatus, & decollatus: ac sic illo vidente infelici fato periit.

Huius horrendi prodigii memoria, cruor Vdonis adhuc in marmore candido ad terrorem aliorum ostenditur.

Idem. Cunrado Imperatori rebelles erant Mediolanenses, quibus suburbia incendit, obsedit, seque non inde moturum, dixit, nisi vrbem pari affecisset incommodo: Coloniensis Episcopus autem Bruno per spiritum vidit B. Ambrosium, qui obsidionem dissuasit.

Idem. Fecerunt quorundam Pontificum vitia, vt meritò ipsi Clero sublata potestas videretur Dei iudicio, quò in melius eorum mentes flagitiis contaminatæ aliquando corrigerentur.

Idem. Leo Papa cum Henrico 3. Imperatore, & centum ac triginta Episcopis in Moguntia concilium celebrauit anno 1049. statuens, ne clerici canes, vel aues in venatione sequantur. Item, vt negotia secularia clerici non tractent. Item, vt nullus fiat monachus, nisi constitutus in legitima ætate, & spontanea voluntate.

Idem. Victor secundus Papa, aliquando celebrans, calicem leuare non potuit: qua gratia rogat populum, vt pro se orarent, & hoc in canone. Tunc subdiaconus, à dæmonio vexatus, publicè fatebatur, venenum se in calicem misisse: ideo Papa Missam celebrans, perpetuò claudit calicem in altari: quanquam Palmerius aliter, sed minùs benè.

Idem. Anno Domini 817. Stephanus Papa, tertio mense, postquàm Romam venerat, nondum exacto, obiit. Cuius in locum Paschalis, patria Romanus, electus sedit annis septem. Hic quia nulla Imperatoris authoritate Pontifex creatur, statim legatos ad Ludouicum misit, qui eius rei culpam in clerum & populum reiicerent, & quòd ab his coactus esset pontificatum suscipere. Accepta hac satisfactione, Ludouicus respondit populo & clero: Maiorum instituta, & pacta seruanda esse, cauerent, ne deinceps maiestatem læderent.

Idem. De dono Constantini, aut concessione, apud nullos extat authores, præterquàm in libro Decretorum: idque in antiquis voluminibus minimè contineri, author est Antoninus præsul Floren. in Chron.

Idem. Anno 1057. Victor secundus moritur, in cuius locum Fridericus frater ducis Lotharingiæ, abbas Casinensis, in Stephanum nonum Pontifex est creatus: sedit menses decem: per cuius tempora Mediolanensis Ecclesia, quæ per 200. ferè annos à subiectione Romanæ Ecclesiæ se subtraxerat, rediit, eamque primam agnouit.

Idem. Vno tempore Papa exsecrauit Philippum Regem Francorum, & Henricum Imperatorem, & Clementem Antipapam: anno 1088.

Idem. Innocentium tertium Papam dixisse, ferunt, quòd ablaturus esset Philippo Imperatori Diadema: aut ipse sibi insigne Apostolicum.

Idem. Interim Stephanus sextus moritur, & Romanus ipsi substituitur, sedit tribus mensibus. Mox vt pontificatum iniit, Stephani pontificis decreta & acta improbat, abrogatque.

Vide, quantùm isti degenerauerint à Maioribus suis. Illi enim viri sanctissimi Maiorum decreta tanquam sua tuebantur: hi posthabito diuino cultu, inimicitias non secus, ac sæuissimi quidam tyranni, inter sese exercebant, suas voluptates postea expleturi: cùm non extarent, qui eorum vitia coërcerent. Ideò fortè Deus illos, tanquam monstra quædam, è medio breui sustulit, vt minùs nocere possent.

Quis non miretur, regnante Ludouico, octo Romanos pontifices sedem beati Petri tenuisse, qui non legitur, nisi duodecim annos regnâsse?

Item. Horror est audire, quàm multa perperam per 28. fermè pontifices sint admissa.

Idem. Anno, vt quidam volunt, à Natiuitate Domini 981. Ioannes 14. creatur Papa. Degebat adhuc apud Constantinopolin Bonifacius 7. qui diuenditis, quæ sacrilegio abstulerat, magnam vim auri comparauit: quâ fretus, vrbem adiit, tyrannidem occupaturus, ciues largitione corrupturus: & propugnatoris sui Ferrucii potentia Ioannem cepit, & in Adriani mole interfecit. Postea sedem inuasit, sed non multò pòst subita morte periit, adeò omnibus exosus, vt defuncti corpus lanceis profoderetur, à clericis tandem collectum, & sepultum 11. intrusionis suæ mense.

Idem. Anno D. 984. electus est Ioannes 15. patria Romanus, sedit menses octo. Hic miro odio in clericos exarsit: vnde vicissim fuit odio habitus, maximè ex eo, quòd diuina, humanaque omnia cognatis suis largiebatur: quem morem (ait Platina) ad posteros ita traduxit, vt hodie perseueret. Cometes apparuit: fame & peste laborabatur.

Idem. Lucius 2. Papa ob Romanorum persecutiones ad Regem Conradum patrocinium petens misit, sed frustra. Populus itaque Rom. senatoribus, quos antè instituerat, adiecit patricium Iordanem, Petri Leonis filium: pontificem adit, & omnia regalia eius, tam in vrbe, quàm extra vrbem, ad ius sui patricii reposcit: eum, more antiquorum sacerdotum, primitiis, oblationibus, & decimis sustentari debere, dicit. At cùm Lucius Romanus Papa senatum remouere disposuisset, ingenti militia curiam, vnde senatores expelleret, seu Capitolium inuasit. Tunc populus ad arma concurrens, Papam cum suis expulit: vbi Papa (vt fertur) lapidibus attritus, postmodum officium pastorale exercere non potuit, & breui moritur, videlicet mense XI. die 4. & in basilica Lateranensi sepelitur.

Idem. Mediolanenses rebellionem contra Cæsarem Fridericum 1. toto nisu moliuntur: cùm iam antea sese dedidissent. Scribit & Ligurinus, multis non fuisse ambiguũ, Adrianum 4. Pontificem rebellionem eorum fouisse. Nam postquàm sua iura recondita fisco Imperator accepit, vrbes & castella publicata, veterem iram ille extinctam, prauis autoribus, refricare cœpit, iniustum regem, sæuum, superbum, ingratumq; sibi, qui culmen vsurparet, asseuerans: non etiam licere Augusto, nisi conniuente Pontifice, mittere ad vrbem legatos: & quòd non liceat fisco, castella, vel oppida Papæ vrgere collectis, nisi quando primùm Romæ gestare coronam Imperii incipit: deinde à Patrimonio Petri abstinere: quod nisi fecerit, non vt Imperator, sed Ecclesiæ deprædator iustè nominari: subiunxitque, satis argutis rationibus se hæc omnia in lucem posse deducere.

Idem. Philippus rex Franciæ Engebertam Caini regis Danorum filiam legitimo sibi matrimonio iunctam, prætendens lineam per Carolum Flandrensem comitem consanguinitatis computatam, repudiauit. Postea anno 1202. Innocentius 3. Octauianum Ostiens. & Ioan. Volterens. Episcopos in Franciam misit, quorum admonitione rex vxorem suam Engebertam in qualemcunque gratiam recepit: & superinductam à se ad tempus separauit.

Attamen antequàm legati Romam redirent, Maria, ducis Boëmiæ & Morauiæ, marchionisque Istriæ filia, à rege Philippo superinducta, defuncta est, quam quinque annis rex contra Dei decreta, & leges tenuit: de qua idem rex filium nomine Philippum, & filiam vnam susceperat: quos liberos Papa Innocentius 3. ad petitionem Philippi regis legitimauit: quod factum eo tempore multis displicuit. De hac dispensatione est tex. in tit. qui fi. sint le. in c. Per venerabilem.

Idem. Innocentius 3. considerans, quòd per detentionem Salernitani Archiepiscopi, qui adhuc per Philippum, Imperatoris Henrici fratrem germanum, in Alemannia detinebatur captiuus, detraheretur Apostolicæ dignitati, statim Sutrinum Episcopum, natione Teutonicum, & Abbatem S. Anastasii, in Alemanniam destinauit, scribens prælatis Ecclesiarum, vt detentores Salernitani, & aliorum prælatorum monerent, &, si necesse esset, per excommunicationẽ compellerent, vt illos dimitterent, comminando principibus, nisi ad hoc darent operam, totam Alemanniam se suppositurus interdicto.

Idem. Equus repertus, qui 100. milliaria singulis diebus currere poterat: idq; per 8. dies continuare.

Idem. Bonifacii Moguntinensis Archiepiscopi celebre ac vulgatum, contra Romanum Pontificem, dictum ab Ecclesia est receptum, quo scripsit, Papam à fide deuium iudicari posse, cùm regulariter cunctos ipse iudicaturus, sit à nemine iudicandus, vt habetur 40. dist. c. si Papa.

Idem. Papa Stephanus 4. de rebus Italicis expeditus abiit: & vacante tunc Ecclesia Reatinâ, noluit Episcopum electum consecrare, nisi ab Imperatore obtinuisset priùs licentiam. Habetur in decretis 63. dist. c. Electis. Ex quo satis patet: tunc Imperatores inuestituras Episcopis præstitisse: licet Antoninus id aliter glosset, dicens, quòd fortè iste electus fuit curialis, qui non debet ordinari: primum autem videtur verius.

Idem. Tempore Bonifacii 9, valdè infamis curia habebatur de labe Simoniaca, vt beneficia non tam meritis, quàm pecuniam offerentibus darentur: & repleuit orbem terrarum indulgentiis plenariis, ita vt paruæ Ecclesiæ in suis festiuitatibus paruo eas obtinerent pro subsidio ipsis porrigendo. Easdem tamen ipse circa finem sui pontificatus omnes, quas contulerat, reuocauit sub eo prætextu, vt potiùs eleemosynæ, quæ pro huiusmodi fiebant Ecclesiis, conuerterentur ad reparationem tectorum Ecclesiæ S. Pauli, quæ corruerant.

Ipse tres habuit germanos, quos multùm exaltauit: quorum tamen filii ad extremam deuenerunt paupertatem.

Idem. Bonifacius Papa annatarum vsum instituit, vt scilicet, qui beneficium consequeretur, dimidium annui prouentus fisco Apostolico persolueret. Sunt, qui hoc Ioan. 22. tribuunt.

Idem. Bonum se amicum Cardinalem, in acerrimum hostem, Rom. Pontificem permutasse, ait Fridericus.

Idem. Interea Pontifices, Vrbanus atq; Clemens, de papatu contendentes, alter alterum diebus solennibus exsecratum pronunciabat, vt schismaticum, cum sequacibus suis: dabaturq; magna occasio hominibus delinquendi. Nam cùm prælatus aliquis committebat excessum, de obedientia vnius transibat ad alterum, quasi abdicans schisma: quo fiebat, quòd non solùm non puniebatur excessus, sed commendabatur vt pius.

Idem. Gregorius PP. positus in extremis, habens in manibus sacrum Christi corpus, protestatus est coram omnibus, vt cauerent ab hominibus, siue viris, siue mulieribus, sub specie religionis loquentibus visiones sui capitis, quia per tales ipse fuisset seductus.

Idem. In Alemannia anno 1063. Coloniensis archiepiscopus apud Henricum adolescente Agnetem criminatus, quòd contra maiestatem imperii Christiana Reip. natu mulieris gubernar tur, accepta potestate, Italiam est ingressus: & Gilberto Parmensi, quem regina cancellarium in stituerat, deposito, loco eius Vercellensem Episcopum surrogauit. Deinde Romam veniens, admi sus ad pontificis Alexandri conspectum, cardinalibus & potioribus è clero considentibus, huius modi orationem fecit: Quo factum est modo, mi frater Alexander, vt præter seruatos hactenus mo res, præter legem olim Romanis pontificibus præscriptam, Pontificatum Romanum à rege & do mino meo Henrico iniussus acceperis? & incipiens à Carolo, multos nominauit, à quibus pontif ces vel electi fuêre, vel confirmati, aut eorum ab his electio affirmata.

Paranti plura dicere Hildebrandus Archidiaconus, cætu Cardinalium annuente, respondi Nullum vnquam ius, nullum imperium, Anno archiepiscope, Regibus & Imperatoribus Roma nis in pontificis Rom. electione fuit, & si quid per vim, si quid perperam actum sit, censura patru postea correctum est. Incipiens itaque à superioribus tam diu immoratus est, quoadusque victus An no, satis sibi factum esse, respondit.

Naucletus, Platina, & alii affirmant, omnes Papas à Syluestro secundo ad Gregorium sept mum fuisse magos. Qualem ergo, & quem interim Christus vicarium habuit?

Idem. Anno Domini 1208. cùm interemisset regem Henricum Bambergæ Otto de VVitte spach, tam propterea, quòd illi filiam suam (quam Rex Ottoni vxorem desponsauerat) prop scelus homicidii perpetrati in familiarem quendam Ducis Bauariæ, tradere noluit, quàm quoqu quòd sanguinis propinquitate illam ducere non potuit, nemo fuit è cubiculariis custodibus, q tantum principem, tam amantem Reipub. hac eriperet cæde: vt ne dicam omninò Rempul quando hoc vno Philippo peremto, Germania summis insidiis pontificis Romani agitata, vires p nè suas omnes in sese experta est truculenter.

Idem. Gaude nunc nostra Roma, quoniam aperiuntur cataractæ thesaurorum in terra, vt ad confluant riui in magna copia nummorum. Hæc abbas Vrspergensis.

Idem. Anno Domini 1226. Longobardi, vt creditur, per suggestionem Papæ Honorii contra Fridericum 2. Imp. componentes ligam inter se, vicinas sibi ciuitates aduersus Imperiu Romanum statuerunt: quæ per multos annos, sub nomine confœderationis Longobardorum a pellata, perseuerauit: graue admodum Romani Imperii dispendium, ac Hierosolymitanæ exped tionis manifestum impedimentum: quoniam iter, quod ipse Fridericus in Syriam facere promi rat, occasio hæc, ne fieret, diutius suspendit.

Idem. Gregorius postquàm pontificatum iniit, monuit Fridericum sub anathematis pœna, primo quoque tempore in Asiam cum exercitu proficisceretur, recuperandæ Hierosolymæ causa.

Idem. Anno Domini 1215. Innocentius Papa Romæ in Ecclesia Lateranen. concilium s synodum celebrauit, cui interfuêre Hierosolymitanus & Constantinopolitanus patriarchæ, metr politani LXX. Episcopi CCCCXII. Abbates, priores, conuentuales octingenti, Græci & Roma legati: regum verò Hierusalem, Hispaniæ, Angliæ, Franciæ, & Cypri oratores.

Venêre multa tum quidem in consultationem, nec decerni tamen quicquam aptè potuit, e quòd & Pisani & Genuenses maritimo, Cisalpinæ terrestri bello inter se certabant. Editæ tam nonnullæ constitutiones referuntur, è quibus vna existit: vt quoties orbis principes, alter in alt rum, deliquerint, correctio ad pontificem Romanum spectaret. Truncum etiam fieri in eccles sub tribus distinctis clauibus, ordinauit: in quo reponeretur eleemosyna, in subsidium terræ sa ctæ: atque, vt homines ad sumendam crucem exhortentur, strictiùs mandat.

Idem. Moritur Bonifacius 8. qui Imperatoribus, Regibus, Principibus, nationibusq; terr rem potiùs, quàm religionem iniicere conabatur: quique dare regna, & auferre: pellere homin & reducere, pro arbitrio animi conabatur. Consanguineos nimis dilexit, & exaltauit. Duos eni nepotes fecit Cardinales satis iuuenes, similiter & auunculum suum: XX. numero ex suis consa guineis & amicis episcopos, & archiepiscopos instituit: laicos comites fecit, magnum thesauru eis reliquit. Vnde & mortem eius, conductis stipendiariis, vindicare conati sunt. Gratias à Cœl stino concessas reuocauit, quasi non fuissent effectum consecutæ. Gibellinos omnes vno odio pers quebatur.

Idem. Per hæc tempora maxima fuit tribulatio in Sueuia, & circumiacentibus prouinci propter censuras Ecclesiasticas in adhærentes Ludouico Imperatori. Et ego legi, & vidi literas, p quas absoluti fuerunt à censuris Præpositus, Capitulum, & Canonici in Sindelfingen, ab Episcop Vlrico Constantiensi ex commissione. Et iterum, quòd plures tunc, ex adhærentibus, sepulti fu runt in campis, & extra cœmiteria: & plures interdicti fuerunt sepulti in Ecclesiis, & cœmiter postea, vbi fuerunt reconciliati, habito testimonio, quòd in extremis signa pœnitentiæ ostend runt: similesque literas habemus adhuc in nostris scriniis.

Idem. Anno 1501. Leodicensis Episcopus, Ioannes de Horne, Cæsari Maximiliano scripsera Cruces post Paschatis festum quotidie, igneas, sanguineasque apparuisse in templo, in plateis, in d mibus, in cubiculis, ita vt pro vero sanguine à nonnullis haberentur: simplices, duplicesque cruc fuerant, & videbantur in peplis mulierum, & capitibus puellarum, nec fictas fuisse, Episcopus affi mat. Scribit, in peplo cuiusdam vxoris Mastrik Grilete, grandem crucem aurei coloris extitisse, in singulis extremitatibus alias minutas cruces eiusdem coloris prostitisse, & in medio aliam m gnam sanguineam crucem.

Matrona, vt ait, miraculo territa, peplũ alibi reponit, aliũ induit, mox & in eo magna cernit

crux

crux: homines præ ingenti admiratione accurrentes obstupescebant, in quorum conspectu aliquoties peplum aliud induerat, ita vt intra nouem dies tredecim pepla ei crucibus illis signarentur: insuper dum aliqui cum ea conferrent, animaduertunt, in mento eius exoriri crucem digitum latam, habentem mellis colorem & saporem: à gutture incipiebat, & ad inferius labrum se extendebat ad dentes vsq;: illa cùm eam dextra attingere vellet, statim conformis crux in manu quoq; eminebat, & cùm manum ad sinum retraheret, ambæ cruces duas horas ita permanserunt, & rursus disparuerunt.

Post hæc visæ fuerunt lanceæ, characteribus quibusdam insignitæ, prorsus sanguineæ, & circulo seu corona concludebantur viridi, ambiente totum caput, & erat ceu spinæ aculeata.

In Vrsperg. Paralip. dicitur: signa fuisse velut spineam Christi coronam, & clauorum Christi figuram referentia: & cùm in Mastricensi vrbe templum ingrederetur, & in sacristiam deduceretur, iterum signa illa crucis in peplo eius & ricis luculenter apparuerunt, & homines ea videntes terrore vehementer percellebantur, Canonicorumque vnus subitò attonitus concidit. E uestigio ad Episcopum deducta fuit, qui suis oculis ea vidit, & manibus palpauit. Signa eadem etiam viro in vestibus suis apparuerunt. Hæc Leodiensis Episcopus Maximiliano Cæsari anno 1510. die 18. Maii perscripsit. Pestis sæuissima grassabatur sequenti anno, quam his crucibus prædictam, aliqui volunt. Sed arbitror ego, præsagia fuisse Reformationis Ecclesiæ post annos 16. susceptæ. Signa enim non tantùm crucis, sed lanceæ, coronæ, clauorumq; Christi quoq; videbantur, docentia profectò, meritum, crucem, & mortem Christi iamiam rursus purè prædicatum iri: aureus color subindicat eius preciositatem, vt Prouerb. 8. Doctrinam maioris æstimate, quàm aurum. Mellis sapor dulcedinem eius prædicationis innuit: Prouerb. 24. Comede fili mel, quia bonum est, & fauum dulce in faucibus tuis: sic sapientiam disce pro anima tua.

In mulieribus & virginibus cruces apparuisse, significat, apud Deum non esse respectum personarum, sed suam gratiam humilibus & paruulis seruari. Sed eas extitisse in peplis, ore, & mento, præmonstratum est, Prædicationem de Cruce & merito Christi in publico futuram, homines eam suscepturos, & ore confessuros: alluditur autem ad illud, quod in Ezechiele legitur cap. 9. Cùm nimirum horrenda esset idolomania in populo Israëlitico, scribit Propheta, Deum angelo mandasse, vt in eorum fronte, qui super abominatione ea ingemuerant, & conquesti fuerant, literam Thau Hebraicam scriberet, & occidi iuberet omnes, quotquot illo Thau, litera Hebræa non indigetati fuerint in fronte sua.

Thau verò illud refert & repræsentat crucis signum in Hebræa, Græca, Latina, & Germanica lingua. Nam quemadmodum, illos, qui in fronte sua illo Thau, id est, crucis signo, insigniti erant, fiduciam & fidem veram in venturum Meßiam crucifigendum habuisse, & propterea euasisse interitum, signaculo isto declaratum fuit: sic has cruces, veram fidem in Christum, rursus ceu aurum purumputum, redintegratum iri, designasse, dubium non est.

Sic Eusebius de vita Constantini lib. 1. cap. 22. refert: Quòd Constantino Imp. dum adhuc ethnicus esset, meridie in sudo cœlo luculenta Crux ostensa sit, in qua scriptum erat: In hoc vinces: & sequenti nocte Christus per visionem indicârit: Si fidem in Christum Crucifixum induturus sit, victoriam ab hostibus eum reportaturum, & fortunatum in Imperio futurum esse: ideoque gerere debeat in vexillo Crucem, si bella gereret: quod fecit, & baptizari se iussit, felicitatemque summam consecutus est.

Prodigiosum. 1501.

HOc anno Herrenbergæ in Sueuia, cruces & aliæ figuræ, in homines cecidêre: primam crucem vidit Simon Lamparter in Iacobi Dachtleri vxore Barbara, Ioan. Reuteri Herrenbergæ filia, pridie Encœniorum ibi.

Idem vidit pridie Pentecostes, in quadam puella 20. an. Dorothea nomine, Conradi Holtzii F. (quæ ancilla erat apud Cabiensem Senatorem, Henr. Volcium) varia signa: vt, in vittâ albâ 30. flaua puncta, latitudine nummi, crucemq; glaucam. In peplo longam lineam flauam: in eiusque summitate spongiam, cum cruce flaua, viridi, & cærulea: scalam expresse violacei coloris: gallum gallinaceum flauum, euidentibus cum pedibus & alis: manum flauam, forcipem viridem, glaucum clauum, malleum flauum: cum multis crucibus flauis, viridibus, & cæruleis. Viderunt id & alii multi. Ipse in libello Germanicè hoc annotauit. Cruf. Imp. Max. 1. Papa Alexan. 6.

Superstitio. 1500.

IN Mediolanensium historia sect. 1. admirandæ superstitionis mentio fit: admouentur enim infantes serpenti posito in Templo, è regione crucifixi. Artunus huius hist. author est. Imperatore Maximiliano, & Papa Alexandro 6. V. S.

1500.

Ordo peregrinorum pauperum.

ANno 1500. ex Italia in Germaniam venerunt pauperes nonnulli, lineis, alii griseis laneis induti, nudis pedibus, nudo capite, sed neque baculum, neque peram portantes: vinum non bibebant, atque omnibus diebus præter Dominicam ieiunabant. Carnes, oua, pisces, butyrum, caseum aut lac non comedebant. In templi humo se iactabant prolixè orantes, non ampliùs 24. horis in vno loco manentes. Coloniam Agrippinam, & Aquisgranum omnes visitabant. Voto se ad certos aliquot annos obligabant: quo finito ad sua quisque redibat. Solos Monachos, & mulieres à suo consortio excludebant. Nauclerus in Gener. 51. Imp. & PP. V.S.

De Paparum in Cœlo, Inferno, & in Terris maiestate & potentia.

ARrianus in Bythiniacis ait, Bythinos montium cacumina ascendere solitos, & Iouem Pappum salutare: vt & Scythas. Cæl. Rhodiginus l. 2. c. 8. quid de hoc nomine, & quomodo à πόπει deducat, vide apud eum.

Fuit autem nuncupatio Papæ olim omnibus Episcopis communis, vt patet in epistolis Cypriani, Ambrosii, Hieronymi, & Augustini, ac aliorum antiquorum præsulum, & doctorum qui & peritiores & sanctiores erant his, qui secuti sunt. Text. est etiam in c. loquitur. in superscriptione 24. q. 1. vbi Cæcilius Cyprianus, Carthaginensis Episcopus Papa vocatur. Constat enim textum illum esse Carthaginensis Episcopi. Nullus autem in Catalogo Romanorum Pontificum est Cypriani nomine.

Idem text. in c. sicut de consecrat. distinct. vbi etiam Clerus ipse Romanus, scribens ad sanctum Cyprianum, vocat eum Papam. Sed ibi glossa, putans literam mendosam, valdè errat: quia (quod nimis reprehendendum est) non priùs legerat opera Cypriani, saltem epistolam illam (ex qua Col. 2. Gratianus fragmentum illud, de quo in d. c. abiit. accepit) quæ in libro secundo Epistolarum diui Cypriani, epistola 7. habetur, vbi superscriptio talis est: Cypriano Papæ Presbyteri & Diaconi Romæ consistentes, salutem. In textu autem, & fine epistolæ est apertior clausula huiusmodi: Optamus, te, beatissime & gloriosissime Papa, semper in Domino benè valere.

Sed nec imperitus ille glossator viderat libros antiquorum patrum, nec etiam conciliorum Ecclesiæ: in quibus Augustinus Hipponensis Episcopus, Papa vocatur à concilio Aphricano: ne dum à beato Hieronymo, Bonifacio, & aliis.

Imò etiam Ethnici persecutores fidei ita vocabant, adeò promiscua erat appellatio Papæ omnibus Episcopis Christianis, vt patet in passione prædicti Cypriani, per Pontium eius Diaconum edita. Vbi Galerius Proconsul, captura Cyprianum interrogans, dixit: Tu es, quem Christiani Papam suum nominant? Sanctus Dei respondit: Ego. Et sic etiam in ipso glorioso martyrio hanc appellationem fassus est, & approbauit: id quod nunquam fecisset, nisi vera fuisset, vtpote pro veritate moriens.

Quin etiam Clodouæus, siue (vt beatus Rhenanus mauult) Ludouicus, primus Francorum Rex Christianus, Simplicem Episcopum Papam vocabat, vt apud Gregorium Turonensem historiarum libro 2. capite 27. Vide Carolum Molinæum de abusibus Romanæ curiæ.

Vocem Papæ alii compositam esse putant ex his notis, Pa: Pa: quæ antiquis significabant Pater patriæ: qui titulus Romanis Imperatoribus tribui solitus est. Ioann. Corasius.

Constat, Papæ vocabulum à nullo Episcoporum Romanorum vsurpatum fuisse, vsque ad annum Christi 600. A tempore siquidem Petri vsque ad Syluestrum, Episcopi: inde, scilicet ab anno Domini 320. vsque ad annum 520. Archiepiscopi; postea verò sub Iustino Cæsare, & Hormisda Pontifice, Patriarchæ dicti fuerunt: post quod, nomen Papæ assumserunt. Neque tamen ob id, vt existimo, quòd nomen Papæ non fuit, ideò dignitatem fuisse, quispiam negabit.

Siue enim Papa à nomine Pappos, quod auum significat: siue à Pappo, carduorum flore: siue à Scythico Ioue Pappæo deriuetur, ratio tamen Etymologiæ dignitati pontificali quadrat. Si verò Papa à papillis, delicatissima & nobilissima corporis parte, dicitur, vt Gomesius sentit, dubitarem quodammodo, an Papalis dignitas ante Ioannem octauum fuisset, vtpote, qui solus officio Papa, sexu fœmina, papillas delicatissimas habuit? Simon Schardius.

Papa

Papa dicitur quasi admirabilis,à vocabulo Papæ, quod est admirantis. Ab aliis dicitur Papa quasi Pater pauperum. Albertus Trotius de perfect. cler.

Notat etiam Curio in Chronicis, Gregorium 3. fuisse Syrum, & Syriaca lingua Papam, id est, Patrem, nominatum fuisse. Item, Iacobus Fontanus libro secundo de bello Rhodio, Turces suum Deum Babam appellare, dicit. Hæc de nomine Papæ: sed de Ipsa persona vide sequentia.

Sicut in ipsa Ecclesia triumphante præest vnus, cui obediunt omnia & parent, qui est vnicus Princeps supremus, vt est ipse Deus: ita in ista Ecclesia inferiori militante est vnus supremus, cui omnia obediunt, id est, ipse Papa facit vnum tribunal cum Iesu Christo. Et paulò pòst: Vnica est Ecclesia catholica, & vnum caput: & si aliter diceremus, offenderetur ille articulus: credo vnam sanctam Ecclesiam catholicam. Ex consilio quod incipit: Diuo ordini Fratrum Minorum,&c.

Deus omnia subiecit sub pedibus Papæ, secundum illud propheticum: omnia subiecisti sub pedibus eius, minuisti eum paulò minùs ab Angelis,&c. Psal. 8.

Cardinalis (multò magis Papa) potest furem obuium à patibulo eripere. De præstantia Cardinalium.

Papa potest inuitum absoluere. Papa potest quadrata rotundis æquare. Sua sanctitas est domina totius orbis. Conf. 1. col. 19. vol. 1.

Factum ab eius (Papæ) sanctitate, à Deo reputatur factum. c. quanto. de translatione prælatorum. Conf. 1. col. 13. vol. 3.

Papa supremus Dei vicarius est, & qui aliter dicit, mentitur. Baldus, & Andreas Barbatius I.C. Siculus, de officio prætoris.

Appellans ad futurum concilium à Papa, iam excommunicatus est, læsæ maiestatis, & hæreseos criminis reus: & ex patre diabolo, & Gregorio de Heimburg similis est. Æneas Syluius, Papa Pius II. lib. 1. Epist.

Papa habet plumbeos pedes, & quasi immobiles, dans cuncta moueri. Ægidius Bellamere.

Imperator quod habet, totum habet à Papa. Sicut Zacharias ad Teutonicos transtulit imperium à Græcis: ita Papa potest ab Alemannis transferre ad Græcos. Nam in potestate Papæ est, vt det illud, cui vult: propterea constitutus à Deo super gentes, & regna, vt destruat & euellat, ædificet & plantet. Papa Adrianus 4. in epistola.

Qui à Romana Ecclesia recedit, saluari non potest. Adrianus in epistola ad Hispan.

Sedes Romana veritatis voce primatum obtinuit, nec prima diceretur, si aliam super se haberet. Quæ etiam caput est omnium Ecclesiarum, à quo omnes sumserunt originem. Primatum enim non synodialibus, aut aliquibus commentis meruit institutis, sed Domino largiente, qui ait: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & reliqua talia, & his similia. Quibus si aliquis superbo spiritu obuiauerit præceptionibus, non exeat impunitus, sed status sui periculo subiacebit.

Romana Ecclesia aliarum omnium caput est, & qui se ab hac abscindit, ille fit extorris à Christiana religione.

Generali decreto statuimus, vt execrandum anathema sit, & velut præuaricator fidei catholicæ semper apud Deum reus existat, quicunque Regum, vel Principum, vel Episcoporum, seu Potentum, deinceps Romanorum Pontificum decretorum censuram in quoquam crediderit, aut permiserit violandam. Adrianus tom. 2. concil.

Papa dispensare potest, vt periurus à testimonio non repellatur. Albericus de Malet.

Violenter multa Romæ exiguntur ab officiariis. Alanus excusat hoc, quòd non habent salarium à Papa. Gofredus aliter defendit, quòd sit ideò, quia Simonia non habeat locum in curia Romana: similiter nec lex Iulia de ambitu. Hostiensis putat, autoritatem superioris, & scientiam Papæ excusare vitium, & quia Princeps solutus est lege.

Papæ attributa est omnis potestas in regno Christi, ligandi & soluendi vbi vult. Papa non potest esse hæreticus, nec deponi vllo casu. Albertus Pighius lib. 4. c. 8. Hierarchiæ Ecclesiasticæ.

Papæ summam tribuunt potestatem in Spiritualibus & temporalibus Ioannes Driedo l. 2. de libertate Christiana, cap. 2. Ioannes de Turrecremata lib. 2. Summæ, cap. 113. & seq. Albertus Pighius lib. 5. Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Thomas VValdensis lib. 2. doct. fid. art. 3. c. 76. & seq. Petrus de Palude in libro de pot. Ecclesiæ. Caietanus in Apolo. c. 13. ad 6. Franciscus Victoria q. 2. de potestate Ecclesiæ. Dominicus à Soto in 4. de 25. q. 2. art. 1. Nicolaus Sanderus lib. 2. c. 4. Visib. Monarch. & alii.

Disputandum non est, quin Papa omnia posſit. Alexander Soccinus. Maria.

Solus Papa potest absoluere à iuramento, cùm quis periurium incurrit. Alex. Socc. Cornæus. Curtius senior, Crauetta, &c.

Papæ potestas maior est, quàm sanctorum. Aluarottus in tit. Episcopum vel Abbatem. col. 5. de libellis. 20. dist.

Qui primatum Papæ negat, in Spiritum sanctum peccat, Christum diuidit, & hæreticus est.

Et dixit: data est mihi potestas in cœlo & in terra. Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ.

Papæ dispensatio ideò magni ponderis censetur, quòd Deus non permittet, errare Vicarium suum in dispensando.

Per indulgentias à Papa datas etiam inferni pœna remittitur. Angelus de Clauasio in summa Angelica.

Papæ potestas maior est, quàm Moysis: quia Moyses non habuit potestatem nisi super populum Iudaicum: sed Papa habet potestatem super omnes.

Potestas Papæ est indefinita, Andreas ab Exeâ.

Papa est vertex graduum.

Papa deponit Imperatorem, est enim maior. Antonius Corsetus Siculus.

Papa est maior Paulo, & Petro par in administratione. Solus Petrus visus est per mare ad Christum venire, ideò mysticè designauit, totum orbem futurum sub imperio & dominatu Papæ.

Solus Papa potest rem vni auferre, & dare alteri.

Papa est lumen fidei, & quasi Sol & Splendor veritatis.

Papæ solius est, de matrimonio disponere.

Papa potest vnicuique sua bona auferre, & alicui alii in proprietatem attribuere, prout sibi placuerit. Antonius de Rosellis in tractatu de conciliis.

Papæ potestas est maior Apostolo, & potest dictis Apostoli derogare. Rota, & Antonius Maria.

Papa potest disponere, & ordinare contra Epistolas Pauli. Ex decisionibus Rotæ, Anton. Maria, Carolo Ruino, & Sigismundo Neapolitano.

Papa beneficium alicui auferre potest, etiam sine clausula Non obstante. M. Anton. Cucch. de Morator.]

Potestas Papæ maior est quàm Angelorum, quantum ad officii potestatem: quia nulli Angelorum concessit Christus claues ligandi & soluendi, sicut Petro, & successoribus eius: & ideò non minor honor debetur Papæ, quàm Angelis. Vnde Papa recipit à fidelibus adorationes, prostrationes, & oscula pedum, quod non permisit Angelus à Ioanne Euangelista sibi fieri. Antoninus.

Papæ potestas est maior omni alia creatura, post potestatem Christi, aliquo modo extendens se ad cœlestia, terrestria, & infernalia: vt de eo possit illud verificari dictum de Christo Psal. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues, & boues, & pecora campi, & volatilia cœli, & pisces maris. Et aptè: quia ipse est vicarius Christi. Quoad terrestria, dicit Oues, id est, Christianos: Boues, id est, Iudæos, & hæreticos: Pecora campi, id est, paganos. Quod ad cœlestia, dicit: Volucres cœli, id est, Angelos bonos & malos, quia in multis est maior illis. Quoad infernalia, dicit: Pisces maris, id est, eos, qui sunt in purgatorio, ad subueniendum illis per indulgentias. Anton. par. 3 tit. 22. c. 5. § 1.

Papa formam Sacramentorum ab Apostolis traditam potest immutare. Archidiaconus.

Papa potest reuocare beneficium, non tamen est honestum, vt id faciat.

Quòd dicit, FIAT, gratia perfecta est. Ascanius Clemens à Mer.

Sicut Iudæi suo Sacerdoti Leuitici generis obedire tenebantur, sic oues Christianæ Papæ locum tenenti Christi.

Papa habet omnem, Regalem, Imperialem, & Sacerdotalem potestatem in toto mundo quia consecratur quemadmodum Sacerdos, & coronatur vt Rex, & festum coronationis nuncia omnibus regibus, tanquam suis Vasallis, suæq; iudiciariæ potestati subiectis, vt etiam possit eos instituere, & destituere: in quibus comprehendit etiam Regem Franciæ, Reges Turcarum, Paganorum, & omnium infidelium. Christus enim per suam passionem meruit iudiciariam potestaten super omnem creaturam, & illam dedit, & reliquit Papæ, qui habet claues vtriusque potestati etiam temporalis & æternæ, etiam super paganos in toto orbe: & ab omni Rege vel Imperator imò à quocunque homine per totum orbem potest ad eum appellari: & contrarium sentientes ha retici sunt.

Vtcunque Imperatores sint electi ante hæc tempora: tamen nulli dubium esse debet, qui summus Pontifex, quem Constantinus Vicarium Dei filii firmiter confessus est, Imperatorem po sit eligere, quemcunque, & vndecunque sibi placet. Augustinus de Ancona.

Etsi contingat, aliquos assumi ad Pontifices, qui sint mali homines, & mali Prælati: tame eorum potestas est à Deo, & boni per eum saluantur, & mali damnantur.

Nulli Angelo commissa est iurisdictio, & cura totius orbis: sed Papæ totius mundi iurisdicti & cura commissa est: quia super cœlum & terram iurisdictionem accepit.

Mouent etiam quæstiones: vtrùm Papæ debeatur honor, qui debetur Christo? Vtrùm Pap debeatur honor, qui debetur Sanctis, & Angelis? Quomodo ad Papam spectet determinare, qu pertinent ad naturam humanam à Dei filio assumtam? Idem.

Vt Christi potestas est æterna, Dan. 7. sic similiter & potestas Papæ est æterna.

Potestas Papæ est potestas à Christo collata: dubitare ergò de potestate Papæ, est dubitare potestate Christi.

Papa pro crimine quantumcunque notorio deponendus non est, quia talis dispositio redu daret in malum totius Ecclesiæ: quia maneret acephala.

Sententia Dei, & sententia Papæ vna sententia est, & ideò nullus potest appellare à Papa Deum: sicut nullus potest intrare ad Consistorium Dei, nisi mediante Papa, qui est æternæ vitæ c niger & ostiarius. Et sicut nullus potest appellare ad seipsum, sic nullus potest appellare à Papa Deum, quia vna sententia est, & vna curia Dei & Papæ. Idem August. de Ancona.

Gerit summus Pontifex in Ecclesia vicem illius Prophetæ, de quo dicitur Deut. 18. Proph tam suscitabo vobis de fratribus vestris: quicunque non audierit prophetam illum, ego vltor

pœnam istam, æternam & temporalem sibi infligendo, vt glossa dicit. Ex quo verbo habetur, quòd impingentes in summum Pontificem, & resistentes sibi grandi pœna puniendi sunt. Significatur enim summus Pontifex per montem Synai, de quo dicitur Exod. 19. quòd die tertio descendit Dominus coram omni plebe super montem Synai, dicens filiis Israel, ne ascendatis in montem, nec tangatis fines eius. Omnis enim, qui tetigerit montem, morietur.

Significatur etiam summus Pontifex per talem montem ratione eius generalitatis: quia sicut mediante tali monte descendit Deus coram toto populo Iudæorum, sic Christus mediante potestate summi Pontificis, in lege noua descendit super toto populo Christianorum. Et ratione sublimitatis: quia sicut ille mons sublimior erat omni alio, sic Papa sublimior est omni alio Prælato. Et ratione legalis authoritatis: quia, sicut de illo monte data est lex, sic de ipso Papa omnes leges & omnia iura exquirenda sunt. Omnis ergò qui hunc montem temerario ausu tangit, impugnando, vel sibi non obediendo, mori debet non quacunque morte: quia manus sic morientem non debent tangere: sed lapidibus est opprimendus, & iaculis confodiendus, in detestationē tantis peccati: vt dicitur in eodem libro. Augustinus de Ancona in summo tractatu de potestate Ecclesiastica.

Papa potest in terris, quod Deus in cœlis.

Papæ nullus est par, nisi Deus. Augustinus Berorius in rubr. de offic. de legen. 10.

Adorauit Papam Constantinus vt Deum. Et Demetrius Croatiæ atque Dalmatiæ Rex ad Gregorium septimum dixit: Tibi deuoueo & polliceor, me incommutabiliter completurum omnia, quæ mihi tua reuerenda iniungit sanctitas. Item: audis, summum Pontificem à Constantino Deum appellatum, & habitum pro Deo: hoc autem factum est, cùm eum præclaro illo edicto decorauit, adorauit vti Deum, vti Christi & Petri successorem, diuinos honores ei, quoad potuit, contulit, & veluti viuam Christi imaginem veneratus est.

Omnes Reges sunt Vasalli Papæ. Augustinus Steuchus in donatione Constantini.

Papa in terris est, vt Deus in cœlis. Auth. de instrm. can. & fide in prin. § illud. & Bald. de pace Const. in pr.

Pontifex Romanus in his, quæ ad fidem pertinent, nullo casu errare potest.

Pontifex Romanus non potest vllo modo iudicari in terris, neque ab vllo priuato, neque ab vllo Principe Christiano, siue seculari siue Ecclesiastico: neq; ab omnibus simul in concilio congregatis, quippe qui ita omnibus est prælatus, vt nemini sit subiectus.

Pontifex Romanus summus est iudex, in controuersiis fidei & morum diiudicandis. Robertus Bellarminus lib. 4. de Pontif. sum. c. 1.

Papæ potestas est suprema, in qua non habet parem.

Papa est omnium princeps, & Rex Regum, & causa omnium in Ecclesia militantium.

Papa est omnia, & super omnia.

Papa est viuus fons iustitiæ, fugans tenebras sicut ventus. Baldus & Curtius.

Papa facit opera soli Deo debita. Baldus in l. vlt. c. sent. rescind. Decret in c. 1. de const. Felinus in c. Ego N.

Papa est causa causarum, inde non est de potestate eius requirendum, cùm primæ causæ nulla sit causa. Baldus, & Fel.

Papa est quoddam numen, & visibilis quidam Deus: & quæuis facit, non tanquam homo, sed tanquam Deus facit.

Vt breuibus omnia comprehendamus, habet Pontifex Romanus liberrimam, immensam, infinitam, & perfectissimam in omnibus causis & negotiis, ciuilibus & spiritualibus, potestatem, pro arbitrio dispensandi, absoluendi, indulgendi, commutandi, laxandi, restringendi, confirmandi, declarandi, derogandi, reprauandi, & quid non?

Nemo audet dicere Deo, quare huic parcis? dicit ibi glossa, idem esse & de Papa. Bald. in prælud. feud. § aliqua. C. quamuis de pœnitentia. dist. 3.

Papa solus iudicat, vt Deus. l. sancimus. C. de iudiciis.

Habet Papa cœlestis & terrestris potestatis monarchiam.

Omnis creatura, de necessitate salutis, subest Papæ Romano.

Maior est Papæ, quàm omnium sanctorum potestas.

Tantò maior Imperatore est Papa, ipsomet teste, quantò Sol Luna maior est. Bald. de Maiorit. c. solitæ.

Suprema potestas Pontificis est à solo Deo, nec ab homine potest iudicari, testante Apostolo: Spiritualis homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur. Extrauagant.

Romanus Pontifex iura omnia in scrinio pectoris sui censetur habere. Bonifacius 8. lib. 1. tit. 2. de const. c. 1.

Non obediens Papæ est morte mulctandus.

Papæ debentur decimæ ab omnibus Parochiis, quoniam pro omnibus laborat: vnde ab omnibus sustentari debet.

Papa potest solus in totum tollere pœnam temporalem, in quam commutata sit æterna per confessionem, & pœnitentiæ iniunctionem: licet secus sit in inferiore.

Papæ absolutè est credendum. Bonifacius de Vitulinis, & Marcus Mantua.

Honorandi sunt Papæ, etiamsi sint mali, & præferendi omnibus Regibus, Imperatoribus, immò Angelis, & virgini etiam Mariæ: quod mirum videtur, cùm hæc à Sacerdotibus pro auxilio adoretur. Bernard. de Bustis.

Omnes Principes orbis terrarum Pontificem, vt Deum summum, adorant & colunt. Blondus.

Quod si quis, diabolico instinctu pulsatus, crudeli temeritate non perhorruerit, & citiùs emendare neglexerit: huiusmodi hominem, quicunque sit, de communione sacrosancti sanguinis & corporis Domini nostri Iesu Christi, à participio totius Christianitatis, non solùm excludimus, sed etiam propulsamus. Quin etiam Apostolici anathematis acutissima lancea eum transuerberamus: vt pro maledictis malè perditus, mortem gemat æternam, associatus in Gehenna inferiori dæmonum principi, mortis inuentori, & etiam Iudæ sacrilego & proditori, vndiq; circumcinctus Draconibus tartareis in vltionem seruientibus, nec in vltimo tremendi Dei iudicio ad vitam resurgat, infelicissimo & miserrimo viuendi genere mortem quærens, & non inueniens. Bambergense Chronicon.

Papa potest citare, quem & vbi vult: Dominus enim est ipse vbiq; terrarum: Bartolus.

Papa est Dominus omnium. Bartol. à Chassanæo.

Papa dispensare potuit cum Rege Angliæ, vt vxorem defuncti fratris duceret.

Amicis tantùm (vt S. Pontificibus) Deus sua arcana reuelat. Bartol. de Spina de potestate Papæ.

Papa est loco Petri, Episcopi verò loco Apostolorum. Bermon Chouer de public. concub.

Papa est supra omne concilium.

Papa in terris potestatis plenitudinem habet.

Vbique pallio vtitur Papa, in signum plenitudinis potestatis.

Papæ nemo potest contradicere, cur ita facis?

Papa legibus solutus est.

Papæ iura cœlestis & terreni Imperii commissa sunt.

Papa confirmat, consecrat, & coronat Imperatorem, & deponit. Bonaguidas de Aretio in tractatu de dispensationibus.

Papa potest contra Epistolas diui Pauli statuere. Carolus R.

Iura Papatus, vt diuina, immutabilia sunt. Carolus Molinæus.

Roma effusione sanguinis Petri, qui fuit Vicarius Christi primus, facta est altera Ierusalem, adeò, vt per talem effusionem voluntas Dei fuerit, vt ille locus confirmaretur & consecraretur pro Ecclesia sua sancta, quæ esset caput, & domina omnium Ecclesiarum. Car. in Cle. 1. de prob.

Papæ sacrosancta autoritas iustum facit, quod per se tale non est. Carolus Sigonius lib. 3. de regno Italiæ.

Papa sibi ipse iudex esse debet. lib. 4.

Aduersus M. Pontificem neque Episcopi, neq; Archiepiscopi recipienda est delatio. lib. 9.

Hæreticus est, quicunque dixerit, Papam indulgentias dare non posse. Carerius.

Papæ potestas ad omne bonum extenditur, ad nullum verò malum. Cappronus.

Papæ detrahentes sunt infames, & maximè peccant. Casparus de Perusio de reseruatione beneficiorum.

Papa est caput totius orbis.

Magis est obediendum Papæ in administratione, quàm cuiquam Apostolo resurgenti.

Papa non ab Apostolis, sed à Christo primatum accepit.

Licet Papa faciat, quòd malus videatur, iniustum tamen nihilominùs est iustum.

Leges Papæ sunt obseruandæ, sicut leges Dei.

Basiliensis synodus fuit Synagoga Sathanæ, quam possidet Princeps tenebrarum. Cataldidinus de bonis compaignis.

Priuilegia sua sequentibus verbis soliti sunt corroborare Papæ: si quis (quod absit) ea, quæ à nobis statuta sunt, nefario ausu corrumpere, violare, aut refragari præsumserit, nisi resipuerit, sciat, se anathematis vinculo innodatum, & à Regno Dei alienatum, & cum Diabolo ac eiusdem pompis, & Iuda Iesu Christi Domini nostri traditore, æterno supplicio, æternæque maledictioni deputandum. Hæc extant passim in Chronicis.

Papa sancto Petro contrariis moribus viuens, nihilominùs est verus Pontifex. Concil. Constant. contra Ioannem Huss.

Generale concilium tunc Canonicum & legitimum reputatur, cùm à Romano Canonico Pontifice indicitur, vel quod ob schismatis sæuientis procellas catholica Ecclesia sibi ipsi indicit. Canonistæ.

Neq; concilium aliquod susceptum legimus, quod Apostolica B. Petri sedes non probauerit, illique vel per suum Antistitem Romanum Pontificem, vel per eius legatos, non præfuerit.

Papa nulli omninò mortalium reuerentiam facit, sed Imperatori aliquantulum ad osculum pedis assurgit.

Omnes mortales, cuiuscunque sunt dignitatis & præeminentiæ, cùm primùm in conspectum Pontificis adueniunt, distantibus spaciis ter debent ante illum genu flectere, & eius pedes osculari.

Papa est cœlestis aulæ clauigerus, & ianitor.

Papa potest creare nouos Duces, & milites auratos.

In publicatione Electionis (præcedentia & sequentia ex Canonistis, libro Ceremoniarum, pontificali, & Chronicis, sunt desumta) proclamari solet & debet: Annuncio vobis gaudium magnum, Papam habemus.

Papa in Dominica Lætare benedicit Rosam auream, & illam post missarum solennia alicui magno Principi, si quis præsens sit in curia, dono dat. Si autem non sit in curia Princeps tanto munere dignus, mittitur extrà ad aliquem Regem vel Principem, prout placuerit sanctissimo domino nostro, cum consilio sacri collegii. Consueuit enim summus Pontifex, ante vel post Missam conuocare Cardinales ad circulum in camera sua, vel vbi ipsi placeat, & cum eis deliberare, cui danda dono, vel mittenda sit rosa.

Papa in nocte Natiuitatis Domini variis cum solennitatibus benedicit Ensem, quem largitur alicui Principi, in signum infinitæ potentiæ Pontifici, eius in terris vicario, collatæ, iuxta illud: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Et alibi: dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum.

Papæ iter facienti semper præferenda est crux, per Subdiaconum Apostolicum, & post crucem corpus Domini, super equo albo, cum campanella, quem equum præcedat clericus Capellæ, cum face vel lucerna ardente, & post eum sacrista cum ferula: & isti semper inter Papam & crucem intercedunt.

Cùm Papa per scalam ascendit equum, tunc Imperator stapham equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum per frenum aliquantulum. Si placeat Pontifici, vt non equo, sed sella vehatur potiùs, tunc Imperator, vel Rex debet ipsam sellam cum Pontifice humeris suis portare.

Parabitur pro Papa aula conuiuii auleis, & pannis sericeis, aureisque, pro tempore & loci conditione. In capite aulæ erit suggestus, ad quem triplici gradu ascendetur, longus pro latitudine aulæ: in medio surget quadratus thalamus palmi altitudine, super quo mensa paratur Pontificis: apud parietem erit sedes Papalis, ad quam paruo, & deinde magno scabello ascendetur: ornabiturque sedes cum panno aureo, pendente supra caput: mensa erit alta ad iustam proportionem sedentis. A sinistra super suggestum parabitur alia mensa, pro credentia Papæ, cum vasis aureis & argenteis, vino & aqua, & aliis consuetis. Credentiam appellant mensam, supra quam vasa argentea, siue aurea, ad conuiuium opportuna, præparantur.

Si huic conuiuio interesset Imperator, paratur pro eo sedes ad dextram Pontificis, & mensa super plano suggestus, super quam solus comedet Imperator. Sedes habebit scabellum paruum viride, & erit ornata panno aureo: non habebit pendentem supra caput: similiter parabitur pro eo credentia iuxta credentiam Papæ à sinistris, & ibi erunt familiares Imperatoris pro seruitio.

Si verò adesset Rex aliquis, paratur credentia pro eo paulò remotior ab ea, sedes verò nulla paratur: quia sedet in mensa post primum Episcopum Cardinalem.

In exequiis Papæ, in prima die pro anima eius legi debent ducentæ, & nouem diebus sequentibus quotidie centum Missæ. Ex libris Ceremoniarum Romanæ curiæ.

Papa est fundamentum fidei, vt canones tradunt.

In quolibet Papa residet plenitudo potestatis, non solùm super quolibet membro singulari Ecclesiæ, sed & super tota Ecclesia conciliariter congregata, ad libitum ipsius disponendi, decretandi, dissoluendi, transferendi, congregandi, autorisandi, vt nullius ei audeat dicere, cur ita facis?

Papæ concessa est tota machina Spiritualis, & thesaurus omnis dignitatis est in eo, ita vt nulla sit dignitas, Spiritualis vel Ecclesiastica, cui non præsideat ipse.

Papæ tradita est omnis potestas in cœlo & in terra, secundum illud Matth. 11. Omnia mihi tradita sunt a Patre.

Papa est iudex super Angelos constitutus, secundum illud 1. Cor. 12. nescitis, quoniam Angelos iudicabimus?

A Papa ne ad Deum quidem appellari potest: quia est Christus Domini.

Sic sonant verba, quibus compellant Papam Pontificii: Tu es Sacerdos, & magnus, & Pontifex summus. Tu es princeps Episcoporum, & hæres Apostolorum, in primatu Abel: gubernatu arca Noæ: patriarchatu Abraham: ordine Melchisedech: dignitate Aaron: autoritate Moyses, iudicatu Samuel: zelo Helias: mansuetudine Dauid: potestate Petrus: vnctione Christus. Canonistæ.

Imperator tenetur Pontifici præstare iuramentum fidelitatis, & obedientiæ: cuius tenor ponitur in Clementina, vnica, & iureiur. versic. Postquàm. &c. in § cæterùm.

Voluntas Papæ habetur pro iure, vnde sola voluntate tacita vel expressa tollit ius. In Clem. quoniam immunitas Eccles. de conces. prælati.

Papa potest ex sola voluntate, absque causæ probatione, dispensare. c. proposuit de concess. præbendæ. Et quidem contra Canones Apostolorum. c. Presbyter. dist. 83.

Quod facit Papa, Deus ipse facere videtur. C. inter corporalia, cum duobus sequ. de transl. Episcop.

Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, sedes beati Petri Apostoli ius habeat resoluendi: vtpote quæ de omni Ecclesia fas habet iudicandi.

Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quòd sacrosancta Ecclesia Romana fas de omnibus habet iudicandi: nequecuiquam de eius liceat iudicare iudicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est: ab illa autem nemo est appellare permissus.

Sed nec illa præterimus, quòd Apostolica sedes, sine vlla synodo præcedente, & soluendi, quos synodus iniquè damnauerat, & damnandi, nulla existente synodo, quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirùm pro suo principatu, quoniam beatus Petrus Apostolus Domini vocem & tenuit semper, & tenebit. C. cuncta per mundum. 9. q. 3. cap. seq.

Imperator Papæ Vasallus est, & tenet Imperium ab eo feudi nomine. Et Papa, vacante Imperio, Imperator est. c. tibi domino. dist. 63.

Papa potest de iniustitia facere iustitiam. c. debitus de Appell. & ibi Dd.

Factum à Papa reputari debet factum à Deo. c. 4. de transl.

Papa habet cæleste arbitrium. in decreto lib. 1. tit. 7. c. 3.

Romanus Pontifex, quia Deus, non potest à quoquam iudicari. Sed videant, ne, dum humana superbia sursum efferuntur, iterum vt lucifer in infernum demergantur. Distinct. 96.

Quod fit autoritate Papæ, fit autoritate Dei. distinct. 24.

Hîc aptè quædam recitari possunt, quæ ab Æliano de Anaxarcho & Demade scribuntur. Anaxarchus enim maximè ridebat Alexandrum, quòd se Deum faceret. Et cùm aliquando in morbum ille Deus Alexander incidisset, & ei medicus sorbitionem mandaret fieri, ridens Anaxarchus, inquit: At nostro Deo spes omnis in sorbillatione patellæ posita est. Et cùm Demades, conuocata concione, decreto iussisset, vt Alexander Deus scriberetur, populus impietatis magnitudinem non ferendam ducens, Demadi irrogauit mulctam centum talentorum, quòd Alexandrum mortalem & hominem ascripsisset Olympicis.

Quid verò hodie Papa Vicarius Christi? Is certè neminem, qui Deum ipsum facit, mulctat: sed Episcopatu donat, vt exemplis multis constat.

Quid ergò? De eo statuamus, quod Lacedæmonii de Alexandro. Cùm enim, deuicto Dario & Persarum Regno, Græcis mandaret, vt se Deum facerent, decretum eiusmodi fecerunt: Quoniam Alexander Deus esse vult: esto Deus.

Sic Olympias mater de filio Alexandro, O fili, inquit, tu cùm in Diuorum numerum referri volueris, nunc illud, quod cæteri omnes mortales, nimirùm terram & sepulturam, habere non potes, & sic infortunium suum luxit, & simul etiam filii fastum & immanem superbiam taxauit. Hæc Ælianus.

Qui Romanæ Ecclesiæ, vel Papæ iurisdictionem, vel primatum subtrahit, vel denegat, hæreticus est censendus. 3. q. 6. dudum. 22. dist. 2. cum seq.

Imperator filius est Ecclesiæ, non præsul. 96. dist. si Imp.

Caput habet submittere Ecclesiæ, non præesse. 63. d. Valentinianus. Ex. de iudiciis.

Imperator est Ecclesiæ seruus, non Dominus. 24. d. 8.

Autoritas & dignitas Papæ excedit Imperialem. c. duo sunt. 96. d.

Quis enim Papam sanctum non dubitat, quem apex tantæ dignitatis extollit? 40. dist. non nos. Quia alios sanctificat, & canonizat.

Papa est successor Moysis, & supra Imperatorem. de Maiest. & ob. solitæ. 24. dist. 2. q. 3. Et ideo Imperatorem confirmat, consecrat, coronat, & deponit. de Elect. Venerab. 15. q. 6. alius.

Si Papa etiam suæ & fraternæ salutis negligens, deprehenditur inutilis & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus, quòd magis officit sibi & omnibus, nihilominùs innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturos: huius culpas isthic redarguere præsumat mortalium nemo, quia ipse cunctos iudicaturus à nemine iudicetur.

Non ponamus os in cœlum, qui transimus super terram, nec loquamur contra talis principis serenitatem, quia sanctus est. dist 40.

Papa tenet principatum tam in temporalibus, quàm spiritualibus: habet vtriusque gladii potestatem, plenitudinem potestatis: omnia iudicaturus à nemine iudicatur, nec ab Augusto, neque Rege, neque populo: in his, quæ vult, est pro ratione voluntas, mutat pro arbitrio: quoniam ipse Deus mutauit in nouo Testamento, quod concesserat in veteri. Hæc leguntur in libro, cui titulus est: Quadriuium Ecclesiæ. Glossa in prooem. Clem. & glossa supra Extrauag. Ioa. 22. ad cand. tit. 14.

Papa est ordinarius omnium ordinariorum totius mundi, vt glossa dicit, & Ioannes Staphylus.

Papa non potest facere, quàm diu est Papa, vt non sit iudex omnium solus, nec potest à se abiicere suam potestatem & iurisdictionem. Glossa.

Constantinus Papæ non donationem, sed restitutionem fecit, cùm Papa Christi vices gerat, cuius est terra & plenitudo eius, & cui data est omnis potestas in cœlo & in terra. Glossa. Ioannes de Lignano.

Papa super omnia concilia potestatem habet. Glossa, & Geminianus.

Papa in tantum est honorandus, vt debeat osculari in pede. Glossa & Ioannes de Platea l. 1. c. domest. lib. 12.

Anno

Papæ est Roma, non Imperatoris. Gl. in can. igitur. 23. q. 8.

Papa est eius secundæ intentionis, compositum ex Deo & homine. Glossa in præfat. Clementina.

Quod dicitur de summa potestate Papæ, intelligendum est de claue discretionis præcedente. Glossa sol. in c. quanto de iureiur. c. non est de voto. c. manet. 24. q. 3.

Qui Papam vnum caput Ecclesiæ non agnoscit, errat cum Manichæis duo principia statuentibus, quia scriptum est: In principio creauit Deus, non in principijs.

Imperator præstat Papæ iuramentum fidelitatis, quod vasalli, feudo accepto, præstant.

Ius eligendi Imperatoris à Papa Electoribus datum est. c. de iureiur. in clem. c. venerabilem. Ex. de Elect. c. 2. de iud. in 6. c. 1. Extra. de sede vacante.

Papa totius orbis tenet principatum: & in hac parte Papa non est homo, sed Dei vicarius. c. periculoso. de statu regularium in Sex. Extravag. Ioan. 22.

Creditum est, Imperij arbitrium Apostolicæ sedis esse, cùm antea è cœlo dari crederetur. Cuspinianus.

Papa potest Angelis mandare, vt vniuersum purgatorium expurgent. Erasmus in 1. Epistola ad Timoth. cap. 1. Qui enim potest angelis mandare, ille habet Imperium in cælo, & qui potest animas è purgatorio educere, ille habet imperium in purgatorio.

Leguntur epistolæ Francisci & Bartholomæi, Regum Iaponensium, ad Gregorium 13. ita inscriptæ, & aliquot linguis publicatæ: Ad SS. patrem, & qui omni cultu adoretur, dignissimum, D. N. Gregorium: quam blasphemiam non est auersatus ille Pontifex.

Archiepiscopus Pisanus in Gallia affirmauit, tributa esse soluenda Pontifici de iure Canonico, ciuili, & naturali: & qui hoc non facerent, non esse Christianos. Enguerr. de Monstr.

Triplex corona Papæ denotat triplicem potestatem: super Angelos in cœlis, super homines in terris, & super diabolos in inferno.

Papa vnus tantùm esse debet, non duo: duo esse non possunt. 7. q. 1. can. non autem. & ibi gl.

Papa non tenetur, se purgare de aliqua infamia, à quibuscunque exorta, bonis, aut malis, si non vult. 2. q. 5.

Etiamsi iniuriam & iniusticiam facit Papa alicui, non tamen habet iudicem super se. 9. q. 3.

Non est præsumendum, quòd aliter faciat Papa, quàm Christus. 28. q. 1.

Papæ iudicium est infallibile. Ei enim soli concessum est in priuilegium, vt errare non possit. Franciscus Bursatus Cons. 110. n. 10.

Reges omnes Pontificis Romani clientes sunt, atq; vasalli. Et si sint prodigi, aut minùs apti, illis curatores à Pontifice dantur. Bal. c. pastoralis, de rescriptis. L. rescripta, de precib. Imperatori offerendis. Habet enim Pontifex ipso iure in Imperatores iurisdictionem, & cæteris regibus re ipsa imperat. Petrus Belluga, & Olradus.

Et Imperator à Pontifice Romano Imperio spoliatur. Nec dignus est Imperator, quem Romanus Pontifex sua voce non designat. Ibidem.

Pontifex omnes subditos à suorum dominorum iuramento absoluit, & liberos reddit, & solus ac supremus legum arbiter & iudex est. Felinus c. nonnulli, de rescriptis.

Qui à pontifice Maximo legibus diuinis solutus est, huic apud Deum immortalem satis cautum est. Ius can. Innocentius, & Panorm.

Sacrilegium est, de Romano Pontifice vel mutire, nisi in laudem. Legitur in libello F. A. F. Poëtæ Regij de obitu Iulij II. Pontif. Max.

Cùm Papa aliquem suis manibus interficit, solùm in irregularitatem incidit.

Papa est Deus. Felinus, & Ioan. de Capistrano.

Qui à Petro in successore eius, hoc est, Pontifice Romano pasci non vult, non est ouis Christi, ac proinde alienus ab Ecclesia. Franciscus Turrianus libro 1. de Eccl. c. 1.

Papa est supra vniuersalem Ecclesiam. vide Concil. Florent.

Deus Papæ subiecit omnes leges, & ipsius celsitudini nulla lex imponi potest. Fortunius Gratia.

Sanctissimus & beatissimus est Papa in superlatiuo gradu, quia supra se non habet gradum. L. vbi autem. ff. de verbo. ob. Et ita foret sanctior Deo, qui tamen solus dicitur altissimus in Scripturis.

Perpendatur sanctissima potestas Papæ, qua potest & debet, tanquam vnicus Princeps Regum terræ. Felix Malleolus in tractatu de libertate Ecclesiastica.

Papa duos Episcopos coniungit, & vnum diuidit in duos.

Papa potestatem habet, & non alius, Imperatores & principes priuare regnis, subditos à iuramento absoluendi, alios in eorum locum sufficere, gladioque materiali stricto officio suo satisfacere. Franciscus Vargas.

Papæ factum omnem sinistram suspicionem tollit. Franciscus Luca.

Pontifex Maximus est populi Romani vertex. Franciscus Zoanetus.

Papa à nullo dependet: & sicut se habet Sol in planetis, ita se habet Papa in Ecclesijs. Franciscus Curt. de feudis.

De Papæ sanctitatis potestate disputare, pœna est sacrilegij.

Papa plenariam habet potestatem, & potest facere, quod sibi vult, aut placet. Guido Pp. conf. 48.

Papa non potest errare. Vnde legitur de Papa Gregorio septimo, quòd aliqui Episcopi volebant eum damnare, vt Magum, & quòd suspectus esset ob nimiam familiaritatem cum domina Mathilda. Sed Episcopi non cogitauerunt, quòd Papa nec Magus esse, nec errare potest, quicquid facit, Nam

licet fuisset cum Mathilda illa aliquid iocatus, fecisset hoc pro curialitate, quia se modicum recreasset in tentationibus suis, vt faciunt alij quoque Ecclesiastici: sed non præsumitur, tantæ celsitudinis apicem posse errare. Busdragus.

Si quis Papam iudicare velit, dices illi: ô tu Ribalde, tu pultrone, tu Matto: quis tu es, vt tu Ecclesiam & Papam iudicare velis? Tace, vel ego faciam tibi ignem ad culum, vt saltes sicut vna pica. Ecclesia est Ecclesia, huic teneris obedire, vel combureris. Gerardus Busdragus Epis. Argolicensis.

Papa est creator beneficiorum, & plenissimam habet potestatem eorum, quæ sunt sub cœlo.

Papa est dominus, & illius stat pro ratione voluntas.

Papa potest aliquem suo iure priuare sine causa.

Papa potest apponere, quam vult, conditionem. Guiliel. Redoa.

Romana Ecclesia non debet habere maculam & rugam: vt nec habet: est mater fidei, & semper mansit immaculata.

Roma vniuersa sibi vendicat.

Papa lupanaria concedit. Guilielmus Durandus.

Papa solus est in Ecclesia cancellarius, sicut Moyses in Synagoga. Guilielmus Benedicti. c. Renutius. Ex. de test. num. 205. fol. 86. num. 1.

Papa est supra iura. Gondissaluus de Villadiego.

Pontifex magister veritatis à Christo est constitutus. Gregorius de Valentia de indulg. c. 7.

Papa quomodocunque peccans, & ob mores perditissimos, ac graue etiam scandalum afferentes, non cadit à pontificia potestate.

Papa in concilio coruscat, vt Sol inter sidera.

Papa solus, sine adiutoribus, ardua expedire potest.

Papa semper mansit immaculatus, quia Christus Domini est.

Romana sedes est similis auro puto, quia quantò magis exagitatur, tantò magis fit illustris.

Papa etiamsi peccet, non cadit à dignitate. Pontificis potestatis amplitudo non admittit restrictionem. Ioann. Hieronym. Albanus de potestate Papæ.

Papæ omnia licent. Hostiensis.

Papæ omnes animæ sunt commissæ. Hugo.

Papa deponere potest Episcopum sine causa.

Papa dispensare potest sine his, quæ sunt de iure positiuo.

Papa est maior autoritate sanctorum. Hier. Gigas.

Papa deponit Imperatorem sine Concilio. Legatus à latere est pars corporis ipsius Pontificis adeoque & propemodum ex ipsius corpore creatus, & vicem gerit Papæ. Hieronymus Manfredus.

Vbi Papa est, ibi est communis patria. Roma ibi est, vbi est Papa. Hieron. Zanet.

Papa est typus Christi, non solùm humiliati, sed etiam exaltati. Iesuita Hoffæus.

Hildebrandus in Epistola scribit, se errare non posse: & à Christo ac Petro accepisse potestatem, vt soluat & liget, vtcunque libeat.

Papa etiamsi iniuria vel ipsum Cæsarem afficiat, tamen, se metui oportere, gloriatur. Ioann. Auentinus.

Ioannes Quintinus Heduus Parisinus Aristocratiam scripsit Christianæ Ciuitatis de vtroque gladio, vbi adscribit Papæ, quod vult.

Papa & Ecclesia Romana errare non potest. Ioannes Delphinus de potestate Romani Pontificis, Ioannes de Turre cremata, & Ederus.

Ioannes Randeus ponit casus quindecim, in quibus Papa non possit, nec debeat dispensare.

Papatus & Imperium fraternizant. Ioannes Leciriet.

Dispensatio à Papa facta valet, quia est Deus in terris. Ioannes Neuizanus I.C. & Cornæus l. 2. cons. 60. Cors. de potestate regia.

Papæ factum pro Dei facto reputatur. Neu. & Decius.

Delinquentes ad Ecclesiã confugientes sunt immunes. Ioan. de Vischis de Immunitate Ecclesiæ.

Papa vni soli scribens, in plurali scribit. Ioannes de Graf.

Papa dispensationem sibi reseruat cum hæreticis.

Papa potest dispensare contra vetus Testamentum. Ioannes Franciscus Paui.

Papa est omnium doctissimus. Ioan. Corasius.

Salus & Spiritus sanctus à Papa est post Christum. Ioannes Duns Scotus.

Deus assumsit Petrum in consortium indiuiduæ Trinitatis, atque ab eo, tanquam à capite, dona sua in corpus transfudit: sed quod de Petro dicitur, de omnibus Papis idem est.

Papa à Domino, Imperator à populo autoritatem habet.

Papa appellat Reges Filios charissimos: alios inferiores, Dilectos.

Papa derogare potest constitutioni concilij, etiam non facta mentione concilij.

Papa sententiam Imperatoris reuocat, sed non contrà.

Papa caput est temporale, & mysteriale.

Papa est tanquam columna, & saxum immobile.

Viginti quatuor Pontifices à Dauide constituti sunt.

Papa reuocat gesta Concilij.

Qui non sentit cum Papa, non sentit cum Christo, iuxta illud, qui non est mecum, contra me est. Ioan. à Capistrano.

Anno

Papa etiam contrarijs moribus Petro viuens, non tamen desinit esse verus Pontifex: Petro enim ob eius delictum dignitas non fuit ademta.

Pontificis scelera à nemine iudicantur, sed Deo sunt relinquenda. Ioan. Hier. Albanus.

Papæ iudicium in his, quæ fidei, & ad hominum salutem necessaria sunt, non potest errare. Ioan. de Turre cremata in sum. de Eccl. libro 2. cap. 109. & 110. Ioan. Neuizanus, & Decius.

Si totus mundus sentiret contra Papam, tamen sententiæ Papæ standum est.

Papa potest alicui dare plenariam indulgentiam omnium peccatorum. Ioan de Tur. crem. Et qui hoc negat, est hæreticus. Decius.

Papa est sponsus Vniuersalis Ecclesiæ, & caput totius Ecclesiæ. Ioan. de Tur. crem.

Nec Imperator, nec totus mundus potest Papam iudicare; sed anima sua in manica sua. Ioan. de Anania.

Papa potest cum Turca fœdus inire.

Etiamsi Pontifex vellet primatui renunciare, non tamen posset. Ioann. Lupus Hispanus.

Omnes Reges subsunt Papæ, & si Rex est hæreticus, perdit Regnum, & remanet Ecclesiæ.

Regnum Ierusalem à Papa potuit tribui Carolo. Ioan. Bertachinus de epistolis.

Ecclesiam Romanam, quæ parens (autore Deo) & nutricula fidei & morum est, & non potest ab homine iudicari & argui, cœlesti priuilegio munita, relinquo intactam: qua enim impudentia illicita attentare quis audeat vicarios Christi & Petri? Ioan. Sarisbur. in Polycratico.

Papa tantam habet potestatem, quoad regimen sponsæ suæ, militantis Ecclesiæ, quantam ipse Deus: à lege communi. Vnde Christus & Papa faciunt vnum & idem consistorium, sic quòd, excepto peccato, Papa potest quasi omnia facere, quæ Deus.

Papa fungitur vice Dei, non puri hominis: sicut ergò rectè Christus absque dubio posset cum bigamo dispensare: pariter & Papa. Ioan. Montaigne de Bigamia.

Papa solus articulos fidei soluit, & nemo ab eo appellat.

Papa solus rerum naturam immutat, & de nihilo aliquid facit.

Papa solus supra ius dispensat, & de iusticia iniusticiam facit. Ioan. Franciscus de Pacunis, & gl. c. quanto. Extrauag. de transl. prælat.

Tanta est Papæ potestas, vt si possibile foret, angelum de cœlo, aliquid contra fidem dicentem aut sentientem, Papa excommunicare possit. Ioan. Nicol. Arelatanus.

Papa est stupor mundi, quia nec Deus est, nec homo, sed vtrumque. And.

Papa, cùm totius orbis sit dominus, innocens est, & non subiacet stellarum influentijs.

Papæ fatū Dei summi gubernatur iudicio, quod & hunc modernum ad beatum nauiculæ culmen suis optimis meritis euexit, clauemque largitus est, qua fati vim & ordinem dissoluere potest. Causarum enim ipse superiorū connexionē atq; seriem facilè restringere valet. Ioan. Liechtenberg.

Papa legitimè electus dicitur Deus in terris.

Papa remittere potest ad septuagesimam septimam vsque vicem.

Papa nouam dat in Baptismo formam. Can.

Papa maiorem scientiam habet quàm alij, cùm sit præpositus curæ totius Christianitatis.

Papa habet diuinitus potestatem super omnes nationes.

Papa habet iurisdictionem super Iudæos.

Papa potest dispensare cum clerico coniugato, vt possit obtinere beneficium.

Papa mortuum etiam nobilitare potest.

Papa priuilegium Imperatori concessum, de eligendo prælatos, reuocare potest.

Papa legitimat filios illegitimos.

Papa suam ipse interpretatur constitutionem.

Papa statuere potest contra illud, quo dicitur: in ore duorum vel trium est omne verum.

Pontificis caput chrismate vngitur, Cæsaris autem brachium oleo. Ioan. de Selua.

Papa potest vno verbo cassare sententias inferiorum, etiam regulariter latas.

Papa potest priuare vnum Episcopum suo Episcopatu: sed non posset priuare omnes Episcopos.

Papa legi Ecclesiasticæ non subditur. Ioan. Bapt. Caccialus.

Gestorum Papa ratio quæri non debet: quis enim audet dicere Deo, quare huic parcis? glossa ibi, idem, dicit, de Papa notandum: & Baldus in prælud. feud. § aliqua, & Ioan. Iacobus de Leonardis, & de Pisauro in consil. feudalibus ex c. quamuis de pœnitentia. dist. 3.

Papa postquàm aliquid fecit, non licet de eius potestate disputare. Idem in consf. feud.

Nullum Papam hæreticum fuisse, neque in futurum esse posse, pia & erudita Alberti Pighij & Hosij sententia est.

Papam Petri successorem esse, probatur argumento sumto à Synagoga ad Ecclesiam. Idem probatur, sumta similitudine ab Ecclesia militante ad triumphantem.

Papa solus retinuit nomen Papæ.

Pontificibus & Episcopis necessarius est rerum externarum splendor, & affluentia. Iacob. Simanc. de Cathol. instit. tit. 45. de Papa. num. 28. fol. 178. T. 11. P. 2.

Papa Ecclesiastica, sine discrimine, moderatur. Iacob. à Cani.

Mulier, quæ commisit adulterium cum Papa, accusari potest, licet Papa accusari non possit.

Quia ſacrilegij inſtar eſſet, diſputare de facto Papæ, cuius facinora excuſantur, vt homicidia Samſonis, furta Hebræorum, & adulterium. Iacob. Nicolaus Boërius I. C. deciſ. 72. Apponens manum ad aliquod negotium, ita dicitur illud ad ſe auocare, quòd geſta per alium ſunt nulla.

Papa comparatur Cardinali, tanquam cœlum ad terram.

Papa ex neceſsitate habet aſsiſtentes, ſed non tenetur ex neceſsitate, eorum ſequi concilia: quemadmodum nec Petrus Apoſtolus.

Papa maior eſt in Eccleſia, & non maior Eccleſia.

Papa eſt ſponſus Eccleſiæ.

Papa nullo caſu reperitur damnari poſſe.

Papa gerit vices Dei ſuper angelos bonos & malos: & eſt maior illis iuriſdictione, Sacramentorum adminiſtratione, cognitione, & præmio.

Papa habet poteſtatem congregandi concilium, etiam contra ſe: & requiritur eius authoritas, etiamſi neceſſariò congregetur ad corrigendos eius exceſſus.

Præſente Papa, ſi vota in duas partes ſint diuiſa, tum præualet ea ſententia, cui Papa adhæret, etſi ſit minor pars.

Papa interdum interpretatiuè, interdum limitatiuè, interdum diſpenſatiuè, interdum penitus tollendo conſtitutiones conciliares, procedere poteſt.

Papa ita gubernat Eccleſiam, ſicut vir bona vxoris.

Caput Eccleſiæ, propter malos ſuos mores, non fit membrum putidum.

Papa non vtitur baculo, ſicut alij Epiſcopi, quia non habet coarctatam poteſtatem, quæ deſignatur per curuitatem baculi.

Papa ſi non obſeruat iuramentum, præſumendum eſt, quòd faciat ex cauſa rationabili.

Solius Papæ opinio præualet opinioni totius mundi. Card. Iacobat.

Romano Pontifici omnem ſubeſſe creaturam, eſt omninò de neceſsitate ſalutis, credere. Innocent. 8. in Extravag.

Altitudo maris, de qua Chriſtus inquit ad Petrũ: duc in altum, eſt Roma, quæ primatũ & principatum ſuper vniuerſum ſeculum obtinet. Ideo Dominus inquit ad Petrum: duc in altum, quaſi dicat: vade Romam cum tuis, & ibi laxate retia ad capturam.

Videtis, quis ſit iſte ſeruus, qui ſuper familiam conſtituitur, profectò vicarius Ieſu Chriſti: ſucceſſor Petri: Chriſtus Domini: Deus Pharaonis, inter Deum & hominem medius conſtitutus: citra Deum, ſed vltra hominem: minor Deo, ſed maior homine, qui de omnibus iudicat, & à nemine iudicatur, ipſe Apoſtoli voce pronuncians, qui me iudicat, Dominus eſt.

Deus fecit duo Luminaria magna in firmamento cœli: Luminare maius, vt præeſſet diei: & Luminare minus, vt præeſſet nocti: vtrumque magnum, ſed alterum maius. Ad firmamentum igitur cœli, hoc eſt, Eccleſiæ, fecit Deus duo Luminaria magna, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis autoritas, & Regalis poteſtas, ſed illa, quæ præeſt diebus, id eſt, ſpiritualibus, maior eſt: quæ verò noctibus, id eſt, carnalibus, eſt minor: vt, quanta eſt inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoſcatur.

Sicut aurum excellit plumbum, ita dignitas Papæ excedit Imperialem, & ſicut Sol dicitur Pater omnium planetarum, & Dominus, ita Papa eſt pater omnium dignitatum. Innocentius 3. in epiſt. ad Conſtant.

Papa poteſt facere, quòd emtio & venditio non ſit peccatum: crediturque, nec ſacris ligari Papam legibus. Ex libro de inſolentia & erroribus Romanæ curiæ.

Papæ eſt impoſsibile mentiri, & Sanctus appellatur.

Papa eſt omnia, & ſuper omnia: & qui aliter dicit, mentitur.

Papa electus, meritis beati Petri indubitanter efficitur ſanctus.

Papa debet oſculari in pede: habet enim ſe, ſicut Sol ad planetas.

Papa habet immediatam poteſtatem à Deo: Imperator verò & Reges à Papa.

Ex Petro in Romanos Epiſcopos permanauit autoritas, qua & Imperio permulti abire iuſsi, coactique ſunt, & alij regium diadema, & poteſtas conceſſa. Regia enim inſignia, quæ βασιλικὰ σύμβολα ſiue χήματα Καίσαρ☉ appellantur, purpura, ſceptrum, diadema, & alij regij honores, qui more maiorum Imperatoribus competunt, ab ipſis ſummis ſacerdotibus diſcernuntur, hac conditione, vt ex eorum ſuffragijs dentur vel detrahantur Imperia, remoueantur Iura, ſi ad quaſdam pactiones Reges non accedant, vel ad eas ſeruandas adduci non poſsint: ita enim Imperium deponere, inſignia abdicare compelluntur. Hæc Ioſephus Stephanus Valentinus (de quo infrà) in libro, quem ſcripſit de oſculatione pedum Pontificis, Gregorio 13. Papæ dedicato, à quo & in præmium dono accepit Canonicatum & præfecturam Eccleſiæ Segobricenſis: & meritò Papæ pedes eſſe oſculandos, inter alia dicit, quia Chriſti loco in terris præpoſitus ſit, eius perſonã ſuſtineat, poteſtas ſumma remittendi peccata ei fuerit commiſſa, & tandem moderandi & regendi vniuerſalem Eccleſiam quaſi quædam habenæ traditæ, quibus ius dicere, ſententiam ferre, ligare, ſoluere in terra & in cœlis poſsit. Et paulò pòſt ait, Eleuationem & portationem Romani Pontificis fieri idcircò, vt populum, ouesque Chriſti ſibi creditas circumſpicere poſsit, eisque fauſta precatione benedicere: & populus rurſum illum ſublimi loco reſidentem commodè ſpectare, & ex vultu ſuum paſtorẽ quiret agnoſcere: vt inde proteſtationem fidei concipiat maximam, quoties aſpicit Chriſti vicarium, & Petri in eo throno gloriæ ſucceſſorem.

Papa omnia iura habet in scrinio pectoris sui, etiamsi idiota sit, & immemor etiam sui: vt de Cœlestino Papa ferunt, quòd adeò obliuiosus fuerit, vt ea, quæ manè concesserat vni, serò vel vesperi alijs non concederet. Ludouicus Gomesius, & Zasius.

Patres in Concilio Lateranensi acclamârunt Papæ Iulio: Tu es omnia, & super omnia: omnis potestas tibi data est in cœlo & in terra.

Papa omnium Sacerdotum est Princeps, etiam Imperatoris testimonio.

Perfidiæ locus in Papa nunquam esse potest, ne quidem suspicio.

Summus Pontifex totum orbem habet pro territorio, vt Rex regnum.

Qui negat, Ecclesiam habere vtrumque gladium, est hæreticus.

Qui dicit, Petrum à Christo primatum non accepisse, est ex Diabolo.

Pontificum decreta dictantur à Spiritu sancto, pro bono vniuersali. Lælius Iordanus de Romanæ sedis origine. c. 3.

Pontificibus nullus omninò quæstus est illicitus. Laurentius Puccius Cardinalis.

Habet Pontifex summam potestatem in spiritualibus, & temporalibus: misit enim Christus discipulos suos, vt tollerent asinam & pullū, dicendo, quòd opus his haberet, Marc. 11. Matth. 21. Item legitur, quòd Dominus immiserit diabolos in porcos, qui præcipitauerunt se in mare, non requisitis dominis, Mar. 5. Matth. 8.

Papa est imago Christi, & diuinus Spiritus in corpore illo hospitatur.

Qui Papam non habet pro capite, non habet Christum.

Deo fit reuerentia, quando fit Papæ.

Omnia potest Papa, quæ Deus, excepto peccato.

Papa à Deo potestatem habet, alij prælati ab ipso. Marcus Mantua tom. 13. par. 1.

Non dubium est, Papam semper esse iustum: aut enim sanctus eligitur, aut sanctus efficitur.

Papa semper est iustus, quia est lex in diuinis animata super terris, & ex eo non est dubium, quin sit sanctus.

Papa cognoscit de his, quæ sunt supra rationem.

Papa non potest errare in his, quæ sunt fidei.

Papa est immutabilis. Michaël Vlcurinus de Reg.

Papa electus mutat nomen, & efficitur noua creatura prorsus, ità, quòd, si scriberentur literæ sub nomine baptismali, posset dicere, istæ literæ non diriguntur mihi.

Papa est supremus Vicarius Dei, & qui contrarium dicit, mentitur.

A Papa, licet peccet, non propterea deficit potestas pontificalis.

Papa solam fidem solus semper seruauit, cùm omnes mundi prouinciæ, in quibus Apostoli prædicârunt, à fide defecerint: & cathedram Petri retinuit, multis eam tempestatibus turbantibus. Michaël de Anin.

Si donat regnum Ierusalem Papa, quod tenetur ab infidelibus, alicui Principi Christiano, valet donatio.

Papa non est superillustris, sed supra superillustres. Nam patricius & Consul est superillustris.

Non licet mutare sedem à ciuitate Romana, quia ex Antiochia fuit sedes Romam transmissa ex præcepto Domini. Martinus de Carat.

Vacantibus regnis hodie, ad Papam pertinet collatio, non ad Imperatorem: qui licet dicat se Romanum Imperatorem, tamen Romæ stare non potest, nisi per tres dies, vt ibi per eum coronetur: coronatus remanere ibi ampliùs nequit, nisi per vnum diem. Bartolus de Capua in consilijs, cuius meminit Matth. de Afflicto in c. inuestitura. columm. pen. in f. de no. for. fid.

Diminuta est hodie potestas Imperatorum Alemanniæ à tanto tempore, cuius initij non est memoria. Bald. c. 1. de pace. iuram. fir. l. f. c. locati. de Afflicto in præl. feud. col. 2.

Papa neque Deus neque homo (cùm tamen Petrus, cuius successor esse vult, se hominem profiteatur, Actor. 10.) est. Et alibi: Papa non est purus homo: super quo scribit Nigrinus in libro de reuelatione Antichristi, numero 594. oportet ergò, vt sit diabolus incarnatus, quod etiam est.

Pontifex Romanus est omnium rerum, cœlestium, terrestrium, & subterranearum Dominus: omnesque principes Christiani ab eius nutu pendent: & habet Imperium in Angelos, & Dæmones. Nicolaus Egmondanus Louaniensis.

Potestas imperialis est à Papa: & electus in Romanum Regem ex sola electione nec est, nec dici potest verus Imperator, nec habet potestatem iurisdictionis, antequàm inungatur, consecretur, & coronetur à Papa: & Papa in temporalibus etiam habet plenitudinem potestatis.

In synodo Romæ decretum fuit, vt quoties inter orbis principes alter in alterum deliquerint, correctio ad Pontificem Romanum spectet.

Papa dat & aufert regna, pellit & reducit homines, pro arbitrio animi. Nauclerus vol. 3. gen. 44.

Papa non sine causa gladium portat. Nicol. Moro.

A seculari potestate nec solui prorsus, nec ligari Pontificem, quem constat à pio principe Constantino Deum appellatum, cùm nec Deus posit ab hominibus iudicari, manifestum est. Nicolaus tom. 2. conc. dist. 96.

Papa contra ius, ac supra ius, & extra ius est, & omnia potest.

Papa potest facere omnia, quæ Deus facit.

Papæ Deus subiecit omnes canones.

Papa non puri hominis, sed vicem Dei gerit in terris. Philippus Decius conf. 498. numero 28.

Papa est maior Moyse. Philippus Probus.

Papa hodie nomen suum præponit omnibus, etiam Imperatori: aliter olim. 97. dist. Victor. Philippus Francus Perusinus I. C. in sex. lib. decr. in proœmio.

In manu Pontificis Romani, Vicarij Christi, sunt animæ hominum, & in eius arbitrio religio consistit. Petrus Cieza.

Illud verbum, quo factum est cœlum & terra, per quod denique condita sunt omnia elementa, Romanam fundauit Ecclesiam.

Papa tollit ius diuinum, dispensat contra Euangelium, contra vniuersalem statum Ecclesiæ, & vetus Testamentum, determinationem conciliorum, & decreta patrum.

Qui Papæ non obedierit, peccat mortaliter.

Papa est Petri successor, & vicarius Iesu Christi, vicem non puri hominis, sed puri Dei gerens in terris.

Dicens, Pontificem non esse caput Ecclesiæ, contra articulos fidei errat.

Papa magnam habet potestatem super Imperatorem.

Papæ obedientia à Regibus præstanda est: quomodo? vide Petrum de Monte in sua Monarchia.

Cæsarea maiestas est serra, per se iners, & inutile instrumentum, nisi trahatur à Papa. Matth. Dresf. de Pont. insid.

Papa contractus inualidos validare potest.

Papa Iuris ardua solus explicare potest. Petr. de Bais. par. 2.

Papa est iudex viuorum & mortuorum.

Papa est totum omnium continens. Petrus Rebuffa.

Papa potest statuere, quòd per secundum matrimonium tollatur primum.

Deus dicit: Dijs non detrahes, id est, clericis: Exod. 22. & si clericis obloqui non licet, multò minùs Clericorum principi, Papæ, successori Moysis.

Papæ præceptum, etiam iniustum, est obseruandum.

Papa idem quod Deus potest. Petr. Albinianus Trotius.

Papa est omnipotens, & in eo est plenitudo potestatis. Petrus Andreas Gambarus.

Petri vmbra sanabantur infirmi, quod de Christo non legitur.

Etsi Ioannes, Petrus, & mulierculæ essent præsentes, tamen Petrus primus introiuit in sepulchrum: ergò meritò penes Petrum est primatus. Innocentius.

Sedes Imperatoris in concilio parabitur iuxta sedem Papæ, quæ habebit duos gradus coniunctos gradibus Papæ, sed non tantæ longitudinis, aut latitudinis: erit ornata cum panno aureo post tergum, sed non supra caput: habebit scabellum paruū ad pedes, viridi colore depictum. Et aduertendum, quòd locus, vbi sedet Imperator, non sit altior loco, vbi tenet pedes Pontifex. Lib. Cerem.

In coronatione Papæ pronunciantur verba sequentia: Accipe tyaram tribus coronis ornatam, & scias, te esse Patrem Principum & Regum, Rectorem orbis, in terris vicarium Saluatoris nostri Iesu Christi.

Imperator si Romam proficiscitur, non audet die illa, qua appulit, Romam intrare, sed pernoctare cogitur in campis vna nocte: Cardinales autem obuiam missi reuertentur in vrbem. Iurabitque Imperator, antequàm vrbem ingrediatur, tacto libro Euangeliorum: Ego Rex Romanorum, futurus Imperator, iuro, me seruaturum Romanis bonas consuetudines suas: sic Deus me adiuuet, & hæc sancta Euangelia.

Quàm primùm Pontificem videt Imperator, detecto capite, illum, genu terram tangens, veneratur: demum, cùm ad Pontificis pedes venit, illos osculatur deuotè, & auri massam offert ad pedes Pontificis.

Caudam pluuialis Papæ portabit nobilior laicus, qui erit in curia, etiamsi esset Imperator, vel Rex. Pontificale.

Habent Cardinales potestatem, dandi centum dies de vera indulgentia: Episcopi 40. Paris Crassus Bononiensis.

Papa est potentissimus sacerdos. Paulus à Citadinis.

Cùm Christus Petrum Piscatorem hominum constituit, idem fuit, ac si omnes Reges & Cæsares in retia cogere deberet, vt, quomodocunque ei ad saliuam & gustum essent, eos aut elixos, frixos, tostos, aut assatos absumere posset. Polus Card. in Con. Trid.

Qui Papæ negat obedientiam, idem negat Deo omnipotentiam.

Papa potest appellari Princeps.

Papa loquens in literis in numero singulari, reddit eas falsas.

Papa potest inducere nouum articulum fidei.

Christus non fuisset diligens paterfamiliâs, nisi aliquem vices suas gerentem in terris reliquisset, qui ea omnia posset, quæ ipse potest. Panormitanus Abbas.

Papa solus potest Imperatorem priuare, sicut & confirmare, & coronare, & iurat sibi fidelitatem. Paulus de Castro. l. non ambigitur. n. 6. ff. de legib. Quicquid Papa vel approbat, vel reprobat, id omnes approbare vel reprobare debent. Quintilianus Mandosius.

Papa mortuus, etiam malæ vitæ & morum, non tamen recordatur malæ, sed bonæ dicitur memoriæ.

Papa recipiens pecuniam pro prælaturis, non committit Simoniam.

Deponere potest, extra causam, Papa Imperatorem, & solus.

Papa potest Imperatorem alium substituere, & Electores Imperij mutare.

Papa primus Dominus est, & in temporalibus quoque super Imperatorem. Restaurus Castaldus.

Status Papalis non est ad humanum tantùm principatum, sed & ad diuinum: non ad principandum solùm mortalibus, nec modò hominibus, sed Angelis: non ad iudicandum viuos, sed mortuos: non in terra solùm, sed in cœlo: hic peccata diluit, hic animabus fidelium pœnas condonat, supplicia relaxat.

Quid multis? tanta est sublimitas Papæ, tanta præeminentia, tantaque immensitas, vt nullus mortalium id mente concipere aut comprehendere possit, ne dum satis exponere. Rodericus Zamorensis in speculo humanæ vitæ lib. 2. c. 1.

Stulticiæ quidem elogio sunt denotandi, qui, se illam Petri sedem aliquo prauo dogmate fallere posse, arbitrati sunt: quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquam falli potuit. Regino l. 2.

De Papæ potestate disputare, instar sacrilegij est.

Papa potest omnia facere, quicquid sibi placet, & apud eũ est pro ratione voluntas, & quod ei placet, legis habet vigorem.

Papa dispensat contra vetus & nouum Testamentum.

Papa potest facere de peccato non peccatum.

Deus rata habet ea, quæ facit Papa.

Papa in his, quibus in liberam habet administrationem, potest auferre vni, & alteri adiudicare, etiam sine clausula Non obstante. Sigismundus Lofredus.

Papa non potest se submittere iudicio concilij, Imperatoris, vel alterius, quia faceret iniuriam Deo.

A Papa ad Deum non potest appellari.

Papa dispensare potest contra quatuor prima concilia, statuere contra Epistolas Pauli, & verba Euangelij, licet non contra mentem. Sigismundus Neapolitanus.

Principatus vacans Papam habet successorem. Stephanus Aufrerius I. C. Tholossanus.

Papa concilijs non ligatur, sed contra illa facere potest. Speculator de legato. num. 10.

Comprobatum est Canonistis & Theologis, quòd Papa possit extrahere animam de purgatorio. Simon de Horsano Card.

Papa in Simoniacis & similibus peccare nequit. Theod. à Niem.

Electionem summorum Pontificum solus Dominus sibi reseruauit. Thomas de Corsellis.

Papa potest rem Ecclesiæ dicatam vendere. Thom. Camp.

Papa tantam in cœlo habet potestatem, vt, quemcunque velit, hominem defunctum canonizare, & in diuorum numerum referre possit, etiam inuitis Episcopis, & Cardinalibus omnibus.

Papa non vult, vt quis se ingerat in sibi reseruatis. Troylus.

Papa, summi sacerdotis iure & sanctitate, quàm proximè ad superos accedit.

Etiam vera dicere contra Papam, est contra iuramentum Episcoporum. Abbas Vrspergensis.

Vt à solo Deo Græcorum dependet Imperium, ita à sede tantùm Romana, Papa affirmat, Imperium Occidentis pendere. Vincentius in Speculo libro 13.

Papa sedet in sede, quam Dominus ipsi in persona beati Petri specialiter elegit: & hoc adeò verum est, quòd error dicentium contrarium sit similis errori dicentium, Spiritum sanctum à Filio non procedere. Lud. Gomes. & Thom. Aquin.

Caput Ecclesiæ est ipse Christus: cuius vicem in Ecclesia gerit summus Pontifex: & ideò schismatici dicuntur, qui subesse renuunt summo Pontifici, & membris Ecclesiæ ei subiectis communicare recusant. 22. quæst. 39. art. 1.

Papæ ad authoritatem pertinet editio symboli: ad eius enim authoritatem pertinet, finaliter determinare ea, quæ sunt fidei, vt ab omnibus inconcussa fide teneantur, vt dicitur in decretis. Vnde & Dominus Luc. 22. Petro dixit, quem summum Pontificem constituit: Ego pro te oraui, Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: & huius ratio est, quia vna fides esse dicitur totius Ecclesiæ, 1. Cor. 1. quod seruari non potest, nisi quæstio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, vt sic eius sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur: & ideò ad solam authoritatem summi Pontificis pertinet editio symboli, vt & omnia alia, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt congregare synodum generalem, & alia huiusmodi.

Cùm summus Pontifex sit caput in corpore mystico omnium fidelium Christi, & à capite sit motus & sensus in corpore vero, propter hoc oportet dicere, in summo Pontifice esse plenitudinem omnium gratiarum, quia ipse solus confert plenam indulgentiam omnium peccatorum.

Hoc priuilegium Christus Romanæ Ecclesiæ contulit, vt omnes ei sicut Christo obediant.

Autoritate Apostolicæ sedis vniuersalis Ecclesia gubernatur.

Christus, vt suam potestatem magis ostenderet, in ipsa Roma, quæ caput mundi erat, iam caput Ecclesiæ suæ statuit, vt exinde fides deriuaretur.

Papa habet plenitudinem potestatis in Ecclesia.

Papa habet immediatam iurisdictionem in omnes Christianos, quia Ecclesia Romana nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesijs prælata est, sed Euangelica voce Domini & Saluatoris nostri primatum obtinuit, vt habetur in Decret.

Summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario, Romano Pontifici omnes Reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino nostro Iesu Christo. Ex iure Canonico, & Canonistis.

Sine obedientia, quæ Pontifici Romano, vt Christi vicario, debetur, salus æterna nulli speranda est. Christoph. Clauius in apologia pro Calendario Gregoriano contra Mæstlinum.

Papa super omnia eminet: probatur ex dicto Christi: cùm fuero sublatus, omnia traham ad me. Iacobus de Tenar.

Solus Romanus Pontifex iure dicitur vniuersalis.

Solus Papa potest vti Imperialibus insignijs.

Solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur.

Solius Papæ nomen in Ecclesijs recitetur.

Soli Papæ licet Imperatores deponere.

Nulla synodus, absque præcepto Papæ, debet generalis vocari.

Nullum capitulum, nec vllus liber haberi potest Canonicus, absque Papæ arbitrio & authoritate.

Romana Ecclesia nunquam errauit, nec in perpetuum, Scriptura testante, errabit.

Papa meritis B. Petri indubitanter efficitur sanctus.

Catholicus non est habendus, discordans ab Ecclesia Romana.

Papa à fidelitate iniquorum subiectos potest absoluere.

Romana Ecclesia à solo Deo est fundata.

Solus Papa potest deponere Episcopos, vel reconciliare.

Papa etiam absentes potest deponere.

Papæ legatus omnibus Episcopis præest, & in concilio, etiam inferioris gradus, aduersus eos sententiam depositionis dare potest.

Excommunicatus à Papa inter alia nec eadem domo maneat.

Papæ soli licet, pro temporis necessitate, nouas leges condere, nouas plebes congregare, de Canonica Abbatiam facere, & econtrà diuitem Episcopatum diuidere, & inopes vnire.

Vnicum Papæ nomen est in mundo.

Papæ licet de sede ad sedem, necessitate cogente, Episcopos transmutare.

De omni Ecclesia quemcunque clericum Papa valet ordinare.

Ordinatus à Papa alijs Ecclesijs præesse potest, sed non militare, & ab alio Episcopo non debet superiorem gradum accipere.

Papæ sententia à nullo debet retractari, at verò ipse solus omnium retractare potest.

Papa à nemine iudicari debet.

Nullus audeat condemnare ad Apostolicam sedem appellantem.

Maiores causæ, cuiuscunque Ecclesiæ, ad Romanam referri debent.

Papæ præcepto & licentia, subiectis liceat accusare.

Papa absque synodali conuentu potest Episcopos ponere & reconciliare.

Papa Canonicè ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur sanctus, teste sancto Ennodio Papiensi Episcopo: & multis sanctis patribus fauentibus, vt in decretis beati Papæ Symmachi habetur. Ex registro Vaticano.

Papa in cathedra sedens prostrato Imperatori coronam Imperialem imponit, quam tamen pede in terram statim excutit, designans per hoc, quòd habeat potestatem creandi & reijciendi Imperatorem. Ranulf. in Polychr.

Etsi inueniatur, aliquos Imperatores dedisse temporalia summis Pontificibus, sicut Constantinus dedit Syluestro, hoc tamen non intelligendum, eos dedisse de suo, sed restituisse, quod iniustè, & tyrannicè ablatum fuerat. Augustinus de Ancona.

Papa in cœlis potestatē habet canonisandi Sanctos; eosq; secundū beneplacitū referendi & collocandi in ordinem Angelorum, Archangelorum, Martyrum, seu Confessorum. Troylus Maluitius.

Carolus Ruinus perhibet, Papam posse statuere, & præcipere contra sacra D. Apostoli Pauli scripta. Et in iure Canonico affirmatur: qui peccat contra mandata Dei, facilè potest peccati remissionem impetrare: qui verò deliquerit contra decreta & statuta Papæ, committit peccatum in Spiritum sanctum, ideoque veniam non recuperabit in æternum. Et iterum ibidem traditur: Biblia ideo meruerunt vocari LITERÆ SACRÆ, quia hoc nomen illis concessit suffragium seu sententia Papæ Innocentij. Item Philippus Decius literis prodidit: omnia Decreta, Canones, Regulas, ordinationes, statuta, & traditiones subiacere sedi Pontificiæ Romanæ, propter mandatum Dei.

Anno

Papa Agatho voluit, omnia decreta & statuta Pontificum Romanorum haberi pro Apostolicis, & obuijs vlnis acceptari cum reuerentiâ ab omnibus, tanquam diuina oracula, seu mandata.

Cardinalis Cusanus in quadam epistola ad Bohemos scripsit: Papam posse sententiam dicere, secundum quam sententia Dei possit, & debeat corrigi, & mutari.

Petrus Canisius, Ordinis Iesuitarum Pater, in Catechismo suo Germanico docet: quicunque verus & sincerus Christianus esse dicique cupit, eum oporter credere id, quod credit & tradit Papa, eiusque asseclæ, etiamsi non habeatur in, aut conueniat cum sacris literis. Et cæteri quoque Iesuitæ anno 1561. in colloquio Cæsareo, Viennæ Austriæ habito, canonem sanxerunt, numero 13. sic se habentem: quando Ecclesia Romana, vel patres Iesuitarum primarij affirmant, album esse nigrum, & nigrum esse album, tunc illud credendum est absque omni dubitatione.

Quidcunq; à Papa tanquam bonum fuerit approbatum, aut ceu malum reprobatum, id ab omnib. pari sententia citra controuersiam approbari, vel reprobari debet. Quintilianus Mandosius.

Papa potest Papatui renunciare: quod tamen rarò fit, nisi cum causa: quando videlicet propter oblectamenta virginum eum dimittit. Ludouicus Gomezius in Reg. Cancell.

Papa summi sacerdotij iure, ac sanctitate, quàm proximè ad superos accedit. P. Æmilius de rebus gestis Francorum.

Eo ipso, quòd quis est Papa, est Doctor vtriusque iuris, authoritate, sed non scientia. Bald. cap. 1. vlt. coll. de confess.

Cùm Papa attestatur de proprio facto, tunc sua attestatio plenissimam habet fidem: ita vt nec contrarium probari possit: Papæ enim magis creditur, quàm pluribus. Ant. Gabriel. in com. conclusinoibus, conclusione 2.

Romanæ Ecclesiæ omne genu terrestrium flecti, ac pro eius arbitrio ianuam cœli aperiri, & claudi: nec inferorum portas aduersus eam præualere posse, dicit Chron. Bambergense.

Hanc certè Fatuitatem illorum, qui pontificem adorant, admirari satis nemo potest: cùm in eo ab Ethnico illo Alexandro Magno longè superentur, qui, cùm adorabundus ante pontificem gestantem nomen Dei insculptum in lamina aurea præfixa tiaræ, procidisset, non pontificem, sed eius Deum se adorasse, dixit, & non huic, sed Deo, cuius Pontifex esset, honorem eum exhibuisse. Hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem, quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traijcere. Nam suo ductu potiturum me Persarum imperio, & cessura mihi omnia ex sententia.

Et ingressus vrbem atque ascendens in templum, immolauit Deo ex sacerdotis præscripto. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo, Græcum quendam Persas debellaturum, significatur, hunc ipsum se esse, interpretatus, lætus dimisit multitudinem.

Sequenti verò die vocatis eis, iussit, vt quicquid vellent, peterent. Pontifice autem petente, vt patrijs legibus viuere sibi liceat, vtque septimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde, vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret vti institutis proprijs, hîc etiam postulatis eorum satisfacturum se, est pollicitus. Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent, saluis suis ritibus, sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Historia extat apud Iosephum lib. Antiquit. xi.

Papa non est homo. gl. c. fundamenta. de electione in Sexto.

Totius orbis tenet principatum Papa. 9. q. 3. cuncta per orbem.

Papa ipse ius sibi dicit, quia superiorem non habet. c. 1. de vnitate Ecclesiarum in Sexto.

Papa expressè potest constituere contra constitutionem alicuius Sancti: etiamsi constitutio illius Sancti sit à Pontificibus prioribus approbata. De verb. sign. in Sexto cap. 3.

Papa contra vetus & nouum Testamentum, & Apostolum dispensat. Panormitanus, & Decius in c. Si gratiosè. de rescriptis in Sexto. cap. proposuit, de concessione præbendæ, & ibi glo.

Non ab Apostolis, sed ipso Domino primatū habet Romana Ecclesia. can. sacrosancta. dist. 22.

Papa, etsi non sit, tamen præsumitur bonus. Nec eum homicidam, nec adulterum Papam quis accusare potest: excusatur enim in his, vt & homicidium Samsonis: furta Hebræorum, & adulterium Iacob. Extra. de diuortio. c. gaudemus. De hoc etiam supra.

Sacrilegij instar esset, disputare de Papæ facto: vt 17. quæst. 4. Quibus addit Laurentius, quòd, qui de diuinis dubitat, peccet venialiter: qui de Papa, mortaliter.

In optimo mortalium statu, cunctis imperabit Pontifex, qui dicitur MAGNVS, & Reges, qui profana administrant, nihil poterunt vti Reges agere, nisi ex præscripto Pontificis SVMMI. Pontifex summus veræ religionis iure poterit imperare quibuslibet mortalibus, quoad singulas eorum res & actiones: ac proinde omnium temporalium Dominus erit. Thomas Bozius Eugubinus presbyter de ruinis Gentium & Regnorum.

Correctionem Paparum sibi Deus reseruauit. Thomas de Corsellis.

Cæsaris, & aliorum regum potestas, & iurisdictio à Papa, veluti ab Oceano, deriuat. Vnde Cæsaris vasallus vasallo Pontificis cedere debet. Iacob. Phil. Portius cons. 167. n. 75.

Finit Centenarius decimus quintus.

CENTENARII XV.

Anni Christi.	Num.	IMPERATORES.	Anni.	Mens.	Dies.
1411	135	Sigismundus.	26	8	0
1438	136	Albertus Iunior Austriacus.	1	9	27
1440	137	Fridericus 4. Austriacus.	53	7	19
1486	138	Maximilianus 1. cum patre,	7	6	4
1493		solus	25	4	25
		PONTIFICES.			
1424		37. Clemens 8. Hispanus.	4		
1378	204	Vrbanus 6. Neapolitanus.	11	6	7
1389	205	Bonifacius 9. Neapolit.	14	11	0
1404	206	Innocent. 7. Sulmonens. Pelig.	2	0	21
1406	207	Gregorius 12. Venetus.	8	7	5
1409	208	Alexander 15. Cretensis.	0	10	8
1410	209	Ioannes 21. dictus 23. Neapolit.	5	0	15
1412	210	Martinus 3. dictus 5. Romanus.	13	3	10
1431	211	Eugenius 4. Venetus.	15	11	21
1439		38. Felix 4. dictus 5. Allobrox.	9	5	
1447	212	Nicolaus 5. Sergianens. Lunens.	8	0	19
1455	213	Callistus 3. Valentinus, Hispan.	3	4	0
1458	214	Pius 2. Senensis.	5	11	27
1464	215	Paulus 2. Venetus.	6	10	26
1471	216	Xistus 4. Sauonensis, Ligur.	13	0	4
1484	217	Innocentius 8. Genuensis.			
1492	218	Alexander 6. Valentinus, Hisp.	11	0	8
		CONCILIA.	Episc.	Sess.	Can.
1409	447	Pisanum.			
1411	448	Romanum 94.			
1414	449	Constantiense.			
1431	450	Basiliense.			
1438	451	Florentinum.			
1459	452	Mantuanum.			

ORDI-

Anno

ORDINES.

1405 *Ordo D. Hieronymi, siue Hieronymitarum.*
1407 *Ordo Canonicorum S. Georgij in Alga.*
1407 *Ordo Mendicantium D. Hieronymi.*
1407 *Ordo S. Spiritus.*
1407 *Ordo Montoliuetensium.*
1408 *Ordo Canonicorum Lateranensium congregationis Frisonariæ.*
1409 *Ordo S. Iustinæ.*
1409 *Ordo Mauritianorum Equitum.*
1420 *Ordo equestris Annunciationis B. Virginis Mariæ.*
1429 *Ordo Equitum Aurei Velleris.*
1433 *Ordo S. Ambrosij ad Nemus.*
1453 *Ordo Equitum S. Spiritus.*
1455 *Ordo S. Catharinæ Senensis.*
1464 *Ordo Equitum Lunæ.*
1469 *Ordo Equitum S. Michaëlis.*
1499 *Ordo pœnitentium mulierum, seu meretricum.*
1500 *Ordo peregrinorum pauperum.*

DOCTI VIRI.

Liber de Insolentijs Romanæ curiæ.
Engelbertus VVusterwiz.
Theodoricus Vriæ.
Laurentius Iustinianus.
Mechtildis.
Laurentius Valla.
Frater Reinhardus.
Ioannes Hus.
Ioannes de Gerson.
Petrus de Alliaco.
Pancratius Cardinalis.
Nicolaus Clemangis.

Theo-

Theodoricus à Niem.
Franciscus Zabarella.
Ioannes de Lignano Astronomus.
Ioannes ab Oldencastel.
Bartholomæus Miller.
Berengosius.
Poggius Florentinus.
1420. *Bartholomæus Florarius.*
Baldus I. C.
Ioannes Puruæus.
Guilielmus Sartoris.
Henricus à Token.
Thomas Scropus.
Ioannes Barath.
Ioannes Andreæ.
Panormitanus.
Petrus Anchoranus.
Portugalius.
Ioannes à Seisello.
Thomas de Corsellis.
Alexander Fabricius seu Carpentarius.
Discipulus.
Iulianus Cardinalis.
Nicolaus de Buldesdorff.
Gnauus Friderici Angelus.
Petrus Clarke.
Ioannes Rhode.
Hermannus Gigas.
Conradus Halberstadensis.
Flauius Blondus.
Lubertus Hanschildt.
Georgius Heimburgensis.
Nicol. Siculus de Thudeschis, Panormit.
Ioannes Robitzana.
Thomas Rhedonensis.
Petrus Payne.

 Anno

R. Leui ben Gerson.
Matthias Palmerius.
Ioannes Gattus Siculus.
Iacobus Carthusensis. 1440.
Ioannes de Capistrano.
Ioannes Segobius.
Albertus Subouius.
Hermannus Hammelman.
Philippus à Norrys.
Laurentius Ariosiensis.
Vitæ fratrum Eremitarum.
Thomas Patriarcha Barbariensis.
Felix Hemmerlin.
Talheimius.
Ioannes VVesselus.
S. Vincentius.
Æneas Syluius.
Martinus Meier.
Iacobus de Paradiso.
Antoninus Episcopus Florentinus.
Henricus Bebelius.
Roffredus Beneuentanus.
Eblendus historicus. 1460.
Ciuitatensis Episc.
Henricus Harphius.
Barth. Platina.
Carsulanus.
Defensorium Ecclesiæ, seu Speculum Hierarchiæ Ecclesiast.
Ioannes ab Hagen, vel de Indagine.
Nicolaus Cusanus.
D. Lurtzen.
Thomas Gascoigne.
Ioannes Monachus.
Alanus Copus.
Ioannes de VVessalia.
Ioannes Capgraue.

Marcus Marullus.
Ioannes de ſancto Romano. I.C.
Hermannus Rhid.
Iacobus Papienſis.
Hiſtoria Scandaloſa.
Compilatio Chronologica.
Philippus Cominæus.
Stephanus Brulifer.
Iacobus Angularis.
Dionyſius Kykel.
Theodorus Gaza.
Laurentius Miniatenſis.
Campo Fulgoſius.
Rodericus Zamorenſis.
Bartholomæus Guldinbeck.
Iacobus Moſander.
Ioannes Campanus.
Hermannus Archiep. Colonienſis.
Domicius Calderinus.
Michaël Fernus.
Dominicus de Dominicis.
Antonius Fradmi.
M. Marcus Auditor curiæ Romanæ.
1480. *Rudolfus Agricola.*
Hieronymus Tortus.
Antonius Torquatus.
Nicolaus Eremita.
Ioannes Ibenhagen.
Nicolaus Quodus.
Antonius Codrus.
Franciſcus Philelphus.
Alexander ab Alexandro.
Ioannes à Liechtenberg.
Ioſquinus Grieningenſis.
Nicaſius de Brabantia cæcus, Doctor.
Paratus.

Bochardus.
Liber de miseria Curatorum.
Philippus Beroaldus.
Ioannes Iouianus Pontanus.
Ioannes Gochius.
Flauius Melfensis.
Philippus Callimachus.
Georgius Riplai.
Bartholomæus Pincernus.
Virunnius Britto.
Thomas Brabantinus.
Alcabitius Astronomus.
Thomas Scropus.
Sebastianus Titio.
Ioannes de Ianduno.
Ioannes Abiosus.
Hermolaus Barbarus.
Ioannes Bertram.
Iason I. C.
Baptista Panætius.
Iacobus Regius.
Robertus Gaguinus.
VVernerus Rolevvinck.
Iacobus Philippus Bergomensis.
Hieronymus Sauanorola.
Hartmannus Schedel.
Marcus Antonius Coccius Sabellicus.
Malleus Veneficarum.
Ioan. Picus Mirandulanus.
Dionysius Ruremundanus.
Pomponius Lætus.
Petrus Mendoza.
Georgius de Monte ferrato.
Liber deflorationum Patrum.
Ioannes de Tritenheym.
Ioannes de Lambsheym.

Marti-

Anno

Martinus ab Azpilcueta.
Accius Syncerus Sannazarius.
Iacobus Sannazarius.
Speculum Exemplorum.
Conradus Sommerhard.
Ioannes Marius Belga.
M. Elucidarius.
Michaël Lochmeyer.
Gabriel Biel.
Laonicus Chalcondyles.
Lucius Bellantius Senensis, Astron.
Paulus Scriptoris Tubingensis.
Petrus à Biaxio.
Tilemannus Spangenberg.
Antonius Theodorus.
Stella Clericorum.
Ioannes Lupus de Palatijs rubeis.
Stephanus ex Nottis.
Nicolaus Gilles Gallus.
Tilemannus Minorita.
Baptista Mantuanus.
Arnoldus Bostius.
Conradus Nucerinus.
Enguerranus de Monstrelet.
Ioannes Paleonydorus.
Ludouicus Bologninus.
Iacobus Prunus Astron.
Albertus Crantzius.
1500. *Ioannes Nauclerus.*

PARTIS PRIMÆ FINIS.

.ANNO

1626